Broj 1 — Poštanski tekući račun. (Conto corrente colla posta.) — U Trstu, 6. januara 1927. — Pojedini broj 25 cent. — God. V.

„Istarska Riječ“ izlazi svakog četvrtka uveče. Svakog drugog četvrtka donaša posebni prilog „Mladi Istranin“. Predplata za tuzemstvo iznaša ... lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste). - Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

U novoj godini

itamo u svetom pismu: kad je ono pod bio odlučio, da zatre grješne ove Sodomu i Gomoru, kazao je Lo, neka on i njegovi odu odanle i ći neka se ne obziru natrag.

Lot i njegovi pobjegoše. Tada pusti pod na Sodomu i Gomoru s neba sumpora i ognja. I zatre one grae i svu onu ravan, i sve ljude u dovima i sav rod zemaljski.

žena Lotova bila se je obazrela i ade slan kamen.

u ovo naše doba, osobito u posledvrijeme palo je i na ovaj naš svijet nja i dinamita i ekrasita, i druge e strahote harale su više godina tom i malo da ga nisu sasvim tošile. I kad se taj ognjeni orkan o slegao, još je uvijek postojala polj novih, možda još težih nesreća.

zasni dani! Puni zebnje i strepnje. mi se ne ćemo obazrijeti na njih, nam se ne dogodi, kaošto se ono odilo Lotovoj ženi, da se i mi ne timo pred tom prošlom strahotom, se i mi ne pretvorimo od užasa u eni stup.

edan dio čovječanstva ulazi u novu inu kao mornar, kome je potonuo , a on se dokopao nekakve gnjile e, pa se, pruživši se po njoj, pomalo mukom otiskuje naprijed. I kako upire očima svedjer naprijed, tako oni, što stradaju gledaju ispred e, ne bi li u daljini ugledali ma kaj greben, gdje bi mogli da odahnu i očinu.

to je prošlo — prošlo je; sad je red, se misli više na ono, što će biti. Najše bilo bi, kad bi ljudi imali moć, mogu već unaprijed vidjeti, što će dogoditi. Ali mi te moći ni toga dara mamo. No mjesto toga imamo pat, po kojoj možemo barem donekle sudimo, kako će se stvari u bližoj dućnosti razvijati: hoće li okrenuti gore ili na bolje.

vrnemo li okom po svijetu, vidjet mo, da prilike u pojedinim državai odnosi izmedju naroda i naroda u baš takovi, da bismo se mogli zna kako veseliti, ali opet nisu ni ovi, da bismo morali očajavati. Utjevo je već to, da mnoge države, a dju njima u prvom redu Italija naje svim silama, da se u svijetu uva mir, a to je ono najglavnije. i ministar Mussolini izrekao je nevno jednu veliku riječ protiv rata. čno je govorio i engleski ministar amberlain. Jednako misle i govore ome i predstavnici manjih država, bito Jugoslavije, koja je i ovih dana usta svoga ministra izvanjskih poa izjavila, da želi uščuvati prijateljodnose sa svim državama i narona.

Malo smetnje unijela je bila ona oda francuskog ratnog suda, kojom neki Nijemci bili odsudjeni na ka zatvora. Medjutim na sâm Božić ncuska je vlada pomilovala one Nice i time se pomućena za čas voda novo razbistrila.

Do malo će se sastati i Liga Naroda, će i ona sa svoje strane kušati, da adi, što je hrapavo, da izravna, što još nagrbljeno. Sve o sve, možemo , da su nade u mir svakim danom e i opravdanije.

s kakvim nadama ulazi pak naš od u Istri u ovu novu godinu? To nalo teško reći. Prošla godina nije milostiva — to mi svi znamo. Ljeje bila više zla nego li dobra, a to je našega istarskoga seljaka odsud. Kad seljaku zemlja dobro urodi, da mu se duša smije, a kad zemlja a, onda mu i duša plače. To je i umljivo, kad se uzme u obzir, kolika brige taru, koliki ga tereti priti. Može se reći, da je veći dio njeve sudbine u suncu i oblaku: u vem ili manjem broju žarkih, sunčanih na ili kišovitih dana. Hoće li mu ove dine sunce biti poćudno, a oblak mitiv — to mi ne možemo već danas ati, ali se nadajmo da hoće. Ulazeći novu godinu s tom nadom izrazuje i želju, da bi i u svakom drugom iru ova nova godina bila našemu jeku dobra, sretna i blagoslovna!

Politički pregled

Fašistička nova godina.

Na Novu godinu ujutro vodstvo fašističke stranke došlo je u palaču Viminale, da izreče novoletne čestitke predsjedniku vlade on. Mussoliniju, te da mu ujedno izruči novu fašističku iskaznicu i nov strankin znak. On. Turati je pri tom izrekao malen govor. Medju ostalim je rekao on. Mussoliniju:

«Strankino vodstvo je mišljenja, da će vam najbolje došla biti čestitka — obećanje, koje vam dajemo u ime svih, da ćemo u novoj godini još jačim zanosom služiti našoj stvari, s poštenjem i velikom duševnom intransigencom, koja nas osigurava, da će fašizam razviti i državnu moć i skladnost, koju obuhvaća vaš duh. Naše napore diže ponos, ponos u vjeri, da nam stranka nije nikada bila jaka i složna kao danas, te da nije nikad imala ovako jako spoznanje o svojoj teškoj dužnosti, koju ste joj povjerili. Vodjo, dozvolite nam vjerovati, da smo vrijedni tako velikog poslanstva. To je naša čestitka.»

Na to se je on. Mussolini zahvalio na čestitci s par krepkih riječi, a završio je ovako:

«Kako vidite fašizam ima pred sobom godinu neumornoga i plodovitoga rada. Poručite drugovima po svoj Italiji, da zahtjevam bratstvo i željeznu disciplinu za sve.»

Talijansko-njemačka pogodba.

Dne 29. decembra 1926. potpisana je u Rimu talijansko-njemačka arbitražna prijateljska pogodba. Pogodba je potpisana u palači Chigi. Za Italiju je potpisao on. Mussolini a za Njemačku njemački poslanik u Rimu.

Pogodba se sastoji iz više članaka u kojima se obe stranke obavezuju, da će sve svoje slučajne sporove i nesporazumke izravnavati na prijateljski način, to jest, pregovaranjem putem predstavnika a nipošto ratom. Ako im koji spor ne bi bilo moguće na taj način riješiti, onda će se zato obratiti medjunarodnom sudu u Haagu. Pogodba je sklopljena za 10 godina.

Čišćenje u fašističkoj stranci.

Nekoje novine pišu, da je izjavio generalni tajnik fašističke stranke, kako se upisivanje u fašističku stranku ima smatrati zaključenim. Neće se više primati ljude, koji se kane upisati iz interesa u stranku. Razumije se, da će se novi članovi primati, ali to će biti mladi ljudi, koji se sada istom uzgajaju.

Fašistička diplomacija.

U ovoj bi se godini, kako novine pišu morale obaviti znatne promjene u talijanskoj diplomaciji. Stari diplomati, čije se zasluge ne podcjenjuju svejedno, bit će zamjenjeni mladim svježim silama, koji su se odgojili u fašizmu. Dosada se to nije moglo provesti, ali sada ima država na raspolaganje mnogo mladih i sposobnih fašista.

Italija i Jugoslavija.

U ministarstvu izvanjih poslova u Beogradu bili su primljeni poslanici svih država od novog ministra Perića. Svi diplomati bili su zadovoljni — no novinare je zanimalo, kakav će utisak novi ministar učiniti na talijanskog poslanika Bodrera. On je izjavio novinarima:

«Mogu vam reći, da se odnošaji izmedju Italije i Jugoslavije temelje na najboljem prijateljstvu, jer se nastavlja politika, koja se je provadjala i dosada za vrijeme bivšeg ministra izvanjih poslova.»

«Mondo» će opet izlaziti.

Kako novine javljaju, izgleda, da će opet početi svoje izlaženje talijanski list «Il Mondo», koji je bio po novom zakonu obustavljen jer je pisao u protufašističkom duhu. Osim toga lista izlaziti će i «Il Risorgimento», koji je bio obustavljen s istih razloga. Razumije se, da će od sada morati pisati sa stajališta, koje je povoljno fašizmu.

Jugoslavija i Rusija

Jedan uvaženi engleski list piše, kako se radi s više strana na tome, da se Jugoslavija i Rusija zbliže. Poznata je stvar, da je Jugoslavija dosada vodila neku posebnu politiku spram Rusije. Ova je politika bila protivna ruskoj sovjetskoj vladi. Zato da Jugoslavija stupi u bolje odnose s Rusijom zanimaju se naročito nekoji francuski politički krugovi. Francuzi se naime nadaju, da bi Jugoslavija mogla postati zgodan most izmedju Francuske i Rusije, i neke vrsti kopča, kojom bi se vezale te dve države. Neke novine opet pišu, kako Rusija nastoji preko svoje saveznice Turske uplivisati na Jugoslaviju. U ostalom još nije ništa započeto, nego treba čekati, da se vidi, kakvu će politiku prama Rusiji voditi Jugoslavija sada kad nema Pašića.

Čičerin o zbliženju.

Čičerin je u Berlinu jednom jugoslovenskom novinaru dao ovu izjavu: «Jugoslavija će napustiti u izvanjoj politici svoj dosadanji pravac, te će poći putem, koji joj prošlost nalaže.» U Moskvi su izjave pojedinih jugoslovenskih političara o zbliženju Rusije i Jugoslavije učinile najbolji utisak. Sva ruska štampa bavi se u posljednje vrijeme Jugoslavijom. Novine govore o zajedničkom radu Rusije i Jugoslavije. Zaključuje se, da izmedju ovih zemalja ne postoje nikakva teška pitanja, koja bi to sprečavala.

BILANCA JEDNE POLITIČKE GODINE.

Što će nam donijeti godina 1927.? To se svi pitamo. Želili bismo znati unaprijed sve ono, što će nam se u toj godini dogoditi. U svakom pogledu pa tako, i u politici, želili bismo znati već sada na pragu godine — budućnost. No, ništa nije u svijetu vrtoglavije od politike. Ona nam pokazuje svoje pravo lice i svoja djela istom poslije nekog vremena iza kako su ta djela izvršena. U politici možemo govoriti s nekom stalnošću samo o onom što je prošlo. Razmišljajući o onome, što je prošlo, moći ćemo si bar donekle stvoriti neku sliku budućnosti. Drugačije nikako.

Godina 1926. nije donijela nikakvih veoma velikih dogodjaja u medjunarodnoj politici. Svi narodi živu još pod jakim utiskom zla, koje je sobom donio rat. I danas, osam godina iza rata, ne može se Evropa iskopati iz bolesti, u koju ju je rat rinuo, ne može da se digne iz raznih gospodarskih nevolja i ne može da se obnovi.

U savezu s time su neki manje ili više važni i zapaženi dogodjaji, koji su se odigrali lanjske godine u nekim državama Evrope.

Medju to dogodjaje spadaju: državni prevrat u Portugalskoj, postanak i pad Pangalošove diktature u Grčkoj, u Francuskoj slom kartela, koji je igrao veoma važnu ulogu u posljeratnom životu Francuske, državni prevrat Pilsudskoga u Poljskoj, najnoviji državni udar u Litvi. Sve su to dogodjaji, koji kazuju, da narodi još uvijek traže novih puteva, po kojima bi se uputili u bolju budućnost.

Zato, da se narodi podignu i ozdrave u gospodarskom pogledu, potrebno je, da se u Evropi uzdrži mir. Kao što je bolesniku potrebno počitka, tako je i državama, koje trpe od ratnih posljedica, potrebno mnogo mira jer je samo mir uslov za dobru budućnost.

Mora se priznati, da se je za održanje mira u prošloj godini mnogo toga učinilo. Lokarnski ugovor, koji je danas kao glavna garancija za uzdržanje mira i za mirni razvoj odnošaja izmedju pojedinih država, ove je godine stupio na snagu. U smislu tog ugovora stupila je Njemačka u Ligu Naroda, a Francuska je tada započela politiku, u koju je malo ko vjerovao: to je politika za zbliženje Francuske i Njemačke.

Izmedju tih dviju država bila je napetost jaka i poslije rata. Mržnja izmedju Njemačke i Francuske postojala je još uvijek, kakva nije postojala izmedju drugih država. Ta napetost bila je uvijek opasna za mir u Evropi.

Zato možemo s punim pravom medju najvažnije dogodjaje političke godine 1926. ubrajati početak zbližavanja izmedju Francuske i Njemačke. Žeravica, koja je tinjala pod pepelom i koja je grozila novim plamenom — gasi se pomalo.

Engleska u prošloj godini nije igrala prevelike uloge u evropskoj politici. Previše je imala posla u vlastitoj kući, pak joj nije preostalo vremena, da se bavi vanjskim poslovima. Doduše imala je mnogo posla u nemirima na krajnjem Istoku u Kini — no mnogo je važniji za Englesku veliki štrajk rudara, koji je trajao punih 7 mjeseci. Takvog štrajka još nije bilo do sada, pak je velike brige zadao engleskoj vladi. Velika Britanija je ipak proživjela ovu opasnost, koja je mogla imati i težih posljedica. Druga, koja država teško bi se bila iskopala iz njenog položaja, Engleska je uspjela, no svejedno štrajk rudara ima svoj trag u političkom i državnom životu Engleske.

Rusija, ta ogromna slavenska država, nije već daleko od potpunog unutarnjeg uredjenja. Rusija se uredjuje i sredjuje. Proživjela je svoje najjače trzanje, a sada izgleda da se počinje postavljati u rang s ostalim državama. Hoće da igra malo važniju ulogu u političkom životu Evrope i cijeloga svijeta. Rusija to može, a i hoće. Vjerovatno je, da će godina 1927. donijeti mnogo novosti, baš u tom smislu. Rusija ima 170 milijuna stanovnika, a to znači nešto. Ne bi bilo ni čudno ni nenaravno, kad bi se u novoj godini glas jednog takvog naroda čuo u svjetskoj politici. A do toga će doći. Nema više sumnje.

Jugoslavija je u prošloj godini proživjela nekoliko vladinih kriza, no ipak, opaža se, iz dan u dan Jugoslavija je na putu unutarnjeg sredjenja. Jugoslavija je mnogo napredovala. Politika sporazuma, koju su započeli radićevci i radikali, donijela je, ako ništa drugo, a ono bar to, da danas nema u Jugoslaviji stranke, koja bi htjela rušiti državu, koja ne priznaje države ili koja bi htjela neke promjene u državnoj upravi.

U Italiji je fašistički režim u prošloj godini počeo s temeljitom preuredbom države. Kako su i vodje fašizma više puta izjavile postoji tu preuredba u prvom redu u zakonu o načelniku vlade, jer taj zakon znači konac parlamentarizma. Zatim u zakonu o sindakalnim korporacijama, kojim se zakonom uredjuju odnošaji izmedju poslodavaca i radnika, te u zakonu o poteštatima, jer se tim zakonom ukidaju izbori. Sâm on. Mussolini izjavio je ovih dana, da će fašizam nastaviti svoj rad. Korporativna država, koja je ustanovljena g. 1926. započeti će u 1927. g. praktično djelovati, izvršiti će pokus velike narodne zajednice, organizirane drugačije nego je ikoja druga narodna zajednica.

Domaće novosti

HRISTOS SE RODI!

Svim prijateljima, predplatnicima i čitateljima pravoslavne vjere želimo sretan i veseo Božić.

UREDNIŠTVO I UPRAVA «Istarske Riječi».

Stanovništvo u našim krajevima.

Broj stanovnika Julijske Krajine, naime tršćanske, puljske i riječke pokrajine narasao je od konca godine 1924. do konca 1926. od 737.944 na 747.156 to znači za 9212 stanovnika. Koncem godine 1921. kada se je obavljala statistika imale su te tri pokrajine 709.921 stanovnika.

Prirodni prirast stanovnika to je razlika izmedju umrlih i rodjenih. Taj je prirodni prirast kroz te dvije godine bio 6.034. Razlika od ovog prirodnog prirasta i ustanovljenog prirasta od 3178 računa se, da su stanovnici, koji su se u Trst naselili iz drugih pokrajina.

Broj stanovništva u Zadarskoj pokrajini povisio se je za 200, to jest od 19.497 na 19.697. Od toga odpade na prirodni prirast 108 stanovnika, dok su se 92 doselila iz drugih pokrajina.

Rimska štampa i mi.

Rimski listovi počeli su se u posljednje vrijeme zanimati sve više pitanjem slavenskih narodnih manjina u Italiji. U svim člancima u tom pogledu raspravlja se o tome, kako bi se čim prije došlo do što uspješnije asimilacije slavenskoga življa u Italiji.

Pred nekoliko dana donijela je rimska «Tribuna» članak o školama na Goričkoj. «Messagero» je donio članak iz pera svog posebnog izvjestitelja pod naslovom «Danteovo svjetlo na istoku» — taj se članak bavi najviše školskim pitanjem osim toga bave se i mnogi drugi tim pitanjem. Oštro se napada na profesora Augusta Vierthalera, ravnatelja Goričke trgovačke škole, koga se optužuje zbog austrijakanstva, te se zahtjeva, da se ga otpusti.

Banknote od 25 lira.

Kako smo već javili banknote od 25 lira ne vrijede više kao obavezno platežno sredstvo. To znači, da ih nije dužan niko više primati. No, svejedno onaj, koji ih ima (sretan onaj, koji ih ima mnogo!) može ih promjeniti do 30. VI. 1927. na tezoreriji ili na kakvom drugom računarskom državnom uredu.

Za ratne penzionirce

Veoma često ulažu mnogi ratni penzionirci pritužbe radi neizplaćenih penzija za mjesece ili godine unatrag. Da oni, koje to interesira, ne čine beskorisne korake, upozorujemo na kr. odluku čl. 59. od godine 1923. br. 1491, u kojoj stoji:

«Ko od dana, kada je njegova rana, ili bolest, koju prouzrokuje invalidnost, bila upravno i zdravstveno ustanovljena u smislu čl. 54. i 55, — čeka više od jedne godine da predloži molbu sa svim potrebnim dokumentima — ima pravo na penziju ili potporu samo od prvoga dana u mjesecu, koji slijedi iza onoga mjeseca, kada je molbu predao.»

Vidi se prema tome dekretu, da se onima, koji su molbu predali poslije više od jedne godine iza kako su bili vizitirani, neće isplaćivati penzije, kao onima, koji su u pravo vrijeme poslali molbu — pa je uzalud, da čekaju zaostatke.

Za majke u ratu palih.

Da majke u ratu palih vojnika, u slučaju da im umre muž, koji je primao penziju za pokojnog sina, ne ostanu dugo bez penzije — moraju se na delegaciju, koja isplaćuje penziju, predati ovi dokumenti:

1. Molba za prenos penzije od pokojnog oca na majku u ratu palog;
2. Svjedožba smrti penzioniranoga oca;
3. Ženidbeni list;
4. Krsni list palog vojnika;
5. Potvrdu o penziji, koju je primao pokojni otac.

Uz ove dokumente delegacija će odrediti, da se penzija isplaćuje i dalje u istom iznosu, kao i pokojnom ocu, sada njegovoj udovici. Tako će ona primati penziju, dok se napokon na ministarstvu sve ne uredi, a onda će primati po novom redu.

Psovanje.

Psovanje i proklinjanje se u Italiji kažnjava. U novije vrijeme organizira katolička crkva boj proti psovki. Po svoj Italiji ustanovilo se je u tu svrhu oko 3000 manjih organizacija.

Tvorničari i poslodavci pridružuju se ovom gibanju protiv psovke, te obećavaju, da će otpuštati sa rada one radnike, koji budu na radu psovali i proklinjali.

Izgleda, da se borba protiv psovke vodi već odkad postoji svijet, ali nema nikakvog boljeg oružja u toj borbi od prosvjete. Samo prosvjetom može se od čovjeka napraviti — čovjeka — koji neće psovati kao blago.

Povišenje penzija učiteljima.

Novine javljaju, da je Intendenza di Finanza, poskrbila u dogovoru s vladom, da se konačno uredi obračun za povišenje penzija u prilog pučkoškolskih učitelja. U ovom mjesecu biti će izdani platežni ukazi za ostatke od 1. julija 1926. do 31. decembra 1926.

No, ove bi se povišice imale računati samo onim učiteljima, iz novih pokrajina, koji su penzionisani od 1. julija 1926. napred. Stari penzionirci ne spadaju u račun.

«Fašističko doba».

Predsjednik vlade on. Mussolini, poslao je svim ministarstvima okružnicu, u kojoj odredjuje, da moraju svi službeni spisi državne uprave, imati uz običajnu godinu u datumu, takodjer i godinu fašističkog doba, koje je počelo s pohodom na Rim. Sada bismo bili u g. 1927. ili u V. godini po fašističkoj dobi.

Malo statistike o poljskim proizvodima.

Izišao je novi broj mjesečnoga statističnoga vjesnika (Bollettino mensile di statistica), koji donaša statistiku ovogodišnjih uspjeha poljoprivrede u Julijskoj Krajini. Pod Julijsku Krajinu računa spomenuti vjesnik tršćansku, riječku i puljsku pokrajinu.

Prema toj statistici opaža se, da je kao za žito, tako i za krumpir u Julijskoj Krajini, to jest u tršćanskoj puljskoj i riječkoj pokrajini, ljetina 1926. bila u glavnom bogata Godine 1925. urodilo je u Julijskoj Krajini 966 tisuće kvintala krumpira, dok je u 1926. bilo krumpira za 1151 tisuća kvintala. Znači, da je uspjeh krumpira bio za 19% veći nego lanjske godine. Mora se uzeti u obzir i to, da se u 1926. upotrebilo više zemljišta za sijanje krumpira.

Za zadarsku pokrajinu uspjeh je krumpira ostao isti i ako je u 1926. bilo posijano skoro dva puta više zemljišta nego bi u 1925.

Manje su povoljni podatci za grožđje. Istina je da je u godini 1926. Julijska Krajina imala 472 tisuće kvintala grožđja, a Zadar 23 tisuća kvintala, zajedno dakle 495 tisuće kvintala, dok je u 1925. u tim krajevima urodilo zajedno samo 285 tisuća kvintala. Ne znamo, da li će tome povjerovati vinogradari, ali tako je izračunao Statistički vjesnik. Neko bi rekao, da je prema tome u 1926. urodilo ipak dobro. No, Statistički vjesnik kaže, da lanjski uspjeh silno zaostaje za poprečnim uspjehom u godinama 1916—1925. Tih su godina vinogradi osjećali još posljedice rata, ali je svejedno godišnji prinos bio poprečno 840 tisuća kvintala godišnje.

Medju drugim poljskim proizvodima, koje daje naša zemlja spominje se konoplje, kojeg je u 1926. godini urodilo 500 kvintali, dok je u 1925. urodilo dvostruko.

† Josip Fon.

Pred božićnim praznicima umro je u Mariboru dvorski savjetnik i podpredsjednik mariborskog visokog suda g. Josip Fon. Bio je rodom iz Gorice, a bio je star 59 godina.

Prije rata bio je g. Fon za Goričku državni i pokrajinski poslanik. Izabran je bio od slovenske pučke stranke. Službovao je dugo po raznim sudovima u goričkoj a poslije je pustio službu, pa se je bavio samo poslaničkim poslom. Iza rata se nije vratio u našekrajeve nego je ostao u Jugoslaviji. Kao državni poslanik potpisao je 1917. s ostalim svojim drugovima deklaraciju, a u novoustanovljenoj Jugoslaviji vršio je mnoge časne i odgovorne službe. Počivao u miru!

Neprilike s putnicama.

Dogadja se, da se po koji putnik, koji želi preći granicu, mora vratiti natrag zato, jer mu putnica nije u redu potvrdjena. Kako smo već jedanput javili, po novom zakonu o javnoj sigurnosti sve putnice, koje su bile izdane prije 9. novembra 1926. treba iznova potvrditi kod okružnih organa javne sigurnosti, želi li se putovati preko granice.

Potrebno je stoga, da svako, ko želi putovati, a ako ima staru putnicu, koja je izdana prije 9. novembra, potpiše istu, na prefekturi, koja mu je putnicu izdala, da ne bi poslije imao neprilika.

† Mate Puhalj iz Lanišća.

U Lanišću je dne 2. o. mj. umro u visokoj starosti od 92 godine Mate Puhalj. Pokojnik je bio jedan od najstarijih naših ljudi na Ćićariji, poznat i poštovan od sviju. Pokoj mu vječni, a njegovom sinu Josipu i ostaloj rodbini naše saučešće.

Smrtna kosa.

Dne 23. decembra 1926. umro je u Žičama u Štajerskoj vlč. g. Emil Šašelj. Pokojnik je kao svećenik službovao i u Istri oko 13 godina. Istru je ljubio i radio je uvijek za nju. Neka mu je pokoj vječni!

Štete od vojničkih vježbi.

Objavljena je jedna okružnica iz koje je razvidno, da se štete, koje nastaju prilikom vojničkih vježbi na obradjenom zemljištu moraju ustanoviti odmah iza kako vojničke vježbe svrše. Iza toga se napravi prijava, takodjer odmah, za svaku nastalu štetu na vojničku komandu.

Upozoravamo na ovo naše seljake, koji često zapuste i pretrpe štetu, koji im se ne može nadoknaditi zato, jer nisu na vrijeme učinili sve što je bilo potrebno.

Nov zakon za trgovce.

Pred nekoliko dana smo donijeli na prvoj strani «Istarske Riječi» zakonski nacrt glede trgovanja. Taj je nacrt prilikom posljednjeg zasjedanja ministarskog savjeta bio prihvaćen i pretvoren u zakon. Po tom novom zakonu morati će svi oni, koji se bave trgovinom tražiti novu dozvolu za dalnje bavljenje trgovinom. Osim toga morati će položiti i neku kauciju, te držati se i drugih nekih točaka predvidjenih u tom zakonu.

Upisivanje u vojne liste.

Svi oni, mladići koji su rodjeni izmedu 1. januara i 31. decembra 1909. te, koji pripadaju pod puljsku općinu, dužni su se prijaviti za upis u vojničke liste. Rok za to upisivanje traje do konca januara. Upisivanje se vrši na Ufficio Leva, u Puli, Via Arena 4. II. sprat.

Grobnica kraljice Margerite pokrivena kamenom sa Krasa.

Dne 3. o. mj. prenešeno je tijelo blagopokojne kraljice Margerite iz privremene grobnice u stalnu, koja se nalazi u blizini one Nj. Vel. kralja Umberta. Kamen, kojim je nova grobnica pokrivena i koji nosi običan natpis: «Margherita di Savoia Regina d'Italia», izabran je i odvežen s našeg Krasa u Rim za grobnicu kraljice Margherite.

Novi most Rijeka-Sušak.

Na Badnjak 1920. god., kad je na Rijeci bio d'Annunzio, bio je bačen u zrak most, koji je vezao Rijeku sa Sušakom. Osim glavnog mosta bili su porušeni i drugi sporedni mostovi. Dva željeznička mosta bila su doskora izgradjena, dok su tri obična dosada ostala čekajući.

Napokon je izgradjen onaj glavni most, koji veže Rijeku sa Sušakom blizu trsatskih škala. Dne 31. decembra 1926. iza jednogodišnjeg rada most je bio predan prometu.

Most je izgradjen na trošak Italije, koja se je bila obvezala, da će ga izgraditi, pa je to i učinila. Novi most je iz gvoždja; nosivost mu je 500 tonelata. Izgradjen je veoma solidno i ukusno, te kažu da je mnogo ljepši od onoga staroga. Poduzetnik uložio je uistinu mnogo brige, da svoj zadatak izvrši na potpuno zadovoljstvo, pak mu je to i uspjelo, jer je ovaj most uistinu na ukras i Sušaka i Rijeke.

Dne 31. decembra 1926. u 11 sati u jutro izvršena je svečanost otvorenja novoga mosta. Most je bio svečano opremljen, a preko sredine su bile vezane dvije vrpce u državnim bojama Italije i Jugoslavije. Pri svečanosti je prisustvovalo mnogo naroda i s jedne i s druge strane. Iza kako su stigli jugoslovenske i talijanske vlasti, riječki prefekt i sušački sreski poglavar pošli su prama sredini, prerezali su vrpce te su se rukovali. Zatim su postavljene odmah straže s jedne i s druge strane, a narod je počeo prolaziti novim mostom. Most je bio otvoren.

Pazin u brojkama.

Pazinska općina izdala je statistiku po kojoj je razvidno, da je 1. januara 1926. u općini bilo 17.357 stanovnika, od kojih 8728 muškaraca, a 8629 ženskih. U račun nisu uzeti djaci, koji pripadaju drugim općinama, a nije uzeta ni vojska, koja se u Pazinu nalazi.

Po statistici se vidi, da je u godini 1926. broj stanovnika narasao za 227 i to za 116 muškaraca i 111 ženskih. Danas ima u pazinskoj općini 17.584 stanovnika. Kroz godinu rodilo se je u općini 600 novih stanovnika i to 280 muških i 283 ženske, zajedno 563 zakonitih, zatim 24 nezakonito, a mrtvorodjenih bilo je u godini 13 slučajeva. Opaža se veliki broj nezakonite djece.

Doseljeno je u općinu tijekom godine 580 osoba, od kojih 361 iz Istre, 179 iz unutarnjosti Italije, a 40 iz inozemstva.

Rodjenih i doseljenih bilo bi zajedno 1180 stanovnika.

Od toga broja moramo odbiti 953 mrtvih i iseljenih, od kojih su 482 muškarca i 471 žena. Mrtvih je kroz godinu bilo 299. Znači, da se je kroz godinu 1926. izselilo iz pazinske općine 654 stanovnika. Izselila su se u druge općine Istre 258, u druge pokrajine 279, a u inozemstvo 117 stanovnika.

Nagla smrt dalmatinsko-istarskog episkopa.

Jugoslovenske novine javljaju, da je u Šibeniku naglom smrću umro dalmatinsko-istarski pravoslavni episkop Danilo Pantelić. On je na dan nove godine brzim vozom stigao u Šibenik dobro raspoložen i zdrav. Drugi je dan nadjen mrtav u svom krevetu. Ustanovilo se je, da je umro od srčane kapi.

Episkop Danilo bio je u svom položaju vrlo cjenjen i ljubljen zbog svoje velike plemenitosti. Bio je star 62 godine. Pokoj mu vječni!

RAZNE NOVOSTI.

— **U Medulinu** se je na dan Božića održavao ples u sjedištu tamošnjeg fašija. U sali se je nalazio i Grgo Glavić, star 64 godine. Htio je da izidje iz sale na ulicu, ali kako je bilo tamno spotakne se i padne. Pao je tako nespretno, da se je teško ranio na glavi. Dobio je potres moždjana. Odmah je odnesen kući, no bilo je potrebno da se pozove automobil iz Pule, pa je odvezen u bolnicu, gdje se sada nalazi u teškom stanju.

— **U Labinu** je umro pred malo, poslije kratke bolesti trgovac i posjednik Andrea Lucas, bivši podestà i dugogodišnji administrator općine. Pokopan je na općinske troškove.

— **U blizini Labina** nadjeno je u moru mrtvo tjelešce. To je tijelo mrtvog djeteta, koje je bilo bačeno u more odmah poslije porodjaja i to 10 do 14 dana prije nego je nadjeno. Fotografirano je i zakopano na tamošnjem groblju. Vlasti traže nesretnicu, koja je novorodjenče utopila.

— **U Žminju** je pred kratko vrijeme uredjena općinska zgrada, koja je dosada služila kao škola. Razdjeljena je u više soba za razne općinske poslove, jedna veća soba služiti će za skupštine, a jedna manja biti će za sjedište fašističke organizacije.

P O D L I S T A K

Za našu djecu

Dobro jutro, djeco draga — — —

Dobro jutro, djeco draga,
Dobro jutro, djeco mila,
Osvanulo novo ljeto
Razvilo je mlada krila.

Ja ga pratim već od rana
Usta su mu nasmijana,
Na ledjima zlatna vreća,
A u njojzi spava sreća.

Mirno spava — i do sreće
Nije, djeco, lako doći,
Valja radit, mislit valja,
Pa i mnogu muku proći.

Radite mi i vi živo
I učite samo marno,
Pa će na vas pravu sreću
Prosut novo ljeto harno.

Barba Rike.

Lisičji savjet.

Stari lisac ležaše na samrtničkoj postelji: bijaše mu kucnuo posljednji čas.

Kraj samrtničkog odra nalazio se njegov sinčić, kome tek što bijahu iznikli zubi.

Nemoćan roditelj poče savjetovati svoga nasljednika:

— Dragi sine, moram ti reći, da ja nosim na duši mnoge grijehe. Broja se ne zna pilićima, kokama i guščicama, kojima sam ja šiju zavrnuo i kosti im pokrckao... Ti glej da ne budeš takav. Ne diraj tudje piliće i kokoši.

— A guske? zapitat će sin.

— Ni guske... Ima u polju dosta korenja i trave, dosta kupusa i koprive i time se hrani i živi časno i pošteno, da se niko na tebe ne može požaliti.

Mladi lisac, brisaše prednjom šapom svoje suzne oči.

Stari lisac, pribra posljednju snagu i reče:

— A najposlije, ako baš i dohvatiš koje pile, glavno je — da te ne uhvate. To je najvažnije. M. P.

Mudrac i njegov susjed.

Slavni Volter imao je jednog dosadnog susjeda, koji mu je često dolazio, i to ovo, to ono zapitkivao.

Jedared stojeći Volter na svome prozoru, opazi da se opet onaj dosadnik k njemu uputio. On mu još s prozora doviknu: — «Gospodine susjede, ja baš ništa ne znam o onome, što ste naumili da me pitate».

Jedan rdjav broj.

Neki seljak, razgovarajući se sa svojim svećenikom, reče, kako mu zadaje strah broj trinaest.

— Vi nemate pravo, reče mu svećenik; broj trinaest je kao i svaki drugi broj.

— Kako, gospodine, povika seljak, vi ne vjerujete u to?

— Ne.

— Da li je to moguće? Kako? Zar to nije ništa kad za stolom sjedi njih trinaest?

— A, to je druga stvar. Vi imate tu sasvim pravo. Zlo je, kad ih sjedi trinaest za stolom, ali samo tada kad jela ima samo za dvanestoricu, objasni dobri svećenik, smijući se.

Stari bor.

U ruho se bijelo
Selo zaodjelo;
Svud se inje blista
S grančicom bez lista,
Tek se mio meni
Stari bor zeleni.

Ta me zelen cvijeća
I sunašca sjeća.
Što će da pozlati —
Kad se proljet vrati
Grane starog bora
Ispred mojih dvora...

I. C.

Franina i Jurina

Fr.: Si ča, Jurino, dobil za dobru ruku?

Jur.: Sam — uh, ča sam ti otel reć!

Fr.: Ča se jadiš! da greš malo vokole po kućah z jabukom, misliš, da ne biš volj ča dobil?

Jur.: Umrli su oni, ki su va jabuki beči zabadali.

Fr.: Morda još nisu svi! Morda je još ki živ, ki bi ti va nju ča štoknul.

Jur.: Prošlo je ono vreme, kada j' Berta prela! Va današnji dan ni već ni novega leta ni dobre ruki. Jedanput ši, da je to bilo drugačeje!

Fr.: Spamećujem se, da sam imel jenega barbu, ki mi je svaki put na novo leto zabol va jabuku celi slebrni fijorin.

Jur.: Ja sam bil srećan, ako bi va moju zabol patakun — to će reć četiri stari šoldi. Pari mi se, kako da još vidim pokojnu susedu Franciku, kako mi zimlje jabuku i sve mi se milo posmehuje. A ja ne znam, kamo bim pogledal — neč od srama a neč od kurijožitadi — ča ću dobit: Će l' bit slebrna šestica ale pak dvajsetica! Ako je bila šestica — bil sam vas srećan i zadovoljan, ako je pak bila dvajsetica — onputa me ni mogal trpet ni Bog — hvala mu budi! a ni on — nečisti!

Fr.: I ako je bil samo šolad, mi smo mu se jednako veselili.

Jur.: I kako! Promisli samo, koliko se je stvari moglo va ono vreme kupit za šolad!

Fr.: Za fijorin biš bil mogal pol butigi doma zinest. Meso je bilo po jedan krajcar funt, a vino po niš. Ja znam, da ki bi zaslužil va ono vreme cvancilku, mogal je živet kako gospodin i još štavit koliko toliko i na stran.

Jur.: A one lepe koledvice, kada se j' negde na Stepanju, negde na mlado leto a negde i na Tri Kralja hodilo od kuće do kuće i nabiralo pune bisagi svakakoveh dari. Ono ši, da je bilo veselje!

Fr.: Spamećujem se, kada smo ono va Čićarije bivali, da smo kako anjeli nebeski pivali jednu koledvu. Škoda da sam ju pozabil.

Jur.: Ja se je nekoliko spamećujem.

Mi smo došli vam popivat,
Vaše darove priimat.
Rahle hlebe i kolače,
Mrs i jaja niš ne pače.
Istrijanske loze vino,
To je naše vrlo pivo.
Dajte, dajte svi bez muke
Kolejanom dobre ruke!
Novo leto se otvara,
Stara vrata jur zatvara
Novo leto pune vreće,
Nosimo na plećih sreće.
Ne će, ne će ovo leto
Biti kako drugda k letu.
Bit će čuda vune, sira,
Fermentuna i krumpira.
Svako dobro ovoj hiši
Mi želimo — Bog usliši! Amen!

Fr.: I ljudi su davali. Ki vina, ki klobasicu, ki jaje, ki kolač — svaki koliko je mogal i premogal.

Jur.: Va ono vreme su svi mogli i premogli. I crekvi su bile bogateje. Lemozina obilata. A bruškali bimo čagod i mi, ki smo celo leto mašu otpevali. Se spamećuješ, kako bi nas ono pokojni plovan prizval na mlado leto i svakemu otpevaču razdelil po jedan kupčić patakuni? A mi onda ala karubi kupovat.

Fr.: I oni bomboni od šolda, ki su imeli nutre neč, ča bi — kad bi se potegnulo — šćoknulo kako i pištola.

Jur.: A danaska? Todore, Todore, svako leto to gore...

Fr.: To je sve tako — ma...

Jur.: Ča — ma?

Fr.: Mi smo ovo novo leto počeli kako dve grinte, pak me je strah da ćemo grintat sveh dvanajst meseci.

Jur.: A da ča ćemo drugo nego grintat!

DOPISI

IZ RIJEKE.

Otkuda čovjek? - Alkohol u Americi i kod nas. - Od zabave do zabave. - «Mularija». Sušački most. - Tri posljednje.

Ja ne znam gdje «Vedetta» nadje sve što napiše. Ovih dana donijela je jedan vrlo dugi članak o postanku čovjeka.

Ako ćete da znate, što ja o tome mislim, reći ću vam, da je za mene glavno ono, što o tome piše sveto Pismo. Ovo pak što o tome «Vedetta» piše, dosta je špasno. Ona veli, da su do sada učeni ljudi držali, da je čovjek postao od opice ili šimije, dok se sada tvrdi obratno: da je naime opica postala od čovjeka. I to nesamo opica već i sve druge životinje, dakle i muhe i komarci. Vi se, moji čitaoci, smijete i pitate: pa kako je to moguće, da je buha ili muha mogla postati od čovjeka? Smijem se i ja s vama, ali jedno ipak držim za istinu naime, da ima slučajeva, kad čovjek može zaista da postane — blago. Uzmite na primjer do temelja pokvarenog čovjeka, jednog zločinca ili nepopravljivog pijanicu, posmotrite ga dobro i vidjet ćete, kako je takav nesretnik mnogo bliže blagu nego li čovjeku. Ali medjutim to nije glavno. Najglavnije je i najčudnovatije to, što se «Vedetta» bavi ovakovim stvarima, tako da se mi moramo ozbiljno da pitamo: nije li možda i to znak vremena?

Da vam pravo kažem, pisati o pametnijim stvarima u ove dane gotovo je nemoguće. Rijeka je kroz sve ove svečane Božićnje praznike bila vrlo dobro raspoložena. Jelo se i pilo nešto obilatnije — à la fiumana — pa je svijet zadovoljan. A gdje je svijet zadovoljan, tu mora i pero da šuti, da svojim dosadnim škripanjem ne poremeti mir na zemlji medju ljudima dobre volje. Do koji dan želuci će opet olakšati i mi ćemo svi prionuti čili i radosni uz naš svakidašnji posao.

Ne bi škodilo, kad bi se malo manje pilo, ali kud će na Rijeci suza neg u grlo? Ipak ja bih preporučio neku veću umjerenost osobito u piću, za koje se nikada pravo ne zna, što u sebi krije. Sjeveroamerička je vlada zabranila sva alkoholna pića, ali kako svuda, tako nažalost i u Americi vrijedi ona: fatta la legge, studiata la malizia — i tako se dogodilo, da su mnogi bezdušni trgovci prokriomčarili u zemlju mnogo alkoholnih pića, kojih su tada ispremiješali svakojakim gadarijama i prodavali ih ljudima krišom. Ako je alkohol već sam po sebi otrov, ovakova je mješavina deset puta gora, i tako se dogodilo, da su i prošlih blagdana mnogi Amerikanci, koji su potajno pili onaj **paždroć,** umrli u najvećim mukama. Sad mnogi prigovaraju vladi, a osobito predsjedniku Republike, i tvrde, da je tome zlu kriv jedino zakon o zabrani uživanja žestokih pića. Da je prodaja likera dopuštena, vele oni, mogao bi se nad njima vršiti nadzor, pa bi svijet znao što kupuje i ne bi se trovao onim, što mu kriomčari potajno nude. U naravi je čovjeka, viču ti isti ljudi, da traži baš ono, što je zabranjeno. Tako da su i Adam i Eva imali u zemaljskom raju svake vrste najslasnijeg voća, koji im je bilo na raspolaganju. No oni za to voće nisu marili, već su htjeli da zagrizu baš u ono, što im ga je Bog bio zabranio. To voće nije možda ni bilo najbolje, ali svejedno, za one naše praroditelje imalo je posebnog čara već jedino za to, što je bilo zabranjeno. Nauk: ne zabranjivati ništa, a paziti na sve!

Inače se Rijeka zabavlja. Osim teatra i kinematografa imamo svu sila manjih lokala, gdje mladji plešu sve u petnaest. A ne pleše se samo u javnim prostorijame, već i u privatnim kućama. «Vedetta» to sve marljivo bilježi. Ponekad ćete u njoj naći po četiri stupca puna objava o tim zabavama i plesovima, tako da mi je juče jedan moj komšija kazao, da ćemo mi Riječani jednog dana svi umrijeti — **balando.** Stariji plešu, a djećurlija puca. Ima ulica, gdje dječaci tjeraju nogomet takovim oduševljenjem, da prolaznici moraju biti sretni, ako odnesu kući živu glavu. Mnogi se tuže, da im mularija puca iz pištolja i iz floberica u prozore. To je tim čudnije, što nam je poznato, da vlasti vrše vrlo strogu kontrolu nad oružjem, a poznate su nam i kazne, na koje su bili odsudjeni mnogi seljaci, kod kojih se je našla kakva stara puška. Medjutim riječka djećurlija ide još dalje. Prošli četvrtak postavili su na tramvajske tračnice nekakvu praskavu stvar, pa kad je onda prošao tramvaj krcat putnicima, ona je stvar prsnula tako strašno, da su svi mislili, da se radi o kakvomu atentatu s bombom. Takvih praskavih stvari našlo se i na drugim mjestima, i sada oružnici idu od drogerije do drogerije i istražuju, ne bi li našli, ko je nabavio one praskave stvari. Vragometna je ova riječka mularija oduvijek bila!

U kapucinskoj crkvi ima napisa, kojima se moli milostinja na čast svetoga Antona. Medju tim napisima ima i par hrvatskih. To je vrlo hvalevrijedno. Kad se narodu kaže, da nešto dade, on će to rado dati, ako mu je jasno o čemu se radi. Isto će tako naš čovjek postati i bolji i krijeposniji, ako ga se u tom smislu pouči u crkvi ali na način, da on to može razumjeti.

Novi most, što veže Rijeku sa Sušakom, otvoren je na Silvestrovo. Bilo sretno i berićetno!

A sada još one tri posljednje:

Došao na Rijeku neki mladić, da nadje zarade. Namjeri se na nekog trgovca, koji ga upita:

— Jesi li polazio školu? — Jesam, odgovori mladić.

— A dali umiješ čitati i pisati?

— Ne znam, odgovori mladić.

— Kako? Ta veliš, da si polazio školu.

— Jesam, ali samo onu večernju, a općina, da joj ne treba trošiti, davala nam je lampu, ali bez petroleja.

Još jedna.

Ovo se desilo ovih dana u mome susjedstvu. Mali Aldo upitat će svoju mamu:

— Mamice, što je to — angjeo?

— Angjeo... angjeo — to ti je jedno lijepo dijete s krilima, što leti... odgovori mamica.

— Tako? Lijepo dijete s krilima!... A zašto onda tata kaže našoj sobarici: ti si moj angjeo! — kad eno, ona nema nikakvih krila!

— Ako ih još nema, dobit će ih već danas... odgovori mati.

I sobarica je još istoga dana morala da — leti.

Posljednja:

Prijatelj tužio se prijatelju:

— Bio sam u deset dućana i nisam mogao naći klobuka za sebe.

— Čudno! Ta meni se čini, da ti glava nije baš tako velika! Nije ni veća ni manja od moje.

— To je sve istina, ali ja tražim klobuk na kredencu i ne mogu nikako da ga nadjem.

Rokac.

IZ VODICA

Zapušteno groblje.

Moramo se tužiti — ali ovaj put sami na sebe. Moramo priznati, da smo malo previše nemarni u mnogo čemu. Mnoge nam stvari nisu u redu, kako bi morale biti, ali bismo od jednog pogleda na naše groblje morali pocrveniti — od glave do pete.

Još naši pradjedovi sagradili su i spremili to naše vječno počivalište — našu posljednju kuću. Kada su spremali ovo naše groblje sigurno nisu mislili na to, da ćemo ga mi ovako zapustiti. I kada su umirali, nisu se takodjer nadali, da ćemo se za njihove izmučene kosti ovako malo brinuti. Može nas već radi njihovih kostiju, radi kostiju naših dragih pokojnika biti stid, a i mi sami morali bismo se malo više brinuti kamo ćemo položiti ove naše kosti. Morali bismo se brinuti, da si uredimo mjesto našeg vječnog sna.

Po svem svijetu, kamo god idete, svagdje nadjete lijepo uredjena groblja — po tome se i pozna kultura naroda. Što je narod kulturniji, to se više brine, da su mu groblja u redu, da su kosti njegovih dragih pokojnika u miru. Zaludu molimo, kad nam neko umro «Počivao u miru!» kad nam iza kako sprovod ode sa groblja, po grobovima šeću magarci i drugo blago. Zidovi su porušeni, vrata uvijek otvorena, grobovi su zarašteni, da je strahota. Znamo, da je u mnogim selima po Istri tako — ali dajmo se sada mi Vodičani na posao. Uredimo svoje groblje. Cesta, koja vodi na groblje, upravo je grozna. To i sve drugo na sramotu je ne samo nama, nego i seoskim poglavicama. Ne marimo mi, a ne mare bogme ni oni. Po ovakvim cestama čovjek treba da gleda dobro kuda gazi, da se ne isprebija, pa da si tako skrati put na — groblje.

Maknimo se, pa popravimo barem ono što možemo. Dobra volja — to je pravo bogatstvo. I ako smo siromašni — pomognimo se sami — pa će nam biti ljepše i bolje.

Vodičan.

IZ ROVINJSKOG SELA.

Božićne dogodovštine.

Kako Vam je poznato mi u našem selu nemamo župnika ni kapelana. Spadamo pod Kanfanar. Već pred godinu dana bio se je zauzeo naš dekan, da će nam misiti i u Rovinjskom selu — no kako smo dosada vidjeli, on dodje ovamo samo kada netko umre, da ga otpravi Bogu na račun — onako po jednoj prilično visokoj tarifi. Inače u drugim zgodama zaboravlja na naše selo.

Božić, kao najveći naš blagdan, želili smo i mi malo pristojnije proslaviti. No, možete si i misliti, da se bez jednog dušobrižnika ne može obaviti crkvena proslava. Tako nismo mi u Rovinjskom selu na Badnjak imali blagoslovljene kuće, kako je to stari običaj. Na polnoćnicu nismo išli, jer nije imao ko da nam misi. Na Božić nismo imali nikakve mise. Tek smo u nedjelju iza Božića imali nekakvu tihu misu, koju nam je na brzu ruku odmisio kapelan, te je odmah pobjegao u Kanfanar.

O ponoći na Badnjak mjesto da u našoj crkvi bude sv. misa — dogodila se je jedna nesreća, koja je mogla imati još i gorih posljedica. Narod govori, da je to božja kazna Rovinjskom selu zato, jer se nije o ponoći služila onako kao po svim ostalim selima i kod nas sv. misa. Kazna ili ne — svakako, kad bi kod nas bilo u crkvenom pogledu sve u redu nesreća se ne bi bila dogodila. U crkvi je naime nastala vatra.

Sakrestani su bili u crkvi napravili betlehemsku štalicu s jaslicama. Ko zna kojim načinom, iza kako su zatvorili u večer vrata, pala je valjda svijeća, pa se je zapalilo. Sreća da vatra nije imala zamaha, jer bi inače bilo zlo. Ujutro, kad su se vrata od crkve otvorila, a crkva puna dima. Po crkvi je sve popucalo od vrućine, jaslice su zapaljene, kipovi su pocrnili od dima, a svijeće su se sve rastopile. Bit će potrebno mnogo popravaka, a ko će nam dati toliko novaca, jer je naša crkva veoma siromašna. A i mi smo svi siromašni.

Da je dekan došao, da nam misi, ili, da je poslao svoga kapelana na badnjak — ne bi nam se bila dogodila ova nesreća. Sakrestani bi bili spremali po crkvi, pak bi opazili vatru, a ovako je crkva bila prazna, te se je to dogodilo. A ima naše Rovinjsko selo preko 900 duša — pak bi se moglo i na te duše misliti, a ne ovako.

Osim toga dogodilo se je na Božić kod nas i ovo:

Ivan D. se je na Božić malo ponapio. To nije najveće zlo — napiti se na Božić. Samo je jedanput Božić na godinu. Ali moj ti je Ivan kad je onako nakresan izišao iz krčme, počeo vikati, da bi se on tukao s Jurom P. — Dodje i Jure — a dodju i karabinijeri. A bogme oni nisu dozvolili da se Ivan i Jure tuku, i ako je Božić. Odvedu obojicu u kazermu pak na tavan s njima. Ne za dugo, nego da se malo otrezne.

Ivanu se nije dalo čekati, nego namisli kako bi pobjegao, te odluči skočiti kroz prozor. I zbilja on skoči s visine od 7 metara, ali na njegovu veliku nevolju. Polomio si je noge i sav se je izudarao. Morali su ga odvesti u puljsku bolnicu. Tamo sada leži, a kod kuće mu žena i djeca žele koru kruha.

O vino, vino — što sve ne učini!

Molim Vas, gospodine uredniče, raspitajte se malo, kako je to, da mi u Rovinjskom selu ne primamo «Istarske Riječi» već od prvog novembra. Mi je tako želimo, a već je dva mjeseca ne primamo. Koji je tome uzrok? Sada su večeri tako duge, a nema naše drage prijateljice, da nam što kaže, da nam priča i da nas tješi. — Doskora ćemo Vam se opet javiti. Sretno Vam novo leto.

IZ KLENOVŠĆAKA

Žalosna smrt na sam Božić

Baš na dan samoga Božića — kada se svako veseli, i kada se zaboravljaju, pa makar i samo za jedan dan sve tuge i nevolje zemaljske, kada se svako u krugu svoje obitelji veseli rodjenju Isusovom — odjeknuo je našim selom grozan glas. Počinio je samoubojstvo mlad čovjek, sit ovoga života.

Snijeg je vijao, a bura je šumila. Bili smo svi u nekom svečanom raspoloženju po svojim kućama, kad se najedanput sve selo ustrča prama kući župana Roka Šverka. Župan Šverko poznat je po svoj Čićarji veoma dobro, a nama u Klenovšćaku ostati će takodjer u uspomeni. Sin županov, koji se je ubio, imao je tek 17 godina.

Razlog, zbog kojega si je mladić uzeo život, poznat je donekle. Prije nego li se je ubio, mladić je napisao jedno pismo, u kojem kaže, da ide u smrt zato, jer ga otac, majka i ostala braća ne gledaju previše dobro, jer ga mrze itd. Poznato je, da su se i pred nekoliko dana nešto svadjali u kući, no ne znamo zašto. Posljedica te svadje — evo smrt mladića. Očajan je na Božić za vrijeme objeda otišao u svoju sobu, zaključao vrata, te opalio iz revolvera u svoje srce.

Njegovo tijelo ne htjedoše zakopati, kako je to i dosada bilo, ni domaći svećenik, a ni onaj u Račjoj Vasi, ali je ipak poslije na intervenciju općine pokopan crkveno.

U našim krajevima ne pamtimo, da su se dogadjala samoubijstva do sada, pa je ovaj žalostan slučaj duboko potresao nas mirne Čiće. Mi smo ovdje znali za samoubijstva, koja su počinjala gospoda u gradu, ali je naš zdravi seljački stalež umirao uvijek naravnom, pravom smrću, usprkos svim bolima i mukama, koje ga dnevno tište. Tužne su ovakve vijesti, pak ne bismo željeli, da bi se ponavljale, ne bismo željeli, da bi ovo prvo samoubijstvo kod nas zarazilo i druge, koji su slabi pod teretom životnih nevolja.

I tako je naš Božić prošao u nekom tužnom raspoloženju.

Klenovac.

IZ BUZETŠTINE

Naš Božić.

Naš Božić prošao nekako žalosno. Nismo mogli nikuda radi silne bure i zime. Snijeg je zapao na sam Božić. Na polnoćnicu i na sv. misu na Božić valjda nitko ni išao nije. Ipak na Stjepanje bilo tiho, ljepše vrijeme. Mogli smo se micati i poći u crkvu. — Ali sada u crkvi već ne čujemo naših veselih božićnih pjesama. Sve što čujemo u crkvi — ne razumijemo. Zornica naših, onih lijepih naših, nema već. Još ćemo vam i to javiti, da prije Božić nekamo otišao naš kapelan velč. g. Kuret. Njegov nagli odlazak svima nama je čudan.

IZ LASTOVA.

Smrt našega čovjeka.

Jučer je nakon teške bolesti umro naš dragi Antun Frlan u dosta dobroj starosti. Njegov otac rodjeni Senjanin radišan i štedišan do skrajnosti naučio svoga sina uzornom radu. Starosjedjoci Lastova zvahu ih vlasima. Svaki ovdje nastanjeni stranac, pak bio on iz Splita, Dubrovnika, Senja, Zagreba, Lošinja, od zavidne klike, — separatističkog duha, biva prozvan prezirnim imenom «vlah».

Pokojnik uvijek istog načela, nepromjenjiv prije, pak u ratu, i poslije rata, spadao je u red najčistijih karaktera ovoga otoka. Hrvatom je živio, Hrvatom je umro. Sve je pregorio u svome postojanom životu. Gmizanje, lizanje, puzanje to je bilo za njega nepoštenje — samo karakter, čisto srce; vedro čelo, rad, štednja bio je simbol njegova života.

Po tim načelima uzgojio je i svoje sinove.

Gubimo u tom poštenom vlahu rijetkog iskrenog prejatelja; takovih poslije Dubrovačke Republike ovo ostrvo nije radjalo. Lahka mu zemlja, koja je danas pokrila jednog sina tudjinca iz Senja, a uzor sinovima njegovim naše iskreno saučešće.

Novi zakon javne sigurnosti

Članak 39.

U interesu javnog reda može prefekt odrediti u svako doba, da se oružje, municija, bombe i barut o kojim govori prethodni članak, izruči u svrhu da to bude čuvano od mjesne sigurnosne ili vojničke oblasti u posebnim skladištima.

Čl. 40.

Ako činovnici ili redari sudbene policije doznaju ili naslute da se u bilokojem javnom ili privatnom lokalu ili u bilokojem stanu nalazi oružje, municija, bombe, ili praskavine, a sve to nije bilo prijavljeno ili predano ili protuzakonito zadržano ili sačuvano, provest će odmah premetačinu i zaplijenu.

U slučaju otpora ili kad je oružje bilo sakriveno, onda se krivci uhapse. U slučaju skrivanja smatra se da su krivci zatečeni na samom činu, iako nisu prisutni, kad se obavi premetačina i zaplijena.

Čl. 41.

Izvan stana i njegovih pripadnosti (nuzprostorija) ne smije se nositi oružje, buzdovani ili štapovi iz željeza, ili providjeni zaoštrenim šiljcima, voljujske žile (boks) i slično.

Bez opravdanog razloga izvan stana i njegovih pripadnosti ne smije se nositi šiljasto i oštro orudje, s kojim se može ozlijediti.

Kotarska sigurnosna vlast je ovlaštena da dade dozvolu za nošenje dugačkog vatrenog oružja, a prefekt može u slučaju dokazane potrebe podijeliti dozvolu za nošenje revolvera ili pištolja od svake mjere ili štapova providjenih sa sabljom, koja ne smije biti kraća od 65 cm.

Čl. 42.

Osim u slučajevima navedenim u čl. 10. ne smije se podijeliti oružni list onom:

a) koji je bio već kažnjen sa zatvorom radi nasilja proti osobama, ili radi kradje, grabeža, globljenja i ucjene;

b) koji je bio kažnjen zatvorom radi nasilja i otpora protiv javnih vlasti ili radi delikata protiv države kao takove ili protiv javnog reda;

c) koji je bio kažnjen radi nošenja oružja;

d) koji je bio kažnjen radi dizertiranja u vrijeme rata, pa makar bio pomilovan.

Dozvola može se odbiti i onima, koji su kažnjeni zbog drugih delikata i koji ne mogu dokazati da su dobrog vladanja ili kod kojih postoji mogućnost da će zlorabiti oružje.

Čl. 43.

Malodobnom, koji se još nalazi pod očinskom vlašću, ne može se dati dozvola za nošenje oružja. Nu prefekt može da dade jednom malodobnom dozvolu za nošenje samo lovskih pušaka, ako je malodobni već dovršio 16. godinu te ima od oca ili štitnika pismenu dozvolu i dokaže da zna rukovati s oružjem.

Čl. 44.

Kad se u jednoj pokrajini ili općini pojave abnormalne prilike u pogledu javne sigurnosti, može prefekt da javnim oglasom opozove sasvim ili djelomično postojeće dozvole za nošenje oružja.

GLAVA V.

O sprječavanju nesreća i nezgoda.

Čl. 45. Bez dozvole ministarstva unutarnjih djela nije dopušteno da se fabriciraju, drže u skladištu, prodavaju ili prenose dinamit i produkti s eksplozivnim učinkom, fulminati i pikrati, sastavine s praskavom mješavinom, kruti ili tekući elementi kojima se može praviti eksploziv.

Takva je dozvola potrebna, i onda kad se ima fabricirati barut, u kojem je jedna sastavina i nitroceluloza ili nitroglicerina.

Prekršitelji će biti kažnjeni zatvorom do jedne godine, te globom od 2000 lira.

Čl. 46. Bez dozvole prefekta nije dopušteno, da se fabriciraju, drže u skladištu, prodaju ili prenose barut, a niti bilo koji drugi eksploziv. Osim onih, navedenih u čl. 45. spadaju ovamo i krijesovi, te slični produkti. Ista je dozvola potrebna i za materijal i stvari s kojima se može sastaviti ili fabricirati eksplozivni materijal.

Dozvola je potrebna i onda kad se drži u skladištu, prodaje ili prenosi barut bez dima, koji je sastavljen na bazi nitroceluloze ili nitroglicerina.

Čl. 47. Ko fabricira ili pali krijesove, mora dokazati, da je zato sposoban.

Čl. 48. Jedna tehnička komisija imenovana od prefekta, odredjuje uslove, koji moraju biti ispunjeni, u pogledu prostora, gdje se fabriciraju ili drže na skladištu eksplozivne tvari.

Troškovi, koje ima pritom komisija, snaša onaj, koji traži dozvolu.

Čl. 49. U izvršenoj naredbi ovog zakona odredit će se i količina i kakvoća baruta i drugih eksplozivnih tvari, koje se mogu držati u kući ili drugdje, te koje se mogu prenositi bez dozvole. Odredit će se takodjer i za količinu produkata i tvari navedenih u članku 45. Dozvola za skladišta i za prenos može biti izdana od prefekta.

Čl. 50. Dozvole za fabriciranje i za skladišta eksplozivnog materijala su trajne, dok one za prenos materijala vrijede do 31. decembra one godine, u kojoj su izdane.

I prve i druge vrijede isključivo za one lokale, koji su u dozvoli navedeni.

Čl. 51. Dozvole, za otvorenje tvornice, u kojoj se fabriciraju, izradjuju ili čuvaju eksplozivne tvari bilo koje vrsti, te dozvole za prenos, za uvažanje ili za prodavanje tih tvari ne mogu biti podijeljene a da nema potrebnih garancija za život osoba, koje će u tvornici raditi i za vlastništvo. Život radnika i čuvara mora biti osiguran.

Osim u slučajevima navedenim u čl. 10 ne smiju se dozvole podijeliti osobama, koje su u prethodnih 5 godina bile kažnjene zbog prekršaja protiv vlastništva ili radi ubijstva, pa makar nemarom počinjenog.

Dozvole ne mogu dobiti oni, koji ne dokažu svoju sposobnost.

Čl. 52. Zabranjeno je da se fabriciraju, drže kod kuće ili drugdje, prenose ili prodavaju, u zavodima, radionama, skladištima ili ovlaštenim prodavaonama, one praskave tvari, koje nisu priznate i klasificarane od Ministarstva unutarnjih djela iza saslušanja jedne tehničke komisije.

U izvršenoj naredbi bit će razvrstani u kategorije svi praskavi produkti, po njihovoj naravi, sastavu i eksplozivnom djelovanju.

Čl. 53. Osim u slučaju čl. 27 za ratnu municiju, ne mogu se uvažati u državu eksplozivne tvari nikoje vrsti bez dozvole Ministra unutarnjih djela. Dozvola će se izdati za svaki pojedini slučaj posebno.

Dozvola se ne može podijeliti, ako eksploziv nije bio priznat i klasificiran.

Ovo ne vrijedi za tranzitne eksplozive za koje je dostatna dozvola prefekta pogranične pokrajine, kroz koju produkti ulaze u državu.

Kakova će biti godina 1927.

Po svim državama i kontinentima pred Novu godinu našli se ljudi, koji «umiju sa sigurnošću» da predkažu, što nam donosi novo ljeto dobro i zlo, ugodno i neugodno. Posvuda su se već javili proroci, samo u nas ih, srećom, još nema. Čovjek ne zna, kome da vjeruje: da li francuskim prorocima, ili američkim astrolozima ili njemačkim historijumanima, koji na podlozi prošlosti proračunavaju budućnost.

Ne bi, uostalom, bilo tako teško odlučiti se, kome da čovjek vjeruje, kad bi se barem svi ovi proroci — medju sobom slagali. Ali francuski se proroci i američki astrolozi i medju sobom prepiru, a jednako i njemački historijomani, o tom, tko ima pravo, i što će se najprije ispuniti. Svi se ovi moderni proroci bave u prvom redu političkim pitanjima, ali oni se u tom razlikuju, što ih svak prekraja po svom političkom uvjerenju.

Usprkos svih raznolikih — ispunjenih i neispunjenih — proročanstva ljudi se ipak zanimaju za njih.

Za narednu godinu proroci svijuh struja i narodnosti ne proriču ništa dobro. Gotovo svi predvidjaju velike elementarne katastrofe. Potresi, poplave, orkani i vulkani mnogo će uznemirivati godine 1927. stanovnike našega planeta, koji će krajevi biti najviše ugroženi, o tom proroci nisu složni. Francuski astrolog Andoux predvidja katastrofalni potres u Južnoj Americi, a Pasqual Fortuny tvrdi, da će katastrofa, slična onoj na Miamiju, zadesiti cijelu Sjevernu Ameriku. Njemački je astrolog Radecky u zvjezdama pročitao, da će naredne godine pustošiti u Francuskoj, Engleskoj i Njemačkoj goleme poplave i druge elementarne katastrofe, koje će prouzrokovati neizmjernu štetu. I njegov je kolega Grimm pesimista i proriče osim toga, još i potrese i epidemije, te goleme požare, koji će uništiti cijela mjesta i pokrajine. Ništa manje strašno nije ni proricanje gdje Jordanove u Berlinu. Ona vidi, kako oživljuju ugasli vulkani i bacajući vatru i sumpor uništuju ljudska naselja. Ali ona ne kaže, gdje će se dogoditi ta strašna katastrofa. Još govori, da će se godine 1927. u jednom njemačkom rudniku dogoditi strašna katastrofa uslijed eksplozije. Malo manje općenit je Amerićanin Withcomb, koji za narednu godinu najavljuje propast Nizozemske. Ova će nesretna zemlja naskoro potonuti i nestati bez traga.

Još su nejasnija proricanja o političkim dogadjajima u svijetu. Samo glede Rusije su složni i američki i francuski i engleski astrolozi. Oni naime proriču naglu propast boljševizma. Boljševički režim doduše još ne će propasti, ali na red dolaze teške unutarnje borbe, koje će imati dalekosežnih posljedica i u cijeloj ostaloj Evropa. Njemački astrolog Radezky navodi čak i neke pojedinosti. Poslije propasti boljševizma ruske će čete poplaviti sve susjedne države, a revolucija, koja slijedi iza toga, izvršit će se u znaku panslávizma. Neki astrolozi predskazuju u Rusiji čak uspostavu carske vlasti, ali u pogledu osobe budućega cara šute.

Vrlo su povoljne vijesti za Francusku, kojoj Caritta Borderiaux proriče veliki gospodarski razvoj i napredak, naročito u industriji i trgovini. Do jeseni će franak doseći predratni paritet. Dalje predvidja veliku ofenzivu protiv Poincaréa, u kojoj će ipak on ostati pobjednikom. Odnosi izmedju Francuske i Njemačke će se produbiti i učvrstiti, te će čak doći do vrlo tijesnih veza medju tim državama.

Njemačkoj se proriče monarhistički puč. Hindenburg ima smrtnu pogibao. Gospodarske će se prilike popraviti, pa će Njemačka doseći svoj predratni ugled i vrijednost u medjunarodnom položaju.

✝

Tužnim srcem javljam svoj rodbini, prijateljima i znancima, da je dne 2. januara 1927. u 7 sati ujutro, preminuo moj mili otac

MATE PUHALJ

u 92. godini života, providjen sv. otajstvima umirućih.

Pogreb dragog pokojnika obavio se je u Lanišću dne 3. januara 1927. u deset sati u jutro iz kuće žalosti na općinsko groblje.

U LANIŠĆU, dne 4. januara 1917.

Rastuženi sin

Josip Puhalj.

«Istarska Riječ» stupa u novu godinu rada. Po zacrtanoj stazi vrši i dalje svoj poziv i svoju dužnost.

Pretplatnici! Sjetite se i vi svoje dužnosti. Obnovite pretplate, da tako dadete listu potrebnu pomoć.

DAROVI

za «Prosvjeta odsjek za Istru»:

Darovali su: A. P. — Trst 12 L i K. K. 1 L, Anselmo Sablić, Port-Said, 20 L, Karabaić Ivan, New York 5 L.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST“ U TRSTU.

Broj 2 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 13. januara 1927. Pojedini broj 25 cent. God. V.

„Istarska Riječ" izlazi svakog četvrtka uveče. Svakog drugog četvrtka donaša posebni prilog „Mladi Istranin". Pretplata za tuzemstvo iznaša 15.— lira na godinu, a za inozemstvo 25.— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". — Narodna poslovica.

Snošljivost i ljubav bližnjega

Sve što živi i bitiše nosi u sebi neodoljivi nagon samoodržanja. Svako biće nastoji svoje «ja» održati što trajnije, a ujedno i što ugodnije, što lijepše. Nikome se ne će ovaj život da promjeni dru[illegible]. Borimo se, mučimo i stradavamo na ovoj zemlji, pa ipak ne će nam se [illegible]o, «kud za vazda gre se.» Svatko želi ostati, svatko čuva svoje **ja**; ono ja, koje misli, čuvstvuje i teži; ono ja, koje [illegible]nada, koje uživa i trpi, koje posrće, [illegible]a i opet se diže. Koje li onda čudo, [illegible]je svaki čovjek samom sebi najveći prijatelj, da sebe najjače voli. Ta ljubav prema samome sebi, to sebeljublje ima korijen u onom najjačem nagonu, što ga spomenusmo: u nagonu za samoodržanje. Svi su nagoni u bitnosti svojoj dobri, jer su ciljushodni, imaju neki [illegible] zadatak, pa tako ni nagon samodržanja nije sam po sebi zao. Ali ako prekomjerno ojača, pa se ispolji na štetu drugih nagona i ostalih viših duševnih vrlina, onda se ujedno i izopači, te predje u strast. Prevelika ljubav prema samom sebi, prejako sebeljublje takodjer je strast, ili radja drugim strastima, kao: sebičnost, škrtost, lakomost, proždrljivost ili drugim sličnima. Kuda to [illegible]a vodi, lako je odgovoriti. A kakova bi zajednica bila od samih takvih pojedinaca?! Začijelo pakosno i nečovječno društvo; bilo bi to krdo, upravo čopor ljudi.

Samo kod životinja vidimo nešto tak[illegible]. Da održi sebe, žrtvuje jedno drugog. [illegible]zu se, kolju, proganjaju i tamane medjusobno. Tu vrijedi samo jedno pravo: pravo jačega. Tko jači, taj kvači. Slabiji u borbi klone i podlegne.

Ljudskim društvom ravnaju i druga, viša načela, plemenitiji porivi i uzvišenija čuvstva. Ili bar trebalo bi da bude tako. Umom svojim kadar je čovjek da shvati i tudje «ja», i tako uvidi, da i ono posjeduje iste želje kao i vlastito njegovo **ja**. Spozna, da i ono tudje «ja» misli, osjeća i teži; nada se, posrće, diže i bori. Osjeti, da i ono tudje «ja» ima ista prava na život, kao svako drugo **ja**. I ono želi ostati, održati se trajno, koliko je moguće udobno i lijepo. Tako «ja» jednoga čovjeka dobije spoznaju o «ja» drugoga čovjeka.

Iz te spoznaje radja se onda čuvstvo prema bližnjemu. To je moguće pak samo onda, ako smo kadri drugoga shvatiti, zamisliti sebe u njegovoj koži, uživiti se u njegovo duševno stanje, uroniti u njegovo «ja». I onda će radost njegova radovati i nas, a žalost i bol njegova žalosti i nas. Oćutiti ćemo u sebi jednako čuvstvo, kakvo proživljava on, a tim se je časom porodila veza medju njega i nas. Podići će nas grižnja savjesti, ako smo mu činili što na zlo; osjetit ćemo prema njemu sklonost, odanost, iskrenost i ljubav, ili bar ćemo snošljivi prema njemu. Razumjet ćemo, da je i on dijete jednoga oca, da je naš bližnji, da nam je po Bogu brat. — Savršeniji i plemenitiji pojedinci doći će do toga sami, pa će čuvati bližnjega i nastojati da mu pomognu. Godit će to i njima samima, jer im plemenština srca ne dozvoljava raditi na tudju štetu. One surovije prisilit će [illegible]lji, da i oni tako rade, ili bar da ne uništavaju na bilo koji način tudje «ja». U tako uredjenoj ljudskoj zajednici dolazi i do zakona, koji će odrediti: što se smije, a što se ne smije činiti. Tako će prilike u ljudskoj zajednici postati snošljive; dat će se živjeti. Slabiji ne će tako strahovati, da ih unište jači. Zajamčit će se lična sigurnost i sloboda pojedinca. Tako će se ljudi pokoriti **ljudskom auktoritetu.** — Ali od toga stanja snošljivosti do prave ljubavi bližnjega do požrtvovnosti još je dalek put.

Pa ipak i k tomu savršenijem životu teži čovječanstvo. Osjeća, da još preostaje nešto, što zakon ljudski odrediti ne može. Budi se savjet i niču moralni zahtjevi. Traži se bratstvo, ljubav i požrtvovnost za bližnjega svoga. Na putu usavršivanja oćuti čovjek, da je moguć jedan viši život, prožet idejom uzajamnosti i jednakosti sviju pojedinaca. Zahtjeve tog višeg života postavljaju ili veliki duhovi, ili pak dolazi odozgora, u vidu religije; kao vjera, dakle božanske provenijencije. To je **auktoritet Božji**, volja Božja. I čovjek prima objavu kao zahtjev najvišeg autoriteta. Prožet time teži za rajem, ne samo na drugom, već i na ovom svijet; put kraljevstvu božjemu, u kojemu su svi braća i sinovi jednoga oca. Sada istom dolazi do prave ljubavi; ljubavi, koja nastoji prometnuti se u djelo: do djelotvorne ljubavi. Svako «ja» jednako vrijedi, jer u svakome je iskra božanstva. Zahtjev je težak, i glasi: «ljubi bližnjega svoga kao sebe samoga» — i «ne čini drugome ono, što ne bi htio, da on tebi čini.»

Da posvjedoči veliku svoju djelotvornu ljubav za rod ljudski, da dokaže primjerom, kako treba shvatiti uzvišenu mu nauku, dao se Bog Čovjek razapeti na križu. Prohujale su odonda hiljade godina, ali — rekao bi Kranjčević: «od te žrtve davne još ploda ne imade.»

Pogledamo li život naš današnji, vidjet ćemo u njemu mnogo zla i poroka. Zemlje i gradovi, sela i obitelji, veliki i mali, zajednice i pojedinci živu u mržnji, u kalu zlobe, u dubinama niskih strasti, u borbi za vlastito «ja», dok se o tudjem «ja» ne vodi računa. Koliko niskoća, grubosti i podlosti, koliko razvrata, intriga i žuči siplje čovjek na čovjeka! Ogovaranje, podmetanje, zloba, kleveta i laž slavi slavlje usprkos božanskoga glasa u visinana i naših duša u dubinama. Životinja i zvijer u čovjeku budna je i vreba, a klice višega života kao da zamiru. U depresijama materijalizma plovi ladja današnjice. Sve je u jagmi za tjelesnim potrebama, dakle nižim vrednotama, dak se za one neprolazne, vječne i duševne vrednote malo pita, malo mari. Zamire u čovjeku glas iz svemirskih prostora, veliki smisao života, neprolazni glas božanski.

Nedavno smo slavili rodjenje Njegovo. Onoga, koji uzimlje grijehe svijeta, koji se žrtvuje za veliku misao, koji traži kraljevstvo božje u dušama ljudskim, djelotvornu ljubav i jednakost sviju «ja» na ovoj guravoj majčici zemlji. Proslavio je taj dan svatko na svoj način; većina vinom, orgijama i pjesmom u dubokim nizinama kaljuže i blata, bez smisla i razumijevanja velikog Mu imena. Najmanje bilo je onih, koji su nastojali da shvate značenje Mesije, da porade nešto na obnovi duha svoga, da otpretaju u sebi sakrivenu iskru božanstva, pa da je razbukte u vatru goruće ljubavi. Malo tko odluči, da svoje «ja» shvati jednakim ostalima «ja», da svoje srce otvori svijetu, i da poradi na ostvarenju kraljevstva nebeskoga već na ovoj zemlji. Pa ipak: ili će čovječanstvo, otkupiti tragediju Golgote jednom višom formom života, ili će ga nestati u ponoru sumračja, u mraku duhovnome, u bogomračju. Ili će se uspeti u vertikalnom pravcu duha, ili će potonuti u ambis nedoglednog materijalizma. Ili će u njemu pobijediti Bog ili zvijer. Otkad rod ljudski postoji, padao je i dizao se u tome pravcu. U njegovoj su duši za život i smrt borili se bogovi svjetlosti i bogovi tmine. Čovjek luta i traži... Ali kraljevstvo nebesko je prorečeno, i — kraljevstvo će nebesko doći.

Nikola Zec.

Politički pregled

ENGLESKA.

Engleska je razmerno malena zemlja, ali je njezino carstvo ogromno — Indija, Južna Afrika, Kanada i Australija — četiri su neizmjerna kontinenta, kojima Engleska vlada i upravlja. A gdje su još one brojne zemlje, gdje li oni gradovi, nad kojima se vije zastava Velike Britanije? A otoci uz Ameriku, Afriku, Aziju i Australiju? Ko da ih nabroji?

A razni narodi, što žive u tolikim zemljama? Ima ih preko 350 milijuna svakojakih jezika i vjera.

Silna snaga, a bogatstvo zemlje upravo neiscrpivo. Tu ima stoke i drugih korisnih životinja, kakvih nema nigdje drugdje na svijetu. Tu ima svake vrste biljaka, kojima se prehranjuje i odijeva dobar dio svijeta: pšenica, kava, riža, čaj, pa onda pamuk, kaučuk, svila. A i ruda ima onuda svakovrsnih: počevši od željeza i petroleja pa do zlata i dijamanta.

Silno bogatstvo! Jedina je nevolja u tome, što ono nije Englezima na dohvatu. Daleki su putevi, što do toga bogatstva vode. Neizmjerni morski putevi. Da bi do onih engleskih kolonija vodilo samo široko more, Englezima ne bi bilo ni bogzna kako teško osigurati sebi taj široki put. No ima i uskih klanaca, tijesnaca, koje treba preći, da se prikrati put u neke od onih dalekih zemalja. Tu je u prvom redu Gibraltar, pa Sueski kanal i Aden. Ta tijesna Engleska je na vrijeme zaposjela i utvrdila, tako da joj barem sada na tome putu ne može niko da smeta.

Ali ima Engleska i takovih zemalja, do kojih vode i kopneni putevi. Tu je u prvom redu Indija. Nekoć su tu zemlju nazivali «zlatna» i to zbog silnoga njezina bogatstva. Takova je ona i danas. Iz nje Engleska crpi najveću svoju snagu. Da izgubi nju, Indiju, Engleska bi odmah pala u red manje važnih država. Razumljiva je dakle njezina briga za osiguranje te svoje kolonije kao i njezin strah, da je ne izgubi.

Kad je ono prije velikoga rata Njemačka počela da gradi željeznicu do Bagdada, Engleska se sva uzvrpoljila. Budući da Bagdad nije bogzna kako daleko od Indije, ona se pobojala, da je možda Njemačka kani zaskočiti preko Perzije. Nesumnjivo je, da je i to bio jedan od povoda, što je Englesku natjerao u rat protiv Njemačke.

No sad je Njemačka po strani. Potučena, oslabljena ne će ona tako brzo pomišljati na put u Bagdad. Prema tome bi i Engleska mogla sada mirno da spava.

Jest, kad se ne bi odmah iza Njemačke pojavio na obzorju drugi, kudikamo opasniji dušmanin: Rusija.

Engleska i Rusija nisu se ni u prošlosti gledale lijepim okom. Carska Rusija težila je već davno prije i za Carigradom i za Dardanelima, da može imati slobodan prolaz u Sredozemno More. Engleska se je tome protivila, jer se je bojala za svoju prevlast na tome moru. Kad nije mogla Rusija da uspije sa Carigradom, okrenula se je prema Aziji i to u pravcu prema Tihom oceanu i prema jugo-istoku, to će reći engleskoj Indiji. Zbog toga su Englezi već odavna i zlobili Rusiju. Otuda i ona velika njihova žurba i nastojanje u vrijeme rusko-japanskoga rata, da Rusija ne izidje kao pobjednica.

Medjutim je carstvo u Rusiji propalo i dalo mjesta sadašnjoj Sovjetskoj republici. I evo, mi doživljujemo, da i ti Sovjeti tjeraju u Aziju onu istu politiku, što su je prije vodili i carevi. Razlika je u tome, što ruski boljševici tu politiku tjeraju propagiranjem svojih novih ideja, koje rek bi da prijaju osobito Kinezima, kaošto se to može vidjeti iz dogadjaja, što se tamo razvijaju. Kinezi su u nekim krajevima okrenuli svoje puške protiv Engleske, i Englezi drže, da je to maslo — Rusije. Nemira je bilo i u Indiji, a i sada tamo vrije, pa i zbog toga Englezi okrivljuju Rusiju. Nedavno je Rusija sklopila s Turskom savez, koji možda znači nešto više, nego li koji obični savez prijateljstva. Toga se saveza pobojala Engleska, pa sada i ona traži saveznike. I čini se kao da je došlo vrijeme, da se u Evropi velevlasti opet okupe u dvije jake grupe, kaošto je bilo i prije rata. Kakve će biti te grupe, pokazat će nam skora budućnost. Za sada je jedno stalno a to je, da Engleskoj zadaje najviše briga i straha Rusija, pa se otuda može objasniti i ona neka njezina nervoznost i mržnja nesamo na Ruse nego i na sve Slavenstvo.

ITALIJA.

Prošle je sedmice presjednik vlade on. Mussolini razaslao prefektima jednu važnu okružnicu. Tom okružnicom daje on prefektima najveću odgovornost i najtočnije direktive za budući njihov rad po pokrajinama.

Prefekt je najviša ličnost u državnoj službi pokrajine. On mora da postane duša svega fašističkoga života pokrajine, a mora držati visoko svoj auktoritet, jer je potrebno, da u pokrajini vlada samo jedna jedinstvena sila. Svi gradjani, a u prvom redu oni, koji su fašisti, moraju da pokažu prefektu samome svoju poslušnost i disciplinu.

Prefekt mora sam voditi i organizirati svu obranu, koja bi bila potrebna, u slučaju, da je u opasnosti fašistički režim. Prefektu je povjereno, da sam vodi borbu protiv onih malobrojnih protivnika fašizma. Zato je i ustanovljen novi zakon za obranu države, koji daje baš prefektima najširu vlast.

Mussolini kaže dalje, da mora iz talijanskog fašističkog života nestati nezakonskog razračunavanja. U okružnici govori Mussolini ovako:

«Sada kad se država oboružala svim sredstvima za obranu od svih opasnosti moraju da izčeznu i zadnji ostanci sile. Nezakonitost mora nestati. Ne samo ona koja eksplodira u malenim sićušnim lokalnim silovitostima, ma da i ovo mnogo škodi režimu i sije opasna proturaspoloženja, već, mora nestati i ona veća nezakonitost, koja nastaje poslije teških dogodjaja.

Svako treba da si utuvi u glavu, da ma što se dogodilo ili mene zadesilo — svršilo je doba represalija, rušenja i nasilja. Prefekti moraju zapriječiti svakim sredstvom, ponavljam svakim sredstvom — i sam pokušaj kakove demonstracije protiv sjedišta stranih raprezentanca.

Odnosi medju narodima tako su delikatni i mogu dovesti do takvih zapletaja, da se nemože nipošto trpiti, da o njima odlučuju demonstracije neodgovornih elemenata ili provokatorskih agenata, koji traže, da nastane nešto, što je nepopravljivo.

Koji god od prefekata ne bude postupao u tome smislu, bit će smatran nesposobnim ili izdajicom, a kao takvog ću ga i kazniti».

U okružnici govori dalje on. Mussolini, da javni poredak ne smije biti ni najmanje smetan. Osim toga prefekt mora da se stara i zato, da iz stranke budu izbačeni svi afaristi, svi oni, koji hoće samo da iskorišćaju novo stanje, koji su u stranci samo iz vlastitog interesa, svi kukavice, svi politikanti, kao i svi oni, koji siju svadju i neslogu i živu bez jednog jasnog i javnog djelovanja. Treba da bdije nad općinskim upravama i najstrože treba da pazi što se radi s općinskim novcem i imanjem.

Današnji prefekt nešto je sasvim drugo nego li je bio prefekt u doba demo-liberalnih vlada. Onda je prefekt bio u prvom redu izborni agent — dočim danas, kad se o izborima uopće više ne govori prefekt postaje sasma drugačiji. On mora da preduzimlje sve ono što diže današnjoj vladi čast i ugled i što joj jača snagu.

Prefekt mora da ide ususret potrebama naroda, on mora da pronadje još neizražene potrebe i sakrivenu mizeriju. On mora, da bude dobročinitelj u svakom pogledu, mora pokazati narodu da fašistička država nije egoistična i hladna država bez — osjećaja. U jednoj riječi: prefekt mora da čini dobra svakome kome je potrebno i ko zaslužuje.

Naročitu pažnju mora prefekt posvetiti novim fašističkim redovima, a to su djeca, koja se organiziraju u Balille i avanguarde. Od njih će jedanput postati jaki fašisti, oni su sjajna nada sutrašnje fašističke Italije.

Dne 8. o. mj. završilo je prvo ovogodišnje zasjedanje velikog fašističkog vijeća. Za to je zasjedanje već dugo opaženo veliko zanimanje. Na tom zasjedanju ustanovilo se je, da stranka danas broji 940.000 članova u 9120 fašističkih organizacija, i iza kako se je ustanovilo, da će se u fašističku stranku primati mlade snage, veliko fašističko vijeće zaključilo je, da se u godini 1927. neće nipošto primati u stranku novi stariji članovi. U stranku će moći pristupiti samo mladići koji imaju 18 do 21 godinu i koji su bili upisani u avanguardiju. Ti mladići moraju za prijem učiniti molbu. Iza toga će im se u slučaju, da su primljeni na svečan način predati fašistički znak, a bit će primljen, kao član 23. marta. Pritom će morati zaprisegnuti.

Osim toga je odredjeno, da se u godini drže tri fašistička praznika i to 23. marta (taj će dan biti posvećen mladim snagama fašizma, jer će se toga dana primati mladići u stranku), zatim 21. aprila (taj je dan posvećen proizvodnji i radu) te 28. oktobra (kao obljetnica fašističke revolucije).

JUGOSLAVIJA.

U svim se političkim krugovima i po svim novinama piše u posljednje vrijeme najviše o promjeni jugoslavenske politike prama vani. Vlada općenito uvjerenje, da je jugoslavenska izvanja politika na jednom raskršću i da će krenuti novim putem. Ovaj položaj, koji Jugoslavija ima danas medju drugim državama stvoren

je unutarnjim jugoslavenskim prilikama. Tako je na primjer dosadanji odnošaj s Rusijom bio pogrešan, pa se sada mnogo govori o zbliženju Rusije i Jugoslavije.

Osim na Rusiju svraća Jugoslavija posebnu pažnju Francuskoj, Njemačkoj i Turskoj.

Dosada se je Jugoslavija držala točno politike Male Antante, pa je imala savez s Rumunjskom. Taj savez nije osobito povoljan za Jugoslaviju. Od toga saveza Jugoslavija nije imala nikakve koristi, a najmanje gospodarske.

S druge strane opet postoji savez Jugoslavije i Grčke, koji takodjer nije drag narodu. Sve one koristi, koje Jugoslavija ima od Grčke imala bi i bez toga saveza.

Mnogo se govori o tome, kako je Jugoslavija vodila pogrešnu politiku s Bugarskom. Nije se ništa učinilo na tome, da se Bugarska i Jugoslavija zbliže i ako je to veoma potrebno. Vodila se politika neprijateljstva, a tako se nemože postići ništa. I ako se s Bugarskom ne može stvoriti savez a ono se mora nastojati, da se stvori u narodu dobro raspoloženje prama Bugarskoj, koja je jedna slavenska bratska država.

Kad bi Jugoslavija Bugarsku bratski i slavenski pomagala i kad ne bi previše šurovala s mnogim državama, došlo bi prije do približenja s Rusijom. Rusija nemože naime trpjeti, da Jugoslavija ima savez sa Rumunjskoj, jer Rusija ne može nikako da zaboravi Besarabiju, zbog koje je na slaboj nozi s Rumunjskom.

Radi Rumunjske morala je Jugoslavija da bude neprijateljski raspoložena prama Madžarskoj, a poznata je stvar, da Madžari Jugoslaviji nemogu škoditi, nego dapače mogu koristiti, jer je madžarski gospodarski život i trgovina upućena preko Jugoslavije na more. Ako bude Jugoslavija slabo gledala Madžarsku, razumije se, da će Madžarska na isti način i uzvratiti, pa će svoju trgovinu okrenuti drugame.

U unutarnjoj politici Jugoslavije vlada privremeno zatišje. Raspravlja se mnogo o vladi. Ali posebnih novih dogodjaja nema.

Neka veća užurbanost i spremanje opaža se za oblasne izbore, koji će se doskora obaviti. Pojedini političari drže zborove po svim stranama države. Osobito se na tim zborovima ističu Pribićević i Radić. Pribićević je sad na jednom sad na drugom kraju države, govori i propagira svoju stranku. Pred par dana imao je jedan veliki zbor u Beogradu. Slušala ga je velika masa naroda. — Radić putuje Dalmacijom. Došao je vlakom do Splita, a odanle se je uputio po pojedinim selima i gradićima dalmatinskim automobilom. S njime putuje i njegov nećak ministar agrarne reforme Pavle Radić. Oni govore seljacima, o seljačkoj državi, o agraru, o sadašnjoj vladi, o novoj politici Jugoslavije prama Rusiji itd.

Osim njih drže zborove za oblasne izbore i drugi poslanici, tako n. pr. dr. Krajač, ministar trgovine, zatim dr. Korošec, dr. Angjelinović, dr. Trumbić itd.

Domaće novosti

Učiteljske vijesti.

Pred nekoliko dana primili su nekoji učitelji i učiteljice dekret o otpustu. Tako su odpušteni s danom 31. de- 1926. g. Vekoslav Benko učitelj u Rihembergu, te gospodjice Zora Mlekuž, učiteljica u Velim-Munama, i Amalija Jelšek učiteljica u Podgradu.

Otpušteni su takodjer: Ana Macarol, učiteljica u Orleku, Leopoldina Kos, učiteljica na Vojskem, Franc Bolè, učitelj u Mislicah, Angela Čenden, učiteljica u Vedrijanu, Alojz Benko, učitelj u Rihemberku, Anton Baša, učitelj u Sežani.

Dr. Rybař — obolio.

Gosp. Rybař bivši tršćanski poslanik i bivši predsjednik političkog društva «Edinost», koji se sada nalazi u Beogradu, obolio je u posljednje vrijeme opasno. Nalazi se u sanatoriju u Vračaru. Novine javljaju, da je kriza njegove bolesti minula, pa se nadaju da će ozdraviti.

Promet stranaca u Opatiji.

Kroz godinu 1926. Opatiju je posjetilo 37.287 stranaca. Ti su stranci dolazili u Opatiju i tamo se zadržavali na kupanju i liječenju. Naša je Opatija poznato svjetsko kupalište, pa je ljeti uvijek krcata strancima iz svih država i svih narodnosti.

Prošle je godine bilo u Opatiji više stranaca nego li 1924. Budući g. 1925. bila sveta godina, pa je strancima bilo pogodnije putovanje u Italiju, Opatija je imala u toj godini mnogo više gostova nego li godine 1926.

Najviše gostova dolazi u Opatiju iz Ugarske; ove je godine bilo u Opatiji 9074 Madžara. Jugoslovenskih državljana bilo je ove godine u Opatiji 5026; talijanskih gostova bilo je 4803; Austrijanaca 6961; Čehoslovaka 4780; Njemaca 3963; Rumunja 918; Poljaka 625; Engleza 191; Švicara 179; iz Sjev. Amerike 114; Francuza 78; Bugara 57; Egipćana 34; iz Južne Amerike 114; Belgijanaca 19; iz ostalih država 431.

Opaža se kako znatno raste broj gostova iz godine u godinu. Godine 1918 odmah iza rata bilo je u Opatiji 1610 gostova; 1919. gostova 782; 1920. gostova 1765; 1921. gostova 3806; 1922. gostova 7502; god. 1923. gostova 18.351; 1924. gostova 32.159; godine 1925. gostova 42.723, (no to je bilo svete godine); 1926. godine bilo je u Opatiji 37.287 gostova.

Pošumljivanje Istre.

Kr. dekretom od 17. decembra 1925. bilo je povjereno šumarskom odsjeku istarske pokrajine pošumljivanje Istre. Za to pošumljivanje davala je pokrajinska uprava godišnje 40.000 lira a država isto toliko.

Pokrajinska uprava opazila je da je 40.000 lira godišnje malo za sve potrebe, pa je povisila svoj doprinos na 72.450 lira. Na predlog šumarskog odsjeka povisila je i vlada takodjer svoj doprinos od 40.000 na 72.450 lira.

Porez na ples.

Od 1. zanuara ove godine vrijedi kr. dekret kojim se odredjuje porez za neke dozvole, koje izdaje policija Pod taj porez spadaju i dozvole koje organi javne sigurnosti izdaju za održavanje plesova. Ako se ples drži u kavanama, gostionama ili lokalima, koji su ispod II. kategorije, ili u salama, koje su odredjene samo za plesove, onda se za ples koji traje mjesec dana plaća 100 lira poreza; 15 dana — 50 lira poreza; ako ples traje manje od 15 dana ili samo 1 dan onda se plaća 20 lira poreza za dozvolu.

Pošta i svećenik u Rovinjskom selu.

Poslije mnogo čekanja napokon je i Rovinjsko selo dobilo poštansku «ričevitoriju.» Od prvog januarar počela je ta nova ustanova, koja je bila potrebna, da radi.

Osim toga dobilo je Rovinjsko selo i svećenika u osobi g. Giacoma Filippi. Rodom je iz unutarnjosti Italije, a službovao je dosada u Kanfanaru. Pučanstvo je već dugo čekalo svećenika. Kako će biti s ovim zadovoljno još se nezna.

Umro je brat Oberdanov.

Dne 8. o. mj. umro je u Rovinju Enrico Oberdan brat talijanskog nar. mučenika Oberdana. On je bio zadnji član obitelji Oberdan. Zajedno sa svojim bratom radio je protiv Austrije, pa je zato bio uvijek proganjan.

INDUSTRIJA NA RIJECI.

«Piccolo della Sera» donio je pred par dana jedan članak iz pera Eduarda Susmela o današnjoj riječkoj industriji. Prikazuje stanje te industrije i naglasuje što bi bilo potrebno učiniti, da se to stanje poboljša.

Promet i luka.

Iz toga se članka razabire, da je na Rijeci trgovački promet donekle oživio. U godini 1920. bio je u riječkoj luci veliki zastoj i mrtvilo, dok se je koncem 1926. moglo zaključiti, da je promet u riječkoj luci dosegao jednu trećinu prometa od prije rata. I ako je danas riječka trgovina manja tri puta od one predratne, osjeća se barem neko micanje, a to je za Rijeku ipak nešto. G. Susmel kaže, da je to jasan putokaz za daljnji napredak, koji će se stalno vičjeti, da je to potvrda ekonomskog života riječke luke i jedno obećanje za budućnost.

Zastoj industrije.

No, i ako se je promet počeo «prometati» industrija je na Rijeci na istom položaju od nekoliko godina unatrag. Tako na primjer osim Rafinerije mineralnog ulja, koja radi uz pomoć države, sva ostala poduzeća počivaju i propadaju. Može se doduše reći, da bar donekle radi tvornica kemijskih proizvoda, ali ona ne zaposluje baš veliki broj radnika. Od industrija, koje su jedanput davale glavni kucaj riječkom životu važne su tvornice torpeda, kvarnersko brodogradište i čistiona riže, ali ove industrije danas pomalo spavaju, pa prema tome nemogu pomoći u pravoj mjeri život na Rijeci.

Tako je i s ostalim poduzećima, koja nije potrebito nabrajati. Dovoljno je kazati, da je danas na Rijeci svega par hiljada radnika, dok ih je prije bilo i deset hiljada.

Svi bolji radnici izselili su se iz Rijeke, da se drugdje zaposle, pa je danas i postojećim industrijama prilično teško tjerati posao uspješno naprijed, jer im fale dobri, izvježbani majstori, koji su se kod njih izučili dugogodišnjim radom. Tako n. pr. tvornica torpeda nemože sada da nastavi rad baš zato, jer je glavni i najbolji dio njezinih majstora za vrijeme zastoja ostavio tvornicu.

Mrtva točka.

Može se u glavnom reći, da se gospodarski život na Rijeci teško diže, da se industriski život ne budi, da se osjeća sva težina jednog zastoja i da se vide posljedice toga. Ima naime u tom riječkom životnom pitanju jedna mrtva točka, koja se dosada nije mogla riješiti.

Ta mrtva i teška točka bila bi — položaj grada Rijeke. Rijeka se je naime našla u jednom prilično kritičnom položaju, s jugoslavenskim zaledjem i okolinom. Taj položaj Rijeke kriv je, da se talijanski kapital iz unutarnjosti Italije teško ulaže u industriju na Rijeci. Industrijalci drže, da kapital uložen na Rijeci nije najsigurniji, pa su prema tome slabe nade, da bi se na Rijeci novim kapitalom život industrije mogao probuditi.

Drugo mišljenje.

No, kaže g. Susmel, ovo mišljenje vrijedi i ne vrijedi. Opazilo se je naime bilo već jedanput, da sam položaj Rijeke nije toliko važan za oživljenje industrije. Bilo je to u doba, kad je na Rijeci bio gen. Giardino. On je mislio o tome kako pridigne gospodarski Rijeku, pak je svim postojećim starim industrijama, a i onima koje su se osnivale bio dao neke fiškalne povlastice. Bio ih je oslobodio od plaćanja nekih visokih poreza, pak su se mnogi spremali da na Rijeci udare temelje preporodjenom ekonomskom životu. No, na jedanput je to propalo, jer je ukinuto sve što je gen. Giardino planirao.

Poslije tri godine.

Danas poslije tri godine od toga nalazi se Rijeka na onom prvotnom položaju. A malo je ko poslije mogao izmisliti nešto, što bi podiglo Rijeku. Na sve se strane študira, ispituje i zaključuje i ovo i ono ali iz svih se zaključaka vadi, da bi trebalo učiniti ono što je naumio general Giardino. Vlada je uistinu uzela k srcu sudbinu Rijeke. Učinila je i onu poznatu koncesiju od 25 milijuna lira kredita za Rijeku, ali učinak tog kredita nije onaj, koji se je očekivao. Vlada će, želi li probuditi život na Rijeci, morati od sada unaprijed misliti na to da dodje industriji u susret širokim koncesijama. A onda će industrija oživjeti.

Razumije se, kaže dalje g. Susmel, da internacijonalni promet i lučki život utječu mnogo na život grada Rijeke, ali ne mogu sasma riješiti glavno pitanje toga života, ne mogu da znače potpuno ozdravljenje Rijeke. To bi mogla da donese samo obnovljenja riječka industrija. Pa napokon ni taj promet nije stalan i ne raste osobito jer je bio koncem 1925. jednak prometu. koncem 1926. — Razvitak, koji se opaža u ove posljednje dvije godine dokazuje, da riječki trgovački promet nije dovoljan za ozdravljenje Rijeke.

Vlada će pomoći.

Industrija je ona, koja bi Rijeci dala temelje novog blagostanja. Na Rijeku bi se vratili radnici. Svaki radnik ima svoju obitelj. Svaka obitelj ima svoje gospodarstvo. Više obitelji tvorilo bi elemenat razvitka lokalnog gospodarstva. Industrija bi sama vratila Rijeci život od jedanput. Vlada, koja prama Rijecn pokazuje uvijek mnogo srdačnosti, ne bi imala dakle da uskrati ni riječkoj industriji potrebne pomoći i koncesije, jer bi joj se na koncu konca i isplatilo njoj samoj bilo zato, jer je razvoj industrije na Rijeci važan za svu državu, a bilo i zato jer bi kod većeg broja riječkog pučanstva mogla država da ubire više poreza. Ne bi dakle bila pomoć riječkoj industriji uzaludna, jer bi država tom pomoću pomogla Rijeku, pokrajinu i sebe samu. Dosada su nade dobre, pa izgleda, da će život na Rijeci doskora, probudjen novom pomoću vlade — oživjeti.

DOPISI

IZ TRSTENIKA.

Smrt mlade djevojke.

Javljamo tužnu vijest, da je dne 20. decembra 1926. preminula u Trsteniku mlada djevojka Roža Poropat. Bilo joj tek 18 godina. Bila je kći dobrog oca i majke, koji su ostali duboko ožalošćeni. Tek pred nekih 10 mjeseci preminula im je još jedna kći, takodjer u cvijetu mladosti od 17 godina. Sve selo s njima učestvuje u velikoj žalosti, o tome svedoči i pogreb kojemu je prisustvovalo mnogo ljudi. — Neka je dragoj pokojnici, koja je u proljeću svog života ostavila ovaj svijet, laka istarska gruda, a njezinoj rodbini naše saučešće. — Trsteničani.

P O D L I S T A K

Split u par poteza

Stari Split.

Stari Split, sa svih svojih strana, i u svim svojim formama, pruža bogat materijal svakome od njegovih posetilaca, pa bio on arheolog, historik, arhitekt, filozof, likovni umetnik ili pesnik, da, — čak i političar i... higijeničar.

Taj najstariji deo, — nucleus — sadanjega Splita jedna je živa škola života, jedna duboka manifestacija transcendentalnoga u životu pojedinca i naroda, da se ni površni mislilac ne može oteti zaključcima, koje nameće njegova milenijska historija.

Car silnik, vladalac jedne takove imperije kao što je bila rimska, sit vlasti i nasiljâ, koja su mu sami fakt vlasti i nagon samodržanja u ono doba kršćanskoga budjenja nametali, povukavši se u mir, gradi sebi veličanstvenu palatu na jadranskom žalu i zabavlja se ladanjskim domaćinstvom, po uzoru naših penzionera. Uz plavi Jadran želi on provesti svoje dane mirno, on, koji je uneo nemir u pola sveta svojim okrutnim progonima Galilejčevih sledbenika. No život mu ne da toga mira: ono, što je on tlačio, postaje silnije od njega, i on umire gledajući svoju najbližu okolinu gde se klanja novom bogu, čiju je moć on hteo iskoreniti. Mnogo kasnije, njegov mauzolej postaje kršćanskim hramom, a njegova carska palata pribežištem plebsa, koji ju je iz temelja izobličio, u nastojanju da se što više ljudi smesti u tu kuću jednoga cara. Stari Split je dakle simbol pobede kolektive nad individuom, sa svim svojim uzvišenim, — ali i tamnim stranama. Stari Split oslobodjen od jednoga silnika, postao je kazemat srednjega veka, u svakom smislu tog termina. On je, dakako sa higijenskog gledišta, i danas tamnica, u koju sunce dopire vrlo škrto i u kojoj «cvatu» boleštine. Staro kamenje sapelo je ljude u te kućice i uske ulice, i celi stari grad se postavlja pred nas kao neki rudiment života, kao uvela grana na jednom zelenom deblu. Jer život, sveži i zeleni, razvija se na drugoj strani, gde nema prepreka ni skučenosti,

u novom Splitu,

koji se diže prkosno i užurbano, sa tempom koji bi mu mogla pozavideti i koja veća i važnija varoš.

Sa svih strana, u svim smerovima, nižu se redovi novih velikih i malih zgrada, koje pomalo formiraju novi grad. Stara, sredovečna plemićka imena su potamnela kao i njihove palate i grbovi, a nad njihovom slavom blešte zlatnici bogatih plebejaca, koji su svojim radom stvorili sebi svoj društveni položaj, pa sada vode glavnu reč. Industrija i trgovina, mesto mača i topa. U stvari, promena je samo formalna, jer se suština nije izmenila.

Split pečalbe,

Split žulja i trudi, ostao je uvek isti. Industrija je dala posla, ali je civilizatorno vrlo malo delovala, jer joj je glavni cilj profit, a time i izrabljivanje. Od kmeta-težaka postao je kmet-radnik, a od plemića-ratnika plebejac-industrijalac. Kao na čitavome svetu, uostalom.

Nasmejani Split.

Split je grad našeg Juga, u njemu sunce greje muški, pa je Splićanin zato temperamentan i nagao. Kada on plače, onda je to dirljivi plač deteta, a kad se smeje, onda je to opet pravi smeh, dobrodušni i nedužni smeh deteta. On se smeje u prvom redu «foreštima», ali zna da nema veće slasti nego li ismejati jednog sugradjanina, otkrivajući u njemu baš «ono splitsko», onu suštinu splitske psihe. Split je prvi od naših gradova, koji je dobio svoju operetu, koja obradjuje upravo splitske motive i tipove, i koja mnogo doprinaša izgradjivanju «gradjanske» svesti kod Splićana, koji su, ma da živu u sklopu grada, po svom načinu priuredjivanja i življenja, za 50% seljaci.

Humor Splita vuče staru lozu, od sredovečnih satirika, preko «Duje Balavca» do današnjih karnevalskih «razgovora» u kafani «Central».

Split i more.

To su dva pojma, koja se ne dadu razdvojiti. A ipak, oni su se tako dugo isključivali. Budućnost je Splita na moru. Prošlost mu je bila slavna upravo zbog njegova položaja na moru: on je bio prag Balkana, preko koga su rimske ceste vodile u sve krajeve današnje kraljevine.

Sa svim tim, Split nikad nije imao svoga jakoga pomorstva, niti je pomorsku trgovinu razvio onako kako n. pr. Dubrovnik. Luka bez pomorske tradicije telo je bez kosti. Sve su se velike svetske luke razvile u naručju jednog jakog pomorstva, kao njegova logična posledica.

Ono, što se sada radi i poduzimlje, pokazuje, da će Split, kao nesumnjivo najbolja luka našega primorja, poći putem, nadasve originalnim: on se prvo razvio kao luka, a tek sad, on pomalo stvara, i ima još da stvori, i svoje pomorstvo, i pomorsku tradiciju. U tome pomažu odreda svi: i Splićani sami, — u koliko im za to dostaje smisla, — i «furešti» pa bili oni Bračani, Pelješčani, Dubrovčani ili Kotorani.

Split sa Marjana.

Marjan, i vidik s njega, to je sinteza Splita: to je Split u viziji, sa svom svojom prošlosti, sadašnjosti i budućnosti. To je neverovatna mešavina linija i boja, ekonomskih i estetskih mogućnosti, koje nam govore razumu i srcu. I baš zbog toga, što vidici s Marjana govore i srcu, ljudi ga svi vole, i ne mogu da zaborave čar njegova zelenila i svežine njegovih praskozorja.

Živko Vekarić.

IZ RIJEKE.

Nesreća za nesrećom. - Policija Kolera. Sveti Petar. - One tri...

Radost prvih dana ove nove godine pomutilo je ovdje na Rijeci nekoliko težih i lakših nesreća.

V ulici Remai ima jedna kuća na tri kata sa tavanom. Na tom tavanu stanovala je jedna udova od četrdeset i dvije godine. U kuči se izvode neki popravci. Medju ostalim vlasnik je htio, da se na prozorima na tavanu pričvrste željezne rešetke. I tako se dogodilo, da je jednog dana stolar, koji je na tome radio, izvadio viljke na rešeci i otišao, a da nije ženi spomenuo, što je učinio.

Čim je on otišao, ona je htjela, da izvjesi na prozor nešto robe, i ne znajući da rešetka ne drži, malo se o nju prislonila i koliko bi okom trenuo, srušila se sa onog četvrtog kata na ulicu i svršila svoj jadni život u najtežim mukama.

Vlasti istražuju, ko je odgovoran za ovu nesreću, ali bi dobro učinio svak, da bude oprezan, kad hoće da se prisloni o kakvu ogradu na prozoru ili balkonu, da mu se ne dogodi kao onom vodji fašista u Napulju, koji je htio da progovori narodu s balkona neke stare kuće i u jedan se čas srušio s rešetkom na zemlju i ostao mrtav.

Drugi slučaj: Na Silvestrovo u stanu jednog trgovca iz Zagreba bilo je baš veselo.

Žena s djetetom čekala je novo ljeto, da ga i pozdrave i da mu iskažu svoje želje i nade. Na ognjištu kuhao se u loncu čaj i niko nezna kako se je ono mali petgodišnji sinčić najednom približio loncu i kako se onaj lonac pun vrele vode prevalio na nj. Jadno je dijete počelo da vrišti. Majka priskočila, i sva u strahu počela mu trti i ruke i prsi uljem. No sve uzalud, jer je dijete već sjutradan izdahnilo sred velikih muka.

Svi žale dijete i jadnu majku, kojoj su u prvi čas prigovarali, što nije odmah zvala liječnika, koji bi možda ipak bio koliko pomagao. No ona se brani veleći da je pokucala na vratima raznih liječnika, ali je svuda, da je dobila jednak odgovor: da ga nema doma!

Treći slučaj: Mlada neka žena dotrčala jednog jutra kao luda u bolnicu noseći u naručju svoje dijete od tri mjeseca. Plačući zaklinjala je liječnike, da joj ga spase. Jedan od prisutnih liječnika uze dijete i na svoje čudo opazi, da je ono baš u onaj čas izdahnulo. Mati da poludi. Čini se, da je dijete pojelo nešto pokvareno. Čuvajmo djecu i sebe od pokvarenih jela!

Iza ovih uistini žalosnih slučajeva izbila je jedna malo smiješna. Ovih dana izišla je jedna naredba, po kojoj bi morali svi oni, koji goje ili drže kokoši, piliće ili drugu kakovu «letućinu», da je prijave vlastima. Ta naredba je izdana zbog kokošje kolere, koja se je već pojavila u Škurinjama i na Mlaki, pa vlasti hoće da imadu kontrolu nad živadi, koja bi inače mogla silno da nastrada.

Unatoč svemu tomu malo ko prijavljuje i kokoške i piliće. «Vedetta» veli, da mnogi ne će da prijave, jer da se boje nekih novih taksa... No ima i takovih, koji se boje, da bi im — za slučaj, kad bi se na kojoj njihovom piliću konštatirala kolera — vlasti mogle zapečatiti kuću u svrhu, da ih izoliraju. I to je ludo.

Ima ih pak, koji su ovih dana čitali u novinama, da je u Lizabonu kuga i da su poduzete i na Rijeci neke mjere o karanteni, pa od straha, da ih ne bi njihovi pilići zarazili, poklali su ih sve do jednoga i pojeli... Ima nas svakakvih i ovdje na Rijeci.

Neko se u «Vedetti» tuži na žalosno stanje, u kome se nalazi željeznička stanica u Svetom Petru. Taj gospodin — persona seria — kako veli «Vedetta», stigao je iz Trsta u Sveti Petar negdje u tri sata u jutro, i tu je morao čekati do pet sati i pô na priključak za Opatiju. Kako će sada da utuče ona duga dva sata? Restauracija zatvorena, a čekaonice za drugi i treći razred zatvorene i ledene. A sve uokolo snijeg. Otvorena je doduše čekaonica trećega razreda, dok stigne vlak za Opatiju. I čekao je. Ali kad je ušao u vagon, nove muke. Vagoni naime nisu bili zgrijani, pa je u njima bilo kao u ledenici.

Muka je to: probao sam je ja više puta, pa sam ipak ostao živ.

One tri posljednje:

Ova se je dogodila u našem Sempioncinu. Jedan gospodin približi se nekoj gospodji pa će joj pokazući prstom na jednog drugog gospodina:

— Molim vas, ko je onaj glupan tamo?

— Ono je moj muž — odgovori gospodja.

— Oprostite.... nisam znao... poče on da se opravdava.

— O, ništa — ništa... Idem, da vas predstavim. Vi naličite jedan drugome kao jaje jajetu.

Još jedna.

Došao stranac u neku gostionu (ne ću reći u koju), i zatraži sobu, gdje će prenoćiti. Sobarica ga odvede u broj tri. Htjela je već da ode, ali je stranac zadrži i reče joj:

— Slušajte, a ima li u ovoj sobi stjenica?

Sobarica odgovori:

— Mislim, da nema, jer ih je gospodin, koji je tu noćas spavao, ubio najmanje stotinu...

Još jedna i zadnja:

Ima u našem gradu jedan škrtac, kome na daleko nema para. Jednog dana napiša on jedno pismo, pozove služavku i reče joj:

— Ovo je pismo prešno. Nosite ga odmah na Mlaku i predajte ga naslovniku. Vani je kišilo, kao da će nebo pasti na zemlju. Služavka što će, što ne će, pozove jednog dječaka i reče mu:

— Evo ti pismo! Ponesi ga na Mlaku i dobit ćeš jednu liru.

No to je čuo škrtac, te on odmah izidje iz sobe i reče služavci:

— Daj ti meni onu liru — ja ću ponijeti pismo sâm... **Rokac.**

IZ RUKAVCA.

Vladanje u crkvi.

Na novu godinu bio sam kod sv. mise u crkvi sv. Luke u Rukavcu, pa mi se pričinilo kao da nisam bio kod sv. mise nego na zabavi.

Počela je sv. misa i vidim, da množina mladića (dapače i staraca) ne ide unutra u crkvu, već ih imade više vani nego u crkvi, promislio sam, da su oni došli na zrak a ne na misu. Počela je propovjed i jedan se starac okrene prama meni i reče: «To neka propovjeda pape». Kad je to rekao otide van, a za njime nekoličina gizdavih mladića i šegavih staraca. Pomislih u sebi: «Jesam li u crkvi ili nisam?» Za vrijeme podizanja malo je od prisutnih pokleknulo. Došla je pri kraju sv. mise molitva na koju puk odgovara glasno, od svih glasova ni jednoga čuti nije bilo, kako se pristoji, več neki šapat staraca, kao kad se ispovijeda. A za vrijeme sv. mise mladići i djevojke smiju se i govore, tako da svi koji su bili u blizini mojoj, mogli su čuti, kako jedan mladić pita drugoga kamo ide ovaj mu odgovori: «Gren na podić (na kor) molit» i nasmiješio se tako, da je mene skoro vrtoglavica uhvatila, jer nisam znao da li sam u crkvi ili na zabavi. Pitam jednog mladića, kamo se smijeste mladići u crkvi za vrijeme sv. mise, ovaj mi odgovori: «Svi gredu na podić.» A šta se na podiću radi za vrijeme sv. mise stvar je neopisiva. Puši se i pljuje se odozgo na ljude, koji mole, smije se i raspravlja se o «važnim stvarima». Što ste time htjeli od crkve učiniti špilju razbojnika? Ili ples, ili zabavu. Što li? Škola je za učenje ples za plesanje, a crkva za molitvu. Ljudi pamet u glavu dok je vrijeme, Bog ne plaća svake subote a ni dužan ne ostaje. Mislio sam da su ljudi više pobožni na selu nego li u gradu, a vidim da je to protivno, jer na Rijeci, malo ljudi idu u crkvu, ali oni koji idu ne čine od crkve cirkus ili slično kao što Vi činite. — Putnik.

IZ MUČIĆEVE RAVNI.

Muke u Mučićevim Ravnima.

Poštovani gospodine uredniče! Evo i nas iz našega sela, da vam se jedanput javimo. Htjeli bismo vam pisati o svemu i svačemu, ali ćemo se ograničiti samo na nešto.

Došao je Božić i zima. I to jaka zima i bura, koja probija kosti. No, izgleda, da kod našega Andrine nije ovoga Božića bilo baš osobito zima. Čovjek se je kod njega mogao ugrijati izvana, a i iznutra. Mnogi su se tamo grijali i za Božić, a iza Novu godinu. Plesalo se je i pilo onako — ponešto.

Neznamo samo dokle će to tako ići. Kako ćemo još dugo moći piti i plesati, jer je šijora mizerija pohodila i naša vrata. Sve nas muči i ubija. I besposlica i slaba ljetina i sve one silne takse velike i male. Nazadujemo i propadamo. Neko silom prilika, a neko bogme i svojom ludom glavom. Mnogo se pije i pleše. Mnogo se troši, a malo dobiva, a to je najveća propast naših obitelji.

Mnoge obitelji slabo stoje i zbog neumjerenosti i kicošenja mladih djevojaka, koje su kod nas baš ludo udarile po modi. Svaki ples novo odijelo, svaki blagdan nove cipele i sve to čini, da dugovi rastu, i da kuće propadaju.

Ima kod nas i vrijednih i marljivih ljudi. Rade neumorno po danu i po noći, ko na ovom, ko na onom poslu, da si zasluže koru kruha ili lonac palente. Potrebno je uistinu mnogo raditi, hoćemo li da vežemo nekako kraj s krajem, hoćemo li da zimu preživemo i ako ne siti, a ono ni gladni. Skupoća je velika. Nevolja je velika. Trgovci nas gule, cijene su živeža nevjerojatne, tako, da osjećamo potrebu jedne naše gospodarske zadruge, koja bi nam za umjerene i poštene cijene dobavljala živežne namirnice. Možda bismo onda bar donekle bolje stali i jeftinije živjeli. No, opaža se već odavna, da nam fali nešto, što je veliki dar i blagoslov božji, a što mi nemamo, a to je — sloga. Kad bi kod nas bilo sloge, bilo bi nam bolje. No možda će i ona doći, samo da nam ne bude kasno.

Javiti ćemo Vam se doskora, bilo bi nam drago, da Vam se možemo bar s nečim pohvaliti, a sada Vas pozdravljamo.

IZ OPATIJE.

Nova župa.

U nedjelju poslije podne bila je ovdje inštalacija prvog opatijskog župnika. Došao je iz Rijeke biskup. Propovijedao je onima, koji razumiju, a odgovorio mu je na isti način i novi župnik, neki Molteni. Svečanost je prošla prilično neopažena.

Sad se dogradjuje nova crkva, koja se nalazi na tlu veprinačke općine. Novoustrojena župa obuhvaćat će i jedan dio veprinačke župe.

Inače je u Opatiji dosta mrtvo. Živo je jedino u «Arkadama», do kojih vodi ulica — «Calle dei sospiri...»

Franina i Jurina

Fr.: (pjeva) Tri kralji jahahu,
Otkud sunce blista —
Tri dari nošahu,
Mir, zlato i tamijan.

Jur.: (otpjeva) Prvi je Gašpar kralj
Od dobra kolina,
Ki željaše vidit
Slavu Gospodina...

Fr. Malo ih je, ki još znaju ovu pismu.

Jur.: Jako malo! Sve se gubi: i naši stari blagdani. Se spamećuješ, kako smo ono va naše staro vreme čekali. Tri Kralji, da nam pop na veloj maše povede, koliko se je pasanega leta ljudi va plovanije oženilo i rodilo, a koliko ih je umrlo?

Fr.: Morda to i sada poveda, ma ki za to današnji dan haje. Ja bim za me najvolel, da je na svete malo manje ljudi, a malo više pameti.

Jur.: I još za neč drugo smo, kada smo ono bili mladi, čekali tri Kralji kako i duša raja!

Fr.: Čekali smo ih željno, zač je na Tri Kralji počimal Pust i tanac. I tako se je onu večer hopalo, kako na samnje. Negdere pod sopilami, negdere pod armonikum a kade i kade i pod bajšom. Ono j' bilo veselje!

Jur.: Danes je i to propalo.

Fr.: To se zna da je. Sad se ne zna ni kada počima Pust ni kada finjuje.

Jur.: A kako će se znat, kada se celo leto ne dela drugo, nego hopa. Tu ni već adventa, ni Božića ni korizmi ni Velega Petka. Oni to zovu kultura, a za nas starejeh, ki smo proti temu, govore, da smo sto let nazad s hartami. Lažu, zač ja bim njim mogal dokazat, da smo mi va njihoveh leteh bili sto puti rafinaneji nego su oni. Mi smo imali manje zabavi, zato smo i redje uživali, ma, ako je bilo i redje, kada bimo se skupa našli, bilo je pravo uživanje. Mi smo se držali one, po manje, pak do dalje, i nikada se nismo štufevali, a ovi naši moderni oće da hopsaju svaki dan, pak se brzo štufaju svega i svačesa. Pak kada ne znaju ča, onputa zmišljaju nove hudobije, s kemi njim gre po hudiću i telo i duša.

Fr.: Ja ne govorim, da su ni svi naši stareji bili sami filozofi oliti mudraci, ma svejedno su imeli više srca, a i va glave su imeli puno više, nego ovi današnji balarini. Da ne bi nego one srdačne pismice, ke su nam pustili.

Jur.: A one navadbice! Promisli, još prej malo let su va Lošinje i na otokeh birali ljudi i kralja, ki se je zval «pučki kralj». Svet bi se skupil na Stepanju i tu bi zibral kralja, ki mu je kraljeval sve do Trih Kralji.

Fr.: A su ga pak koliko poslušali?

Jur.: I kako! Poveda se, da je jedanput neki benetački brod prišal va Silbu, i da j' pital neka mu daju nekoliko hrani za njihovi ljudi na brode. A oni su ti mu lepo odgovorili ovako: — Ne zamerite, ma mi vam tu ne moremo nič pomoć. Mi smo na Stepanju zibrali našega kralja. On ima v rukah svu moć. Ako ćete ča, hote k njemu, pak ča on stori, bit će sve dobro. I kumandant je moral k pučkemu kralju lepo ga molit, ako je ča otel imet.

Fr.: A je pak ta kralj bil okrunjen?

Jur.: I kako! Negdere su imeli zlatnu, a drugde pozlaćenu krunu. I plašć je imel i žezlo — sve kako i pravi kralj. Kad bi ga zibrali, napravili bi vele fešti. Tu bi se pilo i jilo i veselilo se, da je bilo pravo čudo.

Fr.: A ki je pak to plaćal?

Jur.: Sam kralj. Zato su i zibirali takovega kralja, za kega su znali, da ima trdu mošnjicu.

Fr.: Tako ja — tako! Svakako to je morala bit jedna jako lepa navadbica. Danas se je sve promenilo. Nekada je na Tri kralji bura puhala, da se je mislelo, da će sve vajer dignut. A danas?

Jur.: I danaska puše, ma va mojem žepe. (Pjeva)

Drugi je Melkior,
Od oneh Treh Kralji,
Ki željaše priti
K onoj vičnoj slavi.

Fr.: (otpjeva):

Treći je Baldasar
Od dobrega roda.
Ki željaše priti
Slavit svojga Boga.

Jur.: Amen!

IZ SV. MARTINA.

Grabežni napadaj.

Slab svršetak godine imao je ovdješnji mljekar na Baraki, Jakov Drašćić. Na Silvestrovo naime, zadnji dan pokojne, malo dobre godine, podje on u Trst, da digne novac za mlijeko prodano u decembru. Vratio se je noseći okolo pet hiljada lira, večernjim vlakom, što odlazi iz Trsta u 7 a dolazi na postaju Buzet u 9 sati. S kolodvora ode pješke kući sa jednim pratiocem. A par osoba išlo je pred njim i za njim. Na pol puta izmedju Počekaja i Sv. Martina, na zavoju vidješe da dolaze prema njima dva nepoznata čovjeka, čineći se kao da su prolaznici. Oni se svakako sakrivaše u šumi i vrebaše na mljekara Drašćića-Pikota.

Kad dodjoše blizu, nepoznati zlikovci, odmah uperiše revolvere prema obojici sa povikom: «In alto le mani! Fori i soldi!». Jedan zlikovac uhvati mljekara, a drugi njegovog suputnika. Ovaj umah digne ruke i predade napadaču nešto malo novaca, našto ga ovaj ostavi naprijed sa zapovjedju da bude tiho i da nikomu ne kaže!

Mljekar Drašćić pak duže se vremena borio sa zlikovcem, koji ga je tukao po glavi sa samokresom. Pucao je takodjer više puta u zrak. No Drašćić je bio lukav: sve svoje novce pobacao na put. Lopov mu odnese samo oko 60 lira. Pošto je čuo dolazak ljudi pobježe i ovaj drugi lopov u šumu, dočim je prvi još prije pobjegao. Mljekara nadjoše ranjenog i krvave glave ljudi, koji su dolazili. On sve njima ispriča sav smućen i prestrašen. Tražiše novac. Nadjoše ga okolo par hiljada.

Dodjoše na lice mjesta i naši oružnici. Tražiše i oni novac. Nadjoše i oni sve što je nesrećni Drašćić pobacao. Ipak — on nije toliko nesrećan, jer je ostao živ i novac je spašen. Drašćić je na nogama doduše sa povezanom glavom — ali živ.

Oružnici se odmah dadoše na potragu. Zatvoriše par lica, ali naš Drašćić ne može kazati ni posumnjati, tko su njegovi napadači.

Ovaj napadaj veoma je uzrujao naš narod. Ovakova zlodjela ovdje se ne dogadjaju. Bit će da su zlikovci zaista tudjinci. Možda će ih pravica ipak uhvatiti. Nadamo se i očekujemo.

Ovaj slučaj jest opomena, da ne smijemo sa vlaka kući pješke u ovo zimsko doba. A drugo: molit ćemo naše oružništvo, da straže onu neugodnu i nelijepu stazu od kolodvora do Buzeta, a osobito sada u zimsko doba, i to iza večernjeg vlaka u 9 sati.

IZ DANA

Žalosna mu majka

Prošao sam pred nekoliko dana Ćićarijom. Put me je nanio i u slavne Dane. To mi se selo svidja. Ljudi su tamo dobri. U svakom pogledu, pa i u narodnom. Takovi moraju i biti. Samo mi se ne svidja gospodin danski župan. Ja ga do sada nisam poznao — nego sam ga upoznao kad sam nabasao onako slučajno u jednu gostionu.

Na vratima piše «Trattoria». Udjem. Gostiona je bila krcata. Na jednoj strani sjedi kita naših mladića. Pjevaju naše pjesme onako iz punog grla, srca i duše. A kako i ne bi, mladi su, zdravi, veseli, a mladost je samo jedna, pa kada ode, hodi jo brate kupiti na samanj.

Na drugoj strani sjedili su stariji muževi. Oni imaju pomalo i brige pak ne pjevaju. Medju njima bio je i on — župan.

Baš kada su mladići pjevali našu pjesmu: «Nina, nena, rožica rumena», digne se on, da se ne smije pjevati, jer je, veli on, u gostioni jedna osoba iz grada Buzeta, koja bi mogla zamjeriti. On da ne bi nipošto pjevao po »ščavunsku«, jer što bi mu na to gospoda iz Buzeta rekla, a prema tome, neka ni drugi ne pjevaju, jer to nije lijepo, ni korisno.

Pokazao je koliko je mizeran. Česa se boji — Bog mu grijeh oprostio! Kakav je to čovjek, koji se stidi svog materinjeg jezika! Ja sam ih vidio mnogo sličnih, ali on će mi dugo u pameti ostati. Kad sam otišao, još mi je dugo zujala u ušima naša pjesma... **Putnik.**

Novi zakon javne sigurnosti

Čl. 54. Tvorničari, skladištari ili prodavači eksploziva bilo koje vrsti, moraju voditi jedan registar za sve poslove kroz dan obavljene. U tom registru treba da su navedene sve generalije onih osoba, s kojima su posao sklopili.

Taj se registar mora pokazati na svaki zahtjev oficiru ili činovniku javne sigurnosti.

Zabranjeno je prodavanje eksploziva bilo koje vrsti malodobnim ili umobolnim osobama, te onima, koji se ne legitimiraju oružnim listom.

Prekršitelj bit će kažnjen zatvorom do jedne godine te globom od 1000 do 5000 lira.

Čl. 55. Sigurnosna oblast može narediti, da se unište ili odstrane eksplozivi, koji se nalaze u tvornicama, u skladištima i u prodavaonama ako isti mogu biti opasni za javnu sigurnost ili za javni red.

Čl. 56. Bez dozvole mjesne sigurnosne oblasti ne smije se pucati iz puške, paliti praskavice, goriti vatrometi, puštati u zrak goreće zrakoplove, ili u opće paliti eksplozive na opasnom ili nezgodnom mjestu u stanovima i njihovoj blizini, ili na ulici.

Zabranjeno je paliti mužare ili slično.

Čl. 57. Zabranjuje se upotrebljavati otrovne plinove bez prethodnog ovlaštenja.

U izvršnoj naredbi odredjeni su uslovi koji se moraju ispuniti kad se upotrebljava otrovne plinove.

Čl. 58. Po poljima i šumama ne smiju se paliti strništa, osim u doba, i na način, kako to mjesni zakon odredjuje.

U pomanjkanju mjesnog zakona ne smiju se paliti strništa u poljima i u šumama prije 15. augusta, niti manje od 100 metara daleko od kuća, zgrada, šuma, nasada, stogova slame, sijena, krme ili od bilo kojeg spremišta upaljivih stvari.

No i kada se pali u doba, na način i u daljini, kako je gore navedeno, treba upotrebiti svu opreznost, da vlastništvo drugih ne bude oštećeno, a onaj koji pali, mora da do utrnuća vatre bude prisutan osobno s još kojom osobom.

Čl. 59. Bez dozvole prefekta ne smije se postaviti niti upotrebiti nijedna uspinjača za prenos osoba ili materijala u pratnji osoba.

Čl. 60. Mjesna sigurnosna oblast, u sporazumu s općinskim vlastima, može odrediti, da u noćno doba na kućama smije biti otvoren samo jedan izlaz na javnu cestu, te da taj izlaz bude rasvjetljen do odredjenog sata, a u ostalo vrijeme da bude zatvoren, ako na njemu nema čuvara.

Prekršitelj se kažnjava globom do lira 500.

Čl. 61. Vratari po kućama ili svratištima, čuvari skladišta, zavoda, bilo koje vrsti, ureda i slični, ako već nisu kao posebni čuvari zaprisegnuti, moraju se upisati u posebni registar mjesne sigurnosne oblasti.

Upis se ponavlja svake godine, a može se odbiti ili opozvati onome, za koga se dokaže, da nije dobrog vladanja i da nema lične iskaznice.

Ko krši odredbu, o kojoj se govori u prvom odomku ovog članka, kaznit će se zatvorom od najmanje mjesec dana i globom od najmanje 1000 lira.

Vlasnici ili upravitelji kuća, svratišta, skladišta, zavoda ili ureda pa i oni koji su zato odgovorni, ako bi namjestili ili držali u službi vratare ili čuvare, koji nisu upisani u registar mjesne sigurnosne oblasti, kaznit će se globom od 3000 lira najmanje.

Uzgojne crtice

PONOS.

Da vidimo što je ponos. Ponos je u čovjeku nešto prirodjeno. On se s čovjekom radja i polako se s čovjekom razvija.

Najljepše se to opaža kod male djece. Kad im se netko naruga, pograbi djete kamen i ne gleda koga će pogoditi. Sjećam se, kad sam bio malen. Kadgod sam prošao mimo nekih ljudi, znao sam unapred da će me zvati nekim nadimkom, zato sam obično imao u džepu par kamena. Tako sam nekom zgodom bacio kamen u glavu našem županu, umesto da pogodim pravog krivca.

Župan me uhvati u ruke, prišije mi par ćušaka, a ja plačući kući. Majka, se budi lijena otide k županu i s njime se zbog mene posvadi. Krivi su bili dakako stariji, a meni ponos nije još kao detetu dao da dozvolim da me zovu drugim imenom. I čin moje majke je bio ponos.

Moglo bi se mnogo primjera o ponosu navesti. N. pr. neki mladić ima djevojku i on je voli. Dali su si «besidu». Medjutim neko drugi dodje i ako ne voli tu djevojku, voli da pokaže koliko umije, razgovara s njom, šali se i naravski ona mu štogod povjeri, što ovaj izbrblje a onaj prvi ne će da ide k njoj iz «ponosa». Zapusti ju i ona je kasnije nesretna.

Ponos je kod čovjeka lijepa osobitost, samo ne smije biti prevelik, kako je žalibože kod naših Vlaha. Dok je kod čovjeka ponos kao odbrana svoje osobe, dotle je on na svom mjestu. Nitko neka ne učini ni kaže drugome, što ne bi htio da drugi njemu učini ili kaže. Ako se ljudi toga drže, biti će manje zla. Svaki pak imade pravo da sebe brani, nije to samo kod čovjeka, to je posvuda u prirodi. Ma i najnedužnija životinja pokazati će negodovanje, ako joj je u pogibelji život. Braniti će se na svoj način. I biljke se na svoj način brane. N. pr. kupina ili trnje, kopriva i druge. Nije danas kako sv. pismo kaže: Tko tebe s kamenom, ti njega s kruhom. Dok je ponos kao odbrana čovjeka, dotle je na mjestu, ali preveliki ponos, radja najveća zla baš kod našeg naroda. Znam, da su se dogodile više puta nesreće radi kakvog nedužnog smijeha, radi koje šale i to samo zato što ponos nije kod svih ljudi jednako razvit. Obično čovjeka s velikim ponosom nazivlju naši ljudi «kerlić». I ako nekomu kažu «kerlić» svatko zna s kim ima posla.

Takav će «krlić» za kakvu nedužnu šalu ili smijeh ili kakvu primjedbu izvaditi nož i svome drugu u ledja. Ili će svom susjedu posjeći vinograd. Osobito su Vlasi u tom pogledu na zlu glasu. Oni su previše ponosni. To nije dobro, jer baš iz tog preveliko ponosa, mnogo se puta dogadjaju nesreće.

Ne mislim ja s time vrijedati Vlahe, jer sam i sam Vlah, samo treba priznati, da preveliki ponos često dovadja u nesreću. Zato preveliki ponos, treba još kod male djece ugušiti, jer i on se još za malena ponavlja. Ima djece, koja će zbog neznatne šale starije braće, uzeti nož ili kamen, pa u njih. Sjećam se da je neki moj vršnjak imao već 6 godina, kad je tražio, da ga majka uzme na krilo i kad mu se je nekom zgodom nasmijala uzeo je «grotu» pak u nju. Dakako tada je to bilo za šalu, ali taj je drug iz djetinjstva zlo svršio. U tome griješe naši ljudi. **T. M.**

Svega po malo

Engleska potkopana morem

Već godine 1924. pokazala su istraživanja engleske obale, da se ona sve više urušava pod more i da voda zalazi sve dublje pod kopno. Osobito pripomažu tome bijeke, koje nose ogromne količine materijala i talože ga u moru. Proračunano je čak, da je godišnje umanjivanje terena upravo jednako površini otoka Sark. Svakih stotinu godina umanjuje se površina Engleske upravo za toliko, kolika je cjelokupna površina grofovije Londona. Od ovih grofovija najveće gubitke imade grofovija Yorkshire. Autentično su objavljena imena nekih dvanaest gradića i sela, koji su nestali pod vodom. Vrlo je karakteristično navesti kao primjer gradić Ravenspur, koji je već iz vremena rimskog poznat, a pod Edwardom II. bio je znamenita morska luka. Godine 1355. poplavilo je more glavni dio groblja, a sredinom 16. stoljeća nastopila je konačna katastrofa. Nekih petnaest naselja u neposrednoj blizini ovoga potopljenog gradića zadesila je ista sudbina, medju kojima su osobito žive uspomene na Hornsea, Hyde i Harthoon, koji su još 1786. bili na geografskim kartama. Lijepi gradić Dunvich, koji je imao 52 crkve, historijska vrata iz bronce, poplavljen je 1677. i nakon tri godine nestalo ga je potpuno pod morskom površinom. Na jugu Engleske potkopavanje obale zauzelo je velike dimenzije. Današnji grad Winchelsea udaljen je tri milje od obale, dok je stari grad Winchelsea već potpuno poplavljen. Stari grad Brighton, koji se zvao i Brightelmstone, nalazi se već daleko pod otvorenim morem. Na zapadu poplavljena je zadnjih godina cijela jedna dolina. U Stoke nalazi se crkva sa grobljem upravo na obali i njezina je propast sigurna. Kolika opasnost prijeti velikim naseljima nedaleko cijele obale Engleske, jasno se može zapaziti iz gore navedenih primjera, koji govore o stalnom i ubrzanom propadanju engleskoga kopna.

Zima u Jugoslaviji.

Baš uoči badnjega dana zapao je po cijeloj zemlji visoki snijeg, na golemu radost male i velike djece. To je bio u nekim krajevima nakon mnogo vremena prvi «bijeli Božić» i unio je — uz pečene purane, sarmu i bolinu raspoloženje u narod. Snijeg je napao ne samo u Zagrebu nego i svuda širom Jugoslavije. Napalo ga je u Zagorju, u Slavoniji, u Sloveniji.

Stradao je opet Gorski kotar, u koji je snježna vijavica unijela mnogo snijega i zasula mnoge gudure i klance. Naročito je stradala opet lička pruga, na kojoj je saobraćaj prekinut uslijed snježnih zameta, te je počevši od 24. pr. mj. prekinut saobraćaj izmedju Knina i Gračaca. Ne zna se još, kad će saobraćaj biti uspostavljen.

Nad Mostarom i okolicom bjesnila je u noći od 24. na 25. i cio dan 25. dec. strahovita bura, koja je nanijela ogromne štete. Iz Gackog, Nevesinja i Podveležja stalno stižu vijesti o velikoj snježnoj vijavici, i visokim smetovima. Svi putevi su zatrpani visokim snijegom. U Mostaru su se bili zamrzli skoro svi vodovodi. Kod Porima nadjena su dva smrznuta seljaka. Kod Gacka su smrznutog seljaka rastrgli i pojeli gladni vukovi. Svuda po Hercegovini, osobito gdje je snijeg pao, u velikim čoporima, pojavljuju se vukovi u selu i nanose siromašnom stanovništvu velike štete. Bijedni seljaci odsječeni su gotovo od cijelog svijeta te im je nemoguće otići u najbližu okolinu. Mnogi od njih nemaju šta da jedu i već nekoliko dana nisu vidjeli hljeba. Hambari su sasvim ispražnjeni, a zima sve više steže. Jedan starac iz Nevesinja, koji inače medju prostim svijetom važi kao vidovit čovjek, priče, da će ova zima biti neobično duga i hladna, a osim toga da će biti gladi kao 1917. godine.

U kragujevačkom okrugu pojavili su se vukovi u velikim čoporima te napadaju i kolju blago. Napravljena je hajka na njih, te je nekoliko vukova poubijano.

Umro starac od 113 godina.

U selu Potocima kraj Mostara umro je najstariji čovjek u Hercegovini, Risto Kolak, kojemu je bilo 113 godina. Sve do smrtnoga časa bio je zdrav i čil. Što je začudno, u starim godinama počeo je da se pomladjuje. Bili su mu nikli novi zubi. Umro je tako lako kao da je zaspao.

Iskopano rimsko kupalište.

Odbor, koji je prošle godine u Novigradu u Jugoslaviji priredio kulturno-historijsku proslavu, stavio si za zadaću, da ispita prošlost toga kraja. To više, jer se jednom kod iskapanja našla jedna prastara žara. I započelo se iskapanjima, pa se našlo na raznim stranama starih predmeta, koji potiču iz rimske dobe. No sad nedavno seljak Harabajza izorao je na svojoj njivi kamenja i opeke. Počelo se kopati i ustanovilo se, da je na tom mjestu stajalo rimsko kupalište sa svim prostorijama. Što se kopalo dalje, to se nalazilo na sve bolje sačuvane ostatke, pa je to vrlo važan nalaz. Drži se, da je ovdje postajala velika rimska naseobina, pa će se iskapanjem nastavit, ne bi li se našlo ostataka i ostalih zgrada.

Osamdeset hiljada barona.

Stanovnici francuskog grada Montpellie-a otkrili su, da njima svima od reda pripada barunski naslov. Naime god. 1537. umro je u tom gradu barun de Caravette, koji je oporučno ostavio svoj naslov svima mještanima sa dozvolom, da je taj naslov nasljedan. Sada su mještani sastavili odbor, koji imade za zadaću, da ovu čitavu stvar prouči i da po mogućnosti osigura 80.000 stanovnika Montpellie-a barunski naslov.

Nakon 22 godina priznao zločin

Pred 22 godine pobudila je po čitavoj Njemačkoj veliko iznenadenje vijest, da je umoren znameniti kipar Albert Sohn. — Sumnja je pala na kočijaša Julija Kocha koji je bio doduše uhapšen, ali uslijed pomanjkanja dokaza pušten na slobodu. Tekom 22 godina bio je Koch pod istom sumnjom pet puta uhapšen i uvijek radi pomanjkanja dokaza pušten iz zatvora. Ovih dana, baš nekako pred Božić, uhapšen je po šesti puta i sada je konačno priznao, da je on umorio kipara.

Razbojište na ulicama Londona.

Toliko se dogadja godišnje nesreća na ulicama Londona, u samome saobraćaju, da te ulice postaju pravim razbojištem. Iz statistike proizlazi da su kroz g. 1925. bile ubivene 853 osobe a ranjeno 40.173 u raznim incidentima, sukobima itd. na ulici. God. 1926. još više. Kroz devet mjeseci lanjske godine bilo je već 710 mrtvih i 80.000 ranjenih. Medjutima ima mnogo šofera, kočijaša, konduktera, itd., ali najviše pješaka. U bučnom vrtlogu i gužvi velegradskoj, i kad se hoće ne može se imati sav oprez. Tako je ovo pitanje sigurnosti uličnog prometa u Londonu postalo jednim vrlo važnim problemom kojim se bavi sva javnost.

Teška gripa po Evropi.

«Journal» javlja iz Madrida, da je Spanjolska vrlo uznemirena novom teškom epidemijom gripe. U samoj Barceloni, vele još nepotvrdjene vijesti, da je obolilo 100.000 osoba i da je bilo mnogo smrtnih slučajeva. Bolest je i u južnoj Francuskoj izazvala veliku paniku, jer se i tamo nagli širi. U Montepellieru obolilo je 37 ljudi posljednji tjedna. Vile ih je umrlo.

Po informacijah Pasterovog zavoda cijelom zapadnom i južnom Evropom vlada epidemija gripe. Pored javljenih slučajeva u Španiji i Francuskoj teška gripa vlada u Švicarskoj. U Ženevi je obolilo 25.000 ljudi, u Baselskom okrugu zatvorene su sve škole. U Londonu ima mnogo gripe, ali nije tako opasna kao na kontinentu, gdje ima velik broj smrtnih slučajeva.

Kako će sokolstvo proslaviti desetgodišnjicu Čehoslovačke republike?

Čehoslovačka Obec sokolska već sada vrši spreme za proslavu desetgodišnjice postanka Čehoslovačke države. Svečanosti će se održati u drugoj polovini 1928. godine. Na programu su prije svega tri zemaljska sleta, koji će biti priredjeni vjerovatno prve nedjelje jula mjeseca i to u Pragu za češko sokolstvo, u Brnu za moravsko i šlesko sokolstvo, u Bratislavi za slovačko sokolstvo. Osim toga u Pragu priredit će se svečano veče gdje će se predstaviti sokolska scena: sokolstvo svojoj bodjenoj domovini.

Papa protiv ženske mode.

Papa najenergičnije nastavlja borbu protiv ženske mode. On je ovih dana uputio kardinalu Schulzu pismo u kome kaže: «Žalosno je, da su haljine, koje treba da pokriju tijelo, postale danas — u doba kada žene zaboravljaju svoje dostojanstvo i vrijedjaju stid — način, da se ljudi, naročito mladi, izazivaju na grešenje. Zbog toga ne propuštajmo ni jednu priliku, da skrenemo pažnju na sadašnju žensku modu, kao na izvor nesreće, i da osudimo na osnovu naše apostolske vlasti, to sramno ponašanje žena, koje se prave da se nepristojnom modom.»

Teška turistička nesreća u Tirolu. - Snježna lavina na Ari Bergu poklopila osam engleskih turista.

Prošle subote dogodila se strašna nesreća na Ari Bergu u Tirolu. Jedna skupina stranaca, Engleza popela se iz Züersa na planinu Waluga, u pratnji alpinskog vodiča nekog Strolza iz Lecha. Pod Trittkopfom desila se užasna nesreća. Otcijepila se jedna ogromna lavina u širini od kakovih 250 metara, te se sa strahovitom treskom oborila niz planinu, povukavši sobom i nesretne turiste koji ostadoše zatrpani snijegom od više metara visine. Čim se doznalo za nesreću, poslane su ekspedicije u pomoć. Samo su dvojica izvučeni već mrtvi. Medju žrtvama ima poznatih ličnosti iz londonskog društva: arhitekt Morgan, načelnik odjeljenja u Admiralitetu Rachham, sepretar ministarstva Hopper, advokat Mande i dr.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

Broj 2 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 13. januara 1927. Pojedini broj 25 cent. God. V.

„Istarska Riječ" izlazi svakog četvrtka uveče. Svakog drugog četvrtka donaša besplatni prilog „Mladi Istranin". Pretplata za tuzemstvo iznaša 15.— lira na godinu, a za inozemstvo 25.— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a neslog a sve pokvari". — Narodna poslovica.

Snošljivost i ljubav bližnjega

Sve što živi i bitiše nosi u sebi neodoljivi nagon samoodržanja. Svako biće nastoji svoje «ja» održati što trajnije, a ujedno i što ugodnije, što lijepše. Nikome ne će ovaj život da promjeni drugo. Borimo se, mučimo i stradavamo na ovoj zemlji, pa ipak ne će nam se ovo, «kud za vazda gre se.» Svatko želi ostati, svatko čuva svoje ja; ono ja, koje misli, čuvstvuje i teži; ono ja, koje se nada, koje uživa i trpi, koje posrće, pada i opet se diže. Koje li onda čudo, da je svaki čovjek samom sebi najveći prijatelj, da sebe najjače voli. Ta ljubav prema samome sebi, to sebeljublje ima korijen u onom najjačem nagonu, što smo spomenusmo: u nagonu za samoodržanje. Svi su nagoni u bitnosti svojoj dobri, jer su ciljushodni, imaju neki zadatak, pa tako ni nagon samodržanja nije sam po sebi zao. Ali ako preterno ojača, pa se ispolji na štetu drugih nagona i ostalih viših duševnih vrlina, onda se ujedno i izopači, te predje u strast. Prevelika ljubav prema samom sebi, prejako sebeljublje takodjer je strast, ili radja drugim strastima, kao: sebičnost, škrtost, lakomost, proždrljivost ili drugim sličnima. Kuda to sve vodi, lako je odgovoriti. A kakova bi zajednica bila od samih takvih pojedinaca?! Začijelo pakosno i nečovječno društvo; bilo bi to krdo, upravo čopor ljudi.

Samo kod životinja vidimo nešto takvo. Da održi sebe, žrtvuje jedno drugog. Grizu se, kolju, proganjaju i tamane medjusobno. Tu vrijedi samo jedno pravo: pravo jačega. Tko jači, taj kvači. Slabiji u borbi klone i podlegne.

U ljudskim društvom ravnaju i druga, viša načela, plemenitiji porivi i uzvišenija čuvstva. Ili bar trebalo bi da bude tako. Umom svojim kadar je čovjek da shvati i tudje «ja», i tako uvidi, da i ono posjeduje iste želje kao i vlastito njegovo ja. Spozna, da i ono tudje «ja» misli, osjeća i teži; nada se, posrće, pada i bori. Osjeti, da i ono tudje «ja» ima ista prava na život, kao svako drugo ja. I ono želi ostati, održati se trajno, koliko je moguće udobno i lijepo. Tako se «ja» jednoga čovjeka dobije spoznaju o «ja» drugoga čovjeka.

Iz te spoznaje radja se onda čuvstvo prema bližnjemu. To je moguće pak samo onda, ako smo kadri drugoga shvatiti, zamisliti sebe u njegovoj koži, živiti se u njegovo duševno stanje, roniti u njegovo «ja». I onda će radost njegova radovati i nas, a žalost i bol njegova žalostiti i nas. Oćutiti ćemo u sebi jednako čuvstvo, kakvo proživljava on, a tim se je časom porodila veza medju njega i nas. Podići će nas grižnja savjesti, ako smo mu činili što na nj; osjetit ćemo prema njemu sklonost, odanost, iskrenost i ljubav, ili bar ćemo snošljivi prema njemu. Razumjet ćemo, da je i on dijete jednoga oca, da je naš bližnji, da nam je po Bogu brat. — Savršeniji i plemenitiji pojedinci, doći će do toga sami, pa će čuvati bližnjega i nastojati da mu pomognu. Godit će to i njima samima, jer im plemenština srca ne dozvoljava raditi na tudju štetu. One surovije prisilit će oni, da i oni tako rade, ili bar da ne ništavaju na bilo koji način tudje «ja». U tako uredjenoj ljudskoj zajednici došlo bi i do zakona, koji će odrediti: što se smije, a što se ne smije činiti. Tako će snažnije u ljudskoj zajednici postati snošljive; dut će se živjeti. Slabiji ne će se strahovati, da ih uništi jači. Zajamčit će se lična sigurnost i sloboda pojedinca. Tako će se ljudi pokoriti ljudskom auktoritetu. — Ali od toga stanja snošljivosti do prave ljubavi bližnjega do požrtvovnosti još je dalek put.

Pa ipak i k tomu savršenijem životu teži čovječanstvo. Osjeća, da još prestaje nešto, što zakon ljudski odrediti ne može. Budi se savjet i niču moralni zahtjevi. Traži se bratstvo, ljubav i požrtvovnost za bližnjega svoga. Na putu savršivanja oćuti čovjek, da je moguć jedan viši život, prožet idejom uzajamnosti i jednakosti sviju pojedinaca. Zahtjeve tog višeg života postavljaju ili veliki duhovi, ili pak dolazi odozgora, u vidu religije; kao vjera, dakle božanske provenijencije. To je auktoritet Božji, volja Božja. I čovjek prima objavu kao zahtjev najvišeg autoriteta. Prožet time teži za rajem, ne samo na drugom, već i na ovom svijet; put kraljevstvu božjemu, u kojemu su svi braća i sinovi jednoga oca. Sada istom dolazi do prave ljubavi; ljubavi, koja nastoji prometnuti se u djelo: do djelotvorne ljubavi. Svako «ja» jednako vrijedi, jer u svakome je iskra božanstva. Zahtjev je težak, i glasi: «ljubi bližnjega svoga kao sebe samoga» — i «ne čini drugome ono, što ne bi htio, da on tebi čini.»

Da posvjedoči veliku svoju djelotvornu ljubav za rod ljudski, da dokaže primjerom, kako treba shvatiti uzvišenu mu nauku, dao se Bog Čovjek razapeti na križu. Prohujale su odonda hiljade godina, ali — rekao bi Kranjčević: «od te žrtve davne još ploda ne imade.»

Pogledamo li život naš današnji, vidjet ćemo u njemu mnogo zla i poroka. Zemlje i gradovi, sela i obitelji, veliki i mali, zajednice i pojedinci živu u mržnji, u kalu zlobe, u dubinama niskih strasti, u borbi za vlastito «ja», dok se o tudjem «ja» ne vodi računa. Koliko niskoća, grubosti i podlosti, koliko razvrata, intriga i žuči siplje čovjek na čovjeka! Ogovaranje, podmetanje, zloba, kleveta i laž slavi slavlje usprkos božanskoga glasa u visinama i naših duša u dubinama. Životinja i zvijer u čovjeku budna je i vreba, a klice višega života kao da zamiru. U depresijama materijalizma plovi ladja današnjice. Sve je u jagmi za tjelesnim potrebama, dakle nižim vrednotama, dak se za one neprolazne, vječne i duševne vrednote malo pita, malo mari. Zamire u čovjeku glas iz svemirskih prostora, veliki smisao života, neprolazni glas božanski.

Nedavno smo slavili rodjenje Njegovo. Onoga, koji uzimlje grijehe svijeta, koji se žrtvuje za veliku misao, koji traži kraljevstvo božje u dušama ljudskim, djelotvornu ljubav i jednakost sviju «ja» na ovoj guravoj majčici zemlji. Proslavio je taj dan svatko na svoj način; većina vinom, orgijama i pjesmom u dubokim nizinama kaljuže i blata, bez smisla i razumijevanja velikog Mu imena. Najmanje bilo je onih, koji su nastojali da shvate značenje Mesije, da porade nešto na obnovi duha svoga, da otpretaju u sebi sakrivenu iskru božanstva, pa da je razbukte u vatru goruće ljubavi. Malo tko odluči, da svoje «ja» shvati jednakim ostalima «ja», da svoje srce otvori svijeti, i da poradi na ostvarenju kraljevstva nebeskoga već na ovoj zemlji. Pa ipak: ili će čovječanstvo, otkupiti tragediju Golgote jednom višom formom života, ili će ga nestati u ponoru sumraćja, u mraku duhovnome, u bogomraćju. Ili će se uspeti u vertikalnom pravcu duha, ili će potonuti u ambis nedoglednog materijalizma. Ili će u njemu pobijediti Bog ili zvijer. Otkad rod ljudski postoji, padao je i dizao se u tome pravcu. U njegovoj su duši za život i smrt borili se bogovi svjetlosti i bogovi tmine. Čovjek luta i traži... Ali kraljevstvo nebesko je proročeno, i — kraljevstvo će nebesko doći.

Nikola Zec.

Politički pregled

ENGLESKA.

Engleska je razmerno malena zemlja, ali je njezino carstvo ogromno —. Indija, Južna Afrika, Kanada i Australija — četiri su neizmjerna kontinenta, kojima Engleska vlada i upravlja. A gdje su još one brojne zemlje, gdje li oni gradovi, nad kojima se vije zastava Velike Britanije? A otoci uz Ameriku, Afriku, Aziju i Australiju? Ko da ih nabroji?

A razni narodi, što žive u tolikim zemljama? Ima ih preko 350 milijuna svakojakih jezika i vjera.

Silna snaga, a bogatstvo zemlje upravo neiscrpivo. Tu ima stoke i drugih korisnih životinja, kakvih nema nigdje drugdje na svijetu. Tu ima svake vrste biljaka, kojima se prehranjuje i odijeva dobar dio svijeta: pšenica, kava, riža, čaj, pa onda pamuk, kaučuk, svila. A i ruda ima onuda svakovrsnih: počevši od željeza i petroleja pa do zlata i dijamanta.

Silno bogatstvo! Jedina je nevolja u tome, što ono nije Englezima na dohvatu. Daleki su putevi, što do toga bogatstva vode. Neizmjerni morski putevi. Da bi do onih engleskih kolonija vodilo samo široko more, Englezima ne bi bilo ni bogzna kako teško osigurati sebi taj široki put. No ima i uskih klanaca, tjesnaca, koje treba preći, da se prikrati put u neke od onih dalekih zemalja. Tu je u prvom redu Gibraltar, pa Sueski kanal i Aden. Ta tijesna Engleska je na vrijeme zaposjela i utvrdila, tako da joj barem sada na tome putu ne može niko da smeta.

Ali ima Engleska i takovih zemalja, do kojih vode i kopneni putevi. Tu je u prvom redu Indija. Nekoć su tu zemlju nazivali «zlatna» i to zbog silnoga njezina bogatstva. Takova je ona i danas. Iz nje Engleska crpi najveću svoju snagu. Da izgubi nju, Indiju, Engleska bi odmah pala u red manje važnih država. Razumljiva je dakle njezina briga za osiguranje te svoje kolonije kao i njezin strah, da je ne izgubi.

Kad je ono prije velikoga rata Njemačka počela da gradi željeznicu do Bagdada, Engleska se sva uzvrpoljila. Budući da Bagdad nije bogzna kako daleko od Indije, ona se pobojala, da je moćna Njemačka kani zaposjednuti do Perzije. Nesumnjivo je, da je i to bio jedan od povoda, što je Englesku natjeralo u rat protiv Njemačke.

No sad je Njemačka pa strani. Potučena, oslabljena ne će ona tako brzo pomišljati na put u Bagdad. Prema tome bi i Engleska mogla sada mirno da spava.

Jest, kad se ne bi odmah iza Njemačke pojavio na obzorju drugi, kudikamo opasniji dušmanin: Rusija.

Engleska i Rusija nisu se ni u prošlosti gledale lijepim okom. Carska Rusija težila je već davno prije i za Carigradom i za Dardanelima, da može imati slobodan prolaz u Sredozemno More. Engleska se je tome protivila, jer se je bojala za svoju prevlast na tome moru. Kad nije mogla Rusija da uspije sa Carigradom, okrenula se je prema Aziji i to u pravcu prema Tihom oceanu i prema jugo-istoku, to će reći engleskoj Indiji. Zbog toga su Englezi već odavna i zlobili Rusiju. Otuda i ona velika njihova žurba i nastojanje u vrijeme rusko-japanskoga rata, da Rusija ne izidje kao pobjednica.

Medjutim je carstvo u Rusiji propalo i dalo mjesta sadašnjoj Sovjetskoj republici. I evo, mi doživljujemo, da i ti Sovjeti tjeraju u Aziju onu istu politiku, što su je prije vodili i carevi. Razlika je u tome, što ruski boljševici tu politiku tjeraju propagiranjem svojih novih ideja, koje rek bi da prijaju osobito Kinezima, kaošto se to može vidjeti iz dogadjaja, što se tamo razvijaju. Kinezi su u nekim krajevima okrenuli svoje puške protiv Engleske, i Englezi drže, da je to maslo — Rusije. Nemira je bilo i u Indiji, a i sada tamo vrije, pa i zbog toga Englezi okrivljuju Rusiju. Nedavno je Rusija sklopila s Turskom savez, koji možda znači nešto više, nego li koji obični savez prijateljstva. Toga se saveza pobojala Engleska, pa sada i ona traži saveznike. I čini se kao da je došlo vrijeme, da se u Evropi velevlasti opet okupe u dvije jake grupe, kaošto je bilo i prije rata. Kakve će biti te grupe, pokazat će nam skora budućnost. Za sada je jedno stalno a to je, da Engleskoj zadaje najviše briga i straha Rusija, pa se otuda može objasniti i ona neka njezina nervoznost i mržnja nesamo na Ruse nego i na sve Slavenstvo.

ITALIJA.

Prošle je sedmice presjednik vlade on. Mussolini razaslao prefektima jednu važnu okružnicu. Tom okružnicom daje on prefektima najveću odgovornost i najtočnije direktive za budući njihov rad po pokrajinama.

Prefekt je najviša ličnost u državnoj službi pokrajine. On mora da postane duša svega fašističkoga života pokrajine, a mora držati visoko svoj auktoritet, jer je potrebno, da u pokrajini vlada samo jedna jedinstvena sila. Svi gradjani, a u prvom redu oni, koji su fašisti, moraju da pokažu prefektu samome svoju poslušnost i disciplinu.

Prefekt mora sam voditi i organizirati svu obranu, koja bi bila potrebna, u slučaju, da je u opasnosti fašistički režim. Prefektu je povjereno, da sam vodi borbu protiv onih malobrojnih protivnika fašizma. Zato je i ustanovljen novi zakon za obranu države, koji daje baš prefektima najširu vlast.

Mussolini kaže dalje, da mora iz talijanskog fašističkog života nestati nezakonskog razračunavanja. U okružnici govori Mussolini ovako:

«Sada kad se država oboružala svim sredstvima za obranu od svih opasnosti moraju da izčeznu i zadnji ostanci sile. Nezakonitost mora nestati. Ne samo ona koja eksplodira u malenim sićušnim lokalnim silovitostima, ma da i ovo mnogo škodi režimu i sije opasna proturaspoloženja, već mora nestati i ona veća nezakonitost, koja nastaje poslije teških dogodjaja.

Svako treba da si utuvi u glavu, da ma što se dogodilo ili mene zadesilo — svršilo je doba represalija, rušenja i nasilja. Prefekti moraju zapriječiti svakim sredstvom, ponavljam svakim sredstvom — i sam pokušaj kakove demonstracije protiv sjedišta stranih raprezentanca.

Odnosi medju, narodima tako su delikatni i mogu dovesti do takvih zapletaja, da se nemože nipošto trpiti, da o njima odlučuju demonstracije neodgovornih elemenata ili provokatorskih agenata, koji traže, da nastane nešto, što je nepopravljivo.

Koji god od prefekata ne bude postupao u tome smislu, bit će smatran nesposobnim ili izdajicom, a kao takvog ću ga i kazniti».

U okružnici govori dalje on. Mussolini, da javni poredak ne smije biti ni najmanje smetan. Osim toga prefekt mora da se stara i zato, da iz stranke budu izbačeni svi afaristi, svi oni, koji hoće samo da iskorišćaju novo stanje, koji su u stranci samo iz vlastitog interesa, svi kukavice, svi politikanti, kao i svi oni, koji siju svadju i neslogu i živu bez jednog jasnog i javnog djelovanja. Treba da bdije nad općinskim upravama i najstrože treba da pazi što se radi s općinskim novcem i imanjem.

Današnji prefekt nešto je sasvim drugo nego li je bio prefekt u doba demo-liberalnih vlada. Onda je prefekt bio u prvom redu izborni agent — dočim danas, kad se o izborima uopće više ne govori prefekt postaje sasma drugačiji. On mora da preduzimlje sve ono što diže današnjoj vladi čast i ugled i što joj jača snagu.

Prefekt mora da ide ususret potrebama naroda, on mora da pronadje još neizražene potrebe i sakrivenu mizeriju. On mora, da bude dobročinitelj u svakom pogledu, mora pokazati narodu da fašistička država nije egoistična i hladna država bez — osjećaja. U jednoj riječi: prefekt mora da čini dobra svakome kome je potrebno i ko zaslužuje.

Naročitu pažnju mora prefekt posvetiti novim fašističkim redovima, a to su djeca, koja se organiziraju u Balille i avanguarde. Od njih će jedanput postati jaki fašisti, oni su sjajna nada sutrašnje fašističke Italije.

Dne 8. o. mj. završilo je prvo ovogodišnje zasjedanje velikog fašističkog vijeća. Za to je zasjedanje već dugo opaženo veliko zanimanje. Na tom zasjedanju ustanovilo se je, da stranka danas broji 930.000 članova u 9120 fašističkih organizacija, i iza kako se je ustanovilo, da će se u fašističku stranku primati mlade snage, veliko fašističko vijeće zaključilo je, da se u godini 1927. neće nipošto primati u stranku novi stariji članovi. U stranku će moći pristupiti samo mladići koji imaju 18 do 21 godinu i koji su bili upisani u avanguardiju. Ti mladići moraju za prijem učiniti molbu. Iza toga će im se u slučaju, da su primljeni na svečan način predati fašistički znak, a bit će primljen, kao član 23. marta. Pritom će morati zaprisegnuti.

Osim toga je odredjeno, da se u godini drže tri fašistička praznika i to 23. marta (taj će dan biti posvećen mladim snagama fašizma, jer će se toga dana primati mladići u stranku), zatim 21. aprila (taj je dan posvećen proizvodnji i radu) te 28. oktobra (kao obljetnica fašističke revolucije).

JUGOSLAVIJA.

U svim se političkim krugovima i po svim novinama piše i posljednje vrijeme najviše o promjeni jugoslavenske politike prama vani. Vlada općenito uvjerenje, da je jugoslavenska izvanja politika na jednom raskršću i da će krenuti novim pravcem. Ovaj položaj, koji Jugoslavija ima danas medju drugim državama stvoren

je unutarnjim jugoslavenskim prilikama. Tako je na primjer dosadanji odnošaj s Rusijom bio pogrešan, pa se sada mnogo govori o zbliženju Rusije i Jugoslavije.

Osim na Rusiju svraća Jugoslavija posebnu pažnju Francuskoj, Njemačkoj i Turskoj.

Dosada se je Jugoslavija držala točno politike Male Antante, pa je imala savez s Rumunjskom. Taj savez nije osobito povoljan za Jugoslaviju. Od toga saveza Jugoslavija nije imala nikakve koristi, a najmanje gospodarske.

S druge strane opet postoji savez Jugoslavije i Grčke, koji takodjer nije drag narodu. Sve one koristi, koje Jugoslavija ima od Grčke imala bi i bez toga saveza.

Mnogo se govori o tome, kako je Jugoslavija vodila pogrešnu politiku s Bugarskom. Nije se ništa učinilo na tome, da se Bugarska i Jugoslavija zbliže i ako je to veoma potrebno. Vodila se politika neprijateljstva, a tako se nemože postići ništa. I ako se s Bugarskom ne može stvoriti savez a ono se mora nastojati, da se stvori u narodu dobro raspoloženje prama Bugarskoj, koja je jedna slavenska bratska država.

Kad bi Jugoslavija Bugarsku bratski i slavenski pomagala i kad ne bi previše šurovala s mnogim državama, došlo bi prije do približenja s Rusijom. Rusija nemože naime trpjeti, da Jugoslavija ima savez sa Rumunjskoj, jer Rusija ne može nikako da zaboravi Besarabiju, zbog koje je na slaboj nozi s Rumunjskom.

Radi Rumunjske morala je Jugoslavija da bude neprijateljski raspoložena prama Madžarskoj, a poznata je stvar, da Madžari Jugoslaviji nemogu škoditi, nego dapače mogu koristiti, jer je madžarski gospodarski život i trgovina upućena preko Jugoslavije na more. Ako bude Jugoslavija slabo gledala Madžarsku, razumije se, da će Madžarska na isti način i uzvratiti, pa će svoju trgovinu okrenuti drugame.

U unutarnjoj politici Jugoslavije vlada privremeno zatišje. Raspravlja se mnogo o vladi. Ali posebnih novih dogodjaja nema.

Neka veća užurbanost i spremanje opaža se za oblasne izbore, koji će se doskora obaviti. Pojedini političari drže zborove po svim stranama države. Osobito se na tim zborovima ističu Pribićević i Radić. Pribićević je sad na jednom sad na drugom kraju države, govori i propagira svoju stranku. Pred par dana imao je jedan veliki zbor u Beogradu. Slušala ga je velika masa naroda. — Radić putuje Dalmacijom. Došao je vlakom do Splita, a odanle se je uputio po pojedinim selima i gradićima dalmatinskim automobilom. S njime putuje i njegov nećak ministar agrarne reforme Pavle Radić. Oni govore seljacima, o seljačkoj državi, o agraru, o sadašnjoj vladi, o novoj politici Jugoslavije prama Rusiji itd.

Osim njih drže zborove za oblasne izbore i drugi poslanici, tako n. pr. dr. Krajač, ministar trgovine, zatim dr. Korošec, dr. Angjelinović, dr. Trumbić itd.

Domaće novosti

Učiteljske vijesti.

Pred nekoliko dana primili su nekoji učitelji i učiteljice dekret o otpustu. Tako su odpušteni s danom 31. de- 1926. g. Vekoslav Benko učitelj u Rihembergu, te gospodjice Zora Mlekuž, učiteljica u Velim Munama, i Amalija Jelšek učiteljica u Podgradu.

Otpušteni su takodjer: Ana Macarol, učiteljica u Orleku, Leopoldina Kos, učiteljica na Vojskem, Franc Bolè, učitelj u Mislicah, Angela Čenden, učiteljica u Vedrijanu, Alojz Benko, učitelj u Rihemberku, Anton Baša, učitelj u Sežani.

Dr. Rybař — obolio.

Gosp. Rybař bivši tršćanski poslanik i bivši predsjednik političkog društva «Edinost», koji se sada nalazi u Beogradu, obolio je u posljednje vrijeme opasno. Nalazi se u sanatoriju u Vračaru. Novine javljaju, da je kriza njegove bolesti minula, pa se nadaju da će ozdraviti.

Promet stranaca u Opatiji.

Kroz godinu 1926. Opatiju je posjetilo 37.287 stranaca. Ti su stranci dolazili u Opatiju i tamo se zadržavali na kupanju i liječenju. Naša je Opatija poznato svjetsko kupalište, pa je ljeti uvijek krcata strancima iz svih država i svih narodnosti.

Prošle je godine bilo u Opatiji više stranaca nego li 1924. Budući g. 1925. bila sveta godina, pa je strancima bilo pogodnije putovanje u Italiju, Opatija je imala u toj godini mnogo više gostova nego li godine 1926.

Najviše gostova dolazi u Opatiju iz Ugarske; ove je godine bilo u Opatiji 9074 Madžara. Jugoslovenskih državljana bilo je ove godine u Opatiji 5026; talijanskih gostova bilo je 4803; Austrijanaca 6961; Čehoslovaka 4780; Njemaca 3963; Rumunja 918; Poljaka 625; Engleza 191; Švicara 179; iz Sjev. Amerike 114; Francuza 78; Bugara 57; Egipćana 34; iz Južne Amerike 114; Belgijanaca 19; iz ostalih država 431.

Opaža se kako znatno raste broj gostova iz godine u godinu. Godine 1918 odmah iza rata bilo je u Opatiji 1610 gostova; 1919. gostova 782; 1920. gostova 1765; 1921. gostova 3806; 1922. gostova 7502; god. 1923. gostova 18.351; 1924. gostova 32.159; godine 1925. gostova 42.723, (no to je bilo svete godine); 1926. godine bilo je u Opatiji 37.287 gostova.

Pošumljivanje Istre.

Kr. dekretom od 17. decembra 1925. bilo je povjereno šumarskom odsjeku istarske pokrajine pošumljivanje Istre. Za to pošumljivanje davala je pokrajinska uprava godišnje 40.000 lira a država isto toliko.

Pokrajinska uprava opazila je da je 40.000 lira godišnje malo za sve potrebe, pa je povisila svoj doprinos na 72.450 lira. Na predlog šumarskog odsjeka povisila je i vlada takodjer svoj doprinos od 40.000 na 72.450 lira.

Porez na ples.

Od 1. zanuara ove godine vrijedi kr. dekret kojim se odredjuje porez za neke dozvole, koje izdaje policija Pod taj porez spadaju i dozvole koje organi javne sigurnosti izdaju za održavanje plesova. Ako se ples drži u kavanama, gostionama ili lokalima, koji su ispod II. kategorije, ili u salama, koje su odredjene samo za plesove, onda se za ples koji traje mjesec dana plaća 100 lira poreza; 15 dana — 50 lira poreza; ako ples traje manje od 15 dana ili samo 1 dan onda se plaća 20 lira poreza za dozvolu.

Pošta i svećenik u Rovinjskom selu.

Poslije mnogo čekanja napokon je i Rovinjsko selo dobilo poštansku «ričevitoriju.» Od prvog januarar počela je ta nova ustanova, koja je bila potrebna, da radi.

Osim toga dobilo je Rovinjsko selo i svećenika u osobi g. Giacoma Filippi. Rodom je iz unutarnjosti Italije, a službovao je dosada u Kanfanaru. Pučanstvo je već dugo čekalo svećenika. Kako će biti s ovim zadovoljno još se nezna.

Umro je brat Oberdanov.

Dne 8. o. mj. umro je u Rovinju Enrico Oberdan brat talijanskog nar. mučenika Oberdana. On je bio zadnji član obitelji Oberdan. Zajedno sa svojim bratom radio je protiv Austrije, pa je zato bio uvijek proganjan.

INDUSTRIJA NA RIJECI.

«Piccolo della Sera» donio je pred par dana jedan članak iz pera Eduarda Susmela o današnjoj riječkoj industriji. Prikazuje stanje te industrije i naglasuje što bi bilo potrebno učiniti, da se to stanje poboljša.

Promet i luka.

Iz toga se članka razabire, da je na Rijeci trgovački promet donekle oživio. U godini 1920. bio je u riječkoj luci veliki zastoj i mrtvilo, dok se je koncem 1926. moglo zaključiti, da je promet u riječkoj luci dosegao jednu trećinu prometa od prije rata. I ako je danas riječka trgovina manja tri puta od one predratne, osjeća se barem neko micanje, a to je za Rijeku ipak nešto. G. Susmel kaže, da je to jasan putokaz za daljnji napredak, koji će se stalno vidjeti, da je to potvrda ekonomskog života riječke luke i jedno obećanje za budućnost.

Zastoj industrije.

No, i ako se je promet počeo «prometati» industrija je na Rijeci na istom položaju od nekoliko godina unatrag. Tako na primjer osim Rafinerije mineralnog ulja, koja radi uz pomoć države, sva ostala poduzeća počivaju i propadaju. Može se doduše reći, da bar donekle radi tvornica kemijskih proizvoda, ali ona ne zaposluje baš veliki broj radnika. Od industrija, koje su jedanput davale glavni kucaj riječkom životu važne su tvornice torpeda, kvarnersko brodogradište i čistiona riže, ali ove industrije danas pomalo spavaju, pa prema tome nemogu pomoći u pravoj mjeri život na Rijeci.

Tako je i s ostalim poduzećima, koja nije potrebito nabrajati. Dovoljno je kazati, da je danas na Rijeci svega par hiljada radnika, dok ih je prije bilo i deset hiljada.

Svi bolji radnici izselili su se iz Rijeke, da se drugdje zaposle, pa je danas i postojećim industrijama prilično teško tjerati posao uspješno naprijed, jer im fale dobri, izvježbani majstori, koji su se kod njih izučili dugogodišnjim radom. Tako n. pr. tvornica torpeda nemože sada da nastavi rad baš zato, jer je glavni i najbolji dio njezinih majstora za vrijeme zastoja ostavio tvornicu.

Mrtva točka.

Može se u glavnom reći, da se gospodarski život na Rijeci teško diže, da se industriski život ne budi, da se osjeća sva težina jednog zastoja i da se vide posljedice toga. Ima naime u tom riječkom životnom pitanju jedna mrtva točka, koja se dosada nije mogla riješiti.

Ta mrtva i teška točka bila bi — položaj grada Rijeke. Rijeka se je naime našla u jednom prilično kritičnom položaju, s jugoslavenskim zaledjem i okolinom. Taj položaj Rijeke kriv je, da se talijanski kapital iz unutarnjosti Italije teško ulaže u industriju na Rijeci. Industrijalci drže, da kapital uložen na Rijeci nije najsigurniji, pa su prema tome slabe nade, da bi se na Rijeci novim kapitalom život industrije mogao probuditi.

Drugo mišljenje.

No, kaže g. Susmel, ovo mišljenje vrijedi i ne vrijedi. Opazilo se je naime bilo već jedanput, da sam položaj Rijeke nije toliko važan za oživljenje industrije. Bilo je to u doba, kad je na Rijeci bio gen... Giardino. On je mislio o tome kako ... pridigne gospodarski Rijeku, pak je svi... postojećim starim industrijama, a i oni... koje su se osnivale bio dao neke fiškal... povlastice. Bio ih je oslobodio od plaćanja nekih visokih poreza, pak su se mno... spremali da na Rijeci udare temelje ... porodjenom ekonomskom životu. No, ... jedanput je to propalo, jer je ukinuto ... što je gen. Giardino planirao.

Poslije tri godine.

Danas poslije tri godine od toga nala... se Rijeka na onom prvotnom položaju. ... malo je ko poslije mogao izmisliti nešto što bi podiglo Rijeku. Na sve se strane študira, ispituje i zaključuje i ovo i one ali iz svih se zaključaka vadi, da bi trebalo učiniti ono što je naumio genera... Giardino. Vlada je uistinu uzela k srcu sudbinu Rijeke. Učinila je i onu poznatu koncesiju od 25 milijuna lira kredita za Rijeku, ali učinak tog kredita nije onaj, koji se je očekivao. Vlada će, želi li probuditi život na Rijeci, morati od sada unaprijed misliti na to da dodje industriji u susret širokim koncesijama. A onda ... industrija oživjeti.

Razumije se, kaže dalje g. Susmel, da internacijonalni promet i lučki život utječu mnogo na život grada Rijeke, ali ne mogu sasma riješiti glavno pitanje toga života, ne mogu da znače potpuno ozdravljenje Rijeke. To bi mogla da donese samo obnovljenja riječka industrija. Pa napokon ni taj promet nije stalan i ne raste osobito jer je bio koncem 1925. jednak prometu. koncem 1926. — Razvitak, koji se opaža u ove posljednje dvije godine dokazuje, da riječki trgovački promet nije dovoljan za ozdravljenje Rijeke.

Vlada će pomoći.

Industrija je ona, koja bi Rijeci dala temelje novog blagostanja. Na Rijeku bi se vratili radnici. Svaki radnik ima svoju obitelj. Svaka obitelj ima svoje gospodarstvo. Više obitelji tvorilo bi elemenat razvitka lokalnog gospodarstva. Industrija bi sama vratila Rijeci život od jedanput. Vlada, koja prama Rijecn pokazuje uvijek mnogo srdačnosti, ne bi imala dakle da uskrati ni riječkoj industriji potrebne pomoći i koncesije, jer bi joj se na koncu konca i isplatilo njoj samoj bilo zato, jer je razvoj industrije na Rijeci važan za svu državu, a bilo i zato jer bi kod većeg broja riječkog pučanstva mogla država da ubire više poreza. Ne bi dakle bila pomoć riječkoj industriji uzaludna, jer bi država tom pomoću pomogla Rijeku, pokrajinu i sebe samu. Dosada su nade dobre, pa izgleda, da će život na Rijeci doskora, probudjen novom pomoću vlade — oživjeti.

DOPISI

IZ TRSTENIKA.

Smrt mlade djevojke.

Javljamo tužnu vijest, da je dne 20. decembra 1926. preminula u Trsteniku mlada djevojka Roža Poropat. Bilo joj tek 18 godina. Bila je kći dobrog oca i majke, koji su ostali duboko ožalošćeni. Tek pred nekih 10 mjeseci preminula im je još jedna kći, takodjer u cvijetu mladosti od 17 godina. Sve selo s njima učestvuje u velikoj žalosti, o tome svedoči i pogreb kojemu je prisustvovalo mnogo ljudi. — Neka je dragoj pokojnici, koja je u proljeću svog života ostavila ovaj svijet, laka istarska gruda, a njezinoj rodbini naše saučešće. — Trsteničani.

P O D L I S T A K

Split u par poteza

Stari Split.

Stari Split, sa svih svojih strana, i u svim svojim formama, pruža bogat materijal svakome od njegovih posetilaca, pa bio on arheolog, historik, arhitekt, filozof, likovni umetnik ili pesnik, da, — čak i političar i... higijeničar.

Taj najstariji deo, — nucleus — sadanjega Splita jedna je živa škola života, jedna duboka manifestacija transcendentalnoga u životu pojedinca i naroda, da se ni površni mislilac ne može oteti zaključcima, koje nameće njegova milenijska historija.

Car silnik, vladalac jedne takove imperije kao što je bila rimska, sit vlasti i nasilja, koja su mu sami fakt vlasti i nagon samodržanja u ono doba kršćanskoga budjenja nametali, povukavši se u mir, gradi sebi veličanstvenu palatu na jadranskom žalu i zabavlja se ladanjskim domaćinstvom, po uzoru naših penzionera. Uz plavi Jadran želi on provesti svoje dane mirno, on, koji je uneo nemir u pola sveta svojim okrutnim progonima Galilejčevih sledbenika. No život mu ne da toga mira: ono, što je on tlačio, postaje silnije od njega, i on umire gledajući svoju najbližu okolinu gde se klanja novom bogu, čiju je moć on hteo iskoreniti. Mnogo kasnije, njegov mauzolej postaje kršćanskim hramom, a njegova carska palata pribežištem plebsa, koji ju je iz temelja izobličio, u nastojanju da se što više ljudi smesti u tu kuću jednoga cara. Stari Split je dakle simbol pobede kolektive nad individuom, sa svim svojim uzvišenim, — ali i tamnim stranama. Stari Split oslobodjen od jednoga silnika, postao je kazemat srednjega veka, u svakom smislu tog termina. On je, dakako sa higijenskog gledišta, i danas tamnica, u koju sunce dopire vrlo škrto i u kojoj «cvatu» boleštine. Staro kamenje sapelo je ljude u te kućice i uske ulice, i celi stari grad se postavlja pred nas kao neki rudiment života, kao uvela grana na jednom zelenom deblu. Jer život, sveži i zeleni, razvija se na drugoj strani, gde nema prepreka ni skučenosti,

u novom Splitu,

koji se diže prkosno i užurbano, sa tempom koji bi mu mogla pozavideti i koja veća i važnija varoš.

Sa svih strana, u svim smerovima, nižu se redovi novih velikih i malih zgrada, koje pomalo formiraju novi grad. Stara, sredovečna plemićka imena su potamnela kao i njihove palate i grbovi, a nad njihovom slavom blešte zlatnici bogatih plebejaca, koji su svojim radom stvorili sebi svoj društveni položaj, pa sada vode glavnu reč. Industrija i trgovina, mesto mača i topa. U stvari, promena je samo formalna, jer se suština nije izmenila.

Split pečalbe,

Split žulja i trudi, ostao je uvek isti. Industrija je dala posla, ali je civilizatorno vrlo malo delovala, jer joj je glavni cilj profit, a time i izrabljivanje. Od kmeta-težaka postao je kmet-radnik, a od plemića-ratnika plebejac-industrijalac. Kao na čitavome svetu, uostalom.

Nasmejani Split.

Split je grad našeg Juga, u njemu sunce greje muški, pa je Splićanin zato temperamentan i nagao. Kada on plače, onda je to dirljivi plač deteta, a kad se smeje, onda je to opet pravi smeh, dobrodušni i nedužni smeh deteta. On se smeje u prvom redu «foreštima», ali zna da nema veće slasti nego li ismejati jednog sugradjanina, otkrivajući u njemu baš «ono splitsko», onu suštinu splitske psihe. Split je prvi od naših gradova, koji je dobio svoju operetu, koja obradjuje upravo splitske motive i tipove, i koja mnogo doprinaša izgradjivanju «gradjanske» svesti kod Splićana, koji su, ma da živu u sklopu grada, po svom načinu priuredjivanja i življenja, za 50% seljaci.

Humor Splita vuče staru lozu, od sredovečnih satirika, preko «Duje Balavca» do današnjih karnevalskih «razgovora» u kafani «Central».

Split i more.

To su dva pojma, koja se ne dadu razdvojiti. A ipak, oni su se tako dugo isključivali. Budućnost je Splita na moru. Prošlost mu je bila slavna upravo zbog njegova položaja na moru: on je bio prag Balkana, preko koga su rimske ceste vodile u sve krajeve današnje kraljevine.

Sa svim tim, Split nikad nije imao svoga jakoga pomorstva, niti je pomorsku trgovinu razvio onako kako n. pr. Dubrovnik. Luka bez pomorske tradicije telo je bez kosti. Sve su se velike svetske luke razvile u naručju jednog jakog pomorstva, kao njegova logična posledica.

Ono, što se sada radi i poduzimlje, pokazuje, da će Split, kao nesumnjivo najbolja luka našega primorja, poći putem, nadasve originalnim: on se prvo razvio kao luka, a tek sad, on pomalo stvara, i ima još da stvori, i svoje pomorstvo, i pomorsku tradiciju. U tome pomažu odreda svi: i Splićani sami, — u koliko im za to dostaje smisla, — i «furešti» pa bili oni Bračani, Pelješčani, Dubrovčani ili Kotorani.

Split sa Marjana.

Marjan, i vidik s njega, to je sinteza Splita: to je Split u viziji, sa svom svojom prošlosti, sadašnjosti i budućnosti. To je neverovatna mešavina linija i boja, ekonomskih i estetskih mogućnosti, koje nam govore razumu i srcu. I baš zbog toga, što vidici s Marjana govore i srcu, ljudi ga svi vole, i ne mogu da zaborave čar njegova zelenila i svežine njegovih praskozorja.

Živko Vekarić.

IZ RIJEKE.

Nesreća za nesrećom. - Policija Kolera. Sveti Petar. - One tri...

Radost prvih dana ove nove godine pomutilo je ovdje na Rijeci nekoliko težih i lakših nesreća.

V ulici Remai ima jedna kuća na tri kata sa tavanom. Na tom tavanu stanovala je jedna udova od četrdeset i dvije godine. U kući se izvode neki popravci. Medju ostalim vlasnik je htio, da se na prozorima na tavanu pričvrste željezne rešetke. I tako se dogodilo, da je jednog dana stolar, koji je na tome radio, izvadio viljke na rešeci i otišao, a da nije ženi spomenuo, što je učinio.

Čim je on otišao, ona je htjela, da izvjesi na prozor nešto robe, i ne znajući da rešetka ne drži, malo se o nju prislonila i koliko bi okom trenuo, srušila se sa onog četvrtog kata na ulicu i svršila svoj jadni život u najtežim mukama.

Vlasti istražuju, ko je odgovoran za ovu nesreću, ali bi dobro učinio svak, da bude oprezan, kad hoće da se prisloni o kakvu ogradu na prozoru ili balkonu, da mu se ne dogodi kao onom vodji fašista u Napulju, koji je htio da progovori narodu s balkona neke stare kuće i u jedan se čas srušio s rešetkom na zemlju i ostao mrtav.

Drugi slučaj: Na Silvestrovo u stanu jednog trgovca iz Zagreba bilo je baš veselo.

Žena s djetetom čekala je novo ljeto, da ga i pozdrave i da mu iskažu svoje želje i nade. Na ognjištu kuhao se u loncu čaj i niko nezna kako se je ono mali petgodišnji sinčić najednom približio loncu i kako se onaj lonac pun vrele vode prevalio na nj. Jadno je dijete počelo da vrišti. Majka priskočila, i sva u strahu počela ga trti i ruke i prsi uljem. No sve uzalud, jer je dijete već sjutradan izdahnilo sred teških muka.

Svi žale dijete i jadnu majku, kojoj su u isti čas prigovarali, što nije odmah zvala liječnika, koji bi možda ipak bio koliko pomagao. No ona se brani veleći da je kucala na vratima raznih liječnika, ali da svuda, da je dobila jednak odgovor: ga nema doma!

Treći slučaj: Mlada neka žena dotrčala jednog jutra kao luda u bolnicu noseći u naručju svoje dijete od tri mjeseca. Plačući zaklinjala je liječnike, da joj ga spase. Jedan od prisutnih liječnika uze dijete i na svoje čudo opazi, da je ono baš u onaj čas izdahnulo. Mati da poludi. Čini se, da je dijete pojelo nešto pokvareno. Čuvajmo djecu i sebe od pokvarenih jela!

Iza ovih uistini žalosnih slučajeva izbila je jedna malo smiješna. Ovih dana izišla je jedna naredba, po kojoj bi morali svi oni, koji goje ili drže kokoši, piliće ili drugu kakovu «letućinu», da je prijave vlastima. Ta naredba je izdana zbog kokošje kolere, koja se je već pojavila u Škurinjama i na Mlaki, pa vlasti hoće da imadu kontrolu nad živadi, koja bi inače mogla silno da nastrada.

Unatoč svemu tomu malo ko prijavljuje i kokoške i piliće. «Vedetta» veli, da mnogi ne će da prijave, jer da se boje nekih novih taksa... No ima i takovih, koji se boje, da bi im — za slučaj, kad bi se na kojoj njihovom piliću konštatirala kolera — vlasti mogle zapečatiti kuću u svrhu, da ih izoliraju. I to je ludo.

Ima ih pak, koji su ovih dana čitali u novinama, da je u Lizabonu kuga i da su poduzete i na Rijeci neke mjere o karanteni, pa od straha, da ih ne bi njihovi pilići zarazili, poklali su ih sve do jednoga i pojeli... Ima nas svakakvih i ovdje na Rijeci.

Neko se u «Vedetti» tuži na žalosno stanje, u kome se nalazi željeznička stanica u Svetom Petru. Taj gospodin — persona seria — kako veli «Vedetta», stigao je iz Trsta u Sveti Petar negdje u tri sata u jutro, i tu je morao čekati do pet sati i po na priključak za Opatiju. Kako će sada da utuče ona duga dva sata? Restauracija zatvorena, a čekaonice za drugi i treći razred zatvorene i ledene. A sve uokolo snijeg. Otvorena je doduše čekaonica trećega razreda, dok stigne vlak za Opatiju. I čekao je. Ali kad je ušao u vagon, nove muke. Vagoni naime nisu bili zgrijani, pa je u njima bilo kao u ledenici.

Muka je to: probao sam je ja više puta, pa sam ipak ostao živ.

One tri posljednje:

Ova se je dogodila u našem Sempioncinu. Jedan gospodin približi se nekoj gospodji pa će joj pokazući prstom na jednog drugog gospodina:

— Molim vas, ko je onaj glupan tamo?

— Ono je moj muž — odgovori gospodja.

— Oprostite.... nisam znao... poče on da se opravdava.

— O, ništa — ništa... Idem, da vas predstavim. Vi naličite jedan drugome kao jaje jajetu.

Još jedna.

Došao stranac u neku gostionu (ne ću reći u koju), i zatraži sobu, gdje će prenoćiti. Sobarica ga odvede u broj tri. Htjela je već da ode, ali je stranac zadrži i reče joj:

— Slušajte, a ima li u ovoj sobi stjenica?

Sobarica odgovori:

— Mislim, da nema, jer ih je gospodin, koji je tu noćas spavao, ubio najmanje stotinu...

Još jedna i zadnja:

Ima u našem gradu jedan škrtac, kome na daleko nema para. Jednog dana napisa on jedno pismo, pozove služavku i reče joj:

— Ovo je pismo prešno. Nosite ga odmah na Mlaku i predajte ga naslovniku. Vani je kišilo, kao da će nebo pasti na zemlju. Služavka što će, što ne će, pozove jednog dječaka i reče mu:

— Evo ti pismo! Ponesi ga na Mlaku i dobit ćeš jednu liru.

No to je čuo škrtac, te on odmah izidje iz sobe i reče služavci:

— Daj ti meni onu liru — ja ću ponijeti pismo sâm... **Rokac.**

IZ RUKAVCA.

Vladanje u crkvi.

Na novu godinu bio sam kod sv. mise u crkvi sv. Luke u Rukavcu, pa mi se pričinilo kao da nisam bio kod sv. mise nego na zabavi.

Počela je sv. misa i vidim, da množina mladića (dapače i staraca) ne ide unutra u crkvu, već ih imade više vani nego u crkvi, promislio sam, da su oni došli na zrak a ne na misu. Počela je propovjed i jedan se starac okrene prama meni i reče: «To neka propovjeda pape». Kad je to rekao otide van, a za njime nekoličina gizdavih mladića i šegavih staraca. Pomislih u sebi: «Jesam li u crkvi ili nisam?» Za vrijeme podizanja malo je od prisutnih pokleknulo. Došla je pri kraju sv. mise molitva na koju puk odgovara glasno, od svih glasova ni jednoga čuti nije bilo, kako se pristoji, več neki šapat staraca, kao kad se ispovijeda. A za vrijeme sv. mise mladići i djevojke smiju se i govore, tako da svi koji su bili u blizini mojoj, mogli su čuti, kako jedan mladić pita drugoga kamo ide ovaj mu odgovori: «Gren na podić (na kor) molit» i nasmiješio se tako, da je mene skoro vrtoglavica uhvatila, jer nisam znao da li sam u crkvi ili na zabavi. Pitam jednog mladića, kamo se smijeste mladići u crkvi za vrijeme sv. mise, ovaj mi odgovori: «Svi gredu na podić.» A šta se na podiću radi za vrijeme sv. mise stvar je neopisiva. Puši se i pljuje se odozgo na ljude, koji mole, smije se i raspravlja se o «važnim stvarima». Što ste time htjeli od crkve učiniti špilju razbojnika? Ili ples, ili zabavu. Što li? Škola je za učenje ples za plesanje, a crkva za molitvu. Ljudi pamet u glavu dok je vrijeme, bog ne plaća svake subote a ni dužan ne ostaje. Mislio sam da su ljudi više pobožni na selu nego li u gradu, a vidim da je to protivno, jer na Rijeci, malo ljudi idu u crkvu, ali oni koji idu ne čine od crkve cirkus ili slično kao što Vi činite. — Putnik.

IZ MUČIĆEVE RAVNI.

Muke u Mučićevim Ravnima.

Poštovani gospodine uredniče! Evo i nas iz našega sela, da vam se jedanput javimo. Htjeli bismo vam pisati o svemu i svačemu, ali ćemo se ograničiti samo na nešto.

Došao je Božić i zima. I to jaka zima i bura, koja probija kosti. No, izgleda, da kod našega Andrine nije ovoga Božića bilo baš osobito zima. Čovjek se je kod njega mogao ugrijati izvana, a i iznutra. Mnogi su se tamo grijali i za Božić, a iza Novu godinu. Plesalo se je i pilo onako — ponešto.

Neznamo samo dokle će to tako ići. Kako ćemo još dugo moći piti i plesati, jer je šijora mizerija pohodila i naša vrata. Sve nas muči i ubija. I besposlica i slaba ljetina i sve one silne takse velike i male. Nazadujemo i propadamo. Neko silom prilika, a neko bogme i svojom ludom glavom. Mnogo se pije i pleše. Mnogo se troši, a malo dobiva, a to je najveća propast naših obitelji.

Mnoge obitelji slabo stoje i zbog neumjerenosti i kicošenja mladih djevojaka, koje su kod nas baš ludo udarile po modi. Svaki ples novo odijelo, svaki blagdan nove cipele i sve to čini, da dugovi rastu, i da kuće propadaju.

Ima kod nas i vrijednih i marljivih ljudi. Rade neumorno po danu i po noći, ko na ovom, ko na onom poslu, da si zasluže koru kruha ili lonac palente. Potrebno je uistinu mnogo raditi, hoćemo li da vežemo nekako kraj s krajem, hoćemo li da zimu preživemo i ako ne siti, a ono ni gladni. Skupoća je velika. Nevolja je velika. Trgovci nas gule, cijene su živeža nevjerojatne, tako, da osjećamo potrebu jedne naše gospodarske zadruge, koja bi nam za umjerene i poštene cijene dobavljala živežne namirnice. Možda bismo onda bar donekle bolje stali i jeftinije živjeli. No, opaža se već odavna, da nam fali nešto, što je veliki dar i blagoslov božji, a što mi nemamo, a to je — sloga. Kad bi kod nas bilo sloge, bilo bi nam bolje. No možda će i ona doći, samo da nam ne bude kasno.

Javiti ćemo Vam se doskora, bilo bi nam drago, da Vam se možemo bar s nečim pohvaliti, a sada Vas pozdravljamo.

IZ OPATIJE.

Nova župa.

U nedjelju poslije podne bila je ovdje inštalacija prvog opatijskog župnika. Došao je iz Rijeke biskup. Propovijedao je onima, koji razumiju, a odgovorio mu je na isti način i novi župnik, neki Molteni. Svečanost je prošla prilično neopažena.

Sad se dogradjuje nova crkva, koja se nalazi na tlu veprinačke općine. Novoustrojena župa obuhvaćat će i jedan dio veprinačke župe.

Inače je u Opatiji dosta mrtvo. Živo je jedino u «Arkadama», do kojih vodi ulica — «Calle dei sospiri...»

Franina i Jurina

Fr.: (pjeva). Tri kralji jahahu,
Otkud sunce blista —
Tri dari nošahu,
Mir, zlato i tamijan.

Jur.: (otpjeva) Prvi je Gašpar kralj
Od dobra kolina,
Ki željaše vidit
Slavu Gospodina...

Fr. Malo ih je, ki još znaju ovu pismu.

Jur.: Jako malo! Sve se gubi: i naši stari blagdani. Se spamećuješ, kako smo ono va naše staro vreme čekali. Tri Kralji, da nam pop na veloj maše povede, koliko se je pasanega leta ljudi va plovanije oženilo i rodilo, a koliko ih je umrlo?

Fr.: Morda to i sada poveda, ma ki za to današnji dan haje. Ja bim za me najvolel, da je na svete malo manje ljudi, a malo više pameti.

Jur.: I još za neč drugo smo, kada smo ono bili mladi, čekali tri Kralji kako i duša raja!

Fr.: Čekali smo ih željno, zač je na Tri Kralji počimal Pust i tanac. I tako se je onu večer hopalo, kako na samnje. Negdere pod sopilami, negdere pod armonikum a kade i kade i pod bajšom. Ono j' bilo veselje!

Jur.: Danes je i to propalo.

Fr.: To se zna da je. Sad se ne zna ni kada počima Pust ni kada finjuje.

Jur.: A kako će se znat, kada se celo leto ne dela drugo, nego hopa. Tu ni već adventa, ni Božića ni korizmi ni Velega Petka. Oni to zovu kultura, a za nas starejeh, ki smo proti temu, govore, da smo sto let nazad s hartami. Lažu, zač ja bim njim mogal dokazat, da smo mi va njihoveh leteh bili sto puti rafinaneji nego su oni. Mi smo imali manje zabavi, zato smo i redje uživali, ma, ako je bilo i redje, kada bimo se skupa našli, bilo je pravo uživanje. Mi smo se držali one, po manje, pak do dalje, i nikada se nismo štufevali, a ovi naši moderni oće da hopsaju svaki dan, pak se brzo štufaju svega i svačesa. Pak kada ne znaju ča, onputa zmišljaju nove hudobije, s kemi njim gre po hudiću i telo i duša.

Fr.: Ja ne govorim, da su ni svi naši stareji bili sami filozofi oliti mudraci, ma svejedno su imeli više srca, a i va glave su imeli puno više, nego ovi današnji balarini. Da ne bi nego one srdačne pismice, ke su nam pustili.

Jur.: A one navadbice! Promisli, još prej malo let su va Lošinje i na otokeh birali ljudi i kralja, ki se je zval «pučki kralj». Svet bi se skupil na Stepanju i tu bi zibral kralja, ki mu je kraljeval sve do Trih Kralji.

Fr.: A su ga pak koliko poslušali?

Jur.: I kako! Poveda se, da je jedanput neki benetački brod prišal va Silbu, i da j' pital neka mu daju nekoliko hrani za njihovi ljudi na brode. A oni su ti mu lepo odgovorili ovako: — Ne zamerite, ma mi vam tu ne moremo nič pomoć. Mi smo na Stepanju zibrali našega kralja. On ima v rukah svu moć. Ako ćete ča, hote k njemu, pak ča on stori, bit će sve dobro. I kumandant je moral k pučkemu kralju lepo ga molit, ako je ča otel imet.

Fr.: A je pak ta kralj bil okrunjen?

Jur.: I kako! Negdere su imeli zlatnu, a drugde pozlaćenu krunu. I plašć je imel i žezlo — sve kako i pravi kralj. Kad bi ga zibrali, napravili bi vele fešti. Tu bi se pilo i jilo i veselilo se, da je bilo pravo čudo.

Fr.: A ki je pak to plaćal?

Jur.: Sam kralj. Zato su i zibirali takovega kralja, za kega su znali, da ima trdu mošnjicu.

Fr.: Tako ja — tako! Svakako to je morala bit jedna jako lepa navadbica. Danas se je sve promenilo. Nekada je na Tri kralji bura puhala, da se je mislelo, da će sve vajer dignut. A danas?

Jur.: I danaska puše, ma va mojem žepe. (Pjeva)

Drugi je Melkior,
Od oneh Treh Kralji,
Ki željaše priti
K onoj vičnoj slavi.

Fr.: (otpjeva):

Treći je Baldasar
Od dobrega roda,
Ki željaše priti
Slavit svojga Boga.

Jur.: Amen!

IZ SV. MARTINA.

Grabežni napadaj.

Slab svršetak godine imao je ovdješnji mljekar na Baraki, Jakov Draščić. Na Silvestrovo naime, zadnji dan pokojne, malo dobre godine, podje on u Trst, da digne novac za mlijeko prodano u decembru. Vratio se je noseći okolo pet hiljada lira, večernjim vlakom, što odlazi iz Trsta u 7 a dolazi na postaju Buzet u 9 sati. S kolodvora ode pješke kući sa jednim pratiocem. A par osoba išlo je pred njim i za njim. Na pol puta izmedju Počekaja i Sv. Martina, na zavoju vidješe da dolaze prema njima dva nepoznata čovjeka, čineći se kao da su prolaznici. Oni se svakako sakrivaše u šumi i vrebaše na mljekara Draščića-Pikota.

Kad dodjoše blizu, nepoznati zlikovci, odmah uperiše revolvere prema obojici sa povikom: «In alto le mani! Fori i soldi!» Jedan zlikovac shvati mljekara, a drugi njegovog suputnika. Ovaj umah digne ruke i predade napadaču nešto malo novaca, našto ga ovaj ostavi naprijed sa zapovjedju da bude tiho i da nikomu ne kaže!

Mljekar Draščić pak duže se vremena borio sa zlikovcem, koji ga je tukao po glavi sa samokresom. Pucao je takodjer više puta u zrak. No Draščić je bio lukav: sve svoje novce pobacao na put. Lopov mu odnese samo oko 60 lira. Pošto je čuo dolazak ljudi pobježe i ovaj drugi lopov u šumu, dočim je prvi još prije pobjegao. Mljekara nadjoše ranjenog i krvave glave ljudi, koji su dolazili. On sve njima ispriča sav smućen i prestrašen. Tražiše novac. Nadjoše ga okolo par hiljada.

Dodjoše na lice mjesta i naši oružnici. Tražiše i oni novac. Nadjoše i oni sve što je nesrećni Draščić pobacao. Ipak — on nije toliko nesrećan, jer je ostao živ i novac je spašen. Draščić je na nogama doduše sa povezanom glavom — ali živ.

Oružnici se odmah dadoše na potragu. Zatvoriše par lica, ali naš Draščić ne može kazati ni posumnjati, tko su njegovi napadači.

Ovaj napadaj veoma je uzrujao naš narod. Ovakova zlodjela ovdje se ne dogadjaju. Bit će da su zlikovci zaista tudjinci. Možda će ih pravica ipak uhvatiti. Nadamo se i očekujemo.

Ovaj slučaj jest opomena, da ne smijemo sa vlaka kući pješke u ovo zimsko doba. A drugo: molit ćemo naše oružništvo, da straže onu neugodnu i nelijepu stazu od kolodvora do Buzeta, a osobito sada u zimsko doba, i to iza večernjeg vlaka u 9 sati.

IZ DANA

Žalosna mu majka

Prošao sam pred nekoliko dana Ćićarijom. Put me je nanio i u slavne Dane. To mi se selo svidja. Ljudi su tamo dobri. U svakom pogledu, pa i u narodnom. Takovi moraju i biti. Samo mi se ne svidja gospodin danski župan. Ja ga do sada nisam poznao — nego sam ga upoznao kad sam nabasao onako slučajno u jednu gostionu.

Na vratima piše «Trattoria». Udjem. Gostiona je bila krcata. Na jednoj strani sjedi kita naših mladića. Pjevaju naše pjesme onako iz punog grla, srca i duše. A kako i ne bi, mladi su, zdravi, veseli, a mladost je samo jedna, pa kada ode, hodi jo brate kupiti na samanj.

Na drugoj strani sjedili su stariji muževi. Oni imaju pomalo i brige pak ne pjevaju. Medju njima bio je i on — župan.

Baš kada su mladići pjevali našu pjesmu: «Nina, nena, rožica rumena», digne se on, da se ne smije pjevati, jer je, veli on, u gostioni jedna osoba iz grada Buzeta, koja bi mogla zamjeriti. On da ne bi nipošto pjevao po »ščavunsku«, jer što bi mu na to gospoda iz Buzeta rekla, a prema tome, neka ni drugi ne pjevaju, jer to nije lijepo, ni korisno.

Pokazao je koliko je mizeran. Česa se boji — Bog mu grijeh oprostio! Kakav je to čovjek, koji se stidi svog materinjeg jezika! Ja sam ih vidio mnogo sličnih, ali on će mi dugo u pameti ostati. Kad sam otišao, još mi je dugo zujala u ušima naša pjesma... **Putnik.**

Novi zakon javne sigurnosti

Čl. 54. Tvorničari, skladištari ili prodavači eksploziva bilo koje vrsti, moraju voditi jedan registar za sve poslove kroz dan obavljene. U tom registru treba da su navedene sve generalije onih osoba, s kojima su pošao sklopili.

Taj se registar mora pokazati na svaki zahtjev oficiru ili činovniku javne sigurnosti.

Zabranjeno je prodavanje eksploziva bilo koje vrsti malodobnim ili umobolnim osobama, te onima, koji se ne legitimiraju oružnim listom.

Prekršitelj bit će kažnjen zatvorom do jedne godine te globom od 1000 do 5000 lira.

Čl. 55. Sigurnosna oblast može narediti, da se unište ili odstrane eksplozivi, koji se nalaze u tvornicama, u skladištima i u prodavaonama ako isti mogu biti opasni za javnu sigurnost ili za javni red.

Čl. 56. Bez dozvole mjesne sigurnosne oblasti ne smije se pucati iz puške, paliti praskavice, goriti vatrometi, puštati u zrak goreće zrakoplove, ili u opće paliti eksplozive na opasnom ili nezgodnom mjestu u stanovima i njihovoj blizini, ili na ulici.

Zabranjeno je paliti mužare ili slično.

Čl. 57. Zabranjuje se upotrebljavati otrovne plinove bez prethodnog ovlaštenja.

U izvršnoj naredbi odredjeni su uslovi koji se moraju ispuniti kad se upotrebljava otrovne plinove.

Čl. 58. Po poljima i šumama ne smiju se paliti strništa osim u doba, i na način kako to mjesni zakon odredjuje.

U pomanjkanju mjesnog zakona ne smiju se paliti strništa u poljima i u šumama prije 15. augusta, niti manje od 100 metara daleko od kuća, zgrada, šuma, nasada, stogova slame, sijena, krme ili od bilo kojeg spremišta upaljivih stvari.

No i kada se pali u doba, na način i u daljini, kako je gore navedeno, treba upotrebiti svu opreznost, da vlastništvo drugih ne bude oštećeno, a onaj koji pali, mora da do utrnuća vatre bude prisutan osobno s još kojom osobom.

Čl. 59. Bez dozvole prefekta ne smije se postaviti niti upotrebiti nijedna uspinjača za prenos osoba ili materijala u pratnji osoba.

Čl. 60. Mjesna sigurnosna oblast, u sporazumu s općinskim vlastima, može odrediti, da u noćno doba na kućama smije biti otvoren samo jedan izlaz na javnu cestu, te da taj izlaz bude rasvjetljen do odredjenog sata, a u ostalo vrijeme da bude zatvoren, ako na njemu nema čuvara.

Prekršitelj se kažnjava globom do lira 500.

Čl. 61. Vratari po kućama ili svratištima, čuvari skladišta, zavoda, bilo koje vrsti, ureda i slični, ako već nisu kao posebni čuvari zaprisegnuti, moraju se upisati u posebni registar mjesne sigunosne oblasti.

Upis se ponavlja svake godine, a može se odbiti ili opozvati onome, za koga se dokaže, da nije dobrog vladanja i da nema lične iskaznice.

Ko krši odredbu, o kojoj se govori u prvom odomku ovog članka, kaznit će se zatvorom od najmanje mjesec dana i globom od najmanje 1000 lira.

Vlasnici ili upravitelji kuća, svratišta, skladišta, zavoda ili ureda pa i oni koji su zato odgovorni, ako bi namjestili ili držali u službi vratare ili čuvare, koji nisu upisani u registar mjesne sigurnosne oblasti, kaznit će se globom od 3000 lira najmanje.

Uzgojne crtice

PONOS.

Da vidimo što je ponos. Ponos je u čovjeku nešto prirodjeno. On se s čovjekom radja i polako se s čovjekom razvija.

Najljepše se to opaža kod male djece. Kad im se netko naruga, pograbi djete kamen i ne gleda koga će pogoditi. Sjećam se, kad sam bio malen. Kadgod sam prošao mimo nekih ljudi, znao sam unapred da će me zvati nekim nadimkom, zato sam obično imao u džepu par kamena. Tako sam nekom zgodom bacio kamen u glavu našem županu, umesto da pogodim pravog krivca.

Župan me uhvati u ruke, prišije mi par ćušaka, a ja plačući kući. Majka, ne budi lijena otide k županu i s njime se zbog mene posvadi. Krivi su bili dakako stariji, a meni ponos nije još kao detetu dao da dozvolim da me zovu drugim imenom. I čin moje majke je bio ponos.

Moglo bi se mnogo primjera o ponosu navesti. N. pr. neki mladić ima djevojku i on je voli. Dali su si «besidu». Medjutim neko drugi dodje i ako ne voli tu djevojku, voli da pokaže koliko umije, razgovara s njom, šali se i naravski ona mu štogod povjeri, što ovaj izbrblje a onaj prvi ne će da ide k njoj iz «ponosa». Zapusti ju i ona je kasnije nesretna.

Ponos je kod čovjeka lijepa osobitost, samo ne smije biti prevelik, kako je žalibože kod naših Vlaha. Dok je kod čovjeka ponos kao odbrana svoje osobe, dotle je on na svom mjestu. Nitko neka ne učini ni kaže drugome, što ne bi htio da drugi njemu učini ili kaže. Ako se ljudi toga drže, biti će manje zla. Svaki pak imade pravo da sebe brani, nije to samo kod čovjeka, to je posvuda u prirodi. Ma i najnedužnija životinja pokazati će negodovanje, ako joj je u pogibelji život. Braniti će se na svoj način. I biljke se na svoj način brane. N. pr. kupina ili trnje, kopriva i druge. Nije danas kako sv. pismo kaže: Tko tebe s kamenom, ti njega s kruhom. Dok je ponos kao odbrana čovjeka, dotle je na mjestu, ali preveliki ponos, radja najveća zla baš kod našeg naroda. Znam, da su se dogodile više puta nesreća radi kakvog nedužnog smijeha, radi koje šale i to samo zato što ponos nije kod svih ljudi jednako razvit. Obično čovjeka s velikim ponosom nazivlju naši ljudi «kerlić». I ako nekomu kažu «kerlić» svatko zna s kim ima posla.

Takav će «krlić» za kakvu nedužnu šalu ili smijeh ili kakvu primjedbu izvaditi nož i svome drugu u ledja. Ili će svom susjedu posjeći vinograd. Osobito su Vlasi u tom pogledu na zlu glasu. Oni su previše ponosni. To nije dobro, jer baš iz tog prevelikog ponosa, mnogo se puta dogadjaju nesreće.

Ne mislim ja s time vrijedati Vlahe, jer sam i sam Vlah, samo treba priznati, da preveliki ponos često dovadja u nesreću. Zato preveliki ponos, treba još kod male djece ugušiti, jer i on se još za malena ponavlja. Ima djece, koja će zbog neznatne šale starije braće, uzeti nož ili kamen, pa u njih. Sjećam se da je neki moj vršnjak imao već 6 godina, kad je tražio, da ga majka uzme na krilo i kad mu se je nekom zgodom nasmijala uzeo je «grotu» pak u nju. Dakako tada je to bilo za šalu, ali taj je drug iz djetinjstva zlo svršio. U tome griješe naši ljudi. **T. M.**

Svega po malo

Engleska potkopana morem

Već godine 1924. pokazala su istraživanja engleske obale, da se ona sve više urušava pod more i da voda zalazi sve dublje pod kopno. Osobito pripomažu tome rijeke, koje nose ogromne količine materijala i taložе ga u moru. Proračunano je čak, da je godišnje umanjivanje terena upravo jednako površini otoka Sark. Svakih stotinu godina umanjuje se površina Engleske upravo za toliko, kolika je cjelokupna površina grofovije Londona. Od ovih grofovija najveće gubitke imade grofovija Yorkshire. Autentično su objavljena imena nekih dvanaest gradića i sela, koji su nestali pod vodom. Vrlo je karakteristično navesti kao primjer gradić Ravenspur, koji je već iz vremena rimskog poznat, a pod Edwardom II. bio je znamenita morska luka. Godine 1355. poplavilo je more glavni dio groblja, a sredinom 16. stoljeća nastopila je konačna katastrofa. Nekih petnaest naselja u neposrednoj blizini ovoga potopljenog gradića zadesila je ista sudbina, medju kojima su osobito žive uspomene na Hornsea, Hyde i Harthoon, koji su još 1786. bili na geografskim kartama. Lijepi gradić Dunvich, koji je imao 52 crkve, historijska vrata iz bronce, poplavljen je 1677. i nakon tri godine nestalo ga je potpuno pod morskom površinom. Na jugu Engleske potkopavanje obale zauzelo je velike dimenzije. Današnji grad Winchelsea udaljen je tri milje od obale, dok je stari grad Winchelsea već potpuno poplavljen. Stari grad Brighton, koji se zvao i Brightelmstone, nalazi se već daleko pod otvorenim morem. Na zapadu poplavljena je zadnjih godina cijela jedna dolina. U Stoke nalazi se crkva sa grobljem upravo na obali i njezina je propast sigurna. Kolika opasnost prijeti velikim naseljima nedaleko cijele obale Engleske, jasno se može zapaziti iz gore navedenih primjera, koji govore o stalnom i ubrzanom propadanju engleskoga kopna.

Zima u Jugoslaviji.

Baš uoči badnjega dana zapao je po cijeloj zemlji visoki snijeg, na golemu radost male i velike djece. To je bio u nekim krajevima nakon mnogo vremena prvi «bijeli Božić» i unio je — uz pečene purane, sarmu i božično raspoloženje u narod. Snijeg je napao ne samo u Zagrebu nego i svuda širom Jugoslavije. Napalo ga je u Zagorju, u Slavoniji, u Sloveniji.

Stradao je opet Gorski kotar, u koji je snježna vijavica unijela mnogo snijega i zasula mnoge gudure i klance. Naročito je stradala opet lička pruga, na kojoj je saobraćaj prekinut uslijed snježnih zameta, te je počevši od 24. pr. mj. prekinut saobraćaj izmedju Knina i Gračaca. Ne zna se još, kad će saobraćaj biti uspostavljen.

Nad Mostarom i okolicom bijesnila je u noći od 24. na 25. i cio dan 25. dec. strahovita bura, koja je nanijela ogromne štete. Iz Gackog, Nevesinja i Podveležja stalno stižu vijesti o velikoj snježnoj vijavici, i visokim smetovima. Svi putevi su zatrpani visokim snijegom. U Mostaru su se bili zamrzli skoro svi vodovodi. Kod Porima nadjena su dva smrznuta seljaka. Kod Gacka su smrznutog seljaka rastrgli i pojeli gladni vukovi. Svuda po Hercegovini, osobito gdje je snijeg pao, u velikim čoporima, pojavljuju se vukovi u selu i nanose siromašnom stanovništvu velike štete. Bijedni seljaci odsječeni su gotovo od cijelog svijeta te im je nemoguće otići u najbližu okolinu. Mnogi od njih nemaju šta da jedu i već nekoliko dana nisu vidjeli hljeba. Hambari su sasvim ispražnjeni, a zima sve više steže. Jedan starac iz Nevesinja, koji inače medju prostim svijetom važi kao vidovit čovjek, proriče, da će ova zima biti neobično duga i hladna, a osim toga da će biti gladi kao 1917. godine.

U kragujevačkom okrugu pojavili su se vukovi u velikim čoporima te napadaju i kolju blago. Napravljena je hajka na njih, te je nekoliko vukova poubijano.

Umro starac od 113 godina.

U selu Potocima kraj Mostara umro je najstariji čovjek u Hercegovini, Risto Kolak, kojemu je bilo 113 godina. Sve do smrtnoga časa bio je zdrav i čil. Što je začudno, u starim godinama počeo je da se pomladjuje. Bili su mu nikli novi zubi. Umro je tako lako kao da je zaspao.

Iskopano rimsko kupalište.

Odbor, koji je prošle godine u Novigradu u Jugoslaviji priredio kulturnohistorijsku proslavu, stavio si za zadaću, da ispita prošlost toga kraja. To više, jer se jednom kod iskapanja našla jedna prastara žara. I započelo se iskapanjima, pa se našlo na raznim stranama starih predmeta, koji potiču iz rimske dobe. No sad nedavno seljak Harabajza izorao je na svojoj njivi kamenja i opeke. Počelo se kopati i ustanovilo se, da je na tom mjestu stajalo rimsko kupalište sa svim prostorijama. Što se kopalo dalje, to se nalazilo na sve bolje sačuvane ostatke, pa je to vrlo važan nalaz. Drži se, da je ovdje postajala velika rimska naseobina, pa će se iskapanjem nastavit, ne bi li se našlo ostataka i ostalih zgrada.

Osamdeset hiljada baruna.

Stanovnici francuskog grada Montpellie-a otkrili su, da njima svima od reda pripada barunski naslov. Naime god. 1537. umro je u tom gradu barun de Caravette, koji je oporučno ostavio svoj naslov svima mještanima sa dozvolom, da je taj naslov nasljedan. Sada su mještani sastavili odbor, koji imade za zadaću, da ovu čitavu stvar prouči i da po mogućnosti osigura 80.000 stanovnika Montpellie-a barunski naslov.

Nakon 22 godina priznao zločin

Pred 22 godine pobudila je po čitavoj Njemačkoj veliko iznenadenje vijest, da je umoren znameniti kipar Albert Sohn. — Sumnja je pala na kočijaša Julija Kocha koji je bio doduše uhapšen, ali uslijed pomanjkanja dokaza pušten na slobodu. Tekom 22 godina bio je Koch pod istom sumnjom pet puta uhapšen i uvijek radi pomanjkanja dokaza pušten iz zatvora. Ovih dana, baš nekako pred Božić, uhapšen je po šesti puta i sada je konačno priznao, da je on umorio kipara.

Razbojište na ulicama Londona.

Toliko se dogadja godišnje nesreća na ulicama Londona, u samome saobraćaju, da te ulice postaju pravim rabojištem. Iz statistike proizlazi da su kroz g. 1925. bile ubivene 853 osobe a ranjeno 40.173 u raznim incidentima, sukobima itd. na ulici. God. 1926. još više. Kroz devet mjeseci lanjske godine bilo je već 710 mrtvih i 80.000 ranjenih. Medjutima ima mnogo šofera, kočijaša, konduktera, itd., ali najviše pješaka. U bučnom vrtlogu i gužvi velegradskoj, i kad se hoće ne može se imati sav oprez. Tako je ovo pitanje sigurnosti uličnog prometa u Londonu postalo jednim vrlo važnim problemom kojim se bavi sva javnost.

Teška gripa po Evropi.

«Journal» javlja iz Madrida, da je Španjolska vrlo uznemirena novom teškom epidemijom gripe. U samoj Barceloni, vele još nepotvrdjene vijesti, da je obolilo 100.000 osoba i da je bilo mnogo smrtnih slučajeva. Bolest je i u južnoj Francuskoj izazvala veliku paniku, jer se i tamo naglo širi. U Montepellieru obolilo je 37 ljudi posljednjeg tjedna. Više ih je umrlo.

Po informacijah Pasterovog zavoda cijelom zapadnom i južnom Evropom vlada epidemija gripe. Pored javljenih slučajeva u Španiji i Francuskoj teška gripa vlada u Švicarskoj. U Ženevi je obolilo 25.000 ljudi, u Baselskom okrugu zatvorene su sve škole. U Londonu ima mnogo gripe, ali nije tako opasna kao na kontinentu, gdje ima veliki broj smrtnih slučajeva.

Kako će sokolstvo proslaviti desetgodišnjicu Čehoslovačke republike?

Čehoslovačka Obec sokolska već sada vrši spreme za proslavu desetgodišnjice postanka Čehoslovačke države. Svečanosti održati će se u drugoj polovini 1928. godine. Na programu su prije svega tri zemaljska sleta, koji će biti priredjeni vjerovatno prve nedjelje jula mjeseca i to u Pragu za češko sokolstvo, u Brnu za moravsko i šlesko sokolstvo, u Bratislavi za slovačko sokolstvo. Osim toga u Pragu priredit će se svečano veče gdje će se predstaviti sokolska scena: sokolstvo oslobodjenoj domovini.

Papa protiv ženske mode.

Papa najenergičnije nastavlja borbu protiv ženske mode. On je ovih dana upravio kardinalu Schulzu pismo u kome kaže: «Žalosno je, da su haljine, koje treba da pokriju tijelo, postale danas — u doba kada žene zaboravljaju svoje dostojanstvo i vrijedjaju stid — način, da se ljudi, naročito mladi, izazivaju na grešenje. Zbog toga ne propuštajmo ni jednu priliku, da skrenemo pažnju na sadašnju žensku modu, kao na izvor nesreće, i da osudimo na osnovu naše apostolske vlasti, to sramno ponašanje žena, koje se provode za nepristojnom modom.»

Teška turistička nesreća u Tirolu. - Snježna lavina na Ari Bergu poklopila osam engleskih turista.

Prošle subote dogodila se strašna nesreća na Ari Bergu u Tirolu. Jedna skupina stranaca, Engleza popela se iz Zürsa na planinu Waluga, u pratnji alpinskog vodiča nekog Strolza iz Lecha. Pod Trittkopfom desila se užasna nesreća. Otcijepila se jedna ogromna lavina u širini od kakovih 250 metara, te se sa strahovitom treskom oborila niz planinu, povukavši sobom i nesretne turiste koji ostadoše zatrpani snijegom od više metara visine. Čim se doznalo za nesreću, poslane su ekspedicije u pomoć. Samo su dvojica izvučeni već mrtvi. Medju žrtvama ima poznatih ličnosti iz londonskog društva: arhitekt Morgan, načelnik odjeljenja u Admiralitetu Rachham, seкretar ministarstva Hopper, advokat Mande i dr.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik:
IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST“ U TRSTU.

Broj 3 . Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 20. januara 1927. Pojedini broj 25 cent. God. V.

„Istarska Riječ"
Izlazi svakog četvrtka uveče. Svakog drugog četvrtka donaša literarni prilog „Mladi Istranin". Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". — Narodna poslovica.

† Dr. Otokar Rybař

Sa strepnjom smo zadnjih nekoliko dana čekali vijest iz Beograda. Dr. Rybař je bio opasno bolestan. A onda nam je nekako lakše bilo, kada smo doznali, da mu ide na bolje. No kratka je bila naša radost. Dne 12. o. mj. podlegao je ipak dr. Rybař jakoj upali pluća u sanatorijumu Vračaru blizu Beograda, gdje je bio na liječenju. Umro je. Kratka je bila i teška ta vijest.

Daleko od rodne grude, koju je ljubio i za koju je mnogo radio, umro je jedan od negdašnjih vodja našega naroda u ovim krajevima, dr. Otokar Rybař. Nema više medju živima ovoga dragoga i simpatičnoga slovenca stare narodne garde, kojega je kroz dugi niz godina slijedio narod s oduševljenjem i vjerom kroz sve narodne teškoće i kroz sve radosti. Ime Otokara Rybaŕa bilo je kroz dugi niz godina najsjajniji program i najdraža zastava primorskih Slovenaca, njegovo je ime bilo ime apostola i vodje, kojega su svi ljubili, svi poznavali i svi poštovali.

Evo, baš zato, jer je blagopokojni gospodin dr. Rybař bio od svih ljubljen i od svih poštovan, odjeknula je vijest o njegovoj smrti teškom tugom u srcima svega naroda, a naročito je u tršćanskim slovencima, njegova smrt duboko dirnula ono iskreno lijepo osjećanje, koje su oni gojili prama njemu.

Pokojni dr. Rybař bio je rodom iz Postojne. Rodjen je g. 1865. Po svršenoj srednjoj školi študirao je pravničke nauke u Beču, gdje mu je službovao otac, kao viši željeznički činovnik. Odmah iza dovršenih študija došao je u naše krajeve, pa je služio kao koncipijent kod dr. Ante Dukića, koji je bio prvi hrvatski načelnik u pazinskoj općini. Poslije je bio u praksi i kod dr. Laginje. Kada je svršio odvjetničku praksu došao je u Trst, gdje je otvorio svoju kancelariju. Ali ne samo kao odvjetnik, nego kao i narodni radnik mladi se je dr. Rybař u Trstu odmah dao na ozbiljan posao za narodno dobro.

Čim je izišao iz škola bila mu je misao uložiti sve svoje sile u narodni rad. Kod dr. Dukića i kod dr. Laginje ta se je njegova ideja izgradila. On se je, i onako zanosan uz onakve učitelje, još više zanio. Prionuo je svom svojom mladenačkom snagom na rad, pa se je u borbama, koje je imao naš starina Laginja godine 1891. i 1892., za izbore u bečki parlamenat, dr. Rybař jako isticao svojim uspješnim djelovanjem.

U Trstu su odmah opazili što vrijedi dr. Rybař. On je počeo da znači mnogo. A kad se je postavio na razpolaganje političkom društvu «Edinost» — počeo se je zanimati svim njezinim granama narodnoga života tršćanskih Slovenaca. Bio je izabran u odbor tršćanskoga Sokola, Slavenske Čitaonice, i pol. društva «Edinosti». Kasnije je bio izabran za starostu Sokola, a tu je čast nosio dok nije ostavio Trst. Bio je član odbora svih naših narodnih ustanova, gospodarskih, političkih i kulturnih u Trstu. Bio je predsjednik pol. društva «Edinosti» od g. 1910. dok nije ostavio Trst.

No najvažnije razdoblje nacijonalnog rada dr. Rybaŕa može se računati, da počinje od onda, kad je izabran narodnim poslanikom. Bio je poslanikom za Trst i okolicu u mjesnom i pokrajinskom vijeću, a takodjer (od 1907.) i u bečkom carevinskom vijeću.

Postao je vodja naroda.

Razdoblje u kojem je dr. Rybař bio predstavnik slovenačkog tršćanskog pučanstva može se punim pravom nazvati junačko narodno doba. Njegovo odlučno, a uvijek mudro proračunano nastupanje, izazivalo je na strani većine protivnika često pravu buru, ali su dr. Rybaŕa svejedno svi poštovali. Kolikogod je protivnika imao, toliko su opet ti protivnici bili svi uvjereni, da je dr. Rybař sposoban, odličan i karakteran Slovenac.

U povjesti tršćanskog narodnog života ime dr. Rybaŕa ostati će jakim slovima zapisano, zato jer je to ime usko vezano z razvojem toga života. On je za slovensko pučanstvo Trsta i okolice mnogo učinio. Koliko samo može da učini čovjek, koji uz sposobnost, inteligencu i upliv ima i ono divno svojstvo ljubavi do svog naroda koje je imao dr. Rybař. Ne samo, da je to pokazivao riječima, nego je i dokazao djelima i to pravim i korisnim djelima. Uvijek, od prvog početka njegovog djelovanja do svršetka rata, a i poslije.

Pokojni dr. Rybař bio je, kroz dugi niz godina, u pravom smislu riječi vodja naroda. Bio je, kako smo već prije rekli ljubljen od sveg svog naroda. Bio je popularan, koliko nijedan drugi vodja slovenaca u ovim krajevima. To se mnogo puta pokazalo na zborovima,koje je održavao po«deželi». Priprosti seljački narod volio ga je kao svoga oca. Kada je u koje selo došao dr. Rybař narodnome veselju nije bilo mjere. On je bio govornik kao malo koji. Znao je našeg čovjeka dirnuti u dušu. Znao je ugoditi mu, odobriti ga, poučiti ga i razveseliti ga. Svi su žalili kada je ostavio ove krajeve, osobito narod po selima nemože nikako, da zaboravi onoga dragoga, učenoga i vedroga dr. Rybaŕa. A pogotovo je teško odjeknula, po svim dolovima i bregovima, po kojima su rasuta male kućice, maloga našega čovjeka, — vijest, da ga više nema medju živima, da je umro — on.

Po svršetku rata preselio se je pokojni dr. Rybař u mladu jugoslovensku državu. Bile su takve njegove prilike. Sav je rat učinio u vojničkoj službi, 1918. g. našla ga je u Trstu, a zatim je bio izaslan na parišku mirovnu konferencu, kao ekspert za Jugoslaviju. Iza te konference beogradska je vlada upoznala njegove velike sposobnosti, pak ga je zato pozvala u svoju diplomatsku službu. Dobio je jugoslovensko državljanstvo i nastanio se je u Beogradu. U svojoj diplomatskoj službi vodio je sve pogodbe oko sklapanja ugovora izmedju Jugoslavije i Italije. Od rapalske pogodbe dalje. Takodjer i u tom novom životu pokojni je dr. Rybař odlično ponio. Svoje je teške dužnosti, koje su pune odgovornosti izvršavao na najveće zadovoljstvo države, koju je služio. Osobito su ga, za točno vršenje dužnosti, cjenili i talijanski delegati, koji su prisustvovali raznim pogodbama. U jugoslavenskoj je državi imao čin poslanika, a službovao je u ministarstvu izvanjih poslova kao opunomoćeni ministar za medjunarodne pogodbe. Koliko od vladinih krugova, toliko i od ostalih političkih krugova bio je opće poštovan.

Koliko je on bio velik, moglo se je najbolje vidjeti na veličanstvenom sprovodu, koji se je obavio u dalekom Beogradu. Sprovod pok. dr. Rybaŕa bio je pravi izraz njegove velike vrijednosti. Sahranjen je dne 15. o. mj. U 10 sati prije podne otpočele su zadušnice za dra. Rybaŕa u beogradskoj rimokatoličkoj crkvi. Misu je služio beogradski rimokatolički župnik uz asistenciju dvojice svećenika. Na koru je pjevao katolički pjevački zbor. Crkva je bila svečano iluminirana, u sredini crkve postavljen katafalk, na kojem se nalazio lijes pokojnog dra. Rybaŕa, sav prekriven mnogobrojnim vijencima. Posmrtnoj svečanosti u crkvi prisustvovali su: izaslanik kralja odmiral Prica; kraljev ordonans major Pogačnik, članovi vlade na čelu sa Uzunovićem, veliki broj narodnih poslanika na čelu s predsjenikom Narodne Skupštine Markom Trifkovićem, cijeli diplomatski zbor na čelu s papinim nuncijem Msgr. Pelegrinettiem, predstavnici sviju religija, naime pravoslavne, muslimanske, židovske i protestantske, cijelo činovništvo ministarstva inostranih djela, načelnici i šefovi odsjeka ostalih ministarstva, svi saradnici pokojnog dra. Rybaŕa, Bivši ministar inostranih djela dr. Momčilo Ninčić, koji je so drom. Rybařom vrlo mnogo radio kao ministar inostarnih djela, predstavnici vojske i mornarice, Sokola, Sokolskog Saveza, pravničkog udruženja, admiraliteta sviju kulturnih, socijalnih i ostalih ustanova, pomoćnik ministra inostranih djela g. Jovan Marković, predstavnici sviju privrednih komora iz Beograda i veliki župan iz Ljubljane dr. Baltič. Naročito su stigle delegatkinje kluba «Primorje» iz Kola Srpskih Sestara, delegati udruženja Hrvata i Slovenaca iz Italije.

Poslije službe božje govorili su o pok. dr. Rybaŕu g. Ljuba Nešić, u ime ministarstva, te g. Gjuro Panković u ime Sokola.

Činovnici ministarstva inostranih djela iznose zatim kovčeg iz crkve i postavljaju ga u mrtvačka kola našto sprovod kreće Krunskom, Beogradskom, Aleksandrovom i Grobljanskom ulicom prema novom katoličkom groblju, gdje je sahranjen dr. Rybař. U pratnji nošena su tri jastuka, puna odličja domaćih i stranih, te veliki broj vijenaca, medju njima vijenac vlade, diplomatskog kora, talijanskog poslanstva, madžarskog poslanstva, ministarstva inostranih djela, čehoslovačkog ministra vanjskih poslova g. Beneša, grada Ljubljane, bivšeg ministra inostranih djela g. dra. Ninčića, Sokolskog Saveza, Slovenaca iz Trsta, Primoraca nastanjenih u Beogradu itd. Sprovodu je prisustvovala ogromna masa svijeta, a za lijesom je išla pokojnikova udova, kćerka i sinovi.

Kada je sprovod stigao na groblje poslije običajnih molitava nad otvorenim grobom govorio je dr. Vošnjak, opunomoćeni ministar. On je govorio o radu dr. Rybaŕa za ujedinjenje Jugoslavije. Iza njega govorio je isto opunomoćeni ministar dr. Bakotić o velikim zaslugama pokojnika i o njegovoj ličnosti.

Na koncu se je od pokojnika u ime istrana oprostio jednim odužim govorom dr. Ivo Mogorović, načelnik ministarstva socijalne politike u miru, rodom pazinac.

Njegovim govorom završen je veličenstveni sprovod pokojnog dr. Rybaŕa. Veličanstven i tužan. Tijelo narodnog velikana položeno je u krilo zemlje. Neka bi dru. Rybaŕu zemlja bila laka. Neka mu je u narodu slava i vječnaja pamjat!

Politički pregled

ITALIJA.

Okružnicom, koju je on. Mussolini razaslao svim prefektima u državi, udaren je novi red u fašističkom životu Italije. Ta je okružnica naišla na razumijevanje i na dobar odziv u svim fašističkim krugovima. Da se što potpunije budu nalozi iz okružnice mogli provadjati, on. Mussolini htio je dati neke upute i komandantima kr. karabinjera, koji s prefektima čine vlast u zemlji. Pozvao ih je zato u Rim. U svom uvodnom govoru upozorio je on. Mussolini komandante karabinjera na svoju okružnicu, koja će od sada biti neki kompas, po kojemu se moraju ravnati.

Zatim je naglasio, da zahtjeva od njih, da sa svom energijom vode borbu protiv neprijatelja države i reda; da mirno nastupaju protiv njih, i da rabe oružje samo u slučaju velike potrebe; da strogo paze, da ne bi neodgovorni počinjali politička nasilja, jer su samo odgovorni i državni organi dužni nastupati protiv nereda; da se informiraju o svim političkim dogodjajima, pa i o onima, koji izgledaju neznatni. On. Mussolini kaže, da će novi zakon javne sigurnosti, donijeti velikih koristi, ako se bude znalo s njime baratati. Mnogo se nada u karabinjere, pa im šalje svoje pozdrave.

Dne 17. o. mj. izvjestio je ministar financija on. Mussolinija o uspjehu liktorskoga zajma. Poslije toga izvještaja izdala je vlada naredbu, da se s danom 18. januara zaključuje konačno potpisivanje zajma. No budući su nekoje fašističke organizacije trgovaca tražile, da se produži rok, odlučilo se je, da će trgovci — koji moraju plaćati kaucije, a žele te kaucije plaćati u kartelama liktorskog zajma, — moći potpisivati zajam do 31. januara.

Po novinskim vjestima iznaša do sada potpisani zajam preko 2 i pol milijarde lira.

Dne 15. o. mj. došao je iz Londona u Rim engleski ministar financija Churchill. Kako novine potvrdjuje Churchill je došao u Rim sasma privatno, pa se prema tome njegovom posjetu ne može podavati službeni doplomatski značaj. On se je u Rimu odmah po svom dolasku dao na slikanje starih rimskih spomenika. On je naime dobar slikar. Osim u financijskim poslovima on je dobro upućen u vojne, a naročito mornaričke poslove.

Posjetio je predsjednika vlade on. Mussolinija, s kojim je razgovarao jedan sat. Osim toga posjetio je i kralja. On. Mussolini uzvratio mu je posjet, te ga je posjetio na engleskom poslanstvu. U Londonu je srdačnost iskazana ministru Churchillu primljena s najvećim zadovoljstvom. Churchill ostaje u Rimu oko 6 dana.

Ministarstvo za narodnu prosvjetu pripravlja nacrt za dekret, kojim će se uvesti znatne promjene za profesore sveučilišta.

Tim će se dekretom uvesti prisega za profesore. Oni će morati priseći, da nisu članovi tajnih društava ni stranaka, koje su vladi protivne, hoće li da imaju službu.

Univerzitetski profesori moći će se lako i otpustiti iz službe, ako ne budu odgovarali onim uslovima, koje im se postavlja, to jest, ako se dozna, da se bave protufašističkim radom.

Novine javljaju, da nije istinita vijest, koja se bila pronijela, da će madžarski ministar predsjednik grof Bethlen doći u Rim, te da će se tamo sastati s on. Musolinijem na važne dogovore.

Koncem ovoga mjeseca doći će u Rim samo madžarski ministar prosvjete, te će tom prilikom održati nekoja predavanja o madžarskoj povjesti.

RUSIJA I JUGOSLAVIJA.

U Jugoslaviji sve stranke, a u svijetu mnoge se vidjenije novine bave još uvijek promjenom beogradske vanjske politike. Mnogo se spominje Rusija, o koju bi se Jugoslavija imala u buduće da osloni.

Tim se je pitanjem prije nekoliko dana pazabavio i tršćanski «Piccolo della Sera».

Prije nekoliko godina bila je negdašnja mala Srbija Benjamin Rusije, najmilija štićenica careva ruskih. Kad su Švabe i Madžari navijestili Srbiji rat i time dobacili Slavenstvu rukavicu, Rusija je tu rukavicu prihvatila i zagrezla u najveći rat, što ga je čovječanstvo na ovoj zemlji ikada vodilo. Medjutim taj veliki rat bio rodio je i najveću revoluciju, što je ikada potresla ruskim narodnim životom. U toj revoluciji izgubio je car i krunu i glavu, a njegova silna vlast pala je u ruke revolucionaraca — boljševika. Njihova je vlada, takozvana sovjetska vlada, išla nekim posebnim putevima, kuda nije nijedno drugo slavensko pleme htjelo da ih slijedi.

Na tim putevima nije u početku mogla ni htjela da ih slijedi ni Jugoslavija. Novi gospodari Rusije htjeli su, da i od Jugoslavije naprave jednu komunističku sovjetsku državu, a to ne bi bilo išlo. Nije svaka kapa za svaku glavu, niti je svaka vladavina za svaki narod. Rusija je ogromna, upravo neizmjerna zemlja, pa

može na svom nepreglednom tlu da pokuša i ovo i ono, da se — ako već hoće — poigra i revolucije i kontrarevolucije; — to sve može nju u najgorem slučaju samo časovito da oslabi i — ništa drugo. Jugoslavija je pak zemlja razmjerno dosta malena, i još ne sasma uredjena. Mlade države moraju da se čuvaju. Zato se Jugovija mora da čuva i revolucija i kontrarevolucija pa i bilo kakvih pokušaja, koji bi mogli da poremete njezin današnji poredak. To su bili u prvom redu i razlozi, koji su osobito u prvo vrijeme odvajali Jugoslaviju od Rusije i pridonijeli, što beogradska vlada nije još do sada priznala rusku sovjetsku vladu i što prema tome nema Rusija još ni danas svoga predstavnika u Beogradu kao ni Jugoslavija svoga u Moskvi.

No u ovo posljednje vrijeme Lenjinovi su ljudi ulili dosta vode u svoje boljševičko vino, pa se misli, a i tršćanski «Piccolo» drži, da nije daleko čas, kad će se Jugoslavija i Rusija nesamo zbližiti nego i vezati vezom jednog jakog bratskog saveza.

«Piccolo» veli, da to Moskva uvelike želi, jer da je Jugoslavija i danas Rusima najmilija nacija. Prema pisanju toga lista na tome zbliženju najviše radi Čičerin, ruski poslanik u Berlinu. Ne radi javno, već tajno, ispod vode, da mu drugi ne ometu posao, ali je već dopisniku ljubljanskog «Slovenskog Naroda» izjavio, da je došlo vrijeme, kad Jugoslavija mora drukčije da udesi svoju izvanjsku politiku i da se približi ruskim Sovjetima.

Čini se, da se nešto iza brda valja i da ruska vlada nastoji, kako bi se što prije na kojoj drugoj tački našla zajedno s Jugoslavijom. Možda će tome pridonijeti štogod i nastojanje, da se urede odnosi izmedju Jugoslavije i Turske, s kojom je Rusija već i u nekom savezu?

«Piccolo» veli na kraju svoga članka ovo:

«Optimisti (u Moskvi) uporno zastupaju mišljenje, da je (za Rusiju) kucnuo čas, da i ona zahvati u balkansku politiku, i da ju svede pravcem prema sebi, što je do sada zbog raznih drugih prilika bilo gotovo nemoguće. Svi napori treba da budu upravljeni k ovom vrlo važnom cilju. I sovijetska Rusija mobilizira sve svoje diplomaske sile, da u tome uspije.»

Medjutim u jednoj vili, pedeset kilometara daleko od Pariza, živi jedan čovjek, koji je je i ovih dana izjavio jednome italijanskom novinaru, da nije već daleko vrijeme, te će i u samoj Rusiji nastati velike promjene. Taj samotnik, to je Nikolaj Nikolajević, stric pokojnoga ruskoga cara i bivši generalisimus sveukupne ruske vojske u velikom svjetskom ratu. Iz pouzdanih vijesti, što mu ih šalju njegovi ljudi, izlazi, da su boljševicima već odbrojeni dani i da se bliža čas, kad će zakoniti nasljednici Romanova i opet zasjesti na prijestolje svojih djedova.

Ne znamo, koliko je u tome istine, ali jedno je stalno, da bi naime i u tom slučaju politika Rusije prema Slavenstvu uopće, a prema Jugoslaviji napose morala biti kaošto je bila i u času, kad je car Nikolaj dohvatio onu rukavicu, što ju je oholi Vilim bio bacio svemu slavenskomu rodu.

Jesi li naručio Narodni koledar „Franina i Jurina“ za god. 1927.?

Dnevne vijesti

Zapljena «Istarske Riječi».

«Istarska Riječ» od prošloga četvrtka, 13. o. mj. bila je zaplijenjena. Zapljena je izvršena radi cijelog sadržanja lista (per il suo complesso).

Razjašnjenja k novom zakonu o trgovini

Ministar za narodno gospodarstvo razposlao je svim prefektima jednu okružnicu, kojom im tumači novi zakon o trgovini. Iz te okružnice vadimo ono, što će naše trgovce zanimati.

Dozvolu za bavljenje trgovinom moraju moliti uopće sve dosadanje trgovine, a osim toga i nekoji obrtnici.

Nijedna vrsta trgovine, pa vršila se ona na bilo kakav način ne može biti oslobodjena od odredbe novoga zakona.

Takodjer i oni, koji imaju manje od 1000 lira dohodaka od svog pokretnog imanja, moraju položiti kauciju. Kauciju mora platiti svako ko hoće da se bavi trgovinom. Visina kaucije odredjuje se prema dohodcima trgovca, a može biti visoko od 500 do 5000 lira.

Pod novi zakon o trgovini podvrgnute su takodjer i ljekarne, hotelijeri, ako imaju i restauraciju, gostione, krčme, urari, zlatari, fotografi, krojači itd., ako se uz svoj rad bave takodjer i prodavanjem stvari.

Brijači su isključeni od novih odredaba, samo ako ne prodavaju parfeme, sapune itd. Isto su tako isključeni i svi oni, koji se bave kakvim poslom, ali ne prodaju nikakve robe.

Dozvola se mora imati za svaku trgovinu, prema tome i za podružnicu jedne trgovine. Prema tome se takodjer i kauciju plaća za svaku trgovinu posebno.

Trgovcu, koji nije upisan u spisak onih, koji državi plaćaju porez za pokretnu imovinu, odmjeruje se visina kaucije prema visini one takse, koju godišnje plaća općini za trgovinu.

Osoba ili društvo, koje proizvadja robu na veliko, te tu robu ne prodaje izravno općinstvu na malo, nego je prodaje grosistima i preprodavačima, nije podvrženo novom zakonu.

Gostione i hoteli, koji imaju restauraciju podvrženi su odredbama novoga zakona, pa moraju moliti novu dozvolu; a moraju takodjer položiti i kauciju, ako imaju već dozvolu od političke oblasti.

Molbu za dozvolu morati će učiniti i oni trgovci, koji nisu dosada bili upisani u spisak onih, koji plaćaju državi porez za pokretno manje. Morati će takodjer položiti i kauciju.

Mešetari i posrednici, koji nemaju nikakvog magazina za robu, to jest oni, koji samo poslove sklapaju, ne spadaju pod novi zakon.

Isto tako ne spadaju ni kinematografi.

Dalje nisu podvrženi novom zakonu takodjer ni oni, koji se bave prodajom monopola. Ako osim monopola prodaju još kakvu drugu robu, onda moraju činiti molbu za dozvolu, a moraju položiti i kauciju.

Zadruge, koje nešto prodaju spadaju takodjer pod novi zakon.

Pod odredbe novoga zakona podvrženi su takodjer i oni, koji u javnim lokalima prodaju općinstvu proizvode svoje vlastite zemlje ili pak proizvode zemlje, koju imaju u najam, ili koju bilo kako obradjuju.

Zato, da dobiju dozvolu moraju svi oni, kojih se novi zakon tiče, uz ostale dokumente priložiti molbi i potvrdu, da su upisani u Trgovačkoj komori (Camera di Commercio).

Novi trgovci moraju priložiti takvu potvrdu 30 dana iza kako su trgovinu otvorili.

Na podlozi novoga zakona o trgovini morati će plaćati kauciju za vršenje trgovine, svi oni, koji prodaju općinstvu robu na veliko ili na malo, u posebnim trgovinama ili lokalima, na otvorenom odredjenom mjestu, a takodjer i putujući trgovci (kramari). Kaucija će biti visoka od 500 do 5000 lira.

Kaucije, koje se polože u gotovom ne će nositi nikakvih kamata.

No, ove se kaucije osim u gotovini mogu plaćati i u obveznicama liktorskog zajma. Taj se zajam može potpisati još samo do 31. o. mj. U slučaju, da se kaucija polaže u obveznicama, onda će se te obveznice računati po nominalnoj vrijednosti, 100 lira svaka, dok će faktično trgovca svaka obveznica stajati, kako nam je poznato, samo lira 87.50. Osim ovoga probitka ima trgovac, koji plaća obveznicama liktorskoga zajma, još i interes, koji mu obveznice nose, a taj je 6% godišnje i onda, kad ih je položio kao kauciju za dozvolu trgovine.

Svi oni, koji su podvrgnuti novom zakonu moraju položiti kauciju kod pokrajinske tezorerije ili kod poštanskog ureda.

Kod poštanskog ureda plaća se kaucija u gotovom, ali onaj koji hoće može lako izjaviti, da želi, da mu se novac promjeni u obveznice liktorskog zajma.

Za svaku novu dozvolu trgovanja ulaže se 500 lira kaucije.

Za obnovu dozvole starih trgovina kaucija iznaša 500 do 5000 lira. To se odredjuje prema svoti, koja nam je zapisana na zadnjoj karteli za porez na pokretno imanje (ricchezza mobile). Na toj ćemo karteli naći svotu, koja nam se računa kao čisti godišnji dohodak.

Ako je svota, koja označuje godišnji dohodak do 5000 lira, onda kaucija iznaša 500 lira.

Ako je svota godišnjeg dohodka na zadnjoj poreznoj karteli označena više od 5000 lira, onda se kaucija izračuna tako da se svota razdijeli na stotine. Za svakih 100 lira čistoga dohodka računa se 15 lira kaucije. Ako netko ima na poreznoj karteli zapisano 8400 lira godišnjeg dohodka, razdijeli 8400 na stotine, te ima 84 stotine. Na svaku ovu stotinu računa 15 lira kaucije. Njegova će kaucija prema tome iznašati 84 puta 15 lira, to jest 1260 lira. To vrijedi za one, koji imaju godišnjeg dohodka od 5000 do 10000 lira.

Ako netko ima godišnjeg dohodka od 10 do 20 hiljada lira, onda mora za svakih 100 lira uložiti 20 lira kaucije. Za 15.000 lira godišnjeg dohodka mora prema tome platiti 3000 lira kaucije. Za 20.000 lira dohodka 4000 lira kaucije.

Ako je godišnji dohodak jedne trgovine, koja spada pod novi zakon viši od 20.000 lira onda kaucija iznaša 5000 lira.

Preporučamo svim trgovcima, gostioničarima i drugima, koji moraju, da čine molbu za dozvolu trgovanja, neka izračunaju točno iznos kaucije na ovaj način. Svako neki si potraži zadnju kartelu za porez na pokretno imanje i neka onda ovako izračuna. Tu kartelu neka takodjer i molbi priloži. Ako nema kartelu od 1926. onda neka si dobavi onu od 1925. g. vrijedi svejedno, dok se ne dobije druga.

Molbe za dozvolu mora se napisat na biljegovanom papiru (carta bollata od 5 lira. Naslovi se na poteštata, a napiše se po prilici ovako:

Ill.mo Sig. Podestà

. . . . . : (mjesto

Il sottoscritto (ime, prezime, ime oca), che già esercisce il commercio per la vendita al minuto (ili: all'ingrosso) di (vrst trgovine) nel locale sito in (mjesto, ulica, kućni broj) ai sensi del R D. L. 16. dicembre 1926 n. 2174, chiede che gli sia rilasciata la prescritta licenza.

All'uopo unisce:

1) Certificato penale;

2) Ricevuta dell'Intendenza di Finanza (ili: dell'Ufficio Postale) di (mjesto) in data . . . . del versamento di lire . . . . . in contanti (ili: in Cartelle del Prestito Littorio);

3) Certificato d'iscrizione nel registro delle ditte rilasciato dalla Camera di Commercio.

Dichiara che il reddito annuo di ricchezza mobile, di cui è in possesso, per l'esercizio del commercio da sottoporre alla licenza è di L . . . . .

(Datum) (Potpis)

Izišao je «Vez» u ljepšem obliku

Izišao je novi broj «Veza». Ovo je prvi broj za ovu godinu. Znamo, da će čitateljice biti s njime iznenadjene i zadovoljne, jer je uistinu lijepo opremljen. Izišao je naime u novom povećanom obliku. Sad je uistinu lijep. Pun je izabranog štiva na svih 8 stranica, a takodjer i na prilogu. S novom godinom je «Vez» počeo izdavati veoma lijepo štivo za djecu, a osim toga se je obogatio, u još mnogočem. Risarije su takodjer lijepe i veoma ukusne. No, ne treba, da taj list hvalimo i preporučamo. Preporuča se sam. Čini nam se, da je baš grijehota ne pretplatiti se na jedan takav list. Svaka naša kuća morala bi ga imati. Svaka naša žena i djevojka morala bi se pretplatiti na nj, svaka naša majka morala bi ga čitati, a morala bi ga dobaviti i za svoju djecu, koju bi razveselio onaj pustopašni i objesni Jurić o kojemu «Vez» donaša pričice i šale. Naručite si «Vez». Izlazi jedanput mjesečno, stoji za svu godinu samo 8 lira, a naručuje se na ovu adresu: Amministrazione del «Vez» — Trieste, Via S. Francesco d'Assisi 20. —

Nadzor nad zadrugama

«Gazzetta Ufficiale» donaša zakonski dekret od 30. decembra 1926. br. 2288, koji govori o nadzoru nad zadrugama i društvima, koja su učlanjena u «Ente nazionale per la Cooperazione».

U prvom članku toga dekreta stoji, da u slučaju, ako jedna zadruga obavlja neuredno svoje poslove, ili ako zadruga ne bi posvećivala dovoljno pažnje odredbama zakona i pravilima, ili ako se ne bi zadružni interesi štitili, — ministar narodne ekonomije može odrediti jednu inšpekciju, nad djelovanjem zadruge. Iza kako je ustanovljeno, da odbor ne valja, može ministar odrediti, da se odbor ukine i da se na mjesto odbora postavi jedan vladin upravitelj ili komesar. Pregled ili inspekciju nad zadrugom moći će obavljati, ako to ministarstvo naredi, i Ente nazionale per la Cooperazione.

P O D L I S T A K

Seljakova smrt

Napisao: **E. Zola.**

Žan Luj Lakur imao je ravno sedamdeset godina. Živio je u Kurteju, udaljenome seocu, koje je jedva brojilo stotinu i pedeset stanovnika. Za čitava života bio je samo jedared u gradiću Augusu udaljenom nekih petnaest milja. Bijaše onda još mlad, gotovo se toga danas više i ne sjeća. Imao je troje djece; dva sina Antuna i Josipa, pa kćerku Katarinu. Katarina bijaše udata, no poslije smrti muževljeve vratila se u kuću rodjenja i dovela sa sobom dvanaestogodišnjeg sina Žamota. Živjeli su svi od onoga, što im je rodilo na deset jutara zemlje. Upravo koliko je dostajalo, da se čitave godine prehrane hljebom i ponešto obskrbe odjećom i obućom. Za kupicu vina dobrano su dugo morali štedjeti.

Selo Kurtej leži na izlazu neke kotline, a obrašteno je unaokolo samom šumom. Bez crkve i siromašno, a župnik iz Korniera dolazi na služenje mise svake druge nedjelje, jer je Korniers od Kurteja udaljen punih 15 kilometara.

Selo Kurtej imade u svemu dvadesetak trošnih kućica porazbacanih duž seoske ceste. Ispred kuća stoje smetišta, a po njima čeprkaju kokoši. Nabasa li ovamo slučajno stranac, radoznale seljanke istegnu na prozore vratove, a djeca, što se nasred ceste, okupana suncem, sigraju, sva preplašena izmiješaju se medju jata gusaka, pa se izgube u šumu.

Žan Luj nije nikada u životu bio bolestan. Visok i koščat poput staroga hrasta, sijed, opor, a opet tako miran. Sunce mu opalilo kožu i gotovo mu ju isušilo. Što je većma stario, sve je postajao šutljiviji, dok najposlije prestade uopće govoriti. Činilo mu se, da je svaki razgovor suvišan. Koračao je čvrsto i odmjereno, a osjećao je u sebi opet djetinju svježinu i istrajnost. Još ispred nekoliko godina bio je jači od sinova, pa je najteže poslove obavljao sam. Šutke je radio na svojoj oranici, pa su ispred njega drhtali svi, koji su ga poznavali. — Na posljetku se jednoga dana ipak slomio, kao da se nešto u njemu prekinulo i kao da su mu popucale kosti. Srušio se kao podsječeno drvo, pa je na jednoj brazdi u besvjestici ležao puna dva sata.

Idući dan htio je ponovo na posao, no ruke mu malaksale, pa mu se učini, da ga i zemlja više ne sluša. Sinovi se teško zabrinuše, a kćerka mu uopće zabrani svaki rad. On je medjutim tvrdoglavo odlučio da podje opet u polje. Popustiše djeca, ali Katarina je poslala Žamota, da pripazi na djeda. Dogodi li se štogod, da ju uzmogne dozvati.

— Šta radiš, lijenštino?, upitao je Žan Luj unuka, koji je stupao pokraj njega. U tvojim sam godinama ja već zaradjivao!

— Djede, čuvam vas!, odgovorio je dječak. Starca zbuniše te riječi i on prestade pitanjima. Uveče je legao i nije se više pridigao. Iduće jutro, prije nego li odoše djeca u polje, izidjoše pred starca i nadjoše ga, gdje se poledjice nepomičan pružio otvorenih očiju i zabrinuta lica. Htjeli su, da utvrde, što mu fali, ali njegovu su kožu sunce i vjetar bili toliko ispalili, da uopće nijesu mogli da razaberu, kakvu mu je boju poprimilo lice.

— Dakle, oče, je li ne ide više?, no starac je nešto nerazumljivo smrsio i zatresao glavom.

— Vi ne ćete s nama? Moramo dakle bez vas?

Žan Luj odobri glavom. Žetva je započela, pa je svaki težak dobro došao. Oklijevanja nema. Izgubi li se jutro, može oluja naglo da udari i poništi sav bogati usjev. Odoše dakle svi, pa i Žamot, dok je starac ostao posve sam u kući. Kad se uveče djeca vratila s polja našla starca svejednako u istome položaju i na istome mjestu, jednako otvorenih očiju i zabrinuta lica. Djeca se stadoše savjetovati kako da pomognu ocu. Katarina je predložila, da mu se skuha vino s ljekovitim travama, ali lijek je bio toliko jak, da je starac jedva ostao na životu. Josip se nadao, da će ocu bolest narednoga dana popustiti, pa ne popusti li onda će nastaviti savjetovanjem. Svi legoše na počinak, da iduće jutro opsjednu očev krevet. Starac je uistinu teško obolio, jer se još uopće nije dogodilo, da je tako dugo ostao u krevetu. Valjalo bi prizvati liječnika, tek je nevolja, da je do Ružmonta šest punih milja, dakle toliko i natrag, pa se u tome izgubi čitav dan. Saslušavši starac vijećanje svoje djece uzruja se i gotovo naljuti. Čemu liječnik? Nikakva korist i nepotrebni trošak.

— Vi dakle ne ćete liječnika, oče?, upitao je Antun. Dakle mi onda možemo i opet na posao?

Svakako, jer postajkivanjem do njegova kreveta bolest ne će krenuti na bolje, a polje treba i njihove brige i njihove pomoći. Odoše. Tako kroz tri dana. Starac je sam, posve sam ostajao kod kuće i ležao šutke i nepomično. Da može ugasiti žedj staviše mu do uzglavlja vrč s vodom. Šestdeset je godina radio, red je dakle da ode, jer više nikome nije potreban, što više samo drugima smeta. Tako je mislio starac, pa i djeca nijesu za njime žalila. Zemlja s kojom su svaki dan vodili teške borbe, učini ih tvrde i okrutne. Bijahu joj tako bliski, tako uza nju prirasli, da je nijesu ni proklinjali, što im opet otimlje oca i vraća ga u svoje krilo. Jutrom i večerom prigledavahu po koji puta bolesniku, pitahu ga, kako zdravlje, pa to i bijaše sve! Više mu nijesu mogli da učine. Ozdravi li, znak je, da je još snažan, umrije li, znači, da je smrt u sebi nosio, pa je svaka pomoć bila nemoguća. Smrti iz tijela ni pop svojim blagosiljanjem ne istjera, pa ni liječnik svojim mudrolijama. Eh, da je krava oboljela, valjalo bi joj posvetiti svu brigu, jer njoj je njegovanje potrebno!

(Slijedi.)

Smrt velikoga Jugoslovena dra. Jovana Cvijića

Dne 16. o. mj. preminuo je u Beogradu jedan veliki jugosloven, dr. Jovan Cvijić. On je punim pravom bio smatran najvećim naučenjakom Jugoslavije. Bio je geograf. Pokojnik je već više vremena bolovao na srčanoj bolesti. Zadnje dane njegova života sabrali su se oko njegovog kreveta razni znameniti liječnici naučenjaci, medju kojima je bio i jedan od prvih bečkih liječnika, ali dra. Cvijića nije bilo moguće spasiti. On je podlegao.

Smrt dra. Cvijića učinila je u Beogradu i u cijeloj Jugoslaviji najdublji utisak. I ako je već učinio mnogo, no da je živio bio bi on svoj divan rad rastavio i upotpunio. S njime je nestala jedna od prvih vrednota Jugoslavije. Odmah iza smrti u jutro posjetio je kuću pokojnikovu kralj Aleksandar, te je rodbini pokojnikovoj izrazio svoju duboku žalost.

Pogreb se je obavio u utorak dne 17. o. mj. na državne troškove. U ime vlade oprostio se je od pokojnika ministar prosvjete Miša Trifunović. Sa svih strana svijeta stigli su rodbini i beogradskoj univerzi bezbrojni brzojavi. Tijelo dr. Cvijića bilo je izloženo prije pogreba u ...li univerze. Medju bezbrojnim vjencima naročito se ističe kraljev, narodne skupštine i beogradske općine. Počasnu stražu ...vale su študentkinje.

Dr. Cvijić rodjen je 1865. g. u Loznici u Šumadiji. Bio je profesor i rektor beogradske univerze. Napisao je oko 70 knjiga, te nebrojeno mnogo rasprava u raznim evropskim jezicima. Bio je predsjednik srpske akademije znanosti te geografskog društva. Bio je časni doktor češkog sveučilišta u Pragu, te pariškog sveučilišta u Sorboni. Časni i dopisni član mnogih geografskih i prirodoslovnih akademija i organizacija. Imao je zlatno odlikovanje engleskog kralja, zlatno i srebrno odlikovanje geografskog društva u Parizu, veliku zlatnu medalju geografskog društva u Washingtonu, sva velika jugoslovenska odlikovanja itd. itd.

Njegovom smrću gubi Jugoslavija mno... Sve počasti, koje mu se na grobu ...azuju premalene su za njegove zasluge. ...van Cvijić bio je samo jedan. Neka mu slava do vijeka!

Električna željeznica Pazin-Labin

Već se dugo o tome misli, jer se opa..., da je velika potreba uspostaviti je...no prometno sredstvo izmedju ova dva ...raja. Dosada je uistinu istočna Istra ...la sasma odsječena od ostalog svije... Nije imala jedne prave i praktične ...eze sa svijetom, pa je nazadovala u ...akom pogledu. Koliko u gospodar...kom, toliko i u prosvjetnom. Ceste, koje vežu istočnu Istru sa željezničkim ...anicama nemogu, da vrijede danas, u ...vo novo doba usavršavanja i kulture, nemogu da služe za promet koji u ta...ošnjim krajevima raste sve više i više ...a kako se je počelo iskopavati ruda... ...a bogato podzemlje istočne Istre.

Pred par dana se je sastala jedna komisija, kojoj je na čelu puljski prefekt comm. Cavalieri. U toj su komisiji ...sim njega konzul Nar. Milicije de Tur...s, labinski načelnik Furiani, conte ...azzarini, inžinjir Paliaga, direktor industrijalne škole u Labinu, i direktor ...željeznice iz Trsta. Ta je komisija oba...a sav kraj izmedju Pazina i Labina, ...uda bi morala prolaziti nova projek...rana električna željeznica normalnog ...losjeka.

Ta bi nova željeznica morala prola...i iz Labina preko Sv. Nedjelje, Krša...i Krbuna na Cerovlje. Vezala bi baš ...po sve one prilično puste i udaljene ...jeve Istre sa glavnom istarskom že...nicom, na taj bi se način kraj oživio. ...toga bi ova željeznica značila je... veliki dobitak za industrijalnu ...u Sv. Nedjelja i Kršan, a takodjer ...a Labin, koji bi se baš zahvaljujući ...oj novoj željeznici sigurno i brzo po...ao. Labin bi doskora mogao postati ...dan od najvažnijih gradića u Istri. ...binci to znadu, pa već odavna žele, ... bi im se željeznica izgradila. Vide u ...e napredak svog mjesta, a i cijelog ...ja. Pa i jasno je to, jer je uvijek ...j, koji ima sva potrebna prometna ...dstva mogao bolje napredovati u s...kom pogledu, a naročito je za go...darski razvitak jedne industrijalne zone, kao što je istočna Istra, željezni... jedan od glavnih uslova života. Osim ...a mogla bi i Pazinu ova željeznica ...nijeti posebnih koristi. Pazin će mo... bolje razviti svoju trgovinu, jer će imati jačeg dodira s istočnom Istrom, koja će se obraćati na najbliže jače trži...e, a to je svakako Pazin.

Uzevši sve u obzir, može se lijepo za...ključiti, da je ova zamišljena željezni... jedna blagodat za Istru, pa je po...ebno, da se zamisao takodjer što prije ...zvede. Nadamo se, da nećemo dugo ...kati jer izgleda, da su stvoreni neki ...niji i točniji zaključci, sada iza kako ...komisija obavila svoj posao.

Liktorski zajam u kvarnerskoj pokrajini

Na Rijeci a i u ostaloj kvarnerskoj pokrajini potpisano je za liktorski zajam svega 8 milijuna i pol lira. Ova je svota postignuta može se reći većim djelom od stanovnika, koji su potpisavali manje svote. Svota je uistinu velika, ako se uzme u obzir, da Rijeka i cijela pokrajina broje zajedno 80 hiljada stanovnika. Na svakog stanovnika otpada prema tome 100 lira.

Demisija pazinskog načelnika

Dosadanji pazinski načelnik inž. Paladin, koji je 4 godine upravljao općinom, dao je ostavku i zahvalio se je na časti. Na njegovo je mjesto za sada došao cav. Bruno Camus. On će vršiti načelničku dužnost dok i Pazin ne dobije svog poteštata, kao i svi drugi gradovi. Cav. inž. Teodoro Paladin zahvalio se je zato, jer je imenovan centurijonom Milicije, a ove dvije službe nije mogao u isto vrijeme vršiti.

Krabuljanje o mesopustu.

Prefektura istarske pokrajine izdala je proglas, u kojem se pozivlje na čl. 83. kr. dekreta od 6. novembra 1926., te zabranjuje, da se za vrijeme ovogodišnjeg mesopusta upotrebljavaju maske, koje pokrivaju lice, na ulicama, na trgovima ili na kakvom drugom otvorenom mjestu.

Dozvoljeno je upotrebljavati maske samo na zabavama ili lokalima, koji su otvoreni posjetiocima, ali se i u ovom slučaju moraju maske skinuti, ako to zahtevaju organi javne sigurnosti.

One osobe, koje ne bi htjele na poziv skinuti masku biti će zatvorene ili kažnjene globom od 100 do 1000 lira.

Popusti na željeznicama za emigrante.

Generalna direkcija željeznica riješila je u dogovoru s on. Mussolinijem, da svima onima, koji emigrivaju iz Italije dade popust na talijanskim željeznicama. Počam od 20. o. mj. moći će se svi iseljenici koristiti ovom povlasticom. To je jedno veliko dobro učinjeno naročito za siromašne radnike, koji troše silan novac za put, ako putuju preko granice. Osim za osobe moći će se dobiti popust i za prevoz prtljage. Onaj iseljenik, koji se vraća natrag prije dvije godine moći će i na povratku imati taj isti popust.

Pristojbine za razne dozvole.

U smislu novoga dekreta, koji je objavila «Gazzetta Ufficiale» od 29. decembra plaća se za prodaju žestokog alkoholnog pića na malo taksa od 200 do 1500 lira, razmjerno s vrednošću pokretnog imanja, koje prodavač ima. Svake godine mora se dozvola za prodavanje obnoviti. Za obnovu takve dozvole predpisana je dozvola od 150 do 1000 lira, opet prema tome koliko nosi nepokretno imanje prodavaca.

Dozvole za prodavanje piva, vina, likera i drugih alkoholnih pića, taksirati će se 50 do 500 lira najviše.

Ove su takse državne, te su prema tome sasma nešto posebnoga od općinskih taksa. Ako se ove takse za obnovu dozvole ne plate, dozvola za prodaju ne vrijedi.

DOPISI

IZ RAKOTOLA.

Naše gospodarstvo i — negospodarstvo.

Nismo još izumrli, i ako vam se veoma rijetko javljamo. Imamo mnogo posla, treba da se mučimo po cijeli božji dan, hoćemo li, da se nekako iz naših nevolja izvučemo. Imamo raznih gospodarskih neprilika, koje su krive, da nam gospodarstvo ne može napredovati onako. kako bismo željeli. Mučimo se, nastojimo, a opet opažamo, da je uzalud boriti se. Sada je već od nekoga vremena udarila kiša za kišom, a to je u ovo vrijeme neprilično. Kiša nam ne dozvoljava, da spremimo naša polja, da obradjujemo za sjetvu. Ko zna, možda će ipak Bog pogledati i na nas.

Uza svu nevolju, izgleda, da se naše djevojke ne kane urazumiti. Baš sada kad nam je najgore udarile su po modi, da je pravo čudo. Neće da znaju, kako se teškom mukom služe lire, pa ih baš nekako previše lake ruke razbacuju za čarape od svile, za lakovane cipele, za kapute s krznom itd. Tužni su i jadni oni ocevi i majke, koji nemaju nad svojom djecom zapovjedi, pa da im zabrane dalnje rasipno trošenje i kicošenje. To je propast naših obitelji i još veća propast svega sela. A ko će i ženiti sve ove naše oholice? Ko će i uzeti u svoju kuću jednu ovakvu djevojku, koja bi bila kadra rastepati i najbolje gospodarstvo? Pamet u glavu djevojke, a u protivnom vi ocevi i majke znate što vam je dužnost.

Luca i Mara.

Mara: Bože moj, ča j ovo prišlo na svet! Ova deca! Ove divojki!

Luca: Ča ga imaš proti divojkam?

Mara: Niš ja — nego tako, Bože moj! — ni nekako neč, kako bim ja otela.

Luca: A kako biš to ti otela?

Mara: Onako nekako, da kada su već mušketini ča ne će Bog, da se barem ženske malo nazade drže.

Luca: A ki je kriv, da se malo nazada ne drže?

Mara: A ča ja znam! Svi pomalo, a najveć ovo prognano vreme!

Luca: Ja mislim, da ni ni vreme toliko krivo, koliko neki drugi.

Mara: A ki to?

Luca: Materi.

Mara: Brižna mat! Ona j vavek kriva!

Luca: Ni vavek, ma je kadagod. A najviše greši onputa, kada svojoj rojenoj dece pušća uzdi, da delaju ča ih je voja.

Mara: Ti znaš, Luce, kako mi ženske, kad se oženimo, trpimo već puti i za drevo i za kamik, pak nam ne more ni bit tako vele zameri, ako pustimo hćeram, da se dobro nazabavljaju, dokle je njihovo vreme, zač kašnje ne te.

Luca: Viš, to je ono najstrašneje, ča ne će nekem materam Bog nikada oprosti. Zabave su kako i igra, kako i vino, kako i tabak i kako i svi drugi viciji. Najprvo se malo okusi, pak onputa sopet malo, pak sopet i sopet i sve više i više — dokle želja za slasti i veselja ne oblada i dušom i srcem, i s krvun i s mozgom, pak onputa sviči na sreću i na mir i na zadovoljstvo.

Mara: A tako na! Ča ćemo no!

Luca: Ni to «tako na!» ni «ča ćemo no!» neh va te se stvari mora svaka mat dobro da zamisli. Ja poznam jednu, ka je tako svojoj hćere puščala sve na volju. Nikada se brigala, ni pitala, kamo njoj gre hći, kade j bila, s kuda j prišla, već ju je puščala da hludi i po dnevu i po noći, i za škužu govorila: ter da ne će pokle, kada se oženi! Pak ča se j dogodilo? Divojka je dobila muža, ma ni zgubila svoju staru šegu: ona je otela i naprvo da se zabavlja, zač je tako bila navajna. I svršilo je tako, da je najzada pobegla ća od muža i od dece, samo da more slobodno šlundrat okole. Ma temu hujbinemu piru je brzo prišal kraj. Pasala ju je volja od zabavi, pak se je htela vrnut mužu i dece, ma još ni pravo prišla ni na prag kući, i već je morala letet onamo, otkuda je i prišla. I sada plače i proklinje sebe i mater svoju, ka ju ni čuvala, kako Bog zapoveda.

Mara: To su jako žalosne stvari! Zahvalimo Bogu, da puli nas po seleh još ni tako slabo!

Luca: Ako ni, bi moglo bit. Nijedno zlo se tako brzo ne širi, kako ova današnja porkarija. Ja znam za jednu našu divojčicu, ka je šla va grad čista i nedužna kako i angjel. Tamo su ju preporučili jednoj poštenoj i dobroj gospe, ka ju je pazila, koliko je više mogla. Našla njoj je bila i jednu prijateljicu, za ku bi bila stavila v oganj svoje obedve ruki. Ona dobra ženica ih je puščala va kinematograf, ma je zahtevala od njih, da njoj, kad se vrnu doma, pokažu, on bukunić harti, ki njim zostane od kinematografa. Pak ča biš rekla, ča su storile one dve malesini?

Mara: A ča ja znam, sirota nemila, ka nisam se more reć još nikada kineta ni čula ni videla!

Luca: Šle bi ti na kasu od kinematografa, tamo bi kupile svaka svoj buletin, otkinule bi ga bukunić, a ono drugo stavile va torbicu i šle jedna va jedan jardin, a druga va drugi i tamose ljubile i cmokale s frkalasi i nišćeti. A kada bi malo zatem prišle doma, pokazale bi onoj brižnoj gospe bukunić one harti od kinematografa, a ona bi ih još i pohvalila, kako su vredne i pametne. Sad pomisli malo, kada se ovako mlade divojčice već ovako zarana uče, kako te prevarit mater i oneh, ki se za njih skrbe, kako te pak te rožice kasneje varat nebogega muža!

Mara: To je sve istina, Luce, baš je tako, kako ti govoriš, ma ča ćeš, kada je svet napačan i kada već ni trebe kutića, va ki se ni zavukla pokvarenost. Celi svet naštrapan, Luce, celi svet.

Luca: Znam ja to, ma znam i neč drugo: kad naime kakova grda bol, kolera ali španjolka oblada svetom, onput gleda svaki, kako bi se očuval i spasil svoje telo. A tu pak vidimo, kako svetom gre jedna još strašneja bol, od ke se ne gubi samo telo nego i duša, i nijedan se ne miče, pače materi još govore: Neka se brižna deca zabavljaju, dokle moru, ki zna kako će njim bit pokleje. A ne znaju te nevoljne materi, da bi bolje storile, da svojim kćeram obese kamik za vrat, pak da ih sred Kvarnara utopu, nego da ih puščaju, da njim delaju ovakovu sramotu.

Mara: A ter je tako, je — da bi tako ne!

IZ RIJEKE.

Ninetta i «Španjola». - Strah je vrag. - Ungarezi gredu. - Kvarnerski Uskoki . - One tri...

Već je davno, što je Španjola prošla Pireneje i poplavila Francusku, Švajcarsku, Englesku, Njemačku i gotovo sav evropski sjever. Što ja znam, na Rijeku nije još došla, ali ko nas vidi i čuje, mogao bi zaista pomisliti, da je ona već tu.

— Šta govore novine? Koliko je danas u Zirihu.

— Zar dinar?

— Ne, nego Španjolka.

Nato slijede brojke: toliko oboljelih, a toliko mrtvih. Pa onda dolaze na red drugi gradovi, druge zemlje a i mjere, što se poduzimlju u svijetu, da se tu pošast svlada. Nema fajde: Rijeka je zabrinuta za svoju kožu, što nije ni čudo, jer je svakome svoj život drag, pa i onima, koji se najviše protiv njega bune. Eno vam na priliku Ninette! Koliko li je već puta ona meni kazala, «da bi najvolela da je već ni,» i da «neka gre s vragu i takovo življenje,» i «da bi najvolela finit, raje danas nego jutra» i «da njoj pride va ov hip umret, da se ne bi ni najmanje skomponila» — i sve tako.

A da je čujete sada? Gdjegod sretne kakvog liječnika, na Korzu, na trgu, u dućanu, odmah ga zaustavi pa će mu:

— Gospodin dotor, ca bite rekli, će prit ta vrazja Spanjola u Riku? Morda ne će? Ca ne, da ne će? — A ako pride, ca bite rekli, ca bi se moralo zimat? I tako ona ne da nikome mira i ni o čem drugom ne govori, nego o Španjolki. Silno se čuva. Ne će nikome da pruži ruku, a ako se čega dotakne: kljuke ili kakvog željeza na tranvaju, odmah trči kući, da umije ruke i da se dizinficira. Usta su joj pak uvijek puna hipermangana, tako da od jutra do mraka ne čini drugo, nego gargarizira grlo.

Malo je prije kihnula, pa se odmah zavukla u postelju i sada sva stisnuta, pod jednim strašnim bremenom krpatura i barakana čeka da kihne po drugi put.

Strah je vrag! I meni se sve čini, da u vrijeme kakve pošasti više ljudi odnese k Lukoviću strah, negoli pošast sama. Lijepo se je čuvati, ali u svemu neka je mjere — pa i u strahu!

Ungarezi gredu! Oni će na Rijeci dobiti svoju slobodnu zonu. Moći će valjda graditi i svoje parobrode, koji će pod njihovom zastavom ploviti dalekim morima i oceanima. Madžarski ministar grof Bethlen otići će idućeg mjeseca u Rim, da tamo uredi sve te riječke stvari.

Medjutim novine hoće da znadu i nešto više. One naime govore u sav glas, da Bethlen ne ide u Rim samo zbog one slobodne zone u riječkoj luci, već i najviše radi jedne druge stvari. Madžari — kako to već vaši čitaoci znadu — htjeli bi, da imaju kralja i to Hapzburga. U tome se mnogi slažu, samo što bi jedni htjeli, da im bude kralj Oton, posve mladi sinak pokojnoga cara Karla i cesarice Zite, dok su drugi bacili oko na Albrehta sina nadvojvode Fridrika, koji se je — kako vele — donekle već malo i pomagjario. Taj Albreht je neoženjen, a novine — hoće da ga ožene. I to jedne s princezom Ileanom, kćerju rumunjskoga kralja, a druge s nekom engleskom princesom.

Dali će biti ovako ili onako, to još ne bi danas niko mogao da zna. Jer iako su naši stari pjevali, da ono što ljudi govore ili je bilo ili će biti, to ne znači, da bi to moralo vrijediti i za novine, o kojima se zna, da više puta pišu i takove stvari, koje ne bi ni pas ona maslu pojela.

One tri posljednje:

Gospodin Jiji ide sa svojim malim sinčićem po Korzu. Najedanput pokaže mali prstom na jednoga gospodina, koji je išao na drugoj strani Korza.

— Papà, pogledaj, pozdravlja te gospodin Tesoro.

— Kakav Tesoro! Onaj gospodin se ne zove Tesoro... htio otac da ga ispravi.

— Kako da se ne zove, kad ga mama, svaki put, kad dodje k nama, pozdravi: — O. bon jorno, tesoro! Tu si, finalmente!

Zamislite, kako li se oduljio nos onome nesretnome ćaći.

Još jedna:

Na tribunalu upita predsjednik optuženoga:

— Jeste li tu nedavno bili kažnjeni?

— Nisam, gospodine predsjedniče. Ima već punih pet godina, što nisam imao posla sa sudom.

— Pa što ste radili kroz to vrijeme?

— Bio sam zatvoru...

Posljednja:

Juče sam na Skojiću sreo Francela pa ću mu:

— Kako je, Francele?

— Malo huje — odgovori mi on.

Rokac.

IZ CRESA.

Koje su naše najveće potrebe i koje je naše najveće zlo?

U svakom pogledu ide nam zlo. To je već stara stvar. Poznata vam je naša mizerija, kakve još nije bilo. Izdala ljetina, izdalo more itd. Kad poručamo neznamo hoćemo li večerati, eto tako je kod nas. No, ima i kod nas ljudi, koji dobro stoje. A blago njima kad im može biti, kad ih ništa ne tišti, i kad mogu da mirne duše prelaze preko nevolja većine našeg pučanstva.

Da, prelaze oni, prelaze. I nije ih briga, da otok riješe one naše najveće nevolje, koja nas već tako dugo muči. Pa to je već cijelome svijetu poznato, da nam je od velike potrebe popravak naših cesta. Ceste su na našem otoku u groznom stanju. Trebalo bi vrlo mnogo posla i brige, dok bi se sve uredilo, ali držimo, da bi se dobrom voljom moglo mnogo više učiniti, nego li su dosada naša gospoda u gradu učinila. Kako se misli o našim putevima, i koliko se je učinilo za njihov popravak? Kratka je i jasna bilanca: Popravili su mul, put koji vodi do Grabra i Piškla, i put koji ide na Melin i Kovacini. Oba idu kraj mora i služe — za šetnju. Od preje imamo cestu, koja vodi od Cresa do Lošinja, koju su izgradili Francuzi, dok su ovdje bili.

Ali treba znati, da čovjek, koji se pati i cijeli dan radi za šetnju haje i ne haje. Pogledajte malko put, koji vodi na Lovreški, gdje su skupljeni vinogradi, ili put za Glavavin i Štrganec, gdje je buhač i drugo, pa ćete vidjeti, koje puteve treba popravljati.

Ako netko ne vjeruje kako je teško po ovakvim putevima hodati, neka uzme motiku u ruke, pa nek cijeli dan maše, vidit će, kako prignut k zemlji «has» boli, i kako se onda Boga moli! Za tim treba skupiti breme drvlja, dignut ga na rame, pa kroz dva sata po tim kozjim putevima «pod brencom se kracit» i po katkad samo na počivališću odahnut. Jedanput samo — treba pokušati.

Dosad se na popravak tih puteva nije ništa poduzelo, pa bi vrijeme bilo, da se jednom počne! Nema sredstava, da se sve najednom uredi, što bi se dalo jedino uz pomoć državnog novca, ali treba raditi bar onoliko, koliko se može.

Kad je narod u krizi i mizeriji, prva je pozvana općina, da priskoči u pomoć. Evo nešto, što bi se moglo odmah učinit, a što dolazi na vidjelo od sebe, kad se promatra život creskog kopača. Nema vozova, jer nema za njih puteva; sve, što se sa polja nosi kući: drvo, groždje, masline i ostalo, nosi se na plećima; polja se ne gnoje, jer tko će još i gnoj da nosi. Ljudi rade naporno i neumorno cijeli svoj život, a nikad da skupe toliko. da mogu kupit jednog oslića. Ako se neće ceste još graditi, bit će slabije.

Kraj takvih prilika evo jednog predloga; općina neka kupi 50 mula i podigne stalu; neka ih daje besplatno kopačima, kad ih oni zatraže. One će biti uvijek zaposlene, a za pašu i krmu skrbit će se seljaci. Oni će ih trebat, da nose gnoj, kad ujutro polaze u polje, a za drvlje, kad se uveče vraćaju doma. Od kakve bi to koristi bilo za vrijeme trgatbe. Kad je grozd na trsju zrio, treba ga donijeti kući, a to se ne da na ramenima. Tada treba unajmit «gonjača» t. j. živinu i gospodara, koji učini dnevno triput Lovreški i svaki put donese dva meha zmaštenog groždja. Svakog puta daje mu se 15 lira i k tome «ruchju». Prolaze dobro, jer ih je malo. To je ogroman trošak, kad se uzmu u obzir današnje cijene vina. To se još dalo podnosit jedanput, ali sad je nemoguće.

Za danas svršavamo, a drugom zgodom više. — Cresani.

Novi zakon javne sigurnosti

Čl. 58. Po poljima i šumama ne smiju se paliti strništa osim u doba, i na način kako to mjesni zakon odredjuje.

U pomanjkanju mjesnog zakona ne smiju se paliti strništa u poljima i u šumama prije 15. augusta, niti manje od 100 metara daleko od kuća, zgrada, šuma, nasada, stogova slame, sijena, krme ili od bilo kojeg spremišta upaljivih stvari.

No i kada se pali u doba, na način i u daljini, kako je gore navedeno, treba upotrebiti svu opreznost, da vlastništvo drugih ne bude oštećeno, a onaj koji pali, mora da do utrnuća vatre bude prisutan osobno s još kojom osobom.

Čl. 59. Bez dozvole prefekta ne smije se postaviti niti upotrebiti nijedna uspinjača za prenos osoba ili materijala u pratnji osoba.

Čl. 60. Mjesna sigurnosna oblast, u sporazumu s općinskim vlastima, može odrediti, da u noćno doba na kućama smije biti otvoren samo jedan izlaz na javnu cestu, te da taj izlaz bude rasvjetljen do odredjenog sata, a u ostalo vrijeme da bude zatvoren, ako na njemu nema čuvara.

Prekršitelj se kažnjava globom do lira 500.

Čl. 61. Vratari po kućama ili svratištima, čuvari skladišta, zavoda, bilo koje vrsti, ureda i slični, ako već nisu kao posebni čuvari zaprisegnuti, moraju se upisati u posebni registar mjesne sigunosne oblasti.

Upis se ponavlja svake godine, a može se odbiti ili opozvati onome, za koga se dokaže, da nije dobrog vladanja i da nema lične iskaznice.

Ko krši odredbu, o kojoj se govori u prvom odomku ovog članka, kaznit će se zatvorom od najmanje mjesec dana i globom od najmanje 1000 lira.

Vlasnici ili upravitelji kuća, svratišta, skladišta, zavoda ili ureda pa i oni koji su zato odgovorni, ako bi namjestili ili držali u službi vratare ili čuvare, koji nisu upisani u registar mjesne sigurnosne oblasti, kaznit će se globom od 3000 lira najmanje.

GLAVA VI.

Opasne obrti, bučni i zanovjetni zanati.

Čl. 62.

Posebnim pravilnikom, koji ima biti odobren dekretom ministra unutrašnjih poslova bit će klasificirani predmeti, koji pretstavljaju opasnost eksplozije ili vatre i bit će odredjene upute, kojih se treba držati pri uspostavljanju i vodjenju tvornica, radnja i skladišta kaošto i kod prevoza takovih predmeta.

Čl. 63.

Osim onoga što je odredjeno prednjim člankom mogu radnje, tvornice i skladišta nezdravih i opasnih tvari da budu upostavljene i da djeluju samo na mjestima i pod uvjetima, odredjenim mjesnim pravilnikom.

U nedostatku pravilnika općinski načelnik odredit će potrebno na molbu stranaka.

Stranke mogu učiniti utok na prefekta, koji izda riješenje iza kako je saslušao pokrajinsko sanitarno vijeće, a ako treba i civilni gradjevinski ured.

Čl. 64.

Iza kako je prefekt saslušao pokrajinsko sanitarno vijeće ili civilni gradjevinski ured, može, iako nema utoka, da poništi riješenje općinskog načelnika, koje on drži da je štetno za zdravlje ili za javnu sigurnost.

Čl. 65.

Obavljanje bučnih i zanovjetnih zanata i poslova mora biti prekinuto u satovima, odredjenim po mjesnom pravilniku ili po općinskim odredbama.

Čl. 66.

Odredbe prefekta su definitivne u stvarima navedenim u člancima 59, 60, 61, 63 i 64.

POGLAVJE III.

Odredbe glede predstava, javnih obrta, agencija, tiskara, oglasa (plakata), sitničarskih zanata, radnika i služinčadi.

GLAVA I.

O predstavama i javnim zabavama.

Čl. 67.

Bez dozvole okružne vlasti javne sigurnosti ne mogu se davati na javnom mjestu ili mjestu otvorenom javnosti kazališne ili kinematografske predstave svečane proslave, plesne zabave, konjske utrke niti druge slične predstave ili zabave i ne mogu se otvoriti ili držati plesni klubovi ili plesne škole ili javne dvorane gdje se tko producira.

Za automobilske utrke u brzini i za aeronautičke utrke vrijede odredbe posebnih zakona.

Čl. 68.

Bez dozvole lokalne vlasti javne sigurnosti zabranjeno je davati javne zabave pa bile i privremene ili makar kao zanat, izlagati za javnost rijetkosti, osobe, životinje, optičke gabinete ili druge predmete, koji pobudjuju znatiželjnost ili producirati se na otvorenom.

†

Tužnim srcem javljamo svoj rodbini, prijateljima i znancima, da je naša draga i nezaboravna supruga i majka

Foška Žmak rodj. Lorencin

dne 20. o. mj. nakon duge i teške bolesti preminula.

MEDULIN, 20. januara 1927.

Rastuženi suprug
Ante Žmak nadučitelj u miru
sinovi **Miro** i **Petar** i kćeri **Milka, Zlata** i **Ljerka.**

Čl. 69.

Zabranjene su one predstave i javne zabave, koje mogu dati povoda poremećenju javnog reda ili su na štetu ćudoredju ili dobrom vladanju.

Zabranjene su takodjer predstave i javne zabave, na kojima se mrcvare životinje ili se s njima okrutno postupa.

Čl. 70.

Dozvole o kojima je govora u prednjim člancima vrijede samo za mjesto i za vrijeme, označeno u tim dozvolama.

Čl. 71.

Za uprizorivanje dramatskih, muzikalnih, kinematografskih, plesnih, kretoslovnih (pantomimskih) i sličnih djela dozvola vlasti javne sigurnosti je podredjena uslovu, da je auktorsko pravo prema posebnim zakonima zaštićeno.

Čl. 72.

Opere, drame, baleti i druga kazališna prikazivanja ne smiju se davati ili deklamirati pred javnošću ako nisu prije bile javljene prefektu pokrajine.

Prefekt može da zbog ćudoredja i javnog reda zabrani predstave ili deklamacije, obrazloženom odredbom, proti kojoj može stranka da učini utok na ministra unutrašnjih djela, koji odlučuje definitivno iza kako je saslušao mišljenje jedne komisije, a ta je komisija sastavljena od načelnika policije, koji komisiju sazivlje i joj predsjedava, od glavnog ravnatelja odjelenja administrativne policije i od državnog odvjetnika na prizivnom dvoru u Rimu.

Mjesna vlast javne sigurnosti može da obustavi već započetu predstavu ili deklamaciju bilokakvog izvadjanja, ako radi mjesnih prilika daje povoda neredima.

O obustavljenju treba odmah javiti prefektu.

Čl. 73.

Ko pravi kinematografske filmove, pa makar ne nastavio i makar ne imao spekulativnu trgovačku svrhu, mora pismeno da javi okružnoj vlasti javne sigurnosti, koja izda potvrdu, kojom se potvrdjuje da je izvršen upis u naročiti registar onoga, koji pravi te filmove.

Upis se mora obnoviti svake godine.

Pod istu obavezu spada svaki, ko kani uvažati ili izvažati kinematografske filmove ili trguje takovim filmovima.

DAROVI.

Gosp. Josip Šverko iz Praporča darovao je u za fond «Istarske Riječi» lira 16.— te za «Prosvetu» lira 16.—. Plemenitom darovatelju iskrena hvala. Ugledali se i drugi.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik:
IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

Broj 4 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 27. januara 1927. Pojedini broj 25 cent. God. V.

„Istarska Riječ" izlazi svakog četvrtka uveče. Svakog drugog četvrtka donaša literarni prilog „Mladi Istranin". Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Via S. Francesco d'Assisi 20/I; Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". — Narodna poslovica.

Kao da smo pod jednim krovom

U vrijeme, kad se Isus rodio, naši su pradjedovi poznavali vrlo malo svijeta. U ono doba nije se znalo ni za sve zemlje u Evropi, a kamo li za one u Aziji, dok se od Afrike poznavao samo sjeverni dio. O Americi, Australiji i tolikim drugim otocima i morima nije se imalo ni pojma. A ipak su i u tim zemljama ondašnji ljudi živjeli svojim životom; i tada su se i u onim nepoznatim krajevima dogadjali dogadjaji, o kojima ovuda nije niko ništa znao. Pa i poslije, pošto se otkrile tolike nove zemlje, medju njima Amerika i Australija, stvari se nisu bogzna koliko izmijenile. Narodi u Evropi predstavljali su sebi one daleke krajeve kao granicu svijeta a narode u njima kao proste divljake, o kojima nije vrijedno ni da se misli.

Tako je novi svijet ostao i nadalje kao odvojen, odsječen od staroga. Ali ni u starom svijetu, u Evropi, Aziji i u sjevernoj Africi nisu svi narodi bili tako povezani medjusobom, da bi bogzna kako marili i pitali jedni za druge. U Aziji su i prije stotinu godina propadala carstva i gradovi, a da ogromni dio Evrope nije za to ni znao niti mario da sazna. Isto je tako stalno, da se ni u Kini nisu mnogo razbijali glavu ratovima, što ih je u prošlom vijeku vodio veliki Napoleon. Štaviše, još pred pedeset godina vodili se na nekim tačkama Evrope ratovi, o kojima se na drugoj kojoj tački istoga kontinenta nije vodilo nikakva računa.

Danas se je to sasvim promijenilo.

Nešto parobrodi, pa željeznice, brzojavi, areoplani, brzojavi i telefoni bez žica učinili su, da se je daljina, što je dijelila pojedine zemlje i narode postala kraća i sve se dalje skraćuje. Danas smo već tako daleko dotjerali, da možemo mi u Evropi slušati muziku i govore u isti čas, kad ih slušaju i ljudi gdjegod u Americi, gotovo kao da smo i mi i oni pod jednim krovom. Tu su osim toga i novine, koje nam donose u jutro, o podne i veče vijesti iz cijeloga svijeta. Tako je na priliku Japan vrlo daleko od nas, pa sa svim tim smo mi u Evropi saznali još istog dana, da je Mikado umro, i to možda i koji čas prije nego li mnogi u samom njegovom gradu Tokio. No nije samo muzika, nisu samo govori i vijesti o raznim izvanrednim dogadjajima, što nas vežu s ostalim svijetom, već — a to je ono glavno! — i medjusobni interesi. Pučanstvo je Evrope i drugih zemalja u prošloj stotini godina mnogo poraslo, potrebe pojedinih naroda postale su i bivaju sve veće, tako da su upućeni jedni na druge mnogo više nego li je to ikada bivalo. Mi vidimo, koliko trpi Evropa već samo zbog toga, što se Rusija drži po strani i što ne daje onoliko pšenice, koliko je je davala prije rata. Tako je i s drugim zemljama, pa i s onim najudaljenijim, od kojih nas jedne hrane a druge odijevaju. Uzmimo samo štrajk ugljara u Engleskoj! Taj štrajk je tako krupno odjeknuo u nekim zemljama Evrope, da je od toga nastradala mnoga fabrika, a gdjegod čak i cijeli parobrodarski promet. A što bi tek bilo za Englesku pa i za nas, da se pobuni Indija ili druga koja njena kolonija, što nas snabdjeva pamukom, kaučukom i drugim sličnim stvarima.

Vanredno se mnogo stvari i za hranu i za odijelo uvaža iz Kine. Tamo su sada veliki nemiri i sva Evropa zabrinuto gleda, kako će se ono sve tamo svršiti, dok prije o kakvoj sličnoj zabrinutosti nije bilo ni govora. Interesa ima Evropa vanredno mnogo i u Americi, zato se ovuda još većom zabrinutosti gleda na onu tešku razmiricu izmedju Meksika i Sjedinjenih Država.

Nikaragua je jedna vrlo malena republika u centralnoj Americi. U cijeloj toj zemlji živi jedva toliko duša, koliko ih ima grad Rim, pa evo, malo što se nisu zbog nje uhvatile u koštac dvije jako države: Meksiko i Sjedinjene Države. Kada se pak pomisli, koliko je Evropljana zaposleno u Sjevernoj Americi i koliki su interesi, osobito oni materijalni, što vežu taj novi, bogati kraj s ovim našim starim — onda biva jasno, da je sasvim opravdana zabrinutost, kojom danas svi pomalo pratimo dogadjaje u svijetu, i to nesamo one velike, već i male, jer je često jedna sama iskra dostatna, da baci u zrak u jedan čas sve, što je čovječanstvo s mukom izgradilo kroz godine i godine.

Politički pregled

ITALIJA.

Predsjednik vlade, on. Mussolini, svim prefektima.

Nj. E. Mussolini razaslao je početkom ovoga mjeseca svim prefektima u Italiji jednu okružnicu, kojom im daje neke nove upute. Sve su talijanske novine s oduševljenjem raspravljale okružnicu on. Mussolinija. Ova se okružnica može smatrati jednom novom i veoma važnom točkom u fašističkom životu Italije. Zato, da naše čitatelje upoznamo s okružnicom on. Mussolinija, donašamo je u cjelosti.

Svim Prefektima kraljevine.

Mojom prvom okružnicom, koju sam razposlao odmah iza kako sam preuzeo Ministarstvo unutarnjih poslova, te u razgovorima, koje sam imao sa svakim pojedinim od Vas, odredio sam temeljne smjernice, po kojima se prefekti u provincijama moraju ravnati. Danas, kada je broj provincija povećan, i kada je opći politički položaj potpuno miran, hoću da potanje obrazložim pravila, koja Prefekt mora dnevno provadjati u svojoj važnoj i delikatnoj službi upravljanja.

Prefekt je, svečano izjavljujem, najviša državna vlast u provinciji. On je izravni zastupnik izvršne centralne vlasti. Svi gradjani, a u prvom redu oni, koji imaju veliko prvenstvo i najveću čast, da su vojnici fašizma, moraju poštovati i slušati najvišeg političkog zastupnika fašističkog režima, te moraju njemu podvrženi saradjivati s njime, da mu olakšaju zadaću.

Ondje, gdje je to potrebno prefekt mora probuditi i srediti rad Stranke u raznim pravcima njezine aktivnosti. Ali neka je svima jasno, da se od sada neće podnositi iskorištavanje auktoriteta i odgovornosti. Vlast je jedna i jedina. Kad tako ne bi bilo palo bi se u nesredjenost i nejedinstvenost države. U tom bi se slučaju poništilo jedan od temeljnih principa fašističke doktrine. Negiralo bi se jedan od najvažnijih motiva triumfalne fašističke akcije, koja se je borila baš za jedinstvo, auktoritet, prestiž i snagu države, koja se je borila, da stvori jednu državu, koja će biti nedotaknjiva, i onakva kakva mora biti prava fašistička država. Stranka i njezini članovi oni najviši i oni niži, oni u centrumu i oni na periferiji, nisu danas iza kako je revolucija dovršena, ništa drugo nego svjesno sredstvo za postignuće državne volje.

Prefekt mora sam voditi i organizirati svu obranu, koja bi bila potrebna, u slučaju, da je u opasnosti fašistički režim. Prefektu je povjereno, da sam vodi borbu protiv onih malobrojnih protivnika fašizma. Zato je i ustanovljen novi zakon za obranu države, koji daje baš prefektima najširu vlast.

Sada kad se država oboružala svim sredstvima za obranu od svih opasnosti moraju da izčeznu i zadnji ostatci sile. Nezakonitost mora nestati. Ne samo ona koja eksplodira u malenim, sićušnim lokalnim silovitostima, ma da i ovo mnogo škodi režimu i sije opasna proturaspoloženja, već mora nestati i ona veća nezakonitost, koja nastaje poslije teških dogadjaja.

Svako treba da si utuvi u glavu, da ma što se dogodilo ili mene zadesilo — svršilo je doba represalija, rušenja i nasilja. Prefekti moraju zapriječiti svakim sredstvom, ponavljam svakim sredstvom — i sam pokušaj kakove demonstracije protiv sjedišta stranih raprezentanca.

Odnosi medju narodima tako su delikatni i mogu dovesti do takvih zapletaja, da se ne može nipošto trpiti, da o njima odlučuju demostracije neodgovornih elemenata ili provokatorskih agenata, koji traže, da nastane nešto, što je nepopravljivo.

Koji god od prefekata ne bude postupao u tome smislu, bit će smatran nesposobnim ili izdajicom, a kao takvog ću ga i kazniti.

Nije ni potrebno napominjati, da prefekt mora uvijek javljati istinu vladi, a osobito onda kada je istina važna. Javni red ne smije nikada biti poremećen. Javni red znači, ako je štićen i osiguran, miran i koristan razvitak narodne aktivnosti. Uzevši u obzir političku i vojničku snagu, kojom raspolaže režim, a uzevši u obzir i sve jače priznavanje puka, a takodjer i organiziranje masa u korporacije — javni mir i red nije u ovih posljednjih pet mjeseci bio poremećen, a niti će unaprijed biti poremećen na kakav opasan jači način. U svakom slučaju fašistički prefekt mora da sve prepriječi svojom aktivnom pažnjom. Prepriječiti može svako poremećenje javnog mira i reda tako, da uništi sve one uzroke, koji bi mogli dovesti do nereda. Ako bude tako postupao neće biti potrebno učinjen nered poravnavati kasnijim i skupim akcijama.

No ne samo za javni red, koji je u glavnom jedan policijski problem, nego i za «moralni red» mora se prefekt fašista brinuti. On mora, da se brine za mir, za pravdu, za ravnopravnost i snošljivost medju gradjanstvom, zato, jer su to glavna svojstva, iz kojih se medju gradjanstvom razvija «moralni red», a moralni red je jedina i najbolja garancija za javni red. Oni, koji veoma često s opasnošću za život provadjaju zakone protiv protudruštvenih elemenata — mislim na kr. karabinjere, Crne košulje i agente javne sigurnosti — zaslužuju mnogo obzira i poštovanja.

Režim, koji je svestran i auktoritativan, kao fašistički, mora da se brine da marljivo nadzira kako se upravlja s narodnim novcem.

Mnogo sam puta rekao, da je novac puka svet. Potrebno je stoga, da su sva odjelenja raznih administracija i novčanih ureda, od općina do sindakata, podvrgnuta najpažljivijem nadzoru. Prefekt fašista mora da je u neprestanom dodiru sa podeštatima. Svi oni, koji upravljaju novcem puka moraju biti prokušani i čisti. Osobito u Južnoj Italiji prefekt fašista mora provesti potpuno administrativni moral, uništivši ostatke starih uprava, kojima su upravljali ljudi izabrani pod starim režimima.

Uporedo s akcijom za kontrolu, prema zakonu režima, prefekt fašista mora nastojati oko čišćenja, koje je potrebno, medju nižom birokracijom, te mora označiti stranci ili organizacijama, koje su odgovorne režimu, štetne elemente. Prefekt mora nastojati, da se odstrane i izbace iz bilokoje organizacije ili izmedju faktora režima svi afaristi i svi oni koji aprofitiraju od stranke, oni koji prodavaju dim, svi politikanti i oni koji siju razdor i nemir, a takodjer i oni, koji živu bez jednog jasnog, javnog zanimanja.

Italija je, za razliku od drugih država, u udruženjima onih, koji su se vratili i koji su ostali iza rata našla neizmjerno veliko moralno imanje, koje je dala Pobjeda. Majke i udovice palih u ratu i fašizmu, Udruženje ratnih invalida, Zlatne medalje, Plavi trak, Udruženje narodnih boraca, Udruženje dobrovoljaca i još mnoga manja udruženja sačinjavaju jednu zajedničku snagu, koja je dragocijena za režim. Ta udruženja znače za režim iskrenu nesebičnu suradnju milijuna Talijana. To su Talijani, koji su u ratu ostavili stotine hiljada slavnih palih junaka; Talijani, koji su se borili i prolijevali krv kroz četrdeset mjeseci; Talijani, koji na svojem mesu nose tragove svoje žrtve i izvršene dužnosti. Prefekti fašističkog režima moraju pažljivo voditi računa o ovim snagama. Moraju ih potpomagati u inicijativama okružujući ih krilom pune simpatije.

Prefekt fašista nije prefekt iz demoliberalnog doba. Onda je prefekt bio u prvom redu izborni agent; danas kad se o izborima ne govori više, prefekt mjenja svoje lice i svoj stil. Prefekt mora uzeti u vlastite ruke svaku onu inicijativu, kojom se može povisiti ugled režima, ili kojom se može uvećati snaga i prestiž režima, koliko u socijalnom, toliko u intelektualnom pogledu. Probleme, koji tište pučanstvo (stanovi, skupoća itd.), mora prefekt da predusretne. Prefekt mora paziti, da se vladine mjere na socijalnom polju ili u javnim radovima, provadjaju točno. Po novom administrativnom i korporativnom redu prefekt je onaj, koji mora biti glava svega života jedne pokrajine, te o njemu zavisi, da pokrajina dobije svoj životni impuls, red i direktive.

Prefekt mora da predusreće potrebe pučanstva i onda kada te potrebe nisu na jedan javni način izražene: on mora da istražuje te neizražene potrebe i mnoge još nepoznate nevolje puka. On mora ondje, gdje mu je to moguće pokazati puku, da fašistička država nije jedna sebična država, jedna hladna, bezosjećajna država. Bez demagogije i servilizma mora prefekt činiti dobra pučanstvu, koje zaslužuje. Ovo se nastojanje i simpatija mora obratiti u prvom redu spram novih generacija, koje se organiziraju u Balilla i Avanguardije. Ovu mladež treba smatrati kao jedno veliko i sjajno obećanje sutrašnje fašističke Italije.

Ovo su smjernice. Znam, da ste vjerni zastupnici fašističke Italije. Provesti ćete ih dakle razumno, uspješno i vjerno.

Mussolini,
načelnik vlade i ministar unutarnjih poslova.

JUGOSLAVIJA.

Oblasni izbori.

Dne 23. o. mj. obavljeni su u cijeloj državi oblasni izbori. Ovi su izbori imali pokazati snagu pojedinih stranaka. Mislilo se je, da su nekoje stranke ojačale ili da su druge oslabile u ovom ili onom kraju, no uzevši sve u obzir zaključuje se, da se je ostalo na prijašnjem položaju. Izbori od 23. o. mj. pokazuju, da nije potrebno za sada raspustiti skupštinu, kako se je govorilo. Izbori za skupštinu donijeli bi rezultate, koji ne bi donijeli nikakvih promjena u skupštinu, pak će i nadalje ostati po svoj prilici ovako kako je sada.

Oblasni su izbori potekli u potpunom miru. Nigdje nije bilo nikakvih incidenata ili demostracija, a opazilo se je, da je k izborima pristupilo samo nešto malo preko polovice gradjana.

Konačni rezultat oblasnih izbora pokazuje, da su u Beogradu pobijedili Davidovićevi demokrati. Oni su dobili 6 mandata, a za njima dolaze radikali sa 5 mandata.

U Zagrebu je dobio Radić 4 mandata, federalisti 3, komunisti 2, samostalni demokrati 1, frankovci 1 mandat.

U Ljubljanskoj oblasti, u kojoj ima svega 53 mandata, dobio je Korošec 40 mandata, Pribićević 6, Slovenska kmetijska stranka 4, socijalisti 1, Kočevci 1, i Radić (u Kastvu) 1.

Iz izvještaja, koji su se u Beogradu sakupili iz svih strana države nije još sastavljen jasan rezultat izbora no može se zaključiti da: radikali održavaju svoje položaje u Srbiji, Južnoj Srbiji u Bosni onako kako su bili i dosada. U Vojvodini pomalo jačaju, ali gube u samom Beogradu. Tamo dobivaju demokrati davidovićevci. Radić drži svoj položaj u Hrvatskoj i Slavoniji, ali gubi u Vojvodini i Dalmaciji. Pribićević se jača naročito u prečanskim krajevima (Hrvatskoj i Sloveniji, Sisak i Ljubljana). Demokratska Zajednica (Davidović i Muslimani) drži svoj stari položaj, a u nekim mjestima se i jača. U Dalmaciji se jačaju Radi-

čevci disidenti (Nikićevi) i hrvatski federalisti na štetu Radićeve stranke. No kako smo rekli te su promjene u položajima neznatne, te neće donijeti znatnih promjena u državnu upravu.

ENGLESKA.

Važni rezultati britanske imperijalne konferencije.

Svi članovi velike britanske Zajednice Naroda imali su ovih dana sedmu svoju godišnju konferenciju, na kojoj su kroz tri tjedna razpravljali o medjusobnim odnošajima svih dominijona ili svih država, koje sačinjavaju Britanski Savez i zatim o odnošajima svih tih dominijona prema Englezkoj, napokon o njihovom odnošaju prema stranim državama. Na toj se konferenciji tvrdilo, da članove Britanske Zajednice veže jedino vjernost prema vladaru, a u svem drugom, da su svi dominijoni posvema slobodni i nezavisni. Dapače prihvaćena je jednoglasno i ta izjava, da je i vjernost vladaru izražaj slobodne volje i izlijev izkrenoga i slobodnoga uvjerenja, a da nije nametnuta nikakvom silom i nikakvim obzirom i da se nikakvom silom ne podržava.

Na konferenciji je riješeno vrlo mnogo praktičnih pitanja trgovačkih i financijalnih, političkih u užem smislu i u smislu medjunarodnom.

Ova je konferencija ponovni neoborivi dokaz, da narodi, osobito koji govore jedan jezik, kad postignu visoki stupanj političke zrelosti prosvjete i blagostanja, mogu sve svoje stvari riješavati mirnom i ozbiljnom razpravom, te iskrenim i ozbiljnim sporazumom, koji jedino dolikuje i ljudima i narodima.

Tajnik strukovne organizacije englezkih rudara boravi već duže vremena u Moskvi, gdje su ga sjajno dočekali i gdje je već održao nekoliko vrlo oštrih govora. Javlja se dapače, što je težko vjerovati, da je u jednom govoru obećao, da će engleski rudari doskora srušiti englezku vladu i provesti onakvu revoluciju, kakvu su u Rusiji proveli boljševici. Radi toga je mnogo konservativnih zastupnika stavilo upit na englezku vladu, hoće li dozvoliti povratak tajniku radničke rudarske organizacije. Vlada je odgovorila mudro: da ona cijelu stvar proučaje i da će postupati prema zakonu i na korist naroda i države.

KITAJ.

Pokret sa nezavisnost.

Čitavi južni Kitaj i najveći dio srednjega Kitaja postavio se na narodni temelj kitajske gospodarske nezavisnosti i socijalnoga napredka. Naravski da su to odmah krstili boljševizmom, te su nekoje najveće svjetske novine danomice pune članaka i vjesti, da boljševička Rusija rovari u Kitaju proti Englezkoj i proti svim zapadnim državama, te je tim povodom dvije stotine englezkih konzervativnih zastupnika zatražilo od englezke vlade, da više ne dopusti, da Sovjetska Rusija ima u Londonu ikakvoga svojega diplomatskoga zastupnika. Ovih je dana naime umro sovjetski poslanik u Londonu Krasin, te bi se sad imalo postići, da on ne dobije nasljednika tako dugo, dok sovjetska vlada ne prestane tobože huškati protiv Englezke. Naravski, da to tako ne će biti, nego će se Englezka poslužiti svojim pravom, da mjesto pokojnoga Krasina sovjetska Rusija pristane na to, da u Londonu bude njezin predstavnik takav diplomat, koji se u istinu ne će ni malo pačati u englezke unutrašnje prilike. U Kitaju će se borba razvijati dalje, dok ne bude i tamo provedeno načelo: Kitaj — Kitajcima.

Narodna vlada srednjega i južnoga Kitaja toliko je ojačala, da je Velika Britanija predložila svim velevlastima, da tu vladu faktično priznaju i da s njom u buduće uredjuju svoje odnošaje u Kitaju. Englezi su uvjereni, da je narodni pokret u srednjem i južnom Kitaju djelo ruske sovjetske vlade, te njihove novine u tom smislu neprestano pišu, a nekoje konzervativne novine zahtjevaju, da se Englezka, baš radi te ruske sovjetske propagande u Kitaju sasvim razkrsti sa sovjetskom Rusijom. Velika je Britanija dakle opet pokazala svijetu, da nije samo velika, nego i mudra.

Govori se o oružanom pohodu Engleske na Kitaj, no englesko je ministarstvo spoljnih poslova izdalo saopćenje u kom kaže da pomorske vojne mjere koje su preduzete u vezi sa situacijom u Kini, samo su mjere predostrožnosti. Sve ove mjere imaju za cilj da izvrše elementarnu dužnost da britanska vlada zaštiti živote britanskih gradjana. Nije bilo nikakove promjene u pomirljivom držanju engleske vlade prema opravdanim aspiracijama kineskog nacijonalizma. U Šangaju i Pekingu vode se pregovori koji će, ako se uspije, moći dovesti do potpunog sporazuma. Britanska vlada se nada da će ovi pregovori doprinijeti da dodje do prijateljskog sporazuma izmedju Velike Britanije i Kine.

Domaće novosti

Školske vijesti.

Gospodjica Vukosava Finderle, učiteljica u Buzetu, kojoj je Ministar Prosvjete bio javio otpusni postupak, pozvavši je da se opravda, konačno je 31. decembra 1926. otpuštena iz službe.

Kaucije se mogu plaćati i na obroke.

Vlada je htjela priskočiti u pomoć onim trgovcima, koji nisu mogli najedanput da plate kaucije za dozvolu trgovine, pa je dozvolila, da mogu te kaucije plaćati i na obroke (na rate). Ministarstvo Narodne Ekonomije poslalo je prefekturi pismo, koje glasi:

«Pod obročnim plaćanjem, koje se ima dozvoliti malim trgovcima i onim trgovcima, koji su u krizi, razumijeva se, da su ti trgovci za sada oslobodjeni od plaćanja cijele kaucije. Dovoljno je da podnesu općinskoj komisiji (koja izdaje dozvole za trgovanje) provizornu potvrdu, da su platili jedan obrok Liktorskog zajma. Ta će potvrda biti predana na tezoreriju istom onda, kad trgovac plati i posljednji obrok (ratu) Liktorskog zajma.»

Općinska komisija nije prije ovog naredjenja mogla izdati dozvolu za trgovanje ako se uz molbu nije priložilo i potvrdu, da se je platilo cijelu kauciju na tezoreriji ili na poštanskom uredu. Ovako će biti mnogima olakšano plaćanje.

Taksa za putnice.

Do sada se je na putnice za inozemstvo plaćalo 30 lira takse. Od sada će se plaćati dvostruko to jet 60 lira.

Propaganda za pošumljenje Istre.

Dne 2. februara sastati će se u Puli jedan odbor, koji je započeo propagandu za pošumljenje Istre. U tom će odboru biti sva vidjenija lica Istre. Conte Lazzarini predsjednik toga odbora rázaslao je jednu okružnicu, u kojoj naglasuje, kako je pošumljenje gole Istre jedno pitanje važno u svakom pogledu. Šuma je za Istru potrebna koliko iz zdravstvenih, toliko iz klimatskih i ekonomskih razloga. Kraj, koji je pošumljen zdraviji je nego li onaj nepošumljen. Osim toga je i mnogo ljepši i ugodniji. Poljoprivreda je bolja u kraju, koji je šumom zaštićen od raznih vjetrova, a osobito bi veliko značenje imala šuma za Istru, koja je udarana burom. Nesamo od vjetrova, nego i od vode štiti šuma zemlju. Naši su brijegovi goli i kameniti, zato jer je s njih voda raznijela zemlju. Osim tih razloga još je jedan možda najvažniji, a to je ekonomski. Istra oskudjeva na gradjevnom materijalu, a isto tako i na gorivom. Iz svih tih razloga treba se dati na posao, da se Istra što prije pošumi, jer je to neophodno potrebno. — Odbor, koji se sastaje u Puli uz pomoć vlade dati će se na propagandu i na rad u onim krajevima, gdje je pošumljenje najpotrebnije i gdje će se najprije započeti.

Novi propisi za prodavanje ribe.

Puljska je općina dogovorno s pokrajinskom upravom, učinila nekoje promjene u pravilima za prodavanje ribe. Te nove promjene uvele su se na puljskom tržištu 22. o. mj.

Po novim pravilima za trgovinu ribom smatra se ta trgovina sasma slobodna. Ribu može od sada prodavati i ribar izravno, pa koliko on ribe imao i kakve god vrsti ta riba bila. Ako on ne bi htio ribu sam izravno prodavati gradjanstvu, onda je može dati na dražbu (asta). Dražbu može voditi samo jedan općinski funkcijonar.

Na dražbi se može natjecati svatko. Onaj, koji na dražbi kupi ribu, mora na glas reći pred svima cijenu, po kojoj je ribu kupio. Trgovac će za ribu koju je na dražbi kupio imati 4% dobitka.

Ovaj je red samo provizoran, jer će doskora stupiti na snagu novi zakon, kojim će se ribarstvo i trgovina ribom urediti po svoj državi jednako.

Liktorski zajam u Istri, Trstu i Goričkoj.

Nekoje novine javljaju koliko je u Istri potpisano Liktorskoga zajma. Ta statistika nije doduše još sasma završena, ali će biti bar približna. U Istri se je dosada potpisalo oko 8 milijuna i 200 hiljada liktorskoga zajma. To je velika svota uzme li se u obzir u kakvom je ekonomskom stanju Istra prama ostalim pokrajinama. Novine pišu, da se je Istra uza sve to lijepo odazvala pozivu države.

U Trstu je potpisano 45 milijuna lira u gotovom, dok se u liktorski zajam računa i 35 milijuna lira, koje je Trst imao u državnim papirima, što su sada preneseni u liktorski zajam.

U Goričkoj je potpisano 6 milijuna i 200 hiljada lira. I to je za Goričku lijepa svota.

Pristojbe za razne dozvole.

U službenom listu donešen je novi zakonski dekret, kojim se povisnju nekoje pristojbe (takse) za razne dozvole, koje izdaje policija. Po tom novom dekretu plaćati će se na dozvolu za predstavu, akademiju ili drugu kakvu sličnu priredbu, koja se vrši u kazalištu:

a) u općinama koje broje do 10.000 stanovnika — 50 lira;

b) u općinama, koje broje više od 10.000 stanovnika — 100 lira.

Vlasnici gostiona s prenoćištem, običnih gostiona, kavana i drugih sličnih lokala, u kojima se prodaje ili konsumira vino, pivo, ili likeri i drugo alkoholno piće, moraju plaćati taksu za 1927. godinu:

500 lira za lokale I. razreda; 250 lira za lokale II. razreda; 150 lira za lokale III. razr; 50 lira za lokale IV. razreda.

Za praznike, u dane kada se u nekom mjestu obdržaje kakav sajam, ili nešto slično, smije mjesna komanda javne sigurnosti izdati privremenu dozvolu za točenje vina i drugog pića, u smislu članka 101. zakona o javnoj sigurnosti. Za takvu jednokratnu dozvolu treba platiti 500 lira takse.

Oni, koji se bave tiskarskim, litografskim, fotografskim ili sličnim kakvim obrtom, moraju plaćati 100 lira takse. Osim toga mora svake godine platiti 50 lira za obnovu dozvole.

Za one, koji sele u Australiju.

Iseljenici za Australiju moraju imati radnu pogodbu, potvrdjenu od talijanskog iseljeničkog ureda u Australiji. Ako iseljenik nema te radne pogodbe s nekim poduzećem u Australiji, mora prije iseljenja platiti 6000 lira kaucije. Osim toga mora imati i prevoznu pogodbu s kakvim parobrodarskim društvom. Iseljenik mora biti poljodjelskoga staleža.

Podeštat u Svetvičentu

Pred par dana ostavio je Svetvičente dosadanji komesar tamošnje općine dr. Antonio Sarno. On je vodio općinu 2 mjeseca. Na njegovo mjesto imenovan je podeštat bivši politički tajnik fašja u Orseri Nicolò Quarantotto.

DOPISI

IZ RIJEKE

Smrt cesarice Šarlote, žene meksikanskoga cara Maksimilijana. - Radi ljubavi — u ludilo. - Baron - tat. - One tri.

Umrla je carica Šarlota, žena Maksimilijana, Franc Jožefova brata. Time je zaključen jedan tužan, istinski roman.

Nadvojvoda Maksimilijan bio je vrlo lijep. I žena mu Šarlota bila je vanredno lijepa. Živjeli su kao dva goluba, najviše u kaštelu Miramaru, kraj Trsta. Nadvojvoda je i u mornarici bio silno popularan, i kao kod Italijana tako je i u našem narodu ostavio najljepšu uspomenu. Pa i ovdje na Rijeci. Kad bi god stigao ovamo, gradjanstvo ga je svaki put dočekalo sa zanosom. Tako je život mladoga para tekao u miru i u sreći.

Šarloti su bile dvadeset i četiri godine, kad je ono jednog dana njezinom mužu Maksimilijanu stigla ponuda, da podje u Meksiku i da se tako okruni carskom krunom. To je u prvom redu želio franceski car Napoleon III., koji je nadvojvodi obećao svu svoju pomoć. Maksimilijan je oklijevao, bi li primio ponudjenu carsku krunu ili ne bi. Meksiko je bio već onda kaošto je i danas zemlja vječitih nereda i revolucija, a sami Meksikanci, većinom republikanci, pod vodstvom predsjednika, Benita Juareza. Maksimilijan je osjećao, da će tamo naći malo svojih pristaša, pa da će zbog toga njegovo carstvo teško uhvatiti korjena u onoj nemirnoj i ne-

P O D L I S T A K

Seljakova smrt

Napisao: **E. Zola.**

(Nastavak.)

Jedne je večeri starac htio da sazna štogod o uspjehu žetve. U njegovim su očima djeca ocrtala njegove želje, a on je njihovo pričanje o lijepom vremenu, koje je poslužilo obilnoj žetvi slušao sa zadovoljstvom.

— Oče, rekoše mu još jedared, da ipak pozovemo liječnika? On će vam možda vratiti zdravlje!

Starac se naljuti, pa djeca i taj put odustaše od svoje namjere, bojeći se, da im možda ljutina ne ubije oca. O liječniku nije htio ni da čuje, ali je zato zaželio staroga svoga znanca, seoskoga poljara Nikolu. Nikola bijaše stariji. O Svijećnici navršio je sedamdesetipetu godinu, ali bijaše još uvijek ravan kao jablan.

Starac Nikola došao je i ozbiljna lica sio do bolesnika. Žan Luj nije mogao više ni da govori. Samo je svojim malenim očima ukočeno posmatrao bolesnika. Nije znao, što bi mu rekao. Gotovo više nego li sat gledali se oči u oči srećni da se vide. Bit će, obojica sjećahu se davnih vremena i dogodjaja, svega onoga, što je ostalo daleko, daleko iza njih. Kad se uveče djeca sa žetve povratiše, Žan Luj se već preselio na drugi svijet. Ležao je još uvijek poledjice, ali ukočen, a lice mu bijaše ozbiljno, zamišljena izgleda i pogled staklen. Jest, starac je umro bez najmanjeg trzaja. Posve sam vratio se u krilo majčice zemlje, poput životinje, koja se zavuče u samoću i tu neopažena pogine. Josip je to prvi opazio i dozvao braću:

— Otac je umro!, rekao je.

I Antun i Katarina i Žamot svi ponoviše: «Otac je umro!» i nitko se tome nije čudio. Samo je Žamot radoznalo ispružio vrat, htio je da još jedared vidi djeda. Katarina je zaplakala, a obojica sinova se šutke ušetaše po sobi. Vjetrom i suncem opaljena im lica protkaše se bijedoćom.

— Dakle otac je mrtav! Dugo se i hrabro držao, to valja da priznamo! Tako čvrstih staraca imade malo!, tješila su se djeca gledajući s ponosom na otpornost svoje porodice. Sve do jedanaest sati stražu su čuvali kraj mrtva oca, a po tome savladani umorom uvukoše se na počinak. Starac je ostao sam. Jedva, što je svanulo Josip se uputi u Korniu u župni dvor radi pokopa, a Antun i Katarina odoše u polje, da spreme preostali usjev. Žamota ostaviše da čuva mrtvaca. Dječaku je dosadilo sjedeti kraj mrtva starca, koji nije htio ni da se makne, pa je otrčao pred kuću i stao se nabacivati kamenjem na vrapce i posmatrati nekoga pokućarca, koji je ispred nekih ženskinja razastro svilene vrpce za ukrašivanje glave, pa šarene pregače. Od vremena do vremena tek se sjetio Žamot svoje dužnosti, pa je otrčao u kuću, no kad se uvjerio da je djed još uvijek na svome mjestu, ponovo je istrčao na ulicu. Tamo je bilo daleko zabavnije! Upravo se medjusobno potukoše dva pseta, a njihova je kavga Žamota osobito zanimala. U hitnji nije zatvorio vrata, pa u kuću utrčaše kokoši, mirno se stadoše šetati kljuckati po čvrsto nabijenu zemljanome podu ne bi našle po koje zrno. Vanredno lijep, šaren pijetao na visokim nogama uzdigao je vrat i svojim crvenkastim očima začudjeno je posmatrao mrtvaca, kao da nije mogao da se domisli kako to, te se starac ne diže, jer je dobro znao, da se Žan Luj uvijek dizao sa suncem. Gledao ga i čudio se, pa najposlije grlato kukurijeknuo kao da trubi u trublju.

Mrtvome starcu posljednja pjesmica. Kokoši su kljuckale i čeprkale nesmetano, pa kad ništa ne nadjoše, izadjoše redom iz sobe. Stolar bio je od rana jutra zaposlen. Od jelovine gradio je lijes, a seljaci doznavši, da je starac umro govorahu: «Vidi, vidi, stari je Žan Luj dakle ipak umro!?»

Oni su po stolarevu nabijanju razaznavali, da majstor nekome gradi lijes. Antun i Katarina dovršivši žetvu vratiše se zadovoljni kući. Već deset godina nije klasje bilo tako puno i žetva tako obilna. I Josip se vratio iz Korniera. «Župnik ne može doći nikako prije pete poslije podne!», izvjestio je braću, pa se tako svi, da ne izgube vrijeme u ludo vratiše svome poslu. Katarina je spremala juhu za večeru. Antun sijeno. Josip je zahvaćao vodu, dok su Žamota poslali na groblje. Imao je da vidi je li iskopan grob. Župnik je medjutim stigao tek u šest sati. Dovezao se u otvorenoj kočiji, obukao se i pozvao porodicu, da požuri, jer on mora da je u sedam sati već kot kuće. Medjutim nikome se nije žurilo. Dvojica susjeda tek sada odoše po nosiljke na kojima će starca odnijeti na groblje. Kad bijaše najposlije sve spremljeno i kad htjedoše da se upute groblju dotrča Žamot i poviče izdaleka: «Grob još nije iskopan, ali vi možete onamo, tako je poručio grobar!»

I krenuše. Prvi župnik. Nosio je otvorenu knjigu i iz nje čitao neke molitve na latinskome jeziku, iza njega ministrant, maleni dječak, koji je nosio bakrenu kadionicu, pa onda dvojica ljudi, koji su nosili lijes, a najposlije porodica. Iza nje čitavo selo, a iza njega neki uličniak razbarušene i ridje kose, te bosonog. Negdje usred sela iz neke suše, koja je služila kao mjesna kapelica, u njoj se naše svaki četrnaest dana služila misa, izišao je dječak, koji je nosio na visoku štapu nasadjen crni križ. Stao je ispred svију, paće ispred samoga župnika. Groblje je

ouždanoj zemlji, zato je on i krzmao i stajao neodlučan.

Ali njegova lijepa i mlada žena bila je lo ambicijozna. Ona je po što po to htje- da postane carica, pa je neprestano na- varala muže, da primi ponudjenu mu runu. Napokon je popustio i koncem aja 1864. godine ukrcao se mladi par za Ameriku.

Što je Maksimilijan slutio, to se je i lo: u Meksiku je našao kudikamo više prijatelja negoli prijatelja. Njegov je po- žaj bio vrlo težak, i iz dana u dan po- jao sve teži. Maksimilijan vidi, da se go ne će moći držati i već je bio odlučio, se zahvali na carskoj časti, ali tu je et žena postavila svoje prste i nije miro- la, dok ga nije nagovorila, da ostane na svom mjestu.

No kako vuk mijenja dlaku ali ćudi ni- da, tako se i u njemu najednom razbu- stara, okrutna, habsburška krv, te je eo da progoni Meksikance onako kr- vo, kaošto je i brat mu Franc Jožef pro- nio u Evropi svoje sebi nepoćudne dr- vljane. To je — razumije se — Meksi- nce još većma raspalilo u mržnji protiv jega, i gotovo sva se zemlja digla pod jom Benitom Juarezom protiv njega, a videći se zapušten od sviju, poslao je u u Evropu, da bi mu ishodila kakvu moć. Najprije je otišla k Napoleonu III. Pariz i zaklinjala ga, da pošalje u Mek- o što više vojske. On, da je to i dužan niti budući, da je njegova misao bila, se Maksimiljana pošalje onamo. No poleon ni čuti. On joj je sasvim hladno govorio, da on ne može u tu svrhu više dâ nijednog novčića i nijednog čovjeka. o je nesretnu ženu, u kojoj se je već jav- lo ludilo, tako raspalilo, da mu je odla- ći sva bijesna dobacila:

— Prokleo vas Bog kao i Kaina.

Tražila je pomoći i u Pape Pija IX., ali alud. Nato je od muke sasvim poludjela. edjutim su revolucijonarci u Meksiku napredovali, uhvatili Maksimilijana i egove vjerne i sve postreljali.

Prije nego što su ga odveli na stratište, ksimilijan uskliknu:

— Jadna Šarlota!

Onda otvori svoj žepni sat, u kome je la slika njegove lijepe žene, poljubi je uži svećeniku, koji ga je krijeplo po- ednjim molitvama:

— Predajte joj ovo, i ako vas bude ogla razumjeti, recite joj, da je njezina ika bila posljednja, što se prikazala ima mojim.

Šarlota je u ludilu provela sav svoj vi- k, do smrti svoje, što je uslijedila 19. o. j. Umrla je u Bruxellesu u 87. godini. na je bila kći belgijskoga kralja Leo- olda I.

S Maksimilijanovom smrću započela je rašna tragedija, koja je srušila Habs- rgovce i njihovo austrijsko carstvo.

Maksimilijan je ustrijeljen 1867. godine.

Prijestolonasljednik Rudolf ubio se 1889.

Carica Elizabeta pala je pod ubojničkim ožem god. 1898.

Prijestolonasljednik Franc Ferdinand i ena mu Sofija umoreni g. 1914.

Tako eto prolazi slava svijeta!

Mnogo se govori na Rijeci o onom ma- žarskom barunu Ghiczy, koji je, kako e je ispostavilo, umiješan u neke velike radje. Evo kako je došlo do njegova uap- enja: Jedne večeri, oko devet sati prola- eći iza fabrike tanina namjerio se jedan arabinijer na jednog čovjeka, koji je tu ajao, kao da nekoga čeka. Upitan kako e zove i što radi tu u to doba, odgovori, a se zove Premru i da čeka jednoga pri- telja. — Koji je taj prijatelj? — Jedan ron. — Kako se zove taj baron? — Ghi- zy. — Gdje stanuje? — Na Kantridi. agenti od kvesture podjoše na Kantridu, tamo u jednoj kući nadjoše nesamo ma- žarskog barona Ghiczy, neko i nekoliko ofa, što su ga prije nekoliko dana bili nijeli tati iz jedne riječke trgovine. Kad baruna upitali, otkuda njemu onaj of, odgovori, da je štof za Jugoslaviju. t onoga Premrua da će ga prošvercati mo. Agenti odoše zatim u kuću Pre- ruova brata i tu su ispipali, da je baron živio u ljubavnom odnosu sa ženom i sa šurjakinjom toga Premrua. I tako od be- sede na besedu došlo je na vidjelo, da je banda okrala i trgovca Kalokiru u Iki i neke druge trgovine i federacije u Zagrebu. Sad su oni svi: i muški i ženske u kata- fiću, a ja ovo iznosim, da vidite, kako se dandanašnji mora čovjek da čuva i od ba- runa. Inače je taj barun bio poznat na Ri- jeci ko najbolji plesač. Vele, da je već bio izumio i nekakav novi ples — nekakvu imitaciju kretnja neke divlje američke životinje. Uostalom svi su ovi moderni plesovi više manje kretnje divljih živo- tinja i ljudi, što je najzada i u redu, kad pomislimo u kakvom vremenu moramo da živimo. Da me ne bi koji djavao natentao pa da počnem govoriti o tom vremenu, ja evo prelazim smjesta na one moje tri po- sljednje:

Juče je Ninetta banula u moju sobu kao vjetar.

— Za Boga, pomozite mi, pogutnula sam jednu iglu.

Ja sam u taj čas mislio nešto sasvim drugo, pa sam onako rastresen odgovorio:

— Pričekajte, dat ću vam drugu.

Ona se je nato tako užasno otresla na mene, da je od ljutine izbacila iglu, što ju je bila pogutnula.

Još jedna:

Danas mi se Ninetta tužila, da muškarci nisu više kavaliri. Evo što se je dogodilo jednoj njezinoj prijateljici: Ta prijate- ljica je udata, ali ima još jednog drugog prijatelja. Jednog dana došao taj prijatelj u kuću, i kad su njih dvoje bili u najljep- šem razgovoru, eto gdje na kućnim vra- tima pokuca — muž.

— Ljudi bozji — ćapa se prijateljica za glavu — ca ćemo sada storit! Moja cast!... Moje postenje!... — Tu ni druge, rekla je ona njemu, nego da ti skocis preko ove ponestri...

— Ja mislim, da bi bolje bilo, da ti sko- cis, a ja da ostanem ovde, da ga fermam, ako bi otel za tobum skocit...

— To su vam danasnji muski! — doba- cila mi je Ninetta prezirno u lice i otišla.

Još jedna posljednja:

Dvije gospodje prolaze Korzom i razgo- varaju se:

— Svi riječki muževi zavide tvomu — reći će jedna drugoj.

— A zašto?

— Zato, što oni moraju svi biti u veče u devet sati kod kuće, a tvoj da može biti vani koliko hoće, pa i cijelu noć, jer da si mu ti dala ključ od kuće.

— Jest, ali tebi mogu reći: onaj ključ ne valja, kriv je — a ja sam mu ga dala samo zato, da ga može pokazivati prijate- ljima. Inače on mora biti kod kuće već u osam i pô.

— A, tako ja — tako! **Rokac.**

IZ ZVONEĆE

Veselje i pesma na dan Sv. Antona Zimskog.

Naše se brdsko selo vrlo retko javlja. Izgledalo bi, da se u nas ili ne dešava ni- kad ništa osobita, ili pak da nam ide druk- čije nego po ostalim istarskim selima. Ipak nije tako; i kod nas se s vremena na vre- me dogodi nešto što poremeti jednoličan tok svagdanjega života, a napokon i nas biju iste nevolje i brige što taru i sve druge u ovoj našoj dragoj Istri. O dobru ni govora, a zlo je tako svagdanje i često, da smo se privikli i o njemu šutiti. Slabe godine, loša ili nikakva zarada, teška sku- poća, nemogućnost iseljavanja, visoki na- meti, pa napokon udaljenost sela od grad- skog središta po strašnim i nesnosnim pu- tevima, sve su to nevolje, koje dnevno traže svoje žrtve. Jedini izgovor našeg ži- votarenja je mršavo polje, šuma i stoka, ali sve to u tako malenom opsegu, da naš svet pada u sve teže dugove bez i naj- manjeg izgleda u skoru bolju budućnost. To bi morali opaziti svi odgovorni faktori našega javnoga života, pa još na vreme naći bilo kakvog izlaza iz ovog teškog po- ložaja. A ove iste naše tužbe, to su tužbe velikog dela našega naroda u Kvarner- skoj pokrajini, pa bi trebalo, da se zajed- ničkom zlu stane čim skorije na kraj.

— Uza sve nevolje i mi imamo jedan dan razbibrige i veselja, a to je dan svetoga Antona Zimskoga, što pada na 17. januara svake godine. Sve što može da se diže, veseli se ovome zimskome prazniku, koji se vrlo svečano slavi medju našim dosta nabožnim svetom. Zvoneća je najudaljeni- je gorsko selo bivše Kastavštine, a sedi nas starci uče, da su se mnoga sela Ka- stavštine razvila po doseljenim zvonečan- skim pastirima. Za Rukavac to vrlo upor- no tvrde. Koliko ima tome istine, teško je pogoditi. Na dan sv. Antona, vrlo se dakle mnogo naroda iz okolišnih sela sprema na Zvoneću, gde se taj dane veselo proslavi. Što se dogadja svake godine, do- godilo se i ove. Vreme je bilo nesnosno, kiša, tuča, zima, a k tomu još oštri vetar besnio je upravo nemilosrdno. Sve to ipak nije smetalo, da se toga dana nadje u nas nekoliko stotina našega naroda, od sedih staraca i starica do žilavih mladića i njež- nih devojčica. Sve je bilo veselo i zadovolj- no. Mladež je očekivala ples, ali ga ove g. nije bilo. Vlast nije htela, da ga dozvoli. To nas je veoma začudilo, jer je to gotovo jedini dan u godini kad se u nas pleše, pa nam se ni tome nije udovoljilo. Postupa- nje sa plesovima čini nam se uopće vrlo smešno u našoj općini. Ljeti — za najveće sparine, kada su noći veoma kratke a ples počinje tek u devet ili deset sati, da se produži na štetu zdravlja i morala sve do zore — daju se dozvole za plesove, a sada u tradicijonalnoj plesnoj sezoni «pusta» (karnevala) kada sva Evropa ple- še, nama se ne dozvoljava. To nam je vrlo nerazumljivo, pa bi bilo dobro, da nam se na to odgovori.

Ali naš se narod i bez plesa vrlo ugodno zabavio. U mnogim kućama naših seljaka kao i u onih par gostionica bilo je tako živo i ugodno, da to jedan slučajni poseti- lac ne će tako lako zaboraviti. Osobito se to opazilo kod «Šiminića», gde se sve do večeri brojno i veselo društvo iz Rukavca ugodno zabavljalo uz gromko ozvanjanje naših lepih narodnih pesmica. Još veće priznanje zasluži kršni Gašpar sa svojim sinovima, jer su vrlo dostojno zastupali zvonečansku pesmu.

Tko je god toga dana bio na proštenju sv. Antona, taj je morao da nešto čuje i da nešto nauči. Morao je čuti ponosnu našu pesmu, ali je morao da i nauči isti- nu kako naš narod savesno poštuje tudje, ali se i sa svojim znade ponositi i dičiti.

IZ PASJAKA

Naše prosvjetne i gospodarske prilike.

Mislim, da ne će biti zgorega, ako se i mi pasjačani javimo jedanput u novina- ma. Doduše dobrog nemamo što da jav- ljamo, ali svejedno neka znadu i drugi, što i kako je u Pasjaku, pa makar bilo i slabo.

U našem selu imamo prosvjetno druš- tvo, koje je do sada dosta lijepo uspijevalo sa svojim tamburačkim zborom. Lanjske godine smo jedva očekivali, kad će doći večer, da idemo malo slušati, kako krasno sviraju i udaraju u tambure naši tambu- raši i tamburašice. Baš je bila milina i samo prolaziti cestom pred čitaonicom. A sada je pak sve nekako tužno i žalosno. Zašto?

Sad su zimske duge večeri, a radnje nije, da radimo do kasna, pa zašto nebismo išli u čitaonicu pa čitali knjige i novine, što se lijenčarimo nekoji kod kuće, nekoji po gostionama itd. Pa kad bi nam se to dosadilo, onda bismo lahko uzeli tambure u ruke pa zasvirali par komada naših pjesama. Ako budemo išli ovako napred onda ne će biti nikada ništa s nama. Za- puštamo se sasma mjesto da nastojimo o našem napretku. Potrebito je, da se čitavo selo pobrine da podupre svoje jedino druš- tvo, a ne, da se brinu samo članovi. Takodjer i odbor tog društva mogao bi se malo više brinuti i bolje organizirati to mlado i maleno društvo. Moralo bi se po- brinuti i za predavanja, jer bi nam bila potrebna.

Kod nas nisu baš najslabije gospodar- ske prilike. Svijet se snalazi. Nekoji idu ovamo, drugi onamo i tako se životari. Sada idu mnogi od nas najviše u Austra- liju, da zasluže nešto, ali ja mislim, da tamo nije baš najbolji kruh. Kod nas se nekako pak pomaže šumom. Žive se od drva. Bolje i tako, i ako je to težak život, ali kako vidimo po ostaloj Istri još je mno- go teže. — Doskora ću vam se opet javiti.

IZ SOVINJŠTINE.

Promjene u općini.

Imamo na općini malu promjenu. Malu ili veliku, kako koji razumije. Naš dosa- danji naime općinski načelnik gosp. Rigo odrekao se svoje časti, na što nam je Podprefektura u Kopru poslala komisara našoj općini i to gosp. Piera Zetto. Novi ovaj naš općinski upravitelj već je pre- uzeo u ruke općinske poslove, što je javio nama općinarima.

Mi smo okolišni Slaveni željeli promje- nu na upravi općine i iz gospodarskih razloga; ali ipak nas preseneti općinski komisarijat, pošto smo mislili, da smo u nedjelju dne 21. novembra prigodom ve- like skupštine u bivšem «Narodnom do- mu» za sindakat odabrali novog sindaka, tajnika i sedam izvanjskih savjetnika (kunžiljera) općine. Mi smo svu stvar ovako razumijeli, a sada vidimo, da smo slabo razumjeli. Mi se ipak veselimo pro- mjeni u upravi općine u očekivanju, da će njeni novoimenovani komisar urediti općinsko gospodarstvo, uvesti mir, red i poštivanje zakona, da će sve učiniti, da budu u općini «conti chiari», pa da bu- demo «amici cari». — Nekoji seljaci.

Franina i Jurina

Fr.: Znaš, Jurino, da ima dnevi, kada bim ja najvolel, da me ni.

Jur.: A ki su ti dnevi i kakovi? Oblač- ni? Burni? Jugovni? Kakovi?

Fr.: Ča ja znam? Svakakovi.

Jur.: Ča ti je ča teško na srce, ale pak na duše?

Fr.: Ja ne znam, ča je ni ča ni, nego ti me ćapa nekakova kukundrija i ja bim, da ti pravo rečem, onput naj- volel bit negdere dugo, kade ne bi nijedan za me znal.

Jur.: I ja imam takoveh dan.

Fr.: Pak — kako se od njih lečiš?

Jur.: S utjehum.

Fr.: S kakovum utjehum?

Jur.: S utjehum, da ima još na svete ljudi, ki su vredni, da ih zemlja nosi.

Fr.: A ki su to? Da nisu to sopet ka- kovi čarlatani?

Jur.: Nisu nego ljudi, kem je Bog dal pamet, da moru svako toliko neč zmislet, ča čini, da nam projde sva- ka kukundrija i svaka druga žalost. Si čul za onu telefonadu od neki dan?

Fr.: Ku telefonadu?

Jur.: Va Londre. Ti znaš, kako je Lon- dra dugo od Novajorki. Prej jedno devedeset let, kad sam ja još bil mal, trebalo je kadagod i ki mesec, dokle bi z Londri va Novajorku prišla ka- kova zapoved ale kakov list. Kasneje su vapori tu daljinu skratili dok ni- su najzada postavili pod more žice, po keh se je moglo telegrafevat v A- meriku i nazad. Ma sve to još ni niš prama onemu, ča su va Londre neki dan doživeli.

Fr.: A ča to?

Jur.: Poslali su mežnjara va zvonik od crekvi svetega Pavla i su mu rekli, neka malo pozvoni zvon, ki uri tuče. I malo za tem se j' čulo, kako zvon klinca: din-don — din-don.

Fr.: Ja, pak ča?

Jur.: Pak ča? Ono isto din-don, din-don čuli su va isti on hip i va Novajorke.

Fr.: Ča po onoj žice pod morem?

Jur.: Po nikakovoj žice.

Fr.: Nego kako?

Jur.: Lepo! Va Londre pozvoniš, ale ča rečeš, i va isti hip to čuju oni preko oceana.

Fr. Ma neka vratja mašina mora bit.

Jur.: To ti je telefon, malo drugačeji nego su ovi naši telefončići ovuda.

Fr.: I tako se z Londri va Novajorku i z Novajorki va Londru more telefo- nat, kako s Pula va Fazanu.

Jur.: Uprav tako, samo da ki govori s Pula va Fazanu, govori po žice, a on ki govori z Novajorki va Londru go- vori po zrake, ki niš ne košta.

Fr.: Ma to je pravo čudo!

Jur.: To se zna, da je. I kakovo! A čo- veku gre malo i smeh na ti vratji te- lefoni od Londri i Novajorki.

Fr.: Tu je čoveku za mislet, a ne za smet se.

Jur.: Je za mislet, ma je i za smet se. Ja ću ti to valje stumačit. Va Novajorke je telefonistica, ka se o pol noći sprav- lja poć spat. Prej nego će poć va kr- pi, lepo će pozdravit onu svoju kole- gicu va Londre i reć će njoj: «Halò! Halò! **Gut najt!** Lahka noć! A ona druga z Londri će njoj valje lepo od- govorit: **Gut morning!** Dobro jutro!

Fr.: A kako to?

Jur.: A lepo! Zač va onem hipe, kada je va Novajorke polnoći, va Londre je već sedam ur jutro.

Fr. Ma ča će njim rabit ti telefoni?

Jur.: Ma ča to pitaš! Rabit će njim za govorit. Novini pišu, da su neki tr- govci z Londri i z Novajorki već na- pravili nekoliko posal za nekoliko milijuni lir, a sam telefon va Londre je za ti govori inkasal okole dva mi- lijuna lir.

Fr.: Aj Štroka! Tamo gre sve na mili- juni, a ja se već mesec dan glavu raz- bijam, kada ću dobit trejset lir za platit neke moje nevoji.

---

o izvan sela, a put dugačak. Susjedi, ji su nosili lijes odmarali se tri puta, je za to vrijeme i čitava povorka miro- la. Čim se nosači odmoriše povorka onu dalje. Drvene cokole ozvanjahu po doj zemlji. Kad stigoše najposlije vječ- me počivalištu jama još uvijek ne bi- e gotova. Grobar je iz nje još neprësta- izbacivao zemlju. Groblje u Kurteju radjeno živicom isprepleteno kupinom adjala su u jeseni djeca, da naberu kih kupina. Čitavo groblje kao kakav leži usred doline, a silni grmovi ku- pina i malina razasuše se po njemu. U jednome kutu groblja izrasla je poput rasla golema kruška, dok mu sredinom i hlad dvored lipa. Svake nedjelje po- je podne dolaze ovamo starci iz sela i šeći iz lule prosjede tu i do noći.

Sunce je upravo palilo, hruštevi su zu- i, a kobilice preplašene skakale ispred vorke. Oštar miris svježe zemlje odbijao iz tla i ispunjavao uzduh, dok su crve- maline, što ih je grobar iščupao iz mlje na crnoj zemlji izgledale kao svježe plje krvi. Lijes postaviše kraj otvorene me, a dječak, koji je stupao na čelu po- rke usadi u zemlju križ tik do lijesa. Župnik je stao da čita iz svoje knjige. edjutim nosači odlože lijes i stadoše smatrati kako lopata izbacuje zemlju, kad se nakon nekoga vremena obazreše, ziše da je župnika i obaju njegovih služitelja nestalo. I ostali, što sprovedoše mrtvaca ostaviše groblje, jer im se sve to učini suviše dugačko. Ostade samo poro- dica, pa ona dvojica susjeda, što su nosili lijes i strpljivo čekali kad će grobar dogo- toviti svoj posao.

— Dobro je! Dosta je duboko!, dovikne napokon jedan grobaru i onda svi zajed- nički spustiše lijes u grob. Stari je otac Lakur slatko počivao, jer ga je zemlja do- bro poznavala, kako je i on nju poznavao. Preko šestdeset godina od dana kad je prvi puta zarezao zemlju zbližilo se njih dvoje tako nerazdruživo, da ga je ona naj- poslije prigrlila iskreno u svoje naručje, kako bi se dobro otpočinuo na njenome srcu i slatko spavao. Ah, koliko dobar i sladak san! Nitko mu ne će smetati, ni- jedna mu ljudska noga ne će pregaziti humka, tek će se lakokrile ptičice dirati vršaka trave i pjevuckati mu vedre pjes- mice. To je vedra, ugodna smrt, vječni i nesmetani san u suncem obasjanome grobu sred duboke tišine!

Djeca pristupiše grobu. Josip, Antun i Katarina bacili su po šaku zemlje na lijes, a Žamot je iščupao nešto trave i bacio na lijes. Svi po tome krenuše kući, sjedoše za stol, da se okrijene juhom. Medjutim vratilo se i blago s paše, sunce je sjelo za gore, a topla je noć obavila čitavo saneno selo.

IZ RAČJE VASI.

Nečuvene novosti. - Oteta djevojka. - Vratila se okradena.

Kod nas se dogodilo nešto nečuvena. Gradske ljude i one koji svaki dan čitaju velike novine i svakidanje novosti iz velikih gradova ne bi možda začudio naš seoski dogodjaj; ali nas proste ljude na selu, zaista je začudio. Pa o čemu se radi? Nestalo nam djevojke Ruže. Božić-Fuglove. Otišla, odvedena, što li, prošlog četvrtka, ili petka, pa da dugo za nju ne znadosmo. Gdje je? Ovo su pitanja, koja zanimaju naše selo a osobito muče njezinu rastuženu majku Anu. Pa kako je došlo do toga? Lukavo, na lijepi način. Došla neka ženska u naše selo. Već na putu iz Lanišća ili iz Lupoglava popitala se o rečenoj obitelji nesretne naše djevojke. Ženska, koju je nepoznata žena srela i u nje se popitala o obitelji Božić, osvjedočila se, da je nepoznanka bila dobro poučena. Znala je, da joj je otac u Americi već četiri godine, a doma da je ostalu žena sa četvoro djece. U selu joj pokazaše kuću ražalošćene obitelji. Unidje. Odmah upita: Je li da je vaš muž (otac) u Americi? Jest, istina je. Eto, i ja sam se sada iz Amerike povratila s mojim bratom. Bila sam s vašim mužem. On vas lijepo pozdravlja, a ujedno šalje paket robe i novca. Gdje je? Pustila sam sve na Buzeštini. Još vam je sporučio vaš muž, da me barem najedete — pršuta.

Tko veseliji od jadne žene i djece. Donesoše pršuta, hljeba i vina. Jelo se i pilo i veselilo skoro cijelu noć. Svi su opazili, da nepoznata došljakinja neće da gleda nikoga u oči, kao da sakriva svoj obraz.

U razgovoru će reći neznanka: Znajte, ja se sada vraćam u Ameriku svomu mužu, čim prodam sve svoje u Lovranu i Puli. Ako hoćete ja ću lahko i dobre volje uzeti sobom vašu Ružu. Ali odmah sada, neka ide sutra sa mnom na Buzeštinu u Marince, po paket što vam ga posla vaš muž (otac), a onda ćemo zajedno u Trst. Povratit ćemo se ove subote na Počekaj. Dodjite nas vi pričekati! — reče gospodarici.

Majka i Ruža privoliše, dočim se sin tomu protivio, veleći majci: Uzmite, mamo, palicu, palicu, pak potjerajte iz kuće nepoznato stvorenje.

Ujutro otidje Ruža sa tudjinkom. Ruža uze svoje najljepše odijelo, kaput, narukvice i ogrlicu zlatnu u paketu, da se preobuče u Trstu. Majka uruči 100 L čudnoj ženi za kćerku. Odoše. Majka urečenog dana dodje ih pričekati na Počekaj. Ali kćerke s tudjinkom nema te nema. Podješe dolje na Buzeštinu. Ne nadjoše ni rečenog paketa, ni kćerke, nit šta doznaše. Žalosna i sva satrvena podje kući iza kako sve to javi oružnicima.

U cijeloj Račjoj Vasi samo se govorilo o otetoj Ruži. Svi ju žalovali i svi karali njezinu majku. Svi govore: Već ne ćemo vidjeti djevojke. Prodana je. Tako kuća i selo tugovalo, kritikovalo, ljutilo se, spominjalo svoje: Ljudi Božji, ne vjerujte tudjincu! Obitelj tugovala. Ali eto najednom iza sedam dana Ruže u Račjoj Vasi. Ispripovijedi, da ju na nepoznata žena odvela u neku kuću, da s njom spava. Dalje, da je s njom otišla u zlatariju, gdje je odložila zlatnu ogrlicu, narukvicu i prsten da sve zlatar osvjetla. Zlatar joj je dao potvrdu. Uze joj ujedno stotinu lira. Naposlijetku ju negdje ostavi. — Tršćanska policija je bila o stvari obavještena, pak je našla ugrabljenu djevojku. Jedan ju karabinijer odvede do Buzeta.

Sada opet u selu ima mnogo govora i nagadjanja i klepetanja. Svi složno vele: Današnji svijet je lopovski. Ne smijemo vjerovati sve svakomu; a nikada vjerovati u nepoznance, u tudjince. Ne smijemo se pustiti zavaravati od pustih obećanja i slatkih riječi. Niko ne smije već vjerovati, da će tudjinac nama domaćima učiniti neko izvanredno dobro. Tako dobrih ljudi nema ni u selu, a stoput manje te dobrote možemo očekivati od tudjinaca. Varalice znadu lijepo, slatko govoriti, znadu mnogo obećivati; a kako su fino odjevani, neuke seljake to zavarava. Ali danas pod gospodskim odijelom više puta se sakriva lopov, varalica. Takove varalice muškima na fini način umiju odnesti novac, a ženske, djevojke lako izgube sve. Ova nek budu u selu. Ni u obližnje selo dandanas ne pustite djevojke same, a nikada u ples, a osobito u noćno doba. Šibe — i nesreće nas uče! — B.

IZ DRAGOZETIĆI NA OTOKU CRESU.

Život. - Ceste. - Luka. - Moda i mladost.

Živimo u eri nastojanja, da se ekonomski život seljaka poboljša i da se pospješi napredak seljaka. Današnja vlada dala se je ozbiljno na posao, da u tom pogledu podigne poljodjelca. Daje mu postreka i pomoći, diže ga i vodi boljoj budućnosti. No, kako Vam je poznato na našem je otoku slabo poljodjelstvo. Naši vrtovi i naš krš nemože se nazvati poljem, pa je prema tome kod nas i malo dobrih poljodjelaca. Naš krš ne može, da nam daje više od onoga što nam je dao do sada i ako svom našom snagom nastojimo o tome.

No, moglo bi i nama u ovom kraju biti malo bolje, malo lakše mogli bismo živjeti. Trebalo bi samo da se mi ovdje na otoku damo nato, da si izradimo neke uslove za naše napredovanje.

Ima kod nas šume što je vrlo čudnovato. Šuma je glavni uslov našeg žitota, ona nam pruža jedino sredstvo da dodjemo do novca i time do dobara koja su nam potrebna za život.

Naše vrelo prihoda je drvo, ne od danas, nego od dana kad su naši pradjedovi naselili ovaj dio otoka. Kako je kod nas život primitivan to se može svako osvjedočiti na svoje vlastite oči — a vjerujemo, da su orudje i sprave s kojima se mi služimo kao i prevozna sredstva i putevi na ruglo 20 vijeka sa usporedbom moderne tehnike i saobraćaja.

Znamo dobro i to, da od našeg krša i naših puteva nije moguće stvoriti ceste za utrke, ali ipak bi se dalo toliko učiniti, da si čovjek usred bjelog dana ne razbije glavu po našim putevima — stazama, jer puteva u pravom smislu i nemamo. Čudna stvar, ali ipak istinita.

Kad se je pred nekih 15 do 20 godina gradila cesta, koja spaja selo sa centrumom otoka t. j. Cresom, započela je gradnja jedan kilometar izvan sela, te je opet nakon par kilometara prekinuta, pa opet nastavljena. Zbilja čudo nevidjeno od projekta i izvedbe. Taj kilometar kolnog puta od početka ceste pa do sela još nije niti danas gotov, a pitanje je veliko dali će kada i biti. O drugim putevima ne treba niti govoriti, jer se ne smatraju putevima već pravim kozjim kršem. Istina da uslijed veliko strmine nije moguće učiniti ceste u pravom smislu riječi, ali dalo bi se ipak u toliko popraviti, da budu slična onom putu što veže selo sa njegovom prirodnom lukom t. j. portićem ispod sela Prigrajeni.

Put što veže selo sa portom «Porozinom» gdje pristaje i parobrod dvaput sedmično naravno, ako je lijepo vrijeme, mogao bi se barem popraviti u koliko se dade već sa razloga što je tu sjedište i financijske straže.

No jedna stvar, koja nam danas izgleda gotovo nepotrebna, kad i Beli ima svoju vezu sa parobrodom — jest pristajanje parobroda na Porozini — kad bi mogao pristajati i na Prigrajeni — jer i onako je pristajanje uvjetno t. j. ako je povoljno vrijeme, što bi se moglo napraviti i na «Prigrajeni» i time prikratiti težinu puta što je moramo snositi, a osobito onda ako hoćemo da nešto dovezemo iz Cresa ili Rijeke.

Do danas nije se našlo nikoga, koji bi se malo zauzeo za nas, da nam se barem u tom pogledu olakša život.

Život je kod nas gorak i nema nade u njegovo ublaženje i poboljšanje.

Moda, i ostala pošast poslijeratna, nije poštedjela niti, nas. Tu nema što prigovarati, jer tako zahtijeva vrijeme — naravno u mozgovima naših mladih, koji živu u vjetru i još nijesu zagledali u oči zbiljnosti.

Imali bi još toga, da pripovjedamo, ali puštamo za zgodnije vrijeme.

Iskreno Vas pozdravljamo!

Dragožetćani.

IZ OPATIJE

Tramvaj.

Sad je na dnevnom redu tramvaj. Mnogo se o njemu govori i piše. Ovdje su gotovo svi zato, da se i šine i vozovi bace u ropotarnicu, a da se mjesto toga uvede autokorijere, koje bi redovito vozile izmedju Lovrana i Matulja. Lovranci su, čini se, protiv toga projekta. Oni da su zato, da ostane sve, kako je sada. Novotarije da su lijepe stvari, ali često puta da opoku. Da pitate mene, što ja mislim o tome, ja bih vam odgovorio, da me kudikamo više interesiraju kozji puti, kojih ima dosta i u Opatiji i na Lovranšćini. A valjda i druguda.

Nova Španjolska groznica

Novine svega svijeta pišu o ponovnoj pojavi teške bolesti gripe ili španjolske groznice. Pojavila se opet ova nesretna bolest, koja je pred nekoliko godina uništila toliko ljudskih života. Bila se je razmahala i zaprijetila propašću. Španjolska groznica spominjala se je onda sa strahom. Značila je nešto strašnoga, onako po prilici kao rat.

Vijesti o ponovnom širenju španjolske groznice daje zdravstveni odsjek Lige Naroda u Ženevi. Od tamo javljaju, da se je gripa pojavila dosada u Belgiji, u Danskoj, po svim krajevima Francuske, u Engleskoj, Irskoj, Škotskoj, Holandiji, Njemačkoj, Švicarskoj, Čehoslovačkoj i Poljskoj. U Njemačkoj i Italiji pojavljuje se gripa mjestimice.

Zanimivo je, da je od svih dosada bolesnih od gripe 95% ljudi starijih od 55 godina. U Varšavi (Poljska) ministarstvo unutarnjih poslova sazvalo je naročitu konferenciju, na kojoj su se stvorili zaključci što se ima činiti proti naglom širenju gripe. Iz Budimpešte javljaju, da se je tamo pojavilo mnogo slučajeva gripe. Dosada iz naših krajeva nema hvala Bogu izvještaja o velikom broju oboljenja ili o slučaju smrti od španjolske groznice.

Držimo, da će svakoga zanimati neki podatci o toj groznoj pošasti, pa zato donašamo i u našem listu kratak prikaz španjolske groznice.

Gripa ili influenca je jedna teška zarazna bolest, koja se s vremena na vrijeme pojavi kao teška pošast da prekrili cijelu zemlju. Ova je bolest po neki put takve prirode, da je ne mogu spriječiti ni sve vrste predpriprema. Naročito, ako se sjetimo za vrijeme rata 1918. god. Gripa je tada najviše žrtava napravila, te istoričari tvrde da poslije posljednje kuge ona je najviše uništila ljudstvo. Njeno porijeklo nezna se. Za veliku pošast gripe 1889. tvrdi se da je donešena iz Rusije, a odatle se raširila u sve dijelove svijeta. Za pošast iz 1918. kažu da je počela kao nepoznata bolest u Španiji gdje su stotine hiljada oboljevale, a odatle se je pomoću ladja i željeznica svuda širila. Iz dosadanje literature (ima objavljenih oko 500 spisa i statistika o toj strašnoj bolesti) vidi se po engleskom izvještaju da je gripi podleglo preko 6 miliona žrtava. Francuz Lomonije tvrdi 1919. god. da je na kugli zemljinoj bilo za vrijeme posledlnje epidemije gripe preko 20 miliona mrtvih. Dakle za 11 mjeseci epidemije tri puta je više umrlo no poginulo u ratu. Samo u Evropi bilo je 2,600.000 žrtava, a na Orientu po engleskim podacima, bilo je 15,000.000 žrtava od kojih samo na englesku Indiju pada 6,000.000, znači polovina žrtava koje su za vrijeme od 22 godine od kuge pomrle. Interesantan je izvještaj «Temps»-a od marta 1919. god. koji kaže da je u predjelima Indijskog Oceana gripa kosila kao vatra. U Kapštatu za deset dana 2000 djece ostalo je bez roditelja. Kolonijalni Savjet Australije u tome dobu samo je slao ladje sa pomoću okolnim ostrvima i u izvještaju kaže da je 85% stanovništva urodjeničkog oboljelo od ove epidemije, a bijeli ljudi ništa drugo nisu radili do njegovali bolesne i mrtve pokopavali.

Sama pak bolest gripa pojavljuje se na raznovrsne načine. Tako pravi svemoguća oboljenja organa za disanje, nervozne pojave, reumatične pojave kao i raznovrsna oboljenja želudca i crijeva. Sama riječ gripa — gripper, zgrabiti — kaže da bolest počne odjednom, iznenada sa zimom i naglim povećanjem toplote. Vrlo se često dešava da se na ovakav početak bolesti ne obraća velika pažnja, jer liči po neki put na lak nazeb da se od jednom pretvori u tešku bolest. Neki put se gripa pojavi lakša bez groznice, samo se pokazuje zamorenost, reumatične pojave, neimanje apetita i dosta jako znojenje.

Gripa je zarazna bolest i izaziva je naročita klica koju je jedan liječnik pronašao 1892. god. Vrlo je interesantno da se ovaj isti bakcil nalazi vrlo mnogo i u pljuvački kod oboljelih od mraza i velikog kašlja, ali ne izaziva gripozne pojave. Po svemu izgleda da ova klica čini pogodno polje da se nasele i razviju druge klice kao hemolitični streptokokus, pneumokokus, diplokokus koji u vezi sa gripoznom klicom izazivaju one opasne komplikacije.

Što se tiče sredstava za predobranu od gripe, mnoga se prodaju po trgovinama ali ni jedno nema naročito i sigurno uspešno djestvo. Kako gripa prelazi sa čovjeka na čovjeka naročito pomoću vazduha i organa za disanje, to je kao prvo korisno sredstvo čišćenje zuba i usta, a izbjegavati oboljele od gripe. Naročito su zarazni oni koji imaju gripozno zapaljenje pluća, jer je utvrdjeno da u bolnicama gdje je postojala laka vrsta gripa, ako koji dodje sa zapaljenjem pluća da se bolest jače širi i u opasnijem je obliku za ostale.

S toga je na prvom mjestu najbolje u opće ne dolaziti u dodir sa oboljelima. Treba što češće prati ruke, naročito prije objeda, usta treba ispirati više puta na dan bilo slabim rastvorom kuhinjske soli, bilo nekim slabim dezinficirajućim sredstvom. Ovo važi naročito za djecu prije odlaska i po dolasku iz škole.

Ibjegavati moramo lokale koji su mnogo posjećeni, (krčme, kavane, kina). Čim se ma i najmanji nazeb pojavi treba leći u postelju, uzimati topl napitke, sobu grijati, ali što više provjetravati. Pojavi li se povišenje topl. te odmah pitati ljekara za savjet.

DAROVI

za «Prosvetu» odsjek za Istru:

Da počasti uspomenu blagopokojn. dra. Otokar Rybářa daruje gosp. Ulikse Stanger 50 lira «Prosveti» za Istr.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik:
IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

Broj 5 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta). U Trstu, 3. februara 1927. Pojedini broj 25 cent. God. V.

„Istarska Riječ“ izlazi svakog četvrtka uveče. Svakog drugog četvrtka donaša literarni prilog „Mladi Istranin“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15.— lira na godinu, a za inozemstvo 25.— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Oglasi stoje 4 lire za svaki centimeter visine u širini jednoga stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust prema pogodbi. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju ni u kojem slučaju.

Jedno krupno pitanje

Kad su se poslije velikoga rata u Parizu odredjivale granice pojedinih država, Rusije nije bilo blizu. Rusija je s Centralnim vlastima bila već prije sklopila svoj separatni, Brest-Litovski mir i pustila, da joj Nijemci odredjuju granice. Istina, to nije bila Rusija cara Nikolaja II., već je to bila jedna nova tvorevina, sovjetska republika ili da se kraće izrazimo: bila je to Rusija Lenjina i Trockoga.

Medjutim to ne mijenja ništa na stvari. Svojim posebnim mirom u Brest-Litovskom Rusija se je sama povukla na stranu i time je unatoč svim pregromnim žrtvama, što ih je podnijela u vrijeme rata, izgubila svoje mjesto na velikoj konferenciji mira u Parizu.

I tako se desilo, da su god. 1919. u Parizu stvorene i neke odluke, s kojima se Rusija nije mogla da zadovolji ni sprijatelji. Jedna od takovih odluka bila je i ona, kojom se je ustupila Rumunjskoj — Besarabija.

Besarabija je zemlja, što leži na Crnome Moru. (Od njezine granice pa do Odese nije baš daleko.) Stanovnika ima od prilike oko dva milijuna. Jedna polovica su Rumunji: njih ima najviše uz granicu negdašnje Rumunske. Ostali su većinom Rusi. Od porodjenja Isusova pa do danas izmijenilo se na toj zemlji sila raznih naroda. Prije nekoj tisuće godina poplavili su je i zapadali u njoj Besi, od kojih je ona i dobila ovo ime Besarabija. Dugo je vremena bila i u turskoj vlasti, dok nije god. 1812. mirom u Bukareštu pridjedinjena Rusiji.

Kad se pak god. 1856. svršio Krimski rat, pobijedjena je Rusija morala da odstupi Besarabiju Moldavskoj (današnjoj Rumunjskoj). Rusima je bio vrlo težak taj gubitak, pa su samo čekali zgodu, da Besarabiju natrag zadobe. Ta se zgoda nadala god. 1878. Rusija je — kako je poznato — god. 1877. bila pobjedila Turke, no kako joj je već i onda bila protivna osobito Engleska, izišla je iz toga rata prilično praznih ruku. Jedino što su joj velevlasti dopustile, bilo je to, da od Rumunije dobije natrag Besarabiju u zamjenu za Dobrudžu.

Tako je eto Rusija došla u posjed Besarabije, koju je držala sve do g. 1918. do časa, dok nije Rumunjska koristeći se neredima u Rusiji provalila u nju i prisajedinila je sebi.

Ali čim su se ruski vlastodršci malo sredili i ponešto došli k sebi, odmah su počeli da iznose pitanje Besarabije, koje su riješili drugi bez njihove volje, dapače njih i protiv njih. Drugim riječima rečeno: Rusi traže da im se Besarabija vrati. To oni često naglasuju, i nema sumnje, da i to pitanje ugrožava to nemalo evropski mir, to više, što Rumunji ne će o kakvom vraćanju one pokrajine ni da čuju. Što više, oni neprestano traže i sklapaju nove saveze, sve u namjeri, da očuvaju za sebe onu zemlju. Treba priznati — i njihov je položaj neugodan. Rumunji su istina u Maloj Antanti, ali koliko mi znamo, naj njihov savez ima jedinu svrhu, da ih očuva od kakvog zaskočenja sa strane Bugara, a naročito Madžara.

U slučaju rata s Rusijom Rumunjska ima, da ne bi mogla računati ni na pomoć Čehoslovačke ni Jugoslavije, budući da te dvije zemlje imaju krvnih i drugih veza, što ih veže s Rusima pa bili oni boljševici ili caristi. Uvaži li se to, sasvim je razumljivo, što Rumunjska traži saveze s raznim velevlastima, koje bi joj mogle u slučaju sukoba s Rusijom pružiti kakvu pomoć. Nevolja je pak, što su te vlasti dosta daleko i što one same imadu dosta interesa, da žive s Rusijom u miru.

Što dakle?

Na to pitanje ne bi nikto mogao tačno da odgovori, jer niko ne može da prozre u budućnost. Oni što samo crno gledaju, proriču jedan novi rat, kojim će se to krupno pitanje imati da riješi.

Drugi pak nagadjaju, da bi se i to kao i mnoga druga pitanja moglo da uredi na prijateljski način, uzajamnim popustupima, žrtvama itd. Što će od toga da pobiedi, pokazat će budućnost.

Politički pregled

ITALIJA.

Izjave on. Mussolinija o fašizmu.

Pred neko je vrijeme bio u Rimu dopisnik jednog velikog engleskog lista. On je posjetio predsjednika vlade on. Mussolinija. On. Mussolini dao mu je neke veoma interesantne izjave o fašizmu. Najprije je naglasio kako su bila netočna predvidjanja onih, koji su vjerovali, da je fašizam jedna prolazna pojava. Ne samo, da su stranci vjerovali u prolaznost fašizma, nego su dapače i nekoji talijanski učenjaci to tvrdili. Iz toga se vidi, veli on. Mussolini, kako su neki talijanski veliki ljudi nesposobni da ocjenjuju tok vremena i važnost ideje, kojom je u posljednje vrijeme talijanski narod zadojen.

Poslije toga prikazao je on. Mussolini dopisniku, kako je fašizam uredio državu na sasma novom temelju, pristupivši organiziranju sindikalnih organizacija, koje obuhvaća danas sve narodne krugove. Mussolini pri tom naglasuje, da dosadanji parlamenat po starom sistemu nije odgovarao životu i odgoju talijanskog naroda. Na mjesto starog parlamenta diže se evo silna sindikalna organizacija.

On. Mussolini nastoji i radi na tome, kako će što bolje urediti korporacijski sistem u državi. Savjet svih korporacija imao bi zamjeniti parlamenat.

Senat će i nadalje ostati kao i do sada. Ideja, da se senat preuredi napuštena je, pa će kralj i dalje imenovati senatore, čiji je imenovanje doživotno.

U ovako na novo preuredjenoj fašističkoj državi predsjednik vlade odgovoran je kralju, a svi ministri odgovorni su predsjedniku vlade.

Engleski novinar zapitao je zatim on. Mussolinija hoće li se fašistički red u državi održati, na to on odgovori smješeći se: — To je pogreška, u koju svi stranci upadaju. Oni drže, da fašizam nije pustio dovoljno dub ko svoj korijen. Medjutim je to netočno. Fašizam je danas čvrst u talijanskom narodu.

Kad bih sutra bio ubijen, veli on. Mussolini, moje djelo bilo bi nastavljeno. Ja ću ostati značenje fašizma, ali fašizam je živa snaga, koja će i bez mene moći dalje da se razvija.

Liktorski zajam.

Ministar financija, Conte Volpi, referirao je on. Mussoliniju u jednom posebnom pismu o uspjehu liktorskoga zajma.

Iz toga se pisma vidi, da su do sada bile potpisane 3 miljarde i 150 milijuna lira zajma. Od toga je iznosa bilo odmah kod podpisivanja isplaćeno državi u gotovom dve miljarde i 425 milijuna. Ostalo će biti isplaćeno u obročima.

General Bodrero napušta Beograd.

Vlada je pozvala iz Beograda generala Bodrera, a na njegovo je mjesto imenovala comm. Bianchieri-a. Jugoslovenska vlada prihvatila je ovu promjenu.

Iseljivanje iz Italije.

U prošloj godini iselilo se iz Italije 279.357 osoba, 40.000 manje nego u god. 1925. Od ovih iseljenika iselilo se preko Oceana (Amerika, Australija) 117.392, nešto više nego pretprošle godine. U ostale države Evrope iselilo se 161.965, manje 45.000 nego u god. 1925., a ovo radi gospodarskih kriza u nekim evropskim državama, koje i same imadu dosta svojih besposlenika. Od ovih svih iseljenika povratilo se kući 150.000, pomajviše iz Francuske (80.000) te iz Sjedinjenih država i Argentine. Najviše iseljenika pošlo je u Argentinu, naime 60.000, u Sjedinjene američke Države 36.000 manje nego predjašnjih godina radi strožih doseljeničkih zakona što ograničuju broj doseljenika. U Braziliju se je iselilo prošle godine 11.000, u Kanadu 3000, trostroko naprotiv se iselilo u države Srednje Amerike; 4000 se ih preseli u Australiju, u Francusku 120.000, u Švicarsku 15.000, u Belgiju, Holandiju i Luksenburg iselilo ih ukupno 5000, u Tunisiju 3000, u Egipat 2000.

JUGOSLAVIJA.

Nova vladina kriza.

U zadnjem broju pisali smo, da su oblasni izbori prošli u redu.

Prema rezultatima koji su do danas poznati dobile su pojedine stranke u ovim izborima ovaj broj poslaničkih mandata za oblasne skupštine: Radikali 430, HSS (radićevci) 240, Davidovićevi demokrate 170, SDS (samostalni demokrati) 102, Slov. klerikalci (dr. Korošec) 83, JMO (dr. Spaho) 66, Srpski zemljoradnici 50, Hrvatski federalisti 9, Crnogorski federalisti 5, Radićevski disidenti 3, Jovanovićevci 5, Hrvatski pučkaši 2, Frankovci 1, Srpski republikanci 1, Nijemci 1, Udružena opozicija 11; ukupno 1179 mandata.

Pošto se u svemu bira 1207 oblasnih poslanika, fale još podatci za 28 oblasnih poslanika.

Sve je bilo svršeno, ali nisu sa uspjehom izbora bili svi zadovoljni. Osobito se je opazilo neko komešanje medju radikalima i radićevcima. Došlo je izmedju jednih i drugih do nesporazumaka zbog agitacije za vrijeme izbora jednih protiv drugih.

Dne 28. januara birali su se u skupštini članovi odbora za ratne štete. I kad je bilo glasovanje Radićevci, koji sastavljaju s radikalima vladu glasovali su protiv predloga vlade. Radikali, kad su opazili ovaj neočekivani nastup Radićevaca, zaključili su, da im ne preostaje drugo nego da ukinu sporazum s radićevcima. Iza toga je Uzunović odlučio predati ostavku cijele vlade, pa je u tu svrhu otišao kralju u dvor.

Kralj je ostavku vlade primio.

Sastav nove vlade.

Odmah se je zatim počelo pregovaranje za sastav nove vlade. Kralj se je dogovarao s raznim stranačkim prvacima. Govorilo se je i o tome, da će nova vlada biti radna. Napokon je kralj dao mandat za sastav vlade opet Uzunoviću. Uzunović je odmah stupio u pregovaranje sa slovenskom pučkom strankom, te je sastavio ovu vladu:

Predsjednik vlade: Uzunović; izvanji poslovi Perić; unutarnji poslovi: Maksimović; vojska i mornarica: general Hadžić; pravosudje: Srškić; prosvjeta: Vukićević; pošte i brzojavi: Vujičić; poljodjelstvo: Kulovec; agrarna reforma: Simonović; šume i rude: Miletić; trgovina i industrija: za sada nezaposjednuto; gradjevine: Sernec; narodno zdravlje: dr. Slavko Miletić; socijalna politika: Gosar; izjednačenje zakona: Jovanović; promet: general Milosavljević; vjera: Miša Trifunović.

U vladu je bio ušao i radićev disident Nikić. No u posljednji je momenat ispao. Kral je potpisao ukaz, a ministri su bili odmah zaprisegnuti.

ČEHOSLOVAČKA.

Novo uredjenje.

Čehoslovačka kani preurediti svoju unutarnju upravu. Opazilo se je naime, da dosadanji uredjaj nije bio pogodan. Županijski zakon podijelio je 1920. godine cijelu teritoriju republike na 20 županija. Na svaku pripala je vrlo mala teritorija, pošto površina cijele države iznosi 140.394 km. U Slovačkoj gdje se županijsko uredjenje sprovelo u praksi, ukazalo se da je podjela ove pokrajine na 6 malih samoupravnih tijela s državnog gledišta nezgodna i skupa. Novim zakonom daje se pokrajinska autonomija — Češkoj, Moravskoj sa Šleskom (ove dvije posljednje pokrajine sačinjavati će jednu cjelinu) Slovačkoj i Podkarpatskoj Rusiji. Koliko je zasada poznato na čelu pokrajina stojat će pokrajinski (zemaljski) odbori. Mjesto malih županijskih predstavništava, bit će sada pokrajinske skupštine. Na pokrajinskim skupštinama savjetovat će se o potrebama pokrajine a imat će pravo izdavati i pokrajinske zakone, kao što to bijaše za vrijeme stare monarhije. Zakonodavna moć leži u rukama narodne skupštine prema ustavu republike. U državopravnom odnosu pojedinih pokrajina ne mijenja se ništa. Ovu promjenu najviše će osjetiti Slovačka koja je bila već podijeljena na županije. Dok se potpuno ne sprovede zakon. Slovačkom će upravljati ministarski direktorium, složen iz triju slovačkih ministara, koji su već primili upravu pokrajine.

MALA ANTANTA.

U Maloj Antanti odnosi su uvijek jednaki.

Čehoslovački ministar dr. Beneš dao je novinama izjavu iz koje se vidi da su netočne i neistinite vijesti, koje su bile proširene o navodnom slabljenju Male Antante. Medjutim odnošaji medju pojedinih država, koje sačinjavaju Malu Antantu. Sve države Male Antante moraju sobom su obavezane da ugovori koje su zaključili sa drugim državama moraju biti u saglasju sa ugovorima na kojima se temelji Mala Antanta. Medjutim države Male Antante imaju slobodne ruke u svim pitanjima, koja ne interesuju Malu Antantu. Na taj način Čehoslovačka je mogla u Locarnu da uredi nesavisno od ostalih država Male Antante pitanja koja su je interesirala i koja su se samo nje ticala.

Situacija čehoslovačke vanjske politike vrlo je povoljna. Odnosi izmedju država Male Antante ostaju i dalje srdačni te u posljednje vrijeme nisu ničim poremećeni. Talijansko-rumunjski ugovor o prijateljstvu stoji izvan obaveze koju su države Male Antante medju sobom preuzele. U ovoj stvari Rumunjska je imala punu slobodu.

Što se tiče predstojećega puta grofa Bethlena u Rim, dr. Beneš tvrdi da Bethlen putuje da poradi na zbliženju izmedju Italije i Madžarske i da će nakon toga biti postignut sporazum izmedju obe države. Tom sporazumu Čehoslovačka nema ništa da prigovori. Čehoslovačka ima takodjer pakt o prijateljstvu sa Italijom, pa i Madžarska sa svoje strane može to isto tako učiniti, pošto je jedan takav ugovor od velikoga interesa za Madžarsku. Beneš kaže, da će čehoslovačko-madžarski odnosi ostati i dalje nepromijenjeni, a isto tako da će Madžarska i dalje održavati odnose sa Jugoslavijom i Rumunjskom.

Na koncu dr. Beneš veli, da je u medjunarodnoj javnosti zavladala izvjesna nervoza obzirom na vijesti o navodnom poremećenju u medjunarodnoj situaciji. Ta nervoza nema mjesta jer se nije ništa desilo što bi moglo da odnose izmedju pojedinih država poremeti. O odnosima izmedju Čehoslovačke i Rusije nema ništa nova da kaže, jer su oni uvijek dobri.

RUSIJA.

Jakost ruske vojske.

Cjelokupni broj vojnih jedinica iznosi 1,270.000 ljudi — to je dakle najjača vojska na svijetu. Ruska pješadija ima 570.000 vojnika u aktivnoj službi i 560.000 rezervista. Konjica, kao zastarjeo rod oružja za moderni rat, svedena je na 80.000 ljudi. Ruski glavni štab obraća glavnu pažnju avijaciji. Za posljednjih devet mjeseci sagradjeno je 100 novih aeroplana. Ruska vazdušna flota ipak ima više od 850 aviona.

RUMUNJSKA.

Povratak princa Karola.

Novine donašaju vijesti o Karolovom povratku u Rumunjsku. Glavna zapreka njegovom povratku, njegov brak s gdjom. Lupescu, uklonjena je, jer je princ Karol javio kralju Ferdinandu da živi rastavljeno od nje i da želi da posjeti svoga sina princa Mihajla. Na to je po kraljevoj uputi princesa Helena otišla sa svojim sinom Mihajlom u Italiju, gdje će se u Rapallu sastati s princom. Na tom bi sastanku princ zamolio princesu Helenu, da posreduje da bi se on mogao vratiti u Rumunjsku. Doduše, prema parlamentarnom zaključku od 1926., može se princ vratiti samo na kratko vrijeme u Rumunjsku, ali kad bude ondje veli dopisnik, da će narod prirediti takove manifestacije, da će se vidjeti jednodušna volja naroda da princ opet bude nasljednikom prestolja.

ALBANIJA.

Jugoslovenska manjina u Albaniji.

Albanija predstavlja i s obzirom na svoje prastanovništvo, i s obzirom na slovenski latinski, grčki i turski uticaj, etnografski vrlo komplikovanu zemlju. Na sjeveru su u glavnom katolici, u sredini muslimani, koji čine većinu, a na jugu pravoslavni helenskog uticaja.

Pod tolerantnim režimom Albanaca nema ta jugoslovenska manjina mnogo razloga, da se žali. U Skadru ima oko 1500 Srba, a 3 km od njega, uz Skadarsko jezero, na pravcu Skadar-Podgorica, stoje nekolika sela nazvana Vraka, sa 2500 Srba. Na Ohridskom jezeru ima nekoliko sela sa 2000 Jugoslovena. Izvjesan veći broj jugoslovenskih kuća ima i u sela Kamenici na Skadarskom jezeru i na Bojani. U Skadru postoji srpska osnovna škola, dječje zabavište i obrtna škola. U njemu je sjedište jugoslovenskog episkopa, a uz njega su dva svećenika. U gradu su još 3 jugoslovenska učitelja i 3 učiteljice. U Vraci je osnovna škola i jugoslovenski svećenik. Na Ohridskom jezeru nema jugoslovenskih škola. Ne smije se zaboraviti na Muslimane srpskog porijetla, kojih ima oko 15.000. U cijeloj Sjevernoj Albaniji se još jako osjeća, da je bio nekada Skadar središte zetske države.

POLJSKA.

Troškovi za poljsku vojsku.

U sejmu je nastavljena diskusija o budgetu. Izvjestitelj parlamentarne komisije u svojem referatu je naglasio, da troškovi za vojsku iznose 35 posto svih izdataka. Ti troškovi za iduću budgetsku godinu iznose 625 milijuna zlotija.

Domaće novosti

† Foška Žmak rodj. Lorencin.

U najboljoj dobi, dok je još bila vrlo potrebna obitelji, umrla je poslije duge i teške bolesti, koju je s velikim strpljenjem snašala, Foška Žmak, draga i simpatična supruga našeg prijatelja g. Antuna Žmaka nadučitelja u Medulinu.

Bila je uzorna i vrijedna žena, dobra drugarica svom mužu, s kojim je zajedno strpljivo i junački proživjela mnoge teške udarce.

Bila je nježna majka, koja je znala svoj poziv, odgojivši dobro tri kćeri i dva sina.

Bila je poštovana i ljubljena od sviju u Medulinu i u svoj okolici. U njezinoj je kući svako našao prijateljski prijem i neku srdačnu, domaću, našu toplinu. Bila je dobra, vrlo dobra narodnjakinja.

Danas je više nema. Ostavila je sve. Veliku prazninu u obitelji. I veliku, neizrecivu tugu. Svi za njom žale. Njezinom mužu, g. Anti Žmaku, sinovima i kćerima naše iskreno saučešće, a pokojnici mir i pokoj vječni!

† Luka Grakalić.

Dne 20. ov. mjeseca umro je u Beogradu Luka Grakalić Josipov iz Medulina u Istri. Umro je od tuberkuloze u ranoj dobi života, navršivši tek 28 godina. — Još prije svjetskog rata bio je poznat kao vrijedan i čestit omladinac. Nakon rata 1918. godine odselio se je iz Medulina u Jugoslaviju, da kao marljiv radnik — poput mnogih drugih, potraži sebi koru kruha. Pošto se je nastanio u Beogradu, živio je tamo eto do nedavna, dok mu nemila bolest sušica nije skršila mladenački život. Roditelji njegovi u Medulinu, pokojnikova braća i rodbina gube s njime vrijednoga i čestitog sina odnosna brata i rodjaka, a i svi oni ostali koji su poznavali pokojnika žale za njim kao za čestitim prijateljem, znancem i rodoljubom. — Daleko od rodnoga mjesta Medulina počivaju sada njegove kosti. Bila mu laka zemlja, a ožalošćenoj porodici naše iskreno saučešće!

Proslava Sv. Save u Trstu.

Po svoj je Jugoslaviji 7. januara, dan Sv. Save, proslavljen vrlo dostojno. U Trstu ima takodjer jugoslovenskih državljana, pravoslavne vjere, koji sačinjavaju svoju koloniju. I oni su Sv. Savu veoma lijepo proslavili. Ujutro je obavljena svečana služba božja u tršćanskoj pravoslavnoj crkvi Sv. Spiridiona, a u večer je bio u jednoj lijepoj sali priredjen ples. Čisti dobitak toga plesa namjenjen je siromašnoj djeci srpske pučke škole u Trstu. Ples je uspio, jer su ga posjetile sve vidjenije ličnosti jugoslovenske kolonije, a takodjer i mnoge pozvane ličnosti iz talijanskih krugova.

Proslava sv. Save, prvoga srpskoga prosvjetitelja, jedna je od najznačajnijih proslava kod srpskoga dijela jugoslovenskog naroda. Sava, prozvan po pravoslavnoj crkvi svetiteljem, bio je sin jednoga od najznamenitejih srpskih vladara, osnivača vladajuće porodice Nemanjića Stevana Nemanje, koji je ujedinio sva srpska plemena i stvorio veliku srpsku državu. Sin njegov Rastko, koji je kasnije nazvan Sava, iako kraljevski sin, odrekao se prava na prijestolje svoga oca i posvetio se prosvjećivanju naroda, jer je bio uvjeren, da narod, koji hoće da živi i da se razvija, mora da bude ne samo vojnički spreman, ne samo da mora imati omedjene granice, već i mora da ima jaku i široku kulturu. Prije njega crkva, a i vjera, zauzimala je vidno mjesto u kulturi Srba, ali je daleko bila od naroda zbog toga, jer su svećenici bili Grci i propovijedali vjeru na grčkom jeziku. Rastko (Sava) učinio je kod tadašnjih mjerodavnih faktora van države svoje domovine, da vjera kod Srba bude propovijedana na srpskom jeziku i da cijelom pravoslavnom crkvom kod Srba upravljaju Srbi svećenici, što više da i vrhovni poglavica bude Srbin. Na ovo mjesto bio je postavljen Rastko, Sava. Otuda veza izmedju Save i crkve. Ali Savino djelovanje bilo je više prosvjetno i državničko od crkvenoga. Podizanje škola uz manastire, učenje naroda, izmirenje braće, putovanje po stranim dvorovima i državama, za dobro svoga naroda i države, načelo, da vjera ima da služi narodu i državi itd. stvorilo je od Save sveca i to više narodnoga, nego crkvenoga, tako da je on po radu prozvan prvim srpskim prosvjetiteljem i počeo se po narodu slaviti kao kult budjenja narodne svijesti, a naročito poslije kad su mošti Save spaljene.

Na uspomenu toga dana uvijek se, medju onima, koji žele počastiti svetu uspomenu njegovu sakupljaju darovi za škole i školsku djecu.

Umirovljeni učitelji.

Ministar prosvjete on. Fedele i načelnik vlade on. Musolini pred nekoliko su dana primili odbor učiteljskog društva (Anif). Taj je odbor izručio ministru izmedju ostaloga takodjer i molbu za uredjenje mirovine onim učiteljima iz novih pokrajina, koji su bili umirovljeni prije 1. julija 1924. a bili su ispušteni kod regulacije penzija augusta 1926. Ministar je obećao odboru učiteljskog društva, da će proučiti ovo pitanje, te da će predložiti na sjednici ministarskog savjeta, da se riješi.

Može se prema tome nadati, da će i ovo viseće pitanje naših umirovljenih učitelja biti privedeno kraju, jer će se penzija i njima urediti kao što su se već uredile penzije ostalim penzijonisanim činovnicima bivše Avstrije.

Putnice za inozemstvo.

Do sada je putnice za inozemstvo izdavalo ministarstvo izvanjih poslova, odnosno oni uredi, koji su spadali pod to ministarstvo. Po novoj naredbi on. Mussolinija putnice će od sada izdavati privatnim osobama samo ministarstvo unutarnjih poslova. Ministarstvo izvanjih poslova izdavati će putnice samo službenim osobama i diplomatima.

Kao svaka nova odredba, tako je i ova u javnosti izazvala nekakvu dizorijentaciju. No, kako je vidjivo iz naredbe same ista se tiče isključivo unutarnjeg uredskog službenog poslovanja. Za općinstvo, to jest za one, koji žele novu putnicu, ostaje sve kao što je bilo i prije.

Kao i do sada molba za putnicu napiše se na biljegovani papir od 2 lire. Prilože se 3 fotografije i dokumenti, koji dokazuju uzrok putovanja u inozemstvo. Ta se molba pošalje na općinski ured.

Razumije se, oni, kojima treba putnica moraju znati, da je po novom zakonu o javnoj sigurnosti izdavanje putnica uredjeno strože nego li je bilo prije. Zato neka si svako priskrbi točne dobre dokaze o istinitosti uzroka putovanja.

Pristojbe za putnice bile su pred kratko vrijeme povišene. Za obične putnice plaća se sada 63 lire takse, a za iseljeničke samo 7 lira.

Poljedjelci ne moraju moliti dozvolu za trgovanje.

Na mnogim se je općinama krivo shvatilo novu naredbu, po kojoj moraju svi oni, koji se bave trgovinom moliti za dozvolu te uložiti odnosnu kauciju. Zahtjevalo se je dapače i od poljodjelaca, koji prodaju svoje proizvode da i oni traže za to prodavanje dozvolu i da plate kauciju. Tražilo se je informacije kod Ministarstva nar. gospodarstva, pa je Ministarstvo rasposlalo svim prefektima okružnicu, u kojoj kaže, da poljodjelci, koji prodaju svoje poljske proizvode, mlijeko, povrće itd. nisu dužni tražiti nikakve dozvole, te takodjer da ne moraju plaćati niti kaucije — osim u slučaju, da za trgovanje imaju posebne lokale. U tom slučaju oni spadaju u red ostalih trgovaca.

Krojači i postolari i novi zakon o trgovini.

Ministarstvo nar. gospodarstva javlja, da pod novi zakon o trgovini ne spadaju oni obrtnici, koji za svoj posao moraju kupovati stanovitu robu, hoće li da udovolje klijentu koji kod njih naručuje odijelo, cipele ili nešto sličnoga. Na primjer — krojač ne može da radi ako ne kupi za klijenta, koji mu nije donio robu a želi jedno odijelo. Isto tako mora i postolar da kupi kožu. Ali i krojač i postolar i svaki drugi obrtnik, mora da traži dozvolu trgovanja i da plati kauciju, ako izradjuje robu ne samo po narudžbi nego je izradjuje, da je poslije prodaje kao gotov trgovački artikel kad mu se pruži prilika, jer je onda i on sličan ostalim trgovcima.

Pazinski podprefekt ostavio Pazin.

Dne 29. januara ostavio je Pazin dosadanji podprefekt Cav. dr. Astolfo Fabioli. On je u Pazinu dugo vremena raprezentirao vladu, sve dok nije podprefektura ukinuta. Na odlasku ga je u ime grada pozdravio cav. Bruno Camus.

Za one, koji posjeduju vozove.

Prefekture su izdale poseban proglas za sve one, koji posjeduju vozove. U tom su proglasu razjašnjene neke zakonske odredbe, kojih će se morati strogo držati.

Na vozovima, koji nemaju «parafanga» ili na kojima koš ne pokriva kola, moći će «glavine» kola stršiti prama vani samo 25 centimetara. Duže od 25 centim. neće smjeti biti. Mjeriti će se od središta kola. Samo u iznimnim slučajevima moći će se dobiti dozvolu, da te «glavine» budu duge prama vani 30 centimetara, ali to samo na kolima, koja nisu niža od 1.80 m.

Mora se na vidljivom mjestu voza izvjesiti ploča, na kojoj je jasnim slovima napisano ime, mjesto i kućni broj vlasnika voza.

Trgovački promet Trsta u 1926. g.

Tršćanska trgovačka komora izdala je pregled prometa preko tršćanskog pristaništa za godinu 1926. Ovi podatci daju točnu sliku života u tršćanskoj luci. Radi što boljeg prikaza iznašamo pregled trgovačkog prometa proko Trsta posljednjih pet godina. Ove su godine posljeratne (1922.-1926.) pa se opaža da promet još ne dosiže prometa, koji je luka imala jednu godinu pred ratom, to jest 1913. godine.

Godine 1922. prošlo je kroz Trst 2954 hiljada tona robe, to jest 47% od prometa g. 1913.

1923. g. 4071 hiljada tona, 66% prometa g. 1913; 1924. g. 5839 hiljada tona, 95% prometa g. 1913; 1925. g. 5465 hiljada tona, 89% prometa g. 1913; 1926. g. 4763 hiljada tona, 87% prometa g. 1913.

Najtežu je krizu poslije rata Trst imao u 1921. i 1922. godini. Blagodareći raznim korisnim mjerama vladé i tršćanskih privrednih krugova osjetio se je u g. 1924. znatan napredak. Godina 1924. bila je tako povoljna, da je izgledalo, da je Trst prebrodio sasma krizu, medjutim je u godini 1925. promet počeo po malo opet padati. To počinje da zadaje ozbiljnih briga tršćanskim krugovima.

Glavni uzrok ovoj krizi nalazi se u konkurenci sjevernih njemačkih pristaništa, Hamburga na prvom mjestu.

Dugo se već vode pregovori da se na neki način podjele interesne sfere izmedju talijanskih i njemačkih luka, da bi tako nestalo nekorisne konkurencije. Izgleda, da je sporazum već postignut, pa će se brzo početi i provadjati.

Trstu pomalo konkurira i Venecija, koja je kao trgovačka luka u posljednje vrijeme počela takodjer napredovati. Tamo se vrše veliki radovi oko izgradnje luke. Znatan dio prometa iz Austrije i Čehoslovačke počinje da se upućuje na Venecciju. Osim toga je i Rijeka jak konkurent Trstu.

Ribarstvo u puljskoj općini.

U morima, koja spadaju puljskoj općini ribari se sa 495 malih ribarskih ladja, i to osobito u ljetno doba. Osim toga lovi u tim morima 20 takozvanih «koča» bez motora, a 15 sa motorom. Na puljski trg dolazi godišnje preko 500.000 kg ribe, od toga uzimlju 15% tvornice u Puli i Fažani.

Za emigrante u Australiju.

Ko je naumio iseliti se u Australiju mora prefekturi predložiti: molbu za putnicu na biljegovanom papiru od 2 lire; dve fotografiije; potvrdu «nulla osta» općinskog načelnika; potvrdu općinskog načelnika, da je molitelj poljodjelac; kazneni list od suda, koji ne smije biti stariji od 3 mjeseca; prevoznu pogodbu s kojim parobrodarskim, od oblasti priznanim društvom; radnu pogodbu s kojom australskom tvrdkom, a ta pogodba mora biti potvrdjena od talijanskog konzulata u Australiji; ako neko nema pravilne radne pogodbe mora položiti kauciju od 6000 lira.

Javili se iz Rusije poslije mnogo godina.

1917. otišao je Jožef Vremec iz Općine kod Trsta na rusku frontu. Tamo je bio zarobljen i od onda se za njega nije ništa više znalo. Rodbina ga je smatrala mrtvim, jer se već 10 godina nije javio, a u Rusiji ga nitko nije vidio. Sada su pred nekoliko dana njegovi iznenada dobili od njega pismo. Javio se iz saratovske gubernije.

Osim njega javio se je pred kratko vrijeme takodjer poslije 12 godina i Egidij Deželić iz Pule. On je pisao iz Sjevernoga Kavkazkoga kraja.

Neistinte vijesti o posujilnicima.

«Agenzia Stefani» javlja: Vlada je doznala, da su se iz raznih već ustanovljenih izvora pronijele vijesti o tome, kako vlada kani uloške raznih posujilnica silom prenijeti u svoje svrhe. Ovu neutemeljenu vijest, koju su izmislili škodljivi elementi, ne treba ni demantirati, toliko je bezmislena. Kr. vlada brani i pomaže štednju jer je štednja jakost države. Kazniti će zato najstrože one, koji budu u narodu širili vijesti, koje su kadre, da uznemire narod i aktivni rad u zemlji.

Osobne legitimacije.

Općinski uredi već izdaju osobne iskaznice (legitimacije) s fotografijom i otiskom prsta. Organi javne sigurnosti imaju stroge odredbe, da naročito u krajevima oko granica strogo nadziru kretanje, pa u tu svrhu često zaustavljaju ljude zahtjevajući, da se legitimiraju. Preporučamo našim ljudima, koji idu u krajeve oko granice, da si priskrbe legitimacije, jer će se tako moći slobodnije bez ikakvih smetnja kretati i obavljati svoje poslove.

Književnost i umjetnost

«Naš Glas».

Ovaj je simpatični list stupio još jedan korak naprijed. Od djačkog lističa razvio se je najprije u jedan opće omladinski list, a iz omladinskog lista evo se sada pretvorio u lijepu literarnu i obiteljsku reviju. U decembarskom broju uredništvo je to navjestilo, pa i ako je javljeno, da će list u 1927. g. biti uistinu lijep ipak nas je ugodno iznenadio birani sadržaj prvoga ovogodišnjeg broja.

U našim veoma nesredjinim prilikama, danas kad su sve bolje sile ostavile zemlju, medju onima, koji su još preostali i medju onima, koji se još razvijaju — našlo se je ipak talenata, koji se bave pisanjem lijepoga štiva. «Naš Glas» okuplja oko sebe te sile. Ima ih malo, ali ono što daju izborno je. Razumljivo je da su u listu jače zastupani Slovenci. Na širem teritoriju ima i više njihove inteligencije, pa prema tome takodjer i više onih, koji se bave perom. No ima nade, da će se iz mladjih naših istarskih redova razviti pojedinci, koji ne će dozvoliti, da istarska literatura, koja je jedanput lijepo cvala, propadne. Evo i zato je skupina onih, koji rade oko «Našeg Glasa» simpatična. Želimo im mnogo uspjeha.

Januarski broj «Našega Glasa» ima novu naslovnu stranu. Izradio ju je mladi kipar Gorše, učenik Meštrovićev. Na 32 stranica rasporedjeno je veoma lijepo uredjeno štivo. Lojz Kraigher, poznati i uvaženi slovenski novelist piše novelu «Matej in Matilda». Slijede imena, koja su poznata u literaturi, kao: Bevk s jednom humoreskom «Nevšečen dogodek», Širok opisuje svoj posjet Bevku «Pri Frančetu Bevku», Ivan Vouk napisao je crticu «Na mojniku dveh svetov». Marijana Kokaljeva «Lovski blagor». — Medju pjesmama opažaju se Kosovelov «Motiv iz tvornice», Kacjančičev «Plavž ponoči», Slavčev «Tasov hrast», dvije Mihovilovićeve pjesme «Pesma o mojoj cesti» i «Pesma osamljenog čoveka» itd. Drago Godina napisao je članak o nekim gospodarskim pitanjima, a u športnom djelu piše Mirko Luin o lakoj atletici. Osim toga ima list rubriku «Književnost» u kojoj se objavljuju neke naše nove publikacije.

Ovaj je broj ilustriran trim slikama, koje su izradili nekoji naši ovdješnji umjetnici (Sirk, Bucik, Gorše).

Iz ovog kratkog prikaza opaža se, da je list dobro uredjen, te da je potrebno posvetiti mu svu pažnju. Treba ga pomoći svim silama. «Naš Glas» to je jedina naša jugoslovenska literarna revija u ovim krajevima. Treba je raširiti, treba da u nju počnu saradjivati oni, koji su se već stabilizirali na književnom polju, a i mladi, koji osjećaju sposobnosti neka se jave. List se naručuje na adresu: «Naš Glas» — Trieste, Casella postale 348. — Pretplata na godinu iznaša 16 L za Italiju, za inozemstvo 20 L. Izlazi jedanput mjesečno.

B.

TURSKE POSLOVICE

Strpljenje od groždja pravi vino i od dudovog lista svilu.

Ko trnje sije, more da žanje samo trnje.

Ko se boji ognja, nek se kloni dima.

Oči su vaga, čiji je uteg srce.

Samo ludjak pada po drugi put u istu jamu.

Jesi li ikada doživio dan, koji nije svršavao zalaskom sunca?

Lisica najzad ipak dodje u krznarov dućan.

Duša je ladja: um je kormilo, vesla su misli, a istina je luka.

Jezik više ubija od mača.

Franina i Jurina

Znaš česa se ja najviše bojim?
Česa?
Da će nam jedan dan prefalit kar[...]na i petroja.
Blaže tebe, kada nimaš druge [...]li i skrbi nego to.
A imam, imam, da bi tako ne, i da mi ih ki otel kupit, ja bim mu ih [...]o rado prodal. Nego ča mi koristi! [...]o se tužim — joh, ako se ne tu[...] — isto joh! Tu su, kako vidiš, [...] joh — ja ne znam ki j' veći ni [...] j' manji. Zato da ti pravo rečem, [...] najvolim mučat, ale pak ako mo[...]m da govorim, onput najvolim [...]ljat čagod od karbuna, od petroja [...]e pak od kakove druge takove pre[...]ošćini. Tebe takovi razgovori, pari [...]i se, da ne gredu va glavu.
[...].: Aj gredu, ma ja ne znam, zač bi [...] čovek moral bat, da će jedanput [...]ofalit karbun ale pak petrojo.
Zač na ovem svete ni niš večno, a [...] karbun ni petrojo. I kada ja pro[...]islim, da ne pasa dneva, da se ne [...]kopa kakovi tri ale četiri milijuni [...]oneladi karbuna, mane gredu vaje [...]a glave svi vlasi vajer i ja ti va toj [...]ojoj nemoj glave storim račun, da [...] ne će moć do veka podurat, zač i [...]ajvećoj vreće se jedanput do dna [...]ride. Pride se ale ne pride?
[...]r.: Pride.
[...].: No a ča ni morda i svaka minijera [...]od karbuna kako jedna vela vreća?
[...]r.: Aj je.
[...].: Ma ako je kako vreća, onput će [...]njoj se morat jedan dan do dna prit.
[...].: To se zna da će.
[...].: Ja — ma to će bit onputa sud sveta.
[...]r.: Kakov sud šveta?
[...]r: Ne zameri, ma mane se sve pari, da tega ti još ne moreš da razumeš. Mane se pak, va ovoj mojoj nemoj glave pari, da već vidim, kako će to bit.
[...]r.: Baš bim malo i ja rad znat, kako će to bit.
[...].: Ja ću ti to stumačit: Zamimo za jedan primer Reku. Tu je porat rečki, tamo je Baroš, ovde stacijon, onde fabrike sve jedna do druge. Sve to dela, dimi, dimi i dimi. Porti puni strahoviteh vapori, železnice već viču za ča poć, a fabrike ne čekaju nego sirenu, da zatuli i da ih pozove na delo. I kako je v Reke, tako je va Marsije, va Londre, va Novajorke, va Kalkute, va Bonizajereh, ma svu[...]da po celem belem svete. Vapori če[...]kaju, železnice čekaju, fabriki čeka[...]. Kad ti, temu nebeše, najedanput [...]ride glas, da je sva zemlja spraž[...]ena i da va njoj nima ni nohta karbuna. Ča te onputa oni vapori, o[...]ne železnice, one silni fabriki?
[...].: Si gotov?
[...]: A ča te pak oni silni aeroplani, [...]kad jedan dan pride glas, da va ce[...]oj zemlje nima već ni kapa petroja? [...]S čem te hodit napred? Z onem ta[...]nekem? Sada reci malo ti mane, ča [...]ne će to bit sud sveta?
[...].: Bilo bi, da nima ljudi, ki nose [...]svoju glavu na ramenu. Ma takoveh ljudi ima, i ti se ljudi već sada skr[...]be, da najdu neč, čim te i kasneje, [...]kad ne bude karbuna i petroja moć [...]vapori hodit i železnice teć i aeropla[...]ni letet. Čovek je veli fulić, on se ne [...]da lahko pod nogi, i kada pride teta [...]potreba, on se benj zna inžinjat. Si [...]videl, kako j' bilo va vreme rata? Najprvo smo jili palentu od fermen[...]una cinkvantina. Pak je prišal neki [...]malo huji fermentun, pak oni naj[...]huji, pak nekakova strašna mišijan[...]cija, a najzada je bilo va palente već pantigani nego muki. I svejedno smo živeli.
[...].: Ja — ma da su onputa pofalile pantigani?
[...].: Niš zato: va Beče su već študijali, kako bi napravili surogat i od pan[...]tigani. Tako će bit i onput, kada već ne bude na svete karbuna ni petroja. Ima na primer va more toliko sili i forci, kakove nima va sveh karbuneh ovega sveta. Ta sila će se iskoristit. Ja sam već videl disenj od fabriki, ka će se usidrit na sred oceana i delat će i vrtet će se samo zi silum, ča će je dobivat z mora. To je već sada gotova stvar, a ča će se pak ljudi još zmislet do onput — to neka Bog zna.
Fr.: Ma kuga ih ne zadavila, ter ih ne zadavila, ča ne bi mogli zmislet malo i način, kako bi se na ovem svete moglo živet i plaćat računi — prez beči! To bi bilo jedno iznašašće prvega reda, ča ne da bi, Jurino?
Jur.: A moooo!

DOPISI

IZ RIJEKE.

Vatra na brodu. - Kako je bilo negda. Športske stvari. - Sadjenje duhana. - One tri..

Ne znam, dali vam je poznata nesreća, što je ovih dana zadesila Adrijin parobrod «Rossini». Parobrod je bio krenuo iz Livorna prema Napulju, a od tuda da će put Rijeke, kadli u četiri sata u jutro zaviče neki mornar, da se jedan dio tereta zapalio. Kapetan je odmah naredio, što treba učiniti, i sva se vojska dala na posao, da gasi vatru. No plamen se je bio već toliko raširio, da kapetanu nije preostalo drugo, nego da okrene «provu» put jednog malog otočića, i da tu nasuše brod, pa da pokuša, da na njemu spase što se spasti dalo.

Istoga dana o podne došla je vijest o nesreći na Rijeku i raširila se u jedan mah. Momčad i kapetani većim su dijelom Riječani, stoga je uzrujanost u gradu bila vrlo velika. Neki su govorili, da je sva momčad na brodu nastradala, drugi, da nije sva, već samo jedan dio. Neki ovako, neki onako, dok nisu najzada počeli da iznose imena nastradalih. Zamislite muku i žalost obitelji, što su sa strepnjom i zebnjom u duši slušale sve one strahote, što su se pripovijedale po gradu. Za sreću danas se čovjek može poslužiti i brzojavom bez žica, pa, se tako prilično brzo ispostavilo pravo stanje stvari. A to je bilo, da ni od momčadi ni od kapetana nije poginuo niko, već da su svi živi i zdravi i da rade na tom, da spase brod i barem dio onoga, što je u njem.

I tako najednom odlanulo svima i više se u gradu o tome ne govori. Tako je to danas u doba radiotelegrafa i radiotelefona. Dodje nenadano kakva zla vijest i svi se uzvrpolje, i svak hoće odmah da sazna pravu istinu. Sa spravama, što ih svijet ima danas na raspolaganje za par sati saznaje se sve — pa Bog i mir! Barem nema one grdne neizvjesnosti, koja je mučila naše majke, kad su im muževi i djeca bila po moru. Onih se vremena i ja sjećam. To je bilo onda, kad je Rijeka i njezina okolica imala čitavu šumu brodova na jedro. O tim se brodovima nije po više mjeseci znalo, dali su još gdjegod živi ili ih je progutalo more. A kako nije gotovo bilo kuće ni u gradu ni u okolici, da nije imala barem koga mornara u svijetu, zamislite, kako je u ono vrijeme moralo biti ljudima pri srcu. Koliko puta sam u djetinjstvu vidio ženu, koja bi zbog bilo čega počela da se smije, pa bi najedanput stala veleći:

— Ja se ovdje smijem, a njega mi možda već ni...

I još moram zbog nečega da se divim onim našim negdašnjim ubogim ženama. Kako sam već prije napomenuo, brodova je u ono doba bilo šva sila i svaki je brod imao svoje više manje čudno ime, ali to ime — ma kakvo bilo, žena bi ga i najprostija dobro upamtila kao i sva ona daleka mjesta i mora, kuda bi joj muž ili sin sve plovio. Više su onda poznavale geografije proste žene, koje nisu nikada ni vidjele škole, negoli mnoge današnje cure, koje godine i godine sjede po raznim inštitutima. Nevolja gola najbolja škola. Mjesto imena brodova sada su više na dnevnome redu imena športskih društava. Juče mi ih je jedan, što često zalazi na Kantridu, nabrojio ništa ne manje od sto i sedamdeset. I to je nešto, ali ja bih volio, da su to imena brodova, «barkå», «brika», «navå» i kako se je sve ono jednoć zvalo ono veliko bogatstvo naše.

Nego kad smo već kod športa, hoću mimogrede da napomenem, da se sasvim slažem s «Vedettom d'Italia» koja spravno veli, da što je odviše, nije ni s maslom dobro, to će reći, da bi trebalo pripaziti, da se na Kantridi, prigodoma raznih utakmica ne dogadjaju neugodni incidenti, kaošto bijaše onaj, što se desio prije nekoliko dana, kad se ono ogledala dva bratska društva: jedno iz Trsta, a drugo iz Rijeke. Svi su ti ljudi više manje skladni i fini, ali kad ono počnu manevrirati nogama, onda je kao da se nešto strašno ovuklo u njih: ne vide i ne čuju ništa osim svoje balote. U svakoj borbi čovjek postane mala beštijica pa je tako i u športskoj. Tako je svuda po svijetu. Jest, istina je, da tako biva i drugdje, ali to ne znači, da se takove stvari mogu ponavljati u nas, gdje ima više kulture pod jednim samim noktom nego li drugdje u svijetu medju čitavim narodima. Zato ima «Vedetta» posve pravo, kad prigovara, što je došlo do onog neugodnog incidenta, gdje su se vrijedjale čak i naše plemenite i čestite žene (le done gentili di Fiume, kako veli «Vedetta».) Sva sreća, što je tamo bio komendator Host-Venturi, inače ne znam, kako bi bilo prošlo.

U Jugoslaviji se mnogo radi na tom, da Sušak postane slobodna luka (porto franco).

Jedna novost: čitam u novinama, da je neka tvrtka Paganetto i Miglietta dobila koncesiju, da može u riječkoj pokrajini gojiti — duhan. To je pitanje, o kome će zacijelo progovoriti koji stručnjak u vašem «Narodnom Gospodaru». Što je do mene, nisam pušač, pa ne bi o tome znao, što da kažem. Nego kad nam već ne rodi ni grah ni pšenica, ni loza ni trtula, a mi kušajmo s tabakom, možda ćemo biti bolje sreće. Uostalom svaki pošten zanat, ako vodi do blagostanja, dobar je, pa ako je jedna moja teta bila jedanput tabakina, zašto da ne budem i ja tabakin, kad je već tako na svijetu?

One tri posljednje:

Juče se je Ninetti dogodila jedna ružna. Bila je u Sempioncinu, pa se kao prilepak uhvatila jednoga mladoga gospodina. Pošto se nekoliko izbrbljala, upita ga kao iz neba pa u rebra:

— Cujete, gospodine, koliko let bite mi dali?

A mladi gospodin izgubi strpljenje pa će joj nekako tvrdo:

— Izvinite, gospodjice, ja ne dajem nikome godine. Pa vam ih i ne treba. Vi ih ionako imate dosta.

Još jedna:

Prolazim kraj jednog dućana. Na vratima raširio se kao obično trgovac — moj stari prijatelj.

— Kako je — Berto? — upitah.

— Pa nije loše, odgovori on. Malo prije dobio sam sto lira.

— Kako to?

— Došao Pepe Muštaća, da mu prodam par postola na kredencu. A ja nisam čuo na to uho, i tako — kako vidiš, dobio sam sto lira.

— Boga mi, dobar si posao učinio!

Ona posljednja:

Danas je došla k meni moja stara prijateljica sva rasplakana. Upitam je, što joj je, našto će ona meni:

— Promislite malo! Bila sam kod dotora i rekal mi je, da će mi muž do petnaest dana ozdraviti.

— Pa vi biste se morali za to veseliti, a ne plakati, rekoh ja.

A ona meni:

— Jest, ali kad je dotor rekao, da će moj muž do osam dana da umrije, ja sam prodala svu njegovu robu. A što ću ja sada jadna, ako ozdravi? **Rokac.**

IZ BUZEŠTINE

Plesovi.

Čini nam se, da se približava sudnji dan ili drugi opći potop. Jer mi, stari Kršćani držimo, da ovakvi svijet kakav je danas — ne može da ga trpi ni Bog ni Njegova pravica. Mora doći dakle iz neba smupor ili potop. I Buzeština se je jako promijenila ili se jako mijenja. Da ustanu iz groba naši pokojni — ne bi nas ni prepoznali. Oni su, Bog ih pomiluj! nosili sukno i opanke, a mi, njihova djeca i unuci, oblačimo samo odjeću kupljenu u Trstu. A naše kćerkice se već nose kao kćeri trgovaca i bankira u Trstu. Ova gospoština naših mladića, a osobito djevojaka, motika je, kojom kopaju sebi i nama roditeljima — grob. Ovo je jedno, a drugo mahnitost za zabavama. Oh, ples, ples je prva i zadnja misao naših nekojih (ne svih) djevojaka, pa i nekojih mladića. Ići na ples na gradsku, na gospodsku odjeven, to je najveća želja današnjih mladih ljudi. I kod nas se naši ljudi bore na sve načine, da budu plesovi po selima. I dušu davaju za to. I rado bi imali ples — barem svake nedjelje. Naša braća i prijatelji u gradu ne dadu plesove u sela. Brate, ne će da dadu oni iz ruku svojih «zlatne» plesove! Nisu bedasti! Ali naše djevojke i mladići su nadmudrili grajane: oni idu na plesove k njima u grad. Ben fatta! I tako stvar stoji glede tih «svetih» plesova kod nas. Ovako na ovaj način nama će biti bolje; ovako će nam biti — srećnija nova godina. O ovome neka malo pomisle naša mladež, a i njihovi roditelji, ako još mogu misliti.

Jedan otac.

IZ ŠTRPEDA.

U daleki svijet. Naš «Sretan put!»

Prošlog ponedjeljka ostaviše nas četiri naša mlada čovjeka. Svi mladići osim jednoga. Odoše iz Trsta put južne Amerike. Odoše u nakani i želji, da što zasluže u Argentini, u toj zemlji velikih polja i neobradjene zemlje, u zemlji kruha. Mi ih puštamo teškim srcem, ali ako sve zbrojimo, sve naše teškoće i nevolje, moramo uzdahnuti i reći: pa morali su da odu nekamo, da pomognu sebe i svoje doma. Nisu oni otišli onako baš na slijepo, jer će tamo naći ili braću ili rodjake ili znance, koji će im priskrbiti već prije posao i zaslužak. Mi njima želimo sretan put i dobru sreću, a i to želimo, da ne zaborave u dalekoj tudjini na svoj rod i rodbinu, ni na svoje rodno selo i Istru, pak da se povrate srećno, zdravo i teških žepova u svoje domove. Mi smo osvjedočeni, da će tamo u Argentini čitati američke slavenske novine, a da doznadu novosti iz svojeg kraja i zemlje, oni će naručiti našu «Istarsku riječ». Ovako će oni i svi naši ljudi u tudjini živjeti zaista tijelom u tudjem svijetu, a dušom kod kuće. Budu li oni mislili na dom, na roditelje ili žene svoje, onda će zaista raditi i štediti i nastojati, da pomodnu svoje kod kuće. — **Prijatelji.**

IZ SOVINJAKA.

Crkvena posla. - Gospodarstvo.

Prošli su i Božični blagdani. Za nas su prošli po siromašku. Na dan samoga Božića od vanjskoga je svijeta kod svete mise malo tko bio i to radi velike snježne mećave. Novorodjenome se kraiju toga dana od vanjskih malo tko poklonio. Na Novu godinu vrijeme je dopustilo, pa se je svijet iz okolice sakupio u velikom broju u crkvi. Svi su se obradovali kad su čuli pjevati našu božićnu pjesmu: «U sej vrimo godišća». Ta se pjesma nije u Sovinjaku pjevala odkad je našu župu zapustio naš nezaboravni župeupravitelj gosp. Ivan Dukić, a dotle se je pjevalo uvijek pod svim župeupraviteljima. Sjećamo se tako na primjer dok je bio ovdje blagopokojni Brusić, pak Uršić, pak Jelenc, iza njega Žnjidarić, pa Ladavac, Rebol, Klun, te Ravnik, a iza Ravnika došao je u Sovinjak veleč. gosp. Dukić. Onda kad je otišao više se nije pjevalo.

Na novu godinu sadašnji župeupravitelj vel. gosp. Petar Renci, dao je pjevati po starom običaju božićnu pjesmu. Osim toga obećao je, da će se pjevati i na dan sv. Tri kralja. Toga je dana vrijeme bilo krasno, pa je iz svih sela narod nagrnuo u Sovinjak. Svi su bili veseli, da će čuti opet našu staru pjesmu. Ali uzalud: pjesma se toga dana nije pjevala.

Neznamo kako to namjesnik božji sa svetim odjelom ispred oltara smije lagati? Ili je možda netko poduzeo što protiv naše pjesme, pa se nije mogla pjevati, pa zato nije g. župnik mogao svog obećanja izvršiti?

Sv. Crkva u svom Psalmu veli: Hvalite gospodina svi ljudi, hvalite gospodina svi puci.

Danas je nedjelja. Lijepa je, da ljepša ne može da bude usred zimskog doba. Sunce krasno sije sa vedroga neba. Sve otišlo iz kuće, na polje, kamogod, da se naužijemo sunca i vedrine. Ta nismo imali baš lijepoga dana već dugo vremena, — Mi poljodjelci želimo, da ovakovo suho, lijepo vrijeme potraje mjesec, dva.

Tako nam je žao, da nam ne dolazi redovito naša obljubljena «Istarska Riječ». Dugi su putovi iz Trsta do nas...

Nemamo se ničim da pohvalimo. Samo to ćemo reći, da trošimo i plaćamo više nego dobivamo i primamo. I bedak zna, da ovako se ide doli, duboko u jamu. Ipak za jedno moramo se pohvaliti. Ove su godine ulike dobro urodile. Ovako nisu dobro urodile već mnogo godina. Ovako ćemo imati mnogi od nas domaću izvrsnu zabilu (smok), a nekoji će moći nešto i prodati. Prodaje se ulje po 8 L i skuplje jedan kilogram. Ulje će nam dobro poslužiti, jer bismo drugačije mnogi od nas morali jesti nezasmočenu hranu. Morate znati, da je nama dandanas vrlo teško uzgojiti prasca, a skoro nemoguće tustog prasca. Sve nevolje nekako strpljivo podnašamo, sve u nadi, da će nam nova godina donesti koju polakšicu ili poboljšicu.

Seljaci.

IZ ŠKULJARI.

Nedočekani mostovi.

Mi smo zbilja u škulji, te ne možemo nikuda ako ne preko potoka i voda. Dok su suha vremena, to ide kako — tako; ali za kišovitih dana, mi smo u trišta muka. Za gradnju jednog mosta već se borimo preko deset petnaest godina i više, ali uzaludno. Mislili smo, da će naš župan Benčić, prijatelj šinjora, nešto postignuti, kako je to želio i obećao, ali ni on nije ništa mogao postići. I njemu je sve dozlogrdilo. «Idem u Ameriku!» reče. Ali prije će da se oženi, a onda će sa svojom mladom ženicom u daleki svijet. Jednog dana prije odlaska ode na općinu u Buzet. Pokara se tu sa g. sindakom, a pri tom ga uvrijedi. Tuži sindako, tuži župan. — I dok ne svrši pravda, naš Benčić ne može u Ameriku. Kaj ćemo, tako je! — Obje su tužbe interesantne, pak čekamo da vidimo kako će ispasti. — No mi ćemo ostati doma bez naših mostova, po svoj prilici, dok će Benčić u Ameriku.

IZ PRODANI.

Nasamaren i prevaren.

Mnogo se zla čuje kod nas naokolo. Mi pak ne znamo, da li je ovo zlo i nesreća: Dodje tako na primjer nepoznanac u selo, pak u kuću. Pozna on dotičnu osobu, ne osobno, nego po opisu. Znade taj neki tudjinac, da čovjek, komu je došao, voli i jako voli novac, zlatni, srebrni, papirnati, svakovrsni, samo da je novac. I ponudi mu neznanac, da recimo na Rijeci stoji jedan veliki kovčeg (kufer) pun — blaga svjetskoga. Ali valja položiti prije novac, kauciju, što li, da se može de njega. Tako nekako, — govoraše mu nepoznanac; ali svakako ljepše, više uvjerljivo, barem tako, da je naš — brižni čovjek povjerovao. Ej, biti bogat, to je nešto rajskoga! Pak ovako na laku ruku hitro, u par dana... I naš muž velikih očiju, a još većeg apetita za novcem — povjerova gospodinu tudjincu. Podjoše na Rijeku. Naš čovjek uruči potrebni novac, da se uzmogne dignuti kovčeg... I na Rijeci se odigralo što se odigralo. — Naš mudrac dodje opet doma lakih praznih džepova — pješke preko Učke. Ovako neki šapću, a dotičnik, dašto, šuti i šuti sve se crveneći od jada, ljutosti i sramote. E tako se dogadja lakomcima! Mi drugi neuki seljani ćemo se pak baviti poljodjelstvom, živinogojstvom i drugim gospodarstvom, da — postanemo bogati!

IZ VIŠNJANA

Vrijeme. - Pokojni — sindaco i drugo.

Dragi čitatelji! Razlog moje šutnje nije bogzna kakav. — Ovdje je kod nas skoro sve po starom, izuzemši neke malenkosti, pa zato ne pišem.

Pred par sedmica stisla nas je iznenada velika zima, bilo je i snijega, no sada, kao za samo čudo, okrenulo je toliko na bolje, da si je misliti, da smo u pramaljeću. — Tako su nam lijepi dani, daj Bože, i potrajali!

Bit će neka dva mjeseca što smo izgubili našeg sindaka, Ivana Močiboba, (sretan mu put!) podao je naime ostavku.

Što je g. Močiboba dovelo do toga, da poda ostavku, ne zna se za pravo, ali većina veli, da je to učinio, jer se je posvadio sa prvim općinskim savjetnikom, Josipom Zelco-m (Željko). Sa njegovim sinom Aldom još se je povrh toga i potukao.

Na njegovo mjesto poslali su nam komesara. Njegovo je ponašanje do danas hvalevrijedno. Nadajmo se, da će i unaprijed nastojati, da nas što bolje razumije, nas i naše jade, i da ne će krenuti krivim putem kao njegov predčasnik, jer bi to bilo na našu štetu. A bogme i na njegovu veliku sramotu. I onako nas svaki dan sve više tištu stare i nove nevolje, kamo li većeg grijeha da nas i on zanemari, pa da imamo još jednu brigu oko općine i ostalih komedija.

Ove godine, kako sam i do sada u ovim kolonama pisao, imamo vrlo izvrsna vina; no, uza sve to se veoma malo prodaje, što je glavni razlog, da je naš narod bez novaca, te da uslijed toga ne može plaćati koliko se od njega pita i zahtjeva. Zato, onaj, koji treba vina, neka se k nama obrati, pa će uz povoljnu cijenu dobiti najbolju robu.

Kako u više krajeva, tako i kod nas naša mila «Istarska riječ» izostaje i ne dolazi redovito, pa najtoplije molimo to štovano uredništvo, da se interesira kod viših oblasti zbog ovoga nereda. Onaj koji plaća i vrši svoje dužnosti, bilo bi lijepo da i uživa prava, koja mu pripadaju. — **Zmaj.**

IZ PULJŠTINE.

Velika kradja u Marčani.

Lopovi nikada ne spavaju. I onda, kada se misli, da ih u nekom kraju više nema, oni se negdje spremaju i čekaju priliku, da izvrše kakav veći i krupniji lopovluk. A kada sve lijepo ispipaju, kada se osiguraju sa svih strana, onda se sigurnom rukom laćaju svog plijena. Osobito je kradja blaga jedan veoma delikatan posao. Veoma je malo zgodnih sela u Istri gdje bi se blago moglo komodno krasti. Medju ta «nekomodna» mjesta spada i Marčana. Lopovi se još nisu bavili Marčanom, no napokon su ipak htjeli i tamo pokušati svoju seću.

Baš zato, jer se lopovi još nisu usudili krasti u Marčani, glas, da su braći Toni i Ivanu Crljenici pokradena goveda uzbunio je sve selo. Svako je promislio: «Počeli su!» Kradja je izvršena u noći 29. januara. Braća Crljenica imaju jednu staju na rubu sela. U toj su staji držali dva vola i jedno tele, u ukupnoj vrijednosti od 6000 lira. Budući se do sada u Marčani kradje nisu dogadjale, ljudi običavaju staje ostavljati bez da ih itko čuva. Tako se niti braća Crljenica nisu brinuli mnogo, za čuvanje staje. Spavali su slatko. Ali kad su se probudili — gorak je bio njihov zaključak, da su im goveda iz staje odvedena.

Lopovi su u noći ušli kroz prozor u staju. Iznutra su otvorili vrata i potjeraše lijepo komodno goveda cestom — nezna se kamo ni kuda.

IZ LINDARSKOG POLJA.

Naše gospodarsko stanje i — moda.

Dragi gosp. uredniče, molim Vas, da mi uvrstite ovih par redaka u vašu i našu milu «Istarsku Riječ». Nemamo doduše da Vam javimo bogzna što, ali da ne bi neko mislio, da nas više nema — javljamo se. Živimo još hvala Bogu, pa i ako u mizeriji, no glavno je da smo živi.

Na mnoge bismo se stvari morali potužiti, no koja bi nam korist od toga bila. Pa na koncu konca i naše bi tužbe bile slične svim drugim tužbama iz ostalih naših sela. Najteže nam je to što nemamo od nikuda zaslužka. Do pred neko vreme radilo je iz našeg kraja oko 35 radnika u rudokopu boksita, ali sada više nema rada, pa su i oni kod kuće, da s nama ostalima čekaju milost božju. Zaslužak je u tom rudokopu bio uistinu slab. Radnike su plaćali po 1 liru i 50 cent. na sat a posao je bio veoma težak. Na ovaj se je način veoma slabo moglo živjeti, ali svejedno bilo je i ipak nešto. Naša slaba polja teško nas prehranjuju. Morati ćemo se dati na kakav drugi unosniji posao. Možda bi se dalo pomoći govedarstvom i mljekarstvom?

Osim toga morao bih se potužiti na još nešto. Vi ćete se možda i čuditi, kako je to moguće, da uz ovoliko našu mizeriju mogu govoriti o rasipnosti u našem selu. No ja znam, gospodine uredniče, da je već i do vas više puta došao glas u strašnoj ženskoj modi, koja harači po našim siromašnim selima. Dok se u nekim kućama jedva jedvice preživljuje dan za danom dotle kćeri iz te kuće, mjesto da na bilo koji način pomognu kuću, rasiplju na modu, na lakovane skupe cipele i svilene čarape, na fina odjela itd.

Ja neznam dokle će to tako napred, ali je već dosti toga. Trebalo bi svršiti. Roditelji, koji nemaju što da obuku ne bi smjeli dozvoliti, da im se kćeri kočopere ko kakove princeze. Šibu neka uzmu u ruku. A ko će poženiti sve ove naše oholice i rasipnice? Neka ne misle, da će ih njihova gizdavost pomoći; ako ne budu marljive, štedljive i skromne mogu si već sada zapisati sudbinu.

Pamet dakle u glavu vi roditelji, a i vi djeco, naročito kćeri neka paze što rade, jer su vremena teška i preteška. Doskora ću vam se opet javiti. — **Seljak iz donjega sela.**

IZ BUZETSKE OKOLICE.

Gospodarstvo.

Prošla je ona stara grda i zla godina, a unišli smo u novu. Možda će nam ova mlada godina donesti ili privući budikako štogod dobra, te nam olahkotiti teško breme raznih nevolja. Jer, da vam istinu rečemo, već su nas skrbi i nesreće zgrbili do tla. Već je mnogi od nas poljodjelaca počeo zdvajati. Sada smo počeli klati svoje krmke. Pa kakovi su ti naši krmci? Tusti, utovljeni, jeli — da ne mogu stati na nogama! Jesu, dabome, tako utovljeni, da mogu trčati. Ako je tko zaklao prasca od kvintala, dobar je. Od kvintala i pol — to je u nas rijetkost. A kako da mi svoje krmke dobro utovimo, ako im ne damo žita i brašna ili posija. A ova krma, gospodine moj, tako je skupa, da ju mi ne možemo kupovati. Ako nema «praščine» u kući, u toj kući ima glada i nevolje. Propast. Što ćeš dati težaku svomu i tudjemu? Čim da zabiliš hranu? No, ipak je ove godine za nekoje dobro, za one, koji imadu ulika. Ove su godine dobro urodile, kako nisu već odavna. Imat će nekoji dakle ulja svoga domaćega. Ali svi nemadu ulika (maslina), a to je zlo. Morat ćemo se dakle dati na gojenje i sadjenje ulika. Gdjegod je malo mjesta, posadit ćemo uliku i dobro ju gojiti onako, kako smo naučeni gojiti vinovu lozu. Gojenje svinja mnogo stoji. Ako mi sve izračunamo što je naša svinja požderala, vjerujte nam, s tim novcem bismo kupili kudikamo više svinjetine. Skupa je krma: posije, muka i turkinja. Mi rano koljemo svinje, jer nemamo doma krme. Inače bismo ih klali za pust. — E pa šta ćemo...

IZ KRASA.

Otmica. - Napadaj.

Začudilo je nas sve na Krasu ono kod nas nečuveno ugrabljenje djevojke u Račjoj Vasi, ali još nešto drugo nas začudi i ražalosti. Dodje na Kras k nama naš čovjek iz Buzeštine, te nam nudja na prodaju svoje vino. Nekoji se pogodiše, te mu dadoše novac za kaparu. Zadovoljan otidje kući. Ali na putu srete ga neki njemu nepoznati čovjek, koji je zahtijevao od njega sav novac. Bilo je tu rječkanja i hrvanja, kad se u to pokažu drugi neki ljudi, lovci. Kad ih opazi zlikovac, odmagli. Buzećanin se povrati u Račjuvas, da sve ispripovijedi. Ljudi tražiše, tko bi bio taj lopov. Radi sumnje već su dvojica odvedena u zatvor.

Ovo je vrlo žalosno i sramotno za nas na Krasu. — Jedan Čić.

IZ VEPRINCA.

Veprinačke nevolje.

Napokon evo i nas opet, da vam se u kratko javimo. U slabom smo gospodarkom stanju. Usred smo zime, vremena su slaba, a ljetina nam je prošle godine slabo urodila. Inače u ovim krajevima vlada besposlica. Zarade nema, a narod se zadužuje sve više i više, a da nezna odakle će dugove vraćati. Sada se opet počelo obavljati poljske poslove, pa nam je i to jedna velika skrb i briga. A moramo sve svoje sile uprijeti hoćemo li nekako da preživemo, da prehranimo sebe i svoje i da platimo poreze.

Ali kao svagdje tako je i kod nas uhvatila korijena jedna naša zarazna bolest, a to je nekorisno trošenje onih krvavo zasluženih par lira. U prvom redu moramo prstom uperiti u našu rasipnu žensku mladež. Moda i ples — to je našu mladež odvuklo u svoje ludo kolo i sad je veoma teško povesti je na pravi put. I muško i žensko pleše kod nas po cijelu nedjelju, da je grozota. Osim toga mladići su se dali na vino, od srca. U nedjelju se zaboravlja na sve brige i nevolje uz čašu vina. Krčme su pune, tamo se niko ne tuži i niko ne plače, ali pohodite li u ponedjeljak nekoga od vinske braće — utopiti će te se u njegovim suzama o nevolji. Doduše nije takav sav naš dragi Veprinac, ali ne služi nam na čast ova mana nekojih.

Treba da se svi damo na posao, pa da ovo naše zlo istrijebimo. Bila bi već i doba. A našu mladež morali bismo mi stariji palicom na put potjerati. Da, i mušku i žensku. Kada promislimo da na mladjima svijet ostaje zgrozimo se. A imamo i zašto: zar će na ovome Veprinac ostati? Kako sam već rekao nije sve selo takvo, čast nekojima, ali ipak... — **Seljak.**

Novi zakon javne sigurnosti

Čl. 74.

Za uprizorivanje scena na javnom mjestu, otvorenom ili izloženom javnost, koje imaju biti kinematografski reproducirane, treba prethodno pismeno obavijestiti mjesnu vlast javne sigurnosti...

Zabranjeno je upotrebljavati djecu jednog ili drugog spola, mladju od 15 godina kao glumce ili statiste ili što drugo u prigotavljanju kinematografskih prizora, osim u prizorima, koji imaju uzgojnu svrhu.

Prefekt može u izvanrednim slučajevima dozvoliti, da se uposli jedno ili više djece u kinematografskom snimanju, ako se garantira, da će se izpuniti uslovi, potrebni, da se održi zdravlje i moral zaposlene djece, a osim toga moraju na to pristati i roditelji ili skrbnik.

Čl. 75.

Kinematografski filmovi, proizvadjani u državi ili uvažani iz inozemstva, odredjeni bilo za predstavljanje u državi ili za izvažanje u inozemstvo, podvrgavat će se prethodno pregledbi (reviziji) sigurnosnih oblasti.

Čl. 76.

Oblast, nadležna da izvrši pregledbu filmova za kinematografske predstave, odredjuje kojim predstavama mogu prisustvovati malodobni ispod 16 godina. Ako jednom filmu ne smiju prisustvovati, uprava kinematografa mora da to navede na samoj objavi za predstavu, te mora da se točno drži naredbe.

Bez obzira na posebne kazne predvidjene od kaznenog zakona, poduzetnici ili ravnatelji kinematografskih dvorana, koji bi prekršili ove odredbe, biti će kažnjeni zatvorom od 3 mjeseca ili globom od 500 do 3000 lira.

Čl. 77.

Zabranjeno je da se djeca ispod 15 godina upotrebljavaju u varijetetnim ili kinematografskim predstavama, u cirkusima i u bilo kojoj drugoj javnoj predstavi, izuzevši predstave lirične, ili dramatične naravi.

Ova zabrana vrijedi i za malodobne ispod 16 godina, kad se radi o akrobatskim vježbama, o atletskim prikazima ili o kakvoj drugoj opasnoj vježbi.

Čl. 78.

Oblast za javnu sigurnost ne može dozvoliti otvorenje kazališta ili drugog kakvog prostora za javne predstave, dok nije jedna tehnička komisija ustanovila, da je zgrada čvrsta i sigurna i da ima dovoljno izlaza kroz koje bi u slučaju požara posjetioci mogli brzo izići.

Onaj, koji pita dozvolu za otvorenje kazališta, mora sam da snosi troškove pregledbe a takodjer i troškove za službu vatrogasaca, koji nadgledaju da se ne bi gdje pojavila vatra.

Čl. 79.

Sigurnosna oblast mora da na svaku predstavu šalje svoje činovnike ili agente, koji prisustvuju od početka do konca predstave, te vode nadzor u interesu reda, javne sigurnosti, ćudorednosti i dobrog vladanja. Poduzetnik mora sigurnosnoj oblasti dati na svoje troškove jednu stanicu u prostorijama, a u slučaju da toga nema, onda mora odrediti činovnicima javne sigurnosti jedno mjesto odakle će moći vršiti nadzor.

†

Tužnim srcem javljamo svoj rodbini, prijateljima i znancima, da je naš nezaboravni sin odnosno brat

Luka Grakalić

u ranoj dobi od 28 godina, u Beogradu, 20. ov. mjeseca u 5 sati u jutro preminuo.

MEDULIN-ZAGREB, 24. januara 1927.

Ožalošćeni roditelji: **Josip i Ulika;**
braća: **Josip, Ante, Grgo, Miho** i ostala rodbina.

DAROVI.

za istarsku «Prosvjetu»:

Da počasti uspomenu na blagopokojnu Fošku Žmak, suprugu nadučitelja Žmaka daruje velečasni gosp. Luka Kirac 20 lira. I. Zidarić 15 lira. Da počaste uspomenu pokojne Foške Žmak daruju obitelji Ante Iveša i Ivan Stari svaka po 15 lira; Ivo Mihovilović 15 lira.

DOPISNICA UREDNIŠTVA.

Dopisnik, Sv. Lovreč Pazenatički. — Primili smo Vaš dopis. Uvrstiti ćemo u budući broj. Hvala Vam i javite se opet.

Dopisnik iz Vranje, Svetvinčenštine, Rovinjskog sela, Boruta, Ročišćine itd. — Očekujemo i od Vas kakav glas. Javite nam se. Da ste nam zdravo!

S. A. — Puljština. — Primili smo. Preporučamo se, da nas ne zaboravite. Hvala.

Zmaj. — Hvala Vam. Molimo Vas, da se i u buduće sjetite lista. Vi već znate u kakovom smislu možete pisati.

Dopisnici iz Cresa. — Primili smo i uvrstili. Preporučamo se za daljnu saradnju.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST“ U TRSTU.

Broj 6 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 10. februara 1927. Pojedini broj 25 cent. God. V.

„Istarska Riječ“ izlazi svakog četvrtka uveče. Svakog drugog četvrtka donaša literarni prilog „Mladi Istranin“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15.— l'ra na godinu, a za inozemstvo 25.— l'ra. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Što može marljivost i ljubav

Imam prijatelja Slavena iz dalekih sjevernih krajeva. Još kao dijete došao je k nama na more i od svega srca zavolio, nesamo nas i ovaj naš rodjeni kraj, već i svu našu starinu, sve naše običaje i sve, što je u vezi s našom jugoslavenskom dušom.

I tako je on još kao mladić počeo da kupi podatke o našoj prvašnjoj snazi, o našem brodarstvu i o vremenu, kad je jedro bilo u nas u svome jeku. Kad je jednom sredi sva ona sila skupljenih bilježaka i dokumenata, imat ćemo najpotpuniju gradju za ono naše slavno doba pravoga brodarstva i mornarstva.

Osim mora zanimao ga je i kraj i ljudi na njemu. Gdje bi god čuo kakav izraz, kakvu rečenicu, mâ i malo neobičnu, on bi je zabilježio. Mnogo je toga nakupio do sada. Jedan dio toga narodnoga blaga stavio mi je na raspolaganje, i ja vrlo rado prebirem listove one njegove lijepo uredjene, dosta krupne sveske.

Iz svega se vidi, da je on češće putovao po Istri i Primorju, a i niže po Dalmaciji. Gdje bi naišao na kakav hrvatski napis, snimio bi ga fotografski, i ti snimci sačinjavaju danas jednu prilično vrijednu zbirku. Kad bi stigao u kakvo mjesto, propitkivao bi se za pojedine dijelove njegove, a kad mu ne bi ni to dostajalo, onda bi otišao na gruntovnicu i ondje ispisao imena raznih predjela i parcela. Nerijetko bi tome nadovezao i po koju historičku crticu ili priču.

U ovoj samoj zbirci, što leži ovdje preda mnom, ima čitav riječnik naših starih, čakavskih izraza, fraza i poslovica. Sve je to poredano alfabetskim redom, i sve lijepo obrazloženo, objašnjeno.

Već je prošlo dvadeset i više godina, što moj prijatelj radi u jednoj ljekarni. Kroz prilično dugo vrijeme dolazio je on u doticaj gotovo s najvećim dijelom našega naroda i bliže i dalje okolice, i što bi iz ustiju našega puka neobična čuo, sve bi marljivo pobilježio. Za mnoge lijekove i bolesti ima naš puk svoje posebne izraze. Neki izmedju njih sasvim su naši, a neki su tudji; ali većinom iskrivljeni i udešeni prema duhu našega narječja. Od tih izraza moj je prijatelj sastavio posebni riječnik. Tako na pr. kod riječi «Javorčići» (Baccae Lauri) naći ćete opisan način, kako narod sam veli, da ih upotrebljuje. («...Javorčići se stuču i stave va teplu vodu, a h temu se priloži stučenega kafe i pusti da stoji i procedi i popije, se kad štumih boli. Žuhko je, ma dobro!»)

Narod ide više puta k ljekarniku, da njega traži savjeta za bilo kakvu bolest. Neko se tuži, da ga «kiselce muče», drugi da ga «kosma va križeh i va škuke» treći, da ga «lomi po tele», četvrdi da ima «lubu na vrate,» peti, da je «pegućav», šesti, da ga «muči pilac» nekakvi «suhi kašaj, ki pili,» neki opet, da ga je «presiklo va hrpte,» drugi, da mu «srce tanca» i sve tako redom.

I dok moj prijatelj daje ono, što ovi dobri ljudi od njega traže, vadi iz džepa bilježnicu i bilježi, što je čuo.

Pred ovim divnim primjerom ljubavi narodne, marljivosti i ustrajne volje morali bismo i mi da stanemo, da se zamislimo, i da se pokajemo.

Jest, i da se pokajemo.

Pomislimo samo, koliko smo mi u životu čuli izraza u ovom našem milom, starom i slatkom narječju, koliko fraza i rečenica, koje možda više ne ćemo nikada čuti, i pustili smo, da nam idu — kako one na jedno uho unutra, a kroz drugo van?

Koliko su sličnih stvari čuli od naroda naši liječnici, odvjetnici, suci, pa svećenici i učitelji kao i svi drugi, što s običnim ljudima dolaze u svakodnevni dodir?

A naša školovana mladež! Koliko smo puta mi već u ovom našem listu preporučivali mladjima, neka sve svoje sile ulože u to, da se u narodu našem pokupi ono, što je u velikoj opasnosti, da izgine za uvijek?

Koliko smo puta molili i zaklinjali, i sve bez uspjeha.

Medjutim još smo na vrijeme, da popravimo, što smo zanemarili. Upravo u tom pravcu, kako bolje možemo i znamo, i ako ne ćemo sasvim, a mi se barem donekle ugledajmo u onaj lijepi i svijetli primjer, što sam ga evo iznio u ovom skromnom članciću.

Na rad, dakle!

Politički pregled

ITALIJA.

Fašističke hijerarhije

U posljednjem službenom listu fašističke stranke donešena je lista novo imenovanih fašističkih pokrajinskih odbora.

Za puljsku pokrajinu imenovan je: on. Mrach, tajnik saveza (segretario federale) i Nino Depetris, podtajnik, te osim njih još 6 članova odbora.

Za riječku pokrajinu imenovan je kap. Nino Host-Venturi, tajnik; i Manlio Aldrighetti Verde podtajnik, te još 6 članova odbora.

Za zadarsku pokrajinu imenovan je: dr. Maurizio Mandel, tajnik i cav. A. Arneric podtajnik te još 6 članova odbora.

Novčana sredstva za uzdržavanje fašističke stranke.

«Foglio d'ordini» službeni list fašističke stranke donaša izvještaj zadnje sjednice strankinog vodstva. Na toj je sjednici vodstvo stranke raspravljalo o financiranju stranke. Zaključilo se je, da će se stranka uzdržavati doprinosima svojih članova. Svaki član morati će stranci doprinašati onoliko koliko može prema svojim prilikama. Tajnicima pokrajinskih federacija naloženo je, da još tijekom ovoga mjeseca prirede jedan iskaz svih onih članova, koji financijalno dobro stoje. Oni će naime morati stranci doprinašati toliko, da stranka bude uvijek imala na raspolaganje dovoljno sredstava za svoje uzdržavanje. Oni imućniji članovi, koji bi se opirali ovom naredjenju biti će isključeni iz stranke.

Pred procesom Zanibonija.

Posebni tribunal, o kojemu smo već pisali, počeo je svojim djelovanjem. Vrše se rasprave protiv raznih lica, no atentatori nisu još došli na red. Doskora će se voditi rasprava protiv Zanibonija. Početak je rasprave 21. o. mj. On je tužen zbog atentata na on. Mussolinija. Osim njega doći će pred tribunal i general Capello, publicist Ducci i još nekoja lica iz tog atentata. Već su izabrani i odvjetnici, koji će ih braniti. Protiv njih ima 38 svjedoka. Njih će braniti pak 50 svjedoka. Misli se, da će proces biti veoma dug, te će trajati 15 do 20 dana. Obtužba je napisana na 42 sveska. Atentator Zaniboni, bivši poslanik, priznaje svoju krivnju, dok drugi optuženici kažu da su nedužni.

Liktorski zajam u inozemstvu.

Novine pišu o lijepom uspjehu liktorskoga zajma medju Talijanima, koji živu izvan granica države i to u Egiptu, Engleskoj, Tunisu, Turskoj, Francuskoj, Austriji, Njemačkoj, Španjolskoj, Holandiji, Čehoslovačkoj itd. itd. Ukupno je medju tim Talijanima potpisano 31 milijun 593.422 lire za liktorski zajam.

U Americi se zajam još potpisuje, te prema tome nije Amerika u ovu svotu još uračunana. Svakako će se i tamo sakupiti lijepa svota.

Izjave on. Mussolinija.

Pred nekoliko dana bio je u Rimu jedan dopisnik bečkog lista «Neue Freie Presse» primljen od on. Mussolinija. U razgovoru s tim novinarom on. Mussolini je rekao:

«Fašizam se ne klanja pred novcem. Najljepša inteligencija i najviša hrabrost sjedinile su se danas s najvećim preziranjem novca. Onaj, koji prezire novac može da ga iskorišćuje pametnije od onoga, koji se boji njegove moći. Novac i rad samo su sluge a ne gospodari fašizma. A fašizam je pak prvi sluga države. Naša je lozinka: «Država mora biti jaka.»

Kažu, da vladam silom. Ali kako može postojati vlada bez sile. Ali silu moramo upotrebljavati pravedno. Treba ju upotrebljavati za opće dobro. Sila mora biti s cijelim narodom pravedna i ako čini nekim pojedincima krivo.

Mi ne možemo gubiti vremena praznim blebetanjem u parlamentu.

Zbog pregustog pučanstva, moramo nastojati, da iz naše zemlje izlučimo i najmanji gram živeža. Unatoč svih naučnih naprezanja Italija ne može da prehranjuje cijeli svoj narod. Mi se moramo proširiti ili eksplodirati. Ne kažem time, da Italija mora napasti koga od svojih susjeda. Moramo imati strpljivosti, isto takovu strpljivost kakvu ima i Engleska: strpljivost, koja traje više stoljeća. Svjetski imperij nije stvar, koja se može naglo skrpati. Velika će se Italija razviti sama od sebe. Ona će postati polaganom logičkom snagom povjesti.»

Italija prama Njemačkoj i Austriji.

Dopisnik njemačkog lista zapitao je tada on. Mussolinija, što on misli o zbliženju Njemačke i Austrije. On. Mussolini je izjavio: «Zbliženje Njemačke i Austrije za Njemačku je važnije nego za Italiju. Do toga može doći jednoga dana. Porast i razvitak država je lagan. Prilike su se u maloj Austriji poboljšale, no ipak ima ljudi, koji misle, da će u jednom stoljeću većina sadanjih malih državica nestati. U politici i industriji nema mjesta za male jedinice.»

JUGOSLAVIJA.

Vlada.

Kako smo u zadnjem broju javili, vlada je bila naglo pala, no opet je brzo sastavljena. U novu su vladu ušli radikali i slovenski klerikalci (Korošec). Radićevci više nisu u vladi. Bio je ušao u kombinaciju nove vlade radićevac disident dr. Nikić, no opet je ispao. Vlada je bila sastavljena no nije imala u skupštini potrebnu većinu. Uzunović je stupio u pregovaranje s predstavnicima njemačke narodne manjine u Jugoslaviji, te su oni obećali, da će potpomagati rad vlade, i da će za nju u skupštini glasovati. Tako je i ova vlada dobila većinu u skupštini.

Posjet jugoslovenskih poslanika čehoslovačkoj.

Jugoslovenski poslanici spremaju se da vrnu posjet koji su Čehoslovaci lanjske godine učinili Jugoslaviji. U tu svrhu otići će do par dana u Prag 20 jugoslovenskih narodnih poslanika. U Čehoslovačkoj novine pišu mnogo o tom posjetu, a poslanici se spremaju, da svoju braću što srdačnije dočekaju. Do granice će im dapače izići u susret. To će biti jedna ponovna manifestacija slavenskoga bratstva. No ne samo da će se riječima i govorima to izraziti, nego će se za vrijeme boravka jugoslovenskih poslanika u Pragu urediti mnoga važna zajednička kulturna i gospodarska pitanja. Položiti će se temelj stvarnoj bratskoj saradnji.

Razmještaj u diplomatskoj službi.

Pred nekoliko dana izvršilo je ministarstvo za izvanje poslove mnoge promjene u diplomatskoj službi. Izmjenjeni su generalni konzuli u Düsseldorfu, Münchenu, Pragu, Grazu, Budimpešti i Berlinu. Osim toga su izmjenjeni neki savjetnici poslanstva i mnogi činovnici u samom ministarstvu.

Francuzi o jugoslavenskoj vojsci.

Jedan uvaženi francuski list donaša jedan dugi članak posvećen jugoslovenskoj vojsci. U tom je članku predstavljena ta stvarna snaga, s kojom se mora računati. List dodaje, da je jugoslovenska vojska u pogledu organizacije, broja, neaobrazbe i naoružanja jača od ma koje vojske u srednjoj Evropi. Tako je pred kratkim i milanski list «Corriere della Sera» pisao.

Smrt generala Vukotića, strica italijanske Kraljice Jelene.

Dne 4. o. mj. umro je u bolnici u Beogradu armijski general i poznati crnogorski rodoljub Janko Vukotić, član vojnoga savjeta, brat bivše crnogorske kraljice Milene i stric talijanske kraljice Jelene. Bio je više puta i predsjednikom bivše crnogorske vlade. Za vrijeme balkanskog rata zapovjedao je crnogorskom vojskom. Poslije rata odmah se je pridružio pokretu za sjedinjenje Crne Gore s Jugoslavijom. U jugoslovenskoj vojsci zapovijedao je bosanskoj diviziji, a poslije toga trećoj armiji u Skoplju. Bio je sahranjen na državne troškove i veoma svečano.

Jugoslavija i njemačke manjine.

Na sveučilištu u Frankfurtu održao je jedno predavanje jugoslovenski narodni poslanik dr. Grassl o temi: Kraljevina Jugoslavija i njemačke manjine. U tome je predavanju istakao, da se opaža, kako se Njemci u Jugoslaviji naročito u posljednje vrijeme dobro osjećaju. Doduše ne postoji u Jugoslaviji mnogo njemačkih škola, ali se njemačkoj prosvjetnoj organizaciji «Kulturbundu», dozvoljava slobodan rad medju Njemcima. Svoje predavanje završio je izjavom, da su Njemci u Jugoslaviji vjerno odani državi.

POLJSKA.

Zbliženje s Rusijom.

Poljska i Rusija rade na zbliženju. O tome pišu dnevno novine. Osobito je zapažen govor, koji je izrekao pred nekoliko dana u Moskvi poljski poslanik. Smatra se, da taj govor nije izrečen tek onako iz pristojnosti nego baš iskreno i u želji, da se što prije stupi na što ozbiljniji rad oko stvaranja prijateljstva izmedju Poljske i velike Rusije. Poznata je činjenica da su Rusi i Poljaci živjeli dugo u nekom stanom neprijateljstvu, koje je bilo naslijedjeno od davnine. Kriva je tome bila razlika u vjerama. Poljaci su naime katolici, i to dobri katolici, dok su Rusi pravoslavni. No, u današnje moderno doba treba zabaciti stare mržnje. Politiku treba voditi posebno od vjere, a naročito medju srodnom braćom ne smije vjera da bude kamen smutnje. To su uvidjeli i Poljaci i Rusi. A tako i valja. Sovjetska vlada hoće da dokaže, da želi iskrenu saradnju sa svojim bratom i susjedom.

Slavenski blok.

Poljski listovi posljednjih dana počeli su pisati o vrlo zanimivom pitanju, naime o osnutku slavenskog bloka. U većini listova ovu osnovu obrazlažu ovako: Njemačka se sve više približava Engleskoj, a uslijed toga postaje bez vrijednosti pogodba izmedju Njemačke i sovjetske Rusije. Naime Njemci računaju s time, da će za svoju popustljivost na zapadu dobiti gospodarske povlastice na istoku. Na taj način Njemačka bi postala opasnom silom, koja ne bi ugrožavala samo Poljsku i Čehoslovačku, dapače i Jugoslaviju, a bi ona i opet težila za time da si preko Balkana osigura put u Malu Aziju, a to bio težak udarac za Rusiju. Iz toga svega slijedi da je za Rusiju najbolje da se približi Poljskoj. Rusko-poljski ugovor bio bi od velikog značenja za slavensku budućnost, a napose ako bi mu se priključila Mala Antanta.

KITAJ.

Kineski zapletaji.

Još je uvijek čitavo zanimanje medjunarodne politike usredotočeno na Kitaj, koji bi mogao ozbiljno ugroziti svjetski mir. Velike se vlasti spremaju do obrane. Šangaj, kojemu su zaprijetile pobunjene čete. Engleska sada radi u vezi sa Amerikom, Francuskom i Japanom. No velike vlasti zabrinjuje držanje sovjetske Rusije, jer dolaze vijesti, da se ruske čete sakupljaju na madžurskoj granici, što bi značilo, da se i s ove strane sprema mnogo opasniji udarac.

Dnevne vijesti

Vrijeme u Istri

Prvi dani januara bili su malo hladni. Onako — zimski. A zatim smo imali neko ekstra vrijeme, ugodno i lijepo, kao da bismo bili u proljeću. Izgledalo je, kao da je proljeće prevarilo Sv. Mariju Kandeloru i da se je požurilo s dolaskom. Januar je vidio u kojemu se živa u toplomjeru od zime stišće nisko ispod ništice — u kutić. No, ove godine dizala se je — na sunce. Nije bilo ni osobite kiše, a ni onih oštrih vjetrova. I već su bile počele livade cvasti, a pupovi na mendulama bili su se počeli junačiti.

Da, ali Svijećnica — ona odlučuje o tome, kada i kako će doći proljeće. Ona je neke vrsti krize u bolesti. Pa šta se je dogodilo? Došla je ona, a s njome i novo vrijeme.

Ko o Božiću opet je zavijala bura.

Iz Ćićarije nam javljaju, da je tamo zapao i snijeg do 10 cm. visok.

«Počela» je druga — zima.

Dr. Wilfan za naše kulturne organizacije

Podtajnik ministarstva za unutarnje poslove, on. Suardo, primio je dne 7. o. mj. našeg poslanika g. dr. Wilfana. Dr. Wilfan je predočio podtajniku razne primjere, kako se otešćava djelovanje naših kulturnih organizacija, te ga je zamolio, da bi se zauzeo zato da se to djelovanje ne otešćava. Ekscelenca Suardo je dru. Wilfanu obećao, da će stvar ispitati. U razgovoru, u kojem se je dotaknulo i opća pozadina tih pitanja, naš poslanik g. dr. Wilfan, dobio je utisak da je državni podtajnik ekscelenca Suardo spreman cijelu stvar sasma pravedno i objektivno rasuditi.

Svečano otvorenje jugoslovenske čitaonice na Rijeci

Dugo se je vremena radilo na tome, da se opet otvori stara riječka narodna Čitaonica. Napokon je i to uspjelo. Privremeni odbor čitaonice učinio je veoma mnogo, da se na novo otvorena čitaonica uredi, da se prostorije spreme, te da se otvorenje svečano proslavi. Čitaonica je već prije počela svojim djelovanjem, no u nedjelju dne 30. januara, otvorena je svečano. Izabrala se je uprava koja će voditi čitaonicu, koja novim radom nastavlja svoj stari poziv. Čitaonica je otvorena čajankom i zabavom, na kojoj je sudjelovalo ukupno oko 500 osoba. Tu se je u prvom redu vidio jugoslovenski generalni konzul dr. Dobrečić, s podkonzulima i ostalim činovnicima, te privremeni upravni odbor čitaonice na čelu s prvim podpredsjednikom dr. Pachanyjem. Prisustvovali su takodjer i riječke vlasti, prefekt g. Vivorio, admiral g. Dienta, kvestor g. Amati, zastupnik komesara riječke općine, predsjednici apelacijonog suda i tribunala, predstavnici vojnih vlasti, predstavnik riječkog fašizma g. Nino Host-Venturi dao se je zastupati, a prisustvovale su i mnoge druge riječke ličnosti.

Otvorenju je prisustvovao veliki broj članova Čitaonice, te mnogi odlični uzvanici sa Sušaka, medju ostalima dr. Cukar, sreski načelnik, Kučić, općinski načelnik, te predstojnik redarstvenog povjereništva.

U počast prefekta muzika je zasvirala kraljevsku himnu, a poslije je jugoslovenski konzul otvorio ples s narodnim kolom, koje su plesali i talijanski oficiri. Zabava je potrajala dugo, a bila je veoma ugodna i živa. Riječka «Vedetta d'Italia» donijela je lijep prikaz o otvorenju čitaonice.

U savezu sa čitaonicom misli se na Rijeci osnovati jedno društvo, koje mu bi bila svrha potpomaganje sirotinje.

Naše čestitke!

Doznajemo, da su na zagrebačkom sveučilištu promaknuti na čast doktora sveukupne medicine naši prijatelji gg. Ante Švalba i Viktor Finderle, obojica iz Rijeke. Mladim doktorima naše najiskrenije čestitke. Da bi bili korisni našem narodu!

Stanovništvo grada Trsta

Koncem 1926. g. imao je grad Trst 251.326 stanovnika. God. 1925. imao je Trst 2646 stanovnika manje. Razvija se, dakle.

Naredba općinama

Puljski prefekt naredio je ponovno svim općinama, da na prvoj i na zadnjoj kući to jest na ulazu i na izlazu iz mjesta u svakom pojedinom mjestu, pastave ploče s imenom mjesta i općine, kojoj pripada.

«Vez» za februar

«Vez» za februar već je spremljen. Bit će brzo i razposlan. Razumije se, da je i ovaj broj lijep. Dapače, još ljepši od predjašnjeg. «Vez» nikada ne nazaduje — nego lijepo napreduje na zadovoljstvo njegovih pretplatnica. Raširen je, ali ima još mnogo i mnogo naših žena, koje neće da znadu što znači prosvjeta, koliko vrijedi dobro štivo i koje neznaju što bi sve naučile, kad bi bile pretplatnice «Veza». Treba, da u svaku kuću udje «Vez». Širite ga. Naručuje se na adresu: Amministrazione dell'«Vez» - Trieste, Via S. Francesco d'Assisi 20. — Stoji 8 lira za cijelu godinu.

Sajam uzoraka na Rijeci

Vodi se propaganda i vrše se predradnje za treću izložbu i sajam uzoraka, koji će se održati na Rijeci u toku ove godine. Naročita će se pažnja posvetiti izložbi poljoprivrednih proizvoda.

Mjere za tekućine u javnim lokalima

U smislu čl. 10. kr. odluke od 26. aprila 1926. od 1. januara vrijedi i u našim pokrajinama zakon, po kojemu se u lokalima mjerenje vina, mlijeka itd. mora obavljati isključivo mjerama, koje su žigosane. Zabranjeno je mjeriti posudama ili bocama, koje nemaju žiga od oblasti, da su točne. Vlasnici lokala morati će si dakle nabaviti potrebne mjere zato, da ne bi imali neprilika, jer će se veoma strogo paziti, da se naredbe zakona vrše. Prekršitelji će biti tuženi sudu, a mjere će im se zaplijeniti.

Cijene živežnih namirnica u Puli

U ovo veoma skupo doba opaža se odmah čim cijene, pa i samo za par centezima, panu. Pula je poznata, kao veoma skup grad, no u mjesecu januaru snizile su se ipak nekoje cijene živežnih namirnica. Tako vidimo, da je cijena kruhu pala od lira 2.70 na 2.50; mesa od 9.20 na 8.80; jaja od 0.90 na 0.60; voća od 2.45 na 2.40; ulja od uljika od 10.40 na 9.60; kave od 36 lira na 32 lire. —

Tako je s cijenama živeža, no cijene odjeće, drva, stanova itd. ostadoše i na dalje nepromjenjene, a možda i rastu.

Stolni kaptol na Rijeci

Na Svijećnicu je riječki biskup Sain ustoličio prvi stolni kaptol riječke biskupije. Prvi kanonici imenovani su gg. Raimondi, Rosini, Balas, Podboi, Franchetto i Nani. Svi su Talijani. Riječka biskupija ima 40% vjernika talijanske narodnosti.

Fašistički znakovi

Nošenje i prodavanje fašističkih znakova uredjeno je posebnim odredbama. Dobro je da svako zna, da je strogo zabranjeno izradjivati, prodavati ili djeliti fašističke znakove, pa bili ti znakovi izradjeni makar i na papiru, bez posebne dozvole ministarstva unutarnjih poslova.

Liktorski zajam u pazinskoj općini

U gradu Pazinu i općini potpisalo se je za liktorski zajam svega ukupno lijepa svota od 470.400 lira. Sama općina potpisala je 25 tisuća lira, pa je zato dobila brončanu medalju.

U Cerovlju je bio sastavljen jedan posebni odbor za propagandu liktorskoga zajma. I tamo je potpisivanje prilično uspjelo. Potpisano je 18.800 lira.

Pošumljenje Istre

To je jedno veoma važno pitanje. U posljednje se vrijeme njime bave mnogo odbor, koji je ustanovljen u svrhu pošumljenja Istre. Dne 2. o. mj. održala se je u Puli jedna skupština svih onih, koji se zanimaju tim pitanjem. Izmedju ostaloga ustanovilo se je na toj skupštini, da se je u godini 1926. radilo prilično na tome, da se Istra što bolje pošumi.

Kroz to je vrijeme za pošumljenje Istarska zadruga (Consorzio dell'Istria) uložila u radove 30.700 lira. Država i zadruga zajedno uložile su 41.150 lira, a država sama opet 55.800 lira. Svega ukupno uloženo je oko 127 hiljada lira. Pošumljeno je svega 121 hektar zemljišta sa 729 hiljada stabalaca. Za to se je potrošilo 90 hiljada lira. Osim toga se je sadilo nova stabla i u šume, koje već postoje. Tu se je zasadilo 327 hiljada stabalaca, s troškom od 37 hiljada lira.

Iseljivanje u Australiju, Meksiko, Kanadu, Južnu Ameriku i Francusku

Radne prilike u Australiji nisu takve, da bi tamo trebalo mnogo radnih sila iz ovih krajeva. Ko u Australiji nema dobroga i osiguranoga mjesta, bilo bi bolje da se uopće ne sprema onako na slijepo. Iseljenički ured za Italiju odredio je, da se na brod za iseljenje u Australiju smiju ukrcati samo oni emigranti, koji imaju pozivnicu od kojega poduzeća ili rodbine u Australiji. Bez te pozivnice smije se ukrcati samo 40 osoba na mjesec. Kako je to malo prema onim stotinama tisuća, koje se godišnje iz Italije sele u druge zemlje. Slabe su prilike u Australiji, pa zato je to tako.

U Meksiku su takodjer loše gospodarske, a i političke prilike, pa se niti tamo ne može mnogo ljudi izseliti. Oni, koji bi željeli u Meksiko se izseliti moraju takodjer imati pozivnicu od kakvog poduzeća iz Meksika.

Iste odredbe vrijede takodjer i za Kanadu. Razlika je ta, da se u Kanadu smiju izseliti samo poljodjelci i služinčad (hlapci, sluškinje itd.).

Iseljivanje radnika u Francusku je obustavljeno i to zato, jer su tamo slabe radne prilike, a i besposlenost raste dnevno.

U Južnu Ameriku može se još izseljivati bez teških zapreka. Naših ljudi ima dolje na hiljade. Nema jednog sela, u koje ne stižu vijesti iz tamošnjih krajeva. Nekoji izseljenici pišu ovako, drugi onako. Ima onih, koji su našli dobre zarade, a ima i onih, koji teško živu. No, tamo ima rada, pa se ipak nekako preživе.

Produžen rok za izdavanje ličnih iskaznica

Dne 9. o. mj. morao bi po zakonu isteći rok za izdavanje ličnih legitimacija, koje će morati svaki gradjanin imati, želi li da se nesmetano kreće. Organi javne sigurnosti strogo paze na kretanje, pa se često dogadja da zaustavljaju osobe i traže legitimaciju. Osobito je legitimacija važna onima, koji se kreću oko granica. Budući je uredima javne sigurnosti stiglo mnogo molba za legitimacije — produžuje se rok za izdavanje do 9. maja, a dotle se može legitimirati sa svakim drugim dokumentom.

Pošta — aeroplanom za Ameriku

Pokrajinska direkcija pošta javlja, da je tarifa za obična ili preporučena pisma, koja se šalju u Ameriku zračnim putem iz Pule, 5 lira za svaku frakciju, to jest za svakih 20 grama.

54 milijuna za ceste u novim pokrajinama

Dne 5. o. mj. održavala se je u Rimu pod predsjedanjem on. Mussolinij, sjednica ministarskog vijeća. Na toj je sjednici izmedju ostaloga zaključeno to, da se ministarstvu javnih gradjevina odobri pomoć od 54 milijuna lira za gradnju cesta u novim pokrajinama, t. j. u našim krajevima. Tom će se svotom morati u koliko je moguće popraviti ceste, koje su poslije rata ostavljene u veoma slabom stanju. Riješiti će se na taj način jedno veoma važno pitanje, koje je već odavna na dnevnom redu.

Koliko šalju emigranti?

Prema statistici, koju je izradila Banco di Napoli, vidi se, da su iseljenici u Italiju poslali u god. 1925. preko 630 milijuna lira. Jednu godinu ranije, 1924., poslali su talijanski emigranti manje nego u 1925. i to za 124 milijuna.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Novinarske «landonije». - Djeco, pamet u glavu! - Novinska reklama. - Otišao u Kinu. - One tri...

Mislim, da nema na svijetu strpljivijeg stvora negoli je papir. Ko hoće da se tome osvjedoči, neka samo pročita, što se je ovih dana pisalo o Rijeci. Madžarski predsjednik, grof Bethlen izjavio je nekom zgodom, da će doskora otići u Rim, da tamo uredi sve što treba, da i Madžarska dobije svoje slobodno mjesto u riječkoj luci, i to je dostajalo, da se neke, osobito njemačke i švajcarske novine, upuste u neka duga i široka razglabanja, koja ne bi ni pas na maslu pojeo. Tako su medju ostalim trubastoćama napisali i to, da će Italija dopustiti, da Rijeka bude nekakav slobodan grad pod pokroviteljstvom i kontrolom Lige naroda. Da je prvi aprila, ne bih rekao ništa, ali ovako...

Ah, ta djeca! — Njoj je osamnaest godina, a njemu šesnaest. Ona lijepa kao jagoda ili još bolje kao «pupica», ali opojena onim nekim nesretnim duhom, koga je zrak pun kao i španjolo. Bez oca je i matere. Živi s nekom tetkom i bratom, ali joj je dosadno, neizrecivo dosadno. Modernim djevojkama je uopće vrlo dosadno, a kažete li, da je to od toga, što ništa ne rade, već nepresтano sanjaju, kako će postati glumice kinematografa i brati milijune — onda će vas one ružno pogledati i vi niste više njihov prijatelj. Takova je i ona naša lijepa pupica, o kojoj je govora. I njoj je Rijeka premalena i neprestano je sanjala, kako bi otišla nekuda daleko, daleko...

Imala je, dakako, i svoga pajdašića, jednog dečka od petnaest ili šesnaest godina. Djak, kome bi briga morala da bude škola i nauka i priprava za budući život, ne čini drugo, nego sebi puni glavu stvarima, koje bi bolje bilo odgoditi za malo kasnije. I tako je došlo, da je jednoga dana mala rekla, da joj je Rijeka dodijala i da hoće da seli u svijet. On joj se zagrozi, da će, ako to pokuša, pucati u nju — neka se dakle čuva! No ona je ostala pri svome, i kad je ponovo počela da govori o svome skorome odlasku, on izvadi iz džepa revolver, naperi joj ga u prsa potegne i djevojka se u čas sruši na zemlju u potoku krvi. Videći što je počinio djećak htjede da puca u sebe, ali nije uspio. Ona se sada nalazi u bolnici. Liječnici će je možda spasti, premda su već gubili nadu. Njega su odmah uapsili, i sad u zatvoru neprestano sazivlje majke i moli da ga puste kući, jer da će ga profesori kazniti, ako još koliko izostane iz škole.

Kako vidite — ovo su romani, da nas Bog očuva.

Inače su na Rijeci na dnevnom redu same zabave i plesovi. Reklama, što se

---

P O D L I S T A K

Za našu djecu

Lijepi pobratimi!

Neki Novak imao jednoga pobratima, po imenu Sulja Tanovića. Lupeži jedan i drugi. Jednom krenu njih obojica na put, te ukradu ovna.[1]) Ovna je najprije nosio Suljo, a za njim išao Novak. Na jednome mjestu otpočine Suljo, a Novak ni pet ni šest, već prihvati ovna, te s njime u noć i stranputicom kući. Suljo se obrazrije, no nema ni Novaka ni ovna. Nije htio mnogo tražiti, jer je znao, kud mu se djeo, pa brže bolje potrča Novakovoj kući. I prije njega stiže onamo. Tu se on prikrije u mrak, a Novak kad dodje, baci ovna uz kuću i uljeze unutra, da vidi, nije li ko od susjedstva u kuhinji. A Suljo medjutim ovna na vrat, pa bjež svojoj kući. Umoran zatvori ovna u sanduk,[2]) a on legne spavati. Kad Novak izidje pred kuću, da unese unutra ovna, opazi, da ga više nema, ali se i odmah dosjeti, što je moglo od njega biti, pa se uputi Suljovoj kući. Kad dodje Suljovoj kući, nadje Sulja, gdje spava, pa mu reče ženi: — A nu, snaho, gdje je onaj ovan? Evo potjera za nama. Ajde da ga iznesem iz kuće! Suljovica brže bolje otvori sanduk, pa dade Novaku ovna, a ovaj ga baci na rame pa poleti svojoj kući. Tu ga on lijepo složi u kotao, a kotao objesi više vatre, da se kuha, a on leže spavati. Novak se probudi i opazi, što se je dogodilo, a on onda ravno Novakovoj kući. Kad dodje Suljo kući Novakovoj, proviri kroz prozor, a ono se meso u kotlu kuha, a Novak spava kao zaklan. Polako se zavuče unutra, pa izvadi iz kotla sve komad po komad mesa i složi u vreću, a u kotao pobaca opančine i čarape, što ih je Novak bio postavio pokraj vatre, da se suše, pa onda krene kući.

Poslije malo vremena probudi se Novak, pa htjede da vidi, je li kuhano meso, pa zabode vilicama u kotao i izvadi sad jednu opančinu, sad čarapu pa opet opančinu i sve tako. Odmah se sjeti svome jadu pa zavikne:

— Ej Suljo, Suljo, kuda mi odnese meso! Čemu mi opogani[3]) kotao?

Ne mogući ići u vrućim opancima ode Suljovoj kući bos. Kad onamo, Suljo jede meso sa ženom i djecom. — Ej brate, ne ćeš sam! — reče, pa i on sjede, te se najedoše.

Ali im presjede, jer je sjutradan došla za njim potjera i oni moradoše u zatvor.

[1]) ovan = praz, škopac; [2]) sanduk = škrinja, kasela; [3]) opoganiti = oblatiti.

Cirilova kapela.

U Podivinu, u Moravskoj, nalazi se ispod zemlje kapela, a zovu je Cirilkom. Ulazi se u kapelu Cirilku po kamenitim stepenicama. Tih stepenica ima deset. Kapela je okrugla. Široka je pet do šest metara, a visoka do četiri metra. Ravno prema ulazu diže se razpelo sa klecalom. U sredini kapele ima jedan mali zdenac. U toj su crkvici, Sveta braća, Ćiril i Metod, vršili pobožne obrede i vodom iz istoga zdenca dijelili su svetotajstvo krsta. U Cirilki su se sakupljali prvi kršćani, ali kad ih zateknu pogani, ih su kršćani poginuli u onome zdencu. Bit će tomu preko stotine godina, što su Podivinjani iz zdenca usred kapele izvukli velik broj ljudskih kostiju i pokopaše ih svečano u groblju. U Podivinu se pripovijeda, da su jednoć onamo dolazili mnogi pobožni putnici i govorili, da ona voda u zdencu ima čudotvornu moć, zato su je i zvali svetom vodom.

Jurić — prosi.

Jurić je danas dobio batina. Sad ću vam reći zašto. On je više puta slušao prosjake, kako mole milostinju, pa je jutros stao pred crkvu, kuda su prolazili ljudi, i počeo da govori pružajući šešir:

— Udijelite, dobri ljudi, štogod siromahu. Otac mi je umro, a majka mi je u bolnici. Ako večeras ne donesem kući ništa, oni će me oboje tući...

te plesove čini, upravo je izvanredna. ko je «Vedetta» jednog dana donijela jest, da su se jedne večeri na Danteovom u potukla dva vrlo uvažena i zaslužna gradjana. Uredništvo lista nadodalo je toj vijesti nekoliko redaka ističući da će se na taj vrlo neugodan slučaj vratiti u budućem broju, a medjutim preporučuje vadjenima, da se što prije izmire, već rom na vrlo ozbiljni čas.

mena posvadjenih nisu bila napome stoga je i radoznalost na Rijeci ra od časa do časa. Svi su u velikoj na osti čekali daljnja otkrića o toj stvari, više, što niko nije pravo znao da kaže, kako ni kada ni zašto je došlo do te vadje.

Napokon je «Vedetta» opet progovorila izjavila, da je do pomirbe ipak došlo, da su obje stranke uzele u teatru svaka jednu ložu jednu do druge, baš za veliki ples, koji da će se u m teatru prirediti iduće subote.

d su tek inteligentniji Riječani vidje a su nasamareni, i da ono nije bilo o nego jedna obična reklama za onaj enuti ples.

djutim ima još danas na Rijeci hi ljudi, koji drže, da je uistini došlo e svadje (čudo ne bi baš bilo nika) i jedva čekaju da svane subota, kad apokon moći na svoje oči da vide, u ta dva vrlo uvažena i zaslužna ri individua.

zamjerimo im: ta koliko mi, što sva danom čitamo novine progutamo i, što ih ne bi ni pas na maslu

naj Celso Constantini, koji se nalazio Rijeci u doba kad i d'Annunzio, vratio edavno iz Kine i bio je obećao biskupu u, da će skorih dana doći na Rijeku, nekoliko vremena provede u gradu, e se on toliko proslavio. Medjutim u nji čas pisao je Celso biskupu pismo, kome mu javlja, da mu nije moguće initi svoje obećanje, budući da mora hom krenuti u Kinu, gdje da je položaj ma težak. Neka voda nosi i Kinu i Ki ze, koji nam evo oduzimlju jedno lijepo liko veselje!

ne tri posljednje:

vih dana slušao sam u jednoj krčmi starom gradu ovaj razgovor:

Krčmar: No kako vam se svidja ovo je novo vino?

Gost: Novo? Vi zovete ovo vino novo? a ga već godine i godine pijem u — ša i.

Još jedna: Prolazeći ulicom, koja vodi svetoga Vida k Tornju, čuo sam jed g oca, gdje užasno kara svoga sina. Na sljetku će mu:

— A sada, nitkove, idi u svoju sobu, tvori se u nju i da si mi smjesta donio unč.

Posljednja:

inetta ima da ide na neki kostimirani Juče je preda mnom dugo vreme lomila glavu, kako bi se odjenula. Na aju mi to dodija, pa ču joj:

— Obucite se jedanput kako ženska! To vam bit najinteresantniji kostim.

Rokac.

IZ VODICA.

Križni put u crkvi i — izvan crkve.

Već mnogo godina mi u našoj crkvi nis o imali slika križnog puta. Još u vrijeme elikog rata bili smo ih naručili u Češkoj. abrali smo bili za troškove medju sobom ilodare, no nesrećom se je poslana bila gubila, jer je bila poslana iz Češke baš dane prevrata.

Kada je došao k nama, pred dvije godi, veleč. gosp. Ančić, dao se je ponovno a posao oko sabiranja milodara za kup u novog križnog puta. Uspjelo mu je brati potrebnu svoticu i tako smo i u odicama uredili bar donekle našu cr vicu. Dobili smo naime slike križnog ta, te ih je naš župnik već i blagoslovio o na dan Svijećnice dne 2. o. mj. Isti i blagoslovljen je i novi crkveni lam ar, koji je kupljen takodjer sabranim odarima.

ć smo više puta u našoj miloj novini starskoj Riječi» spominjali naše puteve, ji su u veoma lošem stanju. I sada t mnogo nešto da kažemo o tom na necrkvenom — križnom putu. Naša va cesta cesta imala se izgraditi još prije jetskog rata. U tu su svrhu bile rasko ne naše njive i sjenokoše. Mi nismo u bili protivni; bili smo naime uvje ni, da će nam nova cesta donijeti lijepih risti, ne samo Vodicama, nego i cijeloj olici. Cesta se je bila zasnovala, i kako kosmo, raskopali su bili već i po njiva — no više od toga ništa. Ostalo je sve ako u početku, bez nastavka i svr tka.

Obraćali smo se više puta na naše op e, da se riješi to viseće pitanje naših sta. Ali naš je glas bio uvijek — glas pijućih u pustinji. No, kaže poslovica: moži si sam pak će ti i Bog pomoći. Mi toga i držimo. Pa uvidjeli smo, da nam jedino u složnom radu spas.

Najprije smo se dali u agitaciju po na m selima, da se složimo i da sami or niziramo rad oko ceste. Cestu bi se mo lo graditi u društvu, i to Vodičani, Je ovčani, Podgorci i Danci, morali bi za dno da dovrše cestu do stanice Pod orje. U tu smo svrhu počeli sa potpisi anjem jednog novčanog fonda, koji nam e potreban da kupimo sve potrebno za ad.

Mislimo, da je ovo jedini izlaz iz našeg kanja. U mnogim bismo stvarima i pi njima morali ovako postupati, pa bi nam mnogo bolje bilo. Ne samo vikati i govoriti o zlu (o, u tome smo svi složni!) nego moramo u tišini da radimo svim sjedinjenim snagama. U tome je naš spas — u složnom radu. — Javiti ćemo Vam kako će ovaj naš naum uspjeti. — **Vaši Vodičani.**

IZ ROČIŠĆINE.

Naš život. - Poštujmo kuću Božju. - Onima koji odlaze naš pozdrav.

Evo i nas ročana, da opet prihvatimo pero pa da pokažemo da smo još tu. Javljali bi se radje i češće, kad bi imali nešto vesela, lepa da saopćimo, ali ovako, ono što drugi, sa svih strana Istre pišu u našoj novini, mi takodjer potvrdjujemo. Svih nas pritište ista sudbina, isti su nam jadi. Slaba letina, teške gospodarske prilike itd. Ovako čekamo da se desi što lepa, pa uvek samo čekamo i čekamo, a to lepo ne dolazi. Iz naših gospodarskih mizerija ne iskopava se lako.

Ne gubimo nade sa svim tim, a zahvaliti se zato moramo ustrpljivosti, onoj staroj drugarici istarskih Slavena.

Nismo mi ročani ljudi, koji baš rado mole, jer živimo krščanski i mislimo da više Bogu ugodimo držeći se one: «Ne čini drugome ono, što bi tebi žao bilo, da ti drugi učini.» Ali opet, nedjeljom rado idemo u crkvu, da tamo čujemo našu molitvu, pa da zapevamo svi skupa one naše stare crkvene pesmice. No eto i tu u zadnje vreme novotarija! Mesto, da se našom crkvom čuje crkvena pesma, čuje se neko deranje, da i one nagluhe uši zabole. Bit će da se «gradska dečurlija» pomutila. Mesto di viče na ulici, izabrala je crkvu zato. Ili bi tim veseljem nekoji (koji dakako crkvu iz daleka motre), hteli nas razveseliti, da se duhom prenesemo u kakav cirkus. Kako vidite, ipak ima još dobrih ljudi, koji se brinu za nas. A još će veće veselje imati trgovci pamuka, kojeg će nama od sele trebati, da dobro začepimo uši.

Sa svih strana čitamo, kako se svi tuže na iseljivanje, a mi ročani moramo se tome pridružiti u prvom redu. Ta otišlo je već, gotovo sve što je bilo od koristi u Ameriku, a još se mnogi spremaju. Nema zarade, u kući ništa, pa mora svak u svet, da pomogne sebe i svoje, da isplati dug, koji danomice raste. Ali svih tamo prati nada u povratak.

Svak u sebi nosi one pesnikove reči: «Mesto mi je najmilije, ta dolina gde prebivam.» Svakome je draga kućica u kojoj je svet ugledao, zemlja koja ga je hranila, te sve ono, što je s njime ćutilo.

A promatrajući u tudjini bogate gradove, ipak sam sebi veli naš istranin, reči istog pesnika: «Najkrasnijim nebih gradom zamenio stanak taj.»

Suznih se očiju svak oprašta od svojeg sela. Gleda svoj rodni kraj, sa prozorčića vlaka, koji ga nosi do mora, po kojem onda putuje dalje u daleku Ameriku.

Gleda svoje maleno selo, koje ko da ga čeka — i mirno leži pod bradašcem. Hoće svak, da utisne milu sliku u svoje srce, pa da tu sliku nosi svuda, ko svetinju neku. Teško nam je svima za braćom, za prijateljima koji idu, ali tako mora biti. Svi seljani prate ih na malu postaju, da im još jednom dokažu time, koliko su im dragi. Sretno neka putuju i oni, koji ovih dana odlaze, i neka ponesu pozdrav nas i naše zemlje, onima koji su već tamo. Svima želimo, da se sretno povrate. — **Mladi Ročani.**

IZ KAŠTELIRA.

Iz koparskog tribunala. — Proces zbog nesreće u rudniku.

Godine 1925. dogodila se je u jednom rudniku boksita kod Kaštelira teška nesreća. Za tu su nesreću bili okrivljeni: inžinjir Oskar Gelhart, koji je onda bio generalni direktor društva «Samt», inžinjir Francesco Carta, rudnički perit, Umberto Patelli, nadglednici Antun i Simun Sterch, te Emanuel Cossetto. Pred nekoliko dana vodio se je pred koparskim sudom zbog toga proces.

Nesreća se je bila dogodila 18. decembra. Otkinila se masa materijala te je pokrila pod sobom 9 radnika, koji su radili na dnu rudnika, u dubini od 13. metara. Osim tih 9 mrtvih, ostala su još dvojica ranjena.

Dne 27. prošlog mjeseca bili su zbog te nesreće pred koparskim sudom saslušani optuženi radi nesreće, te rodbina unesrećenih i razni svjedoci. Zatim je sud odgodio raspravu, jer je bilo potrebno saslušati glavnog inžinjira direkcije rudnika, Mayera, koji je poslije razložio svoja mišljenja o nesreći. On je rekao, da je nesreći uslijedila uslijed neracijonalne metode iskopavanja i zbog metereoloških prilika.

Inž. Sorasio, direktor tršćanskog rudničkog odjelenja, kaže, da s tehničkih razloga nesreća ne bi bila uslijedila, jer je rudnik bio često nadgledan, a nikad se nije opazilo, da bi se moralo nešto poduzeti protiv neuredenog rada ili zbog nepoštivanja policijskog zakona o rudnicima.

Publico ministero uzimlje u obzir razlaganje inž. Mayera te drži, da su za nesreću svakako odgovorni optuženici, te traži da se kazne: inž. Gelhart, inž. Carta i Patelli sa 14 mjeseci zatvora i 5000 lira globe, a braća Sterch i Cossetto sa 10 mjeseci zatvora i 1500 lira globe.

Optuženo je branio advokat Tamaro, koji je govorio, kako oni nisu odgovorni za nesretni slučaj. Svoju je obranu temeljio dobrim razlaganjem, te je zatražio od suda, da se optuženi riješe kazne. Sud je uzeo u obzir obranu, te riješava krivnje sve optužene.

Franina i Jurina

Fr.: Ki je ono malo prej bil pul tebe?

Jur.: Stari Mate Simićev, dole z luga.

Fr.: Pak ča ste ono onako dugo tambaskali?

Jur.: Prišal mu je z Ameriki od sina list, pak je otel, da mu ga pročitam.

Fr.: A ča mu piše sin, ako se sme znat?

Jur.: Da je zdrav i da mu ne gre slabo i da mu pošije za tabak sto talari, a to će reć preko dve tisuće i tri sto lir.

Fr.: Buškarona! Tu je beći i za pušit i za žnjofat.

Jur.: Namor je. Pak da je i manje, bilo bi svejedno lepo: niti veće utehi za jednega oca i jednu mater nego kada vide, kako ih se njihova rojena deca spamećuju.

Fr.: A je tako, je! Kada mi j'ono sin, ki je gore negdere va Kranjceh, poslal onu okovanu pipu, bil sam tako vesel, da me ni mogal ni vranić trpet. Ni s Franc Jožefom se ne bim bil onputa promenil.

Jur.: A ter ne biš trebeda ni danas!

Fr.: Po moju puru ne bim.

Jur.: E, da bi znali sini i hćeri, ča će to reć: ugodit kadagodi i svojem brižnem starejem! I dat njim kada i kada malo veselja, malo utehi!

Fr.: I malo pomoći! Trebe platit ovo, ono, a va kuće ni krajcara. Ča će nebogi starčići, kako će? Ako ne plate, prit će njim multa, šekucijon, i tu ni drugo nego čupat ona dva tri bela vlasa na glave i šklavet i tosikat se i po cele noći ne stisnut ni oka. Pak onputa, najedanput, kada se oni nebogi najmanje ne nadaju, to ti se najedanput prikaže na vrateh od kući poštar z listom i z beči z Ameriki. I brižni stari va on prvi mah ne znaju ča bi: bi verovali onoj sreće, ale ne bi, bi l' poskočili ale pokleknuli, bil zaplakali ale se nasmeli. Da bi sini i hćeri to videli i čuli, oni bi sigurno zahvalili Bogu za milost ku njim je dal, da su mogli pomoć svoje dobre starce.

Jur.: Dosta je pogledat Martu Grižinovu. Mljohava starica i nikako obučena, a još huje obuvena. Najveć je hodila okole bosa, a kad je bila baš trda zima, onput si ju mogal videt va nekakoveh zočićeh od prašće koži.

Fr.: I ti su bili najveć puti hudi. Vavek su zubi kazali.

Jur.: Ma sada ih već ne kažu. Neki dan njoj je sin z Ljubljani poslal jedan par postol fudraneh s pelicum, i brižna Marta ti je kako zvan sebe od sreći i veselja. To ti hodi od kući do kući i sve pozdiguje oni svoji stari brhani i govori: — A, ste videli malo! On moj srdačni sin, Bog mu daj zdravlje i vas svoj sveti blagoslov! Nego ki zna, koliko je nebog za ovo dal! Ja bim se bila pasala i z manjem! Ma no, kada su već tu — a lepo me teple! — neka mu Bog plati!

Fr.: A ovakove male roditeljske molitvice i željice gredu ravno k Bogu.

Jur.: I neka gredu! A ja sam vas zadovoljan, da nisam samo ja srećan s mojum decum, nego da i mnogi drugi naši starci moru bit veseli, da imaju dobru decu. To je još najviše, ča nas drži i ča će nas održat. A deca neka znaju, da je jedino njihovo dobro ono njihovo staro ognjišće i oni dobri anjeli na njem. A ti dobri anjeli, to su otac i mat.

Fr.: I naša stara poslovica govori: — Blago sinu na majčinu krilu, a narodu ne ognjištu milu.

Jur.: Ta valja! Puna su usta od besedi — majka! A i kad se mater zove, nebo se otvara. Ki takove stvari pozabi, ni čovek ni čoveku spodoban, nego je grda živina.

Fr.: I sâm Bog je na križe preporučil svoju mater svojemu najboljemu učeniku. On nam je najbolje pokazal, kako moramo ljubit i poštovat mater svoju.

Jur.: I oca! Oče, budi volja Tvoja! — to su njegove najveće besedi. Otac i majka. Dva najlepja imena! Da bi Bog dal, da bi svi naši mlaji, i oni ki su doma, i oni ki su rastreseni po svete, vavek ih imeli na pamete i nikada ih ne pozabili i —

Fr.: I pivali onu našu staru:

Mi smo jednog oca sini,
I jednu nam majku daj!

IZ ALTURE.

Jedno naše zlo.

Mnogo je vremena prošlo, da vam se mi Alturci ne javljamo. U to se vrijeme naše prilike nisu promjenile, nego, dapače — pogoršale su se. Razni porezi i takse rastu kao i drugdje tako i kod nas — općini je potrebno silnih novaca, jer se nalazi u prilično slabom stanju, pa smo prema tome i mi na udaru njezinih mizerija. Prošle smo godine morali platiti po tri puta «sovraimposta comunale» i to svaki put više. Moramo platiti i šutjeti. E, pa šta ćemo?

Ni to, a ni sve druge naše gospodarske zlo, po svo prilici ne zabrinjuje naše mladeži. Ne taru tu našu zlatnu mladež brige za svakidanji kruh nasušni. Meni se sve čini, da je Istrom zavladala neka gadna zarazna bolest, koja nam najviše zla donosi. Iz svih krajeva iste slične vijesti. Mladeži se ne da raditi. Mladež samo troši, pije, pleše i — nosi svilu, teško zasluženu svilu.

Tako je evo i kod nas. I alturska mladež misli samo kako će blagdan i nedjelju lijepše proći, kako će potrošiti ono, što sva kuća kroz sedmicu zasluži. Ali ne samo nedjeljom, nego i u druge dane troši se i pije. Ne pita mladež da li ima u kući, da se kupi kruha.

Ne kažem, da su svi takvi, ali većina je takvih. Mnogo su tome krivi i roditelji, koji ne paze na svoju djecu, koji ne vode brigu kud se klatare i što čine njihova djeca. Zar nije žalosno vidjeti mladiće, bolje reći balavce, od 14—15 godina u krčmi uz litru i karte.

Mnogima će propasti sve, baš krivnjom njihove lijepe djece. Sve će im ići na bubanj. A samo njihovom krivnjom. Kakvo je ovo doba došlo, da se već ni djeci ne može zapovjedati!

Poznato je, da Altura ima dovoljno zemlje. Razumnim gospodarenjem moglo bi se na našoj zemlji prehraniti još ovoliko pučanstva. Da, ali treba raditi, i to mnogo više i mnogo razumnije nego li što mi radimo. Sve bi to bilo, kad bi se mladost opametila za rad i za knjigu. Našoj bi mladeži trebalo malo zapovijedi, a osim toga i mnogo — knjige. Danas se je već svako uvjerio, da bez znanja nema napretka. Zato pamet u glavu, dok nije prekasno. Pokažimo, da nismo ni mi zadnji i da nismo nazadni. — **Alturac.**

IZ BUZETŠTINE.

Ubijaju nas — cijene.

Naš posljednji marvinski sajam ispao je u svakom obziru slabo. Već radi ružna vremena bilo je dovedeno malo goveda i ostaloga blaga. Ali mi marvogojci smo sada u čudu: hoćemo li, nećemo li prodavati svoja goveda i to radi sramotne njihove cijene. Molim vas, nije li to sramotno i Bogu da proplače: na sajmu su se prodavale krave po 2 L žive vage. Ako je krava vrlo tusta, po 2.30 do 2.50 najskuplje. Nama se glava miješa, što da uradimo. Dobro bi bilo ne prodavati goveda dok im se cijena ne digne; ali dvoje je da se misli: hoće li doskora taj srećan dan doći; a drugo mi smo prisiljeni prodavati sve što možemo prodati, da platimo takse ili da namirimo dug trgovcu. Glede ovog pitanja rabimo pouka i savjeta. Mi prodavamo goveda po tako mrtvoj cijeni, a naši mesari prodavaju meso po 6 lira i skuplje. Mi im to prigovaramo, a oni nama: došla naredba da moramo prodavati po 6 L. Jasno, mesari i ostali kupci ne će da gube; oni će da imadu dobitak onakav kakav su i prije imali, onaj obični veliki dobitak. Naši se mesari bogate. S tom naredbom da se prodava meso po 6 L, dakle nitko nije pogodjen nego poljodjelac. Mi marvogojci, mi seljani nosimo — grijehe svijeta. Pojeftinjenjem mesa samo se pogodovalo gradjanima, činovnicima. Seljak trpi. Pa neka bude meso jeftino, nek svijet živi; ali istodobno sa naredbom o cijeni mesa, valjalo je da dodje druga naredba: sve ostale životne potreboće nek pojeftine razmjerno. I tu se moralo ustanoviti, po kojoj cijeni, a se što prodaje. Ovako bi se sve bilanciralo. Kako stvar sada stoji, vaga kupnje i prodaje je nevaljana, kriva i nepravedna. — Mi recimo, moramo hranu i krmu kupovati uz najviše cijene, tako da nas naša krava ili vol ili prasac, što smo ga prodali, više stoji nego smo za nj primili. Nama bi bolje koristilo, da ne gojimo ni goveda ni krmke. A onda čim se braniti? Kako do novca? Ovo su opet — teška pitanja za nas poljodjelce. Ovakovo stanje i prilike sile nas da odbacimo i motiku i plug i životinjstvo, pa da se bacimo na neko drugo polje rada i zarade. Mi nazadujemo, mi propadamo. Propadamo jer su nam veći troškovi nego primici. Ovo će vam reći ne samo lahkoživac, nego i najbolji gospodar, štedljiv do škrtosti i radin kao mrav. — **Jedan gospodar.**

Jesi li obnovio pretplatu!

IZ PULE.

Iz tribunala. - Osudjen zbog uvrijede on. Mussolinija. - Nova sekcija.

Dne 3. o. mj. doveden je pred puljski Tribunal neki Angelo Pugliese iz Bari. On je optužen, da je pogrdnim riječima uvrijedio predsjednika vlade, te osim toga, da je napao nožem jednog svog zemljaka.

Bilo je to 27. septembra 1926.. Optuženi i još četvorica njegovih drugova bili su u Beleju na otoku Cresu. U jednoj gostioni slavili su nekog svog sveca. U večer, dok su već dobrahno napiti čekali večeru, optuženi Pugliese počne da politizira. A baš je politika za onako okićene glave. U tom svom govoru počeo je da vrijedja on. Mussolinija i fašizam. Njegovi su ga drugovi mirili, kako su znali i — mogli, jer su bili i oni nakresani, no to politikanta Pugliesija raspali te počne da se tuče. Izvuče iz žepa jedan nož, kojim navali na svog «kolegu» Tartarellija. Ovaj se spretno obrani — otrijeznivši se namah. Razoruža Pugliesija, no ovaj ga baci na zemlju i tu su se dalje — trijeznili. Tartarelli je pri tom valjuškanju ostao malo ranjen na ruci i na glavi.

Pugliese je bio za sve to optužen. Optuženi se je na sudu branio, da je nevin i da je do tučnjave došlo zato, jer mu je Tartarelli rekao, da je njegova žena, koja je rodom iz Galižane, slavenka. I ovo je jedan lijep razlog za tučnjavu. Neka mu Bog oprosti! A kaže, da nije nipošto uvrijedio on. Mussolinija, Sud je Pugliesija osudio na 3 mjeseca zatvora i 250 lira globe. —

10. febrara započeti će pred puljskim tribunalom prva ovogodišnja sekcija rasprava. Predsjedati će cav. dr. Clarici. Razprave će slijediti ovim redom:

Dne 10. 11. 12. i 14. februara proti Stjepana Ljubičića, Josipa Privilegio i Fran. Privilegio, koji su optuženi zbog ubijstva. Braniti će adv. Ciasca i Stefani.

Dne 15. 16. i 17. februara protiv Ivana Buskolića, koji je optužen zbog grabežnog umorstva. Braniti će adv. Vernier.

Dne 18. i 19. februara protiv L. Vranića, koji je optužen zbog grabežnog umorstva. Braniti će adv. Amoroso.

Dne 21. 22. i 23. februara protiv Leonarda Kojaneka, koji je optužen zbog napadaja. Braniti će ga adv. De Nanerini.

Dne 24. februara biti će zadnja rasprava ove sekcije i to protiv Ivana Štokovića, zbog grabeža. Braniti će adv. Benussi i Marotti.

IZ VRANJE.

Dokazano rodoljublje.

Bili smo na plesu — u veselom društvu. Pa pust je, te se nadamo, da nam neće niko zamjeriti, ako smo se malo pozabavili, zaboravivši za par časaka — sve.

Mi se naše drage novine uvijek sjećamo. Ali ne bi bilo pravo, da se u njoj tužimo samo. Zašto se ne bi mi «Istarske Riječi» sjetili i u veselom raspoloženju?! U razgovoru spomene neko, da bi bilo veoma lijepo, kad bi mi za fond naše «Riječi» poslali mali dar. Da dokažemo, da ima i u Vranji još onih, koji ljube našu «Riječ» i našu — riječ.

I dali smo se na sabiranje. Evo kako su pojedini naši mladići i djevojke darovale: Po 3 lire: Kik Antun Grožić Ivan; po 2 lire: Grožić Antun, Sergo Franjo, Baričević Petar, Grožić Marija, Grožić Fanica, Sergo Milka, Kik Antica i Mali Cić iz Bresta; po jednu liru: Jerinšćak Viktor, Kik Vjekoslav, Tončinić Viktor iz Boljunskog polja, Baričević Branko, Baričević Stojan, Grožić Dragutin, Grožić Josipa, Grožić Milka, Belasić Milka, Kik Ivan, Ribarić Ivan, Ribarić Milka, Ribarić Anica, Baričević Marija, Grožić Antun, Sergo Marija; 50 cent. darovao je jedan starac od 80 godina Josip Peruč.

Ukupno je sakupljeno 38 lira i 50 centežima. Molimo Vas da primite ovaj naš dar od srca. Našoj novini želimo mnogo sreće. — **Vranjani.**

Od Uredništva: Najljepše zahvaljujemo plemenitim darovateljima i vrlim našim Vranjanima Neka se i drugi u njih ugledaju. Da ste nam zdravo i veselo!

IZ ROČA.

Nesreća.

Dne 29. prošlog mjeseca, g. Antun Glavić iz Ročkog polja, presjednik «Ročkog društva za štednju i zajmove, ustao je rano u jutro i zajašio konja, te ode iz Ročkog polja prama Humu. Kad dodje na Kras kod Luščića u selo, dotrči jedan pas, skoči pod konja, te ga ujede za noge, konj se preplaši. Nesretni Glavić držao je tvrdo konja za «cugle» ali za nesreću su se «cugle» pretrgale. Glavić pado s konja na neke zidove. Ostao je na mjestu onesvješten. Dodju ljudi te ga odnesu na željezničku prugu u Ročko polje. Željezničari su bili tako dobri, te ga odmah z željezničkim vozićem odvezoše na Lupoglavu, te brzovlakom u Puljsku bolnicu. Liječnici su konstatirali da je teško ranjen.

Novi zakon javne sigurnosti

Čl. 80.

U slučaju uzbune ili nereda ili u slučaju opasnosti za javnu sigurnost ili u slučaju da se povrijedi javna ćudorednost i dobro vladanje, činovnici ili agenti javne sigurnosti mogu odrediti da se predstava odgodi ili prekine, te ako je potrebno, da se prostorije isprazne.

Ako nered nastane krivnjom onoga, koji daje predstavu, onda činovnici ili agenti javne sigurnosti mogu narediti, da se općinstvu vrati ulaznina.

Čl. 81.

Bez privole službujućeg organa javne sigurnosti ne može biti ona predstava, koja je već započeta odgodjena ili promjenjena.

Čl. 82.

Prefekt naredjuje, da se jedan pravilnik o službi javnog reda i sigurnosti izvjesi na vidnom mjestu u kazalištu i u drugim lokalima za javne predstave te skrbi, da se naredbe pravilnika vrše.

Čl. 83.

Zabranjeno je prikazati se s krabuljom na javnom mjestu. Prekršitelj može biti zatvoren ili kažnjen globom od 100 do 1000 lira.

Zabranjeno je nositi krabulju u kazalištu i na drugim javnim mjestima osim u vrijeme i pod uvjetima, koje odredjuje oblast javne sigurnosti posebnom objavom.

Prekršitelji, kao što i oni, koji su već opomenuti, pa ne će da skinu masku sa lica, mogu biti uhapšeni i kažnjeni već navedenim kaznama.

II. POGLAVJE.

O javnim lokalima

Čl. 84.

Bez dozvole kotarske sigurnosne oblasti ne mogu se otvarati svratišta, gostione, penzioni, krčme, birtije, kavane, niti drugi lokali u kojima se na malo prodaju ili toče vina, pivo, likeri ili druga pića, pa i bezalkoholna, niti javne dvorane za biljarenje ili za druge dopuštene igre, niti kupališta, niti spremišta za automobile i kočije niti lokali za javne štale i slično.

Dozvola je potrebna i za prodaju na malo ili za točenje vina, piva ili kakvog drugog alkoholnog pića u društvima i u privatnim klubovima, bilo koje vrsti, pa makar bila prodaja ograničena na same članove.

Čl. 85.

Zabranjena je obilazna prodaja alkoholnih pića bilo koje gradicije.

Čl. 86.

Zabranjeno je dati dozvolu za obavljanje oklada.

Od toga su isključene oklade kod regata, u igrama s kuglama i loptama i u drugim sličnim igrama, gdje su oklade baš i neophodno potrebne, da se natjecanje koristonosno obavi.

Društva za konjske utrke, propisno osnovana i ovlaštena, imaju isključivo pravo, da za svoje utrke i na konjskim trkalištima i izvan njih, drže totalizatore i da obave oklade po knjizi, bilo direktno, bilo putem uknjižitelja, uz uvjet da ovi rade u ime i za račun društva i da imaju, osim dozvole spomenute u prethodnom članku, takodjer i posebnu ovlastnicu sa strane društva.

Prekršitelji biti će kažnjeni zatvorom od dva mjeseca do jedne godine i globom ne ispod 5000 lira.

Čl. 87.

Bez posebne dozvole prefekta zabranjeno je prodavati u javnim lokalima alkoholna pića, koja sadržavaju više od 21% alkohola.

Prekršitelji se kažnjavaju po kaznenom zakoniku. Osuda prouzrokuje suspenziju izvršivanja obrta. U slučaju, da se prekršaj opetovno počini, suspenzija se po nalogu sudca provizorno primjenjuje i prije nego li je osuda postala pravomoćna.

Čl. 88.

Molbe za dozvolu i za ovlastnicu moraju se prikazati poteštatu i moraju biti podnesene na mnijenje općinskom zdravstvenom činovniku.

Čl. 89.

Bez mnijenja jedne posebne provincijalne komisije ne mogu se podjeliti niti dozvole za prodaju na malo ili za točenje alkoholnih pića bilo koje gradacije, niti posebne ovlastnice predvidjene u čl. 87.

Osim u slučajevima predvidjenim u čl. 10 dozvole za javne lokale i ovlastnice o kojima govori čl. 87 ne mogu biti podijeljene, ako je dotični osudjen radi pijanstva ili radi prekršaja o zakonu za lutriju (igru lotta) ili radi zlorabe otrovnih tvari s omamnim učinkom.

Čl. 90.

Dozvola i ovlasnica vrijede do 31. decembra svake godine i vrijede isključivo samo za lokale u njima navedene.

Obrt se može vršiti i putem zastupnika.

Čl. 91.

Ovlasnica o kojoj se govoru u čl. 87., ne može biti podijeljena za kantine po kasarnama, ni za lokale, koji se nalaze u zavodima bilo koje vrsti, a pripadaju javnoj upravi, niti za privremene lokale.

Čl. 92.

U jednoj općini ne može biti više, nego za svake 400 stanovnika jedan lokal za prodaju i raspavanje bilo kojeg alkoholnog pića.

Lokala za prodaju i točenje alkoholnih pića, u kojima ima više od 4½% alkohola, u jednoj općini ili podopćini ne smije biti više od jednoga na 1000 stanovnika.

Ova odredba ne vrijedi za vlasnika, koji prodaje na malo vino iz svojih vlastitih vinograda.

Ograničenja ustanovljena u ovom članku, ne spriječavaju, da se podijeli ovlasnica onom, koji putem pogodbe ili testamenta dobije jedan lokal od jednog propisno ovlaštenog obrtnika uz uvijet, da molitelj dokaže, da je poduzeće zbilja prešlo na njega.

U svakoj općini ili podopćini, ovlasnice predvidjene u čl. 87., ne mogu biti izdane u većem broju, nego što to odredjuje prvi odlomak ovog članka.

Sveca po malo

Priznanje i dar harnih roditelja jednom crnogorskom selu.

Godine 1918. izdahnuo je od rana negdje u okolini sela Donje Bioče u Crnoj Gori jedan mladi Austrijanac, Bečlija, sin g. i g.dje Huga Schulza, redaktora poznatog socijal-demokratskog lista «Arbeiter Zeitung-a». Seljaci iz Bioča, Jevrem i Rastko Petrović Jovan Nikolić i Mihajlo Vukosavljević, ukopali su u mjesnom grobu ovog neprijateljskog vojnika, ogradili mu pristojno grob, metnuli na nj krstaču i ispisali svojim neukim rukopisom ime na jakoj bukovoj dasci. Srećom, sunce i kiša nisu utrli slova humane pažnje i hrišćanskog pijeteta, grob Schulzov se razaznavao i čekao dugo svoje drage, koji nikako nisu dolazili. To medjutim nije ometalo Crnogorke da obilaze osamljen grob nekadašnjeg neprijatelja, jer im se činilo, da je to najzgodniji način, da se oduže onim svojim sinovima i rodjacima, koji su pali u ratu, a za čije se grobove nije ni znalo. U običaju je kod našeg naroda, da daje daće na grobu tudjem za onu svojtu, čiji je grob u daljini i koji tamo, pretpostavlja se, obilaze drugi ljudi.

Ove godine g.dja i g. Schulz su došli u Crnu Goru da potraže grob svoga sina; obišli su selo Bioče i pitali o njemu seljake Seljaci su ih odveli na grob njihovog sina i pokazali im ga. Stari roditelji nisu mogli dovoljno, da se nadive ovolikoj pažnji prema jednom neprijatelju. Oni su dugo plakali na grobu svoga jedinca.

Ali seljaci iz Bioča pokazali su tom prilikom još jednu lijepu vrlinu: oni su primili stare roditelje pokojnog Schulza i čuvali ih i gostili kod sebe nekoliko dana. «Što je bilo, prošlo je,» govorili su oni, «svako je onda vršio svoju dužnost, a ljudi sad treba da se čuvaju vole i paze.»

Dirnut ovom pažnjom, g. Schulz je, kad se vratio, pričao sve ovo po Beču i isticao crnogorsku valjanost duše i humanost osjećanja. Najzad, on je seljacima u Bioče, preko jugoslovenskog poslanika u Beču, uputio ovo dirljivo pismo:

«Dragi prijatelji! Vi ste držali grob moga milog sina u svakoj časti. Ja ne mogu dovoljno da vam se zahvalim za tu dobrotu. Ja vam šaljem za vaš srpski Božić za vašu djecu dva sanduka kolača i igračaka i molim vas da im ih razdijelite, neka se raduju. Činićemo to ja i moja žena dokle budemo živi, svake godine o Božiću za ljubav, za blagodarnost, za spomen. Neka bi Bog sačuvao vašu zlatnu djecu od užasne sudbine, koju je Bog nama dosudjivao! Neka bi ona uvijek provela u miru i spokojnosti, a njinoj otadžbini želimo, da se razvija i napreduje a da je furija rata nikad više ne posjeti! — Jelena i Hugo Schulz.»

Jugoslavenski poslanik je sproveo ove poklone i ovo pismo čestitim Biočanima, a oni su toplo i pacifistički odgovorili svome prijatelju i gostu g. Schulzu. Njihov simpatičan odgovor bio je ne manje uzbudljiv.

Red ukrcavanja kod raznih parobrodarskih društava.

Turno generale: mornari 16; mladići palube I. 2; mladići palube II. 1; mali od palube 1; ugljenari 4; fogišti 12.

Lloyd Triestino: mornari 750; mladići palube I. 6; mladići palube II. 306; ugljenari 2; fogišti 41; mali od stroja 101; mali od palube 239.

Cosulich: mornari 232; mladići palube I. 166; mali palube 162; ugljenari 2; fogišti 248; fogišti nafte 171; mladići stroja 63.

Cosulich Sud: mornari 184; mladići palube I. 115; mali palube 80; ugljenari 1; fogišti 1; fogišti nafte 63; mladići stroja 47.

Gerolimich: mornari 7; mladići palube I. 2; mali palube 1; ugljenari 3; fogišti 3.

Tripcovich: mornari 152; mladići palube I. 98; mali palube 50; ugljenari 114; fogišti 233.

Vrijednost stranog novca.

Za jednu liru šterlinu može se dobiti 113.20 lira, ako kupujemo šterline moramo platiti 113.80; za jedan dolar dobijemo 23 lire, plaćamo 23.40; za 100 austrijskih lina dobijemo 320 lira, plaćamo 332 dinara dobijemo 40.50 lira, plaćamo

IZ UPRAVE.

Molimo sve naše pretplatnike, da prigodom šiljanja pretplata poštanskom naputnicom njihov točan naslov spomenu dali su novi ili stari pretplatnici da se na taj način izbjegne neželjenim nesporazumicima. Svaka i najmanja promjena naslova neka nam se odmah j...

DAROVI.

Učitelji braća Demarin mjesto cvijeća na grob pok. Foške Žmak daruju lira za «Prosvetu» (odsjek za Istru).

Izdavač, direktor i odgovorni urednik:
IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST“ U TRSTU

Broj 7 Poštarski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 17. februara 1927. Pojedini broj 25 cent. God. V.

„Istarska Riječ" izlazi svakog četvrtka uveče. Svakog drugog četvrtka donaša zabavni prilog „Mladi Istranin". Pretplata za tuzemstvo iznaša ... lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". — Narodna poslovica.

Kad je voda jednom tekla, opet će teći

Dobra je ova naša narodna riječ. Ona nas uči, kako moramo u čekanju dobra biti ustrpljivi, čvrsti i postojani. I izdržljivi, osobito u ovim današnjim prilikama, koje su vrlo nepogodne za svaki gospodarski napredak našega seljaka. Da ne govorimo o preteškim novčanim obavezama, kojima naš narod u sebi, uza svu svoju najbolju volju, ne može uvijek da udovolji, njega već od toliko godina ovamo biju grdne nevolje. Često se dogadja, da mu zemlja ne daje ni polovinu onoga, što je u nju potrošio u jeseni ili u proljeću. Kad mu pak urodi malo više vina ili ulja, nema kuda s njime. I tako iz jednoga zla u drugo — gore.

Ovakve i slične tužbe na svačijim su ustima. Mi ih ovdje ne iznosimo kao nešto novo. Stara je ova pjesma jadikovka, koja nam je već odavno prešla u krv i u mozak. Stara je to kost u grlu našem, i mi je ne spominjemo, da na njoj glodjemo. Drugo je nešto, što nam u ovom času tura pero u ruke: misao na neizrecive muke, što ih u ove mučne dane trpi naš čovjek i strah, da se iz tih teških muka ne rodi u njegovoj duši očaj.

Za čovjeka se kaže, da je očajan, kad izgubi svaku nadu, kad ne vidi pred sobom drugo, nego sve crno, sve zlo — samu propast i smrt. Čovjek, koji zapadne u takovo stanje, u takav očaj — izgubljen je. Takav je čovjek izgubljen za sebe, za svoju porodicu, za svoju okolicu i okolinu. On je sasvim propao.

Do toga pak ne smije da dodje. Svaki čovjek za dobro svoje i za sreću svojih bližih dužan da pazi na sebe, na svoje srce, na svoju dušu, da se ne bi u nju uselila kakva crna misao i tu uhvatila korijena. Mi znamo, da naši ljudi, kod zla, što ih tare, ne mogu nastano da pjevaju, pocikuju i skakuću sve na jednu nogu, ali bi vrlo opasno bilo, kad bi zapali i u protivno raspoloženje. Naš narod veli: u vrtu poznat je vrtlara, a na oluji kormilara. Kad ti navali, glavno je ne izgubiti glave. Kao nad glavom krov popuca, ne smije se jadikovati, već priskočiti i pričvrstiti grede i šljeme, da ne bude većeg kvara. Ako popusti na kući ugao, a ti ga popravi, dok si na vrijeme.

Posljednji veliki rat mnoge je ljude, koji su po svojoj sili i moći bili na vrhuncu, strovalio u prah i sjenu. I mi to gledali i svakim danom možemo da gledamo, kako se mnogi i mnogi od nas dižu i prkose životu, ko s manjim, ko s većim uspjehom. Mnogi je Nijemac od milijunaša postao puki siromah, a njegove palače uselio se na kakav tamni tavan — ali očajao nije: radio je i bio je sretan, ako je svojim radom mogao da zasluži toliko, koliko mu je dostatno, da ne umre od gladi. A Rusi? Ima ih po cijelom svijetu razbjeganih, bez kuće i kućišta i bez ičije pomoći i potpore. Ima medju njima grofova, bojara i generala i drugih visokih dostojanstvenika, koji su prije nekoliko godina plivali u izobilju, dok danas muču najnižim radom da zaradjuju svoj kruh. Cijepati drva, čistiti cipele na ulici prolaznicima, raznositi novine ovo, to tek za koji centezim — to je muka, od kojega ne bježi nijedan izmedju njih. I ne mrmljaju, naprotiv, vedri su i sretni, kad mogu da zapjevaju pjesmu, koja ih sjeća njihove drage i daleke postojbine.

Otkuda njima tolika snaga duševna? Zašto ih drži, da i oni ne padaju u crni očaj, u dešperaciju?

Vjera ih drži i nada u bolje dane. Znaju oni, da će sve onako dan po dan, kako je i do sada bilo, pa se s Božićem opet dan po dan i produljivati. Tako je i u nas. Uvijek se, kad nije gledao naprijed, pjevalo. Ta vjera i ta nada njih čuva od očaja. Te vjere i te nade treba i naš čovjek. Istri osobito u časovima, kad vidi, kako njegov mukotrpni rad na polju ne okrunjen onim uspjehom, što ga je očekivao. Kad nam usjeve uništi suša ili voda, ako nam loze potuče grad, znajmo, da nas to nije zadesilo, da ponemo, i da će sve biti onako, kako dade, a ne kako crne sove pjevaju.

Politički pregled

ITALIJA

Sjednica ministarskog savjeta

Dne 9. o. mj. sastao se je na sjednicu ministarski savjet. Minister financija conte Volpi saopćio je rezultate liktorskoga zajma, koliko su iskazivali 8. februara. U samoj državi potpisano je bilo 8. februara 3.074,972.000.— lira. K ovome nije uračunao ono što je potpisano u inozemstvu, jer još nisu došli svi iskazi.

Ministarski savjet izjavio je svoje veliko zadovoljstvo za uspjeh zajma, koji se ima smatrati kao financijski i politički plebiscit naroda. Ministri se nadaju, da će ovakva financijska politika najbrže dovesti do popravka lire. Za narodnu privredu potrebno je da se lira stabilizira, a liktorski zajam tome je mnogo doprinesao.

Besposlenost i skupoća

Na istoj se je sjednici ministarskog vijeća raspravljalo o besposlici te o skupoći. Iz raznih govora opazilo se je, da ima izgleda, da će na proljeće biti manje besposlice. Što se skupoće tiče opaža se, da su cijene u trgovini na veliko prilično pale, no cijene u trgovinama na malo ostaju još uvijek jednake. Ministru za narodno gospodarstvo povjereno je, da prouči ovo pitanje, te da se nešto u tom pogledu učini što prije.

Državni proračun

Ministar financija conte Volpi predložio je predsjedništvu poslaničke zbornice državni proračun za godinu 1927.

Iz listina državnog proračuna opaža se, da će država u godini 1927. imati dohodaka 21 milijardu 853 milij. i 642.522 lira.

Izdataka će imati 21 milijardu 826 milijuna i 565.083 lira.

U državnoj kasi ostati će još 27 milijuna 77.439 lira.

Pripreme za medjunarodni poljoprivredni kongres u Rimu

Jedan naročiti odbor vrši pripreme za medjunarodni kongres poljoprivrede, koji će se održati doskora u Rimu. Već su odredjeni i referenti, koji će govoriti o raznim gospodarskim pitanjima. U svim glavnim gradovima stranih država spremaju se oni, koji će svoje države zastupati na tom kongresu.

Vlada i poljodjelstvo.

Današnja vlada želi, da što bolje usavrši poljoprivredu u državi, jer znade da od nje ne zavisi narodno blagostanje. On. Mussolini je i pred nekoliko dana rekao, da se u Italiji mora iz zemlje iscrpsti svaki gram hrane, koji ona može dati. Zato, da bi se poljoprivreda vodila u jednom redu, to jest, da bi se u državi uzgajali oni proizvodi, koji su najviše potrebni, te da bi se proizvodi, koji preostaju mogli što bolje prodavati na stranim tržištima — ustanovljena je jedna posebna komisija, koja će se baviti proučavanjem poljoprivrede. Država će po uputama te komisije organizirati poljoprivredu prema potrebama i koristi države.

Novi let De Pineda.

Colonnello De Pinedo, glasoviti talijanski avijatičar započeo je svoj novi veliki let preko Atlanskog oceana oko svijeta. Njegov je aeroplan nazvan Santa Maria prema imenu broda s kojim je Kolumbo otkrio Ameriku.

JUGOSLAVIJA.

Stranke u Jugoslaviji.

U stranačkom životu u Jugoslaviji opaža se neko micanje. U radikalnoj su stranci pregovaranja, kombinacije, istupi itd. na dnevnom redu. I ostale stranke traže svoje nove puteve, razvijaju se ili zaostaju prema prilikama u kojima se nalaze. Najnoviji dogodjaj u stranačkom životu Jugoslavije jest bez sumnje stapanje crnogorskih federalista s Radićevom seljačkom strankom u jedan klub. Te dvije stranke imale su pred par dana jednu sjednicu te su zaključile, da osnuju jedan zajednički seljački klub. Politika toga novog kluba mora biti vodjena na seljačkom temelju. Klub priznaje jedinstvo države i ustav, a nastojati će, da se u državi poluče što bolji uvjeti, da bi se što više štitile gospodarske državne snage na korist državljana, koji su u većini seljaci.

Zagrebačke «Novosti» pišu, da je na dnevnom redu ideja, kako bi Radićeva hrvatska seljačka stranka proširila svoje djelovanje i na srpske djelove države, onako kao što je već prije započela u Sloveniji. U tu svrhu misli se dosadanji naziv stranke promjeniti u «Narodna seljačka stranka». Radić je već odavna želio to, pa je zato bio stupio u savez s radikalima, no taj je savez kako smo vidjeli propao. Izradjen je već i plan za prodiranje te nove ili obnovljene stranke u Srbiju. U tom širenju računa Radić na neke svoje pristaše medju Srbima, koji su mu obećali pomoć.

Jugoslavija i narodne manjine.

Nova jugoslovenska vlada želi, da u što kraće vrijeme riješi neka pitanja njemačke narodne manjine u Jugoslaviji. Odredjeni su u tu svrhu, ministar pravosudja dr. Srškić i ministar poljodjelstva dr. Kulovec, da ispitaju položaj njemačke narodne manjine i da stvar urede. Jugoslavenska vlada uvijek nastoji, da što bolje postupa s Njemcima, pa je i ovo tome dokaz.

Prvi korak za zbliženje s Rusijom.

Sve jugoslovenske novine pišu da se radi na tome, kako bi se što prije došlo do sklapanja trgovačkog ugovora sa sovjetskom Rusijom. Jugoslovenski poslanik Balugdžić u Berlinu pregovarao je pred nekoliko dana s poslanikom Rusije Čičerinom, te su se sporazumjeli, da će se brzo taj ugovor sklopiti. Svi privredni krugovi Jugoslavije vanredno su zadovoljni tom idejom. Ovo bi bio prvi službeni korak za zbliženje Rusije i Jugoslavije, i neki početak do potpunog prijateljstva.

NJEMAČKA.

Jugoslavija i Njemačka.

Izmedju Jugoslavije i Njemačke nije bilo nikakvog neprijateljstva do sada. Odnosi su mirni i dobri. No, sada izgleda da se izmedju Njemačke i Jugoslavije nastoji sklopiti baš pravo prijateljstvo. Ovih se je dana naime iz Berlina vratio u Beograd njemački poslanik za Jugoslaviju, pa je donio ministru izvanjih poslova dr. Periću veoma prijateljske izjave predsjednika njemačke republike Hindenburga. No ne samo da vlada u Njemačkoj dobro gleda Jugoslaviju, nego je i narod prijateljski prama njoj raspoložen. Pristupiti će se već u mjesecu martu sklapanju jednog ugovora izmedju Jugoslavije i Njemačke. Njemačka vlada, daje početak jedne buduće široke saradnje.

Jugoslovenska vlada misli u tu svrhu poslati u Berlin dr. Korošca. On je u veoma dobrim odnosima s kancelarom Marksom.

AMERIKA.

Poslanica predsjednika Coolidgea.

Sve dosadanje nastojanje, da se u svijetu uvede mir, izgleda da ne uspjeva. Već su držale tolike konferencije za razoružanje, ali nijedna nije dala dovoljnu garanciju, da će se izvršiti ono što je zaključeno. To je potaklo predsjednika Sjedinjenih država sjeverne Amerike, da sam započne jednu akciju, kako bi se bar donekle ograničilo naoružavanje pojedinih država. On je sastavio jednu okružnicu, koju je poslao Engleskoj, Francuskoj, Japanu i Italiji. U toj okružnici on traži, da bi vlade ovih država proučile pitanje svog pomorskog oružanja, te da bi poslale na jednu konferenciju svoje predstavnike, na dogovaranje o daljnjem svojem pomorskom oružanju. Mora se naime ustanoviti jedan razmjer u oružanju medju tim državama, tako da nijedna od njih ne će smjeti graditi više ratnih ladja nego ili bude dogovoreno.

U državama, koje su dobile ovu poslanicu predsjednika Coolidgea raspravlja se i študira ovo pitanje, no ništa nije još zaključeno.

KINA.

Dogodjaji u Kini. - Borbe medju kinezima. Borbe s Englezima.

Danas je Kina u središtu svjetskih dogodjaja. Svako se zanima što se tamo dogadja, jer se Kina danas smatra kao jedna velika opasnost za svjetski mir.

Kina ima oko 450 milijuna stanovnika. Prije je bila carevina, no godine 1911. zbačen je mali car, koji je onda imao istom 4 godine, te je ustanovljena republika. Od toga dogodjaja u Kini uvijek vrije. U Kini postoje dvije stranke. Jedna je takozvana sjeverna, a druga južna stranka. Sjeverna, Kina bori se protiv južne Kine. Centar sjeverne Kine je Peking a južne Kanton. Sjeverna Kina je stara i konservativna Kina, dok je južna Kina mlada ili napredna Kina. Sjeverni Kinu vode generali Cangsolin i Vupejfu, dok je južna Kina u rukama naprednih kineza, koje vodi maršal Feng, koji je kršćanin.

Već toliko godina vode se te borbe. Cangsolin se bori da obori Fenga i da zavlada čitavom Kinom. Feng je imao za saveznike i boljševike, no Cangsolin ga je bio ipak pobjedio i potjerao. Cangsolin je bio prije razbojnik, nezna ni čitati ni pisati, a odjedanput je postao vrhovni gospodar cijele Kine. No, napredna ili južna Kina digne se i bez svog vodje Fenga potjera ipak Cangsolina u Sjevernu Kinu na njegovo staro mjesto.

Jug je ojačao. Stisnuo je stare sjeverne Kineze i naumio oboriti se na strance, koji sve više zauzimlju položaj u industriji i trgovini Kine. Osobito je tamo mnogo Engleza. Engleska ima u Kini velikih trgovačkih i novčanih interesa. Napadajem naprednih Kineza koji kane Kinu oslobodit od Engleza, ti su interesi Engleske ugroženi. Ona je zato, da zaštiti svoje interese poslala u Kinu za obranu oko 100 ratnih brodova, 70 aeroplana i desetak divizija vojske. No izgleda da je to slab potez Engleske.

Sve one borbe, koje su se od 1911. dalje vodile izmedju Sjeverne i južne Kine bile su uzrokovane baš ovom okupacijom Kine po strancima. Stari Kinezi nisu name htjeli da opaze zlo, koje nastaje za državu time što se pušta, da se stranci po Kini naseljuju po miloj volji i što se Engleskoj za malo zajma daju silne koncesije na kineskoj zemlji. Mladi su se bunili i eto zato su bile borbe izmedju mladih i starih, koji su bili na vladi.

Ali u posljednje vrijeme izgleda da su se potučeni stari pod vodstvom Cangsolina opametili, pak su se približili mladima, da se i oni bore protiv Engleza.

Englesku je to jako pogodilo, jer je sada sva Kina protiv nje. Uvidjevši veliku opasnost naumila je da stupi u pregovore s Kinezima, pa je postavila Kinezima svoje predloge.

Kako će cijela stvar ispasti još se nezna. Izgleda da je Kineze uzbudila silna vojska, koju je Engleska tamo poslala, pak će ih to još više razljutiti, mjesto da ih umiri i sprijatelji s Engleskom.

ENGLESKA.

Što Engleska može da izgubi u Kini.

Sadašnji dogodjaji u Kini zahtjevaju od Engleske najveći oprez. U Kini može Engleska veoma lako da izgubi vrlo mnogo. Engleska ima tamo mnogo interesa. Evo nekih važnijih podataka:

Teritorijalni interesi: Otok Hongkong sa obalnim pojasom Cowloon na kopnu, koji su Englezi od Kineza zauzeli god. 1842. i 1860. Zaljev Weihaiwei, koji je zauzet 1898. Konačno istim načinom stečene «uplivne sfere» u dolini rijeke Jang-Ce (g. 1858.) i u Tibetu (od 1904.).

Finansijalni interesi: Cijeli niz zajmova, koje je Engleska davala Kini počevši od g. 1896. i koji ukupno iznose 110 milijuna funti šterlinga (od toga 40 milijuna za gradnju željeznica) i četiri velike banke sa kapitalom od 8 milijuna funti, koje vrše neobično velik uticaj na cijeli privredni život Kine.

Koncesijski interesi: 4500 klm željeznice (35 posto cijele kineske željezničke mreže), od koje vode čvrste finansijske niti u London. Ugljenokopi u provincijama Čili i Honan, koji daju 20 posto cjelokupne kineske proizvodnje uglja. Jako razvito obalno i riječno brodarstvo (75 brodova). Konačno vlastita poštanska i telegrafska mreža sa priključkom na četiri podmorska kabela.

Trgovački interesi: 120 milijuna funti šterlinga godišnjeg trgovačkog prometa sa Kinom, što znači 37 posto ukupne kineske vanjske trgovine. Ako se k tome doda, da ukupna vrijednost engleskog vlasništva u Kini iznosi 300 milijuna funti šterlinga i da se u rukama Engleza nalaze važna finansijska i upravna mjesta, kao do neki dan i uprava carina, onda je jasno, da nacionalni pokret u Kini zadaje nemile brige vladi Velike Britanije.

Osim svega toga izgubila bi Engleska i veliki prestiž, koji ona danas ima na krajnjem Istoku.

Dnevne vijesti

«Mladi Istranin».

Ovaj omiljeli dječji list ne će ove godine izlaziti kao naš prilog. Nastojat ćemo da taj nedostatak donekle nadoknadimo donašajući zgodne priče u podlistku. Osim toga ženski list «Vez» donaša u svakom broju stalnu opširnu rubriku «Za istarsku djecu» sa lijepim dječjim štivom kao i dosada «Mladi Istranin», pa svim preporučujemo da se preplate na taj zaista dobar časopi-

Odgoda riješenja zagonetaka.

Budući da su zagonetke u ovogodišnjem koledaru «Franina i Jurina» prilično teške, to se ždrijebanje odgadja do 1. marta. Ovime se daje mogućnost svima da mogu do konca ovog mjeseca da pripošalju svoja riješenja. Ujedno napominjemo da imademo na rasprodaju još tridesetak komada koledara. Tko ga nema, neka se požuri i nek ga naruči!

† Dr. Izidor Kršnjavi

Prošle je sedmice umro u Zagrebu Dr. Izidor Kršnjavi, u visokoj starosti od 82 godine. Bio je veoma poznat prosvjetni radnik, a radio je na mnogim poljima. Bavio se je filozofijom, arheologijom, historijom i slikarstvom. Bio je doktor filozofije i prava i profesor na zagrebačkom sveučilištu. Pisao je veoma mnogo i to većinom rasprave o umjetnosti. Prevadjao je Dantea, a pisao je takodjer i študiju o sv. Franji Asiškome. Za sav svoj kulturni rad zaslužio je narodno priznanje. Sve su novine u Jugoslaviji o njemu pisale, a takodjer i mnoge strane.

Tršćanska «Sera» piše o njemu izmedju ostaloga ovo:

«Poznavao je mnogo evropskih jezika i književnosti, a bio je zaljubljen u Italiju, kao u drugu svoju domovinu, pa je i živio u dobrom prijateljstvu s mnogim talijanskim književnicima. Tim svojim prijateljima on je više puta izrazio svoje oduševljenje za Italiju. Pred petnaest godina Kršnjavi je preveo sva tri pjevanja Danteove «Božanske komedije», koje je popratio jednim učenim i originalnim komentarom.

Poznavao je takodjer veoma dobro i život sv. Franje, pa je po Hrvatskoj raširio više djela o njemu. Prošle je godine objavio dvije opširne knjige o asiškom sirotanu. Želio je, da bi te knjige bile objavljene i u talijanskom jeziku, no nažalost nije to dočekao».

Počivao u miru!

† Dr. Stjepan Kućak.

U subotu 12. februara u jutro umro je u Zagrebu dr. Stjepan Kućak odvjetnik i javni bilježnik u Kutini. Pokojnik je bio uvijek u prvim redovima nacionalnih radnika već od prve mladosti za izgradnju ove današnje Jugoslavije. Dr. S. Kućak bio je veliki prijatelj Istre i naši ponajbolji ljudi njegovi su stari prijatelji i poštivači. Neka mu je vječna uspomena!

Pozdrav iz daleke Kalifornije

Iz Kalifornije, u Sjevernoj Americi, piše nam jedan naš prijatelj, te putem nas pozdravlja sav naš narod u Istri u ime svoje i svojih drugova Istrana, koji su tamo na radu već više godina.

Izmedju ostaloga piše: — Mi ovdje u Kaliforniji životarimo kojekako. U posljednje nas vrijeme biju nevremena, pak malo zaslužujemo. A inače ima dovoljno posla, ali plaće su malene, pak nam ne cvatu ruže ni ovdje. Ako koji radi na «kontrat» zasluži nešto bolje, ali ako se radi za samu nadnicu onda se dobije toliko da se živi po siromašku iz dana u dan.

Čitamo u «Istarskoj Riječi» kakav je život u Istri. To nas naročito žalosti, jer vidimo da je kod vas slabo u svakom pogledu. Iz svakog sela javljaju samo o siromaštini. E tužna je naša Istra! A kako bismo je rado pomogli, tako nam je na srcu.

Iza teškog rada nastojimo, da odbacimo sve naše teške misli, pak se sastajemo u svoja prosvjetna društva, kojih ovdje imamo koliko hoćemo mi braća Hrvati, Srbi ili Slovenci zajedno. Imamo svoje škole, crkve, sokolska društva, radnička potporna i razna druga potrebna društva. Niko nam ne smeta, da su sastajemo, niko ne sprečava razvitak naših organizacija, nego nas dapače Amerikanci i potpomažu. U općoj slozi i bratskom zagrljaju nastojimo, da se što bolje kulturno razvijemo, nadamo se da će nam tada i u ekonomskom pogledu biti bolje.

Liktorski zajam u Istri

Po zadnjem, službenom iskazu o liktorskom zajmu proizlazi, da je u samoj Istri potpisana lijepa svota od 10 milijuna lira. Od toga je preko 7 milijuna potpisano putem Banca d'Italia, a ostalo putem drugih banaka, koje imaju svoja sjedišta u Istri.

Spomenik palima u Zadru

U Zadru, na trgu Francesco Rismondo, biti će doskora podignut jedan spomenik dalmatincima, koji su kao talijanski dobrovoljci pali u ratu. Natpis za taj spomenik napisao je Gabriele d'Annunzio, u obliku «Očenaša» a započima riječima:

«O mrtvi, koji ste na zemlji kao i na nebu, sveto neka bude vaše ime itd.».

Amerikanski študenti u Trstu

Prošlog je petka došla u Trst jedna ladja, kojom je doputovalo 600 študenata i profesora iz Amerike. Oni putuju u naučne svrhe. Ovamo su došli iz Dubrovnika, a iza kako su razgledali Trst i Postojnu otputovali su za Veneciju i dalje za Španjolsku, Francusku, Englesku itd.

Putuju već od septembra a vratiti će se u Ameriku u maju.

Madjarska štampa o Rijeci

Madjarska štampa u posljednje se vrijeme veoma zanima pitanjem svojeg izlaza na more. Skoro sve novine kažu, da će Rijeka po svoj prilici biti izabrana kao madjarska luka na Jadranu, jer nijedna druga luka ne odgovara madjarskim uslovima ko Rijeka.

Mnogi su madjarski listovi poslali svoje saradnike na Rijeku, da na licu mjesta proučavaju pitanje madjarske luke.

Poštanske pristojbe za trgovačke račune.

Trgovci mogu slati račune (fakture) putem uz pristojbu od samih 30 centezima, ali moraju paziti, da račun bude napisan samo na jednom arku, da na računu ne smije biti napisano nešto, što bi uzimalo značaj računa, da kuverta mora biti otvorena i da pismo ne smije težiti više od 15 grama.

Agrarni zajmovi za kupovanje umjetnog gnojiva i naše zadruge

Kod nas se naročito u posljednjih par godina osjeća velika nestašica novčanih sredstava. Osobito je teško našem seljaku, koji ima mnogo troškova, a prošlogodišnja ljetina nije bila tako bogata, da bi se moglo sve namiriti. Nekoje naše zadruge molile su zajam, da bi tako uzmogle pružiti pomoć barem svojim članovima zato da si uzmognu kupiti umjetno gnojivo za novo sijanje. Kako Zadružna Zveza u Trstu javlja, zadruge su zajam dobile i to uz kamate od 6¼%. Zajam će morati vratiti u roku od 1 godine.

Kod davanja zajmova naše će zadruge morati postupati ovako: Posjednik, koji dobije od zadruge umjetni gnoj, modru galicu ili bilo kakve druge gospodarske potrebštine, dati će zadrugi mjesto gotovog novca jednu posebnu agrarnu mjenicu, koju sam potpiše. Osim dužnika mora mjenicu potpisati takodjer i upravni odbor zadruge, koji jamči, a zatim se mjenica žirira.

Zadruge, koje bi željele imati ovakav kredit moraju napraviti molbu na Istituto Federale di Credito delle Venezie. Tu molbu pošalju na Zadružnu Zvezu u Trstu. Molbi mora zadruga priložiti ovjerovljen prepis pravila i ovjerovljen prepis potvrde o upisu upravnog odbora u zadružni registar.

Potanje upute daje Zadružna Zveza u Trstu.

Porez na neženje.

Ministarski savjet je na svojoj posljednjoj sjednici uz ostalo raspravljao takodjer i o porezu na neženje, o kojemu se u posljednje vrijeme mnogo govori. Konačno je zaključeno kako će taj porez biti visok. Odlučeno je, da će neženje od 25 do 35 godina stari plaćati 35 lira poreza, od 35 do 50 godina 50 lira, a od 50 do 65 godina samo 25 lira. No, to je obrok, koji će svaki neženja bez razlike morati plaćati, ali će osim toga morati neženje plaćati i neki dodatak prema tome, kakvo je kome imućstveno stanje. Toga dodatka neće plaćati oni neženje, koji imaju godišnje manje od 6000 lira dohodka. Od poreza biti će oslobodjeni samo svećenici, redovnici, oficiri i strani državljani.

Naša učiteljica premještena u Meštre kod Venecije.

Izgleda, da će i naši učitelji, koji su još u ovim krajevima morati kao i željezničari seliti u unutarnje krajeve države. Jednu je učiteljicu već dopala ta sudbina. Gospodična Kata Boštjančićeva bila je dosada namještena u Ajdovšćini, no pred kratkim je dobila nalog da preuzme službu u Meštrama blizu Venecije.

Za vjerovnike austrijske poštanske štedionice.

Kako novine pišu počele su se izdavati knjižice talijanske poštanske štedionice u zamjenu za knjižice bivše austrijske poštanske štedionice. Za sada se izdaju samo vjerovnicima po gradovima, no doskora će doći red i na vjerovnike iz sela. Šest mjeseci iza kako vjerovnik dobije knjižicu moći će dignuti i novac s kamatima.

DOPISI

IZ FUNTANE.

Voda. — Poštanska koletorija.

Naš izvor «Živa voda» u posljednje je vrijeme postao izvorom malarije. A osim toga ne daje nam dovoljno vode. Ovamo dolaze, naročito u ljetno doba, kada svagdje voda presuši, po vodu iz sve okolice s vozovima. Kako se govori imalo bi se pitanje tog izvora u najkraćem roku riješiti, jer je puljski prefekt naložio općini u Vrsaru, da stvar prouči i da započne što brže potrebne poslove, oko uredjenja funtane.

Osim toga čujemo, da se je prefekt zauzeo i zato, da se što prije u našem selu ustanovi jedna poštanska koletoria s telegrafom i telefonom. Bila bi nam uistinu potrebna, samo izgleda, da ćemo mi stanovnici morati snašati sve troškove oko inštalacije. Čekajmo pak ćemo vidjeti.

IZ RIJEKE.

Čast Trstu, ali... - Opet izložba. - Što s[…] sprema nesavjesnim trgovcima. - Revelucija u Portugalu. - Čuvaj se senjske bure. - Protiv kletve. - Što dobijemo, to popušim[…] i - popijemo. - One tri.

O Rijeci se opet mnogo govori. Najv[…] zaslugu ima zato naš Eduardo Šušmel, k[o]ji nema dlake na jeziku a ni na svome vj[e]štačkome peru, te on iz vremena u vrijem[e] onako — ni po babu, ni po stričevima, v[eć] po pravdi Boga istinoga prikazuje stva[ri] onakve, kakve zaista jesu. Njegovim st[o]pama ide — treba reći — i «Vedetta», koj[a] je u svom znamenitom članku od 9. o. m. rekla popu pop, a bobu — bob.

«Parole chiare» naslov je onome člank[u].

Sadržaj je članka u dvije riječi ova: Novine iznose, da je trgovina u Trstu pr[i]lično pala. A što je pak najgore, ta trgov[i]na ne prestaje, da pada. Mi, veli «Vedetta», shvaćamo to vrlo dobro, jer se sliča[n] slučaj i na Rijeci dogodio, i da nije bil[o] onog štrajka u Engleskoj, zbog kojega s[e] je u ove strane dovezlo vrlo mnogo uglj[e]na, Rijeka bi bila prošla kudikamo gor[e].

Ovo bi moralo biti u neku ruku Trstu n[a] utjehu, jer se po ovome vidi, da nevolj[a] redom ide i da nije zahvatila samo Tr[st] već i Rijeku i sve luke na Jadranu a bo[go]me i dalje po Levantu i po Ponentu.

Medjutim ima ih, koji drže i pišu, da j[e] tršćanskoj nevolji kriva Rijeka, jer da j[e] ona privukla na sebe jedan dio tršćansk[e] trgovine. «Vedetta» veli, da je ta tvrdnj[a] smiješna. Rijeka, što se njezine trgovin[e] tiče, nije dosegla ni jedne trećine onoga, što je imala prije rata, a ono što dana[s] ima, to joj i pripada, jer to su sve stvar[i] koje dolaze iz njezinog hinterlanda. Nij[e] dakle istina, da Rijeka živi na račun Tr[s]ta, pa su prema tomu sve tužbe u to[m] smislu neutemeljene i nepravedne.

Naprotiv pak, ako bi iko imao razlog[a] da se tuži, bila bi to u prvom redu Rijeka. Tako je na priliku svakome Riječanin[u] jasno, da od neko doba ovamo Tršćansk[i] Lloyd radi protiv interesa Rijeke. To traj[e] već punu godinu dana, a mi smo uvijek šutili veli «Vedetta». Sada pak, pošto nas se povlači za jezik, reći ćemo, da se j[e] već odavna eksportirao iz Rijeke kalcit, što je ovamo dolazio iz Erdelja i iz Maribora. Neko vrijeme išle su stvari u redu. Lloydovi su parobrodi stizavali na Rijeku, ovdje ukrcali rudaču i odlazili. Kad najedanput — nema više ni parobroda ni rudače. Što se dogodilo? Tršćanski je Lloy[d] navrnuo rudaču u Trst i tamo je na svoj[e] parobrode krca na veliku štetu Rijeke.

Dogodilo se i gore. Nedavno je na Rijeku stiglo dvjesta vagona one rudače i cijel[i] je svijet na Rijeci držao, da će se taj kalcit ukrcati na Rijeci. Nije, nego je došla iz Trsta zapovijed, da vaguni imadu da nastave svoj put onamo, gdje da će biti prekrcani na Lloydove parobrode.

Takovih slučajeva ima više i «Vedetta» s pravom veli, da bi tome trebalo već jednom učiniti kraj jer iako smo braća, nisu nam kese sestre. Osim toga Lloyd bi morao imati više obzira prema Rijeci i udesiti, da ovdje stanu i parobrodi pruge Soria B, a nesamo Soria A. Kad bi riječku luku ticali parobrodi Soria B, a nesamo Soria A, stvari bi naše trgovine i našeg prometa uopće krenule znatno na bolje.» «Vedetta» izrazuje tu želju sasvim otvoreno, a mi joj se evo svim srcem pridružujemo. Dakle i A i B, a nesamo A, pa će sve biti u redu.

Kako ste već čitali, ove godine u augustu imat ćemo opet našu Fieru Campionariu ili kako bismo mi rekli — Velesejam. Od te treće Izložbe nadaju se ovdje na Rijeci neizmjernoj koristi, pa je dobro, da se već sada naša javnost uputi na tu velevrijednu ustanovu.

Dolaze vijesti iz Rima, da će vlada vrlo strogo postupati protiv nepoštenih trgovaca. Takove će individue udariti velikim taksama, ili će im pak oduzeti licencu. U posebnim slučajevima bit će takovi nepoštenjaci konfinirani. Neka dakle sva[k] pazi, što radi!

Mnogo se na Rijeci govori o velikoj revoluciji u Portugalu. Tim povodom otišli su neki poslovni ljudi do Šušmela, da ga

---

P O D L I S T A K

Ernest Radetić:

Bôna krv

(Istinita pripovijest iz zapadno-istarskog života u porečkom dijalektu.)

Na senu u doru Tona Bratuliča leža je Matijo Klistić i hrka kako zaklan. Sunce je bilo jur visoko na nebu, voli su jur zdavna bili vani na delu, a u hiži je bila sama stara gospodarica, koja je kuhala užinu za svoje delavce.

Cilo selo je bilo u kmpanji na delu, od najstarijega starca do najmanje dice, ča su hodila prid blagon, tako na domu ni usta nedan, kone po koja žena, da pripravi težakon jisti i po koja divojčinica; da njin ga u podne ponese.

Kako svi drugi iz sela, tako je i Toni Bratulič bija vani na polju i navoriva. S njin su bila i dica i obedvi njigove divojčine.

Ča bi donke, da je samo Matijo Klistič bija doma i lino se protiza po senu na Tonoven doru? Ča je samo on za niš jija kruh i živija priz dela. Matijo je bija ća iz Klističi, dvi ure daleko, pak ča je iska u Bratuliči na doru Tonoven, dokle su se svi drugi potili od truda?

Povimo valje: biža je sprid jadarmi, ča su ga lovili zaradi nikih janci, kojih je nidi na Gorištini jenu noč samo nestalo. Kako mu je pak Toni Bratulič bija preteja, doša je Matijo h njemu i on ga je zakriva na doru i nosija mu jisti makor osan dan, dokle se jandarmi ne štufaju iskati ga. Kad ga ne budu mogli najti učiniti te denunčiju na sud u Poreču i njihovo če delo biti finjeno. Potle neka si ga sud sam pozivlje. A Matijo voli, da ga sud pozove, nego da ga ćepaju jandarmi i povedu ga najprije u kazarmu, a od nodle u pržun. Dragi moji, ki jedanbot dojde njin u šako čuda se vrimena potle mora pipati po tilu i sprid i uzad i zgor i zdol. Matijo je tega dosta prova. I uni četiri zidi u kazarmi bi znali čuda povidati, da moru propredikati! Nego bolje da to ni ne spominjemo.

Matijo je vajk ima posla z jandarmi i to mu ni bija prvi bot, da biži sprid njih. I vajk za tu nešričnu krežu. Ma da bi za velike stvari, ne, nego vajk zakakove prčkarije, ča nisu ni šolda vridne, i za koje se ne greževa nikad ni u Rovinj na batimenat. Suci u Poreču su ga svi poznali, kako šoldo, a tako i svi fanti i njihove žene i dica.

Nikad ni nenoga ni udrija, ni ufendija, ni svaža se z nenin, ni naruga se. Ma ukreja je toliko tega, da drugo ni sam ni zna broja. I janci i kokoš i pipljenji i ovac i robe i pušak i svega, svega, da si samo čovik more zamisliti. To mu je bila kako nika bolest. Kako kad nikoji ne moru živeti priz piti i valje bi se ubolili i umrli, da nimaju vina, kako, rečimo, niki pokojni Martin Štramacer, tako ni Matijo ne bi bija moga živiti, ko ne bi bija moga to ča ukresti.

Kad bi pasa poli hižu, a vani bi se sušila roba na graži, pogleda bi ko sebe i kad ne bi nenoga bilo, samo bi nikamo prhnula još mokra košulja, faco eli magari samo kakova stara krpa.

Eli: kad bi ki lega u podne u hlad pod dub, da počine i zuja bi si postole i vrga hi poli da se, a Matijo bi za nesriću pasa blizu, pastoli u hip ni bilo, kako da hi je jama proždrla.

Eli: ovca bi pošla malo dalje u gušću, da je hlapac ni vidija. Matijo bi se z nikolde pokaza i najedanbot biš mu vidija vovcu za vraton, kako da mu je sama zajahala na rame. I hipac potle ni bilo drugo ni ovce ni Matija...

Eli: kokoše su hodile pasti malo dalje od hiže po travi. Gospodarica hi vabi, da njin hiti šaku turkinje. Sve dolete, samo une lipe šare ni. Vabi simo, vabi tamo, ni je i ni. Di je? Ćepala se na laboru. Matijo je učinija laboru od škrile u graži, kokoš je došla, šćofnula i hop! jur je propala u škulju pod škrilon i škrila na nju...

Nego ča da dalje brojimo! Dosta smo povidali i ki je to proštija jur je spozna kakov tič je bija Matijo Klistić i kakovu malatiju je ima...

Kad se je Matijo zbudija na senu, je bilo jur doba ručenja. Stresa je z sebe zbice od sena, ča su mu se prijale za jaketu i pogleda je kroz okno van u hižu, di se je Tonova gospodarica vrtila po kužini i pripravljala jisti za svoje težake. Matijo je bija lačan. Kad čovik niš ne dela nego samo počiva po cile dane i spi, on ni ne pensa na drugo, kone di bi ča boljega pojija i popija.

(Slijedi.)

...n im je odgovorio, da ne će biti koristi ni štete budući da je promet našega grada ...ortugalom za sada gotovo minimalan.

...Veliku buru, što je ovih dana duvala ovuda, pratila je i silna studen.

To je zlo, jer po velikoj se zimi malo zaradjuje, a strašno mnogo jede. Zbog toga bi ...rlo dobro bilo, da je Rijeka barem za ...o vrijeme oproštena od ovih elemen...nih nepogoda senjskih.

...prema se zakon i velike kazne za sve ..., koji kunu i ružno govore. Neka riječka gospoda, inače starinom zgoljni Rim...i, baju zato i ne baju. Oni vele: «be...miaremo come fino adesso — in crovato — » pak ča će nam ki? Medjutim, da se toj gospodi malo na rep stane, dobro bi, da oni, koji imadu da paze na red i zakon, otvore jedan tečaj, gdje bi se organi javnoga čudoredja naučili sve naše kletve, ... da bi mogli odmah uhvatiti na činu ...oga, koji bi se ogriješio o zakon protiv ...ve i «turpiloquia».

...Vedetta» nam se malo ruga. Veli, da ne... grada u Italiji, gdje bi se toliko popu... duhana, koliko ovdje na Rijeci. Na ...ku glavu, pa i na glavu onoga šmrkav... koji se juče rodio, padaju od prilike ... kilograma duhana. To će reći, da Ri... popuši na godinu od prilike devedeset ...da kilograma duhana. Od toga da ima ...nu korist država, i evo Riječani mogu ... da se žrtvuju za državu.

...li «Vedetta» veli, da Riječani i piju, i ...ko. Od onoga što oni popiju, ima grad u ...dnoj godini preko šest milijuna lira ...ti, a to Bogami nije malo, i «Vedetta» ...pravo, kad veli, da kad Riječani ne bi ...iko pili, mogli bi odmah zatvoriti svo... općinu i pustiti paucima da u gradskoj ... pletu svoje mreže —. I tako se mi ... žrtvujemo i za općinu. «Ave, flumine, ...adori te salutant.»

...o mi pô jada, kad bismo mi samo pušili ...li, ali... no — pustimo to za drugi put. ...rt.

...ne tri:

...netta je čula za jednu staru ženu, koja ... samo dvije lire kazuje ljudima buduć... Stara joj baba pogleda oči, pa dlane, ... baci dvije tri karte, promumlja nešto ...zumljivo pa će joj:

— Vi ne ćete nikada biti bogati.

— Zašto ne?

— Zato što u ludo razbacate novac.

— Pa to mi još nije niko rekao. Po čemu ...udite, da ja rasipavam novac?

— Po tome, što ste mi evo dali dvije li... da vam kažem budućnost.

...ruga:

...uče se je u vrtu, na placi Rumenovoj, ...odilo ovo: Jedan je gospodin, koji je ...e vrlo zamišljen, tako da ne vidi i ne ..., što se oko njega zbiva, došao u vrt, ...tio se do prve klupe, na kojoj je već ...dio jedan drugi gospodin i spustio se na ... Prodje pola sata, prodje jedan sat, ...jzada će onaj gospodin, koji je otprije ...o na klupi:

— Molim, vas, gospodine, namjeravate ...i još dugo sjediti ovdje?

— Pa što vas to briga? — oštro će drugi, ...mišljeni gospodin.

— Pitam to zato, jer se meni žuri kući.

— Pa idite s imenom Božjim! Niko vas ... zadržava.

— Pa otišao bih ja, ali je već jedan čitav ..., što vi sjedite na mome klobuku.

Posljednja:

Prolazeći kraj jedne lijepe riječke vile ...o sam ovaj razgovor:

...ajka jedne vrlo otmjena gospodje, ...me malome sinčiću: — Znaš, Tulio, do ... dan dobit ćeš, ne znam još pravo, dali ...noga maloga brata ili jednu malenu ...ricu. Što bi ti bilo milije, da dobiješ ...ca ili sestricu?

— Da ti pravo kažem, mama, meni bi milije bilo, da dobijem jednu lijepu bi...tu...

Rokao.

IZ PULE.

...ribunala. - Ubija ženu, zato, jer mu nije spremila večeru.

...red puljskim Tribunalom započela je ...odišnja prva sekcija raspravom pro...vana Buškolića, starog 55 godina, ro... iz Zadra. On je po zanimanju fakin. Optužen je, da je ubio svoju ženu. Njegova žena Simeona bila je 11 godina starija od njega, no oni su uza sve to živjeli dugo godina veoma mirno. On je marljivo radio, a sav je novac nosio svojoj ženi. I žena je marljivo po kući radila no jednoga dana zamisli, da bi bilo dobro, da i ona nešto zaradi, pak si je potražila jednu službu. Mužu to nije bilo pravo. Ono što je on zasluživao bilo je za njih dvoje dovoljno. No, još mu je teže bilo, kad mu je žena rekla, da mu ne može više kuhati, jer inače ne može obavljati svoju službu. Ali nikako nije mogao da je privede opet kućanstvu, da pusti službu. Morao zadovoljiti se hranom iz gostione ili kakvim komadom suhog kruha.

Dne 17. junija prošle godine on dodje uvečer kući ponešto napit. Opazi da je vatra na ognjištu zapaljena, pak je bio zadovoljan, misleći, da se je žena opametila, pak da će biti opet toplog objeda i domaće večere. Zapita je, da li je večeru nešto spremila, no u zao čas. Ona mu odgovori veoma grubo. Rekla mu je, da ako želi jesti neka si kuha. Počnu se svadjati, kad najedanput, doleti jedna boca u muža. On pograbi nož, pak na ženu. Udario ju je više puta u trbuh i bedra. Iza kako je prenesena u bolnicu umrla je. Njega zatvore. A sada su mu sudili. U svojoj obrani rekao je, da je pobijesnio i da nije svijestan onoga što je počinio. Iza kako su saslušani svjedoci Buškolić je osudjen na 8 godina i 3 mjeseca zatvora.

Lopovi se opet javljaju.

Napadaj, koji su lopovi počinili pred nekoliko dana u okolici Vodnjana uzbunio je opet pučanstvo južne Istre. Bilo se je počelo zaboravljati na ovaj gad, koji već odavna muči Istru, na ove nesretne lopove, koje se ne može iskorijeniti. Izgleda, da im Istra ugodno prija i pogoduje njihovom razvitku. Sve mjere, koje poduzimlju organi javne sigurnosti, ne mogu im škoditi.

Trgovac Ivan Išić, star 55 godina, vozio se je vozom iz Barbana u Vodnjan. Bilo je oko 5 sati u večer. Sobom je nosio prilično veliku svotu novaca, jer je u Vodnjanu morao izvršiti nekoje isplate. Kad li najedanput stupe pred njega tri osobe oboružane puškama. Zapovijede mu, da se zaustavi. No, on je mislio izbjeći pa ošine konja, ali u to još dva lopova takodjer oboružana puškama stupiše na cestu. Zaustaviše konja i navale na Išića. Udariše ga jako šakom u čelo, i baciše iz voza. Sva petorica, ko pet hijena, bace se na Išića, svuku ga i pretražiše svega. Odnesoše mu 6000 lira, što kod njega nadjoše. Svi su lopovi bili maskirani, pa ih on nije mogao raspoznati. Čim su ga orobili dadoše se odmah u bijeg kroz šumu. Odmah su o svemu obavješteni karabinjeri, no lopovima ni traga ni glasa. Uapšena su doduše nekoja sumnjiva lica, no izgleda, da su lopovi slobodni ko ptići.

Teško je ovo zlo, što bije našu zemlju, što nam šteti i što sramoti naš glas. Je li moguće, da po našim mirnim krajevima ima ovoga taloga ljudskog društva, ovih nesreća? A ipak ima. Zar se zbilja ne bi moglo nešto poduzeti, da ih se uništi?

IZ TINJANA.

Ranjen u trbuh kosirom, koji je imao za pasom.

Kod nas se je pred nekoliko dana dogodila jedna teška nesreća. Dječak Srećko Fabris star 11 godina išao je u polje da nešto siječe, pa je za pasom imao jedan kosir. Bit će da je trčao, a kako je put bio kamenit on se je spotakao i pao tako nesretno, da mu se je kosir zadro u trbuh, prouzrokovavši mu groznu ranu. Počeo je vriskati, pa su odmah dotrčali nekoji seljaci, koji su u blizini bili, te su ga ponijeli u selo. No budući je rana teška, morali su odmah odvesti u puljsku bolnicu. Njegovo je stanje veoma teško.

Franina i Jurina

Fr.: Ča ćemo mi dva danas?

Jur.: Mlatit ćemo praznu slamu kako vavek.

Fr.: Dobro, a sada mi reci, ka je ta slama?

Jur.: To su ti tri stvari, ke su se promenile, ča ja pametim.

Fr.: Ke su te tri stvari?

Jur.: Prva je — zrak.

Fr. Ki zrak?

Jur.: On deseti. Ter ni nego jedan.

Fr.: Dobro! Pak ča se je va tem zrake promenilo?

Jur.: Sve. Vetri, ki su prej puhali z mora, sada pušu s kraja, a ki su puhali s kraja, sada pušu z mora. Ča je prej bilo jugo, sada je bura, a ča j' prej bila bura, sada je jugo. I ča j' prej bila zima, sada j' leto, a ča j' jedanput bilo leto, sada je zima. Sve se j' obrnulo. Jedanput si mogal znat od jutra, kakovo će vreme, a sada ne znaš ni o polne. Jedanput je bilo dosta pogledat na barometar, i već si znal, ako će nevera ale pak lepo vreme. Danaska pak moreš svi barometri stavit kisat va kapuz, zač nijedan već ne kaže ni ono ča j' bilo, a kamo pak ono ča će bit.

Fr.: Muči, ne joči, neč nam je vendar još zostalo: ono staro sunce, ko svaku sobotu malo prosvetli, da more siromah svoju stomanju osušit.

Jur.: Ja, ki ju ima! Češ ti mane verovat, da sam se ja pasanu sobotu zbudil prez stomanji? Kamo je šla, ki mi ju je živukal —? to ja nisam mogal nikada doznat.

Fr.: To se je jur i mane dogodilo, već nego jedanput. Nego ča ćemo no! Da smo se mi dva rodili va stomanjice, ne bimo ju tako lahko zgubili i danas bimo drugačije pivali. A ovako moramo molit Boga, da ako nam je šla stomanjica, neka nam barem zostane kožica.

Jur.: A to, to!

Fr.: Dobro, a sada povej mi malo, ka je pak ona druga stvar, ka se je promenila za tvojga življenja!

Jur.: To je zemlja. Jedanput je bilo dosta, da njoj brkneš dve grablji gnoja i da ju malo promešaš, i već biš imel žita na vreći.

Fr.: I kakovega žita! Lepo se spamećujem, kako bi ono Mošćeničani svako toliko zamarširali v Istru i za košić luka zanesli doma pune bisagi najlepje i najtušće šenice.

Jur.: A kade je on silni fažol i kompir od nekada?

Fr.: A one uliki, one torkuli, onako debele i masne, da bi ih sve onako sirove i mrtav jil!

Jur.: A vino? Ja se spamećujem, da ga je jedno leto bilo na Kastavšćine toliko, da su s njim japno gasili.

Fr.: A ter bimo mogli i sada, zač nimamo kamo s njim. A sada, ajde, čujmo, ka je pak ta treća stvar, ka se je promenila za tvojga življenja.

Jur.: Ta treta stvar: to ti je ljudska pamet!

Fr.: No sad si me udril, kade i mane boli. Nego tu ti ja moram malo prebit.

Jur.: Ala, prebij!

Fr.: Ljudska pamet ne more, a i ne bi smela stat na jednem meste, kako jedan kamik, ale pak kako i kus kakovega ružinavega železa. Ljudska pamet je kako i ona žica vodi, ka probija kroz kamik i sve pomalo z dolum teče. I ča više napred teče, to ona žica vodi biva sve širja i dubja i jača, tako da obraće i malini i najveće fabriki. Dunke, ja bim po mojoj nemoj glave rekal, da misal a i pamet ne bi smela mirovat, nego vavek napred hodit.

Jur.: To je sve lepo i dobro, ma koliko puti se ta žica lepe i korisne vodi, razleje i stori škodi i na blage i na čoveke! A već puti se dogodi, da se razleje i va kakov kalić, pak tu zasmrdi i sagnjileje i ubija ljude s malarijum i s drugemi febrami.

Fr.: I to se more dogodit!

Jur.: I tega se ja najviše bojim, i mislim, da ljudi, ki misle, da su najpametneji i najmoderneji, nisu već puti nego takovi gnjili i smrdljivi kalići, od keh neka nas čuva Bog i svi sveci nebeski! Tako vidiš, da ja imam pravo, kada govorim, da se je i ljudska pamet promenila.

Fr.: Ti imaš vavek pravo, a sada pak, ako si vredan, ajde, ogoni, ča se je još promenilo! Ako ne znaš, ću ti ja reć: moj žep!

Jur.: I moj. Prej je bil kako rešeto, a sada je pak kako pretrgana vreća.

Fr.: Ja bim tu vreću i zakrpal, ma za vražju korist!

IZ SV. LOVREČA PAZENATIČKOG.

Naše prilike. - Zaostale takse. - Potpora za štete. - Ceste. - Općinske naredbe. Treba nam liječnik.

Oprostite, dragi gospodine uredniče, da se malo javljamo. Radimo mnogo, i to veoma mnogo, pa nam ne preostaje vremena lačati se pera. Zato Vam već dugo nismo pisali. Kod nas je inače sve po starom običaju. Ništa novoga. Mizerija nas još uvijek tuče po našim siromašnim ledjima, da nam je već i previše. Ima medju nama i takvih, koji u kući nemaju kruha, jer zarade nema, a polje — ono nas slabo pomaže. Niko više ne uzimlje težake za rad, jer su kod nas lire rijetke, a onaj, koji ih ima, drži ih čvrsto u šaki, trebaju mu da s njima plati takse, koje nas takodjer jako muče. I sada su nas pred kratkim udarili dobrahno jednim novim nalogom, da moramo platiti neke stare reštance za vino od godine 1921., 1922. i 1923. — Ko ne plati, onome dodju u kuću, pak mu odnesu ono što u kući nadju na općinu, te ondje to drže, dok gospodar ne dodje s novcem da plati svoj dug. Osim duga za reštance mora platiti i za troškove zaplijene i za magazin u Sv. Lovreču 60 do 70 lira.

Teško je, vrlo teško nama seljacima, i neznamo kako ćemo ovako dalje živjeti.

Ovih smo dana primili iz Vrsarske općine poziv svi oni, kojima je ovogodišnja tuča učinila štete. Išli smo tamo, da dignemo potporu, zbog tih šteta, koje su nam uistinu velike i teške, da ih nećemo tako lako zaboraviti, ali promislite, koliko nam je općina dala pomoći. Dobili smo nekoji po 40, a nekoji po 50 lira. To nam ne plati niti modru galicu, koju smo u našim vinogradima lanjske godine potrošili. A kamo li da će nam to dostati da platimo taksu za vino.

Ceste su nam sve u ruševnom stanju, tako da je od velike potrebe što brži popravak, ali ne vidimo, da se općina miče na nikakav rad. U Sv. Lovreču je mnogo toga za popraviti, ali se općina zato ne briga. Tek je lanjske zime sagradila malo zida oko groblja i oko sajmišta. To je sve, što je za naše selo učinjeno. No, kad je kod nas sajam, onda znadu doći da poberu onu našu sajmištnu taksu, koja ipak prilično nosi, a da ne brojimo sve ono drugo.

I kod nas su trgovci i zanatlije napravili nove molbe za dozvolu rada, kako je naredjeno po novom zakonu. Kod nas imamo 4 trgovca i 2 mesara.

Općina nam je naredila takodjer da si dobavimo tablice za vozove, kako je i «Ist. Riječ» pisala, ali ne dozvoljava, da ih mi sami izradjujemo, nego ze naredila, da ih moramo svi kod općine naručiti. Za svaku tablicu, kaže, da ćemo morati platiti 40 lira. Ako neko bude bez tablice na vozu, plaćati će 50 lira globe. «Feral» za voz takodjer morati će si svako dobaviti, jer će inače, ko bude zatečen u noći bez njega, morati platiti 10 lira globe. To je dobro glede automobila, koji jure cestom, pa se lako dogodi nesreća, ako se ferala nema. Ako automobil udari u voz, koji ima «feral», onda plaća svaku štetu, u protivnom mora još platiti onaj, koji je vlasnik voza.

Za našu djecu

Narodne poslovice.

...iše se ljudi utopi u časi nego u ...ru.

...o visoko leti, nisko pada.

...o brzo sudi, brzo se i kaje.

...rv nije voda.

...a prosjaka i psi laju.

...stu obrazu malo vode treba.

Utješio tatu.

...vo: Dragi tata, molim te kupi mi ...u trublju.

...ata: Ah, to ne; duvat ćeš po cio ..., pa nam ne ćeš dati mira u kući.

...vo: Dajem ti riječ, tata, da ću ja ...ati samo kad ti spavaš.

Zgodan odgovor:

...ngleski veseljak Rubež, učio je u ...dosti svojoj svirati u harfu. To je ...govom susjedu, starcu nekom, bilo ...kada i dosadno, pa mu jedared ...e: «Mladi gospodine, vi svirate u ...fu kao car David, — samo ne tako ...no.» — Na to mu Rubež odgovori: «A vi, stari gospodine, govorite kao Solomun, — samo ne tako mudro.»

***

Pitali zvonara, zna li što drugo nego zvoniti? A on odgovori: znam i klepati.

***

Pitali vuka, kad će biti sit? A on odgovori: kad nestane ovaca na svijetu.

Teško i lako.

I opet Jurić.

Učitelj u školi zadao nekoliko računskih zadataka, da ih kod kuće izradi. I još mu je dao, da nauči pjesmicu «Zarobljena tičica».

Sjutradan dodje Jurić u školu. Učitelj ga upita, da mu pokaže zadaću. Jurić odgovori, da je nije izradio.

— A zašto ne? — upita učitelj.

— Jer mi je bila laka — odgovori Jurić.

— A pjesmicu jesi li naučio?

— Nisam.

— A zašto ne?

— Jer mi je bila teška.

— A jesi li barem naučio pjesmicu?

Il' ovako il' nako,
Juriću je djelo svako
Il' preteško il' prelako.

Pauk i muha.

Vidjela muha, gdje pauk u kući napravlja svoju obilatu mrežu, pa će ga upitati: — Šta će ti mreža u tudjoj kući, ludi ludove? a kad je dogradiš, sva će ti muka u zaludu biti. — A pauk odgovori: — «Ako ti ne znaš, ama ja znam danas, a znat ćeš i ti mnoge tvoje drugarice do koji dan.» Do nekoliko dana, ova ista muha doletje, da vidi paukovu radnju, i vidje, gdje u njoj mnogo muha leži, pa promisli, da one u paučini nešto dobro za hranu nalaze, te podje k njima, a pauk izletje nenadano iz svoje sakrivene kuće, i s ledja je ulovi. Muha se počne braniti nogama i krilama, ma uzalud, pa ukori pauka: — Zašto me hoćeš udaviti u tvojoj kući ni krivu ni dužnu, stid te bilo! To se do danas nije u poštenoj kući nikad dogadjalo. — «Ako nije u vašoj, jest u našoj, jer mi ne gradimo, da vas u goste dočekujemo, nego da vas lovimo i da se vašim mesom i krvlju gostimo.» Odgovori mu izdišući muha: — Ma kako možete vi bez krila loviti nas, koje letimo? — «Bog je vama dao krila, a nama pamet,» odgovori pauk.

Narodna.

Već se dugo opaža, da bi u **Sv. Lovreču** bio od veoma velike potrebe jedan općinski liječnik. Ne za luksus, nego baš trebao bi nam. Prošla su ona blažena stara vremena, kada nama seljacima nije trebalo liječnika. Živili su jednim običnim i zdravim životom, oni stari naši djedovi, ali danas je i selo zahvatio val svake nevolje, pa i bolesti. Sv. Lovreč se nalazi u jednom takvom kraju, da nam do prvog liječnika treba i na desetke kilometara puta prevaliti. Pazin je daleko od nas 20 km., Poreč 18 i više, Kanfanar isto toliko, Vrsar 16. U cijelom ovom kraju, u kojem se Sv. Lovreč nalazi, nema liječnika, nego se moramo obraćati u spomenuta mjesta. Prema tome nisu pretjerane naše molbe, da nam se pošalje jedan liječnik. Samo jedan put sedmično dolazi nam u vizite liječnik iz Vrsara. On ostaje kod nas po 1 sat, a onda odlazi. A bolesnika ima, tako da ih ne bi bilo! Osim daljine, muči nas takodjer i oskudica prometnih sredstava, pa nam je i s te strane otešćano pitanje liječnika. U oštro zimsko i sparno ljetno doba teško se prevaljuju silni kilometri, i ako je čovjek zdrav, a kako li je tek bolesnome, koji se odluči na jedan ovakav put, kada ide k liječniku. Dobro, mogao bi neko reći, pa zašto se liječnik ne pozove, a bolesnik neka lijepo u krevetu čeka. Da, ali najbliži liječnik stanuje u Vrsaru, a znate li koliko stoji jedna njegova vizita? Ništa manje nego oko 120 lira, uzevši u obzir troškove i njegov honorar. A ko može to danas da potroši? Malo ih je, vrlo malo onih, koji mogu skucati 120 lira na ruku liječniku za jednu vizitu. Ako je neko teško bolestan, koliko mu pak tih stotina treba? Bolje je o tome i ne misliti. Trebalo bi uistinu, da nam se što prije taj liječnik pošalje. Nešto su nam obećali, a sad čekamo.

Neki dan se je nešto govorilo i o tome, kako će i s tome, da je odredjeno, da će doći k nama jedan inžinjer, koji će pregledati cestu, koja ide do Vrsara, pa da će vidjet što je potrebno za popravak. Govori se, da bi nam cesta bila već i popravljena, ali, da kod nas nema ljudi, koji bi radili, pa tako općina ne može da cestu popravi. To nam je malo čudno. Izgleda, da je kod nas i previše radnih sila, samo treba započeti, pak ćete vidjeti, kako će se naći onih, koji će raditi. Cesta Sv. Lovreč-Vrsar, može se mirne duše reći, najgora je cesta u Istri uopće. Onaj, koji ovuda jedanput prodje ne želi više proći, tako jes trašna. Jednim dobrim vozom ne može se po njoj voziti. Automobili, koji idu iz Vrsara u Pulu, prolaze zato preko Poreča, jer je ova cesta neprohodna.

Bilo bi već i vrijeme, da nam se pomogne. Bilo bi uistinu. Jer mi već tako dugo to čekamo. No, da Vam se još i dalje ne žalimo, sada Vas lijepo pozdravljamo, a drugom zgodom javiti ćemo Vam se opet.

Seljaci.

IZ CRESA.

More i nesreće.

Mi smo imali više puta nesreća na moru. To je i naravno, jer gdje ljudi živu i rado, tu i umiru. Naši stariji spominju se, kako se jedanput jedna ladja (vejarica) Valunjana, vraćajući se krcata u svoje selo, prevrnula, pri čemu se utopilo desetak osoba, a lješine njihove napuniše malu mrtvačnicu creskog groblja.

Drugi put, loveći neki domaći ribari ribe sa svojim «topinama» po nevremenu, po kojem se Čožoti sa svojim «bragocima» nijesu usudili otploviti iz luke, potopila se tri mladića, i dok su oni umirali boreći se sa valovima uzburkanog mora u tmurnoj noći, dopirahu do njih glasovi pjesme i zvuci harmonike i «meščića» sa obližnjeg sela, gdje se pirovalo i stvarao novi život.

Pa zar da se zbog toga plašimo mora, umjesto da se njime borimo! Čovjek koji nije kukavica, bori se svugdje proti zlu, da izvuče sebi i drugima koristi, udobnosti i ljepši život. Zato je i smiješan onaj mudrac, koji je zapitao mornara: «Gdje Vam je umro otac?»

«Na moru.» bio je odgovor. «A djed?» «Isto na moru» «A Vaš šukundjed?» «I on se utopio.» Sav u čudu i zabrinuto progovori filozof: «Pa zar Vas nije strah jedrit po moru?» Sada zapita mornar mudraca: «Molim Vas, gdje je pak Vaš otac umro?» «Gdje: Pa na postelji.» «A Vaš djed?» «On a i svi moji umrli su u postelji.» Mornar će sada: «Zaboga, pa zar Vas nije strah leći u postelju?!»

Ovih dana dogodila se kod nas nesreća, koja je obavita zagonetnom tajnom. Tone Babić, kalafat, poznat po cijelom otoku, budući je svuda popravljao i izradjivao ladjice, potrebno kopačima i ribarima, pošao je u Parnat po poslu, rekavši svojima, da će izbivat više dana, jer se nada, da će imati mnogo rada. Medjutim istog dana uveče išao je iz Parnata za Cres jedan motorni čamac, i time mu se pružila prilika, da se bez napornog veslanja vrati kući. On priveže ladjicu za motor i krenuše na put pomalo veseli. Kad su bili usred mora, ono par mladića što je bilo na motoru, ostave Babića, jer da im ne bi dostajalo benzine, ako bi dalje povlačili njegovu ladjicu. Ostaviše ga na pučini, a nevrijeme se je spremalo. I tako je on pri tom nevremenu nastradao. Kako ga obitelj nije očekivala, a nitko joj nije javio, da njega nema više u Parnatu, to se o njegovoj nesreća doznalo istom poslije pet dana. Ladjica je nadjena kraj Rabca, a o njemu ni traga! Na dan nesreće uveče zapuhalo je jugo, koje je dokrajčilo njegovim životom.

Svako je poznao ovog radinog i veselog kalafata, pa je njegova smrt, izazvala je mučan utisak na sve. Obitelji, koja je ovom nesrećom najteže pogodjena naše saučešće.

Cresani.

Novi zakon javne sigurnosti

Čl. 95.

U blagdanima i u danima javnih izbora zabranjeno je prodavati alkoholna pića, koja sadržavaju više od 21% alkohola.

Čl. 96.

Kod izdavanja novih dozvola pokrajinska komisija odredjuje kolika treba da je najmanja daljina izmedju lokala, u kojima se prodavaju ili toče alkoholna pića bilo koje vrsti, i bolnica, brodogradilišta (škvera), radionica, škola, kasarna, kao što i daljina izmedju lokala i lokala.

Čl. 97.

Ako se lokal zatvori za više od 8 dana, a da se o tome ne obavijesti mjesna sigurnosna oblast, gubi se dozvola, koja je opozvana.

Dozvola biva opozvana i tada, kad se lokal zatvori, a u roku prijavljenom sigurnosnoj oblasti opet ne otvori.

Taj rok ne smije biti dulji od tri mjeseca, osim u slučaju više sile.

Čl. 98.

Osim u slučajevima, od zakona posebno spomenutim, okružna sigurnosna oblast može suspendirati lokal u kojem se dogadjaju gungule ili teški neredi ili koji je obično sastajalište kažnjenih ili opasnih osoba ili koji je na bilo koji način opasan za javni red, ćudoredje ili za sigurnost gradjana.

Kad bi se ponovile okolnosti, zbog kojih je bila suspenzija odredjena, može se dozvola povući.

Čl. 99.

Zabranjeno je u javnim lokalima davati alkoholna pića bilo koje vrsti malodobnima ispod 16 god. i osobama, koje su pijane, ili bilo kako duševno poremećene.

Zabranjeno je upotrebiti lokal kao ured za posredovanje rada ili za isplaćanje radničkih nadnica.

U lokalima, gdje se alkoholna pića prodavaju na malo, ne smiju biti zaposleni malodobni ispod 18 godina, ako ne pripadaju obitelji obrtnika.

Zbog ćudoredja ili javnog reda mogu prefekti zabraniti, da u takvim lokalima budu zaposlene i ženske iznad 18 godinu.

Mogu se upotrebiti i odredbe odlomka čl. 87.

Čl. 100.

Pod nijednom formom ili imenom ne smiju se izdavati privremene dozvole ili ovlasnice osim u slučajevima navedenim u narednom članku.

Čl. 101.

Prigodom sajmova, proslava vašara ili drugih izvanrednih sakupljanja naroda, mjesna sigurnosna oblast može izdati i privremene dozvole za javni obrt.

Valjanost takvih dozvola ograničena je samo na dane, dok traje to izvanredno sakupljanje naroda.

U lječilištima može okružna sigurnosna oblast (kad se ne radi o lokalima, u kojima se prodavaju samo alkoholna pića) da izda privremene dozvole za cijelo razdoblje dok traje sakupljanje gostova.

U svakom slučaju je izuzeto točenje alkoholnih pića s visokom gradacijom. U svakom slučaju broj privremenih dozvola ne smije nadmašiti ograničenje čl. 93, izračunano u odnosu s izvanrednim porastom pučanstva.

Svega po malo

Katastrofalan potres u Jugoslaviji.

Prema kratkim brzojavnim vijestima iz Jugoslavije saznaje se, da se je dne 14. o. mj. osjetio jedan jak potres u Bosni i Hercegovini i Dalmaciji. Iz Zagreba javljaju, da u Bosni i Hercegovini nije može se reći jedne kuće, koja ne bi bila oštećena od potresa, tako je potres bio jak. Najjače je potres oštetio Mostar i Sarajevo. U Mostaru se ljudi ne sjećaju tako strašnog potresa. Rano ujutro morali su ostaviti kuće, koje su se strašno više puta potresle, te su bježali u polje u košuljama. Pri bježanju poginulo je više osoba. U samom Mostaru porušeno je do tla preko 30 kuća. Medju tim kućama su i poštanska zgrada te tvornica duhana. Broj ljudskih žrtava nije točno poznat. Šteta koju je nanio potres u Mostaru i okolici cijeni se na desetke milijona. Više od 1000 stanovnika ostalo je bez krova.

Centar ovoga potresa nalazi se izmedju Ljubine i Dubrovnika. Na dalmatinskom Kosovom polju otvorila se je zemlja, te je pokrila više kuća. U Dalmaciji je šteta takodjer velika. Koliko je ljudskih žrtava još se nezna, no izgleda da je broj velik. Najteže je od potresa nastradala šibenska i makarska okolica. U Metkoviću je takodjer mnogo štete. Porušena je željeznička stanica.

Beogradska potresna postaja je izdala komunikej po kojemu proizlazi, da je prvi udarac potresa bio u 4 sata i 22 minute ujutro. Kroz 20 minuta potres se je opetovao 19 puta.

Na potresnim postajama u Zagrebu, Sarajevu i Mostaru nije zabilježeno ništa, jer je potres bio tako jak, da je prekinuo igle na aparatima.

Medju stanovnicima u Bosni i Hercegovini vlada velika smetnja i strah. Osobito je ovim potresom teško udarena Bosna i Hercegovina, koja uvijek ima, kakvu nesreću, koja je uništi. Tako je lanjske godine poplava uništila svu zemlju. Ove su zime silne snijažne mećave takodjer mnogo štete nanijele.

Sve telefonske i telegrafske veze uslijed potresa prekinute su, pa se teško šire potanje vijesti. Vlada je odmah u pomoć unesrećenim krajevima poslala vlakove s prvom pomoću.

Potres su lako osjetili i ostali krajevi. Tako i u Sloveniji. Ali tamo nije bilo nikakve štete.

Po svoj jadranskoj obali, pa i na talijanskoj osjetio se je takodjer potres, pa tako i u Istri, ali veoma lak i bez ikakvih šteta.

RED UKRCAVANJA KOD RAZNIH PAROBRODARSKIH DRUŠTAVA U TRSTU

Turno generale: — fogišti 12; mornari 16; mladići palube I 2; mladići pralube II 1; mali palube 1; ugljenari 4.

Lloyd Triestino: — mornari 750; mladići palube I 8; mladići palube II 303; mali palube 239; fogišti 41; ugljenari 2; mali stroja 162.

Cosulich: — mornari 241; mladići palube I 166; mali polube 162; fogišti 248; ugljenari 3; fogišti nafte 171; mladići stroja 63.

Cosulich Sud: — mornari 184; mladići palube I 115; fogišti 1; ugljenari 1; fogišti nafte 63; mladići stroja 47; mali palube 80.

Tripcovich: — mornari 152; mladići palube 98; mali palube 50; fogišti 233; ugljenari 114.

Gerolimich: — mornari 7 mladići palube 2; mali palube 1; fogišti 3; ugljenari 3.

Nav. Libera Triestina: — mornari 73; mladići palube 1; mali palube 15; fogišti 3; ugljenari 40.

Vrijednost stranog novca.

1 engl. lira štelina vrijedi lira 111.50 do 112.25; 1 dolar vrijedi lire 22.75 do 23.15; 100 austrijskih šilina vrijedi lira 310.— do 330.—; 100 jugoslovenskih dinara vrijedi lira 40.— do 41.—; 20 zlatnih franaka vrijedi lira 88.— do 92.—.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik:
IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST“ U TRSTU.

Tužnim srcem javljamo svoj rodbini, prijateljima i znancima, da je m... žena i majka

Marija Buždon rodj. Grbac

dne 12. februara 1927 u 7 sati ujutro providjena i utješena svetotajstvima umirućih, u 36. godini života, blago Gospodinu usnula.

Mrtvi ostanci mile pokojnice predani su majci zemlji u Krku, 13. februara.

U **Krku**, dne 13. februara 1927.

Ražalošćeni:

Antun Buždon, suprug; podvornik sreskog poglavarstva
Klara, Nada, Slavko, Marica, Zora, Slavica i Vitomir, djeca.

Tužnim srcem javljam svoj rodbini, prijateljima i znancima, da je 31. januara 1927. u 7 sati nakon duge i teške bolesti preminuo u 20-oj godini svog mladog života moj nezaboravni brat

Remigij Pilat

U **Trstu**, dne 1. februara 1927.

Ožalošćena sestra
Ivanka udata **Oštrogović** u ime svoje i ostale rodbine.

Broj 8 | Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) | U Trstu, 24. februara 1927. | Pojedini broj 25 cent. | God. V.

„Istarska Riječ"
izlazi svakog četvrtka uveče. Svakog drugog četvrtka donaša mjesečni prilog „Mladi Istranin". Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". — Narodna poslovica.

Za kruhom

Prije velikoga rata svijet je tražio zarade najviše u Americi. Naš narod seli je većim dijelom u Sjedinjene Države. Tamo ima i danas mnogo naših ljudi, od kojih su se neki i okućili tamo.

... velike zemlje, tri sestre, Evropa, ... i Afrika poznavale su se dobrim ... već u vrijeme prije Isusa. Če... sestru, Ameriku, upoznale su tek ... neko četiri stotine godina, dok je ...ralija, kao najmladja otkrivena ... prije 150 godina, unatoč tome, što ... je neki smjeli pomorci bili već ...e dotakli i zabilježili neke tačke ...e obale. Znameniti engleski istra... Cook (Kuk) odredio joj je u glav... položaj. To je bilo u vrijeme, kad ... u Beču vladala carica Marija ...zija. Dugo je trebalo, dok se je obi... tačnije istražila sva obala Austra... koja je sama jedan veliki otok. Još ...še vremena prošlo, dok se istražila ...a u nutrašnjosti.

...nglezi su zaposjeli Australiju od... iza njenog konačnog otkrića. Ispr... su bili odlučili, da će im ona daleka ...lja služiti za interniranje njihovih ...naca, ali su ubrzo uvidjeli, da bi ... Australije mogla crpsti i kudika... veća korist. Ta zemlja, na prvi po... vrlo pusta i siromašna, krila je u ... silna bogatstva. I Englezi, kao vrlo ...ktični ljudi, dali se odmah na po... da ta silna bogatstva izvuku na ...elo. Zlato, srebro, dijamanti — sve... se je našlo u zemlji i u izobilju. I ...ra i drugih korisnih ruda. Vrijed... dosada izvadjenih i iskopanih ru... ...u onoj zemlji, ne da se procijeniti. ...li se je i našlo, da je i sama zemlja ...ebe vrlo plodna, pa su se mnogi ...opljani onamo uselili, nabavili o...mna zemljišta, iskrčili ih i pretvo... u najplodnije oranice. Kako je ...ja bogata i pašnjacima, to se ubrzo ...čarstvo uvelike razvilo. Danas se ...ustralije ne izvoze samo rude; zlato, ...ebro i bakar, već i vuna i koža u ...omnoj količini, a kako ima marve ... mnogo, to se ona tamo i kolje i u ... prenosi u Evropu.

U Australiji je već i poneki naš čo... ...k našao svoju sreću. A lijepo je što ... naša daleka braća ne sjećaju samo ...jih bližih već i svojih prijatelja i ...naca trsećí se da im pomognu u ...j današnjoj nevolji, što nas gotovo ... pritište.

...ako se eto dogodilo, da se u Au...liji našao jedan vrijedan Veprin... koji je nekim svojim suopćinarima ...mčio veoma bogatu zaradu, ako ...e dodju. Ko dodje, dospjet će na go... — moći će odmah na vrlo unosan ...o. Ovo nisu bajke, već gola istina, ... mogu da potvrde oni, koji su već ... dolje i koji se onamo opet vraćaju. ...e je to lijepo, ali do Australije put ...lo dugačak, zato i stoji mnogo no... A i kad čovjek tamo dodje, mora ...ima nešto raspoloživa novca, da ...e odmah započeti svoj posao.

...aši Veprinčani svladali su i tu po...kolo. Našli su novac, pobrinuli se za ...nice i u najkraće vrijeme otići će ih ...ustraliju oko četrdeset. Čitava kolo...

...ravedno bi bilo, da mogu svi ovi ... zasluživati svoj kruh na svojoj ...jenoj grudi, pa i njima bi — a i ...na — milije bilo, da mogu ostati na ...me ognjištu, ali kako sila kola lomi, ...o se i oni moraju pokoriti sudbini i ... u svijet za kruhom.

...e bit ni prvi ni posljednji. Ima ...ih ljudi rastresenih svuda po svijetu ...š će ih biti. I što mi znamo, ogromna ...ina tih naših ljudi vlada se u svijetu ...ravo uzorno, tako da su na diku ... i zemlji, koja ih je rodila. Časćeni ... i vidjeni — u tome je njihov i naš ...os. A što je u njih najljepše i naj...menitije: staroga, rodjenoga kraja ... zaboravljaju nikada, već čim mogu, ...daju, da se k njemu vrate.

Mi želimo od svega srca, da naše Ve...činčane prati i sreća i zdravlje na ...om njihovom dugom putovanju. Da ...g dá, te im se njihov rad okrunio ...ljepšim uspjehom i vratili nam se ... prije čili i zadovoljni.

Politički pregled

ITALIJA.

Odgovor na poslanicu za ograničenje pomorskog oružanja.

U posljednjem broju pisali smo, da je predsjednik američkih sjedinjenih država poslao nekojim državama jednu poslanicu, u kojoj govori da bi bilo potrebno ograničiti pomorsko naoružavanje, jer stvara opasnost za svjetski mir. Medju tim državama je takodjer i Italija. O toj poslanici mnogo se je u vladinim krugovima raspravljalo. Sam on. Mussolini natanko je to proučio, te je sam sastavio i odgovor, koji se je poslao predsjedniku Unije.

U tom odgovoru kaže se, da Italija visoko cijeni plemenite ciljeve, koji su Colidgea vodili, kada je poslanicu sastavljao i razaslao. Italija i sama podupire ideju svjetskog mira na jednoj solidnoj podlozi. Plemenite misli o miru duboko su ukorijenjene u duši talijanskog naroda. Najbolji dokaz zato je to što je Italija izmedju svih država u Evropi najviše ugovora sklopila. —

Ali, uza sve to ne prihvaća predloga. Italija troši na svoje pomorsko oboružanje godišnje 300 milijuna lira. Zemljopisni položaj Italije takav je, da joj nije nikako moguće ograničiti pomorsko oboružanje. Italija je naime sva opkoljena morem, a jedan je od glavnih uvjeta njezinoga mirnoga razvitka sloboda sredozemskoga mora. Ostale male države na sredozemskom moru mogle bi se i dalje oružati, a to bi stvaralo opasnost za Italiju, koja se ne bi mogla dovoljno oboružati. Iz svih tih razloga, kaže vlada u svom odgovoru ne može prihvatiti predlog predsjednika Sjedinjenih država.

Koliko državu stoje kolonije.

Talijanske novine pišu često i mnogo o gospodarskom razvitku talijanskih kolonija. Ministarstvo za kolonije izdalo je pred kratkim proračun iz kojega je razvidno, da se kolonije razvijaju. I ako nisu sasma aktivne, opaža se ipak vidljiv napredak.

Za buduću proračunsku godinu računa se, da će Tripolitanija imati dohodaka 64 milijuna lira, a izdataka 217 milijuna.

Dohodci Cirenaike iznašati će 46 milijuna lira, a izdatci 209 milijuna.

Eritreja će imati 22 milijuna dohodaka, a 42 milijuna izdataka.

Somalija će imati 21 milijun dohodaka, a 80 milijuna izdataka.

Poslanička zbornica.

Doskora će se opet polanička zbornica sastati na sjednicu. Izmedju ostaloga raspravljati će se o raznim državnim proračunima. Prijavili su se mnogi govornici, a medju ostalima govoriti će takodjer i poslanik dr. Besednjak o proračunu za narodnu prosvjetu.

Grof Bethlen neće još doći u Rim.

Govorilo se, da će ministar predsjednik madžarske vlade grof Bethlen doći doskora u Rim. No sada novine pišu, da će on u Rim doći tek kada se bar u glavnom nešto zaključi, koju će luku Madjarska uzeti za izlaz na Jadran. Moraju prije da svrše neki pregovori sa Jugoslavijom.

Sajam u Tripolisu.

Vlada je Tripolisu priredila jedan veliki sajam uzoraka. Za taj su se sajam dugo vršile priprave. Bilo je naime potrebno da se na Tripolitaniju svrati pozornost gospodarske Italije, pa je ovaj sajam neke vrsti manifestacije gospodarske vrijednosti ove kolonije. Sajam je na veoma svečan način otvoren 14. o. mj. uz prisustvovanje zastupnika kralja, vlade, parlamenta, senata, civilne i vojničke vlasti, inozemnih konzula itd. Pri otvorenju je prvi govorio gen. De Bono, guverner Tripolitanije, a zatim je državni podtajnik on. Bolzon govorio o podignuću ove važne afričke kolonije. Sajam je veoma zanimiv, pak je u Tripolis nagrnulo mnogo posjetioca iz svih krajeva.

JUGOSLAVIJA.

Posjet narodnih poslanika čehoslovačkoj.

Srdačne veze Jugoslavije sa Čehoslovačkom iz dana u dan se sve to više jačaju i učvršćuju. Jugoslavija je sa Čehoslovačkom u najljepšim ne samo prijateljskim nego i saveznim odnosima. Narodni poslanici čehoslovačkog parlamenta posjetili su Beograd i Jugoslaviju još 1923. g. Poslanici jugoslovenske Narodne Skupštine vratili su Čehoslovacima tu posjetu 1924. g. To su bile prve prijateljske posjete da se parlamentarci što bolje upoznaju. Prošle godine posjetila je čehoslovačka narodna skupština, po svojim izaslanicima, Beograd i Jugoslaviju. Tom prilikom zaključeno je, da češki i jugoslovenski parlamentarci stupe u što uži dodir i saradnju u svima kulturno-prosvjetnim i privrednim pitanjima, koja interesuju obadvije zemlje. 12. februara, otputovali su u Češku izaslanici jugoslovenske Narodne Skupštine, ne samo da vrate posjetu svoju čehoslovačkim poslaničkim drugovima, nego da s njima rasprave sva važnija kulturno-prosvjetna i gospodarska pitanja koja su na dnevnom redu.

Doček jugoslovenskih poslanika bio je u Bratislavi srdačan i oduševljen, a isto tako i u Brnu na putu za Prag. U veče u 9 sati stigli su u Prag. Na stanici ih je dočekalo izaslanstvo čehoslovačkog parlamenta, gdje ih je pozdravio narodni poslanik dr. Uhlirž. Poslije njega govorio je narodni poslanik Černy u ime zajedničke ekonomske komisije. U ime vlade govorio je dr. Srdinko. U ime Čehoslovačko-jugoslavenske lige govorio je profesor dr. Murko. Na ove pozdrave odgovorio je predsjednik jugoslovenske delegacije g. dr. Velizar Janković, koji je izmedju ostaloga rekao, da Čehoslovačka i Jugoslavija predstavljaju os oko koje se danas okreće slavenstvo.

Sve praške novine donose oduševljene članke i pozdrave jugoslovenskim narodnim poslanicima i slike vodja jugoslovenske delegacije, kao i kratke životopise svih jugoslovenskih delegata.

Predsjednik jugoslov. delegacije dr. Velizar Janković izdao je jedan proglas u kome kaže, da je program zajedničkog jugoslovenskog i čehoslovačkog rada ozbiljan i suviše opširan. Tu su naročito istaknuta pitanja kulturno-prosvjetnih konvencija, pitanja poštanskih konvencija, ukidanje viza na pašoše, te pitanje gospodarskog zbliženja Čehoslovačke i Jugoslavije.

O tome će se svemu u Pragu raspravljati i riješavati.

Pomoć za postradale od potresa.

Povodom teške nesreće, koja je zadesila Bosnu, Hercegovinu, Crnu Goru i jedan dio Dalmacije, vladi je najhitniji posao, da što prije pruži što obilatiju pomoć postradalima. Nekoji poslanici uputili su vladi u tom pogledu interpelaciju, te pozivlju vladu i narodnu skupštinu, da se poduzmu sve potrebne mjere.

Vlada, a i razne organizacije odazvale su se odmah, te se nastradalima dnevno dijeli pomoć. Nastradali krajevi su bili većim djelom siromašni, pak im je pomoć veoma potrebna.

Strašne i netočne vijesti o potresu.

Vijesti, koje su novine prvoga dana iza potresa u Jugoslaviji donašale bile su grozne. Svijet se je zgražao nad nesrećama i mnogim ljudskim žrtvama o kojima su novine pisale. Nesreća je uistinu teška no ipak ne sasma onako, kako su naročito strane novine pisale. Iz Beograda javljaju službeno, da su nastradale samo 3 osobe, a samo 15 ih je ranjeno. Štete, koje je potres nanio računaju se na 10 milijuna dinara.

Puk je doduše još u strahu, jer se od vremena do vremena opet javi koji manji potres, ali ti potresi ne nanašaju nikvih šteta.

Vijesti, koje su novine donašale stizavale su iz Jugoslavije telefonom. Tamo je utisak bio strašan, pak su i te prve vijesti bile strašne. No, kako vidimo nije sve onako kako smo si po tim vijestima zamišljali.

RUSIJA

Rusija i Kina

Dogodjaji na dalekom istoku, u Kini, u velike su uzrujali duhove u Rusiji. Nakon žestokih govora, koje su držali sovjetski komesari, počela je danas još žešće pisati sovjetska štampa, koja traži, da se provede mobilizacija crvene vojske. Novine ne taje, da je sada politički položaj takav, da bi Engleska mogla posredovati u Rusiji. Već davno se opaža i dobro osjeća, da bi Engleska mogla biti protiv Rusiju. U Maloj Aziji i srednjoj Aziji nije uspjela, ali zato prijeti opasnost od zapadne i srednje Evrope, gdje Engleska razvija jaku proturusku politiku. Poljska, ona bi imala biti ono središte, odakle bi Engleska udarila na Rusiju. Jedan od prvih sovjetskih političara, čuveni Radek, napisao je članak, u kojem je kazao, da je Engleska za Rusiju plašilo, koje se svuda pojavljuje. Jedno s drugim politički položaj za Rusiju je malo neugodan. Njezine su oči uprte na dogodjaje u istočnoj Aziji, gdje doduše Englezi gube položaj za položajem, ali se grozničavo spremaju za odlučnu borbu. Rusija se ipak u svemu tome neće izgubiti. Ona je prevelika i za Englesku.

Rusija — država budućnosti.

Van svojih medje imadu sovjeti političke i gospodarske brige, a u unutrašnjosti države vode se borbe sa opozicijom u komunističkoj stranci. No važnija od političkih pitanja, jesu mnoga gospodarska pitanja. Sada se u Rusiji poglavito razmišlja o tome, kako da se što bolje izrabi prirodno blago gore Urala. Ta još za Petra Velikog bila je ova gora središte željezne industrije, a da i ne spominjemo drugih industrija, koje su se ovdje razvile. Uralske tvornice poznate su po čitavom svijetu. Istina one nisu moderno opremljene, pa je zato njihova dobit malena. Bogatstvo uralskih planina je tako ogromno, da svaka istraživalačka komisija, koja podje u nepristupačne krajeve, naidje na velika ležišta ruda ili ugljena. Dakle priroda pruža sve uvjete, da se u Uralu razvije ruska Engleska, zemlja tvornica. Ta Ural je poznat sa svojih bogatih nalazišta zlata, srebra i platine. I sada se u Rusiji radi na tome, da se obnovi stara uralska industrija. U Sveralovskom namjerava se podignuti veliku tvornicu strojeva, u Nižjem Tagitu tvornicu vagona. No osim toga Ural obiluje rudnim vrelima, kojih imade na stotine. Da se iskoristi i ovaj dar prirode, odlučeno je sagraditi moderna kupališta. Misli se i na izgradnju novih željezničkih pruga, a konačno postoji i osnova, da se Don i Volga spoje sa posebnim kanalom. Budu li se doista ove velike i lijepe osnove ostvarile, onda će Rusija doista postati zemlja budućnosti.

RUMUNJSKA

Dogadjaji u Rumunjskoj.

U Rumunjskoj se u posljednje rasplela jaka borba oko pitanja prijestolonasljedstva. Sve više naime vlada bojazan, da je bivši prijestolonasljednik opet se zaželio svoje bivše časti. No vlada je sada rasuia u narod u stotinama tisuća jednu malu knjižicu, u kojoj se govori o velikoj opasnosti, koja prijeti državi, ako se princ povrati u domovinu. Zdravstveno stanje kralja Ferdinanda pogoršalo se. Kralj je izrazio želju, da bi za života vidio sina. No vlada je sve ovakove osnove osujetila, jer se boji nereda, ako bi se princ povratio. Kraljica je odlučno uz vladu, da živo radi na tome, da bi ona postala regentkinja. Svakako Rumunjskoj baš od ovog prijete veliki dogodjaji, jer bivši princ uživa ljubav naroda, naročito u Erdelju, pa je više nego jasno, da će ga onaj narod htjeti za kralja. Kako će to dalje odjeknuti, tko znade. Svakako baš ne najbolje!

ČEHOSLOVAČKA

Nova uprava.

Pisali smo o tome, kako se sada radi u Čehoslovačkoj na tome, da bi se zemaljska uprava preudesila. U tu svrhu vlada je izradila naročiti zakonski predlog i o njemu se taj čas raspravlja u političkom odboru. Čehoslovačka bi se po ovom predlogu imala razdijeliti u četiri velike upravne jedinice, i to Češku, Moravsku sa Šleskom, Slovačku i Karpatsku Rusiju. Svaka od ovih oblasti imala bi svoje naročito vijeće, u koje bi se dvije trećine poslanika birale po narodu, dok bi jednu trećinu imenovala vlada. Ove velike upravne jedinice dijelile bi se u manje tako zvane upravne kotare, koji bi takodjer imali svoja vijeća. Na ovaj način misli čehoslovačka vlada, da će državnu upravu pojednostaviti i pojeftiniti.

Jugoslavija i Čehoslovačka.

U posljednje vrijeme opet se mnogo govori o tome, kako bi se Njemačka i Austrija imale ujediniti. Jugoslovensko stanovište u tom pogledu je poznato, naime da Jugoslavija ne bi tome sklona, a sumnjivo je i za Čehoslovačku. No kako nastojanja jednih izazivlju oprez drugih, to se sada piše, da je pokrenuta ponovno misao, kako bi došlo do suhozemne granice izmedju Jugoslavije i Čehoslovačke, naime da se povuče takozvani koridor, jer je za Jugoslaviju od životne važnosti, da ona ne dospije u neposredno susjedstvo sa Velikom Njemačkom, a i životna potreba Čehoslovačke, da ne bude sa tri strane opkoljena od Njemačke.

Domaće novosti

† Anton Čok

Dne 18. o. mj. u 4 sata ujutro umro je u Trstu velečasni gospodin Anton Čok, kapelan crkve Sv. Antona. Dan prije bio je potpuno zdrav. Bio je u društvu svojega brata i svakinje, kad mu najedanput pozlije. Udarila ga je kap. To je bilo uvečer. Drugoga je jutra preminuo.

Pokojnik je u našem javnom životu bio veoma poznata ličnost. Mnogo se je bavio narodnim našim pitanjem te je sve svoje sile ulagao u narodni rad, naročito na kulturnom i gospodarskom polju. Bio je u vodstvu mnogih naših gospodarskih inštitucija. Tako je u zadnje vrijeme bio potpredsjednik Tržaške posojilnice i odbornik Zadružne Zveze. Uvijek se je sa zanosom zalagao kada je znao, da svojim radom pomaže svom narodu, a znao je biti tih i skroman. Njegovom smrću gubi narod mnogo.

Svi oni, koji su ga poznali cjenili su ga. To se je najbolje moglo vidjeti prilikom sprovoda, koji je bio izvanredan. Da mu oda posljednju počast došlo je 19. o. mj. pred kuću žalosti na hijade Slovenaca iz Trsta te bliže i dalje okolice. Bilo je to u subotu, pak mnogi nisu mogli zbog rada ili službe da prisustvuju, ali da je slučajno bio blagdan sprovod bi bio još veći i ljepši. Na sprovodu su bili zastupani svi slojevi naroda. Sprovod je otvorio tršćanski župnik mons. dr. Vattovaz kojega je pratilo 19 svećenika i 4 redovnika. U crkvi Sv. Antona vršile su se crkvene ceremonije. Zatim je mons. dr. Vattovaz u prekrasnom i dubokom govoru prikazao sve lijepe vrline pokojnikove, koji je bio uzoran svećenik i čovjek, koji je uložio svė svoje sile za napredak svoga naroda u kulturnom i gospodarskom pogledu.

Iz crkve je sprovod krenuo u Lonjer, rodno mjesto pokojnikovo. Na putu su ga dočekali domaći pjevači s žalosnom pjesmom. Sprovod je tamo vodio preč. kanonik Slavec. Po žalosnom obredu u lonjerskoj crkvi održao je govor, u kojemu je ocrtao pokojnika kao svećenika i člana svojega naroda. Zatim je sprovod krenuo na groblje. Pokojnika su položili u privremenu grobnicu odakle će biti prenešen u obiteljsku grobnicu. Na grobu je još govorio g. dr. Agneletto. U ime svega naroda zahvalio se je pokojniku za sve ono što je učinio dobra narodu, za sav trud, koji je uložio u rad za podignuće naših gospodarskih organizacija. Zbor je zapjevao zadnju pjesmu, mrak je legao na zemlju a u hladno zimsko veče teško su odzvanjale prve grude zemlje, što su padale po lijesu. Tuga je jače ušla u sva srca.

I tako eto idu redom oni, koji su radili i koji su kroz godine trpljeli s narodom. Prečeste su vijesti o smrti ovakovih ljudi. A to boli. Redovi se rijede, sve je manji broj narodnih radenika, onakvih kakav je bio i pokojni veleč. Čok.

Pokojnik je bio još u dobroj dobi. Mnogo je još mogao koristiti narodu, kojega je volio. Bio je rodom iz narodne obitelji Čokovih iz Lonjera, brat odvjetnika dr. Ivana Marije Čoka i učitelja Andreja Čoka. Svoj rodbini naše iskreno saučesće, a pokojniku vječna slava i pokoj vječni!

Oproštajni banket u čast g. Maksa Cotiča

Vodstvo tiskare i lista «Edinost» priredilo je u nedjelju dne 20. o. mj. jedan oproštajni banket u čast gospodinu Maksu Cotiču, koji je 37 godina bio na čelu lista. Tom su banketu prisustvovali zastupnici političkoga društva, tiskare, uredništva, radnika tiskare, razni uzvanici, prijatelji i saradnici g. Cotiča, te nekoji vidjeniji javni narodni radenici. Gospodin Makso Cotič želi naime u mir, pa se je vodstvo «Edinosti» smatralo dužnim iskazati mu na jedan dostojan način čast i zahvalnost za sav njegov divan narodni rad.

G. Cotič radio je neumorno 37 godina na jednom tako važnom polju našeg narodnog života. I to s uspjehom je radio. Trideset i sedam godina svojega života darovao je svom narodu. A darovao ih je Makso Cotič. To znači da su te godine bile ispunjene nekom posebnom vrednošću.

«Edinost» od 20. o. mj. posvećuje velik uvodnik sa slikom gospodinu Maksu Cotiču, svojem dugogodišnjem uredniku. Izmedju ostaloga kaže:

«Nema ga medju Slavenima u Italiji ni daleko izvan Italije, koji bi mogao ostati ravnodušan, kada čuje dvije riječi — ime čovjeka, koje nije tek ime, nego koje je naslov — naslov velike povjesne dobe u našem narodnom životu, ne samo naslov, nego što više ta naša povjest sama njezin duh, njezin sadržaj, — njezino oličenje. Ime Maksa Cotiča biti će nepogrešiv vodič, kao što je i on sam nepogrešiv i vjeran vodja svih pokoljenja našega naroda u spomenutoj dobi, u veselim i žalosnim danima, tumač našega najdubljega i najintimnijega narodnoga mišljenja i težnje, učitelj, vodja i uzgajatelj, tvorac naše narodne duše.

Glavna bit ogromne i neocjenjive važnosti i vrednosti djelovanja Maksa Cotiča je baš u toj strani njegovog dugogodišnjeg neumornmog djelovanja, koje nije bilo nikakva služba, a takodjer ni obično vršenje dužnosti, a konačno niti karijera. Ne, bilo je mnogo više — djelovanje našega Cotiča u posljednjih četrdeset godina bila je — misija! Misija, koju je vršio u prvom redu kao novinar, kao publicist prve vrste, kao voditelj i urednik «Edinosti», kojoj je posvećivao sve svoje uzvišene funkcije, sve svoje najbolje moći, dajući preko nje sve svoje izvanredno bogate sposobnosti u službu vrhovne narodne ideje.»

G. Makso Cotič spada u prvi red starih narodnih kremenjaka, koji su kroz godine vodili pokoljenja primorskih Slovenaca. I ističe se u tom redu nekim posebnim i neuporedivim sposobnostima. Kad bismo se vratili duhom u zadnjih 40 godina narodnoga života u ovim krajevima nailazili bismo na tako često i tako lijepo istaknuto ime, koje je u tom razdoblju značilo više nego obično ime jednog novinara. Ime Maksa Cotiča zauzima u historiji toga razdoblja svoje svijetlo mjesto, ne zauzeto uobičajenom ambicijom ili razvikanom autoreklamom, već radom, radom i opet radom.

Makso Cotič to je pravi i nepotvoreni narodni čovjek. Ničijega tipa. Sam za sebe stvara tip, ali je veoma malo onih, koji bi bili izgradjeni po njegovom uzoru.

Radio je na svim poljima narodnog rada, no bio je u prvom redu vrlo dobar novinar. I to vrlo dobar naš novinar. A to znači, da je ostajao u borbi i obrani za svoj narod i onda, kada su drugi uzmicali, da je nalazio riječ, koja stvara i onda, kad su drugi ostajali bez riječi, da je umoran radio i onda, kad su drugi eventualno u zavjetrini ili hladovini počivali.

Po svim tim svojstvima on je danas zaslužio naslov novinarskog našeg patrijarha. Možda će njegovo ime služiti za utjehu mnogima, koji će iza njega doći u liniju borbe. Možda će mnogi njegov nasljednik više puta stisnuti zube u pomisli, da je Cotič u momentima posebnih težina znao biti jak i samozatajiv za dobro naroda.

Za dobro naroda! To je jedina formula njegovoga života. Rekao je više nego jedanput, da je to jedini naš poziv i najveća naša dužnost. I da nije nikakva naša zasluga raditi za narodno dobro. Zato je i radio mnogo, jer je mislio na to, da nije svoju dužnost još izvršio, da nije potpun, da nije ni običan čovjek, a kamo li zaslužan «za narodno dobro» kako se običajno govori u nekrolozima ili na banketima o ljudima, koji su možda više razvikani nego li korisni ili više korisni sebi nego li onoj masi, koja se zove «narod», koji niti ne sanja, koliko je puta kroz dan spominjan, koliko «narodnih radnika» o njemu misli i — koliko je medju bezbrojnim narodnim radnicima malo Cotiča.

I njemu su priredili banket. Šteta; da se ona proslava, koja se je njemu u čast priredila zove banket. Htio sam naime reći, da banket u čast Cotiču nije bio — onaj nesimpatični banket, koji srećamo u kronici dnevnih novina, i koji se priredjuje više iz forme nego li iz drugoga. Ono, što je bilo priredjeno u čast jednom novinaru i jednom običnom narodnom čovjeku, koji s uvjerenjem izrazuje, da je sav svoj život radio samo da bude u redu sa svojim dužnostima, može se uistinu nazvati jednom iskrenom manifestacijom i zanosom onih, koji ga vole i koji mu rad cijene.

Na banketu su g. Maksu Cotiču rekli, da je velik. Mogu ustvrditi, da se on tome nije nikada nadao i nije možda nikada vjerovao, da bi to na vlastite uši mogao čuti. On je bio velik u svojoj skromnosti; a njegova je poniznost bila toliko ponosna, da je porasla u veličinu. A kako da to ne opaze oni, koji su ga okruživali. Opazili su njegovu veličinu kakvu se ne sreta na svakom koraku, predostojanstvena je bila njegova sitna novinarska figura, a da ne zasluži čast, naslov, ime i priznanje veličine, još dok je on ovdje, dok je živ, dok ga to sve može zadovoljiti, razveseliti i — odmoriti.

Jer je uistinu teško graditi u sebi idealizam, ulagati idealizam kroz cijeli svoj život u rad — zato, da ti nekrolog bude kitnjast, i jer uistinu odmara i pomladjuje onoga, koji je umoran i ostario u borbi — medalja, pa bio taj borac stoputa skromniji i od samoga gospodina Maksa Cotiča.

On je tu zasluženu medalju dobio.

Za trideset i sedam godina pravoga rada? Ne. Nije odredjen broj godina njegovog rada. Oni, koji dobivaju medalju za zasluge, to jest za prave zasluge, bivaju zaslužni i poslije akta odlikovanja i poslije banketa. Dok su živi. A g. Cotič ima još mnogo da živi.

Mislite li pak, da je njemu tek onako izbrisati ono što on zove dužnošću iz svoje duše i srca? Mislite li, da je on uvjeren, da je zaslužio mir i medalju i da će prestati raditi? **Mihovilović.**

Istru su na toj simpatičnoj proslavi zastupali gg. Iveša i Stari, a urednik «Istarske Riječi» g. Mihovilović ispričao je svoju odsutnost.

Novi odbor društva «Istre» u Zagrebu.

Dne 30. januara održalo je potporno i prosvjetno društvo «Istra» u Zagrebu svoju V. glavnu skupštinu. Na toj glavnoj skupštini izabran novi odbor društva. Ove godine sačinjavaju odbor ova gospoda:

Predsjednik: Dr. Ivo Zuccon, odvjetnik; Podpredsjednik: dr. Ante Schwalba, liječnik; Tajnik: Mihovil Mihaljević, priv. činovnik; Blagajnik: Franjo Sloković, priv. činovnik; Odbornici: Paulišić Ante, bank. činovnik; Ravnić Josip, student; Ljubičić Matko, bravar. Nadzorni odbor: Rikard Katalinić-Jeretov, književnik; Ivan Mandić, svećenik; Josip Gabrijelić, priv. činovnik.

Za električnu željeznicu Labin-Pazin.

Dne 26. o. mj. sastaje se u Labinu sjednica, na kojoj će se raspravljati o izgradnji zasnovane električne željeznice iz Pazina do Labina. Ustanoviti će se jedan odbor, koji će voditi akciju, napraviti će se molba na vladu, da uzme u pretres generalni projekt, a osim toga će se na toj sjednici zaključiti, da se pošalje jedan poziv društvima, koja grade željezničke pruge, da bi napravili ponude za gradnju spomenute željeznice. Izmedju tih ponuda izabrati će odbor najpovoljniju, pak će se onda početi s radovima.

Kako vidimo ovo se pitanje bliža ostvarenju. Jasno je, da je izgradnja ove željeznice od velike važnosti za privredni život Istre, naročito zapadne, koja obiluje rudama. A i radovi, koji će biti opsežni, biti će od koristi našem pučanstvu. Zaposliti će se mnogo radnika, koji su danas bez posla.

DOPISI

IZ RIJEKE

Dali se na Rijeci odviše pleše? - Dok se jedni vesele, drugi se ubijaju. - Velika oklada od 100.000 zlatnih franaka. - Madžari i Trst. - One tri...

Ovih dana raspravljalo se na Rijeci o nečem, što se mene ni najmanje ne tiče. Govor je bio o zabavama i plesovima, kojih da na Rijeci ima odviše. Prigovaralo se s mnogih strana, da se gotovo svake noći pleše i to ne samo u jednom kraju, već u raznim prostorijama u isto vrijeme. Velik dio muškaraca i žena da ne misli na drugo nego na ples, tako da se mnogi pitaju: — Što je to s Rijekom? Nalazi se ona uistini u krizi ili je pak njezino gradjanstvo tako lakomišljeno, da ga nije briga za ono, što ga pritište?

Na ovo odgovara «Vedetta»: Rijeka je grad, koji se najmanje zabavlja. Stranci, koji dolaze ovamo, tuže se veleći, da u veče nema nikakve zabave, pa da ne ostaje drugo nego leći u krevet. Što je pak do plesova i zabava, koji se priredjuju iz vremena u vrijeme, to da ne košta mnogo. Ulaznina da iznosi od deset do dvadeset lira, dok u Milanu i u Genovi mora za nju svak da plati i po 50 i po 80 lira. Po drugim gradovima uzimaju se k tome i automobili i kočije, ali na Rijeci budući da je sve blizu, ide se na zabave pješke, ili tramvajem. I oprave da ne koštaju mnogo, veli «Vedetta», i u dva puna stupca nastavlja da brani plesove i ostale vesele priredbe. Oci obitelji odgovaraju, da je to sve lijepo i dobro, ali kad neko ima osim žene još i dvije tri kćerke, koje hoće silom da idu na ples, račun da poprimi odmah drugo lice. I tako čini se, da ta polemika još nije zaključena, to više što i sama «Vedetta» priznaje, da je u čitavoj toj stvari po srijedi i moral, a moral, kako svi znamo, nije mačji kašalj. Medjutim, dok te rasprave traju, na Rijeci se i troši. Tako su i prošlog četvrtka imali gostioničari svoj veliki ples. Uspjeh da je bilo nešto, što bi i mrtav jeo — veli i opet «Vedetta».

Ovo bi bila vesela strana. Ali Rijeka, kao i svaki drugi grad, ima i svoju ža-

P O D L I S T A K

Ernest Radetić:

Bôna krv

(Istinita pripovijest iz zapadno-istarskog života u porečkom dijalektu.)

Ni mu ukurilo čuda čekati. Par menuti potle ki se je zbudija došla je Tonova žena na dor i donesla mu pod traveršon u jenoj burici ručenje i u jenoj boci piti. Ubazirala se je okolo, da je ne bi ki od seljani vidija, da nosi jisti u dor, pak da ne bi poša javiti jandarmon, da nikega zakrivaju...

«Na ti, Matijo, ručenje! Si čuda čeka?»

«Nis ne, prike san sve do sada spa...»

«Lipo ti je Bog sudija...»

«Kako lipo, kad moran bižati i se zakrivati sprid ljudi, kako da sam Boga raspeja...»

«Ne biše ti kresti,» je rekla Tonova žena.

«Lipo je to rečeno: Ne biše ti kresti! Na recite suncu neka ne tepli. Kad je od ognja mora topliti. Tako i ja! Kad vidim na putu kokoš, di mi se mota prid nogami, da je od samoga svetoga oca pape, ja bin je ukreja. I mi se pera, da biu učinija smrtni grih, da je puštin ujti.»

«Puštimo to ća. Ja moram pojti delati dalje po hiži. Poji i počivaj, a ja ću dojti u podne po buricu, kad ti donesen užinu.»

«Bocu mi donesite jeno malo veču, prike po toj teplini čovik užeža.»

«Ču, ču, a sada zbogom!» I gospodárica je izašla iz dora i pošla u hižu. Matijo je strga s pirunom po burici, guta velike pirunade i zaliva hi s temperanjen. Kad se je najija počeja je gledati kroz okno. Vani je bija lipi dan, sunce je teplilo, čvrčki su svirili na jaseni, a čvrljuge su se dizale visoko zgoru do neba i kantale, pak se nazad spuštale na zemlju, brze kako šajete...

Matiju je bilo teško stati vode zaprt na doru. Sve ga je zvalo van na frišku ariju i tiči i čvrčki i zeleni dubi i meka trava... I mislija si je: ter to mi je, kako da san zaprt u pržunu. Da san poša u pržun, uni dan, kada san doša vamo, danas bi me bili jur puštili. A tako san sada leža vode makor osan dan i još ču morati najmanje toliko u Poreču poli starega Vitasa. Ma kad uni prokleti jandarmi ne te učiniti denunciju nikad prije nego me ćepaju. Kad mi naravnaju kosti uni bot me šalju doli. A stari Vitas ne če priz njih da me uzme u pržun...

I počeja je brojiti: Prvi dan su me iskali, a nisu me našli. Za su došli i drugi dan; treti dan su se pritajili, ma zato su sigurno došli četrti eli peti dan nazad. Kad su vidili, da me nete moči uloviti sigurno su pisali u Poreč i harta če sada biti tamo. Najbolje če biti ko iden ja sutra sam tamo, da se javin.

Kad je sve tako promislija, kala se je kroz lebartu u manjaduru i stija zajti van, pak da če poj pozdraviti gospodaricu i da če je reči, da gre doma. Ma jušto kad je stija upriti vrata od dora zalete mu se znikolde mriž noge dvi lipe Tonove kokoše, ča su zobale pod manjaduron i hop! Matiju su se zasvitile oči kako mačku: ruke su mu se protegle same od sebe i koliko biš z okon mignuja, kokoše su bile zagušene. Ni uškikle nisu. U jenom hipu njin je zavrnuja vrat. Vrga hi je pod jaketu, opra vrata od dora i uša kako dim. Ni poša, ne, pozdraviti ni gospodaricu ni nenoga... Zmaka se je iz korte, kako magla, ni čulo ga se ni, ni vidilo...

U podne je gospodarica donesla užinu, zvala Matiju, ni ga! Gleda simo, gleda tamo, nideri ga ni. Počela se je štupiti. Takala je vabiti kokoše, piplice su doprhale, ma unih dvih najdebljih starih kokoš ni bilo. Pogledala je u dor, a za vrati vidi perlje. Valje je znala koliko ur je.

«Vrajži Matijo! To mi je preteljstvo. Zato smo te zakrivali i hranili te osam dan na doru, da ti jandarmi kosti ne polome. Lipa plača mi je to...»

«Brižna moja pika, brižna moja žuta!,» uzdisala je, ma da, bogzna di su jur kokoše bile. Za su se frigale nidi u Klističi, a Matijo si je bliza prste...

Kad je uvečer doša Toni doma z dela i čuja ča mu je učinija preteja Matijo počeja je blagoslivljati (ma znapoko) sve svece na nebu. Ne daj Bože ni breku ni mačku uno, ča je on namolija za svoga pretelja Matiju Klističa....

(Slijedi).

stranu. Ima u našoj blizini ljudi, koji živući u bijedi ne vide pred sobom crno, kad osjete, da im više nema ..., onda svrše onako kao i onaj jadni Alberto Zanier, čovjek još dosta mlad i ugledan. Vele, da je prije rata bio član «Giovine Fiume», a poslije, i d'Annunzijev legionar. Prošle sedmice, jedno poslije podne, ...šao je naglo iz kuće, otišao na ulic... i ostao na mjestu mrtav. U jedan ...kupilo se tu sila ljudi. Jedna je ... sav glas govorila, da je slutila, da će se nešto dogoditi, jer da je prošle noći snivala nekakav strašan san. Druga je pak neprestano uzdisala: — Bog mu prosti — ni smaril tega storit! Bog bi bil providel i za njega! Bog providi za svakega — zato ja ne morem razumet, zač se ljudi ovako na lako ubijaju...

I ja tako mislim, jer evo što se dogadja: dok ...di ljudi sebi uzimlju život nekom ... lakoćom, dotle se učenjaci muče ...ju, da nadju načina, kako bi čovjek ... doseći što veću starost. Tim se pi... najviše bavi poznati profesor Vo... On živi u Parizu i ovih ga je dana ...o tamo jedan njegovo prijatelj iz ...h dana, neki liječnik Nijemac. U ...oru upita Nijemac Voronova, dali ...ruje ozbiljno u to, da bi se star čo... mogao da pomladi. — Nesamo to, ...ri Voronov, već ja sam gotov svaki ... se s vama okladim, da ćete i vi ...ati punih stopedeset godina, ako se ...ete jednoj maloj operaciji. Cijela ...cija sastoji u tome, da se žlijezde ...a gorile prenesu u vaše tijelo. Ku... vidjet ćete kako ćete četrdeset i ...ati iza toga opet biti junak.

...e Nijemcu ima sada pedeset go... ...ao i Voronovu. I njih su se dvojica ... za sto biljada zlatnih franaka, ... Nijemac, ako izgubi, isplatiti Vo... ...u do 100 godina...

... dragi, uspije li ta operacija, što ... dva čovjeka doživjeti još u ovih ... sto godina! Koliki će politički do... ...i, kolike promjene, koliki izumi, ko... ...ovi Foks-troti, kolike će nove mode ... gluposti zaredati u tom jednom ...!

...adžarima je vrlo teško zobati treš... ...ok su pod Hapsburgom bili svemo... ...bili su tako prepotenti, da su pro... ...i čak i Talijane na Rijeci. Rikardo ...nte znao bi o tome što šta da nam ... A i mnogi drugi. Otkad su dobili ...pu, malo su se stisli u se, ali ne za ... Čim bi se o njima počelo malo da ...ri ili piše, digli bi odmah uši i uvelike ... užobijesili. Tako se dogodilo i sada, ... se ono počelo raspravljati o izlazu ...arske na more. Pošto su se neki već ...ili za Rijeku, koja da bi mogla da ...ži madžarima u njihove trgovačke ..., našle su se neke madžarske novine, ...kav «Az Ujsag», da to pobija veleći, ...ijeka nije kao luka uredjena, kaošto ...ebalo, zato da će dobar dio madžar... ...rgovine biti od sada, kao i do sada ...en na Trst. To je «Vedettu» žacnulo ...vac i ona je onome «Az Ujsagu» od... ...rila po svih sedam zakona. Dobro je, ...nas neko zaštićuje i brani!

...e tri:

...če mi je jedna Grobniščica donijela ...dar četiri jaja. Da joj se odužim, na... ...o sam služkinji, neka joj spremi «ča ...ega». I sluškinja razbije ona četiri jaja ...pravi od njih «fritaju», dade je ženi ...komad kruha i po litrice vina. Pošto ...moja dobra kuma Grobniščica sve po... ... i ustala, da će otići, ja sam joj lijepo ...valio na daru, našto će ona meni:

— Nimate na čemu hvalit, ja ću vas ...en još kadagod domislit.

...ruga:

...rolazeći Korzom čuo sam ovaj razgo...

...la djevojčica: — Mama, zašto je ne...ica, kad ide u crkvu, odjevena u bje...

...ajka: — Zato što bjelina znači radost, ...n vjenčanja za svaku je nevjesticu ... radosti.

...la djevojčica: — Mama, a zašto pak ...mladoženja na vjenčanje uvijek u cr...

...osljednja:

... jedan razgovor, što sam ga čuo na ...jiću.

...ac sinu: — Odviše pušiš, sinko! Zar ...naš, da time sebi skraćuješ život?

...n: — To su, tata, priče, u koje ja ne ...ujem. Naš djed puši po cijele dane, ...utra do mraka, i sve tako otkad se ...o. Pa eno — danas mu je već sedam...t godina.

...tac: — E, ali da je pušio manje, danas ...mu bilo osamdeset, a možda i devedeset ...ina.

Rokac.

IZ BORUTA.

... loši putevi. — Cesta, koju bi trebalo izgraditi.

...ako smo vam već pisali jedanput imali ...o lanjske godine slabu ljetinu. Prema ...u nije nam ni zima laka, neznamo ka... ćemo je prezimiti. Siromaština je, a ... u kući nema — joj i zapomagaj! Lire ...teško služe pak se moramo ustezati od ...ga, jer je veoma slabo pasti u dugove na ...u se zemlju zaduživati. Ako je lani bilo ...bo — moglo bi do godine biti i gore. ...ako smo u nevolji, a s dugovima bili ...mo u pravom — grobu.

Još se nešto, ali vrlo malo, zaslužuje dr... ...ma. No do sada su bila zla vremena, kiša, ...ra i zima, pak je bilo potrebno mučiti se ... životinje. Šuma je teška, no treba se ...riti, želimo li barem palentu zaslužiti.

...i da samo vidite puteve po kojima mi ...evažamo drva! To je i Bogu za plakati. Osobito su u zimi ti putevi strašni. Sada za ovih kiša isprebijali smo i sebe i blago i vozove, ako smo htjeli drva izvesti. Blato i voda i raskopine tako su strašne, da je nemoguće više podnositi.

Vi ćete reći, da si možemo sami nešto izgraditi, pa će nam biti bolje, ali je to nemoguće. Kad bismo ljeti i navezli kamenje i pjesak po putevima, u zimi bi nam voda sve odnijela. A više od toga mi ne možemo učiniti. Navesti kamenje i rasuti ga. No, to nije ništa. Našim bi putevima trebalo mnogo više rada i brige.

Plaćamo toliko poreza i taksa, pa bi trebalo, da se nešto upotrebi i za naše puteve i ceste. Dok se u drugim krajevima, gdje nije ovoliko potrebno kao kod nas, popravlja i gradi, zašto se ne bi i za nas nešto potrošilo?

Iza rata bilo se je izgradilo komad ceste od Boruta do Cerovlja. Kad bi se toj cesti, kao i drugima, bilo dalo jednog cestara (kantunera) ne bi bila u ovako strašnom stanju i ne bi sada trebalo toliko troška. Sada je kao da je i nema.

«Istarska Riječ» je pisala, da je vlada odredila jednu veliku svotu za izgradnju cesta u našim krajevima. Trebalo bi, da se naše vlasti zauzmu zato, da se i nama pomogne, jer nam je veoma potrebno. Osobito bi trebalo pokrpati i dovršiti spomenutu cestu Cerovlje-Borut. To nije samo lokalna cesta. Ima i ona svoju važnost, jer bi mogla voditi preko Lupoglave na Učku. Prilično je ta crta ravna i lako bi bila prihodna.

Zadnjih godina prošlo je ovuda mnogo vojske iz Pazina na vježbe na Učku. Oficiri su se čudili, kako su naše ceste u slabom stanju. Jedan je general obećao, da će se zauzeti kod vlade, da bi se cesta izradila. No poslije se više nije niko za to zanimao.

Ova bi cesta, kad bi se izgradila od državne ceste kod Cerovlja kroz Borut, Lupoglavu, Brest na Učku, imala više prometa nego državna. Spojila bi naime srednju i donju Istru sa stranom preko Učke. Ona cesta, koja vodi preko Plomina na Mošćenice i Volosko veoma je uska i slaba. A ona, koja vodi od Pazina Preko Paza pogibeljna je veoma, jer ima mnogo zavoja i strmina.

Austrija je bila to sve uzela u obzir, pa je bila poslala ovamo nekoje inžinjere, da izmjere i sagrade plan za cestu, o kojoj smo prije govorili. No, došao je rat i tako je sve ostalo u začetku. Trebalo bi započeto nastaviti i svršiti. Za opću korist.

Borušani.

IZ PULE

Cijene živežnih namirnica. - Riba i ribari. Kazne za špekulante.

Pred nekoliko dana sastala se je u općinskoj kući jedna raprezentanca trgovaca i gradjana na sjednicu. Na toj se je sjednici raspravljalo o cjenama raznih živežnih namirnica na puljskom tržištu. Izmedju ostaloga mnogo se je govorilo o cjenama mesa, masti i ribe. Za meso se je zaključilo, da je preskupo, pa da će općina morati odrediti svim mesarima da snize cijene. Osim toga ne će od sada mesari smjeti prodavati meso od krave zajedno s mesom od vola. Morati će razlikovati jedno od drugog. Na meso od krave morati će mesar izvjesiti tablicu «Carne di armenta». Biti će valjda jeftinije. Uostalom malo se i jednoga i drugog danas u Puli prodaje. Dva mesara teškom mukom prodaju jednu kravu.

Mast je opet poskupila. Bile su naime slabe ljetine ove godine, pak su oni, koji mesarima prodaju salo, povisili cijene, da se nekako pokrpaju. A to se odmah na gradskom tržištu opaža.

O ribi i ribarima takodjer se je mnogo raspravljalo. Pred kratkim stupila je na snagu odredba, da ribari mogu svoju ribu sami prodavati bez da je prodaju takozvanim «pijacarotima». Na ovoj sjednici zaključilo se je, da to nije za siromašno gradjanstvo grada Pule dobro, jer da naime ribari aprofitiraju na cjenama. Neznamo dali je to sve baš tako, ali izgleda, da je bilo pravo da ribari sami raspolažu svojom ribom. Oni nose «mokre gaće», a ne puljski trgovci, pa im zato pripada i dobitak. Govori se, da se je na ovoj sjednici zaključilo, neka se opet uvede stari uredjaj, to jest neka se riba prodaje «pijacarotima», koji će je preprodavati s nekim postotkom dobitka, kako će općina odrediti.

Neznamo koliko je u tome istine, vidjet ćemo kako će se stvar razviti.

Kako i do sada, tako će i od sada komisija, koja je zato odredjena nadgledati i paziti, da se cijene živežnih namirnica ne bi prekomjerno dizale, pak su predvidjene globe za one, koji bi aprofitirali na cjenama, a takodjer i one, koji bi sakrivali robu u očekivanju, da će se cijene dignuti. **P.**

IZ VRANJE.

Mi stojimo postojamo. — No, teško je prkositi mizeriji. — Svećenik. — Učiteljica se muči.

Navikli smo već na to, da šutimo i da se ne tužimo. Šutiti je lijepo i mudro, pa smo mislili i mi u tome ustrajati, ali smo se opet s druge strane sjetili na to, da bi neko mogao misliti, da smo sasma zaspali i da nas više nema u životu. To pak ne bismo htjeli. Jedino po tome, što se češće čita, nešto iz ovog, nešto iz onog sela, u našoj dragoj novini, zna se, da smo još živi, da nismo pomrli. Pa evo, neka se zna, da je i Vranja još ovdje, na svojem starom mjestu i da ne propada, kao što ne propada ni ovo naše lijepo narodno osjećanje u našim dušama.

Samo nam je veoma žao, da i opet moramo započeti — žalenjem. Životarimo kojekako i nikako. Taru nas silne nevolje. Težak je naš položaj. Led nas bije, a sunce nas ne grije.

Ni vrijeme nam ne ide u prilog. Običaj je kod nas, da se sada u ovo doba preore njive za sadnju krumpira, no ove su godine neprestane kiše i slaba vremena, i tako se još nije ništa preoralo ni prekopalo za krumpir.

Tako je u polju, a u našim žepovima takodjer — «nevrijeme» vlada. Oskudica je i kod nas na novcu, pa nas je teško pogodila naredba, da moramo platiti zaostale takse na vino od 1923. Vino nam je one godine slabo prodano. Novac smo lako potrošili, a sada nam je teško toliko smoći. Zarade nema kod nas nikakve, ni za koru kruha se ne zaslužuje. Marva se za jeftine novce od nas traži, ali mi je ne možemo tako davati, jer nam se nipošto ne isplati. Nekoji se bavi sječom drva, ali kad se posječe sve, a to je brzo, kamo onda? Što da se radi?

Često čitamo, u «Ist. Riječi» o svećenicima i učiteljima u raznim našim selima, pa da vam i mi o našim javimo. Naš je svećenik rodom Čeh. Mi smo o njime zadovoljni, jer nam ugadja, i vrši službu onako, kako mi volimo.

Učiteljica, koja je u našem selu, rodom je iz srednje Italije. Težko joj je s našom djecom, jer ne razumije ni riječi po našu. A i našoj je djeci teško. No ona se svejedno muči, da ih što nauči.

U ovo zadnjih par dana izgleda, da se vrijeme po svoj Istri pogoršalo, pa tako i kod nas. Puše dosti jaka bura.

Vaši prijatelji.

IZ OPRTLJA.

Djevojčica izgorjela na ognjištu.

Dogodio se je blizu Oprtlja u jednoj siromašnoj kući veoma potresljiv i užasan slučaj. Jedna mala djevojčica, Viktorija Lagonis od 4 godine izgorjela je na kuhinjskom ognjištu. Njezina majka otišla je u štalu da nahrani blago, a malu je ostavila samu u kuhinji, da se igra. Na ognjištu je gorjela vatra. Po našim su istarskim selima ognjišta niska, pak je maloj bilo veoma lako popeti se gore. I uspela se ona na ognjište. Htjela je valjda sjesti na stolčić, koji je bio tik do vatre, no nesrećom je pritom pala na vatru. Plamen je odmah zahvatio njezino odjelce, te je mala odmah bila sva u plamenu, ko goruća baklja. Počela je vriskati, pa je dotrčala majka, no imala je što da vidi... Bacila je odmah na nju jednu ponjavu i počne je gasiti — no bilo je već kasno. Djevojčica je bila sva silno opečena. Pozvali su odmah liječnika, ali dok je došao, mala je umirala.

Izmedju svih nesreća najviše se dogodi ... imlju one koje prouzrokuje vatra. A osobito se u Istri često dogadja, da mala djeca bivaju žrtvom vatre. Zato su odgovorne većim djelom majke, koje bi morale malo više pažnje posvetiti djeci. Djeca su nerazumna i lako se dogodi nesreća. I ako žena ima i u kući i oko kuće mnogo posla, mora joj u prvom redu biti briga dijete.

IZ KANFANARA

Vol napao ženu i teško je ranio.

Jednoga dana rano ujutro otišli su na rad u polje Kata Preuc stara 38 godina i njezin muž. Sobom su uzeli voz, u koji su bili zapregnuti jedna krava i jedan vol. Kada su došli na polje, puste goveda iz jarma na pašu. No nije prošlo nego par minuta, kadli vol, koji je sve do tada bio miran, počne bijesno skakati. Najedanput se ustrči naprama ženi, u namjeri da je udari rogovima. Žena je počela vriskati htijući da izbjegne opasnosti, ali nije uspjela. Vol dotrči te je udari rogovima tako grozno u ledja, da je pala odmah na zemlju u krvi. Zatim je nastavio trčanjem po polju.

Muž, koji je sve to vidio, dodje odmah u pomoć svojoj ženi i podigne je. Bjesna životinja udarila je ženu tako strašno, da joj je slomila hrptenicu i prouzročila jednu groznu ranu.

Iza kako su nesretnoj ženi pružili prvu pomoć, prevezli su je u puljsku bolnicu. Nalazi se u veoma očajnom stanju.

IZ PEROJA.

Peroj se otkida od puljske općine.

Ministarstvo unutranjih poslova uzelo je u obzir molbu Perojaca, da bi se Peroj otkinuo od puljske, a pridružio vodnjanskoj općini.

Odredjeni su zastupnici frakcije Peroja, koji će morati izraditi jedan plan, kako će se Peroj otkinuti od Pule i pripojiti novoj općini.

Puljska «Azione» piše, da je to gubitak za Pulu. Pita, da li je to definitivno riješeno ili bi možda bilo moguće, da podeštat puljski učini, da se opozove.

Franina i Jurina

Fr.: Kuda — tuda,
Joh po svuda,
Tužan, brižan pop!

Jur.: Ča mi ga je to?

Fr.: A niš! Ovako mi svekada prihajaju na pamet neke naše nekadajne pismice. Se spamećuješ onu:

Tri smo bili ovih dan,
Hodili smo va Lovran.
Kada tamo dojdosmo,
Pod ladonju sedosmo.
Sve je bilo na tancu.

Jur.: Sve je bilo na tancu.

Fr.: Na dvoje su tancali
I «pod nogi» skakali.
Pak ti z jedneg tanca
Skoče tri Lovranca:

Jur.: Pak nas kuću zvali
I kafè nam dali
Ter nam govorili
Ti Lovranci mili:

Fr.: Prosimo vas braćo,
Tamo vam palenti,
Tu vam je kafića
I dve i tri brenti.

Jur.: Čete skorupića?
Al dva marunića?
Čete kap rakije?
Ale malvasije?

Fr.: Ja — ja, kamo god bi se prišlo, posvuda ista pismica: i kamo si god zašal, moral si ale pit ale hrestat, ale pak jedno i drugo. Onput bilo je lahko :Bilo je svega i svačesa. A danaska?

Jur.: A danaska, kamo prideš, najprvo te pitaju: a ste nam ča prnesli?

Fr.: Ter je tako. I jedanput se j' govorilo, da j' svakega gosta tri dni dosti. A sada...

Jur.: A sada još se pravo i ne sede, i već se počne kašljat, da se ne bi previše zaštental.

Fr.: Pak još će mi ki reć, da ni svako lane bolje?

Jur.: Ja već ne znam, je l' bolje al huje, a ne znam ni za ku korist mi ovo jedan drugemu pivamo ni povedamo.

Fr.: To ti je onako, Jurino, kada nimaš na svete ča drugo reć ni zustit, blandaš ča ti prvo pride na pamet, samo da ti nekako vreme projde.

Jur.: Ja, ma to ne bi smelo tako bit! Ja mislim, da bimo od svega, ča govorimo, morali zvuć vanka i jedan nauk.

Fr.: Nauk? Ma — čoviče, kakov nauk biš otel zivuć z onega, ča smo malo prej pivali i govorili?

Jur.: Jedan veli nauk.

Fr.: Ala, vanka s njim!

Jur.: Ona pismica od malo prej pokazuje nam, da smo se mi svi va ono prvo vreme malo lepje gjedali nego dan današnji. A to će reć, da se dan današnji ne gjedamo već onako lepo i prijateljski, kako prej.

Fr.: To je istina!

Jur.: A to je zlo — jako zlo!

Fr.: Ja ma kako ćeš, da prijimljemo jedan drugega va kuću onako lepo kako nekada, ako va kuće ni ni kafića ni skorupića ni marunića ni vinića!

Jur.: Da se malo bolje išće, morda bi se ča i našlo. Ma i ako se ne bi niš našlo drugega, našla bi se kaplja vodi, pak bimo tu mogli ponudit, ako nimamo ča boljega. Ovako ale onako, mi moramo, brate moj, jedan z drugim jako tvrdo držat, ako ćemo, da nas mrak ne poji.

Fr.: Ja ma ča ćeš, kad ima ljudi, ki upravo onput najviše i najraje govore, kada su njim usta najviše zastopana z gulašom ale pak s klobasicami.

Jur.: Ja, ma to ne bi smelo bit.

Fr.: I ja znam, da ne bi, ma ča ćemo

Vrijednost stranog novca

1 lira šterlina vrijedi lira 110.25 do 111.25; 1 dolar vrijedi lira 22.50 do 22.75; 100 austrijskih šilina vrijedi lira 310 do 325; 100 dinara vrijedi lira 39.75 do 40.75; 20 zlatnih franaka vrijedi lira 86.— do 90.—.

IZ BATLUGA KOD GRAČIŠĆA.

«Ne cvatu nam ruže.» - Čekamo dragoga «fanta.» - Što pišu iz Argentine. - Od kuge, glada i mode oslobodi nas gospodine.

Ne cvatu ni nama ruže. To smo vam već jedanput pisali, a sada opet opetujemo. Kaže naša poslovica: «Potuži se, da ti odtuži», pa mislimo, da će nam lakše biti, ako još netko bude znao za naše nevolje. Zato vam se javljaju i iz drugih istarskih sela, a zato vam se javljamo i mi.

Zima nas je pritisla. Bura buči po našim brijegovima. Bila bi doba, da obrađimo polja za krumpir, za ječam i druge usjeve. Gnoj se još nije počeo ni voziti, a mjesec mart nam je pred vratima. Izgleda, da će ove godine sve zakasniti. Kasno će doći topli proljetni dani.

Za čudjenje je, da nam ove godine još nije «fante» na vrata za takse došao. Već je i februar pri koncu, a njega još nema, a svi ga čekamo. Muka nas hvata, kako ćemo sve platiti. Veliki smo siromasi.

Govori se, da će ove godini ukinuti taksu na marvu. Nekoji kažu, da se neće više plaćati kao i dosada, nego će samo onaj, koji proda recimo govedo platiti neku malu taksu. Još neznamo, da li bismo to vjerovali, ali svakako bilo bi potrebno, da nam se barem u nečemu pomogne.

Još je nešto što nas veoma zabrinjuje, a to je iseljivanjem u Ameriku i druge krajeve. Naša najbolja i najčvršća seljačka mladež ostavlja zemlju i bježi. Razumije se, da je kod nas slabo, ali kako izgleda, ni u Americi nije ponajbolje za naše ljude. Piše jedan iz našeg sela, iz Argentine, da nije tamo Amerika, kako je zamišljao, ima i tamo mnogo besposlenih radnika. Radili bi, ali posla nema za svakoga. Najprije se misli za domaće, a onda za strance. Dobro je onima, koji imaju stalnoga rada, ali ima mnogo naših ljudi, koji bi htjeli natrag u Istru samo da mogu, a ne mogu jer nemaju novaca za put. Mnogi žale, da su došli u Argentinu. No, svejedno to nimalo ne zabrinjuje one, koji čeznu za Amerikom i bježe iz naših krajeva, da kušaju sreću.

Po uzoru ostalih vaših dopisnika morao bih i ja udariti po našoj seoskoj modi. No, u tom pogledu mogu još da se i pohvalim. Možda smo najbolje selo u pogledu mode. «Moderna» sela kažu nam, da su Batluge nazadno selo. Zašto? Zato, jer se kod nas mladež nosi skromno. Boji se svojih roditelja i ne razbacuje u ludo teško zasluženе lire. To je naše jedino dobro, o kojemu vam u ovom dopisu pišem. No u okolici ima nesretnog raskoša. Ne fali ga ni u Milotić-bregu ni u Hrvatinima, a ni drugdje. Treba da naše kćeri i sinove čuvamo od zlih i štetnih uzora.

Vaš prijatelj.

IZ KRNICE

Darovi sa vjenčanja.

U Krnici su se pred kratkim vjenčali Anton Buršić od Antona i Marija Škabić. U veselom društvu za stolom sjetili su se svatovi naše drage «Istarske Riječi», pak su odlučili poslati u fond lista malen dar u želji, da time dadu svoju malu pomoć novini, koja našemu narodu u Istri mnogo znači. Darovali su svega ukupno 134 lire i to:

Po 10 lira: Škabić Josip pok. Vazmoslava, Škabić Josip pok. Mihe; Buršić Anton pok. Ivana, Vlačić Valentin; 15 lira: Buršić Jakov Šimin; po 5 lira: Škabić Fumica Josipova, Dongetti Nikola, Buršić Ivan pok. Mate, Škabić Miho pok. Mihe, Buršić Miho pok. Jakova, Vlašić Cvjetko, Banović Ivan; 7 lira: Vlačić Jakov «Svirač»; 6 lira: Rumac Josip; po 3 lire: Buršić Anton, oženja, Škabić Marija; po 2 lire: Marija Škabić, nevjesta, Buršić Marija, Buršić Anton, Buršić Josip, Buršić Zorka, Valčić Josip, Cukon Ana, Buršić Kata, Škabić Marija; po 1 liru: Buršić Fumica, Škabić Ivka, Škabić Andjulina, Škabić Zorka, Škabić Ive, Buršić Fumica, Škabić Jakov.

Od uredništva: Za plemeniti dar svima najljepša hvala, a mladencima želimo mnogo sreće u životu.

IZ VIŠNJANA

Rad u polju započet. - Vino.

Što smo mi željeli, to nam je dobri Bog i dao: lijepa vremena još traju, a to je za nas mnogo. Radnje na svim stranama započete su. Naši ljudi rade, mnogo rade, samo dobiti velike od toga nema. Skoro svaki radi na svome, a otuda novca ne primi. — Naši kmeti ne mogu plaćati radnika, jer su rijetki, koji primitkom pokriju izdatak, a opet radnik ne može da lomi svoje kosti — badava.

— Čini se, da sa prodajom vina ide nekako na bolje, ali je svejedno još mnogo neprodanoga. Drugo je sve po starom.

Zmaj.

Književnost i umjetnost

«Vez» za februar.

Izišao je II. broj ovog veoma lijepog i omiljelog lista za istarsku ženu. Kao i dosada list je lijepo uredjen. Ima u njemu mnogo članaka iz svih grana ženskog života. Svi su članci pisani lijepo i razumljivo. Na prvoj stranici donaša list sliku istranke iz Peroja. Zatim slijede članci: Žena u staro doba (P); Brak (Marina Božić-Spaičeva); Jedna lijepa vrlina (Josip Demarin); Za mojom ružom (Ivana Mihajlović); Ja sam kao stablo (Ivana Mihajlović); O ženi (Milena); Deset zapovijedi o uzgoju djece; Narodne poslovice o djeci; Za istarsku djecu. Priče i pjesmice; Isus i ruža; Majmun Flok i crnac Tinka-Tanka-Bu; Viša Čapša i medvjed; Malo a, b, c; Scipion Nasika i pjesnik Eneja; Veliki i mali. - Na koricama: Šala i smjeh; Iz moje torbice; Razbiglava; Sitnice. - Na prilogu: Crteži za ženske ručne radove. - Poučni članci. - Materinstvo. - Kućanstvo. - Kuhinja. - Naš vrt. - Zdravstvo. - Peradarstvo i Uzorci za proljetne haljine.

Vez izlazi jedanput na mjesec. U svakom su broju crteži ženskih ručnih radova. Godišnja pretplata iznaša 8 lira; za pol godine 4 lire. Pojedini broj 1 liru. - Za Jugoslaviju 30 din. Naručbe šalju se u Trst na naslov: Amministrazione del «Vez», Trieste, via S. Francesco d'Assisi No. 20.

Preporučamo istarskim ženama i djevojkama ovaj lijepi i korisni list.

«Naš Glas» za februar.

Drugi broj «Našega Glasa» izišao je pred kratkim. Razumije se, da je uz dobre saradnike, koje ima — dobar. Možda i bolji od prvoga broja. Po formatu je takodjer bolji, jer sada ima 40 stranica, dok je dosada ima samo 32. Na tih 40 lijepo uredjenih stranica donaša slijedeće: Matej i Matilda (L. Kraigher); Fantovska, pjesma (J. Kralj); Pri Vasiliju Mirku (Albert Širok); Brat in sestra (M. Kokaljeva); Mrtvaški dih (Fr. Bevk); Bolesnik, pjesma (Ivo Mihovilović); Tem zunaj, pjesma (K. Širok); Izgubljena pisma (Z. Pregarčeva); Cvet nad gradom, pjesma (Ivo Mihovilović); Jeklo ob kremen (F. Plemič); Istra u literaturi (D. Gervais); Bodoči denar (D. Godina); Šport in telovadba. Lahka atletiko (M. Luin); Iz življenja in sveta; Književnost in umetnost; Uredniške beležke.

List izlazi mjesečno. Pretplata za cijelu godinu iznaša 16 lira. Naručuje se na: Amministrazione «Naš Glas», Trieste, Casella postale 348. - Preporučamo ovu jugoslovensku literarnu reviju svima onima, koji se zanimaju kulturnim razvojem naroda u Julijskoj Krajini.

«Scrittori Jugoslavi».

G. Umberto Urbanaz-Urbani napisao je knjigu, koja nosi gornji naslov. U toj je knjizi prikazao život i rad nekojih vidjenijih naših književnika. Izići će do par dana u nakladi Izdavalačke tvrdke «Parnasso», u Trstu, a posvećena je Nj. Vel. kraljici Jeleni Savojskoj.

Predgovor je toj knjizi napisao ugledni jugoslovenski književnik i rektor beogradske univerze g. Pavle Popović.

Svega po malo

Amerika je — Amerika.

Tko želi znati što je Amerika i kakvi su Američani, dosti mu je da bude u New Yorku mjesec dana. Tko bi želio, da svega pregleda i upoznade taj ogromni grad, valjalo bi mu u njem ostati još dulje vremena te ga posmatrati otvorenim očima, finim uhom, a osobito sa inteligencijom. Jer u njem ima mnogo i premnogo da vidiš i da čuješ, pa da se diviš i mnogo naučiš. Tu sve hrli, sve radi, sve posluje. Grad kao da nema svršetka. Na svakom koraku uočiš nešto velikoga, nešto izvanredna. Tu vidiš nove i najnovije visoke zgradurine, takozvane «neboderе», jer se dižu visoko, visoko. Nema zvonika u nas, što bi dosegao krov tog američkog «nebodera». To su upravo moderni «babilonski tornjevi», visoki 150—200 metara, sagradjeni u prkos nebu. Čini nam se, da ih sagradiše legendarni divovi, titani, vile. Nedavno bi sagradjeno jedno takovo čudovište na 42 poda, i to u samo četiri mjeseca. Drugi «neboder» imade 51 pod, treći 85, a sada se gradi najnoviji na 108 podova.

Ulica, što sjeće cijeli grad, duga je 30 kilometara. Prepuna je uvijek žurne svjetine i automobila. Osobito su pune ulice o podne, kad činovništvo i radništvo polazi na objed, i na večer, kad se svijet šeta i zabavlja. Evropljanina zadivljuje i začudjuje izlazak ljudi iz spomenutih zgradurina «nebodera». Imade takovih, u kojima stanuje ili posluje 5—10 hiljada ljudi. Toliko broje naši istarski gradovi.

Prolaziti ulicama nije baš šala. Redari naredjuju prolaz sada jednoj «rijeci» ljudstva gore, drugoj dolje. Trčati nije moguće. A automobila je tamo sila. Sjeverne Udružene Države, treba da znademo, broje 23 milijuna automobila. Na svakih pet stanovnika dolazi jedan, bolje rečeno, tamo ima svaka obitelj svoj — auto. Sad si možemo pomisliti, koliko ih ima New York, glavni grad Unije: grad prometa i trgovine, grad radnika i činovnika, grad bogataša i milijunara.

Na ulicama neprestano valovi bojice naroda svakog jezika i rase. Ne mogu ih ulice da uhvate. Ali Američanin je praktičan. New York je poslužio svom stanovništvu sa podzemnom i nadzemnom željeznicom. Sada si pomislite onu buku, ono vrvenje ljudstva, što se kreće kao silna rječina ulicama grada, pod njim i nad njim. Tu se živi električnim životom. Tu se sve miče, radi, hrli kao za nečim izgubljenim. Jest, tu se žuri svakome, da što prije nekamo stigne, da drugoga prestigne da nešto postigne, da nadvlada, pobjedi.

Tu se mnogo radi, mnogo misli i razmišlja, da se što prije dodje do dolara, do bogatstva. Ta Amerika je zemlja sreće, zemlja pustolovina, zemlja novca. Mnogi od prostog radnika postadoše bogataši, milijunari. Tu želju imadu svi. Svi prema tome i svoje djelovanje i sve svoje sposobnosti upravljaju i rabe. U tu svrhu se uči, odgaja, posluje i hrli, a da uz to vrlo praktični Američanin — ne zapušta odgoj srca. Ima tamo mnogo velikih dobrotvora, rodoljuba i čovjekoljuba u korist pojedinaca, staleža i državljana svake ruke i struke.

Američanin - Anglo-Sas - drukčijega je tkiva od nas Slavena. Mi ga teško razumijemo. Drugi narod, druga zemlja — drugačije duše i karakteri. Mi ih gledamo, čudimo im se i divimo. Amerika je Amerika. Bolje rečeno: Američani su Američani.

Šp.

Jugoslovenka — pobjednica u natjecanju za ljepotu.

Jedno amerikansko filmsko društvo raspisalo je jedan natječaj za najljepšu djevojku Evrope. Natjecale su se mnoge lijepe djevojke svih narodnosti, no pobjedila je mlada zagrebčanka Štefica Vidačić.

Besposlica u Francuskoj.

Prema izvještajima francuskih novina u Francuskoj je bilo početkom ovog mjeseca oko 50 hiljada besposlenih, kojima država daje pomoć. Broj besposlenih raste.

Žene u Jugoslaviji.

U Jugoslaviji ima prema najnovijoj statistici na 1000 muškaraca 1039 žena. Postoji jedna veoma uočljiva činjenica, da u svim državama ima više žena nego muškaraca.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

Broj 9 Poštarina plaćena u gotovom. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 3. marca 1927. Pojedini broj 25 cent. God. V.

„Istarska Riječ" izlazi svakog četvrtka uveče. Svakog drugog četvrtka donaša besplatni prilog „Mladi Istranin". Pretplata za tuzemstvo iznaša 15.— lira na godinu, a za inozemstvo 25.— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". — Narodna poslovica.

Naši dopisi

(Po pismu jednog našeg dopisnika seljaka.)

koji drže, da su dopisi iz raznih skih sela, što ih naša «Istarska Riječ» donaša, suvišni, ili bez većeg značenja i vrijednosti. Ali tome nije tako. reba da se malo pozornije cijelu r promotri, pak može svako doći uvjerenja, da je jedan od glavnih ta za uspjeh našeg lista medju narom baš u dopisima. Mora se priznati, da je baš žuljava seljačka ruka ni saradnik lista i da je dopis najbolje štivo u «Istarskoj Riječi». Svi vi lista imaju svoju važnost. Ima h, koji baš dopise ne čitaju, no namjenjen u prvom redu našem čkom istarskom staležu, a naš k s nekom posebnom pažnjom čita dopise, koji govore teškim i ostavnim riječima o njegovoj ne, o njegovim pogreškama, o njeoj zemlji i selu i o njemu samome oko u oko. To je i razumljivo, jer ko najvoli kada čuje da se baš o mu govori, voli slušati razgovore, i zasjecaju u njegovu okolinu ili tiču njegovih najbližih susjeda.

zevši to sve u obzir dolazimo do ljučka, da je i učinak ovih dopisa van i jači nego li je učinak jednog nka, koji biva redovito općenit, za i krug. I članak se čita, ali zato da avi neki trag ili neki učinak iza sebe ba da je pročitan sa zanimanjem, a nije uvijek postignuto. Naročito to članak djeluje na seljaka, koji, i o je bistar i razuman, ipak teško mjenjuje na sebe nešto što mu nije avno rečeno, jasno i bistro, što se a malo jače ne tiče i što on sam ne življuje.

Ako se duže vremena prati i čita doe iz pojedinih naših sela, opaža se, su ti dopisi — štivo. I ako je to štivo nostavno, ali ono ipak sadržaje u bi nekih posebnih pouka. Često je u pisima i kritike. Često dopisnik, koji obično običan malo pismeni seljak, pire prstom u zlo, u pogreške, koje eba odstraniti i popraviti. Kaže sve riječima, koje djeluju u krugu onih, ojima je dopis namjenjen, zato jer je o što je napisano primljeno s punim manjem od onih kojih se tiče.

Općenito govorenje ili kritiziranje općenitih pogrešaka, izgleda kao da je odesnije za naobraženije osobe, koje maju više smisla nego li seljak, da se žive u razne životne okolnosti.

Napišite i dajte čitateljima na prijer jedan članak o našem velikom rodnom zlu — pijanstvu. Članak že biti lijep i savršen, ali će za nag seljaka biti nepotpun. On će ga ožda pročitati i razumjeti, ali će nka svega veoma lako i proći. To je o, što je kod učinka članka manjka Neće ostaviti onog pravog i potrebuspjeha, ko što će to ostaviti dos, koji govori o nekom imenovanom lu. Jamačno će taj dopis, u kojemu opisano pijanstvo seoskih stanovka, ako su u njemu možda u lijepim mjerima opisani i pojedinci, biti čitan od 50 do 100 osoba, a u svima njima uz ružno uvjerenje o pijanstvu ostaviti i nešto pouke, kako će im obro doći.

Kao što najuspješnije na kućnu čead djeluje domaći kućni uzgoj, tako u jednom selu djeluje najuspješnije akav izravni domaći uzgoj, što pum dopisa daje jedan izmedju seljaka, ji dobrim i razumnim okom gleda greške i pokazuje na nje obrazložejem, kako bi se mogle riješiti. Ta bi se st uzgoja mogla nazvati seoskim zgojem putem dopisa. Pretresavajući ažnije seoske dogodjaje, i prilike neim poučnim načinom, razumljivo i sa mislom opažanja — može se veoma lijepo i uspješno širiti zdrave misli, i rosvjetu.

To je samo par razloga zbog kojih je veoma potrebno posvetiti svu pažnju dopisima u «Istarskoj Riječi». ogo ima još mnogo razloga, koji razloga za to. Širiti novosti, n. pr., jednoj je novini takodjer potrebno. Bez dopisa svih naših zabitnih malih sela «Ist. Riječ» ne bi nikada doznala razne dogodjaje, koji su zanimivi za sve. I novosti imaju svoju veliku poučnu stranu. Treba i to malo promotriti pak se odmah opazi. Svakako će djelovati na seljaka n. pr. iz Buzetštine kako je seljak iz Pazinštine prevaren od nekih krivih agenata. Zanimati će ga, kako je ljetina uspjela u ovom ili onom kraju, kakvo je vrijeme, kakve su cijene vinu, kako je sa sajmovima, sa zdravljem blaga itd. To sve zanima i služi za ravnanje, pa su i zato dopisi važni.

Pa onda ima mnogo naših Istrana u inozemstvu. A kako znamo naša novina ide u najudaljenije krajeve, da bar donekle vijestima iz domovine ublažuje muku, koju svaki iseljenik iz zemlje osjeća za vlastitim selom. Našu daleku braću veoma zanima kako mi u Istri živimo, pak su i zato dopisi iz naših sela važni.

Još je jedan razlog zbog kojega su dopisi u našoj novini važni. I taj je razlog važan. Još ima naime dobrih narodnih ljudi, koji se zanimaju životom našega naroda. Ne mogu ti ljudi, da vječno prolaze kroz naša sela i da na licu mjesta gledaju kako se tamo živi, što je seljaku potrebno i što ga tišti. No, to se sve dade popraviti dobrim informiranjem putem dopisa. Te dopise oni čitaju sa zanimanjem, te i svoj rad u koliko im teške prilike dozvoljavaju, prema tome ravnaju.

Još bi se mnogo lijepih i važnih razloga od kojih zavisi važnost naših dopisa u «Istarskoj Riječi» dalo nabrojiti. No te može svako sam da izvadja. Već po ovome može svakome biti jasno, da je dopis važan dio naše novine, pak je potrebno, da se dopisi što više pišu i listu šalju.

Ima sela, u kojima ima i prilično pismenih ljudi, ali se od mnogih veoma rijetko ili nikada dopisa ne čita. Dok obratno iz sela, u kojima nema nikoga «učenoga» čitamo česte dopise pisane tvrdom i žuljavom seljačkom rukom. Nije potrebno pisati učeno. Svaki seljak, svaki seljački mladić ili djevojka, može po uzoru dosadanjih dopisa u našem listu opisati od vremena do vremena prosvjetne, gospodarske ili kakve druge prilike i novosti. Onaj koji šalje dopise «Istarskoj Riječi» čini jedno dobro narodno djelo. Koristi na svoj način svom selu, kraju i narodu.

Politički pregled

ITALIJA.

Sjednica parlamenta.

Na sjednicama poslaničke zbornice, koje se vrše ove dane raspravljalo se je o proračunu ministarstva za javne radove.

O radu ministarstva referirao je u kratko sam ministar on. Giurati. Za daljni rad odlučena je u proračunu za njegovo ministarstvo svota od 82 milij. lira. Tim će iznosom biti omogućeno ispuniti sve obaveze, koje država mora izvršiti, i to gradnje raznih cesta, željezničke gradnje itd. Ministar je uvjeren, da će svoj rad u ovoj godini moći lijepo obaviti. Do sada je u toku radova u vrijednosti od 14 miljarda lira.

Jedan je poslanik na sjednici izrazio želju, da bi država pomogla izgradnju ne samo glavnih, nego i poljskih cesta, koje su veoma potrebne.

De Pinedo preletio Atlanski ocean.

Već smo pisali o letu, koji je poduzeo junački talijanski avijatičar De Pinedo poznat odavna zbog svojih hrabrih podviga s aeroplanom. On je još jedanput svijetom pronio slavu mlade, ali uzorne i lijepo razvijene talijanske avijatike. Malo je država, koje se kao Italija mogu ponositi ne samo dobrom avijatičkom tehnikom, izvrsnim domaćim tvornicama najboljih aeroplana, nego i junačkim ljudima, koji se ne boje letiti i boriti se s neizmjernim nebeskim širinama, koje su pune opasnosti.

On je preletio Atlanski ocean, što još nijedan avijatičar nije postigao. On je bio prvi.

Radost je zbog toga u cijeloj zemlji velika. Sve novine pišu o ovome velebnom letu i slave junačkoga De Pineda.

Ovaj se veliki let dijeli u glavnom u tri dijela, a svaki ovaj dio ima više etapa. Prvi je dio od Elmasa u Sardiniji do Buenos Airesa u Argentiniji. Taj je put već učinjen, a dug je bio 11.950 kilometara. Razdijeljen je na 9 etapa, to znači, da je De Pinedo devet puta sišao iz zraka. Drugi dio leta iz Buenos Airesa do New-Yorka biti će dug 16.340 km, a imati će 13 etapa. Treći dio iz New-Yorka do Rima biti će dug 8200 km, a imati će 4 etape.

De Pinedo je odletio iz Elmasa u Sardiniji dne 13. februara. Letio je do Kenitre u Maroku na afričkoj obali. Tih 1590 km preletio je s brzinom od 200 km na sat, to jest u 8 sati.

No De Pinedo nije odlet započeo svoj let preko oceana, nego se je spustio opet na afričkoj obali i to u Porto Praia. Odatle je on započeo svoj let preko oceana, koji je preletio u 16 sati s brzinom od 160 kilometara na sat.

Prvi dio njegovog leta obavljen je. Sada je na drugom dijelu do New-Yorka. U svim gradovima gdje se je zaustavio kroz latinsku Ameriku pronijela se njegova slava u punoj mjeri. Svi se dive njemu i talijanskoj avijatici.

JUGOSLAVIJA.

Vanjska politika Jugoslavije.

S nastupom nove vlade politički život unutar zemlje nema bogzna kako važnih novosti. Nešto trvenja medju strankama, nešto malo neugodnih posljedica uzrokovanih izborima za oblasne skupštine — i to je sve. Ali je zato politika Jugoslavije naprama drugim državama prilično živa i zanimiva. Dvije najvažnije zemlje s kojima ima Jugoslavija u posljednje vrijeme nekog prijateljskog pogovaranja, jesu svakako Njemačka i Rusija, dvije važne evropske velesile. Jugoslavija išće novih puteva u svijet. A to je veoma važno. Svi gledaju što to Jugoslavija namjerava i s kime se sprijateljuje.

Posebnu je pozornost u svijetu digla činjenica, da je Jugoslavija dobra s Njemačkom. Ali i Njemačka je izgleda veoma dobro raspoložena prama ovoj novoj slavenskoj zemlji. Ima i Njemačka svojih računa zbog, kojih to izrazuje, no tvrdi se, da je ovo približavanje iskreno. Veliki Njemački narod ima plemenitih ciljeva, a pred tom plemenitošću izginuli su svi oni osjećaji neprijateljstva ili dapače mržnje, koju su svi Jugosloveni dugo gojili prama Njemcima, koji su prošloga rata svojom teškom nogom pregazili malu i junačku Srbiju. Sve je to zaboravljeno. Na grobovima se niz Srbiju zelene mirna žita, a u srcima Jugoslovena cvate cvijeće mira i rada. Mir i rad u prvom stvaraju blagostanje državljana. A mir i prijateljska saradnja s Njemačkom donijeti će i Jugoslaviji lijepih koristi u tom smislu.

Njemačke novine naročitu pažnju posvećuju ovom pitanju. Pišu veoma lijepo i ugodno za Jugoslaviju. Opaža se u svim tim člancima neko posebno poznavanje jugoslovenskih prilika i naroda, a to je jedan važan uvjet za dobre odnose. Jedan ugledni njemački dnevnik priopćio je jedan članak, u kojemu medju ostalim kaže:

«Njemački narod je u ujedinjenom jugoslovenskom narodu upoznao narod, koji se veoma lijepo razvija. Za njegovo nastojanje i rad za miroljubivom izgradnjom ujedinjene domovine zasluži najšire priznanje i poštovanje. Taj rad treba još više cijeniti, jer se je kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca kroz pet godina ujedinjavala. Ona je sastavljena od zemalja, koje su do slobode bile pod šest raznih uprava, tako, da to ujedinjenje nije bilo baš lak posao.

Ako se pomisli, da je Jugoslavija u zadnjih šest godina izradila približno 700 km željeznice, bez da uzimljemo u obzir sav rad koji je država imala u krajevima, koji su ratovima bili teško oštećeni, danas, da je u Jugoslaviji mnogo snage, uza sve gospodarske teške poratne prilike.»

RUSIJA.

Odnošaji s Jugoslavijom.

Osim s Njemačkom ima Jugoslavija dobre stare odnose s Francuskom. Osim toga radi se na tome, da se osnuje neki savez balkanskih država, u kojem bi savezu tvorila glavnu bit Jugoslavija. U taj bi savez i ako nisu balkanske države pristupile i Čehoslovačka i Poljska. S tim zemljama, ne treba ni govoriti, vlada već staro prijateljstvo, koje je u prvom redu krvno, a onda i interesno. No to sve nije tako važno, ili manje je važno negoli ono što Jugoslavija paktira s Rusijom. Tu se je opet pojavilo ono toliko vremena zatajivano bratstvo. Doduše simpatije naroda za Rusiju nisu bile nikada promjenjene, jer je svaki državljanin Jugoslavije osjećao uvijek za «maćušku Rusiju i baćušku Rusa», ali su državne prilike bile takve, da je moralo biti onako kako je bilo. Svemu je tome kriv posljeratni politički život u Rusiji. Jugoslavija se je bojala prijateljstva s Rusijom, jer se je bojala crvene komunističke poplave. No, danas je ta bojazan suvišna i smješna, jer je i Rusija danas uredjena kao i sve druge države. I u njoj ima raznih stranaka i mišljenja. Nisu ni tamo svi komunisti. Ko zna, možda ima baš najmanje komunista.

Pred neko vrijeme imenovan je u Berlinu za poslanika Jugoslavije Balugdžić. Jugoslavija i Rusija drže, da je za njihovo sporazumljivanje najzgodniji Berlin. A Jugoslavija je Balugdžića tamo poslala baš u tu svrhu. I on je odmah započeo svoj posao. On je već govorio sa sovjetskim poslanikom Čičerinom. Iz toga razgovora slijedilo je i sve drugo o čemu u zadnje dane novine mnogo pišu. Beogradski jedan veliki dnevnik ima na uvodnom mjestu članak «Treba li obnoviti odnose s Rusijom?» U tome članku razlaže se, da je komunistička revolucija proživila tri etape i da je danas komunizam postao čisto teorijsko učenje. Više nikome ne zadaje straha, a priznanje sovjetske Rusije ne bi unijelo pojačanje komunističke propagande. Osim toga Rusiju bi trebalo priznati i za to, što je Jugoslavija od uvijek bila tradicionalno vezana uz Rusiju i priznati je treba još i zbog toga, što su svega četiri države u Evropi koje još nisu priznale Rusiju i to Španija, zbog diktature Prima de Rivere, Rumunjska zbog Besarabije, Bugarska zbog krvavog režima Cankova i Kraljevina SHS, koja po duhu svoje demokracije i po tradiciji slovenstva i po svojim vitalnim interesima nema razloga otudjivati se od Rusije, jer i bez obnove odnosa s Rusijom, ona je u stvarnim vezama svom dušom uz ruski narod. Obnavljanjem odnosa sa sovjetskom Rusijom, Jugoslavija bi samo potvrdila tu činjenicu.»

Tako su pisale novine pred par dana, no najnovije vijesti donašaju već gotove stvarne činjenice. Bez mnogo galame i vike već su se počela pogadjanja izmedju gospodarskih organizacija ruskih i jugoslovenskih. U jugoslovenskim gospodarskim krugovima naglašava se, da je potrebno što prije sve urediti, jer u Jugoslaviji vlada u posljednje vrijeme mala gospodarska kriza. U Rusiji bi gospodarstvo Jugoslavije našlo nove snage, a iz toga će se odmah razviti, što je razumljivo, i političke veze. Dakle početak je udaren.

Veoma je zanimivo, da je ruski sovjetski Crveni križ poslao jugoslovenskome jedno dugo pismo, u kojemu izrazuje svoje zanimanje za nesretni potres, koji je udario Jugoslaviju. Osim toga pisma poslao je Crveni križ iz Rusije za postradale takodjer i svotu od 8500 zlatih rubalja. Dok je jugoslovenski odbor do sada svaku pomoć, koja je dolazila iz inozemstva odbio, ovaj je dar iz Rusije primio zahvalivši se veoma lijepo.

To je po izgledu jedna malenkost. Ali ima u tome mnogo srca, koje mnogo govori, pa je zato važno više zbog toga nego iz čisto političkih razloga. Savez Jugoslavije i Rusije biti će, po svoj prilici više savez braće nego li drugo.

ENGLESKA.

Odnosi s Rusijom poremećeni.

Engleska je silno zauzeta pitanjem Kine. Tamo se još uvijek vode borbe izmedju Kineza, a radi se i na tome, da se Kinu slobodi stranaca, a u prvom redu Engleza, koji imaju vrlo mnogo svojih interesa u Kini.

No, ne samo da Kinezi stvaraju opasnost za te engleske interese, nego su se u stvar umješali Rusi. Oni su, kažu engleske novine, počeli intrigirati kod Kineza na štetu Engleske, usprkos svih ugovora, koji postoje izmedju Engleske i Rusije. To je Englesku razljutilo, pak je Rusiji poslala notu, kojom je posljednji put opominje, da se ustegne od protuengleskog djelovanja. U savezu s Kinezima ruski boljševici stavljaju u životnu opasnost engleske gradjane, a to je veoma neugodno, misli Engleska. Da promotrimo malo stvar, da vidimo što je istina.

Velika kitajska narodna revolucija danas je postala središtem svih medjunarodnih pitanja, a pogotovo izgleda, da je pitanje engleskog i ruskog prijateljstva u silnoj opasnosti.

Temelj svemu društvenome poretku je bez sumnje, da je svakome slobodno biti gospodar u svojoj vlastitoj kući. Na teme

stajalištu moraju biti i države, žele li mir u svijetu. Tako i Kinezi imaju pravo biti gospodari u svoj kući. No to mnoge države nisu htjele priznati. Samo je Rusija to Kinezima priznala, pak se je izmakla iz njihove zemlje sasma. Drugi su narodi Kitaj i dalje držali jednom kolonijom, pak je razumljivo, da nisu zbog toga dragi Kinezima. Niko nije bio drag Kinezima, ali Rusi, koji su im se lijepo uklonili iz njihove kuće, omiliše im, jer su s njima lijepo postupali kao s narodom, koji ima svoje pravice.

Engleska je pak uvijek Kinezima govorila: — Dragi Kinezi, mi smo vaši prijatelji, no vi nam morate u vašoj kući dati mjesta. To mjesto bile bi razne luke, koje nam trebaju.

Kineski narodnjaci rekli su na to: — Idite nam iz kuće, a onda ćemo govoriti o prijateljstvu i o pogodbama.

Englezi nisu to htjeli čuti. Razumljivo je, da su se onda Kinezi obratili onima, koji s njima jednaku osjećaju, to jest Rusima. Rusi su bili prama Kinezima prijazni, pak su zato tamo medju narodom obljubljeni, dok su Englezi htjeli od Kineza dobiti koristi, pak su zato omraženi.

Kinezi su počeli borbu protiv Engleske. Tjeraju je iz svoje zemlje. Engleska šalje tamo svoje čete, svoje brodove, svoje aeroplane. Ona bi mogla tamo da uprizori jedan novi svjetski pokolj, jer ima sva potrebna sredstva. Bez obzira na Japan, na Ameriku, na sve. Sve bi joj lako išlo, ali je nešto što je muči, a to je Rusija, koju Kinezi vole i u koju se nadaju u slučaju jačeg škripca s Engleskom. Do sada se još nekako izvlače, ali će im biti sigurno potrebna pomoć. A Rusije se Engleska boji.

Evo zato je Engleska poslala Rusiji onu notu, u kojoj kaže neka se ne mješa u kinesko-engleski spor. Rusija se dosada u stvari nije bogzna koliko mješala, ali u strahu su velike oči, pak je Engleska nastojala, da unaprijed spriječi sve što bi se moglo dogoditi, kad bi Kinezi pozvali Ruse u pomoć.

U toj noti Engleska prijeti Rusiji, da će prekinuti sve trgovačke i diplomatske veze s njom, ne dobije li iz Moskve dovoljno garancije, da se Rusija neće pačati u interese Engleske u Kitaju, a da ne će voditi nikakvu propagandu protiv nje

Rusija je notu primili i napisala odgovor Engleskoj. U tom se odgovoru ne opravdava, nego samo tvrdi, da su engleski razlozi neutemeljeni, jer Rusija sama ne vodi nikakvih propaganda protiv Engleske, a diplomatske i trgovačke veze štiti u najvećoj mjeri.

U Kini nema ništa nego samo simpatije, koje ona ne može ugušiti, pa je prema tome nota bila suvišna. Rusija će i dalje slijediti svoj stari miroljubivi cilj, pak želi, da i Engleska nastoji, da se svjetski mir održi.

I ako je ovaj odgovor veoma miroljubiv izgleda, da u Engleskoj nije dobro primljen. Novine pišu o tome, da bi trebalo prekinuti prijateljske odnose s Rusijom.

Još se nezna, kako će sve to svršiti. Bilo bi lijepo, kad bi lijepo svršilo.

Domaće novosti

Vjenčanje.

Naš vrli prijatelj Ivan Vicel iz Sv. Petra u Šumi vjenčao se je u nedjelju dne 26. ov. mj. sa Josipom Hekić takodjer iz Sv. Petra u Šumi. Mladom paru želimo svaku sreću u novom životu. Nek budu uzorna naša obitelj i nek vrline poštenja i pravednosti, koje njih rese, usade i u svoje potomstvo. Živili!

Javna zahvala.

Svim prijateljima, znancima i ostalima iz grada Krka i Aleksandrova, koji su mi prigodom bolesti, smrti i sprovoda moje neprežaljene supruge bilo na koji način iskazali svoju ljubav, pasku, naklonost i saučešće, izričem ovim putem svoju svesrdnu i najtopliju zahvalu.

Napose zahvaljujem liječnicima gg. dr. Otmaru Brovetu i dr. Vladi Stanjeku, koji su uložili sve svoje sile i znanje, da joj u teškoj bolesti ublaže boli i produže život, kao i onima, koji se se i obolom sjetili mene i djece, da nas utješe i podupru u ovoj velikoj obiteljskoj nesreći. Bog plati svima! — Antun Buždon, podvornik kr. sreoskog poglavarstva. — U Krku, dne 16. februara 1927.

Peroj se ne otkida od Pule.

Pred nekoliko dana govorilo se je, da je ministarstvo unutarnjih poslova prihvatilo molbu Perojaca, da bi se njihova frakcija otkinula od puljske općine i pripojila vodhjanskoj. Bio je odredjen i jedan odbor, koji je imao izgraditi plan, kako da se to učini. To ne bi bilo ugodno za puljsku općinu, pak je odmah poduzeto sve, da se to opozove. Osobito se je zato zauzeo puljski podestat, pa je stvar riješena, tako, da je prefekt odredio neka Peroj i dalje ostane s puljskom općinom.

Kuća Nazaria Saura.

Pred nekoliko dana kupilo je Ministarstvo Narodne ekonomije u Kopru kuću, u kojoj je rodjen slavni talijanski narodni junak Nazario Sauro. U toj će kući otvoriti jednu školu za ribare.

Još nešto o trgovačkim kaucijama.

Ministar za narodno gospodarstvo izdao je jednu okružnicu, u kojoj preporuča općinskim komisijama, neka se oproste plaćanja kaucija, mali trgovčići, koji nemaju novaca da kauciju plate, te bi novac morali posuditi, a time bi ih se bacilo na prosjačenje. Biti će prema tome oprošteni mali putujući siromašni trgovčići, vojni invalidi, koji prodaju sitnarije, siromašni mljekari i uopće mali trgovčići, koji zaslužuju malo i od toga jedva živu. Sve one slične, koji su bili naumili pustiti posao, jer nisu smogli potrebnu kauciju, upozorujemo, da se molbom obrate na općinsku komisiju, pak će im se kaucija oprostiti.

Lopovska namjera.

Pred nekoliko dana prijavljeno je kvesturi, da su nepoznati lopovi namjeravali provaliti u Banca di Ferrara u Puli. Radili su cijelu noć oko toga, kako bi ušli unutra, pak su u to svrhu prepilili željezne šipke na prozoru, ali su se valjda nečesa prestrašili, pa su pobjegli prije nego li su išta obavili.

Za one, koji putuju u inozemstvo.

Često se dogadja, da se naši ljudi ne znaju ravnati što da čine, ako žele putovati preko granice, a imaju već od prije legitimaciju. Nekoji misle, da po novom zakonu treba činiti novu, ali to nije potrebno. Ako je legitimacija izdana prije 9. novembra 1926. dovoljno je, da je dadu potvrditi od organa javne sigurnosti. Ta se potvrda zove «visto di conferma». I onda legitimacija opet vrijedi.

Ribja industrija u Julijskoj krajini

Godine 1921. bila su u Julijskoj Krajini 4 poduzeća za konzerviranje ribe. U tim je poduzećima radilo 205 radnika. Danas radi 21 poduzeće sa 2200 radnika. Godišnji proizvod tih poduzeća u 1926. godini računa se na 58 milijuna lira.

Globa za one, koji kasne s plaćanjem poreza.

Ako ne platiš svaka dva mjeseca odredjeni porez, dobiješ od ureda, koji tjera porez, jednu opomenu. Zato, jer si opomenut, moraš platiti 6% globe. Do sada se je za globu računalo samo 4%, no sada je povišeno.

Za one, koji prodaju mlijeko.

U Rimu i ostalim gradovima opazilo se je, da mljekari i mljekarice prodavaju previše vodeno mlijeko. Vodeno mlijeko ne samo da je nepošteno prodavati, nego osim toga veoma škodi zdravlju. Tužbe su došle već i do samog ministra pravde, pak je on pred nekoliko dana izdao jedan proglas, kojim odredjuje teške kazne za sve one, koji bi i dalje prodavali razvodnjeno mlijeko. Do sada su se tim pitanjem bavile samo općinske vlasti, ali sada se je i država zainteresirala.

Talijanski konzularni ured na Sušaku.

Opazilo se, da bi bio talijanski konzularni ured na Sušaku potreban. Radi se na tome, da se doskora osnuje, jer će se time pogodovati jugoslovenskim državljanima, koji ne spadaju u pograničnu zonu, a ipak imaju za svoj centar Sušak, pak im je izvan ruke tražiti n. pr. potpise na legitimacije u Zagrebu.

Riječki prefekt u Rimu.

U Rim su pred nekoliko dana otputovali riječki prefekt Vivorio i općinski komesar Piva. Oni imaju tamo da riješe nekoja riječka viseća pitanja, a medju ostalim takodjer i pitanje «Magazzini generali». U tu će se svrhu održati u Ministarstvu saobraćaja jedna sjednica. Toj će sjednici prisustvovati takodjer i Nino Host-Venturi, te još neke riječke ličnosti.

Jedan proces pred puljskim tribunalom.

Dne 8. februara vršio se je pred puljskim tribunalom proces protiv Josipa Lizzarda, koji je lanjske godine izvršio jedan grabežni napadaj s oružjem. Nekoliko dana prije sudjeno je njegovom drugu Štokoviću, no ovaj je bio riješen, dok je Lizzardo osudjen na 12 godina tamnice.

Samoubojstvo u Vrtonigli.

U Vrtonigli počinio je pred par dana samoubojstvo Ivan Turina Petrov, mladić od 20 godina. Našli su ga objesenog za jednom gredom na tavanu. Ne zna se, zašto se je objesio. Dan prije bio je na jednom piru. Tamo se je malo napio, pa mu se je valjda pomiješala pamet, jer je u zadnje vrijeme pokazivao znakove nekog živčanog uzbudjenja.

Samoubojstvo ili zločin?

Dne 20. februara izvukli su u Kopru ribari s dna mora truplo jednog mladića. Kada su vlasti obavile istragu, ustanovilo se je, da se utopljenik zove Bolčić Franjo Andrijin, da je star 24 godine i da je rodom iz Herpelja. On je radio u polju kod jednog tamošnjeg posjednika. Nezna se, koji je uzrok ovoj nesreći. Nekoji kažu, da se je sam utopio, nekoji, da je bio pijan, pa je pao u more, a nekoji opet tvrde, da je na njemu počinjen zločin, jer je u jednom djelu tjela ranjen.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Stric iz Amerike. - I opet Trst i Rijeka. Mrtva tačka. - Pust je umro! Živio pust! Pozor djevojčice! - One tri.

I tako je na Kastavščini, na takozvanom Vlahovom brijegu, nedaleko Matulja, bio jedanput neki čovjek, koji se zvao Vlah. Bilo je to u vrijeme, kad se u svijetu mnogo govorilo o Kaliforniji i o zlatu, što ga ta, sretna zemlja sakriva u svojoj utrobi. Naš Vlah bio je onda vrlo mlad, pa mu Kalifornija i njezino zlato dalo u glavu. Daj danas, daj sjutra, on nije pred svojim očima vidio ništa drugo nego neko silno žuto svijetlo — živi odbljesak onoga dalekoga kalifornijskoga zlata. I došao dan, kad ga je žuto svijetlo tako omamilo, da je mahom ostavio svoj rodjeni kastavski Vrh, otišao na Rijeku, ukrcao se na jedan jedrenjak i otplovio u svijet. Ide Vlah, ide, ide, i napokon stiže u Kaliforniju. Još se nije pravo ni okrijepio, te on uze lopatu i pope se na jedno brdo. Udari lopatom o zemlju, zagrabi — nema zlata. Ide na drugi brijeg. Udari lopatom, zagrabi, a to sve sama zemlja i pusti kamenčići. Onda se pusti u jednu crnu dolinu. Udari lopatom, zagrabi — a to pomiješano sa zemljom samo šuho zlato, majko ti ga moja mila! — to svijetli, to bliješti, da oslijepiš.

— I daj danas, daj sjutra, naš Vlah izvukao toliko zlata, te mu se činilo: da je već dosta. Iskopano zlato složi u nekakve kožne bisage, koje prebaci na svoga konja i — hijo! — te konj i gospodar udariše put Novajorki. Čim dodje onamo, proda Vlah ono zlato. Prebroji novac, što ga je za nj dobio, i nadalje, da ima tude već nekoliko milijuna dolara. Onda se upusti u neke druge poslove i skupi još toliko milijuna dolara.

Ženio se do dva puta, ima i djece, ali regbi da je svim tim njegovim ljudima tamo nestalo traga, jer se sada traže u Evropi njegovi rodjaci, koji bi imali pravo da naslijede one miljarde lira.

I sada su medju tim rodjacima, bližnjim i daljnjim, nastala prava potrkanja, osobito kod onih, koji su s pokojnim Vlahom u rodu koliko na priliku ja s pokojnim Menelikom. Što je tanja, krvna veza, taj se više ripiči.

No s druge strane ima i takovih rodjaka — a to su većim dijelom oni najbliži, koji o cijeloj toj stvari sude vrlo pametno i mirno. Njim se cijela ta stvar čini još dosta mutna, stoga su odlučili da čekaju mirno izid te amerikanske, dolarske storije.

O tome su već dosta opširno pisale novine: «Piccolo» i «Vedetta». Pa kako ima nekoliko Vlaha u Trstu, a nekoliko na Rijeci, to «Piccolo» nateže za one u Trstu, a «Vedetta» za one na Rijeci. Tako je «Vedetta» donijela jedan čitav članak o tome i dala mu je naslov: «Gli eredi fiumani d'un miliardario americano». Medjutim Vlahovi rodjaci iz Kastavštine i koji još i danas živu u onim stranama jedva se i spominju.

I još nešto: taj miljarder Vlah rodjen je na jednom kastavskom vrhu, na kome se nije nikada govorilo drukčije nego samo hrvatski. I onaj pokojni Vlah nije u djetinjstvu svome govorio drukčije nego hrvatski — a to — čini se — da smeta i «Piccolu» i «Vedetti», pa su se oba lista požurila, da napomenu, kako su ovi naši kastavski Vlahi starinom Rumunji, zapravo Valaki — a to će reći — Latini. Ja pak znam samo to, da smo mi u Kastvu imali jednu vrlo odličnu porodicu Vlah i da je ta porodica od starine naše krvi. Poznavao sam i neke druge Vlahe i moram priznati, da su svi našega narodnoga tipa. Treba naime znati, što «Piccolo» i «Vedetta» ne znadu, da naš narod ne zove Vlasima samo doseljenike Rumunje, već i svoju istokrvnu braću. U ovom pak našem slučaju nije baš ni umjesno spominjati to tobožnje rumunjsko porijeklo naših Vlaha, jer bi se najedanput mogao javiti i koji naš Žejanac i Sušnjevičanin, da na osnovu svog rumunjskog vlaškog korijena reklamira za sebe dio ostavštine našeg kastavskog milijardera.

Na Rijeci imamo jednu takozvanu mrtvu tačku. O toj mrtvoj tački napisala je ovih dana «Vedetta» jednu dugu poslanicu. Koja je ta mrtva tačka? To su one silne tvornice, koje ne rade. To su one hiljade radnika, koji zbog te mrtve tačke ne mogu na Rijeci da nadju zarade. Tvornice, koje su danas zatvorene, jesu ove: «Union», pa dvije tvornice ulja, tvornica Tanina, tvornica pive «Litorale», tvornica čokolade, papira i — Lazarus. Ostale tvornice rade toliko da rade. Jedina tvornica, koja živo posluje, to je Rafineria mineralnog ulja, no i ona bi stradala, kad je ne bi podupirala država.

«Vedetta» sasvim ispravno pozivlje vladu, da poradi i za ostalu riječku industriju, da se uzmogne dići na svoje noge, jer će grad moći opet da procvjeta i uznapreduje samo uz uvjet, ako sve dosadašnje industrije opet ožive.

Uveče liježem vrlo rano, zato ne znam, dali je još u običaju, da na mesopust zvono o ponoći najavlja svijetu početak korizme. Negda je to bilo tako, a danas, ako se to i čini, nažalost je već postalo prilično suvišno, jer se svijet tako izopačio, da mu je svaki dan pust. U staro vrijeme, kad bi umro kralj, vikali bi telali: — Kralj je umro — živio kralj! Sada se pak na dan mesopusta kliče: — Pust je umro — živio pust! Ja se više puta pitam: ma što radi ova pusta zemlja, da se ne rastvori i ne proguta ovo strašno današnje čovječanstvo!

Djevojčice, ne budite guske! Budite malo opreznije!, da vam se ne dogodi kao onoj vašoj kolegici, koja se bila zaručila s nepim bivšim financijerom, Pirellom iz Modike. Kako joj je on obećao, da će je oženiti, ona mu je od zahvalnosti povjerila jednu torbicu, u kojoj 1500 lira. I dok je jadna djevojka držala, da su oni krajcari u najboljim rukama, dotle je najedanput nestalo i Pirelle i torbice sa svim onim lirama. Ja sam onu djevojčicu pitao: ama kako ste mogli onako ludo povjerovati čovjeku, koga još pravo niste poznavali? A ona meni: — A ca ćete gospodin Rokac, da vam recem! On mi je jedno dva tri puti tako lepo rekal: — tesoro mio! — da bim ja va onem momente bila dala nesamo onu torbicu nego i celu valizu.

— Pa kad je tako — ča ću vam ja! — rekao sam joj ja nato.

One tri:

Prva: Juče su se na Korzu razgovarala dva čovjeka.

P O D L I S T A K

Ernest Radetić:

Bôna krv

(Istinita pripovijest iz zapadno-istarskog života u porečkom dijalektu.)

Svršetak.

Od toga dana pasalo je bilo misec dan. Matijo je bija jur izaša iz pržuna i doša jenu nedilju u Bratuliče, kako da ni bilo niš. Toni ga je zapazija u selu i poša k njemu.

«Zdravi Toni!» ga je pozdravija Matijo, «se nismo vidili uzdavna».

«Benj, biš me stija voditi — — —» se je zacrlenija Toni od jada, a šake ne mu se stisnule i hodilo mu je da mu razbije zube i spribija ga kako bakalaj, «tako si mi platija moje preteljstvo. Ja san te zakriva na doru, dava ti jistí i piti, a ti si mi za falu pobra kokoše. To mi je preteja, da ga Bog poživi...»

«Ma, Toni, čekaj da ti povin — —»

«Ni tote niš za pripovidati! Kokoš ni, ti si hi uzeja i bašta! Ma da te ni sram dojti mi na oči! Meni, svojen največen preteljul Da si hi na oltaru ukreja, manji grih biš bija učinija, ma uvako na viru hi uzeti, to je več nego da u crikvi kredeš limozinu.»

«Uprosti mi, pretelju moj, uprosti! Nis ja kriv! To je moja bolest, moja nesrična bona krv. Vidiš uve dvi duge ruke! Da hi odsičeš i vržeš hi na tilo najpoštenijega čovika na svitu, one bi krele, ko i on ne bi stija. Ja ne gospodarin njin, nego one meni. A pomoči si drugo ne moren. Sto boti san reka: nikad drugo, ne ču, pak ne ču! Ma kad mi je došla prva dobra prilika nazad san ukreja. Ruke su se protegle i jur su to ča zgrabile. Da me ubiješ ne moren drugače: Ja ni sam ne znam, ča se to s namon zgodiva u unih hipi, kako ča nikako ne mogu razumiti, ča me je natentalo, da tebi, kojega štiman več nego brata, ukreden kokoše. Zaletile su mi se prid noge, a moje dvi ruke su se u jenon hipu zdužile kako dvi zmije i kokoš ni bilo. Potle san se domislija, ča san učinija, ma bilo je jur kasno. Kokoše su bile pod jaketon zagušene — — — »

Toni ga je samo gleda, štupija se i sluša ga. Ni mu prisika beside. Smilija mu se je.

«Nego znaš ča, brate moj i pretelju,» je reka nazad Matijo. «Uprosti mi, a ja ču ti hi tornati četiri. Ukresti ču hi druderi i donesti hi tebi.»

Ča je Toni stija? I sam je vidija, da uti čovik ni brižan kriv. Bolan je, bona krv mu teče po žilah, a ruke bi mu se usušile, da ča ne ukredu. I uprostija mu je.

Poljubili su se kako brati, ma dokle su se ljubili Matijo je u hipu zmaka Tonu iz žepiča od krožeta dva cigara, a da Toni brižan ni pomislija ni, kamo mu hi je nestalo.

Par dan potle donesa je Matijo Tonu bogzna skolde, ća iz drugega komuna četiri lipe kokoše...

Uvo ča san van sad povida je čista istina od prve do zadnje beside. I da van još povin selo di je to bilo, vi bite se valje domislili i rekli bite: ter je! Pravo si povida!

Nego da ne bite krivo pomislili, da se čovik rodi kako ladro. Ni pijanac se ne rodi. Ni ga diteta, koje bi volilo piti vino nego mliko. Potle se čovik navadi piti i umra bi da ne pije. Tako i ladro. Kad se jadanbot navadi krasti, nikad ga drugo ne moreš odvaditi. Bolest mu pasa u krv. Najbolje ga je zato odvaditi od tega dokle je mali. A naši stariji su gorili, i ja bin reka, da su imali račun, da je najbolja medežija proti toj bolesti: debeli prut od liske...

—Ka mizerija! Već se ne more ni živet ni umret.

— Pa nekal Glavno je, da je nama dvjema dobro, — reče drugi.

— Glavno je zapravo, da je meni dobro, nadoda onaj prvi.

Još jedna:

Dva prijatelja razgovaraju se: Prvi drugome: — Tebi mogu reći: onaj moj fallement — ono ti je sve jedna sama prevara.

— Ta jeli moguće? — začudi se drugi.

— Poštenja mi! — potvrdi mu prvi.

Posljednja: Sinoć se je u starom gradu govorilo, da se na nebu vidi nekakva zvijezda repatica. Jedan dječak poče da se vrti oko majke pa će joj:

— Mama, pusti me, da idem pogledati repaticu.

— Idi, reče mu mati, ali čuvaj se, da joj se od[illegible]e ne približiš... **Rokac.**

IZ OPATIJE.

† Angjelina Tomašić.

[illegible]no je, kad čovjek dospije na to, da [illegible] nema što da čini, nego da od slučaja [illegible] slučaja bilježi smrt lica, s kojima ga [illegible] prošli bolji dani. U četvrtak, 24. o. [illegible] preminula je u svojoj vili u Ičićima [illegible]tita dobra i od svih poštovana go[illegible] Angjelina Tomašić. Njezina nagla [illegible] obimila se nesamo u Opatiji, gdje je [illegible] i odgojila, već i u odaljenoj okolici, gdje je sa svoje ljubežljivosti bila dobro poznata. Svi smo je voljeli, jer je bila naša — u najplemenitijem otadžbeničkom smislu te riječi. Umrla je u sedamdesetoj godini, ali mi smo je još kao sasvim mladu gospodju vidjevali na prvim zabavama naše Zore, na svim našim davnim izletima po [illegible]m moru — a i u svakoj zgodi, kad je naša stvar tražila njezinu pomoć.

[illegible] godinu dana i pô umro joj je jedini [illegible] Rikardo. To je za nju bio udarac, koj[illegible] ona nije mogla da odoli. — «Moja [illegible] preteška,» govorila je ona na u[illegible]ve riječi svojih prijatelja. «Za me bi najbolje bilo, da odem...» I otišla je. Tiho i lako, baš kako je i živjela. U noći je probudila svoje, i rekla: — Za me nima više pomoći! i počela da moli «Zdravo Marijo.»

[illegible] je negoli ju je izmolila, izdahnula [illegible]u blagu dušu.

[illegible] joj laka zemlja, a ucviljenom su[illegible] g. Pavlu Tomašiću i brojnoj obitelji naše iskreno saučešće.

IZ ĆIĆARIJE.

[illegible] «Ni za Ćića barka», ali Ćić i bez [illegible] made prebroditi i najgadnije more.

[illegible] se svi ljudi s kojima smo govorili [illegible]mu; a što da mi rečemo, mi na ovoj [illegible] visini, na Ćićariji? Tâ ona je nesamo [illegible] bregovita, nego i gola, kako smo [illegible]ni Krašani u svakom pogledu u da[illegible] doba — napretka, blagostanja i [illegible]

[illegible]e u nas tiho kako — tako, ali ako sta[illegible] puhati ona naša stara, ali uvijek jaka [illegible]na bura, tada ne možemo ni s nosom [illegible]reko kućnih vrta.

[illegible]s su lijepa, sunčana vremena bila k[illegible] prošlog jenara i sada febrara. [illegible] su to bili dani, ali ujedno i mrzli. [illegible] je i nešto snijega. No, najstudeniji [illegible]o je u nas u subotu i nedjelju 19. i [illegible] mjeseca. Majko mila, i srce nam se [illegible]lo, a kamoli neće voda, potoci, sve.

[illegible]uhvatimo suho vrijeme, mi smo ipak [illegible] one rečene subote. Vjerujte nam, [illegible] stari, tvrdi ljudi, ali smo taj dan [illegible]rači i naši volovi trpili silnu studen. [illegible] ne pamtimo. Gubice naših goveda [illegible] sami led. Njihov dah i pjene na[illegible]u se ledenile. Mi smo se, kako vi[illegible]osvadili sa svojom pameću, kad smo [illegible]rati taj dan, jer oboljeti i dobiti [illegible]cu ne bi bilo baš teško.

[illegible] — orali smo sve do noći, a ostasmo [illegible]o živi, nego i zdravi.

[illegible]rašani stojimo kao klisurine. Čvrsti [illegible] odlučni. Što odlučimo, to mora i [illegible] — **Stari Ćić.**

[illegible]V. LOVREĆA PAZENATIČKOG.

[illegible]les. - Porez na luksus. - Banavreke [illegible]i gograni. - Jeftino blago.

Dne 3. februara svake godine slavi se u [illegible] selu blagdan. Taj dan došlo je i ove [illegible] u Sv. Lovreč mnogo seljaka iz sve [illegible], a takodjer i mnogo trgovaca iz [illegible] i Poreča. No udarila je kiša pak [illegible]e večeri morali svu svoju robu po[illegible]od krov. Nisu učinili bogzna ka[illegible]oslova; jer je ovdje kod nas narod [illegible] siromašan.

[illegible]lo je i toga dana po običaju vrlo [illegible]. Ples je jedna naša velika nevolja. [illegible]mladići ne paze na teško zasluženi [illegible] Dok su se mnogi roditelji ustezali [illegible]pe najpotrebnije za kuću, naši su [illegible]dići objesno vrtjeli s djevojkama. [illegible] sve ne bi bilo ništa, kad se za svaka [illegible] plesa ne bi plaćalo — jednu liru! [illegible]mislite! Kolike su se lire ondje pro[illegible]i koliko zdravlja.

[illegible]d kratko vrijeme javljen je porez za [illegible]e, to jest za one, koji se nisu oženili [illegible] su prekoračili 25 godina. Kod nas [illegible]ogo oholije, pak osjećamo, da bi bio [illegible]an i jedan porez na sve one djevoj[illegible]e nose luksusna odijela, svilu, zla[illegible]lice i narukvice, makar da im otac [illegible]će nema.

[illegible]anput se je kod nas bolje živjelo, jer [illegible] nosile banevreke i kamižole, a danas [illegible]dići toga stide. A što bismo morali [illegible] ženske reći! Čudno bi i lijepo izgle[illegible] jedna današnja djevojka s kratkim [illegible]ama i čarapama «kolor karne» uspo[illegible]a sa svojom babom u narodnoj

U našem kraju ima još nekih sedam ili osam staraca i pet starica, koje nose svoju lijepu narodnu nošnju. Te starice nose još gograne i bijele facole na glavi i niske škrpinice, bijele bječve spletene od ovčje tanko spredene vune, te košulje od bijelog kambrika, naberene na rukavima. Ali, to na žalost izčezava. Na žalost...

Pred kojih 6 mjeseci je blago sasma pojeftinilo. Svakih 15 dana ubije se koji vol ili krava. Meso se prodaje po lire kilogram. Na sajmu u marču lanjske godine bio je lijepi par volova 9000 lira, a danas dobiješ jednaki par za šest, sedam hiljada.

Talijanski mesari ne kupuju ništa draže nego po 4 do 4.50 lire po kg volove. Jedna krava može se dobiti za 1500 lira. Možeš odmah s njom i orati. Jedan mali praščić stoji 80 do 90 lira.

Vina je u našem kraju ove godine bilo veoma malo. Osobito nije u donjem dijelu svetlovreštine bilo ništa vina. — **Seljak.**

IZ KOTLINE MIRNE.

Vrijeme i naše gospodarstvo.

Iza lijepih dana, 24. tek. mjes. palo je nešto kišice. Neki bi rado, da je još pričekala sa dolaskom, da mogu svi prije kiše zemlju pripraviti za krumpir. Ali većina nas to smo već obavili.

No, kad je zemlja mokra, mi smo se okrenuli našim livadama, te ih grabljamo, da ih očistimo od kamenje i da razrahljamo zemlju, da lakše raste trava. Uz to posipavamo sjenokoše sa umjetnim gnojem, superfosfatom. Istina, zato treba potrošiti, ali trud i trošak će nam se isplatiti obilno, jer je krma skupa.

Kako je poznato, pretprošle godine nas je krumpir izdao, nije ga bilo, a ono što je bilo, bilo je gnjilo. Mi smo se nekoji sjetili, da je tomu krivo slabo sjeme. I mi dobismo dobroga iz bliza i daleka, pak smo zato lani imali lijepa, zdrava krumpira. Mi ćemo opet i ove godine nastojati dobiti mà bilo gdje najbolji krumpir za sjeme. Dobro bi bilo, kad bi ga naša posujilnica ili mljekarna naručila preko Trsta.

Krumpir i kruh — pune trbuh. Za to moramo doći do zdrava sjemena krumpira i to da budemo imali mnogo krumpira. Sjeme se kroz godine izrodi. A kakvo sjeme, takov plod.

Mi ovuda nekako zapuštamo ulike, a ove godine smo došli do osvjedočenja, da nas može ulika mnogo pomoći. Zato ćemo morat gojiti uliku, rezati ju, gnojiti, okopavati itd.

Na žalost radi siromaštva ne možemo svi nabaviti umjetni gnoj, a ni modre galice za loze, a bez toga ne ćemo doći do roda i ploda. Tko je bolestan, mora se liječiti, a to su naši vinogradi. Bolje rečeno, moramo predusresti bolesti na lozama; a opet zemlji moramo dati (gnojā), da nam dade i ona. Tko dava i dobiva. A zemlja je vrlo zahvalna.

Jedno mi ovuda ne rabimo, a to je brana. S njom bismo morali razrahljati zemlju s usjevima (žita) i naše sjenokoše.

Mi ne sadimo murve. Murve su nam za svilce. Svilac (galeta) bi nam takodjer pomogao do novca. Pomozimo si sami, pomoć će nam i Bog. — **P.**

IZPOD BUZETA.

Vino nije za žene!

Bili smo nedavno svjedoci jednog uprav žalosnog prizora. Ne bismo to ni spomenuli, ali to činimo, da opomenemo neke naše ljude iz Krasa, da se ne puste pod noge — vinu. Ove godine je vino dobro i zbilja jako, da je kadro baciti pod noge i muškarca, a nekmoli ne će žensku.

Vidili smo naime par pravo pijanih Krašana, a u takvom veselom stanju s njima i žensku. Ona je nosila bisage sa staklenom posudom ulja. Vesela družba (i prevesela) pjevala je, halabučila, sve mjereći cestu, šemereći. Nije dakle čudo, da su toj ženi pale bisage i da je razbila bocu ulja. Ode 12—15 litara finog domaćeg ulja. — Žena je doduše začela plakati i dugo plakala, ali to joj ne koristi. Koristilo bi joj bilo naprotiv, da je manje pila rujnog vinca, ili da se prije sjetila, da vino nije voda. Ružno je viditi pijane ljude, a bogme preružno je gledati pijanu — ženu. Pijana žena čini se kao da nije žena, nego nešto grdoga, paklenskoga. Istina, da Kras nema svoga vina, ali ipak valja, da paze i naši ljudi krašani, da ne piju preveć, ni da troše preveć. Krčmari u Buzetu jako se vesele krašanima, jer znadu potrošiti mnogo za vino i jelo. Vremena su teška, za to dvaput preobrnimo liru prije nego ćemo ju dati iz ruke. —**Ić.**

IZ MILOTIĆBREGA.

Dar sa vjenčanja.

U veselju i dobrom raspoloženju, koje na svadbi nikada ne manjka, sjetili smo se i naše novine «Istarske Riječi», pak joj šaljemo dar od lira 28.75 za troškove putovanja Franine i Jurine.

Darovali su: N. N. 5 L, N. N. 5 L, Ivan Milotić 1.50 L, Mate Stari 2 L, Viktor 75 cent., teta Marija 50 cent., Šajina Ivan 2 L, Kaligar Milotić Frane 3 L, Šaljivi Petar 1 L, Pužar Ana 60 cent., Vlašić Ante 2 L, Pužar Josip 1 L, Pužar Petar 1 L, Buršić Franica 50 cent., Zidarić Ivan 40 cent. U znak protesta, da je ovaj zadnji «siromah» darovao samo 40 cent. daruje Marija Šavrinka 2 L, a mladić iz Trsta 50 cent.

Od uredništva: Trebalo bi, da se «Istarske Riječi» sjete svi mladenci i svatovi, koji narodno osjećaju, kao što su se sjetili na svadbi g. Viktora Milotića i gospodjice Stihović u Milotićbregu. Zahvaljujemo im na daru i želimo im svaku sreću u životu.

Franina i Jurina

Fr.: Devedeset milijuna talari!

Jur.: Devedeset milijuni dolari!

Fr.: To je preko dvesto milijuni nekadanjeh fijurini.

Jur.: To je preko dve milijarde sadašnjeh lir!

Fr.: Aj štroka!

Jur.: Aj buzarona!

Fr.: Tu je beči!

Jur.: Kako blata! Bog mu daj dobro duše onde, kade leži! Neka je ki ta kade providel za siromaha!

Fr.: Ča misliš, Jurino, koliko će od onega na me prit?

Jur.: Ja mislim — niš.

Fr.: Kako niš? Moje harti kantaju.

Jur.: Sakrabojski kantaju! Ča kantaju?

Fr.: Da ja imam pravicu na onu reditancu z Ameriki. Odlepal sam sve plovanije, sve općini, svi sudi i sve kancelarije, dokle sam zikjukal vanka ona moja svedočanstva!

Jur.: Ma — kakova svedočanstva?

Fr.: Da je i naša kuća va rode z onem pokojnem — Bog ga nebeski pomiluj! — Vlahom z Ameriki.

Jur.: Ava mane, ki rod! Devedeset i deveť juh i jedan mići makarun!

Fr.: Neka je, ma ta makarun bi mogal i kemu presest!

Jur.: Na kega to misliš? Morda na me?

Fr.: Na svakega ki tako govori od nenavišćini.

Jur.: Puli mane je ni, te nenavišćini. Ja ću i ovako i onako dobit svoj del.

Fr.: Ne znam kako i po kem pute.

Jur.: Po onem istem kako i ti. I moje harti kantaju. Samo da sam ja za jednu koleno bliže onemu Vlahu nego neki drugi.

Fr.: To ćemo pokle videt.

Jur.: To se more već sada videt. Moj del — ja ga držim već va peste.

Fr.: I ja mojga.

Jur.: I ja već znam kamo ću i ča ću z onemi beči.

Fr.: I ja — i ja.

Jur.: Ja ću kupit jedan motor, ki će hodit na četiri elice.

Fr.: A ja jedan jaht, kakovega ni imel ni Franc Jožef.

Jur.: A ja jedan veli tranzatlantik na lektriku.

Fr.: A ja jednu fregadu, kakove još ni svet videl.

Jur.: A ja dve i veće i lepje.

Fr.: A ja ću — — a ja ću — — Jurino, ja te lepo prosim, ne jadi me i ne zabadaj se va moje stvari.

Jur.: Ki se zabada? Ti se zabadaš! Čagod imam ja, to biš otel i ti imet.

Fr.: A ča imaš ti? Mizeriju kako i ja.

Jur.: Ako nimam sada, ma ću benj imet.

Fr.: Ću i ja!

Jur.: To ćemo komać videt.

Fr.: Ča ćeš videt! Kega zlodeja ćeš videt? Ča ni morda moj pokojni barba Ližijo bil tri puti oženjen? Ča mu ni prva žena bila četrta kujina od pokojnega Lubertićini Vlaha? Ča si to pozabil?

Jur.: A ča ni morda punica od mojga kunjadota Jožini bila va rode z jednum tetum od neke Vlahove kunjadine-nevesti.

Fr.: To ši da je rod! To ni ni koliko bi jedna lazanjica va kastavskoj lokve.

Jur.: Zač je tvoj morda bolji!

Fr.: To se zna, da je. Mane već do sada ova reditanca gušta kakoveh dve tisuće lir.

Jur.: A mane tri, pak se ne hvalim.

Fr.: Jurino, ne jadi me!

Jur.: Ne jadi ni ti mane.

Fr.: Mi smo puno let bili jako dobri i verni prijatelji — ma znaj, da ja ne ću na to gjedat. Beči su vredni otkinut dete od materineh prsi, a kako da ne će nas. Dunke — meri besedi!

Jur.: Merimo ih oba i pustimo ove naše čakuli za jedan drugi put, zač ni pravo da se tikvi oste, a još ni octa va njih.

Fr.: I da se mi dva svadjamo za zeca, ki se je komać negdere va Lisine leže.

Jr.: Tako je. A ja grem tem toga malo do plovana.

Jur.: A po ča?

Jur.: Ću ga molit, neka zapiše va crekvene litanije: Od kuge, glada i reditanci oslobodi nas Gospodine!

IZ SV. MARTINA.

Naš gospodarski život. - Obećanja ludom itd.

Mi smo imali ili bolje imamo do sada lijepo vrijeme. Za to ne ležimo, nego radimo po cijele dane u polju i u vinogradima.

Žito sve dakako posijano; a sada smo već gotovi s kopanjem i oranjem za krumpir. Mi smo odlučili posaditi ga u najvišoj mjeri. Rabit će nam za glavnu našu hranu, i kao krma za prasce. Jer mi velimo: Tko ima krumpira i dosti svoje zabile (smoka) u kući, taj neće gladovati. Ako uz to imamo zelenja, pak kisele repe i kapuza — eto tu se već živi.

A mi želimo živiti. To je naša želja. Želimo, da nam je sito tijelo, a s njim i naša duša... Jer ako je jedno i drugo sito i zadovoljno, zadovoljan je i čovjek.

Mi iščemo sve staze i stazice, da nam bude dobro, da smo siti i zadovoljni i da ne padamo u dugove. Tražeći mi to, vrtimo se i obraćamo kao bolesnik na postelji. I to je dobro znamenje, jer dok se vrtimo — živi smo.

Nego mi imamo jednu «lijepu» staru pogreškicu, da rado vjerujemo nepoznatim ljudima, bolje rečeno, da previše vjerujemo u pomoć drugih ljudi. Mi se doma dobro poznamo, pak znamo, tko se može, a tko ne može pomoći. Mi znamo, da jedan drugoga ne možemo baš puno pomoći. Za to mi svu pomoć i pobolјšicu očekujemo od ljudi nepoznatih. A ti su ljudi opet oni, koji nas ne mogu pomoći, pa da i imaju dobru volju. Ako im pak manjka i dobra volja i mogućnost, onda je nepametno od takovih što očekivati.

Ima u nas ljudi još i danas, koji se hrane obećanjima. I obećanja i vjera u obećanje koristi, dan, dva, ali treći dan ćeš reći «rabijano», srdito: «Hodi s vragom ti i tvoje obećanje! Daj mi ili mučil» Ovo bi bilo najpametnije. Tko obećava, a ne daje, taj gubi svaku čast, a ljudi mu na koncu — obraćaju hrbat. — **P. K.**

IZ RUKAVCA.

Naše vesele prilike. - Od projekta nikud dalje. - Crni Sveti Luka. - Tužni Vice.

Obidjimo svu zemlju pitajmo sve narode prosvjetljene i divlje, učene i neuke, bogate i siromahe, — svuda i od svih čujemo glas tuge i nevolje. Svaki se tuži na život. Istina nevolja se svuda nalazi, kraljuje u svako doba, na svakom podnebju, rukuje se sa svim rasama, ne štedi nijedan stalež, nijednu osobu, ali ipak kod nas izgleda, da nije tako, da je Rukavac od nevolje jedna iznimka. Kod nas se narod ne tuži na nikakvu nevolju već traži zabave i životne naslade. — Muškarci je dobiju «boćanjem». Kod toga se pije tko će više. Na večer se karta i pjeva, a napose sve hrli na ples — nekoji da se naplešu, a nekoji da se nagledaju ženske mladosti, koje ima na pretek. Pokladno je doba pa ne smije biti ni zamjere.

Kao svagdje, tako i kod nas, ako i ima veselih i zadovoljnih, ima i nezadovoljnih zbog svojih privatnih stvari ili zbog javnih pitanja. Svaki domaći čovjek, a i svaki stranac, koji dodje u Rukavac mora se zgražati na cestu, koja vodi od Mihotića k nama. Uska je, neuredjena, te se kola, koja idu na suprot drugima nigdje ne mogu uganuti. A da niti ne spominjem nesreće koje su se već dogodile i koje se još dogoditi mogu. Jedino dobro, što ga ima ta cesta jest, da je dobro i već dulje vremena projektirana, ali od projekta do izvršenja predalek je razmak. Općina novac ne da,, ali zato daje nešto drugo, to jest — nadu!

Stranci, koji dolaze svakog blagdana u Rukavac na dobru čašicu «domaćega» — čude se našem romantičnom brežuljku, na kojemu je sazidana crkva Sv. Luke, čuo sam od nekojih, da su kazali, kako bi bila naša crkva lijepa — kad ne bi bila ružna, a ružna da je u prvom redu zato — što je crna. A zašto je crna? Tu moramo pitati našu veliku nemarnost. Ne može se reći da nema za poljepšanje novaca, jer se već više godina, tako i ove godine, spravljalo dobru ruku izričito zato da se pobijeli crkva. Sada bi bilo već krajnje vrijeme da se počne čim bude malo toplije s radom.

Kod nas traje već dulje vedro vrijeme, ali i silna studen. Po danu se radeći toliko ne osjeća, ali na večer se čovjek mora grijati na ognjištu da ne ozebe. Nama je svima ugodno grijući se, ali onaj siromah duševno bolesni Vice on pati. Ne samo, da ga otac (majke nema) ne pusti ogrijati se kod njegovog ognjišta, već ga dapače tjera po noći iz staje gdje spava u lišću, te mora bijednik onako gol i bos da bježi pred očevom batinom pod vedro nebo. Kad već otac neće da se zauzme za svog sina, onda bi bila općinska dužnost da nešto učini za siromašnog Vicu. **Rukavčan.**

Jesi li obnovio pretplatu!

Novi zakon javne sigurnosti

Čl. 102.

Zabranjeno je isplatiti nadnice ili plaće u cjelosti ili djelomično u formi alkoholnih pića bilo koje vrsti.

Čl. 103.

Zabranjeno je fabricirati, uvažati u kraljevinu, prodavati u bilo kojoj količini i držati u skladištu liker, koji se u trgovini zove «absint» (assenzio). Ova zabrana ne vrijedi za ona pića, koja sadržavaju manje od 21% alkohola i imaju jedan dodatak absinta, kao aromatičnu primjesu. Unatoč tome odredbe sanitarnih zakona ostaju netaknute.

Čl. 104.

Kraljevskim dekretom, a na predlog ministra unutrašnjih djela i za finance te iza saslušanja višeg sanitarnog vijeća providjeti će se, da se sastavi i objavi iskaz tvari i esenaca škodljivih zdravlju, koje se ne smiju upotrebiti ili koje se smiju upotrebiti samo u stanovitim proporcijama kod pripravljanja alkoholnih pića.

Taj se iskaz mora pregledati svako drugo ljeto.

Prekršitelji biti će kažnjeni s globom od 100 do 1000 lira. Pića bit će zaplenjena i uništena. Posebne odredbe sanitarnih zakona i kaznenog zakonika ostaju na snazi.

Čl. 105.

Oni, koji fabriciraju i importiraju sastojine od kojih se prave alkoholna pića, mora da prijave Prefektu, kad se otvaraju ili zatvaraju njihove tvornice ili skladišta. Moraju pokoriti se ne samo odredbi čl. 103. nego i drugim odredbama i propisima, što će se proglasiti kraljevskim dekretom po saslušanju višeg sanitarnog vijeća.

U slučaju prekršaja Prefekt odredjuje, da se tvornica ili skladište zatvori.

Čl. 106.

Bez prethodne prijave, učinjene mjesnoj sigurnostnoj oblasti nije dopušteno baviti se profesionalnim iznajmljivanjem opremljenih soba ili stanova, ili primanjem na stan uz plaću, na bilo koji način, pa i samo privremeno ili u više navrata.

Dozvola vrijedi samo za one prostore, koji su u prijavi navedeni.

Iz vlastitog pothvata, ili na predlog mjesne oblasti može okružna sigurnosna oblast da zabrani u bilo koje vrijeme bavljenje tim obrtom, ako se prijavnik nalazi u iskazu lica, o kojima govori čl. 90., ili ako se opravdano drži, da se u lokalu imade vršiti kurvarluk, ili ako se igraju hazardne igre, ili ako se u lokalima upotrebljavaju otrovna sredstva omamnog učinka (kokaina itd.)

Čl. 107.

Svratištari i gostioničari, te oni koji drže penzijone i zdravilišta ili drukčije daju konak uz plaću, ne smiju primati na stan osobe, koje nemaju identitetne iskaznice ili druge kakve iskaznice, kojom mogu dokazati svoj identitet. Ta iskaznica mora biti izdana od državne uprave. Za strance je dostatan putni list ili jedan dokumenat, koji se u smislu medjunarodne pogodbe smatra vrijednim, ali mora da je providjen slikom osobe, koja dolazi u lokal.

Svratištari i drugi gore navedeni obrtnici moraju voditi registar, u kojem se navadja podatke o osobama, koje u lokalu noće, a danomice moraju mjesno sigurnosnoj oblasti prijaviti dolazak i mjesto u koje dotični putuje.

Prekršitelji bit će kažnjeni gubitkom licence, osim kazne odredjene od kaznenog zakonika.

Čl. 108.

Po svim prostorima, gdje se biljari ili igra, mora biti izložena tabla, ovjerovljena od okružne sigurnosne oblasti. Na toj se tabli moraju navesti sve hazardne igre, zabranjene od kaznenog zakonika, kao i one, koje sama oblast zabranjuje u javnom interesu.

Na toj tabli mora biti izričito spomenuto, da su oklade zabranjene.

Na nikoji se način na mjestima javnim i pristupačnim javnosti, ne smije dozvoliti držanje automatskih sprava za igranje ili zabavljanje, bilo koje vrsti.

Čl. 109.

Kad se na štetu voditelja javnih lokala ili njihovih namještenika, i zbog toga, što su se držali propisa ovog zakona, počini koji delikt, postupat će se službeno i tada kad je u smislu kaznenog zakonika potrebna privatna prijava.

Čl. 110.

Onaj, koji je ponovno kažnjen zbog pijanstva ili zbog delikta počinjenog u pijanom stanju, gubi za vrijeme od pet godina aktivno i pasivno izborno pravo u bilo kojim javno-upravnim izborima.

Iz ureda Političkoga društva „Edinost"

Šavron Ivan — Sterna, Grižnjan. Vaša je molba za penziju odbijena ministarskim dekretom br. 387087 od 20. 10. 1926. jer nije bilo dokazano pravo na penziju.

Kmet Josip od Antona — Zrenj. Iza kako je viša liječnička komisija izrazila svoje mišljenje izdan je negativni dekret br. 386029 dne 26. 11. 1926. jer da vaša bolest ne zavisi od vojničke službe.

Ban Ivan — Bač, Materija. Dne 1. 2. 1927. odredjeno je, da budete pozvani na liječnički pregled u Trst pred liječničku komisiju.

Andrijašić Marija — Ocizla. Vaša molba je u teku riješenja. Predlog da vam se odobri penzija bio je dne 11. 9. 1926. podastrt na odobrenje likvidacionom komitetu. Požurili smo riješenje.

Božić Ivan — Socerb. Molba je riješena povoljnim dekretom. Odobrena vam je penzija od 243 lire godišnje, jer je pokojni vaš sin bio oženjen.

Kozlović Andrija — Čeplć, Sterna. Vaša se molba proučava. Dne 31. januara ov. god. zatražilo se je mnijenje više liječničke komisije da se izjavi o vezi vaše bolesti sa vojničkom službom.

Kocijančić Ivan — Kubed. Penzija odobrena ministarskim dekretom br. 47932 od 8. 7. 1926. Odjelenje isplaćivanja je odredilo da vam se novac doznači. U slučaju da još niste ništa primili treba se obratiti na Delegazione del Tesoro u Pulu.

Poropat Mate — Lanišće. Ministarskom odredbom br. 24696 od 3. 2. 1925. bilo je likvidirano vama i vašoj braći lira 1250 i 300 od 12. IX. 1922. i penzija od 1247 i 825 od 1. 7. 1923. a zadržano je za dio majci. U januaru bili su zatraženi neki dokumenti da se doznači dio majci. Knjižica br. 13426 se odnaša na provizornu penziju koja je prestala čim je bila odredjena definitivna penzija.

Božić Katarina rodj. Rabak — Černeki, Slum. Vaša je molba u pretresu. Očekuju se svi potrebni dokumenti, koji su bili više puta zatraženi od općine Slum.

Radetić Ivan rodj. Burić — Baderna. Molba je u pretresu. Očekuje se da stignu dokumenti zatraženi od općine u Poreču.

Svega po malo

Vino iz godine 1540.

Najstarije vino na svijetu ima gradski podrum grada Bremena. Pije se na staru godinu. Ono je dvije stotine godina staro. No ima još starije vino poznata trgovina vinom Ehrman u Londonu. Vlasnik te firme pripovijedao je saradniku «Daily Expressa», da ima u podrumu pol tuceta boca staroga vina, koje je starije od onoga u gradu Bremenu. Vino Ehrmanovo potječe iz godine 1540, a drugo iz 1631. To su vina iz Rüdesheima i Deidesheima u Falačkoj. To je ostatak od nekoliko stotina hiljada boca staroga vina, kojega je bolesni kralj Ludvig jednog dana dao prodati i koje je spomenuta londonska firma kupila, rasprodala, a ono nekoliko boca drži kao rijetkost.

Svjetska produkcija automobila

Iz statistike odsjeka za trgovinu u Sjev. Americi razabire se, da je svjetska produkcija automobila bila u 1926. godini 4,780.000, od kojih je 4,315.000 bilo napravljeno u Sjedinjenim Državama, a 405.000 u raznim evropskim zemljama.

Svjetska produkcija može da bude podijeljena ovako: Sjed. Države 4,154.279, Kanada 161.389, Francuska 177.000, Engleska 176.179, Njemačka 55.000, Italija 39.573, Belgija 5400, Čehoslovačka 5000, Austrija 4800, Španija 450, Ugarska 320, Švedska 270 komada.

Besposlica u Italiji.

«Lavoro d'Italia» donaša u jednom članku stanje besposlenosti u Italiji. Dne 31. decembra 1926. bilo je u Italiji 180.000 besposlenih. List kaže, da uza sve to besposlenost u Italiji nije tako velika kao u Engleskoj ili Francuskoj.

Besposlica u Engleskoj.

I u Engleskoj ima mnogo besposlenih radnika. Koncem januara iznosio je broj besposlenih u Engleskoj 1 milijun i 350 tisuća.

Vrijednost stranog novca.

1 lira šterlina vrijedi L 110—110.75; 1 dolar vrijedi L 22.50—22.80; 100 austrijskih šilina vrijedi L 310—325; 100 dinara vrijedi L 39.50—40.25; 20 zlatnih franaka L 86—89.

DOPISNICA UREDNIŠTVA.

Dopisnik Sv. Lovreč. — Primili smo i uvrstili. Hvala lijepa. Molimo Vas, da nam se opet javite.

Dopisnik Cres. — Javite nam se opet.

Dopisnik Batluge. — U posljednjem broju uvrstili smo Vaš dopis. Hvala. Pišite nam opet. Kako je u okolici? U Gračišću, Hrvatinima itd.

Dopisnik Borut. — Hvala lijepa za dopis. Pošaljite nam opet nešto.

Red ukrcavanja kod raznih parobrodarskih društava u Trstu.

Turno generale: — Fogišti 26; mornari 17; mladići palube I. 3; mladići palube II. 3; mali palube 1; ugljenari 5.

Lloyd Triestino: — Mornari 750; mladići palube I. 9; mladići palube II. 5; mali palube 236; fogišti 56; ugljenari 5; mali stroja 162.

Cosulich: — Mornari 246, mladići palube I. 7; mali palube 70; fogišti 2; ugljenari 4; fogišti nafte 172; mladići stroja 63.

Cosulich Sud: — Mornari 184; mladići palube I. 115; fogišti 1; ugljenari 2; fogišti nafte 66; mladići stroja 47; mali palube 80.

Libera Triestina: — Mornari 73; mladići palube 1; mali palube 16; fogišti 20; ugljenari 52.

Tripcovich: — Mornari 152; mladići palube 98; mali palube 51; fogišti 237; ugljenari 119.

Gerolimich: — Mornari 7; mladići palube 2; mali palube 1; fogišti 5; ugljenari 119.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

Josipa Hekić
Ivan Vicel
vjenčani

U Sv. Petru u Šumi, 26. II. 1927.

POZIV

na

XXXI. glavnu skupštinu

Posujilnice u Voloskom r. z. na o. j. Cassa Prestiti r. r. a g. l., Volosca

koja će se obdržavati

u četvrtak dne 17. marča 1927. u 15 sati u društvenima prostorijama.

DNEVNI RED:

1. Čitanje zapisnika prošlogodišnje glavne skupštine.
2. Izvješće Ravnateljstva.
3. Izvješće Nadzornog odbora.
4. Zaključak o uporabi čistoga dobitka.
5. Izbor ravnateljstva, nadzornog odbora i društveng suda.
6. Zaključak o promjeni § 45 društvenih pravila.
7. Slučajni predlozi.

RAVNATELJSTVO.

Broj 11 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) **U Trstu, 17. marca 1927.** Pojedini broj 25 cent. **God. V.**

„Istarska Riječ“ izlazi svakog četvrtka uveče.

Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku Istarskog naroda.

„*Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari*“. — Narodna poslovica.

Starina

Mudro veli jedna vrijedna knjiga: Tudjinac je u svojoj kući onaj, koji ne zna, [illegible] i kakovi mu bijahu djedovi i prad[illegible]ovi; i što su oni u vijekovima st[illegible], i što izgubili, šta su svojim unu-[illegible] ostavili i jesu li ti unuci ostavljeno blago sačuvali ili rasuli, razmet-[illegible].

[illegible] ovo treba čovjek da zna, da se uzm[illegible]e u životu da ravna. On mora da [illegible] u čemu su stariji griješili, da [illegible] kasnije tim starim manama iz-[illegible]. On mora znati, čime su se djedo-[illegible]kli, da može njihov primjer slije-[illegible] sebe i njih prodičit.

[illegible] su djedovi i pradjedovi uradili, pokre[illegible]li i stvorili, pokvarili i uništili, [illegible]i ili promašili, sadržano je u [illegible]ti. Ko može do takove knjige [illegible]je, neka je prihvati objeručke, [illegible]e čita, i opet čita, neka o njoj r[illegible]ja i opet razmišlja i uči.

[illegible]a zemlja i svaki narod ima svo-[illegible]jest. Ali i pojedini gradovi imadu [illegible] povijest, i kule, kao i razne raz-[illegible] na humcima i visovima, do kojih [illegible] vode još samo strmi, katkad i [illegible]hodni kozji putevi.

[illegible]ako selo ima svoju povijest. I ne-[illegible]selo — već gotovo i svaka kuća. [illegible]vijesti obično nisu nigdje napisa-[illegible]ećim su dijelom sahranjene u pa-[illegible]eljana ili ukućama. Stariji ih ljudi [illegible]e, a na mladjima je, da ih i oni [illegible]te i u pameti sačuvaju. Pitajte [illegible], i on će vam umjeti da priča ne-[illegible] o sebi, i o svom vremenu, već i o [illegible]e ocu, vašemu djedu, i još dublje [illegible] svom djedu, vašemu, da tako re-[illegible] — prapradjedu. Koliko crtica iz [illegible] starih vremena, koliko korisnih [illegible] za sadašnjost i budućnost! [illegible], u kojoj su se rodili i othranili da-[illegible]ji mladi unuci, nije pala iz neba, [illegible]e je digla preko noći. Možda je [illegible]bila samo potleušica, neugledan, crn[illegible]lamom pokrit kućerak. Ko ju je [illegible] na jednokatnicu? Kako? A one [illegible]e, sadine, njive, vinogradi, je li i [illegible]lo prije jednog gospodara? Ko ih [illegible] stekao? Kakvim trudom? Kakvim [illegible]kama? Kojim žrtvama? To treba sve [illegible]ti, da se unuk može prema tome [illegible]ati. Možda je koja njiva ili šuma [illegible]vada stečena nepoštenim načinom? [illegible] je dobro znati, jer se često puta [illegible]e u tome naći i uzrok, zašto neka [illegible] ili porodica propada. Poznato je, [illegible]e sve plaća i to već na ovom svije-[illegible] Ako ne prije, a ono poslije — i to je [illegible]edan, vrlo vrijedan nauk, što ga [illegible]emo crpsti, ako se dobro uputimo u [illegible]lost.

[illegible]e puta čut ćete seljaka, gdje veli: [illegible]je vrijeme, kad su one njive ili oni [illegible]gradi tamo bili naši — a sad nije-[illegible]više. Eno i opet zgode, da se propi-[illegible], kako su one njive ili oni vino-[illegible] dospjeli u tudje ruke. Možda je [illegible]d starijih bio pijanica, možda ra-[illegible] ili lijenčina ili takvo što pa je sve [illegible]uo? Bilo ovako ili onako, danas vi-[illegible]o, kako je teško gledati na nešto, [illegible]je prije nama pripadalo, a što smo [illegible]bili možda zbog pijanstva, nemara, [illegible]nosti kojega starijeg člana poro-[illegible]. I to nam može poslužiti, da raz-[illegible]jamo o tim strašnim manama, koje [illegible]u po vremenu da raskopaju i naj-[illegible] imanje.

[illegible]i dodjete pred nekakve zidine, što [illegible]a daleko pružaju, ali se svakim da-[illegible]n sve više drobe u prah. Pitajte sta-[illegible], i oni će vam reći, da je to bila kuća [illegible]ne moćne obitelji, koja je propala, jer su htjeli svi da zapovijedaju, a niko da sluša. Od nesloge došle prepirke, od [illegible]pirke svadje, od svadje tužbe i duge [illegible]nice medju braćom, dok nije sve [illegible]lo u ništa. Nauk: nesloga sve [illegible]vari!

[illegible] crkvu s onim vitkim zvonikom? Ko ju je podigao? Svi složno! A tako i [illegible]olu. Pa i onu široku cestu i zdenac [illegible] trgu, sve je to napravio puk svojim [illegible]kama.

Sve u slozi i u čistoj namjeri, da svi-[illegible]a bude bolje i ljepše.

I crkva i škola i onaj zdenac i one [illegible]are kuće i one ruševine — te i tolike [illegible]ruge stvari starine su naše. One pripadaju jednom starijem vremenu i govore nam o našim djedovima, o njihovom radu i znoju, o njihovim vrlinama i manama. Gledajući tu njihovu drevnu ostavinu, mi možemo danas razmišljamo o mnogomu, što smijemo i što ne smijemo da danas činimo, ako hoćemo da se sačuvamo, i da učimo, kakvi bismo i kakvi ne bismo morali da budemo.

Učimo dakle i mi od tih naših dragih starina i gledajmo, da svoje oce i djedove nasledjujemo u svemu, što je dobro, i da s druge strane izbjegavamo sve, što je njima škodilo i da popravimo, što su oni propustili. A u prvom redu gledajmo, da povežemo njih s našim mladjima na kojima će ostati sve, što su oni stvorili i mi dogradili.

Politički pregled

ITALIJA.

Unutarnji politički položaj.

Dne 8. o. mj. vršila se je u Rimu sjednica ministarskog savjeta. Na toj sjednici je on. Mussolini dao izvještaj o položaju u državi, pa je medju ostalim rekao, da je od decembra 1926. dalje položaj u državi veoma zadovoljiv obzirom na red, disciplinu i radinost naroda. Nije se dogodilo ništa što bi mutilo miran razvoj življenja talijanskog naroda.

Okružnicu, koju je on razposlao svim prefektima, primili su svi fašisti kao političku smjernicu i pravilo življenja, po kojemu se uistinu ravnaju. Mnoge fašističke organizacije su onu okružnicu dalje natiskati u posebne brošure, te su je rasposlale svim udruženim fašistima.

Pod vodstvom on. Turatija ima fašistička stranka danas čvrsti unutarnji sastav. Ustoličenje pokrajinskih vodstva izvršeno je s velikim slavljima i u prisutstvu svih vojnih i civilnih oblasti, te fašističkih masa.

Pokrajinska je vodstva ustoličio prefekt u svakom kraju, jer je on direktni predstavnik fašističke države.

Fašistička se stranka uvijek sve više i više uvjerava o svojim velikim dužnostima i o svojoj važnoj misiji.

Osma godišnjica osnutka fašja, što će se slaviti 27. o. mj. biti će veličanstvena manifestacija fašističke snage, u prvom redu omladine. Po sadanjim pcdatcima stupiti će toga dana 60.000 mladića iz naraštaja u stranku i ujedno u miliciju. Dobiti će toga dana iskaznicu stranke i pušku milicije.

Što se tiče općeg gospodarskog stanja, kaže on. Mussolini, opaža se mali popust u cijenama na malo, i opadanje bezposlice, jer su na poljima počeli poljski radovi.

Gospodarske prilike u državi.

U parlamentu se je u posljednje vrijeme raspravljalo u glavnom o proračunima pojedinih ministarstva. Tako se je dne 11. o. mj. raspravljalo o proračunu ministarstva narodnog gospodarstva. Tom je prilikom ministar on. Belluzzo u jednom lijepom odužem govoru iznesao prikaz o sadanjem gospodarskom stanju u državi. Izmedju ostaloga kazao je on. Belluzzo slijedeće:

«Proizvodnja svih evropskih civiliziranih država proživljava dobu krize. Gospodarska kriza pojavlja se i ponavlja od vremena do vremena onako, kako se za dobrim ljetinama ponavljaju slabe ljetine.

Gospodarske krize pojavljati će se takodjer i u buduće. Kriza nastaje iz raznih uzroka, a tih je uzroka mnogo.

U proizvodnji je isto tako kao i na burzi. Kada se vrednostni papiri dižu, onda se općinstvo upravo natječe, da ih kupuje, a kada padaju onda se natječe da ih što prije proda. Svi se natječu u proizvodnji nekoga dobra, kada se njegova vrijednost diže, a isto tako se natječu, da neko dobro prodaju, ako opažaju da sve manje vrijedi.

Ni talijanska industrija nije mogla izbjeći medjunarodnom općem zastoju ili krizi. Zato i ona danas preživljuje tu krizu.

Broj besposlenih, koji je u januaru 1926. iznašao 156.000 i približno 9000 na po bezposlenih — narasao je u januaru 1927. na 225.000, osim toga je još 52.000 radnika radilo manje satova na dan nego se radi redovito, a 11.600 radnika redali su se na radu, to jest radili su izmjenice, ne svaki dan.

U februaru 1926. iznašao je broj besposlenih 126.000. a u februaru 1927. bilo je u Italiji 250.000 besposlenih. Taj broj je sada doduše počeo već opadati, zato jer je započeo rad u polju. Ti brojevi ne smiju uznemirivati, jer su maleni prama brojevima nezaposlenosti u drugim državama, a osim toga niti ne znače nešto stalnoga, jer smo po svoj prilici na prelazu u bolje. No, bolest je tu, i radi toga treba napraviti pravilnu pregledbu i započeti s liječenjem.

Talijanska industrija poboljeva, kako to čudno zvoni, na posljedicama prevelike proizvodnje.

Talijanski proizvadjalački krugovi mislili su da će na taj način dignuti liru. No cijene proizvodima su u drugim državama počele padati, a naši su proizvodi ostali na skladištima, jer ih naši industrijalci ne mogu davati po niskoj cijeni, budući da su za sirovine mnogo platili. Roba stoji na skladištu, jer se ne prodaje, rad stoji i zato je besposlica.

To su nekoji htjeli pripisati kao posljedicu nove talijanske valutne politike, no nije tome tako. Talijanska industrija mora nastojati i sama potpomagati državnu valutnu politiku, jer ista samo potpomaže industriju.

Osim toga ne bi smjeli industrijalci smatrati radničke plaće sredstvom za svoje podignuće. Ne bi se smjelo radnicima snižavati plaće, nego bi se moralo upotrebiti druga sredstva, koja stoje na raspolaganje.»

Osim toga je on. Belluzzo govorio još o raznim veoma važnim gospodarskim pitanjima. Izjavio je, da je današnja financijalna politika vlade vrlo dobra i da će se sadanja kriza u gospodarstvu popraviti, a život će se u Italiji uputiti u susret svijetloj budućnosti.

JUGOSLAVIJA.

Nove kombinacije o vladi.

Novine u zadnjih par dana pišu o tome kako se u Beogradu sprema neko iznenadjenje. Moglo bi se naime dogoditi, da u vladu doskora stupi još koja stranka, a računa se u prvom redu na to, da će se opet sastati u vladi s radikalima i Korošcevim klerikalcima — radićevci. Iza kako je Radić ostavio radikale bilo je izmedju njih sve prestalo, bilo je dapače i mnogo neprijateljskog raspoloženja, pak bi ovo bilo uistinu iznenadjenje za narod. Vode se dapače i pregovori izmedju radikala i radićevaca. Nekoji kažu, da će u slučaju, da ti pregovori ne uspiju radikali pregovarati s Davidovićem ili Pribićevićem, jer netko mora još osim njih da udje u vladu.

Kraljevski par u Bukareštu.

Dne 9. o. mj. otputovali su iz Beograda za Bukarešt kralj Aleksandar i kraljica Marija, u pratnji admirala Price. Kraljevski par ostati će u Bukareštu nekoliko dana. Govori se, da će zatim kralj i kraljica otputovati u Francusku.

Putovanje je odlučeno iznenada. Vlada tvrdi, da je taj put sasma privatnoga značaja. Kralj i kraljica otputovali su u Rumunjsku zato, jer je kralj Ferdinand otac kraljice Marije, teže bolestan. Strane novine pišu, da ovo putovanje ima više političko značenje.

ČEHOSLOVAČKA.

Jubilej predsjednika Masaryka.

Čehoslovačka je dne 7. o. mj. svetkovala 77. rodjendan svog velikog predsjednika, preporoditelja i oslobodite ja iz austrijskog ropstva Tome Masaryka.

U političke borbe stupio je Masaryk kao poslanik bečkog parlamenta. U vrijeme svjetskoga rata radio je pak najviše i s najviše uspjeha za oslobodjenje svojega naroda. S njime su saradjivali sadanji ministar izvanjskih poslova Beneš i pokojni general Štefanik. Osnovao je zajedno s njima čehoslovačku legiju, koja se je borila na strani Antante protiv Austrije. Taj rad, koji mu je uspio, uza sav drugi politički veliki rad predstavlja jedan veliki spomenik, po kojemu je ime Tome Masaryka ovjekovječeno u čehoslovačkoj povjesti.

Njegov je rad tim zanimljiviji, ako znamo, da ga je izvršio u onoj starosti, kad se drugi umiču od rada i djelovanja na počinak.

Masaryk je i na znanstvenom polju vrlo uvažen i ima kao znanstvenik veliko ime.

Poslije rata je Masaryk izabran za predsjednika republike, a time mu je narod iskazao svoju zahvalnost na najljepši način. Ove godine ističe rok njegovog predsjednikovanja, pa će opet biti izbori, ali tih gotovo ne bi ni trebalo, jer će bez sumnje opet on biti izabran.

Masaryk će biti jedno od najvećih imena ne samo u današnjoj, nego uopće u povjesti čehoslovačkog naroda.

RUMUNJSKA.

Ratifikacija pogodbe o Besarabiji.

Iza rata zaposjela je Rumunjska pokrajinu Besarabiju. Tu pokrajinu željela je i Rusija, a još i danas postoji spor izmedju Rumunjske i Rusije samo zbog Besarabije. Rusija nije Rumunjskoj nikako priznala pravicu na tu zemlju, nego zahtjeva, da bi stanovnici sami odlučili plebiscitom kamo će pripasti Rusiji ili Rumunjskoj. Dok tako misli Rusija — velesile, koje su prijateljski raspoložene prama Rumunjskoj priznale su joj Besarabiju. Italija još nije bila priznala, nego je čekala. No pred par dana dala je takodjer i Italija Rumunjskoj svoj potpis za Besarabiju. Nekoji to tumače kao neprijateljski čin Italije prama Rusiji. Novine pišu vrlo mnogo o tome, no zastupnik Italije u Ženevi na sjednici Lige Naroda je izjavio, da je tako moralo biti i da to nije nikakav znak neprijateljstva do Rusije.

MADJARSKA.

Srce Karlovo.

Novine donašaju, da se je načelnik madjarskog grada Szekesfehervara obratio pomoću posredovanja grofa Josipa Karolyia na ekskraljicu Zitu u Lequitio sa molbom da se srce umrlog ekskralja Karla Habsburga, koje je izvadjeno iz tijela prigodom provizornog pokopa u Funčalu na otoku Madeiri a čuva se u Lequitiu, prenese u Szekesfehervar i stavi na čuvanje u katedralu, gdje je navodno pokopan vodja Madžara Arpad. Gradska uprava u Szekesfehervaru spremna je da za srce dade izraditi skupocjeno relikvijsko spremište u jednoj kapeli katedrale. Smještanje Karlovog srca u relikvijski ormarić izvelo bi se uz žalobne svečanosti po cijeloj zemlji.

GRČKA.

Pred velikim štrajkom.

Uslijed ukidanja stanbenog zakona i podizanja poreza na promet i obrt odlučili su ne samo obrtnici poslodavci nego i većina radnika u Grčkoj da u znak protesta provedu generalni štrajk i zatvore sve gostione, kavane i trgovine životnih namirnica, jer će rad biti nemoguć, kad se pored poreza poveća i stanarina. Gospodarska udruženja zatražila su od vlade da dalje produži zaštitu stanara i snizi porez. Pučanstvo je u strahu da će ostati bez životnih namirnica pa je počelo jurišati na trgovine i kupovati za rezervu prije nego se trgovine zatvore. Vlada je stavila na raspoloženje publici vojne pekarne i izjavila da će osigurati nabavljanje životnih namirnica. Komunisti vode akciju da poslodavce prisile na otvaranje radnja, pod izlikom da bi sirotinja mogla ostati gladna. Opasnost od štrajka željezničkih radnika ne postoji. Vlada je izjavila da želi mirno riješenje spora i obećala ispitati zahtjeve, ali će svim sredstvima onemogućiti štrajk i odbiti sve pregovore.

DRUŠTVO NARODA.

Sastanak u Ženevi.

U Ženevi su se kako smo već pisali, sastali predstavnici raznih država, na sjednicu. Počeli su već razgovori o ovome i onome. Na ovom proljetnom zasjedanju imaju se raspraviti razna pitanja, a kao glavna računaju se pitanje njemačke narodne manjine u Poljskoj Šleskoj, te spor izmedju Njemačke i Poljske. Osim toga nastojati će se urediti pitanje Engleske, Rusije i Kitaja. To je pitanje još uvijek u svom neriješenom stanju.

NJEMAČKA.

Za cara!

Njemačka je danas republika, no narod je tamo veoma monarhistički raspoložen. Tome je dokaz jedna nova stranka, koja je pred kratkim ustanovljena, i koja se silno širi. Ta se stranka zove «Njemački car». Manifest te stranke, koji donašaju njemačke novine, svršava ovim ultramonarhističkim riječima:

«Uz božju pomoć za kralja i otažbinu, uz božju pomoć za cara i carstvo!»

Godine 1928., na novim izborima, ova će stranka nastupiti samostalno, a novine pišu, da će sigurno pobijediti, jer je Njemačka za nju povoljno raspoložena.

Domaće novosti

Porez na neženje.

Izradjen je već potpuno nacrt za plaćanje poreza na neženje i, kako vidimo, cijelo se to pitanje počinje sve više ostvarivati. 31. marca, to je jedan veoma važan datum za one, koji imaju više od 25, a manje od 65 godina, a nisu još imali tu sreću, da se ožene. Do toga velikoga dana oni moraju ili da se ožene, ili pak da, dosljedni svojim starim idejama o ženidbi, prijave vlastima točno koliko imaju dohodaka, to jest, koliko zasluže svojim radom ili koliko nosi njihovo lično imanje. Po visini tih dohodaka odrediti će se i visina poreza.

Neženje, koji će morati plaćati porez djele se u tri glavne kategorije i to:

I. kategoriji spadaju oni neženje, za koje se već znade koliko imaju ličnih dohodaka, jer plaćaju takozvanu «imposta complementare.» Već im je za plaćanje toga poreza lični dohodak odredjen, pak mogu sada u prijavi za porez na neženje označiti svotu dohodaka, koja je označena na zadnjoj karteli za porez «imposta complementare».

II. kategoriji spadaju oni, koji ne plaćaju «imposta complementare» a visina njihovih dohodaka nije još nikada bila odredjena. Oni moraju u prijavi navesti one dohodke, koje imaju.

III. kategoriji spadaju oni, koji nemaju ličnih dohodaka već živu od dohodaka, koje ima njihova kuća. Za njih moraju ocevi, ili njihovi zamjenici napraviti prijavu. Oni moraju u toj prijavi navesti visinu poreza «imposta complementare», a ako toga ne plaćaju, onda neka navedu svoje dohodke.

Za neženje, koji, su zaposleni po tvornicama, poduzećima itd. moraju prijavu napraviti njihovi poslodaoci ili gospodari. Radnici im moraju u tu svrhu preskrbeti sve potrebne podatke.

Oprošteni su od plaćanja i prijavljivanja: katolički duhovnici, oficiri, podoficiri i vojnici u aktivnoj službi, oni, koji su u službi za odredjeno vrijeme i čija ženidba ima neke posebne uvjete, oni, koji se u smislu članka 61. civilnoga zakonika ne smiju ženiti, i inozemci, koji imaju svoje državljanstvo iako živu u Italiji.

Za sve one, koji ne prijave svoje lične dohodke do 31. marca 1927., a takodjer i za one, koji o svojim dohodcima daju netočne informacije — odredjene su posebne kajne i globe, a takodjer i povišenje poreza.

Porez na neženje sastoji se od dviju svota. Jedna se svota računa s obzirom na starost, a druga se računa prema tome, koliko pojedini neženja ima dohodaka. Ta se druga svota računa na isti način kao i «imposta complementare.»

Prva, ili bolje, stalna svota je odredjena za svakoga jednako i to za one: od 25 do 35 god. — 35 lira; od 36 do 50 god. — 50 lira; od 51 do 65 god. — 25 lira.

Drugu svotu odrediti će se svakome posebno, no izgleda, da neće biti previše visoka.

Rokovi, koji ističu.

Kod naših seljaka veoma se često dogadja, da zakasne jedan ili drugi rok. Dogadja se to ili iz neznanja, ili zato, jer se je zbog mnogo briga i poslova zaboravilo na rok, a često puta i iz nemara. Moramo priznati, da je mnogo i mnogo puta kriv kakvoj neugodnosti jedino nemar. Koliko na jednoj strani kukamo o mizeriji, toliko opet na drugoj gradimo sami sebi, propuštanjem i nebrigom, još veću mizeriju.

Mnogi su zbog toga, što nisu pazili kada ističe rok za molbe izgubili pravicu do penzije, do ratne odštete, na sudu su imali više troškova, ili su dapače pravdu izgubili zato, jer su za rok zaboravili, na porez su morali plaćati još i globu — i sve tako dalje.

Da ne bi kogod i zbog ovih skorašnjih rokova imao suvišne brige, donašamo ih u našem listu, pročitajte i zapamtite ih, ravnajte se tako da budete u svakom pogledu obavili sve u redu;

31. marta ističe važan rok. To je naime zadnji dan za ulaganje molbe i kaucije za dozvolu trgovanja.

31. marca moraju gostionice biti sasma u redu s plaćanjem gostioničarske pristojbe za god. 1927.

31. macra ističe rok neženjama za prijavu njihovih dohodaka. Vlasti moraju znati, koliko svaki neženja ima ličnih dohodaka, jer će se prema tome odrediti visina poreza, kojeg će svaki pojedini neženja plaćati. Ko ne prijavi svoje dohodke biti će globljen.

Od 9. maja dalje obavezan je svako imati identičnu legitimaciju.

Pazite na rokove! Bilježite nekamo, kada ističu, jer je to u vašem interesu. Točnost i red potrebni su svakome, a naročito siromasima, njih neprilike jako opeku. Treba predusreti barem one, koje se može.

Vraćanje zemljišnoga poreza.

Lanjske godine imali su razni naši krajevi šteta zbog tuče ili druge kakve nepogode. Zato su pojedini gospodari molili država, da im se pomogne na bilo koji način. Molbe su većim djelom bile riješene i poslane poreznim uredima na izvršenje. Gospodarima, koji su molili za pomoć, bio je oprošten i vraćen jedan dio zemljišnog poreza za godinu 1926. Porezni uredi poslali su općinama popis onih gospodara, kojima se je porez otpisao, ali ima još više njih, koji se zato nisu zanimali, pa nisu išli pridignuti novac, koji bi im porezni ured po nalogu vlade za štetu povratio. Malo se je gospodara prijavilo poreznim uredima da pridignu ono, što im pripada. Još će porezni ured čekati 4 tjedna, a poslije toga vratiti će novac, koji je vlada odredila za štete, opet u Rim.

Upozorujemo naše ljude, da ne budu tako nemarni, pa da izgube i ono što mogu imati. Njihove su lanjske štete velike, a svaka mala pomoć tjera naprijed. Neka se prijave poreznom uredu, tamo će, ako su molili, dobiti natrag jedan dio poreza, onako kako je vlada odredila.

Lične iskaznice.

Čim je izašla odredba o iskaznicama sa slikom (carta d'identità) savjetovali smo našim ljudima, nek si je nabave, a osobito oni, koji idu poslom u drugu općinu. Ta iskaznica daje ti mogućnost da se svagdje iskažeš, tko si i odakle si. I mnogi su si takove iskaznice već nabavili. Mnogima pak su mjesne vlasti javne sigurnosti odredile, da si moraju u odredjeno vrijeme nabaviti te iskaznice. U nekojim općinama dobilo je takovu odredbu oko 30, a u nekojim samo 5—6 naših ljudi. Budući, da su uz elemente, opasne za javnu sigunost primili odredbu da si nabave iskaznicu i najuglednij naši ljudi, i ovim putem napominjemo nek si čim prije nabave iskaznice sa fotografijom. Ovdje u Trstu se predaje samo 2 fotografije, a negdje 3, a i 4. Pače u općini Slum je svaki pojedinač morao da preda 6 fotografija (3 na općinu, a 3 karabinijerima). Krivo su valjda shvatili upute.

Najviše su se naši ljudi uznemirili što je na pozivnicama stajalo, da si moraju nabaviti iskaznice u smislu čl. 3. jedinstvenog teksta zakona javne sigurnosti. U tom se članu kaže, da vlasti javne sigurnosti imadu pravo da traže da si nabave iskaznice one osobe koje smatraju opasnim i sumnjivim. Tko je primio ovakav poziv, nek se ne uznemiruje već nek si nabavi iskaznicu. Čista savjest, čisti kazneni list je najbolja svjedodžba. Svojim vladanjem nek naši ljudi uvjere mjesne vlasti jvne sigurnosti o svojoj ispravnosti. Ponavljamo da su iskaznice potrebiti dokumet pa nek si je svaki nabavi.

† Ljudevit Tomičić.

U ponedjeljak je u velikoj starosti od 97 godina umro u Trstu umirovljeni dvorski savjetnik, gosp. Ljudevit Tomičić. Pokojnik je bio rodom iz Lovrana a službovao je ovdje u Trstu. Bio je sigurno naš najstariji, a i jedan od najrevnijih naših pretplatnika. Svake godine dva puta točno u odredjene dane dolazio je sam u naše uredništvo da namiri pretplatu za pol godine. A svakog bi puta ostavio i maleni darak za list. Ugodno je bilo slušati ga kako priča o starim vremenima, kad je bio mladićem. I od onog vremena do zadnjeg dana svog života pomno je pratio svaku sitnicu našeg javnog života. On kao točan austrijski činovnik, ali pravedan sudac krivio je Austriju za mnoga zla, koja je naš narod morao pretrpiti. Dostojnom predstavniku snage i čilosti istarskih slavena «vječnaja pamjat», a njegovoj rodbini iskreno saučešće.

Odbor za zaštitu malih vjerovnika banke i štedione za Primorje D. N. D. na Sušaku zaključio raziaz.

Primili smo s molbom za uvrštenje:

Taj je odbor primivši povjerenje na skupštini radio svim silama. da dodje do nagode izmedju vjerovnika i prezaduženice. Kad je najveću nadu polagao u uspjeh nagoda, bio je zaskočen otvorenjem stečaja. Time je onemogućena izvansudbena nagoda, a pogotovo je posvema isključena mogućnost, da bi moglo doći do stečajne nagode i to ne toliko obzirom na potrebni pristanak od 4/5 vjerovnika već više radi raznolikosti vjerovnika t. j. redovitih stečajnih vjerovnika, izlučnih i razlučnih a naročito zbog onih velebanaka, koje imadu osim pod stečaj pale banke medju dužnicima još i njezine članove ravnateljstva.

Pošto su mali, bolje reći neosigurani, vjerovnići prijavili svoja potraživanja izravno kod suda, to taj odbor ne bi mogao imati u stečajnom postupku drugu misiju doli neku nadzornu. Uvaživši ali, da je zapravo za taj nadzor zvan sud a naročito viši sudovi, to i u tom pogledu nema svrhe daljnji rad tog odbora.

Kazneni postupak zatražen od odbora je u tečaju, pa će i njegov razvitak i svršetak ovisiti jedino o odlukama sudbenih kaznenih vlasti. Za povoljan uspjeh preporuča se vjerovnicima, koji su ulagali svoj novac posljednja dva mjeseca prije zatraženog otvorenja stečaja dakle prije 27. VII. 1926. te kojima su od strane banke založeni i prodani vrijednosni papiri, da te činjenice jave niebiljegovanim dopisom izravno kr. državnom odvjetništvu u Ogulin.

U privremeni vjerovnički odbor bio je do sada postavljen uz velike vjerovnike (velebanke) samo jedan predstavnik odbora za zaštitu malih vjerovnika i time je njegov upliv morao biti svakako preslab, i upravo radi toga kod svog razlaza preporuča taj odbor najtoplije neosiguranim vjerovnicima, da nakon provedenih likvidacija tražbina budu svi prisutni kod izbora definitivnog vjerovničkog odbora tako, da u odbor udju ljudi njihovog povjerenja. Time ujedno apelira i na slavni sud, da ročište za izbor vjerovničkog odbora bude javno u glasilima objavljeno.

Pošto je rok za prijavljivanje tražbina produljen, to se preporuča onima, koji još nijesu prijavili svoje potraživanje, da to odmah učine.

Zagonetke u koledaru «Franina i Jurina».

U posljednjem broju našega lista javili smo, da se s prispjelim dobrim odgonetkama za zagonetke u koledaru «Franina i Jurina» obavilo ždrijebanje. Gg. Tomašić Klement, Žminj, i Perković Ivan, Štinjan, dobili su prve nagrade. Osim njihovih odgonetaka prispjelo nam je još 167. Od tih je 107 pogrešenih, a 60 dobrih. Osim dvojice pobjednika riješili su sasma točno zagonetku slijedeći: Ivan Brumnjak, Opatija, Gervazije Bačić, Matulji, Šestan Nada, Cormons, Orbanić Josip, Žminj, Flego Srdjan, Volosko, Ribarić Nada, Grdoselo, Rade Dušan, Buzet, Jurašin Katica, Premantura, Vavljen Anton, Vavljeni, Frančići, Matejčić Vjera, Pazin, Mihovilović Mihovil, Zagreb, Markežić Ana, Buzet, Markežić Ana, Buzet 14, Matejčić Nada, Sušak, Zuccon Dušan, Zagreb, Saršon Bosiljka, Sušak, Šepić Anton, Frančići, Matanić Ivan, Vrbnik, Krmpotić Mira, Zagreb, Vekarić Vatroslava, Split, Bančić Josip, Zagreb, Mahulja Ivo, Omišalj. Premate Elvira, Premantura, Grgurina Danica, Brešca, Jakovašić Anica, Lovran, Jakovašić Zora, Lovran, Jakovašić Anica, Lovran, Jakovašić Zora. Lovran 51, Jakovašić Jurić, Lovran, Jakovašić Marija, Lovran, Kirac Antonija, Pula, Kirac Marija, Pula, Jurman Josip, Slavčići, Slavić Erminija, Frančići, Jeletić Anton, Frančići, Sušanj Stanko, Frančići, Mihaljević Mihovil, Zagreb, Dobrila M. Josip, Zagreb, Bassan Zora, Lovran, Benažić Rikard, Zagreb, Mihovilović Ljubica, Premantura, Mihovilović Veronika. Pomer, Skoko Nevenka, Premantura, Mandić Marija, Mihotići, Kinkela Josipa, Perenići, Žmak Milka, Medulin, Tomašić Marija, Medulin, Grakalić Grgo, Medulin, Flego Ernesta, Virovitica, Kirac Neven, Medulin, Stihović Ljudevit, Zagreb, Grubešić Viktor, Zagreb, Kinkela Vjekoslav, Klana, Radošević Katica, Medulin, Matejčić Ruža, Bačani, Pazin. Sirotić Anica, Bačani, Pazin, Matejčić Marko, Bačani, Pazin, Turak Olga, Pula, Matejčić Franjo, Bačani, Pazin, Frančula Mate, Štinjan.

DOPISI

IZ BUZETA.

Sajam. - Zubar i zubi. - Općinski redar.

Zadnji naš sajam na Goričici ispao je dosti loše. Bio je doduše lijep dan, ipak je bilo malo goveda dovedeno. Kupaca takodjer malo. Malenkost se je prodala. Istaknut ćemo, da su ovaj put cijene poskočile svim vrstima životinja. Cijena kravama dignula se na tri lire i više žive vage, dočim volovima na četiri i još skuplje. Neka dakle povišica cijenama marve već se opaža, a mi posjednici želimo da još porastu, inače zlo po nas.

Imamo u našem mjestu dva liječnika, a sada još i posebnog zubara. Nama se čini, da je zubar svima ovuda dobro došao, jer mnogi nemaju već zubiju, ili ih imadu pokvarene, a ipak nije ništa zdravije, a ni ljepše nego li imati sve zdrave zube. Sada je tu lijepa prigoda, jer će moći svatko cjenijo i uz najmanji trošak svoje zube popraviti ili novo zubalo postaviti. — I ovuda se pojavila influenca Ali neki ljudi haju i ne haju za nju, premda ih boli glava i život ili imadu malu groznicu, oni su svejedno na nogama.

Nekoji leže, no nema smrtnih slučajeva.

Naš općinski komisar pronašao je potrebnim imenovati općinskog redara. Do sada ga nismo imali. — **Općinar.**

IZ RIJEKE.

Kinematograf. - Nade u milijune. - Jugoslavija. - Putnice za tri dana. - tri...

Kinematograf je danas ušao lj... tako duboko u mozak, da mnogi ... mnogi ne bi mogli biti bez njega. O... ovdje na Rijeci. Tako sam juče sreo susjedu Jovakinu i videci je, kako ... kamo žuri, upitah:

— Kuda tako brzo?

— Va Fenice —

— Ah, taj blaženi kinematograf! rekoh.

— Blazen al ne blazen — jedna tanca manje — ma kinematograf! T... da ne zakasnim.

Nije fajde: Poludio svijet za kinematografom. I što je najinteresantnije, m... se već i ne zadovoljavaju time, da s... gledaju, što se na onom platnu prikazi... već bi htjeli i sami, da se vide na nje... da izvode komedije, drame, da po nje... skaču, plešu, da se valjaju, ljube, jedn... riječi, da budu slavljeni kao veliki jun... filma.

No njih ne vuče na ono platno sa... slava, već — možda još više — i dola... Znadu oni, da ima u Americi jedan gra... koji se zove Holivud, gdje se većim dijelom fabriciraju sve one strahote, što ... mi u Fenice gledamo. A znadu oni, da sv... koji pri tom djelu rade i pomažu, dobivaj... ogromne dolare... Oni znadu koliko ti... dolara prima na dan Gloria Svanson, koliko ih prima Jeki Kuhan i Hari Peče... Oni to znadu, jer im o tome svaki da... pričaju novine. I po tim novinama oni doznadu, da je na priliku ta i ta slavna filmska glumica bila prije par godina nekakva obična pralja, a danas je kinematografska zvijezda puna dolara i lira šterlinga. I još doznaju po onim istim novinama, da je taj i taj slavni kinematografski glumac bio prije sasvim obični fakin, a danas da ne zna, kamo bi sa zlatom i sa srebrom. I sve te lijepe, dolarske pripovijesti daju mladim ljudima u glavu. Na Rijeci ima takovih primjera bez broja Nije ni čudo. Mi smo oduvijek bili mal... fantaste. Kad smo ono jednom čuli, da c... k nama Madžari, mislili smo: gore u... bit će beči kako blata! I stvar se je svršila tako, da je bilo više blata nego beči... Onda se je pročulo, da ima u Americ... jedna zemlja, koja se zove Kalifornija. I koliko nas je bilo, svi smo uzdisali za onom zlatnom zemljom Kalifornijom. On... da je došao rat sa svim svojim sjajnim... švercerskim konjukturama, mi smo ve... klikovali misleći da će nam kontraban... otvoriti vrata zlatnih, začaranih dvorova Ali ta se zlatna nada nije još bila pravo ni izjalovila, i već se na horizontu ocrta... američki Holivud sa svim svojim blistavim dolarima — i evo kao preko noć glave se sve ugrijale, i mi svi sanjamo o Holivudu i o miljardama. I mislimo: postati slavni filmski glumac ili s prstom v... uho — to da je sve jedan tobak.

Tako misli Nineta. Juče sam je zatekao... gdje se pred zrcalom svija i previja i ovija i navija i sve govori:

— Ca vam se pari? Ca se morda ne drzim sto puti lepje nego ona Puti?

— Svakako, svakako — rekao sam ja i otišao. Dodjem na ulicu i zaustavi me Jovakina.

— Ste culi za onu Steficu Vidacić tamo va Zagrebe? Do cera je sluzila va neko... petesarije, a danas je vela gospa. Pozval... su ju va Bec i Brlin — i tamo su bile i neke druge divojki: jedna Ungarezica, jedna Rumunjeskinja, pak Grkinja pak Bulgara, pak Poloneskinja, pak jedna ... Beca i s Praga i ca ja znam odkuda jos... i suci su va Beče i va Brline obnasli, da je najlepja ona z Jugoslavije, i sada ju svi zovu — mis Jugoslavija, a to će reć — sinjorina Jugoslavija, i već dobiva na mjesec jedno deset tisuć lir, a dobivat će i vise. kada bude pocela delat kumedij... za kinematograf. Ca ni to jedna vela sreća? A, Rokac, recite malo!

I jest Boga mi, i kakva sreća, i — šta ja znam? — vrag ne spava, da sam mladji, možda bih i ja postao kakav miš Jugoslaviju.

Našim trgovcima na Rijeci nije zlo, ali čini se, da nije baš ni onako dobro, kako bi oni htjeli. To ističe i «Piccolo della Sera» od prošle subote. Njegov dopisnik bio je ovih dana na sušačkom mostu i začudio se, kako je malen broj onih, što onuda prolaze. Lani, veli, bilo ih je kudikamo više, i to zato, što su u ono vrijeme vrijedile legitimacije, što su ih jugoslavenske i italijanske vlasti izdavale sporazumno za tri dana. To je bila velika korist i za Rijeku, jer ib svi oni Srbi i Hrvati, koji bi dolazili iz Zagreba ili iz Beograda u Crkvenicu ili na otoke, učinili i jedan skok na Rijeku, ostavili tu svaki po jedno pet šest hiljada dinara i otišli. Slično je bilo i s onima, što putuju u Dalmaciju preko Baroša. Putnicu za tri dana dobio bi čovjek bez troška i poteškoća, došao bi na Rijeku, pa i do Opatije i ostavio lijepe novčine nesamo u dućanima već i u barima i raznim sličnim Sempioncinima. Danas toga više nema. «Vizumi» koštaju novaca, a one pogranicne «tesere» služe samo klientima iz najbliže okolice, koji malo troše. I «Piccolo» bi želio, da se nadje načina, kako bi se tome doskočilo.

One tri:

— M... sam se namazala? — vikala Ninetta sva crvena od ljutine.

— Što se dogodilo! — upitah.

— Bila sam puli jedne strolizi...

— Pa št... Vam je kazala?

— Rekla mi je, da dokle ne budem imela pedeset let, da će mi vavek falit devedeset i devet do sto.

— A kako će biti poslije?

— Kako i prej, samo da ću laglje trpet, zač da ću se mej tem navadit va mizerije živet — rekla mi je ona vrazja striga.

Još jedna:

Propala banka — i jedan je moj prijatelj tom zgodom izgubio sve svoje. Stvar je još bila tajna, tako da nije o tome ništa znao ni zaručnik njegove jedinice. Ali djevojka nije mogla da to pred njime taji, pa će mu:

— Slušaj, Alfio! Moj otac je sasvim propao. Kod banke izgubio je sav svoj imetak. Ali ja se ipak nadam, da me ti zbog toga ne ćeš ostaviti? Je li da ne ćeš?

Na... se on ispriječi pa će užasno uvrijed...

— ...o? Takova li je dakle tvoja vjera u ... poštenje, u moj obraz i u kavalir... moju? E, draga, kad si ti mogla samo časkom da posumnjaš u moju vjernost, već si time pokazala, da nisi dostojna nositi moje ime. S Bogom gospodjice!

Posljednja:

N...tta iznajmljuje jednu sobu. Juče ...k njoj neki Madžar, da je vidi.

— Ali kišašonj, ova soba je sasvim vlaž... ne vidite, kako na zidovima raste ...mahovina? — začudjeno će Madžar.

— A ca bi te oteli, da vam za one tri soldi, keh ćete mi plaćat, rastu po zideh garofuli ale pak jorjini? **Rokac.**

IZ ALTURE.

Pust — po domaću.

I ako smo se već spomenuli, da smo prah u ... ćemo se vratiti, i ako smo se iza ...pominjanja prignuli našem teškom ... ipak želimo, da Vam se pohvalimo ... zabavama o pustu. Malo smo time ...mili, no neka nam čitatelji ne kažu, ...o zadnji kao Sv. Martin, jer je teško ... tvrdoj žuljevitoj ruci laćati se pera. ... Alturac obično veli, da je pust lud. ... nama se čini, da je ovaj naš bio pa...n. jer se je u Alturi častio svakom ...om božjom, koju je zalijevao vin... rumenim, a osim toga priredili smo ... naš lijepi domaći ples. Bio je pust u ...ri zadovoljan, jer je našao onu našu ... uvijek punu «bukaletu» domaće ...nice» i starinsko kolo «balon», koje ...o puta ljepše od svih «fokštorti» ovog ...ta.

...m starinskim običajima slavio se je ... nas pusni dan. Tko pozna našega ...rca u dušu, tko osjeća nešto prirod... u slavljenju toga ludoga dana mo...je biti razdragan: Osobito je mladež ... vesela vidjevši naše stare «koretaše» ...o divno igraju starinsko kolo. Plesna ...rana bila je krcata svježe i zdrave al...ke mladosti, a osobito su se isticaie ... djevojke kršne i jedre.

... smo ljudi, koji se ne znamo gradski ...jati. a i ne zahtjevamo, da nam se ...ko klanja. To je jedna vrlina naše sla...ke duše. Samo nam je taj dan, i to ...večer, bilo malo neugodno, što je u naš ... došla neka gradska aristokracija, ...ke dame i šinjorine, s kojih se je ras...stro neki parfem po tudjem. Sve nam ...to poremetilo naše domaće toplo ozračje ...prirodni odis seoskog pustnog veselja. ...i bi nam napravili uslugu, da su ostali ...gradu, a htjeli smo im i zapjevati:

Što će nama Pariz čudni,
Što će Carigrad — — — .

No, sada dosta o pustu i pustnom vese... Vratimo se k plugu i mi stari i ona ...ela mladež, pretvarajmo se u prah i ...znoj da preživimo, do drugog pusta.

Alturac.

IZ JELOVICA.

Naše školsko pitanje.

Već smo više puta pisali u našoj dragoj ...R.» o našem strašnom položaju. U sva...m smo pogledu prepušteni sami sebi ... od davnine. Trebalo bi nam sva...ake pomoći. Razne bi se stvari morale ...ti u pravi red. pa i ako dugo čekamo, ... znamo da nam mnogo toga neće ...nikada ispunjeno. Ono što nam se is...va to već čekamo više desetaka go...na.

Tako je i u pogledu škole. Mi smo naime ... pred trideset i više godina molili našu ...insku upravu, koju pokorno služimo i ...ćamo. da nam sazida školsku zgradu. ... ostali smo glas vapijućega u pustinji. ...ao je svjetski rat, te je donekle bio ...mar općine opravdan, ali rat je svršen ... 8 godina, a škole još nema.

Mi Jelovčani nismo mnogo nazadni, pak ...o znali sami da se na neki način nau...mo čitanju i pisanju. Jedan od drugog ...ono malo knjiga, što smo imali pomogli ...o, i danas eto čitamo i pišemo. To za...eva malo truda, ali se svejedno čovjek ...že naučiti, samo ako hoće. Mi smo ...li. da je čovjek, koji nezna čitati slijep ...d zdravih očiju, a to mi nismo htjeli ...ti.

Sada nam se je općina nekako izvoljela ...ilovati. pak nam želi školu dati. To je ... nje veoma lijepo. Bit će našoj djeci ...kše nego li je bilo nama. Poslala nam ... već u Jelovice nekoliko klupa, a i odre...la je prostoriju za održavanje obuke. ...akako, još školske zgrade ne misli gra...iti. To je najveće zlo. Općina je za školu ...zajmila jednu sobu kod g. Čendaka. Ta ...rostorija ne čini nam se zgodna, jer je ...aš u gostioni, gdje će biti nemoguće odr...avanje obuke. Imamo i drugih soba, koje ... za školu, kad već nemamo zgrade, bile ...godne. S malenim troškom moglo bi se ...irediti školsku sobu. gdje bi i za učite...a i za djecu bilo ugodno.

Dok ovo pišemo učitelja još nemamo i neznamo kada će doći, a ni od kuda će doći. Naša bi želja bila, da nam se dodijeli naš učitelj i koji će s uspjehom raditi kod nas odgajajući naše novo pokoljenje. Čim nam učitelj dodje javiti ćemo Vam, uz druge važne vijesti, koje za sada propuštamo. — **Jelovčani.**

IZ VODICA.

Naše gospodarske nevolje.

Cijelu smo zimu čekali mjesec marač. I napokon dočekasmo taj blaženi marač i ovo lijepo sunce, koje grije i veseli. Pripravljamo se na rad, počeli smo odvažati gnoj u polje, kopati i sijati rane usjeve zob i ječam.

To radimo s veseljem. no često nam u taj zanos kapne neka misao o svim mogućim i nemogućim nevoljama, koje smo u našem gospodarstvu imali lani i koje možemo imati i ove godine. I promislimo zašto se mučimo, kad nam možda ni ove godine neće uroditi, da je sav naš rad uzaludan. To si jedan drugome i kažemo, kada se u svjetla sunčana jutra sretamo na poljima i po putevima.

No, braćo, mi ne smijemo tako da mislimo, ne smijemo misliti samo na zlo, ne smijemo gledati sve crno. jer će nas to upropastiti. Mi moramo uvijek raditi s voljom i s nadom, da nam je trud blagoslovljen i da nas Bog nije zaboravio. Radimo i mučimo se — vjerujmo, da će naš znoj uroditi dobrim plodom. Suze rode samo suzama, a kletve — prokletstvom.

Prošlog smo mjeseca obavili nekoje poslove oko naših seoskih puteva. Bili su u tako lošem stanju, da je bila strahota po njima hodati, pa im je bilo potrebno mnogo popravka.

Potrebno bi bilo još mnoge druge stvari popraviti, tako nam je na primjer potrebno rada oko lokve i vode za marvu, da nam ne bude skapavala od žedje.

Pred nekoliko vremena poslala nam je općina dva čovjeka, da nam poprave nešto oko vodovoda. no pipe su nam opet pokvarene, tako, da nam nije moguće uzimati vodu. Bila bi skrajnja potreba, da se naš vodovod potpuno popravi, a ne samo ovako površno, jer nije pravo, da ostajemo bez vode, ako već imamo vodovod.

Vodičani.

IZ CRESA.

Creski kopači danas i jedanput. - Kopačke škole.

Kod nas su bile pred pedesetak godina, tako da se oni u pedesetim godinama i stariji još dobro sjećaju. — škole svoje vrsti. Nazovimo ih, po glavnom predmetu pouke — vjerskim školama, dok bi se po učiteljima i slušačima zvale zapravo kopačkim školama. Bilo je kod nas prije ljudi, kopača. koji su se bavili duhovnim stvarima, tzv. «kersniki», te su se od njih rekrutovali i učitelji za spomenute škole.

Poduka se održavala u kući učiteljevoj nedjeljom i večerom poslije radnog dana. Na tim školskim večerima skupljali su se mladi kopači iza kako su se kroz dan nakopali.

Kopač-učitelj tumačio je svojim učenicima evandjelje, te ih uz to učio čitati i pisati, i naravno davao im je ono znanje. koje je i sam imao. Jasno je, da se na tim večerima raspravljalo o svemu onomu, što ih je interesiralo.. Kao zadnje poznate škole ovoga tipa bile bi one pok. Šimunića i Soldatića.

Ovakve duhovno - prosvjetne pokrete, gdje sami seljaci uzimlju i daju naobrazbu, u vrijeme, kad se za njih niko ne brine, trebalo bi proučiti te istražiti njihov postanak; tim bi se putem sigurno došlo do neočekivanih rezultata i upoznalo važnost njihovu u očuvanju našeg jezika i našeg duha. Iz redova spomenutih kopača-učitelja potekao je i jedini naš creski pjesnik kopač Pero Perov Dujmović. On je napisao knjigu pjesama «Kolopisme», koje su tiskane u Veneciji.

Na mjesto ovih kopačkih škola došla je zatim redovita škola i razna društva. koja od poratnog doba dalje već ne postoje. No, creski kopački elemenat još postoji.

U tom kopačkom društvu pokazuju se sada novi obrisi. Stvaraju se razne grupe, koje zasjedaju stalna mjesta. Na «marciću», «pod ložu» ili «na gromači Grabra» usred maslina. Ta grupa karateristična po «borbenosti i revolucijonarnosti» i zatim po svojim govornicima. U raspravama nemoguće je te kopače pobiti. Jedni zastupaju «brezverstvo», drugi su pak za «duhovnost».

Tko stupi s njima u dodir nemalo se začudi duhovitim primjerima, nepobitnim dokazima i smjelim zaključcima. Onaj, koji misli, da creski kopač ne zna ništa, da govori osim o krumpiru i gnoju. prevario bi se veoma. Sadržaj svih tih rasprava (u kojim su sada n. pr. na dnevnom redu Kinezi u borbi za njihovu slobodu proti Englezima) jest gotovo uvijek: slobodan razvoj društva u okviru pravednosti te potreba prosvjete.

Kopači su za pravednost već po svom položaju, a štuju učene ljude. Danas učenih ljudi nemamo, zato ne smijemo gledati za njima, već treba da sami učimo. To je njihova parola.

Treba napose spomenuti onu grupu kopača, koja se brine oko Posujilnice i Mlinarske zadruge. Oni treba da su u tom potpomognuti i od drugih. Treba jednom da sve te grupe predju od «besede na delo» i da se ugledaju u kopače od jedanput.

Cresan.

IZ BUZEŠTINE.

Ženidbe i život.

Najprije ćemo Vam se, dragi uredniče, pohvaliti, da se ovog pusta kod nas oženilo 15 parova. E, pa šta ćete: i naši očevi, pa i naši djedovi i pradjedovi ženili se, pak da ih ne osramotimo, ženimo se i mi. Ženimo se, pa kud puklo da puklo. To je znamenje, da se ne bojimo živiti, i da smo pripravni junački boriti se za sebe i svoj rod i porod. Želimo živiti i množiti se, a da nam ne pada na pamet smrt, a ni prosjačka palica.

Razumije se, tko je bolestan, duševno ili tjelesno, tko je strašljiv i kukavica i tko se boji svakog vjetrića i svake borbe — taj nek se ne ženi, jer takav slabić će na putu življenja padati i padati na svakom svom koraku. Padati će i pasti u siromaštvo i u sramotu.

I mi, nažalost ovuda vidimo neke ljude, da su pali ili da već padaju u nevolju i sramotu, ponajveć radi toga, što već ne vjeruju ni u svoje ruke, ni u svoju pamet, ni u svoju sreću; jer su izgubili vjeru u same sebe i življenje na ovom svijetu. Tko govori: «Ja sam za nič, ja nič ne morem, mi smo izgubljeni, mi smo nesrečni», razumije se, da takovi niti rade junački, niti žive ljudski, nego samo životare bez krvi i srca, kao sušičava bića. Ali mi smo zdravi, mi smo jaki i sposobni za svaki posao; za to veći dio nas vjeruje u bolje dane i u bolji život.

Mi se ženimo, mi radjamo, mi junački kopamo polja, oremo, radimo od zore do tamne noći. A takovim ljudima smije se sreća. Ima sreće i za nas, ima, to vjerujemo, i to nas drži glavom u vis! — Jedan **mladić.**

IZ ZAGREBA.

Jugoslovenka — najljepša u Evropi.

Gradovi imaju u svako doba svoje senzacije. Postoji uvijek neki «najnoviji» dogodjaj, na koji je koncentrirana pažnja publike. Ljudi o tome govore odulje vremena, a novine svojim pisanjem samo potpomažu taj interes. Ne smeta ako su ti «centralni» dogodjaji inače i od sporednije važnosti. Grad. selo pa i ono najmanje hoće uvijek, da ima nešto glavno, o čem da govori. U pomanjkanju jačih i krupnijih dogodjaja, dovoljni su i oni manje važni, pa da im se posveti pažnja kroz neko vrijeme, dok ne nastupi koji drugi dogodjaj, koji onda potisne interes za onaj prvi. Tako ide redom. Jednom su na dnevnom redu politički, drugi put kulturni dogodjaji, pa športske senzacije itd.

Ovih je dana jedan od najnovijih dogodjaja za Zagreb svakako taj. što je zagrepčanka Štefica Vidačić izašla pobjednicom u poznatom natjecanju ljepotica iz 8 srednjoevropskih država (Česka, Austrija, Poljska, Jugoslavija, Rumunjska, Grčka, Bugarska, Litva) za filmsku glumicu. Taj je izbor priredilo amerikansko filmsko poduzeće Fanamet, najprije za svaku državu posebice. a konačna je odluka, koja će ljepotica postati i filmskom glumicom, pala u Berlinu pred nekoliko dana. «Miss Evropa» — časni naslov dobila je dakle Zagrepčanka, pa nije čudo, što je Zagreb taj dogodjaj zainteresovao. Time nije samo uspjela mlada Zagrepčanka, nego time i Zagreb počašćen, pa će se odsada, za Zagrepčanke znati dalje nego dosada. Osim slave, koja Šteficu čeka, što je jednako važno, ona je već sklopila ugovor sa filmskim poduzećem, po kojem će — kao početnica. biti plaćena sa 100 dolara na tjedan. Kolike li nenadane sreće za nju, koja je dosada bila prodavačica u buffetu. Kad je doputovala, u Zagrebu, na kolodvoru ju je dočekala masa svijeta. Novinari, fotografi, cvijeće, čestitanja. Drugi dan pisale su o njoj sve novine. Oni, koji čitaju doznaju. da će se, dok ju ne pozovu u Berlin da glumi, vježbati u športu i učiti engleski. U Berlinu i inače, da je u razgovoru s novinarima izjavljivala da je Hrvatica iz Zagreba. «Miss» je ponosna, da je postigla toliku sreću.

Medjutim imademo u Zagrebu već i «Miss Croatiu». Sve same «miss». Nadje li se još kakovo veselo istarsko društvance, pa eto nam možda još i «miss Istra».

U ovo još uvijek veselo doba poklada, kada se u gradu misli samo na toalete i zabave, razumljiv je i interes za ovakove stvari i pojave. Nestat će i toga, kad nastupe trijeznija i ozbiljnija vremena, pa će ljudi da posvećuju pažnju samo ozbiljnijim i važnijim stvarima. — **A. R.**

IZ KAŠĆERGE.

Naše prilike i neprilike.

Evo Vam glasa i iz Kašćerge. Malo kasno. ali ipak na vrijeme, da se vidi, da smo živi, i da smo stari narodnjaci.

Kao i drugdje tako je i kod nas slabo gospodarsko stanje. Pomoći ni izlaza od nikuda. Mnogo nam je za život potrebno, a dohodci su mali, zato jer je i ljetina bila slaba. Porezi i takse nas takodjer silno muče, jer kod nas novca nema. pa što da radimo, kako da sve platimo.

Sada su nam na općinu postavili neke nove gospodare. Nama nisu osobito po volji, jer bismo bili željeli, da se postave nekoji naši dobri gospodari.

No, imajmo strpljenja i brinimo se za naše polje i naš rad. Odgajajmo u dobrom duhu našu djecu i čuvajmo svoju rodjenu grudu. — **Mladić.**

Širite „Istarsku Riječ“!

Franina i Jurina

Fr.: Ča to klimaš z glavum, Jurino?

Jur.: Mislim malo, kako je čovek vavek samo čovek i niš drugo nego čovek.

Fr.: Ma, ne zameri, Jurino — ča ćeš drugo da bude?

Jur.: Otel bim reć, da je va maleh stvareh i va veleh vavek jednako podložan, da ga kačka uji, kako i čarlatana.

Fr.: To biš mi moral malo bolje stumačit, zač moja nema pamet tega ne doseže. Ki je ta čovek,

Jur.: Ki je — je. To morem bit ja — moreš bit ti — a more bit i največi ingleški milordo.

Fr.: Zač baš ingleški milordo? Va čem ga je to kačka ujila?

Jur.: Ni još — ma ga more, i puno prej nego misli.

Fr.: Kako to?

Jur.: Ne more se to stumačit ovako va dve besedi. Tu bi se moralo poć jedno osam let nazad, da se vidi, ča je Inlez pogrešil.

Fr.: Ča onput, kada je ono pomogal tenfat on veli mir va Parije?

Jur.: I pokle i pokle! Ja ne znam, ako se ti još spamećuješ, zač je ono Inglez zajedno z Rusom i s Francezom udril na Nemca?

Fr.: Kako da se ne spamećujem! Udril je za to, zač je Nemac bil narasal preko glavi. Imel je flotu skoro tako veliku kako i on, imel je Kamerum, imel je Kongo, i još jedno dve tri lepe feti Afriki: pak je zabol svoji prsti va Kine, pak va Auštralije, pak va Turskoj — po svem svete, a to će reć, da kadegod bi se Inglez obrnul, tu bi našal sobum Nemca, svojga največega konkurenta.

Jur.: To je ono pravo! Našal je konkurenta — i ni imel mira, dokle ni tega konkurenta sprašil i posemsega rovinal.

Fr.: Tako da bi mu sada morala bit ona taneka na meste.

Jur.: Jednemu bi morda bila, ma Inglezu ne more nikada bit na meste. Zato pokle je ono šundral nemšku mornaricu i prisvojil sve one vele i bogate zemlji va Afrike, Azije i druguda — zapalil je onu svoju kratku pipu i zapival: Nemac je va kutiće, a sada držimo malo na oke Franceza, da ne bi pak sada temu zlodeju krejutini narasle.. I ćeš videt vraga, da je najedanput počel protejit — Nemca.

Fr.: Pokle ga je onako sukal!

Jur.: Kada god bi Francez pital, da mu Nemac plati škodu, ku mu je va vreme rata učinil, prvi bi se dal naprvo Inglez; da Francezu stumači, kako brižan Nemac ne more plaćat, kako se mora sve udelat, da se nebog opet pokrpa. I sve tako i stvar se je najzad svršila, da je Franceska, kako se ono reče, ostala kratkeh rukav, a Nemačka se je na njiji račun tako lepo pomogla, da se je najzada i Inglez zbudil i rekal: ma kega sam vraga ovo storil?

Fr.: To je dunke ta Inglezova pogreška?

Jur.: I kakova? Ingleške največe novini pišu sada, kako je Nemačka već prišla do svojga nekadajnega bogatstva, i kako ona svaki dan sve više napreduje i kako će Ingleska va najkraće vreme imet s njum vražjega posla.

Fr.: Sada vidim i ja, kako će i Ingleza kačka ujist. Ja, i naši stari su govorili, da ki bi otel najedanput sve pohjapat, da mu ne zastane niš. Škoda da neki ter neki ministri ne će da znaju za ovaj lepi nauk. Pač ča misli sada Inglez?

Jur.: Jadi se, ma ne miga na se.

Fr.: Nego na kega?

Jur.: Na celu Europu.

Fr.: Dunke i na nas? A ča mu je Europa kriva?

Jur.: Tuži se, da je nikakova, i zato da će najbolje bit za Inglešku, ako se od nje otkriža, pak da se složi s Amerikum i z Japonem. To da bi bila jedna

takova sila, da bi se pred njun celemu svetu brageši tresle.

Fr.: To bi sve lepo bilo, ma ki će pak složit Ameriku i Japan? Lahko da ne bi i mej onemi dvemi milordi bilo svraba.

Jur.: Ja ne znam, kako ni ča, samo mi se sve nekako pari, da je ov svet najedanput ostal prez praveh timunieri, i da bi se lahko moglo dogodit, da ga jedan dan svega vrag zame.

Fr. Bog nas očuvaj i obrani!

Jur.: Kamo tako naglo?

Fr.: Tečem po jedan salvaomini. Boog!

IZ NOVEVASI KOD POREČA.

Ples u — školi. - Kradja.

Ove smo godine u pustno doba imali jednu novost, do sada ne vidjenu u našem selu. Ne pamtimo, da su ikada do sada kompetentne vlasti dale dozvolu za obdržavanje plesa u školskim prostorijama. To se je ove godine dogodilo.

Po našem mnijenju školska bi zgrada morala služiti jedino za poučavanje naše djece. Plesom se postizava nešto sasma oprečnoga dobrom odgoju i kod starijih osoba, a kamo li dozvoljava li se djeci, da prisustvuju plesu, i da bi gdje, nego u sobi, gdje su dan prije slušala učiteljevo predavanje. S moralne strane je slabo, da se je to učinilo, a bogme i s materijalne. Školskoj se je zgradi time nanijela šteta, izblatili su se zidovi, izderali podovi itd. a to ćemo sve, naravski, mi morati na našoj siromašnoj seljačkoj grbači podnijeti i platiti.

To se više ne bi smjelo dogoditi. Istina je, pust je bio, veselje je opravdano, ali da stotinu pustova zajedno pane s neba u Novuvas — preko školskih vratiju ne bi smjeli proći. Nadamo se, da će i vlast vidjeti, kako nije ono što se dogodilo bilo u redu. Škola treba da je školi — želimo li, da nam djeca ne postanu — pusti, Bože mi prosti!

Osim toga imam da Vam javim još jednu nelijepu novost, a to je jedna nova kradja. Zadnje dane mjeseca februara ukradene su naime našem gostioničaru dvije kravice. To je za njega veliki udarac. Trpi štetu od 4000 lira. Nezna se, ko je kradju počinio.

Jedna nelijepa istarska. a naročito u ovim krajevima, pojava koja se ne može lako iskorijeniti, je baš kradja. O, kad ne bi bar toga zla bilo, ta i tako nam je u svakom pogledu zlo. Čovjek se muči i muči — za nečekane lopove, koji se svako malo jave — muka da ih ubije! — **Seljak.**

IZ ROVINJSKOG SELA.

«Riječ» nam ne dostavljaju. — Mi je volimo. — I u veselju sjećamo se je darom.

Velecjenjeni gospodine uredniče! U prvom redu vam se moramo potužiti, da mi u Rovinjskom selu ne dobivamo već više vremena redovito «Istarske Riječi». Došla nam je u posljednjih par mjeseci samo par puta. Neznamo kome je toliko teško, da nam ne dozvoljava, da i mi čitamo našu dragu prijateljicu. Mi je želimo i čekamo, jer jedino nju čitamo, pak nam je bez nje veoma ružno. Molimo Vas, da razvidite na poštanskoj direkciji, koji je uzrok obustavljanju Vašega lista za Rovinjsko selo.

Iza dovršenog posla za dugih dosadnih večeri, tako je lijepo sjesti i čitati našu novinu, a teško nam je kad je nema. Koliko nam je draga, to Vam i ovo dokazuje:

Dne 28. februara vjenčao se je mladić Ivan Brajnović s Katicom Brajnović. Na svadbeno veselje pozvali su svoje rodjake i prijatelje. Plesali smo i veselili se cijeli dan i noć, veoma lijepo, u redu i ugodno. U veselju smo se sjetili «Istarske Riječi» pak smo odlučili, da joj, kao dobroj prijateljici, koja nije mogla prisustvovati ovom našem narodnom piru, pošaljemo nešto mjesto «kunfeti». Šaljemo joj zato na dar lira 42.50 za fond.

Darovaše: Mladoženja i mlada nevista 5 lira; Ljudevit Krosila 5 lira; Sturman Mate 5 lira; po 2 lire: Dabrović Šime, Ernesto Jurkota, Šime Laginja, Anton Iskra, Anton Brajnović pok. Jure, Grgo Laginja, Fuma Laginja; po 1 liru: Anton Udovičić, Ivan Brajnović, Jure Brajnović, Petar Sturman, Martin Miljavac, Petar Sturman, Fuma Brajnović, Ivana Pokrajac, Marija Brajnović, Kate Brajnović. M. M., Luca Brajnović, Anton Brajnović; 50 cent. Ivan Jakovčić.

Od Uredništva: — Na ovom plemenitom daru uredništvo i uprava našega lista svima darovateljima najljepše zahvaljuju. Žele mladencima sve ono što si i sami žele. Neka i svoj porod odgoje u lijepom narodnom duhu. Svima naš pozdrav i još jedanput hvala. Zato da se list za Rovinjsko selo ne zaustavlja pobrinuti ćemo se čim prije.

IZ BATLUGA.

Dar našem listu — dokaz narodne svijesti batlužana.

Zadnje pustne nedjelje sakupili smo se, da po domaću u našem domaćem krugu proslavimo staroga veselog pusta, po običaju naših otaca i djedova. Moramo i mi koji put zaboraviti da smo siromašni, da nam je njiva tvrda, da je nebo visoko, moramo se bar jedanput na godinu prepustiti valu smijeha i radosti. Taj će nam takozvani grijeh sigurno svi oprostiti. Uza sve ono što je o pustu bilo mi smo ostali dobri i radini, a možda i s više zanosa sada guramo naš teški plug. Bilo, pa prošlo.

Onako u dobrom raspoloženju sjetili smo se svih dobrih naših prijatelja, koji su daleko i koje volimo. Razumije se, da smo se sjetili i naše drage «Istarske Riječi» — pa je neko predložio, da joj telegrafiramo, kako se lijepo zabavljamo. No, drugi je nato rekao, da bi bilo korisnije poslati joj ono što se ima za brzojav potrošiti u fond za troškove, koje su imali Franina i Jurina na svom velikom putu oko svijeta. Smišljeno učinjeno — i evo danas vam šaljemo naš dar od 40.— lira, a pridonijeli su:

Pacjente Josip 5 lira; po 1 liru: Pacjente Josipa, Družetić Josip Ivanov, Družetić Katica Ivanova, Družetić Zorka, Damjanić Matko, Damjanić Katica, Damjanić Fumica, Damjanić Franica, Družetić Antica, Jadrečić Josipa, Družetić Katica Antunova, Družetić Danica, Milotič Marija, Družetić Foškica, Tonković Katica, Jaramela Marija, Jaramela Antica, Jaramela Josip, Jadrečić Ivan, Družetić Božidar, Družetić Srećko, Bertetić Ante, Bertetić Josip Jerbulišće, Damijanić Josip, Pužar Šime, Družetić Josip Antunova, Fumica Družetić, Milotić Ivan Vinkov. Po 50 cent. Milotić Katica, Družetić Marija žena Ivanova, Pacjente Radislav, Pacjente Marija, Družetić Ruža; Pacjente Ante lira 1.50. — Jože Barba Vicetov i Frane iz Malega Batluga darüju još svaki 2 lire u ime svih.

Od Uredništva: — Drago nam je, da se naši prijatelji sjećaju «Istarske Riječi» u teškim prilikama, da joj se tuže, da u njoj opisuju svoje teško stanje, no, veoma nas raduje, da je naš list u sjećanju našeg naroda i u veselju. Batlužani su se lijepo izkazali. Neka se i drugi u njih ugledaju. Hvala im velika.

IZ BRESTA.

Dar sa vjenčanja.

Dne 23. februara vjenčao se je u Brestu pod Učkom vrli rodoljub, i prijatelj našega lista gosp. Ćiro Sandalj s gospodjicom Pavicom Pikulić iz Boljunskog polja. Prigodom vjenčanja sjetili su se «Istarske Riječi» koju nazivaju «dragom tješiteljicom», koja oduševljava i obilno pomaže u prosvjetnom pogledu, te kojoj su svi dužni hvalu. Da to dokažu šalju mladenci u fond dar od 25 lira. Da svotu zaokruži daruje N. N. još 5 lira.

Mladencima, želimo svako dobro i sreću u budućem zajedničkom životu. Uvjereni smo, da će uvijek ostati čvrsti narodnjaci, a nadamo se, da će i njihov porod biti čvrst i narodan. Hvala na darovima.

IZ PEROJA.

Dar sa vjenčanja

Dne 5. o. mj. vjenčali su se u Peroju gg. Gjuro Draković Špirin i Lucija Černeka Ivanova. U veselom društvu za stolom sjetili su se svatovi naše drage «Istarske Riječi»; pak su odlučili poslati u fond lista malen dar u želji, da time dadu svoju malu pomoć novini, koja našemu narodu u Istri mnogo znači. Darovali su ukupno lira 32.50 ovako:

Gjuro Draković 5 L, Lucija Černeka 5 L, Špiro Draković 2 L, Maria Draković 2 L, Čergna Ivan 2 L, Štokovac Gjuro 2 L, Andrija Radolović 2 L, Mitar Draković 2 L, Lazar Vučetić 1.50 L, Nikola Popović 1 L, Petar Černeka 1 L, Domeniko Barbieri 1 L, Miloš Draković 1 L, Vaso Vučerić 1 L, Mitar Vučerić 1 L, Stana Vučerić 1 L, Kata Draković 1 L, Kata Popović 1 L i Jelena Popović 1 L.

Od uredništva: — Svim plemenitim darovateljima najljepša hvala na daru, kojim su pokazali, da su dobri narodnjaci, a mladencima želimo mnogo sreće i dobra u vudućem zajedničkom životu. Bilo im srétno za mnogo godina!

Svega po malo

Dvoboji

Još i danas postoji običaj, da se zbog kakvih uvrijeda naročito ljudi, koji mnogo drže do svoje časti pozivlju na dvoboj. U Italiji je veoma uobičajen dvoboj sabljama, pak se često čita u novinama o sukobima vidjenijih političara, književnika itd. Tako su se n. pr. pred nekoliko dana tukli na sablje glavni sekretar tršćanske i goričke fašističke federacije on. Barduzzi, koji je imenovan za konzula u Madridu, i novinar Giorgio Masi. On. Barduzzi je u tom dvoboju ostao nešto ranjen, pa je dvoboj završen ne protivnici se nisu pomirili.

Kako saznajemo takodjer pred par dana tukli su se na šablje u blizini Trsta cav. dott. Danelon i comm. Albanese iz Poreča. Devet su puta navalili jedan na drugog, a iza devetog puta liječnici, koji su dvoboju prisustvovali zaključiše, da se dvoboj završi, jer je comm. Albanese bio tjelesno veoma smalaksao. Ni ovi se protivnici nijesu pomirili.

De Pinedo.

To je ime danas poznato ne samo u Italiji nego po cijelom svijetu. Svagdje se govori o velikom letu, koji je on prvi pokušao i koji mu je uspio. On je prvi čovjek na svijetu, koji je preletio Atlantski ocean.

Skoro svi svijetski listovi donašaju životopis ovog junaka, koji se je rodio 1890. godine kao potomak plemićke porodice sa velikom viteškom i vojničkom prošlošću. 1908. godine De Pinedo je stupio u pomorsku akademiju. U ratu sa Turskom 1911. godine zatražio je da učestvuje u pohodima i naročito se je odlikovao prilikom zauzeća Giuliane. Veliki rat ga je zatekao kao komandanta lovačkog torpiljera «Neustrašiv», a zatim je bio na «Neukrotivom». Bio je komandant jednoga broda, koji je prenosio srpske izbjeglice 1915. godine. Zatim je ponovo bio komandant ratnih brodova, a 1917. godine stupio je u avijatiku. Odlikovao se svojom neustrašivošću i velikim sposobnostima za organizaciju. Postao je kasnije komandant pojedinih aeronautičkih odsjeka. 1924. godine unapredjen je u čin pukovnika i malo kasnije bio je u glavnom generalštabu talijanske vojske u odsjeku za avijatiku. Odlikovan je velikim brojem vojničkih odličja medju kojima ima i stranih. Prvi njegov veliki avijatički lijet bio je Rotterdam—Rim. Tada mu se dogodio jedan nesretni slučaj, ali je ostao nepovrijedjen. Zatim je izvršio svoj poznati lijet Italija — Australija — Tokio, kada je preletio 55.000 kilometara.

Sada leti iz Južne Amerike prama New-Yorku.

Poslije 12 godina povratio se iz ruskog zarobljeništva.

Na Sušaku je uhvaćen čovjek, sav odrpan i zamazan bez dokumenata i sredstava. Podvrgnut ispitivanjima priča, da se zove Martin Horvat rodjen 1897, sin Ivana željezničkog stražara, kojeg je rat zatekao u Varaždinu u Hrvatskoj. Do svoje 18. godine života nosio je vodu radnicima po željezničkim prugama, a kasnije je i sam radio na prugama. Kad su ga uzeli u vojsku, služio je u Karlovcu kod 26. regimente a otud je otposlan na ruski front. Tu je u 1915. godini bio ranjen u ruku i tako pao u rusko zarobljeništvo. Za vrijeme ruske revolucije morao je prisilno raditi čitavo ovo vrijeme na željeznici bez ikakove plate, dobivajući samo hranu i odijelo. Konačno mu je pred 9 mjeseci uspjelo pobjeći sa još dva Madjara, dva Nijemca i jednim Karlovčaninom. Lutajući Rusijom po selima prosjačili su hranu i tako došli do jugoslovenske granice kod Dolnje Lendave, gdje im je uspjelo preći bez ikakovih dokumenata. Otud je Horvat proslijedio put pješke na isti način do Varaždina u potrazi za svojim ocem. Tu mu je rečeno, da mu je otac na željeznici u Šušaku. Nije mu preostalo drugo, nego pješke proslijediti put do Sušaka, gdje je napokon kao sumljiv pao u oko redarstvu. Redarstvo je povelo izvide, i dosada ustanovilo, da imade posla sa jednim čovjekom, koji se je i duševno i tjelesno ispatio za svoga života, kako bi se opet domogao svoje domovine. Konačno je redarstvu uspjelo saznati, da mu se otac nalazi na Rijeci kao željezničar, te su ga pozvali i o stvari obavjestili, a to sinu Martinu saopćili. Ko radosniji od njegovog oca, koji je držao, da mu je sin mrtav.

U 18. godini postala mladić

U San Remu je živjela neka 18-godišnja djevojka, rodjena u jednom susjednom selu. Nju su sve do nedavno smatrali za ženu, dok je ona za pravo bila mladić. Još kod poroda zamjetila se neka pogriješka kod djeteta, ali tome nije se posvećivala pažnja. No medjutim kako je dijete raslo, nestalo je i ove pogriješke i djevojka je dobivala sve jači muški osjećaj. Pošla je do liječnika, koji je to ustanovio. No sada se rodio čitav niz pravnih pitanja i potrebna će biti sila piskaranja, da se utvrdi, da je od djevojke postao — mladić.

DAROVI

za «Prosvetu», odsjek za Istru:

Darovao je gosp. Rumac Ernest iz Brooklyna 2 dolara.

Gosp. Puž Josip mjesto pozdrava na odlasku iz Lupoglave 5 lira. Iskrena hvala!

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST“ U TRSTU.

Broj 12 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 24. marca 1927. Pojedini broj 25 cent. God. V.

„Istarska Riječ" izlazi svakog četvrtka uveče.

Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve ookvari". — Narodna poslovica.

EMIGRACIJA

Emigracija ili izseljivanje riječi su, koje dandanas za našu zemlju mnogo znače. Nema uopće jednoga sela u Istri, iz kojega se niko nije izselio. Naš se je narod sa mršave i neplodne domaće grude selio i prije rata, no naročito se je u zadnjih par godina val emigriranja zatalasao siromašnom Istrom.

Stariji, već izmučeni i razočarani težaci, a i mladi puni svježe snage ostavljaju ralo i motiku i sele samo ako mogu, a oni, koji ne mogu, omišljaju i traže put, kako bi se takodjer izselili. Daljine mame. Svakome se pred duševnim očima stvaraju slike dalekih krajeva, gdje su njive široke ko stotinu naših njiva, gdje su tvornice, koje daju rada i zaradu, gdje se žuljevi bolje naplaćuju nego teglenjem teškog pluga u Istri.

I danas iz jednog, sutra iz drugog našeg sela idu mnogi naši ljudi u razne daleke krajeve, misleći o boljem životu, koji će biti više doličan čovjeku, nego dosadanji ovdje u Istri. Idu tako mnogi i mnogi za srećom.

... kažu «za srećom» ili «za boljim» — ... ako u svijetu ne nalazi sreću ni boljeg života. Pisma, koja emigranti iz ... a pišu svojima kod kuće, ne govore ... mnogo ni o sreći ni o dobrom životu. ... ima i onih, koji su zadovoljni, ali ... moramo priznati, da je veoma mnogo ... koji bi se i danas rado vratili, koji ... teško uzdišu za kućom, za domaćim ... m, koji je koliko težak, toliko i blagoslovljen.

... su svi oni, koji su Istru ostavili, sretni? O tome bi se morali uvjeriti oni, koji ... e i koji čine sve moguće, da dobiju ... icu i da kažu zbogom starome dosadašnjem životu.

... je ni sama Amerika više ona Amerika ... jedanput. Kalifornija je jedanput bila ... na, danas je tamo treba mnogo znoja ... ljeva dati za koru kruha.

... etan je onaj, koji može da živi na svom makar i siromaški, ali na svojem. A taj «sretnik» ostavlja sve i bježi u ... oznato, možda i u veliku mizeriju — ... ši. Ne bi smjelo biti našeg čovjeka, komu nije krajnja nužda, da bježi, da ostavlja zemlju. Dom je dom, a naša zemlja i ako je siromašna i ako je sve nevolje ..., uspjeva ipak, da nekako prehrani ... nstvo. Držimo se nje, ne ostavljajmo ... nego nastojmo, da je obradjujemo ... našim silama bez misli na zlatna ... u dalekom svijetu pak će nam i na ... biti dobro.

... o smo sve rekli u sasma dobroj na... ri. Želimo dobro našemu narodu i u ... oj prilici nastojimo, da mu damo sa... da ga uputimo i da mu pomognemo, ... ko je u našoj moći.

... o, ima onih, koji se naših savjeta ne ... ikako držati, kojima je izselenje po... no i koji se na taj korak spremaju. ... mo im, da bi uistinu našli ono što ... da bi im emigracija bila sretna, i da ... aše sumnje i riječi, što smo ih prije o ... raciji izrekli, bile neopravdane.

... nogi dolaze u naš ured, ili nam pišu, ... e informiraju, što je potrebno za iz... je u ovu ili onu zemlju, pak smo ... rali shodnim objaviti informacije, ... nam je o tom pitanju dao tršćanski ... sarijat za emigraciju.

... dnje vrijeme mnogi se Istrani spremaju u Australiju. No za izselenje u Australiju potrebno je, da izseljenik ima ugovor za rad (Contratto di lavoro), s ko... tamošnjim poduzećem. To znači, tre... a ima osiguran rad i da je na neki ... pozvan od poslodavca. Taj radni ... or ili poziv treba da je ovjerovljen od ... nskog konzulata u Australiji. To vri... za kvalificirane radnike (zidare, sto... itd.)

... znato je, da je Australija seljačka ... djelska zemlja, pa je prema tome ... seljacima i više rada imaju oni, nego ... ici. Uzevši to u obzir i uvjeti su za ... ke, koji tamo izseljuju, povoljniji. Se... može slobodno u Australiju, samo ... ima putnicu, a kada dodje na au... ko tlo, mora imati pri sebi 40 lira ... na (po prilici 5000 lira). Ako nema te ..., onda mora imati poziv ili radni ... or kao i svaki radnik. Osim toga po... još jedna okolnost za emigraciju se... Iz Italije se može naime svakog ... ca ukrcati samo 100—150 seljaka za ... aliju, pak treba čekati, dok dodje ... Putni troškovi iznašaju oko 5000 lira.

... pisama, koja pišu istarski iseljenici ... ustralije opaža se, da je život tamo ... akav. Ima naših ljudi, koji živu upra... pasan život. Mnogi se bave lovom ili ... umski radnici. Većim su djelom izlo... kao pioniri civilizacije u zapuštenim ... m krajevima u šumama i po stepa... Nekoji pišu, da imaju dobar zaslužak, ... a im je život u vječnoj opasnosti. Tre... a je čovjek za slične službe veoma ... izdržljiv. Jaki i čvrsti ljudi svagdje dobro prolaze, ali u Australiji mora čovjek izričito da je zdrav i krepak. Tamošnja je klima prilično nepovoljna za naše ljude, zrak je tamo drugačiji nego li kod nas. Rad je naporan pa i to mnogo obara emigrante iz ovih krajeva, a osim svega toga ima po šumama mnogo divljih zvjeri i zmija, pak se treba dobro paziti, naročito u divljim krajevima.

Kao u svim državama, tako ima i u Australiji veoma mnogo Talijana i iz drugih djelova države. Kao i naši istarski emigranti tako su i oni većim djelom težaci u poljima ili po šumama.

U Argentini ima već mnogo naših ljudi. Već je više godina, što se tamo sele. No, prilike za doseljenike tamo nisu baš najbolje. Po gradovima se radi i zaradjuje jednako kao i kod nas. Za seljake poljodjelce prilike su donekle bolje. U Argentini je poljoprivreda razvijena, pak je moguće, da seljak dodje do zarade, ali industrijskom proletarijatu, radnicima i malim obrtnicima Argentina se ne preporuča.

U Argentinu je slobodan ulaz, to znači, da se može svako izseliti, dovoljno je, da ima putnicu.

U Argentinu se je izselilo i mnogo naših žena. Budući se mladim ženskama dogadjaju lako razne nezgode, a naročito često upadaju u opasnost, da ih upropaste trgovci s bijelim robljem (sa ženama) preporučamo mladim istrankama najveći oprez pri selenju u Argentinu. Iseljenički komesarijat traži od ženskih, koje putuju u Argentinu mnogo razjašnjenja. Moraju da na tanko razjasne kamo i zašto putuju. Ako jedna djevojka ima u Argentini ili u Braziliji svog zaručnika, pak se želi tamo vjenčati, može dobiti dozvolu za izselenje, ali mora imati sve vjenčane dokumente, da se uzmogne odmah vjenčati čim tamo prispije. Ako djevojka nema tih dokumenata ne puste je, da se iskrca na zemlju u Argentini ili u Braziliji nego je pošalju natrag.

U Braziliji su prilike slične onima u Argentini. Ulaz je u tu državu slobodan za pojedince, dok je za porodice potrebna dozvola komesarijata za emigraciju.

Komesarijatu treba dati razjašnjenje kamo porodice ili skupine putuju i kakav će posao tamo u Braziliji naći. Dogodilo se je naime da su tamo došle nekoje obitelji. koje nisu imale posla. Tražili su i tražili posao, no nije bilo nigdje ništa dok nisu napokon pale u ruke nesmiljenim gospodarima, koji su ih može se reći zasužnjili. Odagnali su ih u svoje šume na težak rad za tako mizerne plaće, da su gotovo skapavali od glada. Tko hoće da ide u Braziliju, Argentinu ili uopće u Južnu Ameriku mora biti spreman na pravu borbu za život. I to protiv svemu i svačemu. Nemojte tamo ići onako na slijepo, dok niste sigurni što vas tamo čeka, hoćete li naći rada i da li ćete u slučaju besposlice moći živjeti neko vrijeme. Mnogim našim ljudima dogadja se, da se potucaju od nemila do nedraga u traženju rada, dok konačno od nevolje ne panu u ruke gulikožama, koje im ispiju krv jer ih muče teškim radom za malu plaću. Svaki neka nastoji, kada nekamo seli, da se kod svojih već izseljenih znanaca raspita i dobro uputi o prilikama i o radu, ili da si dapače putem njih osigura rad. Emigranti u tudjim državama imaju neku zaštitu, ali ta nije bogzna kakva, a pogotovo je u Braziliji zakon o zaštiti radnika veoma slab, zato jer je zastario. Trebalo bi ga obnoviti prema današnjim prilikama.

Čile je država takodjer u Južnoj Americi. Tamo ima mnogo evropejaca, a naročito Jugoslovena. Naših ljudi ima tamo prilično malo. Tamo je najbolje ići ako se posao nadje. Ima tamo mnogo Dalmatinaca, koji su se obogatili, no danas nisu prilike bogzna kako bogate. Za uselenje u tu državu nema nikakvih posebnih uvjeta, dovoljno je imati putnicu.

Perzija (u Aziji) je zemlja, u koju su se talijanski državljani u posljednje vrijeme takodjer počeli u priličnom broju seliti. Ko želi u Perziju, mora da ima poziv ili ugovor za rad s kakvim poduzećem u Perziji. Taj poziv ili ugovor mora biti ovjerovljen od tamošnjeg talijanskog konzulata.

Izseljivanje u englesku Kanadu u sjevernoj Americi nije uredjeno po broju nego samo po zvanjima. Za izseljenje u Kanadu mogu dobiti dozvolu rodjaci kanadskih državljana, ako dobiju iz Kanade poziv potvrdjen od kanadskog iseljeničkog ureda u Otawi. Tamo se mogu useliti, sluškinje, koje imaju radnu pogodbu, seljaci, koji imaju dovoljno novaca da si kupe zemljište ili poljski težaci, ako imaju radnu pogodbu s kakvim gospodarom zemljišta.

U Francuskoj ima danas velik broj talijanskih državljana na raznim poslovima. Ima i radnika i poljodjelaca. No, danas ne preporučamo emigraciju u Francusku. Tamo je naime u posljednje vrijeme mnogo besposlenih, pak je razumljivo, da su bez posla u prvom redu stranci. Mnogi su se Talijani iz Francuske već vratili. Besposlica je nastala u prvom redu uslijed industrijske krize, a ta je kriza nastala opet zbog nekih valutnih razloga.

Za emigraciju u Francusku potrebno je imati radni ugovor s kakvim tamošnjim poduzećem. Taj ugovor mora potvrditi francusko ministarstvo za socijalnu politiku.

Osim toga je za izseljenje u Francusku potrebno imati i jednu liječničku svjedožbu. Toga do sada nije trebalo, no francusko je ministarstvo socijalne politike smatralo potrebnim to odrediti. Tom će svjedožbom morati svaki emigrant dokazati, da je potpuno zdrav duševno i tjelesno, da je cjepljen i da je dovoljno jak za posao, koji će u Francuskoj naći. Taj će dokumenat izdavati emigrantima za Francusku liječnik na francuskom konzulatu (za Istru u Trstu) a morati će biti potpisan od samoga konzulata. Liječnika za vizitu morati će platiti izseljenik, dok se potpis konzulata ne plaća.

Italija je bila predložila Sjedinjenim državama sjeverne Amerike jedan projekt za promjenu ugovora o emigraciji njezinih državljana. Po tome ugovoru odredjen je naime broj onih, koji mogu da se usele u Sjedinjene države. No, Amerika je taj projekt odbila. Znači, da će se talijanski državljani i od sada seliti kao i do sada po starom ustanovljenom redu.

Iz Italije se može izseliti u Sjedinjene države sjeverne Amerike 3845 ljudi na godinu. Od toga broja odpada polovica na rodjake američkih državljana, koji stanuju u Americi, 500 drugih talijanskih državljana, a ostala mjesta su za žene i djecu talijanskih državljana, koji se već nalaze u Americi. Tko dobije američko državljanstvo može pozvati sasma slobodno u Ameriku svoju ženu i djecu.

Za 40 godina unaprijed već su odredjeni oni, koji će se moći izseliti redovitim putem tamo. Toliko je onih, koji žele u Sjevernu Ameriku. No, mnogi još uvijek navaljuju svojim molbama na urede za emigraciju, jer žele na bilo koji način u Sjevernu Ameriku.

U Sjevernu Ameriku ne može se nego onako kako je odredjeno kvotom. Izvan kvote ne može se na nikoji način. A dok na one, koji danas čine molbe dodje red proći će godine i godine. Ludo je dakle trošiti i mučiti se zato da postigne nešto, što je nemoguće.

Preporučamo našim seljacima da to uvide i da nastoje oko svog rada. Ako već sele, a onda neka misle na to kako će što jeftinije izseliti, a ne da nasjedaju ljudima, koji ih uvjeravaju, da će im pomoći u Sjevernu Ameriku bez obzira na kvotu. To je za sada potpuno nemoguće.

U Jugoslaviji su radne prilike za kvalificirano radništvo (zidare, stolare, kovače, tesare itd.) prilično povoljne, dočim za nekvalificirano radništvo (težake) su prilike u gradovima upravo neizdržljive. Stanbene prilike u svim su gradovima vrlo nepovoljne. Za uposlenje u zemlji potrebno je emigrantima imati odobrenje od jugoslovenskog ministarstva za socijalnu politiku.

Politički pregled

ITALIJA I JUGOSLAVIJA.

Italijansko-jugoslovenski spor radi Albanije.

U petak je sav evropski politički svijet bio iznenadjen oštrim člankom, koji je izišao u «Giornale d'Italia», i koji je bio naperen proti Jugoslaviji u neobično žestokoj formi. Onaj broj «Giornale d'Italia» bio je doduše odmah zaplijenjen, ali su medjutim druge novine već istu stvar donijele, a drugi dan je «Giornale d'Italia» nastavio sa svojim optužbama proti Jugoslavije. Kratko rečeno, jugoslovenska država bila je javno optužena, da pripravlja ustanak u Albaniji proti sadašnjoj tamošnjoj vladi, da dozvoljava, da se na njezinom teritoriju formiraju i oboružaju bande, koje bi imale da provale u Albaniju, i da bi time Jugoslavija sudjelovala kod rušenja albanske neodvisnosti. Osim toga javile su sve novine, da Jugoslavija već odavna u očito neprijateljskoj namjeri reorganizira i pojačava svoju vojsku na talijanskoj i albanskoj fronti. Italija, pišu novine, ne bi mogla skrštenih ruku da to iz daleka gleda, nego bi vezana tiranskim paktom morala da intervenira i opasnost rata bi bila neizbježiva.

Agencija Stefani.

Istodobno s tim člankom izdala je Agenzia Stefani jedan komuniké, kojim se demantiraju sve vijesti, da ima Italija napadajne namjere proti bilo kojoj državi.

Što kaže Agencija Avala?

Beogradska «Avala» je drugi dan saopćila takodjer jedan komuniké, kojim odbija sve navale i optužbe, te ih dementira, jer Jugoslavija, kaže, nije ništa počinila od onog, što se njoj upisuje u grijeh. Sve te vijesti da su tendencijozne.

Što pišu o tome talijanske novine?

Mi možemo cijeli politički historijat tog prilično oštrog sukoba, koji se medjutim od jučer amo već ublažio, da donesemo samo po talijanskim novinama dotično po onim inostranskim novinama, koje su od ovdašnjih novina citirane.

«Piccolo» je u svojem izdanju od nedjelje 20. marta dao jedan izvještaj o uzrocima tog sukoba, a mi ga u izvatku donašamo evo ovdje, jer sadrži skoro sve ono, što talijanska štampa o sukobu piše:

«Jugoslavija već od nekoliko vremena amo hoće da se riješi nekakve podvrženosti talijanskoj politici, što medjutim nije nikakva podvrženost nego potpuna jednakopravnost «inter pares», zapravo jedan savez, za koji je savez Italija žrtvovala mnogo svojih teritorijalnih i moralnih interesa...

«Zar nije baš Mussolini, komu internacijonalna štampa prigovara, da ima napadajne i miru škodljive namjere, bio onaj, koji je u pogledu Jugoslavije riješio jadransko i riječko pitanje, pa makar pri tome žrtvovao talijanske interese, samo da Italija na Jadranu dodje do mirnog zajedničkog življenja s Jugoslavijom? Time je bilo likvidirano ono pitanje, koje je mogio da obe zemlje dovede do oboružanog konflikta. Italija je iza toga sklopila takozvane neptunske konvencije, lealne, u interesu i jedne i druge zemlje, a te konvencije potpisane od Italije i ratificirane od italijanskog parlamenta, nisu nikad bile ratificirane od jugoslovenske skupštine, kojoj, i ako potpisane od vlade, nisu nikad niti predložene bile. Našle su se uvijek izlike i izgovori, kako nije moguće predložiti neptunske konvencije beogradskoj skupštini. Iz ovog jedinog fakta, da se neptunske konvencije, prihvaćene od vlade nisu htjele predložiti skupštini, nastalo je ono pooštrivanje u medjusobnim odnosima.

«To je pooštrivanje odnosa prouzročilo jednu atmosferu nepovjerenja i dovelo obe zemlje do današnjeg opasnog sukoba. Neratificiranje neptunskih konvencija dokazuje, da je unatoč tome, što se interesi i jedne i druge države usredotočuju na Jadranu, pa moraju radi toga uživati medjusobni sporazumni obzir, temelj jugoslovenske politike kod nekojih političara ostao uvijek jedna neosnovana mržnja proti Italiji. Šta više, ovo neratificiranje dokazuje jednu posebnu slaboću cijele jugoslovenske politike, jer se u Jugoslaviji internacijonalna pitanja riješavaju ili neriješavaju sa unutarnjeg stranačkog stajališta, tamo internacijonalna pitanja ostajù odvisna od unutarnjih stranačkih poteškoća i političkih strasti, a nad državnim interesom stoji interes raznih stranaka.

«Ovo hotimično zavlačivanje ratifikacije moralo je Italiju prisiliti da traži druge puteve za zaštitu svojih interesa. Zbog toga je nastao cijeli onaj niz prijateljskih pogodbi s raznim balkanskim državama. Italijanska politika na Balkanu iz početka se je bazirala na prijateljstvu s Jugoslavijom, dok je poslije pak Italija uvidila, da treba tražiti druga i solidnija prijateljstva. Prijateljstvo s Jugoslavijom nije ispunilo očekivanja Italije, a ona je radi toga to ravnotežje, koje je njoj uzmanjkalo u njezinoj politici na Balka-

nu uspostavila sklapanjem drugih ugovora, s Grčkom, s Rumunjskom, s Madjarskom i s Albanijom. Sasvim je naravno, da je ostala tako Jugoslavija osamljena, svojom krivnjom. To je svojedobno prouzročilo demisiju gospoda Ninčića, onu silnu uzrujanost radi tiranskog pakta i konačno opet ono uzbudjenje zbog ratifikacije rumunjskog ugovora radi Besarabije. Taj je ugovor bio potpisan već prije nekoliko vremena, i sada ga je Italija ratificirala, jer svaki potpis jednog internacijonalnog ugovora obvezuje dotičnu državu, da ga i ratificira...

«Jugoslavija nije htjela u kolo s Italijom, ona danas osjeća sve zle posljedice svoje izolacije. Ona je tražila da zapriječi svoju izolaciju time da traži zbliženje s Magjarskom, onda s Bugarshom, ali sve uzalud. Razumljiva je radi toga ona velika nervoznost, koja vlada u susjednoj državi. Treba sada da svi znadu, da Italija ne napada, ali da će znati, da svoje interese brani u slučaju napadaja.»

Ovako tršćanski «Piccolo». I druge novine pišu u istom smislu.

Diplomatska akcija.

Diplomatski zastupnici Italije su u prijateljskim razgovorima upozorili vlade velikih sila na današnji opasni položaj na Balkanu, prouzročen od nekih izvanrednih ratnih priprava Jugoslavije. Ali nije bilo predano nikakvih diplomatskih nota, kako su nekoje novine pisale.

Uzrujanost se od jučer znatno ublažila, osobito radi mirnog i stvarnog ekspozea gosp. Perića, jugoslovenskog ministra spoljnih poslova. Njegov ekspoze u predmetu inostranske politike glasio je u onim točkama, koje nas interesiraju, po prilici ovako:

Italija.

«Naša politika prama Italiji osnovana je na iskrenoj želji za dobrim susjedstvom i prijateljskim odnosima. Mnogobrojni zajednički gospodarski, saobraćajni i političko-pravni interesi upućuju nas na tjesniju saradnju sa susjednom kraljevinom Italijom. Mi smo prijateljski rješili sve te probleme čitavim nizom konvencija i ugovora. I ne samo to, nego smo tu saradnju sa Italijom postavili na širu osnovu, vezani s njom ugovorom prijateljstva i najlojalnije ispunjavajući taj ugovor, da postanemo bedem mira i napretka u ovom djelu ratom izmučene Evrope.

Albansko-talijanski ugovor uzbunio je i našu i stranu javnost uopće, jer sudeći po jednom djelu tog ugovora, može postati opasan za naše dobre i prijateljske odnose prema državama ugovornicama (Italija i Albanija) i za opći mir.

Još na konferenciji mira 1919. godine mi smo zahtjevali nezavisnost Albanije u granicama od 1913. g. Vjerujući da i naši albanski interesi nalaze najbolju garanciju u načelu «Balkan Balkanskim Narodima» Mi kao najbliži susjedi Albanije nemožemo, a da se za njezinu sudbinu ne zanimamo.

Albanija.

Mi smo nastojali, koliko smo god mogli, da Albanija i stvarno postane uredjena i nezavisna država i da time doprinese konsolidovanju općih prilika na Balkanu. U tom cilju zaključili smo sa Albanijom trgovinski ugovor i konzularnu konvenciju, kao i još neke druge ugovore. Medjutim sredjivanje prilika u Albaniji kao mladoj državi ide dosta teško naročito zbog borbe raznih struja za političku prevlast.

Zbog toga su nezavisnost Albanije izvana, a red i mir iznutra, bili jedan od ciljeva naše spoljne politike. Zbog toga nemamo mi ništa protiv jednog širokog medjunarodnog pakta, koji bi stvarno garantovao tu nezavisnost. Albanija je ravnopravni član Društva Naroda i njezina nezavisnost je pod zaštitom Društva Naroda. Mi joj kao uvijek želimo po principu «Balkan Balkanskim Narodima» iskreno konsolidaciju i njezin napredak.

Nema bojazni za promjenu odnosa s Italijom.

Sve dok je Italija sa tiranskim Paktom u granicama medjusavezničkog sporazuma o nezavisnosti Albanije — nema nikakvog razloga za strah o promjeni u odnosima naših dviju zemalja.

Na temelju rimskog pakta mi želimo nastaviti s Italijom odnose prijateljstva i uzajamne saradnje na učvršćivanju zajedničkih nam interesa, dobroga i prijateljskog susjedstva. Zajednički nam interesi nalažu da nam odnosi budu što srdačniji.

O sporu.

Posljednih dana puštene su u javnost alarmantne i nevjerojatne vijesti o našim vojnim pripremama i namjerama da u Albaniji izazovemo prevrat. Ja sam rekao i ponavljam najodrešitije da je Jugoslavija uvijek želila i želi politiku mira i da je daleko uvijek bila i bit će od svakih avantura.

Za tu i takvu politiku mira, koja nam je vrlo potrebna mi smo gotovi pružiti uvijek dokaze.

Voljni smo — izjavljujem svečano — dozvoliti anketu cijeloga svijeta. Neka izvole u našu zemlju doći vojni ili drugi stručnjaci cjeloga svijeta, pa da se uvjere, da se za rat ne spremamo. Mi ih pozivamo.

Takva jedna anketa moći će zaključiti — ja to garantujem — da stanje naše narodne odbrane nije ni u koliko prošlo karakter normalnoga održavanja. Na licu mjesta moći će se vojni stručnjaci uvjeriti o neistinitosti i tendencijoznosti vjesti o našem spremanju za upad u Albaniju, bačenih u javnost da nam se naprti krivica, ako bi u Albaniji došlo do kakvih nereda.

Ja Vam uostalom mogu reći, da je medjunarodni položaj naše kraljevine povoljan u svakom pogledu. Nemamo razloga da se uznemirujemo za našu sudbinu. Vlada je svjesna svojih dužnosti prema državi i narodu i ona će i na polju spoljnih odnosa naše kraljevine bodro čuvati visoke interese, koji su joj povjereni.

PISMO IZ JUGOSLAVIJE.

Italija i Jugoslavija.

Od prijatelja iz Jugoslavije primamo:

Kriza u odnosima izmedju Jugoslavije i Italije, koja je nastupila u posljednje vreme, morala je teško zabrinuti svakog prijatelja mira na Balkanu i preko njega u Evropi. Najviše je morala zabrinuti ozbiljnog i trezvenog političkog posmatrača, kojemu je jasno, koliko ima političkih i ekonomskih činjenica, koje upućuju jednu državu na drugu, a kako neznatne su u srazmeru zadjevice, koje ih razdvajaju.

Engleska, veliki politički učitelj Evrope, pa i sveta, pokazala nam je tekom vekovne istorije, da osećajima nema mesta u politici i da je politika posao, kojemu je cilj državno-privredni, zarada u velikom stilu, pod kojom se može podrazumevati ne samo ekonomska, već i teritorijalna ekspanzija. Historija same Italije najbolji je primer za našu tezu, kako u pozitivnom tako u negativnom smislu, ma da je ona po Makijaveliju klasična zemlja razumne i hladno-računajuće politike, a Makiaveli sam, od kojega se citira bez pravog razumevanja samo jedna nezgodna krilatica, prvi veliki učitelj politike.

Rat oružjem zamenjen je 1919. god. novim diplomatskim ratom, silnom utakmicom za obezbedjenje tekovina pobeda a iz ove utakmice proizašle su toliko Italija koliko Jugoslavija kratkih rukava. Italija nije rešila svoje životno pitanje, mogućnost plasiranja svog prekobrojnog pučanstva u plodnim i već uredjenim nemačkim kolonijama, Jugoslavija izgubila je Korušku, jednako i nacijonalno i strateški važnu pokrajinu, izgubila je Pećuj, čim je strateški otvorila granicu Madjarskoj, žrtvovala je crnogorski Skadar, taj prirodni centar jedne siromašne pokrajine, morala se zadovoljiti sa nepovoljnim granicama prema Rumunjskoj i nije uspela da osigura svoje strateške i ekonomske interese prema Bugarskoj i Grčkoj (Solun). Nema sumnje da toliko italijanska koliko jugoslovenska diplomacija u tom medjusobnom dvoboju, nisu mogle da donesu zemljama, koje su zastupale, onu korist, koju su imale pred očima.

Poznato je, da je veliki državnik Pašić odmah u početku mirovnih pregovora, svojim jasnim i izoštrenim političkim pogledom uočio pravu suštinu italijansko-jugoslovenskog problema i nastojao iz petnih sila, da dokrajči spor, koji je tada postojao, jednim pametnim i brzim sporazumom. Ali opšte tadašnje predrasude i naivno-idealističke lozinke, bačeno pred kraj samog rata u svet u propagandističkom cilju, izigralo su sedog državnika u njegovim pokušajima. Ipak je njegova teza ostala neoborena i izgledalo je, da će zdrava pamet pobediti. Rimski pakt bila je važna etapa na tom putu i prvi veliki uspeh nove politike. Ovaj pakt bio je samo tada moguć, kad se je na italijanskoj političkoj areni pojavio državnik velikog kalibra, koji je prirodjenom svojom pronicavošću mogao da sazna svu zamašnost ovog problema: Dok Italija i Jugoslavija vežu svoje snage uzajamnim ugrožavanjem, neće imati slobodne energije za ostvarenje svojih vitalnih političkih potreba. Svoje će sile utrošiti u toj bezplodnoj igri a toliko veliki konkurenti Italije koliko manji Jugoslavije imaće slobodne ruke za sprovodjenje svojih političkih ciljeva. Pored tog uzajamnog političkog izigravanja obe države snosiće neposredno teške ekonomske štete, u korist trećih država, koje će pored političke koristi zabeležiti sebi u dobro i materijalnu dobrobit jačeg i povoljnijeg plasiranja svojih proizvoda.

Potrebno bi bilo još dokazati, da li su prirodne ekonomske veze jedne i druge države tako neosporno jake, da opravdavaju političku saradnju. Uz samu činjenicu, da je Italija jedina velevlast sa razvijenom industrijom, koja graniči s Jugoslavijom, i koja raspolaže i sa dvema lukama, Trstom i Rijekom, preko kojih prolazi znatnim delom i jugoslovenska trgovina, dok je Jugoslavija agrarna zemlja sa znatnim bogatstvom surovina, koje su u prvom redu potrebne italijanskoj industriji, letimičan pogled na trgovinski bilans obeju zemalja dokazuje neophodnu potrebu čim tesnijeg i ekonomskog i političkog saradjivanja.

Baš danas, kad su u Italiji na vlasti lica, koja ne trebaju da računaju u spoljnoj politici na odobravanje neupućene i često nerazumne mase, opravdano je očekivanje, da će zadnji nesporazum samo razbistriti pojmove i dovesti do one iskrene i intenzivne, političke i ekonomske saradnje, za koju je udarena baza rimskim paktom. —ić.

Domaće novosti

75-godišnjica Frane Flega.

Prošle srijede navršio je bivši narodni zastupnik u istarskom saboru gosp. Frane Flego 75 godina života. Prošle su tri četrtine vijeka otkada je u Štrpedu kod Buzeta ugledalo božje svijetlo seljačko dijete, kojemu je bilo sudjeno da svojom spretnošću, razumom i ljubavlju povede naš narod do priznanja i osvojenja onoga što je njegovo.

Pred 5 godina prigodom njegove 70-godišnjice iznijeli smo potanje život ovog krepkog i energičkog narodnog predvodnika te označili važnost njegovog djelovanja u pogledu političke i gospodarske nezavisnosti našeg seljaka u srednjoj Istri, a naročito u njegovoj prostranoj općini u Buzetu, koju je on stvorio, dugo vodio i **dostojno** je pretstavljao. Nisu sada vremena a niti nemamo prilike, da bi 75 godišnjicu našeg zaslužnog rodoljuba onako proslavili, kako on to zaslužuje. Ni njegova mnogobrojna rodbina ni sva njegova djeca nisu onog dana mogla biti uz njega. Nu i oni i mi i mnogi njegovi štovatelji i znanci bili smo uz njega duhom. Da mi se radujemo da je naš barba Frano doživio časnu godinu u svom životu. I tog smo dana u svojim mislima proživljavali sve one dogodjaje, koje je stvarao mladi Frane Flego, sva ona djela, kojima je on kasnije rukovodio, sve one momente, u kojima je on igrao zavidnu ulogu naš svečar. A sjetili smo se i svih onih muka, svog onog nastojanja, što ga je on morao uložiti za pobjedu pravedne stvari. Sjetili smo se onih najcrnjih dana u njegovom životu, kad mu je vatra izgarala njegove muke, a nenaravna smrt grabila ono, što mu je bilo najdraže - krv njegove krvi. I kad smo promislili koliko je taj čovjek dobra za naš narod učinio i koliko je pri tome trpio, tada mu se moramo zaista diviti. Još i danas čujemo u njegovom ozbiljnom glasu živu energiju za životom, a na njegovem licu čitamo, da možemo još mnogo da pretrpimo, ako hoćemo da dostignemo vrhunac patnje. On još stoji kao drevni hrast i dok njega gledamo, kao da nam je lakše. On nam je živi primjer ustrajnosti, volje, rada i snage. I radi toga smo mu zahvalni.

Mi našem dičnom Frani Flegu iskreno čestitamo na njegovoj 75. godišnjici života. Želimo ga još mnogo i mnogo godina imati u svojoj sredini čila i zdrava. Njegovo će ime biti na ponos našem rodu, usadjeno u naše srce, jer je za narod i radi.

Nek Bog poživi Franu Flega!

Ispravak.

Primamo od jednog našega prijatelja iz Voloskoga:

U zadnjoj «Istarskoj Riječi» donijeli ste pogriješno da je pok. Ludevit Tomičić bio rodom iz Lovrana dočim je rodjen na Brajdici u gradu Volosko te ste izostavili da je pokojni bio najstariji Vološćak i brat ovdje dobro poznatog Viktora Tomičića, kojega je 6 mjes. prije pretekla smrt u 93½ god. starosti, poslije što si je stekao znatnih zasluga za razvitak svoje rodne općine Volosko.

DOPISNICA UPRAVE.

Brajković Venancije — Treviž. Primili smo u redu poslanu preplatu.

Runko Franjo — Gologorica 26. Primili smo poslanu preplatu.

Škrgat Ivan. Vaše smo pismo primili te smo shvatili Vaš položaj i prema tome riješiti Vašu molbu povoljno.

Velčić Anton — **Draguzetići.** Primili smo ovih dana preplatu putem pošte.

Dopisnicima iz Batluga, Mun, Prolani, New-Yorka i Zagreba: Vaše će stvari biti u [illegible] broju. Da ste nam zdravo!

Novi zakon za zaštitu uložaka n.. štednju.

Malena je bila zaštita, što ju je .. žalo staro zakonodavstvo štedionic.. ulošcima. Lako kažemo, da je bil.. odvisno od poštenja i opreznosti .. ljudi, koji su sa ulošcima gospoda..

Prije rata bila je propast novča.. zavoda rijetkost. No, iza rata postali .. slučajevi propasti sve češći, osobito .. bankovnih zavoda. Kod toga su trpi.. glavnom najveću štetu mali ulagat.. i to seosko pučanstvo i obrtnici, jer .. pri tom izgubili najveći dio teško .. štedjenog novca.

Sadanja je vlada jasno vidila to .. a bila si je svijesna i posljedica, k.. su grozile čitavom narodnom gos.. darstvu. Zato je i izdala zaštitne p.. pise, koje mogu da s veseljem pozd.. ve svi ulagatelji kao i samo zadrug.. stvo. U tom je smislu najvažnija «N.. redba-zakon na zaštitu štednje» od .. novembra 1926, a tiče se i naših pos.. jilnica.

Na temelju tog zakona vodi se k.. Ministarstva financija poseban isk.. svih novčanih zavoda, koji primaju n.. vac na uloške. Osim toga naredjuje .. tim zavodima, da moraju prijaviti n.. Banca d'Italia sve kredite (zajmov.. dane na jedno te isto ime, čiji izn.. nadmašuje visinu jedne petine cijel.. društvenog kapitala (akcijski kapita.. ili zadružni dijelovi zajedno sa rez.. vnim fondovima.

Emisijski zavod t. j. Banca d'Itali.. imat će u buduće nadzor nad tim z.. vodima i to u ovom smislu: ponajpr.. je će morati da kontrolira, imade l.. svaki zavod dostatnu glavnicu, kako j.. propisuje sama naredba. Nadalje .. paziti kako se investira novac primlj.. na uloške. Osobito će pak paziti, da .. ne daje u previsoke zajmove pojedin.. cima, a dosadanji previsoki zajmov.. da se postepeno, i najkasnije u tri g.. dine, ili posvema utjeraju, ili pak b.. rem da se snize na propisan odnos.. dozvoljen iznos. Konačno, imade li z.. vod dosta rezerva t. j. barem jednu d.. setinu cjelokupnog iznosa svih uložak.. ili — ako je ta premalena — da li j.. se pripisuje propisan postotak svak.. godišnjeg čistog dobitka.

Namjera zakonodavca je jasno ra.. vidna iz riječi samog dekreta-zakona.. imadu se zaštititi ulošci i ulagatelji .. to na taj način, da se za njih traži već.. sigurnost. Ta pak sastoji u tom, što m.. raju zavodi, koji primaju uloške, ima.. veće glavnice i veće rezerve nego d.. sada.

S druge strane ograničuje se davan.. previsokih zajmova (kredita) pojedin.. cima i to za to, da se tako lakše stan.. na put velikim gubicima, koje su inač.. do sada imali novčani zavodi — u p.. vom redu banke — baš kod takih pr.. komjerno visokih zajmova. Da ukratk.. rečemo: zakon hoće, da se tim novi.. propisima i novouvedenim nadzoro.. Banca d'Italia stane na put ili bare.. što više ograniči propast novčanih z.. voda, a time da zaštiti i same ulag.. telje, koji inače moraju da kod propas.. banka nose skoro sav gubitak.

Kako rekosmo, taj se dekret-zak.. tiče i naših zadruga (posujilnica) i .. svih glede prijave za upis u iskaz k.. Ministarstva financija, a onih na ogr.. ničeno jamčenje osim toga i glede p.. jave na Banca d'Italia svih onih za.. mova, koji su u smislu same naredb.. previsoki.

Baš radi toga je Zadružna Zveza .. Trstu opetovno upozorila na zakon s.. naše posujilnice putem okružnice, a o.. javila je to i u novinama te je na t.. način obavještena i naša šira javnos..

Za bolje razumijevanje zakona is.. čemo, da će se nadzor sa strane Ban.. d'Italia ticati samo toga, da li se či.. dobitak pripisuje rezervi, ne daju li .. previsoki zajmovi odnosno tjeraju li .. stari previsoki zajmovi ili se bar.. snizuju na dozvoljenu mjeru sa pos.. penim otplaćivanjem. Prema tome .. će se taj nadzor ni u kakom sluča.. rastezati na uloške te će oni i nada.. biti tajni za svakog, pa i za samu .. žavnu upravu. Obseg nadzora je naj.. točno odredjen po samom zakonu, .. Banca d'Italia nesmije da ga prekor..

Pri zaključku navadjamo još i to, .. je dekret, o kom je tu govora, naper.. u prvoj vrsti na bankovne zavode, g.. su se zadnjih godina sve češće pon.. ljali slučajevi propasti te su ulagat.. pretrpili ogromnih šteta. Državna .. prava znade, da se time ubija volj.. ulaganje i štednju, zato i hoće da n.. vim propisima i nadzorom što bolj.. što više zaštiti ulagatelja samog te t.. ojača i digne i sam smisao i volju .. štednju i ulaganje.

DOPISI

IZ RIJEKE

Recimo koju o državljanstvu. - Današnji i negdašnji ženidbeni običaji. - Nesta blaga — nesta ženidbe. - Krive glasine. - Lav - One tri.

...lijanski novinar, Mario Nordio, bavi se već nekoliko vremena našim, riječkim ...ima. Kao i mnogi drugi, konstatirao ... on, da u ovom gradu ne cvatu ruže, ... u najboljoj vjeri ponovio neke ideje, ... kojima bi trebalo raditi, da se grad ...ovo podigne. Tom zgodom dodirnuo se on i jednog pitanja, koje muči mnoge Riječane: pitanja pripadnosti. Ima naime na Rijeci dosta ljudi, koji još — vise, to će reći ...oji još ne znaju, čiji su.

...e se je to znalo. Bilo je vrijeme, kad ...ni bili pripadnici Hrvatske, dok se ...tvari okrenule, te oni tako reći pre...ći postali — Ungarezi. U novembru ... prestali su biti Ungarezi i do Rapala ... su kao u zraku. Rapalskim ugovo... ...ostali su u pravom smislu Riječani, ... reći pripadnici riječke slobodne dr... Godine pak 1924. svi oni Riječani, ...u bili riječki pripadnici prije 1910. ...li su uslijed aneksije potpunim pra... italijanski državljani. Oni pak, koji ...adobili pripadnost iza 1910. godine, ... su izmedju svoje negdašnje postoj... Italije da biraju, a italijanske vlasti ... su pravo, da ih primu ili ne prime. ...i slučaj: opcija. Ta vrijedi za one ...ve «Corpusa separatuma», što su rim... paktom prijateljstva pripali Jugo...ji. O tima se bave neptunske konven... koje još nisu ratificirane. Tek onda, ... te konvencije budu ratificirane, moći ...novnici onih krajeva da optiraju za ...u ili Jugoslaviju već prema svojoj ... i uvidjavnosti.

...m toga vele, da ima na Rijeci dosta ...na i Goričana, koji bi, da su ostali ... kuće, postigli potpunim pravom itali...ko državljanstvo, dok će sada imati ...anja, da tu stvar urede. Kako vidite, ...ih strana sve sâm belaj!

...ijet se mijenja, i ljudi u njemu. A ... i lijepe, stare i zdrave navade. U ...e bi vrijeme mladić, kome bi oko palo ...kakvu djevojku, išao za njem u crkvu ... šetnju, pisao bi joj zaljubljene listiće, ...ao u noći pod prozorom žarke pod...ice, pune nježnih i srdačnih uzdisaja, ...o za njom po danu i po noći, dok ne bi ...moga dana nakon mjeseci i mjeseci ...ke i izgaranja stupio pred njezine ro...elje, da zaprosi njezinu ručicu. I bio je ...sretan, ako bi sve išlo dobro i u redu.

A danas?

Danas se te i takove stvari vrše putem ...vina. Na istoj stranici, gdje kakav kra...r nudja svoju robu: slane sardelje, ili ...alar, mesar svoje konjsko ili magareće ...o, staretinar kakove stare brageši ili ...ve razbijene lonce — na toj istoj strani ...ete da čitate i ovakve oglase: «Lijepa ...da gospodjica, fina i elegantna, nao...žena i inteligentna, bogata i duhovita ... da se u svrhu ženidbe upozna s jednim ...o tako krasnim, bogatim, inteligentnim ...dnim mladim gospodinom.»

Malo niže naći ćete i ovakav oglas: ...lad čovjek, koji govori perfektno sedam ...ika vrlo inteligentan, (svi su ti mladi ...di vrlo inteligentni!) vrlo dobro odgo...n, vrlo dobro upućen u poslovne stvari, ...i se vjenčati s mladom gospodjicom iz...dju 20 i 25 godina, nadarenom, inteli...ntnom, otmjenom, koja će mu osim toga ...nijeti i dvadeset hiljada lira, da može ...riti temelje trgovini na veliko. Diskre...a zajamčena. Pisma i fotografije neka ... uprave Post-restante na naslov «Zvi...zda jutarnja.»

... pisma kaplju sa svih strana s ponu...ma i fotografijama. I tako se sklapaju ...derni brakovi, sklapaju i — raskla...ju.

...a taj način htio je nedavno da se oženi ...ki Tršćanin Inaugher. Bacio vijest u ...ne i primio svu sila pisama i ponuda. ...ju onima, koje su mu se ponudile, ... je i neka Furian. Otišao, da je vidi, ... stvar gotova: koliko bi čovjek okom ...nuo, već su bili zaručnici. Nato mu je ... izbrojila nekoliko hiljada lira, što su ... trebale za nekakvu kauciju. S tim ...cem krenuo zaručnik u Milan, položio ...uciju, ali u zao čas: firma, s kojom je ...lo, propala, a s njome i novac moje su...djanke. Nesta novca, nesta prijatelj...a, odnosi izmedju zaručnika ohladniše, ... je stala da traži svoj novac natrag, ... nije imao otkuda da vrati. I tako je ...ar došla na sud. Na sudu je mladić iz...io, da on priznaje svoj dug prema gdji... Furian, ali da je odnosna svota uložena ...nu Firmu, koja je njegov dužnik. I sud ... je riješio. I tako je moja sugradjanka ...la i bez zaručnika i bez svojih kraj...a.

Nauk: Ženimo se što bliže možemo, a ...rimo se po našoj lijepoj navadi staroj!

Prošli četvrtak imali smo na Rijeci ...t jedan dan neobičnog uzbudjenja. ...enada prosula se uokolo vijest, da se ...neki poznati profesionist ubio. Iznesene ... i pojedinosti. Čovjek se bacio kroz pro...r i na mjestu ostao mrtav. Po svim uli...ma skupljali se ljudi i komentirali ne...etni slučaj.

Medjutim su sa svih strana počeli da ...one telefoni. Intimniji prijatelji htjeli ... tim putem da iskažu porodici svoje du...ko saučešće. Zamislite njihovo čudo, ...d su na telefonu čuli glas svoga prijate..., koji ih uvjerava, da nije nikada ni sanjao da se ubije i da nije još u životu s takovim tekom objedovao kao danas... Pa vjerujte glasinama!...

Govori se, da će se onaj lav svetoga Marka na Adamićevu mulu otkriti 21. aprila o. g. to će reći na dan «Rimskog Božića».

One tri:

Prolazeći kraj jedne kuće čuo sam kako mati kara kćerku zbog toga, što se opet «nazbɔletala».

— Hvala Bogu, rekoh Ninetti, koja je takodjer bila ondje blizu,, napokon se ipak našla jedna pametna mati.

A Ninetta meni:

— Mo je! Ma ca vi za istinu mislite, da ju mat laje zato, zac se je zbɔletala?

— Nego zašto?

— Zato zac njoj je porabila svu njiju pituru, tako da sada nima ona s cem se namazat.

Druga:

Ovu sam čuo juče iza Peškarije. Jedna će gospodjica drugoj:

— Zašto si stala?

Počekaj me, dok malo popituram — kolena...

Ona posljednja:

Danas mi se je Francele tužio, da ima već punih osam dana, što nije sa ženom progovorio nijedne riječi.

— A zašto? — upitah.

— Zato što ona uvijek govori, pa mi ne da ni da pisnem...

Rokac.

IZ LANIŠĆA

Kiša. - Još nemamo svećenika. - Slabe plaće crkvenih zidara. - «Scuola serale» i «dotrine».

Prve dane ovog mjeseca imali smo lijepa vremena, da se je čovjek morao diviti i zahvaliti Bogu za takav dar. Lijepo nam je vrijeme veoma potrebito u ovo doba novih poljskih radova. No nije nam dugo potrajalo — pojavila se je opet kiša.

Polja nismo još ni izorali, a to je slabo. No, vrijeme nam je nepovoljno. Bit će da se Bog ljuti na našeg «uzor» svećenika Don Guona, pak se iskalio na brižnu Čićariju. Don Guon Ambrosio otišao je, kako smo vam već jedanput pisali, iz Lanišća, a da neznamo kamo ni kuda. Niko nezna gdje ni kamo je odnio onaj naš teško stečeni novac, što smo mu izručili za gradnju crkve. Držimo da takvom svećeniku nema para nadaleko.

Poslije njegovog bijega mi smo ostali bez svećenika. Crkvene posle opravlja nam Don L. Branca. Mi smo molili biskupa Fogara, da nam pošalje svećenika, no ništa nam se nije odgovorilo. Neznamo kako i kada će se to naše crkveno pitanje riješiti. Trebalo bi, da se crkvene oblasti malo bolje brinu, da nam udovolje. Često se dogadja, da mora koji bolesnik ili starac bez posljednje popudbine na vječni počinak, jer je Račjavas daleko. Don Branca opet nemože mnogo da se posvećuje Lanišću, on ima zato svojih razloga, pa je i za druge crkvene stvari u Lanišću slabo. Pa na koncu konca, moramo priznati, da nismo mi u Lanišću s Don Brancom nimalo zadovoljni. Bolje da o tome ne govorimo, ali — jedno je jasno, ne volimo ga i želimo, da nam crkvena oblast pošalje jednog svećenika kako ćemo mi.

Crkvu smo već dogradili. Na gradnji crkve radili smo svi svim silama na raboti više nego li da bismo radili na svojem domaćem radu. Posebno moramo spomenuti, da su zidari radili baš u redu, no nisu bili dosta plaćeni. Pomanjkalo je novaca, možda zato, jer se nije dobro izračunalo i uredilo rad prama svoti, s kojom se je raspolagalo. Kad se je pokrivalo krov, ostalo se je već bez novaca. Arhitekt je dao težacima nekoje čekove, na kojima je svota od 50 lira, a piše, da su plativi «a vista», ali niko neće da taj ček uzme našim ljudima mjesto 50 lira. Trebalo je, da smo prije mislili o svemu i da smo uredili svoje račune za crkvu prama radu, koji će biti potreban.

Pred nekoliko dana započeo je u Lanišću tečaj za mladiće. Polazi ih oko tridesetak, a poučuje g. Umberto Tochin.

Počelo su takodjer i «dotrine», poduka vjeronauka za djecu, koja će pristupiti sv. krizmi. No, malo je teško vjerovati u dobar uspjeh, ako pomislimo, da djeca ne razumiju jezika poduke.

Č.I.Č.

IZ ROČA

Nešto o pustu.

Prošao nam je i ovogodišnji pust, kao što sve prolaze redom, lijepo za grdnim, tužno za veselim, veselo za tužnim itd. Sad smo u korizmi i popeljeni sjećamo se na pustno doba.

Prošao nam je onako srednje, ne kao drugi dani žalosno. Možemo dapače reći, da su naša siromaška srca u pustu bila malo vedrija i življa. Bit će to djelovala na nas naša omiljela pjesma, koja se razlijegala našim krajem u zadnji pustni dan iz punog grla. Dugo je već nismo čuli, onako jake i žive pjesme. Pjevalo se razne pjesme i ljubavne i narodne i one stare pustne, koje su naši stariji pjevali u davnini i koje mi još ni danas ne zaboravljamo. To nas veseli. I po tom vidimo, kako naš narod ljubi i štuje sve ono, što su ljubili i pradjedovi naši. Volimo naša polja, naše kućice, koje su nam oni namrli, ali isto tako volimo njihov jezik i njihove pjesme po onoj pjesnikovoj:

«Ljubi rode, jezik vrhu svega»

Pust je prošao, no mi se sjećamo na nj, no ne toliko radi samih pustnih ludosti, koliko radi spoznanja, da smo još tu živi i zdravi i — svjesni.

Barba Luka.

Franina i Jurina

Fr.: Veruješ, ti Jurino, va poslovice?

Jur.: Kako kada! Ako mi meće račun — verujem, ako ne — ne verujem.

Fr.: Veruješ va onu, ka govori, da je svako lane bolje?

Jur.: Verujem i ne verujem: kako kada!

Fr.: Stumači mi malo to tvoje: kako kada!

Jur.: To ti je ovako: Ako mi ki poveda, da je bilo vreme, kada se je moglo imet kilo mesa za jednu liru, i ako se je prej tega moglo imet toliko mesa i za šezdeset centezimi, a još prej i za dvajset, i još prej i za deset centezima a i za dva krajcara, onputa ću i ja reć, da je svako lane bolje. Ma ako mi ki pride ćakulat, da se je puno bolje živelo jedanput, kada ni još bilo na svete ovolikega napretka — ja bim mu rekal: hot mali spat!

Fr.: Ja pak vendar mislim, da je bilo vreme, kada su ljudi bili zadovojneji, nego danas.

Jur.: Ja va to ne verujem.

Fr.: A zač ne?

Jur.: Zato zač još se ni rodil i ne će se rodit, ki bi mogal čoveka zadovojnega storit. Čoveku vavek neč fali. Nikada mu ni pravo.

Fr.: Ja pak mislim, da ni tako. Ja znam, da smo jedanput imeli, ča smo imeli — pak nam je bilo dosta.

Jur.: Ni nam bilo dosta, Franino, ne! Ti si pozabil, kako nam je onput bilo, i kako smo već i onput govorili: bolje bi se otelo, bi se lagje trpelo.

Fr.: Namor se je govorilo i tako.

Jur.: Vidiš, da imam i ja kadagod pravo.

Fr.: Imaš ti, pari mi se, vavek.

Jur.: Ti znaš, da za naše prve mladosti ni bilo ni kurijeri ni voza, ni vapori ni trget — nego ki je otel poć v Reku, moral je hodeć poć. A poć z Labina va Reku — bil je lepi tekac — ča ne?

Fr.: I kako! Hodiš i hodiš, i nikada kraja.

Jur.: Kasneje se je čovek mogal ukrcat va Plomine va kakov trgetićin i bilo je lagje.

Fr.: To se zna da je.

Jur.: Ma se je svejedin malo natezalo. Osobito ako ni bilo vetra. Pak je prišla pošta. I to se je natezalo.

Fr.: Pak je prišal vapor. To je pak bilo pravo čudo.

Jur.: Je, ma za malo. Neki je počel njurgat, da se pomalo vuče, drugi, da se preveć fermuje, treći, da mu se nateže, četrti, protestuje, da ča nimaju ča boljega nego ovu vražju karampanu, a peti: — Ah! kade j' ono lepo, nekadajmo vreme, kada se j' hodilo, kako se j' otelo! Blaženo ono vreme!

Fr.: A je kadagod čovek malo čudan — je!

Jur.: Malo? A ja malo! Pak onput su došli oni beli, lahki vaporići, ki su puno brže navigali, pak ča? Malo smo se poveselili, a onputa smo opet počeli mrmljat, da ča ne stave jedan šestan vapor, ki će poć ravno u Reku i z Reki i sve va nekoliko minuti. I jadili smo se i govorili: Todore, Todore, svaki dan to gore!

Fr.: A je pak tako — je!

Jur.: Pak su prišli ovi temobili i kurijeri.

Fr.: Dobro se spamećujem, kako smo ono va njih gledali, kako tele va nove vrata.

Jur.: I to je malo duralo. Najprvo smo se tužili na tuf od bencini, pak da trese, pak da prepomalo hodi — inšoma i to nam je već bilo malo.

Fr.: A ča misliš, ča će bit pak z ovemi aroplani? Oni već danas lete kako streli. Misliš morda, da te se ča i na njih ljudi tužit?

Jur.: To se zna, da te. A i mi dva, ako budemo živi, ćemo do dvajset let ovako razgovarat: Ti ćeš mi reć: Jurino, ovaj čas mi je prišal list z Australije — po aroplanu. Promisli, dobil sam ga tri minuti kasneje nego bim bil moral! Je to način? Ča dela goveran, da ne uredi tu poštu, kako trebe? A ja ću ti reć nato: — Ne rani me, Franino, onde kade me boli! Malo prej je prišal tranzatlantički aroplan dva minuta i pol kasneje nego je napisano na voznem rede. Ma ča ni to strašno? Iako se kemu potužiš, poslat ćete s vragu.

Fr.: A ter bi malo manj imel i pravo, ako budemo takovi.

Jur.: Ne govori, ako budemo, zač već smo takovi. Nikada siti ni zadovojni! Puška nas ne ubila!

Fr.: Amen!

IZ ROVERIJE

Pust. - Crkva i zvona.

U ovoj godini još se nismo javili u našoj novini. Svi su naši valjda zaspali. Niko se ne javlja, niko se ne tuži, a niti ne hvali.

Kod nas doduše nema ništa osobito zanimivoga i novoga. Pust nam je došao i prošao. Mladež se je malo veselila, krabuljalja, pjevala i plesala, po starom običaju. Bilo je sve mirno, tako, da je sve veselje u redu prošlo. To je veoma lijepo od naše mladeži, koja redovito voli, da se svadja. Bilo bi poželjno, da i u napred sva naša veselja budu mirna i bez komedija.

Lanjske godine pisali smo Vam još, da nam na crkvi manjkaju zvona i da bi bilo potrebno dobaviti ih. Crkva nam je lijepa. Posjećuje je mnogo naroda i to iz Svetvinčeštine, Čabrunići, Rezanci, Boškari i druguda, ali nas srce boli, kada pomislimo, da nije potpuna, jer nema zvona. Ima jedno maleno zvono, koje zvoni u svim prilikama, no to nije dovoljno. Trebalo bi se nekamo obrnuti s molbom, da nam se zvona dobave, onako, kako su to učinila i druga sela, pak bismo sigurno uspjeli, ali kod nas se tim pitanjem malo ko zanima. Naš svećenik bi se morao za to interesirati, a takodjer i delegat, a mogli bi i narodu reći, da se nešto sakupi i da se složno nešto učini. Naša novina donaša na glavi svakog broja lijepu narodnu izreku: «Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari», pak bi trebalo, da se i mi toga držimo.

Seljak.

IZ KATUNA LINDARSKOGA

Vrijeme i rad. - Mladež.

Nemamo što da vam se pohvalimo, nego ćemo i mi po običaju našem potužiti se. A moramo. Ni vrijeme nam nije povoljno, i ono nas uz ostale naše nevolje šiba svojim hirovima. Bili smo već počeli naime da radimo po poljima i vinogradima, kad eto ti nesretne kiše, koja nije prestala do 14. marča. Sada su nam se opet vratili topliji dani i blago sunce, ali je već i doba.

Počeli smo saditi krumpir, a takodjer i vezati loze. Treba da svi dobro zasučemo rukave i da sve sile upotrebimo, ako ćemo, da nadoknadimo ono, što smo uslijed zlog vremena zapustili. Veliki smo siromasi i onda kad mnogo radimo, a ako ne radimo — zlo i naopako za nas. Mlado i staro, i muško i žensko, svi zajedno, dajmo se na složan rad i ne gubimo vremena kojekako, samo da nam brže prodje. Osobito preporučamo roditeljima, da paze na djecu i da ih zaposle, a ne da ih puste lagodno živjeti u lijenčarenju.

Treba mnogo u današnji dan paziti, što nam djeca rade i kako se ponašaju. Osobito je potrebno imeti na oku kćeri. Teško je za nas siromahe, a još ako nam kćeri razbacuju teško zaslužene lire u ludo, da kupuju mjesto pristojnog odjela, kojekakva strašila — onda ćemo sasma propasti. Pamet u glavu svi — i mladi i stari Današnje vrijeme bije teškom rukom naš život. Radom i kreposnim životom odupreti ćemo se svemu — inače propadosmo.

Jedan seljak.

IZ SREDNJE ISTRE.

Drizgavac.

«Poznate ga? Ja mislim, da je malo ki od mojih vršnjaki, ki ne bi bija ima š njim posla. Mali je kakoj «japunež», a na livu nogu šepa. I škiljast je. Kad smo bili mali, vajk je kredeva materi batune z kotul. Kolike pute smo igrali na bružu, dokle nas ni mrak potira u hižu. Vajk je bija najšegavij. Ma kad bi nam dobija batune, na ki ti način, bi mu he zmutili.

U nikih malih kuretih je hoževa za ovcami, a ni he ima čuda, desetak glav i te je čuveva na polovinu. Upanki su mu bili razderani, a «škafuni» ki zna od kada. Niki šiljarič je noševa na glavi s trima škuljami, ča smo mu he učinili, kad smo s ključen hitali u njega. Ma njemu je bija dobar. Jeno malo bi ga udzad podiga, kuretić bi prehitija priko ramena zašvika dva tri put za ovcami: «Trkamana» i zapiva: «Mila moja, kadi si sinoć bila.» Pak bi se naputija doma. Ja i mali Vice smo ga zvali «Drizgavac», aš je vajk drizga. Još ni ima ni 12 lit jur je pipeva cigare, španjulete, čagod mu je ki da. Oni tabak od 4 šoldi je mota u jornale. Kad ni ima beči, zavuka bi se strini Jeli u kokošar, je li kakovoj drugoj susedi, upalija bi dva tri jaja pak h «Kalamati». Kad ni bilo ni tega, puli ovac je učinija pipu uz brboške, napunija je z lišćen i pipa. Šantuja Zvan bi zna i danas povidati, kako se je došulja, kad ni ima ča pipati, najprvo je pita frminanti, pak harte ud paketa i tabaka.

Svi su govorili, da je vragu s kotla vuša. Svaki, ki ga je pozna, bi reka: Nikad s tega «škljenka» niš. Kad bi mu ki ča reka mriž sve ljude bi hita kamenje. Ma po Svetu Mariju gledajte ga danas! Šantule Ive, svaku nedilju ga morete viti na placi u Kanfanaru. A Prikodražani ga najbolje poznaju. — **Prikodražan.**

Novi zakon javne sigurnosti

III. GLAVA.

O tiskarama i o sličnim obrtima te o javnim objavama i oglasima.

Čl. 111.

Nije dopušteno voditi štamparsku, litografsku ili drugu radnju, kojom se mekanički ili kemički reproduciraju slova, slike ili figure, a da se zato nema dozvole okružne sigurnosne oblasti.

Dozvola vrijedi isključivo za lokale u njoj navedene.

Dopušteno je zastupstvo.

Čl. 112.

Ne mogu se izlagati javno niti nuditi ili držati na prodaji, niti fabricirati ili dati fabricirati, uvažati iz inozemstva, prenašati ili dati prenašati u tuzemstvu, u svrhu prodaje ili raspačavanja: rukopisi, tiskanice, rezbarije, litografije, figure, slike, napisi, plastičke ili drugovrstne stvari, koje su protivne državnom nacionalnom redu ili koje vrijedjaju dostojanstvo i ugled nacije ili oblasti ili se kose s moralom, dobrim vladanjem, javnom ili privatnom pristojnošću.

Mjesna sigurnosna oblast može da administrativnim putem odredi zaplijenu takvih rukopisa, tiskanica, rezbarija, litografija, figura, slika, napisa i sličnih stvari.

Čl. 113.

Ista pravila vrijede i za tiskovine i litografije, kojima se vrijedjaju moral i dobro vladanje ako se njima šire sredstva, kojima se onemogući oplodjivanje ili prekine trudnoća ili kojim se opisuje uporaba istih ili se u opće davaju upute na koji se način ta sredstva mogu dobaviti i kako se njima služi, pa makar sve to bilo učinjeno indirektno ili pod terapeutičkom ili znanstvenom izlikom.

Čl. 114.

Osim u slučajevima predvidjenim od zakona o štampanju periodičnih časopisa, ništa tiskanog ili rukom pisanog ne smije biti javno pribijeno ili raspačano na javnom ili javnosti pristupačnom mjestu, bez dopusnice mjesne sigurnosne oblasti. Ova odredba vrijedi i za nadgrobne napise. Ovaj propis ne vrijedi za tiskopise i rukopise oblasti i javnih uprava, za one katoličkih crkvenih oblasti, kad su izvješene u crkvama i na crkvama, za one, koje se odnose na izborne stvari za vrijeme izbora i za one koje se odnose na prodaju ili najam seljačkih ili gradskih dobara ili na dražbene prodaje.

Dozvola je potrebna i tada, kad se izvješavaju novine, izvadci ili prikazi iz istih.

Javna objavljivanja putem izvješivanja mogu se učiniti samo na mjestima, za to odredjenim od javnih oblasti.

Izdavanje dozvole, predvidjene u ovom članku, nije ovisno od uslova utanačenih u čl. 10, slobodno je, razumije se, oblastima, da ih odbiju osobama, za koje drže, da bi ih zmali zlorabiti. Osobama bez identitene karte, ne mogu biti podijeljene.

Objave, razglasi, novine, izvadci i prikazi iz istih, javno prilepljeni bez dozvole gore navedene, skinut će se po sigurnosnoj oblasti.

Osobe koje ih javno izvješuju biti će zatvorene.

Čl. 115.

Zabranjeno je objavljivati po novinama ili drugim periodičnim spisima objave ili dopise, bilo koje vrsti, ako se odnašaju na sredstva, kojima se sprječava oplodjivanje ili trudnoća, pa makar se to dogodilo i indirektnoj ili pretvornoj formi ili pod izlikom terapeutskom ili znanstvenom. Zabranjeno je uvrštavati i takve stvari, kojim se obavlja ljubavno dopisovanje.

Zabranjeno je novinama ili drugim periodičnim publikacijama da donašaju sliku onih, koji su počinili krvna zločinstva ili su koji njih sudjelovali, kao što i slike samoubojica.

Novine ili periodične publikacije koje krše propise ovog članka, zaplijenit će se administrativnim putem od mjesne sigurnosne oblasti.

Književnost i umjetnost

«Vez» za mart.

«Vez» napreduje u svakom pogledu. Širi se po Istri i izvan Istre, a i po sadržaju je ovaj martovski broj veoma lijep i ukusan. Naše žene mogu ulistom biti zadovoljne, da imaju jedan sličan list. Istranke imaju ono što seljačke žene drugih naroda nemaju: jedan svoj list i to dobar list. Treba da ga još više uzljube i da ga šire u svojim ženskim redovima, jer je koristan i veoma poučan. Ne bi smjelo biti jedne naše kuće bez tog lista. «Vez» je ne samo za žene, nego je u njemu voma lijepoga štiva i za djecu. Jurić se je preselio iz «Mladog Istranina» u «Vez» i tamo zbija šale.

Naručujte ga i preporučujte «Vez» svojim ženama, draganama, sestrama. Budu li čitale «Vez», postati će uistinu vrijedne i uzorne.

Martovski broj «Veza» ima slijedeće članke, priče i pjesme:

Istarska žena u prošlom ratu (V. C. E.); Dobro srce (Josip Demarin); Vez u narodnoj pjesmi (Marija Roca); Slijepi guslar (Pr. Barba Šime); Smrt pobratimstva (Rikard Katalinić-Jeretov); Djurdjica (Mato Lovrak); Slika iz grada (Božica Ilić); O životu i ljubavi (N. Crnčević). — Za istarsku djecu: Srebrnjaci; Ranko pospavanko; Majmun Flok i belgijski mornar; Ko što čini sebi čini; Malo A, B, C; Majko!; Kastavski junaci; Iz moje torbice; Jedna zagonetka. — Šala i smijeh; Sitnice. — Na prilogu: Lijepi crteži za ženske ručne radove; Opis crteža; Materinstvo, Djeca, zrcalo obitelji (V. Beljčev); Nega dece (po Batutu); Zdravstvo; Kućanstvo; Kuhinja, Pisma naših prijateljica itd.

List se naručuje na adresu: Amministrazione del «Vez» Via San Francesco d'Assisi 20/I. Trieste. Pretplata za cijelu godinu za Italiju 8 lira, za Jugoslaviju 30 dinara.

«Naš Glas» za mart.

Izišao je iz tiska treći (martovski) broj «Našega Glasa». Tim je brojem ovaj list zadobio željenu formu i vrijednost jer je sadržajem bolji od svih do sada izišlih brojeva. Uredjen je s mnogo razumjevanja i ukusa, no bilo bi poželjno, kad bi u njemu bilo više hrvatskog štiva. Možda bi se na taj način uzbudilo više zanimanja za list u hrvatskom djelu našeg naroda, a i Slovencima je hrvatsko štivo dobro došlo. Sadržaj ovog najnovijeg broja je slijedeći:

L. Krajgher: Matej in Matilda; Ivo Mihovilović: Nedeljno popodne seljaka; France Bevk: Čas, ki hodi z berglami; Rikard Katalinić-Jeretov: Mornareva smrt; Slavko Slavec: Nočni ukazi; Severjeva Gospodična Ana; Renato Fucini: Lucija (Prev. Slavko Slavec); Branko Perović: Pesma ispod oblaka; Ivan Kenda: Tolminsko narodno blago; Marijana Kokaljeva: Gospa Milka; Si-king: Trudni vojak. — Znanost in vzgoja: L. Č.: Ob stoletnici smrti Aleksandra Volte: Dr. Just Bačar: Kaj povzroča bolezni; Zorko Jelinčič: Po trnovskem gozdu; Železnica, avtomobil in zrakoplov v Ameriki; — Mirko Luin: Lahka atletika. — Menjava morskih tokov. — Listak: Priroda: Iz bojevnikov so postali poljedelci. — Najmrzlejša in najtoplejša točka na zemlji. — Živali ob potresu; Obrazi: Ludovik van Beethoven. — † Georg Brandes; Drama: Hlapec Jernej v Gorici; Kritika: Alojzij Gradnik: De profundis; Zapiski: Makso Cotič. — Petdesetletnica. — Nove ruske drame; Zdravje: Manj alkohola. — Tobak; Šport: Smučanje pri nas; Odmevi: «Obzor» o «Našem Glasu» — Brstje; Smešnice in listnica. — Na koricama: Zagonetke, riješenje zagonetaka itd. — Slike: Milko Bambič: Hlapec Jernej in potepuh. — Hlapca Jerneja vržejo v ogenj. — Skupina slovenskih «smučarjev» iz Lokvi. — Beethoven.

Pretplata za cijelu godinu iznaša 16 lira za Italiju, a za inozemstvo 20 lira.

Naručuje se na Amministrazione «Naš Glas» Casella postale 348. Trieste.

KUPLET

z ovkraj i z onkraj Učki.

(1895.)

1) Jedàn put je bil jedàn gospodin,
On nije bil Furlàn, a ni Dalmatin;
A svejeno je znal sto dùgi storit,
Ma nigdar ni vragu ni boga vratit.

2) Jedàn put je bil jedàn albukàt,
On nij bil Magjàr, a nij ni Hrvàt;
A svejno je znal paràgrafe prest
I najzad klijentu stomànju odnèst.

3) Jedàn put je bil jedàn ti dohtòr,
On nij bil docènt i nè profesòr;
Ma svejno je znal recèpte pisàt
I zdrave kršćane pod zemlju poslàt.

4) Jedàn put je bil sudàc — principàl
Poštèn, kako stròg, ter imparciàl;
Ma svejno je znal i svè oprostìt,
Kadà je imèl ku mladu sudìt.

5) Jedàn put je bil jedàn negocjànt,
On nij bil bas tat i nè prevarànt;
Ma svejno je znal već zèt nego dat,
A ki put i smeti za robu prodàt.

Trnoplesar.

Svega po malo

Plodovitost zemlje.

Naprednost zemljoradnje prosudjuje se najbolje po količini prihoda što ga daje jedan hektar obradjene površine zemlje. Na prvom mjestu stoji po proizvodnji mala ali uzorna gospodarska i seljačka država Danska.

Dok se kod nas proizvodi po jednom hektaru najviše 10 kvintali žita, u Danskoj se proizvodi 32 kvintala, dakle preko 3 puta toliko koliko kod nas. U Egiptu se proizvadja 17 i pol kvintala, a u Njemačkoj 24 kvintala po hektaru. Zašto je to tako? Zato jer Njemačka ima najviše motornih plugova, zato jer troši najveću količinu umjetnog gnojiva, i zato jer znade odgajati dobre poljodjelce. U Njemačkoj poljodjelci pohadjaju poljoprivredne škole, a goji se takodjer mnogo i poljoprivredno zadrugarstvo.

Dobro orudje, dobar gnoj i razuman gospodar mogu i iz pjeskovite zemlje, kao što je Njemačka izvući lijepe koristi.

Krvnički mač, kojim su bili pogubljeni Petar Zrinjski i Krsto Frankopan.

Novine pišu, da je jedan Amerikanac kupio jednu zbirku starog oružja od nadvojvode Eugena, strica španjolskog kralja Alfonsa I., koja se je nalazila u dvorcu Hohenwerkenu u Tirolu. Medju tim oružjem, koje je preneseno u New York i izloženo u jednoj galeriji, nalazi se i mač, kojim su pogubljeni knez Petar Zrinjski i šurjak mu Krsto barun Frankopan. Amerikanski list naziva ovu dvojicu jugoslovenskih narodnih prvaka «buntovni austrijski grofovi», sigurno iz neznanja. Mač je — prema pisanju spomenutog lista — oko četiri stope dugačak, a dekoriran je na obje strane. S jedne strane je Spasitelj na križu, godina 1657. i ime krvnika Nacolausa Mar; s druge strane pak urezana je riječ «Justelisia» i lik jednog grješnika.

Rusko carsko blago na licitaciji.

U Londonu su prodani na dražbi brojni ruski carski dragulji, kao mač Pavla I. sa diamantnim drškom, dragulji iz žezla Katarine II., svadbena kruna ruskih careva i brojni manji dragulji. Dragulje je sovjetska vlada prodala za 300.000 funti (oko 40 milijuna lira).

Umjetna metla.

Amerikancima bi izgledalo i suviše primitivnim, kad bi na svoje ulice izvodili svakog dana čitave gomile čistilaca, da čiste ulice. Oni su radje iskonstruirali poseban tip motocikla, kojemu se na dnu nalaze metle, koje automatski čiste ulice brže i bolje nego čistači. Taj je motocikl izumila jedna žena, koja je u cilju da općinskim savjetnicima pokaže svoj pronalazak projurila na svom posebno udešenom motociklu cijeli Los Angeles i počistila sve ulice. Općina je odmah otkupila taj njezin pronalazak.

4000-godišnja pšenica.

Jedan bogati vlasnik plantaža u Australiji kod Bathuosta kupio je stanovitu količinu pšenice izvadjene iz grobnice egipatskih faraona, koja je bila stara oko 4000 godina (Stari su Egipćani naime u mislima, da će time olakšati život pokojnicima, s njim zakopavali sve ono, što mu je za života najviše služilo), te ju je posijao. Pšenica je izrasla tako visoko, da je nad mašila i najbolje vrste današnje pšenice, ali joj je jedina mana ta, što se teško dade samljeti.

Telefon i bolest

Pri upotrebi telefona naročito po javnim lokalima i javnim govornicama čovjek može oboljeti. Pri govoru često se upljuje lijevak telefona za govor i zagadi klicama raznih bolesti, koji su u ustima pojedinaca, koji na telefon govore, najčešće klicama tuberkuloze. Naposrednim se dodirom lijevka i sasušivanjem pljuvačke te klice dalje prenose. Slušalicom se mogu prenositi razne kožne bolesti. Radi toga treba slušalicu i lijevak češće obrisati rastopinom sublimata, a pri govoru se ne smiju usta suviše blizu prinositi lijevku.

DAROVI

za «Prosvjetu», odsjek za Istru

Mjesto cvijeća na grob blagopokojne Foške Žmak daruje g. Crljenica Matko 25 lira.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

Broj 13 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 31. marca 1927. Pojedini broj 25 cent. God. V.

„Istarska Riječ“ [illegible] svakog četvrtka uveče. [illegible] Pretplata za tuzemstvo iznaša [illegible] lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst, [illegible] Via S. Francesco [illegible] 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Azija se miče

Azija je četiri i po puta veća od Evrope. U njoj živi oko devet stotina milijuna duša. Najviše ima Kitajaca — oko 350 milijuna, i Indijaca — od [illegible] toliko. Japanaca ima oko 56 milijuna, ali oni su danas najsnažniji i najkulturniji narod u Aziji. Ogromna je Sibirija i istočna Azija, koja pripada Rusiji. Silna je to i vrlo bogata zemlja.

Azija ima svoju slavnu prošlost. Čini se [illegible]mo odanle i mi potekli. Svakako [illegible] bila koljevka kulture, kojoj se i [illegible] svijet divi. Tako su još davno [illegible]usa Kitajci bili na velikom glasu [illegible] svojeg napretka, a tako i Indijci, [illegible]ci, Asirci i Feničani, da ne govorimo [illegible] Izraelcima, koji su bili od Boga [illegible] narod i medju kojima se rodrastao Onaj, koji je i svojom [illegible] naukom svojom spasao svijet [illegible]ha i raznih zabluda teških.

[illegible] se po vremenu sve malo po ma[illegible]la sva ona stara azijska slava. [illegible] je ogradila svojim zidom i vre[illegible] zakržljavila. Indijci zapadoše [illegible] i nerad. Perzijanci, nekoč tako [illegible] propadoše, od židovske neka[illegible]moći nije ostalo kamena na ka[illegible]. I tako su na mjesto negdašnjih [illegible]nih naroda došli varvari: negdje [illegible]a, negdje Turci, ili su — kori[illegible]e nehajem i neradom naroda — [illegible] bogate krajeve zaposjeli okretni [illegible]rni narodi kao Rusi, Francuzi i [illegible]. I tako se desilo, da se je [illegible]nja slavna Azija uljuljala po[illegible]u san i pustila, da drugi isko[illegible]u njezina silna i neiscrpiva bo[illegible]a.

[illegible]o je to išlo sve do najnovijeg vre[illegible]. Azijski su narodi spavali, a Ev[illegible]ni, osobito Englezi, uzimali i no[illegible]dje bi što našli.

[illegible] veliki biskup Dobrila rekao je [illegible], da narod, koji spava još nije [illegible]. Ko je umro taj je za uvijek svr[illegible] ko spava — može da se probudi. [illegible] se slično već dogodilo u Aziji. Uz [illegible] azijske narode spavali su i Ja[illegible] svoj tvrdi san, ali je došlo vri[illegible] kad su se oni probudili i sa po[illegible]učenom snagom pregnuli, da na[illegible]de, što su u vijekovima spavanja [illegible]ili. I blagodareći toj svojoj pro[illegible]noj svijesti mogu se Japanci po[illegible], da su se već danas postavili u [illegible]mažnih i vrlo naprednih naroda.

[illegible]nov primjer potakao je i druge, da [illegible] stresu sa svojih očiju onaj svoj [illegible] san, pa da malo pogledaju, što se [illegible]o njih sve zbiva. I tako su već [illegible] velikoga rata narodi u engleskoj [illegible] pokazali, da su još živi. Slično se [illegible] primijetiti i u Kini, i ko nije bio [illegible], mogao je da vidi, kako se ta dva [illegible] naroda bude.

[illegible]ki rat, nove ideje, kojima je taj [illegible]lio u svijetu, a osobito u Rusiji, [illegible]like druge stvari pridonijele su, [illegible] narodna svijest u mnogih Indi[illegible] i Kitajaca uvelike razmahala, i [illegible]o se danas dogadja u Kini, nije [illegible]no posljedica te probudjene, sil[illegible]zmahane i na novo prokaljene na[illegible] svijesti.

[illegible]aošto se u velikoj zemlji s one [illegible]e Atlantika već odavno govori: [illegible]ika Amerikancima — tako se već [illegible]gdje i u Aziji čuje: Azija — Azija[illegible]. To je regbi i geslo, pod kojim vo[illegible] današnji kineški nacionalisti. A [illegible]ači: van s tudjinom!

[illegible]o je taj tudjin?

[illegible]ki Evropejac, a u prvom redu En[illegible]. I sve što se danas dogadja u Kini, [illegible]vom je redu upereno protiv En[illegible].

[illegible] Englez? On se brani. Poslao je pred [illegible]aj nekoliko svojih ratnih ladja i [illegible]iko bataljuna vojnika, da tamo [illegible]u britanske posjede. Poslale su [illegible]no po nekoliko ratnih ladja i dru[illegible]ropske vlasti, i Amerika, jer svima [illegible]ti jednaka opasnost: da budu iz[illegible]ni iz Azije, zemlje najvećega sjaja [illegible]gatstva.

[illegible]dno je stalno: Azija se probudila, i [illegible] se već i makla. Velika borba iz[illegible]ju nje i Evrope započinje. Kako će se svršiti, to će u prvom redu zavisiti o slozi evropskih naroda. Budu li Evropljani nastupali u svemu složno, moći će se odhrvati ovom azijskom pokretu. Budu li se cijepkali i gubili u sitnicama, dogodit će im se, što se nekoč desilo i moćnome rimskome carstvu: doći će Bućani i istjerati kućane.

Politički pregled

ITALIJA

Talijansko-jugoslovenaski spor.

Spor, o kojemu smo zadnji put pisali, koji je nastao izmedju Italije i Jugoslavije zbog Albanije, izgleda da se sve polagano stišava i izravnjuje. Neprijateljsko raspoloženje, koje se je u posljednje vrijeme razvilo medju ovim dvjema državama zainteresiralo je sve ostale evropske države uvelike. Novine cijeloga svijeta pisale su veoma opširno o konfliktu, tumačeći ga na razne načine. Jedni su bili na strani Jugoslavije a drugi na strani Italije, no i jedni i drugi gledali su s nekom sumnjom na cijelu stvar, bojeći se jednog brzog balkanskog rata iz kojeg bi se veoma lako moglo razviti jedno sveopće klanje možda i gore od prošlog svjetskog rata.

Rat niko ne želi, pak su zato sve države to takodjer izrazile. I Francuska i Engleska i Njemačka, nastojale su, da koliko mogu upplivišu na Italiju i na Jugoslaviju, kako bi se opet sprijateljile, jer je to apsolutno potrebno za održanje svjetskog mira.

Nekoji diplomate i jugoslovenski političke vodje bili su zato, da se taj spor iznese pred sjednicu Društva Naroda, pa da se tamo odredi na kome je krivica da je do spora došlo, a osim toga, da se vidi koliko je Jugoslavija opasna za svjetski mir. No, poslije se je odustalo od toga, pa se sada govori da će evropske države poslati u Jugoslaviju jednu medjunarodnu vojničku komisiju, koja će obaći sve granice, a naročito onu prama Italiji i Albaniji, da se na licu mjesta uvjeri, da li se Jugoslavija sprema na rat ili ne.

Jedna slična komisija imala bi pregledati na želju Jugoslavije položaj talijanske vojske u blizini granica.

Iza kako ove komisije učinu, svoju inšpekciju vidjeti će se kako će se tok cijele stvari okrenuti. Za sada znamo da smo prešli jednu opasnost. Duhovi su i na jednoj i na drugoj strani bili slabo raspoloženi, i nije mnogo trebalo, da se razvije nešto strašnoga. No, mora se zahvaliti miroljubivosti koliko talijanskih toliko jugoslovenskih i ostalih evropskih vodećih krugova, da se spor sada riješava na miran način. Nadamo se, da će se mirno i potpuno riješiti.

Velika fašistička proslava po svoj zemlji.

Dne 28. marta vršila se je po svoj Italiji jedna veoma velika i uspjela proslava. Proslavljena je naime peta obljetnica od ustanovljenja fašističke organizacije, a osim toga obavilo se je takodjer i primanje mladih fašista u stranku. U svim glavnim gradovima pokrajine sakupile su se na proslavu silne mase fašista i gradjanstva, koje je prisustvovalo svečanostima.

Taj je dan fažizam ojačao za novih svježih 80.000 članova. Iz avanguarde su toga dana stupili u stranku svi mladići, koji su navršili 18 godina. Dobili su od stranke iskaznicu i pušku.

Pri svečanostima se nije dogodio nikakav incidenat, nego je sve prošlo u najvećem miru. On. Mussolini je zato veoma zadovoljan, pak je to izrazio svim prefektima, koji su se brinuli, da svečanosti u redu prodju. Izrazio je svoje zadovoljstvo takodjer i svim pokrajinskim fašističkim vodjama.

Za Istru se je primanje mladih fašista i ostala proslava obavila u Puli uz prisustvovanje svih vlasti i velike mase istarskih fašista. Osim toga obavile su se svečanosti takodjer na Rijeci, u Zadru, u Trstu, u Gorici i drugdje.

De Pinedo.

Pukovnik De Pinedo uspješno i odvažno nastavlja svoj veliki let. Na svom je putu svagdje gdje se spusti primljen s oduševljenjem i slavom. Svi se dive njemu i uopće talijanskoj avijaciji, koja je danas na jednoj veoma zavidnoj visini razvitka.

Dne 29. marta spustio se je De Pinedo na otoku Haitima, a odatle je letio do Havane. Vlada i narod primili su ga kao najdražeg gosta. Dočekale su ga velike mase naroda i sve vlasti a ususret su mu izišli vojni aeroplani Kube. Izgradjeni su posebni slavoluci ispod kojih su talijanski zrakoplovci ušli u mjesto praćeni talijanskim fašistima u crnim košuljama, koji tamo obitavaju.

Iz Havane De Pinedo leti sada dalje prama New-Yorku.

† Senator Luigi Luzzatti.

Dne 29. marta umro je u Rimu jedan veoma zaslužan talijanski državnik i financijer senator Luigi Luzzatti u visokoj starosti od 86 godina. Po cijeloj je zemlji zbog njegove smrti žalost.

Govor poslanika dr. Besednjaka u rimskom parlamentu.

Dne 23. marta održala se je u Rimu sjednica parlamenta. Na toj se je sjednici raspravljalo o proračunu ministarstva prosvjete. O školstvu i prosvjeti govorili su razni poslanici, a na koncu je dobio riječ slovenački poslanik dr. Besednjak.

Njegov je govor bio dug, a govorio je o postupanju ministarstva i napose pokrajinskih proveditorijata s našim slavenskim učiteljstvom. Dotakao se je otpustnih dekreta i otpuštanju zbog toga što se naši učitelji nisu htjeli upisati u fašističku učiteljsku organizaciju. Kaže, da se je protiv nekih naših učitelja disciplinarno postupalo samo zbog radi njihovog osjećanja i mišljenja, koje se ne slaže s fašističkom idejom. Pojedini naši učitelji molili su da se njihovi slučajevi ispitaju i da se provede pravedna istraga, pa da se ustanovi koliko su oni radili protiv države, ali im ministarstvo molbu nije uzelo u obzir. Zbog toga je moralo 40 naših učitelja ostaviti službu a svi su oni većim djelom imali i obitelji. Morali su se izseliti.

Ministarstvo je po riječima samog ministra radilo po informacijama prefekta i proveditorata. Dr. Besednjak se je bio obratio proveditoru za to, a on mu je rekao, da je on dobio o tim učiteljima informacije prema kojima se mora na sličan način postupati.

Dr. Besednjak došao je do zaključka, da je školska vlast postupala onako oštro s našim učiteljima zato, jer su to htjeli nekoji neodgovorni elementi, kojima su spomenuti naši učitelji smetali. Čini mu se, da je slavenska narodnost jedini razlog zbog kojega su ti učitelji otpušteni.

Dr. Besednjak je govorio dalje o raznim drugim školskim važnim pitanjima, pa se je tako dotakao i postupanja tršćanskog proveditora prama našem službujućem učiteljstvu. Govorio je o suspenzijama iz službe. Naši se učitelji suspendiraju od službe za vrijeme od više nego jedne godine, a zakonom se smije suspendirati učitelj najviše za 6 mjeseci. Kroz vrijeme suspenzije učitelj ostaje bez plaće, a ovako duge suspenzije sile naše učitelje da se sele.

Zatim govori dr. Besednjak općenito o prosvjetnoj politici ministra on. Fedela, koji nastoji na svaki način da što prije sasma naznarodi naše još preostale škole. On je odredio, da se od četvrtoga razreda dalje podučaje vjeronauk u talijanskom jeziku a ne u slovenskom, kako je to do sada još u nekim selima bilo. On apelira na ministra neka bi dozvolio da se djeca uče moliti Bogu u materinjem jeziku, što je dozvoljeno svim pa i najprimitivnijim plemenima.

Dalje govori dr. Besednjak o raznarodjivanju, koje vrše Francuzi nad talijanskom djecom u francuskim granicama. On kaže, da je to jednako onome što čini Italija u Julijskoj Krajini. Takva politika ne valja, jer se na taj način stalno neće uspjeti raznaroditi slavensko pučanstvo u Italiji. Jezik naroda, kaže dr. Besednjak nije odjelo, koje se može po volji skinuti i zamjeniti. Jezik je duboko ucjepljen u čuvstvovanju i u savijesti naroda, pak će se teško ikakvom silom oduzeti tom narodu, koji je već 1300 godina u Julijskoj Krajini.

Za vrijeme govora dra. Besednjaka upadali su razni poslanici povicima protiv onoga što je on razlagao. Osobito su se isticali on. Dudan i on. Bilucaglia. Ministar Fedele odgovorio je dr. Besednjaku, te je nastojao, da pobije sve ono što je on iznesao.

Govor dr. Besednjaka bio je komentarisan od svih dnevnih listova.

JUGOSLAVIJA.

Vanjska politika Jugoslavije.

Prigodom posljednjeg spora s Italijom mnogo se je u Jugoslaviji raspravljalo o internacijonalnom položaju države. O tome su govorili u skupštini ministar izvanjih poslova dr. Perić, pa dr. Ninčić, dr. Laza Marković, dr. Trumbić, dr. Voja Marinković, itd. To je pitanje veoma važno za Jugoslaviju u ovo vrijeme, a naročito je njezin položaj važan sada za sredjivanje poremećenih odnošaja s Italijom. Kako Jugoslavija stoji prama raznim evropskim državama najbolje se vidi iz službenog referata, koji je dr. Perić dao u skupštini neposredno iza spornih dogodjaja. On je o Italiji i Albaniji rekao u glavnom ono što smo zadnji put pisali a o drugim državama govorio je po prilici ovako:

«Mala Antanta

ne samo da postojano i vjerno služi ciljevima radi kojih je osnovana, nego svoju djelatnost proširuje i na druga medjunarodna pitanja, o kojima se vrši stalna izmjena misli. Mogu vam reći, da su sve vijesti o slabljenju Male Antante bez ikakva osnova. Medjusobni odnosi su vrlo srdačni i sva se pitanja rješavaju na bazi povjerenja, iskrenog prijateljstva i dobro shvaćenih medjunarodnih interesa. Malu Antantu uvijek vodi ideja mira i reda. Ona to ima pred očima kao glavni cilj.

Naši odnosi s bratskom Čehoslovačkom Republikom više su nego srdačni, i ničim nisu pomućeni. Medju nama vlada potpuna suglasnost pogleda. Prije nekoliko dana završen je u Beogradu jedan dio rada na sklapanju novog trgovačkog ugovora, a drugi dio nastavit će se uskoro u Čehoslovačkoj.

Odnosi s Rumunjskom srdačni su kako u pogledu iskrene saradnje, tako i u pogledu susjednih odnosa.»

Zatim prelazi na

odnose sa Grčkom

i kaže, da Jugoslaviju s Grčkom veže dugogodišnje prijateljstvo. Konvencije koje su bile zaključene izmedju Jugoslavije i Grčke, promjenom vlade u Grčkoj, ostale su neratifikovane. Ponovno se vode pregovori o uredjenju jugoslovenske zone u Solunu.

Poslije toga govori

o Bugarskoj

i kaže da jugoslovenski odnosi prema susjednoj i po krvi srodnoj Bugarskoj odredjeni su jugosl. stalnim naporima, da se postigne uzajamnost u gajenju osjećaja balkanske solidarnosti i što tjesnije saradnje na čuvanju mira. Ali su svi ti napori i obostrane namjere dolazile ranijo u iskušenje uslijed zlog rada izvjesnih neodgovornih faktora u Bugarskoj, koji su sistematski organizovali napade na jugoslovensku južnu granicu i najzad doveli do zajedničkog koraka u Sofiji Jugoslavije, Rumunjske i Grčke. Sa zadovoljstvom može konstatovati da je taj razorni rad u posljednje doba prošao i nada se da će to biti najljepši zalog za zajedničke napore na učvršćivanju dobrih susjednih odnosa. Jugoslavija je primila sa zadovoljstvom slične izjave vlade u Bugarskoj da želi u zajedničkoj saradnji obezbijediti sigurnost i dobar napredak susjednih država. Zatim dr. Perić kaže:

«Odnosi s Madžarskom

dobri su i kreću se u pravcu što većeg ekonomskog zbliženja i jačeg prometa dobara. Mi hoćemo dobre prijateljske odnose izmedju Madžarske i jugosl. kraljevine. Sa naše strane gotovi smo pregovarati da se tranzit Madžarske robe preko naše teritorije na Jadran omogući i olakša pod svim uslovima uzajamnog poštovanja obostranih interesa, koje treba dovesti u suglasnost.

Sa Austrijom

smo u dobrim prijateljskim odnosima.

Nije potrebno naročito isticati kako su dobri

naši odnosi s Francuskom

republikom, s kojom smo tradicionalno vezani nepokolebivim prijateljstvom i u dobru i u zlu. Sa Francuskom smo u potpunoj saglasnosti pog'eda i interesa, što je najbolja garancija da ćemo velike tekovine nedavne zajedničke prošlosti umjeti sada u miru kao i daljoj budućnosti zajednički čuvati.

Kao prema svima velikim silama, čijom je pomoću naš narod došao do ujedinjenja i oslobodjenja tako

prema Engleskoj

gajimo iskrene osjećaje prijateljstva i odanosti. Mi se nadamo da će nas Velika Britanija uvijek pomoći u našim naporima na očuvanju mira i poslijeratnoj obnovi. Velike mogućnosti ekonomskih veza s Velikom Britanijom pokušali smo iskoristiti sklapanjem trgovačkog ugovora koji je nedavno zaključen na bazi najvećeg ovlaštenja. U najkraće vrijeme bit će završeni pregovori o plaćanju naših ratnih dugova Engleskoj, poslije čega veći i razvijeniji ekonomski odnosi moći će samo da pojačaju naše iskreno i dokazano prijateljstvo.

Sa srodnom Poljskom

potpisali smo pakt o prijateljstvu i konvencije o arbitraži.

Odnosi s Njemačkom

su vrlo dobri, a veliki zajednički interesi i trgovačke veze upućuju nas da nastojimo da ih još više poboljšamo i pojačamo, a to će se postići. Uskoro ćemo početi i pregovore za trgovački ugovor.

Naše držanje

prema Savezu Sovjetskih Socijalističkih Država

nastavlja dr. Perić, kreće se izmedju želje da s velikim ruskim narodom imamo uvijek najintimnije bratske veze i neizvjesnosti da li je današnji režim u Rusiji zaista konsolidovan kao i da li je bezopasan u svojoj agitaciji sa izvjesnim režimom protiv ekonomskog poretka koji smatramo uvijek opasnim po društveni opstanak. I baš zato što nas rukovodi načelo nemiješanja u unutrašnje ruske stvari, moram izjaviti da nije lako doći do zaključka da je današnje stanje u Rusiji dovoljno odredjeno i jasno da bi mogli donijeti odluku o njegovom priznanju.

Mi ćemo pametno i pažljivo pratiti dogadjaje, a jugoslovenska vlada zna da će jugoslovenski narod pozdraviti dan kad će moći uspostaviti s Rusijom one odnose koji su od uvijek postojali.

Sa Turskom

mi smo zaključili ugovor o prijateljstvu. Sprema se i trgovački ugovor i razne konvencije. Odnosi su normalni i puni dobre volje.

Sa Ujedinjenim Državama Amerike

veže nas odnos prijateljstva još iz vremena rata i iskrena zahvalnost. Prošle godine potpisan je sa Amerikom sporazum o isplati naših ratnih dugova u iznosu od 60 milijuna dolara. Isplaćivanje obroka već je otpočelo. Uslovi pod kojima je isplata utanačena, dokazuju veliku naklonost Amerika prema našoj zemlji.»

Osim toga govorio je ministar dr. Perić o raznim drugim državnim pitanjima. Ovaj je njegov referat pobudio zanimanje svih država, jer se iz njega faktično vidi, da Jugoslavija ima sa svima državama dobre odnošaje.

Domaće novosti

† Dane Gruber.

Dne 21. o. mj. umro je u Zagrebu srednjoškolski ravnatelj prof. dr. Dane Gruber, poznati pisac knjige «Povijest Istre» što ju je 1924. izdalo društvo «Braća hrvatskog Zmaja». Knjizi je, kako je poznato, pridodan i pregled «Narodni preporod u Istri» od prof. Vjekoslava Spinčića. Pokojnik je rodom Senjanin (rodj. 1856). Bio je neko vrijeme izvanredni profesor na zagrebačkom sveučilištu, gdje je predavao hrvatsku povijest. Radio je u Matici Hrvatskoj i bio je član Jugoslavenske Akademije. Baveći se studijem hrvatske povijesti, napisao je nekoliko historičkih rasprava. Nas je Istrane zadužio time, što je obradio sustavno istarsku povijest u spomenutoj knjizi, i to od najdavnijih vremena do poslijeratnog doba. Općoj tuzi za tim naučenjakom, pridružujemo se i mi. Pokoj mu vječni!

Novi istarski podeštati.

On. Mussolini je pregledao spisak novih podeštata iz raznih pokrajina, medju kojima takodjer iz puljske. On je predložio Nj. Vel. kralju da ih potvrdi. Istarski podeštati bili bi:

Labin — conte Lazzarini Giuseppe; Buje — Parovel Luciano; Kopar — De Manzini cav. Piero; Podgrad — Prelazzi Giuseppe; Cres — cav. Nicolò Stefano Petris; Vodnjan — notar dott. Filiputti Pietro; Žminj — Leo Rafaele; Izola — Hrusch Edoardo; Mali Lošinj — cav. Antonio Tarabocchia; Motovun — notar Tomaso Pietro; Vrsar — Apollonio Giorgio; Buzet — Zetto Pietro; Piran — cav. Lugnani Francesco; Pazin — cav. Bruno Camus; Oprtalj — Silvestro Silvestro; Rovinj — dott. Komarek Bruni Antonio; Umag — Apollonio Franco; Dekani — Mastracchio Edoardo; Višnjan — Mocibob Giovanni.

Poziv pod oružje.

Komanda tršćanskog vojnog okruga javlja, da se od 23. aprila dalje moraju rekruti 1907. prijavljivati redom pod oružje. Oni, koji se onoga dana, kada su pozvani, ne prijave biti će proglašeni dezerterima, a njihova imena biti će predana karabinjerima, koji će ih tražiti. Oni, koji nisu dobili pismeni poziv, a uzeti su na stavnji, neka se prijave ovim abecednim redom:

Ako im prezime počinje slovima A do G — dne 26. aprila; od H do P — 2. maja; od Q do Z — 7. maja. Uhvaćeni dezerteri strogo se kažnjavaju po vojnom kaznenom zakonu.

D'Annunzio i gospodarska pitanja Istre.

Neki dan poslao je Gabriele D'Annunzio puljskom prefektu jednu svoju fotografiju. Tom prilikom izrazio je, da bi on veoma rado postavio prvi kamen za istarski vodovod, koji bi se moreo doskora početi graditi. Prefekt je taj njegov predlog prihvatio, pa će prema tome D'Annunzio postaviti prvi kamen istarskom vodovodu. Izgleda takodjer, da se D'Annunzio zanima za to, kako bi se što prije ustanovio jedan proveditorijat, koji bi proučavao sva gospodarska pitanja siromašne Istre. Ta bi se ustanova morala brinuti, da se u što kraćem roku doskoči svim nevoljama, koje uvećavaju istarsku mizeriju, tako bi se na primjer morala brinuti za izgradnju cesta, željezničkih pruga, školskih zgrada, vodovoda itd.

Dozvole za držanje koza.

Puljska prefektura je odredila, da neće više izdavati novih dozvola za držanje koza. Razumije se, da će se molbe za obnovu dozvole, koju netko od prije ima, uzeti u obzir, ali se tim molbama moraju priložiti stare dozvole za držanje koza.

Vazmene pogače ili «pince».

Predsjedništvo fašističke federacije trgovaca molilo je Ministarstvo za narodno gospodarstvo, da bi se ovoga Uskrsa dozvolilo pečenje uskrsnih tjestenina, kao što su na primjer naše pogače ili «pince». Ministarstvo nije tu molbu uzelo u obzir, pa se tako ove godine za Uskrs neće smjeti peći pogače. Brašno se smije priredjivati samo po odredjenoj mjeri, a mora se upotrebljavati samo za pečenje običnog svakidanjeg kruha.

Identitetne iskaznice.

Nekoje su općine bile javile, da je za ličnu iskaznicu potrebno imati 2 fotografije. Sada se je naknadno odredilo da svako bez razlike mora donijeti tri fotografije.

Fotografije moraju biti male, izradjene u redu i na tankom papiru (debljine obične dopisnice), a nipošto na debelom kartonu.

Dacija na ribu.

Govori se, da će puljska općina odrediti da se i na ribu mora plaćati dacija, želi li se prodavati na puljskom tržištu. Već se je i do sada općini plaćalo 4 posto od prodaje na veliko no izgleda, da je to općini malo, pak se kani pomoći ovom novom dacijom. Za bolju ribu plaćati će se više, a za prostiju manje. Ovo nije nimalo dobra namjera, pa bi bilo lijepo kad bi općina od toga odustala. Druge općine to ne rade.

Puljski tribunal.

Dne 21. marta održala se je pred puljskim tribunalom rasprava protiv Josipa Piljana iz Bokordići, koji je silovao šestnaestgodišnju djevojku Katicu Panić Antonovu. To se je dogodilo 20. januara ove godine u blizini Bokordića, dok je djevojka čuvala na paši stado ovaca.

Sud je Piljana osudio za ovo životinjsko djelo na zatvor od 1 godine i 8 mjeseci.

***

Dne 22. marta odgovarao je pred puljskim tribunalom četrnaestgodišnji dječak Ivan Franović iz Veprinca, jer je 23. marta prošle godine ubio iz puške svoju vlastitu majku. To mu se je dogodilo nehotice. On je naime baratao s puškom, koju je u njihovu kuću donio sobom Josip Puhar, šumski čuvar. Puhar nije znao, da je puška puna, pak je pustio da se Franović s njom igra. No, najedanput puška pukne a Franovićeva majka Kata pade mrtva.

Zato, jer se je ta nesreća dogodila nehotice Franović nije kažnjen, ali je kažnjen Puchar zato jer nije pazio na svoju punu pušku na 5 mjeseci zatvora i 200 lira globe.

Nezgode.

Na cesti Vodnjan-Svetvinčenti dogodila se je nezgoda djevojci Mariji Merić, koja se je vraćala kući iz Vodnjana u Afriće. Pala je naime pod jedan automobil, koji je tom cestom prolazio iz Beča za Brione. Za nesretan slučaj kriv je šofer. Djevojka je prenesena u bolnicu, jer ju je automobil ranio u lijevu nogu.

Na cesti Vodnjan-Pula dogodil[o se] da je jedan automobil skoro preg[azio] jednog seljaka, koji je u društv[u] jednog seljaka prolazio cestom. Izg[leda] da su ova dva bila malo «vesela». N[i]je falilo da ga automobil nije pregazio ali je svejedno dobro udaren. Ra[njen] je «parafangom» u čelo i to prilično [te]ško. Nalazi se u puljskoj bolnici.

***

U Oprtlju se je mladiću Antunu An[]toncu dogodila velika nesreća. Vozio s[e] je nizbrdo biciklom, a kako mu s[e] pritom razbio «fren» svršio je svom [sko]lom o jedan zid. Pri tom padu razbio s[i] je glavu i dobio potres moždjana. Pre[]nešen je u veoma teškom stanju u [tr]šćansku bolnicu.

DOPISI

IZ ZAGREBA

Tjedan trezvenosti

Tjedan izmedju 6.—13. ov. mj. bio je u Zagrebu posvećen propagandi trezven[e] ideje, t. j. suzbijanju alkoholizma. Kroz cijeli tjedan obdržavan je čitavi niz predavanja: putem radia u pučkom sveučilištu, po školama; bila je provedena sabirna akcija, a se u toj borbi protiv alkohola dodje do materijalnih sredstava, priredjene su kino-predstave, a i u novine se o tom pisalo. Po zidovima i oglasnim stupovima osvanuli su plakati sa raznim natpisima kao na pr.: Krčma ima samo jedan ulaz a tri izlaza: jedan vodi u tamnicu, drug[i] u ludnicu, a treći u grob; itd. Čemu sv[e] ovo ovdje? — Razlozi su svakako jasni. Sve države i svi narodi bez razlike nastoje i moraju nastojati, da se ono loše stanje koje je rat prouzrokovao, popravi, i da se ljudskom društvu osigura bolji i napredni[ji] život. Gubici i štete u ratu moraju se na[]doknaditi i zato je potreban intenziva[n] rad oko poboljšanja prilika na svim pod[]ručjima života. Medjutim se još prije dav[]no opazilo, da ljudstvu prijeti jedno velik[o] zlo, strašno po svojim posljedicama, a t[o] zlo, taj neprijatelj, koji je kadar da uništ[i] puno toga, jest alkohol. I kada su države svoj politički položaj stabilizirale, jedna im je od glavnih briga, da se riješe toga zla, što ga društvu nanosi alkohol. I dogodilo se to, da se povela borba, ispočetka tiha kasnije sve otvorenija i jača, borba protiv alkohola, kao društvenog zla. Ne treba tek dokazivati štetnost alkohola po zdravlje ljudi, pojedinaca kao i naroda. Bijeda pojedinaca, familije, naroda, pa tamnice i ludnice većinom su posljedice alkohola. Zato se nije moglo to mirno i dalje gledati, već je bilo potrebno započeti, da se to zlo iskorijeni posvema, ili da se učin[i] alkohola svedu na minimum. Amerika je i u tom išla najdalje i uvela tzv. prohibi[]ciju, t. j. zabranila zakonom svojim dr[]žavljanima svaku upotrebu alkoholnog pića. Evropske je države slijede, doduše ne tako oštrim mjerama, ali i one idu za tim, da svedu upotrebu alkohola na najmanju mjeru. Mora se opet znati, da čitava ta stvar oko suzbijanja alkoholizma dovodi u gospodarskom pogledu do poteškoća i poremećenja. Takove bi oštre mjere, kao na pr. one u Americi, ovdje u Jugoslaviji dovele vinom bogate krajeve u vrlo nezgodan položaj u gospodarskom pogledu. Tim više, što su ti vinom zasadjeni krajevi jedini prihod tamošnjem stanovništvu. Time opet nije rečeno, da su takove poteškoće takove naravi, da ih je nemoguće prebroditi. To dobro uvidjaju oni, koji vode taj antialkoholni pokret, pa oni i misle tako, da bi se tim krajevima prihod od vina nadomjestio drugim nači[nom]

P O D L I S T A K

Jesenje lamentacije na proljetnoj svirali

«Il' će doći, il' ne doći...»

Niče trava i ljubav, a pjesnici se izvlače iz svoje zimske čahure na proljetno sunce i kljucaju rime u sunčanom prahu i cvijeću, u glasovima ptica, što s grane na granu lijeću, po plavom nebu, koje nam ovoliku blagodat šalje, i tako dalje.

Tako biva u prve dane proljeća. I onda se gospodske ilustracije, koje se obično listaju po zadimljenim i malo proljetnim kavanama pune tim stihovima i nekim takozvanim alegoričnim slikama proljeća. Redovito se proljeće slika na sliku i priliku mlade djevojke, kojoj se obrazi rumene, ko namazani crvenim papirom, u koji je zamotana Franck cikorija. Oči su joj nekud mekane i tople i pune proljeća, a kose joj (tako izgleda) mirišu po cvijetu od mendule.

Inače se u gradu zna, da je blizu proljeće i po tome što se ljudi, zbog razigranog i oživjelog života, češće — ubijaju. Pred zalagaonicom biva u prve proljetne dane ko pred aprovizacijom, nose naime siromašna gospoda kapute na ljetni san, a dižu za njih pare, da plate koji — zimski dug. Inače se zna, da je proljeće tu i po tome, što gradski kanali «zamirišu» u svježi zrak mirisom, koji nije ni malo proljetan.

Za selo je proljeće u glavnom ovako formulirano:

Zima prodje, a proljeće dodje
ptice poju, cvijetaju ružice
sve se ljubi i vrijeme ne gubi...

No mi, i u gradu i na selu, ove godine čekamo proljeće strpljivo ili nestrpljivo, već prema tome kakvi su nam interesi u vezi s dragim proljećem. Prošli smo kroz januar, februar i pust s vizijom proljeća u očima. I već smo odavna akordirali svu muziku naše unutarnjosti za dostojan mu doček, no i na pust smo gacali po blatu tužno omaskirani bez tajanstvenog kapelnika, koji se zove proljeće. «Pojali» bismo ko ptice, cvjetali ko ružice, ljubili se sve u šestnaest, ali nam ne preostaje drugog, nego čekati, jer je proljeće ove godine negdje zaostalo. Još nisu u gradu kanali u svojoj «mirisnoj» snazi, što je veoma slab znak, a ni ptice nisu zapjevale na zelenoj grani iz pune svoje ptičje duše.

Dogadja nam se kao da smo na jednoj istarskoj stanici da čekamo vlak. I već čujemo, kako negdje udaraju kotači, ali još dugo čekamo dok se dovalja ona živina, što se zove «istarski vlak». A tako je eto i s ovim našim proljećem.

Još smo mu o Božiću čuli kotače. Govorilo se, da nam je proljeće tu na, pred nosom, i da nam nije potrebno drugo nego otvoriti mu vrata naših hladnih kuća i prozore našeg zimskog raspoloženja, pa da udje i da se razbanči. A kad smo to učinili, mjesto proljeća ušla je k nama bura da nam prevrne preranu radost i da nas obuče sve vuneno što imamo. Morali smo tako pokopati misao o proljeću, a na njezin grob prosula se je bijela tuga — januarski i — februarski snijeg.

Narodne poslovice, koje redovito zafrkavaju cijeli svijet, kažu, da je veljača — mačja derača. — No ove se godine naše istarske mačke nisu u veljači po krovovima ljubile, jer su se vjerovatno bojale «lungešpickatara». A to je slab znak. Bez obzira na službeni datum, proljeće počinje uvijek prije svog — početka. Ove je godine zaboravilo tradiciju i «navadu staru» — i mačke se u veljači nisu derale.

Od prvog «velje» (februara), počne «zelje» — kaže opet narodna poslovica — no ove godine izgleda, da se u veljači ništa nije zelenilo, osim, ako možemo uzeti u obzir, seljaka, koji se je zelenio od jeda, čekajući proljeće, koje se vuče po «kroculama» sve u znaku svetog zakašnjenja.

Iza kako se je došuljala Marija Kandelora, koja na veliko viče svojim ženskim glasom (kojemu ne treba nikada vjerovati!) da je zima «fora» — opazili smo, da je to velika laž, jer je već sveti Blaž bio tako snudjen i kiseo, ko da su mu sve barke potonule, ili kao da je izgubio na lutriji. I nebo je svečano i tužno počelo da se cmizdri, suzi i ozbiljno kiši, a to nije u februaru dobro, i ako pjeva ona neka pjesma, da kiša pada, trava raste — — —

I tako se je poslije u tom stilu nastavljalo pod nekom čudnom režijom svetog Ilije: dva dana kiše, jedan sunca i obratno. U znaku ovakvog prevrtljivog nebeskog raspoloženja dovukli smo se i do marča, koji se u starom sv. pismu našeg naroda zove varač, za znanje i ravnanje svim budućim generacijama, koje će imati posla s tim varavim gospodinom mjesecom.

Često se naš narod u svojim poslovicama prevari, i ako je bistriji od ovogodišnjeg proljeća. Tako se na primjer kaže, da u marču izidje svaka travka vanka i da se ljubica plavka, a od svetoga Matija, da svaka ptica zapiva i da se proljetnog sunca napija. No, od svega toga narodnoga glasa — pravog glasa čuti nije.

I nije se u ovome marču bilo potrebno bojati «marčenoga sunca», koje ujeda jače nego zmija ili jezik opake žene. Bilo je to sunce nekud prepospano i krmeljivo, da bi moglo baciti čovjeka u «influenciju», tako da su i psi voljeli valjuškati se u svojim zimskim buhama, nego li da izmile van iz kućica, i to ne zato, jer ih je sunce peklo, nego zato, jer im je bilo prehladno. Opazili smo, da je pogrešna i ona narodna nepogrešiva mudrost, koja kaže, da se mjeseca marca igra koza i tanca, (ove godine možda od glada, ali ne zbog razgrijane mladosti).

Poslije svetog Grgura — svaka ptica gnezdura, — tako se kaže, ali može da se i laže, osobito ima li se posla s jednim ovakvim marcem (marcem - jarcem), muka ga ne ubila! Za svetoga Josipa — jaja ptica prosipa, — tako smo i mi mislili, no ni par dana poslije tog dragog svetog «maranguna» prosula se je kiša — mjesto ptičjih jaja, bez obzira na to, što narodna poslovica kaže, da bi trebalo imati sav marač suh (što ove godine nebo nije uzelo u evidenciju), a april treba da je močan, ako će biti kruha i ako će taj kruh biti smočan. I bez obzira, da je martovska vedrina veoma potrebna vinogradu, jer se kaže, da martovska vedrina — vinova dobra godina.

Mokar marač — zao parač, kažu Hrvati, a složna braća Slovenci sekundiraju: Če sušec prah okrog pometa, prav dobro letina nam obeta. [I] mora, mora marač da je suh, inače ne vrijedi. Mora da se sve praši od sunca, jer jedna stara poslovica, koja je sva prašna od starosti, kaže — Prašina marta — vrijedi zlata.

A šta se je kod nas dogodilo? Bilo je kojekako. Krumpir, n. pr. koji bismo morali pred polovicom marča, pred svetim Jožetom posaditi, posadili smo s velikim zakašnjenjem, radi februarskih i martovskih kiša, a mnogima je još u konobama ili na tavanu, gdje anticipatno klija, jer ga lomi snaga [u] čekanju toplog zagrljaja proljetne zemlje.

I drugi su usjevi zakasnili — sve krivnjom proljeća, koje nije previše kavalirsko, nego dapač[e] — bezobrazno. Pa još je mnogo vinograda ne obrezanih, zato, jer vrijeme nije pogodovalo, i ak[o] je apsolutno potrebno to do Blagovijesti obavi[ti] pa makar i s kišobranom nad glavom ako ki[ši] inače si, ako si vinogradar, slabo piši: Bit će ma[lo] vinca rumenoga, a to je slabo, jer kad vina nema bolje da i nas nema. (To doduše ne kaže narodn[a] poslovica, jer javni moral toliko «licencije prof[e]tike» ne dozvoljava).

Evo tako je to u glavnom. A neka niko [ne] uzme za pretjerano, da je ove godine u prv[oj] polovici marča na Ćićariji palo snijega. Tom sm[o] prilikom zaključili, da ne treba bacati kabana d[o] Jurjeva dana, ni jakete, dok sve ptice ne dolet[e] jer proljeća još nema, vuče se po «kroculama» ko da mu se ne će i ko da mu se drijema.

U znaku čekanja prešli smo eto i preko polovic[e] Korizme s jakim tragom postkarnevalskog pepela na čelu (za veselje, koje nas se nije ni dotaklo). Dolazimo pred portal velike katedrale, koja [se] zove Uskrs. Proći ćemo tako kroz Cvijetnicu (be[z] cvijeća), veliku «šetemanu» i kroz sva naša sje[ća]nja na prošla proljeća i Uskrse, kada smo jo[š] bili šmrkavci i kada smo bojadisali uskrsna ja[ja] ili pisanice. Bila su lijepa «ona blažena vremena» l[ij]epša nego li su današnja, kada prilike i nepr[i]like bojadišu nas ko pisanicu i kada nam sve m[o]guće brige na lice pišu svoju težinu.

A do onda, možda će i proljeće doći.

Pan.

...om zarade, kao na pr. kultiviranjem industrijskih biljaka, podizanjem industrijskih poduzeća itd. — Bit će poteškoća bez sumnje i u tome, što će biti dosta teško predobiti za ideju trezvenosti naše Hrvate, koji još uvijek vole «kapljicu», a ova je zemlja i inače poznata kao zemlja, gdje se vesela društva često susreću, gdje se nazdravice tako vole, i gdje su vinske pjesme tako nešto domaće, da će biti vrlo teško Hrvatima priviknuti se na život bez svega toga.

Za sada je djelovanje «Antialkoholnog pokreta» ograničeno tek na grad. Treba pribrati ljude, marljive i trijezne pojedince, koji će se oduševljeno dati na taj posao, da sistematskom propagandom dovedu ljude do uvjerenja, kako uživanje alkohola, pa i u najmanjoj količini, škodi pojedincu, familiji, društvu, državi, pa onda će biti lako doći i do konkretnih rezultata. Zato se organizaju tzv. apstinentska društva, većinom sada medju srednjoškolskim djaštvom, koje će onda tu akciju prenijeti i u šire slojeve na selo. Ti mladi trezvenjaci zavjetuju se, da ne će u svom životu okusiti niti kapljice alkoholnog pića, i da će raditi u životu, da i druge privedu toj svijesti. Možete si predstaviti, da je to od velike potrebe u zemlji, gdje u prošloj godini potrošak pive iznosi 12 milijuna litara, a rakije 65 milijuna litara, da o vinu i ne govorimo.

Na koncu može se na to nadovezati, da u Zagrebu postoji tzv. «antialkoholni mliječni restaurant». Ime mu kazuje i «program». Posve u kratko: mjesto alkohola mlijeko. Postoji već po prilici godinu dana. Ne daje li nam možda sve to povoda, da mislimo, kako — ma i polako — svakako idemo u susret «treznijem» vremenu nego što je ovo današnje? **A. R.**

IZ MUN

Svega po malo.

Kod nas ima više pismenih ljudi, koji bi mogli napisati malo češće dopis o našim prilikama za naš list, našu dragu «Istarsku Riječ», no, ne će niko da se laća pera. Lijepo bi bilo, kad bi se iz našeg kraja češće javljali u listu, da se zna kako živimo, što nas muči, a što veseli.

U okolici, a i u samom Podgradu, naročito na «davkariji» i općini misle, da mi u Munama stojimo izvanredno dobro i da imamo pune žepove. Kad je nešto da utjeraju od nas, onda redovito kažu, da Munci lako plate, jer imaju mnogo šume, koju prodaju za debele novce.

No nije tome tako. Nije onako, kako se govori o nama. Ima kod nas pametnih gospodara, koji znadu štediti svoje šume, što već mnogo godine rastu, ali istina je i to, da su već mnogi posjekli veliki dio svojih šuma, jer je mizerije i kod nas. Dobitka nema, a potrebe su velike, pak se bogme, šume sjeku. Polja su nam danas veoma slaba, malo ili ništa ne radjaju, a dohodarine na zemlju moramo plaćati, i ako kroz cijelu godinu kupujemo skupo brašno za kruh i za palentu. E, silna su naša polja! Jedini nam je dakle pomoćnik u životu naša šuma. Ali i ona je, kako smo već prije spomenuli, sve više i više sječena, jer tako nalažu životne potrebe.

Društva, ili kakve gospodarske organizacije za unapredjenje gospodarstva, kod nas nema. A koristilo bi nam nešto slična. Ovako ne možemo dalje, moramo se na bilo kakav način organizirati. Da, ali mnogi i mnogi viču protiv toga. Misle, da bi nas to stajalo novaca. No, za krčmarskim stolom, tamo smo svi složni i — organizirani oko naših čaša i nalazimo uza svu gospodarsku mizeriju, o kojoj pišemo, novaca za rumeno vince. Kako smo kazali, kod nas ima pismenih ljudi, ali naprednih ljudi nema baš. Nemamo jednog učenog čovjeka, koji bi oko sebe okupio one, koji bi bili voljni zanimati se našim društvenim životom. U bivša vremena zanimali su se tim pitanjem naši svećenici i učitelji, no danas njih više nema. Imamo kod nas par učiteljica, no mi se (naročito stariji) s njima osobito ne razumijemo, a na koncu, ženska glava i nije zato, da bi riješavala ova naša krupna pitanja.

Naš župnik je već ostario. On se doduše nije ni prije bavio ovim pitanjima, ali danas teško obavlja i svoje crkvene poslove i više puta mora mnoge dužnosti da zapusti. Pred nekoliko dana na primjer nije mogao da sprovede jednog pokojnika na groblje.

Prošle godine smo kupili nove zvonove za crkvu. Stoje nas mnogo novaca, nešto preko 20 hiljada lira. Pod našu crkvu spadaju tri sela, i to Male Mune, Vele Mune i Žejane. Svi plaćamo zvona na obroke. Zato smo odmah iza kako su nam došla zvona, izabrali odbor, u koji su ušla iz svakog sela po 2 člana. Tomu smo odboru povjerili, da vodi račune i sabire novac. Oni su izabrali izmedju sebe jednoga knjigovodju. Odbor bi morao svake godine seljanima predložiti svoj izvještaj, da se vidi što su učinili i kako stoje računi, no toga naš odbor nije učinio. Knjigovodju smo često pitali račune, no on nije htio ništa da pokaže, a napokon je jednog dana otišao iz sela, u drugu državu.

Ne kažemo i ne mislimo, da je on htio pronevjeriti povjereni mu novac, jer napokon za njega jamči otac, a novac je točno slao na odredjeno mjesto, no bilo bi lijepo, kad bi bio sve račune predao lijepo javno, a ne onako tajno raditi. Kad se nešto radi za društvo, mora se društveno postupati, da budu svi zadovoljni. To kažemo u sasma dobroj namjeri, a ne mislimo nikoga napadati, kažemo samo za školu drugima.

Nadodajemo, da smo ove godine pustno dobra prošli onako pa staru. Plesa doduše nije bilo, jer su dozvole veoma skupe. Mladići i djevojke zabavljali su se pjevanjem. Prolazili su kroz selo pjevajući one naše domaće narodne pjesme «Oj ti mala milo drago moje» itd. Djevojke su onaj dan većim djelom bile odjevene u našoj lijepoj i ukusnoj narodnoj nošnji. Preporučamo im, da bi ne samo u šali, nego i u zbilji i druge dane nosile ovu lijepu našu staru nošnju, koju su nosile naše majke i bake. Bilo bi to i za njih ljepše i korisnije.

Javiti ćemo vam se opet doskora, vaši **Munci.**

IZ BATLUGA KOD GRAČIŠĆA

Gospodarski radovi. - Naša mladež. - Rastanak s prijateljem.

Veoma nam je u nezgodno vrijeme došla kiša. Gledamo tužnim okom ovo tmurno i naoblačeno nebo, jer nas briga muči, kada i kako ćemo obaviti proljetne poslove. Već je druga polovica marča, a naš krumpir još u konobama mjesto da smo ga već posadili. Prošle godine bio je naš krumpir oko 20. marča u zemlji, dok će ove godine i april naći mnogo polja nezasadjena.

I ostala su naša polja neobradjena, a trsovi neobrezani. Došla je doba kada treba cjepati amerikanske loze. U našem selu ima malo amerikanskih loza, ali nam i te slabo idu, pak se bojimo, da ćemo od njih kasno vina imati ni za našu potrebu, a kamo li za prodaju. Nije naša zemlja podesna za dobar uspjeh. Previše je naime hladna, kasno nam dolaze topli dane, a rano dodju pak hladni. Naše vinograde u kasnu jesen mraz ofuri, kao da bi po trsovima neko vrelu vodu polio. To je jedno veliko zlo za naše gospodare, koji marljivo i s trudom obradjuju vinograde, a za taj im trud Bog da slab uspjeh. Ne isplati se onaj mučan rad. U selu smo većim djelom siromasi, pak nas slaba ljetina jako udari.

Inače se kod nas veoma teško do novaca dolazi. Udaljeni smo od grada i od gradskog rada i od željezničke pruge, ko u nekoj Sibiriji. Teško je živjeti bez novčanih sredstava kada se za sam kruh mora u dućan, no ima u našoj okolici sela, gdje mladost toga neće da zna. Batluge su u tom pogledu još sasma na dobrom glasu, ali na primjer u Hrvatinima nose se djevojke po «pariškoj» modi, ko prave gospodske kćeri. To je jedno naše narodno veliko zlo, na koje treba prstom pokazati. Tamošnja mladež nije zadovoljna, da sama hrli u propast i da sobom vuče sve naše domove, nego imaju i mladići i djevojke odvažnosti, da se našima rugaju, kako su po staru odjevene i kako su neelegantne. Kamo sreće, da bi naše djevojke uvijek ovakve ostale. Bilo bi to dobro, jer bi glas našega sela bio uvijek lijep, a bogme i ako smo siromašni, ipak ćemo nekako da preživimo, ako se ne damo na suvišan raskoš. Imaju pravo naše djevojke, da se ne obaziru na poruge i da su skromne. Tko visoko leti nisko pada, tko visoko diže nos, taj će brzo ići bos — tako kaže naša narodna poslovica. To neka si zapamte one moderne djevojke, a naše neka slušaju svoje starije, pak ne će pogrešiti.

Dne 12. ovog mjeseca ostavio je svoj dragi rodjeni kraj i otputio se je u daleku Argentiniju naš dobri prijatelj Josip Milotić. Morao je da zapusti svoju domovinu, koju je mnogo ljubio, i da ode za zaradom, jer se kod nas ne može življeti. Na odlasku su ga pratila četvorica mladića do pazinskog kolodvora s pjevanjem i suznim očima. Bio je svima dobar drug, bio je kao neko stablo, oko kojega su se svi ostali sakupljali. Svima je bio ko neki vodja, svima je bio prijatelj, pak smo se teško s njim rastali. Malo je bilo njih, koji nisu zaplakali, kada je za posljednji put pozdravio sve selo, a posebice svoje drugove i naše djevojke, sjećajući se lijepih mladih dana u našem krugu.

Našemu prijatelju želimo svi sretan put preko oceana, želimo, da bi u tudjini bio sretan i da se doskora vrati na naše brijegove zadovoljan, čekamo ga, da opet zapjevamo našu pjesmu.

Vaš Prijatelj.

IZ RAČICA.

Vrijeme. - Pust. - Još jedna. - Zaustavljanje «Ist. Riječi».

Svi se tuže na slabo vrijeme, a i s punim pravom. U zimi, kada nema mnogo posla nije nam po volji ovakvo vrijeme, a kamo li sada u proljeće, gdje su nam pune ruke svakojakog poljskog posla. Upravo sada mora kiša da pada, a mi po cijele dane, što no se kaže, grede brojimo.

Prošao nam je i pust. Nešto smo se zabavljali i veselili. Bilo je nešto plesa od «mačkar». Tu je bilo svega po malo — ko na svakom pustnom plesu.

Još jedna stara ili nova. Ne samo kod nas nego žalibože i u drugim mjestima opaža se, da nekoji veoma rado zaboravljaju svoj materinji jezik. Naročito se to dogadja kod mladjih. Srame se svojeg jezika. Trebalo bi da si upamte ove lijepe stihove:

«Tudje poštuj, a svojim se diči!»

«Istarska Riječ» opet vrlo neredovito dolazi. «Narodnoga gospodara» fali često polovicu istisaka, koji dolaze ljudima u Račice. Molimo Vas, da se informirate i pobrinete zato, da nam se list redovito dostavlja, jer držimo da je netočnosti kriva pošta, kad vi kako znamo redovito šaljete.

Franina i Jurina

Fr.: Ja sam moje obavil, Jurino.

Jur.: Sam i ja moje.

Fr.: A si ča čul?

Jur.: Sam neč: i videl i čul. Najprej sam malo va Gračišću počinul, a onput sam šal ravno z dolu, va polje. I kako ti ja grem, najedanput ti čujem — sopeli.

Fr.: Sopeli? O korizme?

Jur.: Ma kakova korizma! To ti je bilo na pusnu nedelju zapolne.

Fr.: A kade?

Jur.: Va Batluge. Ter sam ti već rekal.

Fr.: Nisi mi rekal — ma neka bude, kako da si. Dunke — sopeli.

Jur.: Ja — sopeli. I morem ti reć, da otkada sam živ, još ih nisam čul onako lepo navijat, kako on dan. Jedan mali je sopal na tanku sopelu, a jedan veći na onu drugu — debju. To ti je bilo — altrokè organ! Mrtav bi ih bil poslušal!

Fr.: Mane je jedanput jedan pametan čovek rekal, da mi ni sami ne znamo ča j' sopela, osobito, ako se va nju sope kako j' trebe.

Jur.: To ti je bila baš prava muzika. A još je lepje bilo kasneje, kad je oni mali sopal, a oni veli pival. Mali zavija i navija simo pak tamo, a veli piva, i kako mali navija, veli grmi, da ga je čut va Pićan. Ma lipo, Frane moj, da lepje ne more bit.

Fr.: Viš to mi je drago čut. Štare užance! A kako tancaju: po novem ale po starem?

Jur.: Već po novem nego po starem, da bi tako ne! Vražji «tango» prišal je i va naša sela, a tako ga neki tancaju, da čovik ne zna, bi l' se smel ale jadil. Nego ča ću: stisnul sam se va moj kutić i promišljal sam, kako je sada, a kako je bilo onput, kada smo mi dva zajedno lešnjaki pobirali.

Fr.: A ča si još videl va Batluge? Kako se nose naše divojčice? Imaju i one na nogah one neke kalceti «kolor de karne?»

Jur.: A ne, Frane, tega pak ni tamo. Tamo su divojki obučene po domaću, čisto i lepo, ma hvala Bogu i majčici Božjoj, onega prokjetega luša ni puli njih.

Fr.: I neka ni, zač lušo je otac od svake poganarije i svakega zla.

Jur.: Rekal sam njim ja to i povedal sam njim, koliko ja poznam familij, ke su šle s vragu samo zaradi luša Da vidiš, kako su me lepo poslušale! A ja sam ih od srca pohvalil.

Fr.: Dobro si storil! Ma ja mislim, da sve to stoji na oceh i na materah.

Jur.: Stoji i do dece. Ako se deca još koliko toliko boje svojeh roditelji, onputa je dobro — ako ne — onputa je rovina.

Fr.: Po tem, kako ti povedaš, bi reć, da va Gračišćine ima još nekoliko tega straha.

Jur.: Ima, hvala Bogu, i vredneh roditelji i vredne i poslušne dece. Neka ih Bog blagoslovi!

Fr.: A muški? Kako se pak oni nose?

Jur.: Prez velega prigovora. Pital sam, kako je po drugeh seleh, pa mi je rečeno: — Ma, Jurić moj, je ih saka foza, i ki se malo drže po modi, ma pak ih je i u suknenih jaketah i po liti još i u kružati.

Fr.: Tem ne će bit zima, vrag sleda!

Jur.: I ja mislim, da ne će.

Fr.: Al povej mi brzo, ako imaš još ča, zač moram poć ča.

Jur.: Imam još neč. On mali, ki je sopal va sopelu, šal je ovi dni — v Ameriku. I prej nego je šal ča, smo se s njim skupa našli, i pivali smo i sopli, kako nori. Bilo je tako veselo, da sam i ja one večeri bušnul malo — tetu Bukaletu.

Fr.: Čudno, zač to ni tvoja navada!

Jur.: Ja, ma za kumpaniju se je, povedaju, i fratar oženil, i tako sam ja onu noć baš junački zalel put onega mojga mladega sopca, kemu neka Bog da sreću i zdravlje!

Fr.: Neka da, kada j' tako vredan!

Jur.: O, a sada povej malo mane, kade si pak ti bil?

Fr.: Kade sam ja bil? Nigdere. Doma sam bil. Skopal sam, ča j' bilo za skopat i obrezal ča j' bilo za obrezat, i hvala Bogu sve po najlepjem vremene. Nimam ja, Jure, vremena za tepuzit, kako neki drugi.

Jur.: Nimam ga ni ja, ma ja mislim, da bim puknul, da ne bim kada i kada samo malo zašal mej oni naši lepi kraji i ljudi.

Fr.: Tu pak imaš ti pravo!

IZ RIJEKE.

Kanela ili čovjek, koji se ništa ne sjeća. «Boris Godunov» i naš teatar. - Pomamljeni bik. - Ona tri.

Na Rijeci se mnogo govori o jednom nesretnom čovjeku, koji se zove Kanela. Taj Kanela bio je profesor a i nekakav filozof. U vrijeme rata stigao na Balkan i kao vojnik poginuo u Makedoniji. Truplo mu doduše nisu našli, ali kako se nije više vratio k regimentu, javili su, da je mrtav.

Otada je proteklo preko deset godina. Kanelina žena i djeca i brat i svi njegovi bili su ga već oplakali i pomalo zaboravili. Kad najedanput izadje u novinama fotografija o nekom čovjeku, koji da je nadjen na ulici u Turinu. Taj čovjek, upitan da kaže ko je, kako se zove i otkuda je — nije umio što da odgovori. Nije znao, nije se sjećao. Ničega se nije sjećao: ni svog imena ni imena svoje majke, ni oca — a ma ničega. Ljudi su odmah vidjeli, da čovjek boluje na amneziji, pa su ga odveli u ludnicu. Amnezija je neka bolest u mozgu: na koga dodje, taj zaboravlja sve, što god je kada vidio ili doživio.

Fotografija toga čovjeka pala je slučajno u ruke Kaneline žene. Zamislite, kako se iznenadila, kad je u onoj slici prepoznala svoga muža, koga je već deset godina držala mrtvim! Odmah se otpremila, uzela sa sobom sve članove obitelji i odmah s njima na put, ravno u ludnicu, gdje je na svoju veliku radost našla svoga, već davno oplakanog muža.

— On je — on — moj muž — govorila žena.

— Tata, tata! — govorila djeca.

— Moj mili brat — —

Svi su ga prepoznali i svi sretni povedoše ga sa sobom kući.

Najzada čini se, da je i on sâm prepoznao sebe i njih i kazao: — Jest, ja sam Kanela, a vi ste moji: ti — moja žena, ti — moj brat, a vi — moja djeca!...

Prodje nekoliko dana, a to ti stigne policiji jedno anonimno pismo, u kome je stalo, neka paze, jer ono da nije Kanela, već neki prepredeni lopov, koji je već nekoliko puta bio kažnjen zbog raznih prevara, a i sada ga pravda traži, da s njime obračuna rad nekog novog zločinstva. To da je neki Bruneri, koji hoće na ovaj način, da se ugne kazni, koja ga čeka.

Nato su onoga čovjeka opet poveli u ludnicu, da vide, što će biti. Pozvali su ženu, djecu i majku onog Bruneria i na njihovo veliko čudo, svi su rekli, da je ono zaista Bruneri. A Kanelina djeca i žena i brat opet tvrde, da je ono njihov Kanela.

Ko je dakle onaj tajanstveni čovjek?

— Kanela?

— Bruneri?

To pitanje muči danas cijelu Italiju, a bogme i Rijeku. Jedno stoji, a to jest, da Kanela i Bruneri naliče jedan drugome kao jaje jajetu.

Medjutim policija istražuje i novine donose o tome iz dana u dan nove vijesti, i stvari se razvijaju tako, da biste se jedan dan zakleli, da je ono zaista Kanela, a već drugi dan da nije, nego Bruneri. Kako će se to svršiti, to još niko ne zna. No unatoč tome ovdje su se na Rijeci već mnogi okladili — i za velike svote — da je ono Bruneri, a ne Kanela. I tako — bilo ovako ili onako — na Rijeci se uvijek nadje zgoda, da se sklopi kakav dobar posao...

Gosti su ipak počeli da dolaze na more, ali ne onako brojno, kako bismo mi htjeli i željeli. Većina ih je Madžara. Puni su lijepih riječi o zoni, što će je dobiti u riječkoj luci, ali nažalost — malo troše. A mi bismo voljeli da manje govore, a više da kupuju. Ima u nas mnogo svega i svašta, najbolje kvalitete i sve jevtino: po niš!

— Po šest! Po šest — ženske!

Ovih dana dobili smo mi Riječani malo po nosu. U teatru se naime davala jedna znamenita ruska opera — «Boris Godunov». Opera divna, a Zaleski, Slaven Zaleski, koji je u tom silnom djelu imao glavnu ulogu, pjevač je prvoga reda. Vrlo je dobar i dirigent Capuana, koji je uz to i veoma točan. Na plakatima je stajalo, da će predstava početi točno u osam sati i pô. I kad je bilo osam sati i pô, Capuana počeo da dirigira, glazba da svira, zastor da se diže, a pjevači da pjevaju. Ali od svega toga nije se čulo ništa, jer je baš uto publika navalila u dvoranu i u lože i to uz takav štropot, da je dirigent prestao dirigirati, glazba igrati, pjevači pjevati — našto se i zastor spustio. No sada je tek nastao pravi teatar u teatru. Oni, što su bili prije došli, počeli su da grde one, što su zakasnili i to takovim izrazima, da mi se od muke koža ježila. Hoće li ova lekcija da koristi? Bojim se da ne će. Mi Riječani smo, istinabog, prvoklasni

ljudi, ali točnost nije nikada bila naša prva i glavna krijepost.

Najvažniji dogadjaj prošle sedmice bio je svakako onaj bik, što je na sveopći strah i trepet nekoliko vremena trčao po ulicama našega grada. To je bio odista jedan od najstrašnijih prizora naše novije histrije. Ulice, prije toga mirne, najednom odjeknuše užasnom vriskom i zapomaganjem. Muško, žensko, mlado štaro — sve leti kao bez glave i zove u pomoć. Bježe ljudi kao strijele. Mnogi od njih i ne znaju zašto bježe, ali jednako trče kao ludi. Što je? Što nije?

Evo što je: Nekakav se bik pomamio i razbješen zaletio se gradom šireći uokolo užas, sve dok ga nisu uhvatili.

Doznao sam, da je taj bik čekao na mulu s drugim volovima, da ga ukrcaju, i kako je čitavo vrijeme piljio očima u nekakav parobrod, kome se vidjela gotovo čitava crvena kolumba, zamračilo mu se od onog crvenila pa se pomamio. Po drugoj verziji izgleda, da je onuda prošla Ninetta u licu užasno «napiturana», pa da je onaj njezin «minio» onome biku dao povoda, da pobjesni. Kako bilo da bilo, sva sreća, što je promet u onaj čas bio u gradu iznimno dosta mršav; no da je po ulicama bilo više svijeta, Bog sam zna, što bi se bilo dogodilo!

Ovih dana bila je na Škojiću neka žena, što je poricala budućnost. Otišao sam i ja k njoj i upitao je, da mi kaže, kakva će biti ova godina 1927. Ona promrlja nešto, što ja nisam razumio, pa će mi: — U ovoj godini 1927. osvanut će jedan dan, kad će trideset hiljada Riječana reći, da tako vrućeg dana, nije već bilo punih pedeset godina. I opet će doći jedan dan, kad će pak svi Riječani reći, da tako ledenog dana nije već bilo punih pedeset godina. I zato proročanstvo platio sam deset lira:

Druga:

Ninetta nije dugo vremena mogla da spava, pa mi se je po cijele bogovetne dane tužila na tu svoju besanicu. — I ca će bit z mane? i vi ne znate ca je to? i kako ću? i neboga ja! i kemu bim sla, da mi pomore? i sve tako. Nikada mira ni počinka.

Napokon je ozdravila. — Sada spim, kako cok — pohvalila mi se ona, a ja sam počeo da hvalim Bogu, što joj je dao da spava, samo da mene ne gnjavi. I zaista, ona mi otada više nikada ne govori o besanici, ali me zato — i te kako! — muči sa svojim prokletim sanjama...

Posljednja:

U nedjelju sam na Kantridi čuo ovaj kratki razgovor:

Jedna vrlo mlada, elegantna mamica reći će svojoj isto tako vrlo elegantnoj prijateljici: — Čini mi se, da je ona mala, što se tamo igra, moja.

Prijateljica: Što? Zar ti poznaš svoje dijete? Ali molim te — to nije moderno!

Elegantna mamica: Pa ja ne poznam moje dijete, već samo bajlu, koja je s njime... **Rokac.**

IZ ROČA

Smrt mlade devojke. - Poljski radovi.

Nije dosta, što nas bije svakojaka nevolja, već mora i crna smrt, da dolazi u posete, i to našoj mladeži. Izgubili smo opet jednu od naših najvrednijih, Maricu Cerovac. Stanovala je u Roču, dok joj nisu oca željezničara premestili lani u staru kraljevinu. Dragu smo pokojnicu ovih dana otpratili do večnog počinka, na buzetsko groblje, od kuda joj je otac. Teškim srcem, jer smo mnogo s njome izgubili. Bila je u cvetu mladosti, te jedva joj se nasmejalo sedamnaesto proleće. Dobra, tiha. Znala je svom dušom ljubiti rodjenu grudu. A kako je nju sve volelo moglo se opaziti na sprovodu, kakvih se u našim krajevima retko vidi. Dohrlili su ljudi, a osobito mladež sa svih strana. Lepo, ganutljivo, odigrala je glazba iz Sv. Martina i Štrpeda par žalosnih komada.

Laka nek ti bude rodjena zemlja, koju si toliko volela, draga Marice, a roditeljima i braći naše iskreno saučešće.

— Proleće se bilo pojavilo brzo ove godine, al izgleda, da se prenaglilo, jer se eto opet menja. Kiši, a i zima je opet. Nismo još posadili krumpir, taj naš najvažniji posao, pa nas to zabrinjuje. Fali težaka, eto posledice iseljivanja u Ameriku, o čemu smo vam već javili.

Pitanje je to, o kojem se mnogo razmišljati dade. Bude li još potrajala, ova groznica izseljivanja, kako da je nazovemo, ostati će kod naših ognjišta sama deca i stari. A mnogi, mnogi idu i bez potrebe. Nemojmo tako, braćo! Obradjujmo radje svoje njive. Upućujmo se u gospodarske stvari, pa da znademo svaki kutić dobro, korisno upotrebiti, pa eto i nama ovde u našoj Istri Amerike. — **Mladići.**

IZ BUZETSKE OKOLICE.

Kasne vijesti o pustu.

Pust je prošao, a sada da Vam javimo, kako smo ga sproveli. Pa kako drugačije nego po starinsku! Drugačije bi nas Bog. Mi govorimo, da tko zapušta stare navadbe, da će njega i Bog zapustiti. No naši stariji vele, da mi mladji znamo još ljepše i zabavnije od njih provesti tri zadnja mesopusna dana.

Mi idemo u «mačkare». Svako selo za sebe. Svaka četa krabulja imade bijele i crne krabulje, pak i svoje zvončare. Bijele se zaodjenu na žensku; crne grdo, na najružniji način; a zvončari, da nas Bog sačuvaj... Ovi zvončari čine šale svakojake. Osobito to znadu svetomartinski.

Krabulje nastoje ljudstvo što bolje pozabaviti. U tu svrhu se u selu jako duboko razmišlja, kako i čim će se ljude ugodno iznenaditi, da budu i starci veseli, te da se smiju. Zato su svake godine drugačije šale. Ima tu krabulja na magarcima i konjima, koje prave svake šale. Osobito su se ove godine u tomu isticale svetoivanske «mačkare». U tom su oni majstori. Ove godine su Svetoivanci podigli buru smijeha, osobito sa svojom ciganskom četom. Kako su znali oni lijepo igrati cigane vičući i karajući se. A onaj njihov harambaša! Da pukneš od smijeha! Lijepo je bilo gledati štrpedske, pak mlunske i svetomartinske krabulje. Svaka četa imala je svoju glazbu ili svirce. Svetoivanci domaće svirce: klarinet trubljice, gusle i bas; ostala tri sela svoju bivšu sokolsku glazbu. Lijepo i skladno su svirali, što je vrlo pohvalno.

Krabulje idu od sela do sela, od kuće do kuće. Pred svakom kućom se zaustave. Zasviraju koji plesni komad. Bijele krabulje plešu medju sobom ili uhvate koju prisutnu djevojku. Medjutim zvončari vrše svoju dužnost, a to — veseli ljude. Vrše svoju veselu dužnost i ostali dijelovi čete: cigani, jahači, pust, orači, prodavači, brusari, pometači itd. Medjutim vodja krabulja sa košarom već je u kući. Obitelj ga dariva jajima, a možda i čim drugim: kobasicama, a trgovci bakalarom. Gospodar će kuće počastiti krabulje sa vrčem vina. Ali krabulje paze da se ne opiju. Piju malo. Što ostane vina, s njim u — bućak. Rabit će za čistu srijedu.

Sramota je za obitelj, koju ne počaste «mačkare». I selu je čast, ako ga posjete mnoge krabulje. I Buzet je želio to iz svojih posebnih razloga. No, budući nije to naš običaj, nisu išle krabulje u grad iz nijednog sela.

Na dan Pusta obdržavali se plesovi po svim selima. Manja sela to nisu mogla radi troškova, jer su sve te pusne komedije koštale preko tri stotine lira. Takove su takse. Ovo nije mačji kašalj. Inače je sve prošlo u redu i miru kao i uvijek do sada. Mi smo trezni ljudi, premda mladići, zato smo mi jedan drugomu nadziratelji i sami svoji redari.

Pust je prošao; a sada valja da suvišno potrošeno nadoknadimo delom i štednjom.

Mladić.

Svega po malo

Kako je iseljenicima u Kanadi.

Zagrebački list seljačke «Novine» donašaju jedan dopis iz Kanade. Iz toga dopisa vidi se, kako je našim ljudima tamo. Dopisnik piše:

«Život naših ljudi u ovoj zemlji (Kanadi) je različan u poslu i plaći, kako sam iskusio sam, a i ovdješnji moji drugovi.

Na poljskoj radnji (farme). - Radi se od rane zore do kasno uveče, kao i kod nas. Plaća je razmjerna na mjesec od 15 do 40 dolara i hrana, a za vrijeme žetve plaća se na dan od 3 do 5 dolara i hrana.

U tvornici (Soap). - Radnja traje od 8 do 10 sati dnevno, a plaća od 25 do 50 centi na sat.

Na pružnoj radnji (Extra Gangi). - Radnja traje od 8 do 10 sati dnevno a plaća na sat 30 centi. Hrana je društvena (Camp), a plaća se na svakih 15 dana od 10 do 13 dolara. Isplata je u čekovima na svakog prvog i petnaestog u mjesecu.

U rudokopima i ugljenokopima. - Radnja traje od 6 do 8 sati dnevno, a plaća je razmjerno od 30 do 50 centi na sat, a u ugljenokopima se plaća od tone iskopanog ugljena.

Radnja u šumi. - Radnja traje 10 sati dnevno, a plaća na mjesec od 30 do 50 dolara. Radnici, koji rade od komada (Pisvok men), zarade od 1 do 2 dolara na dan. Radi se samo u šumi, dok je snijeg, t. j. od 1. prosinca do 1. travnja. Tvornica ovdje imade nešto, ali su većinom malene, pa zaposle maleni broj radnika. Tvornice rade većinom od proljeća do zime, a po zimi napuštaju većinom posao.

Klima ovdješnja je dobra, te nam zdravlje dobro služi. Većinom su ljudi ovdje zdravi. Hrana je ovdje izvrsna, a imademo je dosta. Voda je ovdje isto zdrava. Alkoholnog pića imade ovdje ponešto, ali ljudi ne pitaju za njega, glavno da je hrane dosta. Nedjelja, Božić i Uskrs se ovdje svetkuje. Ovdješnji narod je prijazan i susretljiv, te nas voli i štuje. Na radnji su dobri, rado pokazuju i upućuju u posao. Čitaju razne novine i časopise, te nas upućuju u poznavanje engleskog jezika.

Zarada je malena, ali koji se ikoliko drži na jednome mjestu nekoje vrijeme, prištedi nešto, a koji često mijenja posao, ne zaradi ništa. Od profesionalnih radnika (zanatlija) najbolje su plaćeni zidari, tesari, mehaničari, kovači i stolari, a ostali slabije.»

Amerika je prebogata.

Da je bogata, to mi svi znamo. Znamo i to, da ona broji najviše milijunara i da je skoro sve evropsko zlato tekom prošlog rata prešlo Atlantski ocean. Sjedinjene Države (Unija) imadu — previše zlata. Blago njima! Vlada ne zna, vele, što će i kamo sa zlatom. Neki pametni Amerićanin je već predložio, da se suvišni novac porazdijeli medju one, koji plaćaju porez. Lijep prijedlog. No ne vjerujemo, da će do toga doći.

Nego, još se ima većma povisiti bogatstvo Sjeverne Amerike i to povraćanjem dugova sa strane skoro sviju evropskih država, što su bile zaraćene. I ti dugovi nisu maleni. A namirivat će ih Evropa 60 do 70 godina. Vlada Unije nema se dakle bojati, da će joj blagajne ostati prazne. Mogla bi današnja vlada opet uzajmiti novac nekojim evropskim državama. Mogla bi, ali ne će. Njezin predsjednik drži, da bi evropske države, koje ga mole za zajam, lako taj zajam upotrebile za novi — rat. A toga on ne će. On ga želi nasuprot osujetiti, jer, misli on, siromašne se države ne mogu oboružavati, pak bi

Dakle Amerika obiluje novcem. To škodi, umuje praktična američka glava. Ne propale, kad bi velike na njih navalile. valja dakle štediti. Pojavio se novi nauk: trošiti, što više trošiti i konsumirati. Ovo, da se uzdrži blagostanje. Jer bogatstvo je ovisno od proizvodje (produkcije), a da se proizvodnja neprestano i nepretrgnuto obnavlja, valja je skonsumirati, porabiti, pojesti — uništiti. Štednja se tomu protivi. Konzumom naprotiv dolazi novac u optok, t. j. nabavom, prodajom i uporabom. Konzum dakle podiže industriju. Bez konzuma nema industrije. Dakle — konzumirati i ne štediti! Ali, zaboga, znajmo: ova nauka vrijedi samo u Americi, za Amerikance. **Sp.**

DAROVI.

Za fond «Istarske Riječi».

Iz Račića nam pišu: «Maleni smo i malo imamo, pa Vam zato malo i šaljemo, no znajte da bismo i više dali kad bismo imali.» Daruju: Prodan Jakov, Pašutići 3 lire; Prodan Mirko, Orihi 2 lire; Prodan Franjo, Pašutići 50 cent; Gržinić Rudolf, Kortina 1 liru. Ukupno L 6.50. — Darovateljima najiskrenija hvala!

Vrijednost stranog novca.

1 lira šterlina vrijedi lira 105.30—105.80; 1 dolar vrijedi lira 21.45 do 21.80; 100 austrijskih šilina vrijedi lira 295—315; 100 dinara vrijedi lira 37.85—38.85; 20 zlatnih franaka vrijedi lira 84.50—87.50.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST“ U TRSTU

NISI ŠTEDLJIVA

ako kupuješ mnogo jeftine hrane koja nije hranjiva. Kupuj radje manje hrane ali ta neka je korisna. To si naročito zapamti kada kupuješ tjestenine.

Zahtjevaj uvijek **«Pekatete»** u originalnim zavojima po ½ kg.

JAVNA ZAHVALA.

Svoj rodbini, prijateljima i znancima, koji su našu nezaboravnu kćerku

VERU VLAŠIĆ

sproveli do hladnoga groba, izričemo ovime našu najtopliju hvalu. Posebno zahvaljujemo onim dobrim dušama, koje su odar i grob mile pokojnice okitile cvijećem.

Bog platio svima, a našemu nepreżaljenom djetetu dao mir i pokoj!

U Ičićima, 17. marta 1927.

RASTUŽENI RODITELJI.

Broj 14 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 7. aprila 1927. Pojedini broj 25 cent. God. V.

„Istarska Riječ"
izlazi svakog četvrtka uveče.
Pretplata za inozemstvo iznaša ... lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". — Narodna poslovica.

Jedan svijetli primjer

«Preporučajte svojoj djeci, da budu kreposna! Jedina krijepost, a ne novac, može ih učini sretnima!

Ja govorim iz iskustva. Mene je u mojoj nevolji podržavala krijepost.

Njoj i mojoj umjetnosti imam da zahvalim, što nisam svojoj život završio samoubivstvom.»

Čovjek, koji je izgovorio te velike riječi, zvao se Beethoven. U utorak, 29. prošlog mjeseca marta, minula je upravo jedna stotina godina, što je pokopan na bečkom groblju.

Bio je velik. Bog mu je dao silan, neizmjeran dar, te je u sebi mogao da upijupi gotovo sve najtanje i najtajnije zvukove i glase, što ih radja priroda u svom velikom srcu. Rominjanje kiše, žuborenje gorskog izvora, šum rijeke, šuštanje lišća, čarlijanje vjetrića, bijesno huknje vihora — otuda i od drugih izvora primao je on sve one tajne zvukove, što su mu u srcu harali kao orkan i što je imao od njih mira, dok ih nije kao najljepšu pesmu, što ju je do tada svijet čuo, bacio na papir i ostavio čovječanstvu na diku, na slast i na veliku utjehu.

Veličinu onoga, što je on stvorio i ostadao nije moguće prikazati riječima, i to mi ne ćemo ovdje pokušati ni da se natuknemo o njegovoj divnoj muzici; već ćemo samo nešto da napomenemo o zaista izvanrednom srcu tog velikog čovjeka.

Beethoven nije naime bio samo velikim umom, već i srcem. Tako je on na veliku čuvstvo dobrote postavljao nad sve. Može čovjek biti ma koliko silan i slavan, učen i moguć, ako nije uz još i dobar, za Beethovena nema nikakve vrijednosti. On je volio i slavio Napoleona, dok je držao, da taj čovjek vojuje za slobodu i potlačena prava naroda, ali čim je čuo, da se je dao kruniti za franceskog cara, na mjestu je uskliknuo: «Pa to je jedan sasvim prosti čovjek». Time je htio da kaže, da je sva velika Napoleonova djela imala samo jednu svrhu: da priprave put njegovoj silnoj taštini i moći.

Kad se Beethovenu sreća nasmijala, kad on doživio svoj prvi veliki uspjeh, napisao je odmah svome prijatelju, kako ga to silno veseli, jer, «vidiš, ako ja imam, da je koji od mojih prijatelja u nevolji, pa ako nemam u džepu dosta novaca, da mu pomognem, ja ću lijepo sjesti za sto, složit ću kakvu pjesmu i prijatelja izvući iz neprilike...»

Jedna ugledna dama pak priča, kako je ona dugo vremena mrzila Beethovena, jer je svojim rupcem plašio i tjerao ptire, koje je ona, budući još dijete bila, ulovi...

Stotina sličnih i drugih crtica moglo bi se iznijeti, da se pokaže, kako je taj velikan volio cijeli svijet, premda mu je taj svijet učinio život i teškim i gorkim.

Beethovenov rodjeni otac bio je pijanica, pa je već kao dijete u najnježnijim godinama pretrpio mnogo zla, osobito otkad mu je umrla mati, koju je on silno volio.

Imao je braće, ali mu nisu bili dobri. Jednoga je od njih, bogataša na glasu, zamolio nekom zgodom za malu novčanu pomoć, i on mu ju je uskratio. U životu bio je sam, pa kako je on sve volio, želio je, da nadje srce, koje će i njega ljubiti. Ali nije imao sreće. Nije se ženio, jer nije našao pravoga odjeka ni u kojem srcu.

K tome je nadošlo nešto strašno: počeo je da mu slabi sluh. Zamislite: čovjek koji ne živi nego o glasovima i za glasove, pada pomalo u nemogućnost, da ih čuje! Nekoliko je godina krio tu svoju nevolju pred svijetom, jer se najviše bojao svojih neprijatelja-kritičara, kojih je i on imao mnogo. Onda je sasvim oglušio, i tada je došla napast, potičući ga, da sebi oduzme život. Ali toga nije učinio, veleći da je čovjek dužan da živi, dokgod misli, da bi mogao učiniti još kakvo dobro djelo.

I sve onako gluh Beethoven je radio i čovječanstvu dao divnih, neprolaznih, besmrtnih djela.

Ovih dana je o tom velikom i neobičnom čovjeku progovorio s udivljenjem cijeli svijet. Svi su pokušali da što doličnije proslave njegovu uspomenu. I dobro su učinili, jer je zrak, što ga u ovo vrijeme dišemo, tako zagušljiv, tako težak i nesnosan, da mu upravo treba nečega, čim će se malo da osvježi. A misao na Beethovena i na njegov blagonosni ali i mukotrpni život može u naša srca da ulije mnogo svijetla a i utjehe i onog čistog daha, što ga u ovo tvrdo doba svi uvelike trebamo.

Politički pregled

ITALIJA.

Madžarski ministar predsjednik grof Bethlen u Rimu.

Dne 4. o. mj. stigao je u Rim madžarski ministar predsjednik grof Bethlen. To je za sada najvažniji talijanski politički dogodjaj. O njegovom dolasku u Italiji pisalo se je i govorilo već više vremena, a sada se je to dogodilo. S njime je zajedno došla njegova supruga i razne druge političke ličnosti.

U Veneciji je već bio od talijanskih vlasti dočekan, a kada je došao u Rim bio je veoma svečano primljen. Kolodvor je bio sav okićen madžarskim i talijanskim zastavama a čekali su ga državni podsekretar on. Grandi, madžarski poslanici u Kvirinalu i Vatikanu, te još mnogo drugih visokih lica.

On. Mussolini je grofa Bethlena primio dne 4. o. mj. po podne u palači Chigi. Oba su se državnika razgovarala više od 1 sata veoma srdačno o raznim savremenim političkim pitanjima, koji se tiču Italije i Madžarske. Razgovor je bio prijateljski. Iz razgovora se je zaključilo da jedna i druga vlada imaju jednake političke nadzore i da su u svemu složne.

Dne 4. o. mj. potpisana je u Rimu arbitražna pogodba izmedju Italije i Madžarske. On. Mussolini osobno je izručio grofu Bethlenu veliko odlikovanje svetoga Mauricija i Lazara, kojim ga je odlikovao Njeg. Vel. Kralj.

Popodne istoga dana uzvratio je on. Mussolini posjetu grofu Bethlenu koji stanuje u Grand Hotelu. Ministri su ostali više od pol sata potpuno sami, razgovarajući se veoma srdačno.

Dne 5. o. mj. pozvao je on. Mussolini grofa Bethlena k sebi na ručak, koji je priredjen njemu u čast.

Dne 6. o. mj. primio je grofa Bethlena kralj, te ga je zadržao na ručku. Istoga dana bilo je primanje na kapitolu.

Dne 7. o. mj. biti će u Grand Hotelu ručak, koji u čast grofa Bethlena priredjuje on. Grandi podtajnik ministarstva vanjskih poslova.

Dne 8. o. mj. biti će grof Bethlen primljen od pape Pija XI. u Vatikanu.

Skoro svi talijanski listovi pišu velike članke o posjeti koju je grof Bethlen učinio Italiji. U svim se tim člancima naglašava velika važnost prijateljske pogodbe izmedju Italije i Madžarske. Do te pogodbe je moralo doći, jer je prijateljstvo Madžarske i Italije staro, a sada se ovim posjetom grofa Bethlena obnovljuje.

Albanski spor.

Posljednji incident izmedju Italije i Jugoslavije zbog Albanije, bliža se sve više svom glatkom riješenju. Izgleda naime, da se je našla povoljna forma, za jednu i za drugu državu, kako da se riješi. Prije se je govorilo, da će se za izravnanje nesuglasja zauzeti koja velevlast, pak opet, da će jugoslovenski teritorij oko granice za koji su novine tvrdile, da je sav naoružan, pregledati neka medjunarodna komisija. Na koncu su se Italija i Jugoslavija sporazumjele, da će one jedna s drugom stupiti u pregovore i da će biti onako, kako se na tim pregovorima zaključi.

Ti bi pregovori za likvidaciju spora morali doskora započeti. Pregovori će biti izravni a voditi će se ko što se obično vode diplomatski pregovori. Ne će biti nikakvih konferenca. Jugoslovenska vlada izjaviti će talijanskoj ono što želi, a talijanska jugoslovenskoj.

Tim bi se pregovorima morale riješiti ove veoma važne točke, zbog kojih je do spora u glavnom i došlo:

Prvo: Jugoslavija bi na želju Italije morala ratificirati (potvrditi u Narodnoj skupštini) Neptunske konvencije, što Italija već dugo čeka.

Drugo: Italija bi na želju Jugoslavije morala izjaviti, da pakt, koji je sklopila s Albanijom u Tirani, Italiju ne obavezuje na to da vojnički uzdržava sadanju albansku vladu (koja Jugoslaviji nije naklonjena.)

Treće: Italija i Jugoslavija morale bi se na tim pregovorima sporazumjeti, da će koliko jedna, toliko i druga nastojati, kako bi Albanija ostala i nadalje kao i dosada potpuno nezavisna. U Jugoslaviji se naime sumnja, da Italija radi na tome kako bi Albaniju prisvojila, dok se u Italiji misli, da Jugoslavija sprema navalu na Albaniju, da zbaci sadanju tamošnju vladu.

Na temelju ove treće točke voditi će se glavni dio ovih pregovora. Vjerovatno je, da će obe države doći do potpunog sporazuma, te će se tako likvidirati jedno pitanje, koje je toliko bure diglo u cijelom svijetu.

JUGOSLAVIJA.

Politički život.

Po sporu s Italijom politički život se je opet donekle stišao. U zadnje se vrijeme u Narodnoj Skupštini raspravljalo o državnim proračunima raznih ministarstva. Proračuni su jedno važno državno pitanje. Kao što svaki dobar gospodar početkom godine misli i računa kako će kroz cijelu godinu njegovo gospodarstvo poteći, tako mora i država o tome osobito računa voditi. Svako je pojedino ministarstvo proračune izradilo a skupština ih je pretresla i odobrila.

Poslanici su napustili Skupštinu i otišli na svoje ferije. Nova će zasjedanja započeti 19. o. mj.

U zadnje su se dane širile vijesti, kako će sadanja Uzunovićeva vlada, koja je sastavljena iz radikala i klerikalaca podati ostavku, te da će novu vladu sastaviti Velja Vukičević radikalski poslanik, koji kod radikala uživa puno povjerenje. Kombiniralo se je po novinama, da bi u tu novu vladu ušli nekoji ministri iz demokratske zajednice (Davidović i Spahini muslimani) zajedno s radikalima i Koroščevim klerikalcima.

No, to su sve novinska nagadjanja, jer se nije ništa dogodilo nego je vladin položaj još uvijek jednak ko i do sada.

Stanovništvo Jugoslavije.

Prema službenim statistikama doznajemo, da Jugoslavija ima 12,017.323 stanovnika od kojih je 5 milijuna 893.597 muškaraca, a 6 milijuna 123.726 ženskih.

Od tih ima 9¾ mil. Jugoslovena (5 i pol milijuna Srba i Macedonaca, 3 milijuna Hrvata, 1 milijun Slovenaca), pol milijuna Njemaca, nešto manje od pol milijuna Madžara, isto toliko Albanaca, 200 hiljada Rumunja i 400 hiljada stanovnika raznih narodnosti.

Po gustoći stanovništvo je najgušće u Vojvodini. Tamo dolazi 70 stanovnika na kilometar četvorni. U Srbiji — 53, u Hrvatskoj i Slavoniji — 62, u Sloveniji — 65, u Dalmaciji — 48, u Bosni i Hercegovini — 36, u Macedoniji — 32, u Crnoj Gori — 20.

KITAJ.

U Kitaju se boj nastavlja.

Velika je borba, koju Kitaj još uvijek ima sa strancima, koji su se čvrsto utaborili po svim kitajskim gradovima. Tamo su stranci razgranali svoje trgovačke mreže i sve se više šire, a to je Kitajcima već preko grla. Bore se protiv tih stranaca.

No, osim toga Kitajci se bore i sami medjusobno. Rascjepali su se u dva velika tabora, sjeverne i južne Kitajce. Sjeverni se bore s južnima, i svaki od ovih tabora misli, da je Kitaj njegov i da je samo on pozvan držati red u zemlji, to jest da stranke istjera.

U južnom taboru su tako zvani Kantonski nacijonalisti. Ovi su po svem izgledu jači, pak su pred kratkim jak udarac dali sjevernoj armadi, koja ima centar u Pekingu.

Sangaj, to je grad u kojemu ima veoma mnogo Engleza, a bio je do sada u rukama sjevernog tabora, no iza velike ofenzive južnih Sangaj su sjeverni Kitajci morali pustiti južnim. Osim Sangaja zauzeli su južni i nekoje druge gradove. Sada se južni spremaju da obore još i Peking onda će cijela Kina biti u njihovim rukama, pak će se onda dati na čišćenje Kine od stranaca.

Naročito su Englezi u Kitaju u opasnosti. Kinezi će se na njih oboriti, a već su u mjestima koja su u posljednje vrijeme od sjevernih osvojili ljuto napali strance. U Kitaj su za obranu stranaca poslale oružanu snagu Engleska, Italija, Amerika, Japan i druge neke države.

Što će se iz toga svega razviti još neznamo — sve je moguće.

AUSTRIJA.

Pitanje sjedinjenja Njemačke i Austrije.

U posljednje vrijeme počinje se i opet jasnije isticati pitanje sjedinjenja Njemačke sa Austrijom. Naročito to potiču austrijski kršćanski socijali. Iz izjava njihovih raznih državnika vidi se, da oni otvoreno idu za time, pa zato i podržavaju jake veze sa raznim strankama u Njemačkoj.

Inače se u Austriji spremaju novi državni izbori, za koje vlada veliko zanimanje.

POLJSKA.

Političke prilike u Poljskoj.

U Poljskoj od nekog doba opaža se jak pokret protiv komunista, koji su se i opet počeli nešto življe kretati. Poljska u vječitom strahu od njih, odlučila se na strože mjere i to na takove, koje su kadre, da ih unište. U prvom redu zato najjača stranka današnje vladajuće koalicije, tako zvana narodna demokratska stranka, a u sporazumu s ostalim grupama podnijela je zakonski prijedlog tako, da po njemu može ministar unutrašnjih djela, da u svako doba raspusti svaku organizaciju za koju bi se i naslutiti moglo, da podupire komunizam. Šta više i svaki onaj državni ili općinski službenik, koji je komunista, može se odmah lišiti svoje službe. Konačno taj zakonski prijedlog ovlaštuje svaku izbornu komisiju da imade pravo da odbije sve one kandidatske listine, koje bi bile u kakovoj vezi sa komunističkim strankom.

I inače opaža se u Poljskoj, da se kani promijeniti mnogo toga, šta se do sada pokazalo da je štetno za razvitak i uredjenje unutarnjih prilika. Tako sada poljska vlada radi na tome, da snizi broj narodnih poslanika. Mjesto dosadanjih 444 biti će ih u buduće samo 360, a i senat imao bi se sniziti samo na osamdeset senatora.

Od nekog doba počeli su se u javnosti javljati glasovi, koji upućuju na to, da bi Poljska promjenila dosadanje svoje držanje spram Madžarske i poradila onamo, da se potraži načina, kako bi se s tom državom došlo do prijateljskih veza. Svi ti upućuju na prošlost, kada su Poljsku i Madžarsku vezale prijateljske veze. No protiv toga digao se i oštar glas prosvjeda, pa su se naročito neke novine žestoko oborile na mogućnost takove politike, koja bi pogodovala Madžarima.

ČEHOSLOVAČKA.

Oko izbora predsjednika.

Već smo jedanput javili, da se 25. maja imade u Čehoslovačkoj obaviti izbor predsjednika čehoslovačke republike. Do sada je jedini kandidat dosadanji predsjednik republike Masarik. No protiv njegove kandidature javljaju se narodni demokrate i Slovaci. Govori se, da će se Masarik za slučaj, bude li ponovno izabran, zahvaliti, na s druge strane u ove vijesti ne vjeruje. Drugi kandidat za predsjednika republike mogao bi biti sadanji ministar predsjednik Švehla. Inače u čitavoj Čehoslovačkoj opaža se jak nacijonalistički pokret. Osobito tako zvana slavenska omladina živo radi na tome, da dodje do što srdačnijih veza i zbliženja izmedju pojedinih slavenskih država. Ova je omladina dapače neki dan izdala proglas na cjelokupnu slavensku javnost, bez obzira na stranke, vjeru ili stalež, da svi zajednički rade na jačanju narodne slavenske svijesti.

Predsjednik čehoslovačke republike Masaryk ostavio je svoju državu i radi oporavka zaputio se na daije putovanje u Egipat, Palestinu i Grčku. Putem se zadržao u Ženevi, gdje se baš održava Vijeće Društva Naroda. Svi predstavnici Vijeća tom su mu zgodom iskazali počast. Masaryk je državi i jedan govor u kome je veličao ovu ustanovu, a naročito je pohvalio tajnika, koji tako mnoro vodi rad i poslove ove ustanove.

RUMUNJSKA.

Bolest kralja Ferdinanda.

Rumunjski kralj Ferdinand opet je opasno obolio, pa je njegova bolest silno uznemirila sve rumunjske političke krugove. Tamo još naime nije sve sredjeno u pogledu nasljedstva. S princem Karolom nije se još ništa zaključilo. Nekoje novine pišu, da će u slučaju praljeve smrti preuzeti regentstvo kraljica Marija.

Domaće novosti

Trst i Rijeka slobodne luke (punto franco).

Dne 5. o. mj. sastao se je ministarski savjet u Rimu na sjednicu. Ta je sjednica izmedju ostaloga donijela dva važna zaključka.

Prvi je zaključak da se od 1. januara 1928. dalje izmedju svih italijanskih luka proglasuje četrnajest luka slobodnima (punto franco). Medju tim lukama ubrojene su tršćanska i riječka.

Prezimena.

Po drugom zaključku ministarskog savjeta primjenjuje se i na Julijsku Krajinu zakon o prezimenima, koji već vrijedi za one pokrajine gdje obitava njemačka narodna manjina. Po tom zakonu sva će se prezimena, za koja se drži da su talijanskog korijena, moći promijeniti na talijansku formu.

Za zidanje školskih zgrada u Istri

Prošle se je sedmice sastala u Puli jedna komisija na sjednicu, na kojoj se je imalo raspraviti kako će se upotrebiti onih 10 milijuna lira, koje je vlada odredila za izgradnju školskih zgrada po istarskim selima, gde zgrada nema, a od velike su potrebe.

Na toj su sjednici bili uz mnoge druge prisutni istarski prefekt Comm. Cavalieri, fašistički sekretar on. Mrach i proveditor za škole u Julijskoj Krajini Comm. Reina.

Prefekt je rastumačio, da će se školske zgrade graditi sasma na državne troškove, a država će se takodjer brinuti, kako će se graditi. Dovršene će zgrade biti predane na uporabu općinama i to bezplatno, ali će ostati državno vlasništvo. Općina će zgrade morati uzdržavati. Osim toga je rekao, da bi bilo veoma potrebno, da općine daruju zemljište za izgradnju školskih zgrada, te da u svakom drugom pogledu pomognu oko toga, da se što jeftinije posao obavi, kako bi se sa raspoloživom svotom uzmoglo više općina zadovoljiti.

Zemljište na kojemu će se školska zgrada graditi biti će pregledano i proučeno od jedne posebne komisije, koju će odrediti proveditorijat za škole.

Ministarstvo za narodnu prosvjetu poslati će prije nego se rad započne na lice mjesta jednog svog inžinjera, koji će odrediti sve što se rada tiče.

Zgrade će se graditi pod direkcijom «Genio Civile» za Istru, dok se ne ustanovi jedan proveditorijat za javne radnje, koji će onda i zidanje školskih zgrada uzeti u svoj djelokrug.

Iza toga prefektovog izvještaja prešlo se je na raspravljanje u kojim je općinama najpotrebnije početi graditi, pa se je zaključilo da će se u nekim mjestima početi gradnjom već ovoga ljeta. Za sada je izabrano tridesetak mjesta, koja su najpotrebnija.

Uz školske prostorije svaka će zgradba imati i stan za učitelja. Zgrade će morati biti gradjene tako, da se u slučaju potrebe lako proširе i povise.

Općine, u kojima će se radovi doskora započeti, biti će odmah obavještene, da uzmognu za gradnju spremiti zemljište i drugo.

Traže takse koje su već — plaćene!

To se je dogodilo već u Buzeštini, a takodjer i u selima na Ćićariji, da je ezatorija tražila od naših ljudi neke takse, koji su oni već u redu platili—po drugi put. Možete si i zamisliti iznenadjenje naroda. Mnogi su dapače morali da plate po drugi put, budući su izgubili potvrde o prvoj uplati. Sada nam javljaju iz Žminjštine, da je i pazinska ezatorija ovako «uredna». Iz Lindara nam javljaju takodjer jedan sličan slučaj. Ovo ovako ne ide. Trebalo bi da se malo više pazi u uredima, koji su ovakve naravi, jer naš seljak teško plati i ono što zakonom mora, a bogme još mu je teže snositi ono što mu se naprti zbog nemara i neurednosti nekih činovnika.

Istarska željeznica i njezina — brzina

Brzina istarske željeznice, koja ide iz Trsta do Pule, postala je već poslovična. Kad je neko lijen kaže mu se, da je brz ko istarska «ferata». Zato, da se u tom pogledu postigne neko poboljšanje, to jest, da se nešto učine kako bi istarska željeznica postala brža, obratio se je on. Mrach na ministra saobraćaja. No, on mu je odgovorio, da je za sada apsolutno ne moguće za to nešto učiniti, ali da će ovoga ljeta, kada je na željeznici više prometa nastojati oko toga, kako bi se na istarskoj liniji stavila u promet još dva direktna vlaka. Vlakovi ne idu brže zato, jer je pruga u lošem stanju, a trebalo bi veoma mnogo posla oko popravka.

Grof Bethlen o Rijeci

U nedjelju dne 3. o. mj. prošao je kroz Trst madžarski ministar predsjednik na putu za Rim. U Trstu se je zaustavio 2 sata, pak su ga posjetili neki novinari, da se informiraju o cilju njegovog puta i raznim drugim pitanjima. Pitali su ga medju ostalim da li je Rijeka postati madžarska luka ili ne će.

Grof Bethlen je odgovorio, da se nada to pitanje u Rimu urediti. Madžarska će po svoj prilici prema svojim sadanjim namjerama uputiti svoju izvoznu i uvoznu trgovinu preko Rijeke. Osim toga je grof Bethlen izjavio, da Madžarska nije nikada mislila na to kako bi u tu svrhu izabrala Split mjesto Rijeke. To se je pisalo samo po novinama, no vlada misli samo na Rijeku.

Rok za molbe za trgovinske dozvole produljen

Budući je posao oko riješavanja molbi za trgovinske dozvole velik, ministar za narodno gospodarstvo odredjuje, da se rok za molbe koji je zakonom od 16. decembra odredjen, produžuje do 30. aprila 1927.

Općina, koja mijenja službeno ime

Prefekt za Istru javio je, da se zakonom, koji je objavljen u službenom listu od 25. februara, mjenja ime općine Pomjan, i to mjesto dosadanjeg «Paugnano» u «Monte di Capodistria».

Istarski podeštati

Zadnji put donijeli smo imena istarskih podeštata, koje je predsjednik vlade on. Mussolini predložio kralju na potvrdu. Svi su potvrdjeni. Svaka istarska općina, koja broji više od 5000 stanovnika ima sada svog podeštata. Podeštati su preuzeli svoju dužnost 3. aprila.

Pazinski podeštat

Pred kratkim je inštaliran pazinski podeštat. Za tu je čast predložen i potvrdjen Cav. Bruno Camus, rodom Pazinac. «Piccolo» je tom prigodom donesao njegov životopis u kojemu se opisuju sve sposobnosti i zasluge Cav. Camusa. On je bio poznati nacijonalista, još prije rata, u ratu je prebjegao u Italiju, borio se je kao dobrovoljac protiv Austrije. Došao je s talijanskom vojskom kao tenente u Pazin. Poslije se je borio s D'Annunziom na Rijeci. On je osnivač fašija u Pazinu, vodio je prve borbe na protivnike fašizma. On je, kaže «Piccolo» — organizirao i vodio navalu kad se je demoliralo «Pučki Prijatelj» itd.

Inštalacija pazinskog podeštata obavila se je uz velike svečanosti.

Nove autokorijere u Istri

— U Meranu držao se jedan sastanak na kojem se je imao urediti promet autokorijera za ovo ljeto u raznim sjevernim krajevima Italije. Na tom je sastanku odredjeno, medju ostalim, da se ovoga ljeta ima uspostaviti automobilski promet: Trst-Lovran preko Bistrice, Trst-Opatija preko Podgrada, Lovran-Opatija-Učka (2 puta dnevno) i Lovran-Opatija-Postojna (2 puta dnevno).

— Dne 27. marta počela je vršiti promet izmedju Lupoglave i Fianone autokorijera tvrdke Vio iz Pule. Ova je korijera bila uistinu potrebna, pak će mnogima služiti. Vozi dnevno.

Za one, koji traže ukrcanje

Mnogi se naši mladići žele ukrcati na kakav brod, da tako dobiju neku zaradu, jer je kod nas kako je poznato mnogo bezposlice. Svako, koji hoće da postane pomorac mora imati «matricolu». Te se «matricole» (knjižica za navigaciju) dobije prilično teško, jer je mnogo njih koji na pomorske urede navaljuju, da je dobiju. Zato se naši ljudi obraćaju često raznim činovnicima ili pripadnicima pomorskih ureda, koji ih redovito dobro «ogule», a da im ništa ne pomognu. To je lučka kapitanerija u Puli opazila pak upozorava zainteresirane neka ne nasjedaju i neka se obraćaju izravno na njezin ured za «matricolu». Tamo će je dobiti kada dodje na njih red i neće platiti uopće ništa, jer se za «matricolu» ne plaća ništa, a pogotovo se ne plaćaju biljezi (boli) za koje inkasiraju obično novac oni, koji našim ljudima obećavaju da će matrikolu učiniti privatnim putem.

† Ivan Mogorović.

Javljaju nam iz Grdosela da je četvrtak 31. marta umro tamo bivši župan Ivan Mogorović u 80 godini života. Pokojnik je bio najugledniја ličnost u Grdoselu. Oko 40 godina bio je županom u svom selu. U narodnoj borbi je prednjačio svojim seljanima. I u svojoj dubokoj starosti željno je očekivao «Istarsku Riječ» i zanimao se za sve što naš narod u Istri doživljava. Vjernom sinu svog roda želimo pokoj vječni, a njegovoj mnogobrojnoj obitelji i rodbini, a naročito njegovom sinu dru Ivanu Mogoroviću naše iskreno saučešće.

Puljski tribunal.

Dne 2. o. mj. vršila se je pred puljskim tribunalom rasprava protiv Blaža Štifanića starog 20 godina iz sela Štifanići na Poreštini, zato jer je u mjesecu marcu prošle godine ranio kosirićem Ivana Popovića starog 38 godina takodjer iz Štifanići. Štifanić i Popović nisu bili prijatelji, nego su se krivo gledali. I jedno su se večeri oni pograbili. U tučnjavi je Štifanić izvadio iz žepa kosirića pak u ledja Popovića. Popović je pao, a on je pobjegao. Poslije su ga uhvatili. Popović je zbog rane odležao 20 dana, a sud je sada Štifanića sudio na 4 mjeseca i 25 dana zatvora a osim toga mora platiti sve sudbene troškove.

To je sve skrivila vrela krv.

Anagrafe i škola u Sv. Lovreču.

U Sv. Lovreču Pazenatičkom ustanovljen je anagrafički ured, takozvani «Ufficio di stato Civile». To je bilo potrebno, jer je do sada pučanstvo iz okolice moralo daleko po razne dokumente.

Osim toga je odredjeno, da se proširi školska zgrada. Proširiti će se za dve sobe, a pred zgradom napraviti će se vrt. To je bilo potrebno, jer se je dosada mnogo djece stiskalo u tjesnoj školi.

U doba samoubojstva.

Jedanput nije toga kod nas bilo. Ali danas su sve češća u našim krajevima samoubojstva. Sad iz jednog sad iz drugog kraja Istre stizavaju vjesti, da je neko sit života otišao vlastitom voljom u smrt. Nova vremena i nova zla. Ljudi su preslabi, da bi mogli trpjeti neprilike životne i da bi se mogli boriti.

Tako nam eto javljaju iz Vrsara, da je tamo počinio samoubojstvo Červaj Andrija, čovjek u najboljoj dobi, star jedva 40 godina. On se je u staji za gredu objesio i umro. Što ga je na to nagnalo još se zapravo ne zna, no kažu, da je već više vremena pokazivao znakove duševnog poremećenja. Ostavio je nesretnu ženu i dvoje djece.

Požar u Puli.

U Puli se je dne 31. marca pojavio požar u velikom mlinu, koji se je nalazio u ulici XX. Settembre. Požar se je veoma brzo raširio, tako da je uništio potpuno sav mlin. Danas se na mjesto lijepoga mlina dižu na onom mjestu crni izpaljeni zidovi i hrpa željeznog materijala od uništenih strojeva. Šteta se računa na 600 tisuća lira. Uzrok ovom velikom požaru nije poznat.

More je izbacilo lješinu.

Još 9. marca pao je u more neki Debianki iz Novigrada. Utopio se je, a tijelo mu nisu mogli naći. «Azione» piše, da je more izbacilo pred par dana na obalu u Puli njegovu lješinu.

Zlikovci napali dva čovjeka.

To se je dogodilo na cesti izmedju Vodnjana i Barbane. U tom se predjelu često slične lopovštine dogadjaju, a lopovima nikada u trag. Do kada će tako trajati? Trebalo bi da karabinierj malo oštrije nastupe, pak sigurno ne bi uspjeha falilo, ovakvi se česti dogadjaji već nemogu prpjeti.

Dne 2. o. mj. vozili su se svaki na svojem vozu iz Vodnjana prama Barbani trgovci Janošić i Quaranta. Kad su bili na po puta najedanput iz šume navale na njih tri lopova. Dobro ih istuku a kad su lopovi poceli dapače i iz revolvera pucati Quarantin konj dade se u trk, dok se je Janošić morao i dalje sa lopovima boriti. Odnijeli su mu 4500 lira, izranili ga kundacima; no još je teže prošao pobjegli Quaranta jer su ga lopovi pogodili 2 puta iz puške, te se sada nalazi teško ranjen u puljskoj bolnici.

DOPISI

IZ VIŠNJANA.

Polja i vinogradi. — Vino i... još nešto.

Ne je prošlo nekoliko sedmica što vam se nijesam javio, a tomu je razlog prevelika zaposlenost na radnjama svih grana, u polju i vinogradima. Da pravo rečem: — Zbog kiše koja je trajala neko vreme smo malo zaostali, i, sada se treba žuriti; što više to bolje da se štogod uredi, jer je i travanj već na vratima. — Mnogi od nas imamo za cijepiti dosta vinove loze, u koju jako nam je teško breme — imamo svejedno najbolju nadu, jer, kako sam čini mi se još jednom pisao u ovim kolonama, rijetki su kod nas oni koji učinu toliko žita da se mogu prehraniti kroz cijelu godinu.

Čini se da se je naš bivši sindako, Močibob, opet pojavio, (postao je podeštatom), ali to ću vam drugi put opširnije opisati.

Zmaj.

P O D L I S T A K

Za našu djecu

Dosjetljivi princ.

Bio u Engleskoj kralj, koji je imao sina Edvarda. Jednom navali neprijatelj na kraljev dvor i zarobi kralja i njegova sina Edvarda. Ohojicu baciše u zatvor i dugo ih nisu puštali, da izlaze na svijetlo. Mladi princ molio je, da mu dopuste, da može izlaziti na polje. Ali se boje, da bi mogao pobjeći, neka mu dadu koga, da ga prati na tim njegovim šetnjama. Napokon mu to dopustiše.

Kadgod bi izjahao, pratila bi ga dva čuvara na konjima. Oni su imali jake i brže konje, dok prinčev konj bio je slab i spor.

Jednoga dana princ zamisli, kako će prevariti čuvare i pobjeći. Zato, kad toga dana izidjoše na polje, poče princ da govori o konjima. Najprije uze da kudi svoga konja, koji da se jedva kreće, pa onda stade uveliko hvaliti konje svojih pratilaca.

— Samo ne znam, koji je od tih dvaju konja hitriji — završi princ.

— O, moj je konj zacijelo hitriji, reče jedan čuvar. Samo da ga nadje i kad bi se poletjeti, da ga ne ćete moći ni vidjeti više.

— Varaš se prijatelju, reče drugi čuvar. Od svijų konja u carskoj konjušnici moj je najhitriji. A da ti to dokažem, pristajem na okladu koju god hoćeš.

I okladiše se, a za suca imenovaše mladoga princa.

Na ugovoreni znak podbodoše obojica konje i jurnuše naprijed, a princ ostade za njima gledajući...

A kad oni izmakoše već daleko, princ okrenu svoga konja na protivnu stranu i poče bježati.

Kad lakoumni čuvari vidješe, da ih je princ prevario, podjoše natrag u potjeru za njim, ali kako su njih bijahu jako umorni, jedva stigoše do mjesta, otkuda su bili pošli.

Dotle je pak princ bio već daleko pobjegao, i kad stiže u svoju zemlju, skupi vojsku, udari na neprijatelje i oslobodi svoga oca. Iz engleskoga.

Kišne kapi.

Kišna kaplja kaplju pita:
«— Zašto i mi i ostale
Sad kucamo u prozore
Sirotinjske kuće male?»
Kaplja kaplji odgovara:
«— Da javimo širom svijeta,
Ponajprije siromahu,
Da će biti beričeta.*)

*) beričet = dobra ljetina.

Salomonova nauka.

Objavi jednom car Salomon, da će učiti narod. Skupilo se mnogo naroda, da čuje mudru riječ. Izidje Salomon pred narod i reče:

— Dobri ljudi, slušajte i zapamtite ovo, što ću vam reći. Kad počnete što da šijete, najprije zavežite uzao. To reče i ode. To mu je bila sva nauka.

Narod se poče razilaziti mrmljajući:

— I to mi je nauka! Nije ništa kazao mudri Salomon. U njegovim riječima nema nikakve mudrosti.

— Šta vi to govorite! — javi se jedan čovjek. Salomon je kazao veliku mudrost, samo je treba razumijeti.

— A kako je treba razumijeti.

— Uzao na koncu je isto, i korjen kod drveta. Bez uzla sav bi se šav po malo razšio. Tako je i u svakom poslu. Ako ne vežeš uzao, to jest ako ne utvrdiš korjen, uzalud će ti biti sav trud.

— Zaista, mudra je Salomonova nauka, rekoše nato svi. S ruskog.

Jurić i zub.

Jurić se dere, da ga je nadaleko čuti.

— Pokazat ću ja onome zubaru... Vidjet će on, neka mi samo bliže dodje-e-e.

— A što ti je učinio? — upitaše ga drugovi.

— Što mi je učinio? Izvadio mi je zub i nije mi ga vratio, i još sam mu morao platiti deset lira-a-a-a.

Barba Šime.

Šuma.

Mir tišina;
Nas dvoje sami
Lutamo šumom
U polutami.

Lijepo je, seko,
U dvoje tako
Tiho, bez riječi
Ići polako.

Nama se dobra
Stabla vesele,
Pa nam s visina
Blagoslov žele.

Vjetrić je čuo:
Netko dolazi —
I tiho prodje
Uz nas po stazi.

Mir i tišina,
I polutama
I neka svijetla
Radost je s nama.

J. Cvrtila.

Lutati znači što je ići amo, tamo — ne glajdujući — kuda. Seka = sestra.

IZ RIJEKE.

reća izložba. - Taksa na neženjene. - Di-ektna željeznica Rijeka-Trst. - Prvi aprila. - Moda se mijenja! - One tri.

«Vedetta» piše, da se čine velike pripra-e za Veliki Sajam ili Izložbu, što će se vdje na Rijeci prirediti u mjesecu augu-tu. Ova će po redu biti treća izložba. Prve vije da su za Rijeku imale vanredno zna-ėnje, a ova da će biti u neku ruku kruna nim predjašnjima. Izložba da će stajati od visokim pokroviteljstvom Prvog Mini-tra Mussolinija i Ministra za Narodno Gospodarstvo Belluzza. Već sama ta dva mena da pružaju gotovo jamstvo, da će vogodišnja Izložba uspjeti i kao nijedna o sada.

Na 31. prošlog mjeseca istekao je rok, o kada su neženje imali da podnesu svo-e prijave za plaćanje odnose takse. Ko ije to na vrijeme uredio imat će da plati d sto do 1000 lira globe ili odsjediti u za-voru od pet do pedeset dana. Mnogi se da-as kaju, što se nisu na vrijeme oženili, er nije samo, što će morati da plaćaju u otovom dosta znatan iznos, već moraju i a sebi lome glavu i s formularima, kojih ni često ne mogu da razumiju.

Stigla je naredba, da prigodom idućih skrsnih blagdana ima štediti brašno. Pre-na tome nije dopušteno praviti poznate ažmene pogače i šišare ni od brašna, od ojega imamo ovaj naš sadašnji kruh.

Medju raznim komisijama imali smo ov-je jednu, koja je još prije četiri ili pet go-ina provodila nekakva mjerenja za di-ektnu željeznicu: Rijeka - Trst. Te pred-adnje trajale su neko vrijeme, a onda su ajednom zaspale i više ih nije niko ni pominjao.

Sad su opet u novinama izbile glasine, rema kojima bi se radnjama za tu novu eljezničku prugu imalo doskora da za-očne. Odnosni planovi da su već sasvim otovi. Po jednom nacrtu ili projektu ta bi ova željeznica kretala iz Trsta — stanica Sv. Andrije — u Žavlje, pa onda sve dalje prema Buzetu, odatle prema Boljunu, pa onda kroz Učku (tunel od kojih sedam ki-ometara) u Medveju, pa opet kroz jedan manji tunel u Lovran, iz Lovrana u Opati-ju, pa na Preluk i preko Kantride na Rije-ku. Time bi put do Trsta bio uvelike skra-ćen. Osim toga od te bi nove željeznice ima-a koristi i razna mjesta na obali i u unu-rašnjosti. Taj projekt nije još odobren, ima i vrlo malo nade, da će uopće biti pri-hvaćen. Treba naime znati, da bi ta linija kroz Učku stajala državu oko šest stotina milijuna lira, a to je odviše. No da se ba-rem donekle doskoči potrebi jedne izravne pruge izmedju Trsta i Rijeke, vlada je da-la napraviti jedan projekat, kudikamo jef-tiniji. Po tom novom projektu spojile bi se stacije. Bistrica i Divača, i stvar bi se za nekih 40 milijuna lira lako privela kraju. Put od Rijeke do Trsta traje sada puna četiri sata, dok bi se po tom projektu skra-tio za jedan sat, čime bismo se mi na Ri-jeci privremeno i zadovoljili. Medjutim i taj projekt izgleda da je još na vrbi svirala, ali ima nade, da će se doskora povesti i o njemu ozbiljna riječ. — Idimo da vidimo!

Prošlog petka sastalo se na riječkoj sta-nici nekoliko mladih ljudi obojega spola. Svaki je od njih imao oveću prtljagu. Mladi se ljudi očito spremali na dugački put.

— Pepin — kamo gres?

— Va Holivud. Prijel sam list, da pri-dem vaje, zač da njim za neki veli film trebe covek, kakov sam ja. A ti?

— I ja grem tamo. Bas mi je drago, ćemo skupa bit. A kamo gres ti Jorjina?

— I ja grem va Holivud. Danas sam prijela list, da su me zibrali za mis Fiume i da morem valje tamo poć, zac da ne moru cinematografat prez mene! I kuda-kod ste se obratili i s kim god ste govorili, svaki vam je dao gotovo isti odgovor: — Dobil sam list, grem va Holivud, na mesto Valentina ale Heni Portem. I već su ku-pili karte do Trsta i sjeli u vagon, kad se najedanput jedan izmedju njih udari po čelu i vikne:

— Ma ljudi Božji, mi smo nemi! Ča ne vidimo, da je danas prvi Aprila i da nas e neki po sakrabojski namazal!

I koliko bi okom trenuo, svi su jedan za drugim izletjeli iz vagona, pobrali svoje kofere i vratili se kući psujući na april i na onoga, koji im je skuhao ovu neslanu šalu.

Danas mi Ninetta banu u sobu sva zaža-rena kao «pečanja».

— Da bi njim srdačna kapja pala! — bile su prve njezine riječi.

— Komu? — upitah pokorno.

— Onem strelam va Parije. Pokle su cineli svem vlasi ošisat; sada su naje-danput proklamali, da su kratki vlasi van modi i da zenske moraju kako i prej imet duge kosice. I da ka ne bude do Mi-koji imela dugi vlasi, da će morat peruku nosit. Ma ca bite vi rekli na ovo?

— A što ja znam!

— Kako ne znate? Vi nikada nis ne znate!

— Aj znam nešto, samo ne znam, dali bi to moglo vam da koristi.

— Ala recite, da vidim, morda bi mi to pomoglo!

— Kada smo mi još bili mladi, golo-braci, pa kad smo željeli, da nam pod no-som narastu brci, onda bismo uzeli malo takozvanega «bija» i njime namazali usnu. Sjutradan brci bi nikli i dva tri dana za-tim već smo ih frkali kao i Marko Kralje-vić svoje.

— A kade se to kupi?

— U svakoj drogeriji.

One tri:

Jednog dana dodje k meni Ninetta s no-vim šeširom na glavi.

— Kako vam se pari ov klobuk?

— Vrlo lijep odgovorih, samo ne razu-mijem, zašto ste ga dali okititi treš-njama?

— Zato, zac mi se dopadaju.

— I meni se dopadaju šparoge, ali ih zato ne mećem na moj klobuk.

Druga:

Francele je lovac. Juče sam sreo na Korzu njegovu ženu pa je upitah:

— Gdje vam je muž?

— Grazie, che la dimanda, sal je na kacu.

— A ima koliko sreće? Hoću da kažem: ulovi li kada štogod?

—Kako kada! Ako gre sam s puškum kamo blizu, ne prnese nikada nis doma, ma ako gre z automobilom, onputa prnese svake fozi kokos, raci i pulastar.

Posljednja:

Dvije prijateljice. Jedna se hvalila dru-goj:

— Promisli, cera mi je Pepin rekal, da mi daruje svoje srce.

— Gran roba! A mane j' neki dan rekal, da sam mu ga zlomila — — —

Rokac.

TIPOVI IZ PRIKO DRAGE.

Don Karlo.

Kad bi doša na naš štacijon, vajk bi mo se skupili, da ga vidimo. Pod pazuhom je drža jenu veliku sprtu, u kakovu bumbar-ke jaja berevaju. Jedanput, kad je poša u vahtericu, pririzali smo mu špažić, ča je bila sprta š njin vezana, da vidimo ča je u njoj. Unutra je ima niko crleno platno, i u njen starih kotul, starih pastoli i lasi. Sve smo mu rashitali, ma kad su se doprla vrata ud vahtarice, uša je kamo je ki moga. A kad san to materi povida, mi je ona rekla: «Ala dite, dite ča si učinija! Ča ne znaš da on zna svi svit prištroligati, Bonega uzdravi, kljuku zna raskinuti. U platnu je ima robu, ča su mu je donesli, ki su hodili zaradi nikega.»

Pokle, kad je jedanput doša u našu hižu, uša san u vrta, pak san priko karu-ne gleda. Mati mu je donesla bukaletu, a on bi svako toliko reka: «A, kuma Mare! A, kadi je vaš mali?» Oni put me je ulo-vija žarac i ja biži priko vrtla h teti Luci!

Kad sam ima gujne, a česan, ča mi ga je mati vezala pod vrat ni pomaga, uzela mi je pastole i h don Karli. Ma, kako su bili z mojon materon pretelji, doša je sam h nan puha mi u lice, zmolija je molitvu z nikega starega libra i reka materi neka mi da svako toliko po jedan španjulet i blagoslovija me. Morete znati, kako me je bilo strah, aš san vajk mislija, da bi ga ki spomenuja, na sprtu!

Jedanput, trinajst lit san moga imati, me je ulovija pokle male maše za ruku i ja san mora poj š njin. Ma san ima ča vi-diti. Na srid ognjišta je visija lonac pun mlika, ča ga je vrga nad oganj, kad je poša u crikvu. Po kamari razhitani pastoli, sto-lice raskinjene, na zidu je bija samo je-dan kvadar matere božje, a pod njin stara ura. Na nikem staren ormaru mu je sta libar i to je sve bilo ča je ma u kamari. — «Sidi, lipo dite, sidi-» je reka i donesa mi u nikoj škudelici mlika, ma nis moga piti. Najedanput su se odprla vrata i jena stara pognuta, zgrbljena lica u modrni priz cunci u rikamanoj košulji ujde unu-tra i pokle je rekla «Faljin Bog» zvadila je iz žepa babicu jaji i pošla je š njin u kamaru...

Kad je doša u Pazin najvolija jo poj h «Fučku». Poli njega bi pojija četiri prcijo-ne bakalaja, zvrnuja bukaletu, sprtu pod pazuho, pak na štacijon. Ka žena, ka bi bila na oknu, bi se smijala, ma on bi samo mljasnija z usti i poša naprid...

Prikodražan.

IZ ZAGREBA.

Proljeće! Proljeće!

Prvi su proljetni dani osvanuli vedri i sunčani. Na momente čovjek i zaboravlja, da je još do neki dan bila zima, koja je ovdje ove godine bila dosta nemoćna. Ožujski su dani malo nestalni doduše svo-jim vremenom, ali što idemo dalje, sve više dolazimo ususret ljepši mdanima.

Proljeću se svi ljudi bez razlike vesele. Proljeće pomladjuje. Proljeće znači poče-tak pun vjere i nadanja u uspjeh.

Zagrepčani ostavljaju kadgod mogu grad i jure u prekrasnu zagrebačku okolicu da se nauživ sunca i zraka. Zagreb je lijep, okolica je njegova još ljepša. To znadu do-maći ljudi kao i stranci, koji su makar sa-mo jednom posjetili Zagreb. Kad sunce do-mala jače zasja, cijela će okolica biti nači-čkana ljudima, koji ostavljaju prašne uli-ce, da se na svježem zraku u zelenoj pri-rodi odmore. Tuškanac će sa svojim sta-zama i klupama za odmaranje oživjeti, a hladoviti park Maksimir pohadjat će oso-bito nedjeljom po podne masa ljudi. Na otočiću nasred maksimirskog jezera nalazi se već drugu godinu «zoološki vrtić», nešto što je i u većim gradovima rijetkost. U tom vrtiću smještene su razne vrste životinja sa svih strana i dijelova svijeta, od onih najmanjih, pa do onih velikih.

Proljećem se redaju sve češća putovanja i veći izleti, pa možemo već zabilježiti, da je ovih dana Zagreb posjetila jedna dan-ska grupa privrednika na svojoj turneji po Jugoslaviji. Naravno, da se spremaju i ostali pohodi, bilo u svrhu da posjetnici razgledaju prirodne i kulturne ljepote či-tave države ili samo, pojedinih njezinih djelova, kao na pr. Dalmacije, koja će i ove kao lanjske godine privući na svoje obale mnoštvo stranaca.

A. R.

Fr.: Puno se je ovi dni govorilo od Al-banije. Ćeš mi verovet, da sam već pomalo pozabil, kade j' to!

Jur.: Ni jako dugo, ne! Kada si pasal Dalmaciju i Crnugoru već si tamo.

Fr.: A je ča bogata ta zemlja? Rodi do-bro?

Jur.: Gorovita je i jako zapušćena.

Fr.: A narod? Je ga ča puno?

Jur.: Bit će ga jedno tri četiri puti toli-ko koliko nas v Istre.

Fr.: Ča niš leh to? A ča je to za jedan svet?

Jur.: To su Albanezi ali Arnauti. Go-vore neki zajik, kega je jako teško razumet. Tako, na jedno rečenė, ono naše: riba od glavi smrdi — oni te reć ovako: **Pešku čelbet prej krejet.**

Fr.: Pešku čelbet.. Imaš pravo, da je to jedan čudan zajik. A ke veri su oni ljudi?

Jur.: Neki su mej njimi krstijani: ka-toliki ali pravoslavni, a drugi su tur-ske veri. I sadašnji njihov presednik klanja se Muhamedu.

Fr.: A su pak ča pitomi?

Jur.: Nisu jako ne! Puli njih, ako ki ča kemu opravi, ne pozabi se tako lahko.

Fr.: Čul sam, čul, da tamo puli njih gre oko za oko, a glava za glavu.

Jur.: Već puti gre i za više očij i za više glav.

Fr.: A kako to?

Jur.: A ovako: Recimo, da smo mi dva Arnauti.

Fr.: A smo — nevoju!

Jur.: Ma — recimo, da smo!

Fr.: A recimo — no, — neka ti bude!

Jur.: I — ne budi primera! — ti da ubiješ mane.

Fr.: Bog nas očuvaj, ča to govoriš!

Jur.: Češ da ti stumačim, ali ne ćeš?

Fr.: Ala neka bude: stumači mi!

Jur.: Dunke ti mane ubiješ i — pobeg-neš. A sada? Sada pak počimje ona prava potrkanja.

Fr.: Mala more bit ta potrkanja, ako si ti mrtav.

Jur.: Je — ako sam ja mrtav, živi su moji brati, moji sini, moji vnuki. I ti moji ljudi nete mirovat, dokle te ne najdu i ne ubiju.

Fr.: Ma ako ja pobegnem kamo dugo, recimo v Ameriku?

Jur.: Niš zato. Ako i pobegneš, ostat te doma tvoji brati, tvoji sini i vnuki, pak i moji rodjaki nete mirovat, do-kle sveh tvojeh muškeh, jednega po jednem ne poubiju.

Fr.: Ja, ma i moji nete mirovat — i oni te se gjedat osvetit — i tako ne će temu bit nikada ni konca ni kraja.

Jur.: I je tako! Glava za glavu. Danas pade jedan od mojih, a jutra jedan od tvojeh, i to će tako poć, dokle ni va mojem ni va tvojem rode ne zo-stane ni jedan muški živ. To oni zovu krvava osveta.

Fr.: A da neki nekega ubije, a rodjaki ubijenega puste na miru onega uboji-cu i svu njegovu familiju — ča bi onput bilo?

Jur.: Onput bi to bila vela sramota za celu kuću ubijenega. Svi bi na njega pljuvali kako na izdajicu i on i nje-govi ne bi nikada imeli mira ni po-činka, zač puli njih vredi ona stara: ki se ne osveti, ta se ne posveti!

Fr.: A do koliko let more durat ta osveta?

Jur.: I do pedeset. Kada otac umira, po-zivje k sebe svoji sini, pak njim po-veda, kako je ta i ta ubil tega i tega od njihove kuči, i oni mu se moraju zakjet, da nete mirovat, dokle onega ubijenega ne osvete. I tako ti to gre od kolena do kolena.

Fr.: A pride kadagod do pomirenja?

Jur.: Pride, ma dosta retko, i to ako kuća ubojice plati rodbini ubijenega neku multu.

Fr.: Ma ča ni i on Krstić bil od tega roda i kolena.

Jur.: Aj je. Zač pitaš?

Fr.: Tako! Škoda da nismo već onput znali onu — **pusta čelbet..**

Jur.: Ne **pusta** nego — **pešku čelbet prej krejet.**

Fr.: A znaš još ku njihovu?

Jur.: Znam ovu: Ška millet — **korret.**

Fr.: A ča će pak to reć?

Jur.: Ča se seje, to se i žanje.

Fr.: Lepa poslovica!

IZ BUZEŠTINE.

Izbor bikova za rasplod. - Izbor, koji ne valja.

Imamo se potužiti na nešto važna za nas gospodare. Jer valja da znadu sve od-lučujuće osobe i oblasti u Buzetu i drug-dje, da mi poljodjelci polažemo svoje naj-veće nade u govedarstvo. Valja da znadu oblasti, da mi porez državi i namete (takse) općini i pokrajini namirujemo do-bitkom koji imamo od goveda. Zato bi bile vlasti prve pozvane, da nas marvogojce podupiru u tomu u dobro svoje i naše. Mi smo bez marve mrtvi, pravi siromasi. Bez blaga nema mlijeka, sira, masla, nema novca, i gnoja, a bez gnoja nema ploda naša zemlja. Govedo je dakle početak i svršetak naš. Ovo bi morali dobro znati oni, koji nam ne idu na ruku u pogledu govedarstva.

To smo opazili prigodom zadnje pre-gledbe naših junaca (bikova) na Funtani. Na poziv je bilo dovedeno oko 40 junaca. Pregledavao ih naš općinski veterinarij Dr. Chiapeta. Pregledao ih, ali kroz svoje naočare. Čudite se: samo dva junca pro-glasio ili odabrao za uporabu, to jest, za naskok. Svi ostali bili su — škartirani. Ujedno bilo njihovim vlasnicima zabra-njeno pod pretnjom velike globe, da ne smiju ih već rabiti za naskok i da ih mo-raju «otući» (skopiti). Dočim je u tu svrhu odredio samo dva junca, jednog «Maruške» a drugog Ant. Flega iz Štrpeda. Mi se tomu jako čudimo.

Prije svega mi ne vjerujemo, da od če-trdesetak bikova samo da su dva sposob-na za naskok. Tko je bio na zadnjem na-šem marvinskom sajmu, uvjerio se, da mi ovuda imademo vrlo lijepih junaca.

Tko je bio onog dana na Funtani prigo-dom pregledbe junaca, opet se mogao osvjedočiti, da je bilo dovedeno junaca, ko-ji ne zaostaju za odabranima. Mi smo stari marvogojci, mi gledamo svojim zdravim očima, a ne na crne naočare, pak smo osvjedočeni o tom što trdimo.

Mi bismo željeli i predlažemo, da bude druga, ponovna pregledba, a da naše junce pregleda još koji drugi živinar, pak da vidimo, imamo li pravo ili ne. — Još nešto. Samo dva junca se odabralo za naskok i samo dva za cijelu Buzeštinu. A u nas ima, molim vas, priličan broj krava i junica, toliki broj barem, da će oba «srećna» junca imati svakidan po 5—10 krava za naskok. Pitamo živinare, stru-kovnjake, učenjake: je li to moguće, je li to korisno, je li se može kod nas ovako naša govedja pasmina poboljšati? Mi, premda nismo knjige učili, ali znamo iz prakse, da ovo ne ide, da ovo škodi, i da su dva bika za nas premalo. I deset bilo bi ih premalo. Osvjedočeni smo, da što ma-nje krava dolazi na jednog bika, to je bo-lje, jer i to upliva na veličinu i vrsnoću teladi.

Još nešto: sada bismo bili prisiljeni ra-biti samo dva bika, a to znači, da će krave sa čovjekom dolaziti iz daleka hodeći sat, dva. Dva sata ovamo, dva natrag, a to zna-či četiri sata hoda. A, gospodo, ovo nije za nas malenkost. Tu je danguba, a drugo je i putni trošak. A k tomu uzmimo u obzir zla vremena, kiše, bure, itd. kada svi ne mogu u takove dane k juncima; a to opet škodi.

Imamo se još na nešto potužiti. Do sada se plaćalo za naskok 5 lira, a sada je od-redjeno da platimo 15 lira. Još i ovo! Da-bome da idemo u bolje i da idemo napri-jed! Oh, kako se nas seljake ljubi, tako ljubi, osobito u zadnje vrijeme!

Još imamo nešto reći. Ovdje imade ne-koliko krava spolno bolesnih. Tu bolest dobiše dašto od junca. A taj junac je baš jedan od ona dva pronadjena, sposobnima za naskok. Očali su krivi! A možda su očali gledali više na gospodare nego na njihove junce! — **Više gospodara.**

IZ ŠTINJANA.

Dvije godine bez svećenika. - Nemar i bez-bošćenje mladeži. - Besposlica i porezi.

Dugo ti se naša draga «Istarska Riječ» nismo javili. No, ne znači to da smo te za-pustili: Mi te svejedno pratimo i ne pre-pustimo jednog retka, a da ga ne proči-tamo.

I kod nas kao i drugdje vlada ona naša stara mizerija. O tome ne treba ni da pi-šemo, nego ćemo malo da se potužimo na nemar crkvene oblasti za našu župu.

Od kada nam je bivši svećenik Don Ber-tagnoli premješten u Premanturu, uvijek nam obećavaju svećenika, ali do sada nam još uvijek ništa stalnoga ne šalju. Imamo provizornog svećenika, koji dolazi koji put iz Pule, gdje stanuje i gdje ima stalnu službu. Neznamo zašto nam puljski dekan ne dade ono što nam je obećao? Par puta smo već bili kod njega te mu razložismo kako je nepraktično za nas štinjance da nemamo župnika. Ako nekome treba, na primjer, krsni list, ili koji drugi dokume-nat, mora par dana lutati po Puli uzalud, a da ne spominjem i druge razloge zbog kojih bi nam svećenik trebao. Pa ono što je glavno — nemamo prave službe božje.

Tako smo na primjer pred božićne blag-

dane imali samo par puta zornice, na sam badnjak nismo imali ponoćnicu. Na Božić smo imali doduše neke tihe mise, ali to nas je još više žalostilo nego kad ne bismo imali ništa. Zašto nam se nije za Božić pjevalo misu po starom našem običaju? Bilo je onih dana naime kišovito vrijeme, pak naš provizorni župnik nije mogao da sve obavlja; iz Pule je naime dosta daleko do Štinjana.

Ne bismo htjeli da nam se i ovoga Uskrsa slično dogodi, zato bi bilo dobro da se naš župnik poskrbi, kako će nas zadovoljiti. Trebalo bi, da je barem za taj veliki blagdan u našoj sredini i da nam se toga dana pjeva misa po našoj staroj navadi.

I gosp. puljski dekan morao bi se već jedanput pobrinuti, da se Štinjanu dade ono što mu pripada, da se ne bismo još više uvjerili kako je obećanje ludom radovanje.

— Svi se u dopisima «Istarske Riječi» tuže na današnju mladež, koja hrli stranputicom i koja nas straši kakva će biti budućnost naših sela. A kako je drugdje tako je bogme i kod nas u Štinjanu. Zlo i naopako. Našoj su veseloj i nemarnoj mladosti u vjetrenjastoj glavi sve sami nekakvi fokstroti i šimi. I muškima a i ženskima. Muška mladež nemari za rad, a ni djevojke se više ne vidjaju, da bi u vrijeme kad nemaju što da rade plele na primjer bječvu. Moda im je zavrtjela glavom, pa se u našim selu ne mare više domaće jake bječve, a bogme i druge su radnje izašle iz mode. Odjela se šiju kod krojačica u Puli, ili se gotova za skupe novce kupuju u dućanima, bez obzira, da troškovi za modu uništavaju kuću i naša seoska mala imanja. Po modi se moraju naše djevojke odjevati, pa makar ni kruha u kući ne bilo. Ima doduše i takvih djevojaka, koje to ne čine, no te su rijetke.

Već je doba, da se naša ženska mladost opameti. I to krajnje je doba. Nisu na dobrom putu, i ako budu ovako napred išle neće od njih nikakve dobre žene postati. Ko će ih ženiti? I kakve će od njih gospodarice postati? Kakve će biti od njih majke za odgoj novog našeg narodnog pokoljenja? Nikakve — ako ne postanu razumnije i ako ne puste modu i raskoš onima, kojima može sve to da pristaje.

Od nikada nisu u Štinjanu obitelji mogle živjeti od onoga što na polju urodi. Naše je pučanstvo živjelo većim djelom od arsenalskoga rada, a danas je sve radništvo otpušteno, pak se kod nas tuče silna mizerija, jer su naši dobri radnici bez posla na našim vrlo mršavim njivama, koje ništa ne rode. Zarade nema nigdje. A uz tu veliku nevolju muče nas još visoke «šteure» (porezi) i razne druge takse, koje se moraju točno plaćati.

Mnogi kod nas baš gladuju, jer nema novca, a dug je težak osobito natrpa li si ga na ledja onaj, koji ništa nema nego samo dvije ruke, koje rada nemaju.

Mnogo bismo morali još da pišemo no svršavamo za sada u nadi da će ipak krenuti na bolje. Da Bog da!

IZ SVETVINČENŠTINE.

Vrijeme i rad. - Novi podeštat. - Iznenadjenje: Došla nam je «Riječ»!

— Došla su lijepa proljetna vremena a mi se sada laćamo našeg dragog pluga, koji nas hrani i od propasti brani, turamo ga po njivi — radimo se i mučimo, želimo li, da nam žetva dodje obilata. Treba da se mučimo, da kopamo i oremo od ranog jutra do kasne večeri, hoćemo li, da nas ne obori oskudica i siromaštvo i želimo li platiti sve velike poreze i takse.

— Pred kratkim je i k nama došao nov podeštat, o kojem smo već zadnji put pisali. Neznamo kakav će biti dobar ili zao, jer je malo vremena ovdje. Mi bismo željeli, da bude bolji od dosadanjih naših općinskih poglavara. Bila bi već i doba, da nam upravlja općinom jedan poglavar bez prigovora. Kad ovoga upoznamo javiti ćemo vam naše utiske.

— Dan Svetog Josipa bio je za nas veoma radostan. A kako i ne bi bio! Promislite! Uz lijepo vrijeme donio nam je Bog i «Istarsku Riječ». To za nas znači vrlo mnogo. Morate naime znati, da je nismo već 4 mjeseca redovitim putem svi primili. Broj 11. koji nam je došao toga dana s takvim smo zadovoljstvom otvorili i čitali. Poslije toliko vremena — došla nam je opet naša ljubljena prijateljica. To nas je obveselilo.

Bilo bi poželjno, da nam gospoda, koja kod nas vedre i oblače od sada unapred uvijek lijepo i redovito dostavljaju ono što na našu adresu dolazi, jer imamo zato pravo. «Istarska Riječ» je naša i mi želimo da nam u naše domove dolazi, jer je volimo i voliti ćemo je. Ona nam je jedini savjetnik i utjeha u nevolji.

Djuro.

IP SEMIĆA.

Siromaštvo. - Gradnja škole. - Učiteljica.

— Javljam vam se iz Semića i želim vam, gospodine uredniče, lijepo zdravlje.

— Kao i drugdje tako eto i kod nas zlo i naopako. Do sada smo imali stalno kišovito vrijeme, a to je slabo za nas siromašne seljake, koje hrani ova naša brižna zemlja. Zarade nema nikakve, šume su nam uništene, tako da nemožemo živjeti uz ovolike silne takse i poreze.

— I ako siromašni ipak smo se bili lanjske godine dali na gradnju škole, jer znamo, da je prosvjeta za nas veoma važna, želimo li, da se održimo i da ljudski živimo. No, nikome nije pravo, da se je rad oko škole protezao tako na dugo. Ništa manje nego jednu godinu trebalo je da se svrši ono, što bi se bilo moglo svršiti u par sedmica. Tome je kriv naš župan, koji se mnogo ne brine za nas, nego više za sebe. Na školi su naime radila tri stranca, a on im je bio kapo.

— U školu nam je došla jedna učiteljica iz južne Italije. Ne zna ni riječi hrvatski, a to je veoma slabo, jer naša djeca ne poznaju talijanski jezik. Sumnjamo, da će učiteljica imati s našom djecom uspjeha, već i zato, jer ih uči više pjevati i razne igre nego li čitati i pisati.

— Kakva je naša mladež? A bogme svakakva. Osobito su se ženske dale na modu. Sve je na njima kratko i moderno. Trebalo bi da krenu drugim putem, jer ovaj ne valja.

Semićan.

IZ JELOVICA.

Žalosna smrt našeg čovjeka.

Već smo zadnji put pisali u našoj dragoj «Istarskoj Riječi» o svim našim velikim i malim mizerijama, ocrtali smo sve naše jade, no kao da nam sve ono nije dosta, povrh svih tuga i teškoća dolaze nam u posjete još i razne nesreće.

Ovih dana dogodila se je jednom našem čovjeku grozna nesreća — izgubio je život pod vlakom. Mi Jelovčani bavimo se najviše gajenjem stoke, pak svake godine u zimi mnogo naših pastira ide s ovcama u toplije krajeve, nekoji u južnu Istru, a nekoi u Furlaniju. Tako je otišao i pokojni Josip Čendak (Paše) sa svojim stadom u Furlaniju.

Jednoga dana pasao je svoje stado u blizini željezničke pruge. Stao je na tračnice, a baš na onom mjestu bile su tračnice dvojne, i gledao je stado, ne misleći na to da bi mogao tu na tim tračnicama život izgubiti.

Dojuri jedan vlak, a kad ga on opazi odstrani se s jednih tračnica i stane nasred drugih gledajući u vlak, koji je prolazio. No u to s protivne strane dojuri još jedan vlak, kojega Čendak nije mogao opaziti. Lokomotiva ga baci u stranu i on ostade na mjestu mrtav.

Bio je pošten i radišan naš čovjek pak zato svi za njim žalimo. Pokoj mu vječni!

Jelovčani.

DOPISNICA UREDNIŠTVA.

Iz Pregara. — Vaš dopis izići će u budućem broju. — Zdravo!

T. M. Kastav. — Hvala vam za poslano. Nadamo se, da ćete nam još nešto pisati ali se preporučamo u stilu onoga što objavljamo. Kratko i precizno. To znate.

Motorni plug — Buzet. Stiglo nam je prekasno za prošli broj. A sada je neaktuelno. Kako je uspjelo?

Gosp. P. Laniŝće. — Oprostite, da sada nismo uvrstili. Za budući broj!

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

✝

Rodbini prijateljima i znancima javljamo tužnu vijest, da je naš nezaboravni otac, brat, tast i djed

IVAN MOGOROVIĆ

umro u četvrtak dne 31. marta u 80. godini života. Pokopan je na domaćem groblju dne 2. aprila.

GRDOSELO, dne 3 aprila 1927.

Ožalošćeni:

Sinovi: **Abram, dr. Ivo, Metod** i **Anton**; kćeri: **Marija, Franica, Katica, Milka, Ana** i **Zorica**; braća: **Petar, Urban** i **Benjamin**; zetovi: **Cvijan Josip, Frulić Anton „Hrastić", Udovičić Ivo, Mogorović Franjo, Mogorović Erminio** i **Bartulić Ivo**; unuci i unuke.

JAVNA ZAHVALA.

Najsrdačnije se zahvaljujemo svim plemenitim osobama, koje su s nama bol dijelile prigodom pretužne i prenagle smrti naše predrage

Marice Cerovac

koja preminu 25. marča u Trstu u 17. godini života.

Osobita naša srdačna zahvala domaćoj buzetskoj glazbi, te svim onim mnogobrojnim dobrim ljudima iz Buzeštine i Roča, koji su pokojnicu otpratili do zadnjeg počivališta u Buzetu. Svima svima hvala, a od Boga plaća!

Novi Ligure-Buzet, 28. marča 1927.

Rastužene obitelji:
CEROVAC i VOLKMAN.

Broj 15 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 14. aprila 1927. Pojedini broj 25 cent. God. V.

„Istarska Riječ“ izlazi svakog četvrtka uveče.

Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— Lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Oglasi stoje 4 lire za svaki centimeter visine u širini jednoga stupca. Za višekratno uvršćenje daje se znatan popust prema pogodbi. Dopisi se šalju uredništvu, a novce upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju ni u kojem slučaju.

USKRS

Danas, na Veliki Četvrtak, umukla su zvona, s oltara su skinuti svi nakiti, samo u jednom kutiću potamnjele crkve titra svijetlo: na grobu, u koji će se još danas položiti sveto Tijelo Isusovo.

Crkvom odjekuje plač Jeremije proroka: najuzvišenija pjesma jadikovka.

«Putovi Sionski tuže, jer niko ne ide na praznik: sva su vrata njegova pusta, svećenici njegovi uzdišu, djevojke su njegove žalosne, i sâm je jadan.

«Opominje se Jeruzalem u muci svojoj i u jadu svom svih milina, što je imao od starine, kad pada narod njegov od ruke neprijatelja, a nikog nema da mu pomože.

«Teško sagriješi Jeruzalem. Svi, koji su ga poštovali, preziru ga, jer vidješe golotinju njegovu, a on uzdiše i okreće se natrag.

«Zato ja plačem, oči moje, oči moje liju suze, jer je daleko od mene utješitelj, koji bi okrijepio dušu moju. Sinovi moji popadoše, jer nadvlada neprijatelj.

«Postasmo sirote bez oca, matere naše kao udovice.

«Staraca nema više na vratima ni mladića na pjevanju.

«Nesta radosti srcu našemu, igra naša pretvori se u žalost.

«Stoga je srce naše žalosno, stoga oči naše potamnješe.

«Obrati nas, Gospodine, k sebi, i obratit ćemo se: ponovi dane naše kako bijahu prije...»

Ovako tuguje prorok, koji na svoje oči gleda propast zemlje i naroda svoga izraelskoga. Ovako plače Jeremija i uzalud moli i zaklinje svoju židovsku braću, svoj rodjeni, do temelja pokvareni grad Jeruzalem, da se obrati Bogu ocu svojemu. Niko ga ne sluša, čak se priča, da su ga neki njegovi sunarodnjaci i ubili, i to zato, što im je već unaprijed proricao sve zlo, što ih je čekalo.

I došlo je zlo: babilonski kralj Nabukodonozor udari na Jeruzalem, zapali ga, poruši, a Židove odvede u ropstvo.

Poslije više godina vratiše se Židovi natrag u svoju zemlju, u svoj porušeni grad Jeruzalem, ali čini se, da u ropstvu nisu ništa naučili: opet padoše u grijeh i opačinu.

A grijeh i opačina bili su zavladali i drugud po svijetu. No Bog nije htio smrti grješnika. On posla na svijet svoga Jedinorodjenoga sina, da čovječanstvo očisti od grijeha i da ga spase.

A ljudi? Na prevaru ga uhvatiše, svezaše i razapeše na drvo križa.

Spomen na njegovu muku slavi crkva u ove tužne dane. Žalostan je taj spomen, zato i šute zvona, zato su i goli oltari, a hramovi Božji obaviti sjenama tišinom muklom.

Ali iz toga teškoga mraka provija pak jedan tračak svijetla: Isusovo obećanje sveto, da će u treći dan uskrsnuti od mrtvih.

Oni, što su ga razapinjali na križ, nisu ni htjeli da vjeruju u to božanstveno obećanje. — Oni su se Isusu, dok se njegovo presveto tijelo kidalo u neizrecivim mukama, rugali veleći: Krst, car Izraelov, neka sidje sad s križa, pa ćemo mu vjerovati... Ti koji crkvu razvaljuješ i za tri dana načinjaš, pomozi sam sebi: ako si sin Božji, sidji s križa!

Tako se rugahu Isusovi mučitelji, ali sveto se obećanje ispunilo već treći dan, baš kako je bio i sâm prorekao.

Isus uskrsnu, a s njime se preporodilo cijelo čovječanstvo. S njime je uskrsla i njegova beskrajna dobrota, njegova beskrajna milost i pravednost. Ljudi, stari, okorjeli griješnici, kušali su i kusnije i još danas kušaju, da tu Božju dobrotu, milost i pravdu, zgaze i unište, ali Bog je jači od njih: Njegova će da pobjedi. Pobjedit će dobrota, milost i pravednost i povući će za sobom cijeli svijet i kako se prije više od devetnaest stotina godina sa Isusova groba odvalio teški kamen, tako će se sa srdaca ljudskih dignuti i teška mora, što ih još tišti, i čovječanstvo će u svojem uskrsnuću sinuti čisto i sjajno kao nikada.

Da Bog da, bilo to što prije na diku i korist svih ljudi i svega naroda našega!

HRISTOS VOSKRESE!

Hrist uskrsava. Iza duge korizme i žalosnih dana razapinjanja diže se On nad nama i nad našim zemaljskim patnjama, nad našim trudom i bolovima, a u naša srca silazi Njegov veliki uskrsni blagoslov.

Neka bi taj blagoslov taknuo srca svih naših dragih, onih u Istri i onih, koji su daleko, neka bi sav naš narod ovoga Uskrsa zbacio sve brige i boli, i neka bi bio radostan, jer je uskrsnuo Onaj, koji je bio razapet za naše otkupljenje.

Svim prijateljima, dopisnicima, pretplatnicima i cijelom našem narodu želi sretan Uskrs

UREDNIŠTVO I UPRAVA «ISTARSKE RIJEČI»

DNEVNE VIJESTI

Uskrsne čestitke naših iz Australije.

Iz Australije smo primili pismo, u kojemu nam naši dragi zemljaci, koji se tamo na radu nalaze izmedju ostaloga ovako pišu:

«Nalazimo se ovdje u Australiji vrlo, vrlo daleko od naše ljubljene zemlje, po tudjim šumama boreći se za život, no naše su misli vječno u našoj nezaboravnoj Istri.

Naročito nas pred ovako velike blagdane kao što je Uskrs obuzimlje želja za domaćim ognjištem, i dok oštrimo sjekire za novi rad mislimo na naše drage. Ovaj ćemo Uskrs proći osamljeni, misliti ćemo na prošle Uskrse, koje smo proveli u krugu naših milih roditelja, žena i djece, i to će nam biti za utjehu.

Želimo da bi vam bio sretan ovaj Uskrs, a molimo Vas, da putem Vašega lista objavite naše čestitke svima našim obiteljima, prijateljima, znancima i cijelom našem dragom istarskom narodu.

Ivan Babić — Jurdani, Mikula Jurdana — Jurdani, Jože Kapičev — Jurdani, Alojz Matelić — Breza, Frane Kinkela i Ivan — Zvoneća, Mate Stipanić i Frane — Zvoneća, Ivan Frane Šepić — Zvoneća.»

Na čestitkama u ime svih najljepše zahvaljujemo. Bog im dao svima mnogo dobra i brzi povratak u Istru, koju vole.

Novi zakon o prezimenima.

Kako smo već zadnji put u našem listu javili ministarski savjet na svojoj je zadnjoj sjednici zaključio, da i na naše pokrajine raztegne zakon o prezimenima, koji je donešen 24. maja 1926. za Tridentinsku Veneciju. Tridentinska Venecija to su one nove talijanske pokrajine, koje su prije spadale Tirolu. Spomenuti zakon tamo vrijedi već više od pol godine.

Na temelju ovoga novoga zakona, vlada smije, da odredi jednu posebnu komisiju, koja će proučavati netalijanska prezimena stanovnika u našim pokrajinama. Ona prezimena, za koja ta komisija zaključi, da su po svom korijenu i po svojoj historiji, bila u stara vremena talijanskog ili latinskog oblika, može vlada promjeniti, to jest može odrediti, da se pretvore u svoj stari talijanski oblik, onako, kako to komisija zaključi.

Iza kako komisija izvrši sva svoja istraživanja oko jednog prezimena, za koje se ustanovi, da je talijanskog porijekla, — prefekt posebnim svojim pravom, izdaje dekret, po kojemu se prezime mjenja. Iza kako prefekt izda dekret o promjeni jednog prezimena, one osobe, kojih se taj dekret tiče, ne smiju više rabiti svog starog prezimena u netalijanskoj formi, nego se moraju služiti novim talijanskim prezimenom. Oni, koji bi prekršili prefektov dekret, to jest, koji bi i nadalje htjeli nositi prezime, koje im je promjenjeno, biti će strogo kažnjeni. Iza kako se jedno prezime promjeni prefekt vodi brigu, da se to prezime mjenja u svim knjigama, u raznim državnim općinskim i crkvenim uredima (anagrafima stato civile, župnim uredima itd.).

Po ovome zakonu ne bi se imala mjenjati forma svim slavenskim prezimenima. U zakonu naime stoji, da će se mjenjati ona netalijanska prezimena za koja se ustanovi, da su prije bila talijanskog ili latinskog korijena i forme, pak se je tijekom vremena ta forma promjenila u slavensku, njemačku itd.

Sve ovdješnje talijanske novine primile su ovaj novi zakon s velikim zadovoljstvom, jer je, kažu, i doba, da se već jedanput izbriše, koliko je bolje moguće, slavensko lice ovih krajeva, a to slavensko lice danas najjače izrazuju slavenska prezimena.

I stariji i mladji stanovnici ovih krajeva, kažu novine, govore već i u svojim kućama talijanski a sada neka još nestanu i sva strana prezimena kao što su n. pr. Lovrinović, Bonifačić, Pavletić, Vidošić, Kralj, Srebotnik, Slavić, Antunić, Kovačić, Jurić, Perić, Starc itd. — pa je po mišljenju talijanskih novina, Julijskoj krajini potpuno oduzet slavenski karakter.

O ovome nećemo iz principa raspravljati.

Vidjeti ćemo doskora kako će postupati s našim prezimena od vlade odredjene komisije. Mjenjanje prezimena jedno je veoma delikatno pitanje. Trebati će mnogo študija i mnogo pravednosti, kad se bude odredjivalo da li će se neko prezime mjenjati.

Grof Bethlen u Rimu

Prošloga tjedna odigrao se je u Rimu jedan veoma važan politički dogodjaj. Potpisana je pogodba prijateljstva izmedju Italije i Madžarske, zbog toga je grof Bethlen i došao u Rim. Takvih je prijateljskih pogodba Italija do sada sklopila s više država. Ta je pogodba slična onoj izmedju Italije i Jugoslavije.

Osim ovoga pitanja grof Bethlen je u s on. Mussolinijem razgovarao i glede Rijeke. Madžarska želi naime svoju izvoznu i uvoznu trgovinu uputiti preko Rijeke. Oni su se u glavnom već o svemu dogovorili.

Slobodne luke

Na posljednjoj ministarskoj sjednici odlučilo se je, da se 14 talijanskih luka proglasi slobodnima. Medju tima lukama ubrojene su takodjer Trst i Rijeka. Slobodna luka ili «punto franco» je luka u kojoj se za robu koja u nju doleti ne plaća carina. Razumje se, ako roba ostaje u toj luci, jer ako se iz nje prevaža u unutarnjost zemlje onda se carina mora plaćati. Takva je slobodna luka n. pr. Zadar. No ove nove slobodne luke neće biti tako opsežne, kao Zadar. U Trstu i na Rijeci neće biti slobodna luka uredjena kao u Zadru. Kao slobodna luka računati će se samo neki predjeli luke, a ne cijeli grad. U tim predjelima biti će roba oproštena carine dok se prekrcava ili ako se u magazine sprema. Od carine će biti oproštena ona roba, koja se u industrijama, što se u granicama slobodne luke nalaze, preradjuje, dok roba, koja će iz luke prelaziti u trgovinu mora biti podvržena carini.

Slobodne su luke veoma važne za razvoj jednoga grada, pa tako i ovaj novi uredaj ima svoju važnost. Nekoji kažu, da nije bogzna kakva od toga biti korist, jer će se živež i druga roba morati i dalje kupovati ocarinjena, to jest jednako skupo kao i sada, no svejedno neke će koristi grad imati već time što će u lukama biti više rada i prometa.

De Pinedov aeroplan — izgorio

— Jedan važan dogodjaj posljednjeg vremena je zapaljenje aeroplana s kojim je De Pinedo letio preko Oceana. On se sada nalazi u Americi. Tamo se je spustio na jedno jezero. Nekim nesretnim načinom jedan je mladić bacio na aeroplan žigicu, tako da je odmah rezervar s benzinom planuo a plamen je zahvatio čitavi aeroplan, koji je potpuno izgorio. Vlada šalje De Pinedu u Ameriku drugu «Santa Maria» da uzmogne nastaviti let.

Pisanje o školama u ovim krajevima

U zadnje su se vrijeme mnogi talijanski profesori i učitelji bili dali na pisanje o školama u ovim našim krajevima i njihovom učinku na ovdješnje pučanstvo s naročitim obzirom na nacijonalne i političke prilike. No, pred kratkim je ministarstvo prosvjete naredilo, da se profesori i učitelji tim pisanjem ne smiju više baviti i da ne smiju raspravljati o školi u pograničnim krajevima bez dozvole školskog proveditora i prefekta.

Boj protiv malarije.

Vlada je pred neko vrijeme zaključila, da će pokrenuti i pomoći u najširoj mjeri boj protiv malarije, koja, kako je poznato u Istri od davnine hara. Ima u Istri krajeva, koji obiluju barama i lokvama, koje su rasadnice malaričnih bakcila. Vlada će pomoći pokrajinsku upravu, kako bi se ove lokve i bare što je moguće više isušile, a gdje to nije moguće posuti će se po površini malarične vode neko pariško zelenilo. To zelenilo priječi i uništava razvijanje malaričnih bakcila. Osim toga će komisija, koja vodi boj na malariju, nastojati po istarskim barama i lokvama uzgajati neke ribice, tako zvane gambuzije. Ta je vrst riba donešena iz Amerike, a već se je i dosada pokazalo, da su te ribe dobro sredstvo za obranu od malarije. Hrane se naime bakcilima malarije, pa će gojenje ove vrsti ribica u našim lokvama, bārama, a takodjer i u otvorenim bunarima, doprinijeti mnogo narodnom zdravlju.

Preuredjenje općina.

U službenim novinama «Gazzetta Ufficiale» od 31. marta je objavljen kr. dekret-zakon od 17. marta 1927 br. 383 prema kome je dana mogućnost vladi, da u roku od dvije godine provede raširenje, pojedinih općina, sjedinjenje dviju ili više općina i svaku drugu promjenu, što se tiče opsega općina.

† Josip Košak.

U subotu 2. o. mj. umro je u Voloskom u 71. godini Josip Košak, blagajnik udruženih općina Volosko-Opatija i Veprinac. Pokojnik je bio poznat sa svoje čestitosti i dobrote. Naš — i srcem i dušom — odgojio je više sinova i kćeri u našem narodnom duhu. Iako je već bio dosegao lijepi broj godina pokojnik je, može se reći, do svoga posljednjega časa radio i ostao živim primjerom radinosti i savjesne točnosti.

Njegov gubitak težak je udarac za čitavu obitelj, kojoj mi i ovom putem izrazujemo naše duboko saučešće.

Njih neka tješi Bog, a dobrome pokojniku neka je slava!

Ograde uz cestu

Potužili su nam se naši ljudi, da cestari odstranjuju uz cestu Divača — Buzet sve ograde iz žice ili žive ograde, a ostavljaju samo zidane. Time se nanaša velika šteta vlasnicima njiva i pašnjaka uz cestu, jer su kao otvorena. Zainteresiranima osobito onima iz Movraža javljamo da smo se interesirali ovdje na Genio Civile, gdje nam je bilo rečeno, da to spada od 15 januara pod Pulu. Sigurno su iz Pule dali tu odredbu. Nastojati ćemo da upozorimo nadležnu vlast na štete, koje vlasnici trpe od ove nove odredbe.

Adresar jugoslovensko-italijanske trgovine

Jugoslovensko - Italijanski Časopis za Privredu i Trgovinu «ITAL-JUG» izveštava privredne i trgovačke krugove, da će u 1927. god. izdati **Adresar Jugoslovensko-italijanske trgovine.**

Ova je publikacija jedina svoje vrste u Jugoslaviji i u Italiji, i uzev u obzir neobično velik trgovački promet izmegju obiju država, biće svakako od velike koristi za one koji hoće da stupe u poslovnu vezu s Jugoslavijom kao i za one koji već rade na tom polju.

Adresar izvoznika i uvoznika sadržavaće izmegju ostaloga ovo rubrike: I. Jugoslovenski i italijanski konsulati. — II. Trgovačko-industrijske komore. — III. Banke. — IV. Advokati. — V. Špedicijska preduzeća. — VI. Hoteli. — VII. Izvoz. — VIII. A) Jugoslovenski uvoznici iz Italije po strukama. — B) Italijanski uvoznici iz Jugoslavije po strukama. — IX. Razno.

Narudžbe treba slati na: «ITAL-JUG» — Milano, Cas. post. 1514.

DOPISI

IZ RIJEKE

Porto franko. - Kako je negda bilo! - Opet Madžari. - Jedno riječko čudo. - «Poveri signori» - Jedna stara pismica. - One tri.

Izašla je naredba, u kojoj se navodi četrnaest italijanskih luka, koje bi početkom god. 1928. mogle postati slobodne. Medju tim lukama nalazi se i Rijeka. Prema tome bi do nekoliko mjeseci i Rijeka mogla da postane porto franko. Samo ne zna se još, hoće li ta sloboda luke biti potpuna ili samo djelomična. U onoj naredbi stoji, da može biti jedno ili drugo. Rijeka je već za moga pamćenja bila slobodna luka, i to u vrijeme, kad sam ja još bio maleni deran. Roba, što bi stizavala na Rijeku, nije plaćala nikakve carine, zato je u riječkim trgovinama bilo sve vrlo jevtino, osobito kolonijalna roba: kava šećer i drugo. Ali to je vrijedilo samo za teritorij grada Rijeke. Na granici grada čekala je financa, i ko je htio, da štogod prenese prijeko, morao je to da ocarini. Zbog toga bila je razlika u cijenama robe i živežnih namirnica, što su se prodavale na Rijeci, i onih što su se kupavale na priliku u Voloskom, Lovranu ili Kastvu prilično velika. Zato se u ono vrijeme i mnogo kriomčarilo. U ono vrijeme bilo je to kriomčarenje kao nekakav šport, kojim su se bavile i gospodje najboljih kuća. Bilo, pa prošlo, pa opet došlo. I tako to ide sve na svijetu.

Izašla je naredba, kojom se ipak dozvoljava pravljenje «pogača» i «šišora» ali dakako od muke, od koje se priugotavlja i naš kruh svakidašnji. Prvom naredbom bilo je zabranjeno praviti vazmene pogače i od muke «aburatate», pa «Vedetta» uvelike hvali disciplinu, kojom je gradjanstvo primilo bilo onu zabranu.

Madžarski ministar predsjednik, grof Bethlen, bio je u Rimu i zaključio s prvim ministrom pakt prijateljstva i što je za Rijeku glavno — potpisao je i drugi jedan ugovor, po kome će se Madžari moći da služe riječkom lukom uz najpovoljnije uvjete. Ovdje se zna, da ne će uslijed toga nikome na Rijeci padati pečeni pilići u usta, ali svak osjeća, da je i time za napredak grada učinjen jedan korak naprijed.

Dogodilo se čudo, jedno. I veliko. Jedna djevojka od sedamnaest godina, neka Marija Lenac, bacila se jedne noći s petoga kata jedne kuće u ulici Buonarotti i ostala živa. Nesamo živa nego i pri potpunoj svijesti. Kad su je našli susjedi, prve su joj riječi bile:

— No sad će biti zadovoljne one **dobre dušice**...

Koje su te **dobre dušice** — o tome nije htjela da izjasni. Bit će kakvi obični klevetnici, koji su je — Bog zna kako — ocrnili i ozlojedili.

Ali to ne će biti glavni uzrok ovog njenog očajnog koraka. Istina, zloban jezik može da natjera čovjeka i do najstrašnijih krajnosti, ali u ovom slučaju bit će, da se nešto drugo iza brda uzvaljalo. Proljeće — ljubav — dakako nesretna ljubav. No o tome ona ne će da daje nikakvih objašnjenja. Svoju tajnu drži za sebe, na veliku žalost jadnih novinara, koji bi htjeli sve znati, a evo ne znaju ni kako se zove mladić, zbog kojega je ona djevojčica skočila s prozora petoga kata s očitom namjerom, da sebi oduzme svoj mladjahni život.

Isprva nisu liječnici mogli da konstatiraju nikakvu ozledu. Tek poslije uspjelo je pronaći, da je djevojka padom slomila nekoliko kosti. Unatoč tome drže, da će, ako ne nastupe komplikacije, za nekoliko sedmica biti sasvim čila i zdrava.

Ma kako bilo, ona djevojčica ne bi smjela imati razloga, da se tuži na sudbinu. Šta više, ona bi morala, kad sasvim ozdravi, da se malo zamisli, pa da se uvjeri, kako joj je ta sudbina sklona. Ima ljudi, koji će razbiti glavu ili prelomiti ruku ili nogu, ako samo malo posrnu, dok evo drugi, kao na primjer i ova g.djica Marija, padaju s petoga kata — i ne biva im ništa. A to će reći, da na svijetu ima ljudi sa smolom i bez smole. Marija Lenac ide u red ovih poslednjih i ja joj proričem sretnu budućnost.

Najteže prolaze u ovo vrijeme tako zvani «poveri signori». To su oni nevoljni, kojim uvijek fali sto do sto, ali ipak bi htjeli pred svijetom da pokažu, da «njim niš ne fali». Svaki dan jedu ili paštu šutu, ili pak kalandraku, ali ako ih pitate, da vam kažu, što su imali za objed, oni ne će nikada ni spomenuti kalandrake, već će reći: danas smo imeli — gulaš. Sutradan kalandraka se već ne će zvati gulaš, nego žvacet, a dan zatim — tenfanje. I sve tako! Bože moj, gdje je ono vrijeme, kad se je na Rijeci dobivalo sto smokava za jedan šolad! Nego vi ćete reći: — Ma zar nemate na svijetu ništa drugo da nam pišete nego o jevtinim smokvama i o kalandraki? Imam, dragi, imam i jednu našu pismicu, koja mi je sada ni sam ne znam za što ni kako najednom došla u pamet:

Mare je Ivanu
Droban list pisala:
«Doma hodi, Ive,
Doba ti je, vrime.
Već si mogal obać
Sve bnetačke rive
I zadarski porti —
Onud su mekòte (njive)
Šenicum belicum,
A tvoje su, Ive,
S travun detelnicum.
Druge su kamare
Lipo piturane,
A tvoje su, Ive,
Štuki popodane...

One tri:

Danas sam u jednoj lokandi čuo ovaj razgovor:

Gost pita konobara: Hej, konobaru, kad su uhvaćeni ovi oslići?

Konobar: Ja ne znam, gospodine, ja sam va ovoj lokande komać jedno petnaest dan...

Druga:

Pred crkvom svetoga Vida sastala se dva prijatelja. I jedan će drugome: — Čujem, da si se oženio. Je li to istina?

— Istina je.

— Pa — kako ti je sada? Bolje ili gore nego li prije?

— Svakako mnogo bolje. Dok sam bio neženja, bio sam nesretan kod kuće i vani. Sada sam pak nesretan samo, kad sam doma.

Posljednja:

Mala Nina uvijek brblje. Učiteljica je vrlo stroga, pa ne trpi u školi brbljavce. Dugo je opominjala malu Ninu, da drži jezik za zube, ali mala ni čuti. Što joj kroz jedno uho ide u nutra, to joj kroz drugo izlazi van. Najzada učiteljici dodija, pa napiše na Nininoj zadaćnici: — «Vaša mala Nina neprestano brblja.»

Sjutradan donese Nina onu pisanku opet u školu. Učiteljica je otvori i nadje pod onim, što je juče napisala, ovaj odgovor:

— A ča bi te rekli pak da čujete njinu mater? — Potpisan: Otac.

Dobre jaja!

Rokac.

IZ JELOVICA.
Ceste.

Uvijek se tužimo na naše ceste a bogme i imamo zašto. Izgleda da su to i našoj općini već čuli, pak nam je pred nekoliko dana jedna komisija pregledala onaj dio ceste što se ima da izgradi izmedju Jelovica i Podgorja. Još neznamo što su gospoda od komisije odlučila, ali bila bi skrajnja potreba, da se onaj dio ceste izvrši, jer bismo na taj način bili vezani sa svijetom, dok smo ovako odcjepljene od svijeta ko u nekoj pustinji. S kolima se uopće do nas ne može doći, a i pješke slabo.

Za sada dosta, a u buduće ćemo vam se opet javiti. — **Jelovčani.**

IZ PREGARE.
«Pjevački zbor».

Pred neko vrijeme sastalo se je nekih šest naših mladića, koji su se združili s učiteljem, da organiziraju jedan pjevački zbor, koji će u crkvi pjevati latinski. Najprije su započeli s vježbama u školi, a poslije su svake nedjelje poslije blagoslova nastupali na koru u crkvi. Da bi ono što su oni pjevali bile pjesme ni po muke, ali je taj poštovani «pjevački zbor» lijepo svake nedjelje za redom s crkvenog kora pjevao neke pjesme, koje po izvedbi ne spadaju u crkvu nego bi se mogle podnositi u najmanju u ruku u kakvoj krčmi.

Žene i ljudi, koji su u crkvi po blagoslovu ostajali na molitvi zgražali su se nad tim pjevanjem i ustali su protiv pjevača, zaprijetivši im, da ne smiju više u crkvi obdržavati onakve pjevačke pokuse. A osim toga rekli su i učitelju, da brigu za crkvu ima voditi ne on nego svećenik naš župnik Don Žega.

Oni su se uvrijedili i poslije toga došli su našem velečasnom g. Žegi karabinjeri iz Buzeta, jer su ga tamo oni od pjevanja optužili, da on buni narod protiv njih i da prijeti učitelju. On se je karabinjerima lijepo ispričao iz neprilike u koju ga je gurnulo ono par njih, koji se muče oko takozvanog crkvenog pjevanja.

Pametnije bi učinili, da krenu drugim putem mjesto da se bave poslovima, koji im ne koriste nego im blate ime.

IZ DOLINE MIRNE.
Mljekarna.

Došla je k nama neka, recimo nova moda, da grad vrši nešto u ime naroda ili društva nekako tajno, a ovo u poslovima društvenim i gospodarskim. Nas najveći dio ljudi smo uvjereni, da je dobro i pametno, da nešto za društvo i u ime društva odluče njegovi članovi u javnoj skupštini. Osobito ovo svakako vrijedi, kad se radi o novcu i o većim troškovima. Kad se daklo kani nešto izvanredna potrošiti, za koji trošak odgovaraju svi općinari, ne samo odbornici, u tom slučaju valja da su o tomu članovi obavješteni i da odlučuju.

Sada se radi o jednoj našoj stvari. Kani se graditi nova mljekarska zgrada Mljekarna u Sv. Martinu. Govori se, da bi to stajalo mnogo i da se za to kani užeti veliki zajam od 200 hiljada lira. Ovo je velik trošak i velika stvar, što ima zaintereсovati sve članove mljekarske zadruge, jer i oni su dionici i dobra i zla mljekarne, jer i na članove opada dobitak, a i gubitak. Ako taj trošak odluči nekoliko odbornika — premalo je. Više oči — više i vidi; više vide, a i više znaju.

Pa kad se ljudima hoće nešto naprtiti, nek znadu već prije, što će nositi i kako. Zato nek se velike stvari i veliki, izvanredni troškovi odluče na skupštini, gdje ima pravo svaki član sve znati i čuti, a onda glasovati i odlučiti i reći: da ili ne! Ako se ovako postupa, ne će doći do nesporazumljenja i do prigovaranja, i ne će naši ljudi bježati od društva. Preporučamo zato, da se sazove što prije skupština Mljekarne. Ovoliko bez zamjere, a u dobru svrhu narodnu i društvenu. — **Zadrugar.**

Luca i Mara.

Mara: Ja bim ti neč rekla, Luce, ma ne bim otela, da ti bude krivo.
Luca: Ala reci!
Mara: Ti znaš, da te svi hvale, ma jednu stvar ti svejedno zameraju.
Luca: A ča to?
Mara: Govore, da ni lepo od tebe, da vavek brontulaš proti svemu ča j' moderno.
Luca: Ki j' to mogal reć?
Mara: Svi tako govore.
Luca: Reci njim, da su trubasti. Ja da sam proti svemu ča j' moderno! A pokaži mi jednu žensku glavu mojeh let, ka bi se više veselila svakemu koraku, ča ga naši mlaji i stareji ljudi store napred, budi si va znanje ale va umeće! A nesamo to, nego i sama ta beseda **moderan** ale **moderna** ale **moderno** mane je jako draga, zač mislim, da će od nje — od same besedi — jedan dan prit dobro na svet.
Mara: Ča baš?
Luca: Ja mislim, da će.
Mara: A kako to?
Luca: Lepo! Ti i sama vidiš, da ova beseda «moderno» ima jednu velu moć.
Mara: I kakovu! Dosta je tu besedu samo spomenut, i već celi svet pada pred njum na onu taneku.
Luca: Svi njoj se klanjaju, svi stoje pred njum «hap tak prezentir!» i svi se nje drže, kako i pijan plota. Reci ti kakovemu Matiću ale kakovoj Pepice: to ča ti delaš, ne valja, ni dobro, ni korisno — pusti to ća — će ti bolje bit! Pak ča? Misliš, da će te on Matić ale ona Pepica poslušat?
Mara: Ala će! Sve će teć!
Luca: Reci ti kakovemu Matiću ale pak kakovoj Katice, neka tega i tega ne delaju, zač da to ni lepo i da to Bog ne zapoveda — misliš ti, da te te poslušat?
Mara: Mo te!
Luca: Ma reci ti kakovemu Toniću, neka obuje kakovi postolićini s pol metra dugum puntum, ale pak postavi Milice ale Rožice na glavu kakovu lopižinu, i reci, da je to moderno, i videt ćeš, kako te svi tri brzo to storit. Te ale ne te?
Mara: A te — te, i kako brzo! Ma da njim rečeš, neka poštuju stareje, neka budu vredni i pametni — misliš, da bi te poslušali?
Luca: Bi da njim ki reče, da je to moderno. Ja na jedno rečene poznam neki mladići, ki se pred divojkami ponašaju, da ne moru grje. Da ih opomeneš i da njim dokažeš, kako je to grdo i gnusno, oni će ti se počet rugat i za dešpet te se još grje ponašat. Ma neka pride va nekoj novine štampano, da je sada moderno, da se mladići moraju z divojkami ponašat lepo kako su se nekada ponašali njihovi oci i dedi, nikad ja raja ne videla, ako ne bi najedanput svi mladi ljudi, a i stari, postali pravi kavalieri, da bi ih bilo lepo čut i videt.
Mara: Vidiš to ti je jedna pametna misal. A to bi vredilo i za neke frajli, ke se kadagod ponašaju ne baš najlepje.
Luca: A zna, zač se one tako ponašaju? Zato zač misle, da je to moderno. Ma da jedan dan pride vanka moda, da divojki, ako te da budu moderne, moraju pazit ča govore, kako i s kim govore — veruj mi, ako ne bi va dvajset i četiri ure pristojnost opet zakraljevala na svete na diku i na veselje sveh oneh, ki znaju i ćute ča je lepo.
Mara: A da pak pride vanka, da je moderno kalceti plest i krpat — ča misliš, bi to ča pomogle?
Luca: To se zna da bi! Kad bi se ču da je to jedno moderno delo, sve one gospodske nedeluti po gradeh lomile prsti, da pokažu, kako zna moderno kalceti donakrpat i do pletat.
Mara: A da pak pride vanka, da već moderno klafrat, klepat, ogovarat zmišljat hudobije proti iskrnjem svojmu — ča bi pak onput bilo?
Luca: Onputa bi sve tepuši stavile za mej zubi i nijedna ne bi niš govorila ni proti susedi ni proti prijatelic svojoj.
Mara: To bi bilo vaistinu jako lepo! A ki bi tu mogal pomoć?
Luca: Nijedan drugi nego one nek stroligi va Parije. Ča one odrede, to sve ženske na svete delaju. I da one zapivaju, da će odsada bit moderno ono, ča smo mi dve danas nahitile va dvajset i četiri ure bilo bi sve kako Bog zapoveda. Nego mane j' poč oganj potaknut. To još ni moderno, ma ča ćemo no!
Mara: Ni ni palenta moderna, ma ju i moderni jidu.

IZ VODICA.
Ostavlja nas Don Aničić.

Često puta nam dolazi u spomen, a naročito, kad se medjusobno razgovaramo dan prvog studenoga prošle godine. To je bio dan pun tuge i žalosti, pa ne samo za nas odrasle nego još više su jadikovala naša malena djeca. Onoga nam se je dana spremao na odlazak naš učitelj g. Josip Demarin, naš najbolji brat i prijatelj. Svi smo ga volili.

Kao što nam je taj dan ostao u pameti, tako će ostati i ovi uskrsni blagdani, jer nas zapušta i naš dosadanji dušobrižnik velečasni gospodin Aničić Josip. On je došao k nama pred dvije godine, a kroz to vrijeme smo ga upoznali njega i njegove vrline, pak možemo reći, da nam je veoma žao, da nas ostavlja, jer je vrijedan naše hvale i zahvale. Tako se je mnogo brinuo oko naše siromašne crkve, pa je mnogo za nju i učinio. Kako smo već pisali u našoj dragoj novini on nam je za crkvu nabavio pomoću sakupljenih milodara «križni put» i lampu, okitio je hram božji, a i u svakom se je drugom pogledu pokazao uzoran. Na vjerskom je polju za nas mnogo učinio, pak mu se zato mnogo zahvaljujemo i želimo mu da bi u svojoj novoj župi Lanišću, bio sretan i zadovoljan. Na dobrog našeg pastira mi ćemo se uvijek lijepo sjećati, samo neka ni on ne zaboravi svoje ostavljeno stado. — **Vodičani.**

IZ BUZEŠTINE.
Vrijeme - Cijene sjenu i krumpiru. Radovi.

Marač je za nas poljodjelce vrlo važan mjesec. U marču valja da je posadjen krumpir, a vinogradi da su uredjeni. Ali marac je ako hoćete, jarac i magarac. Ne smiješ mu vjerovati; ni oblacima, a ni buri. Počeo je s kišom, a kako će drukčije! Kišovito je bilo do preko polovice mjeseca, a onda su nastupili lijepi, vedri, tihi, sunčani, topli dani, da je bilo milota biti vani, te raditi i saditi krumpir i drugo. Ali već oko 24. pao je strašan pljusak, i dalje je stalo kišiti. Ne možemo da radimo ni u njivama, ni u vinogradima. Ovo je zlo, samo da ne bilo jedino!

Jedno je pa dobro. Dobro za onoga ko ima krumpira; jer ga je prodao i mogao prodati ovdje na mjestu po 70 do 80 lira kvintal. I dosti ga je otišlo tako skupo u Trst, a odanle u druge krajeve Italije gdje ga nemaju. — Tko ima sijena, je takodjer dobro za njega. Prodavaju ga (oni, koji ga imaju suviše) po 40—50 lira quintal, bilo konjsko, bilo govedje. Sijeno traži i rabi Poreština i Trst.

Opet se imamo pohvaliti, da je april donesao ipak ljepše dane. Sada smo dovršili saditi krumpir, a započeli poslove u vinogradima. Za sadjenje krumpira ćemo reći, da je pametnije saditi ga na dva tri puta, prije i poslije. Ako ne urodi prvi, će drugi, ako ne bude dobar kasnije posadjeni, pa će možda onaj prije posadjeni. To odlučuje suša i vlaga.

Mi smo sada počeli više saditi voćke i gojiti ih gdjegod možemo, posadimo voćku: jabuke, kruške, šljive, a osobito orahe i murve. Lijepo je viditi neko selo u sjeni voćaka ili hoditi u hladu njihovom. Osobito se dandanas isplaćaju orasi a murvino lišće hrani svilce. Mi nastojimo iskoristiti svaki komadić zemlje. Ovako samo možemo isplivati i živjeti.

Gospodar.

IZ PRIKO DRAGE.
Svim Istranima da bi bilo srićno Uskrsnuće!

Budite veseli! Uživajte janjca i blagoslovljeni kruh!

Na dan Vazma je usta iz groba čovik — Bog. Zaludo su ga mučili, na križ su ga metali, živemu nisu virovali, pa tako ni mrtvemu i stavili su stražu poli da nj.

Za nj je to sve bilo niš. Tr on je zna iz prvo, da će ustati z groba. Si morete zamisliti, kako je bilo unin ča su ga čuvali kad je uskrsa!

Pak kako je bija lip! One muke, ča he je kakoj čovik trpija, valje je zabija. Kako da he ni bilo. I u tem se je on pokaza kakoj pravi muž.

Takovi moramo bit i mi svi. Zabimo ono ča je bilo. I budimo veseli, uživajmo vazmenoga janjca i pogače. — **Prikodražan.**

Ako dobro pogledate vi ćete videti, da se stara i strašna igra razdpinjanja nemoćne žrtve na krst stalno ponavlja u ovome svetu — i da će se ponavljati dok je sveta i veka, za uzvišenje dobrih i uspeh bezimenih i malenih.

Ivo Andrić: MISAO NA VELIKI PETAK.

Na drugi dan Uskrsa

Crtica iz Bosne.

Bijaše za onog zuluma, kada se u sanskoj Krajini veoma zamutilo; posiliše se age i spahije, a sila naidje na žestok otpor.

Kažu, da je sav onaj bijes rodila vjerska mržnja, kano da medju ljudima jednog zakona ne ima svagdje i zla.

Salih-aga imadjaše lijep čitluk svoj negdje blizu Prijedora, to jest selo, gdje obitavahu njegovi kmeti. A imao je ondje čardak svoj, svoje gospodarstvo, sluge, stoku i naokolo prostrane njive i luke. Zimovao je zimu u varošu u svojoj kući; a nije čekao Gjurgjeva, već je običavao mjeseca ožujka preseliti se na svoj čitluk sa ženom i djecom: tamo je ljetovao, dok je u jesen prikupio svu ljetinu.

Na dvoru tik visokih taraba nadvila se granama stara kruška; znade ju Salih-aga od kada može pamtiti, znao ju njegov otac i djed. Ta kruška je njegova starina, za to i reče: da je ne bi dao maknuti ni za stotinu žutih dukata.

Istom što se je aga preselio na čitluk oko Josipova, prigodilo se grozno vrijeme; nešto prije mraka navali kiša, pljusak, — a silna oluja samo što ne obori šljemena sa čardaka. Tako je bjesnilo svu noć. A sjutradan svanulo lijepo jutro, ali agi žalovito; jer mu vijor oborio krušku preko taraba i tarabe pod golemim deblom.

Aga pošalje prije ručanog doba svoga slugu na selo da uzove kmete i zapovjedi mu oštro, da namah dodju, raspravé krušku i podignu tarabe, da je jadan ne gleda onako polomljene.

Sluga se vrati. Ali odgovora ne ima: hoće li kmeti doći? —

Prodje podne i smrklo se već, a kmeta nikada.

Sjutradan u osvit pošalje opet slugu. Momak se vrati.

— Gdje su kmeti, Mujo? — upita ga aga.

— Na domovima besposlice sjede, — odgovori.

— Šta rekoše?

Doći će, — odgovori, — a to je toliko, kano da već sjekirama sijeku.

Prodje podne; priskučilo se opet večernje doba, a kmeta nikada.

Aga sjedi na prostirći smrknut i zlovoljan. Žena mu Sejda pomoli glavu iz druge sobe i taj mah razabere zlovolju na smrknutom aginom čelu; a ona, mjesto da mu rastjera zlovoljicu, stane još podžigati.

— Salih-aga, moje krilo zlato!... Eno ti tvojih vjernih kmeta!... dodjoše dà... da ti kuća gori, a oni ni makli se ne bi! Misliš li ti, da su oni bolji od onijeh, koji se o Gjurgjevo kriju pod list zelene goriće, pa iz busije udaraju na trgovce i gospodare?

— Nijesu ni mrvu bolji, odgovori aga — moja Sejdo! a ja mišljah da su janjci, — eh, kako su zlatnih besjeda...

— Aha! Tvoj Pera, Jako i Ivan, stotinu života za tebe bi dali! — Tako govore — dok se ljetina mjeri...

— Pak se baš nikada ne posiliše, već uvijek lijepo, a ja njima dobar; da sam ih rodio, ne bih im mogao bolji biti — —

— Ne dao Bog! prekine žena. Kršćani su! Ne mare oni za tebe ni za tvoju krušku — —

Aga plane.

— Ako mi ne svanu jutrom, trijebit ću ih sa one stope, — vjere mi turske!

Večer večerahu, a Sejda neprestano pripovijeda, kakovi su danas kmeti; a ne može aga ni da okom trene, kano da mu se je gora na srce svalila.

— Moja Sejdo! Još lani ni u koga boljih kmeta, što ona moja pseta! — Kadano je Mujo puškarao u bostanu, puče puška! — A oni doletješe amo kano pomamni nadžacima. — «Šta je dobri aga?» — viknu Pera, «znademo mi čija puška puče, pa rekoh: junaci, poteci svaki — doista zlikovci navališe na čardak, ~~posmicat će nam agu~~ i njegovu djecu!» — A gledaj njih danas, ubila ih puška iz nebesa!

Aga istom pred zoru mrvu tresnu očima. Sunce se stade pomiljati iza gore, a Salih-aga sidje sa čardaka na dvorište.

Na moju dušu, kano da se svi iseliše!... Hej Mujo! (vikne momka) — izvedi mi de moju bedeviju, pak ćemo na sela — da ja vidim, šta se tamo radi. — Ti si dvared polazio, a kmeti ni mukajet, kano da ni gospodara svoga ne imadu — baš kô da sjede na svojim njivama.

Aga još u riječi, a pokraj bostana pozre nekog siromaška. Nije bio toliko otrcan, ali kukavno odjeven.

— A tko ono Mujo? upita aga.

— Fukara, nekakav tucak, dobri aga.

— Da fukara, vidim da ne ima ničesa.

— A kakova mu kapa na glavi! začudi se momak.

— Još mu gore jemenije (obuća), pridoda aga.

— Od gladi je već pocrnio.

— Da nije od nerada... pridoda aga i upita: Da nije pod pusetom (oružjem)?

Ta ne ima ništa — do li čibuká, što ga zadjeo za vrat.

— Hm! pomrmlja aga i podje ravno do taraba. — Jadniče! šta li ti ovdje radiš? Šta se ovuda vereš?

— Dobri aga! ne sluti zla. Fukara sam, nevoljnik, van krova mi smrklo, van krova mi osvanulo — — —

— A kuda si pošo?

— Mili aga! Polazim kući, ne ponesavši ni parice zarade. Još pet konaka imadem do doma svoga, a onamo djeca i žena na pustom ognjištu; imadem nešto kućice i njive, a sve bi gotovo štapom zakružio.

— Zar im ništa ne nosiš?

— Šta je ruha — na meni je; a u meni ni kruha.

— A jer ne zaradiš?

— Radio bih da imadem šta, jer ne obikoh besposlici. — Radio sam i zaradio, a ono i potrošio za druge boljetice pod tudjim krovom... A sada kako Bog dade, želim doći na svoje, pa ma' putem travu paso, samo da ugledam djecu i ženu... ili ako mi je od Boga sud, neka zaminem na domu.

— Eno, gledaj onu krušku preko taraba; oborila ju oluja. Raspravi ju i složi u kamaru.

— Hoću, mili aga — od Boga ti zdravlje! — A ma samo da mi je sjekira...

— Mujo, podaj mu sjekiru! zapovjedi aga, pak preumi, da ne će danas na sela.

Momak donese sjekiru i dade siromašku. Taj prihvati sjekiru, pregleda je od oštrice dô drška; skide kapu, prekrsti se, oči uzdigne put nebesa, pa reče:

— Oprosti Bože i sveta Bogomolja na današnji dan!

Aga čuvši taj siromaškov uzdah, zamijeti kano da je vlahu muka ta turska rabota; nedjelja nije, već ponedjeljak — radin dan; gladan je i jadan — u nevolji se nadje, ne može da prezre, a misli da će ogriješiti si dušu: za to moli u Boga oproštenje.

— Šta ti reče, šta — upita ga okosito aga prije no zamahnu sjekirom.

— Dobri aga! Danas je drugi dan Uskrsa, a ja ne uzeh — prosti Bože, zakona ni pričešća...

Odgovori siromašak i zasječe sjekirom u granu.

— Šta si zasjeko bolan ne bio! viknu aga, a jadnik plaho pogleda.

— Ti si kršćanin, je l' de?

— Jesam, aga.

— Kad si kršćanin, a tvoj zakon ne podnosi da danas i sjutra radiš; eno ti kućerka, tamo se odmaraj i Boga moli, gdje Mujo noćiva — tamo ćeš i ti, — a u srijedu ćeš drugi put zasjeći...

Siromašak skinu kapu i primaknu se aginu skutu.

Aga odė na čardak i stane žaliti, šta je dvared dizao kmete na rabotu na glavne njihove blagdane.

*

Sjutra dan, na uskrsni utorak, dodjoše Salih-agini kmeti sjekirama da raspravé krušku i slože drva u kamaru.

Onaj siromašak sjedio je na grani povaljene kruške i palio čibuk.

Aga ih dočeka smrknuta lica, a oni pripravni — na, sada će ih izgrditi do pasje kože.

— A šta vi dodjoste danas? upita ih aga.

— Dodjosmo, mili aga, da uradimo posô — dvared si Muja slao... a — a... mi — Hoće Pera da sebe i svoje ispriča ma bilo čim, samo ne spomenuvši istine.

— A zar vi nijeste kršćani? upita aga.

— Jesmo, aga! — odgovore.

— Zar nije danas treći dan vašeg Uskrsa?

— Jest — tako je, prosti Bože! Ali ti si naš aga — —

— Dă, ja sam vaš aga; ali zakon je stariji. — Kući polazite i sjutra uranite na posao.

Kmeti se naklone i vrate kući. A kada odoše, reče aga onomu siromašku, pruživ mu poputninu:

— Hajde i ti kući svojoj; put te vodi taman preko njiva mojih kmetova, pa im kaži — gdje si bio, pa neka budu i oni pravi ljudi u zakonu svomu!

Ivan Lepušić.

Seljačke pesme

Motika

Kada seljak ide s motikom niz breg,
on je sličan kralju,
koji silazi s žezlom sa prestolja.
Ptice zato pevaju, jer njemu
ususret svoju pesmu šalju,
dok mu stabla svoje krošnje
na poklon prigibaju.
A kad seljak motikom
iznad zemlje mahne,
Bog tada u zemlju
radjanja moć udahne.

Žulj

Žulj na seljakovom dlanu
to je najlepši božji cvet.
Jedanput je neki umorni seljak
otišao nekud u svet.
Jedne je noći bio na putu
a noć je bila tamna i bez zvezda.
Tada je on digao ruku prama nebu,
da mu Bog pokaže trag kakve staze.
Kad najedanput:
žulj na njegovom dlanu
zasja u noć bez zvezda
i kuda je išao seljak,
bilo je kao po danu,
a ptice su mu za pratnju
pevale iz svojih gnezda.

Plug

To je veliko teško oružje,
kojim seljak navaljuje na zemlju.
No, dok se topom ljudi i velika dobra ruše:
plugom se stvara.
Dok se za plugom tople brazde krvave i puše,
seljak će u nje baciti najbolje seme,
a njiva, do tada neplodna i stara,
ponijeti će novo životno breme.

Volovi

Niko, ko oni ne voli ovu dragu zemlju:
Svoja joj pleća lomé,
kada je proljećem brazde,
svojim je teškim znojem
kroz celo leto hrane,
a svojom je toplom sapom
u hladne zime griju.
Volovi, oni svojim rogovima brane
da seljakovoj kući
ne pane siroto šljeme — —
O, vol, zemlja i seljak
vrlo se mnogo vole,
i zajedno nose jedno teško breme.

Brazda

Rumena brazda u proletna jutra
miriše i drhće na mladome suncu.
U grudima nosi
jednu toplu tajnu:
Možda će još noćas, no svakako sutra,
iz njenog života niknut novi život!
Proće po njoj seljak, a njegovo oko
dragat će je tako mekano i toplo.
Doći će joj ptice, drugarice stare,
u letu će krilom ticati joj grudi
i odnet joj radost
do neba visoko — — —

Sunce

Sunce, to je neki svetli, žarki kamen
na božjem prstenu.
Pliva tako nebom, kada božja ruka
miluje svoje dete — svet.
O, bez božjeg milovanja,
kada nebom ne putuje draga božja ruka,
naglo, naglo venu
zelene trave i rumeni cvet
a propada krvava seljakova muka.

Znoj

O, Bog nije svakom dao
teški udes znoja.
Ne zna svako, da je znoj ovoliko težak
i da je rad krvaviji od svakoga boja.
Seljaka znoj muči kroz celi božji dan
i kroz kratki noćni san.
Svaka ga kaplja znoja peče
ko kaplja krvi na rani.
Tako kroz celo leto.
Samo kad dodje rodna jesen
onda pada na izmučeno
seljakovo telo,
na mesto svake kaplje znoja,
kaplja osvežujuće rose.
I to je seljaku za pobedu sva plata.
Dok se posle svakog dobivenog boja
uz lovorne vence nose
teške medalje od zlata.

Kiša

Biva, da je zemlja silno, silno žedna,
i da od žedje vene obnemogla njiva,
ko neka devojka bedna,
koja zbog ljubavi izdiše.
Onda plava nebeska zena,
što se nad zemljom
večno prostire i njiše,
postane polako od žalosti siva
i pusti na zemlju jednu suzu,
koja se u visini raspe
na bezbroj srebrnih kapi — kiše.

Ive Mihovilović.

Baraba

Proljeće se smijalo u mirisu cvijeća i u sjaju sunca. Gubila se pjesma ptica pod vedrim nebom mila i vesela. Pjesma je zaigrala dječicu malu i četica je djece na polju cvjetnom pala na zemlju sita skakanja i valjuškanja po mekoj travi. Izmedju djece isticalo se plavokoso čedo modrih, angjeoskih, blagih očiju, punih ljubavi i opraštanja.

— Isuse — reče jedan od četice, djetetu blagih, modrih očiju — igrajmo se vojnika!

— Meni je pravo — odgovori mali Isus ali još bi ljepše bilo, da zapjevamo pjesmu zahvalnicu Svevišnjemu u slavu ovog cvijeća, modroga neba i sjajnoga sunca.

— Ne, ne... igrajmo se vojnika — zaoriše djeca kao djeca, pustopašna i živa.

Skočiše i opet na noge lagane. I sada svako je dijete htjelo biti generalom, a najmanje kapetanom. Jedva jedvice pristadoše neki, da budu prosti vojnici. I svi su dječaci htjeli biti pobjeditelji, a niko pobjedjen. U ratu mora neko i da pogine, ali od onih dječaka nije niko htio da bude mrtvac, tako da je već bilo došlo medju njima do svadje i bili bi se i potukli, da nije srećom medju njih stao mali Isus modrih i blagih očiju. On im reče svojim mekim i toplim glasom:

— Ne pravdajte se, prijatelji, ja ću biti mrtvac za obje vojske. I mali Isus zatvori svoje modre i blage oči i pruži se kao mrtvac po cvjetnome polju. Kad ga neki drugi mališan opazi, gdje onako sâm leži pod vedrim nebom i sjajnim suncem, legne i on kraj njega na travu i učini se mrtvacem. Nato pomilova Isusa po plavoj, svijetloj i mekoj kosi i šapne mu:

— Ja ne ću da budeš ti na bojnom polju sâm mrtav.

— Kako se zoveš? — upita ga mali Isus i pogleda ga ljupko blagim, modrim očima.

— Baraba — odgovori dijete garave glave i čupave kose. U njega je još tada bilo zlatno srce i djetinja čista duša.

Tek kasnije ju je ubilo i otrovalo zlo i pokvareno društvo...

Po francuskoj pjesmi Barba Rike.

Uskrs

Mirisavo, nasmijano,
Procvjetalo staro polje,
Javiše se mlade ptice
Slatkom pjesmom ko će bolje!

A lasta se mala vraća,
Traži gnijezdo svoje milo,
Od cvrkuta i od pjesme
Sve se nebo razvedrilo.

Proljeće je ljupko, drago,
Ode zima svojem dvoru,
Proljeće je zaodjelo
Zelen listom gaj i goru.

Od veselja i od sreće
Zrakom bruje pirna zvona:
Uskrs Uskrs! — jednu pjesmu
Pjeva širom vasiona.

Barba Rike.

Skitnica

Prevod iz ruskoga.

Grunjev-Grunjevickij, agent za raspačanje tikanica zadružnog izdanja «Reklama» odlučio je da radi štednje otidje iz štacije pješke. Šest vrsta puta nije bogzna što za zdrava i sita čovjeka.

U predgradju, gdje je večernji zrak bio već čišći i hladniji zašao je u pivnicu i popio bocu pive. Poslije mu je bilo žao, jer da nije pio — uštedio bi 35 kopjejaka, a k tome dva rublja što nije potrošio za kočiju, ukupno — 2 rub. 35 kop. A bilo mu je još više žao i radi toga, što mu ovog puta «posao» nije bio baš najbolji. Nije rasprodao za 150—120 rubalja tiskanica. Nu malo zatim stao se je tješiti: on još dosta dobro živi. Nema što da Boga srdi.

U šumi, osvježenoj nedavnom kišom bio je zrak čist i miomirisan. Velike crvene omorike i maleni ružičasti borići, tamni hrapavi hrastovi, vitke bijele breze, mirisne cvijetne lipe miješale su se i slivale kao u jednu neprolaznu, beskrajnu svjetlozelenu masu. Mirisalo je iglastim lišćem, jagodama i gljivama.

Odjednom je tamna sjena legla na šumu. Zašumorila su stabla, nemirno su se ustalasali vršci omorika, jaki udarac groma potresao je zrak. Još časak i krupni grad, pomiješan kišom, uz šumljenje trgao je lišće sa grana i posuo se je po zemlji.

Grunjev Grunjevickij bio je naučan da gleda oluju obično sa prozora svoje sobe, pa kad ga je sada ovo nevrijeme zateklo u šumi, silno se je prestrašio i pobjegao u guštaru, nastojeći da se u gustom šikarju sklone od nevremena.

Najednom se njegov pogled zaustavi medju deblima stabala na sivoj razrušenoj kolibi. Tamo, brže tamo! — — —

Pobjegao je u kolibu, odložio je na zemlju mokri kovčeg i stao je tresti kišu i grad sa odijela. Iza kako se otresao i iza kako je razgledao okolo sebe, vidi u uglu na slami čovječju figuru. Iz početka ga je obuhvatalo radosno čustvo, koje obično nastaje u momentima osamljenosti kad oćutiš blizu sebe živo biće, no poslije kad je on dobro razmotrio lice, odijelo i figuru čovjeka, radost se je posmiješala sa osjećajem straha i bojazni; po svim znacima pred njim je sjedio skitnica. Ogroman, krupnog stasa, razdrapan, u krpama, sav mokar od kiše. Kozičavo lice sa izbočenim jabučicama izgledalo je grubo i žestoko. «Naravski, skitnica» — pomislio je Grunjev-Grunjevickij i istinktivno uhvatio je rukom u žepu lisnicu napunjenu banknotama.

A skitnica se nasmiješi tamnim mesnatim usnicama i reče:

— Što, valjda Vas je kišica potjerala.

— Da — reče Grunjev-Grunjevickij — uzmičući podalje od njega i gledajući ga prestrašenim i plašljivim očima.

Opazivši njegovu preplašenost skitnica, smiješeći se i dalje, reče:

— Ne boj se, ne ću ti ništa učiniti, a i novaca imam sada mnogo. Ne vjeruješ? — On je izvadio izpod pazuha zavezani, blatni rubac i razvezavši ga pokazao Grunjevu-Grunjevickomu svežanj papirnatih novaca. Na! Si vidio. Čitavo gospodarstvo mogu sada podignuti.

«Eto koliko novaca» — pomislio je Grunjev - Grunjevickij — sigurno je koga ubio ili ograbio».

A onaj je na njega pogledao sa smiješećim pogledom i upitao ga. — Ako hoćeš, dat ću ti malo. Ja sam dobar, kad se u mene nakupi mnogo novaca.

— Nu, što to vi — zamahao je rukama Grunjev-Grunjevickij, — kako se to može...

— Ne ćeš — ne treba — i on je turnuo novac opet pod pazuho — sigurno imaš i sam u žepu silu novaca. A meni se desi, da mi nije dovoljno ni za žderanje. Po nekoliko dana trčim naokolo kao gladni vuk. A trbuh se tako stegne, da mi gaće padaju.

— A vi što zapravo radite.

— Što radim? Što dodje pod ruku. Prije sam živio od kradje nu sada sam bacio, do djavola i kradju, dodijalo mi. Prošle sam godine krcao i raskrcivano kao radnik na Crnom Moru, a sada sam počeo da idem na nadnice. Malko sam se najeo i novaca sam malo sakupio. Poslat ću kući u selo. Imam tamo staricu majku — uvijek bolesnu.

— «Sve laže» — pomislio je Grunjev Grunjevickij — «bavi se kradjom i razbojem, ta koliko mu novaca leži pod pazuhom, — sigurno više nego u mojoj lisnici.»

Upitao je:

— Nu, što je bolje — hodati na radnju na nadnice ili baviti se kradjom.

Skitalica je pogledao na njega pozornim pogledom.

— A po tvome, kako je bolje?

— Nu naravski hodati na nadnicu na radnju.

— A onda što badava pitaš? Samo od boli i nevolje i od glada ideš na kradju...

U Grunjevockoga je već skoro prošlo čuvstvo straha za svoj život i za svoje novce, premda on i nije vjerovao, što je skitnica govorio, ali je mislio, da sada on iza dobrog «posla» hoće naprosto da se malko odmori i radi toga da njemu, Grunjevu Grunjevickom ne prijeti po svoj prilici više opasnost.

A skitnica kao potvrdu njegovih misli o «odmoru» podmetnuo je pod ledja razbacanu po zemlji mokru blatnu slamu i legao se na nju.

Podložio je obe ruke pod glavu i brzo je zahrkao jakim, teškim hrkom.

Grunjev Grunjevickij počekao je nekoliko časaka, podignuo sa zemlje svoj kovčeg i tiho je izašao iz kolibe.

Ravno iz kolibe išla je staza do šumske čistine i Grunjev Grunjevickij išao je po njoj. Sada mu je u duši već bilo mirno. Sada je kao i prije neozlijedjen, i kao prije ima u lisnici nedirnute novce. Kod kuće će svojim znancima pričati o svom susretaju sa skitnicom. Mnogi će se čuditi, što se ga je tako oslobodio. I ako se pomisli, zaista je čudnovato, što skitnica nije ni pokušao da ga orobi. Ta on je to mogao učiniti sasma lako i bez kazne. I mogao je još dobro «zaslužiti». Ta novci novcima nikada ne smetaju. Eto, on ima u žepu dosta novaca, ali se on ne bi otkazao od nikakve, pače ni od najmanje svote, osobito sada kad ima ovoliko nerasprodane robe.

I odjedared njegovo srce zakucalo napetim čestim udarcima i tamna misao zatitrala je u dubini njegovog mozga.

Upornim napetim pogledom pogledao je na guštaru, obasjanu mjesečevim svijetlom. Ona ga je mamila. Mamila ga je koliba, sakrivena medju stablima, mamio ga skitnica, koji je tvrdo spavao, mamili su ga novci, sakriveni pod njegovim pazuhom. Nu zar nije strašno onamo se povratiti. Ta skitnica je ogroman i kako izgleda vlada jakom tjelesnom snagom.

No, zar čovjek, koji tvrdo spava može biti strašan? Ta on je bezmoćan i besilan, kao dijete.

Kod nasipa zajedno sa razvalinama ležalo je krupno kamenje. Obazirajući se na strane došuljao se je do nasipa, podigao je sa zemlje teški kamen i stisnuvši ga čvrsto u ruci, laganim korakom išao je po stazi u šumu.

U odaljenosti od nekoliko koračaja od kolibe Grunjev Grunjevickij se je zaustavio i prisluškivao. Otuda je dolazilo jako hrkanje. «Hvala Bogu — pomislio je — spava tvrdo kao i prije.

Oprezno je pogledao u kolibu. Skitnica je, osvijetljen mjesečevim svijetlom ležao kao i prije na slami, licem gore okrenutim i spavao je tvrdo. Njegova visoka prsa disala su točno i mirno. Ruke su bile nepomično spuštene sa strane. Grunjev Grunjevickij stao se je bez šuma približavati mu se držeći straga ruke i ne spuštajući pogleda sa njegova na mjesečini blijedoga lica. Došavši blizu k njemu Grunjev Grunjevickij kleknuo je na jedno koljeno i zatvorivši oči svom je silom udario kamenom čoveka po nosnoj kosti izmedju očiju.

Zatim zapuhan od uzbudjenosti i od misli da skitnica nije još ubijen i da se može dignuti i stupiti s njim u borbu, stao mu je nanašati udarac za udarcem. Kada je po njegovom mišljenju skitnica morao biti već bezuvjetno mrtav, on se je nagnuo i nastojeći da ne vidi njegovo strašno, iznakaženo lice, žurno je zavukao ruku pod njegovo pazuho. Odanle je izvukao rubac s novcima, brzo je skočio na noge i pobjegao.

U sasma praznoj čekaonici na štaciji Grunjev Grunjevickij je iz početka drhtavom rukom izvadio iz žepa u rubac zamotane novce i stao ih brojiti. Iza trokratnog točnog brojenja izašlo je da je bilo svega samo trideset četiri rublja i nekoliko kopjejaka. —

Razočaran i razdražen stao ih je smještavati u lisnicu. U taj moment nešto se bijelo otkinulo od blatnog rubca i bez šuma palo na tlo. «Červonjec!» veselo je pomislio Grunjev Grunjevickij i brzim kretnjami dignuo je sa poda papir, složen na četvero. No to nije bio červonjec. To je bio list papira, zgnječen, ispackan, a mirisao je po mahorki (prostom duhanu). Na njemu je bilo olovkom napisano nekoliko riječi — Kod fenjerskog svijetla Grunjev Grunjevickij ih je pročitao:

«Majko! Šaljem ti trideset rubalja za izličenje tvoga zdravlje i za gospodarstvo. Sad sam dobia delo za čistit bunar . Na jesen ako bude dela poslat ćuti svakako još beči, a to ću i sam doć dase vidimo. Kakoje sad tvoje zdravlje. Ja sam živ i sdrav i živio tebi želim. Sin vaš Prohor.»

Nekoliko hipova je Grunjev Grunjenickij rastrešenim i preplašenim očima gledao nezgrapno povučene crte slova, zatim je kimnuo osokoljen glavom i šapnuo: «No, sve isto, nitko ne će ništa doznati, treba samo uništiti ovo pismo.»

Razderao je pismo na vrlo sitne komadiće, razbacao ih na sve strane, i nastojeći da dade svome licu miran i beskrban izražaj, izašao je na peron.

Vlak je ulazio u stanicu, a njegova svijetla rezala su oštro noćnu tamu.

V. Kohanovskij.

Plavim očima

Iz dubine Vaših plavih oči prete
utajene iskre jedne jake vatre!
Opasne su jer u trenu može
čoveka da požar zahvati i satre.

Koliko li samo kosturova tako,
crnih, izgorelih, nepoznatih više
za ledjima Vašim pobedničkim leži —
i još kolikima ta se sudba piše!

Zato Vas se klonim: ne ću još da ginem
ne ću svoju mladost da žrtvujem rano,
i to baš zbog žene, zbog par plavih oči!

Ali sve se bojim, da će pouzdano
jače bit od mene Vaše plave oči...

Živko Vekarić — Split.

Sretan čovek

(Pričica o čoveku, koji je bio predobar.)

Nisam poznavao sretnijeg i zaljubljenijeg oca obitelji.

Bijaše činovnik poreznog ureda, a uz to i glazbenik. Žena mu bijaše poštanska činovnica — «visoka Ana» — o kojoj su medju muškarcima kolale kojekakve anekdote. Rodila mu je dvoje dece: Urbana i Dušana, dakle Duško i Banči.

Prvo i prvo, on za one pričice o svojoj ženi nije znao. Doduše, ljudi su mu se podsmevali, a bilo je sigurno, u razgovoru, i kakvih zlobnih aluzija. No, on je podsmehe shvaćao, kao čestitanja na njegovom dobrom ukusu i sreći, a aluzije —, bože moj, ljudi su već takvi, da čoveku zavidjaju, pa neka im.

Ančica, Duško i Banči to bijaše taj začarani krug u kojem se kretao moj junak.

Ančicu je ljubio kod svakog odlaska i dolaska. («Ti moja kokice, raju i srećo»), kupovao joj dnevno cveće, a dečici bonbone. A ta njegova Ančica i nije bila žena, kao što su ostale žene. Kakva poštanska činovnica? Ana za njega bijaše visoka dama. Ta, molim Vas, onaj njezin kraljevski hod, ono njezino distinguirano držanje, pa njezin duhovit razgovor. Jest, Bog se je grdno našalio, kad je nije stvorio princezom.

Tako je mislio moj junak. I, kad bi ovako mislio, a tako je mislio uvek, onda bi se njegovo srce nasmijalo nekim olimpijskim zanosom. On je bio sretan.

Pa njegova deca! Ovako gospodska, bledolika, ta to uopšte nisu deca. To su andjeli. Pa kakvu im je budućnost skovao u svojoj zamisli moj sretnik. Duško — on će bit državnik, vojskovodja, pred kojim će drhtat milijoni — svakako nešto strašno velikoga. Banči, to mu već i ime kaže, biće svećenik, naravno, opet visoki. I kakvo im je izabrao zvanje, takvi su im bili i česti darovi. Duško bi dobivao za Božić olovne vojnike, tvrdjave i topiće, a Banči crkvice, oltariće i monstrance.

Eto, tako je bio sretan moj junak.

I kako to već biva, čovek je bio pod papučom svoje žene i svoje dečice, a da to nije ni osećao. Zapravo, bio je pod papučom svoje sreće.

Njegova Ančica imala je cele kolekcije šešira, njegova dečica celi muzej igračaka, a on — no ovakav sretnik, kao što bijaše moj junak, zadovoljavao se ponošenim, pa i poderanim kaputom i cipelama.

Ančini su zahtevi rasli, a kesa je njegova opadala. Radi svoje drage ženice morao je svaki čas da menja zrak i mesta. Eh, sirotica, kad je tako krhkoga zdravlja, kao i sve izvanredne nature.

Došlo bi leto i ladanje. Zar, da ovakovoj ženici i ovakovoj deci, uskrati ladanje?

Ne, to bi ga peklo kroz celi život.

I Ančica bi sa decom selila na Primorje ili u gore, a on bi teglio, dahtao i umirao od silnoga posla, ali pun sreće, što je njegovoj ženici i dečici tako dobro i što mu pišu tako radostne karte.

E, bijaše sretan čovek.

Pa, da završim.

Život mu je tako prolazio, lepo donašajuć mu svaki dan nove radosti. Sreća mu je već tako narasla, da je mislio puknut će od nje.

I puknuo je. Došlo je do katastrofe.

Bio je to strašan dan. Na grad se je srušio čitavi jedan ciklon. Grane su letile sa stabala, kao da su šibice, stakla su na prozorima pucala, od dana je nastala noć. Sedeli su zgureni od straha u toploj kuhinji, dok nije onom derištu od Bančia (taj je imao postati pop) sinulo nešto u glavu:

«Tatica, tatica ja bih čokolade.»

Molim vas, takva deca. Tko će ići na ulicu po ovom vremenu.

No, moj junak nije mnogo premišljao. Navukao je kaput i zario se u vetar, što je vani besneo.

Nabavio je čokoladu i vraćao se pun sreće kući. Banči će dobit čokoladu. Razdelit će je sa Duškom, a i Ančica će sigurno zagriznut. Evo, Banči je na prozoru, pa mu domahuje. Krasna su to dečica. Hteo je da stupi na prag, kad se nešto dogodi. Vetar je na krovu pomaknuo jednu opeku, ona se srušila i pala mome junaku na glavu. Što ćete? Slučaj. Ostao je na mestu mrtav.

Na licu me je sjao jedan blažen sretan smešak. Pa i jest bio sretan kroz celi život. A u ruci je stiskao Bančinu čokoladu.

Drago Gervais — Ljubljana.

Dobra plaća

Bio ti je neki čovjek, koji nije ništa imao osim kuće, u kojoj je stanovao. Pokraj svega svog siromaštva oženi se takodjer siromašnom djevojkom. Proživivši nekoliko dana sa svojom ženom uvidi on, da u onom mjestu, gdje je živio, slabo rada i zarade ima, te namisli poći u svijet, ne bi li mogao što zaraditi, barem da mogne kupiti nešto male zemlje, da je može sijati. Kako je smislio, tako je i učinio. Pošalje ženu njezinim roditeljima, a on se uputi u svijet.

Išao je dugo vremena, te na posljetku dodje u nekakav grad i tu se pribije k nekakvog bogatog trgovca, ali bez pogodbe. Služio je on u toga trgovca dvadeset godina, a kroz to vrijeme bio se je prilično promijenio i ostario.

U dvadeset prvoj godini sjeti se svoga rodnoga mjesta i žene, te zamoli svoga gospodara da mu plati što misli da je zaslužio. Njegov gospodar tomu se ništa ne uprotivi, nego mu pruži tri stotine dukata u ime plaće i reče mu da mu javi kad podje na put. Ovaj uzme novce i zahvali mu, što mu je pošteno platio.

Sutra kada je htjeo poći na put, ode gospodaru, da mu javi da odlazi. Kada je došao pred gospodara, i kazao mu što je došao, reći će mu on: «Hoćeš li mi dati ono tri stotine dukata, što sam ti ih ja dao, da ti kažem dva savjeta, koja će i vrijediti više, nego ono tri stotine dukata i to, ako budeš po njima radio.»

«Hoću,» odgovori mu sluga i pruži dukate.

Kada je gospodar primio dukate, reć će slugi: «Dakle čuj moja dva savjeta. Prvo: Što god imaš kod sebe, dobro čuvaj! — Drugo: — Nemoj ništa da radiš, dok dobro ne razmisliš!» Pošto mu gospodar to kaza, sluga ustane, da ide, ali gospodar mu reče, da pričeka bar da zapovijedi, da mu kruha ispeku. Sluga na to pristane. Gospodar zapovijedi dva velika hljeba da ispeku i da se u njih metne mnogo dukata. Kada su hljebovi gotovi bili, dade ih slugi i dade mu još nešto za putni trošak, te se oproste.

Sluga je putovao dugo vremena. Putujući zaboravi slučajno one hljebove u jednom hanu, te pošto je bio dosta izmakao od hana, sjeti se hljebova, te počne razmišljati, bi li se vratio po hljebove ili ne bi. U tom se sjeti što mu je gospodar kazao: «Što god imaš kod sebe, dobro čuvaj!» On se vrati natrag i uzme hljebove te opet nastavi svoj put.

Putem nije htjeo jesti onih hljebova, jer je bio namislio, da ih ponese kući, ako ne bi bilo što za večeru, neka ima barem hljeba.

Putujući tako, dodje i kući. Došavši kući ugleda kroz prozor u sobi svoju ženu i jednoga mladića, koji je ležao kraj nje. On odmah promisli u sebi, da se nije možda njegova žena preudala za tog mladića, te izvadi pušku u namjeri, da ga ubije. U tom pane mu na um savjet, što je od svoga gospodara čuo, da ništa ne radi, dok dobro ne razmisli, te opet metne pušku na rame i podje u kuću. Kada je unišao u sobu, žena se začudi, kad ga je ugledala, jer je mislila, da je već umro. Pošto se ispitaše za zdravlje, upitat će on ženu: «Ko ti je onaj mladić, što spava?» A žena mu odgovori: «Tvoj sin.» On se tomu veoma obveseli. Pošto je bio gladan, izvadi jedan hljeb od ona dva i počne rezati ga, da jede. Ali čim je počeo hljeb rezati, a dukati počnu iz njega ispadati. On uzme i drugi hljeb pa počne rezati, ali iz ovog počnu dukati sipati, kao i kod prvog. On ispriča ženi i sinu sve što je doživio. Od tada su živjeli sretno i zadovoljno.

(Narodna pripovijetka).

Noć na moru

Tiho, tiho,
Skoro čuješ zvezde
gde šapću neke čudne, strasne tajne.
Leskavo more noćas ćuti, ćuti:
prisluškuje naš sanjiv razgovor.

A jarbol strši, mrk i turoban
u svetloj noći,
gord i samotan
u leskavome okviru tišine.

O, zalud jedra sanjaju o vetru,
sred mrtva mora strši jarbol crn
bez svrhe,
Suvišan.

Živko Vekarić — Split.

Molitva

Gospode, ovo je molitva moja upravljena k Tebi: — pogadjaj, udaraj moje srce, jer je tvrdo u korjenu.

Daj mi, Gospode, snage, da lako podnesem radost i brigu.

Daj mi snagu da ljubav svoju učinim plodnom u službi čovječanstvu.

Daj mi snage, da se nikada ne odrečem ubogih i da koljena svoja nikada ne prigibam pred mrskom silom.

Daj mi snage, da duh svoj uzdignem visoko nad svakodnevnim tričarijama.

I daj mi snagu, da snagu svoju podčinim volji tvojoj.

R. Tagore.

Misao u šumi

Čovek treba da živi kao stablo. Da bude jak i strpljiv. Da ima godina kad ne rodi nego samo lišćem i jalovim cvetom. Da ima godina kada gusjenice opletu paučinom i pojedu mu plod, zelen i nevidljiv još. Da mu se u proleće rano, pre nego sokovi ponovno prostruje, o pravom i razumno podrezuju suvišne grane. Da jeca i da se krši u burama, koje dolaze iznenada, ali tako isto i prolaze i ostavljaju iza sebe vedrinu i sjaj za one, koji odole.

Da se često seče s njega najbolja grana, da bi škripala kao osovina u kolima ili bilo znojno držalo na kosi. Da samilosno maše granama nad stokom proždrljivom i glupom, koja se na prolazu češe o deblo i guli koru.

I, da posle mnogo godina i posle svega, još uspravno i visoko raste i plodi i svaki ožiljak prevlači korom, novom i mladom, i da tako, povezan ranama ili sokom sa svim oko sebe, raste nad uspomenama, spajajući u sebi smelo i mudro sjaj neba sa silom tamne zemlje, sav ispunjen tajnim poznanjem, da se kao konačna pobeda i sreća razdaje svemu oko sebe i uvire u večnost.

Ivo Andrić.

Bratska ljubav

Ti imaš braće i sestara. Ulaži svu pomnju, da se ljubav, što je bližnjemu duguješ, počne u tebi ostvarivati u cijeloj potpunosti, ponajprije prema roditeljima, a zatim prema onima, koje s tobom spaja najtješnje od prijateljstva: to, što imadu s tobom zajedničke roditelje.

Koliko li je mila pomisao: «Mi smo djeca iste majke!» Istovjetnost krvi i sličnost mnogih običaja medju braćom i sestrama pobudjuju tako jaku prirodjenu sklonost, da je ne može ništa drugo da poruši, osim strašna sebičnost.

Želiš li da budeš dobar brat, čuvaj se sebičnosti. Nastoj svaki dan u svojim bratskim odnošajima da budeš velikodušan. Neka svaki od tvoje braće i sestara upozna, da su ti njihove koristi mile kao i tvoje vlastite. Pogriješi li tko od njih, oprosti im. Raduj se njihovim krepostima, povedi se za njima. Vladaj se na način, da blagoslivlju sreću, što te imaju za brata.

Tijesno kućno općenje neka ti ne bude povodom, da ikada propustiš uljudno se vladati sa braćom.

Još učtiviji budi sa sestrama. Njihov je spol nadaren velikom dražesti, kojom se služe, da svu kuću razvesele, da razblaže očeve i majčine ukore, što ih katkada čuju. Poštuj u njima ljupkoću ženskih kreposti.

Tko se priuči na zlosrdnost i neotesanost sa braćom i sestrama, bit će sa svakim zlosrdan i neotesan. Obiteljsko drugovanje neka bude u svemu lijepo, ljubezno, sveto, te kada čovjek izadje iz kuće, ponijet će u ostalo društvo nešto, što je plod vršenja uzvišenih čuvstava, a to je nagnuće ka štovanju i ugladjenim čuvstvima i nepokolebiva vjera u krepost.

Silvio Pellico.

Ovo je tijelo moje

Iz Nazareta Ga potjeraše i on ode kroz plodno i bogato polje prekrito još bogatijim zlatnim klasjem. A klasje je osjetilo moć Njegovu i zašumilo lelijajući se i zapjevalo je poput srebrnih žica: «Blagoslovljen, koji dolazi u Ime Gospodnje!»

On je ganut digao svete ruke i blagoslovio pšenično zrnje, a misao Ga zanijela u budućnost, kad će u najsvečanijem času na rastanku izgovoriti:

— «Ovo je tijelo moje».

L. K.

Barba Matela

— Ne moren i ne moren nikako. I šlus! Ča ću ti ja? Dosti san te čeka, a bome bila bi već doba da mi vrneš ono ča je moje. Ko ne ćemo se drugačije razgovarat.

Kad je to reka barba Mate (oni, ča mu u selu govore Matela) je kano zapra oči, da ga ne bi komovija impreŝijon, ča su ga te beside učinile na obrazu marenguna Luke. Barba Matela je bija edanput prid dva, tri lita posudija Luki nike beče, a sad je već po stoti put doša pitat da mu ji vrne. Ni barba Matela doša zato jer mu je tribe šoldi. Ni on potriban, ima punu kuću svake gracije božije, lipi penŝijun, desetak pari oranja i ča zašparanoga. A ni doša ni zato da muči brižnoga Luku, ča nima niš, er je dižgracijan, kaj da ga je mater za crikvene šolde kupila, pa nima nikad za dva šolda papra, a fameja je velika. Malo je dela, a ča ćeš malo je selajce, pa ko ti dandanas ča urdina kod marenguna. Kuće se nove ne grade, a barkuni i vrata su na svim kućan u štatu. Mobilije ne načinja niko novo, jušti ko ko donese kakvu slomljenu karigu i urdina kakvu loparicu za slaninu peštat. To je sve. Mižerija pa Bog! Kako da mu vrne.

Barba Mateli se je Luka smilova i mu je bilo za gledat ga kako ga muka trese, kad ga on pita šolde, pak je zato zapra oči samo da ga ne vidi onako nevoljnoga, a Luka kad je čuja ono «ćemo se drugačije razgovarat» stisa je i on oči od stra.

Kad su i edan i drugi oprli oči, pogledali su se i oba dva su ih imali — suzne.

Barba Matela je bija čovik mekoga srca, tako dobar da se za nj moglo lipo reć, da je sporadi svoje dobrote spodoban onomu ča brente goni.

— Ja znan Luka, da ne moreš — je taká diškoraš barba Matela s mekim glason — ma ča ću ti ja? Ja već ne moren čekat. Si čuja Luka, ne moren i ne moren! Šolde van, er ne moren već čekat, ne moreeen! (I deboto bi plaka).

— Ma dajte barba Mate — ustrpite se, ustrpite. Virujte da bin ja najvolija vrnit van ono ča je vaše. Ma ča da vam dan. Nimam niš nego ovu košulju na meni. Da van dan nju...

— Već su tri lita pasala da slušan tu štoriju.

— Ma ča da učinen, barba Mate?

— Mene ni škrb, daj mi moje!

— Imajte strpljenja barba Mate...

— Muči, muči, ga imam i maša.

— Onda se smilite na me...

— Smilovanja ti moren dat koliko ćeš. I vero mi se smiliš Luka. Ti znaš, kako je meni muka doć pekljat ovamo onu stotinicu lir. Ja bi ti je bija već i puštija ma ti ne znaš, da san prisiljen, jušto prisiljen san kano kus teplog želiza izmed nakovuja i bata. Ti valja poznaš moju Katu?

To je barba Luka govoria sve tako mekin glasom, da ne bi niko reka, da je doša po šolde, a kad je spomenija Katu, deboto da ga ni bilo ni čut. E, Kata, Kata! Do Učke ni take!

Luka je misto odgovora uzdahnija, a barba Mate bi ga bija najvolija poljubit za ti uzdih. Koliko je puti i on uzdaha, kad se spomenija svoje žene Kate. Ko je ne pozna! U selu je zovu (kad ni nje blizu) Katesina Matelina, ma bi se prije reklo da je Matela Katesinin, er ona zapovida u kući, ona barba Mati daje u nedilju za cigar i za kvarat, a ona ga je i sad poslala da gre mučit Luku za oni sto lira ča su mu bili posudili. Barba Luka ni stija ić, ma je ona uzela preslicu i počela mavat po kući kaj niki oficija, vičuć, da su mu so brageše tresle.

— Ti Luka znaš, ča će reć imat enu ženu kaj ča je moja Kata. Ne možen ja bit dobar. Ne smin. «Kad bi bilo na moju — ja bin ti i sad na puštija sve, da mi bude za otpuštenje onoga ča san sagrišija.. Znan da je pitat tebe šolde sveeno kaj da bin te krvi pita. Ma ča ćeš lipi moj Luka — Kata je tu! Ona me muči već tri lita za tvoj dug. Već me ni ne zove drugačije nego «makako, trubilo, šempijo», a bome i dva tri tovara mi je danas prije nego san doša tebi prišila. Govori, da je krasti grij, ma da još veće griši oni, ča meni, ovakon trubilu, ne krade. Ja san sit svega...

— Brižan barba Mate! — pobiglo je reć Luki pok se je nasluša njegovi lamentacij. Barba Matela ga pogleda pertreso i se kano uzrabija:

— Još imaš koradja žalit me, a znaš, da mi se sve to dogadja sporadi tebe? A?

— Ma rečite mi barba Mate, kako bi vam ja brižan moga pomoć, nu sad ću učinit sve ča moren, sve ča brižan moren. Ža mi je, puno mi je ža, da sve to provivate sporadi mene brižnoga. Ča ćete da učinen?

— Slušaj Luka! Moja Kata (Uf!) — ona bi se valje umirila kad bi njoj reka, da mi je Luka da na račun duga, metemodir, réloj...

— Ma ja reloja nimam...

— Znan, znan, jadan da ga nimaš. I znan da nimaš niš. Ma ja ti kažen lipi moj Luka, koliko kodi dobar ja bija, da ti vidin par cili postoli na nogan, na silu bi ti ji izuja, samo da danas moren doć s ničin doma pred Katu. Zadnji put si mi reka, da kad si marengun, da ćeš mi načinit kakvi kus mobilije. Mi ni tribe u kući ničesa, ma mi se paralo, da bi bilo najbolje da mi tako vrneš dug, da magari na šufitu vržen mobiliju, pa da se Kata umiri. Kad san njoj reka je skočila na me, kaj bisna mačka, da ča će nan mobilija. A deboto ima i pravo. Dice za ženidbu nimamo, pa — ima, ima ona pravo. Nego znaš ča Luka, pensaj ti ča bi ti za me moga načinit, da mi kako vrneš oni tvoj dug. Ča...

Luka pensa, pensa, a naedanput zacrljeni, opre usta i kaj da će ništo reć, počme, ma ni ima force.

— Ča je? — zavikne barba Mate — ča si zinija? Ti si ništo napensa. Reči šu, reći, da me izbaviš iz ovoga pakla. Movi se, Luka!

— Pušte me, pušte barba Mate, za milost božiju. Ni ovo pensir za reć ga. Je i mene samoga sram od svoga pensira. Ča sve mižerija ne čini čovika pensat. Ala, jadan ja! Pušte me, pušte...

— Vraga ću te puštit, Bože mi prosti, ne puštin te prije nego mi rečeš ča si napensa, i valje mi reči.

Luka se je mučija i privrća kaj da ima raka na štumigu. Tako mu je bilo teško. Naedanput počne plakat i cirit se.

— Kasu... kasu... Barba Mate, to san ja napensa. To je mobilije ča svakon rabi...

— Ča ti je Luka? Ča to govoriš, dižgracijani čoviče...

— Lipu kasu ću vam načinit barba Luka, lipo ću je izgladit, tako lipu nisan još nikon načinija kaj ča ću vamin...

Barba Luka je na te beside zamuka, tako zamuka, da ni već zna di je, ni ča je, ni zašto je doša, ni koji je ta čovik pred njin.

U glavi su mu počele plesat mrtvačke sviće, u ušin su mu zašumili niki mrtvački rekvijemi i ona pisma ča se kanta kad se mrtve čuva: «Sudac gnjivan oće priti», a naedanput mu se zaparalo da leti, na nikon mršavon konju na drugi svit i kad je doša prid svetoga Petra, ča drži velike ključe u ruki, sveti Petar mu je počeja vikat: «Mameluko, trubilo, tovare — si donija šolde» — onda mu se je počelo u glavi bistrit i on je opazija, da ono ni sv. Petar nego da je ono njegova Kata s préslicon u ruki, a da ni doša u nebo, nego da je doma. Kako, ni ča, ni zna. To je sve učinila ona Lukina kasa.

* * *

Će se komu zaparat, da je stvar s kason finila. Pok je barba Mate doša doma, od onoga puta ni već ima mira. Mučila ga je kasa, ma još ga je veće mučila Kata. Vi svi nećete znat, da je koji put bolje imat i sveto ulje nego onaku ženu.

Niko vrime je barba Mate (mameluko, tovar, trubilo, kako ga njegova Kata zove) trpija ženine prigovore, da ni kapać inkasat sto lira ča mu je Luka dužan; a enoga lipoga jutra pok ga je žena sporadi ti sto lira oparila po kostin s teplon tavicon u kojoj je za se frigala fritalju (za barba Matelu niš on ide suv kru) — uputi se on jopet Luki. Od onoga puta se već nisu vidili. Luka kad ga opazi zadrće.

— Uzmi Luka mire! —

Luka ni zna ča će. Niš nego drće, drće i blid je.

— Uzmi Luka mire, san ti reka već — zavikne barba Matela, — koga vraga čekaš?

— Ma barba Mate, ča je vamin, ja san oni dan bija lud. Oprostite mi, ma ja san bija lud. Di je vamin kasa tribe. Vi ćete još sto lita živit. Ne kasu ne barba Mate...

— Ča ćakulaš tu! Ako nećeš uzet mire, ondak van sto lira.

— Nimam jadan nego oči za mižeriju plakat...

— Donke uzmi mire i načini mi kasu!

I prije nego je Luka počeja govorit kuntra kasi, barba Mate je raspra oči kaj da je poludija, zamava je s rukán kaj bisan i zaviknija:

— Široka neka bude u pasu, ja san debeja — si čuja Luka. S tin ćemo bit kvit. Kasu, kasu, to je mobilije, ča će mi vred rabit. — Još san i maša puno poživija s onon viperon od Kate — — — Kasa, kasa, to je za barba Matu — — —

Bože Mišković.

O sreći

Da je sreća Himalaja, svi ljudi bi se uspinjali na nju. Ali nije. I zato ju tražimo svuda i svagdje, a razočaramo se kada dodjemo do mjesta, u kojemu mislimo, da se nalazi.

Nekoji ljudi misle, da je njen ležaj prostrt u odajama bogastva, te se s tim uvjerenjem ne žacaju unesrećiti hiljade drugih ljudi oko sebe, samo da do bogastva dodju, i da tada terete grijeha kaju, jer u bogastvu sreće ne nadju.

Nekoji ljudi misle, da se nalazi na putu, te krenu, da ju dostignu. Lutajući neprestano stignuti je ne mogu, te pod stare dane otrcani i bijedni proklinju izgubljeno vrijeme i nenadjenu sreću.

Nekoji ljudi misle, da je sreća stvar, koja se gotovim zlatom kupuje sakrivena u raznim predmetima, te su neprestano na tržištu sa otvorenom kesom, kupujući sad ovo, sad ono, ali sreće ne nadju.

Ima ovaj svijet ljudi svakojakih, pa ima i takvih, koji misle, da su se rodili pod «sretnom zvijezdom» te uvijek očekuju, da će se dogoditi nešto izvanrednoga, — nekakvo čudo, koje će im sreću donijeti na krilima vjetra. Ovakovi sretnici su najnesretniji.

Naša hrvatska poslovica lijepo kaže: «Svaki čovjek je kovač svoje sreće» i samo onaj, koji je svijestan njenog značenja i voljan biti kovač, naći će sreću u njivi svog napora i poštenog rada, i to samo onda, ako sreću tog napora i rada budu i drugi oko njega s radošću u srcu osjetili.

Sreću nosi svaki sam u sebi i koliko je svijetu daje, toliko mu je svijet uzvraća.

V. Ujčić.

Pred Uskrs

Plačljiva Cvetnica. - Refleksije o Uskrsu.

Još je jučer bilo nebo tako mekano i dobro, ko aprilsko janje, vedro i plavo ko — nebo, a već danas, na Cvetnicu (koja se uostalom i Uličnica zove) namrgodilo se je ko mrko oko našeg Srdje Zlopogledje (koji bi tim okom bio sposoban razrušiti zid). I to sve bez ikakvog obzira na cvetnato i miroljubivo značenje današnje nedelje, kada je pred hiljadu toliko i toliko godina Isus ulazio u Jeruzolim po sagovima od cveća, kroz špalir poštovanog jeruzalimskog gradjanstva (i obligatne mularije), koje mu je mahalo sivozelenim granama masline i pjevalo «Hozana».

Današnje je nebo procmizdrilo a time je «ipsofakto» porušilo u nama svu dispoziciju, da u našoj unutarnjosti akordiramo velikosedmične žice onako kako treba.

Danas bi sva naša unutarnjost harmonizirana s vanjskim raspoloženjem morala pevati «Hozana». Površina naše svakodnevne duše morala bi se prostreti sagom od cveća, po kojem bi Uskrs došao k nama. A naše bi srce moralo biti opremljeno ko neka svečana čekaonica, okićena sva cvećem i grančicama masline u znaku velikog pomirenja sa svima onima s kojima smo na ratnoj nozi, kako se to diplomatski kaže.

No, današnje je plačljivo nebo slično derišćetu, koje nam je razbilo neku lepu vazu. U nama nema pravog i potrebnog raspoloženja i dok treće zvono viče u oblake, da je svećenik obukao svečani paramenat, mi se ko u sprovodu vučemo u crkvu. Pod nogama nam pijuče nepredvidjeno proljetno blato, a nad našim se glavama njišu kišobrani, ko neki jesenji crni cvetovi.

Ni po muke, da ovo ne bi bila Cvetnica. Ona iz principa mora biti propisno proljetna. Ovako nam izgleda ko prvi neuspjeli čin velike uskrsne drame, koja mora imati radosni početak (Hosana), tužnu sredinu (kada od tuge i bučni zvonovi zaneme), pa opet pojačano radosni svršetak, Uskrs, kada se Hrist ko plameni cvet iz otvorenog groba diže, na veliko zaprepaštenje Pilatovih rekruta.

No bilo kako bilo, treba imati strpljenja, pa treba sve u znaku uskrsne masline oprostiti svima onima, koji nas žaloste i vredjaju, a tako i nebu. S maslinom i kišobranom u ruci slušati ćemo riječ božju, a u mesto velike procesije mestom, prošetati ćemo se u ekspreš-procesiji po crkvi ili u najboljem slučaju oko crkve. Iza propovedi, koja biva obično duga ko korizma, odšuljati ćemo se kućama, razumese, pomireni i sa sudbinom.

Uza sav ovaj kiseli i kišljivi udes mi svejedno verujemo da će Uskrs doći svetliji i radosniji. To bi i trebalo, jer Uskrs je — Uskrs. Što je Uskrs toga više nema. Da mi neko da da biram po volji medju blagdanima i da si ih rasporedjujem kroz godinu kako mi je volja, ja bih i Božić za Uskrs zamenio. Toliko volim taj dan.

Čeprkam tako često po buništu mog sećanja i uvek nailazim, da je Uskrs ostavio u meni najjači trag. (Ne mislim možda na trag, koji redovito iza Uskrsa ostavlja u nama ona beštija — mlado vino. To su za me posebni tragovi, koje nastojim da zaboravim, toliko su «tužni» bili.)

Lepo je sećat se prošlih Uskrsa, ali onih pravih nepatvorenih s odnosnim uskršnjim raspoloženjem, s pogačom žutom ko cekin, s mladim lukom i obligatnim šarenim jajima. Iznad svega toga mora, (da bude u stilu) i sunce po nebu plivati, ko neka ogromna mostranca, a i sve drugo mora da je u štimungu, ovako:

Miris stoji cvijeta sa jabuka,
Miris stoji ruže pramaljetne.

I tako dalje. Uskrs mora da je popraćen sa svim raznim mirisima o kojima se u pesmi sme da govori, no ne smiju faliti ni oni, o kojima se u stihovima retko govori, a to su oni tako mekani, lagani, lagani mirisi, koji se u uskrsna jutra niz naša «ubava sela» dižu s friško pečenih, mladih, proljetnih janjaca.

Uskrs bez uskrsnog janjeta ne može se ni zamisliti. Takav bi Uskrs izgledao toliko bedan i tako malo uskrsni. Istom uskrsno janje donaša u naše grešne želuce, otkupljenje. Ni korizmena ispaštanja nisu nam mogla isprati masne božićne i puštne gurmanderije, ko što će to učiniti zalogaj uskrsnog janjeta, koje silazi u nas, ko parče neke oproštajne milosti.

Ide Božić planinom
Zagrnu se slaninom

kaže narodna pesma. A i inače znamo da je Božić sav mastan i da se ko veliki banči nad punim hambarima. Uskrs je od njega sasma drugačiji. Ne toliko materijalan. Sve je u Uskrsu finije, ugladjenije.

Sav napirlitan, ko neki gizdelin «šindiri — mindiri», šaren ko najšarenija pisanica, dolazi nam s čitavom muzikom proletnih melodija, kao da tera svatove.

U zbirci (ili: zbrci) mojih uspomena živi Uskrs ovako. Ko zna kakav će mi biti ovogodišnji. Hteo bih se jednim mahom prošuljati kroz sva naša sela, na Uskrs pred podne, kada deca još imaju sva šarena jaja cela, kad počnu selom da škripe nove cipele na devojačkim nogama, i kad po svim ognjištima počne da cvrlji juha i «lazanje», koje u našim seoskim kućama u blagdane ne smiju da fale.

Iz svih će krajeva sela stizavati prama crkvi oronuli starci, koji nose toliko i toliko Uskrsa na ledjima, starice kojima

svakog Uskrsa pane jedan zub, mladići, kojima ovako o Uskrsu uskrsava mladost, devojke, kojima jako tuče u tesnim žilama krv i deca za kojima mati viče neka kleknu na rubac, da ne zamažu nove uskrsne hlače. Ondá će odnekuda kapnuti pop u koti, koju nosi samo na Uskrs, na Božić i onda kada ide biskupu u pohode.

Žene će doneti u crkvu na blagoslov jaja i uskrsni kruh, koji ove godine sme da bude strogo propisan to jest iz brašna po državi odredjenog. No, uza sve to kruh će se blagosivljati razastrt na belom ubrusu. Izgleda kao da bi žene u crkvi razastirale ne beli ubrus, nego jednu čistu savest, i na njoj seljačku trud i muku svoje obitelji u obliku vazmenoga kruha. Na to silazi Hrist u obliku blagoslova i nosi oprost za grehe do budućeg Uskrsa.

Kada iz svih dobro odmorenih zvonova udari «Glorija» koja će se rasuti po svim dolovima i bregovima, ko neka svečana metalna kiša izići će narod iz crkava, a tvrde će se ruke uzajamno stiskati u nekim neobično mekanim čestitkama.

Dok će žene i devojke trčati kući da razastru stol («bila tavaja») muškarci će se dogovarati u kojoj će gostioni igrati uskrsnu «briškulu» (onu bez psovanja), a deca će napinjati šarena jaja po zidovima i gadjati sa 10 bakrenih centezima.

(Blažena ona vremena, kada sam i ja sve to mogao. Bili su u ono doba još «šoldi» kad sam jaja gadjao. Meni ih je mati bojadisala izvanredno lepo u crvenoj sviti od modrine, u zelenoj koprivi itd.).

Tako bi nekako moralo biti. No, neću da dalje nabrajam, jer je Uskrs velik i toliko raznovrstan. A bolje je i za mene, da se ovime ne mučim. Bolje, da se ničesa ne sećam, jer ovoga Uskrsa po svoj prilici neću potpuno uživati.

Dok će negde daleko seoska zvona sipati u ljudska srca Uskrsnu radost svojom svežom zvonjavom, ja ću u nekoj gradskoj zadimljenoj kavani gledati kroz staklo ulicu, po kojoj će se derati krcati tranvaji i automobili. Kupiti ću si za utehu u slastičarni jednu pisanicu, (no, ko da mi gadja?) koju iz principa, ni uz najbolju volju, neću pojesti, jer bi mogla biti — mućak.

Kao i moja sudbina ovoga Uskrsa.

Pan.

Pastirska noć

Mračalo se... Vlaga se spuštala. Obzor se sužavao, a nebo bilo sve visokije, plavije i tiše. Zrakom jeknulo teško, umorno i poteklo u mrak i noć... To je bio zadnji uzdah dana na domaku jeseni.

Bijelo selo zaspivalo, a pašnjak ravan ko stepa, pun barica, i mlaka omatale ogromne guste sjene i tišina noći. Daljina se končala sa šumama, koje se pružile ko mrtva medja, ko konac svega!

Iz sela se promicale spodobe visoke, čudne i čula se zvonca, ona sitna, glasna zvonca, kako na mahove sad slabije, sad jače cinkaju. — To su dolazili pastiri.

I do malo zasvjetliše vatre raštrkane po pašnjaku. Drhtavi odsjevi modrikastih, zlatnih i krvavih; a svjetlih plamenova zalijetali se čas preko pašnjaka kroz nepregledna polja i livade u stišanu zaspalu daljinu, čas opet kroz mirno sjenasto prozračje k visokom zvjezdanom nebu.

Vatre tek se razgarale, a već se kod njih razmilile dvojnice. Razmilile se otegnuto, sumorno, mile ko samilost, plačne ko tužaljka. Razmilile se tako, ko da odaju cio trud i napor minula dana, trud i napor seljačka tijela i mišica, što su se od svita do sumraka borile sa crnom zemljom za koru tvrda kruha. Još nisu ni umukle, još su prodirale u nepreglednu daljinu, a već se čulo:

Kad se dvoo-je voli od ma-lee-na,
To je ljuu-bav neza-bo-rav-ljee-na,
Ej! to je ljuu-bav neza-bo-rav-ljeena.

To se javila pjesma. Pjesma drhtava ko sjaj zvijezda, a otegnuta, sjetna. Jednostavna je seljačka pjesma, a ipak je tako mila, tako opojna. Eno! — u svakom onom zvuku zrcale se sva čuvstva i svi osjećaji priprosta seljačka srca i priproste nerastrovane duše. I spokojna je, premda je vrela ko čeznuće! Ono, što odaju njeni zvukovi nije, nego opoj i milota! Tako su mekani, tako nježni, uzvišeni i puni ljubavi!...

Za prvom pjesmom potekla je druga treća,... peta,... deseta. Akordi nenadkriljive, kroz stoljeća sa seljačkim opankom sraštene melodije rasipavali se sve svježiji, življi i opojniji, a cinkaj zvončadi polijetao za njima onako sitan i glasan i sljubivao se s njima tamo negdje daleko — u tami med sjenama.

Preko onih silnih sjena, a od onih idiličnih vatara, na krilima bezbrojnih odsjeva — kroz atmosferu punu razno vonjajućih mirisa, koje je pila, upijala tamo još od proljeća iz tolika — sad već osuva — cvijeća i trava — proticao je zvuk po zvuk snažne, pune života melodije; proticala je slovka po slovka, riječ po riječ priproste seljačke pjesme i dizala se k nebu, k zvjezdama, da se odonud prospe po poljanama i po cvijeću poput rose čiste, biserne.

Ista ona grud, koja se sat, dva prije grbila nad grudama, i brazdama i koja ih je natapala svojim znojem isisanim iz dna trudnih kostiju, — ta ista grud eto opojena naravlju i velebnom noći pjeva — pjeva sretna i zadovoljna na svojim životom rada, znoja i žuljeva!...

I vatrice su gorile i odsjevi se zaljetali i pjesma se razlijegala bez stanke, bez odmora, dok je bilo noći, tame i tišine. A onda kad se orošena zemlja počela osvjetljivat, a zvijezde utapat u jutarnjoj zori i kad se vatre pogasile i odsjevi poumirali, onda je tek zamrla pjesma, ali i onda ne za dugo!...

Uskrsnut će ona sa zvijezdama još milija, snažnija i življa!

Zvonca su cinkala jače i bistrije.

Zorilo je povrh sela i poljana...

I. K.

Žrtve alkohola

Donosimo u prijevodu nekoliko vjernih prikaza ludjaka, koji to svoje ludilo imadu da zahvale prekomjernom uživanju alkohola, što će nam i opet poslužiti za dokaz o upravo razornom djelovanju alkohola i posvemašnjoj propasti pojedinaca, njihove djece i prelazno čitavih pokoljenja. — Neka se u ovo dobro zamisle svi oni, koji koracaju tim pogubnim putem.

U vrtu za muške (u ludnici) naidjosmo na jakoga, naoko potpuno zdravoga čovjeka, koji je cijepao drva. Zametnusmo s njime razgovor. Na svako naše pitanje odgovarao je jasno, akoprem ne onako otvoreno i slobodno, kako je to prirodno kod normalnih ljudi, već naprotiv ponešto potišteno i bojažljivo. Čudit ćete se možda, kako je mogao taj čovjek amo doći. Tă opaža se, da je potpuno zdrav i pametan, a takav je otkako je u bolnicu ušao. A ipak je tu po pravdi i zakonu, tă ubio je malodane u času svoje duševne poremećenosti svoju vlastitu ženu. Bio je uopće marljiv čovjek i pošteno je živio u krugu svoje obitelji. Bilo je medjutim časova, kad bi ga iznenada spopala bez ikakva povoda nekakva neopisiva i nepremostiva tuga i otela ga svakoj zdravoj rasudbi. U takvim bi se časovima razgoropadio i obasipao prijetnjama i pogrdama ukućane i prolaznike. Kad bi se smirio, bio je i opet najmiroljubiviji čovjek, pa se nije često ni sjećao, što se to s njime zgodilo u času poremećenosti njegove duševne ravnoteže. U posljednjem takvom napadu mašio se oružja i htio ustrijeliti svoju vlastitu ženu. Srećom su na vrijeme osujetili nedjelo i spasili ubogu ženu od gotove smrti. Nameće se sada pitanje, kako dolazi tako mii an i radin čovjek do toga, da se odvaži čak i na umorstvo? Kriv je tomu alkohol. Naš je bolesnik epileptik, a trpi od napadaja istom otkako ponešto više pije. Napadi slijede, kad je pijan. — Ako proučimo malo potanje povijest njegove obitelji, naići ćemo za njegovo epileptično nagnuće samo na jedan uzrok: pijanstvo njegova oca. Otac njegov pio je obilato mošt i vino. (Ni mošt se dakle ne razlikuje uvelike od vina, premda imade mnogo zagovornika i hvalitelja, koji ga preporočuju kao zdravlju neškodljivo piće). Od dvojice njegovih sinova, jedan se u očaju ustrijelio, dok je drugi pijanac kao i otac. — Naš je bolesnik, rekosmo, epileptik, ali ako se udrži od uživanja svakoga alkohola, napadaji će barem biti lakši i rjedji. Teško je nažalost, da se ljudi, koji su skloni uživanju alkohola, posvema toga odreknu, a pogotovo je to kod onih, koji su već poradi alkohola trpjeli i koji su dovoljno razumni te vide, da im nije alkohol nikakav prijatelj i da im ne umanjuje dnevnih briga.

(Dr. E. Neumann: Slika iz ludnice).

* * *

Pred nama stoji visok četrdesetogodišnji čovjek. Opaža se, zdrav je i pametan, dobroga naravnog razuma i ponešto veće od obične školske obrazovanosti. Bio je marljiv, nadaren učenik a isprva i čovjek, koji se poradi svojih lijepih sposobnosti opravdano nadao i lijepoj budućnosti. Sve te njegove lijepe nade i snove pomrsilo mu je samo svoju odmjerenu mjericu mošta ili vina, ali je to polagano stalo u njemu buditi želju za uživanjem veće količine alkohola. Posljedica bila je nemir i svadje u obitelji. Žena je trpjela i pregarala, dok se nije napokon rastala od svog muža. On je medjutim padao sve dublje i dublje, alkohol je zavladao čitavim njegovim bićem, a gospodastvo mu nazadovalo i propadalo. U rijetkim trijeznim časovima popadala bi ga takva tjeskoba duše, bol i očaj, da si je jednom skoro zarinuo nož u srce, a da bude jednom svemu kraj. Naposljetku se odlučio i došao sam u bolnicu za umobolne, naravski u potpuno pijanom stanju. Primio ga njegov sin, četrnaestgodišnji dječak, zdrav i jak. Iz očiju mu prokopale suze, na obrazu mu bile urezane crte rano pretrpjelih jada, nijema bol iz onih časova, kad je primio u ludnicu svoga pijanog oca, kad nam je pričao o svom ocu, o svojoj umrloj majci. — U bolnici postao je taj čovjek kod posvemašnje uzdržljivosti radišan i razuman, a došao je takodjer i do prave spoznaje o alkoholizmu i alkoholu. Ujedljive su ali istinite njegove riječi, što ih je nekoč u razgovoru rekao: «Ako se netko vere i penje, pa se ubije, traži ga cijela općina. Ako pak netko previše pijo i tako se uništi, kaže se: pijanac je, i nitko ga i ne spominje!» — Kad smo ga prvi puta primili u zavod, morali smo ga naskoro otpustiti, jer su to zahtijevali njegovi kućni poslovi. I čim je došao kući, već se je počeo ogledovati za društvom domaćih pijanica. Pa kako i ne bi, gdje su se svi redom rugali njegovoj uzdržljivosti. Silili su ga i nudili mu pune čaše umjesto da ga nagovaraju i pomognu u nastojanju, da ostane vjeran svom zaključku. Unesrećenoga u gorama traži cijela općina, da ga spase, za pijanca pako ne brine se nitko, da bi ga povratio na pravi put, već naprotiv nastoji, da ga svrati od tog puta i da ga i opet zavede u pijanstvo, u ponor...

(Dr. E. Neumann: Slika iz ludnice).

* * *

... Sjećam se još i sada vrlo živo, kako je veselo hohotala ulica, kad je po njoj prolazila sagnuta, žalosna prilika staroga profesora. To je bilo tiho, idiotizmom satrveno biće, u starom ogrtaču, u kapi s velikim obodom i pocrnjelom kokardom. Učeno zvanje, kako se čini, pripisivahu mu poradi nejasne predaje, da je on nekoč bio odgojiteljem. Teško je predočiti bezazlenije i mirnije biće. Obično je tiho lutao po ulicama, očito bez svake opredijeljene svrhe, mračnim pogledom i oborenom glavom. Okretni žitelji poznavali su dva njegova svojstva, kojima su se služili, kad su se htjeli krupno našaliti. Profesor je vječno mrmljao nešto za sebe, ali nitko nije mogao razabrati u tim riječima nijedne prave. One su padale kao žubor mutne bujice, a pritom su mutne oči gledale slušatelja, kao da žele u njegovu dušu udahnuti neshvatljivi smisao dugoga govora. Njega si mogao naviti kao stroj, za to je trebalo samo, da ga kojigod izmedju drijemljujućih na ulici faktora prizove k sebi te mu stavi kakvo pitanje. Profesor bi uzmahnuo glavom, zamišljeno uperio svoje ocvale oči u slušatelja i stao mrmljati nešto do beskrajnosti žalosno. Kod toga je slušatelj mogao mirno otići ili makar zaspati, pa kad bi se opet probudio, vidio bi još uvijek nad sobom žalosnu mračnu priliku, koja sveudilj mrmoti nepojmljive govore. Ali to samo po sebi nije bilo ništa osobito zanimljiva. Glavni učinak uličnih potucala osnivao se na drugoj crti profesorova karaktera: Taj nesrećnik nije mogao ravnodušno slušati napominjanje orudja za rezanje i badanje. Zato je obično, u samom govoru nepojmljive rječitosti slušatelj najednom poskočio sa zemlje i povikao oštrim glasom: Noži, škare, igle, pribadači! Tada je bijedni starac, tako nenadano probudjen iz svoje mašte, mahao rukama kao nastrijeljena ptica, stao se preplašeno obazirati oko sebe i hvatati se za prsa. O, kolika muka, ostaje nepojmljivo onim skupljenim ljudima samo zato, što patnik nije mogao stvoriti u njima predodžbu pomoću zdravoga udarca šakom! A bijedni profesor samo se obazirao s dubokom tugom i neizreciva muka ozvanjaše u njegovom glasu, kada je, obraćajući mučitelju svoje ugasle oči, govorio derući grčevito prstima grudi svoje.

U srce... u srce... s čavlom u samo srce!...

On je po svoj prilici htio reći, da je tim povikom izmučeno srce njegovo, no, očevidno, baš to bilo je vrsno, da donekle barem zabavi dokonoga stanovnika, kojem je bilo dosadno. I jadni profesor udaljivaše se brzo, obarajući još niže glavu, baš kao da se boji udarca, a za njim čuo se hihot zadovoljnoga smijeha i dokoni žitelji trčahu na ulicu, a u uzduhu žviždahu kao pucanje knuta još neprestano isti poklici: Noževi, škare, igle, pribadače!

(Korolenko: «U zločestom društvu»).

Isus

Onkraj rijeke Jordana pružala se požeta, opustjela, na novo omrtvjela polja. I gledao ih Isus i mislio: eno, još malo, i veliki i krajnji će čas da kucne.

A žene na kućnim pragovima pozdravljahu milo: — Zdravo, Proroče!

A On idjaše pognute glave i na svoju je mislio smrt. Onda se razvedri i reče:

— Ako niko ne posije, ne će niko ni žeti!

A govoraše o hambarima nebesnim, a djeca su draga hitala k njemu sa suhim vlatima u svojim kosama tamnim. On je na prsima stiskao male glavice crne, a neko reče:

— Čuvaj to svoje tanano ruho!

On je medjutim milovao svoje prijatelje male, a Juda prošapta naglo:

— Učitelju, do nogu ti sjedi sin razbojnika. Otac mu je zloglasni Baraba, koji će umrijeti na križu.

A Isus podiže oči i prozbori sa sjenkom u glasu:

— Ne će!

I uze sebi na koljena djetešce milo i sitno.

Talijanski napisao **G. Pascoli**, preveo **Barba Šime.**

Kolera

(1919.)

Preja kakòveh sezdedèt
I nekoliko vise let
Bila je v Istre kolera,
Huje nij bilo do tadà:
Pàdali ljudi po putè
Kako snoplči na gumnè.

Krepak na groblju grobar je bil,
Cel dan je trdu zemlju krčil;
Ki put ga tamo noć zateklà,
Doma ga čekala mlada zenà;
Ma se ni mrvi grobar nij bal,
Pak je iz svega grla kantàl:

«Kolera, oj kolera,
Ti si bol simpatika,
Ac si dosta pravedna.
Tranana, oj, tranana....

Siromah i bogatas,
Kad ga ti le pozbirćas,
Već je sal pod srpom klas.
Tranana, oj, tranana...

Da mi j znat, ki vranič će
Pòcivat va tem grobè —
Bog mu nebo daj duse!
Trananè, ah, trananè...

* * *

Mladi je grobar doma prisàl,
Dobru večeru s gustom pojàl,
Z lepom zenicom brez brigi skercàl.

Ma na jedàn put zlo mu i zlo...
«Muzu moj mili, ca ti je to?» —
««Bog je dal zlo i dat će dobrò...»»

Ma je to bila kolera, è...
Brizan mòj grobar v istoj noćè
V nàrucju mlade zenì si umrè...

I zakopàli ga v onem grobè,
Ca ga je cera skopàl — za sebè...
Bog mu daj nebò postènoj dusè...
Trananè, ah, trananè...

Trnoplesar.

Pastirice z vasi „Čeznuća“

(1899.)

Tri pastirice, još otročice,
Ovce cuvàle i sulucàle.
«Ja, da san vila, ca bin storila?»
Ka je najmlàja, zadnja prihàja!

Najstarija.

Ja, da san vila, bin podelila
Sakoj ti kuće nase Čeznuće
Dosta fjurini, zlateh cekini —
Da bi zivèla lahko prez dela.

Srednja.

Ja, da san vila, bin odredìla,
Sì da se sprave le po ljubàve:
Kralj s pastiricum, coban s kraljicun —
Ac prez jubljenja nij ti zivljènja.

Najmlaja.

Ja, da san vila, nic promenila
Ne bin na svete! Me razumète?
Bog i Naràva (vecnà jim slava!)
Kako odsude, tako nek bude...

Trnoplesar.

ŠALE

Kada je Bog delil dobra tega sveta.

Pride najprvo p o p.
Bog: Ča ćeš?
Pop: Živèt dobrò.
Bog: Neka ti bude.
I od onda pop živè dobrò, magari ako biva na vrhè od Učki. —
Pride pokle F r a t a r.
Bog: Ča ćeš?
Fratar: Živèt dobrò.
Bog: To već ima pop.
Fratar: A... pacijenca (pazienza).
Bog: Neka ti bude!
I od onda fratar vrši va kloštre «pacijencu». —
Pride k m e t.
Bog: Ča ćeš?
Kmet: Živèt dobrò.
Bog: To već ima pop.
Kmet: A... pacijenca (pacienza).
Bog: To već ima fratar.
Kmet: Onda... joh manè!
Bog: Neka ti bude!
I od onda je za brižnega (jadnoga) kmeta vavek joh i nevolja.

Za goste.

Jedan istarski brijač kupio je u Trstu pljuvačnicu da i njegova brijačnica bude u redu sa zdravstvenim odredbama. Sada će gosti, kad se dodju brijati, moći pljuvati u pljuvačnicu. Prve nedjelje kad je u njegovu brijačnicu navalilo mnogo ljudi, njegov pomoćnik želeći da pokaže, kako je njihova brijačnica moderna, ostavljao je na čas posao i trčao da pljune u pljuvačnicu. Kad je peti put išao da pljune, mastor mu dade ćušku i reče:

«Pljuvačnica je za goste, ti možeš pljuvati i po podu.»

Udovica.

Jedna se gospodja udovica nije poćutila dobro, pa je išla liječniku, da je pregleda. Iza kako ju je pregledao, liječnik joj je savjetovao, nek se ponovno uda. Ona je zacrvenila, ali je dala znati, da ne bi bila protivna da se uda za tog liječnika. Liječnik joj brzo odgovori:

«Oprostite, gospodjo, liječnici pripisuju lijekove, li ih nikada ne uzimlju.»

Savremena utjeha.

Ostavljena vjerenica: Zakleo si mi se na vjernost, a sada si našao drugu. Sram te bilo!

Bivši vjerenik: Utješi se, moja draga, ostavit ću i nju.

Škripanje cipela.

— Tako ti špripe cipele, sigurno ih nisi platila.

— Koješta! Onda bi i odijelo trebalo da mi škripi.

Da se zna.

— Zašto nosite, gospodjo, neprestano crninu, kad već su tri godine, otkako vam je muž umro?

— E, pa po čemu bi se onda moglo znati, da sam udovica.

Pismo iz Zagreba

Jugoslavensko-bugarsko ujedinjenje

Medju mnogim aktuelnim predavanjima iz područja znanstvenog, političkog i umjetničkog, što su u Zagrebu održavana i neprestano se drže, uza sve to što je zima već davno odmakla, jedno je naročito zapaženo i iskače po svojoj vrednosti. Prije nekog vremena (30. III. 1927) održao je Bugarin Deni Kostov predavanje o jugoslavensko-bugarskom ujedinjenju. Cjelokupna je zagrebačka štampa zabilježila to predavanje, a jednako je i publika poklonila tome predavanju osobitu pažnju.

Pitanje jugoslavensko-bugarskog zbliženja svakako je zamašne naravi. Na tom se pitanju zainteresovani i političari i javni radnici i cjelokupna kulturna javnost. Bugarska i Jugoslavija, dvije države na Balkanu vezane su jedna na drugu svojim geografskim položajem, a krvno i jezično srodstvo dvaju naroda diktira im nužno uvjete i način zajedničkog, harmoničkog rada. Medjutim politički i kulturni odnošaji dvaju bratskih naroda nisu danas još onakovi, kakovi bi morali postojati medju njima. Razloge tome današnjem stanju nalazimo u najbližoj političkoj prošlosti, kada se je Bugarska, služeći neslavenskoj politici, najednom našla u kolu centralnih vlasti na štetu svojega slavenskog susjeda Srbije. Rane i udarci, koje su i jedni i drugi pretrpjeli zbog toga, previše su još svježe, a da bi ih oni, koji su sudjelovali u nebratskoj svadji i borbi mogli zaboraviti. Iza rata nastao je drugačiji položaj. Srbija je ušla u Jugoslaviju, i tako je jugoslavenstvo dobilo konkretne forme u novoj državi jugoslavenskoj, kojoj bi još trebala da se jednom pridruži i Bugarska, da ono bude potpuno, prostorom onakovo kakovo je izgledalo u snu jednog Preradovića i dr. Zato stare grijehe treba prepustiti prošlosti, zaboraviti na njih, žrtvovati ih većoj ideji. Niti Bugarska, niti Jugoslavija nemaju razloga da rade jedna mimo druge, već obrnuto, da zajednički porade na izgradnji budućnosti.

Hrvati su oduvijek gojili simpatije za sve Slavene, a grad Zagreb je u tome prednjačio kao prvo žarište jugoslavenske misli. Strossmayerova Akademija znanosti i umjetnosti imala je, da posluži svim južnim Slavenima ne izuzevši niti Bugare, koje je on, kada je ustrebalo i bogato novcem podupirao u patriotskim nastojanjima. I danas gaji Zagreb simpatije za Bugare, a sa Sofijom stoji u dobrim kulturnim vezama. Naravno ne još u onolikoj mjeri, kako bi to bilo potrebno. Ali se opaža, da se i u tome kreće napred. Potreba, da se Jugoslaveni sa Bugarima što bolje upoznadu i da se čim tješnije združe, sve više nalazi odziva, i u tom je baš karakteristično ovo predavanje u Zagrebu, što ga je priredilo Novinarsko udruženje.

Deni Kostov, koji je održao predavanje, bivši je bugarski narodni poslanik zemljoradničke partije. Zanimanjem je novinar. Nakon pada Stambolijskoga, zemljoradničkog vodje, kada je u Bugarskoj zavladao režim Cankova, emigrirao je Kostov u Pariz, gdje je kao iskreni zagovaratelj jugoslavensko-bugarskog ujedinjenja ustanovio Jugoslavensko-bugarsku ligu, kojoj je cilj ujedinjenje Bugarske i Jugoslavije. Prije no što u Zagrebu, održao je svoje predavanje u Beogradu, gdje je takodjer naišao na razumjevanje. Nakon Zagreba, otišao je u Ljubljanu, da i tamo propagira svoju ideju.

Jačanjem kulturnih veza medjusobnim upoznavanjem, propagiranjem ideje zbliženja dvaju naroda izgradjuje se mir i polažu temelji budućnosti. Takav posao zaslužuje pažnju. Medjutim, kad netko ide još dalje, pa ide za tim, da se sudbina jednoga naroda veže uz drugi, u ovom slučaju Bugara i Jugoslavena, onda je to tim uzvišeniji posao i tim više zaslužuje pažnju. Deni Kostov je u svom predavanju napomenuo, kako su mnogi zamjeniti Bugari bili pravi Jugoslaveni. 1870 god. bugarski revolucionari za oslobodjenje ispod Turske zasnovaše zajedno sa knezom Mihajlom Obrenovićem program o budućoj bugarsko-srpskoj državi. Poslije rata radi na ideji ujedinjenja Stambolijski, no on je bio ubijen. U pogledu makedonskog pitanja, koje još uvijek neki kamen smutnje izmedju Srba i Bugara, Deni Kostov kaže, da ono za njega ne postoji. Makedonsko je pitanje stvorila politika Ferdinanda Koburga, a makedonski se Slaveni nisu borili protiv Turaka niti za Srbe niti za Bugare, već za svoju slobodu. Jasno je, da bi u slučaju jugosl.-bugarskog ujedinjenja ova stvar bila bespredmetna. Deni Kostov je napomenuo još neke razloge za ujedinjenje. Bugarska je danas izrabljivana od tudjeg kapitala, a s druge strane ona bogati kotira Jugoslaviju u onim stvarima, koje bi mogla da u njoj nabavi. To sve škodi i jednima i drugima. Budućnost ne smije zateći Bugare i Jugoslavene nespremne, već složne i ujedinjene. Bugari čekaju glas iz Jugoslavije i onda će želja za ujedinjenjem kod njih još većma ojačati.

U ovom je smislu govorio Deni Kostov. Jasno je, da je do jugoslavensko-bugarkog ujedinjenja još dosta vremena, ali nesumnjivo je, da će skoro vrijeme i mladji ljudi to pitanje uzeti ozbiljno u pretres i da će ga oni uputiti bržem i pravilnom riješenju. Oni, koji već danas na tome rade, čine prve pripreme.

A. R.

Ratne penzije

Babić Ivan - Babići 90. Na Vaš utok još nije urečena rasprava.

Crljenica Jakov - Marčana. Ufficio di Leva iz Pule još nije odgovorio. Nastojte sami da pošalju odgovor.

Rotar Ursola ud. Rupena - Vodice. Dokumenti su svi u redu. Od 13. pr. mjeseca se Vaša stvar nalazi u proučavanju.

Sorgo Mate - Oprtalj. Mjesto molbe za ponovni pregled bilo je bolje, da se učinilo utok. Na Corte dei Conti nema utoka. Dne 3. marta liječnička komisija u Trstu bila je pozvana da Vas pozove na ponovni liječnički pregled. —

Zakinja Jure - Križine. U najkraće vrijeme bit će izdano definitivno riješenje.

Punis Jakov - Zrenj. Ministarskim dekretom br. 56123 od 7. 2. 27 odredjena Vam je ponovljiva penzija 8. kategorije u iznosu od 756 lira od 1. 9. 1926 do 31. 8. 1928. Dok ne pošaljete pravilno vidimirano svjedodžbu italijanskog državljanstva smatra se Vaša penzija provizornom.

Pučić Petar - Kanfanar. Bili ste na liječničkom pregledu godine 1919. Nisu Vas našli bolesnim pa Vam nisu ni dali provizornu penziju. Iza ovoga nema nikakvog traga, da ste molili penziju ili ponovni pregled pa bi svaka molba, koju biste sada učinili bila bespredmetna.

Buzećan Anton - Gradina, Oprtalj. Ministarskim dekretom br. 42658 od 30. I. 26. odredjena Vam je penzija 5 kategorije u iznosu od 1566 od 1. 10. 1925 do 30. 9. 1927 a za to vrijeme i doznaka za zdravljenje od 540 lira. —

Ivan Šavron - Gradina. Odredbom br. 387087 od 18/11. 1926. bila Vam je odbijena penzija iz razloga da pokojni sin nije bio jedina glavna pomoć, da posjeduje pokretnine, nepokretnine i marvu. Možete rekurirati na Corte dei Conti u roku od 90 dana iza kako primite dekret, kojim Vam je penzija odbijena.

Marija ud. Finderle - Slum. Stvar je u istraživanju. Manjka notorilni akt i potvrda o pregledu mrtvaca, što je bilo zatražena od vaše općine.

ŠTO POSTIGNEŠ

ako daš na stol mnogo slabe hrane, koja gostima ne prija i koja ostaje. Kupi radje dobru hranu da budu svi zadovoljni. Takva su hrana tjestenine «Pekatete». Zaista su prave samo one u omotima od ½ i 1 kg sa natpisom «Pekatete».

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

POZIV

na

XXVIII. redovitu god. glavnu skupštinu

Medulinsko-Ližnjanskoga društva za štednju i zajmove

koja će se obdržavati

u društvenoj pisarni u Medulinu, dne 24. aprila tek. god. u 10. sati

DNEVNI RED:

1. Čitanje zapisnika zadnje glavne skupštine;
2. Izvješće upravnoga i nadzornoga odbora;
3. Čitanje i odobrenje računskoga zaključka za upravnu godinu 1926;
4. Eventualni predlozi.

MEDULIN, dne 8. aprila 1927.

ODBOR.

Opaska. Ako ne bude na urečeni sat prisutan dostatan broj zadrugara, držat će se ova skupština po sata kasnije bez obzira na broj prisutnih.

POZIV

na

XXIII. glavnu god. redovitu skupštinu

Lovranskog društva za štednju i zajmove

registr. zadruga sa neograničeno jamčenje

koja će se obdržavati

u nedelju 24. aprila 1927 u 9½ sati prije podne u kući br. 1b u Lovranu

DNEVNI RED:

1. Čitanje zapisnika prošlogodišnje gl. skupštine;
2. Izvješće upravnog odbora;
3. Izvješće nadzornog odbora;
4. Zaključak o uporabi čistog dobitka;
5. Izbor upravnog, nadzornog odbora i društvenog suda;
6. Zaključak o promjeni društvenih pravila i to § 1, 35 i 39;
7. Slučajni predlozi.

LOVRAN, dne 10. aprila 1927.

ODBOR.

Opaska. Ako u odredjeno vrijeme ne bude prisutno toliko članova koliko zahtjevaju društvena pravila (§ 39) skupština će se obdržavati isti dan pol sata kasnije sa istim dnevnim redom, te će se zaključivati bez obzira na broj prisutnih zadrugara, i to u smislu §§ 32 i 33 zakona od 9 aprila 1873 D. Z. br. 70.

POZIV

na

XXV. redovitu glavnu skupštinu

Ročkog društva za štednju i zajmove

koja će se obdržavati

u nedelju dne 1. maja 1927. u kući g. Ivana Kos-a u 9.30 sati prije podne.

DNEVNI RED:

1. Čitanje zapisnika zadnje glavne skupštine;
2. Izvješće upravnog odbora;
3. Izvješće nadzornog odbora;
4. Odobrenje računskog zaključka za godinu 1926;
5. Izbor upravnog odbora;
6. Izbor nadzornog odbora;
7. Slučajnosti.

ODBOR.

Opaska: U slučaju da u odredjeni sat ne dodje na skupštinu dovoljno članova, to će se ista držati pol sata kasnije bez obzira na broj prisutnih članova.

JAVNA ZAHVALA.

Svej rodbini, prijateljima i znancima, koji su našega nezaboravnoga muža, odnosno oca, brata, djeda i svekra

Josipa Košaka

blagajnika Štedionice udruženih općina Volosko-Opatija-Veprinac

otpratili do vječnog počinka neka bude ovime izražena naša najdublja zahvala. Posebice zahvaljujemo svim onim plemenitim osobama, koja su našem preminulom pokojniku iskazali bilo kojim načinom svoju ljubav i pažnju i koji su i nama u našoj velikoj nesreći i tuzi bili na ruku i na utjehu.

Bog platio svima, a našemu milomu pokojniku dao mir i pokoj!

U VOLOSKOM, 6. aprila 1927.

Rascviljena obitelj.

Broj 16 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 21. aprila 1927. Pojedini broj 25 cent. God. V.

„Istarska Riječ" izlazi svakog četvrtka uveče.

Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". — Narodna poslovica.

Mala djeca - mala briga, velika djeca - velika briga

Ovo je stara narodna poslovica. O njoj bi morali dobro da razmišljaju roditelji i svi oni, kojima je povjerena skrb nad odgojem mladeži. «Narodna Zaštita», glasilo svih dobrotvornih društava u Zagrebu ima o tome pitanju vrlo lijep članak. Iznajprije ističe, kako je ona malo prije spomenuta poslovica sasvim ispravna. Dok su djeca malena, zadavaju dosta posla, traže mnogo više majčine pomoći i roditeljske pažnje. Zato, kad ta djeca navrše svoju dvanaestu ili trinaestu godinu, mnoge majke i mnogi oci misle: — No, hvala Bogu, sad smo na konju, dijete nam je već veliko; ono će ići svojim putem, a mi ćemo moći da odahnemo.

Varaju se oni, koji tako misle. Istina je baš protivno: velika djeca iziskuju kudikamo veću brigu.

Maleno se dijete dade lakše voditi, dok se odrasli deran već pomalo buni. Dječak oko četrnaeste godine dobe svoje traži već svoje puteve i hoće da tim putevima ide. A i mora da ide, ako su ti putevi podesni za njegov potpuni i savršeni razvitak. Ali ti putevi kriju u sebi i mnoge opasnosti, i teško dječaku, koji se na njima nadje sâm, bez ičije paske i ljubavi. Kod majke, učitelja i svećenika maleno se dijete osjeća vrlo dobro. Drugi za njega misle, drugi se o njega brinu. U domu, na ognjištu svome, nalazi, što mu srce želi, na ulici, na slobodi čeka ga igra, zabava, njegova lijepa, djetinja sreća.

Onda mu bude, kao da ga je najednom šćepala nečija teška ruka i otrgnula ga silom iz one njegove mekoće i sreće, i gurnula medju tudje ljude: u kakvu tamnu radionu, tvornicu, na brod ili bilo kamo drugamo, gdje će on imati da nauči neki obrt, zanat ili bilo nešto, što će mu poslužiti, da bude jednom mogao zaradjivati sâm svoj tvrdi kruh. Dosada je za ono dijete tekao život kao potočić blagi. Dijete se na njegovoj obali igralo, valjuškalo, grijalo se na milom, Božjem suncu. Onda je došla ona tvrda ruka i prenijela ga preko, na drugu obalu, koja je strma, klisurasta, mračna. Tamo više ne zapovijeda majka ni djed ni dobra stara baka, već majstor, a mjesto majstora i kakav pomoćnik, koji često puta nema za malog naučnika ni ljubavi ni razumijevanja.

Ima otaca, koji će reći: — Našao sam dečku gospodara, koji će ga već naučiti redu i tvrdoj disciplini: strog je kao vrag. Ima opet majka, koje će, kad doznadu, da im majstor drži sina pod strogom paskom ili kad vide, da im ga je ispsovao ili udario, briznuti u plač i stati da jadikuju, kako je njihovo dijete nesretno i kako one ne mogu da ga više puste u onim zločestim rukama i tako redom.

Ovo nije dobro ni jedno ni drugo. Griješi otac, koji misli, da će mu samo majstorska surova sila od djeteta učiniti pravog čovjeka, a griješi i majka, koja se radi svake male kazne, što joj zadesi sina, kostriješi protiv majstora ili njegova pomoćnika. Tu treba nastojati, da se odabere srednji put. Ako je djetetu učinjena nepravda, neka kogod ode onamo i neka one ljude pozove na odgovornost, no neka nikada ni otac ni majka ne potiču dječaka na mržnju protiv majstora, koji se je možda u jednom času zaboravio i dao zavesti od ljutine. Kad dijete uči zanat, treba uvijek nastojati, da se pred njim ne ponizuje majstor, već da se njegov ugled očuva čist i visok.

Ali dječak i djevojčica, kad navrše četrnaestu godinu, trebaju još i druge pažnje. To su godine, kad se u dječacima i djevojčicama zbivaju silne tjelesne promjene. Mnoga nova uzbudjenja njihove krvi, novi i burni osjećaji, sve to poput talasa udara u njihovo mlado tijelo i u začudjenu mladu dušu i prouzrokuju veliko duševno poremećenje. Više puta to utječe i na njihovo zdravlje. I mi vidimo dječaka, a osobito djevojčicu, kako je često tužna i kako hoće da bude sama, a roditelji, mjesto da traže uzrok toj promjeni, rugaju se djeci, kažnjavaju ih i pokazuju im, kako su im nesnosni. A to ne valja. Ne valja djecu mučiti zbog onoga, čemu nisu krivi. Treba imati mnogo srca i mnogo razumijevanja, jer bi se moglo dogododiti, da djeca idu i zlim putem ili čak da u smrti traže ono smirenje, što su ga uzalud tražila kod svojih uzgajatelja.

Neka dakle ni roditelji ni njihovi zamjenici ne misle, da su izvršili svoju dužnost, kad su dijete doveli do jedanaeste ili dvanaeste godine. Njihovo oko treba otada još budnije da pazi, jer su upravo velika djeca — velika briga.

Politički pregled

ITALIJA.

Odnošaji s Jugoslavijom.

U zadnje se je vrijeme bilo počelo s uvjerenjem govoriti o tome kako se spor zbog Albanije izmedju Italije i Jugoslavije bliža svom koncu. I mi smo pisali, da će se izmedju obih država obaviti neki direktni pregovori, i da će se pitanje urediti i skinuti s dnevnog reda. Sam general Bodrero, talijanski poslanik u Rimu, izjavio je bio novinama, da će se spor izravnati u 24 sata samo da se stupi u dogovor. Nekoje novine su donašale vijesti, da se je u Rimu već sastao jugoslovenski poslanik s on. Mussolinijem i da se dogovaraju. No, sve je začudio iza takvih vijesti komunike talijanske vlade, da pregovori se još ne vode, jer talijanska vlada nalazi, da se u tiranskom paktu s Albanijom ne može apsolutno ništa mjenjati.

A osim toga su u momentu, kako se je već držalo, da je cijela stvar zamrla, novine počele opet opširno pisati o tome kako se Jugoslavija uistinu oruža. Naročito je u tom prednjačio «Giornale d'Italia» koji je donio nove izvještaje o jugoslovenskom oružanju iz Beograda.

Tako n. pr. donaša «Giornale d'Italia» pismo svog dopisnika iz Beograda, u kojemu kaže, da se vojne pripreme jugoslovenske vlade grozničavo produžuju i da sada imaju velike razmjere. Poslije formalne optužbe od strane talijanske vlade — veli dopisnik — pripreme su bile obustavljene i sad se nastavljaju s tolikom intenzivnošću, da navode čovjeka da vjeruje da Jugoslavija priprema istu akciju u velikom obimu. Po informacijama za koje veli dopisnik da ih je dobio u jugoslovenskim vojnim krugovima, ministarstvo vojno je odobrilo znatnu sumu od 800 milijuna dinara za vojne ciljeve. Što više, znatna količina ratnog materijala iskrcana je ovih dana u Gružu i sadrži 27.000 Mauzerovih pušaka, municije i mitraljeza. Takodjer je nedavno poručeno 120.000 pušaka iz Francuske.

Izdana su naredjenja za djelomičnu mobilizaciju iako se sve radi u potaji da se ne izazove sumnja. Municija i oružje još uvijek se šalje u Albaniju. Putevi koji vode na južnu granicu žurno se popravljaju. 10.000 žandara koncentrisano je uzduž albanske granice spremno da podju na prvu zapovijed. Medjutim se albanski vodje, koji su protiv sadašnjeg režima u Tirani, nalaze u stalnom kontaktu s jugoslovenskim državnicima i generalnim štabom. Jedan od ovih vodja otišao je u Albaniju sa instrukcijama da diže stanovništvo na ustanak.

Dopisnik misli da izvještaji objavljeni u jugoslovenskoj štampi o nezadovoljstvu arbanaškog naroda protiv svoje vlade imaju za cilj da operu vladu od optužaba da izaziva nove pobune. Dopisnik vjeruje da je Jugoslavija promijenila svoj plan u pogledu Albanije i pokušava da izazove ustanak u arbanaškom vilajetu Kosovo gdje bi bila proglašena nezavisna država. Jugoslavija bi odmah priznala novu državu i snabdjela je potrebitim oružjem da obori tiransku vladu.

Ova otkrića stvorila su u Rimu isti utisak kao i ona što su objavljena prije mjesec dana, a koja su dovela do poslijednje krize izmedju Rima i Beograda.

U svom dopisu dalje «Giornale d'Italia» tvrdi da Jugoslavija sprema jedan plan za vojnu akciju u odredjenom roku. Od odobrenog kredita od 800,000.000 dinara ima da se kupe vojnička odijela i obuća. Iz Belgije iz liegskih fabrika kupljeno je 20.000 pušaka. Iz Gruža prispjelo je u Gružu 156 sanduka sa 26.862 Mauzerove puške, u 27 sanduka nalaze se mitraljeze, a u drugim sanducima ostali ratni materijal. Kupovina ratnog materijala u Belgiji je preko jednog poznatog pariškog konzorciuma, koji pregovara o porudžbini 120,000.000 patrona i 120.000 pušaka u vrijednosti od 4 i pol milijuna dolara.

Jugoslovenska vlada, tvrdi dalje list, pregovara s jednim španjolskim društvom o kupovanju kontratorpidinira velike tonaže.

Rezervni oficiri dobili su naredjenje da budu spremni da se u roku od 24 sata mogu prijaviti u svoje komande.

Osim toga donašaju i ostale novine mnogo sličnih vijesti.

Koliko je u tome točnosti nezna se. Ima naime novina, koje pišu o tome, kako će se ipak sve na miran i prijateljski način riješiti, jer je to danas veoma potrebno za održanje evropskog i svjetskog mira. Govori se, da do mirnog pregovaranja mora doći, pa bilo na koji način. Ako se ne će pregovarati izravno, a onda će se morati neizravno preko koje druge države. Nekoje novine pišu i o tome, da će Društvo Naroda koje mora da štiti mir u svijetu, uzeti na jednom svom zasjedanju ovo pitanje u pretres.

To doduše još nije stalno, no nešto će se morati učiniti, da se ova napetost riješi.

Zanibonijev proces.

U posljednje je vrijeme jedan od najvažnijih političkih dogodjaja za Italiju Zanibonijev proces, koji se počeo vršiti pred posebnim fašističkim tribunalom za zaštitu države. Osim Zanibonija pristupio je procesu i general Capello, koji je optužen zajedno sa Zanibonijem zbog namjeravanog atentata na on. Mussolinija. S tim atentatom namjeravali su oni dignuti u državi oružanu revoluciju. Atentat se je imao izvršiti 4. novembra 1925. na dan kada se je slavila pobjeda. Dok je on. Mussolini govorio sa balkona palače Chigi, Zaniboni je htio pucati iz puške s prozora suprotnog hotela. No, bio je na vrijeme otkriven.

Proces se je morao već prije održati, no odgadjalo se je do sada. Zaniboni je na procesu sve priznao. On je izjavio da je uistinu namjeravao ubiti on. Mussolinija, da ga na činu nije policija uhvatila. General Capello pak odlučno odbija od sebe optužbu i kaže, da o Zanibonijevim namjerama nije uopće ništa znao. Tako se brane i svi drugi optuženici zbog atentata.

Za Zanibonijeve namjere policija je bila doznala po tužbi Karla Quaglie, koji je u ovom procesu glavni svjedok. Quaglia je naime bio takodjer u društvu sa Zanibonijem, pak je bio upućen sasma točno o atentatu i ostalim namjerama Zanibonijevim. Zaniboni je imao u njega mnogo povjerenja, jer ga je po njegovim izjavama Quaglia dapače upućivao kako će atentat izvršiti, a govorio mu je neka i njemu dobavi pušku, pak da će zajedno pucati. Quaglia je tada bio posjeo kad je sve otišao policiji i prijavio Zanibonija. Na preslušanju je Quaglia izjavio, da je Zaniboni pomagala framasonska loža u Rimu, i da je u toj loži imao glavnu riječ general Capello, koji je znao sve namjere Zanibonijeve. A takodjer i svi ostali optuženici, kaže Quaglia, znali su za prevratne Zanibonijeve ideje. Svi su znali da Zaniboni sprema prevrat u Italiji. General Capello je odlučno ustao protiv ovih izjava svjedoka Quaglie. Iza ovoga preslušanja proces je bio prekinut, a nastaviti će se je 19. o. mj.

JUGOSLAVIJA

Vlada je podala ostavku. - Nova vlada.

Dne 19. o. mj. imala je u Narodnoj skupštini doći na dnevni red optužba, koju je opozicija sastavila protiv ministra unutarnjih poslova Maksimovića. Ta je optužba sastavljena za to, jer da su radikali i vlasti slabo postupale s izbornicima, koji nisu bili radikalne stranke za vrijeme posljednjih oblasnih izbora. Stranke, koje su u opoziciji, napravile su optužbu, da tako udare vladu. Ali ni svi radikali nisu bili sporazumni s Maksimovićem, pak je Uzunović smatrao, da će biti dobro stupiti u dogovore s kojom strankom iz opozicije, kako bi se još prije nego se sastane skupština sastavila nova vlada, jer je bilo sigurno, da bi poslije optužbe vlada pala.

Uzunović je stupio u pogadjanje s Davidovićevom demokratskom zajednicom glede njenog pristupa u vladu.

Pregovori su se vodili izmedju Uzunovića i Voje Marinkovića. Marinković je izjavio, da bi demokrate ušli u vladu, ali da ne žele, da u toj vladi bude Boža Maksimović. Osim toga izjavio mu je Voja Marinković, da ni njega Uzunovića ne bi demokrati mogli primiti u novu vladu. Oni bi sastavljali vladu, ali bez Uzunovića i bez Maksimovića. Inače će ostati i dalje u opoziciji.

Uzunović nije bio ovim izjavama zadovoljan, pak je mislio, da je najbolje, da bez daljnjih pregovaranja preda ostavku vlade.

U subotu dne 17. o. mj. sastao se je ministarski savjet, i vlada je na toj sjednici podala ostavku. Zatim je Uzunović otišao kralju te je i njemu predao ostavku. Uz ostavku mu je predao i jedno pismo, u kojem kaže, da je zbog važnih državnih poslova potrebno sastaviti jednu novu i jaču vladu, pak zato njegova vlada podaje ostavku.

Kralju su savjetovali, da mandat za sastav nove vlade preda Velji Vukičeviću, radikalu. On je morao sastaviti jednu poslovnu vladu, a nastojao je, da se sporazumi s demokratskom zajednicom. Velja Vukičević sastao se je s Vojom Marinkovićem na dugo pogadjanje. Na koncu su se sporazumjeli i sastavili odmah novu vladu ovako:

Velja Vukičević (radikal) ministar predsjednik i unutarnji ministar;

Dr. Voja Marinković (demokratska zajednica) ministar izvanjih poslova;

Dr. Mehmed Spaho (dem. zaj.) ministar za trgovinu i industriju;

General Hadžić, ministar vojske i mornarice;

Dr. Kosta Kumanudi (dem. zaj.) ministar za šume i rudnike, te zastupnik ministra za izjednačenje zakona;

Dr. Ninko Perić (rad.) ministar bez portfelja;

Dr. Milan Srškić (rad.) ministar za pravosudje i zastupnik ministra vjere;

Dr. Ilija Šumenković (dem. zaj.) ministar za javne radove;

Dr. Bogdan Marković (rad.) ministar financija te zastupnik ministra prosvjete;

General Milosavljević, ministar saobraćaja;

Dr. Vlado Andrić (rad.) ministar za agrarnu reformu i zastupnik ministra za narodno zdravlje;

Inž. Svetisav Stanković (rad.) ministar za poljoprivredu i vode te zastupnik ministra za pošte i brzojave;

Dr. Aleksandar Mijović (dem. zaj.) ministar za socijalnu politiku.

Kako vidimo u ovu su vladu ušli mnogi radikali, ali ovo nisu pašićevci ni uzunovićevci, koji štite Maksimovića. Demokratska zajednica je zastupana po najboljim svojim ljudima, kao što je Marinković, koji je savršen ministar izvanjih poslova, što je dokazao za prijašnjeg vodjenja ovoga ministarstva. Naročito je njegov ulazak u vladu značajan sada, kada se Jugoslavija nalazi u središtu internacionalne politike. On je naročiti prijatelj Bugara, te uvijek zagovara zbliženje Jugoslavije i Bugarske. Kumanudi, Spaho i Šumenković bili su takodjer već ministri.

Nova vlada imat će u skupštini uza se 190 poslanika, a to je više od polovice, jer svih je 315. Biti će prema tome prilično jaka i ako nisu svi radikali uza nju. Osim tih stalnih 190 pristaša pomagati će ovu vladu i Radićevi seljački demokrate po svoj prilici.

Nova vlada je odredila, da se skupština ne će za sada sastajati, kako je bilo odredjeno, nego tek 1. augusta. Program nove vlade bio bi po izjavama Vukičevića nastaviti s politikom administrativnog, gospodarskog i financijalnog uredjenja države.

Novi ministar izvanjih poslova, dr. Voja Marinković počeo je već svoj rad, no prije svega dogovarao se o svemu s bivšim ministrima Ninčićem i Perićem, da upozna bolje položaj svog ministarstva.

S ovom su vladom mnogi zadovoljni, a kako izgleda i Radić se je o njoj izjavio.

Domaće novosti

Općine Julijske Krajine

Kraj, koji je na temelju rapalskog ugovora priključen kraljevini Italiji, i koji mi nazivamo skupnim imenom Julijska Krajina, obuhvata Trst i okolicu, Goričku i Gradišku u cijelosti, Istru (bez većega dijela kastavske općine i Krka) jedan dio bivše Kranjske i jedan manji dio Koruške. Taj je kraj prije tvorio jednu samu pokrajinu sa sjedištem u Trstu. Po nastupu fašističke vlade taj se je kraj razdjelio u tri upravna dijela.

Kr. odlukom od 18. januara 1923. br. 53 ustanovljena je tršćanska pokrajina s glavnim gradom Trstom, Puljska s glavnim gradom Pulom, treći dio se je priključio već postojećoj videmskoj pokrajini. Po aneksiji Rijeke se je kr. odlukom-zakonom od 22. februara 1924 ustanovila Riječka pokrajina s glavnim gradom Rijekom. Toj je novoj pokrajini puljska odstupila Volosko-Opatijski okrug, bez općina Materije i Podgrada.

Kr. odlukom-zakonom od 2. januara 1927. br. 1 bila je ustanovljena gorička pokrajina s glavnim gradom Goricom.

Predaleko bismo zašli, kad bismo htjeli opisati povjesni razvoj ovog djelenja. Ograničiti ćemo se za to samo na iskaz općina u okviru istarskih pokrajina s brojem stanovništva po državnoj statistici od 1921. godine. Od aneksije ovamo izvršile su se razne promjene u obsegu raznih općina i broju stanovništva, nekoje su se općine ukinule a druge ustanovile, pak ćemo to sve uzeti u obzir. U iskazu, koji ovdje donašamo prvi broj uz ime pojedine općine znači broj stanovnika 31. decembra 1921. U drugim zagradama su označeni brojevi stanovnika Slovenaca (S), Hrvata (H), Talijana (T), Furlana (F), Njemaca (N), i Rumunja (R). Brojevi označeni sa * znače poprečno izračunano stanovništvo, bez obzira na narodnost, u općinama, koje nisu dale podatke glede jezika.

(Za danas donašamo podatke samo za općine puljske pokrajine, a za druge ćemo pokrajine donijeti u budućim brojevima).

1. Bale (stan. 2597) (447 H, 2148 T).
2. Barban (4393) (4222 H, 170 T).
3. Boljun (kr. odlukom od 19. I. 1922. br. 22.) odvojile su se od te frakcije Gradinje, Zečaj, Sušnjevica, te su se priklopile k novoustanovljenoj općini Šušnjevici. Priklopile su se pak Boljunu slijedeće frakcije općine Roč: Gorenja vas, Dolenja vas, Ležiščine, Semići. Broj stanovnika se je povisio od 3251 na 3825 (3296 H, 528 T).
4. Buje (7375) (8 S, 6 H, 7341 T).
5. Euzet (kr. odlukom od 19. I. 1922. br. 22.) odcjepile su se od te općine frakcije Brgudac, Klenovščak, Lanišće, Trstenik, Dane i Slum, te su združile u novu općinu Slum-Lanišće. U isto vrijeme odcjepile su se i frakcije Draguć, Grimalda, Tibole te su se združile u novu općinu Draguć. Konačno se je odcjepila i frakcija Hum, te se pripojila općini Roč. Broj stanovnika je radi toga pao od 16361 na 10049 (2093 S, 5672 H, 2260 T).
6. Cres (kr. odlukom od 30. dec. 1923. bile su odcjepljene frakcije Belej i Ustrine i priklopljene općini Osor) stanovnika 7214 (20 S, 2929 H, 4185 T).
7. Crni vrh (2825) (35 S, 25 H, 2764 T).
8. Dekani (kr. odlukom od 18. I. 1923. br. 53, bile su pripojljene toj općini frakcije Gabrovica i Osp od općine Doline, koja spada tršćanskoj pokrajini) stanovnika 6797. (6739 S, 6 H, 34 T).
9. Draguć (općina ustanovljena kr. odlukom od 19. I. 1922. br. 22, po odcepljenju navedenih frakcija od buzetske općine) (1495) (594 H, 911 T).
10. Grožnjan (3992) (406 S, 3586 T).
11. Herpelje Kozina (općina ustanovljena kr. odlukom od 18. I. 1923. br. 53., iz frakcija: Herpelje od općine Materije, Černotić, Draga, Ocizla, Podgorje i Prešnica od ukinute općine Ocizla-Klanec i od jednoga dijela sela Kozine, koja je odcjepljena od općine Rodik) (2402) 2388 S, 1 H, 61 T).
12. Izola (8457) (2340 S, 6110 T).
13. Kanfanar (od ove općine se je odcjepila općina Rovinjsko Selo i priklopila općini Rovinj (2970) (3 S, 143 H, 2824 T).
14. Koper (općina povećana za kraj, koji je odcjeplen od općine Milje, koja sada spada pod tršćansku pokrajinu) (12654) (1909 S, 2 H, 10659 T).
15. Labin (14197) (6405 H, 7737 T).
16. Lanišće (Slum-Lanišće, općina nastala po odcjepljenju već navedenih frakcija od buzetske općine) (3841) (77 S, 3749 H, 15 T).
17. Mali Lošinj (7031) (372 H, 6435 T).
18. Marezige (3170) (3120 S, 3 H, 47 T).
19. Materija (umanjena za frakciju Herpelje, koja je bila priključena novoj općini Herpelje-Kozina) (4706) (3354 S, 1325 H, 12 T).
20. Motovun (6321) (4366 H, 1955 T).
21. Nerezine (općina ustanovljena kr. odlukom od 30. XII. 1923. iz frakcija: Nerezine, Punta Križa, Sv. Jakov, koje su bile odvojene od općine Osor) (2030) (46 S, 202 H, 1780 T).
22. Novigrad (2221) (2216 T).
23. Oprtalj (5647) (2671 S, 148 H, 2825 T).
24. Osor (umanjena za gore spomenute frakcije, koje su združene u samostojnu općinu, Nerezine, te uvećana za frakcije Belej i Ustrine od općine Cres) (933) (583 H, 350 T).
25. Pazin (kr. odlukom od 19. I. 22. odcjepila se je od te općine frakcija Grobenik, te se priklopila općini Sušnjevici) (17915) (1026 S, 8244 H, 8606 T).
26. Piran (14158) (764 S, 13332 T).
27. Plomin (kr. odlukom od 19. I. 1922. odcjepile su se frakcije Brdo, Jesenović, Nova vas i priplopile se općini Šušnjevica) (4258) (181 S, 2910 H, 1159 T).
28. Podgrad (7259) (5320 S, 1726 H, 177 T).
29. Pomjan (4397) (2049 S, 2348 T).
30. Poreč (12252) (2932 H, 9309 T).
31. Pula (49323) (265 S, 5155 H, 41125 T).
32. Roč (općina se je umanjila za frakcije Gorenja vas, Dolenja vas, Ložiščine i Semići, koje su priklopljene općini Boljun, a uvećala se je za frakciju Hum od općine Buzet) (3006) (112 S, 1540 H, 1432 T).
33. Rovinj (uvećan za frakciju Rovinjsko selo, koja se je odcjepila od Kanfanara (10863) (499 S, 27 H, 10296 T).
34. Svetvinčenat (3105) (539 H, 2566 T).
35. Šušnjevica (ustanovljena kr. odlukom od 19. I. 1922. br. 22. od frakcija Gradinje, Letaj od općine Boljun, Grobenik od općine Pazin, Brdo, Jesenović i Nova vas od općine Plomin) (2128) (3 S, 443 H, 1044 R).
36. Tinjan (4218) (1 S, 3865 H, 352 T).
37. Umag (6342) (1 S, 6335 T).
38. Veliki Lošinj (2064) (2 S, 692 H, 1227 T).
39. Vižinada (4409) (39 S, 249 H, 4121 T).
40. Višnjan (5009) (7 S, 1421 H, 3580 T).
41. Vodnjan (10530) (4 S, 4569 H, 5945 T).
42. Vrsar (5171) (2 S, 2876 H, 2293 T).
43. Žminj (5680) (4653 H, 1025 T).

Puljska pokrajina broji prema ovom iskazu 43 općine sa 299.295 stanovnika na 3976.81 kvadratnih kilometara. O drugim pokrajinama donijeti ćemo iskaze u budućim brojevima. **L. Č.**

Indenitetne legitimacije.

Kako smo već više puta pisali rok za pravljenje identitetnih iskaznica ističe 9. maja. Nekoje osobe već otrag mjesec, dva, dobiše nalog od strane karabinjera ili drugih sigurnosnih oblasti, da si tu iskaznicu pribave i da u tu svrhu podnesu vlastima 3 fotografije. Poslije se je tražila od njih još jedna fotografija.

Osim toga tražilo se je od spomenutih osoba, da na legitimaciju otisnu kažiprst lijeve ruke. Ovaj otisak traži se od njih zato jer su smatrani opasni za državu te moraju biti pod posebnom paskom vlasti. No događjalo se je, da su pojedine općine, koje su prestrogo ili krivo razumjele zakon, tražile otisak prsta od svih onih kojima se je legitimacija izdala, bez obzira na to, da li je osoba opasna ili nije.

Time je mnogima učinjena velika krivica. Koliko naši ljudi, koji nemaju na duši apsolutno nikakvog grijeha, jer nisu nikada radili protiv države, a takodjer nisu ni lopovi ni inače pokvareni ljudi, bivaju ovim legitimacijama izvrgavani eventualnim komedijama odu li na put, pa ih zaustave karabinjeri i pitaju legitimaciju. Otisak prsta na legitimaciji dati će organu javne sigurnosti povoda, da s čovjekom koji je prav i nedužan, postupa grubo i da ga eventualno progana.

Evo u tome mnoge općine naročito u Istri griješile. O tome su došle tužbe i do ministarstva, pak je odredjeno, da se legitimacije moraju izdavati bez prstnog otiska za osobe, koje nisu sumnjive. Prstni otisak moraju općine tražiti samo od onih osoba, koje označi policijska oblast. Ako bi neko, koji se osjeća nedužnim bio prisiljen otisnuti prst na legitimaciji, može se kroz 10 dana pritužiti na prefekturu.

Nekoje općine smatrale su shodnim, da traže otisak prsta od svih onih, koji su slavenske narodnosti. To je jedna nepravilnost i nepravednost, jer u zakonu ne stoji, da bi bio prekršaj biti Slaven.

Osim toga nemaju sve općine jednog stanovišta glede označivanja narodnosti. Na nekim općinama pišu za sve poprijeko, narodnost talijanska. Druge općine pišu samo našim istaknutijim ljudima, da su slavenske narodnosti, a dogadja se, da nekoje općine za oznaku narodnosti naših ljudi napišu «alogeno».

Mnogi su se na nas već obratili, da ih obavjestimo je li potrebno, da si i ženske naprave ličnu legitimaciju.

Zakon o ženskima izričito ništa ne kaže nego jednostavno nalaže da si sve osobe legitimaciju moraju nabaviti, žele li slobodno i bez smetnja putovati u granicama države.

Pod nazivom «osobe» razumjevaju se, jasno je, i žene jednako kao i muškarci. Moraju se stoga i one ravnati jednako kao i muškarci, a naročito će biti potrebna legitimacija onim ženskama, koje češće putuju.

Preporučamo svima, koji su iznad 15 godina stari, muškima i ženskima, koje putuju da si priskrbe osobne iskaznice.

Uskrs u Istri.

Kaže se: «Božić hladan — Uskrs gladan,» no ovoga puta može se reći da nam je i Uskrs bio hladan, malo da ne koliko i Božić. Nebo je bilo šareno i nije se znalo hoće li kiša ili ne će, a već izjutra počelo je nekako hladno da puše. Bilo je potrebno ruke turati u žepove i izvući iz ormara kapute, a uvečer se je na ognjištima ko za Božić grijalo.

Osobito je u nekim krajevima Ćićarije vrijeme bilo hladno. Pravi februar.

U gradovima su se ljudi stiskali i ulice nisu izgledale bogzna kako uskrsno. Dok u Trstu nije bura bila baš osobito jaka, na Rijeci se je bila upravo pomamila. Razmahala se po ulicama, nosila je crijepove i stakla, a na Danteovom trgu porušila je stup, koji je D'Annunzio bio podigao.

Inače je blagdan u Istri proveden skromno bez mnogo lumpovanja onako kako se dolići. Zemlja je siromašna, gospodarstvo je u mizeriji, pa se zato i blagdani svetkuju mirno i skromno — istarski.

Lav Sv. Marka na Rijeci.

Dne 21. o. mj. na dan Rimskog Božića, biti će otkriven na Rijeci spomenik Lava sv. Marka, što ga je Venecija poklonila. Svečanost otkrića imala se proslaviti već 12. decembra prošle godine, na sedmu obljetnicu D'Annunzijevog pohoda, ali je bila odgodjena. Lav je postavljen na rtu mola «Adamich», koji se sada zove «Molo San Marco». U decembru se je čekalo, da će na svečanost doći jedan ministar iz Rima, no sada novine pišu, da će se proslava obaviti uz prisustvo samih riječkih vlasti i podestata venecijanskog.

Banka u Lovranu.

«Gazzetta Ufficiale» od 16. o. mj. donaša mniistarski dekret od 7. aprila 1927. kojim se dozvoljava novčanom zavodu «Credito Italiano», koji ima sjedište na Rijeci, da otvori svoju podružnicu u Lovranu.

Naučna eskurzija po Istri.

Utorak, dne 19. o. mj. otišlo je iz Monfalcona na jedan naučni izlet društvo od 50 lica. Taj je izlet organizirao Narodni zemljopisni odbor u Rimu. Izlet vodi general Vacchelli, koji je direktor zemljopisnog vojnog zavoda. U društvu, koje je otišlo na ovaj naučni izlet, nalaze se mnogi studenti i profesori s raznih talijanskih univerza. Svi putuju u automobilima. Na tom će se izletu zanimati zemljopisnim položajem i raznim pojavama naših krajeva. Društvo je započelo svoj izlet u Monfalconu. Proći će sav Kras, Goričku i tršćansku pokrajinu, a onda će se spustiti i u Istru. Obaći će Ćićariju, Liburniju, Rijeku i granicu Jugoslavije. U Ćićariji će se zaustaviti medju Rumunjima u Šušnjevici. U Labinu će pregledati ugljenokope, a onda će ići u Pulu. Zapadnom obalom vratiti će se do Porcča, a onda će otići u Motovunštinu, Buje, Kopar, Piran i Trst.

Ratne odštete.

Ministar financija primio je dne 16. o. mj. komisiju, koja je bilo povjerenstvo, da se sporazumi glede isplaćivanja ratnih odšteta onim talijanskim državljanima, koji su za vrijeme rata na austrijskom zemljištu pretrpjeli kakvu ratnu štetu gubitkom pokućstva, poljskog orudja itd. Svota, koju ministarstvo za oštećene ima na raspolaganje iznaša 3 milijuna lira, a moći će se razdijeliti na 1158 oštećenika. Tom će se svotom likvidirati manji oštećenici, kojih ima veoma mnogo, i to doskora, jer je vlada naredila da se to što prije izvede.

«Vez» — tiska drugo izdanje.

Ovaj omiljeli istarski ženski list u posljednje vrijeme raširio se je izvanredno. Medju ženskima je «Vez» našao na razumijevanje, tako da list dnevno dobiva na desetke novih pretplatnica. To u početku izlaženja uprava nije predvidjala. Naklada prvih brojeva «Veza» već je odavna raspačana, pak je sada bilo potrebno izdati novo izdanje, budući pretplatnice traže sve brojeve. Doskora će drugo izdanje prvih brojeva biti gotovo, pak nas je upravа «Veza» zamolila da obavjestimo one, koji se interesiraju, da će moći dobiti; ako naruče «Vez», sve brojeve, čim bude tiskanje gotovo.

Aprilski broj gotov je, pak će se doskora rasposlati. Veoma je bogat lijepim poučnim i zabavnim sadržajem.

Širite „Istarsku Riječ"!

«Naš Glas».

Izišao je aprilski broj ovoga lijepog lista. I ovaj broj kao i svi dosadanji, uredjen je veoma ukusno. Zastupani su nekoji stari i mnogi novi saradnici lista kao n. pr. Bevk, Krajger, Feigel, Mihovilović, Samec, Vekarić, Perović, Dragovan Šepić, dr. Čermelj, Jelinčić itd. Ovaj je broj donio i više slika od Bambića, Pilona i Čermaka, te razne fotografije naših krajeva. List je veoma raznolik i zanimiv, te ima opširnu poučnu rubriku. U kratko vrijeme svog opstanka lijepo se je razvio i raširio naročito u slovenačke krugove. Preporučamo ga i našim čitateljima. Naručuje se na: Amministrazionel del «Naš Glas», Trieste, casella postale 348. Izlazi jedanput na mjesec.

Barba Rike na talijanskom jeziku.

Naš prijatelj, ugledni književnik g. Rikard Katalinić Jeretov poznat je već odavna po svojim izvanredno lijepim pjesmama i pričama medju Talijanima. Već su se mnoge njegove stvari prevadjale na talijanski. Pred nekoliko dana donijela je tršćanska revija «Mondo feminile» jedan novi prevod njegove novele «Grijješnica» («La peccatrice»). Tu je novelu vrlo dobro preveo talijanski književnik g. Umberto Urbanaz-Urbani.

DOPISI

IZ ROČA.

Hoće da nam sele općinu iz Roča u Lupoglavu.

Kod nas kao i po svoj Istri svakim se danom provadjaju neke novotarije. No, te novotarije nisu uvijek baš najljepše primljene kod naroda.

Tako smo eto i mi ovih dana doznali da nam općinu iz Roča kane prenijeti u Lupoglavu, a ta nas vijest nije ni malo razveselila. Mi si neznamo ni sami da rastumačimo razloge ovom naglom zaključku. Čujemo razne glasove o tome, no nikako da si razjasnimo pravi povod ovom premještaju općine.

Bio tome razlog kakav bio, mi moramo reći, da nismo time zadovoljni i da nam se ideja ne svidja, jer će se mještanjem općine uistinu teško pogoditi naše interese.

Bez obzira na sve druge slabe strane ovog projekta navesti ćemo samo pitanje općinske zgrade, koje je veoma važno. Mi n. pr. ovdje u Roču imamo ništa manje nego 5 općinskih zgrada, od kojih se baš ovih dana popravlja jedna, da se u nju smjeste općinski uredi. A u Lupoglavi općinske zgrade nema. Za općinu bi se u Lupoglavi morala graditi nova zgrada pristojna za općinske urede, a to bi bogme teške novčine stajalo. Ročke općinske zgrade ne bi se mogle prodati, pak bi za gradnju nove zgrade morala općina nositi troškove. Svaki bi općinar osjetio što to znači graditi općinsku zgradu, jer bi općina povisila zbog troškova općinske namete.

Već se i tako nalazimo u lošim gospodarskim prilikama, pak da sada još dozvoljavamo bespotrebno mještanje općina? I to sve za volju onih par tako zvanih «prvaka» u kojima je sve prije u mislima, nego li narodno dobro. Ne, do toga ne smije da dodje. Mi ćemo se tome sa svim silama odupriјeti, jer nemamo novaca niti da svoje dugove plaćamo, a kamo li da sada gradimo općini zgrade gdje joj se zaželi. Mi moramo svi složno nastupiti za svoja prava, radi se o našem pitanju, koje ćemo sami riješavati, a nećemo se pustiti zaslijepiti o bogznakoga. — **Općinari.**

IZ PODGAĆA.

Općina i mi.

Mi Ćići nismo naučeni, da se po sudovima skitamo, ali dogadja nam se, da nam je koji put i sud potreban iz bilo kojeg razloga. U takvim slučajevima mi moramo da gazimo ništa bliže nego do Buzeta. Tamo nam je najbliži sudni ured.

Ako čitatelji poznaju naš kraj, bit će im sigurno jasno kako nam to mora biti teško i naporno, a osim toga skopčano s troškovima. A za nas su troškovi ako su i maleni vrlo teški, jer su nam naši džepovi uvijek prazni.

No, što čujemo sada? Kažu, da nam Lupoglavci kane odnijeti općinu iz Roča k sebi. A kakve će tome posljedice biti teško nam je i misliti.

Sud, koji se sada nalazi u Buzetu bit će stalno prenešen u Motovun. A mi ćemo onda pripasti pazinskom sudu. To će za nas biti veoma nezgodno. Budemo li kada trebali ići na sud morati ćemo izgubiti mnogo vremena, jer će nam sud biti još dalje nego do sada, a da ne navadjamo velike troškove s time u vezi. A da ne brojimo sve drugo.

Zato se mi moramo dogovoriti s Račanima i sa Prapoćanima, te moramo svi zajedno nastojati da ni u kojem slučaju ne popustimo da se ročka općina premjesti u Lupoglavu, a i ostali nas interesi vežu za Roč. Ne smijemo dozvoliti da se nešto sličnoga dogodi. — **Podgajci.**

IZ RIJEKE.

Veseli Madžari i njihovi govori. - Nove opomene omladini i neiskusnim ženama i djevojkama. - Jedan riječki Kanella - One tri.

Kiša je padala kao iz čabra, kad se u nedjelju, 10. o. mj. u kazalištu Fenice držala skupština u proslavu italo-madžarskog pakta prijateljstva, što je 4. o. mjeseca potpisan u Rimu. Osim predstavnika vlasti bilo je na skupštini prisutno i nekoliko Madžara. Zapravo onu nedjeljnu manifestaciju priredili su baš oni, Madžari. U svojim govorima oni su isticali neizmjernu korist, što će je Rijeka crpsti od tog sporazuma. Treba reći da je skupština protekla sasvim mirno i trijezno. Govori su se u glavnome kretali oko ekonomskog preporoda Rijeke i njezine luke. U tom smislu govorio je dr. Vajda, koji je svoj, u madžarskom jeziku izrečeni govor zaključio sa nekoliko burno popraćenih «Eljena».

Ženice, ženice, osobito vi mlade i neiskusne, koliko sam vam puta kazao: pamet u glavu! — a vi ni čuti. Stotinu sam vas puta opomenuo: Mlade, čuvajte se muških! U staro vrijeme bilo je lakše. Onda je žena mogla da vjeruje muškarcu, a i muškarac ženi. U ono vrijeme su mladi ljudi govorili samo lijepe ali i istinite stvari. Znam za mladoga čovjeka, koji je svojoj odabranici ovako govorio: — Zlatna moja! Znaj i vjeruj mi, da nisam u životu svome nikada ljubio nijedne žene prije tebe. Ti si jedina žena, koja postoji na svijetu za mene! Ti si prva ženska glava, koju sam ja poljubio. — Vjeruješ li mi?

— Vjerujem, vjerujem, odgovori ona duboko ganuta.

I zbilja: oboje su govorili istinu. Ta bili su to Adam i Eva...

E, ali danas su druga vremena i sadašnje Eve moraju dobro da paze, kad im kojekakvi Adami dolaze s kojekakvim slatkim obećanjima... Danas od jedne lijepe riječi, od jednog slatkog pogleda, od jednog malo toplijeg stiska ruke pa do grijeha i krvavog kajanja, vrlo je malen korak. Ženice, osobito vi mlade i neiskusne, čuvajte se i pažite tog kobnog koraka! Jer za grijehom dodju posljedice, a onog, koji bi morao da pomaže nositi ih, obično najednom nestane. On ođe, a druga stranka ostane. Ne sama, već sa svojom grdnom sramotom. Nato dolete crne vrane, griješne babetine, sa nekim otrovima i operacijama, koje često puta svrše sa smrću, kao što se je nedavno dogodilo i nekoj nesretnoj ženi ovdje na Rijeci. Da ukloni svoju sramotu utekla se nožu nekih crnih vrana, zadobila otrovanje krvi i malo zatim poginula u strašnim mukama. Žalosno je to, ali istinito!

Vi se sjećate, što sam vam nekom zgodom pričao o Kaneli, to jest o onom čovjeku u Turinu, koji nije znao, kako se zove, jer da je izgubio pamćenje. Napomenuo sam vam, da čovjek može zaista da izgubi pamćenje, kad mu u mozgu popusti jedno kolo ili — da se izrazimo učeno — ako na njega navali ona neka čudna bolest — amnezija.

O toj bolesti su se nedavno raspisale mnogo novine i to na dugo i na široko, tako da se ta nevolja mnogima već začavlila u glavi i neki već gledaju, kako bi se tom amnezijom bilo kako okoristili.

Tako se dogodilo i ovih dana, za pravo ove jedne noći. Na Rijeci sve tiho i mirno kao da je sred bijela dana. Nigdje žive duše. Ni na Adamićevu trgu. Samo ko malo dublje i šire posmotri, opazit će, kako se preko tramvajskih tračnica pružila jedna tamna masa. Opasnosti za onu masu nema nikakve, jer u ono doba noći ne prolaze više tramvaji. Sasvim tim dva stražara, što su onuda prolazila htjeli su, da vide, što je ono čudo tamo. Približe se, a to se na zemlji protegao čovjek i spava kao zaklan. Ma baš kao zaklan. Ne znam kako ni čime, ali stražarima je ipak uspjelo, da ga probude.

— Što činite ovdje? — upitaše ga.

— Čekam smrt... Ona će doći tramvajem...

— Kako se zovete?

— Ne znam — nemam imena...

Pridigoše ga na noge, ali nije mogao da se drži na njima. Bio je pijan ko čep. Odvedoše ga u buturnicu, gdje mu se, čini se, sjutradan vratilo pamćenje. Nauka: Nije svaki čovjek, što izgubi pamćenje — Kanela...

One tri:

Juče sam vidio Ninettu, gdje stište ruku nekakvom razbarušenom, vrlo sumnjivom čovjeku.

— Ninetta, kako ste mogli... htio sam da je opomenem, čim se onaj idividuum udaljio.

— Kako sam mogla... prekide me ona oštro. Stal je preda me, da će mi nec reć, a ja sam ga lepo prijateljski prijela za ruku i drzala sam mu ju celo vreme, da mi ne gre s njum va borsicu, va koj mi je bilo jedno desetak lir.

Druga:

Juče me je zaustavio nekakav prosjak i zamolio me, da mu dam štogod «vajme Božje». Ja sam mu dao po lire. On pogleda novac pa će srdito:

— Molim vas, šta ste mi ovo dali? Šta ću ja s ovim da napravim?

— Dajte to prvomu siromahu, na koga se namjerite — rekao sam ja, pozdravio i otišao.

Posljednja:

Tonin i Lorica, jedva oženjeni, i već se grdno svadjaju. Juče su se i počupali. Tonin će nato kao izvan sebe od bijesa:

— Mislim, da mi više ne ćeš pred oči, već da ćeš ostati kod majke za uvijek.

A Lorica njemu: — Štaaaa? Kod majke? Ja ću se odseliti u prvi hotel i živjet ću kako najveća dama i sve na tvoj račun.

Pa da nije bolje plaćati taksu na neženje? **Rokac.**

IZ FILIPANE.

Naš život. - Naša ženska mladost.

Već je i doba, da Vam se i mi iz Filipane jedanput javimo. Imali bismo Vam se potužiti, no za danas ne ćemo biti preopširni.

Život nam teče u glavnom, kao i drugoj našoj braći po Istri. Siromaški ili kako mi kažemo «po brižnu».

Došlo je hvala Bogu eto i proljeće. Napokon imamo lijepih vremena, pak možemo da radimo i da obavimo sve proljetne poljske poslove. E, treba da mnogo radimo, želimo li nekako iz mizerije isplivati.

Danas vam se nećemo potužiti na drugo, ali na našu mladež moramo. Mladići još razumiju današnji naš teški položaj pak se nose pristojno, rade i zaslužuju koliko mogu, ali ima kod nas djevojaka, koje neće da znadu, da je mizerija velika i da treba krenuti trijeznom životu. Istina, moramo priznati, ima kod nas i dobrih razumnih dejvojaka, protiv kojih ne možemo ništa da kažemo, ali opet na drugoj strani ima onih, koje nam se drže silno mudre i moderne.

Vidjamo ih kada dolaze u crkvu u Filipanu sve u svili, ko velike gospodje, a drže se kao da bi bile samo one na ovome svijetu, oholo i gizdavo. Osim toga silno su jedna drugoj zavidne. Rado brbljaju i svadjaju se. To su sve vrlo ružne pojave kod ovih naših gizdavih djevojaka. To ne valja, nego bi se morale u svakom pogledu popraviti, žele li, da ih svako lijepo gleda. Bit će korisnije kući, a i sebi. Pametan mladić radje će pogledati na djevojku, koja je skromno i prama svom položaju odjevena i koja posjeduje sve one krijeposti, što su ženi potrebne. Neka se naše djevojke poprave dok je vremena. — **Seljak.**

IZ SV. MARTINA.

O motornom plugu.

Nije naš stari Buzet zadnje mjesto na svijetu; pa nije ni njegova okolica zadnja u nijednom pogledu. Buzet ima u malom što i Trst i Rim i Njujork. Imamo sve manje urede (najviše one za utjerivanje novca): općinu, sud, oružnike, financu, školu, razna moderna društva; imamo advokata i notara; imamo krčme, trgovine, igrališta; imamo crkvu i crkvice, a samo jednog svećenika; imamo orgulje, ali nemamo orguljaša; imamo dvije glazbe; imamo motobicikle i auto, da ti se glava muti na cesti; imamo i gledamo moderne cipele i odjeće i čarapice i kaputiće na djevojkama; imamo plesove, a tiho ćemo reći, da nas tko ne čuje: imamo i nešto malo (ili bolje puno) mizerije i toliko, toliko dugova.

I po toj smo mizeriji svaki dan gladniji i mizerniji. No ne smijemo da očajavamo, još bi nas moglo gospodarstvo naše izbaviti iz nevolje, samo moramo imati volje za rad i mnogo strpljenja. A osim toga moramo se latiti naprednog gospodarenja. Izgleda da smo to bar formalno počeli.

Nedjelja dne 3. o. mj. bila je naime može se reći posvećena naprednom gospodarstvu. Kod nas je u nedjelju bila neke vrsti izložba gospodarskih modernih strojeva.

Inicijativom naše svetomartinske mljekarne već oktobra ili novembra obećala je puljska tvrdka Pelaschiar, da će u naš kraj poslati na pokus i ogled jedan motorni plug.

Čekali smo i napokon je eto 3. o. mj. g. Pelaschiar uz razne druge gospodarske i političke istarske ličnosti došao u Buzeštinu, a sobom je dovezao više raznih modernih plugova, sijalica, brana na kline i kotače, žitne čistilice i raznih drugih sprava, da kod nas napravi neku vrst izložbe. Sve nam je to bilo na uvid na Fontani, a pokušajno oranje s motornim plugom vršilo se je na oči naroda u Sv. Martinu već prije, dok se je u nedjelju opetovalo na Goričici.

Ljudstva je tim pokusima prisustvovalo mnogo jer je malo ko od nas do sada vidio oranje s motorom na petrolej ili naftu.

Nas gospodare je oranje i izložba jako zanimalo; dobro smo pazili kako se je oralo s novim kod nas nepoznatim željeznim plugom na bencin — motor. Svaki od nas sve to novo prosudjuje po svojoj glavi. Mi smo pažljivo pregledali sve gospodarske strojeve. Sada se o svemu vidjenomu kod kuće razgovaramo, a da konačnog suda ne možemo izreći.

Spomenuti ćemo i to, da je jedan poljodjelski učitelj ovom prigodom praktično podučavao na voćkama obrezivanje istih. Inače dolazio je k nama u bivši Narodni dom svakog ponedjeljka.

Ovo su naše novosti. A dodat ćemo i to, da su pozivani naši mladići, budući vojnici, u školu, da se ih vježba već prije uvojničenja u vojničkim vježbama. Napokon je bio poslan u grad čovjek koji je podučavao postolare u risanju i krojenju postola. Kako vidite kod nas se počelo nekako brže živiti, i svagdje se opaža neka žurba, neka preša. — **Seljak.**

Franina i Jurina

Jur.: I Vazanj je šal.
Fr.: Je nekako, je.
Jur.: Kako — nekako?
Fr.: Ter znaš, da ni veselo, kako ni Božić i kako ni nijedan drugi blagdan.
Jur.: Ja — ma čaš biš ti, Franino, otel, da već jedanput finiš tužit se?
Fr.: Ja ni sâm ne znam, ča bim otel, ma, da ti pravo rečem, ovo moje življenje ni nikakovo življenje.
Jur.: Nego ča je?
Fr.: Ja ne znam ča.
Jur.: Je li ti Mara doma?
Fr.: Ne. Ča biš njoj?
Jur.: Bim njoj rekal, da ti prnese jedan ženski kumbinè i jednu preslicu, pak da se lepo obučeš po žensku i da pomalo predeš i cmihaš, kako je življenje težko i kao se već ne more dalje i kako bi najbolje bilo umret i sve tako.
Fr.: Govori ti ča ćeš, ma ja sam dišperan.
Jur.: Ako si vaistinu dišperan, ja ne znam, ča čekaš? Zač se ne obesiš?
Fr.: Ja —ma...
Jur.: Moreš, ako ćeš i va jamu. To je najzada svejedno za takovi ljudi: poji ih gavran na grane ale pak va jame.
Fr.: Ma, da te ja malo pitam: ča biš ti storil, da si na jednem vapore...
Jur.: Navigal bim...
Fr.: Čekaj, pusti me reć! Ti si, na jedno rečenje, na jednem vapore. Vreme je grdo, vapor se najedanput nagne i ti se spuzneš va more. Ča biš ti onputa?
Jur.: Ča bim onputa? Zijal bim ča bim jače mogal, neka mi ča dohite: dasku ale pak kakov konop.
Fr.: A da ti niš ne hite? Ale da te ne čuju? Recimo da je noć?
Jur.: Svejedno: ja bim za njim plaval z rukami i nogami i celo bim vreme zijal, da mi pridu na pomoć.
Fr.: Ja ma da je vapor jedan «Vurunbrand», ki brzo maši?
Jur.: Ja bim svejedno za njem plaval.
Fr.: Ma Jurino, ne jadi me, kada znaš i sam, da bi vapor brzo zginul, a ti biš ostal sam zada. Ča biš onputa?
Jur.: Plaval bim.
Fr.: Biš, dokle biš mogal, ma kada ne biš već mogal — ča biš onput?
Jur.: I onput bim plaval.
Fr.: Ma vero ne biš dugo.
Jur.: A zač ne?
Fr.: Zač biš oslabel.
Jur.: Ako bim oslabel — bim počinul. Obrnul bim se na skinu, rastegnul bim ruki i nogi bim onako s trbuhom vajer i pustil bim, da me vali sami nose.
Fr.: A dupini i druge vele ribe? Ča biš, da te pohjapaju?
Jur.: Prej nego bi me pohjapale, ja bim se branil.
Fr.: A s čim biš se branil, nesrićo nijedna!
Jur.: Z ovemi mojmi rukami. Ćapal bim velu ribu za vrat, pak kada bim ju zadavil, zajahal bim ju i pustil, da me nosi s kurentom napred.
Fr.: S tobum se ne more govoriti.
Jur.: Kako ne more?
Fr.: Ne more! Je l' se kada kega videlo, da jaše na ribe?
Jur.: Svega je već bilo na svete, moj Franiću dragi, i sve valja provat, da se čovek drži z glavum zvan vodi i da nekako ziplava. Dišperevat se ne koristi niš. Si čital, ča su neki dan «Novice»» pisale?
Fr.: Sam. Lepo je bilo ono napisano. I pametno.
Jur.: I dosta oštro proti onem, ki ne vidi nego sve samo crno.
Fr.: Ja ma kada već pride voda do grla? Kada se čovek utaplja? Ča će onput?
Jur.: Rekel sam ti. Zajahat će na kakovu velu ribu.
Fr: Ma ako se takova riba ne najde?
Jur.: Nać će se kakova slamica.
Fr.: Ja — pak ča će na slamicu zajahat?
Jur.: I to će storit, prije nego pustit da ga voda poji.
Fr.: Ala — sveto strpljenje!

IZ ZAGREBA.

Zagrebačka politika i Radić. - Jugoslavija i Bugarska. - Kongres saveza gradova. Počasni gradjani. - Veliki tjedan. - «Dalmacija zemlja sunca». - Sladoledi!

U posljednje doba osobito se razmahala i zaoštrila borba izmedju Radićeve seljačke stranke i hrvatskih federalista. Već od rascjepa pred godinu dana, ove se dvije hrv. stranke medjusobno bore. Radić je, kako je poznato, izbacio iz programa svoje stranke republikanska načela, i vremenom išao dalje, pa je svoj poslanički klub, nakon toga što je proveo fuziju sa crnogorskim federalistima, prozvao «Narodni seljački klub», kao što će domala da i svoju stranku nazove «Narodna seljačka stranka» (ne više H. S. S.) za to, da proširi djelovanje strankino na čitavi teritorij u državi. Dok tako Radićeva stranka gubi sve više plemensku oznaku nastojeći da što više naglasi seljački, staleški princip, dotle nastoje federaliste da, ističući hrvatski karakter u svojem političkom programu, okupe što većma pristaša oko sebe iz Radićevih seljačkih redova. Protivni su oni Radiću i zbog toga, jer da neprestano uzmiče u politici i time štetuje hrvatskim interesima. Središte je borbe Zagreb, jer je sada pitanje Zagreba najaktuelnije. Zagreb — jednako i Beograd imali bi kao najveći gradovi da budu izlučeni iz područja djelovanja oblasnih skupština. Zagreb bi prema tome bio podvrgnut u svojoj upravi ministarstvu unutrašnjih djela, a ne bi potpadao pod kompetenciju oblasne skupštine zagrebačke. Radićevci uporno nastoje, da Zagreb ostane u oblasnoj skupštini da se tako ne dijeli gradjanstvo od seljaštva, no medjutim federaliste to ne daju i traže da Zagreb zadrži svoj posebni položaj, kako to zakon predvidja. Oni kažu da Zagreb kao središte svih Hrvata jednako pripada svima hrvatskim oblastima u državi, a ne samo zagrebačkoj. Oni napadaju Radića, koji da hoće iskoristiti Zagreb i čak ga podrediti svojim ličnim interesima. Nije jasno kako će se svršiti ovo pitanje. Većina je gradskih zastupnika protivna toj Radićevoj koncepciji. Nisu isključeni ni evetualni novi gradski izbori.

Deni Kostov, koji propagira jugoslovensko ujedinjenje i s Bugarima, održao je prije svoga odlaska iz Jugoslavije svoje predavanje o jugosl.-bugarskom ujedinjenju i u Mariboru. I tu je bio oduševljeno pozdravljen, kao što je to bio slučaj u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani. Ostavljajući Jugoslaviju izjavio je, da je oduševljen uspjehom za svoju ideju.

7., 8. i 9. svibnja zasjedat će u Zagrebu kongres saveza gradova Jugoslavije. Bit će zastupano 75 gradova po svojim predstavnicima, koji će se dogovarati o poslovima koji jednako interesuju sve gradove u zemlji. Kongresu će predsjedati načelnik Zagreba Vjekoslav Heinzel.

Nedavno je Zagreb odlikovao izborom za počasne gradjane za plodni rad znamenite Hrvate, učenjake svjetskoga glasa arheologa don Frana Bulića, Gorjanović-Krambergera nalazača krapinskog pračovjeka, pa Vladimira Mažuranića sina slavnoga bana Mažuranića i Ljubu Babića-Gjalskog književnika. Gjalski slavi domala 70. godišnjicu života i 40. godišnjicu književnog rada. O tom ćemo svojevremeno pisati. Počasnim je gradjanstvom grada Zagreba bio odlikovan za života svoga i naš književnik Eugen Kumičić.

Veliki tjedan. Sjećanje na svečani ulaz Isusov u Jeruzalem, Njegovu smrt i uskrsnuće. Sudbina Boga-čovjeka postala je od onda simbolom svih velikih dogadjaja u povijesti. Očekivana pobjeda — uskrsnuće. U crkvama slušamo pjevanu muku Isusovu i triumf Njegova uskrsnuća, a u kinu na platnu nam je ovdje prikazivan život Isusov.

«Dalmacija, zemlja sunca» tako se zvao drugi film koji se u Zagrebu ovaj tjedan prikazivao. Kao reklama za krasne sunčane krajeve kraj mora, kuda ljudi sa punim kesama putuju da sprovedu ljeto, ovaj je film dobro došao. Dalmacija će od toga imati koristi.

Zajedno sa lijepim vremenom osvanuli su po zagrebačkim ulicama i sladoledari. Medjutim ih je već prvi dan iznenadilo nestalno aprilsko vrijeme, pa je bilo smješno gledati kako sladoledari prodajaju sladoled po kiši. **A. R.**

IZ GOLCA

Kuda srćemo?

Rijetko se kada čuje glas iz našega sela, kao da nas više nema, ali još smo živi, i ako nam sve ne ide baš po loju. S jedne strane pritišću teški porezi i takse, a s druge opet naše siromaštvo.

No, tom našem siromaštvu krivi smo mnogo i mi sami. Jedna je velika naša pogreška ta, što bismo htjeli uživati, kao da nam ništa ne fali. Ima kod nas obitelji, koje živu gospodski i ako su veoma siromašne. Štogod se u sedmici zasluži, to se u nedjelju potroši kod Tomaša na kartama i vinu. To je bogme jedno veliko narodno zlo.

A i naše djevojke su krive, da se naše siromaštvo sve više povećava. Možda u kući nemaju ništa, ali po modi treba da se nose. Bolje bi im bilo, kad bi već je-

danput okrenule drugim putem. Neka se prihvate posla, a neka uzmu u ruku knjigu te kakvu novinu pa da nauče što je to život i kako se moraju vladati dok su mlade žele li postati dobre žene i majke, koje će znati odgajati svoju buduću djecu.

Ovoga pusta kod nas se je dovoljno plesalo, a sada ovih Uskrsnih blagdana naša mladež namjerava opet na veliko plesati. Da se vidi koliko to stoji, navesti ćemo samo, da su naši mladići prošloga pusta za ples potrošili svaki više od sto lira. Tako je to na žalost, a obitelji im možda stradaju u mizeriji.

To tako ne smije napred ići. Mi srćemo u potpunu propast. Vratimo se natrag k starom trijeznom i krijeposnom življenju — jer je jedino u tome naš spas.

Seljak iz Golca.

Novi zakon javne sigurnosti

GLAVA IV.

O javnim agencijama.

Čl. 116.

Ne mogu se otvoriti ili držati agencije za pozajmljivanje na zaloge niti druge javne agencije ili javni uredi kojim se god predmetom bavili i kojeg trajanja bili, pa makar se držali pod imenom agencija za prodavanje, za izlaganje, vašar ili sajam za uzorke ili slično, ako okružna sigunosna oblast ne da svoju dozvolu.

Dozvola je potrebna i za obrt mešetara ili posrednika.

Medju spomenute agencije spadaju i one, koje se bave sabiranjem informacija u svrhu, da se poslije putem buletina ili sličnih sredstava raširе.

Dozvola vrijedi samo za lokal u njoj naveden.

Agencija se može voditi i po zastupnicima.

Čl. 117.

Okružna sigurnosna oblast, po saslušanju trgovinske komore, prije nego izda dozvolu može zahtjevati, da se položi kaucija, kojoj će odrediti i visinu i formu.

Kaucija odgovara za sve obveze, koje su spojene s obrtom te i zato da se ispune uslovi, kojima je dozvola podredjena. Ako se ti uslovi ne bi ispunili, na predlog okružne sigunostne oblasti, prefekt će odrediti, da se kaucija u cijelini ili djelomično inkamerira. Okružna sigurnosna oblast može odrediti, da se kaucija izbavi samo kad su prošla tri mjeseca iza što je obrt obustavljen i pošto je obrtnik dokazao da nema više obveza odvisnih od same svoje radnje.

Čl. 118.

U općinama, gdje ima založionica ili ureda od njih odvisnih, okružna sigurnosna oblast ne može da dozvoli otvorenje novih agencija za davanje zajmova uz primanje zaloga, a da prije ne zapita za mnijenje Upravu založionice.

Iste se naredbe primjenjuju i na agencije, koje primaju naručbe kod založionica.

Mnijenje navedene uprave nije obvezno za odluke sigurnosne oblasti.

Zabranjeno je kupovati cedulje založionica i davati naknadne zajmove uz primanje zaloga tim ceduljama, ako se to obično kao zanat čini.

Čl. 119.

Nije dosta ispuniti naredbe trgovinskog zakonika, koje vrijede za javne agencije, za otpremne i prenosne agencije, i za javne poslovne urede, nego treba ispuniti i propise ovog zakona.

Čl. 120.

Lica, koja nešto zalažu ili koja u opće daju koji nalog javnim agencijama ili javnim poslovnim uredima, moraju dokazati svoju identitetu putem istovjetnice ili druge isprave, providjene sa fotografijom i izdane od državne uprave.

Čl. 121.

Oni koji drže javne agencije spomenute u prethodnim člancima, moraju da vode jedan registar dnevnih posala, na način, koji će biti ustanovljen u naredbi, i da drže uvijek u agenciji na vidnom mjestu iskaz operacija, kojim se bave, uz tarifu dotičnih plata.

Takovi obrtnici mogu provesti samo one operacije, navedene u tabeli uz cijene navedene u tarifi. Oni ne smiju provesti poslove ili primati naručbe od osoba, koje nemaju identitetne karte ili druge isprave, providjene s fotografijom i izdane od državne uprave.

DAROVI.

za «Prosvetu (odsjek za Istru).

Da počaste uspomenu na blagopokojnog supruga, oca i rodjaka Vladimira Bubića daruju rodjaci iz Ližnjana 60 lira.

Darovali su svaki po 5 lira gosp. Ivan Turk i Miho Banko iz Zarečja.

Najljepša hvala!

Svega po malo

Uskrs i Proljeće.

Crkva je uvela uspomenu i slavljenje muke i smrti Isusove, dotično njegovo uskrsnuće, u proljetno doba. To ima svoje značenje. U proljeće se narav budi, oživlja na novi bujniji život, kaošto je Hrist svojom smrću i svojim Uskrsnućem preporodio i oživio duhovni život čovjeka. Zato se Uskrs slavi uvijek prve nedjelje iza proljetnog uštapa (punog mjeseca). Ove godine na Uskrs bio je uštap.

Pravo proljeće (kalendarsko, sunčano) počima 21. marča. Taj dan sunce izlazi i zapada u 6 sati. Dan i noć su jednaki.

Važmene blagdane slavi se uvijek iza ovog dana, dakle u proljeću i to ponajvećma u aprilu ili travnju mjesecu. Počima sve rasti pa i trava. Odatle naše ime za ovaj mjesec travanj. Latinsko mu je ime april. Ovo ime proizlazi od «aprire», jer se tim mjesecom (aprilom) otvara ciklus (red) četiriju godišnjih doba. Prvo je doba proljeće, jer se u ovo doba sve radja, sve počima, sve obnavlja i preporadja. U travnju se narav poljepšava cvijećem, lišćem, zelenom šumom. Sve cvate, sve miriše, a ovaj novi život prirode, njezine proljetne ljepote i miloduh osvežuje, krijepi duševno i tjelesno svakog zdravog čovjeka. Djevojke i mladići kite se cvijećem.

Stari Rimljani posvetili su april mjesec božici Flori, božici cvijeća i pramaljeća. Kasnije su ga posvetili božici Veneri, božici ljubavi i ljepote. Pa i jest lijep travanj mjesec.

Ljubav je uzrok ljepoti probudjenju života u proljeće. Ljubav, ljepota i život reć bi djeca su istog roditelja. Ovo troje tako je drago i milo svakom stvoru, a osobito čovjeku. Ovo troje čini mlade ljude, djevojke i mladiće, mladima. U tim trim izrazima je obuhvaćen sav život čovjekov: oni su temelj radu, snovanju, nadi svakog zdravog pojedinca. U to doba pada i Uskrs, svetkovina mira, ljubavi i sreće.

— šp. —

Vazmena jaja.

Vazam je dan jaja. Nema kuće, sela, grada, zemlje, gdje se ne bi za Uskrs kuhala i bojadisala jaja. U nas ih kuhana nose na blagoslov sa ostalim pecivom i to prigodom prve sv. mise na dan Uskrsa. U taj svečani dan nitko ne smije išta drugo okusiti prije nego li blagoslovljen luk, pogaču i jaja. Iza toga slijedi ručak.

Vazmeno jaje je simbol (znak) života. Prividno mrtvo jaje sadržava život pilića. Pomoću topline se iz žutnjaka stvori novo živo biće. Iza 18—20 dana eto ti u jajetu mladi život pilića. Ovaj prokljuje koru jajeta te izadje na sunce Božje onako živ i veseo, da ga je milota gledati. I Isus je mrtav ležao u grobu, a onda je uskrsnuo.

Zato je kršćanstvo uvelo Vazam jaja. U starije doba jajima se obdarivalo uboge i djecu, dapače izmjenice rodjaci na Uskrs darivahu jaja, a time se čestitalo Uskrs. Jaja su simbol života, sreće i kršćanstva.

Za pravo ne znamo, zašto se bojadišu vazmena jaja. Znamo samo to, da su orijentalci (Azijati) već i prije kršćanstva bojadisali jaja. Perzijanci su na početku svoje godine (koja im je počela u proljeće) jedan drugoga darivali bojadisanim jajima kao simbolom početka svake stvari. Odakle je k nama prešao taj običaj. Taj običaj darivanja bojadisanih jaja na Uskrs poprimili su svi kršćanski narodi.

Srbi i Hrvati znadu vrlo slikovito i ukusno bojadisati uskrsna jaja. U tome su pravi umjetnici. U Istri se bojadišu jaja samo jednostavno: crveno ili modro bez ukrasa. Jednom se jajima čestitalo. a danas se u nas samo na Uskrs jedu. Ljudstvo zapušta stare običaje. I za simbol vazmenih jaja već se zaboravilo. Taj simbol je sreća i mir i život budući. Danas narodi sve svoje svečanosti slave sjedeći kod stola — gosteći se.

—šp.—

Amerikanska metoda

Vlasti grada Clevelanda postupaju vanredno strogo sa licima, koja se ogreše o zakon o zabrani. Uhvate li koga pri krijumčarenju alkohola, ili da poseduje ista, ili da je pijan, odmah se dovodi pred suca, koji ga osudjuje da u njegovom prisustvu popije dvadeset velikih čaša bunarske vode. U slučaju da se okrivljeni ustručava to učiniti, mora da odleži 30 dana u zatvoru. Pored toga moraju kažnjeni za vreme od dvadeset dana dolaziti na policiju i tamo popiti po jednu čašu vode.

Led.

Led dva palca debeo, nosit će čovjeka.

Led 4 palca debeo nositi će konja i konjanika.

Led 6 palaca debeo, nosit će par konja sa vozom lako natovarenim.

Led 8 palca debeo, nositi će par konja sa kolima teško natovarenim.

Vatikan.

U Vatikanu, dvoru rimskog pape, ima 11 hiljada raznih soba i dvorana.

Vetar i sunce.

Sunce i vetar oklade se jedamput ko će od njih pre da skine ogrtač s ramena jednom mladiću, koji je putovao drumom.

Vetar poče da duva iz svih sila, huktao je i buktao, ali uzalud, mladić je sve to više ogrtač uz telo privijao.

Sunce se počne smejati najvatrenijim smeškom, palilo je i žarilo, ali je mladić samo brisao znoj sa čela, a da ogrtač skine nije ni pomislio.

Sunce i vetar pogledali su zbunjeno jedno drugo, dok mladić ne udje u jednu krčmu što je stajala na putu. Kad je izašao, bio je bez ogrtača. Zapio ga je.

Okladu je dobio — krčmar.

Ljudi sa zelenom kosom

U blizini bakrenih rudnika na Kubi i u drugim krajevima, nalazi se posvuda ljudi sa zelenom kosom. To nije, kako javlja «Corriere della Sera», možda nova moda, već posljedica čudnovatog prirodnog pojava. Surovi bakar oslobadja se od svih raznih primjesa prije, nego li dolazi u trgovinu tako, da se u golemim pećima tali. Za toga talenja izlučuju se pare, koje imadu svojstvo, da kosu bojadišu zeleno kao trava. To je reakcija, koja nastaje od arsenika sadržanog u parama od taljenog bakra. Kosa ostaje u ostalom, kako je i bila, te raste nesmetano dalje.

Ratne penzije

Tul Josip - Mačkovlje. Dekretom br. 393943 od 27. 2. 27. odbijena Vam je penzija, jer da Vaša bolest nije ubrojiva u nijednu kategoriju.

Jelena ud. Poropat - Trstenik. Vaša je molba još uvijek u istraživanju. Manjka sva dokumentacija, koja je bila zatražena više puta od vaše općine.

Andrija Šau - Gologorica, Izola. Glede penzije radi smrti Vašeg sina Vam je bila odbijena još 23. 7. 1924. i dekret Vam je bio redovnim putem uručen. Zašto niste rekurirali? Odbijena vam je radi ekonomskih i obiteljnih prilika.

IZ UREDNIŠTVA.

Beljčev. — Veoma mi je žao, da Vaše uskrsne stvari nisam prije primio. Ono što mogu upotrebiti ću, ali ono strogo prigodno mogu samo — spremiti za drugu prigodu. Bilo bi mi baš dobro došlo. Ali... Hvala svejedno. Ono drugo — polagano, znate. Zdravo! — M.

J. Adamović. — Vaš sam dopis za zadnji broj primio prekasno. Žao mi je. Sada zbog prostora morate čekati. Javite se koji put, ali kraćim stvarima. Hvala i mnogo pozdrava. — **M.**

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

Broj 17 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 28. aprila 1927. Pojedini broj 25 cent. God. V.

„Istarska Riječ“ izlazi svakog četvrtka uveče.

Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve vokvari“. — Narodna poslovica.

„Carta del Lavoro“

Dan 21. aprila proslavljen je u cijeloj državi na najsvečaniji način. Toga dana pada naime novi fašistički blagdan «Natale di Roma» ili obljetnica ustanovljenja staroga Rima. Osim toga je on. Mussolini odredio, da se stari radnički praznik 1. maja ukine, a mjesto toga proglasio je dan 21. aprila radničkim praznikom. Po svim gradovima obdržavale su se toga dana manifestacije sindikalnih korporacija, u koje su učlanjene sve kategorije manuelnih i duševnih radnika.

Istoga dana uvečer sastalo se je u Rimu veliko fašističko vijeće na jednu svečanu sjednicu. Na toj se je sjednici raspravljalo u glavnom o novom ustavu rada, tako zvanom «Carta del Lavoro». Vijeće je radnu kartu (ustav rada) koju mi v cijelosti donašamo potvrdilo.

Ustav rada to je jedna nova uredba, koju je fašizam ustanovio i koju će provadjati u svrhu: da u državi potpuno i konačno uredi na temelju sindikalnih fašističkih ideja položaj radne snage svih kategorija, da odredi točno sve pravice i dužnosti poslodavaca i poslenika, da riješi pitanje osiguravanja radnika, da disciplinira narodnu proizvodnju itd.

Ustav rada ima trideset članaka. U njemu je jasno izraženo stanovište, da je sudjelovanje svih narodnih staleža apsolutno potrebno, makar to zahtjevalo i žrtve, želi li se u zemlji podignuti blagostanje.

Nekoje važnije točke ovoga ustava biti će doskora pretvorene u zakon, tako da će ustav rada vrijediti za sve državljane. Radne pogodbe i produkcija morati će biti u skladu s načelima, koje su donešene u ovom ustavu.

I.

Italijanska nacija je organizam, koji ima više ciljeve, viši život i viša sredstva djelovanja od pojedinih ili udruženih individuuma. Je moralna, politička a i gospodarska jedinica, koja se potpunoma ostvaruje u fašističkoj državi.

II.

Rad u svim svojim intelektualnim, tehničkim i ručnim oblicima je socijalna dužnost. Kao takovog i samo takovog štiti država. Sveukupnost proizvodnje je sa nacionalnog stanovišta jedinstvena. Njezini ciljevi su jedinstveni i usredotočuju se u blagostanju proizvadjača i u razvoju nacionalne moći.

III.

Profesionalna ili sindikalna organizacija je slobodna. Samo zakonito priznani sindikat te podvržen državnom nadzoru ima pravo da zakonito zastupa cijelu kategoriju poslodavaca i poslenika, za koje je ustanovljen; da štiti interese pred državom i pred drugim profesionalnim udruženjima; da sklapa kolektivne radne pogodbe, obavezne za sve pripadnike kategorije; da im odredi priloge i da, prema njima vrši funkcije, povjerene od javne koristi.

IV.

U kolektivnoj radnoj pogodbi prima svoj konkretni izraz solidarnost medju raznim činiocima produkcije kod nagodbe suprotnih interesa izmedju poslodavalaca i poslenika i kod njihove podvržnosti višim interesima produkcije.

V.

Radni sud je organ, kojim posreduje država u svrhu uredjenja radnih sporova, bilo da se nanašaju na izvršenje pogodaba i na druge postojeće odredbe, bilo da se ide za odredjenjem novih radnih pogodaba.

VI.

Zakonito priznane profesionalne organizacije zajamčuju pravnu jednakost medju poslodavaocima i poslenicima, uzdržavaju disciplinu produkcije i rada i promiču njihovo usavršivanje. Korporacije tvore jedinstvenu organizaciju produktivnih snaga i zastupaju posvema njihove interese. Radi toga posvemašnjeg zastupanja, i jer su interesi produkcije nacionalni interesi zakonom su priznate korporacije kao državni organi.

VII.

Korporativna država smatra privatnu iniciativu na području proizvodnje najučinkovitijim i najkorisnijim sredstvom u interesu nacije. Budući da je privatna organizacija proizvodnje funkcija nacionalnog interesa, organizator preduzeća je odgovoran pred državom za smjer proizvodnje. Iz suradnje proizvodnih sila proizlazi medju njima uzajamnost (reciprociteta) prava i dužnosti. Najamnik, tehnik, činovnik ili radnik je aktivni suradnik ekonomskog preduzeća, čije vodstvo pripada poslodavaocu, koji je za to i odgovoran.

VIII.

Profesionalne organizacije poslodavaca imaju dužnost da promiču na sve načine povišenje i usavršavanje proizvoda i snižanje troška. Zastupstva onih, koji vrše kakvo slobodno zvanje ili umjetnost i društva javnih namještenika, doprinašaju za zaštitu interesa umjetnosti, znanosti i književnosti, za usavršavanje produkcije i za postignuće moralnih ciljeva korporativnog uredjaja.

IX.

Posredovanje države u gospodarsku proizvodnju nastupa samo tada, kad nema privatne iniciative, ili je nedovoljna, ili kada su po srijedi politički interesi države. Takovo posredovanje može da preuzme formu kontrole, poticanja i direktnog vodstva.

X.

U kolektivnim radnim sporovima se ne može uvesti sudbeno postupanje, ako korporativni organ nije prije pokušao da postigne nagodbu. U pojedinim sporovima glede tumačenja i izvadjanja kolektivnih radnih pogodaba profesionalne organizacije imadu pravo da posreduju za postignuće nagodbe. Za takove sporove su kompetentni obični sudovi, kojima su pridruženi asesori, odredjeni od dotičnih profesionalnih organizacija.

XI.

Profesionalne organizacije imaju dužnost, da kolektivnim radnim pogodbama uredjuju odnošaje medju kategorijama poslodavalaca i poslenika, koje one zastupaju. Kolektivna radna pogodba se sklapa izmedju organizacija prvog stupnja pod vodstvom i nadzorom centralnih organizacija. U slučajevima predvidjenim zakonima i pravilima ima pak pravo da organizacija višeg stupnja stupi na mjesto nižeg. Svaka kolektivna radna pogodba mora sadržavati — jer bi inače bila nevaljana — točne propise glede disciplinarnih odnošaja, glede roka pokusa, glede mjere i plaćanja plata, glede radnog vremena.

XII.

Postupanje sindikata, nagodbeno djelovanje korporativnih organa i presuda radnog suda jamče da će plaća odgovarati moralnim zahtjevima, životnim mogućnosti proizvodnje i rentabilnosti rada. Odredjenje plaće je izvan svake opće norme i prepušćeno je sporazumu medju strankama u kolektivnim pogodbama.

XIII.

Posljedice kriza proizvodnje i novčane pojave moraju se pravedno razdijeliti medju sve činioce proizvodnje. Podatci iznešeni od javnih uprava, od centralnog statističkog ureda i od zakonito priznanih profesionalnih organizacija glede položaja stanja proizvodnje i rada, stanje novčanog trga i promjene životnih potreba poslenika, koje sredi i obradi ministarstvo korporacija — sve će to biti mjerilo za razmatranje interesa raznih kategorija i raznih razreda medju sobom i njihovo prilagodjivanje višim interesima proizvodnje.

XIV.

Kada je zaslužak odredjen na pogodbu (akord) i isplata pogodbe zapada iza 15 dana, mora se davati radnicima srazmjerne dvosedmične ili sedmične predujme. Noćni rad, koji ne spada u regularnu periodičnu raspodjelu ima da bude naplaćem još i dodatkom u razmjeru s dnevnim radom. Ako se radnja plaća po pogodbi (akord), pogodbene tarife moraju biti tako odredjene da marljivi radnik normalnom radnom sposobnošću bude u stanju da polak osnovne plaće dobije i minimalni dobitak.

XV.

Radnik ima pravo na sedmični odmor i to u nedjelje. Kolektivne pogodbe držati će se tog načela, uzimajući u obzir propise postojećih zakona, tehničke zahtjeve preduzeća i u granicama tih zahtjeva nastojat će da budu poštovani civilni i crkveni blagdani prema mjesnim običajima. Radnik mora da se točno i savjesno drži vremenskog rasporeda rada.

XVI.

Iza jedne godine neprekidne službe u preduzećima s stalnim radom ima radnik pravo na plaćeni ljetni dopust.

XVII.

U poduzećima sa stalnim poslom ima radnik pravo, kad prestanu odnošaji rada uslijed otpusta bez njegove krivnje, na otštetu srazmjerno s godinama službe. Takova je otšteta i u slučaju smrti radnika.

XVIII.

U poduzećima s stalnim radom prelaz poduzeća u druge ruke ne uništava radnu pogodbu i osoblje, koje je ondje namješteno sačuva svoja prava prema novom vlasniku. Istotako ne uništava radnu pogodbu ni bolest radnika, ako ne prekoračuje odredjeno vrijeme. Poziv u vojništvo ili u dobrovoljnu fašističku miliciju ne može biti uzrokom otpusta.

XIX.

Disciplinarni prestupci i djelovanja, koja smetaju normalnom poslovanju, a počine ih radnici, bivaju kažnjeni, prema težini prestupka, globom i suspenzijom i u težim slučajevima neposrednim otpustom bez otštete. Bit će specificirani slučajevi, kad poduzetnik može kazniti globom, odgodom i neposrednim otpustom bez otštete.

XX.

Na novo primljeni poslenik mora da provede neko pokusno vrijeme i za to vrijeme imaju i jedan i drugi pravo da raskinu pogodbu, a pri tome se plati samo onaj posao, koji je efektivno bio izvršen.

XXI.

Kolektivna radna pogodba se glede koristi i glede discipline proteže i na radnike kod kuće. Država će izdati posebne odredbe za osiguranje čistoće i higijene rada kod kuće.

XXII.

Samo država može konstatirati i kontrolirati pojavu zaposlenja i bezposlice radnika; cjelokupni indeks stanja proizvodnje i rada.

XXIII.

Ured za uposlenje na paritetičnoj podlozi je pod kontrolom korporativnih organa. Poslodavaoci moraju uzimati radnike, koji su upisani u takove urede i imaju pravo da biraju u popisu prijavljenih dajući prednost onima, koji su upisani u stranci i u fašističkim sindikatima prema vremenu upisa.

XXIV.

Profesionalne organizacije poslenika imaju dužnost da vrše medju radnicima izbor, čime se ima što više da podigne tehnička sposobnost i moralna vrijednost.

XXV.

Korporativni organi paze da pojedinci, koji su podvrženi udruženim organizacijama da su u skladu sa zakonima o zaštiti protiv nezgodama i radnoj policiji.

XXVI.

Osiguranje je velika manifestacija principa suradnje. Poslodavaoci i najamnici moraju proporcionalno doprinašati plaćanju osiguranja. Pomoću korporativnih organa i profesionalnih organizacija država će se postarati da uredi i sjedini sistem i ustanove osiguranja.

XXVII.

Fašistička država stavila si je za zadaću: 1) usavršenije osiguranje proti nezgodama; 2) poboljšanje i raširenje zaštite materinstva; 3) osiguranje proti profesionalnim bolestima i proti tuberkulozi kao početak općeg osiguranja proti svim bolestima; 4) u potpunjenje osiguranja proti nesvojevoljnoj besposlici; 5) prihvatanje posebne vrste dotacijske zaštite za mlade radnike.

XXVIII.

Zadaća profesionalnih organizacija je da štite one koje zastupaju kod administrativnog i sudbenog postupanja u pogledu osiguranja proti nezgodama i u pogledu socialnog osiguranja. U kolektivnim radnim pogodbama biti će odredjeno, gdje to bude tehnički moguće, ustanovljenje potpornih bolničkih blagajna sa doprinosima davalaca i primalaca posla, a tim će blagajnama upravljati zastupnici jednih i drugih pod nadzorom korporativnih organa.

XXIX.

Pravo i dužnost profesionalnih organizacija je da potpomažu one, koje zastupaju, pa bili članovi ili nečlanovi. One moraju vršiti tu zadaću direktno putem svojih organa i ne mogu je povjeriti drugim ustanovama i zavodima osim radi uzroka općenite naravi, koji premašuju interese pojedine kategorije proizvadjača.

XXX.

Uzgoj i izobrazba, naročito profesionalna izobrazba svojih zastupanika, članova ili nečlanova, je jedna od glavnih dužnosti profesionalnih organizacija. One moraju podupirati djelovanje nacionalnih ustanova za zanimanje poslije rada i za druge uzgojne pobude.

Politički pregled

ITALIJA

Jakost fašističke organizacije

Dne 1. o. mj. imalo je veliko fašističko vijeće svečanu sjednicu. Na toj se je sjednici govorilo izmedju ostaloga i o jakosti fašističke stranke. Generalni tajnik on. Turati izjavio, da fašističke organizacije broje danas svega ukupno 2 milijuna 168 tisuća i 823 člana.

Proces protiv Zanibonija svršen.

Dne 22. o. mj. (prošloga petka) završen je proces protiv Zanibonija i drugova, zbog atentata na on. Mussolinija. Izrečena je slijedeća osuda: Zaniboni, general Capello i Angelo Ursella, koji su glavni krivci, dobili su svaki po 30 godina tamnice, 3 godine nadzorstva i isključenje iz svih javnih služba; Ducci je dobio 12 godina i jedan mjesec, Nicoloso i Caligaro po 10 godina, 10 mjeseci i 20 dana, Riva 7 godina. I oni su osudjeni na 3 godine nadzorstva i isključenje od svih javnih služba.

Veliki majstor talijanskih framazona aretiran i konfiniran.

Dne 23. o mj. bio je u Rimu aretiran Domicij Torrigiani, veliki majstor svih talijanskih framazona. Ova je aretacija u savezu sa Zanibonijevim procesom. Talijanski listovi pišu na temelju izjava raznih svjedoka na tom procesu, da je atentat bio potpomagan od framazona. Torrigiani je odmah po aretaciji interniran na 5 godina.

Sjednica ministarskog savjeta.

Ministarski savjet sastati će se na sjednicu dne 5. maja. Na toj će sjednici govoriti on. Mussolini o medjunarodnim dogodjajima posljednjeg vremena, naročito o madžarsko-talijanskom prijateljstvu, te o novim smjernicama talijanske vanjske politike. Osim toga govoriti će o unutarnjem položaju. Ministar financija govoriti će o jakom poboljšanju lire. On. Suardo će dati na odobrenje jednu reformu državnog savjeta. Po toj reformi imala bi se moć i djelokrug prvog ministra on. Mussolinija još povećati i raširiti.

Prestolonasljednik Umberto u Milanu.

Njeg. kr. Visoč. kraljević Umberto posjetio je dne 24. o. mj. službeno grad Milan. Princa su dočekali svi zastupnici vlasti i velika masa naroda. On je odsjeo u milanskom kraljevskom dvoru, a popodne je prisustvovao raznim priredbama. U večer je prisustvovao i kazalištu svečanoj pred-

stavi. Drugog je dana prisustvovao raznim manifestacijama, koje je njemu u čast vojska priredila. Grad je za vrijeme njegovog boravka bio sav okićen zastavama i svečano raspoložen.

Dekret za promjenu prezimena.

«Gazzetta ufficiale» od 22. o. mj. donaša kraljevski dekret od 7. aprila, kojim se raširuje na sve nove pokrajine odredba, koja je sadržana u kraljevskom dekretu-zakonu od 10. januara 1926. glede promjene obiteljskih prezimena na talijanski oblik, kako je to bilo odredjeno za Tridentinsku Veneciju.

Talijansko-jugoslovenski spor.

Novine još uvijek pišu o tome pitanju, no stvar se još ne riješava. Izmedju Beograda i Rima nije došlo do nikakvih pregovora. Štampa i javnost čeka sada što će progovoriti London i Pariz. Engleska i Francuska izgleda, da bi imale napraviti sporazum izmedju talijanske i jugoslovenske vlade. Ako Francuska i Engleska ne uspiju, onda će pitanje spora doći pred Društvo Naroda.

JUGOSLAVIJA

Izjave kralja Aleksandra o sporu.

Neki dan je jugoslovenski kralj Aleksandar razgovarao s jednim engleskim novinarom. Englez je taj razgovor napisao za jedan veliki londonski list. Iz toga lista se razabire, da je kralj Aleksandar govorio i o jugoslovensko-talijanskom sporu zbog Albanije. Izmedju ostaloga on je naglasio, da je jugoslovenski narod u svjetskom i balkanskom ratu dosta pretrpio te, da danas Jugoslavija ne namjerava stvarati novoga rata. Jugosloveni žele mira, žele raditi i živjeti u miru, da im se država uredi i ojača. Jugosloveni, vlada, a ni on nisu za to, da bi se dali na ratne avanture. Što se tiče Albanije, Jugoslavija je na mirovnoj konferenciji branila njezinu slobodu i potpunu nezavisnost. Jugoslavija je vjerna, kaže kralj, ideji mira, te stoji na stanovištu, da Albanija mora ostati sasvim slobodna i nezavisna. Niko se ne smije dirati u njezine unutarnje poslove. Kralj je osim toga izjavio, da nedotaknjivost albanskih granica znači i nedotaknjivost jugoslovenskih granica.

RUSIJA.

Prijateljstva s raznim državama.

Pred neko vrijeme bio je sazvan u Moskvi veliki sovjetski kongres, na kojem se je raspravljalo o političkim i gospodarskim prilikama u zemlji. Zaključeno je, da su prilike u Rusiji dobre. Sada bi dužnost vlade bila, da se sklapaju prijateljstva sa raznim državama, a u prvom redu sa slavenskim. To je zaključeno na tom kongresu.

ČEHOSLOVAČKA

Češke novine o jugoslovenskoj novoj vladi.

Ugledni čehoslovački list «Venkov» donaša uvodni članak o novoj jugoslovenskoj vladi. Medju ostalim kaže: «Možda će nova jugosl. vlada u nečem promijeniti metode, naročito u pogledu unutrašnje politike, ali po općem shvaćanju nastaviće se rad prošlih vlada. Pridobivši za saradnju demokratsku zajednicu, g. Vukićevićeva vlada dobila je prije svega naročitu vrijednost ličnošću istaknutog demokratskog prvaka g. Voje Marinkovića, koji je preuzeo ministarstvo inostranih djela. G. Marinković danas je najpozvanija ličnost, da vodi jugoslovensku inostranu politiku. U koliko se tiče sposobnosti i autoriteta, u tom pogledu poslije smrti Pašićeve, teško bi mu se našao takmac medju jugoslovenskim političarima. Od g. Marinkovića možemo očekivati djela, koja ne će poslužiti samo stvari balkanskog mira nego i učvršćivanju medjunarodnog položaja Jugoslavije. Naš iskren prijatelj i pristalica koncepcije Male Antante, g. Marinković, znači u uzajamnom odnosu Jugoslavije i Čehoslovačke republike energičnu i istinsku želju, da se prijateljstvo oba naroda izgradi u potpuni živi saveznički organizam. U tom smislu, ne želeći, da podcenjujemo zasluge i značenje njegovih prethodnika, možemo samo da pozdravimo novu vladu.»

FRANCUSKA

Put predsjednika republike u London.

Izmedju Francuske i Engleske postoje prijateljske veze već iz vremena rata. Sada se pak radi na tome, kako bi se došlo do još boljih i srdačnijih odnosa i s jedne i s druge strane. Tako se sada sprema, da posjeti Englesku francuski predsjednik Doumergue. U Engleskoj ga čekaju i čine sve pripreme, da ga što svečanije dočekaju. Pri iskrcanju dočekaće ga i sam kraljević Princ od Walesa, a u Londonu na stanici kraljevski par. Na putu će ga pratiti ministar vanjskih poslova Briand.

ENGLESKA

Nezaposlenost.

U Engleskoj vlada već od nekog vremena velika nezaposlenost. Broj nezaposlenih digao se preko milijuna. Lanjske godine u ovo doba bilo je takodjer nezaposlenih ali ne ovoliko.

KINA

Kineska revolucija.

U Kini stvari ne idu na bolje nego se dapače pogoršavaju. Cijela je zemlja u ratnom komešanju, a dvije stranke, koje se biju za prevlast, nastavljaju ogorčenu borbu. Nezna se ko će pobjediti i kako će se kinesko pitanje riješiti. Čang Tso Lin vodi oštru borbu protiv ruskih boljševika, pa je Rusija već poslala na granicu Mandžurije svoje čete, koje bi mogle svaki čas da se umješaju u kineski kaos.

MADŽARSKA

Pitanje riječke luke.

U Madžarskoj će doskora parlamenat dati ratifikaciju ugovora, koji je grof Bethlen u Rimu potpisao.

Na nadležnim mjestima počele su pripreme za uredjenje pitanja madžarskog tranzitnog saobraćaja za Rijeku preko Jugoslavije. Nadaju se, da će se uspjeti, da se ovo pitanje s Jugoslavijom riješi još ljetos. Polaže se najveći interes, da se problem što hitnije riješi, pošto bi Madžarska željela, da već ovogodišnju žetvu izveze preko Rijeke. Odnosne pregovore voditi će baron Vimersberg, koji će još ove nedjelje otputovati na Rijeku i odande u Beograd. Pregovori na Rijeci tiču se uredjenja novih plovidbenih pruga sa Rijeke, kao i dobijanja dokova, bazena i magazina za madžarski izvoz. Pregovori sa Beogradom odnose se na tranzitni saobraćaj iz Djekenješa na Rijeku.

U Budimpešti se nadaju, da promjena vlade u Beogradu ne će uticati, da se pregovori odugovlače i da promjenom kabineta ne će nastupiti nikakva promjena u spoljnoj politici.

Kako novine pišu, Madžari kane sklopiti i sa Jugoslavijom onakav ugovor, kakav su sklopili s Italijom.

UKRAJINA

Revolucija.

Ukrajina se je počela buniti. Novine naime pišu o tome, kako se je tamo pojavio neki protuboljševički pokret. Taj pokret vode ljudi, koji su za cara, monarhisti. Oni bi htjeli, da se odcjepe od boljševičke Rusije. No, ruska je vlada tome pokretu ušla u trag, pak je u Ukrajini pojačala čete. Moglo bi još kojećesa da bude.

AUSTRIJA

Izbori. - Uspjeh slov. stranke.

U Austriji su se dne 24. o. mj. obdržali izbori za parlamenat, za pokrajinsko vijeće i u Beču za općinsko vijeće. Sve je obavljeno u najvećem redu. Najviše su glasova dobili kršćanski socijalisti. Njih će u novom parlamentu biti 75. Za njima dolaze socijalni demokrati sa 70. Druge stranke imaju sve mnogo manje poslanika.

Izborima za pokrajinsko vijeće su pristupili i koruški Slovenci, koji u Austriji žive kao narodna manjina. Dobili su dva mandata. Izabrani su dr. Poljanec i dr. Petek. Slovenci su se u vrijeme izbora lijepo ponijeli.

MAROKO

Novi Abd - el Krim u Maroku.

U Maroku se nešto kuha. Rifanci su se opet počeli buniti protiv Španjolaca. Pojavio se je opet onaj pokret, koji je bio ugušen uhapšenjem glasovitog Abd-el Krima. U brdima se kupe čete i navaljuju na španjolsku okupatornu vojsku. Španjolci se nalaze u očajnom položaju.

Jedan od bivših podzapovjednika Abd-el Krimovih sakupio je raštrkane čete bivše Abd - el Krimove armije i pozvao plemena na novu borbu za oslobodjenje afričkih muslimana od tudjinske vlasti. Njegova akcija je u prvom redu uperena protiv Španjolaca, koji su daleko slabiji od Francuza.

Španjolce je teško pogodilo zadnje nevrijeme u Maroku i uz napade Rifanaca proizvelo je to pravu vojničku katastrofu. Vrhovna komanda u Maroku nema već više dana apsolutno nikakve veze sa položajima u zapadnoj i srednjoj borbenoj zoni, kao ni sa kolonama, koje su zašle u neprijateljsko područje.

U borbenom području jugozapadno od Alhucemasa i Targuista, gdje je teren veoma brdovit, prilike Španjolaca su strašne. Trupe operišu u nekoliko većih odjelenja, i neprestano su u borbi s neprijateljem, da im se nekoliko dana nije mogao dostaviti hljeb i hrana. Mnogi vojnici su se u buri i snježnoj vijavici smrznuli, a veliki broj leži bolestan, nesposoban za borbu, pa će vjerovatno i pomrijeti, jer im se ne može poslati pomoć.

Rifanci su se digli, a kako će se ovo svršiti, još se ne zna.

Domaće novosti

Obljetnica Rima u Istri.

Dne 21. aprila bila je u svoj Italiji svečano proslavljena obljetnica ustanovljenja Rima. Taj dan je ujedno novi fašistički praznik rada, mjesto prijašnjeg prvoga maja.

Toga su se dana po svim gradovima države vršile manifestacije velike fašističke sindikalne organizacije, u koju su učlanjeni svi radnici manuelni i duševni. U Trstu, Puli, na Rijeci i po drugim manjim istarskim gradovima obavile su se proslave i manifestacije u lijepom redu. Fašistički prvaci držali su svečane govore o jakosti sindikalnih organizacija i o novom fašističkom radnom ustavu za zaštitu radnika.

† Marija Monas rodj. Marečić.

Pred kratko vrijeme morao je i g. Josip Monas jedan o posljednjih naših učitelja u Istri ostaviti ovaj kraj, da se namjesti negdje drugdje, kao i ostali naši narodni učitelji. On je dugo službovao po raznim istarskim selima, a u posljednje je vrijeme bio u Tupljaku i Gologorici. Dobio je službu u Kutinici (Slavonija). I nije nego počeo da u miru radi, kad li ga zadesi teška nesreća i žalost. Njegova draga žena, Marija bolovala je već duže vremena, a iza kako se je iz Istre preselila, bolest se je njezina pogoršala, te je podlegla i preminula 14. o. mj. na Veliki četvrtak. Pokopana je na pravoslavnom groblju u Kutinici (jer tamo katoličkog nema) na Veliku subotu.

Pokojnica je rodjena u Gologorici, a bilo joj je 50 godina. Bila je dobra narodnjakinja, a uz svog je muža, koji je bio mnogo proganjan, pretrpjela mnogo u vrijeme internacija, a i poslije. Uslijed toga dobile su i ona i kćerka Slavica srčanu bolest, od koje je i Slavica već prije preminula. A sada je smrt uzela i nju. Ostavila je iza sebe četiri sina, Zvonimira, Janka, Dušana i Milana, te dvije kćerke Veru i Milku.

Neka počiva u miru daleko od drage joj Istre. Neka joj je laka zemlja! A g. Monasu, našem prijatelju, i djeci izrazujemo saučešće mi, narod i njegovi drugovi.

Kaucije za trgovinske dozvole.

Kod pojedinih financijskih intendenca još se uvijek vrši uplaćivanje kaucija, koje trgovci moraju položiti žele li i dalje imati dozvolu za trgovanje. Računa se, da je do sada u cijeloj državi uloženo oko 3 miljarde lira. Rok za plaćanje kaucija produžen je kako znamo do 31. maja.

Buzetska Mljekarna odlikovana u Firencama.

Pišu nam iz Buzeštine:

«Kako je poznato imademo mi svoju zadružnu Mljekarnu u Sv. Martinu, koja pobira mlijeko na Buzeštini i na Krasu (Brest). Počela je djelovati augusta mjeseca prošle godine; ali je već u to kratko doba lijepo napredovala, a još bi se bolje razvila i podignula, da nema domaćih konkurenata (mljekara privatnih) i da nema malodušja i nepovjerenja medju nama gospodarima.

Mljekarna odava svoje mlijeko (10—12 hl dnevno) u Trst i Pulu; inače pravi sir, osobito maslac.

Mi ovuda i na Ćićariji imademo dobrog mlijeka, što ima do 5 stepena masti. Razumije se od takova mlijeka dobiva se dobar sir i maslac.

Naša mljekarna se ojunačila, te je poslala svoj sir i maslac na medjunarodnu izložbu u Firenze. I gle čuda i presenećenja! Prispije iznenada na Mljekarnu pismo, da je bio na izložbi nagradjen zadružni naš maslac. S pismom dodje i diploma, ukusno izradjena, te zlatna medalja i križ.

Tu počast dobila je naša zadružna mljekarna na najkompetentnijem mjestu za svoj izvrsni maslac.»

Mi se ovom odlikovanju naše mljekarne radujemo i čestitamo vrijednim zadrugarima, koji su iz ničesa stvorili ovako uzornu zadrugu. Preporučamo im, da je uzdržavaju i potpomažu, bit će im na korist.

DOPISI

IZ FILIPANE

Crkvena posla.

Evo nas opet, da se javimo mi iz Filipane. Ne rado se laćamo pera, naročito imamo li samo da se tužimo. Prošao je i Uskrs, a mi smo ga svetkovali «po brižnu», ne onako kako bi trebalo. Tome je mnogo kriva i naša crkva, kojoj mnogo toga fali. A u prvom joj redu fali — dobar svećenik. Mi smo dosada imali više dušobrižnika, koji su se doista brinuli za duše svojih vjernika, ali nas postupak našeg sadanjeg župnika odvraća od crkve. Vidjeli smo to na Veliki Petak, Veliku Subotu i na Uskrs. Sve nam je crkvene proslave obavio tako, kao da mu se nekamo silno žuri, bez ikakvog reda i bez ikakvog svečanog duha, koji je u ovakvim danima potreban. Narod je ostajao začudjen. Tu nije bilo ništa po našem starom običaju. Pjevači su činili što ih je volja, pop je činio što ga je volja i sve se je svršavalo i obavljalo bez glave i repa. Naši najstariji starci pričaju, da Gloria mora uvijek da zvoni na deset i pol ili na jedanaest. Tako je bilo oduvijek. Ne sjećaju se, da je ikada bilo drugačije. No, ove je Uskrsne subote misa bila rano u selu, a prema tome je i Gloria Isusovog uskrsnuća zvonila dva, tri sata prije nego je morala. Narod je iz okolice dolazio k misi ko redovito, no morao se je vratiti, jer je bilo sve svršeno.

Poslije ove rane ekspres mise otišao je naš svećenik k Svetoj Mariji, da tamo blagoslivlje kruh, janjce i jaja. A mi smo ostali nezadovoljni. To tako ne ide. Narod se za crkvu više ne zanaša kao jedan put, a to je slabo. Kad bi naš svećenik znao ugoditi nam, imao bi više dobrih vjernika, a ovako crkva biva sve više prazna. Mnogi nam ljudi idu baš zbog svećenika u druga sela, gdje slušaju glas božji onako kako treba.

Seljak.

IZ RIJEKE.

Jedna nova repatica. - Opet konac svijeta. Uskrsna bura. - Slamnati tjedan.

Ninetta se boji smrti. Danas mi je donijela neke novine, u kojima se na dugo i na široko raspravlja o strahovitoj katastrofi, koja da će ovu našu grješnu zemlju zadesiti na dan 27. juniia ove godine. Po onome, što te novine pišu, imao bi dva dana prije Petrova biti konac svijeta. Uzrok? — Razumije se — kometa.

— Ca govorite, vi, Rokac, će nas ov pu pomest z onem svojem velem repom? Po red gastronomije bila je meni oduvijek astronomija najdraža znanost. Pitajte me za kojugod kometu i ja ću vam odmah nabrojiti: ko ju je otkrio i kada i otkuda dolazi, i kad će se opet vratiti itd. Tako sam odmah poučio i Ninettu, da repatica, o kojoj se radi nije nikakva nova gošća za nas. Ona se k nama vraća svakih šest godina. Bila je prema tome i god. 1921. Došla i prošla, — i nikome ništa. Istina je, da će nam ta kometa na dan 27. juna ove godine biti vrlo blizu (mnogo bliže nego li je bila prije šest godina...) ali to još ne znači ništa.

— Koliko kilometar će bit do nje? — prekinu me Ninetta.

— Pa neko šest milijuna... A to nije baš jedan skok ni dva.

— Ma njoj je zato rep dug, i ja sam cula, da ako mu pasamo skroze, da nas je vrag zel: svi ćemo umret otrovani. Je to istina?

Ja odgovorih:

— Rep ove naše komete zaista je dug, neizmjerno dug, a i sastavljen je od samih otrovnih gazova. Ali naša je atmosfera tako velika, da kad bi nam je kometin rep svu otrovao, taj bi otrov bio tako razrijedjen, da nam ne bi mnogo naudio. Ni toliko, koliko bi nam naudila jedna čašica kojeg običnog «petešа». Medjutim mi kroz onaj rep ne ćemo proći, jer ćemo se na dan 27. juna nalaziti izmedju sunca i komete, koja će biti repom okrenuta prema neizmjernom svemirskom prostoru. Prema tomu — nikakva straha!

I tako se Ninetti razvedrila duša, i već se spremala, da sprovede Uskrs veselo i živo kao što još nije nikada do sada.

Kadli eto jada iznenada! Upravo na sâm Vazam, kad je ona imala da se odjene po najnovijoj modi, to će reći do skrajnosti «laško», počela je najedanput da žvižđi bura, isprva slabije, onda sve jače, dok nije otvorila sve svoje strašne sirene i nastavila da tuli, trese, drma, kao da će sve polomiti. U isto vrijeme počeo je iznad Plasa, da se širi nekakav bijeli oblak, širok i dug kao rep u kakve komete i Ninetta se pobojа, da je nisam ja možda prevario, da nije li ono možda odista prava kometa? I sva u strahu navaljivala na mene, neka joj kažem pravu istinu. Ja sam je mirio i govorio joj, neka ne bude luda, ono da je pravi pravcati oblak, a ono bijelo u njem snijeg i led, koji će se sasuti u hinterlandu, dok će se naša holokausta izvući s nekoliko razbijenih nosova.

Tako je i bilo. Kao kod svake malo jače bure, tako su i ovaj put ljudi pričali, da otkad oni pamte, još nije nikada tako duvalo i treslo. Da pravo kažem, bilo je oštro, i mogu vam reći, da onoga dana nisam vidio ni jedne ženske gole ruke ni noge. Ovo je najbolji dokaz, da i moda kao i sve drugo na svijetu ima svoje granice.

U svakoj nesreći ima i nešto sreće, tako smo je imali i u onoj buri. Nije nam bila draga na Uskrs, no a što bi tek bilo, da je svoj dolazak odgodila za nekoliko dana, recimo do rimskog Božića! To bi bilo vrlo neprijatno, jer se baš toga dana započeo «tjedan slame» ili — ako već hoćete — slamnati tjedan. Evo kako je do toga došlo: U Italiji pravi se vrlo mnogo slamnatih šešira. Ti šeširi, iako su najbolje vrste, ne mogu u većoj količini u svijet, budući da su sve države udarile na njih silnu carinu. Medjutim italijanski klobučari drže tvrdo i rade iz petnih sila, da i unatoč tolikoj carini proturaju svoje škrljake u tudje zemlje. Da bi mogli lakše konkurirati s inozemnim klobučarima, htjeli bi najprije, da se njihovi šeširi što više raširе u samoj Italiji. Misleći da će to najbrže postići jednom reklamom, odlučili su, da će od 21. do 28. aprila imati u svojim izlozima izložene same slamnate šešire i tako da će mnoge natjerati, da već sada nabave to slamnato pokrivalo naših glava. Ta se slamnata sedmica organizovala i ovdje na Rijeci. Zamislite, što bi bilo, da je bura samo malo zakasnila! U jedan mah bili bi se svi oni škrljaci digli u zrak, zastrli sunce i mi ne bismo više vidjeli ni prsta pred nosom.

U četvrtak, 21. o. mj. na svečani je način otkriven lav svetoga Marka na Adamićevu mulu, koji je sada promijenio ime u svetoga Marka. Prisustvovao je svečanosti komendator Quartieri i načelnik Venecije.

One tri:

Nekome trgovcu, koji nije puna tri dana inkasirao ni deset lira, dodje nekakva gospodja i zatraži nešto, čega jadan trgovac nije imao.

— Žalim, gospodjo, te vas ne mogu poslužiti, reče trgovac, ali mogu bih vam pokazati nekoliko najmodernijih mišolovka, pa ako izvolite...

— Hvala, odgovori, gospodja. Ne trebam, jer u mojoj kući nema mišева.

— Pa ja sam pripravan, da vam ih nekoliko pošljem i to uz najpovoljnije uvjete, navaljivao trgovac, koji je po što po to htio da proda barem jednu mišolovku.

Druga:
Danas me je Ninetta upitala:
— Ke karti trebe imet za ozenit se?
— Karti od tisuće — rekoh ja čisto ne oteći.

Posljednja:
Juče je Ninetta otišla u farmaciju i upitala gospodina spicijera:
— Bite mi dali malo uja od licini, ma kako, da mu se ne cuje gust?
Ljekarnik odgovori:
— Vrlo lako, tek će trebati da se malo strpite. Izvolite medjutim sjesti, a ja ću biti tako slobodan, da vam ponudim čašu našeg izvrsnog sirupa od jagodica.
Ninetta sjedne, ispije čašu sirupa i zahvali veleći: — Ma bas je dobro.
Poslije nekoliko časaka upitat će ljekarnika:
— A ono uje od licini?
Sad vidim; da niste ni osjetili.
— A ca?
— Pa ulje od ricinusa, što sam ga krišom izlio u onaj sirup.
Ma ca ste nemi? Uje ni bilo za me, nego za onega nemega Rokca, vrazji pandolo!
Rokac.

IZ ZAGREBA

Bizantološki kongres u Beogradu. - Meštrovićeva umjetnost u srednjim školama. - Francuzi za žrtve od potresa u Hercegovini. - Lijet jugoslov. avijatičara u Indiju. - Proglas protiv kletve.

Zagreb, 22. IV. 1927.

Nedavno je u Beogradu (od 11.—15. IV.) održavan bizantološki kongres, kome je prisustvovalo nekoliko stotina što stranih, a što domaćih naučenjaka, koji se bave istraživanjima stare bizantiske kulture i njezinog utjecaja na kulturu ostalih naroda, specijalno pak balkanskih. Prvi je takav kongres obdržavan prije tri godine u Bukareštu, ovaj drugi sada u Beogradu, slijedeći će zasjedati u Ateni. Kongres bizantologa je od velike važnosti za Jugoslaviju, a za mladu jugosl. nauku napose. Ne samo što je tom prilikom Beograd u svojoj sredini mogao da pozdravi tako veliki broj odličnih naučenjaka iz svih dijelova svijeta, već se time pokazuje koliku pažnju i poštovanje probudjuje naša nauka i ova zemlja u naučnom pogledu pred očima stranaca. — Povijest Južnih Slovena, a naročito Srba i Bugara u uskoj je vezi sa poviješću Bizanta (Carigrada) i to sve od onda, kada su Slaveni nastanili Balkan — pa do zauzeća Carigrada po Turcima. Carigrad je bio u srednjem vijeku moćna država, koja je na svoje susjede vršila moćan i politički i kulturni utjecaj. Kultura u Južnoj Srbiji, gdje su još danas sačuvani mnogi manastiri — zadužbine srpskih vladara još i danas svjedoče o moćnom utjecaju Bizanta na Južne Slavene. Taj materijal, ti kulturni spomenici predstavljaju vrlo mnogo za bolje upoznavanje bizantinske kulture, pa su zato i učesnici kongresa posjetili ove krajeve u južnoj Srbiji, da na licu mjesta vide ove ostatke srpske srednjevjekovne kulture. — Naravno je, da su na kongresu svi gosti najljepše susretani, slavenski pak napose. Bugarski su naučenjaci i tom zgodom iskazali želju za što većim zbliženjem medju Južnim Slavenima. Na tome kongresu govorio je i Istranin g. dr. Abramić.

Meštrovićeva je umjetnost zbog svoje originalnosti stekla svagdje udivljenje u Evropi i u Americi. Kao ono početkom prošloga stoljeća naše narodne pjesme, što osvojiše ondašnji kulturni svijet poradi svoje čiste, istinske i jednostavne ljepote. Meštrovića danas posvuda slave. On je cijenjen kod kuće, a vani u svijetu stekao je poštovanje sebi i digao ugled svojemu narodu. Njegov prijatelj Istranin Milan Marjanović, prvi propagator njegove umjetnosti za rata i poslije njega, u Americi i Evropi, sprema o Meštroviću oveću knjigu. Dosada je Marjanović držao već nekoliko predavanja o umjetnosti Ivana Meštrovića, a u zadnje vrijeme nastoji, da i medju srednješkolskom omladinom predavanjima pobudi poznavanje i razumijevanje velike umjetnosti Meštrovićeve.

Simpatije i prijateljstvo francusko-jugoslavensko nije nova stvar. I nedavno su Francuzi pokazali, da vole ovu zemlju i ovaj narod. Kad su u Francuskoj doznali za nesreću postranih krajeva prigodom potresa u Hercegovini, poslao je grof Henri de Begouen iz Toulouse u Beograd novčanu pripomoć, koju je on sakupio medju Francuzima za žrtve potresa. Grof Begouen bio je lični prijatelj biskupa Strosmajera i mnoge ga simpatije vežu za Jugoslavene. Mimogred spominjemo, da su se i Rusi iz Rusije sjetili novčanom pomoći postradalih.

Kletva je naša narodna sramota — čut ćete više puta. I to jednako hrvatska, srpska i slovenačka. I Madjari kunu, a ne može se niti za Talijane reći da su bolji u tom pogledu. Tek su Nijemci i u tome puno bolji od svih nas. Da se u Zagrebu tome stane na kraj, izvješeni su ovih dana ovdje plakati, gdje se ljudi upozoruju, da da se kane kletve. Zašto da se ne iskorijeni taj naš nelijepi običaj?

Dva jugoslavenska avijatičara krenuše aeroplanima pred par dana na put iz Pariza pa do Bombaja u Indiji. Put, kojega imaju da prevale, dugačak je 15.000 km. Sve zapreke i neugodnosti, koje pruža ovako naporan put ne smetaju smionost ovih poduzetnih ljudi. Čovječji um i snaga njegove volje osvaja sve sigurnije i zračne visine, da se u njima čovjek kreće i da s njima zagospodari. **A. R.**

Franina i Jurina

Fr.: Znaš, Jurino, ča ljudi govore?
Jur.: Neč ne znam, neč znam, kako se zame.
Fr.: Ne pitam te ja to, nego ako znaš ča ljudi od nas dveh govore.
Jur.: To pak ne znam.
Fr.: Ćeš da ti povedem?
Jur.: Ala, povedi!
Fr.: Ma obećaj mi, da se ne ćeš jadit.
Jur.: Si me morda kada videl jadnega?
Fr.: Sam već nego jedanput. Dunke, da ti povem: Ljudi misle i govore, da smo ja i ti prez prezimena.
Jur.: Kega zlodeja? Ja da sam prez prezimena! Ja!
Fr.: I ti i ja. No — rekal si, da se ne ćeš jadit, a već ti zubi škriplju, kako nenamazano kolo.
Jur.: Mane reć, da sam prez prezimena!
Fr.: Bože moj, ča njim zameraš! Otkada su živi, nisu nas čuli drugačeje zvat nego Jurina i Franina, Franina i Jurina — pak ča ćeš njim! A da ti pravo rečem — — ne ćeš se jadit, ča ne da ne ćeš?
Fr.: Ma zvrši već jedanput s tem tvojem «ćeš se jadit? — ne ćeš se jadit?» Reci, ako imaš ča — ako ne pusti me s mirom. Mane reć, da sam prez prezimena, prez mojga starega prezimena! A ča si njim ti rekal?
Fr.: Ja sam njim pokazal moju matrikulu još od vremena, kada sam bil mornar. Tu su oni videli, da se ja zovem Franina Žuljević, a to je borme naše ime od žulja. Mane je moj ded, Bog ga pomiluj, povedal, da su naši stari još pred tisuće let prihajali na svet puni žulji i od tega da su dobili ime Žuljevići.
Jur.: A ča si za me rekal?
Fr.: Da ti pravo rečem: niš.
Jur.: Lepo — baš lepo!
Fr.: Ča ću no? Nisam se nikako mogal spamentit tvojga prezimena. Matrikuli ti nisam nikada videl, pul soldati su te zvali Cukfirer, a — a tu si Jurina — sto imen, a nijedno prezime. Nego da ja još kada pridem mej oni ljudi, ki bi oteli znat, ko je tvoje pravo prezime, ča biš da njim rečem?
Jur.: Reci njim, da se ja zovem: Jurina Vučan.
Fr.: Vučan?
Jur.: Baš tako! Ovo moje ime Vučan staro je kako i Učka, puno stareje od tvojeh žulji. Ovako se je zval prvi čovek, ki je prej tisuć i toliko stotin let prvi prišal v Istru.
Fr.: Buzarona! A kako ti to znaš?
Jur.: Lepo! Ja nisam nikada po oblakeh letel, nego sam vavek poda se gjedal, ako bim kade ča skopal. I tako sam ja pomalo od harti do harti, od kamika do kamika prišal nato, da se je moj prvi ded v Istri zval Vučan.
Fr.: A ča je to bil za jedan čovek?
Jur.: Bil je župan. Čovek brkat, ki ni gjedal ni desno ni levo, nego bi sakemu odbrusil, ča bi mu hodilo.
Fr.: Ča smo mi va ono vreme imeli i takoveh ljudi?
Jur.: To se zna, da smo. Da ča si mislel, da su oni naši stari prej tisuć i toliko let bili samé šuškavice? To su ti bili dečki!
Fr.: To su oni imeli i dosta veliku moć?
Jur.: I kakovu! Va celoj Istre ni se potegnul ni jedan kamičić, di pomaknul nijedan kunfin, kade nisu bili blizu naši župani. S njim ni bilo lahko črešnji zobat!
Fr.: A ja sam brižan mislel, da su oni naši nekadajni ljudi bili sami pastirići, sužnji i vele nevoji — a to su, brate, komandirali i još kako!
Jur.: Svi nisu zapovedali, ma nisu svi ni služili. Bilo je jedneh i drugeh. Žujevići su kopali, a Vučani su ih stražili i branili.
Fr.: I na, Bože moj, pokle toliko stotin let mi smo se opet našli: ja Žujević, a ti Vučan. Nego ćeš, da ti neč rečem?
Jur.: Reci!
Fr.: Ja mislim, da i od sada, kad naši ljudi budu znali, da se ti zoveš Vučan, a ja Žujević, da te nas oni svejedin zvat Jurina i Franina.
Jur.: A da ča! Sve moreš promenit, samo naša imena ne moreš, pak da se lepo i na glavu postaviš.
Fr.: Ter je tako!

IZ DONJE ISTRE.

Moderno vino. Moderna moda i ples. Moderne ženske i kosa.

Čudan je današnji dvadeseti vijek i u njemu moderni svijet. Kudgod kreneš, svud modernost vlada od istoka do zapada. Posvuda se uz modernu prosvjetu i moderni mrak širi. Nema grada bez modernosti, a nema ni sela. Štogod kupiš, piješ ili jedeš prošlo je kroz moderne ruke i moderne strojeve.

Ideš li u grad, a takodjer i u selu, dobiješ u gostioni i moderno vino, a staro istarsko leži po seoskim konobama, jer nije već u modi, a i preskupo je za krčmare i gostioničare. Pa ti oni kupuju, brate, vino novo, mlado, parfumirano iz kakvog velikog skladišta (magazina) ili iz modernih fabrika vina, koje imadu svoja gnijezda u većim gradovima, a jedan takav grad je i Trst. A zašto ne bi, kad ga jeftino dobiju od tvorničara, a prodaju ga za skupe novce našim ljudima na selu i u gradu. To vino već po mirisu i ukusu poznaš, da ga istarska loza nije rodila ni odgojila već da ga je patvorila kakva fabrika ili magazin.

Popiješ li ga čašu, dvije, čuješ ga i osjećaš u želucu i u glavi. Kad ti ono počne plesati u želucu svoj tango, sva se crijeva i želudac tresu, a u glavi misliš da ti je prava kitajska revolucija. Da ti glava ne eksplodira od tog silnog darmara, moraš liječniku, da ti pomaže svladati taj vinski prevrat. Zato ljudi božji, ako ne želite imati tango i kitajsku revoluciju u glavi, ne pijte tog modernog vina.

Kaošto imademo moderno vino, tako imademo i modernu žensku modu, a to su: suknje, kiklje, bječve, cipele, naušnice, itd. Naše madame, gospodične i seoske djevojke vole samo ono, što se, danas rodi, a sutra umire, a to je ta nesretna moda, koja se bez prestanka mijenja kao marčeno vrijeme. Gore na lice treba parfumirano cipriju ili prašak, a dolje cipele i bječve «color di carne». Dućandžije i mirodijari (drogeristi) to dobro znadu, pa se skupo prodava roba «color di carne» te cipria i drugi parfumi po modi.

Kad je sve moderno, mora biti i ples. Pa ti se moderni plesovi plešu u selu kao i u gradu. Samo što u manjim gradovima i selima ne znaju još za sve moderne plesove, kao što su: Fokstrott, Charleston, One — step, Shimmy, Bleu — Boston i Black — botom. Ali za tango, taj ples američkih divljaka, svako selo znade i pleše. Samo što su moderni Evropljani i taj ples modernizirali i patvorili. Ta moderna glupost pleše se u svakom i najzabitnijem selu Istre. Moderno je danas plesati ne po danu, nego po noći, kad otac i majka imadu najmanje moći. Pa zašto ne bi? Ta i šiš-miši, sove i ćuci plešu i žene se po noći, a po danu spavaju.

Čule su ženske, da poslovica kaže: «Duga kosa, kratka pamet». Zato su si one pomislile, ako si skratimo kosu, produžit ćemo pamet, pa ne će onda vladati kosa nad pameću već pamet nad kosom. Što su mislile, to su i učinile. Najprije u gradu, a nekoje i u selu. Dok se muškarac priuči na to, čudno mu se malko čini, kad vidi i u selu podstriženu, obrijanu i parfumiranu djevojku, koja izgleda medju drugim neostriženim i lijepo počešljanim kao kakva čupava i metuljava ovca. Ali što ćeš? Moderno je moderno, pa nemaš pravo kritikovati, ako si modernog duha.

Što kažu razni učenjaci i proroci o kratkoj ženskoj kosi? Nekoji kažu, da su lanjskim olujama, potresima, poplavama krive samo ženske zbog svoje prekratke kose. Nekoji kažu, da ženska duga kosa ima elekro-magnetsku moć, pa da služi mjesto munjovoda ili kalamita, i tako da ona na miran način spaja elektricitet zraka i zemlje. Osim toga, da privlači blagu kišu i ublažuje ljetnu žegu i sušu, i tako da sprečava oluju, potres i poplavu. Koliko će biti tu istine, neka svatko sudi po svom znanju i razumu.

Drugi put pisati ću vam o drugome. Oprostite, da sam ovako kratak — no i to je moderno. — **J. Adamović.**

IZ LASTOVA

Borba protiv općinskih despota. - Napokon općina u dobrim rukama.

Dugo smo se borili protiv bivših samovoljaca općine Lastova, već više decenija nastojasmo podućiti ljude, koje je neznanje i slabost naroda (birača) dovela na općinsko korito.

Sva naša borba bila je bezuspješna, jer neka gospoda, dobri prijeni c. k. poglavara, nastavljahu nam davati svjedočbe: nemirnjaka, antiaustrijaca itd. itd.

I tako dolažahu na općinu bezsavjesni ljudi, koji mjesto da popravljaju puteve, grobišta i da zapriječe mnogobrojne kradje, koje se dešavaju u ovim krajevima, oni zadirkivaju u pravedne, davaju ogavne svjedočbe, nepravedno nameću poreze, dijele po volji obrtne dozvole i ugnjetavaju na svim poljima nemoćne ljude, koji ne mogu da se ulagivaju bivšim c. k. birokratima u Korčuli i Zadru.

Već od decenija bila je općina Lastovo prezrela za vladina komesara ali onda tobože pod krinkom, da se ne prekrši to pravo naroda, da općini Lastovo bezbrižno se kočiše ljudi i dalje, tako da na Lastovu redu i pravici mjesta biti nije moglo.

Kada je zadarska vlada prošle godine postavila nam podeštata g. Ramancinija čovjeka vješta i dosta pravedna, mi ga pozdravismo javno potpuno uvjereni da je svršio prestiž nekih obitelji Lastova, koji držahu općinsko korito za svoje.

Nijesmo se prevarili! Eto gradnje puteva, eto čatrnje, eto općinske mlinice za ulje — eto barem ono što smo tražili, da svi gradjani Lastova budemo jednakopravni! Svršilo je trvenje jedne grupe obitelji protiv drugih, a i protiv pojedinaca.

Ne pišemo ovo da činimo salamelek, jer smo mi oni baš, koji su malo i nikada okolo Ramancini-a — ali javno priznajemo istinu.

A kao da vidimo kroz dušu one, koji bi opet htjeli doći na općinu, da gnjave, da nas farizejski prikaraju iz svoga bivšeg c. k. srdca, da nijesmo domorodci, ali ovo dubokim uvjerenjem javno i istinito priznajemo. — **Lastovljani.**

IZ ALTURE

Proljeće i Uskrs. - Uskrsna bura i štete. - Putujuća gospodarska škola.

Napokon je prošla i korizma puna kiše i blata. I eto opet osvanuše lijepi proljetni dani. Priroda se počela buditi i sve je nanovo oživilo i zazelenilo se pod toplim zrakama sunca. Požurismo se brže bolje, da čim prije povežemo vinograde i posadimo krumpire i opravimo druge zaostale radnje. A onda smo svetkovali Uskrs, taj najveći i najmiliji naš blagdan.

U Velikom tjednu se služba božja kod nas pjeva još u našem slavenskom jeziku. Naši ljudi veoma vole, da slušaju muku Isusovu i tužbe Jeremije proroka, koje se naročito doimlju u današnje vrijeme. Ali On je lijepo pokazao, kako se mora trpjeti, želi li se spasiti. Sva naša mizerija i sve poteškoće, to je sve jedna trpnja, iza koje mora doći bolje.

Na sam Uskrs mjesto lijepoga dana iznenadila nas je naša stara znanica bura sa svojim zavijanjem, tulenjem i kršenjem, baš kao usred zime. Šteta, koju nam je svojim naglim dolaskom počinila, je nenadoknadiva. Naša polja, livade i usjevi, koji su do sada lijepo uspjevali, poharani su i istučeni kao od grada.

Šteta je veoma velika, pa ako nam ne dodje kiša brzo, ne će nam ove godine trebati kose. Osobito je zlo za one, koji nemaju krme, pa željno čekaju proljetnu pašu.

Pred mjesec dana poslala nam je Catedra ambulante (Putujuća gosp. škola) u Alturu učitelja poljodjelstva. Veoma nam je žao, da poduka nije u našem jeziku, jer bismo mnogo bolje sve razumjeli, ali uvidjamo svejedno, da je stvar korisna. Dakako u Alturi tečaj nije imao osobitog odaziva. Naši su ljudi pokazali bezbrižnost i nemar do gospodarskog podučavanja, tobože da oni sve znaju. Na tečajeve su polazila djeca od 14 do 17 godina, od naših mladića i starijih ljudi bila su prisutna samo osmorica. Na tom se je tečaju moglo naučiti mnogo korisnih stvari, kao cijepljenje loza, kljaštrenje maslina itd. Uistinu je šteta bilo ne polaziti na predavanje.

Inače je u Alturi naš narodni život uvijek po starom običaju. Siromaštvo nas ubija, a to je najteže, to nas ubija. **Alturac.**

IZ VODICA

Jedno naše narodno zlo: vračanje u bolesti.

Teško je opisati dandanas sve one poteškoće, koje nas brižne seljake na sve strane pritištu i muče. Sve zlo dolazi na nas. Ali, moramo priznati, da smo u mnogo slučajeva mi sami krivi, da nam mnoge stvari slabo idu. Ne ćemo da znamo za dobar nauk, koji bi nam otvorio oči, nego zaostajemo u mraku nazatka, mjesto da nastojimo k svjetlosti, k prosvjeti.

Evo, da Vam ispričam jedan slučaj, koji ima za nas tako mnogo poduke i to dobre poduke u sebi.

Dogodilo se je to prošloga mjeseca, u marču. Ima još danas kod nas ljudi, koji ne će da vjeruju liječniku ili kojoj drugoj učenoj osobi, nego se u bolesti obraćaju raznim prorocima i štrigama. Proroci u našem kraju nalaze uvijek dobru zaradu. Svi trčimo k njima, da nas odzdrave od sve ili one bolesti, a oni vide, da imaju s ludima posla, pak vračaju i gule silne novce za one besmislene riječi, koje nad bolesnikom izgovaraju.

Tako je oboljela od obične prehlade jedna žena, a njezin je muž išao u ljekarnu i kupio joj medicinu, da se liječi. Ali žena mjesto da bude zahvalna mužu za to, navali na njega, da joj nije potrebno medicine, nego neka on ide k nekom proroku, koji će je izliječiti, jer ona nije prehladjena, nego urečena, ili kako nekoji kažu, da su joj «štrige naudile»!

Njezin muž ode na savjetovanje nekim bedastim ženama, a one ga upute na nekoga proroka u daleki Rovinj. Taj je prorok kod našeg neukog puka glasoviti, jer veo-

ma uspješno liječi, kako su one žene govorile. Žene su čovjeka naputile što mora sve učiniti, kako se mora na putu ponašati itd. Rekle su mu dapače, da za vrijeme putovanja do Rovinja ne smije s nikim ni riječi progovoriti.

Neznamo, da li je onaj «brižni čovik» na putu što govorio ili nije, ali znamo, da mu se je dogodilo nešto, zbog česa je dospio u rovinjski zatvor. Ne znamo što je skrivio i kako je tamo dospio, ali on sada tamo, leži već mjesec dana zbog svoje urečene žene. Da nisu i njega štrige urekle i tamo odvukle!

Evo, vidite što se događja u ovo moderno, kulturno doba u Vodicama. Bože moj, kako je moguće, da ima kod nas još tako zaostalih ljudi i žena, koje vjeruju, da će im vračari bolje pomoći nego liječnici. Naučimo se već jedanput pameti, da ne budemo za smijeh svima onima, koji imaju više pameti u glavi od nas. Kada će već jednom iščeznuti iz naše sredine čakule o urocima i vjerovanje u proroke, koji se debele na naša siromašna ledja.

IZ ĆIĆARIJE.

Udruživanje općina.

Čuli smo i čitali za najnoviju naredbu rimske vlade, po kojoj će se morati manje općine udružiti u jednu veću; dapače to isto vrijedi i za manje posujilnice i banke, koje, ako su u istom mjestu, morati će se stupiti u jednu jedincatu.

Glede stvaranja opet novih velikih općina reći ćemo, da velike općine manje stoje, dočim za male općine upravni su troškovi previsoki. Sva naša Ćićarija je do godine 1922. pripadala buzetskoj općini; pa i ako bismo iznova tamo pripali, to za nas ne bi bila nikakva novost i iznenadjenje. Mi samo to znamo, da smo prije imali mi Krašani općinskog novca, kapitala, a otkad smo sami tako mali, stari su se naši kapitali — rastopili, kao snijeg na suncu. Još gore, naša nova općina u Račjoj Vasi ima duga. Ki vrag je to?! Pa šta ćemo s takvom općinom! I tako moramo za sve poslove u Buzet.

Ali, govori se: Lanišće i Brgudac bi spali s Ročom pod novu stvarajuću se općinu u Lupoglavu. — Eto, prije se općine komadale, a sada se ih hoće udruživati i širiti. Samo neka bude to u bolje seljačkog našeg naroda!

Književnost i umjetnost

«Pergamenti» od Jele Spiridonović-Savićeve, prevedeni na talijanski.

Pred nekoliko dana izišla je iz štampe, prevedena na talijanski, knjiga pjesama «Pergamenti brata u Hristu Stratonika» od gospodje Jele Spiridonović-Savić, supruge jugoslovenskog generalnog konzula u Trstu. Djelo je preveo na talijanski g. Umberto Urbanaz-Urbani, koji se mnogo bavi propagandom jugoslovenske književnosti medju Talijanima.

«Pergamenti» su u originalu savršene ljepote, može se reći nešto najljepše što je poslije rata u srpskoj književnosti izišlo. G. Urbani je dobro učinio što je «Pergamente» preveo. Talijanska će publika moći da upozna jedan biser jugoslovenske književnosti. Kao što je original lijep, tako ni prevod ne zaostaje u ljepoti. G. Urbani je «Pergamente» vrlo dobro preveo. On pozna dobro naš jezik, a i sam je pjesnik, pak je i prevod savršeno lijep.

Prevod je popraćen jednim dugim predgovorom u kojem g. prof. Babudri govori s mnogo pohvale o umjetnosti g. Jele Spiridonović-Savićeve.

Svega po malo

Nevremena po svem svijetu.

Novine javljaju sa svih strana svijeta o velikim nepogodama i nesrećama, koje su ovih dana zadesile razne krajeve.

Iz Kalkute javljaju, da je silna vijavica prešla preko grada Kustia u Bengaliji i prouzročila veliko opustošenje. I ako je katastrofa trajala samo osam minuta, potopila je četiri obalna parobroda zajedno sa posadom. O jednom putničkom parobrodu sa 143 putnika nema se nikakovih vijesti. Na hiljade stabala je iščupano i mnogo kuća razoreno.

Kako javljaju iz Sidneya tamo se nasukao parobrod «Riverina» uslijed strahovitoga orkana kod otoka Gabo, na južnoj obali Novog Južnog Walesa. Brod je bačen na klisure. Na njemu su bila 142 putnika, medju kojima i prilično mnogo djece. Na spasavanje se nije moglo pomišljati radi visokih valova i jake bure, uslijed česa se unesrećenom brodu nisu mogli približiti odaslani brodovi i šlepovi. Neposredna opasnost ne prijeti nikome. Ipak je svaki putnik dobio pojas za spasavanje. Valovi se prelijevaju preko palube. Parobrod se smatra izgubljenim. To je bio brod od 5000 tona nosivosti.

Javljaju iz Carrelltona u američkoj državi Illinois, da posljednjih dana bijesne tornadi, jedan za drugim, u pravim serijama. Najviše štete trpi država Illinois, u kojoj bure bijesne najvećom žestinom. Iza toga su pustošili, ali već oslabljeni, prema Nebraski i Oklahami.

U Centervilleu je tornado srušio jednu školu. Učitelj je ubijen, a 25 djece ranjeno što teže što lakše. Dvoje djece je ubijeno na ulici od crijepova. U Hardinu je nastradao jedan čovjek, a mnogo je osoba ranjeno.

Dosad su u svemu nadjene lješine 60 osoba, većinom djece, koju je oluja zatekla na povratku iz škole.

Sitne zanimivosti.

U Belgiji je sada već sasvim udomaćena nova novčana jedinica, po imenu «belga». Sada se tamo sve javno računanje vrši sa belgama. To je iza rata peta država, koja je uvela nove novčane jedinice.

Izmedju kandidata za doktorski naslov na Ceylonu nedavno je bio i jedan, kojemu je bilo ime: Kassipillai Namasivaympillai Sivagnanasundram.

Najnovija uredba na velegradskim automobilima jesu aparati, koji ne samo da broje prevaljenu daljinu, već po završenoj vožnji izbacuju letke, na kojima je tačno naznačeno, koliko ima gost da plati.

U svrhu identificiranja ličnosti Kinezi su već 400 godina prije Krista upotrebljavali otiske prstiju. Dakle i opet dokaz, da nema ništa nova na svijetu.

Dr. Hans Salomon u Berlinu dao je patentirati stroj za uspavljivanje, koji imitira brujanje pčela u pčelinjaku. Kad ga naviješ, bruji za tri četvrta sata i to tako, da se brujanje sve jača. Liječnici su se o aparatu pohvalno izrazili.

Listonoša Campbell u Londonu otišao je u penziju iz 27 godina službe. Kroz vrijeme svoga službovanja prešao je 106.600 milja ili 172 hiljade kilometara.

Englezi sada izradjuju jedan avion, u kojemu će biti salon za ručanje za 50 osoba. U njemu će se moći i plesati. Osim toga bit će takodjer i prostorija za igranje i za pušenje. Avion je odredjen za Indiju.

Javljaju iz Moskve, da su započele pripravne radnje za izgradnju kanala izmedju Volge i Dona. Prva grupa inžinira stigla je na teren i otpočela radove.

U Italiji se vrše pokušaji sa jednim novim tipom aeroplana, kojim će biti moguće, kako se nadaju, preletjeti iz Rima u London za jedan sat, a iz Rima u New-York za 6 sati. Ta fenomenalna brzina postigla bi se na taj način da bi avion letio na 25.000 stopa visine gdje, takoreći, nema više nikakovog otpora zraka.

Nogometni igrač André Gremier od «Red Stara» za vrijeme utakmice u Panthinu zadobio je udarac koljenom u trbuh te je na mjestu ostao mrtav.

Cilindar je prvi iznašao londonski klobučar John Hetrherington. Kad ga je prvi put stavio na glavu, pozvala ga je policija na odgovornost i osudila na globu 50 funti.

Najdublji rudnik na svijetu sigurno je u Chanslow Chanfield u Kaliforniji. Dubina mu je 2398 metara.

Najveća knjiga na svijetu je zemljopisni atlas, koji su god. 1660. Amsterdamski trgovci darovali engleskom kralju Karlu II. Knjiga je visoka 1.45 m, 68 cm. široka, a 1.5 m. debela. Pohranjena je u londonskom muzeju.

Roniocі su do sada silazili obično do 60 m dubine. Ako su htjeli da silaze dublje, osjećali su tako silan pritisak vode, da su pali u nesvijest. Najnoviji njemački aparati daju mogućnost spuštanja do 200 metara dubine.

Ima nekih knjiga, kojima uvez više vrijedi nego li sadržaj. Nisu nikakova rijetkost ni knjige vezane u ljudsku kožu. Camille Flammarion imao je jednu prijateljicu, koja je imala vrlo lijepu kožu na ramenima. Kad je umrla, ostavila mu je u oporuci svoju kožu. On ju je dao preparirati i dao je u nju povezati svoju knjigu «Ciel et terre». U knjižici Carnavelet u Parizu nalazi se knjiga «Ustav g. 1793» koja je uvezana u kožu nekoga revolucionara, koji je onih dana poginuo.

Drukčiji način sudjenja.

Kralj jednog malenog afričkog mjesta sudio je na trgu. Jednog dana dodje da se potuži jedan seljak i reče:

— Kralju, od ovog čovjeka, ja sam jedanput kupio komad zemlje, i kad sam zemlju kopao, našao sam zakopano blago. Ovo blago nije moje, jer ja sam kupio samo zemljište, a ne ono što je u njem moglo biti sakriveno. Pa prodavalac uza sve ne će da uzme blago.

— Što sam ja znao o blagu? — odgovori protivnik. Ja sam mu prodao komad zemljišta onako kako stoji i po savjesti ne mogu da primim ništa natrag.

Kralj se je neko vrijeme skanjivao; zatim se okrene jednom od prepirača i reče:

— Prijatelju moj, ti imaš sina, je li?

— Da.

A drugomu:

— Ti imaš kćer, je li?

— Da.

— Dobro: vaša se djeca moguće vole?

— E i te kako!

— Pa onda — nadoda kralj — što zanovijetate? Vjenčajte ih i dajte im zemlju sa svim blagom.

Kod ovoga je prizora bio prisutan grčki kralj Aleksandar Veliki, koji je putovao po Africi i proučavao običaje tog kraja. Na njemu se vidilo da je začudjen takovom osudom.

— Kako — reče mu maleni kralj — čudi te moja rasuda?

— Ah ne, odgovori Aleksandar, — ali u našim se krajevima to drukčije radi.

— Drukčije? A kako?

— Eto, kazat ću odmah. Prije svega take rasprave su kod nas rijetke; no ako se slučajno dese, znaš ti kako se učine? Izda se naredjenje da se obojica zatvore i blago se osudi da pripadne Kruni.

IZ UPRAVE LISTA

Molimo, da nam se javi onaj naš preplatnik, koji nam je dne 8. marta ov. god. poslao 15 lira putem pošte iz Cerovlja. Na poštanskoj naputnici nije bilo imena pošiljača.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

Broj 18 . Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 5. maja 1927. Pojedini broj 25 cent. God. V.

„Istarska Riječ" izlazi svakog četvrtka uveče.

Pretplata za tuzemstvo iznaša 15— lira na godinu, a za inozemstvo 25— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) - Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". — Narodna poslovica.

† Vinko Kisić

„Nestao nam je umalo i ukratko, kao ukraden. Tek u 48. godini života...» nasao je na dan smrti njegove g. Juraj Biankini, urednik negdašnjeg zadarskog «Narodnog lista», kod kojega je pokojnik radio punih osamnaest godina.

Kao ukraden!

Velik, neprocjeniv gubitak. Bio je nonar prvoga reda, silan, svestrano obražen. Tu svoju široku naobrazbu je dobio ni od učitelja ni od profesora. Kaošto i Supilo, tako je nekoliko godina iza njega i Kisić bio izagnan iz gimnazije i to zbog politike — baš kao on — Supilo. Pa kad mu nisu dali u školu, on je uradio što i Supilo: sio uz knjigu i počeo sam da uči. I tako je m sebi stekao ogromno znanje — i to takodjer znači mnogo — on je sam sebe i odgojio. Dobro odgojio. Zato i svaka njegova riječ, izgovorena ili napisana, nosila na sebi pečat dobrog odgoja uglađene finoće i otmjenosti. Mnogo mu je toga bilo i prirodjeno. Njegov je prvi dom bio u Dubrovniku, u Dubrovniku svaka zidina, svaki kamen i svaki dašak vjetrića govori o lepoti, što su je tuda u vijekovima i vijekovima prosuli najbolji jugoslavenski ljudi: pjesnici, umnici i gospa... Svu tu ljepotu upio je u sebe i Vinko Kisić, tom je vječnom i neumrlom ljepotom prodahnuto sve što je pokojnik govorio, pisao i radio — on je u vemu bio vanredno otmjenan. Takav je on bio i u svojim novinskim člancima i polemikama. U tome je baš jedna od njegovih najvećih odlika. Njemu je je često puta dešavalo, da mora odgovarati ljudima, koji su mislili, da su novinari već zašto, što pišu u novine. Na njihove grdne napadaje, pune trova i najsurovije prostote on — ili ih šutke ili bi odgovorio tako fino, da bi z svake njegove riječi provirivao njegov podsmjeh čas ironičan, a čas pun sažaljenja.

Bio je još vrlo mlad, kad je već izišao na glas. Bila mu je dvadeset i jedna godina, kad ga je časni Biankini primio za urednika «Narodnog lista». Na to su se mjesto natjecali i neki drugi novinari sa svršenim sveučilišnim naukama, ali Biankini je dao prednost Kisiću, jer je polagao velike nade u njegovo sjajno pero i duboku kulturu. I nije se pokajao.

Ima mladih ljudi, koji misle, da je sve staro, što se nije s njima rodilo, a svako toliko pokušaju, da uzvitlaju nešto prašine, koja — kako italijanski pisac Pirandello veli — opet popada na ono prvašnje «staro» — i nikome ništa. Kisić je volio da gradi — on je bio čovjek konstruktivne prirode, i zato je njegov gubitak ovako osjetljiv, o pravo nenadoknadiv. On je bio čovjek dametan. Srce i mozak bili su u njega u divnoj ravnoteži, zato su ga svi poštovali, pa i oni, koji se u političkim stvarima nisu s njime potpuno slagali. Putovao je mnogo, vidio svijeta i došao u dodir s najvećim predstavnicima javnoga mišljenja u Evropi. Kako je bio vani cijenjen, pokazuju najbolje odlikovanja, što ih je primio, a i nebrojeni članci, kojima je domaća i svjetska štampa popratila njegovu preranu smrt.

Bavio se i književnošću i književnom kritikom. Preveo je i neke romane iz talijanskoga i španjolskoga. Poznavao je odlično francuski, pa i još neke druge jezike, koji su mu otvorili mnoga vrata.

U vrijeme rata osnovao je u Splitu list «Novo Doba», koji se pod njegovim uredništvom podigao do zamjerne visine.

Pa ipak taj čovjek toliko vrijedan i cijenjen bio je do skrajnosti čedan. Evo što pišu oni, koji su ga najbolje poznavali:

«Prvoga decembra 1925. padao je jubilej njegovog novinarskog rada. Nikakve riječi nije pustio pred jubilej u svoj list, a kad je bilo sve svršeno, htjeli smo barem tada da napišemo toplij izvještaj (o sastanku, što su mu ga prijatelji priredili). I već smo bili počeli. Došao je odjednom k nama:

— Nemojte! Ja ću sam da napišem. Vi ćete pretjerati. Pustite...

I on je šam napisao par suhih riječi o svojoj proslavi, samo da bude o njemu što manje govora.

I toga i takovog čovjeka više nema.

Prigodom njegove smrti napisao je veliki Vojnović jednu pjesmu tužaljku, koja svršava ovako:

Tiho!... Spavaj radniče slave!
Narod vas ti čuva grob
i Spomen...

Vječna mu slava!

Politički pregled

ITALIJA

Italija i Jugoslavija

Izgleda da se spor izmedju Italije i Jugoslavije zbog Albanije ne riješava onako kako smo se nadali. Taj je spor danas još uvijek jedno od najvažnijih internacijonalnih pitanja u svijetu. Pored kineske revolucije tvori danas spor izmedju Italije i Jugoslavije jednu političku točku u koju su uprte oči cijeloga svijeta. A mjesto da se stvar zagladjuje i čisti ono se sve više zamata, tako da postaje opravdana sumnja, da bi se iz svega toga mogla razviti neka ozbiljna mešanija, koja bi mogla umešati u svoje kolo pola svijeta.

Albanija

I to sve zbog Albanije. Ona je postala žarište na kojemu sada vrije neki sumnjivi politički lonac. O onoj maloj balkanskoj državi, koja je od kad postoji, već više puta igrala sličnu ulogu u općoj politici, danas se govori u svoj svjetskoj štampi. Naglasuje se, kako je potrebno da Albanija ostane potpuno nezavisna i kako se u njezine interese ne smiju dirati ni Jugoslavija ni Italija želi li se održati tako potreban svjetski mir. Poznato je, da Jugoslavija nije naime zadovoljna s tiranskim ugovorom koji je Italija s Albanijom sklopila. Jugoslavija naime sumnja, da po tome sporazumu Albanija postaje neko talijansko vlasništvo. Kad bi Italija imala Albaniju imala bi ulazak na Balkan, a to Jugoslaviji ne stoji dobro.

Štampa

Najedanput su u novinama počele nicati vijesti o oružanju Jugoslavije, o spremanju napadaja za okupaciju Albanije itd. To je amarmirale svijet. Nastao je spor. I sve se je više razvijao. Novine su donašale dnevno vijesti o tome kako se Jugoslavija oruža, koliko je kupila topova i pušaka, koliko je ljudi poslala na granicu itd., a na drugoj strani pisalo se opet, kako Italija sprema okupaciju Albanije i navalu na Jugoslaviju.

To je sve trebalo izgladiti. Italija i Jugoslavija moraju naime živjeti u miru, jer im tako nalažu zajednički interesi. I onda se je govorilo, da će Jugoslavija i Italija pristupiti pregovorima i da će se sporazumjeti kako će se ovaj neugodan spor što ugodnije riješiti, da se ne treba ni jednoj ni drugoj strani oružati ni spremati na rat. Govorilo se je, da je jugoslovenski poslanik u Rimu, Rakić, počeo s on. Mussolinijem tu stvar riješavati, ali to nije bila istina, jer je talijanska vlada na pisanje novina o tom pregovaranju izjavila, da do pregovaranja ne će uopće doći, jer Italija ne može popustiti ni jedno slovo od tiranskog ugovora s Albanijom, pak nema smisla ni pregovarati.

Intervencija

Vlade svih velikih država uvidjele su, da je spor opasan za svjetski mir, a da se jedna i druga država ne kane sporazumjeti. Dogovorno su odlučile, da one posreduju, to jest, da izmire Italiju i Jugoslaviju, da nagovore Italiju neka bi malo promjenila tiranski ugovor, zbog kojega je po njihovom mišljenju u glavnom spor i nastao.

Engleska vlada je imala dužnost, da u Rimu predloži, neka talijanska vlada izmjeni tiranski ugovor i neka službeno rastumači sve točno, koje pravice ima Italija na Albaniju, da se u Beogradu umire.

S druge strane morala je Engleska predložiti Jugoslaviji neka bi ratificirala neptunske konvencije, jer je i to vrlo važno želi li se spor izgladiti.

To bi se sve moralo urediti direktnim pogadjanjem izmedju Italije i Jugoslavije. To je imao sve da uredi ministar engleskih izvanjih poslova Chamberlain. On je osim toga izrazio mnijenje, da Italija i Jugoslavija moraju izravnati jedanput za vazda i sva druga pitanja, koja izmedju njih postoje, a koja zadiru u interese jedne ili druge države, jer inače neće biti nikada medju njima mira.

Učinak intervencije

To je bio predlog engleske vlade na dogovor s ostalim vladama, to jest francuskom i njemačkom. Chamberlain je čekao odgovor od on. Mussolinija, a dobio ga je prošlog tjedna. Uvaženi engleski list «Times» javlja, da je talijanska vlada opet izjavila kako u tiranskom ugovoru nije moguće apsolutno ništa promjeniti, a osim toga kaže, da ne smatra za potrebno, o sporu raspravljati, jer spor uopće kao takav ne postoji. Odnošaji med Italijom i Jugoslavijom su sasma normalni, jer nisu bili prekinjeni. Italija smatra jugoslovenskog poslanika u Rimu zastupnikom jedne prijateljske države, s kojom živi u dobrim prijateljskim i susjedskim odnošajima. No, kaže Italija, da je ona sasma pravilno postupala kada je štampom objavila, da se Jugoslavija oruža, jer da je to bila istina. To da je dokazano.

Jugoslovenske izjave o sporu

Jugoslovenski ministar vanjskih poslova Voja Marinković, koji je pred kratkim ušao u vladu izjavio je da je sadanje stanje odnošaja izmedju Italije i Jugoslavije nepodnosivo i ne može dugo trajati.

On kaže, da su obe države samo službeno prijateljice, a u stvari postoje razna viseća pitanja, koja ih jako razdvajaju i zbog kojih nastaju neprijateljska neraspoloženja.

No, uza sve to dalo bi se sve urediti, kad bi na obim stranama bilo zato dobre volje. On kaže, da je jugoslovenska vlada spremna svaki momenat početi s pogadjanjima samo ako to hoće Italija, jer želi živjeti u miru bez rata, jer ju je već dovoljno izmučio zadnji svjetski i balkanski rat.

Što će biti?

To su sve same izjave bez ikakvog zaključka. Spor još postoji, a još nije nešto stvarnoga učinjeno, da se riješi. Italija drži da ne treba pogadjanja, jer ona svoju politiku ne kani mijenjati. Jugoslavija bi se pogadjala.

Izgleda da ova intervencija Engleske nije imala velikog uspjeha. Ali pišu novine, da će velike sile uza sve to i dalje nastojati, kako bi spor dovele na ravno, jer je to potrebno za održanje mira. Govorilo se je da ne će trebati stvar iznašati pred Društvo Naroda, no sada se opet govori, da će u slučaju da intervencija velevlasti ne uspije — spor doći pred sjednicu Društva Naroda, pa će se tamo raspraviti.

Razne političke vijesti

Borba u Meksiku. — U Meksiku su se opet počeli dizati neki revolucijonarci, koji kane srušiti vladu. Izmedju vladinih četa i odmetničkih banda dolazi često do oštrih krvavih bojeva. U Meksiku je stanovništvo silno uznemireno.

Mala Antanta. — Dne 12. maja sastati će se u Jahimovu u Čehoslovačkoj ministri izvanjih poslova onih država, koje sastavljaju Malu Antantu na konferenciju. Konferenca će trajati 2 dana. Raspravljati će se u glavnom i o albanskem sporu.

Žene — vojnici. — U Rusiji ima jedna organizacija u kojoj su učlanjene ženske. Ta organizacija priredjuje za svoje članice predavanja, kojima im se daje vojnička poduka, kako bi u slučaju rata mogle biti što korisnije na fronti. Naročito se žene upućuju u napadaj i obranu s gasom.

Torrigiani interniran. — Kako smo već javili je u Rimu uhapšen veliki majstor Torrigiani. On je interniran za vrijeme od 5 godina na otok Lipari.

Nova ruska vlada. — U Rusiji je uspostavljena nova vlada. U novu listu članova sovjeta ušli su pučki komesari: Rikov, predsjednik; Cičerin, za izvanje poslove; Vorošilov, za vojsku; Noadzatak za promet; Smirnov, za pošte i brzojave; Ordijonikidze, kao revizor za radnike i seljake; Brukhanov, za finance; Kujbinev, za narodno gospodarstvo; Osinski, ravnatelj osrednjeg statističnog ureda.

Prvi maja — Na dan prvoga maja slavili su u prošla vremena radnici svoj blagdan. Toga su se dana redovito priredjivale radničke demonstracije, a bilo bi često, u većim radničkim centrima i incidenata. Ove je godine, koliko u Italiji, toliko i u ostalim državama, dan prvoga maja prošao u punom redu.

Medjunarodna gospodarska konferencija. — Dne 4. maja otvorena je u Ženevi medjunarodna gospodarska konferencija. Na toj konferenciji biti će zastupano oko 40 država sa 400 delegata, a raspravljati će se o današnjem teškom gospodarskom stanju uopće. Na toj će se konferenci zaključiti, što bi se imalo učiniti, da se to teško stanje riješi, i kako da se pojedine države gospodarski podignu.

Tendencijozne vijesti o savezu. — Nekoje su novine bile počele pisati kako izmedju Italije i Engleske postoji jedan tajni ugovor glede raznih zajedničkih internacijonalnih interesa. U tome ugovoru, pisale su novine, zaključeno je, da će se Italija i Engleska u slučaju rata pomagati. Pogodba bi bila uperena u prvom redu protiv Francuske.

Njeg. Vel. kralj u Sirakuzi: — Dne 28. aprila otišao je kralj iz Gaete s jahtom Savoia u Sirakuzu. Tamo je prisustvovao klasičnim predstavama u tamošnjem grčkom kazalištu.

Izbori u Jugoslaviji. — Novine pišu, da će se u mjesecu augustu ove godine vršiti u Jugoslaviji izbori za narodnu skupštinu.

Vatikan, Jugoslavija i Čehoslovačka. — Poznato je da Papa, Jugoslavija i Čehoslovačka nisu u najboljim odnošajima. Novine pišu, da je Vatikan voljan stupiti u pregovore s tim državama. Vatikan bi na želju Jugoslavije morao dozvoliti da svi jugoslovenski svećenici smiju misiti slavenskim a ne latinskim bogoslužnim jezikom. Vatikan u poslednje vrijeme izgleda da nije baš osobito protivan tome. Osim toga bi Vatikan gotovo privolio i to, da se jugoslovenski i čehoslovački katolički svećenici smiju ženiti. No to još nije zaključeno, tako samo novine pišu.

Rusija i Jugoslavija. — Rusija je već sve spremila za pogadjanje za obnovu prijateljskih ugovora s Jugoslavijom. Sovjeti se čude, što je Jugoslavija do sada s njima bila rezervirana, no uvjereni su, da će Jugoslavija sada njihovo prijateljstvo primiti.

Trst i Hamburg. — Ta dva grada su kako znamo od davnine dva velika konkurenta u pomorskom prometu. Ako je u Hamburgu tarifa za pomorski promet niža nego u Trstu sva trgovina srednje Evrope naginje na Hamburg, a Trst trpi. To se i u zadnje vrijeme dogadja. Sada bi se doskora morala sastati jedna talijansko-njemačka komisija, koja bi to pitanje konkurencije konačno uredila, da prestane već jedanput borba izmedju ove dvije luke.

Bugarska. — Bugarski ministar izvanjih poslova Burov, dao je, neki dan neke zanimive izjave novinarima. On je rekao, da se iz italijansko-jugoslovenskog spora ne će razviti ništa zloga, jer to ne će dozvoliti velike sile. — Osim toga rekao je, da je namjera Bugarske što jače zbližiti se Rumunjskoj a naročito Jugoslaviji, jer tako nalažu bugarske prilike.

Lične legitimacije. — Novine pišu, da je i madžarska vlada po talijanskom uzoru odlučila u zemlji uvesti lične ili indentitetne legitimacije.

Briand. — Ko još nije čuo za to ime? To je francuski ministar izvanjih poslova, jedan izmedju najvećih svjetskih diplomata i političara. Dne 27. aprila on je slavio dvadeset i pet godišnjicu svog političkog djelovanja. 25 godina on je u politici radio za svoju domovinu Francusku. Kroz to vrijeme bio je 9 puta ministar predsjednik, a 12½ godina bio je ministar. Počeo se je baviti politikom dosta kasno tek u svojoj 40. godini.

Izbori za predsjednika u Čehoslovačkoj. — Dne 24. maja vršiti će se u Čehoslovačkoj izbori za predsjednika republike. Govori se, da će opet po svoj prilici biti izabran Toma Masaryk.

Hindenburg će odstupiti. — Novine pišu, da će po svoj prilici još ove godine njemački državni kancelar Hindenburg odstupiti sa svojega mjesta. Početkom oktobra, kad bude slavio svoj osamdesetgodišnjicu, a zatim će predati ostavku na svojoj visokoj časti.

Domaće novosti

Kako je u Australiji?

Pred desetak dana donijela je «Edinost» na uvodnom mjestu članak jednog našeg čovjeka, koji je obašao cijeli svijet, pak je u glavnim potezima u tom članku opisao kako je našim iseljenicima u dalekom svijetu. On je to sve svojim očima vidio pak je ono što piše sve vjerovatno. Iza kako je i sam prokušao što znači svijet i kako se teško snaša život u dalekoj tudjini on kaže: «Budite tvrdo uvjereni svi vi, koji ste dobili groznicu iseljivanja, da s onako napornim radom, koji vas čeka u tudjini, možete mnogo bolje kod kuće da živite. S dobrom voljom, ustrajnošću i razumnim radom vrlo si lahko i kod kuće stvorite Ameriku.»

Izmedju ostaloga u tom članku pisac govori o Australiji, kamo se u posljednje vrijeme mnogi naši ljudi sele. On kaže:

«Čovek, koji misli u Australiju, mora imati priličnu svotu novaca, barem toliko, da u prvo vrijeme svog boravka u Australiji može živjeti, ili da se može eventualno natrag u domovinu povratiti. U protivnom slučaju, a pogotovo ne pozna li domaćeg engleskog jezika, slabo će proći.

Za hranu će morati raditi u šumama pri sječi drva od zore do mraka, jer drugoga izlaza neće imati. Taj je rad naporan i nezdrav, jer šumski radnici stanuju i noće isključivo pod malim šatorima (za četiri osobe) i to ljeti i zimi. Emigranti su izvrženi svakovrsnoj temperaturi, vjetru i kiši. Hrana je slaba (hoće li nešto da zaštede), a voda je nezdrava, te od nje mnogi i obole.

Koliko je tu trpljenja mogli bi nam najbolje pričati dvanajstorica iseljenika, koji se po višegodišnjem napornom radu vraćaju u svoju domovinu — bez novaca. Nisu imali ni da se vrate nego su se ukrcali na naš brod, kao mornari, ugljenari itd. jer je posada broda dezertirala zamamljena od naseljenih nesretnika, koji žele upropastiti i druge.

Istina je, da se može zaslužiti na sedmicu 3 do 4 engleske šterlinge (oko 300—400 lira), ali se mora računati, da je i hrana i ostala roba u Australiji razmjerno s plaćama vrlo skupa. A koliko snage i zdravlja se mora za to žrtvovati?

Ne bi li bilo bolje polovicu te ljudske energije upotrebiti kod kuće na našoj zemlji? Bili bi sretniji i bolje bi živjeli svi oni, koji su se iselili. Teško je stradavati kod kuće, ali je još teže stradavati u tudjini.

Ima medju onima, koji se kane iseliti i onih, koji računaju: «Prodati ću svoj posjed, pak ću u Australiji drugi kupiti.» Takvi će se razočarati. S tri posjeda onako velika kao što je njihov u domovini neće u Australiji kupiti ni jednoga. Samo spominjem da u Australiji jedna prizemna i drvena kućica stoji 400 šterlinga, a to je oko 40.000 lira. Posjed, koji sam ja vidio bio je cijenjen na 1800 šterlinga, to jest oko 180.000 lira, dok bi kod nas vrijedio najviše 70.000 lira.

Velik je broj Slavena u Australiji, a najviše u zapadnoj. No, lako bi se na prste izbrojili oni, koji su vlastiti, samostojni gospodari. Svi ostali rade pod drugim gospodarima, ili po šumama, ili žitnim poljima, koja su vlasništvo velikih društava ili države.

Jedini, koji dobro zasluže to su težaci po lukama. Dobro su organizirani, a u svoje organizacije primaju samo domaće Engleze. Rad im nije tako težak kao radnicima u našim lukama jer imaju razne moderne strojeve, kojima se pomažu. No i oni bivaju po koji mjesec na godinu bez rada naročito ljeti u lukama, koje izvažaju žitarice.

Pred nekoliko godina bilo je izseljivanje u Australiju mnogo lakše nego sada, jer nije trebalo toliko formalnosti kao danas. U prvom redu je našem čovjeku potrebno za iseljenje najmanje 10.000 lira. 6.000 mu je potrebno za kauciju, koju mora položiti u slučaju, da nema nekoga, koji bi za njega garantirao da će mu naći posla, a 4.000 stoji vožnja. Ta je svota dosti visoka, a naš seljak si je teško smože.

A to još nije sve. Gdje je moralno trpljenje, koje svaki naš iseljenik mora pretrpjeti? Nisu rijetki slučajevi, da se naše ljude prezire, omalovažuje, ili dapače baca s posla na cestu. Braniti se ili tužiti se ne mogu, jer ne znaju tudjega jezika, a jezik je glavni uvijet za uspjeh naših iseljenika.»

Izložba ženskih ručnih radova u Trstu

«Žensko dobrodelno udruženje» u Trstu priredilo je dne 30. aprila, 1., 2. i 3. maja u velikoj gombalačkoj dvorani u školi u Sv. Jakovu u Trstu vrlo lijepu i veliku izložbu ženskih ručnih radova.

Po stolovima i stolićima, zidovima, prozorima i uglovima te prostrane dvorane bili su izloženi radovi, koje su ženske zlatne ruke izvršile na tečajevima ženskog dobrotvornog udruženja. Lijepo su bili smješteni radovi pojedinih tečajeva: dva večernja tečaja u Trstu, tečaj u Sv. Jakovu, u Rojanu, u Rocolu, na Proseku-Kontovelu, u Sv. Križu i u Sv. Ivanu. Od najjednostavnijih izradaba prvih početnica pa do umjetnički i majstorski izvezenih radova vještih i lakih ruku — sve je pokazivalo veliku ljubav za radom, ustrajnost i strpljivost u radu i smisao za redom i ljepotom.

Predsjednica udruženja s vidnim izrazom zadovoljstva pratila nas je od stola do stola i nama, nevještim tom poslu, tumačila pojedine tančine izradaba. Skrenula nam je pažnju na radove, koj su zložile djevojke iz Brezovice. U Brezovici nije bilo nikakvog tečaja. Medju tamošnjim djevojkama je jedna domaća razvijenija djevojka sakupila svoje drugarice i učila ih vezanju i šivanju. O Uskrsu su u Brezovici priredile izložbu, te njih 18 djevojaka je tada izložilo oko 1000 komada. Od tih je komada bilo izloženo nekoliko i na ovoj izložbi u Trstu.

Nismo spremni da ocjenimo pojedine radove kod onako mnogo lijepih i bogatih izradaba. Ostali smo zapanjeni nad radom jedne 73 godišnje starice seljakinje, koja je za ovu izložbu izvezala lijepi stolnjak, bez ikakvog nacrta samo iz svoje glave, a ipak tako lijepo dotjerano i ukusno. Pa premda su na izložbi samo ženski radovi, upleo se medju njih i jedan muškarac. To je jedan radnik iz Sv. Križa, koji je izradio vrlo lijepo zastore, stolnjak i još nekoje druge stvari.

Kad pogledaš sve ono osobno, šobno i kuhinjsko rublje, jastuke, zastore i odijela, ne možeš a da ne pomisliš, da je vješta žena zaista umjetnica u svojim ženskim radovima. Svi izloženi predmeti zaslužuju divljenje i pohvalu, a vrijedne učiteljice i neumorne i skrbne predstavnice dobrotvornog udruženja iskreno i puno priznanje za njihov uspješan rad.

Nek se i naše djevojke po Istri ugledaju u ovaj lijepi primjer, pa nek se usavršuju i ističu. Koja zna, nek uči druge. Dobit će zadovoljštinu, da je učinila dobro djelo i vidit će ustvaren svoj trud.

Njeg. Vel. Kralj doći će u Trst

Novine pišu, da će dne 24. maja u Trst doći Njeg. Vel. Kralj Viktor Emanuel III. Toga će se dana otkriti novi veliki svjetionik nad Barkovljem. Taj je svjetionik ujedno i spomenik talijanske pobjede. U Trstu je obrazovan odbor, koji vodi sve pripreme kako bi se kralj što dostojnije primio.

Kongres narodnih manjina

Novine pišu, da će se u Ženevi vršiti koncem ovoga proljeća kongres zastupnika narodnih manjina iz raznih država. Priprave se već vrše.

Jedan važan rok

Dne 9. maja je zadnji dan za izdavanje indentitetnih iskaznica, o kojima smo već više puta pisali. Stanovništvu u našim krajevima naročito zato jer smo blizu granice, te će iskaznice često trebati. Oni, koji iskaznicu nisu još napravili neka se požure.

Knjižice bivše austrijske poštanske štedionice

Pokrajinske poštanske direkcije marljivo rade na tome, da se pitanje uložaka u bivšu austrijsku poštansku štedionicu što prije i bolje uredi. Svake sedmice šalje se na ministarstvo 3000 knjižica na likvidaciju. Mnogo se knjižica još od 1924. nalazi u Beču na centrali. Čim se tamo ustanovi tražbina odmah će se pristupiti isplaćivanju. Drži se, da će se tekom mjeseca junija konačno sve urediti, tako da će, ulagatelji moći biti isplaćeni.

Vladina potpora Istri

Neki dan otišla je u Rim jedna komisija da na ministarstvu financija ishodi što bržu novčanu pomoć za razne istarske potrebe. Komisiju je vodio senator Chersich. Na ministarstvu su konferirali s on. Suvichem. Pored nekih drugih zajmova uspjelo je toj komisiji dobiti 3 milijuna lira po 6½% za javne gradnje pojedinih istarskih općina. Ta 3 milijuna lira razdjeliti će se ovako: 30.000 tinjanskoj općini, 83.000 barbanskoj, 430.000 koparskoj, 120.000 podgradskoj, 118.000 plominskoj, 25.000 žminjskoj, 100.000 općini Ižoli, 1 milijun 550.000 puljskoj, 120.000 svetvinčentskoj, 250.000 Umagu, 150.000 Balama, 30.000 općini Vrtonigli.

Prevareni iseljenici

Pred nekoliko je dana u Napulju policija aretirala 38 osoba, koje su htjele s falsificiranom putnicom odputovati u Ameriku. Sve su to siromašni ljudi, nasamareni od nekih prefriganih agenata, koji su im obećavali, da će im omogućiti put u Sjevernu Ameriku i ako znamo, da je tamo teško iseliti se, jer je emigracija uredjena kvotom.

Preporučamo našim ljudima, da se čuvaju i da ne nasjedaju lukavim šarlatanima, jer su velike kazne odredjene za one, koji krivom putnicom nastoje izići iz države.

Smrtna kosa

Stiže nam tužna vijest, da je dne 27. aprila o. g. u 6 sati na veče zaklopila svoje umorne očice šest godišnja Milka Grakalić, kćerka Josipa i Luce rodjene Lorencin iz Medulina, koji sada stalno borave u Zagrebu. Bolesnicu su njegovali u njezinoj teškoj bolesti naši vrijedni mladi liječnici iz Istre gg. Dr. Josip Peteh, Dr. Ante Švalba i Dr. Tomo Franković te zagrebački liječnici gg. Dr. Köhler, Dr. Singer i gospodja Dr. Prašek. Oni su nastojali i uložili sve svoje znanje, da bi spasili život maloj bolesnici, ali je bolest svemu prkosila i oduzela mladi život. Gospoda liječnici, koli Istrani toli zagrebčani, pokazali su svoju požrtvovnost i razumijevanje siromašnih Istrana, što je vrlo hvalevrijedno.

Sprovod pokojnice, koji se je vršio 29. o. m. u 4 sata pop. bio je nadasve ganutljiv, i rijetko se kada vidja toliko svijeta na sličnim sprovodima. Ovo je vrlo lijepi glas o našim Istranima, koji su i u Zagrebu sačuvali iste naše lijepe običaje i usrdnost.

DOPISI

IZ RIJEKE.

«Titanik». - Jedno čudo: ribari najeli Riječane ribama - bezplatno. - Čuvajte se hohštaplera! - Kagoja. - One tri.

Nema sumnje: na svijetu ima mnogo zla. Čovjek je čovjeku neprijatelj, vučina. Zavist, pizma i mržnja haraju medju ljudima gotovo kao i medju nekim životinjama. S kim god govorite, svak vam se tuži na neiskrenost i zlobu ljudsku. Ni vjere ni pouzdanja nema više ni brat u brat, a kamo li da ga ima prijatelj u prijatelja. Ta poznata je poslovica: od prijatelja neka me čuva Bog, jer od neprijatelja čuvat ću se sam.

Da ima na svijetu mnogo ljudi zla srca, o tome smo svi na čistu. — Ima ih kojekakvih, zlih i nikakvih — i to stoji. Ali ima i čestistih i dobrih, pa bi krivo učinio, ko bi htio, da ih sve u jednu vreću strpa.

Jedan primjer. Vi se sjećate onog ogromnog engleskog parobroda «Titanika». Ovih dana, 14. aprila, prošlo je ravno petnaest godina, što je onaj orijaš potonuo. Čudo od parobroda! U dužini mjerio 265 metara, a u širini 28. Mogao je nositi do 47000 tona, malone 10 milijuna vreća, po 50 kg. svaka. Izgledao je kao kakav grad. Sve se na njemu sjalo. Ta bio je nov, a ono mu je bilo prvo putovanje. Išao je velikom brzinom. Vrijeme najpovoljnije. More kao ulje, a noć tiha...

Putnici — bilo ih je na brodu oko 2305 — povukoše se u svoje kabine — a milijunaši u svoje raskošne salone za spavanje.

Onda se dogodilo ono strašno. Gorostas «Titanik» udario iznenada o golemu santu leda, koje na nesreću nije ničije oko moglo na vrijeme da opazi. Voda je počela da ulazi u brod... Nasta silno komešanje. U jedan mah baciše u more čamce, na kojima se moglo da spasi samo malo ljudi. Zapovijednik «Titanika» kapetan Smidt, starac od 60 godina, izdavao je zapovijesti mirno i hladnokrvno. Kad je vidio, da brodu nema spasa, doviknuo je svojim mornarima: — Vi ste učinili svoju dužnost! Neka se spasi ko može! Sjetite se, da ste Englezi!»

Kraj njega se stislo jedno malo dijete, što je gorko plakalo. Kapetan Smidt uze ga u naručje i skoči s njime u more. Dopliva do jednog čamca, baci u nj dijete, pa se okrene i zapliva prema brodu. Zvali su ga, neka se spase, ali on im doviknu, da ga dužnost zove na brod, koji tone... Na brodu je glazba igrala tužnu molitvu: — Bliže k tebi, o Gospodine! Na krovu klecali su nesretnici, koji se nisu mogli spasti. Tiho su plakali. Onda je glazba najedamput prestala. Strašan krik izvi u noći, udušen u šumu, što ga je pod «Titanikom», koji je tonuo, dizalo uskipjelo more.

Možemo li mi kapetana Smidta i one glasbare na «Titaniku» strpati u istu vreću s raznim ultramodernim hohštaplerima, plaćenim ženskim čičizbejima i raznim drugim šarlatanima?

Ne možemo, i ne ćemo!

Ima ljudi, kojima je dobrota i pl... tost baš prirodjena, no ima i takov... su spremni da učine jedno dobro i p... nito djelo čak iz prkosa, ili kako bi se... reklo — na dešpet. Nešto slična do... se prije nekoliko dana ovdje na Rijec... kako je bilo:

Ribari uhvatili svu silu srdelja. J... nisu pravo ni iskrcali, a to doploviše četiri barke krcate srdelja. Kad pre... vači vidješe onoliku silu ribe, stali ... sebi taru ruke računajući kako će j... kupovati vrlo jevtino a rasprodati. da... što skuplje. I počeli preprodavači ... pogadjaju s «grosistima». «Grosisti» u ... nekakvu prilično primjerenu cijen... preprodavači ni čuti. Ribe ima mno... ili ćete nam je dati za tu i tu c... ili ćete s njom u more. Kad to vidješe... sisti planuše kao pomamljeni.

— Sad ćemo mi vama pokazati — p... kajte....

I poslaše ljude u ribarnicu i uoko... tržnice, neka jave narodu, da će se sr... dijeliti besplatno. Koliko bi okom tre... sve nagrnulo prema peškariji i tu smo ... gli da gledamo, što još nismo nikada ... dali na Rijeci: ribare, gdje badava di... ribu više manje gladnome pučanstvu. Pri... zor neopisiv. Trebalo je samo pogledati na nosove zabezeknutih preprodavača, pa la čeljade prasne u smijeh i da se zamisli u onu našu staru, da kadgod i čarlatana kat... ka. Toga dana su preprodavači izgubili ne samo neki dobitak na srdeljama, već nisu mogli da razpačaju ni ostalu svoju ribu.

«Popolo di Trieste» opominje pučanstvo neka se čuva «imbroljuna», koji ne gledaju nego kako bi se na nepošteni način dokopali novaca. To da su tipovi, koji da spekuliraju lakovjernošću naroda. Oni se izdavaju za predstavnike raznih fašističkih federacija, pa na taj način hoće da od raznih dobrijana izmuzu što više para. Tako da neki izmedju njih kruže uokolo sa sl... kama Prvoga Ministra Mussolinija i to tobože po nalogu federacije, što dakako ne odgovara istini. Drugi opet dolaze k pojedincima, pa im nose nekakve diplome. A koji dan zatim dolaze opet k istima, da o... njih, uvijek u ime «društva», izmuzu novaca.

«Popolo» veli, da bi trebalo učiniti kraj ovoj nepodopštini. S time se mi slažemo, zato ako nam se koji od ovih imbroljuna približi, najbolje ćemo učiniti, ako ga metlom otjeramo.

I negdašnjemu se Ministru predsjedniku Nittiju piše grda. Beogradsko «Vreme» donijelo je ovih dana jedan razgovor sa spomenutim Nittijem, koji da uvelike odsudjuje Italiju, radi njezina presizanja u Albaniju, i uopće radi tobožnjeg italijanskog imperijalizma. — Kakvu korist — rekao je Nitti — imala bi Italija od Albanije, Dalmacije i njezinog kamenja? Kakva joj hasna od jadranskih ostriga? Italiji da treba sloboda rada i sloboda trgovine... Mi — rekao je Nitti — ne trebamo albanske malarije... I sve tako.

Čitam u novinama, da će se doskora sastati posebna komisija, koja će Nittiju oduzeti italijansko državljanstvo. Ako ste ve... zaboravili, znajte, da je taj Nitti bio Ministar Predsjednik u vrijeme, kad je na Rijeku došao d'Annunzio, koji mu je bio dao ime — Kagoja.

Posljednje tri. Prva:

Na Korzu se sastadoše dva prijatelja. Jedan upita drugoga:

— Prisustvovao sam jednome vjenčanju.
— Je li bilo lijepo?
— Nije. Prava grozota.
— Tako? A ko se je vjenčao?
— Ja....

Druga: Žena mužu: — Kuda ćeš večeras?

Muž ženi: — Ta molim te: jedna inteligentna žena ne pita nikada muža kuda ide.

Žena: — A smije li pak inteligentni muž da pita ženu, kuda ide?

Muž ženi: Kakav inteligentni muž! Inteligentni se muž uopće ne ženi...

Posljednja: Prijatelj bolesnome dru... I ti, jadniče, osim ove flaše vermuta nem... nijedne druge utjehe na svijetu?

— Aj imam još tri četiri flaše brinjev... va omare...

Rokac.

IZ OPATIJE.

Dolazak Nijemaca. - Sezona. - Pogranične putnice.

U četvrtak, 28. aprila stiglo je u Opat... 140 automobila sa 400 izletnika iz Nje... čke. To su turisti, koji su prešli preko Šv... carske u Italiju, da se odavle preko Bl... opet kući vrate. Opatija bila je za tu zg... sva u zastavama, medju kojima bilo j... nekoliko njemačkih — prvi put iza slo... O Uskrsu bilo je ovdje nešto življe n... inače, ali ni izdaleka onako, kako se o... kivalo. Od gostiju bijaše najviše Madža... Nijemaca malo, jer dok si lani u ovo d... mogao za stotinu dinara dobiti pedese... više lira, ove godine možeš imati naj... 32—33 lire. Na poticaj lječilišne komi... odlučili su neki hoteli da snize cijene 20—30%, ali traže, kaošto je i pravo, da u istom razmjeru snize cijene i živež... namirnicama.

Riječka prefektura izdala je naredbu, ... jom se strani državljani upozoruju, da ... granične putnice vrijede samo za Rij... Matulje, Veprinac i Lovran. Strani dr... ljani, koji hoće da putuje u unutrašn... zemlje, treba da nabave putnice vidir... od italijanskih vlasti. U protivnom ... čaju izgubit će pravo na pograni... putnice.

Franina i Jurina

Fr.: Onoj nesrećnoj Kine još ne da vrag mira.
Jur.: Ne će njoj — ni dat tako brzo.
Fr.: I sve je ono tamo nekako zmešano, da čovek ne zna, ni ki pije ni ki plaća.
Jur.: Ja — to ti je vavek tako! Za gveri se zna, kako počnu, ma se za vragu tu ne more znat, kako će se zvršit. Tako je bilo i va Kine. Najprej su se počele kosmat dve stranjki: gornji i dolnji, a sada je sve jedna panada: ne znaš ni ki je gornji ni ki je dolnji ni ki je srednji — niš ne znaš.
Fr.: I svi se mlate, pak ki uhiti, uhiti.
Jur.: Baš tako!
Fr.: Da ti pravo rečem, mane ni jako stalo ni za Kinu ni za Kinezi, nego do našeh ljudi, ki me svaki dan pitaju, da im povem, da ča se to dole dogaja. Ja da to moram znat, zač da sam toliko vremena dole bil.
Jur.: I mane govore tako.
Fr.: A ti?
Jur.: Ja njim tumačim ča znam.
Fr.: A oni? Razumeju ča?
Jur.: Mo razumeju! Ni Franc Jožef, da je živ, ne bi od svega onega niš razumel.
Fr.: Dobro! Ja ti verujem, da je tako, ma ja svejedin mislim, da neč bi se vendar moglo razumet. Naprimer: neki mora i tamo bit, ki zapoveda. Ki je to?
Jur.: Svi i nijedan.
Fr.: Ma onputa ča su oni Nankingi i Kantoni i ča ja znam ki još?
Jur.: To su imena od gradi. I Pekin je grad kako i Šangaj, kade smo ono mi na boći igrali.
Fr.: Pekin je glavni grad. Tamo mora bit neki ki zapoveda.
Jur.: Va Pekine je presednik kineške republiki.
Fr.: On bi moral zapovedat celoj Kine.
Jur.: Moral bi, ma, kako stvari stoje, ajbog ako zapoveda svojem kuharicam.
Fr.: A oni drugi po drugeh gradeh?
Jur.: I oni zapovedaju, ki više, ki manje. Ako jedan reče belo, drugi ga brzo prebije i reče — crno.
Fr.: Zato se trebe i tuču.
Jur.: Morda i zato, a morda i za ča drugo. Ti znaš, da je Kina jedanput imela svojga cesara.
Fr.: Kako da ne znam, ter to je bilo pred malo let. Kade je ta cesar?
Jur.: Va jednem svojem palace.
Fr.: A ča dela tamo?
Jur.: Čeka. On se nada, da ni dugo dan, kad će sopet zavladat celom Kinom i zagospodarit onako, kako su gospodarili i njegovi dedi.
Fr.: Pak najzada to bi bilo i pravo.
Jur.: Bi kemu ter kemu, ma ne svakemu. Ima i drugeh Kinezi, ki bi oteli bit cesari — a mesta ni nego za jednega, i zato se, vidiš, najveć i tuču.
Fr.: Ma ča nimaju tu i Rusi svoji prsti?
Jur.: Vej si ga! Prej malo vremena mislilo se je, da su svi Kinezi komunisti, a sada su se reć bi obrnuli proti njih i ubijaju ih i kolju kako zeci.
Fr.: Kako vidim, ni puli njih ni slošćini i najbrže je ne će nikada ni bit.
Jur.: Aj će. Je neč, suproti čemu su i oni su skupa složni. To je Europa. Oni ne moru videt nijednega od nas: ni Ingleza ni Fraccza ni Nemca — ma nijednega.
Fr.: A ča bi to reć?
Jur.: To bi reć, da bi oni oteli bit doma sami svoji gospodari i da njim se nijedan va njihovi posli ne meša.
Fr.: Ma va tem nimaju baš ni krivo. Pak ča misliš ti, da bi nam oni vendar mogli naudit, nam drugem, Europejcem?
Jur.: Njih ima toliko, da da se slože s nekemi svojmi susedi, mogli bi va malo let pojist svu Europu koliko je je Bog dal.
Fr.: A ča bi pak bilo od ove naše Europi. da ju Kinezi pojedu?
Jur.: Bilo bi ono, ča je i zameritala.

IZ SV. MARTINA.

Vazam.

Javljamo vam se par riječi, da znate kako smo prošli vazmene blagdane. Ne baš veselo i lijepo i to ponajveć radi neugodnog vremena. Na sam vazam puhala je jaka bura, a uz to sa Učke dolazile magle i oblaci, a s njima nešto snijega. Bilo je uistinu mrzlo. A to nas je mnoge držalo u kući oba dana.

A napokon draga nam je bila naša kuća u te blagdane, kad smo ipak nešto više i bolje pripravili za usta i grlo. Pa samo jedan Vazam je u godini! — Dosti osobito mladih ljudi otišlo je u crkvu. Nismo bili zadovoljni. Staroga našega veselja za Vazam u crkvi zaman smo tražili. Nema orgulja, nema lijepog pjevanja, a polag toga sve je nama nerazumljivo.

Ovo ostavimo, da vam još javimo da je u nas već sve zeleno i da smo već sve posijali i posadili, a vinograde povezali. Sada kopamo i sijemo za kukuruz. — Svi radimo, muško i žensko, veliki i mali. — Svaki se boji držat težake bez velike sile, jer težaci u nas mnogo stoje. A sada se nadamo, da će Nebo blagosloviti naše muke i trude.

Seljak.

IZ VEPRINCA.

Proljetni rad. - Iseljivanje u Australiju.

U mojoj je ruci mnogo lakša teška motika nego pero, no ipak hoću da vam se malo javim.

Imali smo mnogo kišovitih dana. Kiša je bila već i kamenu dodijala, a mi smo seljaci bili zaostali s poljskim poslovima, no eto sada su opet nastala lijepa proljetna vremena. A mi Veprinčani, što ljubimo rad, čim zora svane, složno se laćamo motike i idemo u polja, koja nas puna posla čekaju.

Proljeće volimo i mi seljaci. Kad ga ne bi bilo mi bismo bili vječno tužni. Veseli nas probudjenje prirode, zelenilo i pjev ptica, dok se nad teškom zemljom grbimo. Mi prirodu volimo, pa smo joj i zahvalni za sve ljepote što nam nudi.

Kao što iz svih naših sela, tako se i iz Veprinca mnogi naši ljudi sele preko mora. Ostavljaju nas mnogi naši vrli muževi i mladići. Nekoji idu u Australiju a nekoji u Braziliju. Uzrok je tome razumije se naša velika siromaština, koja vlada po svoj Istri. Mi našim iseljenicima želimo svako dobro, pratila ih sreća u svijetu, ali neka ne zaborave rodjenu si grudu, koja ih je rodila i othranila.

Dne 25. aprila imali smo naš sajam Sv. Marka, koji je zaštitnik naše crkve. Taj je sajam svake godine naše veselje, jer dolazi baš u najljepše doba godine. Dakako bez plesa ne prolazi nikada. Za ples se uvijek nadje koja lirica u žepu. Ples, ples!

Seljački mladić.

IZ ROVERIJE.

Izgleda da se ruši ova naša narodna kula...

Obično se drži za one krajeve, koji se nikada ne javljaju u našoj svima miloj «Istarskoj Riječi», da dobro stoje, da im ništa ne fali, da živu kao bubreg u loju.

I mi se rijetko javljamo, ali nažalost, kod nas nije tako. Živimo vrlo mizerno u svakom pogledu. Siromaštvo je ovde veliko. Narod se uzdržava stokom i drvom, no ove je godine cjena i stoci i drvu silno pala, pak je to jak udarac za naše ljude.

Poznato je, da je Roverija jedanput u pogledu narodnosti prednjačila Istri. Mi smo bili tvrdi ko stanac kamen, ali je sada i kod nas u tom pogledu išlo na gore. To nam ne služi na čast. Naši su ljudi počeli popuštati, a to je slab znak. A popuštaju baš oni, koji su jedanput bili naši najčvršći narodnjaci.

Pred mjesec dana upisalo se je u neko društvo 12 naših mladih ljudi iz Cabronići, a u Roveriji se je osnovala neka zadruga u koju se je upisalo 10 naših najboljih seljaka. Oni su sami htjeli da se ta zadruga osnuje. A još bih Vam o tome mogao pisati, no znam da ne biste mogli sve uvrstiti, pak puštam za drugi put.

No, nemojte si na temelju ovoga stvoriti slab pojam o svim rovercima. Ima kod nas još ljudi, koji imaju glavu na vratu i srce u grudima.

Velikanjin učenik.

Tko su bili Giuliani?

Došli su iz Rima u Trst godine 1000. To je bila najstarija i najplemenitija porodica, koja se je ovdje nastanila.

Fridrih Barbarossa je pod datumom **Landavia** 2. maja 1152 pripoznao tršćanske **Giuliane** da potječu od **rimskog cara Didija Giuliana. Imperator Ferdinand prvi** im je dozvolio da si drže svoju carsku stražu. Članovi ove porodice obavljali su velike časti kao suci, vojskovodje, visoki crkveni dostojanstvenici i diplomate.

Zadnji potomak ove porodice bio je poznati filozof **Anton Giuliani,** koji je živio 1785 i koji je stupio u rodbinske veze sa poznatim tršćanskim patricijima **de' Marenzi.**

Danas jedna **ULICA** u Trstu nosi naziv **GIULIANI,** a nalazi se u **Sv. Jakovu,** kraj crkve, gdje je slovenska škola i pod brojem 42 na daleko poznata i znamenita **ljekarna Castellanovich,** koja proizvadja najbolje ljekarske specialitete, energična sredstva za oporavljanje, čišćenje krvi i druge ljekove za domaću uporabu.

IZ ROVINJSKOG SELA

«Istarska Riječ». - Naš život. - Radimo i mučimo se, a lopovi uživaju.

Drago nam je gosp. uredniče, da ste se zauzeli na poštanskoj direkciji za točno odašiljanje «Istarske Riječi». Mi sada svi točno dobivamo naš list, a nekoji su dobili i one brojeve, koji su bili na pošti zaustavljeni. To i valja. Kad smo mi dobri državljani neka se i s nama lijepo postupa, neka nam se daje ono što je naše.

Inače se naš život vuče uvijek po brižnu, vi već znate kako seljak u Istri žive. Slabo, pa slabo. Porezi, takse i dacije su velike. To je ono što nas najviše muči, jer sve moramo platiti, želimo li, da nam ne pinjuraju sve što imamo. Osobito nas muče dacije. Ne možemo u grad odvesti ni drva, ni seno, a da ne platimo veliku daciju. Pa i na ono što se nosi sobom za hranu treba više puta platiti.

Znade tužan poljodjelac što je to muka i što je to žulj. Treba mnogo raditi i mučiti, a svejedno nikada ništa nemamo. Uvijek živimo u strahu da će nas tuča (grad) uništiti, da će doć suša ili peronospora, da će nam u noći lopovi blago odagnati. Brižni mi najteže radove obavljamo, najgore živimo najslabije jedemo i spavamo.

Pred 15 dana ukrali su nepoznati lopovi seljaku rovinjcu Jakovu Kerinu jednoga vola, kraj vojničke kasarne u gradu. Straže su se odmah dale na posao, ali nisu do sada lopovu u trag ušle. Neznamo do kada će ovako trajati. To nas silno zabrinjuje. Mučimo se puno, a još nam tu muku lopovi uživaju.

Dne 21. aprila u četvrtak slavio se je i kod nas kao i po svoj Italiji rimski Božić. Toga dana nije nijedan seljak smio ništa da radi ni u selu i na polju, jer je milicija pazila, da ne bi ko radio, jer je to veliki narodni blagdan. U davnini pred mnogo stotina godina da taj je dan ustanovljen grad Rim.

Seljak.

IZ DOLINE MIRNE.

Ograde uz cestu.

Nije bio nama ni najmanje ugodan nalog sa strane cestne oblasti i cestara, da moramo mi svi, koji imademo posjede uz ceste mjestiti graje, ograde i zidove. Naredbi dakako mi smo svi udovoljili ali teškim srcem, jer to rušenje pak zidanje, odmicanje, iskorenjivanje i opet sadjenje živice — stojalo nas truda, rada i troška.

Naredba je naredba, a mi ćemo samo to spomenuti, da su naši stariji kao vlasnici tla, kuda su se šjekle nove ceste, dali besplatno za ceste sve potrebno zemljište. — A kad će se početi nama štogod darivati?!

Gospodar.

IZ ROČA.

O Uskrsu i usksnim utiscima.

Prošao je eto i Uskrs. No ovoga nas je puta ostavio nekako razočarane, jer nije bio onaj pravi, onaj Uskrs koji smo čekali. Jedanput je bilo o našim Uskrsima sve drukčije, svečanije, veselije. U velikim danima pred Uskrs svi smo mi tražili tišinu crkve, gdje smo se klanjali muci i veličini onoga, koji je raspet za spasenje svijeta. A osobito je Uskrs sakupljao u crkvu sve one koji imaju u srcu trag i osjećaj ljubavi i vjerovanja u veliku njegovu dobrotu.

No ovoga nam je Uskrsa bilo potpuno raspoloženje pokvareno. Došavši u crkvu mi nismo mogli a da se ne zgražamo. Nikako ni uz najbolju volju nismo se mogli sabrati i nismo vjerovali da smo u crkvi. Svakome je od nas bilo kao da je u nekom nevaljalom teatru. Svi se sigurno sjećaju dopisa, u kojemu smo pisali o pjevanju našeg «divnog» crkvenog kora. Još smo onoga puta obećali, da nećemo u crkvu bez tako potrebnog pamuka u ušima. Ali ovoga je Uskrsa «harmonično i milozvučno» pjevanje toga našeg kora bilo tako silno, da nam je kroz sav pamuk paralo uši.

Niti na ranoj misi nije naš kor mogao da nas poštedi svojeg deranja. Mi smo mislili, da ćemo bar u jutro rano biti u crkvi, onako kako se pristoji, sabrani i pobožni, ali nismo mogli, a da se cijelo vrijeme ne smijemo i ljutimo zajedno. Neznamo ko je onu dječurliju naputio da nam pobožnost kvari. Bilo bi mnogo bolje, da je naš kor otišao nekud na placu pokazivat što znade i umije, a ne da u crkvi Boga i nas srdi. Mogla su ona djeca i da spavaju doma, ta zdravo je spavanje za djecu, mjesto da nas muče onim svojim glasovima, koji su za sve prije nego za pjevanje u crkvi.

Gdje su one **naše** lijepe, tihe mise, kada smo mogli, bez gradske derače, da se saberemo i da budemo sabrani i pobožni u molitvi pred onim, koji nas je stvorio. I to su nam gradjani pokvarili. — **Mladić.**

IZ ŽEJANE U ISTRI

Mi Rumunji i naš dragi jezik. - Naša škola. Jedno narodno zlo, koje mora škola liječiti.

S uvjerenjem mogu ustvrditi, da je ovo prvi dopis, koji o našem selu izlazi u novinama. Mnogi će čitatelj iz kojega susjednog sela i nehotice pomisliti, kako je to moguće, da su i oni «zaostali Rumunjci» dobili toliko kulture, da se i u novine javljaju.

Polagano, prijatelji moji, s ovakvim vašim mudrovanjem. Valovi kulture dotakli su se i nas i našeg sela, i svaki onaj, koji misli, da smo mi u Žejanama zaostáli, griješi.

Istina je, da smo se dugo opirali i branili od mnogih modernih novotarija, jer smo veoma dobro znali, da bi nam novotarife i uvadjanje pogrešene civilizacije pokopale mnoge naše običaje i navade, a u prvom bi redu bio u opasnosti naš dragi jezik, naša rumunjšćina.

Samo se Vi smijte i dalje našim Ćiribircima i našim drakulama! Mi smo uvjereni, da bismo mnogim našim selima mogli služiti kao jasan i lijep uzor, kako treba poštovati i duboko ljubiti dragocjenu ostavštinu svojih djedova.

Naše je selo od svih strana okruženo Hrvatima, naša djeca se već godine podučavaju u drugom jeziku, ali uza sve to mi smo znali održati kroz stoljeća naš jezik, našu rumunjšćinu, na našim ognjištima, u našim domaćim razgovorima, i ako dobro poznamo i slovenski i hrvatski i tali-

janski jezik. Ništa ne možemo s našim rumunjskim jezikom da učinimo izvan našega sela, ni koraka ne možemo da učinimo s njime, ništa nam ne pomaže, ali mi uza sve to čvrsto držimo ono što je naše, što nam je u krvi, što nam je najdraže.

Više nas puta znatiželjni stranci pitaju o našoj prošlosti. Mi im ne znamo bogzna što kazati. Kažemo samo ono, što nam je poznato po usmenoj predaji, no i to je ko u nekoj magli nejasnoće obavito. Znamo ipak to, da smo u davnini došli sa istoka u ovaj kraj. Ovdje smo se s ovom zemljicom zrasli i uživjeli, i ako smo u sebi zadržali sve odlike naše rase, pa tako i našu poznatu naglu krv, koja je kriva, da mnogo puta nešto učinimo što nam škodi više puta godine i godine, jer smo učinili onako kako nam je temperamenat i krv govorila bez promišljanja.

Pred godinu dana se je n. pr. kod nas dogodio slučaj, kojega se stidimo i kojega se mora osuditi, jer je strašan i grozan. Žrtva zločina bio je mladić u cvijetu svoje mladosti, koji je umoren na okrutan način iz zasjede sjekirom od vlastitog brata. Ne ćemo se puštati u potankosti ovoga zločina, jer nas kod svake riječi hvata stid zbog djela podivljanog zločinca, koji je na svoga brata digao sjekiru. Zločinac je imao i pomagača. Oni su na lukavi način izmamili mladića iz kuće, a kada im je došao na dohvat, zadali su mu smrtonosan udarac. Dok je još ležao u krvi izmrcvarili su ga i iznakazili, a onda su ga odvukli u vodu. Na šešir su mu pričvrstili pismo, da je tobože sam počinio samoubojstvo. To je tako grozno, i mi se pitamo, je li moguće, da se kod nas moglo to dogoditi? Medju Rumunjima, koji ne pamte sličnih zločina?

Osim ove grozote dogadjalo se je Žejanama, takodjer lanjske godine, da je neko, na kojega svi sumnjamo, ko za okladu palio kuću za kućom. Ni je bilo sedmice, da nije koja kuća planula. I to se je nastavljalo, dok se nismo zagrozili, da ćemo izgoriti u vatri onoga, kojega se pronadje, da vrši ove zločine.

Ove smo godine dobili u naše selo prvoga učitelja. Po svojoj je važnosti to za Žejane veliki dogodjaj. Škola i učitelj donijeti će nam mnogo koristi svima, a naša će djeca primiti kulturu i naobrazbu na drugi način nego što smo je mi bez škole primali. Ako znamo, da se sav današnji poredak u svijetu oslanja na školu i da je škola temelj civilizaciji, onda moramo uvidjati, da smo sa školom mnogo dobili. Moramo se brinuti, da je održimo, jer nam lako opet nestane, naročito s razloga, što je sadanja školska soba veoma neprikladna za učionicu. U toj tjesnoj sobi gnjete se oko 60 djece, koja si tako kvari vid i zdravlje. Moramo se potruditi s molbama i dokazima na školsku oblast, da nam se priskoči na pomoć te da nam se sazida dostojna školska zgrada. Naročito je sada za to povoljan momenat, kada je država odredila 10 milijuna lira za gradnju škola po Istri. Moramo da zahvalimo samo strpljivosti, koja je poznata osobina svih učitelja, da nam današnji učitelj nije već otišao.

Škola će nama u Žejanama donijeti veoma mnogo dobra. Potrebno nam je novih vidika i potrebno nam je civilizacije, ali one prave i nepokvarene. Koliko trpi naše gospodarstvo zbog toga, što nismo naučeni, što ne znamo svi čitati i pisati. Mnogo će nam škola koristiti i zato, da nam se djeca odgoje dobra i plemenita. Današnje je ljudstvo pokvareno i zlo, bez škole, koja će odgajati dobra srca, biti će još gore. A mi Žejanci želimo, da bi od naše djece izrasli pošteni i plemeniti ljudi, koji će se zgražati na gnjusnim zločinima, koji su se dogadjali kod nas u posljednje vrijeme.

Evo u prvom redu na polju liječenja ovog gadnog pojava, na učenju naše djece dobrom i poštenom životu imati će škola mnogo posla, zato je moramo čuvati.

DAROVI

za «Prosvjetu», odsjek za Istru:

Ivan Grbac i Miho Žmak iz Lanišća darovali su svaki po 5 lira.

Najljepša hvala!

IZ UREDNIŠTVA.

Dopisnik Žejane. — Oprostite za zakašnjenje. Dolazi tek sada, a drugo u budućim brojevima.

A. R. Zagreb. — Pismo dolazi u drugom broju. Zdravo!

Dopisnik Vodice i Svetvinčenat. — Vaši će dopisi u budućem broju izići. Hvala.

Prikodražan. — Hvala i mnogo pozdrava!

Izdavač, direktor i odgovorni urednik:
IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST“ U TRSTU.

Priposlano*)

Pred par mjeseci pomanjkala mi je jedna bedevija (kobila), stara 6 godina, obećajem

L. 500.— (pet stotina) nagrade

onome koji mi javi, makar pismeno, gdje se nalazi i točan naslov sadašnjeg vlasnika. Sumnja se da je prodana u Istri ili na otoku Krku.

Ako koji o njoj što znade, molim da mi piše na slijedeći naslov:

Hrončić Aleksandar - (Macelaić)
Chiunschi p. Lussinpiccolo, Istra.

*) Uredništvo odgovara samo u toliko, koliko zakon zahtjeva.

Kršansko društvo za štednju i zajmove u Kršanu
registr. zadruga na neograničeno jamčenje

POZIV
na
redovitu glavnu skupštinu

koja će se obdržavati

u Kršanu dne 8. maja u 10.30 sati prije podne.

DNEVNI RED:

1. Čitanje zapisnika zadnje glavne skupštine.
2. Čitanje izvješća o zadnjoj reviziji.
3. Odobrenje društvenih računa za god. 1923. do uključivo 1926.
4. Izbor upravnog i nadzornog odbora.
5. Slučajnosti.

Opaska: U slučaju da u rečeni sat ne bude prisutan dostatan broj članova držati će se skupština pol sata kasnije bez obzira na broj prisutnih članova.

Svim rodjacima i prijateljima javljamo ovime tužnu vijest, da je naša nezaboravna

MILKA

u šestoj godini života, preminula u Zagrebu dne 27. aprila o. g. Pogreb mile pokojnice vršio se dne 29. aprila u Zagrebu.

ZAGREB, 30. aprila 1927.

Josip i Luca Grakalić rodj. Lorencin.

Tužnim srcem javljamo svoj rodb. i svim prijateljima i znancima da dne 27. aprila o. god. preminuo n. nezaboravni otac

Antun Matetić

u 67. godini svog života. Sprovod vršio se je dne 28. aprila, pak se od srca zahvaljujemo svima koji su ga dopratili do zadnjem počinka.

Zaluki, dne 30. aprila 1927.

Rastužena obitelj **Matetić.**

roj 19 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 12. maja 1927. Pojedini broj 25 cent. God. V.

„Istarska Riječ“
zi svakog četvrtka uveče.
a puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo aša 15·— lira na godinu, a inozemstvo 25·—lira. Uredtvo i uprava lista: Trst ieste) — Via S. Francesco ssisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„*Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari*“. — Narodna poslovica.

apljena „Istarske Riječi“

REFEKT TRŠĆANSKE POKRAJINE.
r. 082-5957.

Prefekt tršćanske pokrajine

vidjevši hrvatski tjednik «Istarsku iječ» od 5. maja 1927. br. 18. izdanu Trstu;

uzevši u obzir, da u rubrici «Politički pregled» ima tendencijoznih elenenata i tumačenja o internacionaloj situaciji, što u sadanjem momentu može provocirati uzbudjenje pučanva s opasnošću za javni red;

vidjevši postojeće dispozicije o tampi, te članak 3. općinskog i porajinskog zakona od 4. februara 1915. r. 148;

odredjuje

apljenu hrvatskog tjednika «Istarske Riječi» od 5. maja 1927. br. 18. izdane Trstu, zbog gore spomenute rubrike.

Izvršenje ovog dekreta povjereno je r. kvesturi u Trstu.

Trst, dne 5. maja 1927. God. V.

Prefekt: **Fornaciari.**

Prije dvadeset godina

Ovih dana navršuje se dvadeset godina, što su u Istri po prvi put provedeni izbori i to po novoj podjelbi kotara. Oko te podjelbe bilo je dosta borbe: po izbornoj osnovi ministra Gautscha bilo je Istri dodijeljeno pet kotara: dva za Italijane a tri za Hrvate i Slovence. I kasniji ministri predsjenici Hohenlohe i Beck htjeli su takodjer da tako ostane, ali je poslije došlo do kompromisa, po kome su Italijani u Istri dobili tri a Hrvati i Slovenci takodjer tri mandata.

Izbori su bili zakazani za dan 14. maja 1907. Sve su se stranke pripremale živo, to više što je svaka htjela, da dobije što više glasova i u kotarima, koji nisu njoj namijenjeni. Drugim riječima — išlo se je za tim, da pojedine stranke nekom vrsti plebiscita pokažu i dokažu svoju jakost. Četiri su bile stranke, što su onih dana ušle u borbu: 1. Hrvati i Slovenci, 2. Italijani liberalci, 3. Italijani klerikalci i 4. Socijalisti. Na agrarnom programu, izvan stranaka, kandidirao je dr. Gambini.

Hrvati i Slovenci kandidirahu: Spinčića, dra Laginju, Mandića i Kompareta. (Dr. Laginja kandidirao je u tri kotara.)

Kandidati italijanskih liberalaca bili su ovi: Dr. Bennatti, dr. Bartoli, dr. Rizzi, Ettore Costantini i Viktor Mrak.

Italijanski klerikalci istakli su: Spadara, Vattovca i Zamettia.

Socijalisti Ritošu, Silića, Martina i Bučića. U svemu: 19 kandidata.

U dan izbora, 14. maja, Hrvati su i Slovenci izabrali svoja tri zastupnika: Spinčića, dra Laginju i Mandića.

Spinčić je biran u kotaru Volosko-Krk-Cres i dobio je oko 5000 glasova.

Laginja u kotaru Pazin-Labin-Buzet sa 5284 glasa.

Pok. Mandić u kotaru Podgrad-Koparšćina sa preko 3000 glasova.

To su tri kotara, što ih je novi izborni red bio dodijelio Hrvatima i Slovencima. Pok. Mandić izabran je jednoglasno, Spinčić sa svim glasovima osim 858, što su otpali na dra Costantina, a i dr. Laginja s ogromnom većinom glasova. Italijan Mrak dobio je nešto preko jedne hiljade, a socijalist Bučić nešto preko 400 glasova, većinom hrvatskih.

A sada da posmotrimo malo, kako su kod tih izbora prošle druge istarske stranke: U kotaru Buje-Piran dobio je bio klerikalac Spadaro 4728 glasova, a liberalac Bennatti 2884. No kako je u tom kotaru i Slovenac Kompare dobio 1559 glasova, socijalist Ritoša 2022, a Gambini 932, to nije mogao niko da bude izabran. Zato je došlo do užeg izbora izmedju Spadara i Bennattia. Taj se je uži izbor izvršio 23. maja, i tu je izišao pobjednik klerikalac Spadaro. Uostalom taj je kotar bio dodijeljen Italijanima.

Italijanima su bila dodijeljena još i ova dva izborna kotara: 1. Poreč-Rovinj-Motovun i 2. Pula-Lošinj Mali. U ta dva kotara došlo je 14. maja 1907. do velikog iznenadjenja.

U prvom kotaru: Poreč-Rovinj-Motovun dobio je liberalac Bartoli 4699, a Laginja 4728 glasova. Budući da je u tom istom kotaru italijanski klerikalac Vatovac dobio 2183 glasa a i socijalist Silić 383, došlo je do užeg izbora izmedju Bartolia i dra Laginje. Tu su liberalcima pomogli klerikalci, očit dokaz, kako je bilo i kako će još biti na svijetu čeljadi, koja će da pale svijeću i Bogu i vragu. Unatoč svemu tomu Laginja je kod tog užeg izbora dobio tek 603 glasa manje od Bartolia.

I u kotaru Pula-Mali Lošinj došlo je bilo do užeg izbora izmedju Laginje i italijanskog kandidata Rizzia. Rizziu su pomogli bili socijalisti (dakle i mnogi Hrvati) i to uslijed kompromisa sklopljenog u Trstu, gdje su pomoću glasova italijanskih liberalaca izišli pobjednici sami socijalistički kandidati. Unatoč svemu tomu i koječemu drugomu izabran je u Puli Rizzi s većinom od nekih 1000 glasova!

I tako su kod tih izbora Hrvati i Slovenci okupili oko svojih kandidata 24,338 glasova. Izabrali su već u prvi dan izbora svoja tri zastupnika, a da nisu sve škare i sva sukna bila u drugim rukama, bili bi kod užeg izbora odnijeli još dva zastupnika. Austrijske su vlasti i kod tih izbora pokazale svoju protivnost našemu narodu u Istri, pa ipak je narodna volja izbila na površinu svom snagom i ljepotom svojom.

Politički pregled

ITALIJA.

Spor s Jugoslavijom.

Još je uvijek neriješen. Kako smo u poslednjem broju našeg lista pisali posredovala je izmedju Italije i Jugoslavije Engleska sa željom da bi se pitanje dovelo dobrom riješenju, no sve je ostalo u svom prijašnjem stanju.

Odnošaji izmedju Italije i Jugoslavije još su u svom spornom položaju, tako sve novine naglašavaju. Tim pitanjem bavi se danas sva svjetska štampa, a naročito francuska, engleska i njemačka.

Poslije engleske intervencije bilo se je opet počelo govoriti, da će izmedju Italije i Jugoslavije doći do izravnih pregovaranja, pa su nekoje novine pisale, da je jugoslovenski poslanik u Rimu, dr. Rakić, već počeo pregovore s on. Mussolinijem, no to nije tačno. Do izravnih pregovora nije još došlo, a nekoje novine pišu, da ne će još ni doći.

Mislilo se je ispočetka, da će to pitanje doći pred Društvo Naroda, pa da će se tamo raspraviti. Poslije se je opet govorilo, da do toga ne će doći, a sada opet nekoje novine govore, kako će samo Društvo Naroda to pitanje moći riješiti. Novine naglašavaju, da su u srži tog pitanja dvije najvažnije točke, zbog kojih je do spora uopće došlo, a to su neptunske konvencije i tiranski pakt. Dok se te dve točke ne razčiste, spor se ne će riješiti.

Rimska vlada je izjavila, da je svaki čas pripravna pregovarati s Beogradom, ali da u pogledu tiranskog pakta nema što da pregovara, jer se to isključivo Italije i Albanije tiče. Jugoslavija pak nalazi, da je baš taj ugovor glavni razlog njenog neraspoloženja, i zato ne može stvar da se riješi.

Interesi i jedne i druge države zahtjevaju, da se spor u miru raspravi, Italija i Jugoslavija moraju ostati prijateljice, pak će po svoj prilici diplomate i s jedne i s druge strane na tome poraditi.

Sjednice ministarskog savjeta.

Dne 5. o. mj. sastao se je ministarski savjet na novo zasjedanje. Predsjednik vlade on. Mussolini govorio je o unutarnjem položaju države. Položaj je u državi potpuno miran. Na predlog on. Mussolinija ministarski savjet je zatim odobrio razne zaključke, a medju ostalim je zaključeno, da se radi dobrog položaja lire, zbog česa su i cijene živežu i robi pale, snize i doplatci na skupoću, što su se do sada uz osnovnu plaću davali državnim namještenicima. Pod taj zaključak ne spadaju željezničari i oni namještenici, koji spadaju pod koju samostalnu administraciju. To će vrijediti od 1. junija 1927. Višim činovničkim razredima doplatci će se sasma oduzeti. Doplatci će se sniziti i svećenicima.

Na istom temelju (poboljšanje lire) sniziti će donekle i željezničke te poštanske i telegrafske tarife.

Na svojoj sjednici od 6. o. mj. ministarski savjet je potvrdio predlog za zakonski nacrt o stanovima. Poznato je naime, da u posljednje vrijeme po gradovima vlada velika kriza stanova, pa se je već duže vremena čekao jedan ovakav zakon, kojim će biti uredjeno to teško pitanje.

Parlamenat i senat.

Parlamenat će opet sastati na zborovanje 18. o. mj. Najprije će raspravljati o proračunu ministarstva financija. Ministar on. Volpi govoriti će opširno o revalutaciji lire. Zatim će govoriti on. Bottai o sindikalizmu i korporacijama. On. Mussolini će tekom rasprave o proračunu za unutarnje ministarstvo imati važan govor, kojemu se već sada pripisuje povjesno značenje. U tom svom govoru ocrtati će u glavnom sve do sada izdane nove zakone, a takodjer i one, koje će fašizam u budućnosti izdati. Sjednice parlamenta trajati će po svoj prilici desetak dana.

Senat će se sastati 16. o. mj. Raspravljati će o proračunu raznih ministarstva. Sjednice će trajati desetak dana.

Sjednica fašističke stranke.

Dne 4. o. mj. vršila se je u Rimu sjednica fašističkog vodstva. On. Turati govorio je o položaju stranke. On. Mussolini izrazio je svoje zadovoljstvo za jakost fašističkih redova, koji rade svim snagama za dobrobit države. Zatim je govorio o nekim smjernicima stranke, te o radu stranke na poboljšanju lire.

Razne političke vijesti

— **Koliko će država prištediti?** Na sjednici ministarskog savjeta zaključeno je, da se državnim namještenicima snize ili ukinu dodatci za skupoću (caroviveri). Time će država za sada na godinu zaštediti oko 350 milijuna lira. Kad potpuno ukine te dodatke, onda će zaštediti godišnje oko jedne miljarde lira.

— **Jedna amerikanska vijest.** Veliki američki list «Chicago Tribune» nedavno je objavio jednu vijest, da su Jugoslavija, Švica, Čehoslovačka i Njemačka, spremne razdjeliti medju sobom republiku — Austriju. Ovo je baš amerikanski!

— **Madžarski kralj.** Madžarska monarhistička stranka u posljedje vrijeme naglašava, da je potrebno što prije postaviti na madžarsko prazno prestolje kralja. Ta stranka smatra za madžarskog kralja Karlovog sina Otona. Novine pišu, da će doskora Zita sa svojom djecom otići, da se stalno nastani u Madžarskoj.

— **Masaryk u Napulju.** Dne 3. o. mj. bio je u Napulju predsjednik čehoslovačke republike Masaryk. On je bio na odužem putovanju u Egipat i Palestinu, pak se je kroz Napulj vraćao natrag u Prag. On putuje «incognito».

— **Egipatski kralj Fuad** posjetiti će doskora francusku republiku. Tamo će biti svečano primljen.

— **Medjunarodni študentski kongres.** Koncem mjeseca augusta sastati će se u Rimu na jedan veliki študentski medjunarodni kongres študentski zastupnici iz 28 raznih država. Vrše se velike pripreme. Kongres će otvoriti on. Turati, sekretar fašističke stranke.

— **Proces protiv Corviju.** Dne 11. o. mj. započeo je pred izvanrednim sudom proces protiv Ivana Corvija, koji je god. 1924. umorio fašističkog poslanika Casalinija.

— **Talijansko-madžarski ugovor.** Dne 3. o. mj. predložio je madžarski ministar vanjskih poslova madžarskom parlamentu zakonski nacrt za ratifikaciju prijateljske pogodbe s Italijom. Pogodba sadržava tri važna zaključka: 1) uzdržanje trajnoga mira i prijateljstva izmedju Madžarske i Italije; 2) obavezu, da će se svi eventualni nesporazumci izmedju te dve države riješiti na miran način; 3) obavezu arbitražnog postupanja u slučaju, da diplomatska procedura u sporu ne bi uspjela.

— **Jugoslavija, Njemačka, Francuska.** Beogradski list «Pravda», glasilo ministra izvanjskih poslova, Marinkovića, donijela je pred par dana uvodni članak, u kojem kaže, da je u Njemačkoj silno gibanje za prijateljsko sudjelovanje s Jugoslavijom. Osim toga naglašava, da će doskora doći do saveza izmedju Jugoslavije, Francuske i Njemačke.

— **Na prvi dan maja u Sofiji.** Socijalisti u Sofiji nisu htjeli da slušaju naredbu bugarske vlade, da se na prvi dan maja ne smije demostrirati, pak su izišli na ulicu s crvenim zastavama. Policija je morala spriječiti demonstracije.

— **Zaniboni i Capello.** Zaniboni i Capello, osudjeni zbog atentata na on. Mussolinija, odvedeni su iz Rima u stalne tamnice. Zaniboni je odveden u Ventotene, Capello u Gimignano, a ostali osudjenici u razne druge tamnice. Bivši general Capello je već star čovjek, pak su ga vodili bez veriga.

— **De Pinedo.** «Santa Maria II.», aeroplan, koji je vlada poslala De Pinedu mjesto zapaljenoga, započela je svoj let iz Statem Islanda u Americi. De Pinedo će letiti još neko vrijeme iznad Amerike, a zatim će letiti u Rim preko Lizabona u Portugalu.

— **Jugoslovenski avijatičari,** koji su letili iz Pariza u Bombay, vratili su se sa svog leta natrag u domovinu. Spustili su se u Zemunu blizu Beograda. Dočekali su ih zastupnici vlade i vojske, te velika masa oduševljenog naroda, koji im je priredio burne manifestacije.

— **Kineska revolucija.** U Kini još uvijek revolucija vlada, a nezna se kako ni kada će se umiriti. U posljednje vrijeme izgleda, da je sjeverna Kina jača od južne nacijonalističke Kine. Čang-Tso-Lin je jak, pak sada sprema jedan jak udarac južnim Kinezima. Kada bi ih pobjedio, onda bi Peking zavladao cijelom Kinom. No, ne može se ništa u tom pogledu još kazati. Znamo samo: revolucija vlada i još će vladati...

— **Proces protiv komunista.** Pred posebnim tribunalom za zaštitu države u Rimu zaključio se je proces protiv desetorice komunista, koji su snovali protudržavnu zarotu. Šestorica su osudjena na 12 godina zatvora, jedan na 7 godina i 9 mjeseci, jedan na 5 godina, jedan na 4 godine, a jedan je riješen.

— **Bojevi u Maroku.** U Maroku se, kako smo već pisali, vode borbe izmedju španjolskih četa i marokanskih ustaša, koje vodi jedan nasljednik Abd-el-Krima. Ti su ustaše jaki, pak Španjolska u bojevima mnogo gubi.

— **Konfinacija.** U Rimu se je sastala komisija, koja je zaključila, da se ima konfinirati za vrijeme od 5 godina bivši komunistički poslanik Misuri, organizator društva «Domovina i sloboda».

— **Još jedna revolucija.** U Boliviji je pred par dana proglašeno opsadno stanje. Poslije zadnjih izbora, kod kojih je vlada slabo uspjela, počelo je u zemlji neko revolucijonarno gibanje. Vlada je digla čete, spremna da se bije s revolucijonarcima.

— **Jedan jaki savez.** «Corriere della Sera» piše o tome, kako se Rusi u zadnje vrijeme spremaju stupiti u tijesna prijateljska pregovaranja s Francuskom, jer žele stvoriti jedan jaki savez s njom i Njemačkom. To bi imalo velikog značenja za svu svjetovnu politiku. Ti glasove se doduše još ne mogu potvrditi, ali su značajni.

— **Izjave Engleske o albanskom sporu.** Engleski ministar vanjskih poslova Chamberlain dao je o sporu izmedju Italije i Jugoslavije jednu izjavu, u kojoj je medju ostalim kazao: «Velika Britanija je u prijateljskim odnošajima koliko s Italijom toliko s Jugoslavijom, pa je za to i poduzela sve, da se te dve države, koje su sada u sporu, sporazume. Velika Britanija nema namjere, da se u tom pogledu postavlja ni na jednu ni na drugu stranu.»

— **Mala Antanta.** Dne 12. maja sastati će se u Jahimovu u Čehoslovačkoj ministri izvanjih poslova onih država, koje sastavljaju Malu Antantu na konferencu. Konferenca će trajati 2 dana. Raspravljati će se u glavnom i o albanskom sporu.

— **Medjunarodna gospodarska konferencija.** Dne 4. maja otvorena je u Ženevi medjunarodna gospodarska konferencija. Na toj konferenciji zastupano je oko 40 država sa 400 delegata, a raspravlja se o današnjem teškom gospodarskom stanju uopće. Na toj će se konferenci zaključiti, što bi se imalo učiniti, da se to teško stanje riješi, i kako da se pojedine države gospodarski podignu.

— **Izbori u Jugoslaviji.** Novine pišu, da će se u mjesecu augustu ove godine vršiti u Jugoslaviji izbori za narodnu skupštinu.

— **Izbori za predsjednika u Čehoslovačkoj.** Dne 24. maja vršiti će se u Čehoslovačkoj izbori za predsjednika republike. Govori se, da će opet po svoj prilici biti izabran Toma Masaryk.

Domaće novosti

Njeg. Vel. Kralj doći će u Trst

Javljaju iz Rima, da će 24. maja u Trst doći Njeg. Vel. Kralj Viktor Emanuel III. Toga će se dana otkriti novi veliki svjetionik nad Barkovljem. Taj je svjetionik ujedno i spomenik talijanske pobjede. U Trstu je obrazovan odbor, koji vodi sve pripreme kako bi se kralj što dostojnije primio.

Vladina potpora Istri

Neki dan otišla je u Rim jedna komisija da na ministarstvu financija ishodi što bržu novčanu pomoć za razne istarske potrebe. Komisiju je vodio senator Chersich. Na ministarstvu su konferirali s on. Suvichem. Pored nekih drugih zajmova uspjelo je toj komisiji dobiti 3 milijuna lira po 6½% za javne gradnje pojedinih istarskih općina. Ta 3 milijuna lira razdjeliti će se ovako: 30.000 tinjanskoj općini, 83.000 barbanskoj, 430.000 koparskoj, 120.000 podgradskoj, 118.000 plominskoj, 25.000 žminjskoj, 100.000 općini Izoli, 1 milijun 550.000 puljskoj, 120.000 svetvinčentskoj, 250.000 Umagu, 150.000 Balama, 30.000 općini Vrtonigli.

Smrtna kosa

Stiže nam tužna vijest, da je dne 27. aprila o. g. u 6 sati na veče zaklopila svoje umorne očice šest godišnja Milka Grakalić, kćerka Josipa i Luce rodjene Lorencin iz Medulina, koji sada stalno borave u Zagrebu. Bolesnicu su njegovali u njezinoj teškoj bolesti naši vrijedni mladi liječnici iz Istre gg. Dr. Josip Peteh, Dr. Ante Švalba i Dr. Tomo Franković te zagrebački liječnici gg. Dr. Köhler, Dr. Singer i gospodja Dr. Prašek. Oni su nastojali i uložili sve svoje znanje, da bi spasili život maloj bolesnici, ali je bolest svemu prkosila i oduzela mali život. Gospoda liječnici, koli Istrani toli zagrebčani, pokazali su svoju požrtvovnost i razumijevanje siromašnih Istrana, što je vrlo hvalevrijedno.

Sprovod pokojnice, koji se je vršio 29. o. m. u 4 sata pop. bio je nadasve ganutljiv, i rijetko se kada vidja toliko svijeta na sličnim sprovodima. Ovo je vrlo lijepi glas o našim Istranima, koji su i u Zagrebu sačuvali iste naše lijepe običaje i usrdnost.

Knjižice bivše austrijske poštanske štedionice

Pokrajinske poštanske direkcije marljivo rade na tome, da se pitanje uložaka u bivšu austrijsku poštansku štedionicu što prije i bolje uredi. Svake sedmice šalje se na ministarstvo 3000 knjižica na likvidaciju. Mnogo se knjižica još od 1924. nalazi u Beču na centrali. Čim se tamo ustanovi tražbina odmah će se pristupiti isplaćivanju. Drži se, da će se tekom mjeseca junija konačno sve urediti, tako da će, ulagatelji moći biti isplaćeni.

Kongres narodnih manjina

Novine pišu, da će se u Ženevi vršiti koncem ovoga proljeća kongres zastupnika narodnih manjina iz raznih država. Pripravé se već vrše.

Cijene u trgovini na veliko — padaju.

Novine pišu, da u zadnje vrijeme cijene robi u trgovini na veliko vidljivo padaju. Ustanovilo se je, dapače, da su cijene pale već za 20 posto ili za jednu petinu od dosadašnjih cijena. To je zato, jer se u posljednje vrijeme lira digla, no, još ne opaža, da bi i cijene u trgovini na malo padale, nego se drže na svojoj staroj visini.

Vinska ljetina u 1926. g.

Julijska Krajina je vinorodan kraj. Tako je u godini 1925. u ovim našim krajevima urodilo svega ukupno 329 hiljada hektolitara vina. No lanjska je vinska ljetina bila vrlo slaba, jer opažamo po statistici, da je u Julijskoj Krajini urodilo samo 194.000 hektolitara vina. Kako vidimo mnogo manje nego 1925. No, tako je bilo u svoj Italiji. Svagdje je lani vino slabo urodilo.

Veliki študentski zbor u Gorici.

Dne 18. o. mj. nagrnuti će u Goricu veliko mnoštvo študenata sa svih univerza Italije. Računa se da će ih zajedno biti oko 10 hiljada. Sa študentima će doći u Goricu i generalni tajnik fašističke stranke on. Turati, a također drugi nekoji članovi fašističkog direktorijuma. Održavati će se razne važne ceremonije.

Sjednica istarske fašističke federacije.

Dne 6. o. mj. održala se je u Puli sjednica istarske fašističke federacije. Na toj su sjednici odbornici zaključili, da se mora pristupiti što skorijem obaranju cijena živežnih namirnica. Lira se je digla, a cijene u Istri još ne padaju. To tako ne smije ostati, jer je vlada zaključila, da se cijene moraju sniziti.

Osim toga se je na toj sjednici govorilo i o promjeni slavenskih prezimena u Istri. Sastavljene su upute, koje će se dati svim fašjima u Istri, kako moraju u tom pogledu postupati.

Kubanski Kozaci.

Tako se zove jedan pjevački kor sastavljen od samih ruskih Kozaka. Ti Kozaci pjevali su do sada po svim državama i svagdje se je svijet divio slavenskoj pjesmi, koju oni u zboru izvanredno lijepo pjevaju. Ove sedmice došli su Kubanski Kozaci u naše krajeve, te će pjevati na pozornicama u Gorici, u Trstu, u Puli i na Rijeci.

Zapljena «Istarske Riječi».

Zadnji broj našega lista bio je zaplijenjen.

Javljamo našim dopisnicima, da su tom zaplijenjenom broju bili dopisi: Iz Rijeke, Opatije, Australije, Sv. Martina, Veprinca, Roverije, Rovinjskog sela, Doline Mirne, Roča i Žejana. Uvodnik je bio posvećen blpok. Vinku Kisiću, glavnom uredniku splitskog «Novog Doba», koji je pred kratkim umro.

Visokoškolci i vojna dužnost.

«L'Informatore della Stampa» doznaje, da je ministarstvo vojske udovoljilo molbama, kojima su molili nekoji študenti iz naših pokrajina, što se nalaze na univerzama u inozemstvu, da im se odgodi dan za ulazak u vojsku dok ne svrše študije tekuće školske godine, to jest neka im se dozvoli, da udju u vojsku s godištem 1907. — Ministarstvo im je odobrilo dopust od 3 mjeseca. Još je vrijeme za ulaganje molbi. Oni, kojima se molba odobri morati će pod oružje 23. julija o. g.

Spomenik palim u Zadru.

Zadar se sprema već više vremena da podigne jedan dostojan spomenik svima onima, koji su pali kao dobrovoljci u ratu za oslobodjenje. Ta je namjera izazvala veliko odobravanje u fašističkim redovima. Novine pozivlju narod da novčano podupre ovu akciju. Spomenik u Zadru mora biti oltar palima za svetu slobodu i znak narodne zahvalnosti onima, koji su dali svoje živote na oltar domovine.

Jedanaesta stoljetnica rodjenja Sv. Ćirila.

Dne 6. o. mj. pada jedanaesta stoljetnica od rodjenja sv. Ćirila slavnoga apoštola Slavenstva. Toga se je dana u rimskoj crkvi sv. Jeronima pjevala svečana misa, a nekoji obredi vršili su se u staroslovenskom jeziku. Dok se inače obljetnice svetaca ne slave posebnim ceremonijama, papa je ovoga puta proslavu sv. Ćirila iznimno dozvolio. To je znak, da je papa imao obzira prama Slavenima, a uopće se opaža, da je on u posljednje vrijeme svoju politiku prama Slavenima promjenio u neki bolji smjer.

30 milijuna za zajmove poljodjelcima.

Istarski poljodjelci su od uvijek a naročito u zadnje vrijeme u velikoj oskudici novca, pak im s toga razloga gospodarstva iz dana u dan vidljivo propadaju. Da se tome zlu bar donekle doskoči «Istituto Federale per il Risorgimento delle Venezie» stavlja na raspolaganje raznim gospodarskim i zadružnim zavodima naših krajeva 30 milijuna lira, da se razdjele u obliku zajma s interesom od 5¼% medju poljodjelce. Rok zajma može trajati i 5 godina. Zajam će se moći dobiti samo za obavljanje gospodarskih poslova, za sijanje, za uredjenje zemljišta, za navodnjivanje, za izgradnju gospodarskih zgrada, bunara, zidova i ograda, za sadnju uljika, murava, vinograda itd. Potanje informacije o zajmovima daju razni gospodarski zavodi i zadruge, jer će o tome dobiti izravne upute.

Borba protiv sušice.

Poznato je da u Puli postoji jedna zadruga, kojoj je zadaća, da se svim mogućim sredstvima bori protiv jednog teškog zla, koje bije naše krajeve, to jest, protiv sušice. Ta se zadruga zove «Consorzio antitubercolare» a predsjeda joj senator Chersich.

Dne 6. junija ove godine ova će zadruga pomoću svojih saradnika po svoj Istri držati predavanja o tuberkulozi, osnivati će se u pojedinim selima odbori za boj protiv tuberkuloze i sakupljati će se milodari.

IDENTITETNE LEGITIMACIJE

Ova je isprava veoma važna za svakoga onoga, koji želi, da u miru i bez smetanja ide na kraći ili dulji put izvan svog mjesta, pak se za to opet vraćamo, da našim ljudima damo neke upute o njoj. Ima još mnogo naših ljudi, koji nisu tu legitimaciju učinili. No, bilo bi dobro, da si je dobave, jer će im trebati, a može se napraviti na općini **do 30. junija**, jer je rok produžen. Od 30. junija dalje početi će karabinjeri da pitaju putnike na putu legitimaciju, a koji je nema, može da ima neprilika. Bolje je, dakako, za onoga, koji si je legitimaciju prije napravio, jer će na miru putovati, ako mu je to potrebno.

Mnogi se naši ljudi uznemiruju zbog toga što ih je općina prisilila, da na legitimaciju **otisnu prst.**

Ljudi se zbog toga nesretnog otiska prepiru po općinskim uredima, a i jedan se drugom tuže. Jedni imaju otiske, a drugi ih opet na legitimacijama nemaju, i ako im je legitimacije jedna te ista općina izdala, i ako ti ljudi nisu nipošto po državu opasni, nego su pošteni, mirni i radni državljani. To otiskavanje prstiju naredjivale su općine prije dok nisu još dobro razumjele vladino naredjenje. Da našim ljudima bude jasno što općine smiju, a što ne smiju u tom pogledu činiti, donašamo ovdje sadržaj jedne okružnice, koju je goričke prefektura poslala svim općinama. Te odredbe vrijede jednako za sve općine, ne samo za goričke, jer ih je vlada odredila. U toj okružnici razabiremo, da

samo sumnjive i opasne osobe moraju

utisnuti na legitimaciju prst. Mnoge osobe otiskaju prst samo ako to izričito same žele. Ne znači, da je osoba opasna u smislu 3. člana zakona javne sigurnosti, ako je na legitimaciji samo otisak prsta bez ikakve druge opaske. Ako je na legitimaciji uz utisak i jedna pismena opaska, da je legitimacija izdana u smislu 3. člana zakona javne sigurnosti, onda istom znači, da je osoba sumnjiva i opasna. Osim toga gorička prefektura preporuča svojim općinama, neka svim osobama, koje traže legitimaciju, preporuči, da otisnu na nju prst, jer će tako legitimacija biti bolja, a ne će im to ništa škoditi.

Dakle kako iz toga vidimo, otisak prsta bez posebne pisane opaske ne znači ništa slaboga, no praksa nas uči, da organi javne sigurnosti ne gledaju najbolje one, koji na legitimaciji imaju samo otisak prsta. Ali osim toga vidimo, da općine ne smiju narediti svakome otisak prsta. Prst na legitimaciju otiskava se samo u smislu zakona javne sigurnosti ili svojevoljno, a nipošto nisu dužni otiskavati prst nesumnjivi i pošteni ljudi.

Neka se toga naši ljudi drže, pak neka, u slučaju, da općina od njih traži neopravdano otisak prsta to općini rastumače.

Ako neko nema identitetne legitimacije

može se dok si je ne napravi legitimirati s kakvim drugim dokumentom, a osobito preporučamo našim ljudima, da nose sobom kakav dokumenat s fotografijom. Ako neko posjeduje

oružni list ili kakav drugi dokumenat izdan od državne vlasti

kao što je na primjer željeznička knjižica, putnica za inostranstvo, iskaznica željezničke milicije itd. može uvijek da se s tim dokumentima legitimira i ne treba mu identitetne legitimacije. No budući ista malo stoji dobro je napraviti si i nju.

Identitetnu iskaznicu moraju imati

svi putujući trgovci, vratari, čuvari magazina, radnici raznih poduzeća, tvrdka itd.

Od 30. junija dalje.

tražiti će se legitimaciju od svakoga, koji dodje u jedan hotel da prespava, od svakoga, koji bude htio da sklopi jedan trgovački posao, s trgovcima ili komisijonarima s raznim dragocijenim predmetima, starinama ili eksplozivnim materijalom.

Svratištari ili hotelijeri morati će u knjigu zapisati ime i prezime svake one osobe, koja dodje u hotel, a uz to će zapisati i općinu, koja je toj osobi izdala identitetnu legitimaciju. Isto tako morati će zapisati u svoje knjige i svaki trgovac s oružjem, prahom i dragocjenim stvarima.

Strani državljani

mogu da se legitimiraju takodjer i sa svojom putnicom na kojoj je fotografija, te ne moraju imati identitetne legitimaciju. Mogu je ipak dobiti ako žele, jer općine imaju nalog, da je i njima izdaju na temelju 159. člana novoga zakona javne sigurnosti.

Ženske

moraju jednako kao i muškarci imati legitimaciju. U naredbi nema nikakve razlike izmedju muškarca i žene, jer se tamo govori samo općenito o osobama, razumjeva se dakle i ženske.

PRED PULJSKIM TRIBUNALOM.

Bratoubojstvo u Žejanama.

Prošle su sedmice odgovarali pred puljskim tribunalom dva mlada seljaka iz Žejana, Antun Marmelić, star 26 godina i Josip Turković star 23 godina. Oni su bili optuženi, da su 6. marca 1926. ubili Matu Marmelića, brata optuženog Josipa. Bratoubojstvo spada medju najteže zločine što je uopće moguće zamisliti, a svakome, koji je za taj zločin čuo, morala je srce i duša da zadrhće.

Antun Marmelić htio je u Ameriku. On je o tome govorio s Turkovićem i oni su se sporazumjeli, da će u Ameriku zajedno, samo treba prije, da neke stvari urede. Turković je pri tom savjetovao Marmelića neka prije odlaska ubije svog brata Matu, pa će si tako osigurati njegov dio imanja. Dogovoreno i učinjeno. Oni jedne večeri lijepo namame Matu iz kuće, te ga iz zasjede u tami ubiju udarcima sjekire u glavi. Iza kako su ga izmrcvarili metnu mu na šešir papir, na kojem napisaše, da je on sam svojevoljno otišao u smrt, te ga bacište u lokvu, koja je oko 200 metara udaljena od sela.

Rasprava je bila kratka, jer se optuženi nisu mogli nikako obraniti, jasno je bilo da su zločin počinili svijesno i promišljeno iz čisto zločinačke namjere. Sudbena je dvorana bila puna ljudstva, koje je došlo da vidi ova dva strašna zločinca, koji su na tako laki način, ko da se radi o janjetu, ubili nevinog čovjeka. — No kazni nisu izmakli: osudjeni su obojica i to svaki na 30 godina tamnice.

Greger Rupena iz Vodica optužen, jer je namjeravao zapaliti kuću.

Poslije gornje rasprave vodila se je pred puljskim tribunalom rasprava protiv Gregora Rupene iz Vodica. On je optužen, jer je namjeravao zapaliti kuću Tereziji Poropat-Ribarić. Ona je doduše zapriječila širenje požara odmah. Rupena je bio riješen, jer se je dokazalo, da on požar nije potaknuo u normalnom stanju. On nije znao što čini, a napokon ni učinak požara nije bio velik, i ako je mogao da bude opasan za osobe, koje su u kući spavale. Rupena je sretno prošao, jer nije osudjen ni malom kaznom.

DOPISI

IZ DOLINE MIRNE.

Naš podeštat i mi seljaci.

Imamo novog načelnika naše velike općine. Dosadašnji naime općinski komesar gospodin Piero Zetto bi imenovan podeštatom, a pred kratkim je ustoličen.

Gospodin podeštat znade već dobro, da gradić nije cijela naša prostrana općina. Gradić broji okolo tri stotine glava, a nas u okolici grada imade skoro samo seljaka okolo deset hiljada. Mi smo svi posjednici. A valjda nešto važimo i vrijedimo. Vrijedimo, jer davamo Bogu što je Božje, a kralju što je kraljevo. I mi vani smo dakle državljani. Ne će zato pogriješiti naš novi gosp. načelnik, ako ne samo jedno, nego oba svoja oka baci na čitavu okolicu, pa da se osvjedoči o našim potrebama i nevoljama.

Netko je u gradu kazao, da mi seljaci dobro živimo i da imamo svega, pa razumije se, možemo lako plaćati silne poreze i kamate. Tko ovako govori, govori iz zlobe ili je slijep; svakako on nije naš seljački prijatelj. Mi želimo, da bi gosp. podeštat pozvao za svoje savjetnike nekoliko nas izvanjskih posjednika, da dozna tako za istinu i za pravo naše gospodarsko stanje. A uvjerit će se: zlo nam je. Mi seljaci nazadujemo i propadamo; već no možemo naprijed. Već radi toga dužnost će biti gosp. načelnika, da uznastoji nama poći na ruku u našem nastojanju, da se gospodarski uzdržimo i dignemo, jer siromah nikomu ne koristi, a svakomu škodi.

Zato će gosp. podeštat zaista sve poduzeti, da seljaštvo i poljodjelstvo digne, i da sve odstrani što sprečava razvoj i podignuće našeg gospodarstva. I mi seljaci dobro znamo, da je poljodjelstvo temelj države i čovječanstva i da bez trgovčica se može ipak naprijed, ali bez nas seljaka nikako.

Na srcu nam je još općinski dug. Govori se naokolo, da je visok. Mi ga seljaci nismo učinili, niti je učinjen u naše dobro. Zato će se gosp. podeštat pobrinuti, da ga mi nedužni seljaci ne platimo. Dosti i preveć smo i onako opterećeni raznim taksama i porezima. Imamo puno drugih tužba i želja, za koje će doznati od nas na drugi način.

Lijepo je od gosp. načelnika što dolazi u naša sela da sasluša naše želje.

U općini se opaža neki preokret na bolje.

Više općinara.

IZ SVETVINČENATA

Kako je kod nas?

Malo vam pišemo, tako da izgleda, da je Svetvinčenština najzapušteniji kraj u Istri. No, nije baš tako. Mi na primjer imamo općinu sigurno ljepšu nego u Pazinu, gospodin podeštat ima svoju sobu, tajnik svoju, a ostala 2 pisara svoju, a još ima u njoj i drugih soba za rezervu. Kako vidite naša nova općinska zgrada uredjena je vrlo moderno. Pa ne samo da imamo općinu u redu, nego je i sve drugo kod nas kako treba. Imamo popa, imamo oružnike, a imamo bogme i dacijaša.

Čitamo u novinama o promjeni prezimena, pak se pitamo, što će od nasih biti, jer mi znamo, da su u našem kraju jedino naša prezimena. Kod nas smo svi Štokovići, Bilići, Petrovići itd. A znamo, da su nam ta prezimena nosili još u davnoj starini naši djedovi.

Napokon nam je sv. Marko donio cto i proljetnu kišu, a mi se sada laćamo našeg teškog posla, sve bez razlike, i muški i ženske. Treba da radimo želimo li preživjeti ova teška vremena.

Rezanac.

Širite „Istarsku Riječ"

IZ ZAGREBA.

siročadi». - Narodne zaštite. - Zagrebački zbor. - Mariborski Slovenci u Zagrebu. - Spomen na Zrinske i Frankopane.

rodna zaštita,savez više društava za tu sirotinje, naročito djece i mladeži edilo je ove kao i svake godine, u pro tjednu na Djurdjev dan svoj «Dan si di». Taj je dan društvo priredilo sa u akciju po gradu da dobrovoljnim osima gradjanstva namakne sredstva dalnje vršenje svoje plemenite zadaće, društvo provodi već od svoga postan- Spominjemo ovaj dogodjaj, karakteris zato, jer nas sjeća na vrijeme glad ratnih godina, kada je ovo društvo spa tisuće mladih života djeci iz Bosne cegovine i Istre, Dalmacije i Slovenije. ruštvo postoji još iz 1914. godine pod nom «Zemaljski odbor za zaštitu poro mobilizovanih i u ratu poginulih voj . 1918. god. društvo dobiva naslov lasni odbor za zaštitu djece i mladeži» 20 godine prozvano je «Narodna Zašti i djeluje od onda kao savez dobrotvor društava. U doba rata, kada je u našim jevima zaprijetila glad da uništi sve što nije ginulo na bojištima, počinje gotvorni rad ovoga društva na spasava djece, da se barem njih uščuva na ži u. Na taj je način Narodna Zaštita spa našem narodu u vrijeme rata dvadese hiljada mališana smjestivši ih na pre nu u razna mjesta Hrvatske, Slavonije, ke i Banata. Tom, je zgodom našlo oko hiljade istarske djece krov i kućište svojih sunarodnjaka. Napominjemo se mnogi od ovih nalaze još i nadalje svojih dobrotvora, što je najbolji do z da se vidi što su sve djeca našla u ono ba kod imućnih hrvatskih seljaka. Na ina zaštita vodi i dalje o njima brigu, u iko nisu ova djeca već danas neovisni di. Uz ove prvenstvene zasluge, koje je rodna Zaštita svojim radom stekla ona anas još uvijek pomaže sirotinju i zbo n i tvorom. Dr. Josip Šilović, sveučilišni ofesor, rodom Primorac vodi ovu huma instituciju od njezina postanka do da s.

* * *

Zagrebački Zbor je i ove godine priredio I. V. — 8. V.) svoj uobičajeni proljetni jam. Ovaj put su izloženi automobili, go odarski strojevi, radio aparati i artikli za rijev t. j. razne vrste ugljena. Ovi uobi jeni sajmovi, koje priredjuje Zagrebački bor od nekoliko godina unatrag svake go ne, znače u privrednom životu Zagreba nogo. Na tim sajmovima sudjeluje uz maću privredu iz cijele države i vanjska dustrija i to gotovo iz svih evropskih in ustrijskih središta. U tom nastojanju Za reba pokazuje se jasnom njegova težnja što jačim privrednim napretkom. Kao kav Zagreb je poznat i izvan granica dr ve, a medju gradovima Jugoslavije zau ma odavna bez konkurence u trgova kom i industrijskom pogledu prvo mjesto. To dokazuje i ovaj proljetni sajam, za oji novine donose da je neobično uspio. a stotine interesenata dolazi dnevno iz tave Jugoslavije da si na zboru nabave otrebne izložene artikle.

* * *

Prošle nedjelje posjetila je Zagreb oveća rupa mariborske inteligencije (oko 100 soba), da si u njem razgledaju sve zna enitosti i ljepote. Na stanici im je bio iredjen lijep doček. Gosti su bili u kaza štu, muzejima, položili su vijenac na grob nte Starčevića i pred spomenik Jurja trossmajera. Slovenci su oduševljeni stavili Zagreb i veselo se vratili u Mari or, kamo su pozvali Zagrepčane da im zvrate posjet. Veze izmedju Slovenaca i rvata time dobivaju na srdačnosti, a to samo nastavak onih medjusobnih do rih i prijateljskih veza, koje su jedni ram drugih od uvijek gojili.

* * *

Dne 30. IV. se održavao pomen na mu ničku smrt bana Petra Zrinskog i kneza rana K. Frankopana u Bečkom Novom jestu 30. aprila 1671. Njihove porodice su le u svoje vrijeme najmoćnije hrvatske elikaške porodice. Petar je potomak slav og Nikole Šubića Zrinskog — sigetskog naka. Ova dva velikana trebalo je pogu iti, da bi se Hrvatska dokraja skršila. Iza jihove smrti puno je bečki dvor svoje razne blagajne iz riznica Zrinskog i Fran opana. Loza ovih buntovnih plemenitaša umire odmah nakon njihove smrti. Tre alo im je satrti svaki trag. Banicu su Ka rinu odveli u Grac poslije katastrofe i bijedi i nevolji rastavljena od djece si om tu umire. Sin Petrov — Antun Ivan oludio je od zlostavljanja i boli nad tra čnom sudbinom. Dvije mlade kćeri Zrin kog umru u samostanu, kamo jednu od jih Zorku silom odvedoše Austrijanci. elena udata u Madjarskoj, umre u pro onstvu u Turskoj.

Zrinski i Frankopan dopremljeni su 919. god. velikim slavljem u Zagreb i ko ti im danas počivaju u zagrebačkoj kate drali. Kćerki Petrovoj, koja je sahranjena u ednom manastiru u Celovcu u Koruškoj, nisle Braća hrv. Zmaja još ove godine po taviti nad grobnicom spomen-ploču.

Poznato je, da su braća Nikola i Petar Zrinski, Petrova žena banica Katarina pa F. Krsto Frankopan bili osobiti prijatelji knjige, jer su i sami napisali za ono doba lijepa pjesnička djela, i tako ostavili uspo menu kao junaci mača i pera. Fran Krsto Frankopan bio je pjesnik, pak je u jednoj svojoj pjesmi rekao da:

«Navik on živi, ki zgine pošteno!»

A. R.

IZ RIJEKE.

Prvi maja. - Kako je negda bilo. - Nadjena zaručnica. - Ne će da se žene. - U vatri se poznaju — prijatelji. - One tri.

Ima već nekoliko godina, otkad čovječanstvo ulazi s nekom strepnjom u najljepši mjesec: u maj. U mnogim državama prvi je maja dan radnički, dan velikih i bučnih povorki, silnih manifestacija i demonstracija. Tu se ore «karmanjole», «internacionale», povici: dolje ovaj! — gore onaj! — i jedan za sve i svi za nikoga i sve tako! I bujica se svijeta razlijeva ulicama. Sve su glave usiljane, svi moždani zapaljeni — čitavi su gradovi kao vulkani, gotovi da provale. I evo — upravo ta je možebitna provala, koje se ulazeći u mjesec maj svi plaše.

Ni seljaci po selima našim ne ulaze u taj mjesec baš sasvim mirna srca. «Maj — ljuti zmaj —» vele neki naši Primorci, jer im više puta maja mjeseca bura odnese sav plod s vinograda i s vrtova. Tu dolazi u prvom redu bura **črešnjarica,** koja može jednim mahom da odnese i pobije sve trešnje u našim vrtovima i voćnjacima. Zato i nema niko pravoga pouzdanja u maj. «Maj — uzmi i daj-» — vele ratari, a time hoće da kažu, da će ljetina biti dobra, ako u tom mjesecu bude pala kiša. Ne bude li kiše — ode krumpir i fažol. A vjere u mjesec maj nemaju ljudi ni onda, kad vele: Po vas maj, ne ostavljaj zimski halj; ili: ne svlači zimski halj, dok ne dodje mjesec maj.

Jadni maju, što si dočekao! A sjećaš li se, kako smo te ono pozdravljali mi, dok smo bili mladi! Išlo bi se u Drenovu, posjeklo bi se kakvo vito drvo, zelene bi mu se grane i grančice okitile raznobojnim vrpcama, jabukama, narančama i položile pod prozor koje mile i drage.

— Zar nije to bilo lijepo i poetično; a, Ninetta?

— Mo je! Vise valja jedan «jelat», ca ga danas mladić divojke plati, nego deset vaseh nekadajneh maji. Nego da vas ja malo pitam: ca vi zaspravje nimate ca drugo govorit nego te fandonije od maji, keh ste nekada divojkam stavjali? Zac ne pisete ca od politiki?

— Marim ja za politiku kao ni mačka za vrelu kašu. Ja se više bavim socijalnim pitanjima, i meni je jako žao, kad vidim, kako se današnji mladići premalo interesiraju za djevojke.

— A ki vam govori, da se ne interesiraju?

— Ja ne vidim....

— Ki vam je kriv, da reste svaki vecer spat na devet ur kako i kokoši!... Vi ste cudan covek! Vi mislite, da ste samo vi drugi znali, ca j'ljubav! A ste citali za onu recku divojku, ka je neki dan pobegla z Jenovi, da se nekoliko dan ni znalo ni kuda ni kamo? Otac i mat su šli na kvesturu, da vide, ca bi trebe storit, da se ju najde, i to je bilo sve. A frajar — znate ca je frajar od one divojki ucinil? Stavil je va foji, da će dat deset tisuć lir onemu, ki mu ju najde, a, ca govorite vi?

— A jesu li je našli?

— To se zna, da su. Za beci se sve najde. Sada recite malo vi mane, bite vi za jednu frajaricu dali deset tisuć lir?

Ja sam rekao, da ne bih dal. Meni je ipak žao, kad pomislim kako današnji mladji svet bježi od ženidbe. Čitam naime, da se je u Beču prije šest godina vjenčalo trideset tisuća parova, dok ih se je lani vjenčalo samo 16000. To je zlo: gdje nema ženidbe, nema obitelji, gdje nema obitelji, nema urednog života, a gdje nema urednog života, ondje su ljudi kao životinje. Jeste li čitali, što se je nedavno dogodilo u našem gradu? Neki šofer išao je noću po gradu, sreo nekakvu djevojku i silom ju je obeščastio. Za takove zločine odmjerena je po zakonu kazna do deset godina teške tamnice. Sudac mu je to predočio i kazao mu: — Znate li što, čovječe? Kad ste učinili grijeh, učinite i pokoru. Oženite onu djevojku, pa ćete izbjeći kazni. I otegli su s raspravom čekajući, da se čovjek odluči — no on ni čuti. Ovih dana kažnjen je na pet godina tamnice. Vidite li? Radije će da sjedi pet godina u buturnici, nego da živi mirno sa svojom zakonitom ženom.

Mi svi znamo, da život u današnje dane nije lagan ali opet nije ni tako strašno težak. Bog za svakoga providi. Evo, ove godine imamo svu silu lokarada. — Za par novčića čovjek može da se najede za punih osam dana. A pogledajte po dućanima: po svim izlozima možete da čitate: «Snižene cijene» — i «Poputst od 20% do 30%». Ne, život nije tako težak, kako se misli. U nedjelju, 3. o. mj. imali smo na Rijeci vatru, kakove već dugo ne pamti niko. Oko pet sati poslije podne počelo je da gori ogromno skladište ugljena, što se nalazilo na zemljištu, koje je prije pripadalo koludricama. U tren oka vatra je zahvatila i susjedna skladišta drva i sve okolne barake, tako da je cijeli onaj predjel prema fijumeri u jedan mah postao užasno žarište. Vatrogasci činili su što su mogli, ali bili su preslabi, da sami svladaju svu onu strahotu, pa su pozvali u pomoć sušačke vatrogasce, koji su odmah dojurili na mjesto požara i s jednom se ogromnom štrcaljkom postavili na raspolaganje svojim riječkim kolegama.

Gledajući jedne i druge vatrogasce, kako se lijepo pomažu mislio sam u sebi, kako bi na svijetu sve bolje išlo, kad bi posvuda ljudi živjeli kao braća, pazili se i podupirali kao braća! Bože moj, hoće li kada doći do toga? Mi[illegible] da hoće, ako ne prije, a to barem onda, kad nas teta potreba bude bacila jedne drugima u naručje. Nema stvari, koja će tako da zbliži ljude, kao zajednička opasnost. Zato ja se ne bojim ni Kineza ni Indijanaca, jer sam duboko uvjeren, da bi se u času, kad bi oni žuti ljudi htjeli da udare na Evropu, svi evropski narodi našli u slozi i prijateljstvu gotovi da zajedničkim silama brane svoj stari svijet. Ja nisam kao vaš Jurina: ja vjerujem u dobrotu i plemenitost evropskih naroda.

Šteta od one vatre ogromna je: neki vele, da iznosi cijeli milijun lira.

Čini se, da vatra nije podmetnuta, no vlasti su unatoč tome pridržali u zatvoru jednog trgovca, na koga je u prvi čas pala sumnja, da je sve ono sam zapalio, samo da dodje do visoke osjegurnine.

Sad mi nekako dolazi u pamet židov, koji je došao drugome židovu, da mu se pohvali:

— Slušaj, Moric, danas sam učinio vrlo dobar posao: osjegurao sam se protiv vatre i protiv tuče.

Drugi židov malo razmisli pa će mu:

— Ono što si se osjegurao protiv vatre, razumijem: baciš žigicu i osjegurnina je tu. Ali kako ćeš ti udesiti s oblacima, da ti puste tuču baš u času kad to bude tebi konveniralo?

Druga: — Slušajte, Ninetta! Da vam se najednom prikažu dva čovjeka: jedan mladi vrlo lijep ali bez krajcara u džepu, a drugi stari star i ružan, ali bogat kao Ročild. Što biste vi učinili?

— Ca bim storila? Zajubila bim se va mladega, a za starega bim se ozenila.

Posljednja: Prijateljica tužila se prijateljici: Ah, te ženidbi! Ja sam ih već stufal!

— Stori divorcij!

— I tega sam se već stufala....

Lijepa generacija! **Rokac.**

IZ VODICA

Djevojčica našla preranu smrt u bunaru.

Ponovno se laćamo pera, jer smo primorani, da vam se javimo, ali i opet moramo, da vam se tužimo. O, brižni mi istarski seljaci, nikada u našu dragu novinu ništa veseloga ne javljamo, uvijek se samo tužimo. Takvu nam je Bog sudbinu zapisao.

Pred nekoliko dana dogodio se je kod nas jedan slučaj, koji nas je veoma sve nas seljane prestrašio. Malo niže sela mi imamo jedan bunar, koji nam većinoma rabi za marvu, a kadkada i za nas ljude. Taj bunar je baš kod samoga puta, koji vodi u naše polje, a ne pokriven je i neogradjen.

Već je prošlo 40 i više godina, kako se je u tom bunaru utopila jedna djevojčica, a to se je dogodilo nekako u isto ovo godišnje doba. Dne 30. aprila taj se je slučaj ponovio. Toga je dana išla jedna djevojčica, da bere cvijeće, da ga odnese učiteljici u školu. Nabrala je cvijeća i kako je bila blizu bunara, nagnula se je nad vodu da cvijeće opere, ali je pri tom izgubila ravnotežu te je pala u bunar, gdje se je iza duge borbe utopila. U blizini nije bilo nikoga, da bi malu vidio, kada je pala u bunar. Istom poslije jedno pola sata našli su je mrtvu u bunaru. Ovo je jedna grozna nesreća.

Dragi roditelji, pripazite malo bolje vašu djecu, nemojte ih puštati iz oka, pazite na svaki njihov korak, jer kako vidite, nesreća se lako dogodi.

S druge strane upozorujemo, da bi bila krajnja potreba, da se onaj naš bunar pokrije ili barem visoko ogradi. Više smo već puta upozoravali naše seoske vodje na to, da se zauzmu za to i da se bunar popravi, jer je opasan i za odrasle ljude, ali oni za to mare i ne maro. To im ne služi na čast. Što više propada selo, to sve više pada i njihov ugled medju domaćim i vanjskim pučanstvom. To ne valja.

Vodičani.

Tko su bili Giuliani ?

Došli su iz Rima u Trst godine 1000. To je bila najstarija i najplemenitija porodica, koja se je ovdje nastanila.

Fridrih Barbarossa je pod datumom **Landavia** 2. maja 1152 pripoznao tršćanske **Giuliane** da potječu od **rimskog cara Didija Giuliana. Imperator Ferdinand prvi** im je dozvolio da si drže svoju carsku stražu. Članovi ove porodice obavljali su velike časti kao suci, vojskovodje, visoki crkveni dostojanstvenici i diplomate.

Zadnji potomak ove porodice bio je poznati filozof **Anton Giuliani,** koji je živio 1785 i koji je stupio u rodbinske veze sa poznatim tršćanskim patricijima **de' Marenzi.**

Danas jedna **ULICA** u Trstu nosi naziv **GIULIANI,** a nalazi se u **Sv. Jakovu,** kraj crkve, gdje je slovenska škola i pod brojem 42. na daleko poznata i znamenita **ljekarna Castellanovich,** koja proizvadja najbolje ljekarske specialitete, energična sredstva za oporavljanje, čišćenje krvi i druge ljekove za domaću uporabu.

Franina i Jurina

Fr.: Jurino, ti ki sve znaš, povej mi malo, ča će to reć: Misisipi?

Jur.: To su dve besedi: jedna je — **misi,** a druga je — **sipe.**

Fr.: Va kem zajike?

Jur.: Va indijanskem. Misi će reć — veli — a sipe — voda. Misisipi će potem reć: vela voda. A i je velika ona reka v Amerike: morda deset puti tolika, koliko je od ovde do Crne gori.

Fr.: Aj štroka! A mora bit i uneštahno široka, ča ne?

Jur.: Na mesteh je široka, koliko je visoka naša Učka.

Fr.: To mora bit jedna od najvećeh rečín na svete. A smo mi pasali preko nje?

Jur.: To se zna, da smo. A pasali smo i preko nekeh drugeh veleh rečetin, ke se va nju zlevaju, kako naši potoki va more. I kada ti se one rečetini napune, joh ti ga gradu i selu.

Fr.: Sada razumem, zač se toliko piše od one strašne povodnji, tamo dole. Mora bit strašno!

Jur.: I kako strašno! A škoda? Tu ti gre na stotini milijuni dolari, a to će reć na milijardi i milijardi lir. Tu su ti celi gradi pod vodum, sva polja i sve fabriki. Silna bogatstva, i sveh će ih voda ća nest, kako plevu.

Fr.: Ma ja sam čul, da ta Misisipi ima i visoki zidi, pak mi je čudno, da voda gre preko njih.

Jur.: Oni zidi z jedne i z druge strani su va istinu jako visoki, tako da na priliku va grade Nova Orleans moraju ljudi glavi zdigat, ako će da vide, kako vapori mrćaju zgoru i zdolum po vode. Ali to sve ni dosta. Voda je strahovita sila. Kada naraste, ale će razbit zidi, ale će se prelet preko njih i potopit sve, do česa pride.

Fr.: I tako je on brižan grad Orleans šal?

Jur.: Ni sa svem svega — ma mu ni ni puno bolje. A da nisu hitili vajer on veli zid?
Jur.: Zač su ga hitili? Zato, da se voda razleje na drugu stran, kade su sama polja i njive.
Fr.: I tu mora bit škodi!
Jur.: I kakove! Ovo leto je strašno lepo urodil bumbak. Zemlja ga je bila puna. Ravnice kako more široke, a sve pune Božjega blagoslova. I sve je to moralo pod vodu prit, samo da se spasi grad Orleans.
Fr.: A ča su oni brižni kmeti?
Jur.: Nisu pustili, da njim ruše zid, ki na jednoj strane i drugoj jako močno brani njihova polja. I već su se stavili, kako da te s puškami obranit svoje.
Fr.: A voda?
Jur.: Voda je još bila nekoliko stotin kilometar dugo. Trebe i njoj nekoliko vremena, dokle dole pride. I dotle su se oni pravdali: te l' porušit on zid, ale nete!
Fr.: Bože moj, to ti je već puti tako!
Jur.: Tako je bilo i tamo. Voda teče z dolu, još dan dva, pak će nahrupit na grad — to svi znaju, ma to sve ne pomaže: oni se svejedin pravdaju i jedan drugemu prete i sve tako. Nekako je tako bilo i va Carigrade, kad su još tamo zapovedali Grki. Svi su va Carigrade znali, da je Turčin na vrateh i da je već sva zemlja okole njigova, ale to sve ni koristilo: Grki se mej sobum svajali i jedan drugemu zmerali: ti si liberalac, ti si radikalac, ti si ovo, ti si ono — dokle nisu jedan dan nagrnuli va grad Turki i podavili Grke, a na crekvu Svete Sofije obesili Muhamedovu banderu. Ki ne će brata za brata, ta će tudjina za gospodara, to je stara beseda, ku bimo morali svi pomalo zabit va glavu.
Fr.: A ter je tako! Pak ča je napred bilo?
Jur.: Ča va Carigrade?
Fr.: Ne, nego va onem Orleanse.
Jur.: Zid su razbili, ma voda je svejedin prišla va grad, i tamo ima strahovite škodi. Brižan svet!
Fr.: Ma ter je tako! A ja ki sam jedanput mislel, da je pul nas najhuje i da čovek po svete lahko dobiva svoj kruh, a i pišćenci da mu pečeni lete v usta. A ča te sada oni ljudi?
Jur.: Počekat te, da pade voda, pak te opet počet kopat i sadit.

Novi zakon javne sigurnosti

GLAVA V.

O torbičarenju i o nekojim vrstama preprodavalaca.

Čl. 122.

Izuzev predpise ovog zakona za obilaznu prodaju oružja i oštrijednog alata, te alkoholnog pića, obilazeći ne smije se vršiti zanat prodavaoca ili raspačavača sitne robe, živeža ili pića, tiskanica ili narisa niti zanat komedijaša, pjevača, svirača ili gusiača, javnog poslužnika, nosača, kočijaša, šofera javnih automobila, brodara, laštioca obuće i slično, a da dotični nije prethodno upisan u posebnom registru kod mjesne sigurnosne oblasti, koja mu o tome izda potvrdu.

Upis nije podredjen uslovima predvidjenim u čl. 10. niti uslovu čl. 11., slobodno je pak sigurnosnoj oblasti da odbije upis onim osobama, za koje drži, da mogu to zlorabiti.

Zanat čarlatana je zabranjen.

Čl. 123.

Upisati se ne smiju one osobe, koje nemaju identitetne karte, a odbiti se može upisivanje mladjim od 18 godina, kad su sposobni za drugi posao, te već kažnjenim ili opasnim osobama.

Čl. 124.

Vodnici, tumači, glasnici i planinski nosači moraju imati dopusnicu okružne sigurnosne oblasti.

Osim u slučajevima u čl. 10. dopusnica može biti uskraćena i onom, koji je bio osudjen radi prekršaja protiv ćudoredja.

Dopusnica može se dati samo onima, za koje je ustanovljeno, da su tehnički sposobni za obavljanje poslova.

Čl. 125.

Stranci, s izuzetkom onih Talijana, koji su strani državljani, ne mogu da se bave nijednim od zanata, navedenih u čl. 122., ako nemaju za to dozvolu sa strane kotarske sigurnosne oblasti.

Prigodom svečanosti, sajmova, vašara i drugih javnih sastanaka, može i mjesna sigurnosna oblast da dade strancima dopusnicu.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

Priposlano*)

Pred par mjeseci pomanjkala mi je jedna bedevija (kobila), stara 6 godina, obećajem

L. 500.— (pet stotina) nagrade

onome koji mi javi, makar pismeno, gdje se nalazi i točan naslov sadašnjeg vlasnika. Sumnja je da je prodana u Istri ili na otoku Krku.

Ako koji o njoj što znade, molim da mi piše na slijedeći naslov:

Hrončić Aleksandar - (Macelaić) Chiunschi p. Lussinpiccolo, Istra.

*) Uredništvo odgovara samo u toliko, koliko zakon zahtjeva

Kršansko društvo za štednju i zajmove u Kršanu
registr. zadruga na neograničeno jamčenje

POZIV
na
redovitu glavnu skupštinu
koja će se obdržavati
u Kršanu dne 22. maja u 10.30 sati prije podne.

DNEVNI RED:

1. Čitanje zapisnika zadnje glavne skupštine.
2. Čitanje izvješća o zadnjoj reviziji.
3. Odobrenje društvenih računa za god. 1923. do uključivo 1926.
4. Izbor upravnog i nadzornog odbora.
5. Slučajnosti.

Opaska: U slučaju da u rečeni sat ne bude prisutan dostatan broj članova držati će se skupština pol sata kasnije bez obzira na broj prisutnih članova.

JAVNA ZAHVALA.

Svoj rodbini, prijateljima i znancima, koji su našu neprežaljenu kćer odnosno sestru

Mariju Benčić

ispratili do preranog groba ili cvijećem ili kako drugčije iskazali joj svoju posljednju počast, izrazujemo ovim našu najdublju i najusrdniju hvalu.
Bog platio svima, a našoj nezaboravnoj pokojnici dao mir i pokoj!

U OPATIJI, u maju 1927.

Rascviljena obitelj.

Broj 20 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 19. maja 1927. Pojedini broj 25 cent. God. V.

„Istarska Riječ“ izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

SAMI...

Mnogi vele:

— Mi smo sami — nemamo nikoga, da nas pouči, da nam pokaže put, kojim bismo morali da idemo; — rastemo kao divlje voćke u šumi.

Divljoj je voćki u šumi svakako potrebita jedna pažljiva ruka, koja će je cijepiti, oplemeniti i čuvati od vjetra i od svega, što bi joj moglo da naudi. Ali čovjek nije biljka; on može da se kreće, može da gleda, da sluša, da osjeća, misli i rasudjuje. I ako on točno gleda, pozorno sluša, zdravo osjeća, bistro misli i rasudjuje, on može i sâm sebe da oplemeni, odgoji i postavi na put života i sreće.

Da se čovjek sâm razvije u dobru, treba svake večeri, prije negoli podje na počinak, da upita samoga sebe:

Jesam li danas učinio išta, što bi mi moglo štetovati zdravlju?

Jesam li savjesno izvršio sve svoje dužnosti?

Ta su dva pitanja vrlo teška, i prije nego li će neko na njih da odgovori, trebat će o njima mnogo da razmišlja. Prvo je ono o zdravlju. Svi znamo, kako bolest dodje često i sama od sebe, ali znamo opet, da je čovjek još češće sâm na sebe navuče. Prenatrpani želudac, prekomjerno uživanje vina i drugih sličnih pića, gubitak noći, razuzdano življenje — to su uz mnoge druge glavni uzroci najtežih bolesti. Zato i treba svake večeri da se svak upita, dali je toga dana odviše jeo, odviše pio dali je u lumpanju izgubio noć ili gajilo neradu proveo dan. Ako se je ogriješio o jedno, drugo ili treće, neka odluči, da će se toga u buduće čuvati, ako ne će da postane kržljavac, bolešljivac i svoj vlastiti ubojica.

Tako valja da razmišlja i o dužnostima svojim. Mnogo ima tih dužnosti, i dobro će učiniti, ako se ih se svakoga dana sjeti. Ima tu dužnosti prema Bogu, prema roditeljima, prema svome ognjištu, prema svojoj zemlji, prema prijateljima, susjedima, prema svemu selu i svemu narodu. I prema ženi i prema djeci, osobito djeci, i prema braći — na kuda se samo okrene, odasvud ga čeka kakva dužnost. Neka dobro traži u pameti: možda će vidjeti, da toga dana nije svakoj od tih dužnosti udovoljio, kako bi trebalo. Onda neka svak sam sebe uveče pita:

— Kako je ono društvo, s kojim se ja družim? O čemu smo razgovarali?

Jesu li oni razgovori dostojni čestitog čovjeka ili nisu?

O ovome neka osobito razmišljaju žene i djevojke, i neka se pitaju: jesu li svi muškarci, koji su danas s njima razgovarali, bili dosta pristojni? Nije li možda koji izmedju njih prevršio mjeru i izvalio koju grubu i prostačku riječ? Ako se to uistini dogodilo, onda je dužnost i žena i djevojaka, da s onakovim prostakom smjesta prekinu svaki odnos, svako prijateljstvo.

A i malo računa trebalo bi da svak pod večer učini: Neka se pita: dali je toga dana potrošio uludo i jedan sâm novčić. Ako se to desilo, trebat će odmah da odluči, kako će već sjutra i u narednje dane okrenuti i po dva i po tri puta svaki novčić prije negoli ga za nešto izda.

Pri svemu ovome potrebno je dvoje: u prvom redu hrabrosti, da se čovjek sâm sebi što iskrenije ispovijedi, a u drugu ruku i mnogo čvrste volje, da će unaprijed onako činiti, kako Bog i dobar odgoj zapovijeda. A to može svak — to možemo i mi sve ovako sami i prepušteni na milost i nemilost nenaklonoj sudbini. Neka svak pamti, da nije dosta samo stati na vlastite noge, već da treba i opasati se što snažnijom voljom, jer će samo tako svaki od nas moći da postane svoj, baš onako svoj, kako mu to poručuje pjesnik, koji veli:

Oj, budi svoj! Al brat si budi braći,
radi za svijet, ali ne slušaj pljeska.
Ljubi svijet, ali ne nadaj se plaći,
jer hvala ljudska — voda je vrh pjeska.
I, tvoj svijesti hvala ti je truda,
s poštena lica teče pošten znoj,
nisi, brate, živio zaludu,
kad jesi svoj!

Politički pregled

ITALIJA.

Tiranski ugovor.

Dne 14. o. mj. izdala je agencija «Stefani» ovaj izvještaj:

«S izmjenom nota, što je uslijedila 26. aprila 1927. izmedju Njeg. ekscelence načelnika vlade i Njeg. ekscelence gospodina Gemila Dinom, albanskog poslanika u Rimu, talijanska i albanska vlada — želeći svečano afirmirati solidarnost i potpuno suglasje, koje postoji medju njima u svim pitanjima, i što se razvija iz ugovora o prijateljstvu i sigurnosti, koji je sklopljen u Tirani dne 27. novembra 1927. — sporazumjele su se da izjave slijedeće:

Vlada Italije i Albanije izjavljuju, da ne će — bez prethodnog savjetovanja izmedu Italije i Albanije, bez potpunog suglasja i istovremenog učestvovanja obih stranaka — pristati, ako budu pozvane zajedno ili pojedinačno, od jedne ili više država na kakva pogadjanja, koja bi se odnašala na tumačenje ili aplikaciju tiranskog ugovora, na pristup drugih država tom ugovoru ili bilo kako na odnošaje izmedju Italije i Albanije.»

K ovoj noti pridodali su rimski listovi «Il Giornale d'Italia» i «Tribuna» kratki komentar u kojemu kažu, da će na temelju ove izjave utihnuti svi oni zahtjevi da Italija rastumači Jugoslaviji tiranski ugovor. S tom izjavom, kažu, ponovno je potvrdjena nezavisnost Albanije, o čemu neće Jugoslavija, da se uvjeri. Dok Beograd hoće da napravi iz tiranskog ugovora pitanje, koje se više tiče talijansko-jugoslovenskih odnošaja, ovime je dokazano, da se tiranski ugovor tiče isključivo Albanije i Italije. Italija je ovom izjavom ponovno dokazala da nikako neće dozvoliti, da bi se uopće raspravljalo o neovisnosti i albanskim pravicama.

Dobro stanje lire.

U posljednje vrijeme sve se talijanske novine bave u glavnom stanjem lire. Jako se naime opaža, da je na svjetskim tržištima danas lira na dobrom položaju, a dnevno još i raste. To je za državu dobro, jer kako znamo, po tome na kojem je stepenu valuta države, diže se ili pada i blagostanje u državi. Ako je valuta na stranim tržištima cijenjena, to jest da joj cijena raste, znači da se u državu može uvažati jeftina roba pak prema tome padaju cijene hrani, odijelima itd. — Da se vidi koliko je lira u jednu zadnju godina poskočila navesti ćemo samo to, da je lanjske godine jedna engleska lira šterlinga vrijedila 150 talijanskih lira, dok je danas samo 90 tal. lira. A to je znak, da talijanska lira sada mnogo bolje stoji.

No, vlada nije ovim stanjem još zadovoljna. Mora se ići napred mora se potpuno poboljšati, osigurati, «revalutirati» liru. U to svrhu se vrše mnoge pripreme. Budući je sada lira visoka, trpi donekle izvoz. Druge države naime nemaju tolikog interesa da sada kupuju robu u Italiji, jer za svoju valutu dobiju malo lira ili malo talijanske robe. Da se izvoz oživi, treba nastojati, da se troškovi oko proizvodnje snize, a to će se provesti na taj način da se plaće radnicima snize. Jedino na taj način sniziti će se cijene robi za izvoz. No, uslijed dobrog stanja lire sniziti će se cijene i živežnim namirnicama pak radnici neće bogzna kako osjetiti da su im plaće niže.

Vlada i fašistička stranka rade u posljednje vrijeme mnogo oko ovih pitanja, pak smo već počeli opažati izmašanje novih odredaba u tom pogledu.

Pokrajinski gospodarski uredi.

Na posljednjem zasjedanju ministarskog savjeta zaključeno je da će se po svim pokrajinama osnovati posebni pokrajinski gospodarski savjeti. Ti će se krajinski gospodarski savjeti ili odbori zanimati svim mogućim gospodarskim pitanjima jedne pokrajine, pak će o svakoj gospodarskoj potrebi pokrajine izvještavati vladu.

Istovremeno s tim savjetima uvesti će se i pokrajinski gospodarski uredi. Ti će uredi biti podvrženi ministarstvu za narodno gospodarstvo. Njihova će zadaća biti zastupati ministarstvo narodnog gospodarstva u svim poslovima pokrajine na onaj način kao što ministarstvo unutarnjih djela zastupaju prefekture. Ti će se uredi brinuti da se izvrši sve ono što ministarstvo naloži, te će se osim toga brinuti, da se što bolje podigne gospodarsko stanje pojedinih pokrajina po uputama ministarstva. Ti će gospodarski uredi držati pod svojim okriljem sve one urede, koji su dosada bili podvrženi ministarstvu narodnog gospodarstva. Na taj će se način omogućiti bolje i brže poslovanje i ministarstva i ostalih državnih gospodarskih administracija.

MALA ANTANTA

Sastanak u Jahimovu u Čehoslovačkoj

U petak dne 13. o. mj. sastali su se u Jahimovu na konferenciji zastupnici onih država, koje sačinjavaju Malu Antantu.

Oni su se sastali, da pretresaju opći položaj u Evropi, a napose u centralnoj i da zaključe kakvo je stanje u prvom redu u pogledu garancija za održanje mira, na temelju ugovora o miru, zbog čega je bila i obrazovana Mala Antanta.

Prvi temelji Maloj Antanti udareni su 1920. godine na svesokolskom sletu u Pragu, kada je izmedju dr. a Ninčića, tadašnjeg jugoslovenskog ministra vanjskih poslova, i dr. Beneša, bio postignut sporazum o prvom ugovoru o savezu izmedju Jugoslavije i Čehoslovačke, koji je bio potpisan 14. augusta 1920. godine. Mala Antanta postala je konačno 7. juna 1921. godine, kad je bio potpisan izmedju Nikole Pašića i Take Jonescua ugovor o savezu izmedju Jugoslavije i Rumunjske. Oba ova ugovora predvidjaju čuvanje stanja, kakovo je stvoreno trianonskim i neuillyskim ugovorom o miru. Svrha Male Antante najbolje se pokazala za vrijeme legitimističkog pokreta u Madžarskoj, kad je bilo pokrenuto pitanje povrata Habsburgovaca u Madžarsku, i istup Male Antante, koji je te planove omeo. Zatim je došao sastanak predstavnika Male Antante 25. augusta 1922. godine, na kom je zaključeno, da se sastanci predstavnika država Male Antante održavaju više puta godišnje. Svake godine ti su se sastanci održavali i na njima su se pretresala sve to opsežnija pitanja. Ujedno su na tim sastancima sve to više utvrdjivane veze izmedju država Male Antante. Bila je važna god. 1923. za Malu Antantu, kada su bila pokrenuta pitanja austrijske i madžarske sanacije. Mala Antanta pazila je tom prilikom da Austrija i Madžarska ne izmaknu obvezama, koje su im nametnute ugovorima o miru. U tom pravcu bila je važna konferencija Male Antante u Sinaji 28. do 30. juna. Naročito u pogledu Madžarske bila je važna 1924. godina, u kojoj se, u vezi sa ženevskim protokolom prišlo rješavanju velikog pitanja sigurnosti u Evropi. Bile su važne konferencije u Beogradu od 19.—20. januara i u Pragu od 11. do 13. jula iste godine. Godine 1925. održana je konferencija Male Antante u Bukureštu od 9. do 11. maja. Iste te godine osnovana je i Mala Antanta Štampe, koja je sistematski provadjala ideje Male Antante. Poslije toga održana je konferencija u septembru u Ženevi, a poslije toga u Locarnu i konačno na Bledu. U 1926. godini održane su tri konferencije Male Antante i to 1. i 11. februara u Temišvaru, 11. juna na Bledu i u septembru kao i svake godine u Ženevi. Ta godina bila je veoma važna radi ulaska Njemačke u Društvo Naroda. Na taj način Mala Antanta ima za sobom 7 godina uspješnoga rada.

Na ovoj sadašnjoj sjednici raspravljali su ministri izvanjih poslova, za Čehoslovačku Beneš, za Rumunjsku Mitilineu, a za Jugoslaviju Marinković. Sjednica je trajala dva dana i to u petak i subotu.

Na toj sjednici razmatralo se u glavnome opću evropsku situaciju i sve dogodjaje, koji su se dogodili od zadnje sjednice na Bledu. Razumije se, da su se najviše bavili onim pitanjima, koja države uopće Male Antante najviše zanimaju. Govorilo se o raznim ugovorima i prijateljstvima, koja razne države sklapaju. Zatim se raspravljalo o pitanjima, koja zanimaju svaku pojedinu državu napose. Iz oblasti ovih pitanja najvažnije je bilo pitanje Madžarske. Najzad se je raspravljalo o težim pitanjima, koja zanimaju Čehoslovačku i Jugoslaviju i Čehoslovačku, Jugoslaviju i Rumunjsku.

Raspravljalo se je nadalje o odnošaju pojedinih država Male Antante i Rusije, o položaju na Balkanu, o oružanju i razoružanju, a takodjer i o pitanju narodnih manjina.

Osim toga došlo je i do raspravljanja o jugoslovensko - talijanskim odnošajima. Došlo je do zaključka, da će se to pitanje riješiti na miran i lak način, jer Mala Antanta i Jugoslavija žele biti u dobrim odnošajima s Italijom.

Mala Antanta se je poslije ovih važnijih pregovaranja razišla, a sastati će se mjeseca septembra u Ženevi.

NJEMAČKA.

Novi i jaki život jednog naroda.

Malo prije negoli je rat buknuo, Njemačka se bila tako osilila, da je zapovijedala čitavom svijetu. Njezina se moć osjećala u krajnjoj Aziji, u Africi, u Australiji i po svim morima, velikim i malim. Ništa se na svijetu nije smjelo da pomakne ni bez nje ni mimo nje, a nekmo li protiv nje. Posvuda i u svemu imala je ona svoju riječ, snažnu, tvrdu, neeumoljivu. To je svijetu naposljetku dodijalo pa se digao protiv nje, i nije mirovao, dok je nije prisilio na koljenima, da moli mir.

Mir je bio težak, a mirovne pogodbe još teže. One su joj sasvim svezale ruke i noge. Mornarica ratna potopljena, neke zemlje otkinute, druge zaposjednute, narod razoružan, predan na milost i nemilost pobjednicima. Zatim je slijedilo još veće zlo: novac izgubio svaku vrijednost, mjesto da računa kao prije na pfenige, narod je morao da računa sa stotinama hiljada i milijuna maraka bez vrijednosti.

Svi su držali, da je Njemačkoj odzvonilo, i da se za nju ne će ni čuti ni pitati najmanje za stotinu godina.

U tome su se svi prevarili. S istom onom krutom disciplinom, kojom su prije nekoliko godina išli u rat, dali su Nijemci poslije sloma na izgradnju svoje porušene domovine. I kao prije u ratu, tako su se i sada u svojoj najtežoj bijedi i nevolji postavili svi u službu svoje zemlje. Iako su podijeljeni u stranke, on ne vuku jedni na desno drugi na lijevo, već nastoje da po mogućnosti što složnije rade prema svojim zajedničkim ciljevima.

Tome radu ima Njemačka da zahvali, što se je razmjerno u dosta kratko vrijeme lijepo oporavila. Prva joj je briga bila, da uredi svoj novac, što joj je već prilično i uspjelo. Fabrike su nastavile svoj posao, a uredjene željeznice i novosagradjeni veliki parobrodi stali su opet svijetom da raznose produkte solidne njemačke industrije. Njihova pomorska trgovina tako je već osilila, da su Englezi već sada zabrinuti zbog konkurencije, što im je čine Nijemci na svjetskim tržištima.

No nije se Njemačka u ovo nekoliko godina osilila samo materijalno, već se ona ojačala i politički. Nije ni čudo: ima Njemačka nešto oko sedamdeset milijuna — sve sama čeljad jednoga kova, disciplinirani, puni pouzdanja u budućnost, napredni, žilavi, silni usred jedne Evrope vječito nemirne, pocijepane, zavidne, nesložne. Jasno je dakle, da u takovim prilikama jedan narod od sedamdeset milijuna duša — mâ i kako teško iskušan — mora da igra u svijetu jednu ulogu i to ne najmanje važnu.

I tako smo već prije nekoliko vremena vidjeli, kako su sami pobjednici utrli Njemačkoj put u Ligu Naroda i omogućili njezinom ministru Stresemanu, da u ovoj godini predsjeda sjednicama toga ugled-noga Društva. Otada je ugled Njemačke još većma poskočio i mi već vidimo, kako mnoge države traže njezino prijateljstvo, i sklapaju s njom razne ugovore, pače je već i zovu, da kaže svoju i u raznim medjunarodnim nesuglasicama, koje od vremena do vremena izbijaju na površinu svjetske politike.

Njemačka se diže, i podje li ona ovim korakom naprijed, do dvije do tri godine njezina će riječ u svjetskoj politici vaziti kudikamo više. Toga se već danas plaši čak i jaka Engleska.

Nijemci su svijesni svoje snage, svoje veličine kao i uloge, što će je domalo da zaigraju, zato su i opet počeli da dižu glavu. U tome osobito prednjače nacionalisti, koji su i nedavno jednom ogromnom povorkom, u kojoj je sudjelovalo oko stotina hiljada ljudi, pokazali, da su oni tu i da treba o njima voditi računa.

Hoće li ova nova, preporodjena njemačka snaga biti u stanju, da rastjera oblačine, što se kupe evropskim nebom ili će još navući i nove? — to je pitanje, na koje će odgovoriti budućnost ne već tako daleka.

Domaće novosti

Kraljeva posjeta Trstu.

Kako smo već pisali dne 24. maja doći će u Trst Njeg. Vel. Kralj. Za tu kraljevu posjetu vrše se velike pripreme, jer grad želi što dostojnije i lepše dočekati visokog gosta. Kralj će doći u Trst morem, a pratiti će ga jedna jaka eskadra ratne mornarice. Jedan dio te eskadre doći će u Trst već u večer 22. o. mj. Kralj će se dovesti na jahti «Savoia» dne 24. o. mj. oko 9 sati u jutro. Jahta će pristati na Lloydovom pristaništu. Kralj će odmah sići, pak će se uputiti praćen od zastupnika svih vlasti, civilnih i vojničkih, na Sv. Just. U 10 sati će Kralj posjetiti kasarnu u Rocolu te stanove, koji su pred kratkim sagradjeni za radničke obitelji u takozvanom «Rione del Re». U 11. sati Kralj će pregledati vojničku posadu, koja će se svrstati na Piazza Unità. Poslije toga otići će na prefekturu, a zatim će se vratiti na jahtu da ruča. Na jahti će biti pozvani zastupnici vlasti. Popodne će kralj primati na prefekturi, te će mu tom prilikom biti predstavljeni zastupnici nekih većih općina pokrajine. Iza toga će Njeg. Vel. posjetiti kasarnu milicije, a iza te posjete ukrcati će se na jedan Lloydov parobrod, koji će ga provesti po svem tršćanskom zalivu.

U 7 sati na večer Kralj će prisustvovati otkriću novog velikog svjetionika i spomenika Pobjede nad Barkovljem. U svrhu, da se što ljepše uredi prijem Njeg. Vel. bio je u Rimu prefekt tršćanske pokrajine. Jedan naročiti odbor vrši sve pripreme, da svečanost bude što potpunija.

«La giornata del Libro».

Dan 15. maja, bio je posvećen jednoj novoj bitci, koju je fašizam pokrenuo. Taj je dan bio posvećen propagandi knjige. Po svoj su Italiji, na svim trgovima, toga dana bili razapeti šatori pod kojima su se prodavale knjige. Opazilo se je naime, da se u Italiji malo čita, i ako se mnogo knjiga piše i štampa. Onako, kao što se fašizam bori za veću produkciju žita i za revalutaciju lire, nastoji sada provesti jednu jaku propagandu zato, da se u najširim slojevima naroda uzbudi volja za naobrazbom, za knjigom.

To je jedna plemenita ideja. Ne samo da inteligencija mora čitati i kupovati knjige, nego i prosti, niži slojevi moraju već jedanput uvidjeti, da je naobrazba temelj blagostanja i narodnoj sreći. Svi treba da segnu za knjigom, za prosvjetom, jer se bez nje danas više ne smije i ne može živjeti. Vremena su nova i moderna. Na svakom nam je koraku svima potrebno mnogo znanja, danas se naime može punim pravom ustvrditi, da se sa samim kruhom ne može živjeti. Duševna hrana, knjiga, potrebna nam je koliko i tjelesna — kruh. Zato je potrebno da svi segnu za njom, da je uzljubimo i da je kupujemo. Sve ono što potrošimo za knjigu nosi nam hiljadu posto kamata.

«Novice» zaplijenjene.

Zadnji broj slovenačkog lista «Novice» od 12. o. mj. bio je zaplijenjen, i to zbog cjelokupne sadržine, kako to prefekt javlja u svom dekretu o zapljeni.

Mjere za javne lokale.

Na temelju 10. člana kr. dekreta od 25. aprila 1923. br. 1142, rastegnute su na naše pokrajine od 1. januara ove godine odredbe, koje su sadržane u 64. članu kr. dekreta od 10. XII. 1914 br. 1385.

Po tim se odredbom vino, mljeko, pivo itd. po javnim lokalima moraju mjeriti samo zato odredjenim žigosanim mjerama. Izključeno je dakle mjerenje na način, kako se dosada činilo, sa raznim posudama, koje nisu ovjerovljene ili ožigosane.

Gostioničari, mljekari itd., moraju, si dakle dobaviti te potrebite mjere, a takodjer moraju na jednom vidljivom mjestu u svom lokalu postaviti prepis zakona, koji im to nalaže. Rok za nabavku novih mjera ističe 30. junija. Poslije toga dana strogo će se postupati protiv onih, koji se ne budu zakona držali.

Promjena prezimena.

Tršćanski prefekt imenovao je pred nekoliko dana posebnu jednu komisiju, koja je proučavati i provadjati promjenu prezimena koja je novom kraljevskom odredbom protegnuta i na naše krajeve. U toj su komisiji za tršćansku pokrajinu gg.: dr. Aldo Pizza- [illegible] [illegible] Nicolo Cobol, Camillo De Franceschi, dr. Carlo Kabler, prof. Ugo Pellis, prof. Giovannni Quaranotto, prof. Piero Sticotti, odv. Aurelio Polacco, dr. Leone Fels, dr. Alberto Ribocchi.

Komisija je imala svoju prvu sjednicu 17. o. mj.

Za seljake i obrtnike.

Od 1. maja do 31. julija vrijeme je za ulaganje novih prijava pokretnog imanja kod poreznih ureda. Prema tome koliko je ocjenjeno nečije pokretno imanje računa se i visina poreza, koji mora na isto plaćati (Ricchezza mobile). Isto tako mogu se kroz ovo vrijeme prijavljivati i dohodci zemlje, za odmjerenje visine poreza na zemlju. Osobito preporučamo, da se ne zaborave prijaviti, onima, koji misle, da im imanje ili zemlja nose manje nego li kod prve prijave, pak bi uslijed toga mogli imati koju polakšicu ili sniženje poreza.

Otpuštanje vojnika g. 1906.

Vojnički službeni list donaša odredbu ministra vojske, kojom se naredjuje, da se 5. junija počnu otpuštati oni vojnici rodjeni 1906. g. kojima je bila skraćena vojna služba na 3 mjeseca, jer su pohadjali predvojničke vježbe (Corsi premilitari).

† Zora Preradović.

U utorak na večer umrla je u Zagrebu naglom smrću, od srčane kapi, kći velikog pjesnika Preradovića, omiljena i ugledna akademska slikarica Zora Preradović. Rodjena 13. decembra 1867. u Aradu, učila je slikarstvo u Beču. Prvi put izlagala je u Zagrebu 1896. god. Njene stalne izložbe od 1919. dalje bile su vrlo rado gledane, jer su se odlikovale toplinom, vedrinom i lijepotom. Bila je umjetnica, kao i njezin slavni djed. Posljednjih 4—5 godina imala je i svoju slikarsku školu. Laka joj zemlja vječan spomen!

Ribolov.

Vlada je pred kratkim zaključila, da će od sada vrlo strogo paziti na to da se ribe ne love u vrijeme, kada je po novim prepisima zabranjeno loviti. Za tu službu biti će doskora školovanih 500 milicijonera iz šumske milicije.

Cijene mlijeka u Trstu — snižene.

Dne 14. o. mj. vršio je u prostorijama tršćanske općine sastanak izmedju zastupnika općine, fašističke pokrajinske federacije, te trgovaca i rasprodavača mljeka po gradu. Na tom se je sastanku raspravljalo o položaju trgovine s mlijekom i o cijenama mlijeka. Konačno se je zaključilo, da se cijene mlijeka imaju sniziti, i to cijene na veliko na L 1.25, a cijene na malo na L 1.50 po litru. — Te cijene vrijede u Trstu od 16. maja.

Kubanski kozaci u Trstu.

Pet večeri nastupiše u tršćanskom kazalištu Rossetti sa svojim pjevačkim zborom, koji je sastavljen od 40 bivših ruskih kozačkih oficira emigranata. Svake je večeri kazalište bilo krcato, jer je pučanstvo, (a naročito Slaveni iz Trsta i okolice) grnulo na ruski koncerat. Zbor je sastavljen od vrlo dobrih pjevača, pa su svi oni, koji su slušali bili vanredno zadovoljni ruskom lijepom pjesmom. Kozaci su naime pjevali samo slavenske pjesme i to slavenski. Iz Trsta su otišli veoma zadovoljni, jer su imali vanredan uspjeh. U ponedjeljak, dne 16. o. mj. nastupili su u puljskom kazalištu, te su i tamo imali uspjeha.

Tršćanka najljepša djevojka u Italiji.

Pred godinu dana je u Italiji raspisala natječaj za najljepšu djevojku američka kinematografska tvrdka «Fox». Izabrana bi imala postati filmska glumica. Natjecalo se je iz sve Italije 70.000 lijepih djevojaka. Pred par dana je napokon bio obavljen izbor. Sretna izabranica jedna je lijepa tršćanka, sedamnaestgodišnja Marcellina Batellini. Već je otputovala u Ameriku, zemlju zlata i slave.

Napadaj na miliciju u Sv. Petru na Krasu.

U nedjelju dne 15. o. mj. na večer, dogodio se je u Sv. Petru na Krasu krvav dogodjaj, zbog kojega je još sada pučanstvo teško uzbudjeno.

Dva vojnika fašističke milicije te su večeri imala patrulju u okolici Sv. Petra. Kad su bili na cesti izmedju Petelinja i Selca došli su pred njih nepoznati zločinci, koji su ih napali revolverskim hitcima. Milicijoner Gino Cicimbri pao je pri tom teško ranjen na žemlju, pet hitaca ga je naime pogodilo u trbuh, a tri u lijevu nogu. Njegov drug Josip Musina nije uopće bio pogodjen. Odmah iza prvog presenećenja postavio se je u obranu, no nije mogao pucati, jer mu se je za nesreću pokvarilo oružje, pa je otrčao da pozove pomoć. [illegible]

Napadači su na to zaviknuli na njega u talijanskom jeziku: «Stoj, ako ti je drag život!», opalili su još nekoliko hitaca, koji su pogodili Cicimbrija, te pobjegoše.

Malo iza toga dotrčali su na lice mjesta drugi milicijoneri iz Sv. Petra, što ih je Musina doveo. Odnesoše Cicimbrija u bolnicu i dadoše se u potjeru za napadačima.

O napadaju su bili obavješteni karabinjeri, koji su skupa s milicijonerima išli u potjeru. Aretirano je bilo mnogo osoba, ali se još nezna jesu li napadači medju njima.

Oprosni pozdrav.

Pošto se prigodom svog odlaska, radi nepredvidjenih zapreka, nisam mogao oprostiti od svojih rodjaka, prijatelja i znanaca na buzeščini i u užoj domovini, kako sam to želio, pozdravljam ih ovim putem zahvaljujući se na svem prijateljstvu i ljubavi, koju su mi iskazali. Naročita hvala svima, koji su pripomogli, da me je obitelj srećno dostigla. Molim sve da me zadrže u ugodnoj uspomeni, a i meni će ostati nezaboravni u sjećanju svi oni ugodni i tjeskobni časovi, što smo ih zajedno sproveli. — Kastav, 6. maja 1927.

Lovro D.ašćić, sudb. kancelist.

Teška nesreća. - Na Kanfanarštini je grom udario u kuću, i usmrtio jednu djevojčicu, jedno janje i jednu kravu.

Oko 10. maja najedanput se je kod nas ono lijepo proljetno vrijeme promjenilo. Nebo se je naoblačilo. Vjetar je zavijao i nosio oblake u nekom divljem, strašnom zamahu. Bilo je očekivati strašnu oluju. I doista, kada je nebo postalo tako užasno tamno, da je na ljudske duše pala neka muka, ko u očekivanju konca svijeta, najedanput su gromovi zaorili nebom neku groznu muziku. Počelo je bljeskati, a strijele su parale tamno nebo i kresale po svim stranama.

Ljudi su se snuždeni i zaprepašćeni stiskali u svojim sirotim kućama, križali su se i palili blagoslovljenu uliku i molili Boga, da ih očuva, njih i njihova polja i njihove životinje. No, strijele i grmljavina nisu prestajali. Kuće su se tresle i stabla su šumjela i životinje su drhtale. A onda se je dogodilo nešto strašnoga.

U strahu pred ovolikom nebeskom srdžbom stisnuli su se u se, šutljivi, mirni, ukućani u kući Šime Putine, u Šoričima, malom selajcu blizu Kanfanara. Muž i žena sjedili su kod stola, a stara baka i mala njezina unučica Fumica, sjele su jedna do druge kod ognjišta.

I dok su molile da ih Bog ne udari kakvom nesrećom, najedanput se kućom razlijegao jedan strašan tresak. Kuhinja je sva bila u nekom silnom plamenu i zidovi su se stresli i bilo je ko da se zemlja otvorila, pak želi sve, sve progutati, uništiti.

Grom je udario kroz dimnjak. A kada je prvi užas minuo imalo se je što i vidjeti: Mala Fumica ležala je mrtva, karbonizirana, jer ju je grom udario posred tijela. Njezina baka ležala je polumrtva grom ju ošinuo i omrtvio joj polovicu tijela.

Ko da opiše svu onu grozu, koju je ova strašna slika rodila u duši ostalih ukućana. Svi gromovi, sav užas razbješnjele prirode, za njih je utihnuo. Oni nisu više ništa čuli ni vidjeli, nego smrt, nesreću, bol, pak jaucima i bonom vrisku nije bilo ni mjere. Nesretni otac imao je toliko snage i svijesti, da je nesretnice odnio na krevet, i da je malo zatim otrčao po ljekara. Maloj nije bilo više pomoći — bila je mrtva. Baki je ljekar pružio prvu pomoć.

No grom nije počinio samo ovo zlo. Kroz pod od kuhinje prošao je u staju i tamo je naišao na još dvije nevine žrtve: jednu kravu i jedno janje.

Poslije kad je oluja prestala i kada je nebo počelo da se bistri, iza sveg proživljelog straha u selu nije bilo radosti. Pretežak je bio udarac neba, pa još sada u selu vlada neko zaprepaštenje i mučan, težak utisak.

Na američkom moru nadjoše nesretnu smrt, dva naša Veprinčana nastanjena u New-Yorku.

Naš prijatelj nam piše:

Dne 30. aprila desila se je na moru pred New-Yorkom velika nesreća, koja je uzbudila sve ovdješnje istrane i new-yorško pučanstvo.

Frank Brnčić, rodom iz Veprinca, uputio se je, uzevši sobom mladog 15 godišnjeg Franka Marinculića sina svog zemljaka i susjeda, kojeg je vrlo volio, da se zajedno naslade morskog zraka, šetnjom motornim čamcem, kojeg je baš svršio popravljati nakon zimskog počinka. Bilo je to poslije podne. Otišao je pozdravljajući ženu, veseo i radostan, što će i opet da žaplovi morem nakon drugog čekanja. Rekao je ženi, da mu pripravi večeru oko 7 sati na večer.

Koja je sudbina zadesila siromahe još se nezna, ali ovo je dosta da si čovjek svo zamisli: u 8. i pol iste večeri našli su ljudi čamac, gdje plovi bez svojih mornara. Američke novine u svojim člancima pišu, da je čamac bio probušen na krmi, da je negdje nabasao na nekakvu gredu ili drugi koji predmet što je prouzrokovao tu rupu na ladji. Ali po vijestima ražalošćenih familija doznaje se, da je čamac bio nadjen 15 noga udaljen od obale uopće neoštetjen sa «provom» uzdignutom u zrak. U ladji su naime našli velik kamen, koji je služio kao «sagurna» i taj kamen bio je na krmi, te je pritisnuo dobar dio ladje pod vodu. Na čamcu su takodjer našli i Brnčićev kaput a u džepu «check»: plaću, koju je siromašni Brnčić digmuo malo prije nego se uputio na taj sudbonos… Evo skoro tjedan je prošao, a da … nesretnicima našlo traga, premda … sa svojim špecijalnim čamcima traž… pronadju lješine, koje je valjda str… niela u široki ocean.

Nesreća se desila u okolici «Hel… ili po našu rečeno, na «Paklenim … ma». Kao što na Kvarneru imamo «… Vele Vrata», tako ima i New-York … različita vrata u okolici New-Yorka. … struja, koja tamo vlada vjerojatno … romahe odnijela, i time donijela če… našim obiteljima crninu i prouzrok… neopisivu žalost. Ako se i nezna defi… no, što se je s njima desilo ipak nev… ška je policija izgubila nadu i vjeru, … su obojica utopljeni.

Nesretni ovaj slučaj potresao je ne… prijatelje obih obitelja nego i ame… pučanstvo. Evo siromah je radnik str… baš ondje gdje je proboravio dobar … svog života, t. j. na moru. Kada je … da se naužije šetnje uz obalu velikog … ana, kojim je negda plovio, ocean je … gutao njega i čestitog mladog mu dr… Franića. — **Izvjestitelj.**

PRED PULJSKIM TRIBUNALOM.

Ubojstvo na poreštini.

Dne 10. o. mj. odgovarao je pred puljskim tribunalom Luka Kodan iz Perići na poreštini. On je bio optužen, da je u noći od 14. na 15. marta prošle godine ubio iz puške Matu Košinovića, zidara, starog … godina, iz Perići. — Košinović je 14. marta otišao u obližnje selo, gdje se je imala proslaviti gradnja jedne kuće, na kojoj je on radio. Tamo se je poveselio, a drugo se jutra vraćao kući. Budući je njegovo dugo odsustvo bilo sumnjivo, žena pošalje starog oca da ga ide tražiti. Došavši ota malo izvan sela nabasa na mrtvo tijelo svog sina. — Sumnja za to umorstvo pala je na Luku Kodana, jer su Košinović i o… bili u razmiricama zbog nekih volova, koje je navodno pokojni Košinović Kodanovima ukrao.

Kodan je mlad čovjek, ima mu 25 godina. Protiv njega su mnogi svjedočili, a otac umorenoga svjedočio je, da ga je onoga jutra, kada je našao mrtvoga sina vidio kako se preko jednog zida vraća s puškom na ramenu kući. To je bilo najteže svjedočanstvo. No, uza sve to nije bilo pravih dokaza da je Kodan uistinu to umorstvo počinio. Branio ga je na sudu odvjetnik Cerfenizza, koji je dokazivao, da je on nedužan na taj način, što za vrijeme procesa ni žena ni otac umorenoga nijesu pustili ni suze za pokojnim, a niti su na ikoji drugi način pokazali žalost, pak on sumnja, da su oni Kodana optužili zlom namjerom, te da svjedoče bez dokaza. — Sud je Kodana na koncu riješio, jer ga smatra nedužnim pri ovom umorstvu.

Pada mrtav od udarca u trbuh.

Dne 11. o. mj. odgovarao je pred puljskim tribunalom Ivan Drožina iz Preloze kod Podgrada, na optužbu, da je dne 29. septembra 1925. u selu Kujama udario dvaput nogom u trbuh Antona Tomašića takodjer iz Preloze, a zbog tih udaraca udareni je sutradan umro.

Optuženi Drožina i umoreni Tomašić vraćali su se uvečer iz Podgrada kući dobrahno napiti. Kad su došli do Kuja oni su se počeli prepirati, koji je od njih bogatiji. Iz te prepirke dodje do šaka. Drožina kaže, da ga je Tomašić razdraženo udario jedanput štapom po glavi, a on da mu ne ostane dužan pritisne njega uz zid, pak ga udari dvaputa nogom u trbuh. Tomašić je počeo vikati od bola, našto dotrčaše seljani pak ga odnesoše nemoćnoga u jednu kuću. Drožina je nesluteći ništa zloga nosio za njim kaput, koji mu je bio pao.

Od silnih bolova i zbog rana, koje su mu udarcima u trbuhu prouzrokovane — Tomašić je drugoga jutra umro. Drožina se je predao karabinjerima.

Na sudu je bilo više svjedoka, koji su svjedočili, da Tomašić nije Drožinu prvi udario štapom, jer je to on na umoru rekao. No dokaza nijesu imali. Proces je trajao dva dana, a drugog je dana pročitana osuda prema kojoj biva Drožina riješen svake kazne jer je zaključeno, da se je on branio, pak je zato udario nogom u trbuh Tomašića. Tomašić je naime njega udario prije štapom po glavi.

Puca iz puške u susjeda, koji prelazi preko njegovog posjeda.

To se je dogodilo u Gologorici dne … aprila ove godine. U jednoj istoj kući stanovali su Grgo Madrušan i obitelj … Miho i Marija Zgrablić. Grgo je bio vl… nik kuće i posjeda oko kuće a Miho je … njegov podstanar. Grgo i Miho bili su … sto u prepirci i prvome nije bilo prav… da drugi prelazi preko njegovog zemljiš… No ni jedan ni drugi sigurno nisu nika… ni sanjali, da bi te neznatne prepirke … gle dovesti do ovako žalosnog svršetka.

Dne 3. aprila oko 3. sata popodne sret… se prelazeći preko Madrušanovog zem… šta dva susjeda, koji su baš zbog toga p… laženja bila na ratnoj nozi. I razvije … nova prepirka.

Madrušan tvrdi, da je za vrijeme sva… Zgrablić zamahao nekim škarama za k… štrenje loze, te ga je malo i ranio. Za… se je svadja nastavljao u sve jačim … čima. Madrušan kaže, da je najedn… Zgrablić potrčao u kuću sigurno da … oruža, a i on ne budi lijen, skoči kući i … tvori se unutra. Uzevši pušku, kaže, da … došao na prozor, pa vidi pred kućom Mi… Zgrablića gdje nosi jednu sjekiru sigur… da na njega navali. Onda je on pucao i …

vim hitcem s prozora pogodi Mihu u grudi. On pade mrtav.

Na sudu u Puli dne 13. o. mj. su mnogi svjedočili, da Zgrablić nije napadao optuženoga i da nije trčao on kući po sjekiru, već se je sam Madrušan oružao i prvi navalio s oružjem.

U svoju obranu Madrušan nije mogao ništa kazati, pak ga je sud kaznio sa 15 godina i 10 mjeseci zatvora, te 3 godine nadzorstva.

Žena i njezin drugi muž ubijaju malu djevojčicu, ženinu kći.

Dne 16. o. mj. počela se je pred puljskim tribunalom jedna važna rasprava protiv Ivana Kozlovića i Marije Vergan, njegove žene, iz Lovrane blizu Kopra. Oni su optuženi za jedan zločin, koji spada medju najstrašnije što se uopće zamisliti mogu. Optuženi su, da su 19. oktobra 1925. udavili malu Mariju svoju kćer ili pokćerku.

Toga su dana našli u jednoj vaški u selu mrtvo djete a na tijelu su se jasno opažali tragovi ruku. Bila je udavljena. Sumnja za ovo umorstvo pala je na njezinu majku i poočima, zato, jer je sve selo znalo, da oni obojica nastoje malu spraviti na bilo koji način na drugi svijet. Djevojčica je bila naime zakonita nasljednica od nekih 65 hiljada lira, što joj je otac, prvi muž optužene Marije Vergan, sada žene Kozlovićeve, ostavio. Kozlović i Marija htjeli su na svaki način na sebe prenijeti to imanje, a nije im bilo moguće, jer je mala bila živa. Zato su oni malu nastojali po izjavama svjedoka otrovati, tukli su je, mučili na sve moguće načine, kuhali joj razne hrane od kojih bi mogla dobiti bolest, pa da umre. Tako se kaže, da joj je majka kuhala kavu na vodurini što se cijedi s gnoja itd. No, djevojčica je sve to pretrpjela i ostala živa. Kad su vidjeli, da im drugog izlaza nema oni su se dali na to, da je izravno umore.

Za ovaj je proces veliko zanimanje, jer je zločin o kojemu će se raspravljati užasan, a optužba je teška. U budućem broju donijeti ćemo rezultat rasprave.

Usahnuli cvijetak

Maloj Milkici Grakalić preminuloj u Zagrebu 27. aprila posvetio S. B.

«U tom kolu, u tom kolu Mala Milka igra». — Što ih je milota gledati te naše mlade Istraniće, kojima je danas jedina briga, da se uhvate u kolo, pa da veselo poigraju. Pa koliko ih ima, mili Bože! — Sunce je svoje blagoslovljene zrake poslalo na majčicu zemlju, i sve je oživjelo te dah mirisnog cvijeća napunja svježi proljetni zrak, a i naša dječica osvježena sve veselije poskakuću u kolu, a medju svima, najviše se ističe Milka.

Ali što se to odjednom dogodilo? Ne vidjam veseloga kola, ne vidjam nasmijanih lišca, ko u zimi sve sada izgleda. Tu i tamo po koji potrči, i brže se sakrije iza kućnih vratiju, a tamo u kutu stisnulo se njih dvoje, pa sklopili svoje male ruke i tihi se šapat čuje: «Mili Bože, Tvorče tako lijepih stvari, molimo te sa našim čistim dušicama, povrati zdravlje našoj družici Milki, pa da opet kolo veselo poigramo.» Eno njih nekoliko natrgali jorgovana, pa ga nose svojoj Milki, da joj budu lakše teške boli i da ozdravi, pa da se opet vesela kao negda povrati u njihovo drago kolo. Jedna sama vrlo, vrlo mala, nosi grančicu jorgovana, pa još dobro ni govoriti ne znade, tek na upit odgovara «Mika, Mika» i nehajući trči dalje i pruža cvijetak bolesnoj Miki.

Ali je mala Milka i Svevišnjemu mila bila, pa je on pozove k sebi, kamo se ona u vječnost preselila, da tamo dalje nastavi na tom svijetu nesudjeno joj kolo.

Nebo je tmurno, te izgleda, da će svakog časa prosuziti nad žalošću što je vidi. Eno danas opet vidim one iste Istraniće, što su prije veselo kolo igrali. Svi su tu, ali ne u kolu, već se u redove povrstali, da otprate na vječni počinak svoju vjernu i milu družicu Milku. Svi su u bjelini. Jedni nose kite cvijeća, a drugi po dvoje lijepe vijence, što su im njihove mamice spremile, da polože na hladni humak, gdje će Milka snivati slatki sanak. Glavice su povjesili, govora ni slatkog običajnog smijeha medju njima nema.

Din, din, din... tako navješta zvonce na groblju, da je došao čas, kad će se krenuti do novog stana male Milke gdje će je položiti na vječni počinak. Povorka tiho kreće, samo šapat tihi iz malih se ustašca čuje. Eno ih već na mjestu, i grobari nesmiljeni turaju mali bijeli lijes sa mrtvom Milkom u crnu zemlju. Sitne ručice hvataju se grude i ba[illegible] u tam[illegible], da odadu poštovanje i zadnji pozdrav svojoj Milkici, koja ih je za uvijek ostavila. Krupne im suze na zemlju padaju, polažu cvijeće i vijence i teš[illegible] od hladnog humka. Vraćaju se svojim kućama bez Milkice.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Lira gore, a cijene i plate dolje. - Francelin i Mužge. - Još jedan Kanela. - Madžarski narodni dom. - One tri.

I kolo trgovine vrteći se ne prestaje. Cijene, što su bile gori — eno ih doli — a lira, koja je bila doli — gori ustaje. I tako što je bilo daleko, došio je blizu: sve stvari počinju da budu jevtinije. Cijene padaju, a ima nade, da će do kraja ovog mjeseca još više pasti na veliku radost onih činovnika, koji će početkom juna dobiti nešto manju platu, budući da će se toga dana svima odbiti stanoviti postotak od dodatka na skupoću. U prvi čas su se neki činovnici bili malo zabrinuli i govorili ovako: sa svim «karoviverima» mi jedva vežemo kraj s krajem, a kako ćemo pak sada, kad su nam ti karoviveri sniženi? Medjutim danas je jasno, da će oni dobiti na padu cijena sve ono, što budu izgubili na sniženju karovivera. I tako, što ode kroz jedan džep, ući će kroz drugi, pa nikome ništa!

Ima trgovaca, kojima to nije nekako pravo. Oni bi voljeli, da cijene ostanu iste budući da imaju i onako premalo prodje. Zato se žale na današnje vrijeme, a neki čak i s udivljenjem spominju debelu «Karlobaščicu» — onu, što je nekoč na Brajdi prodavala pečeni marun. Dobro joj je išlo, pa se tako ugojila i udebljala, da se najzada izdaleka nije moglo raspoznati, dali je to ona ili njezina peć, koja inače bila i sama široka kao najkrupnija bačva. — A danas? Pokažite mi danas jednog trgovca onako tustoga kaošto je to bila ona Karlobaščica! — Svi smo mi danas kao trte suhi, a sve od velike skrbi i nevolji, — tužio mi se i juče jedan poznati naš trgovac. Brižni trgovci!

Oni nekadašnji tipovi, kaošto je bila i ona Karlobaščica, nestaju pomalo. Ja sam ih poznavao nekoliko. Pjero Buba, Franka Lovranka, koja je karbun i butorice prodavala, pak Šepo «Gusla», neki čudak, koji je sam pravio vijoline, Španja i toliki drugi. Još prije par godina vidjevao se po riječkim ulicama i «Francelin» —. Odjevao se čudno: nosio uvijek hlače «na zvon», a na glavi mu se neprestano vrtio nekakav smiješni, vrlo maleni klobučić. Gdje je samo mogao, zadirkivao je u žene i djevojke. Katkada bi koju od njih iznenada pograbio za vrat, zagrlio i silom poljubio. Zato su sve od njega bježale kao od žive vatre. Takav je bio i neki Muzgić iz Voloskoga. Postole je nosio na ramenima, a išao je uvijek bos. Mužge bi kadgod na sred puta zaplesao i zapjevao:

Ali ti stara, grbava,
Kemu se ti lipiš,
Na jedno oko ćorava,
Na drugo ne vidiš...

I on bi se često zaletio medju žene, hvatao ih za grlo i silom ljubio. Bio je strah i trepet ženama. Majke bi onoga vremena opominjale svoje kćeri i govorile im: — Pazite se! Će vas Muzgić!

Nažalost takovih Muzgića i Francelina ima i danas dosta, samo što ne idu bosonogi ni u hlačama «na zvon». Idu po najnovijoj modi, šik i elegant, s puno lijepih i slatkih riječi, zato krasni spol ne bježi od njih, premda su meni i Muzgić i Francelin bili simpatičniji negoli mnogi od ovih.

Još jedan Kanela na Rijeci. Ovih dana naišli su financijalni stražari na Kozali na nekakvog jadnog drapana. Pitali su ga ko je i kako se zove, našto im on odgovori, da ne zna ni ko je, ni kako se zove. Kad su ga malo zatim to isto pitali na Kvesturi mjesto odgovora, upravi on na njih pitanje: — A kako se zove papa? Meni je papa Lav XIII. uzeo ženu... Sad nisu ni na Kvesturi znali, imadu li posla s kakakvim prepredenim čeljadetom ili pak s čovjekom, koji je promjerio pameću.

— Koliko vam je godina?
— Nijedne. Izgubio sam ih.
— A gdje ste se rodili?
— Nigdje. Ja se nisam nikada rodio...

I sve tako naprijed. Čini se, kao da je i taj siromašak izgubio pamćenje, pa se sada ničega više ne sjeća. Zaboravio pa zaboravio.

One tri.

Ko ide riječkim Korzom i sluša pazljivo, što ljudi putem govore, može mnogošto da nauči. Tako sam ja juče čuo ovaj razgovor:

Ona njemu: Prije nego što sam pošla za tebe, nisam ni slutila, da si tako bedast. Naprotiv držala sam te za inteligentna mladića.

On njoj: I mene su moji prijatelji držali za inteligentna mladića sve dotle, dok te nisam oženio.

Druga, što sam ja čuo šetajući se po Korzu.

Kako su Madžari na dnevnom i noćnom redu, nije čudo, što se u njima mnogo govori. Tako je neka strana gospodja pitala ovih dana jednog trgovca Fijumanca:

— Molim vas, recite mi, zar je istine, da su Madžari tako veliki kavaliri, kaošto se to o njima priča?

Trgovac odgovori:

— I kakovi su oni kavaliri! Poznavao sam jednoga, koji je pao u more, a kako nije znao da pliva, počeo je, da se utaplja. Onda se ujedanput trgnuo, digao se nad površinu morsku i učinio rukom, kao da skida šešir i kazao: A la solgaja! — I tek onda spustio se opet pod vodu, da se utopi.

Posljednja:

Niko ne će ništa da kupi, premda trgovci svakome hvale i nude svoju robu.

— Gospodine, nutkao trgovac nekog prolaznika, evo ova lijepa vališica. Od najbolje je i najfinije kože. Kupite je!

— Ne trebam ja više valižice. Što će ona meni?

— Pa — za vaše odijelo. Moći ćete lijepo da ga složite u nju.

— Pa ako ga složim u nju, zar ću onda ići gô po svijetu?

Mizerija na svim linijama! **Rokac.**

IZ FILIPANE I OKOLICE.

Naša ferija.

Prošla je eto i naša ferija sv. Filip i Jakov. K nama je toga dana nagrnulo po običaju mnogo naroda.

Danas Vam o toj feriji potanko neću ništa pisati nego ću samo spomenuti, da su na feriju došle mnoge djevojke iz sve naše okolice još modernije i finije odjevene nego inače. Većina ih nose one nesretne kotule iznad koljena, a sve tanko i od fine svile, da je nas starije i brižne težake bilo upravo sram, da su te djevojke iz naših sela. Neznam što su naumile te naše oholice. Rasuti će sve što im kuća zaradi u rasip i modu. Drže se ko velike gospodje iz grada. No, zato se opaža, da ih se sve manje ženi, jer nisu za ništa. Misle samo na modu i na druge ludosti, šetaju, raditi ih nije volja, a mladići misle bogme, da je bolje i dve taše plaćat nego li njih uzeti. Pa imaju i pravo. — Još je vremena i mnoge bi se mogle lijepo opametiti.

Na dan ferije je nastala kod nas mala «revolucija». Došao je u selo neki automobil, a šofer ga je ostavio na sred ceste, a djeca su se sakupila okolo, tako da se je gospodin šofer razljutio i počeo djecu tući. Iz te male tučnjave razvila se velika, pa su se nekoji stariji digli. Svakako nije lijepo da tudjinci na našoj zemlji našu djecu tuku. Šofer se je počeo prijetiti revolverom, no svejedno se je na koncu umirio, jer je vidio, da je to pametnije.

Seljak.

IZ ROVINJSKOG SELA

«Istarska Riječ». - Naš život. - Radimo i mučimo se, a lopovi uživaju.

Drago nam je gosp. uredniče, da ste se zauzeli na poštanskoj direkciji za točno odašiljanje «Istarske Riječi». Mi sada svi točno dobivamo naš list, a nekoji su dobili i one brojeve, koji su bili na pošti zaustavljeni. To i valja. Kad smo mi dobri državljani neka se i s nama lijepo postupa, neka nam se daje ono što je naše.

Inače se naš život vuče uvijek po brižnu, vi već znate kako seljak u Istri žive. Slabo, pa slabo. Porezi, takse i dacije su velike. To je ono što nas najviše muči, jer sve moramo platiti, želimo li, da nam ne pinjuraju sve što imamo. Osobito nas muče dacije. Ne možemo u grad odvesti ni drva, ni seno, a da ne platimo veliku daciju. Pa i na ono što se nosi sobom za hranu treba više puta platiti.

Znade tužan poljodjelac što je to muka i što je to žulj. Treba mnogo raditi i mučiti, a svejedno nikada ništa nemamo. Uvijek živimo u strahu da će nas tuča (grad) uništiti, da će doć suša ili peronospora, da će nam u noći lopovi blago odagnati. Brižni mi najteže radove obavljamo, najgore živimo najslabije jedemo i spavamo.

Pred 15 dana ukrali su nepoznati lopovi seljaku rovinjcu Jakovu Kerinu jednoga vola, kraj vojničke kasarne u gradu. Straže su se odmah dale na posao, ali nisu do sada lopovu u trag ušle. Neznamo do kada će ovako trajati. To nas silno zabrinjuje. Mučimo se puno, a još nam tu muku lopovi uživaju.

IZ BUZETSKE OKOLICE

Naš «grad». - Općina se širi.

„Naš «grad» se poljepšava i dobiva sve nove — komoditete zadnjih godina. Prvi sindako ga je mnogo poljepšao uredjenjem ulica, popravkom baštijcna i zidina. Zvonove imamo nove. Svjetiljka ima dostatan broj. Sada se je nove fenjere smjestilo na Kratici do Fontane, naime do gostione, kamo će moći sada naši «grajani» i u noćno tamno doba. Možda bi bili fenjeri potrebni gdje drugdje. Ali još nešto manjka gradu. Nema zgodnog i na zgodnom mjestu općinskog zahoda. Općinski zahod je prepotreban već radi čistoće i javnog zdravlja, pa bi trebalo izgraditi ga.

Potrebna nam je još korijera za kolodvor. Današnji auto je pretjesan, otvoren i preskup.

Ovo oboje bit će još više potrebnije, ako se raširi naša općina i opet zadobije stari opseg. Govori se, da će k nama kraška (račjevaška) općina, pak dragućska, a i jedan dio ročke općine.

Do toga će stalno doći radi općenite koristi i jer je to u duhu novih naredba.

Marvinski sajam obdržavao se 22. aprila mjesto 21. Bio je dan uprav ljetni. Ispao inače vrlo loše. Nema kupaca, nema prodaje. Općina bi morala činiti veliku reklamu za ovaj naš živinski sajam, inače za nas nema smisla, nego samo za općinu radi taksa.

IZ MATERIJE.

Otvorenje špilje «Dimnice».

Kako je već bilo javljeno vršit će se otvorenje špilje «Dimnice» u nedjelju 22. o. mj. — Tom će prilikom biti špilja vrlo lijepo rasvjetljena: Od 10—12 sati svirati će u njoj koncerat; od 14—18 sati biti će ples u prvoj dvorani. Uveče umjetni oganj. — U slučaju nevremena otvorenje će se prenesti na slijedeću nedelju.

Franina i Jurina

Fr.: Ča to sopeta kunšijaju va onem grade va Švajcarije?
Jur.: Ča va Ženeve?
Fr.: A nego kade!
Jur.: Zami jednu ale drugu novinu i čitaj, pak ćeš znat.
Fr.: Jadan sam na sve novini, pak sam se zavećal, da ne ću petnajst dni niš čitat. A znaš, kakov sam ja, kada se na neč zavećam. Si poznaval onega mojga barbu, ki se je bil zakjel, da mojga barbu, ki se je bil zakjel, da ne će pol leta kapa rakije okusit. I držal je besedu.
Jur.: Je, koliko je! Ja znam, da je on svaki dan umakal va rakiju kruh i sve lepo pomalo supal. A kada su to ljudi videli i rekli mu: Lovre, ter da ste zavećal, da već ne ćete pit rakije! — Je, ma se nisam zavećal, da ne ću supat. Tako si i ti. Zavedal si se, da ne ćeš čitat novini, a sopet biš otel, da ti ja povedam ča je va njih. Bravo po moju puru!
Fr.: Ma si danas grintav, Jurino!
Jur.: Neka sam! Imam i zač...
Fr.: Ča dunke va onoj Ženeve ne gre sve, kakó biš ti otel? Ča bi pak pravo za pravo oteli oni ljudi tamo?
Jur.: Oteli bi, ča i mi svi želimo. Da se preciji od sveh stvari hite dole i da se žive onako, kako se je živelo prej onega prokjetega rata.
Fr.: A mô! To ši da bi bilo neč! A ki su to, ki se za to skrbe?
Jur.: To su ti zastupniki od sveh državi.
Fr.: Ča i od Rusije?
Jur.: I od nje.
Fr.: Tako bi od svega tega moglo i ča dobrega vanka prit.
Jur.: Vej si ga! Već je bilo toliko teh komploti, da čovek ne zna bi se čemu nadal ale ne bi.

Fr.: Ja — ma ako je Rusija blizu, moglo bi i ča bit. Prej rata ona je hranila pol sveta. Kada je pak zaprla svetu vrata, onputa je prišal na nas joh i katalo. Prva stvar je kruh: ako se njega more imet za mali beči, onputa će i sve drugo bit ceneje: i meso i mast i roba i sve čaj kade.

Jur.: Ja, ma ni kmet ne more dat svoje žito za mali beči, dokle je sve drugo strašno drago. Tu bi čovek moral bit jedan mudri Salamon, da odluči i odsudi ča bi trebalo storit.

Fr.: A su pak oni tamo va Ženeve kakovi mudri Salamoni?

Jur.: Ne znam ča su ni ča nisu — ma ja se svejedno bojim, da od sveh oneh ćakul ne će najzada niš bit.

Fr.: Zač ne?

Jur.: Zač nekako nima nijedan prave voji, da neč pametnega počne.

Fr.: Škoda! Zač neka govori ča će ki, ma jedaput se je bolje živelo i laglje trpelo. Si šal va butigu — i za jedan patakun si mogal imet, ča ti je srce zaželelo. Si šal v oštariju — za krajcar si mogal dobit polić najboljega vina. Si šal v Reku s jednim fijorinom va žepe, i mogal si doma prnest breme hrani i još ku šesticu. Ono j' bilo življenje, a Jurino!

Jur.: Bilo je. Ja ne govorim, da ni bilo.

Fr.: Kigod će reć: Ča j' bilo — bilo je. Prošlo, pa se spominjalo! Sad je vreme, da se gdjeda, ča će bit, a ne ča je bilo. Ja ne znam, morda ima i pravo ki tako govori.

Jur.: Ima i nima. Ja sam negdere čital, da se na svete sve ponavja, to će reć, da ono ča j' bilo, da će speta prit, i ono ča j' danas da je već bilo, i da će još bit. Ja znimnjem baretu pred onem, ča te storit oni, ki se još nisu ni rodili, ma ja se tulikajšće klanjam i onem, ki su i prej koliko toliko pomogli siromahu, da mu je laglje živet, i ki su nam pokazali put, po kem smo do sada hodili. Na tem pute našli smo dosta zla ma i nekoliko dobra, i nam ne more nijedan pametan zamerit, ako to dobro spominjemo i ako želimo, da ga presadimo va ovo naše grdo vreme. Ja ne znam, ako si me razumel.

Fr.: Da ti pravo rečem, nisam sve čul, ča si rekal, zač mi je celo vreme po glave ono vreme, kada nismo bili ni žejni ni lačni i kada smo plaćali naša plaćila, kada smo mogli i kako smo mogli. Nego, kako si ono rekal, da se na svete sve ponavlja, tako i ja verujem, da bi još moglo prit na svet ono blaženo vreme.

Jur.: Tako i ja mislim. Samo neka to bude ča prej, zač ovako se ne more napred.

Novi zakon javne sigurnosti

Čl. 126.

Lica, naznačena u prijašnjim člancima, moraju uvijek da imadu kod sebe potrebnu potvrdu ili dopusnicu i dužni su, da ju na svaki zahtjev prikažu činovnicima i agentima javne sigurnosti na uvid.

Čl. 127.

Trgovina sa starinskim ili već rabljenim stvarima je zabranjena, ako se to prethodno nije prijavilo kotarskoj sigurnosnoj oblasti.

Čl. 128.

Fabrikanti, trgovci i mešetari dragocjenih predmeta, vajari, zlatari, ukladatelji (okovatelji) dragulja i oni, koji se bave sličnim zanatima, moraju imati dopusnicu sa strane okružne sigurnosne oblasti.

Onaj, koji traži dozvolu, mora dokazati, da je odnosno na obrt ili trgovinu s dragocjenim predmetima, upisan u imeniku za porez na pokretnom imanju i u imeniku za trgovinske i preprodajne pristojbe ili pak mora dokazati, koji su razlozi da nije upisan u tim registrima.

Obrtna dozvola traje do 31. decembra one godine, u kojoj je bila izdana.

Ona važi za sve radnje, gdje se prodavaju dragocjeni predmeti, ako te radnje pripadaju istoj osobi ili istoj tvrdci, pa makar se one nalazile na raznim mjestima.

Dužni su, da se provide s obrtnom dozvolom ne samo inostrani trgovci, tvorničari i obrtnici, koji hoće da trguju u Kraljevini s predmetima od njih unešenih, nego i njihovi agenti. Ovi moraju da dokažu to svoje svojstvo s uvjerenjem izdanim od političke oblasti onog kraja, gdje tvrdka ima svoje sjedište. Uvjerenje mora biti vidirano od talijanske konzularne vlasti.

Čl. 129.

Tvorničari, trgovci, obrtnici i one druge osobe, pomenute u člancima 127. i 128., mogu da čine poslove samo sa licima, koja imaju identitetnu izkaznicu ili drugu kakvu iskaznicu s fotografijom providjenu, koja mora biti izdana od državne uprave.

Dužni su da drže registar, u koji će zabilježiti svaki dan sve poslove, koje oni obavljaju i gdje će se navesti i generalija onih, s kojima su poslove učinili, pa i sve drugo, što će se od pravilnika propisati.

Taj se registar mora prikazati činovnicima i agentima javne sigurnosti na svaki njihov zahtjev.

One osobe, koje vrše poslove s gore napomenutim obrtnicima, dužne su, da dokažu svoju identitet na već navedene načine.

Onaj obrtnik, koji je kupio dragocjene stvari, ne smije da ih poinači ili proda, dok nije prošlo deset dana od dana, kad ih je kupio. Ovo ne važi za predmete, kupljene od dućandžija ili tvorničara ili na javnoj dražbi.

GLAVA VI.

O radnicima, o službenicima i o direktorima raznih zavoda.

Čl. 130.

Mjesna sigurnosna oblast izdava radnicima i službenicima, na njihov zahtjev ili na zahtjev dotičnih direktora poduzeća, predstojnika radionica, poduzetnika ili gospodara, knjižicu, u koju moraju oni zapisati, prigodom otpuštenja ili koncem godine, koji su posao vršili, koliko su vremena bili zaposleni i kako su se vladali.

Čl. 131.

Direktori raznih zavoda, predstojnici radionica, poduzetnici, vlasnici rudnika i oni, koji rudnike drže, dužni su da podnesu mjesnoj sigurnosnoj oblasti u roku od 5 dana od dana primanja, iskaz svojih radnika te da navedu u tom iskazu ime, prezime, rodnu općinu radnika. U prvih pet dana svakog mjeseca moraju javiti promjene, koje su nastale.

Napomenuti direktori, predstojnici, poduzetnici, vlasnici i obrtnici ne smiju zaposliti radnike, koji nemaju identitetne iskaznice.

GLAVA VII.

Zaključne odredbe III. naslova.

Čl. 132.

Policijske ovlasnice, predvidjene u ovom naslovu, osim onih, navedenih u člancima 114., 122., 124. i 125, mogu biti izdane samo onim licima, koja mogu preuzeti pravovaljane obveze.

Čl. 133.

Odredbe prefekta u predmetima ovog naslova, osim onih u članku 72., su neoporecive.

DAROVI

Za «Istarsku Riječ» daruje Jože L 5.— za dobivenu boćarsku utakmicu dne 3. maja o. g.

za «Prosvjetu», odsjek za Istru:

Ivan Grbac i Miho Žmak iz Lanišća darovali su svaki po 5 lira.

Najljepša hvala!

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI.
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

Priposlano*)

Kod nas već nekoliko vremena vlada neko uzbudjenje glede općine, jer se još ne zna kamo će je prenesti. Time, da je odluče u Lupoglavu imali bi mi Ročani dosta štete.

Svi Ročani moramo upreti sve naše sile da nam je ne otmu. O uskrsnim blagdanima govorilo se, da smo mi iz Kompanja tome protivni. Zato su i mene «Capovilla» napali na trgu u Roču, da propagiram za Lupoglavu, te da branim potpise za Roč.

Upozorujem moga kolegu, g. Antuna Pavletića u Ćiritežu, nek se dobro osvedoči prije nego nekoga javno na onako lepi način napada s rečima: «Gledaj dobro da imamo pripravnu benzinu i ricinovo ulje za Vas!» da bi morao ipak znati, da te stvari ne spadaju više k novom redu!

Posle njegove pretnje uvideo sam, da on nije Ćiritežan, već da je tudjinac. Molim g. Pavletića, nek se uveri da me je neopravdano onako napao, kad ničemu nisam kriv. Pozivljem sve Ročke općinare nek priznaju, ako su kadri, da sam ja za premještenje naše općine u Lupoglavu. Pa zašto bi bio kad ja u tome nebi imao nikakve koristi. Dapače. Obratno!

Oni Kompanjci, koji su širili vesti, da ja ne dozvoljavam, da se potpisuju za općinu Roč, — lagali su.

Roč, 13. 5. 1927.

FRANE KRULČIĆ,
seoski župan.

*) Uredništvo odgovara samo u toliko, koliko zakon zahtjeva.

Broj 21 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 26. maja 1927. Pojedini broj 25 cent. God. V.

„Istarska Riječ“

izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Njegovo Veličanstvo Kralj Viktor Emanuel III. u Trstu

Dan 24. maja, prošli utorak ostati će dugo u sjećanju tršćanskoga pučanstva. Svečanosti, kakve je toga dana Trst proživio veoma su rijetke, pak se zato dugo na njih sjeća. No nije samo zbog izvanje forme svečanosti 24. maja bio za Trst važan. dan, nego je u njemu mnogo i jedne dublje historijske važnosti. Toga je dana svojim Visokim posjetom i bivanjem u gradu počastilo tršćansko pučanstvo Njegovo Veličanstvo Kralj Viktor Emanuel III.

Toga se je dana u Trstu nad Barkovljem svečano otkrio jedan veliki svjetionik i spomenik, takozvani «Faro della Vittoria» ili «Svjetionik Pobjede». Da svečanost toga otkrića bude što potpunija i da bi što bolje odgovarala velikom značenju koji taj spomenik i svjetionik nosi u svom imenu i u svojoj važnosti, Trst je želio da bi Njeg. Vel. Kralj otkrio spomenik i da bi prvi zapalio novo jako svjetlo svjetionika, koji će u noći upućivati brodare na orijentaciju i koji će u budućnosti upućivati nove generacije sjećanju na one koji su u prošlom svjetskom ratu slavno pali po Jadranskom moru i po krvavom sivom Krasu u borbi za slobodu i pobjedu.

Njeg. Veličanstvo Kralj Viktor Emanuel uvažio je ovu plemenitu želju tršćanskoga pučanstva. Došao je u Trst. A Trst je, da se pokaže vrijednim ove visoke počasti i Kraljeve naklonosti, učinio sve što je uopće moguće, da svome vladaru uzvrati u punoj mjeri za počast i naklonost, ljubav i oduševljenje.

Već od prvoga dana kada se je doznalo, da je Kralj srdačno primio poziv Trsta za prisustvovanje otkriću spomenika, počele su velike pripreme, da se svečanost uredi što svečanije i dostojnije visoke posjete. Još dan prije nego li je Kralj prispio u Trst, grad je već imao svečano lice. U jutro 24. maja pred Kraljev dolazak sav je grad bio u nekom svečanom vrvenju. Sa svakog je prozora visjela zastava, po svim su ulicama odjekivale bezbrojne glazbe, koje su mu išle u susret, po zidovima su bili oblijepljeni napisi «Viva il Rè», mnoštvo je kretalo prama centralnoj stanici, kamo je imalo prispjeti Njeg. Veličanstvo.

Točno u 8 i pol u jutro, kako je bilo najavljeno, ušao je u stanicu posebni vlak, kojim se je kralj dovezao. Pred samom stanicom je čekalo oduševljeno mnoštvo, glazbe i razne raprezentance, a unutra na peronu su visokoga gosta dočekali odlični predstavnici vlasti i raznih ustanova. U prvom redu treba spomenuti, da su zato da bi svečanost bila što značajnija, za taj dan došli u Trst mnogi odličnici iz vojničkog i političkog staleža. Tako smo mogli pri dočeku vidjeti velikog admirala Thaon de Revel, koji nosi naslov «Duca del Mare,» zatim je Kralja čekao generalissimo Diaz, maršal i «Duca della Vitoria,» armadni general grof Petitti di Roreto, ministar saobraćaja Ciano, koji je zastupao vladu, predsjednik senata Tittoni, zastupnik poslaničke zbornice on. Miari, komandant pomorske armade admiral Nicastro, admiral Bonaldi, «Principe di Udine» Njeg. Kr. Vis. Ferdinand Savojski, admiral Conz, prefekt Fornaciari, komandant tršćanskog armadnog zbora gen. Ferrario, općinski komesar comm. Frontieri; tršćanski senatori i poslanici (medju kojima smo vidjeli takodjer i zastupnika slavenske narodne manjine poslanika dr. Jos. Wilfana), komandant Rizzo, fašistički pokrajinski tajnik Cobol i još mnogi drugi.

Počasnu stražu na stanici imale su čete 151. infanterijske regimente i jedna centurija univerzitetske fašističke milicije.

Kada je vlak ušao u kolodvor vojnička glazba je zasvirala kraljevsku himnu i koračnicu, a počasna je straža prezentirala oružje. Svi su prisutni na peronu Kralja oduševljeno pozdravili, a takodjer i pučanstvo pred stanicom oduševljeno je kliktalo Kralju tako da se je od glazbe i gromkog pozdrava sve orilo. Kralj je s zadovoljnim smješkom i prijaznim pozdravljanjem stupio iz vlaka na tršćansko tlo. Odmah se je uputio da pregleda počasnu stražu, a zatim je krenuo sa pratnjom u kraljevsku dvoranu. Svi zastupnici i dostojanstvenici, koji su ga dočekali bili su od njega pozdravljeni, a s nekojima se je Kralj i porazgovorio.

Zatim je Kralj izišao iz stanice. Kad je pred stanicom sakupljeno mnoštvo opazilo Kralja, klicanje je poprimilo zamah, da mu nije bilo mjere. Glazbe su zasvirale kraljevsku koračnicu, a zatim je Kralj po sagovima i cvijeću uz oduševljene pozdrave i klicaje, prijazno i razdragano pozdravljajući stupio u automobil. S njim zajedno sjeli su ministar Ciano, general Ferrario i tršćanski općinski komesar Frontieri.

Za kraljevskim automobilom redali su se mnogi drugi, u koje su posjedali odličnici i zastupnici vlasti i ustanova, koji su Kralja dočekali. Kroz guste špalire tršćanskog pučanstva, koje je dalje manifestiralo, automobil s Kraljem teško se je gurao. Kralj je narodu odzdravljao i kretao polako prama Piazza Unità, gdje su bile razvrstane čete infanterije, artiljerije, alpina itd., zastupnici ustanova i raznih općina Julijske Krajine te Dalmacije i cijelo jedno more naroda.

Kralj je prispio na Piazza Unità pred prefekturu, a oduševljeno mnoštvo zaorilo je u gromko klicanje i pozdravljanje. Zatim je Kralj nastavio svoj put prama sv. Justu. Po svim ulicama, kuda je prolazio, čekala su ga mnoštva i novi klicaji. U 8.50 prispio je Kralj u katedralu Sv. Justa, gdje ga je dočekao biskup mons. Fogar, te ga je odveo u crkvu. Kralj je ogledavao crkvu, a jedan je ženski zbor sa kora pjevao uz orgulje jednu lijepu pjesmu.

Zatim je Kralj otišao pred spomenik u ratu palih tršćana. Tu se je obavila kratka i značajna ceremonija. Iz katedrale je Kralj sa svom pratnjom krenuo prama kasarnama u Rocolu, koje je on htio pregledati. Dok je Kraljev automobil polagano probijao put kroz masu naroda jednoj je sirotoj ženi uspjelo doći do Kralja i ako su policijski agenti bili odmah do automobila. Približala se je Kralju a u uzdignutoj ruci pružila mu je jedno pismo, koje je Kralj spremno prihvatio pozdravivši ženu prijazno. Ženu su odmah zatim opkolili agenti i narod, da je pitaju što je time htjela. Ona je rekla da se zove Sofija Valdemarin. Ima u zatvoru jednoga sina, kojemu je tek 21 godina. Bio je osudjen zbog kradje na 6 godina zatvora, no on je bolestan od sušice, pak se ona mnogo za njim pati. Pismom, koje je predala, moli Kralja da bi mu se smilovao, te ga pustio iz zatvora kući da ga ona može njegovati. Ovaj je slučaj kod svih ostavio poseban utisak.

Iza kako je Kralj obišao kasarne u Rocolu, otišao je u takozvanu Kraljevu četvrt grada («Rione del Re»), gdje su dogradjene nove kuće za radnike. On je te nove zgrade ogledao, a zatim se je automobil s Kraljem i sva pratnja krenula na povratak na Piazza Unità.

Kralj se je uspeo na prefekturu, a dotle se je spremalo sve za veliku vojničku reviju. U 10 sati sišao je Kralj s prefekture na trg i tamo je stupio na posebnu tribinu, koja je bila sva izvanredno lijepo udešena. S njime su stupili na tribinu i ostali visoki gost, te domaće ličnosti. Trg i sve uokolo trga na daleko i široko pružalo se je jedno more ljudskih glava. Sve je bilo u klicanju, mahanju, pozdravljanju, sve se je orilo i njihalo od gromkih glasova u jednom velebnom pozdravu Kralju.

Karabinjeri i konjanici morali su silom gurati narod, da se napravi prazna cesta kuda bi mogla proći vojska u defileu. Glazba je zasvirala Kraljevsku himnu, narod je otkrite glave svečanu himnu slušao, vojska na kopnu je stala u pozoru, a na bojnim brodovima u luci, koji su za ovu svečanost došli u Trst u velikom broju, mornari su takodjer stali u pozoru.

Zatim je započelo defiliranje trupa. Kralj je stajao u sredini tribine, a vojska je u strogom stavu počela svečano prolaziti. Na čelu vojničke beskonačne kolone stupao je jedan odio karabinjera u visokoj uniformi, za njima su se vrstali bataljoni i ploturi mornara, infanterije s kacigama, artiljerije na konjima, alpina, bersagliera na biciklama, konjanika, ženijskih četa itd. Za redovitom vojskom stupale su duge kolone fašističke milicije svrstane po legijama iz Trsta, Rijeke, Gorice, Istre i Zadra. Za dugog defiliranja su sve vrijeme svirale vojničke glazbe, a zrakom su orili poklici vojski i buka od 15 aeroplana, koji s kružili vrlo nisko nad gradom bacajući letke.

Odmah iza obavljene revije trupa Kralj se je sa svom svojom pratnjom uputio opet u prefekturu, a malo se je zatim pojavio na balkonu. Uz njega su bili i drugi visoki odličnici. Pod balkonom pružala se je gusta masa naroda i zastava, a kad se je Kralj pojavio na balkonu zaorio je ponovni pozdrav «Viva il Re!» Iza toga se je Kralj opet povukao u prefekturu a doskora je sišao na trg, te se je s pratnjom uputio na samu obalu da prisustvuje defiliranju jedrilica, motornih čamaca i veslačkih klubova, koji su se za tu prigodu spremili. Svih ladja i ladjica, koje su defilirale bilo je preko stotinu. Slika je bila veoma lijepa.

U 11 i pol Kralj se je automobilom odvezao na parobrod «Helouan» od tršćanskoga Lloyda. Na parobrodu ga je primio predsjednik Lloyda grof Dentice di Frasso. Na brodu je bio spremljen ručak, koji je trajao do 1 sat popodne. Poslije je Kralj dva sata počivao, a zatim je opet otišao na prefekturu, gdje je primio više dostojanstvenike mjesne, vojničke i pokrajinske oblasti, podeštate i fašističke političke tajnike iz Julijske Krajine, koji su došli da mu se poklone. Osim toga došli su, da pozdrave Kralja konzuli raznih država, koji se u Trstu nalaze.

Iza te ceremonije Kralj je u 4.40 sati otišao da obidje kasarnu fašističke milicije u Via Ferriera. Sve ulice po kojima je Kralj prolazio bile su krcate naroda, koji ga je oduševljeno pozdravljao i sipao cvijećem.

U večer poslije posjete fašističkoj miliciji Kralj se je na palubi «Helouana» sa svom svojom pratnjom provezao po svoj tršćanskoj luci, koju je sa zanimanjem ogledavao. Kada je ladja opet iza ove šetnje pristala uz obalu, Kralj je stupio u automobil te se uputio da prisustvuje zadnjoj i najvažnijom točki programa svečanosti, svečanom otkriću spomenika i prvom zapalenju novoga «Svjetionika Pobjede».

Svjetionik je savršeno izgradjen. U svakom je pogledu lijep i impozantan, tako da je njime Trst dobio jedan uistinu estetičan i zanimiv spomenik. Silno je visok tako da se na daleko vidi, a nalazi se na jednom veoma lijepom mjestu na takozvanoj Greti, na periferiji Trsta. Na vrhu spomenika postavljen je kip, velike umjetničke vrijednosti, koji prestavlja Pobjedu. Na pročelju svjetionika nalazi se kip mornara i napis: «Svjetli i čuvaj spomen na one, koji su pali na moru.»

Svetiljke, koje su na ovaj svjetionik postavljene imaju sjaj od 80 Volta i 30 Ampera, sa snagom od 4590 medjunarodnih horizontalnih svijeća. To znači, da će se svijetlo ovoga svjetionika opažati u daljini od 35 morskih milja po vedrom vremenu, a od 18 morskih milja po maglovitom vremenu.

Za svečano otkriće bile su okolo svjetionika postavljene tribine za Kralja i pozvane osobe. U 6 i pol sati na večer već su gore došli pozvani, a jer su samo pozvani mogli prisustvovati, kordoni karabinijera zatvorili su prolaze.

K otkriću svjetionika došli su visoki odličnici, a medju njima maršal Diaz i admiral Thaon de Revel. U 6 i tri četvrta prispio je gore biskup Fogar, dva prelata i tri druga svećenika, koji su imali obaviti posvetu. Narod je napravio špalir i čekao Kralja, koji je prispio u 7 sati točno, uz oduševljeni, burni pozdrav. Kralj i pratnja stupili su na tribinu, gdje su ga čekali Diaz, Thaon de Revel i Giunta. Zatim je počela velika ceremonija. Najprije je obavio obred posvete biskup Fogar. Zatim je držao jedan prigodni svečani govor komesar tršć. općine comm. Frontieri. U tom je govoru istakao važnost ove svečanosti te se je osim toga najljepše zahvalio kralju, koji je svojim visokim posjetom i svojom prijaznom pažnjom počastio uvelike Trst i tršćansko stanovništvo. Zatim je govorio comm. Cosulich, a poslije njega ministar željeznica i trgovačke mornarice Ciano. On je medju ostalim rekao, da donaša tršćanima pozdrav on. Mussolinija. U svom govoru rekao je, da on vjeruje u gospodarsko blagostanje grada Trsta, jer se nada da će promet u luci doskora poteći življe. Zatim je pozvao sve prisutne da pozdrave Kralja rimskim pozdravom.

Iza toga se Kralj sa tribine uputio k ulazu u svjetionik. Nekoliko časaka zatim svjetionik je bio prvi put užgan i to rukom Njeg. Veličanstva. Poklicima i oduševljenju sakupljenog općinstva ni konca ni kraja. A kada se je Kralj pokazao iz svjetionika oduševljenju i burnim ovacijama bio je vrhunac. Iz luke su dopirali do svjetionika zvižduci širena i topovski hitci iz svih ratnih brodova, a sve se je to mješalo i nekud se je beskonačno gromko orilo.

Iza ovoga svečanoga čina, zbog čega je Kralj i došao bio je program dana izvršen. Kralj se je zatim sa pratnjom uputio natrag u grad, na stanicu, gdje ga je čekalo novo mnoštvo, novo pozdravljanje, nove manifestacije.

U 8.10 Kralj se je napokon rastao od Trsta i tršćana, duboko dirnut i zadovoljan svime onime što je u Trstu sebi u počast vidio. Još je neko vrijeme iz vlaka pozdravljao one, koji su mu došli da mu se zadnji poklone, a zatim se je vlak maknuo i odjurio za Rim.

Iza Kraljevog odlaska do kasno u noć još je u gradu bilo sve svečano raspoloženo. Ulice i obala bile u krcate naroda, sve su zgrade bile bogato i okusno razsvjetljene a sa svih ratnih ladja sjekli su noć jaki reflektori. Do kasne večeri opažalo se je da je toga dana Trst doživio jednu manifestaciju, kakvu još nije do sada nikada doživio.

Političke vijesti

— **Lira i cijene.** — Rad oko što jačeg sniženja cijena živežnim namirnicama, stanovima itd. nastavlja se u svima smjerovima. Vlada nastoji da i ovu bitku što prije i što uspješnije dovede kraju. Po svim gradovima sastaju se komisije, koje ispituju položaj trgovine i odredjuju koliko se cijene imaju sniziti. To sniženje cijena mora se što prije po svoj državi provesti, da ne bi radnici i činovnici, kojima će se plaće sniziti — trpjeli. Ova bitka oko snižavanja cijena vrlo je važna, a zahtjeva donekle i žrtava sa strane trgovaca, no vlada želi, da se i uz žrtve provede.

— **Senat.** — Senat uspješno vrši svoja zasjedanja i rasprave. Na poslednjim sjednicama raspravljalo se je mnogo o proračunu i radu ministarstva za narodno gospodarstvo. Naročito je važan govor što ga je na jednoj sjednici senata izrekao ministar za narodno gospodarstvo on. Belluzzo. On je govorio o gospodarstvu i gospodarskim ciljevima nove Italije, koja ide sve bržim korakom u susret općem blagostanju svog pučanstva i potpunoj državnoj gospodarskoj samostalnosti.

— **Italija i Jugoslavija.** U zadnje vrijeme je pisanje o sporu izmedju Italije i Jugoslavije donekle stišano. Po raznim novinskim razlaganjima opaže se, da se stvar bliža svojem konačnom riješenju. Beogradske novine pišu, da je Voja Marinković jug. ministar izvanjih poslova o sporu dao vrlo utješljive izjave. Kada se je Marinković vraćao iz Jahimova u Beograd čekao ga je u Mariboru poslanik u Rimu, Rakić, da se sa svojim šefom razgovori o sporu i o tome što mu je činiti, da se spor riješi. Marinković mu je dao upute, pak izgleda da će doći do izravnih pogadjanja izmedju talijanske i jugoslovenske vlade.

— **De Pinedo.** Hrabri pukovnik De Pinedo, nastavlja svoj put, koji ima u programu i koji će do koji dan završiti. Bez obzira na sve poteškoće, na koje je on na svom putu nailazio i koje je prebrodio svojom ustrajnošću i dobrim talijanskim aeroplanom, on će doskora doletjeti natrag u Italiju, da od svog naroda primi puno priznanje i iskrenu počast, koja mu se sprema. Sada se nalazi na otocima Azorima u oceanu.

— **Atentatorica Gibson puštena u Englesku.** Komisija posebnoga tribunala za zaštitu države zaključila je, da protiv engleskinji Violeti Gibson, koja je počinila atentat na on. Mussolnija nije moguće sudbeno postupati, jer je umobolna. Prema tome ona je slobodna, pak je poslana u Englesku. Na putu su je pratili sestra i bolničari, a organi javne sigurnosti samo do granice.

— **Japansko odlikovanje on. Mussoliniju.** Japanski car je podjelio pred kratkim ministru predsjedniku Mussoliniju veliki ovratnik Paullownia, što predstavlja najveće odlikovanje koje Japan može dati jednom inozemcu.

— **Zbor dobrovoljaca.** Dne 20. o. mj. vršilo se je u Cagliari veliko zborovanje dobrovoljaca iz svjetskog rata. Predsjednik udruženja dobrovoljaca ima je jedan govor u kojem je medju ostalim rekao: «Našu zastavu je Duce posvetio na grobu Julija Cezara, ustanovitelja rimskog imperija. Ova će nas naša zastava voditi uvijek naprijed sve dok u ime njegovo i Italije imperij ne postane dejstvo.»

— **Poslaničke plaće i poboljšanje lire.** U bitci za poboljšanje lire moraju narodni poslanici prvi pokazati primjerom kako se bitka pomaže, pak su zaključili, da se odriču povišice od 700 lira, koju su bili pred 2 mjeseca dobili, kako bi što manje državne finance trpjele.

— **Popust na talij. željeznicama za posjetioce ljubljanskog velesajma.** Vlada je dozvolila, na molbu jugoslovenske vlade, da se svima posjetiocima ljubljanskog velesajma, koji se otvara 2. a traje do 11. junija dade popust od 30 posto na svim talijanskim željeznicama.

— **Novine po 25 centezima.** Roba svake vrsti biti će doskora jeftinija, pa je solidarno s ostalim federacijama i federacija izdavača novina zaključila, da se cijena dnevnim novinama snizi od 30 centezima na 25.

— **Protiv psovke.** Dne 21. o. mj. bio je u Livornu otvoren drugi kongres članova udruženja, koje se bori protiv psovanju i proklinjanju. Na tome kongresu govorilo se o dosadanjim uspjesima o daljnjem radu uruženja.

— **Trst i Hamburg.** Ta dva grada su kako znamo od davnine dva velika konkurenta u pomorskom prometu. Ako je u Hamburgu tarifa za pomorski promet niža nego u Trstu sva trgovina srednje Evrope naginje na Hamburg, a Trst trpi. To se-i u zadnje vrijeme dogadja. Sada bi se doskora morala sastati jedna talijansko-njemačka komisija, koja bi to pitanje konkurence konačno uredila, da prestane već jedanput borba izmedju ove dvije luke.

— **Mala Antanta.** Na prošlom zasjedanju Male Antante u Jahinovu raspravljalo se je o jednoj zajedničkoj gospodarskoj politici izmedju Jugoslavije, Čehoslovačke i Rumunjske. Beneš je predložio jedan nacrt o tome, no nije se za sada ništa u tom pogledu zaključilo.

Govorilo se je opširno i o odnošaju Male Antante prama Rusiji. Zaključeno je da u tom pogledu ima svaka država samostalno i bez obzira na druge dvije da nastupi i da vodi svoju politiku.

O jugoslovensko-talijanskom sporu glede Albanije govorilo se je takodjer, ali je zaključeno da u tom pogledu ima Jugoslavija sama da stvar riješava.

Bilo je govora o Madjarskoj, te o dolašku Habsburgovaca na Madjarsko prijestolje. Mala Antanta je protiv toga da Habsburgi dodju opet na madjarsko prijestolje.

Glede pripojenja Njemačke i Austrije u jednu državu, izjavila se je Mala Antanta, da će postupati onako kako budu velike sile postupale.

Mala Antanta je izjavila, da bi bilo dobro kad bi i Poljska pristupila u njezino kolo. Izjavila je takodjer, da bi se vojna kontrola nad Bugarskom imali ukinuti.

— **Englesko-ruski spor.** Izmedju Engleske i Rusije došlo je pred nekoliko dana do novoga teškoga spora, koji bi mogao imati svakakvih posljedica. U Londonu je Rusija imala svoju gospodarsku komisiju. Jednoga dana došla je u urede komisije engleska policija po naredbi engleske vlade, te je obavila strogu premetačinu. Kod pretraživanja policija je naišla na tajne prostorije. Kad su te tajne prostorije otvorili našla se je unutra masa, nešto oko 7 tonelata, raznih političkih tajnih dokumenata. To je sve policija zaplijenila. Sve novine u svijetu govore sada na veliko o tome otkriću političkog ruskog materijala. Uslijed toga su prekinuti trgovački odnošaji izmedju Rusije i Engleske, a po svoj prilici prekinuti će se i diplomatski odnošaji.

— **Gospodarska konferenca u Ženevi.** Medjunarodna gospodarska konferenca u Ženevi provela je svoja prva zborovanja uz veliko zanimanje cijeloga svijeta. Nakon prvih rasprava stvorile su se tri glavne komisije za trgovinska, industrijska i poljoprivredna pitanja. Pročelnikom treće komisije za poljoprivredu bio je izabran jugoslovenski delegat profesor zagrebačkog sveučilišta dr. O. Frangeš. Kako iz debate i rada u komisijama, osobito u najvažnijoj, koja se bavi trgovinskim pitanjima, proizlazi, velika većina delegata izjavila se u načelu za slobodnu trgovinu i ukidanje pretjeranih carinskih ograda, koje postoje medju evropskim državama. To su osobito isticali delegati velikih industrijskih država, koje se na taj način nadaju dobiti nova tržišta u industrijski nerazvijenim istočnim evropskim državama. Premda ova svjetska gospodarska konferencija ima za svrhu samo izmjenu misli izmedju predstavnika gotovo svih država svijeta, ipak se očito vidi, da se moderni gospodarski život ponovno vraća na predratne osnove.

— **Proslava Topličkog ustanka.** U Prokuplju u Srbiji je ovog mjeseca na svečan način proslavljena desetgodišnjica čuvenog Topličkog ustanka protiv bugarske i austrijske okupacije pod herojskim vodstvom glasovitog vojvode Koste Pećanca. Toplički ustanak stajao je 20.000 žrtava, ali je zadao mnoge muke i straha austrijskim i bugarskim okupatorima.

Na proslavi zastupao je kralja Aleksandra general Terzić, Narodnu Skupštinu predsjednik Marko Trifković s više poslanika, vladu ministar vojni general Hadžić. Došli su i francuski i čehoslovački vojni ataše. Mnoga izaslanstva i ogromno mnoštvo naroda uveličali su proslavu. Središte pažnje bio je hrabri vojvoda Kosta Pećanac. Položen je temeljni kamen za spomenik žrtvama ustanka.

Osim toga riješeno je, da se osnuje fond za pomaganje siročadi i porodica izginulih boraca. Svečanost je ostavila dubok utisak na sav narod onog kraja.

— **Kemal paša se ženi sa Crnogorkom.** Beogradsko «Vreme» donosi vijest iz Angore, da se predsjednik turske republike Kemal paša ženi sa jednom muslimankom iz Nikšića u Crnoj gori, s kojom se slučajno sastao u Brusi. Ona je kćerka jednog Crnogorca, koji se je tamo pred kratkim izselio. Djevojka se zove Džemić i osjeća se potpuno Crnogorkom. Ona je bila u djevojačkom liceju u Brusi, gdje se osobito isticala kao vrlo dobra učenica. Kad je Kemal paša obilazio škole prigodom svoga boravka u Brusi, ona mu je upala u oči. Sada se Džemić sa svojom kćeri preselio u Angoru i uskoro bi imalo da se obavi vjenčanje.

— **Vatikan, Jugoslavija i Čehoslovačka.** Poznato je da Papa, Jugoslavija i Čehoslovačka nisu u najboljim odnošajima. Novine pišu, da je Vatikan voljan stupiti u pregovore s tim državama. Vatikan bi na želju Jugoslavije morao dozvoliti da svi jugoslovenski svećenici smiju misiti slavenskim a ne latinskim bogoslužnim jezikom. Vatikan u poslednje vrijeme izgleda da nije baš osobito protivan tome. Osim toga bi Vatikan gotovo privolio i to, da se jugoslovenski i čehoslovački katolički svećenici smiju ženiti. No to još nije zaključeno, tako samo novine pišu.

— **Iz New-Yorka do Pariza u neprekinutom letu.** Već su mnogi avijatičari to kušali, ali im nije uspjelo izvršiti, pa i pred kratkim se je dvama Francuzima, koji su kušali taj put učiniti, dogodila nesreća. Oni su aeroplanom, koji se zvao «Bijela ptica» pali negdje na oceanu i nestali. Još se nije pravo vijest o njihovoj nesreći ni stišala, kad le je mladom amerikancu Lindbergu sunulo u glavu da bi on pokušao preletjeti. Smišljeno učinjeno. Jednoga dana sjede on sam u jedan mali aeroplan ko da ide na šetnju. Kad su ga pitali kamo ide on je rekao da leti do Pariza. Svi su mu se smijali.. No, on je odletio i 33 sata poslije on je bio u Parizu. To je razmjerno brzo uzme li se u obzir da je od New Yorka do preko Atlantskog oceana 5300 km.

U Parizu su ga svečano dočekali. Stigao je oko 9½ sati naveče. Za tren oka njegov su aparat opljačkali, jer svatko je htio imati komadić od aparata na uspomenu prvog poleta bez zaustavljanja od New-Yorka u Pariz. Morao se je preobući u uniformu francuskog oficira da otidje u Pariz, jer bi ga mnoštvo naroda bilo raznesio od oduševljenja. Ovaj smioni pobjednik je 25-godišnji dečko. Sin je jedne profesorice kemije, koja je kod kuće u Sant Louisu, letila s njime u ovom aparatu. U Americi su se još i drugi spremali da jednim poletom bez zaustavljanja predju iz Amerike u Pariz. U to su ime gradili jake i savršene aparate, ali eto smjelost mladog i siromašnog Lindberga uništila je preko noći sve planove o slavi mnogih iskusnih aviatičara. Po čitavom se svijetu danas spominje ime Lindberg. Pariz mu je iskazao počasti kakve se iskazuju samo kraljevima i predsjednicima republika. Osim ovih časti on je dobio i nagradu od 25.000 dolara, koju je dao jedan amerikanski vlasnik hotela. Mnoge kinematografske tvrtke nudjaju mu basnoslovne svote novaca, da ga mogu snimati u filmu.

Što je pred nekoliko vremena bila pusta fantazija, danas se obistinilo: Iz New-Yorka u Pariz dodje se u 33 sata. To je veliki uspjeh tehnike i savršenstvo ljudskih sposobnosti.

Domaće novosti

Kako je u Australiji?

Pred nekoliko dana donijela je «Edinost» na uvodnom mjestu članak jednog našeg čovjeka, koji je obašao cijeli svijet, pak je u glavnim potezima u tom članku opisao kako je našim iseljenicima u dalekom svijetu. On je to sve svojim očima vidio pak je ono što piše sve vjerovatno. Iza kako je i sam prokušao što znači svijet i kako se teško snaša život u dalekoj tudjini on kaže: «Budite tvrdo uvjereni svi vi, koji ste dobili groznicu iseljivanja, da s onako napornim radom, koji vas čeka u tudjini, možete mnogo bolje kod kuće da živite. S dobrom voljom, ustrajnošću i razumnim radom vrlo si lahko i kod kuće stvorite Ameriku.»

Izmedju ostaloga u tom članku pisac govori o Australiji, kamo se u poslednje vrijeme mnogi naši ljudi sele. On kaže:

«Čovek, koji misli u Australiju, mora imati priličnu svotu novaca, barem toliko, da u prvo vrijeme svog boravka u Australiji može živjeti, ili da se može eventualno natrag u domovinu povratiti. U protivnom slučaju, a pogotovo ne pozna li domaćeg engleskog jezika, slabo će proći.

Za hranu će morati raditi u šumama pri sječi drva od zore do mraka, jer drugoga izlaza neće imati. Taj je rad naporan i nezdrav, jer šumski radnici stanuju i noće isključivo pod malim šatorima (za četiri osobe) i to ljeti i zimi. Emigranti su izvrženi svakovrsnoj temperaturi, vjetru i kiši. Hrana je slaba (hoće li nešto da zaštede), a voda je nezdrava, te od nje mnogi i obole.

Koliko je tu trpljenja mogli bi nam najbolje pričati dvanajstorica iseljenika, koji se po višegodišnjem napornom radu vraćaju u svoju domovinu — bež novaca. Nisu imali ni da se vrate nego su se ukrcali na naš brod, kao mornari, ugljenari itd. jer je posada broda dezertirala zamamljena od nasetjenih nesretnika, koji žele upropastiti i druge.

Istina je, da se može zaslužiti na sedmicu 3 do 4 engleske šterlinge (oko 300—400 lira), ali se mora računati, da je i hrana i ostala roba u Australiji razmjerno s plaćama vrlo skupa. A koliko snage i zdravlja se mora za to žrtvovati?

Ne bi li bilo bolje polovicu te ljudske energije upotrebiti kod kuće na našoj zemlji? Bili bi sretniji i bolje bi živjeli svi oni, koji su se iselili. Teško je stradavati kod kuće, ali je još teže stradavati u tudjini.

Ima medju onima, koji se kane iseliti i onih, koji računaju: «Prodati ću svoj posjed, pak ću u Australiji drugi kupiti.» Takvi će se razočarati. S tri posjeda onako velika kao što je njihov u domovini neće u Australiji kupiti ni jednoga. Samo spominjem da u Australiji jedna prizemna i drvena kućica stoji 400 šterlinga, a to je oko 40.000 lira. Posjed, koji sam ja vidio bio je cijenjen na 1800 šterlinga, to jest oko 180.000 lira, dok bi kod nas vrijedio najviše 70.000 lira.

Velik je broj Slavena u Australiji, a najviše u zapadnoj. No, lako bi se na prste izbrojili oni, koji su vlastiti, samostojni gospodari. Svi ostali rade pod drugim gospodarima, ili po šumama, ili žitnim poljima, koja su vlasništvo velikih društava ili države.

Jedini, koji dobro zasluže to su težaci po lukama. Dobro su organizirani, a u svoje organizacije primaju samo domaće Engleze. Rad im nije tako težak kao radnicima u našim lukama jer imaju razne moderne strojeve, kojima se pomažu. No i oni bivaju po koji mjesec na godinu bez rada naročito ljeti u lukama, koje izvažaju žitarice.

Pred nekoliko godina bilo je izseljivanje u Australiju mnogo lakše nego sada, jer nije trebalo toliko formalnosti kao danas. U prvom redu je našem čovjeku potrebno za iseljenje najmanje 10.000 lira. 6.000 mu je potrebno za kauciju, koju mora položiti u slučaju, da nema nekoga, koji bi za njega garantirao da će mu naći posla, a 4.000 stoji vožnja. Ta je svota dosti visoka, a naš seljak si je teško smože.

A to još nije sve. Gdje je moralno trpljenje, koje svaki naš iseljenik mora pretrpjeti? Nisu rijetki slučajevi, da se naše ljude prezire, omalovažuje, ili dapače baca s posla na cestu. Braniti se ili tužiti se ne mogu, jer ne znaju tudjega jezika, a jezik je glavni uvijet za uspjeh naših iseljenika.»

DOPISI

IZ ZAGREBA.

Spomen-priredba u slavu 23. godišnj[e] smrti Eugena Kumičića.

Nedavno je jedno žensko društvo u [Za]grebu (14. V. 1927.) priredilo u svojim [pro]storijama komemoraciju u spomen obljetnice smrti velikoga hrvatskog k[nji]ževnika i patriote Istranina Eugena Ku[mi]čića (rodj. 11. januara 1850. u Bers[ecu], umro 13. maja 1904. u Zagrebu). Po n[a]žini svojih radova i po njihovoj vrijedn[osti] spada Kumičić medju najveće hrvat[ske] književnike, a uz Šenou i Novaka bi[o] najčitaniji naš pisac. Na komemora[ciji] govorio je o književnom radu Kumič[ić]evom lektor talijanskog jezika na sveu[či]lištu u Zagrebu g. Bare Poparić, dok je Ivica Peršić govorio o radu K. kao [pa]triote.

G. Bare Poparić je zajedno sa Keru[bi]nom Šegvićem izradio studiju Kumič[ića] i štampali je kao uvod u «Jelkin bosiljak».

Dugogodišnji prijatelj Kumičićev iz[nio] je u predavanju uz poznate momente [iz] života Kumičićevog, još i nekoje dosad n[e]zabilježene, koji su predavaču poznat[i]. Jako je poštovanje i najljepše riječi, ko[ji]ma su oba govornika istakli zasluge na[]šeg čovjeka. Medju ostalim pričao je gosp. Poparić slijedeće:

Jednom, kad smo šetali zajedno po Zrinjevcu, Kumičić i ja, reče mi on, da se danas nakon duge bolesti dobro osjeća, i da misli da će ozdraviti posvema. Ali ka[d] već bude morao umrijeti, najvolio bi da to bude u petak, da oni koji mu budu na sprovod došli u nedjelju, ne moraju zbo[g] njega ostaviti svoj posao. Bio je petak. Tjedan dana iza toga — u petak — Kumičić je već bio mrtav. Veličanstven njegov sprovod bio je u nedjelju i tako mu se ispunila želja.

Drugu jednu zgodu spominje g. Poparić. Putovali smo zajedno u Opatiju — r[e]kao je predavač — i na palubi reče mi, d[a] osjeća brzo svoj konac, ali da narod[u] ostavlja dva sina (danas obojica žive u Zagrebu) i dvije kćeri, a te su: Urota Zrinsko-Frankopanska i Kraljica Lepa.

U tim izjavama kaže predavač sadržan je Kumičić i čitav njegov rad. Iza toga spomenuo je predavač njegova književn[a] djela od prvijenca («Slučaj»), pa je prek[o] ostalih u kojima crta more i naš istarsk[i] život (Jelkin bosiljak, Začudjeni svatov[i] itd.) i onih u kojima prikazuje društven[i] (Gospodja Sabina, Obiteljska tajna i dr. prešao na monumentalna historijska djela: Kraljicu Lepu i Urotu Zrinsko-Frankopansku. Na ta se djela predavač osobito osv[r]nuo i protumačio im vrijednost i razlog[e] zbog kojih su nastali ovi romani. Istakao je kako je baš Kumičićeva zasluga što se Zrinski i Frankopan slave danas kao najveći narodni mučenici.

U životu je Kumičić imao gorkih razočaranja i neprilika. Klonuo nije nika[d] već je ostao nepokolebiv i postojan, pošt[e]njačina i karakter od glave do pete, za c[i]jelog svog života. Nije ostavio porodi[ci] blagostanja, ali zato časnu uspomen[u], svijetlo i čestito ime.

Drugi je govornik g. Peršić istakao nj[e]gov rad na političkom polju. Žarki rod[o]ljub, vješt govornik, vrstan vodja pravaške stranke iz smrti Starčevićeve, svojim političkim i književnim radom doprinesa[o] je Kumičić mnogo upoznavanju istarski[h] Hrvata. Za Ćirilometodsku družbu ima se pripisati mnogo u zaslugu baš Kumičić[u]. Predanost i postojanost u poslu bila [je] glavna odlika u Kumičićevom djelovanj[u].

Ova komemoracija je dokaz kako je nakon 23. godine smrti Kumičićeva uspomena medju Hrvatima živa i jaka.

Na Mirogoju, gdje počiva tijelo Kum[i]čićevo, podignut mu je iza smrti lij[e]p nadgrobni kamen sa poprsjem, što ga [je] isklesao pokojni kipar Rendić. Jedna zagrebačka ulica nosi ime Kumičićevo, a [na] kući gdje je umro postaviše mu lanjsk[e] godine Braća Hrvatskog Zmaja spom[en] ploču.

Zagreb, 19. maja 1927.

A. R.

IZ SOVINJAKA

Crkva i škola. - Vrijeme i vinogradi

Želimo samo par novosti javiti naš[oj] dragoj «Istarskoj Riječi». — Naša crkva [je] pod krovom, a nedavno je bila ovdje k[o]misija radi novih školskih zgrada. Sa[mo] nek nas naša općina oslobodi svakog tr[oš]ka!

— Čudna su vremena. Vazam bio je v[rlo] hladan, a onda nastali lijepi, topli da[ni]. Na Mali Vazam je opet bilo hladno; snij[eg] smo opazili na Učki i Planiku. Opet [je] konac aprila bio lijep i prvih desetak da[na] maja. Kišilo dva, tri puta; trava rasla k[ao] iz vode. Od 9. maja je dalje kišilo. U [te] dane je bila upravo zima; osobito 13. m[aja] bilo je jako hladno, bura je puhala, a [mi] svi morali smo se opet na zimsko o[dijelo]. I ta hladnoća, zima traje dalje do dan[as].

Mi ipak svoje vinograde škropimo [i] sumporivamo, premda je teško ioć[i do] modre galice. Ne ćemo da nam pero[no]spora uništi naše vinograde. Tko [ra]no ustaje i tko rano škropi loze — taj [se ne] kaje. Kad je bolest sjela na trsje, v[eć je] prekasno škropiti. To smo dobro zap[am]tili našom vinskom nesrećom iz god[ine] 192[illegible]. — Bili smo strašno opečeni, a [sada] se pazimo. — **Gospodar.**

IZ RIJEKE

Ratni razgovori. - Fantazije! Fantazije! Padaju cijene... - Maledetta gentilezza! † Dr. Uskok. - One tri.

«Vedetta» se je već u ovo posljednje vrijeme dva ili tri puta narugala onima, što neprestano trabunjaju o nekakvom ratu, koji bi — prema njihovim usijanim glavama — ima da provali u najskorije vrijeme. Evo kakovi se — po «Vedetti» — razgovori vode o tom novom, tobože bliskom pokolju:

«— A: Ali Božji čoviče, gdje živite? Na oblacima? Zar ne znate, da se spremaju?

B: Ali gdje? i tko se sprema?

A: Pa — i tu kod nas, i tamo prijeko. Stvar je više negoli sigurna. Ja imam u Bakru nekakvu rodbinu, pa sam htio otići onamo, da ih posjetim. No odmah sam promislio, da u vremenu, u kome živimo, najbolje bit će, ako se ne maknem.

B: Ah, vi govorite o ratu! Dobro, vrlo dobro činite, da se nikuda ne mičete. Zatvorit će most, oduzet će nam putnice — sve. Uostalo meni se čini, da smo već u kaši — u vražjoj!

A: Zar ne, da je to jasno kao sunce? Vojnici dolaze sa svih strana. Rekli su mi, da na Grobniku ima jedan bataljun i pô dobrovoljaca...

B: Orko dindio! A kanuni? Artilerija? Zar vi ništa ne znate o tom? Starce su pozvali pod pušku. To vam je sigurno kao i dva i dva da je četiri.

A: I ja sam jako dobro informiran. Meni je moja mljekarica kazala, da se Srbi spremaju na rat.

B: E — ako je tako, onda je istina. Jutros je moja mljekarica i meni kazala, da će zatvoriti most za tri dana — to će reći sve dotle, dok ne ratificiraju neptunske konvencije. Inače da ćemo mi okupirati na novo treću zonu.

Kad sam ovo pročitao, odmah sam otišao, da obidjem grad, pa da se na svoje uši osvjedočim, dali svijet zbilja ovako ludo govori, kaošto to evo «Vedetta» bilježi. I moram reći, da su još ovo, što se veli, rožice. Ja sam čuo i takvih, od kojih mi se je formalno koža ježila. O Rijeko! Rijeko — ime ti je — fantazija!

Sniženje cijena provodi se sistematski. Na svim linijama. To će reći, da od sada ne će da pojeftini samo špeh, maslo, jaja, mekinje i druge živežne namirnice, već i roba, a što je osobito i najamnine, a što je još važnije smanjit će se i činovnicima plata, uslijed čega će državni izdaci biti manji, a po tom će manji biti i porezi. A kada do toga dodje, kad se naime plaćila i takse smanje u istom razmjeru kao i živežne namirnice, najamnine i razne druge potrepštine, odlanut će i seljaku, pa će i on moći da svoju robu daje jeftinije. Svakako ovaj pokret protiv skupoće od velike je važnosti i treba ga podupirati osobito ondje, gdje ide u korist producenata i konsumenata, sve po pravdi Boga istinoga.

A sada evo vam jedne sasvim friške i nove poslovice: — Od preslatkih, preuljudnih i preučtivih ljudi neka me čuva Bog; od surovih i grubih čuvat ću se sâm. Ovu sam poslovicu izveo iz jednog sasvim sitnog dogadjaja, što se ovih dana zbio u našem gradu. Evo u čemu je stvar:

Neki gospodin, koji stanuje u ulici Riva 24. maja, kupio je kod postolara jedan par čizama i jedan par kućnih papuča. Gospodin ode, a postolar složi spomenute stvari u kutiju, zamota je i dade svom četrnaestgodišnjem naučniku, da je ponese u stan onoga gospodina. Naučnik ode s onim omotom ispod pazuha.

Kako se na Rijeci često mijenjaju imena ulica, naučnik nije umio da nadje onu gore rečenu rivu, pa se obrati na nekog nepoznatog čovjeka i zamoli ga, da mu kaže, gdje se nalazi ta riva. Nepoznati čovjek baci jedan pogled na omot, što ga je dječak nosio pod pazuhom pa reče:

— Idem, da ti pokažem.

I podje s njime. Putem sazna, što je sve bilo u onom omotu, pa nadoda:

— Kad sam već ovdje, pokazat ću ti i vrata onoga gosopdina, koga tražiš. I podje s njim u kuću br. 5, II kat. No budući da onaj gospodin nije bio kod kuće, dečko izruči omot sluškinji neke gospodje, što stanuje na istom katu. Naučnik zahvali strancu, koji je prema njemu bio onako ljubezan i ode.

Sjutradan dodje u dućan onaj gospodin tražeći obuću, što ju je dan prije bio kupio i platio.

— Pa — obuća vam je juče predana — u čudu će postolar.

— Kada? Komu? Kako?

Odoše, da vide, što se dogodilo. Kad oni do one sluškinje, kojoj je naučnik izručio omot, ona izvali oči od čuda veleći:

— Pa vi ste mi sami isporučili, neka vam vratim onaj omot, jer da je ona obuća pomutnjom poslata ovamo. I ja sam ga vratila.

— A po kome?

— Po onom čovjeku, koji je juče bio tu s vašim naučnikom.

Sad se sve izjasnilo. Karabinieri učinili su svoje, i onaj lopov — neki Rivosecchi — sad je u hladu i morat će da odgovara za svoje nelijepo djelo. I zato ja velim vama i svima, koji hoće da me čuju: Mi živimo u vremenu, gdje moramo da se sudikamo više čuvamo slatkih nego li grubih riječi.

Žalosno, ali tako je!

Umro je dr. Uskok oduševljeni Italijan, «Vedetta» ga hvali, a i ja moram reći da je bio pošten i da mi se je svidjao već i zato, što nije promijenio imena!

One tri:

Kad u zraku miriše po kineškom ratu po meksikanskim revolucijama i raznim drugim komplikacijama, onda nije čudo, što svačije oči vide dvostruko crvenije negoli u normalno doba. Tako je jutros i Pepica, kad joj se je ono muž Berto prikazao krvavih ruku, vrisnula:

— Joj, za Boga, što si to učinio!

— Zaklao sam ga — jednim mahom... Sad ne će više...

— Ali što ne će više — nesretniče?

— Ne će me više buditi u noći.

A žena, koja je već vidjela muža na vješalima upita:

— Ali kako te više ne će buditi — ko? ko?

— Pa onaj peteh, šta si ga juče kupila.

Druga:

Madžari su izvanredno pametni ljudi, ali čini se, da baš pravi mornari nisu nikada bili. Tako je jednom neki parobrod «Adrijin», što ga je zapovijedao neki Janoš Hunjadi, dospio u strašnu oluju, od koje mu je prijetila propast. Jedna gospodja, što je bila na brodu, dovuče se s mukom do kapetana, koji je u kabini proučavao neku veliku zemljovidnu kartu. Ona ga u strahu upita, dali prijeti brodu opasnost, našto on govori:

— Pogledajte, gospodjo, ovu crnu tačku ovdje. Ako je ovo otok, onda smo spašeni, ako je pak dr. od muhe — onda nas je gjavo odnio..

Posljednja:

Svaki put, kad idem do mog brijača, njegov me pas nekako uporno gleda. I to traje čitavo vrijeme, sve dok me brica ne obrije. Jednog dana ću da ga upitam:

— Ma — slušajte, majstore! Zašto mene ovaj vaš pas ovako neprestano gleda?

— To vam je, gospodine, otuda, što se više puta dogadja, da kojoj mušteriji odrežem komadićak uha, pa mu ga bacim, da ga pojede.

Rokac.

IZ PRODANI.

Škola i naše gospodarstvo

Kod nas je već bila općinska komisija glede gradnje nove školske zgrade. Rcklo nam se, da će se u onom selu graditi školu, koje bude največ pripomoglo. Nekoji su obećali ručnu pomoć, rabotu; ali zaboga da od nas nitko ne zahtijeva pomoć u novcu! Novca je u nas tako malo, da ne možemo gotovim novcem kupiti ni modre galice, a ni sumpora. Čujemo, da se ponudja gradnja škole i u Bregima, Sovinjaku i na Sovinjštini. Vidit ćemo.

Govorilo se, da se zato samo dva junca ostavilo za naskok u cijeloj buzetskoj općini, jer da će k nama dovesti junce plemenjake najbolje mliječne pasmine. Lijepo je to rečeno i smišljeno, ali mi ih ne vidimo, nit se tko miče za to. Mi svi i naše gospodarstvo trpi bez više dobrih i zdravih junaca. Nekoje bolesne svoje krave smo ponajveć sami liječili.

Nama se čini, da bi se opak morala naći jedna osoba u našem gradu, koja bi mogla i morala dobro i bolje paziti na naša goveda: kakova su, kako se hrane, da li su zdrava ili nisu; a još k tomu paziti, kakove su naše staje i naše gnojnice. Mi smo svi prepušteni sami sebi i našoj neukosti.

Govedar.

IZ BUZEŠTINE

Berma.

Imali smo sv. bermu u nedjelju, 8. ov. mjes. Tršćanski presvjetli biskup došao je u Buzet već dan prije. Zvona su dugo javljala njegov dolazak i prebivanje u gradu. Naši su ga grajani dočekali. U dan berme odslužila se sv. misa. Usred mise propovijedao je presvj. biskup najprije dugo, lijepo i vatreno na talijanskom jeziku, a tada pročitao svoj kratki hrvatski govor. Inače u crkvi nismo čuli ništa drugo na našem jeziku. U ovo bezbožno doba bilo bi vrlo potrebito, da se u crkvi sve razumije.

Ipak nas većina još i sada držimo se starih vjerskih običaja, pak smo bermali svu svoju djecu. Učili smo ih i doma onako kako smo znali i mogli. Svaki bermanac morao je da plati gosp. župniku pet lira «takse». Nije se baš nigdje taj dan ni puno trošilo ni na hranu ni na piće. Mnogi su sobom u grad donesli hranu. Nevolja gola, najbolja škola. Svatko je gledao prištediti, kad i onako prigodom berme imade dosti troška.

Otac.

IZ OPATIJE

Pozor poslodavci!

Uslijed uvedenja talijanskih zakona o osiguranju namještenika proti bolesti, nezgodama, invalidnosti i starosti, poslodavac, koji pravovremeno ne plati propisani doprinos, biva sudbeno kažnjen zbog prestupka.

Kazna je od 100 do 5000 lira; tko je dužan, da plaća prinos za osiguranje proti bolesti, proti nezgodama i za starost, a ne plati pravovremeno, počini tri prestupka triju raznih zakona, kazni se trostrukom kaznom. Osim te kazne, koja se upisuje u kazneni registar, prestupnik ima da plati osim dužnog prinosa još jedamput toliko i sudbeni trošak.

Može se izbjeći krivičnom sudu, ako se prije izrečenja presude okrivljeni podvrgprije izrečenja presude okrivljeni podvrgne administrativnom riješenju i plati dvostruki iznos dugovanja.

IZ PULJŠTINE

Gospodarstvo. - Padanje cijena u gradu

Mjesec april bio je, kako smo Vam već pisali, skoro sav lijep. Nebo je bilo vedro. Nije kišilo. Polja i livade su se lijepo razvijala. No iznenada je zapuhala bura i pojavilo se je neko silno hladno vrijeme, koje je na koncu donijelo i novu kišu. To je donekle našim poljima škodilo, jer ze promjena topline bila nagla, pak se je na nekim mjestima po površini zemlje stvorila neka kora, koja uvijek u ovakvim slučajevima nastaje.

Inače ne možemo da se potužimo mnogo na naša polja, jer nam do sada na primjer, pšenica daje dobre nade, samo da se ne bi sve ove dobre naše nade iznevjerile nama siromašnim seljacima po običaju. Osobito se opaža dobar napredak na onim poljima, koja su obradjivana razumno, s dobrim sjemenjem i dobrim umjetnim gnojem. Trebalo bi, da se svi već jedanput naučimo obradjivati i sijati tako, da iz zemlje uzmognemo što više ploda izvući.

Kod nas u najbližoj okolici Pule vinogradarstvo nije od nikada bogzna kako razgranano, no svejedno nešto vinove loze gojimo. Oko naših loza obavili smo sve proljetne radnje, a sada se spremamo, da naše loze što razumnije i brže obranimo od poznatih bolesti, koje nam vinograde uništavaju.

Kukuruz je sav posijan, pak ima vjere, da će dobro uspjeti. To bi i trebalo, jer dok je u našim kućama palente ne bojimo se gladi.

Kako razabiremo iz novina lira sve više raste, pak vlada nastoji na svaki način, da što više snizi cijene živežnim namirnicama, jer će se sada sniziti i plaće radnicima, činovnicima itd. Po cijeloj Italiji padaju cijene, pa tako moraju pasti i u Istri. Manji istarski gradići moći će to provesti kasnije, jer je u njima manji promet, ali Pula na primjer mora već sada da cijene snizi.

U tu svrhu pregovarali su na općini pred par dana trgovci sa načelnikom, zastupnicima raznih vlasti, fašističke stranke i sindikata, pak su na koncu zaključili, da Pula ne smije zaostati za drugim talijanskim gradovima, nego da i ona mora imati što prije malo umjerenije i čovječanskije cijene. Radnicima su sniženi dodatci na skupoću (caroviveri), pak bi oni to jako osjetili, kad bi cijene ostale ko i do sada.

Dakako, da je i za nas seljake važno, kakve su cijene robe i jestvina u Puli, jer kako je poznato, mi na puljštini kupujemo mnogo živežnih namirnica u dućanu, jer nam zemlja ne rodi koliko nam je potrebno. Veseli nas, kada cijene padu i za samih 10 centezima, jer je za nas siromahe svaki centezim važan.

Dakle, kako rekosmo, zaključilo se je na toj sjednici za sniženje cijena, da je cijene treba oboriti. Da vidimo kako su cijene snižene, donijeti ćemo ovdje spisak samo nekih novih cijena, koje će od sada po naredbi općine morati vrijediti. Zaključeno je, da će se od sada morati prodavati:

Mlijeko po L 1.40 litra;

sir ovčji istarski po 12 lira kg;

masti je cijena snižena za 1 liru po kilogramu;

meso, od goveda svježe, prodavati će se od sada 60 cent. jeftinije;

meso od svinje prodavati će se od sada po 9 lira, a ne više po 9.60;

meso uledjeno (congelato): preduji djelovi po 4.60, stražnji po 6.20, bez «žunte» po 7.40, najljepši djelovi bez kosti po 8.60.

A i za druge vrsti živežnih namirnica izradjen je već cijenik takozvanih «maksimalnih cijena», no općina ga još nije objavila. Očekuje se, da će biti dobro sastavljen, pak će donijeti siromašnom pučanstvu velikih polakšica.

Na ovoj se važnoj sjednici raspravljalo i o tome, koliko će sniziti stanarine u gradu, pak je načelnik predložio vlasnicima kuća, da ih snize od 10 do 30 posto, ali nije bilo ništa zaključeno, pa se čeka druga sjednica.

Zaključeno je, da se imaju sniziti cijene i nekim vrstama robe. Tako će na primjer:

obični šeširi pojeftiniti za 15 posto, a finiji za 5 posto;

obične cipele za 15 posto, a finije za 5 posto;

manufakturna roba bit će od sada jeftinija za 10 posto nego do sada;

gotova odijela 15 posto jeftinija;

sudje i porcelan pojeftiniti će za 5 do 10 posto itd.

Zaključeno je, da će i hoteli i svratišta morati sniziti svoje cijene i to 5 posto za sobe, koje se iznajmljuju za manje od 10 lira, a 10 posto za skuplje sobe.

U gostionama će od sada biti jeftinija hrana i obična vina za 10 posto. Istarsko vino biti će po svojoj staroj cijeni. To je dobro uredjeno, jer bi inače i naši vinogradari štetovali, morali bi i oni jeftinije vino prodavati.

Osim toga snižene su cijene u kavanama 10 posto, a takodjer i kočijaši i šoferi morali su svoje tarife sniziti za 10 posto

To dakako nije još sve. Još se ima mnogo toga da zaključi. Trgovci, a donekle i naši seljaci, koji uvažaju u grad robu na trg biti će ovim odredbama malo pogodjeni. No, s vremenom će se sve izravnati. Moraju svi imati na umu, da se ide za opće dobro, jer kada cijene svoj robi padaju, onda je to uistinu za opće dobro.

Dopisnik.

Luca i Mara.

Mara: Ča sam čula, da ti se vnuka ženi?

Luca: Bilo je neč, ma mi se pari, da se je zbrsilo.

Mara: A kako to?

Luca: Tako!

Mara: Ča ga j' ona pustila?

Luca: Sve biš otela znat. Ni — nego on nju.

Mara: A zač?

Luca: Za babin kolač.

Mara: Oprosti mi. Već te ne ću niš pitat.

Luca: Moreš, moreš! Ni niš tako hudega. Stvari, ke se svaki dan dogajaju, osobito va ovo naše vreme. On njoj je pisal...

Mara: A ča?

Luca: Ter si rekla, da već ne ćeš niš pitat. Nego — neka ti bude! On njoj je dakle pisal ovo: **Mi smo jedan drugemu dali besedu, da ćemo se oženit. Najbolje bit će, ako mi tu besedu jedan drugemu vrnemo — pak ča j' bilo — bilo je.**

Mara: Bravo po moju puru!

Luca: Čekaj — ne prebijaj me! — **Ja se** — pisal je napred — **va današnjeh prilikah ne morem ženit.**

Mara: I ta valja! A ča ni mogal prej mislet?

Luca: Ma ćeš ti govorit, ale ću ja?

Mara: Govori ti!

Luca: **Ja se ne morem ženit sporadi trih stvari.**

Mara: Baš sam kurioza znat, ke su te tri stvari.

Luca: **Prvo: Ti greš obučena kako i jedan muški, a ja ne ću da va kuće budemo dva muški, nego jedan muški i jedna ženska po lepoj nekadajnoj staroj navade.**

Mara: Viš vraga. A i je ona tvoja vnuka kako jedan mali muškardinčić. I

da ti pravo rečem, Luce, lepo ju je videt onako obučenu.

Luca: I on govori, da ju je lepo videt, i još je nažuntal: — **To ti ja ne zameram, zač znam, da je takova moda, ma ja volim takovu modu gledat i čudit njoj se, nego se s njum ženit i intrigevat.**

Mara: Morda tu nima jako ni krivo. A sada mi povedi onu drugu stvar, sporadi ke ne će da se ženi...

Luca: Ja ti povedam onako, kako njoj je on napisal. — **Dunke,** pisal njoj je napred, **drugo za ča ne ću da se ženim je ovo: Od treh deli tvojga lepega tela ti pokazuješ svetu najmanje dva dela, a to je malo previše i za ovo gnjilo vreme, va kem živemo.**

Mara: A je tako je, da bi tako ne! A kada se pak natance malo jače zavrte, onputa se pak more videt celu **fijeru kampijonariu.** A ča je pak ono treće?

Luca: **Treće, za ča ne ću da se ženim je ovo: Kada bimo se kade našli, ti biš na mojo rame, a kadagod i na moje prsa spustila tvoju lepu, ma malo previše omučenu glavicu, ale pak biš me — ne zameri — s tvojemi katramanemi i drugačeje pituranemi usti bušnula — pak kada bim prišal doma, bil bim na sto mukah, kako da se očistim od sve one drogarije, ka bi mi se cedila po obraze i po novem kapote. Danas se težko žive, moja je plaćica mala, pak ja ne bim nikako mogal držat jednega hlapca, ki bi me čistil i zmetal svaki put, kad biš se ti na me nagnula — ale me, — da mi prostiš bušnula.**

Mara: A kako je pak završil ta svoj list?

Luca: **Ovako: Ja znam, ti ćeš reć, da sam ja s kartami jako nazad, zač da sam proti modi. Ale ja ti davam na znanje, da ja nisam proti modi, mane je — ako ćeš baš da znaš, ova moda i draga, ma samo za gjedat, a nikako za ženit se. I Bog s tobum — i ne zameri ča — i ča j' bilo — bilo je — i Bog teta Jele!**

Mara: I niš drugo?

Luca: Ča biš još otela? Ja, da su mane poslušali i ne dali je va grad, nego da su ju držli tu, doma, va sele — danas bi bilo sve drugačeje.

Mara: Ne znam, bi ni ne. Mane se pari, da se ta moda širi kako i kuga. Neki dan je prišal tamo s preka jedan bogati kmet va jedno naše selo, pa kada su ga neki naši pitali, kako mu se dopada ono naše selo, rekal je: —

Pa, lijepo je Boga mi to vaše selo, i kuće i njive i ceste, sve je u redu, samo jedno mu fali. — A ča to? — pitali su ga naši. — Pa — selo je tu, ali seljančica ne vidim. Kud su se sakrile?

Luca: Ču i ja reć: kamo su se bile skrile?

Mara: Nikamo. Sve su bile okole njega, ma svaka va svojèm kombinè, i va svilneh kalcetah obučene tako, da je svakemu prihajala volja gjedat ih, ma ne za oženit se.

Novi zakon javne sigurnosti

NASLOV IV.

Glava jedina.

O posebnim stražarima i o nadzornim i uhodarskim poduzećima.

Čl. 134.

Javne i ine kolektivne ustanove kô što i zasebnici mogu da se služe posebnim stražarima za čuvanje svoje pokretne i nepokretne imovine.

Prefektovom ovlasnicom mogu da se i udruže u svrhu da postave stražare za zajedničko čuvanje svoje imovine.

Čl. 135.

Bez ovlasnice prefekta nije dopušteno, da ustanove ili zasebnici vrše nadzornu ili zaštitnu službu u pogledu pokretnog ili nepokretnog imanja, ili da se za račun privatnih lica bave izvidjanjem ili istraživanjem ili da sakupljaju informacije.

Ovlasnica ne može biti podijeljena onim licima, koja nisu talijanskog državljanstva ili koja se pravovaljano ne mogu obvezati ili koja su bila kažnjena zbog prestupka. Odredbe članka 10. ostaju netaknute.

Ovlasnica ne smije se podijeliti za takva djela, koja bi značila vršenje javnih funkcija ili ograničavanje individualne i kućne slobode.

Čl. 136.

Direktori onih poduzeća, koja se bave obaviještavanjem, izvidjanjem ili istraživanjem, o kojim govori prijašnji članak, moraju držati registar onih posala, što ih danomice čine. Zabilježit će se u njemu generalija onih lica, s kojim su poslovi bili obavljeni, i naznačit će se ono drugo, što će poslovnik da propiše.

Taj se registar mora prikazati na uvid svaki zahtjev činovnika ili agenata javne sigurnosti. Lica, koja obavljaju poslove s navedenim poduzećima, moraju da dokažu svoju istovetnost pokazivanjem identitetne iskaznice ili druge isprave providjene slikom i od državne uprave.

Pomenuti direktori moraju da drže uvijek izvješenu na vidljivom mjestu tabelu onih operacija, kojim se bave, s tarifom dotičnih cijena. Drugim, u tabeli nenavedenim operacijama, oni ne mogu da se bave, niti mogu tražiti veću platu od one, navedene u tarifi, niti mogu obaviti poslove ili primiti naručbe od osoba bez identitetne iskaznice ili druge isprave providjene slikom i izdane od državne uprave.

Tabela operacija treba da bude vidirana od prefekta.

Čl. 137.

Ovlasnicu može dobiti samo onaj, koji dokazuje, da je sposoban za poslove, što ih hoće da obavi.

Odbiti se može ovlasnicu takodjer i tada, kad obzirom na broj ili na važnost već postojećih poduzeća nije umjesno da se druga poduzeća otvaraju.

Kad se ovlasnica oduzme, prestaje odmah i službovanje stražara, koji su namješteni kod poduzeća.

Ovlasnica može da bude odbita ili oduzeta zbog sigurnosti ili javnog reda.

Čl. 138.

Izdavanje ovlasnice odvisno je od toga, da se kod kase za pologe i zajmove položi kaucija u visini, koju prefekt odredjuje.

Kaucija odgovara za sve obveze, koje su spojene sa poduzećem, te i za ispunjivanje uvjeta, pod kojim je izdana ovlasnica.

U slučaju neispunjavanja po naredjenju prefekta kaucija se u cjeloti ili djelomično inkamerira.

Razriješenje i povraćanje kaucije može prefekt da odredi samo onda, kad poslije tri mjeseca, iza što je poduzeće prestalo, ovlaštenik dokazuje, da nema nikakvih neriješenih obveza u pogledu službe, koju je poduzeće vršilo.

Čl. 139.

Posebni stražari treba da budu potvrdjeni od prefekta i

1. da su italijanski državljani;
2. da su punoljetni i da su bili kod novačenja;
3. da znadu čitati i pisati;
4. da nisu osudjeni zbog prestupka;
5. da su pošteni i čestiti;
6. da imaju identitetnu iskaznicu;
7. da su upisani kod nacijonalne kase za socijalna osiguranja i kod one protiv nezgoda na radnji.

Čl. 140.

Nadzorna i uhodarska privatna poduzeća dužna su da na zahtjev sigurnosne oblasti pomognu svojim radom i njihovi su agenti dužni, da pristaju na sve zahtjeve upravljene njima od strane činovnika i agenata javne sigurnosti i sudbene policije.

Čl. 141.

Prekršitelji ovog naslova mogu biti uapšeni i kažnjavaju se sa zatvorom do dvije godine i sa globom ne manjom od 2000 lira.

Čl. 142.

Prefektove naredbe u predmetima predvidjenim od ovog naslova, su nepobitljive.

Književnost i umjetnost

«Naš Glas».

Pred kratkim je izišao 5. broj «Našega Glasa». Razumije se da je i ovaj broj, kao i svi dosadanji uredjen s mnogo pažnje i ukusa. Obiluje lijepim beletrističkim i znanstvenim štivom, te slikama, u slovenačkom i srpsko-hrv. jeziku, pak dobro dolazi svim slojevima našega naroda u Julijskoj Krajini. Sadržaj ovoga broja «Našega Glasa» je slijedeći:

Lojz Kraigher: Matej in Matilda (Konac.) Marijana Željeznova-Kokalj: On ji je pisal, Stjepan Štic: U proletnoj noći, Grazia Deledda: Žanjčevo voščilo (Prev. Slavko Slavec), Iskrice, Marica V. Arambašin: Majka u Studinovoj umetnosti, Marijana Željeznova-Kokalj: Plašč.

Znanost i uzgoj: Prof. F. Peric: Življenjski ustroj osebe. 1. Nezadosnost in nerešničnost izključnega egoizma, Dovoljenje za javne prireditve, Iz zgodovine premoga, Inž. I-č: Arhitektura tržaške katedrale, Mrtvo Morje, Mirko Luin: Lahka atletika: 6. Tek.

Listak: Priroda: Opičja ljubezen. — Drama: Ljudsko gledašče v Gorici (Lojz Kraigher). Kritika: «Pergameni brata u Hristu Stratonika» od Jele Spiridonović-Savićeve, prevedeni na talijanski (Ive Mihovilović). Miran Jarc. «Človek in noč». — Zapiski: Što g. Urbanaz-Urbani sprema. — Jugoslovenska mlada lirika. — Naše slike: Marin Studin. — Naši spisi: Grazia Deledda. — Smešnice in Listnica.

Slike: Marin Studin: Dalmatinska Madona. — Franjo Čermak: Istarski motivi. — Ven. Pilon: Montmartre. — Milko Bambič: Babica pripoveduje turško pravljico. — Tržaška katedrala. — Najboljši slovenski lahkoatlet u Italiji. — Podzemska jama pri Slivju. — Na koricama: Rešitev križanke iz 4. štev — Pojasnilo.

Naručbe se šalju poštanskom položnicom na adresu: «Naš Glas», Trieste, Casella postale 348.

«Vez».

Izišao je iz tiska 5. broj vrlo lijepog ženskog lista «Veza», koji je medju našim istarskim ženama veoma lijepo raširen i obljubljen. Po sadržaju ovoga broja opaža se, da «Vez» nastavlja uvijek sve bolje i bolje svoj zacrtani pravac. Štivo je birano i s razumjevanjem rasporedjeno. Naše žene naći će u njemu mnogo lijepoga koliko poučnoga toliko i zabavnoga. Naročito je lijep u ovome broju crtež za ručne radove i poučni dio kuhinja, kućanstvo, materinstvo itd. Sadržaj 5. broja «Veza» je slijedeći:

Čudo (B. Š). Tajna pomladjenja (pesma, † Milan Ujčić); Dete seljakovo (pesma, Ive Mihovilović); Jug. narodna umjetnost (Marija Roca); Dete (Milena); Prekasno (Ladanjski); Za istarsku djecu. Priče i pjesmice: Majmun Flok i brijač Baburilo (sa slikama); Mali Ive Zoričić; Malo A, B, C; Mali Rade; Djevojčica i golubica; Metla; Luda oklada; Dva pijetla; Iz moje torbice. — Na koricama: Šala i smijeh; Majčin dan; Izložba ženskog ručnog rada u Trstu; Iz uredništva. — Na prilogu: Crteži veziva i opis crteža; Kućanstvo; Zdravstvo; Žene po svijetu itd.

Pretplata za «Vez» iznaša godišnje 8 lira ili 30 dinara. List se naručuje na adresu: Amministrazione del «Vez», Via S. Francesco d'Assisi 20 Trieste. Pretplatnice iz Italije šalju novac poštanskom položnicom na «Vez», a one iz Jugoslavije na Zadružnu banku u Splitu.

Svega po malo

Rastreseni učenjak

Slavni engleski učenjak Newton bio je neobično rastresen, pa bi mu se češće dogadjalo ovo: Ustavši u jutro, on bi zabavljen kakvom mišlju onako poluodjeven ostao po nekoliko sati sjedeći u krevetu. U takvim časovima, kada bi ga osobito mučio kakav problem ili račun, on bi zaboravljao na jelo i trebalo bi ga istom podsjetiti da nešto pojede. Jednoga je dana došao k njemu njegov intimni prijatelj, liječnik dr. Stukeley. Doktor je duže vremena čekao za stolom, na kojem se nalazilo jelo, ali Newton nikako nije dolazio.. Kad već duže nije mogao izdržati od gladi doktor je dohvatio jedno pe... i pojeo ga, a kosti spremio pod ...lu. Nakon nekoliko sati pojavio se ...ton, koji se istom sada sjetio, da n... dovao govoreći kako je strašno ... Slučajno je otkrio zdjelu, pod k... se nalazile kosti, odmah je ustao ... i rekao: «Ah, ja sam mislio, da još ... objedovao, ali kako vidim, ja sam ... vario!»

San i java.

Muž: Sanjao sam, ženo, da sam ... sto hiljada na lutriji i da sam dobive... vac do kuće izgubio.

Žena: Uh! bijedniče, zašto ga nisi ... odnio u banku.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik
IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST“ U TRSTU.

Broj 22 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 2. junija 1927. Pojedini broj 25 cent. God. V.

„Istarska Riječ"
izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar". Pretplata za tuzemstvo znaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku Istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". — Narodna poslovica.

Za život

Prva i glavna zadaća je svakog čovjeka da održi život svoj i svoje porodice. Tu istu težnju nalazimo i kod svih drugih živih stvorova: nalazimo je dapače i kod bilja.

Dakle prvi je rad, da čovjek pribavi sebi hranu, jer bez hrane ne može živiti. Isto je to i kod životinja. Sve one traže sebi hranu. A kako i bilje ne može biti bez hrane i ono je traži svojim korenjem i svojim lišćem.

U toj borbi za život dogadja se, da jači otima hranu od slabijega, da jači živi na račun slabijega. Sigurno je svaki od nas gledao, kako pas ili mačka zgrabi komad mesa i s njim bježi. Ako ga opaze drugi psi, ili mačke, nadadu se za njim i koji jači, ili okrétniji, otme slabijemu, dok opet i njemu drugi ne otme zalogaj.

Znamo, da zvijerad pribavlja sebi hranu na taj način, što hvata i razdire druge slabije životinje: vuk kolje srne, zeceve, domaću stoku; lisica hvata domaću i divlju perad. To čine i ptice grabilice. A i samo bolje, koje je jače, čvršće, otimlje hranu nježnijem, slabijem bilju. Ako se n. pr. u žitu pojavi korov, slabo će se žito razviti, jer mu korov oduzimlje hranu i priguši ga. Zato ljudi plijevu žito, povrće i čupaju korov.

Ovo što vidimo kod životinja i kod bilja, vidimo nažalost često i kod ljudi. Jači otima od slabijeg; bogatiji pritišće siromaka i neda mu, da i on živi.

Kad ne bi bilo za ljude — narod države, reda i zakona, koji štiti slabijeg i nemoćnijeg, dogadjalo bi se isto, što se dogadja kod životinja, da bi jači otimao i ubijao slabijeg i ne bi mu dao, da živi. Strašan, upravo potresan dokaz za ovo pruža, nam dogadjaj, koji se je nedavno dogodio u Karpatima, gdje su cigani poubijali više osoba, te njihova tjelesa pojeli.

Pa i ovako, kad imamo državu, red i zakon, nadje se manje, više u svakom kraju, ako i ne u svakom mjestu, po koji zao, jak, bogat čovjek, koji otimlje od drugih slabijih i neda im, da i oni živu. Srećom se nalazi više dobrih, zdušnih ljudi, koji zaštićuju i pomažu slabije, te oni prvi ne mogu uvijek uspjeti u svojoj sebičnosti.

Kad je u svijetu već tako, da svi ljudi ne mogu biti jednako jaki, imućni, mora se ići za tim, da i slabe načinimo jakima, otpornima za život. To se postiže tako, da gledamo svaki kod sebe razviti i uzdržati zdravlje, to najveće blago i sačuvati svoju snagu. Zdrav, snažan čovjek lahko odolijeva svakomu naporu. Njega rad, ma kako bio težak, ne umara tako, kao slabića, čovjeka slaba zdravlja.

Uzdržati zdravlje, nije nikakova teškoća, ili umjetnost. Treba samo biti umjeren u svemu. Ne daj se nikad, da s tobom zavlada strast, jer ona uvuče čovjeka u svako zlo. A najviše zla donese čovjeku piće. Ono poruši i zdravlje, koje vrijedi više svega.

Kako je ogavno gledati pijana čovjeka, a još ogavnije pijanu ženu, kako zavaguju, posrću; kako su im oči mutne, krmeljave; kako im gdjekad slina curi iz otvorenih usta. A što tek govore ovi jadnici, kad im piće pomuti pamet — upravo je ogavno. Svaka životinja, pa i svinja, pristojnija je od njih.

Kad bi ovakav pijan stvor, koji ipak do sebe nešto drža, kad je trijezan, mogao vidjeti sebe, kako izgleda, kad je pijan, postidio bi se i pazio bi, da ga više svijet ne vidi takvoga. Dobro bi bilo kad bi se našlo društava, ili pojedinih ljudi, koji se bave fotografiranjem, da slikaju pijane ljude na ulici, pa da im dadu takove slike, kad se trijezne. Ovo bi djelovalo i na njih i druge, da se klone pića, a osobito opijanja.

Naša narodna poslovica kaže doduše: Bog čuva dječu i pijanca», ali ovu poslovicu treba razumjeti tako, da pijanac, komu piće smuti pamet, ne zna što radi, to kao što ne zna i malo dijete: oni srljaju kojekuda, padaju i dižu se, udaraju glavom o drvo, o zid, o plot, ozlede se i izgruvaju, ali ipak ne propadaju odmah. Dijete čim je starije ono se bolje čuva; okorjeli pijanac naprotiv sve niže pada, dok konačno ne zaglavi za tudjim plotom. Pakle ga ipak Bog nije sačuvao, jer ni Bogu nije ugodan čovjek, koji živi tako gadnim životom.

U Sjedinjenim državama postoji zakon, da se po gostionama ne smije točiti alkoholno piće, niti se smije piti. I taj se zakon vrlo strogo provodi; ali ipak svaki čas čitamo u novinama, kako se izigrava zakon i koliko je razvijeno kriomčarenje alkoholnim pićem. Izgleda, da se ni samim zakonom, ni strogim mjerama neće moći priječiti prekomjerno uživanje alkoholnog pića, iz koga se radja toliko zla, nego treba ići za tim, da se narod, odgoji, da bude umjeren i u jelu i u piću, da dobije spoznaju, kako je štetno i gadno, kad se čovjek opija.

Seljak.

Politički pregled

ITALIJA.

Važan govor on. Mussolinija.

Dne 26. maja obdržavala se je u Rimu sjednica parlamenta. Za tu je sjednicu već od više vremena vladalo veliko zanimanje i očekivanje, pa su zato svi poslanici toga dana u Rim došli. Na dnevnom je redu bio naime govor on. Mussolinija, predsjednika vlade. O tom važnom govoru pisale su novine već više mjeseci. Poznata je naime stvar, da on. Mussolini ne voli mnogo govorancije, govori vrlo rijetko, ali kada govori, onda znade da kaže velikih stvari.

Kada je on. Mussolini došao toga dana u parlamenat bio je od svih poslanika burno pozdravljen. Stupio je na svoje mjesto i zatražio riječ. Zatim je počeo govoriti. U prvom redu naglasio je, da ovaj njegov govor ne će biti kratak po njegovom običaju. (Trajao je dva sata i pol.) Zatim kaže, da je njegov govor potreban, polemičan i zabavan. Govor on Mussolinija dijeli se u glavnom u tri dijela: u prvom dijelu svog govora raspravlja o zdravstvenom stanju naroda, u drugom o administraciji države, a u trećem o političkim smjernicama države sada i buduće. Mi donašamo sve u glavnim potezima.

Zdravlje u državi.

On. Mussolini naglašava, da je država u prvom redu pozvana zato da se brine za zdravlje svog pučanstva, jer je to važno pitanje jedne dobro uredjene države.

Kako stoji talijanski narod u zdravstvenom pogledu? Dali napreduje ili nazaduje? Koje bolesti muče talijansku rasu? To su sve pitanja, koja moraju zanimati ljude, koji su na vladi više nego li same liječnike od zanata i socijologe.

Slika talijanskog zdravstva prilično je tamna. Takozvane socijalne bolesti u Italiji ne opadaju nego se sve više razvijaju, to si moraju svi oni odgovorni zapamtiti, pak treba što više energije upotrebiti u suzbijanje, ali na vrijeme. Dosada su sanitarne državne inštitucije uistinu dosta učinile za suzbijanje raznih bolesti. Vlada se uvelike zanima za zdravlje u školama, za pokret protiv tuberkulozi, za zadruge, koje u pojedinim pokrajinama rade protiv tuberkulozi, nadžiru se strogo proizvodnje hrane i pića, vodovodi, kanali (fognature) itd. itd. To je uistinu jedan važan državni rad, no brojke nam jasno govore, da je sve malo i da je još mnogo toga potrebno učiniti za narodno zdravlje, jer bolesti se šire.

Da spomenemo na primjer samu tuberkulozu, koja se uvijek sve više razvija. U Italiji je godine 1922. umrlo od tuberkuloze 52.293 osoba, a 1925. je umrlo od te bolesti 59.000 ljudi. To znači da se ta strašna bolest jakim korakom širi. Od svih krajeva od te bolesti najviše trpi Julijska Krajina, a najmanje Basilicata.

Još je jedna bolest od koje narod u državi mnogo trpi — malarija. Brojevi, koji označuju mrtve od malarije veliki su. Svake godine umire u Italiji oko 4000 osoba od malarije.

Jedna bolest na koju treba svratiti naročitu pozornost, jer je porazna, bezsumnje je alkoholizam. U Italiji se je počelo malo previše piti, pa prema tome raste i broj smrti zbog alkoholizma.

On. Mussolini tvrdi da vino nije tako strašno škodljivo kako bi apstinenti htjeli dokazati. Vino se pije od postanka svijeta, pa kad bi bilo tako ubitačno danas ne bi bilo nijednog stvora na zemlji, no vino škodi zdravlju pojedinca i svega naroda, ako se ga previše pije. U Italiji se loze mnogo uzgaja. Vinograda ima u cijeloj državi 3 milijuna hektara, a to znači 1 milijun hektara više nego u Francuskoj ili Španjolskoj, a kako znamo to su zemlje, koje proizvadjaju najviše vina.

Mrtvih od alkoholizma bilo je godine 1922. — 664, a već godine 1925. taj je broj narasao na 1315.

U Italiji je prije bilo 187 hiljada krčama (oštarija). Fašistička vlada zatvorila je 25 hiljada, a on. Mussolini kaže, da će ih još zatvoriti, jer je to potrebno, jer su krčme rasadište nevolje za jeftin novac.

Osim toga opaža se, da u Italiji raste broj smrti zbog umobolnosti, a takodjer i broj slučajeva samoubojstva.

Demografsko stanje.

Iz ovoga svega, naglašava on. Mussolini, vidi se jasno jedna slika, koja nije najugodnija i koju treba ozbiljno promotriti. Potrebno je uložiti više brige oko narodnog zdravlja.

Treba se zanimati za podizanje djece i zaštitu materinstva, jer je i to jedno važno narodno pitanje. Danas postoji u Italiji 5700 raznih zavoda, koji se zanimaju materinstvom i uzgojem siromašne i zapuštene djece, ali tim zavodima manjka novaca. Zato da se tim zavodima pomogne on. Mussolini je bio odredio zakon o porezu na neženje, a nije daleko dan da će se možda urediti i porez na brakove bez djece. Porez na neženje daje državi 40 do 50 milijuna godišnje. Time se pomažu spomenuti zavodi. No, nije on. Mussolini naredio taj porez samo radi tih novaca, nego je on htio time uputiti neženje da se žene. To je danas državi potrebno. Treba joj djece i novih ljudi, i ako će mnogi reći da je u Italiji pučanstvo pregusto, da se dovoljno i previše djece radja. To kažu nerazumni a inteligentni kažu, da je Talijana malo.

Zato, da se Italija moralno i gospodarski podigne, da se podigne do pune politične snage, treba da joj pučanstvo naraste brojem, «Govorimo jasno — kaže on. Mussolini — što je danas 40 milijuna Talijana naprama 90 milijuna Njemaca, ili 200 milijuna Slavena? Što znači danas 40 milijuna Talijana naprama 40 milijuna Francuza više nego 90 milijuna ljudi, koje Francuska ima u kolonijama, ili naprama 46 milijuna Engleza više 450 ljudi iz engleskih kolonija?»

Zatim naglašava on. Mussolini, da Italija mora početkom druge polovice ovoga stoljeća (1950.) imati pučanstvo od najmanje 60 milijuna.

Godine 1815. Italija je imala 16 milijuna stanovnika. I niko si nije onda mislio da bi na istom teritoriju poslije sto godina moglo živjeti 40 milijuna ljudi. Pa ipak je tako. A ovim korakom mora Italija nastaviti, želi li doći do pobjede, do jednog velikog položaja u svijetu.

Samo onaj narod, koji raste po broju može da se nada u budućnost, u snagu i u položaj. Sve nacije uvidjele su da propadaju i da gube svoje vlast, kada im je stanovništvo brojno opadalo. Kada je Francuska bila velika i jaka? Onda kada je mogla sa tri, četiri plodne obitelji normana napraviti jednu vojsku i kada pokraj velikog milijunskog francuskog naroda nije živjelo nego samo par milijuna Njemaca, malo milijuna Talijana, malo Španjolaca. A poslije kad su brojem narasli njezini susjedi, ona je igubila svoj sjaj i snagu.

Italija radja mnogo djece, ali ne još onoliko koliko bi trebalo, još treba mnogo toga učiniti, da se broj rodjenih povisi, a zakoni, koji se u tu svrhu provadjaju donijet će sigurno uspjeha, jer Italija može radjati. Ona je organizam, koji će se raširiti, samo ako se broj pučanstva bude povećao. «Ako broj pučanstva opada, od države ne postaje nikada imperij, nego — kolonija!» kaže on. Mussolini.

O administraciji i Bolzanu.

Zatim govori on. Mussolini o državnoj administraciji države, pak kaže, da je fašizam, kada je došao na vladu osnovao novih 17 pokrajina, jer je to bilo neophodno potrebno. On. Mussolini je opširno govorio o svim pokrajinama iznašajući nekoja zanimiva pitanja, no najviše je govorio o pokrajini Bolzano. To je glavno mjesto onoga kraja gdje živi njemačka narodna manjina. On. Mussolini kaže, da je već vrijeme jedanput reći, da se Bolzano kroz stoljeća uvijek zvao Bolgiano, i da je taj grad bio od uvijek talijanski. Vrijeme je, kaže on. Mussolini, reći, da je Bolgiano ponjemčen u drugoj polovici prošlog stoljeća (poslije 1850.) kada je Austrija izgubila Veneto.

«No, sve to nema ništa zajedničkoga, kaže on. Mussolini, s granicom prema Njemačkoj i s Brennerom. I onda kada bi u Poadižju i u Bolzanu bilo Nejmaca sto posto, na stotine tisuća — Brenner bi morao svejedno ostati kao naša granica svet i nedotakljiv, pa ćemo ga zato braniti uvijek kada bude potrebno i ratom, pa makar i sutra to bilo. Tamo gore (u Poadižju) nije nego jedna manjina Talijana, koji govore njemački dijalekt po običaju, koji je uveden pred pol stoljeća.»

«U ostalom — kaže on. Mussolini — pitanje narodnih manjina je neriješivo. Raspravljati se o tom pitanju dade, ali riješiti se ne dade.»

Pokrajina u Bolgianu bila je ustanovljena zato da se što prije i što uspješnije provede poitalijančenje onih krajeva. To pak ne znači, da je potrebno stanovnike Poadžija uništiti, jer ih Italija smatra za izgubljene sinove, koji se vraćaju i postaju opet Talijani.

Podeštati.

Poslije govora o provincijama on. Mussolini je prešao na podeštate. On je govorio kako je u početku dok se je tek mislilo o uspostavljanju podeštata bilo ljudi koji su bili protivni tom novom fašističkom redu, no fašizam je usprkos svega bez ikakvog incidenta uspio uspostaviti podeštate po svoj Italiji. Podeštati danas upravljaju općinama na opće zadovoljstvo i uz pomoć svih krugova.

Samo nešto želi u svom govoru on. Mussolini da kaže izravno podeštatima, a to je neka nastoje, da što manje troše. Podeštati moraju nastoajti da štede općinski novac. «Znadem — kaže on. Mussolini — da bi mnogi i mnogi podeštat htio nešto da za općinu napravi, da izgradi školu, bunar itd. Ali treba da i općine vode istu politiku s vladom — moraju štediti, inače će pasti u dugove. Da se dugova izbave narediti će podeštat nove takse ili će se obratiti vladi, ali i vlada će dugove općine moći nadoknaditi samo ako odredi nove takse narodu, jer fašistička Italija ne kani štampati previše papirnatog novca. Treba se kaniti ceremonija banketa, manifestacija i govorancija.»

Poslije toga kaže on. Mussolini, da u Italiji ima 9000 općina, a to je previše. Ima općina, koje su tako malene da dosižu jedva 300, 400 stanovnika, a troškova imaju kao svaka veća općina. Te se mora ukinuti. Manje općine moraju se pripojiti velikima, da se na taj način smanje upravni troškovi.

Poslije toga govori on. Mussolini o inspekcijama koje vrše funkcijonari prefektura po raznim općinama, pregledavajući račune i poslovanja. To je takodjer jedna dobra nova uredba. Napominje, da će se s vremenom osnovati i neke konzulte, koje će se baviti korporacijskim pitanjima svake pojedine općine.

O preustrojsvu državnog savjeta on. Mussolini je takodjer govorio, ali to će se izvršiti možda tek buduće godine.

Policija.

Zatim je on. Mussolini prešao na govor o policiji. Napominje, da je danas u Italiji u pogledu policije sve u najboljem redu. Policijski funkcijonari prvoklasni su i poštovani od svega pučanstva, jer se u njima gleda vrlo važne suradnike države. On. Mussolini kaže o policiji po prilici ovo: «Gospodo! Vrijeme je da se kaže, da je čovjek prije potrebe za prosvjetom, osjetio potrebu za redom. Moglo bi se na neki način reći, da je u povjesti policajac bio preteča profesoru. Jer, kad nebi bilo ruke, koje su oboružane ozdravljajućim policajnim lancima — zakon bi bio mrtvo slovo bez vrijednosti. Jasno je, da se hoće fašističke hrabrosti za ovakvo izražavanje.»

Zakon, koji je za javnu sigurnost izradio on. Federzoni, dobar je. Organizam policijski je takodjer dobar. Italija ima danas 60.000 karabinjera, 15.000 civilnih agenata, 5000 metropolitana, 10.000 članova milicije željezničke, lučke, poštanske, koji vrše jednu perfektnu i korisnu službu. Zatim je milicija pogranična i šumarska. Može se računati da država ima oko 100 hiljada ljudi samo u policajskoj službi. To je jedan ogroman broj.

On. Mussolini govori zatim o tome kako je u policajskoj službi bilo ljudi, koji se njemu nisu svidjeli, a kako on želi nada sve savjesnu službu, to je i pred kratkim otpustio više agenata, 7 kvestora, 4 vicekvestora, 20 komesara itd. On. Mussolini govori da on preferira u civilu obučenu policiju, jer ova može bolje i uspešnije da vrši svoju službu. Ne vrijedi naime mnogo mačak sa zvoncem za vratom, a tako ni uniformirana policija ne može onako da vrši službu ko civilna. Budući su danas potrebe takve, sva je državna policija najmodernijim sredstvima snabdjevena. U izvršivanju dužnosti policija je izvanredna. To se može dokazati najnovijim uspjesima karabinjera, koje on. Mussolini naročito hvali.

O unutarnjoj politici.

O policiji je on. Mussolini dugo govorio, a zatim je prešao na treći dio svog govora o unutarnjoj politici države. Naglasuje, da je danas fašistička Italija sasma uništila sve svoje unutarnje protivnike. Vlada je danas kao nikad stalna i čvrsta. Poslije zadnjeg atentata u Bologni, bile su sve protifašističke organizacije raspuštene. Uvedena je bila posebna politička policija. Posebni fašistički tribunal posluje izvrsno, a nadalje će još bolje poslovati. Uvedena je kazna konfinacije. Opozicija u Italiji je uništena, a sve njezine novine bile su uništene. Tekom 5 godina fašističkog režima ta opozicija je potrošila potoke crnila, ali za nešto ozbiljnoga nije bila. U vrijeme dok su se poslanici opozicije sakupljali na «Aventinu» ta opozicija, kaže on. Mussolini, nije izlazila iz svojih novinskih jaraka, jer bi inače bila naletjela na moj odlučni otpor. Slijedili su zatim atentati, koji su se osvetili onima, koji su ih počinli. Bilo ih je za to mnogo kažnjenih, no ipak ne onoliko, koliko se to prikazuje vani u stranoj štampi.

U inozemstvu se je govorilo, da je u Italiji 200.000 konfiniranih, kaže on. Mussolini, no da malo rastumačim to pitanje. Prije svega treba razdjeliti konfinirane na obične i političke kažnjenike. Broj običnih kaž-

njenika iznaša 1527. Medju tim konfiniranima većim su djelom tatovi, oderuhi, napadači ženskih i druga slična banda, s kojom ne treba imati nikakvog smilovanja.

Političkih sumnjivaca bilo je u svoj Italiji 1541. Od tih je opomenutih 959, a na otocima u konfinaciji nalazi se samo 698 političkih kažnjenika. Uistinu tim osobama u konfinaciji nije slabo kako se kaže. Dnevno svaki konfinirani dobiva 10 lira. Politički konfiniranci su osim toga odijeljeni od običnih i to na dvima otocima. Do 1932. za njih nema opće amnistije, ali za pojedince može se dogoditi, da dobiju pomilovanje te da se puste kući, naročito, ako se za njih zauzmu fašisti.

Pa je li to teror? — pita on. Mussolini. — U najgoru ruku to se može nazvati strogošću, ali ne terorom. Pa koji su oni, što pripisuju teror fašizmu, koji je najčovječanskija revolucija? Da li su zaboravili na teror francuske revolucije? Ko je tu revoluciju zaboravio neka čita povjest, u kojoj piše da je u toj revoluciji bilo 2000 ljudi pogubljeno. Grobovi puni gnjilobe ne bi smjeli govoriti o teroru, jer fašizam ispunjava svoju dužnost bez terora, a ako vrši teror to je samo za obranu.

Zdravomu političkom režimu nije potrebna opozicija. Opozicija je samo za smetnju, čini samo poteškoće državnom životu i izcrpljuje još veće duhove nego li je moj — kaže on. Mussolini. Zato ne može biti niti govora o protufašističkim časopisima i protufašističkim organizacijama. U Italiji je mjesta samo za fašiste ili za nefašiste, ako su pošteni i uzorni državljani, ali nikako za — protufašiste. No, i oni će već jedanput doći do spoznaje, da je preglupo udarati glavom o zid.

Novi radovi, nove bitke.

U daljnjem svojem govoru on. Mussolini govori o pokrajinskim fašističkim prefektima, te ih nada sve hvali. Opozoruje, da su oni prva vlast u pokrajini.

Zatim govori o škvadrizmu. On kaže, da je od uvijek, još dok je bio socijalist znao razlikovati nasilje od nasilja. Jedno je nasilje, koje se vrši zbog ličnih koristi, a drugo zbog općih, narodnih koristi. Prvoj se vrsti nasilja mora svakako na put stati, jer nije na čast fašizmu. O tome moraju u prvom redu da vode brigu svi pozvani.

On. Mussolini govori zatim kratko ali jezgrovito o sadanjoj fašističkoj vladi, o nejezinim ciljevima i radu, govori o stranci, o miliciji, a poslije toga kaže: «Prije pet godina sam mislio, da će u pet godina moj trud biti dovršen. Ali kako vidim nije tako. O tome sam osvjedočen čvrsto. Uvjeren sam, da ću, — usprkos toga što su vladini vodeći krugovi dobri, usprkos toga, što je narod dobro discipliniran — morati vladati talijanskim narodom još 10 ili 15 godina. To je potrebno. Moj nasljednik se još nije rodio. To je dužnost prama fašističkoj revoluciji i prama Italiji. Čekaju nas naime još tri velike zadaće:

Uredjenje svih državnih oružanih snaga, gospodarska i financijalna, bitka i promjena ustava.»

On. Mussolini naglašava, da je potrebno biti spremni Pred kratko vreme zborovalo je u Berlinu udruženje «čeličnih kaciga». Na manifestacijama nosili su Njemci jednu tablu s napisom «Od Trsta do Rige!» To mora Italija da vidi, pak treba da se uvijek drži spremna za sve mogućnosti. U prvom redu mora Italija da misli na svoju vojsku. Mora da se oruža na zemlji, na moru, a u zraku mora biti tako jaka, da aeroplanska krila sakriju nebo, a šum motora da nadvisi svaki drugi šum na poluotoku Italije.

Govorio je i o poslaničkoj zbornici, pak je rekao, da će parlamenat i nadalje postojati kao i dosada. Narod danas više ne osjeća želju za izborima. No još ove ili početkom buduće godine odlučiti će se na koji način da se obave izbori a korporacijsku zbornicu, koju će fašizam otvoriti. Tu će biti zastupane sve korporacijske organizacije države.

Svoj veliki govor, koji je trajao 2 sata i pol i koji se sav u novinama uopće ne može iznijeti završio je on. Mussolini s riječima: «Izgradjuje se jedna nova Italija, jedinstvena od Alapa do Sicilije. Kažem vam da do 10 godina ne ćete ni vi ni stranci prepoznati Italije, jer ju fašizam mjenja ne samo u obrazu i vanjštini nego radikalno do dna duše.»

RUSIJA I ENGLESKA.

— Težak spor izmedju Rusije i Engleske. Premetačina, koju su Englezi učinili u prostorijama ruske trg. delegacije u Londonu dovela je te dvije države u jedan jaki i opasan spor. Izmedju Rusije i Engleske danas je prekinuto svako prijateljstvo. Već se je od nekoga vremena moglo reći, da se Rusija i Engleska najbolje ne gledaju i ako je sve u najljepšem redu izgledalo. Poslije je došlo ono mješanje u Kini, a odonda je sasma propalo svako prijateljstvo izmedju ova dva kolosa. I Rusija i Engleska imale su tamo interesa. A ti interesi jedne i druge države kosili su se i stvarali neraspoloženje jedne vlade spram druge. Bilo je došlo zbog toga do onih razmirica, koje je pretresao cijeli svijet i kojih se još vrlo dobro sjećamo. Doskora su se te nesuglasice zbog Kine bile stišale. Barem prividno. No, sada izgleda da je sve iskočilo opet na površinu i da je spor izmedju Engleske i Rusije uistinu težak.

Po premetačini u prostorijama ruske trgovačke delegacije engleska vlada imala je dugu sjednicu, na kojoj je zaključila prekinuti svaki odnošaj s ruskom vladom, te odreći se trgovačke pogodbe od g. 1921. Poslije te sjednice vršila se je sjednica parlamenta. To je bila važna sjednica. Na toj se je sjednici burno raspravljalo, a zatim se je na predlog Chamberlaina odlučilo, da se trgovački odnošaji s Rusijom prekinu. Kroz 10 dana mora sve osoblje sovjetske ruske delegacije ostaviti Englesku. Londonska vlada je pak pozvala svoje zastupnike iz Moskve.

Položaj koji je iz toga nastao veoma je ozbiljan. U Rusiji su duhovi silno uzrujani. Litvinov je izjavio, da je to jedna predpriprema za rat izmedju Rusije i Engleske. Nekoji uvaženi listovi tvrde, da bi moglo sve i bez rata za sada proći, no svakako od ovoga stanja izmedju Engleske i Rusije ili prije ili kasnije nešto će se težega razviti.

ČEHOSLOVAČKA.

— Izbori za predsjednika republike u Čehoslovačkoj. Dne 27. maja vršili su se u Pragu izbori za predsjednika čehoslovačke republike, jer je rok predsjednikovanja Tomi Masaryku bio istekao. No kako je Masaryk u Čehoslovač vrlo obljubljen, to je on opet bio izabran. Svih glasova bilo je 432. Od tih su za Masaryka bila 274 glasa. Izbori su potekli u punom redu. Ponovni izbor Masarykov javljen je narodu paljbom iz topova što je izazvalo veliku radost u narodu ne samo u Pragu, nego u cijeloj zemlji. Isto tako lijep dojam učinio je izbor Masarykov u stranim zemljama, pa je odasvud dobio mnoge čestitke. Odkad je Čehoslovačka ustanovljena imala je uvijek samo jednog predsjednika, Tomu Masaryka. Njemu je ta čast bila dana novembra 1918. Poslije je bio opet izabran maja 1920., kada su bili izbori. Sada je Masaryk po treći put izabran, što je za njega po Ustavu predvidjeno kao iznimka, jer svaki drugi može samo dva puta biti izabran.

KINA.

— Kineska revolucija. Izgleda, da je u posljednje vrijeme Kineski revolucija u malo mirnijem toku, novine o Kini malo pišu. Doduše tamo se nije još nista sredilo a ni mira još dugo neće biti. Englezi nemaju u Kini najboljeg položaja, pa ih naročito ovo sadanje tiho stanje zabrinjuje. General Čang Kai Šek, onaj što je osvojio Šangaj, bio se je pred kratkim svadio s vladom u Hankan, pak je bila odahnula i Engleska i njezin pomoćnik Čan So Lin. Vidjeli su naime Englezi, da Kinezi nisu složni, a bez sloge se ništa ne može pak su se tome veselili. No, Čang Kaj Šek, pametan kako je, složio se je opet sa svojom braćom, pak se sada sprema udariti svom snagom na Engleze i Čang So Lina. A to Engleze zabrinjuje.

Domaće novosti

Kongres Lige Narodnih Manjina u Berlinu.

U Berlinu su se u zadnje dane sastali zastupnici raznih evropskih narodnih manjina na kongres. Dne 30. maja bio je njima u čast u berlinskom hotelu Esplanade priredjen veliki svečani banket. Na tom banketu je medju ostalima govorio i poslanik slavenske narodne manjine iz Italije g. dr. Josip Wilfan. On je u svom lijepom govoru naglašavao, da je potrebno solidarnosti i sloge svih zastupnika u borbi za osiguranje narodnoga i kulturnoga razvoja narodnih manjina. Njegov govor primili su svi prisutni s velikim odobravanjem.

Skupština Gospodarskog društva u Pazinu.

Gospodarsko društvo u Pazinu nam javlja, da se za nedjelju 29. svibnja urečena redovita glavna skupština nije mogla obdržavati, jer se nije sastao propisani broj članova. U smislu § 37. društvenih pravila obdržat će se druga glavna skupština u ponedjeljak 6. lipnja na istome mjestu, u isti sat i uz isti dnevni red bez obzira na broj prisutnih zadrugara.

† Romuald Dobrila.

Daleko od rodnog mjesta, roditelja i braće, umro je u Zagrebu, u nedjelju 22. t. mj. ovaj mladi istarski djak. Bilo mu je istom 14 godina, a već se morao dijeliti od ovoga svijeta. Pokojnik je polazio u Zagrebu III. razred realne gimnazije. Bio je vrijedan djak, uz to čedan i vrlo prijazan svakom zgodom. On je obećavao da će se razviti u dobrog i inteligentnog mladića. Medjutim rana smrt nije mu dala da dovrši započeto školovanje i da tako odraste svojima na diku i ponos. Sprovodu, koji je obavljen 24. o. mj. prisustvovali su njegovi razredni saučenici, neki od njegovih profesora, te kolege i kolegice iz Istre sa svojim pretpostavljenima. Na pokojnikov grob položili su njegovi saučenici i drugovi dva vijenca.

Ožalošćenim roditeljima Antunu i Mariji iz Hrpelje-Kozine, koji nisu mogli da isprate milog si sina, naše iskreno saučešće, a mladome Romualdu Dobrili neka je pokoj vječni!

Izložba slika domaćih umjetnika.

U nedjelju dne 5. junija otvara se u Sv. Ivanu (Trst) u kući broj 701/I. (zgrada pošte) jedna veoma zanimiva izložba slika i kipova naših mladih tršćanskih umjetnika. Na toj će izložbi biti izloženo nekih šezdeset radova. Imena izlagatelja jamče nam da će djela biti dobre umjetničke visine i vrijednosti. Umjetnici slikari Milko Bambič, Ernest Sešek, prof. Albert Sirk, te kipar France Gorše više su ili manje poznati medju našom širom publikom po svojim radovima. Većinom su to mladi ljudi, koji su se ili već afirmirali, ili obećavaju dosta.

Ova izložba važna je i zato, što je prva te vrsti u Trstu iza rata, pa će siguno svi oni, koji se za našu umjetnost zanimaju doći da je posjete. Biti će otvorena od 5. do 12. junija od 9 do 18 sati svaki dan. Mladim umjetnicima želimo mnogo uspjeha.

DOPISI

IZ PULE.

Spašeni ribari.

Pred desetak dana otisnula se je iz luke u Banjolama kod Pule jedna ribarska ladja na široko more u lov na srdele. Kad je bilo oko šest sati na večer najedanput se more uznemiri. Približavala se je uluja. Ali za povratak u luku više nije bilo vremena. U ladji, koju su valovi po miloj volji bacali bez smjera, možda i u propast, nalazili su se ribari Josip Mišković, i njegov sin Tone, Luka Mihovilović, Josip Mihovilović, Nikola Premate i Vitorio Crnobori, svi iz Banjola. Oni su vidjeli da im se «grda piše» pak su činili sve što su mogli ne bi li na koji način doveli ladju u zaklon, ali im nije uspjevalo. Kad li najedanput jedan jaki udarac vjetra prevrne ladju. Ribari su se našli svi u moru, i bili bi se sigurno svi potopili, da nije baš na vrijeme onuda prolazio parobrod «Eneo», koji vrši službu Pula-Rijeka. Parobrod se je zaustavio, i ribari su bili spašeni od sigurne smrti. Spašen im je i brod.

Pred puljskim tribunalom.

Kako smo već pisali pred puljskim se je tribunalom u zadnje vrijeme vodila jedna veoma zanimiva i teška rasprava protiv Ivana i Marije Kozlović iz Lovrane kod Kopra. Oni su bili optuženi, da su Marijinu kćer a Kozlovićevu pokćerku Mariju, djevojčicu od 11 godina umorili, da se tako na lak način domognu njezinog imetka od 65 hiljada lira. Taj je imetak maloj ostavio njezin otac bivši muž optužene Marije sada žene Kozlovićeve.

Rasprava je trajala više dana. No, iz svih svjedočenja i optužaba nije se moglo dokazati, da su Ivan i Marija Kozlović malu udavili. Sve selo je to tvrdilo, ali na sudu se nije moglo dokazati. Porotnicima nije preostalo drugo nego optužene riješiti bez ikakve kazne. Zločin ostaje nekažnjen i pokriven jednim velom tajanstvenosti, a mala Marija nedužna leži vječni san na groblju u Lovrani. Kozna hoće li se ikada potpuno razčistiti ovaj teški zločin?

IZ GOLOGORICE.

Ispravak na dopis iz Pule.

U broju 20. «Ist. Riječi» izišao je izvještaj o raspravama pred puljskim tribunalom. Medju ostalim bilo je govora i o raspravi zbog jednog umorstva, koje se je navodno u Gologorici dogodilo. No, moramo napomenuti, da se u Gologorici onaj zločin nije dogodio. Dopisnik «Ist. Riječi» sigurno je krivo čuo ime mjesta, gdje se je zločin dogodio. Gologorica se talijanski zove Moncalvo. U Istri postoji jedno mjesto, koje se zove talijanski Moncalbo, a to je Golaš. Kako zname zločin, koji je primio san Gologorici izvršen je u Golašu. — Oprostite, da Vas ovime smetam. Htio sam samo Vašu malo raščistiti. Isto tako je i «L'Azione» donijela u svom izvješaju mjesto Moncalbo — Moncalvo, dakle Gologorica, pa je i to pogrešno. — Dopisnik.

IZ SVETVINČENŠTINE.

Legitimacije. - Općinske takse. - Predanje o gnoju. - Djeca. - Oprosni dani. - ... ustavljanje «I. R.»

Ovih su dana mnogi naši ljudi napr... legitimaciju takozvanu «Carta d'iden... kod općinskog ureda u Svetvinčentu. ... vidjeniji ljudi morali su otisnuti na ... timaciju kažiprst, premda su čestiti i ... šteni, te dobri državljani. — Na legiti... cijama je svima napisano: «nazionalità italiana». Nekoji pitaju kako je to ... guće, kad neznaju ni riječi talijanski ... govoriti, no neka ih to ne buni. To je ... me po zakonu pravo jer se onim «nazio... lità» ne razumijeva po našu «narodno... nego «državljanstvo».

Opet evo pišem nešto o općinskim t... sama. Prošlog mjeseca došao je k na... bankovni činovnik od «tete Ferrare», ka... je mi zovemo, s općinskim slugom utj... vati općinske poreze. Budući kod nas ... vaca nema, to se je toga dana plijenilo ... veliko kućno posoblje i marva za restan... od 1925. i 26. Moramo napomenuti, da ... općinske takse uistinu malo prevelik... Samo za primjer ćemo navesti, da smo k... klanja jedne svinje dacijeru morali pla... L 25.40, a sada nam se osim toga za ... svinju traži još 12 lira. Za ovcu plaćam... redovito 6 lira, a na zahtjev dacijera ... 4 lire, kao renditu za sir.

Naš podeštat nam je obećao, da će ... zauzeti za sniženje, ili ukinuće ove taks... jer je malo previše plaćati 10 lira za jedn... ovcu, kad znamo, da nam nekoje ni jedn... liru godišnje dobitka ne daju. Teško je ... ovce izvaditi i malu renditu.

Na vola plaćamo općinske takse 40 lir... Tako ne možemo više napred.

U nedjelju je naš podeštat gosp. Qua... rantotto upućivao naš narod kako treb... stajski gnoj spremati u duboke jame da... leko od kuće. Na ovaj se način u jami d... bro učine, a budući je dalje od kuće dobr... je i za zdravlje ukućana. Mi znamo, da s... naša dvorišta krcata gnojem, a na gnoj... nam se razvijaju sve bolesti od kojih n... propadamo. Gosp. podeštat je spomenu... neka se ogledamo u one seljake, koji čisto drže svoje kuće i štale i koji ne drže gno... razbacan po dvorištu i putevima kuda prolaze u kuću i štalu. Oni su razumni i znadu što rade.

Pa i zakon zahtjeva, da se gnoj sprema u lijepo iskopane jame. To je zbog narodnog zdravlja. I mi vidimo, da je sramotno po našim selima. Naročito zimi nema čovjek gdje da nogu metne od silnog gnoja i blata. Doba bi bilo, da se naš neuki narod uputi da to nije ni lijepo ni zdravo. Zdravlje je najveće blago, a kod nas se mnogo zdravlja gubi baš iz neznanja.

Čuo sam još u dvorani gdje je g. podeštat narod upućivao, kako je jedan gospodar, koji se inače drži razumnim, rekao, da su ovako radili naši stariji sa gnojem, a i mi da ćemo po staru nastaviti. To je vrlo nazadno i nerazumno mišljenje koje si moramo iz glave izbiti. Bilo bi već i vrijeme, da se damo na noviji život, razumniji i moderniji.

U nedjelju dne 22. maja bila su prvi put školska djeca iz škole u Svetvinčentima preodjevena u «Balilla» i «Piccole Italiane». Bila su u crkvi, a poslije su ih fotografirali na trgu.

Zadnje dane imali smo litanije ili oprosne dane. Običavalo se je prije činiti ove oprosne dane u crkvici Majke Božje od Zdravlja u Smoljanima, no ove godine uslijed slabog vremena nije procesija izlazila uopće, a to nam je bilo žao, jer se tamo u onoj crkvici pjeva lijepe crkvene pjesme u našem jeziku. Još bi nam draže bilo, kad bi ona crkvica imala svoja zvona, koja bi na molitvu zvala, pak molimo vel. g. župnika u Sv. Vinčentu, nek se zauzme na kompetentnom mjestu, da se toj crkvici zvona dadu.

Kako smo Vam već pisali, posljednji broj «Istarske Riječi», koji smo lanjske godine primili bio je broj 43. Poslije nismo primali naše novine dugo. Najedanput nam je dne 17. marča 197. iznenadio opet jedan broj «Ist. Riječi», koji nam je poštom došao. Bili smo radosni, jer smo mislili, da je došao čas pravde i za nas, pak da će nam se od tada novine redovito dostavljati. No, to nije išlo kako smo se nadali. Novinu nismo primali svi nego samo nekoji, a broj 18. i 19. dapače — niko. Sigurno su ostali na pošti u Svetvinčentu. Broj 20. opet nam je stigao. Oh, kako smo bili veseli, kada smo opet ugledali našu dragu «Ist. Riječ», koja nas tješi i uči i koja nam ugadja svojim lijepim štivom.

Molimo Vas gosp. uredniče, da se usmeno ili pismeno zauzmete na poštanskoj direkciji u Trstu, da nam se list dostavlja u redu, jer je to i pravo, kako smo mi dobri državljani zaslužujemo, da se s nama lijepo postupa. Mi pak molimo g. M. Gortana poštanskog činovnika u Svetvinčentu, da se pobrine i on kako bi nam «I. R.» dolazila točno. Ovim netočnim dostavljanjem novine, on čini, da mi gubimo upoVjerenje u poštu, pak se bojimo i za naše pisma. — Dopisnik 13.

IZ ZAGREBA.

Majčin dan. - Smotra hrvatskih seljačkih pjevačkih društava i izložba seljačke umjetnosti u Zagrebu.

U Americi je prije 14 godina uveden običaj, da se svake godine jedan dan posveti majci, kao znak priznanja majci i njezinom samoprijegornom radu u životu. Od godine 1913. slavi se ondje 15. svibnja svake godine Majčin dan kao državni blagdan. Taj lijepi običaj uveden je ove godine i u Jugoslaviju. 15. svibnja slavio se je Majčin dan po čitavoj državi, a tako će i u buduće.

U Zagrebu je taj dan proslavljen na osobiti način. Na Markovom trgu pred mnoštvom svijeta koje je prisustvovalo najprije službi Božjoj, iza održanih govora, bile su nadarene u novcu nekoje valjane majke, koje su pod teškim uslovima i brigama u životu valjano uzgojile svoju djecu. Taj im je dar dokaz priznanja, a ostalima služi kao primjer.

Iza toga bila je u jednom ovdašnjem teatru matineja, gdje se izvodio jedan dio «Smrti Majke Jugovića» drame Ive Vojnovića. Predsjednik Narodne Zaštite, neumorni dr. Josip Šilović držao je govor pred punom dvoranom o značenju toga dana. Dan prije toga, u subotu bio je priredjen sabirni dan, da se vrijednim i siromašnim majkama pruži novčana pripomoć.

Odista dobre i valjane majke zaslužuju da im se posvećuje jedan dan u godini. Da naša misao poleti barem jednom u godini onoj, koja nas je dala na svijet, da barem jedamput godišnje u sebi oćutimo koliko zahvalnosti dugujemo onoj, koja se za nas brinula i u djetinjstvu i onda kada smo stali «na vlastite noge». Dok je dijete maleno majka ga othranjuje, kada je bolesno majka uz njega bdije i strepi za njegov život.

Nitko ne želi djetetu više sreće od majke, ničije molbe za spas svojega poroda nisu tako usrdne, nitko se ne plaši za sudbinu djeteta više od majke, niko ga tako željno ne iščekuje kad je ono daleko kao majka. Njezino srce osjeća s djecom svojom, ona uživa u sreći svoje djece, a neizmjerno trpi, trpi za sve u nesreći. Ničije srce ne snaša udarac sudbine tolikim mirom.

Majčino srce ljubi neizmjerno, ljubi i žrtvuje se za sreću djece svoje. Njoj se ne dižu spomenici iz mramora i zlata, jer ona je tiha, ali tim veća u svojoj boli koju uvijek skriva i u svojoj ljubavi koja je neizmjerna. Ne postavljamo joj kipova, jer ona ne traži. A ipak ona to zaslužuje, jer nas je naučila ljubiti, jer nas je učila da vjerujemo, jer nam je sklapala ruke na molitvu dok smo bili maleni, jer nam je šaputala prve riječi i naučila nas slatkom glasu jezika našega.

Najljepše i umjetne i narodne pjesme govore o velikoj majčinoj ljubavi i majčinom srcu, koje jednakom ljubavi gori za pojedinca, porodicu, narod.

Zaista lijep je običaj, da se 15. dan u najljepšem mjesecu svibnju, kada sva priroda odiše zelenilom, svježinom i ljubavi posveti uspomeni majke, da si svatko dozove majku, bila ona živa ili mrtva, u pamet i da joj svatko podiže u srcu spomenik sagradjen iz zahvalnosti, ljubavi i poštovanja.

Radićev seljački pokret ne djeluje medju seljaštvom samo politički već i kulturno-prosvjetno pod imenom Seljačka Sloga. Seljačka Sloga izdaje već više vremena mjesečni časopis pod naslovom »Seljačka prosvjeta». Većim dijelom suradjuju tu sami seljaci-pjesnici sa svojim izvornim pjesmama i pripovijestima. Važan je rad «Seljačke Sloge» oko pobijanja nepismenosti. Pismeni seljaci drže sami u zimsko doba svojim nepismenim drugovima tečajeve za čitanje i pisanje sa dosta uspjeha. Čitav taj posao organizira većim dijelom i provodi već više godina Rudolf Herceg.

Na smotri seljačkih pjevačkih društava što ju je organizovala «Seljačka Sloga» 22. V., nastupilo je 19 seljačkih pjevačkih zborova iz Hrvatske, Slavonije i okolice Subotice. Kritičari zapažuju uspjeh ove smotre, koja je bila bolja od one lanjske godine.

Dan prije otvorena je u Zagrebačkom Zboru izložba pučke umjetnosti. Na njoj se vide krasne stvari izradjene vješto i ukusno od naših seljaka i seljakinja. Tu su izloženi razni sitni ukrasni predmeti iz gline i drva, pa veći, koje seljaci rabe kod svojega posla. Svakoga zadivljuju i ekrasne narodne nošnje, koje seljaci i seljakinje rade u svojem domu. Ova pogrešna i bogata izložba seljaka pokazuje veliku hrvatsku pučku kulturu, koja postoji otkad i hrvatski čovjek na selu. Na ovoj izložbi pokazao je seljak svoje veliko duševno bogatstvo, a smotra pjevačka uz stalo prosvjetno nastojanje kod hrvatskih seljaka je dokaz kako Hrvati kulturno napredjuju iz dana u dan.

Taj dan, u nedjelju, bilo je oko osamstotina seljaka i seljakinja u Zagrebu, pa je bilo osobiti užitak vidjeti ih na okupu u živopisnoj nošnji iz najudaljenijih i najbližih krajeva, čuti njihove pjesme i gledati njihove lijepe narodne plesove.

Sve to dokazuje veliku dušu naroda, koja se je svijetu očitovala u nenadmašivim narodnim pjesmama, a danas se očituje u ljubavi za napretkom, čuvajući svoje blago, nošnju, pjesme i popjevke što krase život i uzdižu dušu. **A. R.**

IZ RIJEKE.

Odjek prekooceanskog lijeta na Rijeci. Kako misle o tome razni slojevi pučanstva. - Što veli Ninetta? - One tri.

Vrlo je zanimivo slušati, kako ljudi na Rijeci komentiraju onaj čudesni lijet Amerikanca Lindbergha. Tu dolaze ponajprije stare, pobožne ženice iz raznih Konfraternâ.

— Ja — ja! Sad vidite, ca će reć — relijon! On mladić je lutoran, pak mu je sve jedno Bog pomogal. Ste citali, ca su storili oni ljudi na Teranove, kada njim je preko glavi prelete? Zokrili su se i kjeknuli i lepo su se za njega Bogu molili. Ca ni to lepo? A onu vecer, kada je prisal va Pariji, kamo je šal najprej? Tamo na Arko de trionfo, kade lezi nepoznati soldat. Tu je on lepo kjeknul pred oltarić i teplo se je zahvalil Bogu, da ga je lepo ocuval i živega i zdravega tamo pripeljal. Ca ni to lepo?

Za njima dolaze na red majke. Naše riječke mamice. Njima je pred očima samo njihova kolegica — Lindbergova mati. One znadu sve, što je ona dobra Amerikanka rekla, učinila i napisala. One znadu sve, što je ona pročutila u ono vrijeme, dok je le letio, koliko je puta uzdahnula i Bogu se pomolila za njegov uspjeh. Pa kako ga hvali! A koja mati ne hvali svoje dijete! Ali ona ima i zašto. Njezin Karlo ne puši, ne pije ni vina ni rakije — ni nikakvog alkoholičkog pića. «Nima dečko nikakovega vicija. Blaže takovoj matere!» Ali i ona gleda, kako bi mu najljepše ugodila. Znate li, što će da učini, kad joj se sin vrati? Kad joj ga bude cijela Amerika slavila, krunila i obasipavala cvijećem, ona će sjesti kraj šparherda i pripravit će mu jedan od onih dobrih objeda, što se njemu svidjaju. To je ona rekla jednoj deputaciji, koja je došla, da je pozdravi. Najprije je pohvalila sina, kako ne pije, ali zato da jede kao da nije nikada ništa okusio —. Njegov apetit je upravo strašan — no kad stigne k majci, imat će ona već čime da ga udovolji — neka bude miran! Vidite: ovako može samo jedna mati da govori. Svaki drugi bi pred jednom deputacijom birao riječi, nizao jednu ljepšu frazu za drugom, deklamirao, ali mati — a jok! — ne mari ona za lijepe govorancije, ona govori, što je njoj na srcu i kako će ona najviše razsveseliti sina, zato je i napomenula ono o objedu.

Treće dolaze na red djevojke. Njima je kao da se nalaze u carstvu priča. One još ne znaju kakav je: dali je crnomanjast ili plavokos, očiju tamnih ili svijetlih, visok ili nizak — o tome nemaju one ni pojma. Ali znadu, da mu je dvadeset i pet godina, da je jak, junačan, da ga carevi i kraljevi traže, da ga svi narodi slave, a njegovi zemljaci da mu pjevaju:

> Obasut ćemo ga cjelovima,
> Jer on je idol Amerike naše...

sve to one znadu, zato i mnogo sanjaju o njemu i svaka ga sebi prikazuje onakvim, kako bi se njoj dopao i svaka misli, kako bi lijepo bilo, da je i ona bila s njime, na onom putu, preko oceana i došla s njime u Pariz, i da je i ona zajedno s njime slavljena i obožavana i obasipana cvijećem i poljupcima. Ima, priznajem, i čednijih, koje ne lete ovako na krilima svoje fantazije, koje ne mare mnogo za sve one počasti, što su se mladom junaku iskazale i što će mu se još iskazati, već se samo skromno pitaju: — Bože moj, od svih onih milijuna djevojaka, što danas u njega gledaju, bit će ipak jedna, o koju će mu zapeti oko. Koja će to da bude?

O tome si na priliku, naši riječki bonkulovići ne razbijaju glave. Oni sanjaju samo o onim silnim, svečanim objedima, večerama i banketima, što se danomice priredjuju u njegovu čast. Što se tu mora da jede! Kakva jela! Kakvi divni fazani, oštrige, pa ona vina, one šampanje oni burgundi, oni likeri! Mila moja majčice!

A poslovni svijet? Naši trgovci, koji cijeli dan sjede nezaposleni u svojim dućanima? Da čujete njihove razgovore! Ih, vele oni, da je onaj proklet ocean preletio koji naš Fijumanac, pa da se tri četiri od nas složimo, te s njim oko svijeta! Dodješ, u koji veliki grad, ala — van s plakatima: Tu je Fijumanac, koji je preletio ocean; ko će da ga vidi, neka plati deset šterlinga ili stotinu dolara ili tisuću franaka, već, kako bi se uredilo. Šta bi tu bilo novaca, altrochè sjediti cijeli dan i ne vidjeti ni jednoga feniga!

Vi pitate: A Ninetta?

Pošto je sve pročitala, što i kako je bilo, dojurila je k meni, pa će mi onako grubo, kaošto to ona umije:

— Cujete, Rokac! Jedanput sam vam povedala, da ja vavek nosim va zepe jedan cesanj — ki se zove samac i ki sreću nosi. Vi ste mi onput zdelili sve trubile, sve imbecili i da kako more jedna zenska glava va oveh vremeneh verovat va takove babariji i stroligariji. A ca ćete pak sada reć onemu amerikanskemu Linderu, ki je otel sobum zet jednega crnega macića, zac da mu ta crni macić nosi sreću? Istina, ni ga zel sobum, zac ga j' bilo strah, da mu ne krepa od zimi, ma j' zato zel jednu koscicu od pulastra, zac da i to nosi sreću. A ca j' morda kost od pulastra ca vise ale bolje nego moj cesanj samac? Ca mucite? Ca ne govorite? Ca stojite tu, kako jedan pandolo?

One tri:

Prva: Razgovor izmedju jednog stranca i jednog rodjenog Riječanina.

Stranac: — Kad sam došao na Rijeku, bio sam bosonog.

Fijumanac: A ja sam došao ovamo sasvim gô.

Stranac: Kako to?

Fijumanac: Pa ja sam se tu rodio. Ali ne bojte se! Ako ovako potraje, ja ću brzo biti opet bez košulje...

Druga:

Već su prošla dva mjeseca, što su Pierin i Jorjina vjenčani. Ona kuha sama, i treba reći, ponosi se svojim kuharskim znanjem. Jednoga dana će mu ona kod objeda:

— Cuj, Pierin, ca govoris, sam ja ca dobra koga?

— Nikad bolja!

— A sada reci mi: ca ti se najvise dopada od onega, ca ti ja parićam?

— One sardine va skatulicah...

Posljednja:

Liječnik i njegova kći:

— Gdje si bio, tatice?

— Kod gospodje Kompirovske. Operirao sam je.

— Pa — kako je uspjela operacija?

— Vrlo dobro. Umalo te nisam zakasnio.

— Zar je bolest bila toko opasna?

— I te kako! Da sam zakasnio za jedan ili dva dana, ona nesretna gospodja bila bi sasvim ozdravila. **Rokac.**

IZ SV. IVANA.

Crkveni blagoslovi i vino. - Gospodarstvo. Sajmovi i trgovina vina.

U zadnje dvije nedjelje imali smo kod nas dva «samnja». U našoj crkvi obavio je naš župnik blagoslov oltara i kipa Majke Božje i zato se — plesalo, odmah iza sv. mise i pilo. Mi drugo ni ne znamo; izgleda da se ne znamo drugačije pozabaviti. Sve je prošlo mirno, samo je jedan, inače mirni mladić, dobio iznenada u plesu par po hrptu, da je pao na tla. Druge nedjelje bio je takav sajam kod crkvice sv. Jelene. Ples i vino.

Inače u svakidanje dane radimo junački. A sto je posala: mora se kositi, krumpir i turkinju nagrćati, vinograde rediti i sve drugo obavljati. Za košnju nam je najteže radi zbilja prečestih kiša. Lijepi i blagoslovni su daždi u maju, ali kad ti pokošena trava stoji po više dana mokra na sjenokoši — to nije dobro ni ugodno. A kišilo je ovde 20., 22. i 23., a uz to je studeno; mora da negdje na Krasu sniježi. I tako se mijenja vrijeme: toplo, lijepo, kiša, bura, mrzlo. No ova zadnja kiša, bura i mrzlina ne koristi nama poljodjelcima.

Prošlog četvrtka održao se kod nas običajni marvinski sajam. Dosti velik broj smo doveli goveda, najveć krava, junica, junaca, pa i praščića. Slabo se trgovalo. Cijena goveda niska, ispod tri lire žive vage. U gradu cijena je mesa pala na 6 L. Još je uvijek predraga prema niskoj cijeni goveda.

Vino se predaje na debelo po 1.90 L — do 2,10; a u krčmama još je uvijek po 4 L. Visoki dobitci. Treba trgovcima i krčmarima malo uzde pritegnuti. Sve i svi gore, sve i svi dole; drugačije nije reda ni pravice.

IZ DANA.

Rad u polju. - Općinsko prevrtanje.

I ako Vam se rijetko javljamo svejedno još živimo, pa iako slabo, glavno je da živimo. To svi danas govore. Bolje je i umirati, samo da ne umremo. Pa će jedanput i za nas doći bolja vremena. Ne čekamo bogzna kakvo bogatstvo, ali barem malo bolji život želimo.

Naša polja kako tako. Počeli smo s okopavanjem krumpira, pak se nadamo da će nam ove godine krumpir bolje uroditi nego li lanjske, samo da nam ga kakva nesreća ne odnese. Bez njega bismo slabo, jer je on glavna naša seljačka hrana. A i drugi usjevi kazuju dobro. Dakle dobre nade.

Čujemo, da nas kane natrag pripojiti općini Buzet. Mi doduše nijesmo tome protivni, kao što se nismo bunili ni onda, kada su nas od Buzeta cijepili, te nam ustanovili općinu na Krasu. Ali smo i biti ćemo protivni, ako se bez potrebe bude trošio naš seljački novac. Kad smo već bili s Buzetom mogli smo i ostati. Ogromni su troškovi već onim cjepanjem učinjeni, a sve je bačeno na naša siromašna ledja. Mi nemamo toliko dohodaka, da bismo mogli sve to snašati. Moramo u dug. Naši su krajevi previše kameniti i neplodni, da bismo iz naše zemlje mogli nešto iscrpiti.

Kad se je općinu mjestilo trebalo je malo bolje misliti što se čini i da li je to dobro učinjeno. Ne kaže uzalud ona naša stara poslovica, da je bolje sto puta primjeriti, a onda odrezati, jer ono što je odrezano — odrezano je bogme. Nije lijepo ni pametno sa siromašnim seljakom igrati se — nismo mi lutke.

Za sada dosta, a drugom zgodom više. Da ste nam zdravo. — **Općinar.**

Franina i Jurina

Jur.: Alaj, vesela mu majka!

Fr.: Kemu to?

Jur.: Onemu Lindbergu, ki je ono neki dan preletel Ocean va trejset i tri uri.

Fr.: A mi smo za on isti put s najbržim vaporom trebali ča ja znam, koliko dan.

Jur.: A naši nekdajni brodi na jedra?

Fr.: Njim je kadagod trebalo meseci i meseci. A on? Petak se j' posel va on svoj aeroplan, a sobotu večer je već bil va Parije. Pak da ni to čudo? Aj je, još više nego čudo! Vidi se, da je imel sreći.

Jur.: To se zna, da je imel i sreći, ma je imel i umeći. I ja mislim više umeći nego sreći. On je sve sâm pripravil: i makinu, na koj je letel i strumenti, ki su mu služili, da more vavek znat direcion, kuda gre. A ča misliš ti, da je on sve to s prsta zisisal vanka? Tu je, brate moj, trebalo i študija i pratiki. I kakove! I samo onputa, kada j' bil siguran, da je sve va rede, zletel je va Novajork, pak kada su ga tamo pitali, kuda je namislel, odgovoril jim je: Grem malo do Parija!

Fr.: To je, kako da bi jedan Lindarac rekal: Grem malo va Pazin.

Jur.: Baš tako! To se razume, da su ga va Novajorke gledali malo šaro i jedan drugemu govorili: ov mladić je malo nem.

Fr.: To da su pisale i njihove novini i to z debelemi slovi. «Jedan nemi mladić, ki leti...» tako da su sve pisale. A zač?

Jur.: Najprvo zato, ča je njegov aparat puno manji nego drugi, ki su se pripravljali na ono putovanje. Drugo: svi su držali, da mu je i motor puno slabeji nego bi moral bit za jedan takov put. Treće — i zato, ča ga još nisu dobro poznavali. A četvrto — ča ih je najviše mučilo, bilo je to, ča je on stavil va glavu, da će sam letet. — Sam va onem svojem malem aeroplane. To je za sve one ljude bilo najstrašneje. Sâm zgora oceana, mej oblaki, sâm, po dneve i po noće s rukum na timune, z okom na karte i na busule, stisnut va jednem kutiće, va kem se ni mogal ni obrnut ni maknut — sam va onoj strahovitoj pustinje, prez ničigove pomoći, da mu ča pride — sâm, sâm i sâm! A to je ono strašno, čemu su se svi najviše čudili i sporadi tega su i govorili, da je on blaženi mladić ne malo, nego puno nem.

Fr.: I sa svem tem je srećno pasal. To mora bit jedan koraj, kakovega je malo videt na svete. Trejset i tri ure, s mirom na timune. A kako j' pak jil?

Jur: Lahko! Ter ni pojil nego jednu bananu i malo kruha s maslacem.

Fr.: Ma j' benj cuncal. Ja mislim, da je sobum imel najkrepjega vina i rakiji.

Jur.: Ni kapića: ni vina ni rakije ni kafa ni nikakovega likera. Pol litri vodi i niš drugo.

Fr.: Ma ča to govoriš! A ki mu je dal forci?

Jur.: Imel ju je va sebe. Otkada je živ još ni nikada okusil ni kapa vina ni nikakovega špirita. Zato je ovako jak, zdrav i kuražan.

Fr.: A ja sam pak do sada misel, da prez vina ni ni forci ni kuraja.

Jur.: Slabo si mislel. Vino i rakija ubijaju, a voda i mleko krepe. To je stara istina, samo ljudi nete za nju da znaju. Jedan čovek, kemu je vavek žmuj vina v usteh, kako i pasu mužarijola, ne će nikada preletet ni preko čepićskoga jezera a kamo pak preko oceana.

Fr.: A kakovo mu je bilo vreme?

Jur.: S početka lepo, ma sve ča daje, sve grje. Našal je na pute puno vetra i dažja, i snega. To ga je malo i prestrašilo: bal se je, da će mu se krejuti napunit snega, pak da će ga najzada dole hitit i šundrat. zato je već i mislel, kako bi nazad šal. Nego promislel je, ako je ovde ovako slabo, boje

ne će bit ni ako se vratim, zato je najbolje poć napred, pak ča Bog da i junačka sreća.

Fr.: A kako se je obranil od snega?

Jur.: Kadagod je letel jako blizu mora, a kadagod zgora oblaki — jedno tri tisuće metri visoko.

Fr.: A ka j' bila prva zemlja, ku j' videl?

Jur.: Irska. Baš ona, do ke je moral najprej prit.

Fr.: I od onda je šal ravno va Pariz.

Jur.: Kako po špage.

Fr.: A je ga ki čekal va Parije?

Jur.: Ma ča to pitaš! Na meste, kade se je imel spustit, bilo je skupljenih okole sto i pedeset tisuć ljudi, a va grade, okole po kuntradah i po poneštrah bilo ih je preko milijun, ki su onu noć stali z nosom vajer i poslušali, ako te ča videt ale čut. Svi su bili drvozi, kako da ih groznica trese. I tako ti oni čekaju i čekaju, a kada se je va noćnem, crnem nebe čulo ono neko brrrr-brrrr- svi su postali kako nemi, i oni ki su bili bliže, razbili su kordoni od vojske i zaleteli se sprotu aeroplana, ki se je već bil lepo spustil na zemlju, i sâm je Bog otel, da nisu va onem momente pogušili vrednega i junačkega mladića.

Fr.: A zač to?

Jur.: Ma od dragosti. I da ga nisu obukli va robu nekega franceskega oficira i nekako ga skrili, ja ne znam, kako bi bil pasal. To je sve vapilo: i Živio Lindberg i živila Amerika i živila Francija — ma to ti je bilo sve kako znorelo od velikega veselja.

Fr.: A ča j pak moralo bit va Amerike kada se j' doznalo, da je Lindberg prišal srećno va Pariz?

Jur.: Najprej pitaj, kako njim je tamo bilo subotu, kada se još ni moglo znat će l' prit živ va Pariz ali ne će. To su bile teške uri za milijuni i milijuni Amerikanac. Celi dan su i oni bili kako va groznice. Nit ih je bilo volja delat ni hodit, ni jist ni pit, ni zabavljat se. Va jednem velem cirkuse, kade su se neki boksali, skupilo se je okole četrdeset tisuć Amerikanac, ma su svi bili prez voji. Nato se je dignul jedan i rekal je: — Dignimo se svi i pomolimo se Bogu, da naš mladi Lindberg dojde živ i zdrav va Pariz. I svi su se nato stali i pomolili se Bogu za onega mladega čoveka. Kada su pak doznali, da je njihov mladi junak prišal va Pariz, mislelo se je va prvi momenat, da te svi ponemet i to nesamo oni va Novajorke nego i svi po celoj Amerike.

Fr.: A kada su doznali, da je srećno prišal va Pariz?

Jur.: Šest minuti za onem ča se je spustil na zemlju.

Fr.: Povedi mi, ča se je za tem s njim dogodilo. Čujem, da ga je prizval k sebe predsednik Republiki i da je dobil poziv od sveh kralji, da pride do njih. Je to istina?

Jur.: Je, nego neka je danas dosta. Imet ćemo ako će Bog vremena, da još ča doznamo, pak ćemo onputa nastavit.

Fr.: Svejednim mane ne gre va glavu, da on mladić ni pokusil ni kapića vina ni špirita. To mora bit jedno pravo čudo, zač ja ne morem večer ni leć, ako se ne okrepim s frakulićem rakije.

Jur.: Zato ti nisi ni preletel Ocean, nit ćeš ga kada preletet

Fr.: A ter tako...

IZ VODICA.

Marvogojstvo i jedna naša nevolja.

Od nekog vremena ovamo krenulo je gospodarstvo kod nas nekim novim smjerom. Počeli smo se baviti marvogojstvom i mljekarstvom, te imamo lijepih krava muzara švicarske pasminc, što smo si bili pribavili još krije rata. Tih dobrih krava imamo već preko 70 u našem selu. I baš kad smo naumili da se damo na što razumnije iskorištavanje tih naših krava, opažamo da imamo smolu.

Mi svi znamo, da za dobar rasplod naših krava moramo imati jednog dobrog bika — inače nam posao ne vrijedi. A mi ne samo da nemamo dobrog bika, nego smo ostali i bez lošega, sasma na suhom: Mi naše krave moramo goniti biku i po 3 sata daleko to jest u Obrovo, u Lanišće ili u Slum, a to je vrlo slabo i izvan ruke! Gubimo time mnogo vremena, a vrijeme je novac, naročito za nas seljake. No, ni po muke, kad bi nam bar ovako išlo u redu, ali dogadja se, da moramo jednu kravu goniti pod bika 4, 5 puta. Razumljivo je da nam krava ne može u prvi put ostati «breja» pošto se na dugom putu izmori. A jedan je još razlog tomu i taj, što se pod bika pušta za redom i dvadeset krava. To ne valja.

Tako mi seljaci trpimo velike štete. Često se dogadja da smo uvjereni: krava nam je breja! A nije. Budući je za tekuću godinu već kasno k biku, moramo čekati buduću, a time i vrlo, vrlo mnogo izgubimo.

Čitali smo, da je sastavljena jedna komisija, koja se skrbi za poboljšanje istarskog gospodarstva. Bilo bi od velike važnosti, da se i za naš kraj ta komisija malo pobrine, pa da nam u marvogojstvu pomogne. I naša općina bi morala malo da se zauzme za nas seljake, jer inače vrlo će nam zlo ići. U našim pustim i kamenitim krajevima životarimo većinom od marve, a da nam trud donese što većeg uspjeha trebalo bi nam priskočiti u pomoć. — **Jedan seljak.**

IZ RAČICA.

Naša seljačka mladež. - Tučnjave. - Polja.

Maleno je ovo naše selo, pak se ništa novoga ne dogadja. Zato se malo i javljamo u našoj dragoj novini «Istarskoj Riječi».

Plesa, mode i ostalih naših narodnih zala ima i na Račiščini u ozibilju, a kao i drugdje tako se ni kod nas mladež ne brine osobito za knjigu ni za dobro štivo. Naročito je zlo, što se naši mladi budući gospodari ne laćaju gospodarskih knjiga. Misle valjda u svojim glavama, da im to ne bi koristilo. Oni vjeruju, da krumpir posaditi znadu, a ako bude dobra ljetina biti će i roda. No, morali bi oni znati, da nije baš tako! Često uz najbolju ljetinu nama polja slabo rode, jer se u gospodarstvu držimo one stare: «Pleti kotac kano i tvoj otac» a ne čitamo lijepih uputa i nove nauke, koja je gospodaru potrebna. Mi seljaci morali bismo naročitom pažnjom da pratimo sve ono što «Narodni gospodar» prilog «Istarske Riječi» piše.

Jedne prošle nedjelje bio je kod nas ples, koji se, da bude potpun, svršio tučnjavom. Pobjedjena ili potučena stranka potužila se karabinjerima. Karabinjeri su odmah uhapsili šestoricu i odveli ih u zatvor. No, iza 4 su dana ovi uhapšenci bili pušteni. Valjda samo do rasprave. Najgore će proći oni, koji su se oružjem poslužili.

Kako se iz ovoga vidi kod nas se dogadjaju dosta ružne stvari. To nam ne služi na čast. Kada će već jednom naša mladež početi živjeti boljim i razumnijim životom?

U polju nam do sada ide lijepo. Sve je obradjeno. Sumporalo se još nije, ali sada će biti doba za sumporanje i polijevanje. Kako se vidi druga polovica proljeća ima nade, da će biti blaga bolja nego lani. Bilo bi i potrebno. — **Seljak.**

IZ LANIŠĆA.

Berma.

Poslije punih 12 godina napokon nam je eto i u Lanišće došao biskup, da obavi sv. bermu. Mi smo ga dugo čekali, a napokon je eto i došao, da u dovolji našim kršćanskim potrebama, s kojima i mi želimo biti u redu.

Presvjetli gospodin dr. Fogar, biskup tršćanski došao je u Lanišće iz Buzeta dne 8. maja, a dopratio ga je buzetski podeštat. Narod ga je naš sav svečano dočekao, a napravio mu je i jedan vrlo lijepi slavoluk, tako, da je biskup već samim dočekom bio vanredno zadovoljan. I sama berma je uspjela, jer je mnogo djece pristupilo. Razumije se ne samo iz Lanišća. Sve djece zajedno bilo je oko 600. Presv. gosp. biskup držao je za vrijeme sv. mise jednu lijepu prodiku. Možete si misliti da nas je razveselio kad smo toga dana mogli u našoj crkvi čuti hrvatsku propovjed. Biskup je naime hrvatski govorio. To je za naše sirote duše bila prava mana.

Biskup je iz Lanišća otišao drugi dan i to vanredno zadovoljan, jer se je uvjerio o dobroti našega puka. Kada je odilazio narod ga je sav otpratio do izvan sela, a naš seljanin Puhalj održao mu je lijepi oprosni govor, koji se je presvjetloga ugodno dojmio.

Nešto moramo ipak pripomenuti ovoj lijepoj bermi. Roditelji su na svoju djecu, koja se je bermala malo previše potrošili. To ne bi smjelo biti. I ako je sv. berma svečani čin, ipak bismo morali voditi računa o teškim prilikama u kojima živimo. Kad bismo bili malo skromniji i manje raskošni bili bismo i Bogu ugodniji.

Č. I. Č.

IZ DRAŠĆICI.

Kletva — naša narodna sramota.

I ja nisam star čovjek, ipak mi se nešto ne dopada kod nas u selu, kako se ono reče, ipak nije lijepo od nekih ljudi, osobito mladeži, da kune, psuje, proklinje. Jer sve ovo najprije ništa, baš ništa ne koristi, a s druge strane, proklinjanje samo blati i ponizuje svakog čovjeka. Dandanas svi paze na odijevanje i modu, svi se hoće pokazati lijepi i dobri, ali baš kletva i psovka čovjeka pokazuje ružnim i zločestim, a povrh toga kletva je svjedočba slabog ponašanja i slabog odgoja.

Tko će biti dakle poštovan, cijenjen, taj neka ne kune. Što je grdo — grdo je! Što je grdo nije lijepo. Ja znam, da se nije kod nas Buzeštini klelo, ali sada poslije zadnjeg rata, kletva se ovuda preveć raširila. Ovo je žalosna istina. Kunu dakako mladji ljudi više nego stariji.

Kletve mora nestati kod nas radi naše časti. Mi velimo, da su kletvu donesli k nama stranci, kad se ono gradila željeznica pred 50 godina. I zbilja su samo nekoji i samo kadagod kleli, ali sada se kune baš lijepo po hrvatski, in tim mi blatimo svoj jezik materinski. Dole kletva i grdoba!

DAROVI

u fond «Istarske Riječi».

Prigodom vjenčanja gospodina Ivana Spinčić iz Matulji sa gospodjicom Nikicom Perman iz Jušići darovali su za fond Istarske Riječi po Lira 5.— Šepić R., Brajan J., Vlah R., Spinčić I., Babić M. i Spinčić Nikica; po lira 7.50 Matulja V., brijač; po lire 4.— Spinčić N. i Lojzo iz Bermača, po lire 3.— Perman R., Brajan F. i Valentin M., po lire 2.50 Matulja F. i Trinajstić; ukupno lira 59.50.

Svima se najljepše zahvaljujemo a mladencima, želimo svako dobro i sreću u budućem zajedničkom životu, koji neka im bude pun ljubavi i zadovoljstva.

DOPISNICA UREDNIŠTVA.

Iz Pićna. — Vašega dopisa nismo mogli uvrstiti, jer se u novinama ne može pisati na onaj način protiv raznih osoba. Previše su to lične stvari. Vrlo nam je žao. Pišite nam nešto drugo. Da ste nam zdravo!

Iz Krbuna. — I Vaš je dopis sličan. Pošaljite dopis o čem drugom.

Iz Lanišća. — Ono iz Račjevasi, gdje govorite o pijanim ljudima, kod jedne prošle proslave, nismo mogli uvrstiti uz najbolju volju iz poznatih razloga. Zdravo!

Iz Svetvičenštine. — Nekoja «škakljiva» mjesta iz dopisa morali smo izostaviti. Hvala i zdravo!

Izdavač, direktor i odgovorni urednik:
IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

Priposlano*)

U mjesecu maju 1923. poslao sa[m] prije 235 dolara pa poslije još 10 [...] Ivanu Kraliću, bivšem županu iz P[...] br. 11 u Čićariji da taj novac dade [...] kćeri Rozaliji da dodje ovamo u Am[eriku] da mi bude drugarica života. Vjeran [...] ćim običajima htio sam da se ženi[m] maćom djevojkom. Dugo sam vremen[a čekao] kao da dodje, a ona nije mogla da [...] radi američkih zakona o emigraciji. [Kad] sam vidio da ne može da dodje, na[pisao] sam njezinom ocu nek mi vrati nova[c, a on] mi je odgovorio, nek se u roku od 60 [...] vratim kući po djevojku, inače da ć[u iz]gubiti svako pravo na novac. Na taj [nje]gov zahtjev poslao sam svom kunjadu [...]nu Buždonu iz Lanišća punomoć da [me] zastupa kod pravnog postupka u tom [po]gledu na sudu bilo u Buzetu bilo u [...] jer ja se nisam mogao vratiti kući. I [...] prava se vršila a ja nisam dobio natra[g ni]šta. Nisam učen čovjek da bi bio pod[...] kovim naročitim uslovima dao novac [u] banku pa da banka iza ispunjenih usl[ova] obavi isplatu, već sam novac poslao, [da] moja bivša zaručnica, kad bude mo[gla] dodje ovamo. Sada je medju nama sve p[re]kinuto. Novac, koga sam ja siromah r[ad]nik u dalekoj Americi tvrdom mukom [i] žuljavim rukama zaslužio uživaju sa[da] drugi.

Ovo javljam svim onima, koji se inte[re]siraju o mojim odnošajima prama ta[ko] poznatoj obitelji Ivana Kralića i njegov[oj] kćeri Rozaliji. Ujedno izjavljujem, ako m[i] Bog da zdravlje, pa se vratim kući, a [...] se moja bivša zaručnica Roža Kraljić u[...] poduzet ću sve zakonite korake da dodj[em] do svog novca, pa bilo od nje ili od n[je]zinih baštinika.

Blaž Vratović — Tilrwon, Kalif.

*) Uredništvo odgovara samo u toliko, k[o]liko zakon zahtjeva

Broj 23 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 9. junija 1927. Pojedini broj 25 cent. God. V.

„Istarska Riječ“
izi svakog četvrtka uveče. 3 puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a inozemstvo 25·—lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Važna ustanova

U evropskom javnom životu i u uredjenju medjunarodnih odnošaja na miran i pravedan način od zamašne je važnosti Medjunarodna Unija društava za Društvo Naroda, koja je ovih dana imala svoj XI. kongres u Berlinu.

Kad se imalo ustanoviti Društvo Naroda bilo je mnogo protivnika ustanovljenju te današnje vrhovne evropke kompetence. Pristaše i zagovornici Društva Naroda udružili su se u posebna društva, koja su imala svrhu, a imaju je i sada, da intenzivno propagiraju i populariziraju mirovne ideje Društva Naroda. Prvi put su se ta društva sastala na zajednički sastanak u Parizu u januaru 1919., gdje su se postavili proti zaprekama za ustanovljenje Društva Naroda na mirovnoj konferenciji. Ali ni iza mirovne konferencije nije nestalo medju narodima neprijateljskog duha, pa se pokazala još veća potreba za propagandu mirovnih ideja. U decemb. 1919., udružila su se sva društva za Društvo Naroda, u Medjunarodnu Uniju društava za Društvo Naroda i izabrala su si zajednički odbor sa stalnim sjedištem u Bruxellesu, da ostanu neodvisni od Ženeve, gdje je sjedište Društva Naroda. Poslove Unije vodi odbor od deset članova sa predsjednikom i stalnim tajnikom. Sadanji predsjednik Unije je prof. Anlard, a tajnik Ruyssen.

U Uniji je udruženo 45 društava iz 35 država. Tajništvo Unije u Bruxellesu (Brikslju) je u dodirima s društvima u pojedinim državama. Ono izdaje publikacije na svim jezicima i vrši opsežnu propagandu. Tajnik ide po svim državama, a u prvom redu po onima, gdje se pojavljuju najviše konflikti, dolazi u direktni dodir sa uplivnim osobama te se uvjerava na svoje oči o položaju stvari, radi koje nastaje konflikt.

Glavni pozitivan rad Unije sastoji se u postojanim komisijama za pravna i politička pitanja, za propagandu, za narodne manjine i razne druge komisije, u kojima suradjuju stručnjaci. Svake godine sazivlje se kongres društava, gdje se raspravlja o radovima postojanih komisija, stvara se zaključke i prima rezolucije, koje se kasnije kao prožet, najdracjeniji, najvjerodostojniji i najtemeljitiji materijal predaje tajništvu Društva Naroda u Ženevi.

Unija sa svojim komisijama nije oficijalna ustanova. Baš radi svog neslužbenog položaja može se u toj ustanovi da se bezobzirno raspravlja i zaključuje o raznim medjunarodnim incidentima pa njezino djelovanje prate velikim interesom sve vlade. U Društvu Naroda kao vrhovnoj službenoj evropskoj ustanovi ne može se otvoreno ni tako slobodno raspravljati kao u jednoj privatnoj instituciji. I tu leži važnost Unije za Društvo Naroda.

Od svih komisija Unije društava, razumljivo je da nas najviše zanima komisija za narodne manjine. U toj se je komisiji raspravljalo o raznim problemima manjine.

Na zasjedanju u Bruxellesu februara 1927. je talijanska delegacija pristala da se na kongresu, koji se sada držao u Berlinu, dodje na raspravu i položaj Nijemaca u Italiji. Referate za to pitanje su imali predsjednik komisije za manjine Dickenson, engleski delegat Walter Napier i zastupnica Nizozemske Miss Dr. Bakker. Prva sjednica komisije za manjine otvorila se je 24. maja. Prisutni nisu bili delegati njemačke manjine iz Italije ni dr. Wilfan, jer nisu dobili putnice za polazak u Berlin. Dr. Wilfan je kasnije dobio putnicu i došao na koncu kongresa. Predsjednik komisije za manjine je obrazložio historijat pitanja njemačke manjine u Italiji. Priznava da Italija nije doduše potpisala pogodbu za zaštitu narodnih manjina, jer je bio svijet uvjeren, da će u slobodoljubivoj Italiji obe narodne manjine biti potpuno slobodne tim više što su i odgovorni faktori izjavili, da će prema manjinama pravedno postupati. Referent Napier čita spomenicu, gdje navadja pritužbe njemačke manjine i sve dekrete centralnih i lokalnih vlasti, koji su na štetu njemačkoj manjini u Italiji. Ti su dekreti doduše zakoniti, ali bi pitanje stanja manjine moglo dobiti medjunarodni značaj.

Talijanski delegat Villari stajao je na stanovištu, da je to pitanje unutarnja stvar Italije, ali je delegat Napier pobijao njegovu tezu. I delegatica Nizozemske gospodja dr. Bakker je dala svoj referat o njemačkoj manjini. Ona je proputovala krajeve, gdje stanuju Nijemci u Italiji i došla u dodir sa talijanskim vlastima i predstavnicima manjine. Njihove se referate primilo na znanje. Talijanska je delegacija molila, da se o pitanju njemačke manjine stvore zaključci tekar u narednom zasjedanju u oktobru. To joj je bilo i dozvoljeno.

Novine javljaju da je jugoslovenski delegat dr. Ibrovec govorio o položaju slavenske manjine u Italiji i stavio predlog, da se o tome raspravlja na budućem zasjedanju komisije. Taj je predlog bio primljen.

I mi pozorno pratimo raspravljanje Unije društava za društvo Naroda, jer si je dosadašnjim uspješnim djelovanjem pridobila veliki medjunarodni upliv i glas.

Politički pregled

ITALIJA.

Djelovanje parlamenta.

Cijele prošle sedmice je zasjedala poslanička skupština. Raspravljala je o državnim proračunima i odobrila mnogo zakonskih odredaba. Najvažniji izvještaji bili su od državnog podtajnika za korporacije i ministra financija. Državni podtajnik za korporacije on. Bottai (ministar korporacija je sam on. Mussolini) je u srijedu opširno izvjestio o uredjenju i djelovanju ministarstva, koje ima za zadaću da odstranjuje protivnosti izmedju gospodarskih interesa pojedinih slojeva i da pojedine federacije spaja u jednu cjelinu. Jedna od glavnih zasluga ovog ministarstva je «radna karta» koju smo nedavno i mi u cjelini donijeli. Ova će karta biti usavršena još mnogim zakonima i ustanovama. On. Bottai je napomenuo, da je radna karta prvi korak uredjenja korporativne države.

Ekspoze ministra financija.

U četvrtak je ministar financija on. conte Volpi dao svoj izvještaj. Govorio je o teškom položaju ministarstva financija u svim državama, gdje se moraju boriti sa velikim spekulantima, koji čine da jedna valuta sad raste sada pada. To je neka «crna ruka», koja uništava gospodarstvo države.

Italija je navezana na uvoz iz inozemstva. Radi toga je u našem interesu —rekao je ministar — da lira ima veću vrijednost u inozemstvu, ali ne smije biti ugroženo unutarnje gospodarstvo. Treba prilagoditi industriju, poljodjelstvo i trgovinu novom položaju, radi toga će se produkcija morati zadovoljiti s manjim dobitcima. Pasivnost trgovačke bilance se je iza rata dovoljno smanjila. Ugodnom financijalnom položaju su pripomogli i izvanjski zajmovi. Zajmovi, a naročito ako ih se uzme u inozemstvu nisu ni najmanje prijatna stvar, ali u sadašnjem položaju u Italiji potrebni su, jer su uzeti za zaštitu valute i za produktivne svrhe. Do sada se uzelo zajma za 200 milijuna dolara.

Odredio sam da samo «Banca d'Italia» može izdavati novčanice i njoj sam povjerio nadzor nad ulošcima. U Italiji je prevelik broj banaka, zato se odredilo, da vlada mora davati dozvolu za novo otvorenje banaka. Novčanica je bilo u prometu dne 20. maja 1927. 17 milijarda 159,500,000 lira dočim je 31. decembra 1920 bilo u prometu 21 milijarda 990 milijona lira. Istodobno sa smanjivanjem novca u prometu je «Banka d'Italija» povećala svoju zlatnu rezervu. Dne 20. maja 1927. je zlatno pokriće papirnatog novca iznašalo više od 16%. Jedini javni dug, što ga ima država u inozemstvu je Morganov zajam od 100 milijuna, jer se ratni dugovi kriju dohotcima od reparacija. Unutrašnji dug je dne 31. maja 1927. iznašao 90 milijarda 751 milijon. On. Volpi je završio svoj ekspozé, da njegov rad ima jedinu svrhu, da na dostojno mjesto podigne ugled Italije medju drugim državama.

Parlamenat je dovršio svoje zasjedanje u subotu.

Sjednica senata. Naše škole.

U subotu se na sjednici senata raspravljalo o proračunu ministarstva prosvjete. Govorio je i ministar prosvjete on. Fedele. Naglasio je da se djelovanje za učvršćivanje talijanstva u Poadižju i Julijskoj Krajini nalazi u najljepšem razvoju. Nema više ni njemačkih ni slavenskih škola. U svim srednjim školama u novim krajevima se podučava isključivo u talijanskom jeziku. Njemački, slovenski i hrvatski podučava se u nekim srednjim školama samo kao tudji jezik. Dvije njemačke privatne gimnazije bile su zatvorene. Preosnovane su sve drugorodne škole do 4. razreda. Po zasluzi narodne organizacije za oslobodjenu djecu osnivaju se dječja zabavišta, koji u velikoj mjeri pomažu širenje talijanskog jezika i kulture. Bila su prošle godine predana i odlikovanja prema savjetu načelnika vlade, onim djacima, koji su se iskazali valjanim u učenju talijanskog jezika.

Konačno se u raspravi ministar potužio, da visokoškolska pouka preživljava krizu. Talijanska znanstvena produkcija da nazaduje i da Italija na znanstvenom polju ne zauzimlje više ono mjesto kao u prošlosti. Radi toga smatra ministar svojom dužnošću da opet ojača znanstvenu školu.

Odgovor III. internacionali.

Treća komunistička internacionala u Moskvi izdala je manifest, u kojem okrivljuje Italiju da pripravlja novi rat i poziva proletarce svega svijeta na borbu proti fašističkom režimu. U subotu je «Foglio d'Ordini» fašističke stranke sa potpisom direktoriuma objelodanjo odgovor na ovakovo predbacivanje. U odgovoru se veli, da samo Rusija, treće internacionale poremećuje takozvanu ravnotežu, da posvuda izazivlje i agitira ispoljavajući svoju opredjeljenu želju da bajonetama uspostavi socijalističko-komunističku diktaturu.

Fašistički direktorij nadalje odgovara da fašizam ne može da prima lekcije od «Kominterna», koji je gomilom žrtava sazidao svoje zgradu diktature. Komunistička internacionala da u krvi ugušava svaki glas kritike, da je raspršila po čitavom svijetu sve one, koji su počinili taj prestupak, što su ljubili rusku domovinu. Vara se treća internacionala da će ona štogod škoditi fašizmu ovim načinom borbe. U fašizmu je ujedinjen sav talijanski narod, koji napreduje. Komunizam uništava svaki trag kulture i privatnu iniciativu. Odgovor kaže konačno, da je komunistička internacionala izdala onaj manifest da zabašuri neuspjeh u vanjskoj politici i krizu sovjetskog režima u zemlji. Fašizam je tako jak, da može mirno gledati na govorničke, ekonomske i moralne manevre. Sve će se to razbiti o svijest i oružje talijanskog naroda.

Odobren glas Rossonija.

Konferenca rada u Ženevi je odobrila mandat on. Rossonija kao zastupnika talijanskog fašističkog radništva. Uz prkos oštrih napadaja sa strane raprezentanata drugih država, ipak je za Rossonija od 114 glasova glasovalo 82, a proti njemu 32 glasa.

Djelovanje posebnog tribunala.

Danas se vrši pred posebnim tribunalom rasprava proti Ginu Lucetti atentatoru na načelnika vlade. Danas sedmicu dana se je vršila rasprava proti Ivanu Fornari iz Bologne od 24 godina. Fornari je aretiran, jer je širio manifeste III. internacionale, u kojima se pozivalo na oružani ustanak proti vlasti. Fornari je radi toga osudjen na 8 godina i 7 mjeseca zatvora, na novčanu globu od 1500 lira, na 3 godine posebnog nadzora i isključenje iz svih javnih služba za cijeli život.

JUGOSLAVIJA.

Jugoslavenski-albanski spor.

«Giornale d'Italia» javio je, da je u Tirani, glavnom gradu Albanije, bio uhapšen dragoman (tumač) jugoslovenskog poslanstva Djurašković i još tri osobe jer da su navodno vodili u Albaniji spijunažu u korist Jugoslavije. Tom da su prilikom oduzeli od Djuraškovića i nekoje spise. Kad je jugosl. poslanik u Tirani obavijestio o tome svoju vladu u Beogradu, ova mu je savjetovala, nek posreduje kod albanske vlade, da Djuraškovića oslobode. Kad mirno posredovanje nije uspjelo, predao je jugoslovenski poslanik u Tirani protest protiv uhapšenja Djuraškovića, jer ga kao činovnika poslanstva štiti nepovredivost. Albanska je vlada odgovorila, da je Djurašković albanski gradjanin i da nije bio javljen albanskom ministarstvu spoljnih poslova kao diplomatski činovnik, a da albanska vlada ima pravo da štiti svoje interese. Konačno je jugoslovenska vlada preko poslanika u Tirani predala Albaniji ultimatum, da će opozvati svog poslanika iz Tirane, ako ne oslobodi Djuraškovića. Budući da Albanija nije tom zahtjevu udovoljila, jugoslavenska vlada naredila je svom poslaniku u Tiranu da sa svim činovnicima poslanstva i sa arhivom zapusti Albaniju, što je i učinio.

Budući da se ovo dogodilo baš u vrijeme, kad se je imao riješiti mirnim putem spor izmedju Jugoslavije i Italije, a Albanija je saveznica Italije, to se s napetošću očekuje dalnji razvitak albansko-jugoslavenskog spora.

ENGLESKA.

Englesko- egipatski spor.

Danas su sporovi na dnevnom redu. A engleska vlada baš u zadnje vrijeme pokazuje neku oštriju političku djelatnost. Sovjetski poslanik u Londonu Rosenholz morao je sa svim svojim činovnicima da ostavi Englesku. I dok Engleska prekida vezu sa sovjetskom Rusijom, šalje svoje ratne brodove u Egipat. Egipat je doduše slobodna država, ali prevlast ima Engleska. Pače ona ima i kontrolu nad egipatskom vojskom. Sada je u Engleskoj Sarvat-paša, koji se oslanja na nacionaliste, vodjene od Zaglul-paše. Vlada je htjela da svoju vojsku nacionalizira, pa je ukinula vrhovni položaj zapovjednika egipatske vojske, koji je dosada uvijek zauzimao jedan engleski general. Taj se je zapovjednik zvao «serdar». Engleska je uvidila, da joj prijeti opasnost, ako izgubi kontrolu nad vojskom, pa da prisili Egipat, da ponovno uspostavi dužnost «serdara» i spriječi protuenglesku propagandu, poslala je svoje brodove u egipatske vode i uputila egipatskoj vladi notu ultimativnog karaktera. Predsjednik egipatske vlade je odgovorio, da ugovorom od god. 1922, kada se je Engleska odrekla protektorata nad Egiptom nije predvidjeno, da mora biti «serdar» u vojsci. Time su se odnošaji zaoštrili i mislilo se od časa na čas, da će se prekinuti diplomatski odnošaji. Nu egipatska vlada je uvidila, da za sobom nema nikoga, pa je morala da popusti engleskim zahtjevima. Time je za sada uklonjena svaka opasnost.

RUMUNIJA.

Demisija rumunjske vlade

Vlada generala Avarescu je morala predati demisiju. Mislilo se da će obrazovati vladu vodja liberala Bratianu ali Bratianu je savjetovao kruni, nek vladu obrazuje njegov šurjak knez Barbu Stirbei. Ovaj je odmah obrazovao vladu od liberala, seljačke stranke i nekojih vidjenijih političara izvan stranaka. Parlament je razpušten i razpisani su novi izbori za parlament 7. jula, a za senat 10., 12. i 14. jula.

BUGARSKA.

Izbori u Bugarskoj

Pretprošle nedjelje vršili su se izbori u Bugarskoj. Vladin blok Demokratičeski Zgovor je od 274 poslanika dobio 173. Izbori su protekli dosta mirno, što već davno nije bilo tako u Bugarskoj.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Dva slična slučaja: jedan u Milanu, drugi u Napulju. - *Quo vadis, čovječanstvo?* - Lakovjerne ženice. - One tri.

Bilo je negdje oko ponoći, kad se neka djevojka vratila kući. Otac, nekakav radnik, čekao ju je kod kuće sam — i ljutio se u sebi, što je toliko izostala. Noć ima svoju moć, osobito u ovom pokvarenom vremenu, gdje je mlada i lijepa djevojka izložena neprestanim opasnostima. Povjerite vi meni — kazao je neki mudrac — najčvršću tvrdjavu, ja ću vam je mnogo lakše obraniti negoli najnježniju djevojku. Možda i nije baš sve tako, ali bilo ovako ili onako — napast je prokleta, vražja.

Ovako od prilike razmišljao je o tome onaj samotni otac one noći, i što je više mislio, to se u sebi sve više grizao. Kad se malo iza ponoći kćerka napokon vratila, očita joj svega i svašta. Ona se branila, veleći da je bila u prijateljskoj kući, da su je poveli sa sobom na neku zabavicu i sve tako. No on ni čuti, već se još grublje zgranu na nj, i grdno je ispsova i opomenu, da je ovo njezina kuća i nijedna druga, i da je on njezin otac, tako da ona ima njega da sluša i nikoga drugoga.

Otac je nato otišao na počinak i već ga je bio počeo san da hvata, kadli ga najednom prubudi nekakav mukli štropot. Skoči s kreveta, pogleda kroz otvoren prozor i vidi kako se dolje na pločniku pružilo nekakvo tijelo... Kao izvan sebe zaleti se u kćerinu sobu: Prazna! Uhvati se za glavu, potrči niza stube na ulicu i na svoje užasno zaprepaštenje prepozna u onom tijelu na pločniku — svoju mrtvu kćerku.

Ovo se nije dogodilo na Rijeci, nego u Milanu. I za čudo, iste one noći dogodilo se nešto sasvim slično i u Napulju. Kći došla kasno kući, otac je izgrdio, ona sjela za stô, napisala nekakvo tužno pismo svojoj pokojnoj majci, pa otvorila prozor i kao ona u Milanu bacila se na hodnik. Nije ostala na mjestu mrtva, ali teško da preboli.

I u nas na Rijeci bilo je već slučajeva, gdje su sin ili kći pokušali, da sebi uzmu život samo zato, što im je otac bio malo prestrog. Ko je tu krivac? Ne ću da branim očinski auktoritet. Za nj govori četvrta zapovijed Božja, a morala bi da govori i — pamet. Ne ću da branim ni strogost, na kojoj više puta počiva auktoritet kao i volja samovoljnih tirana na bajunetama. Ima izmedju strogosti i strogosti razlike. Ima ih, koji ne bi svojoj djeci, a još manje svojim počinjenicima, rekli nikada nijedne lijepe ni mile riječi, već se za svaku malenkost na njih izdiraju, oporo, surovo, grubo. Govorite s njima, i oni će vam se na dugo i široko hvaliti, kako su oni zaista strogi i kako svi pred njima strepe. Medjutim to nije nikakva strogost, već puka, sasvim obična grubijanština i surovost, koja ne može da nosi blagoslova.

Ali život je težak, osobito u današnje dane, a to je ono, što bi gospoda djeca morala u prvom redu da uvaže. Otac obitelji, pa bila ona mâ i koliko malena, na stotinu je muka, da kraj s krajem veže. Čovjek se lomi, kini, ubija, pa nije ni čudo, što je rijetko kada dobre volje. Unatoč svemu, on radi ustrajno i neumorno, to više što ga na rad potiče ljubav prema djeci svojoj. Ali taj čovjek, taj otac čita i novine, dolazi i u društva, gdje se iz dana u dan pričaju sablažnjive stvari, što ih počinjaju razni mladi ljudi, osobito izvjesne gospodjice, koje s neizmernom lakomislenošću bacaju pod noge svoj stid i obraz, pa nije čudo, što mu se kadgod izmakne i koja oštrija. To bi mlade gospodjice morale da uvaže, no ne će one toga, već će radije kroz prozor pa u smrt, da pokažu, kako im je dodijao otac sa svojim opomenama i ukorima.

Razumije se, da će u takovom slučaju svaki otac požaliti, što je možda malo odviše digao glas i da će mu sinovlja ili kćerina svojevoljna smrt tištiti srce dok bude živ. No, a što će sada sirota otac? Hoće li prema svojoj nevrijednoj djeci biti i unaprijed strog i to bez obzira na ovakove neugodne posljedice, ili će od straha, da mu jednog dana sin ili kći ne skoče preko prozora puštati ih da pomalo idu po vragu.

Težak problem, pred kojim mora čovjek da stane i da se zabrinuto upita: — Quo vadis, čovječanstvo? Svakako, da se još jedanput rodim, htio bih da ugledam svijetlo u kakvom selu i da ondje živim, daleko od ovakovih pitanja, koja niču samo ondje, gdje je čovječanstvo bolesno i izrodjeno.

Da predjemo na drugo i da se još jednom pitamo:

Kad će se neki ljudi da opamete? Na Rijeci ima naime dosta žena, kojima su muževi vani u svijetu. To znadu razni prefriganci, pa hoće da se time okoriste. Tako se je i ovih dana jedan takav prefriganac prikazao nekoj dobroj ženici i izručivši joj silne pozdrave od strane muža donio joj je i još jednu dobru vijest: ima za nju nekakav paket, ali treba platiti 80 lira carine, a on slučajno toliko novca kod sebe nema. Dobra se ženica sva uzvrpoljila i nije znala, kako bi prefrigancu zahvalila i na pozdravima i na paketu, što će ga dobiti. Odmah mu izbroji 80 lira i dobrim ga je Bogom kumila, neka ne zamjeri «na tolikem disturbe» i hvala semo i hvala tamo, dok nije prefriganac s novcem polako otišao i nikada se više vratio.

U svijetu se miješa. Miješa se u Kini, u Japanu, u Rusiji, u Engleskoj, u Egiptu i tako redom. Sve su te zemlje, hvala Bogu, daleko od nas pa nam od njihova miješanja ne prijeti nikakva izravna opasnost. To što se tamo zbiva tiče nas se samo neizravno: često se naime dogadja da prigodom tako jakih svjetskih konflikata trpi ponešto i tranzitna trgovina, pa nije isključeno, da ova momentana praznina u našoj luci potječe baš otuda. Ali Rijeka je preturila i drugih kriza, pa će i ovu.

Ono tri:

Jednog dana došla su pred prijestolje Božje tri čovjeka.

— Što želite dobri ljudi? — upita ih Gospod.

Prvi uze da se tuži:

— Umrla mi je žena, tužna moja kuća i djeca! Pomozi Gospode!

— Ne boj se, sinko! Vrati se kući i naći ćeš svoju ženu živu. A koji jadi muče tebe, sinko? — upita Bog drugoga.

— Sin mi umire, jedina moja nada i odmnjena u starosti. Pomozi, Gospode!

— Tvoj će sin živjeti, i bit će vam svima dobro. A što je tebi, sinko? — obrati se Gospod k trećemu.

— Ja imam, Gospodine Bože, blizu mora jednu velu vilu i jednu lepu butigu punu svega i svacesa. Ma ca ću, kada ne morem do solda, zac je sezona jako slaba, i furesti ni i ni.

— Vrlo mi je žao, reče Gopod, ali u tome ti ni ja pomoći ne mogu...

Druga: Na sudu bila nekakva rasprava. Najednom okrene se sudac k svjedoku pa će mu:

— Recite vi meni jeste li vi baš sigurni, da je onaj čovjek tamo ukrao onome drugome konja?

— Siguran sam, gospodine suče, jer sam vidio ovim mojim rodjenim očima, kada ga je odveo, ali onaj njegov advokat tako me je spleo i smeo, da već ne znam, nisam li ga možda ja ukrao.

Posljednja: — Ma — najzada, recite malo vi mane, Francele, ca je to delo a ca kapital?

Francele odgovori:

— Ako vi nekome posudite sto lira, to je **kapital,** a sva ona muka i sav onaj trud, što ćete ga potrošiti, da svoj novac natrag dobijete — to je pak **delo.**

Rokac.

IZ OPATIJE

Ugledni gosti

Prošle subote stigao je u Opatiju ministar financija, g. Volpi. Pred negdašnjim hotelom Štefanija dočekao ga je posebni Odbor, uz razne mjesne korporacije. Mjesto se je za tu priliku okitilo zastavama, da iskaže počast velikom čovjeku, koji je u razmjerno kratko vrijeme ovako visoko digao liru i mnogo pridonio, da su već dosada mnogim stvarima pale cijene.

U veče bio je u «Kvarneru» njemu u počast velik banket sa mnogo uzvanika. Banket je zaključen s vrlo animiranim plesom.

Dan prije došli su k nama u pohode novinari iz Madžarske. U svemu bilo ih je oko trideset. Izravne koristi nema mjesto od njih nikakve, ali budući da su obećali, te će u svojim listovima činiti veliku reklamu za ovo naše more, razumije se, da se i njih počastilo i vermutom i raznim drugim gjakonijama.

Ima dakle opravdane nade, da će se narednih ljetnih mjeseca spustiti u Opatiju gotovo čitava Madžarska te tako donekle popuniti prazninu, što se ove godine osjeća u prometu stranaca.

IZ ŠTINJANA

Ne penjite se na električne stupove! - Vrijeme

Na stupovima, na kojima su sprovedene žice sa električnim tokom stoje natpisi samo u talijanskom jeziku, da je opasno za život penjati se na stup. Takovi stupovi idu i iz Pule u Štinjan, koje je bila postavila Austrija za avionsku stanicu. Ovih je dana skoro platio životom jedan naš dečko Pijo Jurišić. Bio je u šumi iza Monumenta. Na jednom stupu opazio je ptičje gnijezdo. Popeo se je na stup, da vidi što je u gnijezdu. Kako je pružio ruku, dirnuo je žicu. Jaka električna struja silno ga je potresla, ostao je kao okamenjen i pao je kao mrtav na zemlju. Kako je teško pao, dobio je veće ozlijede i obležao bez svijesti. Nekoji bližnji mornari su opazili ovu nesreću, odnesli ga na more, a odatle ga odveli u Pulu u bolnicu.

Ovim putem upozorujemo naše ljude, a naročito mladež, da se pod živu glavu ne penju na električne stupove. Naši se Štinjanci dobro sjećaju ružne smrti onoga Kranjca iz Ćićarije, koji je izgorio na žici.

Ove godine imamo prilično mokro, pa ne bi bilo slabo, da ne bi došle druge nevolje. Veselili smo se lijepoj pšenici i lijepom broju starića. ali eto došao silni vjetar pa polomio i povalio pšenicu. Nikad ne smije da prodje sve glatko. Nešto slaboga mora da dodje, jer bismo se valjda previše razoholili i razbijesnili. A sada tome povoda nema, jer se svuda osjeća priličan nedostatak. Bit će da nismo sami, pa nas i to tješi. Ulažemo sve svoje sile bilo u naša polja, da što iz njih izvadimo, bilo da radimo u Puli, da izvučemo koju liricu. Naša je sudbina da se mučimo i mukom zaslužimo koru kruha.

IZ VOLOSKOGA

† Inocent Stanger

Umro je u utorak, 31. pr. mjeseca, u visokoj starosti — u 85. godini. Bio je brat bivšeg našeg narodnog poslanika i vrlo zaslužnog načelnika g. dra Andrije Stangera. Čovjek od posla, okretan, savjestan i tačan uživao je u našoj općini vrlo lijep ugled to više, što je u našem narodnom pokretu bio uvijek medju prvim redovima, kao pravi uzor narodnog poštenja i čeličnog rodoljublja. Vrijedno je napomenuti i to da je on već prije 40 od prilike godina prvi izvjesio na svojoj jedrenjači hrvatsku trobojnicu, te je zbog toga s austrijskim vlastima imao dosta okapanja.

Laka mu bila zemlja, a čestitoj porodici naše iskreno saučešće.

IZ VRHA.

Naše gospodarstvo.

Primam u ruke pero, da vam napišem svojom seljačkom, teškom rukom par crta. Mi smo ovuda, hvala Bogu, dosti zdravi tjelesno i duševno. Zdravo nam je i srce, premda ono puno trpi. No, kada nam je pamet zdrava i ruke jake, sve će poći dobro. A delati moramo, to se zna, svaki dan, od zore do mraka. Ali to je nama veselje, samo da budemo vidili i želi plod našeg truda i pota. Nego, najveći dio našega rada ide za plaćila.

U zadnje vrijeme imali smo par slabih dana; ali nama ovdje na hribu (humu) ne škodi toliko ni bura ni mrzlica (slana), kako to škodi doli okolo Buzeta. Zato kod nas smo sigurniji i za vino, za žito, osobito sigurniji glede voća. Mi se zato ovuda osobito bavimo vinogradarstvom i voćarstvom. Neki od nas zasluže po par hiljada samo od voća, osobito od krušaka, jabuka, trešanja i šljiva. Mi smo ove godine na primjer prodavali trešnje u Buzetu na dan berme, 8. maja po 4 lire. Kasnije smo ih prodavali po tri, po dvije, a sada po jednu liru. Malenkost, ali ipak bolje je imati nešto nego ništa. Mi ćemo odsad dalje saditi voćke i više se baviti voćarstvom. Voće je drago, draže od grožđja; a kakva li je muka i trošak u vinogradima! — **Seljak.**

IZ SV. LOVREČA PAZENATIČKOG.

Crkvene stvari. - Tuča.

Mislim da vam ne će biti žao što vam pišem. Nisam vam se javljao već tri mjeseca, pa ne mogu a da vam ne javim naše novosti i pritužbe.

Više smo se puta pritužili na našeg g. župnika Josipa Tonkovića. I nama je to teško, ali primamo utisak, da nas kao crlinkus ciplje. Sam je našem nezadovoljstvu dosta kriv. Više puta se desi, da ljudi dodju na ispovjed, a on ih otpravi kući, jer da nema vremena sve ispovjedati. Dodje u crkvu oko 6 sati ujutro, ispovjedi oko dvadesetak ljudi, pa kad da bi se puno zabavio, reče mladićima, nek idu slobodno doma. Tako mnogi naši ljudi neće ni da dodju više pred njega na ispovjed, već čekaju da dodje g. Tomo Banko, župnik iz Ivana od Šterne. Mi se držimo one «Bogu božje, a caru carevo», pa dajemo župniku sve što mu pripada. Ako hoćemo da nam mrtvaca otpravi na groblje, moramo mu platiti 50 lira, pa makar ne imali ni kuće ni kućišta. A uvijek se sjećamo našeg starog župnika Zgrablića, rodom iz Zgrabljići. Bio je čovjek na svom mjestu.

U selu Heraki su neki niškoristi sabrali 200 lira pa su učinili jednu salu pred kućom Martina Heraka. Mislili su da će ondje svake nedjelje plesati pa dolaziti mladići iz svih sela, da im nose lirice. Jedne nedjelje su počeli plesati, ali karabinijeri nisu im dozvolili, jer nisu imali dozvole i još su im se rugali, da su bedasti da ovdje plešu. I svi su se odalečili iz te «šale». Što su se oni domislili, da pred vratima pod vedrim nebom plešu i da za tri plesa uzimlju po jednu liru. A i divojke imaju malo pameti. Postale su moderne. Ne nose više biječve opletene od gotuna, već ako dobiju koju liricu od prodanih jaja, kupe si fine bičve, koje se brze poderu. Svi hoće da se nose kao gradjani po gospodski.

U nedjelju dne 22. ovog mjeseca je tuča uništila grožđje. Počela je padati oko 11 sati prije ponoći i svršila oko 1 sata poslije ponoći. Tuča je uništila i pšenicu. Na lozama nije ostalo ni jednog grozda. Postradao je Dračevac, Fuškulin i Gradina, od Prodani do sela Begi i oko Sv. Lovreča. Predlanjske godine nam je uništila vinograde peronospera, lanjske godine tuča. Tri godine nismo prodali ni kaplje vina, osobito selo Medvidići i Sušnjići.

I ovdje je objavljeno da se možemo slikati kod Ernesta Rovisa u Sv. Lovreču, ako hoćemo da si nabavimo ličnu iskaznicu, koju trebamo, kad idemo izvan granica svoje općine.

Pred više mjeseca došao je k nama liječnik, rodom iz Rovinja. Sad imamo novog podeštata po imenu Giorgio Apollonio.

IZ LUBENICA NA OTOKU CRESU.

Ljetina. - Ples.

Iz našega sela nikada u našoj miloj novini nema glasa. Kao ni drugima ne cvatu ni nama ruže. Predvidjeva se vrlo slaba ljetina. Radi suše nismo mogli posijati kukuruz, a iz tog razloga je i pšenica vrlo slaba. Grožđje je slabo barilo i bit će malo vina. Evo to su naše najjače nevolje, koje nas tlače uz druge poteškoće današnjega stanja.

Mi nemamo svoga svećenika. Dolazi misiti svake nedjelje svećenik iz Val... Obično svrši misa iza podne, čemu nismo bili naučen. On strogo pazi na moral mladeži, pa je zabranio djevojkama da idu na ples, gdje se pleše po domaću i po modernu. Naše djevojke ne plešu modernih plesova. Nose se po domaće, a vole da poskoče onako po starinsku. Mladićima naravno nije najmiliji ovaj župnikov savjet, pa očekuju, da li će djevojke kao one u V... lumu poslušat riječi svećenikove ili će ... ići još koji put zavrtiti. A sad je tako vi... će, da je malo koga volja skakati, ali ... izvanrednim slučajevima ipak ne će ... one odoljeti. Zdravo! — **Jedan mladić.**

IZ ZAGREBA.

Kad je govor o današnjem Zagrebu, čovjek ne može da mimoidje neke stvari. Tko pozna grad znade, koliko je života vezan u gradu uz šport. Športski uspjesi oduševljavaju masu, ulijevaju joj neki ponos, ... obratno športski porazi djeluju u gradu kao nesreća, sramota, žalost kao za kakvom izgubljenom bitkom na bojnom polju. U Budimpešti je pred neko mjeseci dana vladala opća narodna žalost, što su taj dan Madjari u Beču doživjeli neuspjeh u nogometu, i to tim više što se tome nisu nadali.

Prije nekoliko dana vratili su se zagrebački nogometaši iz Sofije gdje su potukli Bugare, a prije toga u Bukareštu Rumunje i tako osvojili za godinu dana zlatni pehar kralja Aleksandra. Masa je te igrače dočekala takvim oduševljenjem, kakvoga Zagreb rijetko kada iskazuje. Na kolodvoru prisustvuju dočeku ugledne ličnosti, glazba svira i drže se govori. Velika masa od nekoliko hiljada ljudi dočekuje pred kolodvorom, pravi špalir, a najvatreniji dižu igrače i na ramenima nose ih ulicama. Iza toga banket, opet pozdravi, govori, nazdravice itd. Nekoliko se je dana o tom govorilo i pisalo.

Zagreb je prije nekoliko dana imao neobične goste športaše iz Indije, a ovaj tjedan šeću po Zrinjevcu nogometaši iz Egipta. medju njima nekoliko crnaca, koji pobudjuju zanimanje bojom kože. Inače se piše i raspravlja i u Zagrebu mnogo o smionome 25godišnjem Lindbergu, Švedjaninu, koji je kao amerikanski avijatičar preletio sam u svojem aeroplanu put iz Amerike u Pariz za nešto više od 30 sati, a da se u to vrijeme nije nigdje zaustavio. Uz to su Jugosloveni ponosni i na svoje avijatičare Sondermajera i Bajdaka, koji su preletili prije malo vremena naporan put od 15.000 km iz Pariza u Bombay (Indija) i natrag u Zemun. Medju prvima, koji im čestitao kod dolaska, bio je talijanski poslanik u Beogradu general g. Bodrero.

Nedavno je u Beogradu proslavio svoj dvostruki jubilej: 70-godišnjicu života i 50 godina književnog rada, jedan od prvih jugoslovenskih književnika g. Ivo Vojnović.

Vojnovići su Dubrovčani. Osim porodice Mažuranića, izgleda, da nije niti jedna druga porodica dala našoj književnosti i kulturi toliko vrijednih članova, kao što je to slučaj kod porodice Vojnovića. Kosto Vojnović, otac našeg pjesnika, spada u red prvih ljudi, koji su u prošlome vijeku preporodili Dalmaciju i dizali njezin narodni duh. Pjesnikov brat, publicista dr. Lujo Vojnović istakao se je kao pisac povijesti grada Dubrovnika, a njegova sestra Gjena Vojnović, udata za poznatog Francuza Charlesa Loiseau, prijatelja Jugoslavena, znamenita je kao spisateljica i u našoj i u francuskoj književnosti.

Ivo Vojnović je u ovih 50 godina svoga rada napisao mnoga djela, po kojima je poznat i izvan svoje domovine. Dobro je poznat i kod talijanske inteligentne publike. Kao djela trajne vrijednosti ostat će za sve Jugoslavene Vojnovićeva «Dubrovačka trilogija» i «Smrt Majke Jugovića». U djelu «Dubrovačka trilogija», koje je po mišljenju mnogih njegovo najveće djelo najbolje u našoj dramskoj literaturi, opisuje Vojnović propast negda slavne dubrovačke republike, kojoj je Napoleon 180... zadao smrtni udarac. S francuskim dolaskom ulazi u Dubrovnik novi duh, koji je iza francuske revolucije preplavio čitavu Evropu. Vlastela, koja je u Dubrovniku vladala, propada, jer je nemoćna da se opre utjecaju novoga vremena. Dubrovačka aristokracija pomalo izumire, a na njezino mjesto dolaze «pučani», gradjanski stalež.

U «Smrti Majke Jugovića» obradjuje Vojnović poznati motiv iz narodne pjesme o bitci na Kosovom. Godine 1913. doda je tome djelu još «Lazarevo vaskresenje». To je doba iza sretnih srbijanskih pobjeda u balkanskom ratu, kada su svi jugoslovenski veći duhovi izvan Srbije predosjećali, da se narod nalazi pred sudbonosnim dogadjajima, koji će se odigrati u najkraće vrijeme. Vojnović je to isto znao, pa zato i piše god. 1913. «Lazarevo uskrsnuće».

Kao pisac takovih djela, značio je Vojnović mnogo u ondašnjem revolucionarnom radu proti Austrije. Za vrijeme rata pogotovo, kada je bivao bacan iz tamnice u tamnicu. Poznata je ona njegova reč...

..rečena u doba prije prevrata kod ... njegove prestave u kazalištu, kada ... od omladine oduševljeno pozdrav- ... htjeli su da nas vrag odnese, ali je ...nio njih» (Austriju).

..., kada mu je prestolnički Beograd ... proslavom odao zasluženo prizna- ...na je velikom pjesniku Ivi Vojno- ...rečena zadovoljština. **A. R.**

IZ ROČA
Za život našoj mladeži.

...li se obazreš, svuda samo tuženje i ... pogled natrag, na prošla dobra i ... vremena. Tu i tamo javlja se želja da ... doskoči, da se zasuču rukavi i pora- ... duševnom, gospodarskom podignu- ... ali na žalost malo nailazi odaziva onde, ... bi odaziva najviše moralo biti. — Kod ...nje mladeži! — Istina, vreme teče i ... sobom razne novotarije, mode itd. ali ... tež, zdrava mladež, morala bi se pri- ...vati onoga, što bi joj pristojalo, što bi ... dobro došlo. Prije ili kašnje, mora svak ... progleda! A kad bude progledao, pitati će sam sebe sa užasom: «Kamo to sve vodi?!» Odgovor: «U propast, u sigurnu propast, duševnu i telesnu.» A hoće li tada biti vreme da popravi izgubljeno, da se vrati na pravi put? To je pitanje, kojem nema odgovora, o kojem se samo razmišljati dade.

S toga mladići i devojke, prenite se, prenimo se! Ta eto već udara zadnji čas, sa tornja vremena. Zamislimo se malo i čuti ćemo, glas savesti, glas dobra srca, koje svakom od nas, uz prkos svemu, bije u grudima. Taj će nam glas kazati pravi put, koji jedini vodi k svetlu, k istini.

I tada neće više krčme biti pune našo mladeži, da tamo trati zlatno vreme, da gubi zdravlje, upropašćuje sebe, novčano i duševno. Tada se neće više dogadjati, da će naši mladići, celu nedelju sedeti za krčmarskim stolovima u zadimnjenim sobama, s kartama u rukama i tupim, pijanim izrazom lica. Krčma, i ako ne pijemo neprestano, jer nam to ne dozvoljava džep, ipak opija. Opija onaj zrak, ono gledanje pijanica oko sebe, oni propali ljudi. Izgublja se svaku svoju lepu i zdravu misao, slušajući razgovor kojeg se po krčmama vodi. Ovde i čovek pun volje k lepoti i napredku, gubi sve, svaku volju.

Istina, iza teškog rada cele sedmice, svak a pogotovo mladež, traži razbibrige. Ali to nam niko ne uzkraćuje, ni najveći moralista. Mogli bi ići i u krčmu, na partiju karata, na razgovor medju prijateljima. osobito nedeljom kad kiši, ali to sve mora imati mere. Razbibriga nije samo krčma, kako to mnogi u svojim bedastim glavama misle, nego ima i drugih zabava, samo nam za tim valja posegnuti.

Od drugih naprednih naroda, naučimo ceniti vrednost lepe knjige, naučimo nalaziti u knjizi zabavu uz korisno i lepo. Pesma, koju svi napredni goje, neka i kod nas zauzme prvo mesto, da nas razveseli, da nam dade snage u borbi života. Lepa pesma diže dušu, uznese čoveka, da se tako bar onda kada peva, ćuti sretnim i veselim.

Evo naše braće Slovenaca, iz okolice Trsta i Gorice! Seljaci su i oni, ko što smo mi, nisu ni bogatiji od nas materijalno, ali jesu duševno. A to su duševno blago stekli radom, oko sama sebe, čitanjem lepih i korisnih knjiga i novina. Danas oni imaju svoja pevačka i prosvetna društva, nastupaju i javno, svojim krasnim pesmama i lepim predstavama. Imaju svuda dobro organizirana gospodarska društva i tako napreduju uvek i prosvetno i gospodarski. Čuti ćemo, kako seljaci i seljakinje, mladi i stariji debatiraju o tom ili onom pesniku ili piscu, našem ili tudjem, kako debatiraju o problemima kulturnim i gospodarskim, da nam valja ostati otvorenih ...ta, kako to govore, kao kod nas «maještri».

A mi? — Mi hoćemo da budemo «moderni» ali neznamo da u pravom smislu ...vatimo tu «modu» već sledimo samo ...ezine slabe strane. Mislimo, da je dosta ... slušati nikoga od starijih navući moderno odelo, i time biti «moderni». A po... nedeljkom razgovarati, koliko je sve kap... u naše grlo poteklo i kada smo se ju...om kući vratili. To su eto naši «napredni» moderni razgovori!

Braćo, dosta je već toga, prenimo se i ...dimo primer naprednih naroda! Uzmi... knjigu i novinu u ruke, prosvetimo tako ...šu, obogatimo srce, pa da pokažemo, da mi Ročani možemo, što drugi mogu. ...rčmu i njezine posledice ostavimo, neće... li, da sami sebe guramo u sigurnu pro...st. Teška su vremena, teško se zaradjuje ...vac, a zar da ga mi tako u ludo u more ...camo?!

Ne! jer će nam to zdrava pamet kazat, ko već i ne kazuje. No, previše smo se ...nas zaneli. A i moramo, videći pred so... sigurnu propast, ako se na vreme ne ...nemo.

Nema ni u drugačem bolje kod nas, ko drugde u našoj Istri. Bura je prošlih ...na nanela mnogo štete u polju, a osobi... lozama. Teško je nama seljacima gle...ati, kako nam u nekoliko sati nevreme ...nese svu našu muku. Kiša izgleda, da ...je udomila u ovom mesecu sunca i cve... — **Napredni mladić.**

Franina i Jurina

Fr.: Čujem, da će on mladić, ki je neki dan preletel z Novajorki va Pariz, dobit veleh dari, silneh beči. Neki govore, da će postat milijuner. Ja mislim, da ni lepje stvari na svete, nego najedanput postat milijuner.

Jur.: Ča ti zaspravje misliš, da je on Amerikan baš tako najedanput bogat postal?

Fr.: Bome, ča ja znam, ni ni oral ni kopal za oni milijuni, ki te mu prit.

Jur.: Ako ni oral ni kopal, ma se je dosta narazbijal glavi. I kako! I ako je pul svega tega ostal živ, neka zahvali Bogu.

Fr.: Ne razumem.

Jur.: On je ovi storil račun, da je do sada letel već okole dve tisuće ur, i da je po zrake prenesal z jednega mesta va drugo okole šest tisuć ljudi, a da se ni nikada nijednemu od njih niš dogodilo. A iza ovo zadnje ča j' storil more se reć, da mu je glava na vlase visela. Na jednem vlase!

Fr.: Čast — čast — ter ja ga nimam niš proti njemu, nego samo dem, da kako je lepo onako najedanput prit do veleh beči.

Jur.: Na pošten način se do njih brzo ne pride.

Fr.: Ja pak mislim, da se more postat milijonarij i prez vele muki.

Jur.: A kako to? S čim?

Fr.: Ako se na jedno rečene igra na lot.

Jur.: Joh ti ga onemu, ki se ča od lota nada.

Fr.: Vendar se već puti čita, da je ki ta dobil.

Jur.: Od tisuće jedan, a od sto tisuć nijedan. S tem ne mislim reć, da čovek ne more kadagod imet i sreći. Ja znam za jednega v Amerike, ki ni imel va žepe nego pet sameh centezimi. Ča će s njimi? Kupit ne more s njimi niš ni za pojist ni za popit, ni za va se, ni za na se stavit. Pak ča je najzad odlučil? Odlučil je, da će se sest na tranvaj i pustit da ga vozi do porta, i kada tamo pride, da će se hitit va more, pak Bog teta Jele! A znaš ti, ča se j' mej tem dogodilo?

Fr.: Bome ne znam.

Jur.: Va tramvaje je bila jedna lepa divojka, a kako je i on bil jako mlad i onako dosta jedrast čovek, dopal se je onoj frajle, i tako beseda na besedu, dokle se nisu bolje spoznali, pak zadokle se nisu bolje spoznali, pak zaljubili i najzada i oženili. A znaš ti, koliko mu je ona prnesla za dotu? Sto i žezdeset i pet milijuni dolari.

Fr.: Sve strele mačje! No, ča sam ti ja rekal!

Jur.: Je, ma to je sreća.

Fr.: Neka je — ma su i milijuni tu. I pak da bi kako prišli nego po tranvaje! Sada vidiš i sam, kako se čovek more lahko obogatet.

Jur.: Ter ja ne govorim, da ne more. A ako baš ćeš, moreš i ti malo provat. Zami buletin, pak sedi na tranvaj i vozi se gore dole — ki zna, morda se i tebe trefi, kako i onemu va Amerike. Ako ti pak to ne pomore, a ti stori, kako i oni Šlosar v Opatije.

Fr.: A ča j' storil ta Šlosar?

Jur.: Zikopal je zada kući jednu velu jamu, siguran, da će va njoj nać puno zlata.

Fr.: A je ga našal?

Jur.: Još ni — ma vrag ne spi: mogal bi ga vendar nać. Nego tebe ni svega tega trebe.

Fr.: A zač ne?

Jur.: Zato, zač ti si već milijuner.

Fr.: Kakov milijuner, Bog te šentaj!

Jur.: Čekaj malo: storimo jedan mali račun! Ti imaš dva zdrava oka. Biš ih dal za pet milijuni dolari?

Fr.: Ne bim.

Jur.: Imaš dve zdrave ruke. Biš ih dal za deset milijuni dolari?

Fr.: Ne bim.

Jur.: Imaš dve zdrave nogi. Biš ih dal za dvajset milijuni dolari.

Fr.: Ne bim.

Jur.: No a sad računaj: Pet i deset i dvajset — to dela skupa — trejset i pet milijuni. Ti imaš pot tem trejset i pet milijuni. Ti si dunke milijuner.

Fr.: Viš, to nisam znal. I jutra, kad pojem platit, ča imam za platit, odrezat ću jedan bukunić nosa ale česa drugega i reć ću njim tamo: — Na, platite se, i dajte mi nazad ča mi gre. Misliš da će mi ča zavajat?

Jur.: Jezeromilijun vrazi da će!

Domaće novosti

Blagdan ustava.

Svake godine prve nedjelje u junuju proslavljuje se blagdan držav. ustava (Festa dello Statuto). I ove godine proslavljen je taj blagdan običajnim svečanostima. Gradovi i sve javne i državne ustanove u selima bile su iskićene zastavama. U gradovima su se držale velike vojničke parade. U Rimu je kao i drugih godina vojska defilirala pred kraljem. Na veče su gradovi bili rasvjetljeni.

AGRARNI ZAJMOVI

Javljamo svim našim čitateljima a preko njih i drugim našim ljudima, da Istituto Federale di Credito per il Risorgimento delle Venezie u Veneciji ima za godinu 1927. na raspolaganju 30 milijuna lira za agrarne zajmove uz kamatnjak od 5.25% godišnje. Zajam, koji se dobije more se upotrijebiti samo za: 1) sadjenje loza i voćaka, 2) pretvaranje kulture (na pr. pašnjaka u njive), 3) raznovrsno sistematiziranje zemljišta i 4) zidanje gospodarskih zgrada.

Zajam se mora amortizirati tekom pet godina na taj način, da se godišnje otplaćuje jedna petina. Budući da se zajam dobije uz potpis mjenice, mora svaki onaj, koji ga dobije naći još 2 jamca (garanta). Svaki onaj, koji bi htio dobiti zajam, neka se obrati na posujilnicu svojega kraja, a onome kome nije to moguće, direktno na Zadružnu Zvezu u Trstu, koja će mu dati detaljna razjašnjenja i naročitu tiskanicu, na kojoj će učiniti molbu. U molbi mora navesti zašto mu zajam treba i priložiti joj izvadak iz zemljišne knjige (Estratto tavolare). Tiskanice ispunjene sa izvadkom iz zemljišne knjige šalju se direktno na Zadružnu Zvezu u Trstu, via S. Francesco d'Assisi 16, I.

Držimo, da je takav zajam u današnjim prilikama kada se naš seljak nalazi u najvećoj novčanoj krizi veoma prikladan obzirom na niski kamatnjak od 5.25%. Radi toga toplo preporučujemo svim našim posujilnicama, da se za stvar zauzmu te da budu na ruku seljaku, kada ih dodje pitati razjašnjenja. Našim pak seljacima stavljamo na srce, da uzmu onoliko zajma, koliko znadu da će moći godišnje otplaćivati, da se ne bi poslije, kada im dodje rok isplate petog dijela (1 rata) našli u neprilici.

Cvijetni blagdan.

U nedjelju su se po cijeloj Italiji sakupljali darovi za udruženje proti sušici. Darovateljima se davalo cvijetak kao znak njihove darežljivosti. Udruženje proti sušici svojim doprinosima pomaže sušičave bolesnike, koji nemaju dovoljno sredstava za lijekove i za opskrbu u bolesti. Narod shvaća plemenitu svrhu ovog udruženja, jer dnevno vidimo, kako mladi životi ginu, jer ih je dirnula ova strašna bolest.

Most na ušću Mirne.

Ovih je dana otvoren prometu most na ušću Mirne. Dala ga je sagraditi Kr. komisija za istarsku pokrajinu. Most je iz armiranog cementa. Ovdje je god. 1911 bio sagradjen drveni most, ali koncem godine 1924 prestao promet preko njega. Novi most je dug 81 metar a širok 6 metara.

Ministar Volpi u Trstu i na Rijeci

Ministar financija on. conte Volpi došao je u subotu ujutro u Tržič (Monfalcone), gdje je pregledao grad i brodogradilište. Oko podne je automobilom došao u Trst. Pregledao je najprije novu slobodnu luku, zatim tvornicu strojeva S. Andrea i brodogradilište S. Marco. Poslije podne je pregledao staru slobodnu luku, a u 4 sata je prisustvovao u trgovačkoj zbornici sastanku predstavnika tršćanskih gospodarskih krugova, koji su ministru predočili gospodarski položaj Trsta. Naveče je otišao u Opatiju, gdje je prenočio, a u nedjelju ujutro je stigao na Rijeku.

Kažnjen radi krive putnice

Bivši vodja popolarske (klerikal.) stranke poslanik Gasperi osudjen je od posebnog tribunala na 4 godine tamnice i na visoku novčanu globu, jer je htio sa krivom putnicom da pobjegne u inozemstvo.

Dobra odredba

Pruski ministar prosvjete odredio je da se u svim školama, od pučkih pa do univerza, drže predavanja o Društvu Naroda i o pravom shvatanju medjusobnog života naroda na temelju pravednosti.

70-godišnjica pape

Sv. otac papa proslavio je 30. maja 70 godišnjicu svog života. Tom prilikom posvetile su novine čitavog svijeta razne članke o životu i radu sadašnjeg pape Pija XI., Ahila Rattija.

† Anton Možina

Na Brjama kod Rihemberga, na Goričkoj, umro je 28. maja tamošnji nadučitelj Anton Možina, koji je u narodnom životu igrao vidnu ulogu. Osnovao je mnoge prosvjetne i gospodarske organizacije, gdje je radio sve do smrti. Učinio je mnogo dobra i korisna za Brje i za ostalu vipavsku dolinu. Pobornik za čiste nacionalne ideale, bio je pošten i radin. Tamošnjem narodu ostat će u dobroj pameti uspomena na Antona Mužinu. Narod na sprovodu, a slovenske novine svojim pisanjem okazale su mu dužnu počast. Vječnaja pamjat!

Novom mrežom — mnogo ribe

Na otoku Susku su u petak u noći uhvatili jednim samim fenjerom (feralom) i jednim vučenjem nove vrsti mreže, načina Potschem, oko 400.000 srdela, što iznaša 120 kvintala. Vele da je takav način lovljenja mnogo zgodniji od uobičajenih trata.

Pobjegao iz vodnjanskog zatvora

U vodnjanskom zatvoru bio je neki Ivan Roinić iz Barbanštine radi ubijstva. Kad je prošle sedmice bio pušten na dvorište zatvora na zrak sa ostalim uhapšenicima, opazio je, da vrata od dvorišta, koja vode na bunar nisu zaključana. Pobjeći ipak nije mogao, jer uz uhapšenike stajao je uvijek uznik (čuvar zatvora). U to je vrijeme netko u zatvoru pozvonio. Čuvar je otišao da vidi tko zvoni. To je Roinić jedva dočekao. Pobjegao je kroz nezaključana vrata na bunar, a odatle preko 4 metra visokog zida skočio na cestu i pobjegao u polje. Kad se stražar vratio i opazio da je Roinić pobjegao, uvidio je da je propustio svoju dužnost i očajno je podigao uzbunu. I karabinijeri i milicija dali su se u potragu za Roinićem, ali dosada bez ikakvog usnjeha.

Svega po malo

Nešto o Albaniji

Danas se mnogo govori i piše po čitavoj Evropi o Albancima i Albaniji. Pa evo i čitateljima «Istarske Riječi» nekoliko podataka:

Albanci su danas mali narod na Balkanu. Granice sa Jugoslavijom, cijelom duljinom do Grčke granice. Imade ih na čitavom svijetu 1,900.000 i to u Albaniji oko 1,000.000. U manjim grupama u južnoj Srbiji, Maćedoniji, Dalmaciji, Grčkoj i Italiji. Potomci su starih Ilira, koji su se dijelili u mnogo plemena, a jedno se pleme do danas sačuvalo, t. j. Albanci, koji živu ponajviše u gorskom kraju, pa ih tudjinski val nije uništio. Postali su slobodni 1913. godine, poslije Balkanskog rata ugovorom u Londonu. Do tada su bili pod Turčinom. Po vjeri se dijele u muslimane, kojih je najviše, pravoslavne i katolike. Tipovi su vilovi, krepki, vole borbu, nadasve krvnu osvetu. Kultura je njihova još vrlo primitivna. U prošlosti su bili mnogo tlačeni, nisu dolazili u dodir sa ostalim kulturnim narodima. U prošlosti njihovoj znamo, da su priznavali vrhovno gospodstvo Bizantinsko (grčko), srpsko (od 14-15. stoljeća uredovni im je jezik srpski). Kasnije, po osvobodjenju ostalog Balkana pripali su i oni Turcima, a oslobodio ih je kako spomenusmo Balkanski rat. Prvi njihov vladar bio je princ Wied iz njemačke porodice, koga su muhamedanska plemena protjerala već 1914. Iza njega vladar je Esad Paša, koga su nastojali Nijemci i Bugari da potkupe u svjetskom ratu, ali je ostao vjeran saveznicima. Od god. 1918. do 1925. Albanija je republika. Sami sebe

nazivaju «Šćipetari». Dijele se još uvijek u plemena. Medjusobom se često svadjaju. Najveća im je slast osvetiti člana plemena bez razlike koje je vjere. Pleme sačinjava više sela, kome je na čelu poglavar. Kuće su im zidane, ali primitivne kao u mnogim našim istarskim selima. Domaće životinje drže obično ispod svojih stanova. U hrani su umjereni. Jedu ponajviše mlijeko i mliječne stvari, kapulu, luk i sočivo. Kruh im je kukuruzni. Piju rakiju, ali pijanaca nema mnogo. Žene se kao u Istri od 20-25 godina, a ženske se udaju već od 14. i 15. godine. Žene se ugovorom kao naši Vlasi. Često su otmice. Narodna su im odijela krasna, bogata u šarolikosti i opremi.

Gospodarske su prilike njihove zemlje primitivne. Nemaju cesta, ni željeznica. Osobito je težak promet u gorskim predjelima, kamo se može samo mazgom ili pješke. Imaju vrlo mnogo šuma, poglavito u sjevernom dijelu. Južni je dio više ravnica i tu uspijeva ponajviše kukuruz, manje pšenica i ječam. Njihov je duhan na glasu, kao i ulje u Primorju. Najveći se dio naroda bavi stočarstvom i poljodjelstvom. Albanija je vrlo bogata rudama. Sa pametnim gospodarenjem, lako bi se prehranili, a preostalo bi im i za izvos, osobito, kad bi krajeve oko Skadra (najvećeg albanskog mjesta) i Drača isušili. Moglo bi uspijevati grožđje, ali ljudi zato nemaju veselja ni smisla.

U najnovije vrijeme nastoji se oko gradnja cesta i željeznica. Otvaraju se škole. U jeziku imadu mnogo romanskih i slavenskih riječi.

Novi zakon javne sigurnosti

NASLOV V.

O strancima.

POGLAVLJE I.

O boravku stranaca u Kraljevini.

Čl. 143.

Stranci su dužni da se u roku od tri dana iza svog ulaska u Kraljevinu prikažu sigurnosnoj oblasti mjesta gdje borave, da o sebi dadu podatke i da učine izjavu o boravku.

Istu dužnost imaju stranci svaki put, kod promjene svoj boravak iz jedne u drugu općinu Kraljevine.

Stranci, koji su u Kraljevini samo na prolazu radi zabave, i koji se ne zadržavaju više od dva mjeseca, dužni su samo prvi put da prijave svoj ulazak.

Čl. 144.

U izvršnom pravilniku ovog zakona odredit će se slučaji, u kojim strancima ne treba da se osobno prikažu oblastima javne sigurnosti. Dužnost prijave po prednjem članku ostaje na snazi.

Čl. 145.

U svakom trenutku može sigurnosna oblast da pozove stranca, da pokaže svoje dokumente i da dade svoje podatke.

Kad ima razloga da se posumnja u osobnu identitetu, mogu se snimati i tjelesne mjere i znakovi (rilievi segnaletici).

Čl. 146.

Tkogod u bilokoju svrhu namještava kod sebe stranca, mora da u roku od pet dana po namještenju prijavi sigurnosnoj oblasti njegove generalije, naznanjajući, za koji će posao biti stranac upotrebljen.

On je s druge strane dužan da u roku od 24 sata prijavi navedenoj oblasti, kad prestane zaposlenost stranca kod njega i kad stranac odlazi i kuda je namjeren.

Ako je poslodavac kolektivno biće, mora njegov zastupnik da prijavi stranca; ako se radi o pokrajinama ili općinama, mora prijavu da obavi tajnik ili njegov zamjenik.

Čl. 147.

Izvršenje naredjenja prijašnjeg članka ne oslobadja pojedine strance od dužnosti da se prikažu i dadu izjavu.

Čl. 148.

Tkogod iz bilokojeg naslova ustupa strancima vlasništvo ili užitak na nekretninama, koje se nalaze u Kraljevini, pa radilo se o zemljištima ili zgradama, mora da to u roku od 10 dana pismeno javi mjesnoj sigurnostnoj oblasti i da navede točno generalije stranaca i kratki sadržaj posla.

Čl. 149.

Bez obzira na ono što je odredjeno u vojničkim zakonima i pravilnicima može prefekt da zabrani strancima da borave u općinama ili u krajevima, koji su bilokako važni za vojničku obranu države.

Ova se zabrana priopćuje strancima putem mjesne sigurnosne oblasti ili putem [illegible] objava.

[illegible] se stranci u [illegible] vrijeme ne pokore zabrani, mogu javnom silom da budu odstranjeni.

Čl. 150.

Odredbe ovoga poglavlja ne mogu biti primjenjene na članove kardinalskog zbora i diplomatskog i konzularnog kora.

Nepromjenjen ostaje članak 10. zakona od 13. maja 1871, br. 214.

POGLAVLJE II.

O strancima, koje treba izagnati i odstraniti iz Kraljevine.

Čl. 151.

Osim u slučajevima, odredjenim po kaznenom zakoniku, stranci osudjeni radi delikta, mogu da budu protjerani iz Kraljevine i sprovedeni do granice.

Zbog javnog reda može ministar unutarnjih djela odrediti da stranac, koji prolazi ili boravi u Kraljevini, bude protjeran i sproveden do granice. Ova se odredba ne može primijeniti na one Talijane, koji nisu talijanski državljani.

Mogu biti izagnani i stranci, koji su prijavljeni zbog prekršaja odredbi u prednjem poglavlju.

Izgon iz razloga javnog reda, predvidjen u 2. odlomku ovog članka, proglasit će se odlukom ministra unutarnjih djela u sporazumu s ministrom spoljnih posala i s privolom načelnika vlade.

Čl. 152.

Stranac, izagnan u smisli prednjega članka ne može da se vrati u Kraljevinu, a da nema za to posebne ovlasnice od ministra unutarnjih djela.

U slučaju prekršaja kazna je od 2 do 6 mjeseci.

Poslije izdržane kazne stranac je opet izagnan.

Čl. 153.

Prefekti u pograničnim pokrajinama, u hitnim slučajevima i izvješćujući o tome ministra, mogu da iz pograničnih općina prisilnom putnicom protjeraju strance, o kojima čl. 151. i mogu da odvrate od granice one strance, koji ne znadu dati podatke o sebi ili koji nemaju sredstava.

Iz istih razloga javnoga reda mogu prefekti da prisilnom putnicom potjeraju strance, koji se nalaže u njihovim pokrajinama.

Stranci s prisilnom putnicom moraju da se drže puta njima naznačenog. Ako se odaleče od toga puta, bit će uapšeni i kažnjeni zatvorom od 1 do 6 mjeseci.

Poslije izdržane kazne bit će sprovedeni do granice.

DAROVI.

U počast uspomene pok. Inocenta Stangera daruje obitelj L 100.— u fond «Istarske Riječi». — Mjesto cvijeća na grob svog dobrog strica Inocenta daruje dr. Ulikse Stanger L 25.— društvu «Prosveta» za Istru.

Pokojniku vječnaja pamjat, a darovateljima najljepša hvala.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI

Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

JAVNA ZAHVALA.

Svoj rodbini, prijateljima i znancima, koji su našega nezaboravnoga oca, brata, svekra i strica

INOCENTA STANGERA

otpratili do vječnog počinka neka bude ovime izražena naša najdublja zahvala.

Posebice zahvaljujemo svim onim plemenitim osobama, koja su našem neprežaljenom pokojniku iskazali bilo kojim načinom svoju ljubav i pažnju i koji su i nama u našoj velikoj nesreći i tuzi bili na ruku i na utjehu.

Bog platio svima, a našemu milomu pokojniku dao mir i pokoj!

U VOLOSKOM, 3. juna 1927.

RASCVILJENA OBITELJ.

Broj 24 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 16. junija 1927. Pojedini broj 25 cent. God. V.

„Istarska Riječ“ izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15.— lira na godinu, a za inozemstvo 25.—lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

GJALSKI

Ima nas u Istri još, koji se radi sjećamo «Matice Hrvatske» i onih lijepih knjiga, što ih je svake godine po jedan put slala svojim pretplatnicima za cigla tri fijorina ili — što je jednako vrijedilo — za šest kruna. Kad bi «Matičin» povjerenik javio, da su stigle knjige, pretplatnici bi živo nagrnuli da ih dignu, jer je to za njih, a i za sve ljubitelje naše lijepe knjige, bio dogadjaj prvoga reda. Bilo je medju tim knjigama i poučnih, a bilo je i zabavnih. Razumije se, da su ove posljednje najviše privlačile, osobito mladji svijet.

Nije ni čudo. Bilo je vrijeme, kad je «Matica» svake godine poklanjala narodu po jednu knjigu, što ju je napisao August Šenoa. Ako Šenoine stvari imadu još danas svoju veliku važnost, što su tek imale da znače u ono doba? Malo kasnije došao je na red Kumičić, Kozarac, pa Novak i drugi. I te su se knjige požudno čitale — neke izmedju njih bile su za ondašnji naš svijet prave poslastice.

Onda su jednog dana pretplatnici «Matice Hrvatske» dobili u ruke jednu sasvim neobičnu knjigu s jednim novim, mnogima do tada još nepoznatim imenom. Naslov je toj knjizi bio «Pod starimi krovovi...» Tu bijaše skupljeno nekoliko crtica, o kojima su gotovo sve tadašnje hrvatske novine pisale s vrlo mnogo hvale i priznanja. Svi su osjećali, da je naš narod dobio jednu dobru knjigu i jednog književnika, vanredno velikih sposobnosti.

Svi koji su tako osjećali nisu se prevarili. Sve nade, što su se postavljale u pisca onih crtica, ostvarile su se. Njegovo ime: Ksaver Šandor Gjalski postalo je u jedan mah poznato, popularno, slavno, njegove su se knjige nestrpivo čekale, tražile, gutale.

Koje su i kolike su te knjige?

Ima ih čitav niz, u kojima pisac kao u onim crticama «Pod starim krovovima», opisuje svoje rodjeno hrvatsko Zagorje sa svim onim, danas već sasvim izumrlim, ali svakom hrvatskom srcu tako dragim starim generacijama. Tu imate razne priče iz «Varmegjijskih dana», a osobito roman «Na rodjenoj grudi» — pravo remek djelo ljepote i srdačne topline.

Ima knjiga, u kojima je on, kao na primjer u znamenitom romanu «Janku Borislaviću» iznio svoje nazore o čovjeku i svijetu, a ima opet i takovih priča, u kojima se kao u «Noturnu», «Morsu» i «Snu kapetana Mišića» dotiče i stvari iz tajanstvenog, našim osjetilima nepristupačnog svijeta...

Svoja najsnažnija i najdublja djela napisao je izmedju svoje trideste i pedesete godine. Sva su ta djela majstorski napisana, u svima se Gjalski ističe kao pravi bogodani umjetnik, pa nije čudo, što je mnogim kasnijim piscima bio uzor i učitelj i što su mnoga njegova lijepa djela prevedena i na razne evropske jezike.

Gjalski je i vrlo dobar rodoljub. Kao državni činovnik bio je u svoje vrijeme ovisan o zloglasnom banu Kuenu, ali on nije ni njega poštedio, zato je u najboljim svojim godinama bio otpušten od službe i penzioniran.

Neko je vrijeme služio i na Sušaku, je tako zavolio ovo more i sve ove krajeve, da je i kasnije dolazio često na dulji boravak u Primorje, osobito u Opatiju. Kod su naši Istrani iz Liburnije priredjivali razne izlete po moru, u ono vrijeme bio na vrhuncu svoje slave, shvatljivo je, da je prigodom tih izleta bio svuda dočekivan s mnogo ljubavi i udivljenja.

Ime Gjalski poprimio je od majke, dok se po ocu zove Ljuba Babić. Danas je najviše poznat pod ovim dvojakim imenom: Ljuba Babić Gjalski.

Rodio se je u hrvatskom Zagorju, u prekrasnim Gredicama, 26. oktobra 1854. Prema tome ima mu sada sedamdeset i tri godine. Proslava njegove sedamdesetgodišnjice imala je da se izvrši prije tri godine, ali je zbog nekih posebnih razloga odgodjena. U četvrtak, 9. o. mj. iskazali su u Zagrebu tome uistini velikom umjetniku lijepe i zaslužene počasti.

Moglo bi se koju reći i o Gjalskome kao političaru. Ali čemu? I Dante se je u svoje vrijeme bavio politikom — pa ko zato pita? Lamartine je bio neko vrijeme čak i predsjednik jedne velike republike, pa ko se toga danas sjeća? Ali izustite vi samo jedan stih, kao na priliku ovaj: «Lasciate ogni speranza o voi che entrate...» i svak će reći: to je Dante. Ili jednu samu riječ: «Le lac»... i svak ko zna, što je pjesma, reći će: to je Lamartine.

Tako će i poznijim generacijama dostajati da čuju ime «Illustrissimus Batorich» ili «Radmilović» pa da s udivljenjem uskliknu: — to je Gjalski! I u tome je njegovo najveće i najuzvišenije značenje. I na tome mi njemu čestitamo iz sve naše duše.

C.

Politički pregled

ITALIJA.

Sjednice senata.

Prošle sedmice nastavile su se u Rimu sjednice senata, gdje se raspravljalo o proračunu za god. 1927/28. U izvještaju ministar financija je ministar on. Volpi u glavnom govorio o talijanskom ekonomskom i novčanom položaju kao i u poslaničkoj skupštini, o čemu smo zadnji put opširnije izvijestili. Sjednice senata su se zaključile u petak. Nanovo će biti pozvan pismenim putem i po svoj prilici u novembru mjesecu.

Talijanska delegacija u Ženevi.

Na sjednice Društva Naroda, koje su u Ženevi počele ovog ponedjeljka otišao je kao talijanski delegat senator Vittorio Scialoia. S njim su još četiri člana.

Osuda u procesu Lucettija.

Dne 11. septembra prošle godine je Gino Lucetti počinuo atentat na načelnika vlade on. Mussolinija bacivši bombu u njegov automobil. Lucetti je bio predan posebnom tribunalu. Radi bolesti predsjednika tribunala generala Sanne je proces bio duže vremena odložen, a započeo je u četvrtak. Trajao je tri dana. Lucetti je priznao da je već odavno spremao atentat na načelnika vlade. Izjavio je da on nije razbojnik niti naručeni ubojica već da se kao anarhista bori za svoje ideale. Veli da nije bio s nikim u vezi. Proces se vodio takodjer i proti anarhistu Vatteroniju i hotelskom konobaru Sorio, koji su u vezi s ovim atentatom. Sud je u subotu naveče izrekao osudu, kojom su bili osudjeni: Lucetti na 30 godina zatvora, 300 lira globe, 3 godine posebnog nadzora, doživotno isključenje od javnih služba i na sve sudbene troškove. Sorio na 20 godina zatvora, 1000 lira globe, 3 godine posebnog nadzora i doživotno izključenje iz svih javnih služba te Vatteroni na 18 godina i 9 mjeseca zatvora, 3 godine posebnog nadzora i na doživotno isključenje od javnih služba.

Novi kazneni zakonik.

Ove će sedmice ministar pravde on. Rocco predložiti načelniku vlade nacrt novi kazneni zakonik. Nacrt uvadja u talijanskom kaznenom pravu opet smrtnu kaznu. I mnogo će drugih kazni biti po novom zakonu prilično pooštreno. Iza kako nacrt pregleda načelnik vlade, bit će predan posebnoj komisiji.

On. Mussolini žanje.

Načelnik vlade on. Mussolini je lično žeo ovih dana na svom imanju u Carpeni. Ovim svojim aktom hoće da poveća kaže veliku važnost produkcije žita. Prisutnim zemljoradnicima je predočio važnost rane sjetve, jer time bivaju usjevi izloženi manje vremena vremenskim nepogodnostima.

Na konferenci rada proti sovjetima.

U izvještaju direktorija kancelarije rada iznešena je želja da bi i sovjetska vlada sudjelovala u internacionalnoj organizaciji rada. Talijanski zastupnik poduzetnik Olivetti je radi toga oštro napao izvještaj i kazao da nema koristi ni spominjati takove nade radi nestalnosti i prijateljskog držanja sovjetske Rusije prijateljski Društvu Naroda, radi rezervirane nosti svih država prama Rusiji i radi negativnih rezultata sovjetskih delegata na internacionalnoj gospodarskoj konferenci. Drugog dana je kod zaključka govorio generalni tajnik kancelarije rada Albert Thomas u pogledu saradjivanje sovjetske Rusije i kazao, da socialni program, koga je razvio Osinskij se u mnogim točkama podudara sa programom internacionalne organizacije rada i sa fašističkim zakonom o radu.

JUGOSLAVIJA.

Spor sa Albanijom.

Jugoslovenski poslanik u Tirani vratio se je u Beograd sa svim osobljem poslanstva, jer albanska vlada nije ispustila iz zatvora tumača Djuraškovića. I Albanija je opozvala svog poslanika u Beogradu Cena bega, ali on nije htio da se vrati, već je nastojao da nagovori svoju vladu da uspostavi diplomatske odnošaje s Jugoslavijom. Engleska i Francuska su posredovale u Tirani, nek se riješi sporazumno spor sa Jugoslavijom i nek odmah oslobode tumača Djuraškovića. I talijanska vlada je savjetovala je Albaniji da bude popustljiva. Albanska vlada je stvar predala Društvu Naroda, a i Jugoslavija je poslala svoju notu o poteku incidenta.

U utorak je došlo u sporu sa Albanijom do velikog preokreta. Budući da posredovanje velesila u Tirani nije uspjelo albanski poslanik Cena beg zahtjevao je za sebe i svoje osoblje putne isprave, koje su mu odmah bile predane. Sinoć je albansko poslanstvo otputovalo iz Beograda. Istovremeno je jugoslovanska vlada odredila jugosl. konzulima u Skadru, Korci i Valoni nek odmah ostave Albaniju.

Ministar vanjskih posala dr. Marinković je izjavio, da su time definitivno prekinuti odnošaji izmedju Jugoslavije i Albanije.

Pred izborima.

Predsjednik vlade Velja Vukičević vodio je pregovore sa centrumašima radikalne stranke gledo sudjelovanja u vladi. Nastojalo se da bivši ministar unutrašnjih djela Boža Maksimović udje u vladu. Radi demokrata nije Vukičević mogao da udovolji svim zahtjevima centrumaša pa je radi toga ministar pravde dr. Srškić podao ostavku. Vukičević je odmah otputovao kralju u Topolu. Kad se vratio izjavio je, da je na mjesto Srškića kralj imenovao dra. Ninku Perića. Potpisan je i ukaz o imenovanju, odnosno penzioniranju 15 velikih župana i mnogo sreskih načelnika. Veli se da su već potpisani tri ukaza sa današnjim datumom: 1) upotpunjenje vlade, 2) raspust narodne skupštine i 3) raspis novih skupštinskih izbora.

RUSIJA.

Umorstvo sovjetskog poslanika u Varšavi.

Kao što je poznato Engleska je prekinula diplomatske odnošaje sa sovjetskom Rusijom i sovjetski ruski poslanik u Londonu Rosenholz je sa osobljem otišao iz Engleske. Prošlog utorka imao je posebni vlak, u kojem su se vozili sovjetski diplomatski i trgovački činovnici u Engleskoj, da prodje kroz Varšavu. Sovjetski poslanik u Varšavi Vojkov uputio se je u 10 sati ujutro na staciju, da dočeka Rosenholza. K njemu se približi jedan mladić i ustrijeli na njega iz revolvera. Vojkov je pao na tlo, a atentator je ostao miran. Tekar kad je došla policija bio je potisnut u čekaonicu. Vojkov je bio odvežen odmah u bolnicu, ali tamo je odmah umro.

Atentator je 19 godišnji gimnazista 8. razreda Boris Koverda. Vele da je počinuo atentat iz razloga, što je Vojkov sudjelovao u umorstvu carske obitelji. Koverda je sin socialiste-revolucionera Sofrona Koverde, sada pučkog učitelja u Vilni. Majka mu je takodjer učiteljica. Sam je uvjerenjem monarhista. Učio je u ruskoj gimnaziji u Vilni a uz to bio korektor i ekspeditor bjeloruske novine «Bjeloruskoje Slovo». Još 22. maja zamolio je svog direktora za dopust od 4. dana. Nikome nije kazao kamo ide. Došao je u Varšavu i uzeo u najam sobicu od jedne siromašne židovke. Svakog dana išao je u sovjetsko poslanstvo za vizum, da može preći u Rusiju. Mislio je da počini atentat na koju višu osobu sovjetske vlade u Rusiji. Budući da mu nisu htjeli dati vizuma, počinuo je atentat na poslanika Vojkova.

Dosadašnji poslanik u Londonu Rosenholz prekinuo je putovanje i zaustavio se u Varšavi. Na večer je mrtvo truplo Vojkova preneseno iz bolnice u sovjetsko poslanstvo.

Radi ubijstva diplomatskog predstavnika u Poljskoj, po većim gradovima u Rusiji održani su protestni zborovi. U Rusiji se smatra da je ovaj atentat u vezi sa prekidom diplomatkih odnošaja u Engleskoj. Poljsko poslanstvo u Moskvi čuvali su jaki odredi crvene vojske. Poljski poslanik je odmah izjavio saučešće sovjetskoj vladi u ime svoje vlade. Zamjenik Čičerinov, komesar Litvinov poslao je poljskoj vladi notu, u kojoj je okrivljuje, što nije poduzela mjere, da spriječi atentat i što se na njezinom teritoriju sakupljaju toliki monarhiste. Poljska je odgovorila, da ona nije kriva atentatu, jer ga je počinuo jedan ruski gradjanin. Atentator će biti kažnjen po opstojećim zakonima, a poljska vlada je pripravna da dade i novčanu otštetu porodici ubijenog Vojkova.

Odmah iza umorstva Vojkova bilo je aretirano mnogo vidjenijih ruskih izbjeglica u Varšavi i Vilni. Aretirani su profesori gimnazije, gdje je Koverda učio i nekoji djaci. U Varšavi su aretirani nekoji bivši generali i političari. Sve poljske novine oštro osudjuju ovaj atentat, jer bi mogao pomrsiti mirne odnošaje izmedju Rusije i Poljske.

U subotu je mrtvo tijelo pokojnog Vojkova posebnim vlakom dovezeno u Moskvu. Iz kolodvora su na topovskom vozu prevezli ga na Crveni trg. Pokopan je uz prisustvo svih članova vlade, vodja partije i profesionalnih saveza pod zidom u Kremlju. Do kasno uveče defilirale su nebrojne organizacije mimo njegova groba.

Druga nota Poljskoj.

Na poljski odgovor sovjetska je vlada poslala Poljskoj svoj odgovor u kome vele da im se zahvaljuju na onako toplom izrazu saučešća i da ih veseli, što Poljaci konstatiraju, da je pokojni Vojkov doprinio mnogo za prijateljski razvoj položaja izmedju sovjetske Rusije i Poljske. Sovjeti ne mogu opravdati propust Poljske, da je došlo do ovog atentata. Ako Poljska želi da ima dobre odnošaje sa sovjetskom Rusijom, mora da ukine sve antiboljševističke ruske organizacije na svojem zemljištu. U noti se zahvaljuje što je Poljska pripravna da plati novčanu otštetu porodici ubijenog poslanika, jer da sovjeti moraju po svojim zakonima da skrbe za obitelj svojih diplomatskih predstavnika, koji su na službi poglavi. Sovjeti zahtjevaju da i njihovi predstavnici sudjeluju u istrazi proti antentatoru Korvedi.

Protuboljševički rade.

Blizu Minska išao je motornom drezinom komesar političkog odjelenja kod bjeloruskog vojnog okruga Opanskij, koji je vodio sobom jednog sumljivog poljskog oficira. Nekoliko nepoznatih osoba navalilo je na drezinu i prevrnulo drezinu. Komesar je ostao mrtav, a dva crvena vojnika teže ranjena.

U Petrogradu za vrijeme sjednice i komunističkom komitetu pokazao se na vratima jedan mladić i bacio u dvoranu bombu. Trideset komunista ostalo je ranjenih. Atentator je pobjegao i nisu ga više mogli naći. Pretpostavlja se da je atentat počinio jedan od opozicije u samoj komunističkoj stranci.

Dvadesetorica strijeljanih u Moskvi.

Prije nego je mrtvo tijelo Vojkova došlo u Moskvu objavile su sovjetske novine popis dvadesetorice većinom bivših oficira, koje je G. P. U. (državna politička uprava, bivša «čeka») dala strijeljati. Strijeljani su naravski bez suda a kao reakcija na tri prije spomenuta atentata. Strijeljane dovode u vezu sa engleskom spijunažom, koju su radili u monarhističkim i bjelogvardejskim organizacijama. Ove oštre mjere sovjetske Rusije nesumnjivo su se dojmile svih drugih država i novine napominju, da su boljševici započeli opet terorom kao i u početku provadjanja proletarske diktature.

DRUŠTVO NARODA.

Za vrijeme zasjedanja Društva Naroda imati će neoficijelni sastanak ministri spoljnih posala Njemačke, Engleske i Francuske — Stresemann, Chamberlain i Briand. I njihove neslužbene sjednice imati će veću važnost od službenih, jer će se na njima raspravljati o internacionalnom položaju i o njemačkoj vanjskoj politici. Francuske novine pišu, da Chamberlain i Briand će imati priliku da dokažu Stresemannu da objavljenje francusko-engleskog sporazuma nije naperено proti politici Locarna i naročito nije proti Njemačkoj. Što se tiče internacionalnog položaja spomenuta tri ministra će raspravljati o englesko-ruskom konfliktu i o dogodjajima u Albaniji.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Ministar financija na Rijeci. - Žaneta Host. - Madžarski novinari. - Unesrećeni šotajer. - Požari. - Samoubivstvo. - Bubikopf na silu. - One tri.

Na Duhovsku nedjelju posjetio je Rijeku ministar financija, g. conte Volpi. Priredjen mu je srdačan doček i tom zgodom uručen mu je i diplom začasnog gradjanina grada Rijeke.

U zahvalnom govoru, što ga je ministar odmah iza toga izrekao, natakmuo je nešto i o nekim svojim predjima, koji da su još prije dvjesta godina živjeli ovdje na Rijeci. Za jednoga Volpi, kome je bilo ime Josip, zna se, da se je oženio s nekom Žanetom Host, koja se je u ono vrijeme zvala još samo Host, pa je morala da bude naše gore listak, to više što mi imamo u samoj blizini Rijeke selo Hosti, kojega su stanovnici od pamtivijeka i po rodu i po jeziku sve sami zgoljni Hrvati. Prema tome izlazi, da u žilama današnjeg Ministra financija ima i nešto naše krvi, a kako se vidi, to mu nije ni najmanje na uštrb — naprotiv...

Kako sam već posljednji put javio ovih dana imali smo ovdje i madžarske novinare kao goste. Priredjen je u čast njihovu i jedan izlet po Kvarneru. Na parobrodu bilo je vrlo veselo, držale se govorancije, u kojima su Madžari isticali ljepotu ovog italijanskog neba, mora, sunca itd. O negdašnjem **Magyar tengeru** ni jedne riječi. Pitao sam jednoga kolegu iz Budimpešte, zašto se u onim govorima nije nigdje spomenuo **Magyar tenger?** On će meni nato kratko i suho:

— I to će doći?

— A kada? — upitah.

— Kad se hrvatsko primorje vrati opet u naše ruke. I Dalmacija.

— Šta? Zar i Dalmacija?

— Ta Dalmacija je bila oduvijek naš stari san.

— A kad će te zemlje opet u vaše ruke?

— Kad i druge. Kad i Hrvatska i Slavonija i Vojvodina i Banat i Erdelj i Karpati...

— Ali — Trianonski ugovor? — upitah u čudu.

— Krpa papira odgovori Madžar.

— A drugi ugovori: Saint Germainski, Versailleski itd.?

— Sve same krpe papira. To ćemo mi sve razderati, basama kuća!

— Ala solgaja! — pozdravio sam ja.

— Jonapot! -- pozdravio je on. I nikome ništa.

Inače smo na Rijeci u minulim danima imali dosta nesreća. Tu je u prvom redu nezgoda, što se je desila roniocu ili šotajeru Sancinu. Vani, na radi, u dubini od 57 metara nestao jedan torpedo i tvornica je htjela, da ga izvuče van. U tu svrhu najmila je tri ronioca, medju njima i Tršćanina Sancina. Sancin je imao sâm da se spusti u vodu, dok su ona ostala dvojica imala da ga spuste i kad treba izvuku napolje. Čini se, da pri tome nisu manovrirali prema propisima, i da su pustili Sancina pod teškim tlakom vode duže vremena nego što su smjeli. Bilo ovako ili onako, kad su ga istegli van i skinuli s njega skafander, njemu je najednom pozlilo i morali su ga prenijeti u bolnicu, gdje i danas leži, i ne zna se, hoće i ostati živ. Vlasti su povele o toj stvari istragu. Ona druga dva ronioca nalaze se još sada u istražnom zatvoru.

Imali smo i dva požara: jednoga na moru, drugoga na kraju. Najveću uzbudjenost izazvao je onaj na moru: u gradu pukao najprije glas, da je čitav jedan parobrod društva «Adrije» izgorio i da ima nekoliko mrtvih i ranjenih. Medjutim se ubrzo saznalo, da žrtava ljudskih nema, a i šteta, što ju je vatra učinila na parobrodu, da nije bog zna kolika.

Mnogo ozbiljniji i dirljiviji bio je jedan drugi slučaj. Malo poviše Kozale ima jedna seljačka kuća s vrtom. Noću je čuva jedan pametan, u vrtu privezan pas. Jedne noći taj pas, inače dosta miran, stao da laje. Što dalje, to je jače lajao — i nikako da se umiri. Bila su oko dva sata iza ponoći. Gospodar, koga je to pasje lajanje probudilo, posumnja, da bi tu moglo nešto po srijedi biti, obuče se i mahom u vrt. Kad on onamo, ozre se lijevo i desno i sve uokolo, ali ne vidje ništa. A pas laje. Naposljetku ga odveže, da vidi, što će i kud će. Jedva što mu skide lanac, a pas se kao pomaman zaleti prema dnu vrta. Tu stane i uze opet da laje. Gospodar mu se približi i na svoje zaprepaštenje ugleda na zemlji djevojku neku, koja se trzaše u strašnim mukama. Smjesta pozove karabiniere, a oni, kad stigoše, odrediše, da je ponese u bolnicu, jer se u to ustanovilo, da je nesretnica ispila otrova. Čini se, da će ostati živa. Djevojka je iz Ogulina i ne zna se, što ju je natjeralo na taj strašan korak.

I još se nešto desilo, što je moglo da ima grdnih posljedica. Jedna djevojčica iz Kantride željela je već dugo vremena, da ostriže kosu po najnovijoj modi, ali se otac tome živo i odlučno protivio. Mala se dugo borila, dok joj jednog dana nije dodijalo, te ona ravno k brijaču, da učini što treba. I kad je bilo sve gotovo, djevojka se vrati kući, držeći, da će otac reći: ča j' storeno — storeno je — i nikome ništa. Ali mala se u svojim računima ljuto prevarila. Kad je otac vidio onakovu, planu kao da je pobjesnio.

— Ča si to storila, maškarmo nijedna! — poče onda da je psuje.

A mala njemu tiho i pokorno:

— Ala, čača, ne lajte, pogledajte me, pak ćete videt, da sam sada puno lepša nego prej!

— Počekaj ti samo malo, pak ćeš videt vraga! — vikaše otac, i koliko bi okom trenuo, uhvati je za glavu i poče da je brijačkom britvom brije. Htio je, da joj glavu za kaznu do kraja ošiša i ogoli. Kada to djevojka vidje, poče da se otimlje, i kako je htjela da mu pobjegne, on je nehotice na vratu rani. Djevojka udari u vrisak i zapomaganje, i bogme otac je morao pred sud, da odgovara za svoje djelo. Medjutim čovjek je na sudu bravo obične svoje običaje s tolikim žarom, da su ga riješili, i to već obzirom na to što je kćer posve slučajno ranio i što je ranica bila vrlo laka i bez opasnosti.

One tri:

Evo što se je prije dva ili tri mjeseca dogodilo našoj Ninetti. Bila se zaručila s nekim individuom, i već je bilo sve spremno za svadbu. Kad najednom ušlo zaručniku nešto u glavu, pa oglasio u nekim novinama, dakako pod krivim imenom, da se želi ženiti, i one gospodjice, koje reflektiraju na nj, neka pod tim i tim imenom pošalju «poste restante» svoje ponude s fotografijama. U dva tri dana stigla mu je sva sila pisama i fotografija, a medju njima i — Ninettina... Evo, to su vam današnji muški i ženske!

Druga: Mladić se i djevojka vole. Majka zadovoljna, da se uzmu, no otac brunda. Medjutim otac je strastven igrač i djevojka, lukava kao svaka žena, nagovori svoga dragoga, neka kuša igrati s ocem «treséte» i neka nastoji, da izgubi. Otac naime voli, da dobiva, pa će ga to udobrovoljiti i oni će moći da se vjenčaju. Zaručnik učini, kako ga je ona uputila, a i kad su se sjutradan opet sastali, upita ga ona:

— No, jesi li igrao s ocem?

— Jesam. I sve sam izgubio i kad je pobrao moje pare, kazao je: — I ova bena, što nema ni pojma o «tresetu» ima još obraza, da kibicira oko moje kćeri...

Posljednja: Jorjino, Jorjino, opominjaše muž ženu. Kamo ćemo dospjeti? Ovo je već petnaesti šešir, što si ga u ovoj godini kupila!

— A što bi pak bilo, kad bih ja počela da brojim virdjinke, što si ih ti u ovoj godini popušio?

Rokac.

IZ RUKAVCA.

† Ivan Sušanj-Zvančina.

Javljamo se retko! Vrlo retko! I bolje bi bilo da se zbog ovog žalosnog slučaja nismo javili ni danas. I ako volimo da se o nama govori, posebno u ovom jedinom našem istarskom listu, danas nam je to teško — i neobično mučno! Pisati o vlastitim nevoljama teško je i neugodno, ali sada nam je to sveta dužnost. Jer nam je neumoliva sudbina otela jednog vernog druga, jednog dragog prijatelja. Ivan Sušanj-Zvančina nije više medju nama. Otišao nam nenadano i za navek! Neda nam se prosto da verujemo, ali se pred zbiljom ne sme zatvoriti oči. Taj isti Zvančina, koji je još pred dvadesetak dana veselio i sebe i okolicu — on je danas u grobu.

Obolio je nenadano, podvrgao se teškoj želučanoj operaciji, kojoj je i podlegao u bolnici, u Voloskom 9. junija 1927. Nije mu bilo sudjeno da umre u svome domu u Rukavcu, ali njegovi ostaci ipak počivaju u čempresovu hladu Svetoga Roka. Iza kratkog poslednjeg odmora pred vratima njegova doma, otpratili smo ga sa svim počastima k poslednjem počinku na staro groblje. I od našeg dragog druga, ostao je kao zemski ostatak, tek humak suhe zemlje sa posadjenim drvenim krstom. Ali je medju nama ostalo nešto više, što ne pokriva zemlja i što će ostati kao trajno, još dugo i dugo medju nama. A to je njegova uspomena. Uspomena na čoveka, koga smo ljubili, s kojim smo se razumeli, koji je bio naš!

A takve se ljude u Rukavcu ne zaboravlja! Kad je već sudbina tako okrutna, da nam kida živote naših najboljih, uspomene na njih ne može da nam raskine.

Pokojnik je bio vredan i radin čovek, kojemu sudbina nije bila uvek nasmejana. Ona mu nije bila sklona ni sada, jer on nije imao vremena, nije smeo da ode. Iza sebe ostavlja udovicu sa osmero dece i stotinu briga, kojoj i ovom prilikom izražamo duboku sućut. To je nažalost slaba i setna uteha nad gubitkom dobrog i još mladog čoveka. I mi ćemo biti zadovoljni, ako joj naša zajednička sućut bude mogla da ublaži bol u njezinoj teškoj nesreći.

Nego i mi smo sami u njemu dosta izgubili. Pokojnik je bio pravi naš čovek, jedan od najugodnijih članova naše starije — ali ipak večno mlade garde. Bio je naš i po duši i po osećaju! Slaven, narodnjak i karakteran. Zadana reč bila mu je sveta, te je u tom pogledu njegov značaj graničio sa tvrdoglavošću. Dobričina u pravom smislu reči, pa zato u društvu, jedan od najugodnijih. Kao čitalac i pretplatnik «Istarske Riječi» pratio je pomno razvoj našega narodnoga života, uživao u njegovom veselju, patio u njegovim patnjama.

Njega ipak više nema. Njegova uspomena ostaje nama kao vrlo draga, a u mnogočem može da nam bude za primer. Osobito mladjima!

Sprovod mu je bio za naše prilike veličanstven; retko je koji takav. I društvo «Domoljub» i prijatelji i znanci i toliki drugi. U radni dan na selu, ova je tužna povorka izgledala veoma impozantno. Svi smo bili potrti, a mislimo i oni, koji su to promatrali. Svatko je morao da zaključi: Ovaj je narod kulturan; taj narod zna da štuje svoje mrtve. A

«Narod samo koji mrtve štuje,
Na prošlosti budućnost si snuje!»

I ova naša kratka pomisao na Te, dragi Zvančina, nek Ti bude sitan znak, da smo Te voleli i da za Tobom žalimo!

IZ OBROVA KOD PODGRADA.

Pošta. - Škola. - Nesreća.

I iz našeg sela želji bi da se čuje glas u našoj dragoj «Istarskoj Riječi». Mi smo do pred nekoliko vremena imali na našoj pošti jednu našu djevojku, do duše moramo priznati, da je bila nama svima za svaku stvar pri ruci, a i ona sa onom njezinom plaćom je životarila, jer je sirota bez jedne noge. Nu nekojim nije bila po ćudi. Gledali su je prekim okom i sada je izbačena iz službe tako da je predana sudbini svojoj na milost i nemilost. Mi imamo kod nas školu sa dvije učiteljske sile, dvije učiteljice, koje nemaju dovoljno brige i skrbi oko naše djece, jer vidimo da je naša škola po više dana zatvorena a one idu, kud im srce želi. A ispod školske sobe imamo sada novu gostionu tako da se mogu čuti riječi iz gostione u školsku sobu. Pred nekoliko dana dogodila se nama čovjeku velika nesreća. Istjerao je svoje konje na pašu i nesrećom zalutao je jedan konj medju stijene, gdje se nije mogao okrenuti pa je pao i polomio se tako, da siromah trpi veliku štetu, ide nam ovako od zlo na gore ali ufamo se u providnost božju.

Franina i Jurin

Fr.: Jurino, kade si to? Već te nis... videl puneh osam dan.

Jur.: Bil sam doma.

Fr.: Si morda bil koliko bolan?

Jur.: Aj nisam. Ja sam vavek zd... kako i jaje, ne budi mi ča!

Fr.: Ma — ako nisi bil bolan, ča si d... lal va sve ovo vreme doma?

Jur.: Bilo me je sram poć mej ljudi.

Fr.: Sram? A za kega zlodeja?

Jur.: Zač sam ostal prez brageš.

Fr.: Ča i ti?

Jur.: Nego ča.

Fr.: A kako si to ostal prez brageš?

Jur.: A kako su toliko drugi ostali prez stomanji?

Fr.: Pak ča si storil? Sigurno si se sk... pil na brižnu ženu, kako da j' o... kriva!

Jur.: Ona je puli hćeri — tamo p... Bil sam sâm doma.

Fr.: Sreća da sam i ja bil dugo zač ... se sigurno stresal na me, kako ... sam ti ja kriv.

Jur.: Ja sam se svejedno sacijal.

Fr.: A kako? Na kega?

Jur.: Kada j' bila neka ura za pol... ćum, šal sam vanka, va šumu, i ... mo sam zikopal jednu velu jamu.

Fr.: Jamu? A zač?

Jur.: Počekaj. Se spamećuješ one š... rije, ku su jedanput sva naša deca ... pamet znala?

Fr.: Kako ćeš da ja znam, ka je ta š... rija! Naša deca su ih jedanput zna... više nego i svezd na nebe.

Jur.: To ti je ona od onega brijača. ... je bril nekega kralja i videl, da ... kralj ima kozje uše.

Fr.: Aha! Sada se spamećujem i ja. ... kada je oni brijač zvršil svoje del... pital ga je kralj: — Ča si videl n... mane? Brijač promisli: Ako mu r... čem, da sam ja njemu videl kozje u... on će me valje dat ubit, zato tre... da pazim, ča govorim. I on je le... odgovoril, da ni niš videl. I tako ... se ni niš dogodilo.

Jur.: Ja ma one uše, ča ih je na krali... videl, nisu mu dale mira ni pokoj... Tišćele su mu dušu i srce, a moral j... mučat kako sten, zač da bi bil ka... samo malo žuknul, ale ih spomenu... šla bi mu glava kako da j' od k... puli. Ale sve ča dalje, to su ga o... uše sve više pekle i pekle i najzad... — ča će, ča ne će? — šal je va šum... i tu je zikopal jednu široku jam... pak je va nju zabil glavu i tri pu... je nutra zavapil: — U cara Trojan... kozje uši! I bilo mu je najedanpu... lagje.

Fr.: A ča si pak ti storil?

Jur.: Ča i on brijač. Rinul sam glav...

PODLISTAK

Tko manje ište, više mu se daje

(Narodna pripovijetka.)

Bila tri brata, pa na bijelome svijetu ništa više nijesu imali do jednu krušku, te bi tu krušku redom čuvali; jedan bi ostao kod kruške, a druga dvojica išla bi na nadnicu.

Jednoć Bog pošalje andjela, da vidi, kako ova braća žive, pa ako zlo žive, da im da bolju hranu. Kad andjeo božji sidje na zemlju, pretvori se u prosjaka, pa došavši k onome, što čuva krušku, zamoli ga, da mu da jednu krušku. On uzbere od svojih krušaka, pa mu da i reče: «Evo ti od mojih krušaka, od bratinskih ne mogu ti dati.» Andjeo mu zahvali i otide. Kad sjutradan ostane drugi brat, da čuva krušku, dodje opet andjeo, pa ga zamoli, da mu da jednu krušku. I on mu uzbere od svojih krušaka, pa mu da i reče: «Evo ti od mojih krušaka, od bratinskih ne mogu ti dati.» Andjeo i njemu zahvali i otide. Kad bude red na trećega brata, da čuva krušku, opet dodje andjeo i zamoli i njega, da mu da jednu krušku. In on mu uzbere od svojih krušaka, pa mu da i reče: «Evo ti od mojih krušaka, od bratinskih ne mogu ti dati.»

Kad bude četvrti dan, andjeo se načini kaludjer, pa dodje rano u jutru i zateče ih svu trojicu kod kuće, pa im reče: «Hajdete za mnom, da Vam dam bolju hranu.» Oni podju za njim bez riječi. Kad dodju na jedan velik potok, voda teče, sve uji, onda zapita andjeo najstarijega brata: «Šta bi ti, da ti je?»

A on odgovori: «Da je sve vino od ove vode, pa da je moje.» Andjeo prekrsti štapom, a to mjesto vode poteče vino: tu se burad opravlja, tu se vino sipa, ljudi rade, selo čitavo. Onda ga andjeo ondje ostavi i reče mu: «Evo ti, što si želio, sad živi.»

Pa uzme onu dvojicu i podje s njima dalje.

Kad dodju na jedno polje, a tu golubi prekrilili polje. Onda zapita andjeo srednjega brata: «Šta bi ti sad želio?»

A on mu odgovori:

«Da su to sve ovce, pa da su moje.»

Božji andjeo prekrsti polje štapom, a to sve mjesto golubova ovce: tu su stanovi[1]), jedne žene stoku muzu, jedne mlijeko razljevaju, jedne skorup skidaju, jedne sir sire, jedne maslo tope; tu se načini i kozara[2]), jedni sijeku, jedni mjere, jedni novce primaju, ljudi rade, selo čitavo. Onda mu reče andjeo: «Eto ti, što si želio.»

Pa uzme najmladjega brata i podje s njim preko polja, pa ga zapita: «A šta bi ti htio?»

On mu odgovori: «Ja ne bih ništa drugo, već da mi Bog da ženu od prave krvi hrišćanske.»

Onda mu andjeo reče: «O! to je teško dobiti, u svem svijetu samo su tri: dvije su žene, a jedna je djevojka, i njih prose dvoji prosioci.»

Idući tako za dugo dodju u jedan grad, gdje je bio car i u njega kći od prave krvi hrišćanske.

Kako dodju u grad, odmah otidu k caru, da prose u njega djevojku.

Kad oni tamo, a dva cara došla, da je prose i metnuli jabuke na sto.

Onda i oni svoju jabuku metnu pored onih. Kad ih car sagleda, reče svima, koji su se ondje desili: «Šta ćemo sad: ono su carevi, a ovo su kao prosjaci prema nj... ma?»

Onda će andjeo reći: «Znate li šta? Ovako da uredimo: neka uzme djevojka ti loze, pa neka ih posadi u vrtu namjenjujući koju komu hoće, pa na čijoj lozi sjutra bude grožđje, za onoga neka podje djevojka.»

Oni svi na to pristanu: djevojka posadi tri loze u vrtu, i svakomu namijeni po jednu.

Kad u jutru, a to na lozi onoga siromaha grožđje. Onda car nemadne kud, nego da kćer onome bratu najmladjemu, pa odmah u crkvu, te se vjenčaju.

Pošto se vjenčaju, andjeo ih odvede u šumu, pa ih ostavi ondje, i oni stanu živjeti u šumi za godinu dana.

A kad se navrši godina, reče Bog opet andjelu:

«Idi, vidi, kako one siromaštvo žive. Ako teško žive, podaj im bolju hranu.»

Andjeo sidje na zemlju, opet se pretvori u prosjaka, pa otide k onome, što mu potok teče vinom i zamoli u njega čašu vina, a on ga odbije govoreći: «da ja dajem...

va jamu i tri puti sam nutra zavapil: Ostal sam prez brageš! Ostal sam prez brageš! Ostal sam prez brageš!

Fr.: Pak je ti bilo koliko laglje?

Jur.: I kako! Nego znaš ča se j' dogodilo?

Fr.: A ča to za Boga? Da nisu z one jami brukvale bazgove šibi, kako i va onoj štorije?

Jur.: Da bi tako ne!

Fr.: Ma ča mi to povedaš?

Jur.: Pravu istinu. Zbrukvale su bazgove šibi, upravo kako i va onoj štorije od onega kralja s kozjemi ušijami.

Fr.: Ma vidiš zlodeja! A su ih našli pastiri?

Jur.: Kako ne? Sve kako i va onoj štorije. I odrezali su ih i napravili od njih sopelice i kada su počeli va njih prebirat, čulo se je: Ostal sam prez brageš! Ostal sam prez brageš! Ostal sam prez brageš!

Fr.: I tako se je i tu zaklela zemlja raju, da se svake tajne znaju.

Jur.: Ma ter to ni bila nikakova tajna, nikakov šekret. I prez oneh sopelic bi se već bilo posvuda doznalo, da sam ostal prez brageš i da ću danas jutra zaostat i prez koži.

Fr.: A ter je tako! Nego miruj malo: ča je ovo čut tamo dole z luga?

Jur.: Ča ne čuješ? To su ti one vratje sopelice...

Fr.: I kako se lepo čujе: Ostal sam prez brageš! Ostal sam prez brageš! Ostal sam prez brageš! O jadan moj Jurino, što si dočekao!...

IZ KARSUNA.

Dragi gosp.redniče! Prošli su već mjeseci i mjeseci, a da se nitko od nas ne javlja. Ima tome kojekakvih razloga. Gradiva za pisanje našlo bi se doduše mnogo, no treba pogoditi baš ono pravo gradivo, koje će i nas i druge poučiti i uzgojiti. Jer novina je uzgojno sredstvo, prijatelj naš je to, koji nam kaže, što i kako valja da radimo, a što ne valja. Nije na mjestu, da se u novinu pišu osobne stvari. Obično je tu uz istinu i neistina, a čemu da se s takovim babarijama uzima novini prostor? Kad smo se već prihvatili pera, hajde da vam iznesemo jednu izmedju mnogih nevolja, što nas biju. Kaošto sve i svuda, tako je rat i nas otrovao. Ima sada u nas mnogošta česa prije nije bilo. Tako n. pr. nedjeljom i blagdanom crkva prazna, dok je nekoć bivala dupkom puna. Koji je i gdje je uzrok toj bolesti našoj? Doprinesao je k tomu i rat, ali razumni ljudi vide gdje je izvor tome.

Već nekoliko godina nemamo u selu svećenika. Naš je župeupravitelj onaj iz Gologorice, koji je istodobno župeupravitelj u Pazu. Ko pozna udaljenost i rastrešenost sela, što ovim župama pripadaju, znati će da jedan svećenik ne može da u svemu obavlja sve vjerske i crkvene dužnosti. Nije dakle čudno da po koji vjernik podje «kud za vazda gre se» bez utjehe sv. vjere, a dijete bez sv. krsta. A i vjerskom odgoju — naravno je — da to ne koristi.

Uvjereni, da će naš glas doprijeti i do viših crkvenih oblasti, upravljamo ovim putem molbu na Presvjetlog biskupa, da bi se i nas sjetio te nam poslao jednog svećenika. I sami vidimo kako svakim danom upadamo sve dublje i kako naša duševna bolest dnevno kreće na gore, stoga nam nužno treba liječnik i čuvar duša naših. Nije na mjestu — kako to netko veli — da nam tobož za kaznu zbog našeg vjerskog nehaja svećenik ne će doći. Naprotiv! Čim je bolest teža, tim je i liječnička pomoć potrebitija.

Domaće novosti

Maturanti gimnazije u Sušaku škol. god. 1901/02. Drugovi VIII. razreda sušačke gimnazije u škol. god. 1901/02 dodjite u Sušak 7. jula t. g., da se okupimo i vidimo nakon 25 godina! Najavite svoj dolazak što prije na odjetničku pisarnu Dr. Ante Kraljića — Sušak, Štrosmajerova ul. 5. Pobliži će se program naknadno javiti svakomu pismeno. — Dr. Ante Kraljić, Dr. Ivo Orlić, Prof. Šime Sironić.

Vjenčanje naših iseljenika u Americi. Jedan naš prijatelj iz južne Amerike nam javlja:

Dne 14. maja o. g. u Ensenadu, Puerto La Plata Rep. Argentina vjenčala se je dražesna gospojica Slavka Šestan rodom iz Novaki kraj Pazina sa našim uglednim Istranom Ivanom Brajković rodom iz Velike Trabe kraj Berma. Obojica uživaju medju našom kolonijom veliki ugled a u nacionalnom pogledu prednjače svima.

U ovoj zemlji (daleko od naše tužne Istre), koja otvara gostoljubivo svakom svoja vrata i pusti na volju svakome da ispoveda svoju veru i narodnost, želimo im dug i sretan život u braku.

Novo vojno okružje u Puli.

Dosada je Istra spadala pod vojno okružje u Trstu. Dne 6. ovog mjeseca otvoreno je u Puli vojno okružje distretto militare) za istarsku (puljsku) pokrajinu. Načelnikom okružja imenovan je major Capponi.

Trst dobio podeštata.

Za prvog podeštata u Trstu imenovan je ovih dana general milicije Giorgio Nobili iz Firenze. Dasada je tršćanskom općinom upravljao prefektijski komesar.

Bikovi za rasplod na Buzetštini.

Buzetska općina primila je dosada četiri bika dobre mliječne rase za rasplod. Dva su u Sv. Martinu, jedan u Cunju, jedan u Strani. Dovedeni su iz Malesa, pokrajine Bolzano, iz gorskih alpskih krajeva. Cijena je oko 3000 za pojedinog bika. Od toga plaća polovicu država, a dugu polovicu onaj, koji uzme bika. Držati bika mora najmanje tri godine. Za skok se plaća 15 lira. Bikove je nabavila Catedra Ambulante iz Pule.

Ne režite putnice.

Nove se putnice izdaju sada tako, da je samo jedan nerazrezan list, premda su stranice kao i prije. Mnogi si misle da u tiskari zaboravili prerezati, pa sami režu stranice. Ovime upozorujemo, da se na putnicama (pašošima) ne smije rezati stranice, jer putnice sa prerezanim stranicama više ne vrijede.

Našim vojnicima.

Već smo svojevremeno pisali, a i danas ponavljamo, da ne možemo donašati pozdrave naših vojnika svojim roditeljima i znancima. Veseli nas, što se naši vojnici iz raznih mjesta Italije sjećaju svoje novine, pa nam je teško što ne smijemo da udovoljimo njihovoj molbi. Nek se strpe dok svrše svoju gradjansku dužnost — vojničku službu — pa će po milij volji moći da se javljaju u «Istarskoj Riječi».

Proslava Gjalskoga.

Matica Hrvatska i Društvo Hrvatskih Književnika priredili su svečanu proslavu 70-godišnjice Gjalskog u narodnom kazalištu. Svečara su pozdravili predstavnici svih visokih kulturnih ustanova. Veliki župan zagrebačke oblasti saopćio mu je, da ga je kralj odlikovao visokim odlikovanjem svetog Save I. stepena. Na sve pozdrave odgovorio je Gjalski, da nije točno kad se veli, da je on prije bio Jugosloven. On nije bio samo prije, već je i sada, jer kao dobar Hrvat mora da je i dobar Jugosloven.

svakome po čašu vina, ne bi toga bilo.»

Kad to čuje andjeo, prekrsti štakom, a potok poteče vodom, kao i prije, pa onda reče onomu bratu: «Nije to za tebe, idi ti pod krušku, pa čuvaj krušku.»

Po tom otide andjeo odande i dodje k onome drugome, što su mu ovce polje prekrilile, i zamoli, da mu udjeli krišku[3]) sira, a on ga odbije govoreći: «Da ja dijelim svakome po krišku sira, ne bi toga bilo.»

Kad to čuje andjeo, prekrsti štakom, a od ovaca prnu golubovi, pa onda reče onome bratu: «Nije to za tebe, idi ti pod krušku, pa čuvaj krušku.»

Najposlije otide andjeo i najmladjemu, da vidi, kako i on živi, kad tamo, a on sa svojom ženom u šumi živi siromaški u jadnoj kolibi.

On se zamoli, da ga primi, da prenoći, a oni ga sa svim srcem prime i stanu se moliti, da im oprosti, što ga ne mogu dočekati, kako bi željeli, «mi smo» vele «siromasi ljudi.»

Andjeo im odgovori: «Ništa za to, ja sam zadovoljan onim, što ima.»

Oni onda šta će da rade? Žita nijesu imali, da mijese pravi hljeb, nego su tukli koru od kojekakoga drveća i od toga hljeb mijesili. Takovi hljeb umijesi žena i sad za gosta i metne ga pod crijepinju[4]), da se peče.

Pak stanu razgovarati[5]) gosta.

Kad poslije oni ogledaju, je li im taj hljeb pečen, a to pod crijepnjom pravi hljeb narastao, ništa ti ljepše, i digao crijepnju nad sobom. Kad oni to vide, dignu ruke Bogu: «Hvala ti, Bože, te možemo gosta ugostiti!» Pošto iznesu hljebac pred gosta, donesu tikvu s vodom, pa kad stanu piti, a to u tikvi vino.

Onda andjeo prekrsti štakom kolibu, i na onome mjestu stvore se carski dvori i u njima svega dosta.

Tada ih blagoslovi andjeo i ostavi ondje, te su sretno živjeli do svoga vijeka.

---

[1]) Mjesto i kuća, gdje se ljeti ovce muzu, zove se stan.

[2]) Mjesto gdje se koze kolju.

[3]) Kriška = odrezak, komad.

[4]) Velik zemljanj pokrovac, što se ugrijan meće na kruh.

[5]) Zabavljati.

Nadjene lješine dvojice utopljenih naših iseljenika u New-Yorku.

U predzadnjem broju «Istarske Riječi» javili smo žalosnu vijest, kako su dva naša Veprinčana Fran Brnčić sa svojim 15 godišnjim nećakom Fran Marinculićem otišli dne 30. aprila da se prošeću na malom motornom čamčiću po moru u New-Yorku. Cio su dan bili na moru, a naveče su kod kraja našli samu ladju, a u njoj samo kaput od Brnčića. Uzprkos svim istragama nije se moglo doznati, kako su nestali. Sada nam javlja g. A. Stanger iz New-Yorka, da su mrtva tijela te dvojice naših nastradalih Istrana našli 18. maja u moru. Dakle tekar 19 dana iza smrti. Pokopani su dne 20. maja uz veliko saučešće naših iseljenika, a na neopisivu žalost njihove rodbine.

Pretpostavlja se, da su se utopili tako da je mali Marinculić, koji ne zna plivati pao iz ladje u more, a Brnčić valjda skočio za njim da ga spasi. To se vidi i po tome, što je ostao Brnčićev kaput u čamcu. Kako je na onom mjestu, gdje su postradali jaka struja (korenat), a uz to obojica bila odjevena, to su se obojica utopili. U ovakovim slučajevima je najbolje da se onoga, koji ne zna plivati udari šakom po glavi da se onesvijesti, jer se ga tako lakše nosi u vodi. Ako je pri svijesti i vidi da tone, on se drži onoga koji ga spasava tako čvrsto, da ne pusti ni njega plivati. Tako se dogodi da obojica potonu.

U naponu muževne snage u 45. godini života pokojni Fran Brnčić ostavio je ovaj svijet i na njem ucviljenu udovicu i dva sina. Za njim žale naši iseljenici, koji su ga poznavali kao zabavnog i šaljivog čovjeka. I mali Marinculić tekar je pogledao ovaj svijet i već ga ostavio. Za njim tuguje majka i jedan brat. Naši iseljenici potreseni ovom nesrećom gojit će uspomenu na ove svoje prijatelje i znance. Pokoj im vječni!

Cijene živežnim namirnicama u Trstu.

Tršćanski općinski komesar odredio je, da se u dućanima na sitno ne smije prodavati skuplje nego li je ovdje navedeno:

Šećer: kristalin L 7 po kg, u krupicama po L 7.20. — Riž: oljušten 2 lire kg, camolino 1.90, II. vrste 1.80. — Pašta: fina po 3.20 kg, extra i Napoli 4 L kg, uso Bologna L 4 po kg. — Kava: Rio opća L 22 po kg, Rio fina 23 L kg, Santos dobra L 25, Salvador naravna po 27 L. — Brašno: propisno po 2.30 lire kg, žuto fino po 1.20. — Pasulj: suhi galicijanski po 2.30 lire kg, zeleni po 1.90 kg. — Ulje: iz sjemena za jelo po L 5.60 litro, maslinovo fino 10.60 po litru. — Slanina (špeh): domaća I. vrste po 9.20 L kg, II. vrste po 8.40 kg, amerikanska po 8 lira kg. — Mast: domaća i amerikanska po 8.20 lira kg. — Maslo: iz soške doline po 20 lira kg, iz Trentina po 16 lira kg. — Mlijeko po 1.50 lira litro.

Ove cijene moraju trgovci držati izložene u dućanima, da ih mušterije vide. Mi ih ovdje donašamo, da ih naši ljudi po selima sravne sa onima, koje kod njih vladaju. Kako nam je poznato i u drugim istarskim općinama su podeštati u sporazumu sa trgovcima snizili cijene dnevnim živežnim namirnicama radi sadašnjeg dobrog položaja lire.

Iz uredništva.

Naši dopisnici iz Dragućа i Grimalde i nekoji naši pretplatnici nam javljaju da njima je zabranjeno primati «Istarsku Riječ». Ovime im javljamo da ne čine nikakav prekršaj, ako primaju našu novinu. Nezakonito postupa onaj, koji zabranjuje da se novina prima. Pretplaćena novina je vlasništvo pojedinca. O razašiljanju naše novine po Istri ne odlučuje ni mjesni poštar ni kr. karabinijeri vašeg sela već više nadležne vlasti. «Istarska Riječ» je dozvoljena a i vi imate pravo da se na nju pretplatite i da je čitate, jer čitajući «Istarsku Riječ» ne postajete opasnim propagandistima, već razboritim gradjaninom, koji je upućen u sadašnji opći položaj i u svoje dužnosti i prava.

Svega po malo

De Pinedo u Madridu.

Kako je našim čitateljima poznato slavni talijanski zrakoplovac, koji se vraća preko oceana u Italiju morao je kod Azorskih otoka da se spusti u more radi velikog nevremena. Našla ga je jedna ladja, koja ga je dovela na otok. Iza kako je stroj popravio, dignuo se u zrak i vratio se na mjesto, kamo je bio prisiljen da se spusti. Od Azorskih otoka odletio je najprije u Lizabonu (Portugalsku), a odatle u Barcelonu. U Barceloni su ga dočekali sa velikim slavljem. Prekjučer je iz Barcelone na jednom španjolskom aeroplanu posjetio u pratnji spanjolske zračne flote glavni grad Španjolske Madrid. Nema sumnje da će mu i Madrid okazati počast za njegovo smjelo i opasno letanje.

Drugi lijet preko Oceana.

Dok je u punom jeku ozvanjala slava Lindberghu, prvom aviatičaru, koji je bez zaustavljanja preletio iz New-Yorka u Pariz, digao se iz New-Yorka aviatičar Chamberlin na aparatu «Miss Columbia». S njim na aparat sjeo je i vlasnik aparata Charles Levin. Ovaj posljednji nije nikome ni govorio da će i on ići s Chamberlinom, pa je sjeo u aparat u običnom odijelu za šetnju. Otputovali su u subotu u 6 sati po amerikanskom vremenu (11 po našem). Uperili su lijet na Berlin. Sretno su došli u Njemačku, ali na putu izmedju Dortmunda i Berlina u Saksoniji morali su se spustiti jer im je nestalo benzine. Spustili su se u ponedjeljak u 5 sati ujutro u Eislebenu, a u 10 sati su se ponovno digli. Radi nekog kvara na motoru morali su se ponovno spustiti u Cottebusu. Od Amerike do mjesta gdje su stali prevalili su bez zaustavljanja 6403 km, dok je Lindbergh prevalio 5830 km. U Berlinu su nervozno očekivali zrakoplovce. Čitava je Amerika sa napetošću očekivala rezultat ovog poleta. Čak i u crkvama molilo se, da sretno dodju cilju. Ovim lijetom je udareno apsolutno prvenstvo u letanje Amerikancima, a dokazuje, da će se izmedju Amerike i Evrope moći podržavati vazdušni poštanski saobraćaj. Svakako su poleti Lindbergha i Chamberlina dokazi napretka čovječanstva u svladavanju prostora i vremena.

Kad su stigli u Berlin, bili su dočekani sa velikim slavljem jer Nijemci nisu htjeli da zaostanu za Francuzima.

U subotu je Lindbergh stigao u Ameriku. U New-Yorku je bio cijeli dan blagdan radi njegova dolaska.

Požar u Pazinu.

U noći od subote na nedjelju buknula je vatra u Pazinu u kući Cesara Depiera, gdje je dućan, skladište i gostiona. Kuća je izgorila. Šteta iznaša oko 100 hiljada lira.

Grom ubio seljakinju u Borutu.

Pretprošle nedjelje bilo je posvuda po Istri ružno vrijeme. Na više je mjesta udario grom, ali bez žrtava. U Borutu je udario grom u seljačku kuću. Na ognjištu je sjedila Marica Udović sa svojom punicom. Grom je udario kroz dimnjak i ubio nevjestu, dok se je punica onesvijestila. Pas, koji je ležao uz njih pobjegao je iz kuće i stao pred vratima da laje. Budući da je lajanje psa bilo sumljivo, došli su susjedi u kuću i tamo našli mrtvu Udovićku. Njezin muž bio je u to vrijeme u mjesnoj gostioni, a djeca kod susjeda. Ova smrt duboko je dirnula naše ljude, koji ne pamte da se je ovakova nesreća desila u njihovom selu.

Onog je dana u boljunskoj općini počinilo nevrijeme mnogo štete, jer je voda silno derala, a i padalo je malo tuče.

Silna eksplozija.

U jednoj barutani udaljenoj 10 km od Krakova u Poljskoj eksplodiralo je 40,000 kg ekrazita i drugog eksplozivnog materijala. Eksplozija je bila tako jaka, da su se sva stakla na prozorima u Krakovu porazbijala. U okolici nesreće je ranjeno par stotina ljudi, a ima i mrtvih.

Krava otelila trojke.

Dne 6. ovog mjeseca je penzionirani šumar gospodin Jakov Draščić iz Sv. Martina kod Buzeta imao ugodno iznenadjenje. Krava mu je izlegla tri telčića. Telčići su zdravi i lijepo razvijeni. Ukupno su težili 71 kg. Rijetki su ovakvi slučajevi ali i onda koje tele crkne. No ova tri su živa i junački sišu svoju majku i još jednu drugu kravu.

Prastari umjetni zubi.

Na nedavnoj izložbi umjetnih zubi u Londonu izazvao je osobitu pažnju povjesni odio, u kojemu se pored ostaloga mogu vidjeti i umjetni zubi nadjeni u etrurskim grobovima, koji potiču po prilici iz godine 1000. prije Krista i u mnogome se pogledu mogu takmićiti sa današnjim umjetnim zubima, a u stanovitom su pravcu i bolji od njih. Na istoj se izložbi nalazi i zubalo jedne stare bogatašice iz Ecuadora, koje je sve obloženo dragocjenim dijamantima.

Bivša služavka — ministar.

Mina Silanpää, kćerka jednog finskog seljaka postala je od služavke ministrom. Ona je igrala važnu ulogu u radničkom pokretu Finske i sada je postala ministrom socijalne politike.

Umjetni grafit.

Poznata njemačka tvornica olovaka Faber u Nürnbergu saopćila je novinarima, da je jednom od njezinih tehničara pošlo za rukom da napravi umjetni grafit. Produkt je vanredno čist i sadržava skoro 100 postotaka čistoga ugljika.

Dječiji brakovi.

U starim je vremenima u Rusiji bio običaj, da su kneževske obitelji vrlo rano ženile svoju djecu. Nevjesta je morala da navrši osam, a mladenac jedanaest godina. U Engleskoj su bogate obitelji u 16. vijeku išle još dalje, jer su sklapale brakove svoje djece čak ispod tri godine tako, da su roditelji prilikom svadbenih ceremonija svoju djecu nosili na rukama. Naravno, da se kasnije u mnogo slučajeva dogadjalo, da su mladenci, kad su odrasli, tražili rastavu braka.

Solium.

Kemičar Kelley u Engleskoj pronašao je novu kovinu, koja se može fabricirati u svakoj tvrdoći i koja može zamijeniti platinu. Novu je kovinu prozvao imenom «Solium», a on je mjesa raznih kovina, te je posvema neosjetljiv prema vlazi.

Junaštvo bosanskih begova.

U Sarajevu, kako se ono uvijek nezavisno živjelo, sjedio je (za vezira Vedžihi paše u g. 1835.—1840.) od strane šeih-ul-islama iz Carigrada kao glavni svećenik neki Sarajlija Abdulaj efendija Gluhodžić. A bile su još u to vrijeme dvije novoimenovane paše, vazda izmedju sebe u zavadi: Fazli paša Šerifović i Mustafa paša Babić prozvan Hrnjo, koji nije bio potpuno notiran kod sultana. I dignu se spomenuti Abdulaj-efendija, podignu sarajevsku vojsku na Vedžihi pašu u Travniku i pobiju se nedaleko Travnika na polju kod sela Viteza (15. augusta 1840.). Vezir je imao jedan buljuk Arnauta i nekoliko topova s urednim topdžijama i razbije efendiju u temelj. Značajno je ovdje, kako su uhvatili jednog od vojvoda ustaških, Turan-bega i doveli ga pod čador veziru. Upita ga vezir: «Što si ustao na cara, Turan beg?» Odgovara: «Nijesam na cara, nego na zulume i zulumćare». «A tko je» veli paša «zulumćar?» — «Eto, ta ti isti» reče Turan beg. To je vezira tako razljutilo, da je potegao dvije male puške i ubio ga.

Bolest spavanja

je oboljenje, koje prenosi naročita vrsta mušica (tze-tze). Ona je naročito raširena u Africi medju Crncima, gdje su od nje izginuli često puta čitavi krajevi. Interesantno je, da su se u zadnje godine pojedini slučajevi te bolesti pojavili i u Hercegovini.

Novi zakon javne sigurnosti

NASLOV VI.

Odredbe koje se odnose na lica opasna društvu.

GLAVA I.

O umobolnima, otrovanima i prosjacima.

Čl. 154.

Da mogu sigurnosne vlasti vršiti nadziranje, moraju ljekari da prijave mjesnoj sigurnosnoj vlasti u roku od dva dana one umobolne osobe, koje su sebi i drugima opasne i koje se kod njih liječe ili za koje su vršeći svoje zvanje doznali.

Ova njihova dužnost vrijedi i u pogledu lica, koja su kronički otrovana uslijed uživanja alkohola ili drugih opojnih ili omamnih tvari.

Čl. 155.

Prosjačenje na javnom mjestu ili na mjestu pristupačnom javnosti nije dopušteno.

Lica, koja po znanju mjesne sigurnosne vlasti nisu sposobna za probitačan rad, te su bez sredstava za izdržavanje i bez rodjaka, koji bi ih po zakonu morali uzdržavati i koji bi mogli da ih uzdržavaju predložit će prefekt, kad nema mogućnosti pomoću javnog dobrotvornog zavoda, ministru unutrašnjih djela, da budu primljena u jedan zavod za pomoć i dobrotvornost (ubožište) iste ili druge općine.

Ministar može ovlastiti prefekta, da sam odredi da se nesposobni za rad primi u ubožište.

Za povratu troškova, naraslih u ubožištu za uzdržavanje nesposobnog, upotrebit će se propisi, koji virjede za zaklonjenje nesposobnih.

Kad se ispostavi, da niti općina, niti javne ustanove za pomoć i za dobrotvornost ne mogu da se sasvim ili djelomično pobrinu za njega, cijeli ili djelomični trošak ide na državni teret.

Čl. 156.

Dokaže li se, da su rodjaci prosjaka, koji je nesposoban za rad i bez sredstava za izdržavanje, imućni i da imaju zakonitu dužnost da ga snabdjevaju sredstvima za uzdržavanje, bit će pozvani od mjesne sigurnosne vlasti da ispune svoje dužnosti.

Kad bezuspješno izmine rok, postavljen u pozivnici, nesposobnome za pravo bezplatnog zastupanja, da traži sudbenim putem uzdržavanje.

Čl. 157.

Bez dozvole kotarske sigurnosne vlasti ne može se prosjačiti, ne mogu se sabirati milodari ili doprinosi u novcu ili u predmetima, pa niti putem štampe ili popisnih araka.

Dozvola se može podijeliti samo tada, kad prosjačenje ili sabiranje milodara ili doprinosa u novcu ili u predmetima ima patriotsku ili filantropsku ili znanstveno ili dobrotvornu svrhu ili ide za tim da se ublaži koja javna nesreća.

Dozvola vrijedi samo za općine u granicama kotara, za koji je bila podijeljena, i odredjuje i uslove i trajanje koncesije.

GLAVA II.

O sumnjivim osobama, o licima, koja su ispuštena iz tamnice ili iz sigurnosnih zavoda, o povratku u zavičaj i o neovlaštenom iseljivanju.

Čl. 158.

Onaj, koji izvan svoje općine svojim vladanjem poštaje sumnjivim i na zahtjev redarstvenih činovnika ili agenata ne može ili ne će da dade obavijesti o sebi niti s iskaznicom niti s drugim vjerodostojnim sredstvom, bit će preveden pred mjesnu redarstvenu vlast. Kad ova drži da su sumnje opravdane, može da ga pošalje u njegov zavičaj i to s prisilnom putnicom ili takodjer prama prilikama s prisilnom pratnjom.

Ova se naredba upotrebljava i za osobe, koje su opasne javnom redu ili javnoj bezbjednosti ili javnom ćudoredju.

Redarstvena oblast može zabraniti, da se onaj, koji je s prisilnom putnicom ili s prisilnom pratnjom poslan u svoj zavičaj, vrati u općinu, iz koje je istjeran, a da predhodno ne traži dozvolu sa strane same vlasti.

Prekršitelji će se uapšiti i kazniti zatvorom od 1 do 6 mjeseci, a nakon izdržane kazne bit će odvedeni prisilnom pratnjom u njihovo zavičajno mjesto.

Čl. 159.

Na zahtjev onih osoba, kojima je više od petnaest godina i koje imaju u općini svoje redovito bivalište ili u pomanjkanju istog svoje boravište, morat će podestà da mu izruči iskaznicu suglasnu s modelom, što će ga odrediti Ministar unutrašnjih djela.

Iskaznica vrijedi tri godine i mora biti providjena slikom naslovnika.

Čl. 160.

Svak, koji bez putnice ili bez druge u smislu internacijonalnih pogodbi jednakopravne isprave ide ili kuša da ide u inostranstvo, bit će kažnjen zatvorom od najmanje tri godine i globom ne manjom od 20.000 lira, ako su ga na taj put potakli politički razlozi.

Istom će se kaznom kazniti i oni, koji su na bilo koji način sudjelovali kod priprema ili kod izvršenja tog delikta.

U svakom će se drugom slučaju onaj, koji ide ili kuša da ide u inozemstvo, a nema putnice, uapsiti i kazniti zatvorom od najmanje šest mjeseci ili globom ne manjom od 2000 lira.

U svrhu, da se zapriječi nezakoniti prelaz po nedozvoljenim pograničnim putevima može se upotrijebiti i oružje.

Čl. 161.

Ministar unutrašnjih djela, ili po njegovoj delegaciji sigurnosne vlasti, mogu da iz razloga javne bezbjednosti ili u izvanrednim slučajevima javne i privatne nesreće dozvole sredstva za besplatno putovanje siromasima, e da se vrate u svoj zavičaj.

Čl. 162.

Kancelari kod pretura, tribunala i prizivnih sudišta dužni su, da izrek presuda, kojim se izriču kazne na ograničenu slobodu, kad su presude postale pravomoćne, dostave svakih petnaest dana kotarskoj sigurnosnoj oblasti, u čijem području osudjenik ima svoj domicil ili svoje zadnje boravište.

Čl. 163.

Ravnatelji sudbenih zatvora, tamnica i sličnih sigurnosnih zavoda dužni su da petnaest dana prije ispuštanja jave ordu kotarske sigurnosne vlasti svakog uznika, koji će biti ispušten na slobodu. Ova vlast ima u narednu tri dana da obavijesti o tome sigurnosnu vlast onog kotara, u koji će ispuštenik poći.

Čl. 164.

Čim su oni, koji su osudjeni zbog zločinstva na ograničenu slobodu ili zbog prekršaja proti opomenama, i oni, za koje je odredjeno stanje nadziranje slobode izašli iz tamnice ili iz zavoda navedenih u prijašnjem članku, moraju se javiti kod mjesne sigurnosne vlasti. Ako je potrebno, dat će im ova prisilnu putnicu.

Kad se radi o opasnim zločincima, ovi mogu da budu predvedeni pred navedenu vlast u stanju aretacije.

Čl. 165.

Oni koji su poslani prisilnom putnicom u svoj zavičaj, moraju se držati odredjenog im putovanja.

Prekršitelji se aretiraju i kažnjavaju sa zatvorom od 1 do 6 mjeseci, a poslije izdržane kazne bit će odvedeni prisilnom pratnjom u svoj zavičaj.

Istom se kaznom kažnjavaju oni, koji se u odredjenom roku ne jave kod sigurnosne vlasti, naznačene u putnici, i oni, koji prekrše predvidjeno u predzadnjem odlomku članka 158.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

ZAHVALA.

Svima onima, rodbini, prijateljima i znancima, koji su našega dragoga supruga i oca

IVANA SUŠANJ

otpratili večnome počinku, izražavamo našu najtopliju blagodarnost.

Posebno toplo zahvaljujemo gosp. Dr. Mavroviću, društvu „Domoljub", i svim onim susedima i prijateljima, koji su bilokojim načinom olakšali poslednje časove našeg dragog pokojnika, i koji su nama u našoj velikoj tuzi i nesreći bili na utehu i na pripomoć.

Svima Bog platio, a pokojniku dao mir večni!

U RUKAVCU, 10. juna 1927. Supruga ZORKA i deca.

Buzetsko društvo za štednju i zajmove
registr. zadruga na neograničeno jamčenje

POZIV
na
redovitu godišnju glavnu skupštinu
koja će se obdržavati
dne 2. junija 1927 u 9½ sata prije podne u društvenim prostorijama.

DNEVNI RED:

1. Čitanje i odobrenje zapisnika posljednje glavne skupštine;
2. Izvješće Upravnog odbora;
3. Izvješće Nadzornog odbora;
4. Čitanje izvješća o posljednjoj reviziji;
5. Čitanje i odobrenje računskog zaključka za god. 1926;
6. Slučajnosti.

U Buzetu, dne 10. junija 1927. ODBOR.

Opaska: U slučaju, da ne bi u rečeno doba bio prisutan dostatan broj članova za pravovaljano zaključivanje, držati će se ista glavna skupština pol sata kasnije bez obzira na broj prisutnih članova.

Broj 25 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 23. junija 1927. Pojedini broj 25 cent. God. V.

„Istarska Riječ“ izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·—lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Slava mladosti!

U kratkom razmaku dva su aeroplana preletjela ocean. U prvom je sjedio sâm jedan mladić od dvadeset i pet godina. U drugom bila su dvojica — po godinama znatno stariji od onoga prvoga. Onaj mladić doletio je u Pariz, tačno, kako je bio namjerio. Ona dvojica spustiše se nekoliko stotina kilometara dalje. Oni su prema tome ostali dulje vremena u zraku i prevalili su dulji put.

Pinedo, poznati slavni italijanski avijatičar, upitan, ko je, po njegovu sudu zaslužio veću slavu: onaj mladić ili ona druga dvojica, on je bez oklijevanja odgovorio:

— Onaj mladić... Bio je sâm, i pokazao toliko hrabrosti i izdržljivosti, da mu se mora svak da divi.

Ovaj sud iskusnog zračnog pilota sasvim je ispravan. To su u prvi mah shvatili i Amerikanci, koji su onog mladića proglasili svojim narodnim junakom, i priredili mu doček, kakvog nije doživio još nijedan Amerikanac.

Djelo, što ga je izvršio onako sâm, pokazuje njegovu silnu smionost, vanrednu kuražu i snagu. To je mnogo pridonijelo ovoj njegovoj nenadanoj slavi. Ali nesamo to. U onom mladiću, u onom Karlu Lindbergu, što ga gotovo sva Amerika zove danas od dragosti: Lindy, našlo se okupljeno i mnogo drugih lijepih svojstava. Tu je u prvom redu njegova svježa mladost. Mladost puna zdravlja, jer taj mladić ne pije ni vina ni ikakvih žestokih pića i ne troši svoje tijelo i svoje duševne sile u noćnim barovima ni u sličnim zloglasnim kućama. Zato mu je lice kao u djeteta obasjano nekim vječitim, dobrim, gotovo nedužnim osmijehom.

On je već u ranim godinama počeo da leti. Nije to njemu služilo za zabavu, već štaviše — za pouku. Leteći on je učio svoj zanat u tančine, i tako se pomalo ali svijesno pripravljao za buduće velike čine.

Ali što ga najviše resi, to je ona njegova divna, iskrena i sasvim prirodjena čednost. Skroman je bio kod kuće, u Saint Louisu, skroman je ostao za svoga znamenitoga lijeta u Parizu, a kad je na povratku iz Evrope, sred tutnjave topova i urnebesnog klicanja neizmjernog naroda, ulazio u glavni grad Washington, on je samo problijedio i skromno proustio:

— Ali jesam li ja to zavrijedio?

Sva ta njegova sjajna svojstva istakao je u svom govoru i predsjednik Američke Republike, kad ga je pod Washingtonovim spomenikom proglasio «najjasnijim gradjaninom Američkih Sjedinjenih Država.» I još je nadometnuo: «Ovome su mladome junaku nudjali milijune, da se pokazuje po kinematografima i kazalištima, ali on je sve odbio. Čist je otišao i čist se je k nama vratio...»

U času, kad se je onako smiono digao u zrak i poletio put Evrope, Amerikanci nisu još znali za sva ta njegova divna svojstva, ali su već u prvi mah osjetili neku neizmjernu simpatiju prema tom «ludom dečku», kako su ga još onda nazivali. Još nije bio prevalio ni jedne trećine svoga smionoga i opasnoga puta, i već su sva američka srca bila uza nj, svi su duhovi strepili nad njim i hiljade i hiljade ljudi okupljenih kod posla na igri sklapali su ruke i u sav su se glas molili Bogu za njegov život i uspjeh. I molba je njihova uslišana. Onaj je divni mladić danas medju njima; oni ga slave i časte i grle ga, a ima ih, koji pred njime padaju i na koljena. I tome neka se niko ne čudi. Ima u onoj njegovoj mladosti toliko toga lijepa, uzvišena i čudesna, što je zavrijedilo, da se na koljenima slavi.

Nije svakom mladiću dano, da učini, što je učinio Lindberg, ali je pred svakime širom otvoreno polje, gdje može da se istakne: neko u najužem krugu, u porodici, ko u svome selu, u svojoj zemlji, medju svojim narodom — posvuda. Svijet je širok, pa može svak na njem da nadje svoje mjesto, popršte svoga rada. Ludo čine stariji, koji mladića tjeraju s mjesta, što ga je sam svojim radom i pameću svojom izvojštio, ali još ludje čini mladi čovjek, koji spodbija starije s njihovih položaja, mjesto da sam traži svoj put i da se na njemu utvrdi. Lindberg je svoj put sâm tražio i našao ga. Mi pak želimo našim mladjima, medju kojima ima i snage i trezvenosti i dobre volje, možda i više nego što se misli, da se nesamo u krupnijim već i u sitnijim stvarima ugledaju u svoga divnog amerikanskog vršnjaka, što će u prvom redu biti na korist i slavu njihovu, a onda — dakako — i na diku svega našega naroda.

Politički pregled

ITALIJA

Sniženje najamnina

Prošlog utorka otvorile su se sjednice ministarskog savjeta. Na prvoj sjednici je ministarski savjet riješio da moraju i vlasnici kuća da snize najamninu za iznajmljene stanove. Najamnine ne smiju da budu više od 4 puta od predratnih cijena za isti lokal, a i inače moraju da se snize za 15%. Teško je bilo gradskom naselenju plaćati veliku najamninu, osobito sada kada su ukinuti razni dodatci na skuparinu. A ni trgovci nisu mogli da znatno snize cijene robi koju prodaju, kad su morali plaćati velike svote za najam skladišta i dućan. Sami vlasnici kuća nisu nikako htjeli da snize najamninu, jer da od kuća imaju malenu korist, pa je to morala vlada da ih zakonom prisili na sniženje najamnine.

Rasprava proti Corviju.

Prošle srijede je svršila u Rimu rasprava proti Ivanu Corviju, koji je dne 12. septembra 1924. ubio u Rimu fašističkog poslanika Armanda Casalinija, dok se je ovaj vozio u tramvaju sa svojom hćerkom. Atentator je priznao svoj zločin i izjavio je, da je ubijstvom Casalinija htio da osveti smrt socijalističkog poslanika Matteottija. Rasprava se vodila pred porotom. Porotnici su izjavili da je Corvi umobolan i da je počinio zločin u duševnoj nesredjenosti. Radi toga je bio na raspravi riješen, ali će biti interniran u ludnici.

Ovom rasudom nisu baš zadovoljne mnoge novine i sada zahtjevaju, da se porota ukine, jer da ne odgovara više duhu vremena. Vele da je porota «žalostan ostatak demokratske dobe». Državni odvjetnik je poslije rasude uložio priziv na kasacijski sud.

Povratak De Pineda u Rim.

Pukovnik De Pinedo je u Madridu bio oduševljeno dočekan od vlasti i od pučanstva.

Iz Madrida se De Pinedo vratio natrag u Barcelonu, a odavle sa svojim aparatom «Santa Maria II.» uzeo pravac put Rima. Nepregledne mase naroda su se uputile iz Rima u Ostiju, kamo je imao pristati De Pinedo. Za 25 km od Rima su stajali na cesti automobili sa oduševljenim štovateljima ovog smionog letioca. Dočeku je prisustvovao i sam načelnik vlade on. Mussolini. Kad se stupio pred tribunom u Ostiju išao je ravno k on. Mussoliniju, koji ga je srdačno zagrlio. Po svršenim pozdravima je De Pinedo sjeo u automobil sa načelnikom vlade i se odvezli u Rim. U drugom automobilu su išli De Pinedovi drugovi na ovom putu Del Prete i Zacchetti. Po gradskim ulicama u Rimu je masa naroda oduševljeno pozdravljala De Pineda. Rim je bio okićen zastavama i naveče rasvijetljen kao u dane velikih praznika.

Načelnik vlade je u subotu priredio objed u čast De Pinedu i njegovim drugovima. Na objedu su bili predstavnici vlade, vojske, aeronautike i stranke. Naveče je rimski guverner svečano primio De Pineda na Kapitoliumu. Svi inostrani poslanici u Rimu čestitali su u imenu svoje vlade sretnom letu De Pineda i drugova, koji su dva puta preli ocean i učinili oko 44.000 km u zraku.

Mnogi su gradovi pozvali De Pineda da ih posjeti pa da mu oni iskažu dužnu počast. De Pinedo je svima odgovorio, da ih ne će posjetiti i da ne želi da se čine nikakve priredbe i to prije svega radi fašističkog načina, koji je učinio konac prijašnjim običajima pozdravljanja i radi toga što se hoće odmah da posveti izradbi izvještaja o iskustvu svog letanja.

Kralj u Milanu.

U nedjelju je kralj otvorio u Milanu novo sagradjeni institut Cesare Beccaria, gdje će se primati maloljetne zločince, da ne sjede u zatvorima s odraslim zločincima. Kralj je na otvorenje došao u pratnji načelnika milanske općine i ministra pravde on. Rocco. Kod otvorenja je govorio poslanik Venino, koji je orisao povijest udruženja, a ministar Rocco je pohvalno govorio o djelovanju udruženja. Milan je kralju iskazao izvanredno počast, kao što može po svojim priredbama da učini jedan tako veliki grad.

Prijestolonasljednik u Napulju

U subotu o podne je prispio u Napulj prijestolonasljednik Humbert. Iza objeda je otišao u Possilipu, gdje su se držale velike veslarske utakmice. U nedjelju ujutro u 9 sati je ladjom «Giuliana» otišao na otok Capri, a večerom se je vratio u Napulj, gdje je odlikovao pobjednike na utakmicama. Radi dolaska i boravka prijestolonasljednika u Napulju, vladalo je u gradu veliko oduševljenje i svečano raspoloženje.

JUGOSLAVIJA

Rekonstrukcija vlade

U četvrtak je bio potpisan ukaz o ispopunjenju vlade. Dosadanji zastupnik ministra pravde dr. Ninko Perić je imenovan ministrom prosvete. Za ministra pravde je imenovan Dušan Subotić, predsjednik kasacijskog suda u Beogradu, za ministra narodnog zdravlja Aleksandar Savić, za ministra pošte i brzojava Vlajko Kocić, za ministrstvo vjera Drago Obradović, a ministrom za izjednačenje zakona dr. Grga Andjelinović. Posljednja dvojica su demokrati, a ostali radikali. U ovoj izbornoj radikalsko-demokratskoj vladi je lirvat dr. Grga Andjelinović, dok Slovenaca nema u vladi, premda su nastojali da sudjeluju u izbornoj vladi.

Istog su dana u predsjedništvu vlade položili prisegu novi ministri. Dra. Andjelinovića zaprisegao je beogradski katolički kanonik, a ostale ministre dvorski pravoslavni prota.

Raspust skupštine — raspis novih izbora.

U četvrtak je u službenim novinama objavljen ukaz o raspustu narodne skupštine i o raspisu izbora. Novi će se izbori vršiti u nedjelju dne 11. septembra i nova narodna skupština će se sastati na izvanredni saziv 5. oktobra. Ministar predsjednik Vukićević obrazložio je kruni potrebu raspisa narodne skupštine i raspisa novih izbora pismom, u kojem veli, da dosadanji zakonodavni rad nije zadovoljio stvarne potrebe državnog i narodnog života i da je čitav jedan niz ustavnih naredjenja ostao u stvari do danas neizvršiv.

Pripreme za izbore.

Najveću pažnju iza raspisa izbora se posvećuje radikalnoj stranci. Iz početka je izgledalo kao da će doći do rascjepa stranke, pa se govorilo, da će glavni odbor stranke isključiti iz stranke sve sadašnje radikalne ministre. Ni Pašićevci, ni takozvani centrumaši (Uzunovićevci) nisu se nadali ovakovom riješenju krize. Nu opažaju da bi pocjepani i jedni i drugi imali samo štetu pa izgleda, da će stranka složno ići na izbore.

Predsjednik vlade Vukićević učinio je sporazum sa Madžarima. Madžari dobivaju pet poslanika, ali su u radikalskom klubu. On nastojí, da učine sporazum i sa Nijemcima.

Već pojedine stranke spominju kandidate svojih lista, ali službeno nije još ništa objavljeno. U Zagrebu se stvorio Hrvatski blok, u koji su ušli federaliste, pravaši i republikanci.

Kod Radićevaca imade mnogo promjene. U zadnje vrijeme se bivši Radićev ministar Šuperina oborio na Stjepana Radića, da je on najveće zlo za hrvatski narod i da se samo Radićevoj tvrdoglavosti ima zahvaliti, što hrvatski narod nije bio u državnoj upravi. Naravski, da je time Šuperina istupio i iz stranke.

Najveće začudjenje u srpskim krugovima prouzročila je vijest, da će Radićeva stranka kandidirati u južnoj Srbiji i da je inženjer Košutić obišao nekoja sela oko Skoplja. Najjače nastupa proti ovoj vladi samostalno-demokratska stranka, koja je uopće u zadnje doba imala najviše sastanaka u narodu.

RUSIJA.

Nova strijeljanja u Rusiji.

«Giornale d'Italia» donaša vijest iz Moskve, da je tamo strijeljan pomorski oficir Hljebikov, komandant jedne sovjetske ratne ladje. Njegova supruga osudjena je na trogodišnju tamnicu i progon u Sibir. On je bivši caristički pomorski oficir i iz Moskve za njega javljaju, da je na istrazi, navodno, priznao, da je imao špijunske veze u korist Finske i Engleske. I inače novine donašaju mnoge vijesti iz Rusije koje potvrdjuju, da u Rusiji vlada strahovlada, te da su strijeljanja i progonstva u ledene krajeve Sibira na dnevnom redu i to sve kao posljedica prekida diplomatskih odnošaja sa Engleskom i kao reakcija na ubijstvo Vojkova.

G. P. U. (Državna politička uprava) otkrila je u Odesi jednu monarhističku organizaciju, koja je vodila revolucionarnu propagandu u Rusiji. Organizacija je radila u sporazumu sa generalom Leontičem, koji živi u Bukureštu. U Odesi je 8 osoba osudjeno na smrt. Kazna je odmah izvršena. U Harkovu je 11 osoba strijeljano.

Osudjeni na smrt i strijeljani su poljski državljani Knipinski i Verbović zbog sumnje špijunaže u korist Poljske.

Nijemac Debert, koji je služio kao vodja njemačke radničke delegacije kad je ova pošla u Rusiju, bio je uapšen zbog špijonaže te je strijeljan. Nekoje su novine javile, da je Debert njemački podanik. Moskovske novine odgovaraju, da je Debert bio prije njemački podanik, ali da je kasnije stekao rusko državljanstvo pa je kao takav i strijeljan.

Ruske novine opovrgavaju vijesti o zatvaranju i izgnanju tudjih državljana iz Rusije.

ČESKOSLOVAČKA.

Masaryk član papinske akademije.

Prilikom ponovnog izbora predsjednika Masaryka, državni tajnik Sv. Stolice kard. Gasparri uputio je srdačnu čestitku na koju je ministar dr. Beneš takodjer srdačno odvratio. Osim toga je medjutim Vatikan iskazao predsjedniku Masaryku i jednu drugu počast, koja se inače vrlo rijetko iskazuje svjetovnjacima. «Pontificia academica Tiberina» u Rimu, čiji je stalni predsjednik sam Papa, imenovala je predsjednika Masaryka posebnom diplomom začasnim svojim članom. Ta institucija sastoji se prema njezinim statutima od «osoba najraznoličnijih narodnosti i zanimanja, koje su velike vrijednosti te su pokazale posebnu visoku kulturu svojim književnim radom, društvenim položajem ili nastavnom djelatnošću». Ova je akademija osnovana g. 1813. te sabire u sebi cvijet inteligencije naroda kršćanske kulture.

Tko bi si pred dvadesetak godina, kad su sve katoličke organizacije nastupale proti nauci Masaryka, da će ga sam Sv. Otac Papa primiti kao člana u akademiju, kojoj predsjeda najviši poglavica katoličke crkve.

Odnošaji sa Vatikanom.

U zadnje vrijeme izgleda da su se sredili odnošaji sa Vatikanom. Kako se vidi u gornjoj vijesti Vatikan se okazuje vrlo sklon prema, negda tako omraženom Masaryku. U pogledu crkvenih posjeda u Českoslovačkoj. Vatikan stoji na stanovištu, da su to crkvena vlastništva. Českoslovačka republika će ta dobra smatrati kao državna dobra, koja su predana na uživanje svećenicima. Država će imati ingerencu prigodom imenovanja biskupa.

RUMUNJSKA.

Pred demisijom vlade.

Politička situacija je nepromjenjena. Izgleda da će predsjednik vlade Stirbej dati ostavku još prije izbora, jer mu nije uspjelo izborni i politički sporazum liberalaca i nacionalne seljačke stranke. Veli se, da vlada Bratianu preuzet vladu. Bratianu po svoj prilici nastoji, da još prije izbora dodje do vlade, da bi mogao izbore tako provesti, da bi liberalnoj stranci bila osigurana većina. Po jednoj drugoj vijesti izgleda, da je Stirbej odlučio, da započne borbu sa Bratianuom i da osigura slobodu kod izbora, jer to je izričita kraljeva želja. Ako bi liberalni ministri predali ostavku, Stirbej kani da njihove resore nadopuni činovničkim ministrima.

DOPISI

IZ RIJEKE

Brižna ženidba, grda njoj se piše... - Društvo za zaštitu «nebogeh žena». - Sveti Vid. One tri.

Otkad je svijeta i vijeka ženidba je svim dobromislećim ljudima davala mnogo glavobolje. Ženidba je, može se reći, jedini sakramenat, koji mnogi uzimlju malo odviše na laku ruku. To je osobito od onda, otkad su neke države uvele takozvani civilni brak, kao na priliku Madžarska. Kako su se u toj državi ženidbe lako sklapale i još lakše rasklapale — imali smo dosta zgode da to vidimo i ovdje na Rijeci. U tom pogledu bio je ovaj grad na glasu i poslije sloma. Iz raznih strana svijeta, a najviše iz starih pokrajina Italije, dolazili su ovamo mnogobrojni oženjeni parovi, da po madžarskom zakonu, koji je ovdje bio još u kreposti, isposluju rastavu braka, pa da mogu slobodni kao ptice tražiti sreću u kojoj drugoj zgodnijoj, bračnoj veži.

Tako je u svoje vrijeme bio došao na Rijeku senator i poznati izumilac Marconi, da se ovdje rastavi sa ženom, s kojom se ”regbi” nije slagao, pa ni ona s njim. I uspjelo mu, da mu ovdje razbiju ženidbu, ali dakako samo civilnu. No on je bio vjenčan i u crkvi — i sada je trebalo uložiti sve sile, da se i ta veza razriješi. I tako je ta stvar došla pred Svetu Stolicu.

Historija nam pokazuje, kako je u tim pitanjima Sveta Stolica uvijek postupala vrlo strogo. Kad je engleski kralj Henrik VIII. tražio od rimskoga pape, da mu razriješi ženidbu s Katarinom Aragonskom i zaprijetio se, da će se u slučaju, da mu se ne udovolji želji, sa svim svojim Englezima odcijepiti od katoličke crkve, papa mu je odgovorio, neka čini što hoće, ali što je jedanput crkva vezala, to on ne da, da se više kida. Kralja je ta presuda tako grdno razbjesnila, da je jednim mahom prerezao veze, što su ga vezale s rimskom crkvom i proglasio se sam papom ili vrhovnim poglavicom engleske crkve, koja je malo zatim postala državnom. Marconijev slučaj, čini se, da je bio mnogo jednostavniji. Prema njegovoj izjavi, on se, kad je otrag više godina stupao pred oltar Božji, dogovorio sa svojom vjerenicom, da će ostati u braku samo u slučaju, ako u njemu obje nadju svoju sreću. Ne nadju li je — tada će zajednički zatražiti rastavu.

Kako se kasnije ispostavilo, oni te sreće nisu našli, i na osnovu toga Vatikan je razriješio njihovu bračnu vezu i oni su najednom postali slobodni da traže svoju sreću, u kojoj drugoj novoj vezi. Kako čitam, Marconi se već oženio. Vjenčao ga je jedan kardinal... Njemu su sada pedeset i dvije godine i ja mu od srca želim, da u drugom braku nadje ono, što nije mogao da nadje u prvom. Ovo je sve lijepo i savršeno dobro, samo što ja ne bih nikome na svijetu savjetovao, da se ženi pod uvjetom, što smo ga malo prije napisali. Tražiti sreću u braku, to ti je kao da zahtijevaš od sunca, da nikada ne zapade ili da nijednom oblačića ne da, da predje preko njega. Kad već hoćeš da uzmeš svoj križ na sebe, ili ga nosi ili ostani neženja, pa plaćaj pošteno državi odnosnu taksu. To će reći: ili se ženi ili se ne ženi — ili kuj ili ne mrči gaća.

Ovo vrijedi za muške, ali i za ženske. Muškarce poznam, jer sam donekle i sam iz toga slavnoga soja, pa znam, da ima medju njima mnogo niškoristi. Ali i žene bi — za volju Božju! — morale da budu malo čednije i skromnije. Trebalo bi, da se i one znadu svladati a ne kostriješiti se uvijek, kao da će svijet propasti, ako im muž sasvim i kako treba ne ugodi u ovome ili onome. A što je glavno, ako dodje do kakve prepirke, najbolje je izgladiti sve medjusobom, po mogućnosti u četiri oka, a ne pozivati se na društva za zaštitu potlačenih žena, kao što je to dogadja u Americi, gdje imadu i takovih društava. Tako se je ovih dana u čudesnoj zemlji dogodilo ovo: Dva Amerikanca spremala se, da prelete ocean, kao što je to prije njih učinio slavni Lindberg. Obojica su oženjeni: i Čemberlin i Levin. Čemberlinova žena, vrlo je kuražna, pa je uživala u tom, što joj muž srče u opasnost. Levinova žena tankih je živaca, zato su do zadnjega časa tajili pred njom, da će joj i muž odletjeti preko mora. U onaj čas, kad je vidjela, da je s Čemberlinom otišao i on, srušila se bez svijesti na zemlju. I što će sada predsjednica onog društva za zaštitu potlačenih žena? Smjesta je sazvala sjednicu, ispuknula protiv onome Levinu jednu strašnu govoranciju i iznijela prijedlog, da se toga zvijerskoga čovjeka na povratku u Ameriku baci u zatvor i podnese protiv njega tužba, što je svojoj ženi zadao onoliko muke i boli.

A žena? Kad je čula, da joj je muž čil i zdrav stigao u Evropu, odmah mu je brzojavila, da joj je isprva bilo malo teško, ali sada, kad zna, da je sretno stigao u Evropu — ona da je vrlo sretna. I što je brže mogla, ukrcala se zajedno sa ženom onog drugog avijatičara u parobrod i krenula put Evrope, da uživa u sreći i slavi svoga muža, znajući — dakako — da će dobar dio te sreće i te slave pasti i na njezinu glavu. Što ima dakle ovdje da traži ona gospodja predsjednica Društva za zaštitu podjarmljenih žena? Ima jedna talijanska poslovica, koja veli: ko ne riskira, ne rozigira. Onaj gospodin Amerikanac je riskirao, a njegova će gospodja sada rozigirat, bez obzira na to hoće li to biti pravo onoj predsjednici ili ne će. I tu nema niko ništa da govori ni da postavlja «el dito tra la moglie ed il marito...» Ovoga je mišljenja i Ninetta, a to će reći mnogo.

Od važnih dogadjaja u prošloj sedmici bio je blagdan našeg patrona sv. Vida. Biskup je misio, mladji su plesali, a imali smo uz to i takozvanu «pešku mirakuloznu» i «kukanju». Rijeka i kukanja — to su dva pojma, koja idu i ne idu zajedno.

One tri:

U mojem susjedstvu bio je jedan par, koji se je silno volio. Uvijek su išli zajedno, stisnuti i zagrljeni i neprestano gukali kao golub i golubica. Kadli jednog dana čujem, da su se posvadili i prekinuli zaruke.

— A zašto to? — za volju Božju, upitah Ninettu, koja sve zna.

— To je bilo ovako, poče Ninetta da pripovijeda. Sedeli su skupa va jardine i drzali se za ruku — Bože moj... Onputa je najedanput njemu nec skocilo va glavu i samo je spomenul, da on nju vise ljubi nego ona njega. Nato je ona odgovorila, da to ni istina, nego ako će baš da zna, ona njega ljubi milijun puti vise nego on nju. Nato je on rekal, da to ni istina i tako beseda do besede, dokle su se najzada tako grdo posvadili, da danas jedan drugega ni ne gjedaju. Pak da ni covek jedne cudna makina?

Druga: Djeca uče od starijih, pa se više puta i ona svadjaju za ništa. Tako sam juče imao prilike da slušam na Korzu ovu prepirku:

— Moja mama ima brhani do kolena — hvalila se jedna mala djevojčica.

— A moja nona ih ima zgora kolena — dočekala druga.

— Moja mama ima jako kratku kosu.

— A moja nona ima jako dugi brki... I sve tako u tom tonu.

Posljednja:

— Zašto ne špikuliraš? — bockala žena muža, kome su poslovi rdjavo išli.

— A što ću da špikuliram? — odgovorio muž. Jedan dan dobiješ, a drugi izgubiš. Kakva korist od toga?

— A ti špikuliraj samo svaki drugi dan? — pouči ga pametna ženica. — **Rokac.**

IZ BERSEČA

Odlazak učitelja g. Nika Pajalića.

Prošlog ponedjeljka ostavio nas je naš vrlo zaslužni učitelj, g. Pajalić. Otišao je s obitelji na Sušak, gdje se je privremeno nastani.

Mi smo u ovom našem listu prije nekoliko vremena progovorili opširnije o životu i radu toga velevrijednoga učitelja. Mogli bismo onome nadodati još mnogošto, ali sve to ne bi mnogo pomoglo, da pokaže, što je on bio nama zapuštenima. Četrdeset i pet godina proveo je medju nama vršeći svoju tešku službu u školi i vani. Cijeli današnji Berseč: počevši od sedmogodišnje djece pa do šezdeset i višegodišnjih staraca — svi su prošli kroz njegove ruke, kroz njegovo dobro i plemenito srce. I svi danas žalimo za njim i gledamo za čovjekom, koji je našemu mjestu dao najljepšu mladost svoju, najsnažnije muževne godine svoje — i sada evo već ostario, oronuo odlazi od nas bez novčića otpravnine ni mirovine.

Sa suzom u oku gledaju dobri Bersečani za svojim narodnim učiteljem, kome duguju mnogo i oni doma i oni drugi, razasuti po svijetu. Svi stoje potišteni i ne nalaze jedne prave riječi, da mu zahvale na njegovoj velikoj dobroti i da mu kažu, kako će im biti teško bez njega. Jer evo, od svih ovih negdašnjih lijepih i milih bersečkih dana ne ostaje nam drugo nego jedna sjena: sjena nezaboravnog župnika Mondića, i spomen na našeg dobrog učitelja, kome neka Bog naplati ono, što mu je ovdje uskraćeno bilo. Bog neka čuva i prati njega i njegove!

IZ RAČJEVASI.

Općinski pisar neovlašteno dignuo 7000 lira iz posujilnice.

Neka se čitaoci «Istarske Riječi» ne ljute što će u svojoj novini viditi dopis iz Račjevasi. Znademo da smo došli na dovoljno slabi glas radi našeg nedoličnog držanja prama drugoj svojoj braći na Ćićariji. Nagli smo bili, oduševljavali smo se svakom vatrom, povjerovali svakom, dok se nismo više puta osramotili. A naravski da je kukolja i u svojoj pšenici. I plodove od Boga kažnjenih ljudi vidimo dnevno pred sobom.

Dogadjaju se kod nas neke vrlo čudne stvari. Naša se gospoda na općini posvadila. Obstoji medju njima razlike u zvanju i položaju, ali nama se čini kao da imaju jednaku vlast, jer i jedni i drugi gospodare. Ali novi je dogodjaj uznemirio cijelu općinu. Predjimo na samu stvar: Po nagovoru naših prvaka sabrali smo bili oko 7000 lira milodara i od toga stvorili jedan fond. Taj fond se stvorio zato, da bismo župniku, kad bi došao u naše selo kupili potrebito ruho i uopće sve potrebito za crkvu i župnika. Taj smo novac dali općini i gospodin podešat je novac uložio u posujilnicu u Lanišće. Kako sada čujemo naš je općinski pisar, koji vrši dužnost tajnika, taj novac dignuo, a da podeštat za to ni znao nije. Zloglasni jezici govore da je pisara pomagao u tom činu jedan domaći čovjek, koji je dobio kakav orah, da lakše skače. Pisar se opravdava da mu je podeštat dozvolio da digne taj novac, ali podeštat veli da nezna o tome ništa i da nitko nije smio metnuti njegov potpis bez njegove dozvole. I oni se radi toga posvadili. Pohvalno je i lijepo od gospodina podeštata što je oštro nastupio proti otimačima ljudske muke. Mi se ne miješamo u njihove sporove, ali zahtjevamo, da se novac metne, gdje je i bio i da se krivci strogo kazne. Nismo mi ovaj novac na vrbi trgali, već smo si od ustiju otkinuli i darovali. Ugodno je moguće na laku ruku živjeti i tudjim se novcem obogatiti, ali poštenje je nada sve. I mi se radje mučimo sa znojem na licu, ali poštenje ne bacamo pod noge. A to zahtjevamo i od drugih, a naročito od onih, koji dolaze nama da upravljaju našim dobrom, odnosno da služe općinarima, a ne da gospodare, kako oni vele.

Drugi put ćemo vam javiti, kako će sve ovaj ples svršiti.

IZ DANA.

Svinjska kuga.

Evo i nas da vam javimo. Povrh svih raznih poteškoća i nesreća, koje nas danomice stizavaju, postigla nas je jedna velika nesreća, od koje mi seljaci trpimo ogromne štete, a to je svinjska kuga. Imaćemo na našu nesreću već mnogo slučajeva poginulih svinja. Niko da bi se za ovu našu stvar zauzeo, niko da bi se postarao za nas siromašne seljake. Dobro bi bilo da bi se sporazumili i da bismo pozvali g. vetrenara da nam cijepi barem još ovo, što nam je ostalo, jer inače će nam i ovo pocrknuti. Biti će nama od koristi i za naše dobro ako pozovemo živinara, da nam pregleda našu marvu. On je za to uvijek i jedino on nam može dati pomoći, jer inače bit će još gore. — **Jedan seljak.**

Franina i Jurina

Fr.: Ča su se ono malo prej naše ženi smele?

Jur.: Povedal sam njim, ča mi se j' načas sanjalo.

Fr.: To je moralo bit neč jako špasnega, zač su se celo vreme hihazdale.

Jur.: Bilo je ča j' bilo. Jedna sanja, kako i tolike druge.

Fr.: A bim ja mogal znat, ča j' to bilo?

Jur.: Ako baš želiš, zač ne! To ti je bilo ovako: Dunke, kako sam zaspal, našal sam se va jednoj širokoj livade i tu sam ti se, brate, pasal i valjal, kako — pravi tovar. I kako je onde blizu bila jedna voda, ja sam se malo nutar pogledal i videl sam da imam glavu i uši i četire nogi — sve kako tovar.

Fr.: To će dunke reć, da si se va snu storil tovar.

Jur.: Uprav tako! Ja — tovar, a ti moj gospodar.

Fr.: Ma j' palica rabila, a Jurino?

Jur.: Čekaj, da ti povedem. Onputa si prišal k mane i rekal si mi: — Ala, eri, homo va grad! I zajahal si na me, i mi smo se nato pomalo uputili. Ja sam hodil lepo korak na korak, a ti si celo vreme sam sobum neč blabočil.

Fr.: A ča sam to govoril?

Jur.: Ki bi držal va pamete sve ono ča si ti nabrajal! I sve sam sobum, kako jedan nemi. Najviše si je tužil na plaćila. Morda si sto puti rekal: — Ja — ljudi moji Božji, ja već ne znam, kamo z glavum. Ovde interesi, onde taši i druga plaćila — to ni nego za smutit se.

Fr.: A ter ni...

Jur.: Imel sam jedan malin — delal je koliko j' delal, ma se j' vendar nekako živelo. Vrag — a ne drugi svetac — me je natental, da sam zel još dva malina, dve filijali, pak je šla z goru kopiti i centrale i filijali. Ako ne najdem beči, će mi poć na inkant i malini i sve moje — a kade ću ih nači? Bim zel nekoliko tisuć na gambijal, ma kade ću nać garantă? Jurina je jedini, ki bi mi potpisal, ma ča ću, kada se j' obrnul va tovara, a tovari ne moru bit garanti.

Fr.: A moru, moru — i kako! Da ni njih, bi gambijali slabi posli delali.

Jur.: I tako si se ti brižan pojidal i pojidal i nisi niš drugo mislel ni govoril, nego ča će bit i kako će bit i kako ćeš jedanput s te vražje kaši van prit.

Fr.: A ti?

Jur.: Ja? Ja sam ti bil kako kralj, prez misli i prez skrbi. Jedina moja briga

P O D L I S T A K

LJUBO BABIĆ - GJALSKI

Čudni razgovori

Naučili ga negda u Lepoglavi ili u Glini ili u Mitrovici — gdje li, da pravi svakakve kipove svece i druge slične stvari od drva. Znao je on izrezati sva četiri evandjelista (i to svakoga s onim poznatim pružanjem kažiprsta k sebi ili od sebe), znao je izdjelati magnata s mentenom, a na «da i peru na kalpaku nije bilo prigovora», znao je načiniti oficira sa sabljom i s viržinkom u ustima, a znao bome i opicu i osla i pisara — ta — znao je benavija, da je bilo pravo čudo.

Jedne večeri radio je dugo — dugo u svome uzkome dućančiću, koji mu je ujedno bio i radionica. Imao u ruci komad jesenovine. Drvo bilo tvrdo i on se do zla boga već namučio. Mogao tek da u glavnome izreže četverouglasti oblik neke organične prikaze. I sad nije mogao da odluči, bi li načinio sveca ili magnata ili opicu ili činovnika osmoga nadnevnog razreda sa zlatnim iskrižanim kolijerom, kako je to njegov negdašnji ravnatelj u kaznioni nosio. Prilika bila kako za jedno, tako i za sve drugo. I dok je on tako koleba ne mogući nikako odlučiti na lijevo ili na desno, dogorijevala svjetiljka. Fitilj istom što ne izdahne. A kramarija preko ulice bila već zatvorena, te nije mogao više da dobije petroleja. Sažme ramenima i pusti posao, te se skloni u kut, gdje mu je bio krevet, pa onda naradivši se i izmučen baci se na postelju. Ali nije mogao da zaspi. Jednako mu se vrzlo po glavi, što bi od onoga komada izdjelao, da li magnata, da li opicu, što li? I dok on tako u mislima, začuje se tamo medju njegovom robom nekakav čudan štropot. Bilo slično štropotu, što nastaje, kad se glatkim drvom bije o glatko drvo, — al opet i jest još nešto. Sasvim nekako neobično tuče. Sluša on — sluša, i najzad nema dvojbe, — ta to je kao da su riječi, gotovo razgovori.

— Ej — ala je bijeda, što od mene učini moj tvorac! — čuje majstor iz ugla, gdje je bio smješten drven magarac, lijepo sivo obličen i utvrdjen na daščici sa četiri kotačića. — Ja tu magarac, kupit će me kakva ta mati, da joj se derišćad igra sa mnom, da me povlače po prahu i da mi prvi dan odsijeku glavu — hm — i baš ću ludo zaglaviti. Sretan si ti — apostole Luka, koji ćeš u crkvu doći i ondje godine te godine u božjem miru gledati, kako se svak pred tobom klanja, — najzad će i sam naš tvoritelj doći, pa će ti se na koljenima pokloniti.

— Ha, moj dragi, nedohvatni su ciljevi svevišnje odluke. Kako je, tako je. I nikako drugačije. Ja apostol, a ti magarac, odvrati iz istoga izloga svetac Luka.

— Dašto — dašto —, umiješao se magnat, smješten na nazgornoj polici. Ne misli ti, luda životinjo, da smo isto, jer nas je ista ruka napravila. Ja sam magnat, mene ne će kupiti za djecu, da me vražići polupaju, nego će me postaviti u kakov salon. Ali naravno, ja sam magnat, a ti magarac.

— Ej, odluci predpostavljenoga mora da se pokori svatko bez mrgodjenja i bez prigovaranja, — uzme riječ batina, koje je držalo predstavljalo činovničku glavu sa zlatnim ornatnikom. A šta bi najposlije baš ti, kukavni magarče; ja još nisam čuo, te bi magarci bili u kojoj dietenklasi, — barem drveni magarci ne. Ne znam, bi li moglo biti, da vas u dvanaestu utisnu? Kako ćeš dakle, da se još na vas misli?

Magarac bio bi kimnuo glavom i sažeo ramenima, da nije bio od drva, ali ovako tek je nešto zaštropotalo, što se je majstoru činilo, da se glasi kao: «hm — hm».

— Svakako je čudnovato, gotovo nepravedno, prihvati sada umjesto magarca prosta babka iz cijele hrpe babaka, što su u košu za sajmove naslagane bile. Ti magarac, on apostol, taj tamo magnat, a najzad svi smo od iste tvari, od iste ruke, ma jedne te iste. Drvo — drvo — i ništa nego drvo, a eto opet — tolika razlika ne samo po obliku, već baš po sudbini.

— Strašno, strašno! poprati cijela hrpa prvu babku.

— I uvijek tako. Iz te kože nikud nikamo, nastavljala ona. Pa da ima kod toga vlastite kakve krivnje ili vlastite zasluge — ne — već kako majstoru u glavu dune. Onako ti je sudbina za uvijek odredjena. Da nije majstor mislio na babke baš onaj čas, kad je uzeo u ruke drvo, od kojega je mene izdjelao, već da se je sjetio da na-

bila je ona visoka, gusta, sočna trava tamo dole va luge, i da ti pravo rečem, ja sam već špikulal, kako bim te dole z bašti zvrnul, da se morem poć napast one gracije Božje.

Fr.: Namesto da mi pomoreš! Sram te bilo!

Jur.: Ja ma ja sam bil tovar, a tovari ne zimlju na se drugi mlini, kada njim jedan dobro gre; ne ćapevaju divo, kada imaju pitomo v rukah.

Fr.: Je — ma ja znam, da j' bilo nekada tovari, ki su i cekini tanečili — prošćenja pitam. Zač ih nisi i ti nekoliko za me zitanečil?

Jur.: A vej si ga!

Fr.: Dobro, pak kamo smo šli onput?

Jur.: Na sud.

Fr.: Na sud? A po kega zlodeja?

Jur.: Neki te je bil uvredil. Rekal ti je, da si tovar, i ti si ga onput šal tužit.

Fr.: Pak kako se j' to zvršilo?

Jur.: Lepo! Načinili ste se. Ti si ga pital prošćenja, da ti j' rekal tovar, a on je platil polovicu stroški.

Fr.: A ki j' platil drugu polovicu?

Jur.: A ki drugi nego ti.

Fr.: Rekal mi je tovar i još sam moral platit polovicu stroški. Ma je to pravo?

Jur.: Si mogal doma bit, a ne poć tužit.

Fr.: A ti?

Jur.: Ja sam se va sebe od srca smel i čudil sam se, kako je to na svete, da tovar na tovare jaše.

Fr.: A ča j' bilo onput?

Jur.: Onput smo šli va grad.

Fr.: Ter smo već bili tamo.

Jur.: Ja — ma sada smo hodili va jedan drugi, va kem je ežatorija.

Fr.: A poč?

Jur.: Ja ne znam poč, ma sigurno nisi tamo imel niš za inkasat, zač si mi celo vreme pival:

> Hej, tovare, tovare,
> Svakim danom to gore!...

Fr.: Lahko se je bilo tebe rugat.

Jur.: Bormića je! Tovar, kada j' sit, obiestan je, da ne zna od obiesti ča dela. Njega je lahko nasitit! Malo travi i malo gložja, to je njemu najbolja pečanja.

Fr.: I tako, dokle sam se ja mučil i pojidal, kako ću uredit s ežatorijum, ti si morda od veselja skakal i petasal?

Jur.: To se zna da sam. Kada bim trefil kega rado vidim, onputa bim od veselja trumbetal spreda, a kada bim pak nagrajsal na kega, na kakovega deliju, kega imam na zube, onputa bim trumbetal i spreda i zada — prez straha od nikakve zameri.

Fr.: Potem bi dan današnji bilo tovarom još najbolje?

Jur.: Pak ter je tako.

Fr.: Pak kako je napred bilo?

Jur.: Slabo za te.

Fr.: A zač?

Jur.: Zač nisi imel onu hartu s prstom, pak su te nekamo ča pejali.

Fr.: A ti?

Jur.: Ja sam temtoga zašal va nečigov vrt i tamo sam se broskav nabil, da sam mislel, da ću puknut.

Fr.: A je ti se ča dogodilo?

Jur.: Ča ćeš da mi se dogodi? Ti si sporadi one škodi, ku sam ja učinil, dobil nekoliko dan peržuna i nekakovu multičinu i — Bog te veseli!

Fr.: Ma je to pravo?

Jur.: Ja ne znam je ni ne — ma tako j' bilo.

Fr.: Ma ako je to tako, onputa je najbolja stvar na svete bit — tovar.

Jur.: To je ča i ja govorim. Zato mi je bilo od srca žal, kada sam se malo zatem zbudil.

IZ KRTOBREGA KOD SOVINJAKA.

Položaj i stanje našeg sela.

Prvi je ovaj dopis iz ovog našeg siromašnog i zapuštenog sela. Sigurno će se čitaoci «Istarske Riječi» začuditi te će koji reći da gdje smo do sada bili. Ne oglašujemo se da se čim pohvalimo, nego da se u svemu potužimo, a tužba je uvijek dosadna.

Najprvo ću opisati poziciju našega sela. Naše selo Krtobreg stoji na uzvišenom brežuljku u obliku konjskog sedla iznad kotline, po kojoj teče rijeka Mirna. Iznad sela prama jugu diže se tako zvani Veli Vrh, sa kojega se vidi dobar dio istarskog kopna, a takodjer i dio jadranskog mora. Prama zapadu je državna šuma nazvana Lug, od koje su prošle zime upravo izpod našeg brega dobar dio posjekli. Prama istoku ispod našeg brega leži Golačka kotlina, a onkraj kotline Golački Breg, koga posjeduju stanovnici Pračane. Mnogo smo puta čuli kako su pračanske ovčarice pjevale onu domaću narodnu pjesmu: «Dala majka rožice, kćeri preko mora» itd itd. Više se ove pjesme ne čuju pjevati. Kako su razne lijepe stvari prešle iz običaja, tako je i to iščezlo.

Potužit se moramo na naše siromašno stanje. Predlanjske godine, uništila nam je peronospora loze, tako da u našem selu, nije imao nitko, čime vodu da skisne. Prošle nas je godine dva puta tuča potukla i pustila nam samo toliko grožđja da smo si učinili za domaću potrebu malo petiota (bevandu). Čim ćemo plaćati visoke poreze, takse i dohodarine kad je u našem siromašnom selu kao i u čitavoj Istri najveći dohodak vinova loza, pa kad nas i ona izdaje. Tada smo sasma upropašćeni. Prošlih dana penjurirali su magarce i krave, koji nisu na vrijeme platili porez. Ovo je jedva početak, a idemo li ovim putem napred, ovako će se i raznim drugim dogoditi.

Ovoliko za sada, drugi put više.

Krtobrežan.

Domaće novosti

Takše pod bivšom vladavinom

Tko ima da plati takse još iz vremena austrijske uprave, kao n. pr. takse za pogodbe, prenos vlasništva, sudbene troškove, kompetence, biljege itd. mora da to učini do konca ovog mjeseca, ako se hoće iskoristiti povlasticama, koje mu pruža kr. dekret od 16. septembra 1926, br. 1637. Prema tome dekretu one takše, koje iznašaju do 200 lira smanjuju se za 50%, a ako iznašaju više od 200 lira smanjuju se za 25%. Sve to, naravski samo u tom slučaju, ako se plate takse do konca ovog mjeseca.

Isplata kamata liktorskog zajma.

Premda još nisu bile izdane obligacije liktorskog zajma se je ministarstvo financija postaralo, da se ne odloži niti jedan dan za isplatu kamata gradjanima u kraljevini a to je 1. julija. Kamate će se moći dignuti na temelju provizornih potvrda, koje su ovlašteni novčani zavodi izdavali prigodom potpisivanja liktorskog zajma. Na toj će se potvrdi zabilježiti isplata kamata. Prema tome kamati definitivnih obligacija počinju ozrijevati sa 1. julija ove godine.

Izložba žita u Puli.

Kao i lanjske tako će se i ove godine obdržavati u Puli izložba žita, gdje će poljodjelci moći izložiti bolje vrste svojih žitarica i pokazati kakav se uspjeh može postići sa intenzivnim obradjivanjem žitarica. Dan izložbe biti će naknadno javljen svim općinama. Tko misli da izloži svoj proizvod na ovoj izložbi, nek sabere rukovet klasa i čisto oljuštenog zrna po prilici 1 kg. Oni koji se bude istakli naročitim dobrim uspjesima u obradjivanju žitarica bit će nagradjeni medaljama i diplomama kao i lanjske godine.

Popusti na željeznicama.

Ministarstvo saobraćaja je odredilo, da se dade na svim državnim željeznicama znatni popust onim osobama, koja idu u kupališta i zdravilišta i to od 12—50% prema broju članova porodice. Ko putuje u Poadižje i u Cadore pa iako sam putuje ima popust od 50%. Imaju 50% popusta i putnici, koji dolaze iz inozemstva preko Rijeke, Postojne, Podbrda, Trbiža ili preko drugih pograničnih postaja i idu u Opatiju, Pulu, Poreč, Portoroze, Piran, Trst, Tržič (Monfalcone), Gradež i u razna druga talijanska kupališta. Taj popust vrijedi samo u slučaju da se putnik zadrži u jednom od spomenutih mjesta barem 10 dana.

Zabavište u Ilirskoj Bistrici.

Početkom buduće školske godine otvorit će se i u Ilirskoj Bistrici dječje zabavište društva «Lega Nazionale».

Naši iseljenici za naše novine.

Primamo iz Clevelanda (Sjev. Amerika):

Na dan Uskrsa došao je iz Detroita Mich. naš zemljak, gosp. Josip Antelić iz Kršana, koji ima ovdje još iz djetinstva mnogo prijatelja i znanaca iz Julijske Krajine. Navečer se više nas sastalo kod poznatog rodoljuba Frana Andrijančića, gdje se je pjevalo i veselo zabavljalo i u tom ugodnom raspoloženju pade predlog Josipa Antelića, da se nešto sakupi za naše novine u starom kraju: «Edinost», «Istarsku Riječ» i «Novice».

Predložio je, neka svaki daruje po 1 dolar, te se je odmah sakupilo 12 dolara i 75 cent. Uvidjeli smo, da je to premalo i nastavili smo sa sakupljanjem sve do 25 dolara, koju Vam svotu eto sada šaljemo.

Molimo, da se taj iznos razdijeli medju spomenute naše novine. Želimo, da bi se naši iseljenici ovdje u Americi u nas ugledali i time olakšali teški položaj naših novina u Julijskoj Krajini. Potpisani darovatelji iskreno pozdravljaju sve prijatelje i znance i žele im svaku sreću i napredak.

Josip Antelić 1.10 dol., Frano Andrijančić 1.55, Anton Andrijančić 1.10, Josip Veljak 1.10 i Mato Veljak 1.10, svi iz Kršana kod Labina. Uršula Andrijančić 1.10, Jakov Gustinčić 1.10 i Anton Gustinčić 1, svi iz Statera. Fran Obljubek 1.75, Drago Koncut 1.75, oba iz Vedrijana. Andro Rožac 1.10, Josip Žigante 1.10, oba iz Rakitovca. Drago Prinčić iz Podsabotina 1, Josip Pulc iz Fojane 1, Anton Cokljati iz Medane 1, Josip Bežek iz sela Križ br. 35 kod Sežane 1, Josip Franc iz Erjavca 1, Neža Kavčič iz St. Jošta nad Vrhniko 1, Anton Šestan iz sela Vrbovo kod Ilir. Bistrice 1, Drago Dekleva iz sela Zalevše 1, Anton Brdek iz Kranja (Gorenjsko) —.50, Ivan Lužar iz Mingeša (Gorenjsko) —.50, Mihovil Verbič iz Mingeša (Gorenjsko) —.50, Ignac Spetič, Spod. Vrh (Dolenjsko) —.50, Fran Spetič, Spod. Vrh (Dolenjsko) —.25, Ukupno 25 dolara.

Našim iseljenicima na lijepom darū i na plemenitom sjećanju za naše novine ovim se putem najtoplije zahvaljujemo. Čestiti se rodoljub iskazuje u svakoj prilici i na svakom mjestu. Najnježnije medjusobne sjećaje do istog jezika, ljubav do svog naroda ne može da prekine ni vrijeme ni daljina. U tudjini znaš, kako je uzvišen osjećaj ljubavi do materinjeg jezika. Neka svima nama bude dokazom ovaj dar naše braće iz Amerike, da svoj svoga i na kraj svijeta nadje i da se svoj rodni kraj ni svoj narod zaboraviti ne smije.

Svega po malo

Osudjen atentator na Vojkova.

Student Koverda, koji je ubio sovjetskog poslanika u Varšavi Vojkova osudjen je na doživotnu tamnicu. Sud je predložio predsjedniku republike da snizi kaznu na 15 godina zatvora.

Njemačka navjestila rat — muhama

I bitka je već započela 15. ovog mjeseca te će trajati do konca mjeseca. Nije ovo nikakva amerikanada već veliki i pametni pothvat kulturnog i ozbiljnog naroda kao što su Nijemci. Njemački naučenjaci, a i naučenjaci svih drugih naroda konstatirali su, da najviše ljudi umire ljeti, pa su pronašli, da je muha jedan od glavnih prouzročitelja smrti i širiteljica zaraznih bolesti kao tifusa, difterite, dječje paralize itd. Na svojim dlakavim nogama, u svojim crijevima i na rilu prenaša muha na milijune raznih bakcila. Vidite je i sami, kako je lakomna na hranu i kako rado liže ljudski znoj.

Uništavanjem muhe odstranit će se mnoga bolest i mnogi ljudski život bit će spasen. Zato u Berlinu razvijaju ovih 15 dana živu propagandu za uništavanje muha. Stvorili su se naročiti mnogobrojni komiteti, koji provadjaju tu propagandu i vode bitku proti muhama. Izdale su se posebne knjižice, koje badava razdavaju ljudima, u crkvama svećenici drže poduku o strašnim posljedicama prenašanja zaraze, u kinematografima sa slikama prikazuju život i zarazno djelovanje muha, desetke aeroplana diže se dnevno u zrak i bacaju letake, kojima oduševljavaju Nijemce u borbi protiv muha. Daje se narodu sve upute od najjednostavnijih do savršenih sprava za hvatanje muha kao sisaljaka, udušljivih plinova itd. I Nijemci su se sa poznatom svojom ozbiljnošću dali u tu borbu.

A i kako ne bi? Oni znadu, da je jedna muha kadra u vrijeme od 1. junija do 30. septembra stvoriti 5 sestilijuna potomaka. Čim muha ima 12 dana, počne da leže jaja. Redovito leže u tri puta po 120 jaja. Ova jaja meće najradje u čovjčje i životinjske otpatke. Iza jednog do tri dana se iz jaja izleže ličinka. Kao ličinka ostane sedmicu dana, pa se pretvori u kukuljicu (zakukulji se). Kao kukuljica ostaje takodjer sedmicu dana, tako da cijeli razvoj traje 15 dana. Sada vidite, da iz jedne muhe dodje za 15 dana 360 muha, njezinih kćera. Sada uzmi u obzir da od ovih 360 muha će polovica biti ženskih (180), koje će iza 12 dana izleći jaja pa će se opet za 15 dana izleći 180×360=54,800 muha. Ako dalje računaš, dodješ do užasnih brojeva.

Pa kad ovih dana po svim uglovima u Njemačkoj vidimo naslikanu muhu i kad čitamo, da su se Nijemci dali u boj sa tim malenim ali velikim čovječjim neprijateljem, pozivamo i mi naše ljude, neka se ugledaju u ovaj primjer razboritih Nijemaca.

Uništavajte muhu! Nek sredstva uništavanja muhe budu i prosta: svežanj paprata ili drugog granja, poškropljen mlijekom i obješen u sred sobe ili kuhinje, kamo će se naveče sjesti muhe, pa ćete ih u vreću pohvatati, nek budu to kupljeni preparati: muholovka ili naljepljeni papir — svim mogućim načinom uništavaj svog smrtnog neprijatelja! To je od koristi za tvoje zdravlje i zdravlje tvoje obitelji.

Književnost i umjetnost

Luč.

Nova slovenska književna družina u Trstu «Luč» ugodno nas je iznenadila svojim prvijencima. Baš ove dane izdala je prve svoje tri knjige, kojo su po sadržaju privlačive i po obliku vrlo simpatične. To su: 1) **Poljudno znanstveni zbornik**, uredio ga profesor dr. Lavo Čermelj; 2) **Kresna noč** od Franca Bevka i 3) **Tuja žena in mož pod posteljo** od F. M. Dostojevskega, iz ruskoga preveo na slovenski C. Cej.

U **Zborniku** donaša dr. Čermelj političko-upravnu razdiobu Julijske Krajine do konca maja 1927. Poredao je sav pregledni materijal na temelju dekreta i zakona, objavljenih u službenim novinama. Ovim spisom nam je dr. Čermelj prvi prikazao stvarni pregled razvoja uprave u našim krajevima pod novom državom. Zato će to biti od neprocijenjene vrijednosti i za sve one, koji će se uopće baviti našom povješću. U drugom dijelu Zbornika obrazlaže dr. Ivan Maria Čok «Korporativni red», a u trećem dijelu pruža nam France Bevk pregled slovenskih književnih izdanja u Italiji. Mislimo da ne bi bilo na odmet, da je napomenuo i onih desetak knjiga, što je izdano u srpsko-hrvatskom jeziku.

Kresna noč će zanimati čitaoce, koji poznaju ljupkost pisanja nježnog auktora Bevka. **Tuja žena in mož pod posteljo** ne će nitko propustiti a da ne pročita, jer ime velikog ruskog pisca Dostojevskega zauzima prvo mjesto u svjetskoj književnosti. Na koncu knjige je France Bevk podao i životopis tog velikog pisca.

Sve tri knjige skupa stoje samo 4 lire, pojedina knjiga 2 lire. Prodaju se u svim slovenskim knjižarama. Može se naručiti direktno i u tiskari «Edinost», ali u tom slučaju treba platiti i poštarinu.

Svim našim ljudima, koji se i samo malo zanimaju knjigom, preporučujemo ove tri lijepe slovenske knjige.

Novi zakon javne sigurnosti

GLAVA III.

Opomena.

Čl. 166.

Poglavar kotarskog ureda za javnu bezbjednost pismenim, obrazloženim i dokumentiranim izvještajem prijavlja prefektu one osobe, koje imaju biti opomenute. To su bezposleni; običajni skitnici, koji, i ako sposobni za rad, nemaju sredstava za uzdržavanje ili su osumnjičeni, da žive od dohodaka, što ih crpe iz kažnjivih djela; dalje lica, koja običajno iskorišćuju ženske; lica, koja običajno rasprodavaju otrovne tvari omamnog učinka (stupefacenti); lica, što ih javni glas naznačuje opasnim za društvo zbog zlorabe takovih tvari, pa i ona lica, što ih javni glas naznačuje kao opasne za nacijonalni poredak države.

Istotako bit će prijavljeni u svrhu opomene i oni, koji su razvikani zbog prestupaka, o kojim se govori u članku 167.

pravi magnata ili sveca, eto ja bih danas bila ono, što i ti ondje gore, — a tako sam kukavna babka, koju će ludo seljačko dijete u gnoj zakopati ili što slično sa mnom uraditi.

— Što naklapa, he, ta fukara? — oglasi se najzad oficir, smješten na najdonjoj polici.

— Oho — oho —, gle ti gizdalina! A znaš li, da smo ja i ti upravo od istoga komada — od iste cjepanice. Tvoja sreća da je kod tebe majstor mislio na oficira, a moja nesreća, da se je sjetio babke. Nema tu, dragane moj, ni ma kakve tvoje zasluge. Ista smo tvar, isti smo posao, nema jedno pred drugim prednosti ni za toliko, što bi se pod nokat stavilo, — tek vrag je sudba.

— Strašno — strašno! — I nikad iz nje! — rogoborile sve babke i magarac s njima. Bila gotovo strahota slušati taj jauk i plač. Majstoru stala se od straha koža ježiti. Nikada nije još pomislio, da on odredjuje tako različite sudbine, te mu bude upravo težko.

— Ta manite se, krikne najzad zdvojan, ne može drugčije da bude. Mušterija traži i apostola i babaka i magnata i magaraca. A ja živem od toga. Mora dakle da tako bude.

— Svejednako, ili ipak je krivica i nepravda!

— Pa što? I u nas ljudi upravo je tako. A opet mislio bi čovjek, — onaj tamo gore na nebu mogao bi biti pametniji od mene. Gledjte, i ja i onaj tajni savjetnik preko ceste jednako smo od kosti i mesa, bili smo u istoj školi, on nije nikad ništa naučio i ja nisam nikad ništa naučio: a on se danas svaki dan prenajede, a ja gladujem, — on je postao velik gospodin, a ja — ja — tat koji je petnaest punih godina prosjedio u tamnici.

— Ma da — da — upravo tako, kao kod nas. Ja babka — ovaj oficir, — ti tat, a onaj preko ulice tajni savjetnik — i nikad drugčije, odvratila babka.

Majstor ostao zapanjen. Nije znao, šta bi odgovorio, a onda gorko — gorko zaplače i dušu mu spopane želja, da bi se i njegov stvoritelj upustio s njim u razgovor tako, kako se je on upustio sa svojim babkama.

Možda je dočekao. Sretna li njega, ako je tako bilo.

Prije te prijave poglavar kotarskog ureda za javnu bezbjednost može takove osobe da upozori.

Čl. 167.

Razvikan je onaj, koga javni glas naznačuje da je običajno kriv:

1) umorstva, tjelesne ozlede, prijetnje, nasilja ili otpora protiv javnih vlasti.

2) s delikata paleža, kradje, grabeža, globljenja i ucjene, prevare, krivotvorenja novca i papira javnog kredita, neovlaštenog prisvajanja i sakrivanja, ili potpomaganja takovih delikata;

3) s delikata protiv države kao takove, protiv javnog reda i s onih, počinjenih eksplozivnim tvarima.

Ako je iz tih naslova bio osudjen ili predan sudbenom postupku, pa mu se ovaj svršio riješavajućom presudom zbog pomanjkanja dokaza ili ako je bio podvrgnut sudbenom postupku, tekom koga je sudac istražitelj obustavio postupak zbog nedostatka dokaza.

Čl. 168.

Opomenu izriče komisija sastavljena od prefekta, od kraljevskog prokuratora, od kvestora, od komandanta kr. karabinijera dotične pokrajine i od jednog višeg oficira dobrovoljne milicije za nacijonalnu sigurnost. Ovaj je zadnji za to odredjen od nadležne pojasne komande.

Prefekt saziva i predsjeda komisiji.

Čl. 169.

U roku od pet dana, otkada je prijava saopćena komisiji, o kojoj je riječ u članku 168., komisija ima da uruči prijavljeniku poziv, da pristupi preda nju i da iznese svoju obranu.

Pozivnica mora da ukratko navede one činjenice, na kojima se prijava osniva.

Čl. 170.

Rok za pristup ne smije da bude kraći od tri dana ni dulji od 10 dana. Taj se rok računa od dana kad je pozivnica uručena. Poziv mora biti napisan u dvostrukom prepisu; jedan se prepis pozivnice prilaže spisima postupka, uz izvještaj agenta, da je pozivnica uručio.

Ako prijavljenik na dan i na sat, koji su označeni u pozivnici, ne bi pristupio i ne bi opravdao svoju odsutnost, komisija odredjuje, da ga predvede javna sila. Ako bi se smatralo, da nije potrebno ispitivati prijavljenika, komisija, pošto je konstatovala da je pozivnica za pristup redovito uručena, proglasit će svoju naredbu.

Čl. 171.

Ako prijavljenik osporuje prijavu i iznese dokaze za svoju obranu, komisija, ispitavši prikazane dokumente, pozove ga, da u roku, koji ne smije biti dulji od 10 dana od dana prvoga ročišta, ponovo pristupi pred nju, te pošto ga je saslušala, proglasi naredbu.

U svakom stepenu postupanja može komisija da izda svoju naredbu, ako je pozvala prijavljenika, da pristupi, kad smatra da ima za nju dostatnih elemenata.

Čl. 172.

Kad se radi o besposleniku, o skitnici, o licu, za koje se sumnja da živi od dohodaka, što ih crpi iz kažnjivih djela, ili koji iskorišćuje običajno ženske, komisija mu nalaže u naredbi, kojom ga opominje, neka se u stanovitom roku dade na rad, neka sebi izabere stalno boravište, koje ima u istom roku da naznani mjesnoj vlasti za javnu sigurnost, te neka se ne udalji iz njega, a da prethodno ne obavijesti o tome istu vlast.

Kad se radi o licima, koja običajno razprodavaju otrovne tvari omamnog učinka ili o licima, što ih javni glas naznačuje opasnim za društvo zbog zloraba takovih tvari, ili opasnim za nacijonalni poredak države, komisija, osim navedenih naloga, može, ako je to potrebno, da im naloži sve one druge mjere, koje smatra potrebnim s obzirom na osobni položaj prijavljenika i na potrebe socijalne i državne obrane, u vezi sa prirodom takove naredbe.

Čl. 173.

Kad se radi o osobi razvikanoj u smislu članka 167, komisija joj u naredbi nalaže, da živi pošteno, da poštuje zakone, da ne dade povoda sumnjama i da se ne udalji od svoga boravišta bez predhodne prijave mjesnoj vlasti za javnu sigurnost.

Čl. 174.

Komisija osim toga nalaže prijavljeniku, bilo kojoj kategoriji pripadao, da se ne druži sa osobama pod paskom ili sumnjivim, da se uveče ne vraća kući kasnije a ujutro da ne izlazi ranije od odredjenog sata, da ne nosi oružja, da se ne zaustavlja po krčmama i birtijama ili po bludištima i da ne prisustvuje javnim sastancima.

Čl. 175.

Proti odredbama komisije nema pravnog lijeka. One mogu biti opozvane na molbu ili uredovno jedino zbog stvarne pogrješke.

Čl. 176.

Kad prodju dvije godine od dana naredbe, gubi opomena po zakonu svaki učinak.

Ako se opomenuti osudjuje na kaznu, koja ga ograničuje u osobnoj slobodi, zbog bilo kojeg kažnjivog čina, prestaje učinak opomene, ali osudjenik ostaje uvijek pod paskom, kad sudac ne smatra da treba primjeniti koju težu sigurnosnu mjeru.

U slučaju, predvidjenom u predidućem odlomku stanje nadzirane slobode (policajske paske) traje dvije godine.

Čl. 177.

Na molbu prijavljenika ili na predlog načelnika kotarskog ureda za javnu sigurnost provincijalna komisija može da odgodi učinak opomene za vrijeme, koje ne smije biti dulje od vremena, što opomena ima da traje, pa može da opomenu i sasvim digne, kad su prestali razlozi, zbog kojih je opomena bila izrečena.

Čl. 178.

Kad se opomenuti ogriješi o propise naredbe kaznit će se zatvorom od tri mjeseca do godinu dana.

Čl. 179.

Kad je u smislu kaznenog zakona primijenjena koja sigurnosna mjera, zatvorom ili policijskom paskom, za vrijeme njezinog trajanja ne može da se izrče opomena, a kad je ova već proglašena, prestaje njezin učinak.

Ratni invalidi i udovice

Rotar Anton pok. Antuna - Vodice. Ministarskim dekretom od 16. V. 1926, br. 25962 odbivena vam je penzija, jer se smatra, da je vaš pokojni sin žrtva neopreznosti a njegova smrt nije uslijedila direktnim neposrednim i silovitim uzrokom rata. Proizlazi, da vam je dekret pravilno izručen dne 9. VII. 1926.

Vale Josip - Puntera, Barban. Prema čl. 25 kr. dekreta od 1. V. 1922, br. 701 mjesečna ratna penzija počinje od 1. dana slijedećeg mjeseca iza kako je obavljen liječnički pregled. Kod vas je pregled bio 27. VII. 1922, pa vam ne može pripadati penzija za vrijeme kako ste molili od oktobra 1921.

Rupena Mate - Nogera, Milje. Vaša će stvar biti doskora definitivno riješena. Stvoren je projekt, da vam se dade penzija te je projekt poslan dne 14. maja ov. godine likvidacijskom odboru da odluči o tome. Doskora će vam biti saopćen rezultat konačnog riješenja.

Licul - Falov Marin - Šumbreg. Generalna Prokura računskog dvora je dne 7. januara ove godine poslala zaključke da vam se saopće.

Matko Franc - Trnovo. Generalna Prokura računskog dvora zatražila je mišljenje više sanitarne komisije kod ministarstva vojnog, te smo stvar požurili.

Perić Jelisava - Kaštel. Generalna Prokura računskog dvora zatražila je nekoje podatke od ministarstva inostranih djela, što smo i požurili.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

Broj 26 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 30. junija 1927. Pojedini broj 25 cent. God. V.

„Istarska Riječ“

Izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Uzapta „Istarske Riječi“

Zadnji broj «Istarske Riječi» bio je uzapćen. O uzapti primili smo u ponedjeljak pismeni dekret, koji glasi:

Br. 062/6942

PREFEKT TRŠĆANSKE POKRAJINE

vidivši hrvatski periodični tjednik «Istarsku Riječ» od 23. junija 1927. br. 25, izdan u Trstu;

uzevši u obzir da dopis iz Brseča u načinu izlaganja i duhom, kojim je pisan sadržava elemente, koji su kadri da uzbune duhove uz opasnost javnog reda;

vidivši postojeće naredbe o štampi i čl. 3. općinskog i pokrajinskog zakona od 4. februara 1926. br. 148;

NAREDJUJE

da se uzapti hrvatski periodični tjednik «Istarska Riječ» od 23. junija 1927. br. 25, izdan u Trstu radi članka, o kome je riječ gore.

Izvršenje ovog dekreta povjereno je kr. kvesturi u Trstu.

U Trstu dne 23 junija 1927. god. V.

Prefekt
Fornaciari.

Dva atentata

Prekojuće, 28. o. mjeseca, minulo je trinaest godina, što je veliki jugoslovenski otadžbenik, Gavrilo Princip, ispalio u Sarajevu iz revolvera hitac na prijestolonasljednika Franc Ferdinanda i na ženu mu Sofiju. Ispalio i pogodio.

Gavrilo Princip bio je austrijski državljanin. Njegovi najbliži ortaci bili su takodjer austrijski državljani, a i tlo, na kome je atentat izvršen, bilo je onda još austrijsko.

Atentator i njegovi ortaci bili su na mjestu uhićeni. Protiv njih mogao se odmah povesti postupak, oni su mogli odmah da budu predani redovitom ili kojem izvanrednom sudištu, da im sudi, pa bilo i najstrože, i stvar bi bila gotova.

Ali onima u Beču i Pešti nije se žurilo, a niti su mnogo marili za one uhićene mladiće. Oni su išli za nečim drugim, zato su gotovo u isti mah pokazali prstom na Beograd tvrdeći da se niti sarajevske zavjere nalaze ondje. Službena je Srbija smjesta protestovala i odbila najodlučnije od sebe tu potvoru. Austriji ne bi bio niko porekao pravo da joj ne vjeruje, pa je mogla da inscenira još jedan veleizdajnički proces i time dati prilike svojemu državnome odvjetniku, da iznese sve što zna o tim nitima. Austrija je u takovim procesima bila velika majstorica i Srbija bi bila postavljena o zid, a svijetu bi se bila dala zgoda, da se uvjeri, dali je ta zemlja ispod onih objeda izišla nedužna ili kriva. Ali uza svu svoju intrigantsku i policajsku majstoriju Austrija je sa svojim veleizdajničkim procesima imala dosta grdnog iskustva, a kako nije ni ovaj put u svojim rukama imala nijednog dokaza, koji bi teretio tadašnju srpsku vladu, bila je već unaprijed uvjerena, da bi iz svega toga Srbija izišla čista, a to bi bilo omelo sve njezine i madžarske planove. Beč i Pešta htjeli su pod svaku cijenu rat, zato nisu protiv Srbije podigli optužnice, od koje bi se ona mogla da obrani, već su joj predali ultimatum, koji ona nije nikako mogla da prihvati.

I tako je došlo do najstrašnijeg rata, što ga historija zna, ali ne uslijed jednog atentata, već jedino zato, što su ga htjeli oni, koji su ga prvi i navijestili.

— Prije tri nedjelje počinjen je u Varšavi, glavnom gradu republike Poljske, jedan novi atentat .Neki mladi Rus, djak, imenom Koverda, ubio je iz revolvera Vojkova, sovjetskoga poslanika kod poljske republike. Ubica poslanika Vojkova ruski je državljanin kaošto je i atentator Franca Ferdinanda bio austrijski državljanin. Vojkov je pao na tlu jedne tudje države, gdje mu je medjunarodnim strogim zakonima zajamčena njegova lična sigurnost, dok je Franc Ferdinand ubijen unutar granica svoje zemlje. Austrija je tvrdila, da niti atentata idu do nekih srpskih krugova. nešto slično tvrde i Sovjeti i za Poljsku, gdje da se u masama okupljaju Rusi, protivnici boljševizma i nesmetano kuju urote protiv današnjih ruskih vlastodržaca. Prije trinaest godina predala je Austrija Srbiji ultimatum, koji je bio tako silno ponizujući, da ga u Beogradu nisu mogli da prihvate.

Sovjeti pak nisu poslali poljskoj vladi ultimatum, ali su joj poslali jednu oštru notu s nekoliko točaka, za koje su tražili, da ih poljska vlada prihvati Medjutim neke su izmedju tih točaka bile tako ponizujuće za poljski narod, da ih je vlada u Varšavi mahom odbila. I Ruse je to uvelike ražjarilo, ali nisu za to Poljskoj navijestili rat, dok je Austrija, kako smo vidjeli u sličnom slučaju postupala protivno: izazvala je u krvavi rat nesamo malenu Srbiju, već gotovo čitav svijet.

Zašto to?

Zato što je, kako već napomenusmo, htjela rat. Da ga nije htjela, bila bi već našla načina, da dodje do zadovoljštine, odnosno do kazne krivaca pa i u samoj Srbiji, ako bi ih tamo uopće bilo.

Istina, i ruski boljševici su ovih dana malo treskali mačem, ali rata nisu navijestili. Zašto? Zar zato što su oni možda koliko čovjekoljubiviji od negdašnjih austrijskih ministara i generala sabljaša?

Ne! Oni nisu zagazili u rat samo zato, što im takav rat u ovom času ne bi konvenirao. Tako je to... Utješljivo nije, jer nam pokazuje, kako je tanka dlaka, o kojoj visi često puta sudbina mnogih naroda na svijetu.

Politički pregled

ITALIJA.

Agrarni krediti i revalutacija lire.

Načelnik vlade on. Mussolini je pozvao na sastanak zastupnike novčanih zavoda, koji se bave agrarnim kreditima. On je opširno razjasnio poteškoće, sa kojima se moraju boriti poljodjelci radi pada cijena njihovim produktima. Treba postepeno dostizavati ravnovesje proizvodnih troškova i prodajnih cijena. A to će se postići putem postepenih olakšica poreza i putem opširnog davanja kredita poljodjelcima. Kod davanja kredita treba naravski postupati oprezno. Načelnik vlade je upozorio prisutne na zasluge novčanih zavoda, koji će u ovom trenutku davati veće kredite poljodjelcima. Naredio je, da ga svaki novčani zavod izvještava mjesečno o razvoju i teku kreditnih operacija. Iza dulje rasprave su predstavnici novčanih zavoda došli do zaključka, da će veći novčani zavodi moći davati poljodjelcima kreditne polakšice, da poljodjelci lakše prebrode teški položaj i da povećaju produkciju zemlje. Uopće se prošle sedmice držalo u Rimu više sastanaka, gdje se raspravljalo o poboljšanju gospodarskog položaja poljodjelaca.

De Pinedo u Milanu.

Nakon sretnog dolaska slavnog talijanskog aviatičara De Pineda svi su gradovi htjeli da ih posjeti, ali on ne će da gubi vrijeme u paradama i svečanostima. Išao je samo u San Rossore, gdje je bio primljen sa svojim drugovima u audijencu kod kralja. U subotu je letio nad Milanom, iza kako se vratio iz Gardona. Iz Milana je poletio u Sesto Calende, gdje je izradjena «Santa Maria II.» Naveče se vratio automobilom u Milan, gdje je posjetio tvrtku Isotta Fraschini i skupinu «Baracca,» koje su njemu i njegovim drugovima poklonile lijepe darove.

Jugoslovenski poslanik kod on. Mussolinija.

Načelnik vlade on. Mussolini primio je u audijencu u palači Chigi jugoslovenskog poslanika Rakića.

Prestoljonasljednik u Messini.

Iza pohoda u Napulj i okolicu prijestoljonasljednik Umbert odvezao se je na Siciliju. Oduševljeno je bio dočekan u Messini, a naročito su mu bile prirediene srdačne demostracije, kada je na konju jašio glavnom ulicom. Prijestolonasljednik je pregledao posadu, novu palaču univerziteta i sirotište.

Kralj u Pisi.

U zadjem zaplijenjenom broju pisali smo o neizrecivom narodnom oduševljenju prigodom boravka kralja u Milanu. U nedjelju je kralj otvorio u crkvi sv. Katarine u Pisi kapelicu, posvećenu uspomeni u ratu palih vojnika. Kardinal Marfi je blagoslovio kapelicu i držao tom prigodom svečani govor.

Velike vježbe ratne mornarice.

Počele su velike vježbe ratne mornarice pod vodstvom načelnika generalnog štaba ratne mornarice admirala Actona, koji prisustvuje vježbama na ratnoj ladji «Duilio».

Osude posebnog tribunala.

Prošlog četvrtka je pred posebnim tribunalom izrečena osuda proti dvadesetipetorici seljaka i radnika, koji su bili tuženi, da su januara mjeseca ove godine zajedno radili oko reorganizacije komunističke stranke u Bettole Sinalunga kod Siene s namjerom, da nasilno promjene državni poredjaj i oblik režima. Optuženi su i radi širenja brošura i listova revolucionarnog sadržaja. Od optuženih je 21 osudjen zatvorom od 2 do 12 godina, a četvorica su riješena radi pomanjkanja dokaza.

Velika nesreća u tvornici baruta.

U subotu je eksplodirala u Picernu kot Potenze tvornica baruta. Eksplozija je zahtjevala tri čovječje žrtve, a mnogo je bilo ranjenih.

Jemenska misija u Italiji.

U Italiju je došla jemenska misija od više članova na čelu sa drugim sinom jemenskoga vladara. Misija je posjetila kralja u San Rossore, gdje je bila sadržana na objedu. Primio ju je i načelnik vlade on. Mussolini. Po istočnom običaju i kralju i načelniku vlade predali su lijepe darove.

Ovim svojim posjetom, što je uopće prvi posjet u Evropu, daje se vidan znak važnosti ugovora izmedju Jemena i Italije, šta je nedavno potpisan. Članovi misije došli su naravski u svojim raskošnim orijentalnim nošnjama.

JUGOSLAVIJA.

Likvidiranje spora s Albanijom.

Predstavnici velikih sila (Italije, Njemačke, Francuske i Engleske) učinili su posebnom ali jednakom notom predstavlju jugoslovenskoj vladi u Beogradu i albanskoj u Tirani, da se jugoslovensko-albanski spor, stvoren zatvaranjem Djuraškovića likvidira na taj način, da se u isto vrijeme ispusti na slobodu Djuraškovića i da jugoslovenska vlada ublaži notu, koju je bio predao albanskoj vladi jugoslovenski poslanik u Tirani dne 30. maja i koju je Albanija smatrala za sebe uvredljivom. I albanska i jugoslovenska vlada usvojile su ovaj način riješenja spora. Jugoslovenska je vlada ovlastila francuskog poslanika u Tirani, koji sada štiti jugoslovenske interese da u ime jugoslovenske vlade ublaži notu bivšeg jugoslovenskog poslanika. Ovim načinom će biti ponovno uspostavljeni diplomatski odnosi izmedju ovih dviju država i maknuto s dnevnog reda pitanje zapletaja na Balkanu.

Općinski izbori u Hrvatskoj

Ministarstvo unutrašnjih djela raspisalo je općinske izbore u Hrvatskoj i Slavoniji za 25. septembra. Izbori će se provesti samo u onim općinama, kojim je istekao rok ili čija su vijeća bila raspuštena. Dne 25. ovog mjeseca je predsjednik vlade i ministar unutrašnjih djela Vukićević potpisao riješenje, kojim se raspušta zagrebačko gradsko vijeće. U Zagrebu će se provesti izbori u najkraćem roku od 6 nedjelja.

Hrvatski blok.

U Zagrebu su stvorili hrvatski blok za predstojeće izbore. U blok su ušli federalisti, pravaši, republikanci i Radićevi desidenti. U glavnom će hrvatski blok isticati zajedničku izbornu listu proti Radiću. Predsjednik hrvatskog bloka je dr. Ante Trumbić.

Predizborne agitacije.

Sve stranke počele su agitacijom u narodu za predstojeće izbore. Imenuju već po nekojim krajevima glavne nosioce lista, osobito vladine stranke. Najveća se pažnja posvećuje radikalnoj stranci, u kojoj su tri skupine: pašićevci, centrumaši (Uzunovićevci) i pristaše sadanje vlade. Nisu doduše razdijeljeni, ali napetost izmedju ovih grupa je veća nego medju pojedinim strankama. U glavnom odboru imaju odlučujuću riječ pašićevci, pa su uzeli sada u odbor samo Uzunovića od centrumaša. Glavni je odbor zaključio, da se prime natrag u stranku svi, koji su bili isključeni ili sami otpali.

Jugoslovenski kraljevski par na Bledu.

Jugoslovenski kraljevski par došao je na Bled (u Sloveniju) gdje će kao svake godine proboraviti dva mjeseca.

FRANCUSKA.

Vodja monarhista ispušten iz zatvora lukavošću svojih pristaša.

Veliku senzaciju su u subotu podigli u Parizu francuski manarhiste. Vodja francuskih monarhista i direktor njihovog lista «Action Française» Leon Daudet bio je u zatvoru već dvadesetak dana. U subotu su ga njegovi drugovi izvadili iz zatvora na vrlo lukavi način. Jedan monarhista uvukao se je u ministarstvo unutrašnjih djela i odanle telefonirao u zatvor, nek se odmah puste iz zatvora monarhiste Daudet i Delest te komunista Semard. On je to telefonirao kao ministar. U to isto vrijeme su drugi monarhiste iz raznih mjesta Pariza govorili po telefonu sa ministarstvom unutrašnjih djela i tako kroz pol sata držali okupirane sve telefone u ministarstvu, osim onoga, otkuda je govorio onaj koji se je uvukao u ministarstvo. Kad je direktor zatvora primio ovo telefonsko naredjenje pozvao je sam po telefonu ministarstvo i pitao da li odgovara istini po telefonu primljeno naredjenje. Budući da su svi telefoni još uvijek bili okupirani bio je stavljen u telefonsku vezu sa onim slobodnim telefonom, gdje je bio onaj monarhista. Monarhista mu je ponovio naredjenje i direktor zatvora ga je izvršio. Po izvršenju naredjenja javio je telefonski u ministarstvo, gdje je još uvijek bio onaj monarhista, koji ga je još pohvalio kao brzog i savjesnog činovnika. Ni sam Daudet kad je bio ispušten, nije znao da je prevara. Iza kratkog vremena se je doznalo za ovu lukavštinu monarhista. Policija se je dala u potragu za ispuštenim monarhistima, ali nitko nezna gdje su. Misli se da su prebjegli u Belgiju ili Švicarsku, dočim drže drugi da su u Parizu. Svakako svakog dana dolaze u njihovu novinu članci s potpisom Daudea. Glavni urednik «Action Française» priznaje da su svi monarhiste znali za ovu nakanu. Ne će da kaže, gdje je njihov vodja. Komunista Semard stavio se je na raspolaganje policiji.

Radi ovog dogodjaja vlada u francuskim političkim krugovima veliko uzbudjenje. Vlada je radi toga u dosta neugodnom položaju. Spremaju se upiti u parlamentu. Vidit ćemo, kako će ta komedija svršiti.

DOPISI

IZ VRHA.

Čitanje novina.

Drago nam je i milo u duši ako možemo što sporučiti našoj «Ist. Riječi». Po njoj doznajemo za nove velike stvari u svijetu i doma, a to nam diže dušu, a polag toga ćutimo se da smo na svijetu i kao ljudi da smo udo svijeta i društva. Bez čitanja naše novine sličili bi čovjeku u bačvi ili čovjeku gluhu i slijepu. A nam se čini, da mnogi sada žele da smo gluhi i slijepi, i to oni koji ne vole da se mi seljaci prosvjetlimo i ne žele da mi nešto znamo i doznajmo. Reklo se nam: vi ste kmeti pak kopajte i orite, a u drugo se ne pačajte. Za sve drugo će se drugi skrbiti. Znamo mi kamo vode te riječi. Mi znamo da se lako živi s bedastim ljudima, sa neukima, gluhima i slijepima. Ali mi ne želimo biti ni postati takovi; mi ne želimo sebe ubiti, ni tijelo ni dušu. Mi želimo živjeti kao ljudi žive i imati zdrave oči i uši. Za to smo se rodili, da smo dobri delavci i roditelji, a to danadanas ne može biti nepismen i neuk čovjek. Mi zato rado čitamo svjetske novosti, a i gospodarske pouke, jer smo poljodjelci, jer smo ljudi s malo naobrazbe. Ko nas netko straši što čitamo naše novine, taj zaista ne čini pravo, i na krivom je putu. Drugačije mi smo ovuda živi i zdravi, pak ćemo i dalje čitati naše novine iz Trsta, a Trst je u Italiji.

Mladić.

IZ RIJEKE.

Riječko se pitanje ne da riješiti, već samo poboljšati. - Jedan kongres. - Hoće da ide u cirkus. - Čestitanja. - One tri.

Prije nekoliko dana donijela je «Vedetta» jedan vrlo ozbiljan članak i to pod naslovom: «Riječki problem». U tom članku naišli smo prvi put na tvrdnju, da se pitanje riječke luke u današnjim prilikama ne može da riješi. Prije se držalo, da je to riješenje i u današnjim prilikama moguće, ali nakon ovih nekoliko godina teškog natezanja, sinulo je svima u oči, da je svemu kriva... politika, koja da je u pitanju Rijeke sasvim zatajila, a tako je zatajilo i sve, što se odnosi na procvat i napredak ovoga grada. A ko je kriv, da je ta politika zatajila?

Sve prvašnje italijanske vlade, odgovara članak. Te su vlade pogriješile, što su iz Londonskog pakta izostavile onaj famozni pakt, koji se i danas nazivlje «Rimskim paktom», i što su italijanski predstavnici za vrijeme mirovnih pregovora u Parizu bili onako neodredjeni i neodlučni.

Aneksija Rijeke nesumnjivo je veliko djelo, ali prilike — osobito trgovačke — nisu se ni time znatno popravile. S uvozom i izvozom stojimo od prilike ondje, gdje smo bili prije tri godine. Ni opće prilike u gradu nisu se popravile. Kriza postaje sve akutnija, premda je Nacionalna vlada učinila, a i još čini sve moguće, da se te nevolje poprave. Sve to pokazuje, da se u riječkom pitanju pritajuje neki dublji uzrok, neko skriveno zlo, od kojega nije niko mogao da ga oslobodi. Zlo, od kojega trpi Rijeka, ne da se lahko odstraniti. Tu bi pomagao jedino jedan radikalan lijek (rat), ali mi ga — veli «Vedetta», ne možemo da dozovemo u pomoć.

I tako riječki problem ostaje — problem, koji se potpuno riješiti ne da. Neka mala pomoć našla bi se u nastojanju, da se raznim «provedimentima» prilike donekle poboljšaju, i da se već sada postojećim tvornicama omogući rad. Tranzitna trgovina lijepa je stvar, ali od nje ima grad razmjerno malo koristi. Tvornica je drugo: od nje ima svak koristi, od radnika pa do najvišeg inžinira. Zato «Vedetta» i preporuča ozdravljenje riječke industrije, i to je ono, što ona najviše i postavlja na srce ministru financija Volpiju, uvjerena da bi se time ekonomske prilike grada znatno popravile, a to da bi za sada dostajalo.

Sve je ovo lijepo, ali nije sasvim tačno ni na mjestu. Dobro je da jadikujemo, što nam grad propada, i da bacamo za to krivnju na druge, ali moramo biti iskreni i priznati, da je Rijeka pod Madžarskom bila u nekom posebnom položaju, koji je rat do temelja preokrenuo. Sve što se prije rata na Rijeci radilo, bilo je npereno u glavnom protiv Trsta, gdje su se sticali najveći austrijiski interesi. Toj konkurenciji imala je Rijeka da zahvali svoj predratni porast — kao i sve one milijarde, što ih je u ono doba ovamo bacala Madžarska, hoteći po što po to da istisne Trst i sve druge luke na Jadranu. Danas se sve to promijenilo. Rijeka nije i ne može biti ono, što je bila, a to je ono što mnogim našim ekonomistima ne ide nikako u glavu.

Unatoč svemu tomu na Rijeci se živi. Tako smo ovih dana imali u našem gradu jedan kongres — kongres filatelički. Na tom kongresu bilo je mnogo filatelista nesamo iz Rijeke nego i izvana. Tko su ti filatelisti? To su vam žene i muškarci, koji sakupljaju poštanske marke iz svih krajeva ovoga svijeta. Oni to čine s velikim veseljem i oduševljenjem. Da slučajno saznadu, da ćete vi do koji dan primiti kakvo pismo iz Transvala ili iz Montevidea ili iz kojega drugoga mjesta, oni će vas neprestano napastovati i ne će vam dati mira, dok ne dodje pismo i dok im vi ne date ili ne prodate onu marku na kuverti. Jer oni ih kupuju takove već uporabljene marke. Više puta će za jednu rijetku marku dati i stotinu i više lira. Filatelisti imadu i svoje novine, koje se bave samo tim njihovim markama, a drže evo i svoje kongrese i to svake godine u kojem drugom gradu. Ove godine zapala je ta čast našu Rijeku. Kao svi kongresi na svijetu tako se je i ovaj filatelički završio jednim sjajnim banketom kod Bonavie, što je takodjer vrijedno da se napomene.

Prošle sedmice imali smo mi na Rijeci i jednu malu senzaciju. Trgovac šifona, neki Halpern, ima sina, mladića od osamnaest godina. Ima i nekakvu filijalku u Lovranu, i njegov sin Maks išao bi svaki dan nekakvim kamionom onamo, da rasproda šifone, što bi ih donio iz Rijeke. Tako je on jedne nedjelje otišao po istom poslu, ali se u veče nije vratio. Otac je mislio, da će zbog prevelike vrućine prenoćiti u Lovranu, pa da će se vratiti u ponedjeljak u jutro. Medjutim mladića nije bilo ni u ponedjeljak u jutro ni u veče. Sjutradan ode otac sav zabrinut u Lovran, i promislite, kako se preplašio, kad su mu tamo rekli, da njegovva sina nije uopće ni bilo u Lovranu i to u sve ove dane. Što će sada jadan otac, nego li k' vlastima? I vlasti su počele da traže lijevo i desno, ali mladome Maksu nigdje ni traga ni glasa. Napokon se je ipak našao i to u... Cirkusu Cavata, koji se sada nalazi u Opatiji. Već je bio primljen u službu kao lakrdijaš. Cavata ga je pitala:

— Cossa ti sa far?

— Asinade — odgovorio je mladić, i oni su ga pridržali. Sad je opet kod oca, ali se ne zna, kako će dugo ostati u njega. I tako evo: neko bi htio da udje kao komedijaš u kinematograf, drugi u cirkus, a treći... ej, Bog vidio i djecu!

«Vedetta» je uvela jedan vrlo lijep običaj. Jedan od njezinih saradnika ima nalog, da svaki dan pogleda u koledar, da vidi, koji je svetac i da potraži, nosi li ono ime koji ministar ili kakva druga uvažena ličnost. Tako je bilo i na dan sv. Alojzija. Ispostavilo se, da to ime nosi i ministar Federzoni, i «Vedetta» se odmah požurila, da mu čestita. Tako je bilo i na Ivanje. Svaki ministar, koji se zove Giovanni, dobio je toga dana «Vedettinu» čestitku, a dobio ju je i naš Nino Host-Venturi i dr. Stiglić, koji se inače po domaću zove — John. A tako će valjda i na Petrova dobiti čestitke svi Pijeroti i Pijerete...

One tri:

Danas sam došao kući vrlo srdit. Ljutio sam se na brijača, što mi nije na glavi učinio — **«rigu»**.

— A s cem će vam ju storit? Ca morda z lapisom? — narugala mi se Ninetta.

Druga:

Na Rijeci ne će niko da posudjuje novac. Juče su preda mnom na Korsu išla dva prijatelja, i jedan će drugome:

— Nešto bih te zamolio, ali za Boga da to nikome ne kažeš.

— Ne boj se!

— U velikoj sam neprilici. Trebao bih par hiljada lira...

— Tako? E onda budi uvjeren, da ja to ne ću nikome da kažem.

— Ali...

— Ni za živu glavu — uvjeravao ga drugi, koji nije nikako htio da razumije...

Posljednja: Juče je došao u jednu našu restauraciju neki stranac. Kad mu donesoše račun, koji bijaše dosta mastan, plati i reče konobaru, neka pozove gazdu. Gospodar dodje, a stranac će mu: — A sada molim vas, zagrlite me i poljubite! — A zašto? — upita začudjen gazda. — Zato, što je ovo prvi put i poslejdnji put, što se nas dvojica vidimo.

Rokac.

IZ SVETVIČENTA.

Ljetina, suša, knjiga.

Odlučio sam da svojom žuljavom rukom javim o našem slabom ljetnom vremenu. Mučimo se svojim teškim radom, ali stara prijateljica naše Istre — suša — uništila nam je naše trudove. Pokosili smo sijeno, ali vrlo malo nakosili. Pšenica ne izgleda baš slaba, ali kukuruz i krumpir trpe veliku sušu. Kad gledamo naša polja, tresemo se od pomisli, kako ćemo s obitelju proći zimu. Uz teške poreze tuče nas i nesretna moda. A nisu krive samo ženske glave da je morda došla k nama, već su i muškarci odgovorni. Danas ne ćeš viditi ni djevojčicu kod ovaca u domaćoj nošnji, a kad vidiš mladića onako gradski odjevena, pomislio bi da je kakav doktor. Ali on razumije samo ono, što mu drugi u glavu puhnu, a to većinom samo nepametne stvari. Kad mu što pametno govoriš, odgovori ti, da to nije njegova briga. Samo se mladi gospodari zanimaju gosopdarskim društvom, ali to samo oni, koji novac uzimlju u zajam. Dobro je udruživati se u dobra društva, ali nerazborito radi onaj, koji za članarinu i upisninu plaća 300 lira iz jedinog razloga da do 8 dana digne 3000 lira. Posudjeno treba vratiti i ne koristi ti da ideš u agrikolu da uzmeš novac pa si kupiš odijelo.

Kod slabog i nerazboritog shvatanja svih prilika što nas okružuju, nameće se i očituje sve više potreba za dobrom knjigom i novinom. Ovo su sredstva, kojima se moramo služiti u našem mukotrpnom radu. Dobre knjige i novine stavljaju nas na dobar put, pa ako njih slušamo ako se po njihovim uputama vladamo, ne ćemo pogriješiti. Tada smo sigurni, da će i na Svetvičenštini zavladati poštenje i zadovoljstvo, odnosno olakšanje života.

IZ MALBORGHETTA.

Naši Kastavci na radnji u gorama.

Sjećamo se «Istarske Riječi» iz ovih visokih koruških gora, pa vam se javljamo, da se znade, da smo još živi. Mi smo iz općine Matulji iz sela Ružići, Rukavca i Velog Brguda. Moramo da idemo trbuhom za kruhom u tudje krajeve, ako hoćemo da zaslužimo koju liru. Ono malo radnje što je u Opatiji i na cesti Rijeka-Volosko obavljaju većinom oni iz Jugoslavije. Oni zadovoljno rade za dvije lire na uru, jer im valuta tako donaša, ali mi za tako malu plaću ne možemo da radimo, jer su životne namirnice previše skupe. Najviše imamo biti zahvalni našem domaćem poduzetniku Franji Ružiću, koji svake godine uposli stotinu do dvije stotine radnika, što je za nas velika sreća.

Ovdje radimo jednu cestu, nu nije tako opasan kraj, kako se je razglasilo u Kastavščini. Kada smo privezani za konop, to nije opasno. Samo da se konop otrgne, zbogom Kastavščina i sve naše djevojke. Na njih svaki dan mislimo, ali neka se ustrpe još koji mjesec, pa će nas opet viditi. Nekoje su si djevojke mislile, da ćemo za Petrovu doći kući s punim žepovima novaca, pa da ćemo odmah s njima potrošit. No ovo par lira mukom smo zaslužili, pa moramo mi muškarci da mislimo, kako ćemo što prištediti za crne dane.

Mi smo primili jedno pismo, da se jedan od nas radnika ovdje objesio. To je samo izmišljotina i baš onaj, za koga vele da se objesio, od srca pozdravlja sve, pak i one, koji mu smrt žele. Nek idu malo medju narod da se izobraze i nek ne budu uvijek nogom u pepelu, a glavom u bačvi.

Najljepše pozdravljamo sve Kastavce i sve čitaoce «Istarske Riječi». — **Kastavci na radnji.**

IZ BUZETA.

O našaj mljekarni.

Želimo kazati par riječi glede naše mlade mljekarske zadruge. Mi mnogi mnogo smo od nje očekivali, pa još i danas očekujemo o nje štošta dobra, premda znamo za poteškoće u kojima pliva. Konkurenca pak sniženje cijene mlijeku u Trstu vrlo otešćava njeno poslovanje i napredovanje. Troškovi su veliki i ostali su isti, a mlijeko ima samo 5—6—7 hl dnevno, što se ga odviža kamijonom u Trst. Sira i maslaca već ne pravi. Kras čini sada sam doma sir i dava samo malo mlijeka mljekarni. Privatni mljekari plaćaju i mogu plaćati draže mlijeko mljekodavcima, a zadruga ne može konkurirati. Mljekarna hoće da se podigne sa novonabavljenim mašinama i gradjenjem nove mljekarske zgrade. Tu treba novca i kredita, a to oboje manjka. Traži se pomoćnike i to od ljudi koji nisu seljaci ni marvogojci. Mi u tom pitanju ćemo samo ovo reći jako kratko: mljekarna seljacima, marvogojcima. Samo za ove je bila ustanovljena i mora i dalje ostati u seljačkim rukama.

IZ DRAŠĆIĆI.

Gojenje svilaca. - Mljekarna.

Javljamo se, sa par novosti odavle, da se znade da smo još živi, a donekle i zdravi. Svakako smo zdraviji sada nego smo bili prošle zime. Sunce i rad su najbolji lijekovi. Glede našeg gospodarstva javljamo vam, da se ove godine mnogi od nas bave svilogojstvom. Dani su bili lijepi, pak su i svilci lijepi. Ali nas prestrašilo, što je neki iz naše okolice prodao svilce na Fontani po 8 lira. To je strašno! Mi svi drugi bit ćemo malo pametniji, pak ćemo ravno u Udine, gdje ćemo sigurno prodati galetu mnogo draže. Lani smo ju prodavali oko 30 lira, pak zato nas ima više svilogojca ove godine. I tu smo ostali malo prevareni, ali ipak se isplati gojidba svilaca. Mi ćemo poslati jednoga ili dva čovjeka ravno u Udine sa čahurama. Nam ne će biti žao ako prodamo galete po dnevnoj cijeni, ali varati se već ne pustimo. Još ćemo vam javiti, da je naša mljekarska zadruga nabavila nove mljekarske strojeve (mašine). Odsad će poći sve kao po loju. Mljekarna sada šalje u Trst samo 6—7 hl mlijeka. Zidat ćemo još mljekarsku zgradu. Još ćemo čestitati našemu susjedu g. Jak. Drašćiću, što mu krava otelila tri jaka, zdrava teleta. Zdravo sve troje, zdrava i njihova majka. Uzeta je bila fotografija teladi s majkom. — Takve krave pak sa 15—20 litara mlijeka dao nam Bog!

IZ LIPE (OPĆ. JELŠANE).

Tuča. - Ples. - Pijanstvo.

U nedjelju dne 5. juna u jedan sat po podne snašla nas je velika nevolja. Više puta pohara nas ona nesretna tuča pa tako nas je i rečenog dana potukla nemilosrdno. Ne ću da opisujem litanije i jadikovke, kad opazimo uništene naše trudove. Svaki seljak, koji se zemljom bavi, dobro zna, da je u ovu doba svaka mlada biljka krhka, pa je i najmanja tuča ošteti. A ovog puta je tuča bila krupna, bilo je zrna i kao orah. U pet minuta učinila je svoj otrovan posao.

Prigovara nam se, da Lipljani više puta nedjeljom plešu, pa da nas je Bog kaznio. Plešu i u drugim mjestima, pa tamo nije bilo tuče. Nije to krivo, ali ipak moram kazati ovo: Prije rata, mi smo mladji u nedjelju ranom zorom ustajali; opravili domaći posao, očistili se, pa hajd u crkvu. Kad bismo se vratili iz crkve na objed, novo bismo odijelo skinuli, a obukli staro. Otac bi kazao: «što je, sinko, za k maše, nije za k kaše». A kako je to danas. Starije ljude vidiš da nedjeljom rano ustaju, opravе domaći posao i idu u crkvu, a mladji se po krevetu protežu do podne, obuku se u najbolje odijelo pa onda u ples. A kamo? Ta ima kamo. Svake je nedjelje ples u kojem selu. Prije toga nije bilo.

Prošlu nedjelju vraćajući se iz obližnjeg sela kući oko 9 sati uveče opazih u kanalu, gdje se netko miče. Za svaku sigurnost okrenem deblji kraj batine. Kad malo bolje i bliže pogledam vidim — pijan čovjek, moj kum. Dignem ga, a on opet padne s nosom u blato. Još mu velim, nek se uspravi, a on mi odvrati: «Da ta čaša vina mene ne uzdrži na mojim žilavim nogama, gdje bih dosada bio.» To reče, pa opet u blato. Sutradan sam pa vidio sa zakrpanim nosom.

Tuča nas uništava, ubijamo svoj život plesom i vinom pa kako da živimo kao ljudi, kad još moramo plaćati razne poreze i prireze. Budimo ljudi i sami nastojmo da olakšamo svoj život.

Franina i Jurina

Fr.: Jurino, imel bim ti reć dve besedi.

Jur.: Reci, ako ćeš i tri.

Fr.: Malo prej prišla je k mane tvoja Luce, sva prestrašena. Pitam ju: — Ča vam je to, Luce? A ona mane: — Pustite me ća, ja ne znam, ča će bit z onem mojem mužem. Njemu se najbrže neč meša.

Jur.: Mane da se meša?

Fr.: Pitam ju ja: A po čem sudite, da mu se meša?

Jur.: To bim i ja otel znat.

Fr.: A ona mane: — Već je nekoliko dan, da on za niš drugo ne govori ni na niš drugo ne misli nego na muhi...

Jur: Ahahahaha! — Vidi ti žensku glavu! Ne razume pak ne razume...

Fr.: Dobro je, Jurino, neka ne razume. Ma ja bim svejedno otel malo znat, ča je to s temi tvojemi muhami?

Jur.: Počekaj malo, — ne makni se. Jedna ti je na nose. Puf! — ćapal sam ju. Biš mi znal, Franino, reć, ča sam ja sada učinil?

Jur.: Ter si sam rekal: ćapal si muhu, ka je bila na mojem nose.

Jur: I ča sam još storil?

Fr.: A ča me to pitaš? Štrl si ju.

Jur: A koliko sam ih strl?

Fr.: Ča ja znam — jednu samu.

Jur.: Aj sam nekoliko više. Čekaj da ti napišem... Na, pročitaj ovo, ako moreš! (Jurina je na harte napisal: ov strahoviti lumer:
84,742,977,242,880,000,000,000,000.)

Fr. Ki ćeš da ti to pročita? To mora bit jedan strahoviti broj!

Jur.: Imaš pravo! Ovo je vaistinu jedan strahoviti broj. I, viš, ja morem reć, da sam malo prej ovde pred tobum zadavil ta strahoviti broj muh.

Fr.: Sada pak i ja vidim, da ti se malo meša, Jurino. Kakov strahoviti broj, kada nisi nego jednu zadavil?

Jur.: Poslušaj me malo, pak ćeš videt, da mi se ne meša. Koliko ga j' danas?

Fr.: Danas je prvi junja.

Jur.: Dobro! Da nisam ja ovu muhu danas ubil, do deset dan bilo bi od nje vanka prišlo četiri sto i osamdeset noveh muh. Deset dan kasneje, 20. junja, bilo bi od oneh 480 muh prišlo vanka 47,600 noveh muh. Od teh muh bi se na 30. junja zleglo skoro 7 milijuni muh, od teh sedam milijuni muh prišlo bi 10. lulja vanka skoro 870 milijuni muh, od keh bi se 20. lulja zleglo okole 85 milijardi muh i sve tak napred, dokle bi malo po malo, i to na kraju setembra, prišal vanka on strahoviti broj, kega sam ti malo prej napisal. Sada reci ti malo mane: sam ja ubil malo prej onolike muhi, ale nisam?

Fr.: A si, bormića! Pak ča ti je bolje, da si ih toliko zatrl?

Jur.: Ako ni mane, moglo bi bit bolje kemu drugemu. Biš mi znal ti reć, na ki način prihajaju va naše telo neke boli kako na jedno rečene: tif, febra i druge neke, osobito detečje boli?

Fr.: Govore, da se va zrake i va prahe i va blate skrivaju neka jako mala blaga, i da se ta blaga ne moru videt s prostim okom, nego skroze stakla, ka svaku stvar veću delaju. I ako ta mala blaga pridu čoveku ale detetu va krv — bol je tu.

Jur.: I ne samo bol, nego već puti i smrt. A znaš, ki je on, ki najviše oneh maleh blag pernese na naše telo i va našu krv? To ti je muha — puška ju ubila! I sam si rekal, da se ona mala nevidljiva blaga najviše kote na blate i va gnjoje. A kega ćeš još nać na blate i na gnjoje ako ne muhu? Zato ona pobere vas on smrad, one nevidljiva blaga i lepo nam ih slaže pomalo va hranu, ku jimo, va nos i va usta i svakamo.

Fr.: Ne razumem, kako to ona more!

Jur.: Si kada videl kakovu muhu, pod staklom, ko povećava stvari?

Fr.: Za pravo reć: nisam.

Jur.: Pogledaj sada. Na tu je jedna muha, a ovde je staklo. Pogledaj malo skroze, pak mi reci, ča vidiš?
Fr.: Vidim šest grdeh nog s puno dlak.
Jur.: A ćeš mi pak verovat, ako ti rečem, da su baš one nogi i one grde dlaki na njih, naša najveća nesreća? I to zato, zač se baš na one dlaki obese one male, nevidljive, našemu zdravlju tako strašne škodljice života — bacilice. A nesamo na dlakah, nego i va trbuhe imaju muhi svu silu oneh maleh blag. Sad vidiš, da kamo muha pade, tu padaju i ona mala blaga, pada bol a već put i smrt. Vidiš sada i sam, kakov i kolik nam je neprijatelj ona prokleta muha? A ča misliš, da ne bi već bilo skrajno vreme, da se sve muhe, ke su na svete zataru?
Fr.: Aj bi, ma ja ne vidim, kako bi se ih moglo zatrt, kada ih je toliko.
Jur.: Nemac govori, da bi ih se moglo a ti znaš, da «Tedesko no že miga stupido!» Va nijednoj zemlje se muhi ne gone tako kako na Nemškem. Tamo su se meseci i meseci držale predike proti muham, i va školah i va trijatreh i posvuda. Pak kada su svi bili dosta podučeni, onputa je guveran proglasil mobilizaciju!..
Fr.: Kakovu mobilizaciju?
Jur.: Pozval je sve Nemce, male i velike, stare i mlade, muške i ženske na gveru proti muham i to svi na isti dan. Gvera je počela na 15. junja ovega leta, a svršila se čera, na Petrovu. Još se ne zna, koliko je mrtveh, a mislim, da se ne će nikada ni doznat pravi broj, zač mora bit upravo strašan.
Fr.: Tako bi morali i svi drugi delat.
Jur.: To se zna, da bi. I svaka naša kuća morala bi muham navestit rat i ubijat ih neprestano. Po danu i po noći.«Istarska Riječ» vam je već svem preporučila, da lovite muhi. Ako nimate drugo, obesite v kuhinje, va kamare, va butige svežanj praprati, poškropite ga mlekom, pak kada se bude tamo skupilo najviše muh, a vi skinite praprat, pak fuk! s njim va vreću, i tako ćete uništit na tisuće muhi. A možeš kupit i harti namazane z onum nekum kolum, a možeš i još ča drugo nać — sve provaj, samo ne pusti, da ti se prokleta muha po kuće koti.
Fr.: Ja mislim, da je najglavneja stvar čistoća. Zato ja mislim, da bi i smeti va kuće morale bit pokrivene.
Jur.: To se zna, da bi, zač muha gre najprej na smeće. Tu se leže i otuda se širi. Svakako jedno bi trebalo da zapamte svi naši ljudi: ča njim bude manje muh po kuće, bit će i manje boli.
Fr.: Dunke, na delo! I onako pravega posla nimamo, a pak kada ga nimamo ubijajmo muhi — i to je nekakovo delo. —
Jur.: I kakovo!

Domaće novosti

N. V. Duchessa d'Aosta u Trstu.

U utorak je došla u Trst Duchessa d'Aosta. Najprije je posjetila urede ustanove «Italia Redenta». U srijedu je bio spušten u more novi prekooceanski parobrod «Conte Grande» sagradjen u brodogradilištu S. Marko. Kumovala je Ducchessa d'Aosta. Poslije podne je posjetila dječje zabavište u Divači.

Jedan kazneni proces protiv «Istarske Riječi»

Dne 16. 9. 1926 izašao je bio u Istarskoj Riječi jedan dopis iz Baderne. U tom se je dopisu naš dopisnik iz Baderne oborio na braću Muscovich, radi njihovog ponašanja i djelovanja. Predaleko bismo pošli, da sada iznesemo opet onaj dopis u cijelini. Ko se za stvar zanima, može da ga pročita u već navedenom broju Istarske Riječi.

Jedan od braće Muscovich strašno se je uvrijedio, da smo o njemu pisali u malo oštrijem tonu, pak se je odlučio da tuži gosp. Ivana Staroga, odgovornog urednika našega lista, zbog objedjivanja po čl. 393 krivičnog zakona.

Kaznenu prijavu protiv gosp. Staroga sastavio je za gosp. Muscovicha dr. Giosuffi u Poreču, raspravama u Trstu prisustvovali su prvi put dr. Robba, drugi put dr. Turola. Našega je urednika branio poznati advokat dr. Kezich u Trstu.

Stvar nije bila tako jednostavna, već iz razloga što bi bila kaznena sankcija na taj prestupak prilično visoka, da se je po volji tužitelja primijenio § 393. Naš je urednik, uvjeren u svoju pravednost i nedužnost, nastupio dokaz istine te je sve tvrdnje, iznesene u inkriminiranom dopisu, metnuo pod-dokaz istine. Radi toga su se držale dvije rasprave, pa su k drugoj, koja se je držala u subotu dne 25. ov. mj. na ovdašnjem tribunalu pristupili i svjedoci iz Badernštine, devet njih na broju.

Gospodin Muscovich tražio je ne samo zadovoljštinu po kaznenom zakonu, nego i materijalnu odštetu tvrdeći, da uslijed onog dopisa seljaci ne dolaze više k njemu u mlin, nego idu radje drugim mlinarima, pa makar bili u udaljenijim krajevima, tako da je on skoro potpunoma uništen i trpi dosada jednu štetu od ništa manje nego 50.000 lira. Gospodin Muscovich dakle najviše se osjećao udarenim po žepu, pa je zato i tražio odštetu od 50.000 lira. Ovo još ne sudbenim putem, nego samo uvjetno za slučaj nagodbe ili u slučaju odsude putem nove civilne tužbe. Gosp. Stari odbio je svaku materijelnu odštetu, pošto bojkotu mlina nisu krivi ni on ni dopisnik ni njegov dopis. Suci prije nego su počeli preslušavati svjedoke o okolnostima, glede kojih je bio pripušten dokaz istine, kušali su da uplivaju i na tužitelja, gosp. Muscovicha i na tuženika gosp. Staroga, da se nagode, pa teškom mukom, doduše uz asistencu obostranih advokata, došlo je do nagodbe, putem izjave, koju mora naš urednik da priopći u našem listu po tri puta, i koju danas za prvi put donašamo na drugom mjestu.

Time je ova vrlo neugodna stvar za nas časno riješena, tim više da protustranka gosp. Muscovich nosi sam sve svoje lične i advokatske troškove, što sigurno nije trica, dok naš urednik nosi troškove za sudbene takse i za svjedoke te i one svoga branitelja, što opet nije mačji kašalj.

Nema dvojbe, da stvar nije mogla slabo da svrši za gosp. Staroga, ali na svaki način hoćemo tom prilikom da upozorimo sve svoje dopisnike, da budu stvarni i da tvrde samo stvari, koje mogu oni u slučaju osporivanja dokazati svjedocima. Vrijedjati pak, razumije se nikada ne smiju, jer ne ćemo takvih stvari u opće uvrštavati u list, a najbolje je pustiti druge na miru.

Pozdrav.

Svim mojim milim Bersečanima, prijateljima i znancima Liburnije i Istre, s kojima se nisam mogao lično oprostiti: kličem ovim: Zbogom!

Berseč-Sušak, 24. lipnja 1927.

Niko Pajalić, učitelj.

Novi komad ceste.

Pred nekoliko dana počelo se sa radnjom oko izgradnje komada ceste iz Sv. Lovreča Pazenatičkog u Žbandaje. Ova će cesta koristiti naročito Sv. Lovreču, jer će time biti skraćeni put do Poreča za 4 kilometra. Dosada se je iz Sv. Lovreča moralo ići u Badernu, pa odavle u Poreč. Čujemo da je već zaposleno 50 radnika.

Novčanice izvan prometa

Kako je poznato novčanice od 25 lira nisu više u prometu. Tko još ima koji komad može da ga do 31. decembra 1927. zamijeni kod državne i pokrajinske centralne blagajne, kod poštanskih i željezničkih ureda te kod svih podružnica zavoda Banca d'Italia.

Sa 31. decembra 1927. biti će uzete iz prometa novčanice od 5 i 10 lira te će kolati samo srebrni novac te vrijednosti. Iza tog vremena će se ove novčanice moći zamijeniti do 30. junija 1928. kod svih blagajna, koje su gore spomenute.

Sajam u Šapjanama

Općina Jelšane nas obavještava da će se dne 3. jula ove godine držati u Šapjanama, općine Jelšane veliki sajam marve i robe. Od sada dalje će marvinski sajmovi biti u Šapjanama 3. dana svakog mjeseca.

Cijena mlijeku u Trstu

Tršćanska općina je odredila da od 20. ovog mjeseca se mlijeko mora prodavati na debelo (iznad 50 litara) po 1 liru i 15 cent, a na malo po 1 liru i 40 cent.

Našim vojnicima i njihovim roditeljima

U «Ist. Riječi» od 16. ov. mjeseca br. 24. pisali smo, da ne možemo donašati pozdrave naših vojnika svojim roditeljima i znancima. Ima ih, koji nisu shvatili onu našu bilješku i misle da mi ne želimo ili nećemo da donašamo pozdrave naših vojnika. U razjašnjenje ćemo reći, da je vojnicima zabranjeno slati pozdrave preko novina, a postoje i naredbe (ordine del giorno) pojedinih pukova (regimenta) ili viših komanda, koje su objavile tu zabranu. Tko šalje pozdrave preko novina biva kažnjen. Ne želimo da naši vojnici budu kažnjeni, jer se javljaju u našoj novini, a s druge strane ne smijemo ni mi činiti što je zabranjeno u samom interesu našeg lista. Nama nije žao prostora, pa bismo drage volje udovoljili želji naših vojnika. A nema nikakve razlike izmedju pojedinih slojeva naših ljudi. «Ist. Riječ» je za sve naše Istrane, gdjegod se oni nalazili. Nemaju ni iseljenici iz Amerike veću naklonost od drugih. Pače «Ist. Riječ» je seljački list, t. j. za čovjeka koji ne živi u ugodnom stanju, već si krvavo zaslužuje koru kruha. U našem listu daje se mjesta i najsiromašnijem našem čovjeku, jer je to njegov list.

Mislimo da sada shvaćaju i vojnici i njihovi roditelji, zašto ne objavljujemo vojničke pozdrave, a zašto objavljujemo pozdrave naših iseljenika.

Ukrali pastiru vola.

Nije stara stvar, da u nekojim krajevima u Istri ukradu, ili kako tamo govore «odvedu» vola. U zadnje vrijeme se je sve manje čulo o kradjama, ali danas moramo na žalost da zabilježimo jedan drski slučaj.

Na raskršću cesta iz Kanfanara u Rovinj i iz Gulaša u Sošiće pasao je jedan 14 godišnji dječak iz Sošići jednog vola i jednog junca. Oko 5 sati poslije podne približila su mu se iznenada dva razbojnika sa puškama. Jedan mu je uperio pušku na prsa i zaprijetio mu da će ga ubiti, ako bude zvao u pomoć i ne bude li miran. Medjutim je drugi išao k volu, stavio mu nagubnjak (morsu) na gubicu i povede ga za sobom. Htio je da uhvati i junca, ali ovaj je bio plašljiviji i nije se pustio u ruke nepoznatim osobama, već je pobjegao u šumu. Lopovi su se zadovoljili i samim volom i otišli s njim prema Geroldiji. — Dječak je išao plačući za njima, nek mu vrate vola, ali oni so mu neprestano grozili. Kad je već bilo tamno i dječak se bojao da ide za tatovima u šumu, uputio se je u Lim i prijavio slučaj tamošnjim karabinijerima. Karabinijeri sa tridesetoricom seljaka dali su se u potragu za otimačima, ali bez uspjeha, jer su otimači bili već valjda spravili na sigurno svoj plijen.

Kraj svih nevolja, koje, mora siromah seljak da pretrpi dogadjaju se, eto, i ovakovi slučajevi otimačine. Uz svu budnost kr. karabinijera, koji su velikom požrtvovnošću i nesebičnim naporom stekli svako priznanje i zaslugu za uredjenje javne sigurnosti u Istri, uz sve nastojanje skrbnih seljaka smatramo prepotrebnim i oplemenjivanje duše naroda, da iščeznu sve pakosti i strasti. Škola vrši to plemenito poslanstvo samo kod djece do 12 ili 14 godina. I poslije tog vremena treba se starati da u čovjeku gojimo plemenite vrline. Prosvjeta će rasvijetliti mnogi tamni ugao u ljudskom srcu. Lijepom, poučnom i uzgojnom knjigom i novinom može se mnogo doprinijeti oplemenjivanju čuvstava a time postepeno uništavati niske ljudske strasti: otimačine, kradje, razbojstva, osvete itd.

Izjava.

Ja potpisani odgovorni urednik «Istarske Riječi» izjavljam, da objelodanjeni dopis iz Baderne u 37. broju od 16. 9. 1926. pod naslovom «Sv. Marija Mala utvrdjuje slavenski značaj» u kome su sadržani lični napadaji protiv vlasnika mlina u Baderni gosp. Ivana Muscovicha (Goča) od Antuna i njegove braće, napisan je na temelju sasma neosnovanih i netočnih izvještaja.

Nakon izvidjenih činjenica ustanovio sam, da ne stoji, da su ikada braća Muscovichi grozila ili nasilno nastupala protiv badernskih seljaka, niti da su bilokoga iztukla ili prijetila ricinusovim uljem ili smrću.

Oni su pošteni industrijalci najtalijanskijih osjećaja kojima domaće pučanstvo duguje svako štovanje i radi gospodarske koristi što donaša njihov rad onom kraju.

Izjavljam, da mi je žao što je došlo do objave i radi česa me je gosp. Muscovich tužio, te izjavljam da primam sa zahvalnošću da se danas povuče tužba i se podvrgavam plaćanju sudbenih troškova.

U Trstu 25. junija 1927.

Ivan Stari.

Svega po malo

Velesajam uzoraka u Ljubljani

Dne 2. jula otvara se u Ljubljani velesajam uzoraka, koji će trajati do 11. jula. Uprava velesajma izdala je i ove godine permanentne izkaznice po 30 Dinara, koje daju pogodnosti za polovičnu vožnju u Jugoslaviji i 30% popusta u Italiji. Na pograničnoj štaciji treba kupiti celu voznu kartu do Ljubljane. U Ljubljani se je ne smije odati na kolodvoru, već se može s njom badava natrag vratiti. Legitimacije se dobe u svim većim gradovima u Jugoslaviji, a u Trstu kod Čehovina, via XX. Settembre br. 64. Može se naručiti s dopisnicom i u uredu velesajma u Ljubljani, koji se postara za zdrava i jeftina stanovanja u hotelu ili kod privatnika.

Higijenska izložba biti će ove godine posve prenovljena. Bit će razdijeljena u odjelenja po strukama, odnosno granama medicine. Najzanimivije će biti anatomsko i histološko odjelenje, gdje će u slikama, modelima i preparatima biti prikazan sastav čovječjeg tijela. Odjelenja za higijenu dojenčeta i maloga djeteta. Protialkoholno odjelenje. Odjelenje za ličnu higijenu. Odjelenje za spolne bolesti. Odjelenje za higijenu stanova i naselbina. Odjelenje za školsku higijenu. Odjelenje za ženske bolesti. Odjelenja za lijekove. Kirurgijsko operativno odjelenje, gdje će se prikazati rezultati današnje moderne operativne tehnike. Odjelenje za zarazne bolesti. Odjelenje za jetiku bit će naročito iscrpano i upućivati će, kako treba uništavati tu bijelu kugu.

Od ovce do kaputa u jedan dan

Jedna kanadska tvornica za obradjivanje vune napravila je pokus u koliko vremena je moguće da se iz surove vune napravi gotov kaput. U pet sati ujutro ostrižena je ovca i pola sata zatim vuna je već bila oprana i bojadisana. Kroz nekoliko sati vuna je otkana u sukno i krojač je već čekao sa škarama u ruci da skroji kaput. Kroz daljnih par sati kaput je bio gotov, pa su ga dali u aeroplan, koji je u veče u 7 sati guverner obukao na sebe kaput, koji je još u pet sati u jutro imala na sebi ovca!

Nalazišta zlata na Balkanu.

U porječju rijeke Slatice u blizini mjesta Berkovice na Balkanu u Bugarskoj pronadjeno je u riječnom pijesku zlato u obliku listića i zrnaca. Predjel, u kojemu se zlato nalazi, ima preko 10.000 hektara. Bili su izvršeni pokusi, koji su dokazali, da jedna tona pijeska ima od 10 do 100 grama surovog zlata. Nalaz zlata učinili su neki Rusi, koji su kopali pijesak i našli u njemu nekakva svijetla zrnca, u kojima su prepoznali zlato. U svoje vrijeme vadio se je u tim predjelima zlato iz riječnog pijeska ali radi velikih troškova i neracionalnog iskorišćivanja napušten je taj rad. Sada će radove oko iskorišćivanja zlatnih polja preuzeti država uz suradnju nekih inozemnih društava. Stanovništvo u okolici napala je zlatna groznica i sada se nebrojeno mnogo ljudi bavi traženjem novih polja. Usanovljena nalazišta čuvana su od vojske.

Let oko svijeta sa jednim spuštajem

Amerikanski listovi javljaju, da su se pred par dana po uspjelom prekooceanskom letu Charlesa Lindbergha sastali predstavnici glavnih amerikanskih tvornica aeroplana i društava za zračni promet i odlučili, da raspišu nagradu od 200.000 dolara (preko 3 i pol milijuna lira) onomu avijatičaru, koji bude obletio svijet i na svom putu spustio se na zemlju samo jedan put.

Put bi imao ići od New Yorka preko Engleske, sjeverne Njemačke, Rusije, Sibirije, Japana i Tihog Oceana natrag u Sjedinjene Države, da završi u New Yorku. Iznosio bi u svemu oko 30.000 km, a vožnja bi trajala 120 do 150 sati. Spustiti bi se imalo obaviti u Sibiriji, na mjestu, koje izabere sam avijatičar.

Amerikanci su uvjereni, da će se još ove godine više avijatičara riješiti na ovaj put. Uvjereni su takodjer, da taj zadatak može savladati jedino Amerikanac.

Ova nam se zadaća u istinu još danas čini mahnitom. Avijatičar, koji bi letio tim putem, morao bi da ostane u zraku neprekidno dva puta po 60 do 70 sati, a morao bi da uzme bencina barem dva puta toliko, koliko je imao Lindbergh na svojem tranšoceanskom letu. Da i ne govorimo o nadčovječanskim naporima što bi ih imao da savlada čovječji duh i volja.

Obazremo li se medjutim nekoliko godina unazad i zamislimo li silan napredak tehnike, a osobito avijatike, moramo priznati, da riješenje te fantastične amerikanske zamisli nije nemoguće.

Tek je prošlo 16 godina, da je svijet bio zanijemio od začudjenja i oduševljenja, kad je francuski avijatičar Bleriot na svojem monoplanu preletio kanal La Manche izmedju Francuske i Engleske i izvršio djelo, koje se svima činilo nemoguće.

A taj put iznosi tek neznatnih 50 km i danas ih svaki aparat savlada za 20 do 25 minuta ili još prije. Danas je let preko kanala La Manche tako stvar svakidašnja, kao što je automobilski put po ravnoj cesti. Pred 16 godina bio je Bleriot junak svijeta kao što je danas Lindbergh? A kakovi li će biti rekordi avijatičara kroz dojdućih 16 godina? Nije dugo, doživjet ćemo valjda i to i diviti se ljudskomu duhu!

Ratni invalidi i udovice

Amalija Tomšić - Bač. Ministarskim dekretom od 1. 9. 1926. br. 49307 bila vam je priznana privremena penzija dok ne pošaljete krsne listove svoje djece i notarilni akt vaše općine o vašem obiteljskom stanju. Nastojte da dobijete čim prije te dokumente i da ih pošaljete u Rim. Tada će vam biti odredjena definitivna penzija i ujedno će biti uredjeni svi zaostatci, što vam pripadaju.

Marija Pavlić ud. Savron - Gradinje. Vaša je molba u pretresu. Manjkaju još propisani dokumenti, koji su više puta bili zatraženi od općine u Oprtlju. Na naše posredovanje su 16. ovog mjeseca bili opet zastraženi ti dokumenti od općine.

Josip Grakalić - Medulin. Ministarskim dekretom od 5. februara 1927. br. 57024 odredjena vam je potpora za uzdržavanje od 729 lira godišnje od 1. 9. 1926. Zakladna delegacija u Puli je ovlaštena da vam isplati mjesečne iznose. Ako još niste ništa primili, obratite se direktno na zakladnu delegaciju u Puli.

Ribarić Anton - Vodice. Na raspravi 24. septembra 1926 je vaš utok odbijen.

San Andrija - Gologorica, Izula. Ne proizlazi da ste vi uopće rekurirali na Corte dei Conti proti odredbi, kojom vam je bila odbijena penzija.

Rotar Anton pok. Antuna - Vodice. Ministarskim dekretom od 16. V. 1926, br. 25962 odbivena vam je penzija, jer se smatra, da je vaš pokojni sin žrtva neopreznosti a njegova smrt nije uslijedila direktnim neposrednim i silovitim uzrokom rata. Proizlazi, da vam je dekret pravilno izručen dne 9. VII. 1926.

Vale Josip - Puntera, Barban. Prema čl. 25 kr. dekreta od 1. V. 1922, br. 701 mjesečna ratna penzija počinje od 1. dana slijedećeg mjeseca iza kako je obavljen liječnički pregled. Kod vas je pregled bio 27. VII. 1922, pa vam ne može pripadati penzija za vrijeme kako ste molili od oktobra 1921.

Rupena Mate - Nogera, Milje. Vaša će stvar biti doskora definitivno riješena. Stvoren je projekt, da vam se dade penzija te je projekt poslan dne 14. maja ov. godine likvidacijskom odboru da odluči o tome. Doskora će vam biti saopćen rezultat konačnog riješenja.

Licul - Falor Marin - Šumbreg. Generalna Prokura računskog dvora je dne 7. januara ove godine poslala zaključke da vam se saopće.

Matko Franc - Trnovo. Generalna Prokura računskog dvora zatražila je mišljenje više sanitarne komisije kod ministarstva vojnog, te smo stvar požurili.

Perić Jelisava - Kaštel. Generalna Prokura računskog dvora zatražila je nekoje podatke od ministarstva inostranih djela, što smo i požurili.

Novi zakon javne sigurnosti

GLAVA IV.

O odredbama, koje se odnose na malodobne ispod 18 godina.

Čl. 180.

Mladjeg od 16 godina, koga se mora smatrati dangubom, skitnicom, oklevetanim u smislu ovog zakona, načelnik okružnog ureda sigurnosne oblasti prijavit će predsjedniku tribunala.

Predsjednik nakon shodnih izvidjaja odredjuje, da se prijavljenik preda ocu ili rodjaku uzhodnog koljena ili štitniku uz nalog da skrbi za njegov uzgoj i da pazi na njegovo vladanje, pod prijetnjom plateža jedne globe do 2000 lira.

U slučaju nemara može biti proglašen gubitak očevne vlasti i štitništva u smislu gradjanskog zakonika.

Čl. 181.

Kad mladji od 16 godina nema roditelja, rodjaka uzhodnog koljena ili štitnika ili kad ovi ne mogu da skrbe za njegov uzgoj i nadzor, predsjednik tribunala odredjuje da bude predan kojoj čestitoj porodici, koja je pripravna da ga primi, ili kojem uzgojnom popravilištu, dok nije naučio koje zanimanje, zvanje ili koji zanat, ali nikad pak preko malodobnosti (16 godina). Roditelji ili rodjaci uzhodnog koljena dužni su da plate hranarinu ili onog djela nježino, koji će se od slučaja do slučaja odrediti.

Čl. 182.

Odredbe prijašnjih članaka upotrebljavaju se i za mladje od 16 godina, koji običajno prosjače i koje se kurvaju.

Čl. 183.

Proti odredbama predsjednika tribunala dopušten je utok na prvoga predsjednika prizivnog sudišta.

Utok može biti podnesen i od onog koji vrši nad malodobnikom očevnu vlast ili štitništvo kaošto i od javnog prokuratora.

Prvi predsjednik prizivnog sudišta mora da sasluša generalnog prokuratora prije nego što riješi rekurz.

VIII. POGLAVLJE.

GLAVA JEDINA.

O udruženjima, juridičkim bićima i zavodima.

Čl. 214.

Udruženja, juridička bića i zavodi, koji postoje ili djeluju u Kraljevini ili u kolonijama, moraju da saopće sigurnosnoj vlasti akt, kojim su utemeljeni, pravila i unutarnji poslovnik i poimenični iskaz društvenih časnika i članova po imenu kao i svaku drugu vijest o svojoj organizaciji i djelatnosti, i to svaki put, kad to od njih traži sigurnosna vlast iz razloga reda ili javne sigurnosti.

Dužni su to da prijave svi oni, koji su na vodećem mjestu ili koji zastupaju ta udruženja, juridička bića ili zavode, na centralnim i lokalnim sjedištima. Prijava se mora obaviti u roku od dva dana, otkada je dotično traženje saopćeno.

Prekršitelji kažnjavaju se zatvorom od najmanje tri mjeseca i globom od 2000 do 6000 lira.

Ako su informacije (obavijesti) hotimično lažne ili nepotpune, primjeniti će se kazna od najmanje jedne godine i globa od L. 5000 do L. 30.000. Osudjenik bit će takodjer za pet godina isključen od javnih službi.

U svim slučajevima ne obavljene, lažne ili nepotpune prijave može prefekt da raspusti udruženje.

Čl. 215.

Osim u slučaju prethodnog članka, može prefekt da odredi raspust udruženja, juridičkih bića ili zavoda, postojećih i djelujućih u Kraljevini, kad, a ma bilo kako djeluju protivno nacionalnom poretku u državi.

U dekretu može prefekt da odredi zaplijenu društvenog imetka.

Protiv odredbe prefekta dopušten je rekurz na ministra unutarnjih posala.

Protiv odredbe ministra nije dopušten rekurz iz nikakvih razloga.

Čl. 216.

Ako civilni i vojnički funkcionari, činovnici, i agenti svake vrste i svakog stepena, nalazeći se u državnoj službi, te i funkcionari, činovnici i agenti u službi pokrajina, općina ili zavoda, što se nalaze pod zaštitom države, pokrajine ili općine, pripadaju pa makar kao obični članovi kojem udruženju, juridičkom biću ili zavodu, postojećem u Kraljevini ili izvan nje, i djelujućem, pa makar samo djelomično, na potajni ili skriveni način, ili kojeg su članovi vezani na tajnu, bit će skinuti ili maknuti sa stepena i sa službe ili bilo kako odpušteni iz službe. Uz to će se primijeniti i odredbe članka 214.

Gore napomenuti civilni i državni funkcionari činovnici i agenti dužni su, kad se to naročito od njih traži, da prijave, da li pripadaju, pa makar samo kao obični članovi, udruženjima, bićima i zavodima bilo koje vrste, postojećim ili djelujućim u Kraljevini ili izvan nje. Državni namještenici imaju da podnesu prijavu ministru, a svi drugi pokrajinskom prefektu.

Napomenutim civilnim i vojničkim funkcionarima, činovnicima i agentima, kad u roku od dva dana ne bi udovoljili tom zahtjevu, obustavit će se plaća za najmanje 15 dana, te za najviše tri mjeseca.

Ako je dotični hotimice dao lažne ili nepotpune informacije, kaznit će se obustavljanjem plaće za najmanje šest mjeseci.

Čl. 217.

Tko neovlašteno i javno nosi odoru ili znakove jednog udruženja, bića ili zavoda, postojećeg ili djelujućeg u državi, bit će kažnjen globom od 100 do 1000 lira.

Ako se to radi iz političkog razloga, protivnom nacijonalnom poretku u državi, prekršitelji se će kazniti zatvorom od tri mjeseca do pet godina i globom od 3000 do 10.000 lira.

Čl. 218.

Pod pojmom udruženja zamišljene su ovdje političke stranke, grupe i organizacije uopće, pa makar bile samo privremene.

Književnost i umjetnost

Metoda početnog čitanja i pisanja.

Naš zemljak, učitelj gosp. Ante Defranceschi iz Ližnjana kod Pulo napisao je sada drugu pedagošku knjigu: Metoda početnoga čitanja i pisanja te put do slobodnih sastavaka. Prva njegova knjiga «Dječji samorad» bila je u učiteljskim krugovima lijepo primljena a i ovu novu knjigu učiteljski stručni listovi preporučuju svim učiteljima, a naposo mladjima, jer je u njoj gosp. Defranceschi obradio metodu obučavanja na temelju iskustva, kako je on provadjao u školi.

Mi se radujemo djelovanju gospodina Defranceschija na pedagoškom polju. Svojim radom iskazuje se i kao dobar pedagog i dostojni predstavnik istarskih učitelja.

Našim učiteljem, koji su ostali još ovdje najtoplije preporučujemo ovu knjigu. Naručuje se kod «Narodne knjižnice» u Zagrebu, Vojnička ul. 13. Cijena 25 dinara.

DAROVI.

Prigodom vjenčanja gosp. Aleks. Gauša sa gdjicom Ljubicom Vlah u Kastvu sakupilo je veselo društvo za fond mile nam i uzljišive «Istarske Riječi» 34 dinara i 31 liru.

Darovali su: po 5 dinara: Aleksandar Gauš i Ljubica Gauš; po 10 dinara: Josip Gauš i Milica Dubrović; po 4 dinara: Franjo Širola. Po 5 lira darovaše: Franjo Drnjević, Antica Vlah i Jaromir Vlah; po 3 lire: Marija Puž i Petra Jurdana; po 2 lire: Ivana Vlah, N. N. i Sanka Jurdana; po 1 liru: Antica Drnjević, Zlata Drnjević, Milivoj Puž i Nada Puž.

Mladomu paru želimo svaku sreću u novom životu, a za lijepo sjećanje plemenitih darovateljica i darovatelja srdačna hvala.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

Višnjansko društvo za štednju i zajmove
reg. zadruga sa neograničenim jamčenjem

POZIV na **redovitu glavnu skupštinu**

koja će se obdržavati

dne 4. julija 1927. u 9 sata prije podne u društvenim prostorijama u selu Majkusi kod Sv. Ivana od Šterne.

DNEVNI RED:

1.) Čitanje zapisnika zadnje glavne skupštine.
2.) Izvješće upravnog odbora.
3.) Izvješće nadzornog odbora.
4.) Potvrda računskog zaključka za upravnu godinu 1926.
5.) Izbor upravnog odbora.
6.) Slučajnosti.

Majkusi, dne 19. VI. 1927.

ODBOR.

Opazka: Ako u odredjeno doba ne bude prisutan dovoljan broj zadrugara, obdržavati će se glavna skupština ½ sata kasnije sa istim dnevnim redom i zaključivati će pravovaljano bez obzira na broj prisutnih zadrugara.

Broj 27 — Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) — U Trstu, 7. julija 1927. — Pojedini broj 25 cent. — God. V.

„Istarska Riječ“ izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Uzapta „Istarske Riječi“

Zadnja **dva broja «Istarske Riječi» bila** su **uzapćena. O uzapti br. 25. primili** smo pismeni **dekret, koji se glasi:**

Br. 082/6942

PREFEKT TRŠĆANSKE POKRAJINE

vidivši **hrvatski periodični tjednik «Istarsku Riječ» od 23. junija 1927. br. 25, izdan** u Trstu;

uzevši **u obzir da dopis iz Brseča u načinu izlaganja i duhom, kojim je pisan** sadržava **elemente, koji su kadri da uzbune** duhove **uz opasnost javnog reda;**

vidivši **postojeće naredbe o štampi i čl. 3. općinskog i pokrajinskog zakona od 4. februara 1926. br. 148;**

NAREDJUJE

da se **uzapti hrvatski periodični tjednik** «Istarska **Riječ» od 23. junija 1927. br. 25,** izdan u **Trstu radi članka, o kome je riječ** gore.

Izvršenje ovog dekreta povjereno je kr. kvesturi u **Trstu.**

U Trstu dne 23. junija 1927. god. V.

Prefekt
Fornaciari.

O uzapti br. 26. primili smo ovaj dekret:

Br. 082 7050

PREFEKT TRŠĆANSKE POKRAJINE

vidivši **hrvatski periodični tjednik «Istarsku Riječ» od 30. junija 1927. br. 26, izdan** u Trstu;

uzevši **u obzir da dopisi iz Svetvičenta i** Jelšana **tendencijoznim crticama o porezima i taksama te duhom, kojim su pisani** sadržavaju **elemente, koji su kadri da uzbune duhove uz opasnost za javni red:**

vidjevši **postojeće naredbe o štampi i čl. 3. općinskog i pokrajinskog zakona od 4. februara 1926. br. 148;**

NAREDJUJE

da se **uzapti hrvatski periodični tjednik «Istarska Riječ» od 30. junija 1927. br. 26,** izdan **u Trstu, radi gornjih dopisa.**

Izvršenje ovog dekreta povjereno je kr. kvesturi u Trstu.

U Trstu, dne 30. junija 1927. god. V.

Prefekt
Fornaciari.

KRIZA

U četvrtak, 30. prošlog mjeseca sastali se u Opatiji svi trgovci i hotelieri iz Voloskoga, Opatije, Lovrana i Mošćenica, da vijećaju o teškoj krizi, što je duboko zahvatila gotovo čitavu istočnu Istru. Na skupštinu su došli: predsjednik pokrajinskog saveza trgovačkih društava, g. Polić, pa komesar trgovačke komore, g. Rocca, pa gg. Susmel, Morini i Wollner i Allazetta, koji je kao sazivač skupštine i predsjedao. Svi iz Rijeke.

Lica, što smo ih naveli, sami su stručnjaci i na glasu su kao najuvaženiji predstavnici privrednih krugova na Rijeci. Već samo njihovo prisustvo na skupštini pokazuje njezinu važnost, koja tim jače iskače, što su baš oni vodili glavnu riječ u dugim i vrlo iscrpivim raspravama.

G. Allazetta spomenu iznajprije razlog, s kojega je sazvao ovu skupštinu. Razlog je teška kriza, što iz dana u dan postaje sve akutnija, oštrija. Ekonomsko stanje čitave Riviere vrlo je rdjavo. Stranci, od kojih ovi krajevi crpe život i svu snagu svoju, zatajili su — ne dolaze. Zašto ne dolaze? I na to pitanje odgovorili su razni govornici temeljito, do najsitnije pojedinosti. Najiscrpiviji bio je — čini se, komesar trgovačke komore, Rocca. Njemu je poznato zlo, od kojega trpi sva ova obala, do u najsitnije tančine i ono ga tim više boli, što se to zlo odrazuje i na Rijeci, koju muče iste nevolje. Zato se i riječki krugovi uvelike zanimaju za napredak Opatije i čitave Riviere svijesni, da od toga napretka zavisi u mnogome i napredak Rijeke. Treba name znati, da je s uredjenjem novih granica odrezano od Rijeke preko dvjesta hiljada duša, koje su se sve služile u riječkim trgovinama. No iako su ti ljudi za Rijeku većim dijelom izgubljeni, ostane još uvijek istarska Riviera sa svojim strancima, od kojih se mnogi služe i na Rijeci. Otuda velika važnost turističkog prometa za Rijeku. Što više stranaca dolazi u Istru, tim je veća korist za Rijeku. Zato je i u interesu Rijeke, da sve poduzme, kako bi stranci iznovice i u što većem broju dolazili u Opatiju i to ne za jedan dva dana, kaošto to sada mnogi čine, nego da se ondje zadrže na duljem boravku.

U tom smislu stvorene su neke rezolucije i konačni zaključak, da se poduzmu najozbiljniji koraci, kako bi se što prije odstranilo sve, što sprečava dolazak gostiju i njihov boravak u ovim stranama.

Riječka «Vedetta», iz koje ovo vadimo, obećaje, da će se podrobnije osvrnuti na ovu skupštinu. Mi pak bismo još htjeli napomenuti, da kriza, u kojoj se danas nalazi Opatija i čitava istočno-istarska obala, zahvata i krajeve podalje od mora, mnoga naša sela s jedne i s druge strane Učke. Ako nema stranaca, nema seljak kome da proda ni voća ni povrća, ni jaja ni kokoške ni ulja ni vina — jednom riječi — ne može da dodje do novaca. A tako ni ribar ni radnik. Sve stane — i nevolja biva od dana na dan sve teža. Stoga se i mi radujemo, što su se kompetentni krugovi makli i odlučili, da se zatraži pomoć odonud, otkle jedino može da dodje: od vlade.

Mi tu pomoć očekujemo s pouzdanjem.

No prije negoli završimo, htjeli bismo upozoriti na jednu pogrješku, koja više puta umije da se grdno osveti onome, koji je čini. Imali smo zgode, da vidimo, kako neki kućevlasnici, čim im jedne sezone poslovi malo bolje okrenu, hoće odmah da se šire, da grade i pregradjuju sve u nadi, da će iduće sezone imati više mjesta i prilike, da zarade. Svi ti popravci i dogradnje čine se obično s tudjim novcem, i tako čovjek zapade u dug, koji je uvijek vrlo zao drug. Taj dug treba vraćati treba plaćati kamate, a otkuda?

Slično je i s trgovcem. Jedne godine ide mu slučajno nešto bolje, te on već snuje nešto na veliko, ugazi u dug, u velik dug, pa najzada sve svrši, da više ne može ni naprijed ni natrag. Kad ga još k tome zahvati i opća kriza, opći zastoj i sve s njime skopčane nevolje, onda je propast gotova. Mi smo više puta naglasili, da su ova vremena teška, pa da nije nimalo zgodno upuštati se u vratolomne kombinacije i špekulacije. Bolje će biti držati se one: pomanje, pa do dalje. To je ono, što mi svima našima preporučujemo najtoplije. Kriza ima već ionako dosta i odviše; lud je vsaki onaj, koji navaljuje sebi na vrat još drugih nepotrebnih briga, a sve iz neke nezdrave, lakome špekulacije.

Pomanje, pa do dalje!

Politički pregled

Ministar financija o stanju lire.

Ministar financija on. Volpi dao je ovih dana milanskom listu «Popolo d'Italia» izjavu, koja će sigurno dobro uplivati na dalnji razvoj gospodarskog položaja. On veli, da je medjunarodna špekulacija nastojala da povisi vrijednost lire, ali je to vlada zapriječila, jer bi od ponovnog dizanja lire nastale nove poteškoće. Ako vrijednost novca raste moraju prije ili kasnije da cijene padu. Radi toga konsument ne će da kupuje predmete osim u krajnjoj nuždi. Uzmimo za primjer da par cipela košta 100 lira. Ako lira raste za par mjeseci će taj par cipela koštati 80 lira. Konsument će potrpiti i ne će sada kupiti cipele. Posljedice su jasne: roba će se nakupiti i ostati u trgovinama, trgovac ne će robu iz fabrike naručivati, fabrike će morati skratiti produkciju i otpuštati radnike. Nastane teška gospodarska kriza. Ali vlada je rješila da razbije račune spekulantima. Volpi je izjavio da će lira ostati još dugo vremena na 90. To znači 90 lira za jedan engleški funt šterling (po prilici 33 lire za 100 dinara). Konačno je ministar Volpi pobio tumačenja, koji su slabo shvatili njegove riječi, kad je u parlamentu kazao, da će lira ostati na sadašnjoj višini do jeseni. Svi mogu biti mirni, jer na jeseni se ne će ništa osobito dogoditi, jer vlada ne će dozvoliti kakvu vratolomnu revalutaciju lire.

Nadzor na cijenama.

Ministar za narodno gospodarstvo Belluzzo poslao je svim prefektima okružnicu, u kojoj veli da je ministarstvo pomoću centralnog statističkog zavoda i fašističke stranke povelo istragu da konstatira cijene na veliko onim predmetima, koji igraju veliku važnost u proračunu skromne obitelji. To će istraživanje i konstatiranje biti trajno te će od trgovačkih i obrtnih komora primati mjesečno dva puta brzojavne podatke o cijenam na veliko i sve podatke o izdavanju za te predmete, pa će se moći odrediti i cijene na maleno.

Podatci istraživanja biti će periodično poslani prefektima, a ovi će ih slati podeštatima, da oni u svojim općinama odrede pravilne cijene. Svaka općina je u stanju, da izračuna s najvećom točnošću prevozne troškove iz produktivnih centruma u općinu i opće troškove trgovaca. Ako se znade cijena na veliko, može se pravedno odrediti i cijena na maleno.

Proti nepravilnostima kod popisa pučanstva.

Načelnik vlade on. Mussolini je razaslao načelnicima općinskih uprava okružnicu o nepravilnostima, koje su se dogodile za vrijeme zadnjeg popisa pučanstva godine 1921. U okružnici veli načelnik vlade da popisu pučanstva pripisuje veliku važnost pa prema tome zahtjeva da budu podatci točni i u potpunom redu. Godine 1921 nije se vršilo popisivanje pučanstva s dužnom savješću. Nekoje su općine obavile popisivanje sasma nemarno i prema tome netačno, a druge su htjele da prikažu veći broj stanovnika, nego je zaista u općini. Proti načelnicima takovih općina uvedeno je bilo kazneno postupanje. To neka bude opomenom da tako važan posao treba voditi najvećom točnošću.

Ministar financija kod predsjednika vlade.

Ured štampe predsjednika vlade objavlja dne 5. ov. mj.:

«Danas je ministar predsjednik u palači Viminale primio ministra financija on. Volpija. Razgovarao je s njim o gospodarskom i finančnom položaju.

Izjava on. Volpija, koju je dao u nedavnom interviewu suradniku lista «Il Popolo d'Italia» da će se lira držati za neodredjeno vrijeme na točci 90 prama engl. funtu šterlingu je uklonila sve zapreke moralne naravi, koje su neugodno uplivale na razvoj gospodarstva. Uz to treba predviditi, da će zdravi gospodarski elementi svladati neizbježive poteškoće. Ministar financija je obavijestio predsjednika vlade o pripravnim poslovima, koji su bili izvršeni u ministarstvu financija za izvedjenje poreznih polakšica, što je bilo u principu prihvaćeno u zadnjem zasjedanju ministarskog savjeta. Kako je bilo već javljeno, biti će poreske polakšice znatne i razmjerno razdijeljene na poljodjestvo, industriju, trgovinu, nekretnine, željeznički transport i na pokretnine državnih činovnika.

De Pinedo kod pape.

U subotu je sv. otac papa primio u posebnu audijencu znamenitog aviatičara De Pineda. Papa ga je primio u privatnoj bibiloteci i sadržao ga tri četvrt sata. Interesirao se je njegovim poletom i zamolio ga da mu podrobno opiše njegov veliki put i zapaljenje «Santa Maria». De Pinedo je donio papi pozdrave misionera i talijanskog svećenstva u inozemstvu, koji u najzapuštenijim krajevima vrše pohvalno svoju apostolsku službu. Papa je zaželio de Pinedu sreću u novim pothvatima i u znak naročite blagohotnosti poklonio mu je zlatnu medalju, izdanu prilikom blagdana sv. Petra. Još će mu papa darovati i svoju fotografiju sa vlastoručnim potpisom.

JUGOSLAVIJA.

Likvidiranje spora s Albanijom.

Predstavnici velikih sila (Italije, Njemačke, Francuske i Engleske) učinili su posebnom ali jednakom notom predstavku jugoslovenskoj vladi u Beogradu i albanskoj u Tirani, da se jugoslovensko-albanski spor, stvoren zatvaranjem Djuraškovića likvidira na taj način, da se u isto vrijeme ispusti na slobodu Djuraškovića i da jugoslovenska vlada ublaži notu, koju je bio predao albanskoj vladi jugoslovenski poslanik u Tirani dne 30. maja i koju je Albanija smatrala za sebe uvredljivom. I albanska i jugoslovenska vlada usvojile su ovaj način riješenja spora. Jugoslovenska je vlada ovlastila francuskog poslanika u Tirani, koji sada štiti jugoslovenske interese da u ime jugoslovenske vlade ublaži notu bivšeg jugoslovenskog poslanika.

Iza kako su obe države prihvatile ovaj predlog, sedmicu dana nije bio ostvaren. Albanska je vlada želila, da sam jugoslovenski poslanik dodje u Tiranu i da povuče svoju notu pa da će onda biti pušten na slobodu Djurašković. Jugoslovenska je vlada javila svojim predstavnicima u Rimu, Berlinu, Parizu i Londonu, nek obavjeste velesile, da Albanija ne ispunjava prihvaćene uslove, pa da se radi o prestižu tih velesila. Jugoslavija da će naći sredstva da zaštiti svoj ugled. Poslije ovog koraka odmah drugog dana francuski poslanik u Tirani povukao je notu, koju je u oštrom tonu bio poslao jugoslovenski poslanik, a albanska je vlada ispustila iz zatvora tumača jugoslovenskog poslanstva Djuraškovića. Tako je definitivno riješen ovaj spor, koji je interesirao ne samo ove dvije države, već i evropske velesile.

Predizborne agitacije.

Sve stranke počele su agitacijom u narodu za predstojeće izbore. Imenuju već po nekojim krajevima svoje nosioce lista, osobito vladine stranke. Najveća se pažnja posvećuje radikalnoj stranci, u kojoj su tri skupine: pašićevci, centrumaši (Uzunovićevci) i pristaše sadanje vlade. Nisu doduše razdijeljeni, ali napetost izmedju ovih grupa je veća nego medju pojedinim strankama. U glavnom odboru imaju odlučujuću riječ pašićevci, pa su uzeli sada u odbor samo Uzunovića od centrumaša. Glavni je odbor zaključio, da se prime natrag u stranku svi, koji su bili isključeni ili sami otpali.

Ove nedjelje držali se posvuda sastanci, na kojima se odlučivali kandidati. U Valjevu je došlo do sukoba pašićevaca i vladinih radikala. U isto doba i na istom mjestu su i jedni i drugi urekli sastanak, na koji je došlo 4000 vladinih radikala a 3000 pašićevaca. Malo su se porječkali i gurali, a neki su čak i u vodu padali, kad su se hrvali na jednom mostu. Policija i žandarmerija uspostavila je red.

Općinski izbori u Hrvatskoj

Ministarstvo unutrašnjih djela raspisalo je općinske izbore u Hrvatskoj i Slavoniji za 25. septembra. Izbori će se provesti samo u onim općinama, kojim je istekao rok ili čija su vijeća bila raspuštena. Dne 25. prošl. mjeseca je predsjednik vlade i ministar unutrašnjih djela Vukićević potpisao riješenje, kojim se raspušta zagrebačko gradsko vijeće. U Zagrebu će se provesti izbori u najkraćem roku od 6 nedjelja.

Hrvatski blok.

U Zagrebu su stvorili hrvatski blok za predstojeće izbore. U blok su ušli federalisti, pravaši, republikanci i Radićevi desidenti. U glavnom će hrvatski blok isticati zajedničku izbornu listu proti Radiću. Predsjednik hrvatskog bloka je dr. Ante Trumbić.

FRANCUSKA.

Vodja monarhista ispušten iz zatvora lukavošću svojih pristaša.

Veliku senzaciju su prošle sedmice podigli u Parizu monarhiste. Vodja francuskih monarhista i direktor njihovog lista «Action Française» Leon Daudet bio je u zatvoru već dvadesetak dana. U subotu su ga njegovi drugovi oslobodili iz zatvora na vrlo lukavi način. Jedan monarhista uvukao se je u ministarstvo unutrašnjih djela i odanle telefonirao u zatvor, nek se odmah puste iz zatvora monarhiste Daudet i Delest te komunista Semard. On je to telefonirao kao ministar. U to isto vrijeme su drugi monarhiste iz raznih mjesta Pariza govorili po telefonu sa ministarstvom unutrašnjih djela i tako kroz pol sata držali okupirane sve telefone u ministarstvu, osim onoga, otkuda je govorio onaj koji se je uvukao u ministarstvo. Kad je direktor zatvora primio ovo telefonsko naredjenje pozvao je sam po telefonu ministarstvo i pitao da li odgovara istini po telefonu primljeno naredjenje. Budući da su svi telefoni još uvijek bili okupirani bio je stavljen u telefonsku vezu sa onim slobodnim telefonom, gdje je bio onaj monarhista. Monarhista mu je ponovio naredjenje i direktor zatvora ga je izvršio. Po izvršenju naredje-

nja javio je telefonski u ministarstvo, gdje je još uvijek bio onaj monarhista, koji ga je još pohvalio kao brzog i savjesnog činovnika. Ni sam Daudet kad je bio ispušten, nije znao da je prevara. Iza kratkog vremena se je doznalo za ovu lukavštinu monarhista. Policija se je dala u potragu za ispuštenim monarhistima, ali nitko nezna gdje su. Misli se da su prebjegli u Belgiju ili Švicarsku, dočim drže drugi da su u Parizu. Svakako svakog dana dolaze u njihovu novinu članci s potpisom Daudea. Glavni urednik «Action Française» priznaje da su svi monarhiste znali za ovu nakanu. Ne će da kaže, gdje je njihov vodja. Komunista Semard stavio se je na raspolaganje policiji. Iza par dana su aretirali i glavnoga urednika Pujoa.

Radi ovog dogodjaja vlada u francuskim političkim krugovima veliko uzbudjenje. Vlada je radi toga u dosta neugodnom položaju. Spremaju se upiti u parlamentu. Vidit ćemo, kako će ta komedija svršiti.

ENGLESKA.

«Vječni mir» izmedju Engleske i Egipta.

List «Observer» javlja, da egipatska vlada hoće prilikom posjete kralja Fuada u Londonu dne 4. jula da sklopi sa Engleskom ugovor o vječitom prijateljstvu na temelju jednakopravnosti obiju država.

Po tom ugovoru Engleska se ne bi više miješala u egipatske poslove dok bi s druge strane Egipat garantirao sigurnost prolaza Sueskoga kanala. U ugovoru bi osim toga bilo odredjeno da se inozemstvo uopće nema da miješa u unutarnje poslove Egipta.

Reforma engleskog parlamenta.

Na sjednici engleskog gornjeg doma, (gospodske kuće) pročitao je lord kancelar vladin predlog glede reforme, koja bi se imala provesti u obim domovima. Broj članova ima bi se sniziti od sadanjih 700 na 350. Dosmrtni članovi doma mogu biti samo prinčevi kraljevskoga doma, biskupi i suci. Kralj bi imao pravo da imenuje članove od svoje strane jedino u sporazumu sa vladom. Ta odredba imala bi omogućiti da bi dobila primjerno zastupstvo i radnička stranka. Govornika za raspravu u gornjem domu nema da odredjuje donji dom (zastupnička kuća), već medjufrakcijski odbor gornjeg i donjeg doma. Taj odbor bi takodjer riješavao, koji su financijski zakoni i prema tomu nisu podvrgnuti vetu (zabrani) gornjeg doma.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Balunska veza Rijeka-Pešta. - Englez, koji bi htio, da jedan muž ima više ženâ. - Repatica i pomrčina sunca. - Morski pas. Ona tri.

Devetnaesti vijek bio je vijek pare i elektrike, ovaj dvadeseti — vijek je radija i baluna. Otkad je Lindberg preletio ocean, daljine su najednom prestale da budu daljine, premda pričaju, da je već otrag više godina bio u Lovranu neki čovjek, koji da bi malo prije podna rekao ženi: Grem malo do Kastva, a ti stavi temtoga riži va łonac — ja sam tu i tamo.

Išao je Lovranac brzo kao strijela, ali mâ koliko bile vjerodostojne vijesti o onoj njegovoj brzini, ja u ono stvar s rižama nemogu nikako da vjerujem. A zacijelo ni vi. Pa i kad bi ono bila i istina, ne bi više djelovala. Danas može svaki moderni Lovranac svojoj ženi mirne duše da kaže: — Imam va Kastve jedan mali poslić, stavi mi riži **na pijat**, dokle se ohlade, bit ću već nazad. I sjest ću na aeroplan, i kad se vrati doma, bit će mu riži kraći, nego što bijahu, kad ih je ostavio.

To je čudo, ali ima tih čudesa još više na svijetu. Današnji Riječanin, koji s krevetа ustane o šest sati ujutro, može da kaže svojoj ženi: Čuj, Jorjina, ja grem malo do Beča. Cekaj me z obedom...» On to može tim prije da kaže, budući da jedan dobar aeroplan može u pet do šest sati sasvim lako da prevali daljinu od Rijeke do Beča i natrag. To isto vrijedi i za Peštu. Ako slučajno na Rijeci pofali paprike, vi možete u osam sati u jutro poslati čovjeka u Peštu i o podne imat ćete i paprike, i štogod vam treba za gulaš.

Ovo je valjda potaklo «Vedettu», te se je ovih dana u jednom opširnom članku pozabavila pitanjem jedne direktne zračne veze izmedju Rijeke i Budimpešte, to više, što se sada radi na tom, da se sagrade aeroplani, koji će moći voziti do stotine osoba. Nema sumnje, da bi taj živi promet uvelike utjecao na napredak našega grada. To su već vidjeli i oni u Trstu, zato se već i tamo bave mišlju, kako bi svoj grad i aeroplanski vezali s Madžarskom. No kako se i na Rijeci nešto o tome snuje, «Vedetta» preporučuje, neka se stvar požuri, jer ne bi dobro bilo da nas i u tome Trst preteče.

Nešto se dakle iza brda valja, i možda ne će minuti mnogo vremena i mi ćemo čuti, kako nam nad glavama viču Madžari: Nem kihajolni! — a to će reći: Ne nagibati se van!... itd. itd.

Neki vele, da bi ovakve zračne direktne i neizravne veze mogle dobro utjecati na moral, i to osobito u kupalištima, gdje razne gospodje, daleko od svojih vjenčanih drugova, rado kibiciraju s drugima. Ti, koji tako govore, drže, da će se, u slučaju jedne aeroplanske veze, mnoge od tih grješnica bojati, da bi ih muž mogao nenadano zateći, pa onda jao i pomagaj! Svakako sigurne se ne bi osjećale, ni u barki ni na kupanju ni na šetnji — nigdje. Moglo bi se desiti, da bi se gospodja nalazila u najljepšem razgovoru s kakvim mladim grješnikom, pa da se najednom nad njezinom glavom kao jastreb pokaže muž... Pa što onda?

Stvar sama po sebi vrlo neugodna, ali ja ne mislim, da će ti i takovi baluni mnogo utjecati na ćudoredno vladanje onih nekih gospodja. S moralom je danas vrlo teško, osobito otkada se sakramenat svete ženidbe ne poštuje onako, kako bi trebalo, i otkad se čak već i na nekim osobitim mjestima s njime igraju.

Tako je i ovih dana neki engleski list, «Daily Mail», kojega čita preko dvadeset milijuna ljudi, donio jedan članak, u kome preporučuje, takozvanu poligamiju. To će reći: on bi želio, da se muškarcima dopusti ženiti se sa više žena, baš onako, kako to zakon dozvoljava Turcima. Ali onaj Englez zaboravlja, da su već i sami Turci siti tolikih žena, i da ih već ima i medju njima, kojima je i jedna sama odviše. A što bismo pak mi, da nam mjesto jedne počinju zapovijedati tri ili četiri? Pa tko bi hranio i odjevao tolike žene! To bi mogao samo onaj lord, Englez, koji može i za ovako ludo napisani članak dobiti nekoliko lira šterlina, a ne naš čovjek, koji iz jedne krize ulazi u drugu, pa više puta ne zna kako bi ni uz jednu samu ženu kraj s krajem vezao...

Astronomi nisu se ni ovaj put prevarili. Baš kako su izračunali, repatica je ponedjeljak, dva dana prije Petrove, preletjela sasvim blizu naše zemlje. Ovdje na Rijeci nije u tom pogledu vladala nikakva zabrinutost. Na novinske vijesti, da bi se ipak moglo desiti, da se ta repatica «skompiri» na našu zemlju, ljudi su u našem gradu ostajali vrlo indiferentni.

— Pak ca će nam, ako nas zagusi! Boljo sada nego kasneje...

Ovaj pesimizam nije na mjestu. Život je ipak vrijedan, da ga se živi, bez obzira na razne ekonomske krize i trgovačke i lučke zastoje. Zato ja uvijek kličem: — Živio život, ma kakav bio!

Na Petrovo imali smo djelomičnu pomrčinu sunca. Hoćete li mi vjerovati, da sam ja jedini izišao, da je gledam? Sve je drugo spavalo kao zaklano. Može se zaista reći, da su Riječani postali sasvim apatični spram svega, što se dogadja, bilo na nebu ili na zemlji. To nije dobro!

Ovih dana pobodio nas je jedan veliki morski pas. Vidjeli su ga pred Kantridom upravo u času, kad su se dva mladića spremala da se s nekakve barke bace u more. Upozoreni mladići brzo zavesliše put kraja i tako se spasiše.

Taj isti morski pas vidjen je malo kasnije pred riječkom lukom. Dovukao se do samog otvora, ali kako je baš u onom času luka bila sasvim pusta, ona se neman, videći da tamo ne bi našla posla, okrenula i zaplovila put Opatije. Ali kako je ove godine i tamo malo kupališnih gostiju, zabrodila je drugamo. Tražili su po posvuda, ali uzalud. Neki vele, da su vidjeli još dva druga morska psa. I tako evo što se dogadja: dok na Rijeci broj ratnih «Pešekana» postaje sve manji, oni njihovi morski kolege postaju sve češći. Meni su ovi morski simpatičniji.

One tri.

Juče mi se dogodilo ovo: Idem ja mirno nekom uličicom staroga grada, kad me najednom zaustavi neki nepoznat čovjek pa će mi vrlo uljudno i fino:

— Molim vas, gospodine, jeste li možda tu u blizini vidjeli kakvog noćnog stražara?

— Nisam, gospodine, prošao sam trim četirim ulicama i nisam se namjerio ni na jednoga.

Tada će meni onaj nepoznati čovjek:

— Baš mi je drago, a vi, gospodine, bit ćete tako ljubezni, pa ćete mi dati vašu uru i sav novac, što ga imate kod sebe.

— Evo, izvolite, rekoh i dadoh mu, što je tražio. I mi smo se na tako fini način i rastali. Finoća je sveta stvar.

Druga: U jednoj krčmi staroga grada sjede dva napola propala trgovčića i razgovaraju. Jedan će reći:

— Ja pijem, jer hoću u vinu da utopim sve moje skrbi i brige.

— I ja činim to isto, ali što mi koristi, kad ove moje proklete skrbi i brige plivaju kao šugar?

Ona posljednja: Danas sam otišao k trgovcu, da kupim štogod protiv štakorâ, koji mi ne dadu mira ni po danu ni po noći. Trgovac mi nešto zamota u papir, ja platih pa upitah:

— A hoće li pak to štakori rado jesti?

— Ca? Ako te to rado jist? Ja vam govorim, da so nato pantigane tako guloze, da te se namamit i prit k vam va kuću svi miši, ki se nahajaju v Rike. **Rokac.**

BURZA.

Jučer se moglo kupiti odnosno prodati na tršćanskoj burzi:

za 1 engl. liru šterlinu 87.15 do 87.60 talij. lira, za 1 amer. dolar 17.50 do 18 talij. lira, za 100 austrij. šilinga 245 do 260 italij. lira, za 100 jugosl. dinara 31.25 do 32.25 talij. lira, za 100 švic. franaka 350 do 349 talij. lira, za 100 francuskih franaka 70 do 71 talij. lira, za 100 njemačkih rentnih maraka 422 do 432 talij. lire.

IZ BUZEŠTINE.

Vrijeme. - Bikovi za rasplod.

Nastali su baš lijepi i vrlo topli dani, da je veselje. Obavili smo prvu košnju u potu svoga lica. Ali ništa zato, jer nam se trud isplaća obilnim sijenom. Nažalost nekoji od nas radi pomanjkanja radnika zakasnili su košnjom, pak mjesto sočne trave kosili ili će pokositi suhu slamu. Razumije se da je ovakova krma malo vrijedna a goveda ne jedu je rado, nego je bacaju pod noge.

Prošlog četvrtka održao se običajni marvinski sajam. Radi topline i silnih gospodarskih posala bilo dovedeno vrlo malo goveda. A da pravo rečemo, nitko nema volje da dovede govedo na sajam te da troši, kad znade, da nema u nas prodaje, a k tome su još i preniske cijene. Eto, mi smo se dali na gojenje goveda, ali nam ne dava dohotka, koliko to zaslužji kako bi to bilo potrebno. Mi ipak nećemo ostaviti gojenje goveđi, nego ćemo i dalje s time se baviti čekajući na bolja vremena.

Na sajam su bila dovedena sva četiri junca za rasplod na ogled ljudima. Nisu baš lijepe vanjštine, ali glavno je, da su mliječne pasmine iz okolice Bolzana u Poadižju. Pratilac i vodič tih bikova veli, da majka jednog od njih dava 32 litre mlijeka dnevno. Ovo je za nas čudno i skoro nevjerojatno, ali mi se ipak možemo osvjedočiti, da krava dobre pasmine a uz pametnu hranidbu može dati toliko mlijeka. Mi ne smijemo mirovati dok ne dobimo krave, koje će nam dati barem 15 do 20 litara mlijeka. Samo u takovom slučaju isplati se, i te kako, gojenje krava. Naše današnje krave sa 5—10 litara mlijeka ne mogu nas puno pomoći. — Zato nam je vrlo drago, da se je ipak učinio prvi korak sa dobavom novih vanjskih bikova, koji bi nam imali dati krave nove rase, dobre na mlijeku. I s tim ufanjem idemo napred!

IZ SVETOG IVANA.

Radnje u polju.

Sada su za nas poljodjelce teški dani. Puno je posla, puno moramo raditi, a tjelesno smo nekako oslabili. Nije ni čudo. Doma nemamo svoje hrane, nego je moramo kupovati. To je lahko rečeno, ali teško je nama živjeti hranom kupljenom na vjeresiju. Pak trgovci već neće da davaju živež na kredit. Ne stoji drugo, nego kosi, žanji, okopavaj, nagrći, poti se od zore do noći uz slabu i nedostatnu hranu! Ili dobro stisnuti i pritegnuti pas ili u dugove. Ali — živi smo. Zrnje zreje, vinogradi dosti lijepo napreduju, nadamo se krumpiru — pak ćemo malo kasnije raširiti pas okolo trbuha. I tako idemo naprijed!

Ima kod nas prilično ljudi koji rado primaju naše novine u ruke. Ima ovuda ljudi, koji su čitali «Našu Slogu» pred 20, 30 i 40 godina. Razumije se, takovi ljudi i danas rado čitaju «Ist. Riječ», jer im čitanje novine postalo hranom kao i kruh. Zato nas je jako ražalostilo, dapače začudilo, što se s neke strane pozivaju čitaoci «Ist. Riječi» i «Veza», da odgovore na neka pitanja. No, mi ćemo obnoviti i namiriti pretplatu, te i dalje primati i čitati, jer to se ne protivi ni Bogu ni državi. — **Stari čitalac.**

IZ MALBORGHETTA.

Naši Kastavci na radnji u gorama.

Sjećamo se «Istarske Riječi» iz ovih visokih koruških gora, pa vam se javljamo, da se znade, da smo još živi. Mi smo iz općine Matulji iz sela Ružići, Rukavca i Veļog Brguda. Moramo da idemo trbuhom za kruhom u tudje krajeve, ako hoćemo da zaslužimo koju liru. Ono malo radnje što je u Opatiji i na cesti Rijeka-Volosko obavljaju većinom oni iz Jugoslavije. Oni zadovoljno rade za dvije lire na uru, jer im valuta tako donaša, ali mi za tako malu plaću ne možemo da radimo, jer su životne namirnice previše skupe. Najviše imamo biti zahvalni našem domaćem poduzetniku Franji Ružiću, koji svake godine uposli stotinu do dvije stotine radnika, jer to je za nas velika sreća.

Ovdje radimo jednu cestu, nu nije tako opasan kraj, kako se je razglasilo u Kastavščini. Kada smo privezani za konop, to nije opasno. Samo da se konop otrgne, zbogom Kastavščina i sve naše djevojke. Na njih svaki dan mislimo, ali neka se ustrpe još koji mjesec, pa će se nas opet vidjeti. Nekoje su si djevojke misiile, da ćemo za Petrovu doći kući s punim žepovima novaca, pa da ćemo odmah s njima potrošit. No ovo par lir kaj ovdje smo zaslužili, pa moramo mi muškarci da mislimo, kako ćemo što pristedeti za crne dane.

Mi smo primili jedno pismo, da se jedan od nas radnika ovdje objesio. To je samo izmišljotina i baš onaj, za koga vele da se objesio, od srca pozdravlja sve, pak i one, koji mu smrt žele. Nek ido malo medju narod da se izobraze i nek ne budu uvijek nogom u pepelu, a glavom u bačvi.

Najljepše pozdravljamo sve Kastavce i sve čitaoce «Istarske Riječi». — **Kastavci na radnji.**

Luca i Mara.

Ma: Naćaska nisam celu noć ni z okom zažmala.
Lu: Ča ti j' bilo? Ča su te komarci grizli?
Ma: Aj nisu, nego on vražji Johan....
Lu: Ča ga sada imaš z Johanom. Ter da ste nekakovi prijateli.
Ma: Smo, dokle je bilo ča za dat, ma kad je za prijet, onputa ki te j'videl, videl je.
Lu: Ča vas pita beči?
Ma: Još huje:
Lu: Kako huje?
Ma: Stotinu puti huje. Ne će da vrne ča j' dužan... I nesamo to, nego nas ni spat ne pusti.
Lu: Kako to?
Ma: Ama nà! smo komać legli, da ćemo malo zaspat, kada ti najedanput čujem kako me neki zove. Oprem poneštru, da vidim ki je, a to ti mi se pred nosom na drugoj poneštre näslonila Johanova žena. Pitam ju ča će, a ona mane, da jutra škajuje neki gambijal, a Johan da ne more niš ni na račun niš dat i to da neka rečem Franine, ki da je na gambijale podpisan za garanta.
Lu: Pak ča j' trebalo, da te zato zove po noće, kada svi ljudi spe?
Ma: To sam njoj i ja rekla, a ona mane: neka oprostim, ma da ona j'to morala storit sporadi Johana, ki da bi celu noć va to sklavil i ne bi ni oka zaprl.
Lu: A je ga pokle zaprl?
Ma: Je on, ma nisam benj ja ni moj Franina.
Lu: I tako, ki j' dužan, još le nekako zaspi, ma on pak ki ima prijet, ale pak ki garanti, ne zna ni za sanj ni za počinak.
Ma: Ma ter je tako! Ja borme ne znam, ča j'ovo na svet prišlo. Sì čula za onu drugu, ka mi se j'ovi dni travijala?
Lu: Nisam. Ča j'pak to sopet bilo?
Ma: Čekaj, da ti povedem. Ti znaš, da su dan današnji skoro svi ljudi butigeri.
Lu: I ženske butigerice.
Ma: Po kuntradah ne vidiš nego butigu do botigi, i kako da još ni svega tega dosta, te hudobi su zmislelі još i nekakovi pokriveni vozi, krcati svakove robi, od plećića i kalcet do svili i kambrika. To ti konjini pomalo potežu, a trgovci ti za njimi sve po malo nujaju jedanemu ovo, a jedanemu ono.
Lu: Videla sam ja takoveh butigi i na motor. Ja ne znam, ča nete još ljudi zmislet, da pridu do šolda.
Ma: I tako se je i moj Franina neki dan imbatil na jedan takov voz. Trgovac valje na njega kako osa i sve ga tenta, neka mu kupi jedne tiraki. Ča će našem mužom tiraki, kada imaju svaki svoj pas, ki njim ne stišće samo brageši, nego i creva i olita. Nego ča će: malo strah, a malo da se ga nekako izbavi, platil je, ča j' pital i stavil je one vražje tiraki va žep.
Lu: Pak ča će sada s njimi? Obesit se?
Ma: Čekaj, još nisam na kraje. Ja još nisam niš znala za te tiraki nego ka da ti temu nebeše, pride ti on trgovac od voza, k mane va kuću, malo me pokumplimenta, pak će mi onako lepo, slatko: — Malo prej sam srel vašega gospodina Franinu i kako je želel kupit jedne tiraki, a beči pul sebe ni imel, rekal mi je, neka grem do vas, pak da mu ih vi kupite.
Luca: Već počinjem kapit.
Mara: Počekaj! Malo sam se začudila: kega te mu zlodeja najedanput tiraki,

ma muž je muž — ako ga ne posluša, to ti je valje joh i katalò. I kupila sam tiraki.

Lu: To su već dva para.

Ma: Čekaj malo. Jedan hip za tem pride doma Franina. On pokaže jedne tiraki, a ja druge. Pogledamo jedan drugega, i valje smo videli, da je to jedna imbrojarija. Kako nam ni jednemu ni drugemu nogi ne valjaju, skočila sam na poneštru, vidim dole možnjara, pak mu zavapijem: — Prosim vas, Frane, skočite malo do onega voza s tirakami i recite gospodaru, neka malo semo pride, da ga zove gospodin Franina. On gre, i malo zatem priteče nazad. I znaš ča mi j prnesal? Još jedan par tiraki.

Lu: Ča treći? A kako to zlodeja?

Ma: A tako! Trgovac da mu j' rekal: Znam, znam, gospodin Franina me zove zaradi jedneh tirak. Malo manj bim bil pozabil. Nà vam ih. Dajte mi deset lir, pak mu ih nesite.

Lu: I tako ste vi dva z onemi tirakami storili sakrabojsku žurnadu.

Ma: Smo, smo, da bi tako ne. Ale ja te pitam, kako ćemo ovako napred.

Lu: Tu mora bit čovek šegav, šegaveji od onakoveh trgovac. Čuj sada, ča se je mane dogodilo. Grem ti ja po ceste i namerim se na jednega takovega trgovca. On stane, i najprej mi se lepo pokloni: kumplimenti semo, kumplimenti tamo! — i onput mi počne ponujevat robu. Gospa, ovde imate jedan lepi šijal, da ga brat bratu dâ, valjal bi sto lir, ja ću vam ga dat za četrdeset.

Ma: I on ti je toliko napunjeval glavu, dokle si ga najzada kupila.

Lu: Aj nisam. Rekla sam mu, da mi ni šijala za potrebu, i šla sam napred.

Ma: A on za tobun. Poznam ja oni tičići.

Lu: Tako je i bilo. On za manum i opet mi nuja nekakovu bluzu, a ja sopet odbijem i grem napred.

Ma: A on sopet za tobum.

Lu: Ja — i nuja mi nekakovi korali. On da ih prodava po dvajset lir, ma kako mane, da će ih dat za deset. Ja sam mu rekla, da ja korali ne trebam i sopet sam šla napred. A on sopet za manum i sve me tanča, tanča i tanča: Ma gospa, kupite mi ča! Ja se stavim brzo hodit, a on još brže. Najzada stane. — Gospa, rekal mi je, morate znat, da ja nisam samo trgovac nego i pekjar.

Ma: A ti njemu?

Lu: A ja njemu: — Dragi vi, a ki ni danas pekjar? I šla sam brže napred.

Ma: Dobro si storila i pravo si rekla!

PISMO IZ AUSTRALIJE.

Kojonup. Wesst Australia, 29/5/1927.

Teški rad naših iseljenika. - Vremenske prilike. - Opomene onima, koji se doseljuju. - Život naših radnika.

Molim Vas, da u našoj «Istarskoj Riječi» uvrstite moj dopis iz daleke zapadne Australije. U njemu hoću da obavjestim čitatelje «Istarske Riječi» i sve Jugoslovene, navlastito one, koji se kane seliti ovamo.

U posljednje vrijeme naš se je narod silno počeo seliti ovamo, premda većina njih ne zna kud ni kamo ide. Posljedice su da mnogi pretrpe svakovrsnih neprilika prije nego do posla dodju. Neka niko ovamo ne dolazi, koji nema koga ovdje, koji bi se za njega pobrinuo, osobito koji nezna engleski. U gradovima se teško dobije posao, jer ima dosta Australaca i Engleza, koji imaju prednost. Zlatni rudokopi u Kalgoorlie (čitaj Karguli) su pri svršetku, jedan izmedju najvećih ne radi već više vrijeme i nije odviše zdrav, a novi se jošte ne otvaraju. Pilana ima ovdje više na zapadu, ali i tu se teško dobije posao, navlastito onaj, koji nezna engleski govoriti. Nadnice su 14 do 16 šelina. 20 šilina je jedna funta šterlina. Nas Jugoslovena ima puno ovdje u području Pertha. Radimo u šumama, pravimo željezničke pragove (šveljare). Imamo plaću po komadu, ali je to težak posao, jer je drvo veoma tvrdo; ima i takvog, iz kojeg iskre ispod sjekire frcaju. Treba da je čovjek gvozdenih šaka za ovaj posao. Naravski da se zasluži malo više nego kad se radi na nadnicu, ali se više i pretrpi. Čovjek koji je slabog zdravlja i fizično slab, nek se mani ove zemlje, jer ovdje nije podneblje kao kod nas u Istri. Ovdje u ljetu to jest od oktobra do marča vlada velika vrućina, osobito u decembru i januaru, a noći su uvijek hladne. Leda i snijega nije nikada. Zimski su mjeseci kišoviti, a ljeti znade biti i pet mjeseci bez kiše, pa svejedno ne čine procesije. Ljeti napadaju čovjeka razne muhe pa mora se od njih braniti kano i govedo. Čovjek pojede dosta muha i mrava.

Čudno nam je što nijedna naša novina ovdje ne izlazi, premda ima puno našega naroda u ovoj zemlji. Lijepo bi uspjevao i dnevnik. Dužnost je naše inteligencije, da pokrene jednu novinu u kojemgod gradu ove zemlje, jer je našeg naroda [illegible]. Ovako bez novinstva ne ide. Narod je slijep kod zdravih očiju, navlastito koji ne zna da čita engleske novine. Nekojim dolazi «Istarska Riječ» premda nam pošta dolazi neredovito. Prvom prilikom ćemo se još nekoji pretplatiti na nju, da čujemo što iz naših krajeva.

Nas ima ovdje priličan broj Istrana, većinom iz Liburnije, navlastito iz Veprinašćine i Kastavšćine. Radimo u šumama, pet do osam skupa, u kampu. Moramo sami kuhati, prati, krpati. Na večer, kad dodjemo umorni, ako ćemo večerati, moramo je prije pripraviti. U jutro se rano ustajemo, skuhamo ručak, a ako radimo daleko kampa uzmemo sobom objed. Ljeti jedemo suho, jer uslijed velike vrućine bi se kuhana hrana iskvarila. Evo tešem šveljar, a meso se pokraj mene kuha. U nedjelju moramo oštriti orudje, koga ima dosta, prati, krpati i pisati pisma svojim milima, koji rado čuju glas od nas.

Usprkos svega što sam ovdje naveo, ipak smo veseli, i zapjevamo više puta, nego nam se papiga naruga a tobolčar se splaši. Još smo u zdravoj i mladenačkoj snagi te prkosimo svemu. Prije zaključka mog dopisa, opominjem još jednom svakoga, koji kani doći ovamo, neka dobro promisli, kud i kamo ide. Lako je reći: idem u Australiju, ali komu je žao nažuliti ruke, neka ne ide ovamo, jer ovdje treba tvrdo raditi i dobro štediti, ako se hoće da se što steče.

Ovim putem šaljemo najljepše pozdrave svojim ženama, djeci, roditeljima, braći, rodbini, prijateljima i čitaocima «Istarske Riječi». **Ivan Šepić** (Kazić), Izak Poščić, Petar Rumac, Ivan Šepić (Katić) svi iz Veprinca te Frane Šepić i Ivan Šepić iz Zvoneće.

Domaće novosti

Jedan kazneni proces protiv «Istarske Riječi»

Dne 16. 9. 1926. izašao je bio u Istarskoj Riječi jedan dopis iz Baderne. U tom se je dopisu naš dopisnik iz Baderne oborio na braću Muscovich, radi njihovog ponašanja i djelovanja. Predaleko bismo pošli, da sada iznesemo opet onaj dopis u cijelini. Ko se za stvar zanima, može da ga pročita u već navedenom broju Istarske Riječi.

Jedan od braće Muscovich strašno se je uvrijedio, da smo o njemu pisali u malo oštrijem tonu, pak se odlučio da tuži gosp. Ivana Staroga, odgovornog urednika našega lista, zbog objedjivanja po čl. 393 krivičnog zakona.

Kaznenu prijavu protiv gosp. Staroga sastavio je za gosp. Muscovicha dr. Gioseffi u Poreču, raspravama u Trstu pristupili su prvi put dr. Robba, drugi put dr. Turola. Našega je urednika branio poznati advokat dr. Kezich u Trstu.

Stvar nije bila tako jednostavna, već iz razloga što bi bila kaznena sankcija na taj prestupak prilično visoka, da se je po volji tužitelja primijenio § 393. Naš je urednik, uvjeren u svoju pravednost i nedužnost, nastupio dokaz istine te je sve tvrdnje, iznesene u inkriminiranom dopisu, metnuo pod dokaz istine. Radi toga su se držale dvije rasprave, pa su k drugoj, koja se je držala u subotu dne 25. pr. mj. na ovdašnjem tribunalu pristupili i svjedoci iz Baderništine, devet njih na broju.

Gospodin Muscovich tražio je ne samo zadovoljštinu po kaznenom zakonu, nego i materijalnu odštetu tvrdeći, da uslijed onog dopisa seljaci ne dolaze više k njemu u mlin, nego idu radje drugim mlinarima, pa makar bili u udaljenijim krajevima, tako da je on skoro potpunoma uništen i trpi dosada jednu štetu od ništa manje nego 50.000 lira. Gospodin Muscovich dakle najviše se osjećao udarenim po žepu, pa je zato i tražio odštetu od 50.000 lira. Ovo još ne sudbenim putem, nego samo uvjetno za slučaj nagodbe ili u slučaju odsude putem nove civilne tužbe. Gosp. Stari odbio je svaku materijelnu odštetu, pošto bojkotu mlina nisu krivi ni on ni dopisnik ni njegov dopis. Suci prije nego su počeli preslušavati svjedoke o okolnostima, glede kojih je bio pripušten dokaz istine, kušali su da uplivaju i na tužitelja, gosp. Muscovicha i na tuženika gosp. Staroga, da se nagode, pa teškom mukom, doduše uz asistencu obostranih advokata, došlo je do nagodbe, putem izjave, koju mora naš urednik da piopći u našem listu po tri puta, i koju danas za prvi put donašamo na drugom mjestu.

Time je ova vrlo neugodna stvar za nas časno riješena, tim više da protustranka gosp. Muscovich nosi sam svoje lične i advokatske troškove, što sigurno nije trica, dok naš urednik nosi troškove za sudbene takse i za svjedoke te i one svoga branitelja, što opet nije mačji kašalj.

Nema dvojbe, da stvar nije mogla slabo da svrši za gosp. Staroga, ali na svaki način hoćemo tom prilikom da upozorimo sve svoje dopisnike, da budu stvarni i da tvrde samo stvari, koje mogu oni u slučaju osporivanja dokazati svjedocima. Vrijedjati pak, razumije se nikada ne smiju, jer ne ćemo takvih stvari u opće uvrštavati u list, a najbolje je pustiti druge na miru.

Pozdrav.

Svim mojim milim Bersečanima, prijateljima i znancima Liburnije i Istre, s kojima se nisam mogao lično oprostiti kličem ovim: Zbogom!

Berseč-Sušak, 24. lipnja 1927.

Niko Pajalić, učitelj.

Promocije.

Dne 25. prošlog mjeseca promoviran je na zagrebačkoj tehnici za inženjira graditelja naš mladi prijatelj Ive Tomašić iz Opatije. Ive Tomašić je od one mlade generacije, koja je započela naukama za vrijeme rata pa znade, kakve su poteškoće života i kakve dužnosti ima mladi čovjek, a naročito Istranin. Zato i vidimo našega Ivu kako svojom marljivošću prednjači svojim drugovima, a radom u društvima i medju drugovima dokazuje da zrelo shvaća svoje dužnosti i prilike u kojima živimo. Ima tekar 23 godine i već je postigao zasluženi naslov inžinjira. Mi mu ovim putem od srca čestitamo, a čestitamo takodjer i njegovim roditeljima, koji mogu biti ponosni i zadovoljni lijepim uspjehom svoga sina.

Dne 30. juna bio je svečanim načinom promoviran na zagrebačkom sveučilištu za doktora sveukupne medicine g. Lojze Dolhar iz Sv. Ivana kod Trsta. G. Dolhar se je uvijek družio s našim Istranima u Zagrebu te je radi svoje ljubaznosti bio svagdje veselo primljen. Brzo se je spremio za svoje visoko zvanje. Veselimo se njegovoj promociji i iskreno mu čestitamo.

Ovim našim mladićima: inžinjiru Ivi Tomašiću i liječniku dru. Lojzu Dolharu želimo mnogo uspjeha u njihovom radu i njihovo djelovanje nek bude na ponos njima i našem narodu.

Zabava u jami.

Primamo iz Materije: Buduće nedjelje, dne 10. jula vrši se u jami «Dimnice» druga zabava. Jama će tog dana biti jako rasvijetljena. Od 14 sati dalje bit će u plesnoj dvorani u jami plesna zabava. Svirat će izabrana glazba. Obilnom odazivu poziva odbor.

Prvi podeštat u Trstu.

Budući da general Nobili nije mogao preuzeti dužnost poteštata u Trstu, imenovan je na to mjesto gr. uff. Carlo Arch, bivši mnogodišnji tršćanski općinski zastupnik. U subotu se vršilo svečano ustoličenje prvog podeštata.

Cijene svilenim čahuricama (galetama).

U Umagu se 28. i 29. juna prodalo 7408 kg čahura po najvišoj cijeni 16, po najnižoj 10 lira kg, srednje po 13 lira. U Gorici su koncem juna bile cijene od 14.50 do 15 lira, u Forli od 10—15, a većinom po 12.48, u Modeni od 13—14.50.

PISMA UREDNIŠTVU I UPRAVI.

Ovime upozoravamo da sva pisma, koja se tiču našeg lista moraju se slati uredništvu ili upravi «Istarske Riječi» ili na naslov našeg odgovornog urednika gosp. Starog. Uredništvo i uprava ne primaju nikakve odgovornosti za pisma, adresirana na druge naslove.

IZ UREDNIŠTVA.

U zadnja dva zaplijenjena broja bilo je više dopisa naših dopisnika iz Istre, Jugoslavije, Lastova i Amerike. Prostor nam ne dozvoljava, da bismo te dopise ponovili pa molimo naše dopisnike, da to uvaže.

Izjava.

Ja potpisani odgovorni urednik «Istarske Riječi» izjavljam, da objelodanjeni dopis iz Baderne u 37. broju od 16. 9. 1926. pod naslovom «Sv. Marija Mala utvrdjuje slavenski značaj» u kome su sadržani lični napadaji protiv vlasnika mlina u Baderni gosp. Ivana Muscovicha (Goča) od Antuna i njegove braće, napisan je na temelju sasma neosnovanih i netočnih izvještaja.

Nakon izvidjenih činjenica ustanovio sam, da ne stoji, da su ikada braća Muscovichi grozila ili nasilno nastupala protiv badernskih seljaka, niti da su bilokoga iztukla ili prijetila ricinusovim uljem ili smrću.

Oni su pošteni industrijalci najtalijanskijih osjećaja kojima domaće pučanstvo duguje svako štovanje i radi gospodarske koristi što donaša njihov rad onom kraju.

Izjavljam, da mi je žao što je došlo do objave i radi česa me je gosp. Muscovich tužio, te izjavljam da primam sa zahvalnošću da se danas povuče tužba i se podvrgavam plaćanju sudbenih troškova.

U Trstu 25. junija 1927.

Ivan Stari.

Svega po malo

Vratio se iz zarobljeništva iz Rusije.

Ovih se dana vratio iz zarobljeništva iz Sibirije Joakim Beletić iz Sv. Bartula kod Motovuna. Čitavih 10 godina nije znao za svoje kod kuće. U Sibiriji je bio u Omsku, gdje se nalaze još četvorica bivših zarobljenika iz ovih krajeva i to Pereša Martin i Radolović Paskval iz Pule, Klarić Antun iz Kastenja i Chette Franjo iz Škednja kod Trsta.

Još će biti koji naš čovjek u dalekoj Rusiji, a se ne vraća kući, jer ne može doći u vezu sa svojima kod kuće.

Novi zakon javne sigurnosti

IX. POGLAVLJE.

GLAVA JEDINA.

O stanju javne opasnosti i o ratnom stanju.

Čl. 219.

U slučaju da se predvidjaju neredi, ministar unutarnjih djela, uz privolu načelnika vlade, ili, ako su ovlašteni, i prefekti mogu da dekretom proglase, da je nastalo stanje javne opasnoti.

Čl. 220.

Za stanja javne opasnosti pokrajinska ili kotarska oblast javne sigurnosti može narediti, da se uapsi i pridrži a ma bilo koja osoba, kad to smatra potrebnim u svrhu, da se obnovi i uzdrži red.

Čl. 221.

Polag onog, što je odredjeno u 2. članku, kad je stanje javne opasnosti proglašeno po cijelom teritoriju Kraljevine, ministar unutarnjih djela može da izda naredbe, kojim može da kida i propise općenitog prava, u predmetima, koji su u vezi s javnim redom i s javnom sigurnošću.

Oni, koji se ogriješe o propise tih naredaba, bit će uapšeni i kažnjeni zatvorom od najmanje jedne godine, ako u pojedinim slučajevima zakoni ne ustavljaju veće kazne.

Istim kaznama kaznit će se oni, koji krše naredbe izdane od prefekta, na temelju podijeljenog mu ovlaštenja po članku 2, ako su te naredbe izdane za stanja proglašene javne opasnosti.

Čl. 222.

Ako bude potrebno, da se vojničkim vlastima povjeri uzdržavanje javnog reda, ministar unutarnjih djela, uz privolu načelnika vlade, ili prefekti, kad su za to vlašteni, mogu da dekretom proglase ratno stanje.

Kad je proglašeno ratno stanje, mogu biti primijenjeni propisi prethodnih članaka. U tom slučaju nadležna da izda naredbe je ona vlast, kojoj pripada zapovjedništvo vojničkih sila.

Prekršitelji bit će kažnjeni kaznama odredjenim u prvom stavku prethodnog članka.

Čl. 223.

Za proglašenog ratnog stanja civilne oblasti funkcijoniraju kako obično u svemu, što se ne odnosi na javni red.

U pogledu javnog reda civilne oblasti vrše samo službu, koju im povjeruje vojnička oblast.

Čl. 224.

Za proglašenog ratnog stanja vojnička sudišta sude licima, koja su optužena zbog pretupaka protiv države, protiv javne uprave ili javnog reda, ili protiv osoba ili vlasništva, kad su prestupci počinjeni za proglašenog ratnog stanja ili za prethodnog mu stanja javne opasnosti.

X. POGLAVLJE.

GLAVA JEDINA.

Posljednje i prelazne odredbe.

Čl. 225.

Ministar unutarnjih djela je ovlašten da kraljevskim dekretom objavi obći pravilnik za izvršivanje ovog jedinstvenog teksta te i naročito pravilnike, koji bi bili potrebni za neke stvari uredjene ovim jedinstvenim tekstom.

Prekršaji proti odredbama tih pravilnika kazne se zatvorom do dva mjeseca ili globom do 1000 lira.

Dok nisu objavljeni napomenuti pravilnici, ostaju na snazi odredbe, sada postojeće u predmetima, reguliranim od ovog jedintvenog teksta, ako nisu u suprotnosti s propisima ovog teksta.

Čl. 226.

Dok ne stupi u krijepost novi kazneni zakon, ostaju na snazi propisi sadržani u članku 3. jedinstvenog teksta zakona javne sigurnosti od 31. juna 1889, br. 6144, te oni u glavi IV, poglavlja III. i u članku 123, istog zakona u pogledu onih slučajeva prisilnog prebivališta, koji u ovom jedinstvenom tekstu nisu navedeni kao slučaji za policijsku konfinaciju.

Dok ne stupi u snagu novi kazneni zakon, pod imenom prestupaka proti personaliteti države razumijevaju se prestupci proti sigurnosti države.

Čl. 227.

Odredbe na prisilno prebivalište, izrečene po glavi V poglavlja III. jedinstvenog teksta zakona o javnoj sigurnosti od 30. juna 1889, br. 6144, promjenjuju se u odredbe na policijsku konfinaciju u smislu ovog jedinstvenog teksta.

Čl. 228.

Prijave za opomenu, koje u vrijeme, kad je ovaj zakon stupio na snagu, nisu bile riješene dekretom predsjednika tribunala ili od delegiranog suca, bit će od kancelarija tribunala dostavljene za dalnje uredovanje pokrajinskom prefektu.

Ako je dekret već izdan od predsjednika tribuanla ili od delegiranog suca, pa je protiv njega podnesen utok, koji još nije riješen, riješenje pripada prvom predsjedniku ili prizivnom savjetniku, u smislu jedinstvenog teksta zakona za javnu sigurnost od 30. juna 1889. br. 6144.

Čl. 229.

Članak 2. jedinstvenog teksta onih zakona, koji se odnose na vlasti pokrajinskog upravnog odbora s obzirom na njegovu pravnu područnost koji je tekt odobren kr. dekretom od 26. juna 1924 br. 1058, ukinut je.

Utoci, koji u trenutku objave ovog jedinstvenog zakona već su podneseni pokrajinskom upravnom odboru a da nisu još riješeni, smatraju se kao utoci na poglavarstvo i pripadaju odluci prefekta.

Čl. 230.

Onim radnjama za prodaju ili raspačavanje alkoholnih pića, koje na dan, kad stupa na snagu ovaj jedinstveni tekst, postoje kod zadružnih ustanova ili privatnih krugova, u roku od šest mjeseci od istog dana može biti podijeljena ovlasnica, i ako je propisani odnos već prevršen.

Podijeljenje ovlasnice odvisno je od toga, da zadružna ustanova ili privatni krug nije osnovan u samu svrhu raspačavanja alkoholnih pića.

Čl. 231.

Putnice za inostranstvo, izdane još prije nego je objavljen ovaj jedinstveni tekst, u Kraljevini ili na strani na korist licima, koja se na dan objave ovog teksta nalaze u Kraljevini, smatraju se kao istekle i ništetne.

Čl. 232.

Dok ne stupi na snagu novi kazneni zakonik, sramotne riječi, kletve i javne uvrede, nanesene bogoštovljima, dopuštenim u državi, kaznit će se globom do 2000 lira, ako zakon ne propisuje strožu kaznu

Ako su uvrede izrečene proti katoličkom bogoštovlju, kazna je globa od 100 do 4000 lira.

Čl. 233.

Dužnost da se u slučajevima predviđenim od ovog jedinstvenog teksta, osim u slučaju članka 3., prikaže istovetnica (identitetna karta) nastaje nakon tri mjeseca iza što je stupio na snagu ovaj jedinstveni tekst.

U San Rossore dne 6. novembra 1926.

DAROVI.

Prigodom vjenčanja gosp. Aleks. Gauša sa gdjicom Ljubicom Vlah u Kastvu sakupilo je veselo društvo za fond mile nam i utješljive «Istarske Riječi» 34 dinara i 31 liru.

Darovali su: po 5 dinara: Aleksandar Gauš i Ljubica Gauš; po 10 dinara: Josip Gauš i Milica Dubrović; po 4 dinara: Franjo Širola. Po 5 lira darovaše: Franjo Drnjević, Antica Vlah i Jaromir Vlah; po 3 lire: Marija Puž i Petra Jurdana; po 2 lire: Ivana Vlah, N. N, i Sanka Jurdana; po 1 liru: Antica Drnjević, Zlata Drnjević, Milivoj Puž i Nada Puž.

Mladomu paru želimo svaku sreću u novom životu, a za lijepo sjećanje plemenitih darovateljica i darovatelja srdačna hvala.

Gospodin Dušan Vranić, apotekar u Novom — Pazaru darovao je Din. 200.—, a gospodin dr. Anton Deprato Din. 100.—.

Plemenitim darovateljima najljepše zahvaljujemo.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik:
IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

Poslano*)

Iz Loison s. Lens u Francuskoj.

Ovdje u ovome ugljenokopu ima nas zaposlenih oko 25 Istrana. U svakom slučaju potpomagali smo jedan drugoga i jedan drugome povjerovali. Tako smo isto prošl. mjeseca na 23./VI. povjerovali naše isplatne liste Kazimiru Rajkoviću, 20 godišnjemu mladiću iz Brguda kod Labina: da nam ide na blagajnu donijeti našu 14 dnevnu platu. On je otišao, dignuo novac, ali se natrag povratio nije; izginuo se bez traga.

Evo imena onih kojima je odnesao novac: Šugar Franjo, Sv. Ivan, Raša 366 franaka; — Šugar Josip, Sv. Ivan, Raša 394 fr.; — Bažon Franjo, Škopljak, Gračišće 370 fr.; — Franković Ive, Sv. Nedelja kod Labina 480 fr.; — Gregorović Franjo, Sv. Mate, Selo Žgombi 470 fr.; — Batelić Mate, Sv. Nedelja kod Labina 100 fr.; — Šabelj Stjepan, Bosna 185 franaka. Dakle ukupno nam je odnesao 2375 franaka. Stvar smo predali žandarmeriji i policiji, ali do danas bez uspjeha. Ne znamo da li je pobjegao doma u Istru ili je gdje ovde po Francuskoj, zato molimo čitatelje «Istarske Riječi», koji poznaju spomenutoga Rajkovića, ako su ga slučajno vidjeli, da je došao tamo, da nam jave, da se znamo ravnati na ovu adresu: **Šugar Franjo**, Fosse No. 8 Rue Guay — Lussac No. 25 **Loison s. Lens** P. de C.

Molim sve poštene ljude, koji znadu od koga su potekle ili tko je širio uvredljive glasine o meni i mojoj porodici, da mi to saopće, da mogu sudbeno postupati proti klevetnicima.

Ivan Feranda, trgovac, Matulji.

Žalim, što sam jednom prilikom, bez ikakve zle namjere, iznio glasine, koje sam čuo od nepoznatih žena, a koje se tiču cijenjene obitelji g. Ferande iz Matulji.

Josip Brumnjak.

Uredništvo odgovara samo u toliko, koliko zakon zahtjeva

RED VOŽNJE

Važi od 1. julija do 30. septembra 1927.

Željeznička pruga Trieste-Campomarzio—Pola (Trst—Pula i obratno)

VLAKOVI putnički	putnički	brzi	mješoviti	brzi	mješoviti	putnički	odlazak	STANICE	dolazak	VLAKOVI putnički	mješoviti	mješoviti	brzi	brzi	putnički	
	5.25	8.40	12.25	15.40		19.15	↓	Trieste-Campomarzio (Sv. And.)	↑	9.36	7.35		13.30	19.14	21.13	
	5.40		12.40			19.30		S. Anna di Trieste (Sv. Ana)		9.23	7.22		13.17		21.—	
	5.53		12.54			19.43		S. Giuseppe della Chiusa (Ricmanje)		9.11	7.10				20.48	
	5.59	9.08	13.02	16.08		19.49		S. Antonio-Mocco (Boršt)		9.07	7.06		13.03		20.44	
	6.14		13.17			20.04		S. Elia (Draga)		8.53	6.52		12.49		20.30	
	6.27	9.35	13.30	16.35		20.17	dol.	Erpelle-Cosina (Herpelje-Kozina)	od.	8.41	6.40		12.37	18.28	20.18	
	6.35	9.45		16.47		20.27	od.		dol.	8.35			12.31	18.22	20.10	
	6.42					20.34		Bresenza del Taiano (Prešnica)		8.28					20.03	
	6.49					20.41		Piedimonte del Taiano (Podgorje)		8.20			12.19		19.55	
	7.01					20.53		Sasseto (Zazid)		8.11					19.46	
	7.09			17.13		21.01		Acquaviva-Valmorasa (Rakitovac)		7.59			12.01		19.33	
	7.20			17.22		21.11		Pinguente (Buzet)		7.42			11.44		19.15	
	7.31			17.33		21.20		Rozzo (Roč)		7.33			11.35	17.32	19.05	
	7.46	10.33		17.46		21.33		Castel Lupogliano (Lupoglava)		7.21			11.24		18.53	
	7.55					21.43		Colmo (Hum)		7.06					18.37	
	8.04					21.52		Borutto (Borut)		6.57					18.28	
Iz Rovinja	8.18	11.04	Iz Rovinja	18.15	17.15	22.08		Cerreto Istriano (Cerovlje)		6.48	Iz Rovinja	11.31	10.58	16.57	18.19	
	8.24					22.14		Novacco (Novaki)		5.35					18.06	
	8.33	11.16		18.24	18.46	22.23		Pisino (Pazin)		5.27		11.17	10.42	16.39	17.58	
	8.47					22.38		Checchi (Heki)		5.16					17.45	
	8.55			18.41	19.14	22.46		S. Pietro in Selva (Sv. Peter u Šumi)		5.07		9.49	10.26	16.24	17.34	
	9.04					22.55		Gimino (Žminj)		5.57					17.24	
5.55	9.13	11.47	14.45	18.54	19.50	23.03		Canfanaro (Kanfanar)		5.49	9.13	9.30	10.11	16.11	17.16	18
6.03	9.20		14.54		19.58	23.10		Smogliani-Carnizza (Smoljani)		5.41	9.05				17.07	18
6.11	9.26		15.03		20.07	23.16		Sanvincenti (Sv. Vićenat)		5.34	8.58				17.00	18
6.20	9.33				20.16	23.23		Zabroni-Roveria (Cabrunići)		5.28	8.50				16.54	18
6.37	9.46	12.13	15.44	19.18	20.32	23.35		Dignano (Vodnjan)		5.13	8.33		9.45	15.45	16.40	18
6.46	9.54		15.54		20.41	23.43		Gallesano (Galižana)		5.05	8.19				16.29	17
7.09	10.06	12.30	16.10	19.34	20.55	23.55	↓	Pola (Pula)	↑	4.50	8.00		9.25	15.25	16.14	17

Željeznička pruga Canfanaro—Rovigno (Kanfanar—Rovinj i obratno)

VLAKOVI mješ.	putn.	mješoviti	mješoviti	odlazak	STANICE	dolazak	VLAKOVI mješ.	putn.	mješoviti	mješoviti
9.25	11.55	19.40	23.13	↓	Canfanaro (Kanfanar)	↑	5.42	11.42	15.52	22
9.45	12.15	20.00	23.33		Sossi (Sošići)		5.24	11.24	15.34	22
9.53	12.23	20.07	23.40		Villa di Rovigno (Rovinjsko Selo)		5.16	11.16	15.26	22
10.12	12.42	20.26	23.59	↓	Rovigno d'Istria (Rovinj)	↑	4.55	10.55	15.05	21

Broj 28 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 14. julija 1927. Pojedini broj 25 cent. God. V.

„Istarska Riječ“
izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·—lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Naši u tudjini

U posljednjoj «Istarskoj Riječi» našli smo tri dopisa iz tudjine: jedan iz koruških gora, drugi iz Australije, a treći iz Francuske. Sva su ta tri dopisa napisale radničke ruke. Iz onog «Priposlanog» iz Francuske doznali smo jednu vrlo ružnu stvar, koja nas je i rastužila i ogorčila. Neki naši čestiti istarski radnici, koji jedan drugome vjeruju kao brat bratu, puni pouzdanja i ne sluteći nikakva zla daju svoje namire jednom svome drugu, mladom Istraninu, da im na blagajni digne novac, a on — mjesto da im, kako bi trebalo — izruči teškom mukom zaradjene pare — ode netragom...

Ovo je djelo mrsko, i mi nemamo riječi, da ga po zasluzi ožigošemo. Peče nas tim više, što mi Istrani nismo navikli na ovakove lovovštine. Ovakove su nepodopštine u nas, hvala Bogu, vrlo rijetke, zato one ne mogu da bace ni najmanju sjenu na obraz naših čestitih istarskih radnika, koji razasuti po svijetu služe i sebi i nama na čast i diku.

U red tih naših vrlo vrijednih radnika poštenjaka idu i oni Kastavci i Veprinčani, što se oglasiše u istom onom broju naše «Istarske Riječi». To su ljudi, koji ne poznaju straha, a ipak se ne hvastaju. Tako na primjer oni naši Kastavci iz Malborgeta pišu: — «Ovdje radimo jednu cestu,no nije tako opasan kraj, kako se je razglasilo po Kastavštini. Kada smo privezani na konop, to nije opasno. Samo da se konop otrgne, zbogom Kastavšćina i sve naše djevojke...»

Vele, da nije opasno, ali mi osjećamo, da ono što oni rade nije ni tako lako, i zato nam je sto puta draža ova njihova skromnost, koja je jedna od mnogih lijepih crta, što rese ovaj naš žilavi i radišni istarski svijet.

Ugodno se doimlju i ove riječi, što ćete ih naći u onom istom dopisu iz Koruške: «Neke su djevojke mislile, da ćemo na Petrovu kući s punim žepovima novaca, pa da ćemo ih odmah s njima potrošit. No ovo par lira s mukom smo zaslužili, pa moramo mi muškarci da mislimo, kako ćemo što prištediti za crne dane.»

Opet jedna krasna crta našeg istarskog karaktera: štedljivost. U nas, na ovom našem kamenu novac je bio oduvijek vrlo skup, zato se svaki «krajcar» sto puta okrenuo prije, nego što bi se izdao. Život nije u nas bio nikada lahak. Ono malo, što se izvadi iz zemlje, daje vrlo oskudna sredstva. Sve se krvavo zasluži i mučno prikupi, pa onda nije ni čudo, što su sve ove prilike stvorile od Istranina tvrdog, do skrajnosti ekonomičnog čovjeka. Vrlo je utješljivo, što ni rat nije sa svim svojim strahovitim promjenama mogao da zlo utječe na tu stranu našega života. A ni tudjina, kako smo to mogli vidjeti iz spomenutog dopisa iz koruške strane.

To se još bolje vidi iz onog dopisa iz Australije. Oni naši ljudi iz Veprinšćine i Kastavšćine, što su zaposleni tamo, imaju vrlo težak život. Rad im je silno naporan, jer je drvo, na kome rade vrlo tvrdo. Ima ga i takovog, iz kojega i iskre ispod sjekire vrcaju.

Treba da je čovjek gvozdenih šaka za ovaj posao... primjećuje dopisnik, ali malo niže dodaje:

Usprkos svega ipak smo veseli i zapjevamo više puta... I dodaje u šali, da im se kadgod dok pjevaju, narugaju papige, a tobolčari — životinje neke čudne, što žive u onim stranama, da se od toga pjevanja često i preplaše... Ali — veli još smo u zdravoj, mladenačkoj snazi, te prkosimo svemu... Prkosimo svemu!

Lijepa , velika, jaka, čisto istarska riječ! U njoj kao da je zbijeno sve, što su nam vijekovi staložili u krvi i u mozgu našem. Naš Istranin može da prkosi svemu, jer ima zato snage, a tu snagu nije mu dala ni knjiga ni kultura, već ju je crpio iz svoga tvrdoga kamena. Zato je on i u tudjini čovjek na mjestu. Zato se on i u najtežim prilikama lako snalazi.

— Radimo u šumama, piše Ivan Šepić iz Australije; moramo sami kuhati, prati, krpati. Na večer, kad dodjemo umorni, ako ćemo večerati, moramo si prije zgotoviti. Evo tešem šveljar, a meso se pokraj mene kuha. U nedjelju moramo oštriti orudje, koga ima dosta, prati, krpati i pisati pisma našim milima, koji rado čuju glas o nas...» Prava, zdrava, svijetla, istarska duša!

I kraj sve te nevolje, kraj svega toga tvrdoga života taj naš Istranin veli na drugom mjestu:

— Čudno nam je, što nijedna novina ovdje ne izlazi, premda ima puno našega naroda u ovoj zemlji... Lijepo bi uspjevao jedan dnevnik... Dužnost je naše inteligencije, da pokrene jednu novinu u kojemgod gradu ove zemlje, jer je našega naroda svagdje. Ovako bez novinstva ne ide.» I sve tako! Pročitajte onaj dopis ne jedan, već i dva i više puta, pa recite, dali može narod, koji ovako misli i radi — propasti!

Politički pregled

ITALIJA.

Prefekti i fašistički pokrajinski tajnici Julijske Krajine na savjetovanju u Rimu

Prošle srijede, dne 6. julija, sastali su se u Rimu na savjetovanje fašistički tajnici iz Julijske Krajine i Dalmacije. Na taj su sastanak došli inž. Cobol za tršćansku, kapetan Host-Venturi za riječku, poslanik Mrach za istarsku, inž. Caccese za goričku, i dr. Mandel za zadarsku pokrajinu. Sastanku je predsjedao generalni tajnik fašističke stranke on. Turati.

U izvještaju, koji su o tom sastanku donijele novine, naglašava se, da je ovaj sastanak u vezi s onim nedavnim, što su ga u Trstu imali tajnici fašističke stranke. Na ovom rimskom sastanku pretresala su se sva važnija politička i gospodarka pitanja u našim krajevima. Tajnike je primio i on. Mussolini.

U isto vrijeme nalazili su se u Rimu takodjer i svi prefekti pokrajina Jul. Krajine, i to tršćanski comm. Fornaciari, gorički comm. Casini, istarski comm. Cavalieri i riječki comm. Vivorio. Oni su bili primljeni od on. Mussolinija te su mu referirali o političkom i gospodarskim pitanjima svojih pokrajina.

Dva grčka ministra u Rimu.

Dne 10. o. mj. prispjela su u Rim grčki ministar izvanjih poslova Mihalakopulos i ministar financija Kafandaris, svaki sa svojom suprugom. Na stanici su ministre dočekali grčki poslanik u Rimu, talijanski poslanik u Ateni i načelnik kabineta predsjednika vlade on. Mussolinija.

Dn 11. o. mj. posjetili su grčki ministri grob nepoznatog junaka, te su nanj položili vjence. Poslije toga posjetio je grčkog ministra izvanjih poslova on. Grandi, podsekretar ministarstva izvanjih poslova. Razgovarali su jednu uru. U 5 sati popodne primio je u palači Chigi oba ministra predsjednik vlade on. Mussolini. Po odužem razgovoru pozvao je on. Mussolini oba gosta na intiman objed u vili «Torloniji».

U utorak navečer priredilo je grčko poslanstvo u Rimu svečan objed, a u srijedu bio je grčki ministar financija na objedu kod ministra financija on. Volpija.

Grčki ministri zadržati će se u Rimu četiri ili pet dana.

Izjave grčkih ministara, koji se nalaze u Rimu.

Rimska «Tribuna» donaša razgovor njezinog urednika sa grčkim ministrom vanjskih poslova i ministrom financija, koji se već par dana nalaze u Rimu. U tom razgovoru rekli su grčki ministri izmedju ostaloga:

«Jedno izmedju najvažnijih današnjih pitanja grčke republike je bez sumnje stabilizacija valute, koju želimo doseći u što kraćem roku. U tu svrhu smo zamolili financijski odbor Lige Naroda za zajam od 9 milijuna funti šterlina. Jednu trećinu toga zajma grčka vlada upotrebiti će u plaćanje državnog duga, drugu trećinu izručiti će grčkoj narodnoj banci za pokriće novčanog prometa. U proračunu je vlada uspjela doseći ravnotežu. Naši viseći dugovi su neznatni. Naš financijski položaj je do sada zadovoljiv, a za dvije godine, vjerujemo, bit će izvrstan. Grčki narod želi raditi u miru, zato je potrebno, da se i na Balkanu održi mir.

Grčku zanimaju za sada samo dva vanjsko-politička pitanja i to: njezin odnošaj prama Jugoslaviji i njezin položaj prama Bugarskoj.

Kako je poznato bivši ministar Pangalos bio je s Jugoslavijom ugovorio pogodbu glede željezničkgg prometa na pruzi Djevdjelija-Solun. To je bilo najviše krivo, da je on propao, jer je grčki narod u toj pogodbi vidio kršenje njegove suverenosti i pravica. No, još to sve ne znači, da mi s Jugoslavijom ne želimo potpuno suglasje i prijateljstvo. Sporazum s Jugoslavijom vrlo je lako moguć, samo kad bi to Jugoslavija htjela, ali Jugoslavija od Grčke traži malo previše. Pitanje Soluna i željezničkog prometa preko ove luke zadire u suverenitet Grčke. Ali i to se može lako urediti i to putem intervencije tehničkih organa Društva Naroda, a onda će se moći govoriti i o sporazumu s Jugoslavijom.

Kako je poznato Bugarska je po jednoj pogodbi dobila neke olakšice za ishod na more. No, uza sve to Bugarska još traži od Grčke jedan koridor preko njenog teritorija na Egejsko more. I u tom slučaju dolazimo do protivnosti, jer se to kosi s našim interesima, a Bugarska ustraje u svojim zahtjevima. Kad toga spornoga pitanja ne bi bilo grčki odnošaji s Bugarskom bili bi izvrsni.

Kako vidite, Grčka ima sa svojim susjedima vrlo miroljubne namjere.»

JUGOSLAVIJA

Pred izbore.

Predizborne agitacije političkih vodja u punom su jeku po svim stranama države. Pojedine stranke spremaju teren za skore izbore šireći svoje ideje putem govora, sastanaka, novina itd. Unutarnji politički život u Jugoslaviji opet je malo oživio.

Kako je poznato u radikalnoj stranci već više vremena nije išlo sve u redu. Ta stara stranka bila se je u posljednje vrijeme počela cijepati na više raznih djelova, pak se je bilo bojati, da se više neće uspeti do prijašnje snage i veličine. No, u zadnje dane piše se mnogo po novinama o tome kako se prvaci raznih frakcija radikalske stranke sastaju na dogovaranja, pak ima nade, da će još prije izbora radikalna stranka biti opet jedinstvena.

Veoma je veliko zanimanje i čudjenje pobudila vijest, da je dr. Korošec, vodja slovenske ljudske stranke ugovorio s vodjom radikala i predsjednikom vlade Veljom Vukičevićem — sporazum. Radikalna stranka i slovenski klerikalci nisu naime do sada bili baš najveći prijatelji. — Velja Vukičević došao je, da se dogovara s Korošcem, u Ljubljanu. O tom novom prijateljstvu ovih dviju stranaka nisu ni Korošec ni Vukičević htjeli novinama dati nikakve izjave, pak se ništa o tome potanjeg ne zna. Zna se samo da je sporazum pismeno sastavljen.

BUGARSKA.

Vanjska politika Bugarske.

Bugarski ministar izvanjih poslova, Burov, dao je pred kratkim jedan izvještaj o vanjskom političkom položaju i namjerama Bugarske. Izmedju ostaloga rekao je u tom svom zanimivom izvještaju, da Bugarska nastoji kako bi kod svojih najbližih susjeda zadobila svo povjerenje prijateljstvo i poštovanje, koje ona kani u punoj mjeri uzvratiti. Bugarska nema sada nikakvih neprijateljskih namjera protiv ni koje susjedne države, nego jako želi sa svima u čvrstom prijateljstvu i miru da živi. Naročito nije Bugarskoj ni na kraj pameti da iz slučajnih sukoba izmedju dviju svojih susjednih država, izvuče kakve koristi, jer je današnja Bugarska svjesna, da bi to za nju bilo kobno. Bugarska danas želi, da si na svaki način pridobije poštovanje svih velikih sila bez razlike.

Današnja bugarska vanjska politika ima za cilj, da si podigne i pridobije prestiž pred Ligom Naroda, da tako od Lige dobije povjerenje i potporu. Za Ligu Naroda kazao je Burov, da je ona prava slika «oprezne savjesti Čovječanstva».

Što se tiče Rusije, Burov je izjavio, da Bugarska ne može o njome uspostaviti prijateljskih odnošaja, jer se boji komunizma koji bi se po tom prijateljstvu proširio u Bugarskoj.

IRSKA.

Podpredsjednik irske vlade umoren.

Pred par dan je iz zasjede umoren Hevin O'Higgins, podpredsjednik slobodne Irske i pravosudni ministar. Atentat je izvršen u blizini njegovog stanovanja u Blachrocku, 8 kilometara izvan glavnog grada Dublina.

Podpredsjednik se je u 11 i tričetrta uputio pješke u crkvu, kad li se najedanput pred njim zaustavi automobil iz kojega su iskočile tri nepoznate osobe s revolverima u rukama. Opkolili su ga i počeli streljati u njega. O'Higgins je pokušao da prebjegne u jednu vilu na protivnoj strani ulice no učinivši par koraka sruši se na zemlju. Atentatori su odapeli u njega još nekoliko hitaca, skočiše u automobil i odjuriše nepoznatim smjerom.

O'Higginsa su prolaznici teško ranjenoga podigli i ponijeli kući, ali u 5 sati na večer on je od teških rana preminuo. Malo prije smrti došao je k svijesti, te je rekao, da oprašta napadačima.

Vijest o ovom atentatu učinila je u Dublinu i u čitavoj Irskoj dubok utisak. O'Higgins bio je još dosta mlad, a kao ministar pravosudja pokazao je velikih sposobnosti i energije.

O'Higgins se je rodio g. 1892. Dovršio je irsku univerzu i postao odvjetnik. Politikom se je počeo baviti za vrijeme rata. Poslije rata stupio je u vojsku i doskora postao general. God. 1922. bio je imenovan podpredsjednikom irske slobodne države, a 1923. je preuzeo i ministarstvo pravosudja.

Naprama onima, koji su radili protiv Irske, on je bio nepopustljiv. Tekom njegovog ministrovanja bilo je osudjenih na smrt 77 osoba. Bez sumnje je O'Higgins pao kao žrtva osvete svojih neprijatelja i političkih protivnika.

Otac O'Higginsa poginuo je takodjer umoren od političkih neprijatelja godine 1922.

U Irskoj vlada zbog ovog atentata veliko uzbudjenje. Traže se krivci. Policija radi neumorno hapseći protudržavne elemente ne bi li medju njima našla i atentatore. Dotle je vlada obavila sve za pogrebne svečanosti i počasti, koje je izkazala mrtvome O'Higginsu, kojega su svi poznavali kao jakog i dobrog političara i državnika.

Pogreb se je obavio prošle srijede na veoma svečan način.

Novine pišu, da je uhapšeno devet osoba, koje pripadaju republikanskoj stranci. Na te osobe sumnja se, da su u vezi s atentatom. O'Higgins bio je jedanput i sam republikanac, no poslije je iz te organizacije istupio. Vodja republikanske stranke izjavio je, da je apsolutno isključeno, da bi republikanci bili to poduzeli.

RUMUNJSKA.

Izbori za parlamenat

Dne 7. v. mj. su u Rumunjskoj provedeni parlamentarni izbori. Izbori su bili mirni, ali se zapažala velika apstinencija glasača. Po rumunjskom izbornom zakonu stranci, koja dobije barem 40 postotaka predanih glasova, dodjeljuje se 75 postotaka mandata. Po dobijenim podacima, vlada je dobila u staroj kraljevini 70 posto, u Erdelju 30—40, u Besarabiji 60—70, u Bukovini 50—55 postotaka glasova. Nacionalni caranisti dobili su u staroj kraljevini manje glasova nego prilikom prošlih izbora. Po dosadanjem rezultatu izbora može se konstatovati:

Vlada je dobila znatnu većinu u staroj kraljevini i nekim dijelovima Besarabije. Nacionalna seljačka stranka pobijedila je u pojedinim gradovima u Erdelju. Poslije nje dolazi odmah liberalna stranka. U Bukovini vlada istotako ima većinu, i ako ona nije tako velika. Nacionalno-seljačka i ovdje je zabilježila velike uspjehe. S druge strane je nacionalno-seljačka stranka izgubila mnogo glasova, pošto je dr. Lupu prišao vladi. Averescu, Jorga i Suza imaju tako malo glasova, pa je pitanje da li imaju minimalnu kvotu — t. j. 2 postotaka od svih glasova — da dobiju predstavnika u parlamentu. Listovi predvidjaju da će u novom parlamentu biti 325 liberala, 55 nacionalnih caranista i 5—7 predstavnika drugih manjih stranka. Tu se podrazumijevaju Nijemci i Madžari, dok profesor Cuza ima vrlo malo izgleda. Avereskova stranka ne će uzeti učešća u izborima za

ENGLESKA.

Vanjska politika Engleske.

U engleskom parlamentu razvila se je pred nekoliko dana rasprava o politici, koju Engleska vodi prama raznim velikim silama Evrope, prama Njemačkoj, Francuskoj, a takodjer i prama Rusiji.

Ministar izvanjih poslova Chamberlain održao je tom prilikom jedan odulji govor, u kojemu je medju ostalim naglasio, da Engleska ne vodi nikakvu tajnu politiku, nego čini sve na iskreni, otvoreni način, bez ikakvih zlih namjera i protivničnih ciljeva protiv bilo koje države. Chamberlain je rekao: «Naša politika nastoji da već jedanput nestanu neprijateljstva i da se odstrane sve one zapreke, koje smetaju dobrom razvoju prijateljskih odnošaja izmedju pojedinih država. Takve smjernice i iste želje imaju takodjer i francuska i njemačka vlada, a držim i mnoge druge vlade.»

Glede svojega sastanka, što ga je lanjske godine imao s on. Mussolinijem u Livornu, Chamberlain je izjavio, da se iz prijateljstva ovih dviju država ne bi smjelo gledati opasnost za druge države. Chamberlain osim toga naglašava, da se je na tom sastanku govorilo mnogo više o općem političkom položaju nego li o odnošajima izmedju Engleske i Italije.

Glede englesko-ruskih odnošaja, koji su u posljednje vrijeme bili nemalo napeti, Chamberlain je izjavio, da Engleska ne namjerava uspostavljati nikakvih saveza s drugim državama i nikakvog bloka protiv Sovjetske Rusije.

Iza govora ministra Chamberlaina poslanik Ponsomby predlaže parlamentu da se izglasa rezolucija, kojom se zaključuje, da engleska vlada ne će s nijednom državom sklapati tajne ugovore i pogodbe. No, taj predlog nije bio primljen. Za taj predlog glasovalo je 105 poslanika, a protiv 222 poslanika.

ŽENEVA.

Konferencija za ograničenje pomorskog oboružavanja.

Pred tri tjedna sastali su se u Ženevi zastupnici velikih država na jednu važnu konferenciju, na kojoj se kroz tri tjedna na široko raspravljalo o ograničenju pomorskog oboružavanja. Već god. 1922. bile su se velike države u Washingtonu dogovorile do koje mjere smiju graditi velike linijske bojne ladje. No tom prilikom nije bilo dogovorilo ništa glede manjih ladja, križara, torpiljera, podmornica itd. Predsjednik Sjev. Američkih Država predložio je da se na ovoj konferenciji u Ženevi i to riješi. Zastupnik Amerike na ovoj konferenciji rekao je, da će Amerika u slučaju da Engleska i Japan ne misle prestati s pomorskim oružanjem, početi graditi velike ratne ladje bez obzira na ikoga. No, ova prijetnja Amerike nije uspjela: konferencija je zaključena bez ikakvog pozitivnog zaključka, a države će i nadalje graditi bojne brodove po volji.

DOPISI

IZ VODICA.

Naše gospodarstvo. — Suša. — Skupoća. — Svinjska bolest.

Nakon tolike šutnje evo nas opet da se oglasimo u našoj dičnoj «Istarskoj Riječi». Razumije se i ovaj put dolazimo s našim starim seljačkim nevoljama.

U proljeće smo s veseljem orali i sijali, jer smo vjerovali, da će nam Bog trud uzeti u obzir, da će nam zemlja obilno uroditi i da nas ove godine neće udariti nesreća kao prošle godine. Teško smo lanjske godine pretrpjeli bolest, koja nam je uništila sve naše usjeve. No ni ove godine ne prolazimo mnogo bolje, naše su se dobre nade izjalovile.

Ove nas godine prati i muči silna suša, koja je kriva da nam usjevi nisu obilni, nego upravo nikakvi, loši. Nekoja naša susjedna sela ne trpe toliko od suše kao Vodice jer su više puta imala kišu, dok smo mi iz daleka sa željom gledali u oblake, koji se nisu htjeli na naša polja prosuti, kao da smo mi Vodičani za Bogom kamenje hitali.

Pitamo se zabrinuti medju sobom, što će s nama biti. Mizerija i neimaština nas i onako bije, zarade nema, polja nam ne rode. Bojimo se i duga i glada. Sve je kod nas grozno skupo dok naše seljačke proizvode moramo gotovo za badava davati, jer nas na to sili naše siromaštvo.

Osim svega ovoga moramo napomenuti još jednu našu gospodarsku nevolju, koja nas jako zabrinjuje: u našem se je kraju pojavila svinjska bolest, te je već nekoliko svinja poginulo. Koliki je to za nas seljake strah i gubitak ne treba ni spominjati. Uz ostale nesreće nije nego još i to manjkalo. Sve na Vodičane! No još vjerujemo u providnost božju, Bog je dobar i ne plaća svake subote.

Više seljaka.

IZ RIJEKE.

Najljepše je — doma. — Još o morskom psu. — Neobični svatovi. — Kriomčari, pamet u glavu! — Kubanski kozaci. — One tri.

Da me ko pita: koji su ljudi na svijetu najnesretniji, ja bih odgovorio, da su najnesretniji oni ljudi, koji misle, da moraju činiti sve ono, što čine i drugi — njihovi susjedi. Tako poznajem muža i ženu, koji se medjusobno vrlo dobro razumevaju, štuju i ljube, ali sretni nisu. Najmanje sada, ljeti. A znate li zašto? Zbog proklete mode, koja svim finijim ljudima zapovijeda i nalaže, da — čim malo zavrući — ostave grad i odu u goru, na more ili drugamo kamo na ladanje ili na «vilejaturu». Tko tako ne čini, nije moderan, a ko nije moderan — on je — brižan.

Onaj par, što sam ga malo prije napomenuo, osjeća se najljepše kod kuće. — Svoja kućica — svoja slobodica. Svi su domi dobri, ali svoj je najbolji — uzdisali bi oni, kad bi idući za modom ostavljali svoje drago pitomo za tudje — više manje divlje. — Ah! moj lijepi mir! Ah! moja lijepa kamarica! Ah! moja čista posteljica! — tako i još svakojako bi uzdisalo ono dvoje nesretnika. Osobito ona, žena...

Reći ćete: pa zašto ne ostanu kod kuće? Ko ih tjera?

Rekao sam: moda ih tjera, a moda je strašna sila, kudikamo strašnija, negoli to izgleda u prvi mah. Pa to je i razumljivo. Kad već svi vaši znanci i susjedi odoše, da promijene zrak, a vi jedini ostadoste kod kuće, pokazaste time, da ne plivate u najboljim vodama, da nemate novaca, a to je — kako mnogi misle — velika sramota. I da ne bude te sramote, treba i protiv volje pakovati i seliti za mjesec dva, da svijet vidi i zna, kako smo mi dobro potkovani i okoženi.

Tako se onaj moj par i ove godine spremao, da će nekuda — ali još nije bilo odlučeno kuda: dali na istok ili na zapad, na sjever ili na jug. Još nikada im nisu pripreme išle ovako preko srca kao ovaj put. Motali su se po kući tako tužno i žalosno, kao da idu na svoj vlastiti «funeral.»

— Cuj, Jovanina, znas ca? Ne homo nikamo. Ca će nam ki! Neka gre s vragu moda i ki ju je prvi ovamo prnesal. Ca govoriš ti, à Jovanina?

Žena odgovori:

— Ti znas, kako bim ja rada ostala doma, ma ako ne gremo nikamo, svi će mislet, da je temu kriva mizerija. Svi te pokazevat na nas s prstom i govorit te: — Vis, nimaju solda, pak moraju kućo doma stat.

I nije bilo druge. Odlučili su, da će krenuti uveče istoga dana. S kakvim srcem — to neka Bog zna!

I kad je bilo oko podna, uze muž uložnu knjižicu i podje u banku, da digne novac za putne i druge troškove. Kad on onamo — a banka zatvorena. Pita: što je? — a odgovor glasio: propala!... Propala — banka, a s njom otišle u nepovrat i sve njegove prištednje. Kao lud dotrči muž kući: — Jovanina, srce moje zlatno, da znas, ca se j' pripetilo! Ka sreća! Banka j' sla zgoru kopiti, nasi beci su sli svi s vragu, da bimo sada lepo i oteli, ne bimo mogli nikamo poć.

— Žena pljesne rukama:

— Hvala Bogu, da je tako! Sada neka govore ca ih je volja — mi imamo dobar razlog, da ostanemo doma. Lepi nas domić, nas dragi kantunić! Ki će se sada s nami, a muziću? I zaplesali su uokolo po sobi kao da im još nije ni dvadeset godina.

Tako oni, a Ninetta? Ona je pak «zapenjala» jedan broš i dva para «rećini», samo da more «nekamo» poć, da njoj se ne reče, da je «povera signora». De gustibus...

Onaj morski pas, o kome sam govorio u mojem posljednjem pismu, još se uvijek šeta ovuda. Vidjeti ga je sasvim blizu kraja. I čini se vrlo pitom. Juče da se je gubicom dotakao neke Madžarice, što se kupala, i ništa joj nije učinio. Dali s toga, što je bila sva «napiturana» ili što se poratno, ljudsko meso i samim morskim psima već zagadilo? Vej si ga vrag! — rekao bi vaš Jurina.

Prošle sedmice imali smo na Rijeci jedne malo neobične svatove. Pomorski kapetan, Virgilij Šepić, vjenčao se s gdjicom Klelijom Nascimbeni, sestrom onoga pokojnoga Nascimbene, koji je pao prigodom one znamenite bitke na Barošu. Pri svemu tomu najinteresantnije bilo je to, da nevjestica nije još bila uopće ni krštena, a kako pred oltar Božji ne može da stupi onaj, koji nije kršten, to je i gdjica Kielija bila prinudjena da prije posljednjeg primi i prvi sveti Sakramenat. To se je dogodilo u Follini, nedaleko Trevisa. «Vedetta» veli da je ta cerimonija bila vrlo dirljiva, što je i pojmljivo, i mi uvelike žalimo, što se nije i to krštenje izvršilo na Rijeci, jer nam je time oduzeta zgoda, da prisustvujemo jednoj zaista prerijetkoj svečanosti.

Kriomčari pozor! Neki Visentin prokriomčario je na Rijeku 6 kg kave. Uhvaćen, predan je sudu, koji ga je odsudio na 6 dana zatvora i na 100 L globe. Osim toga bit će cijelu godinu dana pod paskom policije.

«Vedetta», iz koje ovo vadimo, oštro se obara na kriomčare, koji da su veoma opasni državi i svim gradjanima, pa se grozi još većim kaznama. Te kazne: zatvor, globe, policijska paska od jedne do triju godina, protegnut će se i na one, koji kupuju prokriomčarenu robu, — zato neka paze, šta rade oni, kojih se ovo tiče.

Imali smo na Rijeci dva koncerta, što su nam ih priredili tako zvani Kubanski kozaci. Veliki majstori su ti ruski pjevači! Ima ih u svemu trideset i dva. Divni glasovi; kad se slože, čini vam se, kao da se odnekuda razlijevaju najmiloglasnije orgulje. Pjesme, što su bile na programu, otpjevali su u ruskom jeziku. Silan je ruski jezik, silne su i one pjesme, što smo ih one večeri čuli. Divota!

One tri:

Kad stranac dodje na more i sjedne u barku, on hoće da se za svoje pare i vozi i nasluša pričâ, što mu ih vrlo rado sipaju naši dobri i blagoglagoljivi barkarioli. Tako je ovih dana jedan naš ladjar pripovijedao nekome madžarskom magnatu, da je na svoje oči vidio u Ceylonu čovjeka, koji se je spustio 50 metara duboko u more i ostao tako dvadeset minuta pod vodom tražeći biser.

Njegov kolega, koji je sjedio na krmi kraj kormila, nadoda:

— To je mnogo, ali nije ni sjena onoga, što sam ja vidio. Ti si poznavao Kabasola! Kako da nisi poznavao onoga Španjolca s onim širokim klobukom na glavi, u Valenciji! Vidiš, ja sam njega vidio, kako je u osam sati ujutro zaronio u more, a isplivao tek o podne. Čovjek je pod vodom zaspao kao zaklan, i nije se probudio sve dok ga nije glad na to natjerala. Vraški čovjek, Kabasol!

— E, ali to još nije ništa, prihvati onaj prvi, ali ja sam prije tri godine na ovom istom mjestu vidio čovjeka, kako je zaronio u more, i do ovoga časa još nije isplivao...

Magnat izvalio usta ne znajući što bi od čuda.

Druga: Na jednoj radnji u našem gradu ima nekakav nadglednik, kojega njegovi ljudi nimalo ne vole. Ovih dana reći će on jednome svome prijatelju:

— Sjutra slavim dvadesetipetgodišnjicu svog službovanja, pa bih tom zgodom htio učiniti nešto i za radnike, što su mi podčinjeni. Razumije se: sve uza što manji trošak. Što bi mi ti savjetovao da učinim?

— Najjevtinije ćeš proći, odgovori prijatelj, ako kupiš par metara konopa, pa se objesiš. Time ćeš i najbolje ugoditi onim tvojim podčinjenim radnicima.

Posljednja: Jedan liječnik, moj prijatelj, nedavno je pred više slušatelja najoštrije rogoborio protiv alkohola. — Gospodo, vikaše on, svaka čaša vina ili piva znači jedan cijeli sat manje življenja.

— Gospodine, ta to je strašno! — vikne neko izmedju slušatelja.

— Što je strašno? upita govornik.

— To, što vi govorite... Ja sam naime u ovaj čas učinio račun, i ako je sve onako. Kaošto vi velite, onda sam ja umrô još pred četrdeset i pet godina!...

Rokac.

IZ CLEVELANDA U AMERICI.

Pismo naših iseljenika.

U jednom pismu iz Clevelanda u Americi piše nam jedan prijatelj iz Klane izmedju ostaloga:

«Mi Klanjci u ovome kraju doznali smo nešto o pismu, koje je velečasni gosp. Ivan Karuza, župnik u Klani, uputio na nas glede sabiranja doprinosa za popravak stare crkve svetoga Jerolima, koja je u ruševnom stanju. Preporučamo domaćima, da se, što prije moguće, dadu na posao oko popravka crkve, jer se srušeno teško iznova gradi, a možda bi se crkva i ako je stara popraviti dala. Koliko bude nama moguće nastojati ćemo pomoći, samo molimo nekoga da bi u «Istarskoj Riječi» opisao malo kako je s tom našom crkvom, jer nas to zanima. Mogao bi nam o tome pisati možda i g. Rokac. On pozna dobro Klanu i Klanjce (jer od njih «butorice» kupuje!) Zanima nas sve što se Klane tiče, a niko se od onuda u novini ne javlja.

Ovdje u Clevelandu nas ima iz svih krajeva Istre u velikom broju. Kako Vam je poznato u Sjev. Amerci život je prilično dobar, pak tako i Istrani, naročito oni, koji se znadu snaći i koji su radini dobro živu. Ima mnogo Istrana, koji su smogli da si i kuću ograde, a ima i nekoliko dobrih trgovaca iz naših krajeva. No, uza sve to svi misle uvijek na to kako bi se jedanput mogli vratiti u svoj rodni kraj u svoju dragu Istru, koju se nikako i nikada ne može zaboraviti. Ako Bog da i sreća junačka doći će jedanput i do toga, a sada treba imati strpljenja i treba raditi, jer tako zapovjeda život.

Putem «Istarske Riječi», koja nam je dobra domaća prijateljica i koja nam svake sedmice stizava iz staroga kraja da nam priča o Istri, šaljemo našem narodu jedan pozdrav.»

Burza.

Jučer se je moglo kupiti odnosno prodati na tršćanskoj burzi:

1 engl. lira šterlina za 88.75 do 89.25 tal. lira; 1 amer. dolar za 18.05 do 18.35 lira; 100 austr. šilina za 250 do 266 lira; 100 jug. dinara za 31.75 do 32.75 lira; 100 švicarskih franaka za 352 do 356 lira; 100 franc. franaka za 71 do 72.25 lira; 100 njem. maraka za 431 do 441 lira.

Franina i Jurina

Fr.: Jurino, veruješ ti va pegulu?

Jur.: Va kakovu pegulu?

Fr.: Va onu taneku — smolu. Veruješ ti, da ima ljudi, kem i olovo plavat more, a da i takoveh, kem će i najlagji šugar na dno past?

Jur.: Verujem, koliko verujem.

Fr.: Ja sam poznaval ljudi, ki su se cel svoj život mučili i mantrali, šparali i stiskali — pak su najzada od glada umrli. A poznaval sam i takoveh «galantomini», ki nisu nikada niš delali, ki se nisu za niš ni mučili ni skrbeli, ki su pucali i rashićevali — i vavek su imali svega i svačesa.

Jur.: Bilo ih je svakakoveh i još će ih bit. I s pegulum i prez peguli. Tako je to na svete.

Fr.: Dunke, kako vidim, i ti veruješ va pegulu. A veruješ pak va sriću, ka more čoveku pomoć, da od največega siromaha postane najedanput največi bogataš?

Jur.: Verujem i va to. Ja sam na jedno rečene čul za čoveka, ki je s jednum lirum počel i prišal do osamnajst milijardi.

Fr.: Kako to?

Jur.: Imel je jednu liru i našal je na ceste jednega drugega, ki je tulikajše imel jednu liru. Neč njim je skočilo va glavu i počeli su se skomećevat. Sreću je imel on prvi, i lira, ku je imel on drugi, prišla je va njigov žep. I tako je on sada imel dve liri.

Fr.: No to još ni Bog zna ča.

Jur.: Čekaj! Projde onuda neki gospodin, ki je va žepe imel jednu škujicu. Kroz tu škujicu pale su mu na zemlju dve srebrne desetače. Onaj prvi ih digne, brzo ih skrije, a onemu, ki ih je zgubil, dal je one svoje dve liri a zadržal je za se one dve desetače. I tako je on sada imel dvajset lir.

Fr.: Ja, ma to ni pošteno!

Jur.: Ja, dragi moj, vela bogatstva se retko kada s poštenjem dobivaju. Dunke, on je sada imel dvajset lir. Teh dvajset lir posudil je jednemu mladiću, ki mu je dal za penj srebrnu uru od vrednosti. Mladić ni mogal valje da plati svoj dug, i on prvi je prodal uru i dobil je za nju sto lir.

Fr.: Ma ih ni zlodeju za se pridržal!

Jur.: I kako lepo! On je sada imel sto lir. Za ti beči kupil je neku staru robu i prodal ju je za novu — i sada je najedanput imel ništar ne manje nego pet sto lir. Ti krajcari složil je va takuin i spustil ga je na sred placi i stavil se zada kantunića, da vidi, ki će ga pobrat. Dignul ga je jedan gospodin va cilindre i spravil ga j' va žep. On za njim. — Čujete! Vi ste digli moj takuin. — Na vam ga! — odgovori drugi. On prvi pogleda nutra i reče: — Va takuine su bile dve tisuće lir, a ovde ih ni nego pet sto. Ako mi ne date valje moje dve tisuće lir, ja ću storit jedan takov škandal, da ne će na vami ostat ni jedne dlaki cele. On se drugi prestrašil i dal mu je koliko j' pital — i on je sada imel dve tisuće lir.

Fr.: Ja — ma ni to ni pošteno!

Jur.: Mi sada ne govorimo o poštenju, nego o bogatstvu. Dunke, on je sada imel dve tisuće lir. S temi beči opril je butigu i devet puti je faliral. Kad je faliral deseti put, imel je već svojega premoženja okole dvesto tisuć lir.

Fr.: Ma ča se dunke tako delaju oni silni beči.

Jur.: Ja ne znam, kako se delaju, ja ti samo povedam, kako je bilo s onem čovekom. Sad je on imel dvestotisuć lir. S temi beči šal je va Budapest i tamo preigral tri deli tega svojega premoženja. Ostalo mu je samo pedeset tisuć lir.

Fr.: Aha, dunke je vendar prišal vrag po svoje.

Jur.: Čekaj, još nismo na kraju. Onputa je šal va Franciju, va Nicu, tamo je va jednoj veloj igračnice

stavil sve svoje na br. 36 i dobil ništar ne manje nego 670.000 lir.

Fr.: I sopet! Vidi se, da vrag ne će nego na veli kup.

Jur.: Onputa je počel špikulat na borse, pokupoval je na stotine acijoni, varal je desno i levo, kupil nekoliko fabrik, — i tako ti j' va par let prišal na osamnajst milijardi.

Fr.: Osamnajst milijardi ga vrazi zelo, umen! Pak ćeš reć, da ni sreća jedna vela stvar! Od jedne liri prit na osamnajst milijardi! Pak da ni to čudo!

Jur.: Čekaj, još nismo na kraje!

Fr.: Ča mu još ni bilo dosta, onoj hudobe budobastoj!

Jur.: Jednu večer je šal na kinematograf, i oćuti, kako ga neki sve pomalo s nogum bada. Bilo j' škuro, pak ni mogal videt, ki je, ali kada se j' otvorilo svetlo, vidi ti on kraj sebe jednu od oneh tanekeh, ka ti va njega gjedala, kako i telica va telca. I on se j' pustil ćapat va mrežu, oženil ju je i leto dan zatem imel je sopet onu samu jednu liru, s kum je bil počel.

Fr.: Dunke, kako prišlo, tako i otišlo.

Jur.: A da ča!

Domaće novosti

Vrijeme i usjevi u Istri.

Minulo je proljeće našem seljaku mnogo obećavalo, no izgleda da se sve ono što je seljak očekivao neće ispuniti. Kada se je preoravala zemlja, bilo je i nebo utješljivo pak se je vjerovalo, da će ovogodišnji poljodjelski prirod biti obilniji nego lanjski. Padale su povoljne kiše, i nije bilo opasnih vremena. No, došlo je ljeto, koje je donijelo sobom jarko sunce i jaku nebičnu sušu, a to je uvelike škodilo usjevima. Žitarice su se još nekako izvukle iako nisu izvanredno dobre, ali ipak nisu najgore, no već je krumpir od suše štetovao. Iz raznih krajeva Istre tuže se, da je krumpir slab, da se je posušio u vreloj zemlji. A kako znamo, krumpir je važna hrana istarskog seljaka. Naročito je jako osjetio ljetnu sušu kukuruz, koji je počeo žutjeti i savijati lišća još prije nego je ocvjetao. To je slab znak. Još bi mogla pomoći jedna povoljna i ne nagla kiša, ali izgleda, da je još ne će biti. Par puta su se već sakupljali oblaci, pale su dve, tri kaplje kiše, a onda se je sve opet za par minuta povratilo na staro. Naročito se jako osjeća suša u južnoj Istri, a takodjer i u zapadnoj. Ima krajeva, gdje je i ove godine, ko obično za svake jače suše, nestalo vode. To je velika muka za pučanstvo, koje mora na daleko da traži vodu. Osjeća se potrebu, da se što prije po svoj zemlji izgrade oni predvidjeni vodovodi.

Inače su žitarice već po svoj Istri požete. Vršidba je u toku. Zapaža se, da se od godine do godine sve više uvadjaju za ovaj posao strojevi. Dok se je pred desetak godina po Istri žito mlatilo «cipima», sada se po većim selima naročito uvadjaju strojevi na ruke ili dapače na dinamo.

Pučanstvo je naročito u gladnim krajevima teško dočekalo novo žito. Po našim selima nema novaca, a u kraju i juniju nestaje naime i kruha od domaćeg priroda, a bez kruha je seljak vanredno teško. Dao Bog, da se nebo smiluje, pa da i kukuruz krene na bolje, jer od «palente» naš seljak živi pol godine.

Banknote, koje izlaze iz prometa

Na temelju jednog zakona od 6. maja 1926. dne 30. junija izlaze iz prometa banknote izdane od «Banco di Napoli» i «Banco di Sicilia». Poslije toga dana te banknote ne gube doduše svoju vrijednost, one vrijede i dalje i to do 31. decembra 1930., ali u trgovinama, ili kod kakvog plaćanja nije niko dužan takve banknote primati. Onaj, koji ima više takovih banknota, moći će ih zamjeniti na državnim računarskim uredima do 31. decembra 1930. Poslije toga dana smatrati će se istom zastarjele i bez vrijednosti.

Naše čitatelje upozoravamo na ovu naredbu, da se budu znali ravnati u slučaju da imadu pomenutih banknota. Ako im u trgovinama ne budu htjeli primiti ih, neka se ne straše, mogu s njima na bilo koji državni računarski ured, gdje će moći u zamjenu za ove da dobiju nove banknote.

Falsificirani srebrnjaci.

Kako doznajemo pronašlo se je već nekoliko falsifikata novih srebrnih komada od 5 i 10 lira. Upozorujemo naše ljude, da se čuvaju, te da paze na srebrni novac, koji primaju. Krivi srebrnjaci poznaju se po zvuku. Kada se bace na kamenu ploču, ne zvuče kao pravo srebro, nego muklo ko prosti metal. Osim toga su ovi krivi srebrnjaci i nešto lakši (i to za tri grama) od pravih.

Pregledba konja, mazga, vozova i uprežnih oprema.

Ministarstvo Rata odredilo je svojim podredjenim organima pregledbu svih konja, mazga (mula), vozova i uprežnih oprema u istarskoj i kvarnerskoj pokrajini. Na pregledbu se moraju dovesti i one životinje, koje su kod zadnje pregledbe (g. 1923.) bile proglašene nesposobne. Ministarstvo obavještava, da je ova pregledba samo radi statistike i da se ne radi o nikakvoj rekviziciji.

Pregledba će se obaviti:
u Puli: dne 15., 16., 18., 19., 20. julija;
na Brionima: dne 21. julija;
u Cresu: dne 22., 23., 25. julija;
u Osoru: dne 26. julija;
u Nerezinama, dne 27. julija;
u Malom Lošinju: dne 28. julija;
u Unijama: dne 29. julija;
u Vodnjanu: dne 1. i 2. augusta;
u Barbanu: dne 3. augusta;
u Labinu: dne 4. augusta;
u Plominu: dne 5. augusta;
u Lovrani: dne 6. augusta;
u Matuljama: dne 8. augusta;
na Rijeci: dne 9. i 10. augusta;
u Jelšanama: dne 11. augusta;
u Klani: dne 12. augusta.

Vojničke vježbe i štete na poljima

Kao svakog ljeta tako se i ovog po raznim krajevima Istre vrše vojničke vježbe. Povodom ovih vježba dogadja ju se često po poljima naših ljudi štete. Te štete bivaju poslije naplaćene od vojne komande, no često se dogadja, da naš seljak propusti, da prijavi štetu ili je prijavi prekasno, pak pri tome trpi. Upozoravamo naše ljude, da je ministarstvo vojske naredilo, da se svaka šteta, počinjena od vojske prigodom vojnih vježba na nasadjenim i kultiviranim zemljištima mora prijaviti, izračunati i isplatiti odmah iza svršene vježbe. Ne učini li se prijava odmah, gubi se pravica na odštetu.

Osobne legitimacije

Kako smo već više puta pisali, poslije 30. junja imaju organi javne sigurnosti pravo da od svakoga putnika traže osobnu legitimaciju. Do toga dana moglo se je legitimirati s kakvim drugim običnim dokumentom, no od 30. junija dalje ti dokumenti, ako nisu providjeni slikom i izdani od državne vlasti, ne mogu služiti mjesto osobne legitimacije. Osobne legitimacije izdavati će se i nadalje, pak preporučamo svima onima, koji si još nisu nabavili, da to što prije učine, jer je to na njihovu korist. Legitimacije se izdaju osobama, koje su starije od 15 godina, i to muškima i ženskima.

Prva hrvatska čitaonica na Buzeštini.

Sjećanja i uspomene oživljuju od vremena na vreme u nama mnoge lijepe i ugodne momente iz prošlosti. I to je jedno uživanje i radost. Ne daj Bože, kad ne bismo imali lijepih uspomena.

Jedna takova lijepa uspomena za naše ljude na Buzeštini bez sumnje je uspomena na osnivanje prve naše čitaonice u onom kraju. I pred par dana, na dan sv. Ćirila i Metoda, 6. julija, stariji su se narodnjaci na Buzeštini sjećali i pričali su mladjima, kako je ono bilo pred 27 godina, kada se je g. 1900. na isti dan na Fontani slavila jedna velika slava. Pred 27 godina na sv. Ćirila i Metoda na Fontani u kući Cerovac, gdje je stanovao dr. Mate Trinajstić, vršila se je prva glavna skupština, na kojoj je bila ustanovljena prva hrvatska čitaonica na Buzeštini.

To je za sav tamošnji puk bio uistinu znamenit dan. Na glavnu skupštinu dohrlilo je veliko mnoštvo naroda da prisustvuje osnivanju čitaonice, koja je poslije bila žarište narodne prosvjete u onom kraju.

Otvorni govor na skupštini držao je dr. Mate Trinajstić. A on je znao pobuditi. Oduševio je sve. Skupštini su prisustvovali blagopokojni naš dekan Ante Kalac, pak Matko Mandić, narodni zastupnik i urednik «Naše Sloge», Mate Brajša, koji je bio zanosni širitelj naše narodne popjevke, pak ondašnji buzetski općinski načelnik živući naš starina g. Fran Flego, pok. župnik iz Vrha Vranić, a bilo je još i dosti drugih naših uglednih ljudi iz raznih krajeva. Narčito je mnogo bilo seljaka. Bio je izabran odbor, a od seljaka ušli su u odbor pok. Tončić - Nabergoj i Cerovac - Blažinčić. Već ih nema medju živima, daj im Bog mir duši!

Na skupštini je bilo pročitano i mnogo brzojava, u kojima se je s raznih strana Istre pozdravljalo otvorenje ove čitaonice, koja je u prosvjetnom pogledu kroz dugi niz godina koristila našemu narodu na Buzeštini. Narod bistar i svjestan duboko je bio shvatio da se bez prosvjete ne da živjeti i da je prosvjeta temelj ljudskome životu, pak je svoju čitaonicu ljubio i ponosio se njome, a danas se ugodno na nju sjeća.

Fašisti u Julijskoj Krajini

«Foglio d'Ordini» javlja, da je sada u fašističkoj stranci upisano jedan milijun članova. Od toga broja ima 960.590 muških i 70.081 ženskih članova. U Julijskoj Krajini ima 16.217, a u Dalmaciji 1275 organiziranih fašista.

Sajam u Šapjanama.

Dne 3. jula ove godine držao se je u Šapjanama, općina Jelšane, veliki sajam marve i robe. Od sada dalje će marvinski sajmovi biti u Šapjanama 3. dana svakog mjeseca.

Izjava.

Ja potpisani odgovorni urednik «Istarske Riječi» izjavljam, da objelodanjeni dopis iz Baderne u 37. broju od 16. 9. 1926. pod naslovom «Sv. Marija Mala utvrdjuje slavenski značaj» u kome su sadržani lični napadaji protiv vlasnika mlina u Baderni gosp. Ivana Muscovicha (Goča) od Antuna i njegove braće, napisan je na temelju sasma neosnovanih i netočnih izvještaja.

Nakon izvidjenih činjenica ustanovio sam, da ne stoji, da su ikada braća Muscovichi grozila ili nasilno rastupala protiv badernskih seljaka, niti da su bilokoga iztukla ili prijetila ricinusovim uljem ili smrću.

Oni su pošteni industrijalci najtalijanskijih osjećaja kojima domaće pučanstvo duguje svako štovanje i radi gospodarske koristi što donaša njihov rad onom kraju.

Izjavljam, da mi je žao što je došlo do objave i radi čega me je gosp. Muscovich tužio, te izjavljam da primam sa zahvalnošću da se danas povuče tužba i se podvrgavam plaćanju sudbenih troškova.

U Trstu 25. junija 1927.

Ivan Stari.

Svega po malo

Sunčanje i zdravlje.

Uopće je teško reći, koliko se netko smije sunčati. Svakako je potrebno, da se ljudi počnu sunčati samo kratko vrijeme — nekoliko minuta po satu dopodne i popodne. Ako misle, da im ne škodi, da im se koža ne upali, da se dobivaju groznice, da ne postaju nemirni, da mogu po noći spavati, onda sa sunčanjem drugi dan nastave i produže ga dnevno za nekoliko minuta po satu dok ne dotjeraju, da se mogu bez opasnosti sunčati i nekoliko sati dnevno.

Osobito oprezni kod sunčanja moraju biti oni, koji boluju na plućima. Ako se nagio i dugo izvrgnu suncu, lako mogu da počmu bacati krv i da im se bolest na plućima pogorša. Najbolje je početi naprije sa zračnom kupelji, ležanjem u sjeni na zraku. Zatim izvrgnuti suncu tek noge nekoliko minuta na svaki sat, pa ako se nakon nekoliko dana ne opazi nikakovih rdjavih znakova, predje se na sunčanje trbuha, prsiju i ledja.

Zdravi ljudi — osobito koji djelovanje svjetla kupanjem ublažuju — mogu brže da predju na sunčanje cijelog tijela.

Sunčanje mijenja tako cijeli organizam i jača, da gotovo nema bolesti, na koju ne bi u dobrom smislu djelovalo.

Osobito slavlje slavi sunčanje u liječenju tuberkuloze ili sušice u zglobovima i žlijezdama. Prije je bilo pravilo, da se bolesni, sušičavi zglob izreže — zato se još i danas nepravom ta vrst tuberkuloze zove kirurška. — Danas bi to značilo osakaćenje, jer se sunčanjem i drugim pomagalima dade sušica u zglobovima i žlijezdama ne samo izliječiti, nego i obolele zglobove tako ozdraviti, da ostanu gibivi. Prije je n. pr. kod liječenja tuberkuloze kirurškim zahvatom ozdravljavalo samo 37 posto, umiralo 43 posto, dok kod liječenja sunčanjem ozdravljava 86.3 posto i samo 2 posto umire.

Sunca i svjetla imade svagdje. Onog, koji se razumno sunča, čuva od bolesti a onog, koji je bolestan od mnogih bolesti ozdravljuje. Sunce je naš najbolji branič od bolesti i najefitiniji lijek.

Novi transatlantski lijetovi

Slava američkih avijatičara Lindbergha i Chamberlaina pomućuju mir mnogim avijatičarima svijeta. Gotovo svaki dan najavljaju se novi smioni pothvati u avijatici. Tako bi izmedju 15. i 25. jula o. g. imao letiti iz Berlina preko New-Yorka u San Francisco najpoznatiji pilot njemačke avijatike Köunecke, na aparatu sa tri motora. On će uzeti sa sobom radio-telefonistu i još dva putnika, dakle usve četvorica ljudi. Aparat će moći prevaljivati oko 230 km na sat, a biće snabdjeven benzinom za 70 sati lijeta. Čehoslovački vojni avijatičari kapetan Maklovski i poručnik Pavlovski takodjer se spremaju za lijet iz Praga u New-York. Oni su odlučili da se natječu za Rockefellerovu nagradu od 100 hiljada dolara, koja pripada onom avijatičaru koji preleti iz Evrope u Ameriku i natrag.

Vojničke žrtve Austro-Ugarske u svjetskom ratu

Madjarsko ministarstvo unutarnjih poslova u Budimpešti izdalo je statistički pregled vojničkih žrtava Austro-Ugarske za vrijeme svjetskog rata. Austro-Ugarska je imala pod oružjem 8,522.000 ljudi. Austrija je izgubila 495.000, a Ugarska 381.000 mrt. vojnika. Mrtvih i ranjenih u Austriji je bilo 2,777.000, a u Ugarskoj 2,139.000 ljudi. Kako tužno govore ove cifre!

Njemačka sovjetska republika na Volgi.

Ruska sovjetska vlada dala je svim narodima, koji živu u okviru S. S. S. R., autonomiju i osnovala je za svaku narodnu manjinu posebnu sovjetsku republiku, gdje se ove narodne manjine nalaze u većem broju. Tako je na Volgi, gdje žive veliki broj njemačkih kolonista, osnovana njemačka sovjetska republika. Nijemci u ovoj republici imadu i svoje škole, razumije se komunističke, kojima je svrha odgajanja omladine u komunističkom duhu.

50 hiljada dolara za lijek protiv raka.

Jedan Amerikanac odredio je dvije nagrade po 50 hiljada dolara onima, koji pronadju uzroke, preventivna sredstva i lijek protiv raka. Odredjujući tu nagradu, on je napomenuo, da ne mora ona pripasti samo ljekarima i drugim licima, koji po svojem zanimanju imaju veze s medicinom.

Lijek protiv raka predmet je neumornog istraživanja svijų naučnika ljekara. Strašna bolest pustoši u cijelom svijetu, i svi naučnici posvetili su se studijama da bi pobijedili tu bolest. Opat Pijerlo učinio je jedan veliki korak u pitanju nasljedja raka, praveći pokuse na miševima. Mnogi ljekari vrše razne pokuse u svojim laboratoriumima i možda će se jednog dana pronaći lijek koji će spasiti čovječanstvo od ove teške bolesti.

Amerikanski rekord u djeci.

Predsjednik Sjedinjenih Država g. Coolidge imao je ovih dana priliku, da podijeli jednu osobitu nagradu, i da upozna jednog neobičnog amerikanskog rekordera. Bio mu je predstavljen g. Reuben Blan, farmer iz Sjeverne Karoline, starac od 82 godine, koji je «najviše učinio, da bi podigao moć i veličinu svoje domovine». On je, naime otac 34 djece, t. j. drži svjetski rekord u očinstvu.

Kad je taj uzorni otac obitelji bio usrećen dvadesetim djetetom, obvezao se poslanik Small, da će svakomu Blandovom djetetu, koji bude još slijedilo, kupovati sve do 20 godine odijela. Medjutim nesretni poslanik nije tada ni slutio, do koje će mjere doći iskorišćivanje njegove dobrodušne odluke. On je morao da još četrnaest puta potvrdjuje svoju velikodušnost.

Nebeski fenomen u Indiji.

U Bombay-u zapažen je nebeski fenomen. Opažen je naime mjesec tamne modre boje, koja se je poslije nekoliko sati pretvorila u zelenu, da konačno iza toga dobije opet svoju naravnu boju. Dok lakovjerna masa iz ovog fenomena izvodi razna nagadjanja, meteorološki krugovi drže, da je to predobjava velikih monsunskih vjetrova, koji u ovo doba duvaju u Indiji.

Pučanstvo Londona.

Prostor, što ga obuhvaća London, iznosi 48 km u duljinu, a 44 km u širinu. Na tom prostoru stanuje 7,000.000 ljudi. Ako se ovom broju pribroje i oni koji rade na tom prostoru, a inače stanuju izvan grada, onda pučanstvo Londona iznosi poprečno oko deset milijuna osoba.

Šaljivi Zbornik

Gosp. Karlo Adamić poslao nam je iz Koprivnice na 24 strane većeg formata svoj prvi svezak Šaljivog Zbornika, lista za zabavu i duševno rastresenje. U tom su šaljivom listu poredane mnoge originalne, a nekoje i poznate šaljive zgode i šale te šaljivo tumačenje nekih oznaka. Te oznake je obilježio muzičkom, političkom i modernom katekizmu i šaljivim oglasima. U Zborniku su same zdrave i zabavne šale bez ikakvih svinjarija, koje su obično opisane u modernim šaljivim listovima. «Šaljivi Zbornik» se naručuje kod Karla Adamića, Koprivnica, Hrvatska, Jugoslavija. Cijena je ovom svesku 4.50 lira. Da se pošalje preporučenim putem, najbolje je bilo naručiti više eksemplara. Novac se može poslati i novčanim pismom u lirama.

TREŠETE

Svaku su večer trešete igrali,
i svaku se večer rad kart pokarali,
moj nonić i nona.
Nonić bi pipu fumal
i mučal,
kad ne bi dobival,
a kad bi partidu dobil
bi se none rugal,
užival,
i asa lišal.

Nona je zajedno večeru kuhala
i vavek se vekom stajala
večeru mešat,
oganj naložit
i sol doložit.

Smešni su bili nonić i nona,
onako za stolon
nonica z' očali,
a moj nonić s pipun,
i s kartami v rukah.
Nono dobivajuć,
nona brontolajuć,
al kako je već bilo.

I onput bi se posvadili,
da se je sve treslo,
moj nonić i nona.
Nonić bi karti hitil
i beštimal,
i svi fali od sveta
bi none našal.
A nona, kako već ženska
dužna mu ne bi ostala
i na jednu njigovu
dvajset odgovarala.

Ma to ni niš značilo,
zač drugi dan, pod večer,
kad se je zamračilo,
bi nonić šal nonu zvat:
«Marjanko, gremo igrat.»

Gervais Drago.

Novi zakon javne sigurnosti

Kr. Ž. D. od 14. aprila 1927, br. 593 br. 883, objelodanjen u Gazzetta Ufficiale od 2. maja br. 101 preinačio je novi jedinstveni tekst zakona za javnu sigurnost.

Članak 1.

Posljednji se stavak članka 1. jedinstvenog teksta zakona za javnu sigurnost, potvrdjenog kr. dekretom od 6. novembra 1926, br. 1848, zamjenjuje ovim stavcima:

«Oblast javne sigurnosti je pokrajinska i mjesna. Vlast pokrajinske oblasti za javnu sigurnost vrši prefekt i kvestor. Ovaj posljednji vrši u pokrajini vlast, koja je prije bila povjerena ukinutoj kotarskoj (okružnoj) oblasti.»

Članak 2.

U propisima jedinstvenog teksta zakona za javnu sigurnost, potvrdjenog kr. dekretom od 6. novembra 1926, br. 1848 riječi se «kotarska (okružna) oblast za javnu sigurnost» zamjenjuju riječju «kvestor».

Članak 3.

Kod onih prestupaka, predvidjenih u jedinstvenom tekstu zakona za javnu sigurnost, potvrdjenog kr. dekretom 6. novembra 1926. br, 1848, gdje zakon ne ustanavlja, koja je najveća mjera kazne rekluzije ili zatvora, ove se kazne primjenjuju u mjeri ne višoj od 6 godina, a to sve dotle, dok ne stupi na snagu novi kazneni zakonik.

Članak 4.

Dok ne stupi na snagu novi kazneni zakon o prestupcima predvidjenim u jedinstvenom tekstu zakona za javnu sigurnost, potvrdjenog kr. dekretom od 6. novembra 1926, br. 1848 sudit će tribunali, izuzev slučaje, koji po postojećem kaznenom postupniku pripadaju sudjenju pretora ili mogu biti njemu prepušteni.

Članak 5.

Drugi se stavak članka 193 jedinstvenog teksta zakona za javnu sigurnost, potvrdjenog kr. dekretom od 6. novembra 1926, br. 1848, zamjenjuje ovim:

«Konfinirani, koji se ogriješi o odredbama ove glave, bit će kažnjen zatvorom od tri mjeseca do jedne godine, a vrijeme, što ga odležava, ne uračunava se u vrijeme konfinacije.»

Članak 6.

Kraljeva je vlada ovlaštena, da odredbe ovog jedinstvenog teksta, potvrdjenog kr. dekretom od 6. novembra 1926, br. 1848 po objavi novog kaznenog zakona i kaznenog postupnika dovede u sklad s njihovim propisima i da objavi novi jedinstveni tekst zakona za javnu sigurnost.

Članak 7.

Ovaj dekret stupa na snagu na dan objave u «Gazzetta Ufficiale del Regno» a bit će podnešen parlamentu, da ga pretvori u zakon.

Predsjednik vlade, ministar unutarnjih posala i ministar za pravosudje ovlašteni su, da kao predlagači prikažu dotični nacrt zakona.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

RED VOŽNJE

Važi od 1. julija do 30. septembra 1927.

Željeznička pruga Trieste-Campomarzio—Pola (Trst—Pula i obratno)

putnički	putnički	brzi	mješoviti	brzi	mješoviti	putnički	odlazak	STANICE	dolazak	putnički	mješoviti	mješoviti	brzi	brzi	putnički	putnički
	5.25	8.40	12.25	15.40		19.15	↓	Trieste-Campomarzio (Sv. Andrej)	↑	9.36	7.35		13.30	19.14	21.13	
	5.40		12.40			19 30		S. Anna di Trieste (Sv. Ana)		9.23	7.22		13.17		21.—	
	5.53		12.54			19.45		S. Giuseppe della Chiusa (Ricmanje)		9.11	7.10				20.48	
	5.59	9.08	13.02	16.08		19.49		S. Antonio-Mocco (Boršt)		9.07	7.06		13.03		20.44	
	6.14		13.17			20.04		S. Elia (Draga)		8.53	6.52		12.49		20.50	
	6.27	9.35	13.30	16.35		20.17	dol.	Erpelle-Cosina (Herpelje-Kozina)	odl.	8.41	6.40		12.37	18.28	20.18	
	6.35	9.45		16.47		20.27	odl.		dol.	8.35			12.31	18.22	20.10	
	6.42					20.34		Presenza del Taiano (Prešnica)		8.28					20.03	
	6.49					20.41		Piedimonte del Taiano (Podgorje)		8 20			12.19		19.55	
	7.01					20.53		Sasseto (Zazid)		8.11					19.46	
	7.09			17.13		21.01		Acquaviva-Valmarasa (Rakitovac)		7.59			12.01		19.33	
	7.20			17.22		21.11		Pinguente (Buzet)		7.42			11.44		19.15	
	7.31			17.33		21.20		Rozzo (Roč)		7.33			11.35	17.32	19.05	
	7.46	10.33		17.46		21.33		Castel Lupogliano (Lupoglava)		7.21			11.24		18.53	
	7.55					21.43		Colmo (Hum)		7.06					18.37	
	8.04					21.52		Borutto (Borut)		6.57					18.28	
	8.18	11.04		18.13	17.15	22.08		Cerreto istriano (Cerovlje)		6.48		11.31	10.58	16.57	18.19	
	8.24					22.14		Novacco (Novaki)		6.35					18.06	
Iz Rovinja	8.33	11.16	Iz Rovinja	18.24	18.46	22 23		Pisino (Pazin)		6.27	Iz Rovinja	11.17	10.42	16.39	17.58	Iz Rovinja
	8.47					22.38		Cherchi (Heki)		5.16					17.43	
	8.55			18.41	19.14	22.46		S. Pietro in Selve (Sv. Petar u Šumi)		5.07		9.49	10.26	16.24	17.34	
	9.04					22.55		Gimino (Žminj)		5.57					17.24	
5.55	9.13	11.47	14.45	18.54	19.50	23.03		Canfanaro (Kanfanar)		5.49	9.13	9.30	10.11	16.11	17.16	18.48
6.03	9.20		14.54		19.58	23.10		Smogliani-Carmedo (Smoljani)		5.41	9.06				17.07	18.41
6.11	9.26		15.03		20.07	23.16		Sanvincenti (Sv. Vičenat)		5.34	8.58				17.00	18.33
6.20	9.33				20.16	23.23		Zabroni-Roveria (Cabronići)		5.28	8.50				16.54	18.25
6.37	9.46	12.13	15.44	19.18	20.32	23.35		Dignano (Vodnjan)		5.13	8.33		9.45	15.45	16.40	18.08
6.46	9.54		15.54		20.41	23.43		Gallesano (Galižana)		5.05	8.19				16.29	17.54
7.09	10.06	12.30	16.10	19.34	20.55	23.55	↓	Pola (Pula)	↑	4.50	8.00		9.25	15.25	16.14	17.35

Željeznička pruga Canfanaro—Rovigno (Kanfanar—Rovinj i obratno)

mješ.	putn.	mješoviti	mješoviti	odlazak	STANICE	dolazak	mješ.	putn.	mješoviti	mješoviti
9.25	11.55	19.40	23.13	↓	Canfanaro (Kanfanar)	↑	5.42	11.42	15.52	22.42
9.45	12.15	20.00	23.33		Sossi (Sošići)		5.24	11.24	15.34	22.22
9.53	12.23	20.07	23.40		Villa di Rovigno (Rovinjsko Selo)		5.16	11.16	15.26	22.15
10.12	12.42	20.26	23.59	↓	Rovigno d' Istria (Rovinj)	↑	4.55	10.55	15.05	21.50

Željeznička pruga Trieste—Parenzo (Trst—Poreč i obratno)

Putnički vlakovi					polazak	STANICE	dolazak	Putnički vlakovi				
	5.—	9.45	13.55	18.25	↓	Trieste-Campomarzio (Trst-Sv. Andreja)	↑	7.50	12.	19.08	21.16	
	5.22	10.07	14.18	18.48		Trieste-Servola (Trst-Škedenj)		7.28	11.40	18.47	20.54	
	5.46	10.31	14.41	19.11		Muggia (Milje)		7.02	11.14	18.14	20.28	
	5.57	10.42	14.52	19.22		Albaro Vescovà (Škofje)		6.53	11.04	18.03	20.18	
	6.05	10 58	15.01	19.31		Villa Decani (Dekani)		6.43	10.54	17.51	20.09	
	6.28	11.40	15.24	19.55		Capodistria (Kopar)		6.25	10.35	17.30	19.51	
	6.49	12.55	15.45	20.16		Isola d' Istria (Ižula)		5.51	10.08	16.40	19.18	
	7.13	13.24	16.09	20.40		Portorose-Pirano (Portorose-Piran)		5.27	9.44	15.09	18.54	
	7.54	14.31	16.51	21.23		Salvore (Savudrija)		4.46	9.03	13.51	18.13	
5.05	8.37	15.03	17.33	21.56		Buie (Buje)		4.15	8.32	13.20	17.42	20.36
5·38	8.58		17.54			Grisignana (Grožnjan)			8.01		17.12	20.15
6.22	9.36		18.31			Portole (Oprtalj)			7.20		16.30	19.52
7.10	10.04		18.59			Bagni S. Stefano-Levade (Livade)			6.57		16.08	19.07
7.35	10.19		19.14			Montona (Motovun)			6.37		15.47	18.40
7.48	10.33		19.28			Caròiba (Karojba)			6.25		15.35	18.18
8.20	10.57		19.52			Visinada (Vižinada)			6.01		15.11	17.54
8.43	11.16		20.11			S. Domenica Villa Sammarco (Labinci)			5.42		14.52	17.21
8.55	11.28		20.18			Visignano (Višnjan)			5.33		14.43	17.08
9.07	11.35		20.30			Villanova (Novavas)			5.20		14.30	16.45
9.27	11.54		20.49		↓	Parenzo (Poreč)	↑		5.—		14.10	16.25

Željeznička pruga Trieste—Fiume (Trst—Rijeka i obratno)

brzi	brzi	brzi	brzi	putnički	brzi	polazak	STANICE	dolazak	brzi	brzi	putnički	brzi	putnički
19.30	14.45	9.05	7.30	5.—	1.—	↓	Trieste Centrale (Trst južna stanica)	↑	9.30	13.15	16.35	19.10	23.—
20.09	15.24	10.08	8.09	5.49	1.42		Aurisina (Nabrežina)		9.05	12.49	15.39	18.41	22.24
		10.30		6.17	2.06		Opicina Campagna (Općina)		8.51		15.45	18.27	22.10
20.52	16.07	10.58	8.52	6.47	2.36		Divaccia S. Canziano (Divača)		8.28	12.13	15.18	18.04	21.44
21.32	16.43	11.35	9.32	7.32	3.15	dol.	S. Pietro del Carso (Sv. Petar na Kr.)	pol.	8.02	11.46	14.49	17.37	21.15
21.40	16.53	11.47	9.38	8.25	5.25	pol.		dol.	7.27	11.26	14.50	17.26	21.05
22.12	17.28	12.19	10.10	8.57	6.02		Torrenova-Bisterza (Trnovo-Il. Bistr.)		6.54	10.56	13.45	16.56	20.35
22.31	17.47	12.36	10.31	9.16	6.30		Sappiane (Šapjane)		6.28	10.30	13.17	16.30	20.09
22.50	18.06	12.55	10.50	9.35	6.54		Giordani (Jurdani)		6.09	10.11	12.56	16.11	19.50
23.—	18.16	13.05	11.—	9.45	7.07		Abbazia-Matuglie (Opatija-Matulji)		5.45	9.51	12.26	15.51	19.26
23.20	18.35	13.20	11.20	10.05	7.30	↓	Fiume (Rijeka)	↑	5.20	9.30	11.55	15.30	19.05

Željeznička pruga Divaccia—Erpelle—Cosina (Divača—Herpelje—Kozina i obratno)

mješoviti	brzi	putnički	mješoviti	polazak	STANICE	dolazak	mješoviti	putnički	brzi	mješoviti
5.58	9.20	15.15	19.30	↓	Divaccia S. Canziano (Divača)	↑	8.—	13.56	19.02	20.46
6.15			19.47		Roditti (Rodik)		7.45	13.46		20.36
6.25	9.39	16.34	19.57	↓	Erpelle-Cosina (Herpelje-Kozina)	↑	7.30	13.55	18.55	20.25

Broj 29 | Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) | U Trstu, 21. julija 1927. | Pojedini broj 25 cent. | God. V.

„Istarska Riječ" izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar". Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·—lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". — Narodna poslovica.

Austrija

Austrijski su Slaveni u doba prije rata često puta pokazivali na Švajcarsku kao na uzor, prema kome bi se moglo urediti narodnosno pitanje u staroj monarhiji i nadodavali: — Dajte svakomu narodu sva prava, što ga idu, pa du vidite, kako će ova zemlja biti silna i jaka.

Bečki Nijemci odgovarali su na ovo: Kad bi se Austrija uredila onako kao i Švajcarska, tada bi svi narodi u njoj bili ravnopravni, tako da bi na priliku Hrvati, Česi, Slovenci i tako redom imali i uživali na vlas sva ona prava, što ih uživamo i mi Nijemci, a toga mi ne ćemo. Mi hoćemo, da budemo prvi i da zapovijedamo, što bi bilo nemoguće u času, kad bismo i Slavenima dali sva prava. U tom slučaju mi bismo bili jednaki s njima, pa ova Austrija ne bi za nas više imala nikakva smisla. Mogla bi mirne duše da se raspane i da svaki podje k sebi, Slaveni — kamo im je drago, a mi Nijemci k našoj braći, k velikoj Njemačkoj.

Dogodilo se ono posljednje: Austro-Ugarska se monarhija raspala, Madžari su dobili svoju državu, Česi svoju, a Poljaci, Rumunji, Hrvati, Slovenci i Talijani i ostali otišli onamo, kuda ih je srce vuklo.

I time su austrijski Nijemci prestali da budu ono, što su bili, dok je carstvo bilo na nogama. Prije su vladali i tresli jednom ogromnom velevlasti, a poslije sloma ostali su ograničeni u jednoj maloj državici od neko šest ili sedam milijuna duša. Jedan Crnogorac običavao je govoriti, da su male državice, velike mizerije. To su u času sloma ćutili i bečki Nijemci, stoga su u istom času i zatražili, da budu prisajedinjeni s velikom Njemačkom.

Medjutim tome se je protivila pobjedonosna Antanta i novo nastale države. Ni Francuska a ni Italija nisu htjele o tome da čuju. A protivila se i Engleska veleći: — Njemačka nam je u ratu učinila toliko zlo, a mi da je sada još nagradimo i pustimo joj, da se proširi za 83 tisuće četvornih kilometara i da se poveća za šest i pô milijuna stanovnika. To ne ide: Austrija treba da ostane samostalna državica, republika.

I tako je i bilo. I ostalo do dana današnjega.

Ali to ne znači, da su austrijski Nijemci napustili misao pripojenja k Njemačkoj. Naprotiv: ta je misao u njih jako ukorenjena, i što je zapadne vlasti više suzbijaju, Nijemcima je ona sve milija i draža.

I napreduje ta misao, nesamo u riječima već i u zbilji. Zakoni se u maloj austrijskoj republici u ovo posledne vrijeme sve polako udešavaju prema zakonima, što su na snazi u Njemačkoj. Za slučaj mobilizacije uveden je isti pravilnik, koji vrijedi i u Njemačkoj, a isto su tako uvedene i uniforme, jednake s onima, što ih je vidjeti u Njemačkoj. Za pošte, telegrafe i telefone u prometu s Njemačkom vrijede iste tarife kao i u Pruskoj i u Bavarskoj, a tako i za carinare. Bečki industrijalci u najtješnjoj su vezi s onima u Njemačkoj, a isto tako i sva kulturna i naučna društva. U tom pravcu postiglo se toliko, da se zapravo već i ne zna za granicu, što dijeli Austriju od velike republike Njemačke.

Francuze to zabrinjuje. Znadu oni, da nema Nijemca, koji u svome srcu ne gaji misao i želju za osvetom ili kako se to drukčije kaže — za «revanšom», zato se oni i protive svakom porastu Njemačke. Francuzi tvrde, da bi pripojenje Austrije Njemačkoj narušilo stabilnost u srednjoj Evropi. Dosta je, veli jedan pariški list, «Le Matin», baciti jedan sam pogled na kartu Evrope, da se o tome svak uvjeri. Isti list nadodaje, da bi nakon pripojenja Austrije Njemačkoj Italija graničila s ovom posljednjom na jednoj liniji od preko 500 kilometara, uslijed čega ne bi Njemačka bila odaljena od Jadrana ni za potpunih 100 km.

U drugu ruku Njemačka tako povećana došla bi preko Madžarske u položaj, da zaigra opet svoju staru igru «Dranga nach Osten», i to dijelom preko Jugoslavije, a dijelom preko Rumunjske.

Što je pak do Češke, ona bi ostala stisnuta u kliještima i ne bi bila u stanju ni da se pomakne. Otuda, veli franceski list, velika opasnost, koja od pripojenja Austrije Njemačkoj prijeti nesamo Franceskoj nego i svim zemljama, koje s Austrijom graniče i kojima se nameće dužnost, da učine sve, kako do toga pripojenja ne bi uopće došlo.

Ovo je sve lijepo, ali ako već danas — kako svi znaci kažu — Austrija pliva u vodama velike Njemačke, ne znamo, gle da učine i kako da spriječe, ali samo to znamo da će svakako nastojati da spriječe.

Politički pregled

ITALIJA

Odnošaji izmedju Grčke i Italije

Grčki ministri Mihalakopulus i Kafandaris, koji su bili nekoliko dana u Rimu, ostavili su Italiju dne 14. o. mj. Prije svog odlaska dali su novinarima nekoje izjave o odnošajima Grčke prama Italiji. Ministar Mihalakopulus tom je prilikom rekao, da Grčka nastoji na svaki način, kako bi njezini odnošaji s Italijom bili onako srdačni, kako su bili prije 15 godina. Ti srdačni odnošaji promjenili su se mnogo od 1912. naprijed. Od te godine dolazilo je češće do sporova i nesporazumaka izmedju Italije i Grčke. Te sporove znale su doduše obe države s dobrom voljom uvijek sretno riješiti. Ali sada treba, da se odnošaji Italije i Grčke postave na čvršću bazu, to jest na bazu jakog prijateljstva, koje ne će dozvoliti, da uopće do sporova dodje.

Grčko prijateljstvo s jednom ili drugom državom, kaže Mihalakopulus, ne priječi, da Grčka sklapa prijateljstvo s jednom trećom državom. Izmedju Italije i Grčke za sada ne postoji nijedno pitanje, koje bi zahtjevalo naglog riješenja. Izmedju njih postoji samo pitanje srdačnog prijateljstva. Grčka iskreno želi mir, ali, kaže Mihalakopulus, uvijek treba računati s eventualnim ratnim iznenadjenjima.

Osim toga izjavio je gosp. ministar Mihalakopulus, Grčka želi, da bi se izmedju Italije i Grčke što bolje razvili gospodarski odnošaji, te je potrebno na tome s obje strane poraditi.

Grčki ministri ostavili su Rim otputovavši u Brindisi, a odavle su prosljedili parobrodom za Grčku.

Italija i pobuna u Austriji

Pobuna u Austriji ima ne samo za Austriju veliko značenje, nego interesira i ostale države Evrope. Ovo interesiranje proizlazi iz toga, što bečka pobuna ima neko internacijonalno značenje, a osim toga, bi u slučaju, da se u Austriji nešto promjeni, bilo u teritorijalnom ili političkom pogledu, Austrija došla u sukob s postojećim medjunarodnim ugovorima.

Italija se takodjer zanima za prilike i učinak pobune u Austriji. Rimska je «Tribuna» pisala, da Italija mora vrlo budno paziti što se u Beču dogadja. «Italija je velika država, — kaže «Tribuna» — koja graniči s Austrijom, pa je u njezinom interesu, da se poštuje saintgermainska pogodba.»

Talijanski parlamentarci posjetiti će Budimpeštu

Pred dvije godine posjetili su Rim madžarski narodni poslanici u velikom broju. Time su učinili počast svojim talijanskim kolegama i cijelom talijanskom narodu. Da se za taj posjet oduže, odlučili su talijanski narodni poslanici otići u skupini u Budimpeštu. Madžari im spremaju lijep doček. Taj će posjet uslijediti mjeseca septembra.

Rad posebnog tribunala

Pred posebnim tribunalom nastavljaju se rasprave protiv raznih osoba, koje su optužene zbog protudržavnog rada.

Tako se je dne 7. julija vršila rasprava protiv Hektora Zanuttija, koji je bio optužen zbog sudjelovanja pri spremanju atentata, što ga je namjeravao izvršiti Zaniboni na presjednika vlade on. Mussolinija. Taj atentat bio je zasnovan kao neki početak jednog većeg oružanog prevrata u Italiji. Zanutti je tvrdio, da je nedužan, no svjedoci su potvrdili optužbu, da je on bio u vezi sa Zanibonijem, da je dapače on dobavio Zaniboniju 10.000 lira za izvedbu njegove namjere. Posebni tribunal je Zanuttija odsudio na 8 godina i 2 mjeseca zatvora.

Osim ovoga procesa važan je još jedan politički proces, koji se je vršio prošle sedmice u Sondriji. Optužena su bila dva svećenika, koji su pomagali popolarskom poslaniku Miglioliju bijeg u Švicarsku. Miglioli je bio osudjen u kontumaciji na 4 godine, a dva svećenika dobila su svaki po 2 godine.

Dne 14. o. mj vodila se je rasprava protiv Karlu Maestriju iz Milana i Alfeju Corazzoliju iz Campignola. Maestri je bio optužen, jer je propagirao komunizam šireći pomoću letaka prevratne ideje. Obnavljao je jednu sekciju komunističke stranke, koja je bila od vlasti raspuštena itd. Sud ga je osudio na 7 godina i pol zatvora, 3 godine nadzorstva, te isključenje iz svih javnih služba.

Corazzoli je bio optužen, da je veličao zločine, da je širio letke s napisom: «Živila komuna!», da je letcima napućivao trgovce neka ne plaćaju poreza, da je širio komunističku nauku, da je vrijedjao on. Mussolinija, da je vrijedjao agente, kad su ga aretirali. Osudjen je na 10 godina, 1 mjesec i 3 dana zatvora, 3 godine nadzorstva, 3000 lir globe i isključenje iz svih javnih služba.

AUSTRIJA

Revolucija u Beču. - Ustanak zbog riješenja porote. - Demonstracije. - Zapaljenje zgrade ministarstva pravde. - Vojska slaba. - Veliki broj mrtvih i ranjenih. - Štrajk. - Demonstracije popustile.

Ko grom iz vedra neba došla je u prilično miran politički život posljednjih dana, vijest, da je u Beču dne 15 o. mj., prošlog petka, buknula prava pravcata revolucija. Povod toj revoluciji bio je jedan razmjerno mali i neznatni dogodjaj.

Porotni sud u Beču riješio je dva «nacijonalista», koji su bili optuženi, da su prošle zime, kod jedne velike tučnjave izmedju «monarhista» i «republikanaca» u Satendorfu (u Burgenlandu), ubili s mecima iz revolvera invalida Šmarica i nekog dječaka po imenu Grössling. Takve su tučnjave već dulje vremena na dnevnom redu u Austriji, koja je, gotovo sva, organizovana u dva logora, u monarhistički «Frontkaempferbund» i republikanski «Schutzbund». Uslijed toga se proces pred bečkim porotnim sudom protiv optuženih «monarhista» nije, u javnosti, posmatrao toliko kriminalnim koliko političkim, a bit će da su i porotnici bili pod tim dojmom.

I ko zna iz kakvih političkih obzira sud je optužene političke ubojice riješio svake kazne. To nije bilo pravo republikancima, socijalistima i komunistima. Čim je Bečom prošao glas, da su optuženi riješeni, odmah se je digla u Beču buna. Odmah su u četvrtak bile sa strane radnika, koji su socijalistički i komunistički orijentirani, pokušane demonstracije, ali je policija radnike rastjerala i tako je sukob bio izbjegnut. U petak u 9 sati počeli su radnici u masama da se skupljaju pred gradsku vijećnicu i pred parlamenat. Sav promet tramvajski, automobilski i gradske željeznice bio je obustavljen. Sve radnje i trgovine su zatvorene. Radništvo je obustavilo rad u tvornicama i skupilo se na ulice.

Pred gradskom vijećnicom počele su demonstracije. Redarstvo je pokušalo da intervenira, ali su se mase oprle redarstvu i na mnogim mjestima redarstvo se kao slabije moralo povući. Došlo je do sukoba, u kojemu je bilo mnogo ranjenih a i mrtvih.

Medjutim radnici su se sve više sakupljali. Pred parlamentom i gradskom vijećnicom napravljene su barikade iz automobila, fijakera, klupa i raznoga drugoga materijala. Policija je nekoliko puta jurišala na barikade, ali je uvijek bila odbijena.

Masa je provalila u sudsku palaču na Schmerlingplatzu, prodrla u zgradu i odmah počela da baca spise na ulicu i da ih pali. Zatim je pobacala iz zgrade suce i ostalo osoblje. Neki činovnici bježali su u više spratove, a neki su se sakrili u podrume. Sudska palača se zapalila. Šest odjeljenja vatrogasaca pokušali su, da ugase požar, ali su se radnici oprli i toj akciji i zapriječili su gašenje. Vatrogasci su se pred radnicima morali povući.

Na to su demonstranti provalili u uredništva nacionalističkih novina «Wiener Neueste Nachrichten» i kršćansko-socijalnih «Reichsposta», demolirali ih i zapalili. Ustašama su neprestano dolazile u pomoć nove radničke mase.

U dva i po sata istupila je protiv demonstranata vojska sa strojnim puškama u potpuno ratnoj opremi. Glavna borba vodila se je oko zgrade ministarstva pravde. Demonstranti nijesu htjeli pripustiti vatrogasce da je gase. Razvila se je bitka izmedju vojske i radnika. U tim borbama palo je mnogo osoba i s jedne i s druge strane. Napokon su policiji i vojsci dohrlile u pomoć i radn. organizacije «Schutzbund» te su i one stale mlatiti ustaše. U 6 sati uspjelo je potisnuti demonstrante od zgrade ministarstva pravde. Ipak je zgrada izgorjela do temelja.

Demonstranti su zapalili i zgradu lista «Wiener Allgemeine Zeitung», koju je požar zahvatio takovom žestinom, da je gašenje bilo uzaludno. Vatra u zgradi Reichsposta nakon tolikih napora vatrogasaca ugušena je.

Policija i vojska povučene su zatim iz predgrada i koncentrirane su oko parlamenta i zgrade ministarstva pravde dok su se mase demonstranata skupljale posvuda.

U to su razne radničke i namješteničke organizacije proglasile štrajk i obustavile rad, tako na pr. tipografi, poštari, saobraćajni namještenici.

U pobuni i tučnjave po ulicama izmedju policije, vojske te socijalista i komunista, jako je pogodio Austriju i štrajk. Kada u jednoj državi počnu da štrajkuju željezničari i poštanski činovnici, onda je to jak udarac za nju. Iz Beča se štrajk odmah raširio po svoj zemlji. Sav promet i sve veze s Bečom bile su najedanput obustavljene.

Na večer toga žalosnoga dana borba je vrela na svim bečkim ulicama. Padali su mnogi mrtvi i ranjeni. Policija i vojska pucala je u pobunjenje po svim trgovima, a pobunjeni su pucali opet u vojsku i policiju, provaljivali su u razne državne zgrade, bacajući kroz prozore činovnike i ljude, koji im nisu bili po volji.

Ministri i vodje raznih protivnih stranaka, od straha pred pobunjenim strankama, sakrili su se. Kancelar Seipel, protiv kojega je takodjer bila revolucija uperena, držao se je čvrsto. Pregovarao je sa socijalističkim vodjama i stranim diplomatima i nastojao, da bi koji način smiri revoluciju.

Računa se, da je u petak na bečkim ulicama demonstriralo 300 hiljada ljudi. Ni strojne puške nisu dugo mogle da zaustave ovu masu. Demonstracija se je protegla do subote na večer, a i poslije toga dogadjao se je koji manji slučaj pobune i pucanja.

Iza kako je vladi uspjelo da bar donekle bunu stiša, Beč je pružao tužnu sliku. U nedjelju se je pravila bilanca teških dogodjaja. Ustanovljeno je, da je prilikom uličnih borba ubijeno oko 60 osoba, dok broj ranjenih premašuje 400.

Poslije revolucije policija je aretirala oko 250 ljudi, za koje se dokazalo, da su ubijali i palili.

Kancelar Seipel pregovara sa socijalistima, pa će možda poslije ove bune i oni u vladu. Vodja socijalista izjavljuje, da se socijalisti ne će za sada više buniti, a kaže, da se ni ovoga puta nisu bunili na uputu vodstva, nego svojevoljno ili nahuckani komunističkim agentima.

Novine pišu, da je ova revolucija bila u glavnom djelo komunista, koji su u Austriji osnovali jedan jaki tabor, a ovo je bio izvršen i jedan atentat, koji nije uspio. uspostave svoju vlast. Ovoga puta ipak nisu uspjeli. U Beču i po ostaloj Austriji uistinu se jako osjećaju posljedice revolucije, no polagano se opet vraća stari mir i red. Radnici i činovnici, koji su štrajkovali, primaju se opet posla. Poštanski i željeznički promet opet je uspostavljen, a novine, koje u dane bune nisu izlazile, sada opet izlaze.

Za vrijeme revolucije naročitu je mirnoću pokazao kancelar Seipel. On bi sve dogodjaje pratio nastojeći na svaki način da sve umiri i svede u red. No i njegov je život bio u opasnosti. U subotu je na njega bio izvršen i jedan atentat, koji nije uspio.

Iza kako se je u Beču sve umirilo Seipel je novinama dao jednu izjavu, te je medju ostalim rekao, da su posljednji dogodjaji jedinstveni u novijoj historiji Beča. Od 1848. nešto se sličnoga u Beču nije dogodilo.

Ovoga puta bile su Austrija i vlada, kaže Seipel, povučene u revoluciju, a da skoro nikakve krivice nemaju. Ako su ona dva optuženika bila riješena za to se nije smjelo vladu osuditi. Izmedju porotnika koji su izglasali osudu bilo je i radnika. Najviše što se je moglo očekivati bio je štrajk, ali nipošto ovakva pobuna. Vlada je ipak nastojala da pobuna što bolje i prije riješi. Štete, koje su tom prilikom nastale velike su, a Austrija će morati da ih nadoknadi štednjom i radom. Žrtve, koje su ovom prilikom pale za oplakivanje su. Do sada je služilo na ponos austrijskom narodu, da je uvijek u miru i dostojanstveno prošao sve trzavice i sva teška vremena, a da se nije prolivala krv. Ovo što se je sada dogodilo, boli. No, treba nastojati, da se brzo sve zaboravi, a to će se najljepše postići radom i redom za veće blagostanje Austrije. Tako kaže kancelar Seipel.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Nakon aeroplana — kanuni. - Izložba. Blagajnik, koji bježi. - Ninetta i — moda. Nema stranaca!... - Još o morskom psu. One tri.

Napredujemo — strašno i brzo, i ako podjemo ovim korakom, ne znam, kamo ćemo dospjeti. Još se nismo pravo učvrstili u aeroplanu, i već se na horizontu pojamljuje jedno novo prometno sredstvo kudikamo brže od svih mono — i biplana ovoga svijeta.

To novo prometalo — zove se top. Kanun. Jest, gospodo, prije nekoliko dana pravili su se u Turinu pokusi s jednim takovim topom. U nekakav čudan, u tu svrhu naročito napravljen Kanun stisnuo se čovjek i čekao, dok je od traga iskusan artilerist pomaknuo, što pomaknuti treba, našto je top prasnuo, a onaj čovjek u cijevi poletio nekoliko desetaka metara daleko na neizmjerno čudo, snebivanje i zaprepaštenje prisutne svjetine.

Ovaj kolosalni izum još je u povojima, ali kako danas na svijetu ne zna noć, što će sve da donese dan, možemo mirne duše da ustvrdimo, da ne će proći ni deset godina, i mi ćemo na Rijeci imati jednu kanunsku staciju za bacanje putnika na Učku i prijeko. Gdje je danas top, što najavljuje podne, tu će se pružiti ogroman kanun, a do njega bit će «kažot», gdje će se dobivati karte za ta topovska putovanja. Pitat ćeto: — Molim jednu kartu za Cres! Pa kad vam je dadu i probuše, vi ćete lijepo sjesti u onu široku topovsku cijev — i koliko bi čovjek okom trenuo, vi ćete biti već na Cresu, na Učki, u Pazinu, gdjegod budete htjeli. Nema sumnje: i nas i našu Rijeku čeka velika budućnost. Početkom idućega mjeseca otvara se na Mlaki III. Fiera campionaria. Taj velesajam bit će, kako svi znaci kažu, obilniji i bogatiji od onih predjašnjih. Na otvorenje doći će dva ministra: jedan talijanski, a drugi madžarski. Ujedno će se prirediti i izložba slika, kod koje će sudjelovati i mnogi jugoslavenski umjetnici. Sve će to biti spojeno s velikim svečanostima, kakove se na Rijeci priredjuju vrlo rijetko.

I naša bolnica imala je prošlih dana svoju senzaciju. Blagajnik zavoda, neki Ferlan, odnio deset hiljada lira i odmaglio. Traže ga na sve strane, ali uzalud: kao da je čovjek u zemlju propao. Vragometna čeljad su ti blagajnici! Čas ih vidiš, i čas ih opet ne vidiš. A što će biti pak kad budu imali na raspolaganju najhitrije aeroplane i one kanune, o kojima sam vam malo prije pričao? Kako ste možda doznali iz novina (ah te novine!) neki američki tribunal razriješio je ovih dana jednu bračnu vezu s ovog razloga:

Muž, neki ugledni gospodin, nije trpio svoje žene, ali nije joj to pokazivao ni tvrdom riječi ni oštrim pogledom, a ni bilo kakvom grubijanštinom. Od je samo od nje tražio dvije stvari: prvo, da obuče dugje suknje, a drugo, da nosi vunene čarape. Žena se protivila, branila, protestovala, dok nije najzad otišla na sud, da traži rastavu. I sud je dozvolio rastavu...

Ta se presuda na Rijeci komentirala na više načina. Upitah Ninettu, što misli ona o tome, našto će ona meni onako po svoju kratko i jezgrovito:

— Vi bite oteli znat ca ja mislim? Da sam ja va Amerike, prvu stvar, ku bim storila, bim sla na tribunal i jednega po jednem bim busnula svi oni suci, ki su onako lepo sve razumeli i dozvolili. Jedan muz, ki se na zenu svaki dan skosa, ki ju proklinje, da bi suho drevo sahnulo, ki ju pesta i mlati, da bi kamik proplakal, takov muz je jedan pravi anjel kontra onoj bestije amerikanskoj, ki je otel da mu brižna zena gre okole va dugeh brhaneh i va vuneneh kalcetah. Takovega coveka bi trebalo stavit va jedan aeroplan i zdignut ga jedno pedeset tisuć metri visoko, pak ga kalumat dole, da od njega ne ostane ni dlaka. Vrazja mrcina njedna! Dugi brhani! Vunene kalcetí! — ma je ta covek na seste...

I to je tako išlo dvije pune ure, tako da mi je najzada bilo žao, što sam uopće i zametnuo taj razgovor...

Stranaca nema, i ono što ih ima, čini se, kao da čuvaju bijele novce za crne dane. Svi, koji dolaze iz Opatije, Lovrana ili kojega drugoga kraja istarske Rivijere, tuže se, da nema gostiju. Od toga, kako je već više puta rečeno, trpi vrlo mnogo i Rijeka, što je svima nama, dakako, vrlo žao. A pomoći nema! Ne možeš ti strancu zapovijediti: — Miči se, i dodji odmah ovamo k moru i troši, vrag ti je kape!

«Vedetta» piše, da se mnogi stranci tuže, da im je sve skupo, osobito — kupanje. Spomenuti list predlaže, da bi kupanje moralo biti uračunano u opskrbu, i da bi trebalo vlasnike kupališta sklonuti najprije milom, a onda i silom, da popuste u cijenama. Ja ne znam, kako će to ići, ali recimo, kad bismo mi na Rijeci i druguda puštali strance, da se ustini kupaju badava u našim kupalištima, kakvu pogodnost bismo im pak pružili zimi? Ne smije se naime zaboraviti, da je ova naša strana crpila velike koristi i u zimnjim mjesecima, nesamo u letnjim.

Onaj morski pas se još uvijek šepiri po Kvarneru. Na Rijeci je već organizovano nekoliko kaznenih ekspedicija protiv toga grdnoga nametnika, ali on haje zato i ne haje. Kad smo već kod morskog psa, ajde da vam ispričam jednu, koju već možda znate i koja neka bude prva od onih triju:

Neki trgovac, Kinez, prodavao na obali morskoj naranče, i to po jednom strašnom nevremenu. U to mu se približi Židov Abraham i pita, po što su naranče? Kinez odgovori: po to i po to. A Abraham:

— To je preskupo!

— Skupo ili ne skupo, ako hoćete kupiti, kupite brzo, jer je oluja tu.

Jedva što je Kinez izgovorio te riječi, dune vjetar takovom strašnom silom, da je u jedan mah odnio u more i Kineza i Židova i naranče. Pa kako je baš u onaj čas prolazio onuda jedan ogromni morski pas, proguta ih obojicu sa svima narančama.

Srećom je to opazio neki mornar, koji se zaleti za onom morskom nemani, uhvati je, povuče na kraj, pa uzevši nož, raspori joj trbuh i nadje u unutri živa i Kineza i Abrahama, samo što sada nije više Kinez prodavao naranče Abrahamu, nego Abraham Kinezu...

Juče sam šetao sâm jednom ulicom staroga grada. Iz jedne zakutne krčme izidju dvojica: jedan stariji čovjek i jedan posve mlad momčić. Išli su iza mene, ispod ruke, malo ravno a malo posrćući. Stariji je opominjao mladjega:

— Jest, sinko, pijanstvo je strašan porok. Čovjek, pijanica odsudjen je da propane i duševno i tjelesno. Tko je odan piću, taj će prije ili kasnije svršiti u ludnici.

— To je strašno, odgovori mladji. Nego, reci ti meni, tata, kako može čovjek poznati, da je pijan?

— Vrlo lako! Pa onda pokazujući na mene nastavi: Pogledaj ova dva gospodina pred nama! Kad bi ti, mjesto one dvojice, vidio duplo, to će reći četvoricu, to bi bio znak, da si već dobro pijan.

— Jest, tata, ali pred nama nisu dva gospodina, kako ti veliš, nego samo jedan... Što je dalje bilo — ne znam.

Ona posljednja: Židov dotrči k Židovu sav zasopljen: — Moric... tvoj blagajnik...

— Što je za Boga? — prestraši se Moric.

— Vidio sam ga...

— Gdje... govori...

— Vidio sam ga s tvojom ženom u griješnom razgovoru.

— Ajde, do vraga. Što me plašiš! Ja sam mislio, da je utekao s mojim novcem...

Rokac.

PISMO IZ ZAGREBA.

Kupanje na Savi. - Ekskurzije. - Proslava 1100 godišnjice Sv. Ćirila i Metoda. «Kolo» u Frankfurtu. - Hodočašće u Mariju Bistricu. - Predsjednik vlade u Zagrebu. - Nj. V. kralj kumuje seljačkom djetetu. - «Miss Europa» otputovala u Berlin...

Razabirem iz nekoliko posljednjih «I. R.» da je Vaš stalni dopisnik nekuda odmaglio, pa se eto prihvaćam pera, da Vam letimično iznesem zagrebačke novosti.

Ako vrućina nije samo naš novitet, ona je ovdje toliko jaka, da ju jedva možemo podnašati. Sreća, da Zagreb leži uz Savu kao što se gotovi svi veći gradovi u Europi nalaze ili uz rijeku ili uz more, dakle uz vodu, pa premda Sava nije plavi i lijepi Jadran, ipak je to dostatni surogat mora. Mi Primorci koji žudimo za morem ne nalazimo u Savi ono što nalazi zabavni i veseli zagrebački svijet, koji u masama upravo hrli na savsko kupalište, koje čini jednu zamamnu i lijepu sliku.

Da se svako toliko u Savi baš u toj stravstenoj želji za kupanjem netko utopi, to se ovdje gotovo i ne primjećuje, dok bi to u jednom našem primorskom mjestu bila prava pravcata senzacija.

Kako je naš lijepi Zagreb kulturni centar, to nije čudo, da ga gotovo dnevno posjećuju razna društva, korporacije i stranci. A naročito sada na koncu školske godine svakim danom dolaze djaci, ponajviše maturanti iz svih krajeva otadžbine pod vodstvom svojih nastavnika i razgledavaju muzeje, galerije, kulturne ustanove i sve ostale znamenitosti grada.

Pred nekoliko dana na svečani način proslavljena je 1100 g. sv. braće Ćirila i Metoda prvih slavenskih apostola i učitelja. Svečanosti su trajale 3 dana. Svaki naš čovjek u Istri znade za veličinu prvih ovih slavenskih učitelja, a tako i za «Družbu sv. Ćirila i Metoda», koja je po njima ime dobila. U vezi sa spomenutim svečanostima otpjevan je oratorij «Život i djela sv. braće Ćirila i Metoda» u zagrebačkoj katedrali, koja je bila dupkom puna, te je sa velikom religioznošću saslušano ovo veličanstveno djelo od poznatog našeg kompozitora g. dr. Božidara Širole.

Taj velelebni oratorij izvelo je poznato hrvatsko pjevačko društvo «Kolo» koje je pred kratko vrijeme doživjelo jedinstveni triumf u Frankfurtu, baš spomenutim djelom i tako proslavilo narod daleko preko granica. Spominjem još da je dirigent ovog proslavljenog pjevačkog društva g. prof. S. Kumar te za ovaj veličanstveni uspjeh u Njemačkoj pripada i njemu velika zasluga. Mi se iskreno veselimo njegovom uspjehu, tim više, što znamo, da je on bio dirigent pjevačkog zbora jugoslovenskih učitelja iz Italije, te je i kao takav ostao u najboljoj i najljepšoj uspomeni.

Prošle sedmice vidili smo hiljade hodočasnika, što su se iz Marije Bistrice vraćali u Zagreb. Bila je to nepregledna povorka pobožnog svijeta, koji svake godine polazi na hodašće u Mariju Bistricu, kao što na pr. naši Primorci polaze i hodočaste Majku Božju na Trsatu.

Ovih je dana prošao kroz Zagreb ministar predsjednik g. V. Vukičević, koji je u zadnje vrijeme učinio malu turneju po Sloveniji, gdje je sklopio naročiti neki savez sa S. L. S., to jest g. dr. Korošcem. Ovaj će za sada biti sigurno od jačeg utjecaja, no za sada bi bilo preuranjeno potanje i opširnije o tome govoriti. U Zagrebu je g. predsjednik vlade konferirao sa dr. B. Stoparom, novim zagrebačkim velikim županom, g. Šarićem i drugim, te se naročito interesirao za potrebe grada, i dao mnoga obećanja.

U nedjelju je iz Zagreba bio u Ivanićgradu izaslanik kralja Aleksandra pukovnik g. V. Todorović, te je u ime kralja kumovao dvanaestom sinu jednog seljaka. Roditelji ovog djeteta imali su kurioznu želju, da njihovom djetetu kumuje kralj, što je po njegovom izaslaniku učinjeno. Dijete je dobilo ime Aleksandar.

Gotovo zaboravljena «Miss Europa» pobudila je opet neko interesovanje, jer je dobila angažman za Berlin, kamo je pred par dana otputovala.

M. D. Vlah.

IZ PRODOLA

Gospodarstvo. - Jedno naše zlo.

Javljamo Vam se eto jedanput i mi iz Prodola. Pozdravljamo Vas, gospodine urredniče i molimo, da nam uvrstite ovih par redaka u našu dragu novinu.

Ne možemo se ničim osobito pohvaliti. Ove godine nas i suša nemilo muči. I mi i životinje patimo mnogo od vrućine. A bogme ni usjevi nam najbolje ne uspjevaju. Pšenica i žito urodilo je onako osrednje, ali kukuruza i krumpira ne ćemo imati ni za sjeme, tako barem do sada izgleda. Suša je oparila i krumpir i kukuruz. I sijeno nam je takodjer slabo, tako da ne ćemo samo mi, nego i naše blago, sušu ove zime osjećati.

No, izgleda da se u našem selu mnoge obitelji ne obaziru na to što je ljetina slaba i što će do druge ljetine možda i glada po našim kućama biti. Rasiplje se na razne načine onu mrvu novaca, što se ima, a naročito u tom rasipanju prednjače naše ohole djevojke, koje se nose ko gospodske, gradske gospodične u svili i lakovanim skupim cipelama. Srce nas starije boli gledajući ih kako se šepire i kako se razuzdano ponašaju.

Bilo bi bolje za njih, da krenu drugim putem života, jer ih ovaj način tjera u propast. Ko će ih ovakve poženiti. Bili bi uistinu ludi oni mladići, koji bi za ovakve ohole djevojke pošli. Ima i kod nas pravih i razumnih djevojaka, a one, koje takve nisu, neka se obrate dok je vrijeme.

IZ ŠIKIĆI KRAJ PULE

† Anton Božac.

U subotu dne 16. t. mj. otpravili smo k vječnom počinku našeg vrlog i čestitog mladića pokojnog Antona Božac. Pokojnik je bio jedinac sin na daleko poznate obitelji Jure Božca. Bio je svojedobno činovnik u bivšem puljskom arsenalu, a kašnje kod bolničke blagajne, ali uslijed novo nastalih prilika, kao i mnogi naši ljudi, morao je zapustiti to mjesto.

Bio je naš Tone blaga i plemenita srca ili kako se po domaću kaže — zlatna duša, to u koliko su njegove sile dozvolile, išao je u svakom pogledu našem mukotrpnome narodu na ruku, bilo to za vrijeme njegovog službovanja, bilo to poslije, tako da možemo glasno kazati, da nam je bio do zadnjega dana svoga života baš pravi savjetnik u selu.

Pokojnik je bolovao od sušice, koja mu je nakon dugog i teškog bolovanja u cvijetu mladosti prerano smrt donijela. Bilo mu je tek 29 godina.

Koliko je naš Tone bio medju našim narodom obljubljen posvjedočuje njegov sprovod, na kojega je dobrilo mnoštvo naroda iz svih susjednih sela, a osobito iz Medulina, gdje je imao osim mnogo prijatelja i znanaca, i mnogobrojnu rodbinu.

Žalost je tim veća, što je pokojniku jedva pred 15 mjeseci preminula i majka, koja je bila uzor majka i dobra kućanica, kojoj se je mnoga sirota zatekla.

Nozaboravni Tone! Kličemo Ti ovim putem posljednji z Bogom. Bila Ti lahka domaća gruda, a Tvojoj obitelji i ostaloj rodbini naše saučešće.

BURZA.

Dne 19. julija moglo se je na tršćanskoj burzi dobiti za:

1 engl. liru šterlinu talij. lira 89 do 89.50; 1 dolar lira 18.10 do 18.40; 100 austr. šilina lira 245 do 265; 100 jug. dinara lira 31.80 do 32.80; 100 njem. maraka lira 432 do 442; 100 franc. franaka lira 71.85 do 72.35.

Franina i Jurina

Fr.: Neč ti mora bit namod, zač se celo vreme posmehuješ.

Jur.: Mislim na ono, ča mi se j'noćaska sanjalo. Ka nema sanja!

Fr.: A ča j' to bilo, ako se sme znat?

Jur.: Sanjalo mi se, da sam ti se, brate, oženil.

Fr.: To ti je, nebore dobro.

Jur.: Ni dobro, ne, nego zlo, zač ona, s kum sam se spravil, bila je gobasta.

Fr.: E, to je, brate, zlo.

Jur.: Aj ni, nego dobro, zač mi je za dotu prnesla tisuće ovac.

Fr.: Buškarona! To ši, da je dobro!

Jur.: Ni, Franino, nego zlo, zač su mi sve ovce pokrepale.

Fr.: E, Jurino, to pak je velo zlo.

Jur.: Ni nego dobro, zač sam z njih oderal sve koži i prodal sam ih i za ti beči sam ti kupil jednu velu štalu punu slami, i tako sam ti se sopet okožil.

Fr.: To je pak sopet dobro!

Jur.: Ni, Franino, nego zlo, jer mi je malo za tem zgorela i štala i slama.

Fr.: Bormića, to je pak sad najveće zlo.

Jur.: Ni — nego baš najveće dobro, zač mi je zajedno zi štalom i slamom zgorela i ona gobasta divojka.

Fr.: No i to je sopet dobro. A je bila sigurana?

Jur.: To ne znam, zač sam se naglo zbudil.

Fr.: Lepa sanja, samo mi se čini malo žalosna.

Jur.: A zač!

Fr.: Tako... ač — na jedno rečene — i kada se i dete rodi, svi, ki su okolo njega te reć: dobro je!

Jur.: To se zna, da te reć.

Fr.: Ja ma koliko muki i špendije će imet s tem detetom mat, dokle ga zigoji?

Jur.: To je zlo.

Fr.: Ni baš zlo, zač svaka mat i svaki otac ima s decum i lepega veselja.

Jur.: To je pak dobro.

Fr.: Ni dobro, zač sve ča roditelji više ljube svoje dete, sve ih je više strah, da mu se ne bi ča pripetilo.

Jur.: To je pak sopet zlo.

Fr.: Ja, ma kada mu prnese doma jednu lepu svedožbu, va koj stoji, da zna dobro pivat, skakat i tolike druge lepe stvari?

Jur.: To je pak sopet dobro.

Fr.: Ni dobro, zač brižno dete mora za tem va tuje ruki i pod tuju zapoved.

Jur.: Viš, i to je zlo.

Fr.: Aj ni, nego dobro, zač kad se mladić stori čovek, onputa se i oženi.

Jur.: Bormića imaš pravo, to je sopet dobro.

Fr.: Aj ni, zač po ženidbe pride deca, nove špendije, boli i tolike druge nevoji.

Jur.: E — to je vidiš sopet zlo.

Fr.: Aj ni, zač kada deca narastu, onputa su starem roditeljem za utjehu i za pomoć.

Jur.: Kamo ćeš bolje nego j to!

Fr.: E — ale kada je starcem najbolje, kad počnu najmirneje živet, onput moraju umret. Ča ni to morda najveće zlo?

Jur.: A ne — zač oni starci, ako su na ovem svete pošteno živeli, te prit va diku nebešku, pak ča će njim više. Vidi, dunke, da ne valja nikada crno gjedat ni na ov svet ni na sve ča j' va njem i okole njega. Na svetu ima zlega i dobrega i sve valja zet, kako pride. Ako na priliku, ja posadim va mojem vinograde lozu, je li to dobro ale zlo?

Fr.: To je, razume se, dobro.

Jur.: Aj ni, zač moram puno trošit za sumpor i za modru galicu, da mi loze ne obole.

Fr.: To je vidiš, zlo.

Jur.: Aj ni, zač se za tem pokazuje puno grozja.

Fr.: To je pak dobro.

Jur.: Aj ni, zač ti pade tuča i uništi vinograd — pak Bog teta Jele!

Fr.: To je pak zlo.

: Aj ni, zač ga još ostane i to snovda onega od najbolje sorti.
To je dobro.
: Ni ne, zač kada ga zmastiš i za arinjun pretočiš, nimaš ga kemu rodat.
Hu, to je, Jurino, zlo.
: Aj ni, zač ja imam puno prijatelj, ak kako bude njim tako će bit i ma-e. — Kako vidiš, čovek ne sme ni-a gubit ufanja.
A ler je tako!

IZ ŠTINJANA.

Isušenje lokve, vodovod i rabota.

no što se je već lanjske godine govo-, sada će se po ovoj prilici obistiniti. li se isušenju naše lokve. U selu se ogi plaše toga, osobito oni, koji imaju go. Plaše se radi toga, jer nisu sasma čistu o čemu se radi.

Da se lokva isuši je iz zdravstvenih raz-a potrebno. Lokve su u našim stranama adište raznih bolesti, u njima se uzga-u bakcili i razna gamad, kojom se bolest i, naročito sada u ovo vruće ljetno doba. i za blago zdravije, ako ne pije vodu kva je u našoj lokvi.

No, u tom slučaju bilo bi neophodno po-bno, da se što prije uredi jedno drugo pajalište za blago. Govori se, da će se to editi putem vodovoda. Ali, ako se ovo ećanje ne obistini, onda će za nas se-ke biti malo naopako. Teško bismo mi bunara blago napajali. Dogodi se često, nam se sisaljke pokvare, pak imamo da vraškoga posla dok opet do vode do-emo. A kad bismo još i blago sa bunara pajali!? Pa da se bunar pokvari?!

Treba da se ozbiljno promisli prije nego se pristupi isušivanju lokve. Dužnost bi la delegata, da na kompetentnoj oblasti iži jamstvo da će se sve na vrijeme i u lu na zadovoljstvo pučanstva izvršiti.

Uzmimo za primjer nepravilnog poslo-anja onu tekuću vodu «runci», koju su redlanjske godine zagrnuli i učinili neku menicu, koja i ne sliči kamenici. Izgra-ena je visoko i bez dna. Voda teče kakav t rano ujutro ili za vrijeme kiše, a inače kamenica bez vode, suha. Svi se moraju kvom da služe i ako je ta kamenica s iličnim troškom izradjena. Da se ne bi ko dogodilo i s novim uredjenjem za apajanje blaga.

Ovaj novi vodovod imao bi da svrši malo van sela, kod šaraje Grubišićeve. A voda — kako se kaže — bi došla od «Conki» do mo već postoji vodovod. Od «Conki» do ečenog mjesta je jedan razmak od kojih etstotina metara. Općina predlaže, da si elo samo sa rabotom iskopa jarak potre-it za «tube». To je zaista jedan čudan redlog. Naše selo koje je u posleratno rijeme dalo općini više od pet stotina hi-ljada lira, od općine još nije skoro ništa obilo. A sada valja na rabotu!? A da ismo tražili ono, što nam je od preke po-trebe? Naprimjer: put za na groblje i onaj do Šuride, pak električno svjetlo što imaju eć tolika sela, (Štinjan može se reći da e ogradjen sa električnim žicama) itd.

Dakle dužnost bi bila od općine da ne ište rabotu od nas, već da nam izgradi vo-dovod i druge potrebne radove obavi bez rabote i što prije

Štinjanac.

IZ PULJŠTINE

Suša i gospodarstvo.

Još nam nije nijedna godina minula sa-sma glatko i u redu. Uvijek mora nešto da nas gnjavi. Tako nas je evo i ove godine pritisla silna suša, koja će se naročito na kasnijim usjevima jako osjetiti. Svi saziv-ljemo kišu, a kiše nema. Bilo bi krajnje vrijeme, da se koji oblak i na Puljštinu iz-lije, jer inače zlo i naopako. Dobro je još, da imamo po našim selima uredjene vodo-vode, inače bismo i bez pitke vode ostali, kao što se to dogadja u gornjim krajevima i na poreštini.

Cijene živežnih namirnica u Puli.

Kakve su cijene živežnih namirnica u Puli, to naročito interesira i pučanstvo iz ...ših okolnih sela, jer kako je poznato, ve-lika većina toga pučanstva živi na novcu, te kupuje dnevno hranu u dućanu.

Puljska je općina sada opet odredila, da se snize cijene nekim namirnicama, pa je u svrhu, da se narod s tim novim cijenama ...zna, izdala jedan cijenik. Od 19. o. mj. dalje vrijediti će ove cijene u gradu Puli:

Mlijeko po L 1.40 litra;
kruh (od brašna sa 82 procenta) po 2.10 za kg;
meso: govedje svježe prednji djelovi, po L 7.40, stražnji po L 8.40, bez kosti po 10.50, telećе prednji djelovi 7.20, stražnji djelovi po L 8.20, bez kosti po L 12 kg;
naravna mast po L 8 kg;
slanina po L 8.80 kg;
amerikanska slana slanina po L 8 kg;
ulje sezamovo po L 5.70 litra;
ulje talijansko po L 9.60 litra;
ulje istarsko od masline po L 9.20 litra;
riža I. vrsti po L 2.10 kg;
riža II. vrsti po L 1.90 kg;
brašno (tipo unico) po L 2.20 kg;
žuto kukuruzno brašno po L 1.20 kg;
kava «Santos» po L 24 kg;
kava «Ninas» po L 22 kg;
istarski sir po L 9 kg.

Nadzor nad lovom i ribolovom

Puljska općina je pred par dana razgla-sila, da je nadzor nad lovom i ribolovom predan šumskoj miliciji (Milizia Forestale). Milicija će od sada najstrože paziti, da se ne lovi u zabranjeno vrijeme, da se ne u-ništuju legla i gnijezda i da se ne lovi pre-mlada divljač. Milicija će paziti strogo i na trgovanje divljači. Ako se u mesarna-ma nadje meso od divljači, koju je zabra-njeno loviti, provesti će se istraga, a lovac će se kazniti.

Naročitu će pažnju milicija obraćati na ribolov. Vršiti će ophodnju po obalama, a svaki će ribar, koji bude uhvaćen da lovi ribu zabranjenim sredstvima, na primjer dinamitom, biti tužen i kažnjen.

Smrt jednog Kolarićevog kolege.

Pred nekoliko dana nadjeno je u moru kod fortice Musil u Verudi mrtvo tijelo Sante Sinconija. Sinconi je ime poznato u puljštini iz nedavnog velikog procesa, ko-jim je bio osudjen famozni Kolarić. Sinco-ni je bio takodjer optužen i to zato, jer je Kolarića sakrivao, no na procesu je bio oslobodjen.

Odmah iza kako se je lješina našla, nije se znalo, na koji je način Sinconi zaglavio. Nekoji su nagadjali o nekoj osveti, nekoji su opet govorili, da je počinio samouboj-stvo itd. Tek komisija mogla je, da usta-novi pravi uzrok njegove smrti. Sinconi je lovio ribu dinamitom. Prije nego je htio baciti dinamit, morao je pričvrstiti kapsul, a budući nije imao čime stisnuo ga je zu-bima. Bit će da je kapsul previše stisnuo, pak je dinamit eksplodirao. To mu je pro-uzrokovalo rane na ustima, očima i po svoj glavi. Pritom je valjda izgubio svijest. Na-lazio se je na visokoj sigi, a izgubivši svi-jest, štropošta se u more, gdje se je ubio.

Ljudi pričaju, da je Sinconi u zadnje vrijeme pošteno živio od ribarstva. Bio je još mlad.

A.

IZ ĆIĆARIJE.

Gospodarstvo. - Šume. - Narodna zla. Dedovi.

Gospodarsku krizu, u kojoj leži cela Istra, oseća kruto i naša Ćićarija. Već sam pogled na nju pruža bednu sliku. Kameni-ta ćićska polja već nakon kratke sunčane žege osećaju suhotu, a tedan dana bez kiše donosi sušu. Bregovi, koji opkoljuju polja pokriveni su golim kamenjem, što čini letnu žegu nesnosnijom.

Nekoć lepe ćićske šume usled neracio-nalnoga krčenja sve više iščezavaju, a time danas nestaje glavne privrede naro-rodu. Zadnjih godina počelo se ipak sa pošumljivanjem naših kamenitih bregova, te lepo napreduje. Ta poslednji je čas! Zemlja sve više iščezava medju kame-njem, te se gubi u bezbrojnim kraškim po-norima. Do nekoliko godina postalo bi za-sadjivanje nemogućim. Čini se da smo ipak uvideli krivnju naših otaca, koji su se bezrazložno opirali zasadjivanju tobož da ne će biti dovoljno paše za stoku. Ne-koji su Golčani pače radi oštre oporbe i navale na šumara proveli nekoliko me-seci u tamnici.

Ima kod nas i drugih zala, koja pogor-šavaju zlo stanje. Novac, koji se teškom mukom, u znoju lica zaslužuje, seljak za-pije, tobož da zaboravi na teški život i na jade i nevolje, koje on pruža. Mladež, kanda bi se u tom pogledu podudarala sa starijima, zapije i na plesu potroši sav no-vac, makar drugi dan i gladan bio.

U nekojim selima se pače ni devojke ne susteżu od vina. U nedjelje i blagdane do-laze sa mladićima u susedno selo, tu piju, pa se kasno u noć kući vraćaju.

Narode! Nije dakle dosta da nas taru i tuku svakojake nevolje već si i sami sta-nje pogoršavamo. Mi živimo još nekakvim prošlim načinom života. Barem trošimo prema mnogo većim dohocima nego ih u istinu imamo. Neznamo udesiti potrošak prema dohocima. U tome leži sva naša ne-volja. Zar ne vidimo u okolini svojoj na-roda, koji bi nam morao biti primer kako treba živeti? Malo požrtvovnosti i malo više trezvenosti, a kod mladeži mesto plandovanja i pijančevanja ozbiljnosti te ljubavi prema rodjenoj grudi i radu!

Bilo je kadkada i težih momenata. Bilo je dana nevolje, bede i velike gladi, ali narod naš, naši dedovi tvrdi kano domo-vina njihova nisu očajavali. Zapuštali su domovinu svoju i u ona vremena bez že-ljeznica i valjanih cesta, te na ledjima svojim u daleki svet ocat (jesih) nosili. U bedi su živeli, ali se ipak sa radošću u srcu pod svoju slamom pokrivenu «strihu» vraćali, jer su spoznali da

«Tudja zemlja ima svoje
Ne poznade jade tvoje
Tudja ljubav ljubi svoga.»

Ćić.

Dnevne vijesti

Kulturna autonomija koruških Slovenaca

Novine zadnjih dana donašaju vijest, da je koruški pokrajinski sabor izra-dio zakonski nacrt, koji će Austrija odobriti i po kojemu će slovenačka na-rodna manjina u Koruškoj dobiti neke vrsti kulturnu autonomiju. Po toj kul-turnoj autonomiji razumijeva se, da će Slovenci u Austriji moći rabiti u školi, u crkvi i na sudovima slovenački jezik. Osim toga biti će im dozvoljena udru-živanja i zborovanja, ali samo u kul-turne i gospodarske svrhe.

Bečki list «Neue Freie Presse» pisao je o toj autonomiji opširnije, pak do-našamo iz toga članka jedan izvadak, da upoznamo naše čitatelje s novim zakonom, koji će utjecati na položaj koruških Slovenaca.

S tim se novim zakonom — kaže «Neue Freie Presse» — priznaje au-strijskim državljanima u Koruškoj, ko-ji se broje narodnoj slovenačkoj ma-njini, samouprava u kulturnim poslo-vima.

Za slovenačku narodnu manjinu u-stanoviti će se narodni katastar, u koji će se svake godine u stanovito vrijeme moći upisati svaki državljanin iz Ko-ruške, koji je navršio 20 godina i koji se priznaje Slovencem. Na taj način identificirani Slovenci tvoriti će kul-turnu zajednicu, koja će se dijeliti u školske općine za pojedina mjesta. Or-gan slovenačke kulturne zajednice biti će slovenački narodni savjet, a članovi toga savjeta birati će se po pokrajin-skom izbornom redu. Sjedište ovoga savjeta biti će u Celovcu. Savjet će imati prilično velike pravice na pro-svjetnom i gospodarskom polju.

Pod tim se predvidjeva školska sa-mouprava. Po krajevima, gdje ima ba-rem 40 djece čiji su roditelji slovenačke narodnosti, ustanoviti će se javna opća pučka škola. Troškove za nove slovenske škole nositi će koruška po-krajina. Veći troškovi, koji će nastati zato, jer će se u mješanim krajevima dr-žati i njemačka i slovenačka škola, biti će izravnani u dogovoru s bečkom vladom. Pravicu predlaganja učitelja po slovenačkim narodnim školama imati će slovenački narodni savjet. Imenovati će i postaviti učitelje po tim školama koruška pokrajinska vlada.

Ovaj novi zakon znači veliku naklo-njenost Austrije prama slovenačkoj na-rodnoj manjini. Još nije primljen od parlamenta, ali će po svoj prilici biti. Tom prilikom razložiti ćemo stvar op-širnije s obzirom na školu, crkvu, sud, te na gospodarsko djelovanje.

Za one, koji dolaze iz stranih država.

Na temelju članka 143. novoga za-kona javne sigurnosti, svi strani držav-ljani, koji dolaze u Italiju, moraju se tri dana po svom dolasku prijaviti jav-noj sigurnosnoj oblasti.

Šest milijuna za javne radove Zadru.

«Gazzeta Ufficiale» donaša kraljevski dekret od 23. junija 1927., kojim vlada daje 6 milijuna lira za izvršenje nekih javnih radova u Zadru i zadarskoj po-krajini.

Ratna odšteta.

Do junija ove godine isplatila je vla-da ratnim oštećenicima oko 150 mili-juna lira. Ta je svota bila razdijeljena medju 34.390 oštećenika iz naših kra-jeva, koji su za vrijeme rata mnogo pretrpljeli.

Zakon o imenima.

Parlamentu je podnešen nacrt jednog zakona, po kojemu se odredjuje kakva se imena smiju davati novorodjenoj djeci. U državne registre, kod upisa na općini, ne smiju se prijavljivati imena, koja su smješna ili koje vrijedjaju dr-žavne istitucije, javni red i uljudnost.

Djeci nepoznatih roditelja neće se smjeti davati prezimena slavnih ljudi, kao što se je to do sada običavalo, a ta-kodjer ni prezimena poznatih obitelji iz mjesta gdje se dijete prijavlja u dr-žavni registar.

Sabiranje doprinosa, darova i prodava-nje svakovrsnih predmeta u ime faši-stičke stranke — službeno zabranjeno.

Tiskovni ured fašističke stranke jav-lja:

«Svim zainteresiranima javlja se ovim putem, da je od sada zabranjeno svako sabiranje doprinosa i darova, te prodavanje bilokakvih predmeta u ime fašističke stranke, i ako su za to već bile izdane dozvole. Ova zabrana ne vrijedi za publikacije ovlaštene od fa-šističke stranke vlastoručnim pismom generalnoga administartivnog tajnika comm. Marinellija.»

Donašamo ovo naredjenje fašističke stranke, te upozoravamo na to čitatelje po Istri. Bilo je naime već do sada slu-čajeva, da su naši ljudi bili iskorišto-vani od osoba, koje su iskazivale za fa-šiste, te su sabirale novac navodno za stranku. Ovime takva iskorištavanja prestaju.

Sjednica tršćanske komisije za promjenu prezimena.

Tršćanska prefektura javila je, da se je dne 12. o. mj. ponovno sastala savjetujuća komisija za promjenu pre-zimena iz stranoga u talijanski oblik. Uzela je na pretres 47 molba, raznih osoba, koje žele promjeniti prezimena. Zatim je komisija sastavila popis onih tršćanskih obitelji, kojima će se službe-nim putem prezimena mjenjati u tali-janski oblik.

Jedan ispravak.

U posljednjem broju našega lista doni-jeli smo člančić u kojemu smo pisali o osnivanju prve hrv. čitaonice na Buzeštini. U tom se člančiću kaže, da je to otvorenje bilo proslavljeno pred 27 godina, to jest 1900. g. Sada pak primamo pismo od našeg odličnog starine i narodnog borca g. dr. Mate Trinajstića (koji sada živi u Vrbni-ku), u kojemu kaže:

«Vaš dopisnik iz Buzeta, spominjući sve-čani dan otvorenja hrv. čitaonice u onom gradu, zabrojio se za čitavih 10 godina. Ona se je otvorila one godine kad sam ja došao onamo, a to je bilo god. 1890. dakle pred 37 a ne pred 27 godina. Lijepih li ča-sova. Nekad bilo, sad se spominjalo!»

Upozorujemo čitatelje na «Red vožnje», koji donosimo na četvrtoj strani.

Budući se «Red vožnje» željeznica u po-sljednje vrijeme znatno promjenio sma-trali smo shodnim upoznati s tim promje-nama naše čitatelje, koji putuju. Donaša-mo u tu svrhu na četvrtoj strani našega lista već treći put sasma točan «Red vož-nje», koji može svaki čitatelj izrezati i spremiti. Budući nam štampanje «Reda vožnje» uzimlje previše prostora u listu, ne ćemo ga za sada više donašati.

DJAČKA MATICA U TRSTU

javlja svima onima, koje zanima, da rok za ulaganje molba ističe 31. augusta 1927. Molbe, koje stignu poslije toga dana ne će se uzimati u obzir.

Zakon o zaštiti države

(Zakon od 25. novembra 1926, br. 2008 objavljen u «Gazzetta Ufficiale, od 6. decembra 1926. br. 281).

Članak 1.

Tko počini čin, naperen proti životu bezbjednosti ili ličnoj slobodi kralja ili vladara, kazni se kaznom smrti.

Ista se kazna primjeni, kad je čin naperen proti životu, bezbjednosti ili ličnoj slobodi kraljice, prestolonasljed-nika ili načelnika vlade.

Članak 2.

Kaznit će se smrću i zločinstva, pred-vidjena u člancima 104,*) 107, 108, 120 i 252 kaznenog zakonika.

Čl. 104.

Tko počinja čin, komu je svrha, da se država ili jedan dio iste podvrgne tudjoj vlasti, ili da se uma-nji njezina neodvisnost ili da se raspada njezino jedinstvo, kažnjava se tamnicom.

Čl. 107.

Tko izdava tajne, političke ili vojničke, odnoseće se na državnu sigurnost, bilo da time saopšti ili da objavi isprave ili činjenice, ili nacrte, planove ili druge obavijesti u pogledu vojničkih materijala, fortifikacija ili operacija, bilo time da pogoduje na bilo koji način upoznavanje s takvim predme-ima, kaznit će se zatvorom od jedne do tri godine i globom od najmanje 2000 lira.

Ako su tajne izdane tudjoj jednoj državi ili nje-zinim agentima, bit će kazna zatvor od tri do pet godina i globa od najmanje 4000 lira.

Ako su tajne izdane državi, s kojom je italijan-ska država zaraćena, ili njezinim agentima, ili ako je čin poremetio prijateljske odnose talijanske dr-žave sa tudjom vladom, bit će kazna od pet do petnaest godina zatvora i od najmanje 5000 lira globe.

Ako je krivac zbog svoje službe bio u posjedu nacrta, planova ili isprava, ili je na drugi način poznavao tajne ili je silom ili prevarom došao do posjeda ili do znanja tih tajna, kazna se povisuje jednom trećinom.

Čl. 108.

Odnosnim kaznama, odredjenim u prethodnom članku bit će kažnjen onaj, koji prima ta objav-ljenja ili sebi na drugi način priskrbi znanje o njima.

Čl. 120.

Tko počinja čin, komu je svrha, da podigne pučanstvo Kraljevine na oboružani ustanak proti državnim vlastima, taj će se kazniti zatvorom od šest do petnaest godina.

Ako se ustanak zbilja zbio, onaj, koji ga je poticao ili vodio, bit će kažnjen zatvorom od najmanje osamnaest godina.

Ko je samo sudjelovao, kaznit će se zatvorom od tri do pet godina.

Čl. 252.

Ko počinje čin, koji smjera na to, da podigne gradjanski rat ili da se u bilo kojem djelu Kraljevine vrši pustošenje, plačkanje ili klanje, kažnjava se zatvorom od tri do petnaest godina; a od deset do osamnaest, ako je ama samo djelomično bila postignuta svrha.

Članak 3.

Ako se dva ili više lica dogovaraju, da počine jedan od delikata, predvidjenih u prethodnim člancima, kaznit će se zbog samog dogovora zatvorom od pet do petnaest godina. Poglavice, promicatelji i uredjivači bit će kažnjeni zatvorom od petnaest do trideset godina.

Ko, javno ili putem štampe, potiče na to da se počini jedan od delikata predvidjenih u prethodnim člancima, ili ko ih brani, kaznit će se zbog samog poticanja ili branjenja, zatvorom od pet do petnaest godina.

DAROVI.

Za «Prosvetu» darovao je g. A. P. lira 10.—. Najlepša hvala.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik:
IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

✝

Rodbini, prijateljima i znancima tužnim srcem javljamo žalosnu vijest, da je naš obljubljeni i nezaboravni muž i otac

Marko Lazarić

ispustio svoju plemenitu dušu u subotu dne 16. srpnja, u 18 sati u svojoj 60 godini života. Pokopan je na domaćem groblju u nedjelju dne 17. srpnja.

Ovime se putem ujedno najsrdačneje zahvaljujemo svim Medulincima i ostalim iz okolišnih sela, koji su našeg neprežaljenog muža i oca odpratili do vječitog počinka.

Osobita hvala Don Marku Degraši i onima koji su nam bili pri ruci za vrijeme bolesti pokojnika.

MEDULIN, dne 18. srpnja 1927.

Ožalošćeni:
žena **Marta**, sinovi **Ivan, Jakov** i **Josip**, kćeri **Marica, Fumica** i **Janja.**

POZIV
na
XXVI. redovitu glavnu skupštinu Barbanskog društva za štednju i zajmove
registr. zadruga na neogr. jamčenje
koja će se obdržavati
u nedjelju dne 14. augusta 1927. pod općinskom ložom, odnosno u društvenim prostorijama, u 9 sati u jutro.

DNEVNI RED:
1. Odobrenje računa godine 1926.
2. Likvidacija.

Barban, dne 17. julija 1927.

ODBOR.

U slučaju, da na skupštinu ne dodje dovoljan broj članova obdržavati će se ista prema pravilima 1 sat kasnije bez obzira na broj članova sa istim dnevnim redom.

RED VOŽNJE

Važi od 1. julija do 30. septembra 1927.

Željeznička pruga Trieste-Campomarzio—Pola (Trst—Pola i obratno)

putnički	putnički	brzi	mješoviti	brzi	mješoviti	putnički	odlazak	STANICE	dolazak	putnički	mješoviti	mješoviti	brzi	brzi	putnički	putnički
	5.25	8.40	12.25	15.40		19.15	↓	Trieste-Campomarzio (Sv. And.)	↑	9.36	7.35		13.30	19.14	21.15	
	5.40		12.40			19.30		S. Anna di Trieste (Sv. Ana)		9.23	7.22		13.17		21.—	
	5.53		12.54			19.43		S. Giuseppe della Chiusa (Ricmanje)		9.11	7.10				20.48	
	5.59	9.08	13.02	16.08		19.49		S. Antonio-Mocco (Boršt)		9.07	7.06		13.03		20.44	
	6.14		13.17			20.04		S. Elia (Draga)		8.53	6.52		12.49		20.30	
	6.27	9.35	13.30	16.35		20.17	dol.	Erpelle-Cosina (Herpelje-Kozina)	odl.	8.41	6.40		12.37	18.28	20.18	
	6.35	9.45		16.47		20.27	odl.		dol.	8.35			12.31	18.22	20.10	
	6.42					20.34		Bresezza del Taiano (Prešnica)		8.28					20.03	
	6.49					20.41		Piedimonte del Taiano (Podgorje)		8.20			12.19		19.55	
	7.01					20.53		Sasselo (Zazid)		8.11					19.46	
	7.09			17.13		21.01		Acquaviva-Valmorasa (Rakitovac)		7.59			12.01		19.33	
	7.20			17.22		21.11		Pinguente (Buzet)		7.42			11.44		19.15	
	7.31			17.33		21.20		Rozzo (Roč)		7.33			11.35	17.32	19.05	
	7.46	10.33		17.46		21.33		Castel Lupogliano (Lupoglava)		7.21			11.24		18.53	
	7.55					21.43		Colmo (Hum)		7.06					18.37	
	8.04					21.52		Borutto (Borut)		6.57					18.28	
	8.18	11.04		18.13	17.15	22.08		Cerreto istriano (Cerovlje)		6.48		11.31	10.58	16.57	18.19	
Iz Rovinja	8.24		Iz Rovinja			22.14		Novacco (Novaki)		6.35	u Rovinj				18.06	u Rovinj
	8.33	11.16		18.24	18.46	22.23		Pisino (Pazin)		5.27		11.17	10.42	16.39	17.58	
	8.47					22.38		Cherchi (Heki)		6.16					17.43	
	8.55			18.41	19.14	22.46		S. Pietro in Selve (Sv. Petar u Šumi)		6.07		9.49	10.26	16.24	17.34	
	9.04					22.55		Gimino (Žminj)		5.57					17.24	
5.55	9.13	11.47	14.45	18.54	19.50	23.03		Canfanaro (Kanfanar)		5.49	9.13	9.30	10.11	16.11	17.16	18.4[illegible]
6.03	9.20		14.54		19.58	23.10		Smogliani-Carmedo (Smoljan)		5.41	9.06				17.07	18.4[illegible]
6.11	9.26		15.03		20.07	23.16		Sanvincenti (Sv. Vičenat)		5.34	8.58				17.00	18.33
6.20	9.33				20.16	23.23		Zabroni-Roveria (Cabrunići)		5.28	8.50				16.54	18.25
6.37	9.46	12.13	15.44	19.18	20.32	23.35		Dignano (Vodnjan)		5.13	8.33		9.45	15.45	16.40	18.08
6.46	9.54		15.54		20.41	23.45		Gallesano (Galižana)		5.05	8.19				16.29	17.54
7.09	10.06	12.30	16.10	19.34	20.55	23.55	↓	Pola (Pula)	↑	4.50	8.00		9.25	15.25	16.14	17.35

Željeznička pruga Canfanaro—Rovigno (Kanfanar—Rovinj i obratno)

mješ.	putn.	mješoviti	mješoviti	odlazak	STANICE	dolazak	mješ.	putn.	mješoviti	mješoviti
9.25	11.55	19.40	23.13	↓	Canfanaro (Kanfanar)	↑	5.42	11.42	15.52	22.42
9.45	12.15	20.00	23.33		Sossi (Sošići)		5.24	11.24	15.34	22.22
9.53	12.23	20.07	23.40		Villa di Rovigno (Rovinjsko Selo)		5.16	11.16	15.26	22.13
10.12	12.42	20.26	23.59	↓	Rovigno d' Istria (Rovinj)	↑	4.55	10.55	15.05	21.50

Željeznička pruga Trieste—Parenzo (Trst—Poreč i obratno)

Putnički vlakovi					polazak	STANICE	dolazak	Putnički vlakovi				
	5.—	9.45	13.55	18.25	↓	Trieste-Campomarzio (Trst-Sv. Andreja)	↑	7.50	12.	19.08	21.16	
	5.22	10.07	14.18	18.48		Trieste-Servola (Trst-Škedenj)		7.28	11.40	18.47	20.54	
	5.46	10.31	14.41	19.11		Muggia (Milje)		7.02	11.14	18.14	20.28	
	5.57	10.42	14.52	19.22		Albaro Vescovà (Škofije)		6.53	11.04	18.03	20.18	
	6.05	10.58	15.01	19.31		Villa Decani (Dekani)		6.43	10.54	17.51	20.09	
	6.28	11.40	15.24	19.55		Capodistria (Koper)		6.25	10.35	17.30	19.51	
	6.49	12.55	15.45	20.16		Isola d' Istria (Izula)		5.51	10.08	16.40	19.18	
	7.13	13.24	16.09	20.40		Portorose-Pirano (Portorose-Piran)		5.27	9.44	15.09	18.54	
	7.54	14.31	16.51	21.23		Salvore (Savudrija)		4.46	9.03	13.51	18.13	
5.05	8.37	15.03	17.33	21.56		Buie (Buje)		4.15	8.32	15.20	17.42	20.36
5.38	8.58		17.54			Grisignana (Grožnjan)			8.01		17.12	20.13
6.22	9.36		18.31			Portole (Oprtalj)			7.20		16.30	19.32
7.10	10.04		18.59			Bagni S. Stefano-Levade (Livade)			6.57		16.08	19.07
7.35	10.19		19.14			Montona (Motovun)			6.37		15.47	18.40
7.48	10.33		19.28			Caròiba (Karojba)			6.25		15.35	18.15
8.20	10.57		19.52			Visinada (Vižinada)			6.01		15.11	17.54
8.43	11.16		20.11			S. Domenica Villa Sammarco (Labinci)			5.42		14.52	17.21
8.55	11.28		20.18			Visignano (Višnjan)			5.33		14.43	17.08
9.07	11.35		20.30			Villanova (Novavas)			5.20		14.30	16.45
9.27	11.54		20.49		↓	Parenzo (Poreč)	↑		5.—		14.10	16.2[illegible]

Željeznička pruga Trieste—Fiume (Trst—Rijeka i obratno)

brzi	brzi	brzi	brzi	putnički	brzi	polazak	STANICE	dolazak	brzi	brzi	putnički	brzi	putnički
19.30	14.45	9.05	7.30	5.—	1.—	↓	Trieste Centrale (Trst južna stanica)	↑	9.30	13.15	16.35	19.10	23.—
20.09	15.24	10.08	8.09	5.49	1.42		Aurisina (Nabrežina)		9.05	12.49	15.59	18.41	22.24
		10.30		6.17	2.06		Opicina Campagna (Opčina)		8.51		15.43	18.27	22.10
20.52	16.07	10.58	8.52	6.47	2.36		Divaccia S. Canziano (Divača)		8.28	12.13	15.18	18.04	21.44
21.32	16.43	11.35	9.32	7.32	3.15	dol.	S. Pietro del Carso (Sv. Petar na Kr.)	pol.	8.02	11.46	14.49	17.57	21.15
21.40	16.53	11.47	9.38	8.25	5.25	pol.		dol.	7.27	11.26	14.30	17.26	21.05
22.12	17.28	12.19	10.10	8.57	6.02		Torrenova-Bisterza (Trnovo-Il. Bistr.)		6.34	10.36	13.45	16.56	20.35
22.31	17.47	12.36	10.31	9.16	6.30		Sappiane (Šapjane)		6.28	10.30	13.17	16.30	20.09
22.50	18.06	12.55	10.50	9.35	6.54		Giordani (Jurdani)		6.09	10.11	12.56	16.11	19.50
23.—	18.16	13.05	11.—	9.45	7.07		Abbazia-Mattuglie (Opatija-Matulji)		5.45	9.31	12.26	15.31	19.26
23.20	18.35	13.20	11.20	10.05	7.30	↓	Fiume (Rijeka)	↑	5.20	9.30	11.55	15.30	19.05

Željeznička pruga Divaccia—Erpelle—Cosina (Divača—Herpelje—Kozina i obratno)

mješoviti	brzi	putnički	mješoviti	polazak	STANICE	dolazak	mješoviti	putnički	brzi	mješoviti
5.58	9.20	16.13	19.30	↓	Divaccia S. Canziano (Divača)	↑	8.—	13.56	19.02	20.46
6.15			19.47		Roditti (Rodik)		7.43	13.46		20.36
6.25	9.39	16.34	19.57	↓	Erpelle-Cosine (Herpelje-Kozina)	↑	7.30	13.35	18.55	20.25

Broj 30 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 28. julija 1927. Pojedini broj 25 cent. God. V.

„Istarska Riječ“
Izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Uzapta „Istarske Riječi“

Zadnji broj «Istarske Riječi» bio je uzapćen. O uzapti smo primili pismeni dekret, koji glasi:

Br. 082-7393.

PREFEKT TRŠĆANSKE POKRAJINE

vidjevši hrvatski periodični tjednik «Istarsku Riječ» od 21. julija 1927. br. 29. izdan u Trstu;

uzevši u obzir, da dopis «Jedan ispravak» iz Buzeta, zbog tendencijozno izraženog oplakivanja prošlosti, te zbog duha u kojemu je pisan, sadržava elemente, koji su kadri da uzbune duhove uz opasnost za javni red;

vidjevši postojeće naredbe o štampi i čl. 3. općinskog i pokrajinskog zakona od 4. februara 1915. br. 148;

NAREDJUJE

da se uzapti hrvatski periodični tjednik «Istarska Riječ» od 21. julija 1927. br. 29. izdan u Trstu, radi članka, o kojemu je gore riječ.

Ovaj dekret, mora ravnateljstvo lista objaviti u budućem broju lista.

Izvršenje ovog dekreta povjereno je kr. kvesturi u Trstu.

Trst, 21. julija 1927. god. V.

Prefekt: FORNACIARI.

Tri kušnje

Mnogi će se još danas sjećati staroga rumunjskog kralja, Karola, koji je u doba prije rata često zalazio u ove naše strane, u Opatiju. S njime došla bi i njegova žena, kraljica, poznata pod imenom Karmen Silva. Kraljica je bila žena vrlo tankih i nježnih osjećaja, bila je na glasu pjesnikinja. U Opatiji, u tihoj jednoj šumici ima još danas spomen ploča, koja pokazuje mjesto, gdje je slavna kraljica pjesnikinja najvoljela boraviti i snatriti.

Kralj Karol nije imao djece. Pokojni kralj Ferdinand, bio je sin njegova brata, bio mu je dakle nećak. Svoje djetinjstvo proveo je Ferdinand na dvoru svoga strica u Bukareštu, gdje je u vrlo teškim prilikama, u jeku strašnoga rata, dočekao dan, kad su mu, poslije stričeve smrti položili kraljevsku krunu na glavu.

U kraljevskom dvoru bila je prije više godina kao dvorska dama jedna ljepotica, koju je kraljica Karmen Silva vrlo voljela, to više, što je ta mlada gospojica bila i sama pjesnikinja. U tu mladu i nježnu kraljičinu pratilicu mladi se princ Ferdinand, u ono vrijeme još mladić — živo zaljubi, tako da je već bio izišao pred kralja-strica s molbom, da ga pusti vjenčati se s njom.

Kralj mu reče:

— Ali ti ćeš jednog dana biti pozvan, da kao kralj zavladaš ovom zemljom, pa je tvoja dužnost, da prvi pokažeš, kako ti je zakon nada sve. A taj zakon sasvim je jasan: on ti brani uzeti ženu, koja ti nije dorasla ni rodom ni imenom.

— Ali, Veličanstvo, i ja imam srce i pravo da živim svojim životom...

— Imaš i dužnosti. I te ti dužnosti u prvom redu nalažu, da ugušiš tu ljubav i da se za sva vremena odrekneš one djevojke.

I mladi je princ poslušao glas dužnosti, prešao preko one svoje ljubavi i tim je sjajno izdržao ovo svoje prvo iskušenje.

Ferdinand je stupio na prijestolje rumunjsko nekoliko dana pošto je buknuo veliki rat. Teški dani! I što dalje — sve teži i strašnji. Kad je pak g. 1915. zagazila u rat i Bugarska, Rumunjska ostade okružena samim ratujućim strankama, kao otočić sred plamenog mora.

Ma koliko bile prilike teške, neutralnost Rumunjske bi se bila mogla da očuva. Austriji staroj rumunjskoj saveznici, bilo bi i to dostajalo, a time bi se bio zadovoljio i njemački Kajzer, po krvi po imenu bliski rodjak rumunjskoga kralja. (Obje naime grane, i ona u Berlinu i ona u Bukareštu nosile su jednako prezime Hohenzollern...)

Medjutim Rumuniji su u svojoj većini htjeli u rat i to na strani Rusije i njezinih saveznika, a protiv Austrije i Njemačke.

I tu je kralj Ferdinand postavljen pred jednu strašnu kušnju: ili da udovolji srcu i glasu rodbinske krvi, pa da ostane i nadalje neutralan ili da se na poziv savjesti stavi svome narodu na čelo i trgne mač za oslobodjenje svoje podjarmjene braće. Borba je bila velika, ali Ferdinand ne htjede da popusti. I ovaj put uguši glas srca, i stane uz dužnost. Navijestivši rat svojim dotadašnjim prijateljima i rodjacima, on je unaprijed znao, da će nagaziti na njihovu grdnu osvetu, ali nije oklijevao ni časa: poveo je svoju vojsku u rat, iz kojega je isprva doduše izišao pobjedjen, ali je ipak doživio čas, kad su se želje njegova naroda ispunile — još i preko njihovih želja, u većem opsegu.

Tako je eto kralj Ferdinand izdržao i svoje drugo, teško iskušenje.

Pošto su se narodni ideali ispunili i velika se Rumunija stvorila, nastale su u samom kraljevskom domu grdne nesuglasice. Kraljev najstariji sin i nasljednik prijestola Karol, zaljubi se još kao mladić u ženu nižega roda i vjenča se s njom. No kako je zakon jasan i tvrd, on je prije toga čina morao da se odrekne prijestola. Nekoliko vremena zatim, on se je rastavio s tom svojom ženom i došao opet u svoje pravo nasljednika prijestola. Nato se vjenča s grčkom princezom Jelenom, koja mu je rodila sina, Mihajla. Malo iza toga, on se dao u druge pustolovine i najzada morao je da se za uvijek zahvali na prijestolu u korist svog maloga sinčića i da se obveže, da se ne će više vratiti u Rumunjsku. Sada živi u Parizu s nekom rastavljenom ženom.

Ocu je krvarilo srce, kad se našao pred krutom dužnosti, da ovako postupa sa rodjenim sinom, ali je i tu svladao sebe i slavodobitno izdržao treću tešku kušnju, sve za dobrobit naroda, nad kojim mu je bilo sudjeno da vlada.

Politički pregled

ITALIJA.

— **Akcija za poboljšanje narodnog gospodarstva.** Na dnevnom redu političkog i državnog života Italije u posljednje je vrijeme živa akcija za poboljšanje gospodarskog položaja. Na pobudu on. Mussolinija ustanovljen je akcijski odbor za nadziranje cijena i produkcije, te radničkih plaća. Odbor je već počeo svoje djelovanje oko glavnih gospodarskih pitanja, koja zanimaju svu državu.

Doskora će početi djelovati posredujući uredi za rad kako je to predvidjeno u «Ustavu rada».

Pripravlja se revizija poštanskih i željezničkih tarifa, koje će doskora sniziti, a to će takodjer znatno pomoći poboljšanju gospodarskog stanja.

— **Pred posebnim tribunalom.** Dne 23. o. mj. se je u Rimu pred posebnim fašističkim tribunalom za zaštitu države vršio je proces protiv 19 komunista iz Imole. Oni su bili optuženi, da su spremali urotu protiv državnih vlasti. Svi su osudjeni na više godina zatvora i globu.

— **Italija i smrt rumunjskog kralja.** Odmah iza kako je u Rim stigla vijest o smrti kralja Ferdinanda, predsjednik vlade on. Mussolini poslao je u Bukarešt sažaljenje. Vlada je osim toga odmah naredila da se na svim državnim uredima izvjesi zastava na pol stijega, zato, jer je Rumunjska Italiji prijateljica, a osim toga je kralj Ferdinand mnogo volio Italiju. Na dvoru je Nj. Vel. kralj Viktor Emanuel odredio žalovanje od 15 dana.

— **Obljetnica smrti kralja Umberta I.** Zastupnici patriotičnih organizacija na posebnom su sastanku ugovorili program za manifestacije, koje će se prilikom obljetnice smrti kralja Umberta I. po svoj Italiji vršiti.

— **Posjeti u Rimu.** Dne 25. o. mj. prispio je u Rim državni podtajnik američkog ministarstva financija Dewey. On se je sastao s talijanskim ministrom financija on. Volpijem.

Dne 2. augusta prisjeti će u Rim egipatski kralj Fuad. Na putu će ga pratiti ministar izvanjskih poslova Saruat-paša. Kralj Fuad nalazi se sada u Londonu. Tamo je on u posjetu kod engleskog kralja, a proći će i kroz Pariz da posjeti francuskog ministra predsjednika.

— **Sjednica vodstva fašističke stranke.** Pod predsjedanjem on. Mussolinija vršila se je dne 25. o. mj. u Rimu sjednica vodstva fašističke stranke. Generalni tajnik on. Turati je dao izvještaj o položaju stranke u Italiji.

— **Skupština umjetnika u Raveni.** Dne 24. o. mj. vršila se je u Raveni velika skupština umjetnika iz sve Italije. Na toj je skupštini govorio generalni tajnik fašističke stranke on. Turati. Raspravljao je o važnosti jedne nove fašističke umjetnosti. Iza skupštine je on. Turati sa jednog balkona govorio sakupljenom narodu. Govorio je o fašizmu i novoj Italiji, koja sada počinje da živi veliki novi život pod vodstvom Mussolinija.

RUMUNJSKA.

Smrt kralja Ferdinanda.

Već je više vremena neka teška i polagana bolest mučila rumunjskog kralja Ferdinanda. Njegova smrt nije došla neočekivana. Dugo se je govorilo, da je u zadnjim danima života, pa eto napokon je bolesti podlegao. Prošle srijede, 20. o. mj., ujutro on je preminuo. Oko njegove samrtničke postelje sakupile su kraljica Marija, jugoslovenska kraljica Marijola, princ Nikola, princesa Ileana itd. Kralj Ferdinand je u njihovom prisustvu umro potpuno svijestan.

Ferdinand kao kralj.

Po smrti kralja Ferdinanda raspisale su se novine na široko. A u svim člancima nailazi se samo na lijepe i povoljne misli o njemu.

Osobito se naglašava, da je kralj Ferdinand u životu svog naroda igrao jednu vidnu i važnu ulogu za sve vrijeme svog vladanja, pak je zato od svih Rumunja bio cijenjen i ljubljen. To se može vidjeti i po žalosti koja u ove dane vlada u čitavoj državi.

Rumunjska kraljevska porodica poteče od staroga roda Hohenzollern. Kralj Ferdinand rodio se je 1865. godine. Kad je imao 20 godina postao je prestoljonasljednik, jer se je njegov otac i brat zahvalio na toj časti. Kad je pak 1914. njegov stric kralj Karlo umro, postao je Ferdinand kraljem.

To je bilo u početku rata. Rumunjska je njegovom voljom stupila u ratu na stranu Velike Antante, a protiv Austrije i Njemačke. Mirovna konferenca povećala je Rumunjsku dvostruko.

Kako je poznato u posljednje je vrijeme politički život Rumunjske bio prilično buran. Kralj Ferdinand morao je za dobro svog naroda zatajiti u sebi oca, te potjerati svog starijeg sina, prestoljonasljednika Karola iz Rumunjske.

Kralj Ferdinand umro je u Sinaji. Njegovo tijelo bilo je odanle u nedjelju preneseno u Bukarešt u kraljevsku grobnicu.

Mali kralj Mihajlo I.

Iza smrti kralja Ferdinanda morao bi postati njegov sin Karol rumunjskim kraljem. No, on je izagnan, i nema više prava na tu čast, zbog njegovih ljubavnih i političkih avantura. Po ustavu pripada kraljevstvo Karolovom sinu Mihajlu.

Odmah po kraljevoj smrti sastao se je ministarski savjet na sjednicu. Na toj su sjednici izabrani regenti, budući je novi kralj još malodoban: ima tek 6 godina. Dok Mihajlo ne navrši 18 godina vladati će u njegovo ime tri regenta i to: Ferdinandov drugi sin Nikola, patrijarha Miron Cristea i predsjednik sudbenog dvora Buzdagan. Na toj sjednici je osim toga Mihajlo imenovan kraljem, a regenti su položili zakletvu, da će mu biti vjerni.

Princu Karolu poručeno je u Pariz, da mu je otac umro ali da neka se ne vraća u Rumunjsku, jer je njegov sin već imenovan kraljem.

AUSTRIJA

Revolucija u Beču. - Ustanak zbog riješenja porote. - Demonstracije. - Zapaljenje zgrade ministarstva pravde. - Vojska slaba. - Veliki broj mrtvih i ranjenih. - Štrajk. - Demonstracije popustile.

Ko grom iz vedra neba došla je u prilično miran politički život posljednjih dana, vijest, da je u Beču dne 15 o. mj., prošlog petka, buknula prava pravcata revolucija. Povod toj revoluciji bio je jedan razmjerno mali i neznatni dogodjaj.

Porotni sud u Beču riješio je dva «nacijonalista», koji su bili optuženi, da su prošle zime, kod jedne velike tučnjave izmedju «monarhista» i «republikanaca» u Šatendorfu (u Burgenlandu), ubili s mecima iz revolvera invalida Šmarica i nekog dječaka po imenu Grössling. Takve su tučnjave već dulje vremena na dnevnom redu u Austriji, koja je, gotovo sva, organizovana u dva logora, u monarhistički «Frontkaempferbund» i republikanski «Schutzbund». Uslijed toga se proces pred bečkim porotnim sudom protiv optuženih «monarhista» nije, u javnosti, posmatrao toliko kriminalnim koliko političkim, a bit će da su i porotnici bili pod tim dojmom.

I ko zna iz kakvih političkih obzira sud je optužene političke ubojice riješio svake kazne. To nije bilo pravo republikancima, socijalistima i komunistima. Čim je Bečom prošao glas, da su optuženi riješeni, odmah se je digla u Beču buna. Odmah su u četvrtak bile sa strane radnika, koji su socijalistički i komunistički orijentirani, pokušane demonstracje, ali je policija radnike rastjerala i tako je sukob bio izbjegnut. U petak u 9 sati počeli su radnici u masama da se skupljaju pred gradsku vijećnicu i pred parlamenat. Sav promet tramvajski, automobilski i gradske željeznice bio je obustavljen. Sve radnje i trgovine su zatvorene. Radništvo je obustavilo rad u tvornicama i skupilo se na ulice.

Pred gradskom vijećnicom počele su demonstracije. Redarstvo je pokušalo da intervenira, ali su se mase oprle redarstvu i na mnogim mjestima redarstvo se kao slabije moralo povući. Došlo je do sukoba, u kojemu je bilo mnogo ranjenih a i mrtvih.

Medjutim radnici su se sve više sakupljali. Pred parlamentom i gradskom vijećnicom napravljene su barikade iz automobila, fijakera, klupa i raznoga drugoga materijala. Policija je nekoliko puta jurišala na barikade, ali je uvijek bila odbijena.

Masa je provalila u sudsku palaču na Schmerlingplatzu, prodrla u zgradu i odmah počela da baca spise na ulicu i da ih pali. Zatim je pobacala iz zgrade suce i ostalo osoblje. Neki činovnici bježali su u više spratove, a neki su se sakrili u podrume. Sudska palača se zapalila. Šest odjeljenja vatrogasaca pokušali su, da ugase požar, ali su se radnici oprli i toj akciji i zapriječili su gašenje. Vatrogasci su se pred radnicima morali povući.

Na to su demonstranti provalili u uredništva nacionalističkih novina «Wiener Neueste Nachrichten» i kršćansko-socialnih «Reichposta», demolirali ih i zapalili. Ustašama su neprestano dolazile u pomoć nove radničke mase.

U dva i po sata istupila je protiv demonstranata vojska sa strojnim puškama u potpuno ratnoj opremi. Glavna borba vodila se oko zgrade ministarstva pravde. Demonstranti nijesu htjeli pripustiti vatrogasce da je gase. Razvila se je bitka izmedju vojske i radnika. U tim borbama palo je mnogo osoba i s jedne i s druge strane. Napokon su policiji i vojsci dohrlile u pomoć i radn. organizacije «Schutzbund» te su i one stale mlatiti ustaše. U 6 sati uspjelo je potisnuti demonstrante od zgrade ministarstva pravde. Ipak je zgrada izgorjela do temelja.

Demonstranti su zapalili i zgradu lista «Wiener Allgemeine Zeitung», koju je požar zahvatio takovom žestinom, da je gašenje bilo uzaludno. Vatra u zgradi Reichsposta nakon tolikih napora vatrogasaca ugušena je.

Policija i vojska povučene su zatim iz predgrada i koncentrirane su oko parlamenta i zgrade ministarstva pravde dok su se mase demonstranata skupljale posvuda.

U to su razne radničke i namješteničke organizacije proglasile štrajk i obustavile rad, tako na pr. tipografi, poštari, saobraćajni namještenici.

U pobunu i tučnjave po ulicama izmedju policije, vojske te socijalista i komunista, jako je pogodio Austriju i štrajk. Kada u jednoj državi počnu da štrajkuju željezničari i poštanski činovnici, onda je to jak udarac za nju. Iz Beča se štrajk odmah raširio po svoj zemlji. Sav promet i sve veze s Bečom bile su najedanput obustavljene.

Na večer toga žalosnoga dana borba je vrela na svim bečkim ulicama. Padali su mnogi mrtvi i ranjeni. Policija i vojska pucala je u pobunjenje po svim trgovima, a pobunjeni su pucali opet u vojsku i policiju, provaljivali su u razne državne zgrade, bacajući kroz prozore činovnike i ljude, koji im nisu bili po volji.

Ministri i vodje raznih protivnih stranaka, od straha pred pobunjenim strankama, sakrili su se. Kancelar Seipel, protiv kojega je takodjer bila revolucija uperena, držao se je čvrsto. Pregovarao je sa socijalističkim vodjama i stranim diplomatima i nastojao, da na bilo koji način smiri revoluciju.

Računa se, da je u petak na bečkim ulicama demonstriralo 300 hiljada ljudi. Ni strojne puške nisu dugo mogle da zaustave ovu masu. Demonstracija se je protegla

do subote na večer, a i poslije toga događjao se je koji manji slučaj pobune i pucanja.

Iza kako je vladi uspjelo da bar donekle bunu stiša, Beč je pružao tužnu sliku. U nedjelju se je pravila bilanca teških dogodjaja. Uspostavljeno je, da je prilikom uličnih borba ubijeno oko 100 osoba, dok broj ranjenih premašuje 600.

Poslije revolucije policija je aretirala oko 250 ljudi, za koje se dokazalo, da su ubijali i palili.

Kancelar Seipel pregovara sa socijalistima, pa će možda poslije ove bune i oni u vladu. Vodja socijalista izjavljuje, da se socijalisti ne će za sada više buniti, a kaže, da se ni ovoga puta nisu bunili na uputu vodstva, nego svojevoljno ili nahuckani komunističkim agentima.

Novine pišu, da je ova revolucija bila u glavnom djelo komunista, koji su u Austriji osnovali jedan jaki tabor, a ovo je bio izvršen i jedan atentat, koji nije uspio. uspostave svoju vlast. Ovoga puta ipak nisu uspjeli. U Beču i po ostaloj Austriji uistinu se jako osjećaju posljedice revolucije, no polagano se opet vraća stari mir i red. Radnici i činovnici, koji su štrajkovali, primaju se opet posla. Poštanski i željeznički promet opet je uspostavljen, a novine, koje u dane bune nisu izlazile, sada opet izlaze.

Za vrijeme revolucije naročitu je mirnoću pokazao kancelar Seipel. On bi sve dogodjaje pratio nastojeći na svaki način da sve umiri i svede u red. No i njegov je život bio u opasnosti. U subotu je na njega bio izvršen i jedan atentat, koji nije uspio.

Iza kako se je u Beču sve umirilo Seipel je novinama dao jednu izjavu, te je medju ostalim rekao, da su posljednji dogodjaji jedinstveni u novijoj historiji Beča. Od 1848. nešto se sličnoga u Beču nije dogodilo.

Ovoga puta bile su Austrija i vlada, kaže Seipel, povučene u revoluciju, a da skoro nikakve krivice nemaju. Ako su ona dva optuženika bila riješena za to se nije smjelo vladu osuditi. Izmedju porotnika koji su izglasali osudu bilo je i radnika. Najviše što se je moglo očekivati bio je štrajk, ali nipošto ovakva pobuna. Vlada je ipak nastojala da pobuna što bolje i prije riješi. Štete, koje su tom prilikom nastale velike su, a Austrija će morati da ih nadoknadi štednjom i radom. Žrtve, koje su ovom prilikom pale za oplakivanje su. Do sada je služilo na ponos austrijskom narodu, da je uvijek u miru i dostojanstveno prošao sve trzavice i sva teška vremena, a da se nije prolivala krv. Ovo što se je sada dogodilo boli. No, treba nastojati, da se brzo sve zaboravi, a to će se najljepše postići radom i redom za vaše blagostanje Austrije. Tako kaže kancelar Seipel.

DOPISI

IZ RIJEKE

Pljuvanje i pušenje. - Promet u luci. - Čudan slučaj. - Još o morskom psu. - One tri.

Ljeto je za novinare prava mrtva sezona. To je doba, kad svi najradje počivaju, svi osim novinara, koji su na devedeset i devet muka, da što pametno napišu. Zato su ljeti novine najpraznije: da se ubiješ, ne ćeš u njima naći ništa, što bi ti malo razdragalo, zanijelo ili što bi ti naježilo kožu. Ljetni dani — mrtvi dani, bez potresnih dogadjaja, bez senzacija.

Stoga se nemojte čuditi, ako i u kakvom uglednijem ili uvaženijem listu naidjete na članke pod ovim naslovima: «Muhe» — «Pušenje». — «Pljuckanje» i sve tako. Pa ni to nije na odmet: kad već ne možemo ničim važnijim da zainteresiramo čitaoca, a mi gledamo, da ga poučimo.

Prvo: muhe. O tim dosadnim i škodljivim životinjama bilo je već govora u ovom listu, zato predjimo preko toga jednom grančicom papradi.

Drugo: Pljuvanje! O tome nismo još govorili, a stvar je za naše zdravlje vrlo važna, i ja se samo čudim, kako mogu ljudi da ne odviknu od te ružne i opasne navade, to više kad znadu, da u pljuvački ima toliko gadnih bakcila, da je pravo čudo, kako može čovjek, koji ih u sebi nosi, još da hoda...

Neki pljucaju u rubac, ali ni to nije dobro, jer se može desiti, da u zabuni onim istim rupcem obrišu ili očiste usta svome ili kome drugome djetetu. Prema tome najbolje je — ne pljuvati! Pušači će na ovo zagraktati: Pa kud ćemo s pljuvačkom mi, koji pušimo?

— E, gospodo, odgovaram ja nato: zašto pušite? Je li vam to od potrebe? Manite se pušenja, pa ćete se oslobodili i pljucanja.

O tome mogao bih još da govorim, ali sa svim tim što smo u mrtvoj sezoni, mislim, da je o ovom predmetu sve rečeno. Barem za danas...

Promet u našoj luci bio je u prošlom mjesecu ovaj:

Uvezlo se 32.409 tona.

Izvezlo 30.661 tona.

U junu lanjske godine uvezlo se 60.995 tona, dakle ove godine za 38.586 tona manje, dok je s druge strane uvoz u junu ove godine za 7000 tona veći negoli u istom mjesecu g. 1926.

Stranaca ima nešto, ali ni izdaleka onoliko, koliko bi trebalo. A kako je već ljetna sezona na izmaku, sasvim je pametno, što se već sada pomišlja na zimnju. Prije rata imali smo ovuda i u zimnjim mjesecima upravo lijep broj stranaca, no čim je buknio rat, ti su naši zimnji gosti gosti zatajili: ostaju radije kod kuće. Bit će da imaju zato i razloga: mnogi su od naših starih mušterija izgubili sve, a ni drugima ne cvatu osobite ruže... Ali svejedno, trebat će nastojati, da ih opet ovamo namamimo, jer su i za naše trgovce i za razne druge poslodavce zimnji mjeseci vrlo dugi.

Stoga je vrlo pohvalna misao onih liječnika u bližnjoj Opatiji, koji su se obrazovali u nekakav propagandistički odbor sa svrhom, da prouče, izrade i iznesu sve moguće planove i projekte, kako bi se ovamo dolje na more dovuklo što više gostiju i zimi.

Mi im svi i na Rijeci i u okolici želimo najbolji uspjeh, a uzto im preporučujemo, neka ne puste s vida ni ljetnu sezonu, jer — kako i oni sami najbolje znadu — ove se godine nije baš ni ona opoštenila.

A neka bude pohvaljena i «Vedetta», koja se već u nekoliko članaka založila za akciju oko što većeg napretka naših bližnjih kupališta i uspostave negdašnje zimnje sezone. U to ime list preporučuje u prvom redu, da se ovdje na Rijeci opet uvedu pokladne svečanosti: fantastička kola, maškare, korijandoli i cvijeće.» To bi upalilo, veli «Vedetta», i već bi sama pomisao na jedan sjajno priredjeni fijumanski karneval privukla na naše more svu silu stranaca, ali ne onih, koji dolaze ovamo — kao ovi sadašnji, da štede — već da troše, troše i troše. To su, kako ih je «Piccolo» ovih dana nazvao «forestieri di lusso». Ti su raskošni stranci prava mana za kraj, u koji padu, oni su njegova prava Kalifornija.

Sad ću vam ispričati nešto, što se nije dogodilo ovdje na Rijeci nego u jednom selu u blizini, a možda i — nigdje. Stvar je malo čudna, i da vam pravo kažem, ja u nju puno ne vjerujem. Bilo je dakle jedan par: muž i žena. Kad je buknao rat, muž je morao pod pušku, i ona ga je jadna čekala, nestrpivo i sa željom. No negdje u god. 1917. stiže joj crni glas, da joj je muž poginuo na ruskom frontu. Kad se tužna udovica malo utješi, poduze korake, da joj se odmjeri odnosna mitrovina. Molba joj bijaše uvažena, i ona je redovito primala svoju mirovinu nesamo od austrijskih vlasti, već i kasnije, od talijanskih.

I tako je ona i prije nekoliko dana otišla na poštu da primi mirovinu, ali joj tamo rekoše, da ne će dobiti ništa, jer da joj je dalnje isplaćivanje mirovine obustavljeno.

— Obustavljeno? — A zašto? — upita žena sva zaprepaštena.

— To će vam znati da kažu oni na Rijeci. Idite onamo, pa se propitajte!

I žena ode na Rijeku, gdje joj rekoše, da ne će više dobivati ništa, jer da joj je muž — živ.

Žena poče da se križa:

— Moj muž — živ? Ma tko vam to reče? Ta ima već punih godina, da ga crna zemlja uživa! To mora da je pogriješka ili šala ili tako nešto.

Sve to nije pomoglo. Žena nije dobila mirovine, ali je povedena istraga, da se izvidi, što je zapravo na stvari. Ima ih naime, koji tvrde, da se je njezin muž zaista vratio, ali da ne izgubi penzije, zavukao se u kuću, gdje se već tri godine krije od svijeta. Medjutim neko da ga je ipak vidio i stvar prijavio onome uredu, gdje se dmjeruju ovakove penzije. I taj ured je na taj glas onoj ženi obustavio isplaćivanje mirovine.

Ja u ovu pripovijest ne vjerujem. Saznam li štogod pobliže o toj stvari, kazat ću vam.

Onaj morski pas još nije ostavio ove naše vode. I nikako ne mogu da ga uhvate. Ima ih, koji se boje, da nije ono kakav morski «kudlaćina». Ako je tako, onda ćemo morati na njega s crnim «glogima», drukčije ga se ne ćemo riješiti.

One tri:

Juče sam čuo na Korzu ovaj razgovor. Mlada žena mladome mužu:

— Čuj, Alfredo, sjećaš li se ti, što si mi govorio, kad smo se ženili?

— Bože moj, govorio sam svašta...

— Jest, i medju ostalim kazao si mi stotinu puta, da mi postavljaš pred noge cijeli svijet, a sada činiš tolike komedije za jedan šešir od pišljivih 200 lira.

Druga:

Opet jedan razgovor na Korzu. Sretnu se dva prijatelja: — Ca delevas? — upita jedan drugoga. — Trgujem. — A s cem? — Z mobilijum. — A gre ti pak ča dobro ta trgovina? — I kako! Već nimam nanke na cem sedet. — Dunke ti prodavas tvoju mobiliju? — Nego cigovu.

Ona posljednja: Moj brate, rekao je juče Mićelin Francelinu, kad ti sreća blizu dojde, ti ju gledaj čapat za vlasi.

— A za kakovi vlasi, kada ih je i ona ostrigla... **Rokac.**

DAROVI.

Za «Prosvetu» darovao je g. A. P. lira 10.—. Najlepša hvala.

Franina i Jurina

Fr.: Si me zval...

Jur.: Bim ti neč rad povedet, ma... ne smeš pitat ni ča ni ke ni ki ni kade.

Fr.: Kada ni drugo nego to, a ti samo počni!

Jur.: Najprej znaj, da su se četrnajstega leta, malo prej velega rata, oženili jedan lepi mladić i jedna lepa divojka.

Fr.: Vidim, samo ča ja ne smem pitat ni ča ni ke ni ki ni kade.

Jur.: Jedan lepi mladi par, a drugo ti ne smeš niš da znaš.

Fr.: Razumem, samo mi ti povedaj naprvo, ča se j' dogodilo s tem lepem, mladem parom.

Jur.: Dogodilo se je ovo: mladi muž bil je od siromašne kući, ma je sa svem tem bil avancal za kapetana od korveti va Pule. Nosil je lepu uniformu, i to je onoj nekoj tanekoj mladoj divojke zavrtelo glavu i ona ti se je va njega zaljubila, češ Bože više!

Fr.: Ter tako se j' malo manj i mane pripetilo, kada sam ono va Ratkerburge obukal onu vražju...

Jur.: Muči nevojo pretendasta, kada ja govorim! Dunke, kada je ono Austrija propala, propal je i on kapitan od korveti. Moral je suć onu svoju uniformu i obuć se va civil. I tako obučen on se je jednega dneva prikazal pred svojga tasta i pred svoju mladu ženicu.

Fr.: Ja mislim, da j' bilo bušac, kako dažja!

Jur.: Smokvi su bile! Ni ruku mu nisu dali, ni pozdravili ga nisu, nego se j' tast malo nakašljal, pristupil mu j' korak bliže i pital ga je: — Recite malo vi mane, gospodine zete, ča ste vi sada?

Fr.: Ma je l' moguće, da ga je to pital?

Jur.: Je, a zet mu j' odgovoril čisto i bistvo: — Gospodine taste, propala je Austrija, propal sam i ja. — Ja sam danas — niš.

Fr.: A tast?

Jur.: A tast njemu: Dobro je! Kada ste — niš, vi nimate ča iskat va ovoj kuće.

Fr.: O, vražji Jurina! Tako mu j' rekal? A zet?

Jur.: Zet je malo probledel, ma mu j' mirno odgovoril: — Gospodine taste, ja nimal va vašoj kuće ča da išćem, nego samo jedno: moju ženu. Ja sam još mlad, imam volju za delat, pak ćemo oba trbuhom za kruhom.

Fr.: Lepo mu j' odgovoril. A ča j' nato tast?

Jur.: Tast se j' nekako divo nasmel i rekal: — Ako vas je volja hodit trbuhom za kruhom hote sami, a moja kći ima kade bit. Ona će ostat s manum. Ča ne da ćeš, Ortenzija? — To se zna, da ću, rekla j' žena — i bržan muž — ča ne će — zel je klobuk i šal je ča.

Fr.: Dobro j' storil, kako da j' mane pital. Pak — ča j' bilo onput?

Jur.: On je šal — kako j' rekal — trbuhom za kruhom nego kako je imel va posleh puno sreći, on ti je va jedno par let postal milijonarij. Nastanil se j' va jednem velem grade, i tu je i napred nastal svoji posli, delal bi i živel kot i pravi gospodin.

Fr.: Baš mi je drago! A ona hudoba od tastini?

Jur.: Pokajal se je i on i kći mu, i sve su gjedali, kako bi onemu m'lijonariju bliže prišli i molili ga za oproščenje. I tako su se jednega dneva digli i šli su va on veli grad i ravno k njemu va kuću.

Fr.: Aha! A on?

Jur.: On njim je na najlepji način od ovega sveta rekal. da va njigovoj kući nimaju ča da išću.

Fr.: Dobro njim je odbrusil. I tako su otac i kći šli s kargom doma?

Jur.: Šli su, brate, i kada su videli, da s njim ni fajdi, počeli su gjedat okolo, ako bi našli, kade kakevega drugega frajaričinu za onu mla[...] spicu: ni ženu ni udovicu.

Fr.: I našli su ga, to se zna!

Jur.: Su, ma ako su se oteli oženi[...] balo je najprej da razbiju onu [...] ženidbu. I zato su šli speta va o[...] grad i ravno onemu kapitan[...] korveti i mlada je žena rekl[...] Homo na sud, da razbijemo on[...] ru ženidbu, da budemo slobod[...] nit se s kim nas bude voja i dra[...] znaš ča njim je pak on odgov[...]

Fr.: Kako ćeš da znam, kada m[...] nisi povedel.

Jur.: On njim je rekal: Znate, ča [...] je: ja sam se jedanput oženil, i [...] je bilo dosta i predosta za sve [...] veka — amen! Ja se više ne ću [...] ma ne ću ni koraka storit, da s[...] ra ženidba razbije. Ne zovite m[...] kamo, zač ne ću prit. A sada va[...] molim, hote s imenom Božjim [...] mi jušto va ov čas telefoniraju[...] sam na nekoj veloj minijere [...] tri debeli milijuni.

Fr.: A oni?

Jur.: Svili su povrazi i pobrali se va[...] zgobljeni kako i mokre kokoši.

Fr.: I tako ona rožica ne će se moć [...] oženit?

Jur.: To se zna, da ne će.

Fr.: I pravo njoj budi! I po ovem [...] vidi, kako više puti i čarlatana k[...] ka uji.

Jur.: I kako Bog nijednemu dužan [...] ostaje, a najmanje onemu, ki se [...] gaju njegovem zakonom. A ženidb[...] je pravi zakon božji.

Fr.: To se zna, da je!...

IZ ŠTINJANA.

Isušenje lokve, vodovod i rabota.

Ono što se je već lanjske godine gov[...] rilo, sada će se po ovoj prilici obistinit[...] Radi se isušenju naše lokve. U selu [...] mnogi plaše toga, osobito oni, koji ima[...] blago. Plaše se radi toga, jer nisu sas[...] na čistu o čemu se radi.

Da se lokva isuši je zdravstvenih ra[...] loga potrebno. Lokve su u našim stranam[...] rasadište raznih bolesti, u njima se uz[...] jaju bakcili i razna gamad, kojom se bol[...] širi, naročito sada u ovo vruće ljetno do[...] Pa i za blago zdravije, ako ne pije vo[...] kakva je u našoj lokvi.

No, u tom slučaju bilo bi neophodno [...] trebno, da se što prije uredi jedno dru[...] napajalište za blago. Govori se, da će se [...] urediti putem vodovoda. Ali, ako se [...] obećanje ne obistini, onda će za nas [...] ljake biti malo naopako. Teško bismo [...] sa bunara blago napajali. Dogodi se češ[...] da nam se sisaljke pokvare, pak iman[...] onda vraškoga posla dok opet do vode [...] djemo. A kad bismo još i blago sa buna[...] napajali!? Pa da se bunar pokvari?!

Treba da se ozbiljno promisli prije ne[...] li se pristupi isušivanju lokve. Dužnost [...] bila delegata, da na kompetentnoj obla[...] traži jamstvo da će se sve na vrijeme i [...] redu na zadovoljstvo pučanstva izvršiti.

Uzmimo za primjer nepravilnog posl[...] vanja onu tekuću vodu «runci», koju [...] predlanjske godine zagrnuli i učinili nek[...] kamenicu, koja i ne sliči kamenici. Izgr[...] djena je visoko i bez dna. Voda teče kak[...] sat rano ujutro ili za vrijeme kiše, a ina[...] je kamenica bez vode, suha. Svi se mora[...] lokvom da služe i ako je ta kamenica [...] priličnim troškom izgradjena. Da se ne [...] tako dogodilo i s novim uredjenjem [...] napajanje blaga.

Ovaj novi vodovod imao bi da svrši ma[...] izvan sela, kod šaraje Grubišićeve. A vo[...] — kako se kaže — bi došla od «Conki» [...] tamo već postoji vodovod. Od «Conki» [...] rečenog mjesta je jedan razmak od koji[...] petstotina metara. Općina predlaže, da [...] se samo sa rabotom iskopa jarak potr[...] bit za «tube». To je zaista jedan čudn[...] predlog. Naše selo koje je u poslerat[...] vrijeme dalo općini više od pet stotina l[...] ljada lira, od općine još nije skoro ni[...] dobilo. A sada valja na rabotu!? A [...] bismo tražili ono, što nam je od preke p[...] trebno? Naprimjer: put za na grobije i on[...] do Šuride, pak električno svjetlo što ima[...] sve tolika sela, (Štinjan može se reći [...] je ogradjen sa električnim žicama) itd.

Dakle dužnost bi bila od općine da n[...] šte rabotu od nas, već da nam izgradi v[...] dovod i druge potrebne radove obavi [...] rabote i što prije

Štinjanac.

IZ PRODOLA

Gospodarstvo. - Jedno naše zlo.

Javljamo Vam se eto jedanput i mi i[...] Prodola. Pozdravljamo Vas, gospodine u[...] redniče i molimo, da nam uvrstite ovih pa[...] redaka u našu dragu novinu.

Ne možemo se ničim osobito pohvaliti[...] Ove godine nas i suša nemilo muči. I m[...] i životinje patimo mnogo od vrućine. [...] bogme ni usjevi nam najbolje ne uspi[...] vaju. Pšenica i žito urodilo je onako osre[...] nje, ali kukuruza i krumpira ne ćemo ima[...] ti ni za sjeme, tako barem do sada izgled[...] Suša je oparila i krumpir i kukuruz. I s[...] jeno nam je takodjer slabo, tako da n[...] ćemo sami mi, nego i naše blago, sušu o[...] zime osjećati.

No, izgleda da se u našem selu mno[...] obitelji ne obaziru na to što je ljetina slab[...]

i što će do druge ljetine možda i glada po našim kućama biti. Rasiplje se na razne načine onu mrvu novaca, što se ima, a naročito u tom rasipanju prednjače naše ohole djevojke, koje se nose ko gospodske, gradske gospodične u svili i lakovanim skupim cipelama. Srce nas starije boli gledajući ih kako se šepire i kako se razuzdano ponašaju.

Bilo bi bolje za njih, da krenu drugim putem života, jer ih ovaj način tjera u propast. Ko će ih ovakve poženiti. Bili bi uistinu ludi oni mladići, koji bi za ovakve ohole djevojke pošli. Ima i kod nas pravih i razumnih djevojaka, a one, koje takve nisu, neka se obrate dok je vrijeme.

IZ ŠIKIĆI KRAJ PULE

† Anton Božac.

U subotu dne 16. t. mj. otpravili smo k vječnom počinku našeg vrlog i čestitog mladića pokojnog Antona Božac. Pokojnik je bio jedinac sin na daleko poznate obitelji Jure Božca. Bio je svojedobno činovnik u bivšem puljskom arsenalu, a kašnje kod bolničke blagajne, ali uslijed novo nastalih prilika, kao i mnogi naši ljudi, morao je zapustiti to mjesto.

Bio je naš Tone blaga i plemenita srca ili kako se po domaću kaže — zlatna duša, te u koliko su njegove sile dozvolile, išao je u svakom pogledu našem mukotrpnome narodu na ruku, bilo to za vrijeme njegovog službovanja, bilo to poslije, tako da možemo glasno kazati, da nam je bio do zadnjega dana svoga života baš pravi savjetnik u selu.

Pokojnik je bolovao od sušice, koja mu je nakon dugog i teškog bolovanja u cvijetu mladosti prerano smrt donijela. Bilo mu je tek 29 godina.

Koliko je naš Tone bio medju našim narodom obljubljen posvjedočuje njegov sprovod, na kojega je dohrlilo mnoštvo naroda iz svih susjednih sela, a osobito iz Medulina, gdje je imao osim mnogo prijatelja i znanaca, i mnogobrojnu rodbinu.

Žalost je tim veća, što je pokojniku jedva pred 15 mjeseci preminula i majka, koja je bila uzor majka i dobra kućanica, kojoj se je mnoga sirota zatekla.

Nezaboravni Tone! Kličemo Ti ovim putem posljednji z Bogom. Bila Ti lahka domaća gruda, a Tvojoj obitelji i ostaloj rodbini naše saučešće.

Domaće novosti

Za one, koji dolaze iz stranih država. Na temelju članka 143. novoga zakona javne sigunosti, svi strani državljani, koji dolaze u Italiju, moraju se tri dana po svom dolasku prijaviti javnoj sigurnosnoj oblasti.

Šest milijuna za javne radove Zadru. «Gazzeta Ufficiale» donaša kraljevski dekret od 23. junija 1927., kojim vlada daje 6 milijuna lira za izvršenje nekih javnih radova u Zadru i zadarskoj pokrajini.

Ratna odšteta.

Do junija ove godine isplatila je vlada ratnim oštećenicima oko 150 milijuna lira. Ta je svota bila razdijeljena medju 34.390 oštećenika iz naših krajeva, koji su za vrijeme rata mnogo pretrpjeli.

Zakon o imenima.

Parlamentu je podnešen nacrt jednog zakona, po kojemu se odredjuje kakva se imena smiju davati novorodjenoj djeci. U državne registre, kod upisa na općini, ne smiju se prijavljivati imena, koja su smješna ili koje vrijedjaju državne istitucije, javni red i uljudnost. Djeci nepoznatih roditelja neće se smjeti davati prezimena slavnih ljudi, kao što se je to do sada običavalo, a takodjer ni prezimena poznatih obitelji iz mjesta gdje se dijete prijavlja u državni registar.

Sabiranje doprinosa, darova i prodavanje svakovrsnih predmeta u ime fašističke stranke — službeno zabranjeno. Tiskovni ured fašističke stranke javlja:

«Svim zainteresiranima javlja se ovim putem, da je od sada zabranjeno svako sabiranje doprinosa i darova, i prodavanje bilokakvih predmeta u ime fašističke stranke, i ako su za to već bile izdane dozvole. Ova zabrana se vrijedi za publikacije ovlaštene od fašističke stranke vlastoručnim pismom generalnog administrativnog tajnika comm. Marinellija.»

Pula i sniženje cijena.

Novine donašaju statistike po kojima se vidi koliko su u raznim gradovima pale zadnjih par mjeseci cijene. Iz tih se statistika vidi, da se u Puli vrlo dobro provadja obaranje cijena. Izmedju svih gradova Pula je u tom pogledu na prvom mjestu.

Suša u Istri.

Iz Buzeštine nam pišu:

Suša nas je skoro ubila. Krumpira neće biti ni za sjeme, a to je naša velika nesreća; pažulj sasma usahnuo, to je druga nesreća, jer bez jednog i drugog znači, da ćemo gladovati ove zime. Žito je srednje urodilo. Turkinja već hira, dočim vinogradi dobro stoje, ako ne dodje tuča.

A več par puta visila nam je nad glavom. 20. ov. mjes. se je naglo naoblačilo, nešto je porosilo, a palo je i nekoliko krupnog zrnja tuče. Nije baš naškodila, ali svakako je naškodila vinogradima od Črnice do Krbavčići, dakle sjevernom kraju našo doline. 23. tek. mjes. nadali smo se kiši, a bojasmo se tuče. Naglo je zapuhalo i naglo se zaoblačilo. Samo smočilo je nešto, poškropilo, a tada se opet razvedrilo.

I tako nas je nebo varalo više puta. Poјave se oblaci, za sat, dva, a onda ih nestaje. Suša traje. Zapravo nije kišilo od 22. maja. Maj je bio naime hladan, leden, kišovit. Od tog dana Buzeština ne vidje obilne kiše. 1. junija samo vidjesmo neznatnu kišu... Sve gine, vene. Trava je slama. Goveda trpe, jer nemadu što da pasu. Sreća je, što u nas imade dosti žive vode. Barem to imademo!

Smrt našeg študenta.

Javljaju nam iz Zagreba, da je dne 12. o. mj. u tamošnjoj bolnici preminuo mladić, študent Josip Bazjak, sin Jakova Bazjaka, umirovljenog šumara, iz Bazjaki kod Livada. Pokojnik je bio na liječenju u bolnici nekoliko mjeseci, no bolest je bila jača od sveg nastojanja liječnika, da ga na životu održe, pa joj je i podlegao. Bio je pitomac istarskog internata. Dne 13. o. mj. pokopan je na zagrebačkom Mirogoju.

Neka je pokoj vječni i laka zemlja ovom rano preminulom istraninu, a roditeljima, kojima je bio sva nada — naše iskreno saučešće.

Sniženje poštanskih tarifa.

Ministarstvo za pošte ima do sada u svom proračunu višak, pak je zato odlučilo da sudjeluje u bitci za sniženje cijena.

Do koji dan biti će u službenom listu objavljena odredba, da se pristojba za obična pisma snizuje od 60 centezima na 50, a za dopisnice od 40 na 30 cent.

Paša uz cestu zabranjena.

Pokrajinske su vlasti obavjestile naše pučanstvo, da je na temelju članka 62. zakona o javnim gradnjama od 20. marča 1865., najstrože zabranjeno puštati blago bilo koje vrsti da pase uz javne ceste.

Oni, koji se ne budu držali ove zabrane biti će strogo kažnjeni, a osim toga mogu organi, koji paze na red sekvestrirati blago, koje nadju na cesti bez pastira.

Jedan naš mladi študent našao je smrt u hladnim valovima Save.

Pišu nam iz Jugoslavije, da se je dne 17. g. mj. utopio na ušću Krke u Savu, kod Brežica, naš mladi istranin Milan Ivančić, djak zagrebačke učiteljske škole. On se je otišao kupati, pa je tom prilikom nastradao. Tijelo je odmah pronadjeno na mjestu nesreće. Sprovod je bio obavljen 20. o. mj. uz veliko učešće prijatelja i ostalih gradjana.

Pokojnik je od obitelji Ivančića iz Bresta kod Buzeta. Ivančići su se preselili u Brežice g. 1922.

Neka je ovoj mladoj žrtvi laka zemlja, a njegovoj rodbini naše iskreno saučešće.

Nadzor nad lovom i ribolovom

Puljska općina je pred par dana razglasila, da je nadzor nad lovom i ribolovom predan šumskoj miliciji (Milizia Forestale). Milicija će od sada najstrože paziti, da se ne lovi u zabranjeno vrijeme, da se ne uništuju legla i gnijezda i da se ne lovi premlada divljač. Milicija će paziti strogo i na trgovanje divljači. Ako se u mesarnama nadje meso od divljači, koju je zabranjeno loviti, provesti će se istraga, a lovac će se kazniti.

Naročitu će pažnju milicija obraćati na ribolov. Vršiti će ophodnju po obalama, a svaki će ribar, koji bude uhvaćen da lovi ribu zabranjenim sredstvima, na primjer dinamitom, biti tužen i kažnjen.

Cijene živežnih namirnica u Puli.

Kakve su cijene živežnih namirnica u Puli, to naročito interesira i pučanstvo iz naših okolnih sela, jer kako je poznato, velika većina toga pučanstva živi na novcu, te kupuje dnevno hranu u dućanu.

Puljska je općina sada opet odredila, da se snize cijene nekim namirnicama, pa je u svrhu, da se narod s tim novim cijenama upozna, izdala jedan cijenik. Od 19. o. mj. dalje vrijediti će ove cijene u gradu Puli:

Mlijeko po L 1.40 litra;
kruh (od brašna sa 82 procenta) po 2.10 za kg;
meso: govedje svježe prednji djelovi, po L 7.40, stražnji po L 8.40, bez kosti po 10.50, teleće prednji djelovi 7.20, stražnji djelovi po L 8.20, bez kosti po L 12 kg;
naravna mast po L 8 kg;
slanina po L 8.80 kg;
amerikanska slana slanina po L 8 kg;
ulje sezamovo po L 5.70 litra;
ulje talijansko po L 9.60 litra;
ulje istarsko od masline po L 9.20 litra;
riža I. vrsti po L 2.10 kg;
riža II. vrsti po L 1.90 kg;
brašno (tipo unico) po L 2.20 kg;
žuto kukuruzno brašno po L 1.20 kg;
kava «Santos» po L 24 kg;
kava «Ninas» po L 22 kg;
istarski sir po L 9 kg.

Upozorujemo čitatelje na «Red vožnje», koji donosimo na četvrtoj strani.

Budući se «Red vožnje» željeznica u posljednje vrijeme znatno promjenio smatrali smo shodnim upoznati s tim promjenama naše čitatelje, koji putuju. Donašamo u tu svrhu na četvrtoj strani našega lista već treći put sasma točan «Red vožnje», koji može svaki čitatelj izrezati i spremiti. Budući nam štampanje «Reda vožnje» uzimlje previše prostora u listu, ne ćemo ga za sada više donašati.

Težak zločin mlade majke.

Karabinjeri iz Vrsara uhapsili su pred nekoliko dana u jednom obližnjem selu dvadesetipet godišnju Ružu Sirotić radi čedomorstva. Ona je pred kratkim rodila grijehom začeto dijete. Da se liši sramote, odmah po porodjaju ona je podigla s poda dve daske, iskopala jamu i tu sakrila novorodjenče, zasuvši ga kamenjem i začavlavši opet daske. No, na nju su u selu sumnjali da je rodila, a dijeteta nije bilo pak su je tužili karabinjerima, kojima je na koncu ipak sav slučaj ispovjedala. Poslije je došla sudbena komisija. Dijete je nadjeno pod daskama. Budući je tamo stajalo više dana već se je raspadalo, a i miševi su ga svega izgrizli.

Zbog ovog groznog zločina, za koji se ne može ni zamisliti, da ga je nježna žena, i k tome majka, počinila, Ruža je odvedena u zatvor, da čeka proces. Gotovo nas je stid, da i u Istri ima ovakvih majka, koje su prave zvijeri.

Otac navaljuje na sina nožem radi par žigica.

To se dogodilo pred par dana u Rovinju. Otac i sin bili su na ribarenju po noći. Uz njihovu barku prodje druga neka ribarska barka. Iz barke zapitaju par žigica. Sin ih odmah pruži. No, oca je to ljutilo. Već je onda počeo sinu pregovarati zbog tih darovanih žigica. I nije nikako mogao svršiti. Prošli su noć na moru, a u zoru su se vraćali kući. Stari se je još sa sinom svadjao zbog onih par žigica. Kad su došli kući jačmačno je došlo do jačih riječi. I u toj svadji stari pograbi nož te navali na rodjenog sina bijesan zbog toga što sin ima kuraže da mu odgovara. Sin je pao, a stari mu otac zada 9 rana, od kojih je 5 dosta teških.

Izgleda gotovo nevjerojatno sve ovo. Ali baš tako se je sve razvilo zbog samih par žigica. Evo na kakav je živinski čin dovela srdžba jednog oca. Glas o tome uzbudio je sve one, koji imaju osjećaja.

Pismo iz Zagreba

Kupanje na Savi. - Ekskurzije. - Proslava 1100 godišnjice Sv. Ćirila i Metoda. «Kolo» u Frankfurtu. - Hodočašće u Mariju Bistricu. - Predsjednik vlade u Zagrebu. - Nj. V. kralj kumuje seljačkom djetetu. - «Miss Europa» otputovala u Berlin.

Razabirem iz nekoliko posljednjih «I. R.» da je Vaš stalni dopisnik nekuda odmaglio, pa se eto prihvaćam pera, da Vam letimično iznesem zagrebačke novosti.

Iako vrućina nije samo naš novitet, ona je ovdje toliko jaka, da jedva možemo podnašati. Sreća, da Zagreb leži uz Savu kao što se gotovi svi veći gradovi u Europi nalaze ili uz rijeku ili uz more, dakle uz vodu, pa premda Sava nije plavi i bistri Jadran, ipak je to dostatni surogat mora. Mi Primorci koji žudimo za morem nalazimo u Savi ono što nalazi zabavni i veseli zagrebački svijet, koji u masama upravo hrli na savsko kupalište, koje čini jedni zamamnu i lijepu sliku.

Da se svako toliko u Savi baš u toj stravstenoj želji za kupanjem netko utopi, to se ovdje gotovo i ne primjećuje, dok bi to u jednom našem primorskom mjestu bila prava pravcata senzacija.

Kako je naš lijepi Zagreb kulturni centar, to nije čudo, da ga gotovo dnevno posjećuju razna društva, korporacije i stranci. A naročito sada na koncu školske godine svakim danom dolaze djaci, ponajviše maturanti iz svih krajeva otadžbine pod vodstvom svojih nastavnika i razgledavaju muzeje, galerije, kulturne ustanove i sve ostale znamenitosti grada.

Pred nekoliko dana na svečani način proslavljena je 1100 g. sv. braće Ćirila i Metoda prvih slavenskih apostola i učitelja. Svečanosti su trajale 3 dana. Svaki naš čovjek u Istri znade za veličinu prvih ovih slavenskih učitelja, a tako i za «Družbu sv. Ćirila i Metoda», koja je po njima ime dobila. U vezi sa spomenutim svečanostima otpjevan je oratorij «Život i djela sv. braće Ćirila i Metoda» u zagrebačkoj katedrali, koja je bila dupkom puna, te je sa velikom religioznošću saslušano ovo veličanstveno djelo od poznatog našeg kompozitora g. dr. Božidara Širole.

Taj veleleбni oratorij izvelo je poznato hrvatsko pjevačko društvo «Kolo» koje je pred kratko vrijeme doživjelo jedinstveni triumf u Frankfurtu, baš spomenutim djelom i tako proslavilo narod daleko preko granica. Spominjem još da je dirigent ovog proslavljenog pjevačkog društva g. prof. S. Kumar te za ovaj veličanstveni uspjeh u Njemačkoj pripada i njemu velika zasluga. Mi se iskreno veselimo njegovom uspjehu, tim više, što znamo, da je on bio dirigent pjevačkog zbora jugoslovenskih učitelja iz Italije, te je i kao takav ostao u najboljoj i najljepšoj uspomeni.

Prošle sedmice vidili smo hiljade hodočasnika, što su se iz Marije Bistrice vraćali u Zagreb. Bila je to nepregledna povorka pobožnog svijeta, koji svake godine polazi na hodašće u Mariju Bistricu, kao što na pr. naši Primorci polaze i hodočaste Majku Božju na Trsatu.

Ovih je dana prošao kroz Zagreb ministar predsjednik g. V. Vukičević, koji je u zadnje vrijeme učinio malu turneju po Sloveniji, gdje je sklopio naročiti neki savez sa S. L. S., to jest g. dr. Korošcem. Ovaj će za sada biti sigurno od jačeg utjecaja, no za sada bi bilo preuranjeno potanje i opširnije o tome govoriti. U Zagrebu je g. predsjednik vlade konferirao sa dr. B. Stoparom, novim zagrebačkim velikim županom, g. Šarićem i drugim, te se naročito interesirao za potrebe grada, i dao mnoga obećanja.

U nedjelju je iz Zagreba bio u Ivanićgradu izaslanik kralja Aleksandra pukovnik g. V. Todorović, te je u ime kralja kumovao dvanaestom sinu jednog seljaka. Roditelji ovog djeteta imali su kuriozну želju, da njihovom djetetu kumuje kralj, što je po njegovom izaslaniku učinjeno. Dijete je dobilo ime Aleksandar.

Gotovo zaboravljena «Miss Europa» pobudila je opet neko interesovanje, jer je dobila angažman za Berlin, kamo je pred par dana otputovala. **M. D. Vlah.**

Zakon o zaštiti države

(Zakon od 25. novembra 1926, br. 2008 objavljen u «Gazzetta Ufficiale, od 6. decembra 1926. br. 281).

Članak 1.

Tko počini čin, naperen proti životu bezbjednosti ili ličnoj slobodi kralja ili vladara, kazni se kaznom smrti.

Ista se kazna primjeni, kad je čin naperen proti životu, bezbjednosti ili ličnoj slobodi kraljice, prestolonasljednika ili načelnika vlade.

Članak 2.

Kaznit će se smrću i zločinstva, predvidjena u člancima 104,*) 107, 108, 120 i 252 kaznenog zakonika.

Čl. 104.

Tko počinja čin, komu je svrha, da se država ili jedan dio iste podvrgne tudjoj vlasti, ili da se umanji njezina neodvisnost ili da se raspada njezino jedinstvo, kažnjava se tamnicom.

Čl. 107.

Tko izdava tajne, političke ili vojničke, odnoseće se na državnu sigurnost, bilo da time saopšti ili da objavi isprave ili činjenice, ili nacrte, planove ili druge obavijesti u pogledu vojničkih materijala, fortifikacija ili operacija, bilo time da pogoduje na bilo koji način upoznavanje s takvim predmetima, kaznit će se zatvorom od jedne do tri godine i globom od najmanje 2000 lira.

Ako su tajne izdane tudjoj jednoj državi ili njezinim agentima, bit će kazna zatvor od tri do pet godina i globa od najmanje 4000 lira.

Ako su tajne izdane državi, s kojom je italijanska država zaraćena, ili njezinim agentima, ili ako je čin poremetio prijateljske odnose talijanske države sa tudjom vladom, bit će kazna od pet do petnaest godina zatvora i od najmanje 5000 lira globe.

Ako je krivac zbog svoje službe bio u posjedu nacrta, planova ili isprava, ili je na drugi način poznavao tajne ili je silom ili prevarom došao do posjeda ili do znanja tih tajna, kazna se povisuje jednom trećinom.

Čl. 108.

Odnosnim kaznama, odredjenim u prethodnom članku bit će kažnjen onaj, koji prima ta objavljenja ili sebi na drugi način priskrbi znanje o njima.

Čl. 120.

Tko počinja čin, komu je svrha, da podigne pučanstvo Kraljevine na oboružani ustanak proti državnim vlastima, taj će se kazniti zatvorom od šest do petnaest godina.

Ako se ustanak zbilja zbio, onaj, koji ga je poticao ili vodio, bit će kažnjen zatvorom od najmanje osamnaest godina.

Ko je samo sudjelovao, kaznit će se zatvorom od tri do pet godina.

Čl. 252.

Ko počinje čin, koji smjera na to, da podigne gradjanski rat ili da se u bilo kojem djelu Kraljevine vrši pustošenje, plačkanje ili klanje, kažnjava se zatvorom od tri do petnaest godina; a od deset do osamnaest, ako je ama samo djelomično bila postignuta svrha.

Članak 3.

Ako se dva ili više lica dogovaraju, da počine jedan od delikata, predvidjenih u prethodnim člancima, kaznit će se zbog samog dogovora zatvorom od pet do petnaest godina. Poglavice, promicatelji i uredjivači bit će kažnjeni zatvorom od petnaest do trideset godina.

Ko, javno ili putem štampe, potiče na to da se počini jedan od delikata predvidjenih u prethodnim člancima, ili ko ih brani, kaznit će se zbog samog poticanja ili branjenja, zatvorom od pet do petnaest godina.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

†

Rodbini, prijateljima i znancima tužnim srcem javljamo žalostnu vijest, da je naš ljubljeni i nezaboravni muž i otac

Marko Lazarić

ispustio svoju plemenitu dušu u subotu dne 16. srpnja, u 18 sati u svojoj 60. godini života. Pokopan je na domaćem groblju u nedjelju dne 17. srpnja.

Ovim se putem ujedno najsrdačnije zahvaljujemo svim Medulincima i ostalim iz okolišnih sela, koji su našeg neprežaljenog muža i oca odpratili do vječitog počinka.

Osobita hvala Don Marku Degraši i onima koji su nam bili pri ruci za vrijeme bolesti pokojnika.

MEDULIN, dne 18. srpnja 1927.

Ožalošćeni:
žena **Marta**, sinovi **Ivan, Jakov** i **Josip**, kćeri **Marica, Fumica** i **Janja.**

POZIV
na
XXVI. redovitu glavnu skupštinu Barbanskog društva za štednju i zajmove
registr. zadruga sa neogr. jamčenje
koja će se obdržavati
u nedjelju dne 14. augusta 1927. pod općinskom ložom, odnosno u društvenim prostorijama, u 9 sati u jutro.

DNEVNI RED:
1. Odobrenje računa godine 1926.
2. Likvidacija.

Barban, dne 17. julija 1927.

ODBOR.

U slučaju, da na skupštinu ne dodje dovoljan broj članova obdržavati će se ista prema pravilima 1 sat kasnije bez obzira na broj članova sa istim dnevnim redom.

RED VOŽNJE

Važi od 1. julija do 30. septembra 1927.

Željeznička pruga Trieste-Campomarzio—Pola (Trst—Pula i obratno)

putnički (iz Rovinja)	putnički	brzi	mješoviti (iz Rovinja)	brzi	mješoviti	putnički	odlazak	STANICE	dolazak	putnički	mješoviti (u Rovinj)	mješoviti	brzi	brzi	putnički	putnički (u Rovinj)
	5.25	8.40	12.25	15.40		19.15	↓	Trieste-Campomarzio (Sv. Andrija)	↑	9.36	7.35		13.30	19.14	21.15	
	5.40		12.40			19.30		S. Anna di Trieste (Sv. Ana)		9.23	7.22		13.17		21.—	
	5.53		12.54			19.43		S. Giuseppe della Chiusa (Ricmanje)		9.11	7.10				20.48	
	5.59	9.08	13.02	16.08		19.49		S. Antonio-Mocco (Boršt)		9.07	7.06		13.03		20.44	
	6.14		13.17			20.04		S. Elia (Draga)		8.53	6.52		12.49		20.30	
	6.27	9.35	13.30	16.35		20.17	dol.	Erpelle-Cosina (Herpelje-Kozina)	odl.	8.41	6.40		12.37	18.28	20.18	
	6.35	9.45		16.47		20.27	odl.		dol.	8.35			12.31	18.22	20.10	
	6.42					20.34		Bresenza del Taiano (Prešnica)		8.28					20.03	
	6.49					20.41		Piedimonte del Taiano (Podgorje)		8.20			12.19		19.55	
	7.01					20.53		Sasseto (Zazid)		8.11					19.46	
	7.09			17.13		21.01		Acquaviva-Valmorasa (Rakitovac)		7.59			12.01		19.33	
	7.20			17.22		21.11		Pinguente (Buzet)		7.42			11.44		19.15	
	7.31			17.33		21.20		Rozzo (Roč)		7.33			11.35	17.32	19.05	
	7.46	10.33		17.46		21.33		Castel Lupogliano (Lupoglava)		7.21			11.24		18.53	
	7.55					21.45		Colmo (Hum)		7.06					18.37	
	8.04					21.52		Borutto (Borut)		6.57					18.28	
	8.18	11.04		18.13	17.15	22.08		Cerreto istriano (Cerovlje)		6.48		11.31	10.58	16.57	18.19	
	8.24					22.14		Novacco (Novaki)		6.35					18.06	
	8.33	11.16		18.24	18.46	22.23		Pisino (Pazin)		5.27		11.17	10.42	16.39	17.58	
	8.47					22.38		Checchi (Heki)		5.16					17.43	
	8.55			18.41	19.14	22.46		S. Pietro in Selve (Sv. Petar u Šumi)		5.07		9.49	10.26	16.24	17.34	
	9.04					22.55		Gimino (Žminj)		5.57					17.24	
5.55	9.13	11.47	14.45	18.54	19.50	23.03		Canfanaro (Kanfanar)		5.49	9.13	9.50	10.11	16.11	17.16	18.48
6.03	9.20		14.54		19.58	23.10		Smogliani-Carmedo (Smoljan)		5.41	9.06				17.07	18.41
6.11	9.26		15.03		20.07	23.16		Sanvincenti (Sv. Vincenat)		5.34	8.58				17.00	18.33
6.20	9.33				20.16	23.23		Zabroni-Roveria (Cabronići)		5.28	8.50				16.54	18.25
6.37	9.46	12.13	15.44	19.18	20.32	23.35		Dignano (Vodnjan)		5.13	8.33		9.45	15.45	16.40	18.08
6.46	9.54		15.54		20.41	23.43		Gallesano (Galižana)		5.05	8.19				16.29	17.54
7.09	10.06	12.30	16.10	19.34	20.55	23.55	↓	Pola (Pula)	↑	4.50	8.00		9.25	15.25	16.14	17.53

Željeznička pruga Canfanaro—Rovigno (Kanfanar—Rovinj i obratno)

mješ.	putn.	mješoviti	mješoviti	odlazak	STANICE	dolazak	mješ.	putn.	mješoviti	mješoviti
9.25	11.55	19.40	23.13	↓	Canfanaro (Kanfanar)	↑	5.42	11.42	15.52	22.42
9.45	12.15	20.00	23.33		Sossi (Sošići)		5.24	11.24	15.34	22.22
9.53	12.23	20.07	23.40		Villa di Rovigno (Rovinjsko Selo)		5.16	11.16	15.26	22.13
10.12	12.42	20.26	23.59	↓	Rovigno d' Istria (Rovinj)	↑	4.55	10.55	15.05	21.50

Željeznička pruga Trieste—Parenzo (Trst—Poreč i obratno)

Putnički vlakovi					polazak	STANICE	dolazak	Putnički vlakovi				
	5.—	9.45	13.55	18.25	↓	Trieste-Campomarzio (Trst-Sv. Andreja)	↑	7.50	12.	19.08	21.16	
	5.22	10.07	14.18	18.48		Trieste-Servola (Trst-Škedenj)		7.28	11.40	18.47	20.54	
	5.46	10.31	14.41	19.11		Muggia (Milje)		7.02	11.14	18.14	20.28	
	5.57	10.42	14.52	19.22		Albaro Vescovà (Škofje)		6.53	11.04	18.03	20.18	
	6.05	10.58	15.01	19.31		Villa Decani (Dekani)		6.43	10.54	17.51	20.09	
	6.28	11.40	15.24	19.55		Capodistria (Koper)		6.25	10.35	17.30	19.51	
	6.49	12.55	15.45	20.16		Isola d' Istria (Izola)		5.51	10.08	16.40	19.18	
	7.13	13.24	16.09	20.40		Portorose-Pirano (Portorose-Piran)		5.27	9.44	15.09	18.54	
	7.54	14.31	16.51	21.23		Salvore (Savudrija)		4.46	9.05	13.51	18.13	
5.05	8.37	15.03	17.33	21.56		Buie (Buje)		4.15	8.32	13.20	17.42	20.50
5.38	8.58		17.54			Grisignana (Grožnjan)			8.01		17.12	20.15
6.22	9.36		18.31			Portole (Oprtalj)			7.20		16.30	19.32
7.10	10.04		18.59			Bagni S. Stefano-Levade (Livade)			6.57		16.08	19.07
7.35	10.19		19.14			Montona (Motovun)			6.37		15.47	18.4[illegible]
7.48	10.33		19.28			Caròiba (Karojba)			6.25		15.35	18.1[illegible]
8.20	10.57		19.52			Visinada (Vižinada)			6.01		15.11	17.54
8.43	11.16		20.11			S. Domenica Villa Sammarco (Labinci)			5.42		14.52	17.21
8.55	11.28		20.18			Visignano (Višnjan)			5.33		14.45	17.05
9.07	11.35		20.30			Villanova (Novavas)			5.20		14.30	16.45
9.27	11.54		20.49		↓	Parenzo (Poreč)	↑		5.—		14.10	16.25

Željeznička pruga Trieste—Fiume (Trst—Rijeka i obratno)

brzi	brzi	brzi	brzi	putnički	brzi	polazak	STANICE	dolazak	brzi	brzi	putnički	brzi	putnički
19.30	14.45	9.05	7.30	5.—	1.—	↓	Trieste Centrale (Trst južna stanica)	↑	9.30	13.15	16.35	19.10	23.—
20.09	15.24	10.08	8.09	5.49	1.42		Aurisina (Nabrežina)		9.05	12.49	15.59	18.41	22.24
		10.30		6.17	2.06		Opicina Campagna (Opčina)		8.51		15.43	18.27	22.10
20.52	16.07	10.58	8.52	6.47	2.36		Divaccia S. Canziano (Divača)		8.28	12.13	15.18	18.04	21.44
21.32	16.43	11.35	9.32	7.32	3.15	dol.	S. Pietro del Carso (Sv. Petar na Kr.)	pol.	8.02	11.46	14.49	17.37	21.15
21.40	16.53	11.47	9.38	8.25	5.25	pol.		dol.	7.27	11.26	14.30	17.26	21.05
22.12	17.28	12.19	10.10	8.57	6.02		Torrenova-Bisterza (Trnovo-Il. Bistr.)		6.54	10.56	13.45	16.56	20.35
22.31	17.47	12.36	10.31	9.16	6.30		Sappiane (Šapjane)		6.28	10.30	13.17	16.30	20.09
22.50	18.06	12.55	10.50	9.35	6.54		Giordani (Jurdani)		6.09	10.11	12.56	16.11	19.50
23.—	18.16	13.05	11.—	9.45	7.07		Abbazia-Matuglie (Opatija-Matulji)		5.45	9.51	12.26	15.51	19.26
23.20	18.35	13.20	11.20	10.05	7.30	↓	Fiume (Rijeka)	↑	5.20	9.30	11.55	15.30	19.05

Željeznička pruga Divaccia—Erpelle—Cosina (Divača—Herpelje—Kozina i obratno)

mješoviti	brzi	putnički	mješoviti	polazak	STANICE	dolazak	mješoviti	putnički	brzi	mješoviti
5.58	9.20	16.13	19.30	↓	Divaccia S. Canziano (Divača)	↑	8.—	13.56	19.02	20.46
6.15			19.47		Roditti (Rodik)		7.43	13.46		20.35
6.25	9.39	16.34	19.57	↓	Erpelle-Cosina (Herpelje-Kozina)	↑	7.30	13.35	18.35	20.25

roj 31 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 4. augusta 1927. Pojedini broj 25 cent. God. V.

„Istarska Riječ“
zi svakog četvrtka uveče. puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iša 15·— lira na godinu, a inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I. Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Šume u Istri

Danas se o šumama i pošumljenju na- krajeva mnogo govori. To je sasvim redu, i osobito je to važno za naš kraj, je vlada suša i hara bura. Kad bismo mi Istri, osobito naša gola Ćićarija, imali e stare bivše šume, što ih spominje pojesnica, danas ne bi nama toliko škodila bura ni suša. Jer, kako je poznato, šume ubijaju, zadržavaju jake vjetrove, a jedno primaju oblake i magle, zgušćivaju i eto nam kiše.

Kad ne bi Istra i ostale susjedne zemlje poznale bure i suše, bile bi te naše mlje pravi raj.

Šume nam osim toga davaju ogrijev i rva za gradnju. Bez šuma dakle ne da lako živjeti, pak je zato srećno ono udstvo, koje živi uz šume i ima dosti ma. Tu nema prevelike topline ni zime, ima dosti drva za gorivo i za gradnju; može cvast obrt (stolarstvo i tvornice i ukotvorstvo). Nasuprot je nesreća gola emlji i narodu što mora kupovati drva.

Italija ima danas 5 i pol milijuna hektara šuma, a to znači okolo 19% čitavog oljodjelskog zemljišta države. 63 po sto d ovih šuma nalaze se u gorama, 37% akle u ravninama. No, 9 desetina čitavog roizvoda drva jest za ogrijev i pravljenje gljena, a samo jedna desetina može se potrebiti kao gradjevni materijal. Dočim ržava ima skoro dostatno ogrijevnog drva, radjevnog mora uvažati iz inostranstva, naime grede i daske, te drvo potrebno u rvenom obrtu (stolarstvu). Ovako ide Italiji preko milijardu lira godišnje u inozemstvo za drva samo.

Istra ima premalo šuma i drva. Jedino e šumama može pohvaliti sjevero-istočni io Istre, to jest onaj dio od Lanišća i čke prema istoku. — Ali, kako vele stae knjige, čitavu Istru, ne izuzev današnju Ćićariju, pokrivale su otrag 500— 00 godina guste šume.

Bivše vlade i nerazumni ljudi su gotovo opustošili Istru. Što ne razori nepametna ruka, to razore vode (bujice) i vjetrovi. Naša zemlja ode bujicama u doline, a odavle rječicama u more. Tako bi opustošena osobito Ćićarija.

Posjednici nekih krajeva u Istri (osobito sjeverne: Buzet, Roč, Motovun, Ćićarija) sjekli su naše šume i odvažali ih. A i narod je sam sjekao šume da se prehrani prodajom drva. Rašom i Limom ode veći dio naših južnih šuma preko mora u daleke luke. Današnju Roveriju (Juršići, Vodnjanštinu) pokrivale su u ono starije doba hrastove šume (rovere, Roverija). A taj se kraj zato zvao naški Dubovac (dub, hrast). Danas vidiš onuda samo ostanke ostanaka starih šuma.

Današnja vlada, vidjevši pomanjkanje šuma, dakle drva, osobito gradjevnog, svratila je svoju pažnju i na šume. A bez šuma ne da se pomisliti naprednog poljodjelstva, a još manje obrta (industrije). Kako se nastoji poljodjelstvo podignuti, da dade zemlja što veći prirod, i zato je sada na programu vlade podignuće šuma i šumarstva.

Već pokojna Austrija, otrag 40—50 godina, nastojala je pošumiti naše goleti (gole bregove, doline i ravnine), i mnogo je učinila u tom pogledu, ali naš narod se silno protivio pošumljenju, to radi paše. Kad bi bili naši stariji pametniji i kad bi gledali pedalj dalje pred nosom, mi bi danas imali u mnogom kraju krasne borove šume mjesto kamenja, gdje ne raste ni trava. Ali naš narod živi često samo za danas i za sebe, a ne za sutra i za svoju djecu, što je uzrok današnjoj šumskoj nevolji.

Još i danas naši ljudi pomažu se, ondje gdje mogu, sječom drva (šuma).

Mi tako još i danas uništavamo svoje zadnje šume, šumice, gajeve i bregove. Zadnje, velim, ako ne bude narodne pameti, i ako vlada ne nastupi energično šumskim zakonima. I hoće, kako je sva prilika, jer moderni razumni šumski zakoni moraju da vladaju i u Istri.

Naš narod se prije, kako već rekoh, protivio pošumljivanju. Danas se mnogi kaje, a morao bi se silno kajati.

Poznato mi je, kako danas mladji nekako prekoravaju svoje oce i djedove zbog toga. Osobito to ondje, gdje se danas vide krasne nove borove šume uz goli kras. Nekí mudriji su naime dozvolili da im država besplatno zašumi njihove privatne gole posjede, osobito humove. Gledam danas jedan takav brežuljak. Samo bor do borića. Tko da ih prebroji?! Pod njima već je debela zemlja i gusta trava. Taj zašumljeni brijeg vrijedi najmanje pol milijuna; a prije nije vrijedio ni sto forinti. Eto, što znači biti pametan i misliti na sutrašnji dan, dotično znati uhvatiti dobru zgodu i priliku. Ovo sve navlaš naglasujem, jer ćemo možda još doći do lijepe prigode pošumljenja, a tu valja da je naš narod pametan i uvidjavan. Mi se ne smijemo protiviti pošumljivanju; mi dapače moramo sami svojim vlastitim troškom saditi drveće šumsko gdjegod možemo. Što učinimo, učinit ćemo u dobro svoje djece. Djeca će žeti trude svojih otaca. Tko radi za budućnost i za svoj porod — taj se popeo visoko u kulturi.

Mi još ne znamo što će država uraditi u pogledu šuma i pošumljivanja, ali moramo da odlučimo čuvati današnje šume, ne sjeći ih nerazumno, imajuć na pameti, da se šume pomladjuju jedva nakon 90 godina. Tko je dakle svoju šumu sasvim posjekao, istom nakon 90 godina, nakon jednog stoljeća, moći će doći do nove šume na istom prostoru. Kad na to pomislimo, pazit ćemo dobro prije nego naša sjekira posječe drvo. Odlučimo: mi ne smijemo nemilice i nerazumno sjeći šume, nego naprotiv gojiti napredno i razumno naše zadnje šume, a uz to saditi šumsko drveće, osobito okolo naših kuća i sela.

Špć.

Politički pregled

ITALIJA.

Važna sjednica ministarkog savjeta.

Dne 1. o. mj. vršila se je u Rimu u palači Viminale sjednica ministarskog savjeta. Toj je sjednici predsjedao on. Mussolini, a bili su prisutni svi ministri. Prvi je govorio on. Mussolini.

Vanjska politika Italije.

U svom oduljem i lijepom govoru on. Mussolini dotakao se je u prvom redu odnošaja Italije prama drugim državama pa je rekao, da se vanjska politika Italije u zadnje vrijeme nije ništa promjenila.

Poslije zadnje sjednice ministarskog savjeta najvažniji medjunarodni dogadjaj, koji je zanimao Italiju, bio je politički incident izmedju Jugoslavije i Albanije. Posredovanjem velikih vlasti, taj se je spor riješio. Kod likvidacije toga spora sudjelovala je i Italija i to s nastojanjem da obe države izmiri.

Austrija i Italija.

Još je jedna točka u medjunarodnoj politici, koja takodjer zanima Italiju, a to je Austrija.

Krivo su i tendencijozno neke strane novine iznašale vijesti, da je Italija imala namjeru za vrijeme te revolucije uplitati se u unutarnje prilike Austrije. Italija takvih namjera nije uopće imala, jer je znala, da će se buna u Austriji stišati sama od sebe pa nije istina, da su se talijanske čete za vrijeme revolucije sabirale na granici, da provale u Austriju, kako su to neke italofobske novine pisale.

Same unutarnje prilike u Austriji Italiju ne interesiraju toliko, koliko misao ujedinjenja Austrije i Njemačke. To je pitanje sada iza revolucije opet na dnevnom redu. No, ta misao nije u skladu s postojećim mirovnim ugovorima, kojih se Italija strogo drži, i kojih će se držati. Ujedinjenjem Austrije i Njemačke promjenila bi se znatno zemljopisna karta Evrope.

Ženevska konferenca za ograničenje pomorskog oružanja.

Ženevska konferenca za ograničenje pomorskog oboružanja, koja se već više vremena obdržava, zanima uveliké i Italiju. Zato su u Ženevu odaslana i dva talijanska tehnička stručnjaka, koji pomno prate konferencu.

Egipat i Italija.

Nije potrebno, kaže on. Mussolini, da naglasujem kako ima veliko moralno i političko značenje dolazak egipatsko kralja Fuada u Italiju. Taj će posjet okrijepiti i oživjeti duševne i trgovačke veze izmedju Italije i Egipta.

Unutarnji položaj države.

On. Mussolini govorio je zatim o unutarnjem položaju države, te je rekao, da je današnji položaj u državi povoljan.

Sve sile države i fašističke stranke u posljednje vrijeme sudjeluju u gospodarskoj bitci, koja je živa naročito u pogledu snizavanja stanarina. Zakon se dosljedno provadja, pak će tjekom augusta pitanje stanarina biti za svu Italiju potpuno uredjeno. Osim toga govorio je on. Mussolini o raznim drugim pitanjima, a zatim je slijedio govor on. Volpija ministra financija.

Financijalna pitanja.

On. Volpi raspravljao je opširno o raznim važnim financijalnim pitanjima države. Izmedju ostaloga govorio je raznim državnim računima za godinu 1926—27. Budući su dohodci bili veći nego se je predvidjalo i to za 2 milijarde i 794 milijuna lira, ministarski savjet je prihvatio predlog da se učinu narodu neke polakšice na porezima, na raznim pristojbama pošta, željeznica, da se tako potpomogne gospodarska bitka.

Svota, kojom vlada kani olakšati plaćanja pučanstva, iznaša 1135 milijuna lira, a razdjeljena je ovako: 550 milijuna za porezne polakšice, 385 milijuna za razne polakšice na pristojbama, a 200 milijuna za sniženje poštanskih i željezničkih tarifa.

Amortizacijska blagajna.

Osim toga zaključio je ministarski savjet da se osnuje blagajna za amortizaciju unutarnjeg državnog duga.

Već je 3. marca 1926. bila ustanovljena blagajna za amortizaciju talijanskog duga prama inozemstvu. U ovu novu blagajnu za unutarnje dugove stjecati će se višak državnog proračuna, a tim će se kapitalom plaćati unutarnji državni dug. U početku poslovanja ova će blagajna raspolagati kapitalom od 2 miljarde i 90 milijuna lira, dok će svake godine od viška državnog proračuna dolaziti u nju oko miljardu lira.

Egipatski kralj Fuad u Rimu.

Kako se je već više vremena u novinama javljalo napokon je dne 2. o. mj. prošle srijede došao u Rim egipatski kralj Fuad, koji je pred nekoliko dana posjetio takodjer i London i Pariz.

Ovaj posjet kralja Fuada ima značenje prijateljstva, koje već vlada izmedju Egipta i Italije, no koje se sada obnovljuje i postavlja na novu srdačniju bazu. Koliko je Italija naklonjena susjednom Egiptu moglo se je vrlo dobro opaziti prilikom svečanog dočeka, koji su vlada i kralj spremili kralju Fuadu. Pripreme za taj prijem vršile su se već više vremena.

Već u srijedu ujutro pružao je Rim vrlo svečano lice. Sve su zgrade bile urešene zastavama talijanskim, rimskim i egipatskim. Narod se je sav zbio po ulicama kuda je ima proći visoki gost.

Doček.

Na stanici, koja je bila izvanredno ukrašena čekali su gosta mnogi predstavnici vlade, vojske, parlamenta, senata i fašističke stranke, a poslije je oko 9 i pol prispio na stanicu on. Mussolini u velikoj uniformi prvog ministra, a malo za njim i Njeg. Vel. kralj Viktor Emanuel III. Kralj je pregledao počasnu četu grenadira, a kada je bilo oko 10 sati ušao je u stanicu vlak, kojim se dovezao kralj Fuad. Vladari su se pri susretu zagrlili i poljubili. Pregledali su časnu stražu i stupili u kočiju, dok je pred stanicom glazba svirala egipatsku himnu, uz pozdrave sakupljenog naroda. Iza njihove kočije slijedile su druge s talijanskim i egipatskim dostojanstvenicima.

Na trgu «Esedra» pozdravio je kralja Fuada guverner Rima knez Potenziani. Kralj Fuad mu je kratkim govorom odgovorio talijanski. Povorka se je zatim odvezla prama kraljevskom dvoru Kvirinalu. U 11 sati posjetio je u dvoru kralja Fuada on. Mussolini. U večer je kralj Fuad posjetio Pantheon, gdje su ga dočekali zastupnici raznih vlasti i ustanova.

U 8 sati je u Kvirinalu bila svečana večera na kojoj su kralj Viktor Emanuel i kralj Fuad izrekli svaki svoj značajan i lijep pozdrav. Kralj Fuad zadržati će se u Rimu do subote. S njime je takodjer i ministar predsjednik egipatske vlade.

Razne političke vijesti

— **De Pinedo — general.** Službeni list kr. aeronautike donaša dekret, kojim je hrabri pukovnik De Pinedo promaknut na čast generala vazdušne brigade. Kapetan Del Prete, koji je s njime letio preko oceana promaknut je na čast majora, dok je motoristu Zacchettiju ministarstvo za aeronautiku dalu veću nagradu.

— **Posebni tribunal.** U zadnje vrijeme vršile su se pred posebnim tribunalom rasprave protiv nekoliko komunista. Svi optuženi bili su osudjeni na teže kazne zbog svog protudržavnog rada.

— **Trajan mir izmedju Francuske i Amerike.** U mjesecu septembru započeti će kako novine javljaju pregovori za sklapanje trajnog prijateljstva izmedju Amerike i Francuske.

— **Napadaj iz zasjede.** Kod S. Maria a Colle našli su dne 26. julija teško ranjenoga mladoga fašistu Gina Puritrellija. Njega su napali iz zasjede nepoznate osobe. Policija traži zločince.

— **Talijansko-madjarska konvencija glede Rijeke.** Predsjednik vlade on. Mussolini i baron Wimmersperg, državni podtajnik u madžarskom ministarstvu trgovine, potpisali su jučer u palači Chigi konvenciju, koja se odnosi na razne pogodnosti, što ih Italija daje madjarskoj trgovini u riječkoj luci. Tom konvencijom upotpunjuje se sporazum postignut u Rimu prošlog aprila. Konvenciji je dodan protokol o ustanovljenju madjarske carinske sekcije na Rijeci.

— **Zadušnica za blagopokojnog kralja Umberta I.** Dne 29. julija služila se je u rimskom Panteonu misa zadušnica za blagopokojnog kralja Umberta I. oca Nj. Vel. kralja Viktora Emanuela III. Toj je misi prisustvovao kralj i mnogi raprezentanti raznih oblasti i ustanova.

— **Izložba žita u Rimu.** Odbor za žitnu bitku pripravlja sve potrebno za veliku načijonalnu izložbu žitnih proizvoda. Izlagati će na toj izložbi samo putujuće poljodjelske škole iz pojedinih pokrajina. Najbolje i najljepše vrste žita na toj izložbi izabrati će se i izložiti takodjer i na velikom milanskom sajmu, što će se održavati idućeg proljeća.

— **Vojnička služba.** Ministarstvo vojske proučava nacrte za neke važne reforme, koje je ministarski savjet već u glavnom odobrio. Po toj novoj reformi početi će mladići, koji su rodjeni 1909., vojničku službu tek od 21. godine, a ne od 20. kao do sada. To će se provesti na temelju dokaza zdravstvenih oblasti, koje su zaključile da mladić od 20 godina nije još potpuno tjelesno razvit, te prema tome nije najsposobniji za vojnički život.

— **Promet stranaca.** Novine javljaju, da je ove godine u Italiju došlo na gostovanje više stranaca nego li lanjske. Mjeseca junija 1926. došlo je u Italiju 8729 stranaca dok je ove godine u istom mjesecu došlo u Italiju iz raznih država 9453 stranaca.

— **Liktorski aerodrom.** U Serpentari gradi vlada veliki aerodrom, koji će dobiti naziv «Liktorski aerodrom». Radnje će biti brzo gotove, tako da će sa toga aerodroma moći u oktobru početi aeroplanski promet.

— **Majka poslanika Giunte umrla.** U S. Piero a Sieve kod Firenza umrla je majka poslanika Giunte, koji je neko vrijeme živio u Trstu, a sada je u Rimu podpredsjednik posläničke zbornice.

— **Tabor na Snijetniku.** Tiskovni ured fašističke stranke javlja, da će se dne 15. augusta početi na Sniježniku taborovanje fašističkih visokoškolaca.

— **Pred izborima u Jugoslaviji.** Politički život u Jugoslaviji teče u znaku sve bližih izbora. Izborni sastanci i zborovi vrše se na svim stranama države, izabiru se poslanički kandidati, politički vodje govore sad na jednoj sad na drugoj strani Jugoslavije, tako, da sva izborna borba izgleda dosta živahna.

U zadnje se je vrijeme govorilo, da su se medju radikalskim i demokratskim članovima vlade pojavila neka nesporazumljenja, no to ne odgovara istini. Demokrati su, po izjavama jednog ministra demokrate, sasma zadovoljni s vladom Velje Vukičevića.

— **Princ Karol se javlja.** Princ Karol, kojega bi poslije smrti njegovog oca rumunskog kralja Ferdinanda pripadala kruna i koji živi u Parizu, jer mu je pravo na krunu zbog avantura oduzeto — počeo je sada, da se javlja, te kaže da je on dužan vratiti se što prije u Rumunjsku da zauzme prestolje, jer tako zahtjeva dobrobit njegovog naroda.

DOPISI

IZ RIJEKE.

«La fiera del libro». - Knjige se slabo čitaju i još slabije kupuju. Zašto? - Manasteriotti — zatvoren. - One tri.

Imali smo i mi ovdje našu «fieru del libro». Tom zgodom držani su razni govori i priredjene konference, u kojima su iznesene stare jadikovke, da se danas knjige malo čitaju... I to nesamo na Rijeci već i u Trstu i posvuda u Italiji. A zacijelo bit će tako i drugdje, gdje više, gdje manje.

Koji je tome uzrok? Neki vele: knjige su dosta skupe, a novaca sve manje. Jest, ali i kino je dosta skup, pa ipak svi grnu onamo, da gledaju često i takove stvari, koje se gledati ne dadu. Držim dakle, da ne će ni skupoća biti svemu kriva. Neki vele, da je rat potresao moždanima i oslabio ih, pa da se zato danas tako malo čita. Ne vjerujem. Knjiga ima sva sila i svake ruke i za svaki mozak. Ima i takovih, da ih mogu mirne duše čitati i oni, što nemaju ni mrve mozga.

Ima ih, koji vele, da je knjigu ubila glupa i nesavijesna kritika, kojom da u sadašnje dane često barataju sve sama zelena, nevješta pera. To su mišljenje iznijeli mnogi govornici protestujući najoštrije protiv takove «kritike», koja u najviše slučajeva nije drugo no izlijev nemoćne zlobe i crnog neznanja.

Ima, istina, «kritičara», koji u svojim «kritikama» dan po dan prosipaju i takove budalaštine, kakvih ne bi napisao nijedan od onih pisaca, što ih te delije kritikuju, ali ja svejedno držim, da ni ta ni sve slične rabote ne mogu mnogo da utječu na manju ili veću prodaju knjige. Dali takovi «kritičari» nešto hvale ili kude — zato nitko ne pita, jer ono, što oni pišu gotovo nitko ne čita. Danas se u novinama najprije traži, da se je tko ubio, objesio, ako je koji muž zaklao ženu ili žena muža, ako je gdje izgorio kakav grad ili nastao kakav veliki škandal, ako je koju «zvijezdu» od kinematografa zabolio trbuh a — dakako — čita se i podlistak, to će reći onaj veliki roman, što se vuče kroz cijele godine i priča o strašnim ubojstvima, o prevarama, o otrovu i sličnim stvarima, što ih onda milijuni i milijuni čitalaca požudno gutaju. Vrlo su rijetko oni, koji čitaju uvodnike. Ovdje na Rijeci poznam jednoga samoga. To je neki starčić, koji se je i juče u kavani približio jednome drugome starčiću i lijepo ga pozdravio, no onaj drugi ni čuti, tako je bio udubljen u čitanje ne znam već koje novine. Došljak sjedne i počeka, dok onaj svrši, da ga onda upita, što ima danas nova u uvodniku ili kako se to talijanski — po starinsku — kaže: «articolo di fondo».

— No, «cossa dixe l'articolo de fondo?» — upita došljak, pošto je onaj svršio s čitanjem.

— Ma — me par, che i se sposa... odgovori prvi, koji je, kako ste i sami pogodili, čitao podlistak, neki strahovito dugi roman sa dva debela naslova.

Ne može se dakle reći, da svijet ne čita. Čita, ali podlistke, romane o gričkim i drugim vješticama, o pustolovinima s kriminalnim zapletajima, o tajnama i obertajnama itd. — to se čita, dok knjige, vrijedne i valjane knjige gnjiju u izlozima ili u sanducima na tavanu ili u podrumu.

Habent sua fata libelli! — što bi se lijepo moglo prevesti: došao je vrag i po knjige! To nam donekle potvrdjuje i slučaj s onim beogradskim pjesnikom Poljanskim. Taj mladi pjevač nije kao drugi pjesnici: on je neki «zenitist». On pjeva za ljude, koji se još nisu ni rodili. Po svijetu ima još takovih pjesnika: pametno pišu, ali ih ni vrag ne razumije. Tako je pisao i onaj Poljanski ili Micić, ako već hoćete da znate, koje mu je pravo ime. Svoje pjesme štampao je u dvije tri knjige, i predao ih knjižarama na prodaju. Kad tamo nitko ne će da kupuje, a knjige se gomilaju jedna za drugom, knjižari se tuže, da im otimlju prostor, te moj Poljanski — ili bolje Micić — pokupio jednoga dana sve svoje knjige, strpao ih u vreće, pa s njima na voz, te ajde po glavnim ulicama Beograda i dijeli knjige badava svima i svakome! To je bilo pravo čudo za Beogradjane, pa što će što ne će — uzeli su, što im se badava nudjalo i u nekoliko sati, Micić raspačao sve svoje knjige, a da nije za njih utjerao nijedne pare. Ovo je dokaz, da bi se uz malo truda i nerazumljive knjige mogle da proturaju u narod, ali — dakako — besplatno, mukte, badava. To bi bio pravi knjižarski sajam, kome bi već unaprijed bio osjeguran najbolji uspjeh.

Ipak je ovo žalosno, i ne znam, kuda sve vodi. Nema boljeg druga i prijatelja nego što je knjiga, pa ipak — koliko ih ima, te za nju mare.

Drugih osobito interesantnih novosti na Rijeci nema. Neku dublju senzaciju pobudilo je nenadano uapšenje E. Manasteriotta, koji je bolje poznat pod nadimkom «Neskola». Mjesna «Vedetta» priča da se je uvijek družio s nekim starim Austrijancima... U stanu mu je izvršena premetačina. Riječki list natuca nešto o nekakvoj kradji — no dosada se još ipak ne zna za pravi uzrok, zašto je čovjek uapšen.

One tri:

Poznao sam jednoga čovjeka, koji mi se je jednog dana hvalio ovako:

— Vidite, Rokac, meni se ne može više ništa da dogodi.

— Kako to? — upitam, a on meni:

— Evo ovako: Što sam imao novaca, to sam izgubio na burzi. Imao sam kuću, i nju mi je razorila vatra. Imao sam auto — odnijeli su mi ga lupeži. Imao sam ženu — i ona mi je utekla s nekim mojim pisarom. Vjerujete li vi, sada, da se meni više ne može ništa da dogodi?

— Aj može, rekoh ja; može se na priliku dogoditi, da vam se žena vrati.

I tako je, čini mi se, i bilo...

Ona druga:

Po riječkim ulicama ima dosta automobila, koji uzalud čekaju, da ih tko najmi za kakav bliži ili dalji put. Tako, kad se juče neki lijepo odjeveni gospodin, po govoru Madžar, približio onom nepreglednom nizu automobila, što se sa ćoška Adamićeva trga pružio u nedogled prema Sušaku, svi su ga šoferi okružili nudjajući mu u jedan glas svak svoj auto. Kad se ona navala malo stišala, upitat će onaj gospodin:

— Molim vas, koliko se plaća za auto od Rijeke do Opatije?

— Petdeset lira — odgovoriše jednoglasno šoferi.

— Hvala vam, gospodo, to sam vas pitao, samo da znam, koliko ću prištediti, ako idem onamo pješke...

To reče i ode.

Ona posljednja:

Danas sam vidio Mićelina u nekakvom novom klobuku. Čestitao sam mu:

— Baš lijep klobuk! Imate li ga već dugo? — upitah.

Mićelin odvrati:

Zapravo, kupio sam ga negdje u proljeću 1919. Iduće godine dao sam, da mi ga očiste a godine 1921. zamijenio sam mu staru vrpcu novom, i otada sam ga čuvao kao u glavi oko. God. 1924. i 1926. dao sam, da mi ga opet očiste i onda — to je bilo juče — netko mi ga je u kavani promijenio... A možda sam to učinio ja sam — dakako — nehotice.

Rokac.

IZ VELIH MUN.

Suša i ljetina. - Krbun. - Sajam i rasipnost.

Već je prošlo dugo vremena, da vam se mi iz Velih Mun ne javljamo. To nam oprostite, imali smo naime dosta posla. Sada poslovi svršavaju, no ove godine izgleda, da nam trud ne će doneti željenog uspjeha.

Spremili smo žita, pak vidimo, da nam nije zemlja dala ono što smo očekivali. Malo nam je žita ove godine urodilo. I drugo će slabo biti, jer grozna suša vlada i našim krajem, a mi uzalud molimo kišu. Kiše nema, te nema.

Morati ćemo ove zime, kako smo već pisali raditi mnogo u šumama, oko našeg «karbuna» hoćemo li nekako da preživimo. No, i s ugljem smo lanske godine mnogo bolje prošli nego li ćemo ove. Lanjske smo zime prodavali ugljen po 50 lira kvintal, dok sada predvidjevamo, da ćemo ga ove zime prodavati po 30 lira.

No, uza sve te naše poteškoće i bremena, moramo istaknuti, da smo premalo štedljivi s novcem. Istom negdje zaradimo jednu liru — već gledamo gdje ćemo je potrošiti. Peku nas valjda novci ili ih nepodnašamo. Da vas o tome uvjerimo evo, da vam navedem, što se kod nas pred kratko vrijeme dogadjalo.

U petak, 22. julija, kao po običaju svake godine, častila se je u našoj župnoj crkvi svetiteljica za Vele Mune, Male Mune i Žejane — Sv. Marija Magdalena. Narod se je sakupio u crkvu i oko crkve u velikom broju. Čak iz udaljenih sela došli su mnogi na slavu.

Kao po običaju odmah su šarlatani nanjušili taj naš blagdan, i eto ti u Vele-Mune doklipsaju ništa manje nego dva vrtuljka, ili kako bolje naš narod razumije «ringešpila». I da vidite kako se je naš neuki narod dao na tu ludoriju vi biste se zgražali. Sve se je vrtjelo, da je izgledalo sve šenuto. Razumije se, da je vlasnik te ludorije napunio svoj žep novcem, koji je krvavim znojem stečen.

Osim ovoga, bilo je i drugih raznih šarlatana, koji su imali razne riskantne igre na koje su naši mladići gubili ogromne svote, jer su mnogi bacali odjedanput po 5 ili 10 lira.

Poslije podne bio je opet ples, koji je takodjer požderao lijepih para. Onako, popreko izračunano može se reći, da je toga dana u Velim Munama bačeno potpuno u ludo par hiljada lira.

A, ne bi li bilo bolje, da je taj novac ostao doma, za sve one velike potrebe, koje naše siromašne kuće imaju.

Majke i ocevi proklinju tako često, da nemaju čime da kupe ni najpotrebitije stvari, dok su im kćerka i sin na dan sajma odnijeli lire stricu Martinu na Ringešpilu.

Tako su dakle prošli naši veseli dani. Sada su opet došli dani ozbiljni i žalosni. Stariji plaču za lirama, a oni nekoji koji su prebili nogu ili slomili ruku, jer je i toga bilo, jauču.

Kuda hodimo draga braćo! Na drugu stazu treba da krenemo. Mladež bi se morala uhvatiti razumnijeg života i knjige te novine. Čitanjem će doći do spoznanja dobroga i razumnoga života, štedljivosti i rada. — **Munci.**

IZ ALTURE.

Ljetina. - Suša.

Napokon sam dobio malo vremena, da vam pošaljem par crtica.

Poželi smo i povrhli te ćemo sada iza tolikog dela moći malo otpočinuti. Ljetina nije toliko slaba, kako se je mislilo. Pšenica je dobro urodila usprkos suši, koja ove godine vlada. Osobito oni, koji su upotrebili umjetni gnoj i izbrano sjeme, imaju lijepi prirod. Naši ljudi se napokon uvjeriše o velikoj koristi umjetnog gnoja, te su odlučili za buduću sjetvu nabaviti veću količinu.

Ova će godina biti ipak vrlo teška za našeg poljodjelca. Cijene su njegovim proizvodima u razmjerju s drugima vrlo pale, osobito živini, a uz to suša je uništila sasvim krumpir i kukuruz, da ne će biti niti sjemena. Što će naš siromah, kad dodje zima, komu je to jedina hrana? Mnogi su, koji će morati kupovati za se i za blago. Odkuda će smoći novaca za sve to, a gdje je sve drugo? Ako proda živinu čime će obradjivati zemlju i tko će mu dati novaca da kupi drugu. Sve sama zamršena pitanja.

Sve to a i velika vrućina, koja vlada uzrok je, da je plesna epidemija u Alturi sasvim popustila. Naši mladići vole, da idu na kupanje, što je mnogo korisnije za njihovo zdravlje, a i za žep. Djevojke nisu sporazumne s time, ali će se već priučiti.

Alturac.

IZ ROŠĆINE.

Suša. - Škola u Kotlima.

Držimo, da vam neće biti žao, gospodine uredniče, da vam se javimo sa par crta. Ne ćemo vam se tužiti kako ono zadu ženske, ali ipak i mi muži ćemo reći: suša ova zadala nam strašni udarac. Ne kiši i ne kiši, pak — dušu u se! Jednog dana bilo sve pripravno za kišu, i kišilo istočno od nas, ali kod nas samo par kaplica. Opet vedro i toplo.

Još nešto. Prošlog tjedna bila je kod nas iz Buzeta komisija glede škole u Kotlima. Došao buzetski podeštat sa tajnikom te sa školskim ravnateljem, koga je pratio g. učitelj Žiganic. Komisija je odabrala staru kuću u selu za novu školu; učitelju bi se priredio stan u drugoj kući. Već davno se agitira s jedne i druge strane da se ustanovi škola u Kotlima. Bile su molbe naokolo za potpise. I kako se vidi, otvorit će se budućom školskom godinom u selu škola.

IZ ĆIĆARIJE.

Gospodarstvo. - Šume. - Narodna zla. Dedovi.

Gospodarsku krizu, u kojoj leži cela Istra, oseća kruto i naša Ćićarija. Već sam pogled na nju pruža bednu sliku. Kamenita ćićska polja već nakon kratke sunčane žege osećaju suhotu, a tedan dana bez kiše donosi sušu. Bregovi, koji opkoljuju polja pokriveni su golim kamenjem, što čini letnu žegu nesnosnijom.

Nekoć lepe ćićske šume usled neracionalnoga krčenja sve više isčezavaju, a time danas nestaje glavne privrede narodu. Zadnjih godina počelo se ipak sa pošumljivanjem naših kamenitih bregova, te lepo napreduje. Ta poslednji je čas! Zemlja sve više isčezava medju kamenjem, te se gubi u bezbrojnim kraškim ponorima. Do nekoliko godina postalo bi zasadjivanje nemogućim. Čini se da smo ipak uvideli krivnju naših otaca, koji su se bezrazložno opirali zasadjivanju tobož da ne će biti dovoljno paše za stoku. Nekoji su Golčani pače radi oštre oporbe i navale na šumara proveli nekoliko meseci u tamnici.

Ima kod nas i drugih zala, koja pogoršavaju zlo stanje. Novac, koji se teškom mukom, u znoju lica zaslužuje, seljak zapije, tobož da zaboravi na teški život i na jade i nevolje, koje on pruža. Mladež, kanda bi se u tom pogledu podudarala sa starijima, zapije i na plesu potroši sav novac, makar drugi dan i gladan bio.

U nekojim selima se pače ni devojke ne susteža od vina. U nedjelje i blagdane dolaze sa mladićima u susedno selo, tu piju, pa se kasno u noć kući vraćaju.

Narode! Mi živimo još nekakvim prošlim načinom života. Barem trošimo prema mnogo većim dohocima nego ih u istinu imamo. Neznamo udesiti potrošak prema dohocima. U tome leži sva naša nevolja. Zar ne vidimo u okolini svojoj naroda, koji bi nam morao biti primer kako treba živeti? Malo požrtvovnosti i malo više trezvenosti, a kod mladeži mesto plandovanja i pijančevanja ozbiljnosti te ljubavi prema rodjenoj grudi i radu!

Bilo je kadkada i težih momenata. Bilo je dana nevolje, bede i velike gladi, ali narod naš, naši dedovi tvrdi kano domovina njihova nisu očajavali. Zapuštali su domovinu svoju i u ona vremena bez železnica i valjanih cesta, te na ledjima svojim u daleki svet ocat (jesih) nosili. U bedi su živeli, ali se ipak sa radošću u srcu pod svoju slamom pokrivenu «strihu» vraćali, jer su spoznali da

«Tudja zemlja ima svoje
Ne poznade jade tvoje.»

Čić.

Fr.: Ča ti se ne čine, Jurino, da su jami va našoj Ćićarije dale malo glavu onemu Pikuliću» va Trste

Jur.: Mora neč i on pisat. Da ne — bi ga čital?

Fr.: Razumem, ma ako nima ča dr pisat nego za jami, neka i on za butigu.

Jur.: Tu pak nimaš ni ti pravo! I ja moru bit interesante. I da ti pravo čem, ja bim se kadegod volel na rit na prezdamnu jamu nego na kovega takovega čoveka.

Fr.: Je, ma to ga nima niš z onem, bim te ja otel pitat.

Jur.: A ča to?

Fr.: Otel bim znat, ako j' istina ono «Pikulić» piše, da su najme va o jamah zakopani neki silni beči?

Jur.: Ja teh beči još nisam videl, moglo bi ih bit tamo zakopaneh, ne?

Fr.: A ki ih je nutra zakopal?

Jur.: Ča ja znam ki! Ljudi. Nekada bilo svega i svačesa: sada bi udril dan neprijatelj, sadal drugi nika ni bilo mira ni sigurnosti, pak ljudi, od straha, da ih ki ne pokra zakopavali zlato i diamanti i be ako su ih imeli.

Fr.: A ki su bili ti neprijatelji, keh se va Ćićarije bali?

Jr.: To su bili najviše Turki. Oni su staro vreme već puti prihajali bli Ćićarije — i veruj mi, da nisu za n

Fr.: Ma «Pikulić» piše i za nekako briganti, ki da su naskakali na pu nike, osobito na one, ki su se voz po ceste od Reki va Trst. I ti razbo niki da su od straha, da ih ne bi ul vili, zakopali zlato i druge vredn stvari va jami, keh ima po Ćićarij dosta. Kasneje su ti razbojniki pog nuli ale od puški ale po pržuneh, tako nisu imeli vremena, da otk paju oni ukradeni beči po oneh ja mah.

Jur.: I to je moguće.

Fr.: Ma — naš je narod po oneh stra nah tih i Bogabojeć...

Jur.: Je — ma va ono grdo, crno vrem su više manje svi narodi i svi ljud na svete imeli kosmateju dušu neg ča ju imamo danas mi drugi. Pak k ti govori, da su oni razbojniki bi naši ljudi! Ono su mogli bit i Nem i Majeri i ki zna ki još. To ti je najm bilo va vreme Napulijona. Bog zna kakoveh grdeh Jerudin i landrov su njigovi ljudi za sobum dovukl kada su one prej sto i toliko let pr kampanali v Reku! Svakako je mo ralo bit neč grdo, kada je Napulijo nov marešijal Marmon po sveh op činah od Reki do Trsta dal zaklica onu svoju strašnu patentu proti raz bojnikom i oneh, ki njim pomažu.

Fr.: A ča j' pak bilo va toj patente?

Jur.: Tu je najprej stalo, da su općin odgovorne za sve kradje i ubijstva ka bi se dogodila va njihovem teri torije.

Fr.: Bravo, po moju puru! Ča j' općina kriva, ako...

Jur.: Čekaj Druga točka od one patent bila je ova: Ako va nekem komun tati ale razbojniki naskoče na putniki, pak ih okradu, svi općinari one općini te morat skupit mej sobum onoliko beči, koliko su ih tati ukrali i dat ih putnikom.

Fr.: Ta je pak još lepja! To j' bila sakrabojska pravica!

Jur.: Čekaj! Treta točka: Ako se j' va nekoj općine zgodilo jedno ubojstvo. jandarmi su mogli zibrat nekoliko ljudi od one općini, recimo dva puta onoliko, koliko ih je bilo ubijenih, i zet ih sa sobum va Trst i zapret ih kako taoce va pržun.

Fr.: Ma to je strašno!

Jur.: A sada čuj još i ovu: Kada bi razbojnika ulovili i odsudili na smrt obesili bi ga na kakovo stablo, kraj samega sela, i tu bi moral ostat viseć nekoliko vremena. Općinari su

bili dužni čuvat telo razbojnika, da ga ne bi ki znel z onega mesta. Ako bi se to dogodilo-općina ale selo moralo je platit multu od tisuće franjak.
Fr.: Buzarona! Ča j' to tako bilo?
Jur.: A tako — tako! I veruj mi, da pokle nekoliko vremena ona cesta, ka je hodila z Reki preko svetega Mateja i Lipi na Podgrad i va Trst, da je bila tako sigurna, da si mogal po njoj sâm hodit i po noći i po dneve.
Fr.: Dobro je, ma još mi nisi povedel, ča je z oneh beči va oneh jamah.
Jur.: Ča ja znam? Ako ih ni nijedan zikopal, siguro je, da te bit još tamo.
Fr.: To i ja znam. Nego reci mi — ma onako po duše, Jurino — si ti kada proveval kopat na mesteh, kade se misli, da bi mogli bit zakopani beči?
Jur.: To se zna, da sam.
Fr.: Pak?
Jur.: Pak mi je zlezlo toliko repi, da su valje iz Španjolske prihajali brodi po nju.
Fr.: Ti si, Jurino, pravi vrag Marko!

IZ BOLJUNSKOG POLJA

Sajam. - Mladež i ponašanje.

Pred nekoliko dana imali smo u Boljunskom Polju opet sajam. Sličnih sajmova imamo pet na godinu. Ovaj je puta prilično uspio. Trgovci i krčmari ponešto su prodali, jer su ljudi uza svu vrućinu toga dana u Boljunsko Polje nagrnuli.

Naročito krčmarima ovakovi sajmovi dobro nose. Krčma, kako izgleda, kod nas ne fali. Prilično se je toga dana pilo «rujnoga vinca». Malo se je popjevalo i bučilo, kako to već biva kad je sajam i kad je vina. Naša mladež se u to dobro razumije.

Nije moguće ni zamisliti sajma bez plesa, pa je tako i kod nas toga dana bilo plesa. No, da samo vidite takav jedan ples! Ne samo da je ovakav ples štetan zdravlju, nego daje i slabu svjedožbu ponašanja našoj mladeži. Trebalo bi da se već jedanput naša mladež mani sličnih zabava, toga guranja i deranja cipela.

I na samom sajmu opazili smo, da se mladež ne ponaša kako treba. Mladi ljudi navikli su se da zadirkuju u svakoga, da ne daju mira nikome, a što je najružnije, nekoji su se dali i na varanje, pak, se kramari tuže, da im mladići na sajmu kradu robu, ako samo mogu. Osobito se u tom poslu odlikuju nekoji mladići i djeca iz Učke. To je veoma ružno i ne bi smjelo toga biti. Kakav je to način?! To mladim Učkarima ne služi nimalo na čast. Neka se opamete, jer ćemo u slučaju da se slične stvari budu još dogadjale iznijeti imena ovih ptica. — **Seljak.**

IZ VRANJE.

Veliki požar šume na Pelivniku. - Milijonska šteta.

Dne 14. julija, oko 11 sati ujutro, pojavila se vatra na boljunskom Krasu u kraju zvanom Pelivnik. Vatra se je naglo širila, te je u kratko vrijeme zahvatila borovu šumu, koja je namah, ko benzinom polivena, planula. Doskora se je pred našim zaprepaštenim očima razvio ogroman požar, koji je pružao sve grozniju i strašniju sliku.

Naši stariji kažu, da još nikada nisu vidjeli u našim krajevima grdje vatre. Krasna šuma, koju je vatra zahvatila, uništena je može se reći potpunoma.

Šuma je bila vranjska i boljunska. I jedni i drugi općinari trpe štetu, koja se računa na milijun lira. A to je veliki udarac za nas.

Kad je narod opazio požar svi su nagrnuli da gase. Došlo je prilično mnogo seljaka iz svih obližnjih sela. Uza svu silnu sušu, koja silno pogoduje širenju vatre, ljudima je pošao isao za rukom, jer su uspjeli požar ugasiti prije noći. Da se nije pristupilo gašenju, vatra bi bila počinila još strašnijeg i težeg kvara. Bog zna kako bi bilo sve svršilo. Znademo samo da bi sav vranjski i boljunski Kras bio vrlo lako se proširio, jer je već vatra zahvatila vranjsku hrastovu i grabrovu šumu.

Ko je prouzrokovao vatru nikako se nezna. Svakako, da se je vatra onako naglo raširila najviše je kriva velika suša, koja nas muči i koja nam slabo kaže o žetvi na našim polja.

Mladići iz Vranje.

IZ PORNJANŠTINE.

Suša. - Jedna teška nesreća. - Naša kapelanija.

Štovani gospodine uredniče, evo javljamo vam se i mi, da ne biste mislili, da su svi pornjanci umrli. Živi smo još. Mnogo imamo briga i posla, pa eto to je krivo našoj šutnji, a sada nas je opet i suša pritisla. Odavna nema kod nas kiše. Pšenicu smo uredili i spremili, ali nemožemo da se s njome pohvalimo. Suša je kriva, da nam ni kukuruz, ni krumpir, a ni drugo neće nikako uspjeti.

Pred nekoliko dana dogodila se je kod nas jedna velika nesreća. Martin Celić iz Celići (Pornjanština) sjekao je trtor, da veže jednu kopu sjena. To je radio u blizini jedne jame. Kad je trtor vukao poklizula mu se noga, te se on surva u jamu.

Jama je, kako kažu, duboka oko 40 metara. Martinova žena videći da ga nema pošalje djecu, da ga traže. Djeca su zvala oko jame, a on im se je iz jame javio. Onda, djeca otrčaše sva prestrašena kući, da to jave majci. Brzo se spremi nekoliko ljudi, koji ga pomoću konopa izvukoše iz jame, gdje je jadan ležao 6 sati. Prenesoše ga odmah u puljsku bolnicu, gdje sada leži teško bolestan.

Do sada je naša pornjanska kapelanija bila dosta velika i lijepa, ali sada od mala barbanski je župnik uzeo mnoga sela od pornjanske kapelanije u barbansku župu, dok je nekoja sela barbanske župe, dao kapelaniji pod Svetom Marijom. Mi Pornjanci nismo time zadovoljni, želimo da bi bilo sve kao i do sada. Zato je sav narod, a i crkvi bi bilo tako bolje.

To je učinjeno zato, da mi ne dobijemo svećenika, ali mi ćemo ga s vremenom ipak dobiti. Pa ako bude on ugodio nama, ne će ni on, ni crkva biti s nama nezadovoljni. — Za sada dosta, drugom zgodom javiti ćemo vam više.

IZ GOLCA.

Suha «Vrulja», Golac bez vode i naša nemarnost.

Govoreći o suši po drugim krajevima, misli se najviše na poljske proizvode, koje uništava. Suša pako kod nas donosi težih posledica, a to je potpuna nestašica pitke vode za ljude i stoku. Već 15 dana svako jutro može se videti red žena, koje čekaju pred seoskim bunarom, «Vruljom», za 10—15 litara dragocene vode. Ovih dana nestalo je i u «Vrulji» poslednje kapi, a narod je prinuždeni da ide po vodu u 3—4 sata udaljena sela. Treba da se znoji ne samo za svakidašnji kruh, nego i za vodu. Pa koliko se puta nama to dešava. Kroz koliko već godina stradavamo mi i stoka. Zar nije to bedna slika i vredna samilosti, kad se nebi moglo pomoći.

Osim vrulje, koja se nalazi izvan sela imademo u selu bunar «sternu», koja je imala biti dogradjena 1914. godine, ali je radi rata bio obustavljen daljni rad. Sterna je inače dogradjena samo je treba očistiti, pa urediti i očistiti dovodne cevi od crkve i škole. Sterna je inače moderno gradjena. Sadržaje 200.000 litara vode. Popravivši sternu bilo bi selo opskrbljeno potpunoma vodom.

Potrošili smo za više stvari, pače i ne potrebnih, pa zašto nebi i za jednu stvar, koja nam je u životu najnužnija. Ako nismo vredni da si vodu pribavimo, kad se malim troškom može, onda smo ljudi, koje treba žaliti.

Jedna je naša bolest uzročnikom svih naših nevolja, a to je — naša nemarnost i mlitavost. Dok je vode, nas nije briga i ne mislimo na sušu, a kad je nema očajavanje i moljakanje i proklinjanje neba. «Pomozi si sam pa će ti i Bog pomoći», veli jedna naša narodna poslovica, koju bi morali znati svi naši ljudi i po kojoj bi morali svoj život uputiti. — **Gočan.**

IZ LABINŠĆINE.

Težak život.

Želimo vam se malo javiti iz ovoga sloboga kraja, Labinšćine, ali budući smo obični seljaci, s žuljevitim i tvrdim rukama, ne će lakše iskopati poj njive, nego napisati jedno pismo — biti ćemo kratki.

Vama je već odavna poznato, da je naša zemlja u ovim krajevima vrlo slaba i da slabo rodi. Mnogo smo mi sirote seljaci već i do sada žukoga kruha pojeli, a kako vidimo ni ova nam godina ne će biti nikakva uslijed silne suše, koja nas pritišće. Nezнamo što misli nebo, da se ne smiluje nama seljacima, što smo toliko truda uložili i što toliko toga nosimo na našim trudnim ramenima.

Poznato vam je, da smo mi u ovom kraju svi vrlo mali posjednici. Naši su se stariji mučili i znojili dan i noć, da u teškom znoju skrpare kakvu malu «kmešćinicu» za svoju djecu. I srce nas uistini boli kad pomislimo, da su svi ti trudi naših starijih pali u zadnje vrijeme u velikom broju pod vlast raznih «butiga» ili banaka zbog dugova.

Sta ćete živiti se mora, a kako vidite, zemlja ne rodi. Potrebe su velike, život mnogo treba, a novca što nam daje težak rad u rudnicima. No, i to je malo uzevši u obzir, da cama. No, i to je malo uzevši u obzir, da su ovdješnja poduzeća sada u krizi. Težak je život u rudnicima, čovjek riskira život, ali barem da je tamo rada, onako kako bi trebalo, za nas bi bilo bolje.

Usjevi, su nam kako smo već rekli, izgoreni. Pšenice nam je vrlo malo urodilo, blaga imamo malo, a i to je jeftino, pak nam se ne isplati prodavati.

Za sada dosta, a drugom prigodom javiti ćemo se opet.

Seljaci iz Marići.

DAROVI.

U fond «Istarske Riječi» daruje «novinar» za sliku, na kojoj su pobijedjeni buli sti Zorin-vrha slikani pod tanjurima 10 lira.

IZ BUZETA.

Voćarstvo i svilarstvo.

Ova godina jeste godina voća. K nama u grad dolazi dosta voća skoro svaki dan, osobito nedjeljom i blagdanom. Mi u bližnjoj okolici doduše nemamo dosti voća, jer se ne bavimo dovoljno voćarstvom, ali neka udaljenija sela, kanoti: Vrh, Račice, Mlun rado sade i goje voćke, od kojih dobivaju prilično dohotka. Ovi bez osobitog truda dolaze do novca, pa bilo i malog. Ali — zrno do zrno pogača, a pero do pare eto lire, petače i desetače. Mudri ljudi drže se one stare: bolje malo nego ništa; i one: od maloga se može živiti, a od ništa nikako. Mi svi moramo dobro zapamtiti ove pametne, pa se toga držimo. Mi u okolici rado jedemo i kupujemo svako voće, ali ipak nemamo ga, barem premalo. Mi ga kupujemo, a nažalost mladež znade ga i krasti susjedu, a ovo zato, jer ga nema, a rado ga uživa.

Počam od aprila-maja redovito dolazi voće u grad: najprije trešnje, a onda redom: cvetki (prve smokve), pak kruške, šljive svake vrsti i boje, a onda jabuke, rane, kasne, pak će doći smokve i grožđje. Da je bilo srećom više kiše, bilo bi više i boljeg voća. No naše voće ne dolazi samo k nama, nego ga ove godine prilično ode u Pazin, Pulu i Trst. Naš Dinko, osobito Jure, dosti voća otposlaše vlakom u Pulu i Trst.

Mi nekoji svilogojci prodali smo izravno u Gorici ili u Udinama galetu po 14—16 lira kilogram; oni koji su ju predali na Fontani za gospodarsko društvo u Vodnjanu dobili su na račun odmah kod odaje po osam lira po kilogramu; ostalo još i danas strpljivo čekaju. Mi ćemo na ovo: bolje danas jaje, nego sutra kokoš.

IZ RAKITOVCA.

Požar.

Sada sve gori, sve peče. Sunce je zažarilo naše njive i dolčiće i naše ono silno kamenje; cijeli naš Kras nije drugo nego jedna velika peć. I jedna mà i mala iskrica — eto ti ognja. Daždilo nije već puna dva mjeseca, a to znači za naš kraški kraj predugo. Suša je dakle silna, sve je suho, drvo i kamenje. Trava je već slama.

I nije čudo da smo opazili prošlog četvrtka, 28. pr. mj. nedaleko od nas uz željezničku prugu prema Zazidu kako se dižu gusti dimovi. Ne zna se kako, ali bit će da su iskre vlaka zapalile travu.

Namjerna škoda je kod nas sasma isključena. To se može zaključiti već odatle, što je na mnogim mjesta, tu i tamo, zapaljena trava uz prugu. Ali ovaj put od iskrice posta oganj, a oganj se širio i širio naglo. Počela gorjeti trava, ova zahvatila drveće, bore i grmlje; zapalili se stogovi (lomnice) sijena, pak i žito. Sve upaljivo — gorjelo je i izgorilo.

Zvona su zvonila na pomoć. I trčali smo svi da gasimo, muško i žensko, mlado i staro. Gasili smo, jer je gorilo imanje nas seljaka iz Rakitovca, Zazida i Movraža. Gasili smo i ugasili svežderući požar, ali previše toga je on uništio. Preko sto hiljada lira škode. Uništio mnoge naše trude, mnogu krmu, živež, drveće. Uz ovu nesreću imamo i drugu: suša odnesla nam krumpir i pažulj i otavu i pašu. Nama se piše crna. Mi se bojimo dočekati zimu. Bit će glada, duga i nevolje gole. No mi smo ovsjedočeni, da će naše oblasti poslati na lice mjesta komisiju, da ustanovi škodu požara, pak da će nam škodu nadoknaditi i pomoći nam kako bude država znala i mogla. Nadamo se i očekujemo.

Domaće novosti

Za vinogradare.

Mnogi naši vinogradari u brizi su, jer neznaju, da li će morati i oni kao i gostioničari platiti 500 lira kaucije, žele li prodavati svoje vino u konobi na malo, ako zato nemaju prave licence.

Upozoravamo, da za takvo raspačavanje vina nije potrebna gostioničarska licenca i da se ne mora plaćati nikakve kaucije, ali moraju zato na vrijeme prijaviti općinskom načelniku svoje vlastito vino. Prijava se napiše na biljegovanom papiru (carta bollata) od 2 lire.

U toj prijavi treba navesti točno u kojim je vinogradima urodilo prijavljeno vino i koliko su ti vinogradi veliki. Nadalje se mora navesti količina svega vina što je uopće urodilo, a napose treba naznačiti, koliko se vina kani u konobi na malo rasprodati. Osim toga treba označiti prostorije gdje će se vino prodavati.

Ovoj prijavi treba priložiti biljeg od 3 lire za odgovor.

Rekursi proti likvidacijama ratne odštete (Danni di guerra).

Dne 21. julija 1927. izišao je u «Gazzetta Ufficiale» zakon od 23. junija 1927 broj 1219. koji govori o novoj uredbi glede postupanja u slučaju, da se oštećenome ratna odšteta pogrešno likvidira.

Svaki ratni oštećenik neka si zapamti slijedeće:

Ko poslije 21. julija 1927. dobije dekret o likvidaciji ratne odštete, pa mu se čini, da je likvidacija pogrešna, te da mu je premalo odredjeno za odštetu, mora odmah, najkasnije do 30 dana, na intendencu financija uložiti utok ili rekurz.

Svi oni, koji su dobili dekret o likvidaciji prije 21. julija 1927 mogu rekurirati samo do 20. augusta 1927., a poslije je prekasno.

Proti odlukama intendence financija može se oštećenik pritužiti takodjer i izravno na komisiju za ratne štete i to u roku od 30 dana iza kako je bio obavješten o odredbi intendence.

Nezgode na cestama.

Automobilizam se sve više razvija, pa je po svim cestama svakim danom sve više brzih automobila. Razumije se, da u razmjeru s brojem automobila raste i broj nesreća po cestama. Naročito se često dogadja, da automobili kojima upravljaju nerazumni ili nagli šoferi pogaze nekoga na cesti. — Da se tome zlu, u koliko je moguće, doskoči, rasposlao je on. Mussolini svim prefektima okružnicu, kojom im naredjuje, da strogo paze na red po cestama i neka se strogo kažnjavaju oni automobilisti, koji bi bili krivi i najmanjoj nesreći.

Požari šuma.

U zadnjih petnaest dana na raznim je stranama Istre planula šuma. Osobito je užasan i štetan bio požar borove šume na boljunskom Krasu, o kojemu piše dopisnik iz Vranje. Suša, koja vlada već duže vremena našim krajem tim požarima silno pogoduje, a šume eto propadaju, da nas duša boli i misliti na to. Istra je gola, a i ono malo slabe šume što pokriva koji brijeg uništava vatra. Sad iz ovog, sad iz onog kraja javljaju da je šuma izgorjela. Glasovi o tome doprli su i do ministarstva narodne ekonomije. Ministarstvo se za ove nesreće zanima, pak je poslalo u Istru jednog svog inžinjira, koji se je na licu mjesta uvjerio o siromaštvu naših šuma, te o nesrećama, koje se u zadnje dane zbivaju. On je proputovao svu Istru, pa je pokrajinskim šumskim faktorima dao mnoge tehničke upute. U Rimu će referirati o svojim opažanjima.

Suša i pomanjkanje vode u Koparščini.

Kao i drugi istarski krajevi, tako i Koparščina silno trpi od velike suše. Još nije bilo godine, da je poljodjelstvo na Koparščini ovako jako osjetilo sušu. Svi poljodjelci silno su teško pogodjeni sušom, a jako će se to opaziti ove zime, jer su usjevi veoma slabo urodili, pak će po Koparščini biti nevolje. Ako kiša doskora ne pane biti će slabo i za vinograde, koji su do sada ipak lijepo obećavali.

Za dućandžije.

Dogadja se, da u dućanima trgovci zamataju robu u papir, koji je ispisan ili štampan. Upozorujemo da je to zabranjeno, a naročito se strogo kažnjavaju oni trgovci, koji bi u takav papir zamatali meso, mast, voće, itd.

Ove su odredbe vrlo pametne i — zdrave. Razna crnila i mastila za štampanje sadržavaju u sebi raznih otrovnih sastojina, koje se lijepe za hranu zamotanu u ispisan ili naštampan papir. U želucu te sastojine djeluju zlo, a mogu prouzrokovati i kakvu težu bolest. Osim toga znamo, da je ispisan papir i drugačije nečist. Dok se jedan arak ispiše ruka se po njemu istrlja, a kako znano, koja je na ruci često nečista i nosi na sebi mnoge bolesti. Dakle oprez!

Izložba žita u Pazinu.

Dne 31. julija održavana je u Pazinu prva žitna izložba za srednju Istru. Na toj su izložbi izlagali svoje lješpe proizvode poljodjelci iz Pazinšćine i ostalih krajeva Istre. Prisustvovale su oblasti i razne druge ličnosti, koje se za poljodjelstvo zanimaju.

Puljski kaptolski prepozit — premješten.

Kako iz novina razabiramo, iz Pule je premješten službenim poslom u Rim dosadanji puljski kaptolski prepozit mons. cav. Fulin.

Suša u Pazinštini.

I Pazinština osjeća sušu veoma jako. Poljodjelstvo naročito trpi. Kiša ne dolazi, sve je užasno suho.

No, koliko osjeća okolica sušu, toliko je osjeća i grad, jer je u zadnje vrijeme ostao gotovo bez vode. Stanovništvo je u velikoj brizi, jer su rezervoari gotovo prazni, a voda u njih lagano kaplje. Boje se, da će se dogoditi kao g. 1919 kada je zbog pomanjkanja vode vodovod bio zatvoren od augusta do januara. Svi gledaju u nebo za oblacima, a oblaka nema.

Tvornica sardina u Banjolama.

Dne 28. julija na svečan je način u Banjolama kod Pule, otvorena tvornica za prepariranje slanih srdjela i sardina. Tu je tvornicu tamo otvorio comm. Parodi, industrijalac iz Genove.

Poznato je, da na Puljštini, a naročito na jugu, vlada velika nezaposlenost. Pučanstvo se je sve dalo na ribarstvo, no od toga slabo može da živi. Bude li ova nova industrija u Banjolama uspjela i bude li vlasnik znao da radi ne samo za svoju ličnu korist, nego i za dobrobit tamošnjeg siromašnog pučanstva, tvornica sardina mogla bi doskora postati važno vrelo zarade, a moguće kasnije i blagostanja. Vidjet ćemo što će vrijeme kazati.

Zakon o službama talijanskih državljana u drugim državama.

«Gazzetta Ufficiale» od 16. julija 1927. donijela je jedan zakon o normama, kojih se mora držati svaki talijanski državljanin, koji u jednoj stranoj državi stupa u kakvu službu.

Svaki onaj državljanin, koji želi u inozemstvu primiti jednu službu kod vlade ili kod jedne vladine ustanove, kod kakvog medjunarodnog zavoda ili javnog ureda, mora to najprije javiti ministarstvu vanjskih poslova u Rimu, ili pak odnosnoj talijanskoj diplomatskoj vlasti u stanovitoj državi. U toj prijavi mora se točno označiti u kakvu se službu stupa i koji su uvjeti prijema.

Vlada može, da zabrani svojem državljanu, da primi jednu stanovitu službu, a može i da pozove onoga, koji već ima službu, da tu službu pusti.

Na tu zabranu ili poziv ne može se rekurirati. Onaj, koji se ne bi držao zabrane vlade kažnjava se globom od 1000 do 5000 lira. Odsuda ima posljedicu i privremeno isključenje iz svih talijanskih javnih ureda.

Ako državljan ostane u službi i iza formalnoga poziva da službu pusti u odredjenom roku, kažnjava se zatvorom od 3 mjeseca do 1 godine. Osim toga izgubi lako i državljanstvo, ako se radi o službi kod ustanova, koje su direktna emanacija inozemne vlade, medjunarodnih zavoda ili javnih ureda.

Državljani, koji se sada nalaze u sličnim službama bez dozvole vlade, moraju to javiti ministarstvu izvanjih poslova u Rim, ili pak diplomatskoj ili konzularnoj vlasti svojega kraja u inozemstvu, u roku od 6 mjeseci po objavi ovoga zakona. Poslije se moraju podvrći odlukama, koje će im vlada poručiti. Za njih vrijede takodjer već pomenute kazne.

Konfinacija vlasnika kuća.

U zadnje se vrijeme po svoj Italiji vrši strogi nadzor nad vlasnicima kuća, koji su počeli biti nezasitljivi, pak iskorištuju svoje bijedne žrtve, stanare. Naročito je po većim gradovima pitanje kućevlasnika na dnevnom redu. Vlada je izdala posebne odredbe za zaštitu stanara, pak je odredila stroge kazne za one vlasnike kuća, koji se tih odredaba ne bi držali. — Te kazne se i provadjaju.

Tako je pred nekoliko dana aretiran i poslan na konfinaciju od dvije godine Marco Finzi vlasnik kuća u Trstu. On je bio poznat gulikoža, a imao je pod sobom 1300 obitelji, kojima je dizao najamninu kad mu se je prohtjelo, upravo bezdušno. Bio je optužen, da tim svojim postupanjem radi protiv smjernica vlade, koja nastoji iz svih sila provesti borbu protiv skupoći, te da sije nezadovoljstvo, koje je opasno za javni mir i red. — No, ova osuda nije jedina. Već je u Italiji više nesavjesnih gulikoža osudjeno, a još je mnogo njih na koje će doći red, ne samo u vrstama vlasnika kuća, nego i drugih, trgovaca i špekulanata.

Raspust «Djačke Matice»

U srijedu, dne 27. julija, došli su u ured «Djačke Matice» u Trstu agenti javne sigurnosti, te su javili odluku oblasti, kojom se društvo raspušta s razlogom, da je djelovanje društva bilo protivno nacijonalnom redu države. Upozorujemo na ovo one študente iz Istre, koji su namjeravali slati molbe Matici. Društvo je raspušteno, pak su prema tome i njihove molbe uzaludne.

Nadzor nad trgovinama.

Vlada je odredila svojim podredjenim organima, neka strogo paze da svi trgovci u državi drže cijene robi, koju prodaju, u skladu s bitkom oko gospodarskog poboljšanja. Oni trgovci, koji se ne budu držali reda imaju se strogo kažnjavati. — Organi, koji su zato odredjeni, naročito po gradovima, strogo nadgledaju sve vrsti trgovina, pak je na primjer u Puli već na desetke nesavjesnih trgovaca denunciramo zbog kršenja reda, koji je vlada naredila.

Vihor u Čićariji.

Suša je silno pritisla i Čićariju. Sav ovaj naš pusti i kameniti kraj leži pod suncem popaljen i mrtav. Tužna slika. Ljudi se vuku izmedju onog vrelog kamenja, čudeći se nebu, koje je vedro i bez najmanjeg oblaka.

Neki dan je pak za Čićariju bio dan iznenadjenja. Najedanput počne puhati neki čudni vjetar, koji se uskoro pretvori u pravcati vihor ili «šijun», koji je počeo pred sobom sve mesti, da je bila strahota. Razumije se bez štete nije prošao, nego je dapače nanio i velikih šteta.

Na poljima izmedju Lanišća i Podgaća ležalo je požeto žito u kupovima. I to mnogo žita. Na svakom je polju bilo po nešto. «Šijun» je preko tih polja prošao takvom silom, da je digao snopove žita i raznesao ih na daleko i široko. Poslije, iza kako se je vihor stišao pružala se je na tim poljima slika njegovog učinka. Žito je bilo razbacano izmješano, otučeno. Što je najvažnije ni za onu malenkost, koja je ostala nije se moglo ustanoviti kome pripada.

Osim toga nanio je vihor i još više manjih šteta. Sve u sve, nije bio ugodan. Ostavio je jaki trag iza sebe, i nedaj Bože drugoga!

Nešto za naše Zadruge.

Dne 25. jula je gosp. kom. Cavallieri, puljski prefekt, sazvao u prefekturskim prostorijama u Puli vrlo važan sastanak, važan za talijanske i naše zadruge. Prisutni su bili senator Chersich, gospoda on. Mrak i on. Bilucaglia. avv. Giulio Tamagnini za Associazione Nazionale delle Casse Rurali del Regno, gosp. dr. Bregato i gosp. Oskar Rossi za Civica Cassa di Risparmio u Puli, gosp. Lastricati za Banca d'Italia, za Istituto Federale delle tre Venezie predsj. Max Rava i glavni direktor Friederichsen, tajnik dr. Rocco, i mnogi drugi, za razne druge ustanove i urede. Mnogo se raspravljalo i pretresalo o zadružnom pitanju u Istri, osobito o načinu kako da se likvidira italijansku Federazione dei Consorzi industriali ed economici dell'Istria u Poreču, koja je raspuštena dekretom min. fin. od 12. jula 1927. br. 123.792. Razumije se, da se govorilo i o našim zadrugama po Istri, koje su začlanjene kod Zadružne Zveze u Trstu.

Poslije dugog raspravljanja na predlog prefekta odlučili su prisutni:

1) da komesar, koji likvidira porečki Zadružni Savez ima da vrši reviziju kod njegovih članica;

2) da se svi suvišci u gotovom od raznih zadruga, začlanjenih kod porečke Federacije moraju uložiti kod Civica Cassa di Risparmio u Puli;

3) da se gosp. Tamagniniu iz Rima, koji je glavni tajnik Associazione Nazionale delle Casse Rurali del Regno d'Italia, preporuča da svom silom i žurbom poradi oko toga;

a) da se u Puli osnuje jedan odsjek navedene Associazione Nazionale delle Casse Rurali,

b) da se alogene t. j. naše istarske zadruge odijele od Zadružne Zveze u Trstu i pripoje Asocijaciji preko njezinog puljskog odsjeka, kako je odlučeno pod točkom a);

4) da Civica Cassa di Risparmio čim prije pristupi osnovanju jedne podružnice u Poreču;

5) da se komesaru likvidatoru raspuštene porečke Federacije naloži da sazove zastupnike zadruga, začlanjenih jednom kod porečke Federacije, i da s dotičnog sastanka uz pomoć jednog delegate rimske Associazione delle Casse Rurali budu razjasnjeni i tumačeni glavni principi i kriteriji, koji imaju da vladaju kod nove sistemacije istarskih zadruga. To bi bili pi ovi:

a) da se talijanske i alogene (t. j. naše) istarske zadruge stope u jedan jedini združeni pokrajinski organ, odvisan od Asociazione Nazionale delle Casse Rurali. Raspust porečke Federacije je u vezi sa već prije toga odredjenom sistemacijom alogenih zadruga;

b) da u unutarnjem svojem poslovanju zadruge imaju autonomiju; njihova je sigurnost za uloške kod centralne kase veća, kad poslove iste na mjesto slabe porečke federacije obavlja jaka Civica Cassa di Risparmio u Puli;

c) da se sistematski i temeljito riješi problem agrarnog kredita za Istru uz pomoć Federalnog Zavoda za Tri Venecije i Mlecima.

Zaključci, primljeni kod tog sastanka, bili su drugi dan saopšteni jednom zastupniku naših zadruga znanja i ravnanja radi.

BURZA.

Dne 3. augusta moglo se je na tršćanskoj burzi dobiti za:

1 engl. liru šterlinu 88.75 do 89.25 talij. lira; 1 dolar 18 do 18.30 lira; 100 austrijskih šilina 250 do 268 lira; 100 jug. dinara 31.85 do 32.85 lira; 100 franc. franaka 71.22 do 72.22 lira; 100 švicarskih franaka 351.85 do 355.85 lira.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

Broj 32 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 11. augusta 1927. Pojedini broj 25 cent. God. V.

„Istarska Riječ“
Izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 8 lira za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Viši i niži

Život je borba, u kojoj jači pobjeđuju, a slabiji se povlači. Različita su sredstva, kojima se ta borba provodi, kao: vlast, moć, bogatstvo. Mnogi jači ide svijesno za tim, da slabijega učini ovisnim o sebi. S napretkom kulture regulira se i to pravo jačega, tako da danas nema robova ni bespravne raje, kao što ih je negda bilo. Slabiji ne nosi više glavu u vreći pred samovoljom jačega. Ali tko je jači, taj i danas često kvači, a moderna raja kuka i prosjači! Promjenila se samo sredstva borbe: gruba sila, sindžiri, negve i teške bukagije prometnule se u moderno lagano ispijanje i izrabljivanje slabijega. Sasvim je svejedno, vrši li se to u vidu pogubnih zajmova ili kako drukčije.

I tako smo navikli gledati na jednoj strani materijalno neodvisne, bogate, samostalne i na razne načine nadmoćne pojedince, a na drugoj više ili manje ovisne, podložne, zadužene i gladne. Daleko bi nas odvelo, kad bi htjeli ispitivati zašto je tako i kako je do toga došlo. Svakomu je poznato, da imade bogataša, koji su do bogatstva došli samo poštenim i vlastitim neumornim radom, a medju stradaocima da ima i takvih, koji su svome stradanju sami krivi. Istina je, da velika riba jede manju, ali nije istina, da svaki bogataš izrabljuje siromaka.

Pa ipak bogati i siromašni nerado se gledaju, razdaleko su jedan drugome, ne razumiju se pravo. Oni se u pravilu ne vole, ne trpe; rijetko se medju njima nadje sklonosti, ljubavi, osjećaja, a naprotiv vrlo često nepremostiv jaz i neprijateljstvo. Njihove duše ne dišu istim životom, njihova srca ne kucaju istim bilom. Nepovjerljivi su jedan prema drugome i otudjeni. Siromak u krugu bogataša nema riječi, ali ni riječi bogataša ne hvataju se srdaca siromašne raje. Zato se Krist, hoteći izvesti božansko djelo, radja u slami betlehemske pastirske štalice i provodi život tegotan, a odgovarajući bogatome mladiću na pitanje, što mu je raditi da bude savršen, reče: «Porazdijeli sve svoje medju siromake i slijedi mene!»

Nadmoćni i jači mogu narinuti svoju volju podložnima, ali sila ne otvara srca ljudska. Samo ljubav radja ljubavlju i vjerom. Zemaljsko blago u rukama plemenita čovjeka može izvesti dobra djela, ali ne može biti gorega zla, nego kad se nadje pun džep kraj praznoga srca i prazne glave.

Ocjenjujući ljude po blagostanju uzeti su u običaj izrazi «viši» i «niži» slojevi. Seljaci se ubrajaju u «niže» slojeve po tom načinu svrstavanja. Iste se riječi upotrebljavaju, kad se hoće da označe učeni i neuki pojedinci. S učenošću ne ide vazda uporedo i materijalno blagostanje, ali se učena čovjeka ipak smatra «višim». U našem narodu postoji izraz približno jednakoga značenja, a to je «gospodin».

Duševni život gospodina» kreće se u jednom izvjesnom krugu, ima svoje vlastite misli, osjećaje, želje i poglede, a ti su različni od onih, koji su svojstveni duševnom životu neuka čovjeka. Zato izbija razlika izmed učena i neuka, koja je približno jednaka kao ona izmed bogataša i siromaka. Ovi se smatraju bogati i siromašni materijalnim blagom, a oni se ocjenjuju kao duševno bogati i siromašni ljudi.

U obadva slučaja seljak se smatra «nižim». Taj izraz ostao je od starine, a treba ga odbaciti kao nelijep, nečastan i nemoralan. Svaki je čovjek jednako vrijedan, ako je — čovjek. Mnogi to ne priznaju, ali ide vrijeme, kada će priznati. Veliko zlo u Rusiji nastalo je iz nerazumijevanja toga pitanja. Našim učenim ljudima uglavnom svaka čast! Oni su bili i ostaju u ogromnoj većini pravi sinovi naroda svoga, radeći i žrtvujući se za nj. Takve narod ne može i ne će kleti.

Neuk čovjek osjeća kao i učen, i znade tko mu dobro želi. Od onakvoga «gospodina», kojemu u razgovoru s njime titra na licu posprdan smješak sažaljenja, a pogled s visine silazi, ne može se ničemu nadati. Takav gospodin nije «viši»; može pače biti mnogo «niži», jer se veličina čovjeka ne stječe blagom ni bogatsvom, a u mnogim slučajima niti školom.

Veličina se čovječja odrazuje u dobrim svojstvima njegovim: u pravoj mudrosti, plemenštini srca, moralnom značaju i dobroj volji njegovoj. Što su čovječanske vrline u nekome jače usavršene, stim je on kao čovjek vrjedniji i viši. Jednom riječi: višim treba smatrati onoga, koji je u sebi više-čovjek, ukazujući poštovanja vrijedne vrline jedne plemenite osobnosti. Viši je onaj, koji sve daje za obraz, a obraz ni zašto. Takav je čovjek heroj, junak dobrote i poštenja.

Pod otrcanim suknom naših seljaka nalazi bistro oko često takve plemenite pojedince. Mi ih smatramo «višima». Da uz njih imade i nižih (onako kako to mi smatramo), ne treba naglašivati. Dužnost je nižih, da se ugledaje u više kao u primjere, uzore. Jer život je tim vrijedniji, što je viši, t. j. što ga obilatije resi čestitost, plemenština, savršenstvo, mudrost. Prva je dužnost čovjeka da bude — čovjek.

Stari mudrac Diogen nosio je po bijelu danu «feral», pa kad ga upitaše zašto to čini, odgovorio je: «Tražim čovjeka.» Time je htio reći, da pravih ljudi ne nalazi oko sebe. Mnogo stoljeća iza Diogena mi ovim člankom naglasujemo duševne vrline kao mjerilo izmed viših i nižih, i tražimo pravog višeg čovjeka, čovjeka od glave do pete. Koga u susretu nadjemo, odat ćemo mu poštovanje, koje ga ide: bude li sa cilindrom na glavi, poklonit ćemo se do pojasa; bude li u priprostom seljačkom ruhu, poklonit ćemo se dvaput do zemljice crne.

N. Z.

Politički pregled

ITALIJA

Sjednice ministarskog savjeta

U četvrtak dne 4. o. mj. vršila se je u Rimu sjednica ministarskog savjeta. Prisustvovali su svi ministri, a raspravljalo se je o raznim državnim pitanjima. Prihvaćeno je više važnih predloga. Medju ostalim prihvaćen je predlog da se talijanski zakon o ratnim penzijama proširi i na bivše austro-ugarske vojnike, koji pripadaju Rijeci, a imaju talijansko državljanstvo na temelju zakonskog dekreta od 12. maja 1927. g. — Prihvaćen je takodjer i predlog glede vojničke službe. Godina 1909. stupiti će u vojsku po navršenoj 21. godini, a ne po 20. kao do sada.

Javne radnje i uspjeh žitnih usjeva

U petak dne 5. o. mj. vršila se je opet sjednica ministarskog savjeta. Na toj je sjednici govorio ministar za javne radove on. Giuriati. Dao je opširan izvještaj o stanju javnih radova u pojedinim pokrajinama, te je ministarski savjet prihvatio njegov prijedlog da se više ne će davati krediti za javne radove, dok se radovi, koji su u toku ne svrše.

Raspravljalo se je zatim o ovogodišnjoj žetvi, te se je zaključilo na temelju podataka, da je ovogodišnji uspjeh žita u Italiji jednak lanjskome, i to oko 60 milijuna kvintala. Raž je takodjer uspjela kao lani, dok je ovas i ječam urodio slabije, za 10 do 20 posto, nego lani.

Egipatski kralj u Rimu

Po svečanom prijemu, kojega je Italija učinila kralju Fuadu prilikom njegovog dolaska u Rim, slijedile su razne ceremonije, kojima se je pokazala velika pažnja egipatskom kralju i simpatije Italije naprama Egiptu. Kralj Fuad bio je u službenom posjetu kod Nj. Vel. kralja Viktora Emanuela do nedjelje, a poslije se je nastanio u jednom velikom hotelu, jer želi više vremena ostati u Italiji.

Kralj Fuad je za vrijeme svog službenog posjeta posjetio grob Neznanog Junaka. Prisustvovao je i kralj Viktor Emanuel te mnogi talijanski i egipatski dostojanstvenici. Kralj Fuad je na grob položio krasan vijenac od crvenih ruža ubranih u njegovom vrtu u Egiptu.

Dne 3. o. mj. u srijedu bio je u Kvirinalu priredjen svečan objed. Poslije je egipatsko poslanstvo priredilo svečanu večeru.

Kralj Fuad je posjetio mnoge važne rimske kulturne ustanove a takodjer i aeronautičku stanicu «Ciampino», gdje su ga primili najviši predstavnici talijanske avijatike. Kralj Fuad je pregledao aeroplane.

U petak je kralj Fuad posjetio papu Pija XI. Kod njega se zadržao u razgovoru 20 minuta. Papa ga je odlikovao jednim visokim redom, jer on, i ako nije katolik, u svojoj državi štiti katoličku crkvu.

Potpora pokrajinama.

U ministarstvu financija sastala se je jedna komisija, koja je proučavala kako da se podjeli na pojedine pokrajine 150 milijuna dohodka na prometnom porezu u prošloj poslovnoj godini. Komisija će postaviti vladi prijedloge proučivši, kojima je pokrajinama najpotrebnija pomoć.

Sastanak zastupnika sindikalnih organizacija

U glavnom tajništvu fašističke stranke vršio se je dne 4. o. mj. sastanak zastupnika sindikalnih korporacija iz pojedinih pokrajina. Sastanku su prisustvovali on. Turati i on. Bottai, podtajnik u ministarstvu za korporacije. Raspravljalo se je o raznim sindikalnim pitanjima.

Konfinirani gulikože

U Firencama je prefekturna komisija odredila za kaznu konfinacijom: vlasnika kuća Polidorija na 2 godine; obrtnika i vlasnika kuća Margherija, koji nije htio da čuje za zakone o stanarini, na 3 godine; gulikožu Guidija na 2 godine.

Kralj Fuad počasni doktor rimske univerze

Egipatski kralj Fuad je dne 5. o. mj. u pratnji kralja Viktora Emanuela posjetio rimsku univerzu. Rektor univerze Del Vecchio izručio mu je diplomu počasnoga doktora prava.

Emigracija u Sjevernu Ameriku

Kako je već poznato Udružene države Sjeverne Amerike već od više vremena nastoje, da što manje stranih doseljenika tamo dolazi. Da se broj doseljenika što više smanji vlada je s raznim državama sklopila ugovore i odredila za svaku državu jednu kvotu, ili broj do kojeg smije ta država slati iseljenike u Ameriku. I talijanska emigracija u Sjevernu Ameriku uredjena je kvotom.

Vlada je već više puta javila, da je kvota za ovu, a i za mnogo godina unapred već iscrpljena, pak je uzaludno slati za sada molbe za emigraciju u Uniju. Na Ministarstvo izvanjih poslova u Rimu i u poslednje je vrijeme došlo mnogo sličnih molbi, pak se ponovno upozoruje, da je za sada svako riješavanje tih molbi isključeno, jer je kvota već odavna iskorištena.

Za sada mogu u Uniju samo žene, koje imaju tamo muža najmanje već 6 godina, te su za emigraciju molile izmedju 1. julija i 31. augusta 1925., putem kvesture ili podprefekture. I za iseljenje žena postoji jedna kvota. Za iseljenje u Uniju prijavilo se je već mnogo žena. Svaki mjesec može ih se iseliti samo 170. Do sada je prijavljeno toliko njih, da će one zadnje prijavljene moći otputovati istom do 8 godina.

Od sada unapred molbe za izseljevanje u Uniju ne će se uopće uzimati u obzir, te se ne će ni odgovarati na nje. Upozorujemo naše ljude, da ovo zapamte, te da ne troše uzalud velike novce, a naročito im stavljamo na srce, da se ne utiču kakvim šarlatanima, koji im obećavaju putnice za Uniju. Odredbe govore jasno.

Razne političke vijesti

— **Nesuglasice izmedju Amerike Engleske.** Već dulje vremena vode se u Ženevi pregovori i razgovori glede razoružanja država na moru. O samim tim vijećanjima vodile su se po velikim svjetskim novinama tako žučne rasprave, da su ove stare odnose zamutile, mjesto da ih razjasne, a šta je najgore ovo pitanje je baš uslijed ovakovog pisanja otvoreno zahvatilo i političke odnose izmedju Amerike i Engleske. Posljedica jest svega sada ta, da su Amerikanci postali potpuno nepovjerljivi prema Engleskoj i da u engleskoj mornarici vide mogućeg neprijatelja na kojeg se mora dobro paziti. A i pravo je, jer u času kada se vode pregovori, engleski admiralitet traži da se izgradi sedamdeset novih krstaša. Sve to će valjda dovesti do toga, da će se sadanja konferenca razići, a buduća imala bi se sastati bog zna kada.

— **Smrt Nikolaja Nikolajevića.** Neki dan je u Parizu umro veliki ruski knez Nikolaj Nikolajević. On je bio znamenita politička ličnost u Rusiji, te je imao veliki upliv na cara. Čim je buknuo svjetski rat on je stupio na čelo ruske vojske, no boljševička revolucija srušila je i njega. Pred bijesom boljševika pobjegao je u Njemačku, a odanle u Francusku, gdje ga je našla smrt.

— **Jugoslavija i Albanija.** Te dvije susjedne države, medju kojima je u posljednje vrijeme bilo došlo do težih nesuglasica, opet su se sprijateljile ili pomirile. Incident, koji je bio nastao zbog aretacije Gjuraškovića, potpuno je likvidiran. U ponedjeljak su opet uspostavljeni diplomatski odnošaji. U Beograd je došao zastupnik albanske, a u Tiranu beogradske vlade.

— **Jugoslovenska putujuća izložba.** Incijativom ili pobudom beogradske trgovačke komore «Jadranska straža» i «Narodna Obrana», te nekoja druga udruženja pripremaju za buduću godinu jednu putujuću izložbu na jednom posebnom parobrodu. Ta putujuća izložba posjetiti će sve krajeve na Sredozemskom moru, te će se opetovati svake godine.

— **Avijatičke utakmice u Cirihu.** U Švicarskoj, u Cirihu, vršit će se do nekoliko dana velike avijatičke utakmice, na kojima će učestvovati najbolji avijatičari svih evropskih država.

— **Avijatičke utakmice u Jugoslaviji.** Dne 6. septembra je rodjendan jugoslovenskog prestolonasljednika Petra. Toga će se dana vršiti u Jugoslaviji avijatičke utakmice; po svoj prilici će se letiti iz Novog Sada do Zagreba. Učestvovati će svi najbolji jugoslovenski avijatičari.

— **Američki ministar financija na Brionima.** Ministar financija Sjeveroameričke Unije, Mellon došao je svojom raskošno uredjenom jahtom na Jadransko more. S njime je na jahti još desetak visokih američkih financijera i političara. Posjetili su razne dalmatinske krajeve kao Dubrovnik, Split itd., a sada su se za par dana zaustavili na Brionima kod Pule.

— **Jugoslavija i Vatikan.** Jugoslavija već više vremena vodi pregovore s papom glede zavoda Sv. Jeronima, što se nalazi u Rimu. Ta pregovaranja još su uvijek na mrtvoj točci, bez ikakvog riješenja. Jugoslovenska vlada hoće da sama imenuje rektora tom zavodu, a papa ne će da pristane.

— **Bugarski kralj Boris se ženi.** Novine pišu, da se je bugarski kralj Boris, koji je sada na putu, odlučio zaručiti s jednom princesom iz švedske kraljevske porodice.

— **I bivši njemački prestolonasljednik...** Isto tako pronijele su se vijesti, da se i bivši njemački prestolonasljednik, kojemu je sada 20 godina, kani ženiti za španjolsku princezu Beatrice.

— **Coolidge hoće da odstupi.** Predsjednik Sjedinjenih država Sjeverne Amerike namjerava u marcu iduće godine pustiti predsjedništvo. On je izjavio, da nije voljan u buduće više primati tu čast. Tome se navadja za povod neuspjeh konferencije za ograničenje pomorskog oboružanja.

— **Žetva u Jugoslaviji.** Novine pišu, da je jugoslovenski ministar za poljoprivredu izjavio, da je uspjeh ovogodišnje žetve u Jugoslaviji vrlo povoljan, pa su prema tome neistinite zle vijesti, koje su u tom pogledu nekoje novine donašale.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Izložba. - Iskopine u Bistrici. - Samoubojstva. - Golotinje. - Kubanski kozaci. - Suša, tri požara i one tri.

U «Iseljeničkom Domu» bilo je prošle sedmice vrlo živo. Silna navala ljudi i stvari, osobito riječkih. Što je god Rijeka našla vrijedno da se izloži, to je izložila. I nesamo Rijeka i nesamo razni i mnogobrojni drugi gradovi Italije, već i neke bližnje i odaljenije zemlje. Osobito Madžarska.

Madžari su sudjelovali i kod prijašnjih «Fiera», ali ne u ovom broju ni u ovom opsegu, kaošto to čine ovaj put. Oni su ove godine, kod otvorenja, bili zastupani službeno, po predstavnicima svoje vlade, i to sve u znaku prijateljstva zapečaćenog u Rimu. Kako je pak to prijateljstvo udešeno najviše zbog Rijeke, sasvim je razumljivo, što su madžarski vodeći krugovi htjeli, da kod priredbe ovogodišnje riječke izložbe imadu i oni što više udjela.

U isto vrijeme kad i Velesajam otvorena je u ulici Edmondo d'Amicis umjetnička izložba. Šesnaest dvorana rezervirano je za talijanske slikare i kipare, osam za madžarske, a dvije za jugoslovenske, češke, bugarske, poljske i ruske umjetnike. Iz toga se vidi, kako hoće Madžari i u umjetničkom pogledu da pokažu nad cstalim narodima svoju premoć pa su stoga i pozvali sve svoje umjetnike, da izlože svoje radnje na Rijeci i mi nimalo ne sumjamo, da će pored svih onih zvanih biti i nekoliko odabranih.

Još prije otvorenja stigao je na Rijeku poznati nam već od lanjske godine, g. poslanik Lanfranconi, dok je na samo otvorenje došla Njegova Ekscelencija, profesor Martelli, koji je prigodom one rijetke svečanosti zastupao Njegovu Ekscelenciju, ministra Ciana.

Nedavno je pukao glas, da su u okolici Bistrice naišli na nekakvo groblje, gdje su se sahranjivali ljudi prije tri i više hiljada godine. Medju našim gradjanstvom, koje je za takove stvari oduvijek pokazivalo neizmjerno mnogo interesa, izazvala je ta vijest silnu radoznalost. U prvi čas govorilo se o neiscrpivim dragocjenostima, o zlatu i draguljima, što su se našli u pojedinim grobovima, ali je uto izišla «Vedetta» s jednim oduljim opisom iskopina, iz kojega smo s nekim razočanjem razabrali, da se tu ne radi o zlatu ni o srebru ni o drugim dragocjenostima, već o sasvim običnim posudama, u kojima su uz neke sasvim jevtine predmete pohranjeni ostaci onih davnih ljudi.

Koji su ti davni ljudi? O tom će imati da sude razne akademije, kojima će biti podnesene kosti i lubanje onih drevnih pokojnika. Jedno je ipak sigurno, i to, da oni stari Bistričani nisu ni izdaleka bili tako kulturni, kao što smo evo mi danas. Sasvim obične gromače, gradine — kasteljeri — bili su im domovi; u hrani nisu bili izbirljivi, a zacijelo nisu se vozili ni željeznicom ni automobilma, a kamo li aeroplanima i Zepelinima. Jasno je dakle, da su oni bili kudikamo manje civilizirani od nas. Dali su pak bili i sretniji od nas, to je pak jedno drugo pitanje, na koje ne bi mogle da odgovore ni najveće akademije ovoga svijeta.

Bilo ovako ili onako, prošle sedmice u jedan te isti dan dva su riječka ljudska stvora: jedan muškarac i jedna žena, pokušali, da sebi oduzmu život. On, neki Reich, mlad čovjek od dvadeset i osam godina, bacio se s trećega kata na ulicu, dok je ona, neka Margareta M. htjela da se baci s mosta Sv. Ane — onkraj Trsata — i da na taj strašan način kaže ovome svijetu: S Bogom! No Providnost je htjela, te je Reich, iako teško ranjen, ostao živ, dok su Margaretu neki pograbili baš u času, kad je htjela da izvrši ono strašno samoubojstvo. Nju su jugoslavenske vlasti predale riječkima, koje imadu sada da paze, da ne bi ona jadna žena opet pokušala počiniti ono, što joj prvi put nije uspjelo.

Oj nevoljo, nigdje te ne bilo!

Uspjesi mode... Prije malo godina bilo je u običaju, da se žene kupaju u jedno, a muškarci u drugo doba dana. Onda je došlo u modu, da se kupaju u isto vrijeme i u istom kupalištu, ali odijeljeni: muški s jedne strane konopa, a ženske s druge. Onda se je konop digao i sve se žensko i muško kupalo zajedno, dakako u kupalištima, gdje se možda ipak vršila nekakva kontrola. Sad se išlo korak dalje: u današnji dan vrlo su rijetki oni, koji se kupaju u kupalištima, već se svak poslužuje, gdje ga je volja. Zato ako idete od Rijeke prema Opatiji, i još dalje prema Lovranu i Mošćenicama, vi ćete moći posvuda, gdje je more ikoliko plitko, da naidjete na buljuke domaćih i stranih plivača i plivačica i to sve u raznim više manje kratkim kostimima, koji više puta i nisu nikakvi kostimi. Ja se u tom pogledu držim svog djedovskog morala, ali ne prigovaram, i to od straha, da mi se ne dogodi kao i onim Madžarima u Segedinu. Prije nekoliko dana, došla je naime u segedinsko kupalište neka Madžarica, da se okupa, ali u nekakvu kostimu, koji kanda nije bio skrojen za nju. Bilo ovako ili onako, neki su se od prisutnih skandalizirali i pozvali odbor, da uredjuje. I odbor, — koji se sastoji od 25 muških lica, naložio je onoj gospodji, da se udalji. Nato se umiješao njezin muž i svu onu dvadesetipetoricu izazvao na dvoboj. Sad razumijete i vi, zašto ja šutim i gutam slinu, kad moram da gledam kojekakve nepodopštine...

U nedjelju, 31. jula pjevali su u pravoslavnoj crkvi za vrijeme službe Božje Kubanski kozaci. To je bilo za mnoge veliko iznenadjenje i veliki užitak. Inače — užasna vrućina. U srijedu, 3. kišilo je diljem čitavog Kvarnera, samo Rijeka ostala suha. Zašto je Rijeka ostala suha? I sjutradan, u četvrtak imali smo u gradu 34 stupnja topline. Nije čudo, što su u taj tropski dan na raznim gradskim tačkama nastala tri požara, koja su srećom brzo utrnuta.

One tri: Juče mi se je Ninetta hvalila, kako se je oslobodila nekog «spozeta», koji da ju neprestano napastovao i od kojega nije nigdje imala mira.

— Kada sam sluzila va pasticarije pul Salamona, prihajal je jutro i zapolne tamo, kupoval je pasti i cepel je va butige ure i ure. Najzad sam se stufala i sla sam sluzit va jednu butigu, kade se prodavaju rukavice. Jos se nisam pravo ni obrnula va toj butige, a on mi se prikaze, da bi rad kupit par rukavic. I tako je bilo svaki dan. Sadahna bi jednu premeril, sadahna drugu — vavek mi je bil blizu kako i prilepak. Onputa sam sla sluzit va jednu drugu butigu, kade se nohte ciste. Tu je bilo kako i prej. Prihajal je jutro i zapolne i morala sam mu cistit nohti i s njim ćakulat. Najzada sam se nasitila tega, i sla sam jednemu dentiste, to će reć duhtoru, ki zubi znimje. Mislim — sadahna ću bit slobodna kako tić: ne će ga trebeda vrag prnest semo. Ma ga j' prnesal. I daj danas, daj jutra, dal si je zinet svi zubi. A imel ih je trejset i dva i svi su bili zdravi. Onputa ga već nisam videla.

Druga: Francelin i Jorjina već su više godina muž i žena. On je dobar kao kruh, što se jede, a ona je zločesta kao vrag. On uvijek šuti, a ona neprestano laje, on je tih i podložan, a ona naprasita i nepokorna, ona je debela i zdrava kako jaje, on je suh i tanak kao igla.

Danas sam ga sreo na Korzu. Tome sam se začudio, jer ga je ona posvuda pratila i dušu mu i srce vadila. Pitam ga:

— A gdje vam je gospodja?

— Otišla je u Krapinu. Liječnik joj je strogo naredio, da mora ostati tamo dva mjeseca.

— Tako? Zar je bolesna?

— Nije ona bolesna, nego ja..., pa da se malo oporavim, liječnik je nju poslao u banje...

Ona posljednja: Moderne sluškinje:

— Pepica, ča već ne služite pul gospe Terezi?

— Ne već. Šla sam ća od nje.

— A zač?

— Zato, zač po noće — hrknje...

Rokac.

IZ OPATIJE

Kubanski kozaci.

O tim Kubanskim kozacima pisale su u posljednje vrijeme talijanske novine vrlo mnogo. Gdje su oni sa svojim zborom pjevali, tu su brali silne lovorike i velike pohvale. Bili su u Trstu, na Rijeci i u raznim drugim gradovima, pa evo došli su i k nama u Opatiju, gdje su priredili dva koncerta: jedan u kavani «Arkade», a drugi u kavani «Principe Umberto». Prostorije «Arkade» bile su dupkom pune, a i svuda okolo stisnuo se svijet, da čuje proslavljene ruske pjevače. Pred kavanom «Principe Umberto» skupilo se u prošli petak još više svijeta i svi su — i stranci i domaći — upravo pobožno slušali divno rusko pjevanje. Program je prvog koncerta bio nešto obilatiji, i uvelike žalimo, što neki nisu mogli da čuju prekrasnu «Volgu» i neopisivo lijepa «Večernja zvona».

IZ BREGI.

Strijela udarila u drvo. - Požar.

Pošto je više dana sunce užasno palilo, počeli su u srijedu, 3. o. mj. oblaci da se kupe, i mi smo puni nade čekali, da će nam blaga kiša osvježiti zrak i natopiti suhu zemlju. Ali tu našu nadu pomutila je nesreća, što se zbila u noći oko 11 sati i po. U to vrijeme udario grom u hrast, što se dizao u selu Brnčićima, zapalio ga, a kako se vatra pod vjetrom, što je strašno divljao, naglo širila, zahvatila sjenik natrpan ovogodišnjim sijenom. Sjenik plane i time je nastala opasnost za čitavo selo, to više, što je u blizini bilo i kućeraka slamom pokrivenih. U jedan mah čitavo je selo bilo na nogama, zatražila se pomoć, koja je i došla. Dojurili su vatrogasci iz Opatije, vojska i mnogi drugi iz svih strana i zahvaliti treba požrtvovnim naporima svih tih ljudi, što se vatra negdje oko dva sata iza ponoći potpuno svladala. Pri tom se isprazniie obližnje šterne i mi ne znamo, što će onaj narod bez vode, ako brzo ne kiši. Vatra je uništila skadanj Frana Puža i jedan takav sjenik Ivana Kinkele. Štete ima i Ivan Brnčić, kome je izgorio svinjac, dok je blago ipak spaseno. Opasnost je bila velika, i vrijedno je, da se još jednom izrazi priznanje svima, koji su pomogli, da nije došlo do veće nesreće. (O ovome žalosnom dogadjaju primili smo još jedan dopis, i to u času, kad je već ovaj bio složen. Dopis je ionako bio predug.)

IZ ĆIĆARIJE

«Pravdarska strast gotova propast»

Mnogo nevolja snalazi dandanas našega seljaka. Suša nemilosrdno hara polja, te uništava poljske proizvode, pa ima sela gde mesec dana, a možda i više nema ni narod ni stoka vode. Jedini je još gospodarski oslon Ćiću šuma, ali i ona iščezava. Stanje je zaista teško, ali ipak bi se dalo mnogo toga ublažiti, kad nas ne bi osim gospodarskih tištile i neke druge nevolje.

Bilo je dosta govora o našem pijanstvu i nekojim drugim «bolestima» našega naroda, ali od tih zala najčvršće je ukorenjeno — pravdarstvo. Tko se slučajno desi onog dana, koji je odredjen pravdašima u Podgradu ili Bistrici, može videti cele skupine ljudi, koji dolaze i odlaze iz sudbenih prostorija, gde je sused protiv suseda, brat protiv brata tražio pravdu. Upitam jednoć seljaka pravdaša: «Zašto prodaješ poslednju kravu iz štale te otimlješ svojoj deci jedinu hranu, — mleko?» — «Makar i cipele prodao,» glasio je odgovor, « samo da nedam Jivi gušta». — Nehotice sam se setio reči Stritarovog «Zapravljivca»:

«Vse šlo je lepo počasi:
Šla hoja za hojo, pšenica v klasi;
Volički in zadnja je kravica šla,
Naposled hiša, kmetija vsa.»

Govorio mi je poznati naš odvetnik, da posredujem oko izmirenja dvojice pravdaša, jer da će biti svršetak pravde — poslednja lira u njihovim džepovima. Moje nastojanje bilo je bez uspeha.

U svojoj strasti stupa na taj način bezbroj njih k sigurnoj propasti. Mnogi vide grobove, u koje su pokopali drugi svoje imanje, sreću i blagostanje, ali ipak iste grobove sebi kopaju.

Narode! Vreme je, da već jednom uvidiš, da je «pravdanje - zapravljanje», t. j. hranjenje advokata sa novcem u znoju lica stečenim. Veruj onoj iskustvom stečenoj narodnoj poslovici, da je «bolja mršava pogodba, nego masna pravda». Pravdu tražiš češće u čoveka, koji te ne shvaća i ne poznaje tvoje duše, a nosiš je u srcu svome. Odbaci sve nagovore i poticaje drugih i sledi svome glasu, koji ti sigurno veli, što je pravo i krivo, te radi pošteno i po savjesti s susedom svojim, a mani se pravdanja.

Čić.

IZ JELOVICA

Suša i gospodarstvo. - Crkva.

Došlo je vrijeme, da se jedanput čuje i glas iz našeg pustog kraja, pa Vas molimo, gosp. uredniče, da uvrstite u našu milu novinu «Istarsku Riječ» ovih par riječi. Do sada nismo imali vremena, da Vam se javimo, bili smo previše zaposleni košnjom, koju smo ipak svršili. Latili smo se sada pera akoprem nismo toliko viješti pisanju, no mislimo, da za svoju potrebu dosta.

Sijena ove godine imamo tako tako, ali drugog ne ćemo imati, jer nas je suša uništila kao i naše susjede.

Vode nemamo za našu uporabu, dok za marvu još imamo, jer su nam naši stariji napravili lokvu, kojom će morati i našim susjedima pomoći, jer je njihova marva ostala bez vode.

Od kada je otišao velečasni gospodin Aničić iz Vodica mi nismo imali sv. mise, te smo posvem otudjeni crkvi. Prije smo imali svakih 15 dana sv. misu. Mi bi rado polazili crkvu, ali nam je daleko na sve strane. Dok je bio g. župnik u Vodicama, rado smo polazili k sv. misi, pa makar bilo i grdo vrijeme ali sada nam je to nemoguće. Župa nam je bez župnika.

O ostalim stvarima u buduće.

Jedan seljak.

IZ BUZETA

† Ćiril Marijon

Ovoga Vam puta javljamo žalosnu vijest, da je dne 23. prošloga mjeseca u Škrljevu kraj Bakra preminuo Marijon Ćiril, krojač iz Svetoga Ivana pod Buzetom. Pokojni Ćiril bio je dušom i tijelom naš čovjek. Volio je svim srcem ovu našu Istru i sav narod.

Bio je mlad, ta bile su mu istom 24 godine. No, uza svu mladost bio je ozbiljan i obljubljen od svih domaćih, a takodjer i u stranom svijetu. Znao si je pribaviti prijateljstva i poštovanja, što je svjedočio i njegov pogreb, kojemu je prisustvovalo mnoštvo naroda iz Škrljeva i bližnjih sela.

Pokojnik je u velikoj žalosti ostavio dragu ženu i dijete. Tek pred godinu i pol se je oženio.

Nezaboravni Ćirile, kličemo Ti ovim putem posljednji z Bogom. Bila ti laka crna zemlja, a Tvojoj obitelji i rodbini naše saučešće.

Luca i Mara.

Mara: Kade ti je muž?
Luca: Kade i tvoj. Šal je okole p[illegible] Istre, da vidi, ča govori letina.
Mara: A ča ćeš da govori, ča j' bilo, t[illegible] j' zgorelo: tu već ni pomoći za ov[illegible] leto. Svo ufanje je va oblasteh, ke t[illegible] se zasigurno spametit siromaha i po[illegible] moć mu, da ne umre ovu zimu o[illegible] glada.
Luca: Neka te Bog usliši, zač ja n[illegible] znam, kako će se vanka prihajat.
Mara: Ne znam ni ja. Tu su nam muž[illegible] pak neka oni misle i provide, kak[illegible] znaju.
Luca: Ja — ma tu bimo njim moral[illegible] nekoliko pomoć i mi, ženi.
Mara: Ter njim i pomažemo kolik[illegible] moremo, ma ča ćeš, kada smo i n[illegible] neke mizerije.
Luca: Smo — ma na dele, ma ne n[illegible] zajike.
Mara: Znam i ja, da bi bilo bolje, d[illegible] imamo malo manje besed, a malo v[illegible]še dela — ama ča ćemo no, kada [illegible] je svet obrnul, pak bi danas ja[illegible] telo više da zna nego kokoš. Promis[illegible] samo, koliko mora dandanašnji trp[illegible] jedna brižna sekrva od oveh mlade[illegible] i noveh nevesti?
Luca: I to je istina, ma ako ćemo pra[illegible]vo — istina je i ono drugo.
Mara: A ča to?
Luca: To da i mnoge od oveh noveh mladeh nevesti dosta i predosta trp[illegible] od nekeh ter nekeh sekrvi.
Mara: Ja to ne verujem. Mojoj ja nik[illegible]da ne prigovaram.
Luca: Ne prigovaraš, ma se vavek tuž[illegible] i cvenjiš, da ti ni ovo va rede, da [illegible] ono fali, da si brižna i nesrećna i di[illegible]gracijana, i da ča će s tebe bit, i da [illegible] Bog najbolje storil, da te k sebe zan[illegible] i sve tako, i ki te čuje, i ki te n[illegible] pozna moral bi proplakat nad tol[illegible]kum nesrećum. Je l' tako, ali ni tako[illegible]
Mara: Svaki svoju zna.
Luca: Znam i ja, da si ti s onum tan[illegible]kum na masle, i znam da ti niš n[illegible] fali, da ne stradaš ni jića ni pić[illegible] pak za svem tem vavek neč bront[illegible]laš i meješ kako malin. Ma reci n[illegible] malo: ča ga imaš ti proti tvojoj n[illegible]veste?
Mara: Ča ja znam? Niš nimam ja pr[illegible] njoj, a ni ona ne bi smela imet n[illegible] proti mane, zač njoj ni niš huj[illegible] manum nego je bilo mane s moju[illegible] pokojnum sekrvum. Ti znaš, kako [illegible] bila grintava moja sekrva, i znaš, k[illegible]liko sam pretrpela s njum. Pak ka[illegible] sam ja trpela, zač ne bi i drugi?
Luca: Bravo, po moju puru! Ma ča m[illegible]sliš ti, ako je tebe tvoja sekrva bi[illegible] zločesta, da moraš takova bit i ti tv[illegible]joj neveste? Ma kade se je to v[illegible]delo?
Mara: Ja njoj nisam zločesta, ja bi[illegible] samo otela da dela. Kada sam ja im[illegible]la njija leta, ja nisam nikada spa[illegible] više od tri uri na noć, a ona bi ote[illegible] i četire i pet.
Luca: Svaki čovek mora počivat tolik[illegible] koliko mu je najpotrebiteje. Ti [illegible] spala samo po tri uri na dan, ma [illegible] zato imeli s tobum posla svi duhto[illegible]va grade, i već si potrošila na m[illegible] dežiji nego da si još za dve ure [illegible] dan potegnula! Čovek ni od želez[illegible] mora imet ono ča mu gre, a ako [illegible] more imet dosta prave i zdrave h[illegible]ni, neka barem uživa svoj sveti m[illegible] ki je zdravlju morda najpotrebit[illegible] A ti najprvo nimaš sama mira, [illegible] cel dan kruliš pred vrati, prez [illegible] trebi, samo da te ljudi čuju i da [illegible] se tobože smiluju, a onput ne d[illegible] mira ni drugem, nego vavek pili[illegible] grintaš i ujedaš. A to ne bi smelo b[illegible]

Muški su va tem puno bolji, zato i je svakoj neveste draži svekar nego svekrva.

Mara: Ti nikada ne grintaš?

Luca: Ne ja. Ja bim otela, da je mojoj neveste puno bolje nego je mane bilo. Kada se j' ženila, za njum ni nijedan pival:

Kuda ideš, gizdava divojko,
Kuda ideš, žalosna ti majka!
Ju, kakva ti j' prokleta sekrva!...

A ne ću ni da se ona sporadi mane skončuje, pak da plačuć na gorke suzo piva:

Jednom reče: — Primi Gospe, dušu!
Drugom reče: — Isus i Marija!
Trećom reče: — Popuhnite vetri!
Popuhnite levanti, meštrali,
Odnesite mojoj brači glase,
Da sam mlada danas poginula,
Poginula prava, prez krivice,
Ni od brata a ni od sestrice,
Neg od moje ljute svekrvice...

Kada j' pak ono kako mlada nevestica s crekvi prišla va moju kuću, ja sam ju na prage dočekala i z blagoslovljenum vodum sam ju poškropila i lepo sam ju ogrlila i zapivala:

Što su jadi, što si željna majke,
Evo tebi, tvoje mile majke...

Tako je to bilo puli nas i tako je ostalo.

Mara: To je sve lepo, ma ne ćeš trebeda reć, da su sve nevesti sami goli anjeli nebeski.

Luca: Ja znam da nisu i znam, da ima i mej njimi svakakoveh, i takoveh, ke ne znaju i ne poznaju četrtu zapoved Božju. Ma kako sam i ja sama već puno let i punica i sekrva, znam da ima i mej nami staremi takoveh brontulonki, ke čine, da je kuća puna mraka i onput kada vane sunce svetli. A to je slabo!... Življenje je prez tega teško i mučno, i mi bimo morale gjedat, da s onem našem večnem pilenjem i brundanjem ne činimo, da nam bude još težje i mučneje, nego nastojmo, da nam bude va kuće ča više moguće vedreje i veseleje, pak da nam sunce svetli i onputa, kad je nebo svo naoblačeno. Si me razumela?

Mara: Sam nekako.

Luca: Ne znam si ni ne!

IZ PULJŠTINE

Život u Puli. - Oživljenje. - «Istituto di belezza. - Sv. Jakov, ferija u Medulinu. - Teški sporovi izmedju Medulina i Ližnjana. - Bukaleta će sve izmiriti.

Kako je kod nas i kakav nam je život, o tome Vam ne ću pisati. Ne znam ni sam što bih Vam o tome pisao. O tome je već bilo mnogo govora, nego da predjemo na dnevne naše novosti i zanimivosti.

U nedjelju, dne 31. jula, posebnim vlakom prispjelo je iz Tržića (Monfalcona) u Pulu okolo 800 radnika, koji su tamo zaposleni u velikom Kozulićevom brodogradilištu, a iza njih kašnje u noći doplovila je isto iz Tržića velika nova još ne dogradjena ladja «Saturnia», da se obave na njoj neke radnje, koje nije bilo moguće da se tamo obave, jer u Tržiću nema tako velikog doka, kao što ga ima Pula.

Čim su spomenuti radnici stupili na puljsko tlo, odmah se to dalo primjetiti, razišli se po cijelome gradu, i naravski zavukli se po raznim gostionama, tako da su sve na jedanput počele zveketati čaše, a malo zatim razvezala se i grla i sa raznih strana bilo je čuti pjevati, da se sva zelena gora smijala.

Dolazak tih radnika u Pulu opaža se na ulici, u gostioni, na trgu i u opće na svakom mjestu, tako da bi skoro mogao čovjek reći, da se je Pula sve na jedanput preporodila. Nu taj preporod će na žalost Puli malo trajati, ili kako se po domaću kaže «trajati će koliko i tovar napušćati», jer će «Saturnia» za dvadesetak dana opet zapustiti Pulu, a snjom će otići i radništvo i nastati će u Puli opet isto raspoloženje, koje je i prije bilo.

Vrijedno je spomenuti par riječi i o dimenzijama «Saturnije». To je jedna ogromna motorna ladja, duga je 197 m, široka 28 m, a visoka kojih 25 m. Kao motorna ladja najveća je na cijelome svijetu, a pogotovo najveća od svih brodova, koji se kreću u Jadranskom moru, tako da se može nazvati pravi «orijaš». Vlasnik te ogromne ladje je društvo «Cosulich»; sagradjena je u Tržiću, a odredjena je za prugu Trst - Buenos Aires. Društvo ima u gradnji još jednu posestrinu «Saturnie» po imenu «Vulcania».

Ima inače u Puli još jedna novost, naime da je pred nekoliko dana otvorio naš domaći brijač gosp. Giurina u Via Giulia svoju novu moderno uredjenu i prvorazrednu brijačnicu, kojoj sigurno niti u bijelome Trstu para nema, i dao joj ime kakovo njoj bez dvojbe dolikuje, t. j. «Istituto di belezza». Taj istitut pobudio je kod nas jednu pravu senzaciju, ima dva odjelka, jednoga za krasni spol i drugoga za muške. Puležani su tim novim «Istituto di belezza» punim pravom ponosni.

U nedjelju, 31. jula, svetkovao se u Medulinu sajam sv. Jakova. Premda se ne može prispodobiti sa onima iz staroga vremena, bilo je ipak malo života. Bilo je dosta ljudi, osobito mladosti iz svih susjednih sela i iz grada Pule, osim iz Ližnjana (o tomu par riječi niže), plesalo se, a bogme bilo je čuti i bugariti do kasno u noć. Prošlo je sve mirno i u najboljem redu. Osim raznih cincara bile su tamo i nekakve gundule i kako se čuje vlasnik tih gundula odnesao je iz Medulina par hiljada lira, ako ne i više. Dakle kako se vidi Medulin je ipak bogato selo, i može da troši, a to najbolje svjedoče medulinske curice svojim modernim svilenim odjevanjem, finim prozirnim bječvama, cipelicama, visokim petama itd. Dali će pak imati palente za dojduću zimu, to se za sada ne pita. Glavna je moda, a ostalo je sve nuzgredno.

Zašto nije bilo nikoga iz Ližnjana na medulinskom sajmu? Odgovor je vrlo jednostavan. Medulin i Ližnjan već odavna nalaze se na ratnoj nozi i nesmije nitko iz Medulina u Ližnjan, ni obratno. To ratno stanje proizlazi iz dva razloga. Prvo: radi neke skupne paše «Mrlere», drugo: radi ribarstva. Ko ima tu pravo, to sam Bog znade, a sigurno krivo ima i jedna strana i druga. Spor izmedju ta dva sela radi spomenute paše nije nikakova novost, taj spor opstoji već stoljeća i bilo bi već skrajnje vrijeme, da se kompetentni faktori zato zauzmu i da konačno stvar urede.

Spor radi ribarenja je lakše naravi, to bi se dalo lako urediti sa strane lučkog kapitanata u Puli.

Premda ratno stanje traje već prilično dugo, velikih okršaja nema, te ima nade da će si skoro medulinci i ližnjanci pružiti bratske desnice, proglasiti primirje i kada dodje novo vino, sazvati mirovnu konferencu na Martinju u Ližnjanu. — **R.**

Domaće novosti

SNIŽENJE POREZA

Kako smo u zadnjem broju našeg lista pisali, ministarski je savjet na jednoj svojoj sjednici potvrdio prijedlog, da se snize državni porezi za iznos od preko jedne miljarde lira. Ta je odluka ministarskog savjeta naišla na veliko odobravanje svega pučanstva, a novine o tome vrlo zanosno pišu. Sniženje poreza ugodno će osjetiti svi slojevi pučanstva, a naročito pak naše istarsko siromašno seljaštvo, kojemu svaka i mala polakšica vrlo dobro dodje. Da upoznamo naše čitatelje s novim polakšicama na porezu donašamo ovdje u kratko najglavnije točke vladinih odredaba.

Sniženje direktnih poreza

Porez na kuće (imposta fabricati)

Od 1. julija 1927. napred snižuje se za tri godine, porez na kuće za jednu četvrtinu. (Ako je neko do sada plaćao 100 lira poreza na kuće od sada će plaćati samo 75 lira.)

Od 1. januara 1928. napred pri računanju dohotka na kuće za oporezovanje odbija se na upravne troškove i popravak svake godine jedna trećina od cijelog dohotka, a ne jedna četvrtina kao do sada.

Porez na zemljište i na dohodak od poljodjelstva

U korist poljodjelstvu odredila je vlada sniženje poreza na dohodak od poljodjelstva (imposta redditi agrari) i to za 50 posto. Osim toga su sniženi i porezi na zemljište (imposta tereni) i to za jednu četvrtinu od dosadanjeg poreza. Ko je do sada plaćao 100 lira poreza na zemljište plaćati će sada 75 lira, dok će onaj, koji je plaćao 100 lira za dohodak od poljodjelstva (imposta redditi agrari) od sada plaćati polovicu, to jest samo 50 lira.

Porez na pokretno imanje

I porez na pokretno imanje (ricchezza mobile) snižen je, i to: kod poreza kategorije A za kamatne dohodke snižena je procentna porezna mjera od 22 na 20 posto; kod poreza kategorije C za plaće i dohodke činovnika i radnika snižena je procentna porezna mjera od 11 na 9 posto.

Poslovne takse

Osim poreza snižene su i nekoje takse, tako na primjer poslovne takse (tasse sugli affari).

Taksa za registraciju

snižuje se od 8 posto na 6 posto. Prije rata plaćalo se je 5.20 posto. Sniženjem te takse omogućuje se lakše kupovanje nepokretnina. Kako je poznato registracija je pri prodavanju i kupovanju kuća ili zemljišta zadavala uvijek briga, jer je bila prilično visoka. Sada se približavamo predratnoj visini.

Taksa za uknjižbu ili hipoteku

Taksa za uknjižbu hipoteke snižuje se od lire 2.50 posto, na 1 liru. Razmjerno s time snižuje se i taksa za ponovnu uknjižbu na 50 cent. po sto lira.

Takse za mjenice

Po novoj odredbi snižene su takodjer i takse za mjenice i to za jednu četvrtinu od dosadanjih taksa.

Taksa na promet (Tassa scambio)

I te su takse snižene, a mnoge i ukinute. Tako se ukida taksa «scambio» za trgovačka zastupstva. Ako se gradi zgrada na račun jedne tvrdke oprašta se takodjer ova taksa. Razni poljski proizvodi oprošteni su sasma, a za mnoge proizvode industrije snižena je taksa znatno.

Sniženje raznih poštanskih tarifa

Budući je poštanska administracija imala ove računske godine višak u svojem proračunu — ministarski je savjet prihvatio predlog ministra saobraćaja, da i pošta sudjeluje u gospodarskoj bitci, pa da se u tu svrhu snize razne poštanske tarife. Time se mnogo olakšavaju troškovi naročito onim državljanima, koji se bave raznim poslovima, pak se mnogo služe poštom. Zaključeno je, da se nove poštanske tarife stupiti na snagu u pol noći izmedju 15. i 16. augusta. Od toga dana moraju se frankirati:

pisma i poštanski «biglietti» 15 grama teški biljegom od 50 cent. (do sada se je frankiralo sa 60 cent.);

pisma, koja ne idu iz mjesta u kojemu su impostirana frankirati će se sa 25 cent. (do sada se je frankiralo sa 30 cent.);

pisma, koja nisu teža od 15 grama, upućena vojnicima u službi, frankirati će se sa 25 cent. (do sada se je frankiralo sa 30 cent.);

pisma, s sniženom tarifom za općinske načelnike i općine, teška do 15 grama, frankirati će se sa 25 cent. (do sada se je ta pisma frankiralo sa 30 cent.);

dopisnice poštanske ili ilustrirane s mnogo napisanih riječi frankirati će se od sada sa 30 cent. (do sada 40 cent.);

dopisnice poštanske ili ilustrirane s mnogo riječi, upućene u istom mjestu frankirati će se sa 15 cent. (do sada 20 cent.);

dopisnice poštanske s plaćenim odgovorom stoje od sada 60 cent. (do sada 80 cent.). Ako su takve dopisnice naslovljene na osobu u mjestu onda stoje 40 cent.

Osim ovih tarifa, koje u glavnom naše čitatelje zanimaju snižene su i mnoge druge poštanske tarife, tako na primjer tarifa za uzorke bez vrijednosti, novine itd. te za pisma, koja su upućena zračnim putem (aeroplanom).

Skraćen vojni rok

U službenom vojnom listu izišao je dekret, po kojemu je dozvoljeno da služi skraćen vojni rok vojniku:

a) jedinome sinu živućega oca;

b) prvome sinu živućega oca, ako otac nema drugog sina starijeg od 16 godina;

c) jedinom unuku djeda, koji nema sinova starijih od 16 godina;

d) najstariji sin majke udovice;

e) najstariji brat izmedju sirota bez oca i majke.

Svi spomenuti vojnici služiti će skraćen rok od 6 mjeseci, ako su prije nego su unovačeni pohadjali jedan tečaj za predvojne vježbe (corso premilitare) ili ako dokažu da sličan tečaj nisu mogli iz dobrih razloga pohadjati. Oni koji, to ne bi mogli dokazati služiti će 9 mjeseci.

Opomena «Edinosti» i «Novicama»

Pred kratkim je «Edinost» dobila opomenu ili «Diffidu», jer je u posljednje vrijeme bila više puta zaplijenjena. Ta je opomena «Edinosti» prva te vrsti Ako se jednom listu dvije takve opomene dese u jednoj godini, može oblast da naredi neka se odgovorni urednik dotičnoga lista mijenja.

Isto takvu opomenu dobio je i tjednik «Novice». «Novicama» je ovo već druga opomena, ali prva joj je podijeljena pred više nego godinu dana.

Poljodjelci i osiguranje protiv nezgoda

Od nove godine dalje je takodjer i u našoj pokrajini na snazi državni zakon o osiguranju proti nezgodama, koje se dogode u poljskim poslovima.

Poljodjelac ovu osigurninu ne plaća posebice i ne treba se ići nikamo prijaviti ni zapisati. Država ubire osigurninu zajedno za zemljarinskim porezom. Poljodjelski radnik je dakle proti nezgodama osiguran već onda, kad podje na poljski posao.

Osiguran je svako i to posjednik i gospodar, njegova obitelj, sluge, najamnici, težaci itd.

Ako sluga izgubi pri poslu prst, težakinja se rani srpom itd. nezgodu treba javiti općinskom liječniku, koji uzme besplatno na znanje obavijest i javi nezgodu dalje nadležnim vlastima. Može se takodjer izravno obratiti na poljodjelski osiguravajući sindikat za Julijsku Krajinu, Rijeku i Zadar u Trstu (Sindacato d'assicurazione mutua per gli infortuni degli operai sul lavoro, sezione agricola — Trieste, via Coroneo 21).

Sniženje cijena umjetnih gnojiva.

Izmedju zastupnika poljodjelskih sindakata te zastupnika konfederacije industrijalaca, bilo je pred nekoliko dana u Rimu dogovoreno, da će se doskora i cijene umjetnih gnojiva znatno sniziti. Cijene će se tako sniziti, da će, razmjerno s današnjim cijenama poljodjelskih proizvoda, umjetna gnojiva biti vrlo jeftina.

Novine mnogo pišu o tome važnom sporazumu, te hvale industrijalce gnojiva, koji će na ovaj način znatno pridonijeti, da poljodjelska bitka uspije.

† ALBERT COSULICH

Dne 6. o. mj. umro je u Trstu poznati voditelj velikog tršćanskog parobrodarskog društva «Cosulich» — Albert Cosulich. Bio je sve do zadnjega časa svog života zdrav i krepak. Umro je naglo, kada je izlazio iz kuće, od kapi. Bilo mu je 79 godina.

Pokojni Cosulich se je od prostoga mornara podigao do velikog bogatstva vlastitom jakom voljom i neprestanim ustrajnim radom. Rodjen je bio u Lošinju.

Bilo mu je 20 godina kada je započeo svoj mornarski život na jednom jadrenjaku njegovog oca. Poslije je on sa svojim bratom Calistom uspio da kupi prvi parobrod i da udari temelje sadanjem društvu «Cosulich», koje važi, kao najjače parobrodarsko društvo na Jadranu. Godine 1907. ustanovljeno je, voljom pokojnog Alberta Cosulicha, brodogradilište u Monfalconu. Danas parobrodarsko društvo i brodogradilište raspolažu s milijunima, a brodovi Cosulicheve linije križaju sva svjetska mora.

Albert Cosulich bio je počašćen naslovom «Cavaliere del Lavoro». A i bio je on uistinu vitez rada. Gospodarskom podignuću ovih krajeva on je svojim inicijativama i radom mnogo doprinesao. Društvo gubi u njemu jednu vrsnu silu. Ovo je u kratko vrijeme za društvo drugi jaki udarac. Pred godinu dana umro je nesretnom smrću (utopivši se u Portorose) Oskar Cosulich, koji je bio nećak Alberta i jedan jaki stup društva.

LIKVIDACIJA JADRANSKE BANKE U TRSTU

U konkurznom postupanju nad imetkom Jadranske Banke trgovački tribunal u Trstu digao je konkurz, pošto se je novo ustrojena «Società Anonima Finanziaria e Fiduciaria» u Trstu obvezala, da će ispuniti napram vjerovnicima banke one uslove, koje je svojedobno postavio bio neki Feiner i Poggi, da banku likvidiraju. U glavnom radi se o 20%, što ga vjerovnici dobivaju.

Evo po kojem će ključu novo ustrojena «Società F. e F.» isplaćivati vjerovnike:

1). Privilegovane tražbine bit će podmirene potpuno. U privilegovane tražbine ubrajaju se i tražbine za povratak vrednosnih papira danih banci u pohranu, u koliko vjerovnik posjeduje takvu potvrdu o toj pohrani, koja označuje pojedini papir po imenu i po broju (serija i broj).

2). Za sve uloške i druge tražbine plaća se 25% sa kamatima, dozrelim do 11. januara 1925.

3). Tu kvotu dobivaju i vjerovnici iz naslova pohrane vrednostnih papira, u koliko ne posjeduju potvrdu o pohrani sa naznakom papira i njegovog broja, i koji prama tome ne spadaju u privilegovane vjerovnike. Osim toga ponudjena je ovoj vrsti vjerovnika iz naslova pologa, daljnja superkvota od 40% uz uvjet, da tu kvotu prime na podmiru i da se odreknu svakog prava na tužbu proti banci kao takovoj i proti članovima uprave Feineru i Poggiju. Oni vjerovnici, koji na taj uvjet ne pristaju, gube svu superkvotu, te će im pripasti ono što im sud pravomoćnom osudom dosudi. Banka može svih 45% isplatiti ili u istim papirima ili u novcu po tečaju dana isplate.

4). Isplata se vrši u roku od 90 dana od dana pravomoćnosti zaključka, kojim se odobrava ova nagoda.

5). Na želju pojedinih vjerovnika, bit će im kvote isplaćene u dionicama Jadransko-Podunavske banke d. d. u Beogradu, računajući ih po 100 dinara za 1 dionicu i preračunavši dinar u lire po tečaju dana isplate.

U kolilko zaliha ovih dionica u posjedu banke ne bi dostajala za sve želje, isplatit će se ostatak u gotovini.

Sa ustanovljenjem novog društva, koje preuzimlje isplaćanje reduciranih obveza Jadranske banke, prestaje Jadranska banka.

Likvidacija i isplaćivanje pojedinih tražbina obavljat će se polagano i postepeno do konca septembra. Oni vjerovnici, koji su svoje interese povjerili ili Zadružnoj Zvezi ili kojemu drugom zavodu, dobit će svoj novac preko njih, pa im ne treba drugo, nego da se malo potrpe.

Ima jedna vrst vjerovnika, koji ne će biti sada isplaćeni. To su oni, koji su pristupili novom društvu (Società anonima Finanziaria e Fiduciaria) i postali akcioneri (dioničari) tog novog društva u opsegu svojih tražbina napram Jadranskoj Banci. Ovi će morati čekati, da «Società» isplati prije svega vjerovnike, koji nisu pristupili novom društvu. Onda će morat da čekaju, da se drugi imetak bivše Jadranske Banke likvidira i unovči, i da se urede svi dugovi, a ono što ostaje, to će se razdijeliti medju vjerovnicima, koji su pristupili tom novom zavodu. A to može da bude toliko, da svatko dobije više nego 25%, ali može da bude i toliko, da svatko dobije manje, i može biti mnogo manje od 25%. Bit će to odvisno od toga, da li vlada izbriše mnoge poreze i da li se isplate i urede neke tražbine bivše Jadranske banke, odvisne od vojničkih novčanih posala za vrijeme rata.

MALE DOMAĆE NOVOSTI.

U Puli — se nalazi u arsenalu velika motorna ladja «Saturnia» od društva «Cosulich». Na toj ladji radi nekih 800 radnika, što su u Pulu došli iz Monfalcona. Prigodom nekih radova na ladji pao je s velike visine u more jedan radnik, koji nije znao plivati. Odmah su za njim skočila dva radnika, da, uz opasnost vlastitog života, spasu svog druga. Lijep primjer drugarstva.

U Poreču — je pred jednu sedmicu umro advokat Francesco Danelon vrlo poznata ličnost iz javnog istarskog života, ratni dobrovoljac, riječki ardit i vodja porečkog fašizma.

Na Labinštini — u tvornici cementa u Valmacingi dogodio se je težak nesretan slučaj. Prigodom nekih radova pao je s visine od 5 metara na krov jednog magazina radnik Domeniko Sgarban iz Udina. Pri padu je razbio lubanju i slomio hrptenjaču, te je ostao mrtav na mjestu.

U Sv. Lovreču Pazenatičkom. — Dekretom ministarstva odredjeno je, da se 1. januara 1928. ima u Sv. Lovreču otvoriti jedan anagrafski ured (Ufficio di Stato Civile), gdje će se izdavati svjedožbe rodjenja i smrti. To je dobro došlo tamošnjim stanovnicima, koji su često za jedan krsni list morali izgubiti po jedan dan zbog udaljenost od općine.

U Labinu — se je pred nekoliko dana obdržavala izložba žitnih proizvoda. Ta je izložba bila dobro posjećena, a otvorenju su prisustvovale mnoge ličnosti iz gospodarskih i političkih redova. Izlagalo je 50 poljodjelaca iz Labinšćine, Plomina, Barbana, te s istarskih kvarnerskih otoka. Izlagatelji su bili nagradjeni novčano, diplomama ili poljodjelskim orudjem.

U Cresu — je jedan ribar pobudio čudjenje ribom, koju je on ulovio, i kakva u Jadranskom moru do sada nije ulovljena. Ta riba živi oko ekvatora. Dugačka je metar i šezdeset cent. Bit će da je nekim slučajem zabasala ovamo na sjever u mrežu crešanu.

U Plominu — piše «Azione» u jednom dopisu, ljudi očajavaju zbog suše i od straha pred zimom. Osim toga piše dopisnik u tom listu, da se je pred kratkim na jednom tamošnjem sajmu prodala jedna krava teška 670 kg za 600 lira. Niti po liru kg. Takve su tamo prilike.

U Vodnjanu — je pred par dana otvorena podružnica puljske gradske štedionice (Civica Cassa di Risparmio). Doskora bi se imala i u Poreču otvoriti jedna podružnica spomenute štedionice.

Pred puljskim tribunalom — se je dne 5. o. mj. vodila rasprava protiv Carla Bratolicha iz Pule i njegove zaručnice Leopolde Benes iz Monfalcona. koji su bili optuženi, da su okrali pred 2 mjeseca trgovinu koža Rodolfo Zweck, što se nalazi u Puli, Via Sergia 6. Bratolich je osudjen na 4 godine zatvora a Leopolda Benes na 10 mjeseci «condizionale».

Zakon o zaštiti države

Članak 4.

Ko pod drugim oblikom ili imenom nanovo ustanovi društva, organizacije ili stranke, što ih je raspustila javna oblast, kaznit će se zatvorom od tri do deset godina, a javne službe bit će mu za uvijek zabranjene.

Ko ima udjela u takvim društima, organizacijama i strankama, bit će samo zato kažnjen zatvorom od dvije do pet godina, a pristup k javnim službama bit će mu za uvijek zabranjen.

Istom se kaznom kažnjava onaj, koji na bilo koji način širi nauke, program i metode takvih društava, organizacija ili stranaka.

Članak 5.

Ako državljanin, izvan područja države, širi ili saopćuje u bilo kojoj formi glasove ili krive vijesti, pretjerane ili zlobne o unutarnjim prilikama u državi, tako, da se time smanji kredit ili ugled države u inostranstvu, ili ako državljanin vrši takvu djelatnost, da time škodi nacijonalnim interesima, kaznit će se zatvorom od pet do petnaest godina, i javne su mu službe za uvijek zabranjene.

U slučaju predvidjenom od ovog članka, dotični koji biva odsudjen u kontumaci, gubi po zakonu državljanstvo i njegova se dobra konfisciraju. Mjesto konfiskacije može sudac da izreče sekvestraciju; u tom slučaju odredjuje sudac, do kada ima da traje sekvestracija i u koju se svrhu upotrebljavaju dohoci imanja.

Gubitak državljanstva nema učinka na državljanstvo supruga i djece.

Sve, što je odsudjenik prodao od svojih dobara iza počinjenog delikta i u godini pred njim, smatra se da je prodano u prevaru države, a prodana dobra takodjer padaju pod konfiskaciju ili sekvestraciju.

Učinak kontumacijalne osude, o kojoj prethodni članci, prestaju čim se osudjenik preda vlastima ili čim je uapšen; u takvom će se slučaju dobra vratiti njemu u stanju, u kojem se nalaze, ali netaknuta ostaju prava stečena od trećih na zakoniti način.

Članak 6.

Kod svih delikata, predvidjenih u ovom zakonu, kad je čin lahke naravi, ili kad postoje okolnosti, koje po kaznenom zakonu odlučuju za sniženje kazne, može sudac da mjesto kazne smrti odredi kaznu zatvora od 15 do 30 godina, mjesto vazdašnjeg isključenja od javnih službi može da odredi privremeno iskjučenje, a druge kazne može da snizi do polovice.

Svi oni, koji su kod istih delikata na bilo koji način sudjelovali kod izvršivanja, bit će kažnjeni kaznama, odredjenim od ovog zakona.

Članak 7.

O deliktima predvidjenim u ovom zakonu, pozvan je da sudi posebni tribunal. (Tribunale speciale). Predsjednik toga tribunala izabran je izmedju oficira generala kraljevske vojske, kraljevske mornarice, kraljevske vazdušne plovidbe, i dobrovoljne milicije za državnu sigurnost, a pet je njenih članova uzeto izmedju oficira dobrovoljne milicije za državnu sigurnost, koji moraju imati stepen konzula. I onaj i ovi mogu da budu i u permanentnoj aktivnoj službi i na trajnom dopustu ili izvan kadra. Ima i jednoga izvjestitelja, bez prava glasa. Taj je izabran izmedju osoblja vojničkog pravosudja. Ako nastaje potreba, može tribunal da funkcijoniše i u više odsjeka, a rasprave mogu da se drže tamo, gdje ima tribunal svoje sjedište, pa i u bilo kojoj drugoj općini Kraljevine.

Ministar vojne naredjuje, da se tribunal konstituira. On odredjuje i njegove članove i sjedište njegovo i kod koje komande ima biti ustanovljen.

Ako postoje uslovi, predvidjeni u članku 559 vojničkog kaznenog zakona, mogu se s druge strane obrazovati i izvanredni tribunali.

U parnicama radi delikata, predvidjenih u ovom zakonu primjenjaju se odredbe vojničkog kaznenog zakona o kaznenom postupku za vrijeme rata. Sve vlasti, koje u smislu navedenog zakona ima vrhovni zapovjednik, podijeljene su ministru vojske.

Protiv presuda posebnog tribunala nije dopušten utok, niti su one pobitne drugim sredstvom osim revizije.

Parnice zbog delikata, predvidjenih u ovom zakonu, koje su u toku, kad ovaj zakon svojom objavom stupa na snagu, preuzet će specijalni tribunal, o kojem se govori u prvom djelu ovog članka, u onom stanju, u kojem se tada nalaze.

Članak 8.

Ništa nije obnovljeno u pogledu prava, što ga zakon od 24. XII. 1925. br. 2260 podjeljuje vlastima.

Ovaj zakon stupa na snagu svojom objavom u «Gazzetta Uficiale del Regno,» a njegova snaga prestaje nakon 5 godina od dana njegove objave, izuzev provadjanje već izrečenih osuda.

U istom roku može kraljevska vlada da izda odredbe, kojim se ovaj zakon izvadja i meće u sklad s kaznenim zakonom, s kaznenim postupkom, s vojničkim kaznenim zakonom, s vojničkim kaznenim postupkom i s drugim zakonima.

Svega po malo

146 milijuna Rusa

Ovih su dana u Moskvi uredili spise o popisu pučanstva. U cijeloj sovjetskoj Rusiji nabrojili su 146 milijuna 200 tisuća stanovnika. Gradjana imade 26 milijuna, dok su svi ostali poljodjelci.

Velike poplave u Aziji.

U Kini i u Indiji nastale su ovih dana strahovite poplave. U Kini se je utopilo preko 10 tisuća ljudi, a preko 100 tisuća ih je ostalo bez krova nad glavom.

U Indiji voda sve više raste. Ondje je preko 40 tisuća ljudi ostalo bez krova. Preko 3 tisuće kuća je voda posvema porušila. Koliko tisuća ljudi je mrtvih, ne zna se, jer su uništene sve željezničke, telefonske i brzojavne veze.

Vezuv se opet probudio

Vulkan Vezuv nedaleko Napulja počeo je snažno rigati. Užareno kamenje je letjelo do 100 m visoko. Lava se je dignula za 10 m nad prijašnju površinu i dosegla niži rub «Paklene doline» (Valle dell'Inferno). Riganje Vezuva zasada nije pogibeljno.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik:
IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

Tužnim srcem javljamo svoj rodbini, prijateljima i znancima, da je dne 5. o. m. naš nezaboravni suprug, otac, tast i djed

JAKOV ČRNJUL
mesar i posjednik

blago u Gospodinu usnuo.

Smrtni ostanci milog pokojnika sahranjeni su u nedelju 7. o. mj. u 3 sata po podne.

S. NEDELJA kod LABINA, 5./8./1927.

Tugujuće obitelji:
ČRNJUL, KOLIĆ, MOHOROVIĆ I LEKAN.

Broj 33 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 18. augusta 1927. Pojedini broj 25 cent. God. V.

„Istarska Riječ" Izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar". Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·—lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". — Narodna poslovica.

Velika suša i njezine posljedice

Predlozi za pomoć

Sušu, velika suša, nečuvena suša itd. To su napisi svih naših dopisa u zadnje vrijeme. Iz svih naših krajeva jednaki tužni glasovi, jednake jadikovke i zapomaganja. Naš seljak u posljednje vrijeme i ne misli na ništa drugo, nego na sušu. Gleda popaljena polja, vinograde i livade i sve ga teže i teže misli muče svakim danom. Sav mu je težak trud i sva nada propala. Njegov znoj i njegova krvava muka izgara na žarkom suncu koje već par mjeseci ko zao neki okrutni gospodar šeće plavim nebom, na kojem se za čas pojavi koji oblak, pa naglo izčezne.

Pred par dana bilo je dapače počelo nešto da kiši. Izgledalo je, da se je vrijeme promjenilo i da će pasti jedna obilatija kiša, no kiša je pala tek nad nekim krajevima i to u vrlo maloj mjeri. Ovakve nagle i kratke kiše ne samo da malo koriste nego dapače i škode, jer se iza njih zemlja još jače zapali.

Suša. Strašna je to riječ i strašno je njezino značenje i učinak ove godine u Istri. Treba proći našom zemljom da se ovogodišnjoj suši uvjeri, da se dobije teška i žalosna slika o svoj njezinoj grozoti. Naši poljodelci ne pamte već više godine jedne slične suše. Pred 10 godina, 1917., vladala je našim krajem suša i jedino se ta može usporediti s ovogodišnjom. Bila je strašna kao i ovogodišnja.

Pred nekoliko dana sastala se je u Puli na sjednicu «Federazione Agraria Cooperativa Istriana». Na toj se je sjednici raspravljalo u glavnom o ovogodišnjoj suši, te o njezinom strašnom učinku i teškim posljedicama za istarskog siromašnog poljodjelca. Ta je «Federazione», kao jedina danas kompetentna organizacija, našla za potrebno da sastavi jednu spomenicu, koju se je uputilo višim vlastima. U toj spomenici rastumačen je u glavnom današnji položaj istarskog poljodjelstva, a osim toga «Federazione» postavlja vlastima nekoje predloge, koje bi se moralo prihvatiti da se pomogne istarskom seljaku u teškim prilikama, kojima je suša kriva. Spomenicu je puljska «L'azione» donijela doslovno.

Ta je spomenica prilično opširna, no mi ćemo donijeti samo u glavnim potezima njezin sadržaj. O usjevima se u toj spomenici kaže:

Pšenica je zbog suše u Istri slabo urodila. Uspjeh je pšenice ove godine bio ispod srednjeg, i ako je u maju pšenica mnogo obećavala.

Krumpir i kukuruz, koji su uz kruh glavna hrana našeg seljaka, u nekojim su krajevima propali sasma, dok se u nekojim krajevima može nadati, da će krumpira i kukuruza biti za jednu trećinu od srednjeg priroda. Tri puta manje nego srednje dobrih godina.

Jesenje zelje je takodjer važna hrana našega seljaka. Ima krajeva gdje se mnogo zelja sadi, pak se jede do kasne zime, ili svježe ili pak kiselo. No, ove godine biti će i u tom pogledu zlo, jer se ne može zelje ni saditi. Tlo je tako zapaljeno, da biljke posadjene odmah usahnu. A sada je najbolja doba za saditi zelja. Poslije će biti kasno. Tako je i s ostalim povrćem i zelenjem.

Vinogradi isto trpe silno od suše. Grozdje je zastalo u razvoju, a iz mnogih krajeva stizavaju vijesti da uvelike vene. To je težak udarac za istarsko gospodarstvo. Od vina živi mnogo naših gospodara.

Uljike će ove godine propasti sasma. One podnose sušu, ali ovogodišnja je i za njih jaka, pak će ulja biti u Istri malo ili ništa. Osim toga je tako oštećeno i sve drugo. Osobito razne vrsti voćaka pate od suše.

Ali najjače još osjeća sušu istarsko gospodarstvo. Kako je poznato u Istri je gojenje goveda bilo do sada bogato kako rašireno, no u posljednje vrijeme počelo se je u Istri govedo bolje razumnije gojiti. Počeli su mnogi naši gospodari živjeti od govedarstva. Govedarstvom se je počelo dizati istarsko gospodarstvo. Naši seljaci pak su bili izbirati rase za razmnažanje uzgoj goveda, pa je bilo nade, da će govedarstvo donijeti s vremenom blagostanje u zemlju. — No, ovogodišnja suša i toj je gospodarskoj grani nanijela težak udarac. Suša je uništila sasma prvu i drugu košnju, a pašnjaci su takodjer izgoreni. Bez sijena i pašnjaka govedarstvo će ove godine silno trpjeti. Morati će se blago prodavati. To je zlo.

Budući u Istri nema jednog velikog trga za blago, gdje bi se prodavalo za izvoz, može se ono prodavati samo na lokalnim trgovima, gdje naš poljodjelac prodaje blago malim špekulantima i mesarima. Ovi će iskoristiti ovogodišnji težak gospodarski položaj, jer će seljak morati na silu prodavati blago. Cijene će stalno silno pasti. Može se predvidjati, da će doskora na tržište jedna četvrtina svega istarskog blaga i to sve zbog suše. Vlasti i gospodarske ustanove morale bi providjeti na koji način sredstva, kojima bi se spasilo blago istarskom seljaku. Prodaja goveda baciti će seljaka za više godina u natrag, u težak gospodarski položaj, njemu će biti teško voditi gospodarstvo u budućoj godini bez goveda.

U toj se spomenici dalje kaže, da je ovogodišnja suša za Istru teška i za to, jer Istra nema najbolje organizirano zadrugarstvo. Jedna druga pokrajina gdje bi seljaci bili organizirani u jake zadruge, ne bi toliko trpjela od suše, jer bi zadruge pomagale na sve načine obranu od suše i njezinih posljedica.

Istarska bijeda i siromaštvo kaže dalje spomenica, nije tek neka retorička fraza, nego je kruta istina, koju istarsko stanovništvo podnaša iz dana u dan. Istarsko prirodno siromaštvo povećava pomanjkanje dobrih cesta, i pomanjkanje vode, čemu bi se moglo doskočiti izgradnjom vodovoda, a osim toga tome siromaštvu pomažu i močvarni krajevi, koji bi se mogli popraviti bonifikacijom. Osim svega toga jedno je veliko zlo za istarsko gospodarstvo zaduženost seljaka, kojemu je ona siromašna zemlja razdjeljena na sitne parcelice, većim djelom pod hipotekom. Pomanjkanje novca se jako osjeća u narodnom gospodarsvu. Bez kapitala se ne može uspješno voditi ni poljodjelstvo, a to se najbolje opaža u Istri. Evo svemu tome moralo bi doskočiti zadrugarstvo, koje je u Istri slabo.

Istri treba pomoći, kaže se dalje u spomenici, a ta je pomoć dvojaka. Najprije treba vlasti da misle na jednu brzu pomoć, kojom bi se ublažile teške posljedice suše, a poslije treba misliti na jednu pomoć, koju, treba Istri pružiti u široj formi. Ta bi pomoć morala biti u Istri provedena po jednom programu. Vlada bi morala provesti, uz pomoć stanovništva, jednu široku akciju, da se istarsko gospodarstvo postavi na jedan stalan i čvrst temelj, kako ne bi u buduće jedna malo jača suša upropastila istarskog seljaka jako kao ove godine. Istri bi se moralo dati sve ono što je njezinom gospodarstvu potrebno, a ne da ovako na svemu oskudjeva. Potrebno je da se što prije provede bonifikacija neplodnih i malaričnih močvarnih krajeva u Istri, da se izgrade sve potrebne ceste, vodovodi po svoj Istri, jer Istra mnogo trpi zbog nestašice vode. Potrebno je, da vlada pomogne gojenje industrijskih nasada, da potpomogne vinogradarstvo i svilarstvo. Osim toga je potrebno da vlada potpomogne sijanje duhana. U nekojim krajevima seljaci siju duhan, pak imaju vrlo dobar uspjeh. Itd. itd. A naročito bi bilo potrebno potpomoći zadrugarstvo.

No, za sada je važnija ona prva, to jest brza pomoć. U spomenici se opširno govori o toj pomoći, koju bi vlada morala Istri pružiti. Kaže se, da će jedino moći pomoći omogućiti, da se istarsko poljodjelstvo bude moglo u budućoj godini razvijati jednim naravnim tokom. Jedino ta brzo pomoć spasiti će istarskom poljodjelcu goveda, koja su već spremna za prodaju. Jedino ako se uzmu u obzir predlozi u spomenici, moći će se ove jeseni i zime dati istarskom seljaku zarada, da se tako ne će jako osjetiti posljedica suše, dok će inače biti i gladi, budući zemlja nije urodila.

Vrlo je važno za poljodjelstvo razvija li se naravnim tokom, to jest može li se od godine do godine nastaviti, može li se polja zasijati dobrim sjemenom, može li se pognojiti u redu jesenja sjetva, livade itd. Ovogodišnja suša biti će kriva, da će to sve našem poljodjelstvu manjkati. Poljodjelac istarski ne će ove godine imati sredstava da kupi sve ono što njegova polja zahtjevaju, a to je slabo. Osim toga zbog slabog uspjeha ljetine i hrana je težaku slabija, niti on ne će moći zemlji pružiti dovoljno snage u radu. Biti će i takvih poljodjelaca, koji će morati nekuda na zaradu, da se prehrane, a zemlju će sasma zapustiti.

Tome bi se moglo doskočiti jedino tako, da se pomogne istarskom poljodjelcu dobaviti sjeme, gnojiva i druge potrebštine, na kredit uz najviše 5 posto interesa s višegodišnjim rokom isplate. Ovaj dug ne bi naime bio učinjen iz normalnih razloga, nego su mu razlozi teži. Posljedice ove suše moći će se izravnati samo tekom više dobrih godina.

Osim toga morala bi vlada sniziti za istarsko poljodjelce znatno poreze i to naročito porez na zemljište, a sasma bi morala ukinuti porez na zemljišni prihod (reddito agrario), jer se isti može računati ove godine vrlo slab ili nikakav. Općine bi morale takodjer sniziti svoje razne takse i poreze. Jedino bi se na taj način seljaku dala mogućnost, da nastavi svoje poljodjelske poslove u redu i normalno. Inače će naše poljodjelstvo kroz više godina zbog ove suše teško šepati.

Treba spasiti istarsko govedarstvo. Mora se nastojati, da istarski seljak što manje goveda proda, jer je to jedna važna grana istarskog gospodarstva. Nije govedo istarskom seljaku samo jedno vidljivo bogatstvo, nego on bez goveda ne može svoju njivu pognojiti u budućoj godini, a ne može ni izorati.

Moralo bi se u tu svrhu dati istarskom seljaku ove zime sijena na raspolaganje, da on uzmogne svoja goveda u staji držati. To sijeno bi se moralo seljaku davati preko zadruga s polakšicama oko plaćanja, onako nekako kao za gnojiva i sjeme, s malim interesom i na dulji rok.

Sredstva za sve to morala bi se zadrugama dati preko «Credito Agrario». I to čim prije. Jedino tako bi se spasilo istarsko gospodarstvo.

Osim toga sadrži spomenica još jedan važan predlog, a taj je, da se istarskom pučanstvu dade što prije i što je više moguće zarade. Trebalo bi započeti s radovima oko bonificiranja Mirne, Raše i Koparšćine. Tu je mnogo polja. Oko 8000 hektara zemlje leži besplodne, pak bi se na popravljanju toga zemljišta moglo zaposliti mnogo seljaka, koji bi to imali kruh, što će jim inače manjkati ove zime. Osim toga moglo bi se započeti s izgradnjom novih cesta. Nekoje od tih su i projektovane odavna. Sada bi to stanovništvu vrlo dobro došlo. To bi poljodjelcu donijelo koju gotovu paru, a to je u ovakvremenima vrlo važno.

Ova pomoć morala bi se što brže provesti. To je važno i zato da se istarski seljak podigne iz očajnog stanja u koje je u zadnje vrijeme, uslijed teških posljedica suše pao. A poslije treba nastojati, kaže spomenica, da se provede i ona druga šira pomoć.

Politički pregled

— Žitna bitka. Pred nekoliko dana sastala se je u Rimu jedna komisija, koja raspravlja kako se imaju podjeliti nagrade za ovogodišnji natječaj žitne bitke. Natjecalo se je s žitnim proizvodima više tisuća poljodjelaca. Sveukupna svota za nagrade iznaša 1 milijun i pol lira, a razdjeliti će se na 805 poljodjelaca iz raznih pokrajina.

— Američki ministar financija u Veneciji. Američki ministar financija Mellon nalazi se sa svojom jahtom na Jadranskom moru. Bio je neki dan i na Brionima, a zatim je odplovio u Veneciju. Tamo se je sastao na kraći razgovor s talijanskim ministrom financija conte Volpijem, koji ga je posjetio na jahti.

— Avijatičke utakmice u Veneciji. Ove godine, i to doskora, vršiti će se u Veneciji velika avijatička utakmica za kupu Schneider. Slična je utakmica bila lanjske godine u Americi. Tamo su kupu osvojili talijanski avijatičari.

— Manevri zračne armade. Doskora će započeti veliki manevri talijanske zračne armade (aeroplana). Ti će se manevri sastojati u vježbama pojedinih skupina streljačkih, napadačih i izvidnih aeroplana.

— Skrb za poljodjelstvo. Vlada pripravlja zakonski dekret, kojim će se konačno urediti agrarni krediti za male poljodjelce. U državi će se ustanoviti 10 kreditnih zavoda, koji će biti pod nadzorstvom ministarstva za narodno gospodarstvo. Ti će kreditni zavodi diliti poljodjelcima kredite za nabavke umjetnog gnojiva, sjemena, orudja, gospodarskih strojeva itd. uz male interese i s duljim plateżnim rokom.

— 12 novih torpiljera. «Gazzetta Ufficiale» donaša popis imena 12 novih torpiljera, koji su pred kratkim izradjeni.

— Vladina kriza u Grčkoj. Dne 12. o. mj. u grčkoj se je vladi opet pojavila kriza. Do krize je došlo zbog nekih unutarnjih političkih i financijskih pitanja. Što će biti sa dosadanjom vladom nezna se.

— Medjunarodna gospodarska konferencija. Doskora će se u Rio de Janeiro držati jedna velika i važna konferencija, na kojoj će zastupnici svih država raspravljati o raznim internacionalnim gospodarskim pitanjima. Koncem dojdućeg mjeseca otputovati će tamo talijanska delegacija.

— Egipatski kralj u Veneciji. Dne 13. o. mj. došao je u Veneciju egipatski kralj Fuad I. Pratio ga je ministar financija on. Volpi, čiji je kralj gost. Venecijanski podeštat pozdravio ga je pri dolasku u ime svih gradjana.

— Jugoslavija i Njemačka. Prošle srijede otputovao je jugoslovenski kralj Aleksandar iz Beograda u Njemačku. Službene vijesti kažu, da je kralj tamo otišao da liječi neku želučanu bolest, no novine taj put kraljev drugačije tumače. Kažu naime, da je Aleksandar otišao u Njemačku iz čisto političkih razloga. On je tamo otišao da sklopi s Njemačkom sporazum za savez Jugoslavije i Njemačke. Ta vijest nije potvrdjena, ali novine tako tumače.

— Jugoslavija i Bugarska. Novine pišu osim toga, da je kralj Aleksandar u Monakovu u Njemačkoj susreo bugarskog kralja Borisa, koji se takodjer nalazi na putu. Oni su se pri tom dugo razgovarali o političkim odnošajima Jugoslavije i Bugarske, te su se dogovarali i o jednom brzom sporazumu izmedju njihovih država. Poslije je izvanje ministarstvo jugoslovensko demantiralo ovu vijest.

— Jugoslavija i njezin dug Engleskoj. Jugoslavija ima prama Engleskoj ratnog duga 25 milijuna i pol funti. Taj je dug plativ u 62 godine. Osim toga ima Jugoslavija oko 2 milijuna funti duga za neke novije nabavke. To mora platiti kroz 15 godina uz kamate od 5%. O formi isplaćivanja tih dugova vodili su se neki dan u Londonu izmedju Jugoslavije i Engleske pregovori. Države su se posvema sporazumjele.

— Mala Antanta. Doskora će se vršiti u Ženevi jesensko zasjedanje Lige Naroda. No, još prije toga zasjedanja Lige, vršiti će se jedna važna konferenca Male Antante i to po svoj prilici negdje u Švicarskoj.

— Vladina kriza u Irskoj. U Irskoj izgleda da vlada proživljuje jednu priličnu jaku krizu. Do krize je došlo uslijed nekih stranačkih nesuglasica izmedju republikanaca, nacijonalista i radničke stranke.

DOPISI

IZ RIJEKE

Oh, te knjige! - Posljednja želja jednog odsudjenog na smrt. - Slabi mozgovi. - Čudan razlog samoubistva. - Izložba.

Neki Miša Krnjač, rodom iz Stare Palanke, mladić od 25 godina, odsudjen je radi dvostrukog grabežnog umorstva na smrt na vješalima. Ta je osuda izvršena u četvrtak, 4. o. mj. u pet sati ujutro u Novom Sadu. Dan prije nego što je obješen, posjetili su ga neki novinari, kojima je on otvoreno kazao, da nije nikada ni hajao ni mario za Boga, da šta će mu Bog, a ni smrti da se ne plaši. Više puta, kad bi čuo, da je neko mlad umro, rekao bi: pa zašto nisam ja na njegovu mjestu? I sve tako.

Onda su ga novinari upitali, dali ima koju želju? Našto će on njima:

— Da, imam; sad sam molio, da mi donesu knjigu o pesimizmu, što ju je napisao filozof Šopenhauer. Hoću još nju da pročitam.

Novinari pogledaše jedan drugoga u čudu. Taj Miša Krnjač običan je radnik, seljak na imanju nekoga provincijalnog i mućnijeg poljodjelca, i evo — malo pred smrt traži Šopenhauera.

— Pa što se čudite? Pročitao sam ja mnogo knjiga, što su ih napisali razni filozofi, i sve o samim najvišim pitanjima života i smrti.

Šopenhauer! Koliko tisuće čitaoca «Istarske Riječi» čuju ovo ime za prvi put. Neka im nije žao. Bilo je, istina, vrijeme, kad je taj njemački mudrac bio u velikoj modi, no, danas nije više. Danas nisu više u modi ni ona dvojica trojica mislilaca, koji su za njim slijedili. Prema tome se, kako vidite, i s filozofima dogadja kao i sa ženskim suknjama i kosama: pa kaošto su jedno vrijeme u modi duže, a u drugo vrijeme kraće suknje, tako su neko vrijeme u modi filozofi, koji na ovaj bijeli svijet gledaju na crne naočari, a onda opet filozofi, koji na sve to gledaju veselo i vedro.

Šopenhauer, gledajući na sve živo, u prvom redu čovjeka, vidio je sve vrlo crno. Život je ružan, pun boli i trpljenja, živi razumni stvorovi to znadu, pa sa svim tim hoće da žive. Hoće da žive, kad bi najbolje bilo da umru, da ih nestane, da više ne znadu ni što je muka ni što je bol. Ovo bi u suštini bila nauka Šopenhauerova, a tako su je i prije pedeset i više godina mnogi mladi ljudi i razumijevali. Pa što se dogodjalo? Na stotine i stotine tih prostodušnih mladunića, latili bi se nakon čitanja Šopenahuerovih djela za revolver i pucali u sebe i na taj način završili svoj mladi život, koji, po mišljenju njihova učitelja Šopenhauera, nije i onako ništa vrijedan. Sada evo čitam, da je i onaj mladi razbojnik u Novom Sadu čitao Šopenhaera i dao se zavesti njegovim pesimizmom ili kako bismo mi rekli: njegovim crnogledanjem. On se nije doduše ubio sam, već je ubijao druge misleći: pa što će mi, ako me uhvate i ubiju? Ostavit ću ovaj svijet, o kome je veliki filozof, moj učitelj Šopenhauer, koji je doživio visoku starost, i proveo sav svoj život najviše u veselim društvima. U svojim, inače vrlo duhovitim knjigama, grdio je žene, a ovamo nije nikada mogao biti bez njih, već je uvijek tražio njihovo društvo i uživao i radovao se s njima. I tako vidimo, da su dvadesetgodišnji mladići počinjali samoubistva, sve pod dojmom čitanja njegovih djela, pa evo i sada ovaj Miša Krnjač, mjesto da se pokaje i ispovijedi, traži prije svoje smrti na vješalima kao zadnju milost, da mu dadu još jednom pročitati jedno Šopenhauerovo djelo, — djelo onog Šopenhauera, koji je sam još u visokoj starosti pjevao životu najveće i najljepše himne.

Što ćemo na to? Danas se ne može tražiti od svih ljudi na svijetu, da čitaju samo knjige Društva sv. Jerolima, a opet ako zabranite čitanje te i te knjige, dogodit će vam se ono, što se je nekoć već dogodilo u raju zemaljskom: svak će htjeti da posegne baš za onom zabranjenom knjigom. Što onda?

Evo mojeg savjeta: ako već koje mlado momče hoće da pročita ovu ili onu knjigu, ovoga ili onoga filozofa, neka bude uvijek duhom na straži. Neka se svaki čas pita: dali je baš to tako, a ovo ovako? Dali je onaj gospodin filozof pokupio sve što treba, da može ovako mirno i bezbrižno izricati svoje sudove? Ne fali li možda onome gospodinu filozofu koja daščica u glavi? Nije li koji drugi mudrac to drukčije kazao? I sve tako. Glavno je kod čitanja takovih knjiga biti na oprezu i kontrolirati svaku misao, što nam se malo dublje zasjekla u dušu. Ako je ne možemo odmah da pretresemo, a mi je sahranimo za poslije, pa je uporedimo s drugim mislima, na koje smo po vremenu naišli, ne toliko u knjigama koliko u iskustvu i životu.

Najgore prolaze pri tom mladi ljudi slabih živaca. Oni su vrlo osjetljivi, i više se dadu voditi od fantazije negoli od razuma. Tako se je ovih dana ovdje na Riječi dogodilo ovo čudo: neki činovnik imao je da odgovara na sudu zbog pronevjerenja. Kao svjedok u toj stvari pozvata je bila neka devetnaestgodišnja djevojka. Medjutim nju je taj poziv strašno smeo, zabrinuo, prestrašio. Bog sam zna, kako je ona sebi predstavljala sud i suce i sav onaj sudbeni aparat, te joj je naposljetku sve to dalo tako u glavu, da je prije negoli će na sud, ispila nekakav otrov, od kojega malo te nije poginula.

Mnogo ljudi posjećuje obje izložbe: onu «Kampionariju» na Mlaki i onu umjetničku u ulici Edmondo d'Amicis. Najavljeni su s više strana izleti, a i dolazak raznih uglednih ličnosti, koji hoće da posjete ove dvije vrlo uspjele izložbe.

One tri:

Idem Korzom, a preda mnom jedan zaljubljeni par: mlad muž i mlada žena. Nešto se prepiru, a onda će najednom muž ženi:

— Najzada ti moraš mene da slušaš. U našoj familiji ja sam isto, što i glava na čovječjem tijelu.

— Neka, odgovori ona, ako si ti glava, ja sam vrat, a ti znaš, da se glava mora okretati baš onako, kako će vrat. E basta!

Ona druga:

Pred vratima kapucinske crkve zaustavi me prosjak, pa će mi:

— Dajte mi ča vajme Božje!

Pretražim džepove pa rekoh:

— Drugi put. Danas nimam pul sebe ni solda munidi.

A prosjak meni:

— Ako ćete ću vam promenit.

Ona posljednja:

Ninetta otišla k liječniku i liječnik je upita:

— Što vam fali? Imate li dosta apetita?

— Imam jos previše. Ter vidite da sam prisla debela kako jedna barka.

— Pa što biste htjeli?

— Otela bim osuset, a sama ne znam kako.

— To vam je vrlo lako: idite u koje selo i ostanite ondje nekoliko dana. Od jutra do podna cijepajte u šumi drva, a od podna do noći nosite ih kući. Živite tako mjesec dana, pa ćete omršaviti kao trta.

Rokac.

IZ KATUNA LINDARSKOGA.

Velika suša.

Uvrstite nam g. uredniče u Vaš list par riječi, da znadu naša braća širom Istre, kako je kod nas. Kod nas nije ništa bolje nego li drugdje, nego pače još i gore.

Pritisla nas je jako suša, da je Bogu za plakati. Uništila nam je skoro posvema kukuruz, krumpir i fažol. Kukuruza ne će biti ni za sjeme. I grožđje jako osjeća sušu, pa je na nekim mjestima vrlo povenulo.

Pa ne da nam samo u tom pogledu suša jako škodi. Ostali smo i bez vode. Mi moramo vodu da tražimo dva sata daleko. I za blago nam je teško, jer su naše lokve ostale sasma suhe, bez kapi vode.

Ako ovako potraje napred bez kiše, biti će veoma slabo za nas siromašne poljodjelce. Nebo nas često zavarava kojim oblačićem, ali kiše nema, ko da nas je Bog sasma zaboravio. — Za sada dosta, drugom zgodom više. — **Seljak.**

IZ SV. MARTINA

Suša. - Mljekarstvo.

Do sada još nemamo kiše. Mise za mišom se obdržavaju i procesije, a kiša nekako dolazi do našeg praga, ali k nama ne će pa ne će. Goveda ostala bez paše. Mlijeka za to davaju manje. I naša mljekarska zadruga dobiva s toga razloga manje mlijeka jedva 5—6 hektolitara dnevno. Mlijeko dolazi kamijonom u Trst, ali ujedno i mlijeko (5—6 hl) dvaju ovdješnjih privatnih mljekara, braće Drašćić-Pika.

Zadruga si je u zadnje doba nabavila neke nove mljekarske aparate (strojeve). Prije spomenuti privatni mljekari u zadnje doba sagradiše u Mlinu, na rijeci Mirni, malu i zgodnu mljekarsku baraku, gdje ima dosti hladne žive i čiste vode. Neki su mislili, tu i u Trstu, da će privatne mljekarne same od sebe propasti uslijed Zadruge, ali, reć bi, da nisu pravo mislili. Vrijeme i okolnosti pokazuju sasma drugo i obratno. Opet teško je i oblastima zabraniti privatno mljekarenje, kad su trgovine slobodne, kad imadu dobro mlijeko i kad im to prije dozvoliše. Uz to privatnici draže plaćaju mlijeko, i mogu, a to mnogo odlučuje i važi. **Gospodar.**

IZ ROVERIJE

Suša. - Naredba glede brašna.

I mi i naše blago u zadnje vrijeme vrlo mnogo patimo od grozne suše, kakve već odavna ne pamtimo. Pa i polja su nam sva izgorena i propala. Usjevi nam nisu nikako uspjeli. Pšenica i žito još se nekako izvukoše, ali kukuruza i krumpira ne ćemo imati ni za sjeme ove godine. Sve je slabo, a i grožđje se na nekim mjestima suši. Punim se pravom pita naš seljak, što će od nas biti ove zime, što će biti od našeg blaga, koje je ostalo bez sijena, jer je suša sve izgorjela? Sigurno nas je Bog zaboravio.

Lanjske godine propalo nam je mnogo žita zato, jer je kod nas bila krivo rastumačena naredba vlade glede brašna. Nama je bilo rečeno, da se mora sve prije što prije samljeti. Svako se je žurio, a bilo je još previše rano za mljeti. Poslije se je mnogo brašna pokvarilo. Treba da paze oni, koji su dužni da tumače naredbe narodu. Neka župan dobro preštudira svaki dekret prije nego ga ima objaviti. Naredba ne govori, da se žito mora sve samljeti čim prije. Svaki može da melje kad ga je volja, samo onda mora mljeti po propisu. Da se je lanjske godine tako mislilo bilo bi manje škode nego što je bilo. — **Jedan seljak.**

IZ NEW YORKA

Uspomeni † Antuna Šlibara iz Lovrana

Mjesto oporavka i zdravlja — našao je pred par mjeseci u milom si rodnom kraju naš neprežaljeni Antun Šlibar, hladan grob, u najljepšim godinama svog života. 7. maja 1927. bijaše tužan i nezaboravni dan, koji nam ote dragog prijatelja, zavivši u velo crne tuge sve nas, koji smo ga poznali i ljubili.

22. marta o. g. naš se Toni povrati iz New Yorka po liječničkom savjetu u rodni kraj na promjenu zraka. I on i mi mislili smo, da će uistinu na blagom i ugodnom podnebiju kršne Istre naći lijeka svojoj polaganoj, ali teškoj bolesti — tuberkulozi — no to su bile samo obmame, jer je za njega svako liječenje bilo prekasno i uzaludno.

Prispjevši 10. aprila u Trst, otpremiše ga odmah po naputku njegovog šurjaka, g. kap. Wandlinga, u sanatorij S. Magdalene, gdje je nakon 27 mučnih dana i duševnog i tjelesnog trpljenja — vidjeći se onako sam, daleko od svoje majke i sestre, na koje je uvijek mislio i koje je mnogo ljubio, daleko od svog ljubljenog rodnog mjestanca Lovrana, koje je nosio u srcu i uvijek žudio, da u njegovoj grudi počiva vječni san — ispustio svoju mladu i plemenitu dušu.

Dne 10. maja prenesoše njegove kosti na tršćansko groblje (Campo No. 18, fila No. 17). Tamo sada počiva vječni san naš mladi mučenik, dobri, ljubljeni i nezaboravni Toni. O, neka mu je laka hladna zemlja, duši neka mu je rajski mir, a u narodu trajan spomen.

IZ MARTINŠĆICE NA OTOKU CRESU.

Naše gospodarstvo. - Vrlo uspjeli tečaj ručnog rada.

Rijetko se kada čita koji dopis odavde u obljubljenoj «Istarskoj Riječi». Što ćete, veselih vam vijesti ne možemo dati, a tužakanje ništa ne koristi.

Narod je ovdje siromašan, jer polja ima malo, a i to malo ga obično izda. Ove je godine sve izgorjela suša te se od svega nije sabralo skoro niti sjeme.

Većim dijelom naš je narod po svijetu, a što ostaje doma, bavi se ribolovom. Nego i ribolov ide slabo. Nadali smo se, da će ove godine biti dobro ribarenje, pošto se prva dva škura (tamne noći) uhvatilo prilično srdjela, ali smo se prevarili, jer se sada kod te velike vrućine riba drži u visokom moru.

No nečim se ipak možemo pohvaliti — imali smo naime pred kratkim u Martinšćici tečaj ručnog rada, koji je vodila vješta učiteljica gospodjica Ruža Matejčić iz Pazina. Tečaj su pohadjale skoro sve naše djevojke i žene i njime se lijepo okoristile.

U tom se tečaju učilo sve, što bi morala znati svaka vrijedna domaćica, naime šivanje, krojenje, krpanje te raznovrsno vezenje na ruke i stroj, osobito se je učilo krojiti i šiti muške košulje i gaće, što će biti ovdje od nemale koristi.

Tečaj je imao biti dvomjesečan kakovi su obično tečajevi gospodjice Matejčić, no na želju većine učenica, koje su željele usavršiti se u struci šivanja, produljio se tečaj za mjesec dana.

Podučavalo se svaki dan od 8—12 sati prije podne i od 2—7 sati poslije podne. Tekom tečaja skrojilo se i zgotovilo u svemu 889 komada raznog odijela za odrasle i djecu, te muškog i ženskog ličnog i kućnog rublja.

Na svršetku izložile su učenice svoje radnje u dvorani tečaja. — Zadivila nas je ljepota te izložbe; nisi znao odkuda da počneš pregledavati, da ti što pogledu neizbjegne. Bilo je tu više finih, gradskih ogrtača — za koje si u dvojbi hoće li se nositi u Martinšćici, tako su gospodski za naše — siromaštvo! Dalje vidjelo se lijepog raznovrsno vezenog ličnog rublja, te stolnjaka, zastora, jastučića, sijaset raznobojnih ženskih i dječjih oprava, zatim više para muških gaća i košulja i muških dječjih odijela. A izložile su također dolamu, vardakol i više košulja naše narodne nošnje, što su osobitim zanimanjem motrile odrasle žene. No najviše su nam se svidjali oni komadi izradjeni narodnim vezom. Na svršetku školske godine, sabrala je oko sebe gospodjica Matejčić kitu učenica pučke škole, te ih besplatno, strpljivo učila praviti košarice iz ljepenke, za ručni rad i crtala im na platnu lahke crteže da uče prve ubode: lozicu, lančić ili narodni ubod.

Lijepo je bilo gledati, kako veselo polaze tečaj ove naše male, koje su također izložile nekoliko svojih prvih radnja.

Ovaj tečaj nas je zadovoljio u svakom pogledu — naše selo ima i imat će u buduće od njega veliku korist. Osobito je dobro došao onima, koje su zabacile narodnu nošnju, te će si odsad znati same krojiti i šivati moderne oprave, a neće trebati da ih nose švelјama u Cres ili Lošinj, za što bi prije potratile mnogo skupocjena vremena i teško zasluženа novca. Jer je i ovdje zauzela maha nesretna moda; osobito je mladji naraštaj ponešto na slijedi, a svojinu svojih predja — ono čime bi se pravom naše majke i bake ponosile, omalovažaju. Često čujemo gdje vele: «To je starinsko, to nije više moderno, tako se stare odijevaju». Žalosno. Dostarinske nošnje u naše selu. — **Žena.**

Franina i Jurina

Fr.: Kamo si se to zagalil?

Jur.: Gjedam va nebo.

Fr.: Čekaš ča od zgora?

Jur.: Za sada ne! Zabavjam se gjedajuć kako zvezdi lete.

Fr.: Va ovem mesece ih najviše pada. Neki ih zovu i suze Svetega Lovrinca.

Zač to?

Jur.: Zato, zač ih najviše pada 10. augusta na dan Svetega Lovrinca, velikega Božjega mučenika.

Fr.: (zapjeva)

Blažen sveti Lovrinac,
Tvoje sestre doma ni,
Zač ju je majka zaklela,
Jeno jutro kvatrno,
Jeno jutro nedeljno,
Ni ju tela slušati,
K maši ju je poslala,
Volela je šetati,
Nego k maši hoditi,
Ju je tužna zaklela,
Već je potle doma ni...

Ma — te zvezdi ne padaju samo va auguste. Ja sam ih videl i va novembre i va maje i va drugeh mesecеh. Ča mi ga je to? I — su pak to zvezdi, ale nisu?

Jur.: Za pravo reć, to nisu nikakovi zvezdi, nego kada veći a kada manji kusi od repatic, ke su se raspale.

Fr.: Ča se i repatice raspadaju?

Jur.: Kako i telo čovječje i kako svaka stvar na ovem svete, zvan duši, ki gre Bogu na račun uprav onakovu kakovu ju je on stvoril, ako ni — razume se — na njoj nikakovega smrtnega greha.

Fr.: To mi je prva, ku čujem, da se repatice raspadaju. A je pak ki kada to videl?

Jur.: Kako ja tebe sada gjedam, tako su ljudi leta 1846. gjedali jednu veliku repaticu, ka se je raspadala na dva dela. Kasneje su se ta dva dela raspali na milijun drugeh manjeh kusi i ti kusi sada lete po nebe svaki za sebe kako i mi, kako i mesec i kako i tolike druge zvezdi.

Fr.: A svetle koliko te male zvezdice?

Jur.: Ako zapadu va zrak, ki je okolo naše zemlji, one se zapale i mi vidimo to njihovo svetlo i rečemo: Bog te pomiluj! — zač mislimo, da se je on čas jedna duša odelila od ovega sveta.

Fr.: A zač se zapale?

Jur.: Zato, zač lete kako streli, pa kada tako brzo prohajaju skroz zrak, strašno se steple i zapale. Kada pak padu va more ale na zemlju, on puta se — to se zna — pogase.

Fr.: A kada se pogase, ča ostane od njih?

Jur.: Kamenje, ale pak železo.

Fr.: Škoda da ni srebro ale zlato! Pak misli, kako bi to bilo, da bi namesto suz svetega Lovrinca padali na zemlju zlatni cekini. Kolika sreća za brižni ljudi!

Jur.: Ja ne znam, ako bi pak to bila Bog zna kakova sreća!

Fr.: A zač ne?

Jur.: Prvo: ako bi na zemlju naletelo preveše zlata, ne bi to zlato imelo prave vrednosti, zač ne bi nijedan za njega maril, kako se danas puno ne mari za batudu po cestah.

Fr.: Tu imaš i ti pravo.

Jur.: A drugo: kako je svem ljudem nemoguće ugodit, ne bi njim se ugodilo ni onput, da njim mesto onеh maleh zvezd pada pred nogi samo suho srebro i zlato. Češ da ti dam jedan primer? Čuj! Ti znaš, da va ovem istem hipe, dokle se mi ovako mirno i lepo razgovaramo, ima na svete milijuni ljudi, ki leže bolni i nemoćni, a ima ih sva sila, ki se va najstrašnejeh mukah bore zi smrtju, ka ih čeka. Da pred svakega onega nesretnika pade z neba po jedna vreća zlata, ča misliš, da bi njoj se on jako razveselil? Ne bi! Ma da mu z onega istega neba pade jedna samo kapljica zdravlja, ča misliš: kako

mu bilo? Srećan bi bil, sto puti sretni nego da se je na njega prevalil tabakul najlepjega i najvećega bogastva ovega sveta.

Fr.: A mooo!

Jur.: Čekaj, dat ću ti još jedan primer. Jedan brižan čovek, sâm va jednem velem dezerte, umira od glada. Noć je svetega Lovrinca. Zvezde padaju, lete i lete. On umirući čovek ih gjeda i misli. Ala, ugoni, ako moreš: ča on promišlja va onem hipe?

Jur.: Ja bim rekal, da promišlja, kako bi to lepo bilo, kada bi namesto oneh zvez padale na zemlju — pinki kruha.

Jur.: Tako je! Zlato je lepa stvar, ma već puti ni ni va njem sva sreća. Pitaj na priliku jednu divojku, da ti reče, ča bi ona najvolela, da njoj va noće od svetega Lovrinca pade z neba i čut ćeš, ča će ti odgovorit. Odgovorit će ti, da bi najvolela, da bi njoj z neba pal jedan lepi frajar, pametan, ki ne hojeva atorzijo, i ne gubi noći i ne pijančuje — z jednum besedum: jedan fanjski mladić prez vicija, zdrav i krepak, dobar i skrban i sve ča j kade.

Fr.: Ja — ma takoveh mladići ni već ni na zvezdah

Jur.: Neka ni, ja sam ti samo otel z ovem pokazat, da ni sve va bečeh. Pak ako ćeš da znaš, ima još dandanašnji na tisuće i tisuće ljudi i va Afrike i va Azije i va Amerike i va Australije, ki nit ne znaju, ča su beči.

Fr.: Ne znaju! A kako moru živet prez njih?

Jur.: A kako živemo mi? A kako ćemo živet ovu zimu?

Fr.: Neka buđe, kako ćeš ti. Ma da tebe ki pita, ča biš otel da pada z neba namesto oneh maleh zvezdic, ča biš mu odgovoril?

Jur.: Ja bim mu odgovoril, da bim bil najsrećniji, kada bi se svako leto va oveh tepleh meseceh one suze svetega Lovrinca pretvorile va prave nebeske kapljice i orosile nam zemlju, ka bi nam davala i kompira i fažola i šenice i turkinje i vina i ulja i svega i svakakovega blagoslova Božjega. Viš, to bim ja otel. Otel bim, da svi naši ljudi v Istre imaju vodi i za pit i za kuhat i za držat čistu svoju dečicu. To bim ja otel, vidiš.

Fr.: To bim i ja otel, ma svejedno ne bi mi žal, da onako mej jednum kapljum i drugum pade i ki ter ki zlatni talarić...

Jur.: Pa da ti razbije ta tvoj dugi nos! A ča ne bi bolje bilo, da zajedno s manum zapivaš ovu pismicu, našu staru:...

Skupi, Bože, oblake,
Hiti Božju kapljicu,
Na ovu svetu zemljicu!

Fr.: Amen!

IZ RAČICA.

Suša. - Kradje. - Župan.

Kud kreneš, s kim govoriš, svaki je žalostan. Nema kod nas drugih razgovora, nego svako spominje samo ovu strašnu sušu, koja nas muči i zdrave ubija. Mislim da Vam o tome ne trebamo na široko pisati. Moj bi dopis bio u tom pogledu sličan svakom drugom istarskom dopisu. Svagdje je jednako, svagdje je suša jednako teška, a kiše ni izdaleka nema.

Pokosili smo travu, pomlatili smo žito, sada vadimo krumpir. Toga ima donekle, biti će nešto malo fažola, ali drugoga ne će biti ništa. Jadni mi, bojimo se ljute zime.

Uz sušu tuče nas još jedno zlo. Svako malo pojave se kod nas neki zločinci, koji nas oštete sad manje sad više. Tako su eto pred kratkim nepoznati lopovi u selu Krušvarima ukrali 18 kokoši i jednu ovcu. Malo to izgleda, ali za našeg siromašnog seljaka znači mnogo, osobito u ovakvim godinama. Neznamo, kada će ovi lopovi prestati na ovaj način živjeti. Uvijek vam mi slične vijesti javljamo.

Općina nam je župana promjenila. Time nisu zadovoljni neki Račićani gradjani. Do sada se ne možemo na njega dapotužimo. Vidjet ćemo u buduće, što će vrijeme donijeti.

«Istarska Riječ» opet neredovito stizava. Osobito je mnogo failio broja 28. Nekoji su dobili, a nekoji ne. Najviše sumnjamo na našu poštu, pak se obraćamo na ravnateljstvo buzetske pošte, da o tome izvidi i pogreške ispravi. — **Račićan.**

IZ UREDNIŠTVA.

Iz Roverije. — Vaš dopis bio je skraćen. Ono o zvonaru nismo mogli uvrstiti iz opravdanih razloga. Javite se opet doskora. Pozdrav.

Iz Nerezina. — Primili smo Vaše pismo. Ono smo nastojali urediti, ali ne možemo objaviti. Hvala na brizi i molimo Vas, javite se kojim dopisom, jer nam je to iz vaših krajeva uistinu potrebno. Samo preporučamo [illegible]. Pozdrav.

Jedna neobična istarska sedmica

Obilata kronika požara, smrti i kradja

Požar uništava 8 staja. — Pišu nam iz Rakitovca:

Već ste javili požar šume u blizini našoj prema Zazidu, a danas opet javljamo vam žalosnu vijest, naime drugi požar. To se dogodilo prošle srijede u našem selu. Popodne u 2 sata opazismo mi muškarci sa gore, koseći travu, dim u našem selu, dim sa plamenom. Počela gorjeti jedna staja, pak redom druga, treća i osma, sve su se držale jedna uz drugu. I po koja kuća je malo oštećena, pak i crkva. Sa stajama izgorjelo sve što je bilo unutra: sijeno, orudje, a dapače i dvije krave. Mi smo sa gore pritrčali da gasimo, a na pomoć nam dodje gasilnica sa kolodvora. Gasili smo i gasili svi i jedva nam je uspjelo zaustaviti požar. Spasili smo što se dalo spasiti, inače ode cijelo selo, jer je sve suho i vruće i jer je puhao vjetar. — Škoda je velika. Samo jedna kuća je bila osjegurana. Ustanovilo se, da je uzrok požaru dijete, što je vani pred slamnatom niskom stajom naložilo oganj da se igra.

Tako nam sve odnese oganj, što nije još sunce i suša. Kasno u noći dodju k nama iz Buzeta dva automobila sa gasiocima i karabinijerima pod vodstvom gosp. tenenta. Dodjoše na lice mjesta kada je vatra bila već ugašena; razvidiše kako je nastao oganj. Drugog jutra dodje g. buzetski podeštat sa g. sucem. Razvidiše škodu, a pogorelcima obećaše pomoć u budikojoj formi. To bi bilo pravedno i potrebno. Nesretnici se nadaju.

Veliki požar u Svetvinčentu. — Nekoga je dana u Svetvinčentu buknuo jedan požar, koji se je naglo raširio i zahvatio cijelu kuću, u kojoj se nalazila gostiona g. Vorana Erminia. Kada su iz Pule došli vatrogasci, koje je podeštat pozvao, kuća je bila sva u groznom plamenu, koji je sve uništavao. Bio je težak posao vatrogasaca dok su požar pogasili. Radili su 2 sata. Šteta je požara proračunana na 30 hiljada lira. Kuća je bila osigurana.

Požar šuma. — Suša silno pogoduje požarima šuma, koji se u Istri dogadjaju u zadnje vrijeme tako često. Neki dan je kod Bala buknuo u jednoj šumi požar, te je u kratko vrijeme uništio 34 hektara šume, koja je bila vlasništvo braće Župića, doktora Bemba i općine. Seljaci su priskočili da gase, te su uz veliki napor ipak uspjeli požar pogasiti.

Nekoliko dana poslije pojavio se je požar tri puta u 48 sati u šumi Karla Cegna, bivšeg podeštata. Na sreću je sva tri puta požar bio na vrijeme ugašen.

Još jedan požar šume. — Pred par dana buknuo je požar u šumi «Prastimo» izmedju Fažane i Peroja. Požar se je naglo širio te je u kratko vrijeme bilo zahvaćeno 10.000 četvornih metara šume. Iz Pule su odmah došli vatrogasci, koji su uz pomoć seljaka, poslije dugog i teškog rada uspjeli požar pogasiti. Bila je već u opasnosti i perojska borova šuma, no zaslugom onih, koji su gasili, požar je nije ni taknuo.

Požar šume na otoku Lošinju. — Dne 14. o. mj. sigurno nepažnjom kakvog prolaznika, koji je pušio i bacio žigicu ili cigaretu na suhu travu, prouzrokovan je kod Velikog Lošinja požar šume. Požar je bio pogodovan sušom i vjetrom s mora, pa se je u tren oka uvelike raširio. Zahvatio je svu općinsku šumu, što se prostire obronkom jednog brda. Tri četvrtine te šume sasma je uništeno. Šteta je vrlo velika.

U Obrovu kod Podgrada je požar uništio sedam kuća. U Obrovu kod Podgrada nesretna je vatra dne 14. o. mj. uništila ništa manje nego sedam kuća i bacila u žalost i nevolju više obitelji. Vatra se je razvila najprije u kući Martina Bubnića. Krov je te kuće bio drven i slamom pokriven, pa je vatra u tren planula punom snagom raširivši se na još šest susjednih kuća, koje su u kratko vrijeme pružale groznu sliku. Požar je svih sedam kuća pretvorio na mah u jedno strašno i žalosno garište. Odmah su se skupili seljaci da gase, a iz Podgrada je takodjer došla pomoć, no nije bilo moguće ništa spasiti. Požar je prouzrokovao jednu ogromnu štetu za seljake, kojima je iza požara ostalo samo garište, žalost i nevolja. Na sreću nije bilo ljudskih žrtava, ali su u stajama poslije požara našli karbonizirana tri vola, jedno tele i nekoliko ovaca. Treba zahvaliti požrtvovnom radu seljaka i vatrogasaca iz Podgrada i Materije, da se požar nije još više raširio.

Vatra je u Kanfanaru uništila jednu kuću. — Dne 15. o. mj. uništila je vatra u Kanfanaru kuću, koja je bila vlasništvo Josipa Zicovicha. U toj kući bila je jedna stolarska radionica u kojoj se je vatra razvila i zahvatila cijelu kuću. Ljudi su odmah pristupili gašenju, te su uspjeli zapriječiti daljnje opasno širenje vatre. U blizini je naime bio magazin drvenog materijala, koji bi bio lako planuo. Šteta iznaša oko 20 hiljada lira.

Pao s kruške i ostao mrtav. Jedan [illegible] losni dogodjaj jako je potresao i [illegible] rio selo Sv. Martin kod Buzeta. 9. tek. mj. neko opazi nešto iz daljega čovjeka da [illegible] na livadi, gdje imade više voćaka, te [illegible] misli da taj tamo spava. A onda se [illegible] nekoliko seljaka približi da vide tko je i što je. No, vidješe nažalost 19-godišnjeg mladića [illegible] gdje mrtav leži. Groza ljude spopade. Javiše nesreću karabinijerima, koji dodjoše odmah na mjesto nesreće da straže truplo, pokrivši ga plahtom. Došla i komisija iz Buzeta. Nesrećni mladić u večer zapustio tiho svoje drugove. Otišao da krade na krušku, s nje pao, a buduć je bila visoka, prije nego pao na tla, pade nesrećno na granu, ranivši se medju nogama, što mu je zadalo smrt. Nadjoše pri njemu nešto krušaka. Buduć je tu tlo strmo, kotrljao se 50—60 koračaja. Ova smrt prestrašila je cijelo selo, osobito djecu i ženske. — Majke i oci uče i opominju svoju djecu: nemojte uzimati tudje! Tudje nije blagoslovljeno! Mladić je inače bio vrijedan i dobar, ali noć ima svoju moć. Noć i strah dva su zla neprijatelja. Ova je nesreća vrlo ražalostila pokojnikovu družinu.

Puca iz revolvera u svog druga, jer misli da je zločinac. — Dogodilo se je to u Višnjanu. Pastiri Mate Balde i Bože Peršuvić spavali su po noći u štali čuvajući blago. Kad je bilo neko doba noći Mate izidje iz štale, jer je imao neku potrebu. Učinio je to polako, da ne probudi Božu. Kada se je vraćao Bože se naglo probudi. Čuje korake, a budući je držao da Mate spava, promisli, da je u staju došao neko da krade blago. Zgrabi revolver i kada opazi neku sjenu potegne. Revolversko zrno pogodi Matu, koji je pao na zemlju umirući. Kad je Bože vidio što je učinio, da poludi. Pozove brzo pomoć, no sve je bilo uzalud. Mate je ubrzo bio mrtav. Karabinjeri su uhapsili Božu, koji je nehotice usmrtio svoga druga.

Samoubijstvo našeg emigranta. — Pišu nam iz Golca:

Prošli tjedan stigla nam je tužna vijest, da si je u Americi oduzeo mlado življenje Toni Ivančić, daleko od sela i naroda svoga. Uzrok tome kobnome činu nije nam još poznat. Pokojnik bio je plemenit, ozbiljan i pošten mladić. Uzorom svim našim mladićima. Otišao je pred 5 godina u Ameriku k ocu i bratu. Radio je marljivo, štedio, sećao se uvijek svoga sela, a majci redovito slao pomoć.

Više je slučajeva kod nas, da nas za uvijek ostavljaju mladići, koji nebi bili sebi niti narodu svome na sramotu. Pok. Ivančiću pokoj vječni!

Ljubav jača od smrti. — U Puli su dne 11. o. mj. počinili samoubojstvo sergente artilerije Mario Li Vigni iz Palerma, 22 godine star, i Lidija Sprocher, iz Pule, 15 godina stara. Li Vigni je bio zaljubljen u Lidiju. Lidija je isto tako jako voljela Li Vignija. No, budući je ona bila još dijete (15 godina!) roditeljima nije bilo pravo, da vodi ljubav s Marijom. To je zaljubljene tako ražžalostilo, da su se odlučili umrijeti, prije nego li se zbog toga imaju rastati. U večer su otišli u hotel Regina u Puli. Tamo su uzeli jednu sobu. Večerali su, a u neko doba noći odlučiše, da se ubiju. Li Vigni je pucao dva puta u Lidiju, usmrtio ju, zatim ju zagrli i puca u sebe. U tren bilo je oboje mrtvo. — Ovaj žalostan dogodjaj uzbudio je sve pučanstvo grada Pule, pa je sprovod žrtvama ljubavi bio vrlo velik.

Granata eksplodira i usmrćuje mladića. Pred nekoliko dana dogodila se je u Ladavcima kod Pazina grozna nesreća. U onim se krajevima vrše vojne vježbe, pa se često dogodi, da se na poljima nadje koja neeksplodirana granata. Tako je jednoga dana naišao na jednu granatu i Liberat Ladavac, 23 godine star. Kada je on pomakao granatu, ona je nenadano eksplodirala te ga je pritom svega razmrcvarila. Malo zatim našli su ga u krvi teško izranjenoga. Bio je već mrtav.

Dijete umire od kinina. — Peri Brajnoviću iz Rovinjskog sela, boluje žena na malariji. Za liječenje rabi kinin. Jednoga dana dodje u kuću liječnik i donese novu škatulju kinina. Žena je metnula škatulju na «komò». Sin Brajnovićev, Eduard, dijete od 2 godine i pol, dodje na neki način do škatulje, sakrije se s njom nekuda, te misleći, da su one okrugle pločice u njoj bomboni, pojede svih 30 kinina. Malo zatim počeo je u želucu maloga otrov kinina djelovati. Nastupili su strašni bolovi i grčevi, dijete je vriskalo od muke. Preplašeni roditelji pozvaše odmah liječnika, koji odmah naredi, da se dijete odveze u «Ospizio Marino» kod Rovinja, da mu se tamo dade što brža pomoć. No, bilo je prekasno sve. Još putem je dijete od silnih bolova preminulo na veliku žalost roditelja.

U puljskoj luci nadjena je lješina jednog utopljenika. — Pred nekoliko dana šetali su po «Molo Fiume» u Puli dva financijska stražara. Najedanput opaze u moru jedno mrtvo tijelo, što je plivalo po morskoj površini. Odoše da tu lješinu izvuku na obalu. Odmah iza toga došla je na obalu komisija, koja je konstatirala, da je utopljenik neki Moscarda Paškval iz Vodnjana, star 29 godina, oženjen. Nezna se kako se je on utopio. Nekoji tvrde, da mu se je dogodila nesreća, a drugi opet, da je počinio samoubojstvo.

Žena umire od gutljaja octenog špirita. Dogodilo se je to pred desetak dana u Kringi. Dvadesetgodišnja Ivana Matošović, žena Valentina Moferdina, bila je u nosećem stanju. Ožednila je i dodje joj želja da popije malo vina. Otvori ormar i prihvati jednu bocu, koju odmah nagne i povuče jedan dugi gutljaj. No, odmah osjeti u ustima i želucu jedan strašan palež. Dosjeti se, da je u boci bio sigurno octeni špirit, koji se po našim kućama miješa s vodom i rabi kao ocat. Ivana počne od silnih bolova vikati. Dotrčaše svi njezini. Odoše odmah po liječnika. On joj pruži prvu pomoć, no ništa nije pomoglo. Drugoga dana Ivana podbaci plod svoje utrobe, a u subotu 9. o. mj. ona je umrla u velikim mukama, koje joj je prouzrokovao jaki octeni špirit.

Kradja u Vrhu i čudan lov lopova. — Pišu nam:

Našom poznatom suseljanu Sirotiću - Uličiću odvedoše prošle subote u noći dva dobro ugojena vola u vrijednosti od 5—6 hiljada lira. Obitelj je bila čitavi dan zaokupljena vršenjem žita i do ponoći na nogama. Vrlo umorni svi su pošli spavati ne sluteći nikakva zla, jer se kod nas ne krade. Kad ujutro ustaše, opaziše ukućani, da im je nestalo par najboljih (najžešćih) volova. Gospodar to odmah javi oružnicima u Buzetu, a tada podje u društvu u potjeru za tatovima i to putem prema Kašćergi i Pazinu. Volove opazi gospodar u svojoj šumi u Brestovici. Javi to u selo, da ljudi odnesu tatovima volove. Selo se diglo. Medjutim dodjoše tamo pazinski karabinieri preobučeni, i gospodar ukradenih volova. Nasta zabuna, dapače i pucanje, jer se nije znalo tko su tatovi, a tko karabineri. Srećom se skoro stvar razbistri, pucati se prestalo, a da nitko baš ranjen nije bio osim jednoga. Sretan naš gospodar Uličić dodje do svojih volova, a tatova kratkih rukava nestade.

Ovo je sve žalosno. Ove zime dobro bi bilo, da ima svako selo svoju noćnu stražu (rondu). Ima siromaka, ima i glada, a ima još dosti i lopova, koji kradu i bez potrebe.

Kradja ovaca u Balama. — U Balama je pred nekoliko dana izvršena jedna velika kradja, koja je ubunila sve tamošnje stanovnike. Nepoznati lopovi ukrali su braći Palaziol i Petru Civitico 34 ovce. Karabinijeri su se dali odmah u potjeru, pretraživši svu bližu i dalju okolicu Bala, no lopovi nisu uhvaćeni. Nadjene su samo dvije od ukradjenih ovaca. Uhapšene su 4 sumnjive osobe.

Domaće novosti

Otpuštanje vojnika godišta 1906.

Službeni vojni list donaša vijest, da je ministarstvo naredilo, neka se 1. septembra počnu otpuštati iz vojske svi vojnici rodjeni 1906. godine. Do 8. septembra oni će biti svi otpušteni.

Tršćanski vicepodeštat

Ministar unutarnjih djela, on. Mussolini naredio je, da se za tršćanskoga vicepodeštata imenuje odvjetnik Paolo Cuzzi, član vodstva fašističke federacije u Trstu.

50 posto popusta na željeznicama za posjetioce riječke izložbe ili postojnske špilje

Kao i lanjske tako je i ove godine vlada odredila da za vrijeme od 6. do 31. augusta imaju svi posjetioci riječke izložbe ili postojnske špilje pravo na željezničku vožnju uz pol cijene. Na svakoj stanici može onaj, koji putuje na Rijeku, dobiti putnu kartu za tamo i natrag uz pol cijene.

Za one koji se izseljuju

Od 1. septembra 1927. dalje vrijede za izseljivanje novi propisi, to jest, svaki onaj koji se kani poslije toga daseliti u jednu stranu državu, mora na k molbi za putnicu priložiti, uz ostale dokumente, i radnu pogodbu izdanu od jednog poslodavca iz odnosne države. Može se mjesto te pogodbe priložiti i poziv svojih rodjaka, koji već živu u inozemstvu, to takodjer vrijedi. Taj poziv može biti od rodjaka do trećega koljena. U svakom slučaju dokumenat ili pogodbu ili poziv rodjaka, mora potvrditi konzularna vlast onoga kraja kamo se izseljuje.

Za ratne oštećenike

U posljednje je vrijeme zapaženo, da se po našim pokrajinama nude ratnim oštećenicima nekoje osobe, koje se izdavaju kao činovnici komesarijata za ratne štete u Trevisu. One obećaju oštećenicima, da će im u vrlo kratkom roku isposlovati likvidaciju njihove odštete, te u tu svrhu sklapaju s ljudima neke ugovore, po kojima se oštećenici obvezuju po likvidaciji isplatiti tom nazovičinovniku veliki postotak (do 40 posto dapače) od likvidirane svote, a osim toga čine si unapred isplatiti velike svote za tobožnje troškove.

Komesarijat za ratne štete upozoruje sve oštećenike, neka se čuvaju ovih osoba, jer su to obične varalice. Komesarijat ne šalje za sada nikakve svoje činovnike naokolo, a kada bude vrijeme onda će ih poslati, ali ovi ne će tražiti nikakve nagrade za pregled štete, a niti će tražiti ugovor za proviziju.

Nikome nije moguće ni uz najbolje posrednike doći do likvidacije prije

vremena, pak je već s toga razloga nepametno upuštati se u troškove. Svakome će odšteta biti likvidirana, kada bude za to vrijeme, to jest kada komesarijat svrši sve radove i kada proštudira sve referate raznih komisija, koje su štete pregledale.

Za naše ribare i pomorce

Postoji jedan stari talijanski zakon, koji se provadja i na naše pokrajine te se toga zakona moraju strogo držati ribari i svi oni, koji posjeduju ladje na jedra, vesla itd. što im služe za ribarenje, prevažanje itd. U tom je zakonu rečeno, da nijedna ladja ne smije od zalaska do izlaska sunca ploviti morem a da nema na pramcu (provi) zapaljen «feral» s bijelim vidljivim svjetlom.

Ladje i brodovi na paru ili na motor moraju ispod toga «ferala» s bijelim svjetlom imati jednu «lanternu» s kombiniranim svjetlom, koje pada u zelenoj boji na desnu, a u crvenoj na lijevu stranu. To se svjetlo mora vidjeti na daljinu od 1 milje.

Protiv onih, koji se ne bi držali ovoga zakona postupati će lučke kapetanije vrlo strogo.

Sacco i Vanzetti

Imena Sacco i Vanzetti u posljednje vrijeme služe svim novinama svijeta kao glavni napis na prvim stranicama. Već se odavna, sedam dugih godina, ta imena vuku kroz novine, no u posljednje se vrijeme, u dane, kada se Sacco i Vanzetti imaju pogubiti, sva javnost ovoga svijeta uvelike zanima za njih, mnogo se o njima piše i govori.

O čemu se radi?

Nicola Sacco i Bartolomeo Vanzetti, to su dva radnika, Talijana, izseljena u Sjevernu Ameriku. Oni su državljani Sjeverno-američke Unije. Godine 1920. oni su bili dovedeni pred sud, optuženi, da su počinili grabežno umorstvo u mjestu South Braintree, blizu Providence, nad jednim činovnikom i jednim privatnim stražarom, koji je toga činovnika pratio. Činovnik je bio namješten kod jedne velike tvornice cipela pa je toga dana nosio sobom 15 hiljada dolara, koje je morao razdijeliti medju tvorničke radnike kao sedmičnu plaću. Stražar ga je pratio, da ga neko ne napadne. No, napadači su ih ipak svladali. I činovnik i njegov pratilac ostaše na mjestu mrtvi od revolverskih hitaca. Lopovi pograbiše pare i pobjegoše.

Optuženi i osudjeni na smrt.

Odmah po zločinu policija se je dala u potjeru za zločincima. Sumnja je pala na jednu lopovsku bandu što je bila već poznata u tom kraju, no poslije nekoliko dana primila je policija denunciju jedne žene, koja je izjavila, da su zločin počinili Sacco i Vanzetti radnici u tvornici cipela. Ta je žena poznata neka prostitutka. Osim nje je podnio istu denunciju i jedan muškarac rodom iz Irske. No, ni taj nije pošten, jer je već više puta bio osudjen zbog raznih delikata.

Policija je vjerovala optužbama, te je, bez obzira na osobe, koje su ih prijavile, uhapsila Sacca i Vanzettija, kao krivce za spomenuti zločin.

Proces se je vodio junija 1921. u Dedhamu, a presjedao mu je sudac Thaler. 500 porotnika bilo je odbiveno prije nego se je sastavila porota. Optuženi su imali 107 svjedoka, koji su svjedočili, da su oni nedužni. Medju tim svjedocima bio je i tamošnji talijanski konzul, koji je svjedočio, da je Sacco za vrijeme zločina bio kod njega na konzulatu. Drugi su svjedočili da je za vrijeme dok se je zločin zbio, Vanzetti prodavao na ulici ribu. Samo 5 ih je bilo, koji su mogli svjedočiti protiv Sacca i Vanzettija. Oni su tvrdili, da su Sacco i Vanzetti onoga dana i u ono vrijeme bili vidjeni blizu mjesta, gdje je zločin počinjen. Izmedju ovih pet protivnih svjedoka bila je i već pomenuta prostitutka, a takodjer i onaj Irac, koji je po zanimanju lopov. To su dakle svjedoci, kojima se ne može vjerovati. Osim toga izjavio je na sudu jedan policajac da je pomagao optužbu protiv Sacca i Vanzettija, ali da je samo lagao, da nezna ništa istinitoga o zločinu.

Na temelju svega toga izgleda, da bi sud bio morao riješiti optužbe i krivnje za zločin Sacca i Vanzettija. No, dogodilo se nešto neočekivanoga: Sud se ne obazire na vjerodostojne svjedoke, koji brane optužene, nego vjeruje nepouzdanim svjedocima (prostitutki i lopovu), koji denunciraju Sacca i Vanzettija. Iza 4 sedmice raspravljanja sud osudjuje Sacca i Vanzettija na smrt električnom strujom.

Osuda i javnost.

Ova je osuda uzbunila svu javnost Amerike, a zatim i čitavog svijeta. Svi su osudjivali sud i porotnike. U cijelom svijetu, a naročito u Americi, počela se je silna propaganda i protestiranje protiv ove osude. Naročito je medju radništvom izbijalo nezadovoljstvo. Sa svih strana digli su se zahtjevi, da bi se ova nepravedna osuda poništila, te da bi se potražilo prave zločince. To se je sve razvilo doskora u svjetski pokret za reviziju procesa Sacco i Vanzetti, koji da su pravedni osudjeni.

Smrtna osuda imala se je obaviti u sedmici od 4. do 11. augusta ove godine, 6 godina poslije procesa. Ovo vrijeme Sacco i Vanzetti čekali su u zatvoru svoju smrt.

Izjave Madeirosa.

No, u novije vrijeme zaplelo se je u slučaj Sacco i Vanzetti nešto novoga i to vrlo važnoga. Neki portugalac Madeiros morao je lanjske godine da bude usmrćen zbog nekih teških zločina. Prije nego li ga povedoše na električnu stolicu, on je izjavio, da je on pripadao onoj lopovskoj bandi, koju smo prije spomenuli i na koju se je zbog zločina prije sumnjalo. Ta banda je po njegovim izjavama počinila ono grabežno umorstvo nad činovnikom i njegovim pratiocem. I on sam je pri tom učestvovao. On je izjavio dapače, da je on sam počinio umorstvo. Sacco i Vanzetti, po njegovim izjavama, uopće nisu pripadali toj bandi i nikako nisu krivi za zločin zbog kojega čekaju smrt.

Novi proces.

Iza svega toga odlučeno je da se proces obnovi. I počelo se je opet suditi u aprilu 1926. Predsjedao je opet isti sudac, a što je najvažnije i najzanimivije kod svega toga, osuda je ostala ona ista iz prvoga procesa, bez obzira na sve izjave Madeirosa. Sacco i Vanzetti ostadoše osudjeni na smrt.

Ovo je novo sudjenje bilo vrlo kratko. Sudac je optuženima javio, da je nemoguće uzeti u obzir izjave Madeirosa, jer je tako naredila viša vlast, oni moraju biti usmrćeni.

Sacco i Vanzetti nisu se poslije prvoga procesa vidjeli 6 godina. Sastali su se opet pred starim, strogim sucem. Njihov je sastanak bio dirljiv. Sastala su se dva čovjeka čija je sudbina jedna: smrt.

Iza kako im je javljeno novo riješenje bilo im je dozvoljeno da izraze svoje zadnje mišljenje. Najprije je govorio Sacco. On izjavljuje, da su on i Vanzetti nevino osudjeni. To znade on, i znadu i svi njegovi drugovi radnici iz Amerike i cijeloga svijeta.

Poslije njega govorio je Vanzetti. On to isto izjavljuje. On i Sacco bili su pošteni radnici, koji su se trudom svojih ruku hranili, a od svakog su zlog dijela zazirali. Sud ih je osudio nepravedno, no on još jedanput viče svemu svijetu, da su on i Sacco nevini. On kaže, da su oni osudjeni najviše zato, jer su oni bili poznati zbog svojih anarhističkih političkih ideja.

Protesti.

Bilo kako bilo oni su ostali osudjeni na smrt. No svijet ne šuti. Sa svih strana svijeta digli su se naročito u zadnje vrijeme ogorčeni protesti raznih staleža, klasa i političkih stranaka svih naroda i država. Naročito se u protestiranju ističu anarhisti i komunisti, koji vrše i oružane atentate i napadaje na zgrade i osobe američkih vlasti da protest bude bučniji. Samo u Bostonu je bilo uslijed ovih atentata 100 milijuna dolara štete.

Neizvjesnost.

Sve to je ipak imalo nekog uspjeha. Smrtna osuda morala se je obaviti 11. o. mj., no najedanput je vlada odredila, da se prenaša za 10 dana.

Sada je život Sacca i Vanzettija u neizvjesnosti. Očekuje se kako će se ponijeti vlada, kojoj je da odredi hoće li se bez obzira na ikakve proteste izvršiti smrtna osuda ili će Sacco i Vanzetti napokon biti oslobodjeni. To danas zanima cijeli svijet. Svi čekaju što će se riješiti u tom pogledu danas, sutra, prekosutra. Do 21. augusta, jer toga bi se dana Sacco i Vanzetti, u slučaju da vlada ne prihvaća nikakve proteste, morali usmrtiti.

Za Sacca i Vanzettija zanimaju se ne samo radnici, nego i države i državnici. Tako je kod američke vlade posredovao za njih sam on. Mussolini, te Papa.

Najnovije vijesti iz Amerike daju nadu, da će Sacco i Vanzetti poslije 7 godina patnje i iščekivanja smrti biti oslobodjeni smrtne kazne. U tom bi se slučaju opet pristupilo jednom novom temeljitom i pravednom procesu. No, to još nije stalno. To se samo tako govori dok se još nezna što će najviše vlasti riješiti.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

JAVNA ZAHVALA.

Potpisana zahvaljuje ovim svim prijateljima i znancima, k... prigodom smrti našeg nezabor... oca i supruga

JAKOVA

nastojali ublažiti našu bol. Ujedn... hvaljuje svim onima, koji su ... smrtne ostanke cvijećem i vije... te svim onima, koji su ispratili ... pokojnika do hladnog groba.

Napose se zahvaljuje veleuč. ... Dr. Tomasu baronu Lazzariniju, k... nastojao svim srestvima da olakša ... govu bol.

Sv. Nedelja od Labina, 10. aug. 1927.

Obitelj ČERNJUL.

Širite „Istarsku Riječ"!

P O D L I S T A K

Kad se je Miho ženija...

Večerali smo, kad je niki zronpa na vrati. Mati je pošla upriti i na vratih je sta Miho. Bija je lipo ubučen. Brgeše je ima ud pana i kružat. Iz žepa mu je gleda veliki crleni faco, a znutra se je vidija kraj ud digetice. Šiljar mu je sta na jedan bok, a na njen živa roža z perljen ud onega lipega tiča.

Na vratih se je pofrma i reka: Faljin Bog i pun nikega straha prikoraknuja prag. «Vazda budi» mu je reka utac i ponudija mu neka side i gre pomoći večerati. Jisti ni stija, a bukà je donija samo do usti; ni piti ga ni bilo volja. Vidilo se je da mu je tisno. Na stolici se je ubrača i miša, a i lice mu se prominjivalo! Kad smo povičerali, prikrižili se, sija je i on h ognjištu.

Sestra je vuzela pletilo, a mati prešlicu. Utac je zvadija «pipicu», napunija je i nažga. Nikoliko minuti je bilo tiho kako u crikvi, nidan se ni ni maknija.

Najzad je počeja: «Doša san...», ruke je stavija za vrat i spogledíva Maru, drugo ni moga niš zreči. Jopet je bija muk... «Doša san... ako ćete» — jopet je gleda Maru na šbaricu, — «mati mi je stara a ni utac ni jako za delo, ko bi mo se složili ja i Vaša Mara, ko bi Bog blagoslovija!» Kad je to zreka, Mari je palo pletilo z ruk, mati je frmala ruku na prešlici zdigla obrve i na široko gledala, a utac je još do polovice punu pipicu stresa po škanjiću... Na Mari se je valje vidilo, da ni zadovoljna, ma utac je popravija muštače i reka: «A, a, sinko moj, to su teške stvari, aš to ni za jedan dan, spomenuti ću se z mojon staron i z Maron, pak ćemo ti poslati reči.» Vidilo se je, da bi utac bija rad, aš on je zna s ke fameje je.

Mara je valje pošla va kamaru, nagnula se je na brkun i čula kako njoji dragi na tanko kanta:

Neka gori ča će ki
Ti si moja, ko ćeš ti
Za drugega nećeš poj,
U moju ćeš bižu doj!

Mari su došle suze na oči. Kad njoj je drugi dan otac govorija, ni stila niš reči. Bila je jako žalosna. Starijin ne bi bila pošla z volje za svi svit, tako je bila navážena ud malih lit.

Kad je ponesla ručenje svojoj «dičici», tako je zvala kokoše, golube i kuneliće i metala njin, sakemu na soj kraj, a oni bi njoj ud dragosti skakali po rukah i krilu, ulovila je «šarina» i počela ga bukivati. Kad san to vidija san poša u hižu i valje san reka: Nemojte znate, da bi te njoj još ča kad rekli. Utac je gleda pripľašeno i reka: ...A...tr ki je sili!

Drugu nedilju se je Miho z drugon napovída...

Prikodražan.

Broj 34 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 25. augusta 1927. Pojedini broj 25 cent. God. V.

„Istarska Riječ“
izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Politički pregled

ITALIJA.

Odbor za nadzor nad cijenama. — U Rimu se je pred neko vrijeme ustanovio poseban akcijski odbor za nadziranje cijena, proizvodnih troškova i plaća. Taj će odbor raditi iz svih sila, da gospodarska bitka što bolje uspije. U prvom će se redu taj odbor morati brinuti, da se cijene u rasprodaji robe na malo što brže snize, onako kako su se snizile cijene na veliko. Opaža se naime, da se cijene robi na malo vrlo polagano snizanju. Mali trgovci i rasprodavači na malo tvrdokorni su i neće da se ravnaju po novim naredbama vlade. Do sada se je provelo sniženje cijena na veliko s dobrim uspjehom, a sada treba, kako je neki dan rekao on. Rossoni, zapovjediti i malim trgovcima, da suradjuju na revalutaciji lire. Kad robu kupuju po sniženoj cijeni, morali bi je po sniženoj i prodavati. — Novi odbor, koji je osnovan u Rimu organizirati će po svoj državi posebne odbore koji će u pojedinim krajevima voditi strog nadzor nad cijenama.

Izseljivanje talijanskih državljana. — U zadnjem broju pisali smo, da je vlada odredila, da se u jednu stranu država smiju izseliti samo oni državljani, koji imaju radnu pogodbu s jednim poslodavcem iz stanovite države, ili poziv rodjaka. To je uredjeno za to, da se što bolje zaštite interesi talijanskih emigranata, koji su do sada odlazili iz Italije u svijet bez da su znali za kakvo zaposlenje, pa su često propadali u stranim državama u mizeriju osim toga ograničiti će se na ovaj način izseljivanje dobrih radnih sila, kojih je i u Italiji potrebno.

Prva sretna godišnjica nove financijalne politike. — 18. augusta 1926. predsjednik vlade on. Mussolini izrekao je u Pesaru jedan govor, koji je za novu Italiju historijski. On je tom prilikom naime udario smjernice novoj financijskoj talijanskoj politici. Julija lanjske godine bila je lira prilično slaba. Za 1 englesku šterlinu trebalo je plaćati 150 lira. No, poslije govora on. Mussolinija vlada uz pomoć naroda radi iz svih sila za poboljšanje lire. Financije su se poboljšale tako, da sada 1 šterlina stoji samo 90 lira.

Doprinosi za aeroplane, koje će narod pokloniti Italiji. — Aero Club d'Italia pokrenuo je akciju za sakupljanje doprinosa po svim talijanskim pokrajinama. Tim doprinosima kupiti će pojedine pokrajine ili gradovi aeroplane, koje će pokloniti državi, da se tako ojača talijanska avijatika. On. Mussolini poslao je dne 18. o. mj. Princu De Scalea, predsjedniku Aereo Cluba, jedno pismo, kojim mu se zahvaljuje za ovu odličnu ideju. U tom pismu naglašava, da sakupljanje mora biti uistinu «pučko», to jest, mora se nastojati, da se primaju i vrlo mali doprinosi, jer su vremena teška, pa je teško tražiti od naroda novčane žrtve. Osim toga mora se nastojati, da se nikoga ne sili na to da doprinese nešto, nego svako neka dade samo ako ga je volja. Ima provincija, koje se nalaze u vrlo slabom gospodarskom stanju, kaže on. Mussolini, koje ne će moći sakupiti ni za samo jedno krilo, a kamo li za jedan aeroplan. Više se mora pri sakupljanju doprinosa računati na to, da se u narodu razvije zanimanje i ljubav za talijansku avijatiku.

Torino će darovati državi deset aeroplana. — Pučanstvo Torina veoma je zanešeno novom idejom o sakupljanju doprinosa za aeroplane, koji će se državi darovati. Odmah je na širokoj bazi započeto sabiranje u gradu i u pokrajini pa se računa, da će Torino moći doskora darovati državi 10 aeroplana lovačkog brzog tipa.

Trst će darovati jedan aeroplan. U Trstu i pokrajini počeli su se takodjer sakupljavati doprinosi za aeroplan koji će se darovati državi. Doprinose sakupljaju «Piccolo» i «Popolo di Trieste». Na sjednici fašističkog pokrajinskog odbora zaključeno je da je najmanja kvota za doprinos 5 lira. Aeroplan će se zvati «Trieste».

Poboljšanje trgovačke bilance. — Ministarstvo financija je izdalo podatke o uvozu i izvozu robe tjekom prvog polugodišta 1927. Iz tih podataka razvidno je, da nova gospodarska politika znatno upliva na poboljšanje trgovačke bilance. Uvoz je manji od lanjskog u prvoj polovici godine za 16 posto, a izvoz za 6 posto. Deficit trgovačke bilance smanjio se je za 861 milijuna lira, to jest za 30 posto od deficita u prvoj polovici lanjske godine.

Konfinirani svećenici. — Vlasti su opazile, da medju svećenicima u Udinama ima i takvih, koji svojim radom škode državi. Petorica su bila od vlasti aretirana. Pokrajinska komisija, koja je raspravljala o njihovoj krivici, odsudila ih je na konfinaciju od više godina.

Aretirani komunisti. — U Tarantu su vlasti aretirale neki dan 8 komunista. Njihovo je djelovanje bilo upereno protiv fašizma i protiv države. Sakupljali su doprinose za pomoć komunistima, koji se nalaze u zatvoru. Suditi će ih posebni tribunal za zaštitu države.

Avijonske utakmice u čast De Pinedu. — Nacijonalni odbor talijanskih žena prirediti će doskora velike avijonske utakmice u čast slavnom generalu De Pinedu. Na tim će utakmicama učestvovati svi najbolji talijanski avijatičari. Priredba će imati službeni značaj, a biti će pod pokroviteljstvom Nj. Vel. kraljice Jelene.

Korporacijski uredi. — Novine javljaju, da će se doskora po svim pokrajinama ustanoviti posebni korporacijski uredi. Te će urede voditi pokrajinski fašistički tajnici, a baviti će se raznim korporacijskim pitanjima pojedinih pokrajina.

Veliki fašistički savjet. — U oktobru će se u Rimu sastati na konferencu veliki fašistički savjet. Raspravljati će se o dosadanjem i budućem radu fašističke stranke.

Medjunarodni djački kongres u Rimu. — Od 24. augusta do 4. septembra vršiti će se u Rimu deveti kongres medjunarodnog djačkog saveza. Tom prilikom vršiti će se u Rimu i razne športske manifestacije. Medjunarodni djački savez ustanovljen je 1919. g. Cilj tome savezu je jačati veze i sudjelovanje študenata svih narodnosti.

Petnaest gulikoža konfiniranih. — Pokrajinska komisija za konfinacije u Napulju osudila je na konfinaciju 15 osoba, koje su bile poznati gulikože.

Tri nove tvornice duhana. — U Milanu, Firencama i Napulju izgraditi će se i urediti doskora tri nove i najmodernije tvornice duhana.

Atentat na talijanski konzulat u Nancyju (Francuska). — Kad je pred par dana talijanski konzul u Nancyju došao pred konzulat, opazi pred vratima jedan kovčeg iz kojeg je izlazio dim. Otvori ga, kad li unutra nadje bombu, kojoj je bio zapaljen fitilj i do mala bi bila eksplodirala. Konzul je zagasio fitilj i javio stvar policiji, koja je odmah uhapsila nekoje osobe, na koje se sumnja, da su krive za namjeravani atentat na talijanski konzulat.

Razne političke vijesti

Pitanje Tangera. — Tanger je jedna važna luka u Maroku. Za tu se luku već dugo vremena pogadjaju Francuska i Španjolska. No, još se nisu mogle sporazumjeti. Pogadjanja se vrše već par mjeseci, a sada su se nezaključena odgodila za nekoliko mjeseci.

Let New-York—Rim. — U New-Yorku se već više vremena spremaju dva amerikanca, koji namjeravaju izvršiti let New-York—Rim. Njihov se aeroplan zove «Old Glory». Spreman je i do par će dana poletiti na dugi i opasan put.

Revolucija u Kini. — Razumije se, revolucija se u Kini nije još svršila. Nastavlja se još uvijek. No, položaj se u zadnje vrijeme znatno promjenio. Južne čete, koje su do sada bile jače, pretrpjele su u zadnje vrijeme nekoliko poraza. Sjeverna vojska napreduje protiv Šangaju i Nankingu.

Savjet Društva Naroda. — Ovogodišnje jesenje zasjedanje Društva Naroda biti će otvoreno 1. rujna. Ovaj sadašnji saziv ne pobudjuje nikakovog zanimanja, pošto ni jedno veliko političko pitanje nije na dnevnom redu. Na ovom svom zasedanju Savjet će imati da pretresa izvještaje raznih komisija i ostalih organizacija Društva Naroda.

Engleska i Rusija. — Engleski ministar za spoljne poslove Chamberlain, onaj isti, koji je prekinuo odnošaje sa Rusijom, izjavio je na jednoj od posljednjih sjednica parlamenta, da je moguće da će doći do uspostave odnošaja sa Rusijom. Listovi popraćujuć ovu izjavu vele, da se Chamberlain u Ženevi osvjedočio, da se protiv Rusije ne može stvoriti nijedan politički a još manje gospodarski blok. Time je došla politika raskida sa Rusijom sasvim na mrtvu točku. Otudjivanje od Amerike vrlo je vjerojatno odlučilo o preokretu u Engleskoj politici prema Rusiji. Francuska i japanska vlada dale su u svoje vrijeme vrlo jasno na znanje engleskoj vladi da njezinu politiku prema Rusiji smatraju neispravnom i nisu nikada sklone da slijede engleski primjer. Postoje dakle niti koji vežu Paris sa Japanom. Značajno je još i to da Engleski krugovi, koji su do nedavna bili velikodušni spram Njemačke, se sve više približavaju stanovištu Francuske i vele da se mora tražiti podpuno razoružanje Njemačke.

Nesporazumci u Rumunjskoj. — U Rumunjskoj je izmedju vlade Bratianu i regenskog vijeća, koje vlada mjesto malodobnog kralja Mihajla, došlo do sukoba. Regentsko se vijeće kratilo da objavi željeznički zakon, jer je protuustavan. Ujedno je regentsko vijeće zatražilo od Brationa da sastavi narodnu vladu. Ova bi bila sastavljena pod njegovim predsjedništvom, čime bi bio Bratianu umiren. Nova bi vlada imala da raspusti parlamenat i da raspiše nove izbore, a novo izabrani parlmenat imao bi iz svoje većine da stvori narodnu vladu.

Lindbergh na putu po Americi. — Charles Lindbergh, mladi prvak američkih zrakoplovaca, proslavljen lijetom New York—Pariz, dao se je sada na put po američkim gradovima, koji mu ranije uputiše svoje pozive. Posljednjih dana navratio se je i u Pittsburgh, gdje ga je ogromno mnoštvo srdačno dočekalo i pozdravilo. Nekako u isto vrijeme izašla je iz tiska i njegova knjiga «We,» u kojoj na jednostavan način vjerno opisuje svoj historički lijet preko Oceana.

Pred izborima u Jugoslaviji. — Izborna se kampanja nastavlja po svoj Jugoslaviji vrlo živo. Izbori za Narodnu skupštinu pred vratima su, pak sve stranke šalju u narod svoje agitatore, koji nastoje što više pristaša stranki pridobiti. Novine su pune prikaza raznih zborova političkih vodja, te nagadjanja o uspjehu ove ili one stranke. Položaj pojedinih stranaka nije u zadnje vrijeme najjasniji, pak se ne može sa stalnošću reći, ko će pobijediti. Govori se mnogo o novom sporazumu Koroščeve slovenske klerikalne stranke i radikala. Te dvije stranke rade zajedno u izbornoj kampanji, a i po izborima biti će zajedno. Možda i u vladi. Sve je moguće, jer su i jedna i druga stranka jake i složne.

Podatci o žetvi u Jugoslaviji. — Jugoslovensko ministarstvo za poljodjelstvo izdalo je pred nekoliko dana podatke o ovogodišnjoj žetvi. U Jugoslaviji je ove gosp. godine urodilo 16 milijuna 845.000 kvintala pšenice, 3 milijuna 163.000 kvintali ječma, 1 milijun 536.000 kvintali raži i 3 milijuna 63.000 kvintali ovsa. Lanjska žetva bila je u Jugoslaviji vrlo dobra. Ove je godine urodila pšenica za šest posto, ječam za jedan posto, a raž za tri posto, slabije nego lani. No, prirod domaćega žita Jugoslaviji je za njezine potrebe dovoljan, a i za izvoz ostaje još preko 2 milijuna kvintali žita. Osim toga, kaže službeni izvještaj, ima Jugoslavija još velikih količina lanjskog žita. Ovogodišnji kukuruz kaže vrlo dobro.

Vojnička urota u Grčkoj. — Grčke vlasti ušle su u trag jednoj uroti, koju su spremali oficiri. Urotnici su namjeravali izvršiti prevrat u državi, te postaviti opet na vlast bivšeg grčkog diktatora Pangalosa. No, bili su prije vremena otkriveni i pohapšeni.

Trgovački ugovor Njemačke s Francuskom i Jugoslavijom. — Prošlog je tjedna Njemačka zaključila i potpisala trgovački ugovor s Francuskom, a takodjer i s Jugoslavijom.

Prag i Vatikan. — Izmedju Čehoslovačke i Pape postojala su već od više vremena nesporazumljenja. Do tih je nesporazumaka došlo zbog nekih proslava čeških Husita, koji su veliki protivnici Pape. No, napokon je došlo do sporazuma i prijateljstva, pa je pred par dana Papa imenovao za svojeg nuncija u Pragu bivšeg goričkog poslanika u bečkom parlamentu mons. Alojza Faiduttija.

Jugoslovenski poslanik u Albaniji. — Odnošaji izmedju Jugoslavije i Albanije uspostavljeni su potpunoma. U nedjelju 21. o. mj. prispjeli su u Tiranu novi jugoslovenski poslanik Bora Jeftić i vojni ataše Simić. U utorak su posjetili albanskog ministra vanjskih poslova. Time je incident s Gjuraškovićem konačno riješen.

Avijatička utakmica u Cirihu. — U zadnjem broju pisali smo, da će se u Cirihu vršiti velika avijatička utakmica kojoj će letiti bolji vojni avijatičari raznih evropskih država. Ta se je utakmica održavala i završila. Od natjecatelja doletili su na cilj: prvi Švicar Bertsch, drugi Jugosloven Gradišnik, treći Nizozemac Schott, četvrti Jugosloven Rajević, peti Švicar Burhardt, šesti Čehoslovak Davus, sedmi Talijan Baldi i osmi Švicar Wurnum. Tom je natjecanju prisustvovao i general De Pinedo, te mu je tom prilikom podjeljena uz velike svečanosti švicarska zlatna medalja.

Kongres narodnih manjina. — Dne 22. o. mj. otvoren je u Ženevi treći kongres evropskih narodnih manjina. Na tom je kongresu zastupano 40 milijuna ljudi, to jest 35 narodno-manjinskih skupina iz svih krajeva Evrope. Kongres je otvorio predsjednik dr. Josip Wilfan. Pri tom je održao govor u kojemu je naglasio važnost gibanja narodnih manjina. Ocrtao je program ovogodišnjeg kongresa, te je spomenuo najvažnije točke, o kojima će se raspravljati. Raspravljati će se u prvom redu o ugroženju evropskog mira. Osim toga će se raspravljati o medjusobnom sudjelovanju evropskih narodnih manjina.

Bugarska i Jugoslavija. — Sve se novine zanimaju sastankom, koji su kako se kaže, imali u Monakovu jugoslovenski kralj Aleksandar i bugarski kralj Boris. Nekoje novine kažu, da je to istina, dok druge kažu da je ta vijest izmišljena. Dr. Korošec, vodja slov. pučke stranke, kako je poznato velik je zagovaratelj sjedinjenja Jugoslavije i Bugarske. On je i sam bio pred kratkim u Sofiji, da tamo propagira tu ideju. On je na jednom svom zboru izjavio, da se je kralj Aleksandar uistinu sastao s kraljem Borisom. Time je, kaže on, učinjen jedan vrlo važan historijski korak, koji označuje početak rada za sjedinjenje Bugarske i Jugoslavije.

Bugari o zbliženju s Jugoslavijom. — «Mir», list bugarskog ministra izvanjih poslova, Burova, pred par je dana objavio uvodni članak u kojemu se govori o ustanovljenju velikog jugoslovenskog imperija. Taj imperij bi zauzimao teritorij današnje Bugarske i Jugoslavije. Današnji vladari ostali bi, te bi sve bilo uredjeno onako nekako kao u staroj Njemačkoj. Tamo je sve do prevrata Bavarska imala svojega kralja, dok je u Berlinu vladao cijelom Njemačkom Vilim. U tom bi imperiju postojale autonomne države Srbija, Bugarska, Hrvatska, Slovenija, Crna Gora, Bosna Hercegovina s Dalmacijom i Macedonija. Sve te države imale bi u okviru imperija svoje vlade, kao što su u Njemačkoj to pojedine države imale. «Mir» kaže, da bi Srbija morala započeti s ostvarivanjem ove namisli. Sve je to napisano sa znanjem bugarskog ministra vanjskih poslova Burova, te je izazvalo veliko zanimanje.

Radić o sastanku jugoslovenskih kraljeva u Monakovu. — Radić je na jednom svom političkom zboru izjavio, da su se Aleksandar i Boris uistinu sastali. O tome je on dobro informiran. Kraljevi su se u Monakovu razgovarali o sjedinjenju Bugarske i Jugoslavije. Osim toga, kaže Radić, kralj Boris je izjavio, da je pripravljen odstupiti u slučaju da bi njegova osoba smetala sjedinjenju Bugarske i Jugoslavije. Radić je rekao, da je razgovor izmedju Aleksandra i Borisa vrijedniji nego li 1000 razgovora izmedju ministara i diplomata. O ovoj Radićevoj izjavi pišu sve svjetske novine.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Naše ekonomsko stanje. - Nesreća na moru. - Neki savjeti našim djevojčicama. - Vela gospoja. - One tri.

Prošle sedmice izvršilo se u Lovranu konstituiranje ondješnjeg fašističkog odbora, i tom je zgodom Nino Host Venturi držao govor, koji je našao na živi odjek nesamo u mjestu, gdje je taj govor izrečen, već i dalje, u susjednoj Opatiji, pa i ovdje na Rijeci.

U svom govoru dotakao se je Host ekonomskog pitanja, što je danas u svim krajevima na dnevnom redu kao najvažnije. Medju ostalim kazao je ovo:

«Svi u našoj provinciji jadikuju, da je ekonomski položaj vrlo težak, svi se tuže — počevši od Rijeke. Položaj je zaista težak, ali je vrijeme, da se niko ne obmamnjuje. Svi vele: položaj je težak, i na vladi je sada, da učini ovo, da dade ono. Medjutim treba vidjeti, što ima vlada da učini i što da dâ i do koje mjere. Vlada je još nedavno pokazala (i to u stvari isplaćivanja poreza) kako je u svaki čas gotova izići ovome pučanstvu u susret, ali danas se uslijed revalutacije lire bije u čitavoj državi boj za ublaženje ekonomskog stanja i tu treba da svi gradjani saradjuju i da se svi ugledaju u činovnike, koji su svi dragovoljno dopustili, da im se sniže beriva, na kućevlasnike, koji su pristali, da se snizi najamnina njihovih stanova i na radnike, koji danas takodjer rade uz manju platu.

Što se pak tiče ove naše provincije, ona je vrlo malena i bez nacionalnog hiterlanda. Treba voditi računa sa tom situacijom, koja se ne može da mijenja. Mi imamo na priliku na Rijeci na svakih trinaest osoba po jedan dućan. Čemu da se nastavlja s ovakvom agonijom? Tu je uzrok skupoće i tome treba da se učini jednom kraj.

God. 1925. spustio se na našu Rivieru golem broj gostiju, i to je dostajalo, da se mnogi kućevlasnici upuste u velike troškove, da grade i pregradjuju, tko će više, a morali su ipak računati, da bi in jedna sama nedobra godina mogla navesti u veliku nepriliku. I to se evo dogodilo. I sad se traži intervencija države. Ali ta intervencija nije moguća. Država nije tu da plaća pogrješke, što ih privatnici čine u svojim računima. Kramarski avanturieri ne mogu da traže pomoć države. Trebalo je imati više obzira prema novcu i čuvati ga. Novac je skup.»

Ovo je samo kratak izvadak iz govora, Host Venturia. Oni, koji se razumiju u ekonomske i financijalne stvari, znat će da taj govor ocijene po njegovoj vrijednosti. Što je pak do mene, iako se ja baš i nerazumijem mnogo u te tako krupne poslove, ipak se slažem s Hostom, kad veli, da nije dobro upuštati se u vratolomne špekulacije, koje se redovito skupo plaćaju. Pomanje pa do dalje, govorili su naši stari, i toga treba da se i mi držimo, osobito u ovim vremenima.

Jedna teška nesreća: u noći, na Rokovo, kad je oluja najjače bjesnila, nalazio se na Velim Vratima talijanski trabakul «Luigi Verni». Dolazio je iz Rimini, a upućen bijaše za Rijeku. Neko vrijeme trabakul je nekako odolijevao navali vjetra i mora, ali nesreća htjede, te je najednom zapao u vrtlog strašne vijavice, koja se na nj bacila i u čas ga prevrnula.

Na brodu bilo je šest ljudi: zapovjednik i pet mornara. Kapetan i dva mornara bačeni nekoliko metara na stranu uspjeli su, da doplivaju do prevrnutog broda i da se za nj uhvate. Srećom je ladjica, što je trabakul za sobom vukao, ostala neoštećena, i ona se trojica smjestiše u nju. Onda su počeli da traže i iz svega grla zazivlju onu drugu trojicu, ali od njih ni traga. Najednom im se pričini, da čuju nekakvo lupanje na brodu. Naćule uši, i razaberu, da su to ona trojica mornara, koji im daju znakove ispod broda. Oni nesretnici nisu imali kada, da se bace u more, već su ostali pod trabakulom. Zraka su imali nešto, tako da su još mogli živjeti koju uru. Trebalo se dakle žuriti. Pošto su oni izvana izmijenili nekoliko riječi s onima unutri, otisnuše se u čamcu i upraviše put Rijeke. Ovamo su dospjeli u jedan sat poslije podne. Lučke vlasti otpremile su na mjesto nesreće dva parobroda, ovima se je pridružio i jedan treći, «Luiza», što je dolazio iz Trsta za Rijeku, no kako nije imao dosta ugljena, otplovio je naprijed. I tako je trabakul teškom mukom i nakon više sati dovučen na Rijeku, gdje je već bilo sve gotovo, da se digne i da se spase one, što su unutri. Dugo je trajalo, dok su trabakul toliko digli, da su mogli bez opasnosti za one jadnike otvoriti rupu, kroz koju su se odmah spustila dvojica unutra. Svi su s velikom zebnjom čekali, što će biti. Zamislite zaprepaštenje svega onoga mnoštva, kad je malo zatim kao munja prošao glas, da je dvojice mornara nestalo, a onaj jedan, što je ostao, — je još topal, ali već mrtav. U zadnji je čas podlegao. Petnaest sati izdržao je — Bog sâm zna — u kakvim mukama, no dalje nije mogao. O tom strašnom slučaju govori se mnogo na Rijeci.

Imali smo ovih dana još i drugih nesreća na Rijeci. Tako je jedan mladić, Drenovčanin, otišao da se kupa u Rječinu i nesrećom zaglavio.

Jedna djevojka ispila je čašicu otrova i sve zbog nesretne ljubavi. Još se nalazi u bolnici i ima nade, da će se spasti. Djevojčice moje, hoćete li da vam nešto kažem? Dobro, kad već hoćete, a vi čujte: Prvo: u stvarima ljubavi svaki je mladić više manje čestit i više manje lupež. Kad vam neki mladić govori one neke slatke «fandonije», može biti da u onom času onaj lupež u njem drijema, pa da trenučano dobro i čestito misli. Ali to traje samo dok se lupež probudi. Može se dogoditi, a i dogodilo se, da je čestitost i poslije ostala pobjednica i svladala onoga lupeža, ali da se to može u redu konštatirati, treba vremena. Zato djevojčice, kad vam mladić govori one slatke «fandonije», vi ih lijepo primite, ali ih u isti čas okrenite ne jedanput nego tri stotine i tri puta, i još ne će ni to biti dosta, jer onaj lupež u vašem odabraniku ne spava uvijek.

Drugo: ako vam se uza svu vašu pažnju dogodi smola, te vam se vaš odabranik iznevjeri, molim vas najljepše i najsrdačnije: ne trujte se zbog toga, i ne skačite u more ni s trećega kata: nije vrijedno, vjerujte, nije vrijedno! Ako je u mladiću jača lupeština od čestitosti, on će vam je skrojiti ili prije ili kasnije. Bolje je prije nego kasnije. Zato, djevojčice, budite na oprezu!

Na Velu Gospoju bilo je na mostu vrlo živo. To je bio dan, kad se je mogio na Trsat bez putnice, a i natrag na Rijeku, tako da je u taj dan mnogo svijeta došlo i ovamo, da pogleda «Fieru Kampionariju».

One tri: Pjesma i proza: Jedna još sasvim mlada djevojčica išla je jednog jutra sa svojim ocem, poznatim riječkim bonkulovićem, na šetnju. Kad su bili izvan grada u šumi, djevojčica stane i poče da se divi:

— Ah, tata, kako lijepo pjevaju ptice! Ah, da mi je uvijek slušati ih! Tata, svidjaju li se i tebi ptice?

— I te kako! Malo špeha, jedno pero javoriki i dva kusa palentice — ca ćeš bolje!

Druga: Ovu sam čuo sinoć na Korzu. Preda mnom išli su mladić i djevojka neka. Najednom će onaj mladić: — Znate ca, Jorjina, ako me ne busnete, ja ću se nočas hitit s ponestri. Našto će ona njemu: — Ja, da ne bim znala, da bivate na pianterene...

Ona posljednja: Opet na Korzu. Jedan mladić jednoj gospodji: — Vidite, gospodjo, meni su drage inteligentne žene, ali kad se budem ženio, tražit ću ipak jednu manje inteligentnu od mene.

— E, onda ćete dugo čekati... odgovori gospodja. **Rokac.**

IZ VRANJE.

Suša, suša, suša!

Ni drugdje ruža ne cvatu, ali bogme ni kod nas. I Vranja u zadnje vrijeme trpi sve ono, što sva Istra trpi — žegu, sušu i sve posljedice suše.

Vrijeme nam ovu gospodarsku godinu nije nikako išlo na ruku. Već je proljeće bilo zlo, jer su nam vjetrovi škodili usjevima. Do Duhova je bilo prilično mokro, a na Duhovo je došla kiša, koja je lijepo namočila, no to je bila zadnja, a poslije joj i pomagaj. Poslije je više nije bilo, a niti znamo kada će doći. Više se puta naoblači, ali kiše nema, mjesto nje javi se koji put bura.

Suša uništava sve. Žito nam je slabo urodilo. Krumpira je malo, ono što imamo uvelo je. Fažola je sjeme. Kukuruza ni toliko. Kupusu nekoji sadili pod vodu, a nekoji nisu ni kušali, no, i jedni i drugi imati će — ništa. Repu niko nije sijao. Grožđja ima malo, ako ne dodje brzo kiša, ne će ga biti ni za lijek. Sijeno nam je urodilo srednje. No, za zimu ga svejedno nećemo imati, jer fali paše, trava je izgorjela, pak moramo blago krmiti u staji. Po šumama pada lišće ko u punoj jeseni. Od suše je nestalo vode. Marva trpi žedju, jer su sve lokve suhe. To smo si donekle i sami krivi, jer nismo u redu držali naše lokve. Pazimo za drugi put. Cijena blagu pada jako i naglo. Što da se radi?

Mladići iz Vranje.

IZ BERAMŠTINE.

Velika suša. - Teške posljedice za gospodarstvo.

Kao i drugi istarski krajevi tako i Beramština trpi silno od suše. Sve što nam je zemlja dala uništeno nam je. Kod nas nije kišilo već od 23. maja. Od onda je naše nebo vedro, može se reći bez oblaka, a sunce nas bije i bije. Nekoliko puta je doduše kušalo kišiti, no to je sve bilo ko za šalu. Prošla su dakle već tri mjeseca, a kiše nema te nema. To je previše i za dobre zemlje, a kamo li ne za naše siromašno i kamenite.

Sasma nam je osušen kukuruz, fažol i krumpir. Toga svega ne ćemo imati ni za sjeme. Isto tako zlo je za kupus i repu. Od svega toga mi živimo. Žita smo imali srednje. I žito je naime trpjelo dosta od suše. Mi žita nabrojimo svake godine samo za par mjeseci, jer smo siromašni i imamo malo zemlje, pak moramo sijati i druge plodine. Ove zime morati ćemo pogotovo da se služimo u dućanima, kao i oni što živu u gradu, samo je razlika u tome, što mi nemamo ni novaca. Morati ćemo prodavati blago. Šume smo većim djelom već posjekli, pak se od njih nemamo čemu nadati. No i marvi je sada tako niska cijena, da je gotovo sramotno čuti. Trgovci i mesari čine sjajne poslove. Za jednu kravu daju 500—600 lira, kao lanjske godine za magarca. A mi moramo blago prodavati. Što ćemo inače učiniti. Od vina se ne možemo ničemu nadati, jer je grožđje osušeno. Jesti moramo, a u dućanima na dug ne će niko da daje, pak ćemo tako žrtvovati najjači naš oslon — blago.

Čitamo u novinama, da su cijene pale za sve živežne namirnice. No, izgleda, da se naši trgovci ne drže odredbe vlade, nego još prodaju onako kako je njih volja. Neki dan je bio kukuruz pao na 80 cent. kilogram, dok je sada opet u prodaji po 95 centezima. A kada ga od nas kupuju onda nam ga plaćaju po 50 cent. To ne bi smjelo tako biti, pak se nadamo, da će vlasti i kod nas kao i drugdje red napraviti.

Čitamo u novinama, da je puljska «Federazione fra Cooperative» napravila jednu spomenicu na vladu u kojoj opisuje istarsko gospodarsko stanje i moli pomoć za istarskog seljaka. Bilo bi uistinu potrebno, da to vlada uvaži, pa da nam snizi poreze na zemljište i zemljišni prihod. U to se nadamo, a osim toga trebalo bi nadzora na cijenama po istarskim tržištima, jer bi umjerene cijene znatno upliviale na naše gospodarstvo. — **Seljak.**

IZ BORUTA.

O velikoj suši i njezinim posljedicama

Nismo Vam se dugo javljali, jer smo cijelo ljeto bili zaposleni na našim poljima. Težak nam je bio rad, no veselio nas je, jer smo se nadali, da će nam se naplatiti, ali ostadosmo ljuto prevareni. Muka nas spopada kada na to mislimo, no opet nam se čini, da će nam lakše biti, ako se nekome istužimo. Eto, i nas je suša gadno pritisla.

Zadnja nam je kiša pala o Duhovima, a poslije više ništa. Žarko nam sunce odonda bije svojim plamenim bičevima naša polja, sve nam ko zapaljeno izgara.

Žita smo imali malo. Krumpira teško, da ćemo izvući za sjeme, a kukuruza ni za sjeme. Fažola isto tako. Sijena smo imali nešto, pokosili smo i spravili u redu, jer nas nije smetala kiša. No, to je bilo još u maju. Poslije toga naše su livade sve žute i izgorene od sunca. Nove trave nema, pa nam i blago trpi mnogo, jer paše nema, sasvim tim da imamo oko Boruta nekoliko niskih dolina i ravnica. No, još je gore s vodom. Lokve su se posušile, a vrutki su presahli. Blago uvelike trpi žedju.

Ono malo grožđja, što smo imali, propada. Jako je osušeno i povenulo, tako da ni od vinograda ne ćemo imati nego samo škodu, ako brzo ne dodje kiša.

Ovdje kod nas ni stariji ljudi ne pamte ovako velike suše, kao što je ovogodišnja. Mi u ovom kraju imamo nekoje tuste i vlažne zemlje, koja je sposobna podnijeti i težu sušu. Ove godine i za našu je zemlju suša prejaka. Dok su se prijašnjih godina drugi krajevi Istre tužili na sušu, mi smo bili mirni. No, ovog ljeta pjevamo i mi s ostalom Istrom žalosnu pjesmu. Naše su se močvarne zemlje tako rasušile, da pucaju. Po našim njivama se otvaraju široke pukotine, još i jače nego po tančinama u okolici.

Slaba nam se piše za ovu zimu. Bit će nevolje. Morati ćemo se naučiti jedanput na dan jesti inače ćemo pasti u dugove.

Kao i po svim drugim istarskim krajevima tako i ovdje suša pogoduje požarima. Neki dan je sa lokomotive doletila jedna iskra na stog (kopu) sijena ovdješnje ciglane. Požar se je odmah raširio. Bilo je opasno da se jako raširi, pak je odmah priskočilo pedesetak ljudi da gase. Kopa je izgorjela uza sve pumpe i kable. No, dalje se požar nije širio. A što bi bilo, da se to dogodi gdje nema vode? Toga se najviše bojimo. Za sada svršavamo, a drugom zgodom javiti ćemo se opet. — **Borućani.**

IZ VODICA.

Lopovi su našem seljanu Ribariću ukrali par konja. - Uspjela potjera.

Primorani smo ovaj put javiti Vam jednu novost, koja je nas sve Vodičane ogorčila i uzbunila. Kod nas je opet na dnevnom redu kradja «velikog kalibra».

Dogodilo se je to u noći 16. na 17. ovog mjeseca. Nepoznati zlikovci navukli su so u staju našeg seljana Ivana Ribarića, koji stanuje u kući broj 45., provališi kroz vrata, koja su otvorena lopovskim orudjem. Odvedoše dva konja. Kada je Ribarić ranom zorom ustao i došao do staje, da nahrani blago, ostao je uvelike iznenadjen, opazivši, da je staja otvorena i da u njoj nema njegovih konja.

Odmah se je zbog toga uzbunilo selo. Ljudi su se skupili i dali na razne strane u potjeru za lopovima. Tražili su i napokon naidjoše na trag, koji je vodio preko Jelovica na Slavnik. Po tragu su ljudi išli jedan cijeli dan, dok nisu napokon našli konje privezane u jednoj strašno grdoj stablo, a blizu njih bili su i zlikovci, no ovi čim opaziše potjeru, dadoše petama vjetra i nestadu u gustoj šumi, gdje je bilo nemoguće i uzaludno loviti ih. Kod konja su pustili jedan mali «putrih», koji im je služio za vodu, jednu vojničku bluzu i jednu torbu, no po tome nije bilo moguće raspoznati ih.

Ovaj nas je dogodjaj uistinu uzbunio, već dugo ne pamtimo sličnih dogodjaja. Za seljaka je i mala kradja velik udarac, a kamo li dogodjaj se, da nekome ukradu par goveda ili konja, to je gotova propast za odnosnu kuću. Bojimo se, da se kradje ne ponove i živimo u nemiru. — **Vodičan.**

Franina i Jurina

Fr.: Danas smo veseli. Prijeli smo list od najmlajega vnuka ki j' v Amerike.

Jur.: Ča piše?

Fr.: Da j' hvala Bogu zdrav, da mu niš ne fali nego njegov mali domić, a to ce reć sve. Sada j' z ovu stran od Kalifornije, va jednoj zemlje ka se zove — — počekaj, da se spametim: Utah — ja, Utah. Va tem Utahe da živu neki čudni ljudi, nekakovi Mormoni. I još piše, da kada se vrati doma, da će nam od njih imet puno ča povedat. Si ti kada ča čul za te Mormone? Ča je to za jedan narod?

Jur.: To ti je, baš kako ti vnuk piše, neki čudan svet. Upravo ovo leto je sto let, da se zna za njih.

Fr.: A kade su prej bili?

Jur.: Nigdere. Ni ih bilo.

Fr.: E — ma od nekuda su morali prit.

Jur.: Počekaj! To ti je bilo ovako. Leta 1827. — dakle uprav sto let, sedel je neki Osip Šmit pred vrati svoje kućice va nekoj krajine, v Amerike, tamo negde blizu one vele reki Misisipi, ka je ovega leta poplavila puno zemlji i storila strašne škodi. Bila je lepa letnja noć. Ta Šmit, kako sam već rekal, sedi i sedi, i kada ti temu nebeše, najedanput mu se pari, da čuje neki glas i da ta glas prihaja z neba.

Fr.: Ma to ti je nekako kako i ona sveta Johanca...

Jur.: Pusti me govorit! On je poklej povedal, da je ono bil vaistinu glas Božji, ki da mu je rekal: Oćeš li ti, Osipe, da spasiš čovečanski rod? Čuj šta ti govori Gospodin: Jedna knjiga napisana na zlatneh stranicah skrivena je u zemlji. Kraj te knjige naćeš neke jako vredne oćale, s kojemi ćes moći onu knjigu rastumačiti. Išći i naći ćeš zakon, koji treba svi ljudi da slušaju. Hodi i propovedaj novo evangelje.

Fr.: Vidi malo!

Jur.: I ta Šmit hitil je na stran lopatu i motiku, bil je nekakov vrtlar, i ša[...] je da išće onu knjigu i oni oćali.

Fr.: A je ih pak našal?

Jur.: On je govoril, da je, ma da je po nesreće zgubil baš one zlatne tablice, na keh je bil napisan zakon Božji, ma da on zna sve ono na pamet. I on t[...] je to sve napisal va jednu knjigu i to ti je bilo to novo evangelje. I tako je nastala nova vera — mormonska vera.

Fr.: Po tem se dakle Mormonci zovu oni, ki veruju va tu novu veru?

Jur.: Baš tako.

Fr.: A kakova je ta vera?

Jur.: Spočetka se je držala Isusove nauka, ma sve ča dalje mešala se je z drugemi verami, tako da je najza[...] da postala neki miš-maš, va kem se je bilo teško razumet.

Fr.: A kako se je pak našlo ljudi, ki su verovali va one njigove ćamparije?

Jur.: A kako se je našlo ljudi, ki su po[...] verovali va ćampariji od svete Johanci? Nego oni Šmit je obnašal i je[...] neč drugo, ča mu je pomoglo, da se je njegova vera dosta brzo raširila. On je — sve tobože po Božjoj zap[...]vede — naredil, da se svaki muški Mormonac mora oženit s više žen. Tako ih je i on sâm imel niš manj nego šest, za svaki dan va šetimane po jednu.

Fr.: Ča kako Turčin?

Jur.: I drugi su imeli više žen: neki četiri, neki pet tako, da je svaki zdrav Mormonac dal na svet po pedeset maleh Mormončići. Neki bogati farmer, Devidson, imel je va Utahe sedam lepeh posestvi, s jako puno zemlji. Jedno posestvo bilo je na jedne[...] kraje, drugo na drugem i sve tako. Ta Devidson imel je sedam žen i svaku je lepo namestil kako gospodaricu na jedno premoženje. Te ženi su n[...] jedna s drugum rodile šezdeset i [...] deteta, od keh su bili četrdeset i dva muški.

Fr.: Aj štroka!

Jur.: Ti njegovi sini i hćeri nabrali su mu toliko vnuki, da kad je umrl ni ih mogla ni polovica stat va kamare, va koj je ležal mrtav. Va deset let bilo ih je već preko dve tisuće, tako da su najzada oni sami napravili za se jedan grad, ki se po njihovem imene zove Devidson City.

Fr.: Ma to je pravo čudo! Sada razumem, zač se je ta njihova mormonska vera tako brzo raširila. Šest, sedam žen — buškarona!

Jur.: Nisu samo ženi pomogle, da je ta vera napredovala. Nego i još neč drugo.

Fr.: A ča to?

Jur.: Najprvo svaki Mormon mora da plaća desetinu od svega svojga. Zvrhu tega, njihova crekva naredjuje, da mora svaki vjernik jedan dan na mesec postit, i ča s tem prišpara, mora dat crkvenom poglavice za siromahe.

Fr.: A dobivaju pak siromahi ča od tega?

Jur.: Dobivaju nevoju! Oni beči gredu svi va palači, va trgovini i va druga bogata poduzeća.

Fr.: Tako da i ti Mormoni moru reć, da njihovo carstvo ni od drugega nego od ovega sveta. Pak kako su svršili?

Jur.: Oni se još drže, sa svem tem da su bili dosta progonjeni. Onega Šmita su kamenovali, a leta 1890. veliki je amerikanski sud zabranil Mormonima, da imaju više od jedne ženi.

Fr.: I tako se sada moraju zadovoljit z jednum.

Jur.: Po sile.

Fr.: Bože moj, kako more jedan zmešan čovek svet zmešat.

Jur.: Zato bi dobro, da ti tvojmu vnuku pišeš, neka se čuva od čarlatani, keh ima posvuda, a i va Amerike. I preporuči mu, neka dobro i pošteno nastoji svoj posal, i neka nikad ne pozabi nauki, keh je doma dobil od svojga oca i materi.

Fr.: Ljudi Božji! Još bi se to otelo, da mi se tamo pomormoni i doma vrne s jednom dužinom žen i ki zna s kolikemi družinami dece.

Jur.: Lahko i to, zač ta vrag ne spi!

IZ PORNJANA KOD BARBANA.

Naša je kapelanija rascjepana. - Naše nezadovoljstvo.

Uz veliku sušu, koja je slična onoj iz 1917. godine i koja nas uvelike zabrinjuje i žalosti, imamo u posljednje vrijeme još jednu brigu i žalost, o kojoj ćemo Vam niže reći par riječi. Radi se o našoj kapelaniji.

Pornjanska kapelanija brojila je do sada 1600 duša. Bit će da gospodinu župniku barbanskom nije bilo ovo pravo, ajde, da nam uzme oko 600 duša, te nam tako sada ostaje naša kapelanija osakaćena sa 1000 duša. Neznamo što je vodilo g. župnika da to učini. Svakako ne volja vjernika. Jedno je jasno, mi nismo time zadovoljni i nećemo nikada biti.

Kada je naša crkva sagradjena nezna se. Zna se kada je povećana i popravljena. U Barbanu je od onda bilo dosta svećenika, ko bi ih sve i nabrojio, no nijednome nije nikada palo na pamet, da dira u pornjansku kapelaniju. U Poreču je bilo dosti biskupa, ali nijedan nije došao na misao da dijeli našu kapelaniju.

100 duša oduzetih nama i nekoliko barbanskih nadodano je Sv. Mariji od Zdravlja, a ono ostalo naše spada izravno pod Barban. Neznamo, bit će, da je to učinjeno radi gosp. župnika i radi njegovih zvonara. Ovo je sve učinjeno bez ičijeg znanja. Narod se je tome iza gotovog čina protivio ali je g. župnik rekao, da će, bude li se neko bunio, dati zatvoriti našu crkvu potpuno, pa će sve spasti pod Barban.

Lanjske je godine naš narod potrošio 8 hiljada lira za popravak crkve. Taj novac je sabran medju narodom. A sada nam se ovo dogadja. Sada nam se prijeti, da će nam se crkva zatvoriti.

Mi smo vjerni crkvi, pak se nadamo, da će nas presvijetli g. biskup saslušati. Mi ćemo poslati do njega naše zastupnike, pak ćemo ga zamoliti, da štiti pravicu i da povrati kapelaniji one duše, koje su od nje odkinute, neka uredi, kako je pravo. A ako ne bude ni on htio pomoći, onda ćemo se obratiti i na druge ištance.

Pornjanac.

«Naš Glas» za august.

Pred par dana izišla je iz tiska mjesečna revija «Naš Glas». I ovaj je broj kao i svi dosadanji lijepo i ukusno uredjen, te sadržaje više lijepih literarnih i poučnih sastavaka. Na hrvatskom jeziku donaša «Naš Glas» pjesme Branka Perovića, jednu pripovjetku Draga Gervaisa, članak Dragovana Šepića itd.

«Naš Glas» je jedna lijepa i korisna i ćitinia revija, pak je najtoplije svima preporučamo. Naručuje se na naslov: «Naš Glas» Trieste, Casella postale 348.

Domaće novosti

«NOVICE» PO DRUGI PUT OPOMENUTE.

Pred kratkim smo javili, da su «Novice», slovenački tršćanski tjednik, dobile od prefekta opomenu, jer su u zadnje vrijeme bile više puta zaplijenjene. Poslije te opomene «Novice» su bile odmah još jedanput zaplijenjene. Uzevši to u obzir tršćanski prefekt poslao je g. Janku Runtiću, odgovornom uredniku «Novica», drugu opomenu, koja glasi:

Prefekt tršćanske pokrajine

Vidjevši broj 32. od 11. o. mj. tjednika «Novice», koji izlazi u Trstu;

uzevši u obzir, da je podlistak «Po Benečiji» tendencijozno intoniran, tako da može uzbuniti duhove s opasnošću za javni red;

uzevši u obzir, da je objavom spomenutog članka odgovorni direktor «Novica» g. Janko Runtić dokazao, da se ne obazire na prvu opomenu, koja mu je bila dana 5. o. mj.;

saslušavši mnijenje komisije sastavljene po čl. 2 kr. dekreta od 15. julija 1923., br. 3288 (provedenoga u zakon 31. decembra 1925. br. 2309)

opominje

po drugi put — u smislu i s učinkom kako to nalaže 2. i 3. član kr. dekreta od 15. julija 1923. br. 3288 (provedenoga u zakon 31. dec. 1925 br. 2309.) — gosp. Janka Runtića, odgovornoga direktora lista «Novice», koji izlazi u Trstu.

U Trstu, 18. augusta 1927. (God. V.)

Prefekt: **Fornaciari.**

Kr. dekret, o kojemu se govori u ovoj opomeni, sadržaje takodjer i odredbu, po kojoj prefekt može da opozove priznanje odgovornoga urednika, ili može naložiti glavnom državnom sucu da to učini, ako list u roku od jedne godine primi dvije slične opomene. Osim toga daje dekret državnom sucu pravo, da novog odgovornog urednika, kojega bi list prijavio, ne prizna. U takvom slučaju može se dogoditi, da list uopće mora prestati izlaziti, jer bez odgovornoga urednika ne smije nijedan list biti. — U takovom se položaju nalaze sada «Novice».

RASPUST «ŠPORTNOG UDRUŽENJA» I NJEGOVIH ČLANICA.

U Trstu je već dugo vremena postojalo «Športno udruženje». To su udruženje sačinjavala razna športna društva iz Trsta i okolice. Pred par dana dobilo je «Športno udruženje» od tršćanskog prefekta slijedeći dekret:

Prefekt tršćanske pokrajine

pročitavši izvještaj gosp. tršćanskog kvestora od dne 17. o. mj. br. 6623, iz kojega se vidi, da «Športno udruženje» sa sjedištem u ulici Guido Zanetti br. 1 I. kat i u njemu udružena društva, djelujuća u pokrajini:

1. Športno društvo «Obzor» S. Marija Magdalena, Trst;
2. Omladinsko društvo «Prosveta», Trst;
3. Omladinsko društvo «Prosveta», Općine;
4. Omladinsko društvo «Zarja», Rojan;
5. Omladinsko društvo «Magdalena», Sv. Marija Magdalena Spodnja;
6. Omladinsko društvo «Šparta», Škedenj;
7. Omladinsko društvo «Višava», Bane-Konkonel;
8. Omladinski kružok «Rocol»;
9. Djački kružok «N. Tommaseo», Trst;
10. Športno društvo «Adrija», Barkovlje;
11. Športno društvo «Primorje», Prosek;

djeluju izvan djelokruga C. O. N. I. (Comitato Olimpico Nazionale Italiano) s političkim ciljevima, koji su protivni nacijonalnom redu;

pročitavši izvještaj pokrajinskog zastupnika C. O. N. I. od 15. julija;

uzevši u obzir, da dosadanji i daljni opstanak spomenutog udruženja i udruženih športnih društava ne predstavlja drugo, nego tvrdu volju suprotiviti se visokim ciljevima zakona, kojim je ustanovljena Opera Nazionale Balilla, kao i druge organizacije režima, s štetom i opasnošću za nacionalni red;

vidjevši čl 2. i 3. kr. dekreta-zakona od 9. januara 1927. br. 5. i čl. 215 zakona o javnoj sigurnosti, odobrenog kr. dekretom od 9. februara 1926. br. 1848,

odredjuje:

Savez športnih društava «Športno Udruženje» sa sjedištem u Trstu, ulica Guido Zanetti br. 1., te društva, koja su u njemu učlanjena i postoje u ovoj pokrajini, raspuštaju se, a njihova se obnova zabranjuje. Izvanji društveni znakovi zabranjeni su, te se zaplijenjuju. — Sve imanje udruženja i udruženih društava, zapisnici, listine, pečati zastave zaplijenjeno je.

U Trstu, 17. augusta 1927. (God. V.)

Prefekt: **Fornaciari.**

Raspust veslačkog kluba «Sirena»

Naredbom tršćanskog prefekta, comm. Fornaciari-a, od 17. o. mj. br. 6622/I., raspušten je tršćanski veslački klub «Sirena» sa sjedištem u Barkovlju. U naredbi za raspust navadja se kao motivaciju protunarodno djelovanje kluba. Dne 18. o. mj. je komesar javne sigurnosti izvršio naredbu prefekta. Imovina i knjige veslačkog kluba «Sirene» bile su zaplijenjene.

Za penzijonirane radnike.

Istarsko Udruženje Penzijoniraca poslalo je pred nekoliko dana u Rim jednu posebnu komisiju na jednu sjednicu, koja se je tamo održavala i na kojoj se je raspravljalo s nekom novom rasporedu i grupama u koje su penzijonirci rasporedjeni. Osim toga se je na toj sjednici raspravljalo i o dodatcima na skupoću (caroviveri). Bilo je naime sa strane Ministarstva Financija, odredjeno, da se penzioniranim radnicima uzmu ti dodatci. Na toj je sjednici u Rimu sastavljena jedna spomenica, kojom se moli Ministarstvo, da se dodatci ne bi ukinuli, nego neka bi se penzijonircima i dalje davali. Ministarstvo je ovu spomenicu primilo, ali još nije ništa zaključilo, no ima nade da će udovoljiti molbi penzijoniranih radnika.

SUŠA PO SVOJ ISTRI.

O toj suši već smo dosti pisali. Naši su dopisi puni jadikovanja zbog suše, koja je sve naše krajeve jako pogodila. I gospodarski list «Istria agricola» u svom zadnjem broju donaša više dopisa iz raznih istarskih sela. I u tim se dopisima govori samo o suši. Iz pojedinih dopisa vadimo samo najvažnije, za naše čitatelje, da vide kako je u pojedinim našim krajevima.

Sv. Lovreč Labinski: — Od sve Labinštine ovaj kraj najviše trpi sušu. Buduća će zima biti vrlo loša. Kukuruz je suh i bez klipova. Krumpir u najbolje doba razvitka osušio se je i povenuo. Urodilo je manje nego li se posijalo. Vode nema. Lokve suhe. Vinogradi vrlo slabi. Isto tako uljike, koje padaju u velikoj množini.

Momjan. — Suša i vjetrovi oštetili su teško polja. Krumpira je urodilo malo. Fažol, kukuruz i povrće posvema je propalo. Prva košnja bila je slaba, druga uopće nikakva. Grožđje je silno propalo, svršit će kao i kukuruz. Uljike, kojih je i onako malo, padaju suhe.

Bale. — Svake je godine u ovom kraju suša, no ove je upravo strašna: krumpira ništa, ništa kukuruza. Duhan mjesto da raste, savio se je od suše. Tri mjeseca nije kišilo, cijeli kraj izgleda pustinja. Grožđje je suho, vina će biti vrlo malo. Blago mnogo trpi jer nema paše. Gospodari su zabrinuti, moraju blago u stajama da hrane sijenom. Čime će pak hraniti ove zime?

Paz. — Od 5. junija ne kiši. I nema niti igleda, da će brzo kišiti. Vrućina je nepodnosiva, sve se suši. Šume su sve žute; lišće pada. Isto je tako i sa vinogradima. Blago trpi zbog pomanjkanja vode i zelene paše.

Piranština. — Teško je gospodarsko stanje uzrokovala suša mnogim poljodjelcima na Piranštini. Žita je bilo malo, a takodjer i kukuruz propada iz dana u dan u ništa. Fažola — minimum. Krumpira je ranoga nešto bilo, kasnoga slabo. Košnje su bilo vrlo slabe. Vinogradi popaljeni. Isto i uljike. To je bila zadnja nada, no i ta propada. Isto je tako s voćem i povrćem.

Buje. — Uspjeh žita bio je slabiji negoli se je očekivalo. Suša je i sve ostalo uništila. Zadnja se nada ulaže u vinograde, koji takodjer mnogo trpe.

Kaštelir. — Do polovice julija nije polje slabo obećavalo, no poslije je sve izdalo Suša i vrućina pritisla je teško i ovaj kraj. Košnja je bila slaba i na posijanim livadama, a na naravnim je bila nikakva. Na oranicama se nije moglo posijati zbog suše cinkvantin za blago. Krumpir, koji je rano posijan slabo je urodio, dok se od kasnoga ne će imati ni sjemena. Zelenja ništa. Kukuruz takodjer slabo izgleda. Grožđje je slabo na mladim lozama, ili na zemlji, koja je pjeskovita, ili tamo gdje se je vlažna zemlja drugi put prekopavala. Svo su vode suhe Stanovnici idu po vodu 5 kilometara daleko. Blago je slabo hranjeno. Prodaje se po niskoj cijeni trgovcima, koij čine sjajne poslove.

Gračišće. — Uslijed velike suše sve su plodine izgubljene: krumpir, kukuruz, fažol, zelje, repa i ostalo zelenje. Isto je tako s ljekaricama i travom na pašnjacima. Blago se mora hraniti u stajama. Zbog pomanjkanja sijena i nestašice novca goveda se prodaju u velikom broju i to po vrlo niskoj cijeni: po 150 lira kvintal žive vage. Seljak očajava. Nema dobrog izgleda za ovu zimu. Od čega će živjeti?! Trebalo bi započeti u ovom kraju kakvu javnu radnju, da si seljak zaradi barem kruh.

Vinogradi su vrlo slabi: grožđje se dan za danom sve više suši. U tankim zemljama naročito mladim lozama lišće uvelike pada. Ne padne li doskora kiša, vina ne će uopće biti. U par dana crknule su dvije krave.

Vodnjanština. — Zbog suše je zemlja na Vodnjanštini tvrda i vrlo teška za obradjivanje. Ne može se uslijed toga sijati jesenju zelenu krmu na njive. Gospodari su očajni, jer im je ponestalo sijena, a novaca za nabavak nemaju. Goveda se prodaju zbog toga uz vrlo nisku cijenu. To je vrlo zlo za gospodarstvo. Vinogradi su prije nešto obećavali, no sada opaljeni od sunca pružaju tužnu sliku, naročito na slaboj zemlji. Isto je tako s uljikama. Krumpira, kukuruza i zelenja — ima vrlo malo.

Izola. — Kraški kraj oko Izole, koji nije već dugo osjetio kiše, može se s pravom reći, potpuno je izgoren. Kukuruz ne će dati ni sjemena, fažola nema, krumpira malo. Voće je slabo. Uljike jako osjećaju sušu, a isto tako i loze. Vino, jedino vrelo, koje bi bilo pomoglo poljodjelca, propada. Poslije toliko uložene muke, potrošivši velike svote na zemlju — poljodjelac je ostao praznih ruku. Nada se još jedino u bilo kakvu pomoć sa strane vlade.

Boljun. — Cijeli kraj pruža jednu žalosnu sliku. Jednom riječju: sve je izgoreno, izuzevši stare loze, koje odolijevaju još, dok je na mladima grožđje povenulo. Šuma je žuta i lišće pada. 4. o. mj. jedan je dio boljunštine pretrpio jaku tuču. Tuča je uništila polovicu grožđja, što je suša poštedila. God. 1927. biti će jednaka 1917. Blago trpi pomanjkanje trave i vode.

Buzeština. — Suša je uništila dobre tri četvrtine prihoda gospodarstva. Zima će biti žalosna. Krumpira će biti vrlo malo. Fažola gotovo ništa, a sasma ništa kukuruza, koji daje seljaku tako potrebnu i dnevnu palentu. Ako ne bude doskora kiše vinova loza ne će dati ništa, a to je gotova propast za gospodara na Buzeštini. Blago trpi grozno nestašicu paše, pak se prodaje uz vrlo niske cijene. Mizerija je već u mnogim kućama, dok će, u sve kuće zima donijeti još veću mizeriju.

Svetvinčenština. — Suša traje i uništava i na dalje gospodarstvo. Kukuruz je već izgubljen. Seljak ulaže zadnju nadu u vinovu lozu, no i ona trpi od suše, pa će izdati ne pane li doskora kiša. Blago trpi, jer nema sijena ni trave, pa se prodaje danomice. Pučanstvo je očajno i boji se zime.

Lošinj. — I otok Lošinj proživljava jadno stanje. Gospodarstvo je strašno pogodjeno sušom. Sve je uništeno. Vinova loza i uljike držale su se do sada dobro, no sada se i na grožđju i na uljikama počela osjećati suša. Ako ne pane brzo jedna kiša, propasti će. Mnogo je mladih voćaka, što su lani posadjene propalo. Livade s ljekaricama opaljene su. Pašnjaci su bez trave. Ovce i drugo blago trpe glad. Šterne su gotovo sve suhe, pa se ljudi služe vodom, koja dolazi iz Pule.

Kaštel. — Suša zabrinjuje uvelike sve pučanstvo. Manjka voda za ljude i za životinje. Mora se vozovima po nju vrlo daleko. Žita su dala manje nego li se je očekivalo. Kukuruz je sav suh. Seljaci režu suh kukuruz da krme blago, jer je trava sva izgorjela. Krumpir, naročito kasni, propao je. Vinova loza, naročito u tankoj zemlji, počinje da gubi lišće, a grožđje se suši. Žalosna je slika cijelog ovog kraja.

MALE DOMAĆE NOVOSTI.

Izložba žita u Bujama. — U Bujama je početkom ovoga mjeseca organizirana i otvorena izložba žita. Tu je izložbu organizirala Putujuća gospodarska škola (Cattedra ambulante di agricoltura). Izlagalo je svoje proizvode oko 90 poljodjelaca iz Buja i okolice. Izlagalo se je žito u klasu i u zrnu. Otvorenju su prisustvovale mnoge ličnosti iz gospodarskog i političkog istarskog života.

Nove automobilske linije iz Pazina. — Već se više vremena vrše pokusi za uspostavu automobilskog prometa izmedju Pazina i Lindara. Korijera, koja dolazi iz Labina u Pazin produžuje put za Lindar. Do sada su pokusi dobro uspjeli, ako pak i ove zime bude promet moguć, uspostavit će se stalna definitivna veza od Labina do Lindara. Isto tako kuša se uspostaviti stalnu vezu Pazin-Poreč. Pokusi su dobro uspjeli.

Cesta Cerovlje-Previž. — Pokrajinski tehnički ured svršio je s popravkom ceste, koja vodi iz Cerovlja u Previž. Bila je u vrlo lošem stanju, pa joj je popravak bio silno potreban. Sada se nastavlja s popravljanjem ceste Cerovlje-Buzet, koja je vrlo važna za promet onoga kraja.

Novi puljski kaptolski prepozit. — Dne 15. o. mj., na dan Majke Božje, ustoličen je u Puli novi kaptolski prepozit. Monsignor Fulin, koji je do sada nosio tu čast, bio je službeno pozvan u Rim. Na njegovo je mjesto imenovan mons. Pavan. Tom su prigodom obavljene sve svečanosti u crkvi «SS. Cuori», jer stolna crkva, koja je bila požarom oštećena, nije još dovršena.

Vjetar je kod Lošinja prevrnuo jedan «bragoc». — 15. o. mj. bio je Kvarner sav uzbunjeni od silne oluje. Ta je oluja prouzrokovala dosti štete, a malo ne i smrt trojice mornara. Jedrenjak (bragoc) «San Marco» našao se za vrijeme najvećeg razmaha oluje na otvorenom moru u velikoj opasnosti. I doista oluja ga je prevrnula. Dva druga jedrenjaka opaze, da se «San Marco» pre-

vrnuo, pak se uputiše da mu pomognu. No, njihova pomoć bila je nemoguća, jer su valovi bili veliki, pa je bilo i za njih opasno upuštati se u borbu s morem. Dobro je, da se je sve to vidjelo iz luke Velikog Lošinja, pa je doskora na mjesto nesreće došla jedna motorna ladja, koja je spasila mornare a «bragoc» dovukla u jednu obližnju luku. Šteta je velika, jer je «bragoc» izgubio sve, što se je na palubi nalazilo.

Smrtni pad jedne djevojčice. — Dne 15. o. mj. popela se je djevojčica Viktorija Devjak, od 8 godina, iz Opatije, na jedno stablo. Nesrećom je sa stabla pala, te si je pri tom razbila glavu. Odmah je prenešena u Volosko, u bolnicu, no već je putem umrla.

Vol je u Lindaru ubio rogovima jednu staricu. — Dne 12. o. mj. popodne otišla je Josipa Filiplić, stara 67 godina, da ubere malo trave na livadu blizu kuće. Dok je ona brala travu, jedan se vol koji je u blizini pasao zaleti na nju, te je udari žestoko rogovima, bacivši je na zemlju. Ona je pala teško ranjena. Njezina vika uzbunila je ukućane, koji dotrčaše i otidjoše odmah po liječnika, koji ju je vizitirao. No, nije joj bilo pomoći, jer je nakon 2 dana teških muka umrla.

Amerikanske torpiljarke u Fažani. — Iz Trsta su pred kratkim došle u fažansku luku 2 amerikanske torpiljarke. Zadržale su se 5 dana Dne 19. o. mj. digle su sidra i otplovile za Split.

U Puli nema na trgu jaja. — Puljski list «L'Azione» piše, da u Puli na trgu nema već više vremena jaja ni za lijek. Tome je kriv cijenik, po kojemu bi se jaja morala prodavati po 50 cent. Tako je naredila općina. Seljaci ne mogu da daju jaja po toj cijeni, pak ih uopće ne nose u Pulu. Oni, koji mogu šalju jaja u Trst, jer se tamo plaćaju skuplje. Tršćanski cijenik dozvoljava prodavati jaja po 70 i 80 centezima. Općina bi morala popraviti cijenik.

Nesretna smrt mladog radnika. — Na «Saturniji» u Puli svršavali su se zadnji radovi, kad li se dogodi jedna teška nesreća, koja je uzbunila stotine radnika na ladji i sve puljsko pučanstvo. Kušalo se je neki vijak, na dizalima ladja za spašavanje. Pri tom je, nezna se kako, pukao jedan konop, tako da je ručica toga vijka počela naglo i svom silom da se okrcće. Kod toga pokusa nalazio se je i radnik Bertonja Antun, star 25 godina, iz Škocjana. Njega je ručica vijka udarila tako strašno po glavi, da je pao na zemlju razbite lubanje Užas njegovih drugova lako si je zamisliti. Došao je odmah liječnik, odvezoše ga u bolnicu, no sva pomoć bila je uzaludna. Poslije pol sata on je bio mrtav. Nesreća je na sve njegove drugove učinila dubok utisak, a smrt ih je vrlo ražalostila, jer je Bertonja bio dobar i radin mladić.

PISMO IZ FRANCUSKE.

Život naših u Loreni. - Svi ih vole i poštuju. - Ljepota kraja. - Pozdravi.

Molim Vas, gospodine uredniče, uvrstiee mi ovo moje pismo u našu dragu «Istarsku Riječ», koju i ja, koji sam inače Slovenac, ljubim, jer mi uvijek donaša vijesti iz mile moje domovine Istre.

Po svem svijetu nadje se sinova naše zemlje, pa nije čudo ako nas ima i u Francuskoj mnogo. Živimo mnogi i u pokrajini Loreni, u Distroff. Moselle blizu maloga grada Phionville. Radimo po raznovrsnim radnjama, a ide nam prilično dobro.

Ovdje ima puno rada. Kamo god idete rad odmah i prilično lako nadjete bilo na zemlji ili u rudnicima pod zemljom. Ovdješnji nas narod vrlo poštuje i ljubi, jer su naši ljudi naročito poznati kao radini i pošteni. Ovdje se govori francuski i njemački. Lorena je naime onaj kraj koji je jedanput bio njemački i zbog kojega je bilo uvijek razmirica izmedju Njemačke i Francuske. Sada ovim krajem vlada Francuska, a Njemci živu kao narodna manjina.

Kraj je inače lijep i bogat i ako polje nije bogzna kako rodovito. Pučanstvo živi najviše od zarade po industrijama i rudnicima. Da narod dobro živi vidi se po nošnji i zdravlju ljudiju. Svi dobro izgledaju, a izmedju bogatoga i radnika u nošnji gotovo nema razlike. Kuće su ovdje ljiepe i uredne, a uz ceste i puteve zasadjene su voćke, tako da ovdje voća nikome ne fali.

Kako čitamo u «Ist. Riječi» hara Istrom suša. To su žalosni glasovi za nas, jer nam je na srcu i u mislima život naših istrana. Ovdje kod nas naprotiv kiši u zadnje vrijeme danomice više ili manje. Ima dana da ne možemo ni na rad zbog kiše. Ovdje gotovo da se i ne osjeća ljeto. Nema sunčane žege, a u večer naročito biva malo i hladno. Žito je sada zeleno još, a i drugi usjevi kasnije zriju nego kod nas.

Sve je ovdje inače lijepo i veselo, samo mi stranci nemamo pravoga veselja, jer smo daleko od svojih dragih. Ovim putem šaljemo sada pozdrave svima našima u domovini, želeći im svako dobro. Pozdravljamo sav naš narod i našu zemlju, koju volimo i želimo brzo vidjeti. — **Rok Mikolavčić.**

Sacco i Vanzetti

na električnoj stolici

Zločinac Madeiros uspio je svojim izjavama u obranu Sacca i Vanzettija izazvati nov brzi proces, koji je zaključen, uza sve dokaze da su optuženi nedužni, jednako kao i prvi proces pred 6 godina: Sacco i Vanzetti bili su opet osudjeni na smrt, koja se je imala obaviti 11. o. mj.

Ova je ponovljena smrtna osuda veoma ogorčila sve one, koji su simpatizirali za osudjene. Najprije u Americi, a poslije i po svim ostalim državama svijeta, radnici su glasno protestirali protiv ove osude, koju se proglasuje nepravednom. Uslijedili su po svim gradovima Amerike, a takodjer i po većim centrima Evrope veliki štrajkovi, na kojima se je napadalo ovaj nečuveni postupak američkog suda, koji osudjuje dva radnika na smrt, a da nisu krivi za zločin, koji im se pripisuje. Anarhisti su u raznim gradovima napali na američke konzulate, a u Americi je bilo izvršeno bezbroj atentata na porotnike i suce iz procesa Sacca i Vanzettija. Sve je to bilo silno bučno i neugodno za Ameriku. Amerika je ovim dogodjazima izgubila mnogo na svojom prestižu, a pretrpjela je od anarhista dosti i materijalnih šteta. Samo u Bostonu je atentatom prouzrokovana šteta od preko 100 milijuna dolara.

Da se ovim protestima i atentatima, a takodjer i raznim internacijonalnim neugodnostima, izbjegne, američke su vlasti odlučile, da se smrtna osuda ne izvrši 11. avgusta, nego da se to prenese na 22. augusta. Kroz to vrijeme imalo se je još jedanput točno i potanko proštudirati na najvišem američkom sudištu cijelu stvar, ne bi li se možda moglo riješiti smrti Sacca i Vanzettija.

Od 11. do 22. o. mj. visjeli su opet Sacco i Vanzetti na jednoj tankoj niti života, u neizvjesnosti, nadajući se u spas. Kroz tih deset dana raspravljalo se o njima. Glavnu riječ je pri tom vodio guverner Fuller. Svi oni, koji su demostrirali za Sacca i Vanzettija umirili su se i očekivali što će sada sud zaključiti.

I ako je američki sud u prošlom procesu pokazao svu svoju strogost, i ako su suci bili apsolutno uvjereni, da su Sacco i Vanzetti krivi, branioci i simpatizeri Sacca i Vanzettija nadali su se u njihov spas, vjerovali su, da će se sud i guverner napokon uvjeriti o njihovoj nevinosti, te ih osloboditi smrti. Guverner Fuller kroz ovih 10 dana sam je lično proštudirao iznova sav proces, pročitao je optužbu, govore branitelja i svjedoka, zaključke porotnika i suca Thayera, izjave zločinca Madeirosa, pa je došao do zaključka: da je optužba ispravna, te da ne sumnja u vjerodostojnost osoba, koje su optužile Sacca i Vanzettija, da obrana nema dobrih dokaza, da se svjedoke ne može uzeti u obzir, da je Madeiros lagao i htio nasamariti sud, jer se iz istrage vidi, da on nije počinio ubojstvo, koje se pripisuje Saccu i Vanzettiju, da su porotnici sasma pošteni ljudi i da su zaključivali vrlo savjesno i strogo po pravilima zakona i čovječnosti, da je sudac bio vrlo pravedan i da nije mogao proces zaključiti, nego onako, kako ga je u stvari i zaključio, smrtnom osudom. Uzevši sve u obzir, guverner je Fuller zaključio dne 21. o. mj. svoja istraživanja s izjavom, da su Sacco i Vanzetti krivi i da je smrtna osuda pravedna. Sacco i Vanzetti moraju biti bez dalnjega pogubljeni i nema više govora o tome da bi se proces obnovio. Bez obzira na sve proteste i atentate američki sud vrši svoju dužnost.

Poslije 7 mučnih godina iščekivanja smrti, i poslije ovih 10 zadnjih još mučnijih dana, proživljenih izmedju života i smrti, Sacco i Vanzetti doznaju da je i konačna osuda slična onim prvima — smrt. Oni su u zadnje vrijeme vrlo bijedno izgledali. Propali su bili silno od duševnih patnja. Kada su doznali, da im je sudjeno umrijeti, oni su ostali gotovo obezumljeni. Sacco je pred smrt posjetila žena i dijete, a Vanzettija sestra, koja je tamo pred par dana iz Italije doputovala. Rastanak je bio veoma potresan. Vanzetti, je pri tom izjavio: «Umirem. boreći se za slobodu.» On i Sacco bili su oduševljeni anarhisti. Sacco je rekao: «Umirem i protestujem protiv nepravedne smrti.»

Poslije toga tužnog rastanka pokušale su sestra Vanzettija i žena Sacca još jedanput sreću otišavši guverneru Fulleru, ne bi li na bilo koji način uslišao njihovu posljednju molbu i oprostio osudjenima. No, Fuler im je rekao, da mu nije moguće ništa više učiniti.

I doista nekoliko minuta poslije ponoći 22. o. mj. Sacco i Vanzetti, bez odlaganja, odvedeni su iz ćelje u salu, gdje su električne stolice. Najprije je usmrćen zločinac Madeiros, koji je bio osudjen zbog nekih posebnih zločina, zatim Sacco, a za njim Vanzetti. U par sekunda bili su svi mrtvi. Tim je žalosnim činom završen jedan proces, koji je toliko zanimanja i žaljenja uzbudio po svem svijetu. No, izgleda da je cijela stvar samo formalno završena, jer se prijatelji Sacca i Vanzettija, radnici, komunisti i anarhisti naročito, dižu po svoj Americi a takodjer i po ostalim državama, da glasno protestvuju protiv izvršenja smrtne osude nad nevinima. I ko zna kako će sve to još svršiti. Svakako bez štrajkova, nereda i atentata ne.

I doista. Najnovije vijesti iz Amerike, iz Chicaga, New-Yorka, Pittsburga itd. govore o silnim štrajkovima i bunama radnika, te o borbama po ulicama s policijom. Vijest, da su Sacco i Vanzetti usmrćeni ko grom se je razlegla kroz sve radničke redove. Anarhisti, kojima su usmrćena dva druga navaljuju na sudove i druge razne oblasti. Vlasti su organizirale vrlo dobru obranu, zgrada gdje su usmrćeni Sacco i Vanzetti, te palača guvernera Fullera zastražene su jakim odredima policije. U Meksiku, u Južnoj Americi, u Braziliji i Argentini, takodjer su se radnici digli da štrajkuju i protestuju. O tome su stigle samo prve kratke vijesti. Svi će ti štrajkovi i bune imati teških posljedica i šteta.

Evropa je takodjer uzbunjena. Sve novine, pa i one, koje ni malo ne simpatiziraju s komunistima i anarhistima, pišu vrlo zanosno o Saccu i Vanzettiju, koji nisu krivi za zločin, koji im je pripisan, nego su usmrćeni samo zato, jer su bili anarhisti. Osudjuje se Amerika i ovaj njezin nimalo čovječanski postupak.

U Parizu su dan poslije smrti Sacca i Vanzettija svi radnici štrajkovali. Po ulicama su se razvile silne protestne povorke, koje su htjele navaliti na američko poslanstvo, da ga demoliraju. Brojni odredi policije kušale su to spriječiti, no sakupljene i ogorčene mase navališe na policiju. Po svim pariškim ulicama vodile su se krvave borbe. Anarhisti su provaljivali na kafane, barove i dućane i sve razbijali. Po ulicama su ko za vrijeme prave revolucije bile podignute barikade od povaljenih automobila, kočija itd.

Na tim se je barikadama razvila višesatna borba policije i masa, koju je tek jedna jaka kiša rastjerala! Na pariskih ulicama ostalo je par stotina policaja ranjenih, a ranjenih radnika ima računa se na hiljade. Koliko je mrtvih još se ne zna.

U Ženevi su radnici proveli ono isto što i u Parizu. Razbijali su i borili se s policijom. Navaljivali su na palaču Lige Naroda i američkog poslanstva, no policiji je uspjelo rastjerati ih. Ima mrtvih i ranjenih.

Isto tako došlo je do nereda i u Berlinu, a i drugdje. No, o tome nema još točnijih vijesti.

✝

Tužnim srcem javljamo svim... cima, prijateljima i znancima, d...

Katarina ud. Stanger

preminula u Voloskom dne 23. o. ...

Volosko-Trst, 24. augusta 1927.

Rastužene obitelj:
STANGER-CINK...

Broj 35 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 1. setembra 1927. Pojedini broj 25 cent. God. V.

„Istarska Riječ"
izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar". Pretplata za tuzemstvo iznaša 15.— lira na godinu, a inozemstvo 25.—lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". — Narodna poslovica.

Istarsko poljodjelstvo i teške posljedice suše

Predlog za najshodniju pomoć: Zaposlenje seljaka na javnim radnjama

Predlozi za pomoć istarskom seljaku, izloženi vladi u jednoj spomenici Kr. Komisije za Istru.

Dne 26. augusta predao je senator Ghersich, predsjednik Kr. Komisije za Istru, istarskom prefektu jednu spomenicu, u kojoj u kratkim i jasnim potezima prikazuje posljedice, koje ima ovogodišnja suša za istarsko gospodarstvo, te postavlja nekoje važne i korisne predloge, koje bi vlada morala prihvatiti što prije, da se istarskom seljaku pomogne. Ovo je druga spomenica u tom smislu. Prvu je sastavila «Federazione Agraria Cooperativa Istriana», te smo o njoj već pisali. Uvod spomenice glasi:

«Kr. Komisija za Istru zabrinuta je duboko novim i teškim posljedicama neprestane i upropaštujuće suše, koja se je oborila na ovu nesretnu pokrajinu, te je gotovo uništila usjeve i povrće, a teško štetovala uspjehu vinograda — naročito na tankim zemljama, — maslina, voćaka, te dapače i duhana, potpuno pak uništila i izgorila travu na livadama i pašnjacima, a to prijeti propašću istarskom živinogojstvu, koje se je sada u zadnje vrijeme pridizalo iz teškog ratnog i poratnog položaja.

Kr. Komisija za Istru, zaključila je na svojoj sjednici od 19. augusta, da upozori kompetentne na prvu i brzu pomoć, kojom bi se doskočilo najglavnijim životnim potrebama seljačkog pučanstva. Kada bi se ta pomoć provela, seljak bi se mogao zaposliti, te bi tako ipak nekako proživio jesen i zimu.»

Predlozi.

Poslije toga kratkog, ali jasnog uvoda, u kojemu je dana žalosna slika teškog položaja našeg poljodjelca, u spomenici se navadja sve one javne radove, koji bi se morali provesti odmah ili što prije, i na kojima bi se siromašan seljak, upropašten sušom, mogao zaposliti. Zemlja nije ove godine seljaku ništa dala, pa će prema tome ove zime gladovati, ne dade li mu se zaposlenje, gde će moći zaslužiti koju liru za namirenje najglavnijih potreba.

Predlaže se, da bi se na otoku Cresu nastavilo s gradnjom ceste Cres—Sidimer. Ta je cesta već započeta, te je izgradjeno oko 2 km, još se mora graditi 1.800 m. Tamo bi za veći broj seljaka bilo posla do konca novembra.

Zatim bi se mogla dograditi cesta Sv. Lovreč Pazenatički—Žbandaj (km 6.400), i tamo bi bilo posla za pučanstvo iz okolice do konca novembra.

Dne 21. augusta bili su procjenjeni troškovi za gradnju ceste Veliki Lošinj—Mali Lošinj. Tamo bi se imalo izgraditi oko pol kilometra ceste. Rad bi stajao 68.809 lira, a zaposlilo bi se dosti radnika.

Općina Umag traži od «Zavoda za kredit javnim radnjama» zajam od pol milijuna za konstrukciju vodovoda iz Petrovije. Vlada bi morala odmah poduzeti potrebne korake, da se taj kredit Umagu što prije dobavi. Taj bi rad dugo trajao, a mogło bi se na njemu zaposliti priličan broj seljaka iz okolice, koja je teško pogodjena sušom.

Na svojoj sjednici od 22. julija Kr. Komisija je zaključila, da će doprinijeti 25 posto za troškove oko izgradnje ceste Izola - Dolina - Dragonje (kilometara 11.740). Troškovi za taj rad iznašaju 1,300.000 lira. Vlada će na temelju zakona o javnim radnjama doprinesti polovicu, 25 posto općina, dok će Kr. Komisija doprinijeti spomenutih 25 posto.

Vlada bi morala staviti što prije na raspolaganje svoj dio, da se rad uzmogne započeti. Tamo bi se takodjer zaposlio velik broj od suše upropaštenih seljaka.

Na istoj sjednici zaključila je Kr. Komisija, da će doprinijeti 250.000 lira za gradnju ceste Cres - Sidimer - Beli. Toliko će doprinijeti i Creska općina. Rad je strategički značaj, a cesta bi duga 22 km. Trošak za tu cestu iznašati će 1,952.000 lira. 1,452.000 morala bi doprinesti država. Kr. Komisija predlaže državi, da anticipatno isplati svoj dio, kako bi se spomenute ceste mogle započeti što prije. Radove bi vodio pokrajinski tehnički ured, koji bi nastojao o ekonomiji i zaposlenju siromašnog pučanstva.

Nove projektirane ceste

Osim gradnje spomenutih cesta, Kr. Komisija predlaže vladi, da bi počela sa izgradnjom novih cesta, što ih je već projektirao pokrajinski tehnički ured. Trošak za te nove ceste iznašao bi 12 milijuna 470.000 lira ukupno. Time bi se takodjer zaposlilo mnogo seljaka, i pripomoglo istarskom upropaštenom gospodarstvu. Nove projektirane ceste, koje Kr. Komisija predlaže za izgradnju, bile bi:

1) cesta Lanišće - Lupoglava, koja bi imala vojni, strategički značaj, duga bi bila km 11.300, trošak bi za izgradnju iznašao 1 milijun i pol lira;

2) cesta Kopar - Babići - Truške - Topolovac - Belvedere - Oprtalj, duga km 28.200, trošak 3 milijuna 400.000 lira;

3) cesta Piran - Štrunjan (ratifikacija), duga km 3, trošak 1 milijun i pol lira;

4) cesta Buje-Brtonigla (ratifikacija), duga km 4.500, trošak 600 tisuća lira;

5) cesta Vrh - Svi Sveti, duga km 5.500, trošak 700 tisuća lira;

6) produženje ceste Viškovići - Val Mazingi, dužina km 5.600, trošak 700 tisuća lira;

7) cesta Brtonigla - Krasica - Grdoši - Grožnjan, duga km 9.400, troškovi 1 milijun 200.000 lira;

8) cesta Pazin - Grdoselo - Zamask - Livade, duga km 21.900, trošak 2 milijuna 850.000 lira.

U spomenici kaže Kr. Komisija, da bi ovi radovi oko cesta bili u raznim krajevima Istre, pa bi se tako razmjerno jednako svim stanovnicima moglo radom pomoći. Kad bi se ovi radovi započeli, bila bi to jedna velika blagodat za istarskog poljodjelca, za pokrajinu, a i za državu, koja mora misliti na to, da su Istri dobre ceste vrlo potrebne.

Kr. Komisija misli, da će vlada jedino, ako prihvati ove predloge, pružiti pravu pomoć Istri, koju je suša upropastila. Toplo preporuča, da bi vlada to sve prihvatila odmah i odmah nareдila, da se radovi oko svih predloženih dila, da se radovi oko svih predloženih cesta započnu. Kr. Komisija se nada, da će vlada uvidjeti težak položaj istarskog siromašnog seljaka, pa će predloge prihvatiti.

Nova pošumljivanja, da se zaposle sušom upropašteni poljodjelci.

U subotu, dne 27. augusta, sastao se u Puli na sjednicu Istarski Šumski Odbor, kojemu je predsjednik kom. Rizzi. Na toj se je sjednici zaključilo, da se zamoli vladu, neka bi što prije dala Odboru na izvanredno raspolaganje veću svotu novaca za financiranje radova oko novog pošumljivanja raznih golih istarskih krajeva. To bi se pošumljivanje imalo provesti u prvom redu za to, da se dade zarade poljodjelcima, koji su zbog suše izgubili sav prirod zemlje, pa će ove jeseni i zime trpjeti veliku mizeriju, ne priskoči li im se na ovaj ili sličan način u susret. (U tom smislu sastavljena je i spomenica Kr. Komisije, koja predlaže gradnju cesta). Iza oduže debate, odbor je odlučio, da se on. Mussoliniju, predsjedniku vlade, pošalje slijedeći brzojav:

«Istarski Šumski Odbor, sazvan na prvu sjednicu, da ispita položaj, koji je u Istri prouzrokovala suša te neprestani veliki požari, moli, da mu se izvanredno doznači jedan milijun i pol lira za pošumljenje preko hiljadu hektara kraškog zemljišta, jer će se na taj način riješiti prešno pitanje teškog gospodarskog položaja, a takodjer i pitanje budućeg razvitka istarskog poljodjelstva. Odbor se preporuča Vašem hotnom interesovanju V. E. za riješenje ovog važnog i prešnog problema.»

Intervencija kod vlade za istarske poljodjelce.

Dne 24. o. mj. fašistički je poslanik on. Mrach posjetio u Rimu on. Turatija, generalnog sekretara fašističke stranke. Referisao mu je o velikoj suši, koja Istrom vlada, i koja je sasma upropastila ovogodišnje usjeve, s velikom štetom za siromašno istarsko gospodarstvo, uslijed česa je istarski seljak pao u opravdani očaj, jer je u velikoj mizeriji, a ove mu zime prijeti i neizbježiva glad.

On. Mrach je predložio on. Turatiju, neka bi se na visokim kompetentnim inštancama pitanje Istre proučilo i neka bi vlada što prije pružila jednu širu pomoć očajnom istarskom gospodaru, jer će mu inače sasma propasti i poljodjelstvo i živinogojstvo.

On. Turati je referat i predloge s velikom pažnjom saslušao, uzevši u notu sve potrebe istarskog seljaka, pa je obećao, da će o tome govoriti s predsjednikom vlade on. Mussolinijem. Osim toga rekao je on. Turati on. Mrachu, neka bi ove sedmice došao opet u Rim, pa da i sam razgovara o tom pitanju s on. Mussolinijem.

Prefekt za istarske poljodjelce

Kao i svi ostali istarski krajevi, tako je i Rovinjština jako osjetila posljedice suše. «Consorzio Agrario» sa sjedištem u Rovinju, smatrao je za shodno upozoriti puljskog prefekta na težak položaj poljodjelaca, te ga zamoliti za što izdašniju pomoć, kako bi se u budućoj godini mogli poljodjelski poslovi nastaviti u redu i na vrijeme.

Prefekt je na molbu rovinjskog konzorcija odgovorio brzojavno ovako: «Obavijestio sam vladu o teškim štetama, koje je od strašne suše pretrpljelo istarsko poljodjelstvo i živinogojstvo, zamolivši brzu pomoć.»

Sastanak istarskih podeštata.

Dne 4. septembra, u 10 sati ujutro, sastati će se u pazinskom municipiju podeštati svih onih istarskih općina, u kojima je poljodjelstvo i živinogojstvo jako oštećeno sušom. Ideju je za taj sastanak dao plominski podeštat Depangher. Sakupljeni će podeštati raspravljati o teškom gospodarskom položaju, u kojemu se danas nalazi istarski seljak, te će stvoriti bazu jedne zajedničke akcije protiv teške gospodarske krize, koju je prouzrokovala velika suša.

Politički pregled

On. Mussolini u Trstu

Dne 24. augusta popodne prispjela je u tršćansku luku ratna jahta «Giuliana», praćena od jedno torpiljarke i dva masa. Jahta je vijala zastavu predsjednika vlade. Niko se nije nadao, da bi on. Mussolini mogao doći u ove dane u Trst, no uza sve to velikom se brzinom gradom pronio glas o njegovom dolasku. Na obalu je nagrnulo veliko mnoštvo naroda. Sve su kuće izvjesile odmah zastave na pozdrav visokom gostu. No nisu se vršile nikakve svečanosti ni svečani prijemi, jer je on. Mussolini došao u Trst sasma privatno. Malo iza dolaska on. Mussolini se je pokazao na palubi ladje, koja je bila usidrena u sredini luke. U večer je na obalu nagrnuo sav Trst. Pučanstvo je oduševljeno klicale gosta. Muzike su svirale nacijonalne pjesme, no on. Mussolini nije toga dana silazio. Drugi dan ujutro je on. Mussolini otišao motornim čamcem na motornu ladju «Saturnia» društva «Cosulich». S velikim je zanimanjem pregledavao ovo remek djelo moderne brodogradnje. Na «Saturniji» se je zadržao tri četvrt sata, a zatim je došao na obalu, gdje ga je čekao automobil, kojim se je odmah odvezao u Goricu. Iz Gorice se je vratio pred večer, no nije se zadržao u gradu, nego je odmah otišao čamcem na «Giulianu». Narod je taj dan u masama čekao on. Mussolinija na obali. Treći dan njegovog boravka u Trstu bilo je proglašeno, da će on Mussolini doći na prefekturu u 5 sati na večer, pa neka se narod sakupi na trgu «Unità» da ga pozdravi. No, važni državni poslovi prisili su on. Mussolinija, da je morao odmah automobilom krenuti za Rim. I ako je posjet on. Mussolinija bio sasma privatnog značaja, Trst je u dane njegovog boravka u njem izgledao svečano raspoložen i radostan zbog velike časti, koju mu je učinio on. Musolini.

On. Mussolini u Gorici. — Dne 27. augusta došao je iz Trsta u Goricu predsjednik vlade on. Mussolini. Odmah je otišao na aerodrom u Miren, gdje se je obavila velika vojnička parada. On. Mussolinija pratili su general Cavallero, podsekretar ministarstva rata, general Ferrari, načelnik generalnog štaba, general Petitti di Roreto, Grazioli, Montanari i mnogi drugi generali vojske i milicije, te veliki broj nižih oficira. On. Mussolini je pregledao pješačke čete, koje su bilo postrojene u stupniji dugoj više od kilometra. Zatim je stupio na priredjenu tribinu da prisustvuje defileu. Defilirale su tisuće vojnika infanterije, artilerije, bersaljera, konjice, genija itd. U zraku su kružili vojni aeroplani. On. Mussolini je bio zadovoljan sa defileom, pa je poslije pozvao pred sebe sve oficire, te im je s nekoliko srdačnih riječi rekao, da je s njima vrlo zadovoljan. Poslije parade on. Mussolini vratio se je automobilom u Trst.

Novi veliki let generala Nobile. — Već se više vremena slavni general Nobile sprema na jedan novi veliki let put Sjevernoga Pola. Tu ekspediciju pomoći će novčano milanska općina. Nobile će letjeti jednim talijanskim aeroplanom tipa «Norge» a zvati će se «Italia». Na tom će putu znanstveno istraživati kraj, koji se prostire izmedju Aljaske i Sjevernoga Pola.

Predsjednik Liberije u Rimu. — Dne 27. augusta došao je u Torino predsjednik republike Liberije, Bumbar Burgess King. On je posjetio kralja. Kralj ga je zadržao na svečanom objedu. Drugi dan je on otputovao za Rim, gdje je bio svečano dočekan od zastupnika vlade. Poslije je posjetio Pantheon. Dne 26. augusta bio je kod Pape. Istoga dana je otputovao za Pariz. Prate ga nekoji visoki dostojanstvenici njegove države.

Kongres medjunarodnog študentskog saveza. — Dne 24. o. mj. obavilo se je na Campidogliu u Rimu u dvorani senatorske palače, svečano otvorenje 9. kongresa medjunarodnog saveza visokoškolaca. Najprije je na toj svečanosti govorio gr. uff. Dellizanti, koji je pozdravio študente u imenu rimskog guvernera, a zatim je govorio sekretar fašističke stranke on. Turati. Ministar on. Fedele je poslije on. Turatija pozdravio študente u ime talijanske vlade, te proglasio kongres otvorenim. Kongres je trajao par dana, a raspravljalo se na njemu o važnim študentskim pitanjima.

Novi kazneni zakonik. — Doskora će biti dovršena reforma talijanskog zakonika, što je bio pred više vremena odobrio parlamenat. Zakonik obnovljuje jedna komisija sastavljena od vrsnih pravnika, a na čelu joj je pravosudni ministar on. Rocco. Kada bude nov zakonik gotov (koncem oktobra) biti će predložen na potvrdbu medparlamentarnoj komisiji.

Nova krstarica. — Dne 4. septembra spustiti će se u Livornu u more jedna nova ratna ladja, krstarica «Trento», koja je bila istoga tipa, kao i «Trieste», koja je bila pred par mjeseci izgradjena u Trstu. Kumom novoj krstarici biti će princesa Giovanna Savojska, kći Nj. Vel. Kralja. Ceremoniji spuštanja u more prisustvovati će mnogi visoki odličnici, a doći će u Livorno i podeštat Trenta, po kojem je ladja dobila ime.

Talijanska trgovačka mornarica. — Ministar saobraćaja, on. Ciano, poslao je on. Mussoliniju pre nekoliko dana jedan izvještaj o sadanjem stanju talijanske trgovačke mornarice. Iz toga je izvještaja razvidno, da je Italija bila prije rata s trgovačkom mornaricom po tonaži na osmom mjestu medju ostalim svjetskim državama. Poslije rata trgovačka mornarica Italije napreduje, tako da je 1925. g. bila na šestom mjestu, da je 1926. g. bila već došla na peto mjesto, a ove je godine Italija po veličini svoje trgovačke mornarice četvrta na svijetu, dok je u Evropi druga, odmah iza Engleske.

Dva školska skrbništva za Julijsku Krajinu. — Rimski listovi pišu, da je vlada odlučila dosadanje školsko skrbništvo (proveditorijat) za Julijsku Krajinu u Trstu, preurediti. Razdjeliti će ga naime i uspostaviti u Julijskoj Krajini dva skrbništva.

DOPISI

IZ RIJEKE.

I kralj od Kambodže ima svoga svraba. - Početak požara u tvornici petroleja. - Izložba. - Nov razlog rastave braka. - Nema više ljeta. - One tri.

Vremena su, Boga mi, teška. I to nesamo kod nas na Rijeci i u Evropi, već i u čitavom svijetu .Nigdje nema nijednoga oltarića prez križića. Svak ima svoga svraba. Ima ga čak i Amerika. Koliko joj je samo glavobolje dala smrt one dvojcie Talijana. I koliko će joj je još dati, dok se god svijet ne uvjeri, jesu li oni nesretnici bili nedužni ili krivi. Čitam, da se je u tu svrhu obrazovala nekakva liga. Misao nije loša, samo što bi se ta liga imala da proširi, pa da se zauzimlje i za druge, koji bivaju krivo sudjeni ili bilo kako progonjeni. I baš u Americi bi takva Liga dobro došla, to više, što se tamo — kako novine javljaju — spremaju oštre mjere protiv tudjinaca, bili oni nedužni ili krivi.

Svraba ima svuda. I u Kini. Tamo se neprestano tuku, a da zapravo niko ne zna zašto se bije ni s kim se bije.

Svraba ima i u zemlji Kambodže. One, koji to možda nisu učili, podsjetit ću, da je Kambodže kraljevina i da se nalazi na istočnoj strani Stražnje Indije. Oplakuje ju Kineško more a štiti francuska vlast.

Kralj te vrlo daleke zemlje umro je nedavno i ostavio jednog sina i ništa ne manje negoli pet stotina udovica. To je od prilike jedan bataljun. Da ih je poredati na Adamićevu trgu, ne znam, dali bi sve te udove našle mjesta. Što će sada sve te udove, — to je pitanje, što u ove današnje dane najviše muči one vrijedne Kambodžane. U prvašnja vremena bilo je lako. Kad bi kralj umro, složila bi se sva sila drva, na ogroman kup i na takovoj bi se lomači porazmjestile kraljeve udovice, onda bi se drvo zapalilo, i udove bi se u jedan mah preselile u drugi svijet, gdje bi ih dočekao njihov stari gospodar. Medjutim prije dvadesetak godina, kad je naime umro otac pokojnoga kambodškoga kralja, Francuzi, kao vrhovni gospodari u Kambodžu, ukinuli su taj grdni običaj, tako da se više ne spaljuju na lomači ni kraljeve udove ni njihove sluge.

Prema tome i onih pet stotina udovica ostat će u životu, ali kakav će taj njihov život da bude — to je eto ono strašno pitanje, što onim jadnicama neda mira ni pokoja. Sadašnji kralj, Monivugh, ima već svoj harem: petnast žena i osam plesačica. Taj će broj vremenom, dakako porasti, pa nije čudo, što novi kralj ne će da zna za onolike udove svoga oca. Veli: tu je francuska vlada, njezina je dužnost, da se za njih pobrine. Kad su udove vidjele, da kod novog kralja nema za njih nikakve fajde, obratile su se na francuskoga guvernera, no ni on ne će o tom ni da čuje. Veli: to su obiteljske stvari, njih mora da riješi novi kralj. Što će sada udovice, te sinje kukavice? Kralj im još, istina dopušta, da borave u njegovim dvorovima i da se hrane o njegovu trošku. Ali do kada će to trajati? To je eto ono, što najviše muči one jadne udovice.

Prošle srijede zaprijetila je grdna opasnost svim zgradama i namještajima, što se nalaze u predjelu izmedju «Pinjola» i «Mlake». U jednom odjeljenju Tvornice petroleja počelo je da gori, i prije nego što se moglo doskočiti, zapaljeni je petrolej stao da teče iz kotla, kome je bio rubinet otvoren. U jedan mah cijeli se grad uzbunio, osim vatrogasaca pozvana je i vojska da pomaže kod gašenja. Jedna stotina vojnika bila je već na putu, ali je uto dobila nalog, da se vrati u kasarnu, jer da je opasnost minula, i to zaslugom odvažnog radnika Ukošića, koji se je ne mareći za svoju glavu bacio medju plamen i jednim snažnim pokretom ruke zatvorio rubinet i tako spriječio onoj ognjenoj rijeci, da se dalje širi.

Ovih dana pregledao je Izložbu komendator Nino Host Venturi. Sve su novine donijele vijest, da je tom prigodom Host Venturi izrazio svoje potpuno zadovoljstvo i to nesamo nad izloženim stvarima, već i nad redom, što u izložbi vlada.

Opet jedno tužno samoubojstvo. Neka jadna Avetrani Adelina bacila se ovih dana s jednoga prozora na drugom katu. Umrla je u najtežim mukama.

Juče mi je Ninetta kazala, da novine postaju svakim danom sve bedastije. Ali što je pak najčudovatnije, to je, da se najradije čitaju baš one stvari, koje su najbedastije. I ja ih čitam, i otkada to činim, vjerujte mi, da sam puno zdraviji i boljeg apetita. a što se svega ne nadje u tim današnjim novinama. Tako na priliku čitam, da se je u Ženevi neki muž htio da rastavi sa svojom ženom samo zbog toga, što ona mnogo jede. Stvar je došla pred suce, koji nisu mogli dosta da se nadive onoj ženi, dok su je slušali kako govori o svom neobičnom apetitu. I riješili su je, to jest, nisu pristali na rastavu. I tako će ona žena i nadalje jesti, a muž će morati da plaća. U nas na Rijeci ne će doći do takovih tužba, ja barem tako mislim. Iako smo mi Riječani na glasu, sa svojih dobrih i nikada nezasitljivih želudaca, prilike su danas takove, da ni muževi ni žene ne mogu u tome športu mnogo da pretjeruju. I to je dobro, jer želudac nije škornja, a nije bogme ni jama, kratka večera dug život. S ovim se tješimo, pa ćemo daleko dospjeti.

Čini se, da je poslednja kiša protjerala ljeto i onu njegovu strahovitu vrućinu. Ja nisam prijatelj zime, već radi mojih reumatizma, ali ne volim ni ljeto, a najmanje ovakvo kaošto je ovo, što sada prolazi. To su bili plameni dani, i kuda bi prošli, onuda ne bi više nicala trava. Kolike štete! Kolika puštošenja!

Neki se tješe veleći: A što ćemo no! Pisano je, da tako mora biti svake sedme godine. Proći će i to, pa će biti bolje.

Ali ima drugih, koji vele, da ove nevolje ne dolaze na svijet samo svake sedme godine već i svake treće. A ima ih opet, koji tvrde, da nevolja ne čeka već ni treću godinu, već da je svakoga ljeta tu, i to što dalje, to gore, a svemu da su krive one gjavolje «maće» na suncu, i da dokle se god one «maće kakogod ne znamu, ne će bit dobrega...»

One tri:

Ovu mi je pripovjedao jedan naš Amerikanac. Jednog dana šetam ulicom u Njujorku, pogledam slučajno ruku i vidim, da nemam na prstu mog prstena s briljantima. Što ću, što ne ću — trknem odmah na policiju i prijavim slučaj. Zatim se vratim kući. Kad ja tamo, a na stolu se nešto iskri. Što je, što nije — pogledam malo bolje, a to je moj prsten. Čas zatim već sam bio opet na policiji pred činovnikom, kome sam malo prije prijavio onaj slučaj.

— Gospodine, rekoh mu, ja sam pogriješio... Zaboravio sam bio, da sam prsten ostavio kod kuće, na stolu... evo ga ovdje, našao sam ga...

— Sad je već prekasno. Tat je već nadjen i zatvoren... odgovori činovnik i otpravi me.

Ona druga:

Ana se po drugiput udala. Vraška žena: ubogi muž nema pred njom ni časa mira. Kod kuće, na ulici, ma gdjegod bili zajedno, neprestano se prepiru, svadjaju, a najviše nasrće ona. Juče su išli Korzom i kao po običaju ona sve navaljuje i navaljuje na njega. On šuti, a ona će sva srdita:

— Ti si glupan! Moj prvi muž bio je stotinu puta inteligentniji od tebe.

— Nije istina, odgovori on, da je bio tako inteligentan, kako ti veliš, ne bi te bio uzeo.

Ona posljednja: Došla zabrana, da na cesti i uopće na ulicama ne smije niko da prosjači. Ipak se dogodilo, te je neki redar zatekao jednog petljara, gdje pruža ruku prema nekom prolazniku. Redar se prodere na prosjaka: Ah, uhvatio sam te. Prosio si.

— Nisam, gospodine...

— A zašto si ono pružio ruku?

— Pa — da vidim, da li kiši... odgovori prosjak. **Rokac.**

IZ GOLCA.

Razgovor Jive Dolinjca i Antona Gorinjca.

Jive: Bog, Antone, je ča vaš Kičer spuštija vode?

Anton: Govoridu stari ljudi, da moradu najprvo strile unj hitati, drugače ne dojde vode u našu vrulju. Ča je poli vas u selu novoga? Po čen si da Brkinu drva. Po šest i po?

Jive: Sve je i doli propalo, samo ča čemo zvona, s pomočjon jene bojže duše, za same 53 lire dobiti.

Anton: Nu prav! Ko ne drugo da mi bu lipo zvonilo, kad me ova suša ubije. Se Stipan če jih znati ubirati.

Jive: A za nov križ u cimetaru si čuja? Čemo se poštrikati Gočani.

Anton: Se je fanj da nov svoj križ na svojen cimetaru gledamo. Se staron, hvala mu i čast budi, ruka i noga tja visi. Križ triba da je cija! Ali ča mislimo za šternu.

Jive: Govoridu da kopadu u Obrovskoj Jezerini, da jišču vodu, koju čedu napeljati po Istri.

Anton: Nü! Morebit čedu i nan koji rol poslati. Ali nimam več cajta. Učer mi je fešnjar sikiru uza. Se znaš da se ne smi još drva siči. Sad moren pojti si zaslužiti za sikiru i za multu.

IZ PODGRADA.

Suša. - Sv. Jakov. - Knjiga.

U zadnje vrijeme prolazimo slabo nekako ili bolje nikako. Zahvatila nas je nesretna suša, te nam je uništila potpunoma naše usjeve. Krumpira, zelja i fažola ne ćemo imati ništa. Sijena smo nešto ipak imali. Neznamo što će biti s nama ove zime. Teško će biti, to nam je jasno. Zarade nema ni na lijevo ni na desno.

No, izgleda, da se za sve ovo naša mladež ni malo ne briga. U ludo se razbacuje teško zaslužen novac, da je Bogu za plakati. U nedjelju 31. julija slavili smo sv. Jakova našeg zaštitnika. Ali bez plesa ga nismo mogli proslaviti. Plesati se je moralo sve u šesnajest, kako se ono kaže. A pri tom se je prosulo lijepih lira.

Žalosna je majka ovoj našoj mladeži. Kada će krenuti na bolji put. Ne laća se ta naša mladež ni knjige ni novine, to je ono naše najveće zlo. U knjizi bi naša mladež našla upute kako će raditi i kako će živjeti skrbno, brinući se za budućnost. Bez knjige nam je svaki napredak nemoguć. U knjizi može tek naći seljak sve ono što mu je potrebno da se bori s teškim životom. — **Jedan seljak.**

IZ POLJANA KOD PODGRADA.

Stara pesma o suši. - Zvona. - Vino i posljedice.

O suši skoro da nebi ni govorili. Tà ono što vredi za naše susede vredi i za nas. Vodu već mesec dana iz Loč vozimo. Gubimo pol dana za najviše 200 l vode. Ako suša potraje još nekoliko dana uzmanjkati će i stoci vode. Onda će trebati cele dane za vodu gubiti. A kruh? U kući je i njega malo!

Javljeno nam je da ćemo dobiti natrag novac za zvona, koja smo sami kupili. Zato nam se valja pobrinuti za vremena, da ne ostanemo praznih ruku. Za zvona smo potrošili 4000 lira, a ta taj novac dalo bi se mnogo toga korisnoga učiniti. A što je selu najnužnije danas svaka kuća uvidja.

Zaslužci su mali. Novac sve redji, ali uza sve to pije se kod nas u nedelje sve u šesnaest. Nazvao nas je jedanput netko da smo Poljanci — Albanci, a da se nije prevario svedoče naše ne retke tučnjave ili «barufe». Svako toliko doživimo u selu tučnjavu, pa dapače i sin traži i nadje drugove da s njima zajedno nabije svoga oca. Ne pita se zašto. Samo da se kreše!

Tučnjave kod naroda su znak nekulturnosti i barbarstva. Sramotu čine selu oni mladići, koji dolaze na misu u susedno selo s izgrebenim licem, kanda su s mačkama spavali. Pamet u glavu i ozbiljnost, a manje «baruf i pijače». — **Čić.**

IZ ŠTINJANA.

Naša «ferija» i «gundule». - Suša, ne bilo je!

Javljamo Vam tek sada nešto o našem zadnjem sajmu. Malo je prekasno, no oprostite. Održavao se je naime još na 7. augusta, u nedjelju, ali svetac naš pada u subotu 6. augusta.

Na taj dan bilo je kod nas prilično stranaca. Bilo je dosti živo, no u glavnom je sve prošlo u miru i redu. Razumije se, posjetio nas je i neki čarlatan sa svojim «gundulama». Velika čast za selo Štinjan — velika čast! Za selo čast i «gundule», a za gospodina čarlatana debele pare, što ih je iz sela odnio Učinio je dobar posao, jer i ako je selo siromašno, ipak se za rasipanje na razne gluposti uvijek nadje po koja desetača u žepovima naše mladeži. «Gundule, gundule!» A mnogi su na njima «gundulali» prazne želudce...

Da se o čem drugom polivalimo, ne možemo. Teško su prilike. Sile nas, da se i mi pridružimo tuženju svih naših ostalih sela diljem kršne i suhe Istre. Suša, suša! To je i naš vapaj! Suša je i nama puno odnijela, skoro sve. Ne ću da nabrajam pojedinosti, jer je slika tužna. Još možemo da se samo zahvalimo Bogu što nam vode ne fali. Imamo je dosta i za nas i za našu marvu. Mi je imamo izvrsne na bunaru, a marva na lokvi, koja ne presahne ni za najveće suše. — **Štinjanac.**

IZ PLOMINŠTINE.

Jedno čudo.

Prije tri godine umrla je u Plominu neka žena od žalosti za svojim mužem. Ostavila je iza sebe troje nejake djece, koja se još uvijek s puno ljubavi sjećaju svoje dobre pokojne mame. Često joj prilaze grobu i kite ga svjećicama i cvijećem. Tako je bilo i na Veliki Petak ove godine. Došla djeca na majčin grob i donijela lijepu kitu cvijeća, koju su onda privezali za križ. Kad su poslije nekoliko dana opet došli na grob, na svoje veliko čudo opaze, da je ono cvijeće još uvijek svježe. Tako je to cvijeće ostalo i kasnije, i evo, već su od Velikog Petka prošla četiri mjeseca, a cvijeće je još uvijek kao da je juče ubrano. Ta je slučaj pobudio veliko zanimanje u narodu, tako da sada hodočaste na plominsko groblje ljudi iz svih strana Istre. Nitko ne može da objasni, kako se to cvijeće do sada uzdržalo, dok mnoge naše dobre ženice s ganućem pomišljaju, da ga zalijevaju suze materine, da miriše sirotama, koje se tako milo sjećaju svoje pokojne majke.

IZ OTOKA CRESA.

Suša uništila vinograde i masline, koje su izvanredno obećavale. - Pitanje puteva.

Godine 1917. bila je strašna suša. Svaki je Cresan vrlo dobro pamti, jer nam je bila sve uništila. Bila je zla. No, ove je godine suša upravo grozna. Otok Cres ovogodišnju sušu jako osjeća, jer je uništila sve gospodarstvo, da nas strah hvata misleći na zimu.

Creski težak živi naime većim djelom od vinove loze i uljika. Približava se trgadba, no vrlo, vrlo slaba, a ako ne pane brzo jedna kiša — nikakva. Na mnogim je mjestima grožđje već sasma osušeno, i to naročito tamo, gdje je zemlja pjeskovita i kamenita. A takva je gotovo sva naša zemlja.

Isto je tako zlo s maslinama. Ova je godina mnogo obećavala. Godina 1904., kada je osnovana Mlinarska zadruga, bila je vrlo dobra za masline. Zadruga je mljela do maja mjeseca. Toliko je ulja bilo. Dobra je bila i 1914. godina. Slična bi bila i ova godina, no došla je suša, a masline su zastale u razvitku, suše se i padaju, da je Bogu za plakati.

Imamo još nešto da se potužimo, zašto nije kriva suša, nego naše općine. Radi se o onom vječnom pitanju naših puteva. Cres ima vinograde najvećim djelom u Lovreškom. Do tamo vodi put slab, da se slabiji ne može ni zamisliti. Jadni kopač morao bi se i Bogu smiliti, kada po tom putu nosi pune krcate košare, do 70 kg. teške, sa smokvama, grožđjem .. putu, izgleda, ne bi ni koza nog... raca, a kad tamo mora Cresan ... si po njemu lomi noge uz veliku ... i za sam život. Pomislite kako ... put da zamori muškarca ili ženu, ... grbljeni pod teškim teretom, p... njemu iz Verčuba, Irčića i Slom...

Uvijek nam se obećava, da će ... napraviti cestu, ali još ništa ne... Već toliko godina čekaju brižni c... pači i težaci tu cestu, ali ceste nem... obećanjima se ne može do Lov... nego se mora gaziti težak i opas... put. — **Cresan.**

IZ BRESTA.

Suša. - Svinjska bolest.

Rijetko se kada čuje glas iz naš... ja. No ne mislite za to, da smo ve... Još smo živi pod strmom našom Ž... com. Rožice nam duduše ne cvatu, ... vimo.

Ove je godine suša i nas jako kr... Sva Čićarija od nje uvelike trpi, pa ... i mi. Bratski. Usjevi su nam potpun... šteni, dočim vode imamo, hvala Bogu, ... sti na raspolaganje za nas i za našu ma... vu. Našom vodom pomažemo i naše s... sjede, koji dolaze 2—3 sata daleko ... traže. Opet bratski.

Neznamo čime ćemo ovu zimu pre... vjeti. Polja nam ne pružaju nikakvog ... loga. Bit će zlo, to nam je jasno.

A imamo i drugih nevolja osim su... Ove nas je godine posjetila svinjska b... lest. U Brestu je već više svinja podlegl... To je za naše gospodarstvo strašan ... rac. Mnogi gospodari očajavaju i kažu, ... ne će više kupovati svinje za uzgoj, ... se boje bolesti. Moramo ipak priznati, ... smo ovome zlu mnogo i sami krivi. Mi ne... ćemo da pozivljemo veterinara, da na... cijepi svinje, da nam ih pregleda i da na... dade upute kako treba raskužiti naše sta... je. Evo, za onih par lira troška, možem... da budemo sigurni, a ovako trpimo ogrom... ne štete, koje nam siromaštvo povećava... O drugim stvarima, drugom zgodom.

IZ BUZEŠTINE.

Sajam. - Goveda po 1—2 lire kilogram!

Prošlog četvrtka imali smo naš običaj... živinski sajam. Goveda i drugog blaga bi... lo je dovedeno lijepi broj. Mi svaki p... polazimo na taj sajam u nadi da ćem... prodati koji komad, pak da platimo ov... ili ono, ili da kupimo hranu. No svaki p... dolazimo kući razočarani. Potrošili sm... a ne prodali i unovčili naše blago. Nem... trgovaca ,nema prodaje; a mi silno rabim... novac, i krme ima malo.

Ipak nekoji su prodali koju kravu, al... čujte i križajte se! Jedna krava bila pro... dana za 540 lira, a vol od 5—6 kvintala za samih 945 lira. Računajte, pak će te re... ći: goveda su ova bila prodana po 1—2 li... ra kg. Ovako mi seljaci propadamo. Tko može pomoći, neka nam pomogne! Opć... na neka učini veću reklamu, za taj na... sajam, a sajamska taksa nek se snizi. Mi se borimo i branimo od gospodarske smrti. Trebamo pomoći od naših oblasti. — **Seljak.**

IZ LIBRUNIJE.

Nesreća za nesrećom.

Ako svijet onkraj Učke plače, nema ni narod u našoj Liburniji razloga da se smije. Od Lovrana niže prema Labinu sve je popalila grdna suša, i sve uništila. Gornja je strana, osobito od Poljana pa do Matulja imala nešto malo kiše, pa se mislilo, da će se tu spasti barem nešto vina, ako ne drugo. No i ta se je nada razbila: prošlog petka bjesnilo je upravo u tom gornjem kraju takovo nevrijeme, kakova već dugo nitko ne pamti. Tuča je padala tako gusta, da je po gdjegdje pokrila zemlju kao zimi snijeg. Zrna su na mjestima bila krupna kao najveći orasi. Šteta je u nekim predjelima ogromna. Narod je upravo očajan. Zima na vratima, kuće prazne, što će ubogi svijet?

IZ STRANE.

Suša nad sušama. - Sv. Rok.

Rado bismo braći našoj u Istri javili koju veselu, ali to ne možemo nažalost. Suša nas je zatrla! — To je jedino što možemo reći s krvavim srcem. Suša traje tri mjeseca. Što znači zapravo suša i riječ zatrti — to najbolje znademo i ćutimo mi poljodjelci.

Za kišu drže se u gradu svaki dan sv. mise i procesije. Pretprošle srijede sakupilo se je više takvih procesija u Svim Svetima. Svi smo gledali u nebo, da ono sa svojim «suzama» natopi naša polja. Gledali smo, jer se počelo naoblačivati i jer mnogi naši ljudi drže i vjeruju, da mora Bog dati kišu na molitve cijelog naroda videći njegove potrebe. Dà, gledamo, ali ne dočekasmo kiše. Dapače, protivno: toga dana se još većma razvedrilo, bura stala lahko popuhavati — s Bogom kišo! Za nedogledno doba... I ne kiši.

Prošle nedjelje slavili smo ovdje sv. Roka. Plesalo se, pilo i prodavalo kruh, kolačiće i voće. Mi smo mladići, po običaju starom, pjevali, ali to nije bilo po volji općinskom stražaru, koji bi htio naše pjevanje zabraniti. Plesalo se. Najednom čuli smo popodne pjevanje u crkvi. Potrčasmo svi u crkvu. Pjevale su neke djevojke došavši iz Trsta u crkvi sa velečasnim. Prije su pjevale vani uz čašu vina, a poslije se preseliše u crkvu. Bilo je smijeha, veselja, a i kritikovanja.

Mladić.

Pismo iz Zagreba

Vrijeme i život u gradu. - Bijeg hajdučice Stoje. - Afera Schöller. - Dolazak njemačkih skauta. - Rapid i Hajduk u Zagrebu. - Avijatika. - Malo politike...

Izgleda da je vrhunac vrućine ipak već je tom iza nas, jer bogme bilo nam je dosta znojenja, sparine i zadušljivosti. Ljetna atmosfera uopće djeluje sumorno, ubitačno. Uspavljuje i onesposobljuje čovjeka za svaki rad, a osobito se u gradu to i te kako osjeća, jer tamo i onako ne dostaje zraka, poradi napetog i brzog života, kojim se ovdje živi.

No svijet se u slobodno vrijeme malo udalji od gradske buke, pa nije čudo ako na savskom kupalištu vidiš desetke hiljado ljudi, druge hiljade u Tuškancu, Maksimiru i drugdje. I tako to pruža najšareniju i dopadljivu sliku. Ali ne samo tada. Slika je grada uvijek šarena i interesantna, jer obiluje najrazličitijim novostima i kuriozitetima.

Jedan veliki kuriozitet bio je posljednji bijeg iz zatvora Stoje Marković, poznate crnogorske hajdučice. Ona je imala da odsjedi 5 godina u zatvoru zbog raznih političkih prestupaka, pa joj je uspjelo da po bijelom danu uz pomoć svog brata Radule pobjegne iz zatvora. Alarmirala se čitava zagrebačka policija, obavjestilo sve pogranične straže, ali još uvijek nije uspjelo pronaći tu vještu i spretnu djevojku. Medjutim policija i dalje vodi najpomnije izvide za odbjeglom Stojom, nastojeći da otkrije saučesnike u njenom bijegu. Preslušavanja traju po cijele dane ali od nijedne strane nema glasa ni traga o Stoji. Publika svuda i neprestano o tome govori i nekoliko dana kao da je to bila dominanta gradskih noviteta.

Dugo se govorilo i o takozvanoj aferi Joži Schöller. I još danas cijela javnost prati sa velikim interesovanjem svaku vijest o tom čovjeku, koji je pronevjerio stotine i stotine hiljada dinara i s tim novcem pobjegao u inozemstvo. Nagadja se svašta, da je to učinio iz razloga jer je previše ljubio svoju ženu, pa bi za nju sve žrtvovao, te je tako htio da joj namakne para za luksuriozan život. Medjutim se govori, da je on bio velik Don Juan u krugovima žena, te je svoje uspjehe plaćao masnim novcem, da je 1000 Din trošio svake večeri itd. Kažu, da se je iskrcao u Veneciji i odatle mu se zameo trag. Talijanska ga policija traži.

Prošle je sedmice prošla kroz Zagreb veća grupa njemačkih skauta, koji su bili 5 tjedana na logorovanju po Jugoslaviji, najviše po Bosni i Dalmaciji. Srdačno dočekani na stanici od zagrebačkih skauta prošli su kroz zagrebačke ulice uz pjevanje njemačkih pjesama i onda razgledali si sve znamenitosti grada. Ovi su Njemci bili osobito oduševljeni i ushićeni narodnim rukotvorinama u etnografskom muzeju i najpohvalnije su se izražavali o prijemu i o u najljepšoj susretljivosti, na koju su nailazili diljem cijele države a naročito su se lijepo snašli u gradu Zagrebu.

Jučer se na «Gradjanskom igralištu» odigrala jedna internacijonalna utakmica izmedju bečkog športskog kluba «Rapid» i splitskog «Hajduka». Interes je za ovu utakmicu bio nadasve velik. Nepregledne mase ljudi smjestile se na igralište. Bilo je preko 10.000 gledalaca. Igra je jaka, živa i ogorčena, jer se radilo o natjecanju za srednjevropski pehar. Natjecali su se prvaci Jugoslavije i Austrije. U Beču je «Hajduk» bio pobijedjen sa 8 : 1, usprkos njegove lijepe igre, a u Zagrebu se «Hajduk» malo rehabilitirao, uspjeo održati rezultat sa 1 : 0 za Rapid. Laiku u športskim pitanjima izgleda sve to nekako čudno, a medju ove čudake pripadam i ja, pa uza svu veličinu ovakvih pothvata, nije moguće razumijeti podivljanost i napetost mase, koja znade ovakvom zgodom nastati. No, ovog puta prošlo je sve u redu.

Svjetska štampa zabilježila je ovih dana jedan veliki uspjeh mlade jugoslavenske avijacije. Najbolje se medju ostalim istakao na medjunarodnoj avijatičkoj utakmici u Zürichu kapetan Istranin g. Gradišnik. On je preletio u najnepovoljnijim atmosferskim prilikama kroz gustu maglu put iz Züricha do Belinzone, što je proslavilo do zavidnosti mnogih natjecatelja, njegovo ime i mladu jugoslavensku avijaciju. Taj prevaljeni put bijaše nadasve težak i opasan. Trebalo je letjeti nad visokim i opasnim gorama, izlagajući se životnoj pogibelji.

Inače sve je sada u predizbornoj borbi. Izborni pokret je jak, žilav, borben. Zagreb ima skoro dvoje izbore i gradske i političke. Izborna se se borba u gradu vodi sa devizom: za i protiv Radića. Osobito su nedjelje živahne i sve vrvi sa sastanka na sastanak, sa skupštine na skupštinu. Grozničavom žurbom, velikom nervoznošću iščekuju se rezultati. Za političke izbore raspisao je na pr. ovdješnji «Jutarnji List» nagradu od 10.000 za onoga, koji pogodi taj rezultat. Za sada je još prerano govoriti kako će ovo ispasti. No kako svi nagadjaju i naklapaju rezultate i ja bi skoro ispričao svoje mišljenje. No bojim se da me odmah proglasili za partizana ove ili one stranke, to jest, rekli bi: kad je postavio ovakvu prognozu onda pripada onoj stranci, kojoj je pripisao najviše mandata. A uostalom, ko bi vrag niti naslućivao rezultat, kada svaka stranka tvrdi, da će dobiti stotine mandata. A tko će onda biti bez mandata. Vedremo! Ja svakako...

23. VIII. 27.

Domaće novosti

Česti požari i odredbe istarske pokrajinske vlasti

U zadnje vrijeme nema gotovo broja našeg lista, a da ne donašamo vijesti o požarima. Sad na jednom sad na drugom kraju Istre užiglju se šume, kuće i staje i izgaraju u zamahu požara, jer je suša velika, te sve ko benzinom poliveno gori. U više slučajeva uzaludan je sav trud, koji se ulaže oko gašenja, ima i takvih slučajeva, da ljudi moraju pustiti, da šume ili kuće gore, jer nemaju vode za gašenje. Naročito ima mnogo slučajeva požara šuma. Razni su uzroci istarskim požarima šuma. Gotovo je uvijek požar šuma prouzrokovan nesmotrenošću. Osim par požara, koji su podmetnuti iz osvete (n. pr. u Balama) šume su uvijek planule, jer je koji prolaznik bacio žigicu ili zapaljenu cigaretu u suhu travu, ili je koji pastir zapalio u šumi ili blizu oganj, pa ga nije ugasio, nego je na odlasku pustio žeravu. Takvi mali uzroci imaju teške posljedice i štete. U Istri ima malo šume, pa neka požari unište i to, onda će naša zemlja biti sasma gola. Da se tome predusretne, to jest, da se u koliko je moguće spriječe daljnji požari, Kr. Prefektura za Istru u Puli izdala je jednu naredbu, u kojoj kaže:

«Velika ljetna suša veoma pogoduje u zadnje vrijeme sve češćim požarima, a naročito se požari javljaju po kraškim borovim šumama. Ti požari imaju za posljedice velike štete, a prouzrokovani su od osoba, koje se ne drže šumskih zakona. Upozoruje se pučanstvo na opasnosti i štete, koje požari nanašaju istarskom šumarstvu, a da se požari i nadalje ne dogadjaju i da se u slučaju nesreće štete svedu na minimum, daju se na znanje ove točke zakona:

1. U šumu smije zalaziti samo onaj, koji je zaposlen pri šumskim poslovima. Zabranjeno je ulaziti u šume svakome onome, koji nije na šumskom poslu, a nema jednu specijalnu dozvolu da u šumu udje.

2. Zabranjeno je zapaliti vatru u šumi. Vatra se smije zapaliti samo 50 metara daleko od šume, ako je šuma bjelogorica. Ako je pak šuma crnogorica (n. pr. borova), onda se vatra ne smije paliti nego 1000 metara daleko od šume. Ova se zabrana ne odnosi na one, koji imaju da vrše kakav šumski posao ili drugu kakvu dužnost, pak mora da u šumi prebivaju. Njima je dozvoljeno zapaliti vatru, ali s velikom pažnjom. Vatra smije biti velika, koliko je najnužnije za kuhanje jela i za grijanje, ali im je dužnost, da je odmah, čim im odsluži, dobro pogase.

Na zemljištu, koje nije 100 metara udaljeno od šume, zabranjeno je paliti korov, ili bilo kakve druge biljne otpadke.

3. Zabranjeno je pušiti, kada se prolazi kroz šumu. Osobe, koje se ne budu držale članka 2. i 3., biti će kažnjene globom od 50 do 100 lira.

4. Svako, ko u slučaju požara šume ne bi priskočio u pomoć, bez da za to nema dobrih razloga, kada ga funkcijonar, koji vodi gašenje, pozove — kažnjava se po članku 435. kaznenog zakonika.

5. Šumarska vlast, koja je prisutna pri požaru, odlučuje, koja će se sredstva za gašenje upotrebiti.

6. Šumarski organi, karabinijeri, financijske straže i milicija, imaju dužnost i pravo, da svaku osobu, koju nadju u šumi, pitaju osobne podatke i razlog za što se u šumi nalazi, to za to, da se lakše nadje krivac slučajnom požaru.»

Stavnja (leva) godišta 1908.

Službeni vojni list donaša okružnicu Ministarstva Rata, kojom se naredjuje, da se po svoj Kraljevini započne 12. septembra stavnja godišta 1908. U raznim vojnim okružjima stavnja će se vršiti posebnim redom, koji će ta okružja objaviti. Stavnja 1908. godišta obavljati će se do 15. marta 1928.

Raspušteno društvo.

Pred nekoliko dana bilo je od buzetskih karabinijera raspušteno Glazbeno društvo «Naša Sloga» (prije Sokolsko glazbeno društvo) u Buzetu, s odjelenjima u Štrpedu, Sv. Martinu i Mlunu. Ponovno organiziranje strogo je zabranjeno. Za razlog raspustu karabinijeri navadjaju protudržavan rad društva.

«U Istri ima danas više vina nego vode»

Tako kaže puljska «L'Azione» u jednom članku o pomanjkanju vode u Istri. I to je jedna teška posljedica ovogodišnje proklete suše. Svakoga ljeta Istra osjeća jako pomanjkanje jednog solidnog i razgranjenog vodovoda, no ove se godine ta potreba manifestira vrlo jasno žalosnim prilikama, u kojima se pojedini naši krajevi nalaze.

Sva Istra trpi silnu nestašicu vode, no najjače zbog toga trpi kraj izmedju Buja, Višnjana, Vižinade, Novigrada itd. Iz Višnjana idu po vodu čak do Karojbe. Novigrad ima donekle sreću s onim zdencem što je bio lanjske godine nekim čudom pronadjen. No, tamo navaljuje narod iz velike udaljenosti, pa se vozovi redaju ko na aprovizaciji od ranog jutra do kasne noći.

Pazin, koji je na koncu konca nekakav grad, pa bi morao imati bolje uredjen vodovod, trpi takodjer jaku nestašicu vode. Gradske «špine» otvaraju se samo po jednu uru na dan. Žalosno je pri tom vidjeti duge redove žena što čekaju i što se guraju za par litara vode, što im mora biti dosta za cijeli dan.

U Cerovlju je takodjer veoma slabo. Tamo se nalazi vojska na vježbama, pa se poslužuje vodom, koja dolazi vlakom.

Buzet ima dobru vodu, samo je daleko, u dolini Mirne. Isto je tako zlo za Motovun.

Svetvinčenština se služi vodom iz daleke Raše. Isto tako moraju i Žminjci čak do Sv. Antona na Rašu po vodu. Lokve su sve suhe, pa nema ni blago što da pije.

Ćićarija je na visini, pa nije do ove godine tako jako osjećala pomanjkanje vode, no danas je i ona jednaka s ostalim istarskim krajevima. Golac na pr. nema više vode ni za ljude, ni za marvu. A tako je po svim ćićskim selima. Treba gubiti dane za dovažanje vode.

I tako dalje. Svaki je kraj pogodjen. To pomanjkanje vode škodi silno svakom razvitku, škodi zdravlju ljudi i životinja, čini, da propada poljodjelstvo i živinogojstvo. I dok bude u pogledu vode ovako napred išlo, uzaludno je, kaže «L'Azione», govoriti i o ikakvom gospodarskom podignuću Istre.

Članak se svršava s jednim opravdanim pozivom na kompetentne vlasti, da se što prije predje na ostvarivanje onih planova, o kojima se već toliko godina govori, jer je uzaludno činiti planove, ako ih se ne provadja. Istri je potreban vodovod. A to nije teško provesti, samo treba imati volje. «L'Azione» se nada, da će vlada uzeti sve zlo u obzir, pak da će narediti pokrajinskim vlastima što prije, da pristupe radovima oko istarskog vodovoda, jer je krajnje vrijeme. Radove oko vodovoda trebalo bi požuriti i zato, da se istarskim poljodjelcima upropaštenim sušom, dade zarada, jer će inače ove zime u Istri biti mizerije.

† Emil pl. Peršić.

U utorak, 23. augusta o. g. umro je Emil pl. Peršić, potomak jedne od naših najodličnijih porodica lovranskih. Ta je porodica g. 1792. dobila od austrijskog cesara plemstvo s pridjevom «von Köstenheim». Ona je dala i dva vrlo ugledna svećenika, od kojih je jedan brat bio prošt u Pazinu, a drugi prošt u Novom Mestu u Kranjskoj. Njima je Nikola Belinić god. 1804. posvetio svoju gramatiku «za naučit se — kako on veli — italijanski s pomoću hrvatskoga jezika...»

Od te braće mnogo je poznatiji Fran Nikola Peršić, prošt u Novom Mestu. On je došao u sukob sa svojim crkvenim poglavarima zbog svoga držanja u vjerskim stvarima. On je živo pristajao uz reforme, što ih je i u crkvi uvodio car Josip II., pa je radi toga od crkvenih vlasti bio svrgnut i interniran u Pazinu. Jaka ličnost bio je taj Fran Nikola Peršić. Doktoriran u Gracu, neko je vrijeme bio profesorom u sjemeništu na Rijeci. Preveo je na naš jezik katekizam, i na svoj trošak putovao neko vrijeme po Istri poučavajući hrvatsku djecu kršćanski nauk. Njegov prenećak, Pio Peršić, otac pokojnog Emila, bio je brodovlasnik i velik prijatelj naš, kaošto su mu bili i sinovi, sada pokojni Higin i Emil. Emil je bio pomorski kapetan, ali čim se prije trideset i pet ili šest godina počeo Lovran da diže, odbio se od mora i nastanio se u svom rodjenom Lovranu. U našem narodu ostavio je najljepšu uspomenu, što se pokazalo i na dan njegova sprovoda. Bila mu laka njegova rodjena zemlja! Rodbini naše saučešće.

† Nina Premate.

Pišu nam iz Premanture:

Dne 27. ov. mj. nakon duge i teške bolesti preminula je u cvijetu svoje mladosti, u 23 godini života, naša predobra i nezaboravna Nina Premate.

Koji je god poznavao našu dobru Ninu, poznavao ju je kao čestitu djevojku, koja je uvijek nada sve ljubila svoju rodjenu grudu. Pratila je sve što se je Istre ticalo i u najtežim danima svoje bolesti.

Pokojnica od začetka svoje bolesti, pa do zadnjeg trenutka svog života pazila se i čuvala strogo, poduzimala je sva sredstva protiv svoje bolesti, no sve nije pomoglo ništa. Ona se je, zapustivši nas ražalošćene, preselila u vječnost. Otišla je naša Nina, da traži sebi drugi bolji život, u kojem će naći mira, sreće i zadovoljstva, kad već na ovom svijetu toga nije mogla da ima!

Nina! Nad tvojim ti grobom obećajemo, da te ne ćemo nikada zaboraviti. Uvijek ćeš ostati u našim mislima, naša nezaboravna Nino. Uz tvoje drage roditelje i braću oplakujemo te svi, kojima si znala da budeš toliko dobra.

Ti si, Nina, znala podnositi sve teške boli za vrijeme dugog bolovanja, bila si tiha i strpljiva mučenica. Sada kada polažemo na tvoju glavu vijenac, kojim se tako mlada nevina i dobra, vjenčaš s hladnim grobom, plačemo iz dubine srca i molimo Svevišnjega, da ti dade duši sve ono što zaslužuješ, a tijelo tvoje izmučeno, neka počiva u miru, neka ti je lahka crna istarska zemlja!

* * *

Dobroj našoj prijateljici Nini želimo pokoj vječni. Njezinim teško ožalošćenim roditeljima, braći, sestrama i rodbini, naše iskreno saučešće. **Uredništvo.**

Žitna izložba u Pazinu zaključena. — O toj smo izložbi već pisali. U nedjelju, dne 28. augusta bili su u pazinski municipij sazvani svi oni poljodjelci, koji su na izložbi imali najljepše proizvode, pak su im bile podijeljena odlikovanja, diplome, i novčane nagrade. Više uzoraka istarskog žita sa pazinske izložbe poslano je u Rim za veliku Nacijonalnu izložbu.

Riječka internacijonalna izložba. — U nedjelju 4. sept. zaključiti će se riječka internacijonalna izložba. Toga će se dana, uz običajne ceremonije, podijeliti odlikovanja onim trvdkama, koje su na izložbi imale najljepše uzorke.

Poreština i posljedice suše. — I Poreština osjeća vrlo teško — sušu. No, naročito je od suše pogodjeno tamošnje živinogojstvo. Bez paše, bez krme i vode — blago trpi, propada i prodaje se uz vrlo niske i gotovo nevjerojatne cijene. Da se spase živinogojstvo obratio se je porečki «Consorzio Agrario» za pomoć puljskom prefektu jednim brzojavom. Isto tako poslan je jedan brzojav on. Mrachu, koji bi imao intervenirati kod vlade, za kakav zajam, koji bi se mogao dijeliti poljodjelcima s malim interesima i na dugi rok (5 godina), za nabavak sijena.

Rovinjski «Consorzio Agrario» — prima predbilježbe za sijeno, koje će uz pomoć vlade, davati poljodjelcima na vjeresiju, uz niske kamate i na duži rok. Isto tako moći će se na istom konzorciju dobiti na vjeresiju pod istim uslovima živežne namirnice, sjemenje i umjetni gnoj. Taj je konzorcij naime zamolio preko prefekta brzu pomoć od vlade.

Cijena lješnjaka. — U Poreču su se na trgu ove godine lješnjaci bili počeli prodavati po L 3.50. No, budući su seljaci na poreštini teško oštećeni sušom, zaključili su da dignu cijenu na 5 lira. To im je uspjelo.

Sindikat poljodjelaca na Poreštini. — Pred nekoliko je dana porečki fašjo sazvao seljake iz Poreštine na sastanak u salu kazališta Verdi. Tom je sastanku predsjedao dr. Rossi, koji je držao jedan govor o sindikalizmu s obzirom na poljodjelstvo. Iza njegovog govora pristupilo se je upisivanju članova za novo osnovani sindikat porečkih poljodjelaca. Tom sindikatu nije još postavljen odbor.

Vatra uništila 5 stogova sijena. — U Šajinima, na Poreštini, zapalio se je od velike vrućine jedan stog sijena. Vatra se je odmah razvila, te je zahvatila još četiri obližnja stoga. Sve je sijeno za čas izgorilo. Osim sijena izgorilo je nekoliko loza i dvije uljike. Šteta se računa na 5000 lira. Sreća je, da se je daljnje širenje vatre spriječilo na vrijeme. Bila su u velikoj opasnosti dvije kuće. Pri gašenju se jedan seljak ranio.

Nesreća u rudniku kod Oprtlja. — U tršćansku bolnicu dovezen je dne 29. augusta mladić Karlo Rušnjak, od 25 godina, iz Pračane kod Buzeta. On je radio u jednom rudniku blizu Oprtlja. Prevažao je eksplozivni materijal, kad li mu najedanput eksplodira jedna patrona, koju je imao u ruci. Patrona se je raspršnula tako, da je jadnoga mladića svega izranila. Dovezen je autom u Trst, no sva liječnička briga nije mu ništa pomogla. Umro je doskora u velikim mukama.

Pred puljskim tribunalom. — Dne 29. o. mj. osudio je puljski tribunal na zatvor od 5 godina nekoga Edmonda Bastola i Antona Belicha iz Pule. Oni su pred četiri mjeseca u po bijela dana provalili u prodaju duhana Marije Bottoni u Puli na Šišanskoj cesti. Vlasnicu, staricu Bottoni istukli su i zgrabili novac što je bio u ladici stola. Nije bilo mnogo: samih 12 lira nadjoše. Lopovi pobjegoše, no doskora su bili uhapšeni, i eto sada osudjeni kako treba.

Sastanak istarskih vinogradara i vinskih trgovaca. — Ovoga mjeseca imali bi se u Bujama sastati na jednu sjednicu poljodjelci, vinogradari, industrijalci i trgovci vina, to zastupnici zadružnih konoba. Na toj će se sjednici, uz prisustvo vlasti, raspravljati o krizi istarskog vinarstva. Stvoriti će se zaključiti, za akciju, koju treba provesti, da se istarsko vino valorizira i da mu se nadju tržišta u Italiji i u inozemstvu, jer je do sada istarsko vino propadalo po konobama ili se prodavalo uz slabe cijene.

Buzetska fašistička organizacija. — Članovi direktorijuma buzetskog fašja riješeni su vršenja svojih funkcija. Pokrajinski fašistički sekretar imenovao je dr. Chiapettu komesarom buzetskog fašja.

Cesta Rovinj-Rovinjsko selo. — «L'Azione» piše da je cesta, koja vodi iz Rovinja u rovinjsko selo u vrlo lošem stanju, da je pravo čudo, kako može po njoj da prolazi korijera. Upozoruje na to odgovornu oblast, koja bi morala nastojati, da se ta cesta popravi, jer je krajnje vrijeme.

Novi požari. — Istra bez suše i bez požara više se uopće ne može ni zamisliti. Koliko smo samo mi već požara javili, a koliko ih nije uopće objavljenih! — Tako je i u nedjelju, dne 21. augusta buknuo požar izmedju Vodnjana i Fažane u kraju zvanom «Vicanela». Razumije se, planula je i opet jedna šuma. Požar se je naglo širio, te je za kratko vrijeme gorilo više hiljada četvornih metara šume. Iz Pule su na mjesto požara došli odmah vatrogasci, koji su u tri sata mučnog posla uspjeli požar pogasiti. Šteta je svejedno velika. Vlasnici te šume jesu braća Toffoli iz Vodnjana.

Borova šuma na Monte Ghiro blizu Pule bila je također u opasnosti od požara, koji se je bio već počeo razvijati, no brzim radom vatrogasaca, bio je pogašen.

Samoubojstvo mlade djevojke. — Slava Mladenić, stara 27 godina, sluškinja Hotela Bellevue u Opatiji, skočila je 22. augusta iz trećega kata, s namjerom da se ubije. Nije ostala na mjestu mrtva. Teško ranjena prevezena je u bolnicu u Volosko, gdje je kasnije umrla. Prije se je mislilo, da joj se je dogodila kakva nesreća, no ona je prijo smrti izjavila, da se je htjela ubiti, ali zašto, nije htjela kazati.

U moru kod Pirana nadjen je lješ jedne Njemice. — Dne 24. augusta opaženo je na površini mora u jednom piranskom kupalištu, plivajuće mrtvo žensko tijelo. Izvukoše ga. Istraživanjem moglo se je ustanoviti, da se utopljenica zove Henrika Urban, da je stara 35 godina, a rodom iz Beča. Ona se je nalazila s jednim svojim nećakom na ljetovanju u Portorose. Rano ujutro došla je sama u to piransko kupalište, da se kupa. Bolovala je na srcu. Sigurno ju je, dok je bila u moru, stislo u srcu, te se je onesvjestila i ugušila.

Nesretna smrt jednog vojnika. — U Cerovlju se već više vremena vrše vojne vježbe. Vojnici se služe vodom koja dolazi u vagonima na stanicu. Pred nekoliko je dana jedan vojnik prišao k jednom vagonu da se napije. Napunio je svoju «gavetu», nagnuo se na odbijač vagona i pio. Nije mislio na to da mu se može dogoditi nesreća. On je još pio, kad li prama vagonu s vodom naglo udari vagon teretnog vlaka, koji se je na stanici smještao. Vojnik je ostao izmedju dva odbijača teško ranjen. Prenešen je brzo u bolnicu, no doskoro je preminuo, jer su ga vagoni zgnječili i izranili mu svu unutarnjost.

Na Rijeci je uhapšen jedan otmičar maloljetne djevojčice. — Dne 27. augusta policija je na Rijeci uhapsila nekog Ezia Correntija, mehaničara, koji je u Genovi ukrao djevojčicu Corinu Grisolia od trinaest godina. Sud ovakve zločince vrlo teško kažnjava.

Žena diže na banci tudje hiljade. — U Vrsaru su neki dan uhapšene dvije žene: Marija Bernardis i Rosa Greco. Rosa Greco je pomagana od Marije Bernardis došla do jedne tudje uložne knjižice, naslovljene na Mariju Malusa. S tom je knjižicom Rosa Greco došla u jednu rovinjsku banku te je tamo pridigla svotu od 6000 lira, što je Marija Malusa na štednju uložila. Poslije se je tom ženskom lopovlaku ušlo u trag. Uhapšene žene zatvorene su.

Djevojka osudjena, jer je podmetnula vatru. — Dne 26. augusta vršila se je pred puljskim tribunalom rasprava protiv Uljke Družeta, mlade djevojke iz Buzeta koja je optužena, da je 12. septembra lanjske godine hotimice zapalila stog sijena Josipa Bašića, te je time prouzrokovala štetu od 500 lira. Ona se je branila, da je nedužna, no sud ju je ipak osudio na 1 mjesec i 10 dana zatvora.

Ukrali mu voz i konja. — Josip Starc, iz Dekani, dovezao se je svojim vozom i konjem dne 22. augusta u Kopar. Imao je nekog posla, pa je voz pustio kod općinske vage, siguran, da mu ne će niko ukrasti ništa. No, dok je on obavljao u gradu svoje poslove, jedan je nepoznati lopov sjeo na voz i potjerao konja, bogzna u kojem smjeru. Kad se je Starc vratio k općinskoj vazi — ostao je obezumljen. Voza ni konja nije bilo. I uzalud mu sve njegovo traženje. Prijavio je slučaj karabinjerima — možda su već našli lopova. Neznamo.

Financijski brigadjer nalazi smrt pod tranvajem. — Financijski brigadjer Bruno Ferrari, otišao je pred nekoliko dana iz Pule na Rijeku. Imao je dopust, pa se je htio tamo malo zabaviti. Jednoga dana htio je otići tranvajem do Kantride. No nije čekao na stanici, nego je htio skočiti na tranvaj, koji je prolazio s brzinom. Ali, kada je već bio u zamahu da skoči, opazi jednu ženu, koja je išla prama njemu. Da ne udari ženu Ferrari je skočio tako nespretno, da je izgubio ravnotežu, te je sa stepenice, na kojoj se nalazio jednom nonogom, zavagnuo i dospio izmedju prvog i drugog voza. Pao je. Kola drugog voza pregazila su ga tako, da je ostao na mjestu mrtav.

Korijera. — Pred nekoliko dana uspostavljen je automobilski promet iz Novigrada preko Brtonigle i Buja na Kopar. Korijera, koja vozi tom linijom ima 24 mjesta. Ide iz Novigrada dnevno u 6 i četvrt u jutro, a vraća se iz Kopra 4 i pol po podne.

Razno

Koliko stanovnika ima na svijetu?

Nedavno su stručnjaci na osnovu tačnih podataka izračunali, da na čitavom svijetu ima jedna milijarda i 906 milijuna duša.

Sitne zanimivosti.

— Kroz mjesec april o. g. američke tvornice izradile su 39.566 automobila.

— Svake godine zubari na čitavom svijetu potroše okruglo 1000 kg zlata za umjetne zube, plombe itd.

Rodila petoro djece

U Middledrift u Sjed. državama Sjev. Amerike, neka majka porodi najednom petoro djece. Zadnje na svijet došlo dijete umrije već na porodu, a drugog dana umriješe dvoje djece ujedno sa majkom, dočim ostala dva djeteta zdrava su i normalno razvita.

DAROVI

za «Prosvetu».

Da počaste uspomenu mile pokojnice Nine Premate daruju Marica i Ante Iveša lira 25, Ive Mihovilović lira 10.

Mjesto cvijeća na grob opće obljubljene Nine Premate daruje N. N. iz Premanture lira 10.

Darovateljima hvala, a blagoj pokojnici pokoj vječni!

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

✝

Dne 27. augusta ostavila nas je, preselivši se tako rano, u 23. godini života, na drugi bolji svijet, naša predraga

NINA

Za vrijeme njezine duge i teške bolesti mnogi su nam prijatelji i znanci iskazali svoju pažnju. Prigodom smrti, nezaboravne naše Nine, mnogi su s nama osjećali našu bol, te su nas tješili i bodrili. Neka im je svima hvala. Naročita hvala onima, koji su došli da otprate na posljednji put našu dragu Ninu, ili nam na bilo koji način izraziše svoje saučešće.

Premantura, 29. augusta 1927.

Ožalošćena obitelj MIJE PREMATE.

Broj 36 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 8. setembra 1927. Pojedini broj 25 cent. God. V.

„Istarska Riječ“

Izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku Istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Uzapta „Istarske Riječi“

Zadnji broj našeg lista bio je uzapćen. O uzapti smo dobili ovaj dekret:

Br. 082-8032.

PREFEKT TRŠĆANSKE POKRAJINE

Vidjevši hrvatski periodični tjednik «Istarsku Riječ» od 1. septembra 1927. br. 35. izdan u Trstu;

uzevši u obzir, da dopisi iz Rijeke, Cresa, Štinjana, Buzeta i Strane sadrže pretjerano uzbunljive i pesimističke vijesti i opise gospodarskog stanja, te su kadri uzbuniti duhove s opasnošću za javni red;

vidjevši postojeće odredbe o štampi, te 3. čl. općinskog i pokrajinskog zakona od 4. februara 1915. br. 148;

odredjuje:

Uzapćen je hrvatski periodični tjednik «Istarska Riječ» od 1. septembra 1927. br. 35. izdan u Trstu, zbog gore spomenutih dopisa.

Ovaj dekret mora direkcija lista objaviti u idućom broju.

Gospodinu tršćanskom kvestoru povjerena je izvedba ovoga dekreta.

Trst, 1. septembra 1927. God. 7.

Za prefekta:
ZANCONATO.

Osiguranje poljodjelaca protiv nezgoda na poljskim poslovima

Pred godinu i pol, po prilici, jedna je seljakinja iz jednog istarskog sela obavljala neki posao na polju. U blizini su pasla njezina goveda. Dok je ona prignuta radila, jedno se je govedo pomamilo. Zatrčalo se i svom silom navalilo na sirotu ženu. Govedo je ženu tako izranilo rogovima, da se je sumnjalo hoće li uopće ostati u životu. Žena je ipak ostala živa, no i danas je još u krevetu bolesna, ne može se ni micati, a teško da će ikada više moći hodati.

Toj se je ženi dogodila teška nezgoda na poljskom poslu. No, njezin muž, a ni iko drugi u selu, nije znao, da se slučaj mora prijaviti općinskom liječniku, s molbom, da o nesreći izvjesti zavod za osiguranje poljodjelaca od nezgoda. To se mora učiniti zato, jer taj zavod ima dužnost, da u svakom slučaju kakve nezgode ili smrti na poljskom poslu isplati ponesrećenome ili njegovim nasljednicima novčanu odštetu.

Liječnik, koji je nesretnicu vizitirao nije ništa o tome spomenuo. Prošlo je mnogo vremena, kad li jednoga dana seljak nešto na pol uha dozna o tom osiguranju, otrča brže u Trst, da se informira na samom zavodu, gdje mu rekoše, da je za prijavu već prekasno, no da će budući je slučaj težak nastojati ipak nešto učiniti, da mu se osigurnina isplati. To je, dakako, izvanredno u ovom teškom slučaju učinjeno. Zavod je naime uzeo u obzir, da seljak nije kriv što nije znao za zakon, koji govori o osiguranju poljodjelaca, nego, da je kriva općina i općinski liječnik, koji nisu pučanstvo o tome obavjestili i koji nisu zakon poljodjelcima lijepo rastumačili. No, malo mu je falilo, da nije sve izgubio.

U Istri ima još mnogo poljodjelaca, koji za zakon o osiguranju protiv nezgoda na poljskom poslu ništa neznaju. Našim se seljacima često dogadjaju nesreće, koje nikome ne prijavljaju i za koje nigdje ne ubiru osigurninu, i ako zato imaju pravo. Često se dogadja, da se seljak nesrećom onesposobi za posao, no budući za osiguranje ništa neznа, trpi možda i mizeriju, jer nemože da obradjuje zemlju, a mogao bi se osigurninom bar donekle pomoći.

Da se tome doskoči, i u želji, da našem seljaku, u koliko možemo, pomognemo, rastumačit ćemo u glavnom zakon o osiguranju poljodjelaca od nezgoda na poljskim poslovima.

Tim je zakonom uredjeno, da vlada svake godine od poreza na zemljište odbija jednu stanovitu kvotu. Tom kvotom uzdržava u pojedinim pokrajinama zavode, koji imaju voditi računa o nezgodama poljodjelaca na poljskim poslovima, i koji moraju ponesrećenim poljodjelcima dati novčanu pomoć.

To su neki posebni državni zavodi za osiguranje, koji funkcijoniraju na istim temeljima kao i ostali osiguravajući zavodi. Samo, dok se kod drugih javnih zavoda ispunjava polica i plaćaju veliki redoviti obroci za osiguranje, kod državnog zavoda za osiguranje poljodjelaca seljak ne treba da plaća ništa izravno, a ne treba uopće ni da je nigdje zapisan. O njemu vodi računa država. Kada poljodjelac plaća porez na zemljište, on plaća s tim porezom i osiguranje. Država to sama ubire, računa i odredjuje, koliko će platiti zavodu. Kada se seljak ozlijedi, ili kada umre nesrećom na poljskom poslu, onda se to javlja zavodu, a zavod likvidira bez ikakvih zapreka osigurninu, kako zakon nalaže.

Na temelju zakona o osiguranju poljodjelaca protiv nezgoda — svaki je poljodjelac, star od 12 do 65 godina, osiguran, pa i ako nije nikada čuo uopće o zavodu za osiguranje. Ne samo, da je osiguran posjednik, koji plaća zemljišni porez, nego je osiguran i svaki njegov ukućanin, žena, sinovi, kćeri, sluge itd. koji rade poljske poslove. Osigurani su i težaci, koji rade privremeno ili stalno. Osigurani su koloni, najamnici, zakupnici, njihove žene, sinovi, kćeri, težaci, sluge itd.

Isto tako su osigurani i nadglednici poljskih poslova, ako im dnevna plaća ne prelazi 20 lira (uzevši u obzir i ono što primaju u naturi kao n. pr. hranu itd.)

Pod «poljski poslovi» o kojima se govori u zakonu, razumjeva se obradjivanje zemljišta i šuma i sve poslove, koji su s tim u savezu, zatim živinogojstvo, priredjivanje, spremanje, preradjivanje i prenašanje poljskih i šumskih te živinskih proizvoda.

Ako se poljodjelcu na takvim poslovima dogodi nezgoda, on ima pravo na osigurninu.

Seljak je osiguran za svaku nezgodu, koja bi mu prouzrokovala smrt, ili pak privremenu, posvemašnju ili djelomičnu nesposobnost za poljski rad.

Kada se poljodjelcu dogodi na poljskom poslu nezgoda, to se mora odmah prijaviti općinskom liječniku. Liječnik mora uspostaviti kakve su posljedice nezgode. Ako poljodjelac pogine nesrećom na poljskom poslu, mora tu nesretnu smrt općinski liječnik ovjeroviti. Ako je nezgodom prouzročena rana ili slično, liječnik mora uspostaviti, da li će ponesrećeni poljodjelac biti posvema ili samo jednim djelom tijela nesposoban za rad, da li će biti nesposoban za rad kroz cijeli život ili samo neko vrijeme.

Najmanja nezgoda, koja se uzimlje u obzir, jest ako je poljodjelac po nezgodi više od 11 dana privremeno posvema nesposoban za ikakav poljski rad. Jedanaesti dan počinje da prima osigurninu, koja mu je odredjena u dnevnicama, ako se radi o privremenoj nesposobnosti za rad s nadom u potpuni oporavak.

Ako je pri nezgodi na poljskom poslu onesposobljen težak ili sluga, koji je s posjednikom zemljišta u dogovoru, da će mu za vrijeme bolesti davati cijelu ili pol plaće (ne manje) — ponesrećeni nema pravo na osigurninu. Ako izmedju njega i posjednika nema toga ugovora, on ima pravo na osigurninu za privremenu nesposobnost.

Liječnik mora točno da obavi vizitu. On o tome obavješćava posebnu komisiju, koju mora svaka općina da ima. Ta komisija šalje izvještaj zavodu za osiguranje poljodjelaca. Na temelju liječničkog iskaza zavod odredjuje koja će se kategorija ponesrećenom poljodjelcu odrediti.

Svaki pokrajinski zavod za osiguranje ima jednu posebnu tabelu, kojom je odredjena svota osigurnine za svaki pojedini stepen nesposobnosti za rad.

U slučaju, da liječnik ustanovi smrt od nezgode na poljskom poslu; pak da to komisija potvrdi, zavod isplaća osigurninu nasljednicima (ili roditeljima) pokojnika po ovoj tabeli:

Ako je usmrćeni poljodjelac star: 12 do 15 godina — 3000 lira za muškog, a 2250 lira, ako je ponesrećena ženska;

15 do 23 godine za muške 6000 lira, za žensku 3000 lira;

23 do 55 godina za muškog 7500 lira, za žensku 3750 lira;

55 do 65 godina za muškog 4500 lira, za žensku 2250 lira.

Ako poljodjelac, uslijed nezgode na poljskom poslu, ostane za uvijek potpuno nesposoban za ikakav poljski rad (ako mu je sve tijelo prebito uslijed pada na primjer, pa se ne može micati ili uzmimo za primjer slučaj, o kojemu govorimo na početku ovoga članka, o ženi, koju je govedu rogovima napalo) — onda zavod plaća ponesrećenome osigurninu po ovoj tabeli:

Ako je star:

12 do 15 godina — muškom 5400 lira, ženskoj 3600 lira; 15 do 23 godine — muškom 7500 lira, ženskoj 4500 lira; 23 do 55 godina — muškom 9750 lira, ženskoj 6000 lira; 55 do 65 godina — muškom 6000 lira, ženskoj 3000 lira.

Ako poljodjelac uslijed nezgode na poljskom poslu ostane djelomično nesposoban za poljski posao, to jest, ako je uslijed nezgode izgubio više od 15 posto svoje radne snage, ako je na primjer izgubio ruku, nogu — onda mu se osigurnina računa po postotcima, na temelju tabele za one, koji su sasma onesposobljeni za rad. Ako je naprimjer poljodjelac star 23 godine, a dogodila mu se takva nesreća, da je izgubio 50 posto svoje sposobnosti za rad, on će dobiti osigurninu od 4875 lira! Kako to? Izračunajmo: Ako pogledamo na tabelu za potpuno onesposobljene, vidimo da poljodjelac od 23 navršene godine ima pravo na osigurninu od 9750 lira. No, on je 100 posto nesposoban za rad, to jest sasma nesposoban. Mladić, koji je 50 posto nesposoban za rad ima još pol svoje sposobnosti. Za pol izgubljene sposobnosti on dobiva polovicu od one svote koju dobiva potpuno nesposoban poljodjelac od 23 godine, dakle polovicu od 9750 lira. Kad bi bio proglašen 20 posto nesposoban on da bi dobio 5 dio od 9750 lira.

Ako je poljodjelac, uslijed nezgode, nesposoban samo privremeno za rad, to jest da više od 10 dana nemože raditi, dobiva poslije desetog dana za vrijeme bolovanja, dok ga liječnik proglasi nesposobnim, svaki dan, ako je star:

12 do 15 godina — muški L 1.50, ženska L 1.50; 51 do 65 godina — muški L 4.—, ženska L 3.—.

Ponesrećenim udovicama, koje su glava obitelji, računa se osigurnina kao i muškarcima.

U slučaju nesretne smrti poljodjelca ili u slučaju onesposobljenja za cijeli život, dijeli se sigurnina ovako: jedna desetina pripada ženi, a drugo djeci, koja su mladja od 15 godina. Ako je ponesrećena žena, onda se osigurnina podijeli djeci.

Zavod za osiguranje poljodjelaca isplaćuje osigurninu u gotovom, no ako je svota tako velika, da bi mogla dati najmanje 500 lira godišnje kamata, onda zavod ima pravo da osigurninu dade Narodnoj blagajni za socijalne asikuracije, a onaj, kojemu osigurnina pripada ima pravo da svake godine dok je živ diže kamate. Onaj, koji primi osigurninu nema prava na drugu osigurninu za istu nezgodu.

Ako ponesrećeni ili nasljednici umrlega od nezgode nisu zadovoljni s riješenjem liječnika i komisije, mogu, da naprave rekurs na Ministarstvo narodne ekonomije u Rimu. Ministarstvo ima jednu posebnu komisiju, koja svaki rekurs proštudira i odredjuje imali se ponesrećenome dati veća osigurnina ili ne. Protiv toga riješenja nemože se više rekurirati.

Nezgoda ili nesretna smrt na poljskom poslu mora se prijaviti čim prije. Najbolje je svaki slučaj odmah prijaviti općinskom liječniku. Kada poslije nezgode prodje jedna godina poljodjelac gubi pravo na osigurninu.

POLITIČKI PREGLED

Medjunarodni kongres za znanstvenu organizaciju rada. — Dne 5. o. mj. sastali su se u Rimu na kongres za znanstvenu organizaciju rada zastupnici 40 država iz svega svijeta. Na tome kongresu raspravljati će se što i kako treba raditi, da bi ljudski rad i gospodarska dobra davala uz što manje žrtava i sredstava — više koristi. Ovogodišnji rimski kongres je treći te vrsti. Na dosadanjim kongresima stvoreno je već mnogo korisnih zaključaka, koji se zaključci u raznim država provadjaju na korist naroda. Na kongres su se i ove godine sabrali najbolji učenjaci, pa će i ovaj kongres imati dobrih uspjeha. Kongresu predsjeda talijanski ministar za narodno gospodarstvo on. Belluzzo.

Promjene u pokrajinskim upravama. — Pred nekoliko dana vlada je izdala kraljev ukaz, kojim je premješteno 13 prefekata, imenovano 14 novih prefekata, koji do sada nisu još imali tu čast, 3 prefekta su promaknuta na viša mjesta, tri su stavljena iz službe na raspoloženje, a devet ih je umirovljenih. U našim pokrajinama nije izvršena nikakva promjena.

Izložba žita u Rimu. — Pod predsjedništvom on. Acerba sastao se je u Rimu organizatorni odbor za veliku žitnu izložbu, na kojoj će biti izloženi žitni proizvodi iz svih strana države. Otvorenje će biti svečano obavljeno dne 8. o. mj.

General Bodrero u Rimu. — Pred nekoliko dana prošao je kroz Trst na putu za Rim, talijanski poslanik u Beogradu, general Bodrero. On će se tamo kratko vrijeme zadržati, a onda će se vratiti u Beograd.

Dar madjarskih invalida on. Mussoliniju. — Pred nekoliko dana vratio se je iz Rijeke u Rim on. Lafranconi. Posjetio je on. Mussolinija, te mu je izručio krasno vezen jastuk, što su mu poslali madžarski invalidi. Na jastuku je napis: «Sni velike Italije, snivani na ovom jastuku, obistiniti će se!» — On. Mussolini vanredno je bio zadovoljan sa darom. — Informirao se je kako je prošla riječka izložba, te je obećao, da će se svake godine izložba ponavljati, jer je zadovoljan s njezinim dosadanjim uspjesima.

Sniženje plaće učiteljima. — Uslijed raznih sniženja cijena i polakšica na porezima, vlada je zaključila da se 1. oktobra snizuju plaće učiteljima: a) kategorije za 17.62 posto, b) kategorije za 17.50 posto, c) kategorije za 9.50 posto.

Novi veliki let generala Nobile. — Već se više vremena slavni general Nobile sprema na jedan novi veliki let put Sjevernoga Pola. Tu ekspediciju pomoći će novčano milanska općina. Nobile će letjeti jednim talijanskim aeroplanom tipa «Norge» a zvati će se «Italia». Na tom će putu znanstveno istraživati kraj, koji se prostire izmedju Aljaške i Sjevernoga Pola.

Novi kazneni zakonik. — Doskora će biti dovršena reforma talijanskog zakonika, što je bio pred više vremena odobrio parlamenat. Zakonik obnovljuje jedna komisija sastavljena od vrsnih pravnika, a na čelu joj je pravosudni ministar on. Rocco. Kada bude nov zakonik gotov (koncem oktobra) biti će predložen na potvrdbu medparlamentarnoj komisiji.

Talijanska trgovačka mornarica. — Ministar saobraćaja, on. Ciano, poslao je on. Mussoliniju pre nekoliko dana jedan izvještaj o sadanjem stanju talijanske trgovačke mornarice. Iz toga je izvještaja razvidno, da je Italija bila prije rata s trgovačkom mornaricom po tonaži na osmom mjestu medju ostalim svjetskim državama. Poslije rata trgovačka mornarica Italije napreduje tako, da je 1925. g. bila na šestom mjestu, da je 1926. g. uspjela doći na peto mjesto, a ove je godine Italija po veličini svoje trgovačke mornarice četvrta na svijetu, dok je u Evropi druga, odmah iza Engleske.

Dva školska skrbništva za Julijsku Krajinu. — Rimski listovi pišu, da je vlada odlučila dosadanje školsko skrbništvo (proveditorijat) za Julijsku Krajinu u Trstu, preurediti. Razdjeliti će ga naime i uspostaviti u Julijskoj Krajini dva skrbništva.

Općinski izbori u Zagrebu. — Dne 4. o. mj. obavljeni su u Zagrebu općinski izbori. Za te se je izbore vršilo već dugo vremena veliko pripremanje. Završeni su s ovim rezultatom: Trumbićeva skupina hrvatskih federalista, dobila je 25 mandata u općinskom savjetu, radićevci 6 (prije su ih imali 18), socijalisti 7, Pribićevićevi samostalni demokrati 4. Židovi 3, Davidovićevi demokrati 2. stranka stanara 2. — Glasovalo je 65 posto od svih onih gradjana, koji imaju pravo na glasovanje.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Izložba zaključena. - Visoki posjeti. - Dvostruko samoubivstvo. - Novi paragrafi, kojima se štiti obitelj. - Kanela. - Aeroplani. - One tri.

Izložba je zaključena u srijedu, 31. augusta. Dan prije posjetio ju je general Bodrero, talijanski poslanik u Beogradu. Stigao je iz Zagreba, gdje je prisustvovao svečanosti Zagrebačke trgovačke komore, koja je ovih dana slavila sedamdeset i petu godišnjicu svoga opstanka. S Njegovom Preuzvišenošti bili su i članovi nekih trgovačkih komora talijanskih, koji su se takodjer vraćali s istoga slavlja. Novine pišu, da su posvuda u Zagrebu bili srdačno dočekani i lijepo primljeni. Ovdje na Rijeci posjetili su obje izložbe. Poslanik Bodrero obišao je izložbu jugoslavenskih slikara, za koju je pokazao mnogo interesa, te je i nabavio nekoliko slika, što su ih izradili neki jugoslavenski umjetnici. Sjutradan u srijedu, kako već napomenuh, izvršilo se svečano zatvorenje Izložbe. U svom službenom govoru istaknuo je Predsjednik Lanfranconi, da je Izložba uspjela i obećao, da će se u tom smislu nastaviti i u buduće.

Prije nekoliko vremena uputili su se neki planinari, da će se popeti na vrh Mont Blanka, najveće planine u Evropi. Medju tim planinarima bila su i dva riječka mladića: Kolačević i Valušnik. Ova su se dvojica posljednji put javila 19. augusta iz mjesta Chamounix u Franceskoj. U svom pismu javljaju, da su više puta pokušali, da se popnu na vrh, ali da im to nije uspjelo zbog vrlo rdjavog vremena, stoga da su primorani da se vrate. Medjutim od onda je već proteklo malo ne dvadeset dana, a od njih nema ni glasa. Traže ih posvuda, ali do ovog časa nije im se ušlo u trag. Drži se, da su nastradali.

Još jedna nesreća. U našem gradu živjele su tri sestre, neke Keki. Prije nekoliko mjeseci jedna je od njih poginula na vrlo tragičan način, što je druge dvije sestre tako silno potreslo, da nisu nikako mogle da se utješe. I jednog dana — baš u predprošli utorak — obje se sestre zatvoriše u svoju sobu u namjeri, da zajedno umru. Sjutradan našli su ih, na divanu, mrtve. Zagušio ih je plin, što je dolazio iz otvorene cijevi.

Osim žalosti za sestrom natjerala ih na ovaj strašan korak i njihova teška živčana bolest. Ovaj tužan slučaj izazvao je u gradu duboku senzaciju — i kako to na Rijeci biva — počele su da se šire o tom dogadjaju razne glasine, koje su dakako odmah prestale da kolaju, čim se ispostavilo pravo stanje stvari.

U reformiranom talijanskom kaznenom zakonu, koji će domala stupiti na snagu, ima i nekoliko paragrafa na obranu obitelji. Došlo je naime u modu, da svaki drugi muž misli, da mora imati svoju «mantinjudu» ili «konkubinu». Tako i neke mamice, drže takodjer, da ne bi ni one smjele da budu barem bez jednog «mantinjuda», jer da je to šik i fino. To da imaju već tolike, a i u romanima i u kinima vidi se takovih «mantinjudota» sva sila. I tako to ide lijepo iz dana u dan, i mi vidimo, kako muževi s jedne, a žene s druge strane pokazuju svoje ljubavnice, odnosno ljubavnike, javno, kao nekakve trofeje. To je, dakako, škandal, od kojega u prvom redu trpi obitelj, a po njoj najviše djeca. Kako je pak obitelj glavna kolona društva, razumije se, da je dužnost vlade, da učini sve moguće, da se taj stup ne uskoleba. Toj dužnosti zadovoljit će rimski Ministar pravde s novim kaznenim zakonom, kojim će biti teško pogodjeni razni libertini i libertinke. Muž, koji drži konkubinku u kući ili bilo gdjegod van — sjedit će za to svoje nedjelo tri godine dana u tamnici. Toliko će morati da odsjedi i žena, koja vara muža, i ne samo ona, nego i njezin «mantinjudo», Još su i neke druge mjere poduzete, da se obitelj očuva od propasti, što mora svak, kome je na srcu napredak čovječanstva, da odobri.

S tim odredbama zadovoljna je i Ninetta.

— Dobro je, da se je onem muskem hudobam stavil jedan zlajf, zac da ne, ki zna, kamo bimo prisli. Sadahna bim se mogla i ja ozenit, zac bi ona bestija od mojga muza imel straha krivo mi storit. Tri leta przuna nisu miga s prstom v uho.

Sjećate li se još čovjeka u ludnici u Kolenjo? Ni danas se još ne zna, dali je ono Kanela ili Bruneri. Novine se još muče, da odgonetnu tu mučnu zagonetku, ali bez uspjeha. Stvar je postala već malo dosadna, ali novine se još uvijek njome bave, znak, da ima još uvijek dobričina, koji to prate.

Svijet se dao u oblake. Svi lete: I Amerikanci i Evropljani i Kinezi — svi. Već je četvrti put, što se u malo mjeseci preletio ocean, ali od strane Amerike prema Evropi. Kušalo se već nekoliko puta, da ga se preleti i s protivne strane — ali to još — barem do ovog časa — nije nikomu pošlo za rukom.

Jedan američki aeroplan preletio je ocean i sretno se spustio u blizini Londona. Poslije kratkog vremena nastavio je put u München, a otuda u Beograd, gdje se je zadržao malo ne jedan dan, pa onda naprijed put Carigrada, gdje je imao okapanja s turskim vlastima zbog putnica. Otuda je preletio u Alep, pa dalje prema Indiji. Taj aeroplan namjerava preletjeti zemlju sve uokolo i to od prilike u dvadesetak dana.

Kad smo bili mladji, čitali smo, kako je neki Englez Phileas Fogg obišao svijet u osamdeset dana. Onda se govorilo: sve je to priča, roman — nije moguće, da bi čovjek mogao obići svijet u toliko dana. Medjutim bilo ih je, koji su poslije uistinu obišli svijet u šezdeset i četrdeset dana, a danas evo, vidimo, gdje zrakoplovci hoće da ga obidju u dvadesetak dana, dok se opet ne javi iza njih drugi, koji će ovu našu milu zemljicu obići i u samih sedam dana, kaošto smo već to čitali u jednom romanu, što je i u hrvatskom prevodu izišao u vrijeme rata.

Zrak čini čudesa! Tako su prije nekoliko dana dvije djevojke iz Njujorka pozvane da budu svatnice dvjema nevjesticama. Vjenčanje obiju nevjestica imalo je da se izvrši u isti dan. Nevolja je pak u tome, što se jedno vjenčanje imalo da izvrši u jednom gradu, a drugo u drugom, koji je od prvoga toliko odaljen, koliko i Trst od Beča. Što će one djevojke da učine? Najprije su prisustvovale jednom vjenčanju, a zatim su sjele u aeroplan, što su ga najmile, i poslije dva sata već su bile kod druge nevjestice u istoj onoj bijeloj opravi, koja se nije za tog prilično dugog lijeta ni najmanje zgužvala.

One tri:

U nekavom jarku leži čovjek, blijed, ne miče se. Liječnik, koji se u onaj čas našao ondje, promrmlja svome slugi:

— Ovaj je čovjek mrtav.

Jedva je to dorekao, a onaj, što je ležao, skoči na noge i odgovori:

— Nije istina: vidite, da sam živ.

— Šuti, nesrećo, naljuti se na nj liječnikov sluga. Ma jeste li ga vidjeli! Htio bi da zna više od doktora. Bitanga nijedna!

Druga: Muž došao kući vrlo kasno u noći. — Gdje si bio do sada? prodere se na nj žena.

— Poveo sam kući moja dva pijana druga.

— A što si onda učinio, nesretniče?

— Onda sam ostao s njima, jer nije bilo nikoga, ko bi mene poveo kući, odgovori muž umiljato i pokorno.

Ona posljednja: Juče se dvojica porječkala na Korzu. Jedan će drugome: — Ti govoriš o meni same laži!

— A što će tek biti, kad počnem govoriti istinu?

Rokac.

Franina i Jurina

Fr.: Će prit ne će prit?

Jur.: Ki? Ča? Kade?

Fr.: Daž.

Jur.: A da i pride ne bi bilo za velu korist. Zač čaj zgoreno, zgoreno je.

Fr.: To i ja znam, samo ne znam, kako ćemo ovu zimu.

Jur.: Ćemo nekako.

Fr.: Je — ma ja bim otel znat: kako?

Jur.: Da sam štroligo, bim ti i to povedel.

Fr.: Škoda da nisi, zač biš dobro stal. To ti danas sve teče, kako nemo, ale krsniku ale štroligu. I muško i žensko. I dobro plaćaju.

Jur.: Brižni beči!

Fr.: Ma ča ti, Jurino, ne veruješ va to? Ako ćeš pak da ti pravo rečem, i ja sam bil, i moram reć, da mi je sve ugonil. Najprej mi je rekal: — Vi ste imeli puno veleh dišpijaceri. I ugonil je.

Jur.: To bim ti bil i ja ugonil.

Fr.: I još mi je rekal: Vi niste Bog zna, kako jak, ma ćete sa svem tem doživet jednu velu starost.

Jur.: I to bim ti ja bil rekal.

Fr.: A navestil mi je i ovo: Vi ste, govori, čovek, kemu ne gredu posli baš najbolje, ma imate nekega va vašoj rodbine, ki se za vas skrbi i ki će storit, da te vam jedam dan bit žepi puni beči.

Jur.: Koliko si mu platil za tu pronoštikariju?

Fr.: Petnajst lir.

Jur.: Sve bim ti ja bil rekal za same dve liri i još za manje.

Fr.: Ma ča ti, dakle, Jurino, zaspravlje ne veruješ va štroligariji? A ča si pozabil, ča si ono neki dan povedal našem ženam od onega — kako se ono zove? — on stari Amerikan, ki je prej malo vremena umrl, a jako je dugo videl? Na zajike mi je!

Jur.: Zval se je Bert Rez. Ma ono je neč posensega drugo.

Fr.: Kako — drugo?

Jur.: Za njega se zna, da ni bil nikakov čarlatan.

Fr.: A kako se zna, da ni bil?

Jur.: To pitaj učeni ljudi od svega sveta. Ča god je delal, ni delal skriveč, nego otvoreno, da svi vide, a i najštudijaneji ljudi.

Fr.: Pak ča su rekli ti najštudijaneji ljudi?

Jur.: Najprej su misleli i oni, da je i on nekaki čarlatan kao i toliki drugi štroligi, ma kada su videli, rekli su i oni, da je ta čovek jedno velo i pravo čudo.

Fr.: Ala, da čujem malo i ja, ča su to videli!

Jur.: Neki znameniti profešor va Novajorke bil je rastrubil, da je ta Bert Rez nekakov čarlatan. Kad je to Rez čul, pisal je onemu profešoru, da je rad, da ga stavi na provu. I kad je bilo jedan dan, pride ti ta Bert Rez k profešoru va kuću. To se va jednoj kamare bilo skupilo velo društvo, i profešor je pustil Reza, neka se zabavlja s onem društvom, a sam je šal va jednu drugu kamaru i zel tri hartice i pokle je na svakoj neč napisal, stavil je jednu va jednu škatulu od stola, drugu je pokril s nekakovum knjigum, a treću je stavil mej nekakove druge harti. Onputa se j' vratil va onu kamaru, va koj se je društvo lepo zabavljalo. Kad ga je Bert Rez videl, rekal mu je: — Gospodin profešor, vi ste va tu i tu škatulu stavili harticu, na koj je napisano «Opsonik». Na harticu, ku ste stavili pod knjigu, napisali ste: «Ambiseptor», a na onu, ku ste skrili mej druge harti, napisali ste: «Antidan» Je l' tako, ale ni tako, gospodin profešor? — I va istinu bilo je baš sve onako.

Fr.: Ma da ni to morda kakova prevarancija?

Jur.: A kada ti hojevaš onem tvojem bedastem štroligom, pitaš, je l' pak ono prevarancija ali ni?

Pr.: Pustimo to, povej mi još ča od onega tvojga štroliga.

Jur.: Jedan dan dobil je poziv, da mora na sud. Neka ga je baba tužila tobož sporadi čarlatanije. Sudac ča će, ča ne će — zel je tri hartice i na svaku je napisal jedno pitanje. Za tem je one hartice pomešal i stavil ih je va žep i rekal je Rezu: — Ala, ugonite ča sam napisal na one hartice? — Rez mu odgovori: — Na jednoj, ka vam je va žepe tamo, pitate me, koliko imate beči va banke?

Fr.: A je pak bilo tako?

Jur.: Nesamo da je ugonil, nego mu je i povedel, da ima va banke samo petnajst dolari.

Fr.: A je pak i to bilo tako?

Jur.: Baš tako! Sudac pita napred, a on mu sve ugoni, do vlasića. Nato se je sudac stal i rekal: — Gospodine Reze, vi ste sada posensega slobodan.

Fr.: To je jedno strahovito čudo od čoveka!

Jur.: Čekaj, da ti još i ovu povedem. Leta 1921. bil je ta čovek va Berline. Jedan dan dobije telegram z Amsterdama, va kem ga neka Banka moli, da se malo do nje potrudi. On gre va Amsterdam, to ti je jedan grad va Olande, i gre ravno na onu Banku. Kada on tamo, potuži mu se direktor, da mu fali 50 tisuć olandeških fijurini, i da nikako ne more razvidet, kamo su šli, zač da knjige, koliko j' on mogal videt, posensega skladaju.

Fr.: A ča j' on nato?

Jur.: Zapital je direktora, ako imaju tu jedan ormar od tega i tega kulora, va kem su složene knjige od Banki? Direktor je rekal, da imaju ta ormar. — Dobro je, rekal je nato Rez, dajte mi petu knjigu od druge skancije. Kada su mu prinesli tu knjigu, rekal je on: — Najdite stranicu 156. — Kada su našli tu stranicu, pita on derehtora: — Ki j' ovo pisal? — Nijedan ni znal reć, ki je ono napisal. A on reče: — Ako mi obećate, da se onemu čoveku, ki j' ovo napisal, ne će niš dogodit, ja ću vam ga valje pokazat. Oni su obećali, i on njim ga j' pokazal.

Fr.: To ši da je štroligo.

Jur.: Ja ma ovakovi su retki. Na sto let se jedan rodi, a na tisuće nijedan.

P O D L I S T A K

O čitanju knjiga

Tko čitati ne zna, smatra se danas slijepcem kraj zdravih očiju, jer se u knjigama nalazi pohranjeno sve ljudsko znanje. Svakolika mudrost prošlosti i sadašnjosti, svi napori i napredak znanosti i umjetnosti leži ispisan na stranicama knjiga. Dovoljno je znanje od nekoliko desetaka slova, pa da se čovjeku otkrije sve blago, koje se tamo nalazi. Otkada je izumljena štampa, olakšano je uvelike učenje i obrazovanje. Dok je nekada samo odabranima i malobrojnima bila omogućena naobrazba, pruža se danas svakome prilika, da čitanjem korisnih i lijepih stvari obogaćuje svoj um i oplemenjuje svoje srce. Duševna hrana, svakome pristupačna, razmjerno je ipak jeftina, a nastava u većini besplatna.

Uza sve to velik dio našega naroda živi u tami neznanja. Kraj sve svoje prirodjene bistrine on ipak zaostaje za mnogim drugim narodima, koji u prosvjeti žurno napreduju. S napretkom kulture raste i takmičenje izmedju naroda. Zaostali bivaju potisnuti od sposobnijih. Pučka škola podaje elementarnu i najpotrebniju naobrazbu, a zatim je potrebna vlastita skrb i nastojanje oko naobrazbe.

Blagdanom, za odmora i u ostalo slobodno vrijeme dobra knjiga najbolji je drug i savjetnik. Zauzetniji i napredniji pojedinci trebali bi zaostalije nagovarati, putiti i učiti, savjetovat i pomagati u tome poslu. Da se s malim troškom što više njih okoristi, bilo bi dobro ustrojiti vlastite knjižnice, ma bile one u početku i sasvim čedne. Trebalo bi usto uvesti običaj, da se kod raznih svečanosti, slava, imendana, godova i slično poklanjaju dobre knjige, navlastito djeci, umjesto kojekakovih nevrijednih stvari. Isto je tako lijep običaj, da na sastancima i sijelima mladež redom čita, a stariji slušaju, u zimsko doba pokraj vatre. U prvome času možda ne će svatko biti svijestan, je li što naučio, ali polako i neopaženo ulazit će u svijest novi pojmovi, nove spoznaje, nove istine; u duši će se pokrenuti novi osjećaji, nove želje, a čitava nutrina naša sinut će novim svjetlom. Čitanje i obrazovanje postat će tako korisnom navikom i duševnom potrebom. Svatko će moći osjetiti, kako se u njemu budi jedan novi i ljepši svijet, a život poprima jedan viši smisao. Naučit će drugim očima gledati sve oko sebe.

Jednakim marom trebao bi čitati muški i ženski spol, jer im i jednaku korist donosi. Majka, koja voli knjigu, bit će dobra savjetnica svojoj djeci. — Ali ipak nije svrha postignuta, ako se čita bez pravila. Na umu treba imati dvoje: što se čita i kako se čita.

Nije svaka knjiga podesna za čitanje, niti svakome ista odgovara. Knjiga mora da je prema naobrazbi čitača, i da zaslužuje da se je pročita. Svaka knjiga to ne zaslužuje. Sve knjige vrstaju se uglavnom u poučne i zabavne. Prve pružaju neku korisnu pouku, a drugima je svrha, da ugodno uposle duh. I ove donose koristi i pouke, makar i neizravno; zato je od potrebe da se čitaju i jedne i druge. Kod poučnih knjiga sva je pažnja upravljena na istine, koje se u njoj iznose, a kod zabavnih je duša u raznim pravcima zaposlena. Vodi se paska o vještini, kojom pisac razvija svoje djelo; o karakterima pojedinih osoba, koje prikazuje; o mislima, koje iznosi; o glavnoj ideji, koja se izvija iz čitave knjige; o dotjeranosti pojedinih opisa; o ljepoti jezika itd. Pišući poučne knjige pisac radi razumom, hladno prosudjući svoj posao, a zabavne su knjige umjetnička djela stvarana zamahom fantazije (mašte).

Knjige valja čitati polagano, kritičkim okom i razmišljajući o onome što se čita. Tko zabavnu knjigu čita samo zato, da dozna što se desilo s pojedinim licima romana ili pripovijesti, pa preskače stranice, da što prije dozna za sudbinu tih lica, taj ne zna zašto čita. U razgovoru o pročitanoj knjizi znat će izreći samo sadržaj i sudbinu prikazanih osoba, ali to je premalo. I korist od takvog čitanja bit će neznatna. Čitati treba dakle punom pažnjom koliko na pojedinosti toliko na cjelovitost djela. Takovo čitanje donijet će daleko veću i ugodniju zaposlenost duha, a dakako i mnogo veću korist.

N. Z.

Fr.: Ča to govoriš? Ima ih kako blata. Kamo se god obrneš, tu ti je jedan štroligo.

Jur.: A je je, ma za trubili, a ne za ljudi, ki znaju svojum glavum mislet.

Fr.: Ja, ma kako je to, da toliki puti induvinaju?

Jur.: To ti je zato, zač toliko brblju, da najzada od svega onega ča nabrblju, mora najzada i neč bit. A kade su one stotine nebogeh ljudi, kem pak niš ne ugone?

Fr.: Ti si malo trd, Jurino.

Jur.: Ja nisam trd, nego ja sam od oneh ljudi, ki ne zdiguju glavu vajer, kadan jim neki reče, da tovar po nebe leti.

Fr.: Ter ju ni ja ne zdigujem.

Jur.: Aj daš, kada hojevaš starem štroligam i poslušaš, ča ti one za plaću frfiju.

Domaće novosti

Vlada će pomoći istarsko poljodjelstvo.

Novine donašaju jedan službeni telegram u kojemu se kaže, da je istarski fašistički poslanik on. Mrach bio po drugi put kod on. Turatija, te mu je predočio teške istarske gospodarske prilike preuzrokovane sušom. On. Turati je o istarskoj suši govorio s on. Mussolinijem, koji je obećao učiniti sve moguće, da se istarskim poljodjelcima pomogne čim prije.

On. Mrach je zatim govorio s on. Giuriatijem, ministrom za javne radove. On. Giuriati je prihvatio, da se ove subote sazove jedna konferenca, na kojoj će prisustvovati puljski prefekt, senator Chersich i on. Mrach i na kojoj će se raspravljati o cestama, koje bi se imale početi graditi po svoj Istri, da se tako dade zarada siromašnom od suše pogodjenom pučanstvu, kako je to pred nekoliko dana predložio senator Chersich u jednoj spomenici.

Prefekt za istarske poljodjelce

Kao i svi ostali istarski krajevi, tako je i Rovinjština jako osjetila posljedice suše. «Consorzio Agrario» sa sjedištem u Rovinju, smatrao je za shodno upozoriti puljskog prefekta na težak položaj poljodjelaca, te ga zamoliti za što izdašniju pomoć, kako bi se u budućoj godini mogli poljodjelski poslovi nastaviti u redu i na vrijeme.

Prefekt je na molbu rovinjskog konzorcija odgovorio brzojavno ovako: «Obavijestio sam vladu o teškim štetama, koje je od strašne suše pretrpljelo istarsko poljodjelstvo i živinogojstvo, zamolivši brzu pomoć.»

Sastanak podeštata u Kopru.

Dne 1. septembra sastali su se na jednu sjednicu u Kopru, pozvani od koparskog fašističkog sekretara, svi podeštati iz Koparske zone. Raspravljali su opširno o suši i njezinim posljedicama za istarsko gospodarstvo. Zaključili su, da interveniraju kod viših vlasti za pomoć poljodjelcima, koji su sušom teško pogodjeni.

Sastanak istarskih podeštata u Pazinu.

Prošle nedjelje, dne 4. o. mj. sastali su se u Pazinu na jednu prešnu skupštinu svi podeštati Istre. Osim podeštata došle su i razne druge ličnosti iz političkog i gospodarskog istarskog života. Ideju za sastanak dao je plominski podeštat Depangher.

Sakupljeni podeštati raspravljali su temeljito i praktično što bi se sve moralo poduzeti, da se bar donekle pomogne istarskim poljodjelcima, koji su ove godine jako pogodjeni sušom. Razni su govornici predlagali, da bi se zamolilo vladu neka snizi donekle poreze i takse na vino, zatim neka bi se što prije dalo seljacima zarade i to na javnim radnjama, kao što su gradnja cesta, pošumljivanje, bonifikacije itd. Osim toga, neka bi se zadrugama dalo na raspolaganje kapitala za zajmove seljacima, koji bi tim zajmovima kupovali sjeno, da ne propane živinogojstvo, i druge poljodjelske potrebštine. U tom smislu sastavljena je jedna spomenica, koja je poslana istarskom prefektu. Sa skupštine je poslan jedan brzojav on. Mussoliniju, u kojemu se naglašava težak položaj istarskog poljodjelstva, s molbom, da bi se on zauzeo za Istru i što prije pomoć odobrio.

Novi red obuke u pučkim školama.

Doskora će biti objavljen novi školski pravilnik. Po tome pravilniku biti će promjenjen i kojećem dosadašnji red pučkoškolske obuke. Tako će već u budućoj školskoj godini biti ukinut slobodni četvrtak. U četvrtak će djeca morati takodjer u školi, ali se toga dana ne će podučavati drugo nego samo gimnastika. Druge školske dane gimnastika se ne će više podučavati. Osim toga posjećivati će u četvrtak djeca razna kulturna ili industrijska poduzeća, u poučne svrhe.

Prisega učitelja.

Novi pravilnik o pučkoškolskoj obuci nalaže, da svaki učitelj, prije nego nastupi svoju službu, mora položiti pred didaktičnim ravnateljem ovu prisegu: «Prisižem, da ću biti vjeran kralju i njegovim kraljevskim nasljednicima, da ću lojalno poštovati ustav i druge državne zakone, da ne pripadam i da ne ću pripadati strankama ili družtvima, čije djelovanje nije u skladu s dužnostima moje službe, da ću vršiti te dužnosti vjerno i marljivo, da ću nastojati svojim djelovanjem uzgojiti povjerenu mi djecu tako, da ljube domovinu i poštuju državne ustanove.»

«Mali List» i «Goriška Straža» opomenuti.

Pred nekoliko dana dobio je odgovorni urednik slovenačkog «Maloga lista», koji izlazi u Trstu, opomenu od prefekta. «Mali List» bio je u jednoj godini 5 puta zaplenjen. U opomeni je kazano, da je list protivan nacijonalnim interesima države.

Isto takovu opomenu poslao je gorički prefekt «Goriškoj Straži».

Da se sprječe požari.

Željeznička uprava u Trstu opominje sve posjednike zemljišta uz željezničku prugu, neka sa tih zemljišta odnesu suhu travu, sijeno, slamu i svaki drugi lako upaljivi materijal, najmanje dvadeset metara daleko od pruge, jer se često dogadja, da iskre iz lokomotive prouzrokuju požare. Željeznička uprava nije dužna da naplaćuje štete od vatre, koja je prouzrokovana na zemljištu onih gospodara, koji se ne bi držali ove opomene.

Stavnja (leva) godišta 1908.

Službeni vojni list donaša okružnicu Ministarstva Rata, kojom se naredjuje, da se po svoj Kraljevini započne 12. septembra stavnja godišta 1908. U raznim vojnim okružjima stavnja će se vršiti posebnim redom, koji će ta okružja objaviti. Stavnja 1908. godišta obavljati će se do 15. marta 1928.

Vjenčanje.

Prošle nedjelje, dne 4. septembra, vjenčao se je, u Udjošu u Banatu, naš prijatelj g. dr. Dinko Kozulić iz Malog Lošinja s gospodjicom Djinom Marelja-Prosen. Mladoma paru želimo dug zajednički život i mnogo sreće.

Raspuštena društva.

Pred nekoliko dana bilo je od buzetskih karabinijera raspušteno Glazbeno društvo «Naša Sloga» (prije Sokolsko glazbeno društvo) u Buzetu, s odjeljenjima u Štrpedu, Sv. Martinu i Mlunu. Ponovno organiziranje strogo je zabranjeno. Za razlog raspusta karabinijeri navadjaju protudržavan rad društva.

U zadnje vrijeme bilo je raspušteno više slovenačkih prosvjetnih i pjevačkih društava u tršćanskoj i goričkoj pokrajini s motivacijom, da njihovo djelovanje nije u skladu s državnim nacijonalnim redom.

† Pavao Pavešić.

U Škrljevu umro je dne 5. o. mj. naš prijatelj Pavao Pavešić u visokoj starosti od 83. godine.

I ako je pokojni Pavešić bio rodom iz Škrljeva, za njega se može reći, da je bio istranin, zato, jer je u Istri dugo godina živio, no još više zato, jer ju je volio kao rodjeni istranin, a i sinove je odgojio u toj ljubavi.

Pavao Pavešić došao je kao mladić iz svog rodnog mjesta u puljski arsenal. Bio je po zapimanju tesar. Odmah se je istaknuo kao vrsni radnik.

U svim nacionalnim pothvatima i društvima u Puli bio je uvijek prvi medju prvima u Puli, ali najviše se je zanimao gospodarskim pitanjima. Osobito je posvećivao sve svoje sile oko «Istarske posujilnice» od dana njezinog osnutka do početka rata, kada je morao zapustiti Pulu, prilikom evakuacije.

Nastanio se je u svojem rodnom kraju, no Istru nije nikada zaboravljao. Neka mu je za to vječna hvala! Neka počiva u miru! Njegovim rastuženim sinovima i rodbini, a naročito obitelji g. prof. Milačića, naše iskreno saučešće.

† Nina Premate.

Pišu nam iz Premanture:

Dne 27. augusta, nakon duge i teške bolesti preminula je u cvijetu svoje mladosti, u 23 godini života, naša predobra i nezaboravna Nina Premate.

Koji je god poznavao našu dobru Ninu, poznavao ju je kao čestitu djevojku, koja je uvijek nada sve ljubila svoju rodjenu grudu. Pratila je sve što se je Istre ticalo i u najtežim danima svoje bolesti.

Pokojnica od začetka svoje bolesti, pa do zadnjeg trenutka svog života pazila se i čuvala strogo, poduzimala je sva sredstva protiv svoje bolesti, no sve nije pomoglo ništa. Ona se je, zapustivši nas ražalošćene, preselila u vječnost. Otišla je naša Nina, da traži sebi drugi bolji život, u kojem će naći mira, sreće i zadovoljstva, kad već na ovom svijetu toga nije mogla da ima!

Nina! Nad tvojim ti grobom obećajemo, da te ne ćemo nikada zaboraviti. Uvijek ćeš ostati u našim mislima, naša nezaboravna Nino. Uz tvoje drage roditelje i braću oplakujemo te svi, kojima si znala da budeš toliko dobra.

Ti si, Nina, znala podnositi sve teške boli za vrijeme dugog bolovanja, bila si tiha i strpljiva mučenica. Sada kada polažemo na tvoju glavu vijenac, kojim se tako mlada nevina i dobra, vjenčaš s hladnim grobom, plačemo iz dubine srca i molimo Svevišnjega, da ti dade duši sve ono što zaslužuješ, a tijelo tvoje izmučeno, neka počiva u miru, neka ti je lahka crna istarska zemlja!

* * *

Dobroj našoj prijateljici Nini želimo pokoj vječni. Njezinim teško ožalošćenim roditeljima, braći, sestrama i rodbini, naše iskreno saučešće. **Uredništvo.**

Sindikat poljodjelaca na Poreštini. — Pred nekoliko je dana porečki fašjo sazvao seljake iz Poreštine na sastanak u salu kazališta Verdi. Tom je sastanku predsjedao dr. Rossi, koji je držao jedan govor o sindikalizmu s obzirom na poljodjelstvo. Iza njegovog govora pristupilo je se upisivanju članova za novo osnovani sindikat porečkih poljodjelaca. Tom sindikatu nije još postavljen odbor.

Vatra uništila 5 stogova sijena. — U Sajinima, na Poreštini, zapalio se je od velike vrućine jedan stog sijena. Vatra se je odmah razvila, te je zahvatila još četiri obližnja stoga. Sve je sijeno za čas izgorilo. Osim sijena izgorilo je nekoliko loza i dvije uljike. Šteta se računa na 5000 lira. Sreća je, da se je daljnje širenje vatre spriječilo na vrijeme. Bile su u velikoj opasnosti dvije kuće. Pri gašenju se jedan seljak ranio.

Cijena lješnjaka. — U Poreču su se na trgu ove godine lješnjaci bili počeli prodavati po L 3.50. No, budući su seljaci na poreštini teško oštećeni sušom, zaključili su da dignu cijenu na 5 lira. To im je uspjelo.

Poreština i posljedice suše. — I Poreština osjeća vrlo teško — sušu. No, naročito je od suše pogodjeno tamošnje živinogojstvo. Bez paše, bez krme i vode — blago trpi, propada i prodaje se uz vrlo niske i gotovo nevjerojatne cijene. Da se spase živinogojstvo obratio se je porečki «Consorzio Agrario» za pomoć puljskom prefektu jednim brzojavom. Isto tako poslan je jedan brzojav on. Mrachu, koji bi imao intervenirati kod vlade, za kakav zajam, koji bi se mogao dijeliti poljodjelcima s malim interesima i na dugi rok (5 godina), za nabavak sijena.

Žitna izložba u Pazinu zaključena. — O toj smo izložbi već pisali. U nedjelju, dne 28. augusta bili su u pazinski municipij sazvani svi oni poljodjeci, koji su na izložbi imali najljepše proizvode, pak su im bile podijeljena odlikovanja, diplome, i novčane nagrade. Više uzoraka istarskog žita sa pazinske izložbe poslano je u Rim za veliku Nacijonalnu izložbu.

Rovinjski «Consorzio Agrario» — prima predbilježbe za sijeno, koje će uz pomoć vlade, davati poljodjelcima na vjeresiju, uz niske kamate i na duži rok. Isto tako moći će se na istom konzorciju dobiti na vjeresiju pod istim uslovima živežne namirnice, sjemenje i umjetni gnoj. Taj je konzorcij naime zamolio preko prefekta pomoć od vlade.

Požar u Lanišću nanaša štetu od 10.000 lira. Jakovu Grbcu-Luči iz Lanišća izgorila je nedjelju u jutro štala sa sjenom, te spavaća soba. Vatra je trajala neprekidno od 10 do 3 sata popodne te je bilo bojazni, da se raširi i na druge susjedne kuće i štale. Narod je pohitao u pomoć iz sviju susjednih sela, iz Podgaća, Praporća, Brgudca i Račjevasi i nije niko pazio da li je u svetačkom odjelu ili nije, već je svaki nastojao da učini svoju dužnost. Žene i djevojke donašale su vodu čak i iz Podgaća. Šteta iznaša najmanje 10.000 lira.

Vatra u Bujama. — U Bujama je 5. o. mj. planula staja, vlasništvo Andjela Vidala. U staji je bilo 90 kvintala sjena. Sve je izgorjelo, a požar bi se bio i dalje širio, da nije bio lokaliziran. Šteta je izračunana na 10 hiljada lira.

Još jedan požar šume u Balama. — Ko zna koliko je već požara ove godine bilo u okolici Bala?! Eto, još jednoga. Dne 6. o. mj. planula je šuma bivšeg načelnika Karla Černje. Šteta nije mala. Bilo bi još strašnije štete, jer je požar bio užasan, a bio se je počeo hvatati i na bližnje šume, da nije narod u velikom broju pritrčao i uspio požar pogasiti.

Popila lizol i umrla. — Pred jednu sedmicu popila je djevojka Marija Host, iz Rijeke, lizol da se otruje. U tškom je stanju živjela u bolnici nekoliko dana, no napokon je ipak umrla, kako je željela.

Bonifikacija Koparšćine. — Novine pišu, da je prefekt za Istru poslao Ministarstvu za javne radove projekt za bonifikaciju Koparšćine. To se pitanje već vrlo dugo raspravlja i študira, no izgleda, da će Ministarstvo napokon odrediti, neka se rad provede. Početkom buduće godine imao bi rad oko bonifikacije Koparšćine započeti.

Suša na istarskim otocima. — Poljodjelski konzorcij u Malom Lošinju poslao je pred nekoliko dana istarskom prefektu jedan brzojav, u kojem se naglasuje težak učinak ovoljetne suše i kritičan položaj poljodjelstva na otoku, te se moli brza pomoć. Prefekt je konzorciju odgovorio, da je o svemu već obavjestio vladu, pa treba čekati njezino riješenje.

Šume u plamenu u Limskom kanalu. — Pred nekoliko dana planula je u Limskom kanalu jedna velika šuma. Vatra se je pojavila oko 10 sati ujutro, a trajala je do polnoći. Da je šteta iza ovoga požara ogromna, ne treba ni govoriti. Poznato je, da su u onom kraju najljepše istarske šume. Požari su ove godine prouzrokovali milijunske štete. Ljudi u Istri ne pamte, da su u Istri ikada šume trpjele od vatre kao ove godine.

Požar šume na Puljštini. — Pred par dana planula je šuma Antona Božac iz Šikići. Ta se šuma nalazila u blizini Jadreški, u kraju zvanom Bekovica. Požar je zahvatio oko 10 hiljada četvornih metara šume. Došli su da gase i puljski vatrogasci. Uz njihovu pomoć uspjelo se je napokon požar pogasiti, no šteta je ipak velika. Božac je od požara oštećen za 10 hiljada lira.

Liječnički kongres u Opatiji. — Polovicom ovoga mjeseca održati će se u Opatiji jedan kongres liječnika iz raznih država. Na tom će se kongresu raspravljati o raznim zdravstvenim problemima, a poslije toga će se prirediti više izleta u okolicu.

Dosadio mu život, bez vina. — Ivan Bernardis iz Pule, prešao je 65 godina, ostario je, pa nije više mogao da zaslužuje sam. On je bio zidar. No, svejedno nije trpio mizeriju. Njegova žena i kćeri radile su i zaradjivale za život. Starome to nije bilo dosti. Kad je radio, onda je on imao uvijek u žepu nešto za — vino. On je silno volio vino. A sada je morao bez njega da bude. To mu je dosadilo. Jedne noći odluči — u smrt, od žalosti za vinom. Za gredu je vezao konop i objesio se — sit trijeznoga života.

Osudjen za uvrijedu predsjednika vlade. Dne 30. augusta vodila se je pred koparskim tribunalom rasprava protiv Ernesta Campi iz Milana, koji je bio optužen, da je uvrijedio on. Mussolinija. Osudjen je na 6 mjeseci zatvora i 500 lira globe.

Žitna izložba u Poreču. — Dne 4. o. mj., prošle nedjelje otvorena je u Poreču žitna izložba. Na toj izložbi izlažu žitne proizvode poljodjelci iz općine Poreča, Motovuna, Vižinade, Višnjana i Vrsara. Ceremonijama otvorenja prisustvovale su mnoge ličnosti iz političkog i gospodarskog istarskog života.

Sajmovi u septembru. — 4. i 18. u Labinu. — 5. u Kanfanaru. — 5. u Dutovlju. — 6. u Pazinu. — 8. u Svetvinčentu. — 9. u Podgradu. — 9. u Dekanima. — 10. u Škofijama. — 10. u Sv. Petru na Krasu. — 12. i 16. u Bistrici. — 12. i 22. u Sežani. — 12. u Roču. — 13. u Oprtlju. — 13. u Balama. 14. u Materiji. — 15. u Sv. Nedelji Labinskoj. — 15. u Buzetu. — 16. u Barbanu. — 19. i 24. u Motovunu. — 21. u Žminju. — 21. u Bazovici. — 26. u Divači. — 27. u Bujama. 29. u Višnjanu.

Nesreća u rudniku kod Oprtlja. — U tršćansku bolnicu dovezen je dne 29. augusta mladić Karlo Rušujak, od 25 godina, iz Pračane kod Buzeta. On je radio u jednom rudniku blizu Oprtlja. Prevažao je eksplozivni materijal, kad li mu najednput eksplodira jedna patrona, koju je imao u ruci. Patrona se je rasprsnula tako, da je jadnoga mladića svega izranila. Dovezen je autom u Trst, no sva liječnička briga nije mu ništa pomogla. Umro je doskora u velikom mukama.

Pred puljskim tribunalom. — Dne 29. augusta osudio je puljski tribunal na zatvor od 5 godina nekoga Edmonda Bastola i Antona Belicha iz Pule. Oni su pred četiri mjeseca u po bijela dana provalili u prodaju duhana Marije Bottoni u Puli na Šišanskoj cesti. Vlasnicu, staricu Bottoni istukli su i zgrabili novac što je bio u ladici stola. Nije bilo mnogo: samih 12 lira nadjoše. Lopovi pobjegoše, no doskora su bili uhapšeni, i eto sada osudjeni kako treba.

Sastanak istarskih vinogradara i vinskih trgovaca. — Ovoga mjeseca imali bi se u Bujama sastati na jednu sjednicu poljodjelci, vinogradari, industrijalci i trgovci vina, te zastupnici zadružnih konoba. Na toj će se sjednici, uz prisustvo vlasti, raspravljati o krizi istarskog vinarstva. Stvoriti će se zaključci, za akciju, koju treba provesti, da se istarsko vino valorizira i da mu se nadju tržišta u Italiji i u inozemstvu, jer je do sada istarsko vino propadalo po konobama ili se prodavalo uz slabe cijene.

Buzetska fašistička organizacija. — Članovi direktorijuma buzetskog fašja riješeni su vršenja svojih funkcija. Pokrajinski fašistički sekretar imenovao je dr. Chiapettu komesarom buzetskog fašja.

Cesta Rovinj-Rovinjsko selo. — «L'Azione» piše da je cesta, koja vodi iz Rovinja u rovinjsko selo u vrlo lošem stanju, da je pravo čudo, kako može po njoj da prolazi korijera. Upozoruje na to odgovornu oblast, koja bi morala nastojati, da se ta cesta popravi, jer je krajnje vrijeme.

Novi požari. — Istra bez suše i bez požara više se uopće ne može ni zamisliti. Koliko smo samo mi već požara javili, a koliko ih nije uopće objavljenih! — Tako je i u nedjelju, dne 21. augusta buknuo požar izmedju Vodnjana i Fažane u kraju zvanom «Vicanela». Razumije se, planula je i opet jedna šuma. Požar se je naglo širio, te je za kratko vrijeme gorilo više hiljada četvornih metara šume. Iz Pule su na mjesto požara došli odmah vatrogasci, koji su u tri sata mučnog posla uspjeli požar pogasiti. Šteta je svejedno velika. Vlasnici te šume jesu braća Toffoli iz Vodnjana.

Borova šuma na Monte Ghiro blizu Pule bila je također u opasnosti od požara, koji se je bio već počeo razvijati, no brzim radom vatrogasaca, bio je pogašen.

Samoubojstvo mlade djevojke. — Slava Mladenić, stara 27 godina, služkinja Hotela Bellevue u Opatiji, skočila je 22. augusta iz trećega kata, s namjerom da se ubije. Nije ostala na mjestu mrtva. Teško ranjena prevezena je u bolnicu u Volosko, gdje je kasnije umrla. Prije se je mislilo, da joj se je dogodila kakva nesreća, no ona je prije smrti izjavila, da se je htjela ubiti, ali zašto, nije htjela kazati.

U moru kod Pirana nadjen je lješ jedne Njemice. — Dne 24. augusta opaženo je na površini mora u jednom piranskom kupalištu, plivajuće mrtvo žensko tijelo. Izvukoše ga. Istraživanjem moglo se je ustanoviti, da se utopljenica zove Henrika Urban, da je stara 35 godina, a rodom iz Beča. Ona se je nalazila s jednim svojim nećakom na ljetovanju u Portorose. Rano ujutro došla je sama u to piransko kupalište, da se kupa. Bolovala je na srcu. Sigurno ju je, dok je bila u moru, stislo u srcu, te se je onesvjestila i ugušila.

Nesretna smrt jednog vojnika. — U Cerovlju se već više vremena vrše vojne vježbe. Vojnici se služe vodom koja dolazi u vagonima na stanicu. Pred nekoliko je dana jedan vojnik prišao k jednom vagonu da se napije. Napunio je svoju «gavetu», nagnuo se na odbijač vagona i pio. Nije mislio na to da mu se može dogoditi nesreća. On je još pio, kad li prama vagonu s vodom naglo udari vagon teretnog vlaka, koji se je na stanici smještao. Vojnik je ostao izmedju dva odbijača teško ranjen. Prenešen je brzo u bolnicu, no doskoro je preminuo, jer su ga vagoni zgnječili i izranili mu svu unutarnjost.

Na Rijeci je uhapšen jedan otmičar maloljetne djevojčice. — Dne 27. augusta policija je na Rijeci uhapsila nekog Ezia Correntija, mehaničara, koji je u Genovi ukrao djevojčicu Corinu Grisolia od trinaest godina. Sud ovakve zločince vrlo teško kažnjava.

Žena diže na banci tudje hiljade. — U Vrsaru su neki dan uhapšene dvije žene: Marija Bernardis i Rosa Greco. Rosa Greco je pomagana od Marije Bernardis došla do jedne tudje uložne knjižice, naslovljene na Mariju Malusa. S tom je knjižicom Rosa Greco došla u jednu rovinjsku banku te je tamo pridigla svotu od 6000 lira, što je Marija Malusa na štednju uložila. Poslije se je tom ženskom lopovlaku ušlo u trag. Uhapšeno žene zatvorene su.

Djevojka osudjena, jer je podmetnula vatru. — Dne 26. augusta vršila se je pred puljskim tribunalom rasprava protiv Ulike Družeta, mlade djevojke iz Buzeta koja je optužena, da je 12. septembra lanjske godine hotimice zapalila stog sijena Josipa Bašića, te je time prouzrokovala štetu od 500 lira. Ona se je branila, da je nedužna, no sud ju je ipak osudio na 1 mjesec i 10 dana zatvora.

Financijski brigadjer nalazi smrt pod tranvajem. — Financijski brigadjer Bruno Ferrari, otišao je pred nekoliko dana iz Pule na Rijeku. Imao je dopust, pa se je htio tamo malo zabaviti. Jednoga dana je htio otići tranvajem do Kantride. No nije čekao na stanici, nego je htio skočiti na tranvaj, koji je prolazio s brzinom. Ali, kada je već bio u zamahu da skoči, opazi jednu ženu, koja je išla prama njemu. Da ne udari ženu Ferrari je skočio tako nespretno, da je izgubio ravnotežu, te je sa stepenice, na kojoj se nalazio jednom nogom, zavagnuo i dospio izmedju prvog i drugog voza. Pao je. Kola drugog voza pregazila su ga tako, da je ostao na mjestu mrtav.

Ukrali mu voz i konja. — Josip Starc, iz Dekani, dovezao se je svojim vozom i konjem dne 22. augusta u Kopar. Imao je nekog posla, pa je voz pustio kod općinske vage, siguran, da mu ne će niko ukrasti ništa. No, dok je on obavljao u gradu svoje poslove, jedan je nepoznati lopov sjeo na voz i potjerao konja, bogzna u kojem smjeru. Kad se je Starc vratio k općinskoj vazi — ostao je obezumljen. Voza ni konja nije bilo. I uzalud mu sve njegovo traženje. Prijavio je slučaj karabinjerima — možda su već našli lopova. Neznamo.

Korijera. — Pred nekoliko dana uspostavljen je automobilski promet iz Novigrada preko Brtonigle i Buja na Kopar. Korijera, koja vozi tom linijom ima 24 mjesta. Ide iz Novigrada dnevno u 6 i četvrt u jutro, a vraća se iz Kopra 4 i pol po podne.

Razno

Koliko stanovnika ima na svijetu?

Nedavno su stručnjaci na osnovu tačnih podataka izračunali, da na čitavom svijetu ima jedna milijarda i 906 milijuna duša.

Sitne zanimivosti.

— Kroz mjesec april o. g. američke tvornice izradile su 39.566 automobila.

— Svake godine zubari na čitavom svijetu potroše okruglo 1000 kg zlata za umjetne zube, plombe itd.

Rodila petoro djece

U Middledrift u Sjed. državama Sjev. Amerike, neka majka porodi najednom petoro djece. Zadnje na svijet došlo dijete umrlje već na porodu, a drugog dana umrlješe dvoje djece ujedno sa majkom, dočim ostala dva djeteta zdrava su i normalno razvita.

Cijena robovima u Nepalu.

Nepal je mala, nezavisna država u Indiji na podnožju gorja Himalaja. U toj državici od neko pet milijuna stanovnika cvala je sve do ovih dana institucija jedna, koja se je bavila trgovinom roblja. Cijene robovima bile su još lani ove: za jedno dijete plaćalo se 100 lira, za djevojčicu 130 lira, za čovjeka 320 lira, a za ženu 700 lira. To se roblje prodavalo kao u nas ovce i krave. Sad je ta sramota odstranjena. I Lilo je vrijeme!

DAROVI

za «Prosvetu».

Da počaste uspomenu mile pokojnice Nine Premate daruju Marica i Ante Iveša lira 25, Ive Mihovilović lira 10.

Mjesto cvijeća na grob opće obljubljene Nine Premate daruje N. N. iz Premanture lira 10.

Darovateljima hvala, a blagoj pokojnici pokoj vječni!

u fond «Istarske Riječi»:

N. N. iz Klane darovao je lira 55.—.

Najljepše zahvaljujemo.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

✝

Tužnog srca javljamo rodbini, prijateljima i znancima, da je naš predragi otac, djed, svekar, brat i stric

Pavao Pavešić

u 83. godini života dne 5. ov. mj. za uvijek zatvorio svoje blage oči.

Sahrana mrtvog tijela biti će na Škrljevu sa groblja u utorak, dne 6. ov. mj. u 4 sata popodne.

U Sušaku, dne 5. septembra 1927.

Tugujuće obitelji
Pavešić, Mikuličić, Milačić.

✝

Dne 27. augusta ostavila nas je, preselivši se tako rano, u 23. godini života, na drugi bolji svijet, naša predraga

NINA

Za vrijeme njezine duge i teške bolesti mnogi su nam prijatelji i znanci iskazali svoju pažnju. Prigodom smrti, nezaboravne naše Nine, mnogi su s nama osjećali našu bol, te su nas tješili i bodrili. Neka im je svima hvala. Naročita hvala onima, koji su došli da otprate na posljednji put našu dragu Ninu, ili nam na bilo koji način izrazišе svoje saučešće.

Premantura, 29. augusta 1927.

Ožalošćena obitelj MIJE PREMATE.

oj 37 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 15. setembra 1927. Pojedini broj 25 cent. God. V.

„Istarska Riječ"
svakog četvrtka uveče. puta mjesečno izdaje gorski prilog „Narodni Gor". Pretplata za tuzemstvo 15·— lira na godinu, a ozemstvo 25·— lira. Uredi uprava lista: Trst te) — Via S. Francesco si 20/I, Telefon 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". — Narodna poslovica.

Opomena „Istarskoj Riječi"

ne 11. o. mj. primili smo od prefek- slijedeći dekret:

082-8125.

Prefekt tršćanske pokrajine

idjevši, da je odgovorni urednik tskog periodičnog tjednika «Istar- Riječi» bio opomenut dekretom od julija 1926., budući je list do toga ma bio šesnaest puta uzapćen, zaer je više puta objavljao lažne i encijozne vijesti, kao i zato, jer je dio pravac, koji nije u skladu s cipom nacijonalne discipline, koju a štampa u prvom redu imati u ;

zevši u obzir, da je pomenuti list, izlazi u Trstu i kojemu je odgo- i urednik imenovani g. Ivan Stari, novih i opetovanih motiva za od- e o uzapti, koje su, u stvari, i od- ene dekretima prefekture od

. julija 1926., br. 082-6620;
. septembra 1926., br. 082-7660;
novembra 1926., br. 082-8413;
. januara 1927., br. 082-3192;
maja 1927., br. 082-5957;
. junija 1927., br. 082-6942;
. junija 1927., br. 082-7050;
. julija 1927., br. 082-7393;
septembra 1927., br. 082-8032

publiciranja: lažnih i tendencijoz- vijesti, koje su kadre da uznemire internacijonalne odnošaje — tendencijoznih elemenata i tumačenja o internacijonalnom položaju, koja su kadra provocirati uzbunu medju pučanstvom, — tendencijoznih opaska o porezima i taksama, te žalenja za prošlošću, pretjerano pesimističkih i uzbunljivih vijesti i tumačenja o gospodarskom položaju Istre — te zbog opetovanog publiciranja vijesti, koje su kadre uzbuniti duhove s opasnošću za javni red;

Uzevši u obzir, da list općenito, takodjer i publiciranjem raznih drugih članaka i dopisa, pokazuje držanje, koje je protivno nacijonalnom redu i interesima, te prema tome može prouzrokovati nemir duhova s opasnošću za javni red;

Saslušavši mišljenje Komisije sastavljene na temelju čl. 2. kr. dekreta od 15. julija 1923., br. 3288 (pretvorenog u zakon 31. decembra 1925., br. 2309);

Opominje

u smislu i s učinkom, o kojima govore 2. i 3. članak kr. dekreta od 15. julija 1923., br. 3288 (pretvorenog u zakon 31. decembra 1925., br. 2309), odgovornog direktora periodičnog tjednika «Istarske Riječi», u osobi g. Ivana Starog.

Trst, 10. septembra 1927, god. V.

Kabinet kr. Prefekture, Trst

Za prefekta: Zanconato.

Novi propisi za emigraciju

Svagdje je lijepo, ali doma je naj- še» — kaže jedna naša poslovica. često se dogadja, da se, uza sve to je «doma lijepo» mora u svijet, jer od same domaće ljepote ne može ži- i. Naročito iz siromašnijih krajeva aju često stanovnici da emigriraju vijet «trbuhom za kruhom», kako e jedna druga naša narodna poslo- . Siromaštvo, neimaština itd., sile o čovjeka da ostavlja rodni kraj, i odlazi u daleke strane zemlje za uškom. To je jedan način životnog laženja.

na ljudi, koji su emigracijom došli dostojnog života, do blagostanja ili do izvanredne sreće obogativši se dom svojih ruku. Uspjeli su, što ne ili nikada na siromašnom domaćem jištu. Blago njima.

o je «sretna klasa» emigranata. No, amo znati, da je ta klasa redovito manjini, jer je od uvijek velik dio granata u tudjoj zemlji nesretniji o li na domaćoj grudi. Nema jed- našeg sela, iz kojega se nije neko vijet izselio. No, većina se naših emi- nata u svijetu bori i teško znoji, go- nego kod kuće, za koru kruha, mnogi padaju i bivaju iskorištavani za naj- ovječju plaću na vrlo teškim poslo- a. Mnogi odlaze, prodavši sve, što kod kuće imali, da skucaju putne škove, pa se iza dugog lutanja i tra- ja zarade, bez prebite pare, goli i i, vraćaju u rodni kraj, gdje nemaju e ništa.

No, ne samo Istrani, nego i emigranti drugih krajeva imaju u svijetu jed- ke teške uslove za život, jednake ih ko u svijetu muče, jednako lutaju to bez posla svijetom, dok se napo- i ne moraju povratiti, propali.

Vlada je tu zlu stranu emigracije avna zapazila. Konstatiralo se je, da emigracija velika, a osim toga, da e dovoljno kontrolirana. Da se emi- cija što strože i bolje kontrolira, te se sve štetne pojave velike emigra- e što je moguće više smanje, vlada je inula Generalni komisarijat za emi- ente te je svu skrb za emigraciju euzel ministarstvo vanjskih poslo- e u postavivši u tu svrhu posebnu ieralnu direkciju za Talijane u ino- nstvu.

Ta je nova direkcija izradila nove opise za daljnju emigraciju. Ti su no- pr. si stupili na snagu pred 15 da- dne 1. septembra, a tvore jednu igrantsku disciplinu, o kojoj o n već u kratko pisali, no neće biti na odmet, ako se još jedanput na stvar osvrnemo.

Generalna direkcija za emigraciju objavila je 1. septembra u svojem službenom glasniku tri važne okružnice, koje je potpisao on. Mussolini. Jedna je od tih okružnica namjenjena svim emigrantskim nadzorništvima u lukama, druga svim prefektima, a treća svim talijanskim poslanstvima u inozemstvu. Iz tih okružnica je razvidno slijedeće:

Svaki onaj, koji želi emigrirati u prekooceanske zemlje, mora imati ispravu za stalno ukrcanje (certificato di assicurato imbarco). To je uredjeno novim propisom. Tu ispravu izdaje izseljeničko nadzorništvo u luci, gdje se emigrant kani ukrcati. Bez te isprave kvestura uopće ne izdaje emigrantske putnice.

Tu ispravu može dobiti samo onaj, koji dokaže, da u inozemstvu ima stalan posao, ili pak da ima tamo bliže rodjake, koji će ga u slučaju bezposlenosti pomoći, da ne padne u mizeriju.

Za dokaz da će u stranoj zemlji naći stalan posao, mora emigrant donijeti iseljeničkom nadzorništvu radnu pogodbu s jednim poslodavcem u odnosnoj državi. U toj pogodbi mora biti jasno kazano kod koga, gdje i kakav će posao emigrant u inozemstvu naći, te mora biti potpisana od poslodavca, a mora imati i «vizum» talijanskog konzula onog grada ili kraja, kamo se emigrant kani izseliti. Tim «vizumom» talijanski konzulat potvrdjuje, da će emigrant stalno rad naći odmah prvoga dana kada tamo dodje, kod poslodavca, koji je pogodbu potpisao, te da neće bez posla oskudjevati u stranom svijetu.

Onaj, koji ne bi imao ugovor za rad, mora imati barem poziv rodjaka. Rodjaci, koji mogu nekoga pozvati jesu: muž, žena, sinovi, roditelji, baba, djed, brat, sestra, stric i ujak. U pozivu mora stajati, da će se u slučaju nezaposlenosti, onaj koji poziva brinuti za novog emigranta. I taj poziv mora biti potvrdjen od talijanskog konzulata odnosnog kraja.

Bez pogodbe ili poziva ne izdaje izseljeničko nadzorništvo ispravu o stalnom ukrcanju, a bez te isprave ne može emigrant za prekooceanske zemlje (Australiju, Ameriku i zemlje uz Indijski ocean), dobiti od kvesture putnice.

Oni emigranti, koji kane u kakvu evropsku ili azijsku kontinentalnu državu, ne trebaju da idu nikamo prije nego na kvesturu. Tamo traže putnicu, ali ni njima se putnica ne izdaje, ako nemaju radnu pogodbu s kakvim poslodavcem u odnosnoj stranoj državi, potpisanu od talijanskog konzula. Vlasti ne puštaju više ni u kontinentalne države, ako nisu sigurne, da će emigrant u njima naći stalnu zaradu. Pogodbe sa poslodavcima dijele se u dvije vrsti. Ako ide u inozemstvo veća grupa radnika na rad jednom poslodavcu, onda je pogodba zajednička, a poslodavac je šalje izravno radnicima, ako se radi o jednom radniku, onda strani poslodavac šalje pogodbu preko talijanskog ministarstva vanjskih poslova.

Onaj, koji se želi izseliti u Francusku ili Belgiju mora imati pogodbu za rad potpisanu od poslodavca, od talijanskog konzula, a takodjer i od francuske ili belgijske oblasti onog kraja, kamo se emigrant kani naseliti.

Onaj, koji kani u Englesku, Švicarsku, Njemačku, Austriju itd., mora predložiti kvesturi, osim radne pogodbe, takodjer i dozvolu kojom mu odnosna inozemna oblast dozvoljava naseljenje.

Za emigraciju u razne druge države, od kojih ne treba imati posebnu dozvolu za naseljenje, mora emigrant dobaviti izjavu tamošnjeg talijanskog konzula, da se može doseliti. Tu izjavu napiše konzul na radnu pogodbu, koja je potrebna za svaku državu bez razlike.

To bi bile glavne točke novih propisa za emigraciju. Razumije se, da svi oni stari propisi o emigraciji ostaju i nadalje na snazi. Novim se propisima uvadjaju samo neke novosti i popunjenja, koja su bila potrebna, da se velika talijanska emigracija ograniči, te da se što strožom kontrolom spriječe često i nepromišljene namjere državljana, koji žele na slijepo u svijet, samo da su u svijetu, bez obzira imaju li ili nemaju u vidu zaposlenje i zaradu.

Politički pregled

ITALIJA.

Atentat na talijanskog vicekonzula v Parizu. — Dne 12. o. mj. počinjen je u Parizu atentat na talijanskog vicekonzula conte Nardinija. Conte Nardini nalazio se je popodne toga dana na konzulatu. Tobože u nekom poslu ušao je u njegov kabinet jedan čovjek. Čim je ušao izvadio je revolver, uperio ga u vicekonzula, odapeo je nekoliko hitaca i pobjegao. Conte Nardini je bio teško ranjen prenesen u bolnicu, no doskora je od teških rana preminuo. Atentator je uhvaćen. Vodi se stroga istraga, no do sada se nije moglo uspostaviti iz kojeg je motiva atentat počinjen, a niti se je uspostavilo ko je i koje je narodnosti atentator i ako je on u rukama policije. Nekoje novine pišu da je on lud, dok druge kažu, da se, samo pretvara.

Ministarski savjet, parlamenat senat i vodstvo fašističke stranke. — U Rimu se vrše žurne pripreme za novi sastanak ministarskog savjeta. Taj će sastanak uslijediti 19. ili 20. o. mj. Raspravljati će se o raznim važnim gospodarskim pitanjima. Tekom ovog mjeseca sastati će se na sjednicu i vodstvo fašističke stranke. Raspravljati će najprije o položaju stranke te o pripremama za proslavu pete obljetnice fašističkog pohoda na Rim, što će se proslaviti dne 28. oktobra. Vrše se takodjer pripreme i za buduće zasjedanje parlamenta i senata. Za zasjedanje senata obnovljuje se i poljepšava senatorska zbornica.

Govor on. Mussolinija na kongresu za znanstvenu organizaciju rada. — Dne 8. o. mj. završen je kongres za znanstvenu organizaciju rada, koji se je u Rimu nekoliko dana vršio. Na tom se kongresu raspravljalo i riješilo mnoga važna pitanja. Mnogi naučenjaci iz cijeloga svijeta iznijeli su mnoge velike misli o radu i novim uredbama, koje bi se morale provesti po svim državama, u svrhu, da rad u tvornicama, u industrijama, u poljodjelstvu itd., uz što manje žrtve dade što većih koristi. Prije nego je kongres zaključen najavljen je bio on. Mussolini. On je ušao u dvoranu kongresa burno pozdravljen od svih učesnika. Pozdravio je sve prisutne, a za tim je izgovorio svoj govor o radu u novoj fašističkoj Italiji, o radinoj i dobro uredjenoj državi, koja se trudi oko potpunog gospodarskog preporoda. — On. Mussolini je svoj govor izrekao najprije francuski, zatim engleski, njemački pa talijanski Kada je svršio udaljio se je urnebesno pozdravljen.

Novi armadni zbor. — Zadnji broj službenog lista «Gazzetta Ufficiale» donaša kraljev ukaz, kojim se uredba vojske upotpunjuje ustanovljenjem jednog novog armadnog zbora sa sjedištem u Vidmu.

Velike vježbe ratne avijatike. — Dne 15. o mj. počinju velike vježbe talijanskih ratnih aeroplana. Te vježbe voditi će načelnik generalnog štaba ratne avijatike general Armani. Generalni štab imati će sjedište u Padovi. Vježbama će prisustvovati velik broj aeroplana, a trajati će nekoliko dana.

Fašističko udruženje penzijoniraca. On. Turati namjerava doskora osnovati državno fašističko udruženje penzijoniraca. To će udruženje tvoriti odsjek fašističkog udruženja javnih namještenika. Penzijonirci nisu do sada imali sličnog udruženja.

Načelnik New-Yorka u Italiji. — Na svom putu po Evropi načelnik grada New-Yorka posjetio je i Italiju. U Rimu je bio srdačno primljen od rimskog guvernera, koji mu je u čast priredio svečan objed. Posjetio je takodjer i Papu.

Općinska športska igrališta. — On. Mussolini je odobrio predlog generalnog tajnika fašističke stranke on. Turatija, da se u svakoj općini, uz liktorske šume, uvedu i sagrade takodjer i liktorska općinska športska igrališta.

Sastanak Mussolini-Chamberlain. — Novine pišu, da će doskora ponovno doći u Italiju engleski ministar vanjskih poslova Chamberlain. U Genovi će se sastati s on. Mussolinijem. Ovo bi bio treći njihov sastanak. Odnošaji izmedju Engleske i Italije dobri su, no na ovom bi se novom sastanku imali još bolje učvrstiti.

JUGOSLAVIJA.

Rezultat izbora za parlamenat. — Dne 11. o. mj. obavljeni su u Jugoslaviji izbori za Narodnu Skupštinu. Za te su se izbore vršile duge pripreme i žive stranačke agitacije, no sami izbori prošli su sasma mirno i bez nereda. Nigdje nije došlo do incidenata. — Još istoga dana znalo se je koja je stranka pobijedila, a koja izgubila. Dan po izborima, dne 12. o. mj. izdala je vlada službeni rezultat izbora. Po tom izvještaju vidi se, da su u cijeloj Jugoslaviji dobili: radikali 114 poslaničkih mandata, demokratska zajednica (Davidović-Spaho) 79, samostalni demokrati (Pribićević) 23, radićevci 60, slovenska pučka stranka (Korošec) 20, zemljoradnici 9, Hrvatski blok (Trumbićevci, federalisti) 2, crnogorski federalisti 1, socijalisti 1, Njemci 6, Madžari 3, slovenska seljačka stranka 1, hrvatska pučka stranka (klerikalci) 1 poslanički mandat.

Vlada je pobjedila. — Po rezultatu u cijeloj državi vidi se, da su najjače radikalna stranka i demokratska zajednica (Davidović-Spaho). Te dvije stranke nalaze se sada i na vladi.

Izračunano je, da je u cijeloj državi glasovalo: za radikalnu stranku 710.063 osoba, za demokratsku zajednicu 477.914, za Radićevu seljačku stranku 378.873 za Pribićevićevu samostalnu demokratsku stranku 204.534, za zemljoradničku stranku 120.846, za slovensku pučku stranku (Korošec) 106.232 osobe.

Rezultat izbora u pojedinim gradovima. — U Zagrebu je glasovalo svega 19.520 osoba. Radićevci so tamo dobili 3297 glasova, samostalni demokrati 1940, radikali 394, komunisti 3134, hrvatski blok 9759, socijalisti 467, Davidovićevi demokrati 549. Pobjedio je dakle hrvatski blok. Dva mandata dobiti će Ante Pavelić i Ante Trumbić. — U Ljubljani je izabran samostalni demokrata dr. Kramer i to sa 4609 glasova. Klerikalci su u Ljubljani dobili 4581 glas, socijalisti 212, a komunisti 246 glasova. — U Mariboru su dobili klerikalci 1705 glasova, radićevci 62, demokrati samostalci 1038, Njemci 857, radikali 307, socijalisti 1527, komunisti 412 glasova. — U Osijeku: davidovićevci 393 glasa, zemljoradnici 31, Pribićevićevi samostalni demokrati 289, radikali 1357, radićevci 275, komunisti 1106, hrvatski blok 1935, klerikalci 135, socijalisti 82, Njemci 133 glasa. — U Splitu je glasovalo 4444 osoba. Od toga su dobili najviše radićevi disidenti (Nikićevci) i to 1022 glasa. — Na Sušaku su najviše glasova dobili Davidovićevi demokrati, dobro su prošli i Pribićevci. — U Varaždinu su dobili Pribićevci. — U Beogradu su izbori bili najživlji. Tamo su se borili za pobjedu radikali i demokrati. Pobjedili su demokrati sa 10.137 glasova, radikali su dobili 6505 glasova. U Beogradu su bili izabrani Davidović i Maksimović.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Deset zapovijedi bračnih. - Ubilo ga vino. Garda i njegov mačak. - One tri.

O čemu ćeš, rode, da ti pojem? O muhama i komarcima? Ili o više manje nepotrebnim jesenjim kišama? Ne ću, rode, ni o jednom ni o drugom ni o trećem, već baš o jednoj od najuzvišenijih institucija: o ženidbi. Jest, o ženidbi!

Neki Sohat, sudac u Chicagu, (a da gdje drugdje?) pripovijeda, da je u sedam godina on sâm rastavio 25.000 bračnih parova, i to da ga je tako strašno potreslo, da se je svim srcem i svom dušom svojom dao na proučavanje prilika, u kojima žive oženjeni. Na osnovu svojih dubokih opažanja, on je nedavno sastavio deset bračnih zapovijedi, i pozvao sve oženjene ljude, da ih se drže, ako hoće da žive sretno i zadovoljno. Evo vam tih deset zapovijedi:

1. Muž i žena treba da podnose sve i da se podnose medjusobno.
2. Muž i žena neka rade složno, neka zajedno uživaju život i neka gledaju i da ostare zajedno.
3. Neka izbjegavaju svaki povod razmirice ili svadje.
4. Dodje li izmedju muža i žene do kakve razlike, tu razliku treba izgladiti i odstraniti smjesta, i nastojati, da se sitne žalbe ne nagomilavaju u hrpe i ne pretvaraju u planine.
5. Muž i žena neka govore uvijek otvoreno i iskreno, jer će tako moći uvijek da se slože.
6. Stupovi, na kojima stoji domaće ognjište, počivaju na simpatiji muža prema ženi i obratno, na njihovoj dobroj volji i na medjusobnom razumijevanju.
7. Ujutro, kad se probude, neka jedno drugome kažu veselo — «dobro jutro!», a još veselija neka im bude «laka noć!» — kad uveče podju na počinak.
8. Muž i žena neka dijele medju sobom odgovornosti kaošto i naslade života.
9. Neka žive u svojoj kući i neka se ne žale, ako im je kuća skromna i malena. Glavno je, da je — njihova.
10. U noći, prije negoli će da usnu, neka dozovu u pamet, sve što su uradili kroz dan. Nikada neka ne legnu, dok nisu dobro ispitali svoju savjest, što će najviše pridonijeti njihovu mirnu snu i sutrašnjem vedrom probudjenju, koje će biti bez ikakvih rgjavih sjećanja.

Muževi i žene! Naučite ove zapovijedi na pamet i držite ih se tačno, pa ćete biti sretni i na ovom i na drugome svijetu, što vam ja od svega srca želim — amen!

O čemu da vam još pišem? Hoćete li, da vam pričam jednu o vinu i njegovim strašnim posljedicama? To se dogodilo na cesti, što iz Rijeke vodi u Zamet. Mnoge velike nesreće imaju svoj početak u — krčmi. Tako i ova. U utorak (nesretan dan!) uljegoše u neku krčmu, malo više Kantride, dva čovjeka: Pedesetišestgodišnji Ivan Jurdana iz Zameta i neki devetnaestgodišnji Ila, takodjer iz Zameta — obojica radnici.

Sjedoše za stô i naručiše vina. Ispili su, čini se, nešto oko dva litra vina, pa kad bijaše oko ponoći, i kucno čas, da se račun plati, ona dvojica riječ po riječ pa najednom zametnuše kavgu. Mladi Ila stao da tvrdi, kakó ga je Jurdana pozvao na čašu vina, stoga da on nema ništa da plati. Jurdana je pak sa svoje strane tvrdio, da to nije istina. On da nije nikoga pozvao, već što je ko popio, to neka i plati. I tako od besede na besedu, njih se dvojica ščepaše, i bilo bi već tada došlo do krupnih, da se nisu umiješali drugi i učinili malo reda. Pri tom je onaj mladić zadobio nekoliko udaraca po glavi, našto se udaljio prijeteći se starome Jurdani.

Poslije nekoliko vremena izišao je Jurdana. Bio je pijan, pa je idući mjerio cestu, koliko je ona duga i široka. Idući tako stigne na mjesto, gdje je cesta vrlo tamna. Tu ga dočeka onaj mladić, navali na njega, lupi ga tako strašno po glavi, da se je ubogi starčić odmah srušio na zemlju, udario glavom u kamen i zadobio teške rane, od kojih je već sjutradan umro. Onaj mladić je sada u zatvoru, gdje je priznao svoje nedjelo. Evo što čini vino!

A sada jednu smiješnu o jednom čovjeku i njegovu mačku. Taj čovjek i taj mačak živu zajedno na Rijeci. I jako se vole. Najzaljubljeniji je ipak gazda. On tvrdi, da takova mačka nema nigdje na cijelom širokom svijetu. Blago izvanredno pametno, «teligentno», «teligentnije» negoli mnogi čovjek. I čuvao ga kao oko u glavi. I milovao ga i tetošio ga, da su svi, koji su gledali te izljeve ljubavi, bili neizmjerno ganuti. Osobito jedan susjed, neki Marcelo Turrani, kočevar. Taj Turrani stao bi više puta na mjestu i po cijele satove udivljeno gledao u onog izvanredno inteligentnog mačka. Gazda, koji je to vidio, bio je ponosan i zavolio onog kočevara, koji je toliko simpatije pokazivao prema njegovom mačku.

Onda se dogodilo ovo: jednog dana nestade mačka, i gazda ne znajući što bi, zapusti svoj posao, i otide da ga traži. Traži ga ovdje, traži ga ondje, mačka nema te nema. Prodje dan, prodje noć, i opet noć, a mačku ni traga ni glasa. Gazda kao izvan sebe, ne zna što bi ni što ne bi, dok mu najzada ne dodje u pamet, te posumnja, da nije možda onaj kočevar, onaj Marcelo Turrani izio njegova mačka. Ama da tko drugi negoli on? Zašto ga je gledao onako milo i lakomo? Jest, on je već onda, kad ga je onako gledao, smišljao, kako će ga ugrabiti i pojesti. I ne razmišljajući mnogo, ode on k jadnome kočevaru i poče na nj da viče: — Sram vas bilo, ljudožderino jedan!

Onaj nije razumio ništa. — Ma oprostite, što vi to meni?

A gazda još bješnji: — Aha! gradite se nevještim! Čekaj malo, dat ću ja tebi!... Ovo neka ti je za onaj žvacet, što si ga napravio od moga mačka.

I poče po njemu da lupa, kao da je poludio. Dotrčaše susjedi, i stvar će se svršiti na sudu.

A mačak? On se vratio sjutradan. Bio je — kako ste već pogodili — otišao na bračno putovanje s jednom svojom kolegicom, pa se na tom putu zadržao nešto duže...

Mnogo opširnije piše o tome «Vedetta», da barem donekle zadovolji svoje čitaoce, koji se, kako sama veli, tuže na nju, što ne donosi nikada nikakve zgodne vijesti, kao da smo mi krivi, veli dalje «Vedetta», što se ovdje na Rijeci ne krade i ne ubija. U tome ima spomenuti list potpuno pravo; i ja to potpisujem objeručke. Kad se na Rijeci ništa osobito ne dogadja, ne možemo mi ništa osobito ni da pišemo. To je kô na dlanu.

One tri: Danas sam otišao k brijaču, da ostrižem kosu. Kad ja k njemu, poče on meni da pripovijeda takove strašne stvari, da su me od toga neprestano prolazili srsi. Najzada ga upitah:

— Ali zašto vi meni pričate takove stvari, od kojih mi se čak i kosa na glavi diže?

A brijač meni:

— Da nije tako, kako bi moje škare mogle do vaših vlasi, kad ih imate tako malo?

Druga: Francele ima u svojoj kući osim svoje zakonite polovice tri njezine starije sestre, punicu, dvije ženine tetke i četiri neudate kćeri. Ima i sina, malega Alda, koji ga je juče pitao ovo:

— Papà, zašto se ono mjesto, gdje su živjeli prvi ljudi, zove — raj zemaljski?

— Zato, odgovori Francele, što je tamo u ono vrijeme bila jedna sama — žena...

Ona posljednja:

Muž i žena idu Korzom i razgovaraju milo i ljubezno.

— Znaš li, draga, noćas sam snivao o tebi?

— Tako? A što si to snivao o meni?

— O nešto vrlo lijepo! Snivao sam, da si ti još uvijek djevojka, a ja još uvijek slobodan mladić.

— A dali ti je bilo milo?

— To se ne pita...

Hokac.

IZ ĆIĆARIJE.

Zapadanje u dugove.

Mislim se dotaknuti narodne rane, na kojoj boluje cela Ćićarija. Za njeno izlečenje treba mnogo samopregora, velike štedljivosti i rada.

U svakom selu u Ćićariji možete se uveriti, da je velik deo seljaka zakopan u dugove i to nažalost ne sitne: 5, 10 do 20 hiljada lira, a spreman je nastaviti zaduživanje, samo što je i kredit izgubio. Ne mislim nabrajati uzročnike tome velikom narodnom zlu, samo jedno kažem, da kruh i druge nužnije životne potrebe, kod tolikih novaca, što ih Ćićarija dobije nisu kadre «dugove natući». U Ćićariji se mnogo novaca bespotrebno potroši, znadu to najbolje krčmari, trgovine duhana i drugi dućani, koji prodaju jadnome seljaku i njegovoj gospodjici kćerki bespotrebnu sitnu robu.

«Dug je zao drug» — rado ti priznaje svatko, ali ako ga setiš da taj «zao drug» s njime druguje, svadja krivnju na nerodicu, sušu, skupoću itd. Istina teški je život dodeljen danas našemu seljaku. Snalaze ga razni jadi i nevolje. Ali, zar da zato propadnu kmetije, tvrdjave naše?

Čovek bi bio prisiljen verovati, kad nebi u svakom selu bilo čestitih obitelji, koje ne poznadu dugova. To su seljaci koji su uvideli svoj položaj, shvatili težinu vremena i teret, koji ono donosi. Jednostavno su uredili način života prema zahtevima vremena. Potrošak prema dohocima.

Nasuprot vidiš seljaka, gdje stoji na selu i okreće u džepu jedinu liru, spreman prema gostioni: — bili — nebi li, — napokon ne mogavši se svladati zapije i posljednju liru. On sam opaža da je došlo vreme, gde treba dobro promisliti zašto će liru izdati, pa ipak ne može se svladati.

Dragocen postaje sve većma novac. Cene padaju sve više. Znaj dakle da cene tvojim proizvodima i tvojoj kmetiji padaju. Dugovi pako, koje si načinio i koje činiš rastu. Dug veli: «Načini me, a povećavat ću se sam.»

Treba sniziti potrebe, štediti u svemu i na svačemu, t. j. potpunoma se odreći svih nepotrebnih i luksusnih stvari. Jedino tako možemo postati gospodarski jaki. Posao nije lagan, ali uz dobru volju i čvrstu odluku može se mnogo toga učiniti. — **Ćić.**

Širite „Istarsku Riječ“!

Franina i Jurina

Fr.: Si čul? Va Rim je šlo sve popisano: i škoda ku je storila suša i šćeta, ku j' učinila grašica.

Jur.: I neka je. To je jedini pravi put, kako da se pomore siromašnemu narodu.

Fr.: I ja govorim. I da ni te pomoći, cela bi Istra morala šćapicu v ruki i bisagi na rame pak po svetu pitat, ako će ki ča dat vajme Božje.

Jur.: Nisu naši Istrani za ta posal. Naš svet je siromašan, ma drži puno do svojga obraza.

Fr.: Je — je, ma kada teta potreba pritisne, čovek misli manje na obraz nego na trbuh.

Jur.: Tako delaju morda drugi, ma naši Istrani ne. Naš nebogi Istran će sve provat i puno pretrpet prej nego će se dat na pekljarstvo.

Fr.: Znam i ja, da je pekljarija vela nevoja, ma...

Jur.: Ni pekljarija samo vela nevoja, ona je već puti i velo zlo, a kadagod i veli greh.

Fr.: Ne razumem.

Jur.: Ti nikada niš ne razumeš! Da te malo pitam: je l' pak svakemu pekljaru potreba hodit vokole po kućah i vajme Božje prosit?

Fr.: To se zna, da ni, zač ih ima i takoveh, ki su zdravi i jaki, pak bi mogli i z delom zasluževat svoj kruh svakidašnji, kako ga zaslužujemo i mi drugi.

Jur.: No vidiš! A je pak vredno pomagat takovi ljudi?

Fr.: Ja bim rekal, da ni, ma ča ćeš, kada ni nijednemu na čele napisano, da je potreban ale da ni.

Jur.: Da je malo više skrbi i dobre volje, moglo bi se i to razvidet. Najprej bi trebe zabranit onem organistom, da po cestah ljudem ne razbijaju timpani. Onputa bi trebalo pazit na one roditelje, ki svoju dečicu pošilju peklјat i već ih zarana vade, kako te ili-nit i lagat, samo da njim se dobri ljudi smiluju. Od takove deci ne more nikada niš dobrega vanka prit...

Fr.: To znam i ja..

Jur.: Ako znaš, onput ćeš lahko razumet i ono ča sam prej rekal, da je najme pekljarija jedan veli greh i jedno velo zlo.

Fr.: Bormića je.

Jur.: Pekljarija se tolikem ljudem zabije va krv kako i pijanstvo i svi drugi viciji. To ti postane jedna takova navadbica, ku ne će nijedan već da pusti.

Fr.: A kako ćeš da pusti, kada nikada niš ne dela, a žepi su mu vavek puni hrani i beči.

Jur.: Ja znam za jednu općinu tamo negdere dugo, kade su svi pekjari ne od potrebi nego od navadbice.

Fr.: Ma ča baš svi?

Jur.: Kada ti govorim, da su svi — ča trebe već di pitaš? I tako ti je va tu općinu jedan dan prišla nekakova kumišijon, ne znam otkuda. Šla je ta kumišijon da će va poteštariju — ale za svem tem, da je već bilo blizu polne, vrata su još bila zaprta.

Fr.: Lepo, brate, nikad lepše! Moraju bit pekljari, kada vavek spe.

Jur.: Ja — ma mi bimo se morali pogodit, ki će govorit: ja ale pak ti.

Fr.: Govori ti — ti — ja sam samo otel

— — — — — — — — — — — — — —

Jur.: Projde onuda neki čovek i jedan od kumišije ga pita: — Čujete, prijatelu, bite nam mogli poć po općinskega fanta? — Drage voje, rekal je nato on, ma općinskega fanta ni doma — on je sada negdere v Istre, na pekljarije.

Fr.: Lepi fanat!

Jur.: A tajnik? — I on je na pekljarije. — A načelnik? — I on je z bisagami okole, i prosi vajme Božje.

Fr.: Ma ča i on?

Jur.: — Ma — s vragu, rekal je on od kumišijona, bit će barem ki ta općinski sudac doma. Prosim vas, zazovite nam kega od njih. — I oni su svi na pekljarije. — Ma ča ... jednega. I tako je kom... poć prez da je obavila ...

Fr.: Ki lepi tići su ti. A k... mo, tako se strašno tu... drevo sahnulo. I čera j... mane prišal i plačuć n... kako su njim sve zeli... općina rovinana i sve t... laži. Čekaj, čekaj, neka... put pride na vrata, — ... kako još ni nikada nije... letela.

Jur.: Ja sam ih već nekol... oprašil, zato mi već ... blizu.

Fr.: To je sve dobro, a ča ... drugemi, našemi, ki su ... trebni?

Jur.: Njim ćemo pomoć, kak... budemo najveć mogli, ... zimu, ka će bit jako grda. ... svi skupa dosta teškeh, ... ovu.

Fr.: Neka Bog da, ter neka ...

IZ VIŠNJANA.

Smrtna koza.

Nakon dužeg bolovanja u ... 3. t. mj. dao je svoju dušu Bogu ... prijatelj, bivši općinski načelnik ... nik Antun Radoš pok. Gašpara, u ... 76. godini života.

Njegova smrt pobudila je tužan... u svem našem narodu u ovoj oko... jemu je uvijek bio pravi i iskreni ... nik u bilo čemu. Zato ga je na... štovao kao oca. To se je moglo ... kod sprovoda, koji je bio impozan... jes, koji je bio na mrtvačkom voz... dila su njegova četiri sina, a za nj... ostala rodbina pak veliki broj o... su došli, da ga isprate. Nijesu m... niti gospoda iz grada Višnjana, i ... istaknutija lica, koja su ga cjenila ... on njih, jer su poznavali u njemu ... razborita, dobrog srca i najviših id... Neka mu je laka zemlja i vječan ... Njegovima naše saučešće. — Zmaj.

IZ OBROVA.

Razgovor Naneta Obrovca i Jive G...

Jive: Bog daj, Nane! Nikako se ... Kako van je ča opasilo pasalo? ... krigli si si ga pod čeradon zv...

Nane: Prokljeti dâš!...

Jive: Ča govoriš! Muči da te ... čuju. Ča nisi vidija tren vozi sv... Lučanah, kako da bi za fronton ... vodu po jarku jiskali.

Nane: Muj, sad ga jimamo prev... so hiše gorile u Obrovi ni teł prit. ... in ples smo rad te žalosti na sv. M... rijo prenesli in prav na tâ dan nas... ral počasteti. Siromašne punce so ... smilile, ki so si kiklje i postaliče z... le, ali use eno smo plesali če... mehkim. Tako je viš pri nas. A v... kaj plešete?

Jive: Kako drugi piščin. Nuš Z ... smo fanj preskrbljeni. Puna se vrulj... lokve, koje smo prvo očistili. A sad... i šternu popraviti. Nas je suša na... sve to.

Nane: Z vodom ste nis preskrblj... kaj govori drugo, katerno se v vod... lja?

Jive: Zbogom Nane! Dojiš po... sutra.

Domaće novosti

† Jerko D. Defilipis.

Dne 1. o. mj. umro je u Šibeniku u ... maciji Jerko D. Defilipis. Bio je rod... Skradina, no budući je neko vrijeme ... na Cresu poznat je bio kod našeg ... skog naroda. Svršio je preparan... Arbanasima, a zatim je službova... učitelj neko vrijeme u Dalmaciji. I... je bio imenovan upraviteljem Dr... škole u Cresu. Iza rata odselio s... Šibenik, to je bio tamo namješ... gradjanskoj školi. No, budući je ... napustiti učiteljsku službu, polo... pred 3 godine maturu gimnazije, te ... bio upisao na pravo u Zagrebu. I ... je sada velikim marom spremao d... loži drugi državni izpit, ali nemila ... dodje, te ga liši života, kojega je ... volio.

Pokojni Defilipis bio je pozna... skroman, iskren i vrstan narodn... svjetni radnik i pjesnik. Radio j... umorno riječju i perom.

Kao učitelj u Cresu razvio je osobi... i dokazao, da se jedino s velikim ... prijegorom i čvrstom ustrajnošću ... probiti gusta tama neukosti. U to... J. Defilipis bio pravi majstor, umjet... pravome smislu. U službi najs... ideala bio je neustrašiv i djelo... radenik. Dok je službovao u ... proveo je živu i uspješnu prosvjetn... latnost, pak se ga tamošnji narod ... sjeća s ugodnošću.

Tužna vijest u njegovoj smrti ož... je mnoge njegove prijatelje Cre... Istrane. — Neka mu je pokoj vječ... prerani grob!

Vladina pomoć Istri

Kako smo već u zadnjem broju našega lista pisali, pred nekoliko su dana otišli u Rim istarski prefekt comm. Cavalieri, predsjednik kr. Komisije za Istru senator Chersich i poslanik on. Mrach. Oni su tamo otišli, da vladi prikažu težak položaj istarskog poljodjelstva, koje je silno pretrpjelo od velike suše, te da zamole vladu neka što prije pruži istarskom seljaku što izdašniju pomoć da ne pane u nekoristan očaj i da na neki način uzmogne preživjeti zimu. Sam on. Mussolini zainteresovao se je za stanje istarskog poljodjelca. On je obećao učiniti sve što je moguće.

Istarskom će se seljaku najlakše i najbolje pomoći tako, da mu se dade zarada. Treba u tu svrhu da vlada provede razne gradnje cesta, javnih zgrada itd., pa da se na tim radnjama zaposli sušom oštećen poljodjelac. Zasluškom na tim radnjama moći će da u dućanu kupi kruh, palentu i krumpir, koji mu nije zemlja ove godine dala, a moći će da za buduću poljodjelsku godinu nabavi sjeme, umjetni gnoj itd. Inače bi bio primoran teško se zadužiti, rasprodati blago uz vrlo niske cijene itd.

Vladi je bilo predloženo, da bi što prije odredila, neka se u Istri započnu razne javne radnje. Ta se je ideja vladi dopala, pa je dne 10. o. mj. ministar za javne radove on. Giuriati pozvao u svoj kabinet istarskog prefekta comm. Cavalierija, senatora Chersicha, poslanika Mracha i advokata Petrisa iz Kopra, na jednu sjednicu. Na toj se je sjednici raspravljalo o tome, koje bi javne radnje trebalo provesti, da se Istri najbolje pomogne. Pretreslo se je predlog kr. komisije i fašističke federacije o novoj gradnji, dogradnji i popravku cesta u raznim krajevima Istre.

Zatim se je govorilo o gradnji novih školskih zgrada po raznim istarskim selima, koji škole nemaju. Osim toga se je raspravljalo o popravku i izgradnji raznih luka.

Iza duge diskusije ministar on. Giuriati prihvatio je mnoge korisne predloge, te je zaključio, da će se što prije u Istri započeti graditi mnoge ceste, škole, luke itd. Izradjen je i jedan program svih tih radova. No, taj program još nije objavljen, jer ga mora prije prihvatiti ministarstvo financija, što će bez sumnje uslijediti čim prije, a zatim će biti podnešen na potvrdu on. Mussoliniju, koji je već obećao sve moguće učiniti, te nema sumnje, da će program potvrditi.

Česti požari i odredbe istarske pokrajinske vlasti

Kr. Prefektura za Istru u Puli izdala je jednu naredbu, u kojoj kaže:

«Velika ljetna suša veoma pogoduje u zadnje vrijeme sve češćim požarima, a naročito se požari javljaju po kraškim borovim šumama. Ti požari imaju za posljedicę velike štete, a prouzrokovani su od osoba, koje se ne drže šumskih zakona. Upozoruje se pučanstvo na opasnosti i štete, koje požari nanašaju istarskom šumarstvu, a da se požari i nadalje ne dogadjaju i da se u slučaju nesreće štete svedu na minimum, daju se na znanje ove točke zakona:

1. U šumu smije zalaziti samo onaj, koji je zaposlen pri šumskim poslovima. Zabranjeno je ulaziti u šume svakome onome, koji nije na šumskom poslu, a nema jednu specijalnu dozvolu da u šumu udje.

2. Zabranjeno je zapaliti vatru u šumi. Vatra se smije zapaliti samo 50 metara daleko od šume, ako je šuma bjelogorica. Ako je pak šuma crnogorica (n. pr. borova), onda se vatra ne smije paliti nego 1000 metara daleko od šume. Ova se zabrana ne odnosi na one, koji imaju da vrše kakav šumski posao ili drugu kakvu dužnost, pak moraju da u šumi prebivaju. Njima je dozvoljeno zapaliti vatru, ali s velikom pažnjom. Vatra smije biti velika, koliko je najnužnije za kuhanje jela i za grijanje, ali im je dužnost, da je odmah, čim im odsluži, dobro pogase.

Na zemljištu, koje nije 100 metara udaljeno od šume, zabranjeno je paliti korov, ili bilo kakve druge biljne otpadke.

3. Zabranjeno je pušiti, kada se prolazi kroz šumu. Osobe, koje se ne budu držale članka 2. i 3., biti će kažnjene globom od 50 do 100 lira.

4. Svako, ko u slučaju požara šume ne bi priskočio u pomoć, bez da za to nema dobrih razloga, kada ga funkcijonar, koji vodi gašenje, pozove — kažnjava se po članku 435. kaznenog zakonika.

5. Šumarska vlast, koja je prisutna pri požaru, odlučuje, koja će se sredstva za gašenje upotrebiti.

6. Šumarski organi, karabinijeri, financijske straže i milicija, imaju dužnost i pravo, da svaku osobu, koju nadju u šumi, pitaju osobne podatke i razlog za što se u šumi nalazi, to za to, da se lakše nadje krivac slučajnom požaru.»

Druga opomena «Edinosti»

Pred nekoliko dana bila je «Edinost» opet zaplenjena, i to zbog jednog članka s naslovom «Italijansko življenje prosudjeno u inozemstvu. — Polemika Times-Giornale d'Italia». Dekret o zapljeni kaže, da u tom članku nije one objektivnosti, koja je potrebna, da se u čitatelju uzbudi točan smisao stvari i pravi sud o položaju Italije, te stoga može da razdraži duhove s opasnošću za javni red.

Par dana iza zapljene primio je odgovorni urednik «Edinosti» g. prof. Filip Peric od prefekta i drugu opomenu (diffidu), i to zato, jer je objavom članka zbog kojega je «Edinost» bila zaplenjena dokazao, da se ne drži prve opomene, koja mu je dana 29. julija 1927.

Likvidacija ratnih odšteta u riječkoj pokrajini

Posljednja «Gazzetta Ufficiale» donaša naredbu od 30. augusta 1927., kojom ministarstvo financija nalaže riječkoj financijskoj intendenci, neka isplati odštete za ratne štete na teritoriju riječke pokrajine.

Raspust slovenačkih društava

U zadnje dane bilo je prefektovom odredbom raspušteno još desetak slovenačkih prosvjetnih i športskih društava u tršćanskoj i goričkoj pokrajini. Kao motiv za raspust navadja se protunacijonalni rad tih društava.

Sedamdesetpetgodišnjica Dr. Matka Laginje.

Pred nekoliko dana slavio je gosp. dr. Matko Laginja svoju sedamdesetpetgodišnjicu života. Mi mu od srca čestitamo i želimo, da još dugo poživi.

Generalni tajnik fašističke stranke on. Turati, doći će u Trst.

Već od nekog vremena Trst čeka generalnog tajnika fašističke stranke. Novine pišu, da je obećao napokon stalno doći 15. oktobra, do mjesec dana dakle. Tom će prilikom održati narodu jedan veliki govor o zadaći fašizma u krajevima uz granicu. Njegovom posjetu i govoru pripisuje se velika važnost.

Srebrni novac po 20 lira.

Ministar financija je predložio parlamentu zakonski nacrt za uvadjanje srebrnog novca od 20 lira. Čim parlament nacrt prihvati, početi će se novac kovati, pa ćemo onda imati srebrnjake od 5, 10 i 20 lira.

† Ante Andrijčić.

Doznajemo, da je prošlog mjeseca umro negdašnji član zemaljskoga odbora u Poreču, Ante Andrijčić. Pokojnik se rodio u Aleksandrovu, na otoku Krku, 3. maja 1858. God. 1880. zaredjen je za svećenika. Neko je vrijeme bio biskupskim kancelarom u Krku, a poslije župnikom u Baški. God. 1901. biran je u zemaljski istarski sabor i ostao je članom toga sabora, sve do njegova raspusta, god. 1916.

Čim je buknuo rat, austrijski su ga žandari odveli u Trst, u zatvor, odatle u Ribemberg, pa u Ljubljanu, gdje je odležao puna tri mjeseca. God. 1917. konfiniran je u Beču, poslije sloma nastanio se je neko vrijeme u Crikvenici, a poslije u svom rodnom Aleksandrovu, gdje je i umro. U posljednje vrijeme bio je članom jugoslavenske delegacije za uredjenje imovinskih odnosa izmedju Istre, što je pala pod Italiju i onog dijela, što je prisapala jednoj Jugoslaviji. Bio je vrlo dobar i čestit čovjek. Laka mu bila rodena zemlja!

Liječnički kongres u Opatiji.

Osim liječnika iz raznih pokrajina Italije i domaćih stigli su u Opatiju na ovogodišnji liječnički kongres mnogi Nijemci, Jugoslaveni, Madžari itd. Medicinski fakultet u Zagrebu zastupan je po svojim najvrsnijim silama u prvom redu po svojim profesorima dru. Radoničiću i dru. Botteriu. Na kongresu raspravljat će se mnoge stvari, medju njima i neke, vrlo važne stvari, medju njima i neke, koje se tiču izravno Opatije kao lječilišta. Učinit će se naime sve, da se i u stranih liječnika pobudi što veći interes za Opatiju, ne bi li gosti dolazili ovamo nesamo u ljetnim mjeseci već i zimi, kaošto je to nekoč bivalo. A već je i vrijeme, da se nešto u tom smislu pokrene.

Na kongresu predavat će i docent, naš g. dr. Grgurina o pitanjima, što zasjecaju u područje, na kome je on već do sada stekao lijepo ime i mnogo priznanja.

Tršćanski biskup kod pape. — Dne 10. o. mj. primio je papa tršćanskog biskupa mons. Fogara u posebnu audijencu. Razgovarao se je s njime kratko vrijeme, a zatim mu je mons. Fogar predveo na blagoslov nekoliko stotina vjernika, koji su iz Julijske Krajine s biskupom posjetili Rim, a takodjer i euharistički kongres u Bologni.

Za posjednike životinja za upreg, samarenje i jahanje. — Puljska je općina izdala jedan proglas, kojim opominje sve vlasnike četveronožaca za samarenje, jahanje i upreg, da se svaka prodaja, kupnja ili nabavak spomenutih životinja mora prijaviti u roku od 30 dana općinskom uredu za stavnju (Ufficio Leva) u Puli, Via Arena br. 4. Onaj, koji to ne bi učinio strogo se kažnjava.

Proslava u postojnskoj špilji. — Običajna septembarska proslava u postojnskoj špilji obavila se je i ove godine. Prošle je nedjelje na tu proslavu nagrnula velika masa naroda iz svih krajeva Italije, a takodjer i iz inozemstva. Posebni vlakovi dovažali su kroz cijeli dan na tisuće posjetioca. — Špilja je bila sjajno rasvjetljena. Priredjen je bio i ples s poštom, kao i svake godine. Tom su prilikom prodavaći dopisnica učinili dobar posao: prodali su 60 tisuća dopisnica. A da o drugom niti ne govorimo. Računa se, da je toga dana bilo u špilji 18 tisuća ljudi.

Pao je iz bicikla i teško se ozlijedio. — Pred par dana šetala su dva mlada Rovinjca na biciklama cestom koja vodi u Rovinjsko selo. Jedan je išao napred, a drugi iza njega. Onome se prvome nenadano prebije nešto na prednjem djelu bicikla, te on pade u trku na cestu. Onaj, koji je bio otraga udari u prvoga te i on odleti o zemlju. Ostaše onesvješteni. Onuda je prolazio jedan treći biciklista. Opazi dvojicu onesvješćenih i ranjenih u krvi, otrča u Rovinj po pomoć. Liječnik im je pružio prvu pomoć. Jedan od ponesrećenih ozdraviti će brzo, ali je onaj drugi u opasnosti da umre, jer je veoma teško pozlijeđen.

Koliko doprinaša puljskoj općini «dacija». — Puljska «L'Azione» donaša jedan članak o «daciji», koju puljska općina ubire za robu, koja ulazi na prodaju u grad. Izračunano je, da je u godini 1924. općina samo na «daciji» unovčila 3 milijuna lira. No, iz godine u godinu Puli ide s dacijom sve bolje. Ove godine računa se, da će Pula s «dacijom» dobiti i više nego 4 milijuna lira, jer je već do sada prešla tri. Godine 1924. ubirala je općina mjesečno na alturskoj cesti, na primjer, samo oko 880 lira. Ove je godine na toj cesti dao mjesec januar 2135 lira, februar 1019, marač 1440, april 1400, maj 1657, a juni 2280 lira.

Tršćanski «Piccolo» i Istra. — «Piccolo» je u zadnjih nekoliko dana donio nekoliko članaka o raznim gospodarskim pitanjima Istre. Naročito se je zanimao za istarsku sušu i pomanjkanje vode. Dne 13. o. mj. donio je članak s naslovom: «Da li Istra napreduje?» Na to pitanje «Piccolo» odmah i odgovara, ovako:

«Da, usprkos svega, uzevši u obzir i kritičan lokalni položaj, o kojemu se je više puta govorilo — Istra napreduje. Napreduje, mislimo, kao poljodjelska pokrajina, koja proizvadja i koja je na putu da proizvadja. Uzmimo, da je taj napredak i polagan, no taj bi se napredak uz jednu jaču gospodarsku strukturu ili uz jednu širu pomoć, mogao provesti bržim tempom. Važno je kod svega toga, da se napredak ma i polegan, koji je uslijedio poslije teških ratnih i izvanrednih godina, ne izvrgne u nazadak.»

Otvorenje jedne restaurirane kuće iz godine 1200. — Dne 11. o. mj. otvorena je na ogled narodu, u Kopru u ulici Orazio Fini 83., jedna kuća, koja ima veliku historijsku vrijednost: sagradjena je godine 1200. Ova kuća, stara 700 godina, bila je već u prilično ruševnom stanju, no kr. intendenca za stariné popravila ju je, da se uzmogne na dulje održati kao historijska zanimivost.

Jedna izložba istarskih vina u Trstu. — Doskora će se biti u Trstu priredjena jedna velika izložba istarskih vina. Ta se izložba sprema u svrhu propagande za istarsko vino, koje i ako izvrsno, nema prave prodaje, nego se prodaje malo ili u bezcjenje.

Na sajmu — u Bujama zadnje su dane bila goveda: po 250 do 300 lira kvintal, u Buzetu 380—400 lira kvintal. — Krave: u Bujama po 180 do 240 lira, u Buzetu po 200—320 lira kvintal. — Telci u Bujama po 400—450 lira kvintal. — Konji u Bujama 1000—1000 lira glava, muli 800—1400 lira, magarci 300—600 lira, u Buzetu je bilo magaraca od 100 lira dalje. — Svinje za uzgoj u Bujama 50—80 lira, u Buzetu od 80 lira dalje po glavi.

Vino bijelo po 220—250 lira hektolitar. Vino crno po 240—280 lira hektolitar.

Pšenice se u Istri malo prodaje, jer se sije samo za domaću uporabu. Na sajmovima je malo istarske pšenice, a ta je bila u zadnje vrijeme po 120—125 lira kvintal.

Sijena je uslijed suše takodjer malo na sajmovima. Prodaje se po visokim cijenama. Za konje po 30—35 lira kvintal, za goveda po 50—60 lira. Ljekarica po 50 do 55 lira lira kvintal. Slama po 25 lira kvintal.

Sadjenje duhana na Rovinjštini. — U zadnje se je godine počelo u Istri sve više saditi duhan. Izgleda, da u toj grani poljodjelstva napreduje naročito Rovinjština. No, ove godine suša je štetovala i duhanu. Na Rovinjštini je bilo ove godine posadjeno oko 27 hektara duhana, a računa se, da će ga uroditi manje nego lani, kada je bilo posadjeno 14 hektara.

Podzemne jame u Julijskoj Krajini. — Na geografskom kongresu, koji se je održavao pred nekoliko dana u Milanu, govorio je o podzemnim jamama u Italiji cav. Bolgan iz Trsta. On je rekao, da u cijeloj Italiji ima 4170 poznatih podzemnih jama. Od toga broja odpadaju na samu Julijsku Krajinu 2492 jame. Naši kraški krajevi obiluju na podzemnim jamama i to na zanimivim i dubokim jamama. U blizini Idrije nalazi se jedna jama, koja je duboka 520 metara. Računa se, da je najdublja na svijetu.

Pokusna vožnja «Saturnije». — Najveća motorna ladja «Saturnia» od društva «Cosulich» dovršena je. Pred par dana odaljena je pokusna vožnja. Ta vožnja lijepo uspjela. Ladja je vozila brzinom od 21 milje na uru. Dne 21. septembra «Saturnia» će iz tršćanske luke otploviti na svoje prvo putovanje za Južnu Ameriku.

Novi tršćanski vodovod. — Stari tršćanski vodovod ne može da opskrbljuje grad s dovoljnom količinom vode. Vidjelo se to najbolje ovoga suhoga ljeta. Da se tom zlu doskoči općina će doskora započeti gradnju jednog novog vodovoda iz Ospa. Rad će stajati oko 5 milijuna lira, a dovršen će biti do budućeg ljeta.

Sajmovi Sv. Matije u Kopru. — U Kopru se svake godine o svetom Matiji obdržavaju veliki sajmovi, koji traju par dana. Ove godine pada Sv. Matej na dan 21. septembra. Sajmovi će započeti već 18. a svršiti će 24. septembra.

Krivci teške nesreće u rudniku kod Vižinade, kažnjeni. — Tršćanska «Corte d'Apello» osudila je pred par dana g. Oskara Gebharta iz Beča, tehničkog direktora rudnika boksita kod Vižinade, i g. Franju Carta rudničkog stručnjaka, na 18 mjeseci zatvora i 2500 lira globe, te g. Patellija, činovnika kod rudnika, na godinu dana zatvora i 2000 lira globe — jer su proglašeni krivima za nesreću, prigodom koje su poginuli nekoji rudari, dne 18. decembra 1925. O tom se dogodjaju vodio prije proces u Kopru. Optuženi su bili riješeni optužbe. Na rekurs rodbine ponesrećenih rudara, «Corte d'Apello» obnovila je proces, i pravedno osudila krivce.

Vatra je uništila staju u Straničima kod sv. Lovreća Pazenatičkog. — Prošlog ponedjeljka, dne 5. o. mj., buknuo je požar u staji seljaka Ivana Dodića (Čuka) iz sela Stranići. U staji je bilo oko 50 kvintala sijena, pa se je vatra u tren oka silno razvila. Staja je udaljena od kuća kojih 100 koračaja, pak vatra nije bila odmah primjećena. Dobro, da je u ono doba bila marva na paši, inače bi bila i ona propala. Kad su ljudi opazili vatru požurili su se da pogase, no ništa se nije spasilo. Šteta se računa na 6000 lira. Previše je to za jednog siromašnog seljaka.

Kradja. — Pred desetak dana čuvao je na paši mladić Tomić Dodić iz Stranići kod Sv. Lovreća, jednog vola. Najedanput banu zlikovci te mu otjeraše vola. Odmah je za zlikovcima otišla potjera, no bez uspjeha. Tek poslije nekoliko dana po kradji naišao je Pavlo Banić na vola, koji je bio privezan za jedno stablo uz novu cestu; što so sada gradi, te ga dognao gospodaru. Zlikovcima ni traga.

Požar u Rajkima kod Sv. Lovreča Pazenatičkog. — Jedne noći prošlog mjeseca buknuo je požar u staji Mate i Ivana Rajka pok. Šime iz sela Rajki kod Sv. Lovreča Pazenatičkog. Budući je cijelo selo spavalo, vatra se je nesmetano razvijala. Planuli su snopovi, koji su u staji bili, te je tako uništeno oko 35 kvintala pšenice. Požar se je raširio zatim i na staju Stjepana Rajka. U stajama su bila i goveda. Od vatre su nastradale dvije lijepe krave. Sveukupna šteta računa se na 10 hiljada lira. Sumnja se, da je vatra podmetnuta, no zločincima nema traga.

Svetkovina zaštitnika u Vižinadi. — Općina Vižinada proglasila je, da je dogovorno s crkvenim vlastima uredjeno, da se svetkovina i sajam sveca zaštitnika, ako pada u radni dan, prenijeti na buduću nedjelju. Tako će se ovogodišnja svetkovina, što pada na dan 30. septembra, prenijeti na 2. oktobra.

Sajmovi u Šapjanama. — Prošlog je mjeseca bilo zaključeno, da se u Šapjanama (općina Jelšane) ima držati sajam marve i razne robe svake prve nedjelje u mjesecu.

Svega po malo

Čudan povratak.

Prije 10 dana vratio se iz Rusije iz ratnog zarobljeništva Matija Brezović iz Djakova u Hrvatskoj, koji je prije rata bio trgovački pomoćnik, te je kao mlad momak za vrijeme rata pošao u vojsku i poslan je na rusko ratište, gdje je bio zarobljen. Sada nakon 10 godina vratio se kući i zadržao se kod kuće samo dva dana, a potom nestao kao da je u zemlju propao. U Djakovu se sada govori, a i policija vodi o tome izvide, da je Brezović stigao iz Rusije aeroplanom i da se istim aeroplanom vratio u Rusiju. — Ima očevidaca, koji tvrde, da se aeroplan spustio kod šume Zekovića, 6 km. od Djakova, gdje je jedan čovjek izašao i otišao u Djakovo, a aeroplan je potom nekud odletio. Sutradan se na isto mjesto vratio, gdje se taj isti čovjek opet ukrcao i otišao. Ispostavilo se, da Brezović služi kod ruske avijacije, pa je već 9 godna u crvenoj vojsci. Sada je valjda dobio dopust, pa je aeroplanom skočio malo do kuće. Brezović ima kod kuće majku i sestre. Njegova mati i susjedi izjavili su na policiji, da je on doista bio kod kuće dva dana, interesirao se za kućne prilike, a zatim otišao, ali da nije poznato, kako je došao i na kakav način otišao.

Kamenita kiša.

Nedavno su iz Madrida javili u svijet, da je selo Čalambo u Aragoniji posjetila neobična nezgoda. Nekog lijepog dana pojavio se nenadano nad selom olovu sličan oblak, iz kojega se prosula kamenita kiša. Svi prozori u selu bili su razbijeni te dimnjaci i krovovi oštećeni. Medjutim nije palo ni kaplje kiše. U Evropi su slični pojavi rijetkost, dok se takovo što dogadja više puta u toplim tropskim krajevima. Tako je za svjetskog rata padala kamenita kiša blizu Oranja u Južnoj Africi. Bilo je naveče, kad se je na obzorju pojavio sivi oblak ne veći od čovječje ruke. Neobično brzo se je oblak povećao. U nekoliko minuta potamnjela je cijela okolica. Nato je nebo postalo crveno, sva živa bića trčala su amo i tamo. Kad se je nato na zemlju prosula kamenita kiša, razbježalo se je oko dvjesto konja u divljem bijegu na sve strane. Kad je kamenita oluja prestala, nastupila je bila već tropska noć. Koliko je muke stalo opet pohvatati konje.

Požrtvovni željezničar.

Javljaju iz Londona: Željenički čuvar Blake pokazao je ovih dana, što znači imati osjećaja za svoju dužnost. On je već 40 godina u službi i imao je grješku na srcu. Služio je u Westenglandu. Prije tri dana, primjetili su vlakovodje svih vlakova, koji su oko 4 sata iz jutra vozili u tom pravcu signal: «Opasnost, pozor!» Vlakovi su stali. Željezničari su otrčali do male kućice čuvara i našli Blakea mrtvog pokraj stola za davanje signala. On je očito osjetio, da mu postaje zlo i još u posljednjem času htio je da spriječi sudar vlakova, pa je posljednjom snagom davao signale.

Kako se stiče imetak.

Kako «Reuter»-ova agentura iz Chicaga javlja, tamošnji neki gradjanin uložio je u neku banku jedan dolar na potsto godina. Kamati će 3427. godine biti isplaćeni njegovim nasljednicima. Taj će kapital onda iznositi 2,900.000 dolara. Samo je veliko pitanje, da li će nasljednici toga amerikanskog špekulanta u istinu dobiti te novce, jer za sada ni u Americi nema te banke, koja bi bila tako jaka, da bi za 500 godina unapred mogla raspolagati sa svojim uloščim.

Razbojnici napali voz.

Iz New-Yorka javljaju: Neki dan je preko 100 oružanih ljudi navalilo na južno-pacifički ekspres u blizini grada Akonlanepa u državi Nayarit. U bitci, koja se razvila, 15 putnika je što teže što lakše ranjeno. Banditima je uspjelo da pokradu poštanski vagon, odnijevši iz njega 50.000 dolara u gotovom.

Više mrtvih nego u ratu.

U Sjed. Državama u 8 godina više je ljudi poginulo od automobila nego što je u ratu poginulo amerikanskih vojnika. Od 1919 do 1926 usmrćeno je od automobila 137.017 osoba, a u ratu je poginulo amerikanaca oko 120.000. Od usmrćenih od automobila 26 posto su djeca ispod 15 godina.

Kratkovidni konj.

Newyorške novine pišu da je 10 posto američkih konja za utrku kratkovidno. Posjednici tih konja zaključili su, da će svoje konje za utrku snabdjeti očalima. Već su pravili pokuse pa vlasnici yele, da su konji, sa očalima brže trčali i pokazali veću ustrajnost.

Gusarenje po kineškim vodama.

U zaljevu Lyngyang napali su na 1. ov. mj. gusari kineški parobrod «Koohov» koji je plovio pod engleskom zastavom. Kapetana i mašinistu su ubili, a ostale mornare povezali i iskrcali na obalu. Parobrod su odvezli dalje i s njime napali mnogo drugih ladja, zarobili oko 100 putnika i oplijenili im svu prtljagu. Iz Šanghaja je engleska mornarica uputila jednu veću ekspediciju protiv gusara, da oslobodi putnike i da polovi gusare.

Eskadra od pet ladja koja je progonila gusare naletjela je u Biasbayu blizu Kantona na jaku gusarsku eskadru, koja je imala 12 jedinica. Medju ratnim brodovljem i tom eskadrom gusara razvila se prava pomorska bitka, u kojoj su engleski brodovi uništili deset gusarskih ladja. Dvije brze gusarske ladje, medju njima parobrod koji su gusari zaplijenili prije par dana, pobjegle su. Svi uhvaćeni gusari bili su na osnovu prijekog suda smjesta ubijeni.

Strahovit požar.

Ovih dana noću planulo je malo selo u općini Crni Lug kod Delnica. Za kratki čas bilo je 20 kuća u plamenu. Ukupna šteta iznosi 834.000 dinara. Žandarmerijska stanica je odmah pružila sa svoje strane pomoć i alarmirala susjedne postaje. Tako je uspjelo preostale kuće spasiti. Samo nekoliko kuća bilo je osigurano. Ubogi narod tog kraja potpuno je upropašten tom vatrom.

Biskup zaveo 37 djevojčica.

Dne 6. o. mj. u Varšavi je započeo pred sudom proces, koji će potrajati nekoliko dana, protiv marijavickog biskupa dr. Kovalovskog i župnika Feldmana. Dr. Kovalovski je optužen, da je tokom posljednjih dviju godina zaveo 37 malodobnih djevojčica u dobi od 9 do 15 godina, što više neke i venerečki zarazio. Roditelji su znali za orgije ovog biskupa, ali se nisu usudili da podnesu prijavu, sve dok nije prijava podnešena sa strane jednog liječnika, koji je jednu ovako bolesnu djevojčicu liječio. Dr. Kovalovski i Feldman pripadaju jednoj posebnoj sekti, a ne rimokatoličkoj crkvi.

Koliko troše Amerikanke za mazanje tijela.

Izračunalo se, da su amerikanske žene u godini 1926. potrošile za razne kreme, pudre, ulja, mirise i boje, kojima mažu lice, osobito usne, oko 80 milijuna dolara. Doda li se k tomu sva ona sila mirisa, boja i drugih ženskih gjavolija, što ih Amerikanke naručuju u Parizu, možemo reći, da Amerikanke troše za mazanje i pudranje svoga tijela godišnje oko jedne stotine milijuna dolara, što iznosi oko dvije milijarde lira.

Što se to sprema na Islandu?

Island je otok na granici sjevernoga ledenoga mora. Ogroman je taj otok: od prilike za dvadeset i jedanput veći od naše Istre. Stanovnika ima razmjerno malo: oko devedeset hiljada, dakle od prilike dva puta toliko koliko Rijeka. More uokolo obiluje ribama, i ribarenje je — može se reći — jedan od glavnijih vrutaka života na onom dalekom otoku. Obale su prilično pitome, jer ih blaži Gulfstream, ogromna, topla rijeka, što se kroz Atlantski ocean sa Ekvatora valja prema sjeveru i sjeveroistoku. Unutrašnjost zemlje pokrivena je ledom, ali je kako je islandsko tlo vrlo vrlo vulkansko, ima uokolo sva sila takozvanih gajzira, koji izbacuju mnogo vruće vode. Toplina te vode doseže do 80 stupnjeva. Sad su u glavnom gradu Reykjaviku došli na misao, da iz tih gajzira, kojih je u okolici toga samoga grada do trideset, dovedu vruću vodu, da im služi nesamo za grijanje kuća, već i za kuhanje. Plan je već gotov, a sad se već izradjuju i cijevi od cementa, po kojima će se voda uvesti u gradske kuće.

Novi način kradje

Jedan viši činovnik stupio je u Napulju u željeznički vagon prvog razreda. Buduć nije imao nijednog suputnika, on je polagano zadrijemao. Na drugoj postaji naglo se probudio ćuteći neku osobitu omamljenost i bolove u želucu, što mu je sve pokazivalo, da je bio umjetno uspavan. Opipa džep, gdje je nosio novčarku, ali je već ne nadje. Odu mu osobni dokumenti, 200 lira i osam hiljada lira u bankinim papirima. Kako se to dogodi? Tat, videći tog gospodina sama samcata u vagonu spavajući, stupi k njemu, da ga narkotizira i pokrade, a onda odmagli na prvoj postaji.

Otrovanje.

Tko bi rekao, da se može čovjek otrovati sa breskvom, tim našim dragim voćem, tomu bismo se mi začudili. Ipak trojica se otrovaše u Milanu, ali jedući — breskvino sjemenje sakrito u koštici. Mnogima, osobito djeci, vrlo je drago ovo sjemenje. Nije još dokazano, da nose otrov koštice naših breskava, ali ipak preporučamo, osobito maloj djeci, da ne jedu ovo sjemenje. Svakako neke vrsti breskava nose u svojim košticama smrtonosni otrov.

Pravedan čovjek

Čitali ste u jednom broju našega lista, kako je bio umoren pospresjednik irske vlade, Kevin O'Higgins. Kako svuda, tako ima i u Irskoj raznih stranaka, i tamo se jedni dijele na republikance, koji bi htjeli, da Irska bude sasvim nezavisna država, dok se drugi zadovoljavaju sadašnjim stanjem: s jednom Irskom, koja ima svoju vladu, svoj parlamenat, svoju potpunu slobodu, samo je kao Kanada i ostali Dominioni pod suverenitetom Engleskim. Te dvije stranke sukobile su se više puta. Osobito krvav bio je ustanak republikanaca god. 1923. Medju ustašama bio je i O'Connor, jedan od najprisnijih prijatelja O'Higginsa. Godinu dana prije bio mu je kod vjenčanja za kuma... Uhvaćen, O'Connor po zakonu bio je osudjen, da bude strijeljan. O'Higgins mogao ga je pomilovati, ali nije htio: zakon nada sve — govorio je on i ima koliko mu krvarilo srce za svojim najboljim prijateljem, on pusti, da se smrtna kazan izvrši.

Malo zatim otvorili su oporuku strijeljanog O'Connora i našli, da je baštinikom svega svoga imanja učinio — O'Higginsa...

Kad je to Higgins doznao, pao je u nesvijest, ali pošto je opet došao k sebi, nije se ni jednom riječi pokajao, što nije pomilovao svoga prijatelja veleći, da zakon je svet i mora svakome državljaninu biti najpreči.

BURZA.

Dne 14. o. mj. moglo se je na tršćanskoj burzi dobiti za: 1 engl. liru šterlinu 89 do 89.40 tal. lira; 1 dolar 18 do 18.40 lira; 100 austrijskih šilina 250 do 270 lira; 100 dinara 32 do 33 lire; 20 zlatnih franaka 70 do 72 lira.

IZ UREDNIŠTVA.

Dopisnicima iz Malog Lošinja, Parnata, Pornjana, Sovinjaka, Buzeta, Pazinštine i Pule: — Vaše dopise nismo mogli nikako objaviti. — Hvala Vam na brizi. Javite se drugom kojom zgodom. Pozdrav.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST“ U TRSTU.

Broj 38 — Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) — U Trstu, 22. setembra 1927. — Pojedini broj 25 cent. — God. V.

„Istarska Riječ"
Izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar". Pretplata za tuzemstvo iznosi 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·—lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 8 lira za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". — Narodna poslovica.

Vladina pomoć Istri

U posljednjem broju našeg lista pisali smo, da je u Rimu, u ministarstvu javnih radova održavana jedna sjednica, kojoj su prisustvovali: ministar za javne radove on. Giuriati, puljski prefekt comm. Cavalieri, predsjednik kr. komisije za Istru senator Chersich, sekretar istarske fašističke federacije poslanik Mrach te sekretar koparskog fašja dr. Petris. Na toj se je sjednici opširno raspravljalo o teškim posljedicama minule suše, koja je gotovo upropastila istarskog poljodjelca.

Svi oni, koji se zanimaju za teško oštećeno istarsko poljodjelstvo, zaključiše, da se Istri može pomoći jedino tako, da vlada provede po svoj pokrajini razne javne radove, na kojima bi se moglo zaposliti mnogo poljodjelaca, koji bi tako nešto zaradili i preživjeli zimu.

U tom smislu bile su izradjene i spomenice koje su vladi bile upućene od istarskog prefekta, kr. komisije za Istru i fašističke federacije.

Na temelju ovih triju spomenica vodila se je i sjednica u ministar. javnih radova. Ministar za javne radove shvatio je odmah praktičnu važnost zaposlenja poljodjelaca, te je prihvatio, da se u Istri provedu svi oni radovi, što su predloženi u rečenim spomenicama. U tom smislu izradjen je i jedan opširan projekt. Po tome projektu imalo bi se po svoj Istri što prije provesti:

razne gradnje novih i popravke starih cesta;

pošumljivanja golih predjela;

bonifikacije raznih močvarnih i neplodnih dolina;

gradnje novih školskih zgrada i popravak starih.

Projekt, koji je izradjen na spomenutoj sjednici, i koji je ministar on. Giuriati u cjelosti odobrio, morao je biti predložen i ministarstvu financija na odobrenje. Ministarstvo financija mora da snaša troškove za sve javne radove, pak može da jedan stanoviti projekt prihvati ili ne, prema svojim mogućnostima.

Dne 16. o mj. sazvana je u ministarstvu financija sjednica, na kojoj su se imali pretresti projekt javnih radova i još nekoji predlozi za pomoć Istri. Toj sjednici prisustvovao je ministar financija on. Volpi, ministar javnih radova on. Giuriati, puljski prefekt, sen. Chersich i on. Mrach.

Pretreslo se je projekt javnih radova, te je zaključeno, da će vlada dati za javne radove u Istri 20 milijuna i 700 tisuća lira i to:

9 milijuna i 500 tisuća lira za ceste;

8 milijuna i 500 tisuća lira za bonifikacije;

1 milijun i 500 tisuća lira za pošumljivanje;

1 milijun i 200 tisuća lira za gradnju školskih zgrada.

Gradnja cesta provesti će se u cjelosti kako je predložila kr. komisija za Istru. (Prospekt donašamo medju domaćim novostima). Radovi će započeti ove jeseni, do mjesec dana poprilici.

Bonifikacije se za sada ne će provesti sve. Prihvaćeno je, da se započne rad samo oko bonifikacije raške doline. Taj je kraj za sada za bonifikaciju najzgodniji. Za bonifikaciju doline Mirne postoje nekoje veće poteškoće, no ministar Volpi i Giuriati obećali su, da će učiniti sve, da bi se i Mirna što prije bonificirala. Radovi oko Raše započeti će odmah.

Pošumljivanja će se provesti u raznim krajevima Istre. Radove će voditi šumske vlasti, a započeti će takodjer brzo.

Školske zgrade će se graditi u onim sel...a gdje su vrlo potrebne i gdje je pol...djelac od suše najteže pogodjen. Za ...milijun i 200 tisuća lira moći će se vi... seoskih škola sagraditi.

I... kako se je pretreslo i primilo projekt za spomenute javne radove prešlo se na raspravljanje predloga kr. komisije za Istru, da bi vlada ukinula zaostali porez na vino, koji se u zadnje vrijeme po Istri ubire. To je porez od nekoliko godina unatrag, a istarski ga poljodjelac teško plaća, jer nema novca, a ovogodišnja je ljetina propala. Ministar financija je taj predlog odmah prihvatio. Pisalo se je i govorilo nešto takodjer i o ukinuću ili sniženju redovitih tekućih poreza, no to vlada danas ne bi mogla nikako prihvatiti. Bilanca pokrajinskih poreznih administracija to ne dozvoljava. Zaostali porez na vino, koji je vlada ukinula za Istru, iznaša 3 milijuna i pol lira.

Uzevši sve u obzir, vlada je ovim svojim zaključkom mnogo učinila za istarsko poljodjelstvo. Sve ono što je mogla. I ako je suša bila velika, i ako je nanijela groznih šteta, sa 24 milijuna lira moći će se istarsko seljačko pučanstvo, koje je voljno raditi, dosti pomoći. Na cestama, kod pošumljivanja, bonifikacija itd. naš će seljak zaslužiti za kruh i za palentu, te će nekako ipak preživjeti zimu, koja bi inače bila crna i strašna.

Vlada je pomogla. Hvala joj i čast.

Politički pregled

ITALIJA.

XX Settembre. — Dne 20. o. mj. po svoj državi slavljen je državni praznik na uspomenu prvog zauzeća Rima i ujedinjenja Italije. Godine 1870. na dan 20. septembra talijanske čete svladaše papinu vojsku te zauzeše Vječni grad. Tim danom propala je crkvena rimska država, a Italija se je preporodila ujedinjenja.

Pripreme za proslavu obljetnice rimskog pohoda. U Rimu se već više vremena vrše pripreme za što dostojniju proslavu pete obljetnice pohoda na Rim (Marcia di Roma), 28. oktobra. Toga dana sakupiti će se u Rimu više legija milicije, te će defilirati pred on. Mussolinijem. Tom će prilikom on. Mussolini miliciji održati jedan govor. No ne samo u Rimu, nego i po svim ostalim gradovima Italije ta će obljetnica biti svečano proslavljena. Na zborovima će se toga dana po svoj Italiji čitati jedna okružnica on. Mussolinija.

Pripreme za sjednicu velikoga fašističkog vijeća. — Danas, dne 22. septembra, sastaju se u Rimu na sjednicu predsjednici sindikalnih konfederacija. Predsjeda on. Turati. Dne 15. o. mj. sastali su se na sjednicu zastupnici fašističke konfederacije za industriju. Predsjedao je on. Bottai. Obje ove sjednice bile su sazvane u svrhu pripremа za skoro zasjedanje velikog fašističkog vijeća. (Gran Consiglio).

Prijateljska pogodba izmedju Litve i Italije. — Dne 17. o. mj. prispio je u Rim Voldemaras, ministar predsjednik republike Litve. Bio je svečano dočekan od zastupnika vlade. Popodne istoga dana primio ga je na razgovor on. Mussolini. Drugi dan je posjetio grob Neznanoga junaka i Pantheon. U 13½ sati bio je pozvan na svečan objed kod on. Mussolinija. Prije objeda potpisali su g. Voldemaras i on. Mussolini pogodbu o prijateljstvu i trgovini izmedju Litve i Italije. Poslije potpisa pogodbe g. Voldemaras je on. Mussoliniju izručio najviše vojno litvansko odlikovanje. Za vrijeme objeda izrekao je on. Mussolini g. Voldemarasu dobrodošlicu, izraživši svoje zadovoljstvo za sklopljenu prijateljsku pogodbu. Gosp. Voldemaras je takodjer izrekao jedan govor, u kojemu je kazao, da Litva gleda u Italiju kao u svoj uzor.

Sastanak Mussolini-Chamberlain. — «Giornale d'Italia» piše, da je vijest o skorašnjem sastanku izmedju Mussolinija i engleskog ministra vanjskih poslova, koja se je u zadnje dane pronijela, istinita. Taj bi sastanak morao usljediti brzo, ali još nije odlučeno kada ni gdje. U engleskim krugovima tvrdi se, da će sastanak biti sasma privatnog značaja, jer izmedju Engleske i Italije vladaju sada vrlo dobri odnošaji te nemaju nikakvog medjusobnog visećeg pitanja riješavati. Ovaj bi sastanak imao samo da još bolje učvrsti dobre prijateljske odnošaje.

Atentat u Raveni. — Dne 14. o. mj. spremala se je u Raveni jedna oveća skupina fašista za izlet u Trst, Pulu i Rijeku. Fašisti su sakupljeni čekali na polazak, kad li neki Missiroli ispali iznenada revolver na konzula milicije Mutija, i na tajnika ravenske fašističke organizacije Morigija. Obojica su ostala ranjena na više mjesta, a naročito su rane konzula Mutija teške. Napadača je tajnik Morigi ubio u obrani. Bio je poznat kao protufašista. Atentat je počinio iz političke mržnje. Glas o atentatu učinio je težak utisak u Raveni i drugdje. On. Mussolini, kada je doznao za atentat, poslao je ranjenima dva veoma srdačna brzojava, u kojima veliča žrtve i krv prolitu za domovinu.

Bivši poslanik Filipo Turati osudjen. Pred sedmicu dana vršila se je pred tribunalom u Savoni rasprava protiv bivšeg socijalističkog poslanika Filipa Turatija i njegovih drugova. On je optužen da je 6. novembra 1926. prebjegao bez putnice u Francusku. Osudjen je na 10 mjeseci zatvora. Oni, koji su mu pomogli pobjeći, osudjeni su nekoji na godinu i 20 dana, a nekoji na 10 mjeseci zatvora.

Avijatičke utakmice za kupu Schneider. — Dok se završavaju velike vježbe vojne avijatike, koje su nekoliko dana trajale, sprema se u Veneciji velika avijatička utakmica za kupu Schneider, koju je Italija lanjske godine na avijatičkim utakmicama u Americi dobila. Utakmice u Veneciji vršiti će se ove nedjelje dne 25. septembra. Natjecati će se u brzini leta više talijanskih i engleskih aeroplana. Aeroplanima će upravljati najbolji talijanski i engleski avijatičari, pak će zato biti utakmica vanredno živa i zanimiva. Od talijana natjecati će su i major De Bernardi, koji je lani u Americi iznio pobjedu i dobio kupu. Tamo su se natjecali Talijani, Englezi i Amerikanci. U Veneciju ove godine Amerikanci nisu došli. On. Mussolini je avijatičarima, koji će se u nedjelju natjecati za kupu Schneider, poslao jedan brzojav u kojemu ih pozdravlja bodreći ih i želeći im svaku sreću na utakmici.

Izložba žita u Vicenzi. — Dne 15. o. mj. bila je u Vicenzi zaključena velika izložba žitnih proizvoda iz triju Venecija. Na toj su izložbi izlagali i mnogi poljodjelci iz Istre. Po zaključku izložbe sastali su se na jednu sjednicu svi zastupnici pokrajinskih saveza poljodjelskih sindikata, seljačkih zadružnih zaveza i poljodjelskih putujućih škola iz triju Venecija. Raspravljali su u glavnom o djelovanju seoskih zadruga. Sastavili su jednu rezoluciju, u kojoj mole vladu, da bi pomogla i poduprijela razvoj seoskih zadruga od kojih najviše zavisi uspjeh poljodjelstva i žitne bitke.

Poboljšanje trgovačke bilance. — Novine donašaju podatke o državnoj trgovačkoj bilanci u prvih sedam mjeseci ove godine. Usporedivši bilancu ovogodišnjih prvih sedam mjeseci s onom lanjskom za prvih sedam mjeseci, može se zaključiti, da je ovogodišnji deficit trgovačke bilance mnogo manji od lanjskoga, i to za 2 milijarde i 327 milijuna lira. To znači, da je nova talijanska trgovačka politika na dobrom putu.

Povratak avangvardista s puta po Sredozemnom moru. — Dne 15. o. mj. povratilo se u Rim 750 mladih fašista avanguardista, koji su parobrodom «Cesare Battisti» bili na jednom dužem putovanju po svem Sredozemnom moru. Na tom su putu posjetili i Tripolitaniju. Kada su došli u Rim pozdravio ih je on. Mussolini. Putovanje je imalo odgojnu fašističku svrhu.

Nova podmornica. — Dne 19. o. mj. rinuta je, iz brodogradališta u Speziji, u more jedna nova velika podmornica «Domenico Millelire». Sadrži 1400 tona, duga je 86 metara, a široka 5 metara.

Pismo iz Jugoslavije

Zagreb, 20. sept. 1927.

Po izborima. - Ljubljanska i osječka izložba. - Zagrebačke novosti.

Veliki izbori za narodnu skupštinu, koji su po svoj Jugoslaviji obavljeni pred sedmicu dana, još su uvijek glavna tema svih dnevnih razgovora, svih kafanskih čeretanja i novinskih članaka. Ti su izbori prošli u najuzornijem redu. Bili su prilično živi i bučni, ali bez incidenata i krvi, kako to obično biva pri izborima. Stranačke su se srdžbe valjda potpuno iskalile u žučnim govorima po agitacijama, koje su trajale više mjeseci. Na dan samih izbora svaki je gradjanin mislio samo na to kako će svojim glasom usrećiti svoju stranku i kako će prije do kutije za kuglice, zaboravivši na svadju i komedije. I tako je red bio u — redu.

Prije izbora nagadjalo se na razne načine o rezultatu. U zadnje je vrijeme položaj raznih stranaka bio takav, da se nije ništa stalna moglo reći o pobjedi ove ili one stranke. Tako je bio nejasan položaj pojedinih stranaka, da je jedan zagrebački list bio raspisao nagradu od 10 hiljada lira za onoga, koji bi pogodio koja će stranka pobjediti.

Izbori su došli i prošli. Neki je sretni gradjanin odnio onih 10 hiljada dinara nagrade, a vlada je izdala proglas o rezultatu izbora, iz kojega je razvidno, da je 11. septembra ove godine po svoj Jugoslaviji glasovalo 2 milijuna 294.352 glasača, a to znači 63 posto od svih onih gradjana, koji imaju pravo na glasanje, te da su pojedine stranke prošle ovako:

Radikali dobili su 112 mandata - glasova 734.122; Demokrati dobili su 61 mandat — glasova 375.789; Radićevci dobili su 62 mandata — glasova 381.370; samostalni demokrati (Pribićević) dobili su 23 mandata — glasova 202.127; Zemljoradnici dobiil su 9 mandata — glasova 146.425; Muslimani (Spaho) dobili su 18 mandata — glasova 128.336; Klerikalci (Korošec) dobili su 21 mandat — glasova 139.932; hrvatski blok (Trumbić) dobio je 2 mandata — glasova 48.526; Njemci dobili su 6 mandata — glasova 48.032; radnici nezavisni dobili su 0 mandata — glasova 42.866; socijalisti dobili su 1 mandat — glasova 23.477; republikanci dobili su 0 mandata — glasova 5.907 Madžari su dobili 0 mandata — glasova — 4.232; manje grupe dobile su 0 mandata — glasova 12.094.

Sami izbori nisu donijeli doduše nikakvih očekivanih vanrednih rezultata. Najveći skok od 1925. do danas učinila je demokraska stranka (Davidović). Narasla je za 26 poslaničkih mandata. Nekoje su stranke po par mandata izgubile. Radić je takodjer nešto izgubio, dok je Pribićevićeva stranka 2 mandata pridobila. Po samom rezultatu izbora nema nikakvog preokreta u unutarnjem političkom životu Jugoslavije. Najbolje su na izborima prošle radikalna i demokratska stranka.

Mnogi su očekivali, da će po izborima odmah uslijediti i promjena vlade. Do sada u tom smislu nije ništa učinjeno. Radikali su pobjedili na izborima. Jaki su i ne misle pustiti vladu. Novine doduše mnogo pišu o promjeni vlade. Ova sadanja vlada ostala bi kao radna vlada do prvog saziva narodne skupštine, a onda bi se imala sastaviti nova vlada. Nagadja se, da bi u tu novu vladu imali ući radikali i davidovićevi demokrati. No, u zadnje dane izgleda, da su radikali nastavili pregovore s Korošcem, pak se nagadja, da radikali misle klerikalce uvesti u vladu, a da uopće ne misle na to, da sastavljaju jednu novu parlamentarnu vladu s Davidovićevcima. To su nagadjanja, ali sve je moguće. A vrlo je lako moguće i to, da doista dodje izmedju radikala i Davidovićevaca do prijateljskog sporazuma, pa da oni sastave vladu. U sadanjoj vladi ima već nekoliko demokrata, tako je i Marinković, ministar inostranih poslova, demokrata, ali sadanja vlada nije razmjerna s rezultatom izbora. Demokrati po uspjehu na izborima morali bi u vladi imati više svojih ministara.

Na drugoj pak strani misli se i govori sasma drugačije. U listovima, koji su izrazito protivni dosadanjoj vladi, govori se da će vladu dobiti neki novi demokratski blok. Taj demokratski blok bio bi neke vrsti ujedinjena opozicija protiv radikala, a sastavljen bi bio od Davidovićevih i Pribićevićevih demokrata, Spahinih muslimana, zemljoradnika te Radićeve seljačke stranke. U zadnje se vrijeme nekako sve više zbližavaju i sporazumjevaju ove stranke. Sve imaju za sobom velike mase pristaša, naročito u seljačkim slojevima. Temeljna ideja Davidovićeve i Pribićevićeve stranke sasma je jedna. Njihove se misli ne razlikuju u ničemu. Bilo bi uistinu lijepo kada bi se opet ujedi-

nili, a ako ne to, o ono bar složili i sporazumjeli. Demokratski blok nije još doduše nešto stvarnoga, to su tek nagadjanja novina, no novine rijetko kada u svojim nagadjanjima pogriješe.

Uostalom — vrijeme će već progovoriti, a mi čekajmo, pa ćemo vidjeti kako će se cijela stvar razviti. Za sada se o sastavu nove vlade ne može apsolutno ništa stalna kazati. Prva sjednica Narodne skupštine biti će u tom pogledu važna, ako se prije ništa ne iskombinira.

Tako Vam je to s jugoslovenskim unutarnjim političkim položajem. A sada da Vam nadrobim malo nepolitičkih jugoslovenskih (a napose zagrebačkih) novosti.

Od nemale je važnosti za jugoslovensku privredu velika poljoprivredna izložba, koja je svečano otvorena u Ljubljani dne 17. o. mj. i koja će trajati do 26. o. mj. Po svojoj veličini i zanimivosti ova je izložba nešto izvanredna, te zadivljuje u pravom smislu riječi. Posjetioci ostaju zapanjeni pred bogatstvom izloženih poljodjelskih proizvoda i pred uzornim redom te ukusne i opširne izložbe.

Izložba ima šest različitih odjelenja i to za voće, povrće, mjekarstvo, pčelarstvo, vino i strojeve za poljoprivredu te orudje. Na prvome je mjestu izložba voća, za koju vlada najviše interesa. Prije tri godine održao se je u okriju velesajma jedan specijalni sajam voća, koji je stavio na prodaju 10 vagona voća. Taj je sajam vrlo dobro uspjeo, a ovogodišnja izložba zasnovana je kao onaj sajam voća. Poznato je, da u Sloveniji radja najbolje voće, naročito jabuke i kruške. Voćarstvo se u Sloveniji racionalno goji. Voće će biti izloženo u sanducima, kako je propisano u trgovini za stolno voće. Ovo će se voće prodavati od 100 kg napred do vagonskih kvantiteta. U različitim krajevima Slovenije voće je ove godine jako dobro urodilo, pa će se na ovom sajmu mnogo prodati.

Osim voćarskog zanimiva su i važna i razna druga poljoprivredna odjelenja izložbe. No, medju svima se ističe mljekarsko i sirarsko odjelenje.

Planinski pašnjaci u Sloveniji vrlo se dobro izrabljuju za marvogojstvo. Ovo sjajno uspjeva te daje prvovrsno mljeko. Uslijed toga je jedna važna grana narodnog gospodarstva u Sloveniji — sirarstvo. Prema uputama inostranih i domaćih stručnjaka, ustanovljeno je u Sloveniji do danas već preko 100 sirarskih zadruga, koje proizvode različit i tvrdi i mekani sir, koji prema svojoj kakvoći nimalo ne zaostaje za inostranim proizvodima.

Osim toga lijepa je bila revija slovenačkih narodnih nošnja, koja se je održavala dne 18. o. mj. u prostorijama velesajma pod okriljem poljoprivredne izložbe.

Učestovanje bilo je vrlo veliko, a zastupane su bile sve slovenačke narodne nošnje. — Izložba se je marljivo spremala, a pripremne je radove vodila počasna dvorska dama kraljice Marije gospodja Franja Tavčarjeva. Priredba je zanimala čitavu Sloveniju, ali takodjer i iz ostalih pokrajina države došli su da vide reviju mnogi posjetioci.

No, nema samo Slovenija u ove dane svoju izložbu. Ni Slavonija za njom ne zaostaje. U Osijeku je takodjer otvorena jedna velika izložba, i to za domaću industriju i obrt, poljoprivredu itd. Naročito se na toj izložbi ističe poljoprivreda. Osobito je bogate proizvode izložilo državno imanje Belje. Zanimiva je izložba aeroplana iz domaćih tvornica, a takodjer i mnoge strane tvornice poslale su na osječku izložbu svoje produkte. Sajam i izložba vanredno su uspjeli.

Zagreb nema u zadnje vrijeme baš osobitih novosti. Život poslije izbora teče u «čakulama» i u nekoj mirnijoj jesenjoj atmosferi. Ljeto je prošlo, to se može i glasno reći. Dani postaju kraći, hladniji, a nebo nekud tmurnije. Pomalo kiši. Sav se je život nekud staložio. Još ima da se vrati ono desetak gradjana, koji su zakasnili negdje na moru a onda ćemo biti u punoj jeseni. Dakle kako rekoh bogzna kakvih novosti u Zagrebu nema. Da, ipak ima nešto. Ovo je za Zagreb ne samo novost nego i radost. Možda ste već i čitali, da će doskora u Zagreb doći na duži boravak kraljevska familija. Zagrebčani su, ako neznate, zaljubljeni u Aleksandra i Marijolu, a napose u princa Petra. Dugo su oni molili i nastojali, da bi kraljevska familija došla na neko vrijeme u Zagreb. Napokon je kralj udovoljio želji druge jugoslovenske metropole, pa je obećao, da će doskora doći u Zagreb, da će se nastaniti u banskim dvorima, da će se u Zagrebu zadržati veći dio jeseni i zime, te da će se ove godine veliki dvorski ples, što se daje svake godine u beogradskom dvoru, davati u zagrebačkom banskim dvorima. Zagreb je tu vijest vrlo radosno primio. U banskim dvorima vrše se žurne pripreme, sve se preuredjuje i sprema za prijem kraljevske familije. Boravak kraljevske porodice u Zagrebu opetovat će se svake godine.

Kako je poznato Zagreb nije do sada još nijednu ulicu i nijedng trga imenovao imenom kojeg člana vladalačke kuće. Za to je već bilo više konflikata u gradskom zastupstvu, u prve godine iza oslobodjenja, no današnji Zagreb, hoće da popravi taj svoj nedostatak, pak će se doskora, kako je na jednoj sjednici gradskog zastupstva riješeno, Trg 1. prekrstiti u trg kralja Aleksandra, Jelisavina ulica u ulicu kraljice Marije, a nekoje će ulice dobiti naziv: kralja Petra, kraljevića Petra itd.

Kad smo već na ulicama spomenuti ću, da se Zagreb sve više širi, a nove se zgrade uvijek u velikom broju grade. U Zagrebu je gradjevna djelatnost konstantno jaka. I ovoga prošloga mjeseca je gradski gradjevni ured izdao 92 gradjevne dozvole. Osobito se izgradjuje staro sajmište i periferija, koja većinom zida prizemnice. U samom centrumu grade se velike palače, vrše nadogradnje ili adaptacije. Gradjevne dozvole izdane su: 10 na jednokatnice, 53 na prizemnice, 4 na trokatnice, 4 gradjevne dozvole za nedogradjenje više kuća, a od toga jedne peterokratnice, zatim je izdano 9 dozvola za adaptaciju. Na samom Jelačićevom trgu se vrši gradnja velike i moderne palače tvrdke Kastner i Oehler, te nadogradnja palače Elsa Fluid. Znatniju gradnju vrši zaklada kralja i kraljice za izgradnju visoke komercijalne škole.

U zadnje dane pretrpjeli su inače veseli Zagrebčani mrvicu straha. Gradom se je bio pronio glas da je opasnost od poplave neizbježiva. Uslijed posljednjih kiša u Sloveniji, Sava je počela naglo rasti, te je u utorak vodostaj pokazivao porast od 2 metra i 70 centimetara. Sava u Sloveniji stalno raste i očekuje se još jači nadolazak. Radi toga je zaprijetila opasnost da će se dio obrambenog nasipa, koji se izradjuje razrušiti. Zato se je ubrzanim tempom radilo sa 100 radnika, da se napravi još jači nasip. Dapače radilo se je i po noći, jer se ima nasuti tri do četiri tisuće kubičnih metara zemlje. Nasipe su pregledale vlasti, te su konstatovale, da Zagrebu ne prijeti nikakova opasnost.

U ovo novo dobo sve češćih avijatičkih senzacija, doživljava i Zagreb po koji «avijatički momenat». Tako je pred nekoliko dana u Zagreb stigla eskadrilja lovačkih aparata, te su povrh Zagreba izvršene razne akrobacije aeroplana, koje su ujedno pobudjivale i strah i interesovanje. Izvadjali su looping loop (okretanje slično saltomortale), tonnem (puštanje naglavice, okrećući se oko osovine), razne vrsti raversementa (okretanje aparata iz horizontalnog u vertikalni položaj) itd. Masa je pazila sa zanimanjem i sa najraznovrsnijim komentarima ove junačke podvige u zraku. **Musa.**

DOPISI

IZ RIJEKE.

Jesen dolazi, ptičice odlaze. - Sramežljivost crnačkih žena. - Ninetta bi htjela, da svijetom vladaju žene. - Pozor na putnice! One tri.

O jesenske duge noći
Rekal dragi da će doći.
Il' će doći il' ne doći —
Čekat ću ga do ponoći,
Lane moje oj!
Ništa se ne boj!

Jesen je tu. Priroda, koja je do sada bila obučena u gusto lišće i bujnu travu, već se pomalo razodijeva, Evropska žena čini obratno: ona se sada oblači u toplije haljine, dok je čitavo ljeto išla — da mi prostite — polugola.

Jest, jesen je pokucala na vrata, siva; tužna, dešperatna. Nije došla sama, već u pratnji oblačina, što svakim danom bivaju sve mutniji i gušći. Došli su oblaci, a otišli gosti s pinezima. Otišle i lastavice, male ptice lakih krila. Otišle su u Egipat, u slavni Misir, u zemlju piramida, u carstvo bogatog Tutankamena. Ali naše mile ptice ne mare ni za ljepote rijeke Nila, ni za drevne ruševine ni za zlato ni za srebro egipatskih bivših i sadašnjih Faraona. Njih više priteže jedna sama dlačica njihova gnijezda u našem kraju, negoli svi dijamanti i brilanti one daleke tudjine. Svim tim divotama one će domalo reći s Bogom i veselo i živo vratiti će se opet k nama, svome starome gnijezdu, jer su svi domići lijepi, ali svoj je najljepši. Kada nato pomišljam ja ne marim mnogo za ove dosadne jesenje magle, a niti ih se plašim. Gledam ih i osjećam, kako me probijaju do u kosti, ali pri svemu tomu ne mislim ni na što drugo nego na proljeće, što će doći. Jer i godišnja su doba kao i sreća: bez prestanka se vrte, tako da što bje gori — pada doli, a što je doli — gori ustaje. To je zakon naravi, što ga još do sada nije mogla da naruši nijedna zvijezda repatica. Ovo je osobito utješljivo za nas starce, koji nosimo u kostima razne reumatizme i kojekakve druge nevolje.

Kultura i civilizacija lijepe su stvari, ali više puta zabrazde i one. To jest ne zabrazde one, već ljudi, a osobito žene, koje su tim lijepim stvarima zadojene. Najviše me zabrinjuje to, što se iz dana u dan sve više gubi stid, nesamo kod odraslih već i kod djece. Jedanput se držalo, da su Crnci u Africi i drugdje divlji, bez stida i srama, pa su se k njima slali misionari, da ih oni privedu na pravi put. Pa što se dogodilo? Kad su misionari zašli u one afričke prašume, medju same zgoljne Crnce, našli su, da ti pogani imadu kudikamo više stida i srama negoli civilizovani Evropejci i negoli mnoga naobražena Evropejka. Tako sam u nekim misionskim novinama čitao nedavne, kako na priliku u Kimpangu, žene ne idu nikada same, već uvijek više njih zajedno. Od muškaraca drže se daleko, a desi li se, da mladić pogleda koju od njih malo dublje — biva smjesta kažnjen. Isto se tako kažnjava svak, koji bi htio da prede rijeku, kad se žene u njoj kuplju. Hoće li neko, da pregazi rijeku, treba najprije da vikne: — Hej! i onda mora da počeka, dok mu se tko ne oglasi. Ako dobije odgovor: — Nismo žene! — to je onda znak, da se ondje kupaju muškarci, pa će on moći mirno da podje naprijed. Ako mu se pak odgovori s nekakvim posebnim krikom, što znači stanite! — on mora da se okrene natrag i da se udalji, dok se žene ne okupaju. Ili pak mora da čeka, dok se one povuku na suprotnu obalu, gdje se dobro sakriju. Tada mu se opet jave nekim trećim krikom, koji znači: — Možete proći! I nesamo to, već ako muškarac hoće kojoj ženi nešto da kaže, on mora da joj okrene ledja, da je ne gleda.

Tako je to u Africi, a u nas? Podjemo li ovakvim korakom naprijed, doći će vrijeme, kad ne ćemo više slati Crncima mi naše misionare, nego će oni slati nama svoje, da nas malo nauče stidu i sramu. Pa to bi pravo bilo! Kad smo već od njih primili razne «tange» i «čarlostone», zašto da ne primimo i po koju njihovu pouku o ženskoj sramežljivosti? — Oj jadna Evropo, što si dočekala!

Juče sam imao jedan vrlo dug razgovor s Ninettom. Tužila mi se je na Ligu Naroda i na celi svet.

— Samo ćakulaju, a nis ne delaju. Ja mislim, da bimo mi ženske boje vukle tu baraku.

— Možda biste, a možda ne biste, rekao sam ja, samo da nešto kažem.

— Kada ja govorim, da bimo — bimo! Ste culi za onu zemlju tamo dole blizu Crnega mora, kade samo zeni zapovedaju. Cela je kuća na zene, ona dela sve ca je trebe va kuhinje i okol dece, ona je artizanka, i sve ca predela, to ona sama prodava pa samnjeh i po butigah. Njoj pomazu same zenske: divojcice i divojke — za muske se i ne pita, kako da ih ni. I sve gre, da ne more lepje.

— Bit će tako, rekoh, ali da vas ja malo pitam? a nose li one zene svilene čarape? Idu li svakoga dana brijaču, da im uredi bubikopf? Mažu li one sebi lice svim mogućim bojama? Plešu li čarlston i Valenciju?

— Ca vas to briga?

— Pitam, jer držim, da naša moderna žena u Europi, pa da ne kažem na Rijeci, ima toliko posla sa svojom kosom, svojim usnama, noktima i tolikim drugim sličnim stvarima, da ne znam, kako bi izgledao svijet, kad bi pao sasvim u njezine ruke.

Na ovo nije Ninetta ništa odgovorila, već se prezirno okrenula i otišla.

Još ima ljudi, kojima one stroge naredbe o putnicama ne idu u glavu. Tako se je i ovih dana dogodilo nekome Rosenblumu jedna vrlo neugodna. Prije nekoliko dana — neka sâm Bog zna kako — prešao čovjek granicu, pa kad se vratio, nije znao, kako da taj svoj prekršaj objasni. Uhvatili ga i sudili mu: dvadeset dana zatvora, a bio bi dobio i više, da se nije, kako «Vedetta» veli, ispostavilo, da mu fale neke daske u glavi. Pozor dakle!

Oj jesenske duge noći...

A sada one tri:

Ne bi čovjek vjerovao, što djeca danas sve čuju i čitaju. Tako je i Francelov mali Aldo čuo pripovijedati, da su ljudi potekli od majmuna, i nema toga, koji bi mu to sada izbio iz glave.

Jednog dana šetao se mali Aldo sa svojim djedom na Žabici, pod Kapucinima, kadli najednom ugleda nekakvog majmuna, što je pred ljudima pravio neke čudne vještine i majstorije. Mali Aldo gleda i gleda, a na kraju se okrene k djedu, pa će mu:

— Nono, a kad će onaj majmun postati čovjek?

Moderno, brate, sasvim moderno pitanje!

Druga: Na Korzu sastala se dva prijatelja: Miro i Moro.

— Cuj, Moro, reci mi nec jako strasanskega!

— A zac?

— Nec ca će me do zigorice strest.

— Dobro je, ma bim prej rad znat — zac?

— Zato, zac mi se strasno skuca. Ako mi pak ti reces nec, ca će me jako strest, skucavac će mi najedanput proć. Provaj!

— Dobro je! O, cuj Miro, prosim te — posudi mi pet sto lir.

— Hvala ti, već mi se ne skuca.

Ona poslednja: Juče me je na Korzu zaustavio neki nepoznati čovjek pa će mi:

— Vi ste g. Rokac! Molim vas, posudite mi pedeset lira.

— Ali oprostite, počeh ja da se izmotavam, ja vas ne poznam.

— Tim bolje, jer oni, što me poznaju, ne će nijedan da mi posudi ni centezima. **Rokac.**

IZ UREDNIŠTVA.

Dopisnicima iz Sovinjaka, Puljštine, Rovinjštine, Cresa, Sv. Lovreča, Svetvinčenti, Lanišća, Buzeta i Podgrada: Vaše dopise nismo mogli uvrstiti. Veoma nam je žao. Javite se opet kojom zgodom. Pozdravljamo.

Franina i Jurin[a]

Fr.: Ma Jurino, ča je to prišlo na svet
Jur.: Ka stvar?
Fr.: Ma sve ove nesreći i strahovit[e]
ke se po novinah čitaju skoro svak
dan. Si čul za onu najnoveju nesreć
va Japone?
Jur.: Kako ne?
Fr.: Ma ono je neč strašno. Promisli
nakon tolikeh potresi i ognji, ki
Japonezom va ovo nekoliko let raz
rili toliko gradi i unišćili toliko zem
lji, sada njim je prišal još ov straš
viti uragan s tolikemi povodnjami
Ma to je cela propast. Rovina!
Jur.: A si čital ča j' pak bilo va Meks
ke ove dni?
Fr.: Ča i tamo?
Jur.: Uragan je i tamo vraga stori
Sva sila mrtveh i ranjeneh i kuć r
zoreneh.
Fr.: Ma ni trebe kako va Japone! Tam
da je ragan nosil kuće vajer, kak
da su to sve nekakovi mali mihurić
Cela sela su tako propala. Mrtvem
ranjenem da se ne zna broja. A mo
da hi je dvajset tisuć, ki su zosta
prez krova.
Jur.: Va Meksike ni baš bilo tolik
tega, ma ima i tamo na tisuće ljud
ki su zgubili sve, ča su imeli. A o
potres va Crnem more?
Fr.: Va Rusije?
Jur.: Ja — va Krimeje. I tamo je mr
veh i ranjeneh. I to ni još svršil
svaki dan se čuje kakov novi potre
Oni brizni ljudi živu va večne
strahe.
Fr.: Ma — Jurino, ja bim te neč pita
ma nemoj mi se rugat.
Jur.: Ne ću. Govori!
Fr.: Ti poznaš onu našu staru crkven
pismu:

Dan od gnjeva strašnom silom
Razorit će svijet pepelom,
Kaže David sa Sibilom.

Jur.: To je pisma od mrtveh.
Fr.: Ćeš mi verovat, da mi ova pisma
prihaja na pamet vavek, kadago
čitam ove strahovite stvari, ke se p
svete dogodjaju.
Jur.: Ti dakle misliš, da bi mogal bi
sud sveta blizu?
Fr.: Ja mislim, da ni dugo.
Jur.: Ki ti je to dal popit?
Fr.: Ja sam sâm prišal na tu misal. T
se sve drma, to se sve trese — rasp
da i ča ja znam, ča još; — jedan da
mora prit, kada će to sve skupa v
z goru kopiti.
Jur.: Ja mislim, da je ta dan još jak
jako dugo.
Fr.: A po čem to sudiš?
Jur.: Po tem, ča je na svete već i
sada bilo i urugani i potresi ki z
koliko puti većeh i strašnejeh n
su ovi sadašnji, pak mu se svejedi
ni niš dogodilo.
Fr.: Ja ma neč mora bit krivo, ovoj s
dašnjoj barafuzi.
Jur.: Ama bit će, da od glavi ri
smrdi.
Fr.: Kakova glava? Ča naša zemlj
ima glavu? Otkada to?
Jur.: Odvavek.
Fr.: A kade su njoj pak nogi?
Jur.: Ne vide njoj se, a to zato, č
tako strašno brzo leti okole po zrak
F.r: Dobro je, neka njoj se ne vi
nogi, ma glava bi se pak mora
videt.
Jur.: I vidi se: to je sunce.
Fr.: Sunce da je glava naše zemlji?
Jur.: Sunce, ja, sunce.
Fr.: Ja ma otkada sam živ, ovo je n
prvi put, ča čujem, da bi od sun
mogla zemlja smrdet. Kako to s
voriš?
Jur.: To ne govorim ja, to deju
aštronomi. Oni govore, da je sun
puno nekakoveh maći, ke da ga
puti smute, pak da onputa ni sa
ne zna, ča dela. To da je krivo on
strašnem uraganom, i drugem ne
čam, ke nas muče.

Fr.: A je pak to istina?
Jur.: Aštronomi govore, da je.
Fr.: A te one vražje maći poć pak kada ća od sunca?
Jur.: To se zna, da te; na svete ni niš stalno, pak nisu ni sunčeve maći. Aštronomi govore, da će prit vreme, kada te se te maći zgubit, pak će opet bit za neko vreme posvuda mirno i dobro.
Fr.: Dunke ti si kako bi se ono reklo — otimišta?
Jur.: To se zna da sam. Ja i va najškurejoj konobe vidim mrvicu svetla.
Fr.: Blaže tebe!

IZ JELOVICA.

Naša šterna i cesta.

Mnoga naša istarska sela opametila je teška suša, koja je u zadnje vrijeme Istrom harala. Osobito su je osjetili i zapamtili oni krajevi, gdje nema vode, a u te krajeve spadaju i Jelovice. Mi nemamo žive vode.

Pred nekih 20 godina napravili smo si pred crkvom lijepu šternu, ali nam je premalena, jer pučanstvo svakom godinom sve više raste i zato je kod nas oskudica vode. Voda dolazi u šternu kroz jednu cijev sa krova crkve i još jedne obližnje kuće, no to je sve premalo. Voda, koja nam sa ta dva krova dolazi ne dostaje nam.

Obratili smo se pred nekoliko dana na g. podeštata u Materiji, da bi nam, ako je moguće, općina dala nekoliko metara cijevi, da i sa drugih krovova možemo provesti vodu u šternu. Obećano nam je, da će nam se te cijevi dati.

Znamo, da nam uza sve to ova naša šterna nije dovoljna i da nećemo nikada u njoj imati dosta vode, pak smo se lijepo medju sobom dogovorili, da ćemo si iskopati jednu drugu veću, i to na rabotu. Ta nova šterna imala bi se iskopati u blizini stare, a poslije bi se zajedno spojile. Obraćamo se zato na sve odgovorne faktore, da bi nam se nešto pomoglo, jer mi sami, uza svu dobru volju, ne možemo da smognemo sva materijalna sredstva.

Čujemo, da će nam se doskora graditi cesta, koja je bila projektirana još prije rata. Ta cesta spajala bi Jelovice sa stanicom u Podgorju. Mi se veoma veselimo ovoj novosti, a zadovoljni smo, da će je naša davna želja napokon ostvariti. Do sada smo bez ceste bili upravo odjeljeni od svega kulturnog svijeta, ko u nekoj pustinji, a to nam je u svakom pogledu škodilo.

Više seljaka.

Domaće novosti

Ceste, koje će se u Istri doskora graditi ili popravljati

Vlada je zaključila, da će istarsko poljodjelstvo, koje je teško pogodjeno sušom, pomoći tako, da po svoj Istri započne razne javne radove, na kojima će se zaposliti uz dobru nadnicu istarski seljak. Najglavniji radovi koji će se u Istri započeti doskora jesu ceste. Za gradnju i popravak istarskih cesta vlada je odredila 9 milijuna i 500 tisuća lira. Prema predlogu kr. komisije za Istru, koji je vlada prihvatila imalo bi se provesti gradnju i popravak ovih cesta:

Vrsar - Sv. Lovreč Pazenatički km 13;
Poreč - Vrsar km 10.2;
Poreč - Baderna km 13.7;
Poreč - Novigrad km 19.2;
Labin - Labinska luka km 6;
Kanfanar - Sv. Lovreč km 15.6;
Brtonigla - Carsette - Burolo km 3.5;
Brtonigla - Radini km 4;
Brtonigla - Daila - Marianić - Katunari km 6;
Novavas - S. Dionizij km 6.5;
Novavas - Bosinia km 4.5;
Piran - Izola - Kopar km 19;
Ospizio Marino - Sanatorio Ancarano do granice tršćanske pokrajine km 6.5;
Karojba - Motovun - Livade km 17.1;
Buzet - Dane - Vodice - Obrovo km 20.10;
Buzet - Cerovlje km 22.1;
Buzet - Roč - Lupoglava - Vranja km 25.1;
Pazin - Kršan km 24;
Monte Crociera km 2;
Novavas - Vižinada km 14;
Cres - Belej - Osor - Veliki Lošinj km 57.7;
Bale - Krmed - Sošići km 12;
Sv. Lovreč - Corridico km 8;
Pula - Lavarigo - Marčana - Krnica km 20;
Pula - Fažana km 8;
Pula - Medulin km 10.5;
Labin - Rabac km 5.6;
Mumljan - Collalto - Troppolo - Bivio Gradigne km 14;
Rovinj - Kanfanar km 5;
Roč - Hum km 8.

Osim ovih cesta predložene su još nekoje, ali budući nije projekt u cjelosti objavljen, ne znamo koje su. Radnje oko svih tih cesta biti će velike. Zaposliti će se na hiljade seljaka, koji jedva čekaju, da se započne s radom.

Akademsko društvo «Balkan» i Čitaonica na Sv. Jakovu u Trstu raspušteni

Na temelju izvještaja kvesture, tršćanski je prefekt raspustio pred par dana slav. akademsko društvo «Balkan» sa sjedištem u Trstu. «Balkan» je bio osnovan pred 20 godina, 1907. g. — U dekretu prefekt navadja kao motivaciju za raspust, da društvo nije djelovalo po društvenim pravilima i da nije širilo prosvjetu, nego da se je u njemu sakupljala drugorodna, studirajuća omladina, koja se je otudjivala od talijanske omladine i talijanske kulture. «Balkan» je u toj omladini gojio osjećaj plemenske diference, tvoreći na taj način jednu skupinu neke posebne političke resistence, te više ili manje otkriveno središte iredentističke propagande. — Policijski agenti zaplijenili su sve društveno imanje, pečate itd.

Dekretom od 15. o. mj. prefekt je raspustio takodjer i slov. Čitaonicu na Sv. Jakovu (Trst). Kao motivaciju za raspust prefekt navadja, protunacijonalno djelovanje društva: Društvo je, pod krinkom prosvjetnih ciljeva, navedenih u društvenim pravilima, sakupljalo drugorodne članove, — odbijajući ih od talijanskog duhovnog pokreta, — u skupine političke resistence, podržavajući središte slabo prikrivenog nezadovoljstva, sumnjičenja i nepovjerenja naprama svemu onome, što je talijansko. — Policija je zaplijenila sve društveno imanje, knjige, pečate itd.

Premješteni.

Doznajemo, da su gg. učitelji: Frlić iz Klane, Sirotić iz Rukavca i Milneršić iz Jušića premješteni u pokrajine sjeverne Italije. U iste krajeve premještene su i učiteljice: gdjice Gašparini iz Rukavca i Rubinić iz Drage.

Druga opomena «Malom Listu»

Pred nekoliko dana bio je tršćanski slovenački tjednik «Mali List» po drugi put od prefekta opomenut. «Mali List» je bio opomenut prvi put 26. prošlog mjeseca.

Raspuštena društva

U zadnje dane oblasti su raspustile više slovenačkih prosvjetnih, pjevačkih i športnih društava u raznim mjestima tršćanske i goričke pokrajine. Kao motivaciju za raspust svih tih društava oblasti navadjaju njihov protunacijonalan rad.

Rodjendan Princa Umberta

Dne 15. o. mj. navršilo je N. Kr. Vis. prestoljonasljednik Umberto dvadesetitreću godinu. Toga se je dana sav talijanski narod sjećao svog obljubljenog Princa od Pjemonta. Kao i po drugim krajevima države, tako su i u Istri toga dana vijale državne zastave na javnim i mnogim privatnim kućama.

Liječnički kongres u Opatiji.

Na taj kongres došlo je liječnika sa svih strana. Bilo ih je nešto oko stotine. Priredjene su im razne svečanosti i izleti po Kvarneru. Izrečeno je nekoliko govora, u kojima su se isticale lijepote Opatije i neke druge njezine osobitosti, što je čine vrlo podesnom za zimnje lječilište prvoga reda.

Držana su i razna predavanja o pitanjima, što zasijecaju strogo u medicinsku struku. Najvažnije bilo je ono, što ga je držao naš zemljak i prijatelj, g. dr. Ante Grgurina. Govorio je o svojim pronalascima na polju medicinskom, naročito o načinu postupanja kod pregledbe raznih prsnih bolesti. Ta, po njemu pronadjena i posve njegova metoda naišla je medju stručnjacima na vrlo lijep odaziv i to nesamo na zagrebačkoj klinici, gdje dr. Grgurina uživa vrlo lijep glas i ugled, nego i druguda u svijetu: u Gracu, Beču, Pragu itd.

Medjutim naš neutrudivi dr. Grgurina našao je još šest novih načina, kojim će se liječnici moći da poslužuju kod pregledbe nekih unutarnjih bolesti. Gdje je trebalo, predavač je svoje tvrdnje potkrijepio i pokusima, što je kod mnogobrojnih slušaoca i stručnjaka pobudilo veliki interes. Predavanje g. dr. Grgurine prihvaćeno je sa živim, iskrenim odobravanjem. Nato je ustao jedan član kongresa, liječnik iz Ljubljane, dr. Haus, i s nekoliko primjera vlastite prakse potvrdio neke lijepe uspjehe, što ih je imao s uporabom metode g. dr. Grgurine.

Našemu prijatelju i zemljaku čestitamo od svega srca na postignutim uspjesima.

Sječa pogorenih šuma

Komandant šumarske milicije za Istru razaslao je svim istarskim općinama jedan proglas, u kojemu se kaže, da je svim vlasnicima šuma dozvoljeno posjeći ona stabla, koja su oštećena požarom, a da ne moraju za to praviti nikakvu molbu na šumarsku oblast. Stabla se moraju sjeći odmah do zemlje i to oštrim orudjem, jer se samo tako pogoduje obnovi šume. Blagu, pa i sitnome, apsolutno je zabranjena paša na pogorenim i posječenim šumama, za vrijeme od pet godina. Oni, koji se ne budu ovih propisa držali, biti će strogo kažnjeni.

Školska djeca i svjedožbe

Po novim školskim propisima moraju školska djeca kod upisa, ili prvoga dana obuke, predati učitelju jednu čistu državnu pučko-školsku svjedožbu (Pagela scolastica), koja stoji 5 lira.

On. Turati doći će u Trst poslije 28. oktobra

U zadnjem broju pisali smo, da će on. Turati, generalni sekretar fašističke stranke, doći u Trst 28. oktobra. No, pred par je dana javio, da toga dana ne će moći doći, pa je odgodio svoj dolazak na neizvjesno vrijeme.

Bale su dobile novog podeštata

Pred nekoliko dana bio je imenovan novim podeštatom općine Bale g. Gennaro Padrone, bivši politički sekretar vodnjanskog fašja. Općinu mu je predao istarski podprefekt cav. Farina.

Jedna divizija ratnih brodova pred Zadrom

Dne 15. o. mj. stigla je u Zadar jedna divizija talijanskih ratnih brodova. Ta divizija je sastavljena od 12 jedinica, a vode je dvije velike krstarice «Dante Alighieri» i «Andrea Doria». Brodovi su se usidrili uz obalu Vittorio Emanuele. Zadarsko pučanstvo nagrnulo je sve na obalu, da se divi i da pozdravi mornaricu. Divizija se je zadržala u Zadru više dana, a kroz to su se vrijeme obavile razne patriotske svečanosti, kao na primjer primanje u prefekturi, polaganje vijenaca na spomenik poginulih dobrovoljaca, velika svečanost na moru itd. Grad je sve dane bio u zastavama, a po zidovima su bili oblijepljeni proglasi, kojima se pozdravlja i veliča mornarica.

Kubelikov koncerat u Opatiji

Dne 12. o. mj. priredjen je u opatijskoj sali za koncerte «Regina» veliki Beethovnov koncerat. Na taj je koncerat nagrnulo vrlo mnogo naroda iz Opatije, Voloskog, Lovrana, Rijeke itd. Sala je bila dupkom puna. Bilo je naime najavljeno da će na tom koncertu svirati veliki češki vijolinista Kubelik. — Kada je stupio na podijum bio je burno pozdravljen i obasut cvijećem. Svirao je čuvstveno i genijalno savršeno. Kada je svršio klicanju, pljeskanju i cvijeću nije bilo mjere.

Engleski ratni brodovi pred Pulom

Dne 14. o. mj. usidrilo se je pred puljskom lukom, u blizini Fažane i Briona, pet engleskih ratnih brodova. Ta eskadra sastoji se od jednog broda, koji nosi aeroplane i 4 torpiljarke. Engleski brodovi došli su pred Pulu iz Venecije, gdje su iskrcali aeroplane, koji će se natjecati za kupu «Schneider», a zadržati će se pred Pulom usidreni jednu sedmicu.

Stavnja u Puli

Za mladiće rodjene 1908. g. koji živu u puljskoj općini, vršiti će stavnja (leva) od 10. do 20. februara 1928. g., po posebnom abecednom redu, koji je u gradu i po selima već objavljen.

Stavnja u Koparščini

Za mladiće rodjene 1908. g., koji obitavaju u Koparščini, stavnja (leva) će se obavljati od 7. do 17. decembra u Kopru i to: 7. decembra za općinu Marezige, 9. i 10. za Dekane, 12. i 13. za Šmarje, 14. za Herpelje-Kozinu, 15., 16. i 17. decembra za općinu Kopar.

Fašistička federacija opominje špekulante i upozorava pučanstvo

Tršćanski «Piccolo» piše: Fašistička pokrajinska federacija obavještena je s više strana, da su gradom i pokrajinom počeli opet kolati neki lažni sakupljači pretplata za novine, revije i knjige, te doprinosa za razne, pa i za nekoje fašističke inštitucije. Fašistička federacija opominje još jedanput ove majstore, neka se ne služe imenom stranke ili koje fašističke ličnosti u svojim nedozvoljenim špekulacijama.

Upozorava se pučanstvo, neka pazi i neka se ne pusti varati od spomenutih osoba. Ako nekome dodje sličan špekulant neka mu ne plaća nikakvih pretplata ni doprinosa, nego neka ga prijavi odmah policijskim vlastima ili fašističkoj stranci.

Štipendije za ratne sirote

Istarski pokrajinski odbor za brigu i pomoć ratnih sirota raspisao je jedan natječaj za više štipendija, koje će podjeliti onim ratnim sirotama, koje kane polaziti kakvu poljodjelsku, industrijalnu ili obrtničku školu. Za tu mjesečnu potporu može se natjecati svako muško ili žensko dijete, kojemu je otac poginuo u ratu, koje je u pučkoj školi dobro učilo i koje je vrlo siromašno. Molba za štipendiju mora se uručiti općinskom podeštatu. Podeštat će onima, koji se interesiraju dati i sve potanje informacije.

Telegrami «Bljesak»

Službeni list «Gazzetta Ufficiale» donaša kr. dekret, kojim se uvadja jedna posebna vrsta telegrama. Već samo ime tih telegrama pokazuje, da će biti pravi — telegrami. Zvati će se «Lampo» ili «Bljesak». Svaka riječ brzojavljena sa «Lampo» stajati će L 2.25, ali će zato naslovljenik telegram dobiti vrlo brzo. Manje od 10 riječi ne će se moći uopće slati s «Lampom». Još nije odredjeno sa kojih će se sve ureda «Lampo» telegrami moći slati.

Nove odredbe za klanje.

Službeni list «Gazzetta Ufficiale» donaša kr. dekret, kojim se uredjuje zdravstveni nadzor nad mesom. Po tome dekretu smiju se goveda, svinje, ovce, koze i konji, — od kojih meso je odredjeno za prehranu, klati samo u javnim klaonicama. Ta odredba vrijedi za sada samo za one općine, koje imaju svoju javnu klaonicu. No svaka će si općina morat što prije sagraditi javnu klaonicu. Tako naredjuje vlada ovim dekretom.

Samo će u vanrednim slučajevima općinska vlast, s odobrenjem prefekta, moći dozvoliti, da se blago, čije je meso namjenjeno za domaću uporabu, ili u industrijske svrhe, zakolje izvan javne klaonice na pr. kod kuće. U tome slučaju treba klanje obaviti tako, da blago što prije pogine i da previše ne trpi. Za svaku pojedinu pokrajinu izdati će potanje upute o tome prefektura. Prije nego se blago zakolje, u slučaju, da se kod kuće kolje, morati će biti pregledano od veterinara. Poslije klanja veterinar će morati pregledati meso, drob itd. Oni, koji dobiju dozvolu od općine, da smiju kod kuće blago zaklati, moraju o tome jedan dan prije obavjestiti veterinara ili njegovog namjesnika. Za potvrdu, da je bilo meso iza klanja pregledano, veterinar ili njegov namjestnik moraju na meso otisnuti općinski pečat. Prema ovom dekretu morati će od sada dakle i naši seljaci prije nego zakolju svinju, ovcu ili govedo moliti općinu za dozvolu da smiju klati kod kuće, budući po našim selima nema javnih klaonica. Osim toga morati će se držati i propisa, koji govori o obavještenju veterinara ili njegovog namjesnika, koji mora obaviti vizitu prije i poslije klanja.

Strašan požar u Selcima kod Sv. Petra na Krasu.

Dne 15. o. mj. malo selo Selca blizu Sv. Petra na Krasu doživjelo je jednu nesreću, koje će se sjećati i do sto godina: Požar je uništio 21 kuću, tako da je danas tamo 120 seljana bez krova nad glavom. — Toga dana oko 4 sata ujutro počelo je goriti u kući Ane Udović. Bilo je vjetra, pa se je vatra mogla veoma lijepo razvijati i širiti: u 20 minuta bila je nesamo ta kuća u groznom plamenu, nego je uz nju gorjelo još 20 kuća. Ljudi, koji su u to doba gotovo svi još spavali, jedva su uspjeli spasiti svoje živote. Pred kućama, koje su pružale najstrašniju sliku sabralo se je sve selo. Ljudi su bezglavo trčali amo tamo. Nekoji su iz zapaljenih staja gonili van marvu, dok su drugi kušali gasiti da ograniče požar, koji se je grozio propašću cjelom selu. Odmah su bili pozvani vatrogasci iz Slavine, Zagorja, Postojne i Sv. Petra, te financa, karabinjeri, vojska i milicija iz sve okolice. Svi su s velikom požrtvovnošću pomogli gašenje, no to je po-

lagano išlo, jer je bilo malo vode. Do podne je požar bio u punoj snazi. Sav trud onih, koji su gasili koristio je toliko, da se požar nije raširio i na druge kuće. Od već zapaljenih nije se moglo ništa spasiti. Popodne su došli u Selca tršćanski vatrogasci. Po njihovom dolasku požar je počeo polagano popuštati. Vode je bilo već sasma ponestalo, no na sreću je u blizini željeznička pruga, pa je voda dovežena iz Sv. Petra u vagonima. Požar je potrajao još do pol noći. Poslije se je toliko smanjio, da su se tršćanski vatrogasci mogli povratiti u Trst. — Iza požara nije ostalo uopće ništa. Kuće su izgorene do temelja, zajedno sa štalama i drugim zgradama okolo kuće. Oko 120 osoba ostalo je bez krova, pod vedrim nebom, bez ičesa. Jedva im je uspjelo spasiti život i marvu. Izračunano je, da je požar nanio štetu od preko milijun lira.

Vladina pomoć pogorelcima.

Vlasti su pokazale svu dobru volju, da pogorelcima što je više moguće pomognu. Odmah kad je u Trst stigla vijest o požaru tršćanski je prefekt Fornaciari sjeo u automobil, te se u pratnji šefa prefekturnog kabineta odvezao u Selca. Osim njega otišli su u Selca i šef civilnoga genija, te pokrajinski liječnik. Prefekt je potresen strašnom slikom požara i nesrećom pogorelaca tješio i bodrio ponesrećene obećavši im pomoć. Za najpotrebnije im je izručio odmah 1000 lira. Osim prefekta došao je na mjesto požara i sekretar tršćanske fašističke federacije inž. Cobol, te komandant divizije general Pugliese. Svi su oni hrabrili vatrogasce i vojnike, koji su pomagali s velikom požrtvovnošću oko gašenja, a tješili su pogorelce. Inž. Cobol je svakoj oštećenoj obitelji dao po 100 lira. General Pugliese preskrbio je više vojničkih šatora, koji će pogorelcima dok se nekud ne smjeste vrlo dobro doći. Tršćanski prefekt zamolio je odmah kod vlade pomoć za pogorelce. Vlada je odobrila, da se pogorelcima odmah doznači 21 tisuća lira, to jest za svaku izgorenu kuću po tisuću lira. Ova je pomoć nesretnim pogorelcima vrlo dobro došla.

Pred koparskim tribunalom.

Dne 13. i 14. o. mj. vršile su se pred koparskim tribunalom razne manje rasprave. Izmedju ostalih lakše osudjenih, bio je osudjen neki Ivan Stojković, iz Kopra, na 3 mjeseca zatvora, 300 lira globe i snašanje svih sudbenih troškova, zato, jer se je na sve strane zaduživao a nije dugove plaćao.

— Tomich Alberto iz Trsta i Rimando Josip iz Siracuse, optuženi su, da su kupili kod trgovaca članarinu za fašističku federaciju trgovaca, a takodjer i pretplate zi jednu reviju. Oni na to nisu bili ovlašteni. Sud je osudio Tomicha na 5 mjeseci zatvora, 408 lira globe, te snašanje svih troškova. Rimando je bio od Tomicha zaveden, pa je riješen krivice.

— Svatirek Rudolf iz Pule bio je namješten u brijačnici Boby Nagy u Portorose. Tamo je pokrao nekoje brijačke sprave u vrijednosti od 500 lira. Osudjen je na 1 godinu i deset dana zatvora.

Osudjen, jer je ranio kosom svoga strica.

U mjesecu juniju ove godine kosili su zajedno na jednoj njivi Vincenco Pećica, od 25 godina, te Grgo Pajković, njegov stric, od 52 godine obojica iz Pećica na Svetvinčenštini. Grgo je brusio kosu, pa je, pritom nehotice udario njome lagano i ranio Vincenca. Malo ga je okrvavio, ali to je bilo sve nehotice. No, Vincenco nije tako shvatio, nego se je grozno raspalio na to, te je zamahnuo kosom svom snagom i udario strica po licu. Grgo je sav u krvi pao na zemlju, dok je Vincenco otišao karabinjerima, gdje je izjavio, da ga je stric napao, a on je poslije njega u obrani ranio kosom. Grgo je bio odmah prenesen u bolnicu, a Vincenco je bio uhapšen, jer mu karabinjeri nijesu vjerovali. Pred par dana vršila se pred puljskim tribunalom o tome rasprava. Pećica Vincenco je proglašen krivim, te je zbog napadaja na strica kažnjen na 1 godinu, 5 mjeseci i 10 dana zatvora, na isplatu štete i troškova.

Automobilska nesreća kod Vranje.

Dne 10. o. mj. spuštao se je jedan automobil velikom brzinom s Učke prama Vranji. Strmina je tamo velika.

Šofer je htio da smanji brzinu, stisnuo je sve «frenove», no ovi su najedanput svi popucali. Šofer je vidio opasnost, pak je zaokrenuo u stranu preko ceste. Automobil je svom snagom odletio u jarak. Sav se rastreskao, a pritom je jedan od putnika ostao teško ranjen, a dvojica lakše, dok je šofer ostao neozlijedjen. Putnici su bili iz Rijeke. No, dobro da je i tako prošlo. Da je auto bez «frena» proslijedio strminom, bili bi svi poginuli, jer bi na kakvom zaokretu jače udario o kakav zid ili zapreku.

Uhapšeni cigani.

Došla je četa cigana u okolicu Štrpeda i utabori se pod vedrim nebom. Bio ih je lijepi broj muških, ženskih i djece. Po svojoj prilici nisu bili baš siromašni. Imali su 22 magarca sa sobom. Dakle trgovali su. Cigani kao Cigani. Medju njima se nalazila jedna domaća ciganka, rodom iz Crnice. Ljudi joj se posmijehivali, i rugali, pitajući je kako se je mogla udati sa ciganinom. Ona znatiželjnima rastumači, da je služila u Trstu, gdje i njen sadašnji muž - Ciganin. No, ona nije znala da je Ciganin; on je to njoj tajio; a ona nije mogla sumnjati, jer je imao dobar posao. Ali jednog lijepog dana njezin muž ostane bez posla. Što će Ciganin? Reče joj kratko: draga moja, ja sam bez posla, a Ciganin sam, te idem u tabor moje braće. I tako naša domaća ženska dodje i ona u cigansku družbu. I sada luta svijetom kao potepuh, živi ciganski, pod vedrim nebom itd. Jednog dana bili su valjda malo veseliji ti cigani. Kupili su kokoši u selu gostili se i pili, a onda i pjevali hrvatski. Neko prijavi. Dodjoše oružnici. Riječ na riječ dodje do prepirke, tučnje, pucanja, a onda do — zatvora. — Svi cigani bili su odvedeni u zatvor. Par dana kasnije bili su otpušteni ali ostaše u zatvoru oni, koji su navalili na oružnike i pucali.

Pred tršćanskim tribunalom.

— Nedavno se je pred tršćanskim tribun. vodila rasprava protiv buzetskog veterinara dr. Chiapette, suca dr. Chervatina te protiv više drugih osoba iz Buzeta. Tužio ih je buzetski podeštat g. Zetta. Optuženi su g. Zetta bili pozvali neka se zahvali na podeštatskoj časti, jer su namjeravali nekoga drugoga za tu službu predložiti. On im je na taj poziv odgovorio jednim pismom. Optuženi su se tim pismom našli uvrijedjeni, te pozvaše svi g. Zetta na dvoboj. Podeštat Zetta smatra, da su se oni time ogriješili o zakon, pak ih je tužio. No, sud je optužene riješio svake krivice, poništivši tužbu g. Zetta.

U zatvor radi zida, koji im dijeli njive.

— Pred godinu zavadili su zbog jednog zida Ivan Blašković i Mate Tomišić iz Žminja. Došlo je do tučnjave. Toj je tučnjavi prisustvovala Tomišićeva žena Marija, koja je bila noseća. Razumije se, u tučnjavi se udara ali se i dobiva. Tako je i Marija Tomišićeva dobila od Blaškovića jedan takav udarac, da je odmah pala i — podbacila plod utrobe. Slučaj je bio prijavljen karabinjerima, a pred nekoliko dana vodila se je pred puljskim tribunalom rasprava, koja je zaključena ovako: Marija Tomišićeva osudjena je na 9 mjeseci i 15 dana zatvora, zato jer je prva počela da tuče Blaškovića, Blašković na 3 mjeseca i 10 dana, a Tomišić na 2 mjeseca i 15 dana zatvora.

Osudjeni tat zlata. — Puljski tribunal osudio je dne 15. o. mj. poslije dvodnevne rasprave na 3 godine i 10 dana zatvora nekoga Giusta Cappela, koji je pred 2 mjeseca provalio u trgovinu urara Zorzenona, u Puli, na Šišanskoj cesti.

Tom je prilikom Cappel pokrao razne zlatnine u vrijednosti od 30 tisuća lira. Taj je lopov htio biti prefrigan, ali je silno «nagrajsao». Dan prije provale došao je naime u trgovinu te se od Zorzenona informirao koliko vrijede razni zlatni predmeti, da ne bi slučajno odnio kakav predmet bez vrijednosti. Nije kupio ništa. Kad je Zorzenon konstatirao provalu, odmah je posumnjao na «šjora Cappela». Dao ga je uhapsiti i nije se prevario.

Teška nesreća.

— Pred nekoliko dana dogodila se je u tvornici cementa na Scoglio San Pietro blizu Pule jedna teška nesreća. Radnici su gurali nekoliko vagona krcatih materijalom. Pritom se je nenadano jedan vagon nekako prevrnuo. Materijal se istovario na jednu stranu. Slučaj je htio da se je baš na toj strani nalazio radnik Alberto Fiorito, od 32 godine, iz Napulja. Nije mogao brže da se odmakne, nego je ostao pod materijalom. Kad su ga ispod materijala iskopali liječnik je konstatirao, da je ostao teško prignječen da mu je unutarnjost jako ozlijedjena.

Cijene voća u Buzetu.

— Pišu nam iz Buzeta: Ove godine, kako je svima dobro poznato, suša je nama poljodjelcima oštetila skoro sav poljski prirod, osim voća (žira). Ove su godine neobično dobro urodile smokve, šljive sviju vrsti, pa jabuke i kruške. U grad za to dolazi svaki dan dosti voća, da se sve ne može ni prodati, a prodavači ga zato daju ispod cijene. Smokve se prodaju po 20-30-40 cent. jabuke po 80 cent. do 1 liru, kruške su skuplje, šljive po 40—50, breskve po 80 cent. Naši seljaci uprav badava davaju neko voće, te bi bilo gotovo bolje, da ga sami jedu doma, nego da ga ovako razasiplju. A onda još nešto: Zar ne bi mogli naši ljudi voće sušiti za zimu ili činiti od njega konzerve ili pekmez (marmelatu)?! A da smo nešto više naprednjiji mi bismo mogli od voća praviti rakiju ili vino.

«Prosveta» raspuštena.

U zadnji momenat doznajemo, da je oblast raspustila tršćansku «Prosvetu» s motivacijom, da je njezino djelovanje bilo protinacijonalno.

Književnost

«Vez» za septembar.

Pred par dana završila je tiskara tiskanje septembarskog broja opće obljubljenog ženskog lista «Veza». Razumije se i ovaj je broj vrlo lijep. «Vez» i ne može biti nego lijep. Septembarski broj «Veza» ima slijedeći sadržaj: Eleonora Duse (sa slikom), Diktat o majci (priča, V. T.), Salamonove misli o ženi, Put kroz večnost (pesma, B. Perović). Obed (pjesma, Drago Gervais), Trešnja pjestinje. (Japanska priča), Nervozna mati (N. Z.), O ženidbi.

Za istarsku djecu: Sveta laž; Jedno pitanje; Majmun Flok i majstor Pečerilo; Majčin težak; Milostiva Jesica; Sestre; Jurić i ptica; Juričeve mudre izreke; Iz moje torbice. — Na koricama: Pismo iz Martinšćice; † Nina Premate; Iz uprave; Šala i smijeh itd. — Na prilogu: Više črteža rurčnih radova; Opis crteža; O ženskom pravu; Djurdjica (Mato Lovrak); Materinstvo; Zdravstvo; Kuhinja; Kućanstvo; Žensko pravo glasa.

«Naš Glas» za septembar.

Izišao je i septembarski broj «Našega Glasa». I ovaj je broj vrlo ukusno uredjen, a obiluje lijepim i korisnim štivom za svakoga. Na 36 stranica donosi ovaj sadržaj: Fr. Bevk: Povest o grofu, ki so ga uši snedle (3); Iva Breščakova: Križev pot; Branko Perović: Tuga predvečerja; Radivoj Rehar: Peter Petrič; Janko Samec: Pismo neki mladi deklići; Ive Mihovilović: Pesnik u gradu; Radivoj Rehar: Kaj si mi ti? — Kutić za djecu: Bu-ci-bujevo rojstvo. - Ukradena desetica. - Legenda o čuku. - Velikan in krojaček. - Lešniki. - Našim malim čitateljem! — Znanost in vzgoja. Prof. F. Peric: Življenjski ustroj osebe. (5.) Konstantni elementi življenja); Igor Puc: Fr. Maselj-Podlimbarski; Alec: Nekaj o Reziji in Rezijanih; Rado Fač: Lahka atletika (Cross-country). I ovaj broj, kao i svi dosadanji ukrašen je slikama. Listak obiluje mnogim lijepim dopisima; medju kojima se naročito ističe pismo Draga Gervaisa. — «Naš Glas» stoji 16 lira godišnje, a naručuje se na: «Naš Glas» Casella postale 348. — Trieste.

Radnje oko vina (Racijonalno vinarenje).

Početkom setembra ov. god. izišla je iz tiska knjiga «Radnje oko vina», napisana od vinarskih nadzornika gg. M. Bobanovića i Osk. Ivon Bilića. U knjizi su obradjena sva vinarska poglavlja počam od konobe, vinskog sudja, te kako se prirediuje bijelo, crno vino i opol, nadalje desertno vino, prošek, malo (petiot) itd. Osobitom je pažnjom opisana njega i uzdržavanje vina, bolesti i mane, te iskorišćivanje vinskih ostataka. Knjiga opseže preko 200 stranica i ima 68 slika.

Knjiga o racijonalnom vinarenju ima osobitu važnost za naše vinogradare, jer je pisana prema prilikama Primorja, osvrćući se na dosadašnje mane i slabo postupanje s vinom.

Knjigu raspačaje «Zadružna poljodj. poslovnica» u Splitu uz cijenu od 20 lira. Preporučamo najtoplije.

Talijanska štampa o Gjalskome.

Pred par mjeseci slavio je g. Ljuba Babić - Gjalski, veliki hrvatski književnik, svoju sedamdesetgodišnjicu. O tome smo mi u svoje vrijeme pisali. Tom prigodom pisali su o Gjalskome veoma zanosno i lijepo svi listovi u Jugoslaviji, a takodjer i inostranstvu. I nekoji talijanski listovi spomenuli su tu proslavu. Tako je i «Torchio», list za novinare i umjetnike, od 18. o. mj. donio jednu kolonu vrlo lijepog i oduševljenog prikaza o Gjalskome. Članak je potpisan sa «Maya». Maya govori o Gjalskome, kao o najvećem jugoslovenskom romanopiscu, koji je vrlo poznat i slavan ne samo u svojoj zemlji. Njegov glas prelazi granice domovine i dobiva sve veći i širi evropski karakter i slavu, koju on punim pravom zaslužuje, jer su njegova djela uistinu velika i slavna.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik:
IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST“ U TRSTU.

Broj 39 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 29. setembra 1927. Pojedini broj 25 cent. God. V.

„Istarska Riječ“

Izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Preplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Korporativna država

O korporativnoj se državi mnogo govori. Novine mnogo pišu, drže se predavanja, a i knjiga je već mnogo o njoj izašlo. Ali u za sve to, pita li se: što je korporativna država, što su sindikati, koju svrhu ima i kakova je korporativna organizacija — teško će se naći neko, koji znade na to odgovoriti. Često se dogadja, da i oni, koji bi morali korporativnu organizaciju u tančine poznati, odgovaraju na gornja pitanja netačno i površno.

I kod naših je ljudi neznanje u tom pogledu veliko. Nije ni čudo. Naš seljak u većini ne pozna talijanskog jezika, pa su mu već uslijed toga nepristupačne talijanske knjige i novine. Naš se je list dosada malo bavio tim pitanjem. Razna teška naša pitanja i lokalne potrebe našega seljaka zabrinjavale su nas i zaokupljale, pa na žalost, nismo nikada imali onog vremena ni raspoloženja, koje je potrebno za raspravljanje i tumačenje opširne korporativne organizacije.

I mi se nalazimo u korporativnoj državi, pa je zato potrebno, da se i naš seljak uputi, da se točnije informira o značenju, organizaciji i radu korporacija. Kad bude točno o svemu upućen moći će se lakše prilagoditi, biti će u boljem skladu, a moći će i bolje i korisnije sudjelovati s novim državnim ustrojem.

Italija je danas jedina korporativna država na svijetu. Sve druge države gledaju kako se korporativna Italija uzorno razvija. Proučavaju korporativnu organizaciju, pa nije isključeno, da će mnoge države nastojati imitirati Italiju. Korporativni sistem, koji je danas ustvaren u talijanskoj državi, veliko je djelo Benita Mussolinija. On lično, uz druga ministarstva, vodi i novo ministarstvo za korporacije. Podsekretar u tom ministarstvu je on. Bottai. On je poznat i uvažen stručnjak u korporativnom pogledu. Publikacijama i člancima on tumači i širi korporativnu ideju. Po njegovom uvjerenju jedino će se iz novog ustroja korporativne države razviti moderno i uzorno pučanstvo, koje će preporoditi društveni poredak. Kada pak korporativna organizacija bude u Italiji potpuno savršena, onda će biti ukinut parlamenat.

Vlada mnogo nastoji, da sve gradjane uputi i upozna s pojedinostima korporativnog sistema. No ne samo da ih želi formalno informirati, nego nastoji da duh i ona dublja moralna veličina ove državne reforme udje u dušu i u krv svega naroda. Vlada hoće, da se u Italiji stvori novi mentalitet i nova svijest, da se izgradi novi gradjanin, koji će misliti i raditi korporativno. To opet nije lahka stvar. Svi gradjani u Italiji imaju već odavna izgradjeni mentalitet, koji se je prilagodio demokratskom parlamentarnom državnom uredjenju, po kojemu je više ili manje individualna sloboda bila prvi temelj svega.

Pokretači korporativnog državnog uredjenja kažu ovako: «Zar ne vidite što su izbori u demokratskim državama? Što znači tamo parlamenat? Vlade padaju, stranke se kolju za mandate, a u strankama opet pojedinci. Državni interes potisnut je na stranu. Većina stvorena ovako ili onako, da se održi na vladi čini koncesije opoziciji, više puta na štetu državnih interesa. Ljudi, koji vode vladu i stranke živu od politike, bez obzira na narod i na državu i zgrću na nemoralan način pare. To im je jedini cilj. A takvih je ljudi u takvim državama mnogo. Ko bi ih sve i nabrojio. Ti ljudi živu od toga, radi toga im je državni i narodni interes deseta briga. Država, koja je demokratski i parlamentarno uredjena, jedna je krava muzara.»

Italija drži još svoj parlamenat i demokratski ustroj, no poprima i uvadja sve više i sve širi korporativni sistem, a onda će napokon ukinuti parlamenat, što nosi stari demokratski biljeg. To će se dogoditi kada budu svi gradjani potpuno shvatili i upili u dušu korporativnu ideju, kad budu po želji on. Mussolinija svi korporativno mislili.

Razumije se, da je korporativni sistem, kao i svaku državnu reorganizaciju i novost, teško i mučno provadjati. Oko korporativne organizacije rade neumorno ministarstvo za korporacije, a takodjer i sindakalne konfederacije. U glavnim se linijama dadu već nazrijeti prvi uspjesi toga rada.

Po cijeloj su zemlji već stvoreni sindakati ili udruženja radnika-posloprimaca (koji prestavljaju rad i njegove interese), te asociacije ili udruženja kapitalista-poslodavaca (koji prestavljaju kapital i njegove interese).

Radnički sindakati imaju opet svoje federaciju. U jednu sindakalnu federaciju učlanjeni su svi sindakati iste vrsti n. pr. jedne pokrajine. Više federacija sačinjava jednu konfederaciju. Uzmimo ovaj primjer: Svi zidari jednoga grada učlanjeni su u sindakat zidara. U svakom gradu ima takav sindakat. Svi sindakati zidara jedne pokrajine tvore zajedno federaciju zidarskih sindakata. Federacija zidarskih sindakata zajedno s federacijama postolarskih, tvorničkih, stolarskih i sličnih sindakata tvori jednu konfederaciju.

Jednako je i s poslodavcima (kapitalistima). Oni, za razne grane svoje djelatnosti, imaju posebne asocijacije ili udruženja. Više takvih asocijacija jedne vrsti tvori federaciju, a razne federacije zajedno tvore konfederaciju svih poslodavaca.

Nad radnicima-posloprimcima i kapitalistima-poslodavcima, koji su organizirani u svoje posebne klasne organizacije, stoji jedna zajednička ustanova, korporacija. Korporacije sačinjavaju članovi radnici i poslodavci u jednakom razmjeru.

Korporacije su zajednički organi i poslodavaca i posloprimaca, dakle kapitala i rada. One su već pravi državni organi. Koporacijama je glavna zadaća, da riješavaju na miran i pravedan način svaki sukob, koji bi nastao izmedju radnika i poslodavaca jedne iste privredne grane i da ih izmire. Korporacije uredjuju po principu, da su rad i kapital dvije sile, koje ne mogu da opstoje jedna bez druge, da se rad i kapital moraju slagati, te da ne smiju jedan drugoga izrabljivati. Centralni organ za cijeli korporativni sistem, duša cijelog tog ustroja je ministarstvo za korporacije.

Dosada smo letimice napomenuli sindakate, federacije, konfederacije, korporacije i ministarstvo za korporacije. No, osim svih tih uredba, postoji još jedna, koja je u tijesnoj vezi sa samim sistemom, a to je «Consiglio Nazionale delle Corporazioni» (Nacijonalno vijeće za korporacije), dok kod svakog prizivnog sudišta (Tribunale d'appello) ima po jedan posebni radni tribunal (Magistratura del lavoro) s posebnim funkcijama i kompetencama, koje su u skladu s korporativnim sistemom.

Ističemo, da sindakati i radnika i kapitalista mogu biti općinski (comunali), okružni (circondariali), pokrajinski (provinciali), regionalni, interegionalni i nacionalni. Osim tih naziva i pojmova imamo još sijaset drugih, koje je u velikoj većini teško rastumačiti.

Sama je vlada morala da više puta naglasi razne osobitosti korporativnog sistema (tako n. pr. on. Mussolini u svojoj okružnici, od 27. IV. 1927., na prefekte). To ne bi bilo učinjeno, da su podredjene vlasti i izvršujući organi shvatili duh i ustroj novog sistema. Sve je to shvatljivo uzmemo li u obzir, da se radi o jednoj širokoj, dubokoj i sasma novoj organizaciji.

Sve smo ovo naveli, da naši čitatelji u glavnom shvate svu zamašitost novog korporativnog uredjenja. Ovaj članak nije potpun, nego je zamišljen, kao neki kratki pristup k jednoj seriji članaka, koji će slijediti. Na popularan i pristupačan i što je moguće interesantniji način, kušati ćemo u tim člancima rastumačiti ideju i pojedine organe korporativne države.

Politički pregled

Italija

Avijatička natjecanja za kupu Schneider. — Kako smo već pisali avijatička utakmica izmedju Engleza i Talijana u Veneciji za kupu Schneider imala se je održati prošle nedjelje. No, budući je vrijeme bilo slabo, bila je odgodjena na ponedjeljak dne 26. o. mj. Toga je dana u Veneciju nagrnulo mnogo svijeta sa svih strana Italije. Od visokih ličnosti došao je da prisustvuje utakmici prestoljonasljednik Nj. Vis. Princ Umberto, on. Turati, ministar on. Volpi, on. Balbo i mnogi drugi. Utakmica je započela u 2 sata i četvrt popodne. Natjecalo se je sedam aeroplana, 4 Talijana i 3 Engleza. — Sama je utakmica bila vrlo napeta, a pobijedio je jedan Englez. On je preletio liniju od 350 km u 46 minuta. Letio je brzinom od 439 km na sat. Kupa Schneider, koju su već 4 puta od 1913. ovamo dobili Talijani predana je Englezima.

Delegacija američkih legijonara u Italiji. — Dne 26. o. mj. stigla je iz Francuske u Genovu jedna delegacija američkih legijonara, koji su došli iz Amerike, da na bivšoj francuskoj fronti posjete grobove drugova palih u svjetskom ratu. U Genovi su bili vrlo svečano i srdačno primljeni. Izmedju ostaloga posjetili su kuću, u kojoj se je rodio Crištof Columbo.

Iz Genove su legijonari krenuli za Pisu, gdje ih je u kraljevskoj palači primio i pozdravio na engleskom jeziku Njeg. Vel. Kralj Viktor Emanuel. Iz Pise su otputovali u Rim. Tamo su bili svečano i srdačno dočekani od zastupnika vlade, talijanskih ratnika, fašista, itd. Posjetili su grob Neznanog junaka i položili vijenac.

Cijene u Italiji i drugdje. — Pred par dana izdao je centralni statistički ured u Rimu izvještaj o cijenama razne robe na veliko, koje se sada praktikuju u Italiji. Isporedimo li te cijene sa cijenama, koje su na snazi u Njemačkoj, vidimo, da je roba u trgovini na veliko u Njemačkoj skuplja za 2.3 posto nego u Italiji. U Sjevernoj Americi su cijene za 5.9 posto više. U Engleskoj su cijene skoro jednake kao u Italiji. — To je plod revalutacije lire, jer su prije u Italiji cijene bile više nego u svim drugim državama.

Kreditni zavodi i agrarni krediti. — Dne 24. o. mj. vršio se je u Rimu sastanak zastupnika svih talijanskih novčanih zavoda, koji se bave davanjem zajma poljodjelcima. Tom je sastanku presjedao ministar za narodno gospodarstvo on. Belluzzo. Sastanku je prisustvovao i on. Turati, te razni viši funkcijonari fašističkih poljodjelskih sindikata. Raspravljalo se je o kreditima, koje razne banke daju poljodjelcima, te tako pomažu gospodarsku bitku. Naposljedku prešlo se je na raspravljanje o ustanovljenju jednog državnog zadružnog zavoda za poljodjelske kredite. Taj će zavod biti osnovan novčanim sredstvima, koja će dati na raspolaganje pojedine velike banke.

Rodjenja, ženidbe i smrti u Italiji. — U prvih sedam mjeseci ove godine rodilo se je u Italiji 674 tisuća djece. (Manje nego u prvih sedam mjeseci lanjske i predlanjske godine). — U isto se je vrijeme po svoj Italiji vjenčalo 175 tisuća parova. Umrlo je 390 tisuća ljudi.

Jadranski kongres u Milanu. — Dne 25. o. mj. otvoren je u Milanu u nazočnosti mnogobrojnih zastupnika gradova na Jadranskom moru te raznih nacionalnih ustanova, četvrti jadranski kongres. Na tom se je kongresu raspravljalo i riješavalo razna jadranska pitanja, medju ostalim i pitanje talijanskih pravica na Jadranu, koje su ugrožene, naročito u trgovačkom pogledu, stranom konkurencom.

Posebni tribunal. — Dne 22. o. mj. vršila se je pred posebnim tribunalom rasprava protiv devetorice komunista iz Astija, koji su bili optužen, da su spremali oružani ustanak protiv državne vlasti.

Strogo su kažnjeni dužim zatvorom.

Nova općinska vijeća. — Ministarstvo za unutarnje poslove, dogovorno s ministarstvom za korporacije dalo je podredjenim vlastima upute glede sastavljanja općinskih vijeća (Consiglio Comunale) u općinama, koje imaju više od 5000 stanovnika. Po novom redu općinske vijećnike imenovati će od sada unapred prefekt dogovorno sa sindakalnom organizacijom dotične općine.

Kongres za industriju vune. — Dne 18. o. mj. otvoren je u Bielli kongres za industriju vune. Kongres je otvorio ministar narodnog gospodarstva on. Belluzzo. U svom govoru naglasio je veliki napredak talijanske industrije vune. Naročito se mnogo talijanske vune u zadnje vrijeme izvaža u inozemstvo.

Povjesni kongres. — Dne 20. o. mj. zaključen je dvadeseti podalpski povjesni kongres u Bielli. Taj je kongres bio posvećen isključivo uspomeni velikog talijanskog financjera Kvintina Selle. Na tom je kongresu pri zaključku govorio ministar on. Belluzzo i bivši ministar financija on. De Stefani.

Kongres poljodjelskih sindakata. — 8., 9. i 10. oktobra vršiti će se u Rimu veliki kongres svih fašističkih poljodjelskih sindakata iz cijele države.

Rudarstvo u Italiji. — Vlada nastoji iz svih sila da provede i jednu rudarsku bitku. I rudarstvo je jedna važna grana gospodarstva, a naročito za Italiju, koja mora mnogo ruda da uvaža. Već je uredjeno, da će se u talijanskim rudnicima od sada unapred dobivati mnogo više željezne rudače nego do sada. Računa se, da će se buduće godine u Italiju uvesti za 300 milijuna lira manje željeza nego lanjske. — Osim toga vlada nastoji reorganizirati rudarsku organizaciju, rudarske škole itd.

Madžarska akademija u Rimu. — Doskora će se u Rimu osnovati jedna madžarska naučna akademija. Mjeseca maja bio je u Rimu madžarski ministar prosvjete, pa se je već onda počelo raditi na tome. Kupljena je u tu svrhu jedna velika rimska palača.

Medjunarodni kongres kućanstva. — U državnoj organizaciji «Dopolavoro» vrše se žive pripreme za četvrti medjunarodni kongres kućanstva, koji će se vršiti u Rimu od 14. do 16. novembra.

Sastanak žitnog odbora. — Dne 23. o. mj. sastao se je u Rimu na sjednicu odbor za žitnu bitku, kojemu je predsjednik on. Mussolini, no ovoj je sjednici predsjedao on. Belluzzo ministar za nar. gospodarstvo. Po izvještaju on. Belluzza žitna je bitka ove godine vrlo lijepo i dobro uspjela. Raspravljalo se je o odredbama za žitnu bitku u budućoj godini, a zatim o izložbi žita, koja će se otvoriti u Rimu 9. oktobra. Kod otvorenja te izložbe izgovoriti će sam on. Mussolini jedan važan govor o talijanskoj poljoprivredi i žitnoj bitci.

Predsjednik Litve kod Pape. — Valdemaras, predsjednik litvanske republike, bio je dne 22. o. mj. od Pape primljen u posebnu audijenciju. Prije odlaska Papa je Valdemarasu predao jednu zlatnu spomen medalju.

Veliko predavanje o fašizmu. — U prostorijama fašja u Ženevi održao je dne 22. o. mj. jedno veliko i zanimivo predavanje o fašizmu, na francuskom jeziku, on. Rossoni predsjednik konfederacije svih sindakata. Raspravljao je o historiji fašizma, o radu, o socijalnom i političkom značenju fašizma, o obnovi države itd. Svoje predavanje, kojemu su prisustvovali mnogi Talijani i stranci, on. Rossoni završio je naglasivši da fašizam nije obična stranka nego je jedan jedinstveni državni gospodarski sistem, koji je stvorio Mussolini i s kojim je suglasan sav talijanski narod.

Razne političke vijesti

Rekonstrukcija jugoslovenske vlade. — Još prije nego smo se nadali provela se — rekonstrukcija jugoslovenske vlade. Nagadjalo se mnogo s kime će predsjednik vlade Vukićević (radikal) stupiti u sporazum glede preuredjenja vlade. Mislilo se na Davidovića i na Korošca. Govorilo se, da će u novu vladu ući ili slovenački klerikalci ili još nekoliko Davidovićevih demokrata; dok nisu napokon pred nekoliko dana novine donijele vijest, da će u vladu ući samo jedan klerikalac. Vukićević se je s Korošcem dugo dogovarao, dogovorio se, a zatim je dne 21. o. mj. otišao u dvor kralju s ukazom na potpis. Kada je izišao izjavio je novinarima, da su u vladi učinjene ove promjene:

Uvažena je ostavka Ninku Periću, dosadanjem ministru prosvete, a za ministra prosvete postavljen je dr. Kosta Kumanudi, dosadašnji ministar šuma i rudnika.

Za ministra šuma i rudnika postavljen je dr. Aleksandar Mijović, dosadašnji ministar za socijalnu politiku.

Za ministra socijalne politike došao je klerikalac dr. Andrija Gosar, koji je taj resor zauzimao i ranije u vladi Uzunovića.

Sadanja jugoslovenska vlada. — Ministar predsjednik i ministar unutrašnjih djela Velja Vukićević (radikal). Ministar pravde dr. Dušan Subotić (rad.), Ministar saobraćaja Svet. Milosavljević (rad.), Ministar financija dr. Bogdan Marković (rad.), Ministar šuma i ruda Aleksandar Mijović (dem.), Ministar gradjevina dr. Ilija Šumenković (dem.), Ministar narodnog zdravlja dr. Aca Savić (rad.), Ministar poljoprivrede i voda Svetozar Stanković (rad.),

Ministar trgovine i industrije dr. Mehmed Spaho (musliman), Ministar vjera Drag. Obradović (rad.), Ministar pošta i brzojava dr. Vlajko Kocić (rad.), Ministar za izjednačenje zakona dr. Grga Andjelinović (dem.), Ministar socijalne politike dr. Gosar (klerikal), Ministar vojske general Hadžić.

Prema tome, u današnjoj vladi ima 10 radikala, 6 članova Demokratske Zajednice i 1 klerikalac.

Amerikanski legijonaši u Parizu. — U ove dane pada deseta obljetnica onoga dana, kada je 15.000 amerikanskih dobrovoljaca pod vodstvom generala Pershinga došlo iz daleke Amerike u Francusku, da se bore protiv centralnih sila uz bok Antantinih četa. Ovih 15 hiljada amerikanaca stupilo je odmah u rat, no poslije njih dolazili su na Antantinu frontu uvijek novi amerikanski legijonaši tako je na koncu rata bilo izračunano, da ih je 60 hiljada poginulo u raznim bojevima. Ti su pali amerikanski ratnici pokopani većim dijelom na raznim krajevima Francuske. Sada nakon 10 godina preživjeli amerikanski legionaši, koji su danas jaka organizacija od 1 milijuna članova, dolaze u Pariz, da tamo uz velike svečanosti prisustvuju otkriću spomenika palim legionašima i da pohode njihova groblja. U ponedjeljak se je obavljalo otkriće spomenika, kojemu su činu prisustvovali najvidjeniji ljudi Francuske, koja je uložila sve svoje energije, da ove svečanosti zbilja svečano uredi. Uz veliko oduševljenje su izglasani u parlamentu golemi troškovi za uredjaj, a isto tako jednoglasno i bučno proglašen je dan 19. septembra za državni blagdan Francuske. Pripreme su bile zbilja velike. Tako je odbor angažovao sva auta iz Francuske, da bi se izletnici mogli po volji voziti na razna grobišta.

Smrtne osude u Lenjingradu. — Vojni sud u Lenjingradu osudio je pred nekoliko dana na smrt četiri osobe, koje su bile osudjene zbog špijunaže u korist ruskih monarhista, koji žive u Engleskoj.

Smrtne osude u Litvi. — Dne 20. o. mj. osudio je sud u Taurogenu (republika Litva) na smrt 8 komunista, dok ih je više osudjeno na više godina zatvora, jer su spremali državni prevrat.

Zakup čehoslovačkih željeznica telefona i brzojava. — Čehoslovačka vodi pregovore s nekim velikim amerikanskim poduzećima, koja kane preuzeti u zakup sve čehoslovačke državne željeznice, telefone i brzojave.

Novi parlamenat u Španjolskoj. — Od kada je general Primo de Rivera uveo u Španjolskoj diktaturu španjolski je parlamenat ukinut. Sada je de Rivera odlučio da ponovno otvori parlamenat, no još nije zaključio kakav ni kada.

Bugarski kralj Boris u Italiji. — Bugarski kralj Boris nalazi se već više vremena na putu po Evropi. On putuje sasma privatno i incognito. Pred nekoliko dana stigao je u Italiju. Osam dana se je zadržao u Firencama. Iz Firenca je otputovao, nezna se kamo, po svoj prilici u Rim.

Protiboljševička organizacija u Rusiji. — Novine donašaju vijesti iz Rige, da je u Rusiji pred kratkim otkrivena jedna tajna teroristička organizacija, koja radi protiv boljševizmu, te kuša srušiti sadanji režim. Članovi te organizacije zovu se «braća ruske pravde». Njima se pripisuju mnogi politički zločini, koji su u zadnje vrijeme u Rusiji na dnevnom redu. Skoro svaki dan ruski listovi pišu o umorstvima radnika, novinara, policajaca itd. Organizacija je raširena po svoj Rusiji.

Izbori u Irskoj. — U Irskoj su se pred sedmicu dana obavili izbori za sastav nove vlade. Na tim je izborima pobjedio vladin blok sa 79 mandata. Od opozicije najjača je republikanska stranka sa 57 mandata.

Komunistički komplot u Portugalu. — Portugalska policija otkrila je komplot komunista, koji su htjeli dignuti pobunu u Portugalu i u Španjolskoj.

Jugoslavija i Madžarska. — Izmedju Jugoslavije i Madžarske vrše se već više dana pregovori oko sklapanja trgovačkog ugovora i raznih drugih konvencija.

Grčka i Bugarska. — God. 1925. bilo je došlo do jednog težeg spora izmedju Bugarske i Grčke. Tom su prilikom grčko čete bile prodrle na bugarski teritorij. Slučaj je bio raspravljen na sjednici Lige Naroda, koja je bila uspostavila nadzor na granici izmedju Grčke i Bugarske. Nadzor vrše švedski oficiri. No, danas je odnošaj izmedju Bugarske i Grčke tako dobar da se ne osjeća potreba nadzora na granici, pak su obje države sporazumno zamolile Ligu Naroda neka bi nadzor ukinula.

Rusija i Engleska. - Rakowski sovjetski poslanik u Parizu dao se je bio u poslednje vrijeme na komunističku propagandu medju Francuzima. Francuskoj vladi to nije bilo pravo pa je na predlog Poincaréa, predsjednika vlade, predloženo Rusiji neka Rakowskoga pozove iz Pariza i neka imenuje drugog poslanika.

Nova zavjera u Grčkoj. — Grčka je zemlja uvijek novih i novih revolucija, zavjera itd. Tako je i pred nekoliko dana otkriven jedan komplot, koji je trebao 25. o. mj. buknuti u opću pobunu. Ova je zasnovana pobuna imala glavne pokretače medju oficirima i podoficirima, koji pristaju uz Pangalosa, koji se nalazi u internaciji. Pohvatano je nekoliko viših oficira. Policija ih je deportirala na otoke.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Izvoz i uvoz. - Ratne štete. - Noćni koncerti. - Nastradali kapucini. - Još jedna luda žrtva ljubavi. - Jedna stara pismica. One tri.

Posljednji broj «Vjesnika» riječke trgovačke komore donosi izvještaj o našem mjesnom uvozu i izvozu. Iz odnosne skrižaljke (tabele) izlazi, da je sveukupni promet po moru i po kraju iznosio u prvih šest mjeseci ove godine kvintala 7 milijuna 115.334, dok je prošle godine u istom razdoblju iznosio 7 milijuna, 386.768 kvintala, dakle za 271.434 kvint. manje. Taj manjak nije baš utješljiv, ali govoriti o nekakvoj krizi riječke luke i trgovine, kaošto to čini «Vedetta», držim, da je pretjerano, svakako preuranjeno. Takvih kriza ima danas svuda po svijetu, i još će ih biti, dok se god no popravi stanje, što ga je rat sa sobom donio. Ovdje se pak radi samo o jednoj neznatnoj razlici od nekih 27 tisuća tona, što je — uzmu li se u obzir ogromne, upravo milijunske brojke našeg sveukupnog prometa — prava bagatela.

«L'Istituto Federale di credito» izdao je ovih dana jednu vrlo objektivnu i duboku študiju o ratnim štetama, što ih je pretrpjela Rijeka. Te su štete nanizane ovim redom:

1. Štete od aeroplana, što su u vrijeme rata bombardovali naš grad. Te su štete razmjerno dosta neznatne. Najvišu štetu su nanijeli torpeda i to u svemu jedan milijun lira (štete), koja je šteta većim dijelom nadoknadjena.

2. Štete nanesene u vrijeme riječkog ustanka, naročito za vrijeme D'Annunzijeva prepada. Neke zgrade, a osobito Palača Prefekture, bile su prilično oštećene tanetima topovskim i puščanim, pa požarima itd.

3. Štete od rekvizicija i raznih drugih operacija (slučaj parobroda «Cogne») kao i od mnogih neisplaćenih računa — u svemu nešto 55 milijuna lira.

4. Izmjena novca. Na Rijeci provela se je ta izmjena, kad je lira u Cirihu vrijedila 22 centezima, dok se u susjednim krajevima provela u vrijeme, kad je lira u Cirihu vrijedila 66 centezima, uslijed čega su riječki gradjani oštećeni za 15 milijuna lira.

I tako to ide naprijed. Dr. Mario Griffini, sastavljač te zaista duboke študije, nastavlja u tom pravcu i iznosi podatke drugih šteta, što ih je pretrpio grad za vrijeme rata i poslije. Ističe, da se već do sada doskočilo mnogim od tih šteta, a što još nije, poravnat će se u najbližoj budućnosti. Ovo donosimo na utjehu onima, koji su pretrpjeli kakvu krupniju štetu, a još im nije bila nadoknadjena.

Naši su se Starogradjani ili Gomilari već nekoliko puta javno pritužili na razne noćne koncerte, što ih neki mandolinisti i kitaraši izvode po ulicama našega Staroga grada. Da pravo kažem ono vječito noćno cindranje smeta i mojim timpanima, tako da više puta ne mogu ni ja da stisnem oka. Zato: Videant consules!

Čini dobro, da te zlo — nadje! Nije uvijek tako i bolje da nije, ali nažalost, u ove današnje ružne dane dogadja se da i ova izprevrnuta posiovica ima katkada pravo.

Prije nekoliko sedmica prijavio se kod riječkih kapucina neki Bertotti iz Trenta. Dugo je jadikovao, plakao i moljakao, da ga pomognu, dok se naposljetku nisu kapucini smilovali i primili ga kao slugu. Prodjoše dvije sedmice. Kadli jednog jutra, jedan od kapucina da će u crkvu, a to na škrinjici, u kojoj se skupljali milodari, otkinut pokrovac —. Pogleda unutra: prazno, ni centezima. Učini još par koračaja, a to opet jedna škrabica s otkinutim pokrovom i ispražnjena. Podje još dalje, a to koliko škrabica, toliko otkinutih pokrova i ni u kojoj ni prebijene pare. Pozove drugu braću, i svi stoje kao zaprepašteni nad tim bogumrskim djelom. Pridju k vratima, pogledaju k prozorima — sve netaknuto. Na koji su način mogli tati da provale u crkvu i da učine, što su uradili? Zagonetka-

— Pozovite slugu, možda će nam on umijeti da riješi ovu zagonetku.

Odoše na gornji sprat, zovu, zvone — ništa. Tako stignu do podvornikove sobe. Vrata otvorena, a unutri nikoga. Pogledaju bolje, a to na stolu listak, papira, u kome im sluga javlja, da je on otco onaj novac i neka ga ne traže, jer da će preći granicu. Zamislite samo tugu i žalost onih ubogih kapucina, koji se u ova teška vremena ne žacaju da nad one škrabice prilijepe i po koji inojezični napis, ako ima ikoliko nade, da će dobri inorodni vjernici učiniti svoju. Stvar je predana kvesturi, pa će valjda onaj Trentinac biti uhvaćen. Nauk: pazite dobro na one, što ih primate u kuće, jer vrag, zatari ga sveti Križ! — ne spava.

Oh! ta ljubav! A mogli bismo reći i: uh, ta crna pamet! I zaista ja još ne znam, kad će te blažene mlade djevojke otvoriti oči i urazumiti se makar koliko. Opet se našla jedna, kojoj crv ljubavi uzima svaki mir i nije joj dao mira, dok je nije jednog dana natjerao, da podje u onu šumicu iza Kalvarije, pa da tamo učini kraj svome životu. (Dvadeset i tri godine — zamislite! Šta bih ja dao, da su ove godine moje!) Pošla dakle ta mlada djevojka u šumicu, uzela nož i stala da njim zarezuje žile, čas u jednu, čas u drugu, sve dok joj nije šiknula krv. Kad vidje one crvene kapi, jadnica se tako prestraši, te je bez svijesti pala na tle. Onuda je srećom prolazila neka žena, koja ju diže na ledja i ponese sa sobom kući, gdje joj pruži prvu pomoć. Djevojka je izvan pogibelji, samo se pita, dali će se barem sada opametiti i naučiti, da su neka ter neka muška obećanja — ludom radovanja? Ne znam, kako se je razgovarala sa svojim nevjernikom. Možda u jednom ili drugom ovdješnjem jeziku? Ako je tako, evo joj jedne starinske riječke pismice, koju neka mu prvom zgodom odrapi:

Predragi mladiću,
Che fato avete?
Zašto meni mladoj,
La vita ciolete?
Mene su prosili
Richi e šinjori,
Mene su držali
Per pegno, tesori.
Ja nisam hotila
Bandonar la fede,
Ja sam učinila
Come che si deve.
Vlasi sam ostrigla,
I cavei biondi,
Pak sam ih bacila
Nei mari profondi.
Bog će te pidipsat
In fra poco tempo,
A meni će dati
Tuto el cor contento.

Ostrići vlasi, baciti ih u more, to se još može, ali badati nožem u žile — to nikako. Pa da bi zašto, već za jednog kojekakvog, nesrećnog mušketinu!

One tri: Bio sam s Ninettom na izložbi slika i malo sam se potužio, što danas nema više slikara, kakvih je negda bilo.

Gdje je ono vrijeme, kad su Grci slikali, na primjer grozdje, tako vjerno, da su ptičice nebeske dolazile i kljunom kljuvale po njemu, misleći da je pravo?

— Dragi vi, ca čakulate, odgovori mi Ninetta, ja imam doma jedan kvadar, na kem je jedna postelja piturana tako naravno, da po njoj prez prestanka plaze celi bataljuni — camac....

Ona druga: Dvije gospodje na Korzu. Jedna će drugoj:

— Ah, da znate, kako mi vas je žao! Izgubiti onakova muža! Kakva je to nesreća!

A druga njoj:

— Strašna nesreća! Onakav čovjek! Uzor muž!

— Mnogo ste izgubili!

— Mnogo, mnogo, a Bog zna, šta ću naći. Vi znate i sami, kakovi su sada ovi moderni muži...

Ona posljednja: Prijatelj prijatelju: — Vama ide sve iz ruke. U svemu ste sretni.

— Osim u ljubavi, odgovori drugi. Prva mi je zaručnica otišla u samostan, druga je umrla.

— A treća?

— Ta je pak, nažalost, postala mojom ženom.

Rokac.

IZ OKOLICE BUZETA

Zakon o osiguranju. - Naš podeštat.

Javljamo vam gospodine uredniče, da smo dobili zadnju «Ist. Riječ», predzadnju nismo, jer doznajemo da je bila zaplijenjena. Mi čitamo rado ovuda tu našu novinu, ali zadnji broj nam se jako dopao radi članka, kojim ste nam javili, da smo mi poljodjelci osigurani, a da osigurninu plaćamo neizravno sa plaćanjem poreza (šteure).

To nismo znali, pak nas je ta vijest jako razveselila. Koliki ljudi kod nas nose ruku porezanu mjesece i mjesece trpeći muke i ne radeći. Evo, a postoji zakon, koji nam daje potoru za nesreću koja se je desila na polju ili na sjenokoši ili u štali. Za svaku ozledu (ranu) zadobijenu prigodom poljskog rada država će nam priskočiti potporom toliko na dan, a u slučaju smrtne nesreće daje država pokojnikovoj družini oveće svotu.

To je lijepo i hvalevrijedno, a za nas seljake utješljivo. Samo čudimo se, da se novi zakoni i vladine naredbe ne oglasuju bilo kako i nama seljacima, koji ne možemo mnogo čitati. Mi se za ovo preporučamo gosp. načelniku naše općine.

Mi našeg g. podeštata držimo za prijatelja motike, pluga i srpa, dakle nas seljaka, pak će nam zaista pomoći gdje i kako može. On rado zalazi k nama i u naša sela, da se raspita za naše potrebe. On nas vidi i čujc. Pomgao je i sada u doba suše i pomanjkanja vode. U Sv. Donatu će ljudi napraviti vodnjak, a evo ti gosp. podeštata, koji im pomažo besplatno cimentom. Drašćići sagradiše nov vodovod na svoju ruku sami besplatno radeći, a općina im priskoče u pomoć cimentom. Za ovo i ostale usluge sa strane našeg opć. načelnika naše mu seljačke zahvale i simpatije.

IZ UREDNIŠTVA.

I. M. — Vodnjanština. — Poslali ste nam dva glasa. Mi ćemo Vam ih vrlo rado objaviti, ali nemožemo to učiniti dok nam ne pošaljete Vašu adresu. Bez adrese Vam oglasi ne vrijede. Javite se.

Dopisnicima iz Račica, Buzeta, Medulina, Svetvinčentine, Lindara, Cićarije i Poreštine: Vaše dopise nismo mogli nikako uvrstiti. Javite se opet koji put. Zdravo!

J. Golac. — Vaša će stvar stalno poćeti s budućim brojem. Danas nije bilo nikako moguće. Oprostite. Hvala i zdravo!

Franina i Jurin

Fr.: Ča da su ovi dni bili va Parize nek Amerikani?

Jur.: Nisu to bili nikakovi «neki» Am rikani, nego su to bili junaki, ki su s tukli va France, dokle smo ono n dva va Ratkersburge i va Foitsberg menažu prenašali.

Fr.: A po ča su prišli?

Jur.: Po babin kolač! Ča nisi čul, da o amerikanski junaki imaju jedn strahovito veliko društvo, ko svak leto va jednem drugem meste dr svoju glavnu skupštinu?

Fr.: Ma te skupščini lepo drže oni tam va svojeh krajeh, va Amerikah. P ča su pak prišli va Francu?

Jur.: Da vrnu jedan dug.

Fr.: — Ma — koliko sam ja mogal ču oni ne duguju France, nego Franc njim nekoliko stotin tisuć milijun

Jur.: Bili su i oni France dužni, ma s joj vrnuli, ča su njoj imeli dat.

Fr.: Pomanje! Najprej ću da te pitam.

Jur.: Niš me ne ćeš pitat, zač ja znam ča ti ne znaš.

Fr.: Kada znaš ala stumači mi!

Jur.: Prej jedno sto i pedeset let on zemlji od Novajorki z dolum i još niž od Filadelfije bile su sve same in gleške kolonije. Ljudi va teh koloni jah morali su delat za Inglešku, mo rali su plaćat strahovite štibri davki i sve tako. To je najzada onem ljudem dodijalo, pak jedan lepi dan (to je bilo va vreme, kada j' purli na vladala cesarica Marija Tereza,) na pisali su va Londru jedno sakrabo sko pismo, kade jec rvo ne belem sta lo, da oni ne će bit više nikakovi in gleški hlapci, oni da te bit slobodn i sami da te sobom upravljat.

Fr.: Inglezi su pak — to se zna — p slali proti njim nekoliko svojeh fr gadi...

Jur.: Su, ma ni Amerikani nisu bil sami na svete. Imeli su i oni svojel prijatelj, ki su njim skočili na p moć, a prvi mej njimi bili su Fra cezi, ki su se pod svojim znamenitir jeneralom Lafajetom borili za slo bodu amerikanskega naroda.

Fr.: Sad razumem i ja: Francezi s jedanput pomogli Amerikanom, i t njim oni nisu mogli nikako pozabi

Jur.: Nesamo da nisu mogli pozabi nego su još va vreme velikega rat prišli va Francu, da se skupa s Fran cezi tuku proti Nemca. I to je bil dug, ča su njim ga vrnuli.

Fr.: Vidiš, i sada je upravo deset let, da su prvi franceski rejimenti prišli na francesku frontu. To je dakle prv — kako bimo mi rekli — desetgodi njica.

Jur.: Ja se spamećujem, kako da je čera bilo, kada su va Pariz prišli prv Amerikanci a s njimi on njihov ko mandant Persing, čovečina kakov je malo. Najprvo je šal pred statu od onega jenerala Lafajeta, položi je venac, ča ga j' sobun prnesal i r kal: — Lafajet, tu smo, da vratim naš stari dug!

Fr.: Bormića, lepje ni mogal reć. A j' sada z onemi Amerikani, ta — kako si dekal — Persić?

Jur.: Je. Ovput je pak šal ravno na me sto, kade su zakopani Amerikani, ki su pred deset let kako pravi junaki pali za slobodu France i rekal je: — Dragi moji mrtvi! Tu smo, da vam vratimo dug, kega vam dugujemo: večnu spomen i zahvalnost!

Fr.: To je dakle ta drugi dug! Ma bas lepo! Ja vavek govorim: ki nima srca za svoje mrtve i ki ih se milo ne spo minje — ni čovek. A koliko je pak prišlo teh Amerikani?

Jur.: Četiri najveći vapori, puni pun cali.

Fr.: Ma tu je moralo bit nekoliko tisuć ljudi?

Jur.: Neki govore, da ih je bilo petnajst tisuć.

Fr.: Aj štroka! A kade su svi ti ljudi jili i spali?
Jur.: Ča fali va Parije kamar i hrani! Va jednem samem dvorišće pripravili su večeru za četire tisuće ljudi.
Fr.: Ma kako j' to moguće?
Jur.: A lepo! Potegnuli su z jednega kraja na drugi tendi, ako bi dažljilo, a zdola su stavili stol do stola neč okole, neč po dugem a neč po širokem, tako da kad su se svi stoli zmerili, prišlo j' vanka, da mere uprav tisuće i osamsto metar.
Fr.: Ma to je strašno! To bi bilo kako odvode do Pula! A ki je pak služil toliki ljudi?
Jur.: Ki ih je služil? Četiri sto kamarijeri ih je služilo.
Fr.: Toliko! A koliko su pak pojili, zač ja znam, Amerikani ne jidu ju-što malo. Si čital ča je povedala mat za onega svoga Limberga?
Jur.: Pojili su: Šest sto kili nekakove ribi, jednu toneladu branželic, dve toneladi zelenini, sedandeset pršuti...
Fr.: Ava mane, majčice moja mila!
Jur.: Tisuće i petsto kil sira...
Fr.: Buzarona! Ma su po sakrabojski morali...
Jur.: Dve toneladi kruha, pet sto litar kafa. Za majonezu razbili su dve tisuće i pet sto jaj, a su potrošili 300 litar uja i 150 litar octa. Popili su preko šest tisuć butij svakakovega vina i nekoliko stotin butij likera.
Fr.: A ča su pak onput?
Jur.: Onputa su šli okole po oštarijah i dožuntali, koliko je ki mogal.
Fr.: A — olova ne pojili! Nego neka njim je u slast! Zavredili su, zač su se fanjški tukli!

Dnevne vijesti

On. Mussoliniju rodilo se je četvrto dijete.

Dne 27. o. mj. u noći rodilo se je u Carpegni, gdje se sada nalazi Donna Rachele, četvrto dijete predsjednika vlade on. Mussolinija. Ovaj je veseli dogodjaj s velikom radošću dočekao sam on. Mussolini, a takodjer i sav talijanski narod. On. Mussolini specijalno je sretan, jer mu je, ovo dijete muško. Kršteno je već, a dano mu je ime Romano. On. Mussolini nalazi se sada u Carpegni. Prima na tisuće brzojavnih čestitaka. Čestitao mu je kralj, svi savojski prici, svi prefekti i općinski tajnici, sve političke ličnosti, diplomate, senatori, poslanici itd.

Sve su talijanske novine popratile ovaj radosni dogodjaj s oduševljenim čestitkama, kojima se i mi pridružujemo.

On. Mussolini za Istru

Pomoć, koju je vlada odredila za Istru, i o kojoj smo već više puta pisali, veoma je razveselila cjelokupno istarsko pučanstvo. Istarsko poljodjelstvo teško pogodjeno sušom nalazilo se pred jednim teškim i nemogućim položajem. Seljak, kojemu je suša uništila gotovo sav prirod zemlje, sa strahom je očekivao zimu, koja mu se je pred duševnim zaprepaštenim očima prikazivala užasna — bez kruha. Zemlja ga nije dala. A ni zarade nije naš seljak na nijednoj strani vidio. Što je mogao očekivati, nego li bijedu?

Vladi je težak položaj istarskog poljodjelca bio odmah prikazan. On. Mussolini sam se je lično za Istru zanimao, i eto danas već vidimo plod svega toga. Vlada odredjuje široku pomoć Istri. Daje zaradu istarskom siromašnom seljaku, a to u današnje dane za njega mnogo znači. Istarski će seljak u javnim državnim radovima zaslužiti kruh. I preživjeti će. To je glavno. Mučiti će se i raditi će, ali će na proljeće imati ipak uzdržanih sila i zdrav nastaviti svoj rad na poljima, na svojoj ljubljenoj zemlji, koja će mu drage čestitke stalno naplatiti trud i koja će mu nadoknaditi sve ono što je ove godine uništila.

Kako smo rekli za istarsko poljodjelstvo najviše se zanimao sam on. Mussolini. On je odredio da se Istri Ministarstvo na raspolaganje milijuni. To se vidi iz jednog pisma, koje je pred nekoliko dana primio puljski prefekt. Pismo je pisao on. Mussolini vlastoručno, a glasi:

Gospodine puljski prefekte. — Šaljem Vam prepis pisma, koje mi je izručio ministar financija, i koje je definitivno. Vi ste ovlašteni da to pismo pučanstvu objavite, neka se znade, da ono što fašistička vlada obećaje, takodjer i izvršava. Možete objaviti i ovo moje pismo.

S ovim sadanjim providbama ne riješava se istarsko pitanje sasma nego se samo počinje riješavati nekoje, možda najžurnije, pojave toga pitanja. Prema sadanjem stanju bilance nije se moglo učiniti više.

Istarsko pučanstvo mora da shvati i moralnu stranu ove pomoći. Radi se o dokazu jedne iskrene simpatije, koji je vlada htjela dati Puli i njezinoj pokrajini, koja je talijanska za uvijek. — Mussolini. — Rim, 20. septembra 1927. God. V.»

Iz ovoga se pisma vidi, da je vladina pomoć za sada definitivna. Državne financije nisu dozvoljavale da se za Istru više učini. No, vlada će u buduće još pomagati Istru, jer ima još mnogo gospodarskih problema, koji će se u Istri samo uz pomoć vlade moći riješiti. Posljedice suše bile su za sada najvažnije a drugo će s vremenom slijediti, kada budu finance dozvoljavale. Uz ovo pismo on. Mussolini priklopio je pismo on. Volpija, ministra financija, u kojemu mu on javlja što je za Istru učinjeno. To pismo glasi:

«Pozivajući se na razgovor što sam ga imao s V. Ekc. u prisustvu kolege Giuriatija te puljskog prefekta, o problemima koji interesiraju Istru, čast mi je javiti Vam slijedeće:

1.) Biti će providjeno, s dosadanjim raspolaganjima ministarstva za javne radove, da se provedu radnje oko istarskih cesta za 7 milijuna i 500 tisuća lira, dok će posebno za ceste na otoku Cresu biti doznačeno 1 milijun i 800 tisuća lira.

2.) Iz bilance Ministarstva za javne radove biti će izvanredno doznačeno 1 milijun i 500 tisuća lira za ostvarenje programa o pošumljivanju.

3.) Biti će odmah providjeno, da se podjeli koncesija za prvi dio radova oko bonifikacije Raške doline, a dogovorno s kompetentnim ministarstvima, biti će žurno proučen problem bonifikacije doline Mirne (za Rašku dolinu 9 mil. i pol. Op. ured.)

4.) Biti će suspendirano ubiranje taksa na vinsku produkciju za zaostale godine (3 mil. i pol. Op. ured.)

5.) Iz bilance Ministarstva prosvjete, biti će odredjena svota od 1 milijun i 200 tisuća lira za školske zgrade, kako je odredjeno kr. dekretom 26. augusta 1926. br. 1794. — Volpi.»

U ime zahvalnog istarskog pučanstva poslano je on. Mussoliniju s raznih strana mnogo brzojava. Tako je poslao brzojav u ime kr. komisije za Istru senator Chersich, a u ime fašističke federacije on. Mrach. Telegrafski su on. Mussoliniju, on. Giuriatiju i on. Volpiju zahvalile za pomoć i bezbrojne druge gospodarske i političke istarske ustanove, podeštati pojedinih općina i pojedinci. Iz svih tih brzojava vidi se velika zahvalnost za brigu on. Mussolinija i vlade uopće. Puljski prefekt odgovorio je na pismo on. Mussolinija ovako:

«Nj. E. Benito Mussolini, načelnik vlade, Rim. — Duboko sam zahvalan Vašoj Ekcelenci, koja je blagoizvoljela javiti riješenje narodne vlade za pomoć Istri. U ime cijele pokrajine izrazujem opetovno živu i opću zahvalnost. Objavljujem pučanstvu pismo V. E., koje je zadahnuto osjećajem majke domovine Italije za ovaj njezin plemeniti kraj. Istarsko je pučanstvo shvatilo i dobro ocjenilo moralnu važnost pomoći, koju Istri daje vlada i fašistički režim. Na to djelo vlade istarsko pučanstvo odgovara, radom, s željom da bi nosti odgovarati, radom, s željom da bi se ova zemlja doskora podigla, te da bi mogla više doprinašati napretku talijanske domovine.»

Radovi za bonifikaciju Raške doline

Vlada je dala konzorciju za bonifikaciju Raške doline dozvolu, da raspiše natječaj za početne radove. Ti početni radovi bili bi slijedeći: bušenje jedne galerije (tunela) u brijegu, iskopavanje jednog velikog kanala u dolini, uredjenje pojedinih potoka i svadjanje u jedno, te uredjenje ušća rijeke Raše. korita, te uredjenje ušća rijeke Raše. Radovi će započeti doskora, to jest čim konzorcij odluči kojem će ih poduzeću predati.

Još o identitetnoj iskaznici

O identitetnoj iskaznici već smo toliko puta pisali, no budući našim ljudima nije dobrih uputa nikada previše — vraćamo se opet da o njoj govorimo. — Mnogi, koji stanuju izvan svoje općine, misle, da im identitetnu iskaznicu može izdati samo općina, kojoj pripadaju. Uslijed tog mišljenja, koje je vrlo pogrešno, mnogi čine suvišne troškove za put, gube vrijeme itd. Upozoravamo sve one, koje zanima, da identitetnu iskaznicu ne moraju tražiti na svojoj općini, nego se moraju obratiti izravno općini onoga mjesta, u kojem stanuju, jer će tamo kao i svi drugi gradjani dobiti odmah iskaznicu. Razumije se moraju u tu svrhu imati kakav dokumenat, koji svjedoči gdje su rodjeni i kamo pripadaju.

Za mladiće godišta 1908.

Upozoravamo sve mladiće rodjene 1908. g., koji imaju pravicu na kraći vojni rok, neka što prije naprave potrebne molbe. Pojedina vojna okružja početi će doskora te molbe riješavati. One molbe, koje zakasne ne će se uzimati u obzir. Ono što možete učiniti danas, ne odgadjajte na sutra.

Zabranjeno je davati ulicama i društvima ime on. Mussolinija.

Novine javljaju, da je na izričitu želje on. Mussolinija, najstrože zabranjeno davati ime njegovo ili ime kojeg člana njegove obitelji — ulicama, trgovima, društvima itd.

Zabranjeno je prodavati meso od crknutih životinja

Već smo zadnji put pisali o novim odredbama, koje se odnose na klanje i spremanje mesa. Po tim je odredbama strogo zabranjeno ubijati ili prodavati mesarima za klanje i raspačavanje, životinje, koje su bolesne. Isto je tako strogo zabranjeno derati i prodavati meso od životinja, koje su crknule (krepale). Kada nekome crkne životinja mora slučaj odmah prijaviti općinskoj vlasti.

Emigracija u Sjedinjene države Sjeverne Amerike

Kako doznajemo iz rimskih novina, na budućem zasjedanju senata predlagati će glavni komesar za emigraciju, neka bi se dozvolilo ženama onih izseljenika, koji su se po kvoti naselili u Sjedinjene države, izseliti se tamo iznimno bez obzira na izseljeničku kvotu. Osim toga predložiti će komesar senatu, neka bi se dozvoljavalo izseliti se djeci izseljenika ne samo do 18. godine, nego do 21. godine. Isto tako neka bi se dozvolilo izseljenje u Sjedinjene države izvan kvote i roditeljima izseljenika, koji budu mogli dokazati, da ih izseljeni sin uzdržava. — Nadamo se, da će ovi predlozi biti primljeni.

Raspuštena društva

Ovih su dana po nalogu Prefekta riječke pokrajine ukinuta odnosno raspuštena sva naša društva u Opatiji: «Žensko Udruženje Volosko-Opatija», Športski klub «Olimp» i omladinski klub «Sloga».

Osim spomenutih, raspušteno je u posljednje dane još desetak slov. prosvjetnih, pjevačkih ili športskih društava u tršćanskoj i goričkoj pokrajini. Kao razlog za raspust tih društava vlast navadja njihovo protunacionalno djelovanje.

«Prosveta» raspuštena

Tršćanski je prefekt pred sedmicu dana raspustio društvo «Prosvetu» sa sjedištem u Trstu. U dekretu za raspust navadja se, da je društvo pod krinkom kulturnog djelovanja slijedilo političke ciljeve, da nije širilo prave kulture, već isključivo slavensku kulturu, zbog čega djelovanje društva nije bilo u skladu s nacijonalnim redom u državi.

Ulagači Slavenske Banke iz Istre pozor!

Stečajnina Slavenske Banke u Zagrebu objavljuje, da je produžen rok za prijave ulagača do sredine oktobra o. g. Pošto ima velik broj ulagača i odavle iz Istre, to se ovim skreće pažnja, da dok su još na vrijeme, prijave svoje tražbine.

Kontrola trgovine na Puljštini

Pred nekoliko dana obišli su sve dućane po selima u okolici Pule dva člana odbora pokrajinske fašist. federacije trgovaca u svrhu kontrole nad cijenama, koje pojedini trgovci praktikuju. U svakom su se selu točno informirali o cjenama svih vrsti robe, pa su sa zadovoljstvom mogli konstatirati, da se svi trgovci na puljštini drže točno cjenika, koji je općina uvela u skladu s gospodarskom bitkom, koju vlada provadja.

Kontrola fašističkih organizacija na Puljštini

Pred nekoliko je dana jedan član pokrajinskog fašističkog odbora posjetio više sela na Puljštini u svrhu raznih informacija i kontrole rada pojedinih mjesnih fašja. Sa zadovoljstvom je konstatirao općeniti dobar napredak fašizma na Puljštini. Sa alturskim općinskim delegatom Sladonjom dogovarao se je glede ustanovljenja dječjeg azila. Izgleda, da će azilo biti doskora uspostavljen, a poslije će u Alturi uslijediti i razne druge organizacije.

Didaktični kongres u Pazinu

U nedjelju dne 25. o. mj. sastali su se u Pazinu na kongres svi didaktični (školski) ravnatelji Istre. Tom je kongresu predsjedao cav. Anton Craizer. Sakupljeni direktori raspravljali su o školskim istarskim pitanjima.

Odvjetnički kongres u Puli

Dne 20. o. mj. održao se je u Puli, u Tribunalu, godišnji kongres istarskog sindakata odvjetnika. Sakupljeni odvjetnici dugo su raspravljali o raznim staleškim pitanjima.

Sjednica istarskog fašističkog direktorijuma

Dne 23. o. mj. vršila se je u Puli sjednica direktorijuma istarske fašističke federacije. Na toj je sjednici on. Mrach, pokrajinski sekretar, referirao o svojem nastojanju i zagovaranju u Rimu glede pomoći, koju je vlada dala istarskom poljodjelstvu. Članovi odbora izrazili su on. Mrachu zahvalnost za sve što je u tom pogledu učinio. —

Na toj je jednici primljen ponovno u direktorijum Erminio Zucconi, koji je bio u svoje vrijeme prvi sekretar istarske fašističke federacije. On u zadnje vrijeme nije sudjelovao u direktorijumu. Sada je bio pozvan da u direktorijum opet udje.

† Jakov Zuccon.

Pred sedmicu dana umro je, nakon duže i teške bolesti, U Topolšćici (Slovenija) učenik VII. gimnazijskog razreda 18godišnji mladić Jakov Zuccon rodom iz Medulina kod Pule.

Pokojnik je bio sin vrijednih i uzornih roditelja Ivana i Foške, domaćih naših ljudi, koji svu brigu posvećuju odgoju svoje djece. Zadesila ih je strašna i gorka sudbina. Izgubili su toliko ljubljenog mladog sina, koji bijaše ponos i dika roditelja, obljubljen od svih poznatih, voljen od svojih drugova i prijatelja. Pa kako i ne bi! Naš je Jakov bio vrlo uzoran, pametan i dobar mladić, u školi je bio odličan i prvi djak. Uz teške suze, koje ovom prigodom rone njegovi mili roditelji, braća i ostala rodbina, plaču takodjer njegovi profesori i sudrugovi, koji su ga neizmjerno ljubili.

Neka njegovim milim roditeljima ova opća tuga bude bar donekle utjehom za nenadoknadivi i teški gubitak, a isto tako neka primę i naše najiskrinije saučešće. A Ti, predragi naš Jakove, snivaj vječni san pravednika i neka Ti je laka zemlja. Počivaj u miru!

Razno

Užasna oluja u Lombardiji. — U Lombardiji i Tridentinskoj pokrajini vladala je u noći 25. nea 26. o. mj. jedna vanredno strašna oluja. Prolom oblaka prouzrokovao je, da su se rijeke veoma nabujale, te su se izlile iz svojih korita, poplavivši na kilometre uokolo. Voda je u zamahu, pomagana velikim vjetrom, razrušila mnogo kuća, a na više mjesta i željezničku prugu. Porušena je i velika jedna tvornica tkanina Nabujale rijeke porušile su više mostova. Stanovništvo gradića Sondrio moralo je cijelu jednu noć proboraviti daleko od poplavljenih stanova na otvorenom. Vjetar je pretrgao sve brzojavne žice, tako da iz nastradalih krajeva nema o učinjenoj šteti točnih vijesti. Jedan vlak koji je bio upućen u grad Mezza Selva na pomoć nastradalima prevrnuo se je, jer je pruga bila porušena. Tom je prigodom poginulo 10 željezničara.

U isto vrijeme vladala je velika oluja u pokrajini Toskani, a takodjer i u Švicarskoj oko luganskog jezera. Tom se je prilikom na luganskom jezeru potopio jedan parobrod.

Strašne topline. - U jednom kraju u Sjedinjenim državama vlada strašna vrućina. Talas topline zahvatio je cijelu državu, te se toplina diže do 100 stupnjeva. Sav rad zapinje, škole se zatvaraju, ljudi na ulicama malakšu. U Chikagu su od vrućine umrle 24 osobe.

Elementarne nesreće u Meksiku. — Prema izvještajima na čitavom svijetu vladaju golemi poremećaji, koji su do osobitog izražaja došli u Meksiku Tako vladaju veliki potresi i poplave. Uslijed potresa kažu, da se čitava brda u primorju ruše obarajući se na luke, noseći sobom nasipe i parobrode. Uz to je velik broj ljudskih žrtava. Od poplava takodjer stradaju velika područja. Na pr. u gradu Santa Cruz je preko tri tisuće mrtvih, a za tisuću se ljudi ne zna gdje su. Spasavanje ima malo koristi, jer je bijeda i preveć velika. Meksiko još nije doživio ovake nevolje.

Žrtve tajfuna u Japanu — Ovih dana je nad Japanom bijesnio užasan tajfun, (veliki vjetar) koji je nanio goleme štete po svim predjelima Japana. U samoj Jokohami je srušeno nekoliko palača. Srušena je jedna škola, pod čijim je ruševinama ostalo do 30 djece. U Kamenotu je 119 mrtvih ljudi i velik broj ranjenih. Do dvije tisuće kuća je porušeno, a osim toga veliki kompleksi zemljišta su pod vodom i 15.000 ljudi bez krova. Na otoku Kjušu ima preko 600 žrtava i nekoliko tisuća razrušenih kuća. Na istom otoku vladaju golemc poplave, te se pomoću aeropala konstatovalo, da stotine ljudi stoje na krovovima uz veliku opasnost da ih valovi ne ponesu. Iz raznih bara su vojnici izvukli preko 400 mrtvih ljudi i žena i djece, koje je zahvatila poplava. Tajfun je tako jak, da je onemogućeno spasavanje. Takodjer ni za sve žrtve nije se moglo doznati, radi onemogućenih veza s Japanom.

Žrtve spasavanja. — U Japanu se je dogodila prilikom posljednjih poplava velika nesreća. Naime jedan oveći parobrod «Vušungi» sa 900 radnika se je uputio u poplavljeno područje, da radi na spasavanju poplavljenih. Medjutim parobrod «Vušungi» je potonuo sa svom posadom i 900 radnika.

Tajfun u Kini. — Dne 25. o. mj. divljao je u jednom kraju Kine strašan tajfun (vjetar). Tajfun je bio tako strašan da je porušio na hiljade kuća i potopio na stotine brodova. Bilo je mnogo ljudskih žrtava, no još se nezna točno koliko.

Jadi kineske države. — Kina je već dulje vremena pozornica najstrašnijih dogadjaja. Revolucija uništava u gradjanskom bratoubijačkom ratu tisuće života. U najnovije vrijeme su u Čenču Fengovi vojnici napravili užasan pokolj, da osvete dvojicu svojih časnika. Tom je prilikom poklano 40.000 odraslih i 15.000 djece Na stotine je kuća popaljeno.

Osim toga su se u posljednje vrijeme u Kini osjetili silni potresi koji su prouzročili mnogo štete i pokosili žrtava. Poplave su na dnevnom redu, a sada u krajevima oko Sanghaja vlada kolera. U samom Sanghaju je od te zaraze umrlo 8000 ljudi.

Oluje u Srijemu. — 18. o. mj. navečer u čitavom Srijemu su vladale bure sa kišom i ledom. Naročito je oluja bijesnila u okolici Vukovara, gdje su porušeni telegrafski stupovi i uslijed toga prekinut telefonski saobraćaj. Stradale su mnoge seljačke kuće, a osobito jedna ciglana u Otoku, koja je pretrpjela velike štete. Vinogradi nijesu osobito postradali.

Vukovi u Hercegovini. — U Hercegovini se je pojavila nova napast po tamošnje pučanstvo u obliku mnogobrojnih vukova, koji nanašaju silne štete seljacima. U selu Izvor je čopor vukova provalio do štala i poklao preko 40 komada ovaca i koza. U selu Bokšicama su zaklali dva konja i 13 komada sitne stoke.

Pokrali crkvu u Sv. Mateju kod Kastva. — U noći od 17. na 18. septembra provalili su tatovi u župnu crkvu u Sv. Mateju, te odnesli iz sakristije dva kaleža, iz svetohraništa pako pokaznicu (moštrancu) sa Svetotajstvom i pričesnik (ciborij) sa posvećenim hostijama.

Taj je zločin duboko dojmio cjelokupnog pučanstva. Bila je nedjelja, narod se sakupio na ranu misu, a nije se moglo misiti u odredjeni sat, jer nije bilo kaleža, dok si nije župnik jednog posudio iz bližnjeg Kastva.

Šteta se cijeni na približno 20 hiljada dinara.

Stroj, koji predvidja oluju. — Edison je konstruirao aparat, koji je tako osjetljiv, da javlja oluju, koja je još 300 kilometara daleko. Aparat je u vezi sa sistemom malih zvonova, te se po razmaku izmedju pojedinih otkucaja može ustvrditi koliko je oluja daleko.

Liječnički kongres u Beogradu. — Ovih posljednjih dana se održava u Beogradu kirurški kongres, na kojemu je održan velik broj predavanja. Usput je osnovano «Društvo za izučavanje i borbu protiv raka». Za predsjednika je izabran dr. Djordje Jovanović, sveučilišni profesor iz Beograda.

Avijatički dan u Zagrebu. — Početkom idućeg mjeseca na borongajskom aerodromu zagrebački Aero-klub priredjuje avijatički dan, po uzoru sličnih priredaba u drugim većim gradovima. Na programu su letenja u grupi «ptičje letenje», raznovrsna manevriranja, skakanje iz avijona sa padobranima itd. Lovački aparati za ovu priredbu doletjet će iz Novog Sada.

Gradnja željeznice u Bakru. — U najkraćem roku se počinje sa najavljenom željezničkom prugom Bakar stanica-Bakar luka, jer je ministarski savjet odobrio kredit od 21 milijun dinara, koliko je potrebno za gradnju. Pruga bi se imala izgraditi nešto preko 10 kilometara.

Školstvo u Sovjetskoj Rusiji. — Prema statističkim podacima godine 1926./27. nabrojilo se u sovjetskoj Rusiji 106.729 osnovnih škola sa 9.8 milijuna učenika. 1914./15. godine u Rusiji bijaše 104.610 škola sa 7.2 milijuna učenika. Prema statistici na dan 1. decembra 1926. godine nabrojilo se u sovjetskoj Rusiji svega 1705 srednjih škola, dok je 1914./15. godine bilo 1.790 srednjih škola.

Jedna privatna učiteljska škola u Puli. — Puljska «L'Azione» donaša, da će doskora biti u Puli otvorena jedna privatna učiteljska škola.

Jugoslavija reducira broj srednjih škola. — Jugoslovensko ministarstvo prosvjete ukinulo je u Hrvatskoj i Slavoniji 13, u Srbiji 8, u Macedoniji sa starom Srbijom 7, u Sloveniji 4, u Dalmaciji 2, u Bačkoj 1 i Crnoj Gori 1 gimnazija i realnih gimnazija. Poslije te redukcije ostalo bi u Jugoslaviji samo 80 gimnazija i realnih gimnazija. To je učinjeno zato jer je bilo previše srednjih škola, koje su državu mnogo stojale.

Bivši engleski ministar predsjednik u Dubrovniku. — Dne 26. o. mj. stigao je u Dubrovnik bivši engleski ministar predsjednik Lord Balfour, te vlasnik najvećeg engleskog brodogradišta Armstrong. Zadržati će se više vremena u Dalmaciji.

Dan štednje u Madžarskoj. — Novine pišu, da će dan 31. oktobra u Madžarskoj biti posvećen jednoj širokoj i dobro organizovanoj propagandi za štednju. To ga će se dana po svoj Madžarskoj održati zborovi na kojima će se govoriti o štednji, u kazermama i u crkvama će se propovjedati o štednji, u školama će se djeci dijeliti uložne knjižice itd. Ova je inicijativa izvrsna. Madjari su uvidjeli, da je štednja glavni uvjet bogastva i narodnog blagostanja.

Turistički kongres u Beogradu. — U prostorijama jugoslovenskog ministarstva vanjskih poslova, bio je pred nekoliko dana otvoren treći medjunarodni turistički kongres. Na tom je kongresu zastupano 15 država.

Veliki požar kod Ogulina. — U selu Sv. Petar kod Oguiina u Hrvatskoj buknuo je dne 25. o. mj. požar, koji je u kratko vrijeme potpuno uništio 21 kuću. Tom je prilikom požar nanio milijunsku štetu.

Poljodjelska kriza u Engleskoj. — Razne vremenske nezgode uzrokom su jednoj velikoj poljodjelskoj krizi u Engleskoj. Ta kriza silno zabrinjuje vladu, na koju dnevno stižu apeli za hitnu pomoć poljodjelcima.

Prenatrpane američke tamnice. — Američke tamnice, kaznione i zatvori puni su i prepuni, tako da se kažnjenici moraju prije reda puštati na slobodu, da načine mjesta novim gostima. Razlog je tomu najviše u strogim zakonima zabrane alkohola, a i u tome, što slabe gospodarske prilike tjeraju ljude, da zagrabe za tudjim ili da gledaju na laglji način doći do novaca.

Književnost

Miroslav Hirtz: Novele iz životinjskog svijeta.

«Knjiga jednog prirodnjaka» — kako to stoji napisano pod glavnim naslovom. Knjiga pjesnika — dodao bih ja i s pravom. G. Miroslav Hirtz rodjen je pjesnik, iako ne piše u stihovima. Pjesnik prirode: njezinih veličanstvenih čara i tihih i tužnih mizerija. S mnogo zanosa iznosi jedne, s mnogo srca one potonje... Sudite sami: Hirtz je lovac. Jednog dana sjedio je u šumi «tako mirno, kako je mirno stajao i hrast» pored njega. Sunce se izgubilo, a on još uvijek sjedi i čeka — srnjaka. I kad je već počeo sumnjati u svoju dobru lovačku sreću, doleti odnekud iznenada mala srnjeća krunčica i sjedne mu bezbrižno navrh puške pjevajući što je grlo nosi. U isti mah izpadne na ledinu srnjak. Lovac podigne pušku, ali prekasno. Sjenica odletjela, nestalo srnjaka. I pjesnik vraćajući se kući, osjećao je veliko blaženstvo u duši, što nije onaj svečani prizor okaljao krvlju. Mislio je na malu sjenicu, što je u svojoj nedužnosti sjela na smrtonosne cijevi njegove puške misleći valjda, da je ono nekakava bezazlena mrtva grana i tu na njezinom vrhu zapjevala zanosnu pjesmu života milooku srnjaku.

«Sad istom pojmim, zavrsuje pjesnik svoju zaista krasnu i toplu crticu, zašto ima toliko protivnosti u svijetu, sad istom znam, da je poezija jača od lovačke strasti, jer me je to naučila jedna mala — sjenica.»

U knjizi ima sabranih neko dvanaest novelica: u svakoj je iznesena kakva životinja, divlja ili pitoma, koja se bilo čim dojmila pjesnikova srca. Ima tu prizora teško bijede, divne požrtvovnosti, dirljivog povjerenja i krajnje vjernosti. Ima i jedan slučaj roditeljske ljubavi jastreba kokošara, slučaj upravo vanredno dirljiv, tako da se pisac, pošto ga je opisao vrlo živo i toplo, s pravom pita: «Je li i to instinkt?»

G. Hirtz uredjuje list «Prirodu», koja je već do sada učinila mladeži toliko dobra upoznavajući je s raznim čudovištima, što nas okružuju. S ovom knjigom učinjen je korak dalje: ona nas vodi u tajne majke prirode kroz srce pjesnikovo. Put zaista vrlo ugodan i mio.

Od srca preporučujemo ovu lijepu knjigu. Dobiva se u Zagrebu. Cijena — 30 Dinara.

IZ MATULJA.

Kao i drugdje vrijeme teče i kod nas. Dolazi već druga Miholja, koju slavimo kao naš seoski blagdan.

Druga je zato, što je prije uopće nismo ni slavili, jer su ju držali susjedni naši Rubeši, ali budući je naša mala crkvica S. Mihovila ostala na našoj strani, evo već drugu godinu držimo mi blagdan.

Pripravljamo se da proživimo taj dan što zabavnije. Ove ćemo godine imati i naše mlado, vrlo dobro domaće vino, koje će se točiti u buffetu g. Radetića, kod kojega će biti isto i ples. Ples će se držati odmah popodne na 2 sata te će se «tjerati» do sedme, a poslije će se plaćati običajna ulaznina.

BURZA.

Dne 27. o. mj. moglo se je na tršćanskoj burzi dobiti za jedan dolar 18.20 do 18.30 tal. lira; 1 šterlinu 89.10 do 89.40 lira; 100 franc. franaka 71.70 do 72.20 lira; 100 austrijskih šilina 253 do 263 lire; 100 dinara 32.10 do 32.60 lira.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

Važno za sve!

U našoj nakladi i na našem jeziku izišla je pred par dana knjižica, koja sadržava nove zakone o javnoj sigurnosti, o zaštiti države te o posebnom tribunalu. Ovi se zakoni točno prevedeni po talijanskom službenom tekstu. Ti su zakoni za svakoga državljanina izvanredno važni, a to je baš ponukalo redakciju, da ih izda u jednoj knjižici. U tim su zakonima sadržane odredbe za sve moguće prilike i neprilike. (N. pr. za licence, oštarije, trgovine, opomene, konfinacije, procesije, skupštine, sastanke, društva, zavode, požare, oružje, nezgode, putnice, strance, oglase, radnike, poduzetnike, seljake, agencije, tiskare itd.)

Knjižica je neophodno potreban suputnik za svakoga državljanina, koji želi živjeti u skladu s državnim vlastima. Ona ga upućuje u sve dužnosti i sva prava u pogledu javnih oblasti, kvesture i karabinijera. Svi dosada tu i tamo raštrkani teksti o javnoj sigurnosti unificirani su u ovom novom zakonu za javnu sigurnost.

Knjižica ima 120 stranica, a stoji samo 1 liru. Poštarinom, u kuću dopremljena, 1.20 lir. Za inozemstvo lira 1.50.

Novac treba unapred poslati, makar i poštanskim markama.

Prodaje se u upravi «Istarske Riječi», u tiskari «Edinost» i u knjižari Stoka, Trst, via Milano 37.

†

Tužnim srcem javljamo svim pr... ljima i znancima, da je naš nepr... ni i predragi

Jakov Zuccon

djak 7. razreda gimnazije

u cvijetu svoje mladosti, nakon ... bolesti, umro dne 20. o. mj. u Topo... ci (Slovenija).

U MEDULINU, 29. septembra 19..

Rastužena obitelj:
Ivan i Foška Zuccon roditelji, Blaž Dušan braća.

Broj 40 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 6. oktobra 1927. Pojedini broj 25 cent. God. V.

„Istarska Riječ“ izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku Istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Oglasi stoje 8 lira za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju.

Korporativna država

II.

Temeljni zakoni i nova morala korporativne države

Mi ne možemo da u par članaka potanko pretresemo novi ustroj korporativne države. Zato ćemo samo da u glavnim potezima damo općenitu sliku o novom uredjenju. Ko hoće da se potanje time bavi, neka pročita zakone, koji su dosada izašli. Preporučamo osim toga izvrsnu knjigu od Vincenca Zangara: «Rivoluzione sindacale» (15 lira), te one male knjižice, koje izlaze redovito pod imenom: «I quaderni delle corporazioni».

Temeljni zakoni novog sindakalnog i korporativnog ustroja jesu dosada:

La carta del Lavoro ili radni ustav, gdje je sadržana sva nova morala, koja ima da vlada u odnosima izmedju kapitala i rada i države.

Zakon o uredjenju radnih kolektivnih odnosa od 3. 4. 1926 br. 563 (Lex 1926 str. 906) t. j. talijanski «Disciplina giuridica dei rapporti collettivi del lavoro».

Zakon od 1. 7. 1926 br. 1130 (Lex 1926 str. 1523) **o ostvarenju zakona o kolektivnim odnosima rada** ili «Norme per l'attuazione della legge 3 aprile 1926 n. 563 sulla disciplina giuridica dei rapporti collettivi del lavoro».

Kr. dekret od 2. 7. 1926 br. 1131 (Lex 1926 str. 1542) **o ministarstvu za korporacije.**

Principijelno najvažnija isprava je svakako takozvana «Carta del Lavoro» ili Radni Ustav. Carta del Lavoro proglašena je bila 21. aprila 1927. U njoj su sadržani svi temeljni elementi modernog radnog prava za italijanskog državljanina, bio on radnik posloprimac, bio on poslodavac. U njoj ima i glavnih direktiva, po kojim će se u buduće izgraditi pravo i sklapati pogodbe. Ima u njoj nekoliko principa, koji su sasvim novi u zakonodavstvu.

Poslije ćemo se i više puta obazirati na kartu del lavoro, zasada je dostatno, da navedemo one principe, koji su pravila za sindakalno zakonodavstvo.

1.) **Sve je podredjeno višem državnom interesu.** Interes pojedinca mora da izčezne ili da bude potisnut na stranu, ako se radi o državnom ili narodnom interesu. Narod (država) je posebni organizam. On ima svoje ciljeve i svoja sredstva, on ima svoj život; oni su viši od onih, što ih imaju pojedini individui ili njihova udruženja (I. izjava radnog ustava).

Stara koncepcija, po kojoj pripada svakom pojedincu jedan minimum nepovrjedivih prava, u koja ne smije država da dira, danas je pokopana. U državnom interesu koji je viši od svih interesa u državi, sve se može učiniti. Svaka zakonska ustanova je ovom novom moralom opravdana. Ovo se načelo i konsekventno provadja. Država u svakom pogledu i smjeru vrši svoju kontrolu, osobito u pogledu odnosa izmedju rada i kapitala.

Liberalna država gledala je sa strane, kad su se kapital i rad klali, kad su se štrajkovi provadjali na veliku štetu i radnika samih i produkcije i same države. Korporativna država ne čini to; budući je štrajk na štetu državnih interesa i cjelokupnog naroda, ona logično zabranjuje i štrajk radnika i štrajk poslodavaca t. j. «serratu» (zatvaranje tvornica) sa strane poslodavaca. Kod proučavanja tog novog uredjenja konstatovat ćemo, da je taj princip redovito proveden.

2.) **Rad u svim svojim pojavama i formama, organizatornim i izvršnim, umnim, tehničkim i ručnim, socijalna je dužnost. Zbog toga i samo u tu svrhu država ga zaštićuje.**

Nikada dosada, u povjesti čovječanstva i socijalnog zakonodavstva nijedna se država još nije usudila, da zakonitim putem proglasi, da je rad jedna dužnost. Ni ruski komunizam nije to učinio. Zar nije time proglašena i suverenost rada?

Danas je dakle u talijanskom društvu rad jedna socijalna dužnost, a država štiti pojedinca samo, u koliko on radi, dakle u koliko je on koristan za viši organizam, t. j. za državu. Samo oni, koji rade, bilo ručno ili tehnički ili intelektuelno ili organizatorno (n. pr. direktori, poduzetnici, poslodavci) ili bilo kao izvršujući radnici (težaci, nadničari itd.) samo oni uživaju privilegij, da ih država uzme pod svoju zaštitu. Drugi ne!

3.) **Za poslodavce** t. j. za one koji su u posjedu tvornica, strojeva, zemljišta, rudokopa, brodova itd. iz kojih nastaje produkcija pomoću rada, za kapitaliste dakle, ima slično načelo.

Produkcija ne stvara samo prava, ona stvara i dužnosti u interesu radnika i države. N. pr. tvornica nije ovdje samo u interesu i na korist vlasnika, nego i radnika, koji su u njoj zaposleni, a još više u interesu cijele države. I danas kao uvijek dosada najjači su oni narodi, koji su najbogatiji i koji najviše imaju novca.

Industrijalna klasa, kad ne bi bila disciplinirana sa strane države, postala bi premogućna i ugnjetavala bi radničku klasu. Jedan od glavnih razloga, što radnicima dosada nije bilo osobito dobro i što je izmedju rada i kapitala dolazilo uvijek do sukoba, je baš taj, što produkcija nije bila disciplinirana.

Radi toga industrijalac mora da se podvrgne izvjesnim pozitivnim ograničenjima u svojoj produkciji u korist cjelokupnosti.

Ali buduć je produkcija takodjer i u prvom redu u državnom interesu, država ima pravo da intervenira u produkciji. Ona intervenira tada, kad je privatni podhvat nedostatan ili kad ga u opće nema ili kad se radi o višim državnim interesima. Ta intervencija može biti ili jednostavna kontrola ili pobudjivanje ili čak i preuzimanje direktnog vodstva.

4.) **Produkcija je jedinstvena sa narodnog i državnog gledišta.** Sva produkcija mora da ide za tim, da bude dobro narodu i da se pojača i razvija državna vlast. Produkcija je kooperacija kapitala i rada. Ona je suradjivanje produktivnih sila (t. j. kapitala i rada). Ovo suradjivanje stvara medju njima medjusobna prava i dužnosti. Onaj koji dava svoj rad, tehničar, činovnik ili radnik, aktivni je suradnik u ekonomskom poduzeću; vodstvo pripada poslodavcu, koji ima i odgovornost za produkciju.

Ova su načela morala današnjeg talijanskog državnog ustroja i novih zakona. Iz njih proizlazi logično što karta del lavoro poslije nabraja.

Politički pregled

Italija

Bugarski kralj Boris u Rimu. — 30. septembra prispio je iz Napulja u Rim bugarski kralj Boris, koji već više vremena putuje po Evropi. Nastanio se je u hotelu «Russia». Istoga dana kada je prispio u Rim posjetio ga je on. Mussolini. Razgovarali su više od jednog sata. Kralj Boris je zatim bio kod on. Mussolinija u vili Torloniji na čaju. Dne 25. septembra Boris je posjetio u San Rossore Njeg. Vel. kralja Viktora Emanuela III.

Londonski načelnik u Rimu. — Dne 1. o. mj. prispio je u Rim Sir George Rowland Handes načelnik Londona. Njegov je dolazak bio već pred više vremena najavljen, pa mu je priredjen svečan i srdačan doček. Dočekali su ga rimski guverner, sekretar fašističke stranke on. Turati te zastupnici vlade i raznih ustanova. Na prolazu kroz San Rosore kod Pise londonski načelnik posjetio je kralja i kraljicu. S njime se nalazi i njegova obitelj. U Rimu će se zadržati nekoliko dana.

Zasjedanje posebnog tribunala. — Dne 1. o. mj. vršila se je pred posebnim tribunalom za zaštitu države rasprava protiv Jakovu Pagnossinu iz Roncade (pokrajina Treviso). On je bio optužen, da je širio protudržavnu propagandu pomoću letaka. Osudjen je na zatvor od 5 godina i nadzor od 2 godine.

Izmedju Italije i Albanije nema tajnog ugovora. — U zadnje dane bile su novine razglasile, da je izmedju Italije i Albanije potpisan jedan tajni ugovor. Talijansko poslanstvo u Parizu demantira tu vijest, jer je bez temelja.

Predavanja on. Bottaia. — Dne 1. o. mj. vršio se je u Bologni veliki kongres talijanskih advokata. Tom je prilikom on. Bottai, podsekretar u ministarstvu korporacija, održao jedan duži govor u kojemu je raspravio neka važna pitanja nove sindakalne politike, koja je sada u punom razvitku.

On. Bottai otići će u inozemstvo. — Koncem mjeseca oktobra otići će on. Bottai u Švajcarsku. U Baselu će, na poziv tamošnjeg društva za narodnu ekonomiju, održati jedno predavanje o ustavu rada te o sindakalnom zakonodavstvu. U novembru otići će on. Bottai u Španjolsku, da uzvrati posjet španjolskoga ministra Aunosa, koji se mnogo bavi sindakalizmom.

Polakšice radnicima. — Jedno veliko poduzeće u Livornu uvelo je za svoje radnike posebne pekarne, u kojima mogu dobiti dobar i jeftini kruh. On. Mussoliniju se ova ideja dopala, pa je na njegovu inicijativu fašistička konfederacija za industriju rasposlala svojim podredjenim organizacijama po svoj državi okružnicu, kojom poziva poduzeća neka prouče primjer poduzeća u Livornu i neka za svoje radnike nastoje uspostaviti nešto slična.

Sastanak predsjednika fašističke konfederacija. — U četvrtak dne 29. o. mj. sastali su se u Rimu na jednu sjednicu predsjednici svih fašističkih konfederacija poslodavaca i posloprimaca. Na toj se je sjednici raspravljalo o odnošajima radnika prama poslodavcima. Zaključeno je, da će u skladu s velikom gospodarskom bitkom za revalutaciju lire morati industrije sniziti svoje proizvodne troškove. Da se to postigne morati će svi doprinijeti malu žrtvu, pa tako i radnici. Sniziti će im se malo plaće, no, to će se provesti dogovorno po novom korprativnom sistemu. Rasprava nije završena nego se ima nastaviti 6. o. mj.

Sastanak odbora za cijene. Pred neliko dana vršio se je u Rimu sastanak centralnog odbora za cijene. Na tom sastanku raspravljalo se je izmedju ostaloga o razlikama u cijenama živežnih namirnica u raznim pokrajinama. Osim toga raspravljalo se je o velikom broju malih trgovina, pa je zaključeno, da je veliki broj malih trgovina uzrokom da cijene robi na malo sporo padaju. Na istoj se je sjednici razpravljalo i o nadzoru koji vrše fašističke federacije nad trgovinama.

Sastanak Direktorijuma fašističke stranke. — On. Mussolini vratio se je iz Carpene u Rim. U nedjelju 2. o. mj. sazvao je na sastanak sve članove direktorijuma fašističke stranke. Na tom je sastanku opširno referirao o stanju stranke generalni sekretar on. Turati. Stanje je stranke u svoj državi najbolje. On. Turati referirao je takodjer o stanju sindakalnih organizacija, te o raznim sistancima i sjednicama, koje se u posljednje vrijeme vrše. Osim toga je on. Turati referirao i o radu odbora za cijene.

Zatim je Direktorijum raspravljao o pripremama za proslavu pohoda na Rim (Marcia di Roma).

Kraljev brzojav prilikom rodjenja Romana Mussolinija. — Prilikom rodjenja Romana Mussolinija uputio je Nj. Vel. Kralj Viktor Emanuel on. Mussoliniju slijedeći brzojav: «Izvolite primiti moje najsrdačnije čestitke k dogodjaju, koji razveseljuje Vas i Vaše, te moje najljepše želje za novorodjenče. Srdačno Vas pozdravlja veoma odani bratučed Viktor Emanuel.» Nj. Vel. Kraljica poslala je pak jedan srdačni brzojav gospodji Raheli.

Razne političke vijesti

Općinski izbori u Ljubljani. — Prošle nedjelje obavljeni su u Ljubljani općinski izbori. Na tim je izborima pobjedio napredni blok, koji je sastavljen od samostalnih demokrata (Pribićevićevih) i narodnih socijalista, sa 4879 glasova. Slovenska ljudska stranka (Koroščeva) dobila je 3864 glasa, socijalisti 537 glasova, neovisna gospodarska lista dr. Ravnikara 518 glasova, Lemeževi socijalisti 392 glasa, a dr. Gregorić 247 glasova. Napredni blok imati će u općinskom vijeću 23 mandata. Sve jugoslovenske novine naglašuju veliki napredak jugoslovenske demokracije u Ljubljani.

Združenje jugoslov. demokratske i samostalne demokratske stranke. Dne 30. septembra sastali su se u Beogradu oficijelni zastupnici Davidovićevih i Pribićevićevih demokrata. Na tom sastanku dogovarali su se, kako novine pišu, o sjedinjenju samostalne demokratske Pribićevićeve i demokratske Davidovićeve stranke. Izgleda, da su se i dogovorili, pa bi se, po novinskim vijestima, sjedinjenje stranaka imalo proglasiti doskora.

Garancijski pakt izmedju Rusije i Perzije. — Izmedju Rusije i Perzije potpisan je 1. o. mj. jedan pakt, kojim se jedna i druga država obvezuju živjeti u uzajamnom prijateljstvu. Osim toga su Rusija i Perzija sklopile i jedan trgovački ugovor.

Pobuna francuskih mornara. — Poznato je, da se u francuskoj vojsci već od nekog vremena razvija uspješno komunizam. Plod žive komunističke propagande je i pobuna mornara ratne ladje «Ernest Renau», koja je usidrena u Toulonu. Pobuna je buknula 30. septembra za vrijeme ručka. Mornari su naime počeli štrajkovati odbivši hranu. Pomoću policije uspjelo je ipak pobunu ugušiti. Nekoliko dana prije pobune mornara pobunili su se uhapšenici u toulonskim zatvorima.

Španjolski parlamenat. — Novi španjolski parlamenat biti će otvoren 10. o. mj. Imati će 400 članova. Nekoliko viših činovnika, biskupa i načelnika imati će pravicu do poslaničkih mandata, dok je druge poslanike bez ikakvih izbora imenovala vlada. Istotako je vlada imenovala i predsjednika parlamenta.

Osamdesetgodišnjica Hindenburga. — Maršal Hindenburg, predsjednik njemačke republike, slavio je dne 2. o. mj. osamdesetu godinu života. Kako je poznato, on je u svjetskom ratu, a i poslije, vrlo mnogo dobra učinio svojoj domovini, pa je zato u Njemačkoj vrlo obljubljen. Prilikom njegovog rodjendana izvršile su se u Berlinu i po svoj Njemačkoj velike svečanosti.

Rekonstrukcija rumunjske vlade. — Do nekoliko dana imala bi se rekonstruirati rumunjska vlada. Izmjeniti će se ministar vanjskih poslova, ministar financija i ministar vojske.

Nova pomorska konferenca. — Kako je poznato, konferenca za pomorsko razoružanje, koja se je pred par mjeseci vršila u Ženevi izmedju Engleske, Amerike i Japana, nije nikako uspjela. Sada javljaju iz Japana, da je japanski ministar predsjednik izradio jedan novi nacrt za jednu novu konferencu za pomorsko razoružanje. Po tom njegovom nacrtu Japanci misle, da bi izmedju Japana, Engleske i Amerike stalno došlo do sporazuma. Ako spomenute države pristanu, imala bi se doskora održati jedna nova konferenca za pomorsko razoružanje.

Kineska revolucija. — Izgleda, da je revolucija u Kini smirena, no nije tako. Tamo se još uvijek vode borbe. Prema vijestima iz Kine doznaje se, da su sada sjeverne čete jače od južnih. Zapovjednik sjevernih četa, general Su-Can-Fang prodire proti Šangaju na čelu svoje moćne vojske. Izgleda, da će mu uspjeti osvojiti Šangaj, koji je bio i prije njegov, ali mu ga je Čang-Tso-Lin uzeo. Doskora bi moglo doći do jedne jače krvave bitke izmedju sjeverne Su-Can-Fangove i južne Čank-Tso-Linove vojske. I jedna i druga vojska jake su i oboružane, a Šangaj je i jednom i drugom generalu drag.

Rakovski će ostati u Parizu. — Novine su pred nekoliko dana pisale, da će ruski poslanik u Parizu Rakovski biti na želju francuske vlade smjenjen, jer se bavi komunističkom propagandom medju Francuzima. Sada pak novine pišu, da će Rakovski ostati i nadalje u Parizu.

Urota protiv meksikanske vlade. — Javljaju iz Meksika, da je tamošnja vlada zatvorila više oficira, medju njima i jednog generala radi urote. Urotnici da su htjeli zbaciti vladu i umoriti predsjednika republike i kandidata za predsjedništvo skupštine. Vlada je odaslala jake čete u pokrajinu. Izmedju vojske i urotnika došlo je do krvave borbe. Tom je prilikom poginulo 55 ustaša.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Čudesa. - Pjesmica protiv môre. - Otakalnica. - Židovsko mlado ljeto. - Židovi u Palestini. - One tri.

Tko vjeruje u ono, što novine pišu, morao bi reći, da mi danas živimo u vrijeme pravih čudesa. Uzmite kojugod njemačku novinu, i naći ćete u njoj duge pripovijesti o nekakvoj njemačkoj Svetoj Johanci, i o krvavim ranama, što se na njezinom tijelu pokazuju svakoga petka. Neke druge novine javljaju, da ima i u nekom drugom kraju Njemačke Republike još jedna sveta Johanca i istim znamenjima, kao i ona prva. U S. Francesco slave pak jednu ženu, koja daje slijepima vid, a bolesnicima zdravlje. U Beogradu žive muž i žena, kojima se je ovih dana dogodilo ovo: Žena spava i sniva, da čuje igrati tamburicu. Probudi se, a to joj muž sjedi na postelji naježene kose, sav preplašen i blijed kao smrt.

— Ženo, reče joj on tek što se probudila. Slušaj!

Ona posluhne, a to igra tamburica, što je na zidu visjela. Udara tamburica sama, kao da po njoj igra nečija nevidljiva ruka. Udara baš onako, kao što je malo prije u snu čula. Slušaju muž i žena, i prije nego što su se mogli da razaberu od straha, lijepo su vidjeli, kako je preko zida prešla nekakva sjena. To vele oni. O nekakvom čudu na plominskom groblju pisali ste i vi, a sada čitam, da se nešto takovo dogadja i na groblju u Zemunu. I kao da sve to nije dosta, nedavno je dospjela u Beč neka osamdesetgodišnja gospodja, neka Anie Besant, koja propovijeda svijetu, da se je u Indiji rodio novi Isus. I to vam tako ide naprijed, iz jednoga dana u drugi.

Ninetta čita sve te stvari i prima ih za gotovu istinu. Štaviše: ona već vjeruje i u ono, o čemu — barem ovdje na Rijeci — niko više i ne sanja. Tako je onu juče došla k meni:

— Čujte, Rokac, vi ki ste zivel još va vreme Marka Kaka, znat ćete puno babarij. Morda ćete imet i ca za me.

— Šta vam je? — upitah, kao uvijek, pokorno.

Već me tri noći nec tisći na prseh, da ne morem dihat. Ova prokjeta gvera je tolike stvari nazad prnesla. Morda je i nju — moru?

— Ja ne znam, rekoh protiv nje nego samo jedan jedini lijek. To je nekakovo zaklinjanje, kojom se je ovdje na Rijeci môra tjerala, dakako u staro vrijeme. Mene je to zaklinjanje naučila neka stara gospodja, koja ga je čula od svoje matere, a ova od svoje, tako da bi ova pjesmica mogla imati više od dvjesta godina.

— Ala, vanka s njum! Rodite već jedanput!

— U veče, dakle, kad legnete i pošto izmolite vaše obične molitve, izrecite tri puta ovo:

Mora, mora,
Leži doma mora!
Puti su ti hati,
Zemlja ti je uzdah,
Svetim Ivanom zaprta!

Jutros je došla k meni Ninetta i sva vesela kazala mi, da je učinila, kako sam joj rekao, i môri ni traga.

Danas mi je jedan moj prijatelj iz Kastavštine donio «otakalnice». To me je podsjetilo na moju mladost, kad sam sa svojim prijateljima polazio sam u Mihotiće, Rubeše ili u Beliće, da se napijem «otakalnice». Onda se je to moglo, jer su me i noge bolje nosile, a čini se, da su i vina bila bolja. Vele, da će Kastavština i ove godine iznenaditi svijet s dobrotom svoje kapljice. Medjutim tu dobrotu mogli bismo da prosudimo samo mi Riječani. Ja se sjećam, da su u staro vrijeme i sami rogjeni Kastavci dolazili k nama na Rijeku, da nas pitaju, gdje je na Kastavštini najbolje vino jer mi smo već onda u pogledu ove Božje kapljice bili prvi in — gustibus. Time pak ne ću da kažem, da su — što se toga tiče — Kastavci zadnji. Ima i medju njima vinskih talenata, osobito kod nekih ter nekih mladjih frkalašića.

Prošle sedmice slavili su Židovi novu godinu. Rijeka ih je puna, pa kako oni mnogo drže do svoje vjere, proslavili su i ovdju početak godine vrlo svečano. Svoje nabožne pjesme pjevaju kao i mi, složno, skladno, ali ne uvijek. Kadgod se strašno deru, jer u isti mah pjeva svak svoju pjesmu, a to onda zvuči malo neobično. I svako toliko zatrube u nekakav rog, što također zvuči malo neobično, ali ceremonije su ceremonije, a pravi ih se Židovi drže strogo. Oni uopće mnogo drže do svojega starine, što je vrlo pohvalno. Takovi su oni bili i u Babilonskom sužanjstvu, a takovi su i sada. Ma gdje bili, oni se svuda i u svako doba sjećaju svoga patrijarhe Abrahama, Mojsije i kralja Davida, koji je s jednim malim kamenčićem ubio silnoga orijaša Golijata. A sjećaju se i svoje obećane Zemlje, Palestine, štaviše, mnogi su se poslije rata i preselili onamo, u nadi, da će ondje osnovati, zapravo uskrisiti staro kraljevstvo Judino. Medjutim, čini se, da ta akcija ne uspjeva. Židov voli i vjeru i zemlju svojih otaca, ali — čini se — da mu bez kršćana nema života. On voli kršćane, razumije se: radi raznih poslova, što ih s njima sklapa. O tome ima i jedna mala priča. Namjerio se jednom patrijarha Abraham na tri čovjeka: na jednog katolika, na protestanta i na jednog Židova. Najprije se Abraham okrenu k protestantu, pa će mu:

— Ja ću svakome od vas dati ono, što poželi. Koja je tvoja želja?

— Ja bih, Oče Abrahame, želio imati veliku moć.

— Evo ti je, nosi je! A što bi pak ti rada, moj katoliče?

— Ja? Ja bih htio imati sve zlato ovoga svijeta.

— Evo ti ga, brate, nosi ga! A ti, moj Čivutine? Što tražiš ti od mene?

— Ja? — Ništa... Ti meni samo daj adresu ovoga katolika.

Židov dobi adresu, i ne potraja dugo, i sve ono katolikovo zlato preseli se u njegov duboki žep.

Slijedi ona druga: Jedan od tolikih običnih razgovora na Korzu:

— Digo, Nino, kada se ženi naša bogata Jorjina?

— Ne ženi se.

— A zač ne? Ter već su ju bili i klicali va crekve.

— Ja — ma ona ne će da se ženi prej nego njoj frajar ne plati dugi, ki j' do sada storil.

— A on?

— On pak govori, da ne more strel duga platit, dokle se ne oženi. I tako mane j' sve strah, da od tega ne će niš bit.

Treća:

Došla neka gospodja s putnicom, da će preći granicu. Na straži joj uzeše putnicu, otvore je, čitaju, pogledaju, pa opet čitaju, i najzada će joj jedan:

— Ali, gospodjo, ova putnica ne valja.

— Kako ne valja.

— Pa — tu stoji, da ste vi crnokosi, a kad tamo, vi ste čista blondinka.

— Tako? E pa to se može lako popraviti. Mjesto crno napišite blond, i sve će biti u redu.

— E, ali to ne ide tako, gospodjo...

— Ne ide? A vi onda pričekajte časak; idem do frizera, on će u jedan čas učiniti, da mi kosa bude crna.

Rokac.

Franina i Jurina

Fr.: Ča to brojiš, Jurino?

Jur.: Brojim kacoti, ča su uh neki dan oni dva Amerikanca va Čikage jedan drugemu prišostali.

Fr.: Baš sam te otel pitat, da mi malo poveš: ča mi ga je to?

Jur.: Prva runda 5, druga runda 6, treta runda — —

Fr.: Pusti za jedan minut te rundi na stran, pak mi povej, ča te pitam.

Jur.: Ča ćeš da ti povem? Nevoju! Ter si mogal i dosada čut...

Fr.: Sam neč — ma nisam sve. Znam samo to, da su se dva Amerikana kacotali, a drugi da su ih gjedali.

Jur.: Ne reče se — kacotali, nego — boksirali. A tako i oni dva, ki su se tukli ne zovu se kacotari nego bokseri. To je fineje.

Fr.: Fineje al ne fineje, kacot je vavek kacot. Nego najzada more mu se reć i boks, ma zato ne će vrag sleda manje bolet. Kako je to dakle bilo?

Jur.: Lepo! Dva čoveka, dva boksera, keh danas pozna celi svet, po novinah, ke su prinašale njihovu fotografiju, ti dva bokseri su se već lane zakvačili. Jedan od njih bil je do dneva najači bokser na svete, ma kako na svete nima niš sigurnega ni stalnega, tako se je dogodilo i onemu bokseru, ki je bil gore, da je najedanput pal dole. I od tega vremena bil je prvi on, ki ga je premogal.

Fr.: Sad razumem: on ki je bil potučen, ni mogal pogutnut tu sramot, pak je opet pozval na mejdan onega svojga protivnika.

Jur.: Tako je nekako i bilo. Razglasili su, da te se tuć va Čikage, na jednoj place, kade bi moglo stat nekoliko stotin tisuć ljudi.

Fr.: A koliko ih je prišlo?

Jur.: Preko stopedeset tisuć.

Fr.: Ma nisu trebe platili za poć nutra?

Jur.: Nisu platili? I kako slano, moj dragi! Ča nisi čital, koliko su dobili na kase?

Fr.: Ne ja. Moralo je dunke unešťahno?

Jur.: Preko pedeset milijuni lir!

Fr.: Pedeset milijuni lir! Pedeset ih milijuni vranići nosilo, ter ih nosilo!

Jur.: Ja, a kade je još onc drugo? One silne okladi.

Fr.: Kakove okladi?

Jur.: Ma ča ni to ne razumeš? Kad se dva tuku, nijedan na svete ne more točno znat, ki će predobit drugega. Neki govori ov će, drugi: aj ne će, nego — on. Aj će — aj ne će i zada pride do okladi. I kako ma... Tu gre za pedeset i više tisuć do...

Fr.: Svi vrazi va karoce!

Jur.: A kade su kinematografi, ki celo vreme vrte, dokle se boksetuku? I oni njim moraju po sakbojski platit prej nego ih naštampava oneh njihoveh makinah.

Fr.: Ma to je za smutit se. Ča misi... dakle, ti, koliko je svaki od oneh k... cotari dobil?

Jur.: Najmanje trejset milijuni svaki.

Fr.: Ma to j' za smutit se. Trejset milijuni lir za jedno par kacot! A koliko ima puli nas ljudi, ki su va svoje vreme davali i dobivali kacot prez broja i konca, a da nisu zato dobili ni jednega feniga.

Jur.: Aj su — ma nopak. I još i ki dan katafića, ako j' šlo do suda.

Fr.: A je pak to pravo?

Jur.: Je. I va Novajorke, da se ti s kim pokacotaš dobil bis ki dan ječmika i fažola. Zakoni su i tamo kako i puli nas.

Fr.: Zač pak ne zapru i oneh dveh. Čul sam, da je jedan od njih vas krvav doma šal.

Jur.: Ono je šport. Onde more jedan drugemu i nos razbit i još ča — pak mu ne će niš bit.

Fr.: I tu nima pomoći?

Jur.: Nima. Da ti va Amerike reče samo besedu proti boksarije — ti si finjen. Svi bi ti se rugali i rekli bi, da si za tisuće let nazad.

Fr.: A ki je kriv, da je to tako?

Jur.: A ki drugi, ako ne ljudi. Promisli, da ih je osam umrlo od same — kako bi se ono reklo — uzrujanosti, gledajući ono natezanje. Znaš, to ti je onako: Će ga — ne će ga — će ga — ne će ga — i ti se sve više važižeš, dokle ti srce ne pukne i Bog teta Jele!

Fr.: Ala ne bi mane za to srce puklo ter ne bi! Imam ja drugo po glave, altrotutine njihovi kacoti.

Jur.: Mogal si me ča drugo pitat, pak bimo bili drugo govorili.

Fr.: Na — to ale drugo — sve je jedan tabak. Barem za nas!

Jur.: No ter je!

IZ BUZETŠTINE

Borba izmedju grada i sela

Znajte, (a ki to još ne zna!) mi vanjšćaki na svaki način hoćemo da se vladamo i odijevamo kao i naši «grajani». Oni nose po modi odijelo. Ala vajle i mi. Oni žute postole. Za par dana dodjemo mi u grad u žutim cipelama. Oni u gradu idu sad bez kape i klobuka prkoseći suncu, a mi vanjšćaki - seljaci nismo tobože već bedasti: i mi smo počeli nedjeljom hodat tako bez klobuka; bacili smo ih u škrinje i ormare. No to nije baš zlo; to ništa ne košta, dapače to je jedno dobro i jedina korist od mode. Kako vidimo, da se nose djevojke u gradu, nisu «munjene» ni naše djevojke seljakinje, pa eto i njih obučene na gradsku, na gospodsku.

I tako se natječe grad i selo: tko će ljepše, tko će modernije. I to ljuti mladiće i djevojke u gradu: «signore i signorine». Oni u gradu, mladi i stari, muško i žensko hoće da su svakako drugačije odjeveni nego mi seljaci, da se pozna već izvanjštinom, da nisu kakovi smo mi, da nisu poljodjelci, nego da su gradjani, šilice, postolari, trgovci, činovnici, dakle — gospoda.

P O D L I S T A K

Ciganka

Pripovijest iz istarskog života.

Napisao Ćić.

Jedne užasne noći, kad je vihor praćen kišom lomio grane sa stabala i vijao slamu sa slamnatih krovova potleušica, zaustaviše se u Plešivcu, malom seocu na Ćićariji, pred «Javinom oštarijom» tri velika i neobična voza. Vozari iskočiše do kože mokri, te počeše udarati po vratima krčme, ne bi li koga probudili. Dugo su lupali, dok se napokon nije na vratima pojavio stari Javin sluga, koji je vozarima otvorio vrata od staje. Vozari su spremili konje, svukli mokre haljine, legli na kup sijena i zaspali.

Svanulo je vedro jutro. Ljudi, koji su prolazili ispod Javine krčme zastajkivali su oko čudnih kola, na kojima su bili razapeti šatori. Tri voza, tri male kućice. Bili su to ciganski vozovi. No, po svemu se je vidjelo, da se ovi Cigani rijetko sele, da su od onih, koji razapnu šatore u jednom kraju na duže vremena, pa živu u tom kraju služeći kruh kakvim obrtom.

Čim je svanulo bili su ti naši Cigani, koji su spavali u staji, već na nogama. Svih je ukupno bilo šest i to četiri muškarca i dvije žene. Doskora su se oko njih pred Javinom krčmom počeli sakupljati seljaci, promatrajući ih nekud čudno i ispitivajući ih plaho sad ovo, sad ono.

Izmedju svih Cigana najviše se je isticao svojom pojavom jedan ovisok i plećat čovjek, kojemu je moglo biti oko pedesetak godina. Lice mu je bilo obrašteno gustom bradom. Oči su mu bile zamišljene. Mirno je i ozbiljno promatrao okolinu. Bio je to gazda Marko.

«Nije roda ciganskoga!» čula se česta primjedba začudjenih seljana, a naročito je to klimajući glavom spominjao jedan starac, koji nije tek jednog ciganina u svom životu vidio.

S Ciganima je bila i jedna djevojka, za koju nije bilo sumnje, da je kći gazde Marka. Mnogo mu je naličila. Tamnog lica, crnih i vanredno milih očiju. Na licu joj je izbijalo rumenilo, dajući joj zdrav i vedar izgled. Jednom riječju, Anka je bila krasna. Nije ni čudo, da su seoski mladići bacali na nju svoj još pospani pogled, a bilo ih je, koji su se onako iz jutra rana i njevzaljubili u Anku, to je bilo sve tek za par časaka. Sama misao na to, da je ona Ciganka uzbudila bi u njima neku nevoljkost i ugasila onu vatricu, koja se u svakom mladiću užge čim opazi djevojku, koja je mlada i lijepa. Ona je Ciganka, pa šta joj vrijedi sva ljepota... Tako su u sebi mrmljali mladići odlazeći za poslom ispred Javine krčme.

Marko je bio odlučio ostati neko vrijeme u Plešivcu. Potjerao je kola do na kraj sela. Razapeo je tamo šatore i toga je dana Plešivac porasao za tri kućice. U najljepšem od tih šatora smjestio se je Marko sa ženom i Ankom, u drugom šatoru stanovala su dva Markova momka Joško i Bože, te stari stric Markove žene. Treći šator služio je za kovačiju. Marko je naime bio kovač. Radeći po selima zaradjivao je kruh i živio pošteno.

Drugog dana čulo se je već iz Markove kovačije udarce čekića. Marko je u Plešivcu dobio rada. Seljaci su mu nosili orudje na popravak, pa mu se nije bilo bojati besposlice. I tako su ciganima u Plešivcu dani prolazili u radu, mirno i u redu. Seljaci su se na njih privikli, te su se često na večer i porazgovorili s njima. Naročito su rado slušali Marka, koji im je pričao mnoge zanimive i korisne stvari, ali, na čudo, o sebi i o svojoj prošlosti nije nikada nikome ništa kazivao. Kad bi ga neko o tome zapitao, njegovo bi lice poprimilo tužan izraz, a on bi razgovor skrenuo naglo na drugo.

Markova žena i Anka dolazile su u selo jedino po poslu, da kupe u dućanu kakvu potrebnu stvar, a za čudo, što nije u ciganskom običaju, nedjeljom su dolazile na misu. U koliko su dolazile u dodir s domaćim ženama bile su vanredno ugodne i razgovorljive. Ženama iz sela nisu bile mrske, no, nikako uza sve to nisu mogle zaboraviti da su one Ciganke, a kako je poznato, niko ne bi našim dobrim, i inače bogobojaznim, ženicama utuvio u glavu, da su i Cigani ljudi.

Naročito su seoske djevojke nekako čudno gledale Anku. Anka je zato bila dugo tužna, nije se mogla u Plešivcu snaći. Mlade su je seljanke, kad je ispred njih prolazila, s nekom zavidnošću promatrale. Anka je bila lijepa. No, osim toga Anka je u njihovom pogledu čitala: «Gle Ciganke!» Bila je za to nerazpoložena i snuždena. No, ne za dugo. —

Njoj se je nešto dogodilo. U njezinom srcu i u njezinoj duši, cvala je jedna radost. Ona je najedanput zaplivala sva u jedan san, iznad svega svijeta, van iz svog života, i nije je bilo stalo, da je na njoj pečat njezinog ciganskog porijekla. Ona je najednput postala sretna, sretna. Da vam pričam...

(Nastavit će se).

Ali mi vani ne pustimo se pod noge, kar pali i propali. Borba na život i rt... U zadnje doba stali u gradu nositi ne naočare, čak i po noći ih nose. Sad nas vanjšćake uhvatili za grlo! Sad će atko poznati, tko je iz grada, a tko iz ;a; tko je civilizovan i sin kulturnog roda, a tko sin prostog seljaka, inferiorg naroda. Svakako crne naočare valja atko da poštuje, svatko valja da se pred ima otkriva i pozdravlja.

Ali mi seljaci i seljakinje ne popuštamo ko lako. Ne ćemo. Sada «študiramo» kaćemo i mi doći do crnih naočara. I doćemo ih. Hoćemo, vidit ćete!

Grad je počeo sa biciklima, imamo ih mi vani. I te koliko! Šetamo se s njima nedjelje. Koja ljepota i zabava!! Dosti cikla ima naše junačko selo Žukvari. li tamo su napredni, moderni! (Ne svi, akako.)

I tako ga mi vanjšćaki «fikevamo» granom. Mi smo već bez kapa i klobuka, a se vide naše kose. Oh, kako su lijepe! ržimo ih duge i kovrčamo ih (ricamo) oplim škarama. Muški smo, a ne ženske; išta za to, jer što je lijepo — lijepo je, a ada sve moderno.

A paličice u rukama? Jok, palica nije ikakav privilegij samo nekih odabranih judi. Ne pustimo se potući. Ispočetka smo mi vani počeli nositi komad šumskog drva a palicu. Već nam se to čini nelijepo, a sada ovaj i onaj gospodićić iz sela nosi u gradu kupljenu palicu.

A naše djevojke i djevojčice još su jače i ratobornije od nas muškaraca. One su u prvim redovima u četi što se bori protiv «grada»... Svakog blagdana posebno novo odijelo. Razumije se, to mora da bude! Kroj — najnoviji. Kratke suknje do kojena, dekolte... Cipelice njihove lake kao perce; a čarape mesnate boje. Sve prozirno. A tko da ih ne zavoli? A tko da ih ne gleda i da se ne divi njihovoj inteligenciji, naprednosti i civilizaciji?!

Ali to je vrag, da se «ne će» da udavaju, dotično mladići ne će da ih žene. Boje se troška. Suša je. Nema krumpira i zelja ni kruha. Žena košta. Moderna žena previše stoji... Bolje je ne ženiti se. A djevojke doma stoje neudate. Strašno! Mora i ona dobiti dragoga i muža. Daje se još većma na luksus, na raskoš. Hoće da obmami i namami muškarca lijepim ruhom. Ali sve što više troše na odijevanje, manje ima — poklonika i prosaca. To je mala «smola» za djevojke i nezahvalnost sa strane muškaraca. Ali one, ženske naše, ne popuštaju. Da li će pobjediti?

Razumije se, i mi, sinovi i kćerke sela i polja, plešemo. Plešemo moderno, na gradsku. Bravo! Mi se borimo proti gradu.

Iz grada primamo sve lijepo, novo, moderno. Dobivamo iz grada i još štošta drugo. Ali o tomu ne ću da govorim. Sram me je. Ne znam, da li bi se sramovali naši mladi ljudi? Ipak — ne ću govoriti! Naši stari nisu tako živili. Dabome da nisu! Ali štošta nelijepa, dapače ružna i grješna — plod je mode. Moda je grijeh u koječem. Mi na selu napredujemo. Mi smo dakle gospoda, dakako siromašna gospoda. To se ne da tajiti... Pod lijepim odijelom prazan je želudac i prazan džep; a i naše «gospodske» kuće prazne su. «Gospodski» domovi padaju i dolaze na bubanj. I »gospoda» bivaju prosjaci...

Tako svršava u nas borba sela protiv grada. U toj borbi i natjecanju pada seljak. To je naravno. Seljak - gospodin mora pasti.

Dnevne vijesti

Razvodnjivanje mošta.

Suša je ove godine jako djelovala i na grožđje. Opaža se, da je u mnogim krajevima Istre grožđje takvo, da se od njega dobiva previše gust mošt. To je krivo, da se vrijenje ne može razvijati kako treba. Razumije se, da to utječe znatno na kakvoću vina. Bez urednog i pravilnog vrijenja nema ni dobrog vina. — Ministarstvo za narodno gospodarstvo uvažilo je ovu činjenicu, te je dozvolilo, da se ovogodišnji mošt smije vodniti, ali se ne smije kod toga prekoračiti granice. Razvodnjeni mošt mora dati vino, koje će po svojim sastojinama potpuno odgovarati normalnom lokalnom vinu.

Zaštita životinja.

Federacija svih talijanskih društava za zaštitu životinja predala je on. Mussolinu jednu spomenicu, u kojoj se ističe okrutno postupanje mesara s blagom, koje je odredjeno za klanje. On. Mussolini je na temelju te spomenice razaslao svim prefektima okružnicu, kojom naredjuje najstroži nadzor nad postupkom sa životinjama.

Po novim naredbama mesari ne smiju životinje, koje su bolesne ili ranjene tjerati na klaonicu, nego ih moraju voziti. Takve životinje moraju se čim prije zaklati, da odviše ne pate. — Janjci i male životinje ne smiju se vezivati, kako je bio do sada običaj, s nogama čvrsto stisnutim i gotovo prelomljenim, nego se to mora činiti nježnije da blago ne trpi. Kod prevoza treba paziti, da blagu ne visi glava iz voza, kako to redovito biva. — Mesari običavaju blago prije klanja puštati vezano u blatu ili na vlažnim mjestima i po koji dan. To je od sada zabranjeno. Nadzor će biti strog, a prekršitelji biti će strogo kažnjavani.

Za trgovce.

U posljednje vrijeme financa je denuncirala više istarskih trgovaca, jer nisu u redu držali izdane i primljene fakture. Sve fakture moraju po zakonu biti taksirane, a osim toga moraju biti označene rednim brojevima, kako one izdane, tako i one primljene. Onaj trgovac, koji ne bi svoje fakture numerirao, može biti kažnjen globom od 10 lira za svaku nenumeriranu fakturu.

Pregledba istarskih historijskih spomenika

Zadnjih dana septembra došla je u Istru iz Rima jedna komisija, koja je obišla nekoje istarske gradove i pregledala razne historijske spomenike, muzeje i starine. Komisija se je najviše zadržala u Poreču i u Puli. Pregledane su osobito crkve, kao na primjer porečka glavna crkva, te puljski dom, koji se još popravlja, jer je bio požarom uništen g. 1923.

Jedna eskadra mornarice u Puli

Prošle sedmice došla je u puljsku luku jedna eskadra ratne mornarice, koja je sastavljena od dvije veće krstarice «R. N. Andrea Doria» i «Dante Alighieri», šest manjih jedinica i četiri podmornice. Eskadri zapovjeda admiral Belleni. Na jednoj ladji zapovjednik je Savojski Princ Aimone Duca di Spoleto. Eskadra se je u Puli zadržala par dana.

U Balama kane ustanoviti jednu zadrugu

Dne 26. o. mj. održana je u Balama jedna skupština, na kojoj je podeštat sakupljenim seljacima predložio osnivanje jedne poljodjelske zadruge. Izgleda, da je tamošnje pučanstvo za to zaneseno, pa bi se zadruga imala doskora ustanoviti. Zadruga bi se bavila i svim posujilničkim poslovima.

Jedan važan govor on. Mussolinija

Dne 9. o. mj. biti će u Rimu otvorena velika žitna izložba. Tom će prilikom on. Mussolini održati jedan veliki i važan govor o poljedjelstvu. Taj će se govor čuti radijem po svoj državi. U Puli će poljodjelci iz okolice moći govor čuti na više mjesta, koja će im označiti podeštati ili općinski delegati.

Nj. E. Italo Balbo u Puli

Prošle sedmice slavilo se je u Puli jedno vjenčanje, kojemu je kao kum prisustvovao generalisimus milicije Italo Balbo, podsekretar u ministarstvu aeronautike i kvadriumvir iz pohoda na Rim. On je došao u Pulu aeroplanom. Prije nego je ostavio grad predana mu je u ime istarskih fašista jedna zlatna spomen-medalja.

Red vožnje istarskih željeznica

Upozoravamo naše čitatelje, da je od 1. oktobra red vožnje istarskih željeznica znatno promjenjen. Na četvrtoj stranici našega lista donašamo novi red vožnje.

Otpušteni učitelji i penzija

Javljaju iz Rima, da je pitanje penzije za učitelje pučkih škola, koji su otpušteni zbog nedovoljnog poznavanja talijanskog jezika, u toku dobrog riješenja. Ministarstvo prosvjete je dogovorno s ministarstvom financija izradilo nacrt zakonskoga projekta, koji će biti doskora predložen ministarskom savjetu na odobrenje.

Provizorna obustava «Novica»

Posljednji broj tršćanskog slovenačkog tjednika «Novice» bio je uzapćen. Po uzapti poslao je g. prefekt «Novicama» kr. dekret, kojim uzimlje pravo odgovornosti dosadanjem odgovornom uredniku lista g. Janku Runtiću. Novice su sada bez odgovornog urednika, te moraju vlastima predložiti novoga. Dok vlasti novog odgovornog urednika ne priznaju «Novice» ne smiju izlaziti.

Cijene grožđja u Istri

U Novigradu: malvazija po 80—100 lira kvintal.

U Rovinju: bijelo obično grožđje po 100 lira kv., teran po 105 lira kv., muškat po 108 lira kvintal.

U Vodnjanu: crno obično grožđje po 120 lira kvintal.

U Piranu: crno obično grožđje po 120—130 lira kvintal.

Otače se mlado vino...

Da je alkohol jedno neizmjerno zlo, nije izmišljeno danas. I najstarija povjest viče na vino. Da se vidi kako su stari narodi i razni veliki ljudi iz najstarijih vremena mislili o vinu, iznijet ćemo par primjera, na razmišljanje našoj vinskoj braći, sada, kad se mlado vino otače.

Stari Špartanci znali su veoma lijepo uzgajati dušu i čovječji ponos svoje djece. Osobito su pazili, da kod djece uzgoje osjećaj kriježposti. Željeli su već za rana naučiti djecu, da se čuvaju svih ružnih i gadnih strasti, koje ponizuju dostojanstvo čovjeka, koji je najsavršeniji stvor na zemlji.

Da u mlada srca svoje djece usade mržnju do pijanstva, da bi se što bolje ta djeca čuvala opojnih pića — pokazivali su ti stari uzorni Špartanci svojoj djeci pijanoga čovjeka. Nedostojno stanje, u kojem se pijani čovjek nalazi i prizor, koji pobudjuje sažaljenje za pijanoga bjednika — ostavljali su u djeci nešto, što ih je za cijeli život čuvalo od gadne strasti pića. Opće je poznato, da je kod starih naroda bila umjerenost u piću bolje poštovana nego li danas u novo doba civilizacije. Stari su Grci smatrali poluživotinjom čovjeka, koji je pio vino bez vode. A što bi rekli današnjim našim rakijašima, koji piju živi alkohol kao vodu, i koji se uvijek tuže, kako ova ili ona vrst rakije nije dovoljno jaka.

Veliki mudrac Aristotel napisao je: «Prva čaša vina, koju si popio služi ti za zdravlje, druga te razveseljuje, daje ti dobru volju i odstranjuje teška misli, treća čaša te omamljuje i uzimlje ti uopće misli — a četvrta te čaša osamoćuje.» Osramoćeni čovjek! Nije li teško gledati čovjeka, koji je izgubio svaki ponos, svako dostojanstvo? Kada je izgubio onu vlast koja se zove čovječja čast?! Kada je izgubio dobro ime, o kojemu Sv. Pismo kaže, da je najveće bogatstvo!?

Grčki filozof Sokrat rekao je: «Čini mi se, da se s ljudima dogadja ono isto, što i s bilinama. Biline ne mogu rasti uspravno i nemogu uspjevati, ako su previše namočene. Ako imaju samo onoliko vlage, koliko im je potrebno, rastu u vis, cvatu i donašaju plod. Vjetar ih ne može oboriti. Takvi su i ljudi. Kada pijemo preko mjero — naše se tijelo ljulja. A i naša se duša ljulja. Ne možemo govoriti, ni disati i ne možemo hodati.» — Da, tako je. A sve ono drugo što iza toga slijedi — nije htio Sokrat spomenuti — jer mu je izgledalo preružno i strašno.

Naučenjak Pitagora je svojim učenicima vino potpuno zabranjivao piti, jer je vino kako je on govorio «neprijatelj mudrosti», a veoma često dovede do ludosti i najpametnijeg čovjeka.

Stari Rimljani, dok su držali do kriježposti i kriježposnoga života, nisu primali u nikakvu državnu službu čovjeka, koji je samo jedanput bio pijan.

Sve nam to dokazuje, kako su već stari narodi držali nečasnim i nedostojnim čovjeka, koji se je opijao i koji nije bio ponosan, da je čovjek.

Sveto Pismo puno je veoma lijepih izreka o svemu, pa tako i o vinu i o pijanstvu, o toj gadnoj strasti, koja pomori svake godine milijune ljudi, koja nanaša toliko zla čovječanstvu.

Sv. Ivan Zlatousti kaže: «Koliko je bolji od pijanca magarac, i koliko je bolji pas! Oni znadu što im je kod jela i pila dosta, ne prekoračuju nikada odredjene granice.»

Sv. Augustin piše: «Neumjerenost je mati svih strasti, vrelo sveg zla, poremećenje mozga i razuma, potpuno uništenje duše i tijela, propast čovjeka.»

Sv. Pavao kaže u jednoj svojoj poslanici: «Ako je onaj, koji se nazivlje Vašim bratom nečist i lakom, ako psuje i ako je pijanac, ne družite se s njime.»

Sv. Pismo pita: «Komu je gore? Onome, koji ima kavgu u kući? Ko padne u jamu? Ko ima rane? Ko je slijep? Ili onome, koji kod vina sjedi i marljivo čaše ispija? O njemu je doista najgore!»

Već su stari Rimljani rekli jednu istinu: «Pijanac se nikad ne popravlja!» A i kod nas je poznata poslovica: «Pijanac se preobrne, samo kad se u jamu zvrne» — a nikako drugačije. Ima u tim riječima istine, koju neka zapamte oni najmladji naši, koji su se počeli zanašati za slatkom vinskom kapljicom. Još su na dobi, da stanu na pravi put — dok nije prekasno.

Na svaki način je mnogo lakše čovjeka očuvati prije nego li je zabrazdio, nego li ga skrenuti na dobru stazu iza kako je pijanac u pravome smislu riječi. Treba zato čuvati djecu. — Djecu moramo dizati i braniti od propasti, u koju ih može alkohol baciti.

Naraštaj — to je naša nada. — A možemo se nadati dobrome od toga naraštaja jedino ako je odgojen, krepak i krepostan. Ako je razuman i — trijezan.

Kod nas se mnogo pije. Pije se i pijančuje. Seljak baca sam sebe pod noge. Uništava svoje zdravlje; svoje imanje i svoju čast. I djeca, novi naraštaj povadja se nažalost za svojim starijima. Jedna veoma žalosna činjenica je to, kojoj moramo naput stati. Svaki onaj, ko samo jednu dušu dovede na pravi put, ko otme samo jednu obitelj od propasti u koju pijanstvo vodi — učiniti će dobro djelo — čovjeku, obitelji i narodu.

Općine i doprinosi državi za škole

«Gazzetta Ufficiale» od 30. septembra donaša kr. dekret, kojim se odredjuje koliko će doprinašati pojedine općine tršćanske, furlanske i istarske pokrajine državnoj blagajni za škole. Za vrijeme od 1. julija 1924. do 31. decembra 1928. spomenute će općine doprinijeti 800 lira godišnje za svaku učiteljsku silu.

Nove odredbe glede škola za primalje

Službeni list «Gazzeta Ufficiale» od 23. o. mj. donijela je zakonski dekret, kojim se definitivno uredjuju škole za primalje ili babice. Po novim odredbama moći će se u školu za primalje upisati samo one žene, koje su navršile toliko škole, da bi se mogle upisati u 4. razred gimnazije, u viši tečaj tehničkoga zavoda ili učiteljišta ili u znanstveni licej. Žene, koje nemaju dovoljno škola moći će biti primljene, ali samo ako prije polože potrebne ispite. Tečaj će od sada trajati 3 godine. Osim toga moći će se poslije 3 godine polaziti jedan tečaj za praksu. U nove škole moći će se upisati i babice, koje su već diplomirane.

U Puli je ustanovljena jedna nova banka

Pred par dana otvorena je u Puli jedna nova banka pod imenom «Istituto del Piccolo Credito». Ta će se banka baviti u glavnom davanjem manjih zajmova, na kraći rok, činovnicima, radnicima itd.

Razno

Nemir zemaljske kore. — Od početka ove gradjanske godine potresi, poplave, strahovite bure i gromovi neprestano upućuju na to, kako je nesiguran ljudski život na ovom malom planetu.

U mjesecu januaru bili su potresi u Japanu, Meksiku, u Južnoj Francuskoj, Portugalu i na istočnoj obali Engleske. U februaru prošao je silni tornado (vjetar) Sjedinjenim Državama, a bilo je i potresnih premećenja u Kamčatki, Šangaju, Kaliforniji, Centralnoj Evropi. U martu bio je strahovit potres u Japanu, kod kojeg je uništeno 33.000 života, a na hiljade teško je povrijedjenih. U aprilu zadesio je potres Južnu Ameriku, Filipine, Novu Zelandiju, a u maju slijedio je potres u Kitaju, pa podzemni udarci u Krimu i na istočnoj obali Sjedinjenih Država, čiji krajevi su osim toga opustošeni golemom poplavom Mississipija. Prošlog mjeseca bio je prolom oblaka u Saskoj, a nekoliko dana zatim veliki potres u Palestini. Ovog mjeseca ima na raznim krajevima svijeta toliko vremenskih nepogoda, potresa itd., da je teško sve i popisati.

Oluje, potresi i prolomi oblaka. — U Kanadi bjesni teška oluja. Veliki djelovi su preplavljeni. Željeznički nasipi su probiveni od vode, tako da su željezničke veze na mnogim mjestima prekinute.

Istodobno javljaju se česti potresi. Pučanstvo, navlastito ono iz gradova, vrlo je uznemireno.

Na obalama Crnoga mora teške oluje i prolomi oblaka poplavili su čitav niz kuća, u području velikih industrijskih gradova Batuma i Bakua. Ovo je najteža katastrofa u tom kraju u posljednjih 100 godina. Do sada je ustanovljeno, da su bezbrojne obitelji poginule u kućama, koje su porušene od valova.

Potresi na morskom dnu. — Sa Krima javljaju o teškim potresima, osobito o podmorskim izmedju Sevastopolja i rta Lukula. Nad površinom mora javili su se plameni stupovi. Radi se očito o silnom spuštanju morskog dna, praćenom od vulkaničkih pojava. Uopće posljednjih dana u okolici Crnog mora osjećaju se jaki potresi. U Jalti, gdje je potres bio osobito žestok, imade i ljudskih žrtava, jer se srušilo nekoliko kuća. Udarci potresa još se uvijek nastavljaju, pa je pučanstvo u velikom strahu i bježi iz područja potresa.

Poljska u brojevima. — Objavljeni su najnoviji statistički podatci o sadašnjem stanju Poljske republike. Prema tim podatcima državni teritorij Poljske iznosi 338.238 četvornih kilometara. Poljska republika ima 27,192.000 stanovnika. Broj stanovnika na četvorni kilometar iznosi 78 osoba. Od sto osoba je 48 muškaraca i 52 žene. Škola najraznijih tipova ima Poljska 27.400. Stanovništvo se zanima 65% zemljoradnjom, 14 posto industrijom i rudarstvom, 8 posto trgovinom i saobraćajem, 13 posto činovničkim radom. Narodni imetak dostiže 88 milijardi 410,000.000 zł. franaka. Za vrijeme rata poništeno je u Poljskoj 1,475.000 zgrada. Zemlje je do sada razdijeljeno 375.000 hektara. Administrativno dijeli se republika na 15 vojvodina, 277 okruga, 611 gradova i 12.622 sela.

Iz Kemalove Turske. — Kako javljaju iz Carigrada, Kemal-paša je upravio manifest na narod, u kojem manifestu traži potvrdu po njemu imenovanih kandidata za budući parlamenat. Lista po njemu imenovanih zastupnika isključuje sve zastupnike prošlog parlamenta, koji su bi[li] protiv njega. Ovim svojim činom Kemal-paša je izbore učinio koliko i su[vi]šnima.

Socijalno osiguranje u Francuskoj. — Nakon više godina borbe i agitacije u francuskom senatu konačno je nedavno usvojen jedan zakonski predlog koji predvidja osiguranje za slučaj bolesti, nesposobnosti ili iznemoglosti uslijed starosti. Osiguranje je prisilno za sve neoženjene radnike u dobi izmedju 16 i 60 godine, bili oni domaći ili stranci, ako njihova zarada ne nadmašuje 15.000 franaka godišnje. Za oženjene radnike zakonski predlog ima takodjer naročite uredbe.

Obvezno osiguranje u Danskoj. — U budućem zasjedanju parlamenta danska će vlada podnijeti zakonski predlog, po kojem se u buduće moraju osigurati svi danski gradjani bez razlike. Po ovom zakonu morati će se osigurati, čim on stupi na snagu, svi gradjani, koji nijesu navršili 40 godina. Osigurnina će iznašati dvije danske krune mjesečno. Država će na ovaj način biti oslobodjena od plaćanja mirovina i moći će se taj novac upotrebiti za druge državne potrebe osobito u socijalne svrhe.

Kažu, da se je bugarski kralj Boris zaručio. — Novine su već više puta pisale, da bugarski kralj Boris putuje Evropom s ciljom, da Bugarskoj nadje kraljicu. On je naime još mladić. Pisalo se je dapače, da se namjerava ženiti s princezom Giovanom, kćerkom Nj. V. Kralja Viktora Emanuela. Prema zadnjim vijestima kralj Boris si je već našao zaručnicu. On se je zaručio, dok je putovao srednjom Evropom, s jednom princezom, kojoj se još nezna imena, jer ni kralj Boris ni bugarski diplomate ne će, da se u tom pogledu točnije izjasne.

Trocki nije više u odboru komunističke stranke. — Prema vijestima iz Moskve Trocki je morao istupiti iz izvršujućega odbora komunističke stranke. On se nije slagao s metodama stranke, podupirao je protivnike stranke i propagirao protiv strankinih prvaka.

Amerikanske aeroplanske nesreće. — Sjedinjene države su poznate radi velikog broja automobilskih nezgoda, ali one nose rekord i u aeroplanskim nezgodama. Tome prvenstvu niko ne zavidja, jer to prvenstvo vrlo mnogo košta. Tako je nedavno u jedan sam dan zabilježeno do 17 aeroplanskih nesreća. Od tih je najveća ona aerodromu u Hedelfieldu kod New-Jerseya, kad se je iz visine od nekoliko stotina metara srušio jedan Fokkerov putnički aeroplan. To je možda do sada jedna od najtežih aeroplanskih nesreća, kod koje je postradalo 12 osoba, a od tih su osmorica ostala na mjestu mrtva i grozno razmrcvarena, dok su četvorica smrtno ranjena. Nesreća se je dogodila uslijed toga, što su piloti iz pohlepe za dobitkom uzeli dvojicu putnika više, te je uslijed toga motor bio nesposoban, da izdrži, i aparat se je srušio u prisutnosti od velikog mnoštva ljudi, koji su čuli strašno zapomaganje unesrećenih, koje je teškom mukom uspjelo izvući ispod aparata.

Smrt bezrukog slikara. — Nedavno je u Engleskoj umro slikar Bertram Hiles, koji je kao 8-godišnji dječak nastradao prigodom jedne željezničke nesreće, tako da su mu se morale odrezati obje ruke. To je bilo tim žalosnije, što je dječak već onda pokazivao veliki talenat za slikarstvo. Medjutim on nije očajavao, već je počeo da slika držeći kist medju prstima noge. Malo po malo on se je sve više usavršavao, tako da mu je noga postala isto tako spretna kao ruka. Svršio je umjetničku školu i mnoge njegove slike dobile su na izložbama prvu nagradu.

Ministar nogometaš. — U nedjelju je u Budimpešti odigrana nogometna utakmica, na kojoj je kao «centerhalf» pobjedničkog kluba igrao i grof Aleksandar Festetich, bivši madžarski ministar domobranstva. On je taj klub i osnovao.

Princ otišao u samostan. — Princ Emanuel Thurn Taxis stupio je u benediktinski samostan u Vürtembergu. Princ je poklonio sav svoj imetak tome samostanu.

Sa jednoga kongresa u Pragu. — U Pragu je održan peti kongres Medjunarodne Lige, koja vodi akciju protiv duhana. Ova Liga osnovana je pred 25 godina i imade danas već svoje ogranke i u Sjed. Državama te skoro po svim evropskim državama, a najjača je u skandinavskim zemljama. U govorima, koji su izrečeni tokom ovogodišnjeg kongresa, navedeni su i opet brojni razlozi u obranu protu-duhanskog stanovišta Lige. Medju ostalim navodi se silno razbacivanje novca na duhan i alkohol, koji naporedo idu, a koji novac bi se mogao daleko korisnije upotrebiti u narodnom gospodarstvu. U samoj Čehoslovačkoj, rekao je jedan od govornika, potrošeno je tokom 1925. dva bilijuna kruna na duhan i sedam bilijuna kruna na alkohol, dakle ukupno devet bilijuna kruna, što bi dostajalo za izgradnju 52.000 kuća za narod.

Rod maslina u Dalmaciji. — Radi suhog ljeta i s nestašice kiše ovogodišnji rod maslina mnogo će podbaciti. U mnogim mjestima, koja se bave maslinarstvom, jedva da će pučanstvo imati toliko ulja koliko mu je potrebno za vlastitu porabu. Slab rod masline pokazuje se u cijeloj sjevernoj Dalmaciji, kako u primorju, tako i po otocima.

Korisne ptice. — Sjenica potrati na dan stotine gusjenica, zato bi valjalo štititi te ptice, postavljati im umjetna gnijezda, da ih se što više izleže. — Slavulj je u vječnoj borbi sa ličinkama i mravima, radi toga treba čuvati njegova gnijezda te mu postavljati vode u vrtovima i nasadima. — Kos je marljiv pomagač vrtlaru, jer od ranoga proljeća do kasne jeseni čisti vrt od puževa svake vrsti; on satire skakavce i druge zareznike. — Pjenica (muharica) jede muhe, hrušte i pužiće. — Lastavica koristi stajama, gdje se gnijezdi te utamanjuje dosadne muhe. — Crvenorepka (žutovaljka) ulovi u jednoj uri do 600 muha. — Ševa tamani mrave, crviće, cvrčke i skakavce. — Drozd je neophodno potreban u borbi protiv skakavcu. — Prepelica utamanjuje gujavice (gliste) po polju. — Pliska (vrtorepka) tamani crve, koji podgrizaju žito. — Palčić utamani na dan do 600 zareznika.

RED UKRCAVANJA KOD RAZNIH TRŠĆANSKIH PAROBRODARSKIH DRUŠTAVA.

5. oktobra 1927.

Opći red (Turno generale): Mornari (—) 244; mladići palube I. (3) 28; mladići palube II. (—) 29; mali palube (1) 21; fogišti (—) 227; ugljenari (2) 94; mladići sobari (—) 2; mali sobari (17) 1; mladići kuhari (—) 17; mali kuhari (3) 29.

Lloyd Triestino: — Mornari 155; mladići palube I. 71; mladići palube II. 66; mali palube 7; fogišti 242; ugljenari 136; mali stroja 183.

Cosulich Nord: — Mornari (3) 70; mladići palube 53; mali palube 30; ingrassatori 19; fogišti 22; fogišti nafte (3) 25; ugljenari 14; mladići stroja 22; mladići sobari 101; mali sobari 44; mladići kuhari (1) 40; kuharski naučnici (2) 11; mali kuhinje 16.

Cosulich Sud: — Mornari (8) 88; mladići palube 30; mali palube (1) 44; ingrassatori 24; fogišti 23; fogišti nafte 31; ugljenari (1) 33; mali stroja 22.

Navig. Libera Triestina: — Mornari 10; mladići palube 1; mali palube (10) 1; ingrassatori (1) 8; fogišti 33; ugljenari (1) 13; naučnik I. 8; naučnik II. 10; mali sobari (5) 7; mladići kuhinje 2; mali kuhinje (2) 25.

Tripcovich: — Mornari 7; mladići palube 13; mali palube 9; fogišti 52; ugljenari 19.

Gerolimich: — Mornari 35; mladići palube (1) 17; mali palube 8; fogišti 57; ugljenari 32.

Martinolich: — Mornari 6; mladići palube 2; mali palube 1; fogišti 1; ugljenari 1.

BURZA.

Dne 5. oktobra 1927. moglo se je na tršćanski burzi kupiti ili prodati:

1 engl. liru šterlinu za tal. lira 88.60 do 89.20; 1 dolar za lira 18 do 18.30; 100 austrijskih šilina za lira 245 do 265; 100 dinara za lira 31.60 do 32.60; 100 českih kruna za lira 54 do 54.50; 100 franc. franaka za lira 71 do 72.

IZ UREDNIŠTVA.

Ispravak. — U posljednjem broju našeg lista donijeli smo u rubrici «Politički pregled» noticu o sadanjem sastavu jugoslovenske vlade. Navadjajuć pojedine ministre pomutnjom smo izostavili ministra vanjskih poslova Voju Marinkovića (demokrata), te ministra prosvjete Kostu Kumanudija (demokrata).

Nasljednik B. Gračišće: — Vi se tužite da Vam dopise ne uvrštavamo. Mi Vam pak javljamo, da u zadnje vrijeme (bit će već pol godine) iz Gračišćine nismo primili nikakvog dopisa. Bilo nam je malo i čudno. Mi Vam rado, primljene dopise objavljujemo. Razumije se, ako su napisani prema našim prilikama. Uzmite ovo u obzir, pa se javite. — Zdravo!

Izdavač, direktor i odgovorni urednik:
IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU

Važno za sve!

U našoj nakladi i na našem jeziku izišla je pred par dana knjižica, koja sadržava nove zakone o javnoj sigurnosti, o zaštiti države te o posebnom tribunalu. Ovi se zakoni točno prevedeni po talijanskom službenom tekstu. Ti su zakoni za svakoga državljanina izvanredno važni, a to je baš ponukalo redakciju, da ih izda u jednoj knjižici. U tim su zakonima sadržane odredbe za sve moguće prilike i neprilike. (N. pr. za licence, oštarije, trgovine, opomene, konfinacije, procesije, skupštine, sastanke, društva, zavode, požare, oružje, nezgode, putnice, strance, oglase, radnike, poduzetnike, seljake, agencije, tiskare itd.)

Knjižica je neophodno potreban suputnik za svakoga državljanina, koji želi živjeti u skladu s državnim vlastima. Ona ga upućuje u sve dužnosti i sva prava u pogledu javnih oblasti; kvesture i karabinijera. Svi dosada tu i tamo raštrkani teksti o javnoj sigurnosti unificirani su u ovom novom zakonu za javnu sigurnost.

Knjižica ima 120 stranica, a stoji samo 1 liru. Poštarinom, u kuću dopremljena, 1.20 lira. Za inozemstvo lira 1.50.

Novac treba unapred poslati, makar i poštanskim markama.

Prodaje se u upravi «Istarske Riječi», u tiskari «Edinost» i u knjižari Stoka, Trst, via Milano 37.

Širite „Istarsku Riječ"!

RED VOŽNJE

Važi od 1. julija do 30. septembra 1927.

Željeznička pruga Trieste-Campomarzio—Pola (Trst—Pula i obratno)

putnički (Iz Rovinja)	putnički	mješoviti (Iz Rovinja)	brzi	mješoviti (Iz Cerovlja do Kanfanara samo III razred osim nedjelje)	putnički	odlazak	STANICE	dolazak	putnički	mješoviti (u Rovinj)	mješoviti (Iz Kanfanara do Cerovlja samo III razred osim nedjelje)	brzi	putnički	putnički (u Rovinj)
	5.25	12.25	13.—		19.15		Trieste-Campomarzio (Sv. Andž.)		9.36	7.35		15.58	21.15	
	5.40	12.40			19.30		S. Anna di Trieste (Sv. Ana)		9.23	7.22		15.45	21.—	
	5.53	12.54			19.43		S. Giuseppe della Chiusa (Ricmanje)		9.11	7.10			20.48	
	5.59	13.02			19.49		S. Antonio-Mocco (Boršt)		9.07	7.06		15.31	20.44	
	6.14	13.17			20.04		S. Elia (Draga)		8.53	6.52		15.17	20.30	
	6.27	13.50	13.53		20.17	dol.	Erpelle-Cosina (Herpelje-Kozina)	odl.	8.41	6.40		15.05	20.18	
	6.35		13.58		20.27	odl.		dol.	8.35				20.10	
	6.42				20.34		Bresenza del Taiano (Prešnica)		8.28				20.03	
	6.49		14.11		20.41		Piedimonte del Taiano (Podgorje)		8.20			14.47	19.55	
	7.01				20.53		Sasselo (Zazid)		8.11				19.46	
	7.09		14.30		21.01		Acquaviva-Valmorasa (Rakitovac)		7.59			14.29	19.33	
	7.20		14.39		21.11		Pinguente (Buzet)		7.42			14.12	19.15	
	7.31		14.47		21.20		Rozzo (Roč)		7.33			14.03	19.05	
	7.46		15.—		21.33		Castel Lupogliano (Lupoglava)		7.21			13.52	18.53	
	7.55				21.43		Colmo (Hum)		7.06				18.37	
	8.04				21.52		Borutto (Borut)		6.57				18.28	
	8.18		15.27	17.15	22.08		Cerreto istriano (Cerovlje)		6.48		11.31	13.26	18.19	
	8.24				22.14		Novacco (Novaki)		6.35				18.06	
	8.33		15.39	18.46	22.23		Pisino (Pazin)		6.27		11.17	13.09	17.58	
	8.47				22.38		Caschi (Heki)		6.16				17.43	
	8.55		15.58	19.14	22.46		S. Pietro in Selve (Sv. Petar u Šumi)		6.07		9.49	12.53	17.34	
	9.04				22.55		Gimino (Žminj)		5.57				17.24	
5.55	9.13	14.45	16.12	19.50	23.03		Canfanaro (Kanfanar)		5.49	9.13	9.30	12.38	17.16	18.48
6.03	9.20	14.54		19.58	23.10		Smogliani-Carmedo (Smoljani)		5.41	9.06			17.07	18.41
6.11	9.26	15.03		20.07	23.16		Sanvincenti (Sv. Vincenat)		5.34	8.58			17.00	18.35
6.20	9.33			20.16	23.23		Zabroni-Roveria (Cabronići)		5.28	8.50			16.54	18.25
6.37	9.46	15.44	16.38	20.32	23.35		Dignano (Vodnjan)		5.13	8.33		12.12	16.40	18.05
6.46	9.54	15.54		20.41	23.43		Gallesano (Galižana)		5.05	8.19			16.29	17.54
7.—	10.06	16.10	16.55	20.55	23.55		Pola (Pula)		4.50	8.00		11.50	16.14	17.35

Željeznička pruga Canfanaro—Rovigno (Kanfanar—Rovinj i obratno)

mješ.	putn.	mješoviti	mješoviti	odlazak	STANICE	dolazak	mješ.	putn.	mješoviti	mješoviti
9.25	12.45	19.40	23.13		Canfanaro (Kanfanar)		5.42	12.32	15.52	22.42
9.45	13.05	20.00	23.33		Sossi (Sošići)		5.24	12.14	15.34	22.22
9.53	13.13	20.07	23.40		Villa di Rovigno (Rovinjsko Selo)		5.16	12.06	15.26	22.13
10.12	13.32	20.26	23.59		Rovigno d' Istria (Rovinj)		4.55	11.45	15.05	21.50

Željeznička pruga Trieste—Parenzo (Trst—Poreč i obratno)

Putnički vlakovi					odlazak	STANICE	dolazak	Putnički vlakovi				
	5.—	9.45	13.55	18.25		Trieste-Campomarzio (Trst-Sv. Andreja)		7.50	12.	19.08	21.16	
	5.22	10.07	14.18	18.48		Trieste-Servola (Trst-Škedenj)		7.28	11.40	18.47	20.54	
	5.46	10.31	14.41	19.11		Muggia (Milje)		7.02	11.14	18.14	20.28	
	5.57	10.42	14.52	19.22		Albaro Vescovà (Škofje)		6.55	11.04	18.03	20.18	
	6.05	10.58	15.01	19.31		Villa Decani (Dekani)		6.43	10.54	17.51	20.09	
	6.28	11.40	15.24	19.55		Capodistria (Kopar)		6.25	10.35	17.30	19.51	
	6.49	12.55	15.45	20.16		Isola d' Istria (Izula)		5.51	10.08	16.40	19.18	
	7.13	13.24	16.09	20.40		Portorose-Pirano (Portorose-Piran)		5.27	9.44	15.09	18.54	
	7.54	14.31	16.51	21.23		Salvore (Savudrija)		4.46	9.03	13.51	18.13	
5.05	8.37	15.03	17.33	21.56		Buie (Buje)		4.15	8.32	13.20	17.42	20.36
5.38	8.58		17.54			Grisignana (Grožnjan)			8.01		17.12	20.15
6.22	9.36		18.31			Portole (Oprtalj)			7.20		16.30	19.52
7.10	10.04		18.59			Bagni S. Stefano-Levade (Livade)			6.57		16.08	19.07
7.35	10.19		19.14			Montona (Motovun)			6.37		15.47	18.40
7.48	10.33		19.26			Caròiba (Karojba)			6.25		15.35	18.18
8.20	10.57		19.52			Visinada (Vižinada)			6.01		15.11	17.54
8.43	11.16		20.11			S. Domenica Villa Sammarco (Labinci)			5.42		14.52	17.21
8.55	11.28		20.18			Visignano (Višnjan)			5.33		14.43	17.08
9.07	11.35		20.30			Villanova (Novavas)			5.20		14.30	16.45
9.25	11.54		20.49			Parenzo (Poreč)			5.—		14.10	16.25

Željeznička pruga Trieste—Fiume (Trst—Rijeka i obratno)

Putnički	Putnički	brzi	putnički	mješoviti	polazak	STANICE	dolazak	brzi	putnički	mješoviti	brzi	putnički
19.30	14.45	9.05	7.30	1.—		Trieste Centrale (Trst južna stanica)		9.30	13.15	16.35	19.10	23.—
20.09	15.24	10.08	8.09	1.37		Aurisina (Nabrežina)		9.05	12.49	15.59	18.41	22.24
		10.30		2.06		Opcina Campagna (Opčina)		8.51		15.45	18.27	22.10
20.52	16.07	10.58	8.52	2.36		Divaccia S. Canziano (Divača)		8.28	12.13	15.18	18.04	21.44
21.32	16.43	11.35	9.32	3.15	dol.	S. Pietro del Carso (Sv. Petar na Kr.)	pol.	8.02	11.46	14.49	17.37	21.15
21.40	16.53	11.47	9.38	5.25	pol.		dol.	7.27	11.26	14.30	17.26	21.05
22.12	17.28	12.19	10.10	6.02		Torrenova-Bisterza (Trnovo-Il. Bistr.)		6.54	10.56	13.45	16.56	20.55
22.31	17.47	12.36	10.31	6.30		Sappiane (Šapjane)		6.28	10.30	13.17	16.30	20.09
22.50	18.06	12.55	10.50	6.54		Giordani (Jurdani)		6.09	10.11	12.56	16.11	19.50
23.07	18.22	13.08	11.07	7.11		Abbazia-Mattuglie (Opatija-Matulji)		5.45	9.55	12.30	15.55	19.34
23.20	18.35	13.20	11.20	7.30		Fiume (Rijeka)		5.20	9.30	11.55	15.30	19.05

Željeznička pruga Divaccia—Erpelle—Cosina (Divača—Herpelje—Kozina i obratno)

mješoviti	mješoviti	mješoviti	odlazak	STANICE	dolazak	mješoviti	putnički	mješoviti
5.58	12.30	19.30		Divaccia S. Canziano (Divača)		9.09	15.43	20.46
6.15	12.52	19.47		Roditti (Rodik)		8.58	15.28	20.36
6.25	13.06	19.57		Erpelle-Cosina (Herpelje-Kozina)		8.45	15.15	20.25

Broj 41 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 13. oktobra 1927. Pojedini broj 25 cent. God. V.

„Istarska Riječ“ izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·—lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku Istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Korporativna država

Ovim člankom odgovaramo na više pisama naših čitatelja.

Već iza prvog našeg članka o korporativnoj državi primili smo od naših čitatelja mnogo pisama i raznih upita o tom predmetu. To je za nas utješljivo. U narodu smo pobudili interes za jedan veliki problem. Taj problem mora, zbog svoje zamašitosti i važnosti, biti poznat i našem istarskom seljaštvu. To je vanredno potrebno.

Napredan seljak, jednako kao i gradjanin svake druge klase, mora da je uporedo s tokom modernog vremena, mora da bezuslovno pozna sve velike socijalne pojave, a naročito one, koje se njega jače tiču; koje utječu na njegov život, na njegov napredak i u kojima je on važan činioc. Jedino, ako jednu socijalnu pojavu pozna, moći će seljak svijesno da je slijedi i da joj se prilagodi na svoju veliku korist. Inače sva dobra, koja socijalni sistemi, pojave i momenti sobom nose prolaze uza nj bezvrijedna, jer su mu nepoznata.

Po dopisima, koje smo primili razabiremo, da naš seljak ne želi ostati zatucan i neupućen u nikojem pogledu. Želi biti upućen, želi poznati i korporativni sistem. Vidimo doduše, da mnogi nisu mogli shvatiti ono što smo u prijašnjim člancima tumačili. Nekoja su naša razlaganja našem običnom seljaku preteška, neshvatljiva. Njegova mala naobrazba ne dozvoljava mu da sve dokuči.

To je donekle i razumljivo, jer naš seljak živi u prilikama koje za prosvjetni napredak nisu najpovoljnije. Provodi svoj život daleko od kulturnih centara, on ima malo dodira sa širim svijetom. Pop, zvonar i općinski sluga, to je njegov svijet. Kad ide u grad, izgubljena je ovca. To je donekle krivo, da naš seljak nije o svemu poučen i da se sve ne shvaća. I ako je bistar nema dovoljno prilike da se naobrazi.

Konačno se radi i o čisto novoj stvari, a mnogi nejasni pojmovi moći će se tek poslije razjasniti.

U ovome članku nastojati ćemo, da opetujemo i da na razne upite rastumačimo nekoje prvotne pojave korporativnog sistema.

Nekoji kažu, da se od svega korporativnog sistema, ako odbijemo sindakate ništa drugo ne vidi. Radi toga treba da ponovimo:

Korporativna se država tekar stvara. I to polagano, ali smišljeno i stalno. Mi se sada nalazimo u prvoj njezinoj fazi. Ta je faza temeljna i najglavnija. Baš u svrhu potpunog provedenja korporativnog ustroja trebalo je prije svega da se sav talijanski narod polagano i točno uvrsti u čvrste sindakate. I to svaki onaj, koji radi i producira. Oni, koji ne rade i ne produciraju dakle oni, koji nisu korisni za državu, uopće se ne uzimlju u obzir, ne važe. Trebalo je dakle najprije inkvadrirati (kako se kaže) kategorije (vrsti) radnika i producenata, posloprimaca i poslodavaca. Treba prije svega, da načela korporativne discipline prodru u krv i svijest tih kategorija.

Bez dobrog temelja ne može se govoriti o dobrom sistemu.

To sindikalno inkvadriranje ili uvrštivanje bit će dovršeno tek koncem ove godine. U suštini svojoj ovo je inkvadriranje zasada samo općeniti popis cijelog pučanstva u ekonomskom pravcu po cijelog državi.

Po tom se popisu jasno vidi, u koje se produktivne grupe i odnosne radničke kategorije razdijeljena država u svojoj cjelini i koliko pojedinaca imade u svakoj kategoriji. Vidi se, da u Italiji ima dvadeset milijuna producenata, a ti su kontrolirani od sindakata, ili direktno, u koliko su upisani u sindakate, ili indirektno, u koliko ti sindakati zastupaju pravovaljano svu kategoriju radnika, t. j. i one radnike, koji nisu upisani.

Ovaj je rad bio golem, a ipak je skoro dovršen u manje od godinu dana.

Sad polagano izlazimo iz sindakalne faze. Dovršeno je popisovanje kategorija i kategorije su juridički sistemirane u sindakate poslodavaca i posloprimaca.

I ući ćemo tako u pravu korporativnu fazu, koju nekoji ne vide. Razumljivo. Do kojih nas definitivnih uredjenja ona vodi, ne znamo. Sam on. Giuseppe Bottai kaže, da je danas još nemoguće učiniti definitivne zaključke, jer sve je samo pitanje prakse.

Ministarstvo za korporacije već je izradilo nacrt za ustanovljenje korporativnih organa (takozvanih korporacija), i to za svaku veliku granu ekonomske radinosti ili djelatnosti po jednu korporaciju.

Svaka velika grana gospodarske djelatnosti talijanskog naroda imat će svoj korportivni organ u ministarstvu za korporacije, a tih korporativnih organa bit će šest: za poljodjelstvo, za trgovinu, za industriju, za kredit, te za pomorski saobraćaj, i za kopneni saobraćaj. Bit će osim toga još jedan organ za slobodne profesijonaliste, kao advokate, inžinire, liječnike, slikare, za radnike uma, itd., koji sami rade i koji nemaju poslodavca.

U tim korporativnim organima ili korporacijama bit će jednako zastupani i sindakati poslodavaca i sindikati posloprimaca iste velike ekonomske grane, po takozvanim konfederacijama. Tih konfederacija ima toliko koliko i korporacija, dakle u svemu šest: za poljodjelstvo, za trgovinu, industriju, za pomorski saobraćaj, za kopneni saobraćaj i za kredit. Te korporacije imaju svoj vrhovni korporativni organ u Consiglio Nazionale delle Corporazioni (Nacijonalno Vijeće za Korporacije). U tom «Consiglio» korporacija vjećati će o velikim i važnim nacijonalnim stvarima koje interesiraju sveukupnu državnu ekonomiju.

Kako vidimo, nestat će razna ministarstva, bar ona, koja danas odgovaraju novim korporacijama, a nestat će logički i parlamenat, jer što da radi poslije svega toga parlamenat i koju funkciju da vrši?

Kad budu korporacije definitivno uredjene, moći ćemo tek reći, da korporativna država stupa u funkciju.

Evo toliko odgovaramo na nekoja pisma boljeg razumijevanja radi. A ko ima nešto strpljivosti, taj će nas pratiti u seriji članaka, koje ćemo nastaviti u budućim brojevima, kako smo obećali.

Veliki govor on. Mussolinija poljodjelcima

prilikom otvorenja Prve žitne izložbe u Rimu

Prošle nedjelje 9. o. mj. svečano je u Rimu otvorena Prva žitna izložba. Priprema za tu izložbu, koja je organizirana i otvorena s ciljevima žitne bitke, vršile su se već dugo vremena. Pred nekoliko mjeseci već su novine o velikom značenju te velike impozantne izložbe pisale. Na toj su izložbi izloženi najljepši uzorci talijanskog žita, koje je urodilo ove godine u raznim krajevima Italije na poljima poljodjelaca, koji u skladu s velikom žitnom bitkom obradjuju zemlju razumno, s željom da na jednom hektaru dobiju što više žita. Osim žita na toj su velikoj izložbi izloženi i drugi poljski proizvodi. Izložba ima više odjelenja za razne grane industrije, znanosti, tehnike, koje su u tijesnoj vezi sa poljodjelstvom.

Svečanom otvorenju ove veličanstvene izložbe prisustvovale su mnoge visoke ličnosti iz političkog i gospodarskog života Italije. Osim toga nagrnulo je na izložbu mnogo naroda, a naročito poljodjelaca iz svih strana Italije u svojim narodnim nošnjama.

Već je odavna bilo najavljeno, da će on. Mussolini prigodom otvorenja izložbe održati jedan važan govor o poljodjelstvu u državi, s naročitim obzirom na žitnu bitku i revalutaciju lire. On. Mussolini je govor i održao. Taj je govor, kako je bilo predvidjeno prenesen radijem po svoj državi. U svakom mjestu, gdje ima radio moglo se je govor on. Mussolinija čuti. Vlasti su poljodjelce o tome obavjestile, pa su tako i naši istarski poljodjelci govor mogli čuti u Puli, u Pazinu, u Poreču itd.

Za one, koji nisu mogli prisustvovati radiju prevadjamo govor on. Mussolinija u cijelosti.

«Veliki raport».

Poljodjelci! — Ovaj veliki zbor, kojemu mogu s radošću istaći i podcrtati najčišći fašistički karakter, smatram ja jednim velikim raportom na bojnom polju, kojemu slijedi dijelenje odlikovanja najvrijednijima medju vojnicima. Govoriti ću danas kratko i jasno, kako zahtjevaju vremena.

Suša, njezine zle posljedice i obrana od suše.

Prvo pitanje: Kakve su bile prošlogodišnje dobi? Dali su bile povoljne atmosferske prilike, od kojih odsudno zavisi poljodjelstvo? Jesu li bile srednje? Ili zle? Odgovaram: Nisu bile dobre, nego dapače više zle, nego li srednje. Već za vrijeme sjetve duge kiše skrivile su da se sijanjem zakasnilo, a u nekojim krajevime nije se zbog kiše moglo uopće sijati. Uzevši to u obzir, ja sam u svojoj okružnici upozorio prefekte neka pospješe sjetvu proljetnih žitarica. Ali kiša, koje je bilo previše u jeseni, počela je manjkati u aprilu. I da u prvih 15 dana mjeseca maja nije bilo nekoliko dana kiše, žitna žetva bila bi sasma podbacila. Junija je započeto jedno doba suše, koja je potrajala točno 3 mjeseca, te je naročito u srednjoj i južnoj Italiji opržila polja. Trajna suša s toplim vjetrovima vladala je uopće u svoj južnoj-centralnoj-istočnoj Evropi. Ovaj fenomen suše može se s pažnjom lako shvatiti. Ja tvrdim, da je jedan od glavnih uzroka suše (u Italiji) u upropaštujućem i nesavjesnom sječenju šume po svem apeninskom gorskom lancu. To je sječenje šume krivo, da su kiše rijetke i da se na pojedine krajeve obaraju oluje, koje nanašaju sve veće štete. U očekivanju, da se pokažu uspjesi nove oživljele šumske politike, dok se ne zasade desetci milijuna stabala po ogoljelim krajevima, treba da se poljodjelstvo obskrbi vodom reguliranjem i iskorištavanjem raznih rijeka i potoka pomoću kanala. To pitanje postaje danas vrlo važno. Vlada će pomoći sve ozbiljne inicijative i poduzeća organizirana u tu svrhu. Drago mi je, da se je pred kratkim potpuno financiralo zaključno radnje oko Kanala Pobjede («Canale della Vittoria»), koji će obskrbljivati vodom za navodnivanje polja 35 općina u pokrajini Treviso. Evo jedne zone, koja nema više da se boji suše.

Koliko je žita u svoj Italiji urodilo?

Uzevši u obzir tok godišnjih doba, koliko je žita ove godine urodilo? Još nije sve izračunano. Do sada su već izdane nekoje nepotpune cifre o žetvi, ali te zahtjevaju kontrolu. Odbijam pesimistička pretjeravanja, a isto tako i previše optimistička. Žitna žetva ljeta 1927. iznaša okruglo 55 milijuna kvintali. To je žito najbolje vrsti, sudeći po kvaliteti. Da li ova cifra zadovoljava? Držim da zadovoljava uzme li se u obzir nepovoljne vremenske neprilike. Razmjerno goru žetvu od nas imala je ove godine Jugoslavija. A izgleda, da će Francuska, koja se nadala imati 79 milijuna kvintali žita, imati ove godine samo 67 milijuna. Naveo sam ove dvije zemlje, jer produciraju žito i jer graniče s Italijom. Dodajem, da se povoljna žetva g. 1927. jednako kao i ona g. 1926. ima zahvaliti živahnosti, koju je pobudila Žitna Bitka medju svim talijanskim poljodjelcima, koji su počeli uvadjati u zemljoradnji najracionalnije metode za iskorištavanje zemlje.

Cijena ovogodišnjeg žita.

Odredivši približnu količinu ovogodišnje žetve, dolazi mi na pamet jedno treće pitanje. Dali zadovoljava cijena žita, koja se kreće od 115 do 120 lira kvintal?

Ako se ovogodišnje cijene usporeduju s cijenama daljih prošlih godina — zadovoljavaju. Ako se pak usporedjuju s cijenama najbližih godina, onda ne zadovoljavaju. Molim vas, uzmite statistički buletin mjeseca septembra 1927. te otvorite stranicu 573, pa ćete vidjeti cijene žita kroz sve poslijeratne godine: godine 1919. bilo je žito po 69 lira kvintal, 1920. po 95 lira, 1921. po 115 lira, 1922. po 118 lira, 1923. po 102 lire, 1924. po 121 liru. Samo u vrijeme kad je lira bila najslabije valutirana g. 1925. cijena žita skače na 181 liru, a g. 1926. na 200 lira kvintal. Razumije se lira u papiru, čija se je vrijednost dizala i padala često u zadnje godine, pa se prema tome i cijene s valutom dižu i padaju. Prevedemo li papir u zlato, koje je uvijek stalno, jer nije elastično, vidjet ćemo, da je žito 1922. bilo po 29 zlatnih lira, 1923. po 20 zlatnih lira, 1924. po 21 zlatnu liru, 1925. po 30 zlatnih lira, 1926. po 43 zlatne lire, a godine 1927. po 30 zlatnih lira.

Ove cifre jasno govore. Uza sve to pripravan sam priznati, da cijena žita nije isplativa: a) u odnosu prama troškovima, koje snose poljodjelci, i b) u odnosu prama proizvedenoj količini, koja je manja nego što se je očekivalo. Govorimo sada otvoreno, bez očajnih ublaživanja: Bilo je krize.

Revalutacija i kriza poljodjelstva.

Kriza je bila teška. Kriza je bila fatalna, jer je bila u savezu s valutnom politikom, koju hoće i koju provadja vlada preuzevši na sebe svu odgovornost.

Nijedna država nije stabilirala svoju valutu, tako da bi dosegla najveću razinu, do koje bi je mogla gurnuti špekulacija. Kažem nijedna država. Ne uzimljem u obzir anglosaske, baltičke i skandinavske zemlje, koje su revalutirale svoju valutu za 100 posto. Ali navadjam Francusku, koja je dovela svoj franak sa kvote 250 na kvotu 124, te Belgiju, koja je svoju valutu stabilirala «de jure» tek iza kako je svoj franak dovela sa kvote 240 na kvotu 175.

Samo bijedni izdajnici, koji zaslužuju najstrožu osudu, misle, da bi fašistička vlada bila morala stabilizirati na 154, samo zato, jer je lira za nekoliko sati jednog dana bila panikom i špekulacijom gurnuta na tu kvotu. (Ali to bi bilo špekulativno i nestalno. Za liru je najbolja kvota 90, i ako je niža nego 154, ali je stalna.)

Kao i druge zapadne države, tako smo i mi doveli liru do jednog dostojnijeg položaja. Razumije se, da je zato bilo muke, ali još bi većih muka bilo, kad bi lira bila pala i kad bi u tom padanju išla fantastičnom brzinom njemačkog marka, koji je bio tako pao, da je u jednom momentu bio s dolarom u ovom odnosu: da se kupi samo jedan dolar, trebalo je 402 miljarde papirnatih maraka!

U svim državama, gdje se je provela djelomična revalutacija, najviše je pretrpjelo poljodjelstvo. Razlozi su tako jasni, da ne želim vrijedjati vašu inteligencu, navadjajući ih. Ne samo u Italiji, nego svagdje. Evo što je na primjer o tome pisao jedan francuski list «Les Travailleurs del Alpes» prošlog julija: «Mali proizvadjači, koji su primorani prodavati svoje proizvode odmah po žetvi, teško su oštećeni revalutacijom; država nije ništa učinila, a najedanput se je opazilo, da je cijena žita pala na 150 francuskih franaka. Današnje cijene žita nisu takve, da bi hrabrile poljodjelca, pa smo stalni, da će u slučaju da ove cijene proslijede, mnoga žitna polja biti za dugo neobradjena.»

Dakle, ako fašistička Italija plače, ni druge se države ne smiju.

Pobijanje krize.

Ustanovivši krizu fašistička je vlada stupila u akciju, da tu krizu pobije. Akcija je bila brza i stvarna. Odbivši svaku umjetnu intervenciju u cijenama, akcijom fašističke vlade uspjelo se postići brzo olakšanje poljskom gospodarstvu: a) sniženjem nadnica; b) sniženjem cijena gnojiva; c) uredjenjem agrarnih kredita; d) sniženjem taksa i poreza za pol miljarde lira; e) uredjenjem najamnina za zemljišta.

Mogu reći, bez lažne skromnosti, u lice svem narodu, da je fašistička vlada u ljetnim mjesecima 1927. učinila za talijansko poljodjelstvo ono, što druge vlade nisu kroz 50 godina učinile.

Uz ove stvarne velike uredjaje, a da ne uzimljem u obzir one manje, fašistička je vlada pokazala svoju volju za stabilizaciju lire. Volju, o kojoj niko ne smije, niti nehotice, sumnjati, već zato, jer je pokazala svoju vrijednost svaki put, kad je špekulacija kušala dirati u stabilnost lire, koja se sada nalazi na stalnoj kvoti izmedju 89 i 90. Poljodjelsko gospodarstvo može dakle, da se pouzda u ovu stalnu i trajnu stabilizaciju.

U kojem je stanju sada kriza?

Moje je uvjerenje, da je najgore prošlo. Na poljima se radi. Seljaci nisu tako bedasti, kao onaj, koji je mislio da će si ženu kazniti, ako si odreže spolni organ. Ko ne sije, taj ne žanje, ni malo ni mnogo. Seljaci nisu dezerteri ni u ratu ni u miru. Ali raditi nije dosta. Treba dati zemlji dobro gnojivo. Ni sijati nije dosta. Treba sijati dobro i na vrijeme.

Ja, koji poznam iz bliza seljake, nisam nikada vjerovao, to jest nisu me nikada zabrinjavali razarajući glasovi, koji su se širili selima i gradovima u svrhu, da se sabotira i omrazi vlada. Utješljiva je istina, da su seljaci po svoj Italiji mirni na svojem polju. Imam ovdje raporte, koji su da-

tirani s 1. oktobra, i koje su mi poslali direktori Putujućih gospodarskih škola. Ima krajeva, iz kojih mi javljaju, da je raspoloženje neodlučno, ali u glavnom [illegible] masa zdrave seljačke vojske [illegible] je u svojim redovima pripravna [illegible] za novi sveti trud. Potrebno je, da vam pročitam te izvještaje za priznanje dobrima, a za smetnju zlima. Počinjem sa Sicilijom, žitnicom Rima i Italije.

On. Mussolini čita zatim sve izvještaje iz pojedinih pokrajina, iz kojih je razvidno kakvo je sadanje stanje svega talijanskog poljodjelstva. Naglašuje, da su pročitani izvještaji točni i istiniti, jer su ih poslali ljudi, koji su dužni govoriti istinu.

— Ja — kaže dalje on. Mussolini — cijenim gradjane, koji mi govore istinu takodjer i naročito onda, kada je ta istina neugodna.

Treba intenzivno nastaviti žitnu bitku.

Žitna bitka ne dobiva se u jednoj godini. Ali mogućnost pobjede postoji. Niko više ne sumnja, da je moguće povećati prirod zemlje za još polovicu dosadašnjeg po hektaru. Treba [illegible] sijanje žita [illegible] svagdje, gdje je moguće, intenzivnije. Treba generalizirati slučajeve i zone jedinstvene i velike proizvodnje. Revija «La Campagna» od augusta 1927. kaže, da se može doseći rekord od 100 kvintala po hektaru. Moje je duboko uvjerenje, da talijansko poljodjelstvo može mnogo uznapredovati na putu svog usavršavanja i proizvodnje.

Nagrade, koje ću na moju čast i radost doskora razdijeliti, dokaz su svega onoga što može postići jedno poljodjelstvo, koje primjenjuje s uvjerenjem i inteligencom s[illegible]

Harmonizirati sa zemljom [illegible] vodu rad i znanost...

Talijanski poljodjelci! Ova prva žitna izložba jedan je [illegible] svečano svjedočanstvo. Značenja ove izložbe nije samo gospodarske vrsti, nego je političko i moralno. Bez saradnje klasa i bez mira na poljima, koji je ustvaren i zajamčen od fašističkog režima, napredak poljodjelstva bio bi polagan, a možda i nemoguć. Nacija mora biti zahvalna ne samo ovim vrijednim poljodjelcima, koje nagradujem, nego svim uopće poljodjelcima Italije, koji su združeni u ovoj utakmici oko podignuća i napretka.

Ova stara talijanska zemlja može da dade kruha svojim sinovima od danas i onima od sutra, ako ljudi u njoj znadu harmonizirati ove elemente: sunce, vodu, rad i znanost.

Prije nego li zaključim ovaj već predugi govor, hoću da izrazim svoju zahvalnost članovima stalnog žitnog odbora, organizatorima ove vrlo uspjele izložbe, poljodjelskim tehničarima, putujućim poljodjelskim učiteljima, Federacijama poljodjelskih sindikata, te svima onima, koji su teorijom ili praksom doprinijeli napretku talijanskog poljodjelstva.

Sa sve odlučnijim uvjerenjem, da je sve jače potrebna politika sistematski sklona razvitku narodnog poljodjelstva, u ime Kralja proglašujem otvorenom Prvu žitnu izložbu.

Poslije govora.

Kada je on. Mussolini završio ovaj veliki i veoma zanimivi govor, ovacijama, poklicima i pljeskanju nije bilo mjere. Iza kako se je entuzijazam prisutnih donekle smirio, on. Mussolini prilazi poljodjelcima, kojima je imao podijeliti nagrade, jer su na izložbi imali najljepše i najbogatije proizvode svoje zemlje i svog truda. Odlikovanih je bilo 45 poljodjelaca. Svakom poljodjelcu dao je odlikovanje, čestitajući mu rukovanjem.

BURZA.

Dne 12. oktobra moglo se je na tršćanskoj burzi kupiti ili prodati:

1 dolar za lira 18.55 do 18.20; 1 engl. funt sterling za lira [illegible] do [illegible]; 100 švic. šilina za lira 253 do 261; 100 dinara za lira 31.70 do 32.30; 100 njem. maraka za lira 430 do 440; 100 franc. franaka za lira 71 do 72; 100 švicar. franaka za lira 352 do 354; 100 čeških kruna za lira 54 do 55.

Političke vijesti

Sastanak nacionalnog savjeta konfederacije fašističkih sindikata. — Dne 2. o. mj. sastao se je u Rimu [illegible] jednu sjednicu savjet konfederacije fašističkih sindikata. Na tom se je sastanku raspravljalo o sniženju radničkih nadnica. To će se sniženje doskora provesti u svrhu, da se smanje proizvodni troškovi talijanske industrije. Jedino, ako se troškovi industrije snize, može gospodarska bitka, koju vlada provadja, uspjeti. Računa se, da će radničke plaće za sada, prema prilikama u pojedinim pokrajinama, sniziti za 10 do 20 posto.

Agrarni krediti. — Vlada je konačno uredila pitanje agrarnih kredita. Pred kratkim sastali su se u Rimu zastupnici agrarnih kreditnih zavoda, pa su o tom pitanju sa zastupnicima vlade raspravljali. Pokrajinski poljodjelski sindikati dobili su već od vlade potanje upute za posredovanje medju kreditnim zavodima i poljodjelcima. Poljodjelci iz sve države moći će od sada unapred dobivati uz vrlo povoljne uvjete zajmove, koje će morati upotrebljavati samo u poljodjelske svrhe.

Cijene i dalje padaju. — Kako se iz dnevnih novina vidi, cijene živežnih namirnica uvijek sve više padaju. To je jedan veliki uspjeh nastojanja vlade. Pred kratkim je bio objavljen jedan iskaz cijena svih živežnih namirnica u raznim gradovima Italije. Iz toga iskaza opaža se, da je življenje u Italiji najdraže u Messini, a zatim odmah u Trstu. Trst je po skupoći na drugom mjestu u Italiji, no sada vlasti n[illegible] snize.

[illegible] — [illegible] dini» javlja, da će se 7. novembra sastati veliko fašističko vijeće na jednu važnu konferencu. Raspravljati će o svim važnim stranačkim pitanjima, a naročito o uzgoju novog fašističkog naraštaja, te o fašističkoj stavnji [illegible] godini 1928.

Argentinski ministar vanjskih poslova u Rimu. — Prošle sedmice došao je u Rim ministar vanjskih poslova republike Argentine dr. Gallardo. On je došao, da u Genovi prisustvuje otkriću spomenika generalu Belgranu, koji je bio rodom Talijan, ali je, kao argentinski general mnogo dobra učinio Argentini, te ga tamo smatraju svojim narodnim junakom. Ministar Gallardo u Rimu je bio vrlo srdačno i svečano primljen. On. Mussolini priredio mu je na čast svečani banket.

Albanski ministar vanjskih poslova u Rimu. — Na prolazu iz Ženeve za Albaniju prošao je kroz Rim ministar vanjskih poslova Albanije Iljas Vrioni. On je u Rimu posjetio on. Mussolinija, s kojim se je zadržao u srdačnom razgovoru.

Pokrajinska gospodarska vijeća. — Ministarstvo za narodno gospodarstvo vrši posljednje pripreme za ustanovljenje pojedinih pokrajinskih gospodarskih vijeća. Ta će vijeća biti uspostavljena po svim pokrajinama, a služiti će kao neka vrhovna gospodarska pokrajinska vlast, onako kao što služe na primjer pokrajinske oblasti za škole. Time će se znatno olakšati rad samog ministarstva.

Dvije okružnice fašističkom učiteljstvu. Prilikom početka nove školske godine poslali su on. Turati, tajnik fašističke stranke, te on. Fedele, ministar prosvjete, svim fašističkim učiteljima dvije okružnice. On. Turati naglašuje u svojoj okružnici sve veću važnost fašističkog odgoja školske djece. On. Fedele poziva učitelje, neka svoje djelovanje rastegnu i izvan škole, medju pučanstvom. Učiteljstvo ima danas osim glavne školske dužnosti još jednu važnu dužnost, a ta je pomaganje vlade u ostvarivanju njezinog političkog i gospodarskog programa.

Kralj Boris je otišao iz Rima. — Dne 4. o. mj. bugarski kralj Boris ostavio je Rim. Otputovao je za Veneciju, gdje se je zadržao 2 dana, a zatim je proslijedio za Sofiju. Novine u zadnje vrijeme pišu, prema vijestima iz Londona, da se je Boris po svoj prilici zaručio s Princesom Giovannom, kćerkom Nj. Vel. Kralja Viktora Emanuela. No to su za sada samo novinarska nagadjanja.

Posebni tribunal. — Posebni tribunal osudio je pred nekoliko dana 4 komunista iz Certalda na 18 do 36 mjeseci zatvora i na poseban nadzor od 3 godine, jer su pripadali komunističkoj stranci iza kako je stranka bila raspuštena, te su primali pomoć od komunističke organizacije «Crvene pomoći». Medju osudjenima 2 su ženske.

Proces protiv kapetana Giuliettija. — Dne 29. oktobra započeti će pred rimskim kaznenim sudom proces protiv bivšem narodnom poslaniku kapetanu Giuliettiju i njegovim drugovima, koji su optuženi, da su pronevjerili više milijuna lira fonda talijanskog udruženja pomoraca. Proces će trajati oko 4 dana.

Poslanik Forni pao je s aeroplanom i ostao mrtav. Dne 7. o. mj. poginuo je nesretnom smrću poslanik u rimskom parlamentu on. Roberto Forni. On se je toga dana vježbao u letu aeroplanom. Dogodilo se je, da mu se je aeroplan prevrnuo, i tresnuo o zemlju. On. Forni ostao je na mjestu mrtav.

Proslava u čast Crispija. — Dne 21. oktobra vršiti će se u Palermu velike svečanosti na čast Crispija. Francesco Crispi bio je dugo godina predsjednik talijanske vlade, pa je za Italiju učinio mnogo dobra. Dne 21. oktobra održati će se po svim školama u državi školske proslave njemu na čast.

Kralj u Ascoli Piceno. — [illegible] otkriven je dne 30. [illegible] mj. [illegible] spomenik palima u ratu. Otkriću toga spomenika [illegible] Nj. Vel. Kralj Viktor Emanuel III.

Let talijanskih avijatičara po Evropi. — Dne 9. o. mj. dignuo se je sa aerodroma u Sesto Calende hidroplan «S 62», te je odletio prema Beogradu. Na hidroplanu su kapetan [illegible] poznat je od leta sa De Pinedom i jedan motorist. Oni nameravaju preletiti svu Evropu. Stati će u Beogradu, a zatim će letiti do Crnoga mora. Odatle će se uputiti uz Volgu preko Saratova do Moskve. Iz Moskve će letiti do Baltijskog mora, preko Stokholma, Amsterdama, Ciriha natrag u Italiju. Zračna linija, koju kane preletiti, duga je 10.000 kilometara.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Turci na Rijeci. - Otrovne i neotrovne gljive. - Englezi vele, da ženidba produžuje život. - Pučka kuhinja. - Čuvajte se hohštaplera! - Ona tri.

Prošle sedmice bila je na Rijeci jedna deputacija iz Turske. Pregledala je našu luku pa neke druge znamenitosti grada i otišla. Ovaj posjet čini se da nije slučajan. Ima nesumnjivo svoju svrhu, a ta bi bila da se turske luke povežu preko Rijeke sa zemljama centralne Evrope, da se time oživi saobraćaj izmedju Turske i spomenutih zemalja.

Što će od toga da bude, u ovaj mah je još teško predvidjeti. Medjutim stvar je u svakom pogledu vrlo važna, i ne bi pametno bilo, da je se podcijenjuje. Turska nije danas, što je negda bila, niti su Turci ono, što su jednom bili. Oni imaju danas jednoga čovjeka, Predsjednika Kemal Pašu, koji ide jednim novim putem naprijed, a ne pita, dali se to slaže s Muhamedovim Koranom ili ne. On nije samo ojačao svoju domovinu Tursku, on je i obnovio, pomladio, preporodio, preuropeizirao i svoje sunarodnjake Turke. On je zašao i u kuće, u obitelji, stavio ruku na starinske običaje, i tu učinio reda, oslobodio ženu, odstranio barbarštinu, mâ gdje se ona pokazivala. I u modu se je umješao i gotovo naredio svojim Turcima, da svoje fesove zamijene običnim kapama i klobucima.

Ova njegova naredba protiv fesova pogodila je srednju Evropu, osobito Beč, gdje su se i za vrijeme Franca Josifa u velikim količinama fabricirali fesovi i slali u Carigrad i u Solun, a odatle se rasturivali po čitavom otomanskom svijetu. Ta se trgovina s fesovima tjerala i poslije sloma. Sada je dakako jenjala. Što će sada Turci uvažati iz srednje Evrope, to ja još ne znam, ali bit će ipak nešto, kad su ovako svečano došli ovamo na Rijeku i s onoliko interesa posmatrali našu luku. Što bilo da bilo, daj Bože, bilo u [illegible] dobrih časova.

Vrlo je pohvalno, a i meni samome baš drago, što je ovih dana «Vedetta» opomenula gradjanstvo, neka se čuva gljiva ili, kako bi se po domaću reklo: lokica. Reći ćete: — Ti, Rokče, pišeš o lokicima, jer u svojoj glavi ne umiješ da nadješ ništa pametnijega.

Nije to tako, mila braćo moja, gljive — ili ako hoćete lokici — važna su stvar. Ničim se ne će čovjek tako lako otrovati, kao njima. Dosta je da se medju one prave pomiješa jedna pa i najmanja nevaljala gljivica, i s Bogom diko! Zato i ja velim, kao i «Vedetta»: pozor na gljive! Ako ne možete nabaviti gole «žurdane», a vi kupite gube i ništa drago. Ima i po koja golenka dobra, ali golenke su većinom zle, stoga daleka im kuća! Ima gljivica, koje dudidošto omame čovjeka. I njih se valja čuvati. Sjećam se kako se je jednom, dok sam još bio dijete, jedna obitelj na Rijeci najela takovih omamnih gljivica, pa koliko bi okom trenuo, cijela je kuća, i muško i žensko i staro i mlado, počelo da mahnita. Jedni su počeli da pjevaju, što ih je grlo nosilo, drugi da skaču, treći su već htjeli da se bace preko prozora, dok nisu najzad neki od njih skinuli sa sebe odijelo i onako — Bog nas očuvaj goli! — počeli da plešu nešto kaošto je ovaj čarlston, što ga sada igraju, tako da je za mene izvan svake sumnje, da je taj čarlston izmislio neko, koji se je najeo onih ludih gljivica. On ga je plesao, a drugi su ga samo kopirali.

Mnoge se žene tuže na svoje muževe, a muževi na svoje žene i vele: — Ova čovjek (ili ova žena) uzet će mi pola moga življenja!

Ne će uzeti ništa: što više, još će i pridati koju godinicu muž ženi, a žena mužu. Nisam ja to isisao iz moga prsta. Ovo tvrde Englezi, i to ne onako na vjetar, nego na osnovu statistike, to će reći na temelju podataka, što su ih u zadnje vrijeme skupili o toj stvari. Ti podaci dokazuju čisto i bistro, da udate žene više živu od neudatih, i oženjeni muškarci više od neoženjenih. To dolazi otuda, što čovjeku u krilu obitelji teče život zdravije i urednije nego li onome izvan porodice. Skrb je dakako velika, ali i te brige doprinose zdravlju pojedinaca. One su kao nekakva gimnastika duše, srca i mozga. Poznato je, da čovjek bez skrbi i briga brzo usmrdi i propade.

Dešava se, da je život u obitelji više puta i dosta buran. Čas se žena obori na muža, čas se muž razgnjevi na ženu, kadšto za krupniju a najčešće i za sitnu stvar. Ni to ne škodi. I to je neka vrsta gimnastike živaca i žila, koja samo pospješuje zdravlje. Iz svega se dakle vidi, da je ženidba uistinu jedna i lijepa i za produženje ljudskoga života vrlo zgodna stvar, zato je mi uvelike preporučujemo.

Jedna dobra misao! Pala je odluka, da će se na Rijeci što prije otvoriti takozvana pučka kuhinja, gdje će čovjek moći za malen novac da dobije topao ručak i večeru. Zima je na vratima, zarade slabe ili nikakve, a posvuda, pa i u gostionama još uvijek dosta skupo, osobito za mršave džepove. Razumije se, da će ta kuhinja biti pod strogim nadzorom, tako da je već unaprijed zajamčena dobrota i svježina jela, što će se u njoj priredjivati. To je u interesu svih nas, jer vremena su takva, da može danas sjutra svako od na[s]

P O D L I S T A K

Ciganka

Pripovijest iz istarskog života.

Napisao Čić.

(Nastavak 1.)

Prolazili su dani strašne ljetne žege i nesnosne sparine. Već je i kosidba bila obavljena. Napokon je eto došla jedna subota, koju su domaći seljani Plešivčani, kao i svake godine, s velikom radošću dočekali. Te je subote selo imalo neko nemirno i radosno lice. Čekalo je sutrašnju nedjelju, koja se u Plešivcu naročito slavi. Svečana zvonjava sa malog seoskog zvonika u subotu popodne, svim je seljanima javljala, da se sutradan u nedjelju slavi blagdan crkvenog patrona s redovitim godišnjim sajmom.

Sajam ili «opasilo», koje se svake godine to iste nedjelje u Plešivcu održava, iza Božića i Uskrsu najveća je slava, svečanost i zabava Plešivčana. Seljaku «trpinu», koji se od prošle jeseni pa do tek minule žetve teško izmuči, dolazi ovaj sajam ko neka proslava za dobar uspjeh rada na tvrdoj i teškoj čičkoj zemlji, koju treba svim silama prevrtati i s mnogo pažnje i brige maziti, želi li se iscrpsti iz nje nasušni čičkí krušac, palenta i vrč vina.

Kada je te subote u kasnu noć sa zvonika udarila «ura noći», selo je već spavalo. Neka mrtva tišina pala je na selo, tek se je najednom tamo s kraja sela razlijegao tamom i tišinom lavež jednog budnog psa čuvara. Znak, da u selu neko bdije.

I doista, kada je mjesec provirio iza oblaka moglo se je na putu, koji vodi k ciganskim šatorima opaziti sjenu jednog mladića.

Što ovoga mladoga Plešivčana vuče u ovo doba noći iz kuće i što ga vodi baš k ciganima?

K ciganima? I to baš k onoj najljepšoj kućici ili šatoru, koji na stražnoj strani ima jedan poluotvoren prozorčić, zastrt tankim i finim zastorima, kojima se vjetar poigrava. Tanki i fini zastori na ciganskom šatoru?! Jest, baš tako je. Izvezla ih je jedna nježna i marljiva ruka. Znate već, je li: vezla ih je ruka lijepe ciganke Anke, koja sada s drhtavim srcem čeka onoga, koji je donio njezinoj mladosti najveću radost života — ljubav. Mirko Jožin približio se već sasma šatoru gazde Marke, kada je mjesec opet zašao za oblak. O, on koji je tolike ljubavi vidio nije htio da smeta sreću, ni da dira u tajnu ljubavi Čića Mirka i Ciganke Anke — — —

Svanulo je krasno nedjeljno jutro. Ko naručeno lijepo vrijeme. Sunce je na nebu nekud svečanije sjalo, selo je bilo nekud življe i ljepše, seljani su bili vedriji sve je svjedočilo o svečanosti seoskog blagdana, sajma ili «opasila».

Pod velikom starodavnom lipom porazmjestili su razni trgovčići svoje stolove s najrazličnijom sitnom robom, koja se redovito samo na sajmovima prodaje i već su iz rana jutra počeli nekom čudnom iskvarenom slovenščinom mamiti najranije posjetioce sajma.

Doskora se je po selu razlijegao žagor. Seljaci su prebučeni s lulama u zubima i rukama prekrštenim počeli vrvjeti selom, vrteći se oko kramara, koji su prodavali kose, brusove, i raznu drugu robu, koja se na sajmovima dobro prodaje.

Iza crkve na prostranoj ravnini priredjen je sajam stoke. Posrednici i mešetari trče od jednog seljaka do drugog i nastoje svojom brbljavošću sklopiti što bolji posao.

«Še pet lir, pa udarim!» — kaže B[illegible] kin Čiću od kojeg kupuje kravu.

«Neka ti Bog da sriču, da mi i drugi lito prodaš!» odgovara mu Čić pljunuvši u ruku, da se junački i čvrsto rukuju po sajmenom običaju za sklopljeni posao. Iza tog rukovanja dolazi litra istrijanca, da se pogodba zalije i potvrdi.

I tako se sajam nastavlja. Za jedan se sat prekida trgovina, jer seljaci na gréu svi u crkvu da slušaju misu, poslije se nastavlja dalje, živahnije i bučnije do noći. Kramari viču, seljaci se pogadjaju, mladići pjevaju, djeca pušu u limene svirale, a na sajmištu blagom pljuje se u šake po deseti, po stoti put, i ispijaju se litre istrijanca za potvrdu svakog novog posla.

(Nastavit će se).

...potrebe, da se okrijepi u toj lijepoj dobroj ustanovi.

Još jedan, koji se dao prevariti. Stvar je ni Bog zna kako «šegava», stoga se i ...lim onome trgovcu Superini, koji se ...o onako čudno nasamariti. Jednoga ...na prikaza mu se neki nepoznati go...odin izdavajući se za nekakvog višeg ...novnika Dogane. — Došao sam, veli, da ...am nešto predložim. U gradskoj Carinari ...a mnogo zaplijenjene kave, koja će se ...odati na dražbu. Evo vam zgode, da ...onkurirate i vi i da time učinite jedan ...š mastan posao. Hoćete li?

— Ljudi Božji, kako ne bih! Što treba činiti za tu dražbu?

— Ništa, odgovori «viši činovnik», samo ...dnu malu molbicu i stvar je gotova.

— A šta mi ne biste mogli napraviti vi ...u molbu?

— Drage volje, zašto ne? Evo — već je ...otovo! Potpišite i bacit ćemo odmah na ...štu. Trgovac potpiše, a «viši činovnik» ...adoda:

— Sada treba da se ovome priloži još 250 ...ra, pa je sve u redu.

—Evo vam ih, veselo će trgovac, i pruži ...u koliko je tražio.

Kad upravnik Dogane primi ono ludo ...ismo, začudi se, pozva k sebi trgovca Superinu — i tako riječ po riječ, dok najzada ...e dodje na vidjelo, da onaj takozvani »viši činovnik» nije bio niko drugi nego ...edan ovejani lupež, koji je lakovjernog ...rgovca onako masno nasamario. Ljudi! Koliko puta vam se je reklo, da živimo u ...oba ultrahohštaplersko, pak da je vrijeme, da se i vi čuvate i da pazite s kim ...mate posla!

One tri: Jedan moj prijatelj došao juče ...u gostionu i zatražio porciju govedine. Pošto mu je konobar donese, on pogleda ...c pladanj pa će:

— Ali za Boga! Zar je ovo porcija mesa? Ovdje ga nema ni toliko, koliko za na jedan zub!

— Ustrpite se, gospodine, i počnite jesti, ...pa da vidite, kako s tom porcijicom, ne ...ćete biti gotovi ni puna dva sata.

I zaista, meso nije bilo ni od vola ni od konja, nego od neke još tvrdije životinje.

Druga: Juče sam se namjerio na nekog prosjaka.

— Udijelite siromahu, on će po običaju, žena mi leži bolesna. Pomozite!

— Nemam kod sebe ni jedne pare. Dat ću vam sjutra.

— A što će mi sjutra? Sjutra će moja žena biti opet zdrava...

Ona treća: Ninetta mi se tužila na trgovce: — Bila sam pul postolara, da mu se potuzim na postoli, keh sam pul njega kupila. Rekla sam mu, da mi je za krepat, kako me stišću..

— Nis zato, frajle, rekal mi je on, to je jedna koza, ka će se brzo rasiriti, uprav koliko je za potrebu. Va to pride va butigu jedna gospa, ka je imela postoli jednaki kako i ja. I ona j' prisla, da mu se potuzi. — Siroki su mi, kako barki.

— Nis zato, gospa. To vam je jedna koza, ka se sama stisne, uprav koliko j' trebe.

Pride jedna treća. — Bas sam vam zahvalna. Postoli mi gredu uprav apuntin, rekla j' ona. Samo da mi se ne rasire, za Boga!

— Ne bojte se, gospa, to je jedna koza, ka se ne siri i ne stisće, nego ostaje vavek onakova, kakova je.

Sada ca ćete s takovem covekom? — srdito će Ninetta. I takovi su van svi, do jednoga.

Rokac.

IZ JELOVICA.

Smrt od tifusa.

Molimo Vas gosp. uredniče uvrstite nam ovaj dopis u našu ljubljenu novinu. Žao nam je, da Vam ne možemo ništa veseloga javiti, nego dolazimo i ovaj put da se izjadamo za zlo, koje naše selo nikako ne štedi.

Evo došla nam je u posjete kužna bolest tifus. Kud ćete gore. U Jelovicama već su dva slučaja smrti od tifusa, a bojimo se, da će se bolest i dalje širiti. Od tifusa su umrle i zapustile nas za uvijek dvije osobe. Pred nekoliko dana umria je mlada žena našega prijatelja Josipa Čendaka. Bila je još mlada, ni trideset godina nije imala. Ostavila je troje nejake dječice. Malo zatim umro je Mate Čendak. I on je bio mlad. Nije nego godinu dana što se oženio. Ostavio je malo dijete i mladu udovicu, te roditelje stare 80 godina.

Pokojnima neka Bog da vječni mir, neka im je laka crna istarska zemlja, a rodbini njihovoj izrazujemo naše iskreno saučešće. — **Više seljaka.**

PIĆE U NARODNOJ POSLOVICI.

Blesava djeca od pijana oca.
Čašu na usta, pamet iz glave.
I vrč mali velikog obali.
I lud od pijana bježi.
Kad ti vino glavu uzme, nisu noge više svoje.
Ko u svačije zdravlje pije, svoje ubije.
Ko mnogo pije, po glavi se bije.
Pijan zgriješio, trijezan se kajao.
Prva čaša je skupa, a druga je jeftina.
Pijanoj snaši mili djeveri.
Pijan brat, lomi vrat.
Puna čaša, propast naša.
Prva čaša janje, druga čaša junak, treća čaša svinja.
Ruka koja često čašu prihvaća, na koncu prosi.
Što više zdravica, to manje zdravljica.

Franina i Jurina

Fr.: Je ča novega, Jurino?
Jur.: Je.
Fr.: Bi se smelo znat — ča?
Jur.: Bi.
Fr.: Ja čekam.
Jur.: Ča čekaš?
Fr.: Da mi poveš. Ča je dakle novega?
Jur.: Novega je to, da su počeli miši bevandu pit.
Fr.: A ki su ti miši?
Jur.: To su — Nemci.
Fr.: Ja, ja! Povedal mi je Johan, ča se to puli njih ovi dnevi dogaja. Celo jutro mi je punil uši, kako je sada puli njih gore sve o r a j t! I govoril mi je: — Nostri prešidenti Hindenburg avere tešo ohcik jor, e ancora star freški kome čovaneti.» Na dan njegovega goda da je bil vas zakopan va rožicah. To da su bile paradi, kakoveh da još ni svet videl. — Duti kantare: Jermanija sovra duti, hip! hip! hura! Je l' pak to zaspravlje tako bilo?
Jur.: Bilo je još više. I ni trebe se čudit. Nemci moraju imet jednega čoveka, va kega te gdjedat kako va Boga. Najprej su imeli Bizmarka, pa onega Kajzera, kemu su krunu zneli, a najzada ovega Hindenburga, ki je — neka je i vragu pravo! — va vreme rata delal pravi mirakuli.
Fr.: Zato ga oni ovako i časte.
Jur.: Nesamo zato nego i za neč drugo.
Fr.: A za ča to?
Jur.: Oni se nadaju, da će njim ta Hindenburg va kratko vreme predobit nazad sve ča su prej devet let zgubili. A prej nekoliko dan on je i sâm dal razumet, da ta vrag ne spi.
Fr.: Ki vrag?
Jur.: Ono ča sam ti rekal, da bi Nemačka mogla sopet prit na ono mesto, na kem je bila prej malo let. To je on z drugemi besedami čisto i bistro rekal va jednem svojem govore va jednem grade tamo negde na kraje Prusije, kade je ono va aguste leta 1914. potukal Rusi. Na uspomenu onega krvavega dela Nemci su tamo sodigli nekakovu statuu. Kad su ju sokrili, bil je tamo i Hindenburg i va toj prilike rekal je nekoliko besed, ke su zazvonile po svoj Jevrope.
Fr.: A ča su nato rekli Francezi, Inglezi i drugi?
Jur.: Ni njim bilo pravo, ma ča koristi: ča j' rečeno, rečeno je.
Fr.: Ma svejedno, kako prešident odi Republiki moral bi bil malo više pazit ča govori. Ča govoriš ti, a?
Jur.: S njim je malo teško, zač on ni samo prešident odi Republiki, nego je i nemački marešijal, komandant sve njihove vojske. I kada on govori, ne govori z njegoveh ust samo prešident nego i soldat. A to će reć, da ča on govori kako soldat, to on sigurno misli i kako prešident.
Fr.: A kada govori kako prešident?
Jur.: To je već drugo. To je politika. On more kako prešident govorit jedno, a kako soldat mislet drugo.
Fr.: A znaju pak to susedi?
Jur.: To se razume, da znaju, pak su mu i ov put valje rekli, ča mu j' hodilo.
Fr.: A ča govore Amerikani?
Jur.: I oni se jade. Najviše ih je zapeklo, da je on onako govoril upravo oni dnevi, kad su oni došli va Francu da počaste svoje mrtve.
Fr.: I oni se dakle jade. A i Johan se neč jadi na svetega Oca Papu. Ki zna zač?
Jur.: Znam ja benj zač. Ovi dni su bili puli svetega Oca Papi neki Amerikanski soldati, i Papa njim je tom prilikom rekal dve tri besedi, ke nisu mogle Nemcom ugodit. Papa je — more se reć — Amerikancem zahvalil, ča su se va vreme rata stavili na stran, na koj je bila pravica.
Fr.: Viš, to mi je drago čut. Nego sada kada smo već pul svetega Oca Papi, daj da te neč pitam: je l'istina, da je ovi dni jedan Amerikan, ki je preletel preko mora, prišal i va Rim, i da je otel videt papu?
Jur.: Je — kako ne? I Papa ga je čekal, a on ni prišal na vreme. Zakasnil je.
Fr.: A je pak istina, da je onput šal letet i da se j' skompiril va more i razbil onu svoju makinu?
Jur.: Istina je.
Fr.: Ma ča ne bi to mogal bit — prst Božji, za to ča j' zakasnil poć pape?
Jur.: Ja ne verujem. On Amerikan se je već nekoliko puta skrompiril na zemlju i prej nego je bil puli Papi. To pak ča je zakasnil, Sveti Otac Papa mu je valje oprostil i sopet ga je lepo prijel va udijencu.
Fr.: A da ki će, ako ne će on, Božji čovek!
Jur.: A da ča!

Domaće novosti

Sniženje cijena umjetnog gnojiva.

Kako se po zadnjim cijenicima glavnih tržišta opaža u zadnje su vrijeme znatno pale cijene umjetnog gnojiva. Računa se, da su današnje cijene umjetnog gnojiva za 20 do 40 posto niže od cijena pred par mjeseci. To je sniženje cijena uslijedilo voljom vlade u skladu s velikom gospodarskom bitkom. Sniženje cijena umjetnog gnojiva vrlo će dobro doći i istarskim poljodjelcima, koji su u zadnjih par godina počeli razumnije obradjivati svoju zemlju, pak uvadjaju sve više umjetno gnojenje.

Bivši pazinski hrvatski konvikt prelazi u vlast društva «Congregazione di Carità.»

Tršćanski «Piccolo della Sera» od 6. o. mj. donaša jednu noticu iz koje razabiremo, da je kr. dekretom od 16. septembra 1927. bivše Djačko pripomoćno društvo u Pazinu (koje je jedanput potpomagalo hrvatske istarske djake) prisajedinjeno društvu «Congregazione di Carità» sa sjedištem u Pazinu.

Sve imanje bivšeg Djačkog pripomoćnog društva pripasti će društvu «Congregazione di Carità», pa tako medju ostalim i velika zgrada konvikta, koja još nije ni dovršena, jer se poslije rata radovi nisu nastavljali. Konvikt će se doskora dovršiti, a poslije toga smjestiti će se u njega već postojeći «Convitto Istriano».

Ratne penzije za riječke gradjane.

Kr. dekretom od 12. augusta 1927 br. 1608 (objavljen u «Gazzetta Ufficiale» od 12. septembra 1927.) imaju pravo na ratnu penziju po postojećim zakonima i odredbama ratni invalidi bivši a. u. vojnici, ratne udovice, siročad i roditelji u ratu poginulih vojnika, a pripadnici Rijeke i njezinog teritorija, koji je pripao kraljevini Italiji u smislu kr. dekreta-zakona od 22. februara 1922. Molbu za penziju treba da učine svi u toku jedne godine iza objavljenja u službenim novinama, t. j. do 11. septembra 1928. Molbe treba nasloviti na Ministero delle Finanze, Servizio Terre Redente i Stralcio Assistenza Militare, Ufficio Terre Redente — Roma.

Objavljenjem ovog dekreta ukidaju se sve odredbe riječke uprave, po kojima se davala penzija invalidima, udovicama i sirotama. Dok ministarstvo ne odredi svakom pojedincu definitivnu penziju moći će primati i nadalje penziju po odredbi riječke uprave, ali će se poslije obračunati. Komu po općenitim odredbama bude odredjena viša penzija nego li je dosada prima po odredbama riječke uprave, primit će razliku u zaostatcima od 22. februara 1924, a kome bude odredjena manja penzija, izjednačit će se postepeno primljenu svotu u skladu sa svotom, koja će mu pripasti novom odredbom.

Svi riječki gradjani, koji primaju ratnu penziju nek učine molbu za definitivnu penziju u smislu ovog dekreta.

Opatijska Kurkomisija.

Primamo iz Opatije: Naša kurkomisija, ili kako se sada zove «Azienda autonoma», imala je do lani jednu upravu. Onda je došla druga s predsjednikom princom Pignatelli. Mnoge su se nade polagale u tu novu upravu, ali čudesa nije mogla ni ona da napravi, jer je proljetna sezona bila baš loša, a ni ljetna nije bila puno bolja. Neke novine počele su da prigovaraju «Aziendi», ko zbog jedne ko zbog druge stvari, dok se nije čitava stvar svršila time, da su članovi komisije predali listom svi svoje dimisije. Sada je već na mjesto dosadašnjega predsjednika Pignatelli došao komesar. Stalno je, da se radi na reorganizaciji «Aziende», od koje se za buduću godinu svi nadaju velikom uspjehu. Drži se naime kao sigurno, da će buduća sezona biti kudikamo bolja od ove prošle.

Gosti su gotovo svi otišli. Kavana «Kvarnero» je zatvorena. Opatija je sada nešto mirnija. U toj tišini sprema se, da dočeka goste, koji će jamačno doći.

Pripadnici Rijeke i ratne štete.

Svi stanovnici onog teritorija, što je prisajedinjen Italiji kr. dekretom od 22. II. 1924. (to jest stanovnici Rijeke i okolice) moraju do 31. decembra 1927. prijaviti riječkoj financijskoj intendenci sve pretrpljene ratne štete. Intendeci je vlada naredila, da sve prijave provjeri i likvidira.

Poštanske marke.

31. decembra 1927. prestaju vrijediti poštanske marke, koje su bile izdane za proslavu sedamstogodišnjice Sv. Franje Asiškoga. Te se marke od 5. oktobra dalje ne prodaju više.

Jedna turska komisija u Trstu i na Rijeci.

Pred nekoliko dana došla je u Trst jedna turska komisija, koja ima dužnost proučiti tršćansku slobodnu luku, jer Turska kani uvesti nekoje slobodne luke po uzoru Trsta. Toj komisiji predsjeda podsekretar turskog ministarstva trgovine. Komisija je uz tršćansku pregledala i riječku luku.

Radničke knjižice.

Vlasti ponovno upozoruju sva industrijalna poduzeća na članak 130. novoga zakona javne sigurnosti, kojim se odredjuje, da svi radnici moraju imati radničku knjižicu u kojoj mora poslodavac sam, ili njegov direktor, u slučaju da otpušta radnika, zapisati koliko je radnik kod njegova poduzeća služio i kakvog je ponašanja bio. Svaki radnik može knjižicu dobiti besplatno na općini.

Raspuštena društva.

Goričkа i tršćanska prefektura raspustile su u zadnje vrijeme više prosvjetnih, pjevačkih i športnih slav. društava s motivacijom, da njihovo djelovanje nije bilo u skladu s nacijonalnim redom.

Puljski «Stabilimenti Comunali» prelaze u privatne ruke. — Kako se iz novina vidi radove puljskog općinskog poduzeća za elektriku preuzeti će privatno poduzeće «Società eletrica istriana». To privatno društvo početi će doskora s provadjanjem nove električne mreže. Kada ta mreža bude dovršena, Pula će imati električno svijetlo dva puta jače od sadanjeg. Osim toga treba napomenuti, da će to svijetlo biti mnogo jeftinije nego li je sada dok ga općina proizvadja. Općina je morala elektrifikaciju predati privatnom poduzeću, jer sama nije mogla radove provadjati, a osim toga bila je uvijek u deficitu.

Puljska zalagaonica prelazi u vlast gradske «Casse di Risparmio». — Puljska zalagaonica «Monte di Pietà» bila je u zadnje vrijeme u velikoj krizi. Tu krizu nije mogla svladati, pa je pred nekoliko dana prešla u vlast puljske «Casse di Risparmio». «Monte di Pietà» poslovati će i nadalje, ali zavisno od «Casse».

Novo vino. — Razne istarske općine javile su, da će se novo vino u gostionama prodavati od 15. o. mj. dalje.

Berma ili krizma u zatvoru. — Prošle sedmice obavila se je u rovinjskom zatvoru berma ili krizma. Uz prisustvo svih rovinjskih vlasti, porečki biskup krizmao je u zatvoru 9 kažnjenika, i to 8 muških i jednu žensku.

Veliki požar u blizini Idrije. — Dne 7. o. mj. buknuo je u Zalogi blizu Idrije veliki požar od kojega je izgorila staja vlasništvo Ivana Prika. Požar je bio tako brz, da sav rad oko gašenja nije uspio. U staji je spavao Anton Lange od 14 godina. On je ostao u plamenu, pa je, poslije iza kako je požar pogašen, nadjen karboniziran. — Osim ove nesretne smrti požar je nanio i štetu od 60.000 lira. U staji su uz sijeno izgorila 2 konja, 2 svinje, 2 telca i 4 ovce.

Ranjava 4 osobe po naputku brata. — Pred nekoliko dana uhapsili su karabinjeri iz Tinjana mladića Antuna Šurana, koji je po naputku svog brata Bože provalio noću u kuću Ivana Šurana te napao i ranio kosirom tri djevojke i njihovog oca. — Njegov brat Bože bio je zaljubljen u jednu od tih djevojaka, no ona ga nije htjela. On je tu svoju nevolju ispričao bratu, naputivši ga neka se on djevojci mjesto njeag osveti. I jedne noći pijani je Antun izvršio želju brata. Provalio je kroz prozor u kuću. Svi su spavali. Najprije je navalio na djevojku, koju je njegov brat ljubio, a kad su joj sestre i otac priskočili u pomoć, udario je i po njima. Stari je Šuran odnio najteže rane. Prenesen je u puljsku bolnicu u teškom stanju. Antun Šuran je u zatvoru.

Požar u Puli. — Dne 8. o. mj. uništio je požar staju Antuna Žmaka, koja se je nalazila na Monte Paradiso. U staji je bilo 50 kvintala sijena. Šteta se računa na 20 tisuća lira. Staja nije bila osigurana.

Tifus na Ćićariji i Puljštini. — Nekoji naši dopisnici iz Ćićarije javljaju, da se u raznim tamošnjim selima pojavilo više slučajeva tifusa. Isto tako javljaju nam iz Puljštine. Upozoravamo naše ljude, da se paze i da se drže strogo svih zdravstvenih pravila života, žele li se očuvati od tifusa. Da se bar donekle predusretne tifus, treba naročito paziti na čistoću hrane i vode.

Tat cipela, odijela itd. — Dne 8. o. mj. osudio je puljski tribunal na 6 mjeseci i 20 dana zatvora nekoga Antuna Kocijančića, od 37 godina, iz Voloskoga, jer je vlasniku jednog svratišta ukrao jedan par cipela, jedno odijelo, jedan zlatni lanac, par zlatnih naušnica i razne srebrnine, sve u vrijednosti od 1000 lira. On se je branio, da je to počinio, jer se je nalazio u bijedi. Bila je optužena i njegova ljubovca, koja je ukradene stvari od Kocijančića primila. No, ona nije kažnjena.

«Mastan sir». — Koparski tribunal osudio je Marija Balanzu iz Umaga na 400 lira globe, kondicijonalno za 5 godina, jer je u svojoj trgovini prodavao sir s oznakom: «Mastan sir», a sir je bio samo polumastan.

Radi bika. — Mario Radoslović iz Brtonigle držao je neuškopljenoga junca starijeg od 17 mjeseci, bez da je imao dozvolu od vlasti. Prijavljen je, a koparski ga je tribunal osudio na 500 lira globe kondicijonalno za 5 godina, te na snašanje sudbenih troškova. — Za isti prestupak i jednako je osudjen i Mate Barnaba iz Brtonigle, te Jure Turina iz Brtonigle.

Osudjen, jer zlostavlja svoju majku. — Koparski tribunal osudio je na zatvor od 1 godine Justa Rebulu iz Grožnjana, koji je bio optužen da zlostavlja svoju rodjenu majku. Rebula se češće opijao, a kada bi vino njime zavladalo postao bi tako grub i zao, da nije mogao ni vlastitu majku trpjeti.

Makedonstvujušči

Izgledalo je, da su se Makedonci smirili. Komite, koji su prošlih godina zadavali strah pučanstvu u južnoj Srbiji svojim terorom, bili su u posljednje vrijeme zamukli. «Makedonska revolucijonarna organizacija», koja se svim pa i najgorim sredstvima bori za odcijepljenje Makedonije, koja se nalazi pod Jugoslavijom i Grčkom, nije više vremena davala jačeg glasa o sebi. Tek negdje pred mjesac dana počele su se pronašati vijesti o nekim atentatima na vlakove i još neki manji slučajevi komitske obnovljene akcije na jugoslovenskom i grčkom zemljištu. Makedonstvujušči došli su opet na dnevni red. Počeli su provaljivati iz Bugarske, gdje im je sjedište i dali su znak da obnavljaju staru borbu.

Atentat na generala Kovačevića. — Poslije ovih prvih slučajeva komitaškog terora bilo se je bojati i gorega. Makedonci su izrazili, da je to sve samo početak. I doista. Prošlog četvrtka izvršili su komitaši u Štipu jedan atentat, koji je teško odjeknuo po svem Balkanu i koji je nemalo zainteresovao svu Evropu. Makedonci su toga dana ubili iz revolvera na ulici u Štipu jugoslovenskog generala Kovačevića, kada se je vraćao u društvu jednog svećenika svojoj kući. Atentatori su po ubijstvu pobjegli u goru.

Po atentatu. — Jasno je, da je atentat izazvao velike ogorčenje po svoj Jugoslaviji. Južna Srbija i do sada je mnogo prepatila od komita, ali ovaj slučaj dokazuje, da su Makedonci novu svoju akciju uperili oštro na zvaničnu Jugoslaviju. Narod cijele zemlje uzbudjen se je podigao da demonstracijama protestira protiv ovakvim djelima komita. Jugoslovenska vlada pak raspisala je nagradu od 100.000 dinara onome koji uhvati atentatore. Pojačala je vojsku uz granicu i odredila potjeru za atentatorima i provela strogu istragu nad svim sumnjivim licima u Južnoj Srbiji, za koje se zna, da su u savezu i suradnji s Makedonskom revolucijonarnom organizacijom.

Spor s Bugarskom. — Makedonska rev. organizacija, ima svoje sjedište u Sofiji. Jugoslovenske novine pišu da se Makedonci u Sofiji podnašaju, te da imaju svu slobodu akcije i života, da su svi oni, koji su u posljednje vrijeme s terorističkim namjerama provaljivali u Jugoslaviju, dolazili iz Bugarske, pa i atentatori na generala Kovačevića da su došli iz Bugarske. To Jugoslaviji nije ugodno. Ona se bori protiv Makedonaca, a Bugarska da ih štiti. Jugoslavija želi, da bi Bugarska u smislu dobrog prijateljstva i bratstva jedanput za uvijek spriječila dalnje djelovanje Makedonske organizacije. — Po atentatu na gen. Kovačevića Jugoslavija je u tom smislu uputila jednu notu Bugarskoj. Izmedju te dvije države došlo je do napetosti sve zbog Makedonaca, pa se je bilo dapače bojati, da će se iz svega toga razviti nešto što ne bi bilo ugodno ni za Evropu.

Kako je spor riješen. — Poslije jugoslovenske note i poslije intervencije jugoslovenskog ministra u Sofiji čekalo se je kako će sve svršiti. Jugoslavija je na granici pojačala svoju vojsku i zatvorila granicu. Jugoslavija je u svojoj definitivnoj noti zahtjevala, da Bugarska odmah raspusti i spriječi svako daljnje djelovanje Makedonske revolucijonarne organizacije, koja radi u glavnom protiv Jugoslavije u smislu odcjepljenja Makedonije. Poslije više dana Bugarska je za volju dobrog prijateljstva s Jugoslavijom sve prihvatila, te je odmah proglasila uz granicu opsadno stanje naredivši strogu istragu krotiv Makedonstvujuščih, odredivši ratni brzi sud za svakoga Makedonca, koji bi djelovao za revoluciju u jugoslovenskoj Makedoniji. Tako bi za sada bio spor riješen.

Potjera za atentatorima. — Jugoslovenska pojačana žandarmerija, vojska i pučanstvo iz okolice Štipa, dali su se odmah po atentatu u lov za krivcima. Par dana nije im bilo traga. Držalo se je, da su prebjegli u Bugarsku. No, napokon su im seljaci iz Radovišta ušli u trag. Satjerali su ih u goru, goneći ih pucanjem. Atentatora su bila trojica. Kada je seljacima došla u pomoć žandarmerija uspjelo je atentatore stisnuti u jednu pećinu, odakle su iza duge borbe i uzajamnog pucanja iz revolvera te bombama, žandari izvukli 2 atentatora mrtva i jednog ranjenog. Ranjeni je izjavio da su dvojica od njih došli iz Bugarske, a treći, da je Makedonac iz Štipa. Oni su atentat počinili po odredbama svoje revolucijonarne organizacije. Potanje još nije ništa objavljeno, jer se vrši stroga i tajna istraga.

Pogreb generala Kovačevića. — Prošle nedjelje obavljen je u Beogradu vrlo svečani pogreb generala Kovačevića, koji je tamo prenijet iz Štipa. Beogradske novine donašale su o tome pogrebu dvije, tri stranice opisa. Takvog pogreba nije već odavna u Beogradu bilo. Za taj je dan Narodna Obrana, organizacija, koja ima za zadaću štititi čast i interese naroda i države, urekla jedan veliki impozantni zbor, na kojemu su održani bezbrojni govori na spomen generalu Kovačeviću, koji je pao od atentata. General Kovačević bio je vrlo poznati narodni heroj, kulturni radnik te odličan Sokol. Odlikovao se je u balkanskom i svjetskom ratu, a poslije rata, svojim je kulturnim radom silno koristio narodu. Zato za njim žali Jugoslavija. Ostavio je ženu i staroga oca, koji je na grobu svog sina održao jedan junački i potresan govor.

RED UKRCANJA KOD RAZNIH TRŠĆANSKIH PAROBRODARSKIH DRUŠTAVA.

12. oktobra 1927.

Opći red (Turno generale): — Mornari 244; mladići palube I. (2) 28; mladići palube II. (1) 29; mali palube (3) 2; fogišti (1) 227; ugljenari (2) 94; mladići sobari 2; mali sobari (16) 1; mladići kuhinje 17; mali kuhinje (3) 29.

Loyd Triestino: — Mornari 155; mladići palube I. 63; mladići palube II. 66; mali palube 30; fogišti 281; ugljenari 138; mali stroja 184.

Cosulich Nord: — Mornari (2) 70; mladići palube 74; mali palube 42; ingrassatori 19; fogišti 26; fogišti nafte 31; ugljenari 18; mladići stroja 24; mladići sobari (7) 101; mali sobari (1) 46; mladići kuhinje (1) 40; naučnici kuhinje (1) 11; mali kuhinje (4) 16.

Cosulich Sud: — Mornari (18) 88; mladići palube 30; mali palube (7) 44; ingrassatori (1) 24; fogišti 23; fogišti nafte (2) 31; ugljenari (3) 33; mladići stroja (2) 22

Nav. Libera Triestina: — Mornari 16; mladići palube 1; mali palube (11) 1; ingrassatori 10; fogišti (1) 33; ugljenari (2) 13; naučnici I. 5; naučnici II. 10; mali sobari (8) 11; mali kuhinje 25; mladići kuhinje 2.

Tripcovich: — Mornari 16; mladići palube 14; mali palube 9; fogišti (1) 52; ugljenari (1) 52; ugljenari 29.

Gerolimich: — Mornari (2) 35; mladići palube (1) 17; mali palube 9; fogišti (1) 57; ugljenari (6) 32.

Martinolich: — Mornari 6; mladići palube 2; mali palube 1; fogišti 1; ugljenari 1.

Opaska: Brojevi u zagradama označuju koliko osoba od svakog zanimanja društvo treba. Broj izvan zagrada označuje red ukrcanja predbilježenih pomoraca, koji imaju svaki svoj broj. — Mornar = marinaio; mladić palube = giovane di coperta; mali palube = mozzo di coperta; mladić kuhinje = giovane cucina; mali kuhinje = mozzo cucina; sobar (konobar) = cameriere; ugljenar = carbonaio; naučnik = allievo; mladić stroja = giovane machina.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

RED VOŽNJE

Važi od 1. oktobra dalje.

Željeznička pruga Trieste-Campomarzio—Pola (Trst—Pula i obratno)

VLAKOVI putnički	putnički	mješoviti	brzi	mješoviti	putnički	odlazak	Km	STANICE	dolazak	putnički	mješoviti	mješoviti	brzi	putnički	putnički
Iz Rovinja	5.25	12 25	13.—	Iz Cerovlja do Kanfanara samo III razred osim nedjelje	19.15	↓	—	Trieste-Campomarzio (Sv. Andr.)	↑	9.36	7.35	Iz Kanfanara do Cerovlja samo III razred osim nedjelje	15.58	21.13	u Rovinj
	5.40	12 40			19.30		5	S. Anna di Trieste (Sv. Ana)		9.23	7.22		15.45	21.—	
	5.53	12.54			19.43		9	S. Giuseppe della Chiusa (Ricmanje)		9.11	7.10			20.48	
	5.59	13 02			19.49		10	S. Antonio-Mocco (Boršt)		9.07	7.06		15.31	20.44	
	6.14	15.17			20.04		15	S. Elia (Draga)		8.53	6.52		15.17	20.30	
	6.27	13.30	13.55		20.17	dol.	20	Erpelle-Cosina (Herpelje-Kozina)	odl.	8.41	6.40		15.05	20.18	
	6.35		13.58		20.27	odl.			dol.	8.35				20.10	
	6.42				20.34		24	Presnizza del Taiano (Prešnica)		8.28				20.05	
	6.49		14.11		20.41		28	Piedimonte del Taiano (Podgorje)		8 20			14.47	19.55	
	7.01				20.53		34	Sasseto (Zazid)		8.11				19.46	
	7.09		14.30		21.01		38	Acquaviva-Valmorasa (Rakitovac)		7.59			14.29	19.33	
	7.20		14 39		21.11		44	Pinguente (Buzet)		7.42			14.12	19.15	
	7.31		14.47		21.20		49	Rozzo (Roč)		7.33			14.03	19.05	
	7.46		15.—		21.33		54	Castel Lupogliano (Lupoglava)		7.21			13.52	18.53	
	7.55				21.43		63	Colmo (Hum)		7.06				18.37	
	8.04				21.52		67	Berutto (Borut)		6.57				18.28	
	8.18	Iz Rovinja	15.27	17.15	22.08		72	Cerreto istriano (Cerovlje)		6.48		11.31	13.26	18.19	
	8.24				22.14		74	Novacco (Novaki)		6.35	u Rovinj			18.06	
	8.33		15.39	18.46	22.23		79	Pisino (Pazin)		6.27		11.17	13.09	17.58	
	8.47				22.38		86	Checchi (Heki)		6.16				17.43	
	8.55		15.58	19.14	22.46		90	S. Pietro in Selve (Sv. Petar u Šumi)		6.07		9.49	12.53	17.34	
	9.04				22.55		95	Gimino (Žminj)		5.57				17.24	
5.55	9.13	14.45	16.12	19.50	23.03		99	Canfanaro (Kanfanar)		5.49	9.13	9.30	12.38	17.16	18.4
6.03	9.20	14.54		19.58	23.10		102	Smogliani-Carnizza (Smoljani)		5.41	9.06			17.07	18.4
6.11	9.26	15.03		20.07	23.16		106	Sanvincenti (Sv. Vičenat)		5.34	8.58			17.00	18.3
6.20	9.33			20.16	23.25		108	Zabroni-Roveria (Cabrunići)		5.28	8.50			16.54	18.2
6.37	9.46	15.44	16.38	20.32	23.35		117	Dignano (Vodnjan)		5.13	8.35		12.12	16.40	18.0
6.46	9.54	15.54		20.41	23.43		121	Gallesano (Galižana)		5.05	8.19			16.29	17.5
7.—	10.06	16.10	16.55	20.55	23.55	↓	130	Pola (Pula)	↑	4.50	8.00		11.50	16.14	17.5

Željeznička pruga Canfanaro—Rovigno (Kanfanar—Rovinj i obratno)

VLAKOVI mješ.	putn.	mješoviti	mješoviti	odlazak	Km	STANICE	dolazak	mješ.	putn.	mješoviti	mješoviti
9.25	12.45	19.40	23.13	↓	—	Canfanaro (Kanfanar)	↑	5.42	12.52	15.52	22.42
9.45	13.05	20.00	23.33		8	Sossi (Sošići)		5.24	12.14	15.34	22.22
9.53	13.15	20.07	23.40		11	Villa di Rovigno (Rovinjsko Selo)		5.16	12.06	15.26	22.15
10.12	13.52	20.26	23.59	↓	21	Rovigno d' Istria (Rovinj)	↑	4.55	11.45	15.05	21.50

Željeznička pruga Trieste—Parenzo (Trst—Poreč i obratno)

Putnički vlakovi					odlazak	Km	STANICE	dolazak	Putnički vlakovi				
	5.—	9.45	13.55	18.25	↓	—	Trieste-Campomarzio (Trst-Sv. Andr.)	↑	7.50	12.	19.08	21.16	
	5.22	10.07	14.18	18.48		5	Trieste-Servola (Trst-Škedenj)		7.28	11.40	18.47	20.54	
	5.46	10.31	14.41	19.11		11	Muggia (Milje)		7.02	11.14	18.14	20.28	
	5.57	10.42	14.52	19.22		15	Albaro Vescovà (Škofije)		6.53	11.04	18.03	20.18	
	6.05	10 58	15.01	19.31		17	Villa Decani (Dekani)		5.43	10.54	17.51	20.09	
	6.28	11.40	15.24	19.55		23	Capodistria (Kopar)		6.25	10.35	17.30	19.51	
	6.49	12.55	15.45	20.16		30	Isola d' Istria (Izula)		5.51	10.08	16.40	19.18	
	7.13	13.24	16.09	20.40		37	Portorose-Pirano (Portorose-Piran)		5.27	9.44	15.09	18.54	
	7.54	14.31	16.51	21.23		48	Salvore (Savudrija)		4.46	9.03	13.51	18.13	
5.05	8.37	15.03	17.33	21.56		59	Buie (Buje)		4.15	8.52	13.20	17.42	20.3
5.38	8.58		17.54			62	Grisignana (Grožnjan)			8.01		17.12	20.1
6.22	9.36		18.31			78	Portole (Oprtalj)			7.20		16.30	19.
7.10	10.04		18.59			86	Bagni S. Stefano-Levade (Livade)			6.57		16.08	19.0
7.35	10.19		19.14			90	Montona (Motovun)			6.37		15.47	18.4
7.48	10.33		19.28			95	Caroiba (Karojba)			6.25		15.35	18.1
8.20	10.57		19.52			103	Visinada (Vižinada)			6.01		15.11	17.5
8.43	11.16		20.11			109	S.Domenica Villa Sammarco (Labinci)			5.42		14.52	17.
8.55	11.28		20.18			111	Visignano (Višnjan)			5.33		14.43	17.0
9.07	11.35		20.30			116	Villanova (Novavas)			5.20		14.30	16.4
9.25	11.54		20.49		↓	123	Parenzo (Poreč)	↑		5.—		14.10	16.2

Željeznička pruga Trieste—Fiume (Trst—Rijeka i obratno)

VLAKOVI Putnički	Putnički	brzi	putnički	mješoviti	odlazak	Km	STANICE	dolazak	brzi	putnički	mješoviti	brzi	putnički
19.30	14.45	9.05	7.30	1.—	↓	—	Trieste Centrale (Trst južna stanica)	↑	9.30	13.15	16.35	19.10	23.—
20.09	15.24	10.08	8.09	1.37		17	Aurisina (Nabrežina)		9.05	12.49	15.59	18.41	22.2
		10.30		2.06		28	Opcina Campagna (Općina)		8.51		15.45	18.27	22.1
20.52	16.07	10.58	8.52	2.36		45	Divaccia S. Canziano (Divača)		8.28	12.13	15.18	18.04	21.4
21.32	16.43	11.35	9.32	5.15	dol.	69	S. Pietro del Carso (Sv. Petar na Kr.)	pol.	8.02	11.46	14.49	17.37	21.1
21.40	16.53	11.47	9.38	5.25	pol.			dol.	7.27	11.26	14.30	17.26	21.0
22.12	17.28	12.19	10.10	6.02		86	Torrenova-Bisterza (Trnovo-Il. Bistr.)		6.54	10.56	13.45	16.56	20.3
22.31	17.47	12.36	10.31	6.30		98	Sappiane (Šapjane)		6.28	10.30	13.17	16.30	20.0
22.50	18.06	12.55	10.50	6.54		110	Giordani (Jurdani)		6.09	10.11	12.56	16.11	19.5
23.07	18.22	13.08	11.07	7.11		116	Abbazia-Mattuglie (Opatija-Matulji)		5.45	9.55	12.30	15.55	19.3
25.20	18.35	13.20	11.20	7.30	↓	130	Fiume (Rijeka)	↑	5.20	9.30	11.55	15.30	19.0

Željeznička pruga Divaccia—Erpelle—Cosina (Divača—Herpelje—Kozina i obratno)

VLAKOVI mješoviti			odlazak	Km	STANICE	dolazak	VLAKOVI mješoviti		
5.58	12.30	19.30	↓	—	Divaccia S. Canziano (Divača)	↑	9.09	15.45	[illegible]
6.15	12.52	19.47		6	Rodilli (Rodik)		8.58	15.23	[illegible]
6.25	13.06	19.57	↓	12	Erpelle-Cosina (Herpelje-Kozina)	↑	8.45	15.13	[illegible]

Broj 42 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 20. oktobra 1927. Pojedini broj 25 cent. God. V.

„Istarska Riječ“
izlaz svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

Oglasi stoje 8 lira
za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Korporativna država

Temeljni zakoni i nova morala u korporativnoj državi.

U 40. broju «Istarske Riječi» u članku pod istim naslovom nabrojili smo prema radnom ustavu (carta di lavoro) ona načela, koja po našem nazoru stvaraju temelj nove državne morale. Da naši čitatelji bolje shvate i zapamte tu novu korporativnu moralu navesti ćemo jedan jasan primjer, ili jednu sliku, s kojom se za bolje razumjevanje može usporediti korporativna država. Za primjer ili sliku nove korporativne države uzet ćemo čovječje tijelo.

Čovječje tijelo sastavljeno je od cirka 15 bilijuna malih stanica. Sve je na tijelu sastavljeno od stanica: kosti, mišice, koža itd. Svaka od tih stanica ima svoj posebni život. Ali svaka ima i u tijelu svoju funkciju, svaka služi jednom višem cilju, svaka služi čovječjem tjelesnom organizmu. Ni jedna nije suvišna, jer da je suvišna ili da više ne radi ili da oboli tako, da se oporaviti ne dade, tijelo je brzo ili polagano izbacuje ili je poništi. Samo zbog jednog jedinog razloga, što ona stanica više ne služi i ne koristi cijelom organizmu.

Jedan primjer: Čovječje tijelo ima jedno slijepo crijevo. To je ostatak jednog organa, koji je trebao jednom, a poslije je postao suvišan. Njegov rad za tijelo nije bio potreban, radi toga ga je nestalo. Od slijepog crijeva ima danas samo jedan komadić, koji će valjda tekom vremena i nestati.

Stanica dakle ima pravo na opstanak i pravo na život samo u toliko, u koliko ona radi za tijelesni organizam i u koliko ona njemu koristi. Ali to pravo, daje joj i jednu dužnost napram organizmu. Stanica je dužna da radi u korist tjelesnog organizma, inače mora da pogine. Svaka stanica u našem tijelu ne služi sebi i ne postoji radi sebe, nego ona služi tijelu i postoji radi tijela, pa makar imala svoj, donekle poseban život u okviru tjelesnog organizma. Sve je već tako uredjeno, da ta stanica izvan organizma ne može da živi. A niti može da živi u samom organizmu odvojena i samo za se.

Ne samo da svaka stanica ima svoj posebni život, nego više njih skupa opet rade u istom smjeru, zaposlene kod istog posla, kao da su podredjene u tom velikom tjelesnom organu opet jednoj specijelnoj skupnoj funkciji. Evo vam primjera: U čovječjem tijelu ima nebrojenih stanica, koje služe probavi hrane. Ta probava počinlje kod ustiju. U velikom kanalu ili mjehuru grupirane su te stanice u različitim skupinama. Svaka skupina ima svoju posebnu funkciju. (To bi bili sindakati). U ustima kao čeljusti sa sjekutićima i kutnjacima melju i drobe hranu. Kroz jednjak hranu prožvačenu i pokvašenu slinom tjeraju u želudac, gdje jedna velika skupina tih stanica obavlja svoje posebne želučane poslove i još više rastvara hranu. Od želudca ide već razdrobljena i kemički rastvorena hrana u crijeva. Velika skupina stanica zabavljena je oko crijevnog posla sa zadaćom, da uporabljivi dio hrane baci u tijelo, a neuporabivi dio izbaci iz tijela. Evo to su vam federacije ustiju, jednjaka, želudca, tankog i debelog crijeva, koje sve skupa stvaraju konfederaciju za probavu hrane. U mozgu opet ima za njih jedna posebna partija moždjanih stanica, koje dirigiraju funkcije onih stanica zaposlenih okolo probave hrane.

Još jedan sličan primjer:

Pogledajmo na mišice. Imamo mišice, koje vladaju našom lijevom rukom, imamo skupinu mišica, koje vladaju nogama, lijevom i desnom, imamo ...sne mišice, imamo vratne mišice, imamo trbušne mišice. Svaka pojedina grupa tih mišica vlada jednim dijelom jednog organa. Mišice za prste, mišice za zglobove, za pest, za podlakticu i za nadlakticu su pojedini sindikati, koji stvaraju federaciju mišica za lijevu, dotično za desnu ruku, a sve te federacije mišica za desnu ruku, za lijevu ruku, za desnu nogu za lijevu nogu i druge stvaraju konfederaciju svih mišica za kretnje, a ta konfederacija ima svoje glavno sjedište kod centruma u mozgu, gdje jedna posebna partija mozga vlada svim tim mišicama.

Kad je koja stanica napadnuta od neprijatelja, to jest od bakcila bolesti, treba da organizam za nju skrbi. Organizam, da je obrani šalje iz slezene liječnike i vojnike, koje moraju da ozdrave stanicu i da potjeraju neprijatelja. Tijelo mora skrbiti i za to, da svaka stanica ima dostatno hrane i tu hranu doprema pomoću krvi. Od slabo hranjenih ili od slabih stanica organizam nema nikakve koristi.

Evo slike, kojom možemo najbolje da tumačimo moralu novog državnog korporativnog ustroja. Sve opstoji i treba da radi u višem interesu cjelokupnog državnog organizma. Čovjek ima prava i dužnosti samo kao dio tog organizma. Njegova djelatnost mora biti u skladu s interesima tog državnog organizma. Proti tim višim interesima isključeno je raditi. Niti za svoju ličnu korist ne smije se raditi. Zaštitu organizma države uživa samo onaj, koji radi za taj organizam. Taj organizam ima pravo i dužnost da kontrolira rad svakog individuma i rad svake specijelne grupe individuuma, u kojoj pojedinac radi. Ko ne koristi cjelokupnom organizmu bit će istrebljen ili će sam propasti, država će ga izolirati i neće ga braniti, jer ne koristi. Organizam (država) će sam zato skrbiti, da ima valjanog radinog naraštaja, a ta skrb za naraštaj opet je samo od koristi za organizam. Djelovanje koje škodi (štrajk, serata) onemogućeno je, pa makar proizašlo sa strane i najjače skupine državljana.

Kako tijelo skrbi zato, da svaka stanica dobije dovoljnu hranu iz krvi, tako i država skrbi kolektivnom pogodbom, da svaki pojedinac, koji radi, ima i dostatnu zaslužbu da može živjeti. Da se to postigne zahtjeva «Carta del lavoro», da svaki državljanin vrši točno svoje socijalne dužnosti.

Od trideset deklaracija radnog ustava (carta del lavoro), jedanaest ih ide za tim da se osiguraju radniku garancije za njegovo materijalno dobro stanje. Te garancije radnici cijelog svijeta već kroz mnoge decenije traže. Sam Albert Thomas, generalni direktor od «Bureau National du Travail» te vodja internacionalnog socializma priznao je, da su talijanskom «cartom del lavoro» podane radniku takove garancije, kakve drugi radnici u drugim zemljama nemaju. «Carta del lavoro» navadja i nalaže uvjete rada, koji moraju biti sadržani u svakom radnom kontraktu. Plaća mora biti dostatna barem za normalne potrebe života, a osim toga mora biti takodjer u skladu s koristima rada i s mogućnostima produkcije. Prema tom zakonu i radnik i seljak i svaki, koji radi mora biti plaćen najmanje tako, da mu plaća dostaje za normalne potrebe njegovog života, a osim toga mora njegova plaća biti u razmjernom odnosu s korišću, što je donosi njegov rad. Sve je to zato, jer državni organizam ovako hoće i ovako zahtjeva na svoju vlastitu korist. Radnik koji nije u pogledu plaće osiguran šteti višem organizmu. On je državi na teret. «Cartom del lavoro» uredjena je i radnja na kontrakt i radnja po noći i počivanje radnika i godišnji dopust i otpuštanje radnika. Vlasnik poslodavac ne će moći više da po svojoj volji otpušta radnika ili da ga globi ili da zatvori svoje poduzeće. I poduzeće i radnik vrše jednu funkciju u interesu organizma, pa su zato strogo kontrolirani i disciplinirani.

Uredjeno je i pitanje onih, koji kod kuće rade za poduzetnike ili industrijalce.

Za suzbijanje bezposlenosti, koja je najveći neprijatelj radnog svijeta i države, predvidjeni su uredi za namještanje. U tim uredima sjede zastupnici i radnika i poslodavaca i samo preko njih doznačivati će se radne sile industriji, trgovini i poljodjelstvu. Poslodavci su dužni, da primaju posloprimce putem tih ureda. Radniku je time garantiran jednaki postupak. Ne će biti u državi više takovih, koji imaju sve, i onih, koji nemaju ništa, nego, ono što je, pa makar bilo malo, razdjeliti će se pošteno. Osim toga uredjena je i socijalna skrb.

Socijalna skrb je nužna pojava državnog organizma, u kojem moraju svi da rade i suradjuju. Prema «Carti del lavoro» predvidjeno je u tom pravcu ovo:

da se usavrši osiguravanje radnika proti nezgodama;

da se usavrši i rastegne asikuracija materinstva i djece;

da se provede asikuracija radnika proti profesijonalnim bolestima i proti tuberkulozi, a poslije da se pristupi generalnoj asikuraciji proti svim bolestima;

da se usavrši asikuracija proti nezasluženoj bezposlenosti;

da se primijene posebne forme osiguravanja za mlade radnike.

Treba skrbiti i za naraštaj i za usavršavanje radnika (deklaracije XXIV, XXIX i XXX). Profesijonalnim udruženjima dakle sindakatima po «Carti del lavoro» doznačeno je i pravo i dužnost, da skrbe za pomoć, uzgoj i za pouku svojih upisanih članova. Sindakati, po tome, nisu samo udruženja, koja skrbe za samo materijalno dobrostanje, njihova djelatnost je i više socijalne naravi. Udruženja moraju nastojati da pomoću zgodnih specijalnih škola njihovi radnici budu sve to savršeniji. Izmedju upisanih radnika treba birati one, koji su najsposobniji, treba selektivno postupati. Udruženja nemaju samo zadaću da gledaju da se kolektivna pogodba rada izvrši posvuda i točno, ona imaju i veće dužnosti.

Politički pregled

Italija

Sjednica ministarskog savjeta. — Dne 17. o. mj. započelo je novo oktobarsko zasjedanje ministarskog savjeta. To će zasjedanje imati 3 sjednice. Na prvoj je sjednici predsjednik vlade on. Mussolini pročitao opširan izvještaj o unutarnjem položaju države. Od zadnje sjednice, koja se je držala u augustu, pa do danas stanje je u državi potpuno mirno. Smrtna osuda Sacca i Vanzettija, oskudica, koju osjećaju neki slojevi pučanstva i koja uvijek dolazi uz financijsku obnovu svake države, atentat na dva voditelja fašizma u Ravenni i umorstvo grofa Nardinija, podkonzula u Parizu, nisu dali povoda kakvoj bučnoj i neumjesnoj manifestaciji. «Nacija je — kaže on. Mussolini — u svim tim slučajevima pokazala svoju zrelost, zatajivši svoju bol.» U svom izvještaju on. Mussolini naglašava, da je u zadnje vrijeme vlada napokon riješila pitanje stanarina po svoj državi.

Marcia di Roma. — On. Mussolini je zatim govorio o proslavi Pohoda na Rim (Marcia di Roma) te je rekao, da se ta proslava ne će obaviti 28. oktobra na dan kada doista pada, nego u nedelju 30. oktobra, i to s razloga, da se ne slavi praznik u petak. Taj dan mora narod da radi, tako zahtjevaju prilike. — Dne 6. novembra slavit će se opet Pobjeda. Poslije 6. novembra ne će se više smjeti bez naročite dozvole vlade držati nikakve proslave, slave, svečanosti, parade, godišnjice ni skupštine..

Gospodarstvo i financije. — Iza izvještaja on. Mussolinija podao je on. Volpi jedan takodjer opširan izvještaj o gospodarskom i financijalnom položaju države, te o stanju državne bilance. Taj je izvještaj ministarski savjet u cjelosti odobrio, a zatim se je prešlo na raspravljanje o aktivnim i penzijoniranim državnim namještenicima. Na temelju dekreta od 7. maja 1927. Ministarski savjet je zaključio, da se namještenicima 5., 6. i 7. činovnog razreda uzmu dodatci na skupoću (caroviveri). Isto vrijedi i za činovnike nižih razreda, ako nemaju brige za obitelj. Onim namještenicima, koji primaju jednu plaću u kojoj je uračunat i dodatak na skupoću, mora se plaća sniziti za 30 lira mjesečno. Osim toga sniziti će se dodatci na skupoću svim običnim državnim penzijonircima. Kada ministarstvo financija to provede sniziti će svoje izdatke za 200 milijuna lira. Država ima sada 8 miljarda lira troškova za plaće i penzije državnih namještenika.

Za Rijeku. — Iza toga je ministar financija on. Volpi predložio savjetu na odobrenje jedan nacrt, koji se odnosi na zajam od 25 milijuna, koji je vlada odredila julija 1925. riječkoj trgovini i industriji. Po nacrtu, koji je na ovoj sjednici ministarski savjet primio, ti će zajmovi biti vrnuti, kroz 10 godina, a od kamata, koji za to vrijeme pritiču, dijeliti će riječka «Cassa di risparmio» nove zajmove. — Poslije toga je ministarski savjet raspravljao i prihvatio više predloga ministra financija te ministra unutarnjih djela, a zatim je sjednica bila zaključena.

Sjednica od 18. o. mj. — Druga sjednica ministarskog savjeta održavala se je 18. o. mj. Na toj sjednici raspravljeno je pitanje novih općinskih konzulta, koje će se doskora na svakoj općini morati izabrati i uspostaviti na novoj fašističkoj bazi. Osim toga raspravljalo se je na toj sjednici o državljanstvu u novim pokrajinama, o nekim novim pravilima o avanciranju generala, o tjelesnom uzgoju balila, o borbi protiv tuberkuloze, o trgovačkoj mornarici i željeznicama, te o raznim drugim predloženim pitanjima.

Kralj kod otkrića spomenika palima u ratu. — Dne 16. o. mj. vršila se je u Santa Croce na Arnu proslava otkrivanja jednog spomenika vojnicima, koji su pali u svjetskom ratu. Ceremoniji su prisustovali Njeg. Vel. Kralj te ministar saobraćaja on. Ciano. U Viareggiu je otvorena jedna kapelica na čast palima u ratu. Prisustvovala je Nj. Vel. Kraljica i Princeza Giovanna.

Talijanski poslanik u Beogradu kod Marinkovića. — General Bodrero, talijanski poslanik u Beogradu posjetio je dne 16. o. mj. ministra za izvanje poslove Marinkovića. Novine pišu, da je gen. Bodrero Marinkovića upozorio na oštro protuitalijansko pisanje svih jugoslovenskih novina. On je zamolio ministra, neka na korist prijateljskih odnošaja Italije i Jugoslavije nastoji spriječiti protutalijansku kampanju jugoslovenskih novina.

Maršal Pilsudski doći će u Rim. — Iz Varšave javljaju, da će maršal Pilsudski, predsjednik republike Poljske, koncem oktobra doći u Rim. Posjetiti će Papu i on. Mussolinija. No, još se nezna, da li će taj posjet imati privatno ili političko značenje.

Četvrti medjunarodni kongres za avijatiku. — Dne 24. o. mj. otvorit će se u Rimu četvrti medjunarodni kongres za avijatiku. Na tome kongresu sastati će se zastupnici 50 raznih država.

«Foglio d'ordini». — Dne 12. o. mj. izišao je službeni list fašističke stranke «Foglio d'ordini». U jednom članku, u kojem govori potanje o svim uspjesima fašizma u petoj godini režima, kaže: «Usprkos svim poraznim vijestima, koje se u zadnje vrijeme šire, zaključujemo: a) da je ove godine obradjena veća površina talijanske zemlje nego lani; b) da su ove godine u većoj mjeri upotrebljavani poljodjelski strojevi nego lani; c) da je potražnja plemenitog sjemenja bila ogromna; d) da je upotreba umjetnih gnojiva bila manja nego lani samo za 20 posto; e) da su prilike za sjetvu po svoj državi vrlo povoljne; f) da su poljodjelci Italije — pravi poljodjelci — puni vjere i svi na svojem mjestu. — Prva žitna izložba, koju je posjetilo u samo jedan dan 100 hiljada ljudi, najbolji je dokaz o snazi režima.»

Otkriće spomenika generala Belgrana. — Dne 12. o. mj. bio je u Genovi otkriven spomenik generala Belgrana. Belgrana je bio rodom Talijan, no služio je u argentinskoj vojsci, te je bio vrlo zaslužan za svoju novu domovinu. Otkriću spomenika prisustvovao je Kralj Viktor Emanuel, argentinski ministar vanjskih poslova, Gallardo, koji je zato došao iz Argentine, ministar saobraćaja on. Ciano, te mnogi drugi odličnici. Održano je više prigodnih govora, a govorio je i ministar Gallardo

Amnestija kažnjenih fašista. — Prilikom proslave obljetnice Pohoda na Rim, on. Mussolini će proglasiti amnestiju (oslobodjenje od kazne) za mnoge fašiste, koji su bili disciplinarno kažnjeni.

Dva kongresa. — Na Kaptolu u Rimu otvorena su dne 12. o. mj. dva kongresa i to kongres nacijonalnih fašističkih udruženja za zdravstvo, te kongres liječnika hidrologa.

Albanska vojna misija u Rimu. — Novine donašaju vijesti iz kojih se vidi, da će Albanija ustanoviti u Rimu svoju vojničku misiju. Predsjednik republike Ahmed Zogu već je potpisao odnosni dekret, pa bi albanski vojni ataše morao u Rim doskora doći. Kada dodje primiti će ga u audijenciju on. Mussolini.

Pred posebnim tribunalom. — Dne 15. o. mj. započela je rasprava protiv nekih vodja tajne komunističke organizacije. Izmedju devetorice optuženih dvojica su bivši poslanici u parlamentu Grieco i Molinelli. Optuženi su, da su spremali urotu protiv države, da su huskali gradjane na oružani ustanak i da su se zlo izražavali o predsjedniku vlade on. Mussoliniju. Osudjeni su na duži zatvor.

Grčki ministar vanjskih poslova u Rimu. — Prošle sedmice bio je u Rimu, na prolazu iz Ženeve, grčki ministar vanjskih poslova Mihalakopulos. Posjetio je on. Grandija, podsekretara u talij. ministarstvu vanjskih poslova, te mu je tom prilikom izrazio u ime grčkoga naroda zahvalnost za zagovaranje talijanskog delegata u Ženevi u pitanju zajma, kojega je Grčka od Lige Naroda zamolila.

Razne političke vijesti

Jugoslavija. — Uzbudjenje, koje je u Jugoslaviji uslijedilo po atentatu na generala Kovačevića, po malo se stišava. Bugarska je za volju dobrih odnošaja s Jugoslavijom odlučila provesti strogi nadzor nad Makedoncima, koji su dosada iz Bugarske često provaljivali na jugoslovenski teritorij s terorističkim ciljevima. Jugoslavija je u Makedoniji pojačala svoju žandarmeriju i vojsku, te je za sada onemogućeno daljnje djelovanje revolucijonaraca.

U Beogradu djeluje već više dana verifikacijoni odbor narodne skupštine, koji ovjerovljuje poslaničke mandate. Doskora će se sastati narodna skupština, kojoj je za privremenog predsjednika imenovan Perić, bivši ministar vanjskih poslova. Prošlog tjedna sastala se je na sjednicu vlada, te je raspravljala o državnom proračunu. Proračun je za ovu godinu za jednu miljardu dinara manji nego lani, pa je s time vlada zadovoljna.

Stranački je život dosta živ. Naročito se mnogo radi i govori o osnivanju demokratskog bloka (Radić, Pribićević, Davidović, Spaho), koji bi imao rušiti sadanju vladu, te upostaviti novu demokratsku i seljačku vladu. U tom pogledu nije još sve dogovoreno. Radić i Pribićević sasma su sporazumni. Oni su se do sada već više puta sastali na razgovor. Veliki su prijatelji postali, da takvi nisu nikada bili. Samo je Davidović još neodlučan, jer on ima u sadanjoj vladi 6 svojih ljudi, pa se boji, da će i to izgubiti stupi li odlučno u blok za osnivanje nove vlade.

Poljska i Litva. — Izmedju Poljske i Litve odnošaji su nekako pomućeni još od godine 1920., kada je Poljska sa svojom vojskom nasilno zauzela grad Vilno, koji je pripadao Litvi. No, pred kratkim su se ti odnošaji zaoštrili. Litvanska vlada je naime otpustila oko sto poljskih učitelja. To je otpuštanje obrazložila, da ti učitelji ne poznaju državnog litvanskog jezika, pa su prema tome nesposobni da odgajaju dobre litvanske državljane. Litva je zatvorila sve poljske škole. Na ovaj postupak Litve poljska je vlada odgovorila sličnim postupkom u svojoj zemlji. Zatvorila je sve litvanske škole i pohapsila nekoliko uglednih litvanaca nacijonalističkih vodja i svećenika. Uslijed toga su se dakle njihovi odnošaji pooštrili.

Papa i država. — Godine 1870. bila je Papi uzeta svjetovna vlast. Uslijed toga bili su dugo odnošaji Vatikana i Italije dosta hladni. Izmedju nove Italije i Pape u zadnje vrijeme počeli su se ipak osjećati neke prijateljskije veze. Fašistička vlada nastoji da s Papom i katoličkom crkvom živi u prijateljstvu, pa je već u više slučajeva očitovala želju, da popravi svoje odnose s Papom. To se osobito pokazalo u pitanju kongrue višem i nižem kleru i u pitanju jubileja sv. Franje, kad je vlada vratila crkvi oduzete zgrade. Osim toga fašisti su na svakom koraku pobijali protucrkvene elemente, osobito komuniste, i zatvorili framasunske lože. Sve je to dovelo do nekog zbliženja i do prijateljstva crkve i države. Kad je talijanska vlada uzela vidnog učešća na euharistijskom kongresu u Bolonji i kad su tom prilikom neki pariski i rimski listovi pisali, da ovaj kongres znači likvidaciju rimskog pitanja, onda je poluslužbeno glasilo Vatikana «Osservatore Romano» napisalo dva članka za redom, u kojima je priznalo i pohvalilo nastojanje vlade za poboljšanje odnosa prema Crkvi. Ali u isto vrijeme naglašuje, da Italija time nije Vatikan sasma zadovoljila, da još uvijek, uza svu naklonost fašističke vlade do crkve, rimsko pitanje još postoji. Vatikan nije zadovoljan, jer Papa nema one vlasti, koju je imao prije 1870. g. A to treba urediti, kaže «Osservatore».

U posljednje vrijeme izišla su dva važna članka o tom pitanju. Jedan je izašao u «Corriere della Sera» iz pera Giovanni Gentile-a, bivšeg ministra prosvjete, a drugi u listu Mussolinija «Popolo d'Italia» iz pera Arnalda Mussolinija. Gentile sumnja u mogućnost riješenja ovog pitanja i želi, da se uopće ne riješi.

Arnaldo Mussolini naprotiv tvrdi, da je moguće riješiti rimsko pitanje pod uslovom, da to ostane interna stvar Vatikana i Italije.

«Osservatore Romano» objelodanio je dva članka, u kojima odgovara na izvode jednog i drugog lista. «Osservatore» kaže:

«Ne vidimo nikakva razloga, zašto Italija ne bi bila u mogućnosti ostvariti onu državu koju crkva treba, da može izvršivati svoju duhovnu zadaću u svijetu. Jedino ju je Italija uništila i radi toga jedina ona može je uspostaviti, ako ne u prvašnjem opsegu to ipak u takvom nužnom opsegu, da se pred očima čitavog svijeta garantira neovisnost vlade duša.»

U tom pogledu nije još ništa zaključeno. Novine javljaju, da će budući broj službenog fašističkog lista «Foglio d'ordini» donijeti jedan članak o tom pitanju, da zaključi polemiku.

Francuska i Rusija. — Izmedju Francuske i Rusije bilo je došlo do nekog malog nesporazumka. Kako smo već pisali ruski poslanik u Parizu, Rakovski, bio je u tijesnoj vezi s komunizmom u Francuskoj. On je propagirao i pomagao francuski komunizam. To nije bilo Francuskoj pravo pak je zato zahtjevala, da Rusija svog poslanika smjeni. I doista to je Rusija makar i preko volje, ali za volju dobrih odnošaja s Francuskom, i učinila. Rakovski je morao zapustiti Francusku, a na njegovo mjesto Rusija je imenovala Dovglaveskoga, koji je do sada bio sovjetskim poslanikom u Tokiju.

Sastanak Chamberlaina, Brianda i Zaleskoga. — Prošlog petka stigao je sa svojom gospodjom u Pariz ministar izvanjih poslova Velike Britanije Chamberlain. Njega su dočekali predstavnici francuskog ministarstva izvanjih poslova, lični prijatelji i zastupstvo britanskog poslanstva u Parizu. Tom prilikom održana je vrlo važna konferencija izmedju Chamberlaina, Brianda i poljskog ministra vanjskih poslova Zaleskoga, koji je baš u to vrijeme iz Varšave stigao u Pariz. Ovoj konferenciji pripisuje se u političkim krugovima velika važnost, jer se na njoj pretresalo pitanje odnosa ovih triju država prema Rusiji i o posljedicama odlaska Rakovskoga iz Pariza.

Atentat na albanskog poslanika u Pragu. — Dne 14. o. mj. je u Pragu izvršen atentat na Cena bega, koji je nedavno tamo postavljen za albanskog poslanika. Kada je Cena beg te večeri u 10 sati ulazio u garderobu kavane «Palage», odapeo je jedan mladić iz revolvera tri hica na njega i tako ga teško ranio, da je na putu u bolnicu podlegao ranama. Atentator je 20-godišnji Alkibijad Beby, student liceja u jednom gradu Italije. Na saslušanju kod policije izjavio je, da je svojim atentatom htio spriječiti izdaju, koju je činio prema albanskoj državi albanski poslanik Cena beg. Cena beg je naime bio prijatelj Jugoslavije, pa je kaže Beby, namjeravao Albaniju prodati Jugoslaviji. Atentator je čekao cijelo poslije podne u kavani na Cena bega u namjeri da izvrši atentat. Kada ga je policija uhapsila, on je bez ikakvog otpora i sasvim mirno predao svoj revolver i svoju putnicu. Sa mjesta atentata odveden je Alkibijad Beby odmah na policijski komesarijat, gdje su izvršena saslušanja, kako bi se tačno ustanovili motivi, koji su nagnali ovoga mladića na to, da počini atentat, kao i eventualni saučesnici. Do sada novine o tome ne pišu ništa potanje.

Bugarska naprama Jugoslaviji. — Dopisniku beogradske «Pravde» izjavio je bivši ministar predsjednik Bugarske Cankov sljedeće:

«Naša vlada za četiri godine, otkako državom upravija Demokratski Zgovor, ima jednu želju i jednu glavnu ideju: da bude u dobrim odnosima sa svojim susjedima, a naročito s Jugoslavijom, koja nam je najbliža i srodna po rasi. No kako je rat nakupio mnogo mržnje medju nama, to je sporazum napredovao lagano. Što se tiče posljednjih incidenata koji su tako teški za vas, a naročito za nas, treba da ste uvjereni: 1. da stranka i vlada, ko i bugarsko javno mnijenje, nikako ne saosjećaju sa onima, koji su krivci atentata i posljednjih dogadjaja u Makedoniji i ne odobravaju njihova nedjela; 2. treba da znate, da naša vlada i stranka čine sve napore, da se poboljšaju odnosi medju nama; 3. mjere, koje je vlada preduzela u posljednje vrijeme za suzbijanje prelaza elemenata iz Bugarske u Južnu Srbiju i obratno, ozbiljne su. Proglašeno je opsadno stanje, a ono je, samo po sebi, važna mjera za nas. Naš je cilj, da damo dokaz o dobroj volji Bugarske, da bi postojali i nadalje normalni odnosi izjmedju nje i bratske Jugoslavije.»

Deseta obljetnica boljševičke revolucije. — 16. o. mj., prošle nedjelje, navršilo se je ravno 10 godina od kako je buknula velika boljševička revolucija. Toga su se dana po svoj Rusiji vršile velike proslave. Naročito je u Lenjingradu obavljena proslava u velikom stilu. Proslavi, koja se je vršila u palači bivše Dume prisustvovali su svi članovi sovjetske vlade te odbor komunističke stranke. Značajno je, da nisu manjkali ni članovi opozicije, kao na primjer Trocki, Zinovjev i Jevdokim. Uz proslavu vršio se je istoga dana kongres centralnog izršujućeg odbora komunističke stranke. Presjedao je Kalinin. Za njim je govorio načelnik sovjetskih komesara Rikov. On je govorio o vanjskom i unutarnjem položaju sovjetske Rusije. U svom je govoru naglasio, da je danas Rusija konsolidirana i jaka, te postaje sve neodvisnija od evropskih velikih sila. Rikov je u svom govoru rekao: «Ako danas još nije moguće govoriti o danu kada će Rusija biti napadnuta, nije time rečeno, da se napadaj na Rusiju ne sprema. Takve namjere pokazuju nekoje države.» U izvještaju o unutarnjem položaju Rusije Rikov je kazao, da će Rusija doskora uvesti sedamsatni rad, mjesto dosadanjeg osamsatnog. Zaključio je svoj govor naglašujući uspjehe ruske revolucije u prošlih 10 godina.

BURZA.

Dne 19. oktobra moglo se je na tršćanskoj burzi dobiti za: 1 dolar talij. lira 18.30; 1 liru šterlinu lira 89.10; 100 franc. franaka lira 71.80; 100 švicarskih franaka lira 352.90; 100 belgijskih franaka lira 255.20; 100 njemačkih maraka lira 437.20; 100 austrijskih šilina lira 258.60; 100 čeških kruna lira 54.35; 100 jug. dinara lira 32.30.

Fr.: Kamo to gjedaš, Jurino?
Jur.: Tamo, kade j' on čovek ... mi, ke na njem klepeću ...
Fr.: Ča ga ne poznaš?
Jur.: Ma — skoro bim rekal ...
Fr.: Ono ti je Jure Nedelutić, ... tov.
Jur.: Ni moguće!
Fr.: Kako ni moguće?
Jur.: Ma ter on bi moral već ... vremena bit dole v Amerike.
Fr.: Ma ni, nego je tu — doma, ... materi, ka ga hrani i oblači.
Jur.: Ma ter nas je bil sveh pozdrav... da gre z dolu, tamo nekamo va M... siko.
Fr.: I va istinu, već je imel sve pripra... no, da gre, ma va zadnji hip da j' ... da je tamo nekakov rebilijon, i to ... je malo nazad zadržalo. Strah ... vrag!
Jur.: Ma ter ima još Ameriki! Bože ... duga i široka! Mogal je poć na ... rečene va Novajorku ale va Čikag...
Fr.: To sam mu i ja rekal, ma njega ... j' strah potresa, a tamo da su ... strašno velike kući. Ne daj Bog ... zvrnu. Nijedan da ne bi pod njim ... ostal.
Jur.: Mogal je poć niže. Va Ohio, al... još kamo niže, kade ni oneh veli... kuć.
Fr.: Je, ma tamo da su one strašne ... čini, povodnji i ča ja znam ča jo...
Jur.: Mogal je poć još niže: va Bra... ziliju!
Fr.: Spravljal se je i tamo, ma da ... j' neki rekal, da onuda puno lj... umira od one neke žute febri.
Jur.: Pak je još sveta. Na priliku Japon je zemlja dosta bogata.
Fr.: Ja, ma i tamo da se vavek zem... treše i uragani da delaju vraga.
Jur.: Ako već ne će da gre va Jap... blizu mu je Siberija — i tamo bi n... dela, samo da će.
Fr.: Ja — ma tamo da j' strašna zi... a on da je odvavek bil zimogro... Brižan čovek!
Jur.: A zač ne bi šal va Kinu? Tamo i... sega i svačesa!
Fr.: Ja — ma tamo da se vavek ... Glavi da lete jedna za drugum k... i lešnjaki.
Jur.: Zač ne gre va Indiju? Ona bog... zemlja je kako storena za njega.
Fr.: Je, ma da j' čul, da onuda i... puno kačak, ke da su jako zloče... otrovne.
Jur.: A ča govori za Australiju?
Fr.: Tamo bi morda i šal, da ne bi ...

P O D L I S T A K

Ciganka

Pripovijest iz istarskog života.
Napisao Ćić.

(Nastavak 2)

Nasred sela bio je već spremljen ogradjeni prostor za ples. Već ujutro rano počeli su se mladići kupiti oko «plesišta». Šalili su se i raspravljali o sajmu i o plesu. Najviše su jedan drugoga bockali za prvu poskočnicu, koju će udariti svirači čim misa svrši. Prvi ples, naime, svaki mladić pleše s onom djevojkom, koja mu je srcu najdraža, pa po tome dolaze na javu sva volenja i sve seoske ljubavi. Tako je u Plešivcu oduvijek. I ocevi i djedovi današnje seoske mladeži zapečatili su pred svijetom svoje ljubavi baš na poskočnicama na dan «opasila». Pa tako rade i njihovi sinovi i unuci. Mladić i djevojka, koji na opasilu prvu poskočnicu zajedno plešu, vole se i uzeti će se, ako se ne iznevjere, ili ako im zao udes na put ne stane. Jest, ako im zao udes ne stane na put...

Kao što redovito biva, kod svih bučnih i veselih prigoda, pa tako i kod plesa, glavnu riječ vodi najveći bekrija i razbijač. Tako je bilo i u Plešivcu. Na svakom plesu, pa tako i ovog «opasila» glavnu je riječ vodio Jive Tonetov.

Jive Tonetov! Bio je to mladić visokog uzrasta i suh. Oči je imao smedje i zelenkaste, i već se je po očima vidjelo kakav je. Dosta je bilo pogledati mu u oči, pa da i nema na licu onih znakova, koji su govorili i svjedočili da voli gustu i tešku tučnjavu. Rad mu nije ostavio žuljeva na rukama. Znoj ga nije sušio. Za vino i duhan i nogu bi si do koljena odrezao. Naročito je bio strastveni pušač. Jedanput, kada drugačije nije mogao do duhana, jer nije od oca mogao nikako izmusti ni prebite pare, razbio je u noći prozor na trafici, pa je škatulje cigareta na jednom oštrom štapu nabodene vukao van.

Dosti daleko od Jiveta (oni su uopće uvijek daleko jedan od drugoga) pred prostorom za ples, stajao je Mirko Jožin. I dok je Jive svojim hrapavim, bećarskim glasom galamio, Mirko je stajao mirno i šutljivo, nagnut na ogradu prostora za ples.

Mirko je bio mladić srednjeg stasa. Njegove su oči odavale dobru i plemenitu dušu. Sve je na njemu bilo uredno. Glas mu je bio miran i ugodan. U selu je važio kao pošten i radin mladić. Bio je sin najimućnijeg seljaka u Plešivcu, i k tome još jedinac. Njegovi su roditelji već odmakli u godinama, pa je sve imanje, sva «kmetija» ostala na njemu. Bilo bi mu doduše potrebno da si nadje ženu, kući gazdaricu, na to su ga već nagovarali i otac i majka. Kuća bez žene ne može da napreduje, to i on uvidja, no nikako nije mogao, da se na taj tako ozbiljan korak odluči...

Danas je nekako zamišljen. Ne sluša Jivinu galamu, a niti ga bude dosjetke njegovih vršnjaka, mladića, koji su veseliji od njega i koji jedva čekaju da prodje misa i da udru svirači u svoja glazbala.

Tek ga najedanput nešto u srcu šikne, kad je Jive, nasmijavši se zlobno kroz rijetke, od vina crne zube, prama njemu jače viknuo:

«Bog zna s kon će Mirko prvega ubrnuti? Drži se kao da bi ga ciganke urekle — — —»

Mirko je popreko pogledao Jivu. U tom oštrom i teškom Mirkovom pogledu svi su mogli vidjeti kako je on primio Jivini riječi i koliko do njega drži. Najedanput je zamukla riječ, mladići su prestali sa smjehom. Svi su zna... da je Mirkova šaka često puta zaglad... nedostojnu i neumjesnu riječ, pa ... se bojali, da će i sada Mirko planuti.

No, u to su zazvonila zvona na tr... poziv k misi. Sve je selo nagrnulo ... crkvu. Crkvica je bila sva ružama n...kićena i dupkom puna naroda, a o... koji nisu mogli u crkvu posjedali ...vani po zidu okolo crkve. Prvi dio crk... zapremile su djevojke, koje su u red... klečale.

Na kraju prvoga reda klečala je ... pobožno čitala iz svog molitvenika c...ganka Ana. Njezino lice bilo je mirn... i nekud zamišljeno. U tom je raspolo...ženju bila još ljepša nego inače. On... je molila, molila vruće, kao nikad ... svom životu za vrijeme cijele mise, dok su je po zatiljku, po bijelom divno... i...radjenom vratu pekle jedne dobre i drage oči. — — — —

Te su je oči golicale, a ona je molila: «Bože, daj mi sreću, daj da me za c...jeli život gledaju one oči, one oči...»

Mirko Jožin stajao je medju mladićima u pozadini, nepomičan za vrijeme cijele mise i gluh za riječ božju. Njegov je pogled milovao Anku, koja je na kraju prvog reda klečala i molila molila...

(Nastavit će se).

po šumah bilo onako strašno teško i mučno.

Jur.: Blizu Australije ima i otoki, na keh bi se moglo lepo živet.

Fr.: Ima, to se zna da ima, ma naš Nedelutić govori, da na oneh otokeh ima puno diveh ljudi, ki se najraje hrane s čovečjim mesom. Njega da je najviše strah — umret na gradelah kako pečenja.

Jur.: A si mu spomenul Afriku?

Fr.: To se zna, da sam.

Jur.: Pak?

Fr.: Tamo da j' jako teplo i da ima puno crneh ljudi, a on da ih ne more videt ni naštampaneh, i da mu se valje štumih nazdigne, ako kega vidi.

Jur.: Kako i mane, kad njega gjedam. Ma — si mu mogal reć — da va Afrike ima i zemlji, va koj ne živu crni ljudi.

Fr.: Rekal sam mu i to, ma ni bilo za potrebu, zač on pozna jografiju Afriki puno bolje nego ja ni ti. Nabrojil mi je nekoliko afrikanskeh kraji, va keh nima crneh, ma ča ćete — rekal mi je — kada baš tamo ima toliko i tako strašneh mušat i drugeh beštiji, od keh čovek nima mira ni po dnevu ni po noći.

Jur.: Ako je tako, onputa će najbolje storit, ako ostane va ovoj našoj Jeurope.

Fr.: Je — ma ni ta naša Jeuropa mu ni nekako na mod. Ja sam mu svetoval neka gre va Inglešku, morda će tamo nać dela. A on mane: Bim šal srcem rado, ma kako ćete da čovek živi va onoj večnoj magline.

Jur.: Si mu mogal reć, neka gre va Rumaniju. Tamo bi našal dela za siguro.

Fr.: Bi — ma tamo da gre vokolo neka bol, nekakova paraliza, ka ti zame ruki i nogi i celo telo, pak ne moreš se ni maknut s mesta.

Jur.: Ja — ma ta bol gre samo na decu.

Fr.: On govori, da bi mogla prit i na vele, a on da se tega boji.

Jur.: A ter je morda već i prišla na njega. Pogledaj samo kako hodi! Daje bi ga rinul nego poslal. A zač ne gre va Rusiju?

Fr.: Strah ga je, zač da se i va Krimeje zemlja trese i to baš nekako grdo.

Jur.: Neka gre malo više: va Moskvu i još više.

Fr.: Ja, ma tamo da su boljševiki, a on se boji, da bi ga zadavili.

Jur.: Dobro, kada ne će ni semo ni tamo, ča pak misli, kako će i ča će?

Fr: On niš ne misli. Čeka!

Jur.: A kega zlodeja?

Fr.: A vej si ga!

Jur.: A ča govori mat?

Fr.: A mat kako mat, hvali ga i govori, da takovega čoveka, kako je njiji sin, ni ni blizu ni dugo.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Madžari za Rijeku. - Jedna skrovita banka. - Miss Elder. - Od metle do aeroplana. Nove mrlje na suncu — pamet u glavu. Kako svršavaju špekulanti! - One tri.

U magjarskim novinama izišao je ovih dana članak nekog Agostona, koji se bavi pitanjem izlaza na more obzirom na madjarsku trgovinu. Pregovori o toj vrlo važnoj stvari još su u toku, a Agoston bi htio već sada da zna, hoće li sva magjarska roba prelaziti preko Rijeke ili će se odnosni promet podijeliti izmedju Trsta i našega grada. Medjutim on drži, da će se sve koncentrirati na Rijeci i to u prvom redu zbog raznih sentimentalnih razloga. O uspjehu Agoston ne sumnja, osobito bude li Madžarska reducirala odnosne tarife na svojim željeznicama i ako to bude uradila i Italija na svojim ladjama i to koliko za izvoznu toliko i za uvoznu madžarsku robu. Ovo da bi bila jedina žrtva, što je Madžarska i Rijeka traže od strane Italije.

Jedina poteškoća, veli dalje Agoston, leži u pomanjkanju riječkog kapitala, ali na Rijeci ima nekoliko podružnica madžarskih banaka, koje još rade. Zašto su te podružnice tu nego zato, da skrbe za kapital, potrebit u gorepomenutu svrhu? Te banke ne pružaju Agostonu samo nadu već i jamstvo, da će se uz malo dobre volje i tome doskočiti i da će već iduće godine 1928. madžarska trgovina na Rijeci i okraj Rijeke uhvatiti velikog maha. A tako ne misli samo on, nego i «Vedetta», koja je Agostonov članak donijela gotovo u cjelini i temeljito, kako već to ona umije, obrazložila ga i potkrijepila.

A kad smo već kod banaka, priznajmo, da ih na Rijeci ima razmjerno lijep broj, pače bila je do nedavna i jedna više, negoli se mislilo. Toj se je skrovitoj banci ušlo u trag na jedan čudan način. U četvrtak, 8. o. mj. pukao iznenada glas, da se je na Belvederu otrovala neka gospodja Sigon. Mnogi, misleći da je sirotica umrla, rekli su: Bog te nebeski pomiluj! — i otišli su naprijed za svojim poslovima. Tome se ne treba čuditi! Samoubojstva nisu danas nikakva rijetkost. Samo oni nesretnici, koji više puta onako dragovoljno i ludo sreću u smrt, misle: — Sad se ne će više o ničem drugem govoriti nego o meni i mojoj tragičnoj smrti... Bijednici! Oni misle, da mi živimo još u ono davno vrijeme, kad je svako čudo bilo za tri dana! Danas ni najveće čudo ne traje ni pune tri minute, jer kako se brzo živi tako se i naglo zaboravlja sve po onoj strašnoj: «kega ni, ta ne ji!» Ovo bi već morali dobro da upamte svi današnji i budući kandidati samoubivstva.

Medjutim onaj slučaj samoubivstva na riječkom Belvederu nije prošao tako mirno, štaviše ono grdno otrovanje podiglo je pravu uzbunu u onom dijelu našega grada. Uzrok? — Cherchez l'argent! — kako su ono govorili Francuzi, kad su prije stotine i još nekoliko godina vladali ovdje na Rijeci. Uzrok je dakle onoj uzbuni bio — novac. Koji novac. Ajde, da vam i to kažem, ali ukratko: Gorespomenuta Sigon sa još dvije ili tri drugarice primala je kao svaka čestita banka novac, što bi ga dobri ljudi posudjivali, odnosno «ulagali», dakako uz dobre kamate. Taj posudjeni novac posudjivala bi ona onda drugima, dakako uz još bolje kamate. I to sve tajno, skrovito, oprezno, da se vlasti ne dosjete. I stvar se vukla naprijed, dok je išlo, a kad nije više išlo, kad se pokazalo, da je ova tajna, ženska banka izgubila (Bog sâm zna kako!) oko 80 ili kako neki vele i 90 hiljada lira, gospodja Sigon je pomislila, da će se čitava stvar najbolje riješiti, ako ona ode, kud za vazda gre se. Zato je ona ispila onaj otvor, ali kako i mnogi samoubice imaju svoga angjela, tako se eto desilo, da je i ona, pošto su joj liječnici dobro isprali želudac ostala živa. Sad se o čitavoj stvari vodi istraga, zato je bolje da se o pojedinostima toga nelijepoga posla ne piše.

Ja se ne čudim onim bankaricama, što su na svoju ruku otvorile banku i dale se u široke bankovne poslove. Primjera su u prošlosti vidjele oko sebe dosta, pa je shvatljivo, iako nije oprostivo, da su i one zagrizle u onu svoju preslatku bankovnu jabuku. No ja se čudim onim — da mi prostel — ćucima, kojima kanda još ne dostaje, što su na javnim, dopuštenim bankama bili već toliko puta grdno nasamareni, već hoće evo da pokušaju sreću još na ovaj traljavi način! I to sa ženama, koje već od prvog deficita izgube glavu i žure se, da se napiju kakove otrovne kisesine, dok će se pravi, diplomirani i patentirani bankar ipak boriti, i to do zadnje — tudje pare.

Ali žene ne će da budu samo bankarice, one hoće i da lete. Već je jedanput neka Nijemica pokušala da preleti ocean, ali joj nije pošlo iz ruke. Sad su se najednom oglasile dvije Amerikanke, da će u aeroplanu prevaliti isti put, što ga je ono prelotio Lindberg. Jedna od njih je nećakinja pokojnoga Predsjednika Wilsona. Druga je neka Miss Elder, zdrava i žustra cura, koja je bez obzira na opomene, da u Atlantiku vladaju u ovaj mah velike oluje, odletjela put Evrope, od straha, da je ne bi pretekla njezina konkurentica. Odletjela je u čistom poštenju s jednim mladim oženjenim pilotom — a da s kime će? Ne može ženska bez muškoga, pa da se oboje na glavu postavi! (I ja evo ne bih rekô, da nije i iza one Belvederske banke bio volj koji mušketina!...) I tako je Miss Elder odletjela, i cijeli je svijet zadrhtao pitajući se:

— Hoće li ta hrabra djevica izići živa i čila iz borbe, što ju je navijestila vjetrovima, maglama i raznim drugim oceanskim elementima?

Koliko u New Yorku toliko i u Parizu očekivali su sa strepnjom vijesti o tom gotovo drskom podhvatu. Vrijeme je medjutim prolazilo, minuo je i čas, kad bi se aeroplan bio morao već da pokaže nad Parizom, ali o njemu ni traga ni glasa. Uzrujanost rasla je sve više i više, već su se mnogi bojali, da je junačka Amerikanka nastradala, kad iznenada doleti bezžična telegrafska vijest, da se je aeroplan spustio u more pokraj nekog holandeškog parobroda, i da je oboje putnika: Miss Elder i njezin pratilac, spaseno. Svima je odlanulo, pa i onima, koji bi bili radi pozdravili odvažnu djevojku ovjenčanu krunom uspjeha.

Ja se jednako divim onoj kuražnoj frajli, i danas sam je upravo oduševljeno hvalio pred Ninettom:

— Bože moj, tko bi meni bio rekao jednom, da će doći vrijeme, kad će i žene letjeti...

— Dragi vi, mucite! Ter se i je i za vasu nonu govorilo, da po noće na metle jase i leti sve okole intoorno! I vi ste to verovali. Recite, da niste, ako imate obraza!

Svi smo vjerovali, šta koristi govoriti! Čovjeku se upravo koža ježi, kad samo promisli, što su sve morale da pretrpe one jadne starice, o kojima su toliki i toliki bili uvjereni, da jašući noću na metlama lete sa «štrigama» po zraku. Kolike su od njih svršile na lomači i to samo zato, što su bile pod sumnjom, da lete! A danas? Evo vam Miss Elder! Da je stigla na aeroplanu u Pariz, gdje su je čekali, bila bi čašćena i hvaljena, kaošto još nije nikada bila nijedna kraljica ni cesarica. Svi bi joj klicali: Živila! Premila! i sve tako, dok bi njezinu nonicu, da bi samo posumnjali da leti — bili kamenovali. Ah, ovaj svijet!

Meni je taj svijet kadgod uistinu dosadan, pa se radije bavim onim drugim, što je ozgo moje glave. Iako nisam po zvanju farmacist, ja se jednako i vrlo živo bavim astronomijom. Gledam, ispitujem, istražujem, a što je najljepše, o tome nisam nikome dužan, da dadem računa. Štaviše: dok ja gledam u zvijezde i u druga nebeska tjelesa, znam, da nisam nikome na putu i da nikome ne konkuriram. A u danima, u kojima živimo, najljepše i najprobitačnije jeste ne biti nikome na putu i ne konkurirati nikome.

I tako sam evo mogao kroz svoj dalekozor i ja da vidim one mrlje ili «maće» na suncu, što su ih prije nekoliko dana otkrili astronomi, moje kolege. Te su mrlje ogromne. Neke su kao naša zemlja velike, a neke kudikamo veće. Astronomi su se dugo mučili, da doznaju uzroke tim mrmljama. Misli se, da su to nekakve orijaške, crne izdubine, koje nastaju uslijed nekog strahovitog komešanja na suncu. Kako vidite, i za sunce kao i za čovjeka vrijedi ona: nikada mira ni počinka! Neugodno je to, što te nesretne mrlje utječu i na našu zemlju kao i na ljude, pa kad se one pojave, ima na zemlji grdnih potresa, orkana, poplava, a čini se, da i ljudi postaju nešto suludniji, nego što su obično.

I ovih dana, kaošto to čitam u novinama, u raznim su stranama svijeta na dnevnom redu potresi i mnoge druge nesreće, tako da mi danas ne znamo, što nas sjutra čeka. Prema tomu bilo bi najbolje, da ljudi malo više misle na Boga, a malo manje na svoju crnu i skrajnu sebičnost.

Upravo u ovaj čas došla mi je Ninetta, di mi javi, da je ona «bankirica» Sigon umrla i da se u ovaj čas celi Belveder hvata za kose i plače za izgubljenim parama. Oj prokleta špekulacijo, nigdje te ne bilo! Vrag ti je ćaća, a vražica mama! Zatari te sveti križ! Tako bi barem bilo više mira i zadovoljstva u obiteljima i u društvu. A jadnu Sigon, žrtvu ovih naših mutnih dana, neka Bog pomiluje!

One tri. Prva:

Našli se, pogledali se, zagledali se i obećali jedno drugome vjernost dakako do groba, a razumije se, još i dalje. Svaki dan su zajedno: o podne, uveče, a katkada bogme i po noći, jer je i to danas moderno. Prodje mjesec, prodju dva, prodje i pola godine, a stvari stoje na mrtvoj tački, gotovo kao i u prvi dan njihova poznanstva. Istina, oni su već zaručeni, ali samo medju sobom, pa je već krajnje vrijeme, da budu i pred svijetom. Djevojci je to stanje prvoj dodijalo, i ona će svome vjereniku:

— Slušaj, Teofilo! Zašto se već jednom ne potrudiš do moga oca, i ne zaprosiš u njega moju ruku?

— Pa ja bih već to bio davno uradio, Filomènice moja, ali što ću kad on od mene bježi kao djavao od tamnjana.

— A zašto?

— Valjda od straha, da ga ne bih možda pitao one 2000 lira, što sam mu ih lani pozajmio.

Ona druga: Došao bolesnik k liječniku:

— Gospodine doktore, došao sam, da me dobro pogledate.

— Što vam je?

— Opažam, da me nekoliko vremena ostavlja pamćenje. Sve zaboravljam...

— Ako je tako, onda vi meni najprije platite, šta me ide, a onda ćemo razgovarati.

Posljednja: Ovu sam čuo juče na Korzu. Sastala se dva prijatelja, koja se već dugo nisu vidjela. Poslije običnih pozdrava jedan će drugome:

— Čestitam! Čujem, da ti se kćerka prije petnaest dana vjenčala.

— Jest, ali već ima više od osam dana, što se rastavila...

Rokac.

Domaće novosti

Narodni koledar «Franina i Jurina» za 1928.

Pred nekoliko dana svršila je tiskara tiskanje našeg koledara «Franine i Jurine» za godinu 1928. Koledar, koji će se doskora raširiti, kao i svake druge godine, po svim našim selima u Istri, biti će za naše prijatelje jedno pravo iznenadjenje. Uredjen je naime izvanredno lijepo, kao nijedan naš koledar prošlih godina. Na 200 stranica donaša tako mnogo raznog materijala, i to dobrog materijala, da vrijedi koliko 10 drugih knjiga. Naš koledar zapravo i mora takav biti. On je našem seljaku učitelj, koji mu daje sve moguće savjete i upute za svakidanji život, gospodarstvo, zdravlje itd. Uz čisto praktično i poučno štivo, kojeg ima mnogo i vrlo zanimivog, ovogodišnji naš koledar donaša više lijepih pripovjesti, pjesama, i drugog zabavnog štiva, a ukrašen je lijepim slikama.

Ne bi smjelo biti nijednog našeg pretplatnika, koji neće naručiti koledar «Franina i Jurina». Svakome dakle preporučamo neka koledar što prije naruči, i neka ga medju svojim znancima širi. Učiniti će tako jedno dobro prosvjetno djelo.

Naručbe prima «Tiskara Edinost» i uprava «Istarske Riječi» Via S. Francesco d'Assisi 20 u Trstu. Koledar se može dobiti i kod knjižara: Štoka u Trstu (Via Milano), Tomašić u Opatiji i Trbojević na Rijeci. Koledar stoji 3 lire, a s poštarinom 3.50.

Borba protiv malarije

U Istri ima mnogo malaričnih krajeva. Narod trpi od te bolesti, pa se u zadnje vrijeme i bori, u koliko može, protiv nje. I nekoje inštitucije takodjer nastoje oko istrebljenja malarije. To doduše ide polagano, ali uspjeh nije isključen. Trebalo bi samo malo više zanosa i energije u toj borbi, želi li se Istru što prije riješiti jednog teškog zla. —

Pred nekoliko dana izdao je istarski prefekt jednu okružnicu, kojom nalaže svim posjednicima zemljišta u onim krajevima, koji su na temelju kr. dekreta od 4. maja 1925. proglašeni malaričnI, da do konca ovoga mjeseca prijave svojoj općini sve močvare, lokve, bare, mlake, otvorene bunare i druge stajaće vode bilo koje vrsti i površine, pa i one, koje se sakupljaju i ostaju za duže vremena u obliku lokvica poslije kiše. Svaki posjednik mora prijaviti lokve, bare itd. koje su na njegovom zemljištu. U prijavi, koja se napiše na običnom kancelarijskom papiru, naznače se sve takve vode uz oznaku njihove približne površine. Te prijave podnijeti će općine prefekturi. Osim toga javlja prefekt u svojoj okružnici, da se od sada unapred ne smije stvarati lokve niti bilo kakve površne zdence, a da se zato nema dozvolu od zdravstvene oblasti.

Nove odredbe za mlinove

Kr. dekretom od 12. augusta 1927. vlada je proglasila neke posebne odredbe, koje se tiču mlinara, kao i onih, koji moraju da samelju svoje žito u mlinovima.

Prema tome dekretu svi mlinari, žele li se i nadalje baviti mlinarstvom, moraju do 6. novembra ove godine zamoliti od prefekta jednu posebnu dozvolu (licencu). Prema tim novim dozvolama dijeliti će od sada unaprijed mlinovi u 4 kategorije i 1.) mlinovi, koji melju pšenicu, da od nje dobiju brašno, koje nema manje od 80-85 posto specifične vrijednosti, kako to odredjuje zakon od 13. 9. 1926; 2.) mlinovi, koji melju pšenično brašno sa posijama (integralno brašno). 3.) mlinovi, koji melju pšenično brašno za pravljenje pašte; 4.) mlinovi, koji melju i druga žita, a ne samo pšenicu.

Kod nas su svi mlinovi 2. i 4. kategorije. Ti mlinovi moraju plaćati za licencu (dozvolu) 110 lira takse, a za svaku obnovu licence 100 lira, ako mogu samljeti samo 10 kvintali na dan. Ako pak melju više od 10 kvintali na dan, onda moraju plaćati za licencu 165 lira takse, a za obnovu licence 150 lira.

Molbe za licencu moraju se poslati prefekturi (za Istru u Puli) najkasnije do 5. novembra 1927. i to na biljegovanom papiru od 2 lire (carta bollata). Molbi se mora priložiti potvrdu od «Ufficio Registro» da je plaćena predpisana taksa i tehnički opis mlina. U molbi se mora navesti sve vrsti žita, koje se u mlinu melje. Molbu mora potpisati općina. Prefekt može molbu odbiti, ako smatra, da mlin ne posjeduje sve dobre uvjete, to jest ako nema dobrih strojeva ili ako radi tako da ne može zadovoljiti klijente itd. Mlinar u tom slučaju može u toku od 20 dana napraviti rekurz na Ministarstvo za Narodnu Ekonomiju u Rimu.

Za one, kojima odredjena penzija još nije stigla

Puljska «Associazione pensionati statali» (Društvo državnih penzioniraca) pred nekoliko je dana javila svim pen-

zijonircima Istre, koji imaju dekret, da im je penzija odredjena, ali im novac još nije isplaćen, a čekaju već više mjeseci, neka se prijave u uredu društva u Puli Via Zonta br. 7. I. kat., te neka sobom donesu dokumenat, kojim im je penzija odredjena. Oni, koji stanuju daleko od Pule, neka se prijave povjerenicima, koje društvo ima u svakom selu. Kada društvo sakupi sve podatke o neisplaćenim penzijama uputiti će preko prefekta na vladu jednu molbu neka bi se isplata pospješila.

Za bolesne od raka (kankara)

I u Istri umiru mnogi od raka. Medju umrlima od raka bilo je i takvih bolesnika, koji bi se bili mogli izliječiti, ali u Istri nije do sada bilo bolnice ni specijalista liječnika, kojima bi se bolesnik bio mogao s uspjehom obratiti. Tek sada pred nekoliko dana otvoreno je u puljskoj pokrajinskoj bolnici jedno odjelenje, koje će se baviti samo liječenjem raka. Puljska je bolnica pred kratkim izdala jedan proglas, kojim javlja, da će se u tom novom odjelenju («Centro di accertamento diagnostico del cancro») svakog petka od 10-12 sati obavljati besplatne vizite za one bolesnike, koji boluju ili koji sumnjaju, da boluju od raka i koje na puljsku bolnicu uputi općinski liječnik.

Boj na muhe.

Pred nekoliko dana razaslalo je ministarstvo unutarnjih poslova svim pokrajinskim prefektima jednu okružnicu, u kojoj se navadja način i sredstva za jedan novi i sistematski boj proti muhama.

Da su muhe stalni raznašači teških bolesti, te da prema tome štete općem narodnom zdravlju, ne trebamo ni govoriti. Dosta je ako kažemo, da je muha glavni širitelj tifusne groznice, koja tisuće ljudi svake godine pomori. Vlada je veliko zlo, koje narodu nanašaju muhe shvatila, pak je ovom svojom okružnicom započela jedan boj, koji će se novim odredbama i propisima, što će doskora izdati pojedini prefekti, raširiti po svoj zemlji. Po gradovima i po selima morati će se svi gradjani ravnati po novim zdravstvenim naredbama, a da boj na muhe što bolje uspije provesti će se u pojedinim pokrajinama široka propaganda.

Školski proveditor comm. Reina premješten

Vlada je pred nekoliko dana odredila, da se dosadanji proveditor za škole cijele Julijske Krajine i Zadra comm. Reina ima premjestiti u Palermo, da tamo vodi školski proveditorijat za cijelu Siciliju. Comm. Reina došao je u Trst odmah po prevratu, te je neko vrijeme vršio službu generalnog civilnog komesara, a poslije je bio imenovan proveditorom za škole.

Za novog školskog proveditora Julijske Krajine i Zadra imenovan je prof. Ambrogio Modiño, dosadanji proveditor u pokrajini Basilicati.

Promet stranaca u Opatiji. U mjesecu septembru došlo je u Opatiju 4070 stranaca i to: 925 Njemaca, 873 Talijana, 832 Madžara, 730 Austrijanaca, 286 Čeha, 157 Jugoslovena, 78 Poljaka, 67 Rumunja, 24 Amerikanaca, 23 Engleza, 14 Francuza, 13 Švicara, 5 Belgijanaca, 5 Grka, 4 iz Južne Amerike, 3 Egipćana, 2 Danca, 2 Turka i 27 stranaca drugih raznih narodnosti.

Teška automobilska nesreća. Na cesti, koja vodi iz Plomina prama Kozljaku prevrnuo se je dne 14. o. mj. jedan automobil. U automobilu se je nalazio Giulio Manzini-De Pangher i njegova kći. De Pangher je spretno skočio iz automobila, kada je vidio da mu prijeti opasnost, no njegova kći Jole ostala je pod prevrnutim automobilom smrskane glave — mrtva.

Kradja u Balama. U noći, 10. o. mj. dok su u kući Masarazzo u Balama svi spavali, nepoznati, ali vrlo spretni lopovi provalili su kroz jedan prozor u konobu, gdje su pokrali 1 pršut, 2 krpe slanine, te ni više ni manje nego 30 lijepih sirova. I pobjegoše.

Pred koparskim tribunalom. Koparski tribunal osudio je na 3 mjeseca i 10 dana zatvora te na globu od 100 lira i snašanje svih sudbenih troškova Antuna Mavrića iz Podgrada, jer je htio sa deset lira podmititi karabinjere, koji su ga bili za jedan prestupak uhapsili.

Isti tribunal osudio je Anu Jerčinović iz Zazida na 10 mjeseci zatvora a Ivanu Ujčić, takodjer iz Zazida na 6 mjeseci ztavora kondicijonalno, jer su 13. junija 1927. dovukle na željezničku prugu blizu Zazida jedan telegrafski stup. Da taj stup nije na vrijeme opažen mogla se je vrlo lako dogoditi kakva željeznička nesreća.

Nepoznati lopovi otjerali 23 ovce. — Dne 8. o. mj. otjerali su nepoznati lopovi 23 ovce seljaku Šimunu Bazgu iz sela Jurčani kod Sv. Lovreča Pazenatičkoga. Ova je velika kradja silno uzbunila sve tamošnje pučanstvo. Tatovima ni traga ni glasa. Naše siromašno seljaštvo već je sito ovakvih slučajeva. Trebalo bi provesti jednu živu potjeru za lopovima, koji moraju da pripadaju svi jednoj jakoj lopovskoj organizaciji za svu Istru. Sad na jednom sad na drugom kraju Istre robe se staje već toliko godina tako sistematski, da je pravo čudo. Do kada će se to lopovsko djelovanje nastaviti?!

Hapšenje jedne lopovske družine. — U noći izmedju 26. i 27. septembra lopovi su iz staje Frana Fave, u blizini Novigrada, ukrali 9 glava blaga. Četiri glave bile su odmah drugog dana pronadjene u jednoj šumi, a dvije u jednom selu. Karabinjeri su se odmah dali u potjeru. No, dugo vremena nisu mogli lopovima ući u trag. Tek 6. o. mj. mogli su uhapsiti nekoje sumnjive osobe u Tinjanu. Osim tih Tinjanaca uhapsili su odmah zatim nekoje Višnjance i jednoga mesara iz Motovuna. Svih skupa bilo je uhapšeno 13 lica. Budući su po svim izgledima oni krivci, ne samo za ovu posljednju kradju, nego i za mnoge druge kradje, predvedeni su u koparski zatvor, da čekaju osudu.

Puljština i pitanje vode. - Prošlo ljeto sa svojom sušom bilo je upravo nesnosno na Puljštini. Sela su bila ostala bez vode, pa su zbog toga trpjeli ljudi i životinje. Da se tome zlu u buduće doskoči predlaže puljska općina svojim frakcijama, neka na rabotu nastoje ove zime izgraditi vodovode po onim selima, gdje tih još nema. Općina će za svako selo proučiti i projektirati vodovode, ali troškove ne može snašati, nego će sami seljaci morati sve snositi.

Žminjski podeštat — predao je pred nekoliko dana višim vlastima jedan opširan izvještaj u kojemu prikazuje u kakvom se žalosnom stanju nalaze prometne veže pojedinih frakcija žminjske općine. On pozivlje vlasti, da bi se što prije pobrinule za izgradnju cesta na Žminjštini.

Pokusi motornog oranja u Rovinjštini. — U nedjelju, dne 10. o. mj. obavljeni su u blizini Rovinja, u kraju zvanom «Val di Spizieri», pokusi za oranje s motornim plugom. Tim zanimivim pokusima prisustvovali su zastupnici svih rovinjskih političkih, gospodarskih i crkvenih vlasti. Pokuse je organizirala Putujuća gospodarska škola uz pomoć rovinjske poljodjelske zadruge, te tvrdke Pelaschiar iz Pule. Tom su prigodom održana dva govora o modernom poljodjelstvu te o žitnoj bitci. Zatim je rovinjski župnik blagoslovio motorni plug. Pokusi su trajali 2 sata, te su vrlo lijepo uspjeli.

Na Žminjštini su karabinjeri našli 60 ukradenih ovaca. — Dne 14. o. mj. žminjski su karabinjeri našli, u velikoj šumi, koja je vlasništvo Conte Montecuculi blizu sela Goricé, u jednom ogradjenom prostoru 60 ovaca. Te su ovce bile tamo dotjerane od lopova, koji su ih pokrali na raznim stranama, a nisu mogli da ih odmah prodadu. Na Žminjštini dogadjaju se česte kradje blaga, no zlikovcima se još do sada nije ušlo u trag.

Ribari uhapšeni, jer love dinamitom. — U posljednje vrijeme vlasti strogo nadziru obalu i more, te hapse i kažnjavaju zatvorom i globom ribare, koji love ribu dinamitom ili kakvim drugim praskavim materijalom. Takav način ribolova nije nipošto u skladu s razumnim ribolovom. Vlada je u tom smislu izdala vrlo oštre naredbe, no ima još ribara, koji se tih naredaba ne drže. Tako su i pred nekoliko dana piloti lučke kapitanerije u Malom Lošinju uhvatili na moru izmedju Lošinja i Suska četiri ribara, koji su iz jedne ladje bacali dinamit na ribu. Predani su u zatvor, da čekaju sud.

Koliko se u Puli ribe pojede. — Izračunano je i izneseno u jednoj statistici, da se je u Puli godine 1926. pojelo 378.498 kg ribe.

Koliko se blaga kolje u Puli. — U zadnja dva mjeseca, augusta i septembra, zaklalo se je u Puli 232 vola, 115 krava, 16 junaca, 336 telaca, 11 janjaca, 84 ovce, 17 svinja i 7 konja.

Kradja. — Pred nekoliko dana provalili su nepoznati lopovi u ured tvornice konserve u Izoli, silom su otvorili blagajnu i pokrali sav novac, koji su u blagajni našli.

Zaključak školske godine na poljodjelskoj školi u Pazinu. — Dne 12. o. mj. zaključila se je na praktičnoj poljodjelskoj školi u Pazinu škol. godina 1926-27. Toga su se dana na svečan način, uz prisustvo svih pazinskih vlasti, predale učenicima diplome.

Avijatička nesreća. — U noći 13. o. mj. pri spuštanju iz visine u puljsku luku prevrnuo se je jedan vojnički aeroplan. Časnik i motorista, koji su u aeroplanu bili, ostali su ozbiljno ranjeni.

Za dvije kokoši — deset mjeseci zatvora. — Puljski tribunal je dne 11. o. mj. osudio nekoga Armanda Astesiana iz Genove na 10 mjeseci zatvora. On je bio optužen, da je u magazinu na puljskoj štaciji, gdje je bio namješten kao nadglednik, ukrao iz jedne pošiljke dvije kokoši, a iz druge jedan sir.

RED UKRCAVANJA KOD TRŠĆANSKIH PAROBRODASRKIH DRUŠTAVA.

19. oktobra 1927.

Opći red (Turno generale): — Mornari (1) 276; mladići palube I. 28; mladići palube II. (1) 29; mali palube (2) 21; fogišti (2) 233; ugljenari (1) 94; mladići sobari 3; mladići kuhari 18; mali kuhari (3) 29.

Loyd Triestino: — Mornari (2) 155; mladići palube I. 63; mladići palube II. 66; mali palube (9) 34; fogišti (2) 281; ugljenari 138; mali stroja 184.

Cosulich Nord: — Mornari (2) 70; mladici palube (3) 74; mali palube (7) 42; ingrassatori 19; fogišti 28; fogišti nafte (2) 30; ugljenari (1) 18; mladići stroja (2) 24; mladići sobari (10) 101; mali sobari (6) 46; mladići kuhari (2) 40; naučnici kuhinje (3) 11; mali kuhinje (7) 16.

Cosulich Sud: — Mornari (25) 38; mladići palube (5) 30; mali palube (8) 44; ingrassatori (5) 24; fogišti (1) 23; fogišti nafte (8) 33; ugljenari (3) 33; mladići stroja (4) 22.

Libera Triestina: — Mornari 16; mladići palube 1; mali palube (10) 1; ingrassatori 10; fogišti (1) 33; ugljenari (2) 13; naučnici (garzoni) I. 5; naučnici II. 10; mali sobari (8) 1; mali kuhinje (3) 6.

Tripcovich: — Mornari 15; mladići palube 14; mali palube 9; fogišti 52; ugljenari 30; mali stroja 1.

Gerolimich: — Mornari (2) 35; mladići palube (1) 17; mali palube 9; fogišti (1) 57; ugljenari (6) 32.

Martinolich: — Mornari 6; mladići palube 2; mali palube 1; fogišti 1; ugljenari 1.

Opaska: Brojevi u zagradama označuju koliko osoba od svakog zanimanja društvo treba. Broj izvan zagrada označuje red ukrcanja predbilježenih pomoraca, koji imaju svaki svoj broj. — Mornar = marinaio; mladić palube = giovane di coperta; mali palube = mozzo di coperta; mladić kuhinje = giovane cucina; mali kuhinje = mozzo cucina; sobar (konobar) = cameriere; ugljenar = carbonaio; naučnik = allievo; mladić stroja = giovane machina.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

Broj 43 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 27. oktobra 1927. Pojedini broj 25 cent. God. V.

„Istarska Riječ"
izi svakog četvrtka uveče. a puta mjesečno izdaje godarski prilog „Narodni Godar". Pretplata za tuzemstvo aša 15·— lira na godinu, a inozemstvo 25·—lira. Uredtvo i uprava lista: Trst ieste) — Via S. Francesco ssisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku Istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". — Narodna poslovica.

FRANCESCO CRISPI

Prošlog petka, dne 21. o. mj. obavljeje u Palermu jedna značajna i velisvečanost. Toga je dana u prisustvu alja Viktora Emanuela nova Italija ala počast «zadnjemu velikanu taanskog Preporoda i prvom preddniku talijanske veličine» Franceu Crispiju. Na njegovem grobu, koji bio gotovo zaboravljen, fašistička je nda tom proslavom uzvisila njegovu liku ličnost, izrazivši mu u ime naroposmrtnu zahvalnost na njegon velikim djelima zá dobro naroda domovine.

Ličnost Crispija može dostojno da oji uz ličnost tvorca talijanskog jenstva Cavoura, te uz ličnost vodje ve Italije Benita Mussolinija.

Njihova su djela po veličini i po zašitosti jednako velika i ako oni svaza se predstavljaju posebnu historsku fazu u životu Italije. Cavour je edinio Italiju, Crispi je ujedinjenu aliju vodio kroz velike teškoće do ličine, stvorio je bio u svoje vrijeme Italije državu, koja je zahtjevala štovanje, Mussolini je pak fašizmom novio Italiju, koja je zadnjeg deceja zaboravivši Crispija i njegove idebila zaplivala nekim stalno opasnim dama. Stvoriti (Cavour) je jednako liko djelo kao i povesti, odgojiti i visiti (Crispi), kao i spasiti od gotove opasti (Mussolini).

Francesco Crispi se je rodio u Riberi Siciliji 4. oktobra 1819., a umro je 01. u Palermu. Živio je u stoljeću, oje je bilo odsudno za razvitak Itali. Po zanimanju je bio odvjetnik, pa neko vrijeme i radio kao odvjetnik Napulju. No, on je u sebi osjećao dan drugi viši poziv. Pokreti, revoluje i narodni ustanci, bili su u prvoj lovici 19. stoljeća u onda još neujenjenoj Italiji tako česti, a bila im jena svrha: jedinstvo Italije od Sicie do Alpa. Na Crispija je sve to najonalno budjenje silno utjecalo, pa se sav podao u službu pokreta i relucije za ujedinjenje domovine.

Učestvovao je u svim pokretima, pa kodjer i u historijskom palermskom stanku 1848. g. Svrha je tom ustanku la ujedinjenje Sicilije s ostalom Italijom. No, taj je ustanak bio ugušen, Crispi je onda morao bježati u Pjemont. Odatle je radi svog revolucijoarnog narodnog rada bio istjeran, pa živio neko vrijeme u Engleskoj. Kaa se je vratio u Italiju spremio je i rganizirao s Garibaldijem 1859. g. veki historijski pohod na Siciliju, tako vanu «Spedizione dei Mille».

No, to nisu njegova glavna djela. To o je u tom razdoblju učinio može se zeti kao neki izraz njegovih mladih mosa, kao neka škola za izgradbu jegove ličnosti i priprema za smišljea djela budućeg velikog državnika. ada se je Italija konačno ujedinila i ad su se revolucije stišale, Crispi se dao na svoj pravi posao. Izabran je oslanikom novog parlamenta, a time započeo da igra vidnu ulogu u politici Italije. Doskora je bio izabran u ladu, pa je kao ministar unutarnjih oslova čvrstom rukom poveo unutarji život još nesredjene Italije k boljoj udućnosti. 1887. postao je ministrom redsjednikom, a preuzeo je i dužnost ministra za vanjske poslove, pa je Italiju, koju je unutar granica već priličo bio uredio, svojom visokom politikom znao vrlo dobro da vodi i prikaže anjskom svijetu, susjednim i dalekim državama, koje do Crispija nisu nikaa Italiju gledale s mnogo zanimanja, e joj nisu ni podavale važnosti. To bi ile njegove dvije najveće zasluge: uredio je Italiju unutra i podigao je njezin prestiž prama vani. Zato je on velik.

G. 1891. je Crispi morao predati vlas. Parlamenat nije njegovu financijalnu politiku odobravao, pa je njegova vlada bila srušena, ali ne za dugo. G. 1893. on dobiva opet vladu u svoje ruke. Imao je još jednu veliku misao da provede u djelo: htio je Italiju povesti na osvajajnje kolonija u Africi, jer je smatrao, da su kolonije jedno dobro riješenje pitanja talijanske ekspanzije, koja se je već onda nametala na dnevni red državne politike. No, kad se je dao na ostvarenje te ideje, poslavši g. 1896. u Afriku jednu ekspediciju, koja je kod Adue u Abesiniji bila poražena, slomljena je njegova kolonijalna politika, a može se reći i sva njegova politika uopće.

Od toga je doba raslo u državi sve veće neraspoloženje prama Crispiju. Njegovi neprijatelji, sve su se više množili. Radili su otvoreno protiv njega i protiv države, jer nisu bili zadovoljni s monarhijom, zadojeni svim mogućim idejama, koje je Crispi pobijao. Osobito su ono vrijeme bili u Italiji jaki republikanci, koje je vodio Mazzini. I oni su bili protivni Crispiju. Mazzini je predbacivao Crispiju njegov monarhizam, našto mu je Crispi ujedanput odgovorio: «Monarhija nas je ujedinila, a republika bi nas opet razjedinila».

Može se reći da se je on stalan i čvrst s tom idejom i s idejom o unutarnjoj i vanjskoj veličini Italije, što ondašnji razurajući elementi i protivnici njegovi nisu shvaćali, morao i povući iz političkog života Italije, pa je sve do svoje smrti živio gotovo zaboravljen od talijanskog naroda, bez narodne zahvalnosti za sve ono što je velika stvorio.

Od Adue do danas prošlo je već 30 godina. Crispi je u tišini umro, a po njegovoj smrti njegov je grob u Palermu ostao takodjer u tišini. Njegova velika djela nije generacija, koja je došla odmah iza njega, shvatila i prema zasluzi cijenila. Tako je bilo do Fašizma. Fašizam je u Italiji u stvari probudio Crispijevu ideologiju, uzdignuvši time iznad svih političkih talijanskih trzavica i nesredjenosti Crispijevu sjajnu figuru.

Proslava, koja je pred par dana obavljena u Italiji ima zato veliko značenje. Prigodom te proslave pisao je jedan talijanski list izmedju ostaloga: «Italija je danas obnovljena u duhu velikog rimskog imperija. Neumrla duša apostola Preporoda iz dna kripte Sv. Franje u Palermu, gdje je sahranjen njegov pepeo, u ovaj je čas radosna i osvjetljena vizijom Italije, koju je on želio: Italije velike, silne i poštovane, Italije, koja se sve više afirmira i postaje dostojna Njega».

Peta obljetnica „Marcie di Roma"

Bilanca pete godine fašističkog režima

Sutra dne 28. o. mj. navršava se točno pet godina od kako je Mussolini poveo «Marciu di Roma» ili Pohod na Rim. Toga je dana pred pet godina fašizam izvršio jedan historijski i odvažan gest, preuzevši u svoje ruke vladu i sudbinu posljeratne Italije, koja je pod labavim i beskrvnim režimima proživljavala vrlo kritične momente, opsjednuta duhom internacionalizma, boljševizma, liberalizma, demokratizma itd. Italija je iza rata do Pohoda na Rim, jednom riječju, bila u stalnom propadanju u svakom pogledu: u nacijonalnom, financijalnom, gospodarskom i medjunarodnom. To je zlo u najgorem momentu spriječeno akcijom on. Mussolinija, koji od 28. oktobra 1922. vodi Italiju k boljim i svijetlijim ciljevima, svojom čvrstom rukom, eto već pet godina.

Kroz tih pet godina fašizam je od politički silno rastrojene i slabe Italije, prožete destruktivizmom svih vrsti, stvorio jednu sasma drugu Italiju, izgradivši iz temelja jednu novu i čvrstu državu: u kojoj vlada samo jedna snaga: fašizam i koja je uredjena samo jednim redom: fašizmom. Poslije velikih žrtava i neizmjernog, ali vrlo uspješnog truda, fašizam može danas, da pokaže svijetu Italiju, koja ni malo ne nalići na Italiju od 1919. godine. Novu, preporodjenu Italiju.

Kroz pet godina svog vladanja fašizam je radio. Bilanca rada svake pojedine godine fašističkog režima od 1922. ovamo, uvijek je aktivna. Svake obljetnice Pohoda na Rim, pri stupanju u novu godinu fašističke ere, režim daje narodu na rasudjivanje bilancu svog rada. Tako je i za petu godinu rada službeno glasilo fašističke stranke «Foglio d'ordini» pred nekoliko dana donijelo jedan opširan i precizan izvještaj. Po tom izvještaju, iz kojega se jasno vidi aktiva V. godine fašizma, donašamo i mi za naše čitatelje nekoje važnije i zanimivije podatke o radu i uspjesima pojedinih organa režima.

Što je u petoj godini učinila fašistička vlada?

Ministarstvo unutarnjih poslova. — U petoj je godini režima ministarstvo unutarnjih poslova reorganiziralo nekoje pokrajine. Ustanovljeno je novih 17 pokrajina. Reorganizirane su općine. Ukinuto je 188 malih općina. Reformiran je zakon o javne sigurnosti. Uveden je novi zakon o zaštiti države.

Ministarstvo vanjskih poslova. — Protokoliran je i upotpunjen talijansko-egipatski ugovor od 1925. Sklopljena je s Grčkom konvencija o navigaciji i trgovini. Sklopljen je s Albanijom tiranski ugovor o prijateljstvu i sigurnosti. Potpisan je ugovor o arbitraži s Njemačkom. Sklopljena je trgovačka konvencija s republikom Haiti. Izmedju Italije i republike Čile sklopljen je ugovor za mirno i prijateljsko riješavanje sporova. S Ugarskom je sklopljen ugovor o prijateljstvu, sigurnosti i trgovini. Osim toga sklopljena je s Ugarskom i konvencija o zračnom prometu. Konvencija o zračnom prometu sklopljena je i s Španjolskom. S Litvanskom republikom sklopljen je ugovor o mirnom riješavanju svih medjusobnih sporova. S Litvom je sklopljen i protokoliran takodjer i trgovački ugovor.

Ministarstvo javnih radova. — Medju najznatnije radove ovoga ministarstva u petoj godini može se ubrojiti izgradnja direktne željeznice Rim — Napulj. Osim toga nastavljeni su u ovoj godini radovi oko već prije započetih devet novih željezničkih linija u raznim krajevima Italije. — U petoj godini vlada je utrošila oko 50 milijuna lira za izgradnju novih kuća u južnim krajevima, koji su od potresa mnogo oštećeni. Započeti su radovi oko izgradnje ogromne Palače Pravde. U pokrajini Reggio Calabria započete su gradnje državnih pučkih stanova za 180 milijuna lira. Potpuno je obnovljen grad Palmř. Ministarstvo je tamo utrošilo 54 milijuna lira. U gradu Reggio Calabria vrše se gradnje ekonomskih stanova na državne troškove. — Znatni su i radovi, koje vlada provadja oko izgradnje cesta. Mnogo se radi na glavnim cestama u Pjemontu, Calabriji i Siciliji. Po raznim pokrajinama vlada gradi i popravlja manje, lokalne ceste. Završen je rad na automobilskoj cesti Milano-Bergamo. — U ovoj su godini bili u punom jeku radovi za sistemaciju raznih većih luka. Sklopjena je konvencija s općinom Civitavecchia te s pokrajinskom upravom u Raveni za sistemizaciju luke Civitavecchia i kanala Corsini. Odobren je program za obnovu industrijalne luke Venecije. — Dane su koncesije za bonifikaciju ili isušenje zemljišta u površini od 450 hiljada hektara. Na jugu je sagradjeno više novih sela u krajevima, koji nisu bili dovoljno obradjeni zbog nenapučenosti, i to u Sardiniji, Siciliji i Basilicati. Mnoga su sela još u gradnji. — U ovoj je godini vlada mnogo učinila za razvoj elektrifikacije u državi. Koncem 4. godine Italija je imala električnih centrala za 4 milijuna konjskih sila. U ovoj godini je elektrifikacija pojačana za 200 tisuća konjskih sila. Ustanovljeno je naime više novih centrala a mnoge već postojeće, pojačane su. Osim toga dala je vlada ove godine mnogo koncesija za produkciju od novih 400 hiljada konjskih sila. — U petoj godini izdala je vlada više koncesija za iskorištanje vode u svrhu navodnjivanja oko 30.000 hektara zemlje. — U petoj se je godini radilo mnogo i na izgradnji vodovoda. Naročito su važni radovi oko velikog vodovoda u Pugliama. Snabdjevene su osim toga vodovodom 23 općine u raznim pokrajinama. U pokrajini Basilicati provode se radovi za dva velika vodovoda, a isto tako u Sardiniji gradi vlada više vodovoda, što sasma na svoje troškove, što opet pomažući općine. — Raznim je pokrajinama u petoj godini vlada dala prebo 21 milijun lira za školske zgrade, za vodovode i zdravstvene općinske ustanove.

Ministarstvo korporacija. — Izmedju najvažnijih radova ovoga ministarstva je svakako «Carta del lavoro» ili Ustav Rada, koji je primljen 21. aprila 1927. Iz radjen je pravilnik za namještavanje bankovnih namještenika. Izgradjeno je osim toga mnogo drugih sankcija, kolektivnih ugovora rada, odredjeno je mnogo sindakalnih disciplina, koje se odnose na odnošaje radnika i poslodavaca u svoj državi općenito ili u pojedinim pokrajinama. Uredjeno je da se radničke plaće snize u razmjeru s revalutacijom lire itd.

Ministarstvo kolonija. — Izradjene su nove norme za upravljanje kolonija u Libiji. Ukinuti su parlamenti. Ustanovljena su Vladina vijeća i Generalna Konzulata. Učvrstila se je financijalna autonomija (samostojnost) kolonija. To je sve uredjeno voljom fašističke vlade, radi boljeg upravljanja. — U Libiji se mnogo radi oko eksploatacije zemlje, pa su tako dobili koloni i ove godine oko 140 tisuća hekti neobradjene zemlje na obradjivanje. U Tripolitaniji gradi vlada mnogo cesta. Tripolitanija ima već sada 3000 km dobrih cesta. U Cirenaiki grade se takodjer ceste. U ovoj je godini završena jedna cesta od 108 km, a započete su dvije nove (120 i 90 km). — U Tripolitaniji je započet rad oko prve željeznice Asizia-Gebel. U Cirenaiki svečano će biti predana prometu jedna željeznička linija (108 km). Svečanost će se obaviti na dan ovogodišnje obljetnice Pohoda na Rim. U petoj godini predana je prometu i linija Bengasi-Soluch (60 km). Izradjuje se projekt za željeznicu Barce-Derna (210 km)). — Isto tako mnogo je raznih radova u petoj godini obavljeno i u pokrajinama Eritreji i Somaliji. Obnovljuje se sasma grad Massana. Izgradjeno je 40 novih zgrada. Provedene su važne radnje za navodnjivanje suhih krajeva, te se je time omogućilo, da tamošnji koloni mogu na 3000 hektara zemlje sijati žito i pamuk. Svršene su radnje oko jedne željezničke linije, a druga se linija dovršava. — U Somaliji su čete okupirale sultanate Obbia i Migiurtina, te teritorij Nogal. Za tu okupaciju vodila se je još od 1925. s urodjenicima uz velike poteškoće borba, koja je svršila s uspjehom. — I u Somaliji se zemlja poljodjelski eksploatiše, pa je u petoj godini razdjeljeno 18.000 hektara na 76 kolona. To je zemlijšte već sve obradjeno. — I tamo se grade nove ceste, pa je do sada vlada izgradila već 6380 km vrlo dobrih cesta. Dana je u promet jedna željeznička linija, a jedan ogranak te linije biti će doskora završen.

Ministarstvo Prosvjete. — To je ministarstvo u 5. godini u Rimu ustanovilo «Istituto Nazionale di Asistenza magistrale». U konviktu tolminskom uzelo je na bezplatno uzdržavanje 60 učenika. Odredilo je 20 besplatnih mjesta u konservatorijumu u Dragi. Favorizira razvitak školskih blagajna, koje imaju ukupno imanje od 16 milijuna. Daje 2 milijuna za fiziku i kemiju na univerzama. U Genovi se grade nove zgrade za kliniku i znanstvene zavode. U Paviji se sprema gradnja poliklinike, koja će stajati 18 mil. lira. Za milansku kliniku odredjeno je novo sjedište. U Rimu su u punom jeku radovi oko poliklinike, te oko restauracije sveučilištne zgrade. U Napulju je svečano otvoren novi veliki zavod i klinika za dječje bolesti. — U Casola Valsenio ustanovljena je «Casa di Oriani», koja će biti neki muzej u kojemu će se sakupiti svi radovi i sve što se odnosi na život Alfreda Orianija, velikog talijanskog nacijonalnog radenika. — To ministarstvo je u V. godini vodilo radove oko iskopavanja starina na Ercolanu i na otoku Capri. U Albaniju je poslana jedna arheološka misija, pa su tamo već započeti radovi oko iskopavanja starina. Isto tako nastavljaju se već prije započeta iskopavanja na Kreti. — Ministarstvo je pomoglo talijanske slikare, koji su izlagali na jednoj velikoj izložbi u Americi. Isto tako pomoglo je i talijansku izložbu muzike u Frankfurtu, te razne izložbe u Rimu, Madridu, Parizu i Hamburgu.

Predsjedništvo ministarskog savjeta. — U petoj godini uredilo je predsjedništvo ministarskog savjeta organizaciju «Dopolavoro». Kostituiralo je i uredilo organizaciju «Balilla». Favoriziralo je Nacijonalni-fašistički inštitut za kulturu. Dalo je dispozicije za djelovanje «Italike». Disciplini ralo je uporabu liktorskog znaka. Odredilo je disciplinarne dispozicije za izložbe i zajmove. Uredilo je talijanski Crveni Križ. Dalo je dispozicije za djelovanje Lege navale. Dalo je dispozicije, kojima se favoriziraju gradjani, koji u inozemstvu za narodnu stvar umru ili bivaju ranjeni, te dispozicije za uzgajanje liktorskih šuma i za ustanavljanje liktorskih športnih igrališta. Izradilo je pravila, koja se odnose na naslijedje talijanskog plemstva. Isto tako izradilo je predsjedništvo i pravila o zaposlenju bivših ratnika. Odredilo je zemljišta ustanovi «Opera nazionale per i Combatenti».

Ministarstvo aeronautike. — Provedena je nova organizacija, kojom se aeronautika stalno usposobljuje za zračni rat. Ostvaren je projekt, koji se odnosi na aeronautičku rezervu te na aeronautičku predvojnu naobrazbu. Organiziran je velik

broj aeroplanskih pristaništa i uzletišta, pa je tako omogućen potpun i slobodan razvoj zračne navigacije po cijeloj državi. Prihvaćena je konvencija za osnivanje jednog civilnog aeroplanskog pristaništa u blizini Rima. Izradjen je novi pravilnik o novačenju avijatičara. Sklopljena je konvencija s društvom Adria Aero Loyd u Tirani (Albanija), po kojoj konvenciji to društvo prepušta svoje dionice talijanskoj vladi. Providjeno je za domaću proizvodnju oružanog materijala, a u prvom će se redu početi proizvadjati aeroplanske mitraljeze. Provedena je opća sistemizacija novih aerodroma, te usavršenje starih, a izgradjeni su takodjer i stanovi za oficire. Ustanovljene su mnoge škole za pilotažu i specijalizaciju. Pod kontrolom ministarstva ustanovljeno je 30 predvojnih tečajeva za mladiće 1908., 1909. i 1910. g. koji kane služiti u avijatici. Koncem tečaja za 1927. bilo je proglašeno 639 pohadjača toga tečaja sposobnim za avijatičku službu. U Milanu je ustanovljen jedan aerocentar za pilotažu, koji podučava, a daje i vježbe pilotima sa patentom. Ministarstvo je osim toga u petoj godini raspisalo jedan natječaj za izum malih turističkih aparata srednje snage, niske cijene i malog potroška.

Ministarstvo rata. — Izmedju najvažnijih radova u petoj godini navadjamo: Proveden je u djelo dekret od 11. 3. 1926., koji govori o novim uredbama u vojsci. Kostituirano je više novih armadnih korpusa. Uspostavljen je novi red, koji se odnosi na specijaliste Genia. Preuredjena je komanda generalnog štaba. Uredjeni su posebni tečajevi za više oficire na Ratnoj školi, a takodjer i tečajevi za kapetane na centralnim vojnim školama. Odredjeno je da se od sada mladići unovačuju od 21 godine a ne više od 20 godina. Provedeni su pokusi za uvadjanje samo domaćih proizvoda za potrebe vojske. Izgradjene su mnoge nove kazerme. Providjeno je, da se što bolje uredi i sistematski rasporedi vojska na Sardiniji, u Julijskoj i Tridentinskoj Veneciji. Osim toga provelo je ministarstvo još mnogo drugih radova.

Ministarstvo mornarice. — Naručeno je da se izgradi četiri eksploratora od 5500 tona i šest podmornica od 850 tona. Proširena je znatno u kolonijama radiotelegrafska mreža ustanovljenjem novih jakih stanica. Preuredjene su i pojačane radiotelegrafske stanice na svim ratnim malim i velikim brodovima. Uredjeno je, da se odsada u pomorske akademije primaju samo oni mladići, koji navrše gimnaziju. Reduciran je civilni personal mornarice. Mornarici je dan najjači životni impuls vježbama za pomorsku bitku. Pomorska armada održana je na dostojnoj snazi s najvećim brojem jedinica. Izvršene su mnoge vježbe s podmornicama i zrakoplovima itd.

Ministarstvo financija. — Zauzelo bi previše prostora navadjanje svih radova, koje je u petoj godini provelo ovo ministarstvo. Navesti ćemo zato samo najglavnije: Provedena je emisija liktorskog zajma od novembra 1926. Ustanovljena je blagajna za amortizaciju unutarnjih dugova. Porez je rasterećen za 1 milijardu. Kupljena je jedna vila za Internacijonalni zavod privatnog prava; palača Spada za Državni Savjet; palača Farnesina na Talijansku Akademiju; palača Montpenser u Bologni za lokalnu vladinu palaču. Sklopljene su konvencije s općinom Milano, Genova i Napulj za sistemizaciju državnih služba. Konstituirala se je društvo za fertilizaciju. Sistemiziran je zemljišni kredit. Ukinuta je zadruga za subvencije na industrijalna dobra, a ustanovljen je jedan ured za likvidacije. Preuredjen je «Istituto naz. dei cambi». Uredjena je garancija kredita za eksport. Disciplinirana je trgovina uspostavom trgovinskih kaucija. Preuredjeno je ispiaćivanje penzija. Ujedinile su se «Banca di Credito minerario di Sicilia» i «Banco di Sicilia». «Banco di Napoli» dobila je nova pravila.

Ministarstvo Pravde. — Proveden je zakon od 28. nov. 1926. za zaštitu države i zakon o liktorskom zajmu. U Rodi je ustanovljena Corte d'Appello. Izdane su dispozicije za promjenu prezimena u novim pokrajinama. Izradjen je zakon o stanovima, te pravilnik za vršenje zanata. Sistemizirani su zatvori, te poljodjeske i industrijalne kolonije za kažnjenike. Ministarstvo radi na potpunoj reformi svih zakona. Ta će reforma biti gotova u šestoj godini.

Ministarstvo saobraćaja. — Uvedena je električna željeznica, za putnike i robu, Livorno-Spezia (104 km). Odredjeno je da se po svoj državi izgrade za 80 milijuna lira stanovi za željezničare. «La Provida» ustanova za nabavu hrane, ovlaštena je, da snabdjeva sve državne namještenike živežnim namirnicama. Predan je prometu jedan ogranak gradske napuljske željeznice. Započela je rad električna centrala u Pavani, koja će snabdjevati strujom električnu željeznicu Bologna-Firence. Provedeno je sniženje tarifa za prevoz robe. Predana je prometu nova direktna linija Rim-Napulj. Stupio je u akciju željeznički promet Pozzuoli-Solfatara-Villa Interno. Uspostavljeno je više slobodnih luka. (Punto franco). Uredjeno je pitanje zajma za trgovačku mornaricu. Uspostavljen je talijanski registar za brodove. Završen je rad oko podmorskog kabela Anzio-Barcelona-Malaga te nove radiostanice Roma-Torrenuova. U Forli je svečano otvorena nova željeznička stanica.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Koledar «Jurina i Franina» i — Ninetta. Recimo još koju o belvederskim bankaricama. - Amerikanka, koja leti i Lindberg. Jedna nova zvijezda i razne više manje znanstvene kombinacije o njenim prilikama. - One tri.

Juče je Ninetta vidjela na mom stolu kalendar «Jurina i Franina» za godinu 1928. Pošto je prebrala nekoliko listova i našla, koliko će u god. 1928. biti «pust» dug, učini kao da će spremiti knjigu u torbicu i otići, ali ja je zadržah veleći:

— Ne draga, ovaj koledar je moj.

— Ter znam i ja da je, zato vas pitam, da mi ga posudite do jutra.

— Ni do sjutra ni do danas. Koledari se kupuju a ne posudjuju.

A Ninetta ljuto i uvredjeno:

— Nà vam ga! Tu vam je! Da bi vam presel, ter da bi! — Bacila mi ga u nos i otišla. Drugi dan se opet vratila s kalendarom, što ga je medjutim u knjižari kupila. Pošto me još jednom dobro osapunala zbog one moje jučerašnje nekavalirštine, pokaza mi stranicu, na kojoj je narisana ruka, s raznim dužim i kraćim potezima na dlanu.

— Vidite, sadahna je lahko svakemu bit stroligo. Znate ca sam ja nasla na mojoj ruke? Da sam verna, da sam zdrava, dobrega temperamenta i da ću dugo zivet, i da ću se bogato ozenit i da ću biti srećna va zenidbe i sve tako.

— Čestitam, od srca čestitam! rekoh. Da ste otišli onomu na Toretu, ili ipak kojoj drugoj stroligi, platili biste mnogo više, a možda i manje doznali. Ovako ste za same tri lire čuli cijelu vreću najljepših stvari, a uzto ste dobili i koledar, u kome osim svetaca i svetica Božjih ima svega i svačesa. A što kaže pak ova moja ruka?

— Vasa ruka? Kaze, da ste brizan i grintav i da vam na sofite pusća i sve ca j' kade.

— E pa hvala Bogu! — uzdahnuh i razgovor se nastavi.

Ona ženska banka na Belvederu ima već svoj dosta dugačak rep. Ne prodje dan, da se koji od prevarenih ulagača ne javi kukajući za izgubljenim parama. Pravo budi svima: i onima, koji sada okajavaju svoje spekulatorne grijehe u katafiću kao i onima, što moraju da zvižde za novcem, što su ga onako ludo izgubili. Jedni su i drugi prosti špekulanti, jedni i drugi htjeli bi da se obogate u dvadeset i četiri sata, dakako, sve na račun bližnjega svoga, kao da ne znaju, kako te operacije obično svršavaju. Ili povuku onoga, koji se njima služi u rovinu ili pak, što se takodjer vrlo često dogadja — u tamnicu. Tih lopovskih nepodopština pune su dnevne novine i to sve ne dostaje, da prosvjetli pamet raznim šiberima, hohštaplerima, varalicama i tolikim drugim lakomcima, koji nezadovoljni s onim, što imaju i što bi poštenim radom mogli još dobiti, neprestano sanjaju kako bi na što lakši način stekli bogatstva, da mogu onda kojekakvim ženetinama kupovati skupocijene nakite, vile i drugo, dok najzada ne profućkaju sve po onoj našoj staroj: kako došlo tako prošlo. Ovo vrijedi za novčare muške kao i za novčarice ženske. I one hlepe za novcem samo zbog prokletog luksusa i zabava. Jednom se govorilo: žena drži tri ugla kuće, a muž jedan. Ja ne znam, da li i koliko ima danas muževa, koji nose ni onaj jedan ugao kuće, ali znam, da su već vrlo rijetke i žene, koje nose po dva a još rjedje, one koje drže po tri ugla kuće, i kad ja sve to gledam, nikako se ne mogu dosjetiti, koji svetac drži u ovo moderno doba ove naše kuće, da se ne sruše i pretvore u prah! Ovo ne znači, da sam ja protiv žena. Štaviše, ako se sjećate, ja sam u prošlom broju i pohvalio onu Elder, koja je iz Nju Jorka preko oceana poletjela na Azore. Rekô sam vam, kako se ono poslije tridesetipetsatnog lijeta spasla na onaj holandeški brod, i to baš u času, kad je njezin aeroplan počeo da gori. Jedno sam ipak bio zaboravio, da vam kažem: Čim je naime stupila na brod, prvo što je učinila, bilo je, da je otvorila torbicu, izvadila «pinelić» i nekakvu crvenu, amerikansku mast, kojom je onda sebi dobro namazala usne. Lindberg je učinio drukčije: kad je one noći stigao u Pariz, on je sve onako umoran potražio grob neznanog vojnika i na njemu zahvalio Bogu, što je s onog teškog i opasnog puta iznio živu glavu. Ono, što je Lindberg učinio, možemo svi da razumijemo; ono što je u onom sudbonosnom času učinila ona kuražna Amerikanka, moga da proniknu samo oni, koji znadu, kako li su neizmjerno nedokučivi putevi neizlječive ženske taštine!...

Vrijeme je, da se iz tih ljudskih slabosti dignemo u više sfere, u veće i bistrije vedrine. Na nebu su otkrili jednu novu zvijezdu i ustanovili, da je ta zvijezda još jedan, do sada nepoznat član obitelji našega sunca. Do sada se znalo, da ima sunce osmero djece i da se zovu: Merkur, Venera (Danica) naša Zemlja, Mars, Jupiter, Saturn, Uran i Neptun. Sad dolazi još jedan novi sinak, kome još nisu nadijenuli nikakvo ime. Imalo je sunce još jednog desetog sina, ali taj je umro, i njegove se kosti (oko 1000 njih) još sada okreću oko sunca kao i sva njegova živa djeca. Naša zemlja ima jedan mjesec, Jupiter ima ih devet i malo ne svi ostali imadu po kojega. Ti mjeseci — to su sunčeva unučad. Inače Sunce. kao da roda i plemena, ima više žena, vu repatice ili komete. I cijela živi sasvim lijepo, hrani se od topline, što joj ga daje sunce, njime besplatno po svemiru, ku

Novi član te familije, vrlo je svoga staroga ćaće-sunca. Astro naju, da je ta daljina za šez puta veća negoli je ona, što na sunca. Prema tome, ako naša zem za svoj put oko sunca 365 dana tamo daleko trebat će za taj isti nemanje nego naših 360 godina, reći, da jedna godina na onoj zvi je koliko naših 360 ljeta.

Kad bismo htjeli, mogli bismo ti iz toga, da svaki mjecec na ono traje trideset naših godina, svak ca sedam naših godina, a svaki da našu godinu. Iz toga mogli bi s još i drugi, vrlo čudnovati zaklj ko na priliku dijete, kojemu je jedna godina, ovdje bi mu ih godina, što će opet reći, da jedna na onoj zvijezdi traje koliko na ljeta.

Kad bi pak ovdje mogao čovjek segne dobu jednog pedesetgodišnj novnika one zvijezde, morao bi punih osamnaest tisuća godina.

Ako na onoj zvijezdi jedan mje koliko i trideset naših godina, pr samo koliko se vremena tamo na crvene na stablima trešnje. A grožd

Rekao sam, da jedan dan na onom netu odgovara jednoj cijeloj našoj a to znači, da na primjer, njihov pustni utorak traje punih dvanaest na mjeseci. Podjemo li s tim računima malo naprijed, naći ćemo, da jedan sat onoj zvijezdi traje koliko naših dana. Tri njihova sata traju koliko 45 dana. Prosudite, kako mora da je dješnjoj djeci, što moraju da sjede lama jedan naš dobar mjesec i pô u a toliko i u poslije podne. Istina, mo i jedna pauza od tri sata, što u na vremenskoj «munidi» iznosi opet jedan jeli mjesec i pô. Imaju dakle ondje djeca dosta vremena i za učenje i za

Kad tamo jedan drugome kaže: — čekaj me jednu minutu — to je kao bismo mi jedan drugome rekli: — Po kaj me tu jedno šest sati, odmah ću do Tako i jaje, kome treba tri minute, da svari, kuhat će se na onoj zvijezdi pun osamnaest sati. Razume se da na onom dalekom nebesnom tijelu mora da je nekako drukčije, pa i jaja i kokoške će valjda koliko različitije od naših. K smo već kod jaja i kokošaka vrijedno napomenuti, da se ovdje na Rijeci ave ke tjera gojenje pilića. Zazuzimanje kompetentnih faktora dobili smo već gu emisiju izvanredno živahnih petešić koji će, kako «Vedetta» veli, pomoću tako zgodnih kokošaka moći da produ raju godišnje preko 200 jaja za raspl Ovaj podhvat vrlo je važan i probitača S pilićima se doduše ne mogu zgrtati ko noći ni milijuni ni miljarde, kad raznim nečistim špekulacijama, ali znam jednu pripovijest, gdje jedan čovj nije imao na svijetu ništa drugo osim je ne koke i jednog pijetla, ali on je goj razborito piliće, što ih je od godine do dine dobivao, ubrzo povećao broj sv peradi i nakon nekoliko godina post

IZAŠAO JE NARODNI KOLEDA ZA ISTRU «FRANINA I JURIN ZA 1928.

Prijatelji «Istarske Riječi» mora naručiti taj koledar. Čitajte oglas 4. stranici, te današnju kritiku u «F nini i Jurini» i Rokčevom dopisu.

P O D L I S T A K

Ciganka

Pripovijest iz istarskog života.

Napisao Ćić.

(Nastavak 3.)

Svršila je misa. Svirači su na «plesištu» zasvirali prvu poskočnicu, a mladež je pojurila, da što prije stigne na ples. Zavrtjeli su se prvi parovi.

Svaki je mladić već imao svoju dragu plesačicu, samo je Mirko po strani stajao. Pogldavale su ga nekoje djevojke, onako «ispod oka», ali on se nije na njih za čudo obazirao.

Po svršenoj misi Anka, se je uputila stazom prama šatorima. No, dok još nije bila daleko zamakla, dostignu ju dvije seoske djevojke, koje su joj bile srdačnije naklonjene, te je stadoše nagovarati, neka se s njima svrati malo do plesa, pa ako i ne će plesati, neka dodje barem pogledati.

Nerado su roditelji Anku puštali medju «ljude», pa se zato Anki nije dalo k plesu. No, napokon se ona i ako teško odluči, te ode s prijateljicama.

Ankino je srce bilo veoma nemirno i sve što se je više približavala plesu jače joj je tuklo. Znala je, da je tamo stalno i Mirko. To je nju veselilo i strašilo. Vrlo joj je neugodno, da ljudi znadu za njihovu ljubav, a kad tamo dodje, to će se stalno opaziti.

Čim je Mirko opazio Anku, koja je nenadano došla na ples, njegovo se lice razvedrilo, njemu je bilo,kao da ga je neko novo sunce obasjalo. Odmah se je približio Anki, te ju pozove da plešu. Anka je bez volje, nekako sva smetena i zbunjena pristala i oni su zaplesali.

Zaplesali su u prvoj poskočnici, koja je još trajala, tu eto pred cijelom svijetom, sretni i smeteni...

Mladež je uokolo zažamorila, svirači su u prvi mah pogriješili po koju notu a plesači su zaboravili takt. Svima se je u očima čitalo: Mirko i Anka!

Anku je naročito teško pogledao ciganin Joško, momak u kovačiji njezinog oca, koji je iz prikrajka gledao ples. On je bio već dugo vremena strastveno zaljubljen u Anku. On je za njom mnogo trpio, ali mu ona ljubav nije mogla uzvraćati, nije toga osjećala.

Joško je zlobno gledao svakoga ko bi se osudio i približati Anki, i za malo, da sada nije planuo, spriječilo ga je jedino to, što je Anka zaplesala i ples i ljubav s Mirkom. Mirkova ličnost vezala ga je i on je morao da gori sam u sebi.

Jive je takodjer zlobno pogledao na Mirka i na Anku. Na njegovim se tankim beskrvnim usnama rastegao neki trpki i porugljivi posmjeh, a tada se je naglo okrenuo svom pobratimu Jadri namignuvši mu značajno zelenkastim mutnim okom.

Jadre je bio mladić vrlo sličan, u svakom pogledu, Jivi. Upalih očiju, kose natrag počešljane, suh i dugih nogu. Inače je u pogledu života bio pravi Jivin drug.

I Jadre i Jive mrzili su jednako Cigane. Oni ni sami nisu znali zašto. Mrzili su ih i dosta. Zli ljudi su obično bez razloga zli.

Ciganin Joško platio je pošteno ples, uljudno se je na plesu vladao, i prama mladićima i prama djevojkama, ali uza sve to Jive i Jadre nadjoše doskora još nekoliko drugova s namjerom da navale na Ciganina i da zametnu tučnjavu.

Iza prvoga plesa s Mirkom, Anka je ostala dalje na plesu. Prvo čudjenje je minulo, pak je ona sve mirnija bivala. Plesala je s Mirkom najviše, bez brige za svijet, no plesala je i s drugim mladićima.

Kad se je Mirko za momenat udaljio s plesa Jadre je zaplesao s Ankom. Iskoristio je priliku, razumje se dogovorno sa svojim drugovima,te je Anku tako besramno k sebi privinuo, pa je počeo tako ludo i brzo okretati, s namjerom da pokaže koliko cijeni cigane i s željom da raspali Joška i Mirka, pa da se zametne tučnjava.

Mirka nije bilo odmah natrag, no čim je muzika stala, Joško je prišao sasma mirno Jadri. Jadre je porugl vo i izazovno dignuo lice u lice Jo a odgovor na taj izaziv bila je jed čvrsta čuška teške kovačke ruke škove. Jadre je izgubio ravnotežu svalio se je na tle.

«Van s cigani! Van s cigani!» najedanput grupa mladića s Jivom čelu. I navališe na Joška. Joško djevši težak položaj u kojemu se lazi i on i Anka, pojuri kao lav pr ogradi, sruši dva, tri mladića, n tom su momentu po njemu napa počeli jako udarati, a kad ga je udario nekim drvom po glavi sru u krvi na zemlju.

Najedanput doleti ko strijela i leti se u masu, Mirko, uz pomoć ne liko muževa. Gužva se naglo razri pod Mirkovim udarcima, u to se Jo razabra i spretno pobježe s krva plesa, spasivši život.

Čim je Joško nestao Jive i Jadre češe kupiti svoju bandu s namjerom navale na Anku, koja se je uspjela kriti u kuću jedne svoje prijateljice da zapale ciganske šatore. Jedva Mirku i nekojim drugim seoskim dićima, uspjelo to spriječiti.

Teško i polagano se je selo sti lo. Vika Jive i Jadre dugo se je jo la, čak i tamo do šumice izvan gdje su iza jednog grma od o blistale oči ranjenog ciganina Jo

(Nastavit će s

Logat čovjek. Ovo bi jedanput za uvijek morale da upamte i one neke belvederske dame i bankirice. Neka one radije nabave svaka po jednu «kapuneru», pa neka lijepo goje piliće i drugo letuće, od toga će moći da izbiju koju krajcaru, a i kakvu dobru pečenku, koja će im kudikamo bolje ići u slast negoli onaj pusti ječmik i fažol, što se ga kojekakvi špekulanti prije ili kasnije moraju po tamnicama da jedu.

One tri:

Ovo se dogodilo negdje u Njemačkoj. U željezničkom vagunu sjedela četiri putnika. Stupi unutra kondukter i zatraži od jednoga od njih, da mu pokaže kartu.

— Ja sam zastupnik naroda! — odgovori putnik i ne pogleda ga.

Kondukter pozdravi na vojničku i upita drugoga ono isto, ali i taj odgovori ko i onaj prvi: — Ja sam zastupnik naroda!

Kondukter pozdravi i okrene se k trećemu, ali i taj odgovori dosta osorno:

— Ja sam zastupnik naroda!

Kondukter pozdravi i okrene se k četvrtomu i upita pokorno:

— A vi, gospodine?

— Ja sam izbornik — odgovori još pokornije taj četvrti, segne rukom u žep i pokaza svoju kupljenu kartu.

Druga: Juče su iz neke gostionice staroga grada izlazila tri momka. Čim se nadjoše na ulici, jedan se od njih nasmija i rače:

— Alaj je glup onaj konobar! Zaboravio je računati nam onu treću litru.

Našao se jedan pošteniji pa će:

— E, kad je tako, a mi ajde da se vratimo pa da platimo, što smo dužni.

— Ne budi lud, umiješa se treći. Njegov bi gazda odmah pogodio o čemu se radi pa bi ga izgrdio po svih sedam zakona. Zato će biti najbolje, da idemo svojim putem i da ne platimo ništa.

Ona posljednja: Jedan Poljak i jedan Nijemac:

— Svi su ovi Poljaci najveći barbari i bezobraznici.

Nato će Poljak: — Svi su ovi Nijemci najfiniji ljudi na svijetu, ali ima i iznimaka... **Rokac.**

IZ RAČICA.

Naše prilike.

Jesen nam je došla s kišom, no ta kiša nije dugo potrajala. Opet nam je zemlja suha. Ono zelenilo, što se je bilo iza kiše ko u rano proljeće pojavilo, uvenulo je.

Kao i ostali istarski poljodjelci strpljivo čekamo, da se i pod nas započne kakva javna radnja, kako je vlada obećala, da nam se olakšaju štete od sude. Bilo bi naročito dobro, da bi se kod nas počelo s pošumljivanjem. Tu bismo našli zarade, a možemo reći, da bi našem golom kraju bilo doista potrebno malo šume. Ima kod nas dovoljno zemlje, koja neobradjena leži. Kako bi lijepo bilo da se je već prije pošumio naš kraj, kao što su se na primjer na Buzeštini prije rata posadile borove šume, koje su sada u vrlo uzornom razvitku, da se gotovo i ne raspoznaje onaj negda goli kraj. Držimo da se niko kod nas ne bi protivio pošumljenju, koje je tako korisno i važno.

Na poljima sijemo žito, režemo, gnojimo i okopavamo lozu i gnojimo voćke.

Sada su u našim krajevima sajmovi na dnevnom redu. Razumije se, da naša mladež na tim sajmovima zaboravlja prošlu sušu u ludom trošenju na vino i drugo. Iza kakve «fanjske fraje» naši se mladići hvale jedan pred drugim o popijenim litrama i dvolitrama, da se time pokažu junaci. A korisna knjiga deveta im briga. Ne znaju oni, da je trijezan i umjeren život jedini pravi put.

Račičani.

„Edinost" o našem koledaru

«Edinost» je u svom broju od 20. o. mj. donijela opširan prikaz našeg koledara «Franine i Jurine» za god. 1928. Izmedju ostaloga kaže «Edinost»:

«Novi koledar za Istru prijatno će iznenaditi svakoga, koji ga primi u ruke, jer će se uvjeriti, da, usporedivši ga s lanjskim koledarom znači velik korak napred. Radi skrbno izabranog gradiva, koji mu tvori sadržinu, radi opsega (192 stranica), radi zanimivosti te poučnosti članaka, pripovjesti i pjesama, te radi vrijednosti slika, možemo punim pravom reći, da je ovogodišnji koledar najbolji medju svima dosadašnjim koledarima «Franina i Jurina». Seljak i inteligenat rado će segnuti za koledarom, jer će u njemu naći mnogo zanimivog gradiva iz najraznijih grana — — —»

Mi nadodajemo: Pročitajte oglas na četvrtoj strani našeg lista i naručite što prije koledar «Franina i Jurina» za 1928 god.

Širite „Istarsku Riječ"

Franina i Jurina

Fr. Ma ga je kus!

Jur.: Borme je.

Fr.: Ja mislim, da ima preko dvesto stranic.

Jur.: Nisam ih brojil.

Fr.: Ja ne znam, ki nam je ono jedanput dal na misal, ča smo sve nutre napisali.

Jur.: Sami smo se zmisleli. Neč ovako, neč onako. Imamo trebeda i mi nekega zlodeja va torbe.

Fr.: Ja ne govorim, da nimamo, ja samo dem... Znaš, ča mi j'čera rekal Jović s pod «Malina?» Govori, da je celu noć držal trbuh od silnega smeha, zač da mu nisu nikako mogle z glavi one špasne smešice, keh ima nutre već, nego ja i ti vlasi na glave.

Jur.: Ima nutre i drugačejeh stvari, ke nisu za smeh nego za mislet.

Fr.: Ima, brate, i kakoveh! I da ti pravo rečem, ja ne bim znal povedet, ča je va onoj našoj knjige najlepše i ča mi se j' najviše dopalo. Kad sam pročital one neke stvari, ke su više pisane za nas, kmete, mislel sam: ovo je najlepše. Kad sam se stavil prebirat onuda, kade ono piše od jetiki, mislel sam: to je najlepše — i sve tako po redu: sve čagod bim pročital, mislel bim, da j' najlepše.

Jur.: I ženam se jako dopada ona naša knjiga. Moja Luce je čera pustila, da njoj se palenta presmudi, zač ni mogla pustiti z ruki one neke lepe storije i pismice.

Fr.: A moja Mare je celu noć sanjala, kako je ono «Naš gospodin došao seljaku». A ča ti se čini ona brižna divojka, ka se ni mogla oženit, zač ni mogla dobit harti?

Jur.: Mane je naš don Luka povedal, da je ono nekako jušto onako bilo.

Fr.: Ma ča j' ono dakle istina?

Jur.: A smo mi kada drugo pisali, ako ne pravu i živu istinu?

Fr.: Ja ne govorim, da nismo, nego ja sam čul povedat, da oni ljudi, ki slažu onakove storijice, vavek neč dolože.

Jur.: Puli nas se niš ne znimlja ni ne dolaže.

Fr.: Pravo je, pravo... A znaš ti, da su i one pismice lepe. Ja sam ih pročital sveh do jedne. A to će reć puno, zač ja ću pročitat sve ča mi ki da, samo pismicu ne ću, ako ni prava, i to baš onakova, kako Bog zapoveda. A ona kronika z Boljuna! Bože moj, ki bi mane bil rekal, da smo ovuda imeli ljudi, ki su još prej tristo let pisali va našem zajike!

Jur.: Ja, a kade su pak oni, ki su pisali prej šest i sedamsto let!

Fr.: Ča je i teh bilo?

Jur.: Jezero milijun vrazi da je! Nego ja sve čekam, da ću još ča čut.

Fr.: A ča?

Jur.: Još neč lepo i vredno, ča se nahaja va onoj knjige.

Fr.: Ča morda ono od oneh — ča ih ono zovu — beli mravi?

Jur.: To — to! Oni termiti — ale kako ih ti zoveš — beli mravi — male živinice, kako buhi velike, mogle bi služit za dobar izgled, kako treba da čovek žive, kako da se čuva i brani.

Fr.: Ako se pravo zame, već i naši mravi dosta su čudne živini, a da ni ne spomenem čelice, ke su još čudnovateje od njih. Ma oni termiti — ono su pak prava čuda. Va mrzlem nisu mogli živet, pak ča te, ča ne te — trebe poć niže, va tepleji kraji. Prišli su va tepleji kraji — dobro je to! — ma su valje oćutili, da njim i prevelika vrućina škodi. Ča te, ča ne te — trebalo njim se je inžinjat i bormića — inžinjali su se.

Jur.: Da bi one brižne živinice barem videle — ma su slepe. A jist trebe. Sada reci ti malo mane, ča bi drugi storili va njihovoj kože?

Fr.: Poginuli bi — to se razume.

Jur.: Ma oni su ostali živi, zač su se znali inžinjat. Ima kadagod više pameti blago, nego čovek.

Fr.: A da ča! Nego ćeš ti da ti povem, s čem se ja sada najviše glavu razbijam? Z onemi zagonetkami. Ako dobijem prvu nagradu, dat te mi jednu srebrnu uru, kakove ni ni Franc Jožef imel.

Jur.: Neka ti Bog dâ sreću! Ma ja mislim, da i ako ne dobiješ onu lepu uru, da moreš svejedno bit zadovoljan s onakovum knjigum.

Fr.: To se zna, da sam. Najzada ka knjiga će ti dat za tri liri onoliko lepeh stvari?

Jur.: Nijedna na svete.

Fr.: A viš, ča mi sada pada na pamet! Mi već ovde celu uru govorimo od nekakove knjige, ka je lepa da ne more lepša bit, a još nismo ni z jednum besedum spomenuli, ka je ta knjiga. Ki će nas razumet?

Jur.: Svi te nas razumet, zač su ju već svi kupili. Ki ćeš da dan današnji bude prez koledarija «Jurina i Franina»?

Fr.: Namor je tako, pa svakako je dobro, da si ga barem jedanput po imene spomenul.

Domaće novosti

Proslava pete obljetnice Pohoda na Rim

Sutra, dne 28. oktobra, pada peta obljetnica historijskog Pohoda na Rim ili Marcie di Roma. Svake su se godine na taj dan po svoj državi vršile velike nacijonalne svečanosti, no pred par je dana objavljen kr. dekret po kojemu vidimo, da se ove godine Marcia di Roma ne će slaviti dne 28. oktobra, nego 2 dana kasnije i to u nedjelju 30. oktobra. Sutra dakle nije praznik nego običan radni dan.

Iz istoga dekreta vidimo, da će se i obljetnica Pobjede, koja pada na 4. novembra slaviti 6. novembra. To je vlada udesila za to da smanji broj praznika i da se rad, koji je tako potreban državi i gradjanima, ne prekida.

Odredbe, koje se tiču općina Jelšane i Jablanice

Službeni list «Gazzetta Ufficiale objavila je pred nekoliko dana kr. dekret, kojim se odredjuje, da se frakcije Podgraje i Zabiče odkidaju od općine Jelšane, a da se pridružuju općini Jablanici. Potvrdjene su nove medje izmedju općina Jablanice i Jelšana, kako ih je projektirao 8. marta 1927. inžinir Civilnog genija na Rijeci. Riječki prefekt mora, saslušavši mišljenje pokrajinskog upravnog vijeća, providjeti da se provede razdioba općinskih imanja, a takodjer i pasive i aktive spomenutih frakcija, saglasno s općinskim upravama.

Skupina od četrdeset liječnika malarijologa u Istri

U Rimu je pred kratkim završen jedan tečaj, koji je trajao 3 mjeseca i koji su pohadjali u svrhu proučavanja malarije mnogi talijanski i strani liječnici. Po zaključku tečaja liječnici su se uputili na jednu eskurziju po svoj Italiji, a posjetili su u prvom redom one krajeve, koji mnogo trpe od malarije. Tako su liječnici malarijolozi došli i u Istru. Posjetili su istarske poznatije malarične zone, kao Rovinjštinu, Limski kanal itd. — Medju odličnim posjetiocima bila su 3 liječnika iz Argentine, 2 iz Venezuele, 2 iz Kolumbije i 3 Perzijanca.

Prvi kongres sindakata istarskih ribara

Dne 16. o. mj. održan je u Rovinju prvi pokrajinski kongres ribarskog sindakata. Tom su kongresu prisustvovali zastupnici raznih istarskih sindakata, a predsjedao je cav. Petronio, pokrajinski tajnik federacije sindakata. Cav. Petronio i nekoja druga gospoda održala su više govora o sindakalizmu, te specijalno o koristi koju imaju ribari od sindakata. Iz tih se govora vidi, da je danas u Istri organizirano u sindakate preko 8000 članova. Cav. Petronio naglašuje, da će vlada poslije žitne bitke i valutne bitke, morati provesti i bitku za progres domaćeg ribarstva, koje nije na onom položaju, na kojem bi moglo i moralo biti. U Italiju se uvaža godišnje 600 milijuna lira ribe, a to se mora spriječiti, da se podigne domaće ribarstvo. — Iza svih govora prešlo se je na izbor pokrajinskog direktorijuma, koji je sastavljen od zastupnika ribara iz svih istarskih ribarskih mjesta, poslalo se je brzojave na ministarstvo i na konfederaciju u Rim i zaključilo se je kongres.

Aeroplan «Istria» i apel na poljodjelce

Po svoj Italiji sakupljaju se već od nekog vremena doprinosi za aeroplane, koje će pojedine pokrajine darovati državi, da se tako pojača talijanska zračna armada. I u Istri se s dobrim uspjehom skupljaju doprinosi za aeroplan, koji će naša pokrajina darovati državi i koji će se zvati «Istria». Pred nekoliko dana izdala je pokrajinska «Federazione sindacati fascisti agricoltori» jedan proglas, kojim se pozivlju svi istarski poljodjelci neka i oni doprinesu što obilnije za aeroplan «Istria».

Zabranjen lov mladih tuna

Kr. dekretom od 26. augusta 1927 br. 1762 zabranjeno je loviti i prodavati mlade tune, kraće od 60 centimetara. Prekršaji biti će strogo kažnjeni.

Fašistički znak za podeštate

Vlada je naredila zavodu «Pro Oriente», da izradi posebne znakove od zlata, na kojima će biti otisnuti najviši državni simboli te natpis «Podestà» ili «Vice Podestà». Svi podeštati i vicepodeštati u državi nositi će od sada u zapućku takav znak. To je uredjeno zato, da svako uzmogne raspoznati lice, koje u jednom mjestu vrši najvišu civilnu službu, te da mu se kao takvom iskazuje dužno poštovanje.

Za sniženje cijena živeznih namirnica

Dne 22. o. mj. održana je u puljskoj prefekturi jedna sjednica, na kojoj se je raspravljalo o sniženju cijena živežnih namirnica u prodaji na malo. Opaža se naime, da se u Istri cijene do sada nisu snizile onako kako to zahtjeva vlada u skladu s revalutacijom lire. Trgovci u Istri još uvijek prodaju robu po dosta visokim cijenama. — Sjednici su prisustvovali zastupnici oblasti, sekretar fašja on. Mrach, te zastupnici fašist. federacije trgovaca. Iza duge i temeljite diskusije zaključeno je, da će fasištička federacija trgovaca što prije provesti jednu strogu kontrolu nad svim trgovinama. Svakome trgovcu biti će dozvoljeno, da na robi, koju prodaje ima 5 do najviše 20% koristi, a oni trgovci, koji se toga ne bi držali biti će kažnjeni, a može im se uzeti i licenca. Općine moraju izdati nove, preradjene cijenike s najnižim mogućim cijenama za glavne živežne namirnice. — Puljska općina je već izdala odnosni cijenik, iz kojega je razvidno, da su se cijene kruhu, mlijeku, mesu, brašnu, masti i ulju za nekoliko centezima snizile.

Škrlatina u Puli

U Puli je u zadnje dane konstatirano oko tridesetak slučajeva škrlatine. Općinska zdravstvena oblast poduzela je sve korake, da se ova zarazna bolest ne bi i dalje širila, pa je u tu svrhu dizinficirala sve škole i stanove gdje se je bolest pojavila.

Sekcija Lege Nazionale u Premanturi. — Dne 16. o. mj. došli su u Premanturu cav. Petronio predsjednik puljske «Lege Nazionale», cav. Rizzo i g. Ettore Petronio. Svrha njihovog dolaska bila je: osnivanje sekcije Lege u Premanturi. Na trgu su održali 2 govora, a zatim su izabrali odbor za premantursku Legu. U odbor je ušao kao predsjednik Ivan Rakić (opć. delegat) Giovanni Polito (segretar fašja), kao segretar i Felice Pauletta, kao blagajnik.

Cijene u Puli. — Puljska općina je izradila jedan novi cijenik za živežne namirnice iz kojega vidimo, da je kruh u Puli po lira 1.80, finija vrsta po lra 2.80 kg; brašno po lira 1.90 kg; žuto brašno po lira 1.20 kg; meso goveje stražnji djelovi po lira 7.40 kg, prednji po 6.40; bez kosti po 9.20; svinjsko meso po lira 8.— prednji djelovi, a stražnji po lira 9.— kg.

Pula bez jaja. — Već nekoliko sedmica puljski je trg bez jaja. Općina je naime odredila da se snizi cijena jajima, a prodavačicama se po tim novim cijenama ne isplati jaja u Pulu nositi, pa tako gradjanstvo mora bez jaja da živi.

Mudra izreka.

Koledar se kupuje, a ne posudjuje! **ROKAC.**

Pred Dušni dan

BRZE IMPRESIJE S GROBOVA.

Riječ «grob».

Svaka riječ ima, uz svoj smisao, i svoju boju svoj miris i muziku. Nije li riječ «proljeće» svijetlošarena i ne miriše li na ljubice? «Proljeće» ima i svoju muziku, koja nije na partiture napisana, ali osjećamo da je tako mnogo slična muzici svježe proljetne pjesme ptica u mladim probudjenim krošnjama.

I riječ «grob» ima svoju, ali sasma svoju boju, svoj miris i svoju muziku. Boju groba, miris groba i muziku groba. Pogrebna muzika fanfare, (koja će drugi dan iza pogreba svirati i kakav ples), ili mrtvo udaranje u crno zaviti bubanj, nije ni sjene na dubokoj muzici, koja se čuje nagne li se tijesno nad grob uho i srce s osećajem. Tom muzikom zvoni i riječ «grob».

Grobovi su veliki zakon.

Ništa tako jasno i strogo ne govori ljudima, kao Njihova Veličanstva Grobovi. Ni vjere, ni zakoni, ni ljudi. Grobovi su glasniji i stroži od vjere, od zakona i od ljudi.

Jedino pred njima stvarno staje naš mozak i zamire naše srce. I Boga je čovjek raspeo i na religiju je ustao, ali grobovi su u tom pogledu tako grozno veličanstveni.

O, da ne bi bilo grobova mi bismo bili mnogo gori, nego što jesmo. Grobovi stoje pred nama, kao veliko i vječno najsvetije pismo, vise nad nama, ko nebo i govore oko nas za sadašnjost, za prošlost i za budućnost. Grobovi su naši glasni i veliki zakoni.

Pad k grobovima.

Ne osjećate li kako smo čvrsto vezani za grobove?!

Onoga momenta kada je prerezana arterija, kojom smo kroz pupak bili vezani za život naše majke, vezali smo se za grob jednom jakom i neizbježivom vezom, koja je nevidljiva, ali stalna i grozno osjećana.

Kao što kamen, bačen iz visine, po zakonu o sili teži pada prama središtu zemlje, tako smo i mi bačeni rodjenjem stalno prama grobovima.

Grobovi, jesen i Dušni Dan.

S proljetnim mjesecem majem tako je u stilu intimna ženska pobožnost pred oltarima bijele i nježne Majke Božje, koja biva sva utopljena u cvijeće. Uskrs je jedna spontana radosna proljetna pjesma veličanstvenoj prirodi, probudjenju i uskrsu svega. Hladan zimski decembar donaša Božić i onu stalnu toplu potrebu klanjanja pred malim novorodjenim Bogom.

Kad se bliža sivi i mrtvi mjesec novembar mi osjećamo, kako nam duša instinktivno pali svijeću pred jednim mračnim i velikim oltarom i kako nam se koljena lome pred — grobovima.

Dušni dan pada u jesen, a to je tako dobro i savršeno u redu.

Tužna scena grobova i ne može da bude u skladu sa scenerijom sunca niti s bučnom muzikom života. Veličanstvo grobova izbija i dolazi do izražaja samo ako je praćeno mrtvim kulisama novembra i jeseni, uz pjesmu niskih bonih oblaka, koji se ko neke mračne ptice spuštaju na križeve i bacaju svoja vela po grobnim humcima.

Sija li sunce — Dušni Dan nije pogodjen.

Kiši li — onda je Dušni Dan savršen. Počast grobovima biva dublja.

Na jesenjem cvijeću, na staklenim biserima vijenaca i na križevima cvatu onda kaplje kiše. Kao suze.

Sretanje.

Dušni Dan zovu mnogi i Mrtvi Dan. No pravi je naziv Dušni Dan. Taj je dan stvarno dan duša. I živih i mrtvih, a ne samo mrtvih.

To je najduševniji i najčudesniji dan u godini. Toga dana mi na grobljima stvarno na pol umiremo. Toga su dana naše duše na pol puta za onaj svijet.

Toga se dana mrtvi na pol k nama vraćaju. Na pol oživljavaju. Na pol puta izmedju ovoga i onoga svijeta mi se dakle sretamo s našim mrtvima.

Svijesno se s njima pozdravljamo i ljubimo, a kada se vraćamo s grobova kući nosimo dugo s mirisom ispaljenih voštanica i pobožni utisak o onome što je Tamo.

Križevi.

Zašto su na grobovima baš križevi?!

Svako nosi kroz život svoj križ. Po smrti nam nose križeve s pogrebom i usadjuju nam ih povrh glave, za spomen našem junaštvu: znali smo hrabro pronijeti kroz život svoj križ. Križ na grobu, to je neka vrsta našeg posmrtnog odlikovanja.

(Zato se i zakapaju nejunački samoubice bez križa. Bez medalje...)

Tako nastaju one guste niske i čudne šume na svim grobljima svijeta. Da je ujediniti sve te šume u jednu?! Avijatičari bi kušali preletetí ju, kao što sada lete preko mora. To bi bio rekord, preletiti sve grobove svijeta. No, teško bi tu «šumu» iko preletio. Koliko bi ih slavno palo — medju križeve...

Do sada nije nikome uspjelo preletjeti ni samo svojeg groba...

Grobovi i djeca.

Na majčinom ili očevom grobu mala sirota djeca pale prvi put u tankim blijedim ručicama tanku sirotinjsku voštanicu. Imaju široke začudjene oči i neznaju ništa. Gledaju, kako se rastopljeni vosak cijedi. Nesvijesno stoje, no isto tako nesvijesno zamire u njima smijeh, kojim su se još jučer smijali, ko neki cvijet, kojemu je zabranjeno cvasti. Sa groba je nešto protrujilo u njih.

Sa groba odnose djeca široke ozbiljne oči za cijeli život. I poslije kada ostare imaju uvijek u sebi neku težinu (smijeh, koji je rano zamro) i jednu oporu liniju na licu više nego oni ljudi, koji nisu bili sirote. Svaki pogreb, koji poslije sretaju miriše im teško na prvu voštanicu, koju su u tankim rukama palili na grobu oca ili majke.

Cvijeće s groba.

Cvijeće se s groba ne smije brati, da se nosi kući. U selu kažu, da u noći na cvijeće s groba dolazi duša pokojnika.

Jedna sirota djevojčica, kad je to čula, pobrala je sve cvijeće s majčinog groba i cijelu je noć čekala kod cvijeća majku... Ko zna, možda joj je i došla.

Grobovi i seljak.

Kada seljak umire, to umire jedan dragi zemljin brat i sin. Kada seljak leži mrtav na svom logu brazde na njegovoj njivi imaju neku tužnu boju, krošnje njegovih stabala ćute.

Nose ga ravno u zemlju drugovi iz borbe na ramenima, koja su izlomljena nad plugom i motikom. I sred zime, kada snijeg škripi pod tužnom stopom žene iza lijesa, zemlja sprema bratu seljaku topao grob u svojim grudima.

Grob za seljaka kopa se istom motikom, kojom je on kopao svoju njivu. Glas motike kod zakapanja pjeva seljaku zadnju pjesmu po istoj melodiji, po kojoj mu je pjevao i prvu, kad je ko dijete kopao prvu lijehu.

Zemlja čvrsto grli mrtvo tijelo seljaka. Visoki svježi humak groba biva svakim danom niži. To se zemlja u zagrljaju pripija na tijelo seljakovo. Kad humka nestane, onda su oni jedno.

Samo djeca plaču uvijek naravno i iskreno. I žene seljaka na grobovima. Plaču jedan glasan plač od kojeg se kidaju džigerice i od kojega se može umrijeti. Samo, ako se znade to, može se razumjeti zašto je na primjer neka žena umrla «ni mjesec dana iza muža».

Gradska groblja na Dušni Dan.

Čudna su gradska groblja. Tako mnogo naliče na teatar. Ne daju pobožnog utiska, nego možda samo onda, kada je taj utisak umjetno priredjen. Na Dušni dan, na primjer. Isto tako i teatar daje ljepotu samo dok scena traje. Dušni Dan je na gradskom groblju scena, koja se svake godine opetuje.

Na seoskom groblju nisam nikada mogao glasno govoriti i sa strahom sam prelazio preko humaka. Činilo mi se je da bih, kad stanem nogom na grob, stao na dušu pokojnika. Tako su na seoskom groblju pokojnici blizu.

Gradski grobovi s onim svojim gradjevinama i kamenim spomenicima daju hladan utisak. Šetamo, ko po parku, i divimo se arhitekturi grobnica i umjetničkim kipovima ili s ravnodušnošću gledamo lijepu udovicu u crnini, što nosi nakarminisane usne i bijele krizanteme na grob muža.

Na Dušni Dan pred grobljem bučno zvone tramvaji, što prenatrpani voze posjetioce na groblje. Kočijaši su vedriji i od vina rumeniji nego obično, dobro im idu poslovi. Šoferi voze na groblje ravnodušno, kao da bi vozili na kakvu utakmicu. U noći grobari kradu ulje iz zapaljenih «lumina» i broje bakšiš. — U nebu se gradske duše tuže seljačkim.

Čempresi.

Čempresi su visoki i mračni gardisti, što straže vjerno nad grobovima.

Veoma su bijedna groblja bez čempresa. A niti se čempres može zamisliti van groblja. U tom slučaju, i ako je groblje sto kilometara daleko, daje čempres utisak groblja.

Čempresi su stabla tuge i tišine. U njima ptice ne pjevaju, a niti svijaju gnijezda. Kad vjetar vije, grane čempresa ne šume, nego se sva krošnja čempresa njiše na vjetru ko neka tužna tamna zastava. Radi tišine. (Grobovi zahtievaju tišinu. Nema veće uvrijede za grobove negoli je muzika ludih limenih inštrumenata.)

Jedna veoma tužna slika: Seosko groblje. Nakrivljeni križevi. Suhi vijenci. Iznad svega čempres slomljen na po visine....

Trst, 27. oktobra 1927.

Ivo Mihovilović.

Književnost

«Vez» za oktobar.

Pred par dana izišao je iz tiska 10. broj «Veza». Taj vrlo korisni i lijepo uredjivani list napreduje svakim brojem u svakom pogledu. Po zacrtanom pravcu vrlo uspješno nastoji i radi oko prosvjete naše istranke, koja danas uvidja, da je jedino put prosvjete i naobrazbe pravi put, kojim mora današnja žena poći, želi li biti poštovana, želi li se oplemeniti i želi li biti na korist sebi i svojoj okolini. — Svaka naša žena morala bi se pretplatiti na «Vez». Naručuje se na adresu: «Vez» - Via S. Francesco d'Assisi 20. Trieste, a stoji samo 8 lira godišnje. Ko se pretplati sada na «Vez» može dobiti i sve zaostale brojeve.

«Naš Glas» za oktobar.

Pred nekoliko dana izišao je deseti, oktobarski broj poznatog i lijepo uredjenog lista «Naš Glas». Izmedju obilnog i dobrog sadržaja naročito se ističe hrvatski članak Ante Iveše u kojem je prikazan odlični bugarski slikar Boris Georgijev. Članak je popraćen izvanrednim slikama, koje svjedoče veliku umjetničku sposobnost Georgijeva. Osim toga donosi «Naš Glas» nastavak Bevkove pripovjesti «o grofu ki su ga uši snedle» Reharove pripovjesti «Peter Petrič», pjesme Branka Perovića, Rehara itd. Obilna je i lijepo uredjena znanstvena i poučna strana lista, i kutić za djecu, kao i listak. List se naručuje na adresu: «Naš Glas» — Trieste Casella postale 348. Stoji 16 lira godišnje.

RED UKRCAVANJA KOD RAZNIH TRŠČANSKIH PAROBRODARSKIH DRUŠTAVA.

Dne 26. oktobra.

Opći red (Turno generale): Mornari 292; mladići palube I. 28; mladići palube II. (1) 29; mali palube (1) 21; fogišti 256; ugljenari 96; mladići sobari 3; mladići kuhinje 18; mali kuhinje (3) 29.

Loyd Triestino: Mornari (2) 155; mladići palube I. 63; mladići palube II. 66; mali palube (7) 34; fogišti (2) 281; ugljenari 138; mali stroja 185.

Cosulich Nord: Mornari (2) 70; mladići palube (3) 74; mali palube (7) 42; ingrassatori 19; fogišti 28; fogišti nafte (2) 30; ugljenari (1) 18; mladići stroja (2) 24; mladići sobari (10) 101; mali sobari (6) 46; mladići kuhinje (2) 40; naučnici kubari (3) 11; mali kuhinje (7) 16.

Cosulich Sud: Mornari (19) 88; mladići palube (5) 30; mali palube (7) 44; ingrassatori (5) 24; fogišti (1) 23; fogišti nafte (8) 33; ugljenari (3) 33; mladići stroja (4) 22.

Libera Triestina: Mornari 17; mladići palube 1; mali palube (10) 1; ingrassatori 10; fogišti (1) 33; ugljenari (2) 13; naučnici I. 5; naučnici II. 10; mali sobari (8) 1; mali kuhinje (3) 6.

Tripcovich: Mornari 21; mladići palube 15; mali palube 9; fogišti 52; ugljenari 35; mali stroja 1.

Gerolimich: Mornari (2) 35; mladići palube (1) 17; mali palube 9; fogišti (1) 57; ugljenari (6) 32.

Martinolich: Mornari 6; mladići palube 2; mali palube 1; fogišti 1; ugljenari 1.

Opaska. — Brojevi u zagradama označuju koliko osoba od svakog zanimanja društvo treba. Broj izvan zagrada označuje red ukrcanja predbilježenih pomoraca, koji imaju svaki svoj broj. — Mornar = marinaio; mladić palube = giovane di coperta; mali palube = mozzo di coperta; mladić kuhinje = giovane cucina; mali kuhinje = mozzo cucina; sobar (konobar) = cameriere; ugljenar = carbonaio; naučnik = allievo; mladić stroja = giovane machina.

BURZA.

Dne 25. oktobra moglo se je na tršćanskoj burzi dobiti za:

100 francuskih franaka lira 71.80; 100 švicarskih franaka lira 352; 1 lira šterlina lira 89.10; 100 belgijskih franaka lira 255; 100 čeških kruna lira 54.30; 1 dolar lira 18.30; 100 njemačkih maraka lira 437; 100 jug. dinara lira 32.30.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik:
IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

Broj 44 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 3. novembra 1927. - God. VI. Pojedini broj 25 cent. God. V.

„Istarska Riječ“
izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·—lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku Istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Veliki ciljevi talijanskog poljodjelstva

Budu li talijanski poljodjelci znali sa svojom zemljom harmonizirati sunce, vodu, znanost i rad, talijanska će zemlja moći prehraniti talijansko pučanstvo. — (Iz govora on. Mussolinija prigodom otvorenja prve žitne izložbe u Rimu).

Nova Italija želi i nastoji iz svih svojih snaga osloboditi se potpuno gospodarski. Želi postati sasma neovisna od velikih i bogatih država, pak u tu svrhu provadja žilavu i ustrajnu gospodarsku bitku. Glavni elemenat talijanskog gospodarstva jest bez sumnje poljoprivreda. Da bitka za gospodarsku neovisnost uspije, država čini sve moguće, da domaću poljoprivredu digne i ojača do najviše mjere. U tu se svrhu provadja dobro organizovana žitna bitka, kojoj je cilj podignuti domaću proizvodnju žita na maksimum.

On. Mussolini je naime došao do zaključka, da se Italija ne će gospodarski osloboditi sve dotle dok talijansko poljodjelstvo ne postane tako jako da državi ne bude više potrebno uvažati iz stranih država primarne zemaljske proizvode, a u prvom redu žito. Jednom riječju: talijanska poljoprivreda mora postati tako produktivna, da može sama prehranjivati 60 milijuna gradjana. Danas to talijanska poljoprivreda ne može.

No, da li je to moguće doseći?

Izgleda na prvi pogled nemoguće. No uzmemo li u obzir dosadanje uspjehe same žitne bitke počinjemo gledati na taj veliki problem malo drugačije. Razmotrimo li zatim sve okolnosti i mogućnosti u kojima se nalazi talijanska poljoprivreda, postaje nam tako bijedno ono prvo naše «nemoguće». Mi se uvjeravamo, da se veliki cilj talijanske poljoprivrede dade doseći. Kako?

Talijanska poljodjelska produkcija, koju daje zemljište, što se do sada obradjuje, ima ukupnu vrijednost od 40 miljarda lira godišnje. Svake godine, dakle, na talijanskim poljima urodi žita, krumpira, povrća, vina itd. za 40 miljarda lira. Italija ima svega zajedno 31 milijun hektara. U taj broj mora se računati sva zemlja i produktivna i neproduktivna. Produktivnog zemljišta ima u Italiji 28 milijuna hektara.

Trinaest milijuna hektara od toga računa se na zemlju koja je obradjena, ili koja bi se mogla obradjivati. Od obradjene zemlje zasijano je 7 milijuna hektara žitaricama. Na 6 milijuna hektara ostalog zemljišta sije se i sadi razno povrće (krumpir, zelje, pasulj, grah, rajčice itd.), te industrijske biljke (konoplje, duhan, šećernu repu i biljke za krmu).

Jedan milijun i po hektara pripada voćkama. Na 4 mil. hektara obradjuje se vinograd. (Izgleda gotovo malo previše. Jedne je godine u Italiji urodilo 50 mil. kvintali žita, a 60 mil. hektolitara vina. Više vina, nego kruha!)

Evo već kod vina može se postići da se domaća proizvodnja obogati za 4 ili 5 miljarda lira godišnje i to tako, da se oko pol milijuna hektara loze goji samo za stolno grožđje, koje bi se izvažalo u Evropu.

Osim toga ima Italija skoro 6 milijuna hektara prirodnih pašnjaka i livada. I toga je previše. Ne može se ni zamisliti, da se svi pašnjaci obrade, ali barem 2 milijuna hektara od toga moglo bi se obraditi i zasaditi voćkama ili bi se pak moglo gojiti umjetne i produktivnije pašnjake. To bi mnogo doprinijelo živinogojstvu. 15 milijuna goveda, ovaca i koza bolje bi se hranilo i uspjevalo. Kad bi se to provelo, to jest, kad bi se 2 milijuna hektara prirodnih pašnjaka zasadilo voćkama ili obradilo u umjetne pašnjake — talijanska bi se poljska proizvodnja obogatila za 20 miljardi lira godišnje.

U Italiji ima 5 i po milijuna hektara šuma. Kada bi se te šume gojile i iskoriščavale razumno, mogla bi se domaća poljoprivredna proizvodnja i na taj način obogatiti za nekoliko miljarda lira.

Osim toga ima u Italiji 1 milijun i četvrt hektara zemlje, koju nazivljemo neobradjenom ali produktivnom. To su zapuštene ledine, na kojima raste drač i korov. Kada se obradi samo 1 milijun hektara ove zapuštene zemlje talijanska poljoprivredna proizvodnja povećati će se za 8 do 10 miljarda lira godišnje.

Mnogo stotina hiljada hektara talijanske zemlje čeka bonifikaciju ili isušenje. Na mnogim krajevima Italije bonifikacije su već započete. Kada se bonifikacije provedu poljska produkcija povisiti će se za još desetak miljarda lira godišnje.

Sve ovo što smo do sada naveli povisilo bi na 100 miljarda lira godišnje talij. poljsku proizvodnju.

No, osim svega toga moramo spomenuti još i navodnjivanje suhih zemljišta, produbljivanje zemljišta te što razumnije i bogatije umjetno gnojenje. Ima naroda, koji za gnojenje svojih zemljišta upotrebljavaju dva puta više umjetnog gnojiva nego Talijani. I u Italiji se mora umjetno gnojenje u što široj mjeri provesti, pa će to mnogo doprinijeti razvitku poljske proizvodnje. U poljodjelstvu se je već počelo uvadjati, a u buduće će se sve više i razumnije uvadjati svu modernu poljodjelsku tehniku, kemiju, elektricitet, bakteriologiju i sve druge razne znanosti, koje se odnose na poljoprivredu. Talijanski poljodjelac morati će početi uvadjati razne nove kulture, upotrebiti će zemljište za kulture, koje više doprinose, obnoviti će razne zapuštene kulture, a naročito će morati paziti da podigne svilogojstvo i vrtlarstvo. Naročito vrtlarstvo, jer se u Italiji troši godišnje oko 30 milijuna kvintali povrća. — Sve to zajedno podvostručiti će talijansku poljsku proizvodnju.

Da se to sve provede potrebno je oko 20 godina.

I ako na koncu uspjeh, koji će na taj način talijanska poljoprivreda imati, procjenimo, dolazimo do zaključka, da će do 20 godina Italija od svoje poljoprivrede imati 200 miljarda godišnjeg dobitka. Sada ima samo 40 miljarda. To znači: do 20 godina biti će talijanska proizvodnja pet puta veća nego danas. To znači, da će se tom domaćom proizvodnjom moći prehraniti sve pučanstvo u državi. To će se postići. Cilj će se doseći i ako je daleko.

Politički pregled

Proslava pete obljetnice fašističkoga pohoda na Rim. — Prošle nedjelje, dne 30. oktobra, proslavljena je na vrlo svečan način peta obljetnica fašističkog pohoda na Rim ili Marcie di Roma. Za proslavu su se u svoj državi vršile dugo vremena pripreme, pa je odlično uspjela. — Novine donašaju vijest, koju je izdao tiskovni ured predsjednika vlade on. Mussolinija i koja glasi: Iz izvještaja, koje su dali prefekti svih 92 pokrajina u državi, vidi se, da se je u svoj državi 5. obljetnica pohoda na Rim obavila u najljepšem redu uz ogromno učestvovanje oduševljenog naroda. Otvorenja javnih radova, koje je vlada dovršila ove godine, dala su povoda velikim manifestacijama, suglasju i zahvalnosti naroda prama vladi. Parade legija, milicije, avangvardista i organizacije «Balilla», obavljene su, te su pobudile svagdje opće zanimanje. Načelnik vlade izrazio je preko on. Turatija stranci, preko generala Bazana nacijonalnoj miliciji, a preko on. Riccija omladinskim organizacijama svoje zadovoljstvo za uspjeh proslave.

Svečanosti u Rimu. — Po svim gradovima u državi održale su se na dan 30. oktobra velike svečane parade i revije postrojenih legija milicije, avangvardista i balila, te svih nacijonalnih organizacija. Pri tom su vodje fašizma održali prigodne govore. U veće gradove poslala je fašistička stranka svoje naročite izaslanike i to sve veće ličnosti iz vlade i fašizma, da održe prigodne govore. No, najsvečaniju je formu imala svečanost u Rimu. Za taj su dan u Rim došle legije milicije iz mnogih gradova u okolici Rima. Osim 12 legija milicije postrojene su bile na jednom velikom trgu i čete vojske, mornarice i avijatičara. On. Mussolini, u odori komandanta milicije na konju i s velikom pratnjom odličnih ličnosti iz prvih redova fašizma, pregledao je čete. Zatim se je postavio na jednu priredjenu tribunu, a ispred njega su defilirale sve čete, dok su muzike svirale fašističku himnu i dok su u visini kružili mnogi aeroplani.

Govor on. Mussolinija. — Iza obavljene parade on. Mussolini je održao govor, koji glasi:

«Časnici, vojnici, mornari, avijatičari, crne košulje! Želim vam izraziti svoje najveće zadovoljstvo i svoju najveću pohvalu za vašu paradu, koju ste izveli na sjajan način. Izgledali ste kao veterani. Peta obljetnica fašističke revolucije nije mogla biti bolje i svečanije proslavljena, nego li je proslavljena ovim zborom oboružanog naroda, ovim zborom, na kojem se vide združene sve oružane sile države u znaku drugarstva i bezuvjetne solidarnosti. Ne bi bilo ni moguće drugačije, jer uza sve različne funkcije imate samo jednu vjeru: ljubav do domovine, i jednu volju: stvoriti velikim talijanski narod. Mi svi proslavljamo pobjedu, mi smo svi vojnici, koji su prisegli vječnu vjernost svetom Veličanstvu kralja, da branimo pod svaku cijenu našu unutarnju revoluciju i talijanske pravice prama svijetu. Počinje naša šesta godina. Kako su se varale smješne klepetulje, koje su predvidjale, da će naš režim malo trajati. Cijelo stoljeće stoji još pred nama, a naši neprijatelji, koji su raspršeni po svijetu, zaslužuju jedva naše smilovanje i naš prezir. Crne košulje! Dao sam vam već parolu: S vjeronošću, s disciplinom moramo proslijediti! Ja se ne varam, ako ćutim, da mogu računati na vaša srca, na vašu vjeru vojnika te na vašu potpunu i šutljivu skromnost. Našim naporima, našim radom i našim žrtvama, časnici, vojnici Vittoria Veneta, mornari, avijatičari i crne košulje, stvoriti ćemo veliku našu Italiju! Crne košulje, komu ova Italija?»

Masa je na to gromko zaorila «A noi!» On. Mussolini završio je svoj govor, stupio je u auto te se je odvezao uz oduševljene ovacije naroda. — Popodne istoga dana vršila se je na rimskom Kaptolu svečanost na čast fašistima, koji su pali za revoluciju.

Po svoj Italiji svečano je otvoreno bezbroj javnih radova. — Da proslava obljetnice Pohoda na Rim bude imala što stvarnije značenje, ministarstvo javnih radova svečano je toga dana otvorilo mnogo dovršenih javnih radova. Iz pisma, koje je iza proslave uputio ministar Giurati on. Mussoliniju, vidi se, da je toga dana u svoj Italiji otvoreno 1486 državnih zgrada, od kojih 697 u južnoj Italiji. U Messini je otvoreno 2030 stanova za stanovnike, koji su oštećeni potresom. U Reggio Calabria otvoreno je 1360 stanova. Osim toga otvoreni su: veliki vodovi u Lecce, Cagliari i Aquili, 13 manjih vodovoda u Siciliji, 5 u Sardiniji, sveučilište u Messini i u Sassari, poštanske palače u Trapani, Cosenza, Lecce, Nuovo i Campo Basso, željeznička stanica u Cataniji, palača pravde u Reggio Calabria itd.

Proslava u Julijskoj Krajini. — U Julijskoj Krajini proslavljena je peta obljetnica Pohoda na Rim takodjer vrlo svečano. Naročito je parada bila impozantna u Trstu. Grad je bio svečanog izgleda, sav u zastavama. U kazalištu Rossetti održao je prigodni govor izaslanik stranke De Stefani. Parade su obavljene u Puli, na Rijeci, u Zadru i u drugim gradovima. Na Rijeci je toga dana otkriven spomenik senatoru Grossichu. U Zadru je svečano bilo otvorenih 5 školskih zgrada.

U Antibu je umrla crnogorska princeza Vera. — Dne 30. oktobra umrla je u Antibu princeza Vera Crnogorska. Bila je više vremena bolesna, pa se je podvrgla operaciji, no bolesti je ipak podlegla. Princeza Vera bila je kći bivšeg crnogorskog kralja Nikole i sestra Njez. Veličanstva tal. kraljice Jelene. Umrla je u vili Liserono, u kojoj je umro i otac, kralj Nikola te majka kraljica Milena, sestra pokojnog jugoslovenskog kralja Petra Oslobodit elja. Kod njene smrtne postelje bili su prisutni brat princ Danilo Crnogorski, princeza Ana Battemberška i princeza Jelena, njezina tetka i sestra kralja Petra. — Na dvoru u Rimu vlada po njezinoj smrti velika žalost.

Obavezno osiguranje protiv tuberkuloze. Na posljednjoj sjednici ministarskog savjeta prihvaćeno je, da se u državi uvede obavezno osiguranje protiv tuberkulozi (sušici). Zaključeno je, da će država doskora podignuti 200 do 300 novih liječilišta za tuberkulozne. U ta liječilišta moći će se najedanput primiti oko 20 hiljada bolesnih tuberkulotika. Bolesnici će se liječiti besplatno. Obitelji bolesnih radnika primati će pol bolesnikove plaće, kao potporu, dok im je hranitelj u bolnici. Država kod toga neće sama snositi troškove. Troškove, koji su skopčani s tom borbom protiv tuberkuloze i koji će iznašati oko 300 hiljada lira godišnje, država će naplaćivati obaveznim osiguranjem. Svaki radnik i namještenik morati će naime doprinašati prema svojoj plaći jedan doprinos blagajni za socijalna osiguranja. Ova je uredba vrlo potrebna i hvalevrijedna. Tuberkuloza je jedno strašno socijalno zlo, od kojeg nije ni Italija poštedjena.

Rimsko pitanje. — U predzadnjem broju našeg lista pisali smo, da je rimsko pitanje opet na dnevnem redu. Vatikan je naime počeo izražavati svoju težnju za obnovu stare papinske države, kojoj je pred 57 godina, 1870., oduzeta svjetovna vlast. O tom su se pitanju u talijanskim novinama razvile u zadnje vrijeme žive polemike. Fašistička vlada tu polemiku prati, i izgleda, da nije baš osobito protivna, da se Papi ugodi. Službeno glasilo fašističke stranke «Foglio d'ordini» donijelo je pred kratkim jedan članak o tome. «Foglio d'ordini» kaže, da je «riješenje rimskog pitanja uistinu malo teško, ali nije nemoguće.»

Novi putni listovi. — Državni podtajnik u ministarstvu vanjskih poslova od. Grandi, predložio je on. Mussoliniju na potvrdu uzorak novog putnog lista (putnice) za inozemstvo. Do sada su se za putovanje u inozemstvo izdavale tri razne vrsti putnica i to posebne, obične i emigrantske putnice. Novi tip putnica biti će jedinstven. Biti će vezan u plavo platno. Na naslovnoj strani imati će natpis sa zlatnim slovima te liktorski svežanj. Nove putnice početi će se uvadjati 1. januara 1928. god.

Liktorski svežanj na novcima. — Novi srebrni novci od 5 i 10 lira imaju na jednoj strani fašistički znak, liktorski svežanj. U zadnje vrijeme počele su kolati mnoge petače i desetače s oštećenim liktorskim svježnjem. To oštećenje znači po kaznenom zakonu prestupak, pa je vlada odlučila sve oštećene novčanice zaplijeniti. Svi državni uredi (pošte, željeznice itd.) zadržavati će oštećene novčanice, te ih slati državnoj blagajni. Osobe, koje budu plaćale, n. pr. vozne karte, sa oštećenim novcem, biti će prijavljene sudu. Oštetiti hotimice liktorski znak na novčanici znači vrijedjati državu.

Konfiniran je jedan svećenik. — Rimska komisija za konfinacije odredila je da konfiniran župnik iz Pontoglia Don Giovanni Orizzi. Ta stroga kazna odredjena je, jer je Don Orizzi bio poznati protufašista. U svoje vrijeme bio je pristaša popolarske stranke.

Izvoz i uvoz. — Prema jednoj službenoj statistici vidimo, da je uvoz robe u državu u prvih osam mjeseci ove godine iznašao 14 miljarda 541 milijuna 246.890 lira. Izvoz za isto vrijeme iznaša 10 miljarda 208 milijuna 635.812 lira. Deficit trgovačke bilance u prvih osam mjeseci ove godine iznaša 4 miljarde 332 milijuna 611.078 lira. Svakako manje nego lani. Za isto vrijeme lani je deficit iznašao 6 miljarda 818 milijuna 407.946 lira.

IV. kongres za aeronautiku. — U Rimu se je prošle sedmice zaključio četvrti intenacijonalini kongres za aeronautiku. Taj je kongres trajao više dana. Zastupano je bilo 50 država iz svega svijeta. Raspravljalo se je o svim mogućim važnim aeronautičkim pitanjima. Na otvorenju je govorio on. Mussolini. Kongresu je predsjedao Principe di Scalea. Do godine će se kongres održati u Holandiji.

Koliko je talijanskih državljana po svijetu? Po najnovijoj statistici vidimo, da je po svim krajevima svijeta rastreseno 9 milijuna 118.590 talijanskih državljana. Od toga ih ima u Sjevernoj i Južnoj Americi 7 mil. 674.580, u Africi 180.100, u Australiji 27.000, u Aziji 9674, a po raznim evropskim državama (najviše u Francuskoj) 1 milijun 267.841.

Novi talijanski podkonzulat na Sušaku. — Službeni list «Gazzetta Ufficiale» od 28. oktobra donaša kr. dekret od 22. septembra, kojim se uspostavlja na Sušaku kr. talijanski podkonzulat. Taj će podkonzulat biti podredjen zagrebačkom konzulatu.

Novi srebrnjaci od 20 lira. — Dne 28. oktobra dane su u promet nove srebrne novčanice od 20 lira. Za sada je dano u promet samo prvih 10 milijuna lira tih srebrnjaka i to preko državne blagajne i njezinih odsjeka u većim gradovima.

Posebni tribunal. — Dne 25. oktobra vršila se je pred posebnim tribunalom u Rimu rasprava protiv 14 komunista, koji

su bili optuženi, da su prilikom pogreba jednog njihovog druga uprizorili prevratnu i protudržavnu manifestaciju, te da su vrijedjali on. Mussolinija. Deset ih je kažnjenih na zatvor od 2 do 6 godina, a četiri su riješena kazne.

Konfinacija. — Rimska komisija za konfinacije odredila je, da se konfinira Claudio Colisi-Rossi. Rossi je bio u svoje vrijeme tajnik fašističkog saveza za torinsku pokrajinu. Pred neko vrijeme bio je isključen iz stranke, pa je u javnosti počeo propagirati protiv smjernica fašistačke vlade.

Vjenčanje Vojvode od Puglie i francuske princeze Ane. — Već se više vremena vrše velike pripreme za svečano vjenčanje mladoga Vojvode od Puglie, sina Vojvode od Aoste, i princeze Ane. Vjenčanje će se obaviti u Napulju, a prisustvovati će tri vladara: Nj. Vel. kralj Viktor Emanuel, španjolski kralj Alfonz, te bugarski kralj Boris.

Rumunjska i Princ Karol. — Rumunjska dinastička komešanja opet su na dnevnom redu. Pristaše bivšeg prestolonasljednika princa Karola ojačali su se, pak iz svih sila rade na tome, da se Karol, koji sada živi u Francuskoj, povrati u domovinu, te da preuzme kraljevsku čast, koja je po smrti Ferdinanda dana Karolovom sinu Mihajlu. Pokret za povratak Karola veoma je jak, pak vlada nije mogla na to da ostane ravnodušna. Prošlog ponedjeljka rumunjska policija uhapsila je u Erdelju bivšeg državnog podsekretara Manoilescu, koji se je vraćao iz Francuske. On je sobom nosio pisma, koja je Karol po njemu poslao nekim visokim ličnostima rumunjske politike. Toj aretaciji slijedile su i mnoge druge aretacije. Tako je aretiran i predsjednik narodne — seljačke stranke Maniu. I inače su u Rumunjskoj uspostavljene veoma stroge mjere protiv Karolista, tako, da s tim postupkom nije zadovoljna niti sama kraljica Marija. Ona je izjavila, da bi bila zadovoljna kad bi se njezin sin Karol povratio i naslijedio očev prestol. Po zadnjim vijestima iz Rumunjske izgleda, da je tamo položaj skrajnje napet. Sve daje predosjećaj revolucije. Vlada provadja gotovo terorističke mjere, pa se je bojati, da će se seljaci, koji su svi za Karola, pobuniti. No, ne samo medju seljacima, nego takodjer i u vojsci ima Karol mnogo svojih pristaša. Vlada je dala uhapsiti načelnika generalnega štaba Teodorescua, koji je bio vodja Karolovih pristaša u vojsci. Više odjela vojske, koja pristaje uz Karola, bilo je razoružano, a vojnici su internirani po kasarnama. U Keševu i Temešvaru već je došlo do sukoba izmedju Karolista i protivnika prigodom jedne manifestacije. U državi je uslijed svega toga proglašeno opsadno stanje. Predvidja se, da će sve to svršiti pobjedom Karolista, da će sadanja vlada Bratianu pasti i da će Karol doći napokon na rumunjsko prestolje.

Kriza albanske vlade. — Po umorstvu Cena bega došlo je do krize albanske vlade. Bilo je opasno, da vlada pane jer se krivnja za atentat na Cena bega svalila na vladu. Cena beg nije naime bio u dobrim odnošajima s Ahmed Zogu begom. Inače je on u Albaniji bio veoma obljubljen, te je imao mnogo pristalica. Njegovi su pristalice, kako novine pišu prouzrokovali neke manje bune u sjevernoj Albaniji, a zatim i krizu vlade. Vlada nije pala, održala se je na položaju, ali se je znatno promjenila. Pojedini su ministri izmjenili svoje funkcije. — Mrtvo tijelo Cena Bega preneseno je iz Praga u Albaniju, gdje se je pokopalo. Doskora će se pred praškim tribunalom voditi proces protiv atentatora na Cena Bega, Bebija.

«Ki češ da dan današnji bude prez koledarija «Jurina i Franina?»

Iz razgovora «FRANINA I JURINA».

DOPISI

IZ RIJEKE.

«Principessa Mafalda». - Neke poznatije nesreće na moru. - Žene i opasnost. - Put oko svijeta u čamcu. - One tri.

Ocean je nenasitljiv. Neprestano traži nove žrtve: danas kakvu ladju ribaricu, sjutra kakav jedrenjak, prekosjutra, kao da mu apetit sve više raste — posegnut će i za kakvim kolosom, tranzatlantikom, kaošto se ovo dogodilo i ovih dana, kad je u svoje dubine povukao golemi i ponosni parobrod «Principessa Mafalda».

Historija pomorstva bilježi više ovakovih nesreća, i kudikamo težih. Spomenut ću ovdje samo tri četiri brodoloma, što mi banu u pamet.

«Meduza». Tako se zvao francuski ratni brod, što je dne 17. juna 1816. krenuo iz neke francuske luke put Senegala. Nekoliko dana zatim brod se nasukao zapadno Maroka, daleko od kraja. More bijaše uzburkano, brod u opasnosti, da potone, trebalo je udesiti, da se svi, što bijahu na njemu, što prije spase. Bilo je u svemu oko četiri stotine glava, što mornara što vojnika. Neki su se od njih spasli u razne čamce, a sto i četrdeset i osam vojnika smešteno je na nekakvu «cataru», koja je doduše bila nekih deset metara duga, ali nije imala ni jedra ni vesla. Što je još najgore, taj je splav bio neprestano pod vodom, a i svi oni, što su bili na njemu bili su u vodi do pojasa. Da ih može lakše nositi, pobacali su mnogo hrane u more. Sami nasred mora bez hrane i vode oni su nesretnici brzo izgubili glavu. Ne samo pamet nego i ono čovječanstva, što ga imadjahu u sebi. Od živeža, što su im ga bili dobacili s broda, još je ostalo bilo nekoliko bačvica vina. To su vojnici i mornari na dušak ispili, užasno se opili i čisto podivljali. More strašno, noć tamna, a pijana se čeljad davi i nateže.

Sjutradan na «catari» nije više bila ni polovica ljudi. Pošto se ovi, što su iza one bitke ostali živi, rastrijeznili, zavlada na splavu mir, ali kad je nakon nekoliko dana stigla pomoć, na «catari» nije od 148 ljudi ostala nego samo petnaestorica, od kojih su šestorica malo zatim poginula.

Strašan je bio brodolom francuske fregate «Semilante». Ona je potonula negdje na ušću tjesnaca Bonifacia, izmedju Korzike i Sardinije. I tu je poginulo mnogo vojnika: more je svud uokolo bilo posijano lješinama. To se dogodilo u vrijeme Krimskog rata.

Stariji pomorci sjećaju se još sukoba francuskog tranzatlantika «Ville du Havre» s engleskim parobrodom «Loch Earnom», kao i užasnog požara, koji je do kraja uništio francuski brod «Magentu». Poznata je i žalostna sudbina parobroda «Valentine», na kome su poginuli svi osim jednoga, koji se na čudan način spasao. Bliži su nam brodolomi «Campagne», «Bourgagne», pa talijanskog tranzatlantika «Saria», «Titanika», «Lusitanie» itd. Čovjeku se koža ježi, dok čita one strahovite pojedinosti tih brodoloma, i kad proživljuje one užasne časove, što su ih uistini proživljele tolike hiljade jadnih brodolomaca.

Brodolom «Principesse Mafalde», koji srećom i zaslugom svoje požrtvovne vojske nije imao ni izdaleka toliko ljudskih žrtava, koliko su ih imali brodovi, što sam ih prije nabrojio, jednako se duboko dojmio srca naših pomoraca, zato nije čudo, da se o tome još i danas na Rijeci govori, osobito u krugovima pomorskim. Zanimivo je slušati naše mornare, kako to oni tumače. Oni vele:

— Najgore je, kad se na kakvoj ladji nakupi mnogo putnika, koji o moru ni pojma nemaju. Čim se pokaže prva pogibelj, oni već izgubo «busulu», strah im se zabije u kosti, i oni upravo polude, tako da i kapetani i vojska imaju s njima vragometnog okopanja, da ih drže u disciplini. Svi bi htjeli u prvu barku, što se spušta u more, pa ako ne mogu odmah do druge, oni će da skoče u more, pa i ako ne znaju plivati. Neki pak ne će ni u čamac ni u more, već vole ostati na brodu, kao da se na njemu osjećaju sigurniji. Ako je igdje strah — vrag, to je onaj, što ga nosi u sebi brod, koji tone.

Najveća pokora u takovim su slučajevima žene. Ali ne sve. Najinteresantnije bile su u vrijeme rata na ladjama, kojima je prijetila opasnost, da budu torpedirane. U noći ne bi oka stisle, već bi neprestano piljile u more, i ako bi samo gdjegod kakva ribica malo zapljuskala, već bi trčale kapetanu navaljajući na nj, neka bude oprezan, jer da su na svoje oči vidjele «periskop» i gjavo neka zna, što još. Govorile bi tiho, sasvim ispod glasa, da ih ne bi podmornica čula.

Jest, ali u času prave, ozbiljne opasnosti, u času, kad bi u brod zaista udario torpedo, žene bi se pokazale u sasvim drugom svijetlu. Prvoga, na koga bi se namjerile, pitale bi neizrecivo bezazleno i mirno:

— Gospodine, zar je istina, da smo torpedirani? Što biste mi savjetovali, čime da se ogrnem, dali u onaj moj sivi mantel ili da obučem onaj moj plavi kostim — vi već znate koji? Ja nisam ovo isisao iz maloga prsta. Ovo sam ja negdje čitao, zato možete i vjerovati, da je tako bilo.

Kako bilo da bilo, sve nesreće na moru, svi brodolomi, ma kako strašni bili, ne će biti kadri, da ljude od oka odvrate od putovanja po pučini sinjoj. Koliko je samo u ovoj godini nastradalo ladja velikih i malih, francuskih, i engleskih, njemačkih i holandeških, grčkih i slavenskih — pa sve kao da nije ništa bilo, naprotiv: mi vidimo svaki dan, kako se ljudi upuštaju u sve smjelije i drskije pomorske podhvate, kaošto je od prilike i onaj, o komo je ovih dana pisala «Vedetta». Neki mladi ljudi, da su naime u bližnjoj Opatiji sami napravili čamac, kojim misle obići cijeli svijet. Za sada hoće samo do Indije, kroz Suec dakako, a kasnije što Bog da i sreća mornarska. Oni, koji su vidjeli njihovu ladjicu, vele, da je duga koliko i jedan obični «guc», ali je većim dijelom nadkrivena. Izgleda kao papuča, a čini se, da je prilično solidno gradjena. Mišljenje je kod pomoraca kao uvijek podijeljeno: Jedni vele, da bi mogli uspjeti, ako u Indijskom oceanu nadju monsune, koji će ih kao pero ponijeti u Bombay. Drugi pak kimaju glavom. Ja pak, koji se ni u što ne razumijem, dodajem: kad bi Kolumbo bio slušao pomorce, ne bi nikada bio otkrio Amerike. Zato je najbolje, da svak čini, što ga je volja.

One tri:

Neki su se pijanci noćas u našoj ulici potukli. Čitavo se susjedstvo probudilo, prozori se pootvarali i kroz njih pomolila se glava do glave. Provirila i moja glava — a i Ninettina. Kad se dolje ona buka slegla reći će Ninetta:

— Vrag il zel te ih zel! Tako sam se prestrašila, deset let zivljenja su mi zeli.

— A ja da bi vam ih oteli zet jos jedno deset... oglasi se neko s ulice. Ja se brzo povukoh, da ne čujem, što je iza toga moralo da slijedi...

Ona druga:

Danas mi se je Ninetta tužila, kako su ženske zaista nevoljne i «brižne».

— Pogledajte mane! Ca sam ja bila, kada sam prisla na ovi svet? Nis: sedmo musko rebro. Sada bi trebalo jos da se ozenim, pak bim onputa postala komać jedna polovica.

— Ja pak mislim, da biste postali najmanje dvije polovice, rekoh ja tiho i pokorno kao uvijek.

Ona treća: Juče su se na Korzu posvadila dvojica. Jedan kaza drugome, da je bedast, a drugi njemu, da je šarlatan.

— Dobro- neka bude, reče ovaj, ali znajte, da sam se ja dvadeset punih godina trudio da postanem šarlatan, dok vama nije trebalo drugo nego doći na svijet, da budete bedast i glup kako noć. **Rokac.**

Franina i Jur

Fr.: Jurino, ja bim te neč pital.

Jur: Pitaj!

Fr.: Ma moraš dobro promisle[t] pr nego ćeš mi odgovorit.

Jur.: Ja vavek prej ispečem nego r čem.

Fr.: Reci mi, dakle: veruješ ti više v sreću ale pak va umeću?

Jur.: Ja verujem puno va sreću, ma jo više va umeću. Zač pitaš?

Fr.: Zato zač mi se nekako čudno čin da toliki ljudi, ki gredu od naše kraji v Ameriku, tamo nekako slab avanciraju.

Jur.: Ča će to reć: slabo avanciraju?

Fr.: To će reć, da siromahi gredu tam i da siromahi nazad prihajaju. Ča n ga je to? Je l' tu kriva sreća al ne umeća?

Jur.: More bit jedno i drugo.

Fr.: Kako — jedno i drugo?

Jur.: More bit, da ti naši ljudi nimaju ni sreći ni umeći.

Fr.: Ja pak mislim, da j' to malo dra gačeje.

Jur.: Kako?

Fr.: Mislim, da oni pravi Amerikani oni, ki su tamo već od vele starine i ki drže u svojeh rukah sukno škare, ne pušćaju drugem, da se na njihov račun obogaćuju.

Jur.: Ta ti ne valja.

Fr.: Kako ne valja?

Jur.: Ne valja, zač je Amerika slobodna zemlja, kade more svaki čovek posta gospodin.

Fr.: Ja poznam dosta Amerikani, m ne vidim puno gospodi mej njimi.

Jur.: Ja znam pak, da su ovi dni na brojili svu silu ljudi, ki su va Ameriku prišli z ove naše Jeuropi i tamo su nakon malo let postali pravi gavani iliti milijunaši.

Fr.: To se tako poveda.

Jur.: To je živa istina.

Fr.: To su morda oni, ki su z domi pr nesli ki krajcar, pak su se tamo sta vili trgovat.

Jur.: Kakov krajcar! Najviše ih je tam šlo goleh i boseh trbuhom za kruhom i svi su pokle malo let postali milordi.

Fr.: Kako to?

Jur.: A lepo! Neki z matikom neki z batićem neki s pilum — kako je ki znal. Oni ki su hitili oko na zemlju, postali su s vremenom «farmeri», to će reć gospodari velike zemlji, ka njim je davala svega blagoslova Božjega. Ma na milijuni, ne miga na cvanciki, kako puli nas! Takoveh ljudi, ki su se zemljum obogatili ima preko pol milijuna, i svi su s

P O D L I S T A K

Ciganka

Pripovijest iz istarskog života.

Napisao Ćić.

(Nastavak 4).

Mirko nije čitavu noć oka stisnuo. Budno njegovo oko bdjelo je nad ciganskim šatorima, što su ko neke crne mrlje stajali mirno na kraju Plešivca.

Boljelo ga je srce radi nepravde nanešene ciganima. Glava mu je gorjela. I na momente bi planuo. Ruka mu je nervozno posizala za nožem, oko bi mu bljesnulo od neke pravedne osvete na nepravdu. Ali najedanput bi se opet umirio, neka neodoljiva dobra sila, koja mu se u duši javljala, spriječila bi svaku njegovu naglu nakanu.

Mirko je imao pošteno srce. On nije poznavao vanjske razlike medju ljudima. Mjerio je vrijednost čovjeka po poštenju i plemenitosti, a na vjeru, rod i razne predrasude, koje postavljaju razliku izmedju čovjeka i čovjeka, nije pazio, nije polagao važnosti. U svakoj je zgodi slušao svoju savjest, pa tako i u rasudjivanju ljudi. Ona je bila njegova voditeljica i čuvarica. Njegova je savjest bila njemu vjera, po kojoj se je ravnao i živio.

Savjest mu je govorila, da se mora zalagati za cigane i zato je bdio i pazio na šatore, a ne možda samo zato, jer je volio Anku.

I Anka je onoga dana mnogo pretrpjela. Plakala je do kasne noći. Sve ju je žalostilo, a boljela su je i majčine riječi: «Što si otišla medju — ljude...»

Ljudi, ljudi — mislila je Anka — a što smo mi, zar mi cigani nismo ljudi...

Ankin otac Marko sjedio je uz prozorčić. Nagnuo se je na svoju tešku ruku i stajao zamišljen. Teške misli nicale su mu u glavi. Ispred njegovih duševnih očiju redale su se naglo slike njegove tužne prošlosti.

Marko nije bio ciganskoga roda...

Bio je sin imućnoga posjednika tamo negdje iz daleke Slavonije. Lijep, jak i pošten momak, radio je i služio na čast svom rodu. No, dogodilo se, da je počinio jedan «neoprostiv grijeh». Bilo je to u ono burno doba, sedamdesetiosme godine kada je Austrija zauzimala Bosnu. On nije htio da ode u vojsku, pa da po Bosni strelja u braću. Utekao je u šumu. No, oružnici mu udju u trag. Htjedoše ga uloviti. Opkoliše ga. U najvećoj opasnosti, da ne pane u ruke vlasti, bojeći se prijekog suda, po kojem bi bio stalno na smrt osudjen, — on ustrijeli jednog oružnika i sretno pobježe.

Poslije toga morao je da za uvijek ostane u šumi. Da se pojavi u svom selu, stalno bi dopao kazne. Odluči ostati s ciganima, na koje se je bio namjerio. Postao je pravi ciganin. Medju tim ciganima živio je neko vrijeme. Bavio se je kovačkim zanatom. Taj je zanat dobro izučio. U znoju lica svoga služio je svoj kruh. Doskora se je zaljubio u jednu lijepu ciganku, s kojom se je oženio i koja mu je rodila Anku.

Malo iza ženidbe Marko se je odjelio od te ciganske trupe, pa je sa svojom ženom i djetetom započeo samostalan život lutanja i potucanja po svijetu. Obišao je već na stotine sela, radeći marljivo i pošteno, no za uvijek je ostao ciganin. Ciganin...

Tako je došao i u Ćićariju. U Plešivcu se je zaustavio i bilo mu je drago prebivati medju narodom, koji govori njegovim jezikom. On je volio sve one ljude, koji su njemu veoma zlo uzvratili tu njegovu ljubav. To ga je boljelo.

On je doznao za ljubav Anke i Mirka. Uvjeren je bio, da je Mirko pošten mladić i da pošteno misli. Poznavao je dušu svog djeteta. On je Anku brižno odgajao. Ona je rasla i razvijala se pod njegovim očinskim okom, poput jednog njegovanog cvijeta. Anka je bila zadojena samo plemenitošću i ljubavlju za sve što je dobro i lijepo. Osobito je njezin otac nastojao, da u nju razvije dobre osjećaje do ljudi, do seljaka «trpina», pa joj je već za rano djetinjstva običavao pričati o Matiji Gubcu, seljačkom kralju. Ona se je u tom duhu odgojila.

No, dogadjalo se je, da su i nju i njezine baš seljaci najviše prezirali. To je ona osjetila već za djetinjstva. Seljačka djeca nisu voljela malu ciganku. Tako je bilo u svim selima, u kojima se je kovač Marko zaustavljao. Mala je Anka često dotrčala zaplakana u šator gdje joj je otac radio, zagnjurila bi svoju glavicu u crnu kovačku očevu pregaču i plakala, dok ju je otac svojim tvrdim prstima milovao po kudrastim kosicama.

(Nastavit će se).

ti bogatuni, kako sam ti već rekal, doklatili tamo z ove naše Jeuropi, kako pravi ladrovci iliti armirajžneri.

Fr.: A delavci?

Jur.: I delavci su se obogateli. Šli su tamo z batićem v rukah, i malo let zatem već su postali gospodari od fabrik. Takoveh ima blizu pol milijuna.

Fr.: I to su sve milijuneri?

Jur.: Neg ča! A oni silni bankiri!

Fr.: Koliko je pak njih?

Jur.: Preko petnajst tisuć. A trgovci, principali, advokati, suci, popi.

Fr.: Koliko je pak njih?

Jur.: Ča popi? Okole trejset tisuć. I dobro njim gre, da bolje ne more.

Fr.: A ima ki od oneh, ki su se onamo zaklatili, kakovu minijeru?

Jur.: Ma ča to pitaš? Najveće minijeri od petroja, karbuna i železa imaju danas va svojeh rukah nekadajni armirajžneri.

Fr.: Ma to je pravo čudo! Kako su mogli ti ljudi prit do toliko moći i do tolikeh beči?

Jur.: Rekal sam ti: najprej trebalo je nekoliko umeći.

Fr.: Ma ča j' ta umeća? Ja još pravo ne znam, ča mi ga je to?

Jur.: Prava umeća pita puno. Najprvo jedni dobri i zdravi možjani, to će reć pamet oštru i bistru.

Fr.: I ča još?

Jur.: Dobro oko i fin nos. Jako fin nos, da moreš valje nanjuhat dobar posal. Ki nima nosa, neka ne gre v Ameriku, zač ne će dobro pasat.

Fr.: Dobro. Ča trebe još imet za delat milijuni?

Jur.: Trebe imet strašnu jaku volju. Ne valja se prestrašit prvega maha. Ako neč ne gre na jedanput, će poć drugi, ako ne gre drugi, će poć treći put, i sve tako. Kemu pak zaradi svake poteškoće pade srce va gaći, neka ne gre v Ameriku. A to se zna, da trebe pul svega tega i malo srećice.

Fr.: Kako vidim — za me će bit najbolje, ako ostanem doma.

Jur.: Param da ja!

IZ LIBURNIJE.

Pitanje Tribunala.

Još prije nekoliko vremena kotarski je sud Volosko-Opatija pripadao pod tršćanski, a malo kasnije pod koparski Tribunal. Sad je podredjen Tribunalu u Puli, koji se nalazi — kako je poznato — u drugoj Istarskoj pokrajini.

U svom broju od 21. o. mj. bavi se «Vedetta» tim pitanjem i ističe potrebu, da se Volosko-opatijski sud podredi Tribunalu na Rijeci, i to s razloga, što bi se time ovdješnjem pučanstvu nemalo pomoglo.

Treba naime uzeti u obzir, da je Pula izvan ruke. Tko nema na raspolaganje automobil, mora da izgubi i za kakvu malenkost najmanje dva dana, budući da izravne željezničke veze s Pulom nema. A i po moru je s Pulom saobraćaj dosta težak. Treba šest do devet sati putovanja, što je najgore, parobrodi ne idu onamo svakoga dne. Zimi je, dakako, to putovanje još mučnije.

«Vedetta» se nada, da će se doskočiti i tome, kaošto se je već doskočilo i tolikim drugim stvarima. Treba, veli spomenuti list, sve koncentrirati na Rijeci, i slijediti u tome Svetu Stolicu, koja je iz svoje pobude istrgala Rijeku od senjskoga biskupa i stvorila za čitavu provinciju jednu sasvim novu i nezavisnu biskupiju.

IZ PRAČANE KOD SOVINJAKA.

Naša vinska proizvodnja

O suši Vam nećemo niti pisati. O njoj je u «Istarskoj Riječi» bilo već dovoljno govora. I kod nas je uništila sve osim grozdja. I grozdje nam je doduše oštetila, jer nije onako masno kako je moglo biti, da nije bilo suše. No, Bogu hvala, vina ćemo ipak imati i ako ne u punoj mjeri. Ono što imamo veoma je dobrog ukusa, pravo vino i već za prodaju spremno. Zato dajemo do znanja našoj braći Krašanima i Notrancima, koji vinom trguju, da nas posjete. Neka dodju k nama po vino, kod nas će naći samo dobro vino. Dakle braćo Krašani i Notranci: Svoj k svomu!

Gospodari.

IZ BUZEŠTINE.

Dvije dobre naredbe. - Naše vino.

Doznali smo za lijepe dvije novosti, za dvije naredbe kraljevske vlade. Prva se tiče pomoći, koju se kani pružiti i nama na Buzeštini popravkom cesta: Buzet-Brest, Buzet-Lupoglava, Buzet-Cerovlje. Budući su sve ove ceste više-manje u dobrom stanju, jer se popravljahu u par zadnjih godina, pak zato držimo, da se ne će na nje puno potrošiti, pak prema tomu ne bi nam se time mnogo ni pomoglo. Ako bi se preko toga gradili neki drugi seoski putevi, ili sagradili neki mostovi (Abrami i drugdje na potoku Pračani), ili ako bi se pošumile mnoge naše gole particele ili se gradila cesta Buzet-Svisveti-Vrh, u tom slučaju bi se i nama ovuda znatno pomoglo. Ovo stavljamo na srce oblastima, osobito se preporučamo g. podeštatu. Naša zahvalnost ne bi uzmanjkala.

Druga vladina naredba sili one koji živu kao muž i žena a bez vjenčanja i zakona. Oni će plaćati visoku globu, ako se ne ožene ili ako se ne rastave. Ovo je jako lijepa naredba. Čast joj. — Živimo svi pošteno i kršćanski!

Grozdje smo potrgali neki prerano, a neki skoro mjesec dana kasnije, kao n. pr Bregi i Prodani. Oni koji kasnije pobraše grozdje, ne kaju se, jer imadu više vina i bolje vino. — Kiša je blagoslovno djelovala na vinograde i grozdje.

Mlado vino se prodaje po 1.90 do 2 L. — Nadamo se, da će naši stari trgovci i krčmari ove godine k nama, pa da nam što prije pokupe naša vina, koja su ove godine mnogo bolja nego lani. — **Seljaci.**

IZ ĆIĆARIJSKOJ KRASA.

Jesen. - Gradnja ceste. - Gospodarstvo

Nastupila je jesen. Imali smo u početku i malo ružnog vremena, no sada su vremena opet sunčana. Moramo da radimo i da se što bolje spremimo za zimu, koja nam je na vratima. Ljeto je bilo slabo, a bojimo se i ove zime. Kako smo već pisali slabo je nama ovuda zato jer nema zaslužka. Zemlja je slabo rodila, pa se stanovništvo mora služiti u dućanima, a zato se zadužuje i propada.

U zadnje vrijeme mnogo se naš seljak nada od obećane gradnje ceste Lupoglava-Lanišće. Mnogo ih čeka da rad započne. Još se kod nas o tom ništa stalna ne zna. Kada se radovi provedu olakšat će se mnogo život ovdješnjeg pučanstva. Seljak će zaslužiti koju liru i platiti će dio dugova i proživjeti zimu do proljeća, kada će zemlja opet nešto od sebe dati.

Inače je naše gospodarstvo na nekoj mrtvoj točki. Osobito je naše živinogojstvo slabo. Mi ovdje gojimo malo krava muzara. Tome je donekle krivo i to što su naša sela zabačena i daleko od velikih cesta. To je uzrokom, da se kod nas ne razvija mljekarstvo. Mlijeko se naime iz naših sela teško raspačava. Kad bi bila izgradjena cesta od Lanišća do Dana mogio bi se mlijeko sakupljati u jednu mljekarnu, koja bi bila, na primjer u Lanišću, za Prapoće, Podgaće, Brgudac, Račjuvas, Rašpor, Trstenik itd. Cestom bi se onda na automobilima mlijeko vozilo u Trst. Ali ovako je sve to nemoguće.

Kad bi kod nas bilo razvito mljekarstvo, bilo bi u našim selima i gotovog novca. Gospodarstvo bez novca slabo uspjeva. Kad bi kod nas bilo novca moglo bi se više upotrebljavati umjetno gnojivo, koje je neophodno potrebno u razumnom poljodjelstvu. Umjetno gnojivo čini čudesa. — Za sada završavam a drugom ću se zgodom opet javiti. — Vaš **Ć. L. Ć.**

IZ SOVINJAKA.

Naše gospodarstvo i pomoć. - Sajam, crkva, svećenik Branca.

Uzimam pero u svoju trudnu i tešku ruku, da javim, da smo grozdje potrgali, da smo žito posijali sve u ufanju, da će Bog barem druge godine obilnije blagosloviti naše muke i trude. I ta vjera drži nas u životu. Uz to se nadamo, da će nam oblasti pomoći od državne potpore bilo kako: bilo popravkom puteva, bilo regulacijom rijeke Mirne, bilo gradnjom seoskih zdenaca, bilo pošumljenjem, pa da tako nešto i mi zaslužimo.

Još ćemo Vam javiti, da smo imali ovdje prve nedjelje oktobra običnî naš «samanj». U taj naš blagdan došlo mnogo naroda iz cijele Buzeštine. Služila se sv. misa u lijepo popravljenoj našoj crkvi. Velika misa misila se u tri. Misio je naime iz Trsta došavši preč. kanonik sa našim svećenikom, te novim svećenikom, veleč. Brancom, koji je k nama došao iz Račjevasi. Časni Branca bit će kod nas učitelj, a govori se, da će naslijediti našeg dosadanjeg svećenika, koji bi imao otići. Preč. kanonik došao je toga dana u Sovinjak, kako se govori, po nekom važnom poslu.

Domaće novosti

Nove općinske konzulte.

Fašistička vlada, koja živo radi na reorganizaciji svih mogućih uprava u državi, nastoji, da iz temelja reorganizira i općinske uprave, pa je u tu svrhu pred kratkim uspostavila po svim općinama podeštate, a sada je pred nekoliko dana ministarski savjet prihvatio predlog on. Mussolinija, ministra unutarnjih djela, da se na svim općinama uspostave i nova općinska vijeća ili konzulte.

Budući će te nove konzulte imati fašističku i korporativnu bazu, pravila za uspostavu izradilo je ministarstvo unutarnjih djela dogovorno s ministarstvom korporacija i to iza dugog i temeljitog proučavanja.

Kako je poznato prema postojećim zakonskim dispozicijama općinske su konzulte fakoltativne za općine, koje imaju manje od 20 hiljada stanovnika. Takve općine mogu, ali ne moraju imati konzultu.

Prema novim pravilima za uspostavu novih općinskih konzulta (na općinama, koje imaju manje od 20 hiljada stanovnika), imenuju i šalju u konzultu dvije trećine vijećnika sindakalna udruženja odnosne općine, dok jednu trećinu bira pokrajinski prefekt. No, i one dvije trećine, koje biraju sindakati i svoju trećinu mora prefekt potvrditi svojim dekretom.

Općine, koje imaju više od 20 hiljada stanovnika, moraju imati općinsku konzultu. Sve vijećnike za konzultu u takvim općinama birati će sindakalna udruženja. Izabrani vijećnici biti će predloženi prefektu, koji će ih potvrditi i imenovati svojim dekretom.

Općinama, koje imaju više od 100 hiljada stanovnika, biraju vijećnike sindakalna udruženja. Izabrani se prijave ministarstvu unutarnjih poslova, a potvrdjuju se kraljevim dekretom.

To bi bila u glavnom temeljna pravila za uspostavu novih općinskih konzulta na svim općinama u državi. Prema ovim temeljnim pravilima morati će se konzulte uspostaviti čim prije. Kod toga će imati glavnu riječ prefekt. On mora odrediti, koji će sve sindakati moći u konzulti imati svoje zastupnike. To će odrediti uzevši u obzir gospodarske i produktivne prilike svake pojedine općine. Jedna općina n. pr., u kojoj su općinari većinom poljodjelci, razumije se, da će u konzulti imati najveći broj zastupnika poljodjelskog sindakata. To će se strogo provadjati. Općinska konzulta biti će vjeran odraz gospodarske i produktivne aktivnosti svake općine.

Novine javljaju, da je u mnogim, a naročito u većim općinama već sve pripravljeno za uspostavu novih konzulta. Sindakalna udruženja izabrala su svoje zastupnike, a prefekti rade oko toga, da konzulte budu što solidnije i bolje, pa izmedju predloženih vijećnika strogo izbiru. Još ove godine na mnogim će se općinama uspostaviti općinske konzulte.

Na istarskim malim općinama, koje imaju manje od 20 hiljada stanovnika, predlagati će dvije trećine vijećnika za konzultu pojedini sindakati. Budući su naši krajevi većinom poljodjelski, to će najviše vijećnika u općinama imati sindakati poljodjelaca. Jednu trećinu vijećnika za konzulte na tim malim općinama odrediti će pokrajinski prefekt. U Istri će se konzulte početi uspostavljati početkom buduće godine.

Nove gradnje i popravci istarskih cesta.

Pomoć, što ju je vlada odredila Istri, koja je gospodarski teško oštećena sušom, u formi javnih radova, počinje se provadjati u stvarnost.

Kr. komisija, dogovorno s pokrajinskim tajništvom fašističke stranke, kraljevskom prefekturom i puljskom sekcijom civilnog genija, zaključila je pred par dana da će odmah započeti s gradnjom novih istarskih cesta, u koju je svrhu vlada odredila 9 milijuna i 300 hiljada lira.

U Istri će se tim novcem izgraditi ove nove ceste: Izola - Korte - Val Derniga — L 700.000; Sidimer - Sv. Petar - Beli — L 1 mil. 440.000; Lupoglava - Lanišće - Račjavas — L 950.000, Štrunjan - Fiesse — L 700.000; Vrh - Svisveti — L 360.000; Sv. Lovreč - Val Manzingi — L 300.000; Brtonigla - Baredine — L 185.000; Rovinj - Porto Vestro — L 360.000; Pazin - Botuniga L 860.000; Jelovice - Podgorje — L 340.000; Bale - Sv. Jakov — L 120.000; Tinjan - Montrilj — L 80.000; Bale - Sošići (popravak Lim - Sv. Lovreč) L 370.000; Pazin - Kršan - Krbune — L 700.000; Marčana - Stara Štancija — L 220.000; Vodnjan - Fažana — L 80.000; Vanganel - Babići - Truške — L 817.000.

Svi ti radovi zajedno stajati će prema proračunu 8 milijuna 582 hiljade lira. Ako iza obavljenih radova ostane još neutrošenog novca, proslijediti će se gradnjom ceste Rovinj - Vestre do Magnana.

Kr. komisija predlaže preko kr. prefekture ministarstvu za javne radove, da bi snašalo 50 posto troškova za neke nužne popravke starih cesta. Troškovi bi iznašali ukupno 1 mil. 436.509 lira, a popravilo bi se slijedeće istarske ceste: Vrsar - Sv. Lovreč Pazenatički — L 26.000; Poreč - Vrsar — L 30.000; Granica tršćanske pokrajine - Ospizio Marino Sanatorio Ancarano - Granica istarske općine — L 162.000; Karojba - Motovun — L 34.200; Buzet - Dane - Vodice - Obrovo — L 156.400; Buzet - Cerovlje — L 44.200; Buzet - Roč - Lupoglava - Vranja — L 100.400; Pazin - Kršan — L 48.000; Monte Crocera — L 8.000; Cres - Belej - Osor - Veliki Lošinj — L 173.100; Preuredba uspona Valdarche — L 168.000; Mali Lošinj - Crkva Majke Božje — L 68.809.50; Bale - Krmed - raskršće Sošići — L 48.000; Labin - Rabac L 22.400; Mumjan - Collalto - Topolovac - raskršće Gradinje — L 56.000; Lim - Sošići - Rovinj - Kanfanar — L 10.000; Podgrad - Mune - Rijeka — L 36.000; Račjavas - Buzet - Obrovo — L 32.000; Kanfanar - Barat - Sv. Lovreč Pazenatički (popravak zaokretaja) — L 45.000. Na otoku Cresu trebalo bi izvanredno preurediti ceste, tako da mogu služiti i u vojne svrhe. Trošak bi iznašao L 135.400.

Osim toga predlaže kr. komisija vladi, da bi upotpunila 17 novih projektiranih cesta dogradnjom ovako:

Truške - Topolovac - Belvedere - Čepić za L 900.000; Bale - Botuniga - Livade — L 1 milijun; Sv. Petar - Beli — L 270.000; Borut - Lupoglava — L 900.000; Štrunjan - Fiesse - Piran te regulacija ceste Kopar - Izola - Piran — L 600.000; Salež do ceste za Buzet — L 250.000; Grdoši - Grožnjan — L 147.000; Porto Vestre - Barbariga - Fasana — L 1 mil. 400.000; Žbandaj - Novavas — L 220.000. — Trošak za te dogradnje ogranaka novih projektiranih cesta iznašao bi zajedno 7 mil. 387.000 lira.

Kr. komisija predložila je vladi još i vrlo potreban popravak ovih cesta: Cesta Rižane — L 100.000; Kršan - Boljun — L 100.000; Kopar - Vanganel — L 280.000. Sve ukupno L 580.000.

Izgleda, da će vlada sve ove predloge prihvatiti. Izgradnjom onih prvih 17 novih cesta, te dogradnjom i popravkom ovih predloženih, Istra će dobiti jednu uzornu prometnu mrežu. No, osim toga važna je i druga strana tih radova: zaposlenje istarskog stanovništva, koje čeka rada. Nove ceste će se doskora početi graditi, pa će do koji dan Genio civile, koji radove vodi, zaposliti na raznim krajevima Istre oko 800 radnika i to seljaka.

Velika nesreća na Oceanu. - Brodolom «Principesse Mafalde». — Pred sedmicu dana stigle su se iz Južne Amerike vijesti, da je na putu izmedju Buenos Airesa i Rio de Janeira nastradao talijanski putnički parobrod «Principessa Mafalda». Brod je potonuo. Ta se je velika nesreća dogodila u srijedu malo poslije ponoći. «Principessa Mafalda» plovila je svom brzinom. More je bilo mirno. Kad li najedanput eksplodira jedan parni kotao. Eksplozija je teško odjeknula po svoj ladji. Putnike, kojih je na brodu zajedno s posadom bilo 1256, spopao je veliki strah. Ladja se je zatim malo nagnula. Slab znak. Voda je provalila u ladju. Radiotelegrafist je razaslao poziv za pomoć. Ladja je počela tonuti, a ljudi da polude. «Principessa Mafalda» je tonula 5 sati. Kroz to vrijeme bilo je sve udešeno za spasavanje. Kad je bilo prama jutru ladja je potonula a s njom i njezin komandant, koji je s zapovjedničkog mosta u zadnji momenat vikao: «Živila Italija!» On je po starom mornarskom običaju ostao najzadnji na ladji, te se je s njom i utopio. Na ladjice i splavi spašeno je mnogo ljudi, no uza sve to potopilo ih se je oko 290. Malo iza kako je «Principessa Mafalda» utonula došlo je na mjesto brodoloma više parobroda, koji su primili znak za pomoć. Ti parobrodi pokupili su iz ladjica i splavi brodolomce. — «Principessa Mafalda» bila je velik parobrod. Sagradjena je pred 20 godina. — Zašto je parni kotao pukao nezna se točno. Novine pišu, da se je slomila elika, pa da je voda prodrla u stroj. — Šteta, koju gubitkom «Principesse Mafalde» snosi trgovačka mornarica i društvo, kojem je pripadala, ogromna je. U cijelom je svijetu dogodjaj uzbudio veliko žalenje. Propalo je toliko ljudskih života. Medju putnicima nije bilo Istrana. Bilo je nekoliko Furlana, te nekoliko putnika iz okolice Trsta. Od stranih državljana bilo je i desetak Jugoslovena.

Nove odredbe, koje se tiču emigranata. — Talijanski državljani, koji se iseljuju ili emigriraju u kakvu stranu državu u svrhu zaposlenja, plaćaju na željeznici od svoje općine do državne granice ili do

luke ukrcanja samo polovicu tarife. To je bilo uredjeno, da se omogući siromašnim gradjanima emigracija. No, vlada u zadnje vrijeme svim silama nastoji, da što je moguće više stegne i smanji emigraciju. (Za to ima mnogo važnih razloga. O tome smo mi već opširnije pisali). U tu svrhu vlada će spomenutu polakšicu sasma ukinuti. — Oni emigranti, koji su se do sada iz stranih država vraćali u domovinu imali su na talijanskim željeznicama takodjer 50 posto popusta, to jest plaćali su takodjer polovicu tarife od granice ili iz luke ukrcanja do svoje općine. Ta se polakšica ne ukida, nego se dapače povećava na 75 posto popusta. Emigranti, koji se vraćaju plaćat će na tal. drž. željeznicama samo četvrtinu tarife.

Za lovce. — Puljski «Circolo di Caccia» javlja svim lovcima, da od 1. novembra dalje smiju izlaziti u lov samo četvrtkom i nedjeljom. To je odredjeno za to, jer je u posljednje vrijeme lov bio nedisciplinovan, a divljači je u južnim krajevima ove godine vrlo malo. «Circolo» je upozorilo i karabinjere na ove odredbe. Svi prekršitelji biti će strogo kažnjavani.

Skupština pokrajinskog vijeća istarskih fašističkih sindikata. — Dne 23. oktobra održana je u Puli skupština pokrajinskog vijeća istarskih fašističkih sindakata. Predsjedao je generalni sekretar cav. Adriano Petronio. Bili su zastupani svi istarski sindakati. Skupština je bila važna, a raspravljalo se je u glavnom o sniženju cijena živežnih namirnica i stanarina. Sastavljena je u tom smislu jedna stroga rezolucija. Cijene živežnih namirnica i stanarine morati će se što prije znatno sniziti, jednako kao što su snižene i plaće radnicima, 10 do 20 posto, jer je to potrebno i pošteno. U gospodarskoj bitci, koju vlada provadja moraju se svi jednako žrtvovati i radnici i trgovci i posjednici. Do sada su ovi posljednji na poziv ostali gluhi, no to tako dalje ne smije ići.

Pop Branca iz Račje Vasi premješten. — Izmedju ostaloga javljaju nam iz Račjevasi na Ćićariji, da je tamošnji svećenik i bivši učitelj g. Branca premješten na Buzeštinu i to kao učitelj u Sovinjak. Isto tako premješten je iz Račje Vasi i bivši općinski tajnik, nećak g. Brance. Buzet je za općinskog tajnika Račjoj vasi poslao g. Martinija, koji je bio do sada činovnik na buzetskom sudu. Iza kako je iz Račje Vasi otišao g. Branca, koji je bio poznat na daleko po svojim posebnim osebinama, tamošnje pučanstvo ide na misu u Lanišće, jer još nema novoga svećenika.

Optuženi, ali riješeni. — Mljekarska zadruga u Svetom Martinu kod Buzeta držala je jedne nedjelje mjeseca januara svoju redovitu odborsku sjednicu. Kad li za vrijeme sjednice stupi medju odbornike nekoliko uniformiranih članova milicije. Milicija je zabranila sjednicu. Odbornici zadruge bili su optuženi da su sazvali sjednicu, a da to nisu javili vlastima. Pred kratkim se je vršila za to rasprava protiv odbornika V. Šepića, A. Draščića i I. Klarića. Optužene je vrlo vješto branio mladi tršćanski odvjetnik dr. Kezich, pa su bili riješeni bez svake kazne.

Težak položaj rudara u Raškoj dolini. — Rudarsko poduzeće u Raškoj dolini u zadnje vrijeme vrlo zlo postupa sa svojim radnicima. Svima je rudarima snizilo plaće za više od 20 posto. Osim toga poduzeće je otpustilo 400 rudara, a kani otpustiti doskora još koju stotinu. To je dovelo do sukoba izmedju poduzeća i rudara. Cijelu je stvar preuzela u ruke sindakalna organizacija, pa će sve riješiti pravedno za jednu i drugu stranku po korporativnom sistemu.

Novi zvonik u Umagu. — Dne 24. o. mj. počela je u Umagu gradnja jednog novog zvonika. Taj će se zvonik držati uz crkvu Majke Božje. Prema projektu arhitekta Scottija izgleda da će novi zvonik biti vrlo lijep.

Ujedinjenje medulinskog i ližnjanskog fašija. — Pokrajinsko tajništvo fašističke stranke odredilo je, da se fašjo u Ližnjanu i Medulinu ujedine u jednu organizaciju. Ujedinjenu organizaciju voditi će medulinski učitelj tenente milicije De Cicco.

Mlijeko i sniženje cijena živežnih namirnica. — Gradjani grada Pule, potpomagani raznim institucijama, u zadnje vrijeme nastoje na svaki način isposlovati od općine, da se odredi niža cijena za mlijeko, koje se u grad uvaža. Sada se u Puli mlijeko prodaje po L 1.50. Gradjanstvo zahtjeva, da se cijena snizi na L 1.20.

Kradje. — Gdje? A gdje drugdje nego u Balama! Koliko smo već kradja u Balama samo mi zabilježili! Tako se je i u noći 24. oktobra dogodila jedna. Nepoznati lopovi provalili su u staju poljodjelca Cuccurina. Odnijeli su: jedan plug, jednu sjekiru, upreg za konja i razno drugo gospodarsko orudje. Poljodjelcu Florettiju tatovi su pak učinili malo veću štetu: iz staje su mu otjerali jedinu kravu. Seljani su po tragovima mislili uhvatiti lopove, no nisu uspjeli.

Žalosna smrt nesretne starice. — Antonija Furlanić, stara 63 godine, iz Mangana kod Kopra bila je umobolna, a uz to je imala i maniju, da prosi. U tu svrhu odlazila je često od kuće u udaljena istarska sela. Tako je i pred nekoliko dana otišla od kuće da prosi, a od njezinih ukućana niko je nije ni pitao kamo ide. Otišla je, ali se je neobično dugo zadržala, pa ih je na koncu to počelo zabrinjavati. I odoše, da je traže. Kojeg li zaprepaštenja za njih, kada je iza dugog traženja nadjoše mrtvu i rasmrskanog tijela u dnu jednog ponora, u koji je na neki nesretni način pala, ubivši se.... Ovaj je dogodjaj proizveo utisak velike samilosti kod svih onih, koji su bijednu ludu staricu poznali.

Krade elemozinu. — U Piranu je pred par dana uhvaćen neki Lucavez, koji je u crkvi Sv. Roka otkinuo sa zida i ukrao škrabicu sa elemozinom. On je karabinjerima izjavio da je to učinio jer je bio gladan. Za svoj «pobožan» čin Lucavez je odveden u koparski zatvor.

Cijela familija pred sudom. — Pred više dana vršila se je pred puljskim tribunalom rasprava protiv nekog Ivana Basona iz Kozljaka, koji je bio optužen, da je u stanu Martina Švika, starca od 72 godine iz Šviki kod Pićna, ukrao jednu kutiju u kojoj je bilo 15 hiljada lira te neki zlatni predmeti. To se je dogodilo pred 2 godine. Stari je Švik odmah bio posumnjao na svog dvadesetgodišnjeg slugu Basona. Mladić je bio uhapšen, no doskora je uspio pobjeći iz zatvora. Otišao je u Jugoslaviju. No, iz Jugoslavije se je vratio, jer je istragom bilo zaključeno, da on nije Švika pokrao. Ali pred nekoliko mjeseci izjavio je nepažnjom neko od njegove obitelji, da je on doista pokrao Švika. Bason je bio uhapšen ponovno. S njime je zajedno uhapšena i sva njegova obitelj. Njegova šurjakinja, njegov brat i njegov tast osudjeni su zato, jer su tata sakrivali svaki na godinu i pol zatvora i 300 lira globe, dok je Ivan Bason osudjen na zatvor od 2 godine i pol.

RED UKRCAVANJA KOD RAZNIH TRŠĆANSKIH PAROBRODARSKIH DRUŠTAVA.

Dne 2. novembra 1927.

Opći red (Turno generale). Mornari (3) 289; mladići palube I 28; mladići palube II (1) 29; mali palube (1) 21; fogišti (3) 294; ugljenari (2) 101; mladići sobari 3; mladići kuhinje 18; mali kuhinje (2) 29.

Lloyd Triestino. Mornari (2) 155; mladići palube I 63; mladići palube II 66; mali palube (7) 34; fogišti 284; ugljenari 138; mali kuhinje 185.

Cosulich Nord. Mornari (2) 70; mladići palube (3) 74; mali palube (7) 42; ingrassatori 19; fogišti (1) 28; fogišti nafte (2) 30; ugljenari (1) 18; mladići stroja (2) 24; mladići kuhinje (2) 40; kuharski naučnici (3) 11; mali kuhinje (7) 16.

Cosulich Sud. Mornari (19) 88; mladići palube (5) 30; mali palube (7) 44; ingrassatori (5) 24; fogišti (1) 23; fogišti nafte (7) 33; ugljenari (3) 33; mladići stroja (4) 22.

Libera Triestina. Mornari 17; mladići palube 1; mali palube (10) 1; ingrassatori 10; fogišti (1) 33; ugljenari (2) 13; naučnici I 5; naučnici II 10; mali sobari (8) 1; mali kuhinje (3) 6.

Tripcovich. Mladići palube 15; mali palube 9; fogišti 52; ugljenari 35; mali stroja 1.

Gerolimich. Mornari (2) 35; mladići palube (1) 17; mali palube 9; fogišti (1) 57; ugljenari (6) 32.

Martinolich. Mornari 6; mladići palube 2; mali palube 1; fogišti 1; ugljenari 1.

Opaska. — Brojevi u zagradama označuju koliko osoba od svakog zanimanja društvo treba. Broj izvan zagrada označuje red ukrcanja predbilježenih pomoraca, koji imaju svaki svoj broj. — Mornar = marinaio; mladić palube = giovane di coperta; mali palube = mozzo di coperta; mladić kuhinje = giovane cucina; mali kuhinje = mozzo cucina; sobar (konobar) = cameriere; ugljenar = carbonaio; naučnik = allievo; mladić stroja = giovane machina.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik:
IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST“ U TRSTU.

JAVNA ZAHVALA.

Svoj rodbini, znancima i pr... koji su našu nezaboravnu s...stru, punicu i tetku

BETINU udovu JURKOVIĆ

sproveli do hladnoga groba i... vrijeme njenog laganog umir... od utjehe i pomoći, neka je ... ražena naša najdublja i na... hvala. Bog platio njima, a ... blagoj dao pokoj vječni!

U Opatiji, 23. oktobra 1927.

RASTUŽENA OBITELJ.

roj 45 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 10. novembra 1927. - God. VI. Pojedini broj 25 cent. God. V.

„Istarska Riječ"
i svakog četvrtka uveče. puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar". Pretplata za tuzemstvo iša 15·— lira na godinu, a inozemstvo 25·—lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". — Narodna poslovica.

Korporativna država

Sindakati

Sindakati su temelj novog državnog (u)roja. Po novoj ideologiji država nije (vi)še skupnost svih «državljana», nego (sku)pnost ili zajednica svih «producenta», organiziranih u pojedinim sindakatima.

Sindakati (asocijacije, unije) su udruženja poslodavalaca jedne iste kategorije ili posloprimalaca (intelektualnih (ili) manualnih) jedne iste kategorije na (o)redjenom državnom teritoriju.

Samo sindakati, koji su zakonito (pr)iznati, imaju zakonitu eksistencu, (t.) j. eksistencu, s kojom su vezana stavita socijalna i politička prava. Zakonito priznanje mogu dobiti sindakati ako dokažu:

1) da se radi o udruženjima poslodavalaca, da njihovi upisani poslodavaoci zaposluju barem jedan deseti dio (nj)ih radnika zaposlenih u sličnim poduzećima na teritoriju, na kojem djeluje sindakat; ili kad se radi o udruženjima posloprimalaca, da radnici upisani jesu barem deseti dio svih radnika iste kategorije, za koju je to sindikalno udruženje ustrojeno;

2) da udruženja nemaju kao svrhu (sa)mo ekonomsku i moralnu zaštitu (sv)ojih članova, nego da idu i za tim, (da) svoje članove podupiru, da ih poučavaju i moralno i nacijonalno uzgajaju;

3) da su oni, koji su na čelu tim sindakatima, sposobni, moralni te čvrste (na)cijonalne vjere.

I oni, koji vrše slobodnu profesiju (l)iječnici, advokati, novinari, inžiniri (i) t. d.), ili umjetnici, mogu da stvore (si)ndakat ili asocijaciju (udruženje).

Jedno udruženje može da obuhvati (il)i samo poslodavaoce ili samo posloprimaoce, nikako i jedne i druge skupa, jer se interesi tih grupa razilaze. (A)li zato udruženja poslodavalaca i (u)druženja posloprimalaca imaju jedan (s)kupni viši organ, u kojem su svaki za (s)e zastupani i poslodavaoci i posloprimaoci. To su takozvane korporacije.

Sindakati (udruženja, asocijacije) (p)riznavaju se zakonito kraljevskim dekretom, na predlog kompetentnog ministra u sporazumu s ministrom unutarnjih djela iza što je Državni Savjet (s)aopćio svoje mišljenje. S istim kraljevskim dekretom potvrdjuju se i pravila dotičnog udruženja. Pravila ili (s)tatuti moraju se objaviti u «Gazzetta Ufficiale». Trošak nosi dotični sindakat.

U statutima treba da bude točno navedena svrha udruženja, način, kojim (s)e postavljaju socijalni organi i uvjeti, (p)od kojim se primaju članovi. Jedan (o)d tih uvjeta treba da bude svakako dobro političko ponašanje u nacijonalnom smislu.

U pravilima može biti predvidjeno i podizanje profesijonalnih (zanatlijskih) (š)kola, zavoda za ekonomsku pomoć, (z)a nacijonalni i moralni uzgoj članova (i) t. d.

Kad su sindakati zakonito priznati, oni postaju juridičko tijelo, (t. j. oni mogu kao takvi biti neodvisni nositelji općih prava i dužnosti) te zastupaju sve poslodavaoce, dotično sve posloprimaoce, koji pripadaju onoj kategoriji, za koju je taj sindakat osnovan, i ako dotični poslodavaoci ili posloprimaoci nisu upisani u taj sindakat. Sve to, razumije se, u granicama onog teritorija, na kojem ti sindakati djeluju. To vrijedi i za sindakate slobodnih profesionista i umjetnika.

Priznati sindakati mogu da nametnu svim poslodavaocima, posloprimaocima i t. d., bili oni upisani ili ne, jedan godišnji doprinos. Taj doprinos za poslodavaoce ne smije da bude veći od jedne nadnice za svakog radnika zaposlenog u dotičnom podhvatu, a za posloprimaoce, umjetnike i profesijoniste ne veći od jedne plaće ili zaslužbe u jednom danu.

Barem deseti dio dohodaka od ovih doprinosa mora se svake godine odvojiti i skupiti u posebni fond. S tim se fondom garantuju obveze, primljene od sindakata i odvisne od kolektivnih pogodbi, sklopljenih od sindakata.

Najkasnije do 31. marta svake godine moraju poduzeća i tvrtke, dakle poduzetnici, trgovci i. t. d., da udruženjima, kojim pripadaju, prijave broj svojih zaposlenika. Ako toga ne učine ili ako lažno ili nepotpuno prijavljaju broj svojih zaposlenika, oglobit će se globom od 2000 lira.

Sindakalni doprinosi utjeravaju se poput općinskih poreza. Doprinosi, što ih moraju platiti radnici, odbijaju se radnicima od njihove plaće te se uplaćuju u sindakalnu kasu.

Jedino članovi, koji su redovito upisani, imaju pravo da budu sindakalno aktivni i da sudjeluju kod postavljanja socijalnih organa.

Sindakati mogu biti općinski, okružni, pokrajinski, regionalni, interegionalni i nacijonalni, prama opsegu državnog teritorija, na kojem oni djeluju. Nacijonalni sindakat n. pr. djeluje na teritoriju cijele države, općinski sindakat ne prelazi granice jedne općine, pokrajinski vrši svoje funkcije u cijeloj pokrajini i t. d.

Sindakati iste kategorije mogu biti udruženi u federacije. Te federacije mogu biti zakonito priznate pod istim uvjetima, koji vrijede za sindakate. Više federacija skupa može da se udruži u konfederacije, koje se opet zakonito priznavaju, ako postoje za to uvjeti.

Ako je federacija postigla zakonito priznanje, onda su time zakonito priznati i svi sindakati kod nje začlanjeni. Kad je konfederacija zakonito priznata, onda su i sve federacije u njoj udružene zakonito priznate.

Federacijama i konfederacijama pripada disciplinarno pravo nad udruženim sindakatima i nad pojedincima. Ovo se pravo vrši po statutarnim propisima.

Zakonito priznanje za jednu kategoriju poslodavalaca ili posloprimalaca može da se dade samo jednom sindakatu. To vrijedi i za federacije i za konfederacije. To znači, da na jednom teritoriju može da bude samo jedan sindakat za izvjesnu kategoriju poslodavalaca ili posloprimalaca.

Ako je priznata jedna nacijonalna (t. j. na cijelom državnom teritoriju djelujuća) konfederacija za sve kategorije poslodavalaca ili posloprimalaca poljodjelskih ili industrijalnih ili trgovinskih poslodavalaca ili posloprimalaca, onda je isključeno, da se priznaju federacije ili sindakati, koji nisu udruženi u toj konfederaciji.

Nikako se ne će priznati sindakati, koji, a ma bilo kako, imaju veze sa sindakatima internacijonalnog karaktera, a da za to nemaju vladinog ovlaštenja.

Svaki sindakat mora imati jednoga predsjednika ili jednoga tajnika, koji ga vodi i zastupa te je odgovoran za sindakat. Njemu su uz bok vijećnici, izabrani po statutarnim propisima.

Nad općinskim, okružnim i pokrajinskim sindakatima vrši nadzor prefekt, a skrbi se za njih pokrajinski upravni odbor. Regionalne, interegionalne i nacijonalne sindakate nadzire kompetentni ministar. On se i skrbi za njih.

Kod sindakata, koji pripadaju jednoj federaciji ili konfederaciji mogu se nadzor i skrb prenijeti na dotičnu federaciju ili konfederaciju, u cijelini ili djelomično.

Zakonito priznanje, dano jednom udruženju, može biti i oduzeto, kad ima za to važan razlog, na primjer tada, kad naknadno otpadne jedan od bitnih uvjeta, zbog kojih je udruženje bilo priznato. (Nastavit će se).

Politički pregled

Deveta obljetnica pobjede. — Dne 4. o. mj. navršilo se je ravno devet godina, da je talijanska vojska kot Vittoria Veneta porazila austrijsku armadu, iznijevši historijsku pobjedu. Do sada se je svake godine dne 4. novembra držao praznik pobjede, no ove je godine taj praznik voljom on. Mussolinija, slavljen prošle nedjelje dne 6. novembra. Toga su se dana po svoj državi obavile lijepe svečanosti na čast i uspomenu onih, koji su pali u velikom ratu. Zastupnici vlasti i narod posjetili su njihove grobove. U crkvama su se za njihove duše obavile svečane zadušnice. Naročito je u Rimu proslava pobjede lijepo prošla. U crkvi Sv. Marije održala se je misa za sve one, koji su pali za domovinu. Misi su prisustvovali Kralj, on. Mussolini, ministri, zastupnici vlasti, vojske itd. — Kralj i on. Mussolini posjetili su Grob Neznanog Junaka, da se poklone sjeni palih ratnika. — I u našim je krajevima pobjeda svečano proslavljena, i to naročito u Trstu, u Puli i na Rijeci.

Vjenčanje Princa Amedea Vojvode od Puglie sa francuskom Princezom Anom. Dne 5. o. mj. obavilo se je u Napulju na najsvečaniji način, vjenčanje Princa Amedeja Vojvode od Puglie i francuske Princeze Ane. Za to su se vjenčanje vršile velike pripreme, pa su zato sjaj i ceremonije dosegle svoj vrhunac. Vjenčanju je prisustvovao Kralj Viktor Emanuel, Princeza Giovanna, Princ Umberto, te mnogi drugi članovi Kraljevske kuće. Princ Amedeo je sin Vojvode od Aoste, koji je bratučed Kralja Viktora Emanuela. Osim članova Kraljevske kuće prisustvovalo je vjenčanju mnoštvo najviše talijanske aristokracije. Vjenčanju je prisustvovao i španjolski kralj Alfonz XIII., koji je iz Španjolske došao na jednoj ratnoj ladji. Princeza Ana rodom je iz familije, koja pretendira francusko prestolje. Njezin je otac Vojvoda od Guise. Vjenčanju su prisustvovali mnogi francuski aristokrate i prijatelji familije vojvode od Guise. U Francuskoj ima mnogo pristaša monarhije. Francuski su monarhisti poslali Princezi Ani lijepi vjenčani dar. — Vjenčanju su prisustvovali zastupnici vlade, parlamenta, Senata, fašističke stranke itd. Crkveno vjenčanje obavljeno je u crkvi Sv. Franje. Civilno vjenčanje obavljeno je u kraljevskoj palači u Napulju. Za kraljevskog notara bio je imenovan on. Federzoni, ministar kolonija, a za oficijala civilnog vjenčanja on. Titoni, predsjednik Senata.

Zasjedanje Velikog fašističkog vijeća. — Dne 7. o. mj. u 7 sati na večer sastalo se je u Rimu na sjednicu Veliko fašističko vijeće. Vijeće će u ovom mjesecu imati više sjednica. Ovoj prvoj novembarskoj sjednici prisustvovali su svi odbornici Velikog vijeća. Predsjedao je on. Mussolini, a za sekretara sjednice imenovan je on. Giunta. Sjednicu je otvorio on. Mussolini, a zatim je dao riječ on. Turatiju, koji je opširno izvjestio o stanju stranke i radu u raznim strankinim ograncima i organizacijama. Iza njega govorio je on. Ricci o organizaciji avanguardista i balila. General Bazan izvjestio je o miliciji i o raznim zadaćama crnih košulja. Prof. di Marzio govorio je o stanju fašističkih organizacija u inozemstvu. O korporativnom gibanju govorio je on. Alfieri.

Zasjedanje medjunarodn. poljodjelskog udruženja. — Dne 7. o. mj. sastao se je u Rimu na sjednicu odbor medjunarodnog poljodjelskog udruženja te medjunarodnog poljodjelskog znanstvenog savjeta. Na toj je sjednici zastupano 300 delegata iz raznih država. Otvorenju te sjednice prisustvovao je i on. Mussolini. Bio je srdačno i burno pozdravljen od svih delegata. On. Mussolini je tom prilikom održao pozdravni govor. Zastupnik Kanade Thompson zahvalio se je on. Mussoliniju na pozdravu. U svom govoru istakao je velike zasluge, koje on. Mussolini ima za razvoj poljodjelstva. — Zasjedanje će trajati jednu sedmicu, a raspravljati će se sva važna poljodjelska pitanja, što zanimaju sve države svijeta.

Komunisti, koji su spremali atentat na on. Mussolinija. — Pred posebnim tribunalom u Rimu počela je dne 7. o. mj. rasprava protiv desetorice komunista, koji su optuženi, da su spremali urotu protiv države, te atentat na predsjednika vlade on. Mussolinija. Ti su komunisti iz Bielle. Tamo su imali tajnu organizaciju, te su obdržavali sastanke. Na tim se je sastancima govorilo o uroti i atentatu. No vlasti su im ušle u trag. U februaru ove godine je njih 10 aretirano. Proces je trajao 2 dana. Najteže je kažnjen Sola Gvido i to na 23 godine i 8 mj. zatvora. Sedmorica su osudjena na zatvor od više nego 10 godina, jedan na 4, a jedan na 2 godine.

Major De Bernardi postigao je rekordnu brzinu u letu s aeroplanom. — Avijatički major De Bernardi (poznat iz utakmice za kupu Schneider) činio je u zadnje vrijeme mnoge pokuse za što brzi let aeroplanom. 22. oktobra uspio je svojim aeroplanom doseći brzinu od 434 km na uru. No, on time nije bio zadovoljan. Dne 4. o. mj. on je pred jednom stručnom komisijom dosegao brzinu od 504 km i 672 m na uru. Tom brzinom nije još nijedan avijatičar na svijetu letio.

Atentat. — Dne 4. o. mj. počinjen je u Villanovi kod Bologne atentat na tajnika tamošnje fašističke organizacije cav. Samarinija. Kad je cav. Samarini išao ulicom prama svom stanu, pucao je u njega iz revolvera poznati komunista Renato Rivalta, no nije ga na sreću pogodio. Rivalta je zatim htio pobjeći, no jedan je policaj pucao u njega te ga ustrijelio. Rivalta je bio konfiniran, pa se je pred kratkim vratio iz konfinacije.

Državni dug. — Kako javlja agencija «Roma», iznaša unutarnji državni dug Italije 86 miljarda i 120 milijuna lira, a vanjski državni dug 100 milijuna dolara. Kamati na taj dug iznose 36 milijuna 278.260 lira godišnje.

Princeza Mafalda rodila je drugo dijete. Dne 31. oktobra rodila je u Rimu Princeza Mafalda Hessen-Savojska, (kći Nj. Vel. Kralja Viktora Emanuela) drugo muško dijete. Prvog je sina rodila u augustu lanjske godine.

Prijateljska pogodba izmedju Francuske i Jugoslavije. — U zadnje su se dane novine opširno raspisale o jednom novom i značajnom prijateljskom paktu izmedju Jugoslavije i Francuske. Poznata je činjenica, da izmedju te dvije države postoje vrlo dobri odnosi, ali potpisanog pakta o njihovom prijateljstvu do sada još nije bilo. Pakt će biti potpisan već sutra, u petak dne 11. novembra, u Parizu. Za Jugoslaviju će pakt potpisati ministar vanjskih poslova Marinković, a za Francusku ministar vanjskih poslova Briand. Jedan zagrebački list piše:

«Potpisivanjem ugovora od strane samih ministara vanjskih posala želilo se i u Parizu i u Beogradu dati što svečaniji karakter ugovoru, kojim oba naroda uzimaju na sebe obvezu, da i u buduće sačuvaju netaknuto tradicijonalno prijateljstvo, koje ih veže još iz doba francusko-pruskog rata, kad je pok. kralj Petar bio francuski oficir, koje ih je vezalo u prošlom ratu i koje će ih vezati u budućnosti.

Svi politički krugovi Jugoslavije, bez obzira kojim strankama pripadaju, pozdravljaju sa oduševljenjem skoro zaključenje pakta o prijateljstvu izmedju Francuske i Jugoslavije.»

Tim se paktom Francuska i Jugoslavija obvezuju pomagati jedna drugu u slučaju bilo kakvog napadaja sa strane koje treće države. Inače je pakt zasnovan na podlozi mirovnih načela Lige Naroda, te nema ofenzivnog karaktera.

Neuspjeli atentat na čehoslovačkog ministra vojske. — Dne 3. o. mj. nepoznati atentator pucao je iz puške na automobil čehoslovačkog ministra vojske Udržala. To se je dogodilo na cesti izmedju Karlovih Vari i Praga. Atentat nije uspio.

Atentat na Konduriotisa. — 30. oktobra izvršen je u Ateni atentat na predsjednika grčke republike Konduriotisa. O tome je grčka vlada izdala slijedeće službeno saopćenje: «Danas oko podne, u trenutku, kad je predsjednik republike Konduriotis izlazio sa kongresa predsjednika općina, koji se držao u općinskoj zgradi, jedan mladi čovjek, komunista, ispalio je metak na predsjednikov automobil. Metak je probušio staklo u automobilu, izgubio snagu i samo je lako povrijedio predsjednika po koži. Jedino se ima zahvaliti intervenciji policije što gomila nije linčovala atentatora. Predsjednik je odvezen do klinike, gdje mu je ukazana prva liječnička pomoć, pa je zatim, sačuvavši svu duhovnu vedrinu, primio članove vlade, koji su mu čestitali na sretnom spasenju.»

Atentator ima 25 godina, bio je konobar u jednom restoranu u Larisi. Hotelijer je izjavio, da mu je uvijek izgledalo, da je atentator bio duševno zdrav i imućan. Policija je našla u njegovom prtljagu komunističke brošure i rukopise sa boljševičkim idejama. Atentator Gusios poriče, da je komunista. On kaže, da je htio da bude primljen od predsjednika, u namjeri da traži od njega pomoć, ali ga ovaj nije htio primiti. Zbog toga se rješio, da ga ubije.

Grčka i Jugoslavija. — Pred par dana potpisana je izmedju Jugoslavije i Grčke pogodba o trgovini i pomorskoj plovidbi. Prilikom svečanog potpisivanja te pogodbe izjavio je grčki ministar vanjskih poslova, da će doskora doći izmedju Grčke i Jugoslavije i do drugih pogodbi, jer Grčka želi živjeti s Jugoslavijom u što boljem prijateljstvu. — Jugoslavija vodi pregovore za sklapanje trgovačkih ugovovora sa: Francuskom, Čehoslovačkom, Madjarskom, Turskom i Bugarskom.

Rumunjska. — Kao i sve druge novine, tako smo i mi pisali o velikim neredima, koji su se u Rumunjskoj pojavili zadnjih dana. No, rumunjsko poslaništvo u Rimu odlučno pobija sve ono što su novine o rumunjskim neredima pisale. Poslanstvo kaže, da je u Rumunjskoj potpuni mir, da je vlada čvrsta i da se nema bojati Karolista, te da se prema tome ne provadja nikakav teror, a nema ni opsadnog stanja. Uhapšen je samo Manoilescu, bivši državni podtajnik i Karolov povjerenik. Kod njega su nadjeni vrlo važni dokumenti, iz kojih je razvidno, da je Manoilescu radio protiv sadanje vlade. Novine su donijele vijest, da je i kraljica Marija, majka Karolova, uhapšena, jer zagovara svoga sina. No, ni to nije istina. — Ali uza sve to demantiranje, novine i nadalje pišu o neredima, pa tako donašaju brzojav iz Buakrešta, da je Manoilescu optužen, da je spremao atentat na maloga kralja Mihajla. Doskora će se za to vršiti protiv njega proces.

Nova konferenca za razoružanje. — U Ženevi se već više vremena sprema nova konferenca za razoružanje. Dosadanje konference te vrsti nisu imale nikakvog uspjeha, no koliko Francuzi, toliko Englezi vjeruju, da će ova konferenca uspjeti. Zanimivo je, da će na konferenci za razoružanje sudjelovati i Sovjetska Rusija. Sve svjetske novine pripisuju tome veliko značenje.

Novi atentati v Štipu. — U noći na 1. novembra u Štipu je odjeknulo pet revolverskih hitaca. Policija je došla na lice mjesta i konstatovala je, da su ubijeni otac i brat komitskog vojvode Panice Mihajlova. Ubojicama nema ni traga ni glasa. Ovaj atentat je u Štipu izazvao silnu paniku. Štampa ovom dogodjaju daje najraznolikije komentare. Izgleda, da je ovo djelo medjusobnog obračunavanja medju makedonstvujuščima. Poznato je, da je medju njima dolazilo do razilaženja, a i poznati komitski vojvoda Panica stoji u opoziciji prama glavnom komitetu, pak se smatra, da bi ovo bilo djelo osvete njegovih protivnika.

DOPISI

IZ SV. MARTINA

Nov vodovod. - † Josip Draščić.

Prošle nedjelje imali smo ovdje ples, da proslavimo naš novi vodovod. Izgradili smo vodovod mi sami Draščići rabotom, dočim nam je općina besplatno dala ciment. Na plesu smo svirali mi domaći svirači. Ipak nam se to dozvolilo uz neka naša obećanja i obveze.

Prošlog četvrtka, 27. oktobra, pokopali smo mladića Josipa Draščić- Brombelova, sina ovdješnjeg penzioniranog šumara Jakova. Bile su mu samo 23 godine. Nije bio ni zdrav ni bolestan par godina. Takova je uopće sladorna bolest, što ga je bacila naglo u prerani grob. On se je kod kuće bavio lakim gospodarskim poslovima i fotografiranjem. Prošle je nedjelje dapače zaplesao, no istog je dana legao u krevet izgubivši svijest, a utorak na večer usnu vječnim snom. Mi, njegovi drugovi i suvršnjaci, rado bismo ga bili glazbom otpratili do vječnog počinka, ali to nam nije bilo dozvoljeno. Pokopan bi tako tiho bez tužnih glasova glazbe, ali zato bolje čusmo plač njegove pretužne majke. Inače je pogreb bio u svakom obziru lijep. Žalosnim roditeljima i braći: univerzitarcu Petru i odsutnoj učiteljici Jelisavi, naše saučešće. — **Mladić.**

IZ RIJEKE.

Proširena cesta Kantrida - Preluk. - Sada i nekda. - Cin-cin. - Stari car i glumica. Zaklela se zemlja... - One tri.

U nedjelju, 30. prošlog mjeseca, na petu godišnjicu historičkog pohoda na Rim, na svečani je način predana prometu cesta, što iz Kantride vodi na Preluk. Ta je cesta pravo monumentalno djelo. Većim je dijelom ravna, uspon joj je tako neznatan, da se jedva osjeća. Široka je od 9 do 14 metara, kamioni i automobili lete po njoj kao po biljaru. Nije daleko vrijeme, kad će se prostor s jedne i druge strane te zaista lijepe ceste ispuniti palačama i vilama, čime će u neku ruku biti dana zadovoljština Tenciću i Albertu Široli, koji su prvi upozorili na ljepotu onoga kraja.

Prije jedne stotine godina onaj je kraj bio sasvim pust. Uz more išla je nekakva izderana i razrovana staza, i to bijaše jedina izravna kopnena veza izmedju Rijeke i Liburnije. Tko je u ono vrijeme htio, da se iz našega grada preveže kočijom do Voloskoga, morao je da ide na Pehlin, otuda na Kastav, a onda da zakrene dolje prema moru. Pa i ta cesta bila je, prema našoj staroj tradiciji, sagradjena čisto u bonkulovićske svrhe, budući da je već u ono vrijeme Kastavština bila na glasu sa svojih izvrsnih domaćih vina i raznih drugih lakomija. Izravna cesta Rijeka - Voloska otvorena je prometu tek god. 1838. Tko je pak htio, da ide iz Voloskoga u Opatiju, morao je da se potrudi pješke. To vrijedi i za Lovran, o kome se je već u dalekoj davnini pjevalo, da je

bijeli grad,
nopak su mu vrata,

ali kočijom se do njega nije moglo, premda su već u ono vrijeme bili na glasu njegovi maruni i sljivuni. Prva su kola pred Lovranom stala kasnije, i to je za onaj stari gradić bio baš pravi dogadjaj. Za tu svečanu zgodu spjevao je neki mladić, koji je u ono vrijeme bio na naukama u Padovi, jednu dosta dugačku pjesmu. Tu je pjesmu g. dr. Matko Laginja štampao — ako se moja brižna pamet ne vara — negdje 1879. godine, u zagrebačkom «Vijencu».

S gradnjom se je ceste nastavilo, sve dok je se nije spojilo s Pazinom. Cesta neloša, ali na mjestima dosta uska, tako da bi joj jedan voz, nešto bolje nakrcan sijenom, zapremio svu širinu. Muka Božja, što bi bilo, da se dva takva voza sretnu na kojoj od onih mnogobrojnih užina!

Muke je imala i neka gospodja, koja je još prije kojih tridesetak godina po toj uzanoj i strašno vijugavoj cesti jurila svojim četveroprežnim kolima. Lijepa kočija, a još divniji konji tankom mrežom pokriveni i sitnim zvončićima okićeni. Gospodja se je svaki dan vozikala amo tamo, i kud je išla, svud je uokolo cilikala: cin! cin! cin!

Ona kola i one konje dao joj je bio na uspomenu pokojni nadvojvoda Rudolf. Bila je vrlo lijepa, a nadvojvoda je uvelike volio lijepe žene. Zapelo mu oko i o nju i stvar se svršila tako, da je naposljetku dobila kočiju i one lijepe konje.

— Cin! cin! cin!

I ćaća mu, stari cesar, bio je lud za ženama. Već je dugo vremena, što njemačke novine u Beču kopaju u njegovim privatnim pismima i tako su naišle i na njegovu ljubavnu korispodenciju. Pod stare dane imao je Franc Jožef i neku glumicu, koja se zvala Šrat. On se je oko nje umiljavao još dok je carica živjela. Pokojna Jelisava znala je za tu ljubav svoga muža, pa da mu ugodi, pozivala je Šratovicu na ručak. Uostalom carica je malo marila za muževe ljubavne pustolovine. Poslije smrti svoga sina Rudolfa ona ionako nije više bila od ovoga svijeta. svijeta.

Vrlo je zanimivo čitati telegrame i pisma, što ih je pokojni car pisao onoj glumici Šrat. Svaki dan ju je pitao za zdravlje, opominjao ju, da se čuva prehlade, i htio znati, dali je dobrog apetita i sve tako. Bio je prema njoj pažljiv kaošto je rijetko koji muž prema svojoj zakonitoj ženi. Polazio je i k njoj u stan, ali krišom, da ne bi koji zlobnik opazio i razbubnjao uokolo. Careva prijateljica udesila je stvari tako, da ni njezin najvjerniji sluga nije smio znati, tko je ono u noćno doba polazi. Najprije je naučila cara, kako ima da zvoni, a onda je rekla svome vrataru:

— Slušajte! U to i to doba u noći dolazit će k meni na razgovor jedan gospodin. Zvonit će evo ovako. — (I tu je ona pokazala, kako će njezin uzvišeni gost da zvoni.) Čim čujete zvonce, zatvorite svijetlo i okrenite glavu na stranu. Ovoga moga naloga treba da se držite najstrože, inače teško vama!

Sluga je slušao, zatvarao svijetlo, skretao glavom, sve po propisu. Ali prokleta radoznalost nije samo ženska krepost, te je tako počelo najzada i njega nešto da škaklje, i — napastuj danas, napastuj sutra, pomalo se pokazalo, da je ona radoznalost bila u njega kudikamo jača od njegove dobre volje. Pa što je uradio? Nabavio nekakvu malu električnu svjećicu, pa kad je neke večeri nepoznatom gostu otvorio vrata, učini na onoj svjećici — šćik — i kako je to učinio, svjetlo je za jedan sam trenutak obasjalo lice nadošlog noćnika, ali to je sasvim dostajalo: sluga prepoznavši u gostu uzvišenu osobu Njegova Veličanstva cara i kralja, pade kao strijelom ošinut na zemlju, i sklopivši ruke poče da pjeva:

Bože živi, čuvaj Bože...

Što se kasnije dogodilo s tim slugom — ne znam.

Ne znam ni, kad će se jednom opametiti svi oni mnogobrojni lupeži, tati, varalice, špekulanti i slični galantomini, što ih susrećemo gotovo na svakom koraku. Kad će jednom uvidjeti, da njihova zla djela moraju jednog dana na vidjelo, jer se je još u staro vrijeme zaklela zemlja raju, da se svake tajne znaju! Ako im već nije stalo do toga, da Bog vidi sva njihova i najsakrivenija zla djela, zašto ne pomišljaju malo i na policiju, koja ima danas posvuda svoje mreže tako razapete, da joj rijetko koji može da uteče?

Ove su mi duboke misli dolazile u pamet, dok sam čitao, kako je ovih dana neki Blažić utekao sa svojom ženom u Italiju misleći, da će tu moći mirno uživati plodove svoje lupeštine. Taj Blažić je naime prije nekoliko dana ukrao u Zagrebu nekoliko stotina hiljada dinara i pobjegao s njima na Sušak. Tu mu je neki drugi lupež pokazao put, kako će moći nesmetano da predje u Italiju. To mu je i pošlo iz ruke, ali ne za dugo, jer su njega i njegovu malo vrijednu družicu uhvatili u Gorici, uzeli im novac, a njih strpali u buturnicu, te će sada morati da odgovaraju za svoje gadno djelo.

Lupeži svega svijeta, opametite se!

One tri:

Danas je Ninetta bila kod strolige. Ova joj uze ruku, posmotri ju malo pa će:

— Na vašoj ruci ima jedna crta, koja pokazuje, da ste vi vrlo nesretni.

— Ca ja sam nesrećna? Vi ste nemi! Mane nis ne fali. Cel dan se smejem i kantam.

— Ja vam pak kažem, da ova crta ne laže. Vi ste bili jako nesretni!

— A bome nisam. Otkada sam se rodila, odvavek sam bila kako va loje.

— Zaludu je, govorite vi, što vas volja, ova crta pokazuje, da ćete biti vrlo nesretni.

— Krepala da bite vi i sva vasa stroligarija — amen!

Druga: Žena se ljuti na muža: — Ja ne znam, veli, gdje mi je bila glava, kad sam ti rekla, da ću biti tvoja?

— Gdje ti je bila glava? A na mojim prsima!

Posljednja: Starija žena mužu: Poglecaj, mužiću, ostrigla sam vlasi. Ca ne, da sadahna ne izgjedam već kako kakova stara gospoja?

— Ne, odgovori joj muž, sada izgjedaš samo kako jedan stari gospodin.

Rokac.

Franina i Jurina

Fr.: Morem ti neč reć, Jurino!
Jur.: Moreš.
Fr.: Tužil mi se je Gavre Grižina...
Jur.: Na kega?
Fr.: Na te. Da si ga ošpotal i osramot[...] kako ga ni još nikada nijedan [...] svete.
Jur.: To j' šenjal, da j' zaslužil.
Fr.: A ča ti j' to opravil?
Jur.: Niš mane, nego sebe. Sedeli sm[...] pod ladonjun i tako razgovarajuć pr[...] šli smo na zemlju, kako se ju va o[...] današnje vreme obdeluje, gnoji, [...] kako se dela ovo i ono i sve tako.
Fr.: Kako ono piše va našem «Narod[...] nem Gospodare» — ča ne?
Jur.: Još više. Videl sam ja po sve[...] stvari, ke te va Narodni Gospoda[...] komać kasneje prit. A on? Sve kim[...] i kima z glavum i govori, da on [...] se držat stare navadi, to će reć, d[...] će delat onako, kako su naši sta[...] delali, prez teh moderneh makin[...] drugeh kumedij.
Fr.: Vidiš, a takov ni on sâm. Više [...] je, ki tako misle i delaju.
Jur.: Ja sam mu rekal, da ima dve so[...] ti navadbic: prvo — navadbice, k[...] su lepe, zdrave i korisne, keh se tre[...] be držat, dokle čovek žive, i drug[...] — navadbice, ke su škodne i nev[...] ljate, keh trebe ča j' prej moguć[...] zapustit i prijet druge, korisneje, ka[...] ko nas današnja nauka uči. Ak[...] imaš jedno delo učinit, gledaj, da g[...] opraviš dobro i ča j' prej moguće i [...] najmanje truda.
Fr.: Pravo si mu rekal. Neka gre mal[...] v Ameriku, pak će videt, kako s[...] tamo posli dobro obavljaju i z na[...] manje vremena i najmanje truda[...] Oni vrazi tamo imaju za svaku stva[...] svoju makinicu. Za neke stvari već[...] za neke manju. Oni su svi makinist[...]
Jur.: Se spamećuješ onega velega De[...] recijona od one strahovite fabriki v[...] Novajorke?
Fr.: Kako ne? Kuća je imela dvajse[...] podi i ča ja znam koliko stotin ka[...] mar. Dole je bil derehtur, a sve [...] gorum po kamarah činovniki i p[...] sari.
Jur.: A znaš koliko je bilo oneh č[...] novniki, muškeh i ženskeh, sve[...] skupa? Osamsto i šezdeset i deve[...]
Fr.: Celi rejiment!
Jur.: A derehtur je ih imel sveh po[...] prstom. Si mu videl one makini n[...] stole? Ako pritisne na jedan butu[...] već mu se na telefon javlja on, [...] kem želi govorit.
Fr.: I to najedanput, a ne kako drug[...] dere, kade trebe dve ure čekat, dokl[...] te skupa vežu.
Jur.: Pritisne na drugi batum: a [...] ti se opre jedna železna kanulic[...] kroz ku pade vanka foj karti, ke[...]

P O D L I S T A K

Ciganka

Pripovijest iz istarskog života.

Napisao Ćić.

(Nastavak 5.)

Anka je rasla, razvila se, došla je s ocem u Plešivac, i onda je osjetila ljubav, ovako.

Trećeg dana iza kako je Marko smjestio svoju kovačiju na kraju Plešivca, kosio je Mirko na sjenokoši u blizini ciganskih šatora. Nije običavao sam kositi, ali je slučajno bilo nešto trave ostalo koscima od predjašnjeg dana, pa je naumio sam košnju svršiti.

Bilo je krasno svježe jutro. Rosna se je trava ljeskala pod sunčanim zrakama, koje su se odbijale od kapljica rose ko iskre. U Mirku je ljepota prirode budila neku nepojmivu radost i blaženstvo. Prsa su mu se širila od sreće i životnog veselja. Kosa mu je živo letjela, dok je pod njenom oštricom padala zelena trava.

Na čas prestane kositi. Otare svijetli čelik rosnom travom i stade brusiti kosu.

U to je vrijeme Anka oko šatora kupila suhe trijeske, da naloži vatru. I nju je ugodno jutro razvedrilo i raspoložilo, tako da je zapjevala. Topli i nježni glas zdrave i lijepe osamnaestgodišnje djevojke zaplivao je od šatora preko polja i tako se je ljupko izmješao s veličanstvenom pjesmom prirode, sunca, Mirkove mladosti, te s udarcima brusa po čeliku kose.

Mirku zastane ruka, pusti brus i posluša. Još čas se je pjesma čula, a onda je utihnula, ugasila se. S pjesmom je utihnula i sva ona radost, koja je toga jutra napunjala Mirkovo srce. Najedanput, ko da mu se nešto teška svalilo u grudi. Tako mu naglo pade na pamet priča o sirenama, koje pjesmom mame mornare, pa ih osvajaju i onda dave.

Trgne se iz tih čudnih misli. Zamahne kosom po travi čvrsto, ko da želi tim zamahom ubiti svoje čudne misli i ono nejasno osjećanje, no nije opazio u travi oveći kamen u koji mu je kosa udarila. Od toga mu se je udarca kosa prebila...

Morao je napustiti kosidbu i ako nije sve pokosio. Nevoljko prebaci kosu preko ramena i krene kući. Put ga je vodio uz ciganske šatore. I tada mu najednom sine misao, da odnese kosu na popravak Marku.

Anka je sjedila pred vratima, odjevena u uredno i prikladno odjelo živih ciganskih boja, koje su tako dobro pristajale njenom lijepom i rumenom licu. Nešto je krpala.

Kada je Mirko zaokrenuo u kovačiju nenadano je opazi. Popravi si šešir, koji mu je na «fantovsku» bio malo od nekog stida ne odvrati Mirku ponaheren i pozdravi ju. Anka ustade, te zdrava. Smela se.

I Mirko se je smeo. Nije znao što bi joj rekao, oči su mu ko preplašene prešle po svoj djevojci u neprilici gdje da se zaustave. A Anka je stajal[a] pred njim, da ni on[a] sama nije znal[a] kako.

Tek iza prve zabune Mirko se je [o]junačio, te je nevezano i plaho isp[ri]čao Anki što mu se je dogodilo i za[što] je došao.

Onda je i Anka smogla da mu odgovori, da joj je otac otišao u grad, [a] neka kosu ostavi momku, koji pomaž[e] ocu.

Iz kovačije je izišao Joško. Pogleda[o] je svojim crnim ciganskim pogledo[m] Mirka nekud oštro, ko da nešto slu[ti], ko da nešto predosjeća. Mirko mu iz[ruči] kosu, pogleda još jedanput An[ku], pozdravi i ode kući. Došao je kuć[i] a da ni sam nije znao kako...

Anka je pred šatorom ostala nijem[a] s nekom ugodnom težinom u sr[cu]. Onoga dana nije mogla više zapjev[ati] i kudgod se je okrenula odasvud su gledale jedne plahe, smetene oči — Mirkove.

(Nastavit će se)

treba direhtur da potpiše. I kad ga podpiše, stavi ga spet va onu kanulicu, i harta odleti zgorun na deseti, petnajsti, dvajseti pod, kako kada.

Fr.: Koliko bi se samo vremena zgubilo, da to obavlja neki, ki bi moral svaki čas z goru i z dolu hodit?

Jur.: Kadagod trebe da pride dole jedan al drugi činovnik. Direhtur nima niš drugo za storit nego pritisnut na jedan treći butum, i koliko biš rekal: majko moja! to ti se već odpre zid, i iz nekakove gajbi pride ti van baš on činovnik, s kem derehtur će da govori.

Fr.: To će reć: sparat vreme! A ki spara vreme, dela beči — zač Inglez i Amerikan govore: tempi že moni...

Jur.: Ne govore baš tako, nego nekako spodobno temu. A si pak videl, kako se brane od zimi?

Fr.: Cela je kuća spletena s kanulicami, ke se zime steple, i po sveh kamarah i po sveh koridureh teplo je kako sred leta.

Jur.: Je, ma kada store teplini, onputa se sve one kanulice napune mrzlini, i po sveh je kamarah i po sveh koridureh mrzlo, kako kada najlepji majstral puše.

Fr.: A kako se pak one kućesini brane od ognja?

Jur.: Sve na makini. Kad počne malo goret, steple se neke kanuli i valje počne z njih frcat voda vanka kako s fontani. I za tati imajo neč spodobnega. Pride tat va kamaru, i ako se samo dotakne kakove kasi ale stola, va ta isti hip zazvoni na policije zvonac, a na zide se zasvetli atres one kući, va koj je tat.

Fr.: Vražja pamet, ka je to sve zmislela.

Jur.: Ni tu samo za pohvalit pamet, ka je sve to zmislela, nego i glavi, ke sve to rabe. Zato sam ja rekal onemu Grižine: Časti Božić i drugi sveci, kako ti ih je častil ded, ma ako imaš da opleteš kotac, ne opleti ga baš onako kako ga je opletal tvoj otac — nego hodi lepo z vremenom napred va svem onem, ča ti more bit od pomoći i koristi.

Fr.: Dobro si mu rekal.

IZ KLANE.

Popravak naše crkve i doprinosi naših iz Amerike.

Molimo Vas gospodine uredniče, da iznesete u našoj «Istarskoj Riječi» ovih par redaka iz Klane. — Još ćete se sjećati onoga dopisa iz Clevelanda, što je izišao u «Istarskoj Riječi» kada je naš župnik zamolio Klanjce u Americi, da se dadu na sabiranje milodara ja popravak naše crkve. Pisac onoga dopisa tražio je, da bi se u našoj novini iznijelo, da li je naša crkva uistinu u ruševnom stanju i da li je baš potrebno sabirati novac za crkvu. Ali nažalost niko se do sada nije javio i niko nije rastumačio dopisniku iz Clevelanda kako je s našom crkvom.

Dopisnik brat Brentar nije čekao na ničiji odgovor, nego se je dao na posao oko sabiranja milodara za našu crkvu. To mu je sabiranje uspjelo, vidimo to iz američkog «Hrvatskog Lista», gdje su doprinosi objavljeni.

No, baš u ove dane, kad smo doznali za doprinose iz Amerike došao je u Klanu jedan inžinjir, koji je crkvu pregledao, zaključivši, da je crkva još u čvrstom stanju, te da joj je potrebno samo malo popravaka na stropu, a troškovi za taj popravak nisu nipošto veliki, pa će ih općina lako i sama snašati.

Uzevši to u obzir opominjem brata Brentara, koji je u Americi novac sabirao, da taj novac još kod sebe zadrži, ako ga nije već otposlao. Novac će kod njega biti sigurniji, nego da ga šalje ovamo, pa da negdje propane. Moramo najprije razmisliti o drugim našim općim potrebama, pa da onda one sabrane dolare upotrebimo. Mogli bismo ih upotrebiti na primjer za groblje.

Naše je groblje u vrlo žalosnom stanju. Duša nas boli i gledati ga. Treba urediti pristojno naše groblje. Trebalo bi popraviti zvonik na crkvici Sv. Mihovila, a i jedno zvono bi trebalo nabaviti. Ono što sada služi ne odgovara svrsi, kojoj je namijenjeno. Na crkvici Sv Roka imamo dobro zvono, ali ono nam zvoni samo jedanput na godinu, dok kod Sv. Mihovila imamo zvono, koje zvoni samo u jednu stranu, a gotovo nam svaku sedmicu služi. To je sramotno za jednu župu, koja se zove Klana. — A to i nije sve. Još bih mnogo drugih manjkavosti mogao nabrojiti.

Molim. dakle, brata Brentara još jednom, da bi dolare sačuvao mjesto za crkvu za one potrebe, koje sam ovdje naveo t. j. za uredjenje groblja, za popravak zvonika i nabavak novog zvona. Sa sabranom svotom moglo bi se sve obaviti, a držim da će sva župa biti s time saglasna i zahvalna našim amerikancima za doprinose. Ovo sam naveo sve u dobroj namjeri, sa željom da bi se sabrani novac upotrebio u dobru svrhu, a ne da se potroši nepametno. — **Seljak iz Klane.**

IZ BUZEŠTINE.

Proljetna jesen. - Voćke nam cvatu. - Dobra košnja. - Junaštvo naših mladića. Emigracija.

Imamo Vam se pohvaliti da imamo već desetak dana upravo lijepa vremena. Sunce topli da je milota. To je izvanredno u ovo doba godine. Čudite se: vidi se, da na mjestima cvate ponovno koji poljski cvijet i koja voćka.

Mi smo mnogi kosili sada otavu, osobito oko rijeke Mirne. Naša goveda imadu prilično paše.

Još jednu veselu:

Mnogo parova se sada vjenča. Kao da se mladići natječu tko da se prije oženi. To je pravo junaštvo u ovoj zloj godini. Mi mladoženjama želimo svaku sreću!

Ova je pak žalosna: Previše naših ljudi otišlo je ovih dana u Južnu Ameriku, a velik broj njih sprema se za njima. Išlo bih ih i više, kad bi mogli. — Nadaju se tamo naći sreću. Mi im želimo, da je doista nadju, ali nam je žao, da ostavljaju našu zemlju. — **Seljak.**

Muzika i svirači.

Ja sam svirač. Dakako naš domaći, onako na starinsku, svirač. Nas svirača na gusle, bas i trubljicu imade lijepi broj u našoj okolici. Imade ovuda još 40—50 svirača na limena glazbala, koji su imali do lani svoje društvo. Mi svi smo sada — bez posla. Upravo bez posla, a pleše se sve naokolo. Bio je ples u Črnici, u Sočergi, u Sv. Duhu, a sada na Svisvete u Svim Svitima i u Prodanima, a mi nismo svirali. Mi smo ostali — doma dugih nosova. Sada se nas starih ni mladih svirača ne pozna, ne vidi se nas i ne pozna. I mi bismo želili nešto zaslužiti prigodom nedjelja u danima plesova; ali nas je sreća zapustila. Seljaci vole gradsko. Banda nam je sve, sve uzela. Po boštrća, i mi svirci u okolici imamo trbuh i žep... - **Jedan svirač.**

IZ ĆIĆARIJE.

Započela je gradnja cesta. - Vreme. Brinje.

Toliko iščekivano popravljanje naših cesta započelo je. Na radu je zaposlen priličan broj seljaka iz svakog našeg sela. Zadovoljni smo, jer ćemo na taj način nešto zaraditi. Kod nas su zarade retke, kruha je u kući malo, a zima je na pragu domova naših.

Nu pošto je za nekoje ceste, kaošto n. pr. za izgradnju ceste Jelovice-Podgorje, odredjena mnogo veća svota nego li za druge (Buzet-Obrov) bilo bi dobro, da se na njima zaposle susjedni seljani, koji ne mogu dobiti zarade na delu oko ceste svoga sela.

Vremena imademo krasna već 20 dana. Nekoji vele: «Da što jače studen, koja će nadoći, osetimo.» Pa napokon mi i volimo da «brije». Skuplje drva i ugljen prodajemo!

Brinje (borovicu) smo pobrali. Cena mu je doduše bila niska, za polovicu od prošle godine, ali ipak se je dosta zaradilo. Mukotrpan je posao brinje brati. Od grmička do grmička treba uvek prignuti lupati batinom po iglastom granju da zrnje padne u rešeto. koje se vrlo polagano puni. Ali ipak znade ćićska ruka godišnje 600 do 800 kvintala tog «dara božjeg» natući.

Život je tegoban, ali nešto sa drvom, nešto radom, nešto brinjem, živi se od dana do dana i živet će se. Bolje nego li ići u daleki svet, pa da ti se još i parobrodu na moru dogodi nesreća i da pogineš. **Čić.**

IZ AUSTRALIJE.

Kako živu Istrani u Australiji.

S osobitom sam radošću pročitao u 28. broju «Istarske Riječi» dopis iz ovoga dalekog kraja. Ne mogu nego da potvrdim sve ono, što je u tom dopisu iznio naš zemljak Ivan Šepić o našem životu i o našem radu.

Naš je život u ovom kraju doista težak, zato jer nam je rad težak. Mi Istrani naime tešemo većinom «šveljare». I ako je rad oko tesanja prenaporan, mi ga ipak svladavamo, jer smo većinom mladi i zdravi. Doma smo mahali po tvrdoj našoj zemlji motikom, dok ovdje udaramo sjekirom po tvrdom drvu.

U radu je naš opstanak, a takodjer i opstanak naših dragih u Istri. Ovdje u Bostanak lingupu ima nas više Kastavaca. Skoro svi radimo na šveljarima. Nekoji su zbog nestašice toga rada morali u kamenolome (kave). Sada nam kažu Englezi, da će doskora biti opet u šumama mnogo posla. Ima rada i kod poljodjelaca, oko čišćenja polja, ali taj rad nije baš najbolji, a ni plaće nisu baš dobre.

Mi, koji radimo u šumama, malo zalazimo u gradove. Malo smo u doticaju s ovdješnjim narodom, no, u koliko smo do sada mogli opaziti, ljudi nisu zli. Mnogi nam nudjaju zemlju na prodaju, a osobito bi je rado dali nama, koji smo iz poljodjelskih krajeva, a naročito Istranima, jer nas poznaju kao radine i skrbne ljude.

Opažamo, da se ovdje zemlju isplati obradjivati. Ovdješnje su farme vrlo lijepe. Zemlja je dobra i dobro rodi, pak se s malom mukom može živjeti od zemlje. No, vi ćete razumjeti, da nam je teško odlučiti se za kupnju zemlje. Trebalo bi nam i novaca, a osim toga mi smo ovdje nekako provizorno, svi mislimo samo nato, kako ćemo se brže vratiti u našu dragu i nezaboravnu Istru, medju svoje.

Nama je eto sada prošla zima. Blizu nam je žarko ljeto. Sve obratno nego u Istri. Zima nam je prošla, no nismo ni opazili, da je bila zima. Nije bilo snijega, ni velikih kiša, nego uvijek lijepo vrijeme. Sve se je usred zime zelenilo, ko u našoj Opatiji.

Sada ću završiti ovo moje pismo, a u buduće ću Vam se opet javiti. Pozdravljam u ime svih nas australskih Istrana našu braću u domovini. Neka nas ne zaborave sada, kada se toči novo vino. Uz «bukaletu» neka se sjete emigranata u dalekoj Australiji. — **Joe Kinkela.**

IZ ARGENTINE.

Krvavi su argentinski žuljevi.

Tako željno očekujemo našu milu novinu «Istarsku Riječ», koja nam donaša vijesti iz svih naših dragih krajeva, a naročito iz Ćićarije tužne, koja je ove godine jako oštećena velikom ljetnom sušom. Znamo, da naše familije na Ćićariji čekaju od nas pomoći osobito ove godine. Pa evo, da im malo javimo kako je pak s nama u dalekom svijetu.

Mi ovdje teško radimo dan i noć, ali nam na žalost ne ide onako kako bi trebalo da nam ide i kako smo se nadali, kad smo od kuće odlazili. Istina je, Argentina je bogata zemlja, ne fali joj ni kruha ni mesa, ali uza sve to doseljenicima ovdje ne ide bogzna kako sjajno. Teško se zaslužuje tvrdi svakidanji iseljenički kruh, a želimo li nešto poslati našima u domovini moramo si od usta odkidati. U domovini mnogi ovaj naš težak položaj ne razumiju. Otac ima sina žena muža u Americi, pak s nekom velikom lakoćom čine dugove na račun žuljeva njihovog sina ili muža u dalekom svijetu. Mi to pišemo u dobroj namjeri, ne možda da se obranimo, nego zato da upozorimo naše doma na naše teško stanje. Doma je njima teško, ali je i nama ovdje i te kako teško. Nas srce boli, što im nemožemo pomoći kako bi trebalo, ali činimo ono što možemo, a tako ćemo i u buduće, no neka naši znadu, da je to naša velika žrtva, pa neka ne rasiplju u ludo ono što im mi odavle šaljemo. — Pozdravljamo sve naše na Ćićariji i sve čitatelje naše novine.

Ćići u Rosariju.

PISMO IZ ZAGREBA.

Jesen i vrijeme. - Hrvatski pjevački dan. Kongres udruženja jugoslavenskih šumara. - Českoslovački tjedan. - Isusovačka 25. godišnjica. - Škole, djaci, Zrinjevac itd.

Nedjelja je, Izvanredno krasan jesenski dan. I već nekoliko dana zaporedoma upravo je divno vrijeme. A kad je baš nedjeljom ovako lijepo, onda to za Zagreb dvostruko, pače i trostruko vrijedi. Pa kako i ne bi! Eto, cijelu dugu i mučnu sedmicu čitav, ili gotovo čitav grad, nalazi se jednom riječju «pod krovom». Hiljade i hiljade gradjana po tvornicama, stotine i stotine: po uredima, školama itd. A nedjelja — ah, to divno djelo Božje — nedjelja je naša zagrebačka blagodat. I kako rekoh, kad ona osvane ovako krasna i zamamna kao danas, ovdje joj se sve i sva veseli i raduje. I kudagod krenuo šetnjom, svud kruži nepregledna masa zagrebačkog svijeta, željnog čistog svježeg uzduha i odmora.

Baš kao naručen, štono se veli, došao je ovako lijepi dan i s drugog razloga. To jest radi svečanosti, što se u Zagrebu danas održaje. Kao da se i Sveviśnji raduje ljepoti narodne pjesme. Za danas je naime ovdje organizovan «Hrvatski pjevački dan». Ceremonije i svečanosti trajale su od 9 sati prije podne do 1 sat popodne. Najprije je uslijedio sastanak delegata svih županijskih pjevačkih društava, a onda se održala svečana akademija u dvorani «Kola». Iza toga generalni pokus prije nastupa pred Umjetničkim paviljonom i onda kretanje povorke uz pratnju dviju glazba po glavnim zagrebačkim ulicama itd. Uopće cijela priredba, kao i otvorenje propagandne pučke izložbe imaju naročitu svrhu, da u narodu pobude smisao i interes za domaću pjesmu, domaće kompozitore i njihove produkte. Svakako hvalevrijedna i umjesna priredba, jer je pjesma i glazba jaki odgojni elemenat, koji oplemenjujo srce i uopće osvježuje i vedri čovjeka. Ne velimo uzalud «Tko pjeva, zlo ne misli...»

Ovih se dana održao u Zagrebu kongres udruženja svih šumara Jugoslavije. Ne čudite se, što ovo spominjem kao jedan veći dogodjaj. Ako uzmemo u obzir, da Jugoslavija imade vrlo mnogo površine obrasle šumom, i da osobito u nekim bosanskim krajevima ima šuma odavna netaknutih i nesječenih, onda znamo, da su raspravljanja o racijonalnom iskorištavanju jugoslovenskih šuma i te kako važna i aktuelna. Stoga je kongres, koji je ministarstvu šuma i ruda upravio svoju spomenicu u kojoj razlaže svoje stručno i mjerodavno stanovište u tom pogledu, jedan dogodjaj. Taj bi dogodjaj imao da nešto znači u staloživanju i sredjivanju ekonomskih prilika ove zemlje.

Od 17. do 30. oktobra slavio se u Zagrebu «Čehoslovački tjedan». Priredbe i manifestacije, koje su toga tjedna priredjene, imaju za svrhu: upoznavanje bratskog českoslovačkog naroda, te učvršćivanje veza kulturnih i gospodarskih obiju država. Česka beseda, Jugoslavensko-českoslovačka Liga, a tako i Pučko sveučilište održali su predavanja, matineje i druge priredbe u spomenutu svrhu i svuda bijaše potpun uspjeh. Čitavo priredjivanje bilo je od velike koristi za oba slavenska naroda, a zamisao (Českoslovačkog tjedna» vrlo je simpatično i oduševljeno primljena od zagrebačkog gradjanstva.

Proslava 25. godišnjice, djelovanja zagrebačkih isusovaca trajala je 3 dana, to jest od prekjučer do danas. Oci Isusovci htjeli su da ovaj jubilej prodje neopaženo i da ga vrlo skromno proslave. No Marijine kongregacije, kojih je u Zagrebu mnogo i koje dobrim dijelom vode oci Isusovci, htjele su da im se oduže, pa se uz njihovo nastojanje ovaj jubilej proslavio na svečani način a svršio je danas sa svečanom Akademijom u Glazbenom zavodu u čast Kristu Kralju, koju su davale spomenute kongregacije. Ova lijepa proslava, vrlo je znamenita i važna, jer je eto prošlo 25 godina rada za duhovno dobro Zagreba i provincije, a za taj su rad zaslužni Isusovci.

Na Zrinjevcu se svake večeri opaža velika, naročita živahnost. Odmah prepoznaješ, da je najveći dio ove publike: djaštvo. Eto, vratiše se djaci iz svojih domova pa osvježeni i odmoreni stupaju opet u novu školsku godinu, koja je na zagrebačkim visokim školama počela polovicom ovog mjeseca. Univerza puna, razredi puni, biblioteka puna, a bogme na večer i Zrinjevac puncat. Pa kad je tako mnogo te mladjarije! No ne smijem baš tako kazati! Nije to samo mladjarija bez inicijativa i snage, koja samo šeće. Naprotiv! Ona radi u društvima, u zborovima, u školi i svuda. Ima doduše malo i mana i poroka. (A tko ih nema!) A jedna je mana djaštva najjača! Previše se politizira! No to i nije mana baš samoga djaštva! To je općenita naša, specifično naša odlika...

Zagreb, 30. IX. 1927. —**md.**—

Domaće novosti

Koji vojnici imaju pravo na skraćenu vojnu službu od 3 mjeseca?

Najnoviji broj službenog lista «Giornale Militare Ufficiale» donaša tekst kr. zakona od 5. augusta 1927., koji govori o novim propisima za novačenje. Taj je zakon stupio na snagu 3. septembra o. g. Mi iz tog zakona donašamo našim čitateljima nekoje glavnije točke, iz kojih je razvidno, koji sve mladići imaju pravo na skraćenu vojnu službu.

Na skraćenu vojnu službu od 3 mjeseca ima pravo:

a). Jedini zakoniti ili uzakonjeni sin, kojemu je otac ušao u 65. godinu, ili kojemu otac nije sposoban za nikakav koristonosan rad.

b). Jedini nezakoniti, ali priznati, sin oca, koji je ušao u 65. godinu života, ili koji bez obzira na godine nije sposoban za nikakav koristonosan rad. (Razumije se, da ovaj nezakoniti, ali priznati sin uzdržava staroga oca).

c). Najstariji zakoniti ili uzakonjeni sin, kojemu je otac ušao u 65. godinu života, ili kojemu otac nije sposoban za nikakav koristonosan posao, a nema osim unovačenoga sina drugoga sina starijeg od 16 godina.

d). Najstariji nezakoniti, ali priznati sin, kojemu je otac ušao u 65. godinu života, ili kojemu otac nije sposoban za nikakav koristonostn posao, a nema osim nezakonitoga ali priznatoga unovačenoga sina drugog sina starijeg od 16 godina.

e). Jedini zakoniti ili uzakonjeni sin majke, koja je udovica, ali ne preudata.

f). Jedini nezakoniti, ali priznati sin majke, koja je neudata, ili koja je udovica, ali ne preudata i bez djece.

g) Najstariji zakoniti ili uzakonjeni sin majke, koja je udovica, ali ne preudata i koja nema osim unovačenog sina drugog sina starijeg od 16 godina.

h). Najstariji nezakoniti, ali priznati sin majke, koja je neudata ili udovica, ali ne preudata, i koja osim unovačenog sina nema drugog sina starijeg od 16 godina.

i). Jedini unuk, kojemu je djed ušao u 70. godinu života ili kojemu je djed bez obzira na godine nesposoban za ikakav koristonosan rad, a nema sinova starijih od 16 godina.

l). Jedini unuk, kojemu je baka udovica, a nema sinova starijih od 16 godina.

m). Najstariji unuk djeda, koji je ušao u 70. godinu života, ili koji je sasma nesposoban za ikakav koristonostn posao, a nema ni sinova, ni drugih unuka starijih od 16 godina.

n). Najstariji unuk bake udovice, koja nema sinova ni drugih unuka starijih od 16 godina.

o). Najstariji izmedju sirota bez oca i majke, koji nema brata starijeg od 16 godina.

p). Jedini brat sestara bez oca i majke, koje su neudate ili udovice bez sinova starijih od 16 godina.

q). Sirota bez oca i majke, koji ima jednog brata nesposobnog za ikakvi koristonosan rad, a druga se braća ne broje u obitelj.

r). Zakoniti ili uzakonjeni sin, kojemu je otac umro u vojsci ili poslije vojske (otpušten iz vojske). ili iza kako je proglašen nesposobnim za vojsku, zbog rana i bolesti dobivenih u vojničkoj službi ili za narodno dobro (Causa Nazionale) — (Prema I.

članku zakona od 24. XII. 1925. br. 2275 ili prema kr. dekretu og 10. VIII. 1927. br. 1519.)

s). Isto pravo ima i nezakoniti, ali priznati sin takvog oca, koji nije imao osim njega drugih zakonitih sinova.

t). Brat po krvi vojnika, koji je umro u vojsci ili poslije vojske (otpušten) ili iza kako je proglašen nesposobnim za vojničku službu, od rana ili bolesti dobivenih za vrijeme vojničke službe. Isto to pravo ima i brat po krvi palóga ili umrloga za narodno dobro (Causa Nazionale).

u). Zakoniti ili uzakonjeni sin, kojemu je otac invalid ili penzijoniran zbog vojne službe ili zbog narodnog dobra (Causa Nazionale).

v). Jednako pravo ima i nezakoniti, ali priznati sin takvog oca, ako on nema drugih zakonitih sinova.

z). Brat po krvi invalida ili penzioniranog vojnika, koji se je istakao u vojnoj službi ili za narodno dobro (Causa Nazionale).

Za one, koji putuju u Jugoslaviju. — Jugoslovenski generalni konzulat u Trstu daje do znanja svima onima, koji putuju u Jugoslaviju, da se od 7. novembra napred, kad se traži vizum na putnicu, mora predati konzulatu jednu fotografiju, koja je jednaka onoj na putnici.

Nova škola u Saležu. — Pred nekoliko dana otvorena je u Saležu na Buzetštini nova talijanska škola. Otvorenju je prisustvovao općinski podeštat te još nekoje ličnosti. Škola će se održavati u jednoj privatnoj sobi, jer posebne zgrade još nema.

Svečano otvorenje puljske crkve Sv. Franje. — Dne 6. o. mj., prošle nedjelje, na veoma svečan način otvorena je u Puli stara crkva Sv. Franje, koja je dugo vremena bila zapuštenna. Kroz sto godina služila je ta crkva kao magazin za vojsku. Poslije rata zauzela se je vlada, te je dala crkvu popraviti. Sada je crkva popravljena i obnovljena. Predana je poslije toliko godina opet ocima Franjevcima. Otvorenju je prisustvovala velika masa pobožnog pučanstva.

Otpuštanje iz vojničke službe. — Ministarstvo vojske naredilo je, da se otpušte iz službe oni vojnici godišta 1907., koji su bili pozvani, da služe 9 mjeseci. Prema tome oni će služiti samo 6 mjeseci, a ne 9, kako im je bilo odredjeno. Otpuštanje je započelo 7. o. mj.

Krivotvorene novčanice. — Upozoravamo naše ljude, da po našim krajevima kola mnogo srebrnih novčanica od 10 lira, koje su krivotvorene. Treba paziti da se takav novac ne prima. Krivotvoreni se novac poznaje po zvuku. — Osim toga kola mnogo komada od 2 lire na kojima je oštećen liktorski (fašistički) znak. Ni taj se novac ne smije primati, jer ne vrijedi. Tako je odredila pred kratkim vlada.

Doprinosi za aeroplane. — Kada se je počelo sabirati doprinose za aeroplane, koje će pojedine pokrajine darovati državi, bilo je zaključeno, da će se sabirati samo do 28. oktobra. No sada je odredjeno, da se sabiranje ima nastaviti do 31. decembra.

Novi školski proveditor. — Kako smo već pisali dosadanji školski proveditor za Julijsku Krajinu comm. Reina premješten je. Na njegovo je mjesto imenovan comm. Mondino. On je već preuzeo službu, pa je rasposlao svim učiteljima jednu okružnicu, kojom ih pozdravlja. U toj okružnici comm. Mondini kaže: «Moj je program sadržan u riječima, koje je rekao Duce: Škola u svim svojim granama i sa svom svojom nastavom mora odgajati talijansku mladež tako, da ta mladež shvati fašizam, da se oplemeni fašizmom i da se uživi u historijskoj klimi fašističke revolucije».

Vratio se je poslije dvanaest godina iz Rusije. — Pred nekoliko dana vratio se je iz Rusije u svoje rodno mjesto Sv. Petar na Soči (u Furlaniji) neki Josip Fumis. On je 1915. kao austrijski vojnik bio zarobljen na ruskoj fronti. Prošao je svu Rusiju, dok se nije napokon smjestio u rizanskoj guberniji, gdje se je i oženio za jednu bogatu Ruskinju, koja je prije boljševičke revolucije imala 400 njiva zemlje. Po revoluciji boljševici su joj ostavili samo 6 njiva, jednu kravu i jednoga konja. — Fumisa su smatrali izgubljenim, a eto sada nakon 12 godina on se je vratio u svoju domovinu.

Fiškalna pisarna u Matuljima. — Upozorujemo cijenjene čitatelje iz općine Matulji i okolnih mjesta na oglas g. Anta Letiša, bivšeg opć. tajnika u Matuljima, uvršten u današnjem broju našega lista. On je otvorio Fiškalnu pisarnu s nakanom, da znanjem i iskustvom stečenim za višegodišnjeg tajnikovanja bude na usluzi i od pomoći svakome, koji — radi nedostatnog poznavanja službenog jezika i novih zakona — nije u stanju, da bez neprilika i bez štete vrši dužnosti i prava državljanina.

Književnost

Koledar „Franina i Jurina" za 1928 godine

U našoj se upravi radi «punom parom». Razašilje se naime koledar «Franina i Jurina» za 1928. godinu.

Iz svih naših sela stizavaju nam dnevno bezbrojne narudžbe za koledar. Već iza prve objave, da je izašao naručili su ga svi oni, koji su ga čekali, svi oni, koji vole dobru knjigu.

Naš je koledar uistinu jedna vrlo dobra knjiga. To ne trebamo ni spominjati, jer o tome niko ne sumnja.

Svako poznaje lanjski naš koledar. Bio je dobro uredjen. No, kažu svi, a ma baš svi, da je ovogodišnji bolji, mnogo bolji od lanjskoga. Naručite ga i uvjerit ćete se.

Da bar donekle vidite kakvo sve «gracije božje» ima u ovogodišnjem našem koledaru donašamo evo njegov sadržaj:

I. Koledar: Općenito o godini 1928. — Koledar i seljačke rečenice, izlaz i zapad sunca. — Poštanske pristojbe. — Sajmovi, pazari i vašari u Istri.

II. Poučno i zabavno štivo: Franina i Jurina, (razgovor o prošloj i budućoj godini).

Josip E. Tomić: Ranjen orao. Pjesma. — R. K. Jeretov: Zvanić. Božična priča. — R. K. Jeretov: Primorska popevka. Pjesma. — Termiti. Po Maeterlincku. — Sužanj Vladimir. Nar. pjesma. — Rušido kod Japanaca. — Ljekovitost raznog povrća.

Prema kome raste djevojka? Nar. pjesma. — Karanfile cvijeće moje. Nar. pjesma. — Dr. Jovanović: Batut: Kraljevska Kruna. — J. Adamović: Čepićsko jezero. — Kraljević Marko i Ljutica Bogdan. Nar. pjesma. — Anatole France: Gospodja sa bijelom lepezom, (Pripovijest). — Prof. Dr. Jovan Cvijić. — Ive Mihovilović: Seljačke pjesme. — Tri brata. Nar. priča. — Pistoja.

R. K. Jeretov: Priča o ljubici. — Viktor Car Emin: Papiri. Pripovijest. — Dr. Jovanović-Batut: Čovjek i konj. — Stara baba gorša od vraga. Narodna priča. — Muha prenaša smrt. — Dr. Jovanović-Batut: Da zakržlja. — Boljunska glagoljska kronika. — Dr. Jovanović-Batut: vino. — Turski sud. Narodna priča.

Kako govore Bugari. — Kiromancija. — I. K. Andersen: Svinjar. — Milan Budisavljević: Hristos se rodi. — Domaća ovca. — J. Adamović: Tuberkuloza ili sušica. — Ks. Š. Gjalski: Slavulj i žabe. — Domaći umjetnik iz XV. stoljeća. — Ptice i pčele u voćarstvu. — O svinjskoj kuzi. — Anofela (dosadnica). — Gnojidba. — Prekrasno. Poučna priča. — Ive Mihovilović: Pesma o seljaku i o ženi. — N. S. Leskov: Kako je naš Gospodin došao seljaku. Preveo iz ruskog Dr. Šilović.

H. Heine: Krunidba. — Dr. Ercegović: Zašto je lišće zeleno? — Pravila kod hranidbe goveda. — Preradba mlijeka. — Ive Mihovilović: Bolesni seljak. Pjesma.

Perad. — Konserviranje jaja. — Obavezno osiguranje seljaka protiv nezgoda kod poljskih radnja. — V. Nazor: Marko Kraljević.

Zagonetke: nagrade 1928. i riješenja 1927. — Amo - tamo, po kući, na dvoru i na polju. — Zrnca. — Šale. — Razno.

Čitajte oglas i naručite naš koledar. Knjiga s ovako bogatim sadržajem mora da je lijepa, zabavna, poučna i korisna.

Svega po malo

— Sin američkog miljardera i kralja duhana pobjegao je pred kratkim bez sredstava od kuće, jer mu je, po njegovoj izjavi, dosadio bogati život.

— U Sibiriji je na robiji umro jedan gostioničar, koji je imao običaj da ubije po kojeg ugojenijeg gosta, pa da od njegovog mesa kuha gulaše drugim gostima.

— U Americi su počeli na veliko uzgajati pse i to radi krzna. Amerikanke su naime po novoj modi počele nositi krzna (pelice) od pasa.

— U Jugoslaviji ima od stanovnika 85 posto seljaka.

— Prilikom osamdesetgodišnjice njemačkog predsjednika republike Hinderburga sastavljen je u Berlinu jedan zbor od 7000 školske djece, koji mu je pjevao čast.

— Ovako glasi oglas, koji su donijele jedne američke novine: — Traži se čovjek, krepak i zdrav, živog pogleda i rumenog lica. Imao bi predstavljati ozdravljenog bolesnika u predsoblju jednog glasovitog liječnika.

— U Subotici je jedan vojnik počinio samoubojstvo tako, da je kroz više vremena gutao željezne čavle, komadiće granata, šarafe itd. Od toga je umro. Ovo je za sada najoriginalnije samoubojstvo.

— Posjednik Obermaier u Bavarskoj obradjuje jedno zemljište, koje su obradjivali njegov otac, djedovi, pradjedovi, prapradjedovi itd. To je imanje pripadalo obitelji Obermaier još g. 1400.

— U Glasgovu se je imalo obaviti jedno vjenčanje. Zaručnica je spremna čekala, ali zaručnika nije bilo. Otišli su ga tražiti i nadjoše ga mrtvoga, gdje sjedi na stolici. Umro je naglo od kapi spreman da ode na vjenčanje.

— U Njemačkoj ima 300 hiljada žena više nego muškaraca.

— U Pruskoj počeli su u posljednje vrijeme prigodom narodnih svečanosti izvješati tri zastave, i to njemačku republikansku, njemačku carsku i prusku.

— Jedan engleski dizokupirani radnik bio je od gladi prisiljen da proda zubalo. Morao je, ako je htio da nešto zagrize...

— Glasoviti naučenjak profesor Carpenter kaže, da u jednoj cigari ima toliko otrova, koliko je potrebno da se otruje 20 mačaka.

— Žena jednog američkog miljardera sakuplja po ulici zapuštene i gladne pse, mačke i druge životinje. Te životinje ona kod kuće uzgaja i hrani, te za to troši oko pol milijuna lira godišnje.

DAROVI.

Dne 27. oktobra 1927. umro je u Katunu Lindarskom Ivan Načinović. Da počaste njegovu uspomenu, darovali su za fond «Istarske Riječi» Antun Domjanović 1 liru, Mate Tonković 50 cent., Antun Tonković 1 liru, Foška Tonković 50 cent., Marija Šaina 50 cent., Josip Načinović 1 liru, obitelj Načinović 1 liru. Ukupno 6 lira. — Srdačna hvala darovateljima. Pokojniku pokoj vječni!

Prigodom sastanka jednog veselog društva u Rezancima darovali su za fond «Istarske Riječi»: Jedan narodnjak L 5, Petrović Mate L 5, Petrović Miho L 1.10, Broskvarić Juraj L 2, Pereša Juraj L 1, Orlić Martin L 2 i Ferlin Josip L 2. Svega skupa L 18.10.

Uprava najsrdačnije zahvaljuje darovateljima, koji našem listu na ovako lijep način izrazuju svoju ljubav.

BURZA.

Dne 9. novembra moglo se je na tršćanskoj burzi kupiti ili prodati:

1 dolar za tal. lira 18.30; 1 lira šterlina za lira 89.20; 100 franc. franaka za lira 71.90; 100 švic. franaka za lira 353.20; 100 holandeških forinti za lira 739; 100 belgijskih franaka za lira 255.50; 100 njemač. maraka za lira 436.75; 100 austrijskih šilina za lira 259; 100 českih kruna za lira 54.35; 100 jug. dinara za lira 32.30.

RED UKRCAVANJA KOD RAZNIH TRŠĆANSKIH PAROBRODARSKIH DRUŠTAVA.

9. novembra 1927.

Opći red (Turno generale): Mornari (3) 289; mladići palube I. 28; mladići palube II. (1) 29; mali palube (1) 21; fogišti (8) 294; ugljenari (2) 101; mladići sobari 3; mladići kuhinje 18; mali kuhinje (2) 29.

Lloyd Triestino: Mornari (2) 155; mladići palube I. 63; mladići palube II. 66; mali palube (6) 34; fogišti 289; ugljenari 147; mali stroja 185.

Cosulich Nord: Mornari (2) 70; mladići palube (3) 74; mali palube (7) 42; ingrašatori [illegible] (1) 28; fogišti nafte (4) 30; ugljenari (2) [illegible] dići stroja (2) 24; mladići sobari (5) 162 [illegible] bari (2) 46; mladići kuhinje (2) 40; naučn[illegible] (4) 11; mali kuhinje (7) 16.

Cosulich Sud: Mornari (23) 88; mladići [illegible] (4) 30; mali palube 44; ingrašatori 24; fo[illegible] 23; fogišti nafte (7) 33; ugljenari (3) 33 [illegible] stroja (4) 22.

Libera Triestina: Mornari 19; mladići pa[illegible] mali palube (10) 1; ingrašatori 13; fogišti 39 [illegible] nari (2) 17; naučnici I. 5; naučnici II. 10; [illegible] bari (8) 1; mali kuhinje (3) 6.

Tripcovich: Mladići palube 15; mali pa[illegible] fogišti 52; ugljenari 35; mali stroja 1.

Gerolimich: Mornari 35; mladići palube [illegible] mali palube 9; fogišti 58; ugljenari (5) 32.

Martinolich: Mornari 6; mladići palube 2 [illegible] palube 1; fogišti 1; ugljenari 1.

Opaska. — Brojevi u zagradama označuju [illegible] ko osoba od svakog zanimanja društvo treba [illegible] izvan zagrada označuje red ukrcanja predb[illegible] nih pomoraca, koji imaju svaki svoj bro[illegible] Mornar = marinaio; mladić palube = gi[illegible] di coperta; mali palube = mozzo di coperta [illegible] dić kuhinje = giovane cucina; mali kuhin[illegible] mozzo cucina; sobar (konobar) = camerier[illegible] ljenar = carbonaio; naučnik = allievo; m[illegible] stroja = giovane machina.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU

Broj 46 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 17. novembra 1927. - God. VI. Pojedini broj 25 cent. God. V.

„Istarska Riječ“ izlazi svakog četvrtka uveče. Jedan puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a inozemstvo 25·—lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Oglasi stoje 3 lira za svaki centimetar visine u širini jednog stupca. Za višekratno uvrštenje daje se znatan popust. U malom oglasniku svaka riječ 40 cent. Dopisi se šalju uredništvu, a novac upravi. Nefrankirana se pisma ne primaju, a rukopisi se ne vraćaju.

Italija ukida stari parlamenat

Fašizam, otkad postoji, odlučno naglašava, da je parlamenat jedna uopće suvišna i štetna ustanova, koju treba ukinuti ili reorganizirati. A naročito je parlamenat suvišan u Italiji danas, kada je fašizam u punoj snazi.

Parlamenat je u Italiji za fašizam jedna nesimpatična ostavština starog liberalizma i demokratizma, jedna uspomena na ona vremena, kada je država bila sva u stranačkom vrijenju. U parlamentu su se onda natjeravale stranke boreći se za prevlast i interese pojedinih pojedinaca sve na veliku štetu koumnog naroda, koji je parlamenat uzdržavao s uvjerenjem, da ga izabrani zastupnici brane i zagovaraju. I ondašnje su vlade bile pravi odraz parlamenta.

Fašizam je svojim dolaskom objavio rat strankama. U pet godina vlade fašizam je stranke uništio. Danas u Italiji postoji samo jedna stranka — fašistička. Parlament, u kojemu je zastupana samo jedna stranka nema smisla. Taj parlamenat treba dakle ukinuti, jer fašizam ne trpi ono što nema smisla.

Fašizam nastoji, da državu uredi korporativno. Mi smo do sada već mnogo pisali o korporativnom državnom sistemu, pa smo izmedju ostaloga kazali, da je jedan od ciljeva korporativizma: na mjesto dosadanjeg narodnog predstavništva, parlamenta, koji postoji na staroj liberalnoj i demokratskoj podlozi, uspostaviti jedno novo fašističko narodno predstavništvo, na korporativnoj podlozi.

Za dosadanji parlamenat birao je i slao narod svoje zastupnike prema svom stranačkom uvjerenju. Stranaka u Italiji više nema. Izbora više nema. Dakle nemože biti ni parlamenta, u kojem bi se sastajale stranke.

U novom narodnom predstavništvu ne bi se više imali sastajati narodni zastupnici raznih stranaka. Svi zastupnici biti će fašisti, a zastupati će razne kategorije produktivnih radinih državljana, koji su organizirani u sidakalne organizacije.

Novo narodno predstavništvo biti će prema tome neka vrst korporativne skupštine, neko veliko vijeće radnih i produktivnih državljana, kojima nije ideal strančarstvo, nego gospodarsko blagostanje države.

Kako se u Italiji jača fašizam, tako se i korporativizam, koji je dijete fašizma, sve više približava svojim ciljevima. Iz dosadanjih naših članaka o korporativnoj državi razvidno je, da se korporativna organizacija svuda brzo provadja. Sindakalizam, temelj korporativnog sistema, zahvatio je korijen. Glavni uvjeti za novo korporativno narodno predstavništvo, za novi «parlamenat» postoje. I nije daleko vrijeme, da će se ta ustanova potpuno ostvariti.

Eto već joj je udaren i temelj.

Dne 10. o. mj. obdržavala se je u Rimu sjednica Velikog fašističkog vijeća. Na toj sjednici dan je prvi udarac starom parlamentu i postavljen prvi kamen novom narodnom predstavništvu. Na toj se je sjednici raspravljalo o tome kako će to novo predstavništvo biti uredjeno. Rasprava je bila duga, jer je problem uistinu velik i zamašit, no na koncu je Veliko vijeće ipak stvorilo glavnu podlogu za organizaciju novog korporativnog narodnog predstavništva. Doduše, dok se sve uredi proći će još neko vrijeme, ali podloga je stvorena. Glavno je uredjeno.

Na spomenutoj sjednici Velikog fašističkog Vijeća zaključeno je izmedju ostaloga i slijedeće:

Sistem novog nacijonalnog predstavništva mora proizlaziti iz stvarnoga položaja u Italiji, to jest, kod postavljanja novog nacijonalnog predstavništva treba uzeti u obzir: da su u Italiji unište sve političke stranke, koje su protivne fašizmu, te postoji samo jedna stranka s funkcijom organa režima; da su pravno priznate velike proizvodne i gospodarske organizacije nacije; te organizacije su sindakalno-korporativni temelj države.

To su najveće organizacije u državi; pa prema tome imaju pravo da one prestavljaju naciju. Sindakalno-korporativnih velikih organizacija u državi ima trinaest. U njima je sabran veliki sloj talijanskih proizvadjača i radnika. Te će organizacije izabrati i predložiti svoje zastupnike Velikom vijeću za novo nacijonalno predstavništvo. Veliko vijeće pregledati će predloženu listu kandidata, te će eventuelno crtati jednoga ili drugoga izmedju njih, ako se vidi da ne bi bio sposoban braniti u predstavništvu interese one kategorije proizvadjača ili radnika, koja ga je izabrala, te opće interese nacije i vlade, koje nisu samo gospodarske i praktične naravi. Veliko fašističko vijeće dopuniti će predložene liste kandidata koje predlože sindakalne organizacije, svojim elementima. Koliko će zastupnika imenovati Veliko vijeće još nije zaključeno. Prema tome ne će biti zastupnici u novom predstavništvu svi samo zastupnici sindakalnih ekonomskih organizacija nego i fašističke stranke izravno.

U novom će predstavništvu biti svih zastupnika zajedno 400. U starom parlamentu bilo ih je 560.

Država ne će biti razdjeljena u izborna okružja. Jedna kategorija radnika ili poslodavaca imate će u svoj državi samo jednu nacijonalnu listu. U toj će listi biti označeni zastupnici pojedinih pokrajina, ali pokrajine ne će imati posebne liste. (Tako će na primjer poljodjelci iz Istre imati svoje zastupnike na zajedničkoj listi svih poljodjelskih sindakata u Italiji, a nipošto ne će oni imati posebnu svoju listu za Istru).

Izbori će se voditi unutar sindakalnih organizacija izbornim znakom pojedine kategorije radnika ili proizvadjača i to za jednu jedinu za svu državu predloženu listu te kategorije.

Izbornu pravicu ne će imati svi državljani kako je to bilo za prijašnji parlamenat. Glasovati za predloženu i potvrdjenu listu imati će pravo samo oni državljani, koji su upisani u sindakalnu organizaciju, koji redovito plaćaju svoj sindakalni doprinos, te time dokazuju, da su aktivni elementi u životu nacije.

To bi bile glavne početne točke za ustanovu novoga narodnog predstavništva. Na ovom temelju izraditi će se daljnja uredba a takodjer i pravilnik o njegovom poslovanju. To će biti dovršeno do januara, a onda će se početi sa sastavljem lista pojedinih kategorija sindakalnih organizacija, te s izborima, koji ne će nimalo naličiti na dosadanje parlamentarne izbore, kao što ne će ni novo nacijonalno predstavništvo naličiti na dosadanji parlamenat.

Politički pregled

Medjunarodni kongres za kućanstvo. — U ponedjeljak dne 14. o. mj. otvoren je u Rimu četvrti medjunarodni kongres za kućanstvo. Kongres je otvorio on. Turati, glavni tajnik fašističke stranke. On. Turati, koji je i predsjednik kongresa, pozdravio je delegate svih raznih država, a zatim je govorio o velikoj važnosti, koju u životu naroda ima kućno gospodarstvo. — Uz kongres je organizirana vrlo lijepa izložba moderno uredjenih stanova, za radničke i gradjanske slojeve. — Na kongresu će se više dana raspravljati o raznim važnim problemima kućanstva. Kongres je pod pokroviteljstvom Nj. Vel. kraljice Jelene.

Fašistička milicija. — Prema jednoj najnovijoj statistici vidimo, da danas milicija broji 8074 časnika i 211 hiljada milicijonera. Doskora će svi članovi milicije dobiti uniformu. Sada je još nemaju svi, 15 posto ih je bez uniforme. Milicija ima 200 hiljada karabinka. Treba joj još 50 hiljada. Doskora će svaki milicijoner dobiti svoju karabinku.

Veliko fašističko vijeće. — U noći 14. o. mj. sastalo se je Veliko fašističko vijeće na sjednicu. Nastavilo se je raspravljanje o položaju sindakata u državi. Na idućoj sjednici raspravljati će Veliko vijeće o pitanju štampe te o stavnji ili primanju novih mladih članova u stranku.

2000 avangvardista putovati će u Ameriku. Vlada sprema jedno veliko propagandno prekooceansko putovanje, koje će uslijediti u proljeću 1928. i na kojemu će učestvovati 2000 mladih fašista avangvardista. Avangvardisti će putovati u Argentinu i Braziliju. Vlada će u tu svrhu uznajmiti jedan veliki prekooceanski brod. Avangvardisti će biti izabrani medju najboljim mladićima u svoj Italiji.

Opatijska konferenca. — Dne 14. o. mj. otvorena je u Opatiji jedna konferenca, na kojoj će se kroz sedam dana raspravljati kako da se uspostave najkraće veze izmedju jadranskih luka i njihovog zaledja, o raznim carinskim pitanjima, o prometu stranaca itd. Na toj konferenci zastupane su Italija, Jugoslavija, Čehoslovačka, Madžarska i Austrija.

On. Mussolini će pomilovati više konfiniranih. - Razne novine donašaju vijest, da će on. Mussolini prilikom Božićnih blagdana pomilovati nekoje političke konfinirane kažnjenike. Pri tom će uzeti u obzir njihovu starost, njihovu prošlost, njihovo zdravlje i prilike njihovih obitelji.

Posebni tribunal. — Posebni tribunal u Rimu osudio je dne 12. o. mj. na 18 godina zatvora Graziana Mariana i Giorgina Rossetti. Oni su bili optuženi, da šire komunističku propagandu, te da spremaju urotu protiv države.

Liktorski snop na zastavama. — Predsjednik vlade on. Mussolini izdao je pred nekoliko dana naredbu, da se na sve državne zastave uz dosadanji grb Savojske kraljevske kuće ima staviti i fašistički grb, to jest liktorski snop, koji je kr. dekretom od 12. decembra 1926. proglašen državnim znakom.

Najveći talijanski gradovi. — Po najnovijim statistikama ima grad Napulj 941.080 stanovnika, Milan 916.000, Rim 850.000, Genova 612.000, Torino 540.000 stanovnika. Rim bi bio zapravo najveći grad u Italiji, ali su u broj stanovnika Napulja i Milana ubrojeni i stanovnici okolišnih općina.

Princeza Giovanna zaručiti će se s bugarskim kraljem Borisom. — Novine donašaju vijest (koja još nije potvrdjena), da će doskora biti službeno proglašene zaruke Princeze Giovanne, kćerke Nj. Vel. kralja Viktora Emanuela, sa bugarskim kraljem Borisom. Vjenčanje bi se navodno imalo obaviti idućeg proljeća u Sofiji. — Isto tako kažu novine, da će se u isto vrijeme obaviti vjenčanje Prestoljonasljednika Princa Umberta s belgijskom princezom Marijom José.

Rumunjski ministar vanjskih poslova doći će u Rim. — Iz Bukarešta stizavaju vijesti, da će rumunjski ministar vanjskih poslova doći u Rim i to već koncem ovog mjeseca. Njegov dolazak u Rim imati će političko značenje.

Trgovina izmedju Italije i Jugoslavije. — U prvih sedam mjeseci ove godine uvezla je Italija iz Jugoslavije robe za 412 milijuna lira, a izvezla je u Jugoslaviju robe za 171 milijun lira. Deficit iznaša dakle 241 milijun lira. Lanjske godine u prvih sedam mjeseci uvezla je Italija iz Jugoslavije robe za 655 milijuna lira, a izvezla za 261 milijun lira. Lani je deficit iznosio 439 milijuna lira.

Ruski poslanik u Rimu. — Ruski poslanik u Rimu Kamenjev biti će doskora sjmenjen. To zato, jer je on pristaša Trockoga, a Trocki je protivnik današnje sovjetske vlade.

Koliko ima ludih u Italiji. — Glavna direkcija za javno zdravstvo izdala je jednu statistiku iz koje je razvidno, da u svoj Italiji ima oko 63 tisuće umobolnih osoba. Godine 1874. bilo je u Italiji samo 27 tisuća umobolnih. Kako se iz ovoga vidi broj je strašno narasao.

Madžarska misija u Italiji. — Madžarska je pred kratkim poslala u Italiju jednu komisiju, kojoj je svrha, da prouči fašizam i sav državni uredjaj, koji je fašizam uveo u Italiji.

Novi konzuli. — Predsjednik vlade i ministar vanjskih poslova on. Mussolini imenovao je pred nekoliko dana 7 novih konzula za razna mjesta u inozemstvu.

Avijatička nesreća. — Dne 8. o. mj. dogodila se je na aerodromu u Centocelle kod Rima teška nesreća. Aeroplan «A 300» pao je iz visine od 500 metara. Kapetan Mondini i major Elliot ostali su mrtvi.

Čarleston i blekbotom. — Ove čudne dvije riječi imena su dvaju još čudnijih plesova. Čarleston i blekbotom, to su najludji i najstrašniji plesovi, koji se u zadnje vrijeme već u svakom selu plešu. Pred 5—6 godina te su lude plesove plesali samo najdivlji crnci u Africi. — Vrlo je pametna odredba prefekta pokrajine Chieti, kojom se u toj pokrajini najstrože zabranjuje od sada unapred plesati te plesove, jer su prosti, nemoralni i ružni.

Francusko-jugoslavenski ugovor. — Dne 11. o. mj. kako smo već pisali, potpisan je u Parizu ugovor o prijateljstvu izmedju Jugoslavije i Francuske. Prema tom ugovoru jedna se i druga država obavezuju, da će svaki spor, koji medju njima nastane, riješiti na prijateljski način. U slučaju, da jedna od njih, to jest ili Francuska ili Jugoslavija bude napadnuta od koje treće države, one se moraju pomagati i zajednički braniti. — Taj su ugovor u Parizu potpisali Briand za Francusku, a Marinković za Jugoslaviju.

Izjave Brianda. Ugovor je bio potpisan na vrlo svečan način. Odmah iza potpisa primio je francuski ministar vanjskih poslova Briand, u nazočnosti ministra Marinkovića, novinare. Briand je novinarima izjavio, da je ovaj ugovor sklopljen na podlozi mirovnih ideja, jer ni Francuska ni Jugoslavija nemaju želje da na nekoga napadaju. Osim toga izrazio je svu srdačnost kojim Francuska prima staro prijateljstvo Jugoslavije obnovljeno i potvrdjeno ovim ugovorom. Izjave Marinkovića bile su slične Briandovima. —

Poslije ugovora. — Ugovor je u istinu vrlo oduševljeno primljen u cijeloj Francuskoj. Narod, koji je iskreno simpatizirao s malom Srbijom od prije rata, goji iskrene simpatije i za novu Jugoslaviju, koja je izgradjena po malo i pomoću Francuske. Ovaj je ugovor tu staru simpatiju Francuza oživio. U Jugoslaviji je zanos i oduševljenje za sklopljeni ugovor s Francuskom izbruhnulo na dan potpisa i prošle nedjelje 12. novembra vrlo vidljivo i glasno. U svim su gradovima, a naročito u Beogradu, Zagrebu i Ljubljani priredjene vrlo velike manifestacije a pred francuskim konzulatima su se orile ovacije Francuskoj i francuskom narodu. — Ministar vanjskih poslova Jugoslavije Marinković vratio se je prekjučer preko Trsta natrag u Beograd. Novine su pisale, da će na povratku posjetiti u Rimu on. Mussolinija, da će s njime razgovarati o nekim talijansko-jugoslavenskim pitanjima. No, do toga nije došio.

Trgovački ugovor Jugoslavije i Francuske. — Izmedju Francuske i Jugoslavije još nema trgovačkog ugovora. No, već se vode pripereme, pa će se i taj ugovor, kako novine javljaju, doskora potpisati.

Proslava desetgodišnjice ruske revolucije. — U nedjelju dne 13. o. mj. počela je svečana proslava desetgodišnjice ruske revolucije u Moskvi i Leningradu i po ostalim mjestima Rusije. U Moskvi su javne i privatne zgrade okićene plakatima i zastavama, a na trgovima podignuti su slavoluci, koji prikazuju narodno veselje radi uspjeha u prošlih deset godina. Otvorene su mnoge izložbe, a narodu se dijeli besplatno hrana i odijelo. U Lenjingradu, gdje je buknula revolucija, dekoracije su navlastito interesantne. Na trgu Uricki postavljene su figure koje prikazuju juriš naroda na zimsku-carsku palaču. Na Nevi leži historički krstaš «Aurora», koji je prije deset godina opalio prvi hitac iz topa na zimsku palaču. Jedna velika spirala, koja malo po malo tone stoji pred spomenikom Aleksandra III. i prikazuje konac njegova vladanja. Na finlandskom kolodvoru, na kojemu se je godine 1917. pojavio Lenjin. kada je stigao iz progonstva, stoji jedan orijaški globus, na kojemu su rasvijetljena samo ona mjesta, do kuda dopire vlast boljševika.

Priredbe. — Poslije podne započele su svečanosti u Moskvi. Sudjelovala je pri tome vlada, prvaci sovjeta i predstavnici stranih sila, koje su zastupane u Moskvi, kao i mnogobrojni strani gosti. U ponedjeljak u jutro održana je velika vojnička parada na crvenom trgu pod zapovjedništvom Vorošilova, i tom je prilikom pročitan manifest na narod. U nedjelju na večer priredjena je pred Lenjinovim mauzolejem jedna orijaška manifestacija, na kojoj je sudjelovalo preko pola milijuna ljudi. Po Rusiji položeni su brojni temelji novim školama i tvornicama. Svuda se daju besplatne predstave. Zabranjena je prodaja alkohola kroz par dana.

Strani gosti. - Amnestije. — U Moskvu su stigli brojni gosti iz inostranstva, koji predstavljaju radnike, znanost i politiku. Stigle su radničke delegacije iz Sjedinjenih Država, Velike Britanije, Francuske, Njemačke, Švicarske, Čehoslovačke, Austrije, Australije, Argentine, Meksika, Kine, Japana itd. Iz Turske i Perzije stigli su takodjer parlamentarni predstavnici i predstavnici ministarstva prosvjete. Centralni izvršni odbor izdao je povodom desete obljetnice revolucije dekret, po kojemu će se par desetaka tisuća osudjenih zločinaca najrazličitijih kategorija naći na slobodi.

Sve velike novine u Moskvi izdale su jubilarne brojeve, u kojima donose komunistički vodje članke o oktobarskoj revoluciji. Medju tim člancima ima i prijetnja protivnicima.

Na svim uglovima ulica nalaze se prilijepljeni veliki plakati s natpisom: U prvom desetljeću dovukli smo kapitalizam do groba, a sada ćemo ga pokopati.

Maksim Gorki, Klara Zetkin, Henry Barbusse i različiti komunistički vodje objavljuju pozdrave i izraze simpatija sovjetskoj republici i revoluciji.

Vrhunac proslave u nedjelju činila je svečana velika sjednica moskovskih sovjetskih sovjeta zajedno sa vrhovnim stranačkim sovjetom vladinih organa, koja se održavala na večer u velikom teatru. Prisutni su bili i svi izaslanici iz inozemstva. Održani su mnogi govori.

Iz govora Rikova. — Predsjednik Sovjeta Rikov rekao je izmedju ostalog i ovo: «Nema prirodnog bogatstva, koga mi ne bismo mogli naći na našem tlu, koje zauzima jednu šestinu zemaljske površine. Mi nemamo potrebe da osvajamo strana tržišta. Ne trebamo da podjarmljujemo strane radnike, kad nas ima 150 milijuna i povećavamo se svake godine za 11 milijuna. Kakvu drugu politiku možemo da vodimo, nego politiku mira?»

Petnajsti rodjendan Princa Otona. — Sin zadnjeg austro-ugarskog cara i kralja Karla, Princ Oton navršiti će do par dana, 20. novembra, 15 godina. Kako madžarske novine javljaju prirediti će madžarski monarhiste, pristaše Princa Otona, toga dana u Budimpešti velike svečanosti. U glavnoj stolnoj crkvi obaviti će se velika svečana misa, koju će služiti sam biskup. Otona smatraju madžarski monarhisti svojim kraljem, pa će se zato prireditti ta kraljevska svečanost.

Neuspjeli atentat na bivšeg meksikanskog predsjednika republike. — U Meksiku već od nekog vremena vladaju teški politički neredi. Revolucijonarci čine sve moguće da sruše sadanju vladu. Bore se krvavo. Tamo dnevno pogiba mnogo stanovnika u ustancima i borbama. Vlada čini sve da upokori ustaše. Nije dugo, da je bilo streljano 14 viših oficira, koji su spremali prevrat. — Kako novine javljaju, pred par dana pokušan je atentat na bivšeg meksikanskog predsjednika republike Obregona. Obregon je ostao samo lakše ranjen.

Poljski narodni praznik. — Dne 11. o. mj. proslavljena je u svoj Poljskoj republici na svečan način 9. obljetnica narodnog oslobodjenja i ostvarenja poljske države nakon pada Austro-Ugarske. U Varšavi i u svoj državi održane su velike proslave toga dana. Održana je velika smotra oficira i vojske u Belvederu, kao i mnoge manifestacije, te tradicionalna vojna smotra na Saskom trgu. Priredjena su mnoga predavanja, akademije, svečane predstave i. t. d. Pojedina mjesta obratila su se sa proglasom na stanovništvo, da se imaju sve kuće ukrasiti zastavama i da se toga dana sačuva potpuni mir, to jest, da se ne radi.

Jugoslavija za krajeve oštećene sušom. — Teška ljetna suša oštetila je znatno i jugoslovensko poljodjelstvo. — Neki dan je vlada na jednoj sjednici zaključila, da će sušom oštećene poljodjelce pomoći novčano. Razdjeliti će im se 7 milijuna dinara u gotovom. Osim toga razdjeliti će se onima, koji nemaju kruha za zimu 1600 vagona pšenice, koja je urodila na državnom imanju.

Radić i Pribićević ujedinjeni. — Radić i Pribićević vodili su već dulje vremena pregovore za zbliženje. Političke prilike prisilile su ih na to. I napokon su se složili. Oni su danas prijatelji. Osnovali su zajednički poslanički klub. Taj će se klub zvati Klub seljačko-demokratske koalicije. Radić i Pribićević pomagati će se od sada u politici, pa će doskora obići zajedno sve Primorje i Dalmaciju, te će u raznim mjestima održati zajedničke zborove. Oni sada nastoje, da bi u svoje kolo doveli i Davidovića s njegovom strankom.

Trgovački ugovor izmedju Jugoslavije i Čehoslovačke. — Koncem ovoga mjeseca početi će se pregovori za sklapanje trgovačkog ugovora izmedju Jugoslavije i Čehoslovačke. Ti će se pregovori voditi djelom u Beogradu, a djelom u Pragu.

Trgovački ugovor Jugoslavije i Austrije. — U Beogradu su dne 14. o. mj. počeli pregovori za sklapanje trgovačkog ugovora izmedju Jugoslavije i Austrije. Taj će ugovor biti doskora potpisan.

Trgovački ugovor izmedju Jugoslavije i Bugarske. — Novine pišu, da će u dojdućem mjesecu biti stalno potpisan trgovački ugovor izmedju Bugarske i Jugoslavije. Vode se pregovori.

Engleska i prestolje i nasljednik. — Dugo se već govori, da bi dosadanji engleski prestolonasljednik Princ od Walesa bio najzadovoljniji kad bi mogao biti oslobodjen od prestolja. On da bi se vrlo rado zahvalio na svim svojim pravicama, jer želi živjeti slobodno, bez ikakvih kraljevskih dužnosti. Izgleda, da će mu želja biti i udovoljena. Novine naime pišu, da će doskora za nasljednika engleskog prestolja biti proglašen mjesto njega njegov brat Princ od Yorka.

Urota u Indiji. — Narodi u engleskoj Indiji u posljednje vrijeme izgledaju mirni. No, to je samo prividno. Engleske su vlasti i pred nekoliko dana ušle u trag jednoj organizaciji, koja je u Indiji spremala ustanak protiv engleskog gospodstva. U toj su uroti upleteni većinom indijski študenti.

Udružene države i Rusija. — Po uzoru mnogih drugih država, ni Sjeveroamerička Unija nije još priznala Rusiju. No u zadnje se vrijeme opaža, da je Amerika promijenila malo svoju politiku prama Rusiji, pa će je doskora po svoj prilici diplomatski priznati.

Stanovništvo Turske. — Nedavno je obavljen popis turskog stanovništva, te se je moglo konstatovati, da Turska imade više stanovništva nego se je mislilo. Prema popisu u današnjoj Turskoj bez Carigrada ima 12,000.000 ljudi. U Carigradu ima 800 hiljada ljudi, dok prijestolnica Angora broji 75.000 stanovnika.

KO ŽELI NABAVITI KOLEDAR neka pošalje 3 lire i 50 centezima poštanskom naputnicom (vaglia postale) ili u poštanskim markama na adresu: Amministrazione «Istarska Riječ» Trieste, Via S. Francesco d'Assisi 20. Za Jugoslaviju koledar stoji 15 din.

100 godišnjica bitke kod Navarina. — Pred stotinu godina došla je velika mornarica turskog i egipatskog sultana pred malu grčku luku Navarin, da pokori Grke, koji su htjeli slobodu. Engleska, Francuska i Rusija poslale su svoje mornarice, da spasu Grke. Najprije su oni želili sklonuti Turke, da popuste, ali kad nisu htjeli da o tome čuju, 20. X. 1827. u 3 sata po podne engleski admiral dade znak: «Ja napadam!» Već u 6 sati bilo je potopljeno 65 turskih ladja od 82. Tako je Turska izgubila svoju mornaricu, a Grčka postala slobodna. Od onoga dana prošlo je već 100 godina. U Grčkoj se je 27. oktobra ove godine ova stoljetnica svečano proslavila.

Zabranjene demonstracije Makedonaca. — Makedonci, koji živu u Bugarskoj spremali su za 13. o. mj. jednu veliku demonstraciju protiv Jugoslavije. No bugarska vlada nije to dozvolila. U zadnjem trenutku pred demonstracijom bili su demostranti rastjerani od policije i vojske. To je vlada učinila u želji, da održi dobre odnose s Jugoslavijom.

U Budimpešti je otkriven spomenik Košutu. — Prošle nedjelje dne 13. o. mj. otkriven je u Budimpešti pred parlamentom krasan spomenik Košutu, velikom borcu za madžarsku slobodu. On je 1848. digao revoluciju protiv austrijskoj vladi. Austrija ga je proganjala, pa je morao pobjeći iz domovine. Živio je dugo u Torinu. Na proslavi otkrića njegovog spomenika prisustvovao je kao zastupnik Italije Nj. E. Bodrero, podsekretar ministarstva prosvjete.

Pangalos. — Pangalos, bivši predsjednik grčke republike, koji se sada nalazi u internaciji, biti će doskora predveden pred sud. Protiv njega će se voditi jedan težak proces. Optužen je, da je raspustio za vrijeme svog vladanja četvrti državni zbor, da je za izbora vršio nasilja, da se je proglasio diktatorom Grčke, da je zatvorio mnogo visokih političara i da je obustavio mnogo političkih listova.

Fašistička organizacija. — Dne 5. o. mj. imala je fašistička stranka 1 milijun 029.576 muških članova, te 76.346 članica.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Slobodna luka. - Kako se negda kriomčarilo. - Pomladjivanje i dug život. - Planet Merkur. - Drže li žene zaista tri kućna ugla. - One tri.

Već se više vremena na Rijeci otvoreno govori i piše, da će naša luka biti proglašena slobodnom. Predradnje za izvršenje te vrlo važne vladine namjere već su u toku. Slobodna luka, ili kako se to inače zove «Porto franco», imala bi našem gradu — po sudu vrlo kompetentnih faktora — donijeti velike blagodati.

Rijeka je već i u prošlosti bila nekoliko puta proglašena slobodnom lukom. Koristi od toga imao je samo takozvani «korpus separatum,» to će reći, sav onaj teritorij, što se pruža od Riječine pa do Kantride. Tako je na primjer kolonijalna roba: kava, šećer, čaj, papar itd. bila na Rijeci daleko jeftinija negoli na Kantridi i na Sušaku. Ako me pamet ne vara mogla se je preko granice prenijeti samo jedna četvrtina kilograma kave i toliko šećera. Što je bilo preko toga, trebalo je ocariniti ili dacijati.

Dakako da se u ono vrijeme kriomčarilo mnogo, ali zato je i financa budnim okom pazila na sve i na svakoga. Osobito na «trgete», koji su u one dane, mjesto današnjih parobroda, jedini podržavali morsku vezu s istarskim i hrvatskim primorjem. Kome nije bila čista savjest, to jest, ko je u torbi, vreći ili na sebi imao kontrabanda, nije imao mira, dok nije «trget» prošao, recimo, Mlaku. Nesamo on nego i svi njegovi suputnici gledali su sa strahom, hoće li se s obale otisnuti neki, njima dobro poznati ogromni čamac, nazvan — ... tom čamcu bila je naime finan... zaveslao prema «trgetu» mora... stane i da lijepo dočeka fina... onda sve pretražila, i ako je ... plijenila. Ako bi kriomčare ta ... mimoišla, trebali su da se spr... posljednju, ali neizbježivu «viz... luci, gdje bi se iskrcali.

Po kraju išlo se korijerama. K... Kantridi morale da stanu. Finan... pretražila. Na ženske su više p... na muške. Moda je u ono doba ... ko čudna, kao stvorena za krio... Pored širokih brhana deset don... i «zabajka» nosile su žene otra... na «križima», nekakav jastučić, ... koji bi one često napunile kavo... vom drugom kabanom. Razum... bi ih financijalni stražari odveli ... k naročitoj ženi, koja bi ih sve p... i ako bi što na njima našla — kuk... magaj! Okretnije žene umjele su i u ... vim prilikama sebi da pomognu. N... danput bi njim neč prišlo va štum... kamo drugamo, pa bi otišle ravno, ku... u takovim prilikama ide, i da barem ... bjegnu globi i drugoj kakvoj kazni. Isp... nile bi tu, što su imale na sebi.

Kako sam već napomenuo, onda... ženska moda bila upravo prikladna ... slove takove ruke, dok bi ova ... bila sasvim nepodesna. Ta mollm va... bi jedna moderna žena mogla dana... sakrije — ma recimo — i jedan sam ... tni papirić! Kasnije je slobodna lu... ukinuta, i time je prestala i ona ... mnogo slučajeva prostodušna, krio... ska rabota, u kojoj su se neke naše k... ce bile već sasvim dobro specijalizira... uživjele.

Tako je to onda bilo: čim bi se na ... noj strani stvorio jedan zakon, na dru... bi se već študirala malicija...

Stoji, da život nije ni onda bio ... da se kao danas i u onim vremenima ... svaki pojedini oltarić kovao i njego... govarajući križić. I onda je pjevala ... grančici ptica:

> Teško onoj svakoj drugarici,
> Drugarici, mladoj čobanici,
> Koja ništa nema u torbici...

Ali život je i danas, kao i onda ... bio, jači od mizerije. Neka je čovjek ... bos, neka mu iz kuće čak i miševi ... neka mu je život do kraja gorak ... jedno — njemu će taj život biti ipak ... drag. Čudnovato, ali istinito: može ... da bude najnevoljniji i najkukavniji ... vjek, koji — dakako — ima svoju ... na mjestu — nastojat će, da ga što ... produži. Pa i ako ostari, ako se dovuja ... do osamdesete i do devedesete god... njemu kanda još sve to ne dostaje — ... gleda, nego kako bi još koliko potegnu...

Tako je bilo oduvijek. Šta nisu ljudi ... sve izmislili, kako bi sebi produljili ... onkraj sadašnjih granica! Koliko smo ... imali «elikzira dugog života», koliko ... nih drugih preparata i lijekova! I koli... će ih još biti! Eno vam onog nekog V... nova, koji još uvijek tvrdi, da može ... će da pomladi i to sve po jednoj — ... on veli — dosta laganoj operaciji. I ... idu k njemu. Čujem, da su i dva naša ... gradjanina otišla u Pariz, da ga po... Jedan nas je od njih uvjeravao ovih ... da on ne traži da mu se život produ... više od pedeset godina. Recimo — ... do stoipedesete godine! Jest, ali čim ... život mogao produžiti tako, da bi ... mogao da dotjera do stoipedesete godi... mislite li, da bi se on time zadovoljio? ... bi. Odmah bi tražio još jedno novo pro... ženje, recimo do dvjesta godina, a ... čovjeku nije nikada dosta, on bi htio ... dosegne i petstotu godinu života, pa ... više: možda i tisuću. Pa ni tu, kod tisu... godina, ne bi se njegova vječito nezasi... dama žudnja zadržala: on bi htio sve... naprijed, naprijed i naprijed.

Ja pak držim, da bi najbolje bilo, da ... čovjek zadovolji sa životom i godinama...

PODLISTAK

Ciganka

Pripovijest iz istarskog života.

Napisao Ćić.

(Nastavak 6.)

Istog dana poslije podne vratio se je iz grada Marko.

Mirku je prolazilo vrijeme strašno polagano. Ono par sati do mraka za njega je bila vječnost. U večer je naime imao da ide po kosu.

Napokon je došla i ta tako teško očekivana večer. Mirko se je uputio k šatorima. Neopaženo je došao do prozora Ankina šatora. Prozor je bio poluotvoren. Do prozora je sjedila Anka, a pred njom je bila neka knjiga. No, ona je besvjesno gledala u knjigu. Ona nije toga dana mogla čitati. Od jutra do večeri proživila je u nekom čudnom raspoloženju.

Zadrhtala je, kad je opazila pred prozorom onoga, koji joj je odnio mir i pokoj srca. Zacrvenila je i trgnula se i onda je najedanput ko prikovana ostala uz prozor, čekajući Mirkovu riječ.

«Došao sam...» počne Mirko.

«Upitajte u radionici!» — naglo će Anka, nekako nesvjesno. I kano da joj je žao bilo za rečeno, obori oči.

«Anko — progovori zatim Mirko drhtavim glasom — nemaš li jedne ljepše riječi za mene...»

Crvenilo je jače prelilo Ankino lice. Nehotice se je nagnula rukom o prozor.

Mirko je segnuo za rukom djevojčinom. Bijaše lijepa i nježna....

Anka trgne ruku. Tuga joj se odražavala na licu. Ona je ljubila Mirka, onako ko što može da ljubi čisto djevičansko srce, ali je bila previše ponosna, a da ne bi mogla zapaziti zapreke, koje su stajale na putu njezinoj sreći.

Mirko je bio sin imućnog kmeta, dok je ona za sav svijet bila samo — ciganka.

Mirko je shvatio odmah njezine misli. «Anko — reče — nemoj da se ljutiš na mene. Ti znaš moje misli. I ja znam tvoje. Ali znaj, da ćeš biti moja i da jedino smrt može sprječiti našu sreću.»

Nešto proročkoga bilo je u njegovim riječima.

«Jedan jedini cvijet s tvoga prozora neka bude znak naše ljubavi. Znaj, da je moja vjera tvrda. Preći ću preko svega, preko svih predrasuda, ali moju ljubav do tebe neću zatajiti. Ti si mi ovdje u srcu od sada za uvijek...»

Bojažljivim pogledom ozre se djevojka, da ih koje zlobno oko ne gleda. Otkine cvijet i drhtavom ga rukom preda Miru.

Iskra ljubavi razvila se u srcima Mirka i Anke u plamen. Tajno se je iskra upalila, ali ljubav nije mogla za dugo ostati tajnom. Pročula se je i pronijela. Glas je o toj ljubavi išao od kuće do kuće. Prekrštavale su se seoske «babe»: Urekla ga je ciganka... Takvog mladića... Bog ga očuvaj ih.

Mirkovi su roditelji takodjer doskora doznali za ljubav. Oni su ljubili svoje dijete, pa je jasno, da ih je ta vijest uzbunila. Donijela im ju jedna starica. Ispričala je s nekim tajanstvenim šapatom:

«O, kuma moja, kuma moja, čuvajte ga. Dušu će si ogrišit. Ciganka je...»

To je ispočetka porazno djelovalo na starce. Oni se do onda nisu na Mirka imali ni zašto da tuže. Sve što je učinio bilo je samo dobro. Ali ovo zadnje...

Nekoliko su dana bili uznemireni, no napokon su zaključili:

«Naš će Mirko ipak sve sam dobro urediti.» — I nisu mu ništa govorili.

Marko je zabrinutim srcem pratio ljubav Mirka i Anke.

Stari Mirkov otac došao je jednog dana u Markovu kovačiju da ne... kuje. Marko je onoga dana neobič... mnogo pričao. Stari ga je Josip pažlji... vo slušao.

Izmedju ostaloga Marko je nav... razgovor i na sebe. Poslije toliko v... mena osjećao je neku potrebu, da ... otkrije nekome. I tako je Josip doznao svu životnu povjest Markovu. Ono ... nije niko na Ćićariji znao.

Kada se je one večeri Josip vrati... kući dugo je šutio. Nešto je borilo u njemu. Razmišljao je i stvarao neko zaključke. Kozna možda je mislio i ... sreći Mirkovoj, možda je u ljubav ... čeo drugačije da gleda. Tražio je prili... ku da razgovara s Mirkom, ali je nij... našao. Ni sutra dan, ni prekosutra. ... ni su prolazili.

Valjda je sudbina tako htjela: ... vedrom srećnom nebu dvaju zaljublje... nika kupili su se crni oblaci. Sprema... se je nevrijeme.

(Nastavit će se...)

što mu ih je Bog odmjerio. Jer najzada, što je taj gospodin čovjek na ovom širokome svijetu? Ništa. Jedan mali crvić — još manje — jedno sasvim sitno, mikroskopično zrnce praška. A što je pak ovaj naš široki svijet? Takodjer ništa. — U svemiru opet tek jedno sasvim sićušno zrnce praška. Ne vjerujete li? Ovih dana prošao je izmedju nas i našega sunca jedan planet, koji se zove — Merkur. U času, kad je prelazio pred sunčanom pločom, izgledao je kao sasvim sitna crna piknjica. Pa ipak je Merkur jedan čitavi svijet iako ne velik kao naša zemlja. Pa i sama ta naša tobože velika i silna zemlja, da vam ju je pogledati s planeta Jupitra u času, kad se nalazi izmedju njega i sunca, izgledala bi vam takodjer kao jedna sasvim malena crna piknjica. A ljudi na njoj? One napržice, svi oni mnogobrojni gromovnici, oni tresisvijeti i probisvijeti na njoj! A ma šta oni misle, da znače možda koliko više od sitne, gotovo nevidljive crne piknjice? Oj tašta, ljudska oholijo, nigdje te ne bilo!

I tako sve ja ovako pišući padam iz jedne velike mudrolije u drugu, veću. Tako se na priliku sada bavim teškim pitanjem, dali je žena zaista na svijetu za to, da drži tri, eventualno i četiri ugla kuće? Preda mnom leži statistika jedna, koja bi mi morala da posluži kao temelj toj mojoj studiji. Po toj statistici, što ju je sastavio neki Englez, žene se interesiraju 1) za muškarce. 2) za odijela. 3) za druge žene. 4) za zabavu. 5) za obiteljske stvari. 6) za šport. 7) za poslove i 8) za dnevne novosti. Kako vidite, obiteljske stvari dolaze tek na peto mjesto, a to je žalosno. Jedino, što me tješi, jeste nada, da obiteljske stvari dolaze, barem ovdje na Rijeci, na četvrto mjesto.

Za muškarce veli ona ista statistika, da se interesiraju: 1) za šport. 2) za poslove. 3) za druge muškarce. 4) za novosti. 5) za zabavu. 6) za žene. 7) za obiteljske prilike. 8) za odijelo. 9) za paprene pričice.

Šport nije samo nogomet i boksarija već i boćarija i briškula, zato se i nalazi na prvom mjestu. Za nas Riječane trebalo bi još nadodati, da se interesiramo i za dobru domaću kapljicu i za razne vrste rižota. Samo ne znam, na koje mjesto bi se to imalo da postavi. Svakako ne na zadnje.

One tri:

Gospodja upućuje svoju novu sobaricu, kako ima da se vlada, kad udje u kuću koji gost.

— Dobro je, reče sobarica, ja već to sve znam, samo ne znam, kako ću znati, dali ste vi, gospodje, odjeveni ili niste.

— Kako to?

— Pa ova prokleta moda...

Druga:

— Još o modi. Neka gospodjica udje u neku knjižaru.

— Što izvolite? — gospodjice?

— Htjela bih jednu knjigu...

— Zar možda jednu od onih, gdje se dvoje poslije mnogih zapreka najzad ipak uzmu?

— Oh ne...

— Razumijem, gospodjice, to je već ultrastaromodno. Možda gospodjica želi knjigu, u kojoj se dvoje njih rastave?

— Oh ne...

— Razumijem, i to je već postalo tako obično, baš dosadno. Koju bi dakle knjigu željela gospodjica?

— Pa — tako jednu, s elegantnim koricama, koje bi se u boji sasvim lijepo slagale s ovom mojom opravom...

Ona posljednja:

Na Martinju bilo je u starom gradu veselo. Tako veselo, da je Ninetta došla k meni sva skandalizovana veleći:

— Morali bi storit jedan trdi zakon proti svem pijanduram.

— Ne bi koristilo, rekoh.

— Kako ne bi koristilo?

— Ne bi! Eno u Americi, su stvorili zakon, po kome je u cijeloj onoj zemlji zabranjena prodaja alkoholičnih pića. Pa znate li što se dokazalo? Dokazalo se je, da uza sve to ima od stotine ljudi njih osamdeset i dvoje, što se napajaju alkoholom.

— A onih osamnajst po sto?

— Oni ga pak nabavljaju na veliko i prodavaju na malo. **Rokac.**

Svega po malo

— Glasoviti češki nogometaš Kada kandidirati će na budućim izborima za narodnog poslanika. On će stalno biti izabran, jer će svi nogometaši u državi za njega glasovati.

— U Južnoj Americi uhvaćena je jedna kornjača teška 240 kg.

— Jedan naučenjak pronašao je, da one životinje, koje jedu travu imaju, općenito računajući, duži život od onih, koje se hrane isključivo mesom.

— Prvo stilografsko pero (naliv pero) izumljeno je 1840. godine.

— U Braziliji se ove godine slavi 200 godišnjica od kako su tamo počeli sijati kavu.

— Jedan naučenjak tvrdi, da je u koži žabe otrova, od kojega često pogibaju ptice, koje se žabama hrane.

— U tri zadnja mjeseca sklopljeno je u Francuskoj 95.458 brakova; proglašeno je 5.385 rastava braka; rodilo se je 190.610 djece, a umrlo je 188 hiljada stanovnika.

Franina i Jurina

Fr.: Neč se na nas jadi.

Jur.: Ki? Ča? Kade?

Fr.: Nedelutić.

Jur.: On? A zač? Ča smo mu storili?

F.: To ča smo ga neki dan stavili va «Istarsku Reč».

Jur.: Čemo mi još, ako ne bude šal ča delat.

Fr.: Govori, da on ni kriv.

Jur.: Nego ki? Pancikul?

Fr.: On da ima strašnu pegulu, to će reć smolu. Ale da ne more dela nać, ale ako ga najde, da mu ga drugi prezamu.

Jur.: Zač pusti, da mu ga prezamu?

Fr.: Zač da ima takovu pegulu.

Jur.: Ale pak takovu pamet: nikakovu, nevajatu. Si mu kada povedel onu storiju, ka se je nam dvem dogodila, kada smo se ono vozili z Novajorki va Čikago?

Fr.: Nisam, a i sve da bim otel, ne bim znal niš povedat, zač mi je ono nekako šlo z glavi.

Jur.: Ala i ta tvoja glava!

Fr.: A ča ću njoj ja! Ne morem ju promenit. Čekaj, da se spametim, ča j'ono bilo? Znam, da smo va vagune bili nastivani kako sardelici...

Jur.: I da su neki stali na nogah, zač nisu mogli mesta nać.

Fr.: Je tako, je, sada mi se j' neč počelo bleščet. Mej onemi, ki su stali na nogah, bil je neki veli Jerudina z jednum crnum bradinum, da ga je bilo strah pogledat.

Jur.: Viš, da se spamećuješ.

Fr.: Znam, da je i neč povedal, ma mi j' šlo z glavi.

Jur.: Ma trebeda se spamećuješ onega čovečića, ki je mirno kraj nas sedel?

Fr.: Kako ne? Celo vreme imel je v ušteh jednu malu pipicu. Dokle ni Jerudina prišal, mučal je kako riba.

Jur.: Ni s njim ni puno besed rekal. Kada ga j' Jerudina pital, da ako je on morda s Čikaga, čovečić mu je rekal samo: Jes!

Fr.: To sam nekako i ja razumel.

Jur.: Onputa ga j' pital, da ako zna va koj kuntrade se nahaja špital, va kem se leče ljudi, ugrizeni od noreh pas. Čovečić mu je lepo povedel, kako će onu kuntradu najlagje nać, a nato ga j' pital, ča će mu ta špital? Morda ima tamo kega svojga, pak ga gre nać? — Ne, ne, odgovoril je Jerudina, ja se grem tamo lečit. Prej petnajst dan me je ugrizal jedan strašni nori pas, i ja samo Boga molim, da bi mi prit va Čikago prej nego znorim. Sama da bi ta prokjeta železnica malo brže hodila, zač mane se već sve neč va možjaneh muti, pak ne znam, ki vrag bi mogal s tega vanka prit.

Fr.: Ja, ja, ja — uprav je tako bilo, sada se i ja spamećujem. I kada j' on čovečić to čul, skočil je kako da ga j' neki ubol na nogi, zel je valižu i frknul vanka, kako da ga sve streli nose.

Jur.: A nesamo on, nego i svi drugi, ki su bili nutre. Svi su pobegli od straha, da ih Jerudina ne uji. I ti si otel poć za njimi, ma sam te ja pridržal, i tako smo ostali va vagune samo mi tri.

Fr.: A kako se je pak Jerudina onputa široko razvalil na mesto onega čovečića!

Jur.: Ja sam valje videl s kem imam posla, pak sam va sebe rekal: čekaj, sada ću ju pak ja tebe opravit. Pustil sam da projde jedno pet ale deset minuti, onput sam se obrnil k njemu i rekal sam mu: — Oprostite, gospodine, čul sam da greste va Čikago, va ono mesto, kade se leče ljudi ugrizeni od noreh pas. Ću vas lepo molit, da me zamete sobum, zač me j' strah, da ja ne bim mogal sâm nać onu kuntradu.

Fr.: Ja, ja — baš tako si mu rekal. Kako mi je to moglo poć z glavi!

Jur.: On me malo prestrašeno pogleda: ča vas je zaspravlje nor pas ugrizal? — pital me je, a ja njemu: — Da bi tako ne, milordo. I kako jako. Tu va prseh. — A ćutite ča? — opet će on onako prestrašeno. — A ćutim, ma ne vavek. Kadagod mi pride, da bim skočil na kega je je, i grizal bim sve, ča bi mi pod zubi prišlo, i sve nekako krvavo vidim pred sobum — i sada — — sve streli — ča j' to! — — —

Fr.: Ja i kada j' to čul zgrabil je i on svoju valižu i va jedan hip je zginul. Tako da smo va vagune ostali samo mi dva. Lepo se spamećujem, kako smo se širili va njem. Kako dva principa!

Jur.: To biš ti moral povedet onemu Nedelutiću i reć biš mu moral, neka mu to bude nauka, da kada dobije jedno mesto, neka ga čuva, i neka ne bude bedast, kako oni, ki su z vaguna bežali, pak da bi zač!

Fr.: Ja ću mu to reć, ma ne znam, ako će bit za korist.

Jur.: Tega j' i mane strah.

IZ VODICA.

Slabi šumski poslovi. - Popravak ceste. - Vrijeme. - Naš nazovimo ga «vodovod».

Došlo je vrijeme, da se i mi javimo u našoj novini «Istarskoj Riječi». Bili bismo se i prije javili, ali, što ćete, bili smo previše zaposleni. Radili smo na svim stranama. Nekoji na polju, nekoji po šumama, a nekoji po drugim raznim radnjama.

Naš je običaj u proljeću se izseliti i kroz cijelo ljeto biti odsutni iz Vodica. Vraćamo se u naše selo o Svetom Martinu, kojega slavimo kao zaštitnika naše župe. Tako radimo već godine i godine. Idemo u svijet za radom, pa donesemo štogod kući za zimu. No ove smo godine bili slabe sreće. Došli smo većinom doma bez para, praznih žepova i umorni.

Uzrok je tome ovaj: Nas većina radi u šumama. Svake godine moramo pogoditi šumu za sječu u budućoj godini. Lani smo takodjer našli šumu i pogodili je za ovo ljeto. No onda nismo mislili, da će ove godine cijena drvu pasti. Mi smo po visokoj cijeni kupili, a po niskoj smo drvo prodali. Tako smo se cijelu godinu mučili i znojili za badava, i kako spomenusmo dodjosmo kući praznih žepova. Nekoji su dapače od nas i u dugove zapali, jer nije bilo drugog izlaza. To je zlo, ali što ćemo, takva je naša sudbina.

Ove dane započela je radnja oko popravka naše ceste, koja je bila u dosta slabom stanju. Ova nam je radnja vrlo dobro došla. Zaslužiti ćemo nešto. Kupiti ćemo brašno za obitelj. Slaba je i nama bila ovogodišnja ljetina.

Inače imamo smolu s vremenom. Kiša nam pada dan za danom. To je zlo, jer nemožemo u redu posvršavati naše poljske radove.

Kazati ćemo vam nešto i o našem vodovodu. Taj nam vodovod skoro, bismo rekli i ne služi: ovoga proljeća bile su na njemu «pipe» razbite, pa ga nismo mogli upotrebljavati. U ljetno doba nije nam mogao služiti sa svim popravljenim «pipama», jer nije imao čime, bio je naime suh, zbog suše nije kod nas bilo vode. Sada, kada hvala Bogu ima vode i previše, nemožemo vodovodom da se služimo, jer su ponovno «pipe» na njem pokvarene. Mi neznamo kad će već jednoć svršiti ta komedija s našim vodovodom. To bi trebalo već jedanput urediti, krajnje je vrijeme. — O drugim stvarima javiti ćemo vam se u buduće. Da ste nam zdravo! — **Više seljaka.**

Domaće novosti

DVIJE NAŠE NAJNOVIJE KNJIGE.

Narodni koledar za Istru «Franina i Jurina».

Naš koledar «Franina i Jurina» za 1928. nije mogao proći neopažen. Ne samo da ga svi naručuju, nego ga je i štampa popratila sa simpatijom. Taj koledar, koji je uistinu jedna dobra knjiga, to bez sumnje i zaslužuje. Izmedju ostalih novina donio je i zagrebački «Obzor» prikaz o našem koledaru. Taj je prikaz prilično opširan, pa ga ne donašamo u cjelosti. Izmedju ostaloga piše «Obzor»:

«U nizu svih mogućih Šoštara, Cmoka, i Gubeca, i kako li se sve ne zovu ti kalendari «za puk» i «seljački svijet» došao mi je u ruke i kalendar, štono je izdan u Trstu, a nosi ime dvaju već pedeset godina starih dobrih narodnih dubova, Franine i Jurine. Tko u Istri ne pozna Franinu i Jurinu? Otkako je izašla, marom pok. biskupa Dobrile, prva istarska novina «Naša Sloga», mudri se razgovor dvaju staraca seljaka Frane i Jure vodi u svakom broju do dana današnjega. Razgovor je to, pun pučke mudrosti i dobrih savjeta, obligatno nedjelno štivo svakog pismenog istarskog seljaka, u najzabitnijem seocu.

Otrag nekoliko godina, u pomanjkanju pučkih kalendara, koji bi bili baš za Istrane, počelo se je izdavati kalendar Franinu i Jurinu.

Neupućenom će se čovjeku činiti, da je za priprosti seljački puk lako pisati. Ne treba učenosti ni blistave frazerije. Jest! Ne treba fraza, ali treba savršenog poznavanja seljačke psihe, treba dugog truda, pažnje i mara, da se pogodi ono, što seljaka zabavlja i zanima, te što mu je upravo potrebno On malo čita i zato valja u jednoj knjizi dati mu sve. Koledar je u tome savršeno uspio.

Koledar «Franina i Jurina» obasiže 200 stranica. Donosi radove starih već poznatih pisaca, romansijera Viktora Car-Emina, te pjesnika. Rikarda Katalinića-Jeretova, od kojih su neobično lijepi Careva novela «Papiri» i Katalinićeve «Primorske popevke». — Uz njih se ističe i mladi klasno-seljački pjesnik Ive Mihovilović sa nizom svojih seljačkih pjesama. Osim toga imade nekoliko narodnih pjesama. Svake su pažnje vrijedne rasprave o sušici, toj najstrašnijoj bolesti, koja kosi, svake godine, napose medju seljačkim svijetom, ponajbolje mlade sile, te članak o osiguranju poljodjelaca. Po talijanskom je naime zakonu svaki poljodjelac, bio on gazda, sluga ili nadničar, osiguran za slučaj nezgode ili smrti, kod jednog od države povlašćenog osiguravajućeg zavoda. Osigurninu plaća, i ne znajući, zajedno s ostalim porezom. Budući, da naši seljaci malo što znaju o dobrim stranama tog inače vrlo dobrog zakona, to im je tim člankom potanko rastumačeno, kako imadu, da se u pojedinim slučajevima vladaju.

Kalendar obiluje ilustracijama mladog tršćanskog slikara Milka Bambića; donosi reprodukcije slika u ulju, koje prikazuju istarsku narodnu nošnju, a izradio ih je slikar Čermak iz Premanture.

Spomena je vrijedna i boljunska kronika, glagoljska, od 1432. do 1622., koja je u kalendaru u cjelosti izmesena».»

To je, kako smo rekli, samo izvadak iz prikaza u «Obzoru». Članak se, u tom smislu pun pohvala za naš koledar, nastavlja.

Zakon o javnoj sigurnosti i zaštiti države.

U našoj nakladi i na našem jeziku izišla je knjižica, koja sadržava nove zakone o javnoj sigurnosti, o zaštiti države te o posebnom tribunalu. Ovi se zakoni točno prevedeni po talijanskom službenom tekstu. Ti su zakoni za svakoga državljanina izvanredno važni, a to je baš ponukalo redakciju, da ih izda u jednoj knjižici. U tim su zakonima sadržane odredbe za sve moguće prilike i neprilike. (N. pr. za licence, oštarije, trgovine, opomene, konfinacije, procesije, skupštine, sastanke, društva, zavode, požare, oružje, nezgode, putnice, strance, oglase, radnike, poduzetnike, seljake, agencije, tiskare itd.)

Knjižica je neohodno potreban suputnik svakoga državljanina, koji želi živjeti u skladu s državnim vlastima. Ona ga upućuje u sve dužnosti i sva prava u pogledu javnih oblasti, kvesture i karabinijera. Svi dosada tu i tamo raštrkani teksti o javnoj sigurnosti unificirani su u ovom novom zakonu za javnu sigurnost.

Knjižica ima 120 stranica, a stoji samo 1 liru. Poštarinom, u kuću dopremljena, 1.20 lira. Za inozemstvo lira 1.50.

Novac treba unapred poslati, makar u poštanskim markama.

Prodaje se u upravi «Istarske Riječi», u tiskari «Edinost» i u knjižari Stoka, Trst, via Milano 37.

ISTARSKO POLJODJELSTVO POČETKOM OVOG MJESECA.

Poslije teške ljetne suše palo je bilo na Istru nešto kiše, koja je dobrodošla zemlji, a zatim je nastupilo vrlo lijepo vrijeme, koje je bilo vrlo pogodno za jesenje poljske poslove. Naš se je seljak, pogodovan tim lijepim vremenom, dao na posao oko oranja i sijanja pšenice; pa možemo već reći, da je pšenica gotovo po svoj Istri posijana i proklijala, te da pokazuje vrlo dobre znakove za uspjeh. To se vidi po ovim izvještajima iz pojedinih istarskih krajeva:

Ročština. — Na Ročštini je završeno sijanje pšenice. Pšenica je već proklijala, te pokazuje vrlo dobre znakove uspjeha. Ima nade, da će se ove godine pšenica dobro razviti. Pred kratkim je pala kiša, koja je vrlo dobro došla zasijanim poljima. — Mnogo se je poljodjelaca iz Ročštine služilo strojem za čišćenje sjemena, pa je za sjeme izabrano dobro zrnje. Blago je zdravo i dobro hranjeno, ali su mu cijene vrlo niske, pa se ne isplati ni prodavati.

Krnica. — Poslije dobrodošle kiše uslijedilo je više lijepih dana, tako da su tamošnji poljodjelci lijepo obradili zemlju i posijali pšenicu. — Tamošnje je poljodjelstvo bilo teško pogodjeno ljetnom sušom. Seljaci su pretrpjeli velike štete. Ljetina je bila slaba i nedostatna za ovu zimu. Zaključkom vlade započeti će tamo doskora nekoji javni radovi, na kojima će se zaposliti seljaci. Zaradom na tim radovima olakšati će im se posljedice slabe ljetine.

Brtonigla. — Poslije obilne kiše vrijeme se je razvedrilo, tako da je seljacima bilo omogućeno sijanje pšenice. Zemlja je u dobrom stanju, i tako je pšenica lijepo proklijala. Veći dio pšenice zasijano je u tom kraju još septembra. Zadnjih godina počeli su tamošnji seljaci ranije sijati. Isto tako uvadja se sijanje u redovima. — Za gnojenje sve se više rabe umjetna gnojiva. U toj je općini Putujuća poljodjelska škola preuzela 4 polja za pokuse umjetnog gnojenja. Uspjesi na tim poljima potiču seljake da gnoje umjetno.

Barbanština. — Vrijeme je bilo pogodno, pa je sijanje pšenice u redu završeno. Gotovo svi poljodjelci izbirali su i čistili sjeme, no malo ih je upotrebilo umjetni gnoj. To je zato, jer nisu imali novčanih sredstava. Ljeto je sušom uništilo seljaka. — Inače se na Barbanštini ove godine kopa imnogo jama za nove loze. — Seljaci teško čekaju, da započnu radovi oko bonifikacije Raške doline. Treba zarade, jer inače bit će zla zima. Mnogi se naročito mladji seljaci iz ovoga kraja zbog toga iseljuju. Nadaju se u svijetu naći posla. — Blago je na Barbanštini zdravo i dobro hranjeno, jer je poslije kiše niklo obilno trave. — Putujuća poljodjelska škola zasijala je ove godine racijonalno u svrhu žitne propagande 3 polja.

Labinština. — Poslije ljetne suše dobro je došla kiša, koja je trajala nekoliko dana. Iza kiše seljaci su se dali na sijanje pšenice, držeći se one: Ko rano sije, rano i dobro žanje. Sada su već sva polja zasijana. Dani su za sjetvu bili vrlo povoljni. — Na Labinštini su mnogi seljaci makar i uz velike žrtve nastojali sva svoja polja pognojiti umjetnim gnojem. Isto tako izbirali su i sjeme. Sjeme i gnoj vrlo su važni želimo li imati uspjeha. Ima doduše još mnogo seljaka, koji neće da znaju ni za umjetni gnoj a niti za izabrano sjeme. No s vremenom će i oni doći do spoznanja da griješe. — Na Labinštini su mnogi imućniji poljodjelci počeli sijati na stroj.

Višnjanština. — Na Višnjanštini su polja marljivo obradjena, pšenica je svagdje već posijana. Vrijeme je za sijanje bilo pogodno. Zemlja je bila dovoljno vlažna. Seljaci su opotrebili umjetna gnojiva, pa ima nade, da će pšenica uspjeti. — Vino je ove godine bilo u svakom pogledu izvrsno, a imalo je i dovoljno gradi, no uza sve to malo se prodaje. To je zlo, jer je seljak bez novaca. — Blago je zdravo, no cijena mu je niska, dok je meso prilično skupo. Malo se prodaje.

Grdcši. — Poslije povoljne kiše, nastupili su lijepi dani. Seljaci su sa zadovoljstvom obradili svoja polja i zasijali pšenicu, koja će po svoj prilici donijeti dobru žetvu. — Tamo rodi mnogo uljika, no ove su godine uljike slabo urodile. — Blago je zdravo, no ove će zime trpjeti zbog nestašice krme. Tome je suša kriva.

Rovinjština. — I na Rovinjštini su poslije teške suše pale nekoje kiše, ne baš dovoljne. Vrijeme se je doskora razvedrilo, a seljaci su se dali na sijanje pšenice. Sijanje je završeno. — Trgadba je na Rovinjštini završena 15. oktobra. Grožđje je bilo po 110 lira teran, po 121 crno mješano, po 107 muškat, po 111 fino bijelo, po 91 obično bijelo. Vino je u glavnom izvrsne vrsti, te sadrži mnogo alkohola. Prodaje se prilično za tršćanski trg. Trst u zadnje vrijeme troši mnogo istarskog vina.

Buzeština. — I na Buzeštini je sijanje pšenice završeno. Zemlja je bila pogodna a isto tako i vrijeme. Seljaci imaju najbolje nade. Siromaštvo je krivo, da ne mogu upotrebljavati umjetno gnojivo, onako kako bi trebalo. — Blago je na Buzetštini zdravo, no vrlo jeftino. Jedino se opaža da su vrlo skupi mladi praščići.

Oko Poreča. I u ovom kraju sjetva je u redu i na vrijeme obavljena. Šteta samo što seljaci nisu zbog pomanjkanja gotovog novca mogli nabaviti dovoljno umjetnog gnojiva i dobrog sjemena. Tomu je mnogo skrivila i velika ljetna suša koja je seljaku uništila gotovu svu ljetinu. — Trgadba je početkom oktobra bila svagdje gotova. Grožđje je bilo izvanredne kakvoće, no malo se je prodalo. Već više godina nije u ovom kraju bilo vino dobro kao ove godine, ali nažalost kupaca nema ni otkuda. Mnogo su grožđja seljaci morali predati pojedinim trgovcima na račun dugova. — Uljike su ove godine vrlo slabo urodile. — Blago je zdravo, no prodaje se po vrlo niskim cijenama. Zbog oskudice novca neće moći seljaci ove godine dobro ugojiti svinje. Nemaju čime da kupe mekinje i drugo.

Kaštelir, Labinci. — U ovom je kraju zemlja bila suha, kad su nekoji počeli da oru za pšenicu. Poslije je pala dobra kiša, pa su lijepo mogla da siju pod branu na vrijeme. Pšenica je njima već počela klijati. Mnogi ovdje rade drugačije, po staru. Čekali su da pane kiša, pa da siju, a zatim da oru. Radi toga su oni malo zakasnili sa sjetvom. No to im ne će ipak škoditi usjevu, jer je vrijeme lijepo, pa mogu poslove posvršavati za dobe. To je sreća inače su oni mogli svojim starim načinom da se prevare. — I ove se je godine u ovom kraju potrošilo prilično umjetnog gnojiva. — Vina se je novoga do sada malo prodalo. Cijene su niske. Crno je od 170—200 lira, a bijelo po 200—220 lira hektolitar. —

Motovunština. — Pšenicu su razumni seljaci na Motovunštini posijali na vrijeme. Nekoji su zakasnili, jer čekaju kišu. Boje se naime baciti sjeme u suhu zemlju, jer drže da je sjeme u suhoj zemlji izgubljeno. Ali, griješe. Oni, koji su posijali ranije, bolje će žeti. — Suša je i ove krajeve teško oštetila. Ljetina je bila slaba, pak je baš dobro, da je vlada odredila, da se i u ovom kraju provedu neke javne radnje. Seljaci čekaju, da bi se što prije započelo s popravkom cesta, čekaju zaradu. Bez toga bi stanovništvo zlo prošlo ovu zimu.

Oprtaljština. — Pšenica je na Oprtaljštini već posijana jer je vrijeme zadnjih 15 dana bilo zato pogodno. Doduše mnogi su se nadali, da će kiša biti obilnija iza one velike ljetne suše. To ne bi bilo škodilo. Seljaci su upotrebili prilično umjetnog gnoja, a i sjeme su čistili i izbirali oni, koji su to mogli. — Uljike će ove godine dati srednji uspjeh, ali će zato ulje biti izvrsne kakvoće, mnogo bolje nego lani. — U zadnje se je vrijeme u ovom kraju prepustilo mnogo polja za sjenokoše, ili se na njima posijalo ljekarice i djetelinu. To je učinjeno zato jer blago oskudjeva krmom, a takodjer i zato jer manjka radne snage za obradjivanje polja. — Seljaci čekaju nestrpljivo, da bi se što prije i Oprtaljštini providjelo s kakvom javnom radnjom, jer su i tamo seljaci od suše mnogo pretrpjeli, izgubivši velik dio ljetine.

Raspuštena društva. — Tršćanski prefekt raspustio je svojim dekretom od 10. o. mj. tršćansku «Zvezu mladinskih društev». Za motivaciju navadja, da je savez protunacijonalno djelovao, te da po raspustu svih njegovih članica opstoji više po imenu nego stvarno. — S motivacijom, da društveno djelovanje nije u skladu s nacijonalnim redom u državi, raspušteno je 10. o. mj. takodjer i tršćansko «Trgovsko izobraževalno društvo».

† **Karl Čapek - Chod.** — Dne 3. o mj. umro je u Pragu nenadanom smrću najveći češki književnik Karl Čapek - Chod. Imao je 67 godina, te je bio još jak, u naponu snage. Njegovom smrću gubi češka, i svjetska literatura uopće mnogo. On je napisao mnogo romana velike vrijednosti, koji su prevedeni na više jezika. Naročito je medju Slavenima Čapek bio poznat i voljen.

† **Danilo Sedmakov.** — U subotu 5. ovog mjeseca umro je naglom smrću u Novom Sadu veliki narodni dobrotvor Danilo Dina - Sedmakov, ugledni trgovac i veleposjednik iz Titela u Bačkoj. Veliki dio svoga imanja (zemlju u vrijednosti od 1 milijuna lira) odredio je još za života beogradskom dobrotvornom društvu «Privrednik», da se osnuje zadužbina čije će prihode Patronat «Privrednikovih» dobrotvora (u komo je i pokojnik bio) prema svome najboljem uvjerenju u najkorisnije svrhe upotrebljavati i to u pravcu i u duhu, da se srpska omladina u radu usposobljava i privredno unapredjuje i podiže. — Pokoj mu vječni!

Veliko nevrijeme. — Do 10. o. mj. vladalo je u našim krajevima a takodjer i u ostaloj Italiji vrlo lijepo vrijeme. 11. o. mj. vrijeme je naglo krenulo drugim tokom. Naročito je to osjetila Sjeverna Italija. Tamo je najedanput buknula silna oluja. Velika kiša, koja je pala iz gustih i neizcrpivih oblaka u nevjerojatnom zamahu, prouzrokovala je, da su sve rijeke i potoci u Lombardiji jako nabujali, tako da je voda izišla iz korita poplavivši velike tamošnje nizine. Voda je po tim dolinama teško harala, uništivši polja, porušivši ceste i mostove. U nekojim mjestima voda je oštetila i stanove. Naročito je bila visoka u okolici grada Sondria. U pokrajini Bergamo i Brescia poplava je takodjer nanila velikih šteta. Isto tako u pokrajini Parmi. Tamo se je osjetio i potres, koji je znatno oštetio više zgrada. Mnogo je šteta nanio i vjetar, koji je bio vrlo jak. — Jednako je teško oštetila oluja krajeve oko Adiže, koja je silno narasla. Bocen je bio gotovo sav poplavljen. No ne samo u Lombardiji nego i u primorju uz Tirensko more harala je jaka oluja, nanijevši ogromne štete. — Vlasti su se odmah uputile u krajeve koji su oštećeni olujom, da se o svemu uvjere, pa da se stanovništvu odrede brze pomoći. — Oluja se je doduše stišala, no vrijeme se ne mjenja. Mjesto kiše pada sada u Sjevernoj Italiji snijeg, temperatura je vrlo niska. Oko Udina je pao snijeg do 60 cm. visok. — Pa i kod nas je u zadnjih par dana temperatura silno pala. U Ćićariji je zavijao prvi snijeg, a sada su počeli vjetrovi, koji sve lede, kako su hladni. Bili smo navikli na lijepa, gotovo nemoguća vremena, pa nas je ova nagla zima malo prenerazila.

Težak zločin u Žbandaju. — Prošle nedjelje, dno 13. o. mj., u tršćanskom hotelu «Abbazia» jedan mladi tršćanin iz ljubomore je ubio sebe i svoju ženu. Istoga dana, ni par sati iza spomenutoga krvavoga dogodjaja, prolivena je, po svoj prilici takodjer iz ljubomore krv i u selu Žbandaju kod Poreča. — Ivan Guštin, seljak, od 32 godine, iz Žbandaja, prerezao je vrat svojoj ženi Ruži Velenik. — Ivan i Ruža živu daleko jedan od drugog, rastavljeni već 7 godina. On na svojem imanju u Žbandaju, a ona u Trstu. Rastali su se, jer se nisu slagali, kako to već biva. No, u zadnje vrijeme izgledalo je, da su se protivnosti medju njima izgladile, te da će se pomiriti i opet združiti. Tako je izgledalo. U svrhu da se s Ivanom sastane otišla je prošle nedjelje Ruža iz Trsta u Žbandaj. U kući jedne njezine prijateljice bio je ugovoren sastanak Ivana i Ruže. I doista Ivan je u tu kuću došao, ali kozna što je u njemu vrelo da je, čim je stupio u sobu gdje mu je bila žena, planuo i navalio na nju prerezavši joj brijaćom britvom naglo vratne žile. Ruža je pala zapomažući na pod sva krvi. Ivan je sumnjao da ga je žena u Trstu varala, pa joj se je namjeravao ubiti. Kozna zašto. Sigurno se tvrdi da iz ljubomore. On sumnja naime, da ga je žena u Trstu varala, pa joj se je htio osvetiti, a kada je ona u svrhu pomirdbe došla u Žbandaj on je upotrebio priliku, da svoj plan izvrši. No Ruža nije umrla. Ona se u teškom stanju nalazi u tršćanskoj bolnici. Nezna se hoće li ostati na životu. Guštin je u porečkom zatvoru.

RED UKRCAVANJA KOD RAZNIH TRŠČANSKIH PAROBRODARSKIH DRUŠTAVA.

16. novembra 1927.

Opći red (turno generale): Mornari (3) 29; mladići palube I. 28; mladići palube II. (1) 29; mali palube (1) 21; fogišti (8) 294; ugljenari (2) 110; mladići sobari 3; mladići kuhinje 18; mali kuhinje (2) 29.

Lloyd Triestino: Mornari (2) 155; mladići palube I. 63; mladići palube II. 66; mali palube (6) 34; fogišti 289; ugljenari 150; mali stroja 185.

Cosulich Nord: Mornari (2) 70; mladići palube (3) 74; mali palube (3) 42; ingrašatori 22; fogišti (1) 28; fogišti nafte (4) 30; ugljenari (2) 18; mladići stroja (2) 24; mladići sobari (1) 108; mali sobari 54; mladići kuhinje (2) 40; naučnici kubari (2) 11; mali kuhinje (7) 16.

Cosulich Sud: Mornari (23) 88; mladići palube (4) 30; mali palube 44; ingrašatori 24; fogišti (1) 23; fogišti nafte (7) 33; ugljenari (3) 33; mladići stroja (4) 22.

Libera Triestina: Mornari 19; mladići palube 1; mali palube (10) 1; ingrašatori 13; fogišti 39; ugljenari (2) 17; naučnici I. 5; naučnici II. 10; mali sobari (8) 1; mali kuhinje (3) 6.

Tripcovich: Mladići palube 15; mali palube 9; fogišti 52; ugljenari 35; mali stroja 1.

Gerolimich: Mornari 35; mladići palube (1) 17; mali palube 9; fogišti 58; ugljenari (5) 32.

Martinolich: Mornari 6; mladići palube 2; mali palube 1; fogišti 1; ugljenari 1.

Opaska. — Brojevi u zagradama označuju koliko osoba od svakog zanimanja društvo treba. Broj izvan zagrada označuje red ukrcanja predbilježenih pomoraca, koji imaju svaki svoj broj. — Mornar = marinaio; mladić palube = giovane di coperta; mali palube = mozzo di coperta; mladić kuhinje = giovane cucina; mali kuhinje = mozzo cucina; sobar (konobar) = cameriere; ugljenar = carbonaio; naučnik = allievo; mladić stroja = giovane machina.

BURZA.

Dne 15. novembra moglo se je na tršćanskoj burzi kupiti ili prodati:

1 dolar za tal. lira 18.40; 1 lira šterlina za lira 89.70; 100 franc. franaka za lira 72.30; 100 švic. franaka za lira 355.05; 100 holandeških forinti za lira 744; 100 belgijskih franaka za lira 257; 100 njemač. maraka za lira 439; 100 austrijskih šilina za lira 260. 0; 100 českih kruna za lira 54,60; 100 jug. dinara za lira 32.55.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik:
IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

Broj 47 — Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) — U Trstu, 24. novembra 1927. - God. VI. — Pojedini broj 25 cent. — God. V.

„Istarska Riječ"
Izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar". Preplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·—lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku Istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". — Narodna poslovica.

Čitaj i razmišljaj!

Pismo jednog seljaka seljacima prigodom izlaženja koledara «Franine i Jurine» za 1928. god.

Povijest ne pozna doba u kojoj se je osjećala tako silna potreba knjige, kako se osjeća danas. Ima tomu više općenitih razloga, a mi ih većinoma znamo, pak ne treba da ih opširno navadjamo.

Spomenuti ćemo samo, da se dandanas ni seljak ne može uzdržati bez čitanja, dakle bez učenja i obrazovanja. Kamogod se okrene naš čovjek, kamogod ide i što radio i vršio, tu on rabi znanje i poznanje. Inače — zlo po njega. Danas je svijet jako naprijed pokročio u prosvjeti i znanju, dočim je seljak preveć zaostao.

Danas opstoji velika razlika u napretku izmedju seljaka, trgovca i ostalih slojeva društva. Ta razlika nije bila velika u staro doba, kad je malokoji znao čitati. Ovu nejednakost u znanju i vještini osobito dandanas ćute oni najnazadniji seljaci, koji premalo znadu za današnje teške prilike. Oni svoje nazadnjaštvo plaćaju svojim osiromašenjem i gubitkom svoga posjeda, čak i svoje rodne kućice. Stoji danas činjenica, da su siromaštvo i neznanje dva vjerna prijatelja i pratioca. Ovo je slučaj baš u seljaka. Ako je neuk i protivan nauku, tada vjerujte mi, on je ujedno i siromah; ako nije baš danas, bit će svakako sutra.

Seljak se danas nalazi u položaju, da mora otvoriti oči i napeti pamet, da postane lukav i da upozna sve i svakoga s kime ima posla. A svega toga ne će imati ni zadobiti bez znanja.

Svakog poljodjelca sili da čita i uči, i taj razlog, što u današnjoj visokoj prosvjeti i kulturi seljak zadobiva veće dužnosti, pak zato ima i više posla u društvu i državi, a te sve dužnosti valja da pozna i da nauči.

Današnji svijet je himben i varav i sebičan, a baš zato je danas i znanje potrebno. Protiv nepoštenja i varanja valja, da se i naš seljak naoruža i to znanjem i prefriganošću. Klin se odbija s klinom. Znanje se odbija znanjem. Protiv puške i oštrog noža ne ide se šibom ni golom rukom.

Naš se narod mora osvjedočiti, da ga jedino znanje njegovo, pak njegova radinost i štedljivost mogu dignuti prosvjetno i gospodarski. Treće staze nema do gospodarskog napretka i kulture. Ko nije o tomu osvjedočen, gore za nj. Svršit će doskora vrlo žalosno, a možda i sramotno. A očuvao nas Bog žalosti i sramote!

A da ne padnemo u sramotu i da ne gubimo svoje duše valja nam brusiti pamet, valja nam puniti glavu i srce, a tomu će nas privesti pametne knjige i novine. Danas su nam potrebne i prepotrebne. Naši seljaci žive na selu, gdje nema čovjeka višeg znanja, koji bi ih vodio i podučavao i na bolje upućivao. Danas naš seljak većinom nema prigode da bi što naučio iz ustiju učenijih i dobrih ljudi, pak mu ne stoji drugo na raspolaganje nego novina i knjiga.

«Lijepo govoriš — reći će mnogi čitatelj — pravo govoriš i pošteno; ali mi nekoji seljaci ili ne znamo čitati ili nemamo vremena za čitanje ili nemamo novaca da kupujemo knjige i novine».

Na ove tri opaske skoro me je sram odgovoriti, a s druge strane ne bih ni želio — sramotiti svoju braću poljodjelce. Više puta je korisno mučati i pokrivati se, ali danas u ova vremena valja da jasno govorimo, da karamo ono, što je za karanje.

Ne znate dakle čitati? — Znadem, da ne znate mnogi od vas seljaka, čitati, ali reci mi, čovječe: jesi ili nisi li mogao naučiti čitati i pisati? Jesi! Imao si školu u svome selu ili u mjestu, pol sata udaljenom, pak si mogao u školu. Malo tko može reći od naših ljudi: nisam mogao u školu. Imao si zdjelu pred sobom, ali nisi htio jesti. Krivnja je tvoja i tvojih starijih, koji nisu smatrali za potrebno da naučiš čitanje i pisanje. Grijehe otaca — nose danas njihova djeca. Nažalost, tako je. Zapamtite ovo u odgoju svoje djece.

Mnogi ste od vas pohadjali školu, naučili ste čitati, pisati i računati, ali — danas ste sve zaboravili. — Zaboravili ste, jer niste nikada rabili to znanje, niste nikada doma čitali ni pisali ni računali. Niste to smatrali potrebnim. Tako vidimo, da su mnogi danas naši seljaci nepismeni, premda su polazili školu. Zaboravili su čitati.

Spomenut ćemo i ovaj grijeh, a ujedno i sramotu: mnogi danas znadu čitati, a nemaju u kući nijedne knjige i novine. I ove moramo ubrojiti medju nepismenjake ili medju analfabete. I oni će zaboraviti čitati jer: ko nema motike, nema je; ko je pak ima, a ne rabi je, kao da je nema. Tako imamo naših seljaka koji su — pismeni nepismenjaci. Njima ne koristi ni škola ni knjiga ni novina. Živu kao analfabete, kao ljudi bez vida, a oči imadu.

I takovih imademo dosta i previše u Istri. Još i danas. I još se tuže na sve i svakoga: ne možemo dalje; padamo! — Reci skrušeno: griješnik sam! — Nauči čitati, čitaj, uči razmišljaj; primi u ruke dobre knjige i valjane novine! I bit će ti bolje.

Kažeš:

«Nemam vremena!» — Imaš vremena, imaš, ne varaj sebe ni druge. Česi, Nijemci i Francuzi nose uvijek sobom knjigu ili novinu u džepu, pak čitaju počivajući iza teškog poljskog rada. Imaš vremena nedjeljama i blagdanima, imaš ga na večer, osobito u zimsko doba. Imaš vremena, samo treba to slobodno vrijeme uhvatiti. A ti ga ne hvataš.

«Nemam novca za knjige i novine!»

Nemaš? A ja ti velim: imao bi ti novaca za knjige i novine, kad bi ih ti volio i kad bi ti bio osvjedočen, da su ti potrebne i kad bi ti znao, da te i knjiga i novina može zabaviti i razveseliti. Ali ti nasuprot još i danas držiš, da su plesovi i krčme i neslano brbljanje jedini tvoji veseli drugovi. Kad bi ti siromaše oćutio slast i vrijednost knjige i novine, ti bi ih zavolio nada sve drugo.

Samo okusi jabuku i vidit ćeš kako je slatka! Uzmi knjigu i novine u ruke, pak da vidiš čudesa. Opet ćeš reći: siromah sam! Nisi siromah, nego pamet ti je siromašna, da mi oprostiš. Kad imadeš novaca za vino, pušenje i gospodsko odijevanje, bit će ga i za knjige i novine. Ako potrošiš mjesečno liru, dvije na nje — nisi propao, barem ne smiješ propasti. Jer ako te upropašćuje 10—20 lira godišnjeg troška za knjige i čitanje, tada si, moj čovječe, velika sirota, nisi za ovaj svijet. Ko ne smože ovaj trošak — zaista je siromah, siromah duševno i gospodarski.

Mi znamo, da premda je Istra siromašna, premda naš seljak loše stoji gospodarski, ipak takovih siromaka nema Istra. Zar imade, naših kuća i gospodara, koji ne bi mogli potrošiti 2—4 jaja mjesečno, a to je 1—2 lire, na knjige i novine?! — Zar nema tvoja konoba, seljače, desetak litara vina (a to je 20 lira), da ga prodaš da možeš nabaviti novinu ili knjigu?! Imate i jaja i vina. Vidim vas, braćo seljaci, da se na ovo zacrveniste. Dobro znamenje. Kad je tomu tako, ti ćeš odmah, već danas, odlučiti, da ćeš «žrtvovati» nekoliko babica jaja ili desetak lira vina za nabavu knjiga i novina, koje su za te, baš za seljaka pisane i koje ti voliš i moraš voliti. Kupi ih, čitaj, uči, razmišljaj, puni si njima glavu i srce, da ne pogubiš svoju dušu.

Evo i sada je pred par dana izišla jedna knjiga za te, naruči je. Naruči lijepi i korisni koledar «Franinu i Jurinu» za 1928. g. Pokazati ćeš time, da si napredan i da želiš obogatiti se najvećim bogastvom: znanjem.

Seljak Naprednjaković.

Politički pregled

Francusko-jugoslovenski ugovor prijateljstva. — Francusko-jugoslovenski pakt o prijateljstvu, koji je dne 11. o. mj. potpisan u Parizu izazvao je u Jugoslaviji i u Francuskoj veliko oduševljenje. No, naročito je taj pakt izazvao veliko oduševljenje u Jugoslaviji. Odmah iza kako je potpisan u svim glavnim jugoslovenskim mjestima je gradjanstvo priredilo burne manifestacije, na kojima je dalo oduška svom zadovoljstvu poklicima Francuskoj. Ali, osim tih poklika na svim su tim manifestacijama pali i mnogi poklici protiv Italije. U Beogradu, Zagrebu, Splitu i drugdje manifestanti su se kupili pred talijanskim konzulatima, tako, da je morala vlast intervenirati, jer je bilo opasno, da mase ne navale na konzulate.

Italija i ugovor. — Poznato je, da su odnošaji izmedju Italije i Jugoslavije u posljednje vrijeme dosta delikatni. Ima izmedju njih više spornih pitanja, a ta pitanja stvaraju takve odnošaje. Isto tako ni izmedju Francuske i Italije nije sve u najboljem redu. Ugovor izmedju Jugoslavije i Francuske nije dakle za Italiju najsimpatičniji. Italija ne može da gleda ravnodušno na ono što medjusobno snuju Francuska i Jugoslavija. I Briand i Marinković izjavili su, da je pakt sastavljen na vrlo miroljubivoj podlozi, to da Francuska i Jugoslavija ne ugovaraju, da na nekoga napadnu. To su njihove izjave. Pakt još nije objavljen pa se ne može ništa zaključivati, ali sve talijanske novine jednodušno naglasuju, da je pakt, usprkos svih miroljubivih izjava Brianda i Marinkovića, uperen na Italiju i da su se Jugoslavija i Francuska ujedinile jedino s ciljem, da izazivlju Italiju. To da se razabire iz sve francuske italofobske štampe, to da se čita dnevno u svim jugoslovenskim novinama, to da svjedoči oružanje Jugoslavije, a i najnovije bučne demonstracije, te izazivanja pred talijanskim konzulatima u jugoslovenskim gradovima, da to jasno potvrdjuju. No, Italija to sve hladnokrvno prima.

«Foglio d'ordini» o ugovoru i o Jugoslaviji. — Tako pišu sve novine, a službeno glasilo fašističke stranke «Foglio d'ordini» donaša članak, koji glasi: — «Fašistička Italija je primila s najvećom hladnokrvnošću potpis prijateljskog ugovora izmedju Francuske i izmedju monarhije kralja Aleksandra, koji vlada u Jugoslaviji, nad deset raznih naroda, rehabilitirajući i nadkrilivši po kvaliteti i kvantiteti predratni habzburški mozaik. Vrijedno je spomenuti, da Jugoslavija boluje na elefantizaciji, te da se sastoji od Srba, Hrvata, Slovenaca, Njemaca, Madžara, Rumunja, Bugara, Talijana, Turaka, Albanaca, Crnogoraca i Cigana. — Pogodba izmedju Jugoslavije i Francuske bila je parafirana, to jest potpisana s običnim siglama u marcu 1926. S cijelim imenima i prezimenima bila je potpisana dvadeset mjeseci kasnije, a zato je bio izabran dan 11. novembra, to jest dan Antantine pobjede, kojoj tri četvrtine Jugoslovena nije ništa pridonijelo, jer su se borili u neprijateljskom taboru: — Francusko-jugoslovenski ugovor smatra se u Parizu kao faktor mira, dok se u Beogradu smatra ratnim ugovorom. Srpski narod, koji je definiran kao «narod koji je podvržen živčanim napadima», misli, da je razbio umišljeni talijanski obruč, pa se predaje bučnim manifestacijama radosti. — Jugoslavija nije ništa drugo, nego obnovljeno, ali pogoršano izdanje Austrije iz vremena Habsburga. Uslijed toga joj fašistička Italija gleda mirno u oči.»

Demonstracije talijanskog djaštva. — Protutalijanski ispadi u Jugoslaviji prigodom potpisa francusko-jugoslovenskog ugovora nisu imali za posljedicu samo ove novinske izjave. Talijanska mladež, a naročito djaci, nije ostala neosjetljiva, nego se je digla, da na demonstracije odgovori demonstracijama. Prve talijanske protujugoslovenske demonstracije priredjene su u Rimu, u Padovi itd. Naročito je važna i velika demonstracija opetovano priredjena u Rimu dne 18. o. mj. O toj demonstraciji piše «Lavoro d'Italia»: — «Uslijed neprestanih jugoslovenskih provokacija, priredili su dne 18. o. mj. prije podne rimski visokošolci (njih 2000 na broju) ponosnu grandioznu fašističku manifestaciju. Iz dvorišta univerze su izišli sa zastavom dalmatinske braće na čelu prama oltaru domovine, gdje su se poklonili Neznanom Junaku. Komandant sveučilišne centurije pozvao je študente na slijedeću prisegu: «Prisegnite, da ćete uvijek ispunjavati volju Vodje!» Študenti su zatim odgovorili snažnim glasom: «Prisižemo!» Pjevajući fašističku himnu študenti su se zatim odputili, praćeni velikom masom naroda pred palaču Littorio, gdje su klicali on. Mussoliniju i Turatiju. Na ponovljeni poziv pojavio se na prozoru svojega ureda on. Turati. Pozdravio je demostrante i udaljio se. Študenti su se zatim, klićući Italiji i fašizmu, vratili na sveučilište, gdje im je komandant centurije uz oduševljeno odobravanje (pročitao članak iz «Foglio d'ordini» (koji gore donašamo) o prijateljskom ugovoru izmedju Pariza i Beograda. Zatim je opomenuo študente neka pokorno čekaju zapovjedi Vodje i neka se razidju.» — Tako je bilo u Rimu. Slične študentske demostracije održale su se po svim ostalim većim talijanskim gradovima, pa tako i u Trstu i Puli. U Trstu je demostrantima govorio sa jednog balkona inž. Cobol, pokrajinski fašistički tajnik. Oduševljeni su tršćanski študenti htjeli demostrirati pred francuskim i jugoslovenskim konzulatom, ali vlasti to nisu dozvolile. Demostranti su išli za dalmatinskom zastavom, na kojoj je bilo crno velo, u znak žalosti za izgubljenom Dalmacijom.

Jugoslavija se oruža. — O tome pišu u zadnje dane mnoge talijanske novine. U vojsci se opaža neko naročito kretanje. Osobito se sada iza sklopljenog ugovora sa Francuskom osjeća jedna čvrsta vojna veza izmedju te dvije države. Vlada je u zadnje vrijeme požurila gradnju mnogih željezničkih pruga, koje su najmjenjene u čisto vojne, strategičke svrhe. Uz granicu se koncentriraju čete, i to naročito prama albanskoj granici. Francuska je već odobrila Jugoslaviji jedan neograničeni kredit u ratne svrhe. Francuska ratna industrija preuzela je na sebe uredjenje i održanje svih vojnih radionica, fabrika municije, arsenala i avijacije u Jugoslaviji. Čak i onaj materijal koji Jugoslavija dobija od drugih zemalja i u druge svrhe stavlja se sa francuskom pomoću u službu vojnih priprema. Neke jugoslovenske narudžbe u Engleskoj, koje se odnose na podmornice, poništene su i učinjene kod francuskih firmi. Jedna francuska firma već gradi u Kotoru veliku i najmoderniju radionicu podmornica i uopće sprema kotorsku luku za centar pomorske odbrane Jugoslavije. U dobro informiranim krugovima govori se o tome da će jugoslovenske vojne pripreme biti gotove polovinom iduće godine, tako da će Jugoslavija biti u stanju da ratuje, čak i ako joj put preko Srednje Evrope bude zatvoren za donošenje municije iz Francuske. Govori se takodje da Francuska uzima na račun njenih reparacija od Njemačke takodjer jedan dio svog materijala koji zatim ide u Jugoslaviju radi vojničke upotrebe.

On. Di San Sebastiano aretiran, a general Bencivenga konfiniran. — Agencija Stefani javlja, da je dne 4. o. mj. policija uhapsila u Torinu narodnog poslanika on. Poncija di San Sebastiano. Vlasti su naime bile upućene u njegovo protufašističko djelovanje. On je sakupljao sredstva kojima je podupirao one prevratne i protufašističke elemente, koji su se morali izseliti. Uhapšeni poslanik je to policiji priznao, a rekao je, da je to radio iz mržnje prama fašizmu. Biti će sudjen. — Isto tako uhapšen je i osudjen na konfinaciju general Roberto Bencivenga. I on je vodio protudržavno djelovanje i to u savezu sa Di San Sebastianom.

Osam komunista pred posebnim tribunalom. — Dne 21. o. mj. započeo je u Rimu pred posebnim tribunalom proces protiv osmero komunista iz pokrajine Modene. Oni su optuženi, da su i po raspustu komunističke organizacije vodili tajnu organizaciju te, da su bunili radnike i seljake na protudržavni ustanak. Osudjeni su na zatvor od 3 do 10 godina.

Novi francuski poslanik u Rimu. — Francuska je odlučila da smjeni svoga dosadanjega poslanika u Rimu. Dosada je to mjesto zauzimao senator Besnard. Na njegovo mjesto doći će po svoj prilici. De Bedmarchais, ravnatelj za politička i trgovačka pitanja na ministarstvu vanjskih poslova.

Madžarsko odlikovanje Arnalda Mussolinija. — Dne 20. o. mj. podijelio je madžarski konzul u Milanu gr. uff. Arnaldu Mussoliniju, bratu predsjednika vlade, u ime madžarske vlade, križ II. reda, sa zvijezdom za zasluge. To je najveće odlikovanje, koje Madžarska daje strancima.

On. Bottai u Madridu. — Dne 20. o. mj. stigao je u Madrid, glavni grad Španjolske, on. Bottai, podsekretar u ministarstvu korporacija. Bio je svečano primljen. U ministarstvu vanjskih poslova priredjena mu je bila večera, kojoj su prisustvovali svi ministri i predsjednik vlade De Rivera.

Nov tip podmornice i aeroplana. — Novine javljaju, da je inžinjer Hugo Antoni iz Pise izradio nacrt za novi tip podmornice, koja sasma lako tone pod vodu, te se zaustavlja po volji u bilo kojem položaju, a može se okretati na mjestu oko svoje osi. Isto tako izumio je inž. Antoni i novi tip aeroplana, koji se može spustiti bilo gdje i na najužem prostoru.

Parlamenat. — Dogovorno s on. Mussolinijem zaključeno je, da će novo zasjedanje parlamenta uslijediti 1. decembra. Trajati će do 17. decembra. Imati će 12 sjednica.

Madžarski vojni ataše u Rimu. — Nad Madžarskom je ukinut vojni nadzor, pak sada ona uspostavlja po svim prestolnicama velikih vlasti svoja vojna poslanstva. Rim i London već su pristali, da im Madžarska pošalje svog vojnog atašea. U Rim će u tom svojstvu doći madžarski pukovnik Schnidler. Talijanskim vojnim atašeom u Budimpešti biti će imenovan pukovnik Oxidio.

Javni zborovi sindakalnih organizacija — zabranjeni. — Ministarstvo korporacija rasposlalo je svim sindakalnim organizacijama u državi odredbu on. Mussolinija, kojom se od 7. o. mj. dalje zabranjuje svako javno zborovanje i kongresi sindakalnih organizacija. U odredbi se kaže, da to nije odredjeno zato, da se spriječava djelovanje i razvitak sindakalnih organizacija, nego jedino zato, da se ukinu vanjske nepotrebne manifestacije, koje prouzrokuju samo gubitak vremena, energije i novaca. Sastanci, koji su neobhodno potrebni smjeti će se obdržavati, ali ne javno, a niti će novine o njima smjeti pisati.

Pred posebnim tribunalom. — Dne 18. o. mj. osudio je posebni tribunal u Rimu na zatvor od 4 godina i 3 mjeseca, te na globu od 6000 lira, Baštijana Habichena iz Poadižja. Optuženi je Nijemac. On je optužen, da je u svom kraju širio brošure, koje su pisane u protudržavnom duhu, te da je bunio pučanstvo na ustanak protiv državnih oblasti i da je vrijedjao on. Mussolinija. — Osim njega osudjeni su istoga dana: na 5 godina zatvora F. Rabotti i A. Altalini, a na 3 godine J. Fantini, iz Reggio Emilie, jer su spremali bunu protiv državne oblasti, šireći protufašističku propagandu brošurama i govorom.

Padanje cijena. — Centralni statistički ured u Rimu objavljuje podatke, po kojima vidimo, da su u zadnje dane cijene robi na veliko u Italiji znatno pale, i to sa točke 485.5 na točku 484.8. Cijene zlatu su pale od 137.4 na 136.8, dok su u isto vrijeme u Americi na točki 145.7, u Njemačkoj na 140, u Engleskoj na 135.9.

Financijalno stanje u državi. — Dne 15. o. mj. razgovarao je on. Mussolini s on. Volpijem, ministrom financija. Taj je razgovor bio malo odulji. On. Volpi referirao je on. Mussoliniju o financijalnom stanju u državi, koje je sada prilično dobro.

Pokrajinska gospodarska vijeća. — Uspostavljanje pokrajinskih vijeća, o kojima smo već više puta pisale stvarno se provadja. Ta će vijeća početi djelovati 1. januara 1928. Vlada je pred nekoliko dana imenovala podpresjednike tim vijećima i to samo za prvih 11 pokrajina. Za istarsku pokrajinu imenovan je podpresjednikom Domenico Secondo Benussi, za zadarsku cav. Marco Perlini, za riječku odvjetnik Bachich.

Odlikovanje albanskih prijatelja fašizma. — «Giornale d'Italia» javlja, da je generalno tajništvo fašističke organizacije u inozemstvu odlikovalo 5 albanskih političara s «izkaznicom prijatelja fašizma», jer su dokazali svoju, veliku simpatiju do fašizma i on. Mussolinija. Izkaznice će im biti svečano izručene 28. novembra, na dan narodnog albanskog praznika. Medju odlikovanima spominje se i albanski ministar za vanjske poslove Ilijas beg Vrioni, te albanski poslanik u Rimu Gemil Dino.

Rimski pozdrav u aeronautici. — Službeni list kr. aeronautike od 15. o. mj. donaša naredbu prema kojoj moraju od sada unapred vojnici avijatičari, kada su u uniformi, a bez kape, pozdravljati rimski ili fašistički.

Pokušaj samoubojstva bivšeg velikog meštra framasonske lože. — Dne 15. o. mj. pokušao je u Palermu samoubojstvo comm. Vittorio Raul Palermi, bivši veliki meštar rimske framosonske lože. Prerezao si je žile na vratu i na rukama.

Isključenje iz fašističke stranke. — Tiskovni ured fašističke stranke javlja, da je generalni tajnik on. Turati isključio iz fašističke stranke političnoga tajnika pokrajinskog fašističkog saveza u pokrajini Lecce comm. Josipa Leopizzija s motivacijom, da je izdavao strankine tajne, te je time dokazao, da nema fašističkoga duha.

Trocki i Zinovjev. — Ova dva ruska velika političara došla su u zadnje vrijeme u sukob s glavnim odborom komunističke stranke. Počeše naime voditi jednu posebnu svoju politiku opozicije. Protiv stranke i vlade Trocki i Zinovjev našli su u radničkim slojevima mnogo pristaša, učinili su po Rusiji mnoga propagandna putovanja, širili su štampom i govorom optužbe na sadanje vodit elje Rusije, Stalina i njegove drugove, koji da vode Rusiju u propast i koji su krivi za sve neuspjehe ruske unutarnje i vanjske politike. Pa i sada prigodom proslave desetgodišnjice ruske revolucije došlo je do nereda, koje su izazvali Trocki i Zinovjev. Oni su tom prigodom održali nekoje govore, u kojima je izneseno, da je Stalinova vlada kriva za: neuspjeh kineske revolucije, bankrot politike bloka radi izdajica u generalnom vijeću, prekid odnošaja sa Engleskom, napete odnošaje sa Francuskom i opoziv Rakovskog. itd. Opozicija je postala jaka u stranci i njezinoj kritici daju pravo radne mase.

Da se daljnje djelovanje opozicije spriječi stranka je odlučila maknuti Trockoga i Zinovjeva. Dne 16. o. mj. objavljen je komunikej kontrolne komisije centralnog odbora komunističke stranke, kojim se Trocki i Zinovjev kao glavni vodje opozicije isključuju iz stranke, jer da njihova djelatnost ide za uništenjem diktature proletarijata. Ujedno su još neki članovi isključeni iz centralnog odbora, a medju njima i Rakovski i Smirnov. Ovo je isključenje proizvelo veliko uznemirenje u Moskvi. Iz Rusije stižu najrazličitije često protusloven vijesti o položaju. Svakako stoji da je borba s opozicijom odlučna. Radničke mase priklanjaju se prema nekim vijestima sve više opoziciji. Policija provodi velika hapšenja Trockijevih pristalica. Dolaze vijesti o hapšenju i čak ubistvu Trockoga. No sve te vijesti nijesu dosad provjerene.

Manoilescu riješen. — Kako je poznato, ovih dana bio je proveden proces protiv uhapšenog rumunjskog drž. tajnika Manoilescua, koji je bio optužen radi veleizdaje, jer je podržavao veze izmedju princa Carola i njegovih pristaša u domovini. — Ovaj proces svršio je sa senzacionalnim rezultatom, jer je sud nakon dugog vijećanja u 2 sata u noći dne 15. o. mj. donio odrješujuću osudu sa 3 protiv 2 glasa. Ovakov završetak parnice pozdravile su mase sa velikim ovacijama. Manoilescu proglašen je slobodnim. —

Položaj u Rumunjskoj postao je time još zamršeniji, jer je Bratianuova vlada došla u neugodnu situaciju. Najnovije vijesti javljaju, da se Bratianu kani nagoditi s princem Karolom i dopustiti mu eventualno i povratak u domovinu. — Manoilescu nalazi se prema vijestima rimskih listova već u Rimu.

Njemačka i Austrija. — Dne 14. o. mj. došli su u Beč ministar predsjednik njemačke vlade dr. Marx, te njemački ministar vanjskih poslova dr. Streseman. Oni su u Beču bili od austrijske vlade vrlo svečano primljeni. Novine naglašavaju, da je taj njihov dolazak u Beč velikog političkog značenja. Marx i Streseman raspravljali su sa državnicima Austrije o njemačko-austrijskom kulturnom i pravosudnom zbliženju. — Sprema se po malo ujedinjenje ovih dviju država.

Trgovačka pogadjanja izmedju Jugoslavije i Turske. — Doskora će započeti pogadjanja za sklapanje trgovačkog ugovora izmedju Jugoslavije i Turske.

Ciljevi nove američke politike. — Pred nekoliko dana održao je predsjednik američke unije Colidge u Filadelfiji jedan govor u kojemu je naglasio, da Amerika nastoji iz svih sila upotpuniti svoju ratnu mornaricu, da će se u tu svrhu graditi novi ratni brodovi, a trgovačkim pomorskim društvima davati će se zajmovi za izgradnju brzih tovarnih brodova, koji se mogu upotrebiti i kao pomoćni ratni brodovi. Osim toga graditi će se mnogi novi aeroplani.

U Poljskoj je otkrita urota protiv Pilsudskoga. — U Poljskoj je policija ušla u trag uroti protiv sadanjeg predsjednika republike, maršala Pilsudskoga. Ubapšen je vodja jedne tajne organizacije, Eustahijević. Ta je organizacija namjeravala maknuti Pilsudskoga.

Jugoslavija i Njemačka. — Sve novine svijeta u zadnje vrijeme opširno raspravljaju o ugovoru izmedju Jugoslavije i Francuske. Taj se ugovor tumači na razne načine. Francuska je štampa oduševljena ugovorom. Protivni su ugovoru samo francuski komunisti, koji vide u ugovoru neko spremanje rata. Engleska je štampa u pogledu ugovora podvojena, no u glavnom se opaža, da se Engleska ne izjavljuje izričito ni za ni protiv ugovora. Njemačka je štampa prilično dobro popratila francusko-jugoslavenski ugovor. Tako piše jedan uvaženi berlinski list: — «Savršeno je pogrešno, da se danas Maloj Antanti daje neka antinjemačka uloga. Današnja njemačka politika ima za cilj, da dodje, do što realnijeg zbliženja sa svima državama Male Antante, pa se može reći, da joj je ta politika do sada sjajno uspjela. Naročito sa Jugoslavijom, Njemačka je uspostavila u posljednje vrijeme dobre odnose, koji obećavaju održanje najprijateljskih veza i u budućnosti. Ovo se može osjetiti kako na njemačkoj tako i na jugoslovenskoj strani. Prema tome, Njemačka u današnjem francusko-jugoslovenskom ugovoru ne vidi ništa što bi bilo upereno protiv nje.»

DOPISI

IZ RIJEKE.

«La giovine Fiume». - Neke uspomene iz predratnih vremena. - Mjesto cvijeća — cigarete. - Zima. - Rana ljubav i ukradeni prsten. - One tri.

Godine 1905. — dakle ravno prije dvadeset i dvije godine — skupilo se na Rijeci nekoliko mladih ljudi u društvo «La giovine Fiume» kao protest protiv ondašnjih autonomaša i magjarona. To je društvo madžarska vlada kasnije raspustila. Povod je bio ovaj: Članovi spomenutoga društva priredili su 11. septembra 1911. izlet u Ravenu, gdje se — kako je poznato — nalazi grob najvećega talijanskoga pjesnika, Dantea. U tu svrhu najmili su jedan talijanski parobrod, da mogu i na putu biti što slobodniji. U Raveni dočekalo ih mnogo svijeta. Tom zgodom priredjene su bučne demonstracije protiv Madžarske i protiv cara Franca Jožefa i Franca Ferdinanda. Pjevale su se protuaustrijske pjesme, klicalo se Italiji a protiv Austrije. Cijeli je taj izlet društva «Giovine Fiume» bio sušta protuaustrijska i protumadžarska demonstracija.

Razumije se, da su u Raveni imali i Madžari svoje špijune, koji su pobilježili imena istaknutijih demonstranata i prijavili ih riječkim, madžarskim oblastima. Demonstranti su predvedeni pred sud, a društvo je već početkom god. 1912. raspušteno jednim dekretom madžarskog guvernera Wichenburga.

O svim tim stvarima donijela je ovih dana «Vedetta» nekoliko opširnih prikaza. A iznijela je i neke druge zgode, koje su u vezi s društvom «Giovine Fiume». U ono vrijemo imali su doseljeni talijanski državljani na Rijeci društvo pod imenom: «Beneficenza Italiana» (Dobrotvorno društvo). Svake godine članovi su tog Udruženja priredjivali u kazalištu po jedan sjajan ples. Jedne godine neki su se riječki mladići odjenuli kao bersaljeri i uputili se prema kazalištu. Putem su sreli neke časnike Nijemce, koji se, kako «Vedetta» priča, uvelike začudiše ugledavši najednom one bersaljere. Ali ovi se ne zbuniše ni najmanje, već pozdraviše na vojnički austrijske oficire, (dakako za šalu) krenuše svojim putem naprijed. Slika tih negdašnjih bersaljera bila je ovih dana izložena na Rijeci.

Članovi «Giovine Fiume» ... god. 1908. jedan izlet u Raven... brodom ugarsko-hrvatskog ... niel Erno». S njima je bio i ... Bačić, koji da je u neke ... austrijsku, a izvjesio talijans... Medjutim taj je dogadjaj pr... žen, tako da se zbog toga nije ... šta desilo.

Izlazile su u to doba na R... madžarske novine, nekakav ... Urednik mu je bio neki antipat... hati Madžar, Muray. Užasno je ... lijane. Zaslijepljen tom mržnjo... je dana grubo uvrijedio riječke ... što ga članovi «Giovine Fiume» ... ne sjećam se više gdje, i isprebija... mrtvo ime.

I Susmel se javio. U «Vedet... kako je ono bilo s bombami. Po... me «Giovine Fiume» bila ... ge nje njezini članovi za... «Ederu», novo sportsko društvo, ... 1913. dodjoše neki izmedju njih na ... da treba baciti u zrak palaču madžar... guvernera. Član društva, Gerngro... je da namjesti bombu. I zaista on je ... učinio jedne tamne noći. Bomba je ... nula, ali veće štete nije napravil... žarima je to bilo dodijalo, pa su po... članove bivše «Giovine Fiume». Pa ... učinili? Njihova policija namješti... drugu jednu bombu, koja takodjer ... nanijela štete, ali to je svejedno ima... bude povodom, da se mladi iredent... progone.

Sve su se ove zgode spominjale ... dana prigodom otkrića spomen-ploče ... kući, u kojoj su se prije 20 godina ... zile prostorije društva «Giovine Fiume». U tu svrhu priredjena je i obilata ... u hotelu «Italia».

Juče sam vidio, kako je neki mlad... spodin ponudio Ninetti cigaretu. Ona ... on zapalil, i onda stanu da razgova... Kad je Ninetta malo zatim k meni do... ja ću joj:

— Ninetta, svijet se okrenuo. Kad s... ja bio mlad, mi smo djevojkama dari... ružice i garafuliči, a vas danas nu... španjoletima i cigarama.

— Neka! Senjal, da ih imaju! A ... čikajte!

— Ni čikat ni slabo, samo ako je ... govorili su naši stari.

— Ako je, ale ni — to nisu va... Ni vam, kad ste bili mladi, nisu ... padali ni trabuki ni virjinije.

— Bili smo ozbiljniji...

— Mô ste!... Ca ste pozabili, kako vam ono jedanput kantale divojki:

Frajari po noće pipu ne fumaju.
Leh bukun cigara, pak mi s tem ...
Nimaju soldina, pak se večer fraju.
Nisu to frajari, leh su to sperlente,
Kada doma dodju, lačni su palente

— Ako vam ni dosta, recite, ću vam ... ku zastanjat.

Jednog jutra cijela je Rijeka zamiri... naftalinom. Kuda ste išli, kamo došli, ... da naftalina pa naftalina. Poslije se ... novilo, da je tome dala povoda zima. ... je nendano nastala, i učinila, da su ... ormara izvukle razne tople pelice i ka... nice. O tom vrlom neobičnom doga... napisao je i naš lokalni list jedan ... članak. A mi pjevajmo:

Naftalina skrsne van —
Do Božića mesec dan!

Novembar je već učinio jednu sv... Otvorio je «lebiću» sve svoje mješine i ... stio ga, da tulí jedan cijeli dan i noć. I ... lo je baš vraški. I štete je nanio. ... se je na priliku — gat kod tvornice ... peda, što ga je prije malo vremena ... vina porušila u duljini od sedamdeset ... tara, rasuo u moru za dajnjih tri... metara, pa ga se već malo vidi.

Pokrajinski konsorcij za gojenje per... osobito pilića, radi punom parom. ... je već do sada nekoliko priznanica, i ... strane nekih vidjenijih krugova i ... sti. Tako su taj konsorcij pozdravili i ... Emilio Polich, Filippi i Nino Host Ventu... koji je medju ostalim kazao: — «Ako ... istina, da je piletina luksus, to je ...

P O D L I S T A K

Ciganka

Pripoviejst iz istarskog života.

Napisao Ćić.

(Nastavak 7.)

I onda je došao sajam. I sve ono što se istoga dana dogodilo. Sve ono teško zlo.

Svanulo je jutro po sajmu. Mladići su se kupili po selu, da produže po običaju jučerašnju «slavu». Oči su gotovo svima bile udubljene, a lica blijeda i beskrvna. Vino, neprospana noć, pjevanje do iznemoglosti, to je eto ostavilo trag na njihovim licima.

Najmljeni svirači ostavili su selo, pa se je u ponedjeljak iza sajma mladež morala zadovoljiti domaćom glazbom, koja se je sastojala od jedne krleštave harmonike, koju ju neskladno natezao seoski «muzikaš» Krulac. Pleše se već za rana. Plesače ne smeta da je muzika slaba, njihove su uši već naučene na Krulčevu harmoniku, pa se takt ipak nekako nadje u svoj onoj mješavini glasova.

Vrtjelo se je živo «kod Mihe», a posljednje teško zaslužene lire, istresale su se iz žepova za vino. Pjevalo se je na promukla grla pjesme bez smisla. Od jutra do večeri.

Jadre i Jive bili su i danas vodje u buci i galami. Još se u njima nije stišao jučerašnji bijes protiv cigana. Dok su se drugi već pomalo smirili, zaboravili u vinu i plesu jučerašnju svadju i tučnjavu, oni se nisu smirili. I oni su iznova počeli, da u ostalim mladićima uspiruju zlu krv i da ih bune, ne bi li opet izazvali nemir.

I doista to im je uspjevalo. U plesu su opet počele padati prijetnje na Mirka i njegove prijatelje i na cigane. Naročito se je opažalo neraspoloženje prema Mirku. On je sinoć, dok su oni kasno svršavali «opasilo» pjevanjem po selu, prošao uz njih, a da ih nije ni pogledao. Nije se valjda «gospodin Mirko» udostojao s njima galamiti.... Tu je okolnost upotrebio Jive da uspiruje kod drugova mržnju na Mirka i Cigane.

I kad je već tako dobro na tučnjavu raspoložio svoju četu, čekao je Jive momenat, da stupi k svom crnom djelu...

Njegovo zlobno oko oštro je kružilo uokolo, ne bi li igdje opazilo kojeg ciganina. Njegovi su zubi crni od vina, škripali, a pesnica mu se je stiskala. Ali njih nije bilo. Nije bilo ni Mirka.

Pomalo se je nad seocem spustio mrak. Zvonar Bortulo je snažno potegnuo za konop zvona, a zatim se je s tornja razlijegnula «Zdrava Marija». Na selo je padala večer. Stariji su se kupili u kuće na večeru, no «kod Mihe» je još uvijek bilo bučno. Drugi dan je «opasila» svršavao je, a mladež je hjela da dostojno zalije svoga sveca vinom.

U drugoj seoskoj gostioni «kod Javinih» bilo je mirno. Bijaše to gostiona u kojoj nisu trpjeli plesa ni velikog pijančevanja. Tu su se sastajali većinom ozbiljni ljudi, koji su ispijali četvrt ili da karte igraju, kada se počivа u nedjelje popodne. Tako je i nas kod Javinih vladala tišina. Posli «Zdrave Marije» pogotovo svi su podizali i otišli kući.

K «Javinim» je običavao zalazi Marko sa svojim momcima, kada bi naradili kroz dan, na čašu vina.

Javini su već mislili, da ne će doć bilo je već iza «Zdrave Marije». Kad je ipak došao i sa njim Joško i Bože. Kad se je jučer dogodilo na sajmu. Iza onoga ... odlučio, da ne će izaći iz šatora, ... se mladež malo od vina smiri. Pa ... stari stric Markove žene, govorio ... Marku neka ne ide k Javinima, jer ... kod Mihe mladići pijani, pa bi mog... još se dignu na njih Cigane. No ... je uza sve to uputio k Javinima u ... stionu. Nije ipak slutio strašnog zla...

Mirno je sjeo za stol. S njime su bi... i njegovi momci Joško i Bože. Poče... su da po malo razgovaraju. I tako ... mirno sjedili. Naradili su se, pa im ... ugodno prijalo ono sjedenje i pijuck... nje. I Joško je već po malo počeo ... zaboravlja udarce, koji su jučer po ... mu pali.

(Nastavit će se)

... je dosta skupa. No kad bi dolazila na ... većoj količini, mogao bi svak lako ... kupi. Ja ne mogu, zaključuje gosp. ... Host Venturi, nego da obodrim ovu industriju i da joj zaželim potpuni razvitak.

Jedan četrnaestgodišnji dečko zaljubio se u jednu četrnaestgodišnju djevojčicu. Od ljubavi do zaruka — kratak je korak, a od zaruka do zaručnog prstena dugačak je put, osobito, kad vjerenik kao ovaj naš četrnaestgodišnji mladunac nema ni prebijene pare. Medjutim ljubav, naročito ovakva, četrnaestgodišnja, ne pozna zapreka. Štaviše, takova ljubav u nekim prilikama ne pozna ni razlike izmedju moga i tvoga... Pa se dogodilo, da je nekoga dne na nježnom prstiću četrnaestgodišnje vjerenice zaista osvanuo i zaručni prsten neke gospodje iz susjedstva. Kadli eno belaja! Izišla stvar na vidjelo, i mladi zaručnik pozvan na sud, da se opravda. I nesamo on, nego i mati vjereničina koja bi bila morala da razvidi, ispita istraži, otkud njezinoj kćeri onaj prsten.

Sud je medjutim uvažio dobu i nepametnog dječaka i riješio njega i njegovu buduću punicu.

One tri:

Danas mi je došla Ninetta pa će mi onako iz neba pa u rebra:

— Cujete, Rokac! Mi smo malo previse zajedno... Vi znate ca je svet...

— Znam. E pa ako mislite, bit će najbolje, da se malo rjedje sastajemo.

— Ne mislim to. Mi bimo mogli i drugareje zacepit svetu usta. Vi znate kako?

— Što? Da se oženimo?

— Tako nec! Najzada vi već niste mlad. Zena bi vam dobro stala.

— E pa oženimo se.

— Je, ma ja bim prej otela znat, ako ću, kada se oženim, imet dve device?

— Imat ćete ih i dvadeset, ali ne najedanput, nego samo jednu po jednu.

— Hote s vragu!

I o ženidbi nije više bilo govora.

Druga: Moderni «kurgasti». Došao u gostionu stranac, u haveloku s rukzakom, pojeo, platio pa će konobaru:

— Slušajte! Meni je malo prije ovdje ispala jedna desetica. Potražite je. Ako je nadjete, povratite mi je. Ako je ne nadjete, pridržite je: kuda sto, tud i to.

Ona posljednja:

Našli se zajedno: jedan debeli gospodin iz Banata i jedan mršavi primorac. Primorac je u ruci imao nekakav omot.

— Što vi to nosite ,— upita Banaćanin primorca.

— Malo kompirića, gospodine.

— Šta? Zar se vi hranite krumpirom? — u čudu će onaj Debeljko.

— Ajbog da ga je, gospodine! — kratko će naš primorac. Pa upita: A oni, gospodine, ča oni ne jidaju kompir?

— Pa jedem ga i ja, odgovori Debeljko, ali onako, kako da kažem, indirektno.

— A kako to indirektno, ako se sme znat, gospodine?

—Ja ga najprije bacim svinjama, da mi od njega naprave svinjetinu, pa ga onda tek jedem. **Rokac.**

IZ OPATIJE.

Dvije dobre odredbe.

Stigla je ovih dana vijest, da je Ministarstvo financija u Rimu oprostilo općini Volosko-Opatiji dug, što ga je spomenuta općina dugovala državi. Ta je odredba došla u dobar čas budući da se naša općina već više vremena nalazi u vrlo teškim financijalnim neprilikama, to više, što je i na nekim drugim stranama vezana vrlo teškim novčanim obvezama. Sad će joj i taj teret biti znatno olakšan.

Prošla je proljetna i ljetna sezona bila vrlo rgjava, a da o sadašnjoj zimskoj i ne govorimo. Od toga imaju najviše štete trgovci i svratištari. Medjutim je vlada i njima ušla u susret i to u toliko, da će takse, što bi ih morali da plate u decembru ove i u februaru buduće godine, moći da plate u aprilu 1928. Razumije se, da je time njima mnogo olakšano, samo što bi morali držati u pameti, da april nije daleko, pa bi uputno bilo, da počnu već sada štedjeti, da im ne dodje opet voda da grla.

IZ LASTOVA.

Nova cesta i čatrnja.

Prigodom obljetnice «Marcia su Roma» kod nas je bio inaugurisan već započeti novi put od mjesta prama Portolagu, (zvanom «Jezero») naravnom pristaništu i zakloništu ladja iz Jadrana po ružnom vremenu. — Inaugurisana je i nova čatrnja (bunar), upravo monumentalno djelo, a sagradjena je pored stare, koju je pokojna Austrija sagradila, nakon što se je naš zastupnik u bečkom parlamentu 20 godina s vladom natezao za tu gradnju. Sada je tek sa ovom novom čatrnjom upodpunjeno djelo stare krnje čatrnje, a što više nova upravo uređava mjesto. Gorespomenuti put, gradjen po najmodernijem sistemu, takodjer je djelo velike koristi, koje će oblakšati ovdješnji promet, koji je do sada bio vrlo spor.

Sve ovo što je današnja vlada dala Lastovu dokaz je dobre volje, a ne praznih obećavanja. Najviše je doprinio svemu tomu radišni i vrijedni načelnik gosp. Ramacini, pak mu želimo svako dobro e da bude i dalje radio na korist zapuštenog ovog otoka. — **Lastovljan.**

Franina i Jurina

Fr.: Već sam te nekoliko puti otel pitat Jurino: ča delevaš onako po večereh?

Jur.: Ča ćeš da delevam? Sedim pul ognja, pak gjedam, kako od ognja postaje pepel, ale pak poslušam, kako va dimnjake šumi.

Fr.: Ma nisi trebeda sam na ognjište.

Jur.: Kako ćeš da budem sam, kad nas je va kuće već nego vlasi na glave.

Fr.: Znam, da vas je vela kumpanija. A povedaš njim ča?

Jur.: Ako sam od volji, povedam, ako ne — poslušam ča drugi govore. Ako je i mlaji, pak ako pametno govori — ja ga rado čujem.

Fr.: Sinoć vas je bilo više. Čul sam, da j' bil i sused Krušvić. I da j' bilo dosta veselo. I bukaleta da je hodila od jedne ruki do druge.

Jur.: To je, da se stara navada ne potare.

Fr.: A ti da si celo vreme povedal od neke zvezdi, ka da će drugo leto našoj zemlje storit nekakav «prezentir!» To da je neki pianet Uran.

Jur.: Ja — pak ča?

Fr.: A niš. — Ja sam samo mislel, da ćeš morda i mane ča povedet od te zvezdi. Čujem, da nam ona ne navešćuje niš dobrega. Ča govoriš ti?

Jur.: Pitaj stroligi, ča oni govore, a ne ja.

Fr.: No pak ča govore stroligi?

Jur.: Neki ovo, neki ono. Govore, da će ona zvezda bit kriva, da će se leta 1928. svet smutit.

Fr.: Kamo više nego je smućen?

Jur.: I da bi drugo leto moglo i do teplega prit.

Fr.: A ča pak ti govoriš? Ima pak ta zvezda tolike moći?

Jur.: Ja ju nisam pital. Ja znam samo toliko, da čovek ima jednu slobodnu volju, i da mu je tu slobodnu volju dal Bog, i ni jedna zvezda. I ako on ča namisli učinit, na volju mu je, će l' storit, ne će l' storit. Sve je njegovo delo.

Fr.: A vojska? Čigovo je delo?

Jur.: Čovekovo. Da je prej trinajst let nemški cesar rekal: ne ću vojske — ne bi je bilo — pak da bi se bile sve zvezdi na svem širokem nebe na glavu postavile i rekle: mi ćemo vojsku. — Ne bi je bilo! Va teh stvareh je čovek jači od sveh sunac i sveh meseci nebeskeh.

Fr.: Ja — ma svi ne misle tako, kako ti. Je bil pul tebe on čovek z onem tićom?

Jur.: Ča on ki ljudem srećicu kaže? Ne prihajaju k mane onakovi ljudi.

Fr.: Ča mi to govoriš? Ma on je moral k tebe prit.

Jur.: A zač? Kako? Ča?

Fr.: Ja sam ga semo poslal. Ma viš malo! Sada kako ću ja — — —

Jur.: Ča te je to najedanput naskočilo? Ča se peniš?

Fr.: Moram... Pusti, da ti povedem! Pride ti, dakle, on čovek z onem tićom k mane va kuću, pozdravi — i toliko je govoril, dokle me ni najzada oblajhal, da će mi srećicu povedet, i to na jedan način posemsega ekstra.

Jur.: Da j' prišal k mane, bim ja bil njemu dal jedan takov ekstra, da bi se ga dugo spamećeval.

Fr.: Čekaj! Najprej je pital, da mu dam jedne moje brageši. Ja sam se malo začudil, ma sam svejedno rekal Mare, neka mu ih gre zet. I Mare je jedvalje šla va kamaru i prnesla je ne komać speglane benevreki. On ih zame v ruki, i počel ih je mežljit. I sve ih mežlji i mežlji i mežlji, pak ih stavi na jedno uho, pak na drugo; kako telefon, i sve kako da neč posluša i posluša — — a sada čuj, ča mi je rekal:

Jur.: A ča ćeš da ti drugo reče, nego kakovu nemotariju!

Fr.: Strpi se, pak ćeš videt, da ni bila nemotarija. Dakle, on ti mi počne govorit: — Čovek, ki nosi ove brageši, jak je kako gora, zdrav kako dren, šegav kako vrag.

Jur.: Ja — ma to nisi ti.

Fr.: Čekaj! I još je rekal: Čovek, ki nosi ove brageši, videl je puno sveta, ale mu se to i vidi na svakem korake, na svakoj besede; on ni sJamo junačina od oka, nego i mudračina, kakovega ni ni blizu ni dugo.

Jur.: Ma to nisi ti, Franino? To nisu tvoje kreposti.

Fr.: Znam, da nisu, ma ni one benevreki nisu bile moje.

Jur.: Nego čigove?

Fr.: Tvoje. Se spamećuješ, kada sam ono neki dan k vam prišal vas mokar kako hobotnica, tako da sam se moral pul vas promenit od tal do vrha. I tako se j' dogodilo, da je Mare onemu stroligu namesto moje benevreki dala one tvoje, i sada vidiš, kako je sve lepo ugonil. I ja nisam znal, ča ću, nego sam ga lepo k tebe poslal z onemi tvojemi bragešami, neka i pred tobum poveda ono čudo. I kako vidim, tu ni bilo ni njega ni benevrek; zel je vrag i njega i njih.

Jur.: Lepu žurnadu si mi spravil. Brižne moje benevreki!

Fr.: Ama ča ćeš no! I najpametneji čovek more kadagod pogrešit. Ma — svejedno, mane ne more z glavi, kako je ona hudoba sve ono onako lepo ugonil!

Jur.: A mane pak ne gre va glavu, kako moreš ti bit tako trubast i verovat va takove bedaste štroligarije.

PISMO IZ ZAGREBA.

Nedjelja 20. XI. 1927.

Zagreb se dnevno diže. - Promet sa autobusima. - Slavenska zajednica i poljsko veče. - Talijanski književnik Fausto M. Martini u Zagrebu. - Radnička predstava u Tuškancu. - Malo politike...

Tko nije iza prevrata bio u ovom «bijelom Zagrebu», taj ga gotovo ne bi ni prepoznao koliko se je promjenio. Nevjerojatno je kako se u kratko vrijeme veoma razvio. Na perifiji u svim smjerovima podiglo se na stotine i stotine kuća, a i u samoj nutarnjosti grada upravo nemilosrdno se ruši po koju malenu i neuglednu kuću, da se je onda nadomjesti sa krasnom i velikom palačom. I tako ide redom iz mjeseca u mjesec iz godine u godinu. Činjenica je, da se grad sada toliko rasprostranio i raširio, da se osjećala potreba uspostaviti brže prometne veze izmedju periferije i grada samoga. Tako se, po uzoru drugih evropskih gradova, uvelo promet po ulicama sa autotaksima, te Zagreb i time dobiva izgled velegrada. Iako on to još zapravo nije, ali ima sve preduslove da to postane, a dosadašnji njegov nagli i krasni procvat daje nam zato najbolje jamstvo.

Ovdješnja «Zajednica Slavenskih Društava» o kojoj je prigodice «Istarska Riječ» već pisala, priredila je uoči poljskog narodnog blagdana u našem kazalištu «poljsko veče», koje je u svakom pogledu dobro uspjelo. Kraj informativnog predavanja poljskog konzula g. Grabinskog i dr. Andrića (o Slovackome), te raznih glazbenih tačaka i scena iz «Kordjane», poteklo je to večer vrlo ugodno i sa pozitivnim rezultatima. Publika je sa ove priredbe otišla i zabavljena i informirana, pa ima spomenuta zajednica na tome veliku zaslugu.

Kad smo već kod kazališta onda nam je iz tog života zabilježiti i ovaj važni dogodjaj. Sinoć se u našem velikom narodnom kazalištu dao u svijetu već dosta poznati komad «Cvijet pred očima», što ga je napisao uvaženi talijanski književnik Fausto M. Martini, koji je sam lično prisustvovao ovoj izvedbi. Ovdješnji talijanski generalni konzul g. U. Rochira priredio je njemu u čast u hotelu Esplanade naročito primanje, na kom je bio konzularni kor te predstavnici umjetničkih i književničkih krugova. Gospodin Martini je izrazio, da je Zagreb učinio na njega najbolji utisak, a isto tako za kazališnu našu umjetnost izrekao je dragocjeno priznanje. Sam komad, u originalu pod imenom «Il fiore sotto gli occhi» doživio je velike uspjehe u Italiji, Švicarskoj, Francuskoj i Americi. Martini je predstavnik t. zv. «teatra poezije» u kojem prevladava lirizam. Sva njegova lica izišla su iz kontrasta svakodanjeg života i neodoljive potrebe za sanjama, za neovisnim unutrašnjim proživljavanjem.

Ostanimo i dalje u hramu umjetnosti «Thaliji». U malom tuškanačkom kazalištu davala se 12. ov. mj. prva radnička predstava. Ideja tih predstava nije samo dobra i korisna nego je ona i potrebna. I to mislim radi toga, što je sveta dužnost intelektualaca da onima, koji teškim načinom zaslužuju koru hljeba i koji u tvornici, pri stroju ili u radionici po čitave dane obitavaju, moraju dati zgode za umjetnički, duhovni užitak. S ove eto strane to je imperativna nužda i to u interesu radnika samih i opće društvenih i socijalnih interesa. Spominjem, da se taj dan davao poznati slovenski komad «Hlapec Jernej i njegovo pravo» od velikog socijalnog slovenskog pisca Cankara. Zahvalna radnička publika primila je ovaj komad sa naročitim oduševljenjem i odobravanjem. Poželjno bi bilo, da se periodično i što češće davaju ovakove predstave.

Vi već znate, da ja o politici ne govorim rado, ali eto čovjeka upravo vuku za jezik, da koju i o tome kaže. Eto vam već poznati savez Radić-Pribićević, koji se mora pozdraviti kao zreo korak napred u našem političkom životu uopće, a «prečanskom» napose. Inače radi se punom parom oko izradbe državnog proračuna, koji ovih dana dolazi pred Narodnu skupštinu. Vlada veli da je budžet stvaran, savršen i dobar, a opozicija veli, da je nerealan i u deficitu. Kome ćeš vjerovati, kad je poznato, da svatko ko govori ima pravo. Pa djavo bi ga znao... **md.**

IZ ŠTINJANA.

Vatra. - Bunar. - Vrijeme. - Za borbu protiv malarije.

Kod nas je običaj, da se u svakoj nesreći zvoni crkvenim zvonovima. Tako su i u nedjelju dne 13. o. mj. već u šest sati u jutro zvona očajno zvala u pomoć. Dogodila se je nesreća. U staji Ive Grgurinića pojavila se je vatra. Narod se je na glas zvonova odmah sakupio da gasi i da svlada vatru, no ono što jedanput vatra «zaliže», vrlo se teško gasi, a naročito je taj posao težak u našim selima, gdje nema nikakvih vatrogasnih sprava. Uza sve to uspjelo je obraniti barem susjedne kuće, koje su bile u velikoj opasnosti, da ih vatra ne zahvati. Inače je staja uništena. Životinje, koje su u njoj bile spašene su. Vatra je naime zahvatila najprije gornji sprat, gdje je seno naglo planulo, tako da nije bilo moguće gasiti. — Kako je došlo do požara još se ne zna. Šteta je za siromaha kakav je naš Grgurinić i prevelika. No, na sreću bila je staja osigurana. Na mjestu staje sada su crni zidovi, pepeo i opaljene grede.... To je djelo vatre.

Što će biti sa našim bunarom još ne znamo. A tako bismo rado znati. Već su dva mjeseca prošla što je sisaljka (pumpa) pokvarena. No još se ne popravlja, a mi stojimo bez vode. Moramo piti kojekakvu vodu, iz starog zapuštenog bunara, ili kako koji može.

Do pred par dana vladalo je kod nas pravo proljeće: pašnjaci i livade bile su zelene, a sunce je toplilo, da je bila divota. Samo nas je suho žuto lišće, što je padalo sa stabala podsjećalo, da smo u jeseni. No, sada se je vrijeme naglo promjenilo. Iz proljeća prešli smo naglo u zimu.

Kako je vlada odlučila posušiti močvarna malarična tla, tako je i kod nas na Runcima močvarno tlo lijepo uredjeno. Počišćeni su naime stari, zatrpani nepotrebni i iskopani novi jarci za odvadjanje suvišne vode, a zatrpane su bare i lokvice. Samo korito za napajanje blaga ostalo je kako je i prije bilo. Sada je u njemu vode, no ljeti će opet biti suho. **Štinjanac.**

IZ LUPOGLAVE.

Život. - Rad. - Vjenčanje.

Doba je, da Vam se i mi iz Lupoglave već jedanput javimo. Šta ćete — imamo posla preko glave, pa nam dani brzo prolaze, i zato vam nismo dugo već pisali. Upotrebili smo povoljno vrijeme pa smo posijali pšenicu. Nadamo se, da će nam ove godine bolje uroditi nego prošle. Nikada nam ljetina nije bila ovako loša kao ova prošla. Bojali smo se ozbiljno zime, glad nam se je prikazivala u strašnoj svojoj slici. No hvala Bogu sada imamo i mi ovdje nešto zarade: popravlja se cesta Buzet-Vranja, pa ćemo tamo zaslužiti koju liru za palentu. To je dobro došlo nama siromašnim seljacima. Inače bi bilo joj i pomagaj. — Kod nas je lijepo vrijeme dugo trajalo, no najedamput je stisla prava zima, a sada već nekoliko dana pada neprestana kiša.

Dne 20. o. mj. imali smo ovdje jedan pir. G. Angelo Barićević vjenčao se je s gospodjicom Marijom Demark. Tom smo se prilikom sjetili naše drage novine «Istarske Riječi», pa joj šaljemo u Fond svotu od L 36.90. Darovaše: po 5 L: Angel Barićević i supruga, Benjamin Dujanić, Josip Sandalj; po 2 L: Ivan Barićević kovač, Blaž Demark, Polojac Jovakin; po 1 L: Anica Ribarić, Demark Marija od Ivana, Kancijanić Franica, Anica Ribarić Banjuh, Anton Ribarić Juretov, Barićević Ivan mladji, Franica Barićević Ivan Demark Brtić, Nona Prčinova, Dujanić Jovakin; po 50 cent.: Vinko Barićević, Ribarić Marija, Jure Ribarić, Marija Ribarić Romanova, Marija Ribarić Prčin, Brnardo Prčin, Pepica Barićević. Da bi bilo sretno, M. Turković, Marica Prčinova, i Mikolavčić Dušan; Milica Kovačeva 40 cent.

Bog dao našem mladom paru mnogo sreće u životu. Neka bi se u svakom pogledu ugledali u svoje starije, koji služe na čast svom selu, i neka bi i svoju buduću djecu odgojili u duhu svojih otaca, u kreposti poštenja i radinosti. Neka mladice budu dostojne staroga hrasta.

IZ PRODOLA.

Vrijeme. — Polje. — Moderne djevojke.

Evo i nas prodolskih mladića, da vam se malo javimo. Najprije vas gospodine uredniče lijepo pozdravljamo, želeći Vama i našoj dragoj novini mnogo sreće. — Kod nas je sve po staru. Radimo i mučimo se i po malo živimo. Po siromašku. Do sada smo imali vrlo lijepo vrijeme, pa smo mogli u redu obraditi naša polja, posijali smo

našu slatku pšenicu, pa se nadamo, da će nam zemlja ove godine biti bolja nego lani. Bilo ih i od računa. Mi se oko nje trudimo, pa da nam barem uzvraća kako treba, da možemo reći: e, nismo se za niš trudili!

Nego, da vam se na nešto potužimo. Mi nismo zadovoljni s našim prodoljanskim modernim djevojkama. A bogme imamo za to i pravo. Počele su visoko dizat nos. Moderno se nose i moderno se ponašaju. Mi smo si natukli žuljeve od rada, ali nisu one. Mi nosimo razderane siromaške postole i odijela, ali ne one. Mi smo još uvijek Prodoljani, ali se one drže, kao da bi bile «vile Ingležice», kako ih je neko krstio. O, ne samo jedan nego četiri poreza «od čelibi» ćemo plaćati radje nego li takve djevojke ženiti. Neka to uzmu na znanje, pa neka se vrate Gospodinu Bogu svomu, kako se ono moli, jer ako se ne vrate bit će samo njima zlo. — Nisu doduše sve Prodoljanke takve, imamo i dobrih, marljivih, skromnih i štedljivih, ali te su rijetke. Rijetke su, ali ih svako pozna. Svi ih štuju i vole. Dok za «Ingležicama» svi prstom kažu smijući se. **Mladi seljaci.**

IZ LANIŠĆA.

Dobavili smo novog bika. — Vrijeme.

U zadnje se je vrijeme kod nas osjećalo pomanjkanje jednog dobrog bika. Mi, koji smo imali krave za rasplod morali smo daleko da idemo tražiti bika. To je bilo skopčano s troškovima i gubitkom vremena. No, sada se je i tome predusrelo. Naš seljanin Anton Grbac nabavio je jednog bika i to dobre švicarske mliječne pasmine, pa ga najmljuje uz vrlo umjerene cijene svima kojima treba. Ko ima da vodi kravu pod bika, neka se obrati na Antona Grbca Marčelju u Lanišću, kućni broj 64.

Inače je kod nas sve po starom običaju. Jedino je vrijeme u zadnje dane naglo prešlo u zimsko. Do pred mjesec dana imali smo proljeće može se reći. Onda su počele nagle kiše i vjetrovi: zima. **Gospodar.**

IZ ALTURE.

Vrijeme. - Kriza drvarstva i novo poljodjelstvo. - Tečaj ručnog rada.

Po lijepim toplim jesenskim danima došla je napokon i kiša. Počela je pomalo, pa sve jače i jače, tako da je već dobro namočila. Bila nam je već prepotrebna, osobito za posijanu pšenicu, koja je zbog suše dosta pretrpjela. Sada ćemo moći nastaviti i sijanjem ječma i zobi, te kopanjem jaraka za nove vinograde.

Alturci su se od vajkada ponajviše bavili sječenjem šume te prodavanjem gorivog drva u gradu Puli. Ali se poslije rata prilike promjeniše. Pula ne konsumira toliko, a i šume su se znatno prorijedile, pa tako od toga male koristi. To je uzrok, da su se Alturci dali na obradjivanje zemlje, za koju su dosada malo marili, pa su u tom pogledu dosta napredovali. Nastalo je kod nas nekakvo natjecanje, komu će više pšenice da urodi. Mnogi su se dali na krčenje šume, samo, da više zemlje dobiju, a nekoji napredniji su ove godine posijali pšenicu sa strojem. Samo tako napred. Jedino tim putem će se gospodarsko stanje našeg seljaka moći poboljšati te ne će trebati seliti u Ameriku.

Prošli mjesec došla je k nama učiteljica ručnog rada gospodjica Erminija Murvar, da drži tečaj. Tečaj, koji je trajao mjesec dana polazilo je 12 naših djevojaka. Ovih su dana svršile sa dobrim uspjehom. Mnogo su lijepog i korisnog naučile, što će im u životu mnogo koristiti. Najljepše se zahvaljujemo gospodjici Murvar, koja se mnogo trudila, da u tako kratko vreme naše djevojke, što bolje nauči. — **Alturac.**

Domaće novosti

Banknote.

Dne 31. decembra 1927. gube svoju vrijednost sve banknote od 25 lira, koje je izdala Banca d'Italia, Banca di Napoli ili Banco di Sicilia, i koje su već od nekog vremena povučene iz prometa. Upozoravamo zato naše čitatelje, koji imaju spomenutih banknota, da ih na kojoj državnoj blagajni promjene, jer je krajnje vrijeme.

Dne 31. decembra 1927. prestati će kolati državne banknote od deset i pet lira. Te će banknote na državnim blagajnama vrijediti do 31. junija 1928.

Dne 31. decembra 1927. izgubiti će svoju vrijednost banknote od 1000, 500, 100 i 50 lira, koje su izdane od Banco di Napoli ili Banco di Sicilia, i koje su izašle iz prometa 30. junija 1927. Do 31. decembra primaju ih još svi novčani zavodi. Trgovci i privatnici nisu ih dužni primati ni sada.

Novi doktor.

Dne 13. o. mj. promoviran je na padovanskoj univerzi na čast doktora prava g. Pero Kirac, nećak velečasnog Don Luke Kirca iz Medulina.

Dr. Pero Kirac naš je za sada najmladji doktor. Istom mu je 25. godina. Po svršenoj gimnaziji odslužio je vojsku, a zatim je u same 3 godine ozbiljnog študija, (baš istarski!) postigao doktorat i to s vrlo dobrim uspjehom. Može u tom pogledu mnogima da služi za uzor. Našem mladom doktoru i dobrom prijatelju želimo svu sreću u budućem životu. Čestitamo iskreno njemu i njegovima.

Vjenčanje.

U Golcu (Čićarija) vjenčali su se u nedjelju dne 19. o. mj. Fani Jurišević i Josip Jurišević. Mladome paru želimo u njihovom zajedničkom dugom životu mnogo sreće i božjeg blagoslova.

Podružnica puljske «Casse di Risparmio» u Poreču.

«Gazzetta Ufficiale» od 13. o. mj. donaša kr. dekret od 7. novembra 1927. kojim se ovlašćuje puljsku «Cassu di Risparmio» da u Poreču otvori svoju podružnicu.

70 godišnjica biskupa dr. Karlina.

Dne 14. o. mj. proslavio je sedamdeset godišnjicu života mariborski biskup dr. Andrej Karlin. Dr. Karlin bio je duže vremena tršćanskim biskupom, no pred pet godina morade ostaviti Trst. Sada upravlja mariborskom biskupijom.

Stabla uz ceste.

Predsjednik vlade on. Mussolini rasposlao je svim prefektima u državi jednu okružnicu, kojom ih upozoruje na veliku važnost koju po državu ima pošumljivanje golih predjela, te ih pozivlje, da u svojoj pokrajini provedu ozbiljnu propagandu u tom smislu, a u prvom redu neka nastoje kako bi se uz sve pokrajinske i općinske ceste zasadila stabla uz koncesiju i pomoć posjednika zemljišta uz ceste. U tu će svrhu svaki prefekt narediti pokrajinskoj administraciji i svim podestatima da izrade poseban program za pošumljivanje uz cestu, koje će se provesti čim prije. Općine, kojima će to trebati, moći će mala stabla za sadnju uz cestu dobiti od šumarskih vlasti. Osim toga morati će svi podestati izraditi projekte za pošumljivanje i ostalih golih predjela u njihovoj općini, te na sve moguće načine nastojati, da se što više tih goleti pošumi.

Književnost

Glasovi o koledaru «Franina i Jurina» za 1928.

Izišao je novembarski broj vrlo lijepog i osobito korisnog ženskog lista «Veza». List, po svom običaju, donaša mnogo lijepih članaka, pripovjesti, pjesama, crteža za vezove itd. Uredjen je vrlo dobro. — Izmedju ostaloga donaša «Vez» mali članćić o našem koledaru «Franini i Jurini» za 1928. g. Evo što «Vez» piše o koledaru:

«Narodni koledar za Istru «Franina i Jurina» za godinu 1928. već je izišao iz tiska.

Kao i svi dosadanji tako je i ovaj koledar vrlo okusno i dobro uredjen. Namjenjen je najširim istarskim krugovima — seljačkom staležu, no to ne znači, da je sastavljen na način mnogih i premnogih koledara za puk, koji se redovito odlikuju — slabim i neukusnim sadržajem.

Na 200 stranica koledar «Franina i Jurina» donaša 200 stranica — štiva. Štivo se razlikuje od štiva. U koledaru «Franina i Jurina» sve je štivo — pravo štivo. Sve ono što taj koledar donaša dobro je za svakoga. U tome je jedna dobra strana toga koledara. Razumjeti će ga seljak, a moći će ga čitati i iskoristiti i inteligenat.

Pripovjesti, na primjer, od Anatole France, Cara Emina, Leskova, Katalinića, Andersena, Gjalskoga itd. moći će s jednakim užitkom čitati i advokat i radnik i seljak. Isto to vrijedi i za pjesme Nazora, Katalinića, Heinea, Mihovilovića, Narodne itd.

Gospodarsko, zdravstveno i razno drugo poučno štivo, zanimati će bez ikakve sumnje svakoga. Članci o tuberkulozi, o termitima, o poljoprivredi, o živinogojstvu, o kiromanciji, o seljačkom osiguranju, o Čepićskom jezeru, o boljunskoj glagolskoj kronici itd. — napisani su odlično. Ugodno će se čitati.

Razne zanimivosti i bezbrojne šale, koje su rasute po svem koledaru, razvedriti će čitatelju ugodno duh i skratiti vrijeme.

Koledar se odlikuje izvanrednim slikama. Nije prenatrpan, ko što se redovito dogadja u koledarima, sa slikama, koje su sve prije nego slike. Donaša malo slika, ali te su lijepe. Slike su od znamenitog bugarskog slikara Georgijeva, od uvaženog hrvatskog slikara Medovića itd. Koledar donaša fotografiju kipa «Madone» od uglednog dalmatinskog kipara Studina, te skulture «Poljubac» od našeg kipara Goršeta. Osim toga donaša par slika od našeg mladog slikara Bambiča, te više raznih ilustracija k pojedinim člancima.

Ne ćemo duljiti s pohvalama. To je i suvišno. One naše prijateljice, koje vole dobru knjigu naručiti će ovaj naš lijepi koledar, pa će se uvjeriti o njegovoj vrijednosti. Ne bi smjelo biti nijedne naše kuće bez toga koledara. Neka se naše žene poskrbe, da ga za kuću naruče. — Koledar stoji sa poštarinom 3 lire i 50 cent., za Jugoslaviju 15 dinara.

Naručbe prima Tiskara «Edinost» ili Uprava «Istarske Riječi» ili uprava «Veza» Via S. Francesco 20, Trieste. — Može se dobiti i kod knjižara: Štoka u Trstu, Tomašić u Opatiji i Trbojević na Rijeci.»

Gospodarski Kalendar.

«Gospodarski Kalendar» Hrv. Slav. Gospodarskog društva kao središnje zadruge u Zagrebu za godinu 1928. upravo je izašao. Urednik kalendara je sveuč. prof. dr. Albert Ogrizek. Sadržajem je vrlo bogat, jer je uredništvu uspjelo ove godine okupiti lijepi broj saradnika, koji su lijepim i razumljivim riječima opisali razne gospodarske grane. Kalendar je urešen sa 29 lijepih slika iz stočarstva i voćarstva. Zastupano je: Zadrugarstvo, ratarstvo, stočarstvo, peradarstvo, kunićarstvo, pčelarstvo, voćarstvo, vinogradarstvo i pivničarstvo. Osim toga, sadržajo gospodarske radnje za pojedini mjesec, sve potrebne skrižaljke i upute s raznim gospodarskim granama, nadopunjene i ispravljene prema sadanjem stanju gospodarske znanosti, mjere, proračunavanje, površina i sadržaja, opširan opis gospodarskih knjiga te sajmove za Hrvatsku, Slavoniju, Medjumurje, Prekomurje i Dalmaciju prema najnovijim oblasnim podacima. «Gospodarski Kalendar» je prema svojem opsegu te bogatom i biranom sadržaju i jeftin. Za članove Gospodarskih društava kao zadruga i za točne pretplatnike «Gospodarskog Lista» stoji s poštarinom Din 7.50, a za nečlanove i nepretplatnike Din 11.50. Za Hrv. seljačke zadruge, Agrarne zajednice te Marvogojske udruge vrijedi ista cijena kao i za Gospodarska društva k. z. Dobiva se kod: Hrv. Slav. Gospodarskog društva k. s. z. u Zagrebu, Gundulićeva ul. br. 18, te u svim knjižarama. Preporučamo poljodjelcima ovaj korisni i lijepi kalendar.

RED UKRCAVANJA KOD RAZNIH TRŠĆANSKIH PAROBRODARSKIH DRUŠTAVA.

24. novembra 1927.

Opći red (turno generale): Mornari (3) 289; mladići palube I. 28; mladići palube II. (1) 29; mali palube (1) 21; fogišti (8) 294; ugljenari (2) 110; mladići sobari 3; mladići kuhinje 18; mali kuhinje (3) 29.

Lloyd Triestino: Mornari (2) 155; mladići palube I. 63; mladići palube II. 66; mali palube (3) 34; fogišti 290; ugljenari 150.

Cosulich Nord: Mornari (2) 74; mladići palube (3) 74; mali palube (3) 42; ingrašatori 25; fogišti (1) 28; fogišti nafte 34; ugljenari (2) 18; mladići stroja (2) 24; mladići sobari (1) 108; mali sobari 54; mladići kuhinje (2) 40; naučnici kubari (2) 11; mali kuhinje (7) 16.

Cosulich Sud: Mornari (23) 88; mladići palube (3) 30; mali palube 44; ingrašatori 24; fogišti (1) 24; fogišti nafte (7) 33; ugljenari (3) 33; mladići stroja (4) 22.

Libera Triestina: Mornari 28; mladići palube 2; mali palube (10) 1; ingrašatori 13; fogišti 39; ugljenari (2) 17, naučnici I. 5; naučnici II. 10; mali sobari (8) 1; mali kuhinje (3) 6.

Tripcovich: Mladići palube 15; mali palube 9; fogišti 52; ugljenari 35; mali stroja 1.

Gerolimich: Mornari 45; mladići palube 21; mali mali palube 9; fogišti 58; ugljenari (5) 32.

Martinolich: Mornari 6; mladići palube 2; mali palube 9; fogišti 62; ugljenari (3) 32.

OPASKA. — Brojevi u zagradama označuju ukupni broj mornara, kojima je red prošao a koje se mora ponovno prozvati. Brojevi izvan zagrada označuju, da će mornari sa tim brojevima biti prvi na redu za ukrcavanje.

BURZA.

Dne 23. novembra moglo se je na tršćanskoj burzi kupiti ili prodati:

1 dolar za tal. lira 18.40; 1 lira šterlina za lira 89.70; 100 franc. franaka za lira 72.30; 100 švic. franaka za lira 355.05; 100 holandeških forinti za lira 744; 100 belgijskih franaka za lira 257; 100 njemač. maraka za lira 439; 100 austrijskih šilina za lira 260. 0; 100 čeških kruna za lira 54.60; 100 jug. dinara za lira 32.55.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

Broj 48 Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 1. decembra 1927. - God. VI. Pojedini broj 25 cent. God. V.

„Istarska Riječ“
izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Politički pregled

Talijansko-albanski prijateljski obrambeni ugovor. — Nekoliko dana iza što je potpisan u Parizu prijateljski ugovor izmedju Jugoslavije i Francuske, potpisan je u Tirani ugovor o prijateljstvu i ratnoj obrambi izmedju Italije i Albanije. To se je dogodilo 22. novembra. Ugovor su potpisali za Albaniju albanski ministar vanjskih poslova Ilias beg Vrioni, a za Italiju talijanski poslanik u Tirani cav. uff. Ugo Sola. Ugovor ima 7 članaka i uvod. Uvod ugovora glasi:

«Italija i Albanija, željne da ponovo svečano potvrde i razviju veze solidarnosti, koje srećom postoje izmedju njih, i da ulože sav napor da otklone uzroke, koji bi mogli da naruše mir, koji postoji izmedju njih i sa drugim državama, priznajući koristi, koje proističu iz tjesne saradnje izmedju dviju država i ponovo potvrdjujući, da su interes i sigurnost jedne uzajamno vezani za interes i sigurnost druge države, — odlučile su, da uglave ovim ugovorom jedan obrambeni savez, čiji je jedini cilj, da učvrsti prirodne odnose, koji srećom postoje izmedju Italije i Albanije, da bi osigurale politiku miroljubivog razvijanja.»

Ugovor je predvidjen za trajanje od dvadeset godina. Prethodno se mora u 18. i 19. godini najaviti prekinuće ugovora inače vrijedi za daljnjih dvadeset godina. U članu 1. ustanovljuje se uzajamna pomoć time, da svaka od ugovarajućih država ima da štiti interese i probitke druge strane s istom odlučnošću kao svoje vlastite. U slučaju rata obvezuju se obje ugovarajuće strane, da uzajamno stavljaju jedna drugoj na raspoloženje sve vojne i financijske snage.

Članovi drugi, treći i četvrti govore o nepromjenjivosti obrambenog saveza, koji je sklopljen radi održanja mira i reda i kojim se u slučaju, da bi jedna od obih stranaka bila ugrožena ratom, obvezuje druga stranka, da će svim sredstvima, koja joj stoje na raspolaganju, u pomoć, priskočiti da se predusretnu neprijateljstva a takodjer i da se ugroženoj stranci pribavi pravedna zadovoljština. Ako sva sredstva izmirenja budu iscrpljena, obvezuje se svaka od stranaka, da će staviti drugoj na raspolaganje sva vojnička, financijalna i druga pomoćna sredstva. Član peti odredjuje, da ni jedna od stranaka ne će bez pristanka druge stranke sklapati ili pripremati primirje.

Ugovoru je priloženo jedno pismo albanskog ministra vanjskih poslova Vrionija, te jedno pismo talijanskog poslanika Sole. U tim je pismima označeno kako će se ravnati vojska jedne i druge države u slučaju rata, koji bi mogao uslijediti s kojom trećom državom.

Talijanska štampa o ugovoru. — Talijansko-albanski ugovor veoma je važan i zamašit medjunarodni dogodjaj, pa nije ni čudo, da se je štampa o njemu opširno raspisala. Sve velike talijanske novine naglasuju, kako je do ugovora moralo doći uzme li se u obzir, da je Jugoslavija sklopila ugovor s Francuskom. Italija nema nikakvih osvajalačkih ciljeva i ne namjerava stupiti na Balkan, kako se govori. Njoj je samo stalo da Albanija ostane neovisna. A albanska je neovisnost u opasnosti poslije francusko-jugoslovenskog ugovora.

«Corriere della Sera» od 25. novembra piše: «Sklapanjem francusko-jugoslovenskog ugovora pojavila se je sumnja, da je Albanija u opasnosti. Talijansko-albanski ugovor ima za cilj obranu Albanije i njezine neovisnosti. Sloboda albanskog naroda, koji je najskromniji, ali ne najmanje slavan i plemenit narod Balkana, bila je sa jugoslovenske strane uistinu ugrožena...»

«Popolo d'Italia» piše, da ugovor nema nikakvih napadajnih ciljeva. Ugovorom se želi samo osigurati Albaniji njezinu slobodu, u koju od sada unapred neće smjeti niko da dira. Osim toga kaže «Popolo d'Italia», da je Beograd kriv, ako izmedju Italije i Jugoslavije postoje slabi odnošaji, jer nije ispunio svojih obaveza, a te su Neptunske konvencije.

«Giornale d'Italia» i razni drugi listovi tumače ugovor na sličan način.

Odjek u Beogradu. — Odmah iza kako je objavljeno, da je u Tirani potpisan ugovor izmedju Italije i Albanije posjetio je jugoslovenskog ministra vanjskih poslova Marinkovića talijanski poslanik u Beogradu Bodrero. Obavjestio ga je o dogodjaju. Izjavio je, da je ovaj ugovor sklopljen s čisto miroljubivim ciljevima, za uzdržavanje mira izmedju država. — Predsjednik jugoslovenske vlade Velja Vukičević imao je poslije toga s Marinkovićem razgovor. Marinković je zatim imao audijenciju kod kralja. Aleksandar i Marinković su razgovarali dva sata. Jugoslavija je već nekoliko dana prije znala, da se ovaj ugovor sprema, a njezino so držanje vidi iz članka, koji je izdala agencija «Avala».

Beogradska agencija «Avala» — javlja o držanju jugoslovenske vlade naprama ugovoru ovo: «Beogradska vlada dobila je pred nekoliko dana informacije, koje su se odnosile na sklapanje novoga političkoga vojnoga pakta izmedju Italije i Albanije. Naredila je svojem poslaniku u Tirani, neka poruči albanskom predsjedniku vlade, da beogradska vlada smatra, da je sklapanje toga pakta za Albaniju uistinu suvišno, jer joj s nijedne strane ne prijeti opasnost, pa će joj baš radi toga taj pakt dapače škoditi, jer preuzimlje u političkom pogledu nepotrebnih, u gospodarskom pogledu nekorisnih i nerazmjernih obaveza.» Dalje kaže «Avala»: «Kao susjedi smatramo za dužnost da izrazimo naše iskreno mišljenje, a prepuštamo pak Albaniji, da se odluči sama u tom pitanju, jer se pakt odnosi samo na njezine vlastite interese. Značajno je, da se u talijansko-albanskom ugovoru ne spominje Društvo Naroda, niti njegov medjunarodni sporazum, kao da ih uopće ne bi bilo. Spominje se samo u zadnjem članku, u kojem je rečeno, da će se ugovor registrirati kod Društva Naroda. Moramo misliti, da je to spomenuto, ne možda iz poštovanja do Društva Naroda, nego iz želje da se naruga toj ustanovi.» Ovu izjavu agencije «Avala» donijele su u cjelosti sve talijanske novine. «Foglio d'ordini» službeno glasilo fašističke stranke donaša članak u kojemu odgovara «Avali».

Francuska štampa i ugovor. — Razumljivo je, da talijansko-albanski ugovor zanima i Francusku, osobito sada poslije što je sklopila ugovor s Jugoslavijom. To se vidi iz sve francuske štampe. Sve velike novine posvećuju ovom najnovijem internacijonalnom političkom dogodjaju veliku važnost, donoseći uvodne članke u kojima na razne načine tumače ugovor. — «Echo de Paris» piše, da Albanija znači danas jedno veliko pitanje. I kao što je 1914. prouzrokovan na Balkanu rat, tako bi i sada 1927. mogao na Balkanu buknuti rat, kojemu bi Albanija bila kriva. «Giornale d'Italia» odgovara ovom francuskom listu, da to sve ne stoji, jer Italija ne želi rata. Do rata će zbog Albanije doći jedino, ako Jugoslavija bude to željela, to jest, ako bude dirala u albansku slobodu.

«Journal del Debats» kaže, da je talijansko-albanski ugovor jedan potez Mussolinija, kao odgovor na jugoslovensko-francuski ugovor. «Giornale d'Italia» odgovora na ovo, da je politika on. Mussolinija takva, da bi joj se morao diviti cijeli svijet. Mussolini nije tvrdoglavo dijete, njegova je politika hladna i promišljena. Ako je Italija potpisala ovaj ugovor s Albanijom to nije učinila iz naglosti ili iz tvrdoglavosti, nego iz isključivo dobrih razloga.

«Temps» kaže, da je talijansko-albanski ugovor bio sasma nepotreban, jer je sloboda i neovisnost Albanije osigurana sa strane Društva Naroda te poslaničke konference, koja je priznala njezinu neovisnost. «Temps» je službeni list francuskog ministarstva vanjskih poslova. Taj list kaže osim toga, da je ugovor protivan Društvu Naroda. — «Giornale d'Italia» odgovara i «Tempsu». U ovom odgovoru kaže, da ugovor nije protivan idejama Društva Naroda, jer je Društvo Naroda prihvatilo i razne druge ratne ugovore. Što se tiče garancija poslaničke konference te su garancije vrlo slabe. Zato je Italija sklopila s Albanijom ugovor, da joj pomogne u održanju neovisnosti.

„Foglio d'ordini“ odgovara „Avali“ ovako: — „U hrpi razumnih, fantastičnih, provokatornih i ludih tumačenja povodom sklapanja talijansko-albanskog ugovora najznačajnije je tumačenje „Avale“ službene agencije beogradske vlade. Sadržaj njezinog tumačenja donijeli su i pariški listovi, pa i to dokazuje jedinstveno duševno i političko mišljenje Pariza i Beograda. Stajalište beogradske agencije jest ovo: Francusko-jugoslovenski ugovor je miroljubiv, društven, lokarnski; talijansko-albanski ugovor ne zaslužuje nijedan od ovih nedužnih pridjeva, koji su sada u modi u Ženevi. — Uzmimo, da je tekst francusko-jugoslovenskog ugovora nevin, no, jesu li isto tako nevine, na primjer, dvije tvornice vojnih aeroplana, koje su kadre da izgrade na stotine motora godišnje za ratnu jugoslovensku avijaciju, koju Francuska uspostavlja u Jugoslaviji? — Ovo je tvrda stvarnost, koja postoji iza ružičastih društvenih riječi, u koje nitko, pa niti vlade demokratsko-liberalne, iskreno ne vjeruju.

Agencija „Avala“ kaže u svoj tezi, da ugovor nije registriran kod Društva Naroda. Ova je teza pogrešna. Lako se može misliti, da niko u Ženevi neće uzeti inicijativu, da si navuče odgovornosti u tom pogledu. Niko se ne će smatrati u pravu da predloži na diskusiju, direktno ili indirektno, jedan ugovor, koji je miroljubiv i slobodno sklopljen izmedju dvije suverene i slobodne države. Ženeva nema prava da se bavi tim pitanjem. Ženeva nije odredila tip ugovora, to jest nije uglavila, da se svi ugovori moraju sklapati po uzoru jednog „standart“ ugovora. Društvo Naroda ima zadaću, koja je više nego drugo burokratska, da registrira ugovore, a nema pravo da ograničuje ugovore. Kad bi tako bilo, onda bi teško bila pogodjena autonomija i neovisnost pojedinih država. Kad bi do toga došlo, onda bi se morali iznijeti na tapet svi ugovori sklopljeni od 1919. napred, a mnogi su od tih ugovora tipično političko-ratni.

Dovoljne su ove općenite primjedbe, kojima bi se mnogo drugih moglo nadodati, da se vidi, kako je teza agencije „Avale“ bez ikakvog temelja, pa se ne može ozbiljno shvatiti. Spomenuta agencija potpomagana pariškim korom, tvrdi, da nikakva opasnost ne prijeti slobodi Albanije. Potpuno smo uvjereni, da od novembra 1926. napred, te još za 20 godina od novembra 1927. niko neće atentirati na albansku neovisnost. Ovaj neočekivani preokret Beograda podsjeća na priču o lisici i grozdju.

Usprkos raznim pretjeravanjima i lažnim mudrovanjima, usprkos svim slabim napadajima na fašizam, kojima pune stupce demo-framasonski i liberalni listovi, nije moguće krivo prikazati jasni smisao talijansko-albanske pogodbe, a taj je: Apsolutna neovisnost i razvoj Albanije, garancija slobodnog ulaza i izlaza Italije u i iz Jadrana, čija vrata tvori Otrantsko tijesno. Ko neće da se sprijatelji s tom uvjetnom potrebom, koja je osnovana na dva temelja, imati će posla s voljom i vjerom fašističke Italije“.

Priprème za ekspediciju u sjeverne ledene krajeve. — General Nobile se marljivo sprema za jednu novu ekspediciju u sjeverne ledene krajeve. On će tamo otići s jednim zrakoplovom, i to u mjesecu aprilu buduće godine. Glavna je svrha ove ekspedicije znanstveno istraživanje sjevernih krajeva, koji se prostiru u površini od 3 milijuna i pol četvornih kilometara. Zrakoplov, kojim će letiti, biti će mnogo bolje gradjen nego li «Norge», a zvati će se «Italia». Generala će pratiti 15 osoba. Istraživanja će trajati do jeseni 1928.

Novi ruski poslanik u Rimu. — Dosadanji ruski poslanik u Rimu Kamenev skinut je sa svog položaja, jer je prijatelj i pristalica Trockoga, koji je protivnik sadanje sovjetske vlade. Na njegovo mjesto u Rimu biti će imenovan Anton Avsejenko, dosadanji poslanik u Pragu.

Poslovanje sudova. — Zadnji buletin ministarstva pravosudja donaša jednu važnu okružnicu, u kojoj se kaže, da na ministarstvo stizavaju česte optužbe zbog sporog uredovanja nekojih sudova. Dogadja se naime, da na nekojim sudovima leže neriješeni spisi od 1920. pa i stariji. Te pritužbe dokazuju, da svi sudovi u državi nisu u redu, kako bi morali biti. Zato poziva ministar, sve predsjednike pojedinih sudova da ga odmah o polaganom poslovanju obavjeste, ne bi li se na koji način moglo tome doskočiti.

Pred posebnim tribunalom. — Posebni tribunal u Rimu osudio je dne 25. novembra nekoga Jakova Deana, iz Flumignana kod Udina, na 6 mjeseci zatvora i 500 lira globe. Bio je optužen, da je u svojem kraju, a takodjer i u Francuskoj, širio protudržavnu propagandu, bunio na oružani ustanak i vrijedjao ministra predsjednika Mussolinija.

Istoga dana vršila se je pred posebnim tribunalom rasprava protiv Lucije Mjnon, od 24 godine, iz Trsta. Ona je bila optužena, da je bila članica tajne komunističke organizacije, te da je kod kuće imala komunistički letak. No, bila je riješena svake kazne, jer svjedoci protiv nje nisu imali dovoljno dokaza.

Prestolonasljednik Umberto posjetit će Egipat. — Novine donašaju vijest, da će Princ Umberto još ove zime otići u Egipat. Tamo će se zadržati duže vremena kao gost kralja Fuada. U kraljevskom gradu Abdinu već se vrše pripreme u dvoru, gdje će Princ stanovati.

On. Bottai u audijenciji kod kralja Alfonza. — On. Bottai, koji se već nekoliko dana nalazi u Madridu u posjetu kod španjolske vlade, bio je primljen u audijenciju od kralja Alfonza, te se je s njim duže razgovarao.

Posebni tribunal u Tripolisu. — Prošlog tjedna započeo je svoje djelovanje posebni tribunal i u Tripolisu. Raspravljati će i suditi o zločinima protiv sigurnosti države i veleizdaje.

Let New York—Rim. — Iz New Yorka javljaju, da se tamo sprema talijanski avijatičar Cesare Sabelli na let New-York—Rim. Na taj opasan prekooceanski let uputiti će se 28. decembra. Na dan Nove godine on namjerava spustiti se u Rimu.

Zaruke prestolonasljednika Umberta. — «Giornale d'Italia» od 26. novembra donaša vijest iz glavnog grada Belgije Brusela, po kojoj vidimo, da belgijski listovi pišu o skorašnjim zarukama Njeg. Vis. Princa Umberta s belgijskom Princezom Marijom José. Ta vijest nije doduše još potvrdjena, ali nije ni demantirana, pa će se po svoj prilici obistiniti.

Predsjednik rumunjske vlade Bratianu umro. — Politika rumunjske kraljevine u zadnje je vrijeme veoma zamršena i delikatna. Po smrti kralja Ferdinanda sve se je tamo uskomešalo. Pokret za povratak Karola zadaje mnogo brige sadanjoj vladi, koja nije nimalo sporazumna s tom idejom. I baš sada kad je položaj u zemlji tako napet, ugrabila je smrt Bratianua, ministra predsjednika Rumunjske. To se je dogodilo naglo i neočekivano. Bratianu je bio zdrav čovjek, barem javnost nije o njegovoj bolesti ništa znala. Naglo se je pronijela vijest, da boluje na angini. Bolovao je par dana. Bio je operiran. Oslabilo mu je srce, a dne 24. novembra je preminuo. — Njegovom smrću izgubila je Rumunjska vrsnu političku silu, čovjeka jake ruke, koji je u teškim momentima znao čvrsto držati kormilo državnog broda. — Njegova smrt je izazvala veliko žaljenje u svoj Rumunjskoj, a takodjer i u inozemstvu, jer je Bratianu u interancijonalnoj politici bio poštovan.

Nova rumunjska vlada i povratak princa Karola. — Odmah nakon smrti rumunjskog ministra predsjednika Joana C. Bratianu, sastavio je novu rumunjsku vladu na poziv regentskog vijeća brat pokojnikov Vintila Bratianu, dosadašnji ministar financija. Vlada je preduzela sve mjere za održanje mira. Prema nekim vijestima vlada je izjavila vodjama opozicije, da glede povratka princa Karola u Rumunjsku stoji na istom stanovištu kao i prijašnja vlada i da će upotrijebit sva sredstva, da uzdrži red u zemlji i da spriječi Karolov povratak u Rumunjsku. Medjutim prema još neprovjerenim vijestima, opozicija je Karola pozvala, da dodje u Rumunjsku i on je navodno već krenuo iz Pariza, ali ne zna se, kojim pravcem. U evropskim centrima izazivaju dogadjaji u Rumunjskoj veliku nervozu. Svi se boje, da bi dogadjaji u Rumunjskoj mogli imati velikih posljedica za mir Evrope.

Napeti odnošaji izmedju Poljske i Litve. Izmedju Poljske i Litve ne vladaju dobri odnošaji već 7 godina. No u zadnje su se dane ti odnošaji tako pogoršali, da vrlo lako može doći i do oružanog sukoba izmedju ove dvije sjeverne države. — Kako je poznato 1920. godine okupirao je poljski general Zelikowski sa svojom vojskom grad Vilnu i okolicu toga grada. Vilna je do 1920. pripadala Litvi. U tom gradu žive izmješani Poljaci i Litvanci. Poljska drži, da Vilna pripada njoj, jer da je u njoj više Poljaka, pa ju je zato i zauzela. Litva misli obratno. — I poslije toga dogodjaja izmedju te dvije države nema mira. God. 1923. na medjunarodnoj konferenci poslanika bilo je zaključeno, da Vilna doista ima pripadati Poljskoj, te su priznate i nove poljske granice, pa je prema tome Litva morala šutjeti i mirovati. No u zadnje vrijeme dolazi litvansko-poljsko pitanje Vilne na dnevni red i to zato, jer je Litva iz osvete za zauzetu Vilnu u svojim granicama zatvorila sve poljske škole. U Litvi ima naime još mnogo Poljaka, koji su imali svoje narodne škole. Poljska je na taj čin Litve odgovorila tako, da je dala zatvoriti sve litvanske škole u svojim granicama.

Posljedice. — Litva se smatra u pravu, pa se je potužila za ovaj postupak Poljske Društvu naroda, koje će na svojoj budućoj sjednici ovo pitanje raspraviti. No stvar ne svršava tu. Pred nekoliko dana došao je iz Varšave u Vilnu sam predsjednik poljske republike maršal Pilsudski. Taj njegov dolazak u Vilnu shvatilo se je u Litvi kao neko spremanje za ratni udar Poljske na Litvu. Razumije se, da je to Litvance uzbunilo i da su se počeli spremati, da odbiju eventualnu navalu Poljske.

Rusija i nesporazumak izmedju Poljske i Litve. — Novine pišu, da se u istinu izmedju Poljske i Litve sprema oružani sukob, jer su odnošaji napeti. Rusija nastoji.

da ih izmiri i da spriječi na bilo koji način rat, koji bi mogao biti opasan u prvom redu za mir na sjeveru, a kozna što bi se još moglo razviti iz toga njihovog rata. Mogla bi ga osjetiti cijela Evropa. U svrhu, da spor izgladi, poslala je Rusija Poljskoj jednu notu, u kojoj kaže, da je njoj kao najbližoj susjedi obiju država najviše stalo, da do rata ne dodje. Pozivlje Poljsku, da se ne prenagljuje, te izrazuje nadu, da će i Poljska, koja je i do sada pokazala svoju miroljubivost, sve učiniti, da do rata ne dodje. — Ta bi nota značila za Poljsku kao neka opomena, neka sluša, inače će ona, Rusija, uredovati.

Nemiri u Litvi. — Povodom napetih odnošaja s Poljskom došlo je do nemira u Litvi. Litvanci su se naime razdijelili u dva velika tabora: jedni hoće, da na silu idu u rat na Poljsku, dok su drugi protiv rata. Uslijed toga je sadanji predsjednik republike u opasnosti da izgubi vladu. Protiv njega je jedan dio vojske te mnoge stranke, koje vodi Smetona. Smetona je zato, da se ide u rat i da se oslobodi ispod Poljske Vilna i teritorij oko nje. Još se ne zna, kako će sve to svršiti. Valdemaras za sada još drži vladu, ali stanje je još uvijek nemirno.

Dogodjaji u Grčkoj. — Iz Atene se javlja, da su grčki monarhisti pojačali svoj rad i da je u jednom švicarskom mjestu došlo do sastanka izmedju vodje grčkih monarhista i bivšeg grčkog kralja Gjure. Navodno kralj Gjuro nije oduševljen sa čitavim radom, jer da se za monarhiju zalaže samo jedna stranka, a on da nije kralj jedne stranke, nego cijelog naroda, pa bi se u Grčku povratio samo onda, ako ga pozove čitav narod.

Stanje čehoslovačke vojske. — Dne 21. novembra održao je čehoslovački parlamenat svoju sjednicu. Tom se je prilikom raspravljalo o proračunu ministarstva vojske.

Ministar vojni zatražio je za upravu vojske u proračunu za slijedeću godinu svotu od 1.400 milijuna Kč., t. j. oko 30 milijuna više od prošle godine.

Istaknuo je, da su ovogodišnji manevri pokazali, da je čehoslovačka vojska dobro izobražena i da se u tom pogledu može staviti uz bok svim modernim armijama. Glavna briga je bila ove godine posvećena izobrazbi zapovjedničkog korpusa. I disciplina rezervista bila je ove godine daleko bolja nego prošlih godina.

Interesantni su podaci ministra o prosvjetnom radu u vojsci. Ove je godine 337 analfabeta naučilo u vojsci čitati i pisati. Održano je 36 poljoprivrednih gospodarskih tečajeva, koje je apsolviralo s uspjehom 1575 vojnika. Osim toga je održano 100 drugih obrtničkih tečajeva, koje je polazilo 3941 vojnik. U 340 vojničkih knjižnica ima 400 hiljada knjiga. U čitaonicama ima dnevno 4430 novina. 68.380 vojnika uzeli su za čitanje 657.202 knjige.

Govoreći o zakonu, kojim je oduzeto vojnicima pravo glasa, ističe, da se na posljednjim općinskim izborima pokazalo, kako je zdrava bila ta mjera. Nije bilo agitacije u vojarnama. Isto tako je to dobro djelovalo na disciplinu vojske kao i na dobre odnošaje izmedju gradjanstva i vojničkih krugova.

Engleska postaje velodušna spram Indije. — Kako javljaju iz Engleske iz Londona, vlada premiera Baldwina imenovala je jedno povjerenstvo od sedam lica, koje ima da u skoroj budućnosti podnese parlamentu osnovu za preuredbu uprave u Indiji. Ova preuredba ima dati Indiji samovladu. Vijesti iz Indije ovaj korak vlade u isto vrijeme i objašnjavaju. Iz njih se naime razabire, da je vladu na taj korak potjerala bojazan, da Indiju uopće izgubi iz svojih ruku. A historija pokazuje, da je engleska vlada samo u takovim časovima pokazivala znakove makar i prividnog veledušja.

Jugoslavija je ratificirala trgovačke ugovore s Engleskom, Belgijom i Njemačkom. Na sjednici jugoslovenske Narodne skupštine prošlog četvrtka bila je na dnevnom redu ratifikacija trgovačkog ugovora s Engleskom. Izvjestilac većine Milan Jovanović prikazao je principe, na kojima stoji ugovor, a to su princip jednakosti i princip slobode trgovine. Iza govora ministra trgovine dra. Spahe ratificiran je ugovor jednoglasno. Isto tako je primljen jednoglasno ugovor s Belgijom, a onaj s Njemačkom primljen je sa većinom glasova.

Konferenca za razoružanje. — Sve svjetske novine bave se u zadnje vrijeme novom konferencom za razoružanje, koja će se doskora održati u Ženevi. To je zanimanje veliko najviše zato, jer će ovoj konferenci prisustvovati i Rusija. Na dosadanjim konferencama za razoružanje Rusija nije prisustvovala. Mnogo se govori i o zbliženju, to jest pomirenju Rusije i Engleske. Tome pomirenju nisu protivne ni Rusija ni Engleska. Prigodom spomenute konference za razoružanje početi će po svoj prilici i pogadjanja izmedju Engleske i Rusije. Engleska je htjela da bi do pomirenja došlo. Čičerin je u jednom svom govoru pred nekoliko dana izjavio, da je Rusija voljna pomiriti s Engleskom, ali mora Engleska tražiti pomirenje, jer je ona razbila prijateljstvo, a ne Rusija.

Izbori ministra predsjednika Amerike. Velika izborna borba u Americi za predsjednika Saveznih država već je započela. Najviše izgleda, da bude izabran, do sada ima ministar trgovine Hoover.

Nova vlada u Belgiji. — U zadnje je vrijeme belgijska vlada, koju su sastavljali katolici, liberalci i socijalisti, proživljala zle momente. Kriza je nastupila zato, jer vlada nije mogla provesti reformu belgijske vojske. Morala je zato dati ostavku. Prošle je sedmice sastavljena nova belgijska vlada. U novu su vladu ušli katolici, liberalci i flamanski kršćanski demokrati. Socijalisti nisu ušli u vladu. Predsjednik nove vlade je katolik Jaspar.

Ljubiš li svog brata
Oko njeg se muči:
Duh mu iz sna budi
Čitat ga nauči!

Čitaj koledar «FRANINA I JURINA» za 1928. g.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Strašna jugovina. - Morske sile. - Pred velikim promjenama na zemlji. - Cirkus Kludsky. - Slonovi i ljudi. - Opet ženska banka. - Još dvije i — one tri.

Predprošli utorak bijesnila je u Kvarneru užasna jugovina. Osobito se strašno razmahala u noći, kad se ono prometnula u pravi uragan. Valovi se sa strahovitom tutnjavinom lomili o dugi muo, bacajući visoku pjenu, koja se u odsjevu električnog svijetla činila kao niz ogromnih perjanica. Ja nisam vidio ni kalpake, kojima bi pripadale one perjanice, ni glave, kojima bi pripadali oni kalpaci ali slušajući onu urnebesnu tarlabuku činilo mi se da nekako bolje i jasnije shvaćam mitologiju starih klasičkih i neklasičkih naroda: sve one njihove Poseidone, Tritone, Tifone, Akvilone i druge njima slične demone. Sva su ta božanstva imala čisto čovječje forme. I mislili su i radili i ljubili i mrzili i zlo činili sve kao svaki obični čovjek. Vi ćete reći: Ali što smo pak onim morskim gjavolima grčkim učinili mi Riječani, da su nam one noći onako grdno opustošili našu obalu? Da ne bi no samo onaj udarac, što su ga dali tvornici torpeda, kojoj su odnijeli i posljednji komad pristaništa i doprli joj do samih temelja, tako da je danas čitava ona gradjevina u opasnosti, da i ona podje za onim svojim nesretnim mulom. Što smo im učinili, da nas ovako tuku? Ja ne bih znao...

Štete je bilo — kako čujem — i u okolici, a bilo je je bogme i po čitavoj Evropi, pa čak i u Maroku. Brodolomi, poplave već su nekoliko vremena na dnevnom redu, i svijet se nekako začudjen pita: što će to da bude?

Učenjaci tvrde, da se naša zemlja nalazi pred nekim bliskim, veoma važnim promjenama, koje bi površini zemaljskoj imale da dadu neki drugi vid. Po njihovim računima imale bi neke nove zemlje da izidju iz mora, a druge da propadnu u nj. Po istim računima imale bi da se na zemlji promjene i klime i sve druge prilike, pa i ljudi. Jest i ljudi. Tu naglu promjenu nazivlju umnici — mutacijom. Mutatis mutandis...) To da se je jednom već dogodilo. Pomakla se zemlji os, i najednom nastala doba leda. Taj led pao je nenadano na glavu ondašnjemu čovjeku, i uvelike ga promijenio. Računa se, da bi se to moglo dogoditi i domalo. Posljedica toga bila bi: jedno kudikamo bolje, čestitije i časnije čovječanstvo nego li je ovo sadašnje.

Ja bih pred takovim čovječanstvom skinuo kapu i rad bih ga vidio, ali bez onih strahovitih kataklizama, o kojima nam učenjaci već sada napunjaju glave. Mi smo jednu sličnu nesreću već doživjeli, prije malo godina, pa smo drage volje pripravni, da našim potomcima ustupimo sva ona druga komešanja, što bi imala da nastupe na zemaljskoj kori ili ispod nje. Mi želimo mir, jer se držimo one, što smo je nekada o Božiću pjevali:

— Slava Bogu na visini, a mir ljudem na nizini, dobre volje...

Na Rijeci imamo jedno čudo: veliki jedan cirkus — Cirkus Kludsky. Svojim šatorima i gajbama zapremio je gotovo jednu trećinu površine grada: čitav Školjić i još dalje prema sv. Vidu. Tu na tom širokom prostoru smjestio se pola Afrike: preko dvadeset slonova, ne znam koliko lavova, tigra, zebra, medvjeda, žirafa, konja nosoroga, hipopotamusa i raznih drugih pantera i hijena. Jedno ne razumijem: zašto mi, kad hoćemo nekoga da uvrijedimo, kažemo mu — slon? A ipak je slon pametna životinja! Pogledajte ljude na kakvoj procesiji ili u drugoj kakvoj povorci, kako idu i kako se vladaju! Kakva razlika izmedju njih i onih dvadesetak slonova, što su prije nekoliko dana marširali sredinom Korza sve dva i dva držeći jedan drugoga za one svoje duge trublje! Išli su mirno, dostojanstveno, niti su tulili niti revali, kako bi to na njihovu mjestu činile druge životinje, a i gdjekoji čovjek.

Tako su se oni ponijeli i na predstavi. Da pravo kažemo, ta je tačka bila od svih najvrednija, i zaslužila je da se vidi.

Mjesta su se na predstavi plaćala dosta skupo, do 25 lira, ali to nije nikome smetalo. Prve večeri našlo se na okupu preko pet hiljada ljudi. Isto su tako dobro bile posjećene i predstave u druge dane. Računaju, da je u blagajnu cirkusa ušlo u nekoliko dana oko sedamdesetak tisuća lira. Pa još će kogod reći, da ljudi nemaju novaca! S druge strane treba priznati, da se je nešto utjeralo i za mačke, koje Cirkus treba za hranu nekim svojim divljim životinjama. Svaka mačka plaćala se, čini mi se, po pet lira, pa ni to nije na odmet.

Na predstavama desile su se i dvije male nezgode. Jedna je «kavalerica» pala i znatno se ranila. Jedne druge večeri utrnulo se naglo svijetlo, i Cirkus je sa pet hiljada gledalaca i sa svim onim svojim zvijerima ostao desetak časaka u tmici. Nato su neke zvijeri počele da tule i riču, ali občinstvo je ostalo prilično mirno: ni traga kakvoj panici. Nije ni č... je naše općinstvo u svom živo... čijih prizora, pa je evo već navi...

Ipak ima jedna nevolja, od k... gradjanstvo ne može još nikako ... ne. To su one proklete špekula... cem. Evo: još nije naš svijet zabor... tajnu žensku banku na Belveder... otkrila jedna nova, koja je tak... u rukama nekih predstavnica ... spola. Ovaj put se radi o nek... Caldorara, sasvim mladoj ženi. I... neke dobrijanke nosile novac, k... kodjer nestalo. S tom bankom ... vezu i onoga Friedmana, koji je ... koliko vremena utekao, pošto ... prevario nekoliko lakovjernika. I... koji se čudom pitaju: kako je to, da ... ni ljudi, trgovci i posjednici, ne ... gdje dobiti ni stotine lira zajma, ... hohštapleri i kojekakva mularija ... na hiljade i hiljade i to bez ikakv... stva ili garancija.

Ima više vremena, što gradska ... ne može nikako da utjera pristojb... za ... trošak električne struje. Mnogi ... vlasnici ispričavaju, da ne mogu ... jer da nemaju čime. Medjutim direk... koja im je do sada išla na ruku i strpljivo čekala, da plate, što joj duguju, ... je, da će protiv njih postupati vrlo ... no. «Vedetta» odobrava taj njezin korak držeći se one: Bogu Božje, a električnoj direkciji, što je direkcijino. I tako će duž... nici morati ili da plate ili da ostanu u tmici.

Napokon se i kod nas konstituira ... bor protiv kletve. Izgleda, da će se osu... postupati protiv svakog psovača. «Vedetta» veli, da će biti pogodjeni i strani ... koji budu talijanski psovali. Što će pak biti s Nehrvatima, koji hrvatski kunu, a tih ima na Rijeci mnogo, o tome naš lokalni list ne veli ništa.

One tri:

Razgovaralo se u kavani «Borsa» o raz... nim modernim izumima. Onda će neko imedju nas:

— Da uskrsne čovjek, koji je pred sto godina umro i vidi, kako je danas na svijetu, šta mislite, čemu bi se najviše začudio?

— Pa — aeroplanu, drugi će na to.

— A — kakvom aeroplanu! — Šta je na... zada taj aeroplan, mahne rukom ona prvi.

— Valjda radiju? — oglasi se treći.

— I to je ništa.

— Pa — valjda kinematografu?

— Ni tome?

— E, čemu bi se onda začudio taj čovjek?

— Ženi!... I kad bi je vidio ovakvu, kakva je danas, sa svim ovim njezinim ekstravagancijama, on bi rekao njoj i svijetu: — Ave, stupido mondo, te šaludo — i vratio bi se u svoj hladan grob.

Ona druga:

Ova se je dogodila ovih dana u mojem susjedstvu. Došao mladić, po staroj navadi, da u oca zaprosi ruku njegove kćeri.

— Jeste li dobro promislili taj svoj korak? — upita ga budući tast.

— Jesam, sasvim dobro.

— A imate li vi toliko novaca, da možete

Ko što sunce sa nebesa
Sjaj, toplinu zemlji daje,
Tako i iz dobre knjige
Svijetlo znanja nama sjaje.

Jesi li nabavio dobru knjigu koledar «FRANINA I JURINA» za 1928.?

P O D L I S T A K

Ciganka

Pripovjest iz istarskog života.

Napisao Ćić.

(Nastavak 8.)

Nije trebalo mnogo da Jive dozna da su izašli Cigani.

«Cigani su kod Javinih — reče hrapavim pijanim glasom — to znači, da se nas ništa ne boje. Treba im pokazati da nismo kukavice!»

Mnogo pijanih mladića skupilo se je odmah oko Jive, potvrdjujući njegove riječi. Šestorica njih odmah krene za Jivom k Javinim, pjevajući neku ludu pjesmu.

Dodjoše u krčmu. Oštro je udarila Jadrina šaka o stol, koji je bio odmah do stola za kojim su sjedili Cigani. Za se i za «junačku družinu» naručio je «dopjo» crnoga. Izazovne poglede, pune mržnje bacali su Jivini i Jadrini ortaci na cigane. Marko i njegovi snašali su sve strpljivo. Naskoro je u krčmu k Javinim došla i druga pijana četa.

Mirko je doskora dočuo što se sprema. Čuo je pjesmu pijane rulje. Znao je, da su seoski mladići opet spremili napad na Cigane. Večerao je, ali mu jelo nije išlo u slast. Ustao je od stola. Zabrinuto su ga gledale majčine oči. Na njima se je vidjelo, da su mnogo plakale. Majka je shvaćala što se u sinu dogadja. Kušala je s njime raspresti razgovor. Namjeravala je što dulje zadržati ga kod kuće. Znala je, da Mirko namjerava izići u obranu Cigana, pa se je za njega bojala. No, sve njezino nastojanje nije imalo nikakvog uspjeha. Mirko je doskora, naglo i odlučno izišao iz kuće.

Crna je noć pokrila selo. Mrki oblaci dizali su se iznad visokih gora, ko neke sablasti, koje su u nakani, da se bace na selo. Mirko je za čas stao pred kućom. Nešto je pomislio, a zatim se uputio prema Javinima.

Majka, koja je za njim pošla do kućnoga praga uzalud, vratila se je žalosnija natrag. Prišla je k starom Josipu, koji je nepomično sjedio na starom tronošcu uz ognjište. Krupna joj se suza skotrljala niz narovano lice. Segnula je za «očenašima», koji su visjeli na zidu i počela moliti. Slaba petrolejska svjetiljka davala je slabo svijetlo. Sve su stvari u onoj polutami bacale tužne, mrtve sjene. Starica je molila u strahu.

Kod Javinih su počele u to vrijeme padati na račun Cigana sve krupnije riječi. Nije koristila molba krčmara i nekojih pametnijih ljudi, koji su u to vrijeme nadošli, da umire pijanice.

Kad je Marko popio zadnju čašu, digne se i pozove svoje na odlazak. Krenuše mirno prama vratima.

Jive i Jadre si namignuše. Marko je išao napred, a Joško i Bože za njim. Čim je on prešao preko praga, naglo se za njim zatvoriše vrata silnim trijeskom. Joško i Bože ostadoše unutra.

Marko je odmah shvatio položaj. Okrenuo se je i gurnuo u vrata u namjeri, da ih otvori i da pozove van Joška i Božu, no to mu je bilo uzaludno. Vrata su iznutra čvrsto držali. Marko da pobjesni. Upotrebi svu svoju snagu i baci se na vrata. Vrata su popustila...

Ali pred njegovim se očima već pružao strašan prizor. Najprije je vidio više okrvavljenih glava. Zatim opazi kako se u jednom kutu Joško brani mašući jednom stolicom. Protiv njemu stajao je Jadre, s jednim kamenom je namjeravao pogoditi Joška u glavu. Zamahne. I da ga u to nije za ruku uhvatio jedan jaki mladić, on bi bio na mjestu ubio Joška. Taj je mladić uhvatio Jadru za vrat i oborio ga na zemlju. Kamen namjeren u Joška pogodi svjetiljku, koja se je rastreskala, a soba je ostala u tami.

To se je sve pred Markovim očima odigralo u trenutak. Baš je kamen udario u svijeću, kad se je Marko zaletio ko bijesan ris u sobu. Svijetlost sa hodnika osvjetljevala je malo i sobu. U jednom su kutu već gnječili njegove momke Joška i Božu. On se baci tamo odbijajući silnom snagom one, koji su mu na putu stajali. Sve se je mješalo, udaralo, sve je jaukalo i krvarilo. Marko je pograbio prvi stol, koji mu je pod rukom, uzdigao ga i zamahnuo njime, tako da su mnogi pali o zemlju. Pijani mladići počeli su uzmicati. Medju prvima bio je Jadre, pa «junačina» Jive. Utekli su kroz prozor, koji je na vrt gledao.

No, doskora su se iz vrta vraćali jedan sa sjekirom, a drugi s jednim komadom željeza. I već su bili u namjeri da kroz prozor udju u krčmu...

(Nastavit će se).

dostojno hraniti i uzdržavati svoju novu obitelj?
— Imam — kako ne bih imao!
— A jeste li nas dobro pobrojili? Znate li, da nas bez vaše buduće žene ima u obitelji — sedam?
— Ne, na to nisam mislio. Hvala vam na informaciji. Sluga pokoran!
Ona posljednja: I mi na Rijeci imamo jednoga strašnoga Jurića. Ovih dana došla je njegovoj majci u posjete jedna gospodja. Kad je ta gospodja bila s Jurićevom majkom u najživljem razgovoru, pristupi joj se mali deran pa će joj:
— Molim te, gospodjo, pokaži mi tvoj jezik!
— Zašto to? — u čudu će gospodja.
— Htio bih da vidim, kolik ti je jezik, jer mama veli, da ti je strašno dug...
Rokac.

IZ OPATIJE.

Jedan sastanak. - Premještenje.

Prije nekoliko dana sastali su se u Opatiji predstavnici: Italije, Austrije, Jugoslavije, Čehoslovačke i Madžarske, da se sporazume u nekim pitanjima saobraćaja, i to osobito u pogledu pruga, što vežu unutrašnjost s morem. Rasprave su tekle u prijateljskom duhu, i koliko smo obavješteni, na sastanku je stvoreno nekoliko zaključaka, od kojih će u najbliže vrijeme imati koristi i naše lječilište. I to već u idućoj sezoni, koju svi ovuda čekaju kao ozebao sunca.

Doznajemo, da je sadašnji komesar općine Volosko-Opatija, g. La Medica, premješten na ministarstvo u Rim. Ne zna se hoće li na njegovo mjesto doći komesar ili načelnik. Već se spominju i neka imena, ali izvjesnih vijesti o tome još nema.

Nek u svakoj našoj kući
I knjižnica bude jedna —
Po njoj će se moć prosudit
Koliko su čeljad vrijedna.
Povećaj svoju knjižnicu koledarom «FRANINA I JURINA» za 1928. g.

IZ CRESA.

Smrt učitelja Defilipisa.

Pred dva mjeseca umro je u Šibeniku g. Jerko Defilipis. Pokojnik je bio neko vrijeme učiteljem u gradu Cresu i naš dobar prijatelj, pa nas je glas o njegovoj smrti vrlo ožalostio. Kako i ne bi. Svi smo ga mi voljili kao brata, svi smo mu bili naklonjeni, i poštovali smo ga.

On je u našoj školi bio uveo novi duh, uzorno je podučavao povjerenu mu djecu, pa se mi, njegovi bivši učenici na njega s ljubavlju sjećamo. On je nas, tada još male, privlačio i vezivao uz školu i knjigu. Dok je on ovdje bio učiteljem nama su školski satovi bili ugodni i prijatni. Osobito su nas sa zanimanjem pratili stari kopači, kad smo u četveroredu marširali nedjeljom iz škole do crkve. Na trgu bimo izveli više puta «Natrag čelom», «Desno kren» itd. tako skladno i tačno, da su naši stari govorili: «Ovako mali, pa delaju boje neh landveri!»

Pokojni Defilipis nije se isticao samo kao dobar učitelj, nego i za knjiženvost ima dobrih zasluga. On je mnogo toga napisao, a osobito je odlično preveo Schillerovo «Zvono». To je djelo više njegovih učenika primilo na dar prigodom svršetka školske godine. Naročito spominjem, da je jednu lijepu pjesmu posvetio creskim kopačima.

On je otišao iz Cresa početkom rata. Rat je prekinuo njegovo djelovanje medju nama. No mi smo se uvijek sjećali njega. Sada je smrt prikinula nit njegovog plemenitog i radinog života, no Cresani će se uvijek i nadalje sjećati dragoga učitelja Jerka Defilipisa. Neka mu je mir kostima. — **Njegov učenik.**

Zakon o javnoj sigurnosti i zaštiti države.

U našoj nakladi i našem jeziku izišla je knjižica, koja sadržava nove zakone o javnoj sigurnosti, o zaštiti države te o posebnom tribunalu. Ovi su zakoni točno prevedeni po talijanskom službenom tekstu. Ti su zakoni za svakoga državljanina izvanredno važni, a to je baš ponukalo redakciju, da ih izda u jednoj knjižici. U tim su zakonima sadržane odredbe za sve moguće prilike i neprilike. (N. pr. za licence, oštarije, trgovine, opomene, konfinacije, procesije, skupštine, sastanke, društva, zavode, požare, oružje, nezgode, putnice, strance, oglase, radnike, poduzetnike, sejake, agencije, tiskare itd.)

Knjižica je neobhodno potreban suputnik svakoga državljanina, koji želi živjeti u skladu s državnim vlastima. Ona pa upućuje u sve dužnosti i sva prava u pogledu javnih oblasti, kvesture i karabinijera. Svi dosada tu i tamo raštrkani teksti o javnoj sigurnosti unificirani su u ovom novom zakonu za javnu sigurnost.

Knjižica ima 120 stranica, a stoji samo 1 liru. Poštarinom, u kuću dopremljena, 1.20 lira. Za inozemstvo lira 1.50.

Novac treba unapred poslati, makar u poštanskim markama.

Prodaje se u upravi «Istarske Riječi», u knjižari «Edinost» i u knjižari Stoka, Trst, via Milano 37.

Franina i Jurina

Fr.: Sada ja znam, kade j' moja lumbrela.
Jur.: Govori, da te morem razumet.
Fr.: Den, da sada ja znam, zač ni Nedelutića volja delat. Vraže, on čeka...
Jur.: A ča čeka?
Fr.: Strpi se, da ti povem. Ti znaš, da je on bil va Rusije, zarobljen.
Jur.: Znam. Samo ne znam za kega djavla ni tamo ostal.
Fr.: Ostal bi bil on, ma — — —
Jur.: Ča — ma? Kakov — ma?
Fr.: Počekaj, da ti sve z reda povedem. Kad su tamo bolševiki zmešali onu svoju kašu, Nedelutić, ki je va ono vreme bil negdere blizu Odesi, rekal je va sebe: — Viš, tu bi moglo neč za me bit.
Jur.: Tako j' rekal već od jedan. Homo napred!
Fr.: Homo napred! Kad je on videl, kako stvari stoje, šal je ravno onemu tankemu Sovjetu pak mu je rekal: — Čujete vi, harašo, ja se zovem Nedelutić, a bolševik sam kako i vi, i sada mi dajte jednu kućicu i beči, da morem lepo prez dela i prez skrbi živet.
Jur.: Lepo, po moju puru! Ja mislim, da mu je oni Sovjet na te besedi zasvetil jednu dobru pod škinu?
Fr.: Aj ni, nego ga je lepo podučil, kako se prez dela ne more živet nigdere na svete, pak ni va najvećoj Bolševikarije. Onputa j' pital, neka mu reče, ča bi najvolel delat? Nedelutić je malo razmišljal, a najzada j' odgovoril, da bi najvolel nadgledat ono, ča drugi delaju.
Jur.: Poznam ja još takoveh, ki bi oteli bit samo išpetori i to valje. A ča mu je nato rekal oni Sovjet? Je mu barem sada zasvetil ono pod škinu?
Fr.: Ni, nego mu je dal jednu hartu i poslal ga je va nekakovu fabriku. Tu je on moral delat celeh osam ur na dan. I smirom se je tužil: — Ča mi je bolje bit boljševik, ako moram svejedin delat osam ur na dan.
Jur.: Tu bim mu malo manj dal pravo.
Fr.: Ja ma su mu valje na to rekli, da to će bit samo za prvo vreme. Kasneje da će se delat sameh sedam ur na dan.
Jur.: Ale ja, ki Nedelutića dobro poznam, rekal bim, da je njemu i sedam ur preveše.
Fr.: To se zna, da bi mu bilo preveše. Zato su ga valje gledali umirit: — Ne boj se, nemo, rekli su mu, čim se bude počelo delat sedam ur na dan, mi ćemo valje protieštat i pitat šest.
Jur.: A kada se bude počelo delat šest, onputa će se pitat pet.
Fr.: Pak četire!
Jur.: Ma Nedelutiću bi i tri smrdele.
Fr.: Ja ma ni rečeno, da bi se ostalo na treh ur dela. Posle trih bi prišle dve.
Jur.: A onputa?
Fr.: Onputa — jedna.
Jur.: A pokle?
Fr.: Pokle se ne bi već niš delalo.
Jur.: Ja — ma živet se mora. A ki će živet, mora i orat, kopat, seć, mlet, šit, kuhat, prat i sve tako.
Fr.: To da te sve delat — Kinezi.
Jur.: Kakovi Kinezi, Bog te dal?
Fr.: Ma to govori on — Nedelutić, a ne ja. On govori, da te boljševiki jedan dan poć s vojskom na Kinu, da te potuć Kineze i prisilit ih, da za njih delaju. I tako da te Kinezi sve delat, a bolševiki da te jist i pit i počivat. Tako ni je to stumačil Nedelutić. I kada bude već stvar gotova, on da će poć spet va Rusiju i tamo da će zavavek ostat.
Jur.: I niš ne delat?
Fr.: Največe da će nadgledat Kinezi, da ne bi lenčarili.
Jur.: A ča mu ne će i to bit pretečko?
Fr.: Ako mu bude preteško, rekal mi je, da će dobit hartu od počivanja.
Jur.: Ča mi ga j' pak to?
Fr.: To da su neke harti, ke da te se moć kupovat za mali beči i čovek ne će trebat niš da dela.
Jur.: Ma on Nedelutić ima i sada tu hartu od počivanja. I ja mislim, da ju ima već od vremena, kada se j' rodil. Nego — kako si ono rekal — on sada čeka, dokle bolševiki Kineze potuku i dokle ih prisile, da za njih delaju. A ča će bit pak, ako Kinezi njih potuku?
Fr.: To će se pak pokle videt, rekal je Nedelutić.
Jur.: Videt će se nevolju, kako i je.

Domaće novosti

KOD PREDSJEDNIKA VLADE ON. MUSSOLINIJA

Za brodogradilište «Scoglio Olivi»

U subotu dne 26. novembra primio je on. Mussolini u palači Viminale u Rimu istarskog pokrajinskog fašističkog tajnika on. Mracha te pokrajinskog sindakalnog tajnika cav. Petronia. Oni su on. Mussoliniju predočili teške prilike u koje bi palo dizokupirano puljsko radništvo u slučaju da se zatvori brodogradilište «Scoglio Olivi». Govori se naime, da će «Scoglio Olivi» prestati raditi, budući nema što da radi. Vlada bi mogla to spriječiti jedino tako, da brodogradilištu na «Školju» dade kakav veći rad, kakvu gradnju novih ili popravak starih ladja, samo da se radnici ne moraju otpuštati, jer bi to imalo teških posljedica.

On. Mussolini je sa zanimanjem saslušao referat. Pitao je potanja razjašnjenja o položaju puljskog radništva uopće. Zanimao se za broj dizokupiranih itd. Na koncu je obećao, da će čim prije odrediti, da se brodogradilištu «Scoglio Olivi» preda na popravak ili démoliranje nekoliko ladja ratne mornarice. Prema tome se «Scoglio Olivi» ne će za sada zatvoriti, nego će i dalje raditi, a radnici se ne će otpuštati.

On. Mussolini se je zanimao osim toga i za razne druge istarske gospodarske i političke probleme. On. Mrach i cav. Petronio referirali su mu o svemu opširno.

Istarski borci

Dne 26. novembra primio je on. Mussolini jednu raprezentancu istarskih ratnih boraca (Combattenti), koju su sačinjavali gg. Rizzo, Maddan i Razza. Tu je raprezentancu predveo pred on. Mussolinija Amilcare Rossi, «Medaglia d'oro» i triumvir Udruženja ratnih boraca. Oni su donijeli on. Mussoliniju na poklon jedan grb, koji je pripadao austrijskom ratnom brodu «Don Juan» te jedan mali top, koji je pripadao «Viribus Unitisu», a služio je za obaranje aeroplana. Ta dva ratna broda bila su potopljena u puljskoj luci. On. Mussolini se je interesirao kako se je te predmete moglo iz morskih dubina izvući. G. Razza mu je to rastumačio. On. Mussolini je bio veoma zadovoljan sa ovim značajnim poklonima.

TRIBUNALI

— Pred par dana odsudio je puljski tribunal na 4 mjeseca i 20 dana zatvora Jakova Vlašića iz Sv. Lovreča Labinskog. Vlašić je bio optužen, da je ukrao 4 vesla iz broda nekog Antona Valle. Na sudu se je Vlašić branio, da on vesla nije htio ukrasti, nego da se je htio samo malo našaliti. No, kako se iz osude vidi, šala mu nije bogzna kako uspjela.

— Puljski tribunal osudio je zadnjih dana na zatvor od 10 mjeseci, te na snašanje svih šteta i troškova Ivana Jelenića iz Žminja. On je bio optužen, da je u marču lanjske godine udario štapom po glavi Antona Pamića takodjer iz Žminja, tako, da je ovaj bolovao zbog toga udarca mjesec dana. Jelenić i Pamić igrali su karte, malo se napili, i zbog neznatnog razloga počeli su se čuškati, pa šakati, dok nije napokon došlo i do — štapa. Optuženi se je branio, da je bio sasma pijan, pa da nije znao što čini. No, sada će imati vremena da se trijezni — 10 mjeseci...

— Pred koparskim tribunalom vršio se je više dana jedan zanimiv i težak proces. Petar Antolović iz Tinjanštine i njegova žena Fuma iz Čabrunići na Puljštini, bili su optuženi, da su lanjske godine dogovorno ubili Fuminoga oca. Prema izjavama svjedoka te iz obrane advokata vidi se, da optuženi nisu počinili zločina, pa ih je sud riješio svake kazne. Proces je doduše završen, ali zločincu se nije ušlo u trag. Istraga će se nastaviti i ko zna ko će još za ovo ubojstvo doći na optuženičku klupu.

Ribolov s dinamitom

Uz obalu u okolici Vrsara lovilo je u zadnje vrijeme više tamošnjih ribara s dinamitom. To su doznali karabinjeri i financa. I odoše da love ribare, koji se ne drže zakona. Pred par dana uspjelo je jednoj patroli uhvatiti nekoliko ribara. Predani su u zatvor, da čekaju sud. Kako znamo osude za ribare koji love dinamitom vrlo su teške.

Ceste u Svetvinčenštini

Pred kratkim je podeštat općine Svetvinčenat pozvao sve općinare na rabotu oko popravka općinskih cesta. Svi su se općinari spremno odazvali. Radili su složno 3 dana marljivo i zanosno. Kroz to su vrijeme uredili vrlo lijepo općinske ceste. To im može služiti na čast. Ovako bi morale i druge općine organizirati općinare na rad oko cesta, pa bi istarske ceste bile mnogo ljepše i bolje. Slogom rastu male stvari...

Oko pokrajinske ceste što vodi kroz Svetvinčenat radi već dulje vremena Genio Civile.

Automobili, motocikli i bicikli

Koncem godine 1926. bilo je u cijeloj Italiji: bicikla 2 milijuna 892.523; motocikla 50.693; automobila 13.316.

U Istri je koncem 1926. bilo: 7312 bicikla; 112 motocikla; 187 automobila.

U Kvarnerskoj pokrajini: 2545 bicikla; 80 motocikla; 249 automobila.

U tršćanskoj pokrajini: 13.450 bicikla; 628 motocikla; 1399 automobila.

Uzevši u obzir ukupni broj svega pučanstva u državi zaključujemo, da dolazi jedna bicikla na 14 stanovnika, jedna motocikla na 622 stanovnika ili jedan automobil na 4360 stanovnika.

Nova uredba lova.

Na svojem zadnjem zasjedanju ministarski je savjet prihvatio, da se uvede u državi jedna sasma nova lovska disciplina. U tu će se svrhu u svakom glavnom gradu pokrajine ustanoviti jedno pokrajinsko lovsko društvo, u koje će se moći upisati svi državljani, koji imaju dozvolu za lov. Ta će društva biti pravno priznata, pa će imati pravicu nastupati kao civilna stranka u procesima radi lovskih prestupaka. Ta će društva direktno sama postavljati pravila i odredbe glede lova. Sva društva svih pojedinih pokrajina tvoriti će zajedno fašistički savez lovaca. U svakoj pokrajini uspostaviti će se prefektovim dekretom po jedna lovska komisija. Lovska društva, koja su registrirana na temelju zakona od 24. junija 1923. morati će moliti ministarstvo za narodno gospodarstvo, da ih pretvori u odsjeke novih pokrajinskih lovskih organizacija.

Cifre o talijanskoj demografiji

Centralni statistični institut izdao je statistiku o rodjenjima, smrtima i ženidbama u prvih 9 mjeseci ove godine. Od 1. januara do 30. septembra 1927. rodilo se je u cijeloj državi 850 hiljada novih stanovnika, umrlo ih je 487 hiljada, a vjenčalo se je 214 hiljada parova.

Otvorenje puljskog Doma.

Dogovorno s općinskim podeštatom i biskupom zaključio je puljski kaptol, da će se dne 17. decembra blagosloviti napokon dovršeni puljski Dom, koji je od požara bio nastradao. U nedjelju dne 18. decembra vršiti će se u njemu prva misa.

Poljodjelski sindakat

Puljska «L'Azione» javlja, da će se u Svetvinčentima doskora osnovati Sindakat poljodjelaca. Radovi za organizaciju već su u toku.

Ne daj zadnji groš krčmaru,
Ne ugadjaj samo tijelu. —
I tvom duhu treba hrane:
Ljubi zato knjigu bijelu!
Ko ljubi dobru knjigu, mora naručiti i koledar «FRANINA I JURINA» za 1928. g.

Bilanca puljske općine.

Pred kratkim je zaključena bilanca puljske općine za 1926. g. Puljska «L'Azione» javlja, da manjak ovogodišnje općinske bilance iznaša 400 hiljada lira. To nije mnogo uzme li se u obzir, da je manjak zadnjih nekoliko godina, dosizao 1 milijun i pol lira. Općinske se financije poboljšavaju.

† MAKSO ČERNE

Dne 22. novembra umro je u Zagrebu Makso Černe, vijećnik kr. stola sedmorice, rodom iz Barkovlja (Trst). Bilo mu je oko 60. godina. Bolovao je kratko vrijeme, ali teško.

Pokojnik je kao sudac bio bezprikoran i pravedan. Bio je poznat kao spreman stručnjak. Poznat je bio i u našim istarskim krajevima, jer je službovao u Voloskom, odatle je bio premješten na Krk, a iz Krka u svojstvu državnog odvjetnika u Rovinj. Poslije rata je vršio neko vrijeme službu u Ljubljani, a zatim je bio imenovan za člana stola sedmorice u Zagrebu.

Pokojnik je bio dobrog značaja. U društvu je bio vanredno obljubljen, duhovit i prijazan.

Oženio se iz ugledne obitelji Tomašića iz Opatije, a u rodbinskim je vezama s obiteljima Draganić i Červar.

Neka mu je pokoj vječni, a njegovoj obitelji i rodbini naše iskreno saučešće.

Vjenčanje.

U Prodolu se se vjenčali dne 10. o. mj. Ivan Buršić iz Krnice i Marija Zenzerović iz Prodola. Mladome paru želimo svako dobro i dug zajednički život.

Dom u kom se knjiga
Ne nalazi bijela,
Košnici je sličan
Bez radinih pčela.

Domaćice! Nabavite za kuću koledar «FRANINA I JURINA» za 1928. Stoji samo 3 lire i 50 cent.

Kad san bija mali...

(U dijalektu Srednje Istre).

Hoževa san jur u školu, vidija ljude i svit, ma najliplje mi je bilo, kad bi me mati u jutro zbudila, a ja z knjigon pod pazuhon poša na «Njivicu». Doša bih na «malu laz» diga trnje, pak ga opet stavija kako je bilo, da ne bi kakovo živinče došlo. Pomalo bih hodija po travi i rožicah, aš mi se je smililo, da he čuda pomastin, doša bih na svoje misto, lega u travu i gleda življenje na Njivici.

Rosa se prelivala po travi i rožicah, kakoj najliplji špegljil Na svakih sto korki se je diza kakov «mrkeš», velik hrast i s svojin hladon zadržava rosu do desete ure. Tići bi kantali, kako da se urtaju, ki će liplje, ma od svih san najvolija slušati slavića! A zna san mu i gnijezdo. U nikeh malen drinu, kadi su se dvi granice dilile ležala je njigova malica i čuvala male tiće, ki bi svako toliko spogledavali priko gnijezda, kakoj da su znali, da to njihov tac kanta.

Blizu nisan stija nikad dojti, aš san ima strah; «da he umrazin», kako mi je mati gorevala! Ni drugoj dici nisan stija povidati da znan tiće i to one lipo slaviće, aš ako bi bija zna mali Zvanić, bi he bija raskinuja! Samo materi san povida: Puš he čja znaš — bi mi rekla, aš vidiš ča bi bila narava priz njih!

Najvolija san ležati spoli zid, blizu starega hrasta, kemu su nike grane jur bile suhe. Četiri od njih bi ga bili imali ča z rukami držati; kako je bija debeja, a još moj pokojni did je goreva, da ga vajk onakovega pameti. Blizu njega ni bilo čuda trave, ma svejeno je dela figuru, pak mi je ža bilo, kad su ga pokle usikli... Okolo njega su bile četiri škrile, kamo bi kosci, kad bi koševali, sili, kad bi učinili dva, tri vahljat...

Kad bih se tako nagleda naravi i sunca, ki se je dobrahno diglo, i usušilo rosu na travi, i kad bi rožice spuštile svoje glavice, naputija bih se i ja doma...

Nasproti mi je doteka brečić, kemu je sta rep kakoj kolo, laja bi ud dragosti, skaka bi mi na noge, aš on je zna, da ga ja nis nikad tuka i da i on vajk dobije kakov kuščić spoli da me. Ni bija jako velik, ne za ujisti toliko, samo kad bimo se ustali na drugu dicu bi laja, kako da tobože čuva soga gospodara. Samo mali Bože ga ni moga viti, se ga je strašija, kakoj da je ovčarski. Jedanput, kad ga je z nikin drvom zmaka, smo se svadili, aš san mu reka da ni tribe prid njin bižati, da ga ne će ujisti!

U hiži san materi povida, kako je vani lipo, pak bi ona vzdahnula: «Ma kad ću ja pojti tamo doli.»

A najliplje je bilo, kad bimo imevali kosce. Oni dan bi se usta ranije, aš san moga ponesti ručenje z Milicon. Vojvoda, stari Švrk, nasmija bi se mrmiti, a jo: bolje barili, utrja bi si pot po glavi i kad bi došli do kraja, bi reka: «Ala, mladići, gremo ručati!»

Sili bi pod hrast na škrile. Ja bih kala barilu, a Milica bisage i mrmitu, prikrižali bi se i barba Švrk bi reka «Bog bagosovi!» (ašto nike glase ni moga nikako zreči) i lipo na srdito bi počeja vaditi fuže, a oni mlaži bi se z rukami suvali, kako bi svako toliko zdiga obrve i paša z rukon po muštaći i naga barilu.

I još prvo nego su pojili, je morala Milica poj po drugu, samo ni donesla onakovega črnca kakoj prvi put, nego vodu, pak bi njoj barba Švrk reka: «A ča ča ča si to donila...»

Kad bi finili, niki su pošli kose klepati: «Da, da, da — bi reka barba Švrk — ne moje košiti... moje, moje ona, ma ti ši še štrudija...»

U podne bi se legli po travi i spali do trih, a najprvi bi se usta barba Švrk, zvadija bašelak z rančine, pozdaha bi ga i reka: «Ala, ala na noge!»

U večer bi se kantalo do kasnega, a najvolija san slušati onu: «Ovce pase Omrka divojka», jali: «Zaspa Pave pod ladonjon u hlade.» Barba Švrk bi bugarija prvi na debelo, a oni drugi na drobno za njin...

Ni ja nis stija poj spati za si svit. I komač kad bi zvizde počele blidili, bi se rastali kantajući: «Mila moja, rano ti gren spati.» A drugi dan je bila nedilja... I Švrk bi ti povida pod briston, kako je bilo včera. A ti znate, da oni drugi su ga štockali... — **Prikodražan.**

Nije onaj bijedan,
Koji blaga nema —
Nego kom bez znanja
Um i srce drijema.

Svaki napredan Istranin naručiti će si koledar «FRANINA I JURINA» za 1928., da se obogati znanjem.

Svega po malo

Velika eksplozija u Pitzburgu. — U Pitzburgu je kod jedne eksplozije u tvornici ubijeno 28 radnika i ranjenih 485. Eksplodiralo je jedno najveće spremište plina u Americi. Sve kuće u okolini od 100 metara sasvim su razrušene i počele gorjeti. Preko 5000 ljudi je ostalo bez stana. Vodovodi su popucali i grad je poplavljen. To je jedna od najstrašnijih eksplozija, koja se zadnjih godina dogodila.

Čudan narod. — U istočnoj Rusiji, na južnom Uralu, našli su nedavno na neko čudno pleme. Njegovi članovi živu u teškim prilikama, gotovo odvojeni od svega svijeta. Medju njima održao se jedan strašan običaj. Kod njih ne smije nijedan čovjak i ni jedna žena da prevali četrdesetu godinu. Tko ne umrije prije četrdesete, taj mora da se raskrsti s ovim svijetom u času, kad navrši svoj četrdeseti rodjendan. Evo kako oni to čine:

Na četrdeseti rodjendan koga takova nesretnika ili nesretnice sakupe se svi rodjaci, prirede žrtvi obilan objed — i mjesto zdravica i napitnica, svi udare u plač i naricanje. Poslije ručka svrstaju se svi u povorku. Na čelu ide onaj ili ona, koja mora da pogine, a ostali za njom. I putem jedni nariču a drugi pjevaju nekakve nadgrobne molitve. Kad opet dodju do žrtvine kuće, otvore vrata konobe, koja je vrlo duboka i debelim zidima odijeljena od gornjega poda. Tu se oni oproste s onim, koji mora da pogine. Nato on udje u onaj tamni podzemni prostor, dok ostali zatvorivši za njime teška vrata, odu svak za svojim poslom. Nesretnik pak u onoj tmici sâm, bez hrane, bez pića, malo po malo ugasne, a da niko od njegovih ni od susjeda ne čuje nijedan njegog jauk ni glas.

Budući da ti ljudi umiru ovako pod zemljom živi zakopani, zovu ih Pozemnicima. Ne zna se, što ih je jednom natjeralo na ovaj običaj. Možda silne poteškoće u ishrani, pa su se na ovaj način htjeli da riješe suvišnih usta. — Svakako ovaj je običaj jedan od najstravičnijih i najgroznijih, što se mogu zamisliti.

Iz žalosti za psom. — Jednog jutra, prije nekoliko dana, nadjeni su u Berlinu u krevetu mrtvi sedlar Sliselmann i njegova žena. Istragom se utvrdilo, da su otrovani, pa se u prvi čas mislilo, da ih je nevolja natjerala, da se ubiju. Kasnije se je ustanovilo, da su supruzi Sliselmann počinili samoubivstvo zato, što im je crknuo njihov vrlo vjerni pas. Oni su ga silno voljeli i nikako se nisu mogli utješiti, već su evo odlučili da i oni sami podju za njima. U pismu, što se je iza njih našlo, stoji da sve svoje ostavljaju društvu za zaštitu životinja.

Besposleno selom
Nikad se ne skitaj;
Bolje — ostaj doma
Dobru knjigu čitaj!

Istarski mladići kupiti će koledar «FRANINA I JURINA» za 1928., pa će u duge zimske večeri čitati, mjesto da se po krčmama vuku.

Književnost

Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca.

Upravo je izašlo iz štampe raskošno i otmeno djelo pod ovim naslovom, koje je izdalo Jugoslovensko Novinarsko Udruženje. Knjiga je izašla u velikom kvart formatu na finom papiru sa slikama izradjenima u dubokom bakrotisku. Veći dio knjige posvećen je slikama uz kratke i informativne komentare i članke na četiri jezika (srpsko-hrvatskom, francuskom, njemačkom i engleskom). U slici i riječi prikazan je Kraljevski dvor, historija i geografija države, državna uprava i pravosudje, etnografija i narodna umjetnost, starija arhitektonska umjetnost i arheologija, presvjeta, škola, pozorište i savremena umjetnost, socijalna politika: higijena itd., poljoprivreda, šumska industrija i trgovina, gradovi i prirodne ljepote i statistika. Knjizi su priložene tri mape i šest umjetničkih priloga u boji. Korice u zlatorezu i s monogramom Udruženja izradio je arhitekt g. Plečnik. Djelo je štampala i opremila Jugoslovenska Tiskarna u Ljubljani. Za pretplatnike, kojima će tijekom ovog mjeseca biti otposlana knjiga stoji 300 Din, dok joj je knjižarska cijena 400 Din.

Darovi za fond „Istarske Riječi"

Željezničar B. l. iz unutarnjosti Italije daruje lire 20·—.

Najljepše zahvaljujemo!

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

Narodni koledar „FRANINA i JURINA" za Istru za god. 1928.

izišao je iz tiska, te se je već počeo širiti po svim našim istarskim selima. Ovaj naš doista lijepi koledar poznat je i obljubljen u svim istarskim domovima. Ove je godine koledar još ljepši nego lanjski. Ima u njemu svega: zanimivog, zabavnog, poučnog i gospodarskog štiva, pjesama, slika itd.

Kupujte ga! Širite ga! Naručujte ga!
Preporučujte ga svojim prijateljima!

Naručbe prima „Tiskara Edinost" i Uprava „Istarske Riječi", Via S. Francesco 20, Trst. Može se dobiti i kod knjižara: Stoka, Trst (Via Milano); Tomašić, Opatija i Trbojević, Rijeka.

Dobro je knjiga naš najbolji prijatelj! Ovaj je koledar uistinu naš dobri prijatelj!
Stoji samo 3 lire!! Sa poštarinom lire 3·50
Za Jugoslaviju 15 dinara.

Broj 49 Peštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 8. decembra 1927. - God. VI. Pojedini broj 25 cent. God. V.

„Istarska Riječ"
izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar". Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I. Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". — Narodna poslovica.

UGO FOSCOLO

1827.—1927.

Dne 10. septembra ove godine prošlo je ravno 100 godina od smrti velikog talijanskog pjesnika Uga Foscola. Ta je značajna stogodišnjica u Italiji najdostojnije proslavljena. Da počaste sjenu glasovitog talijanskog genija, pisale su zanosno o njemu, prigodom ove stogodišnjice, mnoge inostrane novine i revije, pa je tako i zagrebačka književna revija «Savremenik», koju izdaje Društvo hrvatskih književnika, donijela o Foscolu lijep i zanimiv prikaz, iz pera g. Stjepana Ilijića. Mi taj prikaz donašamo u cijelosti u našem listu, da i naši čitatelji upoznaju veliku ličnost genijalnog talijanskog pjesnika Uga Foscola.

Osobito u današnjim poratnim vremenima, imena velikih talijanskih pjesnika Parinija, Manzonija, Leopardija i Foscola, koji su u neku ruku bili preteče savremenih dogadjaja, postaju danomice aktuelnija i bliža nama, ukoliko su poletnim duhom preletjeli granice svog vremena i proročkom vidovitošću segnuli daleko u budućnost. Parinijeva jetka ironija koja izbija iz njegovog glavnog djela «Il Giorno» (Dan), i danas je savremena, a koliko su doprinijeli razvoju talijanske beletristike Manzonijevi «I Promessi sposi» (Vjerenici), najbolje se vidi danas, kad cijela Italija slavi s ushitom stogodišnjicu prvog objelodanjenja toga čuvenog romana, da i ne spominjem Manzonijeve klasične ode, koje su u ustima svakog gimnazijalca. O Giacomu Leopardiju i danas se pišu opširne kritičke studije, tako da je veliki pjesnik «Gimnestre» uvijek prisutan i živ u talijanskoj književnosti, jer njegov sumorni pesimizam odgovara donekle duhu savremene generacije.

U tom je odličnom kolu, jedan od najistaknutijih pjesnik, otac i otadžbenik Ugo Foscolo, i svojim karakterom i stradalačkim životom i originalnošću svoje poezije ostavio duboke tragove u historiji razvoja talijanske literature. Rodjen na ostrvu Zante u Grčkoj 6. februara 1778. godine, od oca porijetlom Mlečanina i majke Grkinje, apsolvira početne nauke u Splitu u Dalmaciji, gdje mu je otac kao liječnik bio namješten za upravnika bolnice i gdje je i umro, dok je Foscolo bio još dijete. U Splitu je obitelj Foscola stanovala u današnjoj kući Nouvellier pred peristilom palače na današnjem trgu sv. Dujma. Mladi je Foscolo učio početne humanističke nauke u bivšem Nadbiskupskom sjemeništu, gdje se danas nalazi «Narodna tiskara», a splitska općina u počast pjesnika nazva mali prostor ispred njegove „kuće Foscolovim trgom.

Iza očeve smrti preseli se pjesnik s majkom u Veneciju, ali nikad ne zaboravi boravka u Dalmaciji, kojega se je i dalje u životu sjećao i s ponosom ga spominjao. Svršivši klasične nauke u Veneciji, ode na sveučilište u Padovu, koje je u ono doba bilo na glasu i na kojem su studirali mnogi naši Dalmatinci, proslavljeni kasnije i u domovini i u Italiji. U Padovi je Foscolo slušao predavanje profesora Cesarotti-a, čuvenog prevodioca Osijanove poezije, koji se brižno zauzeo za odgoj mlada poletarca, uputivši ga na proučavanje grčkih i rimskih klasika.

Kako je u ono doba bio na vrhuncu slave znameniti dramski pisac Vittorio Alfieri (1749.—1803.), Ugo Foscolo zanese se za njim i uz ostale manje pjesničke sastavke napiše već u prvoj mladosti tragediju starogrčkog izvora «Tieste». Premda taj njegov prvijenac podsjeća na način pisanja slavnoga pisca tragedije «Saul», ipak se već u njem pokazao sav žar i zanos budućeg pjesnika «Grobova».

Nakon bitke kod Marenga, kad se je Napoleonova slava bila proširila po cijeloj Italiji i probudila mnoge nade u njezino uskrsnuće i ujedinjenje, spjeva klasičnu odu «Bonapartu oslobodite-lju», ali kad njegov heroj cinički prodava Veneciju Austriji, Foscolo bijesan opozva svoj pjesnički sastavak i napiše novu tragediju «Ajax», u kojoj u alegoričkoj formi dade oduška svom patriotizmu i svojim liberalnim osjećajima protiv tiranskog režima.

Malo prije toga učestvovao je kao časnik pod maršalom Massenom u opsadi Genove 1799. godine. Ondašnji ministar i njegov prijatelj Vaccari, da osigura Foscolu egzistenciju, postavi ga za profesora govorništva na sveučilištu u Paviji, uz uvjet, da položi prisegu novom osvajaču, no odgadjajući iz dana u dan Foscolo nije nikad položio prisege. Nasuprot, kao čovjek široke duše i neslomljivog karaktera držao je često pred djacima i u javnosti vrlo liberalna predavanja i govore, koji nisu bili u prilog ondašnjem režimu, tako da uskoro pade u nemilost prvoga Konzula i bude primoran napustiti sveučilište, lutajući kao prognanik po svojoj vlastitoj domovini.

Poslije Napoleonove katastrofe u Rusiji uskrsne ponovno nada Talijana, da će se konačno osloboditi svojih «osloboditelja», i tu Foscolo razvija svu svoju veliku radinost i sav svoj talenat u prilog slobode svoje domovine. Ali nažalost njegov žar i njegovo patriotsko oduševljenje nisu našli dovoljna zanosa u narodu, koji je bio još pod utjecajem francuske i austrijske politike. Kako je istodobno proganjan od obiju policija, skloni se Foscolo u Englesku, u London, kamo prispije 11. septembra 1816. godine.

I ako je glas o njegovom književnom radu i političkoj aktivnosti bio doprio do engleske metropole i on bio dobro primljen od onamošnjih intelektualnih krugova, ipak se je Foscolo osjetio osamljen u tudjem svijetu, te je mnogo pretrpio, dok se nije malo tamo snašao. Utjehu i razonodu nadje u literarnom radu. Naučivši engleski, napiše mnogo toga na tom jeziku o Italiji, njezinoj historiji i njezinim velikim muževima, šireći tako i u inozemstvu smisao i interes za svoju domovinu.

Napisa nekoliko kritičkih iscrpljivih studija o Michelangelu, Tassu, Boccacciu, a njegovi «Essays on Petrarch» u «The European Review» su najbolja psihološko-estetska studija o Petrarki, i što uopće postoji o slavnom pjesniku Laure.

Medjutim, nešto nepodnošljiva londonska klima za rodjenog južnjaka, a nešto urodjena nostalgija za domaćim ognjištem, potkopaju malo pomalo pjesnikovo zdravlje i obolivši na jetripjesnikovo zdravlje i obolivši na jetri, umre 10. septembra 1827., i bi sahranjen na groblju sela Chiswick na Temsi kod Londona. Zemni mu ostanci preneseni su 1871. god. u Firencu i počivaju sada u čuvenoj crkvi «Santa Croce», tom Pantheonu Italije, pokraj Michelangela, Machiavellia, Galileja i ostalih velikana.

Književni rad Uga Foscola nije obilan, ali je originalan, a nadasve pun jedre sadržine i klasičnog izraza. Njegovi dramski pokušaji, pretežno starogrčkog stila, nisu ostavili dubljih traga u talijanskoj literaturi, ali su zato njegove lirske pjesme svakako nešto najsavršnije i najzrelije u talijanskoj književnosti.

Pod neposrednim dojmom Goethe-vog «Werthera» napisa roman u epistolama. To djelo, pod naslovom «Le ultime lettere di Jacopo Ortis», bude razgrabljeno, čim je ugledalo svijetlo, i pored tmurnog sentimentalnog raspoloženja, koje je prevladavalo nakon napoleonskih ratova u Evropi, dovede mnoge mladiće do očaja, pa i do samoubijstva.

Koliko je duboko i svestrano poznavao duh staroklasične grčke poezije, najbolji nam je dokaz njegova «La chioma di Berenice» (Bereničina kosa) kao tobožnji prijevod sa starogrčkog. Prevede do polovice Homerovu «Ilijadu», početak Miltonovog «Izgubljenog raja» i u cijelosti «Yorickovo sentimentalno putovanje» od Sternea.

Medjutim, sav taj književni rad bio bi valjda u širokoj javnosti i zaboravljen i s njim bi se bavili samo profesionalni proučavatelji talijanske literature, da nije u jednom genijalnom usponu fantazije spjevao svoj čuveni «Carme dei Sepolcri» (Pjesan Grobova) u vrijeme, kad je bila izašla naredba, da se mrtvaci moraju sahranjivati samo na javnim mjestima, kako je do onda bio običaj. Ta naredba, koja je po sudu onoga vremena bila neke vrsti profanacija čovjekovih smrtnih ostanaka, izazva buru cijele javnosti i protiv nje ustane i Foscolo svojom pjesmom.

«Grobovi» su prvi put izašli u Bresci 1807. god. i kasnije doživljeli na stotine izdanja, te se još i danas komentiraju i proučavaju. Evo kako u jednom od posljednjih brojeva najstarije i najuvaženije talijanske revije «La Nuova Antologia» od 1. juna ove godine kritičar Ugo de Como, osvrćući se na stogodišnjicu Foscolove smrti, piše o toj pjesmi: «Grobovi» pjesan. U njoj su se stopile, obasjane božanstvenom vatrom genija, sve kreposti uma i srca, tu dosižu do svoje najveće visine misli i ideali, uspomene i nade, razočaranja i uvjerenja, snaga, slast i srdžba urodjena u ljudskoj duši. U toj pjesmi Foscolo, dižući se do najvećih pjesničkih visina, odvodi naš duh do neumrlosti i neizmjerja».

Zanimljivo je ovdje istaknuti, da je ta veličanstvena pjesan doživjela od naših starijih i savremenih pisaca i pjesnika osam prijevoda na hrvatski jezik, čim se ne može dičiti nijedna druga evropska književnost. Prvi ju je kušao prevesti Luka Svilović-Kotoranin, koji je preveo i Manzonijeve himne, onda Ivan Trnski i Vladislav Vežić u «Viencu», kasnije Stjepan Buzolić, prevoditelj Dantea i Leopardija, objelodanivši svoj prijevod u dubrovačkom «Slovincu». Mnogo kasnije prevedoše «Grobove» prof. Ante Sasso uz obilni komentar, onda prof. V. Lozovina u jedanaestercu originala, pisac ovih redaka u mostarskom «Osvitu» 1904. god. i u posebnoj knjizi i konačno umirovljeni prvi direktor hrvatske gimnazije u Zadru Tomo Brajković kao posljednji, ali se taj prijevod nalazi još u rukopisu.

Svi ti prijevodi, kao i oni u tudjim jezicima, ne mogu da dosegnu savršenstvo originala i pored najboljeg poznavanja jednog i drugog jezika, jer je to remek-djelo talijanske literature već po svojoj sadržini tako kompleksne pjesničke prirode, da je gotovo nemoguće prenijeti na strani jezik sve savršenstvo veličastvene Foscolove koncepcije. Ali svakako to medjusobno natjecanje pojedinih naših pjesnika i pisaca dokazuje, koliko je kod nas, a osobito u Dalmaciji, popularno ime velikoga pjesnika, koji je svoje prve pjesničke inspiracije crpio na kristalnoj vedrini dalmatinskog neba i plodnom žaru južnoga sunca.

Spojivši harmoničnim načinom romantičnu i klasičnu poeziju, Ugo Foscolo je u neku ruku preteča i vjesnik najnovije Renesanse u talijanskoj literaturi i duhovni otac Carduccija, d'Annunzija i Pascolija, ostajući ipak uvijek vjeran sljedbenik velikih tradicija staroklasične poezije.

Stj. Ilijić.

Politički pregled

Zasjedanje parlamenta. — Prošlog četvrtka dne 1. o. mj. započelo je u Rimu novo zasjedanje parlamenta. Ovo će jesensko zasjedanje trajati 17 dana. Već se je dosada vršilo više sjednica. Važna je bila naročito ona sjednica na kojoj je vrlo svečano odobren nacrt o prijateljskoj i arbitražnoj pogodbi izmedju Italije i Albanije od 26. novembra 1926. Parlamenat je osim toga uzeo do znanja drugi tiranski ugovor, to jest novi ugovor o obrambenom vojnom savezu, koji je sklopljen pred nekoliko dana. Taj ugovor nije parlamenat odobrio, jer to ni ne mora. Dosta je samo da ga kralj potpiše.

Ahmed Zogu je potpisao tiranski ugovor. — Dne 2. o. mj. potpisao je predsjednik albanske republike Ahmed beg Zogu tiranski obrambeni ugovor, koji je sklopljen 22. novembra. Njeg. Vel. kralj Viktor Emanuel potpisao je takodjer ugovor, pa su prema tome obavljene sve formalnosti, koje su bile potrebne, da ugovor stupi na snagu.

Smrt talijanskog ambasadora u Kolumbiji. — U Bogoti (Kolumbija) umro je dne 1. o. mj. tamošnji talijanski ambasador Francesco dei Marchesi Medici di Marignano, poznati i uvaženi talijanski diplomata.

Francuski poslanik ostavlja Rim. — Dosadanji francuski poslanik u Rimu g. Besnard smjenjen je. Pred par dana ostavio je Rim i otputovao za Pariz, kamo ga je pozvala njegova vlada.

Tajna sjednica parlamenta. — Danas se u Rimu vrši tajna sjednica parlamenta. Na toj se sjednici raspravlja o unutarnjem proračunu, te o nekim promjenama u poslovniku parlamenta.

Italija i Čile. — Prošle subote izmjenili su predsjednik vlade on. Mussolini i poslanik čilenske republike listine o arbitražnom ugovoru izmedju Italije i republike Čile.

Izseljivanje. — Po zadnjem izvještaju centralnog državnog statističkog ureda vidimo, da se je u prvih 8 mjeseci ove godine, to jest od 1. januara do 30. augusta 1927., iz Italije izselilo 151.948 stanovnika. — U prvih 8 mjeseci 1926. izselilo se je 162.714 talijanskih državljana. Malo više nego ove godine. Od ovogodišnjih iseljenika najviše ih je otišlo u prekoocèanske krajeve.

Besposlenost u Italiji. — Po istom izvještaju vidimo, da je u zadnje vrijeme besposlenost u Italiji malo narasla. U augustu 1927. bilo je u Italiji 231.821 sasma nezaposlenih i 134.251 djelomično nezaposlenih. U augustu lanjske godine bilo je u Italiji 83.030 sasma nezaposlenih, a 26.634 djelomično nezaposlenih radnika. U mjesecu septembru ove godine bilo je 305.930 sasma nezaposlenih, a 133.568 djelomično nezaposlenih. U septembru 1926. bilo je u Italiji 89.434 sasma nezaposlenih, a 14.519 djelomično nezaposlenih radnika. — U Julijskoj Krajini bilo je u augustu ove godine 8997, a u septembru 9100 nezaposlenih.

Ovogodišnja ljetina u Italiji. — Prema izvještaju centralnog statističkog ureda vidimo, da je ove godine u svoj Italiji urodilo:

Pšenice: 53,291.000 kvintali (lanjske godine 60,050.000 kvintali.) Bilo je zasijano 4,985.800 hektara (Lanjske godine 4,915.800.)

Raži: 1,508.000 kvintali (lanjske godine 1,650.000 kv.) Bilo je zasijano 124.200 hektara. (Lanjske godine 120.800 ha).

Ječma: 2,056.000 kv. (Lani 2,400.000 kv.) Zasijana površina od 236.100 ha. (Lanjske godine 237.400 ha).

Ovsa: 4,459.000 kv. (Lani 5,900.000 kv.) Zasijano je bilo 486.700 hektara. (Lani 498.000 ha).

U Julijskoj Krajini urodilo je ove godine 272.000 kv. pšenice, 28.300 kv. raži, 78.500 kv. ječma i 37.600 kv. ovsa. — Lanjske godine je urodilo 285.000 kv. pšenice, 35.000 kv. raži, 89.000 ječma, 44.000 kv. ovsa.

Električna snaga u Italiji. — U Italiji se proizvadja ove godine 4275 milijuna kilovata električne snage. Lanjske godine se je proizvadjalo samo 3964 kilovata. To je velik napredak.

Unutarnji dugovi. — Prema izvještaju centralnog statističkog ureda vidimo, da su dne 31. oktobra ove godine unutarnji državni dugovi Italije iznašali 85 miljarda 185 milijuna lira. Lanjske godine ti su dugovi iznašali 86 miljadra 535 milijuna lira. Ove su godine dakle dugovi manji.

Izmišljena vijest o atentatu na on. Mussolinija. — Nekoji inozemni listovi donijeli su pred nekoliko dana izmišljenu vijest, da je u Rimu izvršen jedan novi neuspjeli atentat na on. Mussolinija. Ta je vijest, razumije se, neistinita, a rastrubljena je po novinama od nekih burznih špekulanata.

Trgovačka pogodba izmedju Italije i Madžarske. — Izmedju talijanske i madžarske delegacije vrše se pogadjanja za sklapanje trgovačkog ugovora. Ta će pogodba biti brzo sklopljena, pa će zamjeniti dosadanju trgovačku konvenciju izmedju Italije i Madžarske.

Pred posebnim tribunalom. — Dne 2. o. mj. vršila se je pred posebnim tribunalom rasprava protiv 7 komunista iz Mantove. Bili su optuženi, da su od decembra 1926. do marca 1927. spremali urotu protiv državnih vlasti, te da su širili protudržavnu propagandu. Dva su bila usudjena na 6 godina i 6 mjeseci, jedan na 3 godine, a jedan na 1 godinu. Tri su puštena bez

kazne. — Dne 30. novembra osudjena su za svoj protudržavan rad i zato jer su podržavali raspuštenu komunističku organizaciju, dva komunista na 1 godinu i 6 mjeseci zatvora. — Istoga dana osudjen je jedan komunista na 5 godina, a drugi na 7 godina zatvora, zato, jer su u Monfalconu osnovali tajnu organizaciju, te su širili pomoću letaka protudržavnu propagandu.

Iskaznica milanskog bersaljerskog udruženja za on. Mussolinija. — On. Mussolini je dne 30. novembra u prisustvu on. Turatija primio odbornike bersaljerskog udruženja iz Milana, koji su mu izručili iskaznicu i znak toga udruženja. Kako znamo on. Mussolini je za vrijeme rata bio na fronti kao kaplar bersaljera.

Sovjetska vojska. — Po najnovijim novinskim vijestima imala bi sovjetska Rusija danas vojsku od 562.000 ljudi. Troškovi za vojsku iznašali su g. 1924.-25. 420 milijuna rubalja, dok su u g. 1926.-27. povišeni na 634 milijuna rubalja, to jest 6 milijarda 340 milijuna lira.

Kongres ruske komunističke stranke. — Dne 2. o. mj. otvoren je u Moskovskom Kremlju petnaesti kongres ruske komunističke stranke. Tome je kongresu prisustvovalo 1400 delegata, od kojih je bilo mnogo inostranaca. Kongres je otvorio Stalin jednim značajnim govorom o komunizmu. Strankina opozicija postavila je kongresu zahtjev, da se riješi njezino pitanje. Izgleda, da će se stranka i opozicija primiriti i ujediniti, ako i jedna i druga strana malo popusti.

Poljska i Litva. — Sukob Poljske i Litve još se ne rješava. Izmedju njih je do danas još napeto stanje, a izgleda da se i u jednoj i u drugoj državi misli o — ratu. Litvanska je vlada predala vrhovnu vojnu vlast generalu Shukaikasu. Do sada je tu vlast imao vojni ministar. To se dovodi u vezu s proglašenjem opsadnog stanja, koje bi imalo u Litvi uslijediti. — Predsjednik republike Voldemaras otputovao je u Ženevu, gdje je zahtjevao od Društva Naroda neka se prisili Poljska, da odmah vrati Vilnu Litvi. Litva ne kani ni pod koju cijenu priznati Vilnu Poljskoj, a takodjer ne želi normalnih ni dobrih prijateljskih odnošaja s Poljskom dok joj Vilnu ne vrati.

Francuska i Engleska naprama poljsko-litavskom sporu. — Francuski list «Petit Parisien» javlja, da francuska i engleska vlada nastoje na svaki način pomiriti Litvu i Poljsku. Naročito se za to pomirenje zalaže Francuska. Ona želi, da bi Poljska i Litva na miran način riješile sporno pitanje Vilne. U tom su se smislu razgovarali francuski ministar vanjskih poslova Briand i litvanski poslanik u Parizu. Da do pomirjenja izmedju Litve i Poljske dodje korisno bi bilo za svjetski mir, koji je u zadnje vrijeme ugrožen.

1. Decembra — jugoslovenski državni praznik. — Dne 1. decembra proslavljena je po svoj Jugoslaviji deveta obljetnica ujedinjenja Srba, Hrvata i Slovenaca u jednu državu, Jugoslaviju. — Po svim su se gradovima toga dana slavile mise zahvalnice, vršile su se velike vojničke parade i druge svečanosti.

Preuredjenje vrhovne državne uprave u Jugoslaviji. — Ministarski savjet Jugoslavije sprema jedan nacrt, po kojem bi se jugoslovenska vlada imala znatno promjeniti. Doskora će se naime ukinuti nekoliko ministarstava, a nekoja će se prisajediniti drugima. Tom redukcijom Jugoslavija bi imala samo 11 ministarstava. — Ukinuti će se ministarstvo: za narodno zdravlje, za šume i rude, za vjere, za konstituantu, za socijalnu politiku i za agrarnu reformu. Ministarstvo za narodno zdravlje pretvoriti će se u zdravstvenu direkciju. Ministarstvo vjere spojiti će se s ministarstvom prosvjete. Ministarstvo socijalne politike spojiti će se s ministarstvom trgovine, a ministarstvo za šume i rude djelomično ministarstvu trgovine, a djelomično ministarstvu poljodjelstva. Mjesto ministarstva za agrarnu reformu uspostaviti će se kod ministarstva poljodjelstva posebna direkcija za agrarnu reformu.

Unutarnje uredjivanje Jugoslavije. — Na svojem budućem zasjedanju raspravljati će jugoslovenska Narodna skupština o izjednačenju zakona u svim pokrajinama, o novom uredjenju općinskih uprava i sudova te o obnovi učevnog sistema svih pučkih, srednjih i visokih škola.

I Belgija misli o podizanju vojske. — U Belgiji je pred sedmicu dana uspostavljena nova vlada. Ta je nova vlada iznijela svoj program rada. U tom programu ističe, da će nastojati obnoviti državne finance i narodno gospodarstvo, te da će u što kraćem roku reorganizirati i podignuti vojsku, koja u današnje dane u svakoj državi mnogo znači, pa tako i u Belgiji. U svrhu reorganizacije vojske uspostavljena je jedna posebna komisija, koja već izradjuje nacrt za tu reorganizaciju.

Zanimive Briandove izjave. — Dne 30. novembra imao je francuski parlamenat sjednicu, na kojoj se je raspravljalo o proračunu ministarstva vanjskih poslova. Tom je prilikom ministar vanjskih poslova Briand dao neke izjave o savezu Francuske i Jugoslavije, te o odnošajima s Italijom. On je rekao, da francusko-jugoslovenski savez nije nikakva provokacija Italije, kako se tumači i govori. Francuska i Jugoslavija bile su saveznice i prijateljice u teškom svjetskom ratu, pa je u redu da i sada budu. Što se tiče Italije Briand izjavljuje, da Francuska želi s njom živjeti u dobrim odnošajima. Francuska nema nikakve namjere napadati Italiju. Kad bi se on i Mussolini sastali na pregovaranje, oni bi se stalno sporazumjeli u svim pitanjima. Glede rata rekao je Briand: Danas nema države koja može s lakoćem da misli i računa na rat...

Pregovaranja izmedju Italije i Francuske. — U zadnje su dane nekoje novine donijele vijest, da se izmedju Italije i Francuske već vode pregovori za riješenje svih medjusobnih spornih pitanja, te za razčišćenje političkih odnošaja. «Giornale d'Italia» javlja da do sada u tom pogledu nije bilo ništa odlučeno, do tih pregovora nije došlo, a niti o njima ne snuju odgovorni faktori. To su za sada samo novinske vijesti.

Jugoslavija ne protestira. — Nekoje su njemačke novine pisale, da je Jugoslavija protestirala kod Društva Naroda protiv talijansko-albanskog pakta. Beograd demantira tu vijest.

Trgovačka pogadjanja izmedju Čehoslovačke i Sjedinjenih država Sjeverne Amerike. — Doskora će u Pragu započeti pogadjanja za sklapanje trgovačkog ugovora izmedju Čehoslovačke i Sjedinjenih država Sjeverne Amerike.

Akcija Makedonaca u Južnoj Srbiji. — U noći 30. novembra čuvar željezničke pruge izmedju Kočana i Štipa našao je kraj jednog željezničkog praga ispod šinje namještenu minu. Malo prije no što je naišao vlak, uspjelo mu je prerezati fitilj i tako spasiti vlak od nesreće. Policija vodi potragu za zločincima. To je najnovije djelo makedonskog revolucionarnog komitea.

Konferencija za razoružanje u Ženevi. — Kako smo već pisali dne 30. novembra otvoreno je u Ženevi četvrto zasjedanje pripremnog odbora za razoružanje. Ta je konferencija pobudila u svijetu veliko zanimanje, jer su joj prisustvovali i delegati Sovjetske Rusije i to po prvi put. Konferencija nije imala doduše ništa da zaključuje. Na njoj se je imalo samo pripremiti materijal za debatu na jednoj budućoj konferenci, koja će se održati na proljeće. Konferenciji je predsjedao Loudou holandijski poslanik u Parizu. — Od 26. pozvanih država nijesu zastupane Brazilija, Španija i Uruguay. Zastupano je 29 država, a medju njima i nečlanovi Društva Naroda Udružene Američke Države i Sovjetska Rusija. Englesku je ovaj put zastupao Lord Gushendus. Za podpredsjednika izabran je grčki glavni delegat Politis.

Predlozi Sovjeta za potpuno razoružanje. — Veliko zanimanje proizveo je govor sovjetskog delegata Litvinova. On je iznio program, u kojem traži zakonske mjere da se potpuno u svim državama ukinu sva naoružanja na kopnu, moru i u zraku, a za ostvaranje toga traži, da se do 4 godine otpuste ukupne stajaće borbene sile svih vrsti trupa, da se razore sve zalihe oružja i municije i sva kemična ratna sredstva, da se potpuno razoružaju kako vodene tako zračne flote i ukinu sva financiranja za iste, da se razore sve tvrdjave i zatvore sve specijalne tvornice oružja. Sovjetska delegacija saradjivati će na tom stanovištu na svim raspravama, u koliko će one ići za razoružanjem. Ujedno je spremna, da se odmah uglavi medju državama pogodba glede zabrane kemičkoga i bakteriološkoga rata. Litvinov je izrazio osim toga u svom govoru miroljubive smjernice Rusije u poljsko-litavskom sporu.

Buduća konferencija za razoružanje. — Osim delegata Litvinova govorili su na ovoj konfederaciji, koja je trajala par dana, i razni drugi delegati. Iznijeli su razna mišljenja o razoružanju. Nekoji su branili, a nekoji su protivni predlogu delegata Rusije Litvinova, koji je iznio ovako senzacijonalan program za razoružanje i osiguranje svjetskog mira. — No, kako rekosmo, na toj konferenciji nije ništa zaključeno. Dalje će se raspravljati na konferenciji, koja će se u Ženevi održati dne 15. marta 1928. Države će se prema tome i dalje po volji oružati...

Engleska i Rusija. — Prigodom boravka Litvinova u Ženevi, došlo je do sastanka izmedju njega i engleskog ministra vanjskih poslova Chamberlaina. Oni su na tom sastanku imali da riješe pitanje odnošaja Engleske i Rusije. Čini se naime, da i Engleska i Rusija nastoje, kako bi se izmirile. Na sastanku su i Chamberlain i Litvinov iznijeli svoja mišljenja i svoje stajalište u tom pogledu. No, oni se nisu mogli u ničemu sporazumjeti. Izmedju Rusije i Engleske ostaje sve po starom. Litvinov je ostavio Ženevu i vratio se u Rusiju.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Sv. Nikola. - Pak da nisu muški od ženskeh! — veli Ninetta. - Što j... bio grijeh, a sada je krijepost.

Mesečina kako da...
Sveti Mikula kapi...

Ne znam, dali je istinita on... poslovica s Malorke, koja veli... sap a Deu pregar, que vaga ... (što bi se hrvatski reklo: Tko ... liti Boga, nek ide na more). I... znam, da ako ima gdjegod k... bezvjerac, nema ga, koji ne bi ... vio svetoga Nikolu, starog zašti... nara i brodara. Dosta je sam... koju kapelicu, njemu posvećen... vidi, u kojoj je cijeni taj svet... vijek kod mornara. Sve su crkv... upravo načičkane slikama brod... gim zavjetnim darovima, što ... mornari namijenili u časovima ... ske i opasnosti. Dok su se dalek... ma križali naši jedrenjaci, bilo ... vjeta mnogo dakako više. Danas ... silnih i mogućih tranzatlantika ... neko odnemarivanje sv. Nikole. ... jelo s razloga, što je u sadašnje ... sigurnost na moru veća, a opas... nja, nego što je nekoč bila. Taka... eto čovjek: Kad je preša — gdje ... Kad nije preša: otklen si Teša? ... iako se na svijetu mnogošto prom... duša starih mornara (jedrenja... «vaporaša») ostala je kao i prije. I ... vidimo, da je ostacima tih ne... ostanaka, drevnim našim pomorci... sveti Mikula u vječnoj i najljep... meni. Njegov dan — 6. decembra ... je blagdan. U taj dan oni će po ... običaju navući na sebe svoje ... odijelo i otići će sa svojima u crkv... se pomole Svecu i da mu zahvale ... je negda očuvao u raznim i teški... skim pogibeljima. Poslije podne, k... na ruku, otići će na Trsat, na K... ili u Iku na bakalar, da se eto ... stara navada ne zatare. A naći će s... krajcar za «pekljara», koji još nije ... ravio one stare:

Misli, misli Mikula,
Kud će plavčicu u more.
Plavčica j' šla po kopnu,
Kako da bi po moru — -
Kud Mikula jadriše,
Biše tiha bonačica...

Pa i drugi, i nepomorci slav... svetoga Mikulu. I nesamo djeca ... odrasli, svi oni, koji se nadaju k... lijepomu daru. Kad sam ja bio dijet... nam sveti Mikula nosio ni željezn... mašine ni automobile, a bogme n... plane. Najviše kakovog malog «pa... po tri suhe smokve i četiri oraha.

Nije bilo mnogo, ali se i to željno ... i još željnije primalo. Lijep običaj ... da ga čuvamo, ako ne već za nas ... za djecu.

Sveti Mikula, lijepa uspomeno! Kad ... ja bio dijete, on nam nije nosio sa... rove, suhe smokve i orahe, već i jed... jepi slobodni dan. Na Mikulovo se ... nije išlo u školu, stoga se i pjevalo

Sveti Miko skrsne van,
Za školane vesel dan!

A sada evo vam slučaja, koji pok... da su već i muškarci počeli da ... met. Ispričala mi ovo, dakako, Nin... ona nosi odgovornost za sve, što ćete ... čuti. Griješnika mi nije rekla, zato ... vama kazati samo grijeh. Evo šta ... stvari: — Jedan postariji gospod...

P O D L I S T A K

Ciganka

Pripovjest iz istarskog života.

Napisao Ćić.

(Svršetak.)

Kada je tučnjava bila u punom jeku stigao je Mirko u krčmu. Došao je upravo na hodnik, kad su se Jive i Jadre spremali kroz prozor oboružani. Čuo je glas Jivin: «Na prozor od vrta, na prozor od vrta Jadre! Platit će Cigani...»

I otide brže oko kuće u vrt iza krčme.

Cigani su se u krčmi i dalje tukli s pijanom ruljom. Branili su se kako su mogli i udarali su oko sebe. Božu je srušio neko bocom po glavi, a i Joško je bio više puta u opasnosti. Marko ga je baš istrgao iz ruku četvorice mladića, koji su ga udarali i davili bez smilovanja...

«Udri!» kriknuo je u vrtu Jive, a teška je sjekira smrvila prozor, da se je staklo sasulo u krčmu. Skočio je zatim na razbiti prozor, pripravan da sjekirom navali na cigane, ali ga jedna jaka ruka pograbi i povuče čvrsto natrag u vrt. To je bio Mirko.

Čim je oborio Jivu s prozora postavi se pred prozor da odbije Jadru, koji se je u krčmu s komadom željeza spremao. No, u zao čas...

Okrvavljen i izmrcvaren Joško, čim ga je Marko izbavio iz gužve, trgnu bljeskovito iz stražnjeg žepa revolver. Sjevnuše mu crne ciganske oči. Uperi revolver prama prozoru, na koji se je bio pokazao Jive sa sjekirom...

U taj je trenutak Mirko oborio Jivu s prozora i došao baš pod metak iz Joškovog revolvera. Srušio se je pod prozor probušene glave...

Joško je nesvjesno ispucao drugi, treći i više hitaca, koji su odjeknuli u noć, a krčmom se je pronio paklenski vrisak. Iza strašne pucnjave i prvog straha svi se u sobi smiriše i smeteni utihnuše. Svi i oni najpijaniji od straha otrijezniše.

Uto je izišao iza oblaka veliki krvavi mjesec. U sobi je postalo malo svjetlije. Zaprepaštene oči sviju tražile su učinak revolverskih hitaca.

Opazili su, da Bože i Joška u krčmi više nema, oni pobjegoše kad je gužva bila najgušća. Samo je Marko ležao iznemogao u jednom kutu...

«Cigani su nekoga ubili!...» ta je misao teško pala svima na dušu. «Ali koga?...» To nije niko znao, dok nije u krčmu došla naričući Mirkova majka: «Gdje je sin moj? Gdje je dijete moje?» Teška slutnja obuzela je srca sviju.

U to dotrča neko u sobu:

«U vrtu leži pod jednim stablom Mirko...»

Odoše u vrt. Blijeda svijetlost fenjera osvjetljavala je krvavu glavu mladića i otkrivala prisutnima smrt...

Majka se je skršena bacila bez glasa na mrtvo tijelo svog sina. Ni plakati nije mogla, samo je strašnim, ukočenim pogledom gledala u mrtvog Mirka, svoju jedinu nadu.

Mrtav... mrtav!

Bacila se je na hladno njegovo tijelo, a onda ga je počela grliti i ljubiti, brzo naglo, ko da ga želi probuditi cjelovima, a suze su joj padale, padale, na blijedo njegovo lice, na okrvavljeno čelo i mješale se s mladom nevinom krvlju...

Mrtav! U cvijetu svoje mladosti. Ugrabljen za uvijek.

***

U ciganskoj kućici tinjala je slaba svjetlost. Majka je bdjela nad onesvještenom sirotom Ankom.

Vijest o Mirkovoj smrti uništila ju je. Plakala je bijedna Anka mnogo. Iza toga je zapala u vrućicu.

Nemilosrdna smrt ugrabila joj je za uvijek njega, Mirka, kojega je nada sve ljubila, a ostala joj je strašna bol uz prezir sela, koje je nju proglasilo krivom za Mirkovu ranu smrt. Zatim je pala u dugu nesvijest. Buncala je besmislene riječi i zvala njega očajno; tužno, a zatim se je opet smijala sva sretna, sretna. To je ona sanjala u nesvijesti sreću, koju nije doživjela.

Nije čula viku po selu, nije vidjela, kada su u šator došli oružnici, da traže Joška i Božu, kada su joj oca Marka odveli u zatvor, iza što su mu seljani u ljutini zapalili kovačiju, a bili bi i ostale šatore, da ih nisu oružnici ... ječili.

Drugog dana poslije podne po... je Bortulo zvona na sprovod M... Zvona su se razlijegala krajem, t... no, bono, plačljivo. Sprovod je po... kretao prama groblju, a malo ... primio je hladan grob jedno mlad... jelo.

Plakala su u tornju zvona, a ... njihov širio se je po brijegovim... polju, oko sela, kuda se je nekoč i ... kova pjesma orila.

Petnaest dana po ubistvu našli seljani u šumi mrtvo tijelo cigana ... že, već u stanju raspadanja. Podle... je one večeri ranama, koje je za... njave dobio. Joško ga je pokrio ... nama, a zatim je proslijedio svo... jeg, ko bi znao kamo. Za njega se ... nikada više doznalo.

Marko se je nakon mjesec dana vratio iz zatvora. On nije za ništa ... kriv. Iznemogao od tolikih boli, k... su ga u posljednje vrijeme snašle, ... ran kroz čitavi život od nemila do ... draga, našao je napokon posljedn... sigurni pokoj na — groblju u Pleši...

Anka je iz dana u dan sve većma ... nula, dok nije sasma uvenula. Dva ... na prije nego je umrla došla je u ... na Mirkov grob s kitom cvijeća -

Smrt je prenijela i nju u bolji živ... tamo gdje nema razlike izmedju s... maha i bogatoga, kmeta i gradjana, ... mo gdje se i cigani mjere samo po d... i dobrom srcu...

...ih dana k zubaru, pa kad dobi nove ...be i kad se s njima pojavi prvi put na ulici reći će mu neki njegov pajdaš: — Bogme, dobar si, da nemaš te sive brade- ...ne, bio bi kao mladić. Nego ajde ti do brijača, pa neka ti skine te grdne sje- ...ne.

Onaj se otimao, pa divljačio, oklijevao, ...je li otišao u brijača ne bi li, dok se najzada ne odluči, te on ravno pod bricove škare. Zatim se pogleda u zrcalo, i zaista niko mu ne bi dao više četrdeset godina. (A bilo mu ih je blizu — šezdeset!...)

Izidje na ulicu, srete ga drugi pajdaš, čestita mu i reče: — Ali, brate, da sam ja na tvom mjestu, smjesta bih «postrojio» tu kosu, da se time zametne trag i najmanjemu bijelomu vlasu. Podji, sinko, odmah do brijača, pa neka ti ih namaže, «piturà» ridjom bojom, pa da vidiš mladića od dvadeset godina.

Onaj se otimao, divljačio, oklijevao, bi ... otišao, ne bi li, dok se najzada ne odluči te ravno k prvome brijaču i preda kosu, da mu je «postroji». Kad on iz brijačnice, a to se na ulici svi za njim ogledaju, ali niko ga ne pozna, pa ni najbolji i najintimniji prijatelj. On se nasmija:

— Što će pak žena, kad kući dodjem?!

I zaista, kad on kući, žena ga u prvi mah nije prepoznala. On sve oko nje mile tale, a ona ga sve od sebe gura grozeći mu se da će pozvati karabiniere, ako se još jedamput usudi, da je se dotakne.

— Ja sam poštena žena, vikala ona, a vi pričekajte, dok mi se muž vrati, pa da vidite kako će vam on isprašiti te vaše libertinske kosti!

Još je jače vikala kasnije, kad se uvjerila, da je ono zaista njen muž, ali nije htjela da pokaže, da ga je prepoznala. — Čekaj, govorila ona u sebi, ja ću te već naučiti «krijanci». I ljutila se na nj i tjerala ga, da je bilo čuti čak dolje na ulicu. Mužu je najzada to dotužilo, te poče da se ljuti, no ona je na svaku njegovu odgovarala: — Vi niste moj muž — tornjajte se, inače ću zvati policiju! Uto se na vratima pojavi njezin brat sa ženom. Pomladjeni domaćin stupi preda nj pa će mu:

— Reci ti ovoj nesretnici, jesam li ja njezin muž ili nisam?

Dok je on govorio, žena je iza njegovih ledja pravila bratu nekakve znakove, i on se najednom sav uozbilji i reče oštro:

– Pa kako se vi, gospodine, možete da usudite tvrditi, da je moja sestra vaša žena? Ako se smjesta ne poberete, ja ću vas tako isprašiti, da ćete dugo pamtiti ovu vašu malo odviše neslanu šalu. Jeste li me razumjeli?

Muž izgubi nato svako strpljenje, zgrabi šurjaka za ruku, povede ga u bližnju sobu i reče mu:

— Slušaj! Ako ti smjesta ne kažeš svojoj sestri, da sam ja njezin muž, ja ću tvojoj ženi odmah reći sve što znam o tebi, a pokazat ću joj i onu blondinku, s kojom si prošle noći lumpao!

Drugi se široko nasmija i reče sasvim krotko:

— Ali, brate, nemoj tako! Ta moja se sestra samo šali. Kako ćeš da ne zna ona, da si ti njen muž — Ej, Jorjina! Mićelina! Stupite unutra, da vam predstavim muža moje sestre! — I sve se dobro svršilo. — Pak da nisu muski nemeji od zenskeh? — zapivala mi Ninetta pošto mi je to ispričala.

— Ne velim, rekoh, da nisu, nego kažite vi meni, što je pak učinila onda njegova žena?

— Ča j' storila? Sla je ravno k barbieru i storila ca i muž: piturala je vlasi i ca j' bilo sivo, prislo je vanka morasto.

— A pamet? Vidite, Ninetta, meni to ne bi duša dala! A ni u pamet mi ne bi došlo, da promijenim boju mojim vlasima.

— Ne, zac ih nimate, odsječe Ninetta i naš se razgovor svrši.

Ova moderna sredstva za očuvanje mladosti i ljepote sjećaju me jednog oštrog zakona, što ga je godine 1770., dakle prije neko stotinu i pedeset godina pariški parlamenat stvorio i objavio: «Tko jednoga muškoga podanika Njegova Veličanstva kralja Ljudevita XVI. pomoću bilo kojega «žbeleta», parfema, esenca, umjetnih zubi, umjetnih kukova ili kojih drugih sličnih imitacija namami na ženidbu, bit će spaljen na lomači, a ženidba bit će proglašena ništetnom.»

Taj zakon nije više na snazi, i bolje da nije jer bi u protivnom slučaju najmanje pola svijeta svršilo na lomači.

Inače sve — po starome. One tri:

Ovih dana čuo sam jednu gospodju, gdje govori svojoj sobarici:

— Slušajte, Mici! Ako dodje moja kroječica s računom, recite joj, da sam otišla da potražim muža. Ako dodje muž, recite mu, da sam otišla krojačici. Jeste li me razumjeli?

— I kako!

Ona druga: Muž se ljuti na svoju ženu:

— I danas sam našao u čorbi jedan tvoj vlas. Kad će to već jednom da svrši!

— Sada se ljutiš, mirno će ona, a sjećaš li se, što si radio, dok smo još bili zaručeni, da ti ih odrežem nekoliko?

Ona posljednja: Liječnik jednoj svojoj bolesnici:

— Gospodjo, jedna dobra vijest. Uspjelo mi je nagovoriti vašega muža, da vas pusti u Roič.

— Ali gospodine doktore, zar ne bi bolje bilo, da ste vi nagovorili njega, neka ide on kamogod.

— A kamo?

— Pa — makar i ...s vragu!

Rokac.

IZ OPATIJE.

Slaba zimska sezona.

U svom broju od 2. o. mj. riječka «Vedetta» ističe, kako već od nekoliko godina stradavaju mnoga lječilišta, osobito ona na granicama. To se dogadja u drugim zemljama, pa i u Italiji, a dakako i u Opatiji.

Bolje nije ni u San Remu. Ovih dana posjetio je načelnik toga znamenitoga lječilišta g. Mussolinia, kome je izložio sve nevolje i neprilike svoga mjesta. Prvi Ministar odgovorio je, da će stvar proučiti i učiniti sve, što je moguće, da San Remo opet oživi.

«Vedetta» se nada, da će se to vladino nastojanje protegnuti i na druga lječilišta, osobito na Opatiju, koja je možda najjače pogodjena. U prvom redu trebalo bi, veli riječki list ukinuti vizume na putnicama, kaošto su to neke države već učinile. Tako na priliku, tko hoće da putuje iz Jugoslavije u Njemačku i iz Njemačke u Jugoslaviju, ne treba mu nikakva vizuma, dok se za Italiju takav vizum traži. To je, veli «Vedetta», i uzrok, što mnoga susjedna lječilišta uspjevaju na štetu Opatije.

IZ FILIPANŠTINE.

Naše gospodarstvo. - Sjećane na dobrog učitelja.

Mi iz Filipanštine rijetko Vam se javljamo, ali zapravo nemamo što da vam ni javljamo. I kod nas je kao i po svim drugim našim selima. Svi mi u Istri živimo jednakim životom, onako seljački i po siromašku. Kao i drugi krajevi, tako je i naš kraj ove godine imao slabu ljetinu, pa ćemo ove zime morati kupovati u dućanu sve, pa i kruh. A slabo je, kada seljak mora i kruh kupovati.

Nadamo se, da će nam barem druga godina biti bolja. Usjevi su nam već nikli, pa ne pokazuju slabog izgleda. Trebalo bi da nam druga godina naplati ono što smo ove godine izgubili. Nadamo se, da nas' Bog neće zapustiti.

Javljamo, da se ove godine naš dosadanji učitelj gosp. Josip Šupljina nalazi na Koparščini, i to u Truškama. Premješten je. Nama je vrlo žao, da smo ga izgubili, jer smo ga volili svi. Bili smo u njime vrlo zadovoljni mi seljaci, a naša djeca su radostno polazila njemu u školu. Rado su i s veseljem učila, pa se to vidi i na njima. Napredovala su vrlo mnogo. Gosp. Šupljina bio je kod nas 15 godina i to od 1912. g. On je u našem kraju kroz to vrijeme odgojio jedan cijeli novi i napredan rod, pa mu zato od svih nas, a naročito od njegovih bivših učenika velika hvala. Neka mu Bog da sreću, njemu i njegovoj obitelji. — **Seljaci iz Filipanštine.**

IZ VELE UČKE.

Naše djevojke ponašaju se vrlo slabo.

Danas vam gospodine uredniče moramo pisati, sili nas na to nepodnosivo ponašanje naših seoskih djevojaka. Hoćemo, da se preko vaše novine potužimo na njih, pak neka sav svijet znade, da su mnoge djevojke u Veloj Učki vrlo nisko pale. Nisu doduše sve, ali mnogo je onih, koje su se dale na raskalašen i raspušten život, koji ne doliči poštenim siromašnim seljankama s vrha Učke. Te djevojke, kojih se sramimo, da su iz našeg poštenog sela, dale su se u zadnje vrijeme na slobodno i škandalozno natezanje s muškarcima, koji ovamo dolaze bog te pitaj odakle. Od nekog vremena priredjuju se kod nas neki plesovi, na kojima se vidi svega i svačesa, samo ne lijepog i pristojnog plesa. Srce nas boli kada promislimo kako su nisko te naše djevojke pale i kako one nemaju više ni mrve ženskoga stida niti na plesu. A što se tek u noći zbiva, o tome je bolje i ne govoriti. Ima nekih pet, šest njih, koje se vucare s muškarcima po cijele noći bez ikakvog srama i bez straha od svojih starijih i braće. Bilo bi najbolje imenovati ih, no one su takve, da bi im to bilo svejedno, te se ne bi stidile, da ih svijet na daleko po imenu pozna. — Ne znamo što te djevojke misle, ali kad bi bile pametne, promislile bi o slabom putu kojim idu, o strašnoj budućnosti, koja ih čeka, o svom slabom glasu, a bogme i o svom zdravlju... A stariji njihovi, očevi i majke, zar nemaju «kosira», pa da u šumi, koje ne fali na Učki, uberu jednu krepku šibu, kad već riječima ne mogu svoje kćeri na pravi put svesti. — **Seljaci.**

Franina i Jurina

Fr.: Ma sam se nahodil. Komać se na nogah držim.

Jur.: A kade si to bil?

Fr.: Dole puli mora.

Jur.: Pak? Si ča videl? Si ča čul? Kako j' tamo?

Fr.: Kako će drugi. Ter znaš nač je dandanašnji more prišlo. Na tugu i nevolju. Mornari se tuže, da ni brodi, ribari se tuže, da ni rib.

Jur.: A kamo su pobegle? Va goru?

Fr.: A ve si ih on taneki! Svi se tuže, da ih ni. I ako je kade ka, ta je na pezu zlata. A drugačeje ne more ni bit. Brižni ribari muče se dan i noć, da ča ćapaju, pak nà, već puti ne prnesu doma ni šćami. Kadagod imaju pak veće škodi na mrežah nego koristi na ribah.

Jur.: Ni to ne će vavek tako bit.

Fr.: Nego ča misliš, da će morda kada bolje bit?

Jur.: To se zna da će!

Fr.: A kada će to bit — ako se sme znat?

Jur.: Kada budu naši ribari počeli ribarit onako, kako se va Amerike ribari.

Fr.: A kako se to va Amerike ribari?

Jur.: Z aroplani.

Fr.: S kem zlodejem?

Jur.: Z aroplani. Ti znaš, kako se puli nas lovi riba? Na sreću. Kako i prej sto let. Zame se mreža, pak ju se hiti na sreću. Tako i palingar i trata i tunera i sve drugo. A riba, ako ju j' dobra volja se ćapa, ako ne — ne.

Fr.: A da ča biš ti otel? Kako bi se po tvojoj misle moralo delat?

Jur.: Kako sam ti već rekal. Kako v Amerike. Tamo imaju ribari vela društva i svako društvo ima jedan aroplan. Na aroplanu su dva čoveka: jedan ki ga vozi, to je pilot, i drugi, ki vavek gjeda va more. Aroplan leti, leti, pak kada on, ki gjeda smirom va more, vidi, kade se riba jati, i kuda se uputila, on ti valje arma on svoj talagraf prez žic i javi ribarom, kuda moraju obrnut provu, ako te da se namere na ribu. Čim ribari dobiju ta glas, puste svoji motori neka frče pak jedni z jedne, drugi z druge strani, dokle ti ne napune barki s ribami — i to sve va malo vreme.

Fr.: Viš, to nisam znal. I ti misliš, da bi to čudo moglo jedanput i k nam prit?

Jur.: To se zna, da bi! Napredak je vela stvar. Samo slepi mu ne veruju.

Fr.: I ja znam, da je napredak vela stvar, ma koliko ja vidim, ni on ne more svagdere pomoć.

Jur.: Ča ne more danas, moć će jutra. Svaki dan nosi neč za sobum.

Fr.: Znam, da nosi, ma već puti nosi i ča j' niš. Tako na jedno rečene i ti znaš, da i nam Istranom svako leto prnese po jednu ale po dve suši. Ča bi nas morda ta tvoj napredak mogal i od nje obranit? S čim? Kako? Ča morda s aroplanom?

Jur.: Zač ne?

Fr.: Ala ne škrabaj mi tu, ča ne bi ni leglo ni stalo! Kako će aroplan činet da dažji! Bog budi s nami i s čovekom!

Jur.: To će bit još najlaglje. Si kada videl, kako po velch gradeh ćesti škrope?

Fr.: Sam — pak?

Jur.: No — obesi jednu onakovu bačvu punu vodi za aroplan, digni ga vajer i pusti ga, da se malo zavrti okole tvojega polja, otvori one tanke kanulice od vodi — i to ti je daž gotov.

Fr.: A kada se bačva sprazni?

Jur.: Kad se sprazni, aroplan će zletet do Mirni ali do Čepića, napunit će bačvu i za par minuti će speta bit nad tvojemi njivami i vinogradi. I dažjit će, ako bude trebalo i celu noć, dokle se sve dobro ne namoči. Razumeš sada?

Fr.: Poboštrića, kako vidim, to ne bi bilo baš ni slabo, a ni bogzna kako teško. Nego nas tuče još jedna druga nevolja — tuča! Ima pak ki napredak na svete, ki bi nas vredan od nje oslobodit?

Jur.: Ima. Aroplan bi mogal i tu pomoć.

Fr.: Kako zlodeja — križ Božji budi!

Jur.: Jako lahko. Ti znaš, da svaki aroplan ima i krejuti. Neki imajo veće, a neki manje. Proti tuči bi trebali aroplani s jako širokemi krejuti.

Fr.: Već razumem. Kada bi se pokazalo, da će neverin, aroplan bi se lihno dignul nad vinograd, raširil bi krejuti, a tuča neka rošće po njih.

Jur.: Tako je! Krejuti bi se mogle jako rastegnut, kako i armonika i tako obranit celo selo od leda.

Fr.: To bi bormića bilo jako lepo i dobro, samo me je jednega strah.

Jur.: Česa?

Fr.: Da te ljudi, ki budu ovo čitali, reć, da su to fandonije.

Jur.: Da bi ki našem nonićem bil povedal, da te jedanput prit na svet stvari, ke mi danas gjedamo, bili bi i oni rekli, da su to fandonije.

Fr.: A ter malo manj da bi.

Pismo iz Zagreba

Nedjelja 4. XII. 1927.

1. decembra, dan ujedinjenja. - Simfonijski koncerat Orkestra Kraljevske Garde. - Narodna Zaštita. - Komemoracija za dr. Ladislava Polića. - Christy Solari u Zagrebu. - Sv. Nikola, čajanke, plesovi...

Prošao je veliki historijski dan 1. decembra, dan ujedinjenja, koji je u cijeloj zemlji dostojanstveno proslavljen na svečan način. U pojedinim crkvama, prama vjeroispovijesti, vršila se služba božja, na kojoj su prisustvovali svi službeni predstavnici i masa gradjanstva. Zatim je uslijedilo uobičajeno primanje kod velikog župana g. dr. Stopara, a čitavom je danu dala svoj posebni manifestacijoni pečat cjelokupna akademska omladina. Ona je organizirala impozantnu manifestaciju. —

Taj dan priredjen je i koncerat orkestra Kraljeve garde, sastavljen iz ništa manje nego 100 instrumenata, koji je u našem kazalištu doživio veliki uspjeh pod vodstvom dirigenta potpukovnika g. Pokornija. Kazalište je bilo do zadnjeg mjesta popunjeno i oduševljeno aplaudiralo savršenom izvadjanju. Danas se taj koncerat ponovio, pa ja, koji nisam zbog materijalnih razloga (bio je prvi mjeseca — a meni još ni odkud dinara...) prisustvovao prvoj izvedbi, slušao sam eto danas ovaj zaista rijetki koncerat. Oduševljen sam i osvježen izašao iz teatra. Stojim još uvijek pod dojmom nedostižive muzike Čajkovskog pa kad nekad zadjem i odlučim se — no to je hvala Bogu vrlo rijetko — da slušam ove nove bezsadržajne i dosadne crnačke glazbe, jaz-banda, onda se u meni sve više produbljuje misao i uvjerenje, da su futurističke neke tvorevine zaista prava pravcata banalnost, spram svježih i ljupkih akorda muzičara starije garde.

Narodna zaštita je humanitarna institucija sa sjedištem u Zagrebu, a inače je zbog svojeg dobrotvornog rada poznata širom cijele domovine. Ona je savez svih dobrotvornih društava i za 14 godina svoga postojanja, ona uspješno vodi brigu oko sirotne djeci i njihovih nemoćnih majka. Beskrajan je niz djece, kojoj je ovo veliko humano društvo utrlo suzu patnje sa nevinog lica, a bezbroj je majka, koje su spasene očaja potporom Narodne Zaštite. Uopće preopširno je i preširoko njezino idealno polje rada, a da bi se moglo na ovom mjestu sa malo riječi kazati. Uostalom i naša siromašna Istra znade što je za vrijeme rata ova institucija pod predsjedništvom nadasve simpatičnog i milog dobrotvora, oca sirotinje, g. dr. Josipa Šilovića, sveučilišnog profesora i vodje raznih društava, sve poduzela i učinila, koliko se brinula za istarsku djecu, što su dolazila na prehranu u Hrvatsku i Slavoniju. I povodom jubileja 40-godišnjeg socijalnog i nacionalnog rada svog predsjednika, Narodna Zaštita odlučila je, da svoj rad proširi još u dva pravca, za kolonizaciju gradjana iz pasivnih krajeva i brigu za sirote pomrlih Jugoslavena u dalekom svijetu. Dao dobri Bog, da mili starina g. dr. Šilović, kojeg je odnjihalo kršno i zamam-

no Primorje, i u ovim pravcima sa svojim saradnicima bude imao obilo uspjeha.

Za nedavno preminulog- sveučilišnog profesora dra. Ladislava Polića održalo je danas ovdješnje pravničko društvo u univerzitetskoj auli komemoraciju, na kojoj su o pokojnikovom radu govorili mnogi pravnici i profesori.

Smrću dra. Polića izgubio je hrvatski narod, a time i cijela Jugoslavija, jednog nenadoknadnog naučenjaka i radnika, a sveučilišni djaci uzornog profesora iz pravnog područja. Njegov je rad na pravnom polju bio vrlo opsežan, dokumentaran i svestran. Napisao je mnogo pravnih knjiga, a bio je jedan od najpozvanijih pravnika cijele države.

Zagrebu je još od lanjske godine poznat znameniti talijanski tenorista g. Christy Solari. I ove je godine, baš prošle sedmice, u nekoliko navrata nastupio u našem kazalištu te je imao odličnog uspjeha. Sinoć je u Glazbenom zavodu davao dobrotvorni koncerat u korist crvenog križa i jugoslovenskih ratnih invalida. I ovaj je put imao naročiti uspjeh iako je pri koncu otpjevao par ne baš umjetničkih pjesama (kao «Cara piccina», «Ay, ay...»). No, uza sve to bio je frenetički pozdravljen. Ovim se načinom postizavaju potrebne kulturne veze izmedju dvije susjedne države, i to je jedan veliki plus u još mutnim medjusobnim odnošajima Italije i Jugoslavije.

Preksutra je radosni dan za sve našu mališe — a bogme i za velike — sv. Nikola, časni starac s dugom bijelom bradom i punom torbom najljepših darova. Sjećam se tom prigodom svog djetinjstva — oh blaženo ono doba! — kako nam je naša dobra i mila mama govorila, da ostavimo cipele pred vratima i da će nam ih ujutro sv. Nikola napuniti svakojakim darovima. Tako je i bilo. Samo ne znam da li sam onda vjerovao donaša li darove sv. Nikola ili očeva plaća. Glavno je, da su bili slatkiši i bombonići...

U Zagrebu je ove dane veoma živo. Izlozi puni, iskićeni crveno svijetlo sve i svuda privlači. U noći tog dana prirednjuju se Nikoljine večeri i čajanke po čitavom gradu, a tom se prilikom i pleše sve u šestnaest. Toliko je tih priredaba, da čovjek ne zna kuda bi krenuo. Ja, koji još ne znam «fox-trotuloto» morat ću se zavući u kakvu ovdješnju primorsku našu obitelj, gdje ćemo zaplesati po starinsku i zapjevati po domaću «Trajna nina nana, rožice rumena...»

md.—

Domaće novosti

Cifre o demografiji Julijske Krajine. — Prema najnovijoj statistici vidimo, da je u prvih 8 mjeseci ove godine u cijeloj Julijskoj Krajini sklopljeno 4178 brakova, da se je rodilo 15.486 stanovnika, a da ih je umrlo 9814. Broj stanovnika Julijske Krajine narasao je prema tome za 5672, dok je u cijeloj Italiji u prvih 8 mjeseci broj stanovnika narasao za 317.091.

Pitanje istarskog vodovoda. — Na sjednici upravnog vijeća sindakata istarskih inžinira, koja se je održala u Puli dne 28. novembra, raspravljalo se je medju ostalim i o tako potrebnom istarskom vodovodu. Taj se sindakat naime živo zanima tim pitanjem. Uspostavljena je i jedna specijalna komisija, koja već više vremena ozbiljno proučava to vrlo važno pitanje. Na spomenutoj sjednici raspravljalo se je o radu te komisije. Komisija izradjuje jedan projekt, po kojemu se vidi, da se u Istri neće izgraditi vodovod, koji bi dobivao vodu iz jednog ili najviše dva izvora, kako se je govorilo, nego će se Istra opskrbiti vodom s više raznih velikih izvora. Istra će biti podijeljena u zone, a svaka će zona imati vodovod iz posebnog izvora. Kad bude projekt gotov, onda će se pristupiti radovima oko vodovoda, koji su tako potrebni našoj pokrajini, koja oskudjeva vodom.

Ujedinjena općina Bistrica - Trnovo. — Službeni list «Gazzetta Ufficiale» donaša kr. zakonski dekret, kojim se općine Bistrica i Trnovo (Kvarnerska pokrajina) ujedinjuju u jednu samu općinu. Ta će se nova općina prema kr. dekretu zvati «Villa del Nevoso».

Za ulagače Jadranske banke iz Liburnije. — Posjednici uložnih knjižica Jadranske banke, koji su prijavili tražbine u konkursu (a i oni koji nisu), neka izruče knjižice advokatu, koji je obavio prijavu — Dr.u Uliksu Stangeru ili Dr.u Ettore Costantini. — Bez predaje knjižice ne može se tražbina likvidirati ni izdati akcije novoga društva.

Smrt. — Dne 2. o. mj. umro je u Gorici nakon duge bolesti g. Josip Sardoč, otac našeg odličnog prijatelja g. dr. Dorčeta, tršćanskog zubara, kojemu u teškoj žalosti izrazujemo naše iskreno saučešće.

Trafikanti i trgovci, koji prodaju cigaretni papir — moraju do 15. o. mj. napraviti molbe, da im se dozvoli i dalje držati prodaju.

Penzionirani učitelji i povišice. — Puljska «L'Azione» javlja, da su se istarski penzionirani učitelji obratili na on. Mussolinija s molbom, da bi im se što prije isplatila povišica na penzije, koja im po zakonu pripada. Ministarsko predsjedništvo je odgovorilo, da je to pitanje u toku likvidacije, pa će penzioniranim učiteljima povišica biti doskora isplaćena.

Licence za otvaranje novih trgovina. — Kako iz jedne okružnice Ministarstva za narodno gospodarstvo vidimo od sada unapred ne će se za duže vremena izdavati privatnicima licence za nove trgovine. Licence će se izdavati samo konsumnim zadrugama, industrijskim poduzećima te prodavaonicama, koje će ustanavljati fašistička organizacija «Dopolavoro». To je uredjeno za to, da se ne povećava broj trgovina. Znamo, da velik broj trgovina čini, da cijene živežnim namirnicama i ostaloj robi rastu, a vlada se bori da ih što više snizi.

Statistika siromaha. — Po svoj se državi vrši popis svih siromašnih stanovnika, koji živu od javnog prosjačenja ili koji su ovisni od kakvog zavoda ili društva za potpomaganje ubogih. Izraditi će se jedna točna statistika i to na želju on. Mussolinija. Svaka općina mora napraviti popis svojih siromaha do 31. decembra 1927. Država kani urediti položaj svih siromaha.

Na Galijolu se je nasukao jedan brod. — U noći dne 3. o. mj. nasukao se je na otočić Galijolu (blizu Lošinja) parobrod «Michelina», koji je plovio iz Rijeke krcat drvom. Spasilo ga je društvo za spasavanje Tripcovich.

Novi dekreti. — Službeni list «Gazzetta Ufficiale» od 30. novembra donaša kr. zakonski dekret, od 23. oktobra 1927., kojim se na riječki teritorij proteže zakon o štedionicama. Osim toga donaša i kr. dekret, kojim se riječka pokrajina djelomično razbremenjuje troškova za uzdržavanje kr. nautičkog zavoda na Rijeci.

Pred puljskim tribunalom. — Dne 3. o. mj. osudio je puljski tribunal na zatvor od 1 godine sedamnaestgodišnjeg Šimu Benka iz Sv. Nedilje Labinske. On je bio optužen, da je jednog dana prošloga septembra provalio kroz prozor u stan nekog Viškovića u Plominu, te da je tom prilikom ukrao jedan zlatni prsten, jedan zlatni medaljon, nešto rublja, hrane itd.

† Anton Snejdar. — Iz Philadelphije, u Sjevernoj Americi, stiže nam žalosna vijest, da je naglom smrću ostavio ovaj svijet naš prijatelj Anton Snejdar rodom iz Opatije. Umro je u najljepšoj dobi života — bilo su mu samo 32 godine. Pokojnik se je iz Istre iselio u novi svijet, da radi. Bio je dobar radnik, zasluživao je i prehranjivo dostojno svoju obitelj. Pred 5 godina vjenčao se je u Philadelfiji s udovicom, koja je imala troje nejake djece. Bio je štovan od svakoga, koji ga je poznao, a to se je najbolje vidjelo prigodom vrlo lijepog pogreba, na koji su došli mnogi da mu iskažu svoju zadnju počast i svojo prijateljsto. Kao napredan čovjek bio je učlanjen u jedno tamošnje prosvjetno naše društvo. To ga je društvo na zadnji počinak sa glazbom i zastavama otpratilo. — Za sobom ostavlja u velikoj tuzi udovicu, malo muško dijete i troje pastorčadi, koji su ga ljubili i oplakali na grobu kao rodjenog oca. Ostavio je osim toga u Philadelfiji tri brata, a u Dragi Mošćeničkoj ožalošćenu majku Fani Snejdar i tri sestre. - Neka mu je laka daleka američka gruda, a njegovima naše saučešće.

DOPISNICA UREDNIŠTVA

Iz Šmoljani. — Vaš dopis nismo mogli uvrstiti. Sramotno je ono što nam javljate o vašim djevojkama, tako sramotno, da se ni štampati ne može.

Iz Vele Učke. — Ni Vaš dopis o djevojkama nismo mogli u cjelosti štampati.

BURZA.

Dne 7. decembra moglo se je na tršćanskoj burzi kupiti ili prodati:

1 dolar za tal. lira 18.40; 1 lira šterlina za lira 90; 100 franc. franaka za lira 72.50; 100 švic. franaka za lira 355.50; 100 holandeških forinti za lira 744; 100 belgijskih franaka za lira 257; 100 njemač. maraka za lira 440; 100 austrijskih šilina za lira 260.50; 100 českih kruna za lira 54.60; 100 jug. dinara za lira 32.55.

RED UKRCAVANJA KOD RAZNIH TRŠĆANSKIH PAROBRODARSKIH DRUŠTAVA.

7. decembra 1927.

Opći red (turno generale): Mornari (3) 289; mladići palube I. 28; mladići palube II. (1) 29; mali palube (1) 31; fogišti (6) 294; ugljenari (1) 124; mladići sobari 3; mladići kuhinje 18; mali kuhinje (3) 29.

Lloyd Triestino: Mornari (2) 173; mladići palube I. 76; mladići palube II. 70; mali palube (3) 34; fogišti 298; ugljenari 157.

Cosulich Nord: Mornari 84; mladići palube (3) 74; mali palube 32; ingrašatori 25; fogišti (1) 28; fogišti nafte 34; ugljenari (2) 18; mladići stroja (2) 34; mladići gobari (1) 108; mali sobari 54; mladići kuhinje (2) 40; naučnici kuhari (2) 11; mali kuhinje (7) 16.

Cosulich Sud: Mornari (23) 88; mladići palube (3) 30; mali palube 44; ingrašatori 24; fogišti (1) 24; fogišti nafte 26; ugljenari (3) 33; mladići stroja (4) 22.

Libera Triestina: Mornari 31; mladići palube 2; mali palube (10) 1; ingrašatori 13; fogišti 45; ugljenari (2) 18; naučnici I.5; naučnici II. 10; mali sobari (8) 1; mali kuhinje (3) 6.

Tripcovich: Mladići palube 21; mali palube 9; fogišti 66; ugljenari 35; mali stroja 1.

Gerolimich: Mornari 45; mladići palube 21; mali palube 9; fogišti 62; ugljnari (5) 32.

Martinolich: Mornari 6; mladići palube 21; mali palube 9; fogišti 62; ugljenari (3) 32.

OPASKA. — Brojevi u zagradama označuju ukupni broj mornara, kojima je red prošao a koje se mora ponovno prozvati. Brojevi izvan zagrada označuju, da će mornari sa tim brojevima biti prvi na redu za ukrcavanje.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik:
IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

✝

Tužnim srcem javljamo sv... cima, prijateljima i znancima ... vijest, da nam je nezaboravn... odnosno punica i baka, gospo...

Katarina Lovrinić

rodj. Bakša

u nedjelju 27. novembra u ... noći nakon duge i teške bolest... godini života, blago u Gospodin... minula.

Mrtvo tijelo neprežaljene nam ... nice bilo je dignuto utorak 29 nove... bra u 4 sata poslije podne iz mrtv... na Mirogoju, i sahranjeno na sku... groblju na vječni počinak. — Poko... vječni!

U Zagrebu, 30. novembra 1927.

Ivan Lovrinić, sin; **Franciska Lovrini...** snaha, **Josip Lovrinić,** unuk i osta... rodbina.

✝

Rastuženim srcem javljamo svim rod... cima i prijateljima, da je moj sup... dotično naš otac,

Anton Snejdar

dne 11. novembra 1927. naglom smrt... u Gospodinu preminuo.

Pogreb smrtnih ostanaka nezaboravno... pokojnika obavio je, sa opjelom u kato... koj crkvi Sv. Ane, dne 15. novembra 1927.

Philadelphija Pa., 21. novembra 1927.

Raztuženi:

Mary Snejdar, rodjena **Gordon,** udova; **Anton Snejdar,** sin; **Mary, Adam, James,** pastorci.

Broj 50 — Poštanski tekući račun. (Conto corrente con la posta.) — U Trstu, 15. decembra 1927. - God. VI. — Pojedini broj 25 cent. — God. V.

„Istarska Riječ“ izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira. Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

Istra i žitna bitka

Kao i sve druge pokrajine, tako i Istra nastoji, da što aktivnije sudjeluje u velikoj i plemenitoj bitci za žitnu pobjedu. I istarski poljodjelac shvaća veliku korist, koju mu donaša racijonalno obradjivanje tla i gojenje žita po principima žitne bitke. O tome nam svjedoče uspjesi, koje su istarski poljodjelci imali u lanjskom i preklanjskom pokrajinskom natječaju spojenom sa izložbama žitnih proizvoda u Puli, Poreču, Pazinu, Labinu, Bujama itd. Natječajem, na tim izložbama, dobili su mnogi istarski poljodjelci nagrade i odlikovanja.

Uspjeh tih prošlih izložba potakao je istarsku pokrajinsku komisiju za žitnu propagandu, da i za godinu 1928. raspiše jedan natječaj u smislu i s ciljevima žitne bitke. Ta je komisija pred nekoliko dana objavila taj natječaj, u kojem mogu učestvovati svi istarski poljodjelci, koji se u obradjivanju svoje zemlje budu držali racijonalnih principa, i koji na svojim poljima budu prigodom žetve u godini 1928. proizveli najveće količine žita.

U natječaju će moći učestvovati:

Oni poljodjelci, koji gnoje svoje oranice s umjetnim gnojem, koji rabe za sijanje selekcijonirano (izabrano) i dizinficirano (raskuženo) sjeme plemenite vrsti, koji obave u pravo vrijeme proljetne radnje oko pšenice, i koji obradjuju svoja polja po racijonalnom redu obradjivanja i sijanja

Poljodjelci, koji će učestvovati u natječaju moraju da osim žita posiju djetelinu ili ljekaricu na barem, treći dio od svih svojih oranica. Kako znamo, bez uzgajanja djeteline i ljekarice ne može se ni zamisliti racijonalno poljodjelstvo. Te biline zaorane daju zemlji glavnu hranu, koja se nemože nadoknaditi nikakvim gnojem.

Komisija će uz ostale uvjete u natječaju gledati, da li je poljodjelac žito sijao na stari način ili racijonalno, to jest u redovima na stroj za sijanje.

Oni poljodjelci, koji, uza sve poteškoće u tom pogledu, budu ispunili ove važne uvjete racijonalnog uzgajanja žita, te koji dosegnu najviše kvintala žita po hektaru, biti će nagradjeni ili odlikovani.

Pri djelenju nagrada i odlikovanja komisija će voditi računa i o tome, koju je površinu svaki pojedini poljodjelac obradio uopće i koliko je od te površine odredio za uzgoj žita. Poljodjelac, koji aspirira na nagradu ili odlikovanje mora najveći dio svog zemljišta posijati žitom. Osim toga mora upotrebiti što mu je više moguće umjetnog gnojiva i to razumno, to jest, on mora znati kako je gnojio i čime je gnojio, mora naime gnojiti po pravilima.

Poljodjelci, koji će se natjecati, biti će razdjeljeni u tri kategorije, i to prema tome koliki su dio od svog zemljišta zasijali žitom.

Za poljodjelce, koji ispune sve navedene uvjete, a natječu se sa najmanje 5 žitom zasijanih hektara, odredjene su slijedeće nagrade I. kategorije, koje je odredilo Ministarstvo Narodne Ekonomije:

Prva nagrada: diploma i 1500 lira. Druga nagrada: diploma i 750 lira. Treća nagrada: diploma i 500 lira. Dvije četvrte nagrade: diploma i svaka po 300 lira. Dvije pete nagrade: diploma i svaka po 250 lira. — Ukupno 3850 lira za I. kategoriju.

Za poljodjelce, koji se natječu s manje od 5 hektara, ali više od jednog hektara žitom zasijane površine odredilo je Ministarstvo Narodne Ekonomije slijedeće nagrade II. kategorije:

Prva nagrada: diploma i 1000 lira. Dvije druge nagrade: diploma i svaka 800 lira. Tri treće nagrade: diploma i svaka 500 lira. Četiri četvrte nagrade: diploma i svaka 300 lira. Pet petih nagrada: diploma i svaka 200 lira. — Ukupno 6800 lira za II. kategoriju.

Za poljodjelce, koji će se natjecati s manje od 1 hektara, ali više od 2500 m² površine zasijane žitom, Ministarstvo Narodne Ekonomije odredilo je slijedeće nagrade III. kategorije:

Tri prve nagrade: diploma i svaka 500 lira. Tri druge nagrade: diploma i svaka 350 lira. Pet trećih nagrada: diploma i svaka 250 lira. Deset četvrtih nagrada: diploma i svaka 150 lira. Dvadeset šestih nagrada: diploma i svaka 80 lira. — Ukupno 8900 lira za III. kategoriju.

Nagradjenim poljodjelcima se neće isplatiti nagrade u gore navedenim svotama, nego će im se za dobivenu svotu dati gospodarski strojevi, oruđje, umjetna gnojiva ili sjemenje.

Oni poljodjelci, koji misle, da će moći ispuniti sve označene uvjete o racijonalnom gojenju žita po principima žitne bitke, pa se žele natjecati moraju najkasnije do 28. februara 1928. učiniti molbu za učestvovanje u natječaju na Putujuću poljodjelsku školu (Cattedra ambulante di agricoltura), i to prema tome u kojem kraju živu, na sekciju te škole u Kopru, Poreču, Labinu, Bujama, Pazinu, Rovinju ili na direkciju u Puli. Putujuća poljodjelska škola može da odobri ili odbije molbu i to odmah javlja poljodjelcu, koji se želi natjecati. Molba se piše na posebnim tiskanicama, koje dijele sekcije škole. Treba točno ispuniti sve one rubrike, koje su na tim tiskanicama. Mora se napisati ime i prezime, kraj, općina, koliko se zemljišta ima, koliko se žita sije, kako se sije, koliko se gnoja rabi, koliko se sije djeteline, ljekarice, dali se rabi selekcijonirano sjeme, itd. To, razumje se, Putujuća poljodelska škola, preko svojih povjerenika i komisije provjeri. Poljodjelac ne može na nikoji način prevariti komisiju, a u slučaju, da ne ispunjava sve potrebne uvjete, molba mu se odbija.

Jedan poljodjelac može da se natječe samo jedanput, i samo sa jednim izloženim uzorkom, i ako posjeduje više imanja.

Poljodjelska poduzeća mogu da se natječu, ali nemaju prava na označene nagrade. Odlikuju li se bogastvom i ljepotom svojih proizvoda, komisija će im odrediti posebne diplome.

Prošla gospodarska godina u Istri nije bila dobra, pa su uza sve to, kako rekosmo, prošla natjecanja provedena uspješno. Buduća ljetina, bar po prvim obećanjima, izgleda da će biti mnogo bolja. Istarski će poljodjelci, ako se ne varamo, imati čime, da se natječu. Neka im u tom natjecanju Bog da mnogo sreće.

No, ne samo oni, kojima Putujuća poljodjelska škola odobri molbu za natječaj, nego svi naši istarski poljodjelci neka nastoje u obradjivanju svog zemljišta provesti racijonalne principe žitne bitke. Ne će se kajati. Zemlja će im dati bez sumnje i nagradu i diplomu: obilnu ljetinu. Samo, da se Bog ne obori na nas i budućeg ljeta sušom. Nadajmo se, da neće.

Politički pregled

Sjednica senata. Cijene i broj trgovina. — Dne 6. o. mj. započelo je zasjedanje senata. Na prvoj sjednici ovoga zasjedanja položio je prisegu Vojvoda Ankonski, mladi član savojske kuće. On je naime po ustavu stupio u dobu, da postane član senata. Predsjednik senata Titoni pozdravio je Vojvodu, a on mu je na pozdrav odgovorio, izrazivši, da je za njega velika čast, biti članom senata. — Na toj i na idućim sjednicama raspravljalo se razna državna pitanja, koja su parlamenat ili vlada predali senatu na raspravljanje ili odobrenje. — Na sjednici od 10. o. mj. došlo je na dnevni red pitanje cijena živežnih namirnica. Senat je na toj sjednici prihvatio neke nove vladine propise o cijenama. Tom je prilikom senator Ricci rekao, da po njegovom mišljenju, nije potrebno smanjivati broj trgovina, što vlada kani učiniti. Čim manje bude trgovina, to će trgovci moći lakše da po svojoj volji dižu cijene. A takodjer ni maksimalne cijene ne koriste mnogo. Trgovci, a naročito mesari mogu vrlo lako da se ne drže cijena, koje općina odredi. — Na ove je primjedbe senatora Riccija odgovorio ministar za narodno gospodarstvo on. Belluzzo, a zatim se je sjednica zaključila.

400-godišnjica Princa Emanuela Filiberta i 10-godišnjica pobjede. — Prigodom značajne 400-godišnjice Princa Emanuela Filiberta, koja pada u budućoj godini 1928. zajedno sa 10 godišnjicom pobjede kod Vittoria Veneta, održati će se u državi mnoge priredbe patriotičnog značaja i to pod pokroviteljstvom Vojvode od Aoste. Izmedju raznih drugih priredaba isticati će se naročito izložba talijanskog rudarstva, koju je već počelo spremati Ministarstvo za narodno gospodarstvo. Svaki rudnik poslati će na izložbu svoje uzorke, da se vidi s kakvim sve rudnim blagom država raspolaže.

Zasjedanje ministarskog savjeta. — Danas, dne 15. decembra započelo je u Rimu novo zasjedanje ministarskog savjeta. Na ovom će zasjedanju on. Mussolini govoriti o vanjskom i unutarnjem položaju Italije.

Proces protiv Giuliettija. — Prošle se je sedmice pred kaznenim tribunalom u Rimu vršio veliki proces protiv bivšeg poslanika Giuliettija, koji je bio osumnjičen, da je pred par godina pronevjerio milijunske svote novca, što je pripadao udruženju mornara u Genovi. Proces je trajao više dana, no Giulietti je na koncu riješen svake kazne, jer se je dokazalo, da nije kriv. Osim njega bile su optužene još 4 osobe. Od ovih su dva optužena riješena, a dva su osudjena na 4 godine zatvora.

Pred posebnim tribunalom. — Pred posebnim tribunalom u Rimu vršila se je dne 6. i 7. o. mj. rasprava protiv osam komunista iz Milana, koji su bili optuženi, da su pripadali komunističkoj organizaciji i poslije njezinog raspusta, da su širili tajni komunistički list «Unità», da su propagirali komunističke ideje, te da su održavali tajne sastanke u okolici Milana. — Osudjeni su na više godina zatvora.

Put on. Bottaia u Španjolsku. — On. Bottai, podsekretar u ministarstvu korporacija, bio je 20 dana u Španjolskoj. On je tamo išao, da uzvrati posjet, koji je u svoje vrijeme učinio Italiji španjolski ministar rada. — Po svom povratku on. Bottai je posjetio on. Mussolinija, da mu referira o svom putovanju. U tom svom referatu on. Bottai je prikazao on. Mussoliniju sav razvoj Španjolske u političkom, financijalnom, gospodarskom, te posebno u sindalno-korporativnom pogledu. Na svim tim poljima Španjolska dobro napreduje. On. Bottaia su u Španjolskoj srdačno primili iskazavši mu sve najviše počasti, koje su mu kao zastupniku Italije pripadale. On je donio on. Mussoliniju jednu poslanicu, kojom mu Primo De Rivera, španjolski ministar predsjednik, šalje pozdrave i izrazuje, da se divi velikim uspjesima fašizma, te konačno naglašuje duboka prijateljska čuvstva, koja goji Španjolska za Italiju.

Promjene u redakciji «Corriere della Sera». — Novine pišu, da se u redakciji velikog milanskog lista «Corriere della Sera» spremaju velike promjene. Svi izvjestitelji iz Pariza, Berlina i Londona biti će smjenjeni. I sam direktor lista, književnik Ugo Ojetti biti će smjenjen. Računa se, da su ove promjene posljedica fašistiziranja svih novina. Sva odgovorna mjesta u redakcijama velikih listova imaju naime biti povjerena povjerljivim, vjernim i dobrim fašistima.

Brodogradilišta u Julijskoj Krajini. — Po podacima, koje je iznijela agencija «Roma», vidimo, da Julijska Krajina daje polovicu od cijele brodogradilištne produkcije Italije.

Ozuda. — Tribunal u Bolzanu osudio je na 2 mjeseca zatvora liječnika dr. Horrera, jer je govorio protiv komesara prefekture Ascolosea.

Kralj na izložbi fašističke milicije. — Fašistička milicija priredila je u Rimu jednu veliku izložbu fotografija iz prošlosti i sadanjosti fašizma. Dne 9. o. mj. posjetio je tu izložbu Njeg. Vel. Kralj Viktor Emanuel u pratnji generala Cittadinija.

Demantirana vijest o cenzuri pisama. — Pred nekoliko dana pronijela se kroz inostrane novine vijest, da je talijansko ministarstvo saobraćaja naredilo svim poštanskim uredima, da se sva pisma, koja stizavaju iz drugih država moraju predati na cenzuru fašističkoj poštanskoj miliciji. Ministarstvo saobraćaja tu vijest najodlučnije demantira.

Odlikovanja. — Madžarski poslanik u Rimu izručio je dne 11. o. mj. madžarski križ za zasluge I. reda ministru prosvjete on. Fedelu, a isti križ II. reda podsekretaru u ministarstvu prosvjete on. Bodreru. Ta im je odlikovanja podjelio madžarski regent Horthy.

General Bencivenga suspendiran. — Vojnički službeni list donaša u svojem broju od 9. o. mj. slijedeće: — Bencivengi, deneralu brigade u miru, koji nije više upisan u iskazu, suspendiran je čin za neodredjeno vrijeme.

General Tamaro — umro. — Dne 9. o. mj. umro je u Anconi general Tamaro u starosti od 60 godina. Pokojni general učestvovao je aktivno u svjetskom ratu, te u pohodu D'Annunzia na Rijeku. Na Rijeci je bio načelnik generalnog štaba legijonara. Poslije je bio imenovan za prvoga talijanskog prefekta Zadarske pokrajine. Pred svoju smrt je izrazio želju, da ga pokopaju u zadarskom groblju. Želja mu je udovoljena. Prevezen je u Zadar, te je tamo vrlo svečano pokopan. 100.000 lira ostavio je zadarskim dobrotvornim ustanovama.

Italija i Francuska. — Novinske polemike o francusko-talijanskim odnošajima, koje su zauzimale polovicu svih novina po sklopljenim ugovorima izmedju Francuske i Jugoslavije, te Italije i Albanije, posljednje su se sedmice stišale. Izgleda, da i Francuska i Italija nastoje srediti i ublažiti svoje odnošaje. To se vidi i po tome što su se u Parizu sastali francuski ministar Briand i talijanski poslanik u Francuskoj. Oni su na tom svom sastanku raspravljali o jednom vrlo važnom medjunarodnom pitanju, to jest o položaju velikog broja talijanskih državljana, koji živu po svoj Francuskoj, te francuskih državljana, koji živu u Italiji. Stvoren je neki «modus vivendi», koji potpisuju i prihvaćaju Francuska i Italija i po kojemu će se znatno poboljšati odnošaji tih državljana prama državi u kojoj živu. — Osim toga sastanka važan je i sastanak, što ga je u Ženevi imao Briand s talijanskim delegatom Lige Naroda on. Scialojom. To nije bio sastanak, na kojem se je imalo nešto zaključivati, no u za sve to su Briand i Scialoia razgovarali izmedju ostaloga i s zaoštrenim odnošajima izmedju Italije i Francuske. — Novine su te sastanke popratile s velikim zanimanjem, podavajući im velik značaj. Raširila se dapače vijest, da će se doskora sastati on. Mussolini i Briand u Domodossoli na talijansko-švicarskoj granici, te da će raspravljati o odnošajima Francuske i Italije. No, tu su vijest francuski vladini krugovi demantirali.

Važne izjave on. Mussolinija. — Jedan uvaženi francuski list donio je pred par dana članak, u kojemu iznaša neke vrlo važne i zanimive izjave, koje je on. Mussolini dao dopisniku toga lista. Te su izjave naročito važne uzme li se u obzir sadanje odnošaje izmedju Francuske i Italije. On. Mussolini je izmedju ostaloga naglasio, da je vrijeme da se ustanovi jedan veliki romanski blok. Sve latinske države svijeta danas upiru oči na Pariz i na Rim. Sve te latinske države mora, da se okupe oko Pariza i Rima. To se mora provesti, jer će se tako ujediniti mnogobrojne narode, koji imaju jedinstvenu romansku kulturu i civilizaciju. Osnivanjem toga bloka osigurao bi se svjetski mir, a Latini bi se osigurali i obranili od opasnosti, kojom prijete barbarski narodi. Svaki pokušaj, dakle, koji ide za zbliženjem romanskih naroda treba pohvaliti i pomoći. — Francuska i Italija su naročito stvorene zato da budu u dobrim odnošajima. Francuzi i Talijani imaju uz latinsku krv zajedničku civilizaciju i kulturu, to divno zajedničko naslijedjeno imanje. Talijani se s Francuzima razumiju i vide u njima svoju braću, svoje ljude. S Englezom se Talijani moraju truditi prije nego ga razumiju i ako žele da ih on razumije. S Njemcem je to još teže. Od Rusa pak dijeli Talijane jedan pravi pravcati ponor. Eto, zato se moraju, momentano poremećeni, odnošaji izmedju Italije i Francuske popraviti, jer se one ne smije nikada dijeliti, jer su Talijani i Francuzi braća, koja se kadkada porječkaju, ali se uza sve to ljube. — Tako po prilici glasi izjava, koju je on. Mussolini dao spomenutom francuskom listu.

Francuska štampa o odnošajima Italije i Francuske. — Pariški list «L'Information» donaša jedan dopis, u kojem s uvjerenjem tvrdi da izmedju Italije i Francuske neće još dugo vremena doći do pregovora za čišćenje odnošaja. A kada bi i došlo do tih pregovora «L'Information» piše, da bi Italija zahtjevala od Francuske priznanje, da je Italija prva vlast koja ima najviše interesa na Balkanu i na Jadranu. Italija bi zahtjevala, da francuska promjeni svu svoju balkansku politiku, te, da prestane potpomagati jugoslovensku protuitalijansku politiku. Osim toga bi se prigodom tih pregovaranja moralo urediti tunisko pitanje, a Francuska bi se morala obavezati, da će spriječiti u državi svaku daljnju protufašističku propagandu. Jedino, kad bi se u svim tim točkama došlo do sporazuma, popravili bi se odnošaji izmedju Italije i Francuske.

Izjave Chamberlaina. — Prigodom svog boravka u Ženevi, dao je engleski ministar vanjskih poslova Chamberlain dopisniku jednog londonskog lista nekoje izjave o Litvinovu, o Rusiji, o on. Mussoliniju te o francusko-talijanskom nesporazumku. Chamberlain je rekao, da je prigodom svog razgovora s ruskim delegatom Litvinovom nastojao na svaki način kazati Rusiji, da Engleska želi s njom živjeti u miru i da je ne kani napadati ni otvoreno, a ni iza ledja. Engleska vlada želi s Moskvom imati dobre prijateljske veze. Glede Italije, rekao je Chamberlain, da ne može kao engleski ministar dati nikakve izjave o unutarnjoj Mussolinijevoj politici. On se divi snazi i odlučnosti Mussolinija, koji je fašist zato, jer se je rodio u Italiji, no, koji bi igrao veliku ulogu i u svakoj drugoj državi. — Chamberlain je rekao, da odnošaji izmedju Francuske i Italije njemu ne izgledaju tako napeti, kako si to mnogi predstavljaju. On je uvjeren, da su obje strane dovoljno razumne, pa će nastojati, da se njihovi odnošaji ne pooštre, nego po mogućnosti ublaže.

Talijanske novine, kojima je zabranjen ulaz u Jugoslaviji. — Beogradska agencija «Avala» javlja: «Jugoslovensko ministarstvo unutarnjih djela zabranilo je ulaz u Jugoslaviju talijanskim novinama: «Giornale d'Italia», «Lavoro d'Italia», «Popolo d'Italia» i «Secolo». Ministarstvo je izdalo tu odredbu, zato, jer su te novine oštro napadale jugoslovenski narod, vojsku i kralja.»

Produkcija riže i vina. — Viši gospodarski savjet imao je dne 10. o. mj. svoju sjednicu, na kojoj se je raspravljalo u prvom redu o produkciji riže u Italiji. Poznato je naime, da produkcija riže u Italiji, proživljava u zadnje vrijeme tešku krizu. Na toj su sjednici prihvaćeni razni predlozi za ublaženje te krize. Riješenje savjeta provest će se odmah u djelo, pa će produkcija riže u Italiji isplivati iz krize i ojačati. Osim toga raspravljao je savjet i o produciji vina. Zaključeno je više raznih odredaba. — Poslije tih zaključaka govorio je on. Belluzzo o reformi gospodarskog savjeta u korporativnom duhu.

Željeznički promet. — Iz izvještaja uprave državnih željeznica za poslovnu godinu 1926.-1927. Vidimo, da je tjekom te poslovne godine bilo u cijeloj Italiij izdano 117 milijuna i 689.809 putnih karata. Medjunarodni putnički promet iskazuje 1 mil. 415.361 putnika. Promet prtljage iznaša 68 mil. lira. Novčane kazne radi šteta i prljanja vagona izračunane su na 495.707 lira. U tovarnom prometu bilo je 64 mil. 982.011 tona robe te 133.692 vagona blaga.

Nitti i Labriola brisani iz izkaza odvjetnika. — «Corriere dei Tribunali» javlja, da su iz iskaza napuljskih odvjetnika brisani prof. Nitti i prof. Labriola. Nitti (bivši ministar predsjednik) brisan je zato, jer je radio protiv državnih interesa, a Labriola zato, jer je tajno pobjegao iz Italije, pa je time dokazao, da će djelovati protiv državnih interesa.

Čehoslovačka i Vatikan. — Početkom prošle sedmice došao je u Rim čehoslovački poslanik kod Pape g. Krofta. Njega je čehoslovačka vlada poslala, da s Vatikanom nastavi pogadjanja za sklapanje konkordata. Ta su pogadjanja započeta. Kako znamo izmedju Čehoslovačke i Pape ne postoje dobri odnošaji. Papa i Čehoslovačka slabo se gledaju već 2 godine. Čehoslovačka se je zamjerila Papi time što je priredila veliku proslavu na spomen Janu Husu, velikom vjerskom reformatoru. — Možda će se sadanjim pregovorila taj spor riješiti.

Lunačarski — poslanik u Rimu. — Novine donašaju vijest, da će po svoj prilici za poslanika Sovjetske Rusije u Rimu biti imenovan ministar za narodnu prosvjetu Lunačarski. Do sada je to mjesto zauzimao Kamenev, no on je bio prijatelj Trockoga, pa mu je uzeta čast.

Obljetnica Pašićeve smrti. — Dne 10. o. mj. navršilo se točno godinu dana po smrti velikog jugoslovenskog državnika Nikole Pašića. Toga su se dana u beogradskoj crkvi obavile svečane zadušnice, kojima je prisustvovao odbor radikalne stranke, zastupnici vladę, skupštine i raznih stranaka, diplomate svih država, te mnogo naroda.

Medjunarodna konferenca civilne aeronautike. — Predsednik Udruženih Država Colidge dao je inicijativu za jednu konferencu civilne aeronautike, koja bi se godine 1928. imala održati u Washingtonu. U vezi s konferencom organizirati će se i jedna velika izložba civilne aeronautike. Colidge je razaslao svoj predlog svim većim državama.

Američka vojska. — Iz jednog novog izvještaja vidimo, da armada Udruženih država Sjeverne Amerike danas broji 133.268 vojnika. To je malo za onako veliku i bogatu državu. No, zato ima Amerika 110.014 rezervnih oficira, pa joj je sasma lako u vrlo kratko vrijeme mobilizirati i organizirati jaku vojsku.

Francuska je vlada čvrsta. — Neki dan raspravljalo se je u francuskom parlamentu o nekim financijalnim pitanjima. Predsjednik vlade Poincaré zatražio je tom prilikom od parlamenta povjerenje. Parlamenat mu je izglasao povjerenje sa 403 glasa protiv 132 protivna glasa. Time je izraženo povjerenje ne samo Poincaréu, nego i vladi uopće, a to znači, da je čvrsta.

Aeronautička liga Male Antante. — U Bukareštu se je pred par dana vršila jedna konferenca izmedju jugoslovenskih, čehoslovačkih, poljskih i rumunjskih avijatičara, a raspravljalo se je o ustanovljenju jedne aeronautičke lige Male Antante. Ta će se liga ustanoviti buduće godine. Liga će imati zadaću, da izmedju glavnih gradova Male Antante uspostavi zračni promet.

Jugoslovenska trgovačka mornarica. — Pred nekoliko dana rinuta je iz jednog njemačkog brodogradilišta u more jedna nova i najveća ladja jugoslovenske trgovačke mornarice. Ova će prekooceanska ladja nositi ime kraljice Marije, a pripada jugoslovensko-američkom parobrodarskom društvu. Prvo putovanje učiniti će u februaru.

Atentat na bivšega albanskog ministra predsjednika. — Dne 7. o. mj izvršen je u Tirani atentat na senatora Verlazzija, bivšeg predsjednika albanske vlade i oca zaručnice predsjednika republike Ahmeda Zogu. — Verlazzi se je u društvu senatora Beccie vozio u automobilu. Kad je došao pred svoju vilu, htio je izići, kad li najednom začne pucnjava. Atentator je pucao iz puške iza jednog ugla, no nije pogodio Verlazzija, nego je ubio jednog njegovog slugu. Atentator nije uhvaćen. Kako novine pišu, po istrazi se zaključuje, da je atentator došao iz Jugoslavije.

Troškovi Amerike za svjetski rat. — Državni podtajnik američkog ministarstva financija Mellon je izjavio, da je Amerika potrošila za svjetski rat 35 miljarda dolara.

Englezi neće rata! — Laburistični poslanik engleskog parlamenta Ponsonby izručio je pred par dana engleskom ministru predsjedniku Baldwinu jednu spomenicu, koju je potpisalo 128 tisuća i 770 engleskih državljana. U toj spomenici rečeno je: «Mi potpisani svečano izjavljujemo, da ćemo otkazati našu pomoć svakoj vladi, koja bi se hvatala oružja, i da se ne ćemo u tom slučaju odazvati pozivu da stupimo u vojničku službu.» — Sličnu spomenicu spremaju neke stranke u Njemačkoj i u Americi.

Radićeve izjave. — Dne 7. o mj. po svršetku sjednice beogradske Narodne skupštine dao je Stjepan Radić novinarima nekoje zanimive izjave. Izmedju ostaloga on je rekao, da će sadanja jugoslovenska vlada doskora podati demisiju, da će na njezino mjesto nastupiti nova koncentraciona vlada, u koju će ući i on i Pribičević i Davidović. Politički položaj razvija se u tom smislu. — Govorio je i o vanjskoj politici, pa je naglasio, da je Jugoslaviji vrlo potreban sporazum s Bugarskom i Njemačkom i da će te sporazume nova vlada sklopiti.

Liga Naroda i poljsko-litavski spor. — Dne 5. o. mj. započelo je u Ženevi 48. zasjedanje Lige Naroda, pa su se tamo skupili Chamberlain, Briand, Scialoia, Beneš, i mnogi drugi odlični političari i diplomate. Glavno pitanje, koje se moralo na ovom zasjedanju urediti svakako je poljsko-litavski spor. Osim toga je Liga raspravljala o pitanju zajmova Grčkoj i Bugarskoj, te o raznim drugim medjunarodnim pitanjima. — O litavskom sporu došlo je do rasprave prošle srijede. Tom je prilikom govorio za Litvu Voldemaras, a za Poljsku Zaleski. Delegati Italije, Francuske, Engleske, Njemačke i Japana saslušali su ih, a zatim su izradili jedan nacrt za riješenje spora. Tim je nacrtom odredjeno, da se odmah ima i u Litvi i u Poljskoj ukinuti vojno stanje i svako spremanje za rat, — da se ima ustanoviti pogranična komisija od pet članova i to od zastupnika Francuske, Engleske i Njemačke, koja će nadzirati Poljsku i Litvu, da se imaju odmah uspostaviti telegrafske i telefonske veze, koje je Litva bila prekinula, i konačno. da se odmah izmedju te dvije države uspostave diplomatski odnošaji. — Tako je taj opasni spor riješila Liga Naroda.

Engleska i Rusija. — Uza sve to što prigodom ženevskog sastanka izmedju Chamberlaina i Litvinova nije došlo do sporazumljenja, u Engleskoj se računa, da će se prije mjesec dana obnoviti diplomatski odnošaji izmedju Rusije i Engleske.

Velike demonstracije rumunjskih študenata protiv Židova i Madžara. — Prošle su se sedmice u Velikom Varadinu (Rumunjska) sakupili študenti iz cijele Rumunjske, da održe svoj godišnji nacijonalistički študentski kongres. Kongres je započet vrlo uredno i u potpunom miru. No već pod večer prvoga dana došlo je na kongresu do manjih ispada i vike protiv Židova. Poznata je naime činjenica, da rumunjski nacijonalisti ne trpe Židova. Iz tih ispada razvila se je doskora velika demonstracija. Študenti su po gradu u velikoj masi bučno demostrirali protiv Židova, kojih u Velikom Varadinu ima vrlo mnogo. No, samim demonstracijama nije bilo sve svršeno. Demonstracije su se doskora izvrgle u prave izgrede. Da cijela komedija bude veća študenti su uzeli na nišan uz Židove i Madžare, kojih takodjer ima tamo mnogo. — Študenti, kojih je bilo na hiljade, uzbunjeni i pijani od mržnje spram Židova i Madžara, počeli su da stvarno napadaju osobe, da provaljuju i uništuju dućane, crkve, škole, uredništva madžarskih listova, gimnazije, te privatne stanove Židova i Madžara, koji se nisu sami mogli braniti, a policija je protiv mase študenata ostala nemoćna. Prilikom tih izgreda, koji su dugo potrajali, dogodilo se nevjerojatnih zločina. Mnogo je osoba mrtvih, a još više ih je teško ranjenih. Ovi bi se izgredi bili pretvorili u pravi pokolj, da nije napokon došla vojska, koja je študente rastjerala. Mnogo ih je aretirano. Po izgredima pruža Veliki Varadin veoma žalosnu sliku.

Študenti, koje je iz Velikog Varadina rastjerala vojska, nisu se umirili — nego su se raštrkali po raznim drugim gradovima, gdje su digli demostracije i prouzročili protumadžarske i protužidovske izgrede slične Varadinskim. Dobro je, da je vojska svagdje uredovala, i da je oružjem tjerala podivljale študente. Vlasti su uspostavile prijeki sud. Novine pišu, da je u cijeloj Rumunjskoj uhapšeno svega oko 400 študenata. Vlasti vode vrlo strogu istragu, pa će sve uhapšene predati sudu. Štete, koje su demonstranti nanijeli ogromne su i nenadoknadive, a isto su tako teške i moralne posljedice.

Odjek študentskih izgreda. — Razumljivo je, da su protumadžarski izgredi rumunjskih študenata imali odjeka u Madžarskoj. O tim je teškim dogodjajima raspravljao već i madžarski parlamenat, pa je tom prilikom održano više oštrih govora, u kojima je izraženo zgražanje nad ponašanjem rumunjskih študenata, te ogorčenje nad držanjem rumunjskih vlasti, koje su istom nakon tri dana krvavih izgreda uspjele študente prisiliti na mir i red. U tom je smislu u parlamentu govorio i sam madžarski ministar predsjednik Bethlen. — Rumunjska je uzela sve to na znanje. Vlada je odlučila pokazati Madžarskoj, da osudjuje študentske protužidovske i protumadžarske demonstracije, pa će provesti vrlo strogu istragu, da kazni glavne krivce i vodje demonstranata. No, ono što je učinjeno ne da se više popraviti. Izmedju Rumunjske i Madžarske, koje se i onako ne vole, jaz se produbio.

Špijunska afera makedonskih študenata. — Pred sudom u Skoplju vršio je prošle sedmice veliki proces protiv više študenata iz Južne Srbije, koji su bili optuženi, da su špijunirali i saradjivali s makedonskim revolucijonarnim odborom protiv svoje države Jugoslavije. Njihova je akcija bila uperena protiv države, zato jer su svojim djelovanjem doprinašali radu za odcjepljenje Makedonije od Jugoslavije. Optuženi su dobivali upute za osnivanje jedne tajne revolucijonarne organizacije u Jugoslaviji od centralnog makedonskog odbora u Sofiji. Tu su organizaciju osnovali. Imali su svoja pravila, a polagali su i prisegu. Uzevši u obzir, da njihovo djelovanje nije do sada imalo nikakvih težih posljedica, nego je cijela stvar bila tek u začetku i spremanju težih djela, optuženi nisu osudjeni na smrt, kako se je nagadjalo. Študent Gjuzelović je usudjen na 30 godina robije, Šopović na 20, Nečević na 15, Skatrović na 10, Andrejević, Hadžimanević, Svetljić, Hagalampije i Fukarević svaki na 5 godina robije, dok je 11 optuženih študenata riješeno bez kazne. Osudjeni imaju pravo da ulože priziv.

Jugoslavija i vojska. — Rimska agencija «Roma» javlja pod naslovom «Jugoslavija povećava svoje izdatke za vojsku», da je jugoslovenska vlada povećala novi proračun za opskrbu svojih oružanih sila, i to za 80 milijuna dinara. Ministarstvo vojske i mornarice imati će u budućoj poslovnoj godini 80 milijuna dinara na raspolaganje više nego ove godine. U tu je svrhu znatno snižen proračun ministarstva javnih radova.

Jugoslovenska ratna mornarica. — Dne 11. o. mj. otplovilo je iz Splita za Englesku jedno odjelenje jugoslovenske ratne mornarice, da preuzme neke nove jugoslovenske podmornice, koje su se tamo izgradile.

Grčka — zemlja vječnih nemira. — Iz Atene stizavaju vijesti, da je tamo opet došlo do nemira. U vojsci su počela neka revolucijonarna gibanja, koja daju slabe slutnje. Ta gibanja vode oficiri mornarice, pa ćemo doskora opet imati na dnevnom redu kakvu grčku «revolucijicu».

Komunisti u Kini. — U Kini je počeo jače da djeluje komunizam. Širi se i ima svaki dan sve više pristaša i borbenosti. Pred par dana diglo se je oko 20 hiljada komunista, pa su navalili na veliki kineski grad Kanton. Svladali su vojsku i okupirali sav grad. Oplijenili su trgovine i užgali vladine urede. Gospodare, no kozna do kada. To se je dogodilo u Kini, a tamo su na dnevnom redu neka natezanja, okupacije i pobjede, bježanja i porazi, da mi u Evropi već ništa ne razumijemo.

DOPIS!

IZ HUMA.

Naš župnik Don Kurelić — premješten.

Jako retko se mi odavle javljamo. Bit ćemo i sada kratki. Samo ćemo vam to sporučiti, da je bio naš dosadašnji višegodišnji župnik, veleč. Mate Kurelić premješten u Novake. Mi sada nemamo svoga župnika. K vama dolazi ročki svećenik. Teško je to za njega i za nas.

Još ćemo se potužiti, da se ovuda premalo čita knjige i novine. Preporučamo našim ljudima da se pretplate na «Ist. Riječ» i da kupe naš lijepi koledar «Jurinu i Franinu». — Čitajmo, da rasvjetlimo pamet i da ojačamo svoje srce!

IZ RIJEKE.

U doba lova. - Više lovaca nego li zečeva. Lovčeve muke. - Pomrčina mjeseca. - Što je moderno? - Otrovala se zbog ljubavi. Izložba. - One tri.

Ima u nas na Rijeci još jedna vijest, o kojoj Evropa nema još pravoga pojma: mi smo naime lovci — baš rodjeni. Naš riječki lovac ne ide nikada na jednog zeca, da mu uteče, nego na deset, da sječe. Razumije se, da je iza tolikog pokolja ostalo i u bližoj i u daljoj okolici vrlo malo zečeva, i ti se nekako vrlo rezervirano drže, pritajuju se, umjesto da riječkome lovcu prikažu sa svim dužnim strahopočitanjem. To je i krivo, što mnogi naši lovci poslije cijelodnevnog hvalevrijednog vrludanja po brdinama i planinama vraćaju uveče kući neobavljena posla, a to će reći, praznih torba.

Imaju naši lovci i drugih jada. Putevi što vode kroza šume, nisu u najboljem redu. Lomni su, izlokani, pa je teško po njima penjati se. Zečevima to dakako ne smeta, pa je u tome i cijeli belaj, što im se ne može lako u trag. Videant, dakle, konzules!

I još nešto! Ti putevi su prilično zamršeni, zapleteni, pa ne znaš ni gdje počinju ni gdje svršavaju. Rečimo, vi biste poslije gotova lova htjeli, da se malo okrijepite (a ja bih htio da vidim toga riječkoga lovca, koji poslije gotova lova ne bi htio da se malo pokrijepi!) Po informacijama, što već nekoliko dana stizavaju na Rijeku, čini se, da se najbolje vino toči u Kosači. Prvoklasna «matica». I vi se uputite prema Kosači. Ali putića i staza, koje onamo vode, ima na stotine. Kuda ćete da udarite? U tome je pitanje! Ozirete se desno, lijevo, ovamo, onamo, dok naposljetku ne ugledate jednog čovjeka, što malo podalje sjedi i čuva stado. Vi mu se približite pa ćete mu:

— Čujete, prijatelju, koji put vodi u Kosaču?

— Baš taj, na kome ste sada. Najpri držite se lijeve strane, a kad prodjete Jurin skadanj, onda se držite na desno, pak kada prodjete mimo Šuštarićev kalić, onda opet zavrnite na lijevo, pa kada prodjete...

— Jest, ali ja sam iz Rijeke, pa ne znam ni gdje je taj Jurin skadanj ni Šuštarićev kalić.

— Ja ma to morate znat, ako ćete ovuda hodit. I mi kada dojdemo na Rijeku, moramo znat, kade j' Koršo, kade Palad, kade Placa Rumena i sve tako.

— Hvala lijepa! — vi pozdravite i po djete naprijed. Namjerite se na drugoga i pitate, kuda se ide u Kosaču, a on vam

---

---

ne nabraja samo Jurine skadnje i Šuštarićeve kaliće, nego još i neke Potočine, neke Plovanićeve griži, pa i neke Mulotove Sadine i Jadretove ledini, kroz koje morate vi proći, zakretati sad lijevo sad desno pa opet lijevo pa ravno, pa uokolo itd. Najzada vas sreća, više negoli što drugo, nanese medju kuće i vi se pouzdano nadate, da ćete barem sada doznati, gdje je ta blažena Kosača. Pitate prvoga na koga se namjerite: Molim vas, kuda se ide u Kosaču?

On vas široko pogleda i pita: — U Kosaču?

Idite naprijed. Pitate drugoga. On vas još širo pogleda i pita: — U kakovu Kosaču?

Idite naprijed, pitate trećega, četvrtoga, petoga, dok naposljetku ne doznate, da ste zaista u Kosači. Nato uzdahnete šumno kao mješina kakva i idete ravno na «maticu».

I još nešto, na što se naši riječki lovci silno tuže. Čuli su, da se je, recimo, u Žefinom dolu pojavila srna. Nema druge nego pušku na rame, pa put toga blaženoga Žefinoga dola. Na nekoj raskrsnici sretnu čovjeka, seljaka, i pitaju: — Koliko je do Žefinog dola. Čovjek se okrene prema Žefinom dolu i veli: — Pola sata. Lovci zahvale i nastave svoj put. Idu one idu, gledaju na sat, već su puna tri četvrta, što idu, a Žefinom dolu ni traga. Idu još i malo zatim namjere se na drugog čovjeka, koji im kaže, da još imaju do Žefinog dola jedan dobar sat. Poslije pola sata namjere se na trećeg čovjeka, koji im kaza da će stići onamo za jedan sat i to ako budu dobro išli.

Imaju naši lovci dosta muke, zato bi trebalo imati prema njima nekih osobitih obzira, kad se po običaju vrate kući praznih ruku. Medjutim, kako znamo, dogadja se baš protivno.

Oj nepravdo, nigdje to ne bilo!

I mi na Rijeci imali smo na dan Majke Božje pomrčinu mjeseca. Nebo bijaše dosta jasno pa se ta nebeska pojava mogla baš lijepo da vidi. Tačno na sekundu, kako su astronomi odredili, stala je naša zemlja izmedju sunca i mjeseca u ravnoj liniji i bacila svoju prvu sjenu na našeg noćnog pratioca. Ovakva pomrčina bila je posljednji put god. 1909. Nju je onda gledao i Franc Jožef i ruski car Nikolaj

...liki drugi kraljevi i vladari. Kajzer Vi... bio je u onom času tako jak, i silan, ...e pomišljao: — Sunce zapada, a mje... tone u sjenu — samo ja, Vilim II., svi...m svijetlom, koje ne će nikada da ...gasne. Ja sam über Alles!

Tako je on mislio god. 1909. Koliko i ...kovih dogadjaja od onda pa do danas! ...koliko i kakvih će biti do buduće pot...une pomrčine mjeseca, koja će uslije...iti god. 1945? (Poznato je naime, da se ...akve potpune pomrčine mjeseca ponav...aju svakih osamnaest godina i 11 dana!) U 6 sati i 35 minuta mjesečeva je ploča ...otovo sva potamnjela. U negdašnje vri...eme bila bi ovakva pojava unijela zabu...u medju pučanstvom. Danas takvi pri...ori ne djeluju više ni na životinje. Psi, ...mačke, ptice i druge životinje, dočekale ...u tu pomrčinu sasvim hladno, kao da su oni kao i ljudi već sasvim otupili.

Onda se je sjena počela pomalo da po...laći. Najprije osvanu na nebu jedan sa...vim tanki kosirić, pa malo veći, pa još ...eći, dok nije u sedam i pô sati mjesec ...pet osvanuo u svem svojem sjaju.

Iza mene stajao jedan mladi par držeći ...o ispod ruke. On nije mogao da se ne ...oduševi:

— Pogledaj, dušice, mjesec, kako je ...ijep!

— Šuti, prekine ga ona, valjda znaš, da ...nije više moderno govoriti o mjesecu.

— E, onda što je moderno, dušice? — ...upita on sasvim krotko i ponizno.

— Rog! — odgovori ona ljutito i povuče ...ga za sobom.

I teško je zaista reći, što je u sadašnje ...vrijeme zapravo moderno. Možete li vi da...nas predočiti sebi mladića, koji će oko ...ponoći uzeti tamburu i otići pod prozor ...svoje drage, da joj uz tanke žice zapjeva ...podoknicu:

— Mjesečina — al mjeseca nema,
Moja mila zelen vijenac snila,
Pa se malo u snu nasmijala —
Od toga se ponoć zasijala...

Neke sam noći ipak zatekao jednoga, ...gdje pod prozorom svoje drage igra u ...mandolinu i sve nešto popijeva. Poslije ...nekoliko vremena pojavi se na prozoru ...glava, ni crna ni plava, već sasvim sijeda, ...i ja čuh jedan starački ženski glasak, ...gdje tiho govori:

— A vi ste to, Romeo? Ne kantajte, ne, ...zač Julijeti ni doma. Neznam, je li va kine, ...ale pak va Sempioncine...

O tempora o mores! — zapival bi Cice...ron, da se opet jednom probudi.

Ipak ima ih još, koji se zbog ljubavi ...ubijaju i to po staroj modi. Tako je i ovih ...dana neka osamnaestgodišnja djevojčica ...pokušala, da se otruje, ne ću reći čime, ...da ne bi i medju vama pokušao tkogod ...da učini kakvu sličnu nepodopštinu. Onoj ...maloj Darinki ne će biti ništa, našli su je, ...na vrijeme su joj isprali želudac, ali ...pametni se ljudi pitaju: je li to trebalo? ...O djevojke! djevojke! — kad biste vi mo...gle znati i vidjeti, za koga se vi trujete i ...ubijate!

Sredinom ovog mjeseca imala se u ...Rimu otvoriti izložba, u kojoj dobrim di...jelom sudjeluje i Rijeka. Otvorenje te iz...ložbe odgodjeno je medjutim na 28. o. ...mjeseca. U riječkom odjeljenju izložit će ...se razni dokumenti i neke druge svari, ...iz kojih će se vidjeti, što je Rijeka učinila ...u prošlosti, da dodje do sadašnjega sta...nja. Vele da će biti pokupljeni svi listovi, ...sve brošure i publikacije enoga doba, pa ...i slike, pisma, marke itd. itd.

One tri: Jedna mi se je gospodja tužila ...na sluškinje.

— Ako su prefrigane — zlo, ako su glu...pe — još gore. Da vam pripovijedim, što ...se je dogodilo jednoj mojoj prijateljici. ...Namjerila se na djevojku iz nekoga sela, ...ni lijepu ni ružnu, ali joj je na nosu vi...djela, da je čestita, što je dan današnji ne...malено čudo. Najviše je pak gospodju ...moju prijateljicu veselilo to, što je djevoj...ka bila vrlo poslušna. Što bi joj gospoda...rica rekla, to bi i izvršila, baš doslovno, ...ako smijem tako da kažem.

Jednoga dne gospodja je morala da izi...dje u nekakvom prešnom poslu. Na ...polasku reče služavci:

— Čujete, Meniga, ja ću se odmah vra...titi. Ako bi tko došao, uvedite ga u salon, ...pa odmah izidjete; tek ako što pita, tada ...mu vi lijepo odgovorite. I gospodja ode. Poslije pola sata vrati se, zovne Menigu ...a je upita, dali je tko došao.

— Jest, odgovori služavka, bila su tu ...dva gospodina.

— Pa što su rekla?

— Rekla su: Šimija je otišla, a ostala je ...ka. Onda su me pitali, gdje je srebr...nina? Ja sam im ju pokazala, oni su je ...lijepo spremili i otišli.

— A ti? Što si ti na sve to? — krikne ...gospodja padajući u nesvijest.

— Što su me pitali, to sam im rekla, baš ...kako ste mi vi zapovijedili...

Druga: Putnik jednomu našemu doma...ćemu lovcu:

— Pazite, gospodine, kako pucate! Malo ...nije ste strijeljali na zeca, a pogodili ...mene.

— Hvala vam! Drugi put ću nišaniti na ...vas i pogoditi zeca.

Ona posljednja: Ovih dana razgovarao sam s Ninettom o nekom mladom paru.

— Vele, da se baš dobro ne slažu, rekoh ja u neke, i nadodah: — Čujem, da je ona i juče pucala na njega iz revolvera.

A Ninetta meni:

— Pa to je sve, inače se vrlo dobro slažu...

Rokac.

IZ OPATIJE.

Novi općinski komesar.

Kako smo već javili, dosadašnji općinski komesar, La Medica, premješten je u Rim. Mislilo se, da će na njegovo mjesto biti imenovan načelnik (podestà), ali izgleda da se vlasti nisu još složile u osobi, koja bi imala da stupi na to vrlo važno mjesto. Za sada je prefekt imenovao komesarom g. dra. Livia Licena, savjetnika prefekture. Novoimenovani komesar preuzeo je urede i već je u službi.

«Vedetta» ga srdačno pozdravlja i obećaje mu svu svoju potporu. — Do sada se je, veli spomenuti list, odviše brbljalo o tom, što i kako ima da radi, pa je vrijeme, da se već jednom predje na djela. Ceste, komunikacije, potpuna i savršena organizacija — to je ono, što Opatija već dugo očekuje.

Prvašnji komesar La Medica oprostio se je od općinstva s nekakvom brošuricom, u kojoj je iznio sve, što je za vrijeme svoje uprave uradio. On da je u općinu uveo štednju i to redukcijom činovnika, sniženjem plata, suženjem izdataka za ogrijev i za razni nepotrebni pribor. On da je na nekim mjestima proširio ceste, i to isključivo na trošak okolišnih općinara, njegova da je zasluga, što je ministarstvo financija brisalo općini dug od 1 milijuna i 350 tisuća lira. Time da je općinski proračun dosegao svoj «pareggio», tako da će se sada općina moći da upušta i u druge, vrlo potrebite investicije itd.

Svoje izlaganje zaključio je jednim krupnim: do vidjenja!

Spomenutu brošuricu prikazao je pisac riječkome prefektu g. Vivoriu i — svojoj majci, koji da su ga, jako na nejednak način, podupirali u njegovu nelakom nastojanju.

Inače je ovuda sasvim mrtvo, ali se čuje, da će o Božiću stići ipak koja stotina gostiju. Nadajmo se!

IZ BRESTA.

U Brestu je ustanovljena nova mljekarna.

Želimo vam se pohvaliti, gospodine uredniče, da mi Breščljani imamo sada svoju vlastitu mljekarnu. Do nedavna smo davali svoje mlijeko Mljekarskoj Zadrugi u Sv. Martinu, koja je imala ovdje u selu takodjer i svoju podružnicu.

Naša privatna mljekarna, a ne zadruga, ima one prostore koji su rabili prije mljekaru Lovri Draščiću (s kojim smo bili dosti zadovoljni); on je bio prodao svoju mljekarnu novosutanovljenoj Mljekarskoj Zadrugi u Sv. Martinu. tada je ona mljekarila i u Brestu u istim lokalima. Buduć je pogodba sa gospodarom kuće istekla, mi smo morali voziti naše mlijeko zadrugi u Sv. Martin. To je bilo teško, neprikladno, nepraktično, a previše je stojalo.

Zato smo mi domaći otvorili svoju vlastitu domaću mljekarnu, da tako našim ljudima na Krasu, priskočimo u pomoć u ovo teško doba i da im olakšamo donašanje i prodaju mlijeka.

Izgleda da nova domaća mljekarna ne će imati osobitih troškova, to je glavno. Samo ćemo naše ljude moliti, da davaju mljekarni dobro, čisto, cijelo i nepokvareno mlijeko. jer samo takovo mlijeko naći će dobrih kupaca u Trstu. Nadamo se i očekujemo da će cijeli naš Kras davati mlijeko mljekarni u Brestu; jer čim ga bude više imala, tim draže će ga moći plaćati ljudima. — Samo pametno i pošteno naprijed! — Pomoći će Bog i naša zdrava pamet. —

Breščljani.

IZ RAČJEVASI.

Pomoć - Ceste. - Općina.

Javljamo vam se sa par «besida», da znate da smo živi i da nismo svi pomrli. Sada su započeli mrzli dani, a siromaštvo se najveć ćuti u zimsko doba. Ni mi u Račjoj vasi nismo bogati. Čujemo da je vlada dala više milijuna za pomoć Istre. Želimo, da dodje i za naš Kras kakva pomoć. A puno bi je moralo doći, jer naša Ćićarija je gola i mi s njom. Gole brijegove bi valjalo pošumiti i nove ceste učiniti, a i puteve popraviti. Nas veseli, što se počelo graditi nova cesta Lupoglav, Lanišće, Dane. Valjalo bi združiti sva sela cestama i dobrim putevima.

— Mi imamo još svoju općinu. Nemamo ni svećenika ni općinskog tajnika. Naš g. podeštat nalazi se kao veterinar u Buzetu. Govori se, da je naša mlada općina zadužena. Zaboga nek se ne pravi dugove. Jer tko je dužan, taj je tužan. A mi želimo biti veseli i — siti.

Ugljenar.

Nauk mudrih riječi
Od zla duša liječi.

NABAVI SI KOLEDAR «FRANINA I JURINA» ZA 1928.

Franina i Jurina

Fr.: Ej! Alberdoooo!

Jur.: Ja sam — ja, ne boj se!

Fr.: A ti si, Jurino, da te nisam poznal. Ma ča ćeš: mrak je, da se ne vidi prsta pred nosom. A kamo to, ako se sme znat?

Jur.: Zaželel sam se «Zornice», pak kako su mi nogi od nekoliko dan malo nevaljate, a «Zornica» je dosta dugo...

Fr.: I kako dugo!

Jur.: To sam ti se jutros zarana stal i uputil sam se po starem putiće, tobože kako da grem na «Zornicu», a to je samo tako, kako za nekakov spomen...

Fr.: Ma ljudi moji krstijani! Ni da smo se dogovorili! I ja sam se danas zarana zbudil, i mane ti j' neč škjocnulo okol srca, i ja sam rekal: Do «Zornice» j' dugo, a ja sam vas nekako nevaljat. I ča ću, ča ne ću, obukal sam se, i na-tu sam ti se i ja uputil, sve ovako pomalo hodeć — dokle pridem — pridem.

Jur.: I ja tako! Gjedam zvezdi i pomalo pivam našega starega Anjela Gabrijela.

Fr.: A do kuda si već prišal pivajuć?

Jur.: Do treće kitice.

Fr.: I ja. Ma — kako da smo se zgovorili. Ala složimo zajedno onu treću.

(Pivaju):

Zdravo budi o Marijo
Čista, ponizna djevice!
Milosti puna nebeske,
Svrhu punosti angjelske!

Fr.: Znaš, da lepo slažemo! Ti, Jurino, kako organ, a ja kako ona tanka sopela. Neka sam ja drugi, ako mi se ne čini, da sam na zornice.

Jur.: Je — ma neč fali. Ni to ni već, kako j' jedanput bilo.

Fr.: Ki govori, da ni?

Jur.: Ja govorim! Se spamećuješ, kakove su onput bile zimi i buri! Svi puti ledeni, to se je puzelo, to se je padalo, tu je bilo smeha i plača i svake gracije Božje.

Fr.: A one goruće lagnjice, one luči. Divojki napred, mladići odzad —, a bura, ona prava, senjska, zjida, ubada, triska —

Jur.: Ja — ma ki je gjedal nato! Sve ča j' bilo mrzleje, čovek je bil žustreji i veseleji.

Fr.: Ter je tako! A kada bi se prišlo va crekav, punu svetla i dima od tamnjana, svi su nosi bili crjeni, a ruki modre, a ki je imel slabu obuću, bogme i nogi.

Jur.: Nato bi se brzo pozabilo. Crekva puna ljudi, tepla kako peć, i sve ča vane bura višc tuli i stakli potresa, nam je lepje i tepleje. Pak organ...

(Pivaju):

Gospodin je vazda s tobom,
I pred tobom i za tobom,
Blagoslovljena jesi ti,
Medju sveg svijeta ženama.

Fr.: Ja — ja, već nekoliko let nimamo ni pravega leta ni prave zimi. Govore, da još ni nijedne vuk pojil. Ma ako ju ni pojil, ju je dobro nagrizal. Nego za reć pravo, odvavek se j govorilo da je do Božića med, a od Božića led.

Jur.: Govorilo se j' i: Sveta Baro batruj, sv. Niko pomiluj, i Gospe pomozi!

Fr.: A govorilo se j' i: Sveta Kate-k ognju gnjate, sv. Niko na oganj sinko! A si videl, kako je bilo neki dan na Mikujnu teplo, baš kako da se j' klima obrnula z goru kopiti. Za nas starčini, ni to baš ni slabo, ma svejedin — — ni ti ga do oneh nekadajneh zornic...

(Pivaju):

Kad je djeva razumila,
Angjelski naklon primila,
Jako se je prestrašila,
U čistom srcu smutila.

Fr.: Neki govore, da je to sve kanal od Sueca zmešal?

Jur.: Ča?

Fr.: To — vreme. Nego ja ne znam, ki je kriv, ni ki ni kriv, nego ja mislim, da je već doba da gremo otkuda sme prišli. Već se dani.

Jur.: Sad bi već bilo blizu «Janjče Božji».

(Pivaju):

Mariji reče Gabrijel:
Ne straši se, o Marijo!
Božju si pomoć dobila,
Koga si vele ljubila...

Jur.: Sada smo već puli mane doma. Imam bočicu rakije od trejset i pet let. Dve suhe smokvi i kap onega pića ne će nam naudit. Ala homo!

Fr.: Kad stareji zapoveda, mlaji mora da sluša. Homo, a zajedno ćemo zvršit i onu našu:

Ti hoćeš sina začeti,
Boga čoveka roditi,
Djevstva ne ćeš izgubiti,
Mati ćeš se nazivati.

IZ ĆIĆARIJE.

Prvi snijeg. - Kiša. - Paša i naše ovčarstvo. - Naš novi život. - Vratimo se k starome životu!

Što mora k nam doći — došlo je. Došla je naime zima, prava zima, a s njom snijeg Posjetio nas na 12. o. mj. Cijeli je Kras pokrio, brijegove i naše tužne dolčiće. Prikazala se je naša Ćićarija kao nevjestica u bijelo obučena. Snijeg je pokrio sva ona naša gola brda, ono naše pusto kamenje, pak tako nam se pričinio naš Kras nekako ljepši, tušći. Bjelina je lijepa. No brzo je nestalo te bijele haljine, jer je odnesao dažd.

Otad više — manje daždi. I sada opet gledamo gole brijegove, gole kosti i mršavo tijelo naše uzvisine. Trave nemia, nema paše. Naša goveda i naše ovce nemaju što da pasu. Ove godine radi suše malo i premalo priredismo suhe krme. A oni malobrojni posjednici ovaca već otidjoše s njima na Poreštinu i Puljštinu, gdje će ipak i zimi naći paše. Ovi naši ovčari povratit će se kući tek aprila ili maja mjeseca.

No u nas imade premalo ovaca i premalo ovčara. Nije tome davno, da su neki na Krasu imali pet, šest i sedam «kvarnari» ovaca, dakle 200—300 glava! I ovih je bilo mnogo. Danas takovih ovčara nema. U ovo doba iza rata kano da smo se i mi Krašani promijenili, kao da imamo drugu glavu i drugu pamet. Počeli smo prodavati svoje ovce. Nestalo ovaca a s njima nestaje vune, sukna i — domaćih benevreka, suknja, sarza, kureta i kapa. Nestaje polagano domaće odijelo i domaći kroj, a mi smo stali kupovati i rublje i odjeću u gradu, kao da su se otvorile kod nas tvornice i rudokopi i da možemo zaraditi kao u Americi i trošiti kao tamo.

Ali naša Ćićarija ostala je na vlas ista, dapače još siromašnija, jer šuma nestaje, i jer se Kras ne pošumljuje. Dolazi tako jedno zlo za drugim. U starije doba ipak smo mogli zaradjivati u raznim poslovima u gradovima; sjekli smo drva za ugljevlje i za gradivo; u svoje doba išli smo po svijetu sa istarskim vinskim octom, čak i u Česku, a sada je svega toga nestalo.

Sve goliji postaje naš Kras, a s njim smo i mi goli i bosi. Naposlijed došlo i to zlo našom krivnjom, da smo si podijelili (particelirali) sav stari skupni posjed (komunelu), gdje su jednom plandovala i pasla naša mnogobrojna stada ovaca, što su nas hranile i zaodijevale. Mnogo našeg ljudstva je u Americi, ali ipak dolazi malo novca k nama. Hoćemo li se uzdržati? Ne znamo. To bi bilo sigurno, ako bismo se povratili na stari život ili se otvorili izvori zarade. Trećeg ishoda ne vidimo.

Ćić.

Tko za knjigu ništ ne pita,
Taj se sklize sve to niže, —
A tko dobre knjige čita,
Sve na više taj se diže.

ZAR JOŠ NISI NABAVIO KOLEDAR «FRANINA I JURINA» ZA 1928. g.?

Domaće novosti

Našim pretplatnicima.

Na koncu godine smo. Još par dana i eto nas u 1928. godini. Zaključujemo račune, no opažama, da imade veliki broj naših pretplatnika, koji nisu učinili prvotnu i najveću dužnost, jer do sada naime nisu platili pretplate. — Kada u dućanu uzimljete brašno, ulje, rižu i druge živežne namirnice, morate bez sumnje i ne otežući platiti. Ne možete učiniti od manje. Isto onako, kao što ste dužni platiti hranu, koja je potrebna vašem tijelu, dužni ste platiti i hranu, koju prima vaš duh. Vi ste cijelu godinu primali «Istarsku Riječ», vi ste cijelu godinu čitali «Istarsku Riječ», vaš se je duh cijelu godinu hranio duševnom hranom iz «Istarske Riječi». — pa ste prema tome dužni tu duševnu hranu i platiti. — Vi znate, da se sve novine uzdržavaju pretplatama, vi znate da papir mnogo stoji, vi znate, da tiskare ne tiskaju list za badava. Kada sve to znate, i kada znate, da niste pretplatu do sada poslali - pošaljite je sada. Još je do 1. januara 15 dana vremena. Nastojte, da kroz to vrijeme likvidirate taj svoj mali dug. Učinite svoju dužnost, pomognite «Istarsku Riječ», koja čini prama vama već toliko godina svoju svetu dužnost i koja vas duševno hrani i potpomaže. — Upozorujemo vas, da ćemo poslije 1. januara slati svim pretplatnicima po zadnji put konačne račune o zaostaloj pretplati. Prištediti ćete nama trud, a vi ćete imati čistu savjest, da ste na vrijeme učinili svoju dužnost, ako nam još prije 1. januara pošaljete pretplatu. Mi ćemo moći urednije da zaključimo naše račune, a i vi svoje. Morate znati, da je svaki dug zao drug. Svaki se dug nosi na duši, a pogotovo mora da je težak dug, koji se ima prama jednoj ustanovi, koja ima najplemenitiji cilj: prosvjetu istarskog seljaka.

Uprava.

Komisija za diobu imanja na granici.

Dne 6. o. mj. sastala se je u Puli po treći put komisija, koja ima zadaću, da razdijeli ona imanja, što su na samoj granici izmedju Italije i Jugoslavije, pa su razdvojena, tako da dijelom pripadaju jednoj, a djelom drugoj državi. Ova se komisija bavi diobom imanja izmedju Istre, Kastva i Krka. Tu komisiju sastavljaju talijanski delegati: senator Chersich, istarski podprefekt dr. Farina, prof. Dragicchio, dr. Molinari i inž. Bolis, te jugoslovenski delegati: dr. Marijan Cukar, dr. Dinko Trinajstić i dr. Emanuel Perčić. Sjednicu je otvorio dr. Cukar. U govoru je najprije sjetio prisutne na pokojnog dra. Giacoma Steffè i don Antuna Andrejčića, koji su bili članovi komisije, a pred kratkim su umrli. Zatim izrazuje nadu, da će poslovi komisije poteći u najboljem redu i uspješno. Prije nego komisija počne svoj rad, on pozdravlja vladara Italije Viktora Emanuela III. i vladara Jugoslavije Aleksandra. Na koncu predaje presjedničko mjesto talijanskom delegatu senatoru Chersichu. Jugoslovenski delegat (dr. Cukar) predsjedao je komisiji na prošlom zasjedanju. Za talijanskog tajnika komisije izabran je prof. Dragicchio, a za jugoslovenskog dr. Peršić. Komisija je zatim započela svoj rad.

Sastanak školskih nadzornika.

Novi školski proveditor Comm. Mondino sazvao je dne 30. novembra na jednu sjednicu sve školske nadzornike iz Julijske Krajine. Sjednica je trajala 9 sati. Na toj je sjednici svaki nadzornik opširno referirao u školskim prilikama i radu u svojoj zoni. Iza svih referata razvila se je rasprava o potrebama uopće, te svakog pojedinog kraja napose, pa je g. proveditor dao mnoge nove odredbe i upute za rad pojedinom nadzorniku, te svima općenito. Naročito je naglasio, da se od sada unapred ne će učitelji bez velike potrebe mjestiti, a niti će se primati rekurzi za već dekretirana premještenja. Osim toga je naložio nadzornicima, da što više sarađuju oko organizacije Balila i Avanguarde u svim krajevima Julijske Krajine.

Poštanski paketi.

Dogadja se često, da se adrese na poštanskim paketima izbrišu ili izgube, pak onda pošta otvara paket, te ga proda ili uništi, jer nezna kome da ga uruči. Upozorujemo se stoga svi oni, koji šalju poštom pakete, da i u paket metnu adresu, tako da pošta u slučaju, da se vanjska adresa izgubi, znade komu paket pripada.

«Goriška Pratika» za 1928. uzapćena.

Prefekt goričke pokrajine izdao je dekret, da se uzapti «Goriška Pratika» za 1928. g., koju je izdala Katolička tiskara. Policijski agenti su iz tiskare odnijeli oko 600 istisaka.

Odlazak jednog svećenika.

Javljaju nam iz Vranje, da je tamošnji dugogodišnji župnik velečt. g. Vjenceslav Šileny polovicom prošlog mjeseca ostavio Istru, te se uputio u svoju domovinu, Čehoslovačku. Župom sada upravlja veleč. g. Vjekoslav Gulić, župnik u Boljunu.

Premještenja.

Pišu nam iz Trstenika (Čićarija), da je njihov dosadašnji učitelj g. Jeletić premješten u Praproće. Na njegovo je mjesto došao učitelj iz unutarnjosti države. Trsteničanima je vrlo žao, da ih je g. Jeletić morao ostaviti. Bili su ga zavoljeli svi, stariji i djeca.

Ubijstvo u Marezigama.

Predprošle nedjelje u noći došlo je do svadje u kući Ivana Babića u Marezigama. Prilikom te svadje Josip Marencin je ranio nožem u trbuh Josipa Jermana. Jerman je od te rane drugi dan umro. Marencin je uhapšen i zatvoren. Osim njega uhapšeni su i Marijan Flego i Anton Lavrenčić, koji su u svadji učestvovali.

Stavnja u Marezigama.

Na Koparščini je započela stavnja (leva). Najprije je obavljena u općini Marezige. Od 56 pozvanih mladića uzeta su 43.

Ratni invalidi.

Na Rijeku je došla jedna komisija, koja ima da pregleda sve ratne invalide, koji su riječki pripadnici. Pred kratkim se je naime i na Rijeku protegao talijanski zakon o penzijama za invalide.

Smrtna kosa.

Dne 8. o. mj. umro je u Ricmanju veleč. g. župnik Josip Sancin u starosti od 85 godina. Vječna mu pamjat!

Kradje na Pazinštini.

Neki lopovi otjerali su pred kratkim iz staje Josipa Guština u Hekima, ni više ni manje nego 19 ovaca. Htjeli su ukrasti i magarca, no magarac ko magarac tvrdoglavo se je valjda zaustavio na putu i nije htio da slijedi lopove, pa ga je gospodar našao. Ali ovcama nema traga. Šteta je velika: 1500 lira. Iste noći okraden je i jedan dućan u Svetom Petru. Sumnja se, da je i jedna i druga kradja djelo istih lopova. Uhapšene su neke sumnjive osobe.

Pazinska fašistička organizacija.

Pazinska fašistička organizacija preselila se je u nove prostorije i to u bivši «Narodni Dom». Prostorije su svečano otvorene i blagoslovljene.

Kradja srebrnine.

Puljski tribunal osudio je na 5 mjeseci i 25 dana zatvora Katu i Luku Rabac iz Pomera. Oni su bili optuženi, da su za vrijeme, dok su bili zaposleni kod Kupelwiesera na Brionima, ukrali više srebrnih žlica, žličica, noževa i jednu srebrnu posudu za šećer, sve u vrijednosti od 1000 lira.

Kradja u Vižinadi.

U noći 10. o. mj. nepoznati su lopovi istjerali iz staje Josipa Vale iz Vižinade jednog vola i kravu, odmaglivši, Bog te pitaj kamo. Kad je Vale iza ponoći došao u štalu da napoji blago, blaga našao nije. Uzbunio je selo i prijavio slučaj karabinjerima. Mnogi seljani i karabinjeri dali su se u potjeru, no uzalud. Vale je siromah, a ova ga je kradja još jače osiromašila.

RED UKRCAVANJA KOD RAZNIH TRŠĆANSKIH PAROBRODARSKIH DRUŠTAVA.

13. decembra 1927.

Opći red (turno generale): Mornari (3) 289; mladići palube I. 28; mladići palube II. (1) 29; mali palube (1) 31; fogišti (6) 294; ugljenari (1) 124; mladići sobari 3; mladići kuhinje 18; mali kuhinje (3) 29.

Lloyd Triestino: Mornari (2) 173; mladići palube I. 77; mladići palube II. 70; mali palube (3) 34; fogišti 298; ugljenari 157.

Cosulich Nord: Mornari 28; mladići palube 2; mali palube (10) 1; ingrašatori 27; fogišti (1) 45; fogišti nafte 34; ugljenari (2) 18; mladići stroja (2) 34; mladići sobari (1) 108; mali sobari 54; mladići kuhinje (2) 40; naučnici kuhari (2) 11; mali kuhinje (7) 16.

Cosulich Sud: Mornari (23) 88; mladići palube (3) 32; mali palube 44; ingrašatori 26; fogišti (1) 24; fogišti nafte 26; ugljenari (3) 33; mladići stroja (4) 22.

Libera Triestina: Mornari 31; mladići palube 2; mali palube (10) 1; ingrašatori 13; fogišti 45; ugljenari (2) 18; naučnici I.5; naučnici II. 10; mali sobari (8) 1; mali kuhinje (3) 6.

Tripcovich: Mladići palube 21; mali palube 9; fogišti 66; ugljenari 35; mali stroja 1.

Gerolimich: Mornari 45; mladići palube 21; mali palube 9; fogišti 62; ugljnari (5) 32.

Martinolich: Mornari 6; mladići palube 21; mali palube 9; fogišti 62; ugljenari (3) 32.

OPASKA. — Brojevi u zagradama označuju ukupni broj mornara, kojima je red prošao a koje se mora ponovno prozvati. Brojevi izvan zagradá označuju, da će mornari sa tim brojevima biti prvi na redu za ukrcavanje.

BURZA.

Dne 13. decembra moglo se je na tršćanskoj burzi kupiti ili prodati:

1 dolar za tal. lira 18.40; 1 lira šterlina za lira 90; 100 franc. franaka za lira 72.50; 100 švic. franaka za lira 355.50; 100 holandeških forinti za lira 744; 100 belgijskih franaka za lira 257; 100 njemač. maraka za lira 440; 100 austrijskih šilina za lira 260.50; 100 čeških kruna za lira 54.60; 100 jug. dinara za lira 32.55.

DAROVI.

Istrani u Brodu na Savi čestitaju istarskom narodu i «Istarskoj Riječi», koje nikada ne zaboravljaju, sretne božićne blagdane, te nam šalju u fond 190 dinara, koje su darovali:

Mihovil Kos dinara 15; supruga Katica Kos, Josip Dajčić, Mato Ravnić, Anton Baričević, obitelj Varešo, Franjo Vladović, supruga Zora Vladovac, Anton Budić, Rudolf Udović, Ivan Gržinić, Anton Daus i Maksimilijan Juršić po 10 dinara; Roža Dajčić, Anka Vivoda i Anka Budić po 5 dinara, a obitelj Dajčić 40 dinara. — Uprava «Istarske Riječi» prima ovaj dar naše drage braće Istrana s velikom zahvalnošću. Neka im je svima sretan i veseo Božić!

K. P. Arbanasi — daruje u fond 6 lira. Najtoplije zahvaljujemo. Zdravo!

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI.
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

Kuća br. 58 — Varljeni: Krasan položaj, sa vinogradom i šumama, štala za marvu, neposredno blizina Opatije. — Upitati se u Voloskom br. 17.

Kuća — Volosko 385, zgodna za svaku trgovinu, lijepi položaj, na državnoj cesti na križišću izmedju Matulji željeznice i Rijeke, naprama Opatiji, s kuglanom i vrtom, prodaje se uz povoljnu cijenu. — Upitati se u Voloskom br. 17.

LIJEPO unosno imanje u neposrednoj blizini Buzeta, koje se sastoji iz vinograda, šuma, oranica, pašnjaka i livada, gdje može udobno živjeti obitelj od 10—12 članova, a na kom se može držati 4—6 krava prodaje se uz povoljne uvjete. Potanje informacije daje **Ivan Klarić, Buzet-Pinguente, Sv. Ivan 65.**

Na prodaju je u Pazinu jednokatna kuća, 5 minuta odaljena od općinske zgrade, sa čatrnjom, (bunarom) i vrtom od 150 m², sa nešto loza i štalicom. Kuća ima 3 sobe sa potrebitim pokućstvom, a kuhinja i konoba su u prizemlju.

Obratiti se na Antuna Škoflića, u Pazinu, Via Monte Capricio N. 567.

PRODAJE SE radi bolesti dobro iduća gostiona preko puta kolodvora na Rijeci, sa čitavim inventarom i obrtnom dozvolom. K tomu pripada pet mebliranih soba za strance. Povoljni uvjeti. Upitati usmeno ili pismeno na adresu: Josip Kauzlarić, Fiume, Viale Benito Mussolini 28.

Broj 51 Poštanski tekućiračun.⁷(Conto corrente con la posta.) U Trstu, 22. decembra 1927. - God. VI. Pojedini broj 25 cent. God. V.

„Istarska Riječ“ izlazi svakog četvrtka uveče. Dva puta mjesečno izdaje gospodarski prilog „Narodni Gospodar“. Pretplata za tuzemstvo iznaša 15·— lira na godinu, a za inozemstvo 25·— lira Uredništvo i uprava lista: Trst (Trieste) — Via S. Francesco d'Assisi 20/I, Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari“. — Narodna poslovica.

BOŽIĆ

Uzvišen blagdan! Za nas kršćane najuzvišeniji, jer nas osjeća onog velikog dana, kad je Bog Otac poslao na svijet svog jedinorodjenog Sina, da ga spase. Svijet je u ono doba, prije dvije hiljade godina — bio ogrezao u takvo divljačtvo, u takvo blato, u takav nemoral, da su već bili gotovo svi, pa i oni najvrijedniji, izgubili svaku vjeru i nadu u bolje dane. Samo jedno silno, neizmjerno, vrhunaravno čudo moglo je da skrene pokvareno čovječanstvo s njegova užasnog bespuća i da ga navrne na pravi put dobrote i poštenja, ljubavi i pravde.

Iz male betlehemske štalice izišlo je to veliko čudo, to novo svijetlo, što je narodima dalo jednu novu dušu, čistu od onog teškog, istočnog grijeha, što su ga svome potomstvu bili namrli naši praroditelji, Adam i Eva. Olakšano, prosvjetljeno, pomladjeno moglo je otada čovječanstvo do kroči novim putevima i da se sve većma uspinje k svijetlu, otkuda izvire sve dobro i sva sreća — sadašnja i buduća. U tome je eto najdublje značenje Božića, ove divne, svakogodišnje uspomene na rodjenje Isusa Hrista, Sina Božjega! Zato i je taj blagdan svim kršćanima mio i drag, kao nijedan drugi u godini.

Nekim sretnim slučajem pada taj blagdan baš u dane, kad su i naši pradjedovi, dok su još neznabožci bili, slavili svoj veliki praznik Pomladjenja Sunca. Poznato je, da naša zemlja vrteći se oko sunca, ima svoj najkraći dan 21. decembra. Otada počinje dan da raste. Tome su se najviše radovali naši pradjedovi i posebnim, velikim svečanostima slavili su taj dogadjaj. Tragove tih starinskih svečanosti vidimo još danas u nekim Božićnjim običajima, osobito u «Koledvama». Kako se iz toga vidi, naši su oci, i pošto primiše kršćanstvo, ostali vjerni svojim starinskim običajima, kojima su slavili mlado Sunce.

Božić je praznik mira i ljubavi. Božić je najveći praznik domaćeg ognjišta. O Božiću se svi najradje vraćaju k svome starome domu, da koji čas sprovedu zajedno s majkom, s braćom i sa svima svojima. Božić je praznik obitelji. Oko «badnjaka» okuplja on sve članove porodice: i one bliže i one dalje. Gdje je obitelj čvršća, tu je i Božić vedriji. Starci se, kao i negda njihovi predji, pomladjuju gledajući oko sebe svoje mladje — svoje novo sunce, svoje novo svijetlo.

Ima kuća, gdje se ne slavi Božić. To su kuće ili u kakvoj dubokoj žalosti ili su opustjele ili se u njih uselilo zloduh nesloge, pa se obitelji raskopale, rasturile. Ima nažalost muževa, koji su odbjegli od svojih žena, ima i žena, koje su odbjegle od svojih muževa. U takvim domovima ne može biti pravoga veselja, ne može biti Božića. U takvim kućama djeca obično plaču, a gdje djeca plaču, tu ne može ni Božić da se smiješi. Ta već naša prastara pjesma pjeva:

Božić sjedi u travici,
U crvenoj kabanici,
Božić viče iza vode:
Preneste me preko vode,
Ne šalj'te mi stare babe,
Stare babe gatalice
Prevaliti će me.
Ne šalj'te mi djevojaka,
Djevojke su gjavolaste,
Baciti će me.
Ne šalj'te mi nevjestice,
Nevjestice veziljice,
Ubosti će me.
Već mi zovte malu djecu,
Da me prevedu.
Mala djeca vesele se
Meni najviše.

Ele, braćo, nastojmo, da nas Božić i unaprijed okuplja oko djedovskog ognjišta i svetog panja na njemu. Oko oca i majke i svih naših staraca dragih. Oko braće i sestara i sve svojte mile. A medju nama, djeca naša, mali anđeli, neka klikću, skaču neka u našoj prastaroj pjesmi pjevaju slavu Bogu na visini, a mir ljudem na nizini:

U sej vrime godišća,
A mir ljudem navišća
Porojenje detića,
Od svete Deve Marije..

I svi tako lijepo okupljeni oko naše svete, domaće vatre zaželimo svima čestit Božić! — i prijateljima i neprijateljima, da im Bog da svako dobro i svaku sreću, a nas neka ne zaboravi!

Političke vijesti

Francuska i Italija. — Prošlog četvrtka sastao se je u Rimu na sjednicu ministarski savjet. Ta je sjednica naročito važna, jer je na njoj govorio on. Mussolini opširno o unutarnjem i izvanjem političkom položaju Italije. U prvom djelu svog govora on. Mussolini je razložio ostalim ministrima potpuni mir i red, koji sada vladaju u državi. Spomenuo je djačke demostracije prigodom sklapanja francusko-jugoslovenskog ugovora, pa je naglasio, da su te demonstracije bile izraz patriotskih osjećaja. Studenti su se ipak ponijeli disciplinirano, jer u svojim demostracijama nisu prešli mjeru. — Poslije toga govorio je on. Mussolini o bezposlenosti u državi, pa je rekao, da se vlada bori svim silama protiv tog zla, od kojeg danas trpe sve države. — On. Mussolini je u tom svom izvještaju rekao, da će od 600 konfiniranih osoba, koje su kažnjene radi svog protudržavnog rada doskora 250 biti oslobodjenih. Naglasio je, da vlada sa svojim protivnicima ne postupa tako okrutno kao mnoge druge države. — U drugom djelu svog govora on. Mussolini je govorio o vanjskoj politici Italije, o francusko-jugoslovenskom i talijansko-albanskom savezu te o sadanjem odnošaju Italije prama Francuskoj. — O francusko-jugoslovenskom savezu rekao je u tom svom govoru on. Mussolini, da je sasma u redu i korektan, ali da su u Jugoslaviji taj savez shvatili kao protutalijanski savez, pa se je zato uznemirio svijet. — Glede talijansko-albanskog saveza on. Mussolini naglašuje i opet, da je taj savez potpuno miroljubivog značaja, te da se tim savezom ne misli drugo, nego srediti odnošaje na Jadranu. — Zatim je prešao na odnošaje Italije i Francuske. Ti se odnošaji bistre. O tom svjedoči miroljubivi govor francuskog ministra vanjskih poslova Brianda, te sklapanje «modusa vivendi» izmedju obje države. On. Mussolini je nadalje izrazio mnijenje, da je neobhodno potrebno stvoriti jednu čvrstu i trajnu prijateljsku srdačnu vezu s Francuskom. Da do toga dodje moraju se najprije odstraniti sve one nesuglasice, koje bi tom prijateljstvu škodile. Jedan budući savez s Francuskom ne smije se temeljiti samo na pisanom ugovoru i na sentimentalnim motivima. On. Mussolini kaže, da će doskora diplomati Francuske i Italije započeti pregovore za sporazum prijateljstva, a zatim će se sastati on. Mussolini i Briand. da svečano potvrde ugovor, koji će spremiti diplomati. Do toga će doskora doći.

On. Giunta imenovan je za podsekretara u ministarskom predsjedništvu. — Dosadanji podsekretar u ministarskom predsjedništvu on. Suardo, vršio je do sada previše funkcija, pa je zato podao ostavku na časti podsekretara u ministarskom predsjedništvu. Na njegovo je mjesto imenovan tršćanski poslanik i podpredsjednik parlamenta on. Giunta. — Ovo je imenovanje on. Giunte naišlo na veliko odobravanje u fašističkim redovima, a naročito su to oduševljeno popratili tršćanski listovi.

Pet novih kardinala. — Dne 19. o. mj. vršio se je u Rimu papinski konzistorij, na kojem je Papa imenovao 5 novih kardinala. Ta su petorica kardinala inozemci, i to jedan Madjar, jedan Španjolac, jedan Kanadac i dva Francuza. Kardinalski zbor broji sada 66 kardinala, od kojih su 33 Talijana, a 33 inozemca.

Kongres talijanskih socijalista u Parizu. — Jedan pariški list javlja, da se je dne 18. o. mj. u Parizu obavio kongres talijanskih radnika, koji su učlanjeni u radničku socijalističku internacijonalu, a živu u Francuskoj. Tome kongresu je predsjedao bivši poslanik u rimskom parlamentu Filip Turati.

Cestna milicija. — Dne 16. o. mj. vršio se je u rimskoj palači Viminale jedan sastanak, na kojem je zaključeno, da će se u najkraće vrijeme po svoj Italiji uspostaviti jedan strogi nadzor nad cestama. Odnosna će se služba predati miliciji, pa će se u tu svrhu ustanoviti posebna cestna milicija. Ta će milicija skrbiti, da se na cestama drži cestna disciplina, štititi će ceste, koje su državno imanje od oštećivanja i zlouporaba. skrbiti će za informacije o stanju cesta, obavještavati će o svim škodama na cestama itd.

Buduće zasjedanje Društva Naroda. — Novine donašaju vijest, koja još nije potvrdjena, da će se iduće zasjedanje Društva Naroda održati u Rimu. Time će se Francuskoj i Italiji dati mogućnost, da se lakše dogovaraju i riješavaju medjusobne sporove.

Protufašistički listovi u Francuskoj. — Talijanske novine pišu, da je francuski ministar za unutranje poslove odlučio zabraniti izlaženje protufašističkih listova «Corriere degli Italiani» i «Avanti», koji izlaze u Francuskoj. Ti listovi oštro napadaju sadanju fašističku vladu u Italiji, a u nekim zadnjim brojevima huckaju na atentate. Ta vijest nije još potvrdjena.

Slobodne luke Trst i Genova. — U ministarstvu saobraćaja u Rimu vršila se je pred nekoliko dana jedna sjednica, na kojoj se je raspravljalo o uredjenju tršćanske i genoveške slobodne luke (porto franco). Izgleda, da je na toj sjednici došlo do dobrih zaključaka, pa će se slobodne luke u Trstu i Genovi doskora uspostaviti. Te će slobodne luke biti veoma opsežne, te će sva pristaništa Trsta i Genove spadati pod slobodnu luku. Nadzor će se vršiti samo na onoj robi, koja je odredjena za druge talijanske luke, dok će roba, koja je odredjena za Trst ili Genovu biti oslobodjena nadzora i carine.

Vjerski odgoj i mali fašisti. — Predsjedništvo organizacije «Balilla» rasposlalo je svim pokrajinskim odborima okružnicu, u kojoj su navedene najtočnije upute, kako se imaju mali fašisti. organizirani u «Balilla», vjerski odgajati. Članove Organizacije «Balilla» podučavati će od sada unapred u kršćanskom duhu vojnički kapelani.

Pomoć talijanskog «Crvenog križa» Albaniji. — U Albaniji, a naročito u sjevernoj, bila je ovogodišnja ljetina veoma slaba. Tamošnje stanovništvo stradava. Da se tom siromašnom stanovništvu ublaži nevolja, koju sobom donaša zima, odredio je on. Mussolini, da se preko talijanskog «Crvenog križa» pruži Albancima u skadarskoj pokrajini besplatna pomoć u živežu i odjeći. — Talijanski «Crveni Križ» je već iskrcao u tu svrhu u Sv. Ivanu Meduanskom oko 300 tonelata hrane i odijeće, koja se je sada za Božić razdjelila siromašnom albanskom pučanstvu. — On. Mussolini je ovim činom htio dokazati iskreno prijateljstvo Italije prama Albaniji s kojom je pred kratkim sklopljen savez. — Albanska se je vlada toplo zahvalila za ovu pomoć Italije.

Svećenici iz Furlanije na slobodi. — Pred par mjeseci bilo je osudjeno pet svećenika iz Furlanije na konfinaciju zbog njihovog protufašističkog djelovanja. Pred par dana ti su svećenici pušteni na slobodu, pomilovani od on. Mussolinija.

Penzije. — Po informacijama agencije «Volta» vidimo da država izdaje na penzije godišnje 477 milijuna lira.

Ahmed Zogu - Spasitelj naroda. — Albanski senat je odobrio zakonski nacrt, prema kojemu se predsjednik albanske republike Ahmedu Zogu daje naslov: Spasitelj naroda.

Kako je naoružana Rusija u zraku. — Bečki list «Neue Freie Presse» donaša neke zanimive izjave ruskog diktatora Staljina o vojnoj snazi Rusije. U jednom svom govoru, piše «Neue Freie Presse», Stajin je izjavio da Rusija ima 1521 ratni aeroplan, a u 8 mjeseci da će se taj broj povisiti na 3000. Osim toga da Rusija posjeduje veliku rezervu putničkih i teretnih aeroplana, kojih broj će za pola godine narasti na 7000. U Rusiji da postoji 19588 aero društava sa preko 4 milijuna članova, koji plaćaju prinos od 18 rubalja, a sva ta društva rade oko organizacije avijatičke službe i već posjeduju 204 aeroplana. O kemijskim sredstvima Rusije Staljin je navodno rekao, da ona može u roku od 12 sati uništiti svaki narod. koji bi se usudio da je napadne. Konačno je po tim navodnim izjavama Rusija kadra, da sa svoje 72 avijatičke stanice, rasprostranjene preko cijele Rusije, može uništiti petrolejske izvore koji predstavljaju snagu engleskog imperija.

Poljska će se pridružiti Maloj Antanti. — Strane novine tvrde, da su izmedju poljske vlade te vlade rumunjske. jugoslovenske i čehoslovačke u toku pregovori za pristupanje Poljske u Malu Antantu. Ako dogovori uspiju, onda će taj važni savez imati 4 člana.

Vladina kriza u Bugarskoj. — U Bugarskoj vlada kriza vlade. Ljepčev je u opasnosti da pane. Protiv njega se sada diže Cankov. Ako Ljapčev pane vladu će dobiti predsjednik Sobranja Cankov.

Obljetnica Oberdanove smrti. — Dne 20. o. mj. prošlo 45 godina od kako je u Trstu usmrćen Guglielmo Oberdan, slavni talijanski iredentista, kojega je Austrija bila osudila na vješala. Svake se godine u Trstu proslavlja obljetnica njegove smrti, no proslava od 20. o. mj. bila je naročito svečana.

Rodjendan kralja Aleksandra. — Dne 17. o. mj. proslavio se je u cijeloj Jugoslaviji, a naročito svečano u Beogradu. rodjendan kralja Aleksandra. Toga je dana kralj Aleksandar navršio 39 godina. Sve novine donijele su toga dana sliku kraljevu i zanosne članke u kojima se veličaju odlične osebine kraljeve.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Ne govorimo o samoubojstvima. - Kaprici jedne milijunašice ili Razočarana Nina ili Pripovijest s dobrim svršetkom. - One tri.

Stara pjesma! Svijet se okrenuo naopako: što bje gore eto je dolje itd. itd. Tako i barometar: kad je ovih dana vrijeme bilo čvrsto kao zid, a lijepo, da ne može biti ljepše — barometar je bio nizak da ne može biti niži. Sada pak, dok po cijele noći i po cijele dane lijeva kiša kao iz kabla — barometar je visok kao sred najvrućeg ljeta.

Slično je i sa samoubilačkom epidemijom. Prije je ta strašna, očajna epidemija harala na Rijeci samo u proljeću, sada se evo pojavila sred čiče zime i u nekoliko dana pokosila nekoliko mladjih i starijih života. Svaki je od tih života imao svoju manju ili veću nevolju, svoju više ili manje tužnu historiju, i vi mi ne ćete uzeti za zlo, ako ja sada preko tih historija predjem mirno na dnevni red.

U mojoj glavi križaju se pripovijesti, što sam ih čuo, čitao i sam doživio. Ta me mješavina tako zaglušuje, da više puta ne umijem da razlikujem ono, što sam čitao od onoga, što sam vidio ili čuo. Zato ja ni sâm pravo ne znam, dali je junakinja ove male pripovijesti, što ću vam sada pričati, prava rodjena Riječanka ili sam je našao u kojim novinama — vej si ga vrag! — rekao bi vaš Jurina. Medjutim ona bi mogla biti zato i Španjolka i Inglezica — to ništa ne mijenja na stvari: ta nema na svijetu ništa, što bi jedno drugome tako sličilo kao žena ženi.

Jedna djevojka — možda bi to ipak mogla biti Riječanka! — ostala bez oca i majke. Otac je za vrijeme rata zaradio grdnih novaca, i tako je svojoj jedinici namro na smrti nekoliko milijuna. To joj je pribavilo na vreće udvarača: kuda se god okrene, tu se već pognuo koji od kandidata, i kao da je s očima i ustima guta i govori: — Vi ste sva moja jedina sreća! Hoćete li mi biti žena?

No, djevojka — zovimo je Nina — nije čula na ono uho. Ona je htjela muža junaka, a ne kojekakvog izmoždenog fićfirića. Ona je htjela muža, koji je kadar svojim junačtvom sebi da zaradi kruh, a ne štokakvog drolju i lijenčinu, koji jedva čeka njezine milijune, da ih može raspucati po barovima i drugim sličnim brlozima.

Jest, ali gdje da nadje muža, kakva joj srce i duša želi? Tko ište taj nadje. Ona je tražila i — našla je. Našla je svoj pravi i živi ideal — a znate li gdje? U kinematografu Fenice. Nije ga našla na sjedalu kraj sebe ni pred sobom ni iza sebe, već malo dalje, tamo na platnu. Baš na platnu!

Vi ćete se čuditi i pitati: — Kako se to može naći muž na platnu?

Evo kako se to dogodilo: Prikazivao se film «Kralj pustinje». Glavnu ulogu igrao je neki Glorio Klinklon. Vragometan čovjek, taj Kralj pustinje — Klinklon! Neka navali na nj deset lavova i petnaest pantera, on će ih jednom rukom sve svladati kao da su kunelići, što ih mi sada na Rijeci uveliko gojimo. Neka udari na nj pedeset do zubi naoružanih momaka, on će ih jednom rukom natjerati sve u bijeg kao ono naši riječki lovci zečeve po Kastavšćini i Klani. Junak pa junak!

Nina gleda. Oči joj se šire, usta rasklapaju, a srce: tik! tak! tik! tak! I što ćete da duljim: vi znate, da mladost nije ludost, zato se ne ćete čuditi, ako vam kažem, da se je naša Nina još one iste večeri do ušiju — i još više — zaljubila u onoga Gloria Klinklona i ustajući sa svoga sjedala odsjekla:

— Jest, Glorio, ili tvoja ili ničija!

I već sjutradan pokupi svoje milijune i krenu put Amerike. Poslije nekoliko vremena eto ti nje u Holivudu, u mjestu, gdje Glorio Klinklon svojim junačtvom zasluživao svoj kruh. Zao glas ide brzo, dobar još brže. Nina nije bila ni puna

dvadeset i četiri sata u Holivodu, i već se u cijelom onom mjestu nije govorilo o drugom nego o njoj i o njezinim milijunima. Gdje se god nalazila: na šetnji ili za stolom u restauraciji — svuda se oko nje skupljao narod, i to nesamo kojekakva dokona čeljad već i umjetnici prvoga glasa. Gloria Svanson, Pola Negri i Lia de Puti dolazile su iz radoznalosti, a muški: Tom Miks, Žon Žilbert, Lojd Harold — dolazili su... Bog bi znao zašto su pak oni dolazili.

Kuda svi Turci, tuda i ćelavi Mujo, pa došao i Glorio Klinklon, da vidi to čudo. Nina ga je — razumije se — odmah prepoznala, slatko mu se nasmiješila, i koliko bi jaje ispekao, njih se dvoje već zaručiše. I tako je naša Nina ostvarila svoj ideal: dobila je čovjeka, junaka, kome na megdanu nema na svijetu premca ni para.

I vjenčali se. On kaza Holivudu s Bogom. On je sada ultramilijunaš, pa mu ne treba mučiti se za svoj svagdašnji hljeb. I krenuše na bračno putovanje. Medju ostalim zemljama obići će i Kongo, i to po njezinoj želji. Čega da se boji. Divljih zvijeri? Ili ljudoždera? Pa tu je on, njezin Glorio, junak nad junacima! Lako je ići po svijetu uz ovakvu snagu!

I krenuše. I tako stigoše u Baltimore, gdje će se ukrcati na parobrod, koji će ih prevesti preko Oceana. Kad jedne večeri, dan prije nego li će da otputuju, pozove Nina svoga muža, da se malo prošeću gradom. On privoli, i oni se najednom, a da ni sami ne znaše kako, nadjoše u nekakovoj tamnoj i tijesnoj ulićici. Htjeli su da se vrate, kad li se najednom stvoriše pred njima tri ili četiri lopova. Ninu nije to ni najmanje smelo, štaviše, gotovo joj je milo, što se već sada pružila zgoda, gdje će njezin junak moći, da pokaže svoju silu i snagu. Kad tamo, dogodilo se nešto sasvim strašno! Lupeži navalili na njega, on učini doduše, da će se od njih obraniti, kao onu u kinematografu — ali nije pravo ni rukom mahnuo i već ga jedan od onih zlikovaca šćepa za gušu i s njime o zemlju. I dok ga je on držao, drugi mu je vadio sve, što je imao vrijedna na sebi. Treći se pak zaletio na Ninu, pa i s nje skinuo sve zlato i drago kamenje. I kad su bili gotovi u jedan mah odmagliše, kao da su nekamo propali u zemlju.

Kad se siromašni Glorio, sav krvav, izmrcvaren i zaprašen podigao sa zemlje i stao pred svoju ženu, ona kanda ga nije ni poznala više. I kad joj je on nekako tužno kazao: — Pogledaj, Nino, što su oni lupeži uradili od mene — ona mu odgovori sasvim grubo i otresito:

— Dobro su uradili! Ti da si moj muž? Ti da si onaj Glorio, koji je po pustinji gonio divlje zvijeri i ljudoždere kao kunelice? Ti si šeprtlja! Ajde, tornjaj se od mene! Ja ne ću više da znam za tebe!

I zaista njezin je život bio prekinjen. Nije mogla da se utješi, već je neprestano proklinjala čas, kad je povjerovala kinematografu. Ah, neka joj još jedanput dodje pred oči kakav Glorio, bilo u kinu ili inače, pa nek joj se prikaže kao junak, hvališa, Nebojša, koji da može i ovo i ono — pokazat će ona njemu, šeprtlji! A sada što će? Tražiti rastavu? Ali ako ona kaže, zašto se rastavlja, suci će reći, da to nije dostatan razlog. Što dakle? Nije druge, nego čekati razlog, koji će se dopasti sucima, pa će sve biti gotovo.

I oni se vratiše u Holivud, gdje su živjeli zajedno, ali kako? — ti moj mili Bože! Ona ga je svakim danom tukla, zlostavljala, samo da bi mu dodijala, pa zatražio rastavu. Ali Glorio je bio strpljiv poput Joba i mirno podnosio sve udarce, što mu ih je nanosila žena i sudbina, koja je na kraju krajeva istoga spola i roda. Jedinu je zadovoljštinu tražio i našao u svojoj filmskoj umjetnosti, kojoj se je opet posvetio i kojom je mislio, da će opet zadobiti ljubav svoje obožavane žene. Jest, obožavane! Jer što ga je ona više tukla i mrcvarila, on ju je većma obožavao. Takovi su eto muškarci! Pravi angjeli! Jedne večeri prikazivao se prvog puta film, u kome je on nastupio kao junak Karamba, koji je u jednoj samoj bitci s jednim samim revolverom dijelom prostreljao a dijelom natjerao u bijeg čitavu četu «Peliroža» i oteo im sennoritu Mercedes, kćer najvećega kalifornijskog bogataša, don Patakekosa. Uspjeh je bio silan, od pljeskanja ruku i lupanja nogu mislilo se, da će se kazališna dvorana sva prolomiti. Glorio opet doživio jedan veliki triumf.

Na presdtavi bila je i ona, Nina. I kad su joj mužu najviše pljeskali i oduševljenja urlikali, ona se je podrugljivo smijuckala i sama sobom govorila:

— E, a da biste vidjeli, kako ja toga vašega junaka kod kuće mlatim i prašim, što biste tek onda?

Nego evo što se dogodilo. Negdje u to vrijeme stigla je u Holivud jedna nova filmska zvijezda, neka mis Hobotnica, lijepa kao najljepši dan u godini. Slučaj htjede, te joj jednog dana oko zape o Glorija Klinklona, i u jedan čas rodi se u njoj ljubav te poče da luduje za njim. Opazila to naša Nina. Isprva joj bijaše gotovo svejedno, ali što dalje, postajala je sve nemirnija, dok nije najzad počela nekim drugim očima da gleda svoga muža, koji je to jedva dočekao, i najzada se svršilo lijepo, da ljepše ne može. Evo, takove su vam žene!

Ovu sam vam pripovijest spremio za Božić. Ako vam nije po volji, a vi učinite s njom, kako ono Grobničani u koledvi pjevaju:

pak ju primte sim ter tam;
pak ju vržte jušto k nam!

One tri: Ima i na Rijeci sretnih roditelja. Ovih dana išao je jedan takav sretan par Korzom. Svakoga prijatelja ili znanca, na koga bi se namjerili, pitali bi:

— Ste culi veli novitad?

— A ca to, za Boga? Ca vam se morda vasa Fani zeni?

— Jos vise! Jos vise!

— Ma ca bi to moglo bit jos vise, za Boga jedinega!

— Storila je ezamen — nasa Fani.

— Ezamen, a od cesa? Ca za dohturicu?

— Jos vise! Jos vise! Storila je ezamen, da more vozit automobil i dobila j' patentin.

— A tako?!

Druga: Kako se na Rijeci sklapaju poslovi. Dodje prijatelj prijatelju:

— Čo, posudi mi sto lir.

— Nimam ih nego devedeset.

— Posudi mi teh devedeset, pak ćeš mi bit dužan deset.

Ona posljednja: Učiteljica u djevojačkoj školi: Svaka mati ima jednu veliku želju, koju bi koj kći morala da ispuni. Znaš li ti, Mici, kakvu želju tvoje mame?

— Znam. Moja mama bi rada, da se ja već sutra — udam.

Dobri Božići! **Rokac.**

IZ VODICA.

Voćarstvo. - Čišćenje polja. - Rad.

Promotrimo li malo naše sadanje ekonomsko stanje, moramo zaključiti, da ovako ne možemo dalje ići. Mi svakim danom nazadujemo, pa moramo krenuti novim putem, želimo li se ekonomski pomoći i želimo li poboljšati naš život. Mnogi su to shvatili, pa su već krenuli tim novim putem.

Mi smo se do sada bavili većim djelom paljenjem uglljena, ali uvidjamo, da nam to ne rentira. Mnogi su uslijed toga pustili ugljen, pa su se dali na uzgajanje voćaka. Voćarstvo je do sada u našem kraju vrlo slabo uspjelo, no u zadnje se vrijeme u toj grani narodnog gospodarstva kod nas osjeća velik napredak. — Mnogi su naši gospodari počeli saditi cijepljena stabla, a nekoji divljake, koje tražimo i kopamo po šumi. Kod nas ima dosti divljaka, jer ih do sada nije niko kopao. Razumije se, da je voćarstvo vrlo korisno za naše gospodarstvo. Morali bismo se svi dati na voćarstvo.

No, i u drugom smo se pogledu počeli dizati. Ko je imao prilike proći kroz naše krajeve vidio je kako se po njivama iskopava kamenje. To je vrlo unosan trud. Čistimo naše njive. Čistimo naše senokoše, koje će nam davati više sjena za naše krave. Eto nam i više mlijeka.

Hoćemo li da napredujemo, moramo se svi marljivo latiti motike i dati se na rad, jer nema blagostanja u onoj kući, gdje motika rdja. Ne, kaže uzalud ona naša poslovica, da motika svijet hrani i da je u radu spas. — **Seljak.**

IZ POMNJANŠTINE.

O dijeljenju naše kapelanije.

Dolazimo i danas, da se tužimo. A i ne možemo drugo, nego da se tužimo i to glasno. Nama je učinjena krivica, koju ne možemo zaboraviti. Barbanski župnik nam je po nekom svojem planu razdjelio kapelaniju Sv. Marije, a to čini, da smo mi vrlo nezadovoljni. Ono što je nama učinjeno — učinjeno je bez naše privole, protiv naše volje i protiv naših interesa. Duše, koje su po novom redu spale pod Barban nisu nipošto zadovoljne, a niti će ikada biti. Zašto je uopće išao barbanski župnik dirati i mješati se u našu kapelaniju? Toliki su se župnici u Barbanu promjenili, a nikome nije pala na pamet ova čudna i nemoguća ideja. Od starine je postojao jedan red, s kojim smo mi svi bili zadovoljni, i nikomu nije bilo krivo, niko nije tražio, da se kapelanija cijepa, nego je prvi na tu divnu misao došao g. Cecinović. Zašto je on odlučio razcjepati našu kapelaniju, to samo on zna. Na to su ga naveli neki tajanstveni razlozi, koje mi nikako ne znamo. Ili možda znamo?!

Mi smo se za ovo djelo plovana barbanskoga potužili biskupu, no biskup nije našu deputaciju htio ni slušati, nego joj je okrenuo ledja. On je sve odobrio ono što je plovan učinio. Ono je za njega dobro. To je jasno, jer mu je plovan sve na svoju rastumačio, a nije mu rekao, da smo mi, narod, s time nezadovoljni. Briga plovana za narod.

Išli smo i k advokatu u Pulu pa je advokat otišao na prefekturu i tamo predao naš protest za ovaj čin barbanskog plovana, kojega potpomaže i biskup, da radi protiv naše volje i da kroji našu kapelaniju, kako ga je volja, kao da bi naša bile neka roba, a ne duše.

Nemamo kako će se to svršiti. Znamo samo, da nam je učinjena krivica, koju nikako ne možemo zaboraviti. Učinit ćemo sve moguće da se sve povrati u staro stanje. — **Težačka ruka.**

POZOR!

Ko ne želi trpjeti štetu, neka čita noticu «BANKNOTE», medju «Domaćim vijestima».

IZ PREMANTURE.

Smrtna kosa.

Danas vam javljamo jednu tužnu vijest: Dne 9. o. mj. umro je ovdje Jure Iveša Butorac u starosti od 88 godina. Mi to se žalošću bilježimo, jer je pokojnik bio za cijelog svog života poštenjak prvoga reda i to u svakom pogledu. Slovio je kao jedan od prosvjetljenijih staraca. On je bio pismen, ali samouk. Čitao je «Našu Slogu» od prvih godina njezinog izlaženja, a poslije kad je izašla «Istarska Riječ», prenio je ljubav, koju je imao do «Naše Sloge» na nju. On je onako star i nemoćan do pred kratko vrijeme, svake nedjelje čitao našu novinu, a bio je osobito zaljubljen u «Franinu i Jurinu», koje je on pratio kroz pedeset godina. Bio je naročito ponosan, da je Jurinin imenjak. Izdavale su ga oči, no on se je u čitanju pomagao jednim velikim povećalom, pa je tako polagano kupio slovo za slovom. A koliko je onih, koji imaju mlade i dobre oči, pa ih ni briga nije za štivo... «Istarsku Riječ» je po staroj navici zvao «Sloga».

Inače je u svemu bio pravi istarski tip, jedan od onih staraca, koji su još «po staru» i kojih je sve manje. Jest, on je bio «po staru», ali je zato doživio skoro devedesetu, a mi «moderni» s mukom dotjeramo i polovicu tih godina. — Njegova lijepa slika (u narodnoj nošnji), koju je izradio umjetnik Čermak, izišla je na prvoj stranici koledara «Franina i Jurina» za 1926. g.

Kazali smo, da je bio poštenjak. Odgojio je više sinova i kćeri, a medju svima se je naročito isticao njegov sin Jurko, koji je pred više godina prerano umro. — Pokojniku neka je pokoj vječni, a njegovima naše iskreno saučešće. — **X.**

IZ DANA.

Mi složno gradimo još jedan rezervoar.

Prošlo je već višo vremena, da se nismo javili, kao da su Dane nekud nestale. Mi smo još živi, ne bojte se za nas. Ćić je tvrd kao kamen. — Nismo se javljali zato, jer smo bili zaposleni, bili smo u svijetu trbuhom za kruhom. Išli smo za zaradom, da nadomjestimo ono, što smo izgubili na ljetini, što nam je suša uništila. Od te nesretne suše pretrpjeli smo i mi mnogo, kao i svi drugi istarski krajevi.

Da se od budućih suša obranimo bar u pogledu pitke vode, odlučili smo mi Danci provesti jednu borbu. Mi imamo vodovod, ali je taj premalen, pa smo ovoga ljeta trpjeli žedju, mi i naše blago. Mi smo se sada medjusobno dogovorili, da ćemo si napraviti još jedan rezervoar za vodu. Taj bi novi rezervoar imao držati oko 1600 hektolitara vode. Odlučili smo, da ćemo ga sami kopati i da ćemo navesti materijal, koji je potreban za gradnju. Izračunali smo koliko će stajati materijal, koji ćemo morati kupiti, t. j. cement itd. — Pošto bi nam zato trebala ogromna svota, koju nismo kadri sami podnijeti, napravili smo molbu na našu općinu, da bi nam ona ne to pomogla. Time bi nam veliku uslugu napravila. Mi imamo dobru volju, da si sami pomognemo, ali ono što je preko naših moći, uza svu dobru volju ne možemo svladati. Kaže naša poslovica, da složna braća kuću grade. Mi smo Danci prava složna braća, ali neka se s nama složi i općina, pa ćemo lijepo zgotoviti naš vodovod, koji nam je tako potreban i koji će nam dobro doći napane li nas i u buduće teško istarsko zlo — suša.

Danci.

POZOR!

Čitajte medju «Domaćim vijestima» noticu «BANKNOTE»!

IZ MATULJA.

Rad talijansko-jugoslavenske komisije.

Već od nekoliko dana nalazi se u ovim stranama komisija, kojoj je svrha, da uredi neka pitanja, koja se tiču arhiva, tražbina nekih općina na granici itd. Prošli četvrtak bili su članovi te komisije na Matuljama budući da i ova naša općina ima neka imovinska pitanja da uredi s općinom Kastav. Talijansku vladu zastupaju u tom poslu gg.: dr. Chersich, Farina, Molinari i Bolis, a jugoslavensku gg.: Dr. Trinajstić Dinko, dr. Cukar, dr. Perčić i dr. Jelušić. Komisiji predsjeda Senator dr. Chersich.

Poslije obavljena posla u općinskom uredu otišli su članovi jedne i druge delegacije u Babićevu gostionu, gdje im je matuljski općinski komesar, dr. Benussi priredio jednu zakusku. G. komesar nazdravio je članovima komisije i zahvalio im na dosadašnjem zauzimanju postavljajući im na srce, da viseća pitanja izmedju ovih općina ovkraj in onkraj granice što prije riješe. Na zdravicu odgovorio je Senator Chersich zahvaljujući komesaru matuljskom na lijepom i srdačnom prijemu. Iza toga su članovi komisije otišli u Volosko, u prostorije negdašnjeg kapetanata, gdje će nekoliko dana ostati da rade i da vijećaju.

IZ SV. IVANA OD RAŠE.

Počele su kradje.

Uljudno vas molimo, da nam uvrstite ovih par riječi u «Istarsku Riječ». — Čitamo o čestim kradjama, koje se u zadnje vrijeme po svoj Istri dogadjaju, pa toj lijepoj zbirci dodajemo eto i mi jednu «kradjicu». — Pred par dana nepoznati su zlikovci ukrali Pavi Frančuli iz Sv. Ivana jednu kobilu. Kobila je pasla u dolini Raše. Zlikovci su pod večer do otjerali. Frančula trpi štetu od ... To je mnogo. Karabinjeri iz Žmin su se u potragu za zlikovcima, n... ni traga ni glasa. Ova je kradja sa... vrlo uzbunila. Bojimo se, da će se ... nastaviti. Naš kraj osobito trpi ... lopova, koje bi trebalo poloviti i ... dok su živi, jer toliko štete nana... šem siromašnom gospodarstvu. ...

IZ KRNICE.

Naše gospodarstvo i naša rasipn...

Dozvolite gospodine uredniče, ... mi malo javimo u našoj novini. — ... mo vam, da je u zadnje dane k... stisla teška zima, da se sve ledi. T... osjećamo naročito mi siromašni s... koji smo i za dobre godine goli i bos..., nam je godine u tom pogledu jo... Kako znate i kod nas je ljetina bila ... Ništa nam žita nije urodilo, pa vo... ćamo kako se teško bez kruha prez... je. Urodilo nam je nešto vina, ali t... nemože prehraniti, jer mu je cijena n... a i malo ga je.

No uza sve to izgleda, da je k... gizda u zadnje vrijeme porasla mje... nestane. Razumije se, mi mislimo na ... djevojaka naših, koje se ne brinu za ... ljetinu i kojih se ćaćini dugovi ništa n... tiču. Istina je, da je gizda djevojje ... i da je teško boriti se protiv nje. Neznam... samo kako te naše djevojke smogn... onaj novac za svoj veliki luksus. Zar ... im roditelji sasma poludili, da im daju ... krvavim žuljevima zasluženе lire za s... lene čarape i razne šarene prozirne tka... nine, pelice i lakovane cipele?! Kuda sve to vodi? Ja držim, da nije pretjerano, ak... kažem, da će svilene čarape potkopati ... uništiti mnoga naša gospodarstva. Treba ... tu žensku rasipnost i luksus lijećiti na ... vrijeme, jer je to prava bolest za naša sela, kao što je filoksera i peronospora bolest za loze. Još i gore. To je prava kuga za naša sela.

Ne opominjemo djevojke, jer one ne razumiju nikakvu opomenu, nego opominjemo njihove roditelje, neka uništavaju u svojim kućama rasipnost i luksus, ako neće da panu u još veće siromaštvo i ... odmah, da ne bude kasno.

A onda na koncu moramo napomenut da uz rasipnost nekoje naše djevojke ... i vrlo slabo ponašanje. Ne sve, ali nekoje. Nekoje su se počele voziti na biciklama ... nekim strancima. Samo, to im je falilo! Vreteno, vreteno neka vrte, a ne bicikl, bolje bi im pristojalo. — **Krničan.**

POZOR!

Ko ne želi trpjeti štetu, neka čita noticu «BANKNOTE», medju «Domaćim vijestima».

IZ SMOLJANI.

Došla je oštra zima. - Drvarstvo u krizi. Poljodjelstvo. - Ceste i zarada. - Kalendar.

Već od početka ovog mjeseca kod nas skoro svaki dan kiši i kiši, a i zima je stisla baš čvrsto, da ne možemo ni u poljima ni u vinogradima da radimo. Tko imade šume dao se je na posao oko sjeće drva. Kod nas se sada već i zadnji korjen čupa pa se vozi na trg. Prilike su takve. Eto tu su nam božićni praznici, a kuće su nam prazne, traba da si nabavimo barem koji kruhić kukuruznog kruha. Bijeloga kruha ni ne spominjemo, a kamo li da bismo ga poželjeli. To bi bila obijest.

Ali i trgovina drvom je kod nas propala. Drvo se vrlo slabo plaća. Naš seljak mora drvo da vozi u udaljeni Limski Kanal, gdje ga prodaje uz vrlo niske cijene, po 5 do 6 lira kvintal. Kada izračunamo sve troškove, koje pri tom imamo, ostaje nam vrlo malen zaslužak, ni 30 kvintala drva niti za 50 kg brašna.

Kao i drugdje, tako je i kod nas ove godine ljetina bila vrlo slaba. Žita i drugih plodina, kojima se prehranjujemo, nismo imali ništa. Jedino je grožđja bilo nešto, ko za utjehu. Ali nam s trgovinom vina ide slabo. Naše je vino dobro i na glasu. Na Smoljanštini je izvrstno vino. Ali prodaja je vrlo slaba. Vino nam je gotovo svima još u konobama, jer trgovaca i gostioničara od nikuda nema, da ga kupe. Seljak se zadužuje, jer se jesti mora, a vino se ne unovčuje, pa zato padamo u šake gulikožama. Nama bi trebalo dati posla i zarade, da ne padamo u dugove. Najveće seljačko zlo jesu bez sumnje dugovi.

Počelo se je s popravkom ceste Sv. Vinčenat-Rovinj, ali naših je seljaka na to radnji vrlo malo zaposleno. Bit će svih 10 do 12. To je malo za našu nevolju. Čekamo da se započne rad oko nove ceste Bale-Sošići, koja bi se imala započeti gradi... doskora. Tako je bar obećano. Ondje bi naš siromašni seljak zaslužio koru kruha da prehrani sebe i svoju obitelj kroz zimu barem do proljeća. Nadnice su na takvim radnjama doduše male (12 lira), ali i to je dobro za nas, koji ništa nemamo.

Primili smo koledar «Franina i Jurina» za 1928. pa smo s njime vrlo zadovoljni. Vidimo, da je puno, puno ljepši i korisniji od prijašnjih. Preporučamo našim ljudima širom cijele Smoljanštine neka čim prije nabave ovaj uistinu lijepi koledar, koji će im biti dobar prijatelj za dugih zimskih večeri.

Za sada završujemo ovaj dopis, te Vam g. uredniče želimo sretne i vesele Božićne blagdane. — **Dopisnik 13.**

Hristos se rodi!

Ponoć Bitlejemska

Ponoć Bitlejemska... Blistaju nebesa,
Ni da šušne vjetrić, ni listak na grani
Šum budnoga jaza umukao tiho
I žagor pastira na pustoj poljani.

Izbraniče, preni! Nad pećinom tvojom
Zastala je zvijezda, pa trepti i blista,
Preda te su pali istočni mudraci
Noseć zlata smirne i livana čista.

Horovi andjela pjevaju po noći,
O, raduj se, dijete! Pogle oko sebe:
Andjeli i ljudi i sv'jetla nebesa
Sve ti hvalu diže i sve pjeva tebe.

Nu ne gledaj nebo, jer smrknuće jednom,
Ni gomilu ljudi, što ti pjesmu poje,
Jer će trnjem jednom čelo ti uviti
I pljuvati drsko na obraze tvoje.

Nego gledaj tamo u sivoj daljini
Maglom uvijena Golgota počiva. —
O raduj se, raduj, jer će onde jednom
Najveća te slava da okruni živa!

Jovan Dučić.

Onaj, koji je vidio zvijezdu

Božićna priča

«Kad se Isus rodio u Betlehemu, dodju mudraci od istoka u Jeruzalem i kažu: «Gdje je kralj Židovski, što se rodio? Vidjeli smo njegovu zvijezdu na istoku i došli smo, da mu se poklonimo.» Kad to čuje Herod kralj, uplaši se on i sav Jeruzalem s njim. I sabere sve glavare svećeničke i književnike narodne, te ih pitaše, gdje bi se Krist rodio. A oni mu rekoše: „U Betlehemu; jer je tako prorok Mihej napisao: «Ti Betleheme, ni po čem nisi najmanji medju gradovima Judinim; jer će iz tebe izići knez, koji će vladati nad narodom mojim Izraelom.» Pozva mudrace i izpitivaše ih, kad im se zvijezda pojavila, pa ih posla u Betlehem govoreći: „Idite i razpitajte dobro za dijete, pa kad ga nadjete, javite mi, da idem i ja da mu se poklonim." Mudraci podjoše dalje, a to zvijezda, koju su vidjeli na iztoku, idjaše pred njima dok ih dovede gdje bijaše dijete. I oni unidju, i nadju dijete s Marijom i Josipom i padoše pred Isusom i pokloniše mu se; pa otvoriše dare svoje i darivaše ga zlatom, tamjanom i mirisom. Ali se u Jeruzalem ne vratiše, nego po zapovijedi Božjoj drugim putem otidoše u zemlju svoju.»

Tako govori Evandjelje po Mateju, Francuski pisac Marcelle Tinayre obradio je u slijedećoj legendi jedan lijepi momenat iz puta mudraca kroz pustinju u Betlehem.

U ono su se vrijeme tri karavane utaborile u srcu pustinje, medju bazaltima i granitima, koji su bili jedanput velika Palmira.

Sunce se je rumeno spuštalo, a Kraljevi su, na ulazu šatora, promatrali nebo, koje je poprimalo boju nefrita. Sve znanosti ljudske, kao da su lebdjele u njihovom pogledu. Njihove su se oči ukočile gledajući stvari vrhunaravne. Brade njihove blistale se na njihovim tunikama, kao što srebro blista na zlatu. Ogrtači su njihovi bili od zlata, mitre njihove od zlata, a u zlatu zapada oni su sanjali zamišljeni i veličajni.

Kako se sunce sveudilj spuštalo, mag Baltazar reče:

— Zvijezda će da se pojavi...

A Gašpar odgovori:

— Odkad je slijedimo, noći se redaju za noćima; pijesak se valja posijan na ruševinama i kosturima, a slike noći u pustinji plaše goniče deva.

— Da, reče Melhior, zvijezda, što je mi jedini vidimo, ne sokoli jadnoga mnoštva. Ovaj narod ne zna, kuda ga vodimo, jer ne može da vidi našeg vodje, i žamor uzbune diže se iz taborišta!

Stogodišnji Baltazar mahne glavom:

— Eh, što nas je stalo do mrmora roba, koji slijedi korake naših deva? Kad mi prolazimo ozbiljni i strogi u našoj odori od zlata, sva se čela saginaju...

— Mi smo oni najmudriji i najmoćniji, — usklikne Gašpar, — veliki magi, koji zapovjedaju silama prirode, kraljevi vrhunaravnoga i neizmjernoga.

— Mi smo, — reče Melhior, — oni najsvetiji i najčišći, jedini izabranici zvijezde, koja nas vodi.

Medjutim su se robovi poredali iza deva, i da se osokole, započeli neko pjevanje, tužno i divlje. Noć se spustila bez sutona. Modra pepeljasta boja ublaživala je sivu boju pjeska. Napokon su se pojavile zvijezde, ponajprije blijede, u blagome sjaju bisera, a zatim su poput iskara i diamanata, likovi zviježdja stali da kruže po nebu.

Ali uzalud su deve nudjale Kraljevima iskićena svoja sedla; uzalud su vodje isčekivali znak za odlazak. Kraljevi su ostali nepomični, zaprepašteni.

Svu noć su ostali nijemi tražeći zvijezdu...

Zvijezda se te noći nije dizala...

Došla je večer, došao je sutrašnji dan, i sedam je noći zaredalo, a sveudilj je tajanstvena zvijezda ostala sakrivena. Izgubljeni u bespuću pustare, tri se karavane nijesu osudile da nastave put, ni da se povrate.

Medjutim medju onima, koji su slijedili četu maga, išla je od Ninive neka žena noseći dijete u naručaju. Bila je to neka robinja židovskoga plemena, a njezini su se suputnici izrugivali pred njom Bogu njezinih otaca podsmjesima i neslanim šalama.

Robstvo, koje pretvara ljude u tegleću marvu, nije moglo da iznakazi njenoga čela i njezinog pogleda. Obučena u modru haljinu, lica čista ispod svoga vela, pjevala je pjesme ljubavi Salomonove, a dijete, uljuljano uzdasima Sulamite, spavalo je priljubivši se smedjim njenim grudima.

Zvala se Tamara. Arapi su je ugrabili posve malenu, dok je čuvala stado svoga oca. Zaboravila je čak i ime svoga sela, ali uspomena na domovinu poput mirisa se je raširila po njenoj duši. Tužna udovica pošla je za karavanom, a kad je dolazila večer, zibala je svoje malo čedo ne brineći se za zvijezde.

Sedmo je sunce sjelo, a oblaci udarili o zemlju bijelim svojim glavama. Tada reče Baltazar:

— Oj, vi Kraljevi, ja osjećam, da smo se zamjerili višim silama. Dim je to naših nedjela, što se podigao izmedju nas i zvijezde.

Da vidimo dakle, hoće li se u mnoštvu, što nas prati naći Pravednik, dostojan da gleda Zvijezdu. Mi ćemo ga pozdraviti pa bio on tko mu drago i nazvati ćemo ga Gospodom.

Kad su se sve tri karavane našle na okupu veliki mag progovori svome puku. Kad je nebo nad pustinjom bilo ljubičasto, smotra započe.

— Ne vidiš li ništa na zapadu, Faraim - Falazare? — reče mag poglavaru časnika.

— Vidim Baala, gdje silazi u svoj krevet od grimiza, a čuvaju ga zlatni zmajevi — odgovori Asirac.

I svi časnici odgovoriše poput Faraim-Falazara.

— Kako da nadješ Pravednika medju ljudima rata i krvi? — reče mag. — Upitajmo goniče deva i sluge.

Goniči deva nijesu vidjeli nego crne obrise ruševina na horizontu.

Medjutim se kao posljednja medju robinjama javila žena, koja je nosila usnulo dijete.

— Oj ženo! — reče Baltazar — reci nam da li vidiš Zvijezdu?

Baltazar je govorio bez nade, jer je mrzio žene. Ali Židovka podigne svoje zamišljeno čelo i reče:

— Gospodaru, ja ne vidim nego obične zvijezde. Medjutim prve noći putovanja, kad sam sjela i naslonila se uz šator, igrala sam se s ovim mališem, kojega nosim i koji već tepa svoju misao. Njemu nijesu nego tri godine, ali njegov um prestizava njegovu dobu i njega zanimaju sve stvari. Kad su se, dakle, pojavile zvijezde, ja sam mu pokazivala zvijezde, koje su drage pastirima. Znaj, o kralju, da sam čuvala stado za moga djetinjstva s pastirima Kaldejskim. — Ja sam ih pokazivala jednu za drugom, a nevinašce ih je zvalo za mnom. Tad će ono najednom: — A ova majko, kako se ova zove, ova velika sjajna zvijezda, koja stupa pred nama i koja kao da je kraljica sviju ostalih? — Njegove su oči promatrale kut neba, koji se meni pričinio crnim i praznim. Ja sam se smijala njegovoj tlapnji... Slijedeće noći i opet je govorilo o toj zvijezdi, i odonda, svake noći govori da je vidi.

Dok je Tamara govorila, dijete se probudilo.

— Majko, reče bezazleno, je li se povratila večeras?

Kad ga je Tamara podigla medju svojim rukama u nevinoj njegovoj nagosti, ispruži dijete ruku prema neizmjernom azuru posutom zvijezdama.

— Oj, zaviče, — još je tamo velika Zvijezda! Daje nam znak da idemo prema njoj, eno je ondje dalje, posve na kraj neba.

Gašpar, Baltazar, Melhior, čuvši ove riječi, padoše na koljena pred sinom ropkinje. Oni ga pozdraviše imenom Gospodnjim.

Zatim, upoznavši svoje pogrešku, oni se poniziše, ispruženi ničice u svojim odorama od zlata.

— Tko li je čist pred Tobom, Bože nepoznati? — rekoše oni.

Glas u zraku, koji je u sjaju prolazio odgovori:

— Djetinjstvo!

Začu se šum krila, koja su se udaljivala u noć, a kad su Gašpar, Baltazar i Melhior podigli glavu — ugledali su Zvijezdu, koja im se smješila i koja ih je povela u Betlehem, da se poklone Isusu.

Marcella Tinayre.

(Prevod s francuskoga).

PRSTENAK

U kuhinji gazde Jovana Travice, glavara u selu Biljezima, rano, se dovečeralo: zelja, bakalara, te suhe i svježe pastrve. Svuda žestoko mirisalo po ulju, luku češnjaku i tamjanu, kaoti na Badnju večer. Još od poldneva, medju nevelikim badnjacima, kvrkljala mrsna jela pa i kupus, žut kao zlato, puštao iz goleme bakre svoj ugodni; kiselasti zadah.

Božićna svijeća bijaše već kapljicama vina ugašena i sada domari gazde Jovana dodavali jedno drugom bukaru i spremali se na igru da im svane zora, što ugodnije i što brže. Tada će na liturgiju da slušaju božićne pjesme i zvona, nude se rakijom i jabukama, pa cjelivaju ispred crkve i na raskršćima, uzbudjeni pucnjavom te obasjani bjelilom snijega i srebrom zimskoga jutra. Sve je to u njima nejasno treptjelo a srca nemirno kucala, s tim više jer ova Badnja večer bijaše drugojačija: prispjede njima davniji znanac Rade, općinski nadšumar i lugar Vaso, koji ga je u službi pratio. Dodjoše posve nenadno, te im u srcu bijaše i radosno i teško, sjećajući se preklanjskog Božića.

Mladi i lijepi nadšumar svraćao se i prije ali za kratko, no preklanjske godine proveo je čitave Blagdane s njima, i treći dan Božića zaprosio njihovu Mariju. Travica i žena mu Ilinka nijesu se začudili, jer im kuća bijaše na glasu radi bogastva i čestitosti, a Marija krasna, premda još nedorasla cura. Nijesu se iznenadili i stoga, što Rade bijaše sirota i težački sin u gospodskome ruhu, a školovala ga Općina radi njegove bistrine i da u svome kraju posluži. No vrlo se začudili, kad je Marija zaplakala, pobjegla, a napokon rekla da ga ne će.

Istina, bilo joj tada samo šestnaest godina, no ipak je, sve dotad, od radosti blistavim očima gledala kršno momče u lijepoj kabanici zelene ogrlice, s pucetima od srnećih parožaka i pod zelenim šeširom na kom se šarenilo perje. Zaviknula je srdito i preplašeno, i od tada se zastidjeni mladić nije nakada svraćao k njima, već eto baš danas na Badnjak, kao i prekolani.

Još sinoć zameo snijeg i od brda strujilo, a oni se eto zbili oko badnjaka što počeše tek nagorijevati. Na jednom kraju niska ognjišta pijuckali grijući se, gazda Travica, njegova žena Ilinka i lugar; s druge strane Marija a dó nje Rade i najmenik Ćiro, još dječačić bez pripašnjače i potkoljenjača. Mladja djeca Travičina, Petar i Niko, već su spavali, izmoreni grudanjem i opojeni dječjom bukaricom vina, koju su zajedno ispili.

Mladi nadšumar cijeli dan jedva je progovorio nekoliko riječi, a tako isto Marija. Svi su znali zašto muče i svima je bilo teško, jer ovako ne bi smjelo biti najljepše večeri u godini. Oživješe i veselije progovoriše istom kad je počela igra «prstenak» i kad je gazda Travica počeo kroz okance kuhinje sve češće izmetati kuburu. Na svaki hitac kao da se mećava rasrdila, jer bi silovitije zažviždala oko čvrste kuće i u visokoj avliji, no njima je postajalo u srcu sve lakše i radosnije.

Najprije su vukli ždrijeb te je dopalo Radu, Mariju i Ćiru da prvi kriju «prstenak», a jedan s protivnoga kraja da očima traži i nagadja u čijoj je šaci. To je starinska zabava, puna čara jesenskih i zimskih večeri. Trebalo je po izražaju lica, iz očiju, po gibanju mišića kad se krije i obliku šake, pogoditi gdje je «prsten». Mjesto njega moglo se kriti bilo koju stvarčicu, ali takovu da veličinom ne povećaje mnogo obujam stisnute šake. Prosuditi gdje je skriveni sitnež, bilo je teže od vješštog skrivanja: zato je nadjeni «prstenak» odlazio k onoj stranci koja ga je našla i računali joj u korist jedan «punat». I tako sve dalje, dok ne bi jedni od njih, prvi, dostigli ugovoreni broj.

Dugo se predomišljali čim će igrati, a napokon se složiše da kriju zlatnu viticu s malenim, blistavim kamenom s Radina malog prsta. Nadšumar je, po dogovoru, na jednoj strani krio, a s druge je gonetao lugar, kao najvještiji u tome poslu.

Marija je poznavala sve tajne ove igre: umjela se prikazivati mirna pa bio kod nje «prsten» ili ne, i jednako nabubriti šake. Znala je kadikad i varati pogadjača, no te se večeri nekako zbunila. Kadgod bi joj Rade, makar i najskrovitije, u šačicu tisnuo prsten, ona bi se trznula, oči bi joj sijevnule, a lugar bi zadovoljno usliknuo:

— Daj, Marija, iz desne ruke!... A odmah za tim: — Pustite svi, a ti mala, daj amo prsten iz lijeve!

Tako je govorio i pogodio svaki put.

Rade, Marija i Ćiro, srdili se što im «prstenak» tako često k protivnoj stranci bježi, i što ga ne mogu u toliko šaka valjano sakriti. A Radi, ovaj čas, bijaše sva ljepota igre u tome, da skriva prsten i tiče ruke djevojčice, koju je ljubio.

Radi blizine njezina tijela, od sočna jestiva i vina, te od milih pogleda domaćina i domaćice, mladi se nadšumar uzobijestio. Razigrala se u njemu krv i od srdžbe, što je prsten tako često u tudjim šakama, a sve krivnjom podložnika mu lugara, koji je oštro pazio na svaki pokret njihovih ruku i tako često nalazio prsten.

— Pa, ovako se ne može dalje! povikne Rade srdito. Lugar sve vidi, a onda je lako...

— Pa što bi htjeli?... Gledajte i Vi gdje i kako sakrivate!

— Eto, kad je god prsten u njezinoj šaci — pogodiš! Nego, da mi krijemo drugojačije?... Ispod Marijine pregače ne bi se vidjelo!......

— Pa tko Vam smeta? Tako ste mogli i prije! odgovori Ilinka veselo, a gazda se Jovan nasmije.

U novoj igri nadšumar stade kriti ispod pregače i dogodi se čudo: lugar nije mogao pogoditi gdje je prsten, premda je Marija bila još više zbunjena. Grčila se i niže obarala glavicu, ovijenu pletenicama guste i svijetle kose. Stiskala je šačice i koljena, gledala samo u badnjake, i kad bi lugar podvikivao:

— Pusti Ćiro obje!.... Pustite i Vi gospodaru.... a ti, mala, daj iz desne!... djevojka bi, smiješeći se, otvorila praznu šaku, a Radin prstenčić pokazala na dlanu lijeve ruke.

Kadikad bi prsten bio u Ćire, kadikad u nadšumara, sad u lijevoj a sada u desnoj, i lugar se zbunio. Tapao i očima i mišlju, zagledao se u šake i lica, ali nije mogao naći prsten. Možda ga zbunilo i to, što je najvećma pazio, kako se pregača nadiže od gibanja Radinih i Marijinih ruku, i čudio se što skrivanje traje sve dulje.

Kadikad bi prekidali igru dok Travica izmetne kuburu i dok se obrede bukarom, a onda bi nastavili. Svi bijahu zarumenjeni od vina i žara s ognjišta, no Marija i

Rade žarili se crveni, kao latice kukuruzka na ljetnom suncu. A razlikovali se od drugih i po očima, koje im bijahu ovite nekom svjetlucavom maglicom.

Svi bijahu zadovoljni osim najmenika Ćire, koji se kostrušio i to nemilijo pogledao nadšumara, što je skrivanje ispod Marijine pregače dulje trajalo.

Znao je da se njegov najstariji brat Simo zagledao u tu lijepu curicu, pa da je i on njojzi bio drag. A smjestio ga za najmenika ne zato, što im je nužda bila, već da pazi na Mariju i poruke nosi.

Preklanjske godine kad je ova, onda još ne dorasla curica, odbila prošnju polacmanjenoga Rade, Ćirin brat Simo bacao kapu od radosti na zemlju, i spremao se da ove zime dodje k njeznim roditeljima s jabukama, rakijom i sa prstenom. No eto sada Ćiro, i ako mu bijaše tek deset godina, vidi na svoje oči kako se u Mariji preokrenulo: njegovih ruku jedva bi se dotakla i samo rijetko tisnuli bi u njegovu šaku prsten, a činila mu se godina dok bi ga, ispod pregače, samo njih dvoje krili. A Marijino lice sve to više rumeni žarilo i zjenice to jače blistale, pa je mali Ćiro, u ovaj trenutak, mrzio i nju.

Igrali su, igrali, krili i pogladjali, te jednom kad nije mogao sačekati da Rade i Marija iznesu stisnute šake, digao se i srdito progovorio:

— Dodijalo mi je, ne ću više!

— Pa i meni se čini dosta. Ja imadem i drugog posla! reče Ilinka.

No Marija se uzbuni:

— Pa mi ćemo u četvero! Samo još malo dragi ćaća, dok ne zaslave na crkvi... Samo još malo!

Gazda Travica i lugar osmijehnu se i započe nova igra.

Stara Ilinka podje da vadi svečano ruho, koje će njezini obući kad zorom krenu na liturgiju, a Ćiro se vrzao ispred kuhinje uznemiren, srdit i pun osvetnih misli. Očuje kako Marija pridušeno hihoće i lugara da veli: — Pa jeste li više sakrili taj vražiji prsten!... Slušao je, i nije mu se dalo poviriti k ognjištu.

Pred kuhinjom u izbi, visjela Radina kabanica, zeleni šešir s lijepim perjem, što je svjetlucalo i noću, te duga puška s novim žutkastim remenom. Ćiro izvadi nožić i poče smišljati, što bi sad učinio. Najprije htjede prerezati kajiš na krasnoj dvocjevki, pa izbosti kabanicu i slomiti šareno perje, no prestraši se tolikog zla i odustane. No ipak je htio da osveti brata, pa na koji bilo način iskali srdžbu, što je u njemu kipjela. Zato brzo stade nožićem otkidati puca sa kabanice, i kad ih je nekoliko odrezao, prestraši se škripe nekakovih vrata u blizini: prospe ih na zemlju i pobjegne u svoj krevetac da se umiri i, ako bude mogao, da zaspe.

Mećava je prestala hujati, no postalo je mnogo hladnije, pa se mali Ćiro zamota u debeli pokrivač, ne bi li zaspao te zaboravio i «prstenak» i puceta što ih je odrezao.

Probudila ga istom daleka pucnjava Bilježana, što su mnogim stazicama išli na liturgiju, pa veselo kuckanje u sva zvona crkve sv. Arandjela. Otvorio je vrata i, onako bos, prišuljao se do izbe gdje je otkinuo puceta: zavirio, usprepnuo i zaustavio dihanje.

Na stolu plamsaše svjestiljka a do nje, jedno uz drugo, stajahu Marija i nadšumar. Ostali po drugim izbama spremali se na liturgiju, te spazi, kao da je usred podneva, Radu u kabanici i Mariju, kako mu na njoj drhtavim rukama prišiva otkinuto puce. Na srednjem prstu njezine lijeve ruke blistaše vitica s kamenom — ista, što su je prošle večeri sakrivali ispod pregače. Vidio je i to kako se nadšumar, svako malo, saginje da poljubi Marijine oči ili usta, pa kako ona samo zadršće, i polako, polako... stane prišivati drugo puce.

Kad su napokon svi, osim malenoga Ćire, u hrpi gazili po visokim smetovima, već se je bijelila zora medju razrijedjenim oblacima na istoku, i s drveta se runio snijeg. Neka osobita svježina i miris, što krijepi i razveseljuje, odisala iz bjelinom ogrnute zemlje i dima, s kuća pored kojih su išli.

Marija i Rade lagano koračali najzadnji, šutke i zastajkivajući, kao da su umorni ili još misle na skrivanje «prstenka». Snijeg im pod nogama škripio i sjajem dražio zjenice, a kroz uši strujila u dušu radost od grmljavine pušaka, cilika zvona i momačke pjesme. Odjednom, baš iza njihovih stopa, grune kamen kao šaka, i zarije se u snijeg. Rade i ne opazi što se zbilo, no Marija je znala da je to Ćirine ruke i nasmiješila se.

Osjećala da je ljubljena i vrijedna ljubavi, pa i to što je htjeo i osjećao onaj dječak, bacajući za njima kamen. Ali joj ne bilo jasno kako je onda mogla pobjeći i kroz plač viknuti da ne će za Radu? Zašto nije vidjela kako je lijep?... Ni crne mu kose i oči, ni tople bijele ruke, ni rumena usta pod malenim brčićima — ništa nije opazila. Jedino se prestrašila i djetinjim glasom viknula da ga ne će.

No sada sve vidi i sve zna!... A ipak, Mariji ne bilo jasno da li je zimska, božićna zora tako lijepa jer je u njezinu srcu veselo — ili je ta sreća od blistavog jutra u snijegu i od tutnjave srebrom vezenih cijevi, kao da k crkvi idu njezini svatovi.

Dinko Šimunović.

Negdašnji istarski Božići i Nove godine

Danas se je kod nas mnogošta promjenilo, pa se tako i Božić slavi na «moderan i gospodski» način, a stari su se lijepi običaji zaboravili. — Da u našim čitateljima probudimo sjećanja na te stare naše običaje svetkovanja Božićnih blagdana, donašamo ovaj članak našeg saradnika iz Južne Istre.

Čim bi nastao advenat već bi se počeo narod veseliti Božićnim danima i Novoj godini, a osobito su se veselila tim blagdanima neodrasla djeca. Nijesu se djeca veselila Badnjaku i Božićnim blagdanima možda zato, što će im roditelji kupiti za Božić nove cipele ili koji drugi komad odjela, već su se veselila «fritulan», koje će na Badnju večer jesti, ponoćnici i Božićnim kolačima...

Već prve nedjelje adventa počelo bi se u crkvama pjevati «Poslan bi Andjel Gabrijel...» i to bi se nastavilo svakog dana na ranim zornicama do Božića. Čulo bi se u ona stara vremena tu Bogu milu pjesmu pjevati u duge jesenske večeri i po našim seoskim ognjištima, tako da bi čovjek, kada bi na veče selom prošao, ostao zanesen, osjetivši u svojoj nutrini neku radost, koja se sve više približuje i koju sve selo očekuje s tom lijepom pjesmom.

Božićne je blagdane svako nastojao, da svetkuje na domaćem ognjištu, bio on bogat ili siromah, bio vojnik ili mornar, bio radnik ili pastir. Kako su se približavali božićni blagdani, tako je u narodu i radost rasla, dok konačno ne bi osvanuo dan 23. decembra, u južnoj Istri nazvan «pavečer». Pošto na badnji dan mora da se strogo posti, na pavečer se je moralo jesti devet puta. Zadnji obrok, poslije večere, običavalo se «supati» t. j. uzela bi se čaša vina i komad kruha.

Dok bi mlade djevojčice nastavljale ribanjem stolaca, stolica i svega uopće, što je od potrebe, jer bi za Božićne blagdane moralo da bude sve čisto i u najboljem redu, još na pavečer počele bi domaćice pečenjem kolača, tako da bi za badnji dan bilo već sve gotovo.

Na Badnji dan držao se post i niko nije tog dana išao na rad daleko od kuće. Već ujutro rano doneslo bi se na ognjište trupinu debela drva, što je narod zvao «badnjak». Pošto se tog dana postilo, ručak se sastojao iz čašice rakije i komadića kruha i onda se do večere nije jelo ništa više. Na badnju večer bila bi večera obilna, a sastojala bi se obično iz sočiva, zelja, bakalara, posutica i raznih drugih domaćih jela, to, prema mogućnosti obitelji, ne naravski, da u njednoj kući nijesu smjele izostati «fritule». Taj dan je imala domaćica sa svojim loncima mnogo posla. Dok je ona stavljala kuhati sočivo, muž je tuko bakalar, kćer čistila zelje, sin cjepao drva, tako da su bili svi ukućani zaposleni u neposrednoj blizini kuće. Taj dan je velar krmio volove u staji, a ni ovčar nije išao daleko sa svojim stadom. U zapadu sunca i on je tjerao ovce već u štaju.

Na badnji dan u jutro rano išao je svećenik sa zvonarima od kuće do kuće da ih blagoslovi. U svakoj kući nastojalo se, da se svećenika u koliko je moguće dostojnije primi. Na stol bi se prostro jedan «krpet», na sredinu stola postavilo bi se propelo, a sa svake strane po jednu svijeću voštanicu; na desnu stranu stavio bi se jedan bijeli rubac, a na taj rubac jedan komad novca, namijenjenog svećeniku. To je stavio svaki po svoj volji ili po svojoj mogućnosti. Na lijevu stranu stola stavio bi se, naslagano jednoga nad drugim, nekoliko komada kolača u svrhu, da ih svećenik blagoslovi. Pored tih kolača dodalo bi se jednoga, koji je bio namjenjem zvonarima.

Kada su dolazili svećenik i zvonari, prvi je stupio u kuću svećenik i pozdravio sa «Hvaljen Isus», te pristupio k stolu, kleknuo, pomolio se Bogu, blagoslovio kuću i kolače na stolu, te dao poljubiti propelo svim članovima obitelji. Onda bi svećenik uzeo namijenjene mu pare, i dok je jedan zvonar metnuo na stol par karttica tamnjana, drugi je uzeo kolač. I otišli bi dalje. Badnjak je za svećenika i zvonare bio kao jedna mala žetva.

Iza zapada sunca bila bi već cijela porodica na okupu. Pripravljao bi se stol za večeru. Bila bi već pripravna i kadionica, obično od kakovog starog već neuporabivog lonca. Najprije bi se išlo pokaditi staju, a zatim sve prostorije u kući. Dodalo bi se još malo tamjana, stavilo kadionicu pod stol i tako bi se čekalo dok zazvoni «Zdrava Marija». Medjutim bilo bi već pripravno i sočivo na stolu, a na sredini stola vrč pun vina. Čim bi zazvonila «Zdrava Marija», svi bi se prekrstili i zajednički molili «Andjeo Gospodnji».

Prije negoli bi se počelo blagovati uzeo bi jedan, koji je zato sposobniji, pušku i kroz prozor ispalio jedan hitac. Isto se činilo i u svim drugim kućama u znak veselja za porodjenje Isukrstovo. Za svako novo jelo, kada je došlo na stol i prije nego li se isto okusilo, ispalilo se uvijek ponovo jedan hitac iz puške. I tako je išlo dalje dok se ne bi povečeralo. Kod večere su svi pili zajednički iz vrča, a svaki, prije nego li je pio, nazdravio bi cijeloj porodici sa «Zdravo!»

Iza večere nikomu, ni mladima ni starima, nije niti na um palo, da bi išli spavati. Nastavilo bi se «ljubljenjem» vrča, pričanjem raznih priča i doživljaja i pjevanjem narodnih i pobožnih pjesama, te se tako veselo čekalo ponoćnicu. Kada bi se prevalila jedanajsta ura noći, oglasila bi se zvona i malo zatim počeo bi se narod sakupljati u crkvu. Svaki, koji je ikako mogao, išao je na ponoćnicu. Niko nije ostao kod kuće, osim iznemoglih staraca i male djece. Na ponoćnici se je pjevalo «U sve vrime godišta...», a čim bi se ta pjesma počela pjevati pristupili bi seoski pastiri k oltaru, da poljube križ. To se činilo na uspomenu porodjenja našega Gospodina Isukrsta i prvih pastira, koji su mu se u štalici poklonili. Iza pastira ljubio je križ ostali narod.

Nakon svršetka ponoćnice svaki bi se vratio ravno svojoj kući. Čim bi stupio u kuću, pozdravio bi sa slijedećim riječima: «Hvaljen Isus, na dobro vam došao Božić, Stipanja, Ivanja, Nova godina i svi dobri dani!» Kako bi se redom vraćali iz crkve svaki bi ukućanin sjeo na ognjište kod gorećeg badnjaka, uzeo u ruku «puharu» ili koji drugi predmet što se na ognjištu rabi, i udarao njime u badnjak. Kako bi letjele od badnjaka iskre, govorio bi: «Da bi nam Bog dao toliko vola, toliko krava, toliko telci, toliko ovaca, toliko janjci, toliko kozlići itd. Zatim bi se pojelo možda još koju fritulu, popilo čašicu rakije i onda istom išlo spavati.

Kao što badnjak, tako isto Božić i Stipanju svaki je po svojoj mogućnosti nastojao da proslavi što bolje može.

Iza Stipanje evo nam Ivanje. Na Ivanju jutro svi su ustajali rano i prije izlaza sunca supali t. j. ručali kruha i vina, jer da će uslijed toga biti cijelu buduću godinu crveni.

Badnjak bi neprestano gorio dan i noć cijelih Božićnih blagdana, ali ga se nije pustilo dogorjeti, već se je zadnju njegovu žeravu polilo vodom i kašnje posulo u vinograde, da ih Bog očuva od tuče i drugih nepogoda.

Na Novu godinu ljudi bi si medjusobno čestitali i pozdravljali se sa «Zdravo. Nismo se vidili od lani!» Drugi bi odgovorio: «I k litu i mnogo lit u zdravlju i veselju!» Tako tom pozdravljanju na novu godinu nije bilo ni kraja ni konca.

Nova godina je za djecu bila jedan pravi sajam. Djeca bi išla sa rupcem ili košaricom na ruci od kuće do kuće čestitati Novu godinu ubirući «dobru ruku». Tako bi negdje dobila šaku kostanja, negdje šaku mendurla, negdje par oraha itd. Kašnje bi su se tim darovima djeca medjusobno igrala.

Na Novu godinu morale bi i djevojke mladićima davati «dobru ruku». To bi im mladići na Tri kralja uzvraćali. Bile su to vrlo lijepe zgode za sklapanje medjusobnih poznanstava, jer je po dobroj ruci svako cijenio, kakovo raspoloženje i naklonosti ima dotična osoba prema njemu.

Na Tri kralja u jutro volar je ustajao rano i išao gledati izlaz sunca, da se znade ravnati, ako sunce kroz zimu krmiti, jer se je vjerovalo, ako sunce istiće u oblačno, da će biti slabo proljeće, a ako sunce istiće u vedro, da će biti dobro proljeće.

Na Tri kralja u jutro svaki je seljak išao poškropiti svoja polja blagoslovnom vodom. Kada bi bacio vodu na zemlju, izrekao bi slijedeće riječi: «Koliko je nebo daleko od zemlje, toliko svaka zloća od nje.» U večer se običavalo kazati: «Pasale su fešte i dobre manestre! Nastalo je pusno doba.» Ali o tome ćemo kojom drugom zgodom pisati.

Sve je to bilo u ono doba vrlo lijepo, no do danas je od svega toga na žalost samo sjena ostala.

R.

Kratke izreke velikog značenja

Biti siromah nije sramota, ali biti lijen — velika je sramota.

Bogataš i po brdu kočijom može, dočim siromah i po ravnom posrće.

Bogastvo je mudrome sluga, a ludome gospodar.

Nema boljeg druga od znanja, a goreg od neznanja.

Bolje je dati, nego uzimati.

Bolji je jezik u nijemoga, nego u lašca.

Četiri stvari čovjeka rese: muka, pravednost, štednja i strpljivost.

Nije sramotno pitati i naučiti ono, što se nezna.

Ko ne čini ništa, čini zlo.

U velikoga čovjeka — ako se i nadje koja mala greška — ne čini ništa. Ljage na žarkom suncu ne potamnjuju njegovu svijetlost.

Štogod čovjek ima, a ne služi mu, jednako je, kao da i nema.

Na svijetu je sve stvoreno radi čovjeka, a čovjek je stvoren jedan radi drugoga.

Ako na svijetu ima iko suvišan, to je čovjek, koji jede i pije, a ništa ne radi.

Čovjek, koji umije i znade kako treba postupati i raditi, a on sam tako ne čini, naliči na slijepca, koji nosi baklju u ruci, pak drugome svijetli, a sam gazi u tami.

Čovjek je kao i dragi kamen, što je čišći, to je dragocjeniji.

More

More silno jako pjeva svoju p...
Od stoljeća dugih pokraj naših ...
I Primorac gleda tu vječitu česm...
Ponajveće sreće i ljutijeh zala.

Ko zavodnik more plavi se i sjaj...
Momčad snažnu vabi u neznan...
Otkriva im šaptom začarane kraje.
Vjekovito vedre i sunčane dane.

Ne plaše ga stravni valovi ko go...
Što obalu ruše, ni urlik nevere,
Već ostavlja blažen svoje rodne dvo...
Podaje se valu, ko otajstvu vjere.

I vara ga možda ta pučina sinja,
I od nje ga puti tihi ujetar s gore,
U Primorca duša, narav golubinja,
Ona sretno tepa: «Dobro nam je mor...

Rikard Katalinić Jereto...

Umiranje seljaka

Motika slabo zvoni:
To ja idem
Pobjedjen i oboren od zemlje.

O, ja sam sav utopljen u svoj tr...
Izgoren od žuljeva do krvi.
Na plug sam razapet,
Ko na križ.

U zemlji me ne će taknut crvi:
Meso mi je gorko kano žuč.
Iz mene će niknut crna trava
S okusom i mirisom na znoj...

Motika muklo pjeva — zadnji poj...

Ive Mihovilović

Roditeljska ljubav

Vraćajući se iz lova, išao sam alejom ... parku. Preda mnom je trčao pas. N... danput zastade, pa se poče privlačiti ... lako napred, kao da je opazio kak... zvjerku. Pogledam u tom pravcu i opa... malog vrapčića sa žutim kljunom. Is... je iz gnijezda i sjedio kao ukopan. ... vidio ni odakle pomoći. Razapinjao ... krilca, koja su mu bila jedva perjem ... rasla.

Moj mu se je pas polako približav... Na jedanput se sa drveta naglo sp... stari vrabac, te kao kamen pado p... samu njegovu njušku, i sav naježen, ... očajnim i žalosnim piskom poskoči p... psa zubatoj otvorenoj čeljusti psa.

Skočio je u pomoć malom vrapčiću, ... vlastitim svojim tijelom zakrije sv... mlado. Sve njegovo malo tijelo treslo ... od groze, glas mu je od straha promuk... i hrapav. Vrabac je pred psom trnuo. ... se je žrtvovao!

Pas mu je izgledao kao ogromni z... tvor! Ipak nije mogao ostati na svojoj ... sokoj sigurnoj grančici...

Sila, jača od njegove volje, strgla ga ... s grančice.

Moj je pas ustuknuo, zapanjen... Vid... so je, da je u vrapcu upoznao jed... silu.

Brzo sam pozvao psa — te se udalj... sa osjećajem poštovanja. Da, nemojte ... smijati!

Osjetio sam poštovanje prema onoj m... loj junačkoj ptičici, osjetio sam poštov... njem prema njenoj velikoj ljubavi. Lj... bav je, pomislih, silnija od smrti, silni... od straha pred smrću. Samo njom, sa... ljubavlju se čuva, održava i dalje str... život.

I. S. Turgenjev.

Veseli Božić pametne obitelji

Bili muž i žena i ljubili se po lijepo... narodnom običaju. U toj veseloj ljuba... nadošlo je i badnje veče. Oni nakupova... svega i kad su sjeli da se časte preleti ma... miš preko poda.

— Gle miša! — nasmije se muž.

— A po čemu ti znaš, da je baš miš? Z... što ne bi bila mišica? — odgovori pametn... žena.

— Zašto da bude mišica? Zar baš ... bude na tvoje? — nastavi pametni mu... povrijedjeno. I u pametnoj prepirci da ... miš ili mišica, izrodi se svadja medju p... metnim suprugima. Pametni je muž pos... gao i za tanjurima i za ostalim priručn... priborom i svršila se badnja noć u suz... ma. Muž je sve polupao i onda su legli n... počinak.

Godinu dan iza toga za badnje veče... ponovno su sjeli pametni suprugi ... Stol je bio krcat kao i prošle godine... se zadovoljno smješio i gladio brkove:

— Ohoho, baš ćemo se počastiti! D... nismo lani bili tako glupi, mogli smo ... lani. Zbog glupog miša...

— Opet započinješ? — upadne žena ... volja. — I opet si uhvatio da je mi... kao da nije isto tako lako mogla biti ... šica.

Pametni se muž uzruja, povuče za brč... ou i zaškripne zubima:

— Nemoj ženo da izazivlješ. Nemoj da... istrčavaš s nekim mišicama.

— A ti bi, jeli, sa miševima? — plane ... pametna žena i u lijepoj i ugodnoj svadj... poletili su i drugog badnjaka tanjuri ... čaše i čitav stol sa dobrim zakuskama... onda su dabome legli na počinak.

Franina i Jurina

Fr.: Ja bim te neč, Jurino, pital.

Jur.: Pitaj sve ča ćeš, samo ne beči.

Fr.: I ta vrag ne spi. Nego za danas pustimo to ča. Neč drugo bim otel znat. Si ti kada ča čul za nekega pučkega kralja, ča su ga nekada ovako o blagdaneh zibirali naši stari?

Jur.: Pak to je prava istina. Ja sam poznaval va Lošinje starac, ki su to jedanput, gjedali, kako i ja sada tebe.

Fr.: Ma ja zaspravlje! A va keh mestih se je biral ta pučki kralj?

Jur.: Po svuda. Po Istre, po Dalmacije, a najviše na otokeh.

Fr.: A ki ga j' biral?

Jur.: Puk. Gospodari od kuć zibrali bi se na place, ale pod ložu ale pod kakovu lipu ali ladonju, pak bi tu zibrali kralja. To je bilo svakega leta na Stepanju.

Fr.: Sigurno su zibirali najpametnejega.

Jur.: Zibirali su najbogatejega. Brate moj, va teh prilikah se je vino točilo na bačvi, a to je sve šlo na račun novega kralja.

Fr.: Buškarona! Ta kralj je moral imet jednu salamensku mošnjicu.

Jur.: I kakvu! Kada bi ga zibrali, stavili bi mu krunu na glavu a v ruku žezlo, i još bi ga ogrnuli plašćem i šli bi s njim va crekav.

Fr.: A ča bi pak popi rekli, kada bi ga videli va crekve onako okrunjenega?

Jur.: Niš ne bi rekli. Takova je bila navadbica, a ti znaš, da ki ne poštiva stare navadbice, njega ne će ni Bog čuvat! Neki fratar Paval z Rovinja bil je pred jedno tri sto let va Krapne, va Dalmacije i tu je videl, kako su krunili pučkega kralja i kako su malo kasneje zatancali kolo. I dva fratra su tancali...

Fr.: Bi se, bi se, i ne bi se!

Jur.: To su ti bili tanci i vele fešti. Kralju bi zibrali i kraljicu, i to su ti ih častili, ćeš Bože više. Va Silbe je kralj imel okole sebe dvanajst starac, ki su bili kako da bi njigovi ministri. Oni su za stolom sedeli kraj njega, kako kakovi Lojd Jorji i Cimberleni.

Fr.: A svi oni obedi moral je plaćat, to se razume, kralj?

Jur.: Prvi dan bi obed platil narod, a svi drugi dnevi moral je kralj iz svojega žepa da časti svoji prijatelji, keh je bilo više neg mravi.

Fr.: E to se razume, kada j' ča za jist i pit, onput su svi prijatelji.

Jur.: A da ča! Još više, kad se promisli, da ono nisu bili kakovi takovi obećići, nego sve sami piri, za keh su se na ražnje pekli voli i telci.

Fr.: Svi vrazi! A je pak ta kralj imel kakovu moć?

Jur.: Vraga ne! Prez njigovega znanja ni se va meste smelo delat niš važnejega. Ako j' kemu krov pušćal, pa ako ga je otel natkrit, moral je kralja pitat za dopušćenje. I tako za svako drugo delo.

Fr. Ma ča ni bil malo špasan ta pučki kralj?

Jur.: Kako špasan! Njemu su se svi klanjali. Va Šibenike ga je častil guvernatur a i sam presvitli biskup. A znaš pak, ča se je jedanput, pred jedno par sto let pripetilo nekemu armiraju va Silbe?

Fr.: Kako ćeš da znam? Ki ćeš da mi pove!

Jur.: To ti je bilo ovako: Neki armiraj z Benec imel je poć na neki dugi put. Negdere okol mladega leta pride ti on z nekoliko brodi pod Silbu. Armirajo spusti sidra i pošalje nekoliko ljudi na kraj po hranu, zač je na brodeh ni bilo dosti. Kada oni na kraj i kada reču poč su prišli, jedan od domaćeh njim pride bliže, pa će njim: Nam je jako, jako žal, ma vam ne moremo dat ni najmanjega zalogaja brez dopušćenja našega kralja.

Fr.: Ala vražje nemoti!

Jur.: Nisu ono bili nikakove nemoti! Čuj, ča se j' dalje dogodilo. Mej onemi soldati bil je i jedan kapitan od galije, ki je svi oni domaći ljudi omeril od vrha do tal, dokle njim ni najzada zasmudil: — Vi ste, ljudi, nemi! Ča to blabočete! Kakov je ta vaš kralj? Otkuda je prišal? Ki ga j' prnesel semo? Ča ne spada ova zemlja pod našu zapoved?

Fr.: Pak ča su mu odgovorili oni — domaći?

Jur.: Odgovorili su mu, da je baš onako, kako su mu oni rekli i — bašta!

Fr.: A armirajo? Ča je pak on, kada j' čul za tu velu mudrost?

Jur.: Poslal je speta na kraj nekoliko ljudi i zapovedel njim je, neka mu valje pripeju tega kralja, zač da bi mu se i on rad poklonit.

Fr.: To se zna: armirajo je to rekal onako — za rug?

Jur.: Nego za ča drugo! I ljudi su šli i prišli pred kralja, ki j' sedel na nekakovoj veloj klupe s krunum na glave, zi žezlom v ruke i vas obučen va škerlete —. Kada j' čul, ča mu armirajo sporučuje, rekal je: — Recite gospodinu armiraju, neka on pride k mane, ako me za ča trebe.

Fr.: Aha, ma j' videl, ki dan mu je!

Jur.: Ki dan! Kakov dan! Armirajo je bil pametan čovek, pak je stvar zel kako za šalu i malo zatem se j' skrcal i on i šal je, da vidi tega čudnega kralja. To je bila baš ura od obeda. Armirajo pride pred nekakovu kmetsku kućicu, gre nutar, a to ti za stolom jedno velo društvo, a na glave od stola kralj i kraljica s krunami na glave. Kad kralj vidi armiraja, zame nekakovu škatulu, va koj je bila jedna pergamena. I da ju armiraju. Armiraj ju pročita i vidi, da je to nekakovo pismo, s kim se potvrduje, da Silba ima pravo svakega leta zibirat za neko vreme svojga kralja, ki da ima va meste i zvan mesta sve moguće pravice.

Fr.: A ča j' storil armirajo?

Jur.: Kako pravi pametan čovek sel je za stol i bil je gost kralja i kraljice i to nesamo on, nego i mnogi njegovi kapitani i soldati.

Fr.: Ma vidi malo! A koliko vremena je kralj obnašal onu svoju kraljevsku vlast?

Jur.: Od Stepanji do Trih Kralji.

Fr.: A ča bi reć, da j' ta navadbica propala?

Jur.: Propala je za to, zač već ni nijedan otel da bude kralj.

Fr.: A zač ne?

Jur.: Zato zač su to bili strahoviti stroški. Ča ti nisam rekal, da se j' tu samo jilo i pilo i sve na kraljev račun! Koliki kralji su šli tako za vragom! Biš ti otel bit kralj, ale pod pogodbum, da moraš puneh petnajst dan od jutra do večera nadevat i napajat tvoji podaniki?

Fr.: Puli mane bi se slabo nadevali i napajali, zač i ja sam tanki puhi pasem.

Jur.: Ni Cugsfirer, a kamo pak kralj! Ma svakako ona navadbica j' bila jako lepa, i da je još kade va mode, ja mislim, da bimo ja i ti bili najmanje kakovi veli ministrićini, a naše ženi — dami de kumpanija. Nego kad ni drugo a mi zapivajmo:

Gospodara pozdravljam,
Gospodaricu kako kraljicu,
Fiole, sada Novo Leto gre!
Drugo do k litu nam ne gre.
Fiole, fiole! Novo lito naprid gre!

Fr.: Ter su morda baš tako i oni pivali, tamo na Silbe.

Jur.: Nego kako, ako ne tako! A sada, Franino, Bog ti daj dobar Božić tebe i tvojem!

Fr.: Isto tako i tebe! Dobro zdravlje i dušu spasit!

Jur.: Amen!

IZ KANTRIDE.

Jedan novi tip torpeda.

U bližnjoj tvornici torpeda izradjen je jedan novi tip torpeda. U srijedu, 14. o. mj. izvršeni su neki pokusi tim novim torpedom. Osim raznih stručnjaka i nekih drugih ličnosti prisustvovao je pokusima i admiral Foschini, koji je god. 1921. bio vrhovni komesar na Rijeci. — Pošto je

Domaće novosti

SRETAN BOŽIĆ!

Svim našim pretplatnicima, čitateljima, saradnicima, prijateljima i svem istarskom narodu želimo svaku sreću i mnogo veselja prigodom ovih božićnih blagdana.

UREDNIŠTVO I UPRAVA
«Istarske Riječi».

Zima. — Zima je zadnjih par dana nastupila u svoj svojoj snazi. Ne samo kod nas, nego po cijeloj Evropi. Novine pišu, da je u srednjoj Evropi prvih dana ove sedmice termometar sišao dubodo ispod ništice i to čak do 25 stupnjeva. Naročito jaku zimu osjećaju sjeverniji krajevi. Francuska i Engleska imale su zadnjih dana zimu od 28 stupnjeva ispod ništice. Italija, koja je poznata kao zemlja bez pretjeranih diferencija u temperaturi nije osjetila tako oštre zime, ali je termometar sišao ipak ispod ništice i to u Rimu za 2 stupnja, u Liguriji 5 stupnjeva, u Firenci 7, u Sardiniji je živa sišla i do 10 stupnjeva ispod ništice. U Napulju je pao čak i snijeg. To se rijetko dogadja, al ove se je godine dogodilo. — Kod nas je u Istri u zadnje dane termometar pokazivao od 5—8 stupnjeva ispod ništice, prema položaju pojedinih mjesta. Bliže moru temperatura je bila blaža, na Ćićariji je dosizala i preko 8 stupnjeva ispod ništice. Mnogo je povećavala zimu oštra i hladna bura. Na Ćićariji je pao i snijeg. — No, sada izgleda, da će temperatura okrenuti na bolje. Zima je postigla svoj vrhunac, pa će stalno nastupiti oni mlaki dani, koji su lani uslijedili odmah iza Božića, s temperaturom od 4 do 8 stupnjeva iznad ništice. Lani je zima dosegla svoj vrhunac na sam Božić. Ove godine nekoliko dana prije Božića. Sada se stišava, pa ćemo imati za Božić stalno lijep dan s blagom, gotovo proljetnom temperaturom. Bože daj, da se ne prevarimo.

Otvorenje puljske katedrale. — U nedjelju dne 18. o. mj. na veoma je svečan način napokon blagoslovljena i otvorena obnovljena puljska stolna crkva, koju je godine 1923. požar bio uništio.

Banknote. — Dne 31. decembra 1927. gube svoju vrijednost sve banknote od 25 lira, koje je izdala Banca d'Italia, Banca di Napoli ili Banco di Sicilia, i koje su već od nekog vremena povučene iz prometa. Upozoravamo zato naše čitatelje, koji imaju spomenutih banknota, da ih na kojoj državnoj blagajni promjene, jer je krajnje vrijeme.

Dne 31. decembra 1927. prestati će kolati državne banknote od deset i pet lira. Te će banknote na državnim blagajnama vrijediti do 31. junija 1928.

Dne 31. decembra 1927. izgubiti će svoju vrijednost banknote od 1000, 500, 100 i 50 lira, koje su izdane od Banco di Napoli ili Banco di Sicilia, i koje su izašle iz prometa 30. junija 1927. Do 31. decembra primaju ih još svi novčani zavodi. Trgovci i privatnici nisu ih dužni primati ni sada.

† Dr. Anastazij Pahany. — 12. o. mj. počinio je na Rijeci samoubojstvo poznati riječki liječnik dr. Anastazij Pahany. On se je u svom ambulatoriju otrovao jakom dozom sublimatove rastopine, te gasom, koji je pustio iz jedne cijevi. Sa stropa ambulatorija visio je jedan konopac, pa izgleda, da se je prije namjeravao objesiti. Njegovi znanci tvrde, da je počinio samoubojstvo u momentu jednog težeg živčanog napada. On je naime bolovao od jake nevrastenije. — Pokojnik je bio veoma obrazovan čovjek. Proputovao je mnogo svijeta. Na Rijeci je vršio svoj zanat oko 25 godina. Bio je poštovan od sviju, a naročito od našeg ljudstva, pa ga prigodom njegove nesretne smrti svi žale. — Pokoj mu vječni!

Odštete otpuštenim učiteljima. — Na svojoj sjednici od 17. o. mj. ministarski je savjet raspravljao o nekim školskim pitanjima. Medju ostalim zaključeno je na toj sjednici, da se prihvaća zakonski nacrt, kojim se na temelju širokogrudnih i pravičnih načela odredjuje neka odšteta svim onim učiteljima iz novih pokrajina, koji su odpušteni iz službe, jer ne poznaju dovoljno talijanskog jezika, a nemaju dostatan broj godina službe za penziju ili odštetu po dosadanjim zakonu o otpuštanju učitelja.

Za vino nema maksimalnih cijena. — Podsekretar u ministarstvu za narodno gospodarstvo izjavljuje, da vino i likeri nisu najpotrebitije živežne namirnice, pa da prema tome općine ne mogu na te artikle odredjivati maksimalnih cijena (calmiere), kao za brašno, ulje, mast itd.

Problemi Opatije i vlada. — «Popolo di Trieste» javlja, da je komesar Kurkomisije dr. Benassi, politički sekretar opatijskog fašja, bio pred nekoliko dana u Rimu i da se je tamo obratio na neke više ličnosti u ministarstvu financija te u direktorijumu faš. stranke, kojima je prikazao stanje Opatije, iznijevši im najhitrije probleme, koje bi se moglo riješiti samo uz pomoć vlade. — Dr. Benassi vratio se je s najboljim nadama, da će vlada pomoći oko riješavanja opatijske krize.

Agencije bolesničke blagajne. — Gazzetta Ufficiale javlja, da se na temelju zakona od 29. nov. 1925. imaju otvoriti u Rovinju i Lošinju agencije puljske bolesničke blagajne (Cassa ammalati), u Umagu agencija porečke, a u Labinu agencija pazinske bolesničke blagajne.

Protest radnika puljskog «Scoglio Olivi». — Kako znamo puljsko brodogradilište «Scoglio Olivi» ima u zadnje vrijeme vrlo malo posla, pa je bilo u opasnosti, da se sasma zatvori. Da se to ne dogodi intervenirala je jedna deputacija kod ministra predsjednika on. Mussolinija, koji je obećao, da će doskora brodogradilište «Scoglio Olivi» dobiti neke veće naručbe od ratne mornarice, pa neće biti primorano, da se zatvori. Tu je vijest radništvo, koje se je bojalo nezaposlenosti vrlo radosno primilo. Vlada je pokazala, da se za sudbinu puljskog radništva zanima. No, dok se vlada tako zauzimlje za puljsko brodogradilište, dotle jedno istarsko parobrodarsko društvo naručuje brodove negdje daleko, mjesto, da ih naruči na «Scoglio Olivi». Parobrodarsko društvo «Istria-Trieste» naručilo je naime pred nekoliko dana jedan motorni brod u Genovi, mjesto, da dade posla domaćem radništvu. — Na ovaj čin društva «Istria-Trieste» puljsko se je radništvo sa «Scoglio Olivi» tako razljutilo, da je priredilo jednu protestnu demonstraciju u Puli pred agencijom toga društva, kao i na obali, kada je stizavao društveni parobrod, što dnevno vozi iz Trsta u Pulu. — Ovu su pravednu demonstraciju zabilježile s odobravanjem sve novine, a osudjuju postupak društva «Istria-Trieste» jer ne radi pravedno i u skladu s vladom, koja se trudi, da gospodarski uzdrži ove naše krajeve i da dade posla radništvu. — Puljski podeštat se je zato potužio on. Mussoliniju.

Vlak je zgnječio korijeru. — Na mjestu, gdje cesta Cerovlje-Učka siječe željezničku prugu, dogodila se je pred sedmicu dana jedna nesreća, koja je mogla imati i ljudskih žrtava. Vlak je naime udario u jednu korijeru, koja je u tom momentu došla na tračnice, te je odvukao sobom za nekih 40 metara. Dogodilo se je to rano ujutro. Šofer nije vidio, da dolazi vlak, pa je zavezao na tračnice, slomivši «štrangu», a kad je došao na tračnice opazi vlak, gdje se približuje, ali je bilo već kasno, da makne korijeru. Skočio je van, a isto tako su iskočila na vrijeme i tri putnika. No, korijera je ostala ruvinirana. Vlasnik Maccucci iz Opatije trpi štetu od 10 hiljada lira.

Još ima u našem moru mina. — Pred par dana nabasao je čozotski bragoc «Storione» prigodom ribarenja mrežom na jednu minu i to u blizini Vrsara. Čozoti su tu minu vrlo oprezno odvukli do vrsarske luke. Mornarička komanda u Puli naredila je jednom tehničaru da minu uništi.

IZ UREDNIŠTVA.

Iz Smoljani. — Hvala na dopisu. Nešto smo skratili. Na ono što nije štampano nastavite nešto za drugi dopis i pošaljite. Bolje je pisati kratke stvari, a češće.

Iz Krnice. — Vaš je dopis bio malo predug, pa smo ga skratili. Pišite opet.

Iz Sv. Ivana od Raše. — Prvi dio smo uvrstili, ali ono drugo nismo mogli. Ono što se Vam dogadja utistinu je jako žalosno, ali Vi morate znati, da se svaka stvar ne može u novine iznašati. Kad bismo mi donašali u listu sve ljubavne zgode i nezgode svakog našeg mladića, kamo bismo došli? Zato se nemojte na nas ljutiti, nego pišite o nečem drugom. Vi lijepo pišete, pa je šteta, da se ne javljate češće.

Svima pozdrav i sretan Božić!

POZOR!

Čitajte medju «Domaćim vijestima» noticu «BANKNOTE»!

ŠALE

Neprebrodiva prepreka.

Muž i žena traže razvod braka. U sudu im kažu, da su za to potrebni dovoljni razlozi. Muž navodi razloge i sud nalazi, da se oni mogu primiti.

— Dobro — reći će jedan od sudija, — ali potrebno je prije svega da se urede porodične stvari. Imate li djece?

— Imamo.

— A koliko?

— Petoro.

— Potrebno je podijeliti ih na dva dijela. Koje će od vas dvoje da se zadovolji, po prijateljskom sporazumu, sa dvoje djece?

— Ja neću, — odgovori žena. — Ostavit ću njemu Nastasa i Milevu, ali Ljubu, Milutina i Hristinu zadržat ću sebi.

— Nikako — dodade muž. — Ja sam starješina porodice, i troje djece hoću da budu kod mene.

— Onda slušajte šta ću vam predložiti, — reći će sudija. — Ostanite zajedno još jednu godinu dana, pa će možda šesto dijete olakšati razvod braka.

Poslušaše taj savjet i poslije godinu dana izidjoše i opet pred sud.

— Dakle, šta je novo? Jeste li se izmirili?

— Nismo, gospodine sudijo!

— Imate li možda i šesto dijete, koje bi podjelu olakšalo?

— Imamo i šesto i sedmo, gospodine sudijo. Ova nesrećnica rodila je blizance!

— E, onda smo na onoj tački, na kojoj smo i bili. Prema tome: Jovo, nanovo!

Pametni Nasradin.

Pokrali jedne godine Nasradin Hodži luk. Druge je godine Hodža luk ujutro sadio, a uveče ga čupao i doma nosio. — Kad su ga pitali, što to radi, odgovori: «Što tko ima nek čuva. Luku je dosta da samo po danu raste.»

U muzeumu

Otac: To je Minerva.

Sin: Čovjek, koji je iza nje je njezin muž?

Otac: Ne! Nije bila udata. Minerva je bila žica mudrosti.

Samo jedna

Gazdarica: Zašto, Marijo, kada ideš spavati pališ dvije voštanice?

Služkinja: Ne, gospodjo, to je jedna jedina voštanica, koju sam prerezala na dvoje.

Voda za sutra

Gazdarica: Ma što radite? Vi ćete me ruvinati! Stavili ste na vatru lonac od 4 litre da zavrije da mi skuhate šalicu kave.

Sluškinja: Mislila sam, da će ostati vruće vode, koju ćemo rabiti sutra.

Čuvenje tajne

Još nisam našao žene, koja bi znala čuvati jednu tajnu.

Jest moja. Ja sam oženjen deset godina i još nisam od nje mogao doznati, zašto joj treba novac.

Izjava ljubavi

Da ti kažem nešto povjerljivo...: On mi je izjavio ljubav..., ali kako da mu vjerujem, kad me je upoznao tek pred dva dana?

Možda ti je, draga moja, zato i izjavio ljubav.

Ipak ne spava

— Na starom divanu sam tako slabo spavao, da sam morao kupiti krevet.

— A sad spavaš li bolje?

— Sad tek ne mogu da sklonim oči, jer po cijelu noć mislim, kako ću da platim krevet.

Udaja gospodjice Mileve

— Šta je sa Milevinom udajom?

— Za sada ništa.

— Kako to? Pa sve je već bilo utvrdjeno.

— Da, ali ona neće da podje za njega dokgod ne isplati svoje dugove, a on opet ne može da plati te svoje dugove dokle s njome ne stupi pred oltar.

Pijetao

Urednik jednog gospodarskog lista, koji je uredjivao rubriku o lovu, ribarstvu i gajenju živine, dobije jednog dana jednog očupanog, debelog pijetla. On je primio pijetla, uvjeren da ga je poslao neko od njegovih mnogobrojnih prijatelja.. Jedino što ga je čudilo bilo je to, što nije bilo nikakvog pisma ili kakve cedulje. kojom bi se objasnio poklon, ko ga i odakle ga šalje. Ipak je naredio, da se pijetao što ukusnije zgotovi. Sutradan je urednik bio veoma iznenadjen, kada je primio pismo, koje je glasilo: «Uvaženi gospodine uredniče! Ja sam vam jučer posiao jednog mladog crknutog pijetla, da biste riješili spor, koji je nastao zbog raznog mišljenja u našem društvu. Molim vas, budite tako ljubezni da utvrdite od čega je pijetao crknuo.»

Dobra maćeha

Imala nekakva žena sina Milutina i tri pastorka. Umjesila je tri kolača, te dade svakom pastorku po jedan govoreći. «Evo vama svakome po cijeli kolač, a vi mome Milutinu podajte svaki samo po polovinu.»

Udri, Bože, tko je kriv!

Grmjelo je. — Sluga ciganin turio glavu u plast sijena i rekao: «Udri, Bože, tko je kriv!» — U to dodje gazda i udari ciganina vilama po ledjima. Ciganin misleći da ga je Bog udario, poviče: «Ao, Bože, ni s tobom se nije vrijedno šaliti!»

Izdavač, direktor i odgovorni urednik: IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

†

Rastuženim srcem javljam u ime svoje, svoje braće i ostale rodbine, da je moj predragi i nezaboravni otac

JURE IVEŠA

dne 9. o. mj. u visokoj starosti od 88 godina blago u Gospodinu usnuo.

PREMANTURA, 14. decembra 1927.

Ožalošćena kćer
Foška Peruško rodj. Iveša.

LIJEPO unosno imanje u neposrednoj blizini Buzeta, koje se sastoji iz vinograda, šuma, oranica, pašnjaka i livada, gdje može udobno živjeti obitelj od 10—12 članova, a na kom se može držati 4—6 krava prodaje se uz povoljne uvjete. Potanje informacije daje **Ivan Klarić, Buzet-Pinguente, Sv. Ivan 65.**

NOVE GREDE I DASKE prodaje po najpovoljnijim cijenama Matej Ban... čić — Kršanci p. Žminj (Gimino) Istra.

PRODAJE SE radi bolesti dobro iduća gostiona preko puta kolodvora na Rijeci, sa čitavim inventarom i obrtnom dozvolom. K tomu pripada pet mebliranih soba za strance. Povoljni uvjeti. Upitati usmeno ili pismeno na adresu: Josip Kauzlarić, Fiume, Viale Benito Mussolini 28.

…oj 52 Poštanski tekućiračun. (Conto corrente con la posta.) U Trstu, 29. decembra 1927. - God. VI. Pojedini broj 25 cent. God. V.

…starska Riječ"
…svakog četvrtka uveče. …sta mjesečno izdaje go- …ski prilog „Narodni Go- …". Pretplata za tuzemstvo … 15·— lira na godinu, a …zemstvo 25·—lira. Ured- … i uprava lista: Trst …e) — Via S. Francesco …si 20 I. Telefon: 11-57.

ISTARSKA RIJEČ

Tjednik za pouku, gospodarstvo i politiku istarskog naroda.

„Slogom rastu male stvari, a nesloga sve pokvari". — Narodna poslovica.

NOVAC

Prenašamo ovaj zanimivi članak iz veoma lijepo uredjene mjesečne revije za puk „Pučke Prosvjete», koja izlazi u Splitu i koju uredjuje odlični narodni radnik i pučki prosvjetitelj Don Frane Ivanišević.

…od nas ne pozna novac?... I najveći …našak ima ga svaki dan po rukama. …am je što i kruh naš svagdanji, jer …novca nema življenja i jer jedino …e možemo svakoj potrebi doskočiti. …nas prati od jutra do mraka, od …e do groba. On je u jednu riječ sa…ni dio našeg života. Stari su Grci …mljani pače bili uvjereni, da novac … veliku moć i na drugome svijetu …su svojim mrtvima stavljali u usta …ade bakrenog ili srebrnog novca, …plate Haronu prevoz u podzemni …et, a i naša narodna poslovica kaže, …novac otvara i rajska vrata.

…osmatran sa gledišta nacijonalne …nomije, **novac je mjerilo vri…nosti, odnosno protivu…jednost svake robe.**

… koliko je poznato, prvi ljudi bili su …nadi, t. j. skitalice bez stalnih sje…a. Oni su se bavili lovom i hranili …som ubijenih ili inače ulovljenih ži…inja, a odijevali se njihovim krz…m. U tim prvim počecima ljudi nisu …ali puno životnih potreba, niti su tra… osobitih udobnosti. Duplja istroše… stabala, spilje i pećine bile su im …n i zaklon od kiše i zla vremena. Van …je uže porodice s drugim ljudima …u tražili dodira, osim u koliko im je …o nužno radi odbrane od divlje zvje…di ili od neprijateljskih plemena. Tek …snije, kad su pojedina ljudska ple…ena izabrala sebi stalna sjedišta, te …di od nomada i lovaca postali sto…ri i zemljoradnici i počeli se baviti …znim ručnim poslovima i zanatima, …množile su se i njihove potrebe, pa je …ralo doći do češćeg medjusobnog sa…raćaja i uzajmične razmjene proizvo… zemlje sa proizvodima lova i ručnog …da, i obratno. Možemo stoga sigurno …tvrditi, da je prvi trgovinski posao …edju ljudima bila **razmjena**. Nešto …snije, kad se je, uslijed češćeg medju…bnog saobraćaja trgovina izmedju …emena i plemena razvila, razmjena …je mogla više da u svakome slučaju …dovolji nastalim novim potrebama, pa … trebalo naći neki predmet, koji bi u …akome slučaju i za svaku vrstu robe …rijedio kao mjerilo vrijednosti, odnos…o kao protivuvrijednost. Predmet, …oji je toj potrebi doskočio, zovemo …pćenitim imenom: **novac**, a odnosni …ovi trgovinski posao: **kupnja — …rodaja.**

S obzirom na zgornju oznaku novca …asno je, da se kao novac mogu upo…trebljavati samo one tvari, koje imaju …sobitu cijenu, jer se samo tada mogu …potrebljavati kao mjerilo cijene, od…osno vrijednosti drugih stvari i kao …redmet razmjene. Ta tvar ne smije s …ruge strane da bude odviše skupocje…a, jer se tada ne bi mogla upotreblja…ati kod razmjena, u kojima dolaze u …bzir male vrijednosti, odnosno male …oličine. Osim toga treba da je ta tvar … cijeni kod što više čeljadi i da su ta …eljad spremna da je prime kao sred…tvo plaćanja, odnosno razmjene. Ta …var ne smije isto tako da služi drugoj …kojoj prečoj ljudskoj potrebi; treba da …e ima dosta, ali ne preveć; da je traj…na; da se može sastavljati i rastavljati; …da joj se može dati bilo koji oblik; da …e može lako raspoznati i da joj se vr…sta i količina mogu lako kontrolisati. …Napokon treba da je, kao mjerilo vri…jednosti i cijene, što manje izložena …promjenama svoje vrijednosti.

Većina stvari odgovaraju samo nekim …od tih zahtjeva, pa se radi toga u zem…ljama gdje je kultura razvijenija, malo …upotrebljava kao sredstvo razmjene, od…nosno trgovine, **novac u naravi** (**naturi**). Od vajkada upotrebljavale …su se naime kao novac stvari, koje emi…nentno služe jednoj veoma rasprostra…njenoj i konstantnoj potrebi, a i same …su važan predmet razmjene i mogu se …dobro sačuvati. Kao takove stvari cije…nile su se u raznim zemljama i kod …raznih naroda: sô u komadima, žito, kukuruz, krzno, koža, razno voće i razne školjke. I marva se često upotrebljavala kao novac, što nam pored drugoga dokazuju latinske riječi **pecunia** (novac) i **peculium** (imovina), što dolaze od riječi **pecus** (marva). I naš narod kad hoće da kaže da je neko bogat, veli: «Ima toliko i toliko glava marve ili stoke», koju općenitim imenom nazivlje: **blago**, a blago je sličan izraz novca.

Medjutim još rano nalazimo pored novca u naravi ili mjesto njega i **metalni novac**. Kao takav upotrebljavale su se još u najstarija istorijska vremena razne kovine, osobito bakar, tuč i mjed, jer su te kovine radi svoje opće priznate koristi bile općenito cijenjene, budući da su služile za pravljenje oružja, posudja i raznog domaćeg orudja. Malo po malo te su kovine kao novac bile istisnute od plemenitih kovina, koje su već rano bile osobito cijenjene radi svoje prikladnosti da se upotrijebe kao nakit i ures i koje su u isto doba služile kao simbol bogatstva i moći, i stoga bile predmet žive potražbe i razmjene. Te kovine, osobito zlato i srebro, imaju pored svih gore spomenutih prednosti još i mnogo drugih osobina, što ih čine najzgodnijim sredstvom razmjene. Nema sumnje, da su i najstariji narodi poznavali zlato i srebro, da su ih mnogo cijenili i da su se njima služili kao sredstvom razmjene, iako u manjem opsegu nego li to dandanas biva. Za stare se Egipćane pače zna, da su još u najstarije istorijsko doba te kovine preradjivali za razne svrhe, osobito za nakit i ures, što nam svjedoče raniji nalazi u egipatskim piramidama i najnovija otkrića u faraonskim grobnicama. Sigurno je ipak, da stari Egipćani nisu poznavali kovanog novca u užemu smislu, već su se služili stalnim količinama pomenutih kovina kao sredstvom razmjene.

To vrijedi i za Grke i Rimljane stare dobe. Kada se je kod Grka počeo kovati novac, nije točno utvrdjeno. Znade se da je prije bio srebrni, a zlatni kovani novac dolazi nešto kasnije, dok se bakreni počeo kovati tek oko 400. godine prije Hrista. Kod Rimljana je naprotiv najstariji novac ljevani, okrugli bakreni **as** i njegovi dijelovi. Oko 269. god. prije Hr. počeo se kovati srebrni dinar (**denarius**), a od 217. god. prije Hr. zlatni novac. Zlatni novac za careva zvao se je **aureus**.

Da se doskoči sitnim dnevnim potrebama, naročito za predmete male vrijednosti, kovao se u stara vremena i kuje se i dandanas sitni novac od srebra, bakra i od raznih drugih kovinskih smjesa. Otkad se je saobraćaj medju narodima jako razvio u raznim pravcima, nastala je potreba da se metalni novac djelomično zamijeni drugim sredstvima plaćanja, koje stoga zovemo **novčanim surogatima**. To su raznovrsni kreditni papiri, koje općenitim imenom nazivljemo: **papirni novac**. No papirnim novcem u pravome smislu zovemo samo ona zakonska sredstva plaćanja, koja se ne otkupljuju, i to: državni papirni novac i banknote sa prisilnim tečajem. Koji je narod prvi izumio i uveo metalni novac, ne da se utvrditi. Za papirni se novac znade, da je tekovina novijeg datuma.

Ne će biti (s gorega, da mimogred spomenemo, koje su vrste novca od Rimljana pa dalje kod nas. Za rimskog i bizantinskog vladanja pa i za knezova i kraljeva, koji nisu kovali sopstven novac, imamo srebrni i zlatni dinar te aureus i solidus aureus. Za mletačkog vladanja imamo: zlatni cekin, zlatni škud (12 cekina), srebrni dinar i srebrni dukat, a od sitnog novca soldin, groš i liru. U mletačko doba imali su dalmatinski gradovi Zadar, Šibenik, Split, Dubrovnik i Kotor sopstven novac sa slikom svog patrona, a kovan je u Mlecima. Za vladanja raznih ranijih tudjinskih dinastija imamo: forint zlatni, dinar srebrni i groš srebrni, i od sitnog novca karantane (komad od 1, 15 i 30 karantana). Za austrijskih vladara imamo: bakreni karantan (1½ novč.) i to komade od 1 i 4 karantana, komade od 1 i od 4 novčića (patakun); srebrnu banicu od 10 i 20 novčića; šesticu (6 novčića); cvanciku ili pletu (33 novčića); srebrni forint (100 novčića) i srebrni talir Marije Terezije (2 for.); zlatni dukat (5 for.); napoleondor, zlatni forint i šovranu (16 forinti). — Austrija je uvela papirni novac od 1, 5 i 10 for., a god. 1892. banknote od 10, 20, 50, 100 i 1000 kruna te kovani bakreni novac od 1 i 2 hel.; nikleni od 10 i 20 hel.; srebrni od 1, 2 i 5 kruna i zlatni od 10 i 100 kruna.

Ivan Krpan.

Političke vijesti

Zlatna lira. — Vlada već od nekoga vremena radi iz svih snaga oko financijalne obnove države. Trudi se i poduzimlje sve moguće, da stabilizira državnu valutu. Valuta je važan faktor narodnoga gospodarstva, to današnja vlada zna, pa nastoji, da učvrsti vrijednost lire što je više moguće. Jedino sa dobro stabilizovanom lirom moći će Italija doći do općeg gospodarskog blagostanja. — Na sjednicama ministarskog savjeta, što su se pred nekoliko dana u Rimu održavale, ministri su raspravljali temeljito o položaju lire i o svim mogućnostima, koje bi se mogle provesti, a da se ona čvrsto stabilizira. Lira je dosada dosegla svoju najpovoljniju kvotu, takozvanu kvotu 90. To znači, da za jednu englesku liru šterlinu treba platiti 90 italijanskih lira. No, ako lira ostane i dalje s prisiljenom papirnatom bazom kao do sada, ona može opet da na svjetskim tržištima pada i raste, kako je padala i rasla i do sada. Lira sada dobro stoji, ali to dobro stanje nije stalno. — Ta je činjenica zadavala brigu on. Mussoliniju. On je tu nepovoljnu mogućnost na vrijeme uočilo. Proštudirao je dobro pitanje, pa je na sjednici od 22. o. mj. predložio, da se državna valuta, lira, koja do sada ima papirnati temelj, ili prisilni tečaj, postavi na temelj zlata. One države, koje imaju zlatnu bazu za valutu, imaju stalnu i visoku valutu, koja ima uvijek jednak tečaj na svim tržištima, jer je poduprta jednim nepromjenjivim i stalnim državnim bogastvom. — Razumije se, da je ovu ideju on. Mussolinija vlada odmah prihvatila. Zaključeno je, da će u svrhu uvadjanja zlatne valute državna kasa nabaviti zlato i to pomoću nekih stranih velikih banaka, koje su voljne dati kredite «Banci d'Italia». «Banca d'Italia» dobit će kredit od 75 milijuna dolara od centralnih banaka iz 14 država s zlatnom valutom, a 50 milijuna dolara od nekih velikih američkih i engleskih banaka. — Kada se sve uredi, onda će se ukinuti sadanja valuta, a uvesti će se zlatna lira, koja će vrijediti 3 lire i 66 centezima od papira (sadanje). Dok se to sve uredi proteći će još neko vrijeme, ali glavno je već zaključeno. Pod zlatnom valutom ne razumjeva se, da će se i sve novčanice promjeniti u zlatne. To znači u glavnom, da će temelj državne valute biti zlato, to jest naravan, a ne prisiljen ili u papirima, kao i do sada. A novčanice mogu biti papirnate, srebrne, zlatne itd.

Kako je primljena vijest o uvadjanju zlatne valute. — O uvadjanju zlatne valute nije se do zaključka u ministarskom savjetu uopće govorilo. On. Mussolini je ovu svoju ideju povjerio samo petorici osoba, koje su bile zauzete oko najhitnijih radova za ostvarenje. Razumije se, da je vijest o nenadanoj odluci vlade u narodu ugodno djelovala. Naročito su se novine zanosno raspisale o ovom odvažnom i velikom koraku vlade, koja nastoji oko gospodarskog oslobodjenja države. Naglasuju, da je ovo najveći vladin čin u ovoj godini. — Tiskovni ured on. Mussolinija javlja, da se, iz izvještaja, koje su predsjedniku vlade poslala 92 pokrajinska prefekta, vidi, kako je u najširim krugovima naroda po svoj državi ovaj dogodjaj primljen s najvećim zadovoljstvom i odobravanjem. Narod se naime nada, da će se s novom valutom poboljšati sve narodno gospodarstvo, pa će i život postati jeftiniji i lakši.

Albanski ministar vanjskih poslova u Rimu. — Prošle sedmice prispio je u Rim Ilias beg Vrioni, ministar vanjskih poslova Albanije, da s on. Mussolinijem izmjeni listine o ratifikaciji saveznog i obrambenog pakta izmedju Italije i Albanije. Ministra Vrionija su dopratili u Rim talijanski poslanik u Tirani Ugo Sola, talijanski vojni ataše i njegov pomoćnik. Doputovali su iz Drača do Brindisi na torpiljarki «Carini». — Ilias beg Vrioni bio je u Rimu veoma svečano dočekan i primljen. — Iz Rima je beg Vrioni otputovao u Pariz.

Grčki ministar vanjskih poslova u Rimu. Pred nekoliko dana došao je u Rim grčki ministar vanjskih poslova Mihalakopulos. Pri dolasku je izjavio novinarima, da je došao lično zahvaliti on. Mussoliniju za pomoć, koju je italijanska delegacija dala u Ženevi grčkoj kod raspravljanja o zajmu, što ga Liga Naroda daje Grčkoj. On je s on. Mussolinijem razgovarao duže i vrlo srdačno.

Oslobodjeni konfiniranci. — On. Mussolini je bio riješio, da će za božićne praznike pustiti na slobodu više političkih kažnjenika, koji su bili konfinirani na otoke Južne Italije. To se je i provelo. Pred Božić je bilo poslano kućama oko 300 konfiniranaca. Medju oslobodjenima ima 8 bivših komunističkih, socijalističkih i demokratskih poslanika u parlamentu, nekoliko svećenika, novinara itd.

Pogadjanja izmedju Italije i Madžarske. Pogadjanja, koja se vode izmedju Italije i Madžarske za sklapanje trgovačkog ugovora, prekinuta su zbog božićnih praznika. Nastaviti će se polovicom januara.

On. Balbo je skoro nastradao. — Na Božić se je on. Balbo, podsekretar u ministarstvu aeronautike, vježbao u letu s aeroplanom iznad aerodroma Centocelle kod Rima. Kad se je htio spustiti na zemlju, dogodio mu se je incidenat — aeroplan mu je udario silom o zemlju, tako da se je oštetio, ali je on. Balbo na sreću ostao neozlijedjen.

Božić on. Mussolinija. — On. Mussolini nije za Božić ostavio Rim. Svi javni uredi pa i ministarstva bila su toga dana zatvorena, ali je on. Mussolini ipak došao u svoj kabinet, u palaču Chigi. Gospodja Rachela i djeca došli su za Božić u Rim.

Rumunjski ministar vanjskih poslova u Italiji. — Dne 25. o. mj. prispio je u San Remo rumunjski ministar vanjskih poslova Titulescu. On će se tamo zadržati više vremena, da se odmori i popravi narušeno zdravlje. U zamršenim i bučnim političkim prilikama, koje u Rumunjskoj u zadnje vrijeme vladaju, to mu počivanje tamo nije bilo moguće.

Rimski list «Giornale d'Italia» o pisanju jugoslovenskih novina. — Rimski «Giornale d'Italia» od 20. o. mj. donio je uvodni članak, kojim upozoruje talijansku javnost na pisanje jugoslovenskih novina, koje se dnevno sve više i oštrije obaraju na Italiju, te naročito ističe pisanje lista «Jugoslavije» koji je glasilo «Narodne Obrane» i koji izlazi u Beogradu. Iz «Jugoslavije» donaša «Giornale d'Italia» nekoliko citata, a takodjer i jednu zemljopisnu sliku velike Jugoslavije, koja će se navodno doskora ostvariti i koju si zamišljaju i sanjaju jugoslovenski imperijalisti. Ta bi nova Jugoslavija po mišljenju beogradskih jugoslovena imala u svojim granicama današnju Bugarsku, Dobruču, Macedoniju sa Solunom, te svu Julijsku Krajinu do Udina. — «Giornale d'Italia» kaže, da se ove pretjerane ideje beogradskog lista «Jugoslavije» ne smiju precjenjivati, ali se ne smiju ni podcjenjivati, jer su takvim imperijalističkim idejama zadojeni svi Jugosloveni. Osim toga kaže «Giornale d'Italia», da uz ovakvu protutalijansku kampanju jugoslovenskih listova, nije moguće doći do dobrih odnošaja izmedju Italije i Jugoslavije. — Ovaj članak iz «Giornale d'Italia» prenijele su ili popratile sve talijanske novine, osudjujući imperijalističke ideje Jugoslavije.

Koncesije za nove mlinove. — Ministarstvo za narodno gospodarstvo izdalo je posebnu odredbu, kojom se obustavlja daljnje davanje koncesija za otvaranje novih mlinova. To je posljedica krize, koju proživljava mlinska industrija.

Tršćanska i riječka slobodna luka. — Rimske novine javljaju, da će se 1. januara 1928. mnoge talijanske luke proglasiti slobodnim (porto franco). Medju tim novim slobodnim lukama biti će i tršćanska te riječka luka.

Stanovništvo Rima. — Rim se brojem stanovništva sve više razvija. Godine 1871. imao je 244.484 duša, početkom rata imao ih je oko 600 tisuća, a danas ih ima 845 tisuća.

Ubojica fašiste Cecchetta osudjen. — Dne 23. o. mj. osudjen je pred tribunalom u Vicenzi Angelo Cielo, koji je bio optužen da je ubio fašistu Cecchetta, na 7 godina zatvora. Njegov brat, koji je bio takodjer za taj zločin optužen, riješen je bez kazne.

Zaključak zanimivog procesa u New-Yorku. — Pred tribunalom u New-Yorku vršio se je prošle sedmice proces protiv Donata Carilla i Calogera Greca iz Italije, koji su bili optuženi, da su prigodom jedne manifestacije ubili dva fašista, Carisija i Ambrosija. Na proces je došla masa naroda, da čuje usudu, koja se je s velikim zanimanjem očekivala. Zadnja je rasprava trajala 8 sati, a napokon je objavljen zaključak suda, koji riješava optužene bez ikakve kazne, te ih pušta na slobodu.

Rekord u visini. — Talijanski avijatičar Donati izvršio je dne 21. o. mj. s jednim hidroplanom odvažan let u visinu, te je tom prilikom dosegao rekord u visini. On se je popeo na 11827 metara.

Osuda rumunjskih študenata. — Dne 23. o. mj. završen je proces protiv rumunjskih študenata, koji su pred kratkim uprizorili velike izgrede protiv Židova i Madžara u Velikom Varadinu i drugim rumunjskim gradovima. Osudjeno je svega 8 študenata i to na male kazne od par mjeseci. Razumije se da Budimpeštu ova laka osuda ne će nikako zadovoljiti.

Jugoslavija se pogadja za zajam. — Beogradski «Trgovinski, Glasnik» javlja, da jugoslovenski ministar financija Marković pregovara u Londonu za jedan veliki zajam, koji želi dobiti Jugoslavija. Taj će zajam iznašati 100 milijuna dolara, a uporabiti će se za obnovu Južne Srbije te za gradnju nekih željezničkih pruga.

Jugoslovenski mornari spašavaju američke brodolomce. — Pred nekoliko dana dogodila se jednoj američkoj ladji na oceanu nesreća. Potapljala se je. Posada te ladje bila bi se sva potopila, da baš u to vrijeme nije onuda prošao jugoslovenski parobrod «Izabran». Mornari s «Izabrana» s velikom požrtvovnošću dali su se na spašavanje brodolomaca, te su sve spasili. Američki listovi s pohvalom pišu o tome. Predsjednik Udruženih država Colidge naredio je američkom poslaniku u Beogradu, da mornarima s «Izabranog« preda njegovu pohvalu i nagradu.

Još jedan neuspjeli prekooceanski let. — Bez obzira na sve dosadanje nesreće i neuspjehe prekooceanskih letova, ima ipak još odvažnih avijatičara, koji taj let pokušavaju izvesti zaneseni Lindbergovim uspjehom. No, nema samo avijatičara, nego ima i avijatičarka, koje se upuštaju u taj opasan eksperimenat. — Tako je neki dan iz New-Yorka poletila prama Evropi Amerikanka Grayson, s najljepšim nadama i vjerom u uspjeh leta. — Odkako je odletila prošlo je već više dana, ali se do danas još nezna što je s njome. Govorilo se je najprije, da se je spustila na neki otok, ali to nije bila istina. Drži se, da je teško nastradala. Zrakoplovi i parobrodi traže je po oceanu, ali do danas se još nezna ništa o njezinoj sudbini.

Strašna propast jedne američke podmornice. — Pred nekih deset dana, dogodila se je u moru blizu američkog grada Bostona jedna nezapamćena nesreća. Podmornica «S. 4» najedanput je počela tonuti i potonula je u strašne morske dubine, a sa sobom je zakopala 6 živih osoba u užasan grob. Potapljanje podmornice zapazila je jedna torpiljarka, no ona nije mogla, da joj pomogne. More je bilo vrlo uzburkano, pa je torpiljarka otišla po pomoć u najbližu luku. Na mjesto nesreće došlo je mnogo brodova sa svim pomagalima za spasavanje, no podmornicu nije bilo moguće nikako spasiti. Propala je u veliku dubinu, pa iako su ronioci naišli na nju, nije bilo moguće izvući je. Ostala je na dnu mora. No, tragika ovog dogodjaja nije u gubitku podmornice. S podmornicom je na dno povučeno i 6 osoba. Ti su ljudi umrli strašnom polaganom smrću, zadušeni, jer im je polagano nestajalo zraka. Živjeli su u užasnoj agoniji u svom grobu nekoliko dana. To se znade po udarcima, koje su čuli ronioci, što su išli u dubinu, a i putem radija davali su brodolomci do smrti vijesti. — Da se podmornica nije mogla spasiti i da se u nju na nikoji način nije moglo dovesti zraka krivo je i nevrijeme. More je bilo silno uzburkano, pa je svaki rad za spašavanje bio nemoguć.

Odlikovanje kneza Arsena. — Francuska je vlada odlikovala ratnom medaljom za izvanrednu hrabrost jugoslovenskog kneza Arsena Karadjordjevića, strica kralja Aleksandra. Knez Arsen služio je, kao i kralj Petar u francuskoj armadi, pa se je osobito odlikovao junaštvom u ratu u francuskoj Indokini.

Talijanski misijonari nastradali u Kitaju. — U Kitaju su neki lopovi ugrabili tri talijanska katolička misijonara, koje je tamo poslao zavod sv. Franje iz Parme. Lopovi traže ogromne svote, inače da će misijonare ubiti. Poduzeto je sve moguće za njihovo oslobodjenje.

DOPISI

IZ RIJEKE.

Rijeka napreduje — i ako polagano. - Zima. Stupnjevi i suknje ili nekoč i sada. - Stara i nova godina. - Nisu godine krive, što su ljudi — ludi. - One tri.

«Vedetta» javlja, da će koncem decembra izići statistički podaci, kojima će se dokazati, da trgovina na Rijeci — raste. Taj porast nije bogzna kako velik, može se reći, da je gotovo neznatan, ali ipak porast. A to znači mnogo u to doba, gdje sva svjetska trgovina, pa i ona američka boluje i strada. Tako je na primjer promet Splita grada jednu godinu prije rata iznosio u brojkama: 4,436.551. God. 1925. popeo se na 8,066.515, dok je g. 1926. spao na 7,356.175. Za god. 1927. nema još podataka, ali «Vedetta» misli, da ne će biti znatne promjene.

Ako je posvuda tako — a «Vedetta tvrdi, da jest, a ja njoj vjerujem više nego li kojekakvim mjesnim «brontulonima», tada možemo mi na Rijeci da budemo veseli, jer dok svi drugi više manje plaču, mi imamo i imat ćemo razloga, da se više manje smijemo.

To ne znači, da možemo — kako i sama «Vedetta» dalje veli — klikovati već sada. Naprotiv, mi moramo biti oprezni i gledati... u budućnost, ali s pouzdanjem opravdanim, i velikim, jer što još nije učinjeno za Rijeku, učinit će se doskora. Prvi Ministar, koji je već toliko uradio za Rijeku, ispunit će još one želje, što su mu ih Riječani podnijeli u raznim dosadašnjim spomenicama. Tih želja ima na broju pet. Eto ih:

1. Uredjenje i sistemizacija Generalnih Magazina, stvar osobito prešna.
2. Uspostavljenje starih pruga s Dalmacijom. Stvar takodjer vrlo prešna.
3. Industrijalna luka tipa Napulj i Mleci. Takodjer vrlo važno.
4. Ustanovljenje jedne burze «agrumarie» (Agrumi = naranče, limuni, mandarini itd.).
5. Burza s robom.

Ima i sijaset drugih stvari, kojih Rijeka treba, no ove su najglavnije. O tome ima — kako «Vedetta» veli — da odluči Duce, njegova se sada očekuje riječ.

Nedavno se tužio vaš Jurina, da više nema zime i da je tome Suec kriv. Još nije pravo ni dorekao, i već mu je nebo poslalo jedan — kako bismo mi novinari rekli — velik demanti. Pritisla, brate, najednom zima, da je od nje i kamenje pucalo. Ljudi se svi stisli, upili u se, zgrbili. Svi nosovi modri i crveni, — a ruke: niti se ne zna za njih — omrtvjele. Kuda se okrenete, ne čujete drugo nego: 5, 6, 7, 8, 9 itd. ispod ništice. I ti se brojevi izgovaraju važno i slušaju napeto i svečano kao nekada oni sa — Ciriha... Evo što znači prava civilizacija! U staro vrijeme ljudi bi o većoj ili manjoj zimi sudili ovako: — «malo je friško», «zahladilo je», «nekako je studno», «na Učke je snega», «ćemo brukvice kovat», «ledi se», «noćas će zec mater iskat», «sakrabojska zima — brrrr!» — Evo to je baš negdašnji termometar. Žene su bile — ono što se kaže — još praktičnije. One su i bez termometra razlikovale veću ili manju zimu pod ništicom. Da se obrane od zime, koja bi odgovarala današnjemu jednomu stupnju ispod ništice, one bi pod svoj običajni brhan navukle još jednu suknju. Za dva današnja stupnja ispod 0 — još jednu suknju, i tako — koliko imadu današnji termometri stupnjeva ispod ništice — toliko su one imale onda ispod brhana raznih ekstra suknjica.

Tri dana prije Božića imali smo i nešto snijega. Nekakav čudan snijeg. Od njega su ulice postale tako kliske, kao da ih je neko lojem namazao. Padalo se sve u šesnaest. Malo i odviše. Znak, da smo mi Riječani izgubili nešto od svoje elastičnosti. Ili smo nekako izišli iz prakse. Poznato je naime, da smo u prošla vremena često i u masama zalazili u Gorski kotar, pa smo se tamo rodlali i kuglali i «drsali» — tko će bolje! Sad više toga nema, zato smo i postali malo nezgrapni i gotovo nespretni.

Ne imajući drugog posla, ja sam s prozora bilježio sva ona padanja, i kad sam poslije odvojio muške slučajeve od ženskih, našao sam, da su žene — kako se ono talijanski kaže — bolje «in gamba» od muških. Pa i to je nešto!

Inače nama ovdje nije ova zima donijela nikakve praktične koristi kao što ju je na primjer donijela Francuskoj. Tamo se naime negdje u Bretanji more tako smrzlo, da su sve ribe od silne studeni pocrkale. Kad su ih valovi izbacili na kraj, imali su ribari silna posla, da ih pokupe. To je bila prava «pesca miracolosa»! A kod nas nesamo što ne će nijedna da se smrzne, već se s čovjekom-ribarom kao ruga ili ne će ni da se pokaže, kao da joj ja ljepše u ledenom moru negoli u našem udobnom panaru.

I tako raspravljajući pomalo o napretku Rijeke, o zimi i ribama — stigosmo, ne znam, dali s više sreće ili nesreće, do zadnjeg dana godine 1927. — zatari je sveti Križ! Dobra nam nije bila. Da počnemo nabrajati sva zla, što su ih ljudi u ovo 365 dana morali da preture, ne bismo nikada svršili. Pita se tek, dali je baš ova stara godina sva ona zla sa sobom donijela ili ih je već našla u svijetu, u času, kad se prije dvanaest mjeseci rodila? Pitao sam Ninettu, što ona misli o tome, a ona meni svojom već poznatom srdačnošću i finoćom:

— Ma ca mi skrabate tu! Ljudi bi se oteli nekako sacijat, a sami ne znaju kako, pak se sacijaju na staro leto, kako da je ono krivo. Vrazji nemi ter nemi! Kako more bit leto krivo? Pravo za pravo — ca je to leto? To je jedan bokunić vremena, ko gre i pride, a za ljudi mari toliko, koliko i za lanjski sneg. Svaki covek spi onako, kako mu nosi postelja, ku je sam sebe nacinil. Nisu leta kriva, da su ljudi bedasti, nego su bedasti ljudi krivi, da su leta nikakva. Ti ga volesto, manja kvesto — to vredi za svakega coveka i za svaku zonsku. Glad? Mizerija? Dokle se po ostarijah duplice svetle i kombasice cvrce, dokle se ljudi po kinomatografeh stisću a po barch tancaju, dotle ni straha od mizeriji. Ca me gledate? Je morda leto krivo, ako deca ne postuju oca ni mater? Je morda leto krivo, ako muzi i zeni zivu kako pasi i macki? je morda leto krivo, ako bi svi oteli postat va dvajšet i cetiri uri milijonariji?

Dragi vi, ne kampanajte mi tu!

Unatoč svemu tomu, što je Ninetta izrekla i nije izrekla, ja vam, braćo i prijatelji, od svega srca kličem: — Srećna vam bila nova godina 1928.!

A sada one tri: Došao izdaleka lancman lancmanu, pa će mu:

— Čujete, prijatelju, ja bih rad ovdje na Rijeci da započnem kakav posao. Treba li za to velikih kapitala?

— Kako se uzme, odgovori drugi. Ja sam na primjer došao na Rijeku sa samih 10 lira.

— Deset lira! A kako ste mogli s tako malom svotom ostati tu?

— Ta mi je svota upravo dostajala, da brzojavim kući po novac.

Druga: Kadgod i čarlatana kačka uji. Tako se nekako dogodilo i nekom kriomčaru, koji je mislio, da je pozobao svu preprednost ovoga svijeta. Došao taj pametnjaković pred financu s jednim dosta krupnim kovčegom.

— Otvorite! — reče stražar.

— Otvorio bih, reče kriomčar, ali nemam ključa.

— A gdje vam je ključ?

— Pa — tu u tom kovčegu...

Ona treća:

Korzom ide mamica i vodi za ruku kćerkicu od kojih pet ili šest godina. Najednom će mala:

— Mama, zašto druge mame donose svojoj djeci svake godine po jednoga novoga brata ili sestricu, a ti meni svakoga Božića po jednoga novoga ćaću?

A sada evo vam jedna četvrta — za dobru ruku:

Jedna gospodja Nineti: — Već je jedna cela ura da cekam muza i jos ga ni.

— Cekam ga ja već trejset let i ta hudoba ne će nikako da pride, odgovori Nineta.

Rokac.

IZ PREMANTURE.

Smrtna kosa.

Ove je jeseni otišlo mnogo Premanturaca onamo gdje ih je više. Medju drugima je dne 16. ovog mjeseca umro i Viko Ieša po domaće «Bažetićev». Imao je tekar 27 godina. Bio je iseljen u Jugoslaviji, ali mjesec dana prije smrti došao je kući, da umre kod svog oca i da bude zakopan na domaćem groblju. Bolovao je na teškoj bolesti, koja u našim krajevima pokosi mnoge mlade živote — t. j. na sušici. Pokojnik je ostavio mladu udovicu i malenu kćerku, a njegova smrt zadala je još jednu ranu njegovom ocu, koji je radi smrti u svojoj obitelji već dosta pretrpio.

Prošlog ponedjeljka umro je u poodmakloj dobi Luka Mihovilović (Luketa). Dugo je bolovao. Bio je miran seljak, pravi tip onih starih Premanturaca, koji su i živili i mislili sve po starom. Nigdje se nije ispostavljao, ali je svoju narodnu dužnost uvijek savjesno vršio. Da veli ono, čemu su ga njegovi stari naučili pokazao je i u zadnjem momentu života. Kad mu je svećenik podijelio svete sakramente, zahtjevao je od njega, da mu moli «po našu».

Želimo ovim pokojnicima pokoj vječni a njihovoj rodbini iskreno saučešće.

Kad javljamo ove žalosne vijesti o smrti naših ljudi napomenut ćemo, da se je kod nas sačuvao još stari običaj. Kad tko umre otprati ga cijelo selo na vječni počinak. U tome smo svi složni, jer kod smrti nema ni razlike mišljenja ni neprijateljstva. Kad bismo imali višo puta na pameti, da ćemo se prije ili kasnije vratiti svi majci zemlji, manje bi bilo grijeha i zlobe.

IZ BORUTA.

Teška seljačka ruka. - Kako je kod nas.

Nama je siromašnim seljacima teže pero nego motika, pa Vam se zato, poštovani gospodine uredniče, rijetko iz Boruta javljamo. Nismo mi peru naučeni, a bolje pismenih naših ljudi kod nas nema. No, da ne mislite, da smo svi pomrli, evo Vam par redaka za našu dragu novinu «Istarsku Riječ».

Kako smo Vam već pisali, kod nas je ove godine slabo. Zašto? Zato jer smo imali vrlo slabu ljetinu. No daj nam Bog već slične. Prošlih smo se godina za slabih ljetina pomagali drvom iz naših šuma. Predali bismo koji voz drva i kupili vrećicu «turkinje» za palentu. Ali nam ove godine niko neće drva da kupuje ni za jeftin novac, pa nam se ne isplati ni sjeći. Imamo i nešto sjena na prodaju, ali ni toga ne će niko da kupi. Ni vino se ne može prodati, a isto tako ni marva. A na vjeresiju u trgovinama ne će ništa da daju. Kako da se živi dakle?! To je pitanje.

Po nekojim krajevima Istre počele su se graditi neke ceste, pa naša braća seljaci zasluže koju liru, te će preživjeti zimu bolje nego mi, što takve zarade nemamo. Bilo bi baš od potrebe, da se i nama slična zarada dade. I kod nas je potrebno ceste popravljati, a bogme trebalo bi i nama pomoći. Nadamo se, da će ipak kogod poraditi za nas, da nam se pomogne.

Prvi dani ove zime bili su prilično lijepi i ugodni, ali nekoliko dana pred Božić stisnula nas je ljuta zima, kakve je rijetko kod nas. No Božić je prošao bez velike zime. Ono ledeno vrijeme najedanput se je opet ublažilo. Postalo je kišljivo, ali zime nije bilo. Izgleda, da će sada opet uslijediti mekani dani. To je dobro za nas, koji nemamo previše odijela, nego smo odjeveni pa siromašku. — **Borućani.**

IZ OPATIJE.

Dugovi kurkomisije. - Još o novoj [...]

Kako smo već prije javili, na[...] puštene kurkomisije imenovan [...] mesarom ove ustanove g. [...] Ovih dana posjetio ga je dopis[...] te», da se tačno izvjesti o sada[...] nju spomenute komisije. Gos[...] izjavio se je od prilike ovako: [...] prije dva mjeseca preuzeo up[...] misije konstatirao sam žalosn[...] da mi je prvašnja uprava osta[...] ljedstvo ova pasiva: Lira 116.78[...] isplaćeni četvrti obrok. Lira [...] prema lokalnim bankama. Lira [...] ugovora za oglašivanja. Lira 73[...] plaćene fakture u stvari uzdržav[...] ka. Lira 8652.20 za neke dru[...] Lira 1629.50 za neisplaćene po[...] 10.000 za takse bolesničke blag[...] 9000 za dobrotvorne svrhe (voti[...] isplaćene) i lira 6266.85 za ostal[...] U svemu 317.350.85 lira deficita. [...] je namrla bivša uprava. To je sa[...] tiče uprave.»

Osim toga prvašnja je uprava [...] još jedan krupan deficit. Negdje [...] beruaru g. 1927. obrazovan je ork[...] prilično velikom stilu. Držalo se, [...] izdaci za taj orkestar pokriti re[...]

U I. broju «Istarske Riječi» za 1928. počet će da izlazi roman «Iz[gub]ljeni!» Naši čitaoci neka se pripra[ve na] jedno vrlo zanimivo štivo!

taksama i izvanrednim prinosima. Me[dju]tim i taj se je račun zaključio s defi[citom] od lira 192.000.

Uzme li se u obzir, da kurkomisija [...] i starih dugova u iznosu od lira 3,36[...] i da na tu golemu glavnicu treba pla[titi] interese, bit će svakome jasno, s kak[vim] će se teškim neprilikama morati d[...] g. komesar, da izravna krupnu o[...] što izbija iz obaveza prema vjerov[nicima] i potreba za unapredjenje lječilišta. [...] nade, da će g. komesar svemu tomu u[...] ti da doskoči.

Veprinački načelnik, g. Palčić, izja[vio] je ovih dana, da se s popravkom gla[vne] ceste ne će moći da započne, dok upr[ava] tramvaja ne popravi svoje tračnice i [...] gove. Uprava tramvaja da nema nova[ca...] prema tome, da će se stvar morati [...] otegne.

Protiv ovoga ustao je drugi jedan [go]spodin tvrdeći da se s cestom mora [...] započne i to u najkraće vrijeme, pa [...] uprava tramvaja nema novaca, neka [...] taj novac drugačije nadje. Već su se [...] javili i neki privatni posjednici, izjav[...] da su gotovi u tu svrhu i oni da prido[...] nešto. Neka to učine i drugi, pa će [...] nice biti uredjene a i s gradnjom [...] moći će se da započne.

I mi smo ovdje imali nekoliko [...] grube zime, no jugovina, koja je iza [...] došla, mnogo je šta popravila, a dak[...] i pokvarila. Od onih 600 najavljenih [...] stiju čini se, da je malo tko došao. K[...] je nevrijeme, aratos ga bilo!

IZGUBLJENI

More!

Jedna sama riječ, ali čija pamet [...] obuhvati sve, što ona u sebi krije?

More! Njegove dubine! Njegove n[e]mjernosti i sve one silne i goleme [...] ne u njima! A sve one nesreće, dr[...] i tragedije, što su se odigrale na [...] mu, otkad je prvi čovjek zaplovio [...] govim nestalnim vodama? Ko da [...] nabroji? Ko da ih ocrta?

Eno vam one najnovije strahote u [A]merici! Podmornici se jednoj de[sila] nezgoda. Pala na dno mora i nik[ako] da ispliva na površinu. Učinilo se [...] moguće, da je se izvuče na površinu, [...] je sve te pokušaje spriječilo uzburk[ano] more. A u podmornici bijaše šest živ[ih] koji su neprestano, pomoću radija, [va]pili za pomoć. Naposljetku svršilo [...] to: na sve upite izvana, oni ne dav[aju] nikakva znaka ni odgovora.

Čije će pero moći kada da opiše [...] onu njihovu agoniju, svu onu borbu [...] zrakom, što se sve više trošio, dok [...] nije najzada sav istrošio? Sva će ta [u]žasna borba sa smrću ostati vječit[om] tajnom.

Puno je more i drugih iako ne t[ako] strašnih pripovijesti. Ima ih, koje se [na] prvi pogled čine upravo nevjerojat[ne]. Jednu takovu, zaista čudnu pripovij[est] pravi jedan izvanredno zanimiv rom[an] iz života na moru, počet ćemo da do[na]simo u našoj «Istarskoj Riječi» u br[oju] od 5. januara 1928. U tom romanu, [...] še pod naslovom

«Izgubljeni»

izlaziti u našem listu mjesece i mjes[ece] bit će prikazana očajna borba troj[e lju]di, dvaju muškarca i jedne djevojk[e] njihovo silno naprezanje, da se izvu[ku] iz jednog užasnog predjela, otkud [...] nije nikada niko živ izišao. Ovaj [...] roman držat će čitaoce u takovoj na[pe]tosti, da će sve, i staro i mlado, je[dva] čekati njegove nastavke.

Sretna Nova godina!

Svim našim pretplatnicima, čitateljima, suradnicima i cijelom istarskom narodu želimo sretnu Novu god. 1928.

Uredništvo i Uprava «Istarske Riječi».

Rodjak

Prevod s ruskoga

Dva dana je Timofej Vasiljević tražio svoga nećaka Sirjogu Vlasova. A trećeg dana, pred samim odlaskom, našao ga je. Sreo ga je u tranvaju.

Timofej Vasiljević sjeo je u tranvaj, izvadio groš, htio da ga pruži konduktoru. Pogleda ga. Što je to? Ličnost konduktora kao da mu je vrlo poznata. I promotrio ga Timofej Vasiljević bolje. — Da! Tako i jest. Tranvajski konduktor glavom bijaše Sirjoga Vlasov.

— Nu — zakričao je Timofej Vasiljević — Sirjogo! Jesi li ti to, brate moj prosijani!

Konduktor se je smeo, popravio je bez ikakvog vidnog razloga čekrk s biljetima i kazao:

— Odmah, striče... samo da izdam biljete.

— Dobro! Možeš — veselo je odgovorio stric. — Ja ću počekati.

Timofej Vasiljević se je zasmijao i stao je tumačiti putnicima:

— On je moj rodjeni rodjak, Sirjoga Vlasov. Sin brata Petra... Ja ga sedam godina nisam vidio... pasju paru..

Timofej Vasiljević veselo je pogledao na nećaka i zakričao mu:

— A ja tebe, Sirjogo, brate moj prosijani, dva dana tražim Kopam po svem gradu. A ti eto gdje si! Konduktor... A ja sam išao i po adresi. Na Raznočinu ulicu. Nema ga, odgovaraju. Pa otišao je sa adrese. Kamo je, odgovorim, otišao, odgovorite, velim, meni.. Ja sam njegov rodjeni rodjak. Ne znamo, vele... A ti, eno, gdje si — konduktor si, što li?

— Konduktor — tiho je odgovorio nećak.

Putnici su stali znatiželjno promatrati rodjaka. Stric se je sretno smijao i sa ljubavlju je gledao na nećaka, a nećak se je očito smeo i osjećajući da vrši službene obaveze, nije znao, što da mu odgovori i kako da se vlada sa stricem.

— Tako, — opet reče stric, — dakle konduktor. Na tranvajskoj pruzi.

— Konduktor...

— Vidi, kakav slučaj! A ja, Sirjogo, brate moj prosijani, sjeo sam u tranvaj, gledam — što je to? Kao da mi je ličnost konduktora previše poznata. A to ti. Ah, da ti tvoju sedam — osam. Nu meni je drago... Nu, ja sam zadovoljan.

Konduktor je stupao na mjestu iz noge na nogu i najedamput reče:

— Platit treba, striče... Uzmite biljet... Idete li daleko?

Stric se je široko zasmijao i udario po konduktorovoj torbi.

— Platio bih bio! Boga mi! Da sam sjeo na drugi broj, ili da sam možda propustio jedan vagon, basta — morao bih bio platiti. Plakali bi moji novci. Ah, da ti tvoju sedam — osam. A idem ja, Sirjogo, brate moj prosijani, do kolodvora.

— Dvije postaje, — malodušno reče konduktor gledajući na stranu.

— Nu, pa šta ti to meni?! začudio se je Timofej Vasiljević. — Tako ti meni, zaista?!

— Platiti treba, striče, — tiho je odgovorio, — dvije postaje... Budući da se ne smije putovati besplatno bez biljeta.

Timofej Vasiljević je uvrijedjeno stisnuo usne i grubo pogledao nećaka.

— Tako ti postupaš s rodjenim stricem? Strica robiš?

Konduktor je u neprilici gledao kroz prozor.

— Plijeniš me — ljutito je reko stric. — Ja tebe, pasjeg sina nisam vidio sedam godina, a ti tako sa mnom?! Novac zahtjevaš za vožnju. Od rodjenog strica! Ne maši na mene rukama! Iako si mi rodjeni nećak, ja se ne bojim tvojih ruku. Ne maši, ne pravi vjetra pred putnicima...

Timofej Vasiljević je zavrtio groš u ruci i metnuo ga u žep.

— A, što je to, braćo? — obratio se je Timofej Vasiljević publici. — Od rodjenog strica zahtjeva. Veli, dvije postaje... A?

— Treba platiti, — rekao je nećak skoro plačući. Vi se, druže striče, ne ljutite. Budući da nije ovo moj tranvaj. Državni je tranvaj. Narodni...

— Narodni! — reče stric. — To se mene ne tiče. Ti bi, pasji sine, morao štovati rodjenoga strica: «Ta spravite, striče, svoj mučni groš. Vozite se, na zdravlje! I ne će od toga propasti tranvaj.» Ja sam se nedavno vozio u vlaku. Nije mi nikakav rodjak onaj konduktor, pa i on mi reče: «Molim, veli, Timofeju Vasiljeviću, kakvi računi!? Ta sjedite!» I dovezao me... i nije rodjak... Samo poznati zemljak. A ti tako plijeniš, rodjenog strica? Ne ćeš imati para...

Konduktor je otro čelo rukavom i najedanput pozvonio.

— Sidjite, druže striče, službeno je rekao nećak — ili platite...

Vidjevši da stvar postaje ozbiljna, Timofej Vasiljević udari rukama o dlanove, ponovno izvadi groš, zatim ga opet spravi.

— Ne — reče — ne mogu. Ne mogu, da platim tebi balavcu. Radje ću da sidjem.

Timofej Vasiljević se je dostojanstveno i uzrujano digao i uputio se k izlazu. Zatim se okrenuo.

— Strica, rodjenoga strica goniš — reče razjareno Timofej Vasiljević. — Ja ću tebe, balavca... Ja ću tebe, pasjeg sina... Ja ću tebe. Ja te mogu rastrijeliti za to... Ja imam mnogo veza u Smolnom.

Timofej Vasiljević je nedostojno pogledao na nećaka i sišao sa tranvaja...

Mih. Zoščenko.

Stare, trošne crkve

Ja ljubim stare, trošne i zapuštene crkve, koje se dižu u zabiti nad olujnim morem, gdje misi suhi, pokajnički pop, kojega prognaše, jer nije znao zatomiti glasa prirode, gdje moli isposnički svećenik sa legendom ubijene ljubavi u sanjarskim očima, u kojima umire zadnji drhtaj čežnje za svijetom.

Ja ljubim mirne i tihe crkve bez orgulja, bez dima od tamjana, bez ugojenih svećenika u bogatim dalmatinkama, gdje o stropu visi bršljivi brod izdjelan rukom prostog mornara u počast Zvijezde Morske.

Ja ljubim malene seoske crkve, gdje starica majka jada za izgubljenim sinom na širnom okeanu — gdje lebdi božji mir u osami pustoj, gdje se ne čuje riječ propovjednika bojovnog, gdje nije stupila farizejska noga, gdje se nad škropionicom nagnulo lice Isusa blagoga, koga propeše, jer je navjestio riječ ljubavi i bratstva i koji je oprostio svima.

Ja ljubim trošne i stare crkve u uvali daleko od svijeta, gdje pjevaju ptice nad trulim krovom i gdje pred vratima pustoga hrana cjeliva čoban čobanicu, a stari zvonar vuče smalaksalom rukom konopac gnjili, i večernjica se širi sa gore u dol kroz gajeve livade i oranice, ko cjelov božanske ljubavi zemlji mučenici...

Ja ljubim stare, trošne i skrovite crkve bez orgulja, tamjana i duplira i svetačkih slika, sa samim križem, na kojem visi raspeti Isus, vječiti simbol mučeničkog ljudstva u borbi s tminom i mrakom...

Rikard Katalinić-Jeretov.

Tri prijatelja

Sastala se tri prijatelja.

Sedeli su u kavani jedne male provincijske varoši. Ta je varoš bila njihovo rodno mesto. Živeli su po gradovima, i sad su došli kući na odmor.

Jedan je od njih ima plave oči i kosu. Bio je bled i umoran, jer je još pred mesec dana izradjivao doktorsku tezu na filozofskom fakultetu. Drugi od njih imao je napudrano lice i vrlo šarenu kravatu. Njegove su ruke bile male i ležale su na stolu, kao dve ubite ptice. Na jednoj je bila zlatna narukvica. Taj mladić nije radio ništa. On je bio dovoljno bogat i sad se je vratio sa puta po Indiji. Treći je mladić bio odeven u športsko odelo. Njegovo je lice bilo široko i nasmejano. Njegovo je telo mirisalo po znoju. Bio je mekaničar u gradu, pa je došao u posete svojoj majci.

Mladići su se sećali na svoje detinstvo.

Bila su tri nerazdružljiva druga.

Razgovarali su o školi. Setili su se na svoga staroga školnika, koji je govorio kroz nos. To ih je nateralo na smeh.

Mekaničar je rastegnuo usta, i tako je nespretno mahao rukom, da je skoro srušio zdelicu sa kavom.

Bogati je mladić samo zajecao.

Filozof se je nasmešio. On je pomislio na ono, što je učio o «smešnom i smehu».

Posle su prijatelji govorili o svome životu.

Bogati je mladić rekao: Sit sam već svega. Život je tako pust, dosadan i težak. Toliko sam puta zaželeo, da se dogodi nešto strašna i neobična, nešto što bi potreslo ovu degenerisanu zemlju u temelju: da se sudare planeti, da nestane neba, štogod — samo da je novo, i vredno da se vidi i živi za to. Proputovao sam gotovo celi svet. Pa šta — svagdje isti ljudi, ista beda, iste gadosti. O jest — gadarija — to je jedini izraz, kojim mogu ocenit moje naziranje na svet. A na vrhu te piramide besmislenosti i ogavnosti života stoji čovek. Razkoračio se tako Veliki Ludjak, uveren o svojoj veličini i snazi, a ne zna, da stoji na piramidi, koja zaudara i trune, gnojna i crvljiva. Piramida čovekovog dela.

Filozof je kimnuo glavom i progovorio:

Pošao sam na studije s idealima, kao i toliki drugi. Želeo sam da postanem velik čovek, Mesija, i bio sam uveren da ću to postati. Borio sam se sa najvećom bedom. Sve sam dane žrtvovao nauci. I što san više tražio pred menom je bila to veća praznina. Jest, ja sam video Ništa. — Moje mi je znanje bilo na teret. Video sam kako se drugi oduševljavaju, bore i idu napred. Ja to nisam mogao. Hodao sam po gradu, kao živ leš. Stidio sam se te svoje nemoći i sakrivao je pred svojim drugovima. Ali vere u mene nije bilo. Nema je ni danas. Duboko u srcu osećam kako je moj život proigran. Ja sam izgubio volju za život, i ja intenzivno želim, da sve to s menom čim pre završi. — Čitao sam pesnike, koji pevaju ode životu. Ja te pesnike ne razumem. — Poznam život nerasvetljenih predgradja, poznam život noćnih lokala i barova, ogavnih bogataša, i bednih radnika — poznam ono večno bežanje, radjanje i umiranje. I to se zove život!...

Radjanje i umiranje; tifusi, kolere i tuberkuloze, ratovi, politika, zajmovi i banke, knjige, profesori, škole. seminari i laboratoriji, crkve. ceremonije, parade i cilinderi, barovi, šantani, montmartri i montekarli, nogomet, tenis, boks i aeroplani, Hamburg, Beč, Njuyork, Australija, Azija, Europa! Na sve to mećem znak jednakosti, pa ništa. Praznino, večita i velika Praznino!

Filozof je popio čašu vina i umuknuo.

Mekaničaru je bilo neugodno. Njegovi su se prijatelji u ovo par godina tako strašno promenili. On ih ne razume i dosadno mu je u njihovom društvu. Tu mu govore, kao kakvi starci, Njemu se čini, da je samo on ostao isti. Napokon je rekao:

Meni je žao što ne mogu, da vas dobro razumem. Nisam imao vremena, da se naobrazim. Došao sam u grad, i nisam imao što da jedem. Neko sam vreme cepao drva. Radio sam i druge stvari. Posle sam izučio elektrotehniku. Danas sam šofer kod jednoga tvorničara. Vozim njega, njegovu ženu i decu. Posao mi nije težak. Često sam slobodan. Imam devojku, pa je često vozim na selo. Sednemo u kakovu gostionu i razgovaramo. To je vrlo ugodno. Sad sam došao ovamo, da nagovorim majku, da proda kuću i dodje k meni u grad. Novce, što bih dobio za kuću uložio bih u radionicu. Onda bih se mogao i ženit sa mojom devojkom. Hteo bih, da vidite moju devojku. Ona je crvena i zdrava. Ima belu put i velike oči. Rado se smeje. Najvoli, kad auto poteram svom silom. Ali, oprostite, to vas ne interesira.... No, ja uživam u ovom životu... Mekaničar se je zbunio i pozvao konobara, da plati račun. Posle je otišao velikim i nespretnim koracima. — Prijatelji su se gledali. Uistinu, oni su se mnogo promenili.

Pitanje je, rekao je bogati mladić, tko ima od nas pravo?

Pitanje je, rekao je filozof, tko od nas trojice ima veće pravo da živo i tko je od nas trojice sretan...

Drago Gervais.

Sviralica

Kad sam bio djetetom od jedno sedam godina, napuniše mi prijatelji jednoga praznika žep sitnim novcem. Smjesta podjem prema jednom dućanu, gdje se prodavahu igračke za djecu. Ali putem me začara sviranje sviralice, koju sam ugledao u rukama jednoga dječaka, i ja mu od svoje volje ponudih sav svoj novac za nju.

Došavši srećan i zadovoljan kući sa sviralicom svojom, prošao sam cijelom kućom svirajući i dosadjujući svojim ukućanima.

Braća moja i sestre, pa i ostali rod, kad su čuli za moj pazar, rekoše mi, da sam za sviralicu platio četiri puta više nego li ona doista vrijedi.

Onda se ja dosjetim koliko sam lijepih stvari mogao kupiti za ostatak svoga novca, a oni se toliko nasmijaše ludosti mojoj, da sam od ljutine plakao. Kajanje me je peklo više nego što me je veselila sviralica...

Ova mi se zgoda duboko zasjekla u pamet i bila mi je kasnije od velike koristi. Uvijek, kad me je poslije nešto vuklo da kupim kakovu nepotrebnu stvar, govorio sam sebi:

«Ne daj suviše za sviralicu! — I tako sam štedio svoj novac.

Kad sam odrastavši došao medju svijet i motrio poslove ljudi, činilo mi se, da ih ima mnogo, vrlo mnogo, koji daju suviše za svoje sviralice.

Kad sam vidio nekoga gdje gine za dvorskim milostima, trati vrijeme, da bude primljen, žrtvuje počinak, slobodu, čast, a možda i prijatelje, da se dokopa cilju, govorio sam sam sebi:

«Ovaj čovjek daje suviše za svoju sviralicu!»

Kad bih upoznao tvrdicu i škrtca, koji se odrekao svake udobnosti u životu, i naslade da drugima čini dobro, koji se je odrekao poštovanja svojih sugradjana i veselja, što ga čini iskreno prijateljstvo, samo da nakupi što više blaga, govorio sam u sebi:

«Jadni čovječe. ti, vjere mi, suviše plaćaš za svoju sviralicu!»

Kad sam sretao čovjeka žedna uživanja, koji zaradi svojih tjelesnih naslada napušta svako dostojanstvo, svako dostojno obrazovanje duha ili uvećanje imovine, koji tim načinom života ruši svoje zdravlje, ja sam govorio u sebi:

«Slijepče! Mjesto naslade dobavljaš se boli. Ti daješ previše za svoju sviralicu!»

Vidim li koga, koji traži krasno odijelo, krasnu kuću, krasan namještaj, krasne konje, a sve to preko svoga imutka, i tim se zavaljuje u dugove i svršava život u tamnici, govorim:

«Naopako! Taj skupo plaća svoju sviralicu!»

Ukratko: Ja sam razabrao, da veći dio nevolja ljudskih dolazi odatle, što ljudi krivo cijene vrijednost stvari i života i što suviše davaju za — svoje sviralice.

Benjamin Franklin.

Mudra osuda

Bila su dva prijatelja i oba su zaradjivala svoj svakdanji kruh cijepajući svijetu drva. Više bi puta i zajedno radili, a stečenu su zaslugu bratski podijelili.

Jedanput nadje jedan od prijatelja nekoga čovjeka, s kojim se pogodi, da će mu neka drva za dukat iscijepati. Onaj drugi prijatelj nije imaò onoga dana nikakvog posla, pak se uputi za prvim i stade ga moliti, da zajedno podijele posao i zaslugu, kao i do sada, što su više puta činili.

— Ali nema šta dijeliti, brate dragi, — reče onaj prvi —, ja sam pogodio nešto malo drva, da cijepam za dukat, a ti znaš, da je to malo i da mi ne dostaje ni za najpotrebnije. Pa šta da još s tobom dijelim...

— Ali, brate, ja nemam danas ni groša, da zaradim, a ti znaš, da je u mene puna kuća čeljadi.

— Sve ja to znam i sve je to tako, ali šta ćemo: Kada razdijelimo zaradu na dvojicu, nema ni meni ni tebi, ni srknut ni kusnut.

To reče onaj prvi, pa se uputi za poslom, da onom čovjeku cijepa drva. Ali onaj drugi odmah za njim iz stope u stopu.

Prvi počne cijepati drva, a onaj drugi sjedne iza njega, pa kadgod onaj udari sjekirom u drvo, ovaj, što je za njim odahne, davši glas «he!».

Kada je onaj iscijepao drva i primio plaću, pogodjeni dukat, skoči i onaj drugi pa rekne:

— Daj meni pol dukata!

— Zašto da ti dadem, kad sam sam drva cijepao?

— Zato, jer sam se ja mučio i svaki put, kad si ti sjekirom u drvo udario, ja sam odahnuo.

Onaj, koji je cijepao drva, osmjehne se na ove lude riječi, pa ode svojim putem.

Ali onaj drugi to nije uzeo za šalu, već smjesta podje sudcu i tuži svog prijatelja.

Sudac pozove obojicu preda se, pa zapita onoga, koji je cijepao drva, zašto ne da drugome njegov dio.

— Nema njemu dijela, on nije nikako ni cijepao drva — odgovori pitani.

— Zašto da onda tužiš, kada nisi cijepao drva? — obori se sudac na drugoga.

— Istina, — veli on — on je cijepao drva, ali sam mu pomogao, svaki sam put odahnuo, kada je on sjekirom u drvo udario.

Sada se sudac nadje u čudu. Želio je da malo cijelu stvar promisli, pa rekne obojici, neka izadju pred vrata i neka čekaju, a on se okrene učitelju, koji se u to vrijeme nalazio na sudu i sjedio iza njega, pa ga zapita, kako bi on to osudio.

— Ako dopustiš, ja bi im sudio — kaza učitelj.

Sudac pristane, ustane sa svoga sudačkog mjesta, a učitelj sjedne. Učitelj zatraži jednu limenu tasu, a sudac mu je donese. Zatim pozove onu dvojicu, pa uze dukat od onoga, koji je cijepao drva i baci ga na onu limenu tasu. Dukat pade i zvekne.

A on osudi:

— Evo, tebi pripada dukat, jer si drva cijepao, a tebi onaj zvek dukatov, jer si iza svakog udarca sjekirom odahnuo «he!».

Istočna pripovjetka.

Za našu djecu

Snijeg

Bura i led su se sreli,
Rodio se snijeg bijeli,
Snijeg bijeli mek ko svila
Angjeoska ima krila.
Da očuva zemlju staru,
Da uskrsne u svem čaru.
Halja mu je nježna meka,
Pa ispod nje zemlja čeka:
Nove dane pramaljeća
I mirise novog cvijeća.
Zemlja spava — snijeg mete
U lijerno ruho plete
Polja, šume, bašte, gore
Kuće, crkve, staje, dvore,
A dječica vedra, laka
Sve junaci do junaka
Putem hrle, megdan dijele
Taneta im grude bijele.

Barba Rike.

U JEDNOM POTKROVLJU

Sinoć sam pratio majku, koja je nosila svježanj rublja za neku siromašnu ženu. Jedna je novina pisala o bijedi te žene, pa je majka sabrala nešto rublja, da joj daruje. Došli smo na označenu adresu. To je bila prilično velika kuća, te smo se ispeli do potkrovlja. Mračni i zagušljivi hodnik odavao je bijedu i siromaštvo. Majka zakuca na posljednja vrata hodnika i iz uske sobice pojavi se blijeda žena, kojoj se na licu čitala tuga, nevolja i bol.

— Jeste li vi ona žena, o kojoj je pisala novina, upita je moja majka.

— Da, gospodjo, ja sam!

— Dobro, reče moja majka, evo vam malo rublja na dar.

Medjutim sam u jednom kutu polumračne i gotove posve prazne sobe zapazio dječaka, koji je klečao na tlu i pisao na stolici. Pomislio sam, kako ovo siromašno dijete može da u tako mračnoj sobi rješava svoje školske zadaće, jer se po knjigama, koje su stajale po tlu oko dječaka, vidjelo da je učenik.

Promatrao sam pažljivo klečećeg dječaka i u isto vrijeme slušao razgovor izmedju dvije majke.

— Evo vidite, govorila je siromašna žena, sama sam sa ovim sinčićem. Muž mi je u Americi već šest godina i ne znam što je s njime. Bolesna sam, pa ne mogu zaraditi potrebitu hranu za život. Sve sam rasprodala, pa i stol, na kojemu je pisao moj Stanko. Nemam sredstava ni da kupim malo ulja za svijeću, pa kao što vidite, moj siromašni Stanko mora u mraku sastavljati svoje školske zadaće. A on toliko voli nauku i knjige. Nevoljna li sam ja majka! završi kroz suze jadna žena.

Moja majka izvadi sav novac, što ga je imala u novčarki, poljubi bijednog dečka, a zbog suza, koje su joj navrle na oči i koje su je gušile u grlu, nije mogla ništa izgovoriti. Vraćajući se kući, majka mi je punim pravom rekla:

— Jesi li vidio ono siromašno dijete kroz kolike muke i nevolje stiče obrazovanost i znanje. A ti, moj sine, imaš sva udobnosti: dobru hranu, stolove, svetiljke, učitelje, pa ipak ti je nauka teška. Ah, moj Žarko, više ima zasluge u jednom danu rada onog siromašnog dječaka, nego u jednoj čitavoj godini tvoga učenja!

Od onog dana zavolio sam i ja knjigu i nauku, radio sam marljivo i učio, da pomognem sebi i drugima.

Edmondo de Amicis.

Dva bojovna jarca

Dva se jarca sukobiše,
Mah na bitku odlučiše.
Prvi bocne rogom smjelo,
Drugog ravno baš u čelo;
A za uzvrat drugi njega
Izudara dobro svega
Rogovima medju rebra.
Sav u srdžbi nato prvi
Na nj se sori da ga smrvi,
Al se vješto ovaj ugnu
I na stranu brže strugnu,
Pa udari od ljutine
Ravno njega u slabine.
Sad se prvi razjapuri
U tučnjavi i u buri,
I udari borca smjelo
Opet rogom baš u čelo.
Trajala ta borba ljuta
Ne znam ni sam kol'ko puta,
Tek se tukli, tek se bili,
I uzalud krvcu lili.
Al je drugi ljuto prošo
S polomljenim rogom ošo.

Rudolf bar. Maldini.

PRIJATELJSKI SAVET

Lutajući po šumi za lovom, čula je gladna lisica gde u jednom šipragu krešti ptica. Odmah je otrčala tamo i, na svoju veliku radost, sagleda mladu svraku, koja je tek otpočela letiti, zapletenu u granju.

— O, jadna svračice, kakva žalost! — poče odmah lisica. — Kako da tebe snadje ta nesreća? Umeš li bar dobro leteti?

— Za to sam se i zaplela — odgovori svraka. Da nisam ovde bila bih na zemlji.

— Pazi šta ću ti reći, jer te iskreno žalim — povika odmah lisica. — Kakva šteta! Tek što si ugledala svet, a već moraš na taj grozan način uginuti!

I lisica je stade poučavati, kako će se izbaviti. Svraka je radila onako kako je lisica učila. Naposletku se oslobodila.

— Eto, sad si slobodna — reče joj lisica s roditeljskim osmehom, — odleti u svoje gnezdo!

— Daleko je, pašću.

— Pokušaj, odletećeš, poslušaj samo mene, kao i prvi put — hrabrila je lija.

Mlada svraka je mislila: — Izdržaću. Ako ne izdržim i padnem, ona mi sigurno ne će ništa. Da mi je želela zlo, ona mi ne bi pomogla savetima da se iz ovog mučnog položaja oslobodim. — I poleti, ali, ne mogući do gnezda izdržati, pade. Lisica je odmah dočepa.

— Ti ćeš me u gnezdo odneti, je li? — upita svračica.

— Ja ću te slatko pojesti — grubo joj odgovori lisica.

— Pojesti! Pa ti si me savetima oslobodila jedne smrti, a sada mi pretiš još užasnijom!

— E, moja jadnice, kad već nisi ranije znala, a ti čuj bar sada: mnogi savetuju sebe radi, a ne radi koristi onoga kome su saveti potrebni.

Zimske želje

Sini, sunce, — žarko sini,
Dobra djeca tebe prose,
I rasprši magle puste,
Što nam samu tugu nose.

Sini sunce s tvog će sjaja
Probudit se narav cijela
Uskrsnuti šarno cvijeće
I pitoma naša sela.

Al' će sunce: «Otkud žara,
Kad mi zima trake hvata,
Pahuljice sniježne pletu
Leden vijenac oko vrata!»

Josip A. Kraljić.

TIGAR NA SMRTI

Kad su životinje čule vapaj nemoćnoga tigra, koji je ležao bolestan, oprezno se približavahu, da vide starog i na daleko poznatog krvoloka.

— Pomozite mi samrtniku! Dajte mi vode, da okvasim suvo nepce — preklinjao je tigar, gledajući, kako ga životinje što dalje obilaze.

Ali mu ni jedna životinja ne poverova.

— Lokao si krvi za života, pa ko zna, da i sada ne želiš njome nepce da okvasiš — govorile su životinje, sklanjajući se još dalje.

PUŽ I ZEC

Makar je puževa brzina neznatna prema zečjoj brzini, ipak prirede jednom utrku puž i zec. Zec uvjeren o svojoj nadmoći, reče porugljivo pužu: «Znaš li što? Hajde ti što brže možeš, a ja ću medjutim malo zadrijemati u ovoj travi. Meni je dosta par skokova da stignem do cilja, a tebi treba cio dan». Zec tvrdo zaspi u svom mekom ležaju, te se probudi istom pred večer. Otrči da stigne puža, ali je bilo prekasno. Puž je već stajao na odredjenom mjestu i doviknuo je zasramljenom zecu: «Treba na vrijeme posvršiti svoj posao, a ne čekati posljednji čas. Ko ide pomalo ali sigurno, taj stigne na vrijeme».

ISTINA

Sunce, mesec i istina, pošli po svetu, i dogovorili se, da što god nadju podele.

Sunce je osvetljavalo dan, mesec noć, a istina je išla napred i pokazivala im put. Putem svako od njih nadje po tri jabuke. Sunce sakrije jednu, mesec sve jabuke, a istina nije ni jednu sakrila.

Kad su došli na kraj sveta, istina poče prva da deli svoje jabuke i svakom podeli po jednu. Mesec kad to vide pobledi, a sunce porumeni od sramote.

Od tada je istina postala svetlija i od sunca i od meseca.

Najveće, najviše, najbrže, najdulje...

Najviša gradjevina na zemlji je danas Eiffelov toranj u Parizu, sagradjen za vrijeme svjetske izložbe g. 1889. Sav je od željeza u ukupnoj težini od 9 milijuna kilograma, sastavljen iz 15 tisuća komada, a spojen s 2 i pol milijuna čavala. Danas je na tornju smještena radio-stanica, inače je nenastanjen.

Najviša kuća na zemlji je Woolworth-Bulding (Vulvors-Bilding) u New-Yorku. Ima 55 spratova, a s tornjem visoka je 263 metara. U njezinim prostorijama radi 6 tisuća ljudi u 2 tisuće soba.

Najveća kuća je drugi jedan new-yorški neboder u ulici Church-Street. Ta ima 4 tisuće poslovnih prostorija, u kojima radi 10 tisuća ljudi. To je dakle čitav gradić, ne samo po broju stanovnika, nego i po množini vratiju, prozora, vodovodnih cijevi itd.

Najveći kolodvor na zemlji takodjer je u New Yorku. Premda je u sredini golemoga grada, ipak ni malo ne sprečava prometa, jer je najveći njegov dio pod zemljom. Nad površinom zemlje nalaze se samo ulazi, čekaonice, odjeli za prtljagu i svratište. Sve ostalo smješteno je u nekoliko podzemnih spratova, u koje se ne silazi stepenicama, nego kosinama, jer je to kod velike gužve sigurnije. Svi vlakovi idu električnim pogonom, jer bi parni pogon tolikih vlakova pod zemljom bio nemoguć. Kolodvor omogućuje promet od 70 tisuća osoba na sat, a na tračnicama ima mjesta za 1100 vagona. Gradnja toga kolodvora trajala je 7 godina.

Najdulja posve ravna željeznička pruga nalazi se u Australiji, u blizini Goldea. Na 500 (točno 497) kilometara duljine nema ni najmanjega zavoja. Kraj, kojim prolazi taj dio pruge, posve je pust.

Najstarija željeznica na evropskom kopnu t. zv. Ludovikova željeznica (6 km duga), koja spaja bavarski grad Nürnberg sa Firtom. Prvi je vlak onuda prošao 7. prosinca 1835., a obustavljena je 1. studena 1922. — Ipak je još pet godina prije te željeznice bila dogotovljena jedna željeznička pruga u rurskom području, ali je — tik pred otvorenjem — pruska vlada zabranila parni pogon na njoj, jer je prva Stephensonova lokomotiva za pokusne vožnje u Engleskoj pregazila jednoga čovjeka.

Najbrža željeznica na svijetu je ona izmedju Londona i lučkoga grada Liverpola. Ova prevaljuje 91 engl. milju u 87 minuta, t. j. točno 100 kilometara u sat.

Najdulji tunel na svijetu je simplonski (na švicarsko-talijanskoj granici). Duljina mu je skoro 20 kilometara (točno 19.803 m). Dogotovljen je nakon višegodišnjeg rada g. 1906.

Najviše položene željeznice nalaze se u Boliviji (Južna Amerika). One dosižu visinu od 4880 metara. Ipak ako se uzme, da je njihova ishodištna tačka već oko 3700 m. visoka, a osim toga da je i zemljište dosta podesno za gradnju željezn. pruge, — ne pružaju te željeznice u tehničkom pogledu ono, što su neke alpske željeznice. Spomenute bolivijanske željeznice još su 1000 m. ispod pojasa vječnoga snijega, dok je na pr. švicarska željeznica, koja ide na goru Jungfrau, samo 3457 m. visoko, ali se uspinje 700 m. visoko po sniježnom predjelu.

Najdulji most na svijetu je Kashing-ski viadukt u Kitaju. Ne zna se, kada je taj most sagradjen. Most se proteže u duljini 144 kilometara kroz jednu dolinu, na čijem bi se tlu danas posve lijepo mogla graditi cesta. Vjerojatno je bila tu u vrijeme, kada se most gradio, močvara. Za tim starinskim mostom daleko zaostaje god. 1883. dogotovljeni 34 i pol km. dugi željeznički most kod New-Orleansa (u Sjev. Ameriki), koja prelazi preko jednoga jezera i močvarnog tla. — Na trećem mjestu dolazi god. 1906. dogotovljeni drveni most, koji sječe veliko «slano jezero» u Sjevern. Americi. Most je dug 31 km.; za temelje zabijeno je (kroz 5 godina) 38 tisuća stupova, a u svem upotrebljeno je 125 tisuća kubičnih metara drva. — Četvrti po redu orijaški most je Long Key-Viadukt, 11 i četvrt km. dugi željeznički most, koji je sagradjen tako reći posred mora. Nalazi se na željezničkoj pruzi, koja spaja grad Miami (na američkom poluotoku Floridi) s jednim otočićem, gdje je uredjeno raskošno kupalište za njujorške gavane. 165 km. ove pruge gradjeno je na kopnu, a 45 km. dugački su svi oni viadukti (mostovi) zajedno, koji spajaju različite otočiće, koji leže na putu do toga kupališta. Koralne pećine, na kojima su mostovi podignuti, poprečno su tek 8 m. ispod površine. Spomenuti Long-Key najdulji je od tih mostova; na sredini mosta gubi se iz vida kopno s jedne i druge strane, pa čovjek ima utisak, da je na otvorenom moru.

Najdulji željeznički most je 3 km. dugi željeznički most preko rijeke Hoangho u Kitaju, gradjen je u 102 nejednaka luka. Nešto je kraći (2772 m.) most preko rijeke Godavari u Indiji (izmedju Madrasa i Kalkute) sa 56 lukova 46 metara širokih. — Mnogo više tehničke smionosti ima kod t. zv. visećih mostova. **Najdulji** takav **viseći most** je 1800 m. dugi most preko rijeke River izmedju New Yorka i Brooklyna. Napetost (izmedju 2 stupa) iznosi 485 m. U gradnji je 2 i pol km. dugi most preko Delovare, koji će spajati Philadelphiju s Kamdenom. Napetost pojedinih stupova iznosi tu 530 će napetost kod new-yorškog m... ima spajati Manhattan-Island ... iznositi gotovo 1000 metara!

Najveći parobrod na svijetu ... stik» (Mažestik), vlasništvo društ... Star-Line (Vajt Star-Lajn).

Parobrod je dug 292 metra, ... a visok 31 m. Tonaža (t. j. obujam... žina vode, koju parobrod istisk... je 64 tisuće tona (1 tona je 1000 ... ma). Pogon je na parnu turbinu, k... že razviti oko 100 tisuća konjsk... Dnevno troši za loženje 80 tisuća ... ulja. Posada broji 1000 ljudi, a ima ... putničkih mjesta, 1245 spavaćih k... i II. razreda, lift, bazen za plivanje ... moguće druge udobnosti. Parobr... gradjen u Hamburgu, ali je po ... skom miru morao biti ustupljen Eng... skoj. Počeo je ploviti u svibnju ... podržaje saobraćaj izmedju Southamp... na (Engleska) — Cherbourga (Francusk...) i New Yorka.

Najveći zrakoplov «Atlantic» sagradj... je ljeti 1924. na narudžbu sjeveroameričk... Sjedinjenih država u Njemačkoj. Dulji... mu je 275 metara, promjer 34 m. (u obli... cigare), a obujam 150 tisuća kubnih met... ra, te prema tomu daleko nadmašuje ... ne «Zeppeline», koji su bili 225 m. dug... sa 24 m. promjera i 68 tisuća kubnih m... tara obujma.

Najveću zračnu brzinu postigao je 1... talijanski avijatičar De Bernardi, koji ... prevalio na sat ništa manje nego 530 k... lometara.

Najveću visinu dosegao je jedan Am... ričanin (Ready) ljeti 1920. god. popevši ... aeroplanom 12.440 m visoko.

Najviše brdo na zemlji je Mount Ev... rest, u tibetanskom gorju Himalaja. Vis... na mu je gotovo 9 tisuća metara (točn... 8882 m.). Otkriveno je godine 1848. ... jednoj skupini zemljomjera, kojima je ... čelu bio Englez Everest, pa brdo po njem... ima i ime. Tibetanci ga zovu «Como... lungma», što u prevodu znači: predob... božica-mati zemlje, a tim imenom ozna... čeno je brdo i u starim kitajskim kartama...

Dugo vremena držalo se, da je najviš... brdo Čimboraso (6310 m.) u južnoameričk... kim Andama, pa onda Gaurisankar 71... m., (takodjer u Himalaji). Kasnijim mje... renjem ustanovljeno je, da u Himalaj... ima 15 brdskih vrhunaca, koji nadilaz... 8000 m., i oko 35 sa preko 7500 m. visine... Do danas još nije nikomu uspjelo pope... se na vrhunac Čomo-lungme.

U Evropi obično se smatra, da je naj... više brdo Montblank (4810 m) u Francu... skoj, ali je viši od Montblanka Elbr... (5619 m) u Kavkazkom gorju, ali na evrop... skoj strani.

U Africi najviše je brdo Kilimandžar... (6310 m); u **Južnoj Americi** je Akonkagu... na granici izmedju Čile i Argentin... (7039 m visok); u **Sjevernoj Americi** naj... viši je Mount Mac Kinley (6241 m) u Alja... škoj; u **Australiji** najviši je Mount Town... send (2241 m).

Najviša ljudska naselbina je manasti... Rongbuk na podnožju Mount Everest... medju sniježnim bregovima, — prek... 5000 m visoko. U Evropi najviša je staln... nastanjena meteorološka stanica na brd... Jungfrau 3454 m u Švicarskoj.

Najviše jezero na svijetu je jezero Ti... tikaka izmedju Perua i Bolivije u Južno... Americi u visini od kojih 4000 metara... Vožnja parobrodom preko toga jezer... traje dva dana. Prema priči u tom je je... zeru potopljeno bajoslovno blago nekad... moćnoga plemena indijskoga Inka koj... je bježalo pred nezavistnom pohlepom... španjolskih osvajača.

Najveća morska dubina nalazi se u juž... nom dijelu Tihoga oceana u blizini M... rijanskoga otočja, a dosiže gotovo 10 ti... suća metara (točno 9833 m).

Najmoćniji vodopad na svijetu je Kaje... tan u engleskoj Guayani (Južna Amerika)... 250 metara široka struja vode pada u du... ljinu od 250 metara. Pad Niagare u Sje... Americi) visok je samo 50 m. ali je vod... na struja široka 1000 m. Vodopad rijeke... Iguassu (u Braziliji) širok je 1500 m... visok 60 m. Vodopad rijeke Zambezi (U... Africi) širok je 1600 m. a visok 133 metra...

Kao najstarije drvo na svijetu smatra... se, da je jedna 45 metara visoka cipres... na groblju malenoga indijanskoga s... Santa Maria del Thule u Meksiku. U vi... sini od 3 metra deblo ima obseg od 54 me... tra, promjer mu je 17 metara! Krošn... te goleme ciprese nalik je malenoj šum... u kojoj stanuje čitava naseobina prera... ličnih ptica. Starost toga goliata cijeni s... na nekih 5 do 6 tisuća godina. Taj je uče... čeni svjedok u svom «djetinjstvu» gleda... gradnju egipatskih piramida, a u svoj... «muževnoj» dobi doživio je rodjenje Kri... stovo; vidio je postanak, procvat i propa... golemoga rimskoga carstva, Kolumbov... dolazak u Ameriku i sva divljačtva, št... su ih Evropejci počinjali na urodjenim... narodima Amerike. — Jednake starost... s ovom cipresom bit će i golemo «zmajev... drvo» na otoku Tenerfi (zapadno od sjev... Afrike). — U Kaliforniji ima omorika, čiju... starost cijene na 3000 godina. — Vinova... loza doživljava starost do 130 godina; ruža... 400 god.; bršljan, jela, cipresa 300 do 400... godina; bukva do 900 god.; lipa do 1000... a hrast i preko 1000 godina.

Franina i Jurina

Fr.: Ma leti ovo vreme. Nà, još malo, pak će i ovo dvajset i sedmo leto poć rakom zvižgat. Ki zna, ča će nam prnest ono novo?

Jur.: To zna samo Bog, ki j'na nebe.

Fr.: Verujem, ma ja znam, da ima na svete i takoveh ljudi, ki već danaska znaju, ča će se do kletu dogodit.

Jur.: Ja njim puno ne verujem. Ni njim ni onem njihovem pronostikarijam.

Fr.: A zač ne?

Jur.: Zato, zač sam ih na laže ulovil. Koliko su tega naprorokovali za ovo leto dvajset i sedmo, pak su morda ča ugonili? Se je morda ča zbilo od svega onega, ča su nablabočiji? Ni jedna stvarčica.

Fr.: Ma ča baš niš?

Jur.: Niš i niš i sto puti niš! Ja imam sva ona njihova proročanstva va glave. Češ, da ti ih povedem?

Fr.: Ako j' tvoja dobra volja, zač ne?

Jur.: Najprvo je jedan Kinez prorekal, da će se va aguste leta dvajsetsedmega pokazat na nebe jedna strahovita zvezda repatica, ka da će se, kako vreća skompirit na ovu našu zemlju, i nju i sve ča je na njoj zdrobit, kako da je zrno turkinji. No, je se to dogodilo?

Fr.: Ča ja znam — ni.

Jur.: Jedan Indijanac je pak predikal, da će tekom leta dvajsetsedmega jedan dobar del zemlji propast va more, a z mora, da će zilest na jednoj drugoj strani sveta upravo toliko nove zemlji, ka da će tri puti na leto rodit. Pak?

Fr.: Pak — niš!

Jur.: Jedna Ingleškinja je prorokavala, da će okole Vazma dvajset i sedme provalit va Polo Nord jedan tako strašni vulkan, da će se vas on strahoviti led okole njega najedanput stopit i da će se najedanput cela Europa nać pod vodum...

Fr.: Čekaj, Jurino, ma ča ni neč takovega bilo?

Jur.: Smokvi su ti bile! Ona dva tri povodnića, ki su bili, nastali su od dažja, a ne od leda, ki je okole Pola, nesrećino nijedna!

Fr.: Ne zameri. Sam zel jedno za drugo.

Jur.: Onputa je přišal vanka jedan Rus, ki je prorekal, da će o Mihoje leta dvajset i sedmoga počet jedan strahovit rat, ki da će durat sedam let i sedam meseci i sedam dan. Ta rat da će uništit sve: od sveh gradeh, ki su va Europe, da ne će ostat ni kamena na kamenu, sva polja te bit zgažena, svi ljudi va Europe da te se podavit: neki da te umret od ognja, drugi od balot, treći od glada, a najviše njih od otrovneh gasi. Cela Europa da će postat jedna vela pustinja, tako da će morat va ove strani prit neki novi narod z Azije i da če počet živet i delat onako, kako su naši stari delali i živeli prej jedno pet tisuć let.

Fr.: No, već smo hvala Bogu va zime, a rata ni i neka mu Bog ne da prit. Bože moj, ča se ljudi sve ne zmisle! Nego vrag ne spi. Ča ni sada, moglo bi kasneje prit.

Jur.: To se zna, da bi, ma to ne će moć nikada nijedan čovek napred prorokovat.

Fr.: Ter je tako! Mi još pravo ne znamo ni ča se danas dogaja, a kamo da ćemo znat, ča će jutra bit. Ná, ja sam bil lane učinil, kako se ono reče — jedan preventiv za ovo leto dvajset i sedmo. Na jednoj strane od harti napisal sam sve ča ću va ovem lete potrošit, a na drugoj strane napisal sam, kako ću ti stroški pokrit. Računal sam: za jist će mi bit trebe toliko, za obuć sebe i famiju toliko, za plaćila toliko, za težaki i težakinji toliko, za moje male potrebice toliko. Od sveta tega storil sam jednu somu i prišlo je vanka toliko i toliko. Na drugoj strane sam računal: za janjci dobit ću toliko, za telca toliko, za vino toliko, za ulje toliko, za drva toliko. Storil sam somu i prišlo je toliko i toliko.

Jur.: Pak?

Fr.: Pak kada sam ovi dni delal bilancu, prišlo je vanka ovo: On račun od stroška se je uneštahno zdajil, zač su tekom leta prišle na me i na moju kuću tolike nevoji, da je trebalo svaki čas poć va žep, da se nažuntá ča j' trebe. Onaj drugi račun, račun od dobitka, ta se je pak uneštahno skratil, zač nisam ni za telca ni za vino ni za drva dobil onoliko, koliko sam mislel, tako da sam najzada sve raskinul i hitil v oganj i preventiv i bilancu.

Jur.: Će već od jedan tako storit, sve mi se nekako vidi... Nego znaš ča ti je: iako nam se računi nekako dobro ne slažu i ne pokrivaju, mi smo vendar nekako očuvali ove stare naše glavini, a to je nekako najglavneje. Bog daj da bimo ih nekako tako očuvali i do kletu i mnogo let. To je, ča ja želim za se, za te i za sve naše, koliko god ih je Bog dal.

Fr.: Ta ti valja, pak u to ime ala da zapivamo onu našu:

Na tem mladem lete veselimo se — — —

Banknote od pet i deset lira ostaju i dalje u vrijednosti. — Kako smo par puta javili, vlada je bila odlučila, da će 31. decembra 1927. povući iz prometa papirnate banknote od 5 i 10 lira. No, pred par je dana ministarstvo, financija javilo, da će te banknote i poslije 31. decembra 1927. imati svoju vrijednost, te da će ostati u prometu do 30. junija 1928. Od 30. junija do 31. decembra 1928. te će se banknote moći zamjeniti za srebrne samo na državnim blagajnama i bankama. 31. decembra 1928. izgubiti će posvema svoju vrijednost. Banknote od 25 lira izlaze iz prometa 31. decembra ove godine, a izgubiti će svaku vrijednost 30. junija 1928. S banknotama od 5 i 10 lira možemo kupovati u svakoj trgovini, jer ih mora svako primati, do 30. junija 1928.

RED UKRCAVANJA
kod raznih tršć. parobrodarskih društava.
28. decembra 1927.

Opći red (Turno generale). — Mornari 2 (293); mladići palube I. 28; mladići palube II. (1) 29; mali palube (1) 31; ložači (6) 294; ugljenari (3) 133; mladići sobari (1) 3; mladići kuhari 25; mali kuhinje (2) 35; mali sobari (17) 193.

Loyd Triestino. — Mornari (1) 173; mladići palube I. 79; mladići palube II. 77; mali palube 45; ložači 309; ugljenari 158; mali stroja (1) 8.

Cosulich Nord. — Mornari (2) 84; mladići palube (1) 74; mali palube (2) 42; mazači (ingrašatori) 27; ložači (1) 32; ložači nafte (3) 42; ugljenari (1) 18; mladići stroja (4) 34; mladići sobari 117; mali sobari 60; mladići kuhari 40; kuharski naučnici (4) 21; mali kuhinje (8) 16.

Cosulich Sud. — Mornari (8) 88; mladići palube 32; mali palube (5) 44; mazači (ingrašatori) (1) 26; ložači (1) 24; ložači nafte (3) 33; ugljenari (2) 33; mladići stroja (4) 22.

Nav. Libera Triestina. — Mornari (2) 33; mladići palube 2; mali palube (10) 1; mazači (2) 13; ložači (1) 50; ugljenari (1) 18; naučnici I. 4; naučnici II. 10; mali sobari (7) 5; mali kuhinje (3) 6.

Tripcovich. — Mornari 23; mladići palube 19; mali palube 11; ložači 66; ugljenari 41.

Gerolimich. — Mornari (1) 48; mladići palubo (3) 21; mali palube 10; ložači 66; ugljenari (3) 32.

IZ UREDNIŠTVA.

Ispravak. — U zadnjem broju donijeli smo jedan dopis s naslovom «Iz Pomjanštine». — Taj je naslov pogrešan. Mora biti: «Iz Ponjana».

DOPISNICA UPRAVE.

M. Frankcvić, Berseč 88. Pretplatu primili.

Vjekoslav Hrelja, Berseč 82. Pretplatu primili.

Malinarić Anton, Tuiiševica 117. Primili sve u redu.

Marija Mandić, Matulji. Novac primili.

Anka Ferenčić, Jugoslavija. Pismo i ostalo primili smo u redu.

Svima najljepša hvala.

BURZA.

Dne 28. decembra moglo se je na tršćanskoj burzi kupiti ili prodati:
1 dolar za tal. lira 18.90; 1 lira šterlina za lira 92.50; 100 franc. franaka za lira 74.40; 100 švic. franaka za lira 365.50; 100 holandeških forinti za lira 765; 100 belgijskih franaka za lira 263; 100 njemač. maraka za lira 455; 100 austrijskih šilina za lira 268; 100 českih kruna za lira 54.60; 100 jug. dinara za lira 33.55.

Izdavač, direktor i odgovorni urednik:
IVAN STARI
Tisak: TISKARA „EDINOST" U TRSTU.

Tužnim srcem javljamo svim rodjacima, prijateljima i znancima, da je naš sin, muž i brat

VIKO IVEŠA

nakon dugog i teškog bolovanja umro u Premanturi dne 16. decembra u 27. godini života.

U Premanturi, dne 23. dec. 1927.

Ante Ivešа, otac
Marija rodj. **Mišković,** žena
Josip, dr. Miho, Ivan, braća; **Marija** i **Viktorija,** sestre.

1928 SRETNU NOVU GODINU 1928

želе svim svojim rodjacima, prijateljima, klijentima i drugima slijedeća gospoda i firme:

ISTARSKA POSUJILNICA
PULA
Via Badoglio 9

G. PAULATTO & comp.
trgovina manufakturne i pomodne robe
TRST
Via Dante 10 - Via Mazzini 32

Josip Sandalj
trgovac
Lupoglava

Franjo Dekleva
buffet-delikatesa
Opatija

Krojačnica M. Poznajelšek
Trst
Via Carducci 36

Luka Marinčić
pekarna
Pula
Via Castropola 12

Josip Osojnak
mesarna
Volosko

Ivan Gržinić
trgovac
Roč

Ivan Uljanić
Zorin Vrh

Vjekoslav Sinčić
urar, draguljar i optičar
Matulji
Podružnica Opatija

Vjekoslav Viškanić
mesarna
Matulji

Niko Marčenić
trgovina vina na veliko
Opatija
vlastita kuća

Ivan Turak
skladište gradjevnog materijala
Pula
Via degli operai 3

Ante Tomašić
papirnica, prodaja novina i bazar
Grand-Garage, 40 Box
Opatija

Matej Bančić
trgovac lesom
Kršanci - Žminj
p. Kanfanar

Tržaška kmetijska družba
Trst
Via Torre Bianca 19

Drogerija
Josip Trinajstić
Volosko br. 23

Rikard Jurković
trgovina delikatesa i specerajske robe
Opatija - Vasanska

Milka Kučić
mesarna
Opatija
Općinska tržnica

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA
TRST
Via XXX Ottobre 11

Hotel Bologna
Dušan Jovančević & Lucia Ceratto
Pula
Piazza S. Giovanni 6

Ante Korsano
trgovac i posjednik
Lastovo - Dalm.

Braća Marijo i Ivan Ambrožić
trgovina žitanica i mlinskih proizvoda na veliko
Matulji

Buzetsko društvo za štednju i zajmove
Buzet

Josip Brumnjak
trgovac drvima, ugljenom, gradjevnim materijalom, otpremnik i vozar
Opatija
Villa Primorkinja

Kavana Principe Umberto
vlasnik JEFTO PETROVIĆ
Opatija

Posujilnica u Lanišću

Josip Medanić
trgovina manufakturne robe
Opatija

Brijačnica
Saško & Ivančić
Trst
Palača „Adriatica" V. Galatti-Piazza Oberdan

Posujilnica u Voloskom
registrana zadruga s o. j.
Volosko

Vinko Grabar
mesarna
Opatija-Skrbići

Ivan Sinčić
mehaničar i elektromehaničar
Matulji

Alojzij Povh
urar i zlatar
Trst
Piazza Garibaldi 2/I.

Niko Kamenarić
brijač
Volosko

Pave Vukelić
trgovina cipela
Opatija

Knjižara - Papirnica Stoka
Trst
Via Milano 37

Fran Cink
trgovac kožom
Trst
Via Udine 49 (ex Belvedere)

TRGOVSKO OBRTNA ZADRUGA
reg. zadruga na neograničeno jamstvo
TRST
Via Milano 20

TISKARA „EDINOST"
TRST

LIJEPO unosno imanje u neposrednoj blizini Buzeta, koje se sastoji iz vinograda, šuma, oranica, pašnjaka i livada, gdje može udobno živjeti obitelj od 10—12 članova, a na kom se može držati 4—6 krava prodaje se uz povoljne uvjete. Potanje informacije daje **Ivan Klarić, Buzet-Pinguente, Sv. Ivan 65.**

PRODAJE SE radi bolesti dobro iduća gostiona preko puta kolodvora na Rijeci, sa čitavim inventarom i obrtnom dozvolom. K tomu pripada pet mebliranih soba za strance. Povoljni uvjeti. Upitati usmeno ili pismeno na adresu: Josip Kauzlarić, Fiume, Viale Benito Mussolini 28.

E. PECENCO, TRST - VIA MUDA VECCHIA 3 (iza magistrata)
Strojevi za šivanje, vezenje i pletenje
Adler - Neumann - Junker & Ruh
najbolji za obitelj i obrt.
Bezplatno podučavanje za vezenje. Potrebštine za stroj. Popravci. Opstava motornog pogona.
Stara tršćanska tvrdka, ustanovljena 1889.

ZAVOD Dra. BONCINA-FINETTI
Trst - Via Fabio Filzi 23
Primanja: od 10 do 12 i od 15 do 17

Radikalno liječenje: **ŠIATIKE (BEDROBOLJE).** Liječenje traje samo 3 dana. - Uspjeh zajamčen.
Bolesti mišića na prsima i u bokovima.